

36
17 E
1

Problematum Aristotelis trãslatio duplex antiqua. s. et ea quã Theodorus Gaza edidit: cum Petri apponensis Expositionibus nuper correctis. Addita his tabula a Petro de Tussignano confecta: qua cuncta notabilia: que in Petri Appo. expositionibus cõtinentur: facilia inuentu sunt. Adiũctis his preterea Alexãdri Aphrodisij summi Peripatetici et Plutarchi Cheronei Problematis. Quibus omnibus perceptis a quolibet de quauis materia licenter disputari posset.

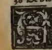
conuentus ... Maria de Victoria ...

¶ Hieronymo Paralconi iuris vtriusq; lumini, quondam Dñi Jacobi legu; iurisq; consultissimi Filio, Joannes Ricius Venetus. S. P. D.

Um philosophoꝝ pristina studia mecu; recolo, eaq; diuina ferme instituta perpendo Hieronyme doctissime, quibus aliquod phie mysterium in publicum exire prohibeatur, hec nostra ocia soleo desperare. Cum his tempestatibus quilibet suos de philosophia libros inscribere non vereatur: quã ob rem legimus Platonem siquid ex abditissimo sacello protulit id vel nulli intellectum vel a paucis per Oedipum coniectorem comprehẽsum edidisse. Unde diuina Iamblici mens / altum Plotini ingenium / subtilis Porphyrij indagatio diuinum viri intellectu; sepissime haud assecuta est. Legimus preterea Lysidis epistolam, qua Pythagoricam legem ab Hypparco violatam queritur: qui quicquid Pythagorissare didicerat, cunctis appervit. Omitto Hermetem trismegistum cum Asclepio diu reluctantẽ, ne Ammon tanto diuinaꝝ reꝝ sermoni interesset: cu; irreligiose mentis sit tractatu; numinis maiestate plenissimu; multoꝝ conscientie publicare. Cu; principem tamen nostrum Aristotelem grecorum (cordubensis Auerroys sententia) sapientissimum conspicio, ab huiusmodi desperatione euado: qui potius q̃ Plato hominum vtilitati studuit: a quo non nobis sed amicis etiã nunc patrie nos natos esse dictum est. Itaq; cũ ante Aristotelem pauci vel nulli essent / qui se artes liberales didicisse merito iactare possent / ipse posteris viam prebuit / qua ad summa reru; eminerentur. Unde apud grecos innumeri extitere qui spreto Pythagoricorum silentio velut ambiguis fabulis philosophi prestantissimi ⁊ cognominantur ⁊ habentur / quales Theophrastus / ⁊ Eudemus ⁊ inter posteriores Alexander Aphrodisius / Themistius / ⁊ Nicolaus fuerunt. Taceo Arabiam quot in dogmate peripatetico disertissimos aluerit / quorum sententie apud nos etiam, vt pote Auerroys / Auicenne / Alpharabij / Auẽpace ⁊ alioꝝ magno in vsu sunt. Sed quid dicam de latina phia: Quam non Pythagoras (q; in ea parte Italie / que magna grecia olim appellata est, se philosophandi modum ⁊ docere ⁊ profiteri fassus fuerit) sed excellentia ingenia in Romana; linguam detulerunt: que ab Alberto / Thoma / Scoto ⁊ reliquis non aucta tm̃ verum etiam perfecta est. Igitur cum sermocinales (vt latine loquar) seu rationales / naturales / diuinas ⁊ morales artes perfectissime ab hoc homine dilucideq; nobis traditas esse constet, mirũ est tam paucos philosophari. Atq; ideo hos ego laudãdos esse censeo / qui aliquid his de rebus speculati sunt / publicũq; etiam iudiciũ volumina / que ediderunt, subitura non dedignati fuerunt, hi enim sibi ⁊ studiosis prosunt. Qua de re Hieronyme eruditissime causidicorum optime, Petri Apponensis expositiones mihi castiganti / quas in Aristotelis Problemata composuit / vnus occurristi, cui castigationes nostras nuncupandas censui: tum q̃a ⁊ hoc peripateticu; dogma semper summo cũ amore coluisti / studio preterea diligẽtiaq; incredibili, preter leges quibus cunctos nostri temporis legum iurisq; doctores facile antecellis, persecutus ⁊ assecutus fuisti; tum quia ⁊ de me vel maxime meritus es: cui semper omnia debeo, queq; vnicum mei patronum defensoremq; tutissimum habeo. Nam cum correctissima exemplaria ⁊ manuscripta cũ his impressis contuleri; multa mutaui / plura adieci / ⁊ omnia feci compositiora, ⁊ q̃ potui emendata. Arduo siquidem opus fuit iudicio: nam totu; fere (vt nostri dicunt philosophi) scibile hoc in volumine continetur: seu diuinam mathescos vim / seu medicine pelagus / seu theologice physiceq; facultatis scientiam desideraueris, quod plane ⁊ te non latet. Hoc ergo opus sub nomine nostro emendatum tibi deuoueo / quo in manus hominum correctum perueniat. Vale Hieronyme presidium ⁊ dulce decus meum.

¶ Repertoriũ in cōmētaris petri de appono sup pblemata Aris. p magr̃z petrũ de Lusignano. Incipit.

Ristoteles stragiritanus peripatheticus fili' Nicomaci. pblemate p Aristotiles fuit ãnis.500 p'hippocraté.p.io.p.37

Tabula

Tabula

Hõ quare

Musicis

Problema qd sit. particula pma in phemio.

Explicit tabula pblematum Arist. & notabilium super eisdem dictoruꝫ per Petrum Paduhanensem.

¶ Expositio Preclarissimi atq₃ eximij artiũ ac medicine doctoris Petri de Ebano Patauini in libr̄ Problematũ Aristotelis feliciter icipit.

CErta sententiã Aristotelis .2. celi ⁊ mũdi. Promptitudinẽ inq̄sitionis difficultatis: dignũ q̄dem magis est verecundie .i. honestati: q̄̃ audacie seu presumptioni imputare: cũ p̱cuctator veritatis ⁊ amicus rite multor̄: nõ qua exteriori fortune cupiditate detentus: nõ etiaʒ falsa ambitione gloriat⁹ p̱ilscor̄ assertiõe hanc satagat indagare: ſʒ potius quodã nãli instinctu: quo q̄sq₃ hoĩuʒ ſ̄ʒ Aristo. in p̄n⁹ metaphy. anhelat ad sciẽdum. Ideo si ego Petrus de Ebano Paduanus p̄hie minimus alũnor̄ sim conatus libr̄ cõpilatiõis artis p̱blematũ Aris. exponẽ: in quo ardua ⁊ difficillima pene circa vnãquãq₃ artẽ ⁊ sciam plurimis occultanᷣ: arrogantie aut p̄sumptioni nullaten⁹ adscribaᷣ: cũ huic operi diutius isudauerim: nõ nisi desiderio sapiẽdi: ⁊ sciaʒ queritãtiũ hanc amore: ⁊ precipue q: nihil his inueniebaᷣ oĩno a meis p̱genitorib⁹ antea in lucis manifestationẽ redactuʒ. Nõ igiᷣ me dentib⁹ liuoris sint q̄ lacerẽt denigrãdo: magis aũt ſ̄m Boetiũ diuisionũ libro mihi p̱ciʒ ignoscendo si in aliquo defecero alijsq₃ p̱desse studẽti: p̱rimus cõprobãdo veritatis ianuã incitent reserari: cũ hñ dictor̄ nobiscũ possint esse p̱ticipes: minusq₃ sufficiẽter enucleata penes p̄hm. 2. metaphy. ipsor̄ exercitent itellm. Forma aũt in h̄ opere obseruata seriatim noib⁹ erit lucidis p̱prijsq₃ succinctis eius: qõ q̄dẽ clausuʒ est ex snia in hoc libro Aristo. expositio. Declaratiões ⁊ notabilia nõnulla adiũgẽdo: cũ hoc ẽt interdũ lr̄ales quasdã dubitationes motiuis illarũ plerũq₃ reticitis breuiter remouẽdo: ⁊ isinuabo itidẽ problemata p̱ numer̄ algorismi: vt facilis fiat: ⁊ sine scriptura ipsor̄ inuẽtio. Atq₃ si q̄ in h̄ videaᷣ forte p̱lixitas: mihi nullaten⁹ iputeᷣ: ſʒ poti⁹ quãdã vbiq₃ iterp̄tationẽ mãe pegrine sibi ac dissone p̱quirẽti: pp̱ qõ qõnes (in q̄b⁹ hec pampli⁹ declaranᷣ) separatim in q̄dã alia editiõe locaui: ne operis p̱lixitate in fastidiũ decidãt sensib⁹ delicati: ⁊ itelligentiũ lectoris sufficiat hec cum illa scriptura ⁊c̄.

ET nunc in p̄n⁹ expõnis libri illa octo p̄ambula que in exordijs librorum solẽt tangere glosatores breuiter explicentᷣ. ſ̄m nãq₃ Ciceronẽʒ in Rheto. veteris p̱hemio. Promptiores nos reddunt ad ingrẽdas artis intrinsecas rões. Materia siue subm̄ hui⁹ libri vel scie est scibile pene cõe sub dubitatione p̱latũ: sicut in alia editione vbi hoc querĩᷣ ostẽdeᷣ: ⁊ ex h̄ põt hui⁹ op̱is vtcũq₃ itentio apparere. Forma aũt hui⁹ est duplex. s. tractat⁹ ꝯsistẽs in distinctione partiũ libri vl'im ⁊ p̱ticulariũ: vt videbiᷣ subsequenter. Et forma tractãdi dicta modus agẽdi est triplex in doctrinis Aristo. vsitata. Efficiẽs siq̄dẽ hui⁹ scie fuit Aristoteles stragyritanus p̱ipatheticus fili⁹ Nichomaci sapientissimus grecor̄: q̄ ſ̄m Auer. magis mereret dici diuinus q̄̃ humanus: neq₃ est ꝙ hic liber nõ fuerit Aristo. sicut asserũt q̄dã mẽdaciter abnegãtes: cũ de ipso in .2. metheo⁹: ac in plerisq₃ locis p̱uor̄ nãliũ: ac libris aialiũ faciat multotiẽs mẽtionẽ: ac in his q̄dã q̄dẽ derelicta hoc opere cõpleanᷣ. Verũtñ extimo ꝙ Aristotelis p̱blemata oĩa nondum ad nostrã linguã p̱uenere: cũ ⁊ q̄dã in libris de som. ⁊ vigilia. atq₃ aialiũ semitradita: ad hũc trãsmissa libr̄: in ipso fidelr̄ inspiciẽs minime valeã reperire: vñ ⁊ cũ post diu hui⁹ expõnis p̱blematũ aggregationẽ: vt discerẽ grecũ in Cõstãtinopolim me trãstuli. volumẽ aliud p̱blematũ Aristo. reperiri: qõ q̄dẽ in linguã iã latinã trãsduxi. Est aũt libri titulus. Liber p̱blematũ Aristo. ſ̄m spẽm cõpilationis incipit. Problema q̄dẽ est grecũ: latine p̱positũ importãs. Est eteniʒ qõ difficilis aliq̄d cõtinẽs: qõ disputatione soluẽdũ: qõ ⁊ voraginẽ videᷣ denotare: vt .n. voret ⁊ accipiat p̱positũ est p̱blema. Dico aũt cõpilõnis spẽm .i. modũ: q: in hoc libro inueniunᷣ fere toti⁹ p̄hie p̱ modũ cuiusdã collectiõis sermones cõpilati. Ex quo q̄dẽ deduciᷣ ꝙ liber hic nõ põt plene intelligi: nisi ab illo q̄ p̄hiã ſ̄ʒ oẽʒ ei⁹ partẽ ispexerit: pp̱ qõ fortasse in ei⁹ expõne pigritarũt glosatores. Et demũ appʒ: q: hui⁹ scie idoneus existat auditor: ⁊ nõ cuidã parti p̄hie hic liber vt alij supponiᷣ. Sʒ in eo pene sermo p̄hie totius simplr̄ reperiᷣ: in ipso nãq₃ tractanᷣ dubitabilia p̱blemata i vnaquaq₃ arte: sicut Nicolaus p̱ipatheticus in suis p̱blematib⁹ p̄stat. Dixi aũt pene: q: rõnẽ nõ inuenio explicitã in ipso de his que sunt grãmatice: ⁊ p̄hie supreme parũper. Est aũt forma tractatus: q: Aristo. premittit huic operi rubricas q̄si p̱ modũ p̱hemij: suã vl'r tangentes intẽtionẽ: que sunt in seipsis patentes. Nõn⁹ est sicut dicit Auer. in p̄ncipio sue medicine sapiẽtes hispanie Ardalusi ⁊ p̱s maior p̄teritor̄ auctoruʒ vanagloriati sunt in diuidẽdo partes suor̄ libror̄ ad numerũ caplor̄: ⁊ appropriãdo vnicuiq₃ rei caplm per se: ſʒ hoc nõ expectes a me. Patet eteniʒ p̄hie nõ vanagloriat⁹ fuit in faciẽdo hoc in maiori parte librorum suor̄: ⁊ forte qõ iduxit eos ad faciẽdũ hoc: fuit debilitas virtutis discretiue scholariũ. Vñ Arist. volẽdo occurrere debilitati distinctiue hic voluit cõdescendere: distinctiones ⁊ capla p̄mittendo: ⁊ merito pp̱ diuersitatẽ ⁊ singularitatẽ determinator̄ in hac arte. Scias quoq₃ icepisse Aristo. tractare qõnes de medicina duplici rõne: tuʒ q: ipsa est nobis magis necessaria: ⁊ sic dilecta ⁊ preposita: sicut pʒ per ipsuʒ in p̄ncipio metaphy. necessariorib⁹ q̄dẽ citius isudam⁹: ⁊ ita cũ sanitatẽ pre alijs multis diligamus in hoc libro tractatis fecit precedere sermonẽ de medicina: cuius finis p̄ncipalis est sanitas. Tũ q: medicinalia sunt nobis notiora cuʒ tractenᷣ i scia que est hoĩs cognitio vt sanitate participet: vnũq̄dq₃ enim melius se q̄̃ alia dʒ cognoscere: ⁊ iõ tãq̄̃ a notiorib⁹ ſ̄m modũ traditũ in p̄ncipio phy. incepit p̱blemata medicinalia tractare. Est eniʒ vnus modus p̄ncipij: sicut diciᷣ i. 5. metaphy. vnde optime vnũq̄dq₃ fiet: vt doctrina nõ a p̄ncipio rei ichoanda: ſʒ vñ facillime q̄s addisceᷣ. Diuidiᷣ aũt hic liber ſ̄m quosdã in tres partes. Prio enim determinat p̱blemata rer̄ extrĩsecũ ꝯtra nãm. Scdo naturaliũ. Tertio eor̄ que sunt nõ naturalia. qõ q̄dẽ non approbo: eo ꝙ vnũ membrũ diuisiõis sepe ꝯtinget in alio reperire ⁊c̄. Hec aũt diuisio ſ̄m Boetiuʒ in diuisionibus reddiᷣ vitiosa. Ampli⁹ verba medicor̄ p̱ponẽtes nõ vñr eadẽ intelligere: nõ eniʒ qõ Aristo. vocat particulã nãliũ vtpote decimã: sic naturale accipit vt medici de re nãli loquunᷣ sicut apparet intelligenti sermones eor̄: ⁊ que dicuntur de natura. in .2. phy. pp̱ qõ dico: ꝙ liber hic i tres partes secaᷣ: in p̄ma quar̄ agit de p̱blematib⁹ circa sciaʒ medicinaleʒ extrĩsecis ⁊ naturalem: put ad hoĩs nãm reducunᷣ. 2⁹ de p̱blematibus circa septeʒ artes liberales. 3⁹ agit de p̱blematibus circa naturalia taʒ cõposita vl'r: ⁊ ẽt in spe q̄̃ simplicia: ⁊ sil'r moralia. p̄ncipiuʒ scde p̱tis est in 15. p̱ticula. tertie aũt in 20⁹. Est aũt libri cõis diuisio cuilibet se offerens in .38. p̱ticulas: quar̄ exordia subiecta sunt oculis. Particula siq̄dẽ p̄ma in q̄ medici ꝯtineᷣ sermo: in

Marginal notes: L. ci. 12. — L. 3. 2.⁹ — L. ci. 2. — Ex iudicio Auer. i prol. h. lib. — Iudic. h. p̱ quere ... — Cuncta p̱ Aris. non inuen. — Proble ma q̄d sit. — Grauitas hui⁹ li. — Snia nicolai p̱. õ lib. p̱ble. — In p̄n. colliget. — Quare p̱ ostimũ p̄⁹ Arist. tractet medicinalia. C. h⁹ 1. 2. — L. c. 2. — L. c. 1. Diuisio p̱ble. — Per toti li. — Attẽde diuisionẽ totius lib.

duas diuidiť ptes.pmo eniz agit de pblematibus quo ad egritudinū cās:qđ ꝛ theoricā medicine inspicit magis.2° quātū ad earūdē curas:qđ ꝛ practicā respicit plm. Incipit 2ª in.30.pblemate. Prima partiū itez secať in duas.pmo pmittit pblemata quantū ad cās magis vles egritudinū: qꝛ opꝫ semꝑ ꝙ vle pcedat particulare in scia:ne idē multotiens repetať in ea:sicut scribiť in pncipio de ptib° aialiū.2° quo ad cās minus vles:vel pmitus agit de pblematib° quo ad oēs sex cās nō nāles.2° quo ad vnā illaꝝ.s.aerē nos ꝯtinētē:cum eiusdē adiacētys.icipit ps scđa in pn° tertij pblematis. Pria silr in duas diuidiť ptes.pmo eniꝫ ponit vnū pblema:in quo ostēdit ꝙ excessus cām egritudines.2° quo curent.vel rndet tacite qōni.scđa incipit in pn° sequentis pblematis.pmaꝫ istaꝝ itidem diuidam in duas.pmo premittit dubitationem suam dicens.

Problema. I. Antiq̄ trāslatio.

PRopter qđ magne supabūdātie egritudiales. Aut qꝛ supabūdātiā vľ defectū faciūt.h āt erat egritudo. Noua.

Cur exuperātie nimie cōmittendi morbi vim habeant. An qꝛ vel excessuꝫ vel defectū efficiāt qua quidem re morbum ꝯsistere certum est.

Que est cā ꝙ magni excessus:siue recedāt ꝭm plus aut ꝭm min° a tēpamēto absoluto vel a tēperamēto alicui relato sunt nati iducere egritudies. Nōn^m est ꝙ

Cause nō naturales quot sint.

iste supabūdātie siue excessus ꝯsistūt circa sex cās nō nāles dictas a medicis qbus ipossibile est corpus nřm nō approximare:q̄ sunt ꝯtinēs nos aer:cibus ꝛ potus:inanitio ꝛ repletio:somnus ꝛ vigilia:mot° ꝛ qes:ꝛ passiones aie dicte accītia:que ēt occurrūt corpi ꝭm Gal.in theg.trac.de causis q̄ntitate ꝛ q̄litate mēsuratis tpe relicto.Scđm aūt Joānitiū nō solū his duob° mēsuranť:sꝫ ꝛ cū his tpe ordine ꝛ

Causarum mēsure q̄t

artificio:ꝛ sic erūt qnqꝫ:que tñ itelligēs ad duo pora sicut ad vřia reducere pōt:ꝛ penes hec qnqꝫ vel duo istaꝝ sex reꝝ supabūdātie ꝭm plus ꝛ min° pñt corpori approximari ꝛc. Cōsiderans.n.qs exēplo videt ꝙ cib° pōt eē multus ꝛ paucus:idebite calidus ꝛ nimis fridus:ꝛ sic de alijs trib° iter q̄ ꝯtingit tēpamētū repire:sꝫ attendēdum ꝙ nō decet illos q artis medicine peritiā nō hñt ꝯturbari:neqꝫ sermonē meū refellere:qm̃ medicinalis hic est ex ꝓposito in Arist. pblemate.reddit.n.cām quorūdā ꝭmonū breuiū Hippocratis coby.in afo.ꝛ in lib.de aere ꝛ aq̄ maxie ꝯtentoꝝ:ꝓpter qđ mea nūc iterest in expōne Aristo.sñias medicoꝝ afferre:cū sermones ꝭm mām subiectā expectenť: sicut scribiť pmo ethi.si enim hic medicinalis sit ꝭmo:in pticula nāliū erit nālis:ꝛ in alijs silr ꝭm mām q̄ntū fuerit

Nota de aut. lib.1.ca.3. ꝛ li.2.ca.8.

possibile preiacētem suo mō. Deinde[Aut qꝛ.]Soluit. hec.n.disiunctiua aut.apud Aristo.nota solonis existit:sic apparet in plurimis libroꝝ suoꝝ:ꝛ maxie hic ꝛ in elēchis. Et sciendū ꝙ Aristo.duplici vtiť solonis signo:aut videlicet:ꝛ vtrū:ꝛ refert:qꝛ veꝝ alioꝝ indicat solonē:aut vo ꝓpriam ipsius Aristo.denotat:ꝛ dicit cām esse hāc:qꝛ supabūdātie cānt excessuꝫ in plus:ꝛ diminutionē in minus:ꝛ sic remouēt corpus a tēpamēto debito:ꝛ cōponiť sic isti° pblematis ꝭmo totius. Quecūqꝫ causant supabūdātiam aut defectū:nata sunt iducere egritudines:sꝫ supabūdātie aut excessus h causant.g̃ ꝛc. Et nota ꝙ Aristo.accepit hāc dictionē supabūdātie pmitus cōiter ad oēm excessuꝫ:siue sit ꝭm q̄ntitatē auctā siue diminutā:hic aūt accipit solū ꝓ

Tex co.1. circa fi.

excessu aucte q̄ntitatis:ꝛ hoc etiā insinuat illud cum dicit Cōmētator in pn° phy.ꝙ Aristo.fuit modica sollicitudo de noib°.huius aūt supabūdantie ꝛ defectus pdictoꝝ erit egritudo:nō eniꝫ est aliud q̄ꝫ in tēpamētū:cum egritudo ꝭm Joannitiuꝫ sit in tempamētū extra cursuꝫ nāe:vñ ꝓueniť lesionis effect°:ꝑꝑ qđ sequiť:distēperātias natas esse facē egritudies. Attēdēdū ꝙ cū duplex sit egritudo.s. ex repletione ꝛ inanitione.pmā tangit cū dicit supabūdātiā.2^{am} cū dicit defectū. Videť ꝙ ista ꝯñs nō valeat:sꝫ cōmittať sophisma ꝯñtis:dicēdo.si est supabundātia vel defectus.g̃ est egritudo:pñt eniꝫ hec esse adeo pua ꝙ non erūt egritudines:sꝫ cāe egritudinū solū:qꝛ si paꝝ qs recedat a tēpamēto:fit cā morbi:si plus morb° appellať:sicut dicit Gal.in 2° pticula afo. Est dōm ꝙ Aristo.intelligit supabūdātiā ꝛ defectū grandē valētē egritudinē iducere: vt ostēdiť in scđa pticula afo.dcm̃.n.simplr itelligēdū est in potētiori suo esse:sicut dicit Gal.sup 3° regi.acu. Et hoc appet ꝑ id qđ dixit:ꝑꝑ qđ magne:vel eo ꝙ egritudinē accipit hic Aristo.cōiter valde ꝓ modica ēt distēpantia. Et nota ꝙ ōis distēpantia adueniēs corpi sano tēpato:siue sit ꝓportionalis siue nō remouēdo ipm a suo tēpamento est nata egritudinē inducere:ꝛ silr egrū nūc:cū omnina debilitate ṽtutis oino ipedit:nō eniꝫ ṽtus affectionē occurrentis pōt tolerare.corp° aūt egrū simplr ꝛ nūc cū ṽtutis constantis habilitať ad egritudinē ꝑ excessus siles:iuuať vo ꝑ ꝯtriū eis moderate vtens:ꝭm qdē locantes neutrū inter duas dispōnes corpis:sanitatē.s.ꝛ egritudinē mediocriter est iudicandū:q aūt de hoc latius scire voluerit:inspiciat sermonem in quo qōnes locaui ꝛc. Antiqua.

Problema. II.

PRopter qđ aūt egritudies multotiēs curanť:quādo multū excedit aliqs:ꝛ quorūdā medicoꝝ talis est ars:superabūdātijs nāqꝫ sanant vini aut aque: aut salsedinis aut cibi aut famis. Aut qꝛ ꝯtraria adinuicē sunt que egritudinē faciūt. In mediū igitur ducunt alterū vtriusqꝫ. Noua.

Cur morbi sepe curari possunt:vbi qs abunde excessit:eqdē nōnulli medici eā artē exercēt: vt nō nisi ꝑ excessuꝫ agant vel vini vel aque:vel salsuginis:vel cibi:vel inedie. An quoniā cause que morbos cōmittūt:aduerse inter se sūt:atqꝫ ita efficitur vt genus alterutrū duci ꝑ excessum alterius in medium possit.

Hic ponit aliud pblema in quo ostēdit excessuꝫ curare egritudines:vel remouet dubitationē:eo ꝙ dictum est excessus cāre egritudies.ꝛ diuidiť pblema i ptes tres. p̃.n.ꝓponit qōnē.2° ostēdit ꝙ sit rōnabile adducēdo sup h testimoniū medicoꝝ ex antiqs.3° soluit.ibi scđa[Quorūdā.]ibi tertia[Aut qꝛ.]Dicit igiť q̄re est ꝙ excessus siue sint ꝭꝫ q̄ntitatē auctā siue diminutā:dū tñ sint ꝑ oppo^m:sanant egritudies:ꝛ h qñ aliqs multū excedit in ipsis:ꝛ multotiēs. Nōn^m est ꝙ Aristo.in h lib° vtiť nō paruꝫ huiꝰ

Usus apd Aristo. q̄rundā ꝯ cōsimilitū quare.

circūstātijs moderatiuis.s.multotiēs frequēter aliquādo fortasse ꝛ talibus:qm̃ scia ista plurimum circa indiuidua versať:talia aūt ꝓpter ꝯtingētiā maioreꝫ materiei:pñt in pluribus:sed nō in oīb° se vniformiter hře:qđ tñ rōni scie sufficit:ꝛ iō extimo dcm̃ eē multotiēs. Nōn^m est etiā ꝙ nō est itelligendū:ꝙ excessus sint grandes rōne discrasie existentis in corpore:imo opꝫ fieri eq̄litatē ꝑ oppositum in eodē gradu:sicut dicit Gal.in theg.tractatu causarū:sꝫ fieri oportet huius excessus respectu corpis tempati:sulipsius aut sani:cū eniꝫ erat sanus idigebat paꝝ calidis:infirmatus aūt idigebat multū calidis. Deinde secundo [Quorūdā.]Approbat hoc testimonio medicoruꝫ dicens

aliquos medicos vel ꝫ mō arte medicine:curāt eniȝ īfir
moꝝ suoꝝ egritudines excedendo aut in vino aut aq̄ ⁊c.
Dicit aūt q̄rūdā ad dīiaȝ illoꝝ q curant nō ꝑ ꝫriū excessū
imediate:sed cōfortādo v̄tute cū cōpetēti dieta:sicut dicit
Aui.ꝑ can.q̄rta.nō ois repletio neqȝ ois malitia cōplonis
suo curat̄ ꝫrio ex euacuatione ⁊ oppōne:imo multotiens
sufficit multa regiminis bonitas:vel dicit ꝫ ad dīiaȝ medi
coꝝ sylvestriū īscientiū:ꝫ q̄s Gal.multū altercat̄ in libris
de ingenio sanitatis.apponunt.n.⁊ hi.qd nō ꝯsiderāt.Uñ
q̄rūdā medicoꝝ.i.rōnabilr opantiū.℄ Nōn^m q̄ cuȝ tria
Infra me dicet̄ q̄. sint istrā medicie.s.dieta.potio:⁊ chirurgia.ꝑ vinū aquam
cibū ⁊ famē tāgit̄ dieta.ꝑ salsedinē tāgit̄ potio:itelligo.n.
ꝑ salsedinē oēm mediciaꝝ admistrationē:⁊ ꝑ vinū ⁊ cibū
est itellig̃ curationē egritudis ex ianitiōe:vinuȝ.n.replet
inanitū.ꝑ aquā salsedinē ⁊ famē denotat̄ egritudo ex re
pletiōe.Uñ Hip.in 7ª pticula afo.Corpib⁹ humidas car
nes hn̄tib⁹ famē adhibere ⁊c.fames eniȝ corpa desiccat
nō tñ in istoꝝ expōne multū opȝ instare:cū sint exēplari
ter dicta magis.℄ Deinde[Aut q̄ꝛ.]Soluit ⁊ dicit cāȝ eē
qm̄ hꝫ excessus siue sint in plus siue in min⁹:sūt ꝫrȳ illis
excessib⁹ q faciūt egritudies:⁊ si sunt ꝫrȳ tales excessus:⁊
ꝫrȳs debite approximatis īpoſe sit nō agere ⁊ pati:sic di
in pn° de gn̄atione ⁊ corruptione:cōcludit̄ q̄ excessus co
rū q̄ offerunt̄ vt vini ⁊c.ꝫ excessus egritudiales reducant
Co.z.c. alterū.i.corp⁹ subam istoꝝ ꝫrioꝝ vt mediū vtriusqȝ.s.ex
cessus oblati a medico ⁊ egritudie:⁊ sic curāt.naȝ curatio
fit ꝑ ꝫriū:q̄re z° ethi.medicie sūt innate fieri ꝑ ꝫriū.℄ Et
cōponit̄ istius ꝓblematis rōcinatio ꝫ mō.Quecūqȝ sunt
ꝫria preexistenti discrasie curāt eā:cū curatio respiciat cō
trarietatē sed distemperātie plurime sunt ꝯtrarie preexi
stenti discrasie:curant itaqȝ egritudines.

℄ Problema. III. Antiqua.

PRopter qd tēpoꝝ mutatiōes ⁊ vēto
rū generāt:aut dissoluunt ⁊ determi
nāt egritudines ⁊ faciūt. Aut q̄ꝛ cali
da ⁊ frigida sunt:⁊ humida ⁊ sicca.
Egritudines aūt hoꝝ sunt excessus:sanitas aūt
equalitas.si igit̄ ꝑꝑ hūiditatē aut frigiditatē cō
trariū tp̄s dissoluit.si aūt nō ꝫriū tēpus superue
nerit similis cōplexio distēdit ⁊ destruit.ꝑpter
hoc aūt ⁊ egrotare faciūt sanos:q̄ꝛ mutātes sol
uunt cōplexionē.Pariter.n.ꝑprȳs tp̄ib⁹ ⁊ eta
tibus ⁊ locis augent̄. Propter qd opȝ in muta
tionibus maxie gubernare. Qd aūt vl̄r de tēpo
rib⁹ dcm̄ est:⁊ ꝫ ptē eadē est cā. Uentoꝝ nāqȝ
mutationes ⁊ etatū ⁊ locoꝝ tēporis cuiusdam
sunt mutationes:ꝑꝑ qd ⁊ hec distēdūt ⁊ soluūt
⁊ determināt ⁊ faciūt quēadmodū tēpora. Et
ortus stellaꝝ sicut orion:⁊ arcturus:⁊ pleias:⁊
canis:quēadmodū ventoꝝ ⁊ aquarū ⁊ serenita
tū ⁊ tēpestatum ⁊ estus. Noua.

℄ Cur tēpoꝝ flatuūqȝ mutationes morbos iten
dant:tollātue:iudicēt vel cōmitāt. An q̄ aut fri
gide:aut calide:aut hūide:aut sicce sūt:morbos
qȝ q̄litatū hui⁹ excessus cōmitāt: Secūda etenim
valetudo mediocritas q̄dam est. Et si per hu
midā frigidāue mām morb⁹ ꝯstiterit:tp̄s acce
dens ꝫriū tollere illū poterit. Sed si min⁹ ꝫriū
subsecutū sit:q similis stat⁹ tp̄is superuenerit in
tēdet sane:atqȝ interimet:quo ēt fit.vt q bn̄ va
lent egrotare tp̄e mutato incipiāt. Corporis.n.
ꝑinde tēperamentū soluat̄ necesse est:qppe qd
nō nisi tēpoꝝ:etatū locorūqȝ statu idoneo aptuȝ
sit augeri seruariqȝ. Quāobrē cuȝ tp̄a euariant
rō tunc valetudinis habēda diligētius est.idem
aūt illud ꝑ eā pticulariȝ etiā adest:q̄ in vniuer
suȝ ꝓposui de tp̄ib⁹ mutatiōes:etenim flatuum
etatū atqȝ locoꝝ ꝓ tp̄is cuiusdā mutatiōe acci
pi debēt. Quapp hec ēt intendēdi:vel tollēdi vl̄
iudicādi:vel ꝯhendi morbū vim hn̄t:quēadmo
dū tp̄a. Et siderū ortus:orionis:arctui:vergilia
rū:canicule:q flatus imbresqȝ excitant:q serent
tates frigora tepores ue solent afferre.

Nunc determinat ꝓblemata min⁹ vl̄ia in q̄b⁹ ꝯtinent̄
cāe ꝑmutationū nostroꝝ cor^m ad sanitatem vel
egritudinē.sup̄⁹.n.ondit vl̄r q̄ō res nō nāles oēs imutēt
corp⁹.hic aūt ondit q̄ō vna eaꝝ.s.aer ⁊ q̄ ei⁹ sunt.Et diui
dit̄ hec ps ī duas.p̄ agit de aere in cōi q̄ntū ad oia ipsi⁹.z°
in pticulari.Incipit z° in pn° septimi ꝓblematis.p̄° ī duas
in p̄° facit qd dcm̄ est.z° manifestat q̄dā ꝯtia ad istud ꝓ
blema.z° icipit ī sequēti ꝓblemate.p̄° itidē in duo.p̄ ꝓpo
nit dubitationē cōem de mutatione tēpoꝝ.z° soluit.z° ibi
[Aut q̄ꝛ.] Et scias q̄ q̄ꝛ hui⁹ modus diuisionis vl̄r dict⁹
est cōis oib⁹ ꝓblematib⁹ fere:subyciat̄ deinceps breuita
tis g̃ra:⁊ ne albū vacuis l̄ris denigret̄.Dicit ḡ q̄re mutatio
nes facte in tp̄ib⁹ ⁊ excessus magis innāles ⁊ mutationes
vētoꝝ hn̄t gn̄āre ⁊ dissoluere egritudies.⁊ cur silr hn̄t eas
cāre ⁊ determiare.i.creticare.℄ Nōn^m q̄m cū scia demfa Co.l.t.c.
tiua fm Cōmen.in pn° celi ⁊ mūdi:nō vtat̄ noib⁹ synony phy.c.4.
mis:q̄lis est ista ⁊ ois scia Ari.suo mō:ꝑ hoc q̄ generant ⁊
dissoluūt Aristo.intendit gn̄ōnē ⁊ sanationē egritudis ex
inanitione:ꝑ faciunt v̄o ⁊ determinant intendit egitudinē
ex repletione ⁊ eius curā. Uel alr q̄ ꝑ generāt intēdit ad
uentū egritudis paulatine ⁊ modicā distemꝑantiā:per dis
soluit qdē ipsius paulatinā dissolutionē ⁊ egritudis modi
ce ꝯsumptionē a Gal.ī z° de creticis vocatā.ꝑ faciūt ⁊ de
termināt itelligit egritudinē malignā subito occurrētē:⁊
ꝑ terminēt salutēȝ ipsius per crisim:in qua labor magnus
existit:⁊ forte hec v̄ba fuerūt ab īterlineatorib⁹ duplicata.
℄ Notandū iteꝝ q̄ Aristo.dicit tēpoꝝ mutatiōes ⁊ non Quid tu' telir ec cā egritu.
tp̄a mutata:q̄ꝛ tp̄s vt tēpus cū sit numerus motus p̄oris ⁊
posterioris phy.4°.nō extat cā sanitatis aut egritudis:ve Tcx.c.io.
rū alteratio q̄ in ipso.Uñ Gal.z° pticula afo.nō mutatio ⁊ alibi.
nes tēpoꝝ cā sunt egritudinū:sed cōplexiones variate:q̄
re p̄mo.z° effectus mutationū tēpoꝝ nō sūt ꝑpter cās tē
poris vñ est tp̄s:sed ꝑꝑ q̄ cū eo mutata q̄litas magnā effi
cit opone ī mutatiōib⁹ dispōnū.℄ Deinde[Aut q̄ꝛ.]Sol
uit ⁊ diuidit̄ in ptes duas.p̄ qdē vl̄r q̄ntuȝ ad mutationes
tēpoꝝ.z° pticulariter magis q̄ntū ad q̄sdā alias mutatio
nes.z° ibi[Et aūt vl̄r.]dicit igit̄ cām eē:q̄m mutationes
tēpoꝝ q̄dā sunt ad caliditatē quedam ad frigiditatē ⁊c.⁊
hꝫ mutationū egritudies sunt excessus:⁊ sanitas est q̄daȝ
ab his recedens equalitas.si itaqȝ accidit q̄ egritudo sit
ab hūiditate aut frididitate:tūc ad ꝫriū tp̄is mutatio:vt ad
siccitatē ⁊ caliditatē remouebit egritudinē.si aūt cōtingat
q̄ nō superueniat tp̄is mutatio ꝫrȳ sȝ silis in cōplexiōe:tūc
ꝓlongat̄ egritudo ⁊ intendit̄:⁊ v̄tutē destruit:q̄ꝛ sile addi
tū sili facit ipȝ furere.sicut dicit Gal.auctoritate Diocli.in
z° particula afo.⁊ z° v̄tutū nāliū.⁊ iō contingit q̄ causent

egritudies sanis: et hoc pp corruptionē cōplonis: quā iducūt q est sanitas mēbrox ↄsimiliū: et nō solū hoc cānt mutationes ipsox vlēs: sz ēt pticulares mutationes determiatox tēpox etatū et locox augmentāt dissolones corpox nrox: Et iō vlteri⁹ correlariū īfert aliō qstū ad curā egritudinū q̄ bis possent mutatiōib⁹ cāri: dicēs q ops mītū regē corpora nr̄a pseruādo ipsa ne egrotēt talib⁹ mutatiōib⁹ cū adsint: pp qō Gal. in p⁰ pticu. afo. ait vulgus exptū esse nō solū in se: sz ēt in subiugalib⁹ suis faciens euōnez in fine veris: et in pn⁰ estatis. scit. n. maximā mutationē ad caliditatē venire: q̄ posset esse cā putrefactiōis būox: et sic febriūz et apatū. Et cōponit̄ hic talis sermo. Dē silr̄ adductū silī inducit excessuz: et ↄtrū remouet timētū ↄtrio: vt dī ēt in z⁰ pblemate: et iducit sanitatē: sz tpa sūt cala frida et cē. igit̄ pnt eē silia et dissilia: pp qō excessuz aut ↄtrū causabūt: sz excessus est egritudo: et sanitas est eq̄litas. g̃ mutatiōes tēporuz cānt egri^{tudinem} et sanitatē: et isti⁹ fmonis p̄ ppońit̄ mior illic [si igit̄.] z⁰ maior ibi [Propter hoc aūt.] ¶ Nōn^{m} q excessus facti a mutatiōib⁹ tēpox sūt maxie in cōplone: alterationes. n. tēpox pncipalr̄ cānt i corpib⁹ malā cōplonē: ↄsiter morbū cōpo^{m} vt apa: deinde solonē ↄtinuitatis: minime aūt post eē cōpletū organiçatiōis egri^{tudinem} pmarie in cōpone. ¶ Dubitat̄: qm̄ dicit q cōplo silis supueniēs distēdit et corrūpit: qō nō vr̄: qm̄ in. 8. pticu. dicet̄. 18. pblemate. simile a silī nō pati. ¶ Ampli⁹ Gal. in theg. trac. cāp. docet ↄseruare corpa egra simplr̄ p silia q̄ hic ab Ari. sana dr̄n: pp qō silis cōplo supueniēs nō distēdit et corrūpit. ¶ Dōz

Simile est duplex.

q sile est z^{plex} sic dicit Aui. p̄ cañ. fen. z. s. sile in spe et nā: vt calm corpis in pn⁰ pmi gradus: et rei calm sibi occurrētis in eodē olno: et a tali silī nō patit̄ corp⁹: imo tale sile corp⁹ ↄseruat: sic arguebat̄ in ↄtrū. Est et sile qōdā i genere; in q̄ silitudo exīstit lōginq̄: vt calm pncipy pmi gradus: et calz pncipy tertij: et ob hoc silī ↄtingit corp⁹ cōpati: et de hoc exīstit hic fmo. ¶ Deide [Qō aūt.] Nūc manifestat quō pticulares res pmutant corpa nr̄a: et dicit q illud qō vlr̄ dcm̄ est de mutatiōe tpis: pticulr̄ est cā eadē alys mutationib⁹. nā mutatiōes vētox etatū et regionū sūt mutatōes alicui⁹ aeris pticularis. Uel aliter sūt mutatiōes alicui⁹ tpis: hoc est: qr sunt pue p relationē ad mutationes tēpox vlēs: mutant. n. corpa hꝫ mutatiōib⁹. sicut cū alīqs de puero fit iuuenis. si nāqz fuerit cholice cōplonis nālr̄: post hꝫ mutationē ad iuuētutē fit parat⁹ egrotare. Et iō ↄfir ↄcludit [pp qō cē.] sicut p̄us ppositum fuit a pn⁰: et pz. nō. n. est dr̄ia in mutatiōib⁹ tēpox et istax rerū pticularuz: nisi p magis et minus: et vlr̄ et pticulr̄. ¶ Deide [Et ortus.] Et qr mutationes corpox nō solū fiūt pp res terrestres: sz ēt pp celestes. sicut apparet p Auic. p̄ cañ. fen. z. pp hoc subiūgit de mutatione celesti dicēs: q ortus stellax fixax hn̄t ēt corpa nostra īmutare: qstū ad egritudinē et sanitatē: sicut est orion arcturus pleiades et canis: sz qr hec nō erāt vt p̄dicta manifestatiō ad cox declarationē approbādo manifestiora: subiūgit q hn̄t nos hec īmutare: quēadmodū mutatiōes ventox aquax serenitatū tēpestatū: et estus: q̄ imutāt nos ad egritudinē vel ad sanitatē. ¶ Rōcinatio sigdē hui⁹ pblematis est huiꝫ. Quecūqz īmutant corpa nr̄a ab exītia p̄ori: generāt egritudinē: aut sanitatē iducunt: sz hoc faciūt tēpox mutatiōes et que sunt in eis ↄtēta: q̄re cē. ¶ Nōn^{m}

Orion qd

ad expōnē p̄dictox q orion siue andax est vna. 15. imaginū meridionaliū circa mediū Gemini: in q̄ sunt stelle notabiles q̄z plurime: sicut rigel humerus ipsi⁹ et sydus capi-

Arcturus qd.

tis tenebrosuz cē. Arcturus v̄o est vna. 15. stellax fixarum p̄me magnitudis coloris rubei situs exn̄s tpe nr̄o anno legis chrianox. M⁰ccc⁰x⁰. circa. 15. gradū libre: cui⁹ q̄dē latitudo exīstit. 31. gradus v̄sus ptē septētrionis: et dī arabice adramech. fm v̄o Daly. 5⁰ sue theorice libro: q regalis dispositio appellatur dī cauda maioris: vz se: ipsa. n. sita est in extremitate ipsi⁹ vel in extremitate temonis plaustri. vulgariter dicti. Pleiades sunt septē stelle minute magis ↄiūcte alys olbus in tāto nuō sicqz ppingi: et sunt nunc circa

Pleiades q. Canis meri. qd est.

decimum nonū graduz tauri sup dorsuz ipsius. Canis meridionalis. vz. est vna de. 15. stellis fixis p̄me magnitudis notabilior aliq̄ exn̄te in q̄dā imagine de. 15. meridionalibus: q̄ et canis silr̄ dī: et est in ore ipsi⁹ imaginis: q̄ est maior et luminosior stellax fixax: et nūc est in 5⁰ gradu cancri: et eius meridionalis latitudo est. 30. gradus et. 10. minuta: et est sita post orionē antedictū. Unde Boetius in libro diuisionū. Est et canis celeste sydus: q ad orionis pedē morbidus micat. quā et alīq medicox vocāt chinosurā. arabes v̄o absepe alababor. Et de ista dicit etiam Hippo. in 4⁰ pticula afo. sub cane et añ canē moleste sunt purgatiōes. nō q̄dez p viā cāe sed potius signi: sicut appebit in sequentibus. per viā eniz cause cor leonis hoc inducit. Dictū est aūt q ipse sit meridionalis: ad drīam cuiusdā alteri⁹ stelle canis minoris p̄dicti exn̄tis p̄nti tpe in 17⁰ gradū cancri: et dī arabice

Distinctio tēpox y^{s}.

alsebere algomessa. ¶ Notādū est gr̄a dictox et dicēdox circa tēpox mutationes triplicem inueniri distinctionem tēpox: vna quidē est sensibilis valde medicinalis penes effectus data: que quidē describit̄ ab Aui. pmo cañ. fen z⁰. dicit. n. q ver est pncipiū frondendi arbox: et q niues de montibus cadunt: neqz multis tūc indigemus coopertimētis ppter frigus: neqz paucis ppter euentationē. Sed autūnus est tempus mutationis foliox coloris: et pncipiuz casus eox: et alia duo sunt estas et hyems: estas siquidem calida valde: et hyems frigida. Est et alia tempox distinctio fz

Alia distinctio astro.

astrologos: quā etiā ponit Daly. in 5⁰ theorice: et est fm q pagrationi solis triū signox çodiaci: qō est circa tres menses: attribuūt vnū tēpus: et tēpox spatia istius distinctiōis sūt fere eq̄lia: ita q a pncipio introitus solis in arietē vsqz in finem geminoxū constituitur vnum tempus: qō ver dī: incipiens parum ante medium marty terminat̄ circa mediū iuny: qō triū mēsiuz cōtinet spatiū: deinde ingrediēs cancrū: et perueniens vsqz ad finē virginis cōstituit aliud tēpus. s. estatē: qō circa medium septembris terminat̄: silr̄ tres ↄtinens menses: nunc v̄o ingredit̄ libraz et transiens p scorpionem et sagittariū vsqz ad finē ipsius conficit̄ aliud tēpus: qō autūnus appellat̄: qō tres silr̄ ↄtinens mēses circa mediū decembris terminat̄. et tunc ingrediens capricornuz vsqz ad finē piscis pueniens hyemem inducit: qō parū añ mediū marty terminat̄: et fiunt iterū tres mēses. Sic itaqz tota reuolutio solis in çodiaco ↄstituens annuz ↄstat ex quatuor tpibus diuersarū naturarū et duodecim

Alia disti. Hippocratis.

mensib⁹ solis. Est et tertia distinctio sumpta penes ortuz et occasuz q̄rūdā stellax fixax: quā ponit Hip. in lib⁰ de aere et aq̄: et eā exposuit Gal. in z⁰ pticula afo. et Daly. in 5⁰ theorice. dicūt nāqz estatē initiari cuz pleiades oriunt̄: qō fm Daly. in pn⁰ est may. mediū v̄o eius est cū canis pm⁹ anādictus matutine appet añ solē emersus: pp recessuz solis ab ea: qō est 20⁰ die iuly. Autūnus q̄dē initiat̄: cum arcturus orit̄: et ois huius ortus est heliacus. Est. n. ortus cosmicus

Triplex ortus silr̄ et occasus.

chronicus et heliacus: silr̄ et occasus sicut tradūt q̄dā astronomi et poetiçantes magis. Principiū quoqz hyemis est in occasu cosmico: videlz pleiadū: qō est circa nouembris pncipium: deinde est ver tempus qō causat̄ in equinoctio post hyemē: sicut ibidez dicit Gal. ¶ Et scias q hꝫ ortus et occasus sydexū nō est causa permutationis olno aeris p tempora: sed potius signuz: imo sol est tota causa fm Gal. in z⁰ creticox qō magis Ptho. i Introductorio ad artē sphericam nitit̄ ↄfirmare: coadiuuāt tn̄ hꝫ stelle i mutatiōib⁹ fz eax ↄiunctionē cū sole aut separationē vel aspectū: qn̄. n. sol eis coniungitur intenditur mutatio aeris ad caliditatem: et

tem: ꝛ qñ disparitꝫ minoraꝫ: ꝛ itendiꝫ ꝛ remittiꝫ mutatio ſm alias nãs ꝑprias ꝛ cõmunes. Reſtat nunc videre qd noie ſerenitatu ꝛ tẽpeſtatuꝫ importeꝫ. Dico igitur ꝙ noie ſerenitatũ itelligo aerẽ mutatũ ad multã ſiccitatem exiccantẽ hũiditates corpoꝝ itimas: ꝓpter quã ad ꝯſumptiones ꝛ ptiſes ꝑparanꝫ: ꝑꝑ qḋ dicit Hipo. in lib. de aere ꝛ aqua. Si annus dꝫ eẽ ſanus: opꝫ vt nõ multũ ſeren⁹ exiſtat. Noie quoqꝫ tẽpeſtatũ itelligo aerẽ groſſum puluerulentũ: in q̄ apparẽt fumoſitates fulmina ſcintillatiões capre ſaltãtes ꝛ hꝫ talia nanqꝫ aerẽ corrũpũt: ꝛ peſtes ꝛ regnoꝝ ꝑmutatiões inducũt: ſicut vbo vltimo dicit Ptholomeus centiloquij: aut eſt ipſa grãdo: corrũpit eniꝫ elrorũ ꝑportionẽ ꝛ plantas ꝛ ꝑ ꝯñs aialia que nutriunꝫ inde: ad modũ peſtilentie. ꝑmo cañ. fen ſcḋa. Et de h ac fere de oibus mutationib⁹ antedictis tangeꝫ ſmo in 22° ꝑblemate: ꝛ in alijs ꝑblematib⁹ huius particule: ꝛ eſtus qdem nomen eſt. Et ſcias ꝙ in iſto ꝑblemate ꝛ in alijs ſubſequentibus Ariſt. ſupponit mutatiões tẽpoꝝ ꝛ alioꝝ cãs egritudinales fore: qḋ in 15° huius particule approbauit.

Problema. IIII. Antiqua.

Propter qd in mutationibus tempoꝝ vomitibus opꝫ vti. Aut ꝙ non fiat cõturbatio. differentib⁹ factis ſuꝑfluitatibus ꝑꝑ mutationes. Noua.

Cur vomit⁹ cũ tꝑa imutanꝫ citari maxie debeat. Ne cõturbatio redũdet: cũ varia excremẽta mãc inutilis ex mutandi rõne ꝑueniant. Vñ fit vt cibũ alij paꝝ cõcoquãt: alij paꝝ cupiant.

Ariſto. in ꝑcedẽti ꝑblemate ꝑcepit ꝙ opꝫ ex imutationib⁹ ãñdictis corpora gubernare: hic velut ex abũdãtia: qꝛ magis h ſpectat ad ſequẽtẽ ꝑtẽ hui⁹ ꝑticule: in qua de cura agiꝫ egritudinũ: docet artẽ ꝑ quã poterimus corpora nrã regere ne icidant in egritudines. Querit itaqꝫ ſuo mõ q̃re eſt ꝙ in hꝫ mutationib⁹ tẽpoꝝ dꝫ vomitus facere ꝛ ꝑ ſuꝑiora euãre qḋ ꝯtẽtũ eſt in vẽtre. Deinde [Aut qḋ.] Soluit ꝛ dicit: hoc iõ eẽ faciẽdũ ne accidat ꝯturbatio ꝛ motus humoꝝ iordinatus: ꝑ mutatiões ãñdictas factis ſuꝑfluitatibus diuerſis inter ſe ꝛ in ſuo loco ꝑꝑ exagitationẽ mutationũ. Ex hoc eniꝫ põt cõtingere vt apparet ab Aui. 3° fen ꝑmi cañ. aut hũores putrefieri ꝛ morbos putridos gñari: vel ipſos ad aliquẽ locoꝝ ꝯcurrere: ꝛ iducere aꝑa vel venaꝝ ſciſſurã aut repẽtinã ſuffocationẽ. Et formaꝫ ſic rõ huius ꝑblematis. qñcũqꝫ timeꝫ mot⁹ ꝛ ꝯturbatio ſuꝑfluitatũ corporis: expedit vti vomitu: ſed h eſt in mutationib⁹ tẽpoꝝ: g ꝛc. Et ſcias ꝙ Ariſt. dixit ſuꝑfluitatib⁹ ꝛ nõ hũorib⁹: qm ſm eius ſniam alie hũiditates corpoꝝ a ſanguine nõ ſũt hũores: ſꝫ ſuꝑfluitates: neqꝫ corpus nutriũt aliquo mõ directe: ſanguis. n. ꝑ ſe nutrit: ꝛ ſolus ſanguis nutrit: ꝛ ſimplr nutrit: ſic his locutionib⁹ vtiꝫ ſepe: ꝛ qꝛ ſanguis nõ educiꝫ ꝑ vomitũ ſaltẽ tali mõ aut raro vt ꝯferat: iõ dixit ſuꝑfluitatib⁹ ꝛ nõ hũorib⁹. Oꝛ ſi i hac ꝑticula vtaꝫ Ariſt. pluralr humoꝝ noie: h eſt qꝛ loqꝫ ſm medicoꝝ ſnias: q ponũt alios tres hũores a ſanguie diſtinctos corpora nutriẽtes. Notã ꝙ Ariſt. loqꝫ hic de vomitu minoratiõe ꝑticulari euatiuo ſoli⁹ ſtõchi: ꝛ nõ de vomitu vſi eradicatiuo oino: ꝛ ſi mediate h opeꝫ: qm talem nõ opꝫ fieri in oi tꝑis mutatione: ſꝫ in mutatiõe vltioꝛi: vt in fine veris ꝛ ꝑn° eſtatis: ꝛ de h eſt ſmo cõpler⁹ l alia ſcriptura: ꝛ iſte qdẽ vomitus ꝑtialis ſic ꝑcipit Auic. ꝑmo cañ. fen 4°. ſm Hip. debet fieri ſemel aut bis ad plus in menſe: ita tñ ꝙ nõ obſerueꝫ in hoc reuolutio ſcita: neqꝫ dierũ numerus: qꝛ cũ magis neceꝫ euãre ſit ſtõchũ q̃ alias partes: qm ſtõchus ſm Aui. ibidem nõ hꝫ qḋ ipm euacuet: vt inteſtina cholerã rubeã: ꝛ ẽt epar hꝫ aquoſitatẽ ſeroſaꝫ vrine. Scias etiã ꝙ hñtes pectora ſtricta: humores eleuatos: collũ lõgũ: epiglotũ foris eminẽtẽ iſueti ꝛ duri ad vomẽdũ nõ coneñꝫ vomere: ne icurrãt rupturã vene pulmonis ꝛ ꝑ ꝯñs ptiſiꝫ: ad quã nãliter ſunt diſpoſiti: aut ne vliter aliud nocumentoꝝ vomitus notoꝝ incidant. Quib⁹ ab- ſtinẽdũ a vomitu.

Problema. V. Antiqua.

Propter qd ꝛ q imũde nutriunꝫ ꝛ hibdilmẽtes ꝛ q ſũt a fame pedes iflanꝫ. Aut ꝑꝑ liquationẽ: vtriqꝫ liquanꝫ: aut hi ꝑꝑ famẽ qdẽ: qꝛ oino nõ recipiũt nutrimẽtũ. Qui aũt imundi ſũt vel nõ digerũt: ꝑꝑ id ꝙ nõ oino fruunꝫ cibo quẽ aſſumunt. Noua.

Quãobrẽ q vꝫ cibo vitioſo veſcunꝫ: vel fame diutina laborãt: pedibus itumeſcere ſoleãt. An vtriſqꝫ per tabẽ conſumptionẽqꝫ illud accidit? Tabeſcũt eniꝫ ꝛ qui eſuriunt: qꝛ nullũ penitus capiunt alimentũ: ꝛ qui vitioſe veſcunꝫ: qꝛ qḋ aſſumpſerint perfrui nequeunt.

Dictũ eſt ſupra mutationẽ tẽpoꝝ ꝛ alioꝝ quorũdã iducere egritudies ꝛ eas remouere: ꝛ ꝙ opꝫ corpora ꝑꝑ h vomitib⁹ gubernare. Nũc mãifeſtat q̃dã egritudinẽ vel accñs: qḋ põt ex ꝑdictis ꝯtingere. vñ ex h daꝫ neceitas ꝑblẽatis ãñdicti. Proponit igiꝫ ꝑmimus dicẽs q̃re eſt ꝙ illis in qb⁹ nõ celebraꝫ digeſtio: ſeu poti⁹ in hũiditates corruptas ꝛ vẽtoſas ꝯuertiꝫ nutrimẽtũ: pedes inflanꝫ: ꝛ illis q nõ comedũt. ſicut ſpõte abſtinẽtes vt deuotiõe aſſidue ieiunãtes: aut modicũ qd ſit comedãt aſſumẽtes. Vel ꝛ illis q nõ appetũt: vt fortaſſe hñtes appetitũ dictũ boliſmũ: q ſm Aui. 3° cañ. Fen. 13. Eſt fames mẽbroꝝ cũ ſatietate ſtõchi: ꝛ illis ſilr q cibo malo corrupto nutriuntur. vt hydropicis. Vñ Gal. 2. ꝑtic. afo. hellenes ꝑꝑ idigẽtiã comedẽtes legumia ſecuta ẽ eos pedũ debilitas: inflanꝫ ẽt illis q famẽ coguntꝫ tolerare: ſic aliqb⁹ icarceratorũ. Notã⁹ eſt ꝙ triplex eſt cib⁹ vel nutrimẽtũ. ſic dicit Gal. auctẽ Hip. 3° de cõplo. ꝛ ꝑ de nãlib⁹ virtutib⁹. eſt. n. cib⁹ verus q actu nutrit: vt hũidũ nutrimẽtale appellamꝫ a medicis cãbiũ: ꝛ eſt q̃ſi cib⁹: vt ſanguis ꝛ hũiditas q̃ mẽbris icipit apponi: ꝛ cib⁹ futurus: vt chilus vẽtris ꝛ cib⁹ ẽt exterior: ꝛ ſmo qdẽ hic Ariſt. viſicaꝫ de cibo poſi ꝑncipaliter. cũ. n. talis cib⁹ dꝫ cibare ad pedes labiꝫ: aut ꝑꝑ debilitatẽ caloris regentis: aut ꝑꝑ abominationẽ: quã ex ipſo recipit nã. Dubitaꝫ de eo qḋ dꝛ pedes iflari illis q imũde nutriunꝫ: h eſt malo cibo vtẽtes ꝛ corrupto: qḋ nõ vr: qm Haly. ſuꝑ theg. tractatu cãrũ: dicit bonuꝫ cibũ malũ ſanguinẽ gñare: ꝛ malũ cibũ bonũ ſanguinẽ gñare. igiꝫ ex cibo malo imũdo gñãbiꝫ bon⁹ ſanguis: h aut nutrit: ꝛ nõ ꝯuertiꝫ in tumorẽ pedũ. Eſt dõm ꝙ ſmo Haly. veritatẽ hꝫ in illis: q grãdi deſiderio cibũ illũ prauũ aſſumũt laudabilẽ faciẽtes. tũc. n. virtus digeſtiua cũ alijs ipm auide vndiqꝫ amplectẽs corrigit qḋ eſt in ipſo malitie: ꝛ reducit ad benignũ. Amplius cib⁹ ille de quo loqꝫ Haly. nõ dꝫ eẽ prauus valde: ſꝫ talis ſiẽ dicit Hip. in. 2. ꝑticu. afo. paꝝ deterior cib⁹ ꝛ pot⁹ ſiqdẽ delectabilis magis eligẽdus. Inde nõ dꝫ vſus ipſius forte nimius. Vñ Auic. ꝑ cañ. fen. 3. Ille in quo mala digerunꝫ cibaria ab hoc nõ decipieꝫ: qꝛ poſt dies in ipſo mali generabunꝫ humores egritudies facientes ꝛ ꝑncãtes. ſic igiꝫ dictũ Haly. eſt cõditionatũ. Ariſt. vo abſolutũ: ꝓpter qḋ nõ cogit inſtãtia. Deinde [Aut.] Soluit. ꝛ ꝑmo quãtum ad illos qui non comedunt ꝛ non Nutrimẽ- tũ triplex.

appetũt: ꝛ dicit cãm eẽ: qm̃ vtriqȝ. s. nõ comedẽtes ꝛ nõ ap
petẽtes liquant̃ ꝛ resoluunt̃: pp liq̃tionẽ ꝛ dissolõnẽ calo
ris ꝛ hũidi radicalis ipsoꝝ: ꝛ qꝛ dicit vtriqȝ ꝛ alioꝝ trium
ꝓpositoꝝ reddet cãm statiȝ: iõ expositũ est: vel ꝑ et: ita ꝙ
duoꝝ dubitationẽ ꝓponat ꝛc̃. ꝙ si vel tanq̃ȝ expositiue po
nat̃. tũc ly vtriqȝ referret̃ ad ly pedes: qd̃ inartificiale exi
stit. ¶ Deide [Aut hi.] Reddit cãm itumescẽtie pedũ ĩsa
mescẽtib⁹ dicẽs h̃ eẽ: qm̃ fame deuicti nõ recipiũt nutri
mentũ ciboꝝ assũptoꝝ. hũidũ. n. ipsoꝝ radicale dissoluit̃
in hũiditates vaporosas terrestreitati mixtas: calo regiti
uo deficiẽte: sequunt̃ nãqȝ tũc motũ elnti grauis l ipsis ꝑ
dñantis: sic pȝ 4.° celi ꝛ mũdi: qm̃ grauia vt terra ꝛ aq̃ in
T.c.21. & t.c.29 & alibi. sũt oĩb⁹ mixtis a ꝑdñio: sic scribit̃ 4.° metheo. pp qd̃ deoꝛ
suȝ descẽdẽtes ad pedes tumefaciũt eos: ꝛ iste gdẽ sermo
ꝑtractat⁹ ẽ cũ sufficiẽtia i editiõe alia. ¶ Deide [Qui ẽt.]
Assignat 3° cãm tumoris pedũ nõ digerẽtiũ cibũ ꝛ imũde
nutritoꝝ dicẽs: h̃ ꝯtigẽ: eo ꝙ nõ vtunt̃ cibo suo accepto si
cut reqrit opus v̓tutis nutritiue. nõ. n. digestũ apponit̃ suf
ficiẽter: nȝ vnit̃: neqȝ ẽt mẽbroꝝ recipit silitudinẽ: ita ꝙ
perĩt respectu v̓tutis nutritiue occurrit: qd̃ pp pauperiem
caloris accidit inati factũ: aut pp fluxũ sanguis: vt mulieri
bus accidit supfluе mẽstruãtib⁹: aut solõne supfluaȝ ven
tris: aut potũ aq̃ fride nimis in nõ suo tp̃e: aut hꝰ: pp q̃ cõ
tingit hydropises ꝛ iflationes mẽbroꝝ gnãri. ꝛ silr pp hꝰ
cãm illis (q cibo malo corrupto vescunt̃: quẽ mẽbra post
ea respuere vident̃) itumescũt pedes. ¶ Et formatᷣ talr
rõcinatio hui⁹ ꝓblematis: qñcũqȝ calor nãlis dissoluitur
nõ potẽs regere humiditates corpoꝝ remanẽt idigeste: ꝛ
ad pedes descẽdẽtes tumefaciũt illos: sȝ h̃ accidit pp ꝑdi
cta: vt declarat Ari. g̃ ꝛc̃. ¶ Et nõ ꝙ hꝰ dispõ cãta in istis
Chacesia qd sit. dr̃ a medicis chacesia: q̃ est corpis q̃dã dispõ ꝑcedens hy
dropisiȝ: in q̃ gdẽ facies cũ q̃dã dealbat̃ citrinitate: ꝛ ap
pet ifiatio i palpebris ꝛ pedib⁹: ꝛ tepiditas motuũ. ¶ Pro
pter gd pedes iflant̃: man⁹ ãt minime. Dõm fȝ filiũ Se
rapiõis i s̃mõe de hydropisi h̃ ꝯtigẽ: tũ pp distãtiã peduȝ
a corde: qd̃ minera existit caloris: tũ pp hũoꝛes graues pe
tẽtes iferiora vbi est pedũ locus: tũ qꝛ in minori sunt mo
tu manibus: ꝛ motus consumit ꝛ desiccat. silr circa pedes
est locus capacioꝛ superfluitatũ q̃ȝ circa manus.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter gd ab egritudinib⁹ que sunt a
cholera febricitãt: maxie in estate: acuta
a collectione existẽtia in hyeme fiunt
magis. Aut qꝛ cũ febrib⁹ existia acuta sunt pp id
ꝙ violẽta sunt. Violentia aũt extra nãȝ est. Hu
mectatis. n. gbusdã locis cal̃a flegmasia fit. fle
gmasia aũt excessus caliditatis existens facit fe
bres. In estate gdẽ igit̃ sicce ꝛ cal̃e sunt egritu
dines. In hyeme aũt humide ꝛ cal̃e: pp qd̃ acu
te velociter interimũt. nõ. n. volũt digeri ꝓpter
multitudinem supfluitatũ. Noua.

¶ Quãobrẽ cũ vitia bilis ꝑ estateȝ ꝫbi debeant:
morbi acuti q certe ex bili ꝯsistunt per hyemem
poti⁹ vigeãt? An qꝛ febribus illi comitati acuti
ꝓpterea sunt qꝛ violenti. Violẽtia ẽo ꝫ nãȝ est.
Locis. n. quibusdã in corpore humescentibus
feruens orit̃ inflãmatio: que cum nõ nisi caloris
exuperantia fit: febres vtriqȝ accendere potest.
Estiuo igit̃ tp̃e arida calidaqȝ vitia male hoies
hñt. Hyberno aũt hũida calidaqȝ: ꝑinde acuta:
celeriter nãqȝ interimũt: cũ ꝓpter humoris su
percrescentis abũdãtiã cõcoqui nequeant.

Querit Aristo. cãȝ cuiusdã alteri⁹ egritudis a ꝑdictis
mutationib⁹ ꝯtingẽtis. Proponit g̃ dicẽs q̃re
corpa in estate ꝑcipue ꝛ ẽt i autũno febricitãt ab egritudi
nib⁹ cholericis. ꝛ cur dispõnes egritudiales existẽtes acute
subite ꝛ ꝑiculose accidũt hyeme magis a q̃ritate supabun
dãti hũiditatũ. ꝛ iste gdẽ ẽ modus legẽdi: ꝛ lr̃a quã magis
approbo est: acuta collectiõe existia: qd̃ apparet iferi⁹ illic
pp multitudinẽ supfluitatũ. Põt ꝛ gꝫ ly acuta cũ ꝑcedẽti
dictiõe ꝯiungẽ vt dicat̃ estate acuta. i. cal̃a ꝛ sicca valde: ꝛ
tũc existẽtia id est dispõnes occurrẽtes ꝛc̃. Quidã ãt libri
hñt acuta chol̃a: qd̃ opȝ tũc expont̃. i. chol̃a rubea gdaȝ ꝙ
pei⁹ est acuta a chol̃a: sic fȝ h̃ opȝ ꝙ ly existia sit casus ab
latiuus: qd̃ nõ approbo: qm̃ p⁹ ꝑs qõnis bis hñet inutilr dcm̃
chol̃a: ꝛ ps 2ª fine suppõne vbi orõnẽ ꝯstituet impfecta.
pp qd̃ dico textũ ꝛ ꝑcipue hui⁹ ꝑticule fore multiplr a q
busdã iterlineãtib⁹ ꝑuersuȝ. ¶ Deide [Aut ga.] Soluit ꝛ
ꝑ assignat cãm vlr q̃re gnãnt̃ febres ꝛ quõ. 2° ꝯcludit̃ q̃re
in estate fiant magis cholice ꝛ i hyeme alie. ibi 2° [In esta
te.] dicit itaqȝ iõ fieri febres: qm̃ associant̃ q̃daȝ dispõnes
acute corpib⁹ paꝝ duratiue ꝑiculose decũbẽtes nãm ipso
rũ: q̃ qm̃ sunt acute violẽtiã ꝛ molestiã ingerũt nãe: ꝛ tale
violẽtũ est ꝑter nãm. Violẽtũ. n. est illd̃ cui⁹ ꝑn^m est ab ex Violẽtum qd sit.
nõ ꝯferẽte vim passo. i. aliquã formaȝ exhibẽte sicut dr̃ 3°
ethi. Vñ in ꝑmo magnoꝝ moraliuȝ: violẽtũ est cui⁹ cã est
ab ex a q̃ cogit̃ operari: sed humectatis ꝛ relaxatis locis ali
gbus interioꝛib⁹: q̃tũ ad scdaȝ ꝑtẽ quesiti: vt sunt vene ꝛ ar
terie maxie pp acuta existia que ꝑus incrat corpib⁹: a tali
humectatiõe hyemali ꝛ motu supfluitatũ iducit̃ gdã dis
cursus humiditatũ calidus ꝑ mẽbra: ꝛ hꝰ discursus ꝛ fle
gmasia ẽ gdã excessus caliditatis. Formet̃ itaqȝ talr hic ser
mo. In gbuscũqȝ corpib⁹ sunt existia acuta fiunt febres: sȝ
humectatis locis ꝛc̃. in talib⁹ fiunt existia acuta: qꝛ flegma
sia. g̃ ꝛc̃. Et iõ scdo [In estate.] Cõcludit ex hoc intẽtũ fle
gmasia in estate pp tẽpus erit calidioꝛ ꝛ siccioꝛ: igit̃ egri
tudines siue febres estiue ꝯtingẽt ex mã calidiori ꝛ siccio Chole qd sit.
ri: ꝛ talis est cholera. g̃ ꝛc̃. sed in hyeme silr pp tp̃s reddit̃
flegmasia calida ꝛ hũida. g̃ ꝛ egritudies: sed calidũ ꝛ hu
midũ in hyeme supabũdãt: q̃re in hyeme fiũt egritudies
ꝛ febres ab humiditate supabũdãte. Et qꝛ huiꝰ humiduȝ
est supfluũ vt dictũ est ꝛ suffocatiuũ calidi innati: iõ ꝯtin
git egritudies hyemis fore acutas: qm̃ pp supfluitatũ mul
titudinẽ infiscataꝝ min⁹ calidaꝝ iterimũt velociter suffo
cãdo: fiũt eniȝ squinãtie velociter suffocatiue vel appople
xie: aut catarri descẽdẽtes in corda celeriter dissoluentes:
sic dicet̃ in sequẽtib⁹ hui⁹ ꝑticule. nõ. n. ꝑñt digeri mãe ta
liũ egritudinũ pp nãm ꝛ q̃ritatẽ ipsaꝝ cũ tp̃is nã. ¶ No
tãdũ est ꝙ flegmasia dr̃ ab iflãmatiõe. φλοξ enim grece Flegmasia vnde dr̃.
flãma: vel a flegmone ꝓprie dicto de apate sanguineo: in
ipsa eniȝ flegmasia fere sicut in gnãtione apatis fit discur
sus hũiditatuȝ de venis magnis ꝛ arterijs ad ꝑuas. ꝛ inde
vsqȝ ad minimas deueniẽdo: sic dr̃ in thegni tractatu cau
saꝝ: ꝛ in libro de malitia cõplonis diuerse: ꝛ in alijs pluri
mis a Gal̃. locis. Silr mõ qñ sunt acuta existia ꝛ nociua in
corpib⁹ fit discursus supfluitatũ in eis cõtẽtarũ: ꝛ hic mo
tus egritudinũ inductiu⁹ dr̃ flegmasia: vñ ꝛ i 2° de somno
ꝛ vigilia dr̃ fieri mulierib⁹ mẽstrua pp ꝑturbationẽ ꝛ fle
gmasiã sanguineã. ¶ Dubitat̃: qm̃ dicit Ari. hyeme fieri
egri^nes cal̃es ꝛ hũidas: qd̃ nõ vr̃: imo fiũt egri^nes frigide ꝛ
hũide sic dic̃ Gal̃. in ꝑ^a ꝑticula afo. Rursus ꝯtinẽs imutat
ꝯtẽtũ ad sui crisiȝ ꝛ silitudinẽ. Vñ Aris. i. 9. ꝓblemate hu
ius ꝑticule corpa silr disponũt̃ tp̃e: sȝ tp̃s hyemis ẽ friduȝ
ꝛ hũidũ: vt dicet̃ subseq̃nter. g̃ ꝛc̃. Est dõs ꝙ noie hyemis
cõprehendit̃

cõprebendit̃ et ver in quo exuberat multitudo hui⁹ humiditatis cõmixte ex sanguine ⁊ flate. ℂ Aut dõz illã mãm flegmatiantẽ pp motũ ⁊ pbibitã respirationẽ calefieri: lz sit fm se frida: ⁊ de h dcm̃ est sufficienti⁹ alibi. Et scias q hꝫ egritudies sũt acute rõne q̃titatis mãe multe: ⁊ in mẽbris et nobilib⁹ abũdãtis: pp qd ⁊ cito terminant̃: ⁊ ad pei⁹ maxime sicut apparebit in 2° parte huius.

ℂ Problema. VII. Antiqua.

Roter qd qñz pestilẽtialis sola egritudinũ maxie approximãtes eis q curãtur replet. Aut q sola egritudinũ cõmunis est oib⁹: q̃re pp hoc oib⁹ affert pestilẽtiã: qcũqz praue se hñtes p̃existunt. Etenim pp̃ter subaductionẽ egritudinis que fit ab eis qui curant̃ cito aere occupantur. Noua.

ℂ Cur morb⁹ pestilẽs solus ex oib⁹ vitijs precipue afficiat eos: qui ad laborantes eo morbo ppe accesserint. An q is solus omnium morboꝝ cõis oib⁹ hoib⁹ est. Itaqz pestẽ facile oib⁹ ifert. q.s. deprauato iã habitu sũt. Fit.n. vt morbo cubantis veluti quodã fomite succedẽte: vitium illud ꝓrimus exulceret cõcipiaturqz in alijs.

Comparate sũt i p̃cedẽti egri^{ne} estatis penes earũ gnõnẽ ad egri^{ne} hyemis. nũc agit de q̃dã manerie egritudis: q̃ pestilẽtialis dr ꝯtigẽs ex aeris mutatione ad corruptionẽ. Et q 3^x mutatio aeris existit: sicut appet p Aui. p̃ can̄. Fen 2^a. vna qdẽ nãlis: qñ tpa oino fuãt suas nãs. alia p̃ter nãz: q̃ huic est ꝯ̃ria: vt qñ aer corrũpit̃ i suba sua aut cõplone. ⁊ 3^a ẽ media iter istas dcã nõ nãlis. Relicta itaqz mutatione nãli: qm̃ illa non causat egritudies: agit h Ari. de alijs duab⁹ mutatiõib⁹: ⁊ p̃mitus de mutatiõe p̃ter nãz oino. 2° de mutatiõe nõ nãli media. 2° icipit in subsequẽti ꝓblemate. ℂ Proponit igit̃ qõnẽ suã dicẽs: q̃re ẽ q egritudo pestilẽtialis ipsa sola qñqz interficit illos q approximant seipsis q curant̃ ab ipsa: h est patiẽtib⁹ hãc egritudinẽ. Dicit aũt qñqz: pp illos q nõ sũt pati infici ex p̃dicta passione. tales.n. nõ patiunt̃: eo q fm Gal. p̃ de differẽtijs fe. ⁊ Haly. trac. cãp. hñtes hũores laudabiles nãles corrigũt malitiã aeris ifecti i ipsos exsufflati: ⁊ nõ patiunt̃: qm̃ agẽtiũ act⁹ sũt in patiẽte disposito: sic dr 2° de aia. Vñ ⁊ Gal. loco p̃dicto: p̃ncipalissima pricla gnãtionis egri^{ne} est passiui corpis p̃paratio. Et scias q corpa ad hãc pparata egritudinẽ: sũt illa q̃ malis cibarijs. ⁊ vlr malo se reperiunt regimie aut labore multo exterminato coitu ⁊ hꝫ dissoluẽtib⁹ v̄tutẽ ⁊ corpis cõpaginẽ: ⁊ corpa rara hũida multe balneationis ⁊ p̃cipue pportionalia in cõplone illi dispõni pestilẽtiali praue. ℂ Deinde [Aut q.] Soluit ⁊ p̃ dat cãm q̃re hꝫ egritudo replet dispositos oẽs dicẽs h eẽ: qm̃ ipa sola est vlis egri^{ne} oib⁹ adueniẽs: qd pp egritudinẽ ꝓpriã dicit: ⁊ q ipsa sola est talis: ⁊ q agẽs est potẽs supra passũ: ꝯtingit et iferre pestẽ oib⁹ praue se habẽtib⁹ ad ei⁹ aduẽtũ: h est dispositis: pp qd tunc est actio. Nã si agẽs fuerit potẽs ⁊ mã disposita: vt inde consurgat actio ⁊ passio: nõ expedit nisi vnũ alteri approximare. sic in p̃n° de gnõne ⁊ corruptione dr. ℂ Deide [Etenĩz.] Dic 2° dat modũ quo talis ificit egritudo dicẽs q pp q̃dã adustionẽ euaporatiuã aerẽ corrũpẽtẽ ad modũ basilisci ab egritudis mã egrediẽtẽ ab illis q curant̃. i. infirmis appropinquãtes ipsis cito ꝯsumunt̃ ⁊ reddunt̃ morbidi ab aere sic corrupto: ipse.n. sine medio fere ⁊ obstaculo coꝛ ingredit̃. Vñ Gal. 9. de ingenio sani. aerẽ velimus nolimus infirmo ꝯcedimus: propter qd Haly. 5° theorice dicit nobis esse ineuitabilẽ necessitatẽ ad ipm cã anhelitus: hꝫ aer sic corruptus aliqñ nõ solum inducit febres: sed apostemata carbunculosa pestilẽtialia: aliqñ ptises: iterdũ variolas ⁊ morbillos: nõnũq̃ leprã: ⁊ plerũqz obthalmiam: ⁊ p̃cipue qñ domus fuerint stricte: ⁊ astãtes hꝫ infirmis fuerint expositi sub vento: ita q ventũ recipiant ex opposito saluz: sic dicit Aui. p̃ can̄. fen 2^a. ⁊ hec a medicis dicte sũt egritudines cõtagiose de vno ad aliũ transeũtes: qb⁹ et adiungit dissinteriã ⁊ aiboras. Et format̃ sic syllogism⁹ istius. Quecũqz distẽpantia est vlis: oẽs dispositos põt iterficere: sed hꝫ est pestilentialis egritudo: q̃re ⁊c̃. Nũc ad predictoꝛ declarationẽ: videndũ est qd sit pestilentia qd morbus pestilẽtialis: ⁊ cã ipsius: ⁊ q sint ad ipm dispositi. Et iã visuz est que sint egritudies pestilẽtiales. Pestilẽtia aũt q̃ etiaz epidimia dr talr põt ex dictis Haly. notificari. 5° theorice. est mutatio aeris in putredinẽ vl pessimã q̃litatẽ vlr multũ pestiferã. *Pestilentia qd sit.* Per mutationẽ qdẽ aeris in putredinẽ tãgit corruptionẽ ipsi⁹ in suba: vel i pessimã q̃litatẽ corruptionẽ aeris in q̃litate. Est.n. duplex mutatio aeris ad corruptionẽ in suba ⁊ q̃litate: ⁊ h aut homogenea: vt si estas fuerit multũ valde calidioꝛ ⁊ siccioꝛ nãli: aut disproportionalis: vt si frigida existat ⁊ hũida. *Mutatio aeris 2^x.* Aui. quoqz p̃ can̄. fen 2ª ait q pestilẽtia est putrefactio: q̃ accidit aeri silis putrefactioni aq̃ remollitiõis fetide: ⁊ p hoc tangit̃ solũ epidimia aeris in suba. Morb⁹ vo epidimialis fm p̃dictũ Haly. est multiplex ⁊ subitus vno ⁊ eodẽ tpe multis ingruens hoib⁹: dr aut multiplex vt ostẽdat̃ ei⁹ pluralitas ⁊ extẽsio: q dictuz est q lepra fe. obthalmia ⁊c̃. sint morbi epidimiales: dr et subit⁹ ad driaz morbi vndimialis. *Morbus epidimialis qui.* Dicit eni Jo. Alexãdrinus sup libro epidimiaꝝ Hip. morboꝝ quẽdã eẽ cõem ⁊ quẽdã ꝓpriũ. Cõmuniũ vo qdã sunt epidimiales: qdam vndimiales: q et drnt inter se: qm̃ epidimiales subito occurrũt ⁊ vident̃ magis ex corruptiõe aeris cãri: vndimiales paulatine ꝯsurgũt trahẽtes originẽ a loco vt a dispõne terre ⁊ aq̃: sic cũ bibẽtes aquã grossaz ⁊ turbidã icurrunt splenis grossitiẽ febres lapidẽ ⁊ hꝫ: sic appet p Hip. in li° de aere ⁊ aq̃: ⁊ sic et loca humectata ꝯcaua habitãtes decidũt in reumatismos. *Diuisio morboꝝ.* Dicit aũt vno. i. morbo ad driaz morbi ꝓprij q ex pctõ ꝯtigit regimis: nõ eniz qlz egrotat vno morbo ⁊ eode tpe: cũ vn⁹ erret circa calida: ali⁹ circa frigida: ali⁹ circa cibos ⁊c̃. Cause aũt pestilẽtie plures existunt: sic collr ex sermõib⁹ medicoꝝ: qm̃ aut ꝯtingit ab imagib⁹ celestib⁹ faciẽtib⁹ illud necũz: cui⁹ euentus ignorat̃ sicut dicit Aui. fen p̃ma. can̄. 4. ab aliq̃ nãqz ꝯstellatiõe põt aer corrũpi: cui⁹ qdez cã a medico vt sic ignorat̃. *Cause pestilẽtie.* Cõtingit ⁊ a re terrestri: ⁊ h iterdũ pp corpa occisa non tumulata. Vñ Gal. in p̃ febriũ dicit ex ethiopia ifluisse q̃dã ingnamenta putrida apta corrũpere corpa ⁊ febres gnãre. Ex illis eniz vaporib⁹ deportatis p vẽtos ifectus fuit ois aer: aut pp putrefactionẽ lacuũ paludũ: vel pp̃ter cauernaꝝ aliquarum apertionẽ exsufflantium longo tpe ꝯclusarum: aut pp herbas venenosas ⁊ loca serpẽtũ ⁊ alioꝝ venenosoꝝ.

ℂ Problema. VIII. Antiqua.

Ropter qd hyeme boreali frida si ver pluuiosuz fiat ⁊ austrinũ estas morbida fit febrib⁹ ⁊ obthalmijs. Aut quia estas recipit corpa multã habentia extraneã humiditatẽ: ⁊ terra ⁊ locus in quo vtiqz habitãt: fit aquaticus: ⁊ talia q̃lia dicuntur esse semp egritudinalia loca. Primũ qdez igit̃ obthalmie fiũt: liquata que est circa caput supfluitate: ⁊ ꝯsequẽter febres: opz eniz intelligere: q idẽ ⁊ calidissimũ fit ⁊ frigidissimuz: vt aqua ⁊

lapis.hic qdē feruet:hic qdē vrit magis. In aere qdē pfocatio fit calefacto aere grossitiē:ꝛ in corporibus fil' pfocatio ꝛ adustiones. Adustio aūt in corpe febris est:in oculis vo obthalmie: oino aūt ꝛ mutatio vehemēs existens corpa corrūpit:qñ aere humido existēte cōfestim accidit estas calida exñs ꝛ sicca. Amplius aūt difficilius si ꝛ estas pluuiosa fuerit.hꝫ.n.sol mām quam faciat ebullire ꝛ in corpibus ꝛ terra ꝛ aere:pp qḋ fiūt febres ꝛ obthalmie. Noua.

❡ Cur si venti septētrionales hyemē occuparūt Uer aūt austros:pluuiasqꝫ exhibuit:estas pxima grauis tā febrib⁹ q̄ꝫ lippitudib⁹ inseq soleat. An q estas corpa nr̄a multū humoris ꝯtinentia excipit:ꝛ terra madet:ꝛ hitandi locus per humidus est:talisqꝫ reddit̄ q̄lis q grauis ppetue ꝯstat. Primū itaqꝫ lippitudines subeunt:cum excremēta humoris i capite delinquere icipiūt. Ita.n.itelligēdū est:vt res eadē ꝛ calidissima ꝛ frigidissima reddi possit:ceu aq̄ vel lapis feruet. etenim illa vrit:hic vehemētius. Fit igit̄ vt aer sue crassitudinis cā calorē pleniorem suscipiens exardescat:ꝛ corpa pari rōne anxietate estuqꝫ vexentur.estus vo in corpore febris:in oculis lippitudo est. Deniqꝫ mutatio queqꝫ cal'a corpus puertit:cū scilicet celo adhuc madēte estas pximus sicca ꝛ cal'a occupauit:vitiū etiā auget̄ si pluuia estas accessit. Ita.n.vis solis materiaꝫ late obtinet:quā feruescere:tum in corporibus: tum in terra:tū etiaꝫ in aere faciat:qua de causa febres oriuntur ꝛ lippitudines.

Sequit̄ pars in qua p agit de mutationib⁹ aeris non nālibus determinādo de tēpoꝝ mutatiōib⁹. scḋo determinat de mutatiōib⁹ aquaꝝ ꝛ alioꝝ:vt apparebit inferius:ꝛ hoc in 13° pblemate. Proponit ḡ more suo qōnē.vñ in hoc libro nō oportet multū diuisiones ꝛ ordinationes inspicere:cū hoc nō patiat̄ hic Aristo.stilus. Dic̄ itaqꝫ. Quare est q si hyems fuerit borealis.i.frigida ꝛ sicca:ꝛ hoc fm illā lr̄am q̄ hꝫ frida. Si vo nō frigida ſꝫ sicca habeat̄ in lr̄a.sicut recitatū est ꝛ hꝫ lr̄a Hip.in afo.ꝛ in li° de aere ꝛ aq̄:cui⁹ sūt v̄ba pn̄tis pticule.tūc exponet̄ borealis.i.frida:ꝛ ver fiat humidū ꝛ cal'm estas subsequens erit morboꝝ generatiua:ꝛ fient in ipsa feb.precipue ꝛ obthalmie ꝛc̄. ❡ Quid aūt sit febris appebit i.20.pblemate huius pticule. Sꝫ obthalmia fm Aui.3° can̄.fen.3.ꝛ viaticū est cal'm apa in ꝯiūctiua ex pelliculis oculoꝝ. ❡ Et nō sic dicit Gal.hic sup sermonē Hipp.in afo.qm̄ mutatio istoꝝ tēpoꝝ est pua modicū recedēs a nālitate:ver eni q̄si vsqꝫ ad sui mediū ꝯtēperat hyemē pcedētē:iō egritudies dissulerūt vsqꝫ ad estatē aduenire:hyems.n.soluꝫ vi recedere in siccitate ab eius nā. Uer aūt nihil fm illos q ponūt ipꝫ cal'm ꝛ humidū aut paꝝ valde:fm ēt q tēpatū existit modicū recedit ēt:ita q antiq cōplōnē temperatā ad calidā ꝛ humidā reducebāt:sicut appebit p Gal.pmo de cōplexio. ❡ Et nō q in Hip.sermone in afo.ponunt̄ dissinterie:ꝛ i lib° de aere ꝛ aq̄ lienteria:qḋ Aris.tacuit:aut q2 breuis:vel qm̄ ei⁹ intētio nō erat oēs egritudies tēpoꝝ denotare:sed magis cās eaꝝ ostēdē:p ea.n.q̄ de causis febriū ꝛ obthalmiaꝝ dicent̄:poterit cā dissinterie aut liēterie hīi. ❡ Deinde[Aut quia.] Dic 2° soluit ꝛ p assignat cām qñ duo tpa fuerint a sua nālitate pmutata.2° qñ 3°.ibi 2°[Ampli⁹ āt.] p̄a itidē diuidit̄ in tres ptes.p venat̄ ca ex qb⁹ habet̄ solo questi i vlī. Et dicit cām esse:qm̄ estas iuenit corpa hn̄tia multā hūiditatē ex̄neā hyeme gnātā:q̄ vere fuit ꝯseruata: quā estas subseq̄ns sua cal'itate āpliādo facit p vniuersū discurrere:ita q terra ꝛ clima totū cū pticularib⁹ māsionibus:in qb⁹ sūt humiditates reddunt̄ aquatice ꝛ remollite facte:ꝛ breuiter talia facta sūt:q̄lia sūt loca nata cāre egritudies.vt sunt loca stagnalia paludosa vt apparebit in 21° hui⁹:in qb⁹ aer est grossus inficiens pietes adherendo obuiantib⁹:sicut Rauēne ꝛ Sardinie:ꝛ ad sūmū huius sunt terre hn̄tes montiū coopturas ab oriente ꝛ septentrione:ꝛ discoopte a meridie circa planitiē site añ coꝝ facies paludes hn̄tes circūquaqꝫ.hic vi eē situs māfredonie. ❡ Deinde[Primū qdē.] Dic 2° adaptat qḋ dcm̄ est ad ppositū ꝯcludēs:ꝛ iō liquata hꝫ hūiditate supflua exñte circa cerebrū:eo q cerebra sūt tenera.sic dicit Hip.in lib° de aere ꝛ aq̄.cāt̄ obthalmie:ꝯr̄ter qñ talis hūiditas magis icipit moueri ebulliēs pp cal'itatē ꝛ mordicās carnē fꝫ Hip.cōtingūt febres ꝛ ppe flegmaticis. ❡ Deinde[Opꝫ.n.] Dic 3° pbat suū fmonē itēdēs talē rōnē.maxia mutatio total'r exñs destruit corpa:qm̄ fꝫ Gal.in theg.trac.cāꝝ.nā nō sustinet repētinas mutatiōes:ꝛ declarat dicēs h̄ esse qñ aer fuerit humidus pmanēs:ꝛ subito estas supueniat cal'a vehemēter ſꝫ in pdicta cōbinatione tēpoꝝ fit mutatio vehemēs.ḡ ꝛc̄. Circa hāc rōnē sic pcedit.p ponit declarationeꝫ minoris illic[Opꝫ.n.]2° maiorē cuꝫ declaratione sua illic [Oino aūt.] Q2 aūt vehemēs fit mutatio declat̄:qm̄ in tali tēpoꝝ mutatiōe:vnū ꝛ idē corp⁹ nūc tūc calidissimum reddit̄ statiꝫ:nūc aūt frigidissimū:qḋ māifestat in exteriorib⁹:vt in aq̄ ꝛ lapide:aq̄ eniꝫ vna vice fit calidissima feruens qḋ pprie dī de hūidis:ꝛ lapidis sil'r reddit̄ calidissimus ꝛ coburit:qḋ ppe dī de siccis ignitis:ꝛ illa de se pri⁹ erāt fridissima:pp qḋ subito mutant̄. ❡ Deide[Magis i aere.] Ostēdit q aer sit nat⁹ iducē egri^tes^:qm̄ pp cal'itatē estatis agēris in hūiditatē veris:fit grande cauma ꝛ pfocatio.cū.n.talis aer grossus recipiat cal'itatē:retinet eaꝫ diu. cū ipressio facta sit in subo grosso:ꝛ q2 sic dicet̄ in sequēti pblemate:corpa sil'r disponunt̄ tpi:in nr̄is itaqꝫ corpib⁹ accidet pfocatio sil'is ꝛ adustio:q̄lis erat i aere:ꝛ talis adustio in toto corpe nō ē aliḋ q̄ꝫ fe. Est aūt febris cal'itas iflāmata p totū extēsa:ꝛ talis adustio ꝛ pfocatio in oculis est obthalmia. Et nō fꝫ Gal.hic.q obthalmie accidūt hn̄tib⁹ oculos debiles ꝛ ita hpatis:fortes.n.nō recipiūt ſꝫ expellūt magis. ❡ Deide[Ampli⁹ aūt.] Nūc reddit cām harū passionū:qñ pmutatio fuerit in trib⁹ tpib⁹ oñdēdo eas vehemēti⁹ adunire:ꝛ dic̄ q si cū pdcā cōbinatiōe sit ēt estas pluuiosa ꝛ nō tēpata:sic p⁹us supponebat̄:deterius fit:qm̄ sol pp hūiditatē estatis iuenit mām ampliorē quā calefaciet ꝛ ebullire faciet:ꝛ h̄ vbiqꝫ vt in corpib⁹ nr̄is in terra aere ꝛ māsiōib⁹:pp qḋ febres ꝛ obthalmie fient molestiores ꝛ plures affligētes. Et scias q Hippo.in lib° de aere ꝛ aq̄ aliter ordinat finē istius sermonis dicēs.si aūt caniculare tps h̄ est estiuū.pluuiale.i.hūidū.ꝛ hyemale.i.friduꝫ. h̄ est q estas sit frida ꝛ hūida:ꝛ vēti irruerint sup ianuas ꝛ plagaria māsionū ꝛ ciuitatū morbi extinguunt̄:ꝛ autūnus sperabit̄ salubris. ❡ Nōn^m^ est q Hipp.in afo.in fine isti⁹ fmonis dicit nec̄e est i estate.qḋ Gal.exponēs dicit dictū Hip.nō solū expimēto ꝯstare:ſꝫ etiā rōne atqꝫ rerum nāliū iuestigatione:ipse enim bis vel ter vel paꝝ plus potuit in vita sua has mutationes videre:ex quo dico eū non potuisse vl'e adhuc expimēto ꝯfirmasse:qḋ est artis ꝛ sciē initiū:sic dī in fine posterioꝝ. Et subdit Gal.nā si videris qnqꝫ vel sex hoies vna medicina solutos expimento solo nō potuisti

Obthalmia qd sit

Febris qd sit.

Le.2.1.c. 27.1 p me 12.ca.8°.

nõ potuisti certificari oẽs hoĩes illa medicĩa laxari. Pro/
pter qd dico: cũ expimẽto oportere eẽ rõne ipz decorãtẽ:
qm̃ expimẽto sine rõne credere fallax ẽ: sic dic̃ Damas. in
suis afor. Nõ. n. expimẽtũ dat cognitionẽ: ex q̃ possit fieri
sine fallacia pcessus i aliud. Uñ Gal. i 5° iterioꝝ. Qui solũ
expimẽtis vtũtᷣ: nõ pñt q̃ raro ꝯtigũt cogñscere: qd rõne di
co cũ fuerit roboratũ dat grãdẽ cognitionẽ vlez: ita q ẜm
Gal. z° regi. acu. Ex vno expimẽto vbi ãplĩus rõ prõpta sub
sistit: pt hñi vle & scia: sic inuit Yip. i eodẽ. vbi p curã apa/
tis pleuretici: dat itelligere oĩs apatis iterioris curaz: & de
tali expimẽto Gal. loqᷣ i li° de ige. sa. dicẽs: expĩmẽtũ qd
rõne ligauerã me ꝯfirmauit dãs mihi audaciã magnã.

Remediũ qd pñt se/cũs expi/mẽtis & qd / sine decep/tione.

Problema. IX. Antiqua.

PRopter qd si hyems austrina fuerit &
pluuiosa: ver ṽo siccũ & boreale egri/
tudinale fit & ver estas. Quia i hyeme
qdẽ pp calitatẽ & hũiditatẽ silr corpa disponũtᷣ
tpi. Hũida nãqz neccẽ est eẽ & nõ ꝯsistẽtia. Sic
aũt se hñtib⁹: ver fridũ exñs coagulauit & indu
rauit ipsa pp siccitatẽ: q̃re pariẽtib⁹ ptũ ṽnalez
i laboriosuz vel i aborsuz fiũt pp calitatẽ & hor
ripilationẽ factã a sicca friditate sic nõ segrega/
ta hũiditate. fet⁹ ãt ibecilles fiũt & ipfecti pp su
perabũdãtiã fridi. Accidit aũt tũc natos in sere
nitate & ꝯsistere & nutriri i feta. Aliis aũt q sint
in ṽe nõ purgãte flãte supabũdãtia: qd accidit
qñ calm fit: ꝫ pp friditatẽ ꝯsistẽtez qñ supuenit
estas: & calitas liquãs violẽtia. cholicis qdez &
siccis pp id qd nõ hũida sunt corpa ipsis: ꝫ nãm
ipsoꝝ hñt. fiunt qdẽ hũiditates iste tenues: q̃re
obthalmĩe siccis ꝯsumũtᷣ. flatici ãt brãchis: & i
plmonẽ catarri. Mulierib⁹ ãt dissinterie fiũt pp
hũiditatẽ & friditatẽ nãe. vetustiorib⁹ ṽo apo/
plie qñ coadũatũ solutũ hũidũ cadat i cor: & pp
ibecillitatẽ inati caloris coaglᷣtᷣ. Noua.

Cur si hyems austria & pluuiosa fuit: ver aũt
siccũ & aqloniũ est: corpa tã ṽe q̃z estate morbi
exercẽt. An q hyemis tepor & hũor faciunt: vt
corpa tẽpori eiusmodi ꝑria in q̃litate reddantᷣ.
Hũida. n. laxaqz fiãt & soluta neccẽ ẽ. Que cũ ita
se hẽant: ṽe frido atqz sicco facile ꝯcrescere pñt
& idurari. Itaqz grauide qb⁹ tũc adest partus:
obortu piclitãtᷣ. vz. i calescẽdi crudescẽdiqz rõ/
ne. Que res syderatio appellata est: quã sicca il
la cõmittit friditas ipatiẽs oĩno excernẽdi hũo/
ris. Infãtes ṽo quos gerũt ibecilles lesosqz i/
modicã ob friditatẽ edunt. Accidit. n. vt q tunc
celo sereno nascuntᷣ: iĩdẽ pluuio benigne & cõsti
terint & nutriti fuerit itra parẽtẽ. Ceteris ṽo qr
pituita vitio sue nimietatis purgata nõ est. Qd
fit vbi ver tepidũ se exhibuit. Sz coacta a frigo
re ꝯsistit: cũ tepor occupauit estatẽ: vi collique/
scit: si biliosi sicciqz sunt: q eoꝝ corpa minime
hũidã: ꝫ squalihũidã sortiuntᷣ nãz. Excitãtᷣ qdez
hũores ꝫ tenues. Quãobrẽ eos lippitudo ari/
da male hz. Si ṽo pituita redundãt: raucitates
distillatiõesqz in pulmonẽ oriuntᷣ: mulieres ex/
torquẽt difficultates itestinoꝝ: qr nã sunt humi
da frigidaqz. Seniores stupor attonitos red/
dit: vbi vniuersus resolutus hũor icubuit: exqz
imbecillitate caloris natiui concreuit.

Nunc hic põitᷣ ẜmo ꝯuersus ꝑori sic dic̃ Yip. i li. de ae/
re & aq̃: & Gal. i afo. ꝑpoit igĩ ꝑmĩt⁹ dubitationẽ
suã dicẽs: q̃re ẽ q si hyems fuerit hũida & cala: & sit muta
ta a sua nãlitate i calitate: & ver siccũ & fri^m: & ita totalr di/
stẽpatũ & a sua cõplõne remotũ: ver & estas sũsequẽs fiunt
morbida. Nõn^m ẽ: q qr ver iuẽit mãz sibi patã pp hye
mẽ ꝑcedẽtẽ calaz & hũidã: & corp⁹ aptũ õ facili a fridi^s pa/
ti: & sicci^s veris hõ egri^{tas} nõ tãtũ tardãtᷣ: sic i ꝑcedẽti ꝯtin
git cõbiatiõe tẽpoꝝ: imo ẜz Ari. accidũt ẽt in ipo ṽe: sic in
estate ꝯñti. Dico ãt ẜz Ari. qm̃ iuxᷣ Yip. i afor. & i de aere &
aq̃. nõ ponũtᷣ aduẽire egri^{tas} nisi in ṽe. Uñ i h vĩ h ꝓbla
ꝯuersũ differre a ꝑori: ꝑus. n. dcm̃ ẽ fieri egri^{tas} i 3° tpe: vt
i estate. hic ãt nõ solũ i 3° sz i z° vt i ṽe accidit: & õ h dcm̃ ẽ
sufficient alibi. Deiñ [Qr i hyeme.] Dic z° soluit: & ꝑ tã
git solõnẽ suã i gñali: & dic̃ h iõ ꝯtigẽ: qm̃ corpa nr̃a ꝑpan
tur ẜm nãs & dispõnes tẽpoꝝ: eo q dcm̃ ẽ a tpib⁹ nos suis
ꝑmutatiõib⁹ ꝑmutari: sz hyems ꝑcedẽs fuit cala & hũida:
g̃ corpa ad calitatẽ & hũiditatẽ disponẽtᷣ: sz corpa sic dis/
posita & maxie hũida fũt icõsistẽtia ñ ꝑmanẽtia: imo egro
tare apta: pp qd mã redditᷣ disposita actiõi agẽtis. Post/
modũ qdez ver supueniẽs excedẽs valde a tẽꝑamẽto sue
nãe affectũ q̃litatib⁹ fortit agẽtib⁹ pp se & pp mãe dispõnẽ
cõgelat & coagulat ad modũ gnõnis glaciei sua friditate &
siccitate hũidũ hyemale: pp qd & siccitate ꝓhibẽre respi/
rationẽ idurantᷣ vehemẽter. Deide [Quare pariẽtib⁹.]
Dic spãlr applicat solõnẽ dtermiatã ad egri^{tem} determia/
tã: & diuiditᷣ i ptes qnqz ẜz q qnqz egritudib⁹ solõnẽ ap/
plicat: qd & stati appebit. Nõn^m ẽ q Ari. pp breuitatez:
qr egri^{tas} dicẽde pl̃es erãt i hac ꝯstõne: nõ ꝑposuit eas pri
mit⁹ sic añ: sz soluẽdo eas tãgit noĩb⁹ suis. Dic̃ itaqz q ille
mulieres q̃ in ṽe nãlr parere debuerũt: pariũt abortiẽdo
pp calitatẽ hyemis ꝑexñtẽ: in q̃. n. embrio erat hũectat⁹ &
apt⁹ recipe oẽz ipressionẽ pp passibilitatẽ hũidi. Uñ sup/
ueniẽs horripilo & mor⁹ qdã tremore ꝯcutiẽs pp siccitatẽ
& friditatẽ veris iterficit ifridãdo: & ꝯstrigẽdo ẽbrionẽ: &
silr hũidũ ex purgatiõe nõ segregatũ exᷣ embrionẽ & mẽri/
cẽ mouetᷣ ad cotilidões siue ligamẽta ẽbriõis adherẽtes
mrĩcũ fossul. Uñ scã q̃dã hũidi relaxatõe sepãtᷣ ab eis pp
qd embriõces nutri^{to} ꝑuati moriuntᷣ: si õbiles extiterit: aut
semiuiui egrediũtᷣ i aborsũ. Si ãt fet⁹ ñ fuerit adeo ibecil
les q ꝑdcõ egrediãtᷣ mõ: remanẽt i vita: cũ mlta tñ ibecil
litate rõne ṽtut[is] & ipfecte q̃tita[tis] si accidat ipos nasci i hõ
ṽe: qr cũ forẽt ꝑus i loco hũido & calo veniẽtes ad fridũ &
siccũ mutatiõe maxia mutãtᷣ: ita q egrotatiui efficiũtᷣ: & p
ꝯñs breuis vite: sic vult Gal. i li. õ reg. sa. Deiñ [Sivo.]
Oñdit quõ egri^{tas} ꝯtigãt i 3° tpe vt i estate dicẽs: si ṽo tũc
nascũtᷣ i hyeme. s. cala & hũida ꝯtigit ipis posse ꝯsistᷣ & vi/
uere i serẽitate h ẽ i tpe sicco & frido aduẽiẽte. vtputa i ve
re. Fridũ. n. tps vtplz serenũ ẽ & siccũ. absorta. n. calitate fu
moꝝ eleuata & pñt nutriri accipiẽdo nutri^{tum} exᷣ mr̃nũ vte
rũ i feta. i. i fascia: vel i feta a fetu h ẽ i ꝑturitõe & circa tps
illud. Sed aliĩ q fuerũt nati i ṽe mũdificãte supabũdãtiã
flegmaticaz: q̃ accidit cũ calm ver fuerit: calido aperiente
poros mũdificatᷣ exhalatiõe humidũ putredinale passio/
nis iductiuũ. & tũc accipias ly nõ: dicẽdo nõ supple tãta i/
becillitate & ipfectiõe detinentᷣ. Sic itaqz si ver etiã sit ca
lidũ post hyemẽ: nõ ꝯtingit natos sic extenuari: sz h cõtin
git pp ver frigidũ in quo nascuntᷣ: & hoc ẽ qd dicit. Sed si

Fridũ tps qualr fiat.

nascant in vere frigido pp friditaté sil secú pmanété:cuz aduenit estas postea z° sua calitate liquat:z cómouet violéter búidú ɔseruatú in vere:ex quo cánt putrefactióes z debilitates alic. Sic igit illic| Fet⁹ aút.| Ondebat cá q̄re fiebát ibecilles in vere vsqz ibi| Accidit aút.| Ondit eos viuere in byeme natos. Núc bic| sz pp| ostésuz est qño patiunt in estate:z h est qd ppóebat in qóne.s.q ve z estate patiebant:z itellige búc locú qm ei⁹ scriptura est praua valde. ℂ Nón ͫ é fz Dip. de nã pueri z Daly. z° tbeorice. q tpe quo est qdá coadunatio spmatú i mrice sub forma manés spmatis spmaticú di:tpe gdé quo sanguie repletú appet:z si cor z epar ac cerebrú nó discernant fetus appellat:quo aút tpe bec sút formata:ita q oium exterior distictio máifestat:túc ifans ab Dip. appellatur. Nos dico tñ cói smóe largius cú Arist. vtimur h noie fet⁹ appellátes ét in ptu q pit fetú. Núgd q̄reret aliqs bo fet⁹ pñt a morte saluari alterádo aeré in vere ad calitaté z téperamétú. Aut fortasse si pót vtus vlis qlitatis ipediri. virt⁹ tñ spális alicui⁹ mali syderis specifica z a nobis ipceptibilis nó pt ipediri:z h aliquá ppriá vtuté saturni vl stellar aliar de ei⁹ nã diceret astrologus eé. Aut dóm q p viá artis nó pt pueniri ad tépamétuz ei⁹ ver qd babuit in matrice: eo q ars nó cóseqt nãm lz multú laboret:sic dicit Auic. in fine Meta. nó. n. sm Bal. in z° de regi. sani. possumus puenire ad id qd est certú. ℂ Deinde| Cbolicis.| Dic scdo subdit aliá egritudiné assignádo cám ipsius:z dicit q cbolicis z siccis sic aliq melicideo q eor cóplo nális nó é búida neqz ét abúdát búiditate supflua cáta p viam idigestiois: fiunt zc. si aút béat:sz z nó scdz dicat:sz ipsi seruát suam cóplóné.s.siccitaté. In bis si gdé pp siccitaté bo miorant búiditates byemis:z subtiliant: gb⁹ subtiliatis decurrút ad oculos debiles eas recipe ppatos:z obtbalmias iducút siccas. Est aút obtbalmia sicca a q nibil emittit sic bic dic Bal. aut res dico de q sit curádú. ℂ Deinde| Flatici auté.| Dic z° noiat egritudiné flaticor:z dic q flaticis viror accidút bráchi:z h qñ búiditates descédút ad fauces: z fiút sic catarri.i.flores ad plmoné ruétes:z qz istor cá erat cognita ex cá vli assignata io cá tacuit. ℂ Nón ᵐ é fz Daly. 5° tbeori. q fla salsuz si dcliauerit ad oclos fac obtbalmiá: si ad vétriculos cerebri apoplíaz: si i pulmoné catarros. si ad itestina dissinteriá:l alter aút corpis lat⁹ declinás paralysiz iducit. Et scias iter ad expóné ei⁹ qd dcm é:flatici fieri bráchos z catarros. Bal. dic vi z° pnosti. q de ɔsuetudie oiuz medicor sit: vt significét p smoné suú coriza búiditaté albá lené cúatá a narib⁹: sic de ɔsuetudie dic corú est noiare búiditaté q descédit ex palato catarrú: z de bis é talis smo Aui. i z° can. fen 5°. Quidá boies sunt g appropiát noie catarri illud qd descédit ad guttur:z noie corize qd descédit ex via nasi. Et gdá sút g noiant totú illud catarrú : z noiant corizam qd descédit ex via nasi subtile acutú frequés:z pbibet odoratú:effusuz ad oculú ad cuté faciei:z penit⁹ ad anteriora faciei mébra:z catarrus spgit ad palatú z pulmoné vsqz ad stócbú : z p neruos i mébra lóginq. De bac qz mã loqués Jo. Mesue aucte Bal. i lib° medicinar appropriatar ait. q catarri sút tres spés : qm aut fit decliatio mãe catarrose ad pulmoné : z túc é catarrus. gdá g di tussis:aut ad fauces q sút ptes tenere molles post maxillas:z fit bráchꝰ:aut ad nares:z túc gñat coriza: qs gdé bráchos z corizas dic Dip. i z° pti⁹ afo. in valde senib⁹.i. dcrepitil nó maturari. ℂ Deinde| Mulierib⁹.| Dic 4° agit de egritudib⁹ mulierib⁹ ɔtigétib⁹ dicés: q mulieri b⁹ ɔtigút dissinterie : z sbdit h eé pp búiditaté z friditaté ear:q ɔuéit cú nã tpis:fla.n. gñatú i byeme ebullit i estate maxie:pp qd fit salsuz cáns dissinterias:vñ z Bal. h fla aut supcalefit:z túc efficit salsú. aut ifridat : túc fit acidú:

Asi spmaticú dici debet.

Qñ fetus.

Imitat tñ illas z iquá tú pt vt ps scdo pbi. tex. cõ. 22.

Qño fiet iductio obtbalmiar.

Catarri sũt tres spés.

vel calore tépato afficit: z sic fit dulce aut isipidú. ℂ Nõ. q dissinteria é flux⁹ búoral cú rasura itestior:cuiusmodi sút tres:sic scribit Bal. i 4° pti⁹ afo. Unus est cú piguedo qdá vnctuosa mucillagiosa egredit ex itestis:g leuis é cure. scds é cú supiores cortices sbtiles egrediunt g é medi⁹ i curatióe. z° é cú ptes maiores itestior egrediút frustati: g mortal'a medici iudicat. ℂ Deinde| Uetustiorib⁹.| Dic 5° tágit egrit̃es decrepitor. d. decrepitis q̃r calor est ppinq⁹ extictiói ɔtigere apoplías:qd euenit cú búidú mltiplicatú in pte supiori p venas z arterias sbtiliores i cor decliñat. vbi bo búidú pp ibecillitaté caloris inati ingrossat z coagulat:qd gdé sui mala qlitate frida z qñtitate supflua iducit iteritú extiguédo calm. ℂ Nõn ᵐ q apoplía z epilepsia ɔueniút i causis loco z accñtib⁹. sút. n. ambe passióes cerebri ex replóne magna pueniétes: z sensuz z motú psternétes:differút tñ: qz i apoplía est maior oppilo táqz a maiori cá ɔtigés. Ité accñia deteriora sút in apoplía qz in epilepsia. Est aút epilepsia sm Bal. z° de ac. z mor. spasm⁹ cú pbibitióe regitiue actióis:apoplía vo nó nisi mollities toti⁹ corpis cú ablatióe actóis regitiue. pp pdictá. n. replóné cerebri lacerti pect⁹ mouétes dilatatióe z ɔstrictióe: vt calor nãe euétet:oppilóne itercuenicte ñ pñt vtuté sensus z mot⁹ a cerebro accipe:pp qd ɔtigit aial suffocari. Ari. tñ bic appellat apoplíaz passioné cordis: vt Dip. i li° afo. dic catarros celeriter dissolućtes. Quocúqz tñ accidat modo aut ad cor imediate discurrédo : aut pbibédo euétatioñé caloris nãe dicto mõ saluat dcá rõ apoplíe gñalis p quã iam appet epilepsie rõ. Et pót bui⁹ pblematis rõ vlis sic cóponi:qñcúqz tpi calo z bumido supuenerit tps fridú z siccú:corpa sút nata pati egritudies ɔtigétes p modú reumatis:sz h est in pdicta tépor ɔstóne:q̄re zc. Et bic gdez modus syllogiçádi vsqz núc tact⁹:lz sit artificialis satis:tñ cá breuitatis: z qz intelligétib⁹ quor est bic liber:est apertus:deinceps pluribus subticetur.

Dissinteria quod.

Uñ ò apoplexia z epilepsia.

ℂ Problema. X. Antiqua.

Propter qd si estas sicca fuerit z austrina. Autúnus vo ɔtrarius búidus z borealis:in byeme dolores capitis fiunt z bráchi z tusses z finiunt in ptisim. Aut qz accipit mãm multá byems z suum opus est coagulare búiditaté z flegma facere. In capitibus gdé igit qñ bumiditas supuenerit grauedines facit. Si aút fuerit multa z frida vebementem doloré. Si aút pp multitudiné nó coagulabitur fluit in bumiduin locum : vnde tusses z brancbi z ptises fiunt. Noua.

ℂ Cur si estas sicca z aqlóia fuerit: autún⁹ ex aduerso búidus atqz austrin⁹: byeme q ꝓxima é: dolor capitis: raucitas tussisqz oriantur: atqz in tabé demú euadát. An qz byems multum mãe excipit itaqz bumoré cogere: atqz pituitaz inde cóficere magnú ei negociú é. Ergo difficile est bumorem densari: cóficiqz inde pituitaz. Or si in capite bumor cóstiterit: grauitaté cómittet: z si nimius fridusqz est crudoré vtiqz mouet: cui sydcratio nomé est. necnó si ob nimiá sui copiá ɔcrescere minus potuit: in locú defluit ꝓximuz atqz ita tussim raucitaté z tabé córrabit.

ℂ Ostensis ipressionib⁹ z causis egritudinú ɔtingentiú ex

distēperata ꝯstōne hyemis ⁊ veris.nūc ostēdit ipressiōes ⁊ cās egritudinū eueniētiū ex distēperata ꝯstōne estatis ⁊ autūni:⁊ ꝓ qñ nō fuāt vnā ⁊ eādē cōplōnē.2° qñ fuāt.2° i sequēti pble. Propōit itaqꝫ dubitationē suā dicēs. Quare ē ꝙ si estas fuerit sicca ⁊ cala: ⁊ autūn⁹ huic ꝯrl°.s.hūidus ⁊ fridus:in hyeme sequēti fiēt dolores capitis brāchi tusses terminātes in ptisim. Ex catarro.n.assidue descēdēte ad pect⁹ tussim īducēdo vlceraꝛ pulmo. ℂ Nōn^m ꝙ in oi ptisi ē ꝯsūptio:que gdē ptisis accipiꝛ īterdū valde large ꝓ oi ꝯsūptiōe siue sit ꝑter nāꝫ siue nālis. Vñ Almāsor in.4.de regi.san. Di si h regimie tali mō custodiāꝛ: posse est vt ad decrepitā:⁊ ptisim ꝑueniāt:tabē.n.senectutis incurrerēt. Accipiꝛ ēt stricte pro appatis ad ptisim sicꝑ pꝫ ꝑ Gal.in 3° pti⁹ afo. Accipiꝛ ꝗꝫ strict⁹ pro egritudie actuali:⁊ ē ꝯsūptio toti⁹ corpis cū vlcere pulmōis:⁊ de hac ptisi vltio vi Ari.intēdere. ℂ Nō ꝙ ptisis differt ab ethica: qm̄ in duab⁹ ꝓmis acceptionib⁹ in pl's est ptisis ꝗ̄ ethica. Ois.n.ethic⁹ ptisicus ⁊ nō ꝯuertiꝛ:sꝫ i 3ª eꝫ:cū ois ptisic⁹ sit ethic⁹:⁊ nō eꝫ. Et nōn^m ꝙ istō pblema iueniꝛ corruptū apud illos q̄ īspexerūt tm̄ libꝝ afo.⁊ nō librū ð aere ⁊ aq̄. Volūt.n.hi h pblema ad afo. Hip.reducere:vt si dicaꝛ si estas fuerit sicca ⁊ boreal:⁊ autūn⁹ hūidus ⁊ austrin⁹:sed videat librū de aere ⁊ aq̄:cui⁹ ꝯmonē accepit hic Ari.⁊ ei⁹ series ē talis:si estas fuerit sicca ⁊ austrina: autūn⁹ vō pluuiosus atqꝫ septētrioanlis:i hyeme dolor capitis flagellatio cerebri atqꝫ tussis:raucitas ꝗꝫ accidit ⁊ reuma: qbusdā vō ptisis.s.ꝑpatis. Et qꝛ hūc locū Auic.ꝓ cañ.fen 2ª hñ ꝯsiderauit post dictū Hip.in afo.subiūxit dcm̄ eiusdē i ð aere ⁊ aq̄:⁊ pꝫ īspiciēti. ℂ Deide[Aut qꝛ.] Soluit:⁊ ꝓ i generali dicēs cām eē:qm̄ hyems iuenit multā māȝ quā cōseruat coagulādo:opatio.n.sua ē friditate sua coagulare ⁊ ꝯglutinare hūiditates:qd aūt fuerit coagulatū ⁊ īspissatū in loco capiꝛ minori:sicꝑ appet i ꝯgelatiōe aq̄:ꝑꝑ qd appet hyemē multā māȝ ꝯseruare quā ēt auget hūidū flaticū generādo. Eteni hyemis opatio ē gñare.s.fla: ⁊ de h dictū ē in alio ꝯmōe qd sufficit. Et scias qm̄ q̄litates istoꝝ tēporū fuerūt opposite:se correxerūt vtcūqꝫ:ꝑꝑ qd morbi sūt tardati vsqꝫ ad 3^m tꝑs accidere. ℂ Deide[In capitib⁹.] Dic spāliter 2° adaptat cām añdictā ad cām ex supioribꝰ īferēdo:⁊ ꝓmit⁹ h facit i dolore capitis dicēs:seqꝛ itaqꝫ ꝙ qb⁹ hꝰ hūiditas coagulata supuenit i caput:ꝙ ipsi icurrūt grauitates capitis ⁊ stupores:ita ꝙ dolorē fortē nō adhuc patienꝛ:cū mā nō sit hic multa frida. Si aūt mā i capite ꝯtēta fuerit multa ⁊ frigida:tūc iducit dolorē vehemētē quē Hip.vt appꝫit vocauit flagellatiōe:⁊ extimo ꝙ sit illō qd arabice vocaꝛ soda:q̄ ꝯm Serapionē in ꝓ sui breuiarij est vt addaꝛ mot⁹ duaꝝ arteriaꝝ extriū i duob⁹tꝑib⁹ ex mā mala:⁊ est ꝑcussio q̄dā. Et merito talis pōt dolorē fortem ꝓstare:cū adsint ei⁹ due cāe ꝯꝫ medicos.s.ꝯtinuitatis:quā tāgit cū dic.multa ⁊ subita cōplōnis alteratio: quā tetigit cū subiūxit frida. ℂ Deiñ[Si āt.] Nūc 2° reddit cāꝫ aliarū egritudinū enarrataꝝ dicēs:ꝙ si hꝰ mā sui grādi q̄ntitate nō ꝯtineaꝛ coagulata in capite:i locū tūc ꝯsir se hñtē declinat:in ꝑtes.s.iferiores sub capite ꝑmanētes:⁊ ide aut descēdit ad pulmonē ⁊ tussim īducit: q̄ diu descēdēs pulmonē vlcerās ptisim adducit:si vō ad fauces ðclinauerit brāchū facit. ℂ Et nō ꝙ egritudines reumatū aut gñanꛩ ꝑ modū expssiōis ⁊ cōstrictiōis:velut cū spōgia aq̄ plena manib⁹ cōprimaꝛ:qd a tēpoꝝ ꝯstōne cala:⁊ hūida ꝑcedēte:⁊ frida ⁊ sicca subsequēte ꝯficiꛩ:⁊ ꝑ istā formā accidūt egritudies dicte in h pble:⁊ in lib.de aere ⁊ aq̄. Prior eni ꝯstō tēpoꝝ ꝯseruauit humidū ⁊ augmētauit:ita ꝙ hyems supueniēs sui friditate ꝯstringēdo īducit egritudines.aut generanꛩ ꝑ modū dissolōnis ⁊ aptōis:⁊ h causaꝛ a tēpoꝝ ordinatiōe ꝓori ꝯria.⁊ sic accidūt egritudines quas ponit Hip.fieri in afo.ponēdo estatē siccā ⁊ frigidā ꝯseruatiuā qd erat veris:⁊ autūnū calm ⁊ hūidū:ꝑꝑ qd Hip. alr de hac mā scribēs in afo.⁊ alr in lib.de aere ⁊ aq̄:reddit nos sollicitos hāc ex suo sermone accipe notitiam.

ℂ Problema. XI. Antiqua.

Propter qd si borealis sit estas ⁊ sicca ⁊ autūnus ꝯfert flaticis ⁊ mulierib⁹. Aut qꝛ nā ad altera vtrorūqꝫ supabūdat.q̄re in ꝯtrariū tꝑs attrahēs ꝯstituit in bonā tēperātiā: ⁊ cōfestim saluanꛩ:nisi ꝑ se peccauerint ⁊ in hyemē nō humidi accedunt:habentes subadustionē in infrigidatione. Noua.

ℂ Cur si sicca estas siccusqꝫ autūn⁹ aqlones habuerit mulierib⁹ ⁊ oib⁹ pituita abūdātib⁹ scōa valetudo ꝯtigat. An qꝛ nāꝫ vtrorūqꝫ in alteraꝫ exupat ꝑtē:itaqꝫ tꝑs in ꝑtē trahēdo ꝯriā ad mediū habitū bonūqꝫ ꝑducit. Eo igꝛ ipō tꝑe optime valent:nisi qd vltro ipsi ꝑperaꝫ agant. Aut humidi ad hyemē ita deueniāt: vt fomitē quendam ⁊ incitabulum frigori subministrent.

Hic côuertit ꝯmonē suū ad tēpoꝝ ꝯstōnes qñ mutatiōnes coꝝ fuerit homogenee i naturis: oñdēs ꝓ qbus ꝯferāt corpib⁹:⁊ 2° qb⁹ noceāt.2° ibi i sequēti pble. Proponit igiꛩ dubitationē suā dicens.q̄re est ꝙ si estas fuerit frida ⁊ sicca:⁊ autūn⁹ silr:ꝙ ide iuuāꛩ flatici ⁊ mlieres:de h dī in afo.ꝙ ꝯferat hūidis nā ⁊ mulierib⁹.in lib° aūt de aere ⁊ aq̄ dī ꝙ euadūt flatici ⁊ cōfortanꛩ:silr aūt q̄ hūidi sūt nā ⁊ mulieres:qd ēt ad pueros pt extēdi:vel ꝑ flaticos intēdit Hip.cōplōnē cōpositā vt fridā ⁊ hūidā:ꝑ hūidos nā cōplōnē simplicē. ℂ Nō ꝙ hꝰ corpa ⁊ tꝑa:lꝫ sint frigida ⁊ ꝯsilia:nō tm̄ ista corpa ledunꛩ māifeste a friditate tēpoꝝ illoꝝ ꝯsiliū:qꝛ illa tꝑa nālr sūt cala aut frida minus. ꝑꝑ qd si fiāt corpa frida reductio erit ad tēpamētū qdda illis.hēbūt.n.q̄si friditatē cū tꝑib⁹ silēꝫ in spe ⁊ nā. Et iuuabunꛩ itidē intm̄ ab oppōne quā hꝫ siccitas cū hūiditate ꝙ a taliū tēpoꝝ ꝯstōnibus recipient iuuamētū simplr. ℂ Deide[Aut qꝛ.] Soluit ⁊ diuidiꛩ in duas ꝯm ꝙ duplr soluit.dic hāc cāꝫ eē qm̄ cōplō vtrorūqꝫ tēpoꝝ vt estatꝭ:⁊ autūni ⁊ cōpoꝝ flaticoꝝ ⁊ mulieꝝ excedit ad alterutra.i. ad diuersa ⁊ ꝯria:qꝛ hec sicca.hi vō hūidi:⁊ iō addit ꝙ tēpus siccū adueniēs remouēdo hūiditatē extneā supabūdātē reducit ⁊ ꝯstituit ipos i bonū tēpamētū:ita ꝙ sani fiant simplr. ℂ Deide[Nisi.] Verificat dcm̄ suū ꝑ ꝯditionē adiectā dicēs ꝙ dcm̄ ē vificari nisi errauerit in regimie ꝑ se:h est ꝙ spōte errēt in debita administratiōe aliaꝝ reruꝫ. Et hñ dic ꝑ se innuēdo ꝙ hꝰ qnqꝫ res magis sūt i ꝑtāte nra q̄ aer.illo.n.vtimur i euētatōe caloris nāe velim⁹ nolim⁹ sic dcm̄ ē ꝓus ꝯmōe Gal.sꝫ de alijs qnqꝫ nō sic ꝯtigit. possumus.n.cōedere ⁊ nō cōedere ⁊ vigilare ⁊ nō vigilare:⁊ sic de alijs ꝑmanēte i nobis diu ipsoꝝ ꝑtāte. Et scias ꝙ oꝫ regim ispctū eē magnū valde si tꝑis in ꝯriū imutatio nō pōt ipꝫ corrigere:qm̄ aere existe distēpato ad vnā nāꝝ oꝫ oēs alias qnqꝫ res i ꝯriū adducere sic Gal.i theg.tra.cāꝝ. ℂ Deide[In hyeme.] Dic 2° ponit 2^m solōnē q̄sti dicēs, istos vt dictū est recipere iuuamētū ex hꝰ cōstitutione ⁊ nō nocumentū:eo ꝙ in hyeme in quo tales ꝑpter coꝝ cū hyeme silitudines iam non pñt ledi ab humiditate a qua erant ledi nati:qꝛ nō ꝑueniūt ad hyemē cū tali humiditate:ita ꝙ eis in iteriorib⁹ existat inflāmatio adustiua ⁊ frigiditas in exteriorib⁹ ꝑꝑ aeris frigiditatē causatā inducētēꝫ ꝓhibitā respirationē:⁊ per ꝯñs oppilationē:sicut tan-

Ptisis quo accipitur.

Quib⁹ capitis dolores adueniunt.

Reumatū egritudines quō generantur.

Nil supra dicit i egritudib⁹ ꝯsuetudo velimus nolimus couiuimur.

getur in.31.pble hui⁹. Uñ tales si nõ purgarent a statica illa suphluitate: in hyeme disponerent sic patiẽtes lipparias febres:i qb⁹occultat calor iterius ⁊ frigus mãifestat exterius. Et scias q in isto pble ⁊ in sequenti põt talis rõ cõponi. Omne distẽperamẽtũ iuuat a suo 𝔷rio mẽsurate ⁊ suo ledit silĩ:sic appuit supra:qd ⁊ Gal.silr asserit i theg. sz hõ tpa sunt 𝔷ria ⁊ silĩa vt declatũ est supra.quare ⁊c̃.

Mos se hũs lippariarum.

Problema. XII. Antiqua.

Propter qd cholericis morbida ẽ borealis ⁊ sicca estas ⁊ autũnus. Aut qr ad idẽ 𝔷uẽiũt ipsis corp⁹ ⁊ tpa: q̃re sic ignis in igne sit: desiccatis.n.corpib⁹ ⁊ dulcissimo euaporato qdẽ ex ipsis: supcalefactis aũt valde.necesse est pp dissolutiões qdem obthalmias siccas fieri.pp fellcũ aũt reliq̃s eẽ hũores: supcalefactis ⁊ his febres acutas fieri sicut vincẽte chola. Quibusdã aũt manias qb⁹ nigra chola nã inerit.hoc.n.supernatat desiccatis contrarijs humoribus. Noua:

Cur si sicca estas ⁊ aglonia: ⁊ autũnus sicc⁹ ijsdẽ aglonib⁹ pflatis:morbo biliosos infestet. An qm̃ ad idẽ corp⁹ coꝝ ac tpis habit⁹ vergũt: itaq3 veluti ignis igni adijcit.cũ enim corpora exiccent: quãtũq3 in his dulcedinis erat euaporatum sit:vehemẽterq3 icalescãt:necesse est: vt hum humor cõsumit:aride lippitudies oriant: residuosq3 qd biliosum remãserit eodẽq3 recalescente:febres acute vtpote ex bili sincera inuadant. Nõnullos isania rapit.quoꝝ.s.nã atra bile abundat. Hec etenim large superest:cu3 eius humores contrarij resiccescant.

Ostẽso q a pdicta tẽpoꝝ 𝔷stitutiõe iuuant. Dic ostẽdit q ledant ab eadẽ:⁊ pponẽs q̃rit. Quare ẽ q estas ⁊ autũn⁹ fridus ⁊ sicc⁹ afferũt morbos cholericis. Deide[Aut qr.]Soluit.⁊ pmit⁹ tãgit solõnẽ cõez.2⁰ applicat ipaz ad egri^{mo} istis occurrẽtes noiando eas noibus notis.ibi 2⁰[Nec̃e ẽ.]Dic̃ itaq3 cã3 eẽ qm̃ hõ corpa cholica ⁊ tẽpoꝝ 𝔷stõnes 𝔷ueniũt: qr vtraq3 sicca siccitate plim intẽsa:neq3 iuuant a friditate tẽpoꝝ iuuamẽto noto: imo tpa friditate ⁊ siccitate sua 𝔷strigũt:⁊ 𝔷gregãt calorẽ cholere iteri⁹ ip3 acuẽdo.siccitas.n.ẽ lima ⁊ exacuitio caloris sic di in.4.methe.pp qd 𝔷tigit istis velut cũ ignis 𝔷iũgit igni:tũc.n.maxia sit adustio:⁊ declat h vlteri⁹ p Dip.i li⁰ de aere ⁊ aq̃.Desiccatis nãq3 pp chole feruorẽ ipsoꝝ corporib⁹:⁊ facta euaporatiõe dulcis aerei hũectãtis ⁊ pabulãtis sm aliquã ptẽ in ipsis.nõ.n.exhalat sz totũ: ⁊ frides hõ corpib⁹ 𝔷stõne tẽpoꝝ calefactis:qm̃ hũidu3 exhalauit 𝔷tẽperãtẽ:⁊ qr vapores nõ pñt exhalare corpora suo exitu euẽtãtes. Deide[Necesse.]Adaptat scdo qd dictũ est ad egri^{mo}:⁊ p̃ ad obthalmias ⁊ dicit q nec̃e accidit corpati pp dissolõnes hũiditatũ subtiliũ currẽtiũ ad oculos obthalmias siccas oclos dbiles hñtes:qd ẽt dcm̃ ẽ i.9.pble. Deide[Propter fellcũ.]Dat cãm egritudis ipa3 exprimẽdo q pp suphluũ cholicũ 𝔷tigit alios hũores supinflãmari nãles:his sic supinflãmatis accidit febres acutas fieri:vt causones:⁊ tertianas 𝔷tinuas. Febris.n.nõ est aliõ nisi q̃dã supinflãmatio exñca p totũ corp⁹ extensa:⁊ h accidit pcipue pp cholere dñiu3:qm̃ est calidior res corpis sic

T.cõ.1.

Febris dissinitio.

dic̃ Gal.in li⁰ de malitia cõpl.diuerse. Uel expone vincẽte chola:qr in hõ febrib⁹ dñat maxie ⁊ ab ea noia sortiuntur. Deide[Quibusdã ãt.]Dic 3⁰ ptractat aliũ morbũ dicẽs q aliqb⁹.s.patis accidit fieri manias:h ẽ melias sic describit in afo.⁊ in lib.de aere ⁊ aq̃ di.alije vo chole nigre:⁊ oñdit qb⁹ h 𝔷tingat qm̃ illis qb⁹ chola nigra dñatur nãlr:vel chola nãlis:⁊ sic sũt h pati dispositi. Et assignat cãm huius:qr alijs fere hũorib⁹ refrenãtib⁹ pportiõe sua anullans ipsa sola retinẽs corpis dñiu3 effumat ad ptẽ superiorẽ:vt ad cerebrũ obtegẽs ptẽ rõnalez:sic nebula terra obtegit solẽ:sic appet p Gal.in li⁰ de acci.⁊ mor.⁊ in p̃ breuiarij Sera.⁊ iõ tales reddunt amẽtes:exñea imaginantes:sic dic̃ Gal.in 3⁰ de iteri.qdã.n.putãt se eẽ vasa argillosa:pp qd timẽt tãgi ne frãgant:qdã galloe:vñ extẽdentes brachia velut alas cãtãt. Alij vo q vn⁹ angeloꝝ sustineat celũ:timẽtes ne fatigat⁹ relaxet:pp qd fugiũt credẽtes ex termios orbis exire:⁊ sic de alijs fere ifinitis. Uñ dicit q alia fere.10.milia sũt his silĩa.dic̃ aũt ptinere qbusda3.s.appatis:qr vt hec egritudo fiat:grãdis iteruenit cã:cũ nã hũana sz Gal.hic ipsa3 plim abhorreat:eo q ppriã ei⁹ auferat opationẽ.s.rõne3:qua talis in spe reponit hũana. Et nõ q melia equocat apud medicos.aliqñ.n.sumit p vno q̃tuor hũoꝝ:aliqñ p egritudie mẽtis ablatiua:⁊ hõ melia est duplex.q̃dã.n.trahit originẽ a cerebro:q̃da3 vo a ptib⁹ iferiorib⁹sub diaphragmate:q̃ ⁊ melia di myrachia.⁊ hec cũ chola nigra iterpolate magis effumat ad cerebru3 sinthomatice iducit praua. Et nõ q p manias melias exponimus:qm̃ sic scribit Dip.cui⁹hic est smo.⁊ Arist. dic i qb⁹ nigra chola nãli mania nõ 𝔷tigit a nãli melia:sz inãli:volẽti tñ manias in ppa signatiõe accipe pdictis poteris leuiter obuiare icipiẽdo ptẽ illic:⁊ sic vincẽte chola qbusdã 𝔷tingit fieri manias:ipe.n.fiũt a chola adusta q̃ in tali tẽpoꝝ 𝔷stõne nata est gñari:⁊ tũc qb⁹ icipiat pars sequẽs:⁊ tãgat alia egritudo.s.melia:vt dicat:qbus.i.aliqb⁹ inerit chola nã.i.multiplicat chola nigra nãlis:⁊ p 𝔷ñs euenire poterit ex ei⁹ excrescẽtia egritudo melia:⁊ h qdẽ itellect⁹ põt stare:⁊ si fortasse nõ fuerit Dip. Nõn^{m} q melia ita notificat ab Aui.3⁰ cañ.fen p̃⁰.melia ẽ malitia estimationis cũ imaginatiõe corrupta:⁊ timore ⁊ gete:vel est mutatio existimationũ a cursu nãli ad corruptionẽ ⁊ timorem ⁊ malitiã. Manie aũt sm ipm expõ est demoniũ lupinũ:cu ius canina mania spẽs existit:vt canes.n.isani disponunt:⁊ hi. Et iste qdẽ egritudies 𝔷ueniũt 𝔷ueniẽtia gñali.fiunt eni3 ex hũorib⁹ adustis denigratis nãe horridis ptẽ mẽtalẽ ipediẽtib⁹:spãliter tñ iter eas magna existit diuersitas:⁊ pcipue in cã ⁊ in accñtib⁹ magis:qr melia causat:ex cholera nigra nãli adusta:⁊ ex alijs hũorib⁹ ẽt cũ p adustionẽ ad melia3 𝔷uertunt in nãlem: qd rarius in state cõuenit. Mania aũt fit solũ ex adustiõe melie inãlis ⁊ cholere rubee:⁊ ppe subtilis. Differũt ẽt in accñtib⁹:qr in melia est gete:⁊ taciturnitas:mẽtis corruptio:⁊ timor:⁊ pusillanimitas. Uñ Gal.in 5⁰ de acci.⁊ mor.nec̃e est vt melãcholici timorẽ habeãt:qr rẽ vñ timor nascit sp iterius secũ portãt. In mania vo ẽ lupinosa ferocitas.mouent.n.velut demones cũ clamore ⁊ rixa maxia alios sepe pcutientes ⁊ hõ ex hũanitatẽ opantes. Propter qd Arist.hũores noiat in plali:cũ dictũ sit sm ei⁹ snia3:solũ sanguinẽ eẽ hũorẽ. Dicẽdũ vt ẽ.us in.4.pble.qm̃ Arist.logt sz snias medicoꝝ. h aũt dõm nomẽ hũoris multis modis accipi.aliqñ.n.sumit cõissime pro oĩ hũido siue cõposito aut simplici. Uñ Ouid.dulcis humor.i.aqua satis maturis frugib⁹ imbris. alio mõ accipit cõiter pro hũore ⁊ hũiditate: ⁊ sic accipit Aui.p̃ cañ.fen p̃ma.cũ dicit. Et que sunt nõ superfluitates sunt humores ⁊c̃.sumit ⁊ 3⁰mõ stricte pro humore solu3. vñ Aui.ibidẽ.humor est corpus humidũ liqdu3 ⁊c̃. Acci

Melie apud medicos.

Melia qd sit.

Mania qd sit.

pitur 4° stricti pro humore bono solũ. Vñ Auic. 12. de aialib⁹. humor est corp⁹ hũidũ currẽs: ꝛ ↄuertit ad bonũ. accipit ꝛ alio mõ pro humore nãlissimo hñte ↄprie rõnem nutriẽdi: ꝛ h mõ solus sanguis est hũor ꝛ nutrit: fm Aris. ꝛ Cõmẽ. Et est adhuc sciẽdũ fz Gal. in afo. ꝙ quecũqz de mutatiõe tẽpoꝝ dixit Hip. ad loca tẽperata ꝛ habitabilia itẽdit q̃lia sũt illa que sũt mediocria l meridie: septẽtrione: oriẽte quoqz ꝛ occidẽte recta linea equalr distãtia. mari vo finita ꝛ ppingoꝛa: vtpote littora ꝛ pelagalia q̃lia sũt loca que iter choũ Hip. ꝛ chnidiam: cuius locoꝝ distãtia circa. 4. milia sunt miliaria. Et que velut in Babylonia ꝛ egypto sunt pretermissa: qꝛ illa vltra mẽsurã frigida sunt ꝛ humida: hec aũt calida ꝛ sicca nimis.

¶ Problema. XIII. Antiqua.

Propter qd ꝑmutare aquas morbidũ aiunt eẽ: aerẽ vo nõ. Quia h fit nutrimẽtũ: ꝛ hñtes ꝛ vtẽtes aq̃ descẽdũt: aere ãt nõ. Amplꝰ aq̃ qdẽ multe spẽs sũt differẽtes fm seipsas: aeris ãt nõ. Quare ꝛ hec est cã: in aere qdem fere idem accidit fieri ꝛ recedentes: in aquis aliter: pp qd bñ videt morbida aque mutatio esse. Noua.

¶ Cur mutationẽ aq̃ꝝ grauẽ: aeris vo nõ grauẽ eẽ affirmãt. An ꝙ aq̃ corporib⁹ alimento ẽ: quo iã habito cõplexoqz ꝑegrinamur. Aer aũt nullo se exhibet alimẽto. Aquaꝝ itẽ gñã multa ꝛ varia ꝑ se sunt: h aeris minime. Itaqz h ẽt cãe eẽ põt: qppe cũ peregre ẽt ꝓfectis i celo qdẽ ppe eodẽ: in aq̃s aũt varijs versari eueniãt: quapp aq̃ mutationẽ grauẽ eẽ recte putatum est.

Ostẽso ꝙ mutatio tẽpoꝝ vl aeris ẽ egritudinalis: ostẽdit hic mutationẽ aq̃ eẽ egritudinalẽ cõparãdo eã ad aeris mutationẽ: ꝛ ꝑ in vli zᵃ in spãli. ibi zᵃ in. 16. ꝓble. pᵃ iter in duas. p. n. cõparat mutationẽ aq̃ ad mutationẽ aeris. zᵃ ad mutationẽ ciboꝝ. ibi zᵃ in zᵃ ꝓble. Proponit g̃ dubitationẽ dicẽs. ¶ Quare ẽ ꝙ ꝑmutare aquas sicut dicũt medici i bibẽdo eas ẽ egritudiale: aerẽ ãt trãsmutare nõ ẽ egritudiale. ¶ Deinde [Qꝛ hec.] Soluit: ꝛ diuidit in tres. p. n. ponit vnã solonẽ dicẽs cãz eẽ qm aq̃ fit nobis velut eẽt nutrimẽtũ. facit. n. ꝑ mẽbra nutrimẽtũ trãsire cõmiscẽdo ipz ꝛ ẽt reddẽs homogeneũ: q̃ quo cedat in nutrimẽtũ: ꝛ quõ nõ dictũ est alibi sufficiẽter. facit. n. nutrire ꝛ nõ nutrit ipa. Vñ dic ꝙ hñtes nutrimẽtũ iã itra se assumptũ: q̃ ad digõnẽ pᵃᵐ ꝛ zᵃᵐ: ꝛ ẽt q̃ ad 3ᵃᵐ vtẽtes illo: faciunt ipm descẽdere ꝛ ꝑgi ꝑ mẽbra ꝛ adherere mediãte aq̃: qd de aere nõ ↄtigit: nõ. n. assumit in ciboꝝ admixtiõe ipellẽs ipsos ꝑ mẽbra. ¶ Nõnᵘᵐ sic põt colligi ex dictis Aui. ꝑ can. fen pᵃ. aq̃ duplex est iuuamẽtũ: vnũ qꝛ fac penetrare chilũ in stõcho ꝛ in itestinis supioꝛib⁹ existẽ: in venas meseraicas: q̃ sũt vene ꝑue subtiles ꝓtẽse a stõcho ꝛ itestinis ad epatis ↄcauitatẽ: ad eã ꝑdictũ chilũ attrahẽtes. aliud ẽ ꝙ in stõcho ꝑmanẽs ipsa ꝑmiscet grossũ terrestre ciborũ cũ subtili aereo: ꝛ fit vnũ: qd ꝛ postea meli⁹ cõprehẽdit a vtute retẽtiua ꝛ digerit a digestiua. Et nõ ẽ absurdũ dicẽ: ꝙ postq̃ ꝑs aq̃ sitatis trãsiuerit vias epatis ꝛ in vesicã deuenerit: ꝙ ipsius aliqd retineat adhuc i mẽbris faciẽs penetrare nutrimẽtũ cũ igrossat in ꝑuas coãgulatiões venaꝝ: q̃usqz mẽbris adhereat: q̃ ꝛ postea isensibilr expiratiõe aut sudore emitit extra. ¶ Deinde [Amplꝰ.] Dic zᵃ ponit aliã solonẽ dicẽs: h ẽt eẽ: qm plime sũt spẽs vel modi aq̃ fm seipsas magis: qꝛ alia est dulcis: alia amara: q̃dã salsa: itidẽ alia leuis alia grauis: item alia grossa: alia subtilis: alia turbida: alia clara: alia media: sic qdez põt exponi: nõ tñ aq̃ de se vere dz hĩe ꝑdictas diãs: imo puras q̃litatũ ꝑmas: cũ sit corp⁹ simplex: pp qd addidi fm seipsas. s. magis: qm sũt alie ei⁹ spẽs q̃ nõ videñt ipsi sic fz se iesset vt qꝛ alia fontalis: alia paludosa: alia puteal ꝛc. Sz in aere nõ repiũt tot diuersitatũ modi: cũ sit formalioꝛ aq̃ ꝛ minus diuersificabilis ꝛ mãlis. videm⁹. n. ꝙ quãto maioꝛ fit ad supiora ascẽsus plus ↄtigit in entib⁹ iuenire de formalitate ꝛ min⁹ de mãlitate: vñ iter simplicia ignis ẽ formalissimũ corpoꝝ: ꝛ terra mãlissimũ: ꝛ iõ ifert ẽt vnã cãrum eẽ: q̃re mutatio aq̃ ꝛc. Qd declat dicẽs. in aere nãqz cõtingit ꝙ q̃si ꝑmaneat fere vn⁹ aer eodẽ mõ: nõ diuersificat⁹ differẽtijs ap. s. recedẽtes ꝛ apud illos ad quos accedit: sed in aq̃s ↄtingit ab h diuersũ sic declatũ existit. Dicit autẽ fere castigãdo illud dcm. aeris aũt nõ: eo ꝙ i aere est etiaz diuersitas aliq̃: ꝛ si sit modica: cũ sit infra ignẽ formalissimũ corpoꝝ: qd ꝛ ꝑ ly fere isinuauit. Et fortasse illic. Quare ꝛ tertiã qs adduceret solonẽ: vt dicat: q̃re ꝛ ista ẽt est cã: qm ↄtingit in aere fieri illud idẽ: qd accidit facere recedẽtes a nobis qm modicũ stãtes nobiscũ recedẽt statim: ita aer cito aduenit subintrãdo ꝛ recedit sui subtilitate: sz aq̃ assũpta iteri⁹ diu gescit. Istud tñ ꝛ si vitatẽ hz: lrẽ tñ ꝛ mõ derogat Ari. ꝑ ly q̃re ꝛ ly idẽ: ꝛ iõ reuertoꝛ poti⁹ ad itellm̃ prioꝛẽ. ¶ Deinde [Propter qd.] Dic 3ᵃ ifert ↄnẽ ꝑncipalr itentã ꝑdictaꝝ solonũ dicẽs: ꝛ iõ bñ appet dictũ eẽ ab antiqs ꝙ mutatio aq̃ sit egritudialis: nõ aũt sic mutatio aeris ꝛc. ¶ Nõndũ ad isti⁹ dubitationis vificationẽ: ꝙ aut fit cõꝑatio aeris pestilẽtialis in suba vel cõplone ad ipas aq̃s rõne mutatiõis aut nõ. si sic: dico idubitãter ꝙ deterius est nocumẽtũ mutatiõis ad talẽ aerẽ q̃ꝫ aquaꝝ: subito. n. vadẽs ad coꝛ iterficit: sic visuz est padue i apriõe puteoꝝ ꝛ cauernaꝝ: silr h est videre i febrib⁹ pestilẽtialib⁹: sic dcm̃ ẽ in 7ᵃ ꝓble. si aũt nõ fit pestilẽtialis in suba vl cõplexiõe: aut totalis mutatio aeris fit de extremo climatũ in extremũ: vt ex idia in schotiã vel sclauoniã: ꝛ tunc dico iterꝝ hꝫ mutationẽ aeris maxie subitã deterioꝛẽ eẽ mutatiõe aquaꝝ. Vñ Aui. ꝑ. can. fen ꝑma: loquẽs de tẽꝑamẽto climatũ ait. Corp⁹ idi si fm cõplonẽ sclaui q̃lesiet aut ifirmabit aut morieẗ ꝛ eꝯ: aut nõ fit ꝑmutatio aeris adeo totalis ꝛ extrema: sz ꝑtialis ꝛ ꝓpinqua: vt cũ aliq̃s se trãsmutat de vna ꝓuintia affini in aliã: ꝛ vlr de loco ad locũ propinquũ: sic appet cũ qs ex picardia se trãsferret i flãdriã: vbi pessime sunt aque: ꝛ h mõ vr mihi ꝙ fmo verificet Arist. de quo dictũ est amplius in alia scriptura. Et iste qdẽ trãsmutatiõis modus cã breuitatis deiceps taceat.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

Propter qd magis aq̃ q̃ꝫ ciboꝝ mutatio egritudinalis: qꝛ plm̃ cõsumimus aquã. In cibis. n. existit ꝛ pulmẽtis ꝛ in potu plurima aqua. Noua.

¶ Cur ciboꝝ mutatio min⁹ q̃ꝫ aq̃ grauis occurrat. An qꝛ plm̃ aq̃ cõsumimus. Nã ꝛ in pane ꝛ obsonijs ꝛ in potu aq̃ vsus plurim⁹ est.

Nũc ↄuertit se Arist. ad cõꝑandũ silr vnã rẽ nõ nãlẽ cꝰ ꝑs igredit i viã pot⁹ ꝛ alia cibi. Proponẽs itaqz ꝑmit⁹ dic. ¶ Qr ẽ ꝙ ꝑmutatio aq̃ magis nata ẽ cãre egritudinem q̃ꝫ mutatio ciboꝝ. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ dic istd accidere: qm aq̃ plm̃ vtimur ↄsumẽdo eã necitatib⁹ nr̃is q̃ꝫ vtamur cib. Et declat: ipa. n. existit i cib ẽt siccis nã ꝛ arte: qm aliq̃ ↄcedũt ↄdita sic ꝑnis legumia ꝛ hꝫ sicca: fruimur ipa ẽt i pulmẽt. i. i cib liq̃dis brodialib⁹ decoq̃ndo ipos i ea ꝛ iuscula ide cõponẽdo. silr vtimur i magna q̃ꝫti⁹ aq̃ potã

Aq̃ sunt nocua.

Modi aq̃

Tot modis in aere in conueniunt.

do cā:eo q̄ ipsaȝ multotiēs bibim⁹ purā: sic ea vtunt̄ sarraceni. Aut pot⁹ nō ē plurime cōmixtiōis ipsi⁹: in terris enī Ari. q̄ vina fortia erāt: bibētes ēt vinū mltū admiscebāt aq̄. vñ. 4. de gene. alaliū. Quin ⁊ iter terras ⁊ aq̄s interest eisdē de cāis. Qualitatē. n. q̄ddā potissimū recipit ⁊ alimētū ⁊ dispō corpis ex tēpamēto aeris ↄtinētis ⁊ sibi igrediētis: sȝ pcipue ex alimōia aq̄. vsus. n. h⁹ plim⁹ ē atq̄ȝ in oīb⁹ aq̄ alimēto est ēt siccis. Quāobrē aq̄ crude ⁊ fride aut sterilitatē aut ptū femineū faciūt: ⁊ h̄ sermo dilucidat ēt anteri⁹ plixi⁹. Sic vtiq̄ȝ vtēdo cibo vtimur ēt aq̄ ipsi inexplti vtēdo potu vtimur aq̄: ⁊ nō eȝ qō vtēdo potu vtimur cibo: cū aq̄ nō ciber: pp qō reddit̄ nobis valde ↄsueta: mutare vō ↄsuetudinē ē valde nociuū ⁊ molestū: sic scribit̄ l sequēti pble ⁊ ab Almā. ⁊ ēt ab Hip. in. 2. regi. acu. pp qō si aq̄ q̄ vtimur fuerit praua: mltū poterit ledere. ⁊ iō medici ⁊ pcipue arabes vehemēter studēt aq̄s rectificare p⁹ aerē. Et pōt talis rō h̄ cōponi. Qō sepi⁹ pmutādo occurrit corpori nr̄o: maḡ ipȝ imutat alio n̄ sic occurrēte: dū sit fortioris po͠t aut eq̄lis alio pmutāte: sȝ h̄ ē in aq̄ ⁊ nō in cibo. q̄re ⁊c̄. ℭ Nōn⁹ est q̄ q̄uis cib⁹ ↄuertat̄ in hūorē ⁊ mēbrū ⁊ nō aq̄: ei⁹ tn̄ mutatio n̄ tātū ledit. nō. n. nā ipȝ attrahit nisi expoliatū extneis q̄litatib⁹ valde. Cib⁹. n. nutriēs ē denudat⁹ ab oī q̄litate excellētu ſm Gal. in 2⁰ pti⁹ afo. ⁊ sic oīno p tps ei assilat̄. In aq̄ vō q̄ nāe letio nō ē eā icorporādo corpi assilare: nō fit ei⁹ talis depuratio purū ab ipuro seq̄strādo. Itē aqua subtilis citi⁹ penetrat pp qō magis ledit. ℭ Attēdēdū q̄ si Isaac dicat l dietis vlib⁹ ⁊ i lib. elmtoꝝ. q̄ simplex nō agit l cōpositū sic cōpositū i cōpositū: tn̄ q̄ aq̄ corpi sepe ⁊ velociter occurrit: ⁊ q̄ talis nō est aq̄ simplex oīno. iō pōt maiorē imutationē cibo corpi cāre.

Nō simplex agat supra cōpositū.

Amplius aq̄ magis pmutat cū magis sit extnea ⁊ remotior pncipys nr̄e gnōnis ipsis cibis: eo q̄ corp⁹ nr̄m sit cōpositū cibis ↄsile: de hac tn̄ rōne posset quis ptermire.

ℭ Problema. XV. Antiqua.

PRopter qd aūt mutatio egritudialis. Aut q̄ oīs qdeȝ mutatio ⁊ tpis ⁊ etatis bn̄ mobilis ē: bn̄ mobilia aūt extrema vt ⁊ pricipia ⁊ fines: sicut ⁊ nutrimēta alia extītia adiuicē se corrūpūt: h̄ qdē mō: hec vō nōdū ↄglutinata sūt. Ampli⁹ quēadmodū diuersus cib⁹ egritudinalis pturbabil' erit: ⁊ nō vna digestio. sic accidit mutātib⁹ aquā diuerso pot⁹ vti nutrimēto: ⁊ tale nutrimētū pricipalius sicco ē ēt plurimū eē. Ex ipsis his cibis humidū fieri nutrimentum. Noua.

ℭ Sȝ cur cibi ⁊ aque mutatio grauis sit. An q̄ oīs mutatio ēt tpis ⁊ etatis motu facilis ē. Extrema nāq̄ȝ gn̄is cuiuscūq̄ȝ moueri facile pn̄t: q̄uo ⁊ principia ⁊ fines. Ergo ⁊ cibi q inter se distāt corrūpere seinuicē q̄unt. Quippe cū aut nup aut nōduȝ adheserit q p̄cesserat. Ad hec vt vari⁹ cib⁹ grauis est: turbulēta. n. nec eq̄lis cōcoctio ei⁹ agit̄. sic i his accidit q aquā mutarit. s. vt varie potiōis vtant̄ alimēto: estq̄ȝ id alimēti gen⁹ q̄ȝ siccū valēti⁹: qm̄ plim est. Exq̄ȝ cibis ipis: nō nisi q̄atū dilutū est: vim hȝ enutriēdi.

Quoniā multotiēs suppositū ē mutationē cāre egritudiē: itēdit h̄ illō approbare: ⁊ ondere de qua mutatiōe vificet̄ illō ⁊ de qua nō. Propōit ḡ p̄ dicēs: q̄re ē q̄ mutatio a pori existētia nata ē iducē egritudiem. ℭ Deinde [Aut q̄.] Soluit ⁊ p̄ ondit mutatōes tpis etatis loci ac ciboꝝ eē egritudinalē. 2⁰ mutatōes aq̄. ibi 2⁰ [Amplı⁹.] Dic̄ itaq̄ȝ h̄ ↄtinge maxie cū sit grādis ⁊ subita: qm̄ mutatio tpis etat loci ⁊ ciboꝝ ē qōdā bn̄ mobile: ⁊ exponit qd sit bn̄ mobile dicēs: aliqd dī bn̄ mobile ſm extrēa alic⁹ in q̄ ↄstat mutatio: ⁊ hec ē mutatio ſȝ p̄n⁹ ⁊ fines. talis enī ē bn̄ mobil' mutatio n̄ ledēs. Mutatio vō q̄ fit ſȝ me⁹ nō ē bn̄ mobilis ſȝ praue ⁊ ledēs: eo q̄ mutās nō hȝ affinitatē ad id qō mutat̄. exēpli gr̄a. ponat̄ q̄ nūc simus l fine hyemis dico q̄ nālr tpib⁹ se hñtib⁹ hō mutatio ē bn̄ mobilis ⁊ nō grādis ⁊ subita: q̄ est mutatio extremoꝝ ⁊ pnciploꝝ vt finis hyemis ad pn̄ᵐ veris: q̄ qdē sī sibi i nā ppinqua. Mutatio āt ſȝ me⁹ q̄ ē magna ⁊ subita ⁊ male mobil' est qn̄ existe hyeme ſȝ meᵐ fridū ⁊ hūidū vt ē ipsi⁹ nā statim mutat̄ ad pn̄ᵐ alteri⁹ tpis aut ad meᵐ vel in finē: vt si hyems mutet̄ subito de frido ⁊ hūi. i calȝ ⁊ sic. iterdū. n. cōtingit ⁊ ſȝ totū tps ⁊ ſȝ pt̄e. Vn̄ Auic̄ p̄ caū. Fen. 2. Est qdē ex dieb⁹ q ē vernalis: q ē estiual: ⁊ ex eis ē q ē autūnalis q vna vice calefit ⁊ alia ifridat̄. Et silr ē de etate ⁊ loco ⁊ cibis. vt sigs paulatine mutet̄ de pueritia ad iuuētutē nō ledit̄: sȝ ē mutatio mobil' paulatīa. si aūt de medio. s. pueritie mutet̄ pp ifirmitatē aut aliō ad senectutē alio⁰ tal erit mutatio grādis subita ⁊ nō bn̄ mobil'. ℭ Deinde [Et nutrimēta.] Dic ondit q̄ sit nutrimēti mutatio bn̄ mobilis ⁊ q̄ male: ⁊ dic̄ q̄ nutrimēta q̄dā p se simplr pmanētia prius qn̄ postea fuerūt ↄiūcta adinuicē l stōcho vl ex p artificiū: vno⁰ pn̄t eē talia ⁊ tali pportiōe assūpta q̄ seinuicē corrūpūt: ⁊ alio⁰ pn̄t sic cōponi ⁊ assumi: q̄ nō se destruant: imo pot⁹ vnū alteꝝ ↄseruat: i qb⁹ pōt ordo assignari: sic in tpe ⁊ etate. ℭ Propter qō nōn⁹ q̄ ciboꝝ silr ⁊ mediciaꝝ q̄dā sūt q̄ cū ↄiūcta fuerit adinicē: ⁊ si sint laudabilia i se commixta corrūpunt̄ ⁊ extneant̄. Et h̄ q̄ ppetates illoꝝ singlr adiuicē nō ↄcordāt aut n̄ sigillāt. sic laudabil' ē admixtio farie ordei cū amigdal' ⁊ zuccharo: ⁊ cepaꝝ aut allioꝝ cū fabis ⁊ cucurbiti. Illaudabil' vō cōpō ē dulciū cū acetosis vl acuti: vl amaroꝝ cū dulcib⁹. Vn̄ Aui. 1. caū. Fen. 3. Experimētatores idi ⁊ aly dixerūt q̄ lac cū acetosis nō ē edendū neq̄ȝ pisces cū lacte: qm̄ ad egriᵗᵉˢ pducūt pniciosas sic lepra.

Ciboꝝ & ridā ↄbino.

Corrūpūtq̄ȝ se silr itra: aut q̄ nō sigillāt hñtes inter se ↄuēiētiā specificā: aut si hēbāt ⁊ in se laudabilia existebāt: pcm̄ ↄtigere potuit aut ex pte q̄ntitat' vl q̄litatis: aut tpis seu ordis: vel artificy. vn̄ Aui. ibidē dic̄ q̄ cibaria diuersa ⁊ mlta a duab⁹ ipediūt̄ ptib⁹: vna ē pp diuersitatē i digerēdo: qm̄ idigeᵐ cōmiscet̄ digesto. sic ēt tāget Ari. stati ibi [Ampli⁹.] Itē hō plis ex eis cōedit q̄ȝ ex vno cōederet cibario. silr accidit medicias vno⁰ cōmixtas ⁊ vni corrūpi. alio vō mō ⁊ alteri ↄfortari. sic dicit Aui. 4. caū. Fen. 1. aq̄ ordei corrūpit̄ admixtiōe syrupi acetosi: nō aūt corrūpit̄ admixta feniculi radice siue apy. Vn̄ Io. Mesue. l p̄ de ↄsolatōe pharmacoꝝ simpli. dic̄ scamōeā iflāmat̄: corp⁹ dissolui ⁊ mēbra laxare atq̄ȝ cor debilitare. crystallus vō p oppᵐ ifridat: gallia cōgregat dissoluta: ⁊ cor cōfortat ambra: nō tn̄ hec sit ↄdigne miscent̄ scamonee cū nō sigillēt sibiīuicē mixta. ⁊ iō vnū nō ↄseruat aliō corrigēdo: sȝ qō oprie scamōeā sigillat: q̄ si oīa nocumētoꝝ ei⁹ remouēs est mirabolan⁹ citrin⁹. Tūc itaq̄ȝ reuertēs ad ſmonē Ari. dico ex ei⁹ vbis mutationis distinctionē talē. Mutationū q̄dā ē paulatina ⁊ bn̄ mobilis: q̄dā vō subita ⁊ male mobilis: ⁊ hec ē i⁰ de q̄ dcm̄ ē supra. 8. pble. Oīs mutatio vehemēs corrūpit corpa: ⁊ sic ē de mutatōe tēpoꝝ etatū: ⁊ alys silr ⁊ ciboꝝ: qm̄ vno⁰ ↄcreta ⁊ vni se corrūpūt: alio qdē alteriq̄ȝ se ↄseruāt.

Diso mutationū.

ℭ Deinde [Amplius.] Ostēdit q̄ mutatio aq̄ sit egritudialis ex mutatiōe cibi h̄ declando: q̄ sȝ vt dcm̄ ē: mai⁹ qs nocumētū icurrat ex mutatiōe aque q̄ȝ

cibi:qm̄ tāz mutatio cibi in vna ēt cōmestiōe crebrior est ⁊ velocior q̄ȝ mutatio aq̄.iō ex mutatiōis cibi nocumēto qn̄ fuerit male mobilis declaꝛat mutatiōis aq̄ nocumēta.⁊ dicit q̄ sicut diuersitas mutatiōis in cibo est iducēs egritudines eo q̄ turbaꝛ digestio ⁊ corrūpiꝛ:⁊ vna nō fit vt iducū ē ꝑ Aui.eodē mō accidit i mutatōe ⁊ diuersitate aq̄ꝝ: cū tales vtanꝛ vtēdo ipsis diuersis nutrimēto.i.velut nutrimēto qd̄ ē simplex potꝰ: q̄si.d.q̄ vtunꝛ diuerso potu ꝙ potꝰ vel qd̄ velut nutriᵐ ē ꝑncipalius ⁊ potētꝰ sicco.i.cibo spisso ⁊ terrestri.Et expōit ꝑncipaliꝰ dico i plimis eē:⁊ in plimis modis igredi corpꝰ sicut dcm̄ ē.13.pble.Et declaꝛat q̄ꝛ ipȝ nutriᵐ ⁊ grossuȝ ex cibis ipsis ꝯuēit fieri hūidū ⁊ subtile liq̄dū ex ipsa aq̄:⁊ ꝑ hoꝝ mutatōes reliquoꝝ inuit audire.⁊ h̄ q̄dē s̄mo Arist.ois fundaꝛ sup illō veteris Yip. 2ᵃ ꝑtiᵘ afor.Euacuare s̄m multū ⁊c̄.Et scias q̄ q̄s fortasse incipiet istā scd̄am ꝑtē illic.Et nutrimēta alia:⁊ q̄ totꝰ sermo de diuersitate ciboꝝ qūo se corrūpunt ⁊ qūo nō sit vt ex hoc habeaꝛ qualiter mutatio aque sit egritudīalis:ita q̄ in cibis nō itendaꝛ tm̄ mutatio sȝ diuersitas:⁊ multitudo magis:⁊ q̄ illud similitudiarie sit dictū. ¶ Nōndū sicut dicit Joānitius triplicē eē potꝰ maneriē.Est.n.verꝰ potus ꝙ simplr̄ est potus sicut est aqua:⁊ potꝰ ⁊ cibꝰ vt vinum:⁊ potus vel potatio vt syrupus vel aliud liquiduȝ cōtra aliquā discrasiaȝ:quoꝝ primū Arist.nunc intendit.

Puerita/te aborez/cire egri/tudinez.

Potꝰ re/periꝛ 3ᵉ.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Propter q̄d mutatiōes aq̄rū hn̄tibꝰ pediculos faciūt multos hic. Aut q̄ꝛ indigestio facta humidi ꝑꝑ turbationē que fit ꝑꝑ diuersitatē aque frequēter ꝑmutantibꝰ humiditatē facit:⁊ maxime in apto existēte loco:cerebrū aūt humidū est: ꝑꝑ qd̄ ⁊ caput semꝑ maxie.ostēdit aūt q̄ capilli isunt maxime in ipso.Humiditas aūt loci huiꝰ pediculorū factiua.ostēdit aūt ⁊ in pueris:humidi.n.capitis sunt. Et multotiēs aūt corizā patiunꝛ aut sanguinē faciunt fluere:⁊ pediculos plures habent:qui in hac etate sunt. Noua.

¶ Cur mutatōes aquaꝝ faciūt:vt pediculi i q̄bꝰ hērī possint multi hēanꝛ. An q̄ humoris cruditas:quā ꝑturbatio illa cōmittit:q̄ ex aque vario vsu i crebra cōmutatiōe redūdat:hūoris creare copiā pōt:ꝑsertiȝ loco hūori oppoꝛtuniore. Cerebrū aūt nā hūidū est:q̄re caput maxie ꝑpetue humet:cuiꝰ rei idiciū est: q̄ pili in h̄ potissimuȝ exeunt: huius aūt loci vis ad ꝑgenerādos pediculos apta est;pȝ h̄ in puerili etate. Caput eteni pueroꝝ madet abunde:⁊ sepe aut grauedine cōflictaꝛ:aut sanguinis profusione. Quinetiā pediculos plures illa etas habere solet.

Hic ostēdit Arist.ꝑticulr̄ q̄ mutatio aquaꝝ sit egritudinalis cū ostēderit illud in vlī.Proponit dicēs. Vn̄ ē q̄ mutatōes facte circa aquas multiplicāt pediculos ꝑus hn̄tibꝰ:silr̄ nō hn̄tibꝰ adducūt:⁊ h̄ siue sit mutatio aquaꝝ potādo eas:aut seipos lauādo ⁊ ifundēdo. Vn̄ Arist.in.5. de histo.aiali.dicit. Fiunt aūt pediculi magis qn̄ ꝑmutauerūt aquas q̄bꝰ lauanꝛ q̄cunq̄ hn̄t pediculos coꝝ que lauanꝛ. Deinde[Aut q̄ꝛ.]Soluit ⁊ itēdit talē rōnē. Dis indigestio alicuiꝰ hūidi ex̄nei facta ꝑ turbationē ⁊ corruptōeȝ

cibarioꝝ in digōne:que q̄dē turbatio cāt̄ur in ꝑmutātibꝰ aquas frequēter ꝑꝑ diuersitatē ⁊ etherogeneitateȝ ipsius aq̄:causat hūiditatē supfluā in corꝑe toto:⁊ maxie in loco exīte apto vt in eo talis supfluitas eēꝛ. Tūc posita maiori tāgit minorē hꝰ rōnis illic[cerebꝝ ⁊c̄.]Jō.sȝ cerebrū talis est locꝰ.q̄ ⁊c̄. Q: aūt sit locꝰ aptꝰ declaꝛat:qm̄ est hūidū:⁊ ꝑꝑ eiꝰ hūiditatē cetere capitis ꝑtes reddunꝛ hūide valde: sicut est videre oculos ⁊ linguā ⁊ cetera eius supflua. Q: si Arist.2ᵒ de ꝑtibꝰ aialiū dicat cerebrū eē siccissimū:itelligēdū est q̄ suba eiꝰ est exāguis oino:cū i eo nō sit vena neq̄ȝ arteria:nō tm̄ est hūiditatibꝰ flaticis ⁊ sanguineis ēt ꝑuatū: imo ampliꝰ his abūdās hūidi fons in 2ᵒ ꝑtiᵘ diceꝛ. Deinde[Ostēdit aūt.]Maīfestat q̄ cerebrū sit hūidū ꝑ signuȝ: dicēs q̄ h̄ ostēdiꝛ nobis ꝑ capillos exītes in ipso potissime plēs ⁊ lōgiores q̄ȝ in alia ꝑte corporis.hꝰ aūt hūiditas pediculoꝝ est gn̄atiua. ¶ Nōndū sicut dicit Arist.in scd̄o de ꝑtibꝰ aialiū:q̄ hō s̄m caput ē aialiū maxie hispidus.i. capillosus:⁊ h̄ ꝑꝑ hūiditatē cerebri ⁊ ꝑꝑ suturas seradles aderes dictas arabice.vbi eniȝ est multū calidū ⁊ hūiduȝ necesse est illic fieri plurimā euanescētiā ⁊ euaporatiōnē. Jtidē sunt scd̄o ꝑꝑ auxiliuȝ:vt ꝑtegāt ꝓhibētes excessus caloris ⁊ frigoris. Deinde[Ostēdit aūt.]Manifestato q̄ hꝰ hūiditas causat pediculos: silr̄ manifestat h̄ in pueris maxie ꝯtingere:dicēs q̄ ꝑꝑ h̄ ostēdiꝛ nobis in pueris maxime fieri pediculos:eo q̄ eoꝝ caput ꝑꝑ cerebꝝ est vehemēter hūidū:qd̄ ostēdiꝛ:qm̄ ipsi multotiēs patiunꝛ corizā.i.distillationē reumatis ad subtilia foramia nariū. Jtē cū ēt moueanꝛ iordinate modicū vt scalpēdo vel ꝯfūdendo icurrūt fluxū sanguinis nariū:h̄ aūt nō eēt nisi humidi forent:sic itaq̄ȝ hūidi sunt hūiditate nāli:qd̄ itꝫgit ꝑ sanguinē:⁊ accidētali ēt ꝑ viā idigōnis potius cātā:qd̄ ītꝫgit ꝑ corizā.⁊ ꝑ ꝯn̄s cōcludiꝛ tales pediculos plurimos hēre ꝑmanēte hac etate:⁊ maxie pueros flaticos s̄m cerebruȝ. Et iō mulieres plus viris pediculis abūdāt. ¶ Notāduȝ q̄ per pueros possumꝰ itelligere totā ꝑmā etatē nati vsq̄ȝ ad.25.annos vel.30.se extēdētem:vel melius:vt ꝑ pueros itelligamus tēpus qd̄ est a natiuitate vsq̄ȝ ad.15.annos:illo eniȝ tꝑe ꝑꝑ hoc q̄ calor fere suppeditatus existit a multis hūiditatibꝰ plurimis sordibꝰ abūdant:ex q̄bꝰ pediculi vermes ⁊ hꝰ generanꝛ. Reliquū āt tēpus vsq̄ȝ ad.30.annos vocaꝛ adolescētia s̄m Haly.in ꝑma theo.diuidit eniȝ ꝑmā etatē in pueritiā ⁊ adolescentiā eas ꝑdictis terminis determinās. ¶ Nōndū q̄ si capilli sint sicciores ꝑtes corporis sicut dic̄ Gal.ꝑ de cōple.⁊ Aui.ꝑ can̄.fen ꝑᵃ.⁊ in viatico ēt dicaꝛ q̄ a fumo crosso ⁊ calido q̄ꝛ ex igneis ⁊ incensiuis sunt hūoribꝰ:tm̄ mā coꝝ ꝑmitus fuit humida ⁊ vaporosa valde:q̄ꝝ q̄ȝ intus illi acciderit adustio:⁊ aer exiccans occurrerit ab extra.⁊ q̄ ita sit ostēdiꝛ:qm̄ in siccis cōplonibus ⁊ etatibꝰ ⁊ frigidis vehemēter:aut minime aut pauci nascunꝛ. Unde Aui.4.canō.fen.7.capillus nascitur ex vapore viscoso fumoso qn̄ congelaꝛ in poris. ¶ Dubitaꝛ de eo q̄ dicit pueros pati corizā:cū ipsi a Gal.tertia ꝑticula afo.⁊ i plībꝰ aliꝭs locis:⁊ ab Aui.ꝑ can̄.fen tertia ponāꝛ esse tēperati:qd̄ ⁊ optimū indiciū tactus isinuat. ¶ Dōm q̄ pōt dici quis duplr̄ tēperatus:aut rōne operationū: q̄ꝛ sint ꝑfecte in specie illius:⁊ hoc mō pueri nō sunt tēperati.imo ꝑmo can̄.fen scd̄a numeranꝛ inter corpora neutra. nōduȝ eniȝ ꝑpter supfluā hūiditatē ipsoꝝ habēt oꝑationes ꝑfectas:cū eaꝝ itegritas ꝑfectio ⁊ poᵗ nostra ꝑficiēdi eas nō sit nisi ꝑpter mītā siccitatē que nobis accidit sicut dicit Auic.ꝑmo can̄.fen tertia.di ⁊ aliq̄s tēperatꝰ scd̄o mō rōne q̄litatū ꝑmaꝝ in ipso cōfractaꝝ ⁊ h̄ actiuaꝝ vel passiuaꝝ.si passiuaꝝ rōne : tunc pueri adhuc nō vsquequaq̄ȝ sūt tēperati cū supflue sint hūidi.si actiuaꝝ recte ꝑnt dici tēperati.vn̄ Aui.ꝑ canō.fen ꝑma.loquēs de nā pueroꝝ.

Quare caput hois pilosum.

Quare in pueris pediculoꝝ copia.

Pueritas q̄usq̄ȝ tendat.

Tēperꝰ duplicter di

Tabula

Tabula

¶ Explicit tabula pblematum Arist. ⁊ notabilium super eisdem dictorū per Petrum Padubanensem.

¶ Expositio Preclarissimi atqʒ eximij artiū ac medicine doctoris Petri de Ebano Patauini in libꝝ Problematū Aristotelis feliciter icipit.

Erta sentētiā Aristotelis.z.celi ⁊ mūdi. Promptitudinē īg̃sitionis difficultatis: dignū qdem magis est verecundie.i.honestati: q̄ audacie seu presumptioni imputare: cū pcūctator vitatis ⁊ amicus rite multoꝝ: nō qua exteriori fortune cupiditate detentus: nō etiaʒ falsa ambitione gloriatꝰ priscoꝝ assertiōe hanc satagat indagare: ſʒ potius quodā nālī instinctu: quo q̄sqʒ hoiʒ ſʒ Aristo.in pⁿᵒ metaphy. anhelat ad sciēdum. Ideo si ego Petrus de Ebano Paduanus phie minimus alūnoꝝ sim conatus libꝝ cōpilatiōis artis pblematū Aris. exponē: in quo ardua ⁊ difficillima pene circa vnāquāqʒ artē ⁊ sciam plurimis occultant̄: arrogantie aut p̄sumptioni nullatenꝰ adscribat̄: cū huic operi diutius īsudauerim: nō nisi desiderio sapiēdi: ⁊ sciaʒ queritātiū hanc amore: ⁊ precipue q₂ nihil his inueniebat̄ oīno a meis pgenitorib' antea in lucis manifestationē redactuʒ. Nō igit̄ me dentibꝰ liuoris sint q laceret denigrādo: magis aūt ſm Boetiū diuisionū libro mihi ptiʒ ignoscendo si in aliquo defecero alijsqʒ pdesse studēti: ꝑtinue cōprobādo vitatis ianuā incitent reserari: cū hn̄ dictoꝝ nobiscū possint esse pticipes: minusqʒ sufficiēter enucleata penes phm.z.metaphy. ipsoꝝ exercitent itellm. Forma aūt in h opere obseruata seriatim noibꝰ erit lucidis ppriisqʒ succinctis eius: qd gdē clausuʒ est ex snia in hoc libro Aristo. expositio. Declaratiōes ⁊ notabilia nōnulla adiūgēdo: cū hoc ēt interdū lr̄ales quasdā dubitationes motiuis illarū pleruqʒ reticitis breuiter remouēdo: ⁊ īsinuabo itidē problemata p numeꝝ algorismi: vt facilis fiat: ⁊ sine scripture ipsoꝝ inuētio. Atqʒ si q̄ in h videat̄ forte ꝓlixitas: mihi nullatenꝰ iputet̄: ſʒ potiꝰ quādā vbiqʒ iterptationē māe pegrine sibi ac disone pquirēti: pp qd qōnes (in qbꝰ hec pamplꝰ declarant̄) separatim in q̄dā alia editiōe locaui: ne operis ꝓlixitate in fastidiū decidāt sensibꝰ delicati: ⁊ itelligentiū lecturis sufficiat hec cum illa scriptura ⁊c̄.

T nunc in pⁿᵒ expōnis libri illa octo pambula que in exordijs libroꝝ solēt tangere glosatores breuiter explicent̄. ſm nāqʒ Ciceronē in Rheto. veteris phemio. Promptiores nos reddunt ad ingrēdas artis intrinsecas rōnes. Materia siue subm huiꝰ libri vel scie est scibile pene cōe sub dubitatione platū: sicut in alia editione vbi hoc queri ostēdet̄: ⁊ ex h pōt huiꝰ opis vtcūqʒ itentio apparere. Forma aūt huiꝰ est duplex. s. tractatꝰ ꝯsistēs in distinctione partiū libri vsium ⁊ pticulariū: vt videbit̄ subsequenter. Et forma tractādi dicta modus agēdi est triplex in doctrinis Aristo. vsitata. Efficiēs siqdē huiꝰ scie fuit Aristoteles stragyritanus pipatheticus filiꝰ Nicbomaci sapientissimus grecoꝝ: q ſm Auer. magis mereret̄ dici diuinus q̄ humanus: neqʒ est q hic liber nō fuerit Aristo. sicut asserūt qdā mēdaciter abnegātes: cū de ipso in.z.metheoꝝ: ac in plerisqʒ locis puoꝝ nāliū: ac libris aialiū faciat multotiēs mētionē: ac in his q̄dā qdē derelicta hoc opere cōpleant̄. Uerūtn̄ existimo q Aristotelis pblemata oia non dum ad nostrā linguā puenere: cū ⁊ q̄dā in libris de som. ⁊ vigilia. atqʒ aialiū semitradita: ad hūc trāsmissa libꝝ: in ipso fidelr̄ inspiciēs minime valeā reperire: vn̄ ⁊ cū post diu huiꝰ expōnis pblematū aggregationē: vt discerē grecū in Cōstātinopolim me trāstuli. volumē aliud pblematū Aristo. reperiri: qd qdē in linguā iā latinā trāsduxi. Est aūt libri titulus. Liber pblematū Aristo. ſm spēm cōpilationis incipit. Problema qdē est grecū: latine ꝓpositūʒ importās. Est eteniʒ qd difficilis aliqd cōtinēs: qd disputatione soluēdū: qd ⁊ voraginē videt̄ denotare: vt.n. voret ⁊ accipiat ꝓpositū est pblema. Dico aūt cōpilōnis spēm.i. modū: q₂ in hoc libro ineniunt̄ fere totiꝰ phie p modū cuiusdā collectiōis sermones cōpilati. Ex quo qdē deducit̄ q liber hic nō pōt plene intelligi: nisi ab illo q phiā ſʒ oēʒ eiꝰ partē īspexerit: pp qd fortasse in eiꝰ expōne pigritarūt glosatores. Et demū appet: q huiꝰ scie idoneus existat auditor: ⁊ nō cuidā parti phie hic liber vt alij supponit̄. Sʒ in eo pene sermo phie totius simplr̄ reperit̄: in ipso nāqʒ tractant̄ dubitabilia pblemata i vnaquaqʒ arte: sicut Nicolaus pipatheticus in suis pblematibꝰ ꝓtestat̄. Dixi aūt pene: qm̄ rōnē nō inuenio explicitā in ipso de his que sunt grāmatice: ⁊ phie supreme parūper. Est aūt forma tractatus: qm̄ Aristo. premittit huic operi rubricas q̄si p modū phemij: suā vlr̄ tangentes intētionē: que sunt in seipsis patentes. Nōnᵐ est sicut dicit Auer. in pncipio sue medicine sapiētes hispanie Ardalusi ⁊ ps maior pteritoꝝ auctoruʒ vanagloriati sunt in diuidēdo partes suoꝝ libroꝝ ad numerū caploꝝ: ⁊ appropriādo vnicuiqʒ rei caplm per se: ſʒ hoc nō expectes a me. Patet eteniʒ phie nō vanagloriatꝰ fuit in faciēdo hoc in maiori parte libroꝝ suoꝝ: ⁊ forte qd īduxit eos ad faciēdū hoc: fuit debilitas virtutis discretiue scholariū. Un̄ Arist. volēdo ocurrere debilitati distinctiue hic voluit cōdescendere: distinctiones ⁊ capl'a pmittendo: ⁊ merito pp diuersitatē ⁊ singularitatē determinatoꝝ in hac arte. Scias quoqʒ icepisse Aristo. tractare qōnes de medicina duplici rōne: tuʒ q₂ ipsa est nobis magis necessaria: ⁊ sic dilecta ⁊ preposita: sicut pʒ per ipsuʒ in pncipio metaphy. necessariorib' qdē citius īsudamꝰ: ⁊ ita cū sanitatē pre alijs multis diligamus in hoc libro tractatis fecit precedere sermonē de medicina: cuius finis pncipalis est sanitas. Tū qm̄ medicinalia sunt nobis notiora cuʒ tractent̄ i scia que est hois cognitio vt sanitate participet: vnūqdqʒ enim melius se q̄ alia dʒ cognoscere: ⁊ iō tāq̄ a notiorib' ſm modū traditū in pncipio phy. incepit pblemata medicinalia tractare. Est eniʒ vnus modus pncipij: sicut dicit̄ i.5.metaphy. vnde optime vnūqdqʒ fiet: vt doctrina nō a pncipio rei icboanda: ſʒ vn̄ facillime q addiscet. Diuidit̄ aūt hic liber ſm quosdā in tres partes. Primo enim determinat pblemata reꝝ existiū ꝯtra nām. Scdo naturaliū. Tertio eoꝝ que sunt nō naturalia. qd qdē non approbo: eo q vnū membrū diuisiōis sepe ꝯtinget in alio reperire ⁊c̄. Hec aūt diuisio ſm Boetiuʒ in diuisionibus reddit̄ vitiosa. Ampliꝰ verba medicoꝝ ꝓponētes nō vnr̄ eadē intelligere: nō eniʒ qd Aristo. vocat particulā nāliū vtpote decimā: sic naturale accipit vt medici de re nāli loquunt̄ sicut apparet intelligenti sermones eoꝝ: ⁊ que dicuntur de natura. in.z.physi. pp qd dico: q liber hic i tres partes secat̄: in pma quaꝝ agit de pblematibꝰ circa sciaʒ medicinaleʒ existibus ⁊ naturalem: put ad hois nām reducunt̄. zᵒ de pblematibus circa septeʒ artes liberales. 3ᵒ agit de pblematibus circa naturalia taʒ cōposita vlr̄: ⁊ ēt in spe q̄ simplicia: ⁊ silr̄ moralia. pncipiuʒ scde ptis est in 15. pticula. tertie aūt in zoᵒ. Est aūt libri cōis diuisio cuilibet se offerens in.38. pticulas: quaꝝ exordia subiecta sunt oculis. Particula siqdē pma in q̄ medici ꝯtinet̄ sermo: in

Marginalia (left): z.ce.60. — pⁿᵒ.t.zᵒ — ce.z. — Ex istim Auer.i rhe.p. pma. — In pbe.h. phy. quere 1.z.ce.c. pⁿᵒ.zz.met. z.4.pⁿᵒ de aña.c.38. 3ᵒ de ani. z.4.3ᵒ me teo.c.vltio.

Marginalia (right): Cuncta p Aris. non inuen. — Proble ma qd sit. — Grauitas huiꝰ li. — Snia nicolai pt.6 lib. pble. — In pa. colliget. — Quare po ssimō pᵒ Arist. tractat medicinalia. c.pᵒ t.z. — t.c.ii. — t.c.i. Diuiso pble. — Per totū li. — Attēde diuisionē totius lib.

duas diuidit ptes.pmo eniz agit de pblematibus quo ad egritudinū cās:qđ ꝛ theoricā medicine inspicit magis.2° quārū ad earūdē curas:qđ ꝛ practicā respicit plm.Incipit 2ª in.30.pblemate.Prima partiū itez secat in duas.pmo pmittit pblemata quantū ad cās magis vles egritudinū: qꝛ opꝫ semp ꝙ vle pcedat particulare in scia:ne idē multotiens repetat in ea:sicut scribit in pncipio de ptib⁹ aialiū.2° quo ad cās minus vles:vel pmitus agit de pblematib⁹ quo ad oēs sex cās nō nāles.2° quo ad vnā illaꝝ.s.aerē nos ɔtinētē:cum eiusdē adiacētys.icipit ps scda in pn° terty pblematis.Pria silr in duas diuidit ptes.pmo eniꝫ ponit vnū pblema:in quo ostēdit ꝙ excessus cāt egritudines.2° quo curent.vel rnidet tacite qōni.scda incipit in pn° sequentis pblematis.pmaꝫ istaꝝ itidem diuidam in duas.pmo premittit dubitationem suam dicens.

¶ Problema. I. Antiq̄ trāslatio.

PRopter qd magne supabūdātie egritudiales. Aut qꝛ supabūdātiā vł defect ū faciūt.ħ āt erat egritudo. Noua.

¶ Cur exuperātie nimie cōmittendi morbi vim habeant. An qꝛ vel excessuꝫ vel defectū efficiāt qua quidem re morbum ɔsistere certum est.

Que est cā ꝙ magni excessus:siue recedāt ẜm plus aut ẜm min⁹ a tēpamēto absoluto vel a tēperamēto alicui relato sunt nati iducere egritudies. ¶ Nōn^m est ꝙ Cause nō naturales quot sūt. iste supabūdātie siue excessus ɔsistūt circa sex cās nō nāles dictas a medicis qbus iposibile est corpus nr̄m nō approximare:q̄ sunt ɔtinēs nos aer:cibus ꝛ potus:inanitio ꝛ repletio:somnus ꝛ vigilia:mot⁹ ꝛ qes:ꝛ passiones aie dicte accn̄ia:que ēt occurrūt corpi ẜm Gal.in theg.trac.de causis q̄titate ꝛ q̄litate mēsuratis tpe relicto.Scdm aūt Joānitiū nō solū bis duob⁹ mēsurant:sꝫ ꝛ cū bis tpe ordine ꝛ Cōsiderans mēsure q̄t artificio:ꝛ sic erūt qnqꝫ:que tn̄ itelligēs ad duo pora sicut ad vlīa reducere pōt:ꝛ penes hec qnqꝫ vel duo istaꝝ sex reꝝ supabūdātie ẜm plus ꝛ min⁹ pn̄t corpori approximari ꝛc̄.¶ Cōsiderans.n.qs exēplo videt ꝙ cib⁹ pōt eē multus ꝛ paucus:idebite calidus ꝛ nimis fridus:ꝛ sic de alys trib⁹ iter q̄ ɔtingit tēpamētū repire:sꝫ attendēdum ꝙ nō decet illos q artis medicine peritiā nō hn̄t ɔturbari:neqꝫ sermonē meū refellere:qm̄ medicinalis hic est ex pposito in Arist.pblemate.reddit.n.cām quorūdā ẜmonū breuiū Hippocratis cohy.in afo.ꝛ in lib.de aere ꝛ aq̄ maxie ɔtentoꝝ:pꝑter qđ mea nūc iterest in expōne Aristo.snias medicoꝝ afferre:cū sermones ẜm mām subiectā expectent: sicut scribit pmo ethi.si enim hic medicinalis sit ẜmo:in pticula nāliū erit nālis:ꝛ in alys silr ẜm mām q̄tū fuerit Nota de aut. lib.i.ca.3. & li.2.ca.8. possibile preiacētem suo mō.¶ Deinde[Aut qꝛ.]Soluit. hec.n.disiunctiua aut.apud Aristo.nota solonis existit:sic apparet in plurimis libroꝝ suoꝝ:ꝛ maxie hic ꝛ in elēchis. ¶ Et sciendū ꝙ Aristo.duplici vtit solonis signo:aut videlicet:ꝛ vtrū:ꝛ refert:qꝛ vtꝝ alioꝝ indicat solonē:aut vo ppriam ipsius Aristo.denotat:ꝛ dicit cām esse hᷓ:qꝛ supabūdātie cāt excessuꝫ in plus:ꝛ diminutionē in minus:ꝛ sic remouēt corpus a tēpamēto debito:ꝛ cōponit sic isti⁹ pblematis ẜmo totius.Quecūqꝫ causant supabūdātiam aut defectū:nata sunt iducere egritudines:sꝫ supabūdātie aut excessus ħ causant.g̃ ꝛc̄.Et nota ꝙ Aristo.accepit hāc dictionē supabūdātie pmitus cōiter ad oēm excessuꝫ:siue sit ẜm q̄titatē auctā siue diminutā:hic aūt accipit solū p Lex eb.i. circa fi. excessu aucte q̄titatis:ꝛ hoc etiā insinuat illud cum dicit Cōmētator in pn° phy.ꝙ Aristo.fuit modica sollicitudo de noib⁹.huius aūt supabūdantie ꝛ defectus pdictoꝝ erit egritudo:nō eniꝫ est aliud q̄ꝫ in tēpamētū:cum egritudo ẜm Joannitiuꝫ sit in tempamētū extra cursuꝫ nāe:vł pueniē lesionis effect⁹:pp qđ sequit:distēperātias natas esse facē egritudies.¶ Attēdēdū ꝙ cū duplex sit egritudo.s. ex repletione ꝛ inanitione.pmā tangit cū dicit supabūdātiā.2^m cū dicit defectū.¶ Videt ꝙ ista ɔña nō valeat:sꝫ cōmittat sophisma ɔñtis:dicēdo.si est supabundātia vel defectus.g̃ est egritudo:pn̄t eniꝫ hec esse adeo pua ꝙ non erūt egritudines:sꝫ cāe egritudinū solū:qꝛ si paꝝ qs recedat a tēpamēto:fit cā morbi:si plus morb⁹ appellat:sicut dicit Gal.in 2° pticula afo.¶ Est dōm ꝙ Aristo.intelligit supabūdātiā ꝛ defectū grandē valēre egritudinē iducere: vt ostēdit in scda pticula afo.dcm̄.n.simplr itelligēdū est in potēriori suo esse:sicut dicit Gal.sup 3° regi.acu.Et hoc appet p id qđ dixit:pp qd magne:vel eo ꝙ egritudinē accipit hic Aristo.cōiter valde p modica ēt distēpantia. Et nota ꝙ ois distēpantia adueniēs corpi sano tēpato:siue sit pportionalis siue nō remouēdo ipm a suo tēpamento est nata egritudinē inducere:ꝛ silr egrū nūc:cū omnina debilitate vtutis oino ipedit:nō eniꝫ vtus affectionē occurrentis pōt tolerare.corp⁹ aūt egrū simplr ꝛ nūc cū vtutis constantia habilitat ad egritudinē p excessus siles:iuuat vo p ɔriū eis moderate vtens:ẜm qdē locantes neutrū inter duas dispōnes corpis:sanitatē.s.ꝛ egritudinē mediocriter est iudicandū:q aūt de hoc latius scire voluerit:inspiciat sermonem in quo qōnes locaui ꝛc̄. Antiqua.

¶ Problema. II.

PRopter qd aūt egritudies multotiēs curant:quādo multū excedit aliqs:ꝛ quorūdā medicoꝝ talis est ars:superabūdātijs nāqꝫ sanant vini aut aque: aut salsedinis aut cibi aut famis. Aut qꝛ ɔtraria adinuicē sunt que egritudinē faciūt. In mediū igitur ducunt alterū vtriusqꝫ. Noua.

¶ Cur morbi sepe curari possunt:vbi qs abunde excessit:eqdē nōnulli medici eā artē exercēt: vt nō nisi p excessuꝫ agant vel vini vel aque:vel salsuginis:vel cibi:vel inedie. An quoniā cause que morbos cōmittūt:aduerse inter se sūt:atqꝫ ita efficitur vt genus alterutrū duci p excessum alterius in medium possit.

Hic ponit aliud pblema in quo ostēdit excessuꝫ curare egritudines:vel remouet dubitationē:eo ꝙ dictum est excessus cāre egritudies.ꝛ diuidit pblema i ptes tres. p.n.pponit qōnē.2° ośdit ꝙ sit rōnabile adducēdo sup ħ testimoniū medicoꝝ ex antiqs.3° soluit.ibi scda[Quorūdā.]ibi tertia[Aut qꝛ.]Dicit igit q̄re est ꝙ excessus siue sint ẜꝫ q̄titatē auctā siue diminutā:dū tn̄ sint p oppo^m:sanant egritudies:ꝛ ħ qn̄ aliqs multū excedit in ipsis:ꝛ multotiēs.¶ Nōn^m est ꝙ Aristo.in ħ lib⁹ vtit nō paruꝫ huiꝰ Usus apud Aristo. q̄rundā circūstantiarū quare. circūstātys moderatiuis.s.multotiēs frequēter aliquādo fortasse ꝛ talibus:qm̄ scia ista plurimum circa indiuidua versat:talia aūt pꝑter ɔtingētiā maioreꝫ materiei:pn̄t in pluribus:sed nō in oīb⁹ se vniformiter hre:qđ tn̄ rōni scie sufficit:ꝛ iō extimo dcm̄ eē multotiēs.¶ Nōn^m est etiā ꝙ nō est itelligendū:ꝙ excessus sint grandes rōne discrasie existentis in corpore:imo opꝫ fieri eq̄litatē p oppositum in eodē gradu:sicut dicit Gal.in theg.tractatu causarū:sꝫ fieri oportet huius excessus respectu corpis tempati:siue ipsius aut sani:cū eniꝫ erat sanus idigebat paꝝ calidis:infirmatus aūt idigebat multū calidis.¶ Deinde secundo [Quorūdā.]Approbat hoc testimonio medicoꝝ dicens aliquos

aliquos medicos vel ƀ mō arte medicine:curāt eniz īfir-
moꝝ suoꝝ egritudines excedendo aut in vino aut aq̄ τc.
Dicit aūt q̄rūdā ad diiaz illoꝝ ꝗ curant nō ꝑ ꝯriū excessū
imediate:sed cōfortādo v̄tute cū cōpetēti dieta:sicut dicit
Aui.ꝑ car.q̄rta.nō ois repletio neqꝫ ois malitia cōplōnis
suo curaꝛ ꝯrio ex euacuatione τ oppōne:imo multotiens
sufficit multa regiminis bonitas:vel dicit ƀ ad diiaz medi-
coꝝ sylvestriū īscientiū:ꝯ q̊s Gal.multū altercaꝛ in libris
de ingenio sanitatis.apponunt.n.τ hi.q̄d nō ꝯsiderāt.Uñ
q̄rūdā medicoꝝ.i.rōnabilr opantiū.℄ Nōn^m q̄ cuz tria
(Iuxta me dicit q̄.) sint istrā medicie.s.dieta.potio:τ chirurgia.ꝑ vinū aquam
cibū τ famē tāgiꝛ dieta.ꝑ salsedinē tāgiꝛ potio:itelligo.n.
ꝑ salsedinē oēm mediciaꝝ admistrationē:τ ꝑ vinū τ cibū
est itelligē curationē egritudis ex inanitiōe:vinuz.n.replet
inanitū.ꝑ aquā salsedinē τ famē denotaꝛ egritudo ex re-
pletiōe.Uñ Yp.in 7ª ꝑticula afo.Corpib⁹ humidas car-
nes hñtib⁹ famē adhibere τc.fames eniz corpa desiccat:
nō tñ in istoꝝ expōne multū opꝫ instare:cū sint exēplari-
ter dicta magis.℄ Deinde[Aut q̄z.]Soluit τ dicit cāz eē
q̄ñ hō excessus siue sint in plus siue in min⁹:sūt ꝯrij illis
excessib⁹ ꝗ faciūt egritudies:τ si sunt ꝯrij tales excessus:τ
ꝯrijs debite approximatis ipoſe sit nō agere τ pati:sic dī
in pn° de gnātione τ corruptione:cōcludiꝛ q̄ excessus co-
rū q̄ offerunꝛ vt vini τc.ꝯ excessus egritudiales reducant
alterū.i.corp⁹ subam istoꝝ ꝯrioꝝ vt mediū vtriusqꝫ.s.ex-
cessus oblati a medico τ egritudis:τ sic curāt.naꝫ curatio
(Ca.ii.e dis.) fit ꝑ ꝯriū:q̄re z° ethi.medicie sūt innate fieri ꝑ ꝯriū.℄ Et
cōponiꝛ istius ꝓblematis rōcinatio ƀ mō.Quecūqꝫ sunt
ꝯria preexistenti discrasie curāt eā:cū curatio respiciat cō
trarietatē sed distemperātie plurime sunt ꝯtrarie preexi-
stenti discrasie:curant itaqꝫ egritudines.

℄ Problema. III. Antiqua.

Propter q̄d tēpoꝝ mutatiōes τ vēto-
rū generāt:aut dissoluunt τ determi-
nāt egritudines τ faciūt. Aut q̄z cali-
da τ frigida sunt:τ humida τ sicca.
Egritudines aūt hoꝝ sunt excessus:sanitas aūt
equalitas.si igiꝛ ꝑꝑ hūiditatē aut frigiditatē cō-
trariū tp̄s dissoluit.si aūt nō ꝯriū tēpus superue-
nerit similis cōplexio distēdit τ destruit.ꝓpter
hoc aūt τ egrotare faciūt sanos:q̄z mutātes sol-
uunt cōplexionē. Pariter.n.ꝓprijs tpib⁹ τ eta
tibus τ locis augenꝛ. Propter q̄d opꝫ in muta
tionibus maxie gubernare. Q̊d aūt vlr de tēpo
rib⁹ dcm̄ est:τ ƀꝫ ꝑtē eadē est cā. Uentoꝝ nāqꝫ
mutationes τ etatū τ locoꝝ tēporis cuiusdam
sunt mutationes:ꝓꝑ q̊d τ hec distēdūt τ soluūt
τ determināt τ faciūt q̄ēadmodū tēpora. Et
ortus stellaꝝ sicut orion:τ arcturus:τ pleias:τ
canis:q̄ēadmodū ventoꝝ τ aquarū τ serenita
tū τ tēpestatum τ estus. Noua.

℄ Cur tēpoꝝ flatuūqꝫ mutationes morbos iten
dant:tollātue:iudicēt vel cōmittāt. An q̄ aut fri
gide:aut calide:aut hūide:aut sicce sūt:morbos
qꝫ q̄litatū hui⁹ excessus cōmittit? Scdā etenim
valetudo mediocritas q̄dam est. Qz si per hu-
midā frigidāue mām morb⁹ ꝯstiterit:tp̄s acce-
dens ꝯriū tollere illū poterit. Sed si min⁹ ꝯriū
subsecutū sit:q̄ similis stat⁹ tp̄is supuenerit in-
tēdet sane:atqꝫ interimet:quo ēt sit.vt q̄ hñ va-
lent egrotare tp̄e mutato incipiāt. Corporis.n.
ꝓinde tēperamentū soluaꝛ necesse est:q̄ppe q̊d
nō nisi tēpoꝝ:etatū locorūqꝫ statu idoneo aptuꝫ
sit augeri seruariqꝫ. Quāobrē cuꝫ tp̄a euariant
rō tunc valetudinis habēda diligētius est. idem
aūt illud ꝓ eā ꝑticularitꝫ etiā adest:q̄ in vniuer-
suꝫ ꝓposui de tp̄ib⁹ mutatiōes:etenim flatuum
etatū atqꝫ locoꝝ ꝓ tp̄is cuiusdā mutatiōe acci-
pi debēt. Quapꝑ hec ēt intendēdi:vel tollēdi vl
iudicādi:vel ꝯbendi morbū vim hñt:q̄ēadmo
dū tp̄a. Et siderū ortus:orionis:arctui:vergilia
rū:canicule:q̄ flatus imbresqꝫ excitant:q̄ serent
tates frigora tepores ue solent afferre.

Nunc determinat ꝓblemata min⁹ vlia in q̄b⁹ ꝯtinenꝛ
cāe ꝑmutationū nostroꝝ cor^m ad sanitatem vel
egritudinē.supi⁹.n.ostēdit vlr q̄ūo res nō nāles oēs imutēt
corp⁹.hic aūt ostēdit q̄ūo vna eaꝝ.s.aer τ q̄ ei⁹ sunt.Et diui-
diꝛ hec ꝑs i duas.ꝑ̊ agit de aere in cōi q̄tū ad oia ipsi⁹.z°
in ꝑticulari.Incipit z° in pn° septimi ꝓblematis.ꝑ̊ i duas
in ꝑ̊ facit q̊d dcm̄ est.z° manifestat q̄dā ꝯria ad istud ꝓ-
blema.z° icipit i sequēti ꝓblemate.ꝑ̊ itidē in duo.ꝑ̊ ꝓpo
nit dubitationē cōem de mutatione tēpoꝝ.z° soluit.z° ibi
[Aut q̄z.]Et scias q̄ q̄z hui⁹ modus diuisionis vtilis dict⁹
est cōis oib⁹ ꝓblematib⁹ fere:subyciaꝛ deinceps breuita-
tis grā:τ ne albū vacuis lr̄is denigreꝛ.Dicit ꝗ q̄re mutatio
nes facte in tp̄ib⁹ τ excessus magis innāles τ mutationes
vētoꝝ hñt gnāre τ dissoluere egritudies.τ cur silr hñt eas
cāre τ determiare.i.creticare.℄ Nōn^m q̄ñ cū scia demīa (Cō.l.c.i. phy.c.4.)
tiua ẜm Cōmen.in pn° celi τ mūdi:nō vtaꝛ noib⁹ synony-
mis:q̄lis est ista τ ois scia Ari.suo mō:ꝑ hoc q̄ generant τ
dissoluūt Aristo.intendit gnōnē τ sanationē egritudis ex
inanitione:ꝑ faciunt vo τ determinant intendit egitudinē
ex repletione τ eius curā.Uel alr q̄ ꝑ generāt intēdit ad-
uentū egritudis paulatine τ modicā distempantiā:per dis-
soluit q̄dē ipsius paulatinā dissolutionē τ egritudis modi-
ce ꝯsumptionē a Gal.i z° de creticis vocatā.ꝑ faciūt τ de-
termināt itelligit egritudinē malignā subito occurrētē:τ
ꝑ termināt salutēꝫ ipsius per crisim:in qua labor magnus
existit:τ forte hec v̄ba fuerūt ab iterlineatorib⁹ duplicata.
℄ Notandū iteꝝ q̄ Aristo.dicit tēpoꝝ mutatiōes τ non (Quid intelligit ꝑ tpa. egritu.)
tp̄a mutata:q̄z tp̄s vt tēpus cū sit numerus motus ꝑoris τ
posterioris phy.4°.nō extat cā sanitatis aut egritudis:ve- (Tex.c.iol. τ alibi.)
rū alteratio q̄ in ipso.Uñ Gal.z° ꝑticula afo.nō mutatio-
nes tēpoꝝ cā sunt egritudinū:sed cōplexiones variate:q̄-
re ꝑmo.z° effectus mutationū tēpoꝝ nō sūt ꝓpter cās tē-
poris vñ est tp̄s:sed ꝑꝑ q̄ cū eo mutata q̄litas magnā effi-
cit opōnē i mutatiōib⁹ dispōnū.℄ Deinde[Aut q̄a.]Sol-
uit τ diuidiꝛ in ꝑtes duas.ꝑ̊ q̄dē vlr q̄tūꝫ ad mutationes
tēpoꝝ.z° ꝑticulariter magis q̄tū ad q̄sdā alias mutatio-
nes.z° ibi[Qz aūt vlr.]dicit igiꝛ cām eē:q̄ñ mutationes
tēpoꝝ q̄dā sunt ad caliditatē quedam ad frigiditatē τc.τ
hō mutationū egritudies sunt excessus:τ sanitas est q̄daꝫ
ab his recedens equalitas.si itaqꝫ accidit q̄ egritudo sit
ab hūiditate aut friditate:tūc ad ꝯriū tp̄is mutatio:vt ad
siccitatē τ caliditatē remouebit egritudinē.si aūt cōtingat
q̄ nō supueniat tp̄is mutatio ꝯrij ſꝫ silis in cōplexiōe:tūc
ꝓlongaꝛ egritudo τ intendiꝛ:τ v̄tutē destruit:q̄z sile addi-
tū sili facit ipꝫ furere.sicut dicit Gal.auctoritate Diocli.in
z° particula afo.τ z° v̄tutū nāliū.τ lō contingit q̄ causant

egritudies sanis: ꝛ ħ pp corruptionē cōplonis: quā iducūt
q̄ est sanitas mēbroꝝ ꝯsimiliū: ꝛ nō solū ħ cānt mutatio-
nes ipsoꝝ vles: sȝ ēt pticulares mutationes determiatoꝝ
tēpoꝝ etatū ꝛ locoꝝ augmentāt dissolōnes corpoꝝ nr̄oꝝ:
Et iō vlteri⁹ correlariū ifert aliō q̄tū ad curā egritudinū
q̄ bia possent mutatiōib⁹ cāri: dicēs ꝙ opȝ mlr̄ū regē cor-
pora nr̄a ꝯseruādo ipsa ne egrotēt talib⁹ mutatiōib⁹ cū ad-
sint: pp qd̄ Gal. in p⁹ ptic. afo. ait vulgus exptū esse nō so-
lū in se: sȝ ēt in subiugalib⁹ suis faciens euōnez in fine ve-
ris: ꝛ in pn⁹ estatis. scit. n. maximā mutationē ad caliditatē
venire: q̄ posset esse cā putrefactiōis hūoꝝ: ꝛ sic febriūȝ ꝛ
apātū. Et cōponit hic talis sermo. Oē sile adiūctū sili in-
ducit excessuȝ: ꝛ ꝯtrū remouet iūctū ꝯtrio: vt di ēt in 2⁰ p-
blemate: ꝛ iducit sanitatē: sȝ tpa sūt calā frida ꝛc. igit pnt
eē silia ꝛ dissilia: pp qd̄ excessuȝ aut ꝯtrū causabūt: sȝ excel-
sus est egritudo: ꝛ sanitas est eq̄litas. ḡ mutatiōes tēporuȝ
cānt egri^{cm} ꝛ sanitatē: ꝛ isti⁹ smonis p̄ ppōnit mior illic
[Si igit.] 2⁰ maior ibi [Propter ħ aūt.] ❡ Nōn^m ꝙ excel-
sus facti a mutatiōib⁹ tēpoꝝ sūt maxie in cōplone: altera-
tiōes. n. tēpoꝝ pncipalr cānt i corpib⁹ malā cōplonē: pnter
morbū cōpo^{m} vt apa: deinde solonē ꝯtinuitatis: minime
aūt post eē cōpletū organizatiōis egri^{m} pmarie in cōpo-
ne. ❡ Dubitat: qm̄ dicit ꝙ cōplo silis supueniēs distēdit
ꝛ corrūpit: qd̄ nō vr̄: qm̄ in. 8. ptic. dicet. 16. pblemate. si-
mile a sili nō pati. ❡ Ampli⁹ Gal. in theg. trac. cāp. docet
ꝯseruare corpa egra simplr p silia q̄ hic ab Ari. sana dr̄n:
pp qd̄ silis cōplo supueniēs nō distēdit ꝛ corrūpit. ❡ Dōȝ

Simile est duplex.

ꝙ sile est 2^{x} sic dicit Aui. p̄ can. Fen. 2. s. sile in spe ꝛ nā: vt
calm corpis in pn⁰ pmi gradus: ꝛ rei calm sibi occurrētis
in eodē oino: ꝛ a tali sili nō patit corp⁹: imo tale sile corp⁹
ꝯseruat: sic arguebat in ꝯtrū. Est ꝛ sile qōdā i genere: in q̄
silitudo existit lōginq̄: vt calm pncipij pmi gradus: ꝛ calȝ
pncipij tertij: ꝛ ab hoc sili ꝯtingit corp⁹ cōpati: ꝛ de ħ exi-
stit hic smo. ❡ Deinde [Qd̄ aūt.] Nūc manifestat quo pti-
culares res pmutant corpa nr̄a: ꝛ dicit ꝙ illud qd̄ vlr dcm̄
est de mutatiōe tpis: pticulr est cā eadē aliqs mutationib⁹.
nā mutatiōes vētoꝝ etatū ꝛ regionū sūt mutatōes alicui⁹
aeris pticularis. Uel aliter sūt mutatiōes alicui⁹ tpis: hoc
est: qr sunt pue p relationē ad mutationes tēpoꝝ vles: mu-
tant. n. corpa hō mutatiōib⁹. sicut cū aliqs de puero fit iu-
uenis. si nāqȝ fuerit colice cōplonis nālr: post hō muta-
tionē ad iuuētutē fit parat⁹ egrotare. Et iō ꝯn̄r ꝯcludit [pp
qd̄ ꝛc.] sicut pus ppositum fuit a pn⁰: ꝛ pȝ. nō. n. est dr̄ia in
mutatiōib⁹ tēpoꝝ ꝛ istaꝝ rerū pticulariuȝ: nisi p magis ꝛ
minus: ꝛ vlr ꝛ pticulr. ❡ Deinde [Et ortus.] Et qr mutatio-
nes corpoꝝ nō solū siūt pp res terrestres: sȝ ēt pp celestes.
sicut apparet p Auic. p̄ can. Fen. 2. pp hoc subiūgit de mu-
tatione celesti dicēs: ꝙ ortus stellaꝝ fixaꝝ hnt ēt corpa no-
stra imutare: q̄tū ad egritudinē ꝛ sanitatē: sicut est orion
arcturus pleiades ꝛ canis: sȝ qr hec nō erāt vt pdicta ma-
nifestatiō ad eoꝝ declarationē approbādo manifestiora:
subiūgit ꝙ hnt nos hec imutare: quēadmodū mutatiōes
ventoꝝ aquaꝝ serenitatū tēpestatū: ꝛ estus: q̄ imutāt nos
ad egritudinē vel ad sanitatē. ❡ Rōcinatio sigdē hui⁹ p-
blematis est huiō. Quecūqȝ imutant corpa nr̄a ab extri-
seci: generāt egritudinē: aut sanitatē iducunt: sȝ hoc faciūt
tēpoꝝ mutatiōes ꝛ que sunt in eis ꝯtēta: q̄re ꝛc. ❡ Nōn^m

Orion qd

ad expōnē pdictoꝝ ꝙ orion siue audax est vna. 15. imagi-
nū meridionaliū circa mediū Gemini: in q̄ sunt stelle no-
tabiles q̄ꝫ plurime: sicut rigel humerus ipsi⁹ ꝛ sydus capi-

Arcturus qd.

tis tenebrosuȝ ꝛc. Arcturus vō est vna. 15. stellaꝝ fixarum
pme magnitudis coloris rubei situs extra tpe nr̄o anno le-
gis chrianoꝝ. M⁰ccc⁰x⁰. circa. 15. gradū libre: cui⁹ qdē lati-
tudo existit. 31. gradus v̄sus ptē septētrionis: ꝛ di arabice
adramech. Fm̄ vō Haly. 5⁰ sue theorice libro: q regalis dis-
positio appellatur di cauda maioris vrse: ipsa. n. sita est in
extremitate ipsi⁹ vel in extremitate temonis plaustri. vul-
gariter dicti. Pleiades sunt septē stelle minute magis ꝯiū-

Pleiades q.
Canis me ri. qd sit.

cte aliqs oibus in tāto nuō sicqȝ ppinqs: ꝛ sunt nunc circa
decimum nonū graduȝ tauri sup dorsuȝ ipsius. Canis me-
ridionalis. vȝ. est vna de. 15. stellis fixis pme magnitudis
notabilior aliq̄ existe in q̄dā imagine de. 15. meridionali-
bus: q̄ ꝛ canis silr dr̄: ꝛ est in ore ipsi⁹ imaginis: q̄ est maior
ꝛ luminosior stellaꝝ fixaꝝ: ꝛ nūc est in 5⁰ gradu cancri: ꝛ eius
meridionalis latitudo est. 30. gradus ꝛ. 10. minuta: ꝛ est
sita post orionē antedictū. Unde Boetius in libro diuisio-
nū. Est ꝛ canis celeste sydus: q ad orionis pedē morbiduȝ
micat. quā ꝛ aliq medicoꝝ vocāt chinosurā. arabes vō ab-
sepe alabahor. Et de ista dicit etiam Hippo. in 4ª ptic.
afo. sub cane ꝛ an canē moleste sunt purgatiōes. nō qdeȝ p
viā cāe sed potius signi: sicut appebit in sequentibus. per
viā eniȝ cause cor leonis ħ inducit. Dictū est aūt ꝙ ipsa sit
meridionalis: ad drīam cuiusdā alteri⁹ stelle canis mino-
ris pdicti existis pn̄ti tpe in 17⁰ gradū cancri: ꝛ di arabice
alsebere algomesa. ❡ Notādū est grā dictoꝝ ꝛ dicēdoꝝ

Distinctio tēpoꝝ 3ᵉ.

circa tēpoꝝ mutationes triplicem inueniri distinctionem
tempoꝝ: vna quidē est sensibilis valde medicinalis penes
effectus data: que quidē describit ab Aui. pmo can. fen 2ª.
dicit. n. ꝙ ver est pncipiū frondendi arboꝝ: ꝛ ꝙ niues de
montibus cadunt: neqȝ multis tūc indigemus cooperimē-
tis ppter frigus: neqȝ paucis ppter euentationē. Sed au-
tūnus est tempus mutationis folioꝝ coloris: ꝛ pncipiuȝ ca-
sus eoꝝ: ꝛ alia duo sunt estas ꝛ hyems: estas siquidem cali-
da valde: ꝛ hyems frigida. Est ꝛ alia tempoꝝ distinctio fȝ

Alia distinctio astro.

astrologos: quā etiā ponit Haly. in 5⁰ theorice: ꝛ est fm̄ ꝙ
pagrationi solis triū signoꝝ zodiaci: qd̄ est circa tres men-
ses: attribuūt vnū tēpus: ꝛ tēpoꝝ spatia istius distinctiōis
sūt fere eq̄lia: ita ꝙ a pncipio introitus solis in arietē vsqȝ
in finem geminoꝝ constituitur vnum tempus: qd̄ ver dr̄:
incipiens parum ante medium marcij terminat circa me-
diū iunij: qd̄ triū mēsiuȝ cōtinet spatiū: deinde ingrediēs
cancrū: ꝛ perueniens vsqȝ ad finē virginis cōstituit aliud
tēpus. s. estatē: qd̄ circa medium septembris terminat: silr
tres ꝯtinens menses: tunc vō ingredit librā ꝛ transiens p
scorpionem ꝛ sagittariū vsqȝ ad finē ipsius conficit aliud
tēpus: qd̄ autūnus appellat: qd̄ tres similr ꝯtinens mēses
circa mediū decembris terminat. ꝛ tunc ingrediens capri-
cornuȝ vsqȝ ad finē piscis pueniens hyemem inducit: qd̄
parū an mediū marcij terminat: ꝛ fiunt iterū tres mēses.
Sic itaqȝ tota reuolutio solis in zodiaco ꝯstituens annuȝ
ꝯstat ex quattuor tpibus diuersarū naturarū ꝛ duodecim
mensib⁹ solis. Est ꝛ tertia distinctio sumpta penes ortuȝ ꝛ

Alia dist. Hippocratis.

occasuȝ q̄rūdā stellaꝝ fixaꝝ: quā ponit Hip. in lib⁰ de ae-
re ꝛ aq̄: ꝛ eā exposuit Gal. in 3⁰ ptícula afo. ꝛ Haly. in 5⁰ theo-
rice. dicūt nāqȝ estatē iniciari cuȝ pleiades oriūt: qd̄ fm̄
Haly. in pn⁰ est maij. mediū vō eius est cū canis pn⁰ añdi-
ctus matutine appet an solē emersus: pp recessuȝ solis ab
ea: qd̄ est 20⁰ die iulij. Autūnus qdē iniciat: cum arcturus
orit: ꝛ eius ortus est heliacus. Est. n. ortus cosmicus

Triplex ortus silr ꝛ occasus.

chronicus ꝛ heliacus: silr ꝛ occasus sicut tradūt qdā astro-
nomi ꝛ poetizantes magis. Principiū quoqȝ hyemis est
in occasu cosmico: videlȝ pleiadū: qd̄ est circa nouembris
pncipium: deinde est ver tempus qd̄ causat in equinoctio
post hyemē: sicut ibideȝ dicit Gal. ❡ Et scias ꝙ hō ortus
ꝛ occasus syderū nō est causa permutationis oino aeris p
tempora: sed potius signuȝ: imo sol est tota causa fm̄ Gal.
in 3⁰ creticoꝝ qd̄ magis Ptho. i introductorio ad artē sphe-
ricam nitit ꝯfirmare: coadiuuāt tn̄ hō stelle i mutatiōib⁹
fȝ eaꝝ ꝯiunctionē cū sole aut separationē vel aspectū: qn̄. n.
sol eis coniungitur intenditur mutatio aeris ad calidita-
tem: ꝛ

tem: ꝛ qñ dispartit minorat: ꝛ itendit ꝛ remittit mutatio fm alias nãs ꝓprias ꝛ cõmunes. Restat nunc videre qd noie sereneitatū ꝛ tẽpestatuꝫ importet. Dico igitur ꝙ noīe serenitatū itelligo aerē mutatū ad multā siccitatem exiccantē hūiditates corpoꝝ itimas: ꝓpter quā ad ꝯsumptiones ꝛ ptises ꝑparant: ꝓp qd dicit Hipo. in lib. de aere ꝛ aqua. Si annus dꝫ eē sanus: opꝫ vt nō multū seren⁹ existat. Noīe quoqꝫ tẽpestatū itelligo aerē grossum puluerulentū: in q̄ apparēt fumositates fulmina scintillatiões caꝑe saltãtes ꝛ h̔ꝯtalia nanqꝫ aerē corrūpūt: ꝛ pestes ꝛ regnoꝝ ꝑmutatiões inducūt: sicut vbo vltimo dicit Ptholomeus centiloquij: aut est ipsa grãdo: corrūpit eniꝫ elmtorū ꝓportionē ꝛ plantas ꝛ ꝑ ꝯñs aīalia que nutriunt inde: ad modū pestilentie. pmo cañ. fen scda. Et de h̄ ac fere de oībus mutationib⁹ antedictis tanget fmo in xx⁰ ꝓblemate: ꝛ in alijs ꝓblematib⁹ huius particule: ꝛ estus qdem notus est. Et scias ꝙ in isto ꝓblemate ꝛ in alijs subsequentibus Arist. supponit mutatiões tẽpoꝝ ꝛ alioꝝ cãs egritudinales fore: qd in 15⁰ huius particule approbauit.

Problema. IIII. Antiqua.

Propter qd in mutationibus tempoꝝ vomitibus opꝫ vti. Aut ꝙ non fiat cõturbatio. differentib⁹ factis supfluitatibus ꝓp mutationes. Noua.

Cur vomit⁹ cū tpa imutant citari maxie debeat. Ne cõturbatio redūdet: cū varia excremēta mãe inutilis ex mutandi rõne ꝓueniant. Vñ fit vt cibū alij paꝝ cõcoquãt: alij paꝝ cupiant.

Aristo. in ꝑcedēti ꝓblemate ꝑcepit ꝙ opꝫ ex imutationib⁹ añdictis corpora gubernare: hic velut ex abūdãtia: qꝛ magis h̄ spectat ad sequētē ptē hui⁹ pticule: in qua de cura agit egritudinū: docet artē ꝑ quā poterimus corpora nr̃a regere ne icidant in egritudines. Querit itaqꝫ suo mō q̄re est ꝙ in h̔ꝯ mutationib⁹ tẽpoꝝ dꝫ vomitus facere ꝛ ꝑ supiora euare qd ꝯtētū est in vētre. Deinde Aut qd. Soluit ꝛ dicit: hoc iō eē faciēdū: ne accidat ꝯturbatio ꝛ motus humoꝝ iordinatus: ꝑ mutatiões añdictas factis supfluitatibus diuersis inter se ꝛ in suo loco ꝓp expugnationē mutationū. Ex hoc eniꝫ pōt cōtingere vt apparet ab Aui. 3⁰ fen pmi cañ. aut hūores putrefieri ꝛ morbos putridos gñari: vel ipsos ad aliquē locoꝝ ꝯcurrere: ꝛ iducere apa vel venaꝝ scissurā aut repētinā suffocationē. Et format sic rō huius ꝓblematis. qñcūqꝫ timet mot⁹ ꝛ ꝯturbatio supfluitatū corporis: expedit vti vomitu: sed h̄ est in mutationib⁹ tẽpoꝝ: g̃ ꝛc. Et scias ꝙ Arist. dixit supfluitatib⁹ ꝛ nō hūorib⁹: qꝛ fm eius sniam alie hūiditates corpoꝝ a sanguine nō sūt hūores: sꝫ supfluitates: neqꝫ corpus nutriūt aliquo mō directe: sanguis. n. ꝑ se nutrit: ꝛ solus sanguis nutrit: ꝛ simplr nutrit: sic his locutionib⁹ vtit sepe: ꝛ qꝛ sanguis nō educit ꝑ vomitū saltē tali mō aut raro vt ꝯferat: iō dixit supfluitatib⁹ ꝛ nō hūorib⁹. Et si i hac pticula vtat Arist. pluralr humoꝝ noīe: h̄ est qꝛ logt fm medicoꝝ snias: q ponūt alios tres hūores a sanguie distinctos corpora nutriētes. Nõn^m ꝙ Arist. logt hic de vomitu minoratiōe pticulari euatiuo soli⁹ stōchi: ꝛ nō de vomitu vlī eradicatiuo oino: ꝛ si mediāte h̄ opet: qꝛ talem nō opꝫ fieri in oī tpis mutatione: sꝫ in mutatiōe vliori: vt in fine veris ꝛ pn⁰ estatis: ꝛ de h̄ est fmo cõplet⁹ i alia scriptura: ꝛ iste qdē vomitus pticlis sic ꝑcipit Auic. pmo cañ. fen 4ª. fm Hip. debet fieri semel aut bis ad plus in mense: ita tñ ꝙ nō obseruet in hoc reuolutio scita: neqꝫ dierū numerus: qꝛ cū magis necīꝫ euare sit stōchū q̄ alias partes: qꝛ stōchus fm Aui. ibidem nō hꝫ qd ipm euacuet: vt itestina cholerā rubeā: ꝛ ēt epar hꝫ aquositatē serosaꝫ vrine. Scias etiā ꝙ hñtes pectora stricta: humores eleuatos: collū lōgū: epiglotū foris eminētē isueti ꝛ duri ad vomēdū nō conent vomere: ne icurrāt rupturā vene pulmonis ꝛ ꝑ ꝯñs ptisiꝫ: ad quā nãliter sunt dispositi: aut ne vlterius aliud nocumentoꝝ vomitus notoꝝ incidant.

Problema. V. Antiqua.

Propter qd ꝛ q imūde nutriunt ꝛ bibdilmētes ꝛ q sūt a fame pedes iflant. Aut ꝓp liquationē: vtriqꝫ liquant: aut hi ꝓp famē qdē: qꝛ oino nō recipiūt nutrimētū. Qui aūt imundi sūt vel nō digerūt: ꝓp id ꝙ nō oino fruunt cibo quē assumunt. Noua.

Quãobrē q vl cibo vitioso vescunt: vel fame diutina laborāt: pedibus itumescere soleāt. An vtrisqꝫ per tabē consumptionēqꝫ illud accidit? Tabescūt eniꝫ ꝛ qui esuriunt: qꝛ nullū penitus capiunt alimentū: ꝛ qui vitiose vescunt: qꝛ qd assumpserint perfrui nequeunt.

Dictū est supra mutationē tẽpoꝝ ꝛ alioꝝ quorūdā iducere egritudies ꝛ eas remouere: ꝛ ꝙ opꝫ corpora ꝓp h̄ vomitib⁹ gubernare. Nūc mãifestat q̃dā egritudinē vel accñs: qd pōt ex ꝑdictis ꝯtingere. vñ ex h̄ dat necītas ꝓblatis añdicti. Proponit igit pmitus dicēs: q̄re est ꝙ illis in qb⁹ nō celebrat digestio: seu poti⁹ in hūiditates corruptas ꝛ vētosas ꝯuertit nutrimētū: pedes inflant: ꝛ illis q nō comedūt. sicut spōte abstinētes vt deuotiōe assidue ieiunãtes: aut modicū qd sit comedāt assumētes. Vel ꝛ illis q nō appetūt: vt fortasse hñtes appetitū dictū bolismū: q fm Aui. 3⁰ cañ. Fen. 13. Est fames mēbroꝝ cū satietate stōchi: ꝛ illis silr q cibo malo corrupto nutriuntur. vt hydropicis. Vñ Gal. 2. ptic. afo. hellenes ꝓp idigētiā comedētes legumia secuta ē eos pedū debilitas: inflant ēt illis q famē cogunt tolerare: sic aliq̄b⁹ icarceratorū. Nõn^m est ꝙ triplex est cib⁹ vel nutrimētū. sic dicit Gal. auctē Hip. 3⁰ de cõplo. ꝛ p̊ de nãlib⁹ virtutib⁹. est. n. cib⁹ verus q actu nutrit: vt hūidū nutrimētale appellatuꝫ a medicis cãbiū: ꝛ est q̃si cib⁹: vt sanguis ꝛ hūiditas q̄ mēbris icipit apponi: ꝛ cib⁹ futurus: vt chilus vētris ꝛ cib⁹ ēt exterior: ꝛ fmo qdē hic Arist. dificat de cibo pori pncipaliter. cū. n. talis cib⁹ dꝫ cibare ad pedes labit: aut ꝓp debilitatē caloris regentis: aut ꝓp abominationē: quā ex ipso recipit nã. Dubitat de eo qd di pedes iflari illis q imūde nutriunt: h̄ est malo cibo vtētes ꝛ corrupto: qd nō vꝫ: qꝛ Haly. sup theg. tractatu cãrū: dicit bonuꝫ cibū malū sanguinē gñare: ꝛ malū cibū bonū sanguinē gñare. igit ex cibo malo imūdo gnābit bon⁹ sanguis: h̄ aūt nutrit: ꝛ nō ꝯuertit in tumorē pedū. Est dōm ꝙ fmo Haly. veritatē hꝫ in illis: q grãdi desiderio cibū illū prauū assumūt laudabilē faciētes. tūc. n. virtus digestiua cū alqa ipm auide vndiqꝫ amplectēs corrigit qd est in ipso malitie: ꝛ reducit ad benignū. Amplius cib⁹ ille de quo logt Haly. nō dꝫ eē prauus valde: sꝫ talis sic dicit Hip. in. 2. pticu. afo. paꝝ deterior cib⁹ ꝛ pot⁹ sigdē delectabilis magis eligēdus. Inde nō dꝫ vsus ipsius forte nimius. Vñ Auic. p̊ cañ. fen. 3. Ille in quo mala digerunt cibaria ab hoc nō decipiat: qꝛ post dies in ipso mali generabunt humores egritudies facientes ꝛ ꝑnecãtes. sic igit dictū Haly. est cõditionatū. Arist. vo absolutū: ꝓpter qd nō cogit instãtia. Deinde Aut. Soluit. ꝛ pmo quãtum ad illos qui non comedunt ꝛ non

appetūt: ⁊ dicit cām eē: qm̄ vtriqȝ. s. nō comedētes ⁊ nō appetētes liquant̄ ⁊ resoluunt̄: pp liq̄tionē ⁊ dissolōnē caloris ⁊ hūidi radicalis ipsoꝝ: ⁊ q̄ dicit vtriqȝ ⁊ alioꝝ triū ppositoꝝ reddet cām statiȝ: iō expositū est: vel p̄ eē: ita q̄ duoꝝ dubitationē pponat ⁊c̄. q̄ si vel tanq̄ expositiue ponat̄. tūc ly vtriqȝ referret̄ ad ly pedes: qd̄ inartificiale existit. ¶ Deide[Aut hi.] Reddit cām ītumescētie pedū īfamescētib⁹ dicēs h̄ eē: qm̄ fame deuicti nō recipiūt nutrimentū ciboꝝ assūptoꝝ. hūidū. n. ipsoꝝ radicale dissoluit̄ in hūiditates vaporosas terrestreitati mixtas: calo regitiuo deficiēte: sequunt̄ nāqȝ tūc motū c̄ntī grauis ī ipsis p̄dn̄antis: sic p3 4° celi ⁊ mūdi: qm̄ grauia vt terra ⁊ aq̄ insūt oīb⁹ mixtis a p̄dn̄io: sic scribit̄ 4° metheo. pp qd̄ deorsuȝ descēdētes ad pedes tumefaciūt eos: ⁊ iste q̄dē sermo ptractat⁹ ē cū sufficiētia ī editiōe alia. ¶ Deide[Qui āt.] Assignat 3° cām tumoris pedū nō digerētiū cibū ⁊ īmūde nutritoꝝ dicēs: h̄ ptigē: eo q̄ nō vtunt̄ cibo suo accepto sicut reqrit opus v̄tutis nutritiue. nō. n. digestū apponit̄ sufficiēter: nȝ vnit̄: neqȝ ēt mēbroꝝ recipit silītudinē: ita q̄ peccm̄ respectu v̄tutis nutritiue occurrit: qd̄ pp pauperiem caloris accidit īnati factā: aut pp fluxū sanguis: vt mulieribus accidit supfine mēstruātib⁹: aut solōnē supfluaȝ ventris: aut potū aq̄ fride nimis in nō suo tpe: aut h̄: pp q̄ cōtingit hydropises ⁊ īflationes mēbroꝝ gnāri. ⁊ silr̄ pp h̄ cām illis (q cibo malo corrupto vescunt̄: quē mēbra postea respuere vident̄) ītumescūt pedes. ¶ Et format̄ talr̄ rōcinatio hui⁹ pblematis: q̄ncūqȝ calor nālis dissoluitur nō potēs regere humiditates corpoꝝ remanēt idigeste: ⁊ ad pedes descēdētes tumefaciūt illos: sȝ h̄ accidit pp p̄dicta: vt declarat Ari. ḡ ⁊c̄. ¶ Et nō q̄ h̄ dispō cāta in istis dī a medicis chacesia: q̄ est corpis q̄dā dispō p̄cedens hydropisiȝ: in q̄ q̄dē facies cū q̄dā dealbat̄ citrinitate: ⁊ appet īflatio ī palpebris ⁊ pedib⁹: ⁊ tepiditas motuū. ¶ Propter q̄d pedes īflant̄: man⁹ āt minime. Dōm fȝ filiū Serapiōis ī s̄mōe de hydropisi h̄ ptigē: tū pp distātiā pedūȝ a corde: qd̄ minera existit caloris: tū pp hūores graues petētes īferiora vbi est pedū locus: tū q̄ in minori sunt motu manibus: ⁊ motus consumit ⁊ desiccat. silr̄ circa pedes est locus capacior superfluitatū q̄ȝ circa manus.

T.c.21. ⁊ t.c.29 ⁊ alibi.

Chacesia q̄d sit.

¶ Problema. VI. Antiqua.

PRopter q̄d ab egritudinib⁹ que sunt a cholera febricitāt: maxie in estate: acuta a collectione existētia in hyeme fiunt magis. Aut q̄ cū febrib⁹ existētia acuta sunt pp id q̄ violēta sunt. Violentia aūt extra nāȝ est. Humectatis. n. q̄busdā locis cal̄a flegmasia fit. flegmasia aūt excessus caliditatis existens facit febres. In estate q̄dē igit̄ sicce ⁊ cal̄e sunt egritudines. In hyeme aūt humide ⁊ cal̄e: pp qd̄ acute velociter interimūt. nō. n. volūt digeri ppter multitudinem supfluitatū. Noua.

¶ Quāobrē cū vitia bilis p estateȝ ꝯbī debeant: morbi acuti q certe ex bili ꝯsistunt per hyemem poti⁹ vigeāt? An q̄ febribus illi conitati acuti pptera sunt q̄ violenti. Violētia v̄o ꝯ nāȝ est. Locis. n. quibusdā in corpore humescentibus feruens orit̄ inflāmatio: que cum nō nisi caloris exuperantia fit: febres vtriqȝ accendere potest. Estiuo igit̄ tpe arida calidaqȝ vitia male hoies hn̄t. Hyberno aūt hūida calidaqȝ: pinde acuta: celeriter nāqȝ interimūt: cū ppter humoris supercrescentis abūdātiā cōcoqui nequeant.

Querit Aristo. cāȝ cuiusdā alteri⁹ egritudīs a p̄dictis mutationib⁹ ꝯtingētis. Proponit ḡ dicēs q̄re corpa in estate p̄cipue ⁊ ēt ī autūno febricitāt ab egritudinib⁹ cholericis. ⁊ cur dispōnes egritudiales existētes acute subite ⁊ piculose accidūt hyeme magis a q̄ntitate supabūdāti hūiditatū. ⁊ iste q̄dē ē modus legēdi: ⁊ ilr̄a quā magis approbo est: acuta collectiōe existētia: qd̄ apparet īferi⁹ illic pp multitudinē supfluitatū. Pōt ⁊ q̄s ly acuta cū p̄cedēti dictiōe ꝯiungē vt dicat̄ estate acuta. i. cal̄a ⁊ sicca valde: ⁊ tūc existētia id est dispōnes occurrētes ⁊c̄. Quidā āt libri hn̄t acuta chol̄a: qd̄ opȝ tūc expone. i. chol̄a rubea q̄daȝ q̄ pei⁹ est acuta a chol̄a: sic fȝ h̄ opȝ q̄ ly existētia sit casus ablatiui: qd̄ nō approbo: qm̄ p̄⁹ ps q̄ōnis his h̄ret inutilr̄ dcm̄ chol̄a: ⁊ ps z⁹ sine suppōne vbi orōnē ꝯstituet īmpfectā. pp qd̄ dico textū ⁊ p̄cipue hui⁹ p̄ticule fore multiplr̄ a q̄busdā īterlineātib⁹ puersuȝ. ¶ Deide[Aut q̄a.] Soluit ⁊ p̄ assignat cām vlr̄ q̄re gnānt̄ febres ⁊ q̄uo. z° ꝯcludit̄ q̄re in estate fiant magis cholice ⁊ ī hyeme alic. ibi z°[In estate.] dicit itaqȝ iō fieri febres: qm̄ associant̄ q̄daȝ dispōnes acute corpib⁹ paꝝ duratiue piculose decūbētes nām ipsoꝝ: q̄ qm̄ sunt acute violētiā ⁊ molestiā ingerūt nāe: ⁊ tale violētū est p̄ter nām. Violētū. n. est illō cui⁹ p̄n^m est ab ex̄ nō ꝯferēte vim passo. i. aliquā formaȝ exhibēte sicut dī 3° ethi. Vn̄ in p̄mo magnoꝝ moraliuȝ: violētū est cui⁹ cā est ab ex̄ a q̄ cogit̄ opari: sed humectatis ⁊ relaxatis locis aliq̄bus iterioꝝ b⁹: q̄ntū ad sc̄daȝ ptē quesiti: vt sunt vene ⁊ arterie maxie pp acuta existētia que p̄us inerat corpib⁹: a talī humectatiōe hyemali ⁊ motu supfluitatū īducit̄ q̄dā discursus humiditatū calidus p mēbra: ⁊ h̄ discursus ⁊ flegmasia ē q̄dā excessus calitatis. Formet̄ itaqȝ talr̄ hic sermo. In q̄buscūqȝ corpib⁹ sunt existētia acuta fiunt febres: sȝ humectatis locis ⁊c̄. in talib⁹ fiunt existētia acuta: q̄ flegmasia. ḡ ⁊c̄. Et iō sc̄do[In estate.] Cōcludit ex hoc intētū flegmasia in estate pp tēpus erit calidior ⁊ siccior: igit̄ egritudines sine febres estiue ꝯtingēt ex mā calidiori ⁊ sicciori: ⁊ talis est cholera. ḡ ⁊c̄. sed in hyeme silr̄ pp tps reddit̄ flegmasia calida ⁊ hūida. ḡ ⁊ egritudies: sed calidūȝ ⁊ humidū in hyeme supabūdāt: q̄re in hyeme fiūt egritudies ⁊ febres ob humiditate supabūdāte. Et q̄ hui⁹ humiduȝ est supfluū vt dictū est ⁊ suffocatiuū calidi innati: iō ꝯtingit egritudies hyemis fore acutas: qm̄ pp supfluitatū multitudinē infscataꝝ min⁹ calidaꝝ īterimūt velociter suffocādo: fiūt enīȝ squināntie velociter suffocatiue vel appoplexie: aut catarri descēdētes in corda celeriter dissoluentes: sic dicet̄ in sequētib⁹ hui⁹ p̄ticule. nō. n. p̄nt digeri māe taliū egritudinū pp nām ⁊ q̄ntitatē ipsaꝝ cū p̄pis nā. ¶ Notādū est q̄ flegmasia dī ab īflāmatiōe. φλοξ enim grece flāma: vel a flegmone pprie dicto de apate sanguineo: in ipsa enīȝ flegmasia fere sicut in gnātione apatis fit discursus hūiditatuȝ de venis magnis ⁊ arterijs ad p̄uas. ⁊ inde vsqȝ ad minimas deueniēdo: sic dī in thegni tractatu causaꝝ: ⁊ in libro de malitia cōplonis diuerse: ⁊ in alijs plurimis a Hal. locis. Silr̄ mō q̄n sunt acuta existētia ⁊ nociua in corpib⁹ fit discursus supfluitatū in eis cōtētarū: ⁊ hic motus egritudinū inductiu⁹ dī flegmasia: vn̄ ⁊ ī z° de somno ⁊ vigilia dī fieri mulierib⁹ mēstrua pp ꝑturbationē ⁊ flegmasiā sanguineā. ¶ Dubitat̄: qm̄ dicit Ari. hyeme fieri egri^tes cal̄as ⁊ hūidas: qd̄ nō vr̄: imo fiūt egri^tes frigide ⁊ hūide sic dic̄ Hal. in p̄° p̄ticula afo. Rursus ꝯtinēs īmutat ꝯtētū ad sui crisiȝ ⁊ silītudinē. Vn̄ Aris. i. 9. pblemate huius p̄ticule corpa silr̄ disponūt̄ tpe: sȝ tps hyemis ē fridūȝ ⁊ hūidū: vt dicet̄ subseq̄nter. ḡ ⁊c̄. Est dōȝ q̄ noie hyemis

Violētia q̄d sit.

Cholera q̄d sit.

Flegmasia vnde dī.

cōprehendit̄

cōprehendit̄ ēt ver in quo exuberat multitudo hui⁹ humiditatis cōmixte ex sanguine ꝛ flate. ¶ Aut dōz illā māꝫ flegmasiantē pp motū ꝛ ꝓhibitā respirationē calefieri:lꝫ sit ſm se frida:ꝛ de h̄ dcm̄ est sufficient⁹ alibi. Et scias ꝙ hꝫ egritudies sūt acute rōne ꝗtitatis mãe multe:ꝛ in mēbris ēt nobilib⁹ abūdātis:pp qd̄ ꝛ cito terminant̄:ꝛ ad pei⁹ maxime sicut apparebit in zo⁹ parte huius.

¶ Problema. VII. Antiqua.

PRopter qd qñꝫ pestilētialis sola egritudinū maxie approximātes eis q curāt̄ur replet. Aut qꝛ sola egritudinū cōmunis est oib⁹:q̄re pp hoc oib⁹ affert pestilētiā: qcūqꝫ praue se hñtes existunt. Etenim ꝓpter subductionē egritudinis que fit ab eis qui curant̄ cito aere occupantur. Noua.

¶ Cur morb⁹ pestilēs solus ex oib⁹ vitijs precipue afficiat eos:qui ad laborantes eo morbo ꝓpe accesserint. An ꝙ is solus omnium morboꝝ cōis oib⁹ hoib⁹ est. Itaqꝫ pestē facile oib⁹ isert. q.s. deprauato iā habitu sūt. Fit.n. vt morbo cubantis veluti quodā fomite succedēte: vitium illud ꝓtinus exultet cōcipiaturqꝫ in alijs.

Comparate sūt i pcedēti egri^{tudines} estatis penes earū gnōnē ad egri^{tudines} hyemis. nūc agit de q̄dā manerie egritudis:q̄ pestilētialis dr̄ ꝯtigēs ex aeris mutatione ad corruptionē. Et qꝛ 3^x mutatio aeris existit:sicut appet p Aui.ṗ can̄. Fen 2ª. vna qdē nālis:qn̄ tpa oino seruāt suas nās. alia p̄ter nāz:q̄ huic est ꝯria:vt qn̄ aer corrūpit̄ i suba sua aut cōplone. ꝛ 3ª ē media īter istas dcā nō nālis. Relicta itaqꝫ mutatione nāli:qꝛ illa non causat egritudies:agit h̄ Ari. de alijs duab⁹ mutatiōib⁹:ꝛ ṗmitus de mutatiōe p̄ter nāz oino. 2° de mutatiōe nō nāli media. 2ª icipit in subsequēti ꝓblemate. ¶ Proponit igit̄ qōnē suā dicēs:q̄re ē ꝙ egritudo pestilētialis ipsa sola qñqꝫ interficit illos q approximant seipsis q curant̄ ab ipsa:h̄ est patiētib⁹ hāc egritudinē. Dicit aūt qñqꝫ:pp illos q nō sūt pati infici ex p̄dicta passione. tales.n. nō patiunt̄:eo ꝙ ſm Gal.ṗ de differētijs fe. ꝛ Haly.trac. cāꝝ. hñtes hūores laudabiles nāles corrigūt malitiā aeris isecti l ipsos exsufflatē:ꝛ nō patiunt̄:qꝛ agētiū act⁹ sūt in patiēte disposito:sic dr̄ 2° de aīa. Uñ ꝛ Gal. loco p̄dicto:p̄ncipalissima pricla gnātionis egri^{tudinis} est passiui corpis p̄paratio. Et scias ꝙ corpa ad hāc ꝓparata egritudinē:sūt illa q̄ malis cibarijs. ꝛ vīr malo se rexerunt regimīe aut labore multo exterminato coitu ꝛ hꝫ dissoluētib⁹ v̄tutē ꝛ corpis cōpaginē:ꝛ corpa rara hūida multe balneationis ꝛ p̄cipue ꝓportionalia in cōplone illi dispōni pestilētiali praue. ¶ Deinde [Aut qa.] Soluit ꝛ ṗ dat cām q̄re hꝫ egritudo replet dispositos oēs dicēs h̄ ee:qꝛ ipa sola est vlīs egri^{tudo} oib⁹ aduenies:qd pp egritudinē ꝓpriā dicit:ꝛ qꝛ ipsa sola est talis:ꝛ qꝛ agēs est potēs supra passuꝫ:ꝯtingit ēt iferre pestē oib⁹ praue se habētib⁹ ad ei⁹ aduētū:h̄ est dispositis:pp qd tunc est actio. Nā si agēs fuerit potēs ꝛ mā disposita:vt inde consurgat actio ꝛ passio:nō expedit nisi vnū alteri approximare. sic in ṗn° de gnōne ꝛ corruptione dr̄. ¶ Deide [Etenim.] Dic 2° dat modū q̄uo talis ificit egritudo dicēs ꝙ pp q̄dā adustionē euaporatiuā aerē corrūpētē ad moduꝫ basilisci ab egritudis mā egrediētē ab illis q curant̄ .i. infirmis approx pinquātes ipsis cito ꝯsumunt̄ ꝛ reddunt̄ morbidi ab aere sic corrupto:ipse.n. sine medio fere ꝛ obstaculo cor ingredit̄. Uñ Gal.9. de ingenio sani. aerē velimus nolimus infirmo ꝯcedimus:propter qd Haly.5° theorice dicit nobis esse ineuitabilē necessitatē ad ipm cū anhelitus:hꝫ aer sic corruptus aliqñ nō solum inducit febres:sed apostemata carbunculosa pestilētialia:aliqñ ptises:iterduꝫ variolas ꝛ morbillos:nōnūq̄ leprā:ꝛ plerūqꝫ obthalmiam:ꝛ p̄cipue qñ domus fuerint stricte:ꝛ astātes hꝫ infirmis fuerint expositi sub vento:ita ꝙ ventū recipiant ex opposito saluꝫ: sic dicit Aui.ṗ can̄. fen 2ª. ꝛ hec a medicis dicte sūt egritudines cōtagiose de vno ad aliū transeūtes:qb⁹ ēt adiungit dissinteriā ꝛ albaras. Et format̄ sic syllogism⁹ istius. Quecūqꝫ distēperantia est vlis:oēs dispositos pōt iterficere:sed hꝫ est pestilentialis egritudo:q̄re ꝛc. Nūc ad predictoꝝ declarationē:videndū est qd sit pestilentia qd morbus pestilētialis:ꝛ cā ipsius:ꝛ q sint ad ipm dispositi. Et iā visuꝫ est que sint egritudies pestilētiales. Pestilētia aūt q̄ etiaꝫ epidimia dr̄ talr pōt ex dictis Haly. notificari. 5° theorice. est mutatio aeris in putredinē vl pessimā q̄litatē vlr multū pestiferā. Per mutationē qdē aeris in putredinē tāgit corruptionē ipsi⁹ in suba:vel i pessimā q̄litatē corruptionē aeris in q̄litate. Est.n. duplex mutatio aeris ad corruptionē in suba ꝛ q̄litate:ꝛ h̄ aut homogenea:vt si estas fuerit multū valde calidior ꝛ siccior nāli:aut disproportionalis: vt si frigida existat ꝛ hūida. Aui. quoqꝫ ṗ can̄. fen 2° ait ꝙ pestilētia est putrefactio:q̄ accidit aeri silis putrefactioni aq̄ remollitiōis fetide:ꝛ p hoc tangit̄ solū epidimia aeris in suba. Morb⁹ v̄o epidimialis ſm p̄dictū Haly. est multiplex ꝛ subitus vno ꝛ eodē tpe multis ingruens hoib⁹:dr̄ aūt multiplex vt ostēdat̄ ei⁹ pluralitas ꝛ extēsio:qꝛ dictuꝫ est ꝙ lepra fe. obthalmia ꝛc. sint morbi epidimiales:dr̄ ēt subit⁹ ad dr̄iaꝫ morbi vndimialis. Dicit enī Jo. Alexādrinus sup libro epidimiaꝝ Hip. morboꝝ quedā eē cōem ꝛ quedā ꝓpriū. Cōmuniū v̄o qdā sunt epidimiales:qdam vndimiales:q ēt dr̄nt inter se:qꝛ epidimiales subito occurrūt ꝛ vident̄ magis ex corruptiōe aeris cāri:vndimiales paulatine ꝯsurgūt trahētes originē a loco vt a dispōne terre ꝛ aq̄:sic cū bibētes aquā grossaꝫ ꝛ turbidā icurrunt splenis grossitiē febres lapidē ꝛ hꝫ:sic appet p Hip. in li° de aere ꝛ aq̄:ꝛ sic ēt loca humectata ꝯcaua habitātes decidūt in reumatismos. Dicit aūt vno.i. morbo ad dr̄iaꝫ morbi ꝓpriꝫ q ex pctō ꝯtigit regimīs:nō eniꝫ glꝫ egrotat vno morbo ꝛ eodē tpe:cū vn⁹ erret circa calida:ali⁹ circa frigida:ali⁹ circa cibos ꝛc. Cause aūt pestilētie plures existunt: sic colli̇r ex sermōib⁹ medicoꝝ:qꝛ aut ꝯtingit ab imagib⁹ celestib⁹ faciētib⁹ illud nec̄luꝫ:cui⁹ euentus ignorat̄ sicut dicit Aui. fen ṗma. can̄.4. ab aliq̄ nāqꝫ ꝯstellatiōe pōt aer corrūpi:cui⁹ qdeꝫ cā a medico vt sic ignorat̄. Cōtingit ꝛ a re terrestri:ꝛ h̄ iterdū pp corpa occisa non tumulata. Uñ Gal. in ṗ febriū dicit ex ethiopia ifluisse q̄dā ingnamenta putrida apta corrūpere corpa ꝛ febres gnāre. Ex illis eniꝫ vaporib⁹ deportatis p vētos isectus fuit ois aer:aut pp putrefactionē lacuū paludū:vel ꝓpter cauernaꝝ aliquarum apertionē exsufflantium longo tpe ꝯclusarum:aut pp herbas venenosas ꝛ loca serpētū ꝛ alioꝝ venenosoꝝ.

Margin notes, left: Mutatio aeris 3^x. — L.c.25. Right: Pestilentia qd sit. — Mutatio aeris 2^x. — Morbus epidimialis qui. — Divisio morboꝝ. — Cause pestilētie.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

PRopter qd hyeme boreali frida si ver pluuiosuꝫ fiat ꝛ austrinū estas morbida fit febrib⁹ ꝛ obthalmijs. Aut quia estas recipit corpa multā habentia extraneā humiditatē:ꝛ terra ꝛ locus in quo vtiqꝫ habitāt:fit aquaticus:ꝛ talia q̄lia dicuntur esse semp egritudinalia loca. Primū qdeꝫ igit̄ obthalmie fiūt:liquata que est circa caput superfluitate:ꝛ ꝯsequēter febres:opꝫ eniꝫ intelligere:qꝛ idē ꝛ calidissimū fit ꝛ frigidissimuꝫ:vt aqua ꝛ

lapis.hic qdē feruet:hic qdē vrit magis. In aere qdē ſfocatio fit calefacto aere groſſitiē: ⁊ in corporibus ſil' ſfocatio ⁊ aduſtiones. Aduſtio aūt in corpe febris eſt: in oculis ṽo obtbalmie: oīno aūt ⁊ mutatio vehemēs exiſtens corpa corrūpit: qñ aere humido exiſtēte cōfeſtim accidit eſtas calida exñs ⁊ ſicca. Amplius aūt difficili' ſi ⁊ eſtas pluuioſa fuerit. hʒ.n.ſol mām quam faciat ebullire ⁊ in corpibus ⁊ terra ⁊ aere: pp qḋ fiūt febres ⁊ obtbalmie. Noua.

¶ Cur ſi venti ſeptētrionales hyemē occuparūt Uer aūt auſtros: pluuiaſq; exhibuit: eſtas ꝓxima grauis tā febrib' q̄ʒ lippitudib' infeq ſoleat. An ꝙ eſtas corpa nr̃a multū humoris ꝯtinentia excipit: ⁊ terra madet: ⁊ hitandi locus per humidus eſt: taliſq; reddit̄ q̄lis q grauis ppetue ꝯſtat. Primū itaq; lippitudines ſubeunt: cum excremēta humoris i capite delinquere icipiūt. Ita.n. itelligēdū eſt: vt res eadē ⁊ calidiſſima ⁊ frigidiſſima reddi poſſit: ceu aq̄ vel lapis feruet. etenim illa vrit: hic vehemētius. Fit igit̄ vt aer ſue craſſitudinis cā calorē pleniorem ſuſcipiens exardeſcat: ⁊ corpa pari rōne anxietate eſtuq; vexentur. eſtus ṽo in corpore febris: in oculis lippitudo eſt. Deniq; mutatio queq; cal'a corpus ꝓuertit: cū ſcilicet celo adhuc madēte eſtas ꝓtinus ſicca ⁊ cal'a occupauit: vitiū etiā auget̄ ſi pluuia eſtas acceſſit. Ita.n. vis ſolis materiaʒ late obtinet: quā ferueſcere: tum in corporibus: tum in terra: tū etiaʒ in aere faciat: qua de cauſa febres oriuntur ⁊ lippitudines.

Sequit̄ pars in qua ṗ agit de mutationib' aeris non nālibus determinādo de tēpoꝝ mutatiōib'. ſcdō determinat de mutatiōib' aquaꝝ ⁊ alioꝝ: vt apparebit inferius: ⁊ hoc in 13° ꝓblemate. Proponit ḡ more ſuo qōnē. vñ in hoc libro nō oportet multū diuiſiones ⁊ ordinationes inſpicere: cū hoc nō patiat̄ hic Ariſto. ſtilus. Dic̄ itaq;. Quare eſt ꝙ ſi hyems fuerit borealis.i. frigida ⁊ ſicca: ⁊ hoc ꝼm illā l'ram q̄ hʒ frida. Si ṽo nō frigida ſʒ ſicca habeat̄ in l'ra. ſicut recitatū eſt ⁊ hʒ l'ra Hip. in afo. ⁊ in li° de aere ⁊ aq̄: cui' ſūt ṽba pn̄tis ꝑticule. tūc exponet̄ borealis.i. frida: ⁊ ver fiat humidū ⁊ cal'm eſtas ſubſequens erit morboꝝ generatiua: ⁊ fient in ipſa feb. precipue ⁊ obtbalmie ⁊c̄. ¶ Quid aūt ſit febris apparebit i. 20. ꝓblemate huius ꝑticule. Sʒ obtbalmia ꝼm Aui. 3° can̄. ſen. 3. ⁊ viaticū eſt cal'm apa in ꝯiūctiua ex pelliculis oculoꝝ. ¶ Et nō ſic̄ dicit Gal. hic ſup ſermonē Hipp. in afo. qm̄ mutatio iſtoꝝ tēpoꝝ eſt ꝑua modicū recedēs a nālitate: ver eni q̄ſi vſq; ad ſui mediū ꝯtēperat hyemē ṗcedētē: iō egritudies diſtulerūt vſq; ad eſtatē aduenire: hyems.n. ſoluʒ vi recedere in ſiccitate ab eius nā. Uer aūt nihil ꝼm illos q ponūt ipʒ cal'm ⁊ humidū aut paꝝ valde: ꝼm ēt ꝙ tēꝑatū exiſtit modicū recedit ēt: ita ꝙ antiq cōplōnē temperatā ad calidā ⁊ humidā reducebāt: ſicut apparebit p Gal. ṗmo de cōplexio. ¶ Et nō ꝙ in Hip. ſermone in afo. ponunt̄ diſſinterie: ⁊ i lib° de aere ⁊ aq̄ lienteria: qḋ Ariſ. tacuit: aut q2 breuis: vel qm̄ ei' intētio nō erat oēs egritudies tēpoꝝ denotare: ſed magis cās eaꝝ oſtēdē: ꝑ ea.n. q̄ de cauſis febriū ⁊ obtbalmiaꝝ dicent̄: poterit cā diſſinterie aut liēterie hri. ¶ Deinde [Aut quia.] Dic 2° ſoluit ⁊ ṗ aſſignat cām qñ duo tpa fuerint a ſua nālitate ꝑmutata. 2° qñ 3ª. ibi 2° [Ampli' āt.] ṗª itidē diuidit̄ in tres ꝑtes. ṗ venat̄ ea ex qb' habet̄ ſolo queſiti i vl'i. Et dicit cām eſſe: qm̄ eſtas iuenit corpa hn̄tia multā hūiditatē cōtinēs hyeme gnātā: q̄ vere fuit ꝯſeruata: quā eſtas ſubſequēs ſua cal'itate āpliādo facit p vniuerſū diſcurrere: ita ꝙ terra ⁊ clima totū cū ꝑticularib' māſionibus: in qb' ſūt humiditates reddunt̄ aquatice ⁊ remollite facte: ⁊ breuiter talia facta ſūt: q̄lia ſūt loca nata cāre egritudies. vt ſunt loca ſtagnalia paludoſa vt apparebit in 21° hui': in qb' aer eſt groſſus inficiens ꝑietes adherendo obuiantib': ſicut Rauēne ⁊ Sardinie: ⁊ ad ſūmū huius ſunt terre hn̄tes montiū coopturas ab oriente ⁊ ſeptentrione: ⁊ diſcoopte a meridie circa planitiē ſite añ eoꝝ facies paludes hn̄tes circūquaq;. hic vi eē ſitus māfredonie. ¶ Deinde [Primū qdē.] Dic 2° adaptat qḋ dcm̄ eſt ad ꝓpoſitū ꝯcludēs: ⁊ iō liquata hꝫ hūiditate ſupflua exñte circa cerebrū: eo ꝙ cerebra fiūt tenera. ſic̄ dicit Hip. in lib° de aere ⁊ aq̄. cānt̄ obtbalmie: ꝯñter qñ talis hūiditas magis icipit moueri ebulliēs pp cal'itatē ⁊ mordicās carnē ꝼʒ Hip. cōtingūt febres ⁊ ꝓpe flegmaticis. ¶ Deinde [Opʒ.n.] Dic 3° ꝓbat ſuū ſmonē itēdēs talē rōnē. maxia mutatio total'r exñs deſtruit corpa: qm̄ ꝼʒ Gal. in theg. trac. cāꝝ. nā nō ſuſtinet repētinas mutatiōes: ⁊ declarat dicēs ħ eſſe qñ aer fuerit humidus ꝑmanēs: ⁊ ſubito eſtas ſuꝑueniat cal'a vehemēter ſʒ in ṗdicta cōbinatione tēpoꝝ fit mutatio vehemēs. ḡ ⁊c̄. Circa hāc rōnē ſic ꝓcedit. ṗ ponit declarationeʒ minoris illic [Opʒ.n.] 2° maiorē cuʒ declaratione ſua illic [Oīno aūt.] Qꝫ aūt vehemēs ſit mutatio declat̄: qm̄ in tali tēpoꝝ mutatiōe: vnū ⁊ idē corp' nūc tūc calidiſſimum reddit̄ ſtatiʒ: nūc aūt frigidiſſimū: qḋ māifeſtat in exteriorib': vt in aq̄ ⁊ lapide: aq̄ eniʒ vna vice fit calidiſſima ferniens qḋ ꝓprie dr̄ de hūidis: ⁊ lapidis ſil'r reddit̄ calidiſſimus ⁊ cōburit: qḋ ꝓpe dr̄ de ſiccis ignitis: ⁊ illa de ſe pri' erāt fridiſſima: pp qḋ ſubito mutant̄. ¶ Deide [Magis i aere.] Oſtēdit ꝙ aer ſit not' iducē egri^tes: qm̄ pp cal'itatē eſtatis agēris in hūiditatē veris: fit grande cauma ⁊ ſfocatio. cū.n. talis aer groſſus recipiat cal'itatē: retinet eaʒ diu. cū ipreſſio facta ſit in ſubo groſſo: ⁊ q2 ſic̄ dicet̄ in ſequēti ꝓblemate: corpa ſil'r diſponunt̄ tpi: in nr̄is itaq; corpib' accidet ſfocatio ſil'is ⁊ aduſtio: q̄lis erat i aere: ⁊ talis aduſtio in toto corpe nō ē aliḋ q̄ʒ fe. Eſt aūt febris cal'itas iſlāmata p totū extēſa: ⁊ talis aduſtio ⁊ ſfocatio in oculis eſt obtbalmia. Et nō ꝼʒ Gal. hic. ꝙ obtbalmie accidūt hn̄tib' oculos debiles ⁊ ita ṗparatis: fortes.n. nō recipiūt ſʒ expellūt magis. ¶ Deide [Ampli' aūt.] Nūc reddit cām harū paſſionū: qñ ꝑmutatio fuerit in trib' tpib' oñdēdo eas vehemēti' aduenire: ⁊ dic̄ ꝙ ſi cū ṗdcā cōbinatiōe ſit ēt eſtas pluuioſa ⁊ nō tēꝑata: ſic̄ ṗus ſupponebat̄: deterius fit: qm̄ ſol pp hūiditatē eſtatis iuenit mām ampliorē quā calefaciet ⁊ ebullire faciet: ⁊ ħ vbiq; vt in corpib' nr̄is in terra aere ⁊ māſiōib': pp qḋ febres ⁊ obtbalmie fient moleſtiores ⁊ plures affligētes. Et ſcias ꝙ Hippo. in lib° de aere ⁊ aq̄ aliter ordinat finē iſtius ſermonis dicēs. ſi aūt caniculare tps ħ eſt eſtiuū. pluuiale.i. hūidū. ⁊ hyemale.i. friduʒ. ħ eſt ꝙ eſtas ſit frida ⁊ hūida: ⁊ vēti irruerint ſup ianuas ⁊ plagaria māſionū ⁊ ciuitatū morbi extinguunt̄: ⁊ autūnus ſperabit̄ ſalubris. ¶ Nōn^m eſt ꝙ Hipp. in afo. in fine iſti' ſmonis dicit nece eſt i eſtate. qḋ Gal. exponēs dicit dictū Hip. nō ſolū expimēto ꝯſtare: ſʒ etiā rōne atq; rerum nāliū iueſtigatione: ipſe enim bis vel ter vel paꝝ plus potuit in vita ſua has mutationes videre: ex quo dico cū non potuiſſe vl'e adhuc expimēto ꝯfirmaſſe: qḋ eſt artis ⁊ ſcie initiū: ſic̄ dr̄ in fine poſterioꝝ. Et ſubdit Gal. nā ſi videris q̄nq; vel ſex hoīes vna medicina ſolutos expimento ſolo

nō potuiſſt

Obtbalmia qd ſit

Febris qd ſit.

Le. 3. i. c. 27. ⁊ ħ me ia. ca. ṗ°.

Notandū qđ pñt scie expimẽti & qđ sine decorõne.

nõ potuisti certificari oẽs hoĩes illa medicĩa laxari. Propter qđ dico: cũ expimẽto oportere eẽ rõnẽ ip̃z decorãtẽ: qm̃ expimẽto sine rõne credere fallax ẽ: sic dicit Damas. in suis afor. Nõ. n. expimẽtũ dat cognitionẽ: ex q̃ possit fieri sine fallacia p̃cessus ĩ aliud. Vñ Gal. ĩ 5° interioꝝ. Qui solũ expimẽtis vtũt: nõ p̃nt q̃ raro ꝯtigũt cognoscere: qđ rõne dico cũ fuerit roboratũ dat grãdẽ cognitionẽ vlez: ita q̃ f̃m Gal. 2° regi. acu. Ex vno expimẽto vbi ãplĩ' rõ p̃pria sub sistit: pt hĩ vle & scia: sic inuit Hip. ĩ eodẽ. vbi p curã apa tis pleuretici: dat ĩtelligere oĩs apãtis ĩteriõis curaz: & de tali expimẽto Gal. loq̃t ĩ li° de ige. sa. dicẽs: expimẽtuz qđ rõne ligauerã me ꝯfirmauit dãs mihi audaciã magnã.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter qđ si hyems austrina fuerit & pluuiosa: ver ṽo siccũ & boreale egritudinale fit & ver estas. Quia ĩ hyeme qdẽ p̃p calitatẽ & hũiditatẽ sĩlr corpa disponũt̃ tpĩ. Hũida nãq3 necẽ est eẽ & nõ ꝯsistẽtia. Sic aũt se hñtib': ver fridũ exñs coagulauit & indu rauit ip̃sa p̃p siccitatẽ: q̃re pariẽtib' ptũ ṽnalez ĩ laboriosuz vel ĩ aborsuz fiũt p̃p calitatẽ & hor ripilationẽ factã a sicca friditate sic nõ segregata hũiditate. fet' ãt ĩbecilles fiũt & ip̃fecti p̃p superabũdãtiã fridi. Accidit aũt tũc natos in serenitate & ꝯsistere & nutriri ĩ feta. Aliꝗs aũt q̃ fiunt in ṽe nõ purgãte ſtate supabũdãtia: qđ accidit qñ calm fit: ſ3 p̃p friditatẽ ꝯsistẽtez qñ supuenit estas: & calitas liquãs violẽtia. choleꝛicis qdez & siccis p̃p id qđ nõ hũida sunt corpa ip̃sis: ſ3 nãm ip̃soꝝ hñt. fiunt qdẽ hũiditates iste tenues: q̃re obthalmiꝗs siccis ꝯsumũt̃. flatici ãt brãchis: & ĩ pl̃monẽ catarri. Mulierib' ãt dissinterie fiũt p̃p hũiditatẽ & friditatẽ nãe. vetustiorib' ṽo apoplẽe qñ coadũatũ solutũ hũidũ cadat ĩ cor: & p̃p ĩbecillitatẽ inati caloris coagl'et̃. Noua.

¶ Cur si hyems austria & pluuiosa fuit: ver aũt siccũ & aqlonũ est: corpa tã ṽe q̃3 estate morbi exercẽt. An q̃ hyemis tepoꝛ & hũoꝛ faciunt: vt corpa tẽpori eiusmodi p̃pria in q̃litate reddant̃. Hũida. n. laxaq3 fiãt & soluta necẽ ẽ. Que cũ ita se hẽant: ṽe frido atq3 sicco facile ꝯcrescere p̃nt & idurari. Itaq3 grauide qb' tũc adest partus: obortu piclitãt̃. v3. ĩ calescẽdi crudescẽdiq3 rõne. Que res syderatio appellata est: quã sicca illa cõmittit friditas ĩpatiẽs oĩno excremẽdi hũoris. Infãtes ṽo quos gerũt ĩbecilles lesosq3 ĩmodicã ob friditatẽ edunt. Accidit. n. vt q̃ tunc celo sereno nascunt̃: ĩdẽ pluuio benigne & cõsti terint & nutriti fuerit ĩtra parẽtẽ. Ceteris ṽo q2 pituita vitio sue nimietatis purgata nõ est. Qđ fit vbi ver tepidũ se exhibuit. S3 coacta a frigore ꝯsistit: cũ tepoꝛ occupauit estãt: vi colliquescit: si biliosi sicciq3 sunt: q̃ eoꝝ corpa minime hũidã: ſ3 squalihũdã sortiunt̃ nãz. Excitãt̃ qdez hũores ſ3 tenues. Quãobrẽ eos lippitudo arida male h3. Si ṽo pituita redundãt: raucitates distillatiõesq3 in pulmonẽ oriunt̃: mulieres extorquẽt difficultates ĩtestinoꝝ: q2 nã sunt humida frigidaq3. Seniores stupoꝛ attonitos reddit: vbi vniuersus resolutus hũoꝛ icubuit: exq3 imbecillitate caloris natiui concreuit.

Nunc hic põit̃ ṽmo ꝯuersus poꝛi sic dic Hip. ĩ li. đ aere & aq̃: & Gal. ĩ afo. p̃poit igĩ p̃mir' dubitationẽ suã dicẽs: q̃re ẽ q̃ si hyems fuerit hũida & cala: & sit mutata a sua nãlitate ĩ calitate: & ver siccũ & fri^m: & ita totalr distẽpatũ & a sua cõplone remotũ: ver & estas sĩsequẽs fiunt morbida. ¶ Nõn^m ẽ: q̃ q2 ver ĩuẽit mãz sibi patã p̃p hyemẽ p̃cedẽtẽ calaz & hũidã: & corp' aptũ đ facili a fridi^{tc} pati: & sicci^{tc} veris hẽ egri^{tes} nõ tãtũ tardãt̃: sic ĩ p̃cedẽti ꝯtingit cõbiatiõe tẽpoꝝ: imo f3 Ari. accidũt ẽt in ip̃o ṽe: sic in estate ꝯñti. Dico ãt f3 Ari. qm̃ iux̃ Hip. ĩ afor. & ĩ de aere & aq̃. nõ ponũt̃ aduẽire egri^{tes} nisi in ṽe. Vñ ĩ ħ vi ħ p̃bla ꝯuersũ differre a poꝛi: p̃us. n. dcm̃ ẽ fieri egri^{tes} ĩ 3° tpe: vt ĩ estate. hic ãt nõ solũ ĩ 3° ſ3 ĩ 2° vt ĩ ṽe accidit: & đ ħ dcm̃ ẽ sufficient alibi. ¶ Deiñ [Q2 ĩ hyeme.] Hic 2° soluit: & p̃ tãgit solõnẽ suã ĩ gñali: & dic ħ iđ ꝯtigẽ: qm̃ corpa nr̃a p̃parantur f̃m nãs & dispõnes tẽpoꝝ: eo q̃ dcm̃ ẽ a tpib' nos suis p̃mutatiõib' p̃mutari: ſ3 hyems p̃cedẽs fuit cala & hũida: g̃ corpa ad calitatẽ & hũiditatẽ disponẽt̃: ſ3 corpa sic disposita & maxie hũida sũt ĩcõsistẽtia ĩ p̃manẽtia: imo egrotare apta: p̃p qđ mã reddit̃ disposita actiõi agẽtis. Postmodũ qdez ver supueniẽs excedẽs valde a tẽpamẽto sue nãe affectũ q̃litatib' fortit agẽtib' p̃p se & p̃p mãe dispõnẽ cõgelat & coagulat ad modũ gñõnis glaciei sua friditate & siccitate hũidũ hyemale: p̃p qđ & siccitate p̃hibẽte respirationẽ idurant̃ vehemter. ¶ Deide [Quare pariẽtib'.] Hic spãlr applicat solõnẽ dtermiatã ad egri^{tes} determiatã: & diuidit̃ ĩ p̃tes qnq3 f3 q̃ qnq3 egritudib' solõnẽ applicat: qđ & statĩ appebit. ¶ Nõn^m ẽ q̃ Ari. p̃p breuitatez: q2 egri^{tes} dicẽde plẽs erãt ĩ hac ꝯstõne: nõ p̃posuit eas p̃rimir' sic añ: ſ3 soluẽdo eas tãgit noĩb' suis. Dic̃ itaq3 q̃ ille mulieres q̃ in ṽe nãlr parere debuerũt: pariũt aboꝛtiẽdo p̃p calitatẽ hyemis p̃exñtẽ: in q̃. n. embrio erat hũectat' & apt' recip̃e oẽz ĩp̃ressionẽ p̃p passibilitatẽ hũidi. Vñ supueniẽs horripilo & mor' qdã tremore ꝯcutiẽs p̃p siccitatẽ & friditatẽ veris ĩterficit ĩfridãdo: & ꝯstrigẽdo ẽbrionẽ: & silr hũidũ ex purgatiõe nõ segregatũ ex̃ embrionẽ & mrĩcẽ mouet̃ ad cotilidões sine ligamẽta ẽbriõis adherẽtes mr̃icũ fossul. Vñ fcã q̃dã hũidi relaxatiõe sepãt̃ ab eis p̃p qđ embriões nutri^{to} p̃uati moriunt̃: si dbiles extiterit: aut semiuiui egrediũt̃ ĩ aborsũ. Si ãt fet' ñ fuerit adeo ĩbecilles q̃ p̃dcõ egrediãt̃ mõ: remanẽt ĩ vita: cũ m̃lta tñ ĩbecillitate rõne ṽtut̃ & ip̃fecte q̃titat̃ si accidat ĩpos nasci ĩ hẽ ṽe: q2 cũ forẽt p̃us ĩ loco hũido & calo veniẽtes ad fridũ & siccũ mutatiõe maxia mutãt̃: ita q̃ egrotatiui efficiũt̃: & p ꝯñs breuis vite: sic vult Gal. ĩ li. đ reg. sa. ¶ Deiñ [Si ṽo.] Ondit q̃uo egri^{tes} ꝯtigãt ĩ 3° tpe vt ĩ estate dicẽs: si ṽo tũc nascũt̃ ĩ hyeme. s. cala & hũida ꝯtigit ĩp̃is posse ꝯsistẽ & viuere ĩ serẽitate ħ ẽ ĩ tpe sicco & frido aduẽiẽte. vtputa ĩ vere. Fridũ. n. tps vtpl3 serenũ ẽ & siccũ. absorta. n. calitate fumoꝝ eleuata & p̃nt nutriri accipiẽdo nutri^{tum} ex̃ mr̃nũ vterũ ĩ feta. i. ĩ fascia: vel ĩ feta a fetu ħ ẽ ĩ p̃turitõe & circa tps illud. Sed aliꝗ q̃ fuerũt nati ĩ ṽe mũdificãte supabũdãtiã flegmaticaz: q̃ accidit cũ calm ver fuerit: calido aperiente poros mũdificat̃ exhalatiõe humidũ putredinale passionis ĩductiuũ. & tũc accipias iy nõ: dicẽdo nõ supple tãta ĩbecillitate & ip̃fectiõe detinent̃. Sic itaq3 si ver etiã sit calidũ post hyemẽ: nõ ꝯtingit natos sic extenuari: ſ3 ħ cõtingit p̃p ver frigidũ in quo nascunt̃: & hoc ẽ qđ dicit. Sed si

Fridũ tps quale fiat.

nascant in vere frigido pp fridītatē sil secū gmanētē: cuz aduenit estas postea 3° sua calitate liquat: τ cōmouet violēter būidū ↄseruatū in vere: ex quo cānt putrefactiōes τ debilitates alie. Sic igit illic[Fet⁹ aūt.]Ondebat cā q̄re fiebāt ibecilles in vere vsq3 ibi[Accidit aūt.]Ondit eos viuere in byeme natos. Nūc bic[s3 pp]ostēsuz est qūo patiunt in estate: τ B est qō ppōebat in qōne. s. q̄ v̄e τ estate patiebant: τ itellige būc locū q̄ā ei⁹ scriptura est praua valde. ¶ Nōn^m ē s3 Dip. de nā pueri τ Daly. 3° tbeorice. q̄ tpe quo est q̄dā coadunatio spmatū i mr̄ice sub forma manēs spmatis spmaticū dī: tpe gdē quo sanguie repletū appet: τ si cor τ epar ac cerebrū nō discernant fetus appellat: quo aūt tpe bec sūt formata: ita q̄ oium exterioꝝ distictio māifestat: tūc ifans ab Dip. appellatur. Nos dico tn̄ cōi smōe largius cū Arist. vtimur B noie fet⁹ appellātes ēt in pm̄ q̄ p̄t fetū. Nūgd q̄reret aliq̄s bō fet⁹ p̄nt a morte saluari alterādo aerē in vere ad calitatē τ tēperamētū. Aut forsasse si pōt v̄tus v̄lis q̄litatis ipediri. virt⁹ tn̄ spālis alicui⁹ mali syderis specifica τ a nobis ipceptibilis nō p̄t ipediri: τ B aliquā ppriā v̄tutē saturni vl̄ stellaꝝ aliaꝝ de ei⁹ nā diceret astrologus eē. Aut dōm q̄ p viā artis nō p̄t pueniri ad tēpamētuz ei⁹ veꝝ qō babuit in matrice: eo q̄ ars nō cōseqt nām l3 multū laboret: sic dicit Auic. in fine Meta. nō. n. s̄m Gal. in 3° de regi. sani. possumus puenire ad id qō est certū. ¶ Deinde[Cholicis.]Dic scdō subdit aliā egritudinē assignādo cām ipsius: τ dicit q̄ cholicis τ siccis sic aliq meliciꝫ eo q̄ eoꝝ cōplo nālis nō ē būida neq3 ēt abūdāt būiditate sup̄flua cāta p viam idigestiōis: fiunt τc̄. si aūt bēat: s3 τ nō scdꝫ dicat: s3 ipsi seruāt suam cōplōnē. s. siccitatē. In bis si gdē pp siccitatē bō miorant būiditates byemis: τ subtiliant: gb⁹ subtiliatis decurrūt ad oculos debiles eas recipe p̄patos: τ obthalmias iducūt siccas. Est aūt obthalmia sicca a q̄ nibil emittit sic bic dicit Gal. aut res dico de q̄ sit curādū. ¶ Deinde[Flatici autē.]Dic 3° noiat egritudinē flaticoꝝ: τ dic̄ q̄ flaticis viroꝝ accidūt brāchi: τ B qn̄ būiditates descēdūt ad fauces: τ fiūt sic catarri. i. flores ad p̄lmonē ruētes: τ q̄ istoꝝ cā erat cognita ex cā v̄li assignata iō eā tacuit. ¶ Nōn^m ē s3 Daly. 5° tbeori. q̄ fl̄a salsuz si dcliauerit ad oclos fac̄ obthalmiā: si ad vētriculos cerebri apopl̄iaz: si i pulmonē catarros. si ad itestina dissinteriā: i alteꝝ aūt corpis lat⁹ declinās paralysiz iducit. Et scias iteꝝ ad expōnē ei⁹ qō dcm̄ ē: flatici fieri brāchos τ catarros. Gal. dic̄ vi 2° pnosti. q̄ de ↄsuetudie oiuz medicoꝝ sit: vt significēt p smonē suū coriça būiditatē albā lenē euātā a narib⁹: sic de ↄsuetudie dic̄ coꝝ est noiare būiditatē q̄ descēdit ex palato catarrū: τ de bis ē talis smo Aui. i 3° can. fen 5°. Quidā boies sunt q ap propiāt noie catarri illud qō descēdit ad guttur: τ noie coriçe qō descēdit ex via nasi. Et gdā sūt q noiant totū illud catarrū: τ noiant coriçam qō descēdit ex via nasi subtile acutū frequēs: τ pbibet odoratū: effusuz ad oculū ad cutē faciei: τ penit⁹ ad anteriora faciei mēbra: τ catarrus sp̄git ad palatū τ pulmonē vsq3 ad stōcbū: τ p neruos i mēbra lōginq̄. De bac q̄3 mā loquēs Jo. Mesue auctē Gal. i lib° medicinaꝝ appropriataꝝ ait. q̄ catarri sūt tres spēs: qm̄ aut fit decliatio māe catarrose ad pulmonē: τ tūc ē catarrus. gdā q dī tussis: aut ad fauces q̄ sūt ptes tenere molles post maxillas: τ fit brāch⁹: aut ad nares: τ tūc gn̄at coriça: q̄s gdē brāchos τ coriças dic̄ Dip. i 2° p̄ti° afo. in valde senib⁹. i. dcrepit[nō maturari. ¶ Deinde[Mulierib⁹.]Dic 4° agit de egritudib⁹ mulierib⁹ ↄtigētib⁹ dicēs: q̄ mulierib⁹ ↄtigūt dissinterie: τ sbdit B eē pp būiditatē τ friditatē eaꝝ: q̄ ↄuēit cū nā tpis: fl̄a. n. gn̄atū i byeme ebullit i estate maxie: pp qō fit salsuz cāns dissinterias: vn̄ τ Gal. B fl̄a aut supcalefit: τ tūc efficit salsū. aut ifridat: tūc fit acidū: vel calore tēpato afficit: τ sic fit dulce aut isipidū. ¶ Nō. q̄ dissinteria ē flux⁹ būoral̄ cū rasura itestioꝝ: cuiusmodi sūt tres: sic scribit Gal. i 4° p̄ti° afo. Unus est cū piguedo q̄dā vnctuosa mucillagiosa egredit ex itestis: q leuis ē cure. scdꝫ ē cū supiores cortices sb̄tiles egrediunt q ē medi⁹ i curatiōe. 3° ē cū ptes maiores itestioꝝ egrediūt frustatī: q mortal̄ a medic[iudicat. ¶ Deide[Uetustiorib⁹.]Dic 5° tāgit egri^tes decrepitoꝝ. d. decrepitis q̄ꝝ calor est ppinq̄⁹ extictiōi ↄtigere apopl̄ias: qō euenit cū būidū m̄tipli catū in pte supiori p venas τ arterias sb̄tiliores i cor declinat. vbi bō būidū pp ibecillitatē caloris inati ingrossat τ coagulat: qō gdē sui mala q̄litate frida τ q̄ntitate sup̄flua iducit iteritū extiguēdo calīm. ¶ Nōn^m q̄ apopl̄ia τ epilepsia ↄueniūt i causis loco τ accn̄tib⁹. sūt. n. ambe passiōes cerebri ex replōne magna puenientes: τ sensuz τ motū psternētes: differūt tn̄: q̄ i apopl̄ia est maior oppil̄o tāq̄3 a maiori cā ↄtigēs. Itē accn̄a deteriora sūt in apopl̄ia q̄3 in epilepsia. Est aūt epilepsia s̄m Gal. 3° de ac. τ mor. spasm⁹ cū pbibitiōe regitiue actiōis: apopl̄ia v̄o nō nisi mollities toti⁹ corpis cū ablatiōe actōis regitiue. pp p̄dictā. n. replōnē cerebri lacerti pect⁹ mouētes dilatatiōe τ ↄstrictiōe: vt calor nāe euētet: oppil̄one iteruenīēte n̄ p̄nt v̄tutē sensus τ mot⁹ a cerebro accipe: pp qō ↄtigit alal suffocari. Ari. tn̄ bic appellat apopl̄iaz passionē cordis: vt Dip. i li° afo. dic̄ catarros celeriter dissoluētes. Quocūq3 tn̄ accidat modo aut ad cor imediate discurrēdo: aut pbibēdo euētationē caloris nāe dicto mō saluat dcā rō apoplie gn̄alis p quā iam appet epilepsie rō. Et pōt bui⁹ pblematis rō v̄lis sic cōponi: qn̄cuq3 tpi calō τ bumido supuenerit tp̄s fridū τ siccū: corpa sūt nata pati egritudies ↄtigētes p modū reumatis: s3 B est in p̄dicta tēpoꝝ ↄstōne: q̄re τc̄. Et bic gdeꝫ modus syllogiçādi vsq3 nūc tact⁹: l3 sit artificialis satis: tn̄ cā breuitatis: τ q̄ intelligētib⁹ quoꝝ est bic liber: est apertus: deinceps pluribus subticetur.

¶ Problema. X. Antiqua.

PRopter qd si estas sicca fuerit τ austrina. Autūnus v̄o ↄtrarius būidus τ borealis: in byeme dolores capitis fiunt τ brāchi τ tusses τ finiunt in ptisim. Aut q̄ accipit n1ām multā byems τ suum opus est coagulare būiditatē τ flegma facere. In capitibus gdē igit qn̄ bumiditas supuenerit grauedines facit. Si aūt fuerit multa τ frida vebementem dolorē. Si aūt pp multitudinē nō coagulabitur fluit in bumiduin locum: vnde tusses τ branchi τ ptises fiunt. Noua.

¶ Cur si estas sicca τ aq̄lōia fuerit: autūn⁹ ex aduerso būidus atq3 austrin⁹: byeme q̄ pxima ē: dolor capitis: raucitas tussisq3 oriantur: atq3 in tabē demū euadāt. An q̄ byems multum māe excipit itaq3 bumorē cogere: atq3 pituitaz inde cōficere magnū ei negociū ē. Ergo difficile est bumorem densari: cōficiq3 inde pituitaz. Qꝫ si in capite bumor cōstiterit: grauitatē cōmittet: τ si nimius fridusq3 est crudorē vtiq3 mouet: cui syderatio nomē est. necnō si ob nimiā sui copiā ↄcrescere minus potuit: in locū defluit pximus atq3 ita tussim raucitatē τ tabē cōtrabit.

¶ Ostensis ipressionib⁹ τ causis egritudinū ↄtingentiū ex

Marginal notes (left): Qū spmaticū dici debet. — Qū fetus. — Simitat tn̄ ipez iquātū sit vt p3 scdō pbl. tex. cō. 22. — Qūo fiat iductio obthalmiaꝝ. — Catarri sūt tres spēs.

Marginal notes (right): Dissinteria quid. — Qū sit apoplexia τ epilepsia.

distēperata ꝯstōne hyemis ⁊ veris.nūc ostēdit īpressiōes ⁊ cās egritudinū euenientiū ex distēperata ꝯstōne estatis ⁊ autūni:⁊ ꝓ qñ nō fuāt vnā ⁊ eādē cōplōnē.2° qñ fuāt.2° ī sequēti ꝓble. Propōit itaqꝫ dubitationē suā dicēs. Quare ē ꝙ si estas fuerit sicca ⁊ calā: ⁊ autūn⁹ huic ꝯtri⁹.s.hūidus ⁊ fridus:in hyeme sequēti fiēt dolores capitis brācbi tusses terminātes in ptisim.Ex catarro.n.assidue descēdēte ad pect⁹ tussim īducēdo vlceraẜ pulmo.¶ Nōn̄ ꝙ in oī ptisi ē ꝯsūptio:que qdē ptisis accipiẜ īterdū valde large ꝓ oī ꝯsūptiōe siue sit ꝑter nāꝫ siue nālis. Vñ Almāsor in.4.de regi.san. Ṗtisis quo accipitur. Si sñ ħ regimie tali mō custodiāẜ: poẜe est vt ad decrepitā:⁊ ptisim ꝑueniāt:tabē.n.senectutis incurrerēt.Accipiẜ ēt stricte pro appatis ad ptisim sicꝫ pꝫ ꝑ Gal.in 3° ꝑti⁹ afo.Accipiẜ qꝫ stricti⁹ pro egritudie actuali:⁊ ē ꝯsūptio toti⁹corꝑis cū vlcere pulmōis:⁊ de hac ptisi vidio vi Ari.intēdere.¶ Nō ꝙ ptisis differt ab ethica: qm̄ in duab⁹ ṗmis acceptionib⁹ in plꝰ est ptisis q̄ꝫ ethica. Ois.n.ethic⁹ ptisicus ⁊ nō ꝯuertiẜ:sꝫ ī 3° eꝯ:cū ois ptisic⁹ sit ethic⁹:⁊ nō eꝯ.Et nōn̄ ꝙ istō ꝓblema īueniẜ corruptū apud illos q īspexerūt tm̄ libꝝ afo.⁊ nō librū ð aere ⁊ aq̄. Volūt.n.hi ħ ꝓblema ad afo. Hip.reducere:vt si dicaẜ si estas fuerit sicca ⁊ boreal:⁊ autūn⁹ hūidus ⁊ austrin⁹:sed videat librū de aere ⁊ aq̄:cui⁹ ẜmonē accepit hic Ari.⁊ ei⁹ series ē talis:si estas fuerit sicca ⁊ austrina: autūn⁹ vō pluuiosus atqꝫ septētrioanlis:ī hyeme dolor capitis flagellatio cerebri atqꝫ tussis:raucitas q̄ꝫ accidit ⁊ reuma : ꝗbusdā vō ptisis.s.ꝑpatis.Et qꝛ hūc locū Auic.ṗ can.fen 2° hñ ꝯsiderauit post dictū Hip.in afo.subiūxit dcm̄ eiusdē ī ð aere ⁊ aq̄:⁊ pꝫ īspicienti.¶ Deide[Aut qꝛ.]Soluit:⁊ ṗ ī generali dicēs cām eē:qm̄ hyems īuenit multā māam quā cōseruat coagulādo:opatio.n.sua ē friditate sua coagulare ⁊ ꝯglutinare hūiditates:qō aūt fuerit coagulatū ⁊ īspissatuꝫ in loco capiẜ minori:sic appet ī ꝯgelatiōe aq̄:ꝑꝑ qō appet hyemē multā māꝫ ꝯseruare quā ēt auget hūidū flaticū generādo.Eteni hyemis opatio ē gñare.s.flā : ⁊ de ħ dictū ē in alio ẜmōe qō sufficit.Et scias qm̄ q̄litates istoꝝ tēporū fuerūt opposite:se correxerūt vtcūqꝫ:ꝑꝑ qō morbi sūt tardati vsqꝫ ad 3ᵐ tꝑs accidere. ¶ Deide[In capitib⁹.]Dic spāliter 2° adaptat cām añdictā ad cām ex supiorib⁹ īferēdo:⁊ ṗmit⁹ ħ facit ī dolore capitis dicēs:seqẜ itaqꝫ ꝙ ꝗb⁹ hꝰ hūiditas coagulata supuenit ī caput:ꝙ ipsi īcurrūt grauitates capitis ⁊ stupores:ita ꝙ dolorē fortē nō adhuc patienẜ:cū mā nō sit hic multa frida. Si aūt mā ī capite ꝯtēta fuerit multa ⁊ frigida:tūc īducit dolorē vehemētēꝫ quē Hip.vt appꝫ vocauit flagellatiōe:⁊ extimo ꝙ sit illō qō arabice vocaẜ soda:q̄ ẜm Serapionē in ṗ sui breuiarij est vt addaẜ mot⁹ duaꝝ arteriaꝝ extāciū ī duob⁹ tꝑib⁹ ex mā mala:⁊ est ꝑcussio q̄dā.Et merito talis pōt dolorē fortem ꝓstare:cū adsint ei⁹ due cāe ẜꝫ medicos.s. ꝯtinuitatis:quā tāgit cū dic.multa ⁊ subita cōplōnis alteratio : quā tetigit cū subiūxit frida.¶ Deīn[Siāt.]Nūc 2° reddit cāꝫ aliarū egritudinū enarrataꝝ dicēs:ꝙ si hꝰ mā sui grādi q̄ntitate nō ꝯtineaẜ coagulata in capite:ī locū tūc ꝯñr se hñtē declinat:in ꝑtes.s.īferiores sub capite ꝑmanētes:⁊ ide aut descēdit ad pulmonē ⁊ tussim īducit : q̄ diu descēdēs pulmonē vlcerās ptisim adducit:si vō ad fauces ðclinauerit brācbū facit. ¶ Et nō ꝙ egritudines reumatū aut gñanẜ ꝑ modū expssiōis ⁊ cōstrictiōis:velut cū spōgia aq̄ plena manib⁹cōprimaẜ:qō a tēpoꝝ ꝯstōne calā:⁊ hūida ꝓcedēte:⁊ frida ⁊ sicca subsequēte ꝯficiẜ:⁊ ꝑ istā formā accidūt egritudies dicte inħ ꝓble:⁊ in lib.de aere ⁊ aq̄. Prior enī ꝯstō tēpoꝝ ꝯseruauit humidū ⁊ augmētauit:ita ꝙ hyems supueniēs sui friditate ꝯstringēdo īducit egritudines.aut generanẜ ꝑ modū dissolōnis ⁊ aptōis:⁊ ħ causaẜ a tēpoꝝ ordinatiōe ꝓori ꝯtria.⁊ sic accidūt egritudines quas ponit Hip.fieri in afo.ponēdo estatē siccā ⁊ frigidā ꝯseruatiuaꝫ qō erat veris:⁊ autūnuꝫ calm ⁊ hūidū:ꝑꝑ qō Hip. alr de hac mā scribēs in afo.⁊ alr in lib.de aere ⁊ aq̄:reddit nos sollicitos hāc ex suo sermone accipe notitiam.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter qd si borealis sit estas ⁊ sicca ⁊ autūnus ꝯfert flaticis ⁊ mulierib⁹. Aut qꝛ nā ad altera vtrorūqꝫ supabūdat.q̄re in ꝯtrariū tꝑs attrahēs ꝯstituit in bonā tēperātiā: ⁊ cōfestim saluanẜ:nisi ꝑ se peccauerint ⁊ in hyemē nō humidi accedunt:habentes subadustionē in infrigidatione. Noua.

¶ Cur si sicca estas siccusqꝫ autūn⁹ aqlones habuerit mulierib⁹ ⁊ oib⁹ pituita abūdātib⁹ scda valetudo ꝯtigat. An qꝛ nāꝫ vtrorūqꝫ in alteraꝫ erupat ꝑtē:itaqꝫ tꝑs in ꝑtē trahēdo ꝯtriā ad medium habitū bonūqꝫ ꝑducit. Eo igẜ ipo tꝑe optime valent:nisi qd vltro ipsi ꝑꝑeraꝫ agant . Aut humidi ad hyemē ita deueniāt: vt fomitē quendam ⁊ incitabulum frigori subministrent.

Hic cōuertit ẜmonē suū ad tēpoꝝ ꝯstōnes qñ mutationes coꝝ fuerit homogenee ī naturis: oñdēs ṗ ꝗbus ꝯferāt corꝑib⁹:⁊ 2° ꝗb⁹ noceāt.2° ibi ī sequēti ꝓble. Proponit igiẜ dubitationē suā dicens.q̄re est ꝙ si estas fuerit frida ⁊ sicca:⁊ autūn⁹silr:ꝙ ide iuuāẜ flatici ⁊ mlieres:de ħ dī in afo.ꝙ ꝯferat hūidis nā ⁊ mulierib⁹.in lib° aūt de aere ⁊ aq̄ dī ꝙ euadūt flatici ⁊ cōfortanẜ:silr aūt q hūidi sūt nā ⁊ mulieres:qō ēt ad pueros ꝑt extēdi:vel ꝑ flaticos intēdit Hip.cōplōnē cōpositā vt fridā ⁊ hūidā:ꝑ hūidos nā cōplōnē simplicē.¶ Nō ꝙ hꝰ corꝑa ⁊ tꝑa:lꝫ sint frigida ⁊ ꝯsilia:nō tm̄ ista corꝑa ledunẜ māifeste a friditate tēpoꝝ illoꝝ ꝯsiliū:qꝛ illa tꝑa nālr sūt calā aut frida minus:ꝑꝑ qō si fiāt corꝑa frida reductio erit ad tēꝑamētū qōdā illis.hēbūt.n.q̄si friditatē cū tꝑib⁹silēꝫ in spe ⁊ nā . Et iuuabunẜ itidē inm̄ ab oppōne quā hꝫ siccitas cū hūiditate ꝙ a taliū tēpoꝝ ꝯstōnibus recipient iuuamētū simplr. ¶ Deide[Aut qꝛ.]Soluit ⁊ diuidiẜ in duas ẜm ꝙ duplr soluit.dic hāc cāꝫ eē qm̄ cōplō vtrorūqꝫ tēpoꝝ vt estatis ⁊ autūni ⁊ cōpoꝝ flaticoꝝ ⁊ mulieꝝ excedit ad alterutra.s. ad diuersa ⁊ ꝯtria:qꝛ hec sicca.hi vō hūidi:⁊ iō addit ꝙ tēpus siccū adueniēs remouēdo hūiditatē extneā supabūdātē reducit ⁊ ꝯstituit ipos ī bonū tēꝑamētū:ita ꝙ sani fiant sibyꝑsis.¶ Deide[Nisi.]Verificat dcm̄ suū ꝑ ꝯditionē adiectā dicēs ꝙ dcm̄ ē vificari nisi errauerit in regimie ꝑ se:ħ est ꝙ spōte errēt in debita admīstratiōe aliaꝝ reruꝫ. Et hñ dic ꝑ se innuēdo ꝙ hꝰ ꝗqꝫ res magis sūt ī ꝑtāte nr̄a q̄ aer.illo.n.vtimur ī euētatiōe caloris nāe velim⁹nolim⁹ sic dcm̄ ē ṗus ẜmōe Gal.sꝫ de alijs ꝗqꝫ nō sic ꝯtigit. possumus.n.cōcedere ⁊ nō cōcedere ⁊ vigilare ⁊ nō vigilare:⁊ sic de alijs ꝑmanēte ī nobis diu ipsoꝝ ꝑtāte.Et scias ꝙ oꝫ regimis ꝑctm̄ eē magnū valde si tꝑis in ꝯtriū īmutatio nō pōt ipꝫ corrigere:qm̄ aere exñte distēꝑato ad vnā nāꝝ oꝫ oēs alias ꝗqꝫ res ī ꝯtriū adducere sic Gal.ī theg.tra.cāꝝ. ¶ Deide[In hyeme.]Dic 2° ponit 2ᵃᵐ solōnē q̄siti dicēs, istos vt dictū est recipere iuuamētū ex hꝰ cōstitutione ⁊ nō nocumentū:eo ꝙ in hyeme in quo tales ꝓpter eoꝝ cū hyeme silitudines iam non pñt ledi ab humiditate a qua erant ledi nati:qꝛ nō ꝑueniūt ad hyemē cū tali humiditate:ita ꝙ eis in īterioꝛib⁹ existat inflāmatio adustiua ⁊ frigiditas in exterioꝛib⁹ ꝑꝑ aeris frigiditatē causatā inducētēꝫ ꝓhibitā respirationē:⁊ per ꝯñs oppilationē:sicut tan-

Ptisis quo accipitur.

Dolor capitis quo dolore vocant.

Reumatis egritudines quomodo generant.

Ad supra dicta i egritudinibus ꝯsuetudo velimus nolimus ꝯtinuimur.

getur in.31.pble hui⁹. Uñ tales si nõ purgarent a statica illa supfluitate: in hyeme disponerent sic patiētes lipparias febres: i qb⁹ occultat calor iterius ꝛ frigus mãifestat exterius. Et scias ꝙ in isto pble ꝛ in sequenti põt talis rõ cõponi. Omne distēperamētū iuuat a suo ꝯrio mēsurate ꝛ suo ledit siliꝰ: sic appuit supra: qð ꝛ Gal. siliꝰ asserit i tbeg. s3 hõ tpa sunt ꝯria ꝛ silia vt declaratū est supra. quare ꝛc̃.

Mos se hũi lipparientum.

Problema. XII. Antiqua.

Propter qd cholericis morbida ē borealis ꝛ sicca estas ꝛ autũnus. Aut qꝛ ad idē ꝯueniūt ipsis corp⁹ ꝛ tpa: q̃re sic ignis in igne fit: desiccatis.n.corpib⁹ ꝛ dulcissimo euaporato qdē ex ipsis: supcalefactis aũt valde. necesse est pp dissolutiões qdem obthalmias siccas fieri. pp felleū aũt reliqs eē hũores: supcalefactis ꝛ his febres acutas fieri sicut vincēte chola. Quibusdā aũt manias qb⁹ nigra chola nã inerit. hoc.n. supernatat desiccatis contrarijs humoribus. Noua:

Cur si sicca estas ꝛ aqlonia: ꝛ autũnus sicc⁹ ijsdē aqlonib⁹ pflatus: morbo biliosos infestet. An qm̃ ad idē corp⁹ eoꝝ ac tpis habit⁹ vergũt: itaqꝫ veluti ignis igni adijcit. cũ enim corpora exiccent: quãtũqꝫ in his dulcedinis erat euaporatum sit: vehemēterqꝫ icalescãt: necesse est: vt dum humor cõsumit: aride lippitudies oriant: residuosqꝫ qð biliosum remãserit eodēqꝫ recalescente: febres acute vtpote ex bili sincera inuadant. Nõnullos isania rapit. quoꝝ.s.nã atra bile abundat. Hec etenim large superest: cuꝫ eius humores contrarij resiccescant.

Ostēso q a pdicta tēpoꝝ ꝯstitutiōe iuuant. Dic ostēdit q ledant ab eadē: ꝛ ppōnēs qrit. Quare ē ꝙ estas ꝛ autũn⁹ fridus ꝛ sicc⁹ afferũt morbos cholericis. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. ꝛ pmit⁹ tãgit solonē cõez. 2° applicat ipaꝫ ad egri^{tes} istis occurrētes noiando eas nosbus notis. ibi 2° [Nece ē.] Dic itaqꝫ cãꝫ eē qm̃ hõ corpa cholica ꝛ tēpoꝝ ꝯstõnes ꝯueniũt: qꝛ vtraqꝫ sicca siccitate plm intēsa: neqꝫ iuuant a friditate tēpoꝝ iuuamēto noto: imo tpa friditate ꝛ siccitate sua ꝯstrigũt: ꝛ ꝯgregãt calorē cholere iteri⁹ ipꝫ acuēdo. siccitas.n.ē lima ꝛ exacuitio caloris sic di in.4.methe. pp qð ꝯtigit istis velut cū ignis ꝯiũgit igni: tũc.n.maxia fit adustio: ꝛ declat h vlteri⁹ p Hip. i li° de aere ꝛ aq̃. Desiccatis nãqꝫ pp chole feruorē ipsoꝝ corporib⁹: ꝛ facta euaporatiōe dulcis aerei hũectãtis ꝛ pabulãtis sm aliquã ptē in ipsis. nõ.n. exhalat s3 totū: ꝛ itidē hõ corpib⁹ ꝯstõne tēpoꝝ calefactis: qm̃ hũiditꝫ exhalanit ꝯtēperãs: ꝛ qꝛ vapores nõ pñt exhalare corpora suo exitu euētãtes. ¶ Deide [Necesse.] Adaptat scðo qð dictū est ad egri^{tes}: ꝛ p° ad obthalmias ꝛ dicit ꝙ nece accidit eos pati pp dissolones hũiditatū subtiliū currētiū ad oculos obthalmias siccas ocłos ðbiles hñtes: qð ēt dcm̃ ē l.9. pble. ¶ Deide [Propter felleū.] Dat cãm egritudis ipaꝫ exprimēdo ꝙ pp supfluū cholicū ꝯtigit alios hũores supinflãmari nãles: his sic supinflãmatis accidit febres acutas fieri: vt causones: ꝛ tertianas ꝯtinuas. Febris.n. nõ est aliꝺ nisi qdã supinflãmatio extnea p totū corp⁹ extensa: ꝛ h accidit pcipue pp cholere dñiaꝫ: qm̃ est calidior res corpis sic

T.cõ.1.

Febris dif finitio.

dic Gal. in li° de malitia cõpl. diuerse. Uel expone vicente chola: qꝛ in hõ febrib⁹ dñat maxie ꝛ ab ea noia sortiuntur. ¶ Deide [Quibusdã aũt.] Dic 3° ptractat aliū morbū dicēs ꝙ aliqb⁹.s.patis accidit fieri manias: h ē melias sic describit in afo. ꝛ in lib. de aere ꝛ aq̃ di. alijs vo chole nigre: ꝛ ondit qb⁹ h ꝯtingat qm̃ illis qb⁹ chola nigra dñatur nãlr: vel chola nãlis: ꝛ sic sũt h pati dispositi. Et assignat cãm huius: qꝛ alijs fere hũorib⁹ refrenãtib⁹ pportiōe sua anullatis ipsa sola retinēs corpis dñiuꝫ effumat ad ptē superiorē: vt ad cerebrū obtegēs ptē rõnalēꝫ: sic nebula tetra obtegit solē: sic appet p Gal. in li° de acci. ꝛ mor. ꝛ in p° breuiarij Sera. ꝛ iõ tales reddant amētes: extnea imaginantes: sic dic Gal. in 3° de iteri. qdã.n. putãt se eē vasa argillosa: pp qð timēt tãgi ne frãgant: qdã gallos: vñ extēdentes brachia velut alas cãtãt. Alij vo ꝙ vn⁹ angeloꝝ sustineat celū: timētes ne fatigat⁹ relaxet: pp qð fugiũt credētes ex termios orbis exire: ꝛ sic de alijs fere ifinitis. Uñ dicit ꝙ alia fere.10.milia sũt his silia. dic aũt ptinere qbusdaꝫ.s. appatis: qꝛ vt hec egritudo fiat: grãdis iteruenit cã: cū nã hũana s3 Gal. hic ipsaꝫ plm abhorreat: eo ꝙ ppriã ei⁹ auferat opationē.s. rõnēꝫ: qua talis in spe reponit hũana. Et nõ ꝙ melia equocat apud medicos. aliqñ.n. sumit p vno q̃tuor hũoꝝ: aliqñ p egritudie mētis ablatiua: ꝛ hõ melia est duplex. qdã.n. trahit originē a cerebro: qdaꝫ vo a ptib⁹ iferiorib⁹ sub diaphragmate: q̃ ꝛ melia di myrachia. ꝛ hec cū chola nigra iterpolate magis effumat ad cerebruꝫ fintbomatica iducit prauã. Et nõ ꝙ p manias melias exponimus: qm̃ sic scribit Hip. cui⁹ hic est smo. ꝛ Arist. dic i qb⁹ nigra chola nãli mania nõ ꝯtigit a nãli melia: s3 inãli: volēti tñ manias in ppa signatiōe accipe pdictis poterit leuiter obuiare icipiēdo ptē illic: ꝛ sic vincēte chola qbusdã ꝯtingit fieri manias: ipe.n. fiũt a chola adusta q̃ in tali tēpoꝝ ꝯstõne nata est gñari: ꝛ tũc qb⁹ icipiat pars sequēs: ꝛ tãgat alia egritudo.s. melia: vt dicat: qbus.i. aliqb⁹ inerit chola nã.i. multiplicat chola nigra nãlis: ꝛ p ꝯñs euenire poterit ex ei⁹ excrescētia egritudo melia: ꝛ h qdē itellect⁹ põt stare: ꝛ si fortasse nõ fuerit Hip. ¶ Nõn^m ꝙ melia ita notificat ab Aui. 3° cañ. fen p^a. melia ē malitia estimationis cū imaginatiōe corrupta: ꝛ timore ꝛ qete: vel est mutatio existimationū a cursu nãli ad corruptionē ꝛ timorē ꝛ malitiã. Manie aũt sm ipm expō est demoniū lupinū: cuius canina mania spēs existit: vt canes.n. isani disponunt: ꝛ hi. Et iste qdē egritudies ꝯueniũt ꝯueniētia gñali. fiunt enim ex hũorib⁹ adustis denigratis nãe horridis ptē mētalē ipediētib⁹: spãliter tñ iter eas magna existit diuersitas: ꝛ pcipue in cã ꝛ in accñtib⁹ magis: qꝛ melia causat: ex cholera nigra nãli adusta: ꝛ ex alijs hũorib⁹ ēt cū p adustionē ad meliaꝫ ꝯuertunt in nãlem: qð rarius in flate cõuenit. Mania aũt fit solū ex adustiōe melie inãlis ꝛ cholere rubee: ꝛ ppe subtilis. Differũt ēt in accñtib⁹: qꝛ in melia est qes: ꝛ taciturnitas: mētis corruptio: ꝛ timor: ꝛ pusillanimitas. Uñ Gal. in 5° de acci. ꝛ mor. nece est vt melãcholici timorē habeãt: qꝛ rē vñ timor nascit sp iterius secū portãt. In mania vo ē lupinosa ferocitas. mouent.n. velut demones cū clamore ꝛ rixa maxia alios sepe pcutientes ꝛ hõ ex hũanitatē opantes. ¶ Propter qd Arist. hũores noiat in plali: cū dictū sit sm ei⁹ sniaꝫ: solū sanguinē eē hũorē. Dicēdū vt pus in.4. pble. qm̃ Arist. loqt s3 snias medicoꝝ. h aũt dðm nomē hũoris multis modis accipi. aliqñ.n. sumit cõissime pro ol hũido siue cõposito aut simplici. Uñ Ouið. dulcis humor.s. aqua satis maturis frugib⁹ imbris. alio mõ accipit cõiter pro hũore ꝛ hũiditate: ꝛ sic accipit Aui. p° cañ. fen pma. cū dicit. Et que sunt nõ superfluitates sunt humores ꝛc̃. sumit ꝛ 3° mõ stricte pro humore solaꝫ. vñ Aui. ibidē. humor est corpus humidū liqdũ ꝛc̃. Acci

Melia apud medicos.

Melia qd sit.

Mania qd sit.

plitur 4° strict' pro búore bono solú. Uñ Auic. 12. de aia-lib'. bumor est corp' búidú cuirés: 2uertiř ad bonú. acci-piř ⁊ alio mó pro bumore nãlissimo búte ppriã rónem nutriédi: ⁊ h mó solus sanguis est búor ⁊ nutrit: fm Aris. ⁊ Cómé. Et est adbuc sciédú fz Gal. in afo. q quecúq3 de mutatióe tépoꝝ dixit Yp. ad loca téperata ⁊ babitabilia itédit q̃lia süt illa que süt mediocria i meridie: septétrio-ne: oriéte quoq3 ⁊ occidéte recta linea equalr distãtia. ma ri vo finita ⁊ ppingora: vtpote littora ⁊ pelagalia q̃lia süt loca que iter ebouz Yp. ⁊ cbnidiam: cuius locoꝝ distãtia circa. 4. milia sunt miliaria. Et que velut in Babylonia ⁊ egypto sunt pretermissa: qꝛ illa vltra mésurá frigida sunt ⁊ bumida: bec aũt calida ⁊ sicca nimis.

¶ Problema. XIII. Antiqua.

Propter qd pmutare aquas morbidũ aiunt eẽ: aeré vo nó. Quia h sit nutri-méntú: ⁊ búres ⁊ vnétes aq̃ descédũt: aere aũt nó. Amplius aq̃ qdé multe spés süt differétes fm scipsas: aeris aũt nó. Quare ⁊ bec est cã: in aere qdem fere idem accidit fieri ⁊ recedentes: in aquis aliter: pp qd bñ videť mor bida aque mutatio esse. Noua.

¶ Cur mutationé aq̃ꝝ graué: aeris vo nó graué eẽ affirmát. An q aq̃ corporib' alimento é: quo iã babito cópletoq3 pegrinamur. Aer aũt nullo se exbibet aliméto. Aquaꝝ tñ gñã mlta ⁊ varia p se sunt: aeris minime. Itaq3 h ét cãe eẽ pót: qppe cú peregre ét pfectis i celo qdé ppe codé: in aqs aũt varijs versari eueniát: quapp aq̃ mu tationé graué eẽ recte putatum est.

Ostéso q mutatio tépoꝝ vľ aeris é egritudialis: osté-dit bic mutationé aq̃ eẽ egritudinalé cópará-do eã ad aeris mutationé: ⁊ p in vli 2° in spãli. ibi 2° in. 16. pble. p° itez in duas. p. n. cóparat mutationé aq̃ ad muta tioné aeris. 2° ad mutationé ciboꝝ. ibi 2° in 2° pble. Pro-ponit ğ dubitationé dicés. ¶ Quare é q pmutare aquas sic dicüt medici i bibédo eas é egritudiale: aeré aũt trásmu tare nó é egritudiale. ¶ Deide [Qꝛ bec.] Soluit: ⁊ diuidit in tres. p. n. ponit vnã solóné dicés cãz eẽ qm aq̃ sit nobis velut eẽt nutriméntú. facit. n. p mébra nutriméntú tráſire có miscédo ip3 ⁊ ét reddés bomogeneú: q̃ quo cedat in nutri méntú: ⁊ quo nó dictú est alibi sufficiéter. facit. n. nutrire ⁊ nó nutrit ipa. Uñ dič q búres nutriméntú iã itra se assum ptú: q̃ ad digóné pam ⁊ 2am: ⁊ ét q̃ ad 3am vnétes illo: faciunt ipm descédere ⁊ ipgi p mébra ⁊ adberere mediáte aq̃: qd de aere nó 2tigit: nó. n. assumiť in ciboꝝ admixtióe ipel-lés ipsos p mébra. ¶ Nónm sič pót colligi ex dictis Aui. p can. fen p°. aq̃ duplex est iuuaméntú: vnũ qꝛ fač penetrare cbilú in stõcbo ⁊ in itestinis supiorib' existé: in venas me seraicas: q̃ süt vene pue subtiles ptése a stõcbo ⁊ itestinis ad epatis 2cauitaté: ad eã pdictú cbilú attrabétes. aliud é q in stõcbo pmanés ipsa pmiscet grossuz terrestre ciborũ cú subtili aereo: ⁊ sit vnú: qd ⁊ postea meli' cóprebédiť a vtute retétiua ⁊ digeriť a digestiua. Et nó é absurdú dicé: q postq̃ ps aq̃ sitatis tráſiuerit vias epatis ⁊ in vesicã de-uenerit: q ipsius aliqd retineať adbuc i mébris faciés pe netrare nutriméntú cú igrossať in puas coágustatióes ve-naꝝ: q̃usq3 mébris adbereat: q̃ ⁊ postea isensibilr expira-tióe aut sudore emittiť extra. ¶ Deide [Amplius.] Dič 2° ponit aliã solóné dicés: h ét eẽ: qm plime süt spés vel mo-di aq̃ fm scipsas magis: qꝛ alia est dulcis: alia amara: q̃dã salsa: itidé alia leuis alia grauis: item alia grossa: alia subti-lis: alia turbida: alia clara: alia media: sic qdez pót exponi: nó tñ aq̃ de se vere dz bře pdictas dñas: imo puras q̃lita-tú pmas: cú sit corp' simplex: pp qd addidi fm scipsas. s. magis: qm süt alie ci' spés q̃ nó videnť ipsi sic fz se iesset vt qꝛ alia fontalis: alia paludosa: alia puteal ⁊c. Sz in aere nó repiunť tot diuersitatũ modi: cú sit formalior aq̃ ⁊ mi-nus diuersificabilis ⁊ mãlis. videm'. n. q quáto maior sit ad supiora ascésus plus 2tigit in entib' iuenire de forma-litate ⁊ min' de mãlitate: vñ iter simplicia ignis é forma-lissimú corporꝝ: ⁊ terra mãlissimú: ⁊ io ifert ét vnã cãrum eẽ: q̃re mutatio aq̃ ⁊c. Qd declat dicés. in aere nãq3 cótin git q q̃si pmaneat fere vn' aer codé mó: nó diuersificat' differétijs ap. s. recedétes ⁊ apud illos ad quos accedit: sed in aqs 2tingit ab h diuersũz sič declatú existit. Dicit autẽ fere castigádo illud dcm. aeris aũt nó: eo q i aere est etiaz diuersitas aliq̃: ⁊ si sit modica: cú sit infra igné formalissi-mú corporꝝ: qd ⁊ p ly fere isinuauit. Et fortasse illic. Qua-re ⁊ tertiã qs adduceť solóné: vt dicať: q̃re ⁊ ista ét est cãe qm 2tingit in aere fieri illud idé: qd accidit facere recedé tes a nobis qm modicú stãtes nobiscú recedét statim: ita aer cito aduenit subintrádo ⁊ recedit sul subtilitate: sz aq̃ assúpta iteri' diu gescit. Istud tñ ⁊ si vitaté bz: ltře tñ ⁊ mó derogat Ari. p ly q̃re ⁊ ly idé: ⁊ io reuertor poti' ad itellm priozé. ¶ Deide [Propter qd.] Dič 3° ifert 2nẽ pncipalr itentã pdictaꝝ solonú dicés: ⁊ io bñ appet dictú eẽ ab an-tiqs q mutatio aq̃ sit egritudialis: nó aũt sič mutatio ae-ris ⁊c. ¶ Nóndú ad isti' dubitationis vificationé: q aut sit cóparatio aeris pestiléntialis in suba vel cóplone ad ipas aq̃s róne mutatióis aut nó. si sič: dico idubitáter q dete-rius est nocuméntú mutatióis ad talé aeré q̃ aquaꝝ: subi-to. n. vadés ad cor iterficit: sič visuz est padue i aptióe pu-teoꝝ ⁊ cauernaꝝ: silr h est videre i febrib' pestiléntialib': sič dcm é in 7° pble. si aũt nó sit pestiléntialis in suba vľ có plexióe: aut totalis mutatio aeris sit de extremo climatú in extremú: vt ex idia in scbotiã vel sclauoniã: ⁊ tunc dico itez bõ mutationé aeris maxie subitã deteriozé eẽ muta-tióe aquaꝝ. Uñ Aui. p. can. fen pma: loqués de tépaméto climatú ait. Corp' idi si fm cóplone sclaui q̃lefiet aut ifir mabiť aut morieť ⁊ c2: aut nó sit pmutatio aeris adeo to talis ⁊ extrema: sz ptialis ⁊ ppinqua: vt cú aliqs se trãsmu tat de vna puintia affini in aliã: ⁊ vlr de loco ad locú pro-pinquú: sič appet cú qs ex picardia se trãsferret i flãdriã: vbi pessime sunt aque: ⁊ h mó vi mibi q fmo verificeť Arist. de quo dictú est amplius in alia scriptura. Et iste q̃-dé trãsmutatióis modus cã breuitatis deicceps taceať.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

Propter qd magis aq̃ q̃ ciboꝝ muta-tio egritudinalis: qꝛ plim cósumimus aquã. In cibis. n. existit ⁊ pulméntis ⁊ in potu plurima aqua. Noua.

¶ Cur ciboꝝ mutatio min' q̃ aq̃ grauis occur-rat. An qꝛ plim aq̃ cósumimus. Nã ⁊ in pane ⁊ obsonijs ⁊ in potu aq̃ vsus plurim' est.

Núc 2uertit se Arist. ad cópandú silr vnã ré nó nãlé c' ps igrediť i viã pot' ⁊ alia cibi. Proponés itaq3 p mir' dič. ¶ Qr é q pmutatio aq̃ magi nata é cãre egrit q̃ mutatio ciboꝝ. ¶ Deiñ [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ dič istd ac-cidere: qm aq̃ plim vtimur 2sumédo eã necẽitatib' nřis q̃ vtamur cib. Et declat: ipa. n. existit i cib ét siccis nã ⁊ arte: qm aliq̃ 2cedúť 2dita sič pãis legumia ⁊ bõ sicca: fruimur ipa ét i pulmtl. i. i cib liqdis brodialib' dcoq̃ndo ipos i ea ⁊ infeula ide cóponédo. silr vtimur i magna q̃ti' aq̃ potũ-

Modi aq

Tot mōte in aere in cōueniře,

do cā:eo q ipsaꝫ multotiēs bibim⁹ purā:sic ea vtunt̄ sarra
ceni. Aut potꝰ nr̄ est plurime cōmixtiōis ipsiꝰ:in terris eni
Ari. qꝛ vina fortia erāt:bibētes ēt vinū mltū admiscebāt
aq̄. vn̄. 4. de gene. aialiū. Quin ⁊ iter terras ⁊ aq̄s interest
eisdē de cāis. Qualitatē. n. q̄dā potissimū recipit ⁊ alimē
tū ⁊ dispō corpis ex tēpamēto aeris ꝯtinētis ⁊ sibi igredie
tis:sꝫ pcipue ex alimōia aq̄. vsus. n. hꝰ plimꝰ ē atqꝫ in oibꝰ
Aq̄ crude qd̄ cāēt. aq̄ alimēto est ēt siccis. Quāobrē aq̄ crude ⁊ fride aut ste
rilitatē aut ptū femineū faciūt:⁊ h̄ ꝯmo dilucidat ēt ante
riꝰ plixiꝰ. Sic vtiqꝫ vtēdo cibo vtimur ēt aq̄ ipsi inexriti
vtēdo potu vtimur aq̄ : ⁊ nō eꝫ qd̄ vtēdo potu vtimur ci
bo:cū aq̄ nō cibet:pp qd̄ reddit̄ nobis valde ꝯsueta:muta
re ṽo ꝯsuetudinē ē valde nociuū ⁊ molestū:sic scribit̄ i se
quēti pble ⁊ ab Almā. ⁊ ēt ab Hip. in. z. regi. acu. pp qd̄ si
aq̄ q̄ vtimur fuerit praua:mltū poterit ledere. ⁊ iō medici
⁊ pcipue arabes vehemēter studēt aq̄s rectificare pꝰ aerē.
Et pōt talis rō h̄ cōponi. Qd̄ sepiꝰ pmutādo occurrit cor
pori nr̄o:magꝭ ipꝫ imutat alio n̄ sic occurrēte:dū sit fortio
ris poᶜ aut eq̄lis alio pmutāte:sꝫ h̄ ē in aq̄ ⁊ nō in cibo. q̄
re ⁊c. ¶ Nōnᵐ est q q̄uis cibꝰ ꝯuertat̄ in hūorē ⁊ mēbrū
⁊ nō aq̄:eiꝰ tn̄ mutatio n̄ tm̄ ledit. nō. n. nā ipꝫ attrahit ni
si expoliatū exn̄eis q̄litatibꝰ valde. Cibꝰ. n. nutriēs ē denu
datꝰ ab oi q̄litate excellēti ꝯm Gal. in zª ptiª afo. ⁊ sic oino
p tpe ei assilat̄. In aq̄ ṽo qꝛ nāe itētio nō ē eā icorporādo
corpi assilare:nō fit eiꝰ talis depuratio purū ab ipuro seq̄
strādo. Itē aqua subtilis citiꝰ penetrat pp qd̄ magis ledit.
¶ Attēdēdū q si Isaac dicat i dietis vliꝰ ⁊ i lib. elemētoꝝ.
q simplex nō agit i cōpositū sic cōpositū i cōpositū:tn̄ qꝛ
aq̄ corpi sepe ⁊ velociter occurrit:⁊ qꝛ talis nō est aq̄ sim
plex oino. iō pōt maiorē imutationē cibo corpi cāre. Am
Nō simplex agit super compositū. plius aq̄ magis pmutat cū magis sit exn̄ea ⁊ remotior pn̄
cipijs nre gn̄onis ipsis cibis:eo q corpꝰ nr̄m sit cōpositūꝫ
cibis ꝯsilē:de hac tn̄ rōne posset quis ꝓteruire.

¶ Problema. XV. Antiqua.

PRopter qd̄ asit mutatio egritudialis.
Aut qꝛ ois qdēꝫ mutatio ⁊ tpis ⁊ eta
tis bn̄ mobilis ē:bn̄ mobilia aūt extre
ma vt ⁊ pricipia ⁊ fines : sicut ⁊ nutri
mēta alia exn̄tia adiuicē se corrūpūt:h̄ qdē mō:
hec ṽo nōdū ꝯglutinata sūt. Amplꝰ queādmo
dū diuersus cibꝰ egritudinalis pturbabil' erit:⁊
nō vna digestio. sic accidit mutātibꝰ aquā diuer
so potꝰ vti nutrimēto:⁊ tale nutrimētū pricipa
liūs sicco ē ēt plurimū eē. Ex ipsis his cibis hu
midū fieri nutrimentum. Noua.

¶ Sꝫ cur cibi ⁊ aque mutatio grauis sit. An q
ois mutatio ēt tpis ⁊ etatis motu facilis ē. Ex
trema nāqꝫ gn̄is cuiuscūqꝫ moueri facile pn̄t:
q̄o ⁊ principia ⁊ fines. Ergo ⁊ cibi q inter se
distāt corrūpere seinuicē q̄unt. Quippe cū aut
nup aut nōdūꝫ adheserit q p̄cesserat. Ad hec vt
variꝰ cibꝰ grauis est:turbulēta. n. nec eq̄lis cōco
ctio eiꝰ agit̄. sic i his accidit q aquā mutarit. s. vt
varie potiōis vtant̄ alimēto:estqꝫ id alimēti ge
nꝰ q̄ꝫ siccū valētiꝰ:qm̄ plim est. Exqꝫ cibis ipis:
nō nisi quātū dilutū est:vim hꝫ enutriēdi.

QUoniā multotiēs suppositū ē mutationē cāre egri
tudies:itēdit h̄ illō approbare : ⁊ ōndere de
qua mutatiōe vificet̄ illō ⁊ de qua nō. Propōit ḡ p̄ dicēs:
q̄re ē q mutatio a p̄ori existētia nata ē iduc̄e egritudiem.
¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ p̄ ōndit mutatōes tpis etatis
loci ac ciboꝝ eē egritudinale. zº mutatōes aq̄. ibi zº [Am
pliꝰ.] Dic̄ itaqꝫ h̄ ꝯtinḡe mortē cū sit grādis ⁊ subita : qm̄
mutatio tpis etat' loci ⁊ ciboꝝ ē qdā bn̄ mobile:⁊ expo
nit qd̄ sit bn̄ mobile dicēs:aliqd̄ dr̄ bn̄ mobile ꝯm extrē
aliqꝰ in q̄ ꝯstat mutatio:⁊ hec ē mutatio ꝯꝫ pn̄ᵒ ⁊ fines. talis
eni ē bn̄ mobil' mutatio n̄ ledēs. Mutatio ṽo q̄ fit ꝯꝫ meᵒ
nō ē bn̄ mobilis sꝫ praue ⁊ ledēs:eo q mutās nō hꝫ affini
tatē ad id qd̄ mutat. exēpli grā. ponat̄ q nūc simus i fine
hyemis dico q n̄alr tpibꝰ se hn̄tibꝰ hec mutatio ē bn̄ mo
bilis ⁊ nō grādis ⁊ subita:qꝛ est mutatio extremoꝝ ⁊ pnci
pioꝝ vt finis hyemis ad pnᵐ veris:q̄ qdē sit sibi i nā ppin
qua. Mutatio āt ꝯꝫ meᵒ q̄ ē magna ⁊ subita ⁊ male mobil'
est qn̄ existe hyeme ꝯꝫ meᵐ fridū ⁊ hūidū vt ē ipsiꝰ nā sta
tim mutat̄ ad pnᵐ alteriꝰ tpis aut ad meᵐ vel in finē: vt si
hyems mutet̄ subito de frido ⁊ hu. i calꝫ ⁊ sic. iterdū. n. cō
tingit ⁊ ꝯꝫ totū tps ⁊ ꝯꝫ ptē. Un̄ Auic̄. can̄. Fen. z. Est qdē
ex diebꝰ q ē vernalis:q ē estiual':⁊ ex eis ē q ē autūnalis q
vna vice calefit ⁊ alia ifridat̄. Et silr ē de etate ⁊ loco ⁊ ci
bis. vt si qs paulatine mutet̄ de pueritia ad iuuētutē nō le
dit̄:sꝫ ē mutatio mobil' paulatiā. si aūt. de medio. s. pueri
tie mutet̄ pp ifirmitatē aut aliō ad senectutē alioᵒ tal' erit
mutatio grādis subita ⁊ nō bn̄ mobil'. ¶ Deide [Et nutri
mēta.] Dic ōndit q̄ sit nutrimēti mutatio bn̄ mobilis ⁊ q̄
male:⁊ dic̄ q nutrimēta q̄dā p se simplr pmanētia pclusa
qn̄ postea fuerūt ꝯiūcta adiuicē i stōcho vl ex p artificiū:
vnoᵒ pn̄t eē talia ⁊ tali ꝓportiōe assūpta:q seiuicē corrū
pūt:⁊ alioᵒ pn̄t sic cōponi ⁊ assumi:q: nō se destruunt:imo
potiᵒ vnū alteꝝ ꝯseruat:i qbꝰ pōt ordo assignari:sic in tpe
⁊ etate. ¶ Propter qd̄ nōnᵐ q ciboꝝ silr ⁊ mediciaꝝ q̄dā
sūt q̄ cū ꝯiūcta fuerit adiuicē:⁊ si sint laudabilia i se com
mixta corrūpunt̄ ⁊ exn̄eant̄. Et h̄ qꝛ ppetates illoꝝ singlr
adiuicē nō ꝯcordāt aut n̄ sigillāt. sic laudabil' ē admixtio
farie ordei cū amigdal' ⁊ zuccharo:⁊ cepaꝝ aut allioꝝ cū
fabis ⁊ cucurbit'. Illaudabil' ṽo cōpō ē dulciū cū acetosis
Cibos q̄rūdā ꝓhibito. vl acut':vl amaroꝝ cū dulcibꝰ. Un̄ Aui. i. can̄. Fen. 3. Ex
pimētatores idi ⁊ alij dixerūt q lac cū acetosis nō ē edēn
dū neqꝫ pisces cū lacte:qm̄ ad egriᵉˢ pducūt pniciosas sic
lepra. Corrūpūtqꝫ se silr itra:aut qꝛ nō sigillāt hn̄tes iter
se ꝯuēiētiā specificā:aut si hēbāt ⁊ in se laudabilia existē
bāt:pctm̄ ꝯtigere potuit aut ex pte q̄titat' vl q̄litatis:aut
tpis seu ordis:vel artificij. vn̄ Aui. ibidē dic̄ q cibaria di
uersa ⁊ mlta a duabꝰ ipediūt̄ ptibꝰ:vna ē pp diuersitatē i
digerēdo:qm̄ idigeᵐ cōmiscet̄ digestio. sic ēt tāgit Ari. statī
ibi [Amplꝰ.] Itē hō plꝰ ex eis cōedit q̄ ex vno cōederet
cibario. silr accidit medicias vnoᵒ cōmixtas ⁊ vni corrū
pi. alio ṽo mō ⁊ alteri ꝯfortari. sic dicit Aui. 4. can̄. Fen. i.
aq̄ ordei corrūpit̄ admixtiōe syrupi acetosi:nō aūt corrū
pit̄ admixta feniculi radice siue apij. Un̄ Jo. Mesue. i p̄
de ꝯsolatōe pharmacoꝝ simpli. dic̄ scamōeā iflāmat̄:cor
pꝰ dissolut̄ ⁊ mēbra laxare atqꝫ cor debilitare. crystallus
ṽo p oppᵐ ifridat:gallia cōgregat dissoluta:⁊ cor cōfortat
ambta:nō tn̄ hec sil' ꝯdigne miscent̄ scamonee cū nō sigil
lēt sibiinuicē mixta. ⁊ iō vnū nō ꝯseruat aliō corrigēdo:sꝫ
qd̄ optie scamōeā sigillat:q̄ si oia nocumētoꝝ eiꝰ remouēs
est mirabolanꝰ citrinꝰ. Tūc itaqꝫ reuertēs ad ꝯmonē Ari.
Diuisio mutationū. dico ex eiꝰ v̄bis mutationis distinctionē talē. Mutationū
q̄dā ē paulatina ⁊ bn̄ mobilis:q̄dā ṽo subita ⁊ male mobi
lis:⁊ hec ē sꝰ de q̄ dcm̄ ē supra. 8. pble. Ois mutatio vehe
mēs corrūpit corpa:⁊ sic ē de mutatōe tēpoꝝ etatū:⁊ alijs
silr ⁊ ciboꝝ:qm̄ vnoᵒ ꝯcreta ⁊ vni se corrūpūt:alio qdē al
teriqꝫ se ꝯseruāt. ¶ Deinde [Amplius.] Ostēdit q muta
tio aq̄ sit egritudialis ex mutatiōe cibi h̄ declando : qꝛ sꝫ
vt dcm̄ ē maiꝰ qs nocumētū icurrat ex mutatiōe aque q̄

cibi⁊q̄ꝛ taꝫ mutatio cibi in vna ēt cōmestiōe crebrioꝛ est
⁊ velocioꝛ q̄ꝫ mutatio aq̄.iō ex mutatiōis cibi nocumēto
q̄ñ fuerit male mobilis declaꝛ mutatiōis aq̄ nocumēta.⁊
dicit ꝙ sic diuersitas mutatiōis in cibo est iducēs egritu-
dines eo ꝙ turbaꝛ digestio ⁊ corrūpiꝛ:⁊ vna nō fit vt idu
cāū ē ꝑ Aui.eodē mō accidit i mutatōe ⁊ diuersitate aq̄ꝝ:
cū tales vtanꝛ vtēdo ipsis diuersis nutrimēto.i.velut nu-
trimēto qđ ē simplex pot⁹: q̄si.d.ꝙ vtunꝛ diuerso potu ꝗ
pot⁹ vel qđ velut nutriᵐ ē ꝑncipalius ⁊ potēti⁹ sicco.i.cibo
spisso ⁊ terrestri.Et expōit ꝑncipali⁹ dico i plimis eē:⁊ in
plimis modis igredi corp⁹ sic dcm̄ i.13.ꝓble.Et declaꝛ qꝛ
ipꝫ nutriᵐ ⁊ grossiuꝫ ex cibis ipsis ꝯueīt fieri hūidū ⁊ sub-
tile ligdū ex ipsa aq̄:⁊ ꝑ hoꝝ mutatōes reliquoꝝ inuit au
dire.⁊ h̄ gdē s̄mo Arist.ols fundaꝛ sup illō veteris Hip.
2ᵒ ꝑti⁹afoꝛ.Euacuare s̄m multū ⁊c̄.Et scias ꝙ gs fortasse
incipiet istā scđam ꝑtē illic.Et nutrimēta alia:⁊ ꝙ tot⁹ ser
mo de diuersitate ciboꝝ qūo se corrūpūt ⁊ qūo nō fit vt
ex hoc habeaꝛ qualiter mutatio aque sit egritudialis:ita
ꝙ in cibis nō itendaꝛ tm̄ mutatio sꝫ diuersitas:⁊ multitu
do magis:⁊ ꝙ illud silitudiarie sit dictū. ¶ Nōndū sicut
dicit Joānitius triplicē eē pot⁹ manerię.Est.n.ver⁹ potus
ꝗ simplr est potus sicut est aqua:⁊ pot⁹ ⁊ cib⁹ vt vinum:⁊
potus vel potatio vt syrupus vel aliud liquiduꝫ cōtra ali
quā discrasiaꝫ:quoꝝ primū Arist.nunc intendit.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

PRopter qđ mutatiōes aq̄rū hñtib⁹ pe-
diculos faciūt multos hīc. Aut qꝛ indi
gestio facta humidi ꝑꝑ turbationē que
fit ꝑꝑ diuersitatē aque frequēter ꝑmu
tantib⁹ humiditatē facit:⁊ maxime in apto exi-
stēte loco:cerebrū aūt humidū est: ꝑꝑ qđ ⁊ ca-
put semꝑ maxie.ostēdit aūt ꝙ capilli isunt ma-
xime in ipso. Humiditas aūt loci hui⁹ pediculo
rū factiua.ostēdit aūt ⁊ in pueris:humidi.n.ca
pitis sunt. Et multotiēs aūt coizā patiunꝛ aut
sanguinē faciunt fluere:⁊ pediculos plures ha-
bent:qui in hac etate sunt. Noua.

¶ Cur mutatōes aquaꝝ faciūt:vt pediculi i qb⁹
hēri possint multi hēanꝛ. An ꝙ humoris crudi
tas:quā ꝑturbatio illa cōmittit:q̄ ex aque vario
vsu i crebra cōmutatiōe redūdat:hūoꝛis creare
copiā pōt:ꝑsertiꝫ loco hūoꝛi opportunioꝛe. Ce
rebrū aūt nā hūidū est:q̄re caput maxie ꝑpetue
humet:cui⁹ rei idiciū est: ꝙ pili in h̄ potissimuꝫ
exeunt: huius aūt loci vis ad ꝓgenerādos pedi
culos apta est:pꝫ h̄ in puerili etate. Caput eteni
pueroꝝ madet abunde:⁊ sepe aut grauedine cō
flictaꝛ:aut sanguinis profusione. Quinetiā pe-
diculos plures illa etas habere solet.

Hic ostēdit Arist.ꝑticulr ꝙ mutatio aquaꝝ sit egritudi
nalis cū ondēerit illud in vsi. Proponit dicēs. Uñ ē
ꝙ mutatōes facte circa aquas multiplicāt pediculos ꝑūs
hñtib⁹:silr nō hñtib⁹adducūt:⁊ h̄ siue sit mutatio aquaꝝ
potādo eas:aut seipsos lauādo ⁊ ifundēdo. Uñ Arist.in.5.
de histo.aiali.dicit. Fiunt aūt pediculi magis q̄ñ ꝑmuta-
uerūt aquas qb⁹lauanꝛ gcūqꝫ hñt pediculos eoꝝ que la
uanꝛ. Deide[Aut qꝛ.]Soluit ⁊ itēdit talē rōnē. Dis indi
gestio alicui⁹hūidi exnei facta ꝑ turbationē ⁊ corruptōeꝫ
ciborioꝝ in digōne:que gdē turbatio cātur in ꝑmutātib⁹
aquas frequēter ꝑꝑ diuersitatē ⁊ etherogeneitateꝫ ipsius
aq̄:causat hūiditatē supfluā in corꝑe toto:⁊ maxie in loco
exīte apto vt in eo talis supfluitas cāeꝛ. Tūc posita maio
ri tāgit minorē h⁹ rōnis illic[cerebꝝ ⁊c̄.]d.sꝫ cerebrū ta-
lis est loc⁹.ꝗ ⁊c̄. Qꝛ aūt sit loc⁹ apt⁹ declaꝛ:q̄ꝛ est hūidū:⁊
ꝑꝑ ei⁹ hūiditatē cetere capitis ꝑtes reddunꝛ hūide valde:
sicut est videre oculos ⁊ linguā ⁊ cetera eius supflua. Qꝛ si
Arist.2ᵒ de ꝑtib⁹ aialiū dicat cerebrū eē siccissimū:itelligē
dū est ꝙ suba ei⁹ est exāguis oino:cū i eo nō sit vena neqꝫ
arteria nō tm̄ est hūiditatib⁹flaticis ⁊ sanguīcis ēt ꝑuatū:
imo ampli⁹ his abūdās hūidi fons in 2ᵒ ꝑti⁹ diceꝛ. Deīn
de[Ostēdit aūt.]Maīfestat ꝙ cerebrū sit hūidū ꝑ signuꝫ:
dicēs ꝙ h̄ ostēdiꝛ nobis ꝑ capillos exītes in ipso potissi-
me plēs ⁊ lōgiores q̄ꝫ in alia ꝑte corporis.hꝫ aūt huiditas
pediculoꝝ est gñatiua. ¶ Nōndū sicut dicit Arist.in scđo
de ꝑtib⁹ aialiū:ꝙ hō s̄m caput ē aialiū maxie hispidus.i.
capillosus:⁊ h̄ ꝑꝑ hūiditatē cerebri ⁊ ꝑꝑ suturas seratiles
aderes dictas arabice.vbi eniꝫ est multū calidū ⁊ hūiduꝫ
necesse est illic fieri plurimā euanescētiā ⁊ euaporatione.
Itidē sunt scđo ꝑꝑ auxiliuꝫ:vt ꝓtegāt ꝓhibētes excessus
caloris ⁊ frigoris. Deinde[Ostēdit aūt.]Manifestato ꝙ
hꝫ hūiditas causat pediculos: silr manifestat h̄ in pueris
maxie ꝯtingere:dicēs ꝙ ꝑꝑ h̄ ostēdiꝛ nobis in pueris ma
xime fieri pediculos:eo ꝙ eoꝝ caput ꝑꝑ cerebꝝ est vehe-
mēter hūidū:qđ ostēdiꝛ:q̄ꝛ ipsi multotiēs patiunꝛ cori-
ꝫā.i.distillationē reumatis ad subtilia foramia nariū. Itē
cū ēt moueanꝛ iordinate modicū vt scalpēdo vel ꝯtūden
do icurrūt fluxū sanguinis nariū:h̄ aūt nō eēt nisi humi-
di forent:sic itaqꝫ hūidi sunt hūiditate nāli:qđ tāgit ꝑ san
guinē:⁊ accidētali ēt ꝑ viā idigōnis potius cātā:qđ tetigit
ꝑ corizā.⁊ ꝑ ꝯñs cōcludiꝛ tales pediculos plurimos hēre
ꝑmanēte hac etate:⁊ maxie pueros flaticos s̄m cerebruꝫ.
Et iō mulieres plus viris pediculis abūdāt. ¶ Notāduꝫ
ꝙ per pueros possum⁹ itelligere totā ꝑmā etatē nati vsqꝫ
ad.25.annos vel.30.se extēdētem:vel melius:vt ꝑ pueros
itelligamus tēpus qđ est a natiuitate vsqꝫ ad.15.annos:il-
lo eniꝫ tꝑe ꝑꝑ hoc ꝙ caloꝛ fere suppeditatus existit a mul
tis hūiditatib⁹ plurimis sordib⁹ abūdant:ex qb⁹ pediculi
vermes ⁊ hꝫ generanꝛ. Reliquū āt tēpus vsqꝫ ad.30.an-
nos vocaꝛ adolescētia s̄m Haly.in ꝑma theo.diuidit eniꝫ
ꝑmā etatē in pueritiā ⁊ adolescentiā eas ꝑdictis terminis
determinās. ¶ Nōndū ꝙ si capilli sint sicciores ꝑtes cor
poris sicut dic̄ Gal.ꝑ de cōple.⁊ Aui.ꝑ cañ.fen ꝑᵃ.⁊ in via-
tico ēt dicaꝛ ꝙ a fumo crosso ⁊ calido qꝛ ex igneis ⁊ incen
siuis sunt hūoꝛib⁹:tñ mā eoꝝ ꝑmitus fuit humida ⁊ vapo
rosa valde:q̄ꝫq̄ꝫ intus illi acciderit adustio:⁊ aer exiccans
occurrerit ab extra.⁊ ꝙ ita sit ostēdiꝛ:q̄ꝛ in siccis cōplo-
nibus ⁊ etatib⁹ ⁊ frigidis vehemēter:aut minime aut pau
ci nascunꝛ. Unde Aui.4.canō.fen.7.capillus nascitur ex
vapore viscoso fumoso q̄ñ congelaꝛ in poris. ¶ Dubitaꝛ
de eo ꝙ dicit pueros pati corizā:cū ipsi a Gal.tertia ꝑticu
la afo.⁊ i plib⁹aliis locis:⁊ ab Aui.ꝑ cañ.fen tertia ponāꝛ
esse tēperati:qđ ⁊ optimū indiciū tactus isinuat. ¶ Dōm
ꝙ pōt dici quis duplr tēperatus:aut rōne operationū: qꝛ
sint ꝑfecte in specie illius:⁊ hoc mō pueri nō sunt tēpera-
ti.imo ꝑmo cañ.fen scđa numeranꝛ inter corpora neutra.
nōduꝫ eniꝫ ꝑpter supfluā hūiditatē ipsoꝝ habēt opatio-
nes ꝑfectas:cū eaꝝ itegritas ꝑfectio ⁊ po⁹ nostra ꝑficiēdi
eas nō fit nisi ꝑpter m̄stā siccitatē que nobis accidit sicut
dicit Auic.ꝑmo cañ.fen tertia.di ⁊ aliqs tēperat⁹ scđo mō
rōne q̄litatū ꝑmaꝝ in ipso cōfractaꝝ ⁊ h̄ actiuaꝝ vel pas
siuaꝝ.si passiuaꝝ rōne: tunc pueri adhuc nō vsquequaqꝫ
fūt tēperati cū supflue sint hūidi.si actiuaꝝ recte pñt dici
tēperati.vñ Aui.ꝑ canō.fen ꝑma.loquēs de nā pueroruꝫ.

Infantiū vo solū ab īfantia vsqz ad iuuētutez cōpl̄o fere in cal'itate tēperata: ⁊ i hūiditate fere supflua existūt. Sic itaqz ex his vitas in itellectu apparet eius omissis.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter qd a pleiade vsqz ad zephyrū: qui fm lōgas egritudines laborāt: maxime destruunt: ⁊ senes magis iuuenibus. Aut qr duo sūt corruptibilissima superabundātia ⁊ frigus. Uiuere enim calidū est. tēpus autē hoc ambo hec hz. frigida eniz est ⁊ humidissima hyems: reliquum autē ver est. Aut qr similiter qdem disponunt senibus laborantiū qui fm longas laborant egritudines. Et enim vtriqz senectus: lōga egritudo accidit: corpus enim vtrisqz siccuz ⁊ frigidū est: hoꝝ quidem per etatez: hoꝝ vo per egritudinē. hyems autem ⁊ gelu superabundantia est frigiditatis ⁊ siccitatis. Indigentibus autem ipsis modico influxu: fit sicut ignis in igne hyemis: ⁊ corrumpit propter hec. Noua.

¶ Cur a vergiliaꝝ occasu ad fauonū vsqz flatus hi potissimum pereāt: q morbo longo laborāt: ⁊ senes q̄ iuuenes potius. Utrū q summe ille itercūdi cause due adsint: frigus atqz excessus. Uita eniz calore fouet seruaturqz. Tēpus aūt istud ambo illa sortit. Frigidū enim ⁊ hyems tum acerrime viget: subsequēs enim tēpus ver est. An q qui vitijs laborāt diuturnis nō secus ac senes effecti sunt. Longus etenim morb⁹ quasi senecta iam adesse videtur. Ea nāqz corpora sicca ⁊ frigida sunt. Altera scilicet ob etatem: altera ob languorez. hyemem vo ⁊ gelu frigoris atqz humoris esse excessionem certū est. Quare fit vt cum vel paruo momento corpora pateant hyemis rigor quasi ignis igni iniungatur: atqz ita interimat.

Adhuc Arist. reuertit ad ipressiones q̄ fiunt in mutationib⁹ tēpoꝝ vt sit fmo ei⁹ sufficiens in illis. Et pmit⁹ more suo pponit dubitationē bipartitā dicens. Quare ē q illi q patiunt egritudies lōgas dictas a medicis chrōicas potissime nocent ⁊ corrūpunt maxīe ab illo tpe qd a pleiade. i. ab ortu pleiadis chronico q ē circa finē autūni vel circa pn^m Nouēbris sole exnte i oppo^o pleiadis s. nūc circa 19^m gradū scorpiōis cū dictū sit in 3° pble illā esse circa 19^m gradū tauri: ita q sole occidēte ipsa orit: cū pbatū sit in astronomia sp sex signa esse supra terrā ⁊ sex ifra. a pleiade dico vsqz ad zephyꝝ. i. ad ver. Est āt zephyrus vēt⁹ occidētalis collateralis fauonio vt appebit i 26ª pti^e. zephyꝝ aūt ver expono p silitudinē in vtrisqz repertā: est aūt trāsūptiōis silitudo fm doctrinā phi. 6. topicoꝝ: qm sic i vere ptigit aerē pmutari ad q̄dā tēperātiā ⁊ suauitatē: ita ⁊ in zephyro. vñ 26ª pti^e dicet q zephyr⁹ sit serenissim⁹ ⁊ delectabilissim⁹. Quare ⁊ Boe. i p de ⊃sol. ait. Mitis zephyrus reuehit frōdes quas spūs boree aufert. Dixit aūt egritudines lōgas ad drīaz acutaꝝ: que breues existūt: cū simplr in. 14. dieb⁹ aut ampli⁹ fm medicos in 40. terminent: quas qdē patiētes magis ledunt i reliquo tpe remanēte a zephyro ad pleiadē: ⁊ iuuenes adhuc ⁊ calidi magis senib⁹ ⁊ frigidis. ¶ Deide [Et senes.] Tangit aliam ptē dubitationis. quare senes vel seniores magis ledunt a pdicta mutatiōe iunioribus. Et scias q Hippo. in libro de aere ⁊ aqua vtcūqz tetigit hāc mutationē cū dixit. Cōsiderandū q3 ⁊ arturi ortū ⁊ occasuz pleiadis. his nāqz tpib⁹ morbi plōgant: ⁊ iam appuit hoꝝ expō verboꝝ in 3° pble. ¶ Nōndū grā hui⁹ q dicit laborāt: q triplex est labor. est. n. qdā q idē est qd fatigatio vel exercitiū itēsuz: de quo dictuz est in 2° pti^e afo. vbi idigētia nō opz laborare. Est ⁊ labor effect⁹ laboris q di labor absolut⁹ vel spontaneus: de quo in eadē pti^e. Labores spōtanei narrāt morbos ⁊c. Hic aūt labor fm Gal. ibidē triplr silr distinguit: vlceratiuus. s. cui⁹ cā praui existūt chimi. extēsiuus: cuius cā coꝝ est multitudo. est ⁊ tertius dict⁹ apostemosus q ex pdicta duplici cā ⊃iuncta ⊃surgit. Sed subdit his trib⁹ laborib⁹ labor quart⁹ dict⁹ arefactiu⁹ ab Auic. p can. fen 3^a. Est ⁊ qnt⁹ labor q idez est qd actualis egritudo seu passio aut dolor de quo hic Arist. est fmo. ¶ Deide [Aut] pmū soluit ⁊ diuidit in duas sicut duas remouet dubitatiōes. pmo. n. soluit ad pmā. scdo ad scdaz ibi [Aut qr.] Dicit ita q3 q iō corrūpunt qm duo iueniunt vehemēter corrūpentia. s. supexcessus hūiditatū ⁊ fridītas: qd declat: qr viuere est calidū qd opponit frigiditati paralyticāti ⁊ mortificāti: sicut dicit Auic. p^a pmi. ⁊ supple tēperamēto attinēs: qd excessiui opponit ⁊ supabundātie: ⁊ in h tangit maior sui sermōis. ¶ Deide [Tēpus aūt.] Tāgit minorē dicēs ista duo repiri in tpe hyemis. est. n. hyems frida ⁊ hūidissima: ⁊ h est qd dicebat supabūdātia ⁊ frig⁹. Uer vō ē reliquū tēpus ab hyeme: qr est calidū ⁊ humiduz sicut dr penultimo pblemate quarte pticule: mēsurate tn: qd erit videre. ¶ Notandū est q ver est calidū ⁊ hūidū: ⁊ iō cū vita fiat p calidū ⁊ humidū ver erit magis amicū viuēti q̄ hyems ⁊ autūnus. Qr aūt vita ⊃sistat p calm ⁊ humidū pz: qr ista ponunt vite pn^a. vt scribit in libro de causis lōgitudinis ⁊ breuitatis vite: qd declarat qm istoꝝ gnabiliuz ⁊ corruptibiliū pn^m gnōnis ponit calm sicut actiuū ⁊ hūidū passiuū. Similr ⊃seruat vita calido ⁊ hūido: qr viuens viuit mediāte alimēto: vita eniz est ⊃sistētia p alimētū sicut dr scdo de aia. nunc aūt alimētū in pn^o nō est simile: imo ⊃riū sicut pz pmo de gene. ⁊ corrup. ⁊ scdo de aia. Iterꝝ alimētuz distat ab alito iterius assumptū: ppter qd oportuit eē aliqd p qd fieret assimilatio ⁊ attractio ipsius ad mēbra: hoc aūt facit aia mediāte caliditate: qr calidi est assimilare remouēdo ⊃riū ⁊ attrahere vt pz 4° metheo. Oportuit sridē aliud eē in quo calor hic sustentaret cū p se nō possit manere: ⁊ ēt aliqd in quo ageret ad ⊃seruatiōnē sui fundamēti ⁊ ad salutē totius corporis: quoꝝ pmū est hūidū radicale. 2^m vo nutrimētale: pp qd bene dictū est vitā ⊃sistere i hūido. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit ad scdaz ptē qōnis cū h ēt approbādo ⁊ māifestādo solōnē pme ptis ⁊ dicit q iō senes vel seniores in antedicta dispōne tpis corrumpunt: qm patientes egritudines chronicas efficiunt sicut senes vel decrepiti: qd māifestat: qr egritudo chronica est sicut quedā senectus. corpora enim patientia egritudines chronicas ⁊ corpora senū ambo sicca sunt ⁊ frigida: differunt tn̄ qr corpora senū sunt talia ppter etatez eo q calor diu agens in humidū cōsumēdo p accidēs fere seipm extinguit: sicut patet p Aui. pmo canone fen tertia. Patiētes aūt egritudines chronicas hnt corpora sicca ⁊ frigida propter corruptionē humoꝝ naturaliū ⁊ euanescentiā calidi inati ab egritudinib⁹. Unde qr corpora patiētia egritudines maxie prauas disponunt silr senib⁹. iō Gal. p theg. tractatu cāꝝ docet admistrare easdē causas resumptiuas ⁊ enutricatiuas

Zephyrus qd sit.

Labor f.

Que ps corrūpant.

Uer magis appropinquat vite potius.

Tex. c. 41.

Quare corpora seni se hñt.

⁊ eruttricatiuas conualescentibus ⁊ senibus. ¶ Deinde [Hyems.] Ostensa ꝓportione vel preparatiõe patiẽtiũ egritudines chronicas ⁊ senũ: ostẽdit fortitudinez agentis dicens: ꝙ hyems est excessus in frigiditate ⁊ gelu in siccitate: ita ꝙ cũ ista supabũdantia ⁊ excessus fit multus: ⁊ patientes chronicas egritudies: vt senes vel seniores ꝓpter extinctionem vel debilitatez virtutis indigentibus ipsis: ideo q₂ indigẽt modico influxu ⁊ lapsu: eo ꝙ statiz eis infert nocumentũ sensu cũ occurrit: sicut.n.cuz ignis additur igni: cõtingit inflãmatio maior ⁊ cõsumptio: similiter cũ hyems ⁊ gelu bis occurrit augmẽtat̃ cõgelatio ⁊ siccitas: que qdez sunt potẽtia corrũpere corpora corruptioni preparata antedicta. ¶ Nõn^m est ꝙ hyems valde frigida videt̃ generare humiditatẽ ⁊ siccitatẽ: differẽter tñ: qbus eniz sine medio aduenit coartãdo humidũ ⁊ exprimendo causat siccitatẽ: vñ ẽt in tali tẽpore non eleuant̃ vapores: neqz fit pluuia: sed remanet aer clarus serenus: sicut tangitur in pmo metheo. deficit enim agens.s.calor eleuatiu^9 qđ in gelu ꝯstringit: generatqz humiditatem corporibus qbus obuiat medio interueniente sufficienti defensiuo: vt in corporibus carnosis: in eis.n.multiplicatur flegma ⁊ si per aliud vt tactum est in.10. ꝓblemate.

Cũ gẽ fit ex hyeme valde frigida.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

Ropter qđ in vlceribus que qdẽ in capite vlcera cito sanant̃: q̃ aũt in tibijs vix. Aut q₂ grauis hũiditas est: q₂ terrestris: grauia aũt inferius tendunt: q̃ qdẽ sunt sursum expurgabilia: ꝓpter id qđ tendunt ad inferiora. Inferiora aũt multa replent̃ supfluitate ⁊ bene putrescibili. Noua.

¶ Cur in plenis impurisqz corpib^9 vlcera capitis non magno negocio sanent̃: tibiaꝝ aũt egre. An humor coꝝ quia terrenus grauis est: graue aũt omne deorsum tendit. ergo superiora curari facile possunt. Qm̃ seorsum humor decesserit: inferiora ꝓpterea nequeunt: ꝙ admodũ excrescant ⁊ putredini pateant.

Hic vult Aristo. euellere dubitationẽ a mente discipuli. dixit eniz.16. ꝓblemate humiditatẽ pediculoꝝ generatiuã abundare circa caput: quapropter cũ humiditas superflua ꝓhibeat consolidationem: sicut dicit Gal. in.6. ꝑticula afo. crederet aliquis ꝙ solutio cõtinuitatis in ipso tardius sanaretur solutione ꝯtinuitatis in cruribus. ¶ Proponit igit̃ iuxta tenorem suum dubitationem bimembrẽ dicens que est causa diuersitatis consolidationis vlceris circa caput ⁊ tibias: vt ꝙ vlcera capitis cito sanant̃: vlcera aũt tibiarum tarde. ¶ Notandum est ꝙ vlcera contingit intelligere omnẽ solutionem cõtinuitatis: siue sit plaga q̃ est solutio ex recẽti tempore: vel vulnus siue vlcus qđ est ex longinquo iam habens saniem: siue attritio: siue excoriatio vel scarificatio aut scissura: de omni enim huiꝰ verificatur sermo: ⁊ si appareat illud in vlceribus verius magis saniosis. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit ⁊ pmo ad secũdam partem questionis: ⁊ dicit hoc esse: quia humiditas terrestris descendit ad tibias cum sint partes inferius situate. grauia enim nãliter tendunt deorsum nisi ꝓhibita sint. ¶ Deinde [Que quidem.] Soluit ad pmam partem questionis dicens ꝙ partes superiores vt partes capitis sunt bene expurgabiles emittentes superflua sua per multas vias vel regiones sicut dicitur in.4. ꝑticu. problemate 6°. vbi repetetur hoc idem ꝓblema: qđ fit ꝓpter os capitis qđ nõ est vnum: sed ex pluribus cõpaginatum: ita ꝙ scilicet suture serratiles interueniunt inter vnum ossium ⁊ aliud: ex quibus egrediuntur superfluitates cerebri: quibus egressis depuratur nutrimentum: ⁊ cerebrum remanet sanum: ⁊ ꝓpterea carentibus illis serratilibus suturis aut praue habentibus accidit dolor capitis maxie. ¶ Deinde [Propter id.] Tangit solutionem simul vtriusqz qõnis dicens: ꝙ ideo vlcera tarde sanantur in tibijs: eo ꝙ superfluitates terrestres graues petunt inferiora: ⁊ cuz tibie sint in loco inferiori merito replentur humiditate multa de facili putrescibili: ꝓpter qđ partes superiores vt capitis expurgate ab ipsa ⁊ cito eius vulnera sanant̃: ⁊ tibiaꝝ tarde per cõsequens. Triplex itaqz erit causa: quare solutio continuitatis capitis cito sanatur: pma quidem est: q₂ pars est euẽtabilis: digestiua remanens humiditatibus superfluis expurgata: ꝓpter qđ sequitur 2° ꝙ humiditas remaneat tẽperata apta condensari in saniem. 3°: q₂ calor remanet fortis ꝓportionatus sue materie. In vlcerib^9 autẽ pedum contrarium contingit.

Cũ sermone vlcere.

Quare vlcera capitis cito sanent triplex cã.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Ropter qđ si hyeme facta boreali: ⁊ vere austrino: ⁊ pluuioso estas valde sicca fiat: mortifer fit autũnus oibus: maxime aũt pueris: alijs autẽ dissinterie ⁊ quartane chronice fiunt in ipso. Aut q₂ moderata superueniente aqua estiuali infrigidatuz est humidũ bulliens in nobis ab alto q̃rum collecta est: in vere facto humido. si aũt nõ: pueris autẽ ꝓpter id ꝙ nã humidi sunt ⁊ calidi: superbullit passio: ꝓpter id qđ nõ ifrigidat̃. Quicũqz aũt nõ estate autũno quãtũ ebullit: superfluitates aũt si nõ cõfestim interimant circa pulmonẽ ⁊ arteriã facte: superius enim prime cõstituuntur: ꝓpter id qđ sub aere nos ꝯstituti sumus: ꝓpter hoc enim ⁊ obthalmie febribus prius fiũt in egritudinali estate. Si igit̃ nõ in superiorib^9 sicut dictũ est superfluitates ꝯfestim interimũt: descendunt in ventrẽ indigeste existentes. Hec aũt est dissinteria: ꝓpter id autem qđ nõ expurgatur a multitudine humiduni: ⁊ si quieuerint quartane fiunt saluatis. Indigesti enim hypostasis valde permansiua est: ⁊ contenta corpori sicut cholera nigra. Noua.

¶ Cur si post hyemẽ aquiloniã ⁊ ver austrinuz ac pluuiũ: estas sicca admodum fuit: ꝑniciosus oibus autũnus accedat: ⁊ pueris presertiz. Nã ⁊ ceteris difficultates intestinoꝝ febresqz quartane longe eo tpe solent euenire. An ꝙ si aq̃ mediocris per estatem incessit: quãtũ humoris collectum est per ver humiduni in nostris corporibus refrigeratum quiescit. Sed si non ita cõtingit: pueri qui suapte natura humidi ⁊ calidi sũt: vehementer eo feruescũt affectu: qm̃ refrigerati minime fuerint. Et si per estatem restiterint: autumno certe quorum humor vltra modum

seruerit corripientur. Excrementa vero nisi confestim peruenerint orta videlicet circa pulmonē atq3 arteriam. Supra enim primū consistunt: eo.s. q aeris tepori nostra corpora pateant: hinc enim lippitudines quoq3 pregressis febribus in graui estate sequi cōsueuerunt. ergo si non locis superioribus excrementa humorum exorsa: vt dictū est, primus interemerint: descendēt cruda ad ventrē: atq3 ita difficultatē3 creabunt intestinorum. At si pre nimia sui copia: humor excerni nequiuerit quartane bis oriuntur qui euadere mortem potuerunt: etiam si illud intestinorum vitium omnino quieuerit. Quod enim crudi humoris subtersedit: stabile firmūq3 vehementer modo atre bilis adheret.

Hic Aristo. reuertit ad ppositum. s. ad manifestandos effectus constitutionū tēporum: et ponit primo vnam cōstitutionem tēporum. in qua omnia fere tempora a sua egrediunt natura. Proponit itaq3 dicens: quare est q si fuerit hyems frigida: ver aūt calidum et humidu3: et tertia estas fiat multū sicca: autūnus consequens fit pestilentialis: nocumentum inferens omnibus: et precipue pueris: et adhuc pueris flegmaticis pncipaliter: alijs vo ab istis cōtingunt dissinterie in autūno: post quas quartane superueniūt lōge. ¶ Notandum q ista constitutio anni est cōtraria cōstitutioni anni saluberrime posite ab Hippo. in libo de aere et aqua. Et est q annus est saluberrimus qn fuerit ortus et occasus stellarum sicut debuerit: in autūno aque multe: hyeme vo pauce: neq3 serenū multū: neq3 frigidu3 plus, oportuno: vere quoq3 et estate aquarū tēperantia. Propter qd cū dispositio posita h ab Aristo. sit aduersa dispositioni naturali iā dicte: sitq3 in ea plurima subita mutatio et grandis, nō est mirū si sit inferens pestilētiā oib9 in autūno. ¶ Deinde [Aut ga.] Soluit. et diuidit in ptes tres. primo assignat causas: quare talis constitutio temporum sit pestilentialis maxime pueris. scdo assignat causam obthalmiarū: quas prius non expressit in questione. 3o reddit causa3 quare oib9 est pestilētialis. 2a ibi [Superfluitas.] 3a ibi [Si g.] Dicit igit hoc esse: qr aqua estiuali. i. in estate existente moderata. i. in modica quātitate. estas. n. supponit sicca. hoc aūt sic expono ppter qd da3 dictum Auicē. vt apparebit in fine: vel veniente sufficiēter ab alto. i. a parte superioris aeris: quātū. i. q quantitas ipsius aque fuit aggregata in vere: eo q ver suppositū est esse humidū pluuiosum et calidum: tēpore dico sic se habente humidū bulliens. i. calidum et humidū in vere qd estate debuit ebullire et causare febres siccitate estatis exiccante humiditatē dominantem vere in nobis cholericis. s. et siccis et senibus etiā supple: qr in eis tale humidu3 putrefactibile infrigidatū est et exiccatū: nō contingit estate fieri febres. Si aūt humidum qd h3 ebullire nō sit infrigidatum et condensatū: sed ebulliat ad putrefactionē: tunc contingit sup. tales febricitare estate: vel si nō eueniat aq sufficiēter ab alto. ¶ Deinde [Pueri.] Postq innuit q qdam debent egrotare et quidam nō declarat h dicens: q pueri qr sunt naturaliter humidi et calidi h9 passio superebullit in estate. i. cōtingit ex ebullitione humidi multiplicati in vere: febricitare ipsos in estate. non eni3 h humidum in eis aggregatum infrigidatur: ppter qd cum sint calidi et humidi resisterent siccitati estatis humidum exiccantis et frigiditatis rōne caliditatis: non contingit vt eorum egritudines ad autūnū procedant: imo in estate egrotant. Sed alij pueris oppositi ppter siccitatē et frigiditatē nō egrotant in estate: cum remittant calidum et humidu3 veris: et sic putrefactionē phibeant: tunc egrotant in autūno sm q vel inqtum in eis accidit ebullitio superfluitatū. intellige ergo sic hunc locū: qr prauus est valde. ¶ Deinde [Superfluitates.] Dat causa3 scdo obthalmiarum non expressarū prius: dicit q quādo h9 superfluitates non inducunt statim interitū suffocatione concurrēdo in pulmonē: aut cor: et sic apoplexiam faciendo sm q dictum est iuxta sniam Aristo. in. 9. pblemate; aut peripleumoniam inducendo vel in arteriam. i. in cannam pulmonis et via3 aeris squinātia3 causando. Uel potest dici q per hec verba intelligebat simplr catarrū suffocatiuum subito in cor labētē: nunc autem superfluitates facientes predictas egritudines primitus cōtinentur in parte superiori circa cerebrum: eo q aeri expositi sumus maxime sm cerebrum: aer eni3 per multas vias ei occurrit absq3 tegmine phibente. Similiter qr cerebrū est humidissimum et fumorum vaporosorū receptiuū; ppter qd in h9 estatis constitutione egritudinali: obthalmie accidunt ante febres, eliquata humiditate que erat circa cerebrum sicut est dictū in. 8. pblemate. ¶ Deinde [Si igitur.] Assignat alia3 causam egritudinum et primo dissinterie dicens: si itaq3 nō statim interficiāt h9 superfluitates superius causantes suffocationem in spiritualibus aut aialibus partibus: neq3 etiam obthalmias inducant: cum permaneant indigeste inobedientes virtuti expulsiue: hec. n. est digestio in nutritiuo vt virtuti expulsiue sit vnita et obediēs: materie motu quidem3 synthomatico mote decidunt in ventrē inferiorē et dissinterias inducunt. hec. n. dissinteria causant: qr nō expurgatur humidū ibi dimissum: sed remanet amnixtū superfluitatibus ferosis acutis: ex qbus ppter ebullitionē generatur flegma salsum et materia cholerica corrosiua. ¶ Deinde [Et si.] Assignat scdo causam quartanarum dicens q si contingat dictas dissinterias sanari: incurrunt quartanas post curationem dissinterie: euacuatum. n. fuit subtile et acutum in dissinterijs: et remansit grossum terrestre et flegmaticum; qd est materia quartane: hypostasis enim et residentia indigesti remanentis fit vehementer permanens adherendo: et ideo sic contenta nō extendit per corpus: sicut neq3 cholera nigra etiam naturalis ppter frigiditatem et ponderositatē suam. ¶ Et scias q h9 superfluitas sic cōtenta inextense per corpus est cōtraria superfluitati de qua erit sermo in fine sequentis pblematis. ¶ Notandū est q hypostasis differens est significatū sm differentes scientias a quibus cōsideratur. Apud. n. Boetiu3 in libro pdicamētorum. vbi distinguit triplicem substantia3 dicit: q hypostasis idem est q substantia que est mā: vsya idem est q substantia que est forma: vsyasis aūt est substātia composita. Apud theologos hypostasis idem est qd persona. vnde dicunt tres esse in diuinis hypostases et vnam essentiam vel nām. Apud vo medicos accipit pro impuro feculento residenti. vnde et melancholia3 dicunt hypostasim sanguinis: et hoc modo accipit hic hypostasis. ¶ Notandū est etia3 q illud pblema tangit ab Auic. primo can. fen 2a hoc mō: cum ver fuerit pluuiosum et meridiolane et superuenerit hyemi septētrionali: febres acute: obthalmie multiplicabuntur in estate: nāc solutio: sanguis egestio: et cā plurimū horum erunt reumatismi: qr flegma qd hyeme coadunatum fuit: ad foramina descēdet occulta: eo q ipm mouebit calor: et ppc in humidas hntibus cōplones: sic mulieribus: et multiplicabit putrefactio et ipsius fe. q si in aliquorum estate euenerit pluuia tpe quo canis eleuat et postea vētus venerit septētrionalis: bona fiducia habetur q resoluentur egritudines: et pp hoc expositum fuit supra moderate. i. in modica

Signa anni saluberrimi.

Nota cā danonem [?] sic.

Nota.

Causa cur dissinterie.

Mā quartane.

Hypostasis qd sit.

Apud theologos vō. a. ibo. opus 3m grecos in pbe.

Cāe morborum.

Signa salutis.

modica quātitate:qꝛ videt̄ ꝙ aqua sufficiens est cū conditionibus alijs egritudines remouere. Et tunc subdit q̄bus aūt plus nocet hoc tps: sunt mulieres pueri: ⁊ q̄ ex eis euaserint ad quartanaȝ deueniunt:pp humoꝝ adustionem: ⁊ qꝛ fiunt cinis: ⁊ post q̄rtanas puenient ad hydropisiȝ ⁊ ad dolorē splenis ⁊ epatis debilitatem:in senib⁹ aūt ⁊ in corpore in quo est timor frigoris est eius nocumentū paruū. ❡ Et nō ꝙ pp istud vbuȝ qꝺ dicit Aui. vltimo opȝ exponi illud autumnus mortifer fit oibus valde cōiter ⁊ quasi equiuoce ad pueros: ⁊ ad hꝰ senes ⁊ frigidos.

❡ Problema. XX. Antiqua.

Ropter q̄d si estas pluuiosa fuerit ⁊ austrina ⁊ autūnus: hyems morbida fit. Aut qꝛ vehemēter humida corpora hyems accipit: ⁊ pmutatio adhuc magna fit ex caliditate multa: ⁊ nō ex collectione modica: ppter qꝺ ⁊ autūnus fit calidus: quare his quidē fieri necesse acutas egritudines nō raris existentibus. Huiusmodi enim superi⁹ magis humide superfluitates ꝯgregant̄: ppter id ꝙ hec quidem loca habent receptaculuȝ. Inferiora ṽo altera esse: q igit̄ sunt spisse carnis nō multas superfluitates recipiunt: infrigidata ergo superfluitate que est in supiorib⁹ ptibus corporis: quēadmodū vinolentis q̄si rigescunt predictas egritudines accidit fieri: rarioribus autē febribus supuenientib⁹: que a plurima indigestione sunt facte: febres adustiuas contingit fieri: ppter id ꝙ talibus dispersa sunt quidem magis ꝑȝ totū corpus humida q̄ȝ densis carnibus: cōstituta aūt ipsoꝝ carne ab hyeme calefacta humidas febres fieri: totius.n. corporis excedens caliditas est febris: distēsa aūt pp multitudineȝ humiditatis existis ipsis causon fit. Noua.

❡ Cur si estas ⁊ autūnus imbres austrosq̄ȝ habuerunt: hyems grauis consequi soleat. An ꝙ hyems corpora prehumida excipit: mutatio ēt ingens occurrit. Nō enim paulatim: sed repente ex calore imodico ad frigoris acerbitatē venitur: quando autumnus quoq̄ȝ tepidus extitit. Itaq̄ȝ qui denso corpore sunt: hos morbi extorqueant acuti necesse est: his enim humida excrementa supra potius colligunt̄: cuȝ partes supiores humoribus huiuscemodi opportunas inferiores inhabiles illi habeant. Iōq̄ȝ qui tali textura corporis sunt: nō multa excremēta sibi admittunt: cum igit̄ qui locis superioribus corporis humor excreuerit infrigescere incipit: fit vt predicta vitia orian̄t: quēadmodum vinolentis ppe accidit: cū algent. At quibus laxius corpus est: his febrib⁹ ortis euenit: vt que sūma de crudelitate febres constiterint transeant in ardores: q̄m his magis totū corpus ab humoribus occupatur: q̄ȝ densa illis mole constantibus: exq̄ȝ vi frigoris coacto coꝝ corpore: humores icalescētes febres accendunt. Superans.n. calor totius corporis febris est: ⁊ si idem nimio intendatur humore: ardor effici potest.

Tangit aliam cōstitutionē tēpoꝝ mutatoꝝ a sua nāquoꝝ duo vt estas ⁊ autūnus q̄si oino remota sunt a naturis suis mutata in pessimas qualitates ⁊ putredinales. ❡ Proponit itaq̄ȝ quare est: ꝙ si estas fuerit humida ⁊ calida ⁊ autūnus silr: tunc hyems subsequēs fit egritudinalis pestifera. ❡ Deīde [Aut q̄a.] Soluit: ⁊ p̄mo generalr. 2° spālr applicādo generalia particularib⁹ egritudib⁹. 2° ibi [Quare is.] Et dicit eām esse: q̄m hyems superueniens inuenit corpora valde fluida ⁊ imbibita humiditate calida putrescibili: vel humida ꝑm aliaȝ litterā: ⁊ ppter hoc fit permutatio vehemens: cuȝ adsit caliditas multoꝛuȝ.s. estatis ⁊ autumni: vel multoꝝ.i. superfluoꝛuȝ: que causatur nō ex parua coadunatione superfluitatū: sed ex multa: ppter quod.i. qꝛ etiam autumnus fit calidus q̄ ad p̄mū: ⁊ humidus: supple quo ad 2m. vel aliter ⁊ nō pei⁹ exponi potest: vt respondeat scđe expositioni de ly multorum: vt dicat̄: ꝙ caliditas est vehemens cum multa collatione materiei: ppter hoc sequitur etiam ꝙ autumnus fit calidus: multa enim materia non potuit exiccari: sed adhuc autumno ebullit in aere: ⁊ per consequēs in corporib⁹. merito itaq̄ȝ contingit egrotari in tali ꝯstitutione temporum: cum corpora sint valde preparata: qꝺ tangit̄ cum dicit fluida: ⁊ agens fit forte: qꝺ tetigit cum dicit caliditateȝ multoꝛum. ❡ Notandum hunc sermonem in lib° de aere ⁊ aqua sic poni ab Hipp. Si estas nimis pluuiosa fuerit ⁊ austrina ⁊ autumnus similr: hyemē egrā necesse est esse futuram. Flegmatici ṽo ⁊ qui. 40. annoꝝ sunt in causonem. Cholerici in pleuresim aut peripleumoniā cadent. ❡ Deinde [Quare his.] Prosequitur hui⁹ solutionem in particulari applicando. ⁊ p̄mo applicat hanc solutionē vel cām ad egritudines perperacutas: que in quarta die ⁊ ante terminant̄. scđo ad egritudines peracutas. ibi scđa [Rarioribus.] Dicit igitur innuendo duplicem distinctionem: vna est ꝙ quedaȝ corpora sunt densata carnibus valde: in q̄b⁹ prauē reperit̄ receptaculum vacuum: alia sunt rariora in q̄bus reperitur vacuitas. Et subdistinguit primū mēbruȝ dicens: ꝙ corpora adeo carnibus densata quedam habēt receptacula naturaliter magis receptiua in vna parte q̄ȝ i alia: vt in parte superiori q̄ȝ parte inferiori: quedam auteȝ econuerso. Nunc autem magis litteram tangendo dicendum est: ꝙ ppter talem consistentiam temporum ex necessitate contingit illis qui sunt compactis carnibus: in q̄bus minime reperitur receptaculum vacuum preter loca concauitatum manifestarum fieri egritudines acutas velociter suffocantes: in eis.n. congregatur humiduȝ supius vt circa cerebrū: ⁊ qꝛ non habet receptaculum ppter densationem: aggregatuȝ frigore constringente in hyeme descēdit inferius expressum ad loca manifesta ipsuȝ recipiētia: sicut sunt vacuitates ventriculoꝛum cerebri ⁊ pectoris egritudines inducēs acutas. ❡ Deinde [Inferiora.] Tāgit aliud membrum istius subdiuisionis dicens ꝙ mēbra inferiora sunt diuersa ab his superioribus: non enim sub diaphragma sunt vacuitates adeo manifeste sicut supra. ❡ Deinde [Que igit̄.] Accepto igit̄ p̄mo membro huius diuisionis ⁊ altero subdiuisionis prioris dicit: ꝙ illi vel illa corpora: eo ꝙ inuenitur littera ⁊ qui ⁊ que: que sunt carnis condensate ⁊ non porosa: non possunt recipere: neq̄ȝ ēt si recipiant continere multas superfluitates: cum careant receptaculis: ppter qꝺ hyeme infrigidatis humiditates constringuntur: que in aliquibus paruis partibus cōtine-

Assimilatio sermonis Hip. cū hoc pblemate. ex quo fit Aristo. in his imitatū eē Hip po. vt ēt supra asseruit.

Distinctiones corporum.

bant: quibus ɔstrictis descendūt ad loca vacua: z inducūt predictas egritudines acutas: eo mō quo corpora aliqua rigescunt z vehementer tremunt ipsis violētis. i. violētatis a frigiditate vehementi supple: vel violentis. i. a causis vehementibus valde z frigoribus intensis. Sic igit̄ q2 huiꝰ superfluitates nō habent locum sufficientem in quo digerant̄: cum amplient̄ indigestione: liquate a calore defluūt confestī ad ventriculos cerebri: aut ad cannā z suffocant celeriter vel squinantiam inducunt siue periplcumoniam aut pleuresim: sicut dictū est pus. ¶ Deinde [Rariorib⁹.] Reddit causā egritudinū contingentium in corporibus magis raris z dicit: q habētes carnes raras: z nō adeo dē-

Febres causonides que.

satas vt antedicti cadunt in febres causonides. i. incensiuas siue adustiuas febres a multa indigestione causata in tempore precedenti. Cū enī digestio nostra ɔfortet̄ p circumstans frigidū: z in predicta cōstitutione fuerit calidū z humidū relaxans nāe dissolutiuū: merito itaqz est plurimam indigestionem causari: hoc aūt accidit: q2 cuī sint vt dictū est rari: supfluitas in eis est magis dispersa f̄m totū corpus: q̄ illis q habebant densas carnes: ppter qd pōt in locis coꝝ vacuis cōtineri quousqz digerat̄: aut saltim non interficiet velociter suffocando vt pus: quare his sic supfluitate humectatis: ɔstipata postea carne exterius a frigiditate hyemis z ɔstricta humiditas estatis z autumni: tūc calefit z ebullit in putredinē: ppter qd accidit fieri febres causonides: z hoc f̄m totū corpus: qm̄ humiditas in ipsis contenta: ppter raritatē carnis ipsoꝝ disseminat̄ per totū z tunc veraciter febricitant: qm̄ febris nō est aliud nisi excedens caliditas totius. vnde Gal. 2° de inge. sani. dicit febrem esse nimiā caliditatē per totum corpus. z in cōmēto pulsuum ait febrem esse abundantiā caloris f̄z totū aial. quare hoꝰ mā extensa per totū corpus cōtrario modo materie indistense coarctate in fine ante dicte precedētis pblematis inducit causonem: ppter multitudinē humiditatis putrescibilis. ¶ Notandū q causon pōt accipi pro oi

Causon quid sit z quo sumatur.

febre in qua est feruor magnus z adustio: f̄m q nomē causonis incendium importat: ita q noie causon cōprehēdat̄ causon verus tertiana cōtinua z synochus: vel pōt accipi causon solū pro causone vero: cuius mā est cholica aut ēt flegmatica salsa: f̄m Hippo. in. 4. Regi. acu. cōtenta in locis vicinis cordi. Dixi aūt flegmatica salsa: qm̄ dcm̄ est q Hippo. dicit in libro de aere z aqua: flegmaticos incidere causonē: hoc aūt erit a flegmate salso: q2 ppter ebullitionē flegma calefit z acquirit salsedinem. ¶ Notandum q lz causon tertiana continua z interpolata conueniant in mā: differunt tñ loco z accidentibꝰ: qm̄ in causone materia est intra venas: z per hoc differt a tertiana interpolata cuius materia est extra. Amplius cum hoc q materia causonis est in venis: abundat magis in venis oris stomachi aut in partibus epatis z ad sūmū in locis propinquis cordi: z per hoc differt a tertiana cōtinua: cuius mā est equaliter in venis oībus. differunt iterum in accidentibus: qm̄ in causone accidētia similr̄ se hñt semp: z sunt in fine acuitatis: nō aūt sic in interpolata: neqz etiam ɔtinua: hec aūt verba satis habent̄ ab Aui. pma quarti. ¶ Dubitat̄ aūt qm̄ dicit rarioribus contingere febres: qd non videt̄: qm̄ Gal. 8. de inge. sani. ponit q ɔstipatio pororum sit cā oppilationis: z hoc phibitē respirationis z huius putrefactionis: z hec cā febris. ergo per oppositū in qbus est raritas fiet euaporatio: z p ɔñs ēt fiet respiratio: z sic neqz oppilatio: z sic neqz putredo: z ita febris nō aderit: q̄re zc. ¶ R̄. Hippo. a quo Aristo. hunc sermonē est accōmodatus: ponit causonē: qui tñ est ɔtinua febris cōtingere flegmaticis: sed tales nō sūt raroꝝ corpoꝝ sed densoꝝ: nō itaqz rarioribus febres cōtingent causonides: quare zc. Est dicendū breuiter q duplex est raritas: quedā f̄z quid: vtputa in corpore illius in quo caro nō est vehementer condensata z oppilata: ita q supfluitates possint contineri a tali raritate: nō tñ euaporare. z cū ista raritate bene constat vel stat gnātio putrefactionis z feb. z sic de tali raritate loquit̄ hic Aristo. Est z

Raritas condensationis carnium in corporibꝰ s.

alia raritas simplr̄ ex qua nāe pñt supflue insensibiliter exhalare: z de tali raritate loqt̄ Gal. aut ēt dato q cēt hec raritas nālis: nihilominus pōt cum ipsa feb. aduenire: cū dicat Aristo. statī a frigiditate hyemis fieri cōstipationē huius raritatis hic [cōstituta aūt.] similr̄ ad dictum Hip. pōt responderi dicēdo: q caro flegmatici est rarior carne sanguinei vel cholerici lacertosi: sicut dicit Aui. pma pmi. carnē mulieris esse rariorem carne viri: z tunc distinguat̄ in raritate sicut distinguit glosa illic arabica: dicēdo q raritas est duplex: quedam est extensio z mollities carniū: z talis est raritas mulieris z flegmatici. alia est raritas q̄ est porositas ppter calorem expurgantem superfluitates ex poris insensibiliter causans z ɔseruans raritatem: z talis est raritas viri sanguinei z cholerici: sic itaqz apparet quō raritas insit flegmaticis: z per ɔñs quomodo eorū raritas stat cum gnōne febriū: cum coꝝ carnes sint molles extensiue recipientes superfluitates.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Ropter qd qñ ex terra vapor ascendit multus a sole: annus pestilentialis fit. Aut q2 humidū necesse est z pluuialem annū significare: z terrā humidā necē est esse: vt igit̄ in paludosis locis habitatio fit morbifera huiꝰ est z corpora vtiqz tūc necesse supfluitatē multā habere: sicut in estate habere materiam morbiferam. Noua.

¶ Cur annus pestilens tūc inuadit: cū sol multū vaporis de terra excitat. An tūc annus hūidus pluuiusqz significet̄ necesse ē: terrāqz madescere necessariū. Fit igit̄ vt quasi locis palustribꝰ grauibusqz pinde inhabitet̄: z corpora quoqz multis tūc excremētis redūdare necessariū est: ita vt egrotandi mām habeant in estate.

Dictum est supra aerem z aquā imutari. s. ppter anni tēpora vt tactū est supra: z tanget̄ adhuc: z ppter aliquas stellas etiam vt iā determinatū est. Nūc determinat de alijs duabus imutationibus aeris: z pmo de imutatiōe ppter fumositates resolutas a terra z aqua: z scdo de mutatione aeris per vētos: z hoc in. 23. pblemate. De pma quidem mutatione pp fumositates ponit duo pblemata qbus significat̄ pestilentialitas in corporibus animaliū. ¶ Proponit igit̄ pmo questionē dicens: quare est q quando vapor multus eleuatur cū sol de mane oritur: nunc solem obtegendo: nunc aūt dimittendo: a terra. i. a loco cōtinenti nos hic inferius vt ab ipsa terra aquis cōmixta z aere pulueruiento putredinali: annus ille erit pestilentialis z mortifer. hoc enim est vnum de signis pestilentie: sicut dicit Auicen. pma quarti: quez quidem locum maioris expositionis causa illorum duorum problematū poteris inspicere. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit z dicit causam esse: quoniam humidum vaporosū necessario habet denotare annum pluuialem: non enim huiusmodi vapor eleuatur nisi a locis humorosis multum aquaticis: z ideo in tēporibus siccis z locis non eleuatur: ppter qd minime contingit fieri pluuiam: sicut patet pmo metheo. neqz solum q dictum est habet significare: imo etiam causare z

aerem

aerem corrumpere talis vapor: et hoc est qd dicit: quod necesse est terram nostre habitationis humidam et vaporosam fieri. ¶ Deinde [Ut igitur.] Ulterius declarat dicens quod hic locus in quo habitamus redditur pestifer sicut pestifera est habitatio in locis paludosis et stagnosis corruptis: in quibus corpora superabundant humiditatibus paratis putrefieri plena: vt apparet in libro Hippo. de aere et aqua: propter qd corpora illic inhabitantia multam habent superfluitatem: sicut contingit in estate precipue pluuiosa fieri humiditatem superfluam morbiferam multam: sicut tactum est in .8. problemate. ¶ Pot et aliter dici quod huius morbificatio magis erit in estate et autumno propter ebullitionem quam facit humiditatum: et quia illo tempore sunt corpora magis debilia quam hyeme et vere: nam pestilentia et corruptio aeris accidit secundum plurimum in fine estatis et in autumno: sic dicit Auicen. prima primi.

Ex signo alterius cause.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Propter quid fiunt anni morbiferi: quando fit motus paruarum ranarum frinoidarum. Aut quia vnumquodque abundat in propria regione: et hec vtique natura sunt semper humida: quare pluuiosum et humidum contingit annum fieri: tales autem morbiferi anni sunt: humida enim corpora existentia multam habent superfluitatem: qd est morborum causa. Noua.

¶ Cur grauis tunc adeat annus: cum copia est pusillarum ranarum: que rubetarum faciem representant. An res vnaqueque loco sue nature idoneo abundare solita est: Itaque eiusmodi animantium genus cum natura humidum sit: humidum pluuiumque annum ob eam ipsam indicat. Anni eiusmodi vero graues procul dubio sunt. Quibus enim corpora facta prehumida fuerint: multis idcirco excrementis preniuntur que cause sunt vt morbi proueniant.

Ponit aliud signum quo significatur pestilentia sumptum ab animalibus ex putrefactione generatis: per ipsa enim tanquam ex effectu denotatur aeris corruptio. Et dicit quare est: quod quando accidit fieri motus paruarum ranarum que frinoides dicuntur: illi anni sunt habitatoribus mortem afferentes. ¶ Scias quod per hoc quod dicit motus pot intelligi quod tales rane post generationes earum a locis sue generationis moueantur: et transeant ad loca nostre habitationis: et vniuersaliter ad loca non propria sibi: et cum isto intellectu stat illud qd dicit Auic. prima quarti. dicit enim quod per viam societatis que significat pestilentiam est: vt videas ranas iam multiplicari: et qd reptilia ex putredine generata multiplicentur: et de illis que hoc significant est: vt videas mures et animalia sub terra habitantia fugere ad superficiem terre et manifeste exire: et videas animalia male nature sicut serpentes venenosos: et filia fugere ex nidis suis: et forte dimittent oua sua: vel fortasse nomine motus aliquis intelligit motum ad generationem et ipsam generationem. Et istum etiam eundem sermonem Aristo. tangit Joa. Damas. in suis afo. dicens: quod in quacunque prouintia abundauerint animalia generata ex putrefactione: illo anno generabuntur putredines et pestes in corporibus habitatorum. ¶ Est autem per ranas frinoidas secundum quandam glosam marginis intelligendum ranas: quarum facies habent signa rubea: has vero ranas: imo potius ranunculos multotiens vidi: et sunt parui minores quidem ranis communibus valde: et in parte superiori sunt coloris charopos vel cinerity seu cusi: sub ventre vero

Diuersa signa morbiferi anni.

Innotescentia ranarum frinoidarum

habent colores citrinos aureos: quos non raro contingit in Italia videre post pluuiam imediate estu precedente vehementi saltantes per loca prius arida puluerulenta: et habent paruam caudam subtilem. ¶ Et scias quod per has ranas frinoidas est intelligere cuncta animalia ex putrefactione orta: sicut patuit per Aui. et Dam. Expressitque Aristo. fortasse potius has ranas: quia cum sint diuersorum colorum denotatur maior latitudo materie et pluriu putrefactio in continente nos loco. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit: et dicit causam esse quia vnumquodque naturaliter abundat in propria regione sibi conuenienti et in ea conseruatur: sicut magis apparebit in .10. particula. vt enim locus est: ita natura facit: sicut dicetur ibidem: qd etiam videmus in plantis et animalibus. he autem rane sunt humide aquatice propter qd abundabunt in loco humido aquatico et saluabuntur: cum vero apparent annum frigidum denotant et humidum: talis autem morbiferus: eo quod in eo corpora colligunt multam humiditatem: que est morborum causa. vnde a signo ostenditur annum futurum humidum pluuiosum et talis annus pestilentialis existit: vt dictum est in precedenti problemate: cum corpora infundantur humiditate multa putrescibili. ¶ Notandum quod he rane: aut quecunque animalia generata ex putrefactione non sunt causa morborum futurorum: sed signum: nisi maxime multiplicentur: potius enim faciunt ad eorum cessationem: eo quod superfluitates remanentes in continente non spirituante et animalibus non inde generatis magis aerem corrumperent continentem. Itidem aliud prestant iuuamentum: quoniam ipsis generatis consumunt hec materiam putrefactionis ipsam depascendo. Et hoc quidem iuuamentum duplex prestant in nobis vermes intra intestina generati: nisi existant valde superflui: sicut patet per Aui. 16. tertij. Et per hoc etiam patet finis et vtilitas talium animalium in vniuerso. ¶ Et si quis curiosus insurgat dicens propter quid materia hec animalium cum videatur fere vna communis: et agens sit vnum vniuersale: puta calor solis et stellarum magis determinatur ad hoc animal quam ad aliud: cum et agens particulare dans formam propriam et speciem deficiat. ¶ Dicendum breuiter erit secundum Aui. vt apparet .8. sue meta. et quosdam arabes collegas suos ponentes intelligentiam quandam dictam agentem circa spheram actiuorum et passiuorum imprimentem omnem formam: ita quod agens particulare non inducit formam: sed solum disponit materiam ad susceptionem illius: hoc autem contingere ab hac intelligentia. vnde Auicen. 3° can. loquens de generatione vermium dicit: non prohiberi preparationem materie in complemento naturali que pertinet ex factore potente. et .7. quarti dicit influi vitam pediculis ex suo creatore. Ista tamen positio communiter non tenetur: et est non parum in phia Aristo. absurda: vt in Conciliatore est monstratum: propter qd ea obmissa dico: presupponendo primitus in materia dispositionem et inclinationem grandem fore ad recipiendam formam animalis talis aut talis: est enim quod non ex quacunque materia fiat quodcunque monstratum: sed ex determinata: neque enim ex quolibet fit quodlibet sed ex determinato: sicut dicitur primo phy. et primo de partibus: et hoc est quod videmus scorpiones aptissime ex herba dicta basilicon generari: et buffones ex saluia: et sic de alijs. non autem sic ex alia materia. ¶ Aliud qd pono est quedam virtus constellationis specifica: cuius operatio fere nobis est impercepta extra quatuor qualitates existens: que quidem virtus intendit salutem determinate speciei sibi proportionabilis: quibus virtutibus a celo manantibus et a .48. imaginibus maxime: quas in celo stellato ponunt astrologi: totus hic mundus inferior est plenus: huius etenim virtus velut principalis particulariter vtitur ipso agente vniuersali. scilicet calore celesti tanquam instrumento disponendo materiam prius alterando decoquendo et transmutando: quousque virtus predicta formam principaliter inducat ad modum quo agens hic particulare perfectam formam signat in materiam comparatam: neque videtur esse distantia nisi quia in generatione vniuoca: propter perfectionem generari plura

Humiditas morborum causa.

Animalia huiusmodi generata ex putrefactione esse signa et proficua futurae pestilentie.

Insurgit.

Responsio.

Auicenne rationes improbabiles

T. c. 54.

Aduerte digressionem.

ad eius gnãtionẽ possunt cõcurrere: sicut apparet pmo ⁊ scdo de aialiũ gnãtiõe: ⁊ hoc videt̃ pro parte eẽ snia Hermetis ⁊ Ptholomei.9.verbo cẽtiloquij. vbi dicit Alchabitius ⁊ alij astrologi serpentẽ celestẽ dominari terrenis serpentib⁹: ⁊ draconẽ draconibus: ⁊ sic de alijs. Et hic quidẽ sermo sufficienter fuit tractatus in pmo de gnãtione aialium: de quo ẽt inuenit̃ tractatio longa a Cõmentatore in

T.c.50. ⁊ alibi. 12.metaphy.t.7.etiam illius.

¶ Problema. XXIII. Antiqua.

Ropter quid austri sicci ⁊ nõ aquosi febriles sunt. Aut qꝛ humiditatem ⁊ caliditatem extraneã faciunt. sunt.n. humidi ⁊ calidi nã. hoc aũt est febrile. febris.n. est qdã excessus ex his vtrisqꝫ: qñ qdẽ igit̃ absqꝫ aqua flant: hanc in nobis faciũt dispositionẽ: qñ aũt simul aqua: aqua infrigidat nos: auster aũt ex mari ⁊ ꝯfert plantis: infrigidat⁹.n. a mari accedit ad ipsas: erugies aũt fiunt ab humiditate ⁊ caliditate extranea. Noua.

¶ Cur austri sicci nihil humentes febres creare soleant. An qꝛ calorẽ humorẽqꝫ excitant alienũ. Sunt.n. suapte nã humidi calidiqꝫ: qua qdem re febris cõmittit̃: quippe que nõ nisi ꝑ excessũ ambaꝝ qualitatũ illaꝝ oriri soleat. Cũ igit̃ ibre austri vacant: corpora nostra ita afficiant̃ necesse est. At cũ flatibus imber adest: nos aqua refrigerat: austros tñ quos mare miserit prodesse stirpibus certũ est. Refrigerãti nãqꝫ beneficio maris deueniunt cõtra eruginem: que humore caloreqꝫ alieno consistit.

Determinat de mutatione aeris rõne ventoꝝ de qua duas qõnes mouet. 2ᵃ in sequẽti ꝓblemate. Et dicit pmitus ꝓponẽdo: quare est ꝙ venti australes cũ fuerint sicci: ⁊ pro.i. nõ aquosi nati sunt iducẽ febres. Et nõ ꝙ ꝑ ly sicci nõ intẽdit Arist. siccitatẽ australiũ vẽtoꝝ cõplonalẽ: cũ calidi ⁊ humidi existant: nã sicut statim dicet: ꝓpter qd hñ expositũ est: ⁊ ꝑ.i. vt dicat̃ eos fore siccos cũ flatibus ipsoꝝ nõ associat̃ pluuia. ¶ Scias ꝙ auster est vent⁹ meridianus ⁊ est pncipalis: cui⁹ collaterales sunt notus ⁊ affricus sicut apparebit.26. particula in descriptione eoꝝ. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ intendit talem rõnẽ: omne qd est calidũ ⁊ humidũ distemperatũ generat humiditatem extraneã ⁊ extraneã caliditatẽ: sed venti australes sunt calidi ⁊ humidi. ergo ⁊c. Sed omnis humiditas ⁊ caliditas extranea est quid febrile ⁊ egritudinale: qd ostendit̃: qꝛ febris non est aliud ꝙ̃ excessus qdaꝫ ⁊ supabundãtia humiditatis ⁊ caliditatis extranee. ¶ Dubitat̃ quoniã dicitur australes ventos calidos ⁊ humidos naturaliter: cum dicat̃ in.2.metheo. ꝙ incipiunt ⁊ veniũt a loco adusto vbi nõ sunt pascua: veniunt enim a loco solis ⁊ a torrida zona. Breuiter dicendũ est: quoniaꝫ oratio longior de hoc pertinet ad.26. particulam: ꝙ venti australes possunt dupl̃r accipi: aut put sunt in loco ꝓpinquo sue originis: ⁊ sic cum oriant̃ sub loco solis calido calidi erũt ⁊ sicci sicut arguebat̃: aut put iam recesserunt elongati a loco sue originis: ⁊ tunc efficiunt̃ calidi ⁊ humidi. qñ.n. veniunt ad nos cum sint longinqui: sicut dicit̃ in.2. ꝓblemate.26. ꝑticule. transeunt sub sole propter qd remanent calidi. verũtamen illa caliditas redditur remissa vaporosa.

Auster vẽtus qd sit.

Cap.2°.

Australes venti 2ᵛ accipiunt.

Et qꝛ veniendo ad nos sub sole transeunt diu per partes maritimas stagna ⁊ paludes vaporosas sole faciẽte in eis euaporationẽ: acquirunt humiditatem quãdã turbidaꝫ relicta siccitate: ꝓpter qd cum perueniunt ad nos iam nouã complexionem calidam ⁊ humidam sibi factã connaturalẽ acquisiuerunt: ⁊ de hac natura ventoꝝ loquit̃ Aristo. cũ dicit eos esse humidos natura. Si aũt quis argueret itex: si calidi sunt austri natura: ⁊ vnũqdqꝫ generet sibi simile: sicut dicit̃.7. meta. ⁊ ꝙ res operat̃: sicut habet eẽ: sicut apparet in 2° eiusdem. ꝓpter qd nõ videnť humectare neqꝫ caliditateꝫ extraneam generare: sed nãlem. Dõm ꝙ illud qd arguit̃ veritatem habet in agente vel in generante per se: sed in generante per accidens nihil ꝓhibet: vt aliquid nõ generet sibi simile sed cõtrariũ: sicut dicit Auicẽ. pmo pmi. Non opꝫ vt stet credulitas: ꝙ omnis cõplexio sibi simile generet ⁊ nõ suũ ꝯtrariũ: lꝫ nõ fit per essentiam: frigida nãqꝫ ⁊ sicca cõplexio plerũqꝫ generat hũiditatẽ extraneã: nõ ꝓpter conuenientiã: sed ꝓpter digestiue debilitatẽ: ita hic ventus relaxando humidũ: virtutẽqꝫ regitiuam debilitando: digestionẽ corrũpendo: mouet humiditatem pigre interius ⁊ dissoluit: ꝓpter qd parat eam ad putrefactionẽ. ⁊ per ꝯsequens ad febres. ¶ Deinde [Quãdo.] Cõcludit verificando sermonẽ ostendendo qñ austri caliditatem ⁊ humiditatẽ extraneã inducant: ⁊ qñ nõ: sed poti⁹ conferant: dicens. itaqꝫ qñ hui⁹ venti flant sine pluuia: cũ tunc sint sicci inaquosi causant in nobis antedictam dispõnem extraneã: sed qñ flant simul infrigidando nos pluuia sufficienti illis admixta nõ inducũt ipsam: ⁊ hoc est qd dicit: ꝙ quando auster infrigidat nos ꝓpter aquam sibi admixtã cõfert: qd declarat etiam in plantis: dicens illis cõferre quando flant ex mari transeũdo super ipsũ ⁊ eleuãdo vapores dulces humectatiuos super plantas: qui cum perueniant ad eas facti sunt frigidi temperati sufficienter eas irrorantes mundãtes ⁊ vegetãtes. ¶ Et deinde [Erugines.] Approbat vlterius sermonẽ suũ per cõtrariũ: qm̃ quando fuerit siccus ventus hic ⁊ inaquosus sua humiditate ⁊ caliditate extranea: sicut.16. ꝓblemate.26. ꝑticule inducit erugines que sunt quedã adherentie fumose puluerulente causate in vegetabilibus a mã humida mala viscosa per talem ventum dispartita a qua vegetabilia colorem acquisiuerunt in nigredinem vergentẽ. Sicut in Italia circa maium vidi aliquando contingere: ꝙ ventus hic turbidus puluerulentus nebulosus spargebatur super segetes corrumpens eas intantum ꝙ deinceps non grana produxerunt.

Erugines que.

¶ Problema. XXIIII. Antiqua.

Ropter qd in austris grauius se hñt ⁊ impotẽtius hoies. Aut qꝛ ex paruo multũ humidũ fit liquatũ ꝓpter estũ: ⁊ ex vento leui hũidũ graue. Ampli⁹ aũt potẽtia nrã in articulis est: hi aũt relaxantur ab austrinis: declarant aũt somni inuiscatoꝝ. viscosũ.n. in articulis coagulatũ moueri ꝓhibet nos: hũidũ.n. valde eos distendit. Noua.

¶ Cur corpora humana se tardiora debilioraqꝫ sentiunt cum austri afflant. An quia multum ex paulo tunc redundat humoris: quẽ deliquescere tepor cocgit. Ex que ledi afflatu grauis hũor citatur. Adde ꝙ vires nostre condite in articulis sunt: qui austrinis laxari flatibus consueuerunt. Constat id ex eorum crepitu: que quidem

cõglutinata

conglutinata tunc remittunt̄ ac resoluunt̄. Tenax etenim humor qui articulis inditus est: vt concretus nos moueri nō patitur: sic nimis humefactus intendi minime sinit.

Mouet aliam q̄ōnē circa ventos dicēs. Quare est ꝙ qñ venti australes flauerint: hoīes maxie humidi: ⁊ ēt melācholici sūt grauiores ⁊ debiliores: ⁊ h̄ tā s̄ʒ virtutē sensitiuā interiorē ⁊ exteriorē q̄ȝ motiuā: q̄ȝ quando alij venti p̄flauerint: ⁊ maxime boreales: cū huius contrariū operent̄: sicut dicit̄ in 3ª particula afor. Qz aūt Ari. intēdat per verba p̄dicta ipedimentū virtutis sensitiue ⁊ app̄hensiue ⁊ motiue apparet satis per Ypo. in 3ª particula afor. vnde h̄ sermo est acceptus cū dixit. austrini flatus grauāt auditū caliginosi capita grauātes pigri dissoluentes ⁊c̄. Et in alio ait. Constitutiones austrine corpora dissoluunt ⁊ humectāt ⁊ capitis grauedinē ⁊ auditus grauifaciunt ⁊ vertigines in oculis ⁊ in corpore motū difficilem. ¶ Et notādū ꝙ per ventos austrinos est intelligere etiā alios duos ventos collaterales austro. Exp̄ssit autem eos sub noīe austri potius eo ꝙ p̄ncipalior in hoc existit ⁊ potentior operari. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit ⁊ assignat duplicem cām. ibi 2ª [Amplꝰ aūt.] dicit cāʒ esse: q̄ñ ex modica quātitate humiditatis coagulate: p̄pter estuātem caliditatē magna fit q̄ȝtitas ipsius qñ fuerit liquata ⁊ dissoluta: p̄pter vētū aūt suauē pigre mouētē hꝰ humiditatem liquatā ⁊ ipsaʒ reddēdo viscosam: causatur grauedo ⁊ obtusio in virtutibus aīalibꝰ ⁊ maxime app̄hensiuis. ¶ Deinde [Amplius aūt.] Assignat aliā cām s̄m ꝙ duo dixerat in p̄ponendo questionē. s. grauius ⁊ impotentius: dicit itaqȝ assignādo cām impotētie p̄cipue virtutis motiue: hoc esse: eo ꝙ virtus nostra motiua existit in articulis: qui quidē relaxati efficiunt̄ per ventos austrinos: mota flegmatica humiditate reddēte adeo molles ⁊ incōtinētes ꝙ nequeant pondus corporis deferre. ¶ Notandū est ꝙ articuli nomē varias hʒ significationes s̄m varietatē sciētiaꝝ de ipso loquētiū. Articulus. n. apud grammaticā est q̄dā signuʒ distinctiuū distinctione sexus vel generis: vtrū ne masculinū an fe. seu neu. Apud q̄deʒ theologum: articulus est scia firmiter credita reuelatione accepta: cuius nō est apd̄ nos rō. vñ di articulos fidei esse. 12. in symbolo cōtentos. Apud medicū vō ⁊ h̄ sumit̄ articulus pro cōcathenatione iuncturali vbi vnū os cū alio iungit̄ neruo ⁊ ligamēto mediante. vnde articulus quasi artuus: eo ꝙ in ipso pars parti arte. i. stricte firmet̄: in quo q̄dem loco multū humiditatis colligit̄. Tū p̄pter capacitatem loci susceptibilis. Tū p̄pter motū ⁊ fricationē calore attrahente inducto. Tū etiā q2 ad locū hunc humidū flegmaticuʒ demandat̄ a nā: ne fricatione ⁊ motu arescant extrema iuncturaꝝ cōiuncta: q̄re merito cum humiditas vētis his dissoluit̄ v̄tute caliditatis: accidit fieri viscationē quādā in iūctura: mō quo aues inuiscant̄ visco: ex qua reddant̄ impotētes in motu. ¶ Deīde [Declarat.] Manifestat dictū suū in exteriorib' dicēs: ꝙ illud ostēdit̄ ex sonis reꝝ viscosaꝝ: sicut picis aut colle. hec. n. cū mouent̄ adherēt fortiter tangentis motui resistendo: ita ꝙ anteq̄ȝ cedant trahenti extendunt̄: ⁊ intra se aereʒ colligunt: propter q̄ȝ cum trahens fortius agat ⁊ extendat adeo ꝙ crepent̄: tunc aer interior ⁊ exterior colligit̄ ⁊ sonus causat̄: eodē mō humidū in cōcathenatiōe iuncturaꝝ retentū viscosum partibꝰ ipsius inuiscatū: p̄hibet motū nostrum: ⁊ sonum etiam inducit. cum. n. reddit̄ vehemēter viscosuʒ motum adherens: p̄pter calidum extendit̄ se inuiscando circa extremitates iuncturaꝝ: ⁊ hoc problema tanget̄ iterum in. 41. problemate. 26. particule.

Articuli nomē equiuoci esse.

¶ Problema. XXV. Antiqua.

Ropter q̄d egrotant q̄deʒ magis estate: moriunt̄ aūt magis hyeme. Aut q2 in hyeme p̄pter densitatē intra corpora ↄtracto hūido: ⁊ laborātes magis: si nō digeramus sup̄fluitates que sunt in nobis collecte: vehemens necesse principiū esse egritudinis: tale aūt ex̄ñs corruptiuū ↄueniēter est ipsʒ esse. In estate aūt raro ⁊ infrigidato toto corpore ⁊ dissoluto ad labores ex̄ñte. Principiū aūt egritudinū necesse plura q̄dem fieri p̄pter labores ⁊ indigestionē inductoruʒ: etenim iuuenes fructus tunc sunt: sed non ita vehemētia p̄pter q̄ȝ bene auxiliabiles. Noua.

¶ Cur per estatē magis aduersa valitudie laboret̄: p̄ hyemē v̄o magis q̄ laborant emoriantur. An q2 calor qui per hyemē intus p̄pter corpoꝝ dēsitatē cohercet̄: paꝝ adiuuat: nec labor operū qui amplius per id t̄p̄us suscipitur: excrementa humoꝝ pōt cōcoquere: iō validaʒ esse mali originē necesse est. Q̄ȝ cū ita fit: p̄niciosuʒ morbū vigere ratio est. Cōtra: in estate qñ corpus vniuersuʒ raꝝ refrigeratū resolutū atqȝ laboꝝ impatiens est. Idcirco morbos plures q̄dem oriri necessariū videt̄. vʒ. ob lassitudinē cruditatēqȝ ciboꝝ. Noui etenim fructus tunc adsunt: nō t̄ñ ita validos esse nāe ratio patit̄: quāobreʒ facultas hisce succurrendi datur facilius.

Reuertitur Aristo. adhuc ad ip̄ressiones tēpoꝝ vt sermo eius sit cōpletus in eis: ⁊ de hoc ponit q̄ttuor p̄blemata vt apparebit. dicit igit̄ bimēbrem dubitationē p̄ponens: quare est ꝙ hoīes infirmant̄ sepiꝰ in estate: ⁊ supple minꝰ moriunt̄: sed in hyeme nō sepiꝰ infirmant̄: ⁊ moriunt̄ plus supple: p̄ p̄tes. n. duas expressas alias duas Ari. reticitas itellexi. ¶ Et nō. ꝙ iste sermo intelligēdus est vt verificet̄: non cōparādo oēs egritudines estatis ad illas hyemis: cū eniʒ valde plures fiāt estate q̄ȝ hyeme plures estate mori cōuenit: sed egritudines estatis numero equo debēt cōparari ad egritudies hyemis: vt. 8. estatis ⁊. 8. hyemis: ⁊ sic veritas in sermōe erit oīa. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit. ⁊ p̄mo assignans cām scd̄e partis dubitationis: cām dicit esse: q2 in hyeme humido ↄtracto ⁊ intra corpora ↄgregato p̄pter frigiditatē hyemis exp̄rimentē humidum ad intra: multe sup̄fluitates aggregātur in nobis: ex quibus si non bono digerant̄ regimine prius erimus laborātes magis. i. egrotātes vehemēter. Et quis fortassis in alio significato vellet ly laborantes accipere: sed h̄ mihi insanior videt̄ alioꝝ itellectꝰ: ⁊ merito egrotabimꝰ vehemēter: qñ necesse tūc vehemēs fieri p̄nᵐ egritudinis ⁊ cā. ꝙ aūt est tale corruptiuū est apte: ⁊ hꝰ cā melius apparebit in. 28. p̄blemate hꝰ p̄ticule: vbi h̄ repetemus p̄blema. ¶ Deīde [In estate.] Dic 2ª soluit ad p̄mā partē dubitationis dicēs: ꝙ in estate corp̄e per totum rarefacto infrigidato ⁊ iteꝝ d̄bilitato exūte p̄p labores. i. exercitia fortia ⁊ afflictiones. Nos. n. maxime laboramꝰ in estate: vel p̄pter labores. s. sp̄ōtaneos sub q̄bus cā egritudinis latitat. Ex quo seq̄tur ꝙ necessariuʒ est esse plura p̄ncipia ⁊ causas egritudinū. Tū p̄p laborē. Tū ēt p̄pter

indigestionem ciboꝝ aquosoꝝ mali chimi assumptoꝛū: nam in illo tempore sunt fructus recentes aquosi indigesti existes principalissima causa putrefactionis: sicut Gal. conquerebat in pueritia sua de illis: eo q propter eoꝝ comestionē pessimas incidit egritudines patre ipsius mortuo τ tanq̄ a vinculo preceptoris absolutus. vt apparet. 5. de regimine sani. ¶ Deinde [Sed nō.] Tangit 3° alterā partium reticitarum: τ dicit q lz fiant hoc tempore estatis egritudines plurime: non tamen sunt earum principia causantia vehementia: τ ideo tales egritudines de facili possunt auxiliari τ sanari cito: sic. n. accidit istis hoc tempore vt corpori mensurato: qd cito recipit egritudinem: τ cito sanatur: vt dicetur in. 5. particula. τ in. 22. pble. quod τ in. 28. huius particule amplius apparebit.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Propter qd post cōuersiones vtrasq3 vsq3 ad cētū dies moriūt̄ maxie? Aut vsq3 intm̄ vtraq3 supabūdātia durat calidi quoq3 τ frigidi. Supabūdātia aūt ī firmis fac̄ morbos τ corruptiōes. Noua.

¶ Cur post vtrūlibet solsticiū per cētū dieꝝ spatium mori maxie accidat? An q catenꝰ vtraq3 vehemētia caloris τ frigoris se dilatat: q̄ morbos perniciēq3 afferre infirmis potest?

Mouet aliam dubitationem quare est q post cōuersiones solis ambas vsq3 ad spatiū tpis cētū dieꝝ: quaꝝ vna est quando sol ingreditur pncipium cancri: quod est circa mediū iunij: τ altera que est cum ingreditur pncipiū capricorni: circa medium decēbris: infirmi potissime moriunt̄ ab egritudinibus suis: dicūtur etenim predicta duo puncta. i. capitis cancri τ capricorni conuersiones condigne: quoniam qn̄ sol peruenerit ad hec predicta: non potest vlterius accedere ad nos: vt in pncipio cācri: neq3 recedere amplius a nobis: vt in principio capricorni: sed recedit retro τ aduenit: τ bis in anno contingit. ¶ Deinde [Aut vsq3] Soluit. τ dicit cām esse: quoniam ad tm̄ spatium temporis extenditur excessus τ permanet calidi τ frigidi: vt calidi in conuersione cancri: τ frigidi in conuersione capricorni: sed excessus paratis maxime vt infirmis debilibus inducit morbos τ corruptiones vel mortes. quare τc. vt apparuit primo pblemate. ¶ Nota q illud tempus cētum dierum continet tres menses cum decem diebus. vnde impressio cōuersionis capitis cancri durat pportionabiliter vsq3 ad. 25. diem augusti: τ impressio conuersionis capitis capricorni: vsq3 ad. 25. diem martij: sic itaq3 est dicere q mors potissime cōtingat infirmis estate τ hyeme. ¶ Et notandū q mors cōtingens his tēporibus τ morbus maxime causatur a subita mutatione qualitatum actiuaꝝ que vehementer imprimunt: sicut pz 2° de generatione τ corruptione. τ. 4. meta. de foris occurrentium vt caliditatis in estate: τ frigiditatis in hyeme: mors aūt τ morbus contingens vere τ autūno magis est a causa interiori: in vere etenim corpus mā̄ difformi est repletum: cū autūnus cōseruauerit humores assatos estatis sui frigiditate: τ hyems incineratos humores autūni. Et iteꝝ vnūqdq3 tempoꝝ suū humorē multiplicat: adeo q in vere plurimi τ differētes sunt humores ī corporibꝰ: sed autūni egritudo pp̄ter debilitatē virtutis: τ pp̄ter corruptos humores estatis τ sui pōt dici magis a cā interiori τ humorali generari. Jtidem vere τ autūno q̄litates actiue nō sunt in suo excessu: τ hoc viso de isto τ sequēti pblemate hesitanti veritas poterit apparere.

Tex. c. 56. τ alibi

¶ Problema. XXVII. Antiqua.

Propter qd ver τ autūnus morbiferꝰ. Qm̄ mutatiōes morbifere. autūnus ℞o vere morbidior: q2 magis calido īfrigidato q̄3 frido calefacto egrotamus. Jn vere qdem igit̄ frigidū calefit: in autūno aūt calidum infrigidatur. Noua.

¶ Cur ver atq3 autūnus morbis infestent. An q2 mutationes graues oēs occurrūt. Sed autūnus vere grauior est: q2 corpore calido refrigescente q̄3 frigido incalescente potiꝰ egrotamus. Ut igitur vere frigidum recalescit: sic autumno calidum refrigescit.

Querit quare est q ver τ autūnus sunt morbos afferentes. ¶ Deinde [Qm̄ mutatiōes.] Soluit. τ primo assignat cām huius dicens: qm̄ eoꝝ. s. mutationes tēpoꝝ sunt morbifere. Et nō est mirū si talis sequat̄ effectus. s. morbidū esse: que qde3 mutationes morbose plus vt tactū est cōtingunt rōne humoꝝ interius corruptoꝛū q̄3 ratione occurrentis exterius: τ maxime in vere: cū hec duo tempora vigeant in qualitatibus plus passiuis debilius imprimentibus. ¶ Deinde [Autūnus.] Hic secundo comparat ver ad autūnū τ dicit: q autūnus magis affert morbos vere: τ cām assignat quoniā magis cōtingit egrotari infrigidato qd est calidū: q̄3 calefacto qd est frigidu3: quia caliditas est amica nature: sicut dicit Auicē. quarta pmi. τ Hip. quinta particula afo. frigiditas aūt est paralyticu3 faciens: τ oēs nature destruens operationes: sicut dicit Auicen. in eodem. fen pma. nunc aūt sic est: q in vere illud qd fuerat infrigidatu3 in hyeme calefit τ tēperat̄: τ in autūno: qd calidum extiterat pp̄ter estatem: infrigidatur: pp̄ter qd cōuincit̄ autūnū morbidiorē vere τ mortaliorem τc. ¶ Notandū est q ver fm̄ se temperatissimu3 est τ suauissimum τ sanissimū. vnde Hippo. in 3ª particu. afor. Ver est sanissimū τ minime mortiferꝰ: p accidēs aūt corpus varijs multisq3 replēs humoribus: τ virtutē de se pmentibusque qdē mouens mām τ nō potens expellere perfecte: multotiens pp̄ter hoc causa est egritudinū plurimaꝝ: pp̄ter qd dixit Hip. ibidē. vere siqdem manie fiunt τ melancholie τc. ¶ Autūnus aūt non tm̄ per accn̄s: sed per se est morbosior vere τ pestilētialior quatuor de causis: sicut apparet per Gal. in 3ª particula afor. pmo pp̄ter inequalitatem τ subitā mutationem: quoniā in ipso nunc est calor nunc frigus pluribus vicibus in die etiam vna: scdo etiā q2 veniens post estatem in pluribus corporum inuenit humores incēsos: tertio quia in plurimis inuenit virtutē defectam: q̄rta cā est particularis magis in male se dietantibus ex fructuū comestione: qbus chimi moli in interioribus corporis latitant qui ex modica ipsius occasione mouentur ad putredinem faciendam.

Ver sanū

Autūnus morbosus

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

Propter qd in hyeme minꝰ sunt egritudines q̄3 estate: mortifere ℞o magis in hyeme? Aut q2 in estate qde3 a parua occasione egritudines: in hyeme ℞o nō. magis digestibiles enim τ saniores sumus nobis ipsis. q̄re merito q̄ a maiori occasiōe fiunt maiora τ magis destructiua. hoc idē aūt τ in athletis τ oio īdispositis sane videmꝰ:

aut

aut enim non occupantur a morbo: aut ut cito occupentur magna causa indigent ad egrotandum τ corrumpendum. Noua.

¶ Cur per hyemẽ minus qdem q̃ per estatem sed perniciosius egrotet? An q̃m in estate morbi vel parua de causa existunt: qd in hyeme minime accidit ita. Sumus enim tunc τ ad cõcoquendũ τ ad bene valendũ aptiores. Itaq3 ratione maiora pniciosioraq3 mala sunt: que maiori de causa peruenerint. Qd idem in athletis: τ omnino in his qui scda valetudine esse solent licz pspicere. Aut enim nullo morbo premunt: aut pressi celeriter e vita decedũt. Quippe qui nisi magna cũ causa egrescere nequeant.

Repetit 25. pblema vt magis exponat τ pfectiꝰ habeat cã: maxime illius ptis dubitabilis q̃re plus moriunt hyeme hoies. Proponit itaq3 τ p3. ¶ Deinde[Aut q2.]Soluit. τ p̃ assignat cãm: q̃re minꝰ moriunt estate dicẽs hoc eẽ q̃m ꝯtingũt egritudines estatis a modica occasione. In morbis eni3 minus piclitant egrotantes: τ est sic dic Hip. in scda pticula afor. si itaq3 cã est parua τ effectus erit paruus cũ cã τ effectꝰ sint pportionabiles: sicut di 2° phi. ¶ Deinde[In hyeme.]Hic 2° reddit cãm quare magis moriunt in hyeme. τ p̃mitus facit hoc dicẽs in hyeme egritudines nõ fieri a modica occasiõe s3 a multa: τ hoc declarat: q̃m hyeme vie digõnis nutrimẽtorum spũum: τ breuiter oẽs ductus τ ꝯcauitates nostri corporis sunt cõplentes bonã digõnes pp̃ter cõfortationẽ caloris nãlis: τ vliter a nobis ipsis sentit: nos fore saniores τ fortiores q̃ in aliis tẽporibus: hoc tñ maxime h3 veritatẽ in corporibꝰ calidis carnosis: que frigiditate nõ superantur hyemis: sed cõfortant magis: sic itaq3 se habẽtibꝰ: si egritudinẽ icurrunt erit mortalis: q̃m que cõtingunt a maiori occasione sunt vehemẽtiora τ magis corruptibilia: fortis eni est ignis q in aqua nõ extinguit: sicut scribit a Gal. in scda pticula afo. ¶ Deinde[Hoc autẽ.]Manifestat hoc scdo in corporibꝰ fortibus dicens: q hoc cõtingit videre in pugillibꝰ τ in his totaliter qui sunt bene dispositi: sicut in hñtibus habitudinẽ bonã: de quibus loquit Hip. in prima pticula afo. In exercitantibus ad summũ τc. tales etenim aut non icidunt in ifirmitatẽ: aut si festine occupentur: requiritur causa grãdis valde que eos egrotare faciat τ interimat. de quibus dicit Auicẽ. scda quarti. τ Almansor in. 10. Qui tarde infirmãtur raro euadunt, multũ nãq3 congregatum est materie. Et scias Aristo. arguere virtute illius afori. in morbis minus τc.

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

Ropter qd autũno τ hyeme adustiones magis fiũt in frigidis temporibꝰ? estate ho rigores impediunt adustionibus entibus? Aut q2 eorum que sunt fm hoiem cholera qdeз est calida: flegma autẽ frigidũ. In estate qdem igit frigidũ resoluit: τ diffusum rigores τ tremores parat. In hyeme ho calm a tẽpore vincit infrigidatũ. Adustiones ho magis molestãt hyemis τ autũni: q2 ppter frigus calm intrinsecus cõtrahitur. Adustio aũt intrinsecus est: τ nõ supficialis: merito igitur adustiões hoc tẽpore fiũt. addiscet vtriq3 aliqs hoc certius in frigido balneatis hyeme τ balneatis hyeme calido: q2 qui frigido balneantur: rigorem patiẽtes modico tp̃e quousq3 balneant: reliq̃ die nihil patiunt a frigore. Qui ho calida aqua vtentes difficilius rigẽtes viuunt: corp qdẽ qui frigido balneant densatur caro: τ contrahit ad interiora calm: corp ho qui calido balneantur: caro rarefit: τ calidũ ad exteriorem locum attrahitur. Noua.

¶ Cur per autũnum ac hyemẽ febres ardentes potius oriant: que tempora frigus preseferũt: per estatẽ ho: cũ estus adsũt: rigores magis infestent? An quia in corpore hois bilis calida pituita frigida est. Itaq3 per estatem qd frigidu3 est dissoluit: diffusumq3 horrores: tremoresq3 excitat. Per hyemem aũt qd calm est: vi tẽporis pressum refrigescit. Febres tamẽ ardentes per hyemẽ autũnũq3 potius conflictant: q̃m calor pulsus a frigore introrsus se cõtrahit. Ardor enim non residet in sũmis: sed intrinsecus se expandit: atq3 ita efficit vt ratione febres ardẽtes hyberno tẽpore oriant: melius id in his itelligi põt: q aqua frigida quiq3 calida se hyberno tẽpore lauerint. Qui enim frigida se infuderint ibi aliquãdiu du3 diluerent friguerunt: reliquo toto die tuti a frigore sũt. At qui calida vsi fuerint frigus diutius experiunt. Caro eni3 spissescit calorq3 introrsus se colligit eor qui se aqua diluerint frigida. Contra aũt his euenit qui calidaз admiscere. Caro quippe rarescit: calorq3 ad exterum vsq3 locum euocatur.

Mouet Aristo. vltimã q̃onem circa cõstitutiões tẽpor: in qua qdẽ cõparant egritudines hyemis τ estatis adinuicẽ. Proponit itaq3 dubitationẽ hũc hñtẽ tãgẽdo motiua ad oppositã partẽ: τ dicit: q̃re est q in autũno τ hyeme magis cõtingũt egritudines adustiue sicut causones: τ febres ꝯtinue hñs adurentes sepulte: h enim nõ videt q̃m hec tẽpora sunt frida: in qbus hñt fieri egritudines ex frida cã magis: cũ egritudo sit pportionabilis tẽpori. Et iteru3 q2 in estate fiunt egritudines hñtes rigores τ frigora: qd nõ videt: cũ tunc sint adurẽtes feruores in aere magni. ¶ Deinde[Aut q2.]Soluit p̃mo. scdo declarat solonẽ suã τ ꝯfirmat per quedam extrinseca manifesta. ibi scda[Addiscet vtriq3.]scda in duas fm q dubitatio fuit bipartita: τ dicit cãm esse: q̃m humiditatũ existiu3 in hyeme chola est qd calm τ flegma est qdã frigidũ: s3 q̃n frigidũ resoluit τ diffundit infridat obuiãtia: sed hoc fit in estate: q̃re τc. eliquat eni3 τ diffundit qd qdẽ sic diffusu3 τ eliquatu3 rigores τ tremores inducit. ¶ Nota q p rigores τ tremores possumꝰ itellere oẽm friditatẽ in hõ morbis pceptã estate: vl fortassis qs p hos itelliget typos tertiane: eo q dicet eã plm ꝯtigere i estate: τ ꝯtinuã plm i hyeme: s3 q2 Ari. dic i estate frm resolui vz magis itellere p rigores τ tremores friditatẽ mãe q̃ calitatẽ. ¶ Nõm ẽ q rigor horripilatio τ frigꝰ st q̃dã disponẽs anteс poxismos febriũ: quarũ mã continet extra venas: que vocant

Rigõ horripilatio τ frigus qd sint.

cōmuni noīe typi:de gbus Auic.pma quarti. pfert talem sermonē. Dorripilatio est dispositio in qua inuenit corp⁹ diuersitatem in frigore ⁊ punctionez in cute ⁊ lacertis ⁊c. Frigus vo est vt sentiat in membris suis ⁊ dorsis lacertorum suoꝝ frigus paruum. Rigor est vt nō possit cōtinere membra sua ex cōmotione ⁊ tremore eueniente in eis ex motibus inuoluntarijs. Et fortasse est frigus forte. Magistraliter quoqz dicit quattuor esse typos. s. rigorē q est cholere ⁊ horripilationē melie: ⁊ frigus flegmatis: ⁊ tremorez cōem typum oibus modis febrium: ⁊ de hoc sunt versus. Est triplex typ⁹ rigor horripilatio frigus. Frigus flegma: rigor est cum cholera pungit. Cūqz poros claudit fex sanguinis tertius huic. Et tremor quartus circuens omne genus. ℂ Deinde[In hyeme vo.]Soluit ad scđam partem quesiti dicēs: qm calm qđ erat exterius hyeme superficialiter in nobis: vincit. i. superat post pugnā a friditate aeris: vel vincit accentu producto. i. ligat interius a frigiditate hyemis circūstanti extra: qđ enim erat exterius calm conuertit interius impulsum a frigore: vn̄ adustiones intrinsecus facte in tēporib⁹ frigidis: sicut autūno ⁊ hyeme nocent vehemētius. Et exponit moduz hꝰ magis qm calm coadunatur interius impulsum a friditate exteriori: propter qđ accidit fieri cauma centraliter: cum calm nō possit habere expirationē extra ⁊ non superficialr permaneat: sicut cū chola in aliqua tertiana piodica putrefit in spongiositatibus membroꝝ: sic enim hic contingit: vt est accidere in generatione lapidis tonitrui: ppter frigiduz enim per antiperistasim fortitudo intrī coadunata fortificat calidoꝝ: q lapis vapore adusto conficit inde: sicut pz primo metheo. ℂ Deinde[Merito.]Concludit pncipaliter intentū dicēs: itaqz condignum est hꝰ tempore frigido. s. autūno ⁊ hyeme fieri egritudines interiora adurentes: ⁊ componit hic talis sermo. Illo tempore quo calor exteri⁹ vincit a suo cōtrario ⁊ fortificat interius vehemēter: cōtingit adustionem fieri: hoc autez est in hyeme ⁊ autūno: quare ⁊c. maior vo accipit ex sciētia metheorologica: minor aūt declarat in lra. ℂ Deide[Addiscet.]Declarat in exterioribus: ⁊ pmo ppouit dicens aliquem posse manifestius percipere qđ dictuz est in adustione: si cōsideret aliquos balneatos in aqua frigida in hyeme: ⁊ quosdā in calida: videbit enim balneatos in frigida aqua pati frig⁹ in modico tempore: in scđo vo die ⁊ in alijs magis cū balneabunt nihil patient frigiditatē aque: cum pori sint iā clausi: per quos aqua nō dōt ad sensibilia introrsum puenire: vel ex simplici balneatiōe in reliqua parte diei: ⁊ deinceps nullo modo a frigore patiētur: sed illi qui hyeme fuerint in calida aqua balneati: permanebunt in vita cū frigiditate intēsiore post aliquas balneationes ꝙ etiā illi qui pmo fuerint in frigida balneati. ℂ Deinde[Eorum gdē.]Dic scđo reddit cām huius cōtingentie dicens q caro cōdensatur: ⁊ calm iterius coadunatur illis qui balneātur in frigida propter repercussionem exterius a frigido factā: pp qđ frigore nō penetrāte: ⁊ calido nō expirante permanebūt iteriora vehemēter cala. Illis vo qui in cala balneantur: caro redditur rara porosa: ita q calor cōgaudens caliditate exteriori aquatica egreditur: faciendo poros latos vsqz ad supficiē exteriorē: ⁊ exhalat t ⁊ frigus extrinsecuz superintrat inueniendo poros apertos: sic itaqz cōtingit sic egrotātib⁹ autūno ⁊ hyeme: sicut balneatis in aqua frigida hyeme: ⁊ egrotātib⁹ in estate sic balneatis in cala hyeme: hn̄ dictū est egritudines assatiuas fieri autūno ⁊ hyeme: estate vo egritudines hn̄tes rigores ⁊ frigora. Nosce q hic sermo verificatur in corporibus calidis carnosis ⁊ non oppositis: vt ostenditur in afforismo. ventres hyeme ⁊ vere ⁊c. oportet autem q materia que assumitur in tempore frigido sit magis in calido generate.

Cauma cētralr vnde accidat

Cap. 4.

ℂ Problema. XXX. Antiqua.

Que est cataplasmatis virtus. Aut propter id quod resolutiuum est ⁊ apertionem ⁊ euaporationem facit in hoc manifestum est quando sanies fuerit. Aut si dissoluto calido mutetur sanies: si autem non minime. Noua.

ℂ Que nam virtus sit cataplasmatis. An vt resoluat: vt moueat sudorez: vt euocet vaporem. Quoniam argumēto cōstet abscessum iam purulentum esse: an si aqua perfusus calida imutatur: purulentus est: si minus nōdum est.

Expeditis causis egritudis ad theoricā magis ptinētib⁹. Nūc determinat pblemata circa curas eaꝝ practice attinētia. pars aūt hec diuidit in tres: sicut triplex est medicoꝝ instrm. s. dieta: potio vel medicina: ⁊ chirurgia. Primo. n. determiat pblemata ad chirurgiā spectātia. 2° ad dietā. 3° vo ad potū attinētia. 2° ibi in 36. pblemate. 3° in. 37. ℂ Et fortassis rō ordinationis Aristo. vt premittat tractationē chirurgie diete ⁊ potionis sermoni fuit: qm operio chirurgie est necessarior visa operatione diete ⁊ potionis: aut est māifestior: ⁊ a manifestis dictū est prius inchoare doctrinā: aut qz in ea maiora cōtingunt peccata. 7. de inge. sani. Proponit itaqz pmo vnum pblema de opatione cataplasmatis vlr circa tumores innāles querēs: que ⁊ q̄lis est vtus opatiōis cataplasmatis. ℂ Et nota q per cataplasma itelligo oēm administrationem extrinsecus factā ⁊ qualitercūqz: quā circa hꝰ tumores vel apata chirurgicus exercet: siue illud sit emplastrū aut tyle vel diniach: aut maiam aut vnguētū vel cerotuz: vel embrocha: vel epithima: fomentum: synapismus siue oleum vel hꝰ: quoꝝ gdē notificationē ⁊ dr̄iaz: qz nota est itelligenti: lōgitudini parcens omitto. ℂ Deinde[Aut pp id.]Soluit. ⁊ diuidit in partes duas sicut duas operatōes cataplasmatis ponit dicēs: pmo q virtus opationis cataplasmatis est: qm ppter illud qđ est resolutiuum subtiliatiuum causat opationē in corpore subintrādo per poros: ⁊ extrahēdo inde humida in fumū ⁊ vaporē exterius emittit. Et q hec sit virtus opationis eius declarat dicēs: hoc fieri notū: qn̄ fuerit sanies in apate: ⁊ quis applicauerit cataplasma: tunc eniz cognoscet virtutē opationis eius resolutiuā. ℂ Notādū est fm Gal. in libris simplicis medicine: ⁊ Auic. 2° can. ⁊ lib° de medicinis cordialib⁹: q medicina apertiua est: cuius ppietas est: vt moueat materiam existentē intra cōcauitatē meatuū ad exteriora: vt remanere faciat ꝯcauitatē apertā. Medicina vo resolutiua est cuius ppietas existit: vt separet humorez faciēdo ipsum euaporare. ⁊ extrahēdo a loco in quo fuit retētus. s. partez post partē: donec assiduatiōe istius opationis terminat illud. ℂ Notandū ēt gr̄a eius q dixit sanies: q nutrientiū corpus nr̄m ingredientiū aliqd ꝯuertit in verū nutrimētū: dum nutrit in tertia digōne: ⁊ aliqd i supfluitatē: ⁊ hoc aut erit pme digōnis: ⁊ sic est stercus. aut scđe: ⁊ sic est vrina: aut tertie: ⁊ h̄ est duplex. aut efficit adeo subtilis q fere isensibilr expellit: ⁊ sic est sudoris supfluuz ⁊ sordiciei. aut est grossior: ⁊ h̄ aut est nālis ad aliqđ officiū nāe istitutū: aut oino pter nāz: aut medio mō. si nālis sic est sperma ⁊ lac etiā: ⁊ sperma grandē silitudinē habet cuz membris spermaticis: cui⁹ gdem esse totalr est a caliditate nāli vincente libere: neqz est supfluū qualis sed quāti soluz. si aūt sit inaturalis oino: ita q calor inatus corrumpat: tunc est

Nō de cataplasm.

Medicin apertiua ⁊ medicine resolutiue

Vnde de nutrimēt.

putredo vel marcor: aut virus. si medio modo se hñs: tūc aut declinat magis ad latus nālitatis vt spmatis: ꝛ sic est mā hypostasis residens in fundo vrine: no enim calor est adeo temperatus nālis vt in spmate: neqꝫ corruptus pro parte vt in sanie: sed medius est: debilis. s. nō potēs totalr assimilare vel in fumū insensibiliter foras mandare: aut magis declinat ad latus inālitatis: ꝛ sic est sanies: cuius cē partim est a calore nāli: ꝛ ideo silitudine quadā lata mutabiliter assimilaꝛ membris spermaticis: ꝛ partim a calore accñtali: vincitur tñ finalr calor accidētalis eꝛ̄neus ꝛc̄. sic itaqꝫ in sanie est aliqua opatio digestiua nālis: que nō est in marcore vel putrefactione. hec verba tanguntur vtcunqꝫ a Gal. in fine pme ptis pnosticationis Hip. ❡ Deinde[Aut si.] Tangit hic 2° aliam virtutē opationis cataplasmatis: sed attendendū vt itelligaꝛ: qđ dictū est etiaꝫ ꝛ dicendū est: ꝙ in pncipijs apostematū apponēda sunt stiptica repercussiua pura: in angmēto repercussiua multum cū resolutiuis parū: in statu aūt miscere opꝫ ambo equaliter: sed in declinatiōe vtenduꝫ est solū resolutiuis: sicut dicit Aui. pmo can. fen quarta. qđ ꝛ in tertio de inge. sani. est apparēs. Unde cū dixit Arist. manifestū ꝛc̄. tetigit curam factam per virtutē opationis cataplasmatis existēte apostemate in declinatione: cū iam facta sit sanies: tunc enim velociter manifestaꝛ ꝛ satis opatio virtutis cataplasmatis. Dicit igiꝛ tangēs alteraꝫ opationē cataplasmatis ꝙ calido extraneo resoluto opatione cataplasmatis mutaꝛ saniei: materia enim saniei future mutatur ꝛ reduciꝛ ad benignum: que qdem si nō mutareꝛ in benignū humorem: minime. i. nō phibereꝛ virtute cataplasmatis generatio apostematis: ꝛ sic cura hu⁹ apostematis erit exñtis in pncipio pncipiāte p cataplasmata stiptica facta. Ut aūt veritatem hēat qđ diciꝛ: nō itelligaꝛ mām iam exisse extra venas in porositates mēbrorū ꝛ ad eas reuerti: vt fiat nālis: imo opꝫ eam putrefieri: sicut dicit Gal. in libro de malitia cōplex. diuerse: ꝛ in fine primi pnosti. Unde Hippo. in 7ª particula afo. sanguinē in ventrē effusuꝫ necesse est putrefieri ꝛ in saniē cōuerti: sed opꝫ itelligere materiā existētē adhuc in extremitate paruaꝝ venarū: hō eniꝫ corrigiꝛ per cataplasma stipticū ꝛ per attractiuuꝫ ad diuersa. ❡ Et pp hanc cauillationē ꝛ siles insurgētes aliquis exponet hunc sermonē de cura apatis exñtis in statu circa ei⁹ mediū. Dicit: si dissoluto calo eꝛ̄neo ꝛ mitigato per cataplasma maturatiuū cū resolōne: qđ sit circa statuꝫ in antecedente cā: qꝛ circa gñationē saniei dolores ꝛ feb. magis accidunt ꝙ facta sanie: sicut dicit Hip. in scđa pticula afo. Muteꝛ sanies. i. efficiaꝛ ex cā ante: si non sup. fuerit cataplasma maturatiuū minime efficieꝛ sanies: saltē vt facta est: vel alr si nō dissoluaꝛ calm eꝛ̄neuꝫ ꝛ mitigeꝛ: minime curabiꝛ. Et scias ꝙ qꝛ in his pblematib⁹ chirurgicis maxime text⁹ est grandis truncatio: nō sic hēri pōt Arist. intellectus.

❡ Problema. XXXI. Antiqua.

Que oportet vrere ꝛ que icidere. Aut quecunqꝫ quidem habent os ampluꝫ ꝛ nō cito cōsolidantur. hec vrere opꝫ: qualiter escara illic cadat: sic eniꝫ non erunt cicatrizata. Noua.

❡ Que nā vrenda: queue sint icidenda. An que ore sunt amplo nec breui coaugmententur: hec vrenda sunt: vt crusta illic incumbat. Sic enim nullū pus cicatrize inducta occultabitur.

Nunc Aristo. agit de cura solutionis ꝯtinuitatis: ꝛ primitus vriter. Querit ergo pmo que sūt illa mēbra egrotātia: ꝛ cuius nature que opꝫ vrere. i. cauterizare: ꝛ que sūt que pmo opꝫ icidere. ❡ Deinde[Aut qcunqꝫ.] Soluit ꝛ assignat cām soluꝫ pme partis quesiti: qꝛ nō assignat hic scđe partis cām. Repetit hoc phi. in. 33. pblemate: vt habeaꝛ ipsius plena solutio: ꝛ dicit primo: ꝙ expedit vrere multa vtilitate oīa illa mēbra in qbus est orificium vlceris latum: sicut est cancer herpesestiomenus fistula ꝛ hui⁹: ꝛ carnium corruptiones: in qbus cōtinētur materie venenose corrosiue: ꝛ similiter talia que tarde ꝛ cum difficultate cōsolidātur: sicut membra malam habētia cōplexionem in se ꝛ acquisitā vt fistulata ꝛc̄. Cauterium enim ignis maxime rectificat malam cōplexionē mēbri ꝛ ipm cōfortat: sicut dicit Auic. quarta primi. ꝛ Albucasis in primo sue chirurgie. Et scias ꝙ sub isto sermōe Arist. est cōprehēdēda solutio cōtinuitatis facta in arteria: quā ꝛ cauteriuꝫ cōstringit ꝛ rectificat. ❡ Deinde[Hec vrere.] Hic scđo dat modū sm quē debet fieri cauterizatio: dicens ꝙ cauterium tali modo debet fieri: vt cadat. i. relinquaꝛ escara. i. cortex vel crustula in mēbro post cauterizationeꝫ remanens: quā postea remouent chirurgici cū butyro facta eius operatiōe: nā si hui⁹ escara nō superueniat: nō cicatrizabuntur vlcera ꝛ vniuersaliter solutiōes cōtinuitatis: cū nō sit facta sufficiens exiccatio superfluitatū: neqꝫ obstaculum prohibēs cursum earum: imo cauendum est ꝛ maxime in cicatrizatione arterie: ne cesset cauterizatio cauterizate: quousqꝫ escara superueniat: quoniā si nō relinquatur escara ex cauterio: fiet maior carnis deprditio: ꝛ sic fit maior solutio cōtinuitatis propter qđ vehemētior fluxus efficitur. Et scias ꝙ cicatrix est vestigium post consolidationem solutionis cōtinuitatis relictuꝫ: quā fortiter stipticantes faciunt medicine. ❡ Notādum gratia istoꝝ: sicut dicit Haly. in. 9. libro sue practice. ꝙ chirurgia. i. manualis operatio diuidiꝛ in tres partes: vna est in venis: ꝛ ista est duplex. vna qdem in venis simplr: in quibus non est pulsus: alia est in venis dictis arterije: in qbus est pulsus ꝛ spiritus cōtinetur vitalis. Et hui⁹ chirurgia vno nomine dicitur flobothomia: ipsa enim flobothomia rōne icisionis cadentis in ea sub chirurgia locatur: lꝫ rōne euacuationis ponaꝛ sub alio instrumēto medicine. s. sub potione. Et de hui⁹ chirurgia Arist. nō videtur hic sermonē facere explicitum. Et scđa in carne: ꝛ illa aut est in cognitione ꝛ administratiōe vētosaꝝ: aut in diuisione fixione ꝛ suitione aut in coctione per quasdam eniꝫ ventosas cutis minutissime perforatur: qđ scarificatio diciꝛ. vnde egrediꝛ sanguis attractus: subtilis tamē maxime ꝛ subcutaneus. Et scias ꝙ quādo debet fieri incisio ꝛ cauterizatio: si corpus est plectoricū vel repletū: opꝫ euacuare flobothomia si sanguis totaliter abūdauerit per totū: aut purgare per pharmaciā si alius trium peccat humoꝝ. ❡ Post quod opꝫ particulares habere alias cōsiderationes: si eiꝫ egritudo fuerit ex materia malitiosa corrosiua membrū mādicāte: opꝫ eam totaliter cū parte mēbri lesa abscindere vt est cançer herpesestiomenus: quoniā si aliquid de radicibus relinquaꝛ: iterato cōsurget: oportet etiā cōsiderare vbi fiat incisio: ꝛ ex parte membri ꝛ saniei in eo cōtente. Ex parte siquideꝫ membri: quoniā incisio debet cadere sm rugarum collectionē ꝛ lōgitudinē musculi: ꝛ non sm transuersum: neqꝫ latum musculi: ne abscissis chordis vel neruis: mēbri perdatur operatio. Aliquando tamē cum de spasmo timetur mortali: preceptum est Gal. ꝛ Auicē. musculum sm latum secari: secatis enim neruis cum ligamētis ꝛ chordis cessat motus cōtractionis spasmaticus: ꝛ si mēbrum illud amittatur: quod eligēdum existit: quoniā melius est vni membro nocere ꝙ infirmum occidere 12° de inge. sani. similiter vnus est musculus sicut musculus frōtis subcutaneus

Efficācia cauterij.

Obseruāda cauterij

Chirurgiam tres ptes diuidiꝛ

cuius incisio nõ debet fieri ƒm rugarum collectionẽ sicut
precipit Aui.quarta p̃mi.fieret enim incisio musculi ꝛ ca/
deret supcilium.Ex parte aũt saniei debet ꝯsiderari:vt in/
cisio cadat ĩ tali loco:ꝙ sanies libere possit egredi:ꝛ qꝛ est
grauis deorsum tendens:opꝫ vt sit in loco inferiori aut si/
bi proportiõabili nisi aliquid hoc fieri directe impediat.
¶ Itẽ cauendũ est tertio ne incisio vel cauterisatio ca/
dat in membro adeo sensibili ꝙ ꝑpter dolorem spasmuꝫ
ĩducat:sicut est neruus aut chorda:simil'r caueatur incisio
mẽbri a qua timet̃ exhalatio spũs: ꝛ fluxio sanguinis: sic
arteria ꝛ vena maxime grossa.Et vltimo cauẽda sunt mẽ/
bra solida spmatica:sic vult Arist.in.33.ꝑblemate. ¶ De
sutura dico ꝙ in magnis vulneribus:sic illa maxime que
cadunt per transuersum musculi aut per latũ opꝫ vt suan/
tur:ꝛ sic ita cõseruent̃:alioquin ꝑpter distantiam nõ pos/
sent ꝯsolidari. ¶ Si võ cadat icisio ƒm lõgitudinem mu
sculi:nõ est necĩa multum sutura:fascia enim ducta cõde/
cẽter sufficit ꝯseruare partes iunctas simul. ¶ Sunt ꝛ alĩ
qui chirurgici ĩgeniosi applicãtes vnam partẽ vulneris
cũ alia cũ glutino quodã sine sutura : cõiungentes quideꝫ
cum illo glutino extremitatẽ pecie cum vna parte mem/
bri:ꝛ aliam extremitatem pecie cum altera parte . Et hic
qdem modus cõiunctiõis partium vulneris vtilis est val
de dũmodo sufficiẽter eo extremitates partium vulneris
remaneant vt opꝫ vnire.Sutura enim duo mala impen/
dit:vnũ est dolor suitionis:scðm est punctoꝝ post consoli
dationem apparitio.Filum quoqꝫ quo fit sutura oportet
vt nõ sit nimis debile:ne frangat̃ ante tempus aut putre/
fiat:neqꝫ nimis forte ne carnes dirumpat . Item neqꝫ ni/
mis sint stricta puncta:ne augmentẽt solonem cõtinuita/
tis ꝛ cicatrisationẽ impediãt:neqꝫ nimis lata vt labia vul
neris illis nõ cõseruentur vnita. ¶ De cauterisatione no
Nõ melꝰ cauterii. tandum est ꝙ melius cauteriũ ƒm Auicẽ.est de auro:cuiꝰ
quidẽ motiuũ potuit esse:qꝛ cum aurum sit tẽperate com
plexionis minorẽ dolorẽ adducit:ꝛ mẽbruꝫ cauterisãduꝫ
magis rectificat ꝛc̃. Scðm võ Albucasim in eiꝰ chirurgie
exordio melius cauteriũ est ferreum:ꝛ hoc conatur osten/
dere:qm̃ põt sciri ꝑpter mutationẽ coloris eius ad rube/
dinẽ qñ est sufficiẽter calm̃:qð dicit in auro nõ cõtingere
ꝑpter eius tincturã. Item aurũ põt fundi anteq̃ sufficien
ter sit cal'm qð cõtingit in ferro . Et scias ꝙ cũ cauteriũ sit
duplex.actuale vt ignis:ꝛ potentiale vt alicuius medicine
caustice sicut flãmule gũmi rubee agrestis tassie ꝛc̃. caute
rium ignis est laudabilius valde cauterio medicine cau/
stice:sicut dicit Albucasis : ꝛ hoc ꝑpter simplicitatẽ ignis
ꝛ exiccationẽ sine lesione aliarum partiuꝫ : ꝛ de hoc dictũ
est sufficienter alibi. ¶ Amplius scias ꝙ membrorũ par/
tes que cauterisant̃ quedam sunt extra posite manifeste
vt cauterium statim ipsis occurrat non alia ledendo : ꝛ in
his non expedit cauterium munire:quedam sunt abscon/
sa itrinsecus vt que sũt in naso ore ꝛ ano:ꝛ in istis opꝫ cau
terium munire ne partes circunstãtes ledantur: vt magis
vel pãnis infusis in aqua rosata vel succis frigidis ꝛ inolu
Quo tpe sit optimũ cauterizaꝛ tis circa cauterium postea. Tempus optimuꝫ cauterisan/
di est ver:ꝛ potest fieri omni tempore:corpore tamẽ prius
mundificato . ¶ Est aũt cauteriũ ƒm Auic.quarta primi.
medicamen valde vtile iuuans ad ꝓhibẽdum ne corru/
ptio spargatur ꝛ ad cõfortandum membrum cuius com/
plexionem volumus rectificare:ꝛ ad resoluendum mate/
rias corruptas in membro retentas:ꝛ ad restringẽdũ san/
guinis fluxum. Tertia siqdem pars chirurgie principalis
Subdiuisio tertie partis chirurgie. est in ossibus:ꝛ illa est duplex:vna in fractura ossium:alia
in dislocatoꝝ reductione:de qbus breuitatis gratia suffi/
ciãt antedicta:que ex dictis Gal.maxime in chirurgia de
inge.sani.ꝛ Auicen.cum Albucasi colliguntur.

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

ue est cataplasmatis virtus sanguineo
existente vulnere . Aut ꝑpter id quod
desiccatiuum est : ꝛ superueniẽtis con
strictiuum superfluitatis absqꝫ escara
ꝛ putrefactione carnis : sic enim sine flegmone
erit ꝛ consolidatiuum : nõ superfluente quideꝫ
enim: sine flegmone erit. Siccum autẽ existens
consolidabitur:quousqꝫ vtiqꝫ enim humidum
fluit nõ cõsolidabit̃:ꝑpter hec igitur acuta plu/
rima ꝙ exiccent. Noua.

¶ Que nam virtus medicamenti supprimentis
sanguinem sit qð enemium appellamus. An vt
exiccet: ꝛ materie inutilis confluuium cõpescat
sine crusta:aut carnis putredine. Ita enim effici
tur vt vulnus simul ꝛ inflãmatiõe careat ꝛ vni
tati sit opportunũ:qð enim materia nõ supfluit
inflãmatiõe carebit. Quod siccũ est vnitati op/
portunius erit:quãdiu nãqꝫ premadet:ꝯcorpo/
rescere nequit. Quãobreꝫ que cruentis inĳcien
da censemus:acria magna ex pte sunt:quo acer
bitate sua possint astringere.

Manifestat nunc Arist.ṽtutẽ opationis cataplas/
matis in morbo q est solo ꝯtinuitatis
recẽter facta.Et q̃rit p̃mo que ꝛ qualis est ṽtus opationis
cataplasmatis ĩ vulnere sanguieo:vñ sanguis adhuc egre/
ditur.qð fit:cuꝫ solo ꝯtinuitatis maxime fuerit ꝑfunda.
¶ Deide[Aut pp id.]Soluit ꝛ p̃mo dicit hꝰ esse virtutẽ
cataplasmatis:qm̃ cum sit desiccatiuũ stipticum ꝛ cõstri/
ctiuũ supfluitatis humoralis decurrẽtis ad locũ lesuꝫ pp
dolorẽ:ꝛ hoc sine escara operãdo:qð dicit ad dĩaꝫ caute/
rĳ ignis:ꝛ putrefactiõe carnis:qð dicit ad dĩam cauterĳ
medicine caustice.opat̃ preseruationẽ vulneris ab apate:
qð maxime timent chirurgici:impoĩe eniꝫ existit vulnus
curare apate durãte:sicut dicũt Gal.ꝛ Aui. Amplius cata/
plasmatis virtus est vt vulnus reddat̃ aptũ ꝯsolidationi
cõfortãdo ptes mẽbri. ¶ Nõndũ est ꝙ flegmon in medi Flegmon apud medicos multipl'r accipitur.
cina multas hꝫ acceptationes:aliqñ eniꝫ sumit̃ pro omni
inflãmatiõe ꝛ sine humoris vitio:sicut apparet p Gal.13.
de inge.sani.ꝛ Haly.in.8.theo.sumit̃ ẽt ꝑprius pro colle/
ctiõe humoꝝ pter nãm:ꝛ sic accipit̃ a Joãnitio.cũ dicit
flegmonis ex sanguine:flegmõis ex flegmate : flegmonis
ex cholera ꝛc̃. Accipit̃ 3ꝰ adhuc pro inflãmatione ꝛ tumore
humoꝝ sanguineoꝝ ꝛ cholicoꝝ:ꝛ sic assumit̃ a Gal.in 2ꝰ
de differẽtĳs pulsuũ. Accipit̃ ꝛ 4.ꝰ ꝑprĳssime pro sangui/
neo tumore solũ:ꝛ sic sumit̃ a Joãnitio cũ dicit ꝙ apa fa/
ctũ ex sanguie vocat̃ flegmon:ꝛ hũc modũ flegmõis ma/
xime videt̃ tãgere Arist. ¶ Deinde[Nõ supflue.]Dic 2ꝰ
assignat cãm quare pp hꝰ virtutẽ cataplasmatis ꝓhibeat̃
flegmon:ꝛ ꝯsolidatio possit fieri aptius : que duo itẽdunt̃
olno a chirurgicis : ꝛ dicit ꝙ nõ supflue.i.supfluitate non
exñte que currat ad locũ vulneris preseruat̃ a flegmone.
Et vulnus sil'r siccatũ remanebit sufficiẽter:ꝛ ita bona cõ
solidatio subsequet̃.siccari eniꝫ vulnus opꝫ si dꝫ ꝯsolida/
ri:qm̃ q̃diu fuerit hũiditas supflua in ipm currẽs:nõ po/
terit fieri ꝯsolidatio.Et iõ vlterius ꝯcludit itentũ dicens:
itaqꝫ ꝑpter hoc opꝫ esse acuta multa id est sufficientia vt
exiccetur humiditas superflua ꝓhibitiua cõsolidationis:
ita ꝙ vulnus remaneat optime dispositum cõsolidationis

Ualnera enim non sanãtur nisi perfecte exiccentur: sicut dicit Gal. in sexta particula afor. sic igit̃ cataplasma duas operatiões facit: preservat ab apostemate: ⁊ siccuʒ reddit vulnus qđ ad cõsolidationẽ preparat. ¶ Notãdum sicut dicit Gal. in libro de inge. sani. ⁊ Auic. quarta quarti. si debet fieri carnis regeneratio: ⁊ etiã consolidatio: opʒ medicinas nõ ẽe superflue siccas stipticas exiccatiuas: quoniaʒ ꝓhibent carnis regenerationẽ ⁊ cõsolidationẽ: eo ꝙ exiccarẽt sanguinẽ ad labia vulneris a natura dimissum: ⁊ similiter expellerẽt eum etiam in poris propinquis existentem: neqʒ etiam sint nimis abstersiue ⁊ lauatiue: quoniaʒ sanguinem remouerẽt ex labys vulneris: ponẽdo ipsum in fluxum sui quadam mordicatiõe nitrosa. ¶ Hoc autẽ premisso quis sic exponet Arist. sermonẽ: bene dico ꝙ erit sine flegmone: ⁊ consolidari poterit etiam existente cataplasmate supple nõ superflue stiptico ꝯstrictiuo plurimũ: sed solum vt remoueat humiditatẽ superfluaʒ: nõ eniʒ vt dictũ est debet esse adeo vehemẽter stipticũ vt prohibeat cõcursum omnis humiditatis ad locũ vulneris ⁊c̃. Expositionẽ tamẽ priorem magis approbo. Et nota ꝙ illud ex quo laudat̃ tale cataplasma est malum granatũ ſm Auic. quarta quarti. qđ fit decoctũ in vino stiptico antiquo: ⁊ in aqua rosacea vel in succis frigidis stipticis: hoc eteniʒ apponẽdum est cõfractũ quãdo post apparẽtẽ sanguinis fluxus cõstrictionẽ timemus de apostemate. ¶ Deinde [Acuta plurima.] ¶ Notãdum est ꝙ peracuta itelligẽda sunt stiptica: talia enim stiptica acerba vulgariter dicunt̃ acuta. nã acuta vere: eo ꝙ sunt calida ⁊ sicca in quarto gradu inducerẽt mordicationem superfluã: ꝓpter quã cõcursus maior humoꝝ ⁊ humectatio ꝗ̃ exiccatio cõsequeretur: ⁊ faciẽdo demum apostema etiã impedirẽt cõsolidationẽ. Dicit aũt plurima vt possint ⁊ sanguineʒ inspissare in carnem ⁊ membrum cõfortare: ⁊ etiaʒ ſm ꝙ expedit valeãt membra exiccare. nam quedã membroꝝ maiori indigẽt exiccatione vt membra neruosa sicca vt sua cõsimili conseruetur complexio: sicut docet Gal. in parte chirurgica libro de inge. sanita. Et scias ꝙ medicine carnis generatiue debent esse quasi temperate in actiuis ⁊ sicce circa finem primi gradus. Consolidatiue ṽo ⁊ adhuc cicatriçatiue debent esse sicciores plus valde.

Nõndum medẽtib⁹. — *Laudatio cataplasmatis vnde ⁊c.*

¶ Problema. XXXIII. Antiqua.

Que icidere oportet ⁊ que vrere: ⁊ que nõ opʒ curare medicinis. Aut ea que sunt subascellis ⁊ bubonib⁹ medicina: cũ diuisione enim hec qdeʒ dolentia: hec ṽo piculosa: vrere enim lata apostematũ ⁊ magnã apertionẽ hñtia: ⁊ in apostemosis ⁊ nõ bene carnosis. Incidere aũt que in acutum tendunt: ⁊ que nõ sunt in solidis. Noua.

¶ Que nã incidẽda: queue vrenda sunt: que cõtra nõ ita curanda sint: ʒ medicamẽtis. An que in ala aut in inguine abscesserunt: medicamentis curandum potius: diducta enim partim laboriosa: partim periculosa redduntur: vrendi sunt illi abscessus qui lati: processuqʒ multiplici eruperunt: quiqʒ venosis non carnosis resident locis. Incidendi qui in acutuʒ se colligunt quiqʒ non parte solida extant.

Reiterat Arist. ꝓblema 31ᵐ. vt cõpleat solutionẽ eı⁹ perfecte quã dictũ est illic omisisse. Proponit igitur querẽs que ⁊ qualia sunt mẽbra: que opʒ incidere: ⁊ que ⁊ qualia sunt que opʒ cauteriçare: ⁊ que sunt vel qualia in qbus neutrũ expedit facere: sed opʒ ea curare medicinis ⁊ cataplasmate exterius apposito: vel medicinis. s. laxatiuis euacuãdo mãm per aliã viam vel alteratiuis iterius etiã sumptis. ¶ Deinde [An ea.] Soluit ⁊ diuiditur in tres partes: ſm ꝙ tria tetigit in dubitatiõe. primo enim soluit ad ꝑmũ quesitũ dicẽs ꝙ morbi ⁊ tumores existẽtes circa ascellas qui est locus sub brachys ⁊ circa bubones. i. circa ꝑtes iguinales que dicũtur bubones: qꝛ sũt latẽtes ad modũ illius auis qui dicit̃ bubo nõ nisi de nocte apparẽs: ⁊ ex ide apostemata eis cõtingẽtia dicunt̃ bubones: hꝰ dico ꝙ nõ debẽt incidi aut cõburi: sed debẽt sanari cũ medicina leniter trãsmutationẽ faciẽte: eo ꝙ ꝗdã loca istoꝝ sunt nimis dolorosa nõ valẽtia pati icisionem aut cauteriũ: sicut sunt ꝑtes bubonice. Circa ipsos eniʒ vehemẽs est sensus ⁊ grandis delectatio: sicut pʒ in coitu: ꝓpter qđ ex opposito arguit: in solõne cõtinuitatis cadẽte i ipsis itensum dolorẽ existere: ⁊ hoc est qđ dicit phs. 5. particula 26. ꝓblemate loquẽs de hꝰ partib⁹ ⁊ locis sibi ꝓpinquis. ¶ Femora maxime dolent ꝯtinui distãtia hoc est solõne cõtinuitatis: sed alie partes sunt ꝑiculose si incidantur vt subascellares: ꝓpter ꝓpinquitatẽ ipsarũ ad cor: ⁊ ẽt ꝓpter timorẽ neruoꝝ ⁊ arteriaꝝ illic existẽtiũ. Et scias ꝙ ꝗ̃uis Aristo. sermo si itelligatur sit verus: formalr̃ tñ nõ est verus vel fortassis nõ curauit: qꝛ exẽplaris est magis in quo potius requirit̃ expositio ꝗ̃ verificatio: sicut dicit Cõmẽ. 3° de aĩa: tñ medici precipiũt fieri icisiones ⁊ cauteria circa subascellas ⁊ iguina: sic datur exemplũ magis familiare: vt dicatur ꝙ membroꝝ quedaʒ sunt dolẽtia vt oculus ꝓpter multã eius sensationẽ. vñ in tali mẽbro cauẽda est omnis incisio ⁊ adustio: maxime inquãtũ fuerit possibile. quedã periculosa: vt est incisio que fit ad extrahẽdum lapideʒ ex vesica aut renib⁹: qm̃ hꝰ cura: sicut dicit Haly. 9. practice in iuuenib⁹ ⁊ adolescẽtibus est difficilis: in senib⁹ aũt impossibilis. Et ꝓpter hoc dicit Haly. in theg. tractatu causaꝝ: Hip. nõ docuit curationẽ hꝰ lapidis cuʒ ferro: aut qꝛ ignorauit: aut qꝛ habuit medicinas cũ quibus hoc operabat̃: aut qꝛ voluit vt caueamus ꝙ nõ simus festini operari cũ ferro. ¶ Notandũ est ꝙ hoc nomen medicina sumitur multis modis: vno modo medicina idem est ꝙ habitus sciẽtialis factus in aĩa: alio modo dicitur medicina debita administratio sex reꝝ nõ nãlium: vnde cũ aliquis vtitur eis debito modo dr̃ ꝙ ipse medicinalr̃ viuit. Sumitur etiã alio mõ pro medicina magis particulari hñte alterare per cõtrariũ: dr̃ etiã iterduʒ medicina solũ de solutiua: ⁊ adhuc magis de solutiua liqda. ʒ ṽo per medicinam possumus itelligere alteratiuã ⁊ solutiuã: ⁊ cum hoc etiã vl̃em dictam que est debita administratio sex rerum nõ nãlium: his eniʒ curatur morb⁹. ꝑma tñ dictaʒ dirigente medicina. ¶ Deinde [Urere aũt.] Hic scḋo ostẽdit que debẽt cauteriçari: ⁊ dicit ꝙ lata apostemata vt cancerosa ⁊ habentia apertionẽ grandem ⁊ profundam: vt pustule ⁊ huiusmodi debent cauteriçari: vt sanies exiccetur: ⁊ mala cõplexio remoueat̃ cõfortato mẽbro. hoc enim cauteriuʒ operatur: vt dictũ est prius. Ualet etiaʒ cauteriũ mẽbris apostematis: sub quibus mala cõtinetur materia: sicut est in apostemate epatis aut splenis ⁊c̃. aliqñ enim precipitur fieri cauteriũ super loca ipsoꝝ ad cõsumẽdũ mãm in eis cõtentã ⁊ in pleuresi similr̃. Confert etiã locis in qbus nõ reperit̃ caro bona: ⁊ in cõsumptiõe ipsius ⁊ cõfortatione membri. ¶ Deinde [Incidere.] Ostendit hic tertio que membra patientia sunt illa ⁊ qualia que debent incidi: ⁊ dicit: ꝙ illa que habent acuitatem ⁊ subtilitateʒ superius circa apicẽ tumoris: oportet incidere: in his eniʒ ꝯtinetur

Ascelle quid. — *Partes inguinales qre bubones dicãt.* — *A qb⁹ ptib⁹ aĩalium abstinẽda incisio sit.* — *Nois medicine multiplex acceptio.*

materia calida subtilis:ꝫ morbi ⁊ vl'r passiones que sunt circa mēbra solida spermatica sensitiua nõ sustinet icisionē:timet̃ eniꝫ de spasmo ꝓꝑ incisionē nerui vel chorde:⁊ in arterijs ⁊ venis maximis:similr̃ nõ est facienda sectio. timet̃ eniꝫ de exhalatione spirituū ⁊ effusione sanguinis: quā mors cõcomitatur:⁊ hec de problemate.

℄ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter quid si ere aliquid icidatur facilius sanatur q̃ȝ ferro. Utrum qꝛ leuius est: quare minus scindit ⁊ facit vulnus. Aut siqdē tactiuū magis ferrum accipit:facilioꝛ ⁊ impassibilioꝛ est diuisio. At võ medicinale est es. Principiuꝫ aũt forte est:qđ ḡ cõfestim simul icisione est velocioꝛ medicina:facit cõsolidationem. Noua.

℄ Cur siquis ere icisus sit facilius q̃ȝ si ferro sanescat. Utrum quia es leuius est: itaqȝ minus laceret:ictumqȝ faciat. An ediuerso ꝙ ferrum aciem ad actioꝛem recipiat sectioneꝫ: iccirco faciliorem tolerabilioꝛēqȝ efficere debeat. At võ es medicamēti vim obtinet: ⁊ principiū quodcūqȝ pars potissima rei est: quod igit̃ es simul ac fuerit incisum medicamento presentissimo adest:facit vt vulnus celerius cocat.

Ostenso in qbus partibus debet fieri incisio ⁊ in qbus nõ:ostēdit hic de quo metallo fit cõuenientius instr̃m icisionis. Querit ḡ quare est ꝙ incisio facta cū instr̃o ex ere citius ⁊ melius sanat̃:q̃ȝ si fiat cū instrumēto ex ferro. Et scias ꝙ es est metalloꝝ vnū ex septē notum calm̄ ⁊ siccū in tertio gradu citrinū similatū auro in coloꝛe:ferrū est notissimū in coloꝛe metalloꝝ: ⁊ est siccuꝫ valde. Utrū aũt calidū vel fridū nõ sufficiēter exprimūt auctores:ꝫ credo ipm ad latus caliditatis magis declinare. (℄ Deinde[Utrū qꝛ.] Soluit ⁊ assignat triplicēꝫ solutionē. Dicit igitur p̄mo cām huius esse: qm̄ es põdere est leuius aliquo metalloꝝ:qđ ostendit sua caliditas ⁊ euaporatio:⁊ iõ minus scindit:⁊ minorē solutionem ꝯtinuitatis inducit:nõ enim facit cõpressionē tantaꝫ sicut instr̃m ferreū. ℄ Notādū est ꝙ qn̄ Arist. in hoc libro dicit vtrū ⁊c̃. tunc inuit solonem ẜm alioꝝ opinionē aut apparentē ad hoiem:sicut apparebit itelligēti per totū. lꝫ eniꝫ est ꝓpter suam leuitateꝫ nõ inducat tm̄ doloris sicut ferrum ꝓpter subitam impressionē ⁊ alterationē quā ferrum inducit:tñ qꝛ nõ sic velociter incisionē efficit vt ferrum: dolorē causat longiori tēpore permanentē:sic eniꝫ aliquis põt cauillare. ℄ Deinde[Aut siqdem.] Assignat aliā cām ẜm opinionē ꝓpriā dicens ferrum amplius accipere ⁊ imprimere in sensum tactus ere: ꝓpter cõplexionē eius nobis magis ꝯriam:cum sit grossius ere: ꝓpter qđ intensiorē causat dolorem:sed incisio facta cum ere: qꝛ non sic imprimit in tactum leuioꝛ est ⁊ magis tolerabilis. ℄ Deinde[At võ.] Assignat aliaꝫ cām ⁊ dicit cam esse: qm̄ es est res que magis competit vsui medicine q̃ȝ ferrum:⁊ vere quis discurrens per sermones medicoꝝ sic inueniet. Et hoc declarat ibi[p̄ncipium]dicens. ꝙ enim es sit tale patet: qm̄ est vehemens p̄ncipiū consolidationis:illud enim qđ statim simul cū incisione. i. cū eo qđ incidit est medicina:velocioꝛ alijs causat cõsolidationem su. velociorem ⁊ meliorem:tale quidem es existit per relationem ad ferrum : quare ⁊c̃. potest etiam legi:ꝙ illud qđ dicit p̄ncipiuꝫ forte sumatur magis vl'iter: vt dicatur ꝙ in principio egritudinis debet cõsiderari quid administret̃ in cura:qm̄ eius p̄ncipiuꝫ est vehemēs valde:⁊ vndiqȝ cõsiderāduꝫ. vnde Arist. in primo ethi. p̄ncipiū est plus q̃ȝ dimidiū toti⁹. Et poeta. Principijs obsta:sero medicina parat̃. Cum mala ꝑlongas cõualuere moras. Sunt itaqȝ tres hꝰ cause. quaruꝫ p̄ma sumit̃ a modo ⁊ quantitate opationis. scđa a doloꝛe ⁊ nocumēto. tertia võ a iuuamēto. ℄ Notādū est vt breuiter apparcat veritas sine querela: ꝙ doloꝛ causatus a ferri incisione intensiue est maioꝛ doloꝛe causato incisione eris: qꝛ magis subito incidit ere. Et iterum magis q̃ȝ es cõplexionem alterat ꝓpter eius complexionē membro inciso nociuam:semper enim saltem actu frigidum reperit̃: ꝓpter qđ duplex in ipso causa existit doloris: ⁊ solutio cõtinuitatis:⁊ subita alteratio. Extensiue aũt maioꝛ facta ere : eo ꝙ velocioꝛ sit incisio facta per ferruꝫ q̃ȝ incisio facta per ere non sentitur tantus doloꝛ: ⁊ fortassis ꝓpter hoc scribētes ⁊ operantes negociant̃ de incisione facta cum ferro ⁊ non cum ere: ⁊ sic rõne huius quis magis approbabit incisionem factaꝫ cum ferro:sed qꝛ incisione eris minus erroꝛis videtur cõtingere:cū morosius ⁊ paulatiue operetur incisor q̃ȝ incisione ferri. Item qꝛ es confortat complexionem partis ⁊ ipsaꝫ partē stipticando : magis laudabitur ⁊ simplicius operatio facta cum ere q̃ȝ cum ferro.

Cap.10.

De dolore facto a ferri icisiõe.

℄ Problema. XXXV. Antiqua.

Propter quid auteꝫ nutritiuoꝛum incisiones cito sanantur. Aut quia rariora ⁊ minus corporea: in solidioꝛibus aũt maioꝛ caliditas. Noua.

℄ Cur ambusta ex ere sanent̃ celeriter : an qm̄ a laxioꝛib⁹ minusqȝ corpulētis effecta sũt. Plus enim caloꝛis corpori inheret solidioꝛi.

Comparat membra adinuicē penes id qđ est cauteriçare. Querit ergo quare est ꝙ incisiones vel cauteria facta in mēbris nutritiuis sanantur citius q̃ȝ facta sup. in solidis mēbris. ℄ Et notāduꝫ est ꝙ ꝑ nutritiua itelligo mēbra sanguinea carnosa:in his enl maxime viget virtus nutritiua:cuius p̄ncipiū manat ab epate ẜm medicos:possunt etiā dici nutritiua:qꝛ magis alijs deseruiunt nutritioni. Et scias ꝙ in qbusdam libroꝝ scribitur loco de ly nutritiuoꝝ intestinoꝝ:in alijs aũt viscerꝝ: quā litterā nõ approbo:tum quia nõ porosa rara:sicut statim dicet de talibus:tum quia cauteriū in his timorosum existit. ℄ Deinde[Aut quia.] Soluit ⁊ dicit causam esse quoniā membra nutritiua sunt rariora habentia porositates magnas: ⁊ non habētia tantam grossitiem ⁊ corpulentiam sicut alia mēbra:quare si in eis caloꝛ imprimat̃ cauterij:cito propter raritatem predictā exhalat:rarum enim cito recipit ⁊ cito omittit:spissum autem econuerso:ex 4° metheo. similiter rarum cito potest ex humoꝛibus restaurari:non autem sic solidum spissum:sed in membris solidis spermaticis hoc non contingit:immo impressus caloꝛ in eis tanq̃ȝ in subiecto terrestriori longo perdurat tempore. quare ⁊c̃. Et fortassis quis per adustiones vellet intelligere inflammationes febriles dicens inflāmationem nutritiuoꝛum:id est humoꝛum : per quos corpus nutritur cito sanari:sicut est febris putredinis:⁊ i solidis sicut ethica tarde : hoc tamen ⁊ si verum sit:non tamen est ad propositum in hoc loco. Tex.c.45. ⁊ alibi.

℄ Problema. XXXVI. Antiq.

Utrum prisana leuioꝛ ordeacea ⁊ melioꝛ ad egritudies q̃ȝ triticea. Uidetur

enim quibuſdam eadem ſignuꝫ facientibus intromittentes. Quoniam multum bene magis colorati qui circa farinarum triticearuꝫ operationem: quã qui circa eam que eſt ordeoruꝫ: ſiue quia humidior eſt ordeacea: humidius ꝓ plus non digeſtione. Aut nihil probibet quedam habere ſe dure digeſtibiliter: ⁊ quedaꝫ ad leuitatem vtilius: nõ enim ſolum humidius ordeũ frumẽto: ſꝫ ⁊ fridius: opꝫ aũt deglutioneꝫ ⁊ ꝙ offerũt tale eſſe febricitanti: ꝙ nutrimẽtuꝫ breue faciat ⁊ ĩfrigidet: ptiſana aũt hꝫ ordeacea: ꝑꝑ id aũt ꝙ hũidior aut corpulẽtior eſt: paucam dant: ⁊ h eſt ĩfrigidatiuũ. Noua.

⁋ Utruꝫ ptiſana ordeacea leuior ⁊ ad morbos accõmodatior ꝙ̃ triticea ſit: hanc enim nonnulli anteponunt: argumẽtumqꝫ ex piſtoribus capiunt: ꝙ multo coloratiores ſunt qui tritici ꝙ̃ qui ordeacei piſturaꝫ exercent. Addunt etiã ꝙ ordeũ humidius eſt. Q̃d autẽ humidius eſt cõ coctioneꝫ deſiderat pleniorem. Sed nihil probibet quominus: vt concoctu quid difficilius ordeum habeat: ſic ad leuitatem qd vtilius preſtet: hoc enim non humidius tm̃ tritico eſt: ſed frigidius etiã: qualis certe ſorbitio cibuſqꝫ competit febrienti: vt parum alat: ⁊ ſatis refrigeret: qd ptiſana ordeacea facere põt. Quod enim humidior vel corpulentior eſt: hinc alimentũ idqꝫ frigidiuſculum preſtat.

Pars ſcḋa ꝑncipalis hꝰ triũ: in qua nũc agiẜ de cura egritudinũ per illud inſtrm medicine qḋ dicitur dieta. Et ꝑmo ꝓponit tangẽdo motiuũ ſuum. ⁊ querit que iſtarũ eſt leuior ⁊ ſalubrior quo ad virtutẽ rõne digeſtionis: ⁊ ſalubrior ex pte diſpõnis ⁊ cure ad curatiões egritudinũ: an ptiſana ex ordeo facta vel ex tritico facta: diciẜ enim ab Hip. in ꝑmo regi. acu. ꝙ in ptiſana eſt leuitas. ⁋ Nõdũ eſt ꝙ ptiſana eſt nutriẽs oĩbus fere ꝯferẽs egritudinibꝰ. Et eſt duplex: quedã eniꝫ eſt in qua nõ ſoluꝫ virtus ſed etiã ſubã ordei ꝯſeruaẜ: que fit cũ accipiẜ farina ⁊ aqua ⁊ decoquunẜ ad ſpiſſitudinẽ: ⁊ lac ſepe cõmiſcetur amigdalarũ: ⁊ iſta diciẜ ptiſana cum fece vel ptiſana non colata. Eſt ⁊ alia in qua nõ eſt ſubſtãtia ordei ſed virtus ſolum: ⁊ diciẜ ptiſana colata vel aqua ordei: que h modo ẜm Auer. 5. colliget cõficiẜ. Accipiẜ ordeuꝫ bene mundatum ⁊ piſtatũ: ⁊ infundiẜ vna menſura eius in. 20. aque per quattuor horas: ⁊ decoquiẜ poſtea vſqꝫ ad rubedineꝫ que ſit quaſi ſicut vinũ: ⁊ nõ debet ordeuꝫ teri. Scḋm aũt Auicẽ. ꝑma quarti. accipe. 20. ſacraiati aque: ⁊ eſt nomen mẽſure: ⁊ ordei vnum: ⁊ decoque quouſqꝫ remaneãt quinque partes aque. Scḋm vo Galy. 5. theo. Accipe mẽſuras 15. aque ⁊ vnaꝫ ordei: ⁊ decoque vſquequo due remaneãt partes. Et ſcias ꝙ oportet vt bene decoquatur ⁊ maxime colata ſicut dicit Hipp. in ꝑmo regi. acu. ineſt enim ordeo ventoſitas ex diminuta caliditate ⁊ decoctiõe: que per vlteriorem decoctionẽ tollitur: qḋ nõ cõtingit in fabis: ſicut dicit Gal. ꝑmo regi. acu. ⁊ ꝑmo alimẽtoꝝ. Et ſermo quidẽ Ariſt. in hoc loco videtur eẽ de ptiſana non colata magis. ⁋ Et notãdum eſt ꝙ medici pariſienſes grauiter peccãt circa ptiſanam dupliciter. vno modo: qꝛ colataꝫ parũ aut nihil decoquunt: imo retinet quaſi ſaporem verum aque: quare cũ infirmi in eius potu delecteñẜ: multãqꝫ bibant: acquirunt malã diſpõneꝫ ſtomachi ⁊ viſcerũ: vnde diſcolorantur valde: ſimiliter hñtes apoſtemata in iterioribus ſuffocãtur: qḋ ⁊ vidi aliquãdo apud eos cõtingere. Peccant ⁊ ſcḋo: qꝛ cõmuniter neutrã cõficiunt ptiſanã ex ordeo ſed ex auena: que ẜm Gal. in ꝑmo alimẽtoꝝ eſt mali nutrimẽti: cũ ſit cibus equoꝝ ⁊ nõ hoium: niſi tpe famis. nocet ⁊ amplius rõne ſue cõplexionis: quoniaꝫ eſt calida in primo gradu. ſicca in tertio gradu: ſicut dicit Auic. ſcḋo can. ⁊ vocat eaꝫ denſer: propter qḋ apud eos crebre mota redolent ſepulchra. ⁋ Deinde [Uidetur enim.] Hic ſcḋo diſputat hꝰ dubitationem. ⁊ arguit ꝑmo ꝙ ptiſana tritici ſit leuior ⁊ melior teſtimonio medicoꝝ quorũdaꝫ: ⁊ dicit ꝙ aliquibus apparet ꝙ ſit equalis iuuamẽti ⁊ adhuc maioris ptiſana tritici ꝙ̃ ordei: equalitate tñ cõmuni. Et hoc declarat per ſignũ in illis qui ipſam aſſumunt ſe inde nutrientes: qm̃ eſt videre tales: quoꝝ qdeꝫ opus nutritionis eſt circa farinas triticeas: coloris melioris illis: qui vtunẜ ptiſana ex farina ordei facta: per hꝰ enim bonitateꝫ coloris inſinuatur ſanguinis multitudo: cuius color eſt ſignificatiuus bone habitudinis: quod ⁊ merito colore denotaẜ: quoniã color corporis abundantiã humorum oſtendit: niſi in profunditate corporis accubuerint: ſicut dicit Gal. in ꝑma ꝑticula ſfo. ⁋ Deinde [Siue qꝛ.] Hic arguit in oppoſitum ⁊ dicit vel fortaſſis ordeacea eſt humidior triticea: eo ꝙ ordeum eſt magis humidum tritico: non digeſtione ⁊ nutrimẽto: cum non multum tribuat nutrimẽtũ: illud enim quod vere eſt humidum plurimuꝫ nutrit: ⁊ ſic ptiſana triticea eſt humidior ordeacea: ſꝫ ordeacea eſt humidior humiditate reſiſtente ſe. ſiccitati. Poteſt etiã ⁊ aliter legi: vt ſit totus hic ſermo continuus indiuiſus: in quo oſtendatur triticeam eſſe meliorẽ ordeacea: ⁊ legatur hoc ita continue: ſiue hoc ſit ꝙ melior ſit triticea: quoniam eſt humidior ordeacea: triticum enim eſt magis humidum ordeo non ſolum in digeſtione ⁊ nutritione: ſed natura: cũ ſit vtrunqꝫ viſcoſum compactum: priorem tamen ſententiam magis cõmendo: tum quia ſermo redditur Ariſt. cõpletior ⁊ copioſior: tum quia ſtatim dicit ordeum eſſe humidius tritico ⁊c̃. ⁋ Deinde [Aut nihil.] Hic tertio ſoluit ⁊ dicit nõ eſſe aliquid probibẽs ꝙ ptiſana triticea nõ poſſit habere aliquas bonitates vel iuuamenta: ſicut arguebatur a ſigno contra quaſdam egritudines: vt quia ſit aliqualiter humida lenis cauſatiua boni coloris: ⁊ boni chimi: non tamen habet iuuamenta vel bonitates perfecte: cum ſit difficilis digeſtionis ⁊ viſcoſa valde ⁊ oppilatiua: vnde non eſt eligenda magis alijs quibuſdam: quoniam inueniuntur quedam habentia leuitatem ⁊ lubricitatem ptiſane triticee coniunctas alijs bonitatibus perfecte ſicut eſt ptiſana ordei: quia ordeum non ſolũ eſt humidius tritico: immo cum hoc etiaꝫ eſt frigidius eo reſiſtens per hoc ſe. duabus qualitatibus eius: ⁊ parum nutriens: ⁊ talis cibus confert directe febricitantibus: oportet enim cibum ipſorum eſſe talem ꝙ modicum nutriat: cum virtus ſit impedita in digeſtiõe materie morbi: ⁊ infrigidet ⁊ humectet ſupple. talis eſt autem ptiſana ordei ⁊ non tritici. quare ⁊c̃. ⁋ Notandum eſt ꝙ per hoc ꝙ dicit deglutioni Ariſto. intendit ptiſanam colatam: per hoc auteꝫ quod dicit ⁊ quod affertur: intelligit ptiſanam non colatam ⁊ alias groſſioris ſubſtantie. ⁋ Dubitatur: quia dicit ordeum humidius eſſe tritico: cum medici cõmuniter dicant contrarium: ponunt enim ordeum ſiccum ⁊ etiam frigidum in primo gradu: ⁊ triticum medium in ſiccitate ⁊ humiditate: ⁊ calidũ in ꝑncipio ꝑmi gradus. ⁋ Amplius qḋ magis nutrit eſt humidius: cum humidum deſeruiat virtuti di-

Ptiſana qd ⁊ quotuplex.

Error medicoꝝ pariſienſium.

Expõnes litere.

gestiue ⁊ nutritiue: tale aūt est triticum: quare ⁊c̃. Dōm q̄ duplex est humiditas. s. nālis qua q̄dem est triticū humidius ordeo: ⁊ accn̄talis aquosa ⁊ ventosa: ⁊ tali humiditate ordeū est humidius tritico. Sed dicet aduersarius p̄ h̄ nō solui: eo q̄ hō humiditas accn̄talis nō videt̄ humectare ⁊ īfrigidare patientē: sicut dicit Arist. sed potius eum ledere: ꝑpter qđ dicendū est q̄ humectatione hō granorū nō itendit Arist. ipsis existētibus in suo eē itegris: sed quātū ad illud qđ fit ex eis: qꝛ ordeuz cū sit magis porosuz ⁊ minus viscosum tritico: in ipso amplius imbibit̄ humiditas aque cū aereitate diffundens se per totū corpus eius q̄ȝ in tritico: quare cibꝰ inde artificiatus reddit̄ hūidior lenior ⁊ lubricior. ❡ Et ex hoc veritas itelligēti appet. ❡ Et nō q̄ ptisana ordei recte ⁊ multiplr̄ cōpetit egritudini acute vt febri: qm̄ cū ordeū sit frigidū ⁊ siccū ⁊ aqua frida ⁊ humida: magis abundabit in tali cibo fridū humido: sic maius est nocumētū ⁊ excessus in febre rōne caloris q̄ȝ rōne siccitatis. Amplius ꝯfert: vt dictū est hō cibus: tum qꝛ infrigidat: tum qꝛ humectat: tum 3ᵒ qꝛ parū nutrit. ❡ Deinde [Propter id.] Hic vltimo infert correlariū cōcludens cur det̄ adeo parua ipsius q̄ntitas: dicēs ꝑpter id qđ hō ptisana ordei ē humidior: pōt supple humectare multū modica ēt data q̄ntitate: ⁊ h̄ q̄ntuȝ ad ptisanā colatā. Et qꝛ corpulētior hn̄s similitudinē cū corpore q̄ntum ad nō colatā: ⁊ fere tota trāsiens in nutrimētum: iō sufficit ēt si detur in modica quātitate: cū hoc eniȝ toto facit operationē suam que est infridare. ❡ Pōt ⁊ aliter s̄mo hic glosari vt dicatur: ꝑpter h̄ q̄ est humidior est ꝓhibitiua digōnis. sup. qꝛ frigidū ⁊ humidū ꝓhibēt digōneȝ: nisi in materiys cholericis: sicut dicit Galy. in tractatu cāꝫ: ⁊ qꝛ corpulentior ⁊ viscosior: ⁊ ita digōni aliq̄liter iobediēs: cū ifirmi habeāt digestiuā lesaȝ ⁊ nā sit digōni morbi itenta: iō dant semel paucam quātitatem. ꝑnitum tamē est melius.

De ptisana ordei.

❡ Problema. XXXVII. Antiqua.

Propter qd cōgelationē dentiū dissoluit portulaca ⁊ sal. Aut qꝛ hec humiditatē quādā hȝ: manifeste aūt hec cōfecta ⁊ si apponat̄ quodā tēpore: attrahitur enim humiditas: viscosum aūt ingressuȝ extrahit acutū: etenim quia cognata acuitas cōgelationem dentium significat: habet eniȝ quādam acuitatem humor. sal autem liquefaciens extrahit ⁊ acuitatem. Noua.

❡ Cur dentiuȝ stuporeȝ portulaca herba aut sal tollere pōt. An portulaca qꝛ lentū quendaȝ habet humorem: qui vel manducanti aut manu aliquantisper confringenti patescit: heret enim ac trahitur. lentor igitur subiens ille a corpore educit acorem: quippe qui affinitate quadam coniungi valeat argumento saporis: quem acidulum reddit. Sal vero macerat liquefacitq̄ȝ: atq̄ȝ ita acorem quoq̄ȝ extrudit.

Sequit̄ pars tertia ꝑncipalis curatiue partis in qua determinat de ꝓblematibꝰ curatiōis penes instr̄m medicine dictū potio vel medicina. ❡ Et qꝛ practica est duplex. s. curatiua ⁊ ꝯseruatiua. ꝑ determinat ꝓblemata de cura eiusdē egritudinis vel accn̄tis dentiū: vtputa stuporis. 2ᵒ de ꝯseruatiōe sanitatis tangit ꝓblemata: ⁊ h̄ in tribus ꝓblematibꝰ. ꝑma in duas s̄m q̄ duo de h̄ ponit ꝓblemata. 2ᵃ ibi in. 39. problemate. ❡ Proponit itaq̄ȝ

Medicina practica ē duplex.

dubitationeȝ dicens: quare est q̄ portulaca ⁊ ēt sal hȝ dissoluere ꝯgelationē ⁊ stuporē dentiuȝ: cū vnū frigidū sit ⁊ alterū calidū. sermo autē Nicolai ꝑipatetici talis est de hoc. Stuporē dentium aufert sal: necnō ⁊ portulaca: q̄ȝuis sit frigida ⁊ sal calidus: portulaca diu masticata viscositatem hȝ subintrātē dentes ⁊ attrahētē id acetositatis quod adheret dētibꝰ: nā ⁊ ipse succus portulace parū acetositatis hȝ: iō similitudinis cā attrahit qđ acetosuȝ est: sal autē liquefaciēs educit acetositatē dentibꝰ inherētē. Est autē portulaca olus notum comestibile. frida est in s̄cdo gradu humida in 3ᵒ: ⁊ est medicina bona ꝯ sputuȝ sanguinis dissinteriā ⁊ spata splenetica. Et Auic. 2ᵒ can̄. si ea fricent̄ porri ⁊ veruce illos eradicat sui proprietate ⁊ non qualitate. sal etiā notus est: ⁊ eius multi sunt modi: alius est artificialis ⁊ alius nālis. Artificialis est sal cōis dictꝰ ex aqua maris factus: cū caloris tempore cōdensat̄ aqua humido aereo euaporāte: fit etiā interdū ex aqua dulci decoquenda in ea alea calceȝ ⁊ hō. alius est sal nālis quē minera ꝓfert ⁊ hic est multiplex. s. sal gēma: sal nitri: sal harmoniacꝰ: sal napticus: ⁊ oēs sunt calidi ⁊ sicci circa s̄cdm gradū ⁊ vltra. ❡ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ ꝑmo quare portulaca remouet stuporē dentiuȝ: ⁊ dicit hoc ideo esse: qm̄ portulaca hȝ quādā viscositatē vel viscosam humiditatē adherētē: ita q̄ si masticata vel cōfecta intra dentes vel etiā extra contrita prius teneat̄ apposita aliquo tēpore: tunc eius humiditas attrahit sui quadā silitudine acetositate vtrobiq̄ȝ reperta ad se humiditatē existētē circa dentes: cum eniȝ hō viscositas portulace ingrediat̄ ⁊ inuiscet̄ humiditati existenti circa dentes: attrahit humidū acutū siue acerbū qđ erat circa eos. Modus aūt quo fit hō attractio est: qm̄ humiditas acuta vel acida cāns cōgelationē dentiū hȝ similitudinē ⁊ affinitatē cū hūiditate portulace: ꝑpter quā q̄dem silitudinē vnū attrahit aliud. dicit Ari. quodā tpe. s. determinato in tāto. s. quo agēs possit suā impressionē imprimere in passum: si enim dȝ fieri opatio s̄m Gal. in s̄cdo de acci. ⁊ mor. ⁊ Aui. ꝑmo can̄. fen ꝑᵃ. opȝ tria cōcurrere. s. q̄ agens sit forte: ⁊ patiēs dispositū: ⁊ q̄ tēpus tātū itrueniat: quoad agens approximatū passo causet actū suū in illud. ❡ Nōndū est q̄ medicine que remouēt stuporē dentium: sicut dicūt medici: sunt portulaca sal nuces auellane amigdale bacce lauri olea cera masticata ⁊ brodialia calida ⁊c̃. ❡ Dubitat̄ de eo qđ dixit Phi. acuitatē facere ꝯgelationē dentiū: qđ nō videt̄: cū acutū sit calidū ⁊ siccum in 4ᵒ gradu. Amplius Galy dicit cōgelationē dentibꝰ aduenire cū acerbū aliquis mādūcet vel masticet: aut in iterioribus ex acerbis humoribꝰ stōchi: sed acerbū est frigidū, quare ⁊c̃. ❡ Dōm q̄ hic sicut dictū est nō accipit̄ acutus in ꝓpria significatione: sed acutū cū acetositate ⁊ acredine: sicut etiā in aceto ponimus aliquā acuitatē. Unde ⁊ cōiter loquētes vocāt res acerbas vel austeras acutas ⁊ vere in eis est aliqđ acuitatis: qm̄ s̄m Gal. in 4ᵒ de simplici medicina. nō inuenit̄ aliqđ purū simplex: sȝ est cōpositū omne ex omni: ita q̄ in vno inuenit̄ natura aliqualiter alterius. ❡ Deinde [Sal autē.] Hic secundo cām assignat: quare sal soluit stuporē dentium. dicens hoc esse qm̄ sal sui caliditate ⁊ siccitate liquefaciēdo extrahit acuitatē circa dentes inuiscatam soluendo ipsam.

Rō portulace.

Modus hum. mōi attractiōis.

Remouētia dentium stuporē.

Sicut exemplo.

❡ Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter qd puluis ⁊ nitruȝ non. Aut qꝛ cōprimit ⁊ nō liq̄facit. Noua.

❡ Sed cur lixiuiū nitriumue h̄ ideȝ facere nequeat: an q̄ hec suaȝ ob acerbitatem astringunt non liquefaciunt.

❡ In quo

In quo pōt dici φ dubitationē remoueat. vī.n.alicui cū puluis ꝛ nitrū sint calidi ꝛ sicci φ haberēt remouere stuporē dentiū queadmodū ꝛ sal liquefaciēdo. Propter qđ q̃rit dicēs. q̃re est φ puluis.i.cinis sicut scribitur septima pticula: vbi hec duo repetunt̄ pblemata.s.9. 10. pblemate. ꝛ nitrū nō su. curat stuporē dentiū. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit ꝛ dicit cām esse: quoniam ista sua pōderositate cōprimunt ꝛ maxime nitrū magis humiditatē acutā intus circa dētes q̃ attrahant aut liquefaciāt. cinis enim q2 ṗuatus humiditate nō attrahit: sicut portulace humiditas hūiditatē acutā circa dentes existē: neqꝫ liquefacit cū caliditas sua nō sit sufficiens. similiter ꝛ nitrū nō liquefacit vt sal: lꝫ sit calidū in ṗmo: ꝛ siccū in scđo: imo suo pōdere magis infigit ꝛ constringit. Item caliditas sua non est operatiua propter terrestreitatē subiecti a quo de difficili mota operatur.

¶ Problema. XXXIX. Antiqua.

Ropter qđ estiuos q̄dē labores balneo curari opꝫ. hyemales v̄o vnctionib⁹? Aut hos q̄dem vnctione ꝑpter horripilationes ꝛ factas mutatiōes. Caliditate.n. balneari opꝫ aut facere calefieri. oleū aūt calm. In estate aūt humectari. tp̄s.n. siccū est: ꝛ nō terribiles horripilōnes ꝑꝑ declinationē in caliditatē. Modicus cib⁹ aūt ꝛ multus potus estate: hic q̄dē oīno: hic aūt magis: potus q̄dē estate omnino ꝑpter siccitatē: modicus aūt cibus oīno q̄dem magis aūt estate. calefit.n. ꝑpter tp̄s a cibis. Noua.

¶ Cur estiuis lassitudinib⁹ balneo: hybernis vnctiōe mederi cōueniat? An hybernis vnctio datur ꝑpter horrores mutatiōesqꝫ vrgentes: p calorem.n. laxandū est: q mēbra tepescere faciat: oleū v̄o calidū est: at in estate humefaciendum censet̄: q̄m tp̄s id siccū est: nec metus interpellit horroris: eo φ status tpis ad teporem ingenue vergit. hinc etiā cibus parcus potio liberalis p estatē admittitur: ille magis: hec omnino. Potioni nanqꝫ per estatem ob tempoꝝ siccitatem indulgendum ex toto est: parsimonia v̄o cibi cōmunis tempoꝝ omnium est: sed magis estate conuenit: ne ob habitū tpis feruentē: corpus cibo imodico pressum exestuet.

Ponit vnum pblema de ꝓseruatione corpoꝝ egrotare paratoꝝ: post qđ subdunt̄ pblemata de modo opationis medicinaꝝ. Et dicit. quare est φ labores seu lassitudines cōtingentes tpe estatis ꝛ autūni p parte: ꝛ veris p alia parte.s. calida debemus curare cuꝫ balneo humectatiuo. Sed labores accidētes in hyeme vere ꝛ autūno pro parte vt sic annus totus in duo diuidat̄: debem⁹ curare cū vnctionib⁹ calidis. ¶ Nō φ hic p labores possum⁹ itelligere lassitudines ꝛ fatigas derelictas post exercitiū necessariū: aut labores per se siue spontaneos: q ꝺm Gal. in de regi. sani. ꝛ in 2ᵃ pte afor. sunt tres: vlcerosus ex humorib⁹ causatus acutis. extēsiu⁹ ex quātitate humoꝝ: ꝛ apostemosus ex vtrisqꝫ: addit āt Auicē. 3ᵃ fen. ṗmi cañ. (Laborum triplex genus) laborē quartū: quē vocat arefactiuū ꝛ exiccatiuum: q̃o aūt hi labores curent̄: ꝛ q̃o eis cōpetant balneare ꝛ vbi: dcm̄ est a Gal. de re. sani. ꝛ ab Aui. 3ᵃ fen ṗmi cañ. ¶ Deinde [Aut hos.] Soluit ꝛ primo ad q̄ōnē ꝓpositā. Secūdo docet cōueniēs regimē cibi ꝛ potus in estate ꝛ hyeme vel solutionē declarat antedictam. ibi scđa [Modicus.] Iridē ṗmo assignat cām scđe partis dubitationis hiemalis dicēs: φ in hyeme ꝑpter horripilationes ꝛ vniuersaliter ꝑpter mutatiōes factas a frigiditate vel frigidas ꝫ aliā l̄razꝫ: opꝫ tales balneari calidis ꝛ inungi: sicut sunt balnea sulphurea nāliter calida ꝛ sicca: q̄ si nō reperiant̄ nāt talia: opꝫ vt calefiat aqua p ignē: ꝛ inde fiat balneū calidū ꝛ siccū: sicut est balneū tertie case. sunt.n. sicut dicunt medici tres mansiones seu case balnei: quaꝝ ṗma infrigidat ꝛ humectat. scđa calefacit ꝛ humectat temperate. tertia calefacit ꝛ desiccat: qđ vt melius actu ꝛ virtute reddatur calidum: decoquunt̄ in aqua herbe calide sicut calamentum origanū saluia ruta ꝛ hꝰ. similiter quoqꝫ opꝫ facere vnctiones calidas. hec enim vident̄ esse potentes ad curationem: cum oleū sit calidū. (Balneorum case quot sm medicos) ¶ Oleum nāqꝫ de oliuis maturis est calidū tēperate: nisi sit antiquū: de quo hic est sermo cū sit melius esse olei. Sed oleū onfancinū qđ fit de oliuis adhuc immaturis est frigidū ꝛ siccū. ꝛ ideo est optima materia in fundamētum olei rosacei myrtini ꝛ similiū. si aūt voluerimus magis calefacere: faciemus inunctionem ex oleo de lilio de costo ꝛ similibus. (Nota) ¶ Deinde [In estate.] Hic secūdo soluit ad ṗmā partē dubitationis dicēs. ideo opꝫ balneo humectatiuo labores estiuos vel lassitudines curare: quoniā tēpus est siccum corpora exiccans: cū similr̄ corpora disponant̄ tēpore. vt dcm̄ est in. 9. pblemate huius. exiccatiuū v̄o eget humectatione. nō.n. indiget calefaciētibus: ꝛ nō impedit̄ a reb⁹ frigidis: cū nō sint horripilatiōes ꝛ frigora vehemētia: sic fuerāt in hyeme: ꝛ in aliqua parte veris ꝛ autūni. facta.n. est declinatio temporis ꝛ mutatio ad caliditatē: siue sit etiā finis veris siue ṗncipiū autūni. Et scias φ balneū curatiuū hꝰ laboꝝ opꝫ esse vehemēter humectatiuū ꝛ infrigidatiuū: qđ etiā tale magis artificialiter pōt fieri: vt coquēdo maluas i ea violas vngulā caballinā frōdes cānaꝝ vitiū ꝛc̄. (Collectio balnei humec. ꝛ infrigida.) Inunctio aūt olei sit ex oleo onfancino cōmixto plurimo violato aut violato simpliciter: aut cuꝫ his rosaceo. ¶ Deinde [Modicus.] Declarat antedictā solutionē vel docet regimen cibi ꝛ potus in hꝰ corporibus paratis egrotare ꝛ vniuersaliter etiam in omnibus: dicēs φ in estate ꝛ in temporibus sibi ꝓportionalibus debet exhiberi modicus cibus semel exhibitus ꝛ multus potus oīno. Sed in hyeme ꝛ in parte tēporis sibi cognata debet fieri per ꝯtrariū exhibitio. Et exponit illud qđ dixit omnino φ erat cōmune ad cibum paucum ꝛ potū multum dicens: φ estate potus debet esse vniuersaliter multus: qđ vlterius deducit reddēdo cām ꝛ dicit cū repetitione ṗoris: φ potus vniuersaliter debet eē plurimus in estate: ꝑpter exiccationē inductā a tempore ꝛ labore. ¶ Deinde [Modicus.] Resumit alteram partem ꝛ dicit φ vl'ter in estate cib⁹ debet esse modicus magis q̃ in hyeme. cuius causa est: q2 corpus supercalefit a cibis: ꝛ etiā exiccat̄ ꝑpter caliditatē tēporis: ꝛ etiā q2 virt⁹ cum illo est debilis: nō potest cibū multū digerere semel datū: quare opꝫ semel parū dare cum virtus sit debilis: ꝛ sepe: q̄m corpus est inanitū egens ꝑpter resolutionē multā factā a ꝯtinēte. sicut pꝫ ab Hippo. in ṗma pticula afo. ꝛ a Gal. exponēte. Nosce φ pars hec [modicus ꝛc̄.] breuī⁹ repent̄ in. 38. pblemate. 5ᵉ pticule. in hac enim particula reperit̄ ab interlineatoribus supfluitas nō raro. ¶ Notādum φ p cibū intelligo rem aliquā ꝯtritā substātie spisse facilis digestionis vt ptisanā nō colatā: carnes pullinas ꝛ hꝰ: panem laudabilē ꝛc̄. (Quis cibus ꝛ potus) Per potū v̄o intelligo condimentum liq̄dū factū ex vino subtili claro odorifero ꝛ aq̄ leui

Pot⁹ ordinat⁹ in tpe quid operetur

⁊ laudabili ⁊c. Talis nanq₃ potus tria videtur operari in corpore nostro. reintegrat nutriendo corpus ⁊ saluãdo virtutem. infrigidat ⁊ humectat: quod potissime requirit̃ tẽpore estiuo. Iterum sui subtili substantia superfluitates euacuat in vrinam ⁊ sudorem. Cibus autem solum vnum videtur bonum habere nisi sit vehementer liquidus: nutrit enim ⁊ restaurat deperditum.

ℂ Problema. XL. Antiqua.

PRopter qd medicinaꝝ he quidem vẽtrẽ soluunt: he vero vesicã non. Alie aũt vesicam qdem soluunt ventrẽ vero nõ. Aut quecunq₃ qdem sunt humida ⁊ aqua plena: hec vtiq₃ si erũt medicinalia soluũt vesicam: illic enim subsistunt inputrida humorum: receptaculum enim est vesica indigesti humidi: in ventre vero nõ manet sed prius q̃₃ faciat aliquid aut patiatur recedit. quecunq₃ vero ex terra ẽm naturam sunt: si fuerint medicinalia: hec vtiq₃ ventrem soluunt. ad hoc enim est motus terrestrium: quare si fuerit motiuum perturbat. Noua.

ℂ Cur ex medicamẽtis alia aluum soluant vesicam aũt minime: alia vesicam soluant: cum aluũ nihilo moueant. An q̄ ea que natura humida sunt: atq₃ aque referta si medẽdi obtinent facultatem vesicam soluunt. Subsidẽt enim in ea humores qui putredine imunes euaserũt: quippe vesica pro eius humoris cõceptaculo habetur qui minime in ventre cõcoquit̃: qui nõ manet: s₃ prius q̃₃ agat quicq̃₃ aut patiat̃ excernit̃. At que terrenã sortiunt̃ naturã: si vires habeãt medicas: aluum hec fundere queunt: in hanc enim terrena queq₃ materia se ꝓuoluit: itaq₃ turbat si mouendi obtinet facultatem.

Transit Ari. ad determinandũ modũ opationis medicinaꝝ ⁊ etiã ciboꝝ ex quo apparebit silr qd sit cibus ⁊ quid sit medicina ⁊ quõ differant. Proponit itaq₃ vnum problema vniuersale valde in medicinis educentibus a corpore ⁊ dicit. Quare est q̄ quedam medicinaꝝ euacuant per vẽtrem inferius educẽdo stercora ⁊ nõ vrinã: sicut agaricũ turbith mirabolani ⁊ talia. ⁊ alie soluunt p vesicã ꝓuocãdo vrinã sicut petrosillinũ apium crisones ⁊ hõ. talia enim de se ꝓuocant vrinã tñ. q̄ si ventrem soluant est p accidẽs p viã puta indigestionis vt ga superflua sumat̃ ipsoꝝ q̄titas ⁊ in non suo tpe. Et supple q̄ q̄dã medicinaꝝ soluũt vtrũq₃ p vtrasq₃ vias vt assaꝝ genestra piper ⁊c. sicut dicet̃ in. 43. ꝓblemate. Et q̄dã sunt ẽt que neutrũ p neutrã viaꝝ soluunt sicut medicine alteratiue ⁊c. camomilla mellilotũ ⁊c. ℂ Notandũ est q̄ venter multis modis accipitur apud medicos. dicitur enim venter omnis concauitas cuiuscunq₃ sit: vnde Gal. in p̄mo de crisi. vẽter apud Hip. est nomẽ cõmune omnis mẽbri habentis concauitatem. ⁊ sic sumitur ab eo in sexta ꝑticula afor. dicente. Si in ventrẽ sanguis effundatur ⁊c. Sumit̃ ⁊ pro concauitate pectoris ⁊ partis inferioris existẽte sub diaphragmate. vñ in p̄ alimen. ꝯcauitas totius in duas separat̃ ꝯcauitates magnas: q̄ꝝ vna est supra diaphragma: altera vero infra. Accipit̃ itidem vẽter p ꝯcauitate stomachi

Vẽter 4 modis accipitur

Diuisio ꝯcauitatis

⁊ itestinoꝝ tñ: ⁊ h mõ accipit hic multotiẽs phs. Sumit̃ ⁊ q̄rto vẽter adhuc strictiꝰ p ꝯcauitate stomachi i q̄ p̄mo reponit̃ cibꝰ ⁊ potꝰ dcã noie cõi ⁊ corrupto stomacho: ꝓprie. n. stomachꝰ est os eiꝰ vel meri ⁊ isofagus: sicut apparet p trãslationẽ Ari. ⁊ Gal. imediate ex greco in latinũ ẽmonem: ⁊ sic accipit eũ Gal. in theg. tractatu de signis. cũ dic: vẽtris vero cognitiones ⁊c. ℂ Deinde [Aut quecũq₃.] Soluit. ⁊ p̄ ad scdaꝫ ptẽ dubitationis dicẽs: quecũq₃ ingredientiũ corpus fuerint hũida: qd dicit ad dñaꝫ siccoꝝ stipticorum: vt sũt myrti nespilla ⁊ hõ. ⁊ plena hũditate aquea indigestibili nõ nutritiua: qd dcm̃ sit ad dñaꝫ brodij bonaꝝ carniũ. lꝫ. n. sit humidũ nõ tñ est aquosum illa tali aquositate. Et cũ h 3ᵒ q̄ sint medicinalia: qd potes dicere ꝑꝑ vinũ aut aquã purã. hec dico cũ habuerint ꝑdictas tres conditiones soluũt vesicã ꝓuocãdo vrinã: sicut sunt rape ꝑsica ⁊c. que q̄uis sint nãl'r sicca accñtal'r tñ multa abũdant humiditate habẽte secũ associatũ aliqd acuitatis faciẽns penetrare sua mordicatione. Qr aũt medicinalia ꝓuocando vrinã soluãt vesicã declarat: nã illic circa vesicã ꝯtinẽtur superfluitates humiditatũ nõdũ corrupte: qd forte dicit ꝑꝑ stercora: aut aliquã mãm mutatã in corpore a sui natura in corruptionẽ. hoc aũt accidit: qm̃ vesica est locꝰ receptiuus hũditatis nõ indigeste s₃ digeste: puta digestio dr̃ in superfluitatibꝰ habilitatio vt digestũ ⁊ victũ expellat̃ a nã. vñ ⁊ medici dicũt digestionẽ esse in vrina cũ ptes eiꝰ fuerint opationi nãe disposite. Et q̄ vrina expellat̃ in hõ. receptaculũ. s. vesicã. pꝫ vñ non ꝑmanet in vẽtre secundo mõ dicto vel in epate vel vijs eius: sed venit ad vesicaꝫ ⁊ recedit p̄us q̄₃ aliqd agat: hoc est anteq̄₃ ꝑmutet corpꝰ. Et silr añq̄₃ patiat̃ aliqd. i. anteq̄₃ expoliata a forma sua permutet̃ in subaꝫ corpis: qd dicit ad dñaꝫ corpus ingredientiũ ⁊ opantiũ sui mã sicut sunt nutrimẽta. ℂ Notãdũ est q̄ corpus ingrediẽtiũ q̄dam sunt simpl'r nutrimẽta vt panis vinũ caro ⁊c. ⁊ vl'iter opantia sui mã: q̄daꝫ simpl'r medicine vt sui q̄litate ⁊ substãtia opantes: q̄dã magis declinãt ad latus nutrimẽti: ⁊ hec dicunt̃ cibi medicinales vt olera ⁊ fructus plurimi: q̄dã magis declinant ad latus medicinaꝝ: que ⁊ medicine dicunt̃ cibales: sicut cepe porri: ⁊ hõ ⁊ maxime quãdo sumunt̃ non rõne nutrimenti: sed alterationis. cassiafistula ⁊ etiã manna põt esse talis. ℂ Deinde [Quecunq₃.] Soluit ad p̄mam partem questionis ⁊ dicit: q̄ oĩa illa in q̄bus terra natural'r abũdat: qd dicit. ꝓpter acuta ⁊ calida sicut carnes passeꝝ ⁊ talium: ⁊ cũ h scdo fuerint medicinalia: quod dicit ꝑꝑ aliq̄s carnes q̄ l₃ sint terrestres ⁊ melice: nõ tñ soluunt ventrẽ: vt caro leporis ⁊ cerui nisi p accidens: ⁊ fructus etiã aliq qui non sunt medicinales: huiꝰ soluunt ventrẽ sicut sunt mirabolani ⁊ quedam pira. Et declarat qr cũ sint terrestria ⁊ grauia habent motũ deorsum: ⁊ qd sic mouet̃ soluit ventrem: dũmõ habuerit vere virtutẽ aliquã medicinalẽ: p quã hoc opet̃ sicut sunt mirabolani. ℂ Nota sicut dicit Gal. in lib. de simplici medicina ⁊ Auer. 5ᵒ coll. q̄ modus opationis medicinaꝝ est duplex. vnus a re elementari. alius a specie rei: quã appropriare nõ possumus rei elementari sed virtuti alicui supra nãꝫ elemẽtoꝝ existẽti de qua erit ẽmo in sequẽti ꝓblemate. Primꝰ qdẽ modus est triplex: est enim opatio q̄dam vl'is a primis qualitatibus elemẽtoꝝ proueniens vt est calefacere infrigidare desiccare ⁊ humectare. secunda est post istã media vt resoluere digerere ⁊c. Alia est propria operatio ⁊ specialis vt soluere ventrem: prouocare vrinam: curare cancrum. ⁊ hanc tetigit operationẽ in. 37. 38. problemate. scdam autem operationem quam Auicen. vocat similem vniuersali tetigit ⁊ tanget Arist. in pluribus problematibus: ⁊ in sermone de mutatione temporis sepe tetigit vniuersalem primam.

Stomachꝰ qd sit ꝓprie.

Vesica qd

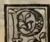
Ingrediẽtia ad corpus Simpl'r mutabilia Medicina Nutribilia medicinalia Medicine cibales

Nõ quorũdã fructuũ solut̃ nã corpꝰ

Modi medicinales

ℂ Problema.

¶ Problema. XLI. Antiqua.

Propter quid aût hec quidem superiorem ventrē: hec vero inferiorē mouent: vt elleborus quidez superiorē: scamonea autem inferiorez: alia aût vtrūqz: vt elaterium τ thapsie gūma. Aut qz medicinaꝝ ventrem mouentiū hec quidez sunt frigide. he vo calide. quare he quidez propter caliditatem confestim in superiori ventre existentes feruntur ex ipso ad inferiorē locū inde dissoluētes: maxime autē valde extranea τ nequaquā conglutinata. si vehemēs fuerit medicina: aut plus detur: natura defert in superiorē ventrem hec: τ si superfluitas fuerit propter caliditatez perturbans spiritum factum multum ab ipsa fistere vomitus facit. frigida autē sursuz ipsoꝝ propter grauitatez: τ prius q̄ patiatur aliquid aut faciant deorsuz feruntur: exinde mota idē agūt superioribus. Inferius autez poros aperientia exinde τ mouentia quibus dominabuntur superfluitatibus τ dissolutionibus accipiētia eādem terrestreitatē. Quecunqz aût vtrisqz participant τ sunt mixte medicinarum ex calido τ frigido. hec propter vtranqz virtutem operantur vtraqz: quemadmoduz. τ nunc conficiunt medici miscentes ad se inuicem. Noua.

¶ Cur alia ventrē mouent superiorem alia inferiorem: vt veratrum superiorem: scamonea inferiorem. Alia vo citant vtrunqz vt elaterium: τ thapsie succus. An q ex medicamentis que ventrem mouent: alia frigida: alia calida sunt: itaqz alia propter suuz calorez protinus vt in superiori ventre fuerunt: loca petunt superiora: ac inde liquefaciendo: maxime que aliena sint minusqz insedentia: sed etiam que insunt natura intima medicamento. s. vehemētiori epoto: aut copiosiori q̄ natura patiatur taz ea ipsa que excrescentia affuerint in ventriculū deducunt. hic vo feruore excrementa perturbant: flatusqz excitant multuz: qui obsistens vexansqz demuz vomitū mouet. Alia q natura frigida sunt: deorsuz versus pondere suo labuntur: etiaz prius q̄ qcquā vel efficiant vel agāt: ac inde, pficiscētia idez actitant qđ supiora. vbi eniz per abdita foramina illinc ascenderūt: atqz materiaz agitarunt: eodē tramite: secū que corripuerint excremēta colliquamētaqz deducunt: at genus medicamēti qđ qlitatis vtriusqz particeps mixtūqz ex calido frigidoqz est: hoc ob eā vtrāqz facultatez rē pōt vtrāqz cōficere: hinc τ medici mixtis sibi generibus sepe medicinas componunt.

Nunc Arist. determinat de medicina solutiua supfluitatis grosse terrestris. Et q̄rit quare est q quedaz pharmacie pugnat p partē superiorē: inducēdo nauseā: τ vomitū tandē faciēdo: sicut est ellehorus albus. τ quedaz educunt per partē inferiorē secedere faciēdo: sicut scamonea: τ alie sunt que educunt p partē superiorē τ inferiorē sil' sicut elacteriū τ gūmi thapsie. ¶ Notādum q elleborus est herba nota: τ est duplex: albus τ niger: τ vterqz est calidus τ siccus in secūdo gradu: differūt tñ in ,pprijs operationib⁹: qm elleborus albus educit p vomitū flegma cū fortitudine. τ ideo sufficiēter pparatū est optima medicina i artethica τ podagra τ vniuersalr egritudinib⁹ chronicis frigidis: timorosa tamē. elleborus vo niger educit melācholiā p secessuz: τ est medicīa antonomasice ad leprā. Elleborus quotuplex
Scamonea est succus cuiusdā spēi volubilis: cuius folia sunt ad modū sagitte alate. τ ideo dī volubilis sagittalis: est calida τ sicca i tertio gradu. soluit cholerā p inferi⁹ fortiter: ita q opatio sua est sic opatio furiosi. sicut dic̄ Joan. Mesue. τ iō est solutiuū antonomasice. vt τ idē dic̄. Elaterium est succus cucumeris asinini vel agrestis: qđ τ sicci dis dī: τ est plāta nota i italia valde silis oleri ferēti citrullos seu cucumeres domesticos: folia tñ hēt minora τ asperiora illis: τ fruct⁹ silr: τ est calidū τ siccū in tertio gradu: τ euacuat per vomitū flegma a iūcturis arterijs τ neruis τ aquam citrinam: ppter qđ rectificatum est conueniens medicina ascliticis. Gūma thapsie: vt dicit Auerro. in tertio coll. est gūma ruthe agrestis sicut dicunt qdam medici. Fm aût Diascoridem est planta habens stipitē similez ferule τ folia similia maratri: τ hz ramos subtiles in quorum sūmitatibus sunt corone anbeti siles τ habent flores albū ad citrinitatē declinem: τ est calida τ sicca valde: cuz humiditate tñ extranea: ita q Auer. ibidē ponit eam humidā in pmo gradu: τ est inflāmatiua cauterizatiua. ipsa enim q̄si statim eleuat ampullas τ vesicas cum tangit cutem. Et truffatores se ferro cingentes nudi vt monstruosi appareant τ lucrent̄ liniunt̄ cū ea: τ ipsa per superius soluit flegma. ¶ Deinde [Aut quia] Soluit. τ diuiditur in duas ptes. pmo eniz pmittit diuisionē necessariā ad propositam solutionē: τ dicit q causa istoꝝ vl'r est: qz medicinaꝝ ventrem soluētium siue per superius siue per inferius aut vtroqz modo q̄dam sunt frigide. τ su. q̄dam sunt cale. q̄dam medie cōmixte ex calido τ frigido. τ fortassis hec littera cecidit a scriptore. ¶ Deīde [Quare he.] Hoc pmisso secūdo accedit ad solutionē: τ diuidit̄ in tres fm q tria fuerunt tacta in dubitatione. pmo enim respondet ad pmam partem quesiti: τ dicit ꝯcludendo ex dictis modum quo medicine soluunt per partez superiorem. quare hē de numero medicinaꝝ quecūqz propter caliditatē cū sunt in vētre superiori. i. in stomacho noie cōmuni dicto: qđ dī ad drām ventris inferioris. dissoluentes inde τ attrahentes a partibus inferioribus stomachi: τ toti⁹ corporis: τ eradicantes a partibus superioribus. sicut dicit Joā. Mesue in primo de simpli. medi. τ Auicen. 4ª fen primi can. debilitando stomachū τ nauseā inducēdo superi⁹ sua caliditate τ leuitate ferunt̄: τ trāseunt ex parte stomachi inferioris ad locū eius superiorē: ad os. s. τ tunc vomitus efficit̄. ¶ Deīde [Maxime aût.] Addit h quasdā ,pprietates medicinales ,ppter quas vomitus causatur τ dicit q pncipalissime medicina que ista quatuor habuerit inducit vomitū. s. q sit extranea inconsueta: qm a consuetis nō fit passio: sicut dī. 4.4. ,pblemate vel dz esse extnea ipsi nāe rōne sui: qz sit amara abominabilis fetida sicut dī in 4.6. ,pblemate. scdo q nō sit inuiscatiua: ita q sui tenacitate adhereat ptib⁹ stomachi nō valēs egredi: neqz etiaz sit talis q sui stipticitate ꝯfortet os stomachi ꝯstrigendo: sed Scamonea quid Elaterius quid Gumi thapsie quid

sit lenis rara. Item tertio q sit fortis in se superans virtutē corporis ⁊ nō supata ab illo. Et 4° q detur in tanta qtitate q virtus nequeat eam tolerare qn ipsa humores corpis agitet: hoc est q opz dari in tāta qtitate vt suā valeat explere actionē. oē enī agens sz Gal. in lib. de simpli. medi. dz esse multe qtitatis: qn itaqz medicina aliq calida ⁊ sicca valde habuerit istas qttuor pprietates: nā nō potens eius pati molestiā mādateā pcedēdo sibi humores ad os stomachi de ptib' iferiorib': ⁊ sic tādē vomit' efficit. ¶ Deinde [Et si supfluitas.] Videt hic oñdere qliter vomitus possit sedari dicēs: q si supfluitas vomitus pturbet spūs calididitate vētositz generatū i stomacho pp medicinā agētē in humiditates supfluas: tūc facto vomitu multo ab ipsa medicina expellēte eas sedat vomit': vl' sic dicat si fuerit multa humoꝝ supfluitas ⁊ medicine: q impediāt spūs virtutis vehiculū: tūc virtute medicine supfluitate euacuata: hoc est postq vomit' fuerit factus a medicina inducitur sistere. i. quies. ¶ Notādū sic dic Jo. Mesue in p de sim. medi. medicinaꝝ facientiū vomitū qdam leuiter faciunt vt semen rape atriplicis anheti ⁊ hō. qdam vo fortiter vt elleborus albus cōdisi meseron ⁊ elateriū. qdam vo medio mō vt nux vomica baurach salgēma ⁊ talia. ¶ Notādū est q spūs multas hz significationes: aliqn sumit pro suba sepata maxime depravata. s. cachodemone. Aliqn sumit p aīa hūana iusta exercēte: vñ vir bon' dī bonū spūs hie: dī ⁊ puluis subtilis sublimatus metallo vehementer inuiratiu' de quo qdē loquunt alchimiste vt est sulphur arsenicū ⁊ hō sublimata. Silr ⁊ aliqn p vēto sicut appet in 2° meta. ⁊ 26. pticula hui'. sumit ⁊ p inspiratione ⁊ respiratione siue anhelitu vt ab Hip. in pnosticis. ⁊ in hoc libro multotiēs: sumit ēt put est suba subtilis q instrumētū virtutis existit ⁊ vehiculū: ⁊ sic pōt hic accipi. pōt etiā p ventositate sm aliā expōnē. ¶ Deinde [Frigida autez.] Soluit 2° ad scdaꝫ ptē qsiti: ⁊ dicit q medicine nālr frigide pter pōderositatē suā quā acqsiuerunt a frigido cōspissante anteq qcq patiant a corpore sicut patiunt cibi qui a corpe corrūpunt: aut anteq agant aliqd sicut venenū cor'' corruptiuū mouet exinde. s. ex loco supiori vētris in quo primit' fuerūt recepte ⁊ ferunt ad partē inferiorē eodē mō p inferiora opando quo ⁊ vomit' p supiora determinatū humorē euacuādo: sicut. n. vomitiue dissoluentes attrahūt ab inferiorib' ⁊ eradicant vt dictū est a superioribus: ita iste solutiue suo mō dissoluētes trahunt a superioribus ⁊ eradicant ab inferiorib'. ⁊ h est qd dicit exponēdo idē ⁊c. q: apuit vias manifestas ab illis locis dissoluētes supfluitates qb' dsiant. s. grossas ⁊ terrestres qs accipiunt inducendo hō dissolutione: qbus demum grauantibus nām per secessum emittunt. ¶ Deinde [Quecunqz aūt.] Hic tertio soluit ad tertiā partem quesiti ⁊ dicit q quecūqz de numero medicinaꝝ participant ambabus: vt q sint mixta ex calido ⁊ frigido ⁊ alijs qualitatib' consimilibus istis vt graui ⁊ leui pp hoc q vtrarunqz medicinaꝝ pdictaꝝ hñt virtutē causant vtranqz opationē pportionaliter eodē mō ⁊ euacuabunt supfluitatez mediocrem inter subtilē igneā: ⁊ terrestrem grossam. ¶ Deinde [Queadmodū.] Addit declarādo qd dcm est hic in nā: p simile inuentū in arte: ⁊ dicit. nā fortassis sicut qn medici nō hñt vnam medicinā simplicē hñtem virtutez vtrarūqz medicinaꝝ componunt adinuicē medicinā vomitiuam ⁊ subductiuam quod expedit lienterie ⁊ dissinterie apparatis in qbus non potest medicina solutiua pter debilitatem intestinoꝝ diu retineri sicut patet p Auicē. 4° fen p'mi cañ. ita su. sm nām est inuenire medicinā hñtem in se virtutem hanc duplicem: ex qua duplex manat operatio. ¶ Notandū est q sermo istiusmodi expositam manifeste relinquit sententiam: cū expositor nō habeat manifestare nisi sentētiam auctoris: ⁊ si sit falsa sicut dicit Gal. in pmo pnosticoꝝ. Hic tñ sermo lōginquus vehemēter existit a snīa. quā de hoc ipso posteriores adinuenerūt medici ⁊ phi. posuerūt enim q medicinaꝝ pdictaꝝ opatio nō fiat elementaria qualitate: sed a virtute cuiusdam forme que tota rei substantia vel forma spēi appellatur. Video itaqz q dictū Aris. sm eos pmanere nō pōt: quoniā communiter scamoneam ponūt elleboro calidiorē: ⁊ tamē scamonea p inferiora educit ⁊ elleborus p superiora: silr ⁊ lapis lazuli euacuat meliam ponderosam terrestrem per superiora: cum tñ ponderosus existat. Et scamonea educit choleraꝫ per inferiora cum leuis sit ⁊ subtilis: propter qd talia videntes posteriores: vt dictū est: existimauerūt nō male ab illa virtute supra cōplexionē existente contingere. q aūt hūc sermonē Ari. plurimū istimat est: qd Auer. cōmentator eiusdē fidelis expositor viam ipsius hanc vt patet in 5° coll. nō sucat: sed magis posterioribus adhesit. In aggregatione tñ Serapionis sunt verba snīam Arist. aliqualiter redolentia sz Aben. mesuai. scamonea paucaꝫ habet caliditatem: elleborus vo multaꝫ: ⁊ pp ipsam laxat ⁊ non inducit vomitum: sed thapsia ⁊ elaterium sunt calidiora elleboro. Hoc autez vltimū Arist. potius agit. neqz tamen Ari. est in his redarguēdus: cum nōdum suo tempore artes ⁊ scientie fuissent adinuente pfecte: sicut dicit Auer. 2° coll. q tempore Aristo. anothomia nondum erat pfecte inuenta: imo ⁊ tempore Gal. neqz etiam medicina sicut idem innuit Gal. Si quis ob amorē Aristo. sentētiā voluerit sustinere: positionē fortassis quā Alexāder peripatheticus adinuenit: conabit approbare. vt q omnis. s. forma ex materie potentia educat: ita q etiam hominis aīam posuit per talē productionem ex elementis quattuor suscitari. Dicebat enim elementa cum permiscent adinuicem ab ipsis effectus mirabiles ⁊ altissimos puenire: q in simplicibus minime fuere reperti: sic in tyriacis ⁊ spiritibus apparet alchimicis: cum vnum simplicuū alijs sociatur: que cū p se modicū operent: cōiuncta tñ admirationis hñt effectus. hec sigdē positio Alex. alibi iprobata cōtra fidē catholicā ⁊ veritatē phie etiā delirat aperte.

Aduerte digressionē pdictam Aris. ⁊ eiusdē excusationē.

Facientia vomitum

Spūs multipliciter

¶ Problema. XLII. Antiqua.

Propter qd pharmacie purgant: alia vo dēsiora existētia ⁊ stiptitiora ⁊ alijs huiusmodi superabundātia non purgant? Aut quia nō per huiusmodi virtutes purgant: sed quia idigestibiles sunt: quecunqz autem excessu caliditatis aut frigiditatis parue existentes male digestibiles sunt ⁊ quales sunt vincere sed non vinci ab animaliū caliditate: bene fluxibiles existentes a duobus ventribus hec pharmacie sunt. quando vo in ventrem ingredientur ⁊ diffundentur feruntur sm quos poros nutrimentum fertur in venas: non digeste aūt sed vincētes exeunt ferētes molesta ipsis: ⁊ appellat hec purgatio. Es aūt ⁊ argentum ⁊ talia indigestibilia qdem sunt ab animalium caliditate: sed non bene diffundunt membris. Oleum aūt ⁊ mel ⁊ lac ⁊ tales cibi purgant: non quale sed quantum. quando enim per multitudinem indigesta fiant: tunc ⁊ purgant.

Si quidem

Si quidem purgant: propter duas enim causas indigestibilia sunt: quia qualia ipsa: aut propter quanta: propter quod non medicina est nullum eorum que dicta sunt. non enim per virtutē purgāt. Stipticitas et amaritudo accidūt pharmacijs et fetor. in eo autem quod cōtraria est nutrimēto pharmacia est. quod eniz digeritur a natura hoc consolidatur corporibus et appellatur nutrimentum: quod autem non est aptum natum vinci ingrediens venas per excessum caliditatis aut frigiditatis perturbat. Hec vtiqz est natura pharmacie. Noua.

¶ Cur medicamenta purgare valeant: cum alia pleraqz amariora ceterisqz eiusmodi qualitatibus insigniora id facere nequeant. An quia nō ob eiusmodi vires purgādi obtinent facultatē: sed quia concoqui nequeunt: etenim que ob excessum caliditatis aut frigiditatis: quis exiguo corpore incoctilia sunt: aptaqz vincere non vinci ab animantium calore: resoluiqz eadem facile a ventre vtrolibet possunt: hec medicamenta habentur. Ubi enim ventrem adierunt: resolutaqz sunt: statim ad venas per easdem feruntur semitas: quibus permeat cibus: mox cum nihilo concoqui potuerunt: sed victrice persisterūt potentia relabuntur: et que sibi obsistunt secuz detrahunt: que res purgatio vocitatur. Es vero argentum: ceteraqz generis eiusdez et si concoqui a calore animalium non possunt: sed resolui a ventribus nequeunt: oleum: mel: lac: ceteraqz eiusmodi cibi purgandi quidem vim obtinent: sed quantitatis non qualitatis ratione: vbi enim ob nimiam sui copiam concoqui minime potuerunt: tum purgant si quando id facere possunt. duabus enim illis de causis aliqd concoqui nequeat: aut quia generis peruicacis est: aut quia modum excesserit. Quamobrem nihil ex predictis medicamentum est: quippe cum non ob aliquam sui facultatez purgare valeat: acerbitas acor malusqz odor medicamenta comitantur: eo quod genus medicamentorum cibo contrarium est. Quod enim concoctum a natura accessit: id corporibus adherescit: alimētumqz appellatur. Quod autem conuinci dominariqz minime possit: sed venas ingressuz per excessum caliditatis: frigiditatisue sue perturbet: hoc nām sane obtinet medicamenti.

Querit quare q̄dā assumptorū iteri⁹ sunt pharmacie: et q̄dā nō dicēs: q̄re est quod ille medicine que dicūtur pharmacie laxādo purgant corpora: sed quedā alia his stipticiora et vniuersaliter abundātia qualitatib⁹ medicinalibus: vt duritie mollicie raritate spissitudine grauitate leuitate: et talib⁹ excedētibus: nō tamē laxādo purgāt. sicut myrtilla nespilla mel vinum lac oleum: et talia sicut statim dicet infra: et in hoc tetigit secundā partez questi aut motiuū ipsius fortassis. ¶ Notādū quod pharmacia sumitur aliqū pro omni medicina cuiuscūqz sit virtutis: et hoc apud Gale. sepe. Interdū vero sumitur pro veneno. cōmuniter tamen accipitur pro medicina solutiua solum: et sic accipit hic. Et scias quod bene dixit purgāt. purgatio eniz proprie debetur humoribus peccātibus inequaliter vel in qualitate: propter quod cum alij humores a sanguine magis hoc habeant: eis cōuenit proprie purgari: sed euacuatio debet maxime humoribus in quātitate peccantibus sicut est sanguis: cum alijs etiā admixtus humoribus. vn̄ Auicē. quarta primi. Flobothomia est euacuatio humorib⁹ equaliter abundantibus. et hec etiam sunt verba Gale. in quāplurimis locis. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit et diuiditur in duas. primo enim soluit: secūdo ex ipsa solutione magis ostēdit quid sit pharmacia quid cibus et ad eorum dicta. secunda ibi [In eo aūt.] Iterum primo tangit conditiones quas debet habere pharmacia. Secundo ostendit qualiter interius operetur et trāseat per corpus. Tertio a natura pharmacie remouet quedā extranea nō habentia proprietates pharmacie: vel soluit ad scd̄am partē quesiti. ibi secunda [Quādo eniz.] tertia ibi [Ea aūt.] Dicit igitur cām esse: quoniā pharmacie nō purgant principaliter per istas virtutes. s. stipticitatem aut grossitiē raritatem et spissitudinem liquiditatez aut viscositatem et huiusmodi: aut etiam siccitatem et humiditatē: sed purgant ideo quia sunt indigestibiles a caliditate animaliū propter excessum caliditatis sue: ita quod animaliū corpora non valent eas tolerare: quod et in calidis accidit pharmacijs. aut hoc ideo est: quia nō sunt bene digestibiles propter excessum frigiditatis parue: sicut in medicinis frigidis. sic itaqz vna proprietas pharmacie ē vt sit indigestibilis propter excessuz caliditatis aut friditatis parue. Dicit aūt parue frigiditatis: quoniā frigidū intensum constringit et impilat humores: propter qd̄ solutionem vetat. vel dixit dubitando: eo quod oēs pharmacie et precipue dissolutiue: sicut concorditer dicunt medici: sunt calide et sicce. et ideo dictum suum voluit castigare dicendo parue. Secūda proprietas earum est vt sint inuincibiles a calore animaliū eas afficiente: sicut vincuntur cibi et in aliud transmutantur. Et si dixerit Aris. in precedenti problemate egredi pharmacias anteq̄ aliquid faciant: exponēduz est vt prius. i. anteq̄ corpora corrūpant sicut venena. Tertia proprietas earum est vt sint bene fluxibiles et motiue in sursuz a ventre inducendo vomitum: et ab inde per intestina in deorsum causando secessum: propter duas antedictas proprietates: cum itaqz antedicte tres proprietates in aliquibus assumptis intrinsecus per os fuerint reperte: nomen pharmacie assumunt. ¶ Deinde [Quando vero.] Ostendit quomodo pharmacie intus assumpte operentur dicens: quod quādo intrant ventrem: et per ipsum dispergūtur a calore naturali more: deferuntur per vias et ductus manifestos et occultos: per quos nutrimentum etiam membris corporis omnibus defertur: etiam per venas et arterias: huiusmodi aūt vie: quas poros appellat: sunt vene meseraice et eis partes coniacentes: medicinis his quidem sic transeuntibus: non fit earum digestione a calore corporis trāsmutatio: imo permanentes vincentes et nō victe: propter molestiam quā corporibus animalium ingerunt: nature animalium eis partem concedunt humorum: sic quod cum illis extra corpora expellunt: et talis expulsio purgatio dicitur. ¶ Et scias quod bene dicit molestia: quoniaz sicut dicit Haly rodoā in. 19. verbo centiloquij. operatio medicine nō est naturalis corpori: sed attrahit humores corporis superando plures naturales virtutes. vnde Gal. 2°

Quo sumat pharmacia.

Quid medicina ad corpus.

regimī.acu.natura medicinaꝝ solutiuaꝝ est contraria nature corpoꝝ que ipse soluunt: ⁊ sunt vniuersaliter interimentes ⁊ permecantes ea. ¶ Notandum est ꝙ verba hec Aristo. videntur sonare ꝙ medicina vadat ad humorem quem habet euacuare cum eius substantia: quidam enim fuerunt huius opinionis sicut dicit Haly in secundo sue practice: ⁊ hoc fortassis potest defendi: supposito ꝙ Aristoteles supponat vt ꝙ pharmacie operent̄ elemētaria qualitate: ⁊ non tota earum substantia vel specie rei sicut inuenerunt posteriores eo. aut potest Arist. littera ſm aliqd violentata ad sententiam veriorē reduci: que de hoc nūc tenetur. Et est ꝙ medicina existens in stomacho dissoluitur in vapores fumales effectuꝫ a calore naturali vsqꝫ ad aliqđ aliud spatium ꝓpinquum: non enim est omnino similitudo pharmacie ad humorem: q̄ est magnetis ad ferrum sicut cōiter adducitur. deinde hꝰ vapores fumales multiplicant spēm suaꝫ intentionaliter in medio a virtute q̄dam siliitudinaria: ita ꝙ hec virtus sibi ꝓprios afficit humores: ⁊ eos exagitat attrahēdo: ⁊ tūc cōsurgit in odiū nature: ⁊ eam cū portatione humoꝝ illi ꝯcessa retro expellit. Et scias ꝙ mā que est in cerebro extra venas vel palato gutture vel pulmone ponit̄ attrahi a medicinis ad stomachum per meri: etiā si nō ingrediat̄ venas ꝑ quandaꝫ contiguationem transeundo. materia aūt in alijs locis ⁊ iuxta venas maxime ipsas ꝑmitus ingredit̄. ⁊ tandeꝫ virtute medicine trahitur de venis paruis ad magnas ⁊ maiores donec ad epar ⁊ ad intestina vltimo per meseraicas ꝑueniat: ⁊ tūc nāe odiosa facta emittit̄: si fuerit subductiua exterius in secessum: vomitiua v̾o in stomachū ꝯscendit ⁊ desuper educit̄. ¶ Deinde [Es aūt.] Remouet q̄dā extranea a nā pharmacie: eo ꝙ nō hñt modum opandi: ⁊ ꝯditiones ipsiꝰ: ⁊ p̄mo remouet q̄dam eo ꝙ nō pñt dissolui ⁊ subtiliari ꝓpter grossitiem suā: vt transeant ꝑ poros illos interiores angustos ⁊ dicit: ꝙ lꝫ ęs argentum ferrū ⁊ hꝰ nō pñt digeri a calore animaliū: ⁊ sic hñt p̄mā ꝓprietateꝫ medicine: q: tñ non sunt fluxibiles intus assumpte: non enim requirebatur. vt 2° diffundant̄ per membra: hec nō sunt pharmacie ⁊c̄. Dixit auteꝫ signāter ęs: qm̄ viride ęris cū eius squama lꝫ ex ęre alterato fcm̄ sit: q: tñ subtile ⁊ puluerizabile pōt ꝑ mēbra diuidi ⁊ diffundi: vñ ⁊ aquā citrinā asciticoꝝ ipm̄ videmus euacuare. ¶ Dubitat̄ de eo ꝙ dicit ęs ⁊ stannum nō digeri a calore animaliū cum dicat Auer. in 5° coll. ꝙ aurum assumptū a strutione: etiaꝫ si in cōtinenti abstrahatur inuenit̄ minoratū: de quo minus videt̄: cum sit durius ⁊ minus passibile ęre ⁊ argēto.

Dubium

Responsio

¶ Dicenduꝫ est ꝙ talis instātia in paucissimis reperitur animalium. Item ꝙ sermo Aristo. huius particule medicinalis: verificatur in homine ⁊ non in alijs. Aut dicēdum est ꝙ Aris. loquitur de actione a calore naturali q̄lificato. Auer. v̾o loquitur de actione a tota suḃa speciei rei proueniente. ¶ Deinde [Oleum aūt.] Remouet q̄dam alia a natura pharmacie absolute dicte: ⁊ dicit ꝙ oleuꝫ mel lac similiter mustum ceruisia ⁊ huiꝰ talia cibi ⁊ potus medicinales: lꝫ sint diffusibilia ⁊ in se per poros corporis quibus defertur nutrimentum ad corpus: nō purgant q̄le si purgent. i. ratiōe q̄litatis. i. caliditatis ⁊ frigiditatis: sed ꝓpter quātitatem multā assumptam: quā natura non potens digerere ⁊ tolerare grauata velut quodam pōdere expellit: aut inferius vt mel magis q: abstersiuū: aut superius vt oleū: aliquando propter eius abominationem. lac v̾o ꝓpter vtrunqꝫ potest expelli. Et ꝙ aliquid sit indigestibile dupliciter potest ꝯtingere: aut rōne qualitatis: aut quātitatis: ⁊ ideo vlterius ostēdit: ꝙ nullum istoꝝ trium dictoꝝ vel pluriū taliū est pharmacia: q: talia si purgent: h̄ nō est ratione qualitatis. s. ratione caliditatis vel frigiditatis: cuius causa ſm Aris. operātur pharmacie. Q: aūt nō rōne q̄litatis existat apparet: qm̄ pharmacijs accidit ꝙ q̄litatē habeant extraneam vt stipticitatem vel amaritudinem ⁊ fetorem sicut dicet̄ in. 17. ꝓblemate. sic igit̄ quatuor vel quinqꝫ ꝯditiones exiguntur antedicte: vt aliqđ transglutitū sit pharmacia. dicit aūt lac: nō aūt serum: qm̄ hꝫ virtutē quandā solutiuā. ¶ Deinde [In eo aūt.] Pars scḋa in qua ostendit qđ sit pharmacia ⁊ quid cibus: dicens in eo ꝙ aliquid assumptū interius est ꝯtrarium nutrimēto. i. ꝙ ex ipso nō potest fieri nutrimentum dicitur pharmacia: sed illud ꝙ ingressum digeritur a natura corporis: ⁊ a calore innato: nisi sit sup̾fluum in quāto sicut sperma cōglutinatur cum corporibus: ⁊ efficitur vnum cū eis: ⁊ tale dr̄ nutrimentū vel cibus. Et hoc est qđ dicit Gale. in libro de simplici medicina. volo per medicinam illud de cuius ꝓprietate est vt alteret nostras naturas. ⁊ sic medicina etiā alteratiua est contraria inquātū talis nedum solutiua: cū non conglutinent̄: ⁊ transeant in corpus substātialiter. ⁊ ꝑ cibum volo illud qđ augmētat substātiaꝫ nostri corpis ⁊ addit in eam. ¶ Deinde [Qđ auteꝫ.] Manifestat magis nām pharmacie accipiendo plures conditiones ipsius ⁊ ꝓprietates dicens: ꝙ illud quod nō est aptum natum vt vincat̄ a corpore cum illud ingreditur: imo vt ipsum vincat: per venas diffusum ꝓpter excessuꝫ caliditatis aut frigiditatis turbationē vel solutionem inducit. ⁊ ista est nā ⁊ operatio pharmacie. ¶ Notandū est ꝙ q: caliditas ⁊ frigiditas sunt q̄litates actiue potentes: ideo caliditatis ⁊ frigiditatis mēsurate excessuꝫ pharmacijs attribuit: ⁊ nō siccitatis ⁊ humiditatis: cū sint qualitates passiue debiles ⁊c̄. ¶ Notādū est sicut dicūt medici ꝙ medicinaꝝ quedam laxant dissoluēdo sicut vehementer attractiue: de quibus est hic sermo phi. quas dicūt a tota suḃa operationē suaꝫ exercere: vt scamonea elleborus ⁊c̄. quedam cōprimēdo pōderositate sua vt mirabolani: quedā leniendo vt viole cassiafistula ⁊c̄. quedam v̾o lubricum faciēdo vt mucillago psilij: sunt ⁊ aliqui addentes ꝙ quedam liquefaciendo euacuant vt euforbium ⁊c̄.

Quarūdā medicinaꝝ ꝓprietas.

¶ Problema. XLIII. Antiqua.

PRopter quid piper multum quidem existens vesicam soluit: paucum autē ventrē. Scamonea autem multa existens ventrem soluit: pauca autem et vetus vesicam? Aut q: vtrunqꝫ vtroqꝫ est mobilius. piper quidem enim diureticum est: scamonea vero deorsum ferens. Piper quidem igitur multum existens fertur in vesicam: ⁊ nō diffunditur in ventrem. paucuꝫ v̾o existens retentum dissoluit̄: ⁊ fit pharmacia ipsius. Scamonea autem multa existens in hoc retinetur ꝙ dissoluitur. dissoluitur autē ⁊ fit pharmacia ꝓpter dictam in superioribus causam. Pauca autem existens cum potu imbibitur in poros ⁊ citius prius q̄ꝫ perturbet deorsum fertur in vesicam: ⁊ illuc sua virtute ducit superfluitates ⁊ liquationes quecūqꝫ superficiales sunt. multa autem quemadmodum dictuꝫ est ꝓpter fortitudinem multo tempore permanens deorsum fert multā purgationē ⁊ terrestrem. Noua.

¶ Cur piper si large sumatur vesicam soluet: si

parce aluum:econtra scamonea si large suma/
tur:aluũ soluet;si parce ꝛ que vetus est vesicã.
An quia singula magis a singulis mouentur:
piper enim magis vrinam ciet:scamonea aluũ.
Itaqꝫ si piper sumptum copiosius est:ad vesi/
cam defertur:nec se in aluum diffundit. Sed si
exiguum ceperis:retentum id aluũ soluet: atqꝫ
ita medicamẽtum eius existet. Scamonea ꝟo
que data copiosius est retinetur vt resoluatur:
resoluta iam medicamentum efficitur:ob quaꝫ
superius causam ꝑposuimus. At si exigua vna
cum epoto humore per inuisibiles meatus im/
bibitur ac celerius anteq̃ꝫ perturbet in vesicam
defertur:qua pro sua facultate recrementa col/
liquamentaqꝫ residentia per summa abducit.
Sed illa multa vt dictum est:ꝙ diu ex virium
soliditate permanserit:large expurgat:sordesqꝫ
terrenas potissimum detrahit.

Quia dcm̃ fuit in. 4o. ꝓblemate ꝙ medicinaruꝫ que/
dam sunt solutiue ventris:quedã ꝓuocatiue vri/
ne:comparat nunc piper ꝛ scamoneã adinuiceꝫ penes h̃
virtutes. Proponit igiꝰ dicens:quare est ꝙ si magna su/
maꝰ quãtitas piperis:puta nigri soluit ventrẽ prouocan/
do vrinam.si ꝟo parua sumaꝰ soluit ventrẽ inferiorẽ: sed
de scamonea est ecõtrario:qm̃ in magna quãtitate assum
pta mouet ventrẽ:in parua aũt ꝛ maxime si sit antiq̃ sol/
uit vesicam ꝓuocãdo vrinã. ¶ Notandũ est ƒm Diasco/
ridem:ꝛ Gal.sꝫ ꝙ cum ꝑmo eleuaꝰ fructus piperis est pi/
per lõgum:deinde separatur in grana:ꝛ illud est piper ni/
Tria piperis genera grum.ꝛ ideo piper lõgum est humidius nigro. Et eius est
triplex maneries:est piper lõgũ dcm̃ macropiper:ꝛ nigrũ
melanopiper appellatũ:ꝛ est piper albũ qđ diciꝰ leucopi/
per:qđ inueniꝰ in nigro:ƒm aliquos ꝟo est granũ maius
pipere multũ:ꝛ omnia sunt calida ꝛ sicca aromatica:verꝫ
nigrũ est calidius ꝛ siccius aliqs cum sit tale in quarto gra
du. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit ꝛ ꝑmo in generali. Se
cundo particulariter declarat solutionẽ ꝛ cõfirmat.ibi se/
cunda [Piper quidem.] ꝛ dicit cãm esse:qm̃ vtrũqꝫ natũ
est vt moueat per vtrãqꝫ viam.piper enim soluit vẽtrem
ꝛ prouocat vrinã:ꝛ scamonea similiter. Uel aliter redden
do cuilibet qđ suũ est ꝓprie:ꝛ hoc est qđ cõsequẽter dicit:
piper est diureticũ ꝓprie ꝛ scamonea ventris solutiua ꝓ/
prie. ¶ Deinde [Piper q̃dem.] Declarat ꝛ cõfirmat par
ticulariter qđ dictũ est in vniuersali:ꝛ ꝑmo assignat cãm
ꝑme partis quesiti dicens.cũ piper acceptũ fuerit in mul/
ta quantitate trãsit sui caliditate ꝛ subtilitate liquefacti/
ua humiditatũ subtiliũ ad vesicã:ꝛ nõ moratur in ventre
diffundẽdo ꝓpter mordicationẽ quaꝫ nature ingerit: sed
quoniã a pauca eius quãtitate non fit sensus:ꝛ q2 sic debi
lis est caliditatis ꝛ acuitatis:remanet dispersaꝫ eliquatio/
neꝫ faciẽdo in ventre humiditatibus existẽtibꝰ cõmixtũ:
ꝛ q2 est calidũ ꝛ acutũ mordicatiuũ:ꝛ etiam ꝓpter moraꝫ
euacuat illud cui obuiat ꝛ nõ attrahit ex remotis ad epar.
¶ Deinde [Scamonea aũt.] Assignat causaꝫ secũde par
tis quesiti dicẽs:ꝙ scamonea sumpta in multa quãtitate
retineꝰ primitus in vẽtre:ꝛ dissoluiꝰ per ipsuꝫ in fumos
ꝛ vapores subtiliata: ꝓpter qđ pertransit in corporis inti/
ma per vias vnde corpus sibi trahit nutrimentum. Cum
aũt taliter se habuerit:efficitur pharmacia euacuãs sup/
fluitates cholericas ꝑ partẽ inferiorẽ: ꝓpter causaꝫ q̃ di/
cta fuerit supius in. 42. ꝓblemate: sed si parum assumaꝰ
ex ipsa:ꝛ ꝑcipue si fuerit antiqua:cũ alio liquido potabili
imbibitur ꝛ submergiꝰ in porositates ꝛ ductus ventris ꝛ
intestinoꝝ agitãdo superfluitates subtiles. ꝛ tunc anteq̃ꝫ
possit ventrẽ soluere ascendit versus epar: deferendo eas
nõ potens in venas vlterius corporis pertrãsire ƒm Ari.ꝛ
maxime subtiles:ꝛ exinde tendit deorsum cum ipsis ad
vesicam:ꝛ nõ ad ventrẽ:ꝛ illuc educit supfluitates ꝛ disso
lutiones quecũqꝫ extiterint in superficialibus membroꝝ
versus.s.partẽ interiorem corporis. Non enim tãta est po
tentia ipsius ꝙ possit ducere ad vesicã supfluitates decli/
nãtes omnino ad supficies exteriores versus cutem. Uel
aliter educit supfluitates supficiales.i. paucas ꝛ subtiles
de facili mobiles pretermittendo qđ grossuꝫ est ꝛ impila/
tum. ¶ Deinde [Multa aũt.] Resumit iterum primam
partẽ quesiti vt addat dicens.cuꝫ multa fuerit quantitas
ipsius assumpta.i.scamonee sicut dictum est prius: tunc
fortitudine sua manens longo tempore in ventre:per po/
ros per quos defertur nutrimẽtũ delata dissoluit multas
superfluitates grossas ꝛ terrestres:quas cum agitauerit ꝛ
in odium nature consurrexerit purgando corpus ab eis
extra deorsum in secessum emittit multum superfluitatis
ꝛ terrestritatis. ¶ Et scias ꝙ hic sermo Aristote. ponitur Cõformiũ dictoꝝ phi cũ serapione.
in aggregationibus Serapionis hoc modo.liber questio/
num siquis vtitur multum de pipere prouocat vrinam:ꝛ
si parum laxat ventrem:sed scamonea est econtra in hoc.
Item idem in capitulo de scamonea. Scamonea quando
est nimis antiqua non prouocat vrinã sed laxat ventrem:
antiqua ꝟo prouocat ꝛ non laxat. ¶ Sed admirabiꝰ ali/
quis cum inueniat sermonem Auicen. secundo canoñ. ca/
pitulo de pipere:omnino huic contrarium:ꝛ est:ꝙ piper
prouocat vrinam:ꝛ eycit fetum:ꝛ post coitum corrumpit
semen cum fortitudine. Et paucum eius prouocat vrinã: Cõciliatio Auicen. ꝛ Aristo.
ꝛ multum eius soluit ventrem:sed contrarium scamonea:
Quia tamen in Arist. insistitur expositione. dicendũ eius
sermonem verum esse:ꝛ vt veritas appareat supponatur
ꝙ Aristote. cum aliis supponunt:ꝙ piper de eius opera/
tione propria est diureticum ꝛ scamonea ventris solutiua.
Accipio etiam ꝙ vnũquodqꝫ si debet in propriũ actũ:
oportet esse tante quantitatis vt in eo saluetur forma ꝛ
virtus ad talem actum:quoniam de veneno ꝛ opio man/
dragora ꝛc̃. potest sumi in tam modica quantitate:ꝙ non
causabit aliquam operationem perceptam:nedũ veneno/
sam. sicut dicit Gale. in secunda particula afforismorum:
ꝛ in pluribus locorum:ꝛ inde est ꝙ fuit inuenire puellam
nutritam napello:quod est venenum perniciosum herbe
a tota substantia nature humane oppositum. ꝛ sicut dicit
Auicen. sexta quarti. ꝛ Aristote. in lib. de regimi. do. Pos/
sum etiam accipere ꝙ scamonea fortior est ꝛ calidior ƒm
Gale. pipere. tunc itaqꝫ si piper proprie est diureticuꝫ:cuꝫ
sit debilioris virtutis scamonea:si debet agere hunc eius
proprium actum:oportet quantitatis esse multe ꝛ sufficiẽ
tis illi actui. Cum autem multa extiterit quãtitas ipsius:
natura sentiet propter caliditatem ꝛ acuitateꝫ suam mor/
dicationem inde: ita ꝙ diu non retinebitur in ventre: sed
regulatum a natura ꝛ sui coadiuuante caliditate ad vias
ascendet vrine ipsam prouocando. sicut est reperire in q̃/
busdam bibulis:qui dum bibunt continue mingunt. Si
autem fuerit modice quantitatis:non poterit in propriuꝫ
actum. cum enim stabit in intestinis ꝛ stomachi natura
paucum sentiens aut nullam mordicationem non incita/
bitur vt moueatur superius ad vesicam. iterum de se est
debilis virtutis non potens in actum proprium:quare re/
manens in ventre euacuat propter moram interuenien/
tem cum quadam mordicatione aliquando quod potest

per modum obuiationis ⁊ non attractionis: vt nature ope
rantur pharmacie. Neqꝫ iste sermo est contra illud: quod
satis innuit philosophus ꝙ medicina solutiua est calidior
medicina diuretica: hoc enim iterum est de solutiua a re-
motis attrahente ⁊ vehementer. aut que in poros egredi-
tur per quos nutrimentum transit in corpus: non autem
est necessarium in ea que soluit solum obuiando: sicut est
piper sumptum in modica quantitate: ꝙ si non sit eius ca
liditas ⁊ acrimonia intensa: qua possit in vias vrine perue
nire ꝙ post remanens operatur in intestinis. De scamo-
nea autem est econtra: quoniam multa eius quantitas sol
uit ventrem: cum eius hec sit propria operatio. Et adhuc
vt dictum est quantitas rei sufficiens exigitur. ipsa etenim
cum sit violenta acuta inflamatiua: quando ventrem mul-
ta in quantitate ingreditur: natura sentiens inde lesionem
statim conatur eam ex ventre expellere. Potest ⁊ aliter
quod dictum est declarari Aristo. sententie magis fortas-
sis appropinquando: que videtur esse ꝙ medicina diffun
datur per poros: vnde vadit nutrimentum ad corpus: vt
dicatur. si piper sit in multa quantitate fortitudine calidi
tatis sue ⁊ acuitatis mordens intestina ingreditur venas
mesaraicas ⁊ transit ad epar et ad partes illic adiacentes:
⁊ ibidem humores liquat ⁊ subtiliat: ⁊ quia virtus eius de-
bilior est scamonea: huiusmodi superfluitates per mesarai-
cas non potest ad intestina reducere: sed dimittit eas cir-
ca vias vrine: propter quod vrina prouocatur. Paucum
autem ipsius stans in ventre ⁊ non potens facere perfe-
cte opus pharmacie purgat quod potest euacuando cui
obuiat: inuiscatum enim in intestinis non potuit ad epar
peruenire. In scamonea vero est videre econuerso: quoniam
multum transit ad epar liquefaciens grossum ⁊ terrestre:
cum sit fortis: potest adhuc reducere ad intestina illud
quod mouit: ⁊ quia fuit terrestre non fuit aptum duci ad
vrinas ⁊c. parua vero eius quantitas facit operationem ma
gne quantitatis piperis. Dictum autem Auicēne in con-
trarium non intelligo nisi intelligat illud quod Arist. ap-
pellat multam quantitatem: Auicen. paruam dicat: ⁊ mul
tam dicat Auicen. postea quantitatem maximam. Et hoc
accedit ad illud verbum qđ dicunt medici ꝙ quando su-
mitur. 3. media scamonee stringit ventrē primo ⁊ inducit
anxietates ⁊ sudores frigidos: ⁊ vltimo interficit euacuā-
do ⁊c. Est autem causa istius sermonis Arist. curiosa ⁊ ca-
lumniosa valde: ⁊ maxime quia sapientes non conueni-
unt in causato: vt iam patuit. Et scias ꝙ dosis scamonee
siue mediocris quantitas qua vna vice exhibetur est sex-
ta pars dracme. minor tunc erit. 12. pars vel inde: maior
vero erit. 3. tertia pars vel media. De pipere autem non in-
uenio dosim a medicis designatam: eo ꝙ non sit medici-
na violenta: potest tamen in proposito experientia satis
leuiter haberi.

¶ Problema. XLIIII. Antiqua.

Ropter quid apostemationes hi qui
dem infrigidantes sanant. hi vero ca-
lefacientes digerūt? Aut quia alij qui
dem extranea caliditate. hi autem in-
frigidantes propriam cōgregant. Noua.

¶ Cur inflationes easdem alij frigefaciendo sa-
nent alij calefaciendo concoquant. An ꝙ illis per
refrigerationem: his per externum calorem ca-
loris sui copiam colligere placet.

Aristoteles reuertitur hic ad sermonem superius
de medicamine tumorum ⁊ cataplas-
matum. Querens quare est ꝙ eadem apostemata specie:
⁊ etiam numero aliqui medicorum sanant infrigidando
et remittendo feruorem eorum: vt cum succis frigidis
vel aqua frigida. Alij autem curant calefaciendo cum di-
gerentibus calidis exterius appositis procurantibus sa-
niationem ⁊ resolutionem eius. ¶ Notandum est ꝙ apo- *Apostema quid est*
stema secundum Galenū in quarto de ac. et morbo. est tumor pre-
ter naturam. 13. autem de ingenio sanitatis. dicit ꝙ est
morbus mutans membrum a naturali qualitate ad eam
que est extra naturam. vel morbus in quo tria ipsius cō-
cidunt genera: et est quadruplex secundum ꝙ quatuor sunt hu-
mores. fit enim ex sanguine: ⁊ dicitur flegmon. ⁊ ex chole-
ra: ⁊ dicitur erisipilla. fit ex flegmate: ⁊ vocatur vndimia.
fit etiam ex melancholia et communi nomine dicitur can
cer. Addit etiam Auicenna primo can. fen secunda. apo-
stema ventosum ⁊ aquosum. ponit enim ꝙ quatuor hu-
mores sunt causa apostematis: ⁊ similiter aquositas ⁊ vē-
tositas ad eos deducta. Deinde [Aut quia.] Soluit ⁊ di-
cit causam esse quoniam medici diuersas intentiones cu-
rationis obseruant. Quidam enim appositis maturati-
uis exterius habentibus caliditatem alienam a calore na
turali corporis procurant generare saniem in apostema-
te: qua generata rumpitur ⁊ euacuatur ⁊ sic curatur. Et
talia secundum medicos sunt calida ⁊ humida vehementer vi-
scosa ⁊ vnctuosa quales sunt pinguedines humorose pul-
tes frumenti fenugreci: semen lini ⁊c. Alij autem operan-
tur secundum aliam intentionem: infrigidant enim exterius apo-
stemata cum medicinis frigidis stipticis coaceruando ca
liditatem naturalem magis interius: qua coaceruatione
confortata consumitur partim materia apostematis: et
partim repercutitur: et maxime cum sit in principio ipsi-
us ⁊c. Et scias ꝙ apostemata calida et frigida possunt hoc
modo curari: frigida quidem vt ponatur ꝙ apostema
flegmaticum contingat in iuuene carnoso ex aliqua in-
ordinatione diete: tunc appositione frigidorum exterius
reuocatur calor interius et fortificatur: ad cuius fortifi-
cationem sequitur digestio materie: ⁊ curatio apostema-
tis eo modo quo Hippo. in quarta particula aforis. do-
cet curare thetanum ex repletione. Potest ⁊ alia intētio-
ne curari: procurando saniem in eo cum calidorum ano-
dinorum appositione: calida quidem apostemata vt eri-
sipille curantur dicta duplici via: scilicet infrigidando cū
succis frigidis ⁊ frigida aqua ⁊ maxime quando fuerint
pura. Unde Gale. nono de ingenio sanita. quibus fuerit
simplex erisipilla nulla melior cura aqua frigida. Ob-
seruandum tamen ne ista apposita multa earum frigidi-
tate impellant materiam intra: et maxime ad membra
nobilia. Unde Auicenna tertia quarti. loquens de hoc.
Caue ne redire facias materiam ad interius membrum
aut nobile: quod obseruandum est maxime si apostema
fuerit in emunctorijs. Curatur etiam secundo procuran-
do saniem cum calidis temperatis: ⁊ de hoc iterum fiet
sermo. in. 53. problemate. ¶ Dubitatur de modo cura- *Dubium*
tionis duplici apostematis Aristotelis: cum dictum sit
supra per Auicennam ꝙ primo oportet vti repercussi-
uis. deinde repercussiuis ⁊ resolutiuis ⁊c. quare vnus erit
modus curationis: nec erit duplex contrarijs factus vt
calidis et frigidis ⁊c. ¶ Dicendum ꝙ modus hic cura- *Responsio*
tionis Auicen. ⁊ medicorum est vniuersalis regularis di-
recte respiciens contrarietatem. huiusmodi autem modi
curationis: quos Aristote. tangit: sunt partiales accidenta
les: mediate curantes per contraria. ⁊ licet ille modus sit
regularis. hi autem non: nihilominus habuit Aristote. po-
nere huiusmodi accidentales cum magis intendat quere
re causam curationis ꝙ modum eius dare: intentio enim
huius

huius libri est causas dictorum in aliis inuestigare.

℃ Problema. XLV. Antiqua.

Ropter quid permutare oportet cataplasmata? Aut magis sentiãt. Consueta enim quemadmodum in comestionibus non adhuc vel amplius pharmacie: sed nutrimentum fiunt ⁊ sic in talibus. Noua.

℃ Cur mutari cataplasmata debeant? An vt plenius sentiatur. Solita enim vt ea que ventriculo mandamus non amplius medicamẽta sunt: sed pro alimentis recipiuntur: sic etiam hec fungi suo munere nequeunt.

Querit quare oporteat mutare medicamina in apostematibus ⁊ hꝫ tumoribꝰ dolorosis di. quare est ꝙ opꝫ nos aliqñ pmutare cataplasmata prius apposita ⁊ alia recẽtia apponẽdo: q̃uis priora fuerint ẜm rõnez apposita. ℃ Deinde [Aut vt his.] Soluit dicẽs hoc eẽ vt magis imprimãt ⁊ sentiat eoꝝ opatio ab ifirmis: quia cũ fuerint eis cõsueta ex longo tpe: nõ inducent alterationez in corporibꝰ ipsoꝝ pp cõuenientiã quã acquisiuerũt cum eis ⁊c. Et hoc declarat in simili illic cõsueta di. ꝙ ita accidit in his sicut accidit i pharmacis. si eniꝫ qs in comestionibꝰ vtat multotiẽs aliqua vna comestiõe: que ẜm se sunt pharmacie: ex ꝯsuetudine acq̃sita fiet ꝙ nõ adhuc vel nõ amplius erunt pharmacie illi: neqꝫ eaꝝ opatiões faciẽt: sꝫ nutrimẽta efficient ⁊ cibi ⁊c. ℃ Deinde [Sic et.] Applicat ad ꝓpositũ di. ita eodẽ mõ cataplasmata nõ remãebũt facientia opa cataplasmatũ medicinaꝝ: quaꝝ opus est corpora alterare ⁊ pmutare: sꝫ circũstabũt corpus nõ alterantia velut vestis tẽpata. Unñ Auic. quarta pmi. ostendit nõ esse standũ ẜm vnaꝫ medicationẽ in vna medicina: qꝛ a consuetis nõ fit passio. Et ideo cũ medicus vnã medicinã multo adhibuerit tpe ⁊ nõ contulerit: precipiunt ab ea recedere ⁊ aliã eligere que aget mota ꝓpter extraneitatez in naturam. Et ideo dicit Hip. in scḋa particula afo. ꝙ ꝯsueta ex multo tẽpore quecũqꝫ sint illa ser reꝝ nõ naliuz. ⁊ si illa in se sint deteriora minorẽ molestiã solent iferre: imo ꝓpter longã consuetudinẽ ⁊ paulatinã mutationẽ: quã faciunt aliqui morbi: q̃uis sint res corrumpẽtes naturã: nõ sentiunt sicut est ethica: hñs eniꝫ ethicã: nõ sentit eã: sicut dicit Gal. in libro de malitia cõplexionis diuerse: cũ tamẽ ẜm Aui. scḋa pmi. ⁊ in aliis pluribus locis. caliditas ethice sit maior caliditate tertiãe. imo intñ opat ꝯsuetudo: ꝙ ⁊ puella ⁊ anus nutrita fuit ex napello: vt dictuꝫ est supra.

Dubium. ℃ Dubitatur. Qꝛ videtur sententia istius problematis cõtraria Hip. in scḋa particula afo. dicenti. Omnia ẜm rationem facienti ⁊ nõ euenienti ẜm rationẽ: non est transire ad aliud: manẽte illo quod datum est a principio: quia cum adhuc eadem passio remaneat vt apostema: supposito ꝙ cataplasma fuerit rectum: nõ videtur esse mutãduꝫ.

Risio. ℃ Dicendum ꝙ intellecto sermone Hip. ẜm eius finem cessat dubitatio: quoniam non manet quod erat a principio ẜm omnem modum: in principio enim non fuit amicitia ⁊ familiaritas inter membrum ⁊ medicinam: qḋ postea efficitur in processu: propter qḋ cũ dispositio ꝯtraria aduenerit: opꝫ in cõtrariũ cataplasma mutare.

℃ Problema. XLVI. Antiqua.

Ropter quid sanum est a cibo subtrahere: laborare ṽo plus? Aut quia egritudinis causa ẽ multitudo superfluitatis. Hoc autem fit quotiens nutrimenti superabundantia fuerit: aut laborum indigentia. Noua.

℃ Cur cibuꝫ iminuere: laborem augere salubre est? An quia causam egrotandi excrementoruꝫ habet nimietas: que tunc certe exultat: cum aut cibus superest aut labor deest.

Hic determinat Arist. de cõseruatione sanitaꝰ penes nutriẽs ⁊ exercitiuꝫ di. Quare est ꝙ sanitatis ꝯseruatiuũ est diminuere de nutriẽte solito accipi: ⁊ laborari. i. exercitare amplius cõsueto. ⁊ scias ꝙ labor hic nõ pro dolore aut lassitudine: sꝫ pro fatiga accipit. ℃ Deinde [Aut quia.] Soluit. ⁊ duo dicit sicut duo tetigit in qõne di. pmo ex pte nutriẽtis hoc eẽ: qꝛ causa egritudinis future est multitudo supfluitatũ. Dico aũt future: nõ enim corpus est actu egrũ nõ habẽs fere oẽs lesas opationes sensibiliter: tale enim pmanet quiescẽs non se exercitãs: huiꝰ ṽo excessiue superfluitatũ causatur quocunqꝫ modo nutrimẽtũ supabundauerit: ita ꝙ nã ipo nõ indigẽs nõ digerit: neqꝫ postea ꝯuertit: sꝫ idigestũ permanens ꝯuertit in supfluitates: que demũ modica occasione cõmote mouẽtur ad putrefactionẽ causantes egritudinẽ. ℃ Deinde [Aut quia.] Soluit secũdo ad illud quod querebatur quare laborare ⁊c. dicens ꝙ causa egritudinis est defectus laboris vel exercitij: igitur per cõtrarium labor competens est causa salutis. propter enim indigẽtiã laboris nõ euacuat ex corpore quod oportet euacuare: imo remanens superfluitas ifrigidat calorem naturalẽ: ⁊ virtutem debilitat ad qḋ sequitur grãdis quãtitas superfluitatum ⁊ demũ egrotare. ℃ Notãdum est ꝙ lꝫ dicat Aristoteles ꝙ dimissio exercitij sit causa generationis supfluitatum multarũ: ⁊ sit egritudinis materialis: ex eo ꝙ hoc est notius ⁊ frequentius: nihilominus eius dimissio est causa egritudinum etiam sine materia: quia per exercitiuꝫ euentatur calor naturalis: ⁊ viuificatur sicut ignis per flabellũ temperate motum: quo remoto non poterit cibus digeri ⁊ per corpus dispartiri: vnde ⁊ corpus acquirens malam complexionem siccam aridum efficitur: ⁊ hoc est quod dicit Auicen. tertia primi. Exercitium relinquens ethicam frequenter incurrit. Et scias ꝙ exercitium ẜm Gal. in secundo de re. sani. est vehemens motus intñ vt alteret respirationez in maius vel minus vel velocius vel spissius. de quo dicit Auicen. loco antedicto ꝙ ad ipsum quidem exercitium conuersus ẜm modum sue equalitatis ⁊ in hora sua nullo indiget medicamẽtorum que necessaria sunt materialibus egritudinibus ⁊ egritudinibus que eas sequuntur. Inter ceteras enim euacuationes leuiores ⁊ tolerabiliores sunt que fiunt exercitio: quoniam medicamina corpus consumunt. Medicina eniꝫ purgat ⁊ inueterat sicut dicit Auic. loco predicto. sermone Hippo. subtiles etenim diete carnes macerant ⁊ corpora attenuant: sicut dicit Halyabas primo practice: qui autem vtilitatem laboris scire voluerit legat a Gal. in libro de regimine sanita. Aduerte qd ꝯferat corpꝰ exercitiũ hic

Dubium. ℃ Dubitatur. Quoniam sermo iste Aristote. videtur esse contrarius sermoni Hip. in secunda particula afor. dicentis. vbi est indigentia: id est fames ẜm Gal. non oportet laborare: id est exercitari: ⁊ fatigare: hic autem Aristo. precipit famem ⁊ cuꝫ hoc laborem ⁊c.

Risio. ℃ Dicendũ ꝙ nõ est cõtrarietas: cum Hippo. loquatur de corpore inanito omnino quantum quidem ad ventrem ⁊ totum corpus. Aristo. ṽo potius de repleto. sermo enim hic verus est de corpore vtcunqꝫ pleno: de quo timemus propter ampliorez repletionẽ: sꝫ tale corpus ꝑ ieiunia ⁊ exercitia paulatiue pri-

minus occurrentia curabitur optime:sic itaqꝫ sermo Aristotelis ⁊ Yppo. in corpore est diuerso.

¶ Problema. XLVII. Antiqua.

Propter quid pharmaca ⁊ amara ⁊ fetida vt frequenter purgant? Aut quia omnia fetida ⁊ amara indigestibilia sunt: propter hec ⁊ pharmaca amara ⁊ fetida: indigestibile esse ⁊ motiuu᷑ cum amaritudine pharmacum est: ⁊ si detur plus corrumpit: quecunqꝫ autem quamuis parua dantur corruptiua sunt: ⁊ non pharmaca dicantur esse: sed mortifera: neqꝫ quecunqꝫ non qualia purgant: non sunt pharmacie: etenim ciborum multi quidem faciunt: sed quanti dabuntur: vt lac: oleum: mustum: omnia autem talia propter id ꝙ non sunt bene digestibilia purgant ⁊ hos. sunt enim alia alijs bene digestibilia ⁊ male digestibilia: propter quod non omnibus hec medicinalia: sed quibusdam propria. omnino autem medicinam oportet non solum non digeri: sed ⁊ motiuam esse: quemadmodum ⁊ exercitium exterius vehemens aut interius. mutatione enim purgat extranea. Noua.

¶ Cur medicamenta ⁊ res amare aut fedi odoris magna ex parte purgare possunt? An quoniam amara quecunqꝫ maleqꝫ olentia concoqui nequeunt? Qua de cā medicamenta quoqꝫ amara sunt atqꝫ fetida. Ea enim concoctionem nullam sibi amittunt: mouereqꝫ cum amaritudine possunt: hinc medicamenti sortiuntur naturam. Et si iusto plus data sint perimunt. Que autem necant etiam si exigua dentur: hec nō medicamenta sed toxica esse dicimus. Ne illa quidem medicamenta vocamus: que non sui generis qualitate purgare queant. Sunt enim pleraqꝫ in genere cibi: que si large sumantur facere idem poterūt: ceu lac: oleum: mustum. Sed hec omnia ꝙ minus facile concoquuntur: idcirco purgant: nec omnes: sed aliquos. Sunt enim alijs alia cōcoctu facilia: difficiliaue. Quāobrē non eadem medicamēta omnibus sunt: sed propria plerisqꝫ cōperiuntur. Deniqꝫ medicamentum nō solum concoctione imune: sed etiā motus efficiens esse debet: sicut ⁊ exercitandi ratio extrinsecus: aut intrinsecus accedens nō nisi per motum alienam excernit materiam.

Reuertitur adhuc phs ad querendum circa operationē quarūdam medicinarum: ⁊ dicit proponēdo. vnde est ꝙ pharmacia ⁊ alia etiā quedā purgant: vt amara ⁊ fetida: ⁊ hoc sicut frequēter accidit. dicit autē frequēter: quia hoc non semper cōtingit: propter cōsuetudinē enim potest esse: ꝙ illud qḋ est pharmacia simplex ⁊ amarū ⁊ fetidum nō soluat: sicut apparet: dictū est enim in. 45. problemate: ꝙ cōsueta in comestionibus nō amplius remanent pharmacie: similiter etiam hoc potest habere quis a natiuitate: vt ꝙ amaro ⁊ fetido delectetur: sicut saturnini ⁊ martiales. Unde Haly. 40. verbo centiloquij dicit se vidisse vnum diuitem: cuius natiuitatis domini fuerant saturnus ⁊ mars: ⁊ ipsi fortes qui delectabatur in comestione marinarum belluarum: que insulse erant: ⁊ fetentes. Aut fortassis contingit hoc aliquādo eo ꝙ corpus sit famelicum summe: ita ꝙ auiditate pre nimia ex illo amaro ⁊ fetido eliciat aliquid nutrimenti. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. ⁊ diuiditur in tres: primo enim ostendit ꝙ pharmaca fetida ⁊ amara sunt medicine solutiue. secundo ostendit que sunt venena. tertio que non sunt medicine nisi valde improprie ⁊ s̄m quid: ibi secunda [Quecunqꝫ autem.] ibi tertia [Nec quecunqꝫ.] Dicit itaqꝫ causam esse: quoniam omnia fetida ⁊ amara non digeruntur a natura: tum quia de se non sunt digestiua. non enim continent aliquid iuuatiui ad digestionem nutrimentalem: tum etiam quoniam natura ea abhorret. natura enim delectatur ⁊ confortatur in odoribus: sicut dicit Damascenus in suis afo. Unde Aristo. ad Alexan. scripsit ꝙ omnis odor est cibus anime. Item amarum ⁊ siccissimum est omnino contrarium nutrimento: propter quod Galenus in quarto de sim. medi. dicit ꝙ ex amaro non generatur neqꝫ nutritur animal: sicut experimentaliter declarat in quodam mari amaro: quod etiam per Aristo. apparet secundo metheo. ⁊ ideo quia talia sunt idigestibilia sunt solutiua. Pharmacum enim amarum est: ⁊ fetidum: ⁊ ideo solutiuum: de quo quidem si vltra mensuram debitam administretur destruit corpus. ¶ Nosce ꝙ per amarum auditur sapor omnis extraneus nature humane: is illud q̄ multum insit amaro ac proprie calidiori. ¶ Deinde [Quecunqꝫ autem.] Ostendit que sunt venena dicens: ꝙ quecunqꝫ sunt talia ꝙ ipsa data in modica quantitate corrumpere possunt alia non debent dici pharmacie: sed venena letalia: sicut sunt napellus: euforbium: mezereon: pomum colloquintide singulare: ⁊ proprie non consolata. ¶ Deinde [Nec quecunqꝫ.] Ostendit que non debent dici medicine: ⁊ primo facit hoc dicens ꝙ illa que non purgant ratione qualitatis non sunt pharmacie: nam de ratione pharmacie est: vt purget quale: vt dictum est in quadragesimo secūdo problemate: quod declarat dicens: quia nutrimenta multa sunt que si dentur in multa quantitate purgant: sicut est oleum: lac: mustum: ⁊ huiusmodi. ista si quidem data in multa quantitate: eo ꝙ non possunt bene digeri: habent purgare: ⁊ maxime purgant illos in quibus non bene digeruntur ⁊c. ¶ Notandum ꝙ oleum redditur indigestibile: quia vnctuosum est valde: ⁊ ideo omnino abominabile ⁊ maxime christianis: qui ipso minime vtuntur in potu: sicut quidam saracenorum potant. Lac autem ⁊ si in se sit digestibile: tamen ratione quantitatis superflue: ⁊ ratione suscipientis non dispositi ipsum digerere redditur indigestibile. si enim debet digeri oportet ꝙ stomacho occurrat sufficienter temperato: sicut apparet per Galenum quinta particula afo. sed mustum ⁊ maxime non bullitum propter aquositatem indigestam generat ventositatem ventris postea motiuam. ¶ Deinde [Sunt enim.] Ostendit ꝙ huiusmodi s̄m quid sunt medicine di. ꝙ quedam sunt aliquibus bene digestibilia ⁊ aliquibus male: ⁊ ideo non fiunt huiusmodi omnibus pharmacie: sed solum quibusdam. vt illis quibus nō sunt digestibilia huiusmodi autem diuersitas potest contingere in quantitate superflua: ⁊ a virtute cōstellationis ⁊ ab elementorum proportione difformi. similiter etiā vt tactū est prius a cōsuetudine. ¶ Deīde [Propria.] Ostēdit tertio que sit propria

Amarum contra nutrimentum.

Oleū non digestibile

Lac quō digestibile ⁊ quō nō.

medicina approbando quod dictum est: ꝛ dicit bene di-
co ꝙ talia nõ sunt pharmacie vel medicine nisi ſm quid:
quoniam de ratione vere medicine non solum est ꝙ non
digeratur: sed cum hoc etiam oportet esse bene motiuam:
ita ꝙ egrediatur extra per iferius aut superius: ꝛ hoc de-
clarat dicens: ꝙ sicut exercitium cum nobis aduenit siue
sit a causa exteriori siue interiori mundificat extranea su-
perflua in corporibus nostris contenta: ꝛ hoc propter mo
tionem vel mutationem causatam in corporibus: calefa-
cit enim corpora ꝛ aperit poros ꝛ superfluitates: ꝛ inde
dissoluit in sudores ꝛ transpirationem insensibiles. Ita
etiam operatur medicina. ex commotione enim quaȝ in-
ducit mouet humores ꝛ eliquat: quos tamen ipsis stimu-
Exercitiũ exterius. lantibus expellit natura. ❡ Nota ꝙ exercitium exterius
factum potest dici illud cuius moueri est ab aliquo prin-
cipio extrinseco: vt est equitare: curru portari: funibus
Exercitiũ interius. trahi: ꝛ huiusmodi ꝛc̃. Exercitium vero interius est illud cu
ius moueri est ab ipso exercitante: sicut currere saltare ꝛc̃.
Et de huiusmodi duplici exercitio vel motu dicit Gale-
nus in secundo de regimine sanitatis. Motus qui non
sunt actiones: alij ex seipsis animalibus innascuntur: alij
exterius adueniunt vt in nauigationibus equitationibus
ꝛ appensionibus que fiunt funibus ꝛ manuum viniis: ꝛ fri
cationes ab exterioribus motibus sunt. alij vero motus a
pharmacijs venire coguntur. ❡ Notandum est gratia
eorum que tanguntur in hoc problemate: ꝙ ingredien-
tium corpus nostrum ꝛ ipsum vincentium quedam debi
liter hoc faciunt: ita ꝙ non ledunt lesione multum nota
nisi sumantᷣ in multa quantitate: sicut sunt medicine com
pressiue lubrificatiue ꝛ lenitiue. Quedam autem fortiter
immutant ipsum ꝛ vincunt: ꝛ hec aut operantur a forma
specie: aut a qualitate. si quidem a forma speciei: quedam
eorum sunt statim corrumpentia: sicut napellus. quedam
vero non statim: ꝛ istorum quedam sunt que non multum
exagitant: nisi sint corrupta: vt agaricum: ꝛ aloes. quedam
autem maxime vt euforbiuȝ ꝛ mezereon. quedaȝ vero me-
dio modo: vt pulpa colloquintide. Que autem qualitate
operantur quedam corrumpunt propter caliditatẽ ꝛ cor-
rosionem nimiam: vt arsenicum sublimatum: es vstum ꝛ
huiusmodi. quedam propter frigiditatem: vt venena fri-
gida: ipsa enim qualitate operantur ꝛ non forma rei. Un-
de Galenus tertio de sim. me. dicit omne venenuȝ esse ve
nenum ratione frigiditatis: ꝛ ex suo genere. hec verba ve-
cunqȝ tanguntur ab Auicẽna sexto quarti.

❡ Problema. XLVIII. Antiqua.

Propter quid bene odorabilia quideȝ
diuretica sunt ꝛ semina ꝛ plãte? Aut
qr calida ꝛ bene digestibilia. huiusmo
di autẽ diuretica: velociter eniȝ subti-
liat adiuuans caliditas: ꝛ odor non corporeus:
quia ꝛ odorabilia vt allia propter caliditatem
diuretica: magis quidẽ liquefactiua: calida vero
bene odorabilia semina. Noua.

❡ Cur odorata genera tam seminum ꝙ plan-
tarum mouere vrinam possint? An quia cali-
da concoctuqȝ facilia sunt: quo in genere ea col
locamus que citant vrinam: horum enim vis
insita calefaciendi breui extenuat: odor quoqȝ
nullam corpulentiam gerit. Nam ꝛ ea que odo
rem plenissime reddunt velut allia: caliditate
sua mouent vrinam: vel potius vim obtinent
tabefaciendi: semina odorata vero calida esse
certum est.

Quia Arist. disperat in 40° problemate ꝙ quedã soluunt per ventrem: sicut pharma-
cie: de quibus iam patet: ꝛ quedam per vomituȝ. nunc ma
nifestat soluentia per vesicã: ꝛ dicit: quare est ꝙ bene odo
rabilia bonum scilicet odorem habẽtia sunt diuretica id
est prouocatiua vrine. Dicit autem bene: quia si haberent
malum odorem: vt fetidum iam natura abhorrens ea sta-
tim expelleret a se: fierent enim vt dictum est talia phar-
maca: huiusmodi autem sunt sicut semina: vt anisi fenicu
li petrosillini ꝛc̃. ꝛ plante: sicut apium senationes: genestra
ꝛ huiusmodi. ❡ Deinde [Aut quia.] Soluit. ꝛ dicit primo
causam esse: quoniam ꝛ semina ꝛ plante odorifere sunt ca
lida ꝛ bene digestibilia: talia autem habẽt prouocare vri-
nam: natura enim propter odorem in quo delectatur diu
Dubium. ea retinet: igitur talia habent prouocare vrinam. ❡ Dubi
tatur de eo quod philosophus dicit: ꝙ huiusmodi sunt be
ne digestibilia: cum dictum sit in quadragesimo proble-
mate. prouocatiua vrine eẽ humida aquosa: ꝛ que sunt ta-
Rñsio. lia sunt medicinalia: ꝛ hec sunt indigestibilia. ❡ Dicen-
dum est ꝙ aliquid potest dici digestibile dupliciter. aut
quia prestet ad digestionem iuuamentum: etiam si ipsum
ſm substantiam suam non sit natum bene digeri: ꝛ talia
sunt diuretica. habent enim caliditatem qua mediãte alia
digerũtur: ꝛ ad hoc facit quod dicit Auicẽna secundo can.
raffanus digerit ꝛ non digeritur: aut potest dici aliquid di
gestibile: eo ꝙ ipsum de sui substantia sit aptum natum
digeri: ꝛ sic diuretica: sicut arguit ratio non sunt digestibi-
lia. ❡ Deinde [Uelociter enim.] Declarat secundo dicẽs
ꝙ caliditas acuta ꝛ odor subtilis spiritualis est vehemen-
ter in hoc adiuuans: eliquatur enim superfluitas subtilis:
ꝛ penetrare cogitur ad vias vrine: ꝛ hoc ostenditur. per al-
lia etenim videmus ꝙ cum sint calida subtilia esse lique-
factiua humiditatum subtilium ꝛ vrine inde prouocati-
ua: sed odorabilia bene semina sunt calida liquefactiua:
ergo ꝛc̃. ❡ Nota ꝙ non omnia odorabilia bene sunt diu-
retica: sed solum illa que cum hoc habent substantiam
subtilem coniunctam caliditati ꝛ acuitati: ꝛ cum hoc ha-
bent humiditatem aquosam indigestam: ꝛ ideo rose san-
dali ꝛ talia quãuis sint bene odorabilia: quia tamen sunt
frigida ꝛ substantie grosse ꝛ non aquosa: non sunt diure-
tica: propter quod cum semina communia frigida defi-
ciant vtplurimum in predictis conditionibus: non sunt
adeo diuretica sicut calida antedicta: magis enim viden-
tur hec prouocare leniendo ꝛ quandam humiditatem lu-
bricam prestando propter humiditatem plurimam qua
abundant: qua quidem illud subtile humiditatum cui ob-
uiant reddunt fluxibile in vesicam. Et fortassis etiam in
his inest aliqua caliditas sopita cum acuitate modica: ꝛ
quia plus huius est in eorum corticibus: ideo data cuȝ eis
Dubium. amplius prouocãt ꝛc̃. ❡ Dubitatur de eo quod dicit Ari-
sto. odor non corporeus: cum odor sit fumalis euapora-
tio sicut dicitur in de sensu ꝛ sensato: ꝛ tale sit quid corpo-
Rñsio. reum. ❡ Dicendum ꝙ huius predicatio non est essentia-
lis: sed causalis potius: est enim ipsius sensus talis: id est
odor causatur ex fumali euaporatione. ❡ Uel dicenduȝ
est ꝙ non intelligit Aristoteles ꝙ ista fumalis euapora-
tio vel vaporalis fumatio in qua est odor non sit corpus:
sed est quid spirituale subtile per relationem ad grossa
Aduerte no de odore ſm Ari. ꝛ Plato. corpulenta. Dicendum est etiam ꝛ melius: ꝙ illa noti-
ficatio odoris non est ſm opinionem Aristote. sed potius
platonicorum: ꝛ ipsam subsequenter improbat Aristote.

in eodem libro: propter quod mirandū ꝙ plurimi hanc sumunt notificationem odoris ac si esset s'm mentē Aristotelis: cum tamen ipse eam impugnet. Et hoc problema reperies in decimatertia particula. decimo problemate: ⁊ similiter in vigesima. 16. problemate.

Problema. XLIX. Antiqua.

PRopter qd aūt ad nō pura qdē ⁊ praua vlcerum siccis ⁊ acutis ⁊ stipticis oportet vti medicinis: ad pura autē ⁊ que curantur humidis ⁊ acutis? Aut quia a nō puris quidē opꝫ auferre aliquid. hec autē est humiditas extranea quā oportet auferre: mortificatiua aūt ⁊ acuta stiptica talia sunt: ⁊ siccum magis humido. pura autē cicatrizatione indigent solum. Noua.

Cur impuris tetrisqꝫ vlceribus siccis acribus acerbisqꝫ medicamentis vtendum est: puris vero ⁊ sanescentibus humida tm̄ imponuntur. An ꝙ impuris detrahendum aliquid est: quod non nisi humor est alienus: qui adimi debet. Genus autem medicamenti quod mordax acre acerbumqꝫ est: id efficere potest: ⁊ siccum magis q̄ȝ humidum. At que pura sunt: cicatricem tm̄ desiderant.

Reuertitur Aristo. ad ostendēdum quō fiat cura vlcerum per medicinas: postq̄ȝ tetigerat superius curā eorum per cauteriū ⁊ per exiccantia ēt ⁊c̄. Queritur quare est ꝙ in vlcerib' nō puris: sed putridis marcosis ⁊ a tota sua specie malignis vt sunt cancri vlcerosi fistule ⁊c̄. opꝫ administrari in curationib' eorum sicca ⁊ acuta corrosiua ⁊ stiptica. In his autē que sunt pura nō violenta neqꝫ in se maligna immo sufficienter sunt nata curari oportet administrari humida ⁊ acuta nō corrosiua: sꝫ magis stiptica. Et nota ꝙ per vlcera possibile est itelligere omnem solutionem continuitatis natam: ita ꝙ ⁊ plaga recens dicitur vlcus: ⁊ hoc patet per id qđ dicet. Pura indigere cicatriçatione. Et scias ꝙ medicine sicce administrantur in non puris vlceribus ⁊ corruptis vt exiccetur marcor in eis contentus. Et acute corrosiue: vt exiccent ⁊ mordicent membrum: ita ꝙ stimulent naturam vt corruptū saniosuꝫ expellat: qualia sunt arsenicū viride eris ⁊c̄. Debent autem esse stiptica: vt cōgregent ⁊ cōfortent partes mēbri: neqꝫ hic accipitur stipticū proprie: sed pro tanto potest dici stipticuꝫ: eo ꝙ caliditate ⁊ siccitate humidū est expressum ⁊ consumptum: ⁊ facta substantia spissa dura ⁊c̄. hoc autem ideo dico: quoniam acuta ⁊ stiptica excellentia non stant simul oīno: cum vnum sit calidum valde ⁊ substātie subtilis: aliud frigidum ⁊ substantie grosse potius.

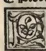
Quid per vlcus.

Dubium. Dubitaret aliquis dicēs ꝙ Arist. precipit in vlceribus administrari humida: cum ostensum sit in 32° pble

Risio. mate. oportere sicca administrare. Dicēdum ꝙ Arist. nō dicit absolute humidis: sed dicit: humidis ⁊ acutis coniunctim. quasi dicat: nō debēt esse ita sicce ⁊ acute medicine in puris vlceribus sicut in nō puris. Uel aliter ꝙ h' accipit humidum prout dicit humiditatem actualem: vt in substātia molli ⁊ liquida sicut vnguēta succi: olea: ⁊ talia: ⁊ nō intendit per humida humiditatē in complexione: qđ non opꝫ facere in vlceribus non puris. In ipsis enim non solum expedit administrari sicca potētia: sed ⁊ actu: cum magis exiccēt ⁊ expurgēt: sicut pulueres ⁊ sublimata ignita. humidum quidem in substātia hec impedit. Deinde [Aut quia.] Soluit. ⁊ diuiditur in duas partes: sicut duplicia sunt vlcera: dicit itaqꝫ primo causam esse quare in nō puris vlceribus administrantur sicca acuta ⁊ stiptica: quoniam ex talibus vlcerum oportet aliquid remouere. Huiusmodi autem est humidum extraneum virulentuꝫ: sed sicca acuta stiptica possunt illud extraneum virulētuꝫ sua abstersione ⁊ mordicatione remouere. quare ⁊c̄. Et bene dictum est ꝙ debent esse sicca: quoniam siccuꝫ melius est expurgatiuum extranei marcoris in vlceribus nō puris contenti q̄ȝ humidum. Humidum enim ⁊ maxime vnctuosum impedit mordicationem ⁊ abstersionem. Deinde [Pura autem.] Secundo h' soluit secundam parteꝫ: ⁊ dicit ꝙ vlcera pura nō virulenta neqꝫ maligna egent cicatriçatione exiccando ⁊ nō mordicando marcorem ⁊c̄. ⁊ ideo egent medicinis calidis ⁊ siccis in substātia humida.

Notandum est ꝙ in curatione vlceris virulenti indigetur medicinis corrosiuis carnis primo: secundo generatiuis: ⁊ tertio cicatriçatiuis. in vlcere autem recenti vt in plaga: si fuerit in ipsa carnis deperditio: indigemus generatiuis carnis ⁊ postea cicatriçatiuis. si vero non fuerit cum deperditione carnis: indigemus tunc consolidatiuis ⁊ vlterius parum cicatriçatiuis. Or ⁊ vt perfectius intelligat': videamus que sit operatio vniuscuiusqꝫ istorū quatuor: ⁊ que sit medicina qua talis completur operatio. Dico igitur ꝙ corrosio vel medicina faciens huiusmodi operationem est: vt accidat resolutio ⁊ mūdificatio eius quod continebatur in membro: ⁊ consequatur ex eius resolutione ⁊ mundificatione vt fiat minoratio etiam in substantia carnis: sicut est flos eris: ⁊ tales medicine sunt multuꝫ calide ⁊ sicce. Carnis generatiua vel medicina carnificatiua est: vt permutetur sanguis occurrens vulneri in carnem: propterea ꝙ eius equatur complexio: ⁊ coaguletur cum exiccatione: vt thus: ⁊ huiusmodi medicine sunt temperate in calore ⁊ frigore: sed sunt sicce in primo gradu. Consolidatio: vel medicina eius est vt exiccetur ⁊ inspissetur humiditas permanens inter duas superficies vlceris propinquas: ita vt vna pars vulneris adhereat alteri propter humidum inuiscatum ⁊ conglutinatum inter illas duas superficies ⁊ permaneat: qualis est sanguis draconis: ⁊ hec medicina est siccior carne generata. Cicatriçare vel sigillare ⁊ eius medicina est vt exiccetur superficies vlceris communiter ita vt accidat cortex conseruans superficieꝫ membri a nocumentis quousqꝫ generetur cutis: que stet loco naturalis: quia naturalis deperdita cum fuerit: eo ꝙ spermatica regenerari non potest: ⁊ iste medicine sunt sicciores duabus iam dictis: sed calidiores quedam sunt earum vt alcolcotar ⁊ cortices eris ⁊c̄. ⁊ alique frigidiores vt balaustie ⁊ litargirum.

Problema. L. Antiqua.

PRopter quid coitus confert ad egritudines que sunt a flegmate? aut quia superfluitas flegmatis est expurgatio ⁊ natura sīm'le flegmati: quare coit' auferēs multū flegmaticū iuuat. Noua.

Cur morbis qui contrahuntur a pituita: libido imodica prosit. An ꝙ semen genitale excrementi cuiusdam detractio est: ideo naturā presefert pituite. Quod igitur multū pituite concubitus detrahit iuuare idcirco potest.

Manifestat iuuamētū coit' i egritudinib' flaticis: ⁊ dicit. Quare est ꝙ coit' pdest egri

tudinibus flegmaticis. Unde Ypp. in libro epidimiarũ. Libido a flegmate egritudinũ proficuũ: ⁊ maxime quando causantur ex dimissione coitus cum sperma tūc retentum corrumpatur. Egritudines que aliquando inde causantur sunt epilepsia: vertigo: tenebrositas oculorum melancholia: ⁊ mania ⁊c. ⁊ maxime quando non euacuatur sperma ꝑ alias regiones: ⁊ de hoc locuti sunt multi medici in sermone de iuuamēto coitus. ¶ Dubitatur quoniaz dicit Arist. coitum cōferre egritudinibus flegmaticis: qđ nō videtur: qm̄ Auer. in scđo colliget. ait de necessitate nutricationis hoc esse: īpossibile est enim cibū ꝯuerti nisi ex eo generent̄ superfluitates flegmatice: ⁊ hoc fortassis voluit Arist. in sexto topicoꝝ dicēs. flegma esse primū indigestoꝝ ꝓueniens ex cibis: qđ tale euacuat egritudinibus nō videtur cōferre cū sit ꝓpriuz corporis nutrimentum. ¶ Dicēdū est ꝙ opz dici duplex esse flegma: est eniz vnū humidū liquidū habēs adhuc substātiā ⁊ colorē cōfusuz: qđ precedit generationē chili in chimū perfectū: vt quando substātia liquida cōtinetur in venis meseraicis anteꝗ̄ adhuc perueniēs ad epar acceperit formā humoꝝ: ⁊ de tali flegmate locutus est Auer. vnde nō appellauit illud simpliciter flegma: sed superfluitatē flegmaticā: ⁊ sic ꝓcedebat instātia. Est ⁊ aliud flegma qđ est vnū de quatuor humoribus ꝑm medicos etiā essentialiter distinctū ab aliis: qđ ꝑm phi. est distinctum ꝓpter indigestionem a sanguine separatuz. vnde in ꝓmo de generatione animalium ait flegma esse superfluum primi vtilis alimenti: scilicet sanguinis distribuit in partes: ⁊ tale flegma vl̄ aliquid ei valde simile cū superabundat: eycitur in coitu: ⁊ ideo egritudinibus cōfert flegmaticis. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit. ⁊ dicit causam esse: quoniā coitus est quedam purgatio vel exitus flegmatis qđ est quedaz superfluitas vel purgatio sup̄fluitatis. Et q2 sperma nō est oīno sup̄fluitas flegmatis: sed etiam alioꝝ humoꝝ corrigit se dicēs ꝙ expurgat̄ qđdā qđ naturaliter est simile flegmati: pro magna nāqz parte videtur sperma fore de natura flegmatis: quoniaz ꝑm Yppo. ꝓncipaliter materia spermatis descēdit a cerebro: sicut etiam dicit̄ decima particula. 58. ꝓblemate: sed cerebrum est flegmaticum. igitur ⁊c. Et ideo concludit ꝙ coitus euacuans multitudinem flegmatis confert egritudinibus flegmaticis. ¶ Notandum est ꝙ coitus confert egritudinibus flegmaticis existēte virtute sufficiēter forti. Unde Auic. vigesima tertij. dicit coitum cōferre egritudinibus flegmaticis omnibus: ⁊ proprie in eo cuius caliditas innata est fortis: similiter etiam si materia egritudinis nō sit parata putrefieri: ⁊ corrumpere alios humores propter motum factum in ea: quia si sic nocet: ⁊ ideo non cōuenit febricitantibus etiam ex flegmate: neqz scabiosis ⁊ leprosis etiam ex ipso. Precipit enim Auicen. septima quarti. ꝙ scabiosus ⁊ leprosus dimittant omnino coitum. mouet enim materiam ad exteriora: ⁊ excitat vaporē putridum venientem ad superficiem cutis: quare illic putrescit. Cum contrarijs autem duabus aut tribus dispositionibus accidit ꝯferentia egrotanti ex flegmate coitu mensurate vtenti. Et scias ꝙ idem problema scribitur in quarta particula. problemate. 16. ⁊c.

Dubium.

Solutio. Flegma 2ᵉ

Coi⁹ qđ.

[Cui⁹ ??] [??] [??] [??]

¶ Problema. LI. Antiqua.

VTrum nutrimentū offerre incipienti melius aut posterius. aut īcipiēti: qm̄ nō prius debilitato febricitatio instat: aut igitur macrescēdum cōfestim: aut ita standum: assumere cōgruit primū sorbitionibus: humidiora enim ⁊ leuiora bene dissolubiliora: quod fit facile infirmo corpori accipere nutrimentum: nō enim in ventre oportet pati cibos primos diffundi ⁊ calefieri cuz labore corpori hi passi sunt. Noua.

¶ Utrum ergo iter initia mali cibuz afferre melius sit an post. An iter initia: neiaz penitus debilitato febris occurset. Igit̄ vel extenuādus ꝓtinus est: vel ita alendum. Sorbitionib⁹ primū recreandū. He nāqz mitiores: leniores colliquabilioresqz sunt: ⁊ alimentū hinc capere īfirmuz corpus expeditius pōt. Nihil enim cibū in ventriculo resolui perferuereqz ante opz quod non nisi labore cubantis fieri potest.

Dat modū cibationis īfirmoꝝ ⁊ dicit. Est ne magis iuuatiuū dare nutriens statim cuz quis īcipit egrotare aut dare posterius vt postꝗ̄ īceperit iam egrotare ꝑ tres dies. Quidā eniz medici precipiebāt infirmū vsqz ad tertiā diem semper a principio morbi ieiunare ⁊ postea cibare: quos Galenus in libro de inge. sanitatis: acriter pungit: sic igitur ꝑm sententiam Gal. oportet vt plurimū statiz a principio ⁊ bene exhibere. Secundum autem illorum sententiam nō nisi post tres dies. Et quia vtraqz pars questionis cum lite in opus ingrediebatur: ideo Aristo. fortassis habuit modum insolitum proponendi problema dicendo vtrum: aut hoc fuit: quia sermo eius sit ꝑm sententiaz aliorum: ⁊ tunc vtitur hac dictione vtrum. Potest ⁊ aliter ꝓponi manifestatio dubitationis: vt fundetur super duo dicta Yp. in primo re. acu. quoruz vnum est. Ne permittas vna die venas exinaniri. ⁊ sic videtur ꝙ statim a principio sit reficienduz. scđm est ꝙ nō expedit dari quantitatem cibi neqz multam neqz grossaz nisi post septimam diem. dum tamen virtus possit tolerare. Sic igitur questio erit vtrum statim a principio expediat dari nutriens: sicut dictum est in primo precepto: aut posterius: vt post septem dies sicut dictum est in secūdo. Ut autē appareat veritas huius: videamus qualiter Gal. predictam contrarietatem pertractat super secundo precepto. vult enim non esse contrarietatem: quoniam Yp. habens aspectum ad diuersas indicationes sic regimē differenter ordinauit. Ad cuius quidem manifestationem Gale. tale subdit suppositum. ¶ Ponamus hominem cuius forma ⁊ corporis habitudo sit naturaliter sicca: ⁊ superficies corporis extrinseca sit spissa ⁊ solida: vene autez ample: virtus animalis fortis: cuius erat consuetudo comedendi multos cibos: ⁊ accidit sibi egritudo tempore hyemis: ⁊ regio ⁊ locus sit frigidus: ⁊ fuerit delicat⁹ vtens cibis multum nutritiuis: fueritqz ociosus ⁊ os stomachi forte habens. Et alius ponatur homo cuius habitudo corporis sit humida lenis superficies corporis extrinseca rara: vene minute: ⁊ virtus animalis debilis: multuz ex consuetudine comedens: egrotet estatis hora: ⁊ locus ⁊ regio sit calidus: ⁊ fatigauerit corpus suum propter tedia: ⁊ comederit ꝑm contrarium eius quod consueuit cibos paucos ex oleribus ⁊ ex parum nutrientibus: ⁊ os stomachi eius debile. Ponatur nunc ꝙ ambo egrotent vna egritudine vt pleuresi. nonne vides quando ita erit: ꝙ oportet vt primus regatur solum cum potu vsqz ad dies septem: si speras a principio ꝙ egritudo nō transeat septem dies. scđm vero oportet statim a principio nutriri. ⁊ dicit Gal. se experimento inuenisse hoc regimē in vtrisqz iuuatiuum valde: cuius contrarium si quis fecerit: vt primuz scilicet

Medicorū antiꝗ̄ ꝓceptū.

Duo ꝓcepta Yp. ad reficiēda corpa.

Nō pōnes Gal.

statim a principio cibet: alterum autem vsq3 ad septem dies ieiunare faciat: interficiet vtrosq3 simul ante quartā diem: sic itaq3 manifestus est modus dubitationis cū eius motiuo. ¶ Deinde [Aut incipienti.] Soluit. ⁊ pmo pmit tit quoddam dicens q́ se. cōtingit icipienti quomodo cor pore. s. debilitato prius: id est habēte virtutem imbecillem ante egritudinem: aut sup. egritudo accidit corpori non de bilitato: sed habēti fortem virtutem ante egritudinem: sic igitur innuit talē distinctionē: q́ egritudo aut accidit habē ti fortem virtutē qualis erat pmus ifirmoꝝ recitatorum a Gal. aut debilem habenti sicut secundus. ¶ Deinde [Aut igitur.] Hoc premisso hic scdo prosequit di. q́ vel statim est demacrescendum a pncipio egritudinis iducendo ieiu nium: ⁊ hoc in illo qui habet fortem virtutem: sicut dicit a Gal. etiam in pma particula afo. aut op3 stare a principio egritudinis sicut prius cōsueuerat. s. reficiendo ɔtinue si cut fiebat in sanitate: ⁊ hoc quo ad illum qui h3 debilem virtutē: s3 tamē l3 non fiat mutatio in hora cibationis: fiat tamē in cibis: q2 nunc tēpore egritudinis debet vti pmum subtilioribus cibis: vtpura sorbitiunculis ex prisana q̄ fa ceret tēpore sanitatis: ⁊ sit modus cibationis talis: q́ pmo detur dieta abundanter: l3 sit subtilis rōne diete tempore sanitatis: postea paulatim ⁊ ordinate semper subtilietur: quousq3 perueniatur ad statum: ⁊ nō fiat econuerso: sicut quidam male dictātes peccant: quos acriter mordet Aui. prima quarti. sint quoq3 h9 sorbitiones ex ordeo ⁊ farina eius: ꝓpter illud qd̄ dictū est de bonitate eius in. 36. ꝓble mate: tales enim sunt humidiores resistētes cōsumptioni febrili ⁊ siti: ⁊ leniores cito pertransseuntes. tales etiam sunt bene digestibiles ⁊ per mēbra distribuibiles: propter qd̄ ex h9 velociter pōt corpus infirmi recipere nutrimētum

Instātia. cum alijs etiam bonitatibus declaratis prius. ¶ Et siquis instet per Hip. dicentē. Nō pura corpora quātūcunq3 nu trices magis ledes: cū igitur h9 sint impura non debēt nu

Solutio. Duplex nutrimē. triri. ¶ Dicēdum medicos distinxisse duplicē nutritionē: vnam ad robur virtutis ⁊ augmētum que debetur sanis: ⁊ aliam ad sustentationē ipsius solū ⁊ nō augere: ⁊ talis de betur egris. ifirmis enim nō op3 virtutē augmentare: s3 si cut inuenit custodire sicut dicit Gal. in pma particula afo. ⁊ de hac nutritione est hic sermo Aristo. ⁊ nō de pma que sanis debet corporib9. ¶ Deinde [Non enim.] Cōfirmat tertio dictū suū. bene dico q́ o3 stare ⁊ nō dictare: vt erat assuetū prius: nō enim op3 q́ medicus patiat pmos cibos qui fuerūt assumpti anteq̄ inciperet egrotare per spatium paruū prius dissolui ⁊ calefieri in ventre nūc tēpore egri tudinis: ita q́ inflāmatis ⁊ exiccatis cōstringatur venter ⁊ cōuertātur in cholerā ꝓpter inflāmationē augmētātem māiam egritudinis ⁊ ipsam egritudinem: ⁊ maxime si ta les passi sint ꝓpter laborem colliquatiuū exiccantem: sicut recitat Gal. 10. de ige. sa. de quodā iuuene contra illos qui precipiebāt ieiuniū triduanū: imo pus vētrē clisteri mol li aut alio molliēdum: vt docet pmo re. acu. Et forte aliqs dicēs Aris. in hac tertia parte preuenire dubitationē quia dixerat ita stādum: crederet aliqs q́ olno eēt stādū cibādo sicut erat cōsuetū in sanitate. Et ideo subdit hic ad remo tionē erroris: q́ l3 cōtinue debeat refici: nō tñ cibis q af sumebant prius tpe sanitatis. nō enim debet medicus su stinere tales distendi ⁊ calefieri in eius ventre: ⁊ hoc quia tales cibi passi sunt ⁊ debiliter digesti a corpore cū fatiga ipsius ꝓpter eius debilitatē: cibi nāq3 si debēt nutrire op3 a corpore fortiter pati: ita q́ a suo esse expolient perfecte: vel tales patiuntur ꝓpter laborem quo calefacti coincidūt cum cibis in calore: ita vt in distemperantiā icitentur am pliorem. primum tamen magis laudo cum minus littera torqueatur: ⁊ sit sententia plenior.

¶ Problema. LII. Antiqua.

PRopter qd op3 iuueri que circa vrinā signa accipiētes vrinā: si vtiq3 iam di gesta est q̄ magis ⁊ cōtinue vel paula tim mingētia. Aut q2 signū quidē est digestam esse si fuerit russa: hoc aūt fit magis si pauca accipiat: aut q2 speculum fit omne magis humidū coloris paucū q̄ multum existens. In multo enim humido figure inspiciunt: in pau co aūt colores. vt in rore ⁊ guttis ⁊ i lachrymā tibus in palpebris. ⁊ cōtinue quidē igit diuul sum fit plus: diuulsa autem recipit magis: quare quāuis fuerit ipsa talis vtiq3 propter digestio nem: ⁊ videtur magis repercussiōe facta in spe culo ꝓpter diuisionem. Noua.

¶ Cur intuendum vrinam an concocta sit nec ne: profluuio intercepto mingendi potius q̄ per petuo. An q́ signū concoctionis vrina exhibet russa: quod quidem melius intercepto proflu uio deprehenditur. Genus enim quodq3 humo ris suum colorē plenius ostendit: cum exiguus est: q̄ cum multum est: nam in multo figure: in exiguo colores conspectiores sensui obuiant. Quod etiam in rore sanguine lachrymaq3 pal pebris adherente patescet. Vrina igitur si con tinue dimittatur: copiosior redundabit si inter cipiatur: index sui coloris certior erit. Et si iam ex concoctione colorem traxit eiusmodi: talis profecto apparere etiam amplius potest: cum lumen se refringat: ⁊ tanq̄ speculum fiat ꝓpter intermissionem profluuij.

PONIT vnū ꝓblema de inspectione signoꝝ vrine. Et querit tangēs motiuū suū. Quare est q́ opor tet medicos ispicere signa que representant p vrinā: ⁊ hoc colligendo vrinā in vase aliquo vt vitro vel crystallo ad modū vesice formato. ¶ Deide [Si vtiq3.] Arguit in cō trariū vt quasi dicat. nō videt q́ debeat ispici: q2 ipsa iam est q̄ maxime digesta ⁊ alterata per caliditatem corporis: similiter etiā ipsius est mingētia: id est minctura. vel alia de numero horum sunt mingētia ipsam ɔtinue: id est statim post nutriēs assumptū vel paulatim hoc est lōgo tpe post digestionē iam factā: ita q́ longo tpe steterit in vesica ⁊c. Sic itaq3 cū sit trāsmutata vrina. aut a natura non adhuc perfecta: nō videt q́ signa circa ipsam sint cōsideranda. Pōt ⁊ aliter exponi vt q́ legat totum cōtinue ⁊ dicatur. Quare medici respiciunt signa circa vrinā colligēdo eam siue ipsa sit q̄ multum ⁊ bene digesta: siue mingatur conti nue: id est in multa quātitate: siue paulatim: hoc est in par ua quātitate: hoc autem sic dicitur: quoniam statim osten det q́ paucū ⁊ multū in vrina indicat diuersitatē circa co lorē ipsius ⁊ figuram: prima tamē expositio subtilior exi stit. ¶ Que nāq3 sunt illa signa diceret aliquis: que circa

Vrina qd sit. vrinam ispiciuntur: ⁊ qd est vrina. Dico q́ vrina sm Isaac in libro vrinarum est colamentum sanguinis: ⁊ aliorum humorum de actionibus nature natum. Theophilus aūt inquit q́ erat simpliciter sanguinis colamentum: ⁊ hoc est dicere: q́ est humidum quoddam excolatum: per cuius

Signa vri ne quot.

sequestrationem a sanguine virtute nature discretiue separantis purū ab ipuro sanguis remanet depurat⁹. Signa aūt vrine sunt quattuor.s.liquor vel substātia:color: quātitas:⁊ qđ preter hoc in ipsa cōtinet:qđ a medicis cōtentuȝ appellat. Suba aūt ipsius est qđdā qđ visui obycit diuersificatuȝ tenuitate ⁊ spissitudine ⁊ mā:⁊ sic triplex est vrine suba. Color gdē est illud qđ p se in ipsa offert visui:qui gdē colores sunt.19.vel.20.sicut cōiter ponit: eo q niger pōt causari a mortificatione: ⁊ adustione.s.niger.liuidus alb⁹:lacteus:caropos:glaucus:subpallidus:pallidus:subcitrinus:citrinus:subruffus:ruffus:subrubeus:rubeus: subrubicundus:rubicundus:inopos:kianos:viridis: ⁊ niger.

Colores vrine quot

Quātitas vo ipsius nota est:que diuidit in paucā multā ⁊ mediocrē. Cōtēta vo sunt oīa alia pter hec tria in vrina apparētia:⁊ sunt.19.sicut cōiter dicūt moderni:q̄ his versib⁹ ɔtinent. Circulus ampulla:granū nubecula spuma. Pus pinguedo pilus sanguis harena chim⁹. Furfura crinoides squame ptes attomose. Sperma cinis sedimen: spūs alta petēs. Aliqua tn̄ istoȝ nō fuerūt tacta a prioribus hui⁹ artis istitutorib⁹. Et scias q signāter dicit Phs oportere intueri circa vrinā signa ⁊ nō vrinā:qm̄ poterat dubiū isurgere cū vrina put est quedā suba ⁊ vle cadat sub itellectu ⁊ nō sub sensu pmo. ipm eniȝ vle est obiectū itellectus:vt dicit scđo de aīa. quo gdē mō vrina nō est de cōsideratione medici:sed phi. Sed put est quedā suba corporea delatrix accidētiū ⁊ significationū in ea.s.apparētiū: efficit p viam signi de cōsideratione medici. Unde ⁊ illud qđ medicus in vrina subam vocat:est accidēs magis. sic igit bene dicit signa circa vrinā:⁊ nō vrinam simplr. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit.⁊ diuidit i partes duas. pmo nāqȝ videt soluere ad pncipalē qōneȝ. scđo reddit cām cuiusdā dicti in solutione. ibi scđa [Qr speculuȝ.] ⁊ dicit q ideo medici inspiciūt signa in vrina:eo q p ea que in ipsa cōprehēdūtur:reddit notificatiua dispōnuȝ corporis: vt si fuerit ruffa signū est q in se sit digesta: ⁊ significat digestionem in alio ⁊ q ipsa appareat ruffa:⁊ sic digesta magis accidit:si fuerit accepta ⁊ ispecta ipsa existēte in modica quātitate: nō tn̄ sit ita modice quātitatis q adherēs vasi obtundat color eius. Et nota q elegāter dicit Phs si fuerit ruffa signū esse digestionis: talis enim color vrine est in corpore mēsurato:⁊ regimine regione:⁊ etate ⁊ alys ɔueniētib⁹.s. mēsurate:significat ergo tēperamentū qđ digestionē causat tēperatā. Unde Gal.p de crisi. dicit q vrina tēperata debet esse mediocris in suba:⁊ sit declinās ad citrinū tinctum vel ad rubeū clarū:⁊ hic quideȝ color nō est alius q̄ ruffus:nā ipse vt iam dictū est existit iter citrinū ⁊ rubeū. Auicēna vo qr fortassis eius regio nō tm̄ attestabat tēperamēto in caliditate sicut regio Gal. nō posuit vrinā denotantē tēperamētū ita intēsam in colore:vt Gal. dicit enim in scđa primi q debet esse mediocris substātie ⁊ subtilis tincture ad citrinū trahētis. Amplius verificat dictū phi per illud qđ dictuȝ est a medicis de significatione coloris vrine: dicunt eniȝ q alter color niger ⁊ viridis significat mortificationē caloris pter frigiditatē nimiaȝ albus. lacteus:karopus:glaucus indigestionē:subpallidus: ⁊ pallidus:subcitrinus:pn̄ digestionis:⁊ nō pfectionē eius. subruffus:rubeus:subrubicūdus:rubicūdus:significāt superexcedētē caliditatē in digestiōe. Inopos:kianos adustionem ipsius:viridis:⁊ niger:adustionē: ⁊ mortificationem caloris:sed citrinus:subruffus:ruffus:digestionē perfectā temperatā. Sic igit est bene dictū a phō q ruffum eē sit signū digestionis. ¶ Deide [Aut qr.] Reddit cām cuiusdaȝ dicti in solutiōe:⁊ est:quare vrina apparet magis ruffa ⁊ ita digesta inspecta in pauca quātitate q̄ in multa: ⁊ dicit cām esse:qm̄ omne humidū qđ est modice quantitatis:vt patet 3° metheo. magis est vt sit speculuȝ:id est spectabile:⁊ illud in quo representat color q̄ si humidum illud fuerit multe quātitatis. ⁊ hoc declarat:qm̄ in humido multo figure ispiciuntur pter diuersitatē partiū illi⁹ humidi representate:que obtenebrāt ⁊ impediūt colorē perceptū:sed in pauco humido percipiunt colores:color eniȝ magis iuisceraf corpori vrine q̄ figura. Quare Auic. scđa primi assignat differētiā inter substātiā ⁊ colorem dicēs: colorē per totā substātiā humoris pcedere cū maiori permixtione:⁊ hoc manifestat Arist. dicēs apparere in rore ⁊ guttis paruis stillantib⁹:⁊ in palpebris cum lachrymauerint oculi:in his enim cōtingit inuenire colorē habentibus modicā quātitatē ⁊ nō inueniri figuras. Quid autē sit color notū satis existit. Sed fortassis dubitabit quid sit figura:quā gdem dico esse qđdā vestigiū apparēs in vrina ⁊ in alys liquidis:sicut est videre in aquis grossis nō motis:⁊ hoc pter partiū grossitieȝ:⁊ etherogeneitatem:que quidē partes sic diuersimode sunt site ⁊ colorate: vt ⁊ visus nō possit ipsas cōprehēdere: pp hȝ figuras possumus itelligere substātiā vrine cū cōtentis. ¶ Deide [Cōtinue quidē.] Cōcludit applicās predictā similitudinem de rore ⁊c. ad ppositū ⁊ dicēs q si aliqđ corpus cōtinuū dimissum fuerit p se:⁊ nō diuisuȝ est:vt plus qr in maiori quātitate:vel vt plus qr plura recipit. scilicet figuram ⁊ colorem:in quātitate aūt grandi nō solum est figura:sed color cum hoc:lȝ obtundat a figura:sed si hui⁹ res vel quātitas sequestrata fuerit:est magis receptiua.s.coloris. sed qr alij libri habēt diuisum aly diuulsum:ideo sic legatur:ita igitur aliqđ corpus cōtinue vel cōtinuuȝ:vt.i.postq̄ diuisum ⁊ separatū est in partes:vel diuulsuȝ qđ idē est. plus: id est maiori quātitate discreta. ¶ Deide [Quare q̄uis.] Cōcludit itentū dicens quapropter:lȝ vrina fuerit talis.s. ruffa pter bonā digestionem:videtur tamē magis ruffa pter sequestrationeȝ ipsius in partes paruas:cum enim fuerit modica quantitate:causat repercussio velut a quodam speculo reuerberatio vel in speculo facta:id est inspectione ipsius solum:ita q parua illius quantitate apparet color ⁊ nō forme. Et quia huiusmodi problematis textualis nō modica est caligo diligens superueniens cōsideret intellectus. ¶ Notandum est q gratia huius quod tangitur de apparentia colorum ⁊ figurarum:q Auicē. dicit secunda primi. vrina quāto nobis fuerit magis propinqua: tanto videtur esse magis spissa:⁊ turbida:⁊ quanto fuerit a nobis magis elongata:magis apparet nobis clarior. in liquoribus autem alys:vt lisciulo syrupo acetoso ⁊c. est ecōuerso. cuius quidem causa potest esse: quoniam vrina est corpus impurum non simplex propter superfluitates hypostaticas in ipsa commixtas. nunc autem cum nobis extiterit propinqua: visus nostri non poterunt eam pertransire propter partium etherogeneitatem:⁊ colores alios fuscos a colore vrine extraneos. quare apparebit turbida: ⁊ sm Auicen. hec est causa turbulentie in vrina. Cum auteȝ elongata fuerit:quia visus non potest propter distantiam predicta in ea discernere:apparebit clara:sȝ in alys liquoribus cum sint ea pauciores ⁊ simpliciores visus valet p totam eorum substantiam pertransire: neqȝ est aliquid quod repercussionem velut a speculo factam impediat: quare clari apparebunt. cum autem fuerunt elongati visus distantia non iam possunt sic per ipsos penetrare: neqȝ repercussionē inducere distātes ad tātū. ¶ Dubitabit autem aliquis de eo q dicit vrinam esse ruffam cum ruffus sit quidam color. color autem non potest esse in vrina: quia color est extremitas corporis non perspicui:idest terminati:sicut dicit Philosophus in libro de sensu ⁊ sensato. vrine vo est quid perspicuum: quare ⁊c. cuius contra

Rão vrina nō est de cōsideratione medici.

Dicere pñ Auic. in cognoscēdis vrinis.

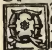
Cā sit turbulētie in vrina.

Dubium.

rium apparet ex eodem libro: quoniā oīa corpora colore ꝑticipāt qḋ opꝫ si debet fieri visio cū color sit visus obiectū. Dōm est ꝙ color dupl'r accipit. vno modo ꝓprie put est in corpore terminato ꝛ opaco causatus ex elemētorū cōmixtione: ꝛ sic in vrina ꝛ ꝓprie cū fuerit clara transluceus. nō aūt terminata vt lactea ꝛ in qbuslibet diaphanis ꝛ simplicibus ꝛ in corporib⁹ celestibus sic nō inuenitur color. Alio modo pōt accipi color cōiter etiam pro ipso diaphano siue sit in simplicibus siue in cōpositis aut i aliqs: ita ꝙ color dicatur illud omne quo mediante aliqd pōt a virtute visiua ꝑcipi ꝛ sic i vrina ꝛ in huiꝯ diaphanis simplicibus ꝛ compositis color reperitur.

Visio. Color duplicitur di.

¶ Problema. LIII. Antiqua.

Quare nō opꝫ dēsari carnē ad sanitatē: ꝫ rarificare: quēadmodū ciuitas sana ꝛ locus bene euentabilis: ꝓpter qḋ ꝛ mare sanū: ita ꝛ corp⁹ bene exhalabile magis sanū est. opꝫ eniꝫ aut nō existere nullā superfluitatē: aut ab hac qdē velocissime alteret: ꝛ semꝑ sic habere corpus qḋ accipiens confestiꝫ expurget superfluitatē: ꝛ esse in motione ꝛ non quiescere: qḋ enim manet putrefit: quēadmodum aqua que nō mouet: putrefacta aūt egritudinem facit: qḋ aūt expurgatur prius q̄ corrūpatur separatur: hoc aūt cōdensata carne nō fit: oppilant eniꝫ pori: rarefacta aūt accidit: ꝓpter qḋ ꝛ nō opꝫ in sole nudum ambulare: consistit autē caro ꝛ valde desiccatur: ꝛ humidius corpus fit: qḋ iterius quidē est permanet: qḋ autēꝫ est in superficie permutat: sicut ꝛ carnes assate elixatis magis: neqꝫ opꝫ ambulare habentē nuda pectora: ab optime eniꝫ dispositionibus corporis sol aufert que nequaq̄ indigent ablatiōe: sed magis que sunt intus. exinde quidem igitur propter id ꝙ remota sunt nisi cum labore nō est sudorem educere. ab hoc autem quia pre manibus est facile. Noua.

¶ Quā obcām corpus cui sedām cōciliam⁹ valetudinē nō densum: sed rarum reddenduꝫ est: An vt vrbs locusqꝫ quicūqꝫ salubris est: q placide aspirat: q̄propter mare quoqꝫ salubre est: ita ēt corpus qḋ spirātius est: sanitati opportunius cōstat. Aut eniꝫ nullūꝫ recremētūꝫ existet: aut qḋ extiterit q̄primū excernatur danda opera est: corpusqꝫ est semꝑ ita regēdum: vt simul atqꝫ excremētū admisit: habeat qua parte illud excernat: sitqꝫ motui dedituꝫ nō quieti. Quod enim manet putrescet modo aque imote. Putrescens ꝟo morbuꝫ cōmittit. At qḋ excernitur anteq̄ vitiet decedit: hoc igit vt corpore denso nunq̄ cōtigit. Fit enim ꝓpe vt in inuisibilia foramina claudant: sic raro solutoqꝫ accedat necesse est. Quāobrem in sole nudo corpore minime ambulādū est. Spissatur etenim caro ꝛ cōcalescit: corpusqꝫ parte iteriore humidius redditur. Quātuꝫ enim humoris in superficie residet abolet: quātū intestinū est manet intactum: Qua rōne quoqꝫ carnes asse lixis humidiores sunt. Ne pectore quidē nudo ambulanduꝫ est. Ita enim vis solis corporis optime parti condite adimet: que nulla egeat dēptione. Sed inferna potius eam desiderant. Inde igitur vt ꝛ remoto nō nisi cū labore sudor educitur. hinc facile ob loci opportunitatem digeri pōt.

Agit in isto ꝓblemate Arist. de re. sa. ꝛ dicit. Quare est ꝙ nō opꝫ vt caro cōdenset ꝛ induret ad h vt corpus sanuꝫ cōseruet: imo opꝫ vt rarificet ꝛ aperiat. Dixit aūt ad sanitatē: ad driaꝫ eius qḋ est ad robur: ad corpis.n. robur necīa est carnis cōdēsatio: sicut est videre in athletis. Et scias ꝙ ꝑ carnē hic caro itelligit musculosa representās talē aut talē habitudinē: ita ꝙ totū dicat caro vsqꝫ ad ossa. Et scias ꝙ istud ꝓblema repit in 34° ꝓblemate qnte ꝑticule: ꝛ in fine ēt totius libri. Uerū hic nō ꝓponit sub mō dubitatiōis: sed magis sub modo canonis: in qnta ꝟo particula ꝓponit sub modo qōnis dicēdo. ꝓpter qd: ꝛ 34 particula dicēdo quare: Deinde [Quēadmodū.] Soluit vel declarat ꝓmissum: ꝛ primo hoc. scdo infert ex hoc cor^m. ibi scda [Propter qḋ.] Dicit ḡ primo cōparādo corpus ad ciuitatem ꝛ alia: sicut ciuitas tota ꝛ aliqs locus particularis: vt domus est bene sana: eo ꝙ sit bene euētabilis ꝑ totū: ꝛ quia mare est tale ꝓpter hoc qḋ in eo nō sunt tot impedīētia inspirationē cōcluditur ꝙ in se sit sanū: qꝛ nō corrūpitur: vel est sanum effectiue nobis: ꝛ ideo dicūt phī ꝙ circa ipsum habitātes sunt lōge vite. Ita eodem modo est in corpore nostro: si enim fuerit sufficiēter spirabile viuet diutius sanū. ¶ Notandū sicut dicunt medici ꝙ opꝫ ciuitatē vel locū taliter esse dispositū si debet esse sanum: vt sit montiū tegmē a ꝑte occidētis ꝛ meridiei ꝛ discooperta a parte orientis ꝛ septētrionis: vt ꝑfletur a vētis laudabilib⁹ sufficiēter veniētibus ab his duabus partibus. opꝫ etiā vicos eē latos liberos vt aer possit libere vndiqꝫ euētari: tn̄ tpe pestilētie melior est aer qetus euētato: ꝛ cooptus nō cooperto: sicut apparet per Auicē. scda ꝓmi. debet simil'r domus habere fenestras versus partem orientis ꝛ septētrionis: que etiaꝫ nō sit inter domos cōpressa. Attendendum tn̄ ꝙ lꝫ hic sermo vl'iter sit verus: particulariter pōt falsificari: vt ꝓpter dispōnē montiū mariū vel paludum: adeo ꝙ aspectus aeris ad ꝑtē occidentis ꝛ meridiei sanior erit q̄ aspectus ad partem orientis ꝛ septētrionis. ¶ Deinde [Opꝫ eniꝫ.] Addit scdo quō corpus ꝯseruabit sanū ꝛ dicit: ꝙ opꝫ in corpore sano nullā inesse superfluitatē sensibilē: que nō totaliter vincat a nā: aut si aliqua repiat eo ꝙ nō sit vsquequaqꝫ possibile quin superfluitas reperiatur in corpore: sit talis: ꝙ corpus ab ipsa citissime. i. minime alteret: ita vt hꝯ alteratio sit minima: ꝛ i tpe minimo: semꝑ eni opꝫ vt maneat corp⁹ in tali dispōne: vt accepto ꝛ nutrimēto digesto cōfestim expellant superfluitates. h aūt erit si caro fuerit rara spirabilis: ꝓpter qḋ opꝫ ad sanitatē carnē nō cōdensare: sed rarificare magis. ¶ Deinde [Et esse in motione.] Quia dixerat ꝙ opꝫ corp⁹ expellere superfluitates post assumptū nutrimēs: ondit quid hoc operetur dicēs: oportere corpus fore in exercitio sufficiēter ad expulsionē superfluitatū ꝛ nō cōtinue quiescere: ꝑ hoc eniꝫ euacuabunt superfluitates: ꝛ corpus cōseruabitur illesum a putrefactiōe: qꝛ illud qḋ quiescit ſm vnā dispositionem putridū efficitur: sicut apparet in aqua stante: que qdē putrescit

Ad loci sanitatem cōferētia.

trescit:facta aūt putrefactione superfluitatum egritudo inducit:qḋ nō accidit superfluitatibus expulsis:ꝛ hoc est qḋ subdit:ꝙ illud qḋ prius expurgat ꝛ eycit a corpore ꝙ̄ corrumpat ꝛ corpus corrūpat:superat ꝛ vincit a natura: vel separat ſm aliam lrām a corpore:sed hoc nō cōtingit fieri:si caro fuerit cōdensata:cum pori permaneant oppilati:sed si fuerit rarefacta porosa:tunc enim erunt aperti. quare ꝛc̄.sic igit raritas poroꝝ cōmēsurata confert ad sanitatem:ad qḋ qdem operat exercitiū maxime tenendo poros apertos.⸿ Et scias ꝙ per hō motionē siue motum dignum est vt intelligant spēs exercitij ꝛ fricationes simplices ꝛ cum oleis:que quidē cū molles extiterint ꝛ suaues cōseruant poros apertos:ꝛ supfluitates faciūt exhalare:ꝛ de hoc est sermo prolixus in 3° de re.sa.⸿ Notādū ꝙ exercitiū tria in nobis operat:sicut dicit Gal.in 2° de re.sa.s.duritiem organoꝝ:ꝛ per ↄñs impassibilitatē:ꝛ ad actiones robur:iteꝝ innatum augmētat calorem: quo facto digestio melior celebrat ꝛ nutritio:ꝛ poroꝝ cōsequit latitudo.itidē ꝛ spūs motū efficit fortiorē:quē sequitur superfluitatum expurgatio.⸿ Rursus notandum est ꝙ sicut apparet in ꝑncipio quarti metheo. putrefactio prohibetur in re ꝑpter frigidū ꝛ propter calidū. propter frigidum dupliciter:aut circunstans sicut frigidū continentis obturando poros nō permittit caliditatē innatā exhalare:ꝛ etiā extraneam subintrare:ꝛ ideo nō cōtingit hyeme putrefactio sicut estate:aut q꜡ frigidū rei est maius calido continentis:ꝛ propter hoc metalla minime putrefiunt:si propter calidū:aut q꜡ excedens ꝛ feruens sicut apparet in ignitis:aut q꜡ suscitatum a motu: qḋ enim mouet ꝛ fluit minus putrescit ꝙ̄ nō motū:aut ꝑpter calidū a multa materia cōtentū.nam multū minus putrescit pauco:in maiori aūt ignis ꝑprius est amplior:ꝛ ideo mare diuisum putrescit:nō aūt cōiunctū:aut q꜡ calidum faciat humidum in qḋ agit in fumos ꝛ vapores exhalare ad extra:ꝛ ħ mō balsamus myrra aloes ꝛ sal prohibent corpora mortua a putrefactione.⸿ Deinde[Propter qḋ.] Infert corm.ꝛ pͥmo vniuersaliter quātū ad totū corpus. scḋo particulariter quo ad ꝑtes notabiles corꝑis.secūda ibi[Neq3 oportet.] Qꝛ igit dictū est ꝙ oportet carnē esse raram ꝛ poros apertos:ideo nō opꝫ semꝑ:imo euitandū est inquantū est possibile:ne quis nudus exponat se ad solē: maxime tēpore calido:qm̄ caro inde consistit ꝛ contrahit ad intra:ꝛ exterius desiccat vehemēter ꝛ indurat:ita ꝙ illud quod interius existit magis reddit humidū ꝙ̄ esset:humiditate quadā extranea:q꜡ superfluitates nō possunt exhalare. ⸿ Item humiditas prohibet bonā digestionem: que celebrari nō pōt facto humido aquoso ex ea indigesto. illa aūt pars carnis que ad superficiē declinat exteriorē permutatur ad siccitatē:ꝛ ad colorem fuscum:ꝛ obstruuntur pori eius cū essent prius aperti.Et declarat hoc cōsequenter in simili dicēs:ita fieri de istis:sicut fit de carnibꝰ assatis in veru ꝛ in alijs elixatis in aqua:quia assate humidiores sunt intrinsecus:eo ꝙ humidū non potuit exire extra ꝑpter siccitatem ab igne exterius inductā:ꝛ maxime cū in ꝑncipio occurrit eis.s.ignis vehemēs:sed in elixatis est ecōtra:q꜡ minus sunt humide interius ꝙ̄ exterius: ꝑpter exhalationē humidi a poroꝝ apertione. Et ideo maius inerit humidum assatis ꝙ̄ elixatis:ꝛ sic nutriens magis. Et ideo Aristo.in qrto metheo.opus magis esse assare ꝙ̄ elixare manibus victum querentibus.⸿ Deinde[Neq3 oportet.] Pertractat antedictū correlariū particulariter magis ꝛ dicit similiter nō opꝫ ꝙ dū quis sub sole ambulat habeat partes pectoris nudas:ꝛ vlr partes superiores nobiles:imo opꝫ hoc vehementer cauere:eo ꝙ sol remouet de corporibus sanis ꝛ bene dispositis ea que nō indigent ablatione:sicut est raritas carnis mensurata: mollities tactus:bonitas coloris ꝛ hō꜃.Unde Gal.i theg. tractatu de signis.ait.si etiā ſm bene temperatā regionem se exponat aliquis soli nudū messis tēpore:permutat cognitiones quecūq3 ſm colores sunt:ꝛ mollitia ꝛ duritia consistentiā:sed illa que indigent remotione que separari non possunt:sunt etiā cōtenta interius.ꝛ hoc est qḋ dicit. Concludit igit exinde.s.ex loco interiori nō est ꝑmptū sudorem ꝑuocare:ꝛ accipere hinc nisi cū labore ꝛ ingenio sagaci:vt sit dicere ꝙ prius stet in loco hūido ꝛ calido paruꝫ: ꝛ ꝙ inungat oleis remollitiuis ꝛ aperitiuis:ꝛ deinde procedat paulatim ad exercitiū:non est accipere : dico tanꝙ̄ esset quiddā qḋ paratū esset pre manibus nostris:illud.n. pre manibus dicit qḋ statim habere possumꝰ cū volūtas se offert:qḋ nō est in talibus corporibus fieri:sed in habētibus corpus plenū ꝛ rarum: ex his nāq3 statim materia currit sicut existēs ꝑ manibus ꝑmpta in sudores emitti: vel aliter referendo ad cōtrariū sit quasi ꝑbatio ex contrarijs ab habēte carnē raram est facile educere sudorē: q꜡ pre manibus est paratus exire.⸿ Notādū est ꝙ raritas quā hic phs inuīgit ad sanitatē nō est raritas supflua: ex qua corpus ledat ab exterius occurrentibꝰ magis:corpora eniꝫ imēsurate rara:sicut pꝫ ꝑ Gal.i theg.de signis.ꝛ cōmētatorē suū patiunt magis ab exterioribus. ⸿ Item debilitant ꝑpter resolutionē spūum se mouentiū ad extra:sicut pꝫ per Hippo.in gnīa ꝑicula afor. illic similiter ꝛ in manibus ꝑpter raritatē spūs extra fertur ꝛc̄. neq3 ēt debēt esse supflue densa ꝑhibētia poroꝝ oppilatiōe exalationē superfluitatuꝫ.Unde Gal.in primo de re.sani.loquens de re.pueroꝝ ait.Cutis nō est superflue densanda pueris:q꜡ facile ab egritudinibꝰ cām habētibus interiorem postea occupant:sed hō꜃ est raritas cōmensurata:ex qua magnū cōsequit iuuamētū expulsione supfluitatuꝫ: neq3 nocent sic ex occurrētibꝰ exterius:cito enim cū tali dispositione quis pōt defendi.⸿ Contingit tñ ꝙ tēpore pestilētie melius est ad sanitatē corpus habere densū ꝙ̄ rarū:sicut tactum est ꝑmo ꝑblemate.

Exercitij triplex operatio

Putrefactiones in rebus non posse accidere dupli ci causa,

Remotam dico ego ẽ

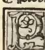
Preceptū

Prouerbium

Quā raritatē ad sanitatē ↄferēt intelligat phus.

Nota

⸿ Problema. LIIII. Antiqua.

PRopter qḋ quādoq3 pustulis frigida aqua cōfert ꝛ calida:aut q꜡ pustule ꝑ superabundantiā fiunt humidi. frigidum quidē igit condensat ꝛ asperat humidum:calidum ꝟo inspirat ꝛ exitum facit ventositati:rarificans carnem. Noua.

⸿ Quā ob cām ꝑnionibꝰ id est ambustis frigore tā aq̄ frigida ꝙ̄ calida prosit. An qm̄ genꝰ id vitij ex nimio humore cōsistit:frida igit hūorē adstringit:atq3 exasꝑat:cala in spm̄ vertit:carnēq3 claxans:libertatem efflandi ꝑbet spūi.

Complet hic sermonē tactū in.44.ꝑblemate. Et qrit dicēs:qre aqua ꝑdesse habeat pustulis siue fuerit frigida siue calida.⸿ Et scias ꝙ ꝑ pustulas itelligo tumores sicut est illud qḋ arabice di sere:ꝛ desudatiōes ignis ꝑsicus ꝛc̄.vsq3 ad morbillos ꝛ scabies q̄ cōnoīe dicunt horbor arabice.⸿ Deinde[Aut q꜡.] Soluit. ꝛ dicit cām oīum esse:qm̄ huiꝰ pustule ↄtingunt ex excessu humidi:qḋ frigiditas aque ꝛ vlr quelibet frigiditas cōdensat ꝛ reddit exiccatū ꝛ duritie asperū.Et ideo videmꝰ cum scabiosi balneantur frigida aqua:scabiem occultari: sed calida aqua ꝛ calidum omne rarificans carnē ꝛ dissoluens materiā in ventositatē vaporosam parat ei exitum: ꝛ sic confert ꝛc̄.⸿ Notandū ꝙ si debet fieri iuuamētū:

Pustula quid

Remota de pustulis curatio

pustulis per frigida: oportet bis considerationibus uti: ut quia corpus non fit plectoricum cui advenit: quia non reciperet materiam repercussam: aut si reciperet: esset cum timore propter reditum ad interiora: non fiat etiam in expulsione cretica et administratio: neque in loco emunctoriorum: neque in loco materie venenose.

Problema. LV. Antiqua.

Propter quid frigidum et facit et solvit pustulas: et calidum igne usta: aut propter id quod facit liquefaciendo dissolvit. dissolvit autem magis desiccando. Nova.

Cur frigus perniones calor ambusta et facit et tollit. An quod eadem vis colliquando facit: exiccando tollit.

Adhuc Aristo. ponit unum problema de operatione calidi et frigidi: et querit dicens: quare est quod frigidum generat pustulas et curat eas. Et iterum quare est quod calidum inducit adustiones propter igneitatem: vel calidum igne id est ab igne: et curat similiter adustiones predictas: vel curat adustiones factas per ignem: cum quis ei leniter appropinquat. Deinde [Aut propter.] Solvit. et primo ad primum: quod propter hoc quod frigus generat pustulas exprimendo constrictione humidum ad locum debiliorem aptum recipere: removet hoc quod fecit liquefaciendo et dissolvendo calore interius frigido exterius confortato. Notandum quod non est inconveniens quod ab una causa procedant diversi effectus diversis viis: sicut quod a diversis causis procedat unus effectus: sicut apparet in precedenti problemate. Dictum est etiam in .2. Phy. quod idem potest esse causa contrariorum. ut patet in nauta. Deinde [Aut magis.] Solvit ad secundum questitum ut dicatur: quod cum calidum faciat igne usta desiccando et consumendo humidum quod inerat: postea curat illud adustum siccum liquefaciendo paulatim humidum quod intrinsecus violenter refugit a calido pulsum et trahendo ipsum ad exteriora. Unde et videmus multos digitis cauterizatis approximare ipsos paulatim ad ignem.

Cum sit de facili olim pilorum ab una causa tamen procedere effectum quoque diversis et plures educere.

Problema. LVI. Antiqua.

Propter quid in febribus dari oportet potum multotiens et paulatim. multum quidem enim fluit: modicum autem madefacit: et in carnes tendit: qualia in terra: si quidem. n. semel multum superveniat aqua effluit: si autem paulatim madefacit solum. Idem et in febribus: fluentes. n. aquas: si quis paulatim agit alveolus sorbet: si autem equale coadunatum agit: ubi utique agit tendit: postea taceat imobilis ut maxime. imobilis quidem: quia et ignis manifestat: si quis non moverit extinguitur: ad ventum autem non taceat: quia ignem vetus resuscitat: et eructatus ignis ex modico multus fit: attrahi autem huius causa: quia igni si spiraculum non dederis extinguitur: et indumenta non exuat si humiditas fiat: magnum ignem humidum extinguit: secundum hoc autem et non in natura. Interpolatis autem febribus parari oportet et lavantem et circumcuras ad pedes componentem: et indutum requiescere qualiter calidior fit antequam sumptio: etenim ubi multus fit ignis papyrus non poterit vel: ignis enim multus modicum agit ad se: huius autem causa multum ignem in corpore parari oportet: quia modicum ignem febris habet: quare multus ignis modicum ad se agit. Nova.

Cur potio febrientibus sepe et paulatim subministranda est. An quod potio multa preceps defertur: exigua lente incedens irrorat: madefacit: sese insinuat corpori. Sicut enim in humo. si aqua large accesserit perfluet: si paulatim vero madefaciet tamen. Ita et in febribus agit. Nam et aquas fluentes siquis paulatim deducit: alveus humiorem totum ebibit. Sed si tantundem aque universum dimiserit scaturigo velox usque eo proflueret quo deducere libitum est. tum eger gescere imotusque quo ad maxime fieri potest iacere debet: imotus inquam quod ignem quoque emarcescere certum est: ubi a nullo movetur: nec adversus flati cubet: quoniam flatus excitat ignem: sollicitusque per auram ignis ex parvo magnus assurgit: obvelandus eger opperiendusque propterea est: quia si nullum igni cocedatur spiraculum extinguetur. Ne veste quidem exui debet donec insudare occeperit. Ut. n. subiectum huic ignem visui sic et delitescentem illum nunc humor extinguit. Adde in genere febrium intermittentium balneum: et fomenta pedibus admovenda: et vestem pleniorem supponendam: et quietem agendam: quibus parabitur ut corpus per quam calidum fit ante accessionem. Ubi. n. multum superest ignis: lucerna nequit ardere: exiguum quippe ignem multus ille ad se trahit: ita fit: ut multum ignis in corpore preparandum fit: febris enim exiguum continet ignem: multusque proinde ad se ducet exiguum.

In isto problemate docet Aristo. regere febricitantes per potum cum docuerit eos prius regere per cibum: querit igitur dicens: quare in egritudinibus oportet dari potum multotiens. i. multis vicibus: et paulatim. i. in pauca quantitate simul. Et scias quod per potum hic intelligo potionem ut est ptisana colata succi herbarum syrupus et maxime violaceus oxymel mellicratum rob. et similia. Sed notandus est quod Phi. duo dicit. s. multotiens et paulatim. Dicit autem multotiens: quia cum corpus sit siccum et calidum indiget humectatione et infrigidatione sepissima. Et dicit paulatim: quoniam una vice multum datum non humectat: sed exterminat in aliud. neque etiam sufficit paulatim dare nisi multotiens detur: quia ex minori exhibitione accidit maior inflammatio cum tanta quantitas exhibita non possit resistere caliditati et siccitati febrili: sicut apparet in proiectione aque sabrorum in fornacem: propter quod peccant qui in causonibus senis partum dant syrupi et aliorum infrigidantium dosim. Et scias quod paulatim non solum dicit modicam quantitatem rei exhibite: sed etiam dicit modum exhibitionis paulatinum: ita ut in suo morosa situ adhereat partibus isophagi: et per quandam contiguitatem vapore resoluto humectetur pulmo. Et ideo est videre medicos dantes in egritudinibus pulmonis electuaria sorbilia loch dicta: ut tardantia transire adherendo meri prosint viis per contactum pulmonis. Deinde [Multum enim.] Solvit. primo docet regere febricitantes continue. 2° febricitantes interpolate. ibi secunda [Interpolatis.] Item primo docet regere febricitantes ante

tempus crisis.scdo magis in crisi.ibi scda [Si autez ma-
gis.] Dicit igitur pmo cām esse:qm potus datus in multa
quātitate fluit ⁊ nō adheret partibus in qbus existit cali
ditatis inflāmatio ⁊ siccitas:sed datus in modica quanti-
tate ⁊ multotiēs madefacit ⁊ extinguit inflāmationē ⁊ si-
tim:pōt enim adherere superficieb⁹ interiorꝫ:⁊ hoc est qđ
dicit q penetrat in carnes vt in parietes stomachi venas
⁊ meseraicas transeundo ad epar. ❡ Deinde [Qualia in
terra ⁊c.] Hic secūdo declarat hoc in exterioribus dicēs:
ita accidere ista:sicut contingit de aqua vel pluuia piecta
in terrā:qm si in quātitate multa ⁊ subito occurrat:nō hu
mectat terrā subingrediēdo pfunda ipsius: sed dissemi-
naꝛ supficietenus per totū:sed si fuerit quātitas modica
⁊ spargatur paulatiue:⁊ multotiens madefactione hume-
ctat terrā:subingrediēdo:⁊ nō fluit extra locū super quez
pijciꝛ:qđ est videre cum pluuia multa aduenit subito:⁊
maxime terra existēte sicca:aquā currere per supficiem
terre. ❡ Deinde [Itē ⁊.] Adaptat tertio ad propositum ⁊
dicit q illud idē eodē mō accidit in febribus infirmis su
mentibus potū:sicut.n.si quis paulatim ⁊ rōne quantita-
tis ⁊ modi opereꝛ:alueolus imbibit sibi fluētes de nūero
aque vel fluentes res que sunt aque:ita alueoli nostri cor-
poris:vt porositates manifeste ⁊ occulte absorbent potuz
paulatiue bibitū vel exhibitū. ❡ Et scias q alueus pro-
prie dicitꝛ locus vel fundus fluminis a quo trahitꝛ dimi-
nutiue alueolus:qui est cōcauitas parua suscipiens humi
da similitudine alueoli. ❡ Deinde [Si aūt.] Docet rege-
re febricitantē habitꝰ crisim:⁊ pprie per sudorē de quo
ponit plura pcepta:⁊ dicit:si ita sit q illud qđ agit sine du
cis ⁊ bibit sibi potū sit equale per totū vnigeneū ⁊ dige-
stū:ita adinuicē coniunctū ⁊ cōmixtū ex potu vim assum-
pto:hoc est q ipsa mā fe.sit digesta ⁊ parata expulsioni:
tunc ad locū in quo operaꝛ tendit ⁊ demādaꝛ virtute na-
ture expellētis:cū aūt ita se habuerit febricitans q mate-
ria fuerit digesta expulsioni parata:dꝫ his documētis re-
gi:qm debet iacere quietus manens:vel iacere ſm aliam
frām nō se hac illac remouēdo:imo sit oīno imobilis:vn̄
Hippo.i pma particula afor.ea quorꝫ crisis fit ⁊ facta est
equaliter nō fiat motus aut innouatio in ea:sed indicatur
quies.⁊ hoc pbat:qm si se moueret:caliditas interius co-
adunata extingueretꝛ:sicut ignis extinguitꝛ ⁊ maxime de-
bilis qñ mouetꝛ per aerez subito. ❡ Deinde [Ad ventū.]
Ponit aliud documētum pcipiens nō iacendum esse sub
vento:sed in loco cooperto:qꝛ ignis viuificatur agitatus
sufficiēter a vento:⁊ ex modica quātitate ipsius fit maior:
spargitꝛ eniz magis per totā mām in qua est:sicut apparet
in flabellatione:ita in proposito caliditas extranea intus
vigorata cōuerteretꝛ sup calidū innatū:⁊ prohiberet eius
operationē:⁊ se expelli ex febricitāte:qđ ⁊ maxime opaꝛ
auster siccus ⁊ inaquosus. ❡ Deinde [Contrahi autem.]
Ponit aliud documētū:qđ dꝫ iacere ɔtractus:cui⁹ cā est:
qm tūc derelinquetꝛ vacuitas in vētre ipsius in qua cali-
ditas poterit euētari ⁊ mā ibidē colligi: sicut dicitꝛ 3° p-
blemate sexte particule.⁊ hoc declarat per ignē:nā vide-
mus in igne exteriori:q si fuerit oīno coopertus carēs re-
spiraculo extinguitꝛ:ita etiā est de igne interiori. ❡ Dein-
de [Et indumēta.] Ponit aliud documētum:⁊ dicit q dꝫ
iacere vestitus nō exuēs vestimēta sua.i.q iaceat sufficiē
ter coopertus in loco suo:qm cū mā fuerit pmo equalis ⁊
coadunata ⁊ digesta:⁊ obseruauerit dicta ꝗtuor documen-
ta:tūc si accidat q humiditas sudoralis superueniat: hec
extinguet ⁊ remouebit ignē ⁊ caliditatē manifestā febri-
citantis extraneā:sicut quotidie cōtingit in crisib⁹ factis
per sudorē. Et q hoc sit possibile manifestat illic ſm hoc
dicens:q ſm istū modū extinguit humidū ipm ignē vel

Plur⁹ qd

Primuz documentum ad regimē bimeri crisim

Secūdū

Tertium

Quartū

calidū:⁊ hoc nō in natura ⁊ in nobis tm̄ accidit:sed etiam
in alijs exterioribus:vt est videre in oleo:qđ est pabulum
potissimum ignis:si subito in multa quātitate igni adue-
nerit paruo extinguit ipsum:sicut dicit Gal.in.3.de com-
plexi.de quo minus videtꝛ:vel aliter q ſm istum moduz
operādi operatio nō est solū in natura: imo in arte coad-
iuuante naturā. ❡ Et scias q quidā hic vt sibi redderet
facilē sermonez Aristo.subtraxit non particulam negati-
uam. ❡ Deinde [Interpolatis.] Docet regere febricitan-
tem interpolate:⁊ dicit q in febribus interpolatis opor-
tet te medice parari facere infirmum ⁊ ordinare ea que
sunt illi necessaria:vt q opꝫ te pcurare q habeat aliquē
lauantē eum.i.balneantē in diebus nō accessionis: q̄ ppe
ipsaꝫ ⁊ maxime quādo materia fuerit digesta:sicut pꝫ.xi.
de inge.sani.vel lauantem circa partes extremas ⁊ fricā-
tem ipm. Et oportet fieri curationes ⁊ remedia ad pedes
maxime.qꝛ enim sunt remoti a fonte caloris plus patiun-
tur a frigoribus alijs partibus:sicut dicitꝛ in.26.pblema-
te scde particule. ❡ Itē fricationes ⁊ alia que fiunt circa
pedes faciūt mām tendere deorsuz vt de locis nobilibus
ad ignobilia. ❡ Et scias q illa fe.dicitꝛ interpolata cuius
materia fuerit extra venas:aut q nō habeat fumus pce-
dens a minera putredinis cōtinuū accessum ⁊ respiracu-
lum ad cor:qđ dico pp̄ter mām apostematis:in quo ma-
teria nō est pprie intra venas:⁊ tamē plerūqꝫ continuam
inducit fe. Cōtinua qdē fe.est cuius materia est intra vel
intrat venas. ❡ Notandū est sicut dicit Hippo.in princi
pio afor.q oportet quattuor cōcurrere in curatione egritu
dinū:sapientiā.s.⁊ diligētiā medici: infirmi obedientiaꝫ:
ministrorꝫ idoneitatem:⁊ alia que ipse extrinsecus appel-
lauit existentia:que omnia vtrūqꝫ tanguntꝛ ab Aristo.in
isto sermone. ❡ Deinde [Et indutū.] Ponit aliud docu-
mentū dicens expedire q infirmus regescat indutus sub
pānis:⁊ hoc vt sit calidior calore innato q̄ sit caliditas fe.
adueniens:⁊ hoc anteq̄ inuadat paroxismus. Et ideo vi-
demus medicos volētes euitare nocumenta a frigoribus
inducta: ⁊ vt caliditas naturalis sit fortior caliditate febri-
li:sicut hec dicit Arist.precipientes fieri inunctiones cir-
ca spinam ⁊ extrema cum oleis calidis ⁊ aperitiuis: sicut
costino irino ⁊ rutbaceo:hec nāqꝫ interdū expediūt ⁊ ma
xime in febrib⁹ flegmaticis ⁊ q̄rtanis. ❡ Deinde [Etenī.]
Probat q oportet ipm esse calidum pus deducendo ad
icōueniēs dicēs:vbi adsit multus ignis: papyrus lucerne
non poterit ardere:eo q ignis multus ad se trahit modi-
cum ignē ⁊ tandem extinguit ipm ex suo loco priori:sicut
est videre cuz candela duplerio assistit:⁊ hoc est qđ dicit
Arist.in libro de cā lon.⁊ bre.vite.⁊ in 3° celi:minor flam
ma extinguitꝛ a maiori:ita etiā accidit in corpore nostro:
q si caliditas febrilis fuerit maior naturali:attrahet eam
ad se ⁊ extinguetur:si autē fuerit minor fiet econuerso. Et
ideo subdit:propter pdictam cām fore necessarium indu
cere multū ignem in corpore confortantem caloreꝫ inna-
tum:quoniā sic operando:febri relinquetꝛ nisi modicum
de calore naturali qui possit conuerti in igneum: ⁊ sic nō
erit febrem fieri:hoc enī est feb.ſm Gal.⁊ hoc est qđ dicit:
feb.habet modicū ignem:nō tamē de se:cum sit de substā
tia ignis ſm Gal.auctoritate Hippo.in pmo re.acu.sed hoc
fiet taliter pparando infirmū ante aduentū paroxismi vt
dictum est. Et causa quare febris modicuꝫ caloris habet
est:quia multa caliditas corporis trahit ad se ⁊ destruit
modicam caliditatem febrilem. ❡ Et scias q Aristo.hic
⁊ ita in sequenti pblemate accipit ignem aliquando pro
calore innato ⁊ spiritu:⁊ interdum pro calore extraneo fe-
brili:parua enī fuit cura ei de nominibus. Intellige itaqꝫ
hoc problema qꝛ prauum valde.

Correctio

Que febris dr interpolata.

Cōcurrētia ad curas egritudinum.

Jnnatum corporib⁹ nris calorē a calore supinductio faciēns excessum in nali.

¶ Problema. LVII. Antiqua.

Quartanis febribus opꝫ nō attenuare: sed ignē in corporibus facere inducentē: opꝫ aūt exercitijs vti: que dies aūt occupatio balneatū somnū nō petere: ꝓpter hoc aūt ⁊ cōfert calefaciens dieta: q̄ infirma est quartana febris: si enim nō esset infirma: nō quartana fieret: vides vbi ignis multus lucerna nō potest vti: multus enim modicū ad se rapit: huius aūt causa multū ignem in corpore faciat: q̄ modicū febris ignē hꝫ. est aūt quotidiana dietatio: hec quidem ignē: hec humiditatem in corpus inducens. Noua.

¶ Quartanis febribus ratio victus extenuanda non est: sed ignē corpori interserendū. Necnon exercitatione vtendū: ⁊ qua die accessio instat lauandū somnū q̄ꝫ minime querendū. huic victus calefaciens prodest: quia febris quartana imbecilla est. Nā nisi ibecilla esset: quartana nō fieret. Vides nequā vbi multus ignis perflagrat: lucerna suam asseruare flāmulam minime queat. Multus eniꝫ ille exiguū ad se rapit. ergo multū ignis accendendum in corpore est: vt qd̄ exiguū febris cōtinet restringat. Sit igitur victus quotidiani ratio: que partiꝫ ignem: partiꝫ rorem indat in corpus.

Docuit vīr regere febricitātes: nūc ꝑticulariter patiētes q̄rtanā que molestissi.ma est ꝑꝑ suum lōgū tenere. Et ꝓponit ꝑmitus ꝑ modū cau. documēta in ipsa obseruāda. Scdo approbat illō. ibi scda [Propter h̄ aūt.] Et dicit ꝙ in febrib⁹ quartanis de q̄rto in q̄rtū affligētibus nō opꝫ subtiliare regimē: sed potius te opꝫ inducere ignē vel calīm in corporib⁹ ipsoꝝ: id est augmētare ⁊ ꝯseruare calorē ⁊ spūs. ¶ Et notādū est ꝙ lꝫ Auicen. prima quarti. dicat ꝙ rectius sit vt inclinet̄ regimē respectu quartanaꝝ in ꝑmis septimanis vsq̄ꝫ ad tres septimanas ad subtiliationē: nō ꝓpter hoc q̄s audiens ipm dꝫ regimē subtiliare oīno: aut semꝑ in ꝑiudicio ipsius: qm̄ istꝰ nō est vera cibatiōis regula: sed potius tētatiua ⁊ experimentalis: ꝓbat̄ eni si posset quartana subtiliatiōis regimine curari: ⁊ ꝙ ita sit apparet per subsequētia. statiꝫ. n. dicit preterq̄ꝫ destruat virtutē. Et subdit ꝙ post illud necessarium est virtutem viuificare. vñ accedit postea ad pisces ⁊ carnes. ¶ Nō. n. virtus cū modico cibo posset ad terminum distātē attingere: sicut est terminus q̄rtane: ꝓpter qd̄ opꝫ medicū in ꝑncipio egritudinis eē sollicitū: cū dextro oculo sic virtutē inspiciētē: vt possit ad debitū terminū ꝑuenire. Virtus. n. velut sūma existit pecunie: medicus sic mercator: curatio vel sanitas inducenda sicut lucrū: sicut dicit Haly in 8° sue practice: sit igit̄ medicus bonus mercator: vt taliter pecuniā hoc est virtutē expendat: vt inde lucrū id est sanitatē acquirat. ¶ Nota ꝙ quartana pōt fieri ex omni humore: oēs. n. humores ꝯuertunt̄ vltimo ad melācholiam: ipsa aūt ad nullū alioꝝ: nō aūt febres alie ex omnibus fiunt humorib⁹. ¶ Propter ꝙ aliq̄s quereret q̄re quartana de melancholia naturali que vera est: lōgior sit nō vera facta ex alio humore: tertiana aūt ecōtra. Dicendum hoc esse: qm̄ breuitas ⁊ lōgitudo egritudinis causat̄

Limitatio pōnis Auicēne

Ad virtutē sp respiciēdū esse.

Ex quo quartana

ex frigiditate ⁊ calore mãe grossitudine ⁊ subtilitate: cum igit̄ melācholia sit frigidior ⁊ grossior oīb⁹ alijs humorib⁹ tēperat̄ sua fridditas siccitas ⁊ grossities: cū oēs alij his magis sint oppositi: ⁊ ideo accidet egritudinem breuiari. In mã tertiane est econtra: cū ipsa sit alijs materijs calidior subtilior ⁊ leuior de se: itaq̄ꝫ erit cito terminabilis: q̄ cū alijs cōiuncta materijs ꝓlogabit motū eius. ¶ Deinde [Opꝫ aūt.] Ponit aliud documētū dicēs: ꝙ quartanarijs cōpetit vti exercitijs tēperatis mouētib⁹ calorē mensurate ⁊ corpus humectātibus: per exercitia. n. ⁊ motus vt dictū est in. 52. ꝓblemate. caro remanet rara ⁊ superfluitates meli⁹ expellit nã ⁊c. ¶ Or si instet̄ exercitiū nō cōpetere: eo ꝙ corpus sit impurū: ⁊ in corporib⁹ impuris generat pustulas ſm Gal. in tertia particula afor. ¶ Rursus Auic. ꝑma quarti in sermone q̄rtane ꝑcipit ꝙ sit cōtinuatio deliciaꝝ ⁊ quietis: ⁊ abhorrere exercitiū: ⁊ motus corporeos ⁊ aīales. ¶ Dicēdū sic pꝫ ex libris de re. sa. Gal. ꝙ multiplex est exercitiū. est eni forte longū resolutiuum ⁊ exiccatiuū ⁊ offendiuum: de quo nō est hic sermo. Est ⁊ debile breue humectatiuū ⁊ parū poroꝝ apertiuum: ⁊ illud expedit in cura q̄rtane cuꝫ mã sit grossa ⁊ sicca. vnde Haly de cura quartane dicit. ꝙ dꝫ fieri in ipso ambulatio tenuis: fricatio leuis: moderata quātitate vt in poris fiat dilatatio. Sic igit̄ cōcedendū est exercitiū humectatiuū excitans calorem: cū caliditas sit debilis sopita: qd̄ etiam expedit interdū fieri fricationib⁹ appensionibus egtationibus: vt tactū est. s̄. Deinde [Que dies.] Ponit aliud documētū dicēs. si occupatio. i. inuasio paroxismi: que dies est. i. illa die que est dies in q̄ hoc ꝯtingit: tūc nō est bonuꝫ balneatū ꝑus infirmū petere somnuꝫ ⁊ dormire: qm̄ si dꝫ paroxismus venire in illa die: balneū mouet hūores ⁊ cōmiscet: iteꝝ aqua remanēs in poris oppilat eos: ꝓpter qd̄ mã sit ꝓmpta ad iterius tendere. vñ ⁊ si somnus subseq̄tur: mã cōtinebit̄ iterius: cū somnus ad iterius cōtrahat: que cum nō possit euacuari: cōtingunt nocumēta tacta ab Hip. ⁊ Gal. i ꝑmo afor. scde partis. Vel forte q̄s aliter exponet dicens: ꝙ occupatio circa exercitiuꝫ ⁊ hꝯ sit in die: sed nūc Arist. itellectus satis eēt vacuus ꝙ in hac particula maxime nō est dare. vñ ⁊ ꝓpter hꝯ ambiguitatē q̄dam ly aūt in aut mutauit ⁊c. ¶ Scias igit̄ ꝙ Arist. sua admirabili breuitate negādo balneū vno mō: ꝯcessit alio mō: inuens ipm perutile ad humectādū: in die tñ nō accessionis: aut hora vehemēter accessioni ꝓpinqua: ⁊ hoc est qd̄ dicit Auic. de cura q̄rtane: de illis q̄bus fit iuuamentū est sessio in aq̄ calida dulci ante cibū omni die ⁊ balneatio q̄ humectat: ⁊ nō faciat sudare neq̄ꝫ excitet calorem: ⁊ moueat mãm. ¶ Deinde [Propter hoc aūt.] Cōcludēdo ꝓbat documēta tacta ⁊ in ꝑmo assumit rōnē suam ⁊ cām a ꝑte mãe fe. ⁊ dicit ideo bene dictū est ꝙ dieta calefaciens ꝓsit: qm̄ quartana infirma est vel debilis rōne inflāmatiōis: qd̄ ostēdit̄: nisi eniꝫ talis esset nō fieret de quarto in quartū: sed de tertio in tertiū: aut quotidie vel ꝯtinue: sed h̄ nō est. igit̄ ⁊c. ¶ Et quō q̄rtana est ifirma vel debilis: Dicēdū sic ostēdi: qm̄ vnūq̄dq̄ꝫ dr̄ infirmū: qñ nō pōt in ꝓpriū eius actū: cū igit̄ actus fe. sit inflāmare totū corp⁹: si hoc nō poterit agere merito dicet̄ infirma. ⁊ ideo grandi periodo adueniente affligit. ¶ Et nota ꝙ quare q̄rtana affligit de q̄rto in q̄rtū: ⁊ tertiana de tertio tertiū: ⁊ q̄tidiana omni die ⁊ cōtinue sanguinea vel alia mã putrefacta intra vasa: vñ noia cōsona acceperūt: nōdū a medico siue Arist. aut alio pħo rōne terminante inueni. Verū eniꝫ est medicos exponere ꝙ talis mã debet moueri scdꝫ tantā ⁊ talē ꝓportionē in tanto ⁊ tali tpe. ⁊ hoc ꝓpter caliditatē ⁊ frigiditatē siccitatē vel humiditatē multitudinē aut paucitatē mãe grossitiē seu subtilitatē ſm quā mã febilis

Dubium.

Solutio Exercitiū multiplex

Infirma quid

brilis magis vel minus conuenit cum causis putredinis et cum discrasia: sicut apparet in fine febrium Isaac. sed quod pcise pter hoc in quarta die mouetur non pter hoc ostendunt: quod quidem ponendum contingere ex vi etiam constellationis alicuius incognite: circa quod satis in Conciliatore laboraui. Deinde [Uides.n.] Approbat quod dictum est scdo ex parte caloris nalis declarando in exterioribus: et iam pcessit in antedicto pblemate huius sermonis expositio. Deinde [Est aut.] Hic tertio quia fecerat mentionem de dieta ostendit quod ipsa duo operatur: dicens quod dieta quotidie exhibita quedam est causatiua et augmentatiua caloris corporis nostri: quedam vero adducit humiditatem in ipso quod est maxime necessarium cum ma sit frigida et sicca. Huic autem dicto quod dieta quartane inducat humiditatem in corpore contrarius videtur esse Auer. 7° sue medicine: de cura quartane dicens. Illud quo magis indigemus in hac feb. est subtiliare aperire et incidere: modicum aut indigemus humectatione et infrigidatione vel quasi nihil. Cum etiam Auic. dicat de quartanis, omnes iste fe. indigent humectatiuis. Dicendum quod in ista feb. sunt duo sicut in qualibet alia feb. humorali: causa vel ma egritudinis: et ipsa discrasia vel morbus: sm que duo opz medicum aspicere et discurrere mente sua quod illorum lesiuus magis: et contra illud magis instare: sicut docet nos Gal. in lib. de regimi. sani. Nunc aut cum nocumentum sit paruum rone fe. quia quartana est infirma vt dictum est. et nocumentum magnum ex parte materie. frigidior enim et siccior est oibus minus consentiens digestioni: opz igitur calida et humida exhiberi: vt resistatur maiori nocumento quod contingit a causa. Parum aut opz dare frigida cum sit infirma: imo etiam humida que dantur debente esse coniuncta cum calido subtili incisiuo penetratiuo et non cum frigido: et hoc voluit fortassis Auer. quod videtur: quia statim subdit: cura huius feb. distat a curatione causonis: quia illic intendimus ad feb. in hac aut ad cam: sic itaqz non negat humiditatem simpliciter: sed ipsam coniunctam frigiditati: et hoc voluit cum dixit quasi nihil. Ex his itaqz verbis relinquitur quod humida simpliciter plus omnibus alijs conferunt in hac cura: quia et materiam respiciunt et discrasiam: et ideo pulcherrime verificatur hoc dixit Hippo. in prima particula afor. humide diete omnibus febricitantibus conferunt.

Heraclides in cura quartane.

Problema. Ultimum. Antiqua.

Sunt aut egritudines he quidem ab igne: he vero ab humiditate: curantur autem egritudines que quidem ab igne humiditate: que vero ab humiditate igne. humiditatem enim desiccat. **Noua.**

Morborum alij ab igne. alij a rore creantur. curat morbos ignis ros: roris ignis: hic enim exiccat rorem.

Explicit prima particula.

Hic vltimo Aristo. cam curationis vsem medicorum tractauit huiusqz et exprefsit: et ponens p modum regule. pmo egritudinum dat cas. scdo docet curationes earum. scda ibi [Curant.] Dicit igitur quod egritudinum quedam fiunt ex calido: quedam vero ex humido. Deinde aliqs nungd egritudines causantur a frigido et sicco. Dicendum est quod imo. hoc tamen Arist. breuiloquus cum vnum contrarium sit ro cognitionis alterius: duabus causis positis alias duas illis contrarias intellexit: vel illas explicauit alias reticendo: quoniam na nostra calida est et humida per relationem equalitatis ad pondus: etiam quo ad pncipia vite. Nunc aut vnumquodqz magis inclinat egritudines sibi pportionales quam alias: et io potius has subiungit: vel quia he due qualitates sole sunt cause putredinis: sicut pz in. 4. Metheo. et egritudines contingentes: vt plurimum accidunt ex putrefactione: et oportuit maxime sermone humiditatem exprimere: quia cum sit omni quitate debilior: si ipam reticuisset: crederet quis eadem non fore egritudinis cam: vt accidat hoc ad illud quod dicit Gal. in quarta pticula afor. quibus febris die 8° est et cetera. Dicit enim quod io posuit Hippo. nebulam rubeam apparentem in quarta significare crisim: in 8°. quia nisi exprefsisset nullus putaret tantam virtutem in ea fore: sed solum extimaret hoc de nebula alba. Deinde [Curantur.] Scdo ostendit quo fiat curatio dicens quod egritudines causate a calido curantur ab humido: et ille que fiunt per humidum curantur per calidum: calidum.n. semp humiditatem ipaz desiccat. Et scias quod hec cure alicui videbunt ambiguitatem relinquere: cum non videantur oino per contrarietatem pcedere: pp quod pot dici: quod curat egritudines pcactas que erant he ιm: vel quod nole humiditatis frigiditatem etiam copchendit: et per caliditatem siccitatem sitr intellexit: quoniam in corporibus aialium: tales cobinationes contingunt maxie et cosociant adinuicem. Unde Auic. pma pmi. quod calor maior quam opz reddit corpus siccius quam opz: et humiditas maior quam opz reddit corpus frigidius quam opz. Uel Aristo. per hoc innuit nobis non solum esse intendendum ad cam aut ad discrasiam: sed etiam ad effectus puenientem inde: sicut fecit Hippo. cum dixit. humide diete oibus et cetera. Uoluit.n. resistere effectui caliditatis vt siccitati: vel quod innuit curationem fieri non solum per contrarium imediatum: sed etiam per mediatum: vt calidum desiccat et tandem destruit humidum: et sitr de humido: de hoc tamen et de alijs minus sufficienter enuntiatis diligens aduertens consideret intellectus. Quia vero dictum est semper curationem fieri per contrarium: ad hoc intelligendum cum verificatione: opz contrarium accipere valde coiter: siue sit in genere qualitatis: siue in alijs: dumtamen sit tale quod possit sibi resistens expellere contrarium dicetur. Unde Gal. xi. de inge. sani. vbi diutius hunc sermonem manifestat. dicit: si non vis appellare ipm contrarium: voca ipsum diuersum vel oppositum. Iterum contrarium quoddam est per se vt aqua frigida curat per se feb. quoddam est per accidens: sicut aqua frigida curat thetanum de causa frigida in iuuene carnoso tempore estiuo: sicut dicit Hippo. in quinta particula afor. congregat enim calorem circa mam illam frigidam et humidam: ad cuius congregationem sequitur consumptio ipsius et cura. Et scamonea hoc modo curat tertianam euacuando cholera. Item contrarium quoddam est imediatum vt viola vel aqua frigida extinguit imediate et directe cholericam fe. quoddam est mediatum: vt confortare virtute per similia vt cibado: qua confortata morbus expellitur eius inimicus: sicut dicit Auicen. quarta pmi. Non omnis repletio neqz omnis malitia coplexionis suo curatur contrario ex euacuatione et oppositione: immo multotiens sufficit multa regiminis bonitas. Sic itaqz his modis oibus oportet nomen contrarij intelligere. Et hec de expositione prime partis hic dicta sufficiant.

Modo accipiendi contrarium.

Tacita obiectio Risto.

Sequitur scda pticula de his que circa sudorem.

Problema. I. Antiqua.

Utrum aut opz magis estate parare sudare aut hyeme? Aut quando magis humidi et difficiliores absqz studio fiunt vtriqz: quare hyeme vtriqz oportebit magis inquantum magna mutatio et supfluitates non digeruntur: iterum infrigidato ad hec extra naturam quod est hyemis.

manifestum igitur quoniã estate magis: etenim humida putrescunt magis omnia estate: propter qđ oportet euacuare: propter hoc autem ⁊ antiqui omnes ita dicebant. Noua.

¶ Utrũ per estatem potius: an per hyemem sudor mouendus sit. An tũc opportune sudatur cũ humidiora corpora sunt: neglectaqȝ difficiliora redduntur: igitur per hyemẽ potius cõuenit. An magna per id tẽpus mutatio fit: nec excrementa concoqui possint: cũ celũ contra naturã frigeat. igitur per estatẽ potius mouendũ. Quippe cũ humores p estatẽ potius oẽs putrescere soleant: quapropter exhauriẽdũ tũc est vt etiã veteres oẽs autores hac eadẽ de causa censent.

Expedita cum laude dei pma cõpilatiõis pblematũ Arist. pticula: in q̃ mlta medicinalia sub textuali grãdi caligine inuoluta viui pdierũt in lucẽ. Nũc sequitur scða pticula. de sudorib⁹ intitulata: eo q̧ magnã hȝ cũ pblematib⁹ de medicina affinitatẽ. ¶ Et pmittit õ his sine maiori diuisiõe vnũ cõe pblema ⁊ dicit qđ est: vtrũ opȝ nos magis parare puocãdo vt corpus sudet in estate aut in hyeme. ¶ Et scias fm Auic. 2° canõ. q̧ sudor est aquositas sanguinis cui pus cholericũ est admixtũ. q̧ aũt dicit sanguinis: opȝ massã sanguineã itelligere: in qua est oĩuȝ humorũ cõgeries: ab oĩbus. n. cuȝ fit nutritio superfluitas separatur. naȝ fm Galy in theg. tractatu signorũ: sanguis accipitur p massa sanguinea: q̃ est oĩuȝ humorũ insil congregatio: ⁊ pro humore vno sanguineo ab alijs humorib⁹ separato. Est aũt pus cholericũ vel cholere putredo cõiunctũ supfluitati hũ: vt sui acuitate faciat humidũ aquosuȝ ad exteriora puenire: cõuertit ẽt sui terrea amaritudine sudorẽ in salsedinẽ: cuȝ fuerit aquositati coniunctũ. ¶ Et scias q̧ per hyemẽ hic itelligitur ẽt autũnus ⁊ ver fm partes ppinquas hyemi: ⁊ silr per estatem partes veris ⁊ autũni caliditatem hñtes. ¶ Deinde [An qñ.] Soluit. ⁊ pmo ondit q̧ opȝ minus parare sudores in hyeme. 2° q̃si cõcludẽdo ex illo ⁊ ampli⁹ cõfirmãdo: ostẽdit q̧ opȝ magis parare estate. 3° idẽ ostendit testimonio antiquorũ. scða ibi [Manifestũ.] 3° ibi [Propter hoc.] Dicit igitur adducẽdo ad hoc duas rõnes. hoc pmo eẽ. qȝ qñ sudores sunt magis hũidi viscosi ⁊ difficiliores: tales vtiqȝ fiunt absqȝ studio ⁊ arte: nã mouẽte ad expellẽdũ: sed tales fiunt hyeme: pp qđ hyeme magis expedit non parare sudores: ⁊ hoc intãtũ inquãtũ facta est magis mutatio in aere ⁊ in corpore: cũ. n. aer esset calidus estate: hyeme frigidus est: corpus ẽt pus erat porosuȝ ⁊ humidũ aptũ euacuari in sudores: hoc aũt nõ est in hyeme: sic igitur videtur ad pñã sñia Arist. lȝ fortassis aliquis aliũ daret intellectum. ¶ Deinde [Et supfluitates.] Adducit aliã rõnem dicẽs. q̧ rursus illo tẽpore i quo supfluitates nõ digerunt: neqȝ vi nature ad expulsionẽ pparantur: sed indigeste poti⁹ retinentur: nõ dȝ sudor parari: hoc aũt est in hyeme. g ⁊c. ⁊ hoc est qȝ corpus existit infrigidatũ vltra nãm suã ⁊ cõsuetudinem quã habuit pus estate: vel aliter infrigidato corpore extra nãm suã vtpote ab aere exteriori: qđ qdeȝ nãliter hȝ hyems facere. ¶ Deinde [Manifestum.] Concludit ex dictis aliã rõnem dicens: ex his ⁊ subsequẽti igitur relinquitur manifestũ: q̧ si nõ magis hyeme: imo minus opȝ pcurare sudores q̃ȝ estate: q̧ opȝ tunc eos magis procurare estate: cum hic Aristo. totũ annũ videatur in duo tẽpora distribuere: ⁊ subdit qñ oĩa hũ humida magis corrũpunt in estate q̃ȝ in hyeme: eo q̧ in estate augetur humidũ aq̃suȝ idigestũ. ¶ Itẽ virtus redditur debilis nõ valẽs hũores gubernare: est ẽt calor extrane⁹ in cõtinẽte: qȝ qdeȝ inueniens poros aptos subintrat ⁊ hũidũ corrũpit inatũ faciẽdo ipm ebullire ⁊ sic putrefacit. Unñ ⁊ nũc videm⁹ plẽs ex putredine egrotare: hyeme aũt hoc nõ ptigit: ⁊ iõ opȝ amplius sudorib⁹ ac vlr reliqs ac supfluis expurgare corpus eductionũ vijs pprijs. Et ista qdẽ patẽt. 4. meta. ⁊ ex isto eodẽ pblemate magis. 33. ⁊. 42. huius particule reperito. ¶ Deide [Propter hoc.] Adducit vltimo testimoniũ antiquorũ medicorũ cõcludẽdo dicẽs: q̧ pp istã cãm oẽs antiq medicorũ pcipiebãt vt paretur sudor estate magis q̃ȝ hyeme. sic igitur in estate debem⁹ sudorẽ magis parare imitando actionẽ nãe magis tali tpe pcurãti sudorẽ ⁊c. ¶ Notandũ cãs sudoris esse tres. s. vtutẽ expulsiuã cũ spũ q̃daȝ fumoso: raritatẽ pororũ: ⁊ humidũ supfluũ cui pus cholericũ est admixtũ vt sui subitratione mordicatiua vehiculũ prestet. Nũc aũt illo tpe de se magis ptingit sudare: in quo oẽs vel plẽs cãe sudoris pcurrũt. hoc aũt est maxie vlr mediũ veris ⁊ circa pncipiũ estatis: tũc. n. vtus expulsiua est fortis: ⁊ hũidũ multũ icipiẽs a calore eliquari: ⁊ cholera icipit augmẽtari: ita q̧ calidũ agẽs in hũidũ est potens multũ mouere ex mã sudorali in sudores: autũno aũt minus ptingit hoc fieri ⁊ hyeme mime. ¶ Et ex hoc vlterius põt haberi: q̧ sudor magis accidere dȝ in sanguineã complexionẽ hñte q̃ȝ i alijs. ¶ Notãdũ est q̧ cũ sudor sit duplex. s. cretic⁹ c⁹ bonitate cessat egritudo: aut malina mora accidit: ⁊ sudor nõ creticus cõtingens pp exercitiũ ⁊ motus aduenientes: q̧ de isto nũc dicto intẽdit Aristo. q̧ opȝ ipȝ magis pare estate q̃ȝ hyeme: de cretico aũt nõ sic est: imo nõ min⁹ sed forte magis est: q̧ ei est difficili⁹ ipȝ educere: q̃re si nã moueatur ad creticandũ per sudorẽ: opȝ hyeme iuuare ipaȝ in parãdo sudorẽ ⁊ maxime si fuerit debilis. vndecũqȝ repserit nã inde ducere opȝ per cõuenientes regiones: sicut dicit Yip. in pma pticula afor. Et si Arist. hic sermo sit de sudorib⁹: nõ tñ est nisi de sudorib⁹ nãlib⁹. sub latitudine sanitatis ptentis: eius nanqȝ tñ est causas eorũ ostẽdere: medici aũt sudores cõsiderant cuȝ istis creticis magis ⁊ non vt causas eorum assignent tñ: sed plus vt sunt signa egritudinum ⁊ earum euacuationes ⁊ termini: hoc itidem iterabit in. 33. problemate.

Sanguinis acceptio

Pus cholerici qd.

Cause sudoris quot sint.

Sudor duplex.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter qd neqȝ cõtendentibus neqȝ cõtinẽtibus spm fit sudor: sed magis remittẽtib⁹. An qȝ spũs cõtentus replet venas quare prohibet exire: quẽadmodũ aqua q̃ est ex cãnalibus clepsedris qñ plenas existẽtes superaccipiat qs: qñ ꝓo egreditur: multus fit pp̃ter id qđ in ipsius acceptione congregantur paulatim. Noua.

¶ Cur neqȝ intẽto neqȝ cõtento spiritu: sed potius relaxato sudor proueniat. An qñ retentus spũs venas ipletur: itaqȝ hũorẽ exire nõ patitur: vt in aqua fit vasis: qđ in mare demissum dulcem intra se colligit hũorẽ: clepsydraqȝ ob id noiatuȝ est. Nequit eni effluere cum quis pleno iaȝ vase partem alterã obturauit. Sed vbi per spiritus libertatẽ sudorem promere licuit: multus certe erumpit: quoniã eo ipso retẽtu copia humoris paulatim collecta est.

Quare

Quare est q nobis neqȝ conantibus anhelitū cōtinere seriose neqȝ relaxare: sed indifferēter nobis ad hoc se habētibus sudor nō causatur: neqȝ etiaȝ ꝓhibētibus anhelitū exire causatur exinde: sed magis causatur sudor nobis anhelitū extrinsecus expellētibus: sic itaqȝ maxime fit sudor cū cōtinuerimus spūm ꝑmo ꝛ postea relaxauerimus: minus aūt fit cum indifferēter nos habem⁹ in retinēdo ꝛ emittēdo. vnde ꝛ magis addit q cum sit cōparatiuū positiuū relinquit: minime aūt causatur sudor nobis cōtinentibus spūm ꝛ prohibētibus exire: sicut tangetur in.23.problemate huius particule. ¶ Deinde [Aut q.] Soluit dicens cām esse eo q spūs interius retētus replet vias ꝛ concauitates corporis ꝛ maxime mēbroꝝ spūaliū a quibus videtur causari ꝑcipue sudor: sicut pȝ in.5.problemate huius particule. hic aūt spūs retētus cū sit expulsiuus sudoris retinetur ꝛ sudor. ¶ Deīde [Quemadmodū.] Declarat hoc in artificialibus que nobis sunt notiora cuȝ faciamus ea dicens: q ita accidit in hoc: sicut est de quibusdam instrīs dictis clepsedris siue furatricibus habētibus vacuitates ingeniose factas: in quibus cōtinetur aer cū humidis: si enim aliqs cum fuerint plene humido superacciꝑiat manu claudēdo foramen qđ est desuper circa mediū earum: nihil ex humido egredietur ex alio foramine etiam inferiori: sed potius ad medium cōcurret: ne vacuum interueniat qđ oīno abhorret nā: sicut pȝ.4.phy.ꝛ tangetur in.7.ꝓblemate.7.particule. Cum autē foramen superius exobturatur: tunc libere humiduȝ egredietur ex clepsedra. Ita silr est de sudore. Unde addit dicens q quādo huiꝰ spūs egreditur: tunc sudor multiplicatur valde: eo q in acceptione ꝛ retentione spūs interius aggregabatur paulatiue mā sudoris: que qdem retenta paratur ad exitum: cum multiplicetur interius ꝛ calidū aduenit eliquans eam: ita q postea adueniēte emissione anhelitus sudor egreditur silr abundanter: sicut apparet in retentionibus aquarum: ꝛ in vndis maris se cōtrahentibus ꝛ extendētibus postea. cuȝ enim fit eaꝝ retentio versus mediū locus remanet exiccatus: cum vō fuerit relaxatio: inundatio iteruȝ maior superuenit. ¶ Notādum q clepsedre sunt instrumenta vitrea vel metallica subtili ꝛ curioso artificio facte: in quibus attrahitur aer ꝛ impeditur itroitus vel exitus humidi: ꝛ hoc ne vacuum intercidat in natura: ex quibus humidum non egreditur aperto ēt foramine inferiori: dūmodo foramen superius obturatū permaneat: ꝛ ingressio humidi ex vase cuius post fluxū clauditur ꝛ demū aperitur extimplo: ꝛ de hoc apparebit.7.ꝓblemate.16.particule.

Clepsedra qd

¶ Problema. III. Antiqua.

Ropter quid nō sudant que in calida aqua sunt partes: neqȝ vtiqȝ si calide fuerint? Aut quia ꝓhibet aq̄ dissolui: sudor aūt male cōstructū est in carne qn̄ segregatur per caliditatem. Noua.

¶ Cur mēbra aque imersa calide nō sudent ēt si ex se ipsa recalescant? An q aqua liq̄scere nō finit. Sudor aūt res viciose adificta corpori est. vt qui per calorem excerni debeat.

Quare est q partes corporis existētes sub aq̄ vt cū quis balneatur nō sudant: imo q maius ē etiā si fuerit calida siue nāliter siue ꝑ artē non sudant: de quo magis videtur: non eni hoc videtur mirū si foret tepida: ꝛ in hoc tetigit Arist. motiuū siue q̄stionis. [Aut q.] Soluit dicens hoc esse: q aqua ꝓhibet ne mā sudoris prūpat ꝛ dissoluatur i sudorē: oppilat eniȝ ꝛ tegit vias sudoris: aut forsassis cum multū fuerit calida: materiā sudoris exiccādo cōsumit. vnde ꝛ corpora videm⁹ assidue se balneātia exiccari nō modicum: insensibiliter eniȝ materia sudoris cōsumitur. Qr aūt possit aqua qđ dictū est operari: ostēditur: quoniā sudoris mā egressuȝ quedā. als grossum qdeȝ praue cōiūctū ꝛ ꝯstructū ꝛ insertu carni cū debeat a caliditate segregari: ꝛ expelli a corpe: tunc eni aqua occurrēs in poris materie sudoris: poros oppilādo ꝛ mām sudoris molassando nō permittit eā in sudorē dissolui: quēadmodum farina aque admixta terminat aquā: ꝛ nō finit ipaȝ diffundi. ¶ Dubitatur hic. q dicit ptes nō sudare in aqua calida. Haly dicit in fine.6.theo. sudorē fieri exercitij tēperati tpe ꝛ balneo. ꝛ sic aq̄ cals cū idē fiat balneū. ¶ Est dicendū q Haly per balneū intellexit balneū aereuȝ: vel q balneo sudor efficitur etiam si fit ex aqua calida. verū est quātū ad partes que nō sunt sub aqua: vel intellexit etiaȝ in balneo fieri sudorem: q statim post balneum. Dubium. Solutio

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Ropter qđ sudor est salsus? Aut q fit a motu ꝛ caliditate expellēte quantū extraneū qđ inest in glutinatiōe nutrimēti ad sanguinē ꝛ carnes: hoc.n. citissime receditur: q nō est proprium ꝛ foras euaporat: salsus aūt est propter id qđ dulcissimum ꝛ leuissimuȝ in corpus cōsumitur: alienissimum autē ꝛ indigestibilissimuȝ dissoluitur: hoc autē inferiori qdem hypostasi vrina appellatur: in carne aūt sudor: vtraqȝ autem salsa sunt propter eandem causam. Noua.

¶ Cur sudor salsus est. An quia motu efficitur ꝛ calore secernēte quantū alienū ꝑ adherētiā intimationēqȝ iest i alimēto ad sanguinē carnesqȝ. id eni ocissime segregatur: qn̄ nec aptū nutritioni est: ꝛ foras demuȝ euanescit. Salsus vō ꝑꝑ id est q pars qdem dulcissima leuissimaqȝ tota ad corpus nutriēdum assumpta est. Pars aūt alienissima crudissimaqȝ tm̄ absoluitur: que partim deorsuȝ collapsa ꝛ subsidens vrina vocatur. partim in corporis sūma emergens sudor est: ambo tn̄ salsa ob eandem causam prodeunt.

Dat causam cuiusdam passionis sudoris vt salsedinis. ꝛ dicit. quare est q sudor est salsus: cum materia nutrimenti a qua decidit nō sit salsa sed dulcis. ¶ Et nota q lȝ ꝓponatur questio de sudore solum: eo q sermo hic est ipsius: nihilominus pōt questio extendi ad salsedinem vrine: sicut apparet in cause assignatione. ¶ Deinde [Aut q.] Soluit ꝛ diuiditur in tres partes. primo assignat cām magis expulsionis sudoris ex corpore. 2° ostendit manifeste quare fiat salsus. Dicit igitur q sudor expellitur extra corpus: quoniam causatur a motu ꝛ caliditate interiori expellēte illud qđ est extraneum superfluum in cōmixtione ipsius nutrimenti: per comparationē ad sanguinē ꝛ humores debētes inde fieri: ꝛ carnes que ex eo debent nutriri. ¶ Cibus enim ꝫm Gal. in afor. nō nutrit nisi expolietur omni qualitate superflua extranea: ꝛ ideo necessarie fuerunt digestiones: hec autem materia sudoris quia non est proportionalis: sed neqȝ ꝓpria sanguini neqȝ carnibus: velocissime expellitur a virtute expulsiua extra corpus vt nutrimentum remaneat depu- Nota.

Superfluitas multiplex in nutrimento.

ratum. ¶ Scias ꝙ in nutrimēto est multiplex superfluitas: quedam est grossa feculenta ⁊ superfluū prime digestionis: que per intestinoꝝ portam expellit̄: quedam aūt est minus subtilis ⁊ aquosa: ⁊ est superfluū secunde digestionis: que in vrinam expellitur: alia vero est subtilior ista ⁊ superfluū digestionis tertie plus: ⁊ hec in sudorē emittitur. ¶ Deinde [Salsus aūt.] Dat causam salsedinis: premissa quasi eius causalitate: ⁊ dicit ideo fieri sudorem salsum: eo ꝙ illud qđ erat in nutrimento dulce leue ⁊ aereum cōuertitur in corpus: illud autem qđ relinquit̄ inconuersuꝫ: est extraneum a natura corporis indigestum ⁊ terrestre cōmixtū cuidam aquositati: qđ separat̄ a nutrimento corporis ⁊ exterminat in sudorem ⁊ emittitur extra in superfluitatem. Hoc aūt sic extraneū ⁊ indigestum qđ a nutrimento sequestrat̄: aut colligitur in inferiori residētia hypostatica: ⁊ tūc vocat̄ vrina: aut ex carne collectū emittit̄: ⁊ tunc dicitur sudor. Et lꝫ ista duo. s. vrina ⁊ sudor expellant̄ per diuersa loca extra corpus: tamen ꝓpter eandem causaꝫ causatur salsedo in vtrisqꝫ: vt quia partibus aquositatis indigestis: separatis dulcissimis ⁊ leuissimis aereis in corpus cōmiscentur partes priuate sapore aut modicū habentes saporis: ⁊ hoc permixtione equali ⁊ mensurata. naꝫ si partes terree multi essent saporis: fieret sapor amarus ⁊ non salsus: aut si aquose multe forent fieret sapor velut insipidus: sicut apparet per Auicē. prima primi. Qr autem huiꝰ partes terrestres insint in generatione saporis salsi: ostendit Arist. signo tali in secūdo Meta. Cū enim accipitur sphera. s. cerea ⁊ ponit̄ vndiqꝫ clausa in mare: contingit interius reperire aquā dulcem subtilem que penetrauit per parietes porosos cere: ⁊ sic erat dulce cōmixtum terreo. Iterum eo ꝙ penetrat subintrando habetur ꝙ sit subtile ⁊ humidum: sic itaqꝫ in sudore ⁊ in alijs salsis insunt partes subtiles aquose cum terrestribus ammixte. ¶ Notandum est s̄m Gal. in secundo de virtutibus naturalibus. Et Auicen. prima primi. ꝙ vrina est superfluū digestionis secunde que est epatis ⁊ venaruꝫ: sicut stercus prime digestionis que est stomachi: fuit nāqꝫ aquositas ab animalibus necessariuꝫ sumi ab extra: vt faceret penetrare chilum existentem in stomacho per venas meseraicas: que sunt stricte valde: vt eius iuuamēto chilus perueniēs per meseraicas ad epar conuertatur in chimum: ⁊ tunc aquositas iuuamento pro magna parte sublato separatur a sanguine ⁊ tendit ad vesicam per renes: sanguis autem postea digestione digerit̄ tertia ⁊ conuertitur in mēbra: ⁊ quia in tali conuersione adhuc digeritur amplius: patiē do a calore corporis innato: ⁊ omnis passio magis facta abycit a substātia: sicut dicit̄. 6. topic. cedit ergo abiectione adhuc aliquid in superfluum. hoc aūt quod abycitur s̄m partes reuertit̄ de venis paruis ad maiores quousqꝫ ad epar perueniat: deinde per renes expellitur in vesicaꝫ: ⁊ hoc est illud residens in corpore: quod medici hypostasim appellant. S̄m parteꝫ vero emittitur extra in fumos insensibiliter: ⁊ maxime tempore frigido: ⁊ cum natura fortis extiterit: partim quoqꝫ in pilos vngues ⁊ rostra: ⁊ aliquando causantur inde pustule ⁊ apostemata bothor dicta. Itidem s̄m partem emittitur in sudorem ⁊ maxime tempore calido ⁊ corpore repleto fatigato. ¶ Et nota ꝙ etsi Aristo. videatur assignare causam salsedinis vniuersaliter in sudore: non tamen Auicen. secunda. 4. diuidens sudorem in amarum salsum ⁊ fetidum. Aristo. est contrarius: cum Auicenna de sudore loquatur infirmorum: hic autem sanorum. Aut dicendum ꝙ ista salsedo sudoris: cuius hic Aristo. causam dicit: habet latitudinem grādeꝫ s̄m magis ⁊ minus: sub qua potest amarum dulce salsum ⁊ huiusmodi collocari.

Urina qd sit ⁊ vnde hoc

Cōcordātia Auicē ne ⁊ Arist.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter quid superiora sudāt magis inferioribꝰ? Utrū qr calidū ⁊ sursuꝫ tendit ⁊ est sursuꝫ. hic aūt sursuꝫ fert humiduꝫ: aut qr spūs fac̄ sudorē. hic aūt est in supioribus: aut ꝓpter id qđ indigestū humidū sudor est: tale aūt in superioribus est: cōplexio eniꝫ eius supius est. Noua.

¶ Cur magis parte superiori corporis ꝙ̄ inferiori sudemus? Utrū quoniā calor sursum tendit: superqꝫ manet propterea humorem secum trahere potest? An quoniam sudorem spiritus moueat qui sedem habet superiorem? An quia sudor non nisi humor est incoctus quo scilicet humore pars humet superior: habitus etenim corporis supra potius innotescit.

Quare est ꝙ partes superiores corpoꝝ magis sudāt ꝙ̄ partes inferiores: vt pꝛtes q̄ sunt supra diaphragma magis ꝙ̄ ille q̄ sunt infra: ⁊ adhuc magis q̄ sunt supra collū vt caput: ⁊ maxime facies: sicut dicetur in. xi. problemate. vnde ⁊ Auicen. secunda q̄rti. sudor maxime multiplicatur in superioribus magis ꝙ̄ accidat in inferioribus ⁊ proprie in capite. ¶ Deinde [Utruꝫ qr.] Soluit. ⁊ diuiditur in tres partes notas s̄m. tres solutiones quas ponit. Quarum prima esse indicatur per ly vtrū. ex opione aliorum vel probabilis. Dicit ergo ꝙ causa huius est quoniam calidum nobis innatum: ⁊ etiam calidum vniuersi tendit ad partem superiorem ⁊ continetur in ea maxime. ⁊ ideo videmus pueros in quibus est multum calidi innati esse grandes ⁊ vanosos circa partes superiores: sicut dicitur in primo de somno ⁊ vigilia: ⁊ ꝓpter hoc sunt recte stature: huiꝰ autem calidum tendendo in partem supremam: ⁊ moram illic contrahendo attrahit ⁊ conseruat ibidem humidum: quod est materia sudoris. quare ⁊c̄. ¶ Deinde [Aut quia.] Ponit aliam cām: ⁊ dicit ꝙ causa iterum est: quoniam spiritus qui est vapor subtilis generatus per cōfricationem cordis ⁊ arteriarum ex sanguine causat sudorem expellendo materiam subtilem extrinsecus. hic autem spiritus cōtinetur in partibus supioribus: vt in mēbris spiritualibus ⁊ in rhete mirabili etiā: qđ est sub cerebro: vel spiritus. i. expiratio vt tactū est in secundo ꝓblemate huius particule secūde. hic causat sudoreꝫ: sed primū melius. ¶ Deinde [Aut ꝓpter.] Assignat tertiam causam: ⁊ dicit ꝙ alia causa est: eo ꝙ sudoris materia est quoddā humidum subtile indigestū aquosum: tale autem abundat in superioribus: ꝓpterea quia complexio humida. s. abundat in partibus superioribus vt in cerebro: ipm enim est fons humidorum: sicut dicitur in. xi. problemate: ⁊ in prima particula dictum est satis. Item ꝓpter calidum qđ abundat circa partes cordis humiduꝫ hoꝰ indigestum aqueuꝫ calefit ⁊ subtiliatur: ⁊ faciliter tūc ascendit. Et ideo videmus pueros quorum complexio superius est humida multum ⁊ calida circa partes capitis sudare de facili. Uel fortassis quis exponet complexio: vt indigestoꝝ superius est circa pulmonem vbi multum flegmatis accidentaliter colligitur: qđ calore dissolutum emittitur in sudorem. ¶ Sic itaqꝫ Aristo. hoꝰ questionis triplicem causam coniungit: quarū vna est agens principale vt calidum innatū: secunda instrumētale: tertia est materie dispositio vt humidum indigestū digestione. s. in iuuatiuo: non autem in digestione in nocitiuo. ¶ Et notandum est

dam est φ hic sermo vt tactum est in sudore sanorum exi stis maxime: quoniam in egris sudor fit vbi materia sudoris continetur plus: τ non superius magis. Unde Hippo. quarta particula afo. vbi sudor illic egritudinē narrat. Et Auic. scda quarti. membra que plus sudāt: sunt illa in quibus est materia faciens egritudinem.

ℭ Problema. VI. Antiqua.

Ropter qd manus exercitātibus maxime sudor fit: si τ alia similiter fricanimus: Aut ꝓpter id φ fortitudo quidem maxime in hoc loco: hoc eni3 spiritum continemus qui est prope potentē: laborantes aūt magis fortes sumus: sic aūt nos habentes spiritum magis cōtinemus: post ea τ fricata collaboramus magis: aut quādo ſm aliam partem fricamur: cōtentione enim spūs τ fricati exercitamur τ fricantes. Noua.

ℭ Quam ob causam cum manus exercitamus sudor maxime oritur. Modo cetere corporis partes positum suum seruent: An qm̄ robur huic precipue loco inditum est. Hoc enim spiritum ꝯtinemus qui parti robustissime propinquius est. Hunc ꝓo laboramus vires augemus: his autem magis spiritū cōtinemus. Tum etiam cu3 hac perfricamur parte magis q̄ cū alia laboramus. Spiritu nāq3 retēto simul τ pfricamus: τ perfricamur dum ita exercemur.

Quare est φ quādo nos exercitamur per manus fortiter laborādo vt nos fricādo vel etiā aliū: sudor tunc multiplicaſ maxime: τ pcipue si ſm alia membra corporis eodē modo fricauerimus sicut fricamur: vt sensus sit: φ aliquis fricet seipm aut aliū τ fricetſ ab alio. ℭ Notandū est φ cū manus sit duplex: sicut dicit Gal. in libro de malitia cōplexio. diuerse. s. manus magna dicta que cōtinet adiutoriū vlnam vel focile: τ paruā manu3: τ manus parua: cōtinēs rasetam: pectine3 τ digitos: hic phs per manus magnam manū intendit cōtinentē tria predicta: hec enim est illa que infigiſ prope potentē. i. cordis locum: τ hoc in pectoris latere sicut tangeſ statim. ℭ Deinde [Aut ꝓpter.] Soluit: τ assignat duas causas. τ pmo vnā ex parte spiritus retenti in fricatiōe prope cor: τ dicit hoc esse: quoniā fortitudo pncipaliter est in hoc loco: i quo manus thoracis lateri adherent: in quo qdē loco est pect° clibanus cordis. s. vbi spiritus cōtinemus virtutis fulcimentum τ vehiculū: τ similiter anhelitū: hic aūt locus est ꝓpe partem corporis potentē. s. prope cor τ nuchā: cū cerebro: que sunt pncipalia instrumēta fortitudinis τ motuum: sic itaq3 manus assignanſ loco forti calido spirituoso. nūc aūt quādo laboramus forti motu maxime: intenditur fortitudo maxime τ proprie circa partē cordis: eo φ in hoc loco est fundamentū τ minera omniū virtutū. ℭ Ite3 operatio intensa alias hebetat operationes attrahēdo spiritū τ calorem ad se: virtutes enim se impediūt: sicut dicit Auic. quarta pticula 6° nāliū. Cū aūt hꝰ operatio intēsū itenditur: spiritus magis contineſ inter clibanū cordis: quare multū humidū ibidem dissoluēs cū relaxatur egreditur sudor cu3 multa quātitate: ad modū quo quādo aperitur foramē clepsedre obturatū: sicut dictū est in scdo problemate. ℭ Amplius preter hoc laboramus valde ꝓpter fricationē factā in mēbris nostris a nobis vel ab aliis. quare merito sudor maxie accidit in tali actu. ℭ Dubitabit aliquis quō est φ phs volens assignare causam sudoris multi videtur ipsam assignare rōne eius φ spiritū ꝯtinemus: cū tamen dictū sit in scdo ꝓblemate huius particule: φ sudor nō fit continentibꝰ spiritum: similiter dicemus in 21° ꝓblemate φ laborātes tūc cū quieuerint sudāt magis τc̄. Dubium.

ℭ Dicendū est φ in labore adeo forti: sicut est seipsu3 vehemēter fricare: aut etiam aliū propter retentionem spiritus τ fricari ab alio: augetur caliditas dissoluēs superfluitates in fumos τ vapores: aperiuntur etiā pori ex caliditate aucta: τ cū in vehementi operatione non possimus spiritum diu continere: oportet enim nouū aerem adducere in refrigeriū cordis: tunc spiritus vehementi motu τ citissimo emittitur extra: a quo siquidem cū materia sudoris fuerit preparata exuberat tunc sudor: velut cum foramen aperitur clepsedre obturatū superius: sic itaq3 in pncipio retentionis spiritus nō fit sudor sed post morulā. ℭ Nūc aūt ad propositū dicendū φ Aristo. superius in scdo ꝓblemate intellexit sudorem non fieri cu3 spiritū contraxerimus in pncipio retentionis: quādo potest retineri cū nondum sit multū agitatus: τ materia sudoris nondu3 parata sit in sudorem ꝓrumpere: hic aūt intelligitur eū fieri post moram a pncipio retentionis spiritus. Aut dicendū φ illic Aristo. loqtur de corpore magis quiescēte: hic aute3 de exercitante se forti exercitio. Item in scdo problemate: loquitur de exercitio longo in quo etiā nō existit duplex labor: fricantis. s. τ fricati sicut hic: quare iste sermo videtur esse medius inter duos. ℭ Deinde [Aut quādo.] Assignat aliam causam tangendo priorem breuiter: aut eam cōplet dicens: φ cū fricamur ſm aliquod membrorū corporis τ fricamus etiā: tunc vehementer exercitamur magna contentione spiritus facta preparatiua materie sudoris: laboramus enim dupliciter scilicet in eo φ sumus fricati: τ in eo φ sumus fricantes: propter φ facta grandi retentione spiritus: cum postea emittitur foras: sudor vehementer exuberat: vt deductum est prius. Rńsio.

ℭ Problema. VII. Antiqua.

Ropter qd sudor qui est ex capite aut non fetet: aut minus eo qui est ex corpore: Aut qa bene respirabilis est capitis locus: manifestat autē rarus existens ortu capillo℞: fetida aūt loca τ que i ipsis fiunt q̄cūq3 nō bn̄ respirabilia sunt. Noua.

ℭ Cur sudor capitis: aut nullum reddit malum odorem: aut minus q̄ reliqui corporis: An qa locus capitis opportunus spirationibus est: τ qdē laxu3 scipse demōstrat argumēto exoriēdi capilli. Loca aūt τ que in locis tenenſ grauiter olent: si spirandi careant libertate.

Quare est φ sudori q manat ex capite τ maxie ex locis supioribus: aut oīno nō est fetor aut est minor fetore sudoris reliqui corporis. ℭ Notandū est: sicut dictum est satis: φ sermo hic est in sudore sano℞: si nanq3 quis pateretur in capite sicut habens tineam sapbati τ hꝰ desudationes virulentas: in tali maior esset fetor in sudore capitis q̄ in sudore reliqui corporis: eo φ superfluitates alio℞ membro℞ in illum confluerent locum indigeste. ℭ Deinde [Aut quia.] Soluit. τ primo assignat causam: quia sudor capitis non fetet omnino: aut minus aliis partibus: dicens: ideo esse quoniam capitis locus est pars

Quo duplex sit manus.

porosa bene euentabilis vndiqз ⁊ modicū etiā tecta: ⁊ ꝙ ita sit manifestatur per ortum capillorum in eo: non enim in ipso forent capilli in tanta quātitate adeo longi: nisi hō locus esset rarus porosus: ad qđ quidem sequitur euentatio sufficiens: ⁊ supfluitatū sine corruptione expulsio ⁊c̄.

Nō de cra neo capi. ¶ Notandum est ꝙ craneum capitis est rarū ⁊ porosū ⁊ per totum: ⁊ in quibusdā locis apparenter magis: vt in serratilibus suturis: nō enim craneum ex vno osse sed ex sex est compositum: ad hoc ne si accidat nocumentū vni parti sit commune toti: ⁊ vt vapores ⁊ fumi: quorum multus est ad ipsum ascensus: possint exire: qđ fit maxime ex locis vbi vnum os alteri adheret. ¶ Deinde [Fetida.] Assignat secundo causam fetoris aliorum membrorum: aut quare caput fetet quandoqз sed ceteris partium minime dicens: ꝙ quecūqз membra non sunt rara bene euentabilia sunt in se fetida: cum ad ipsa peruenit odoratus. Et quia generans ⁊ continens disponit qđ suum est: superfluitates eodem modo in ipsis contente redduntur fetide magis: propter qđ sudores eorū plus fetent sudore capitis. Scias etiam ꝙ partes que pānis multum inuoluuntur nō habētes respiraculum fetent: ⁊ maxime ille que cooperiuntur ⁊ sub carne alia se abscondunt: quas ⁊ alie more confricāt: sicut sunt subascelle loca inguinum partes sub testibus ⁊ circa vuluam etiam post aures ⁊ huiꝰ: aut multū fetent: tum quia recipiunt aliarum partiū superfluꝰ: tum etiam quia ipsa tegunt ⁊ prohibent eorum exhalationē: tum quia propter motum ⁊ fricationem talium partium euaporat subtile digestū ⁊ relinquitur indigestū aquosum fetēs ⁊c̄. ⁊ de hoc est sermo in .12. ⁊ .14. problemate quarte pticule. Est aūt interdū fetor in membro eo ꝙ propter motū diuturnum ⁊ calorem attractū: ⁊ quia compactū: ⁊ q̄ expositū est in loco īferiori: vt recipiat superfluitates terrestres ⁊ aquosas sicut sunt pedes ⁊ maxime cū fuerint cooperti: caput aūt omnino ab his est contrarium.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid exercitātes se: si requiescētes luctati fuerint magis sudant q̄з si ɔtinue? Aut q̄ qescētibus colligit: deinde hunc sudorē educit postea lucta: ɔtinua autē desiccat vt sol. Noua.

¶ Quam ob causam qui se lucta exercens: si interposita aliquantisper quiete luctentur: magis sudabūt q̄з si cōtinue? An quoniaз humor data requie sese colligit: quem deinde luctandi exercitatio educit. Continua ū° illa modo solis corpora assiccare potest.

Quare est ꝙ si aliq̄ exercitant se lucta vt pugilles si desistant a lucta ⁊ pausent aliqua horula: ⁊ postea fuerint luctati sudor magis in ipsis exuberat q̄з si cōtinue sine interruptione seruassent luctam ⁊c̄. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. ⁊ pmo ad primā partē questionis dicens: ꝙ ideo est quoniā in eis dum pausant a lucta cōgregantur paulatine materie sudoris interius: attrahit enim humidū ad locū caloris: qđ quidem disponit diuisum vt demū lucta occurrente educat extrinsecus in sudorē ⁊c̄. Hoc nanqз est possibile: quia adhuc pori qui erant aperti nondum sunt clausi: non enim debet tanta quies interuenire inter vnam luctam ⁊ aliam: ꝙ refrigeratione corpoꝝ pori claudant ⁊c̄. ¶ Deinde [Continua autem.] Secūdo soluit ad scđam partem dubitationis dicens: ꝙ cū lucta fuerit continua sine intermissione ppter magnā inflammationem caloris: calidum humidum in materia sudoris desiccat ⁊ exurit: vt dictum est .57. problemate pme particule. Item spiritus sudoris expulsiuus dilatatur ⁊ remittitur: ita ꝙ sudorem non sic valet impellere ⁊c̄. Et declarat hoc in simili: sic enim materia sudoris desiccat ⁊ euanescit cū lucta fuerit continua: sicut videmus estate tempore magni caumatis exiccari humidum in aere adeo ꝙ ros nedum pluuia non contingat ⁊c̄.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter qđ magis sudant quando nō per multum tempus vtuntur desudationibus? Aut q̄ sudores fiunt nō solum per humiditatem: sed per poros apertos magis eē: ⁊ corpora rara esse: eis quidem igitur qui non vtunt clausi sunt pori: vtentibus ū° aperti sunt. Noua.

¶ Cur magis sudamus cū non longo interposito tēpore sudor euocatur? An quia non humor tm̄ causa est vt sudemus: sed foraminū quoqз abditorum apertio: ⁊ corporis raritas: atqз solutio. His igitur qui diu sudandi intermiserint vsum: foraminū iter clauditur. At his qui crebro vtuntur patefactum semper habetur.

Quare hoīes quādo steterint diu ꝙ nō habuerūt desudationes vel sudores: postea cū incipiūt sudare magis sudant: q̄з si continue sudassent vel alijs continue sudantibus. ¶ Notandū est ꝙ hoc nomē desudationes duo videt importare: dicit enim materias subtiles humidas delatas ad cutim per poros corporis sm totum: ⁊ hec cōmuni nomine dicuntur sudores: ⁊ sic accipitur hic. Dicuntur etiam desudationes quedam defedationes cutis contingentes in locis calidis ⁊ corporibꝰ carnosis: ⁊ maxime tempore calido: ⁊ proprie ipsis itinerantibus: ⁊ generantur ex materijs pinguibus ⁊ grauibus: que non consequuntur plene motum sudoris: sed retinentur in superficie cutis. Unde Auic. pma quarti. dicit: ꝙ sunt sicut feces inobedientes ad resudandū: ⁊ de istis non est Aristo. sermo. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens: ꝙ sudores non tm̄ contingunt ab humiditate: que est earum materia: sed contingunt propter poros corporis esse plus apertos exterius ⁊ corpora rara interius ⁊ non densa impilata: vnde ⁊ si in illis qui longo tempore non habuerunt sudorem contineatur humiditas multa: non tamē pori in eis sunt aperti: ⁊ ideo nō exuberat sudor in eis: ⁊ hoc est quod dicit concludendo. ergo illis qui non vtuntur desudationibus pori sunt clausi: ⁊ tūc sudores nō accidunt eis: sed postea cū incipient se exponere ordinate ad sudandū: pori enim tunc reddunt aperti. Dispositio nāqз istoꝝ videtur eē similis dispositioni ad sudorem: que est hyemis ad ver: in hyeme quidem est multa materia sudoralis: nō tamen emittitur in sudorē: q̄ pori sunt adhuc clausi: sed apertis postea calore veris tempore tēperato sudor abundantius emanat: q̄з si cōtinue hyeme fuisset cōsuetudo his sudare. ¶ Notandū est: sicut dicit Haly. in 6° theorice. ⁊ Auicē. 4° can. sudorem multiplicari aut humiditatis multitudine: aut eius tenuitate: aut poroꝝ dilatatiōe: aut expellētis vi virtutis: aut etiam mollificatione retentiue.

Desudatio quot importat. Ubi sudor multiplicatur.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter quid sole magis calefaciente nudos q̄з indutos: sudāt magis induti? Utrum quia vrens sol facit poros

clausos esse? Aut quia vapores desiccet: indutis autem hec minus accidunt. Noua.

¶ Quare cum sol nuda magis quam induta calefaciat corpora: induta magis sudare soleant? Utrum quia sol corporis deurendo foramina comprimat? An quia vapores exiccet que minus possunt accidere indutis.

Quare est ꝙ cum sol magis calefaciat corpora exuta pannis cum non habeant resistentias quam vestita: magis sudorem incurrunt vestita quam exuta. Et scias ꝙ in his verbis Arist. questionem bimembrem tangit et motiuum etiam innuit suum: cum dicit magis calefacientem. ¶ Deinde [Utrum.] Soluit: et assignat duplicem solutionem: secundum ꝙ tacta est prius duplex causa sudoris: que dupliciter potest impediri: quam quidem primo applicat corporibus exutis. secundo vt apparebit vestitis. secunda ibi [Indutis.] Prima iterum in duas secundum duas solutiones: quas ponit. quarum prima est probabilis ꝙ denotatur per ly vtrum. dicit igitur hoc ideo esse: quoniam sol comburit corpora pannis exuta quibus sine medio obuiat: et clauduntur pori per quos sudor debebat egredi: sicut clauduntur pori carnium cum subito vehementi igni exponuntur ad assandum: vt dictum est in prima particula. ¶ Deinde [Aut quia.] Secundo tangit aliam solutionem dicens: ꝙ hoc ideo iterum est: quoniam sol exiccat humidum extrahendo ipsum caliditate exterius: et penetrando etiam sui virtute: ita ꝙ sol aliquando constipat poros: vt cum quis et maxime mollis carnis subito se magno caumati exponat: aliquando desiccat humidum interius et exterius: vt cum quis paulatiue longam moram contrahat sub sole non exurente. ¶ Nosce quoque hoc non esse remotum a ratione: vnum enim et idem potest diuersas imprimere formas secundum diuersitatem sui et dispositionum in materia repertarum: sicut patuit in prima parte. ¶ Deinde [Indutis.] Applicat hic per oppositum antedictas causas vestitis: dicens ꝙ vestitis predicta non accidunt: vt ꝙ pori claudantur: aut ꝙ humidum materia sudoris exiccetur: aut si accidunt hoc est parum: defenduntur enim tectura pannorum. ¶ Notandum est ꝙ licet secundum Comen. 12. meta. caliditas solis et aliarum stellarum sit de se generatiua et viuificatiua: quod etiam apparet secundo de generatione animalium. accidit tamen contrarium: in eo ꝙ sit recepta in materia extranea differenter disposita.

Contrarietas actionis caliditatis solis.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid sudant maxime facies? Aut quecunque rara et humida maxime sunt: per hoc autem sudor transit: videtur autem caput esse fons humidi propter quod et capilli: propter multum humidum: locus autem rarus et macer: transitum ergo facit secundum naturam. Noua.

¶ Cur facies maxime sudet? An quia que laxa: humida: solutaque maxime sunt hec sudori se peruia exhibent: caput autem fons esse humoris videtur: et quidem pilorum lascinia sedem hanc propter humoris copiam possidet: locusque idem rarus gracilentusque est: igitur secundum naturam transitus agitur sudoris.

Ponit hic Aristo. problema: quod est pars problematis. 5. antedicti. Et querit quare est ꝙ corpora sudant potissime circa faciem: que quidem est pars anterior capitis: que est sub craneo in homine solo: sicut dicit Arist. in primo de hystoriis animalium. ¶ Deinde [Aut quecunque.] Soluit. accipiendo duas causas sudoris positas in. 9. problemate. et dicit: ꝙ illa membra in quibus inuenitur raritas pororum et humidum interius maxime sudant: nam propter raritatem pororum humidum libere potest extra venire in sudorem. ¶ Deinde [Uidetur autem.] Approbat dictum suum ꝙ dixit humida dicens: ꝙ caput est fons humiditatum: et ideo generantur capilli multi in ipso et longi: sicut etiam dictum est in prima particula. Unde quia videmus plura humida superflua ex ipso deriuari quam ab aliquo membrorum corporis: innuitur ꝙ sit fons humiditatum et humidum primum. ¶ Et si aliquis dubitet dicens: epar fons est primus humiditatum et non cerebrum: per Gal. in theg. tractatu signorum. dicentem. Ex corde sicco totum corpus reddi siccum: nisi contraoperetur ei epar. ex epate humido totum corpus humidum: nisi contraoperetur sibi cor: non autem hoc inuenitur dictum de cerebro. Unde Haly ibidem. epar est fons humiditatum. ¶ Amplius epar proportionatur aeri: cerebrum autem aque: primum autem humidum est aer: quare etc. ¶ Et dicendum ꝙ duplex est humidum: est enim humidum verum et essentiale: et tali humido epar est humidius cerebro. Est etiam humidum adhesiuum et accidentale potius: vt propter frigiditatem inductum et receptione humidorum extraneorum sibi occurrentium: et tali humido cerebrum epate est humidius: et sic dicitur hic humiditatum fons: cerebrum etenim quia est frigidissimum omnium partium que sunt in corpore: sicut dicitur secundo de partibus animalium: et primo de somno et vigilia: multe in ipso per viam indigestionis generantur superfluitates. Item capinosos corporis ipsius recipit fumos: qui cum venerint ad ipsum reuerberantur infrigidati deorsum inde: sicut vapor in aere infrigidatus repercutitur deorsum. Rursus aer ipse per multos meatus occurrit. Sic itaque huius questio solui videtur eodem modo: quo dicitur ꝙ aqua est humidior aere humiditate acquisita et accidentali et magis adhesiua: sed aer ipse est humidior humiditate naturali et propria: si nature relinquatur sue. Et per hoc soluitur ad secundum. Huic autem sermoni consimilem inuenies ab Auicen. prima primi. vbi sanguinem et flegma penes humiditatem comparat adinuicem. ¶ Deinde [Est locus autem.] Hic resumit alteram causam sudoris dicens: ꝙ locus est rarus et macer capitis et faciei: vt dictum est in alio problemate: itaque sudor magis transit naturaliter per ipsam quam per alia membra: vel locus faciei rarior magis parat se transitum et viam sudori naturaliter et non ex violentia: quam aliqua alia pars corporis: cum enim: vt dictum est supra: totum corpus sit rarum: facies tamen est rarior: quoniam ossa eius sunt subtilia et parua valde: sicut sciunt anathomiste etc. ¶ Amplius cutis faciei est tenuior cute omni corporis: sicut dicit Haly in secundo theo. et ideo cito potest pertransiri. Item ad cerebrum fumi delati frigiditate ipsius reprimantur deorsum: et in faciem disperguntur: propter quod pluries aliis membris sudat facies et faciliter: et hunc sermonem inuenies itidem in. 18. problemate: et in. 36. particula secundo problemate.

Dubium.

Responsio. Humidum duplex est

¶ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid neque multo existente igne magis sudant: neque minori semper: sed pluri superaddito: qui enim sunt in calefactoriis sudant magis quam confestim si fuerit tantum? Aut quia commensurabile vnumquodque operatur: si ergo tantum facit plus: non faciet autem magis contrarium: quia in

eo ꝙ est mensurabile operatur opus: propter hoc igitur non ad plus magis sudant: propter id autem ꝙ ad vnumquodqꝫ alteram esse commensurationem: ⁊ faciens non amplius facit: apposito magis: non idem preparatur ad vnūquodqꝫ: ⁊ apte se hēre parat ⁊ vtiqꝫ hoc operatur: sed alterum paucum quidem igitur magis ꝗ̃ multum parauit ⁊ aptauit corpus ad sudandum: alia autem indigent commensuratione ⁊ pluri ad faciendū: hoc autē non amplius facit quod fecit: sed cū ipso posterius aliud cōmensurationis factum. Noua.

¶ Cur igne neqꝫ vniuerso: neqꝫ per diminutionē oblato: sed per incrementa continua magis sudamus: Qui enim in caldarijs ita se calefaciunt magis sudent ꝗ̃ si protinus tantundem ignis admiserint. An eo ꝙ se modice hēat agat vnde quodqꝫ ergo si tātū agit plus si fuerit non aget. An potius ediuerso: quoniam scilicet eo rem quodqꝫ efficiat: qđ se modice habeat: hac igitur de causa nihilo plus sudamus: vbi plus additum sit. Sed quoniam modi singuli singulis respondent: quodqꝫ iam egerit nō amplius agit: hinc fit vt modo aucto magis sudemus. Neqꝫ enim ꝙ precedit ad singula ⁊ preparat vt res subdita apta sit: idem potest etiam opus efficere: sed aliud hoc fungatur officio necesse est. Parum itaqꝫ potius ꝗ̃ multū caloris precessit preparauitqꝫ corpus ad sudandū: sed ad efficiendum alio certe ampliorīqꝫ modo opus est: hoc enī effici ab eo non potest: quod prius agebat: sed aliud post desideratur: quod modū obtineat conuenientem.

Quare est ꝙ corpora nostra nō magis sudant multo existēte igne vel calido calefaciēte neqꝫ ipso existēte minus sufficiēti: sed tunc sudāt qñ parue quātitati calidi additur plus calidi: ita ꝙ si pmo sit modicū calidum ⁊ corpus ipso calefiat: non tñ inde sudabit: si vo paulatine ⁊ ordinate huic modico calido calm adiūgat: ⁊ corpus cōtinue suscipiat illud: cū fuerit calidum sufficienter auctū tunc corpus sudabit perfecte ⁊ si nō etiā statim obuiet: vt dictū est forti calido aut debili solum. ¶ Deinde [Quia enī.] Declarat hoc qđ dicit dicens: ꝙ illi q sunt in calefactorijs vt stuffis sudāt magis cū preparatione: vt si preexistēti calido minori maius adducat paulatim: ꝗ̃ si ipm calidū statim cū corpus ingredit calefactoriū: fuerit calidum tm̄. i. multū vel in tanta quātitate: quāta requiritur vt sudorē inducat: ita ꝙ etiā si sit calidum sufficiēs tēperatū ei qui morā cōtraxit in calefactorio: nō tñ erit nouiter ingredienti tale: ⁊ ꝑpter hoc docent medici in balneis ordiate accedere de minori calido ad maius calidū. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ cām generalē assignat vniuersaliter sumptā ex actiuis ⁊ passiuis: ⁊ ideo repetit i. 3z. ꝓblemate hoc ꝓblema: vt magis cā eius dearticuletur. ⁊ primo dicit: ꝙ si debet fieri actio ⁊ passio: opꝫ agens eē potens iprimere in passum: ⁊ passum dispositū recipere. scđo comparat paruū calidū ad multū. ibi scđa [Sed alterū.] Dicit itaqꝫ causā esse: quia vnūqđqꝫ agens proportionatum patienti nālīter agit. Unde in pmo de generatione ⁊ corruptione: dicit ꝙ vnūquodqꝫ nō est aptum natū agere in quodcūqꝫ ⁊ pati a quocūqꝫ: neqꝫ ex quolibet fit qđlibet: sed ex determinato: sicut dicit pmo phisi. sic igit si calidum proportionatum sudorem inducit: tunc calm plus isto vt multum calidum nō inducit sudorem: cum sit iam improportionatum: imo cōtrarium potius operabitur: qꝛ multa caliditate exurēte poros obstruet: ⁊ hoc est qđ dicit repetendo medium sue rationis: quia illud qđ inducit aliquam operationē: inducit eam sm ꝙ est proportionatum passo. Sic igit requirit cōmensuratio agentis ad passū: ⁊ hoc est qđ cōcludit: ꝑpter hoc ad maius calidum nō sudant corpora magis: imo minus: eo ꝙ vnicuiqꝫ patiēti requiritur inesse alteram cōmensurationem ⁊ dispositionē diuersam ꝗ̃ alīj. Si enim non erit patiens dispositū: tunc agens nō plus aget illi apposito qđ est superflue excedere dispositionem passi: eo ꝙ non idem paratur ad vnūqđqꝫ. vt dictum est prius: ⁊ ideo non fiet actio: sed illud quod se apte parat ad recipiendum impressionem agentis: hꝰ sufficienter operatur. ¶ Nota ꝙ ex his verbis phi medici maxime moueri debent ad considerandū quomodo sua calefactoria ⁊ vniuersaliter alias medicinas faciāt corpori occurrere: vt perueniant ad oppositum verū discrasie quāto plus possunt. Dico aūt hoc quoniā sm veritatē nullus potest in hoc peruenire ad illud qđ est certum: sicut dicit Gal. in 4° de inge. sani. tunc enim scientia nostra: vt inquit eēt sicut Asclepij: sed veritati operationis appropinquare debemus quantum possibile fuerit: confidentes de natura: quoniā qđ plus est subtrahit: qđ autem diminutū auget. ¶ Deinde [Sed alterum.] Comparat multum calidum ⁊ paucum adinuicem penes illud quod est sudorē causare: ⁊ dicit: ꝙ alterum istorum duorum agentium: vtpote paucum calidum magis preparabit corpus ad sudorem: lꝫ non faciat ipsum sudare ꝗ̃ multum calidum: imo hoc remouet preparationē: que erat ad sudorem: si tamē paruum calidum debeat sudorem inducere indiget alia proportione cōmensurata: ⁊ pro. i. maiori quantitate calidi: ⁊ hoc quia paruum calidum non operatur sudorē: sed calidum factū amplius: ita ꝙ preexistenti paruo calido: vt dictum est: aliud calidum adiungatur: donec fiat calidum totum proportionatum patiēti: ⁊ hoc est quod dicit: sed paucum calidum facit sudorem quando ipsi aduenit posterius calidum paulatim ⁊ ordinate. Et scias ꝙ in toto isto problemate intenditur talis sermo: oportet agens ⁊ patiens esse cōmēsurata si debet fieri actio ⁊ passio: sed multum calidum ⁊ paucum calidum non sunt cōmensurata: sed sufficiens medium: quare ⁊c̄. Et ideo Auic. secunda primi. balneatores ignem suum mensurant sm cōplexionem eius qui ipsum ingredi vult. Sufficientia totius proble.

¶ Problema. XIII. Antiqua.

Propter quid detergentibus se magis fluit sudor ꝗ̃ dimittentibus supermanere: Utrū propter ifrigidatū esse ab exteriori: aut qꝛ sicut velamē fit sudor in poris: q̄re ꝓhibet iterioris motū. Noua.

¶ Cur detergenti magis profluit sudor ꝗ̃ residere sinenti. Utrū quoniā refrigerati extrinsecus cōtingat. An ꝙ sudor exterior veluti operculū foraminibus adhereat corporis: ita ne interior se promere possit.

Quare est ꝙ qn̄ abstergit̄ sudor ex corpore sudantis sicut cum pāno lineo calido: sudor postea magis exuberat: q̄ si dimittit̄ sup corpus sudātis nō abstersus. ❡ Deinde[Uerū.]Soluit: ⁊ assignat duplicē cām: ⁊ dicit h̄ esse p̄mo qn̄ sudor calidus veniēs ad extra ad locum. s. nō ita calm: sicut erat locus corporis iterior vn̄ expellitur: infrigidat̄ remanēs nō abstersus a frigiditate cōtingētis acris: quia quātūcūqꝫ sit calidus est frigidus cōparatiōe nostroꝝ spirituū: sicut apparet per Aui. scd̄a primi. ❡ Deinde[Aut quia.]Ponit aliam solutionē dicēs. ꝙ hꝫ sudor egressus si relinquatur nō abstersus remanēs sup poroꝝ orificia efficit̄ sicut velamē obturans ipsa: ꝑꝑ qd̄ ꝓhibetur exitus sudoris. Et per istum moduꝫ itelligēdum est illud qd̄ dictum est in. 3. problemate. ꝙ partes nō sudent in aqua calida: obtegēdo nāqꝫ aqua poros partiuꝫ ꝓhibet sudorem dissolui. Et ideo ex isto caplo relinquit̄ ꝙ sollertes medicoꝝ cuꝫ sudor in crisibus exuberauerit: recte precipiunt infirmi corpus pāno lineo subtili calido abstergi: caute tn̄ fiat ne frigus subintret: impediret enim egressionē sudoris supuenientis alterius.

❡ Problema. XIIII. Antiqua.

Propter qd̄ rutba fetidos sudores facit: ⁊ quedam vnguentorū? Aut quia in quorum odore grauitas est: hec cōmixta corporeis humiditatibus malū faciunt odorem. Noua.

❡ Qua de causa rutba: ⁊ nōnulla pigmenta sudores fetidos moueant? An quia quoruꝫ odor grauitateꝫ preseſert hec humoribꝰ sordidis admixta fedum mouere odorem possunt.

Quare est ꝙ rutba causat sudores fetidos in corpore: si inde fuerit inunctū: aut etiā si fuerit comesta. Et silr̄ quedā de numero vnguētoꝝ fetidoꝝ facta ex ipsis corporis inunctiōe. Scias ꝙ rutba est duplex. q̄dā enim est domestica vsualis: que viridis cū fuerit ponitur ab Aui. scd̄o can̄. calida ⁊ sicca in scd̄o gradu: cū aūt fuerit exiccata ponitur calida ⁊ sicca in. 3. gradu. Est ⁊ alia syluestris calida ⁊ sicca in quarto gradu acuta cauterisatiua. ❡ Et nota ꝙ lꝫ solū exprimat Arist. rutbaꝫ causare sudores fetidos corporis: tamē sunt quedā alia que reddūt sudores fetidos ⁊ alias supfluitates vt vrinā ⁊ egestionem: sicut breuiter sunt omnia habētia caliditatē ⁊ siccitatem eleuatam cuꝫ acuitate ⁊ humiditate extranea aquosa plurima: sicut pꝫ in. 13. ꝑticula. hec aūt sunt: sicut dicit Aui. 7ª quarti. allium: porri: cepe: ⁊ oua digestione corrupta. Dicit etiam ꝙ sparagus facit odorem corporis bonum ⁊ fetere vrinam: ⁊ fenugrecuꝫ facit fetere vrinam: ⁊ delet fetorem egestionis: ⁊ hoc est: quia euacuāt superfluitates corporis per vias illas. Et ex hoc potes habere ex q̄bus vnguenta componunt̄ que faciunt sudores corporis fetidos: quoniā componuntur ex acutis ⁊ humidis extraneis: additis sibi oleis ⁊ pinguedinibus viscosis aut ipsis similr̄ malassatis ⁊ inunctis. ❡ Deinde[Aut q2.]Soluit dicēs cām esse qn̄ predicta habēt grandē odorē acutum ⁊ horribilem: ⁊ cum talia admiscētur humiditatibus corporis: sua caliditate mixta cum humiditate extranea agunt in humiditates supfluas que a corporibus resoluunt̄: faciendo in illis motuꝫ ⁊ turbationē: ex quo fumi eleuant̄ horribiles ⁊ fetentes qui totum aerem inficiunt. Et de hac materia erit sermo plenior in 13ª ꝑticula. ⁊ in 33ª cap. scd̄e ꝑticule repetitur hoc ꝓblema. dicit autē in quoꝝ odore grauitas: qm̄ cū homo inter cetera aīalia prauum habeat olfatuꝫ: sicut dicit̄ in scd̄o de aīa. ⁊ de sensu ⁊ sensato: ⁊ nō ꝯtingit significare nisi s̄m ꝙ est apprehēdere: nō fuerūt ei differentie ⁊ obiecta olfatus nominate nominibus ꝓprijs: sed nominibus sensibilium aliorum ⁊ maxime saporum: vnde hic denotat differentiam ⁊ obiectum olfatus per differentiaꝫ ⁊ obiectum tactus ꝙ est grauitas.

❡ Problema. XV. Antiqua.

Propter qd̄ sudamus magis dorsum q̄ anteriora? Aut qa in anteriori quidem est locus interior in queꝫ diffunditur sudor: in posteriori ṽo non est: sed extra expulsionem necesse est fieri: eadem autem causa est ꝙ ⁊ ventrem minus sudamus q̄ pectus. Amplius autē quia magis cōseruatiuū est sudoris dorsuꝫ ⁊ posteriora q̄ anteriora: propter id qd̄ magis anteriora q̄ posteriora infrigidantur: quod quideꝫ est causa ⁊ ascellas sudare citissime ⁊ maxime: minime eniꝫ infrigidantur. Amplius auteꝫ carnosiora sunt ea que sunt circa dorsum anterioribus: quare humidiora: plus autē humiditas est in posterioribus: medulla enim s̄m spinaꝫ existens humiditatem multam exhibet. Noua.

❡ Cur tergo magis q̄ priore parte sudamus? An ꝙ in parte priore locus sane intus habetur in quem humor deducitur: quod in posteriore non est: sed foras ibi excernatur necesse est hoc idem etiam facit vt ventre minus q̄ pectore sudemus: addo ꝙ sudorem terga magis seruare possunt: ⁊ posterior pars magis q̄ prior: quoniā prior magis q̄ posterior refrigeratur: quod etiam cause est vt ale citissime: atqꝫ maxime valeāt resudare: videlicet q2 minime refrigerant̄: ad hec posterior carnulentior ps est q̄ prior: ⁊ proinde humidior. Causam ṽo cur humidior sit medullā habet: que per spinaꝫ tendens: multum humiditatis afferre poſſit.

Quare est ꝙ dorsum ⁊ vlter partes corporis posteriores magis sudant q̄ anteriores: est aūt dorsuꝫ pectoris posteriꝰ: cuiꝰ ꝑtes sunt spatule due ⁊ spina: sic dicit Ari. in p̄mo de hystorijs aīaliū. Aut in anteriori. Solutio. assignat tres causas: dicit igit̄ p̄mo ꝙ in parte anteriori vt in pectore ⁊ in ventre est iterius locus cōcauus parum distans a loco exteriori in quē dissoluit̄ sudor factus exterius: ⁊ sic sudor nō semꝑ egredit̄ exterius sed diffunditur in locum interiorē remanens applicatus superficiebus membroꝝ intrinsecorum anterius: qui tandem emittitur retentus extra: aut per expirationem tusses ⁊ hꝫ: aut per vrinam vel secessum: in parte ṽo posteriori non est locus concauus in quē sudor diffundatur ⁊ retineatur: imo oportet ꝙ semꝑ expellatur extra ⁊c̄. ❡ Deinde[Eadem autē.]Addit comparando partes anteriores adinuiceꝫ vt pectus ⁊ ventreꝫ penes hanc causam dicens: ꝙ per istam eandeꝫ causam minus sudamus circa ventrem qui est locus membroꝝ nālium q̄ circa pectus qui est locus spiritualium: ⁊ hoc accidit: quia locus ventris est maioris capacitatis q̄ locus pectoris qui est superior. ❡ Deinde

Rutba ꝙ duplex.

[Amplius aūt.] Dic scdo assignat aliā cām dicens. Ꝯ ideo esse qm̄ dorsum ɀ vniuersaliter posteriora magis sunt cōseruatiua materie sudoris: vt sudor exuberet ex eis ꝗ̄ anteriora: eo ꝙ magis contingit ipsa a continente exteriore infrigidari ꝗ̄ posteriora: cū eis magis obuiet ꝓpter subtilitatem carnium ɀ raritatem: ɀ quia nō sunt tm̄ tecta pannis magis discooperiuntur: ꝓpter qđ phs signanter dixit magis anteriora ꝗ̄ posteriora infrigidari: ɀ non dixit magis sunt frigida: qꝛ falsum cōprobaret: eo ꝙ cor magis irradiat partem anteriorem ꝗ̄ posteriorem. ¶ Et addit inquiens illud idem est causa quare ascelle. i. partes ille continue occultate sub spatulis ɀ adiutorijs valde cito mouentur ad sudorem: qui ɀ in maxima ꝗ̄titate accidit: similr ɀ inguina: ɀ hoc est ꝙ repetit medium sue cause dicēs: minime. i. valde parum infrigidātur ascelle cuꝫ sint spatulis ɀ adiutorijs cooperte: ad ipsas etiam irradiet cor emittēdo supfluitates subtiles calidas in ipsis ɀc. ¶ Deinde [Amplius aūt.] Dic 3° ponit aliā cām ɀ dicit: alia causa est qm̄ partes existes circa dorsum ɀ vniuersaliter posterius carnosiores sunt ꝗ̄ anteriores: ɀ qꝛ sic sunt ex sanguine facte erunt humidiores: caro eniꝫ nō est nisi sanguis ispissatus: sicut dicit Arist. 2° de generatione aialium. a frigiditate ɀ humiditate respectu ossis. s. qđ generaꝫ a caliditate ɀ siccitate: velut tegula in fornace: ɀ non respcū adipis ɀ pinguedinis: sicut dicit Auic. pma pmi. quare ɀ supfluum alimēti carnis erit humidum magis: sicut materia ɀ suū alimētum: cum vnūquodqꝫ nutriaꝫ a sibi simili ɀ cōuenienti: ɀ superfluitas seruat naturam sui pari ɀc. ¶ Est aūt aliud ꝓpter qđ in posterioribus magis abundat humiduꝫ ꝗ̄ in anterioribus. s. medulla spine dicta nucha: que est substantia alba duobus pāniculis inuoluta trāsiens per oēs spondiles ab exitu cerebri ad anum: a qua quidem continue in trāsitu suo oriuntur nerui: sicut a cerebro virtute tamē cerebri. Unde Auic in pn°. 3. can. dicit ipsam fore vicarium cerebri. hec autē cum sit humida multum in transitu suo exhibet humiditatem: sic igitur in parte posteriori magis abundat materia sudoris ꝗ̄ in pte anteriori. ¶ Est ɀ alia causa: qꝛ partes ɀ musculi posteriores magis laborant ꝗ̄ anteriores: sustinent enim pondus totius erectum: similiter in ipsis fit magnus motus ɀ cōfricatio ꝓpter frequentem motum spatularum ɀ brachiorum. ¶ Et scias ꝙ hec causa sumpta a parte carnositatum per se nō est oino sufficiens. opꝫ enim cum hoc adesse viaꝫ apertam vt poros: ɀ mouens forte esse: videmus nanqꝫ nates carnosas valde: ɀ nō tamē sudare multis alijs partibus magis non sic carnosis. ¶ Et scias ꝙ spinalis medulla fm phm satis videtur esse causa quare posteriora magis sudant anterioribus: ponit eniꝫ scdo de ptibus ipsam calidiorem cerebro: qđ manifestari dicit per situꝫ suū: est eniꝫ cōnata cerebro in opposito eius: vt ipm calefaciat: qm̄ natura semꝑ ingeniatur ad excessuꝫ vniuscuiusqꝫ: similiter etiam: quia pinguis est: ostendiꝫ ꝙ sit calida: quoniam pingue apud eum est calm. Medici vo ponunt eam cerebro frigidiorem sicut apparet per Gal. pmo de cōplexionib⁹: ɀ hoc sufficiat cum nō sit presentis considerationis opus.

Nucha

Spinalez medullā ʒueniēt cām ɀ pro piorē ad desudatio nez paum posi.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter quid super quibus iacemus non sudamus: aut quia calidus exñs locus quo tangimur prohibet transire sudorem: desiccat eniꝫ ipsum. amplius aūt reprimitur: repressus aūt diffunditur sanguis: quo accidente infrigidaꝫ magis: signū autē stupor: infrigidatio eniꝫ est passio: ɀ fit ex repressione ɀ percussione.

Noua.

¶ Cur ea parte qua iacemus sudare non possumus. An quoniā pars qua tangimur: cuꝫ plus ꝗ̄ modicum sit incalescens prohibet ne pmeet sudor. Rasiccat eniꝫ atqꝫ assumit. Itē cōprimi eam ptē sic euenit. hec vo sanguinē cōpressa diffundit: quo diffuso satis refrigeraꝫ: argumento sane corpori est. Quippe q nō nisi frigoris iniuria fiat: atqꝫ effici vel afflictu vel ictu soleat.

Quare est ꝙ qn̄ fuerimus nudi ɀ iacuerimus sup aliqua corpora ɀ maxime dēsa nō sudamus: qđ tamē videꝫ debere cōtingere: cū sudor causeꝫ a caliditate: ɀ calor augeatur ꝓpter cōiunctionē duoꝝ calidoꝝ: intelligo qdem sudorem non fieri ɀ maxime in locis vbi se cōtangunt: ɀ hoc est verū dum permanet cōtactus nō intercisus cōpressionis: si enim motus supueniret: superueniret ɀ sudor: sicut pꝫ in coeuntibus: in qbus etiaꝫ in locis compressionis sudor causaꝫ. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ɀ assignat duplicē cām. dicit ergo pmo hoc esse: qꝛ cum locus circa quē accidit tactus cōpressionis efficiatur vehemēter calidus: ꝓhibetur materia sudoris in sudorē exire: immo potius caliditate insensibiliter euaporat: consumpta eo modo quo dictū est balneum vehemēter calidum ꝓhibere sudoris mām desiccādo: ɀ sicut dicit in. 27. cap° faciem ꝓpter multā caliditatē in rubicundis nō sudare. ¶ Caliditate nāqꝫ duoꝝ corpoꝝ ɀ proprie calidoꝝ actu cōiuncta simul se tangētium augmentata: spiritus ɀ calor vtriusqꝫ cōcitātur ɀ motu cōmoueꝫ reflexiuo: ita ꝙ spiritus ɀ calor vnius refrangiꝫ in corpus alterius: ɀ ecōuerso: ꝓpter qđ in medio corpoꝝ caliditas vehemēs cōsumptiua materie sudoris adduciꝫ: quare sudor annihilatur. ¶ Deinde [Amplius etiā.] Dic scdo assignat aliam cām dicens: rursus aliam cām esse: quoniā sanguis cum materia sudoris ɀ spiritu expulsiuo repercutitur retro interius: qđ erit: cum vehemens ɀ subitus fiet cōpressionis tactus duoꝝ corpoꝝ: tunc eniꝫ sanguine ɀ spiritu repercusso diffunditur partes ꝓfundas interiores subintrādo: quo accidente corpus vtriusqꝫ in cōtactu cōpressionis infrigidaꝫ magis vel iacens: ꝗ̄ si nō fuerit accubitus vnius super alterum: igitur corpore sic exterius infrigidato ɀ materia sudoris cum sanguine ɀ spiritu intus submissa: non causabitur sudor. ¶ Deinde [Signū aūt.] Declarat illud ꝑ signū ꝙ corpus infrigidaꝫ plus ꝗ̄ si nō fieret cōpressio in accubitu vnius sup alterum: ɀ dicit: ꝙ illud pꝫ ex signo vt ex stupore: nam circa locuꝫ illum in corpore vbi fit in tactu cōpressio: cōtingit stupor: ɀ dormitatio partis: sicut pꝫ cuꝫ quis cōprimit alterū crus cū altero supponēdo vnuꝫ alteri: aut cum quis membruꝫ adeo cōstringit vt calor ɀ spūs nō possit ad ipm transire ɀc. Passio aūt accidēs ab hꝫ repercussione vel percussione: cuius signū est stupor est mala cōplexio frigida iducta in parte illa: vbi fuit cōpressionis cōtactus ꝓpter fugam caloris ad interiora ɀc. Simile enim cōtingit istis: sicut cū quis vnuꝫ crus altero comprimat: aut si percutiaꝫ a vento frigido statim. ¶ Notāduꝫ est. ꝙ hec repercussio vel percussio diciꝫ esse fortis ɀ subita: ɀ in hoc videꝫ ista solutio a prima differre. ¶ Itē intelligendum est hoc accidere in pncipio contactus repercussionis: quoniā forte in processu reuertetur sanguis ɀ spiritus: ɀ sic sudor efficietur. ¶ Notādum etiā ꝙ virtuti animali manifeste comprehēdenti que diuiditur in motiuā ɀ sensitiuam accidunt nocumenta: ɀ hoc dupl̄r: aut totaliter actus eius destruiꝫ aut non: si totaliter fiat corruptio

Nota.

ꝛ accidat actui virtutis sensitiue dicit̃ stupor: si iterũ non totalis fiat corruptio ꝛ accidat actui motiue di tremor. si vo totaliter tollat̃ actus vtriusq; ṽtutis aut ſm medium corporis di paralysis: que qdẽ est ablatio sensus ꝛ motus ſm alterã partẽ corporis: aut ſm totũ corpus: ꝛ sic dr̃ epilepsia que est mollitia totius corporis cũ ablatione virtutis regitiue: sicut dicitur in tertio de ac. ꝛ morbo.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter quid dormientes magis sudant: aut propter repercussionez: collectum enim calidum interius educit humidum. Noua.

¶ Quare qui dormiunt magis sudãt: An circũobsistendi rõne euenit. Calor eniz parte interna collectus potest expellere humorem.

In quo cõparat somnũ ꝛ vigiliã ad sudorem: ꝛ dicit: quare est φ dormiẽtes magis sudant supple q̃ vigilãtes: sicut supplet̃ postea in. 28. cap̃. vbi idez repetit ꝑblema. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. ꝛ dicit hoc eẽ ꝑꝑ cõtractionẽ caloris naturalis ꝛ spũs ad partẽ interiorẽ ex repercussione ad parietes membroꝝ causatã: quo sic contracto digerit fortificatus subtiliat ꝛ diuidit humida que sunt materia sudoris: quo peracto calor ipse ex vnitione ꝛ victoria materie fortificatus interius: refrangitur versus partes exteriores expellẽs humida sic preparata in sudores: ꝑpter qđ relinquitur: somnum nõ in ꝑncipio cum accidit causare sudorẽ: sed in ꝓcessu cũ sibi materiã coaptauit. ¶ Notãdum est ſm Auicẽ. scđa ꝑmi. φ somnus plus facit sudare q̃ vigilia: sudor tamen huiꝰ qui fit in somno est ſm modũ exuperationis materie ꝛ quãtitatis superflue: ꝛ non ſm modũ resolonis contentiui ꝛc̃. Nota.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

Propter quid faciẽ magis sudant cuz sit nõ carnosa. aut quia bene sudabilia sunt queciiq; sunt humida ꝛ rara: caput aũt tale est: humiditatẽ nãq; propriam habet multam: demonstrant autez vene tendentes exinde: ꝛ catarri ex ipso: ꝛ cerebrum humidum: ꝛ pori multi sunt. signũ autẽ capilli qđ pori multi sunt terminantes exterius: non igitur ex iferioribus sudor: sed ex capite fit: propter quod sudant ꝛ maxime frontem: subiacet enim primum: humiduz autem deorsum fluit: sed non sursum. Noua.

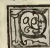
¶ Cur facie maxime sudemus: cum in ea minimum carnis sit: an quod expeditius illa sudare possunt: que humida laxaq; sunt. Caput autez tale est. Cõtinet enim suã plurimã humiditatẽ: qđ vtiq; venarũ ratione patefit que hinc ꝑtendunt. Distillationes quoq; ex capite oriunt̃ ꝛ cerebruz humidũ est: ꝛ foramina ꝑmulta in capite habentur: que tam multa esse: ac foras vsq; pertendere capilloꝝ indicio cõstat. igitur sudor non a partibꝰ imis sed de capite oritur. Unde etiam fit vt primũ ꝛ maxime fronte sudemus. Prima enim frons subita est.

Repetit 11. ꝑblema vt addat ꝛ ꝯfirmet eius solonẽ. Et dicit vnde est φ hoies magis sudãt circa faciẽ q̃ circa alias ꝑtes corporis: ꝛ adducit eius motiuum qõnis dicẽs: nõ videt̃ sic eẽ: qm̃ facies est membrũ carne denudatũ: qđ aũt est tale nõ est exuberatiuũ sudoris: sicut declaratũ est in. 15. ꝑblemate. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit. ꝛ ꝑmo ostẽdit caput sudare pre ceteris: scđo ex hoc ostendit frontẽ adhuc plus sudare alijs partibꝰ capitis. scđa ibi [Et maxime.] Dicit igit̃ ꝑmo hoc iđ eẽ: qm̃ partes hñtes humiditatẽ intra nõ obturatiuã poroꝝ: ꝛ cũ hoc sint rare cõpositionis: sunt nate bene sudare: cõtinent enim causas sepe declaratas ne c̃ias ad sudorẽ: talis aũt pars est caput: qđ ostendit̃: hz enim multaz humiditatẽ pre alijs partibꝰ corporis sibi soli appropriatã: ꝛ cũ hoc est rarũ vt declaratũ est sepe: quare ꝛc̃. Dicit aũt ꝓpriã humiditatẽ ad differentiã humiditatũ extraneaꝝ que sibi occurrũt a partibꝰ totius corporis: est nãq; caminũ reliqui corporis: aut dicit ꝓpriã ad dr̃iam humiditatis cõis: qualis est hũiditas epatis: illa enim ſm Gal. in theg. tractatu signoꝝ. totũ corpus reddit humidũ nisi cor contraoperet̃. silr̃ cõtraopat̃ epar siccitati cordis. ¶ Deinde [Demõstrãt aũt.] Dic scđo declarat predicta dicẽs φ vene multe ꝛ arterie cõtinẽtes humida ꝛ nerui hũidissimi ex capite ꝓcedẽtes declarant nobis φ cerebrũ sit humidũ: silr̃ ꝛ reumata ex ipso decisa ꝛ pori sensibiles multi ꝛ isensibiles ex ipso ꝓcedẽtes denotant hũiditatẽ eius grãdẽ: nõ eniz tot ordinauit nã in ipso nisi ad expellẽdũ supfluitates multas aquosas que abundabãt in eo. Et φ pori in capite sũt multi terminãtes exterius ꝛ nõ latitãtes iterius tñ: appet ex multitudie grossitie ꝛ lõgitudine capilloꝝ exterius egrediẽtiũ. ¶ Notãdum est φ cũ duplex sit hũiditas cerebri: nãlis. s. ꝛ accidẽtalis: nãlem tetigit cũ dixit: vene tendẽtes: accidẽtalez ṽo cũ dixit ꝛ catarri ꝛc̃. ¶ Deinde [Non igit̃.] Dic tertio cõcludit itentũ ex ꝑdictis dicẽs sudorẽ nõ causari ex ꝑtibus iferioribꝰ in tm̃: sicut a supioribꝰ: cãtur enim ex capite magis ꝑꝑ causas antedictas. ¶ Deinde [Et maxie.] Ostẽdit φ pars q̃dã faciei vt frons sudat pre alijs mẽbris corpis: est aũt frons illud faciei φ sub bregmate. i. sincipite ẽ medium oculoꝝ: sicut dicit Arist. in ꝑmo de hystorijs. ꝛ dicit φ hoies maxime sudãt circa frõtem ꝛ plus q̃ circa alias ꝑtes faciei: eo φ frons ꝑ subest cerebro anteriori: in quo cõtinet̃ multũ de hũido mãli sudoris: cerebrũ enim anterius est hũidius alijs ꝑtibꝰ cerebri: illud aũt qđ est tale hz hũidũ supfluũ multũ: qđ nãliter tẽdit deorsuz cũ sit graue ꝛ corpulẽtũ: nõ eniz fortassis põt trãsire in capillos ꝓpter hũiditatẽ supfluã aquosam: cũ capilli generent̃ ex fumis adustis: ꝑꝑ qđ hꝰ hũidũ mãle sudoris refrãgit̃ a friditate sub cerebro anteriori: vt fronte ꝛ foras in sudorẽ emittit̃. ¶ Notãduz est φ opz ipm cerebrũ hr̃e multa foramina ipsius expurgatiua mãifesta ꝑꝑ debilitatẽ in sua creatiõe: vt est foramẽ qđ est in palato colatoriũ nares oculi aures. ꝛ imanifesta: vt sunt loca iterfectionuz suturaꝝ ꝛ vlr̃ totiꝰ cranei ꝛ cutis exterioris: vt mũdificaret̃ a multis supfluitatibꝰ que ad ipm ascẽdũt ex reliquo corporis: ꝛ in eo generant̃. propterea vt melius ab his expurgaret̃ fuit locus eius sup hec. Unñ Aui. 2ᵒ ꝑmi. si locus ꝓprius cerebri non eẽt altus: res ex tali mõ ꝓueniret quã tolerare nõ posset: neq; eius virtus cũ ipso remaneret essentialiter.

Humiditas cerebri quotuplex sit.

Ubi sit cerebruz hr̃e multa foramina.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Propter quid sudantes si ifrigidantur aut aqua aut vento nauseant. vtruz qr humidum infrigidatum stetit: coadunatum autem non quiescens propter

fluere: aut ⁊ spiritus transiens exterius factus sudor propter infrigidationem: hic intrinsecus infrigidatus prius q̄ egrederetur humidum factus est ⁊ cadens facit nauseam. Noua.

¶ Qua de causa qui sudāt: si vel aqua vel flatu refrigescant nauseant. Utrum qm̄ humor qui ex fluxu continuo nimime quiescere possit: hic refrigescens in pte priore vniuersus constiterit. An q̄ spūs qui foras versus proueniens in sudorem ob frigoris occursuz ↄuertit. Hic intus ante refrigescens q̄ exeat transeat in humorem atq̄ȝ in eā ptem incumbēs nauseā moueat.

Nausea qd ⁊ vñ sit causata.

Quare est q̄ sudantes si īfrigidant aqua frigida aut vēto cadunt in nauseaȝ. ¶ Notandū est q̄ p nauseam ītelligo fastidiū ⁊ abominationē que est motus quidā parās ad vomitū: que ↄtingit aut ex humorib⁹ natantib⁹ vel adherētibus seu imbibitis relaxātibus os stomachi: aut ex reb⁹ vnctuosis fastidiosis exterius occurrētibus: aut ex corrupta digestiōe ciboꝝ. ¶ Deinde[Utruȝ humidū.] Soluit ⁊ diuidit in duas ꝑm duas causas quas assignat: ⁊ dicit hoc esse qm̄ humidum calefactiuuȝ .s. materia sudoris que egrediebat in sudorem quieuit ⁊ nō potuit extrinsecus exire: ꝑpter infrigidationem ꝓhibenteȝ motum: ꝑpter qđ sic infrigidatum coadunat interius: nō quiescens adhuc ibi fluit ꝑpter confluxum quē prius īceperat habere ad exteriora cū mouebat in sudorē: fit autē fluxus eius sup os stomachi remolliēdo ⁊ relaxādo ipsuȝ humiditate tepida pigra faciente cōtrarium operationeȝ melācholie: que qdē pōticitate sua ↄfortādo corrugatiōe os stomachi excitat appetitum. Q̄ aūt humiduȝ relaxatū remaneat super os stomachi ostendit: tēpore nāq̄ȝ sudoris multus fumus eicuat a stomacho ⁊ pulmone petēs cerebrū: cui aȝ frigiduȝ exterius subito occurrit refrangit deorsuȝ ⁊ recurrit ad os stomachi ⁊ pulmonē: ⁊ magis ad os stomachi q̄ ad pulmonē: ꝑpter nām magis defendentem pulmonem ore stomachi: sic itaq̄ȝ merito antedictuȝ humiduȝ infrigidatum cū peruenerit ad os stomachi adhuc tepidum existens fastidiuȝ causat: ⁊ iō videmus medicos volentes aliquē vomere precipientes fastidium primitus induci cū vnctuosis ⁊ aqua tepida: vt inde ore stomachi debilitato leuius vomitus adducat. Et scias q̄ iste sermo magis verificat in repletis ⁊ carnosis qui nō soluȝ patiuntur fastidium: sed per totum corpus sentiunt teporem in membris ⁊ cōfricationē. ¶ Deinde[Aut ⁊ spūs.] Assignat aliam cām sumptā ex causa efficiēti plus: predicta nāq̄ȝ sumebat ex causa mālī: ⁊ dicit hoc iterū ideo cōtingere: q̄ȝ spūs eductiuus sudoris: aut pertrāsiens ad exteriora corporis vapor causaturus sudorem: interius tepidus reddit ⁊ frigidus: ꝑpter frigiditatem exterius occurrentem ab aqua vel vento frigidis anteq̄ȝ extra egrediat cuȝ sudore: imo remanēs interius efficitur quid humidū corpulentū: qđ qdem ponderosum factū refrangit super os stomachi: ⁊ ibidem nauseam inducit: relaxando sua humiditate lubrica pigra villos oris stomachi.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Propter quid quādoq̄ȝ ex capite ⁊ pedib⁹ calefactis sudores fiunt maxime: aut quia calefactum trahit ad se humidum: humidum autem non habet vbi cōsumatur ꝑpter id quod sunt hec loca ossea: cadit igit extra. Noua.

¶ Cur in capite pedibusq̄ȝ icalescētib⁹ sudores maxime excitant. An qm̄ humorem ad se membra incalescētia trahunt. humor autē partē qua assumatur nullā hȝ cū ea loca ossibus scateant: itaq̄ȝ vt excidat foras necesse est.

Quare est q̄ quādoq̄ȝ calefacti potissime patiuntur sudores circa caput ⁊ pedes: nō auteȝ sic circa alia mēbra: cū partes existāt frigide aquose ⁊ sicce. ¶ Dicit aūt qñq̄ȝ: eo q̄ hoc nō semꝑ cōtingit: sic dicet in. 28. ⁊ 31. caꝑ. q̄ agonizātes sudant pedes ⁊ nō faciē. Iteȝ aliqui dum sufficienti exercitio mouent sudant faciem ⁊ nō pedes: qdam autē neutrū hoꝝ sudant: sed sudant circa locū vbi materia sudoris amplior cōtinet cū raritate pororū: opȝ etiā q̄ ad h⁹ sermones verificādos corpus sit temperatū vnigeneum per totū: qm̄ sunt aliqui de natura sua sudantes faciem ⁊ nō pedes: alij ecōuerso: qdem autē alias partes corporis ⁊ nō illas. ¶ Deinde[Aut q̄ȝ.] Soluit dicens: id ideo esse quoniā mēbrum calefactuȝ virtute calidi cuius est attrahere cōtrahit humidum ad se: h⁹ autem humidū attractū nō hȝ locum in quē diffundat: sicut habet materia sudoris pectoris ⁊ ventris: vt dictuȝ est in. 15. ꝓblemate: caret autē ideo loco in quo recipiatur: eo q̄ loca capitis ⁊ pedum sunt ossibus magnis ⁊ pluribus se tangentibus cōpaginata: in pede enim paruo vt a focilibus cruris inferius dictis canis sunt. 25. ossa dura ⁊ solida: in toto autē pede magno vt ab ancha inferius sunt. 29. in capite quoq̄ȝ cū omnia cōnumerata fuerint ossa cuȝ dentibus sunt. 55. ¶ Et scias q̄ quidam libri habēt: aut non habent: ⁊ tunc videtur duplex solutio assignari: prior tamen littera que dicit aut cōmunior est ⁊ melior. ¶ Dubitatur hic de eo q̄ dicit mēbra vt pedes ⁊ caput nō habere vbi recipiant humidum sudorale: ⁊ maxima occurrit dubitatio de capite: cum caput magnam cōtineat concauitatem intra se: in qua videtur posse materia sudoris cōtineri: sicut dictum est in. 15. problemate de cōcauitate ventris ⁊ pectoris. ¶ Est dicēdum q̄ lȝ in capite sub craneo sit magna cōcauitas: parum valde relinquitur vacuū quod non repleatur cerebro: sicut etiam pȝ in libris de animalibus: homo inter cetera aīalium habet maius cerebrum: ⁊ magis replens cōcauitatem cranei ⁊c̄. Item natura sapiēs regulat vnāquāq̄ȝ partem ꝑm eius dispōnem: cū cerebrum sit humidissimum membrū ⁊ debilissimū: si humiduȝ ad ipsum confluceret: timendum esset ne egritudines statim suffocatiuas incurreret: vnde natura ipm expurgauit ab humidis superfluis: cuius signuȝ est multitudo meatuuȝ in ipso: ⁊ deinde etiā expurgantibus. ¶ Aut dicenduȝ est q̄ si mā multa sudoris fit in capite non est ꝓprie ipsius: ⁊ expellitur faciliter ꝑpter raritatem poroꝝ eius. Et scias q̄ cause assignate hic sunt probabiles satis ⁊ minus perfecte nunc complent sufficienter per ea que dicta sunt sepe circa sudorē capitis ⁊ dicentur in sudore pedum.

Dubium.

Solutio.

Alia solu.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Propter quid laborantes quādo quieuerint sudant: oportebat enim siquidem labor cā qm̄ laborāt. vtrū q̄ȝ laborantis qdē a spiritu vene īflate poros claudi faciūt pausantib⁹ aūt residēt: quare apertorib⁹ factis poris: facile puenit sudor: aut q̄ȝ laborantibus quidē segregat motus ex cōnaturali humido spiritum: ⁊ ꝑpter caliditateȝ que est a

motu

motu fit humidū sp̄us supficialis: qn̄ aūt cessauerit a laboribus simul ⁊ calitas finit̄: ⁊ ex spiritu densato humiditas fit sudor. Noua.

¶ Quare q̄ laborāt vbi a labore destiterint sudare icipiūt. Nā si labor causa est: cū laborant sudare debēt: vtrū q̄ inter laborandū vene spiritu iflate cōprimi foramina cogāt: data vo q̄ete laxe ɔ̄sideant: itaqȝ p ampliora iaȝ facta foramina expeditius humor p̄uadat. An qn̄ cū laborat̄: spiritū ex coherēte humore mot⁹ secernit: ⁊ calore qui a motu excitat̄ humor in spirituȝ p summa corporis extenuat̄: cū vo a labore cessatum est: simul ⁊ calor desinit ⁊ ex sp̄u spissescēte humor qui sudor appellat̄ consistit.

Quare est q̄ laborātes victū manibus q̄rētes: ⁊ vniuersalr oēs se forti exercitio exponētes magi sudāt cū quieuerint ab actu laborioso q̄ qn̄ fuerit in ipso. ¶ Deide [Oportebat.] Subiūgit motiuū suū q̄onis dicēs: imo directe vi ɔ̄riuȝ: magis nāqȝ vi oportere sudare cū sunt in actu laboris: iō q̄ labor actualis est causa sudoris: sicut pȝ. nā cū sumus in actu laboris corpora calefiunt magis ⁊ subtiliant̄: ⁊ diuidit̄ humidū egressuȝ in sudorē. ¶ Notādum vt appareat veritas ⁊ solutio istius motiui Arist. q̄ effectus triplr se hn̄t ad suas causas: quidā. n. sūt semp ɔ̄comitātes causas suas: ita q̄ simul fiūt ⁊ simul corrūpunt̄ cū ipsis: sicut illuminatio se hȝ ad lucidum illuminās: vt pȝ in lumine solis repto in aere. Quidā āt sunt qui simul nō sunt cū suis causis: imo postea manētes icorrupti post oblationē causaꝝ: sicut aial gn̄atū ⁊ artificiatū vt domus. hec. n. p manēt siue cause corrūpant̄ siue supstēt: gdā. n. se habēt medio mō: nō. n. statim sunt p totū qn̄ sūt sue cause: neqȝ statim corrūpunt̄ post corruptionē causarū: velut est q̄litas aliqua impressa in ɔ̄tinēte: vt caliditas manans a corpore calido: ⁊ de his effectibus est sudor: ita q̄ pōt esse cū p̄sentia causaꝝ suaꝝ ⁊ nō minus cuȝ absentia: imaginor. n. ipm gd mediū iter p manētia que nō sunt cū fiūt sȝ postea: ⁊ successiua que sūt cū fiūt ⁊ nō cuȝ facta fuerint. ¶ Deinde [Utrū quia.] Soluit. ⁊ p̄mo assignat cām apparētē. 2° exn̄tē magis. ibi 2ª [aut q̄.] Et dicit iō esse q̄ forti exercitio laborātes vene ⁊ arterie ⁊ vlr ɔ̄cauitates corporis vt pectoris inflant̄ ⁊ tēdunt̄ p̄p retentionē sp̄us: q̄bus inflatio ⁊ tēsis pori tēdētes in exterius obturātur: sicut obturant̄ folles cū aere replent̄: q̄re tūc sudor ipedit̄ exire: quasi in itroitu vacui: vt dolia ostēdūt repleta liquore. Cū aūt laborantes cessauerint ⁊ fuerint quieti: vene ⁊ vlr receptacula p̄us iflate ɔ̄trahunt̄ ⁊ residēt: partes nāqȝ coꝝ appropinquāt adinuicē: p̄pter qd̄ aperiunt̄ pori exterius cōpressione facta interius a residētia: q̄bus aptis sp̄us expulsiuus sudoris cōpressus in ɔ̄cauitatibus egredit̄ exterius: ⁊ tūc sudor defacili supuenit. ¶ Deide [Aut q̄.] Assignat aliā cām dicēs: ideo esse qn̄ in laborātibus sūme: motus causatus interius a motu laboris extrisecī separat sp̄m: q̄ expellit humidū in sudorē ex humido ɔ̄iūcti ipm sp̄m: nō eni sp̄us p̄pter nimiū motū subtiliatus ⁊ laxatus associat̄ humido ducēdo ipm ad exteriora in sudorē: ⁊ h̄ est qd̄ dicit: imo sp̄us p̄p calitatē ⁊ subtilitatē quā acq̄siuit a motu fit humidus relaxatus supficialis liter⁹ ⁊ nō potēs penetrare exterius: humidū. n. adeo subtiliat̄ ⁊ diuidit̄ q̄ sp̄u admiscet̄ motū ei⁹ hebetādo. Cū āt laborātes fuerint sedati a motu laboris: simul tpe ⁊ calitas ex labore causata icipit desinere ⁊ tepescere: p̄pter qd̄ sp̄us qui erat subtiliatus expāsus ɔ̄densat̄ ⁊ ɔ̄uertitur ad nāȝ humiditatis q̄ dr̄ sudor: sic hic accidit sicut videmus in aere eleuari vaporē subtilē: qui est mā vēti: deinde frigiditate idē vapor ɔ̄densat̄ ⁊ efficit̄ mā pluuie ⁊c̄. ¶ Notanduȝ est q̄ si dȝ esse sudor: opȝ sp̄us habere caliditatem mediocrē. si eni fuerit mlrā itēsa: nō fiet sudor: vt hic pȝ. ⁊ in. 27. cap̄ huius. si vo nimis fuerit remissa vt cū ea humidū fit grossum viscosum hebetatiuū: nō pōt similiter fieri sudor: vt patebit in 22° caplo. Et scias q̄ istud p̄blema idem inuenies in 23° ⁊ 24° capitulo.

Habitudo effect⁹ ad causas suas triplex est.

Vñ ɔ̄rigo sudor.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Propter qd semp corpore fluēte ⁊ defluxione facta ex supfluitatib⁹ nō alleuiatur corpus: nisi cessauerit sudare. Aut q̄ minor est expurgatio: qn̄. n. ex humido p mutat̄ in aerē: plus fit ex minori: humidū eni segregatū plus: q̄re multo tpe expurgatio: p̄p hoc āt ⁊ qd̄ p minores poros expulsio est: amplius viscosuȝ ⁊ glutinosuȝ cū humido qdē expellit̄ p̄pter cōmixtionē: cū sp̄u aūt nō potest: maxime aūt hoc est qd̄ ledit: p̄pter qd̄ ⁊ vomitus sudoribus alleuiāt magis: ⁊ q̄ extrahūt hec sicut grossiores ⁊ corpulentiores existētes: ⁊ q̄ a carne qdē lōginquus est locus iste in quo ē viscosum ⁊ glutinosuȝ: q̄re molestū est trāsmutare: vētri aūt p̄pinquus est iste locus: aut eniȝ in ipso fit: aut p̄pe ipsum: p̄pter qd̄ ⁊ difficulter educibile aliter. Noua.

¶ Quare cū corp⁹ assidue fluat: effluxusqȝ ipse de excremētis p̄ueniat corpus leuari non possit nisi sudauerit. An q̄ minus excernit̄ q̄ satis sit. Cū eni ex humore mutat̄ in aerē plus de minori existat necesse est. Humor. n. q̄cūqȝ copiosius cū se discernit redūdat: diutiusqȝ ob eā rem p̄fecto excernit̄. Lenta item glutinosaqȝ excrementa: vt cū humore p̄pter mixtionem excerni possūt ita cū sp̄u nequeūt: que qdē res maxime officere pōt. Hinc etiā vomitus magis q̄ sudores corpora leuāt: qm̄ ea ipsa excremēta educūt vt qui crassiores corpulētioresqȝ sint: vtqȝ cuȝ carni qdē p̄cul is locus sit: qui lentā illam glutinosamqȝ materiā ɔ̄tinet: itaqȝ non sine magno negocio dimouēdi dat̄ facultas. Uētri autem e vicino est. Aut enim in eo ɔ̄sistit: aut p̄pe: quo fit vt difficile queant aliter educi.

Quare est q̄ si corpus ɔ̄tinue defluat ⁊ irroret̄ ab humiditate sudorali ab ipso decisa: dato etiā q̄ hic defluxus humidus sit ex supfluitatib⁹: nō tn̄ corp⁹ alleuiat̄ ide: neqȝ melr⁹ fit ei quousqȝ nō cessauerit ei oīno defluxus ⁊ sudor hui⁹ supfluitatū: sic itaqȝ si corp⁹ dȝ hn̄ bn̄: opȝ supfluitates causantes sudoris defluxū oīno finiri. ¶ Nōndū est q̄ hec emanatio sudoris sic diu p̄durās etiā causat̄ a mā cibali: cui⁹ aquosuȝ statim euacuat̄ facta digōne p̄p debilitatē ɔ̄tētiue ⁊ aptionē poroꝝ: sicut recitauit mihi vnus q̄ passus semel tertianā creticauit p sudorē diu exuberātē: ⁊ ab illa hora in antea dixit se iam. 9. annis

Sudores exuberans vnde ⁊ qd̄ de eo cognitū.

trāſactis omni tēpore ſemꝑ in aurora ſudorē accidere ſibi: ⁊ talis ſudor ex hac cauſa ſepe in ꝯualeſcētibus ꝯtigit: aliqñ cōtingit ex ſupfluitatibus multis viſcoſis frigidis: ſicut multotiēs ꝯtingit in febribus flegmaticis: nō tñ ꝑpter hoc alleuiant̄ patientes. Uñ fortaſſe aliqs diceret primū ſudorē īagi cū dixit. Corpore fluente. 2m aūt cū dixit. Et defluxione ⁊c̄. ℂ Deinde [Aut qz.] Soluit: ⁊ diuidit̄ in duas ptes. pmo dat cauſam quare defluxio iſta diu ꝯtinuat̄. 2o q̄re nō ſit melius corpori ide. 2a ibi [Amplius viſcoſus.] pa in duas ſʒ ꝙ duas cās aſſignat. 2a ibi [Propter hoc aūt.] dicit ḡ ꝙ ꝯtinuatio iſtius defluxus accidit eo ꝙ ipſo facto pluries ⁊ pluries: nō tñ mūdificat̄ corpus ſufficiēter ex ſupfluitatibus defluētibus: ⁊ ꝙ ita ſit oſtēdit dicēs: ꝙ qñ eſt ꝙ ex humido viſcoſo quieſcēte in pfūdo ad eius ꝑmutat̄ ſubtiliatū a calitate in aerē. i. in vaporeʒ humido ſubtiliorem: tūc ex modica quātitate illius humidi viſcoſi cauſat̄ humidū plus ꝙ̄ erat primū. Et h̄ eſt ꝙ approbatione ſubdit: qz humidū ſeparatū ⁊ diuiſum in ptes ſubtiles eſt magis plurificatiuū ꝙ̄ qñ erat ꝯgregatū latitans in pfundo: ita ꝙ eſt ſimile eius qd̄ dī in 2o de gnōne: ex vno pugillo aque fieri. x. aeris ⁊c̄. Et ideo ꝯcludit: quia partium humidū ſemper plurificat̄ lōgo tēpore durante predicta defluxione mundificatiua corporis. ℂ Deinde [Propter hoc.] Ponit aliā cauſaʒ ꝯtinuitatis huiꝰ defluxionis ꝑ modū cuiuſdā correlarij dicēs: ꝙ ꝑpter h̄ etiam accidit h̄: qz expulſio talis humidi viſcoſi facta in defluxione fit ꝑ poros ⁊ meatus ſtrictos: ſunt eñ fere oppilati ꝑꝑ viſcoſitatē mãe. ſʒ ḡ duplex eſt cauſa. vna multiplicatio humidi viſcoſi reſoluti in vaporē: alia ſtrictura pororū. ℂ Notādū eſt ꝙ in 37a particula ponit̄ iſte ſermo totalr vex vbi hec lr̄a hʒ. Propter h̄ aūt. illa hʒ. ꝑpter qd. ita ꝙ illic ex iſto ꝑblemate ſiūt ꝑblemata duo. ℂ Deīde [Amplius.] Aſſignat cauſam q̄re non alleuiat̄ corpus ex tali defluxu oſtēdendo ꝙ opʒ mãm iſtius defluxionis ad aliam regionē ducere: ⁊ pmo dicit ꝙ non poteſt euacuari ꝑ ſudorem dicēs: ꝙ huiꝰ viſcoſuʒ ꝯglutinoſuʒ ſicut colla. vt dī 37a particula. ſi dʒ expelli opʒ ꝙ expellat̄ cū humido quodā ſubtili ꝑpter cōmixtionē quā habēt adinuiceʒ iſta duo humida: ⁊ lʒ cōmiſceat̄ cū humido ſubtili aqueo viſcoſuʒ humidū cōpactū: nō tñ cōmiſcet̄ cū ſpū expulſiuo ſudoris: eo ꝙ iſta corpora nimis diſtātia ſunt inter ſe. humidū nāqʒ tale eſt oīno ꝯ̄rium nāe ſpūs: ⁊ ex h̄ quoqʒ potiſſime fit leſio corpori: cū ſpūs nō poſſit humidū iſtud cōpactū ſuperare vna vice aut duabus ⁊ reſoluere in ſudorē oīno: ita ꝙ corpus remaneat poſtea expurgatū inde. Propter h̄ infert correlariū hic pmo: vt ꝙ opʒ hāc mãm vomitibus expelli. Scd̄o adducit aliā rōnē q̄re oporteat huiꝰ mãm ꝯfluxus vomitibꝰ purgare. 2a ibi [Et qz.] dicit itaqʒ. qñ ſic eſt purgationes facte ꝑ vomitū plus iuuant patientes huiꝰ defluxiones ꝙ̄ ſudores: eo ꝙ purgationes vomitiue euacuāt hoc. ſ. viſcoſuʒ ꝯglutinoſuʒ. ſicut etenī vomitus fortior ē purgatio ꝙ̄ ſudor: ita purgat humores groſſiores. q̄re merito magis iuuant̄ vomitibus ꝙ̄ ſudoribus: imo etiā iter criſes vīles ponit̄ ab Aui. 2a q̄rti. meliorē criſim fore illā que fit ꝑ vomituʒ ꝙ̄ illa que fit ꝑ ſudorē. pma nāqʒ in bonitate eſt illa que fit fluxu ſanguinis narīū. 2a per fluxū ventris. 3a per vomituʒ. 4a per vrinā. 5a ꝑ ſudoreʒ. ⁊ 6a ꝑ exituram. ℂ Deide [Et qz.] Adducit aliā rōnē dicēs: ꝙ locus ille in quo ꝯtinet̄ illud viſcoſum ꝯglutinoſuʒ eſt remotus a ſuperficie exteriori cutanea in qua apparēt ſudores: ⁊ ideo difficile eſt nāe ⁊ arti attrahere illud humidū inde ꝑ ſudorē: cū nā ſemꝑ eligat euacuationes facere ꝑ vias ꝑpinquiores: ſicut pʒ in 2o afo. ſed locus in quo ꝯtinet̄ hꝰ humidū ꝯglobatū eſt ꝑpinquior vētri ſuꝑiori v̄ſus os ſtōchi. ⁊ ꝙ ita ſit declarat: aut. n. ꝯtinet̄ in ipſo: aut eſt ꝑpe ipſuʒ valde ſicut in porta iferiori ventris dicta pilcron vētris: vel in iteſtinis ſuꝑioribus ꝑmis: vt duodeno ⁊ ieiuno: vl circa meſeraicas ſuperiores: quō aūt ⁊ qñ debeat fieri vomitus ⁊ ad quid dictū eſt in pma ꝑticula. 4o cap. ℂ Nōnm eſt ꝙ mã exñs in vētre ſuꝑiori: ḡ dī iproprie ſtōchus aut eſt natās in ipſo ⁊ gargulās: ⁊ talis ē facilis eductiōis. aut eſt ībibita iter tunicā ⁊ tunicam laritās: ⁊ talis eſt difficilis eductionis multa īdigēs preparatione. aut eſt adherēs ſuꝑficiei interiori ventris: ⁊ tunc in eductiōe ſe hʒ mediocriter. Sic itaqʒ expoſitū eſt h̄ ꝑblema: ⁊ per ꝯñs tota 37a particula: in ipſa enim hoc ſolū ꝑblema ꝯtinetur: in duo tñ ꝑblemata partitum. *Nota de mã ei(?) in pte vētris superiore.*

ℂ Problema. XXIII. Antiqua.

Propter qd minus ſudāt in ipſo labore ꝙ̄ remiſſi? Aut qz laborātes qdem faciūt: faciētes aūt laborauerūt: merito igit̄ expellit̄ plus: qñqʒ qdē eñ fit: qñqʒ aūt eſt: aut qz laborātibus qdem ꝯcluduntur carnis pori ꝑpter retentionem ſpūs: quādo autem remittunt̄ aperiuntur: ꝑpter qd̄ ⁊ ſpūʒ continentes minus ſudant. Noua.

ℂ Cur minus iter laborādū ſudamus ꝙ̄ cū relaxati labore quieſcimus? An qm̄ cū facimus laboramus: cuʒ fecimus laborauimus. igit̄ plus tunc rōne excernitur. Alteꝝ enim fieri eſt alterū eſſe. An quia cum laboramus carnis foramina retento ſpiritu obſeruantur. Cum autē relaxauimus aperiuntur: quo fit etiam vt ſpiritu retento minus ſudare poſſimus.

Repetit Ariſt. 12m ꝑblema vt amplꝰ declaret ⁊ memorie cōmēdet. Et dicit. q̄re corpa minus ſudāt in ipſo actu laboris ꝙ̄ qñ fuerīt quieſcētia a labore. ℂ Deide [Aut qz.] Soluit. ⁊ aſſignat duas cās ⁊ dic̄ iō eē qm̄ laborātes labore forti faciūt. i. ꝯgregāt mãʒ ſudoris: ē eñ tūc in fieri: ⁊ ſudor eſt de eis q̄ oīno nō ſūt cū ſiunt. pmo. n. opʒ ꝙ ꝑcedāt mãe diſpōnes. ſ. faciētes. i. pmo colligētes mãs ſudoris. vel facientes. i. ſudātes: nūc actualr laborauerūt ꝑus: vt tpe quo aggregabat̄ mã ſudoris ꝑ laborē: qz igit̄ in iſtis qui laborauerūt qeſcētes nūc ꝑparata ē mã ſudoris ad ſudorē: ꝯdignū eſt vt plus ſudēt ꝙ̄ laborātes in pñti: ⁊ h̄ opʒ: qm̄ mã ſudoris qñqʒ ꝑparat̄ ad ſudorē: qñqʒ ꝑparata eſt: ceu digō mãe ac ipſius oñdūi expulſio. ℂ Deide [Aut qz.] Ponit aliā cām dicēs ꝙ in laborātibus forti labore pori ḡ ſunt in carne exteriori obturant̄ ꝑpter retētionē ſpūs ſicut declaratū fuit in 21o caplo. cū aūt huiꝰ quieuerit a laboribus: tūc ſpūs egredit̄: eo ꝙ pori aperiuntur. Ulterius nota ꝙ propter iſtam cauſam ꝑhibentes ſpirituʒ exire minus ſudant ꝙ̄ relaxantes ipſuʒ ſicut apparuit in 2o capitulo huius particule.

ℂ Problema. XXIIII. Antiqua.

Propter quid quādo currimus nō eſt plus ſudor: ⁊ qñ in motione erit corpus ſed quando quieuerit? Aut quia tunc quidem ſicut a manu aut alio quodam eſt aquaʒ fluētem deoppilare vndiqʒ collectam: quando autem dimittatur plus ꝙ̄ quanta ex principio: ſicut autem a manu ſic ⁊ a ſpiritu eſt aſſumere ſicut in clepſedra ⁊ inte

rim ad vesicam:accipit enim intus. similiter ergo multo motu existente:spiritus intus assumitur:propter quod τ vene distenduntur humido nequeunte exire:assumptu3 autem collectū humidum quando remittitur spiritus coadunatus egreditur. Noua.

¶ Quāobrem non in currendo agitādoq3 corpus sed postea q̄ cessatū est plus sudoris euadat? An riuus quēadmodu3 manu:vel aliquo fluens vndiq3 aq̄ obstrusa se colligit:relaxatq3: demum copiosior profluit q̄ ante:sic etiam imbiberi eadem a spiritu potest:vt in vase cui nomen clepsedra. Atq3 etiam in vesica. Coercetur enim detineturq3 intus humora spiritu:pari igitur ratione cum corpora motu vehemētiori citantur:spiritus intus circūuenitur:coercetur q3. itaq3 vene etiam distenduntur ac intumescunt: cum humor se educere nequeat. Quod cum vniuersus coerceatur:spiritu post relaxato vniuersus erumpat necesse est.

Repetit adhuc qōnē antedictā.ppōnēdo ipsam sub quadā ρticularitate dicēs. Quare est φ qñ currimus aut qñ mouemur aliquo motu forti nō exuberat sudor interim sicut qñ geuerim⁹:tūc.n.magis exuberat. ¶ Deīde[Aut q2.]Soluit.τ diuidit̄ in duas.ṗ pōit q̄sdā silitudines ρ quas relinquit̄ solutio manifesta. 2° eas ad ppositum applicat.2° ibi[Sicut āt.] vel illic[Sic igitur] dicit ṗ φ ex h̄ colligit̄ cā huius qōnis:q2 sicut ρ manū aut ρ aliqd aliud instr̄m est aperire aliquā ɔcauitatem in qua erat aq̄ obstructiōe collecta veniēs ab oībus ptibus ad illā ɔcauitatē:sicut faciūt vicos expurgātes:τ apta demu3 ɔcauitate maior quātitas aque emanat in ei⁹ aptione: q̄ si ɔcauitate apta aq̄ ɔtinue defluxisset ex ea: nō.n.solum plus egredit̄ illa vice cū apit̄ simul in tāto tpe q̄ egrediebat̄ pius in alio tpe in quo nō erat obturata:s3 totalr accipiēdo totā aquā que egressa foret si stetisset aptura illa q̄ nūc simul egredīet̄ tpe apture ē maioris quātitatis egrediēs tpe apture simul:aliqua eni pars aque ρρ motu3 repētinū associat̄ toti aque simul egrediēti:q̄ fuisset relicta sup cenositatē:si paulatine exiite ɔtinue aptura defluxisset. ¶ Deinde[Si aūt.] Incipit adaptare ad ppositū qd tactū est:τ dicit φ eodē mō:sicut manu deoppilando τ remouēdo ρhibēs currit aqua in mlta quātitate:ita est etiā circa spū3:q2 qñ diu retentus fuerit τ demū relaxatus est ipm accipe τ emittere in maiori quātitate q̄ si ɔtinue libere exiuisset. Et addit in declaratiōe:sic.n.spūs ɔtigit vt aque retēte in clepsedra obturatiōe foramis τ ei⁹ aptiōe: vt declaratū est in 2° pblemate huius. ¶ Deinde[Et iterū.] Dic 2° vt mihi videt̄ tangit aliā similitudinē: τ dicit φ sic nā suscipit humidū vrinale τ ducit ipsum paulatine interim ρ poros vritides in vesicā:ita φ colligitur multa eius quātitas in vesica:eo φ musculus colli vesice claudit viā eius nō ρmitēs quicq̄ ex ea exire:cū āt musculus ille apit̄:exuberat vrina in pluri quātitate cōparādo totu3 ad totū:q̄ si vrina paulatine distillaret:sic τ ɔtinue ρ collū vesice sicut paulatine itrauit velut accidit strāguriosis: a qb⁹ ɔtinue effluit vrina:sicut.n.dicebat̄ de aq̄:si ɔtinue distillaret τ paulatine pars aliq̄ in collū vesice τ in virgā ibiberet̄ magis q̄ si simul tota subito egrederet̄:sicut p3 ρ illud qd dī 55° pble¹ᶜ ṗᶜ ρticule: vt φ potantes paulatine τ sepe madefiūt magis q̄ multum subito assumentes. ¶ Deide[Simil̄r igit̄.] Dic ɔcludēdo applicat amplius pdictas similitudines dicēs:igit̄ eodē mō qñ fuerit multus motus causatus a labore in corpe:spūs obturatus ɔtinet̄ interius:sicut aqua obturata:ρ gdē ante h̄ ρ totu3 ordinate diffundebat̄:τ iō ρpter retentionē spūs extēdunt̄ vene τ breuiter oīa receptacula:eo φ humidu3 retinetur nō potēs exire:cū spūs retineat̄ expulsiuus sudoris:cū āt accidit:φ hic spūs coadunatus iterius egrediat̄ semel subito extra assumit secū humidum collectum interius prius τ pparatum ad sudorem τ educit ipsum secum ad superficies exteriores causando sudorem.

¶ Problema. XXV. Antiqua.

Propter qd̄ qñ bibūt minus sudāt super comedētes? Aut q2 cibi attrahūt humiditatē quēadmodū spongia icidēs:est aūt ρhibere motū nō f̄m paruā partē quēadmodū in hiantibus apprehēdere poros inductū nutrimentū. Noua.

¶ Cur si qs cū biberit cibū sumat minus sudet? An qm̄ cibus ingestus humorē attrahit q̄si spōgia. Est.n.non par rei impetū retorsisse:qd vel fluentor ɔstat argumēto. ita.n.cibo quoq3 ingesto meatus apprehēdisse plurimū valet.

Quare est φ qñ aliq bibūt ṗ min⁹ sudāt:q̄ si ṗus comedissent τ postea bibissent:aut ēt si simul comederēt τ biberēt:τ iste gdē modus suppletiōis relinqt̄ ex cōparatiōe min⁹. ¶ Deide[Aut q2.]Soluit ṗ.2° ostēdit soōnē eē rōnabilē.2° ibi[Est āt.]Et dicit iō eē:qm̄ cū qs bibit cibi aduenientes posteri⁹ cadunt sup hⁿ potu:τ q2 sunt sicci spongiosi:imbibūt sibi subtile qd erat in potu illo apto transire in sudorē. Et declarat velut qñ spōgia maris que est sicca rara leuis icidit vel occurrit alicui humido ibibit itra se illud:ita etiam cibi potū ibibūt nō ρmitentes illum ad aliquā partiū labi. ¶ Deinde[Est autē.] Ostēdit hui⁹ cām esse rōnabile3. Et dicit φ motus est vt alicui⁹ humidi cursus τ ipedit̄ nō modicū:imo multum hoc mō si accidat porositates corpis apprehēdere τ retinere humidū liqdū nutrimētale imissu3 i corpus:τ declarat sic accidit in aliqbus hiātibus.i.aperiētib⁹ porositates τ foramina sua:aut in hiātibus.i.aptuetis:sic p3 in aqs currētib⁹:cū.n.iueniūt ɔcauitates aptas retinent̄ in eis ita φ aut oīno cursus aqua͡r tollit̄ aut ipedit̄: τ iō videmus in famelicis τ cōualescētibus ρρ vacuitatē poro͡r ex nutrimēto vētres τ vrinas magis q̄ in alijs:aut alias detineri. Et nota φ ex soōne istius qōnis pōt hri cā cuiusdā dicti cōiter male iudicantiū.qd dī vipā esse frigidā:vinū āt forte calidū:qd nō est ve͡r:imo vinū τ vipa est cal͡m:sed pro tāto vipa sentit̄ frigida:q2 humidū vini sibi ibibitū pluribus partibus adheret stomachi:τ magis saluat̄ frigiditas eius actualis:ρpter qd sua actuali frigiditate τ humiditate magis sentit̄ via in friditate τ humiditate: vinu3 aūt ρ se sumptū absq3 ibibitiōe ei⁹ in pane:nō sic parietibus stōchi applicat̄:imo cito trāsit τ calefit. ¶ Nōndum est φ vt f̄mo Arist. pleni⁹ verificet̄ o3 hⁿ cibos ρ post potū assumunt̄ fore.s.mediocres i suba:nō.n.sint terrestres cōpacti nō recipiētes pfecte in se humidū:neq3 adeo liqde sube:φ humidū potus nō ibibat̄ eis sicut brodiū. Op3 etiā 2° hui⁹ potū nō esse in multa quātitate respectu ciborū:ita φ nō possit plene a cibis absorbi. Et similiter expedit 3° vt satis statim post potū assumantur:ne potus eius subtilitate anteq̄ cibis imbibatur elabatur.

Viperam τ Vinū esse vtroq3 calidū ɔ medicos.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Ropter qd agonizātes sudāt pedes: faciē aūt nō? Magis eni rōnabile qñ totū corp⁹ sudat: tūc magis ꝛ pedes: fridissimus.n.locus sunt pedes pp̄ hō minime sudāt: ꝛ medici in egris maxie coop̄ire pedes p̄cipiūt: qꝛ facile frigescibiles sūt: q̄re facile principiū rigoris faciūt ꝛ alij corp̄i. Aut qꝛ agonia est calitatis nō trāsmutatio: quēadmodū in timore ex sup̄ioribus locis ad iferiora: pp̄ q̄ð ꝛ vētres solunt̄ timētiū: s3 augmētatio ire: sicut in ira. eteni ira accēsio ē sanguis circa cor. ꝛ agonizans non per timorem ꝛ infrigidationē patitur: sed per mēbrum. Noua.

¶ Cur trepidātes pedib⁹ sudamus nō facie. Rōnabilius.n. tūc pedib⁹ quoq3 sudat̄ cū corp̄e toto sudamus: locus hic eni frigidissimus ē: quāobrē pedes minime solent sudare: ꝛ qdē medici in aduersis valitudinib⁹ pedes potissimū operiēdos p̄cipiūt: qm̄ frigus hi q̄3 facillime sentiunt: itaq3 rigoris initiū reliquo ēt corp̄i expedite cōmittūt. An q̄ trepidatio nō caloris de summis locis ad ima transitio est: vt accidit in metu: exquo alicui etiā metuētiū sepe fūdunt̄: sed eius icremētū potius caloris accedit vt in ira: qppe cum ira feruor cordi suffusi sanguis sit: ꝛ trepidās ipse non metu refrigerationeq3 sit ita affectus: sed membri ipsius affectione.

Ponit Arist. p̄blema in quo p̄tes pugillum penes sudorē adinicē cōparat. Dicit ḡ p̄mo. q̄re est q̄ agonizātes ꝛ se timoroso ꝛ fortissimo exercitio monētes vt pugiles sudāt pedes: nō āt faciē ꝛc. ¶ Deide z⁹ [Magis eni.] Arguit q̄ pedes minime alioꝝ mēbroꝝ debeant sudare: nō āt arguit q̄ facies debeat sudare: qꝛ satis notū est ex p̄cedētib⁹. ꝛ dicit magis eē ꝯsonū rōni q̄ pedes nō p̄ se sudēt: nisi qñ reliquū corpus sudauerit: tūc.n. solū vꝫ eis magis sp̄ale sudare: eo q̄ ipsi sūt fridissimi oīuꝫ p̄tiuꝫ corporis cū multū distēt a corde fonte caloris ꝛc. Itē sanguis ex quo nutriunt̄ est grossissimus ꝛ densissimus sicut dicit Arist. p̄ de somno ꝛ vigilia: q̄ð aūt est tale frigidū existit a quo sudor minime emanat: cū sudor a calitate causet̄ ꝛc. ¶ Deide [Et medici.] Dic z⁹ p̄bat locū peduꝫ esse frigidissimū ex diligētia quā adhibēt medici circa pedes dicēs. q̄ āt ita sit ondit̄ qm̄ medici p̄cipiūt astātibus ifirmoꝝ: vt eis coop̄iāt pedes ꝛ coop̄tos ꝯseruēt iter ceteras corp̄is p̄tes: ꝛ maxie in somno: qm̄ de facili sūt parati ifrigidari: imo intm̄ sunt nati incurrere frigus: q̄ de facili ex eoꝝ fridītate tanq̄ ex p̄ncipio frigiditatis alie partes corporis ifrigidant̄: ꝛ ꝯhūt ex hō synthomata praua: ꝛ maxie eis caput cōpatit̄. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. ꝛ dicit p̄ q̄ exercitatio ꝛ mot⁹ adeo fortis ē agonia: ꝛ mot⁹ qdā caloris iordinat⁹: ꝛ nō expāsio ipsi⁹ p̄portionabilr̄ in oēꝫ p̄tē: imo magis in tali agonia calor distrahit̄ in vnaꝫ p̄tē q̄3 in aliaꝫ: sic nāq3 calori istoꝝ accidit velut in timore accidit: vbi calor inordinate ꝯhit̄ a p̄tib⁹ sup̄ioribus: ꝛ coadunat̄ in p̄fūdo iferioꝝ: ꝛ qꝛ sic inordinate ꝛ subito mouet in iferiora: videmus vētres vehemēter timētiū solui: ꝛ ēt ve

ficas. sic patebit magis in 27ᵃ p̄ticula. ¶ Nō sic dic̄ Arī. p̄ rheto. q̄ agonistica vt⁹ est cōposita ex robore magnitudine ꝛ velocitate: q.n. pōt tibias aliqualr̄ p̄ycere ꝛ moue̅ cito ꝛ lōge cursiuus est: q āt deycere ꝛ retine̅ luctatiuus: q āt oib⁹ his p̄fecte obtētiuus. ¶ Deide [S3 augmētatio.] Declarat dicēs q̄ sicut in ira est augmētatio caloris: ꝛ per ꝯñs iflāmatiōis: qm̄ ira est iflāmatio q̄dā sanguis ꝛ sp̄ūs circa cor: sicut etiā dī in p̄ de aīa. ita q̄ sicut in ira calor de p̄tib⁹ exterioribus ꝛ maxime iferiorib⁹ ꝯcurrit in p̄n⁹ ad cor taliter q̄ cetere p̄tes nō silr̄ remanēt calēe: eodē mō ꝛ in timore calor ꝯgregat̄ circa p̄tes iferiores: ita q̄ fiūt calide: ꝛ p̄tes sup̄iores depauperant̄ calore: ꝛ l3 ita sit in timore: nō tñ agonizās patit̄ penitus p̄pter timorē ꝛ ifrigidationē ꝛ maxime in p̄cessu: l3 in p̄n⁹ sit passio timorosa: sicut dī in 31° p̄blemate: vbi hō repetit̄ p̄blema: si hō nāq3 esset iam pedes nō sudarēt: sed patit̄ p̄ mēbrū vt p̄ pedes qui sunt in vehemēti motu: ꝛ quia sustinent pondus totius: quibus maxime sit fulciri.

¶ Problema. XXVII. Antiqua.

Ropter qd faciē aliq exrubicūdi fiūt: nō sudāt autē? Aut qꝛ magis calefiūt: qꝛ in facie qdē humidū desiccat caliditas sup̄eminēs: q̄ð aūt in pedib⁹ dissoluit propter id quod minus est: plus autem innate ꝛ preexistentis. Noua.

¶ Cur idē facie nō sudāt: sed erubescūt? An qm̄ amplius icalescūt: itaq3 faciē calor assiccat errās p̄ summa: peduꝫ tñ humorē p̄pterea liquefacit: q̄ vt minor est q̄3 vt exiccet: sic maior insito p̄conditoq3 calore nālī est vt sudorē ciere possit.

Quare est q̄ cū aliq aspiciunt̄ circa faciē vehementer rubei neq3 hō est pp̄ egritudinē vt rubeā guttā aut morphēā: nō tñ sudāt cū alicui videret̄: qm̄ rubedo talis causat̄ a calitate a q̄ ꝛ sudor causat̄. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ dic̄ cāꝫ eē vehemētē calitatē q̄ qdē faciei sup̄eminēs desiccat humiduꝫ q̄ð erat m̄ā sudoris: ꝛ facit ip̄m isensibilr̄ exhalare: s3 calitas acq̄sita q̄ est in pedib⁹: qꝛ minor ē: eo q̄ calm nāle erat paꝝ ipsoꝝ cū sint fridissimi vt dcm̄ ē 26° p̄blemate. dissoluit ꝛ emittit humiduꝫ in sudores ꝛ nō exiccat ip̄m: q̄ð non accidit in facie pp̄ p̄existētē caliditatē nālē ꝛ sup̄uenientē etiā ex toto corpore.

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

Ropter qd dormiētes sudāt magis q̄3 vigilātes? Aut qꝛ iteri⁹ ē p̄ricipiū sudoris: caliora.n. sūt iteriora: q̄re expellit diffūdēs iterior calitas iterius humidū: qꝛ semp̄ vī defluere aliqd corp̄is: sed qꝛ nō est ad q̄ð cadens voluit̄ latet: signū aūt ꝯcaua corporis semper sudant. Noua.

¶ Cur dormiētes q̄3 vigilātes sudare magis solemus? An q̄ sudoris origo itrisecus est: iterna aūt calidiora habemus: ergo calor intimus humorē diffundēs itimū educit. An humoris aliqd semp̄ a corp̄e effluit. Sed latet: qꝛ nihil solidū ē cui humor occurrēs se colligat. Argumētū cur ita sit q̄ p̄tes cauiores assidue sudant.

Repetit Arist. 17. p̄blema dicēs. Quare ē ꝛc. Unde Aui. z⁹ p̄mi. somnus plus facit sudorē q̄3 vigilia: qm̄

gilia: qm̄ calor inat⁹ in ipso plus agit in humiditates: ⁊ q̄ nocumētū anhelitus in ipso ē magis prauuz: ⁊ illō mouet mā̄z ad interiora. ¶ Deinde [Aut q̄.] Soluit ⁊ dclarat magis solonē suā q̄ꝫ prius. dicit iō cē qm̄ interius est pn̄ᵐ qd̄ causat sudorē. s. aggregatio caloris ⁊ ꝯfortatio sup mā̄z sudoris: ⁊ h̄ est interi⁹: qm̄ interiora sūt lōge calliora in somno q̄ꝫ in vigilia: cū calor in vigilia dispgat̄ p totū corp⁹ ad exercēdas opationes: pp̄ qd̄ calor ⁊ spūs interius coadunat⁹ diffundēs se demū p totū p modū refractiōis expellit humidū coadunatū foras in sudorē: ⁊ lꝫ hō calor ⁊ spūs interius exrīs semp humidū supfluū exteri⁹ expellat: ita q̄ ꝯtinue appeat defluere pp̄ ꝯsumptionē aduenietē corpi: tn̄ q̄ illud qd̄ egredit̄ exteri⁹ nō hꝫ aliqd ad qd̄ icidēs adhereat ⁊ inoluat̄: iō latet nos talis egressio: ꝯm veritatē āt semp aliqd expellit̄: sicut pꝫ magis i hyeme: cū plures repiant̄ sordes in pānis. Et q̄ ita sit ondit̄ p signū: qm̄ ꝯcauitates corpis interiores ꝯtinue sudant: non tn̄ apparet nobis pp̄ occultare: qd̄ pōt ondi p ascellas exrītes q̄si medias inter locū exteriorē ⁊ interiorē: pp̄ nāq̄ꝫ nām quā seruāt partiū
Dubium. interiorꝫ videt̄ q̄si ꝯtinue sudare. ¶ Et pp̄ h̄ tollit̄ istātia quā aliqs adduceret ascellaꝫ circa p̄dicta: vbi dicebat̄ fa-
Solutio. ciē p̄ ceteris mēbris sudare ⁊ pp̄rie frontem. ¶ Dōm q̄ sermo Arist. itelligit̄ de ptibus pure exterioribus manifestis nō tectis q̄les sūt ascelle: aut forte nō est caruꝫ vere
Dubium sudor appellādus. ¶ Dubitat̄ qm̄ videt̄ Arist. sibi ꝯdicere: dicit. n. p̄mo q̄ videt̄ aliqd circa ptes corpis defluere:
Solutio ⁊ postea dicit q̄ nos latet illud. ¶ Dōꝫ q̄ nō ꝯdicit: nō. n. dicit vt simplr̄: sꝫ ex additione. vtputa si sit aliqd extra recipiēs circa qd̄ inoluat̄ illud qd̄ exteri⁹ effluit: qd̄ postea
Alia solo dicit latere cuꝫ hoc hic nō extiterit. ¶ Aut dicendū est q̄ istud refertur intellectui ⁊ non sensui: intellectui nanq̄ꝫ nostro ratiocinādo videtur q̄ effumatio ⁊ sudor semper fit in interioribus sicut patet in stufa.

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

PRopter qd in calefactoriis sudāt magis q̄ꝫ qn̄ fuerit frigus? Aut q̄ calidū nō egredit̄ foras p eā que est frigidi: ꝓhibet̄ eni ab hoc: sed itus inoluit̄ ⁊ manet: dissoluitq̄ꝫ que nobis sunt humida ⁊ sudorem facit ex ipsis. Noua.

¶ Cur in caldariis tn̄ magis sudamus cū tēpus fridū est? An qm̄ calor ꝓpter frigoris obsistentiam foris euadere nō potest. Arcet̄ enim. Uerum intus se peruoluens: ac insidens humorēꝫ soluit interiorem: sudoremq̄ꝫ ex eo ꝓducit.

Quare corpa magis sudāt i locis calis vt in ꝯtinente calo siue sit aer exterior cal's sic̄ stufa. vl aliō: q̄ꝫ qn̄ fuerit fridū ꝯtinēs. ¶ Deinde [Aut q̄.] Soluit ⁊ diuidit in duas ꝯm q̄ duo tāgit in q̄one. ⁊ p̄ reddit cām q̄re nō sudāt corpa frido exrīte ꝯtinēte. 2° q̄re sudāt calo exrīte. 2ᵃ ibi [Dissoluitq̄ꝫ.] Et dic̄ corpa ideo nō sudare frido exrīte ꝯtinēte: qm̄ calm̄ inatū nō egredit̄ ad exteriora corporis ꝓpter resistentiā quā inuenit causatā a frigido a quo ⁊ cutis reddit̄ ꝯstipata impenetrabilis: ⁊ ideo ꝓhibet̄ foras exire: ⁊ p ꝯn̄s sudor nō accidit: cū causet̄ ex expulsiōe spūs calidi moti ad exteriora: imo voluat̄ interius ⁊ manet quietus accubatus in humiditatib⁹ viscosis: quas potius insensibilr̄ dissoluit in fumos q̄ꝫ apparēter: sicut dicetur in 33° cap̄. ¶ Deinde [Dissoluitq̄ꝫ.] Assignat causam p̄me ptis q̄onis dicens q̄ cum corpora fuerint in ꝯtinente calido calor exrīs in nobis diffundens se ad exteriora dissoluit humiditates nr̄as ⁊ carminat: ita q̄ ex eis sudor

efficitur virtute calidi innati coadunati a calido cōtinentis. ¶ Notandum est q̄ lꝫ in somno calor ꝯtineatur interius: non tn̄ adeo fortiter sicut in continente frigido: quia parum post somni principium calor fortificatus interius incipit refrangi ad exteriora non inueniens ꝯtinue obstaculum: cum non semp frigidus aer existat: ⁊ quia somnus fit plurimus in loco calido: ꝓpter qd̄ in somno fit sudor: ⁊ non continente frigido nisi per accidens. Propter qd sudor in somno fiat.

¶ Problema. XXX. Antiqua.

PRopter qd vtilior est sudor q̄ꝫuis minor egrediat̄ qui fit nudo currente q̄ꝫ q induto? Aut q̄ laborare quidē non laborare melius est vlr̄: sudor aūt qui est cū labore: eo q est sine labore melior est: qui magis autē cū labore melior qui minus: magis aūt est cū labore q nudo currēte fit. si eni non in multa ꝯtētione laborabit nō pōt sudare nudus exn̄s: in indumēto enim q̄ꝫuis valde moderate laborabit: cito sudat ꝓpter caliditatē que est ab idumēto: ⁊ bene colorati magis fiūt nudi currētes estate eis q in indumētis. Quare quēadmodū omnes in bene euētalibus locis habitantes magis bn̄ colorati sunt eis qui in suffocatis habitāt: sic ⁊ ipse seipso qn̄ hō in bono spiraculo est: tunc magis coloratior est q̄ꝫ qn̄ suffocatus fuerit: ⁊ ꝯtētus ab aliquo estu multo quod magis figit: indumento currenti. Similr̄ autēꝫ ⁊ multo tempore dormientes minus colorati sunt moderato tempore dormientibus: suffocatur enim dormiens. Noua.

¶ Cur sudor vtilior ē q corpe nudo currēti ꝓdierit etiā si minor sit q̄ꝫ q sub veste se prompserit? An q̄ laborasse q̄ꝫ nō laborasse melius esse ꝑpetuū est: ⁊ sudor q̄to quē labor p̄stiterit: eo melior est q sine labore ꝓuenisset: ⁊ q maiori cum labore melior q̄ꝫ qui cū minori: maiori autem cū labore is ē qui nudo corpore currēti ꝓdierit. Nā nisi admodū cursuꝫ intēderit sudare nō poterit q nudus est. Uestitus ꝯtra celeriter sudat: ēt si parꝫ se ꝯcitarit pp̄ vestis teporē. Et q̄to coloratiores reddunt̄ q nudi cursuꝫ estiuo tēpore agitāt q̄ꝫ q cū veste: q̄ vt oēs q loca libera aspiratioraq̄ꝫ icolūt melius colorant̄: q̄ꝫ q ipedita ⁊ silētia tenēt. sic ēt seipse quisq̄ꝫ coloratior est cū velut spūi afflāri placide pꝫ: q̄ꝫ cū ꝑstrictus obductusq̄ꝫ a calore nimio āgit̄. Q̄ō certe his accidit magis qui vestiti ꝑcurrūt. Hinc ēt fit vt q nimis dormiunt minus colore hilarent̄: q̄ꝫ q se modice somno recreant. Nā dormiens quoq̄ꝫ ipse astringit̄ ⁊ ꝓpemodum strangulatur.

Quare umācior ē sudor in ꝯseruatiōe sanitatis dato ēt q̄ fuerit minoris quātitatis factus corpe currēte ⁊ se nudo exercitāte: q̄ꝫ factus corpe iduto currēte: dato q̄ fuerit maioris quātitatis. ¶ Nōnᵐ ē vt ꝯmo Arist.

magis nr̃is climatibus adaptet̃: q̄ p corpus eē nuduȝ pōt
itelligi corpus modicis vestimētis coopertū: vt lineis aut la-
neis et leuibus: si.n. corpus totalr̄ nudū in pluribus locoꝝ
totalr̄ exercitet̃ cursu: pori cutis ex aere frido clauderētur:
ꝛ maxime q̄ aer motus ifrigidat: sicut dī in 5ª particula.
q̄re exercitio sudor tūc nō poterit puocari. Amplius ma-
xime apud nos vī cuidā inhonestati attinere: qđ fortassis
nō est apud calidissimos barbaros. Istud corpus videtur
esse in quadā pena ex frequētia vestitionis ꝛ indutionis:
ppter qđ fortassis nō male expositum est corpus nudū.i.
paucis coopertimētis vestitū: lȝ lr̃a simplr̄ nudū oīno cor-
pus sonare videat̃: cū enī corpus sic paꝝ idutū exercitat̃:
supfluitates eliquant̃ ꝛ dissoluunt̃ in sudorē nō solū sup-
ficiales: imo pfunde ppter motū violētū necessarium vt
sudor accidat corpi huic. In exercitio etiā tali saluat̃ ma-
Exercitiū quid. gis rō exercitij q̄ si esset plurimis pānis idutū. Est nanqȝ
exercitiū motus volūtarius pp quē anhelitus magnus ꝛ
freqns est necessarius fm Aui. p can. fen 3ª. Est āt corpus
idutū hic itelligere vestitū coopimētis multis calis: tale
eteni cū exercitabit̃ quodā estu iflāmabit̃ statim: ꝛ plus
supfluitatum eliquatione mouebunt̃ q̄ possint dissolui ꝛ
expelli: ita q̄ intus remanētes mote declinabūt in vacui-
tates articuloꝝ: ꝛ motū difficilē reddent. Sic ḡ sit regula
in dispōne corpis ad exercitiū: vt neqȝ sit oīno nudū neqȝ
vestimētis exestuātibus coopertū. ¶ Deide [Aut q̄.] Sol-
uit ꝛ p̄ assignat cām q̄siti. 2º caȝ approbat. 2º ibi [Et hū.]
Dic̃ itaqȝ: rō h̄ esse iuuātius exercitari corpe nudo exn̄te
q̄ iduto: qm̄ laborare vl'r est melius ꝛ magis eligēduȝ q̄
nō laborare: eo q̄ totū esse nr̃m est in motu: sȝ corpus nu-
dū in sudādo magis laborat vestito: ḡ sudor iste est iuuā-
tior ꝛc̃. Et h̄ est qđ psequit̃ dicēs q̄ sudor ille q̄ fuerit cū
fatigatiōe iuuātior est ad salutē illo q̄ fuerit sine: ꝛ adhuc
q̄ fuerit cuȝ maiori fatigatione ꝛ conamine melior est ad
salutē sibi opposito: dūmō pportionet̃ corpi: in ipso.n. ma-
gis saluat̃ rō exercitij. Dicit aūt vl'r: q̄ nō semp est meli'
sȝ idigēti: aut dixit pseruādo se a formis separatis. ¶ De-
ide scđo [Magis āt.] Ostēdit corpus nudū magis i cursu
laborare: ꝛ dicit q̄ in currēte ꝛ vl'r exercuāte corpe exn̄te
nudo inest vehemētior fatigatio: qđ declarat̃: qm̄ corpus
nudū nō pōt moueri ad sudorē nisi existat i mlt'a fatiga-
tione ꝛ forti: sȝ nō oȝ corpi vestito tātū laborare vt sudet:
sudabit.n. ppter caliditatē quā acqsiuit a pānis etiā si pa-
rū laboret. Et scias q̄ in assignatiōe isti' cause Arist. p vi
ponere pbationē maioris sue rōnis. 2º maiorē. 3º minorē.
Dubium 2º ibi [Et sudor.] 3º ibi [Magis āt.] ¶ Uē alicui dubitā-
do q̄ laborare vl'r nō sit meli' nō laborare dicēti fm Ari.
in 3º topi. Illud melius fore qđ meliori assimilat̃: nūc aūt
nō laborare assimilat̃ meliorib': qm̄ formis sepatis: lȝ.n.
dixerit Plato: vt pȝ 2º celi ꝛ mūdi. itelligētiā mouere ce-
lū cū pena ꝛ fatigatiōe: tales qeścētes fm Arist. faciūt oīa
moueri. q̄re ꝛc̃. Amplius in p̄ de som. ꝛ vigi. dī q̄ qes sal-
Solutio uat. ¶ Dōm q̄ laborare vl'r est meli' nobis nō laborare:
eo q̄ corpa eē nō hn̄t nālia nisi p motū ꝛ maxie aīaliū: ad
quē sequit̃ labor: opōnes.n. coꝝ p q̄s saluant̃ inesse cū la-
bore ꝛ pena existūt pp māȝ cui forma nō dn̄at oīo. Itaqȝ
est dōm q̄ illud qđ assimilat̃ meliori ꝛ h̄ in meliorib' sic̃
ibidē Arist. remouet istātiā factā de symia: est meli': nūc
āt nos assimilari deo in melioribus est vt assimilemur ei
quātū ad eē ꝛ pseruari: qđ p motū acquirimus. ꝛ h̄ nobis
existit melius: cū totū eē nr̃m psistet in motu ꝛ trāsmutatio-
ne. Et iō Gal. dicit in p̄ de re. sa. q̄ nos diligimus nālr̄ mo-
ueri. sic.n. ei in motib' assimilari: est effectib' suis assimi-
lari: qđ est eligibile magis: cū ipsius imediatissime magis
Alia solo sim' effect'. ¶ Aut dōm formas sepatas equiuoce laborare
i eo qđ iferior recipit bonitatē ꝛ pfectionē a supiori. Tūc

ad 2m dōm q̄ veꝝ est q̄ quies saluat: cū motus vehemē-
ter fatigatiuus eā pcesserit: nō āt semp: pp qđ vl'r fortassis
addidit. ¶ Si iteꝝ dicat̃ q̄ simplr̄ ad simplr̄ ꝛ magis ad Dubium
magis ꝛ maxie ad maxie: sic̃ dī 2º topi. ḡ sudor cū maxio
labore melior ē alio: qđ fortassis aliqs nō psentiet: pp qđ
pro icōueniēti h̄ recipiēn. ¶ Dōm breuiter sermone p̄bi Solutio
verificari in his q̄ silr̄ ꝛ essentialr̄ p̄dicant̃ de his de qbus
dicunt̃ vt deū est: vt deū colere: parentes honorare: talia
sūt nō sunt in p̄dicta istātia p̄dicata. ¶ Deide [Et bene.]
Approbat solonē datā dicēs q̄ currentes nudis corpibus
estate ꝛ maxime tpe tēperato ꝛ aere nō cōglutinato neqȝ
estuoso reddunt̃ coloratiores ꝛ pulchriores illis qui indu-
ti currūt. ¶ Deide [Quare.] Declarat h̄ dicēs: sic̃ nāqȝ il-
li q̄ habitāt loca sana bonis vētis cuētabilia vt sūt septē-
trionales ꝛ oriētales sūt coloratiores ꝛ saniores illis q̄ ha-
bitāt loca ifima suffocata malis emanationibus cuētabi-
lia vt meridionales ꝛ occidētales: ita accidit homini duȝ
extiterit in bono spiraculo bonis vētis spirato: emūdant i
bus supfluitates fumosas ex aere: qm̄ ideȝ erit coloratior
ꝛ melius dispositus seipso alio tpe q̄ qn̄ fuerit detētus ab
estuatiōe multa suffocatiua: in ipsa nāqȝ tāt' estus existit
q̄ nō pn̄t ide spūalia euētari: qđ qdē accidit vestito cū la-
borauerit: nō āt nudo. Et h̄ ē qđ dic̃: q̄. i. q̄ mlt' estus ma-
gis figit. i. iprimit estuationē currēti iduto vel exercitanti
q̄ nudo. ¶ Deinde [Silr̄ aūt.] Declarat h̄ p aliud simile
dicēs q̄ silr̄ accidit istis sicut accidit supflue dormiētib'
tpe lōgo p cōparationē ad tēperate dormiētes: vt idutus
pportionet̃ in ipso idebite dormiēti ꝛ nudus debite: qm̄
si aliq diu dormiāt minus colorati ꝛ deteri' dispositi erūt
q̄ eēnt pus: ꝛ q̄ illi q̄ dormiūt tpe mēsurato pportionato
digōni coꝝ ꝛ qeti spūuȝ: imo coꝝ somn' ꝛ maxie diurnus
quātuścūqȝ sit colorē corrūpit: ꝛ plura synthomata alia i-
ducit: sic̃ dicit Aui. 3º p̄mi. ꝛ h̄ est: qm̄ dormiēs q̄si strāgu-
lat̃: vn̄ in p̄ de som. ꝛ vigi. dī q̄ somnus est silis epilepsie: Epilepsia quid
ꝛ est quodāmodo epilepsia. est enim vt ait passio p̄mi sen-
sitiui imobilitas ꝛ vinculū. Causa aūt q̄re multū dormiē- Cā palloris in dormiētibus.
tes reddunt̃ male colorati est: q̄ retinent̃ supfluitates in-
expulse: que regurgitātes sup calorē innatū sui q̄litate fri-
gida ꝛ humida relaxatius extinguūt ipsum. Un̄ Ioānici'
dicit q̄ somnus ifrigidat ꝛ humectat: ꝛ quātitate sui obte-
git suffocatiōe eūdē. ¶ Nōn̄ est q̄ Arist. p corpora bene
colorata inuit bonā dispōnē in corpe: qm̄ esse bn̄ coloratū
in regionib' medijs est hr̄e colorē albū cōmixtū rubeo ro-
seo: vt dicūt medici: q̄ qdē color causat̃ a tēperamto ꝛ san-
guine sufficiēter cū alijs humoribus pportionē habēte.

¶ Problema. XXXI. Antiqua.

Propter qđ exercitātes se sudant pe-
des: faciē āt nō: i alia vita sudātib' no-
bis maxie qdē faciē: minie āt pedes:
Aut q̄ agonia vl' exercitatio timor q-
dā est ad pricipiū opis: timor āt ifridatio supio-
rū: pp qđ ꝛ pallescūt faciē agonizātes: mouent̃
āt ꝛ laborāt pedib': faciūt.n. h̄ agonizātes: ꝛ si-
cut exercitāt: ppter qđ merito sudāt hi qui his
laborāt ꝛ fricāt manus ꝛ remittunt̃ ꝛ distēdū-
tur ꝛ permutant̃ ꝛ nunq̄ quiescunt: moti enīȝ
sunt ad opus ppter id qđ calidūȝ illoꝝ collectū
est in locum qui est circa pectus existentem cō-
caliorem: vnde oīno currente ipso ꝛ sanguine
accidit ꝛ densum ꝛ varium fieri motuȝ. Ma-
xime autem sudant pedes: quia hi quidem cō-

tinue

tinue laborāt: alie aūt ptes corpis qete potiūtur figuris τ motuū mutationibus. Noua.

¶ Cur pedes in trepidatōe sudāt: τ nō facies: cū in muneribꝰ vite oibꝰ vt facie maxime: sic pedibus minime sudemus? An q2 trepidatio metꝰ qdē sup re icboanda est: metus aūt refrigeratio ptis supioris est. Quāobrē facie quoq3 pallent q trepidāt: pedibꝰ itē sollicitanť τ palpitāt. Sic eni trepidātes hoies faciunt: seseq3 quodā mō exercent: q̄propter ea rōne pte sudare solēt qua laborāt: manus etiā assolēt pfricare: τ se mō inflectūt mō extēdūt āt sepe exiliūt: neq3 āt vnq̄3 quiescūt. Sūt.n. exciti ppensiq3 ad negociu3: qm̄ calor eoꝝ se collegerit i pectoris loco q corpulētior est: quāobrē vndiq3 cu3 eo ipso calore tum sanguine turgescēte efficiť vt motu vario crebroq3 agitenť. Sed pedibꝰ maxime isudāt: qm̄ pedes perpetuo tenentur labore: cu3 cetere corporis partes quietem aliquam consequi per situs mutationem motionisq3 possint.

Repetit 26m caplm vt ipm magis dclaret: τ addit ei cām cur facies nō sudat in agonizantibꝰ. Et diť. q̄re ē q exercitātes se exercitio agonie vbi timor imi net mortis vt athlete sudāt pedes: cū nobis q nō sumꝰ agoniste τ agonistis āt in alia vita h est in vita qeta nō agonistica: vt cū exercitamur circa aliq̄ leuia τ nō circa hꝰ picu losos agones: potissime sudamꝰ faciē vt dcm̄ ē in 11° τ 17° pbleᵗᵉ. valde āt paꝝ τ raro pedes. ¶ Deīn [Aut q2.] Soluit. τ p̄ assignat cām q̄re sudāt faciē dicēs iō ptingē: q2 talis exercitatio seu agonia est timor qdā occurrēs pn̄ buiꝰ actus periculosi: s3 in timore ifridanť supiora vbi facies locať. Est.n. timor fucatio cali inati de ptibꝰ exterioribꝰ τ supioribus ad iteriora τ iferiora subito facta pp fugā quā q̄rit aīa ex aliquo: q̄re ptes supiores τ exteriores remanēt ifrigidate: τ ideo q2 sic accidit: facies pugnātiū efficiūtur pallide: spū τ sanguine: quoꝝ erat colorare: ɔctis ad iferiora τ iteriora. ¶ Notādu3 est q ira: tristitia: timor: gaudiu3 τc̄. appellanť ab Ari. passiōes aie: a medicis āt accñtia aie: quas τ ipsi vnā de sex rebꝰ nō nālibus posuerūt. Hec āt causanť ppter motū caloris iterius vel exterius factu3 vel vtrobiq3: ita q fere simul moueať nūc itus: nūc qde3 extra: τ si moueť extra aut erit subito τ sic est ira: ipsa eni fm Galy. 5° theo. est exitus caloris ad exteriora semel subito factꝰ. Aut moueť paulatine τ sic ē gaudiū: nisi fuerit pniciosu3. Si vo ad iteriora fit motus: silr aut fit subito τ sic est timor: aut paulatine τ tūc est tristitia. Si vo vtroq3 mō sic est angustia vel sollicitudo seu verecūdia: in talibꝰ eni inest nūc spes nō desperatio: τ iō calor cito moueť fatigatus mō itra mō extrā τc̄. ¶ Deinde [Mouet aūtē.] Dic 2° ptractat cām q̄re pedes sudāt. Et p̄ ostēdit modū exercitij eoꝝ τ dicit: q tales pugnātes moueť inordinate τ laborāt pedibꝰ sic. i. tali mō exercitanť: vel sic fz lrā3 cōem illi q exercitanť exercitio currēdi in quo hō maxie laborat pedibꝰ: ita τ agonizātes exercitanť iquieti: pp qd ɔdignū est ipsis sudare: bis. s. pedibꝰ: vel bis. i. tā fortibus laborāt motibꝰ. τ declarat labores eoꝝ: fricāt.n. manus τ nūc ɔtrahūt eas: nō āt extēdūt τ pmutāt aliter τ aliter figurādo: τ nunq̄3 quiescūt in eadē dispōne: imo mouentur maxime in tali actu ac si eēnt furiosi: eo q calor τ sanguis iflāmatus coadunatus est in loco pectoris ɔcauiore vt in

Timor quid.

Passiōes aie vel accidētia aie vnde causentur.

vētriculis cordis: quo qdē calore τ sanguine currēte: vt q nūc igrediť cor p eiꝰ hostia: nūc āt egrediť ɔtigit spissu3 τ diuersu3 atq3 iordinatū fieri motū. ¶ Deide [Maxime aūt.] Dic 2° tangit magis cām q̄re sudēt pedes: τ dicit q sudor maxime accidit circa pedes: eo q sunt ɔtinue in labore vehemēti: nunq̄3.n. absoluunť a labore saltim qui ē onus totius corporis portare: alie vo ptes corporis absoluunť: nō eni i suo motu laborāt tātū sicut pedes: ipsi nāq3 maxime laborāt: patiunť.n. figurationibus τ cōplicationibus varijs quas acqrunt ex mutationibus diuersis: τ h est qd dictū fuit in 26° pblemate: q agonizans patitur p mēbrū. Pōt aūt fortassis τ aliter ista lrā ordinari: patiuntur vt reddať ei q imediate dcm̄ est: vt dicať q alie ptes corpis vt manus τ dorsu3 sūt cū quiete τ sine labore: eo q pnt iterdū mitigari a labore p diuersas figuratiōes quas acquirūt: ex qbus minus fatiganť: sicut p3 in 5° particula: τ sicut p3 in infirmis cū mutanť de latere in latus: sed pedes nunq̄3 absoluuntur ab illo fortissimo labore: qui est onus totius corporis tolerare: q̄re cū ex vehemēti labore maxime moueatur calidum τ inflāmeť τ humidū dissoluať in subtilia: pedes debent τ non facies sudare.

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

Propter qd in calefactorijs neq3 collecto igne existēte magis sudāt: neq3 minore semp facto: s3 pluri: supinducto eni in calefactoria magis sudāt: q̄3 si qdē ɔfestim ex principio tantus erit ignis? Aut multus qdē ex primo siccā assumēs supficiale3 carnē τ coriū vrit: τ testam facit: facta aūt talis tegit sudores. Modicus aūt magis carnem remittens ipsam rarificat τ iteriora quemadmodum operať ad segregationē τ eductionem: sic autē se habente inductus plus ignis τ intrās in profunditatem carnis ppter raritatem euaporare facit prima lassata humida τ subtilia ipsoꝝ disgregans educit cum spiritu. Noua.

¶ Cur in caldarijs igne vniuerso: neq3 decrescēte assidue: sed per incremēta ɔtinua oblato magis sudať. Plus eni3 ita educetur sudoris: q̄3 si pricipio statim ignis tātūdē affuerit? An q pricipio multū ignis adhibitū: carnē cutēq3 sūmā sicciorē occupās vrit: atq3 i modū teste idurat: q̄ cū talis reddita sit: sudorē arcet: obstruditq3. Paꝝ āt ɔ carnē relaxās rarefacit: sensimq3 itestinū humorē excitat: vt secerni educiq3 possit. Carne āt rara plus ignis adhibitu3: τ corporis tīna facile subiēs humores iam inde p̄mollitos in vaporem conuertit: partesq3 eorum pretenues secernens educit cum spiritu.

Repetit 12m pblema vt det causam eiꝰ pticularē magis τ diť. q̄re est q in calefactorio τc̄. ¶ Deide [Aut multū.] Soluit τ diuidiť in tres ptes fm q tria tāgunť in q̄sito. τ dicit p̄mitus cām p̄mi eē: qm̄ calm̄ supfluū statim a pn̄ reperiēs carnē supficialē siccā vt cutem quātū ad corpa nr̄a magis: vel carnē siccā reddit τ coriu3 cōburit: dicit aūt siccā ad dr̄iam carnis iterioris: p quam sanguis τ spūs irrorādo pambulat: τ coriū quātū ad bruta cōburit ipsas inducēdo escarā quādā vel crustulā: qua

inducta tegit̃ ⁊ ꝓhibet̃ humidū exire in sudorē: vel tegit̃ humidū sup̄fluū in corꝑibus nr̄is: cū quis tp̄e caumatis corpore nudo exercitet̃ sub sole: aut qñ carnes assande subito magno exponunt̃ igni: sicut dictū est in 53° cap. p̄me. ¶ Deinde [Modicus aūt.] Soluit ad 2m dicēs ꝙ calidū paucū relaxās carnē cū cute magis q̄ foret p̄us: aperit poros ipsius ⁊ opat̃ .i. disponit ea que sunt interius humida: sicut oꝫ disponi: vt separent̃ ex interioribus p̄mo ⁊ ducantur ad exteriora 2° euacuatione in sudores: sic ḡ tale calm nō cōplete educit sudorē: sed disponit cutē rarificādo poros ⁊ mām subtiliādo sudoris ⁊ diuidēdo ꝑ quā nō opabat̃ calm multū sed 2riū magis ⁊c̄. ¶ Deinde [Sic āt.] Soluit ad 3m dicēs ꝙ corꝑe taliter ꝑparato p̄us ꝑ paucuꝫ calm: si plus calidi ꝯñter adiungat̃ priori calido: ipso tūc ex hoc fortificato subingredit̃ ꝓfunda corporis ꝓpter porositatē quā inuenit ⁊ eam quā adducit: facit in vaporem sudoralē egredi extra humida interius p̄us relaxata ⁊ cōmixta cū sp̄ū expulsiuo a pori modico calo: ita ꝙ calm separās subtilia in p̄mo malassatis extīa educit extra modico calido pori ꝯiunctū cū sp̄ū expulsiuo sudoris ⁊ aliaꝝ sup̄fluitatū: ita ꝙ iste sp̄ūs est sicut instr̄m illius calidi. Et scias ꝙ malassare ꝓprie dicitur qñādo humiduꝫ viscosum ducit̃ ⁊ agitat̃ diu: ita ꝙ bonā mixtionem ⁊ extēsionem recipiat: vt farina ⁊ aqua in pasta. *Malassare quid.*

¶ Problema. XXXIII. Antiqua.

Utrū opꝫ magis parare sudare estate: aut hyeme? Aut hyeme qdē 2ctuꝫ interius calidū digerit: ⁊ ispirat que in nobis sunt humida: ꝓpter qd̄ oibus ipsis aut pluribus ꝯsumptis nō idiget cognata expulsione. Estate āt ꝑ rarificatā carnē egrediē te calido minus digerunt̃ q̄ in nobis sūt humida: ꝓpter qd̄ idigēt haustione: manētia enim ꝓpter tēpus putrefiūt ⁊ egritudiné faciūt: putrefit eniꝫ omne qd̄ putrefit ab extranea calitate: a ꝓprio aūt digerit̃. In estate qdē extraneuꝫ dominatur: ꝓpter qd̄ putrefiunt magis omnia in ipsa: hyeme autem ꝓprium: propter quod non putrefacit hyems. Noua.

¶ Utrū ꝑ estatē potius an ꝑ hyemem sudor mouēdus sit? An hyeme calor intus se contrahens cōcoquit extenuatq3 in spiritū humores iteriores: ꝙ cuꝫ oēs aut certe maxima pars ꝯsumantur: nullā sui excretionem admonent faciendā. At in estate cum per rarā solutāq3 carneꝫ calor euadat: humores minus cōcoqui possunt intestini: qua de causa exhauriendū oino est: qñ si ꝑmāserint tēporis eius q̄litate putrescēt: morbosq3 ꝯtrahēt. Putrescit eniꝫ quodq3 externo calore. Nā vt suo quodq3 calore ꝯcoquitur: sic externo putrescit: igit̃ ꝑ estateꝫ externus p̄ualet calor: ex quo fit: vt queuis in estate putredineꝫ sentiant: per hyemē āo: q2 calor suus ille ac domesticus dominatur: hinc tempus hoc minime creare putredinem potest.

Repetit p̄m ꝓblema. Et q̄rit in quo tp̄e oporteat magis parare corpus ad sudādum: aut in estate vel hyeme. ¶ Deinde [Aut hyeme.] Soluit. ⁊ p̄ assignat cām q̄re hyeme nō opꝫ corpus parare ad sudādū. dicens p̄mo ꝙ calm nāle in hyeme coaceruatū ⁊ fortificatum in interioribus digerit humiditates ꝯtētas in corporibus ⁊ inspirat rarificando ⁊ subtiliando: ⁊ q2 oēs humiditates sup̄flue in plures ꝯsumunt̃ ⁊ extra corpus insensibilr̄ expellunt̃: tūc corpus non indiget alia expurgatione: expurgationi adhuc insensibili ⁊ ꝯsimili cognata .i. simul nata. Illa .n. dicunt̃ cognata que in sui generatione ⁊ esse habēt similitudinē ⁊ ꝓpinquitatē: sicut due plane: quaꝝ vna alteri innascit̃: ⁊ duo ꝯsanguinei. Et merito pōt dici expulsio insensibilis ⁊ sensibilis vt ꝑ sudorē cognata: triplr̄ enī ꝯueniunt .s. in agente: q2 vtrobiq3 est sp̄ūs expulsiuus ⁊ calidū nature: ⁊ in mā: q2 qd̄ expellit̃ est humidū subtiliatū tertie digestionis sup̄fluū. 3° in via ꝑ quam fiunt: q2 vtrobiq3 ꝑ poros: nisi q2 in expulsione insensibili sunt multuꝫ ꝯstricti: in expulsione ꝑ sudorem aperti. ¶ Deinde [Estate autē.] Scd̄o dat causam quare in estate oporteat corpus preparare ad sudorem dicens: ꝙ in estate ꝓpter raritateꝫ corporis causatam a caliditate ꝯtinentis: calor nanq3 corporis ꝯgaudens suo simili egredit̃ ad exteriora: sicut dicit Gal. in p̄° particula afo. quo egresso ⁊ extraneo subintrato minus bene digerunt̃ humiditates in corꝑibus nostris existētes: ꝓpter qd̄ timēdo ne ex hac in corporibus ꝑmanentia corpora corr ū pant̃: egēt haustione ab haurio id est purgatione ab eis: cuius causa est: qñ permanentes non purgate ex corporibus inducunt egritudinem: qñ calor extraneus aggeneratur in eis ipsas putrefaciens: quia omne qd̄ putrefit: putrefit a calore extraneo facto preter nām a quacunq3 causa exteriori vel interiori: ⁊ omne qd̄ digerit̃ ⁊ ꝯseruat̃ illesum a putrefactione: digerit̃ ⁊ ꝯseruat̃ a calore corpoꝝ ꝓprio nāli. Dictū est nāq3 in 4° metaphysice ꝙ putrefactio sit corruptio ꝓprie ⁊ s̄m nām caliditatis ab aliena caliditate: nūc aūt in estate calor dominat̃ extraneus: ⁊ humiditas etiā ꝓpter indigestionem causata: ⁊ ideo omnia plus putrefiūt estate q̄ hyeme: cum ibi reperiant̃ humidū ⁊ calidū magis: que sunt cause putredinis: ⁊ maxime estate calida humida ⁊ pluuiosa: sicut apparuit in prima particula in mutationibus temporuꝫ: sed in hyeme ꝯseruat̃ calidum proprium naturale ⁊ digestio rectificatur: quare in hyeme pauca aut nulla putrefiunt: ⁊ maxime hyeme frigida ad siccitatem tendente: q̄uis enī hyeme pori claudant̃: qd̄ accidit in corporibus putrescentibus etiam: nō tñ qd̄ interius ꝯtinetur paratum est putrefieri ⁊ egritudines causare ꝓpter fortitudinem calidi innati ab eius ꝯgregatione causata: que interius digerens ingrossat iuuatiua: ⁊ nocitiua aut superflua subtiliat vel ingrossat ⁊ expellit ⁊c̄. ¶ Notandū est s̄m Gal. in p̄ma particula afo. ꝙ ab illa actione quā facit calor in hyeme excipiēda sunt aīalia nature frigide in cauernis hyeme ꝓpter debilitatem calidi inati accubātia: vt serpētes ⁊ vrsi: ⁊ siīr ex hominibus qui sunt frigide cōplonis subtiles habētes parietes extenuati: huiꝰ .n. hyeme nō solū nō melius digerūt superflua ⁊ expurgant: imo frigus in coꝝ intima penetrans calorem ipsorum debilitat innatum; ⁊ ideo sine extrinseco alimento ibidem viuunt: ⁊ calor eorum debilis calore innato in visceribus terre coadiuuatur. *Unde est ꝙ putrefactio magis estate q̄ hyeme dominat̃.*

¶ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter quid sudoribus factis a caliditate interiore: aut exteriore adueniente aliquibus sudoribus horrescimus? Aut quia a caliditate quidem interiori cuꝫ egrediuntur ex multo tēpore

in paucum

in paucum contractis ad continentiaȝ omnino calidi periodos exoppilant: deinde horripilatio superuenit. Amplius autem carne omnino infusa facta ⁊ calido exeunte: exterior autem caliditas adueniens rarefacit corpus primuȝ: deinde interius nature calidum expulsum horripilationem facit. Noua.

¶ Quam ob causam cum sudor calore vel interno vel externo fieri soleat: euenit vt horror nonnullis sudoribus possit excitari? An quoniaȝ sudor qui ex calore pdit interno: sc. s. de loco amplo in breuem corporis dico ambitum contrahente: primum caloris meatus ⁊ circuitus patefacit: deinde horror carne iam madefacta ex toto caloreq3 exeunte citatur. Calor autem qui extrinsecus mouet: primuȝ sũma corporis aperit rarefacitq3: tum calor nature internus ꝓfluens excitare horrorem potest.

Quare est ꝙ cũ sudores fiãt a calitate siue interiori siue exteriori nob occurrẽte: in aliqb⁹ tñ sudoribus patimur horripilationẽ vl' frig⁹: ⁊ scias ꝙ i h ꝙ dicit calitate ⁊c. tetigit motiuũ suum. ¶ Deinde[Aut qr.]Soluit. ⁊ p̊ dat cãm sumptã magis a calore intrinseco. dicens p̊ h ꝯtingere a calitate q̃ in nobis existit: qñ. n. sudores multo tpe exuberauerint: ⁊ postea i modico tpe retineant̃: eo ꝙ calidũ qḋ expellebat ipsos exteri⁹ cõtineat̃ totalr int⁹: hoc dico sudores sic breuiter retracti manifestãt piodos: ex q̃ demuȝ frigus superuenit: h est dicere: ꝙ ex purgatione magis facta p sudores ⁊ diu corpib⁹ adhuc calidis existibus nã volẽs tales sudores cõpescere: ꝯbit se interi⁹ calim deferẽs ⁊ spũ: ad cui⁹ qdẽ ꝯꝯtionẽ frigiditas superuenit exteriorum. ¶ Notãdũ pp illḋ qḋ dcm̃ ẽ piodos: ꝙ piodus est duplex ad pñs. Quidã. n. attẽdit̃ fm cursum lune p q̃dras circuli zodiaci currẽtis: q̊p piodoꝝ p̊mus est in 4ª die. 2ª in 7ª. 3ª in 11ª. 4ª in 14ª. 5ª in 17ª. 6ª in 20ª. Deide p. 20. vsq3 l. 80. ascẽdẽdo ꝓueniũt. tãdẽ p. 40. in. 120. Et d̃ tali piodo loqtur Hip. i. 3. pnosti. ⁊c. Est ⁊ ali⁹ q ẽ reuersio q̃dã de vno puncto i eũdẽ fcã: sic est videre in febrib⁹ interpolatis: i qb⁹ ab hora p̊ncipij ꝓxismi donec iteꝝ incipiat cras vl' post cras ꝓxism⁹ dr̃ piodus vn⁹: ⁊ de tali piodo loq̃ns Hip. in 4ª ꝑticula afo. dic̃ tertianã verã i. 7. piodos terminari. nũc aũt sic ẽ ꝙ i hõ febrib⁹ q̃ hñt piodos tales: i p̊ncipijs eoꝝ qḋ ẽ i p̊ncipijs ꝓxismoꝝ fiũt horripilationes alr frigora: ⁊ h ẽ qḋ phs itẽdit exoppilãt. i. aperiũt seu manifestãt piodos: ⁊ p ꝯñs superuenit frig⁹: sic. n. i p̊ncipijs ꝓxismoꝝ febriũ interpolataꝝ accidit frigus. ita qñ sudores subito vt expositũ ẽ se ꝯꝯerũt nã interi⁹ cũ calore tendẽte. ¶ Deide[Ampli⁹ aũt.]Assignat aliã cãȝ sũptã a fuga cãta in calorẽ nãlẽ a calo exteriori: ⁊ dic̃ ꝙ iteꝝ est alia cã: qm̃ carne totalr remollita reddita pp multũ sudoreȝ: sic ẽ videre i corpe balneãtis: si tũc calor interior egrediat̃: calor ext̃neus de foris occurrẽs obuiãdo ei cãt p̊mu⁹ raritatẽ in corpe p quã subitrat corp⁹: nãlis aũt q par⁹ erat foras exire pp raritatẽ refugit retro interi⁹. s. a calore ext̃neo de foris expulsus: q̃re corpe exteri⁹ remanẽte depaupato calore innato ꝯtingit in sudore illo vbi hec accidũt horripilationẽ fieri. sile hui⁹ accidit cũ aq̃ qs ifundit̃ etiã calida: ⁊ in loco calido ipso ignorãte: eo ꝙ calor nãlis impellatur interius a calore aque exterius aduenientis: ꝓpter qḋ in mẽbris talis causatur horripilatio leuis.

Periodi duplex.

19

29

¶ Problema. XXXV. Antiqua.

Propter quid sudores calidi iudicantur meliores esse frigidis? Aut qr ois qdẽ sudor superfluitatis alicuius expulsio est: merito autẽ modicã superfluitatem quidẽ calefieri: multam autem nõ similiter: quare frigidus sudor multe superfluitatis vtiq3 erit signum: propter qḋ ⁊ longiores egritudines declarat. Noua.

¶ Cur calidi sudores frigidis meliores habentur? An ꝙ omnis sudor excrementi cuiusdam secretio est: parum autem excrementi amplius icalescere ꝯsentaneũ ẽ: plus aũt nõ eq̃: sȝ minus. itaq3 sudor fridus excremẽti mlti idiciũ eẽ p̃ot: quocirca morbos quoq3 is facit longiores.

Quare sudores cali a medicis iudicant̃ saniores esse q̃ fridi: cũ vtriq3 fiãt a calo superfluitatũ expulsiuo. Vñ Hip. i 4ª ꝑti¹ᵉ afo. sudor mlt⁹ fridus vl' cals superueniẽs fridus maiorẽ: cals v̊o minorẽ signat egritudineȝ. Deide[Aut qr.]Soluit dicẽs: ꝙ sudor glȝ ẽ expurgatio alicui⁹ superfluitatis i corpe ꝯtẽte. h. n. ẽ finis sudoris: dũmõ tal' sudor regulet̃ a nã: qḋ dico pp sudorẽ fm ꝯtigẽtẽ i febre acuta mortifera. i q̃ nõ solũ expellit̃ superfluũ: sȝ ⁊ calȝ inatũ: expurgatio v̊o sudoris fit p calitatẽ sicut dicet̃ in sequẽti ꝓble⁹: oȝ. n. ꝙ si superfluitates debeãt expelli: ꝙ afficiant̃ a calore ⁊ spũ: vt ex loco suo sepent̃: ⁊ didant̃ i subtiles ptes: nũc aũt rõnabile est ꝙ nãe nõ sit silr pole calefacere ⁊ ꝑparare ad sudorẽ multã superfluitatẽ sic paucaȝ: pp qḋ sudor fridus signabit multã superfluitatẽ: quã nã nõ potuit calefacere: ⁊ qr multa superfluitas multi ẽ nocumẽti: iõ ꝯuenit sudores frigidos longiores egritudines indicare. ¶ Nõn⁹ ẽ ꝙ si sudores fridi fuerint i febre acuta p̊dictis sũt deteriores: ostendũt. n. mortẽ fm Hipp. in 4ª ꝑticula afo. ipsi quoq3 fȝ Gal. ibidẽ oĩno sũt mali ⁊ p viã signi: qr ꝯnotãt humiditatẽ fridissimã corpi dñantẽ: ⁊ p viaȝ cãe: qr dissoluũt nãȝ ⁊ vicũt oĩo ⁊c. ¶ Nõn⁹ ẽ rursus fȝ Auic. 2ª q̃rti. sudorẽ signari ⁊ discerni p colorẽ: saporẽ odorẽ ⁊ tactũ: subaȝ: q̃titatẽ: locũ: accessionẽ iuuamẽti vel nocumẽti: ⁊ horaȝ suã quoꝝ amplior medicoꝝ est expositio.

Sudor quid.

Nota.

Per que sudor cognoscat.

¶ Problema. XXXVI. Antiqua.

Propter quid sudoribus per caliditatem factis apud multũ ignem minus sudamus? Aut quia vehementer calefacto corpore in ventositates humiditas dissoluit? Aut egrediente humido ⁊ velociter desiccato sensu nõ accipim⁹. Noua.

¶ Cur min⁹ ad ignẽ multũ sudam⁹: cũ tñ p̊ calore sudor ois moueri soleat? An qm̃ humor aut corpe vehemẽter calẽte i spm̃ dissoluit̃ hũidũ? Aut cuȝ ꝓuenerit adeo cito calore nimio exiccat̃: vt sensus sudoris multi eripi possit.

Istud ꝓblema est ps. 12. ⁊. 32. ꝓblẽatis. Propõit itaq3 cũ ei⁹ motiuo ipm. Quare est cũ sudores fiãt a calo: ꝙ apud multũ ignẽ min⁹ sudam⁹: statiȝ ei appropinquando q̃ apud paucũ: h ãt dico qm̃ si paulatine exponamus nos p̊ multo igni: ⁊ deinde ordinate plus ⁊ plus fȝ ꝙ corp⁹ disponit̃ paulatie ad sudãdũ: vltimo qdẽ hñt sudaremus cũ ad ipm ẽt multũ ꝓuenirem⁹: tũc. n. fit ideȝ ei qḋ

dictum est prius: ꝙ si pauco extrī calido addat̃ calidum aliud: sudor exuberat optime: ⁊ in hoc ꝙ dr̃ per caliditatẽ factis tangit̃ motiuū quesiti.

Dubium. ¶ Dubitat̃ qr̃ vr̃ Ari. supponere sudorẽ a caliditate simplr̃ fieri: cui⁹ ꝯtrariū vr̃ dictum esse in ꝑcedēti ꝓblemate: vbi scriptū est quosdā sudores

Solutio. frigidos fore ⁊c̃. ¶ Dicēdū est ꝙ pmordialiter semꝑ ē ꝺa re aliqđ calidū iteri⁹ vel exterius sudores excitās: qđ materiā coꝝ sepat diuidit ⁊ expellit in poros: in sudore nāqȝ ꝗtūcūqȝ exteri⁹ frido manifestato: vt in mortali: primarie fuit aliqđ calidū extneū ꝯcitās sudare: corrūpens nāqȝ calidū inatū corrūpit demū seipm ⁊ extinguit: cum calor extne⁹ interi⁹ admisceat̃ inato: qbus corruptis merito sudor exteri⁹ apparēs frigidus sentit̃: ⁊ sic est etiā de sudore causato a mā flegmatica frigida viscosa: nā si aliqlr̃ calor inat⁹ eā pparādo ad sudorẽ calefaciat: cū tñ exteri⁹ fuerit mota citissime ad frigiditatẽ reuertit̃ ꝑorē: qr̃e sudor frigidus ide sentit̃: cui⁹ etiā sile in febrib⁹ cōtingit lipparijs. ¶ Deinde[Aut qr.]Soluit. ⁊ assignat duplicē cāz. Et dic̃ ꝑ hoc iđ eē: qr̃ cū corp⁹ fuerit valde calefactū: mā sudoris vtute cali extermiat̃ i vētositates: calefit. n. mā ⁊ subtiliatur maiorẽ occupās locū: q̄ gdē sic subtiliata ⁊ resoluta in vētū: aut emittit̃ in alices ⁊ oscitatiōes: vł ꝑ ꝑtē iferiorez siue cū sono siue nō: aut retinet̃ in vētre dispsa nā nō potēte eā ꝑ has expellere ꝑtes: qđ in quodaz iuuene vidi: q sentiēs discrasiā leuē termas itrauit: ⁊ nequaꝗ̄ inde sudare potuit: demū modico tp̄e post ei⁹ itroitū iflat⁹ ē mirabilr̃ vēter ei⁹ tot⁹: q̄re tympanitic⁹ fact⁹ mortu⁹ ē post dies nō paucos. ¶ Deinde[Aut egrediēte.]Assignat aliaz cām ⁊ dicit z⁹ iteꝝ vnā aliā cām eē: qm̄ cū humidū sudorale velociter egrediat̃ ad exteriora ꝑꝑ caliditatẽ potētē rarefacere carnē subtiliare humida ⁊ attrahere desiccat̃: ꝑꝑ qđ saltim apparenter nō possum⁹ sudorẽ aliquo sensuuz ꝑcipere: ⁊ si mā sudoris resoluat̃: qđ iperceptibiliter ꝯtingit: vt dictum est de hyeme in. 33. problemate.

¶ Problema. XXXVII. Antiqua.

Propter quid sole magis calefaciente si nō aliquod velamẽ habuerimus: sudores fiunt indumentis circumtractis. Et de hoc idem dicimus quod de priori. Noua.

¶ Cur ad solē acrius calefaciētem corpora que nullo indumēto tegunt̃: nihil pene sudāt. Que autem satis veste intecta sunt copiosissime sudant. Eandem de hoc etiam quam de superiori causam reddendam censemus.

Repetit aūdictū ꝓblema nisi ꝙ ipm ꝓponit de calitate solis ⁊ nō ignis vt ꝑus. Et dicit. q̄re ē ꝙ cū sol magis calefaciat nos qñ nō fuerint super corpa nr̃a coopimēta vt pāni vł aliđ qđ radios solis ꝓhibeat ad nos accedē: ⁊ l his ēt vbis tāgit̃ motiuū qōnis: nō fiunt supple magis i nob sudores ꝑ talē calitatē sic libere occurrētē: sȝ mag̃ accidūt sudores cū pāni fuerit circūtracti vł iuoluētes corpa nr̃a ⁊c̃. ¶ Deide[Et đ h.]Soluit dicēs: ꝙ ista soluēda ē sic soluta ē qđ ꝑcedēs cū eadē sit cū illa. Dōz ꝙ h accidit aut qr̃ mā sudoris resoluit̃ in ventuz: aut qr̃ mā sudoris attracta desiccat̃ ⁊ euaporat insensibilr̃.

¶ Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter quid acutis motibus magis calefacere visis: tardis autez minus: ad curuuz gressus tardiores existētes sudores magis expellunt ⁊ spiritum premittunt: sicut calefacientes magis inferius tendentib⁹: Aut quia grauibus ad deorsuz ferri sm̄ naturam est: ad superius autem extra naturam. calidi igitur natura que fert nos ad inferiora quidez nō laborat: ad sūma autem grauata perseuerat: quare ꝓpter talem motum calefit: ⁊ magis sudores expellit ⁊ spirituz premittit: ꝯfert autem in gressibus ⁊ corporis complexio ad nō rectum tendēs spm̄ sistens. Noua:

¶ Quam ob causam cū motus acuti magis: hebetes minus calefacere posse videant̃: igressus tamen per accliua: qui hebetiores sunt magis mouent sudorez: ꝑsistūtqȝ spiritum quasi amplius calefaciunt ꝙ̄ decliui: An ꝙ graui cuiqȝ vt ferri deorsum sm̄ naturā est: sic ferri sursum contra naturam est: itaqȝ caloris natura que nostra ꝑuehit corpora: vt nihil per decliue laborat: sic per accliue pressa onere nititur: acriusqȝ ob eiusmodi motuz incalescit: ⁊ sudorem mouet: ⁊ spiritum ꝑsistit. Quinetiaz corporis varius inflexus nō nihil afferre cause potest: vt di recta spirādi reciprocatio auferatur.

Ponit 38. ꝓblema. cui⁹ motiuū ꝑ tāgit: ⁊ dic̃ ꝙ cū appeat mot⁹ acutos. i. fortes ⁊ veloces in breui tp̄e mltū spatiū ꝑtrāseūtes magis calefacē corpa: qđ ē motiuū sudoris: ⁊ tardos gressus min⁹ calefacē. Et nō. ꝙ acuta sumit̃ h ꝑ acuta i motu ⁊ tp̄e: lȝ h dicat̃ đ magnitudie ⁊ sapore. ¶ Deide[Ad curuū.]Proponit dubitationē dicēs cū ita sit: q̄re gressus vł ambulatōes ēt tardiores i qb⁹ corpa figurāt̃ figura curua mag̃ causant sudores: hūida đ corpib⁹ expellēdo: ⁊ spm̄ sudoris expulsiuū amittūt: eūtes excitātes ꝑuenire ad exteriora: velut magis calefacientes ꝙ̄ ābulatiōes q̄ fiūt crurib⁹ dorsū tēdētib⁹: vł ābulatio tēdēs dorsū ꝑ crura ꝑꝑ lraz illā q̄ hȝ tēdēs. Et scias ꝙ cōiorlra ē ad curuū gressus vt expositū ē: ⁊ nō ad sursū: q̄ tñ. vȝ planior ⁊ approbari ꝑ illđ qđ dr̃ iferi⁹: pōt ēt stare ad curuum: vt denotet ꝑtiū situ quē seruāt ascēdētes: ipsi. n. curuant̃ sic̃ appebit in 5⁹ ꝑticula. Figurāt. n. caput ⁊ pedes in anrius: ⁊ posteriora: vt dorsalia in posteri⁹: ⁊ ꝑ talē figurationē ꝑtiū itelligit eos tēdere sursuz. ¶ Deinde[Aut qr.]Soluit. ⁊ ꝑ dat cām q̄re sudores min⁹ fiūt ꝑ gressus deorsuz factos ēt si sint veloces ꝙ̄ ꝑ gressus sursū: dato ꝙ sint tardiores. z⁹ ostēdit q̄re gressus deorsum nō grauēt nām. z⁹ ibi[Cōfert aūt.]Et dic̃ h iđ eē qr̃ grauia nisi ꝓhibeant̃ hñt ꝙ nālr̃ ferāt̃ deorsuz ⁊ sint dorsū: ꝙ āt ferūt̃ sursuz ꝯ coꝝ iclinationē nālē existit: sicut pȝ i 4⁹ celi ⁊ mūdi: sȝ nr̃a corpa st grauia: qr̃ mixta ⁊ i oib⁹ mixtl dn̄at̃ terra ⁊ aq̄: sic̃ dr̃. 4. meta. igr̃ mouet̃ sursū ꝯ nāz: dorsū vo nālr̃: sȝ qđ corpoꝝ aiatoꝝ mouet̃ ꝯ iclinationē nālē fatigat̃ ⁊ calefit inde: calefactio aūt iducit ad sudorē vt dcm̄ est sepe: qđ aūt deorsū nālr̃ mouet̃ in ei⁹ motu nō sic iteruenit labor: ⁊ ꝑ ꝯñs nō calefit ⁊ sudat intm̄. Quare ꝯcludit̃ gressus ad superiora sudores magis iducere ꝙ̄ gressus ad iferiora: ⁊ h est qđ dic̃: nā calidi mouētis corpa nr̃a ad iferiora nō grauat̃ labore: sȝ cū nā calidi ducit ea ad supiora ꝑmanet fatigatiōe grauata: igit̃ ꝑꝑ hđ fatigationē ꝯtingit corpa calefieri: ⁊ sudores hic mag̃: cū spūs ꝑmittat̃ ipellēs hūida in sudores ⁊c̃. ¶ Nōn⁹ ē ꝙ mot⁹ aialiū sursū n̄ ē pure nāl: nȝ purū violēt⁹ ex nāz: sȝ ē ꝯposit⁹ ex violēto ⁊ nāli: nāli tñ ma

Nā i aialibꝰ duplex. gis attinēs:in aialibꝰ.n.duplex īuenit nā.mā.s.vt corpus: ꝛ forma vt aīa.rōne.n.eiꝰ qḋ fit ab aīa sicꝫ a pncipio itrinseco pfectiuo dī nālis:cuȝ aīa sit forma corpis:sicut pȝ in 2ᵒ de aīa:ꝛ nā dicat de mā ꝛ forma:sicut dī in 2ᵒ phy.ꝛ cū magis dicat ḋ forᵃ q̄ ḋ mā:q̄re pfecte vificatū ē q: iit magis nālis q̄ violētᵒ.Est aūt ꝛ ptīȝ violētᵒ in eo q: mā eius vt corpora sunt grauia:ꝛ grauia:vt dcm̄ est:ꝯ nām superiᵒ Dubium. mouent ꝛc.❡ Dubitat qūo nā calidi q̄ fert nos sursuȝ laborat:cū de nā cali sit ascēdere:ꝛ aialia sint cala ꝛ maxie hō de quo ē sermo:ipse.n.ē calidissimū aialiū : sicut dicet Solutio in 4ᵃ pticula.❡ Dicēduȝ dupl̄r.vno gdē mō q: līa cōior nō hȝ calidi:sȝ tali:vt appet p plēs librop:ꝛ ſm hoc dicet tali.s.iclinatiōe vl̄ tali gressu q̄ vel g est ad inferiora nō laborat nā ꝛc.Si aūt hēat calidi.dōm est aliter vt q: calȝ ē duplex:qḋdā est calm̄ simplex elemētare:vt ignis : ꝛ tale nāl̄r nō ꝓhibitū petit supiora:ꝛ in h̄ nō laborat:imo pficitur ꝛ getat superiᵒ.Est ꝛ calidū cōmixtū elemētatū:q̄le est calm̄ aialiū:ꝛ q: hꝫ calidū nō est absolutū:sȝ cōmixtū ex humidis grauibꝰ ꝓductū:ꝛ inde nutritū laborat i ferēdo nos sursuȝ:pp grauia in qbꝰ existit:sȝ.n.elemēta leuia in nobis dominent q̄tuȝ ad q̄litates actiuas ꝛ passiuas ꝛ p̄mas:grauia tñ dominant q̄tū ad q̄litates locales:rōne q̄ p nobis mixtis dat locus.vñ de p̄ calo ḋ quo hic nō est sermo rō ꝯuincit:de scḋo v° dicto calido nō. ❡ Deinde [Cōfert aūt.] Pōit cāȝ adminiculatiuā q̄re gressus deorsuȝ nō grauat nām dicēs:q: corpis cōplexio cala ꝛ hūida: q: maxie humiditate calȝ hebetat:ꝛ laborat:pdest igressibꝰ tēdēdo deorsuȝ:phibēs nāqȝ ē spm̄ motiuū:ꝛ nō permittit eū directe tēdere sursuȝ:sȝ cogit vtcūqȝ pp hūiduȝ graue cui admiscet tēdere deorsū.Fortassis ꝛ al̄r expōet hec līa:vt dicat cōplo.i.corpis cōpositio q̄ flexibilis ē ad interiora cōfert ingressibꝰ deorsuȝ ad hoc vt spūs velut p obstaculū repressus nō tēdat sursuȝ in rectuȝ : sȝ declinet in deorsum:sed primum melius.

❡ Problema. XXXIX. Antiqua.

Propter quid sudoribꝰ factis quanto vtiqȝ opponit quis magis:nō g plurima indumentoruȝ apponentes sudant? Et de hoc idem dicimus quod de superiori. Noua.

❡ Qua de causa cum sudor moueri soleat : quo magis quis sese operuerit:nō hi sudant qui vestem plurimam admiserunt? Eadē etiā de hoc ratio que prius reddenda est.

Repetit iter.36.ꝛ.37.ꝓblema:nisi q: de alio calore vt vestimētop ē h̄ eiᵒ ſmo.Et dic̄ vt p̄us:si sudores fiūt p calm̄ vt dcm̄ est sepe:q̄re est q: cuȝ gs q̄nto vtiqȝ magis apponit vl̄ opponit multa vestimēta subito mltū calefaciētia q̄les sūt pelles vulpine ꝛ subito sup corpa nr̄a nō sudat pp hoc magis:sȝ si g apponāt mlta vestimēta paulatine sp addēdo donec pueiat ad illḋ qḋ est eē multis vestimētis coopertū:taliū corpa magis sudāt:fit.n. recte vt dcm̄ est supra:q: corpᵒ magis sudat cū minori calido addat aliud calm̄ q̄ qñ ꝛc.❡ Deinde [Et de hoc.] Ostēdit q: soluēdum est sicut solutū est in.36.cap.ꝛ dicit q: eadē est solutio huiᵒ quesiti que fuit p̄us in.36.Dicēdū q: humidū sudorale aut resoluit īuentū aut isensibiliter desiccatiōe euanescit:ꝓpter qḋ sudor nō accidit:sic itaqȝ Lectio ob iectio. Solutio ista tria ꝓblemata sūt vnū oīno.Vñ mirādū qūo p̄i phiecuiᵒ fuit ꝓpriū breuitati sermonē isistere:sic in hoc libro multotiens visus est v̄ba multiplicare ꝛc.Fortassis nāqȝ nō ordiauit:sȝ sic ꝓponebant fuerūt recollecta. Uel amplius voluit declarare ac memorie cōmēdare:cuȝ rē q̄ fit iuuamentum oporteat multotiēs repetere.

❡ Problema. XL. Antiqua.

Propter quid corporibus existentibꝰ siccioribus in estate q̄ hyeme sudabilius disponimur estate? Aut qa estate quidem raris existentibus corporibus natura calidū nō multum continetur:dissoluit itaqȝ humida in spiritum.hyeme autem condensatis exterius corporibus multum inuolutum nature calidum in spiritum non dissoluit humida. Amplius autem ꝛ estate quidem multum effer̄imus humidum : hyeme autem econtrario. Noua.

❡ Quam ob causam cum corpora sicciora magis per estatem q̄ hyberno tempore sint:sudori magis in estate pareamus? An q: per estateȝ propter corporum laxitatem nō multus nature calor continetur:humoresqȝ proinde resoluere in spiritum potest. Per hyemem autem parte exteriori densata corporum:calor frequens nature coercitus humorem minime in spirituȝ resolui patitur:adhuc estate hūoris multum haurimus. Hyeme autem econtrario agitur.

Ponit 40.ꝓblema cū eius motiuo ꝛ dicit:cū corpa nr̄a sicciora sint in estate:ꝛ sic careāt mā sudoris q̄ i hyeme:q̄re i estate magis sit parata sudare ꝛ sudāt q̄ i hyeme ꝛc.❡ Nōnᵐ ē q: corpa estate sicciora sunt humiditate nāli ꝛ hūidiora hūiditate extnea ꝛ sudorali:i hyeme est ecōuerso:eo q: i hyeme celebrat bona digō:nō āt in estate.❡ Deinde [Aut qa.] Soluit.ꝛ p̄mo ex pte p̄paratiōs corpis ꝛ spūs magis assignat cāȝ:ꝛ dicit cāȝ eē:qm̄ estate reddunt corpa cala ꝛ rara.Calidū.n.nāle nō valde ꝯtinet iterius ꝓhibituȝ ab egressiōe:imo paratū est exire ꝓpter caliditatē ꝛ raritatē:g gdeȝ egrediēs humiditates subtiliat ꝛ dissoluit in spūȝ vaporosuȝ sudoris expulsiuū: Quare estate corpora hūide ꝛ sicca. sȝ q: hyeme pori sūt ꝯstipati exteriᵒ frigiditate ꝯtinētis:ꝛ calȝ nāle vehemēter imixtū hūiditatibꝰ nō subtiliat ꝛ dissoluit in spūȝ añdictū.q̄re ꝛc.❡ Deinde [Amplius aūt.] Assignat aliā cāȝ ex pte hūidi dicēs:q: i estate mltū emittit de hūido ex̄ corpa causato ex idigōne p oēm regionē: hyeme aūt nō:pp qḋ cū i sudādo emittat hūidū qḋdam: magis sudabimᵒ estate q̄ hyeme:ꝛ iō fuit hn̄ dcm̄ q: opȝ estate sudorē magis pare q̄ hyeme:cū ars nām imitet.

❡ Problema. XLI. Antiqua.

Propter quid spontanei sudores qui fiunt sanis prauiores videntur eis qui fiunt a laboribus? Aut quia labores quidem euacuant semper superabundās humidū ꝛ sicciorem carnē parant : quare concauitates pororum sane sunt ꝛ calidi assuetudine nulla oppilatio fit. Spontanei autē appellati sudores:facti auteȝ ex necessitate : qñ a plura opatione confusis nāe poris calida nō omnino comprehenduntur:sed adhuc expurgare: ꝛ expugnare eum potest rationabiliter egritudinis

[Amplius aũt.] Hic scḋo assignat aliã cãm dicens. Ꝯ ideo esse qm̃ dorsum ⁊ vniuersaliter posteriora magis sunt cõseruatiua materie sudoris: vt sudor exuberet ex eis q̃ȝ anteriora: eo ꝙ magis contingit ipsa a continente exteriore infrigidari q̃ȝ posteriora: cũ eis magis obuiet ꝓpter subtilitatem carnium ⁊ raritatem: ⁊ quia nõ sunt tñ tecta pannis magis discooperiuntur: ꝓpter qḋ phs signanter dixit magis anteriora q̃ȝ posteriora infrigidari: ⁊ non dixit magis sunt frigida: qꝛ falsum cõprobaret: eo ꝙ cor magis irradiat partem anteriorem q̃ȝ posteriorem. ℂ Et addit inquiens illud idem est causa quare ascelle. i. partes ille concaue occultate sub spatulis ⁊ adiutorijs valde cito mouentur ad sudorem: qui ⁊ in maxima q̃ntitate accidit: similr ⁊ inguina: ⁊ hoc est ꝙ reperit medium sue cause dicẽs: minime. i. valde parum infrigidãtur ascelle cuȝ sint spatulis ⁊ adiutorijs cooperte: ad ipsas etiam irradiet cor emittẽdo supfluitates subtiles calidas in ipsis ⁊c̃. ℂ Deinde [Amplius aũt.] Hic 3° ponit aliã cãm ⁊ dicit: alia causa est qm̃ partes existes circa dorsum ⁊ vniuersaliter posterius carnosiores sunt q̃ȝ anteriores: ⁊ qꝛ sic sunt ex sanguine facte erunt humidiores: caro eniȝ nõ est nisi sanguis ĩspissatus: sicut dicit Arist. 2° de generatione aīaliũ. a frigiditate ⁊ humiditate respectu ossis. s. qḋ generaꝶ a caliditate ⁊ siccitate: velut tegula in fornace: ⁊ non respcũ adipis ⁊ pinguedinis: sicut dicit Auic. p̃mo p̃mi. quare ⁊ supfluum alimẽti carnis erit humidum magis: sicut materia ⁊ suũ alimẽtum: cum vnũquodqȝ nutriaꝶ a sibi simili ⁊ cõuenienti: ⁊ superfluitas seruat naturam sui puri ⁊c̃. ℂ Est aũt aliud ꝓpter qḋ in posterioribus magis abundat humiduȝ q̃ȝ in anterioribus. s. medulla spine dicta nucha: que est substantia alba duobus pãniculis inuoluta trãsiens per oẽs spondiles ab exitu cerebri ad anum: a qua quidem continue in trãsitu suo oriuntur nerui: sicut a cerebro virtute tamẽ cerebri. Unde Auic in p̃n°. 3. coñ. dicit ipsam fore vicariam cerebri. hec autẽ cum sit humida multum in transitu suo exhibet humiditatem: sic igitur in parte posteriori magis abundat materia sudoris q̃ȝ in p̃te anteriori. ℂ Est ⁊ alia causa: qꝛ partes ⁊ musculi posteriores magis laborant q̃ȝ anteriores: sustinent enim pondus totius erectum: similiter in ipsis sit magnus motus ⁊ cõfricatio ꝓpter frequentem motum spatularum ⁊ brachiorum. ℂ Et scias ꝙ hec causa sumpta a parte carnositatum per se nõ est oĩno sufficiens. opȝ enim cum hoc adesse viaȝ apertam vt poros: ⁊ mouens forte esse: videmus nanqȝ nates carnosas valde: ⁊ nõ tamẽ sudare multis alijs partibus magis non sic carnosis. ℂ Et scias ꝙ spinalis medulla s̃m phm satis videtur esse causa quare posteriora magis sudant anterioribus: ponit eniȝ scḋo de p̃tibus ipsam calidiorem cerebro: qḋ manifestari dicit per situȝ suũ: est eniȝ cõnata cerebro in opposito eius: vt ipm̃ calefaciat: qm̃ natura semꝑ ingeniatur ad excessuȝ vniuscuiusqȝ: similiter etiam: quia pinguis est: ostendiꝶ ꝙ sit calida: quoniam pingue apud eum est calm̃. Medici v̾o ponunt eam cerebro frigidiorem sicut apparet per Gal. p̃mo de cõplexionib⁹: ⁊ hoc sufficiat cum nõ sit presentis considerationis opus.

Nucha qd

Spinalē medullā ꝯcaucẽȝ cām ꝯ pro priorẽ ad desudatio neȝ ꝑtium post.

ℂ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter quid super quibus iacemus non sudamus: aut quia calidus existẽs locus quo tangimur prohibet transire sudorem: desiccat eniȝ ipsum. amplius aũt reprimitur: repressus aũt diffunditur sanguis: quo accidente infrigidaꝶ magis: signũ autẽ stupor: infrigidatio eniȝ est passio: ⁊ fit ex repressione ⁊ percussione. Noua.

ℂ Cur ea parte qua iacemus sudare non possumus. An quoniã pars qua tangimus: cuȝ plus q̃ȝ modicum sit incalescens prohibet ne ꝑmeet sudor. Rasiccat eniȝ atqȝ assumit. Itẽ cõprimi eam p̃tẽ sic euenit. hec v̾o sanguinẽ cõpressa diffundit: quo diffuso satis refrigeraꝶ: argumento sane torpor est. Quippe q nõ nisi frigoris iniuria fiat: atqȝ effici vel afflictu vel ictu soleat.

Quare est ꝙ qñ fuerimus nudi ⁊ iacuerimus sup aliqua corpora ⁊ maxime dẽsa nõ sudamus: qḋ tamẽ videꝶ debere cõtingere: cũ sudor causeꝶ a caliditate: ⁊ calor augeatur ꝓpter cõiunctionẽ duoꝝ calidoꝝ: intelligo q̄dem sudorem non fieri ⁊ maxime in locis vbi se cõtangunt: ⁊ hoc est verũ dum permanet cõtactus nõ intercisus cõpressionis: si enim motus supueniret: superueniret ⁊ sudor: sicut pȝ in coeuntibus: in q̄bus etiaȝ in locis compressionis sudor causaꝶ. ℂ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ assignat duplicẽ cãm. dicit ergo p̃mo hoc esse: qꝛ cum locus circa quẽ accidit tactus cõpressionis efficiatur vehemẽter calidus: ꝓhibetur materia sudoris in sudorẽ exire: immo potius caliditate insensibiliter euaporat: consumptis eo modo quo dictũ est balneum vehemẽter calidum ꝓhibere sudoris mãm desiccãdo: ⁊ sicut diciꝶ in. 27. cap° faciem ꝓpter multã caliditatẽ in rubicundis nõ sudare. ℂ Caliditate nãqȝ duoꝝ corpoꝝ ⁊ proprie calidoꝝ actu cõiuncta simul se tangẽtium augmentata: spiritus ⁊ calor vtriusqȝ cõcitãtur ⁊ motu cõmouenꝶ reflexiuo: ita ꝙ spiritus ⁊ calor vnius refrangiꝶ in corpus alterius: ⁊ ecõuerso: ꝓpter qḋ in medio corpoꝝ caliditas vehemẽs cõsumptiua materie sudoris adduciꝶ: quare sudor annihilatur. ℂ Deinde [Amplius etiã.] Hic scḋo assignat aliam cãm dicens: rursus aliam cãm esse: quoniã sanguis cum materia sudoris ⁊ spiritu expulsiuo repercutitur retro iterius: qḋ erit: cum vehemens ⁊ subitus fiet cõpressionis tactus duoꝝ corpoꝝ: tunc eniȝ sanguine ⁊ spiritu repercusso diffunditur partes ꝓfundas interiores subintrãdo: quo accidente corpus vtriusqȝ in cõtactu cõpressionis infrigidaꝶ magis vel iacens: q̃ȝ si nõ fuerit accubitus vnius super alterum: igitur corpore sic exterius infrigidato ⁊ materia sudoris cum sanguine ⁊ spiritu intus submissa: non causabitur sudor. ℂ Deinde [Signũ aũt.] Declarat illud ꝑ signũ ꝙ corpus infrigidaꝶ plus q̃ȝ si nõ fieret cõpressio in accubitu vnius sup alterum: ⁊ dicit: ꝙ illud pȝ ex signo vt ex stupore: nam circa locuȝ illum in corpore vbi fit in tactu cõpressio: cõtingit stupor: ⁊ dormitatio partis: sicut pȝ cuȝ quis cõprimit alterũ crus cũ altero supponẽdo vnuȝ alteri: aut cum quis membruȝ adeo cõstringit vt calor ⁊ spũs nõ possit ad ipm̃ transire ⁊c̃. Passio aũt accidẽs ab hõi repercussione vel percussione: cuius signũ est stupor est mala cõplexio frigida inducta in parte illa: vbi fuit cõpressionis cõtactus ꝓpter fugam caloris ad interiora ⁊c̃. Simile enim cõtingit istis: sicut cũ quis vnuȝ crus altero comprimat: aut si percutiaꝶ a vento frigido statim. ℂ Notãduȝ est. ꝙ hec repercussio vel percussio diciꝶ esse fortis ⁊ subita: ⁊ in hoc videꝶ ista solutio a prima differre. ℂ Itẽ intelligendum est hoc accidere in p̃ncipio contactus repercussionis: quoniã forte in processu reuertetur sanguis ⁊ spiritus: ⁊ sic sudor efficietur. ℂ Notãdum etiã ꝙ virtuti animali manifeste comprehẽdenti que diuiditur in motiuã ⁊ sensitiuam accidunt nocumenta: ⁊ hoc dupl̃r: aut totaliter actus eius destruiꝶ aut non: si totaliter fiat corruptio Nota.

z accidat actui virtutis sensitiue dicit stupor: si iterū non totalis fiat corruptio z accidat actui motiue di tremor. si vo totaliter tollat actus vtriusqz vtutis aut fm medium corporis di paralysis: que qdē est ablatio sensus z motus fm alterā partē corporis: aut fm totū corpus: z sic di epilepsia que est mollitia totius corporis cū ablatione virtutis regitiue: sicut dicitur in tertio de ac. z morbo.

Problema. XVII. Antiqua.

Propter quid dormientes magis sudant? aut propter repercussionez: collectum enim calidum interius educit humidum. Noua.

Quare qui dormiunt magis sudāt? An circū obsistendi rōne euenit. Calor eniz parte interna collectus potest expellere humorem.

In quo cōparat somnū z vigiliā ad sudorem: z dicit: quare est q dormiētes magis sudant supple q vigilātes: sicut supplet postea in. 28. cap. vbi idez repetit pblema. Deinde [Aut qz.] Soluit. z dicit hoc eē pp cōtractionē caloris naturalis z spūs ad partē interiorē ex repercussione ad parietes membrorum causatā: quo sic contracto digerit fortificatus subtiliat z diuidit humida que sunt materia sudoris: quo peracto calor ipse ex vnitione z victoria materie fortificatus interius: refrangitur versus partes exteriores expellēs humida sic preparata in sudores: ppter qd relinquitur: somnum nō in pncipio cum accidit causare sudorē: sed in pcessu cū sibi materiā coaptauit. Notādum est fm Auicē. scda pmi. q somnus plus facit sudare q vigilia: sudor tamen huiꝰ qui fit in somno est fm modū exuperationis materie z quātitatis superflue: z non fm modū resolonis contentini zc. Nota.

Problema. XVIII. Antiqua.

Propter quid faciē magis sudant cuz sit nō carnosa. aut quia bene sudabilia sunt quecūqz sunt humida z rara: caput aūt tale est: humiditatē nāqz propriam habet multam: demonstrant autez vene tendentes exinde: z catarri ex ipso: z cerebrum humidum: z pori multi sunt. signuz autē capilli qd pori multi sunt terminantes exterius: non igitur ex iferioribus sudor: sed ex capite fit: propter quod sudant z maxime frontem: subiacet enim primum: humiduz autem deorsum fluit: sed non sursum. Noua.

Cur facie maxime sudemus: cum in ea minimum carnis sit: an quod expeditius illa sudare possunt: que humida laxaqz sunt. Caput autez tale est. Cōtinet enim suā plurimā humiditatē: qd vtiqz venarū ratione patefit que hinc ptendunt. Distillationes quoqz ex capite oriunt z cerebruz humidū est: z foramina pmulta in capite habentur: que tam multa esse: ac foras vsqz pertendere capillorum indicio cōstat. igitur sudor non a partibꝰ imis sed de capite oritur. Unde etiam fit vt primū z maxime fronte sudemus. Prima enim frons subita est.

Repetit 11. pblema vt addat z ↄfirmet eius solonē. Et dicit vnde est q hoies magis sudāt circa faciē q circa alias ptes corporis: z adducit eius motiuum qōnis dicēs: nō videt sic eē: qm facies est membrū carne denudatū: qd aūt est tale nō est exuberatiuū sudoris: sicut declaratū est in. 15. pblemate. Deide [Aut qz.] Soluit. z pmo ostēdit caput sudare pre ceteris: scdo ex hoc ostendit frontē adhuc plus sudare alys partibꝰ capitis. scda ibi [Et maxime.] Dicit igit pmo hoc iō eē: qm partes hntes humiditatē intra nō obturatiuā pororum: z cū hoc sint rare cōpositionis: sunt nate bene sudare: cōtinent enim causas sepe declaratas nec̄ias ad sudorē: talis aūt pars est caput: qd ostendit: hz enim multaz humiditatē pre alys partibꝰ corporis sibi soli appropriatā: z cū hoc est rarū vt declaratū est sepe: quare zc. Dicit aūt pprIā humiditatē ad differentiā humiditatū extranearum que sibi occurrūt a partibꝰ totius corporis: est nāqz caminū reliqui corporis: aut dicit pprIā ad dīam humiditatis cōis: qualis est hūiditas epatis: illa enim fm Gal. in theg. tractatu signorum. totū corpus reddit humidū nisi cor contraoperet. silr cōtraopat epar siccitati cordis. Deinde [Demōstrāt aūt.] Dic scdo declarat predicta dicēs q vene multe z arterie cōtinētes humida z nerui hūidissimi ex capite pcedētes declarant nobis q cerebrū sit humidū: silr z reumata ex ipso decisa z pori sensibiles multi z isensibiles ex ipso pcedētes denotant hūiditatē eius grādē: nō eniz tot ordinauit nā in ipso nisi ad expellēdū supfluitates multas aquosas que abundabāt in eo. Et q pori in capite sūt multi terminātes exterius z nō latitātes iterius tm̄: appet ex multitudie grossitie z lōgitudine capillorum exterius egrediētiū. Notādum est q cū duplex sit hūiditas cerebri: nālis. s. z accidētalis: nālem tetigit cū dixit: vene tendētes: accidētalez vo cū dixit z catarri zc. Deinde [Non igit.] Dic tertio cōcludit itentū ex pdictis dicēs sudorē nō causari ex ptibus iferioribꝰ in tm̄: sicut a supioribꝰ: cātur enim ex capite magis pp causas antedictas. Deinde [Et maxie.] Ostēdit q pars qdā faciei vt frons sudat pre alys mēbris corpis: est aūt frons illud faciei q sub bregmate. i. sincipite ē medium oculorum: sicut dicit Arist. in pmo de hystorys. z dicit q hoies maxime sudāt circa frōtem z plus q circa alias ptes faciei: eo q frons p subest cerebro anteriori: in quo cōtinet multū de hūido nāli sudoris: cerebrū enim anterius est hūidius alys ptibꝰ cerebri: illud aūt qd est tale hz hūidū supfluū multū: qd nāliter tēdit deorsuz cū sit graue z corpulētū: nō eniz fortassis pōt trāsire in capillos ppter hūiditatē supfluā aquosam: cū capilli generent ex fumis adustis: pp qd hꝰ hūidū nāle sudoris refrāgit a friditate sub cerebro anteriori: vt fronte z foras in sudorē emittit. Notāduz est q opz ipm cerebrū hēe multa foramina ipsius expurgatiua māifesta pp debilitatē in sua creatiōe: vt est foramē qd est in palato colatoriū nares oculi aures. z imanifesta: vt sunt loca itersectionuz suturarum z vlr totiꝰ cranei z cutis exterioris: vt mūdificaret a multis supfluitatibꝰ que ad ipm ascēdūt ex reliquo corporis: z in eo generant. propterea vt melius ab his expurgaret fuit locus eius sup hec. Unā Aui. 2ꝰ pmi. si locus pprius cerebri non eēt altus: res ex tali mō pueniret quā tolerare nō posset: neqz eius virtus cū ipso remaneret essentialiter.

Humiditas cerebri quotuplex sit.

Cur sit cerebrum hēre multa foramina.

Problema. XIX. Antiqua.

Propter quid sudantes si ifrigidantur aut aqua aut vento nauseant. vtruz qz humidum infrigidatum stetit: coadunatum autem non quiescens propter

fluere: aut τ spiritus transiens exterius factus sudor propter infrigidationem: hic intrinsecus infrigidatus prius ꝙ̄ egrederetur humidum factus est τ cadens facit nauseam. Noua.

¶ Qua de causa qui sudāt: si vel aqua vel flatu refrigescant nauseant. Utrum qm̄ humor qui ex fluxu continuo minime quiescere possit: hic refrigescens in pte priore vniuersus constiterit. An ꝙ spūs qui foras versus proueniens in sudorem ob frigoris occursuȝ ꝯuertit̄. Hic intus ante refrigescens ꝙ̄ exeat transeat in humorem atqȝ in eā ptem incumbēs nauseā moueat.

Nausea qd τ vñ sit causata.

Quare est ꝙ sudantes si īfrigidant̄ aqua frigida aut vēto cadunt in nauseaȝ. ¶ Notandū est ꝙ ꝑ nauseam ītelligo fastidiū τ abominationē que est motus quidā parās ad vomitū: que ꝯtingit aut ex humorib⁹ natantib⁹ vel adherētibus seu imbibitis relaxātibus os stomachi: aut ex reb⁹ vnctuosis fastidiosis exterius occurrētibus: aut ex corrupta digestiōe ciboꝝ. ¶ Deinde [Utruȝ humidū.] Soluit τ diuidit̄ in duas ꝓm duas causas quas assignat: τ dicit hoc esse qm̄ humidum calefactiuuȝ .s. materia sudoris que egrediebat̄ in sudorem quieuit τ nō potuit extrinsecus exire: ꝓpter infrigidationem ꝓhibenteȝ motum: ꝓpter qd̄ sic infrigidatum coadunat̄ interius: nō quiescens adhuc sibi fluit ꝓpter confluxum quē prius īceperat habere ad exteriora cū mouebat̄ in sudorē: fit autē fluxus eius sup os stomachi remolliēdo τ relaxādo ipsuȝ humiditate tepida pigra faciente cōtrarium operationeȝ melācholie: que qdē pōticitate sua ꝯfortādo corrugatiōe os stomachi excitat appetitum. Et aūt humiduȝ relaxatū remaneat super os stomachi ostendit̄: tēpore nāqȝ sudoris multus fumus eleuat̄ a stomacho τ pulmone petēs cerebrū: cui cuȝ frigiduȝ exterius subito occurrit refrangit̄ deorsuȝ τ recurrit ad os stomachi τ pulmonē: τ magis ad os stomachi ꝙ̄ ad pulmonē: ꝓpter nām magis defendentem pulmonem ore stomachi: sic itaqȝ merito antedictuȝ humiduȝ infrigidatum cū peruenerit ad os stomachi adhuc tepidum existens fastidiuȝ causat: τ iō videmus medicos volentes aliquē vomere precipientes fastidium primitus induci cū vnctuosis τ aqua tepida: vt inde ore stomachi debilitato leuius vomitus adducat̄. Et scias ꝙ iste sermo magis verificat̄ in repletis τ carnosis qui nō soluȝ patiuntur fastidium: sed per totum corpus sentiunt teporem in membris τ cōfricationē. ¶ Deinde [Aut τ spūs.] Assignat aliam cām sumptā ex causa efficiēti plus: predicta nāqȝ sumebat̄ ex causa mālī: τ dicit hoc iterū ideo cōtingere: qꝛ spūs eductiuus sudoris: aut pertrāsiens ad exteriora corporis vapor causaturus sudorem: interius tepidus reddit̄ τ frigidus: ꝓpter frigiditatem exterius occurrentem ab aqua vel vento frigidis anteꝙ̄ extra egrediat̄ cuȝ sudore: imo remanēs interius efficitur quid humidū corpulentū: qd̄ qdem ponderosum factū refrangit̄ super os stomachi: τ ibidem nauseam inducit: relaxando sua humiditate lubrica pigra villos oris stomachi.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Propter quid quādoqȝ ex capite τ pedib⁹ calefactis sudores fiunt maxime: aut quia calefactum trahit ad se humidum: humidum autem non habet vbi cōsumatur ꝓpter id quod sunt hec loca ossea: cadit igit̄ extra. Noua.

¶ Cur in capite pedibusqȝ icalescētib⁹ sudores maxime excitant̄. An qm̄ humorem ad se membra incalescētia trahunt. humor autē partē qua assumatur nullā hȝ cū ea loca ossibus scateant: itaqȝ vt excidat foras necesse est.

Quare est ꝙ quādoqȝ calefacti potissime patiuntur sudores circa caput τ pedes: nō autem sic circa alia mēbra: cū partes existāt frigide aquose τ sicce. ¶ Dicit aūt qñqȝ: eo ꝙ hoc nō semꝑ cōtingit: sic dicet̄ in .28. τ 31. cap. ꝙ agonizātes sudant pedes τ nō faciē. Iteȝ aliqui dum sufficienti exercitio mouent̄ sudant faciem τ nō pedes: qdam autē neutrū hoꝝ sudant: sed sudant circa locū vbi materia sudoris amplior cōtinet̄ cū raritate pororū: opȝ etiā ꝙ ad hꝯ sermones verificādos corpus sit temperatū vnigeneum per totū: qm̄ sunt aliqui de natura sua sudantes faciem τ nō pedes: aliȷ econuerso: qdem autē alias partes corporis τ nō illas. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens: id ideo esse quoniā mēbrum calefactuȝ virtute calidi cuius est attrahere cōtrahit humidum ad se: hꝯ autem humidū attractū nō hȝ locum in quē diffundat̄: sicut habet materia sudoris pectoris τ ventris: vt dictuȝ est in .15. ꝓblemate: caret autē ideo loco in quo recipiatur: eo ꝙ loca capitis τ pedum sunt ossibus magnis τ pluribus se tangentibus cōpaginata: in pede enim paruo vt a focilibus cruris inferius dictis canis sunt .25. ossa dura τ solida: in toto autē pede magno vt ab ancha inferius sunt .29. in capite quoqȝ cū omnia cōnumerata fuerint ossa cuȝ dentibus sunt .55. ¶ Et scias ꝙ quidam libri habēt: aut non habent: τ tunc videtur duplex solutio assignari: prior tamen littera que dicit aut cōmunior est τ melior. ¶ Dubitatur hic de eo ꝙ dicit mēbra vt pedes τ caput nō habere vbi recipiant humidum sudorale: τ maxima occurrit dubitatio de capite: cum caput magnam cōtineat concauitatem intra se: in qua videtur posse materia sudoris cōtineri: sicut dictum est in .15. problemate de cōcauitate ventris τ pectoris. ¶ Est dicēdum ꝙ lȝ in capite sub craneo sit magna cōcauitas: parum valde relinquitur vacuū quod non repleatur cerebro: sicut etiam pȝ in libris de animalibus: homo inter cetera aialium habet maius cerebrum: τ magis replens cōcauitatem cranei τc̄. Item natura sapiēs regulat vnāquāqȝ partem ꝓm eius dispōnem: cū cerebrum sit humidissimum membrū τ debilissimū: si humiduȝ ad ipsum confluerent: timendum esset ne egritudines statim suffocatiues incurreret: vnde natura ipm expurgauit ab humidis superfluis: cuius signuȝ est multitudo meatuuȝ in ipso: τ deinde etiā expurgantibus. ¶ Aut dicenduȝ est ꝙ si mā multa sudoris sit in capite non est ꝓprie ipsius: τ expellitur faciliter ꝓpter raritatem poroꝝ eius. Et scias ꝙ cause assignate hic sunt probabiles satis τ minus perfecte nunc complent̄ sufficienter per ea que dicta sunt sepe circa sudorē capitis τ dicentur in sudore pedum.

Dubium.

Solutio.

Alia solu

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Propter quid laborantes quādo quieuerint sudant: oportebat enim siquidem labor cā qñ laborāt. vtrū qꝛ laborantis qdē a spiritu vene iflate poros claudi faciūt pausantib⁹ aūt residēt: quare apertiorib⁹ factis poris: facile ꝑuenit sudor: aut qꝛ laborantibus quidē segregat motus ex cōnaturali humido spiritum: τ ꝓpter caliditateȝ que est a

motu

motu fit bumidū spūs supficialis:qñ aūt cessauerit a laboribus simul ⁊ calitas finit̃:⁊ ex spiritu densato bumiditas fit sudor. Noua.

¶ Quare q laborāt vbi a labore destiterint sudare icipiūt. Nā si labor causa est:cū laborant sudare debēt:vtrū ꝙ inter laborandū vene spiritu iflate cōprimi foramina cogāt:data vo gete laxe ꝯsideant:itaqȝ ꝑampliora iaȝ facta foramina expeditius bumor ꝑuadat. An qm̄ cū laborat̃:spiritū ex coberēte bumore mot⁹ secernit:⁊ calore qui a motu excitat̃ bumor in spiritū ꝑ summa corporis extenuat̃:cū vo a labore cessatum est:simul ⁊ calor desinit ⁊ ex spū spissescēte bumor qui sudor appellat̃ consistit.

Quare est ꝙ laborātes victū manibus q̄rētes:⁊ vniuersalr oēs se forti exercitio exponētes magi sudāt cū quieuerint ab actu laborioso ꝙ̄ qñ fuerit in ipso. ¶ Deide [Oportebat.] Subiūgit motiuū suū qōnis dicēs:imo directe vi ꝯriuȝ:magis nāqȝ vi oportere sudare cū sunt in actu laboris:iō q2 labor actualis est causa sudoris:sicut pȝ.nā cū sumus in actu laboris corpora calefiunt magis ⁊ subtiliant̃:⁊ diuidit̃ bumidū egressuȝ in sudorē. ¶ Notādum vt appareat veritas ⁊ solutio istius motiui Arist.ꝙ effectus triplr se bñt ad suas causas:quidā.n.sūt semꝑ ꝯcomitātes causas suas:ita ꝙ simul fiūt ⁊ simul corrūpunt̃ cū ipsis:sicut illuminatio se bȝ ad lucidam illuminās:vt pȝ in lumine solis repto in aere.Quidā āt sunt qui simul nō sunt cū suis causis:imo postea manētes icorrupti post oblationē causaꝝ:sicut aial gñatū ⁊ artificiatū vt domus.bec.n.ꝑmanēt siue cause corrūpant̃ siue supstēt: qdā.n.se babēt medio mō:nō.n.statim sunt ꝑ totū qñ sūt sue cause:neqȝ statim corrūpunt̃ post corruptionē causarū:velut est q̄litas aliqua impressa in ꝯtinēte:vt caliditas manans a corpore calido:⁊ de bis effectibus est sudor:ita ꝙ pōt esse cū pñtia causaꝝ suaꝝ ⁊ nō minus cuȝ absentia:imaginor.n.ipm qd mediū iter ꝑmanētia que nō sunt cū fiūt sȝ postea:⁊ successiua que sūt cū fiūt ⁊ nō cuȝ facta fuerint. ¶ Deinde [Utrū quia.] Soluit.⁊ p̄mo assignat cām apparētē. 2° existē magis.ibi 2° [aut q2.] Et dicit iō esse q2 forti exercitio laborātes vene ⁊ arterie ⁊ vlr ꝯcauitates corporis vt pectoris inflant̃ ⁊ tēdunt̃ ꝑꝑ retentionē spūs:qbus inflatis ⁊ tēsis pori tēdētes in exterius obturātur:sicut obturant̃ folles cū aere replent̃:q̄re tūc sudor ipedit̃ exire:quasi in leroitu vacui:vt dolia ostēdūt repleta liquore.Cū aūt laborantes cessauerint ⁊ fuerint quieti:vene ⁊ vlr receptacula ṗus iflate ꝯtrabunt̃ ⁊ residēt:partes nāqȝ coꝝ appropinquāt adinuicē:ꝑpter qō aperiunt̃ pori exterius cōpressione facta interius a residētia:qbus a ꝑtis spūs expulsiuus sudoris cōpressus in ꝯcauitatibus egredit̃ exterius:⁊ tūc sudor defacili supuenit. ¶ Deide [Aut q2.] Assignat aliā cām dicēs:ideo esse qñ in laborātibus sūme:motus causatus interius a motu laboris extrisẽci separat spm̄:q expellit bumidū in sudorē ex bumido ꝯtīti ipm spm̄:nō eni spūs ꝑpter nimiū motū subtiliatus ⁊ laxatus associat̃ bumido ducēdo ipm ad exteriora in sudorē:⁊ B est qō dicit:imo spūs ꝑꝑ calitatē ⁊ subtilitatē quā acqsiuit a motu fit bumidus relaxatus supficialis iteri⁹ ⁊ nō potēs penetrare exterius:bumidū.n.adeo subtiliat̃ ⁊ diuidit̃ ꝙ spū admiscet̃ motū ei⁹ bebetādo.Cū āt laborātes fuerint sedati a motu laboris:simul tpe ⁊ calitas ex labore causata icipit desinere ⁊ tepefieri:ꝑpter qō spūs qui erat subtiliatus expāsus ꝯdensat̃ ⁊ ꝯuertitur ad nāȝ bumiditatis q̄ dr̄ sudor:sic bic accidit sicut videmus in aere eleuari vaporē subtilē:qui est mā vēti:deinde frigiditate idē vapor ꝯdensat̃ ⁊ efficit̃ mā pluuie ⁊c̃. ¶ Notanduȝ est ꝙ si dȝ esse sudor:opȝ spūs babere caliditatem mediocrē.si eni fuerit mltū itēsa:nō fiet sudor:vt bic pȝ. ⁊ in.27.cap̊ buius.si vo nimis fuerit remissa vt cū ea bumidū fit grossum viscosum bebetatiuū:nō pōt similiter fieri sudor:vt patebit in 22° caplo.Et scias ꝙ istud ꝓblema idem inuenies in 23° ⁊ 24° capitulo.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

PRopter qd semꝑ corpore fluēte ⁊ defluxione facta ex supfluitatib⁹ nō alleuiatur corpus:nisi cessauerit sudare. Aut q2 minor est expurgatio:qñ.n.ex bumido ꝑmutat̃ in aerē:plus fit ex minori:bumidū eni segregatū plus:q̄re multo tpe expurgatio:ꝑꝑ boc āt ⁊ qȯ ꝑ minores poros expulsio est:amplius viscosuȝ ⁊ glutinosuȝ cū bumido qdē expellit̃ ꝑpter cōmixtionē:cū spū aūt nō potest:maxime aūt boc est qȯ ledit:ꝑpter qȯ ⁊ vomitus sudoribus alleuiāt magis:⁊ q2 extrabūt bec sicut grossiores ⁊ corpulentiores extres:⁊ q2 a carne qdē lōginquus est locus iste in quo ē viscosum ⁊ glutinosuȝ:q̄re molestū est trāsmutare:vētri aūt ꝑpinquus est iste locus:aut eniȝ in ipso fit:aut ꝑpe ipsum:ꝑpter qȯ ⁊ difficulter educibile aliter. Noua.

¶ Quare cū corp⁹ assidue fluat:effluxusqȝ ipse de excremētis ꝑueniat corpus leuari non possit nisi sudauerit. An q2 minus excernit̃ ꝙ̄ satis sit. Cū eni ex bumore mutat̃ in aerē plus de minori existat necesse est. Humor.n.qcūqȝ copiosius cū se discernit redūdat:diutiusqȝ ob eā rem ꝓfecto excernit̃. Lenta item glutinosaqȝ excrementa:vt cū bumore ꝑpter mixtionem excerni possūt ita cū spū nequeūt:que qdē res maxime officere pōt. Hinc etiā vomitus magis q sudores corpora leuāt:qm̄ ea ipsa excremēta educūt vt qui crassiores corpulētioresqȝ sint:vtqȝ cuȝ carni qdē ꝓcul is locus sit:qui lentā illam glutinosamqȝ materiā ꝯtinet:itaqȝ non sine magno negocio dimouēdi dat̃ facultas. Uētri autem e vicino est. Aut enim in eo ꝯsistit:aut ꝑpe:quo fit vt difficile queant aliter educi.

Quare est ꝙ si corpus ꝯtinue defluat ⁊ irroret̃ ab bumiditate sudorali ab ipso decisa:dato etiā ꝙ bic defluxus bumidus sit ex supfluitatib⁹:nō tñ corp⁹ alleuiat̃ ide:neqȝ meli⁹ fit ei quousqȝ nō cessauerit ei oīno defluxus ⁊ sudor buiꝰ supfluitatū:sic itaqȝ si corp⁹ dȝ bñ bře:opȝ supfluitates causantes sudoris defluxū oīno finiri. ¶ Nōndū est ꝙ bec emanatio sudoris sic diu ꝑdurās etiā causat̃ a mā cibali:cui⁹ aquosuȝ statim euacuat̃ facta digōne ꝑꝑ debilitatē ꝯtētiue ⁊ aptionē poroꝝ:sicut recitauit mibi vnus q passus semel tertianā crētieauit ꝑ sudorē diu exuberātē:⁊ ab illa bora in antea dixit se iam.9.annis

Habitudo effect⁹ ad causas ꝯparata triplex est.

Ubi ꝯsigat sudor.

Sudores exuberantia vnde e qō de ea expiriēdi

trāsactis omni tēpore semp in aurora sudorē accidere si-
bi: z talis sudor ex hac causa sepe in ꝯualescētibus ꝯtigit:
aliqñ cōtingit ex supfluitatibus multis viscosis frigidis:
sicut multotiēs ꝯtingit in febribus flegmaticis: nō tñ ꝑ-
pter hoc alleuiant patientes. Uñ fortasse aliqs diceret pri-
mū sudorē tāgi cū dixit. Corpore fluente. 2ᵐ aūt cū dixit.
Et defluxione zc. ℂ Deinde [Aut qz.] Soluit: z diuidit
in duas ptes. pmo dat causam quare defluxio ista diu ꝯti
nuat. 2° q̄re nō sit melius corpori ide. 2ᵃ ibi [Amplius vi
scosus.] pᵃ in duas sʒ ꝙ duas cās assignat. 2ᵃ ibi [Propter
hoc aūt.] dicit ḡ ꝙ ꝯtinuatio istius defluxus accidit eo ꝙ
ipso facto pluries z pluries: nō tñ mūdificat corpus suffi-
ciēter ex supfluitatibus defluētibus: z ꝙ ita sit ostēdit di-
cēs: ꝙ qñ est ꝙ ex humido viscoso quiescēte in pfūdo ad
eius pmutat subtiliatū a caliditate in aerē. i. in vaporez hu-
mido subtiliorem: tūc ex modica quātitate illius humidi
viscosi causat humidū plus q̄ erat primū. Et h est ꝙ ap-
probatione subdit: qz humidū separatū z diuisum in ptes
subtiles est magis plurificatiuū q̄ qñ erat ꝯgregatū lati-
tans in pfundo: ita ꝙ est simile eius qđ dī in 2° de gñōne:
ex vno pugillo aque fieri. x. aeris zc. Et ideo ꝯcludit: quia
partium humidū semper plurificat lōgo tēpore durante
predicta defluxione mundificatiua corporis. ℂ Deinde
[Propter hoc.] Ponit aliā causaz ꝯtinuitatis huiꝰ deflu
xionis p modū cuiusdā correlarij dicēs: ꝙ ppter h etiam
accidit h: qz expulsio talis humidi viscosi facta in deflu-
xione fit p poros z meatus strictos: sunt eni fere oppilati
pp viscositatē mãe. s. ḡ duplex est causa. vna multiplica-
tio humidi viscosi resoluti in vaporē: alia strictura poro-
rū. ℂ Notādū est ꝙ in 37ᵃ particula ponit iste sermo to-
talr vez vbi hec lrā hʒ. Propter h aūt. illa hʒ. ppter qđ.
ita ꝙ illic ex isto pblemate fiūt pblemata duo. ℂ Deide
[Amplius.] Assignat causam q̄re non alleuiat corpus ex
tali defluxu ostēdendo ꝙ opʒ mãm istius defluxionis ad
aliam regionē ducere: z pmo dicit ꝙ non potest euacuari
p sudorem dicēs: ꝙ huiꝰ viscosuz ꝯglutinosuz sicut colla.
vt dī 37ᵃ particula. si dʒ expelli opʒ ꝙ expellat cū humi-
do quodā subtili ppter cōmixtionē quā habēt adinuicez
ista duo humida: z lʒ cōmisceat cū humido subtili aqueo
viscosuz humidū cōpactū: nō tñ cōmiscet cū spū expulsi-
uo sudoris: eo ꝙ ista corpora nimis distātia sunt inter se.
humidū nāqz tale est oīno ꝯtrium nãe spūs: z ex h quoqz
potissime fit lesio corpori: cū spūs nō possit humidū istud
cōpactū superare vna vice aut duabus z resoluere in su-
dorē oīno: ita ꝙ corpus remaneat postea expurgatū inde.
Propter h infert correlariū hic pmo: vt ꝙ opʒ hãc mãm
vomitibus expelli. Scđo adducit aliā rōnē q̄re oporteat
huiꝰ mãm ꝯfluxus vomitibꝰ purgare. 2ᵃ ibi [Et qz.] dicit
itaqz. qm sic est purgationes facere p vomitū plus iuuant
patientes huiꝰ defluxiones q̄ sudores: eo ꝙ purgationes
vomitiue euacuāt hoc. s. viscosuz ꝯglutinosuz. sicut eteni
vomitus fortior ē purgatio q̄ sudor: ita purgat humores
grossiores. q̄re merito magis iuuant vomitibus q̄ sudo-
ribus: imo etiā iter crises vīes ponit ab Aui. 2° q̄rti. me-
liorē crisim fore illā que fit p vomituz q̄ illa que fit p su-
dorē. pma nāqz in bonitate est illa que fit fluxu sanguinis
nariū. 2ᵃ per fluxū ventris. 3ᵃ per vomituz. 4ᵃ per vrinā.
5ᵃ p sudorez. z 6ᵃ p exituram. ℂ Deide [Et qz.] Adducit
aliā rōnē dicēs: ꝙ locus ille in quo ꝯtinet illud viscosum
ꝯglutinosuz est remotus a superficie exteriori cutanea in
qua apparēt sudores: z ideo difficile est nãe z arti attrahe-
re illud humidū inde p sudorē: cū nã semp eligat euacua-
tiones facere p vias ppinquiores: sicut pʒ in 1ᵒ afo. sed lo-
cus in quo ꝯtinet hꝰ humidū ꝯglobatū est ppinquior vē-
tri supiori vsus os stōchi. z ꝙ ita sit declarat: aut. n. ꝯtinet
in ipso: aut est ppe ipsuz valde sicut in porta iferiori ven-
tris dicta pileron vētris: vel in itestinis supioribus pmis:
vt duodeno z ieiuno: vl circa meseraicas superiores: quo
aūt z qñ debeat fieri vomitus z ad quid dictū est in pma
ꝑticula. 4° cap. ℂ Nōnᵐ est ꝙ mã expñs in vētre supiori: Nota de mã cōtē in pte vētris supe riore.
q dī iproprie stōchus aut est natās in ipso z gurgulās: z ta-
lis ē facilis eductiōis. aut est ibibita iter tunicā z tunicam
latitās: z talis est difficilis eductionis multa idigēs prepa-
ratione. aut est adherēs supficiei interiori ventris: z tunc
in eductiōe se hʒ mediocriter. Sic itaqz expositū est h p-
blema: z per ꝯñs tota 37ᵃ particula: in ipsa enim hoc solū
pblema ꝯtinetur: in duo tñ pblemata partitum.

ℂ Problema. XXIII. Antiqua.

PRopter qđ minus sudāt in ipso labo
re q̄ remissi? Aut qz laborātes qdem
faciūt: faciētes aūt laborauerūt: meri
to igit expellit plus: qnqz qde eni fit:
qnqz aūt est: aut qz laborātibus qdem ꝯcludun
tur carnis pori, ppter retentionem spūs: quādo
autem remittunt aperiuntur: ppter qđ z spūs
continentes minus sudant. Noua.

ℂ Cur minus iter laborādū sudamus q̄ cū rela
xati labore quiescimus? An qm cū facimus la
boramus: cū fecimus laborauimus. igit plus
tunc rōne excernitur. Alterz enim fieri est alterū
esse. An quia cum laboramus carnis foramina
retento spiritu obseruantur. Cum autē relaxa-
uimus aperiuntur: quo fit etiam vt spiritu re-
tento minus sudare possimus.

Repetit Arist. 12ᵐ pblema vt amplꝰ declaret z me-
morie cōmēdet. Et dicit. q̄re corpa minus
sudāt in ipso actu laboris q̄ qñ fuerit quiescētia a labore.
ℂ Deide [Aut qz.] Soluit. z assignat duas cās z dic iō cē
qm laborātes labore forti faciūt. i. ꝯgregāt mãz sudoris: ē
eni tūc in fieri: z sudor est de eis q̄ oīno nō sūt cū fiunt. p-
mo. n. opʒ ꝙ pcedāt mãe dispōnes. s. faciētes. i. pmo colli-
gētes mãs sudoris. vel facientes. i. sudātes: nūc actualr la
borauerūt pūs: vt tpe quo aggregabat mã sudoris p labo
rē: qz igit in istis qui laborauerūt qescētes nūc pparata ē
mã sudoris ad sudorē: ꝯdignū est vt plus sudēt q̄ laborā
tes in pñti: z h opʒ: qm mã sudoris qñqz pparat ad sudo
rē: qñqz pparata est: ceu digō mãe ac ipsius ondūt expul-
sio. ℂ Deide [Aut qz.] Ponit aliā cām dicēs ꝙ in laborā
tibus forti labore pori q sunt in carne exteriori obturant
ppter retētionē spūs sicut declaratū fuit in 21° caplo. cū
aūt huiꝰ quieuerit a laboribus: tūc spūs egredit: eo ꝙ po-
ri aperiuntur. Ulterius nota ꝙ propter istam causam p-
hibentes spiritū exire minus sudant q̄ relaxantes ipsuz
sicut apparuit in 2° capitulo huius particule.

ℂ Problema. XXIIII. Antiqua.

PRopter quid quādo currimus nō est
plus sudor: z qñ in motione erit cor-
pus sed quando quieuerit? Aut quia
tunc quidem sicut a manu aut alio
quodam est aquaz fluētem deoppilare vndiqz
collectam: quando autem dimittatur plus q̄
quanta ex principio: sicut autem a manu sic z
a spiritu est assumere sicut in clepsedra z inte-

rim ad vesicam: accipit enim intus. similiter ergo multo motu existente: spiritus intus assumitur: propter quod ⁊ vene distenduntur humido nequeunte exire: assumptū autem collectū humidum quando remittitur spiritus coadunatus egreditur. Noua.

¶ Quāobrem non in currendo agitādoqꝫ corpus sed postea ꝙ cessatū est plus sudoris euadat? An riuus queādmoduꝫ manu: vel aliquo fluens vndiqꝫ aq̄ obstrusa se colligit: relaxatqꝫ: demum copiosior profluit ꝙ ante: sic etiam imbiberi eadem a spiritu potest: vt in vase cui nomen clepsedra. Atqꝫ etiam in vesica. Coercetur enim detineturqꝫ intus humor a spiritu: pari igitur ratione cum corpora motu vehemētiori citantur: spiritus intus circūuenitur: coercet urqꝫ. itaqꝫ vene etiam distenduntur ac intumescunt: cum humor se educere nequeat. Quod cum vniuersus coerceatur: spiritu post relaxato vniuersus erumpat necesse est.

Repetit adhuc q̄ōnē antedictā, pponēdo ipsam sub quadā ꝑticularitate dicēs. Quare est ꝙ qn̄ currimus aut qn̄ mouemur aliquo motu forti nō exuberat sudor intm̄ sicut qn̄ quieuerim⁹: tūc. n. magis exuberat. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. ⁊ diuidit̄ in duas. p̄ pōit q̄sdā similitudines ꝑ quas relinquit̄ solutio manifesta. 2° eas ad ppositum applicat. 2° ibi [Sicut āt.] vel illic [Sic igitur] dicit p̄ ꝙ ex h̄ colligit̄ cā huius q̄ōnis: qꝛ sicut ꝑ manū aut ꝑ aliqḋ aliud instr̄m est aperire aliquā ꝯcauitatem in qua erat aq̄ obstructiōe collecta veniēs ab oībus ꝑtibus ad illā ꝯcauitatē: sicut faciūt vicos expurgātes: ⁊ apta demuꝫ ꝯcauitate maior quātitas aque emanat in ei⁹ aptione: ꝙ si ꝯcauitate apta aq̄ ꝯtinue defluxisset ex ea: nō. n. solum plus egredit̄ illa vice cū apit̄ simul in tāto tp̄e ꝙ egrediebat̄ pus in alio tp̄e in quo nō erat obturata: sꝫ totalr̄ accipiēdo totā aquā que egressa foret si stetisset aptura illa ꝙ nūc simul egrediet̄ tp̄e apture ē maioris quātitatis egrediēs tp̄e apture simul: aliqua eni pars aque ꝑꝑ motuꝫ repētinū associat̄ toti aque simul egredienti: q̄ fuisset relicta sup cenositatē: si paulatine exijte ꝯtinue aptura defluxisset. ¶ Deinde [Si aūt.] Incipit adaptare ad ppositū qḋ tactū est: ⁊ dicit ꝙ eodē mō: sicut manu deoppilando ⁊ remouēdo ꝓhibēs currit aqua in mlt̄a quātitate: ita est etiā circa spūꝫ: qꝛ qn̄ diu retentus fuerit ⁊ demū relaxatus est spm̄ accipe ⁊ emittere in maiori quātitate ꝙ si ꝯtinue libere exiuisset. Et addit in declaratiōe: sic. n. spūs ꝯtigit vt aque retēte in clepsedra obturatiōe foraminis ⁊ ei⁹ aptiōe: vt declaratū est in 2° ꝓblemate huius. ¶ Deinde [Et iterū.] Dic 2° vt mihi videt̄ tangit aliā similitudinē: ⁊ dicit ꝙ sic nā suscipit humidū vrinale ⁊ ducit ipsum paulatine interim ꝑ poros vritides in vesicā: ita ꝙ colligitur multa eius quātitas in vesica: eo ꝙ musculus colli vesice claudit viā eius nō ꝑmitēs quicꝙ ex ea exire: cū āt musculus ille apit̄: exuberat vrina in pluri quātitate cōparādo totuꝫ ad totū: ꝙ si vrina paulatine distillaret: sic ⁊ ꝯtinue ꝑ collū vesice sicut paulatine itrauit velut accidit strāguriosis: a qb⁹ ꝯtinue effluit vrina: sicut. n. dicebat̄ de aq̄: si ꝯtinue distillaret ⁊ paulatine pars aliq̄ in collū vesice ⁊ in virgā ibiberet̄ magis ꝙ si simul tota subito egrederet̄: sicut pꝫ ꝑ illud qḋ dī 55° ꝓble⁹ p̄ᵉ ꝑticule: vt ꝙ potantes paulatine ⁊ sepe madefiūt magis ꝙ multum subito assumentes. ¶ Deide [Similr̄ igit̄.] Dic ꝯcludēdo applicat amplius p̄dictas similitudines dicēs: igit̄ eodē mō qn̄ fuerit multus motus causatus a labore in corpe: spūs obturatus ꝯtinet̄ interius: sicut aqua obturata: q gdē ante h̄ ꝑ totuꝫ ordinate diffundebat̄: ⁊ iō ppter retentionē spūs extēdunt̄ vene ⁊ breuiter oia receptacula: eo ꝙ humiduꝫ retinetur nō potēs exire: cū spūs retineat̄ expulsiuus sudoris: cū āt accidit: ꝙ hic spūs coadunatus iterum egrediat̄ semel subito extra assumit secū humidum collectum interius prius ⁊ ꝑparatum ad sudorem ⁊ educit ipsum secum ad superficies exteriores causando sudorem.

¶ Problema. XXV. Antiqua.

Propter qḋ qn̄ bibūt minus sudāt super comedētes? Aut qꝛ cibi attrahūt humiditatē queādmodū spongia icidēs: est aūt ꝓhibere motū nō f̄m partā partē queādmodū in hiantibus apprehēdere poros inductū nutrimentū. Noua.

¶ Cur si q̄s cū biberit cibū sumat minus sudet? An qm̄ cibus ingestus humorē attrahit q̄si spōgia. Est. n. non par rei impetū retorsisse: qḋ vel fluentoꝝ ꝯstat argumēto. ita. n. cibo quoqꝫ ingesto meatus apprehēdisse plurimū valet.

Quare est ꝙ qn̄ aliq̄ bibūt p̄ min⁹ sudāt: ꝙ si p̄us comedissent ⁊ postea bibissent: aut ēt si simul comederēt ⁊ biberēt: ⁊ iste gdē modus suppletiōis relingt̄ ex cōparatiōe min⁹. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit p̄. 2° ostēdit solonē eē rōnabilē. 2° ibi [Est āt.] Et dicit iō eē: qm̄ cū q̄s bibit cibi aduenientes posteri⁹ cadunt sup h⁹ potū: ⁊ qꝛ sunt sicci spongiosi: imbibūt sibi subtile qḋ erat in potu illo apto transire in sudorē. Et declarat velut qn̄ spōgia maris que est sicca rara leuis icidit vel occurrit alicui humido ibibit itra se illud: ita etiam cibi potū ibibūt nō ꝑmittentes illum ad aliquā partiū labi. ¶ Deinde [Est autē.] Ostēdit hui⁹ cām esse rōnabilēꝫ. Et dicit ꝙ motus est vt alicui⁹ humidi cursus ⁊ ipedit̄ nō modicū: imo multum hoc mō si accidat porositates corpis apprehēdere ⁊ retinere humidū liq̄dū nutrimētale imissuꝫ i corpus: ⁊ declarat sic accidit in aliq̄bus hiātibus. i. aperiētib⁹ porositates ⁊ foramina sua: aut in hiātibus. i. apturis: sic pꝫ in aq̄s currētib⁹: cū. n. ineniūt ꝯcauitates aptas retinent̄ in eis ita ꝙ aut oīno cursus aquaꝝ tollit̄ aut ipedit̄: ⁊ iō videmus in famelicis ⁊ cōualescētibus ꝑꝑ vacuitatē poroꝝ ex nutrimēto vētres ⁊ vrinas magis ꝙ in alijs: aut alias detineri. Et nota ꝙ ex solone istius q̄ōnis pōt hr̄i cā cuiusdā dicti cōiter male iudicantiū. qḋ dī vipā esse frigidā: vinū āt fore calidū: qḋ nō est veꝝ: imo vinū ⁊ vipa est calm̄: sed pro tāto vipa sentit̄ frigida: qꝛ humidū vini sibi ibibitū pluribus partibus adheret stomachi: ⁊ magis saluat̄ frigiditas eius actualis: ppter qḋ sua actuali frigiditate ⁊ humiditate magis sentit̄ vīa in friditate ⁊ humiditate: vinuꝫ aūt ꝑ se sumptū absqꝫ ibibitiōe ei⁹ in pane: nō sic parietibus stōchi applicat̄: imo cito trāsit ⁊ calefit. ¶ Nōndum est ꝙ vt f̄mo Arist. pleni⁹ verificet̄ oꝫ h⁹ cibos q post potū assumunt̄ fore. s. mediocres i suba: nō. n. sint terrestres cōpacti nō recipiētes ꝑfecte in se humidū: neqꝫ adeo liq̄de sube: ꝙ humidū potus nō ibibat̄ eis sicut brodiū. Opꝫ etiā 2° hui⁹ potū nō esse in multa quātitate respectu ciborū: ita ꝙ nō possit plene a cibis absorbi. Et similiter expedit 3° vt satis statim post potū assumantur: ne potus eius subtilitate anteꝙ cibis imbibatur elabatur. Vipam ⁊ vinū esse vtrūqꝫ calidū ꝯ medicos.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Propter qd agonizātes sudāt pedes: faciē aūt nō? Magis eni rōnabile qñ totū corp⁹ sudat: tūc magis ꝛ pedes: fridissimus.n. locus sunt pedes ꝑꝑ h minime sudāt: ꝛ medici in egris maxie coopire pedes ꝑcipiūt: qꝛ facile frigescibiles sūt: q̄re facile principiū rigoris faciūt ꝛ alij corpi. Aut qꝛ agonia est calitatis nō trāsmutatio: quēadmodū in timore ex supioribus locis ad iferiora: ꝑꝑ qd ꝛ vētres soluunt timētiū: sꝫ augmētatio irc: sicut in ira. eteni ira accēsio ē sanguis circa cor. ꝛ agonizans non per timorem ꝛ infrigidationē patitur: sed per mēbrum. Noua.

¶ Cur trepidātes pedib⁹ sudamus nō facie. Rōnabilius.n. tūc pedib⁹ quoqꝫ sudatē cū corpe toto sudamus: locus hic eni frigidissimus ē: quāobrē pedes minime solent sudare: ꝛ qdē medici in aduersis valitudinib⁹ pedes potissimū operiēdos ꝑcipiūt: qm̄ frigus hi q̄ facillime sentiunt: itaqꝫ rigoris initiū reliquo ēt corpi expedite cōmittūt. An ꝙ trepidatio nō caloris de summis locis ad ima transitio est: vt accidit in metu: ex quo alieni etiā metuētiū sepe sūdunt: sed eius icremētū potius caloris accedit vt in ira: qppe cum ira feruor cordi suffusi sanguis sit: ꝛ trepidās ipse non metu refrigerationeqꝫ fit ita affectus: sed membri ipsius affectione.

Ponit Arist. ꝑblema in quo ꝑtes pugillum penes sudorē adiuicē cōparat. Dicit ḡ pmo. q̄re est ꝙ agonizātes ꝛ se timoroso ꝛ fortissimo exercitio mouētes vt pugiles sudāt pedes: nō āt faciē ꝛc. ¶ Deide 2° [Magis eni.] Arguit ꝙ pedes minime alioꝝ mēbroꝝ debeant sudare: nō āt arguit ꝙ facies debeat sudare: qꝛ satis notū est ex ꝑcedētib⁹. ꝛ dicit magis eē ꝯsonū rōni ꝙ pedes nō ꝑ se sudēt: nisi qñ reliquū corpus sudauerit: tūc.n. solū vꝫ eis magis spāle sudare: eo ꝙ ipsi sūt fridissimi oiuꝫ ꝑtiuꝫ corporis cū multū distēt a corde fonte caloris ꝛc. Itē sanguis ex quo nutriunt est grossissimus ꝛ densissimus sicut dicit Arist. ꝑ de somno ꝛ vigilia: qd aūt est tale frigidū existit a quo sudor minime emanat: cū sudor a calitate causet ꝛc. ¶ Deide [Et medici.] Dic 3° ꝓbat locū peduꝫ esse frigidissimū ex diligētia quā adhibēt medici circa pedes dicēs. ꝙ āt ita sit ondit qm̄ medici ꝑcipiūt astātibus ifirmoꝝ: vt eis coopiāt pedes ꝛ coopros ꝯseruēt iter ceteras corpis ꝑtes: ꝛ maxie in somno: qm̄ de facili sūt parati ifrigidari: imo inesti sunt nati incurrere frigus: ꝙ de facili ex eoꝝ friditate tanq̄ ex ꝑncipio frigiditatis alie partes corporis ifrigidant: ꝛ ꝯbūt ex h synthomata praua: ꝛ maxie eis caput cōpatit. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. ꝛ dicit ꝑ ꝙ exercitatio ꝛ mot⁹ adeo fortis ē agonia: ꝛ mot⁹ qdā caloris iordinat⁹: ꝛ nō expāsio ipsi⁹ ꝓportionabilr in oēꝫ ꝑtē: imo magis in tali agonia calor distrahit in vnaꝫ ꝑtē q̄ in aliaꝫ: sic nāqꝫ calori istoꝝ acidit velut in timore acidit: vbi calor inordinate ꝯbit a ꝑtib⁹ supioribus: ꝛ coadunat in ꝓfūdo iferioꝝ: ꝛ qꝛ sic inordinate ꝛ subito mouet in iferiora: videmus vētres vehemēter timētiū solui: ꝛ ēt vesicas. sic patebit magis in 27° ꝑticula. ¶ Nō sic dic Arist. ꝑ rheto. ꝙ agonistica vt⁹ est cōposita ex robore magnitudine ꝛ velocitate: q.n. pōt tibias aliqualr ꝓijcere ꝛ mouere cito ꝛ lōge cursiuus est: q āt deijcere ꝛ retinē luctatiuus: q āt oib⁹ his ꝑfecte obtētiuus. ¶ Deide [Sꝫ augmētatio.] Declarat dicēs ꝙ sicut in ira est augmētatio caloris: ꝛ per ꝯñs iflāmatiōis: qm̄ ira est iflāmatio q̄dā sanguis ꝛ spūs circa cor: sicut etiā dr in ꝑ de aia. ita ꝙ sicut in ira calor de ꝑtib⁹ exterioribus ꝛ maxime iferiorib⁹ ꝯcurrit in ꝑn° ad cor taliter ꝙ cetere ꝑtes nō silr remanēt cale: eodē mō ꝛ in timore calor ꝯgregat circa ꝑtes iferiores: ita ꝙ fiūt calide: ꝛ ꝑtes supiores depauperant calore: ꝛ lꝫ ita sit in timore: nō tñ agonizās patit penitus ꝓpter timorē ꝛ ifrigidationē ꝛ maxime in ꝑcessu: lꝫ in ꝑn° sit passio timorosa: sicut dr in 31° ꝓblemate: vbi h repetit ꝓblema: si h nāqꝫ esset iam pedes nō sudarēt: sed patit ꝑ mēbrū vt ꝑ pedes qui sunt in vehemēti motu: ꝛ quia sustinent pondus totius: quibus maxime sit fulciri.

¶ Problema. XXVII. Antiqua.

Propter qd faciē aliq erubicūdi fiūt: nō sudāt autē? Aut qꝛ magis calefiūt: qꝛ in facie qdē humidū desiccat caliditas supeminēs: qd aūt in pedib⁹ dissoluit propter id quod minus est: plus autem innate ꝛ preexistentis. Noua.

¶ Cur idē facie nō sudāt: sed erubescūt? An qm̄ ampli⁹ icalescūt: itaqꝫ faciē calor assiccat errās ꝑ sūma: peduꝫ tñ humorē ꝓpterea liquefacit: ꝙ vt minor est q̄ vt exiccet: sic maior insito ꝑcon ditoqꝫ calore nāli est vt sudorē ciere possit.

Quare est ꝙ cū aliq aspiciunt circa faciē vehemēter rubei neqꝫ h est ꝑꝑ egritudinē vt rubeā guttā aut morphea: nō tñ sudāt cū alicui videret: qm̄ rubedo talis causat a calitate a q̄ ꝛ sudor causat. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ dic cāꝫ eē vehemētē calitatē q̄ qdē facici supereminēs desiccat humiduꝫ qd erat mā sudoris: ꝛ facit ipm isensibilr exhalare: sꝫ calitas acq̄sita q̄ est in pedib⁹: qꝛ minor ē: eo ꝙ calor nāle erat paꝝ ipsoꝝ cū sint fridissimi vt dcm̄ ē 26° ꝓblemate. dissoluit ꝛ emittit humiduꝫ in sudores ꝛ nō exiccat ipm: qd non accidit in facie ꝑꝑ ꝑexistētē caliditatē nālē ꝛ supuenientē etiā ex toto corpore.

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

Propter qd dormiētes sudāt magis q̄ vigilātes? Aut qꝛ iteri⁹ ē pricipiū sudoris: caliora.n. sūt iteriora: q̄re expellit diffūdēs iterior calitas iterius humidū: qꝛ semp vr defluere aliqd corpis: sed qꝛ nō est ad qd cadens voluter latet: signū aūt ꝯcaua corporis semper sudant. Noua.

¶ Cur dormiētes q̄ vigilātes sudare magis solemus? An ꝙ sudoris origo itrisecus est: iterna aūt calidiora habemus: ergo calor intimus humorē diffundēs itimū educit. An humoris aliqd semꝑ a corpe effluit. Sed latet: qꝛ nihil solidū ē cui humor occurrēs se colligat. Argumētū cur ita sit ꝙ ꝑtes cauiores assidue sudant.

Repetit Arist. 17. ꝓblema dicēs. Quare ē ꝛc. Unde Aui. 2° pmi. somnus plus facit sudorē q̄ vigilia: qm̄

gilia:qm calor inat⁹ in ipso plus agit in humiditates:ꝛ qꝛ nocumētū anhelitus in ipso ē magis prauuz:ꝛ illō mouet mãz ad iteriora. ❡ Deide[Aut qꝛ.]Soluit ꝛ ↄ̄clarat magis solonē suā ꝙ̄ prius. dicit iō eē qm iterius est pn^m qd causat sudorē. s. aggregatio caloris ꝛ ↄfortatio sup mãz sudoris:ꝛ h̄ est iteri⁹:qm iteriora sūt lōge calliora in somno ꝙ̄ in vigilia:cū calor in vigilia dispgat p totū corp⁹ ad excercēdas opationes:pp qd calor ꝛ spūs iterius coadunat⁹ diffundēs se demū p totū p modū refractiōis expellit humidū coadunatū foras in sudorē:ꝛ lz hō calor ꝛ spūs iterius extis semp humidū supfluū exteri⁹ expellat:ita ꝙ ↄtinue appeat defluere pp ↄsumptionē aduenietē corpi:tñ qꝛ illud qd egredit exteri⁹ nō hz aliqd ad qd icidēs adhereat ꝛ iuoluat:iō latet nos talis egressio:fm veritatē āt semp aliqd expellit:sicut pz magis i hyeme:cū plures repiant sordes in pānis. Et ꝙ ita sit ondit p signū:qm ↄcauitates corpis interiores ↄtinue sudant:non tñ apparet nobis pp occultare:qd pōt ondi p ascellas existes q̄si medias inter locū exteriorē ꝛ iteriorē:pp nāqz nām quā seruāt partiū

Dubium. iterioꝝ videt q̄si ↄtinue sudare. ❡ Et pp h̄ tollit istātia quā aliqs adduceret ascellaꝝ circa pdicta:vbi dicebat fa

Solutio. ciē p ceteris mēbris sudare ꝛ pprie frontem. ❡ Dōm ꝙ sermo Arist. itelligit de ptibus pure exterioribus manifestis nō tectis q̄les sūt ascelle:aut forte nō est earuz vere

Dubium sudor appellādus. ❡ Dubitat qm videt Arist. sibi ↄ̄dicere:dicit. n. pmo ꝙ videt aliqd circa ptes corpis defluere:

Solutio ꝛ postea dicit ꝙ nos latet illud. ❡ Dōz ꝙ nō ↄ̄dicit:nō. n. dicit vt simplr:sz ex additione. vtputa si sit aliqd extra recipiēs circa qd inoluat illud qd exteri⁹ effluit:qd postea

Alia solo dicit latere cuz hoc hic nō extiterit. ❡ Aut dicendū est ꝙ istud refertur intellectui ꝛ non sensui:intellectui nanqz nostro ratiocinādo videtur ꝙ effumatio ꝛ sudor semper fit in interioribus sicut patet in stufa.

❡ Problema. XXIX. Antiqua.

PRopter qd in calefactorijs sudāt magis ꝙ̄ qñ fuerit frigus? Aut qꝛ calidū nō egredit foras p eā que est frigidi:pbibet eni ab hoc:sed itus inoluit ꝛ manet:dissoluitqz que nobis sunt humida ꝛ sudorem facit ex ipsis. Noua.

❡ Cur in caldarijs tū magis sudamus cū tēpus fridū est? An qm calor ppter frigoris obsistentiam foris euadere nō potest. Arcet enim. Uerum intus se peruoluens:ac insidens humorez soluit interiorem:sudoremqz ex eo pducit.

Quare corpa magis sudāt i locis calis vt in ↄtinente calo siue sit aer exterior calis sic stufa. vl alibi: ꝙ̄ qñ fuerit fridū ↄtinēs. ❡ Deide[Aut qꝛ.]Soluit ꝛ diuidit in duas fm ꝙ duo tāgit in qōne. ꝛ p reddit cām q̄re nō sudāt corpa frido exnte ↄtinēte. 2° q̄re sudāt calo exnte. 2ª ibi[Dissoluitqz.]Et dic corpa ideo nō sudare frido exnte ↄtinēte:qm calm inatū nō egredit ad exteriora corporis ppter resistentiā quā iuenit causatā a frigido a quo ꝛ cutis reddit ↄstipata impenetrabilis:ꝛ ideo pbibet foras exire:ꝛ p ↄñs sudor nō accidit:cū causet ex expulsiōe spūs calidi moti ad exteriora:imo voluat interius ꝛ manet quietus accubatus in humiditatib⁹ viscosis:quas potius insensibilr dissoluit in fumos ꝙ̄ apparēter:sicut dicetur in 33° cap. ❡ Deinde[Dissoluitqz.]Assignat causam pme ptis qōnis dicens ꝙ cum corpora fuerint in ↄtinente calido calor extis in nobis diffundens se ad exteriora dissoluit humiditates nras ꝛ carminat:ita ꝙ ex eis sudor efficitur virtute calidi innati coadunati a calido ↄ̄tinentis. ❡ Notandum est ꝙ lz in somno calor ↄtineatur interius:non tñ adeo fortiter sicut in continente frigido:quia parum post somni principium calor fortificatus interius incipit refrangi ad exteriora non inueniens ↄtinue obstaculum:cum non semp frigidus aer existat:ꝛ quia somnus fit plurimus in loco calido:ppter qd in somno fit sudor:ꝛ non continente frigido nisi per accidens. Propter qd sudor in somno fiat.

❡ Problema. XXX. Antiqua.

PRopter qd vtilior est sudor ꝙ̄uis minor egrediat qui fit nudo currente ꝙ̄ q induto? Aut qꝛ laborare quidē non laborare melius est vlr:sudor aūt qui est cū labore:eo q est sine labore melior est:qui magis autē cū labore melior qui minus:magis aūt est cū labore q nudo currēte fit. si eni non in multa ↄtēntione laborabit nō pōt sudare nudus exñs:in indumēto enim ꝙ̄uis valde moderate laborabit:cito sudat ppter caliditatē que est ab idumēto:ꝛ bene colorati magis fiūt nudi currētes estate eis q in indumētis. Quare queadmodū omnes in bene euētalibus locis habitantes magis bñ colorati sunt eis qui in suffocatis habitāt:sic ꝛ ipse seipso qñ hō in bono spiraculo est:tunc magis coloratior est ꝙ̄ qñ suffocatus fuerit:ꝛ ↄtētus ab aliquo estu multo quod magis figit:indumento currenti. Similr autez ꝛ multo tempore dormientes minus colorati sunt moderato tempore dormientibus:suffocatur enim dormiens. Noua.

❡ Cur sudor vtilior ē q corpe nudo currēti pdierit etiā si minor sit ꝙ̄ q sub veste se prompserit? An ꝙ laborasse ꝙ̄ nō laborasse melius esse pceptum est:ꝛ sudor q̄to quē labor pstiterit:eo melior est q sine labore puenisset:ꝛ q maiori cum labore melior ꝙ̄ qui cū minori:maiori autem cū labore is ē qui nudo corpore currēti pdierit. Nā nisi admodū cursuz intēderit sudare nō poterit q nudus est. Uestitus ↄtra celeriter sudat:ēt si paꝝ se ↄcitarit pp vestis teporē. Et q̄to coloratiores reddunt q nudi cursuz estiuo tēpore agitāt ꝙ̄ q cū veste:qꝛ vt oēs q loca libera aspiratioraqz icolūt melius colorant:ꝙ̄ q ipedita ꝛ silētia tenēt. sic ēt seipse quisqz coloratior est cū velati spūi afflāti placide pz:ꝙ̄ cū pstrictus obductusqz a calore nimio āgit. Qd certe his accidit magis qui vestiti pcurrūt. Hinc ēt fit vt q nimis dormiunt minus colore hilarent:ꝙ̄ q se modice somno recreant. Nā dormiens quoqz ipse astringit ꝛ ppemodum strangulatur.

Quare iuuātior ē sudor in ↄseruatiōe sanitatis dato ēt ꝙ fuerit minoris quātitatis fact⁹ corpe currēte ꝛ se nudo exercitāte:ꝙ̄ factus corpe iduto currēte:dato ꝙ fuerit maioris quātitatis. ❡ Nōn^m ē vt fmo Arist.

magis nřis climatibus adapteť: q̧ p corpus eē nuduȝ pōt itelligi corpus modicis vestimentis coopertū: vt lineis aut laneis et leuibus: si.n. corpus totalr nudū in pluribus locoȝ totalr exerciteť cursu: pori cutis ex aere frido clauderētur: ꝛ maxime qr aer motus ifrigidat: sicut dī in 5ª particula. Q̄re exercitio sudor tūc nō poterit ꝑuocari. Amplius maxime apud nos vī cuidā inhonestati attinere: qḋ fortassis nō est apud calidissimos barbaros. Istud corpus videtur esse in quadā pena ex frequētia vestitionis ꝛ induitionis: ꝑpter qḋ fortassis nō male expositum est corpus nudū .i. paucis cooperimētis vestitū: lȝ lra simplr nudū oino corpus sonare videať: cū eni corpus sic paȝ idutū exercitať: supfluitates eliquanť ꝛ dissoluunť in sudorē nō solū supficiales: imo ꝑfunde ꝑpter motū violētū necessarium vt sudor accidat corpi huic. In exercitio etiā tali saluať magis rō exer. im̄ q̄ȝ si esset plurimis pānis idutū. Est nanqȝ exercitiū motus volūtarius pp quē anhelitus magnus ꝛ freq̄ns est necessarius fm Aui. p̄ can. fen 3ª. Est āt corpus idutū hic itelligere vestitū coopimētis multis calis: tale eteni cū exercitabiť quodā estu iflāmabiť statim: ꝛ plus supfluitatum eliquatione mouebunť q̄ȝ possint dissolui ꝛ expelli: ita q̧ intus remanētes mote declinabūt in vacuitates articuloȝ: ꝛ motū difficilē reddent. Sic ḡ sit regula in dispōne corpis ad exercitiū: vt neqȝ sit oino nudū neqȝ vestimētis exestuātibus coopertū. ℂ Deide [Aut qr.] Soluit ꝛ p̄ assignat cām q̄stī. 2º eas approbat. 2º ibi [Et bn.] Dič itaqȝ: iō h̄ esse iuuātius exercitari corpe nudo existēte q̄ȝ iduto: qm̄ laborare vlr est melius ꝛ magis eligēduȝ q̄ȝ nō laborare: eo q̧ totū esse nřm est in motu: sȝ corpus nudū in sudādo magis laborat vestito: ḡ sudor iste est iuuātior ꝛč. Et h̄ est qḋ ꝑsequiť dicēs q̧ sudor ille q fuerit cū fatigatiōe iuuātior est ad salutē illo q fuerit sine: ꝛ adhuc q fuerit cuȝ maiori fatigatione ꝛ conamine melior est ad salutē sibi opposito: dūmō ꝑportioneť corpi: in ipso.n. magis saluať rō exercitij. Dicit aūt vlr: qr nō semp est meli⁹ sȝ idigēti: aut dixit p̄seruādo se a formis separatis. ℂ Deide scdo [Magis āt.] Ostēdit corpus nudū magis i cursu laborare: ꝛ dicit q̧ in currēte ꝛ vlr exercitāte corpe existēte nudo inest vehemētior fatigatio: qḋ declarať: qm̄ corpus nudū nō pōt moueri ad sudorē nisi existat i mlta fatigatione ꝛ forti: sȝ nō oȝ corpi vestito tātū laborare vt sudet: sudabit.n. ꝑpter caliditatē quā acq̄siuit a pānis etiā si parū laboret. Et scias q̧ in assignatiōe isti⁹ cause Arist. p̄ vī ponere pbationē maioris sue rōnis. 2º maiorē. 3º minorē. 2º ibi [Et sudor.] 3º ibi [Magis āt.] ℂ Vř aliꝗu dubitādo

Dubium q̧ laborare vlr nō sit meli⁹ nō laborare dicēti fm Ari. in 3º topi. Illud melius fore qḋ meliori assimilať: nūc aūt nō laborare assimilať melioribꝰ: qm̄ formis sepatis: lȝ.n. dixerit Plato: vt pȝ 2º celi ꝛ mūdi. itelligētiā mouere celū cū pena ꝛ fatigatiōe: tales q̄scētes fm Arist. faciūt oia moueri. q̄re ꝛč. Amplius in p̄ de som. ꝛ vigi. dī q̧ q̄es saluat.

Solutio ℂ Dōm q̧ laborare vlr est meli⁹ nobis nō laborare: eo q̧ corpa eē nō hñt nāīa nisi p motū ꝛ maxīe aialiū: ad quē sequiť labor: opōnes.n. coȝ p q̄s saluanť inesse cū labore ꝛ pena existūt pp māȝ cui forma nō dnať oio. Itaqȝ est dōm q̧ illud qḋ assimilať meliori ꝛ h̄ in melioribꝰ sic̄ ibidē Arist. remouet istātiā factā de symia: est meli⁹: nūc āt nos assimilari deo in melioribus est vt assimilemur ei quātū ad eē ꝛ ꝯseruari: qḋ p motū acquirimus. ꝛ h̄ nobis existit melius: cū totū eē nřm ꝯstet in motu ꝛ trāsmutatione. Et iō Gal. dicit in p̄ de re. sa. q̧ nos diligimus nālr moueri. sic.n. ei in motibꝰ assimilari: est effectibꝰ suis assimilari: qḋ est eligibile magis: cū ipsius imediatissime magis

Ad formas separatas sim⁹ effect⁹. ℂ Aut dōm formas sepatas eq̄uoce laborare i eo qḋ iferior recipit bonitatē ꝛ pfectionē a supiori. Tūc ad 2ᵐ dōm q̧ veȝ est q̧ quies saluat: cū motus vehemēter fatigatiuus eā p̄cesserit: nō āt semp: pp qḋ vlr fortassis addidit.

Dubium ℂ Si iteȝ dicať q̧ simplr ad simplr ꝛ magis ad magis ꝛ maxīe ad maxīe: sic̄ dī 2º topi. ḡ sudor cū maxīo labore melior ē alio: qḋ fortassis aliqs nō ꝯsentiet: pp qḋ pro icōuenięti h̄ recipięti.

Solutio ℂ Dōm breuiter sermonē p̄hi verificari in his q̄ silr ꝛ essentialr p̄dicanť de his de q̄bus dicunť vt deū est: vt deū colere: parentes honorare: talia aūt nō sunt in p̄dicta istātia p̄dicata. ℂ Deide [Et bene.] Approbat solonē datā dicēs q̧ currentes nudis corpibus estate ꝛ maxime tpe tēperato ꝛ aere nō cōglutinato neqȝ estuoso redduntť coloratiores ꝛ pulchriores illis qui induti currūt. ℂ Deide [Quare.] Declarat h̄ dicēs: sic̄ nāqȝ illi q habitāt loca sana bonis vētis euētabilia vt sūt septētrionales ꝛ oriētales sūt coloratiores ꝛ saniores illis q habitāt loca ifima suffocata malis emanationibus euētabilia vt meridionales ꝛ occidētales: ita accidit homini duȝ extiterit in bono spiraculo bonis vētis spirato: emūdant ibus supfluitates fumosas ex aere: qm̄ ideȝ erit coloratior ꝛ melius dispositus seip̄o alio tpe q̄ȝ qñ fuerit detētus ab estuatiōe multa suffocatiua: in ipsa nāqȝ tāt⁹ estus existit q̧ nō pñt ide spūalia euētari: qḋ q̄dē accidit vestito cū laborauerit: nō āt nudo. Et h̄ ē qḋ dič: q̧ .i. qr mlt⁹ estus magis figit .i. iprimit estuationē currēti iduto vel exercitanti q̄ȝ nudo. ℂ Deinde [Silr aūt.] Declarat h̄ p aliud simile dicēs q̧ silr accidit istis sicut accidit supflue dormiētibꝰ tpe lōgo p cōparationē ad tēperate dormiētes: vt idutus ꝑportioneť in ipso idebite dormięti ꝛ nudus debite: qm̄ si aliq diu dormiāt minus colorati ꝛ deteri⁹ dispositi erūt q̄ȝ eēnt p̄us: ꝛ q̄ȝ illi q dormiūt tpe mēsurato ꝑportionato digōni coȝ ꝛ q̄eti spūuȝ: imo coȝ somn⁹ ꝛ maxīe diurnus quātuscūqȝ sit colorē corrūpit: ꝛ plura synthomata alia iducit: sic̄ dicit Aui. 3º p̄mi. ꝛ h̄ est: qm̄ dormiēs q̄si strāgulať: vñ in p̄ de som. ꝛ vigi. dī q̧ somnus est silis epilepsie:

Epilepsia quid ꝛ est quodāmodo epilepsia. est enim vt ait passio p̄mi sensitiui imobilitas ꝛ vinculū.

Cā palloris in dormientibus Causa aūt q̄re multū dormiētes redduntť male colorati est: qr retinenť supfluitates inexpulse: que regurgitātes sup calorē innatū sui q̄litate frigida ꝛ humida relaxatiua extinguūt ipsum. Vñ Ioānici⁹ dicit q̧ somnus ifrigidat ꝛ humectat: ꝛ quātitate sui obtegit suffocatiōe eūdē. ℂ Nōn̄ est q̧ Arist. p corpora bene colorata iuuit bonā dispōnē in corpe: qm̄ esse bñ coloratū in regionibꝰ medijs est hře colorē albū cōmixtū rubeo roseo: vt dicūt medici: q q̄dē color causať a tēpamto ꝛ sanguine sufficiēter cū alijs humoribus ꝑportionē habēte.

ℂ Problema. XXXI. Antiqua.

Ropter qd exercitātes se sudant pedes: faciē āt nō: i alia vita sudātibꝰ nobis maxīe q̄dē faciē: minime āt pedes? Aut qr agonia vł exercitatio timor q̄dā est ad pricipiū opis: timor āt ifridatio supiorū: pp qḋ ꝛ pallescūt faciē agonizātes: moueť āt ꝛ laborāt pedibꝰ: faciūt.n. h̄ agonizātes: ꝛ sicut exercitāt: ꝑpter qḋ merito sudāt hi qui his laborāt ꝛ fricāt manus ꝛ remittunť ꝛ distēdūtur ꝛ permutanť ꝛ nunq̄ȝ quiescunt: moti eniȝ sunt ad opus ꝑpter id qḋ calidū illoȝ collectū est in locum qui est circa pectus existentem cōcauiorem: vnde oino currente ipso ꝛ sanguine accidit ꝛ densum ꝛ varium fieri motuȝ. Maxime autem sudant pedes: quia hi quidem cō

tinue laborāt: alie āt ptes corpis qete potiūtur figuris τ motuū mutationibus. Nona.

¶ Cur pedes in trepidatōe sudāt: τ nō facies: cū in muneribꝰ vite oibꝰ vt facie maxime: sic pedibus minime sudemus? An q2 trepidatio metꝰ qdē sup re icboanda est: metus aūt refrigeratio ptis supioris est. Quāobrē facie quoqꝫ pallent q trepidāt: pedibꝰ itē sollicitant τ palpitāt. Sic eni trepidātes hoies faciunt: seseqꝫ quodā mō exercent: q̄propter ea rōne pte sudare solēt qua laborāt: manus etiā assolēt pfricare: τ se mō inflectūt mō extēdūt ēt sepe exiliūt; neqꝫ ēt vnq̄ꝫ qniescūt. Sūt.n. exciti ppensiqꝫ ad negociuꝫ: qm̄ calor cor se collegerit i pectoris loco q corpulētior est: quāobrē vndiqꝫ cuꝫ eo ipso calore tum sanguine turgescēte efficit vt motu vario crebroqꝫ agitent. Sed pedibꝰ maxime isudāt: qm̄ pedes perpetuo tenentur labore: cuꝫ cetere corporis partes quietem aliquam consequi per situs mutationem motionisqꝫ possint.

Repetit 26m capl'm vt ipm magis dclaret: τ addit ei cām cur facies nō sudat in agonizantibꝰ. Et dic. q̄re ē q exercitātes se exercitio agonie vbi timor imi net mortis vt athlete sudāt pedes: cū nobis q nō sumꝰ agoniste τ agonistis ēt in alia vita h est in vita geta nō agonistica: vt cū exercitamur circa aliq̄ leuia τ nō circa hꝰ picu losos agones: potissime sudamꝰ faciē vt dcm̄ ē in 11° τ 17° pble". valde āt par τ raro pedes. ¶ Dein [Aut q2.] Soluit. τ p̄ assignat cām q̄re sudāt faciē dicēs iō ꝯtingēt: q2 talis exercitatio seu agonia est timor qdā occurrēs pnꝰ huiꝰ actus periculosi: sꝫ in timore ifridant supiora vbi facies locat. Est.n. timor fucatio cali inati de ptibꝰ exterioribꝰ τ supioribus ad iteriora τ iferiora subito facta pp fugā quā q̄rit aia ex aliquo: q̄re ptes supiores τ exteriores remanēt ifrigidate: τ ideo q2 sic accidit: facies pugnātiū efficiūtur pallide: spū τ sanguine: quor erat colorare: ꝯctis ad iferiora τ iteriora. ¶ Notāduꝫ est q ira: tristitia: timor: gaudiuꝫ τc. appellant ab Ari. passiōes aie: a medicis āt accñtia aie: quas τ ipsi vnā de sex rebꝰ nō nālibus posuerūt. Hec āt causant ppter motū caloris iterius vel exterius factuꝫ vel vtrobiqꝫ: ita q fere simul moueat nūc itus: nūc qdeꝫ extra: τ si mouet extra aut erit subito τ sic est ira: ipsa eni f'm Haly. 5° theo. est exitus caloris ad exteriora semel subito factꝰ. Aut mouet paulatine τ sic ē gaudiū: nisi fuerit pniciosuꝫ. Si vo ad iteriora sit motus: silr aut fit subito τ sic est timor: aut paulatine τ tūc est tristicia. Si vo vtroqꝫ mō sic est angustia vel sollicitudo seu verecūdia: in talibꝰ eni inest nūc spes nō desperatio: τ iō calor cito mouet fatigatus mō itra mō extrā τc. ¶ Deinde [Mouet aūtē.] Dic 2° ptractat cām q̄re pedes sudāt. Et p ostēdit modū exercitij cor τ dicit: q tales pugnātes mouent inordinate τ laborāt pedibꝰ sic. i. tali mō exercitant: vel sic f3 lr̄aꝫ cōem illi q exercitant exercitio currēdi in quo hō maxie laborat pedibꝰ: ita τ agonizātes exercitant iquieti: pp qd ꝯdignū est ipsis sudare: his. s. pedibꝰ: vel his. i. tā fortibus laborāt motibꝰ. τ declarat labores cor: fricāt.n. manus τ nūc ꝯtrahūt eas: nō āt extēdūt τ pmutāt aliter τ aliter figurādo: τ nunq̄ꝫ quiescūt in eadē dispōne: imo mouentur maxime in tali actu ac si eēnt furiosi: eo q calor τ sanguis iflāmatus coadunatus est in loco pectoris ꝯcauiore vt in vētriculis cordis: quo qdē calore τ sanguine currēte: vt q nūc igredit cor p eiꝰ hostia: nūc āt egredit ꝯtigit spissuꝫ τ diuersuꝫ atqꝫ iordinatū fieri motū. ¶ Deide [Maxime aūt.] Dic 2° tangit magis cām q̄re sudēt pedes: τ dicit q sudor maxime accidit circa pedes: eo q sunt ꝯtinue in labore vehemēti: nunq̄ꝫ.n. absoluunt a labore saltim qui ē onus totius corporis portare: alie vo ptes corporis absoluunt: nō eni i suo motu laborāt tātū sicut pedes: ipsi nāqꝫ maxime laborāt: patiunt.n. figurationibus τ cōplicationibus varijs quas acqrunt ex mutationibus diuersis: τ h est qd dictū fuit in 26° pblemate: q agonizans patitur p mēbrū. Pōt aūt fortassis τ aliter ista lr̄a ordinari: patiuntur vt reddat ei q imediate dcm̄ est: vt dicat q alie ptes corpis vt manus τ dorsuꝫ sūt cū quiete τ sine labore: eo q pnt iterdū mitigari a labore p diuersas figuratiōes quas acquirūt: ex qbus minus fatigant: sicut pꝫ in 5° particula: τ sicut pꝫ in infirmis cū mutant de latere in latus: sed pedes nunq̄ꝫ absoluuntur ab illo fortissimo labore: qui est onus totius corporis tolerare: q̄re cū ex vehemēti labore maxime moueatur calidum τ inflāmet τ humidū dissoluat in subtilia: pedes debent τ non facies sudare.

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

Propter qd in calefactorijs neqꝫ collecto igne extite magis sudāt: neqꝫ minore semp facto: sꝫ pluri: supinducto eni in calefactoria magis sudāt: q̄ꝫ si qdē ꝯfestim ex principio tantus erit ignis? Aut multus qdē ex primo siccā assumēs supficialeꝫ carnē τ coriū vrit: τ testam facit: facta aūt talis tegit sudores. Modicus aūt magis carnem remittens ipsam rarificat τ iteriora quemadmodum operat ad segregationē τ eductionem: sic autē se habente inductus plus ignis τ intrās in profunditatem carnis ppter raritatem euaporare facit prima lassata humida τ subtilia ipsor dissgregans educit cum spiritu. Nona.

¶ Cur in caldarijs igne vniuerso: neqꝫ decrescē te assidue: sed per incremēta ꝯtinua oblato magis sudat. Plus eniꝫ ita educetur sudoris: q̄ꝫ si pricipio statim ignis tātūdē affuerit? An q principio multū ignis adhibitū: carnē cutēqꝫ sūmā sicciorē occupās vrit; atqꝫ i modū teste idurat: q̄ cū talis reddita sit: sudorē arcet: obstruditqꝫ. Par āt ꝯ carnē relaxās rarefacit: sensimqꝫ itestinū humorē excitat: vt secerni educiqꝫ possit. Carne āt rara plus ignis adhibituꝫ: τ corporis ima facile subiēs humores iam inde pmollitos in vaporem conuertit: partesqꝫ eorum prætenues secernens educit cum spiritu.

Repetit 12m pblema vt det causam eiꝰ pticularē magis τ dic. q̄re est q in calefactorio τc. ¶ Deide [Aut multū.] Soluit τ diuidit in tres ptes f'm q tria tāgunt in q̄sito. τ dicit pmitus cām pmi eē: qm̄ calor supfluū statim a pnᵒ repeniēs carnē supficialē siccā vt cutem quātū ad corpa nr̄a magis: vel carnē siccā reddit τ coriuꝫ cōburit: dicit aūt siccā ad drīam carnis iterioris: p quam sanguis τ spūs irrorādo pambulat: τ coriū quātū ad bruta cōburit ipsas inducēdo escarā quādā vel crustulā: qua

Timor quid.

Passiões aie vel accidētia aie unde causantur.

inducta tegiẽ ꝛ ꝓhibeẽ humidũ exire in sudorẽ: vel tegiẽ humidũ supfluũ in corpibus nr̃is: cuꝫ quis tp̄e caumatis corpore nudo exercitet sub sole: aut qñ carnes assande sub bito magno exponunẽ igni: sicut dictũ est in 53° cap. pme. ¶ Deinde [Modicus aũt.] Soluit ad 2ᵐ dicẽs φ calidũ paucũ relaxãs carnẽ cũ cute magis q̃ͣ foret prius: aperit poros ipsius ꝛ opaẽ .i. disponit ea que sunt interius humida: sicut oꝫ disponi: vt separenẽ ex iterioribus pmo ꝛ ducantur ad exteriora 2° euacuatione in sudores: sic ḡ tale calm nõ cõplete educit sudorẽ: sed disponit cutẽ rarificãdo poros ꝛ mãm subtiliãdo sudoris ꝛ diuidẽdo ꝑ quã nõ opabaẽ calm multũ sed ꝫrĩũ magis ꝛc̃. ¶ Deinde [Sic ãt.] Soluit ad 3ᵐ dicẽs φ corpe taliter ꝑparato prius ꝑ paucuꝫ calm: si plus calidi ꝯñter adiungaẽ priori calido: ipso tũc ex hoc fortificato subingrediẽ ꝓfunda corporis ꝓpter porositatẽ quã inuenit ꝛ eam quã adducit: facit in vaporem sudoralẽ egredi extra humida iterius prius relaxata ꝛ cõmixta cũ spũ expulsiuo a pori modico calo: ita φ calm separãs subtilia in pmo malassatis exñtia educit extra modico calido pori ꝯiunctũ cũ spũ expulsiuo sudoris ꝛ aliaꝝ supfluitatũ: ita φ iste spũs est sicut instr̃m illius calidi. Et scias φ malassare ꝓprie dicitur quãdo humiduꝫ viscosum duciẽ ꝛ agitaẽ diu: ita φ bonã mixtionem ꝛ extẽsionem recipiat: vt farina ꝛ aqua in pasta.

Malassare quid.

¶ Problema. XXXIII. Antiqua.

Vtrũ opꝫ magis parare sudare estate: aut hyeme? Aut hyeme qdẽ ꝯtruꝫ iterius calidũ digerit: ꝛ ĩspirat que in nobis sunt humida: ꝓpter qð oibus ipsis aut pluribus ꝯsumptis nõ idiget cognata expulsione. Estate ãt ꝑrarificatã carnẽ egrediẽte calido minus digeruntẽ q̃ in nobis sũt humida: ꝓpter qð idigẽt haustione: manẽtia enim ꝓpter tẽpus putresiũt ꝛ egritudinẽ faciũt: putrefit eniꝫ omne qð putresit ab extranea calitate: a ꝓprio aũt digeriẽ. In estate qdẽ extraneuꝫ dominatur: ꝓpter qð putresiunt magis omnia in ipsa: hyeme autem ꝓprium: propter quod non putrefacit hyems. Noua.

¶ Vtrũ ꝑ estatẽ potius an ꝑ hyemem sudor mouẽdus sit? An hyeme calor intus se contrahens cõcoquit extenuatqꝫ in spiritũ humores iteriores: φ cuꝫ oẽs aut certe maxima pars ꝯsumantur: nullã sui excretionem admonent faciendã. At in estate cum per rarã solutãqꝫ carneꝫ calor euadat: humores minus cõcoqui possunt intestini: qua de causa exhauriendũ oĩo est: qm̃ si ꝑmãserint tẽporis eius q̃litate putrescẽt: morbosqꝫ ꝯtrahẽt. Putrescit eniꝫ quodqꝫ externo calore. Nã vt suo quodqꝫ calore ꝯcoquitur: sic externo putrescit: igiẽ ꝑ estateꝫ externus ꝑualet calor: ex quo fit: vt quiuis in estate putredineꝫ sentiant: per hyemẽ ꝟo: qꝛ calor suus ille ac domesticus dominatur: hinc tempus hoc minime creare putredinem potest.

Repetit pᵐ ꝓblema. Et q̃rit in quo tp̄e oporteat magis parare corpus ad sudãdum: aut in estate vel hyeme. ¶ Deinde [Aut hyeme.] Soluit. ꝛ pͦ assignat cãm q̃re hyeme nõ opꝫ corpus parare ad sudãdũ. dicens pmo φ calm nãle in hyeme coaceruatũ ꝛ fortificatum in interioribus digerit humiditates ꝯtẽtas in corporibus ꝛ inspirat rarificando ꝛ subtiliando: ꝛ qꝛ oẽs humiditates supflue in plures ꝯsumunẽ ꝛ extra corpus insensibilr expelluntẽ: tũc corpus non indiget alia expurgatione: expurgationi adhuc insensibili ꝛ ꝯsimili cognata .i. simul nata. Illa .n. dicunẽ cognata que in sui generatione ꝛ esse habẽt similitudinẽ ꝛ ꝓpinquitatẽ: sicut due plane: quaꝝ vna alteri innasciẽ: ꝛ duo ꝯsanguinei. Et merito põt dici expulsio insensibilis ꝛ sensibilis vt ꝑ sudorẽ cognata: triplr enĩ ꝯueniunt .s. in agente: qꝛ vtrobiqꝫ est spũs expulsiuus ꝛ calidũ nature: ꝛ in mã: qꝛ qð expelliẽ est humidũ subtiliatũ tertie digestionis supfluũ. 3ᵒ in via ꝑ quam fiunt: qꝛ vtrobiqꝫ ꝑ poros: nisi qꝛ in expulsione insensibili sunt multuꝫ ꝯstricti: in expulsione ꝑ sudorem aperti. ¶ Deide [Estate autẽ.] Scðo dat causam quare in estate oporteat corpus preparare ad sudorem dicens: φ in estate ꝓpter raritateꝫ corporis causatam a caliditate ꝯtinentis: calor nanqꝫ corporis ꝯgaudens suo simili egrediẽ ad exteriora: sicut dicit Gal. in pᵃ particula afo. quo egresso ꝛ extraneo subintrato minus bene digerunẽ humiditates in corpibus nostris existẽtes: ꝓpter qð timẽdo ne ex haꝝ in corporibus ꝑmanentia corpora corrũpanẽ: egẽt haustione ab haurio id est purgatione ab eis: cuius causa est: qm̃ permanentes non purgate ex corporibus inducunt egritudinem: qm̃ calor extraneus aggeneratur in eis ipsas putrefaciens: quia omne qð putrefit: putrefit a calore extraneo facto preter nãm a quacunqꝫ causa exteriori vel interiori: ꝛ omne qð digeriẽ ꝛ ꝯseruaẽ illesum a putrefactione: digeriẽ ꝛ ꝯseruaẽ a calore corpoꝝ ꝓprio nãli. Dictũ est nãqꝫ in 4° metaphysice φ putrefactio sit corruptio ꝓprie ꝛ fm nãm caliditatis ab aliena caliditate: nũc aũt in estate calor dominaẽ extraneus: ꝛ humiditas etiã ꝓpter indigestionem causata: ꝛ ideo omnia plus putresiũt estate q̃ hyeme: cum ibi reperiantẽ humidũ ꝛ calidũ magis: que sunt cause putredinis: ꝛ maxime estate calida humida ꝛ pluuiosa: sicut apparuit in prima particula in mutationibus temporuꝫ: sed in hyeme ꝯseruaẽ calidum proprium naturale ꝛ digestio rectificatur: quare in hyeme pauca aut nulla putresiunt: ꝛ maxime hyeme frigida ad siccitatem tendente: q̃uis enĩ hyeme pori claudanẽ: qð accidit in corporibus putrescentibus etiam: nõ tñ qð interius ꝯtinetur parũm est putrefieri ꝛ egritudines causare ꝓpter fortitudinem calidi innati ab eius ꝯgregatione causata: que interius digerens ingrossat iuuatiua: ꝛ nocitiua aut superflua subtiliat vel ingrossat ꝛ expellit ꝛc̃. ¶ Notandũ est fm Gal. in pma particula afo. φ ab illa actione quã facit calor in hyeme excipiẽda sunt aĩalia nature frigide in cauernis hyeme ꝓpter debilitatem calidi inati accubãtia: vt serpẽtes ꝛ vrsi: ꝛ siñr ex hominibus qui sunt frigide cõplonis subtiles habẽtes parietes extenuari: huiꝯ .n. hyeme nõ solũ nõ melius digerũt superflua ꝛ expurgant: imo frigus in coꝝ intima penetrans calorem ipsorum debilitat innatum: ꝛ ideo sine extrinseco alimento ibidem viuunt: ꝛ calor eorum debilis calore innato in visceribus terre coadiuuatur.

Unde et φ putrefactio magis estate q̃ hyeme dominat.

¶ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter quid sudoribus factis a caliditate interiore: aut exteriore adueniente aliquibus sudoribus horrescimus? Aut quia a caliditate quidem interiori cuꝫ egrediuntur ex multo tẽpore

in paucum

in paucum contractis ad continentiaз omnino calidi periodos exopillant: deinde horripilatio supervenit. Amplius autem carne omnino infusa facta ꝛ calido exeunte: exterior autem caliditas adveniens rarefacit corpus primuз: deinde interius nature calidum expulsum horripilationem facit. Noua.

¶ Quam ob causam cum sudor calore vel interno vel externo fieri soleat: evenit vt horror nonnullis sudoribus possit excitari? An quoniaз sudor qui ex calore ꝓdit interno: sc. s. de loco amplo in breuem corporis dico ambitum contrahente: primum caloris meatus ꝛ circuitus patefacit: deinde horror carne iam madefacta ex toto caloreqз exeunte citatur. Calor autem qui extrinsecus mouet: primuз sūma corporis aperit rarefacitqз: tum calor nature internus ꝓfluens excitare horrorem potest.

Quare est ꝙ cū sudores fiāt a calitate siue iteriori siue exteriori nob occurrēte: in aliqb⁹ tn̄ sudoribus patimur horripilationē vl' frig⁹: ꝛ scias ꝙ i h̄ ꝙ dicit calitate ꝛc̄. tetigit motiuū suum. ¶ Deinde[Aut qr.]Soluit. ꝛ ꝑ dat cām sumptā magis a calore itrinseco. dicens ꝑ h̄ ꝯtingere a calitate q̄ in nobis existit: qn̄. n. sudores multo tp̄e exuberauerint: ꝛ postea i modico tp̄e retineant̄: eo ꝙ calidū qđ expellebat ipsos exteri⁹ cōtineat̄ totalr̄ int⁹: hoc dico sudores sic breuiter retracti manifestāt ꝑiodos: ex q̄ demuз frigus superuenit: h̄ est dicere: ꝙ ex purgatione magis facta ꝑ sudores ꝛ diu corpib⁹ adhuc calidis existibus nā volēs tales sudores cōpescere: ꝯbit se interi⁹ calīm deferēs ꝛ spūs: ad cui⁹ qdē ꝯctionē frigiditas superuenit exteriorum. ¶ Notādū ꝓp illđ qđ dcm̄ ē ꝑiodos: ꝙ ꝑiodus est duplex ad p̄ns. Quidā. n. attēdit̄ s̄m cursum lune ꝑ q̄dras circuli ȥodiaci currētis: q̄ꝝ ꝑiodoꝝ ꝑmus est in 4° die. 2⁹ in 7°. 3⁹ in 11°. 4⁹ in 14°. 5⁹ in 17°. 6⁹ in 20°. Deinde ꝑ. 20. vsqз i. 80. ascēdēdo ꝑueniūt. tādē ꝑ. 40. in. 120. Et de tali ꝑiodo loqtur Hip. i. 3. ꝓnosti. ꝛc̄. Est ꝛ ali⁹ q ē reuersio q̄dā de vno puncto i eūdē scd̄ā: sic est videre in febrib⁹ interpolatis: i qb⁹ ab hora ꝑncipij ꝑoxismi donec iterꝝ incipiat cras vl' post cras ꝑoxism⁹ dī ꝑiodus vn⁹: ꝛ de tali ꝑiodo loq̄ns Hip. in 4° ꝑticula afo. dic̄ tertianā verā i. 7. ꝑiodos termiari. nūc aūt sic ē ꝙ i hōꝝ febrib⁹ q̄ hn̄t ꝑiodos tales: i ꝑncipijs eoꝝ qđ ē i ꝑncipijs ꝑoxismoꝝ fiūt horripilationes alr̄ frigora: ꝛ h̄ ē qđ phs itēdit exoppilāt. i. aperiūt seu manifestāt ꝑiodos: ꝛ ꝑ ꝯñs superuenit frig⁹: sic. n. i ꝑncipijs ꝑoxismoꝝ febriū iterpolataꝝ accidit frigus. ita qn̄ sudores subito vt expositū ē se ꝯterūt nā interi⁹ cū calore tendēte. ¶ Deinde[Ampli⁹ aūt.]Assignat aliā cāз sūptā a fuga cāta in calorē nālē a calo exteriori: ꝛ dic̄ ꝙ iterꝝ est alia cā: qm̄ carne totalr̄ remollita reddita ꝓp multū sudorez: sic ē videre i corꝑe balneātis: si tūc calor interior egrediat̄: calor ext̄neus de foris occurrēs obuiādo ei cāt ꝑmit⁹ raritatē in corꝑe ꝑ quā subitrat corp⁹: nālis aūt q pat⁹ erat foras exire ꝓp raritatē refugit retro interi⁹. s. a calore ext̄neo de foris expulsus: q̄re corꝑe exteri⁹ remanēte depaupato calore innato ꝯtingit in sudore illo vbi hec accidūt horripilationē fieri. Sic hui⁹ accidit cū aq̄ q̄ ifundit̄ etiā calida: ꝛ in loco calido ipso ignorāte: eo ꝙ calor nālis impellatur interius a calore aque exterius aduenientis: ꝓpter qđ in mēbris talis causatur horripilatio leuis.

Period⁹ duplex. 19

29

¶ Problema. XXXV. Antiqua.

Ropter quid sudores calidi indicantur meliores esse frigidis? Aut qr̄ ois qdē sudor supfluitatis alicuius expulsio est: merito autē modicā superfluitatem quidez calefieri: multam autem nō similiter: quare frigidus sudor multe superfluitatis vtiqз erit signum: propter qđ ꝛ longiores egritudines declarat. Noua.

¶ Cur calidi sudores frigidis meliores habentur? An ꝙ omnis sudor excrementi cuiusdam secretio est: parum autem excrementi amplius icalescere ꝯsentaneū ē: plus aūt nō eq̄: sз minus. itaqз sudor fridus excremēti mlti idiciū eē pōt: quocirca morbos quoqз is facit longiores.

Quare sudores cali a medicis iudicant̄ saniores esse q̄ fridi: cū vtriqз fiāt a calo supfluitatū expulsio. Vn̄ Hip. i 4° ꝑti^a afo. sudor mlt⁹ fridus vl' cals superueniēs fridus maiorē: cals vo minorē signat egritudinez. Deinde[Aut qr.]Soluit dicēs: ꝙ sudor qlз ē expurgatio alicui⁹ supfluitat[i corꝑe ꝯtēte. h̄. n. ē finis sudoris: dūmō tal' sudor reguleт a nā: qđ dico ꝓp sudorē s̄m ꝯtigētē i febre acuta mortifera. i q̄ nō solū expellit̄ supfluū: sз ꝛ calз inatū: expurgatio vo sudoris fit ꝑ calitatē sicut dicet̄ in sequēti ꝓble^o: oз. n. ꝙ si supfluitates debeāt expelli: ꝙ afficiant̄ a calore ꝛ spū: vt ex loco suo separent̄: ꝛ vidant̄ i subtiles ꝑtes: nūc aūt rōnabile est ꝙ nāe nō sit silr̄ pole calefacere ꝛ ꝑparare ad sudorē multā supfluitatē sic paucaз: ꝓp qđ sudor fridus signabit multā supfluitatē: quā nā nō potuit calefacere: ꝛ qr̄ multe supfluitas multi ē nocumēti: iō ꝯuenit sudores frigidos longiores egritudines indicare.

¶ Nōn^m ē ꝙ si sudores fridi fuerint i febre acuta ꝑdictis sūt deteriores: ostendūt. n. mortē s̄m Hipp. in 4° ꝑticula afo. ipsi quoqз sз Gal. ibidē oīno sūt mali ꝛ ꝑ viā signi: qr̄ dnotāt hūiditatē fridissimā corꝑi dn̄antē: ꝛ ꝑ viaз cāe: qr̄ dissoluūt nāз ꝛ vicūt oīo ꝛc̄. ¶ Nōn^m ē rursus sз Auic. 2^a q̄rti. sudorē signari ꝛ discerni ꝑ colorē: saporē odorē ꝛ tactū: subaз: q̄titatē: locū: ancessionē iuuamēti vel nocumēti: ꝛ horaз suā quoꝝ amplior medicoꝝ est expositio.

Sudor quid.

Note.

Per quae sudor cognoscat̄.

¶ Problema. XXXVI. Antiqua.

Ropter quid sudoribus per caliditatem factis apud multū ignem minus sudamus? Aut quia vehementer calefacto corpore in ventositates humidas dissoluit? Aut egrediente humido ꝛ velociter desiccato sensu nō accipim⁹. Noua.

¶ Cur min⁹ ad ignē multū sudam⁹: cū tn̄ ꝑ calore sudor ois moueri soleat? An qm̄ humor aut corꝑe vehemēter calēte i spm̄ dissoluit̄ hūidū? Aut cuз ꝑuenerit adeo cito calore nimio exiccat̄: vt sensus sudoris multi eripi possit.

Istud ꝓblema est ps. 12. ꝛ. 32. ꝓblatis. Propōit itaqз cū ei⁹ motiuo spm. Quare est cū sudores fiāt a calo: ꝙ apud multū ignē min⁹ sudam⁹: statiз ei appropinquando q̄ apud paucū: h̄ āt dico qm̄ si paulatine exponamus nos ꝑ multo igni: ꝛ deinde ordinate plus ꝛ plus sз ꝙ corp⁹ disponit̄ paulatie ad sudādū: vltimo qdē hn̄ sudaremus cū ad ipm̄ ēt multū ꝑuenirem⁹: tūc. n. fit idez ei qđ

dictum est prius: q̄ si pauco extrīsecō calido addat̄ calidum aliud: sudor exuberat optime: ꝛ in hoc q̄ dī per caliditatē
Dubium. factis tangit̄ motiuū quesiti. ¶ Dubitat̄ q̄ vī Ari. suppo nere sudorē a caliditate simplr̄ fieri: cui᷒ ꝯrīū vī dictum esse in p̄cedēti ꝓblemate: vbi scriptū est quosdā sudores
Solutio. frigidos fore ꝛc̄. ¶ Dicēdū est q̄ p̄mordialiter semꝑ ē da re aliqđ calidū iteri᷒ vel exterius sudores excitās: qđ ma teriā coꝝ sepat diuidit ꝛ expellit in poros: in sudore nāq3 q̄ñtūcūq3 exteri᷒ frido manifestato: vt in mortali: prima rie fuit aliqđ calidū ext̄neū ꝯcitās sudare: corrūpens nāq3 calidū inatū corrūpit demū seipm ꝛ extinguit: cum calor ext̄ne᷒ interi᷒ admisceat̄ inato: qbus corruptis merito su dor exteri᷒ apparēs frigidus sentit̄: ꝛ sic est etiā de sudore causato a mā flegmatica frigida viscosa: nā si aliqlr̄ calor inat᷒ eā p̄parādo ad sudorē calefaciat: cū tñ exteri᷒ fuerit mota citissime ad frigiditatē reuertit̄ p̄orē: q̄re sudor fri gidus ide sentit̄: cui᷒ etiā sile in febrib᷒ cōtingit lipparijs. ¶ Deinde [Aut q̄r.] Soluit. ꝛ assignat duplicē cām. Et dic̄ p̄ hoc iđ eē: q̄r cū corp᷒ fuerit valde calefactū: mā sudoris v̄tute cali extermiat̄ i vētositates: calefit. n. mā ꝛ subtilia tur maiorē occupās locū: q̄ q̄dē sic subtiliata ꝛ resoluta in vētū: aut emittit̄ in alices ꝛ oscitatiōes: vl̄ ꝑ ꝑtē īferiorez siue cū sono siue nō: aut retinet̄ in vētre dispsa nā nō potē te eā ꝑ has expellere ꝑtes: qđ in quodā iuuene vidi: q̄ sen tiēs discrasiā leuē termas itrauit: ꝛ nequaq̄ inde sudare potuit: demū modico tp̄e post ei᷒ itroitū iflat᷒ ē mirabilr̄ vēter ei᷒ tot᷒: q̄re tympanitic᷒ fact᷒ mortu᷒ ē post dies nō paucos. ¶ Deinde [Aut egrediēte.] Assignat aliā cām ꝛ dicit z° itez vnā aliā cām eē: q̄m cū humidū sudorale ve lociter egrediat̄ ad exteriora ꝑꝑ caliditatē potētē rarefa cere carnē subtiliare humida ꝛ attrahere desiccat̄: ꝑꝑ qđ saltim apparenter nō possum᷒ sudorē aliquo sensuū ꝑci pere: ꝛ si mā sudoris resoluat̄: qđ ip̄ceptibiliter ꝯtingit: vt dictum est de hyeme in. 33. problemate.

¶ Problema. XXXVII. Antiqua.

Propter quid sole magis calefacien te si nō aliquod velamē habuerimus: sudores fiunt indumentis circuntra ctis. Et de hoc idem dicimus quod de priori. Noua.

¶ Cur ad solē acrius calefaciētem corpora que nullo indumēto tegunt̄: nihil pene sudāt. Que autem satis veste intecta sunt copiosissime su dant. Eandem de hoc etiam quam de superio ri causam reddendam censemus.

Repetit añdictū ꝓblema nisi q̄ ipm ꝓponit de cali tate solis ꝛ nō ignis vt p̄us. Et dicit. q̄re ē q̄ cū sol magis calefaciat nos q̄ñ nō fuerint super corꝑa nr̄a coopimēta vt pāni vl̄ aliđ qđ radios solis ꝓhibeat ad nos accedē: ꝛ I his ē̄t v̄bis tāgit̄ motiuū q̄onis: nō fiunt supple magis i nob sudores ꝑ talē calitatē sic libere occurrēte: s3 mag̃ accidūt sudores cū pāni fuerit circūtracti vl̄ iuoluē tes corꝑa nr̄a ꝛc̄. ¶ Deide [Et ō h.] Soluit dicēs: q̄ ista soluēda ē sicut solutū ē qđ p̄cedēs cū eadē sit cū illa. Dōz q̄ h accidit aut q̄r mā sudoris resoluit̄ in ventuz: aut q̄r mā sudoris attracta desiccat̄ ꝛ euaporat insensibilr̄.

¶ Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter quid acutis motibus magis calefacere visis: tardis autez minus: ad curuuz gressus tardiores existētes sudores magis expellunt ꝛ spiritum premittunt: sicut calefacientes magis inferius tendentib᷒. Aut quia grauibus ad deorsuz fer ri fm naturam est: ad superius autem extra na turam. calidi igitur natura que fert nos ad infe riora quidez nō laborat: ad sūma autem graua ta perseuerat: quare ꝓpter talem motum cale fit: ꝛ magis sudores expellit ꝛ spiritū premit tit: ꝯfert autem in gressibus ꝛ corporis comple xio ad nō rectum tendēs spm̄ sistens. Noua:

¶ Quam ob causam cū motus acuti magis: he betes minus calefacere posse videant̄: ingressus tamen per accliua: qui hebetiores sunt magis mouent sudorez: ꝑsistūtq3 spiritum quasi am plius calefaciunt q̄3 decliui. An q̄ graui cuiq3 vt ferri deorsum fm naturā est: sic ferri sursum contra naturam est: itaq3 caloris natura que no stra ꝓuehit corpora: vt nihil per decliue labo rat: sic per accliue pressa onere nititur: acriusq3 ob eiusmodi motuz incalescit: ꝛ sudorem mo uet: ꝛ spiritum ꝑsistit. Quinetiaz corporis va rius inflexus nō nihil afferre cause potest: vt di recta spirādi reciprocatio auferatur.

Ponit 38. ꝓblema. cui᷒ motiuū p̄ tāgit: ꝛ dic̄ q̄ cū ap ꝑeat mot᷒ acutos. i. fortes ꝛ veloces in breui tp̄e mltū spatiū ꝑtrāseūtes magis calefacē corꝑa: qđ ē mo tiuū sudoris: ꝛ tardos gressus min᷒ calefacē. Et nō. q̄ acu ta sumit̄ h ꝑ acuta i motu ꝛ tp̄e: l3 h dicat̄ ō magnitudie ꝛ sapore. ¶ Deide [Ad curuū.] Proponit dubitationē di cēs cū ita sit: q̄re gressus vl̄ ambulatōes ē̄t tardiores i qb᷒ corꝑa figurāt̄ figura curua mag̃ causant sudores: humida ō corꝑib᷒ expellēdo: ꝛ spm̄ sudoris expulsiuū añmittūt: eu3 excitātes p̄uenire ad exteriora: velut magis calefacientes q̄3 ābulatiōes q̄ fiūt crurib᷒ dorsū tēdētib᷒: vl̄ ābulatio tē dēs dorsū ꝑ crura ꝑꝑ l̄raz illā q̄ h3 tēdēs. Et scias q̄ cōlor l̄ra ē ad curuū gressus vt expositū ē: ꝛ nō ad sursū: q̄ tñ. vl̄ planior ꝛ approbari ꝑ illđ qđ dī iferi᷒: pōt ē̄t stare ad cur uum: vt denotet ꝑtiū slaū quē seruāt ascēdētes: ipsi. n. cur uant̄ sic appebit in 5° ꝑticula. Figurāt. n. caput ꝛ pedes in añrius: ꝛ posteriora: vt dorsalia in posteri᷒: ꝛ ꝑ talē figura tionē ꝑtiū itelligit eos tēdere sursuz. ¶ Deinde [Aut q̄r.] Soluit. ꝛ p̄ dat cām q̄re sudores min᷒ fiūt ꝑ gressus deor suz factos ē̄t si sint veloces q̄3 ꝑ gressus sursū: dato q̄ sint tardiores. z° ondit q̄re gressus deorsum nō grauēt nām. z° ibi [Cōfert aūt.] Et dic̄ h iđ eē q̄r grauia nisi ꝓhibeant̄ hñt q̄ nālr̄ ferāt̄ deorsuz ꝛ sint dorsū: q̄ ā̄t ferūt̄ sursuz ꝯ coꝝ iclinationē nālē existētē: sicut p3 i 4° celi ꝛ mūdi: s3 nr̄a corꝑa sit grauia: q̄r mixta ꝛ i oib᷒ mixtꝭ dñat̄ terra ꝛ aq̄: sic dī. 4. meta. igit̄ mouēt̄ sursū ꝯ nāz: dorsū v̄o nālr̄: s3 qđ coꝝ poꝝ aiatoꝝ mouet̄ ꝯ iclinationē nālē fatigat̄ ꝛ calefit in de: calefactio aūt iducit ad sudorē vt dcm̄ est sepe: qđ aūt deorsū nālr̄ mouet̄ in ei᷒ motu nō sic iteruenit labor: ꝛ ꝑ ꝯñs nō calefit ꝛ sudat intm̄. Quare ꝯcludit̄ gressus ad su periora sudores magis iducere q̄3 gressus ad iferiora: ꝛ h est qđ dic̄: nā calidi mouētis corꝑa nr̄a ad iferiora nō gra uat̄ labore: s3 cū nā calidi ducit ea ad suꝑiora ꝑmanet fa tigatiōe grauata: igit̄ ꝑꝑ hō fatigationē ꝯtingit corꝑa cale fieri: ꝛ sudores hic mag̃: cū spūs ꝑmittat̄ ipellēs humida in sudores ꝛc̄. ¶ Nōn᷒ ē q̄ mot᷒ aialiū sursū n̄ ē pure nāl: nz pur̄ violēt᷒ ex̄ aāz: s3 ē ꝯposit᷒ ex violēto ꝛ nāli: nāli tñ ma

Nã i aiali' duplex. gis attinẽs:in aialib⁹.n.duplex inueniť nã.mã.s.vt corpus: ⁊ forma vt aia.rõne.n.ei⁹ qḋ fit ab aia sic a pncipio itrinseco pfectiuo di nãlis:cũ aia sit forma corpis:sicut pꝫ in 2° de aia:⁊ nã dicať de mã ⁊ forma:sicut di in 2° phy.⁊ cũ magis dicať ð for° q̃ȝ ð mã:q̃re pfecte v̄ificatũ ẽ q̃ sit magis nãlis q̃ȝ violẽt⁹.Est aũt ⁊ ptiꝫ violẽt⁹ in eo q̃ mã eius vt corpora sunt grauia:⁊ grauia:vt dcm̃ est:ↄ nãm superi⁹ mouenť ⁊c̃. Dubium. ℂ Dubitať qũo nã calidi q̃ fert nos sursuꝫ laborat:cũ de nã cali sit ascẽdere:⁊ aialia sint cal'a ⁊ maxie hõ de quo ẽ sermo:ipse.n.ẽ calidissimũ aialiũ : sicut diceť Solutio in 4° pticula. ℂ Dicẽduꝫ dupl'r.vno gdẽ mõ q̃ lr̃a cõtor nõ hꝫ calidi:sꝫ tali:vt appet p plꝭs librorꝫ:⁊ fm hoc diceť tali.s.iclinatiõe vl' tali gressu q̃ vel q est ad inferiora nõ laborat nã ⁊c̃.Si aũt hẽať calidi.dõm est aliter vt q̃ cal'ꝫ ẽ duplex:q̃dã est cal'm simplex elemẽtare:vt ignis : ⁊ tale nãl'r nõ ꝓhibitũ petit supiora:⁊ in ħ nõ laborat:imo psicitur ⁊ gerať superi⁹.Est ⁊ calidũ cõmixtũ elemẽtatũ:q̃le est cal'm aialiũ:⁊ q̄ hꝫ calidũ nõ est absolutũ:sꝫ cõmixtũ ex humidis grauib⁹ ꝓductũ:⁊ inde nutritũ laborat i ferẽdo nos sursuꝫ:pp grauia in q̃b⁹ existit:lꝫ.n.elemẽta leuia in nobis dominenť q̃tũ ad q̃litates actiuas ⁊ passiuas ⁊ p̃mas:grauia tñ dominanť q̃tũ ad q̃litates locales:rõne q̃ꝫ nobis mixtis dať locus.vñ de p̃ calõ ð quo hic nõ est sermo rõ ꝯuincit:de scđo võ dicto calido nõ. ℂ Deinde [Cõfert aũt.] Põit cãꝫ adminiculatiuã q̃re gressus deorsuꝫ nõ grauat nãm dicẽs:q̃ corpis cõplexio cal'a ⁊ hũida: q̄ maxie humiditate cal'ꝫ hebetať:⁊ laborat:ꝓdest igressib⁹ tẽdẽdo deorsuꝫ:ꝓhibẽs nãqꝫ ẽ spm̃ motiuũ:⁊ nõ permittit cũ directe tẽdere sursuꝫ:sꝫ cogiť vtcũqꝫ pp hũiduꝫ graue cui admisceť tẽdere deorsũ.Fortassis ⁊ al'r expõeť hec lr̃a:vt dicať cõplo.i.corpis cõpositio q̃ flexibilis ẽ ad inferiora cõfert ingressib⁹ deorsuꝫ ad hoc vt spũs velut p obstaculũ repressus nõ tẽdat sursuꝫ in rectuꝫ : sꝫ decline̅t in deorsum:sed primum melius.

ℂ Problema. XXXIX. Antiqua.

Propter quid sudorib⁹ factis quanto vtiqꝫ opponit quis magis:nõ q plurima indumentorũ apponentes sudant? Et de hoc idem dicimus quod de superiori. Noua.

ℂ Qua de causa cum sudor moueri soleat : quo magis quis sese operuerit:nõ hi sudant qui vestem plurimam admiserunt? Eadẽ etiã de hoc ratio que prius reddenda est.

Repetit itex.36.⁊.37.ꝓblema:nisi q̄ de alio calore vt vestimẽtorꝫ ẽ ħ ei⁹ fmo.Et diť vt p̄us:si sudores fiũt p cal'm vt dcm̃ est sepe:q̃re est q̃ cũ qs q̃to vtiqꝫ magis apponit vl' opponit multa vestimẽta subito mltũ calefaciẽtia q̃les sũt pelles vulpine ⁊ subito sup corpa nr̃a nõ sudat pp hoc magis:sꝫ si q apponãt mlta vestimẽta paulatine sp addẽdo donec pueniať ad illõ qḋ est eẽ multis vestimẽtis coopꝑtũ:taliũ corpa magis sudãt:fit.n. recte vt dcm̃ est supra:q̃ corp⁹ magis sudat cũ minori calido addať aliud cal'm q̃ȝ qñ ⁊c̃. ℂ Deinde [Et de hoc.] Ostẽdit q̃ soluẽdum est sicut solutũ est in.36.cap.⁊ dicit q̃ eadẽ est solutio hui⁹ quesiti que fuit p̄us in.36.Dicẽdũ q̃ humidũ sudorale aut resoluiť inuentũ aut isensibiliter desiccatiõe euanescit:ꝓpter qḋ sudor nõ accidit:sic itaqꝫ Tacita obiectio. Solutio ista tria ꝓblemata sũt vnũ oĩno.Vñ mirãdũ q̃uo p̄s phie cui⁹ fuit ꝓpriũ breuitati sermonẽ isistere:sic in hoc libro multotiens visus est v̄ba multiplicare ⁊c̃.Fortassis nãqꝫ nõ ordiauit:sꝫ sicꝫ ꝓponebanť fuerũt recollecta. Vel ante plius voluit declarare ac memorie cõmẽdare:cũ rẽ q̃ sit inuamentum oportet multotiẽs repetere.

ℂ Problema. XL. Antiqua.

Propter quid corporibus existentib⁹ siccioribus in estate q̃ȝ hyeme sudabilius disponimur estate? Aut qa estate quidem raris existentibus corporibus natura calidus nõ multum continetur:dissoluit itaqꝫ humida in spiritum.hyeme autem condensatis exterius corporibus multum inuolutum nature calidum in spiritum non dissoluit humida. Amplius autem ⁊ estate quidem multum effer̄imus humidum : hyeme autem econtrario. Noua.

ℂ Quamob causam cum corpora sicciora magis per estatem q̃ȝ hyberno tempore sint:sudori magis in estate pateamus? An q̃ per estatem propter corporum laxitatem nõ multus nature calor continetur:humoresqꝫ proinde resoluere in spiritum potest. Per hyemem autem parte exteriori densata corporum:calor frequens nature coercitus humorem minime in spirituꝫ resolui patitur:adhuc estate hũoris multum haurimus. Hyeme autem econtrario agitur.

Ponit 40.ꝓblema cũ eius motiuo ⁊ dicit:cũ corpa nr̃a sicciora sint in estate:⁊ sic careãt mã sudoris q̃ȝ i hyeme:q̃re i estate magis sĩ parati sudare ⁊ sudãt q̃ȝ i hyeme ⁊c̃. ℂ Nõn̄ ẽ q̃ corpa estate sicciora sunt humiditate nãli ⁊ hũidiora hũiditate extnea ⁊ sudorali:i hyeme est ecõuerso:eo q̃ i hyeme celebrať bona digõ:nõ at in estate. ℂ Deinde [Aut qa.] Soluit.⁊ p̄mo ex pte ꝑparatiõs corpis ⁊ spũs magis assignat cãꝫ:⁊ dicit cãꝫ eẽ:q̃ñ estate redduneť corpa cal'a ⁊ rara.Calidũ.n.nãle nõ valde ꝯtineť iterius ꝓhibituꝫ ab egressiõe:imo paratũ est exire ꝓpter caliditatẽ ⁊ raritatẽ:q gdeꝫ egrediẽs humiditates subtiliat ⁊ dissoluit in spũꝫ vaporosuꝫ sudoris expulsiuũ: sꝫ q̄ hyeme pori sũt ꝯstipati exteri⁹ frigiditate ꝯtinẽtis:⁊ cal'ꝫ nãle vehemẽter imixtũ hũiditatib⁹ nõ subtiliat ⁊ dissoluit in spũꝫ añdictũ.q̃re ⁊c̃. ℂ Deinde [Amplius aũt.] Assignat aliã cãꝫ ex pte hũidi dicẽs:q̃ i estate mltũ emittiť de hũido ex̄ corpa causato ex idigẽne p oẽm regionẽ: hyeme aũt nõ:pp qḋ cũ i sudãdo emittať hũidũ qḋdam: magis sudabim⁹ estate q̃ȝ hyeme:⁊ iõ fuit bñ dcm̃ q̃ ops estate sudorẽ magis pare q̃ȝ hyeme:cũ ars nãm imiteť. Quare estate corpora hũida ⁊ sicca.

ℂ Problema. XLI. Antiqua.

Propter quid spontanei sudores qui fiunt sanis prauiores videntur eis qui fiunt a laboribus? Aut quia labores quidem euacuant semper superabundans humidũ ⁊ sicciorem carnẽ parant : quare concauitates pororum sane sunt ⁊ calidi assuetudine nulla oppilatio fit. Spontanei autẽ appellati sudores:facti autem ex necessitate : qñ a plura opatione confusis nãe poris calida nõ omnino comprehenduntur:sed adhuc expurgare: ⁊ expugnare cum potest rationabiliter egritudinis

signa apparent: tunc enim a pluri humiditate q̃ moderata ſm naturam infrigidantur: caro autem madefacta peſſimam ad ſanitatem diſpoſitionem accipit. Noua.

¶ Cur ſudores qui corpori bene valenti ſponte puenerint: his deteriores habentur quos labores citarint? An ꝙ labores excreſcentes humorem exhaurientes carnem efficiunt ſicciorẽ: vt cauerne foraminum ſanitati ſint opportune: ⁊ ꝑ caloris tráſmiſſionẽ fieri nulla poſſit obſeptio ſiue oppilatio. Sudores aũt ſpõtiui appellati: ex neceſſitate oriunť: cum. ſ. foraminibus nature ab inmodico humore confuſis: calor nõ omnino occupať ac vinciť: ſed repugnare adhuc extrudereq̃ humores poteſt. Hi recte ꝓ ſignis morbi habẽtur futuri. Nã etiam calor ipſe a largiori humore q̃ qui modicus ſm naturam ſit hebetatur: ⁊ caro plene madeſcẽs: peſſimũ ad ſecũdam valitudinem concipit habitum.

Querit cãm cuiuſdã accñtis circa ſudores dicẽs: q̃re eſt ꝙ ſudores dicti ſpõtanei deteriores videntur eẽ: ſicut appet ꝑ ipſoꝝ effect⁹: q̃ ſudores facti a laboribus: ⁊ vl̃r ab exercitiis: ⁊ ſic a cã manifeſta. Sciẽdũ ꝙ gr̃a ei⁹ qḋ dicit ſpõtanei: ſic colligit Gal. ex aſo. Hip. ꝙ ſpõte multipl̃r dr̃: aliqñ. n. idẽ valet qḋ eẽ a nã ⁊ ſine adiutorio medici: ⁊ ſic ſumiť ſpõte ab Hip. in pᵃ ꝑticula aſo. vbi dicit. in ꝑturbatiõib⁹ vẽtris ⁊ vomitib⁹ q̃ ſpõte fiũt. Iportat ẽt iterdũ lõgũ tẽpus: vñ in 4ᵃ ꝑticula egeſtiões nigre: aut q̃lis ſanguis ſpõte veniẽtes ⁊c̃. Jmportat ⁊ ſubitũ tẽpus. vt in illo aſo. Quicũq̃ ſanguinẽ ſpõte vomũt. i. ſubito. ſumitur ⁊ aliqñ ſpõte ꝓ eo qḋ eſt fore ſine cã mãifeſta: ⁊ ita accipiť ab Hip. in 2ᵃ ꝑticula aſo. cũ diciť: labores ſpontanei narrãt morbos: ⁊ ita ſumiť hic ſpõte cũ dicit Ari. ſpõtanei ſudores. i. ſine cã manifeſta. per ſe. n. videnť fieri: lʒ fiant ſtimulata occulte nã ⁊c̃. ¶ Notãdum ꝙ dicit ſanis nõ itelligiť corp⁹ ſanũ ſimpl̃r: ſʒ ſanũ lapſum paratũ egrotare: q̃le eſt corpus decidẽtie: neq̃ etiã egrũ vt nũc: cũ hõ corporis nõ ſint adhuc operationes ſenſibiliter leſe: ſʒ neutrum corp⁹ magis exiſtit. ¶ Deinde [Aut q̃r.] Soluit. ⁊ pᵒ aſſignat cãm ſecũde ꝑtis q̃ſiti. 2ᵒ pⁱme. 2ᵒ ibi [Spontanei.] ⁊ dicit pᵒ. iõ fore q̃m labores oẽs ſupfluitates aquoſas paratas putrefieri purgãt: q̃b⁹ eq̃dẽ purgatis reddũt carnem ⁊ habitũ toti⁹ corpis ſicciorẽ: ⁊ ẽt rariorẽ: nõ q̃dẽ ſiccitate terreſtri: qualẽ vehemẽter calia opanť vt tactum eſt in. 32. hui⁹. Et ideo ꝯcludiť ꝯcauitates poroꝝ eſſe ſanas ⁊ a ſupfluitatib⁹ expurgatas: ita ꝙ nulla oppilatio ĩ eis ſupueniť ꝓpter ꝯſuetũ. ſ. motum calidi quo pori tenenť apti ⁊ ſupfluitates in ſudores diſſoluunť. ¶ Deinde [Spontanei.] Soluit ad primã partẽ dubitatiõis: ⁊ dicit pᵐo exponendo qḋ dcm̃ eſt ſpõtanei: ꝙ ſpõtanei dicunť illi ſudores q̃ facti ſunt ex q̃dã neceſſitate occulta vrgẽte nãm: hoc aũt ꝓpter mãm peccãtẽ in quãtitate aut ĩ q̃litate aut ĩ vtraq̃. His. n. de cauſis fiunt labores ſpõtanei ſicut declaratum fuit ĩ pᵐa ꝑticula: de quoꝝ maneriẽ ſudores exiſtũt ſpõtanei ⁊c̃. ¶ Deinde [Quãdo a plura.] Hic 2ᵒ ꝑtractat cãm hui⁹. ⁊ dicit ſudores ſpontaneos accidere cũ pori nãles q̃bus expurganť ſupfluitates infundanť ⁊ remolliunť ꝑ plurimã operationẽ laborioſam ex q̃ mala acgriť corpis diſpoſitio: vñ ⁊ ĩ ipſo plurime generanť ſupfluitates ĩdigeſte vt eſt videre ĩ corpore hypoſarticꝰ: tales aũt ſupfluitates que in poris eoꝝ ꝯtinenť: nõ omnino ſunt calide: q̃ de ſe ſunt expurgabiles: ſʒ magis frigide: ⁊ iõ neceẽ medico adhuc expurgare eas ꝑ artẽ: q̃uis nõ videať moueri ad ipſorum euacuationẽ: eo ꝙ ſupfluitates frigidas viſcoſas difficile ſit ex corporib⁹ educere. Põt ⁊ al̃r exponi ꝯfuſis ⁊ relaxatis poris: intra quos ꝯſeruať mã a multa opõne laborioſa a ſudore cauſata: calor nãlis ⁊ alia hũida nãlia calida nõ deprehendunt neq̃ valẽt itus ꝯtineri: vñ oʒ cãm faciẽtẽ hõ ſpõtaneos ſudores adhuc purgare. Et rõnabiliter põt medicus illũ q̃ talẽ hʒ diſpoſitionẽ expurgare: eo ꝙ iã icipiunt apparere ſigna egritudinis future: q̃b⁹ apparẽtibus ſtudioſi medicoꝝ p̃cipiũt purgatiões fieri anteq̃ caſus ĩ egritudines fiat. hec tñ purgatio oʒ fieri ꝑ alias regiones q̃ ꝑ vias poroꝝ in ſudores: q̃r taliũ corpoꝝ purgatio ꝑ ſudores nõ alleuiat ea: ſed pori⁹ cõfundit ⁊ corrũpit habitũ corporis: ſʒ ꝑ vomitũ oʒ: ſicut tactũ eſt i. 22. hui⁹: aut ꝑ ſeceſſum: aut al̃r. H̃ vĩ mihi hõ ſermonis expoſitio: lʒ quidam auferẽs expurgare aliũ õderit itell̃m ⁊c̃. ¶ Deinde [Tũc eni.] Probat ꝙ oporteat expurgare talẽ: dicẽs. niſi. n. expurgeť ĩfrigidabiť ab humiditate frigida ſupflua maiori q̃ ſit tẽperata ⁊ ſufficiẽs nãe: retinebiť. n. humidũ ſupfluũ remolliens carnẽ ⁊ toti⁹ corporis habitũ: ex q̃ remollitie acqret corp⁹ peſſimã diſpõnem: vt ſanũ ꝑmaneat: cõfunduť. n. adeo pori ꝙ ſupfluitates inde nequibũt expirare. ſicut eſt videre in mulierib⁹ flegmaticis valde: ⁊ maxime in regionibus humidis ⁊ frigidis.

¶ Problema. Vltimũ. Antiqua.

Propter quid hyeme ſudores min⁹ fiunt ⁊ nos nõ ſil̃r parare volumus humidioribus exiſtẽtib⁹ corporibus hyeme? Aut min⁹ quidem ſudam⁹: quia hũida hyemis cõgelata ſũt ⁊ ꝯglutinanť vehemẽter. difficulter igiť ſolubilia. nõ opinamur ãt oportere ſudores fieri hyeme. ꝑp hʒ q̃a hui⁹ diſpõ ſana. qḋ aũt ſudores facit ſoluit ⁊ cõfundit habitũ. Ampli⁹ ãt ⁊ rariorẽ q̃ oʒ efficiẽs iteri⁹ calʒ diſgregãs min⁹ faciť. q̃re nõ ſil̃r ꝯponi ꝯtinenti frido exteri⁹ hũidũ: facili⁹ itẽdet corpib⁹ raris entib⁹ polis ꝓpter ſudorum factiões. Noua.

¶ Cur tpe hyberno min⁹ oriũť ſudores: nec nos ꝑ id tpš ſudãdũ eque cẽſem⁹: q̃uis corpa hũidiora tũ ꝯſtẽt? An min⁹ ſudam⁹: q̃m hũores ꝑ hyemẽ ꝯcreti coactiq̃ ſũt vehemẽter: q̃re min⁹ diſſolui tũ queũt. Sudandũ aũt minime ꝑ hyemem cẽſem⁹: q̃r corpis eiuſmodi diſpõ ſalubris eſt. Qui aũt mouet ſudorẽ labefactat confunditq̃ habitum corporis: atq̃ etiam laxiorem q̃ cõueniat eundẽ habitũ reddẽs: ſimul ⁊ intimũ calorẽ educit diminuitq̃: vt nõ eque gelido celo poſſit reſiſtere: ⁊ humor externus expeditius ſe corporib⁹ inſerit: cũ laxiora iam foramina ꝓpter ſudationem habeantur.

¶ Explicit ſecunda particula.

Jſtud problema cõpoſitũ eſt ex primo ⁊ 40. hui⁹ particule. Et dicit. quare eſt ꝙ ſudores minus accidũt in hyeme q̃ in eſtate: ⁊ hoc fuit. 40. ꝓblema. Et iterum q̃re eſt ꝙ eodẽ modo nolumus procurare ſudores in hyeme ſicut eſtate: ⁊ quidã libri habent affirmatiuã: ⁊ tũc lo-

gitur sic. volum⁹ ꝑarare min⁹ su. hyeme sudores ꝙ̄ esta
te: ⁊ hoc fuit p̊ᵐ ꝓblema ⁊c̄. ℂ Deīde [Humidioribus.]
Pōt dici ꝙ sit hoc motiuū q̄siti vt dicat. vl̄ ꝙ magis hye
me debeāt parari sudores: cū corpora sint hūidiora: ⁊ hu
mida sudorib⁹ expellant: vl̄ pōt legi ꝙ sit ꝯfirmatio ime
diate dicti: nō volum⁹ dico parare sudorē hyeme: q2 cor
pora sūt hūidiora in hyeme hūiditate viscosa ⁊ de diffici
li solubili in sudorē ⁊c̄. ℂ Deinde [Aut min⁹.] Soluit ⁊ p̊
ad p̊ᵐ quesitū. 2ᵒ ad scd̄m. 2ᵒ ibi [Nō opinamur.] Et dicit.
ideo min⁹ ꝯtingit in hyeme sudare: q2 i ipsa humida sūt
ꝯgelata ⁊ vehemēti isertiōe nr̄is corpib⁹ ꝯglutinata: q̄ aūt
sic sunt cū difficultate grādi separant̄ idē: veterino. n. in
digēt. i. euulsiuo q̄ firmata sunt: sicut dic̄ Gal. in 4ᵒ ꝑticu
la afo. h aūt est cā q̄re nō solū purgatio ꝑ sudorē ꝓhibetur
a medicis in hyeme: imo ois purgatio ⁊ ois euacuatio nisi
grādis surgat necessitas: sicut h duo ꝓlime tāgūt ab Hip.
in p̊ꝰ ꝑticula afo. dicente. Digesta medicari ⁊ moueri non
cruda ⁊c̄. ℂ Vr̄ Arist. sibi ꝯdicere cū dcm̄ sit in. 33. ꝓble
mate. calorē hyeme digerere ispirare hūida: ⁊ nos nō indi
gere expulsione alia ꝑ sudores: eo ꝙ iperceptibilr̄ oēs aut
ꝓles supfluitates ꝯsumant̄: h aūt dicit easdem hyeme re
manere iteri⁹ ꝯgelatas ⁊ ꝯglutinatas. ℂ Dicēdū Arist. su
perius itellexisse calorē hyeme isensibiliter ꝯsumere sup
fluitate nō oēs: s3 illas q̄ possent eē cā suffocatiōis caloris
vel putrefactiōis: sicut ille ꝙ retinent̄ iuxta loca digōnis:
neq3 negauit qn possint esse supfluitates aliq̄ ab his locis
remote adeo ifridate ⁊ viscose: ꝙ neutri expulsiōi. i. neq3
sēsibili neq3 isensibili vt ꝑ sudorē ꝓuocēt̄ sint apte: ⁊ me
rito: q2 dcm̄ ē in. 9. ꝓble° p̊ꝰ ꝑtis. corpa disponunt̄ silr̄ tpi.
ℂ Vl̄ alr̄ dōm vt ꝙ illud qð h dr̄ sit cōplemētū s̄monis
isti⁹ añdicti: cū idē sit ꝓblema vtrobiq3. ℂ Deinde [Nō
opiamur aūt.] Soluit ad 2ᵐ q̄situ. Et ponit duas solutio
nes. ⁊ dicit p̊ ꝙ nō videt̄ nobis expediri parare sudorē in
hyeme: eo ꝙ dispō hyemis nos efficiens ⁊ nā ei⁹ sit sana:
nō. n. in ea sicut in alijs tēporib⁹ ꝯtingūt egritudines: aut
si ꝯtingāt a caliditate aliq̄ sūt suffocatiue ⁊ pauce: vt appa
ruit in p̊ꝰ ꝑticula ⁊ nō ex putrefactiōe: ꝙ aūt cōmouet ite
rū sudores in hyeme ꝯfundit ⁊ remollit hūiditatē corpis
hoc est dispōnē exteri⁹ in musculis repletatā nō euacuan
do qð o3: quo accidit caro recipit pessimā dispōnē ad sani
tatē. vt dcm̄ ē ēt in ꝑcedēti ꝓblemate. q̄re nō o3 sudorē in
hyeme parare ⁊c̄. ℂ Deide [Amplius aūt.] Ponit aliā so
lutionē: ⁊ p̊ facit h dicēs. Itē alia cā ē: q2 illud qð sudorē
causat ꝯstituit habitū corpis rariorē ꝙ̄ expediat ad sani
tatē tali tpe: hoc. n. disgregās calm̄ nāle coadunatū3 iteri⁹
reddit ip̄m min⁹ ⁊ debili⁹: eo ꝙ virt⁹ vnita plus ē fortis ꝙ̄
multiplicata: sicut dr̄ in lib. de causis q̄re calore sic disper
so: humidū in quo calm̄ inatū ꝯtinet̄: nō eodē mō: sicut si
esset vnitū: poterit ꝯponi ⁊ resistere frido ꝯtinēti exterius
id est frido aereo: tpe hyemis. Et hui⁹ qdē s̄mōis planior
interptatio ē: ꝙ hyeme nō o3 sudor parari: q2 i ipsa o3 po
ros apiri: qb⁹ apertis calm̄ nāle motū3 caliditate parāte ad
sudorē debilitat̄ disgregatū in poris ⁊ a suo loco iterū ꝓ
fundo separatū. Itē apertis poris occurrit ei fridū3 ꝯtinen
tis cui nō pōt ꝓpter ꝓdicta resistere. ℂ Deinde [Facili
us.] Hic 2ᵒ declarat ꝓdictā solutionē dicens ꝙ aliqs faci
lius ꝯsiderabit h si itēdat in corporib⁹ existētibus polis. i.
plurificatis ꝑ sudores multotiēs factos. corpa. n. porosa
vident̄ esse plura ⁊ diuisa: q̄ qdē corpa cu3 fuerint expur
gata ꝑ sudores poris ampliatis de facili patiunt̄ a fridita
te ꝯtinētis. sicut apparet in egrediētib⁹ ex balneo: tum q2
corpora sunt rarificata: tū q2 cū sudore euacuatū est de ca
lido natiuo: tū q2 calm̄ ꝑmanet dispersū: ita silr̄ ē in ꝑpo
sito cū qs voluerit hyeme sudorez parare. q̄re ⁊c̄. ℂ No
tandū est ꝙ polis h3 multas significatiōes. aliqn̄ enī3 su

mit̄ ꝑ q̄da3 ciuitate dalmatie. Itē accipit̄ ꝑ ciuitate sim
pliciter: etiā ꝑ extremitate duplici axis. Vñ dicunt astro
logi axem infigi duobus polis. s. artico ⁊ antartico. sumi
tur etiam pro pluralitate: ⁊ sic accipitur hic. vnde quida3
hic forte ignorās scripsit loco h ly polis rarl poris ⁊c̄.
Et hec de secunda particula.

ℂ Incipit tertia particula de his que circa vini potum ⁊ ebrietatem.

ℂ Problema. I. Antiqua.

PRopter quid ebrij calido existente vino difficulter rigentes sunt: ⁊ cito occupantur a pleureside ⁊ talibus? Aut quia multum humidum si infrigidetur: multum frigidū fit: ita ꝙ dominatur naturali caliditati: fit enim simile sicut enim si vestis madefacta fuerit hūido frigido: ita caro interius. Noua.

ℂ Quam ob causa3 vinum cum calidum sit violenti non calent: sed frigent: ⁊ dolore lateru3 ceterisq3 huiusmodi vitijs excipiuntur? An ꝙ multum humoris cum refrigeratum est multum frigoris concipit: ita vt calorem superet naturalem. Fit etenim simile intrinsecus carni: vt si vestis nimio madefacta humore rigorem proinde acrius frigoris adiuuat.

Expeditis causis effectuū circa sudores ꝯtingētiū i ꝑticula 2ᵒ seqt̄ 3ᵃ ꝑticula libri ꝑncipalis:
in q̄ agit Ari. de cāis effectuū ꝓueniētiū ex vini potatiōe.
itēdēs. n. Ari. in h li° reddere cās effectuū. Et q2 ꝓles effe
ct⁹ ⁊ diuersitatis maioris ⁊ admiratiōis accidūt ex pota
tiōe vini: sic̄ patebit in 30ᵒ ꝑticula. ca. p̊. ꝙ̄ ex potatōe alio
rū modoꝝ pot⁹. ℂ Sūt. n. mlt̄i potationū modi: sic̄ dicūt
medici. iō in potu vini tractatū cōstruxit ⁊ nō in alijs. Et
scias ꝙ in ista particula sicut in alijs modus agendi inue
nitur confusus ⁊ maxime vniuersalis. inest tamen alicui
vt dicat Aristo. primo premittere ꝓblemata magis vl̄ia
in effectibus vini circa sensum tactus: qui ⁊ alijs sensibus
quattuor vl̄ior existit: cū diffundatur ꝑ omne: ⁊ ꝑ virtute3
animalē apprehensiuam occulte. 2ᵒ ponit ꝓblemata spe
cialia magis. 2ᵒ incipit in. 8. problemate. Ponit igitur pri
mo dubitationem de nocumēto sensus tactus ex potu vi
ni causato cum eius motiuo primo. Et dicit. si vinum est
calidum vt dicunt medici qui de hoc specialiter negociā
tur. Quare est ꝙ inebriati ex potu eius rigorem ⁊ frigidi
tatem inde vehementem incurrunt: ⁊ cum hoc velociter
incidunt pleuresim ⁊ egritudines alias: ⁊ maxime con
tingentes ex neruorum ⁊ eorum originis lesione: sicut
est apoplexia spasmus paralysis ⁊c̄. Unde Hipp. in quin
ta particula afo. Si inebriatus aliquis repente sine vo
ce fiat: spasmo innato moritur. Amplius Gale. in tertio
de cōplexi. Ex potatione vini superflua fiunt appoplexie
paralysis subeth alisturchay: epilepsia spasmi thetāi: ⁊ he
quidem egritudines omnes sunt frigide ⁊c̄. ℂ Notandū
s̄m Isaac ⁊ Cōstantinum in viatico ⁊ alios medicos: ꝙ
ebrietas est mentis peruersio ex fumo grosso indigesto
causata in substantiam cerebri delato: ascendens enim
hic fumus ad cerebrum oppilat illud: ac etiam operatio
nes perturbat: sicut nebula inter terram ⁊ solem apposi
ta lumen ipsius nobis operit: ⁊ obscurat: quare virtutes
aꝑ̄hensiue ⁊ motiue debilitātur maxime ⁊ opprimunt̄.

Margin notes (left): Obo. — Solutio — Alia solo — Nō multi plicē signi ficatiōez ꝺ ly polus.

Margin notes (right): Nota. — Nota. — Quot egritudies ex supflua vini pota. ꝯtingant. — Ebrietas quid sit.

ꝓpter qđ dicit Isaac in dictis particularib⁹.ebrietatez
lumē rōnalis aīe extinguerē:⁊ ita irrōnale bestialitatē ge-
Ebrietas vnde. nerare ⁊c̃.Dicit aūt ebrietas greca lingua graseleos a cra
neo ſm Ga.in 5ª ꝑticula afo.eo ꝙ illa q̄ ſunt ſub ipſo maxi
Vinū qđ. me patiunt inde.Quid aūt ſit vinū notū ē.Eſt.n.ſuba liq
da ex vuis expſſa:ex cui⁹ ſuſceptiōe corpus nutrit:⁊ nutri
mentū ꝑ ꝑtes corpis illo portat:aq̄ aūt alterum tm̄ opat.
nō.n.nutrit:ſ nutrimētū ꝑ mēbra deportat diuiſum.Vn̄
Joannitius dicit ipz fore cibū ⁊ potū.Manentes qdē po-
tuum hoc operantū ex multis exprimunt humoroſis:ex
pomis cereſis moris ⁊ aliqs ſicut dicunt medici:ō qb⁹ ꝑꝑ
cām ađictā nō cadit h̄ ſermo ⁊c̃.Scias g̃ ꝙ pleureſis eſt
Pleureſis quid ⁊ vnde. apoſtema calidū lateris circa cōcauitates pectoris ortuz:
que cōiter di a pleura q̄ eſt coſta:eo ꝙ frequētius circa co
ſtarum teneritatē ꝯtingat.Vn̄ Auic.3ª ꝓmi.dicit eā ſum-
pſiſſe ſibi nomē a mēbro:in quo accidit:nihilomin⁹ tn̄ ac-
cidit in pāniculo diſtinguēte vt dicūt pect⁹ ꝑ mediuz:⁊ in
diaphragmate.referūt etiā quādā eſſe verā:vt ꝯtingētem
in pāniculis ꝯcauitatis pectoris.quādā aūt nō veram : vt
Dubium. ꝯtingētē in lacertis ſupra pāniculuz ⁊c̃.¶ Dubitat q2 di-
cit rigorē h̄ ex potu vini accidere:⁊ in 5ª ꝓblemate ſilr di
cit tremorē:qđ nō vr̄:cū vinū ſit calidū:⁊ hō accidētia fri-
giditatē ꝓtendāt.Rurſus pleureſis non vr̄ a vino poſſe
cauſari ꝑ modū quē ponit.ſ.infrigidatōis:qm̄ dcm̄ ē pleu
reſiz eſſe apoſtema calidū lateris:vn̄ fit ꝙmultū a chole-
Solutio. ra.¶ Dicēdū vt iſtoꝝ ⁊ ꝯſilium vitas appareat:ꝙ actus
vini ex vuis expſſi diuerſificant:⁊ ex ꝑte vini ipſius:⁊ ex
ꝑte corporis ipz recipiētis.Ex ꝑte qdē vini:qm̄ ſ Gal.in
3ª regi.acu.in vino ꝯſiderāda ſunt:ſuba:virt⁹:q̄titas:qli-
tas:⁊ odor:ſapor:tps:vel etas:vt vꝫ nouū vel antiquum
aut mediū.ſilr artificiū quo parat:quoꝝ declaratio oiuz
Quot ē vi no ꝯſideranda. ſatis pz itelligēti.Ex ꝑte qdez ſuſcipiētis ſic diuerſificat:
qm̄ q ſumit aut ē tēperat⁹ aut ſanguine⁹ aut choleric⁹ aut
melicus ⁊c̃.Itē puerilis etatis aut alterius.ſilr aut regio-
nis calide aut nō.Rurſus aut ē fortis cerebri ⁊ epatis aut
nō.Iſta nāqz duo mēbra magis ꝑcipiūt nocumētū ex vi-
no ſicut dicit Aui.3ª ꝓmi.Ampli⁹ q aſſumit aut eſt ieiun⁹:
aut famelic⁹:aut replet⁹.Itē aut an̄ comeſtionē bibit aut
poſt vel in comeſtiōe.Dis oīb⁹ modis vinū diuerſificatū
diuerſos ⁊ mirabiles effect⁹ cauſat i corpe:adeo ꝙ in 30ª
ꝑte.ꝑ cap.modi meſie q ſm Gal.in 3ª de iterioꝛib⁹ ſūt.10.
millia ꝑ ipſuz declarant ꝑꝑ multiplicē effectū ipſius:⁊ iō
antiq aſſimilauerunt illud tyriace magne.calefacit.n.cor-
pora frigida ⁊ ifrigidat calida:humectat ſicca : ⁊ humida
exiccat:ſicut dic̃ Iſaac i dictis ꝑticularib⁹.Dis quoqz cō
ſideratis Ariſt.apparētes ꝯrietates ō vino faciliter ꝓpel
lunt:nō.n.eſt in vbis ei⁹ ꝯdictiōis ambiguitas:ſed ſolum
vn⁹ ſermo vnius effect⁹ cām oñdit:alter aūt alteri⁹:ꝓpter
qđ volētē iudicare ꝑfecte:oia ſil oꝫ colligere:⁊ nō cuz ſer-
Illa ſolo mone vno iſufficiēti ꝯ aliū iſufficiētē cauillare ⁊c̃.¶ Vl-
terius ē dicēdū ꝙ lꝫ vinū ſm ſe ſit calidū potentia:q̄ edu
citur in actū qn̄ bibitū corp⁹ nutrit:cuz tn̄ ſumit in multa
quātitate:⁊ maxie ſi fuerit potēs ⁊ nō valēs regitiua vir-
tus caliditatē potētialē ipſi⁹ in actū reducere:vt eētialr
corpora calefaciat:res.n.nō agit in corp⁹ niſi corp⁹ ꝓmit⁹
in ipſas egerit:remanet itaqz vinū frigidū:⁊ hūidū aſſum
ptū:ſicut eꝫ actualr exiſtebat.Rurſus ꝓpter debilitatez
⁊ extinctionē caloris quaz cauſat:nō valet illud digerere:
ſed poti⁹ cū ſit qd tēperatū nō iueniēs receptorē vt expe-
diat calm̄ digeſtū ꝯuertit in acetuz:ſicut dicit Ga.de lacte
in 5ª ꝑticula afo.quo facto penetrat in neruos ledēs ipſos
⁊ ifrigidās vehemēter:nihil.n.ſicut dicūt medici eſt noci
bilius neruis aceto:ſic igit ⁊ ſi vinū ꝑ ſe ſit calidū : tn̄ mo-
dis ꝓdictis pōt infrigidari ⁊ mutari ⁊c̃.¶ Propter 2ᵐ tn̄
dictū de pleureſi:ſciēdū eſt ꝙ vinū pōt cauſare pleureſiꝫ
Quot mo dis ex vio cāet pleureſis. multis modis ſicut cū ſe ⁊ cū alio vt dcm̄ eſt multas reci-
pit diuerſitates.pōt.n.ꝯtigere pleureſis ex vino puro for
ti nō in multa etiā q̄titate exhibito:⁊ h̄ maxime ꝑ viā cu
iuſdā ebullitiōis.Vn̄ Auic.3ª can̄.de pleureſi.facit eā eue-
nire calitas vehemēs ⁊ pot⁹ vini puri mouens hūores q̄s
ebullire fac:ꝯtigere ēt pōt ⁊ pleureſis ⁊ alie ꝓdicte egritu-
dines a vino in maiori q̄titate ſūpto:ita ꝙ nā agēdo i ipz
⁊ po⁹ calitatis vtcūqz i actū deducta:mouebūt hūores ꝑ
neruoſa ⁊ panniculoſa mēbroꝝ ſua calitate:vn̄ Gal.in 5ª
ꝑticula afo.vinū nālr iplet neruos:q2 calm̄ eſt:⁊ cito ꝑfo-
rat corp⁹:maxie ſi nō ſit groſſū:pōt ⁊ h̄ ꝯtigere:q2 vinū in
q̄titate maxia ſūptū ifridet inatū calm̄ ⁊ extinguat:aut ꝙ
in acetū ꝯuertat vt dcm̄ ē:ꝑꝑ.n.rigorē ſeu tremorē vehe-
mētē in mēbrana excuſſa ipellit mā.¶ Et tūc ad rōnem
Pleureſis ē apo. calidum. Pleureſis ē apoſtema calidū:dicēduz ꝙ ē calm̄ aut rōne
putrefactiōis cauſate a calido extneo:⁊ ſi mā ſit frida:aut
q2 mā ei⁹ ſit eēntialr cala.Vn̄ Aui.3ª ꝓmi.neqz ē extimā-
dū ꝙ apoſtema calidū generet tm̄ ex chola aut ſanguine:
ſed ex q̄cūqz mā ſiue ſit ꝑ eēntiā ſuā ſiue ei accidat calidi
tas ꝑ putrefactionē:qđ ſpālr di 3ª can̄.de pleureſi.ſic igit
lꝫ mā aliqn̄ mota ꝑ vinum vt iducat pleureſiz nō ſit cala
eēntialr:eſt tn̄ ꝑ viā putrefactionis.¶ Deinde[Aut q2.]
Soluit dicēs ꝓ iō eē qm̄ multa q̄titas hūidi ſi deueniat
ad frigiditatē:cauſat mltā friditatē : intm̄ ꝙ calorē ſupat
inatū:hūidū.n.⁊ maxie in corpib⁹ nr̄is ⁊ ſi fuerit ſupfluū
ꝑ viā ſuffocatiōis ⁊ extictiōis caloris digōne ēt ſilr nō fcā
fridū ſibi velociter aſſociat.Unde Auic.ꝑ⁹ ꝓmi.humidi-
tas maior q̄ opꝫ ſi fuerit multum ſuperflua vehementer
reddit corpus frigidius q̄ oꝫ.¶ Deinde[Eſt enim.]Se
cundo ſolutionem declarat in quodam ſimili exteriori no
to.dicens ꝙ eodez modo ꝯtingit iſtis:ſicut ſi aliquis acci-
piat veſtem infuſam liquore frigido ⁊ humido ⁊ applicat
carni exterius:hoc humectabitur ⁊ infrigidabit inde:ita
infrigidatur caro ⁊ vlr totuz interius ꝓpter humiditatez
vini que ſibi frigiditatē aſſociauit:⁊ inuenies hoc proble-
ma in 6ª caplo iterum ⁊c̃.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter quid vehementer ebrij non peccant:ſed parū ebrij maxime? Aut quia non parum biberunt ꝙ ſilr ſe habeant ſobrijs:neqz ſic ꝙ diſſoluātur: qđ patiuntur qui multum biberunt. Amplius parum ebrij vel ſobrij quidez magis recte iudicant.ebrij autez vehemēter neqz conantur iudicare.paruz autem ebrij iudicant quidem ꝓpter nō vehementer inebriari.male autem ꝓpter id ꝙ nō ſunt ſobrij: ⁊ cito hos quidez ꝯtēnunt : ab his aūt paruipendi putant. Noua.

¶ Qua de cauſa nō qui vehementer ſed qui leuiter ſe ebriauerunt delirant? An ꝙ neqz taz parum biberunt:vt ſimiles ſobrijs ſint:neqz adeo multuz vt ſoluant ⁊ langueant:quomodo efficiuntur qui multuz hauſerint.adde ꝙ ſobrij ratione iudicāt penitus:temulenti ne tentant quidem aliquid iudicare.leuiter ebriati iudicant: quoniam quidem vino nō penitus detinentur ſed praue id faciunt : quia ſobrij non ſunt . quo fit vt moꝝ ⁊ contemnant alios : ⁊ contemni ab alijs ſeipſi exiſtiment.

Aliud ꝓblema tāgēs vītutē apprehēsiuaꝫ. Et q̄rit q̄re est ꝙ sūme ebrius nō peccat.i.nō agit ꝯ morales actꝰ loq̄ndo turpia aut aliter īfamādo: sicut paꝝ ebrius qui maxime peccat ꝛc̄. ℂ Notādū ē ꝙ hec lr̄a cōiter est potāt: quā credo corruptā.dꝫ.n.dicere peccāt: ꝛ ita habet in 23° cap. vbi reperit hoc ꝓblema.q̄dam enim sic. ꝓpter qd̄ paꝝ ebrius insanit magis. Itē apparet ex solone quam dat hic.sed tñ ꝛ potant stare pōt vt patebit statim. ℂ Deinde [Aut qr.] Soluit. ꝛ p̄mo ponit solutionem cōmunē inspicientē virtutē regitiuā oēm: dicit igit̄ p̄mo ideo esse: qr paꝝ ebrij nō ita paꝝ potauerūt ꝙ semꝑ se habeant eodem modo in actibus suis vt sobrij qui mēsurate biberūt illud vini ꝙ eis sufficit nutrimenti gratia ꝛ delationis ipsius ꝑ membra: neq̄ꝫ etiā paꝝ ebrij in se habēt ꝙ dissoluant̄ nō potētes se.s.sustentare: velut ꝗ multū potauerūt: ex quo vehementer facti sunt ebrij. Isti nāq̄ꝫ vt epileptici facti subiecti ad terrā ruunt nō potentes se regere: velut nāq̄ꝫ cadauera apparent. sic itaq̄ꝫ parum ebrij possunt peccare ꝛ insanire: cū adhuc ꝯstet eorum vigor: ꝛ possunt repotare amplius s̄m aliam lr̄am: excellenter vo ebrij non possunt peccare: cuꝫ velut mortui iaceant: neq̄ꝫ etiam habent vigorē aut appetitum potandi s̄m aliā scripturam. ℂ Deinde [Amplius.] Dic 2° ponit aliā solutionē respicientē virtutē particularē vt cogitatiuaꝫ ꝛ rōnalē: ꝛ dicit ideo aliā cām esse: qr parum inebriati vel pro ꝛ sobrij tēperate bibētes ambo iudicāt recte discernētes bonū a malo: differēter tñ: qr sobrij lōge rectius iudicāt parū ebrijs: eo ꝙ ipsoꝝ sensus non sunt fumis vini grauati: sicut paꝝ ebrioꝝ: aut ꝓstrati oino sicut excellenter ebriorū. Di āt nō conant̄ diiudicare discernēdo rectū a nō recto: qr appetitus coꝝ: ꝛ itelligētia practica q̄ sunt motuuꝫ ꝓncipia: vt dī in 3° de aīa. ꝛ apparebit in 26° cap. q̄rte partis. adeo sunt corrupti: ꝙ appetibile aut itelligibile vt bonū seu apparēs bonū nō pōt ipsos ad aliud eligēdū mouere. Illi aūt ꝗ modicū sūt ebrij diiudicāt: eo ꝙ nō sūt adeo lesi a vino: ꝙ nō possint discernere rectū a suo opposito: ꝛ ideo peccāt vel potāt: ꝛ si iudicare possint: corrupte tñ iudicant: eo ꝙ nō sint vt sobrij dispositi. Et declarat dicens ꝙ cito despiciūt ꝛ vituperāt hos hoiꝫ turpia enarrando ꝗn ꝛ aliq̄n ꝛ manus in eos velociter inijciūt violēter: aliq̄n q̄dē imaginant̄ ꝙ ab eisdē vituperent̄ vel paruipēdātur: vn̄ festināter ad irā cōmoti isaniūt. Ira eteni s̄m Ari. 2° rheto. est appetitus cū tristitia pura ꝛc̄. punitionis apparētis ꝑꝑ apparētē paruipēsionem coꝝ q̄ in ipsuꝫ aut in ipsius aliq̄ nō ꝯueniētis: talia quoq̄ꝫ vt dcm̄ est accidunt ꝑꝑ fumos vaporosos ipsius vini ꝛ turbidos lumē rōnalis aīe obtenebrātis. aut ꝓpter dissolutionē neruoꝝ: ꝑ quos velut ꝑ instrā virtus opat̄ aīalis: ꝓpter qd̄ paꝝ ebrij non iudicant recte idem: sed peccantes: vehementer aūt ebrij vt dictum est sunt impotentes iudicia ferre.

Ira quid

ℂ Problema. III. Antiqua.

PRopter quid magis crapulā patiunt̄ qui magis temperatuꝫ bibunt: q̄ꝫ qui omnino intemperatum: Utrū ꝓpter subtilitatem tēperatū magis ingredit̄ in plura loca ꝛ angustiora: intemperatū autem minus. quare difficilius educibile temperatū: aut qr minus bibunt intemperatum propter id qd̄ non possunt ꝛ euomūt magis. Amplius āt simul digerit reliqua calidius existens ꝛ ipsum seipsuꝫ: lymphatū autē ecōtrario. Noua.

ℂ Cur magis crapulā sentiūt qui dilutiusculuꝫ bibūt q̄ꝫ qui merū extoto: Utrū sue tenuitatis causa vinū tēperatuꝫ expeditius loca plura angustioraq̄ꝫ subeat: intēperatū autē minus facere id possit: itaq̄ꝫ difficilius educi pōt qd̄ dilutum est: An ꝙ meruꝫ minus bibitur vtpote qd̄ multū bibi nō possit: magisq̄ꝫ vomitu reijcitur. Ad hec meꝝ vt cetera ꝯcoquit: qr calius est ita etiā seipꝫ ꝯsumit. Diluto āt illo ecōtrario agit̄.

Quare est ꝙ bibētes vinū aqua tēperatū plus crapulant̄ q̄ꝫ bibētes vinū oino itēperatū. Quid āt sit crapula ꝛ qd ebrietas: que dr̄ia sit iter hec apparebit in 7° ꝓblemate. ℂ Notādū ē ad verificationē istius sermonis ꝙ opꝫ tale vinū esse vinosuꝫ potēs q̄lia sūt vina climatū calidoꝝ vt q̄rti ꝛ q̄nti: ex quo Arist. extitit oriūdus: opꝫ etiā ꝙ aq̄ illi admixta sit subtilis sube sicut tāgit̄ in 14° cap. sit etiā talis miscibilium ꝓportio vt sit dicere ꝙ vini sint due partes vel tres: ꝛ vna aque: ꝛ oino ꝙ in tali.s.mixtura virtus nō remaneat vini sopita: sed potius acuta ꝛ penetratiua facta. ꝛ huic q̄dē snīe ꝯcordat Auic. 3° p̄mi dicēs ꝙ mixtū citius inebriat: ꝓpterea ꝙ aquositas penetrare facit. verūtñ ꝓtulerūt aliqui. scias ꝙ mixtū ꝛc̄. ꝙ etiā verificari potest cum in mixto aquositas isit non indigesta. ℂ Deide [Utrū ꝓpter.] Soluit. ꝛ assignat tres cās: dicit ꝗ cām esse p̄mo q̄m vinū aq̄ cōmixtū vehemētius subingredit̄ q̄ꝫ nō mixtū: ꝛ disseminat̄ in plures ptes ꝛ strictiores: cū sit subtiliatū: ꝛ iō cuꝫ maiori difficultate educit̄ ex corꝑe: ꝑꝑ qd̄ ꝛ ebrietas ab ipsa nō solū citius fit ꝑꝑ penetrationē: sed etiā tardius curat̄. ℂ Dubitat̄ qr dicit temperatū ingredi in plura loca ꝛ angustiora: ꝛ sic temperatū vi magis transire intemperato. qd̄ nō vi: qr tēperatū efficit̄ ex admixtione aque vt dcm̄ est: sed ꝑꝑ h̄ magis nō dꝫ ingredi in loca angustiora: q̄m aqua s̄m Hippo. in 3° regi. acu. trāsire morat̄. Itē Gal. in p̄mo de simpli. medi. vinuꝫ adiuuat aquā ad penetrādū ꝛ facit ipsam venire ad locuꝫ ad quē sola nō ꝑueniret: q̄re magis penetrat itēperatū tēperato. ℂ Dicēdū ē dupl̄r. ad p̄m aūt qr Hipp. dicit h̄ nō simpl̄r: sꝫ ꝑ respectū ad potus alios factos ex melle ꝛ aceto: q̄m mel citius penetrat ꝑꝑ abstersionē ꝛ caliditatē ꝛ etiā dulcedinē: sꝫ h̄ ꝑ accñs fiat: acetū aūt ꝑꝑ subtilitatē ex q̄ penetrationē acq̄siuit. ℂ Aut dōm ꝙ in aq̄ est duo ꝯsiderare. s. subtilitatē sube ꝛ maxime aq̄ illius q̄ reqrit̄ in h̄ loco: ꝛ quātū ad h̄ cito ꝑtrāsit ꝛ angustiora subintrat faciens alia sibi cōmixta h̄ opari. vn̄ Aui. 2° p̄mi. dicit eaꝫ facere penetrare nutrimētū: ꝛ in p̄° illius dicit ꝙ facit ipm̄ penetrare in angustatiōes venaꝝ. Est etiā ꝯsiderare in ipsa frigiditatē dominātē oīuꝫ motuū hebetatiuā: ꝛ quātū ad h̄ sicut dicit Hipp. trāsire morat̄: h̄ tñ remouet̄ cū fuerit vino admixta: ꝑꝑ cām ꝯrioꝝ ꝛ maxīe q̄litatis vini ꝛ aque. mixta.n. cū fuerit vinū in aliō agit: q̄re maior effumatio ꝛ ascēsus vapoꝝ ad caput causat̄: ꝛ ex h̄ seq̄t̄ ꝙ opꝫ hanc mixturā fieri paꝝ anteq̄ꝫ bibat̄ vinū: ꝛ nō cū ex vuis expmit̄. Ad illud Gal. dicēdū ē ꝙ loq̄t̄ q̄n aq̄ q̄ admiscet̄ vino fuerit multe quātitatis. ℂ Dubitat̄ qr dic̄ Arist. tēperatū difficiliꝰ educibile: qd̄ nō vi: q̄m qd̄ bn̄ natū est fieri: bn̄ natū ē solui: ꝛ qd̄ male: male: sic appꝫ ꝑ Gal. in 3° pte afo. ꝛ ꝑ ea que tradita sunt in 4° meta. sed crapula ex tēperato bn̄ ꝛ cito nata est fieri. ꝗ ꝛ solui. Item dicunt medici crapulā causatā ex vino grosso tardius fieri ꝛ dissolui. quare ꝛc̄. Item in 22° capitulo vbi hoc reperitur ꝓblema dicit̄. aqua est subtilis partis ꝛ bene egressibilis. ℂ Dicēdum ꝙ illud quod bene natum est fieri: bene natum est solui: vt sic nisi aliud superueniens hoc impediat: sicut ꝛ graue naturaliter petit deorsum nō impeditū: qd̄ autem

Uini mixtura ē ci ebrians

Dubium

Solutio

Alia solo

Dubium

Solutio

impedit est multa sicbingressio vini ꝓpter aquam ⁊ disseminationē: ꝓpter qđ īgredit̄ in minutas ⁊ angustas ptes cerebri: vnde tūꝫ q̄ subtilis valde nō pōt a virtute expulsiua expelli deorsum: tū etiā q̄ in ptes sic angustas minutas: ⁊ distātes penetrauit. ¶ Uel dicēdū est apparenter ⁊ (Alia solu)
ſm partes a tēperato crapulā citius factaꝫ solui: totaliter aūt ⁊ vere nequaꝗ̄: propter illud qđ dictū est. Crapula āt a vino grosso inducta lꝫ diu duret realiter: postꝗ̄ tū incipit separari: cito a virtute expellit̄ expulsiua. ¶ Deinde [Aut q̄.] Hic scđo assignat aliam causam dicēs hoc iterū ideo esse: q̄ꝛ de vino intēperato homines possunt bibere in minori quantitate ꝗ̄ de temperato: ꝓpter eius austeritatē ⁊ nocumentū sensibile qđ statim ori stomachi ⁊ cerebro infert: de quo tū si magnā bibant quātitatem nō retinent: sed vomitu extra emittūt: ꝓpter qđ nō sic inebriant̄ inde: sicut ex tēperato: de quo bibere multuꝫ possunt ⁊ bibitum retinere. ¶ Dubitat̄ q̄ꝛ dicit intēperatū euomunt (Dubium) magis: cū tū dicat̄ in 18° cap. lymphatū magis facere vomere nō lymphato. quare ⁊c̄. ¶ Dicēdū vomitum posse (Solutio) ab aliquo ad p̄sens dupl'r causari: aut q̄ a sui vnctuositate ⁊ humiditate remollitiua remollitione villos oris stomachi relaxat: qđ faciant oīa vnctuosa ⁊ tepida remollitiua. Unde medici volētes vomituꝫ ꝓuocare precipiunt talia exhiberi: ⁊ p̄ hanc viam videt̄ vinū lymphatū vomitum inducere. Pōt ⁊ vomitus causari ꝓpter mordicationem ⁊ arsurā factā in ore stamachi: q̄ꝛ medicine calide acute vomitum causant: vt apparuit in p̄ma parte: ⁊ p̄ istā viaꝫ vinū itēperatū pōt vomitū ⁊ motū spasmosuꝫ: ⁊ maxime si sumēs fuerit famelicus inducere os stomachi penetratione mordicando. Unde Gal. in 2° particula afo. si quis vinū puꝝ sumpserit cito spasmū ⁊ mentis alienationē incurrit. ¶ Deide [Amplius āt.] Assignat tertiaꝫ cām ⁊ dicit. rursus alia cā est: q̄ꝛ vinū intēpeɼatuꝫ cum sit tēperato calidius ⁊ digestio fiat p̄ calm̄ digerit alia a se vt cibos assumptos ⁊ sup̄fluitates: ⁊ digerit seipsuꝫ: qđ nō facit tēperatū. vino aūt cū alijs sic digesta absorbent̄ fumi vaporosi ebrietatē causantes. q̄re ⁊c̄. ¶ Notādū est vt aliqua (Apta ad digónem) se digerāt opꝫ ꝙ sint calida in cōplexione ⁊ subtilia ⁊ penetratiue sufficiēter sube: ⁊ q̄ꝛ hec duo in vino intēperato reperiunt̄: ideo pōt seipsum ⁊ alia digerere: q̄bus autem hec deficiunt aut eoꝝ alteꝝ ⁊ nō possunt vt raffanus: lꝫ .n. sit calidus: est tū grosse substantie: vnde digerit ⁊ nō digeritur: sicut dicit Auicen. 2° cañ. ⁊ endiuia vel lactuca: lꝫ sit subtilis substantie: est tū frigida: ⁊ carnes quidem vaccine antique neutro participant.

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter quid ebrioꝝ sperma non generatiuum est vt frequēter? Aut quia cōplexio corporis humectata est: semina autem humida non generatiua sūt: sed ꝯglutinata ⁊ grossitiē habētia. Noua.

¶ Cur semen genitale ebriosoꝝ magna ex parte īfecūdū? An ꝙ habitus corp̄is eoꝝ p̄humidus est. Semē aūt nō qđ humidum: sed qđ constat crassumqꝫ est: hoc vim obtinet procreandi.

Quare est ꝙ sperma inebriatoꝝ vt frequēter nō hꝫ potētiā gñandi sibi sīle. Dicit āt vt frequēter ⁊ nō semp̄: aut q̄ꝛ possibile est vt aliq̄s debilis exñs cerebri velociter inebriet̄: nō tū ꝓpter hoc mā spermatica in ipso ꝯtēta videt̄ intm̄ humiditate laxari: quin sit apta generationi: aut pōt esse ꝙ sperma alicuius cholerici sit calidū ⁊ siccū valde exinanitum: sicut pꝫ per Haly in thegni. tractatu signoꝝ: ita vt spūs ex ipso resoluant̄: qđ quidem humiditate ⁊ frigiditate ꝯsequēte que ex ebrietate acquiritur: ad aliqđ tēperamētū accedit: ex quo reddit̄ gignitiuuꝫ: ⁊ iđ aliq̄ medicoꝝ dicūt portulacā augmētū in coitu p̄stare. ¶ Nōndū ꝙ Auic. 3° cañ. fen 20°. dicit ꝙ spermata nō gñantia sūt multa: sperma .s. infantis ⁊ patiētis nauseatiuā satietatē: ebrij: senis: ⁊ sperma eius qui plurimuꝫ vtit̄ coitu: ⁊ cuius corpus nō est sanū. ¶ Deide [Aut q̄.] (Que spermata sūt nō gñantia.) Soluit dicēs ideo esse: q̄ꝛ cōplexio ebrij lapsa est ad humiditatem: ⁊ per ꝯñs ad frigiditatē: cum humiditas multa associet sibi vt dictū est velociter frigiditatem: quare ⁊ spermata simil'r disponunt̄ humida ⁊ frigida: que aūt sūt talia nō sunt apta gñationi: opꝫ enim hec hēc ꝯglutinationē partium adinuicē tenacitatē ⁊ grossitiem: vt in eis possint spūs ꝯseruari: nō āt dissolutionē ⁊ subtilitatē. ¶ Notandū est ꝙ cū fermentatio materie spermatice ſm Hippo. in libro de aere ⁊ aqua vt plurimū descēdat a cerebro: (Qr ebrij nō hꝫ sp̄ma gñatiuum.) ⁊ ebrietas vt dictū est sit passio cerebri: merito ex ipsa virtus spermatis extinguit̄ generatiua: cuius quidē cā apparuit. (Spirit⁹ quid.) ¶ Nota ꝙ sperma generatiuū dꝫ esse albū vel subalbū: tale nāqꝫ ostēdit multitudinē spirituū in ipso existētiū illuminantiū sperma ⁊ dealbantiū: q̄ꝛ spūs aut est lux aut effigiē lucis hꝫ: sicut apparet in 3° particula 6° nāliuꝫ. (Signa spmatis generatiui.) dꝫ etiam esse glutinosum tēperate: nō aqueum currens: si fuerit supra speculum appositum: ⁊ grandineū moderate grossitiē hñs sube: vt sit ꝯueniēs spirituū sustētamētū: sit ⁊ cū hēs tale ꝙ in aqua positū tendat deorsuꝫ: ⁊ nō diffundatur. hoc enī ſm Aristo. in 3° de hysto. ⁊ 2° de gnōne aīalium. generatiuum existit. oppositū autem sterile. Et de esse quideꝫ spermatis erit sermo proprius in sequenti ꝓblemate: ⁊ ideo sufficiant hec dicta.

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter quid ⁊ ebrij tremunt ⁊ magis quāto intēperatū bibunt. Est aūt vinum quidem calefactiuum: tremor autem fit maxime a frigido: ꝓpter qđ rigentes maxime tremunt: multis vtiqꝫ vtentibus solum intēperato nutrimenti gratia tremores vehementer acciderunt: ꝙ ꝓ̄jciunt vestes: ⁊ calida aqua balneati insensibiliter se habuerunt? Aut quia fit tremor quidem ꝓpter infrigidationem: aut repercusso interius calido ꝓpter frigus exterius videlicet hyemis. Aut existente ſm nāꝫ calido extincto: aut a ꝯ̄rio. Aut ꝓpter tēpus: vt in senectute: aut extranei cali sup̄abundātia: qđ accidit in sole. Aut igne adusto: accidit aūt hoc ⁊ itēperato vino vtētibus: exñs enī calidus q̄s q̄ñ sup̄extēdit̄ potentia corp̄is ꝓpria caliditate mixtus extinguit ipsuꝫ: extincto autē ⁊ infrigidato corpore accidit tremorem fieri. Est auteꝫ ⁊ circa omnia predicta alius modus infrigidationis: destructa enim materia inquātū calidū vnicuiqꝫ nutrit̄: accidit ⁊ calidū corrūpi: hoc aūt in inanimatis q̄dem vt in lucerna est manifestū: oleo .n. ꝯsumpto accidit extingui lucē. In aīatis aūt senectus idē facit: ſ ⁊ egritudinū lōge ⁊ ꝯsumptiue: destructo enim aut attenuato calidi nutrimento dissolui ipsuꝫ accidit:

humido

humido enim nutrit calidum: hoc autem non quocunqz:sed leni z pluri. ppter qd egrotātibus predictis egritudinibus z senibus corrupto huiusmodi z alterato:acutū enim z siccum pro leni z pingui fit.accidit deficere ipsum: signum aūt pdictoꝝ est facta iuuamenta deficientibus vita in mortificatione:quia enim vtiqz distillet aliquis ipsis humidoꝝ nutribiliū referri accidit:aspectum autem ipsoꝝ vt facta dissolutione defectu huiusmodi assimilatur:aut intemperatum bibentibus hec est causa. Uinū enim calidū existens cū natura existens calidissimū magis cōsumit que in corpore existunt: in quo ppter proprium calidum: ppter qd accidit hos quidē hydropicos ipsoꝝ:hos aūt reumaticos: hos vero in ventrem : reliqua aūt humida ipsis acuta sunt z ingredientia ppter imbecillitatem ppriū calidi mollia existentia non ingrossantur vel conglutinantur. Infirmū aūt est calidū in eo qd est mā talis in qua adhuc saluat : quēadmodum ignis arundineus:etenim iste pp materie imbecillitatē imbecillior est ligneo. Noua.

¶ Cur ebriosi tremūt: z eo magis quo liberalius merū hauserint. Absurdū enim id esse videri potest:quādo quidē vinum calefaciendi vim habeat: z tremor ex frigore pcipue soleat puenit. Itaqz qui rigent maxime tremunt. Sed tamen multi cū mero tm̄ cibi gratia vterentur: tremores vehementes adeo exceperunt: vt homines premente rejicerent: z aqua pfusi calida nihil sentirent. An qz tremor tū oritur cū corpus admodū friget:scilicet aut calore intus circunsistente ob externi frigoris violentiā vt hyberno tempore fit.aut naturali calore extincto.qd fieri solet: vi qualitate cōtraria: vel etate. vt senectute: vel externi caloris excessu:qd his sane accidit qui vi solis:aut ignis deurūtur.igit his ēt idem obuenit qui mero abutunt. vinū enim califica sua facultate amplificata plusqz vires corporis patiāt calorē ppriū corporis se permiscens extinguit. Quo extincto refrigeratoqz corpore accidit vt tremores oriant. Quin etiā pter omnes refrigerandi modos quos proposuimus:ille quoqz notat vt deleta materia qua gsqz calor sustētāt z alitur:calor etiā ipse deleat: qd lucerna inter res inanimatas demonstrat:qppe q dēpto oleo lumen amittere cogatur. Senectus vero in animatoꝝ genere illud idē efficit. Et morbus longus diutino cōsumptu corpus in tabē redigēs. Alimēto nāqz deleto vel extenuato caloris euenit vt calor etiā ipse deficiat. Calor.n. humore alitur:nō tm̄ quolibet humore sed leni z copioso:quamobrē tū his q a pdictis tenent vitijs: tū etate pueris:exolescēte alterascēteqz tali humoris genere. Fit enim p leni z pingui acre z siccū euenit vt calor ipse deficiat.patent hec argumēto auxilio: que his ipendimus:q ob marcorē e vita abeunt:fit.n. vt eoꝝ virtus vitiet cū aliqd nutriētis humoris istillatū est: vtpote cū eiusmodi humoris defectu resolutio illa eueniat. mero igit hoibus deditis eāe id esse videt. Uinū etenim calidū corporis caliditati naturali cōiunctū efficacius porro que calor pprius sibi subdita pro alimēto obtinet:cōsumit. Unde fit vt alios et his aq intercus premat:alios fluctio:alios alia deiectio z plerāqz alia vitia eiusdem alui exerceant.nam z reliq humores acerbi inepti qz remanent: z qui liquidi extrinsecus aduenerūt:crassari ob imbecillitatē caloris pprij nequnt. Calor aūt ipse imbecillis pptcrea manet quoniam materia q contineri adhuc potest imbecilla est:qūo ignis quē arūdo reddiderit. Hic enim propter materie imbecillitatē infirmior est qz qui a ligno prestatur.

Querit cām cuiusdā accidētis ptingētis ex ebrietate vt tremoris q passio est neruoꝝ. Et pmo mouet qōnē disputādo ad vtrāqz partē. 2° terminat illā. scda ibi [Aut eo qz.] Dicit ergo primo. qre est qz inebriati incurrūt tremorē q est motus inuolūtarius nāe mēbroꝝ: z pcipue quāto vel qñ potauerunt vinū intēperatū forte z antiquū. 2° ibi [Est aūt.] Uidet mihi qz hic 2° dubitet Arist. rōnabilr ad vtrāqz partē. Et pmo arguit qz tremor non possit causari ex potu vini. 2° qz possit. 2° ibi [Multis vtētibus.] Et incēdit talē rōnē: illud qd hz potētiā calefaciēdi nō causat tremorē: eo qz tremor a frigiditate potissime causat: z ppter hoc dicit videmus qz rigorē patiētes maxime tremūt: sed vinū est huiꝰ. supponit enim potens forte z antiquū zc. Et huiꝰ quidē rōnis ponit maioris declaratio cū dicit. Tremor aūt. Minor aūt cum dicit. Est aūt. ¶ Notandū est gra huius qz dicit tremorem maxime fieri a frigido: qz tremor est duplex: quidā enim est frigiditas vehemens mēbris subito occurrens extrinsecus velut appet in pncipijs maxie qrtanaꝝ. Est z alius tremor motus qdā inordinatus extremoꝝ: a quo pmꝰ tremor similitudinarie assumit. hic aūt tremor. scds est: sic colligit ex sermonibꝰ Gal. 5° de ac. z morbo. z Auic. 3° fen 2°. dicit qz tremor est morbus officialis cōtingēs pp defectū vtutis motiue a motu lacertoꝝ ex motibꝰ duobus cōpositus. s. nāli mēbroꝝ z morbi deorsū grauitate pmēte: z nō sursum trahēte. Cause vero ipsius aut sunt in vtute sicut est applicatio ad rē terribilē: vt cū quis ex altissimis in ima conspiciat: aut si super rē inaccessibilem strictā incedat: vel pp verecundiam quā quis patit ex oione vel timore cū aliquo: sicut est ante formidolosos. s. principes apparere: z vtr ppter anime accītia spūm inordinate mouentia. Cōtingit ēt pp rem debilitantē vtutem: vt est coitus: aut cā est in organo: z hoc a repletione nauseatiua z ex ebrietate vini purissimi freqnter z aque potu maxie exercitijs neglectis. Aliqñ qdē cā est in vtroqz in vtute. s. z organo sicut est frigiditas exterius occurrens pūctura aialis ve

Tremor duplex

Tremor quid

Cause tremoris.

nenosi: ꝛ humoꝛ siccus adustus mordicatiuus: propter qḋ
significanter dicit Arist. maxīe: qm̄ aliq̄ cā tremoris per
quā pōt caliditas esse: sicut hūoꝛ calidus hoꝛribilis tran/
siēs sup̄ mēbra sensibilia: quē nā abhoꝛrēs fugit: ꝛ sic mē/
brū nō oīno caloꝛe nāli sustētatū īcidit ī tremoꝛē. Uñ in
27. caº vbi h̄ ꝓblema repetit̄: ēt dic̄ tremoꝛē fieri absq; ri
goꝛe: ꝛ si sit parū. i. raro. ❡ Deīde cū dicit [Multis.] Ar/
guit in oppoᵐ ꝙ tremoꝛ a potu vini causet̄ dicēs ꝙ multi
vtētes vino forti itēperato solū: qm̄ nihil foꝛtassis come/
debāt aut modicū: sicut est modus potatoꝝ: ꝛ hoc grā nu/
trimēti ꝛ nō medicine: vt infirmi faciūt: aut foꝛtassis grā
delectationis. s. vt gulosi. Ex quo gdē nobis innuit̄: q nō
indebite sumebāt: q̄re minus debuerūt īde ledi: vt rō tā/
gat̄ a maioꝛi: innuit̄ nobis ꝙ tremoꝛes adeo vehemētes
cadūt ꝙ oīa vestimēta a se ꝓiciunt: ꝛ breuiter qcqd indu/
mentoꝝ circa eos cōtinet̄ vt camiseas ꝛc̄. Desperant eniꝫ
se non posse pānis calefieri: ꝛ iō ipsis exutis aquā calidaꝫ
intrauerūt se balneātes ipsa: qui gdem redditi sunt insen/
sibiles. i. egritudines stupefaciētes inciderūt: q̄les sunt li/
targia: carbalensia: apoplexia: paralysis ꝛc̄. Qm̄ vinuꝫ ꝓ/
pter caliditatē aque rarificantem membra magis potuit
subintrare ꝛ neruos ledere: vinū eniꝫ sentiēs caliditatem
exterius aq̄ īdigestū factū penetratiuuꝫ mouet̄ ad ex̄ ꝛc̄.
vel facti sunt ita insensibiles a rigoꝛe h̄ex̄iti: q aque tolli/
tur calide balneatiōe. ❡ Deīde [Aut eo.] Soluit ꝛ primo
ostēdit quō ꝑꝑ defectū calidi causet̄ infrigidatio ꝛ moꝛti
ficatio. ꝛ ꝑ ꝯñs tremoꝛ. 2º quō ꝑꝑ subtractionē humidi: si/
Quot vi/ te cause. cut. n. due sunt cause vite. s. calidū ꝛ humidū: vt dī in libro
de causis longi. ꝛ bre. vite. ita due īfrigidatiōis ꝛ moꝛtifi/
cationis: defect⁹. s. calidi ꝛ hūidi. 2º ibi [Est aūt.] Itē p̄mo
ostēdit qbus modis ꝯtingit calidū debilitari ꝛ extingui.
2º modū extinctionis ex vino causatū ptractat ad ꝓposi/
tū. 2º ibi [Accidit aūt.] Et dicit ꝙ eo. i. iō hoc qḋ quesituꝫ
est cōtingit: qm̄ tremoꝛ ex īfrigidatiōe causat̄ vt dictū ē:
que gdem infrigidatio euenit: aut ꝑꝑ repcussionē factā a
frigido exterioꝛi: q̄re calidū repcussuꝫ īgredit̄ interius: si/
cut videm⁹ accidere ex frigoꝛe hyemis: aut euenit ꝑꝑ ex/
tinctionē calidi innati. Et resoluēdo deinceps assumit illḋ
mēbrū diuisiōis scḋꝫ. ꝛ dicit ꝙ hꝯ extinctio 2º fit a cōtra/
rio coꝛrūpente: ꝛ hoc iteꝝ duplr̄. aut eniꝫ accidit propter
tp̄s: qm̄ tēpus per se cā existit coꝛruptiōis: vt dī q̄rto phy.
velut ꝯtingit ꝑꝑ senectutē. s. scḋaꝫ dictā senium. Est enim
Quom/ plex sene/ ctus. duplex senect⁹: in senio quoq;: q2 caloꝛ inatus consumpsit
suū humidū nō habens in quo sustentet̄ necessario extin/
guit̄: aut hꝯ extinctio cōtingit a cōtrario ꝑꝑ excessuꝫ cali/
di extranei ꝛ hoꝛribilis: velut est videre in adustis a sole:
aliq̄n eni tātus feruoꝛ in aere a sole causat̄: ꝙ hoīes hoꝛa
suffocat modica: sicut dicet̄ in. 21. ꝓblemate qnte ꝑticle.
vel sicut cōtingit adustio a flāma ignis: caloꝛ. n. ꝓpri⁹ ꝑꝑ
excessuꝫ caliditatis ignee extinguit: dictū est eniꝫ in p̄ma
ꝑticula ꝙ mlt⁹ ignis trahit ad se modicū ꝛ ꝯsumit. ❡ Et
scias ꝙ gdam libri hñt. Aut scḋo. ꝛ q2 scḋm iportat oꝛdi/
nē ad p̄mū referat̄ ad id supius: Multis itaq;: ita ꝙ illic
arguēdo ostēdat experimētalr̄ magis tremoꝛeꝫ cāri a vi/
ni ebrietate. hic aūt 2º soluēdo ostēdit idē rōne. Et foꝛtas/
sis ꝑꝑ hanc lr̄aꝫ scḋo aliquis icipiet illic superius soluere:
multis aūt: qḋ nō approbo. vt patebit in. 27. caº. ❡ Deīde
cū dic̄ [Accidit aūt.] Adaptat h̄ ad ꝓpositū dicēs ꝙ exti/
ctio calidi inati ab extraneo calido aliquo predictoꝝ mo/
doꝝ cōtingit illis q vtunt̄ vino forti intēꝑato in multa
quātitate. ꝛ hoc declarat: qm̄ alige nr̄uꝫ nāliter calidus vt
cholericus: qm̄ cōmiscet̄ potentia vel foꝛtitudo huiꝯ vini:
extendit̄ dimensionalr̄ fm̄ extensionē ꝓprie caliditatis
coꝛpis: potētia aūt ꝛ foꝛtitudo vini caliditatē coꝛpis pro/
priā extiguit: coꝛpoꝛi aūt caliditate inata extincto: aut qḋ

veri⁹ est infrigidato accidit tremoꝛes fieri. Dico aūt ve/
rius qm̄ tremoꝛ nō causat̄ oīno calido extincto: cū sit tūc
moꝛs: ꝛ īpossibile sit sanitatē aut īfirmitatē fieri carētib⁹
vita: sicut dī in li. de sensu ꝛ sensa. ❡ Et scias ꝙ si lr̄a esset
mixtū ꝛ nō mixtus faciliorē nobis p̄staret itellectū: ꝛ foꝛ/
tassis fuit mixtū p̄mitus scriptura. ❡ Notādū est ꝙ infri Infrigi/ dationis ꝛ tremo/ ris causa ꝛ mo. [?]
gidatio ꝛ tremoꝛ pñt triplr̄ a vino cāri: aut infrigidādo ꝛ
humectādo sua frigiditate ꝛ hūiditate actuali de quo vel
ex quo sermo existit in p̄mo caº aut sui q̄ñtitate suffocādo
calidū inatū: sicut ignis ol tectura tectus extiguit̄: aut vi/
ni caliditatis excessu: ꝓpter caloꝛem coꝛpoꝛis euanescere
faciēdo: sicut minoꝛ flāma euanescit ꝛ extiguit̄ a maioꝛi:
velut in causonib⁹ accidit perimentibus: ꝛ sic vinū calidū
innatū debilitat ꝛ extinguit: de quo gdē hic est fmo phi.
❡ Uñ ꝛ Gal. i 2º de iterioꝛib⁹ dic̄: q gdā iuuis bibēs vini Nota.
antiq q̄ñtitatē magnā ꝑꝑ sitiꝫ fact⁹ est semꝑ abinde vigil:
ꝛ febꝛe aduenīēte alienationeq; subsequēte moꝛtuus est.
Et in 2º ꝑte afoꝛ. Scito ieiunū ex potu vini puri spasmuꝫ
ꝛ alienationē icurrere. ❡ Deīde cū dic̄ [Est aūt.] Seqtur
ꝑs i q̄ ondit quō ex defectu hūidi causat̄ tremoꝛ. Et p̄mo
dat intētionē suā dicēs ꝙ circa p̄dicta est ali⁹ modus in/
frigidationis ꝛ extinctiōis calidi cuiuscūq; aīati. ꝛ ēt alte/
rius: q gdē est cū destruit̄ mā vt humidū quo calidū su/
stentat̄: ꝛ alitur: vnū. n. nō est sine reliquo: sicut dī in liº de
gñatione aīaliū. ista tñ extinctio est mediata ꝛ tardioꝛ an/
tedicta. ❡ Deinde [Hoc aūt.] Dic 2º ꝓsequit̄ intentum
ondēdo ꝙ si calidū dꝫ cōseruari opꝫ vl̄r hūidū adesse. 2º
hoc ad ꝓpositū adaptat. 2º ibi [Aut itēperate ꝛc̄.] Prima
in duas fꝫ ꝙ p̄mo manifestat ꝓpositū in calido exterioꝛi
nobis notioꝛi: ꝛ dicit ꝙ illud qḋ dicit̄ de extinctiōe mani/
festat̄ in reb⁹ carentib⁹ aīa: in his siquidē vt lucerna sine
lāpade: notū est ꝙ humidū est mā calidi ꝛ sustentaculuꝫ
vt oleū: quo gdē cōsumptiōe deficiēte: ꝯtingit de necessi/
tate lucē lucerne extingui: cū nō hēat ampli⁹ alimentum.
❡ Notādū est ꝙ significāter dicit ph̄s lucē ꝛ nō lumen: Inter lu/ cē ꝛ lumē diffa.
est eni dr̄ia iter ea. lux nāq; ꝓprie dicit̄ ꝓut existit in coꝛ/
poꝛe lucēte. vñ sol ꝓpe dī lucēs qḋ ꝛ nomen sonat: sol q̄si
solus lucēs: lucerna aūt ꝛ hꝯ cōiter dici pñt lucētia: lumen
ꝓpe ē ipsa lux ī diaphano: vtputa in aere recepta. ❡ De/
inde cū dic̄ [Aīatis.] Declarat hoc 2º i caloꝛe aīato dicēs
p̄mo ꝙ illud qḋ destruit subm calidi inati: vtputa humi/
dū in coꝛꝑib⁹ hñtib⁹ aīaꝫ est seniū. Uñ Gal. in liº cōple. di
cit ipm eē viā ad moꝛtē: causat. n. illud in aīali: qḋ ꝛ ꝯsum
ptio olei ī lucerna. silr̄ h̄ faciūt egritudies chꝛonice ꝯsum
ptiue: sic̄ febꝛes q̄rtane: ethice: ptises: hydꝛopisce ꝛc̄. qḋ ꝛ
etiā facit sepissime silr̄ egrotare. Ad illud ēt adiuuat sicut
dī in de causis lōg. ꝛ bre. vi. laboꝛ nō solū coꝛꝑalis fꝫ aīa/
lis ꝛ coitus. oīa. n. talia destruunt hūidū nāle: quo destru/ Destru/ cta humi/ dū nāle.
cto aut vehemēter minuto cōtingit calidū inatū destrui.
❡ Deīde cū dic̄ [Hoc aūt nō.] Dic addit p̄ q̄le opoꝛteat
eē humidū q̄ alitur calm̄ dicēs: ꝛ ꝙ calꝫ lꝫ nutriat̄ hūido
ꝛ sustētet̄ in ipso. nō tñ hūido ol indifferēter: sed opꝫ tale
esse suaue ꝛ dulce sufficientis q̄ñtitatis: due. n. sunt cāe vi/ Cāe vite
te. s. q̄ñtū ꝛ quale: sicut dicit Aristo. in lib. de lon. ꝛ bre. vi. ꝛ
iō illi q egrotāt ādictis egritudinib⁹ chꝛonicis cōsūpti/
uis: ꝛ decrepiti: coꝛrupto hꝯ hūido vel vehemēter permu
tato deficiunt a vita: eo ꝙ accidit calidū eoꝝ deficere: lo/
co nāq; humidi leuis dulcis aerei efficit̄ acutū serosum: ꝛ
loco pinguis vnctuosi siccuꝫ terrestre ꝛc̄. ❡ Deīde cū dic̄
[Signū aūt.] Dic 2º manifestat istḋ signo dicēs: signū no
bis declarās ea que dicta sunt: est iuuamēta que videm⁹
fieri a medicis illis quoꝝ vita videt̄ ꝓpter moꝛtificatio/
neꝫ deficere inductā: aut ab egritudine aut fame aut exer
citijs colliq̄tiuis spūꝫ oīno dissoluētibus: sicut apparet in
syncopiꝫantibus: qm̄ eni pro si siquis aliqḋ humidoꝛum

de genere

de genere nutribiliũ:sicut ius carnium vel vinũ odorife rum nutritiuũ ad dĩam aque vel alterius humidi paruz nutriẽtis:ora ipsoꝝ aperiẽdo intus istillet cõtingit eos re ferri.i.reuiuiscẽ:ꝛ resurgere a tali mortificatiõe syncopa li. Et aũt ꝑ hoc habeat humidũ posse calm nutrire ꝛ vi tam sustẽtare pz:qm̃ auxiliati ꝓdicto mõ ꝑ ꝓdicta sic exi stebãt dispositi:qm̃ aspectus.i.eoꝝ apparẽtia assimilaba tur dissolutiõi facte ꝓpter defectũ humidi. videbat.n.q oĩno humidũ cõsumptũ esset in talibꝰ.Ex hoc ergo signo oñdit calidũ sustẽtari ꝛ nutriri in hũido.¶ Deĩde cũ dic [Aut intẽperatũ.] Reuertit cũ apertione ꝓdictoꝝ ad ꝓ positũ ostẽdẽdo q potus vini itẽperati põt eẽ cã subtra ctiõis talis humidi:ꝛ extinctiõis ꝯñter calidi. 2° declarat ex calore exteriori.2° ibi [Quẽadmodũ ignis.] it dic cãm ꝯsumptiõis innati hũidi:ꝛ aduẽtꝰ extranei posse esse potũ vini fortis itẽperati:qm̃ cũ vinũ in se sit calidũ:cũ nãe ca lide occurrerit maxĩe:reddit calidissimũ: calm.n. calido additũ fit sicut ignis in igne:vt dictũ est in ꝓma ꝑticula: ꝛ tũc magis cõsumit hũidũ ꝯtẽtũ itra corpꝰ:in quo ꝑꝑ su stẽtationẽ ꝛ pabulũ calidũ inatũ cõtinet.¶ Deide cũ dic [Propter qd.] Infert ex h vnũ corm̃ ostẽdẽdo q̃ egritudi nes ꝓcedant ꝯsumptionẽ humidi oĩmodã: ꝛ ꝑ ꝯñs extin ctionẽ calidi:ꝛ dic q accidit quosdã quoꝝ calor inatus sic vino superat fieri hydropicos:ꝛ maxime illos quoꝝ epar nãliter est debile:maiꝰ enĩ nocumẽtũ vini vt dictũ est in

Hydrops quid

cerebro existit ꝛ epe.Et hydrops est passio ex errore epis digestiue ꝯsurgẽs:q̃ qdẽ ſz Aui.tertij.14.ẽ egritudo mã lis cuiꝰ mã est frigida exuberãs igrediẽs mẽbra ꝛ crescũt per eã:cuiꝰ quidez sunt tres modi:scilicet: tympanites: ꝛ hyposarcha:qdaz võ magistroꝝ addiderunt q̃rtã dictam

Sermo de hydropis

leucoflematiã.Et hydropisim ſz q̃tuor distinxerũt hũo res.qdã fiũt reumatici vt hñtes cerebrũ dbile:cũ vĩo ma xime ledant:alij võ hũida alia ꝓter modicuz humidi ra dicalis hñt acuta mordicatiua sicut maxime cholerici in qbus vinũ ꝯuertit in cholerã.Vñ ꝛ humida hic exñtia i ipsis acuta ꝛ mordicatiua deriuant in ventrẽ:q̃ qdẽ debi litate caloris ꝓprij ꝑmanent mollia liqda nõ ingrossata ꝛ ita non digesta:qm̃ oẽ digestũ fit grossum. sicut pz q̃rto meta.hoc aũt ꝯtingit:eo q calor inatus est ĩpotens in hu mido qd ẽ mã sustẽtatiua ꝛ pabulatiua ipsiꝰ: ĩ qua adhuc cõseruat lz debilr valde.¶ Deide cũ dic [Quẽadmodũ ignis.] Declarat h ex calido exteriori:ꝛ dic q talis calor inatꝰ ad humidũ suũ sic se hz:sic ignis iflãmatꝰ ad cãnas ꝑuas siccas aut paleas:sic.n.hic ignis ꝑꝑ fragilitatẽ mãe est debilior igne iflãmato in mã grossa ꝛ cõpacta vt in li gnis:ꝛ citius extiguit:ita calor inebriati maxĩe ẽ debilior ꝛ citꝰ extinguit calore sui oppositi:quã qdẽ extinctionez tremor ꝓcedit.sic g̃ declaratum est duplr qũo accidit tre mor a vini itẽperati ebrietate potissime crebra: tũ ꝓpter extinctionẽ calidi:tũ ꝑꝑ subtractionẽ hũidi.¶ Notãduz

Duplices extinctionis calidi causę.

est q cãe extinctiõis calidi:ꝛ ꝑ ꝯñs mortis sunt duplices. Quedã enim sunt exteriores sicut aer nos cõtinens q ſm Auic.ꝓma ꝓmi q̃tũcũq; humidũ hz exiccare ꝑꝑ rẽ cele stem cũ ipso admixtã. Itẽ labores corporales ꝛ aĩales di cti accĩtia:vel passiões aĩe ꝛ coitus suꝑfluus maxĩe ꝛ nu trimẽta iterius assumpta que ꝛ latẽter corpus cõtinue fa ciunt pati:humidũ ẽt radicale reddẽtes impurũ: ita q in fine sit aquaticũ:sicut dicit Arist.in ꝓmo de gñatiõe ꝛ cor rupti. vbi circa talia adducit silĩtudinẽ de mixtione aque cũ vino.Quedam sunt intranee ipsi nãe:vt calor innatus. ipse etenim volens se cõseruare non põt nisi depascendo humidũ in quo sustentat: ꝓpter qd ꝯtingit ipz ex ꝯtinua deperditiõe sine restauratiõe facta ſm medicos minora ri: ꝓpter quaz calor inatus ꝓmo minorat:ꝛ corrũpit:lz ꝑ accñs a seipso 2°. sicut dicit Auic.ꝑ cañ.fen 3ª.Vñ Sene.

Qui mecũ orit mecũ morit.Et qui me viuificat me occi dit:ante aũt q̃ extinguat ꝑꝑ ĩbecillitatẽ in digerẽdo: hu mor generat suꝑfluꝰ frigidus aquosus:q sui q̃ntitate suf focat calidũ obtegẽdo:ꝛ sic respirationẽ ꝓhibendo: ꝛ sui q̃litate mala frigida obuiãdo extinguit ipm:hec qdẽ vba reperies a medicis ꝛ phy.de hac materia. Locus Senecę

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid inebriati calido existẽte vino difficulter rigescunt ꝛ velociter occupant a pleuresi: ꝛ huiꝰ egritudi nibꝰ? Aut q: multũ humidũ sit infri gidet multũ frigidũ fit:ita q vincit naturalem caliditatẽ:oia enĩ humidiora calidiora sunt na tura. Signũ aũt calefit qdẽ enĩ in exterioribꝰ: humectat aũt non. Si vtriq; minus sunt calida ꝛ derelinquit:palam qa citius ipsa caliditas q̃ humiditas:quare assumptis frigidis humidis merito rigescunt magis ebrij: ꝛ rigoris ꝓprias patiuntur passiones. Noua.

¶ Cur vinolenti cum vinum calidũ sit. rigere tamen solent citissimeq; laterum dolore cete risq; huiuscemodi vitijs excipiunt? An q mul tum humidum cum refrigeratum est in multũ frigidum se conuertit:ita vt calorem superet na turalem. Que autem sunt humidiora: eadem omnia nature calidiora occurrunt. Argumen tum q rebus externis calescimus nõ humesci mus. Verũ si minus calida q̃ humida sint ac cedet profecto vt suam caliditatem potius q̃ hu miditatem amittant. humore igitur frigido re manente non sine causa vinolenti amplius rigẽt ꝛ vitijs rigoris proprijs patiuntur.

Repetit primũ ꝓblema ad hoc maxime vt ostẽdat qũo humidũ vini associet sibi frigidũ: h.n. nõ fuit ꝓus tactũ:ꝛ hoc est qd dĩ ꝓtermittẽdo qd exposi tũ est ꝓus:oia enĩ illa q̃ nãlr sunt humidiora sunt calidio ra:ita q talia calida admixta cũ humidis si inuenlant ca liditatẽ coadiuuãtẽ ipa remanẽtia cala calefaciẽt.¶ De inde cũ dic [Signũ.] Manifestat hoc signo dicẽs. signuz nobis h ostẽdẽs est:q: hꝰ humidũ vt est vinũ recipit cali ditatẽ a corpore interius assumptũ in debita quãtitate:mi nus enim est calidũ corpore:nõ aũt recipit humiditatez: qm̃ nõ est minus humidũ imo plus: ꝛ minus calida cor pore recipiunt caliditatẽ ab eo.si ergo ita sit:manifestum est:q caliditas citius separat a vino q̃ humiditas: eo q humiditas ei insit essentialr magis: separata aũt calidi tate humiditas associat sibi aliam q̃litatẽ.s. frigiditatez: ꝛ ideo cõtingit ꝓpter qd frigidis interius receptis ratio ne humidi cũ quo associat frigidũ cõdigne infrigidantur ebrij ꝛ rigorẽ vehementẽ patiunt:adeo q incurrunt paf siones antedictas cuius cause existunt frigidiora vt pleu resim apoplexiã paralysim ꝛc̃.¶ Dubitat de eo qd dicit Dubium. phs humidiora nãliter esse calidiora:cũ videamus multa humidiora nõ intantũ calidiora vt portulacã semperui uam ꝛc̃.¶ Dicendum in rebus duplicem esse humidita Solutio. tem:vnam ꝓmam essentialẽ magis qualis est humiditas Duplex humiditas. aeris ꝛ omniũ in quibus dominatur:ꝛ aliã scdam partici patam sicut est humiditas aque ꝛ eoruz in quibus domi

natur. ℂ Tunc ergo dicendū est ꝙ humidiora fm naturam .i. naturaliter ꝛ vere talia sunt calidiora: qm̄ humidū aereum associatū est calido: aer .n. p̄mo est humidus ꝛ cōsequēter calidus: ppter quod significāter dic̄ phs humidiora fm naturā: ꝛ de tali humiditate hic intendit Arist. humiditas vo scd̄a participata frigido associat̄ .s. aqueo: est eni aqua p̄mo frigida ꝛ cōsequenter humida: ꝛ de tali humiditate pcedebat instantia. vñ non valet.

ℂ Problema. VII. Antiqua.

Propter qd pueri qdē calidi existētes non amatores vini sunt: scythe aūt ꝛ viri fortes calidi exñtes amatores vini sūt? Aut qa hi qdez calidi exñtes ꝛ sicci: viri .n. habitus est talis: pueri aūt calidi ꝛ hūidi: vini aūt potus est desideriū hūidi alic⁹: humiditas ergo phibz sitibūdos esse pueros: indigētia qdem est desiderium. Noua.

ℂ Cur pueri cū natura sint cal̄a: vinosi nō sint: cū scythas ꝛ viros ꝛ robustos q certe oēs habitu sunt calidiori cōstat esse vinosos? An ꝙ viri nō calidi solū: sed etiā sicci sunt. Uirilis eteni habit⁹ talis est. pueri calidi sūt ꝛ hūidi. Uinositas aūt hūoris cuiusdā libido est. itaqz hūiditas facit vt pueri min⁹ sitiant. Cupiditas qppe nō nisi indigētia siue desideriū qdām est.

Hic ponit vnū pblema respiciēs appetitū sensitiuū ꝛ dic̄. Quare est ꝙ pueri cū sint calidi nō desiderāt vinū: s3 scythe q sūt qdā gens septētriōis dicta chumania: loca frida ihabitās. Uñ Lucan⁹. Astrigit scythicū glaciali frigore pōtū. ꝛ viri fortes cholerici vinū diligūt cū ēt sint calidi. h aūt qđ di cal̄i motiuū ē q̄siti: cū .n. vtrobiqz videat̄ eē eadē cā desiderij: videt̄ debere eē idē effect⁹ .s. desideriū ad vinū. ℂ Notādū ē ꝙ hic p pueros nō itelligo totā pueritiā q̄ vsqz ad .25. ānos extēdit̄ vł .30. fm cōplexionū diuersitatē: sed p pueros itelligo maxime tps qđ est vsqz ad .15. ānos fz Haly. vel circa. p viros aūt fortes itelligo iuuenes cholericos: aut ēt sanguineos. h .n. nomē vir aliqñ dicit etatē vt iuuētutē pfectaz fm Gal. in sexta pti. afor. aliqñ sexū. aliqñ cōiugē: ꝛ iterdū fortitudinē: iuxta illud. Uir notat etatē sexū sponsum probitatem. ℂ Notādū est ꝙ desideriū puerorū nō dz esse ad vinum cū sit effectib⁹ eorū 9riū vt apparebit: ꝙ si desiderant hoc p accñs euenit: vt ppter abusuz exhibitiōis: mouent̄ eniz tūc ad ip̄m pp dulcedinē repertā in eo: ꝛ vere abusus hic existit: qm̄ vinū dat̄: aut pp euacuationē cholere in vrinā sicut iuuenibus: aut pp hūida supflua frigida q̄ maturat: vt in senib⁹: sicut dicit Auic. 3. p̄mi. Pueri vo nō indigent pp aliqđ istorū: nō .n. adhuc abūdant cholera idigēte eductiōe: neqz humidis .s. fridis inālib⁹: ꝛ hoc si dietā debitā obseruēt. Itē vinū sui caliditate ꝛ vaporositate cerebrū debilitat ipsorū: ꝛ oia mēbra remollit: ꝛ hūidū radicale cōsumit: ppter qđ dicit Aristo. in de som. ꝛ vigi. Pueris vina nō cōferre: neqz ēt nutricib⁹. ꝛ Auic. loco p̄alle. pueris vinū dare est ignē igni addere in lignis debilib⁹. ℂ Notādū vt fmo Arist. ēt verificet̄: oportere cōparationē inter duos istos iustā adinuenire: sic dic̄ Gal. i lib. de cōple. qm̄ qñ aliq̄ adiuicē cōparant̄: opz i oib⁹ esse silia nisi in illo in q̄ cōparant̄: q̄re opz pueros cholericos ad viros cholericos cōparare: ꝛ nō cholericos pueros ad flaticos viros. ℂ Deide cū dic̄ [Aut qz.] Soluit id eē qz scythe ꝛ viri fortes nō sūt solū calidi: imo ēt sicci: habit⁹ .n. ꝛ forma virilis ꝛ iuuenis est talis .s. cal̄a ꝛ sicca: q̄ qdē fz medicos di extenuata macies: ꝛ hic habit⁹ a cal̄a ꝛ sicca causat̄ cōplexiōe. Est eni hit⁹ hic vel forma accñs qđdā cōplexioni ānexū: sed pueri l3 sint calidi: nō tñ eorū calo associat̄ siccū s3 humidū: sunt .n. calidi ꝛ hūidi maxie: imo calor eorū fere est tēpat⁹ vt dicūt medici. Cū igr̄ sitis sit desideriū hūidi alicu⁹ ꝛ frigidi: sic di 2° de aia. puerorū igit̄ nō causat̄ ad illud desideriū: qm̄ reddunt̄ hūidi hūectati ppria hūiditate: neqz sūt vehemēter calidi: imo eorū cal3 obhumidit̄ humiditate: ꝛ sic qz nō idigent nō appetunt: cū appetitus sit q̄dā idigētia nō habiti. In senib⁹ aūt ꝛ iuuenib⁹ 9riū existit: sunt .n. sicci calorē habētes acutū ipsos ampli⁹ exiccātē: ita idigēt hūectatione vini eorū sistente sitim: ꝛ merito qz vinū est humidū ꝛ nō multū calidū respectu caliditatis eorū ꝛc̄. ℂ Notādū est sicut dic̄ Gal. in p̄mo de simplici medicina. ꝙ sitis duplr̄ cātur: aut ex diminutiōe hūiditatis ꝛ eius paucitate: nutrimētali .s. ꝛ talis sitis p̄ alijs remouet̄ vino ꝛ p̄cipue rubeo tendēte ad grossiciē quādā: tale .n. cito replet corpora obnoxia inanitioni: sic dic̄ Gal. in 2° pticula afor. vñ videm⁹ famelicos ꝛ pharmacys solutos p̄ alijs humectātib⁹ ip̄m appetere: ꝛ de tali siti vł vini desiderio nō videt̄ hic esse fmo phi ꝛc̄. Causat̄ ꝛ aliter sitis ex supfluitate ꝛ victoria caliditatis: ꝛ talis sitis aqua aceto admixta ꝛ vino sbtili dbili aq̄ cōmixto sedat̄: ꝛ nō intēperato potēti: talis .n. sitis desideriū ppe est frigidi ꝛ hūidi: ꝛ pp hoc fortassis signāter dicit Aris. qz vini potus est desideriū alic⁹ hūidi .i. nō hūidi simplr̄ denotādo diminutionē: qm̄ hec dictio aliqd in p̄mo regi. actu. diminutionē iportat. Uinū .n. cū hoc ꝙ est humidū est ēt calidū: ꝛ rōne h⁹ nō cōpetit scythis ꝛ iuuēib⁹ fortib⁹ calidis: neqz etiā cōpetit rōne humidi potētialis fm illū q diceret vinū esse calidū ꝛ siccū: sed solū rōne humidi actualis. dico tñ fm veritatē ꝙ cōpetit vinū siticulosis tali siti rōne humiditatis potētialis ꝛ actualis. vinū .n. put ē vnū nutriētiū calidū est ꝛ humidū: ꝛ nō calidū ꝛ siccū: sic apparebit infra: qđ aūt calidū est ꝛ siccū vt antiquū magis importat rōnem medicinarū nutrientiū q̄ȝ simpliciter nutrientis. Nosce quoqz pueros sufficienter fore tēperatos: ꝛ id docentur regi per similia. q̄re cū nō sint discrasiati vinū nō appetūt: nō .n. est cōsile illis in sub̄a neqz i cōplexiōe ꝛc̄.

Per viros qd possit intelligi.

Appetit⁹ quid.

Quot modis sitis causetur.

ℂ Problema. VIII. Antiqua.

Propter qd iebriati magis sentim⁹ salsas ꝛ malas aquas: parū ebrij vel sobrij aūt min⁹? Aut qa pprium a pprio est ipassible: ꝛ qđ silr̄ dispositū ē: cōtraria aūt cōtrariorū sunt valde sensibilia: ebri⁹ aūt dulces in se ipso humores habet: tale enim vinū videt̄: ꝛ prauorū humorū sensibilis est: parū ebrius vel sobrius aūt sentit acutos ꝛ salsos: cibo autē digesto: superfluitates eniz supernatant. Isti igit̄ sunt impassibiles a similib⁹ ꝛ habentem faciunt humores. Noua.

ℂ Cur temulenti aquas salsas vitiosasqȝ magis sentim⁹ sobrij min⁹? An ꝙ suū qđqz a suo nihil afficit̄. simileqz indomitū a suo simili persistit. Cōtraria vo a cōtrarijs potius sentiuntur. Uinolentus itaqz ꝙ dulces intra se cōtinet humores. Nā vini naturā talē eē videm⁹: hinc vitiosi saporis sentiēs magis est. Sobri⁹ aūt ꝙ acres salsosqz habet saporem eundem pcipere non potest:

potest. Admisso itaqȝ cibo excrementitij redūdant illi ꝛ fluitant: vt ꝛ ipsi a suis similibus affici nequeant: ꝛ hominem sensus huiuscemodi reddant expertem.

Quod ꝛ sensum respicit gust⁹. Et dicit q̄re ē ꝙ iebriati plus sentim⁹ saporē salsaꝝ aq̄ꝝ ꝛ vl̄r oēȝ saporē extraneū corruptū: sȝ qn̄ paꝝ sum⁹ ebrij. vl̄ ꝑ ꝛ sobrij min⁹ ꝑcipim⁹ illū vl̄ min⁹ ꝑcipim⁹ icipiētes iebriari: sic i. 19. oī ꝓblē. vbi h̄ repetit. ¶ Et nō ꝙ Aristo. de noib⁹ minime sollicitās nō itelligit ꝑ ebrios vehementer ebrios: illi. n. nō pn̄t iudicare: sicut dcm̄ fuit in 2° ꝓblemate: ꝛ sic neqȝ saporē sentire: sed ꝑ ebrios itelligit illos q̄s paꝝ appellabat ebrios. ꝛ ꝑ paꝝ ebrios itelligit hic sobrios aut q̄ modicuȝ vltra h̄ biberūt. ¶ Deinde [Aut q.] Soluit. ꝛ dicit primo iō esse: q ꝓpriū nō patit a suo ꝓpo passiōe abycitiua: hoc eni est sile in spē ꝛ nā: ꝛ nō in genere tm̄: sicut mus vel vmis napelli nō patit ab eo: silr ēt ꝙ silr mō est dispositus ꝛ ꝓprietatib⁹ fere affectū alic⁹: ab ipso nō patit: velut tactus nō patit a corpore mixto cuius medietas sit aqua feruēs ꝛ medietas nix: ꝛ corp⁹ ēt nō patit a cibo iā vltia digestione digesto: ꝛ h̄ q in talib⁹ nō ē actiua ꝯrietas: sed illa q̄ se inuicē sentiant ꝛ vnū patit ab alio sūt ꝯria ꝯtrȝ adiecta: vt calm adiectū frigido. ꝛ tēperatū distēperato. hn̄t enim nās oppositas valde. ¶ Posita maiore sui sermonis ponit minorē hic [Ebri⁹ aūt.] Dicēs ꝙ in ebrio sunt dulces ꝛ suaues hūores seu vapores a vino resoluti: ꝛ merito: qm̄ vinū alstiuū de q̄ est sermo est dulce cū sit calȝ ꝛ humidū hūiditate aerea: in q̄ dulce magis fundat. Tāgit ꝯnter alterā ptē minoris. ꝛ dicit ꝙ paꝝ ebri⁹ vel sobrius sentit in seipso prauos ꝛ corruptos hūores: ita ꝙ nō sic postea percipit extraneos aq̄ sapores: cū sint ꝓprij ꝛ siles suis hūorib⁹. Ex hoc declarās dicēs. Aut ꝑ q. sentit hūores acutos salsos nitrosos: ꝛ hoc iō: q cibo eius digesto supfluitates inde resolute supnatant ꝛ dissoluūtur in fumos grossos sufficiētes sui acuitate ꝛ salsedine inficere gust⁹. ¶ Deinde [Isti igit.] Cōcludit itentū dicēs. itaqȝ isti paꝝ ebrij vl̄ sobrij: q hn̄t hūores siles iteri⁹ salsis ꝛ corruptis aq̄s nō patiuntur ab eis: reddūt. n. hn̄tē eos ipassibilē: sȝ q̄ hn̄t humores dulces interi⁹ vt ebrij pl̄s sentiūt salsas aq̄s ꝛ prauas: cuȝ eis sint ꝯrie. faciūt. n. sic dispositū eas sentire. Et forte aliq̄s ꝓp iȝ aut: qd̄ hic ponit: vellet scd̄aȝ hic solutionē adducere: sed cōpletior hic redit Aristo. ſmo: si sit tm̄ vna solutio: ꝛ aut in qm̄ vel q resoluat. ¶ Et nota ꝙ hic ꝑ humores Aristo. itelligit sapores. hic videt nāqȝ modus grecorum vt notificēt sapores noibus hūoꝝ in q̄bus fundant ꝛ merito: q dr̄itias sapoꝝ inter alia aialiuȝ pessime ꝑcipimus: sicut pȝ in 2° de aia. ꝛ de sensu ꝛ sensato.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter qd̄ inebriatis vehementer in circuitu oīa videnť ferri: ꝛ iam tacta ebrietate nūerare lōgiq̄ua nō possūt: ꝓp qd̄ ꝛ signū ebrietatis ipm̄ faciunt q̄dā? Aut q mouet a caliditate vini visus densē: differt aūt nihil visum mouere aut id qd̄ videť: idē. n. facit ad apparēdū dicta: qn̄ ꝛ ad ꝓpiqua extr̄ia mētiri visuȝ accidit ebrioꝝ ꝛ circa lōginq̄ magis merito hoc pati: ꝓp qd̄ illa q̄dē oio nō videnť: ꝓpinq̄ aūt nō in quo loco sunt vidēt: in circuitu aūt videnť ferri: ꝛ nō ꝓpe ꝛ lōge: q in lōginquū q̄dē ꝓp circularē motū visus ipotentior est ferri: simul. n. ꝯtraria facere nō facile. Est aūt lōginquū q̄dē desideriū vehemēs: circulare aūt in q̄ figura nomē accidit: ꝓp dicta igit lōge nō videnť: ꝛ si ferreť ꝓpe ꝛ lōge nō: ꝛ h̄ videret: deficeret. n. vtiqȝ in altero tpe ipsoꝝ: qd̄ videť in eodē loco: deficiēs aūt nō vtiqȝ videret: in circuitu aūt ferť ꝓp extr̄eȝ figurā. Visus enīȝ est conus cui⁹ basis circulus in quo motus q̄dem videt hoc: ꝓpter id qd̄ neqȝ defuit ipm̄: manentiť aūt loco ꝓpter id qd̄ nō eūdē visuȝ inijcit in ipm̄. Idē enim esset aut hoc a quo visum moueri: aut visum ad hoc. Noua.

¶ Cur grauiter a vino detētis oīa circūferri videanť: iamqȝ inter initia ebrietatis res remotas cernere nequeunt: itaqȝ idiciū hic vinolētie nōnulli deducūt? An q cōspect⁹ freq̄nter a calore vini cōpellit: atqȝ cōmoueť. Nihil ṽo interest cōspectus moueať: an res cōspectui obuia. Fit eni rōne vtralibet: vt id qūo dixi videať. Et cuȝ ꝓpinquis ēt in reb⁹ cōspectū vinolētoꝝ falli eueniat: mlto magis idē in remotis accidat ꝯsentaneū est. Quāobrē illas videre penit⁹ nequeūt: ꝓpinq̄s aūt aspicere q̄dē pn̄t: sȝ nō quo sūt posita loco. Circūferri aūt tātū nō etiā ꝓpe ꝓculqȝ vicissim agitari videnť: qm̄ ꝓcul ob circularem mouēdi rōnē cōspectus nequeat ꝓgredi. Haud eni facile est cōtraria sil̄ agitari. Appetitio autē q̄ ꝓfluit ad elongatiora vehemētior est. Circularis ṽo figura: quā nomē ipm̄ declarat continet. Prope igiť a procul vicissim cōspect⁹ deferri ea de cā nō pōt: ꝛ si ita ferať: rem tamē eandem contingere nō queat. Quippe qui vice alterutra temporis eodem in loco reȝ quā intueť reliquat. Cumqȝ reliquerit intueri nō possit. circulo aūt sue figure causa videť. Est etenim conus cuius basis circulus est: in quo se agitans ipse conspectus rem q̄dem percipit eandem: q nunq̄ sibi rem subiectam deserit. Fallitur tamen in loco: quia non eodem intuitu rem cōtingit: nihil enim interest vtrum res ad aspectum: an ad rem aspectus moueatur.

Dubitat Aris. circa errorē visus ebrioꝝ. Et q̄rit duo dicēs. Quare est ꝙ in valde ebrijs oīa q̄ videnť apparēt eis circulariter moueri. Et iteꝝ q̄re ē ꝙ cū ebrietas ipsos tetigerit nō pn̄t nūerare ꝛ distiguere illa q̄ sunt ab eis remota: ꝛ si in se multū sint disticta ꝛ separata. ꝛ ꝙ ita sit apparet signo: qm̄ aliq̄ volētes expiri vtrū tales sint ebrij vl̄ nō ꝑcipiūt eis nūerare remota: ꝙ si nō pn̄t: signū est eis ꝙ sunt ebrij. Vn̄ ꝛ in Italia istis inebriātibus deridēdo eos solet dici ostēsis digitis ꝛ cācellatis quot sūt hi. ¶ Deinde [Aut q.] Soluit. ꝛ pmo tāgit solonē i vlī remouēdo dubitationē etiā. scd̄o in spāli magis. 2° ibi [Qm̄ ad ꝓpinq̄.] Dic itaqȝ cāȝ istoꝝ eē: qm̄ visus taliū moueť crebro nunc huc: nunc illuc: ꝓpter caliditatem in cerebro

Ridiculū signū eundē [illegible]

causatā a fumis calidis ipsi⁹ vini: ꝓpter quē motū ab eis visa apparēt circulariter ferri ꝛ nō pñt distātia nūerare. ¶ Et addit incidētaliter dubitationē remouēdo dicens: ꝙ nō refert ad ꝓpositū: siue dicam⁹ visum mouere seipsꝫ vel moueri a seipso ſm aliā scripturam: siue dicaẜ ꝙ ipsa res visa appareat moueri q̄tū ad id qḋ p̄dicta fiat apparentia: imo est idē per opinionē Pla. q̄ voluit visionē fieri extra mittēdo: sicut pꝫ in thimeo: Arist. vult ꝙ fiat intus suscipiēdo.

Extramittendo et intus suscipiendo.

¶ Deinde [Qm̄ aūt.] Prosequitur spāliter solutionē q̄sitoꝝ. Et diuidiẜ in duo. pmo soluit magis ad quesitū. 2° ad dubitū. 2ᵃ ibi [In circuitu tm̄ ꝛc.] Prio ptractat cām. 2° eā cōcludit. 2ᵃ ibi [Propter p̄dicta igẜ.] Dicit igẜ iō eē: q2 cū visus in ebrijs circa ꝓpinq̄ discernere decipiaẜ: mlto ḡ magis hanc deceptionē patieẜ circa remota: vt tāgiẜ rō a minori: ꝛ iō cōcludit ꝙ remota nō poterunt videre ebrij: irātū. n. circa ipsa decipiẜ visus: ꝙ pducit ad id qḋ est nō videre: sed si vidcat ꝓpinq̄: nō videbit ea ſm ꝙ sunt i loco suo vero: sꝫ i alio ꝛ alio. ꝛ pp̄ h̄ apparēt sibi moueri i circuitu. ꝛ pp̄ h̄ nō esse ꝓpinq̄ sed remota: qḋ accidit qm̄ visus ipotēs est moueri in lōginquā ptē: pp̄ motū eius circularē frustratiuū visus. Un̄ ꝛ videm⁹ ꝙ mota circulariter nō pñt videri ꝛ discerni etiā a visu bn̄ dispositio: ꝛ hoc ꝓbat: qm̄ non est facile sed difficile valde ꝛ q̄si ipossibile: ꝙ idē siẜ tpe possit opari circa 3ria: iꝫ eni potētia sensitiua de se sit cōis ad oēm 3rietatē suoꝝ obiectoꝝ percipiendā: tñ cum fuerit ad vnū determinata: nō poterit in alteꝝ nisi cū difficultate maxima: sicut gustus non pōt discernere siẜ duos sapores: siẜr ꝛ audit⁹ duas voces: hec aūt 3ria que visui insunt est de ꝓpe videre ꝛ de lōge.

¶ Deinde [Est aūt.] Ostēdit qūo p visuꝫ ferri ſm circularē motū ꝯtingit ipm ferri in lōginquā partē. ¶ Notādū gr̄a huius est ꝙ qn̄ aliqs vehementer aliqd desiderat rōne boni vel apparētis boni: extendiẜ ad longinquū valde ex vno in aliud: vt illud possit adipisci getando demū vn̄ mot⁹ p̄ncipiū fuit: sic itaqꝫ per hō actū pōt esse: ꝙ desideriū existat in q̄dā circuitiōe: vt extēdendo se ad desideratū p̄mo apphensuꝫ: deīde reducēdo ipm ad se cū q̄dam quietatione ꝛc. ¶ Hoc viso dicaẜ ꝙ desideriū intēsum. i. extēsio magna vndiqꝫ q̄si in circulū facta est in lōginquā partē: a qua qdē extēsione sic se hn̄te: nomē hoc qḋ est circulare vel circulari ſm aliā lr̄aꝫ accidit in figura: ꝛ appropriaẜ figure pp̄ silem extēsionē vtrobiqꝫ inuētā. Et iō dr̄ in 2° de celo ꝛ mūdo: figurā circularē esse capacissimā: pp̄ extēsionē quā vndiqꝫ recipit: sic itaqꝫ appꝫ si visus moueaẜ ſm circulū qūo in longinquā feraẜ partē: ꝛ hoc ē qḋ cōcludit 2° dicēs ꝙ pp̄ p̄dicta res distātes nō videnẜ: sicut p̄missuꝫ est. ꝫ. Et siẜr si visus ferreẜ ad rē vidēdā de ꝓpe ꝛ de lōge siẜ tpe: nō tñ pp̄ hoc videret eā: cuꝫ sint 3ria: ꝛ h̄ declarat: qm̄ videns deficeret factus ipotens a visiōe ei⁹ qḋ videẜ in codeꝫ loco in alio ꝛ alio tpe visionis: videret eni qn̄ locus in quo res visa fuerit visui esset de ꝓpe: non aūt qn̄ de lōge: imo euanesceret a visiōe eius: ꝛ sic euanesceret vt nō posset rē illā amplius videre. ¶ Notandum est ꝙ cā q̄re ebrij nō pñt distātia discernere ꝛ numerare

Quare ebrij non pñt distantia videre.

est: qm̄ spūs visibiles quos p̄ alijs opꝫ eē lucidiores ꝛ subtiliores facti sunt tenebrosi ꝛ grossi vaporositate vini ampliori remolitione. vn̄ Auer. in tractatu suo de sensu ꝛ sensato. loquēs de v̄tute visiua dicit. hō istꝫm. s. visus nō agit nisi in sua cōplexione nālī: nullo adueniēte turbāte ipsuꝫ: perturbaẜ aūt videndi actus ꝛ diuersificaẜ pp̄ diuersitatē spūum visibiliū: aliqn̄ nāqꝫ sicut dicit Gal. in q̄rto de ac. ꝛ mor. spūs animatus est clarus sicut ether: aliqn̄ turbidus sicut fumus ꝛ nebula. Itidē aūt est mult⁹ aut paucus. si qdeꝫ fuerit multus ꝛ clarus: videbit remotissima ꝛ ꝑfecte secernet: ꝛ talis videẜ esse visus aīaliuꝫ degentium ex rapina. Si aūt erit turbidus neutruꝫ ꝑfecte peraget. si qdem paucus ꝛ clarus ꝓpinq̄ videbit: ꝛ distīcte bene: lōginqua aut minime. si aūt multus ꝛ turbidus videre magis poterit ꝓpinq̄ ꝛ remota q̄ꝫ ipsa discernere. ¶ Deīde [In circuitu.] Soluit ad p̄mū quesitū dicēs p̄mo ꝙ ideo apparet fieri mot⁹ circularis: q2 figura oculoꝝ videẜ talis p̄existere: ꝛ hoc manifestat. nā visus vel pupilla est illud in quo conus qdem ꝛ angulus acutus trianguli efficitur: cui⁹ basis exterior figure appropinquat circulari: ſm quē angulū v̄tus visiua spē visibili affecta spū mediāte videt ipm visibile. cui⁹ qdē cā est: qm̄ nōdū est adeo ipotens facta ꝙ a visione deficiat oīno: mētiẜ tñ ꝛ decipiẜ in videndo visibile rōne loci: nō. n. videt in codē loco vt dcm̄ est: ꝓpterea q2 nō eundē actū vidēdi ꝓijcit sup ipm visibile: qḋ accidit ex motu crebrissimo exn̄te in spū. s. visibilī: immo nūc visibile a visu tangiẜ ſm vnā ptem: ꝛ anteq̄ꝫ ꝑfecte ꝑcipiaẜ a virtute visiua visibile iteꝝ tāgiẜ ꝓpter motum antedictū visus ſm aliā partē: donec cōsurgit q̄dam circūgiratio ad modū circuli. ¶ Notādū est ꝙ ꝑspectiui ponūt visum fieri sub angulis acutis. dicūt. n. ꝙ a re visa ꝓtendunẜ due linee in directū ꝛ cōtinuū angulū ꝯstituētes acutū in pupilla: ita ꝙ constituiẜ triangulus ꝛ isocheles: cui⁹ basis est in re visa: ꝙ si res vidēda magna existit ꝛ ꝓpinqua: basis triāguli erit lata: a qua linee tendent in pupillā spēm deferētes rei vise. Si aūt res fuerit distans: basis videbiẜ minorari: ꝛ linee acuenẜ in triāgulū magis: ꝛ ponūt ꝙ si linee cōcurrāt in triāgulū anteq̄ꝫ perueniant ad pupillā: ꝙ nō cōtinget rē videre: sic igiẜ Aristo. videẜ cum eis dicere: ꝛ iō videnẜ res in circulo moto ebrijs: qm̄ cū triangulus ꝯstituaẜ: cui⁹ basis est circularis: visus illic refrangiẜ spisse nō valēs vltra ptransire: quo accn̄te fieri cōtingit visibiliū apparētiū circulatiōes.

Pō ꝑspectiuoꝝ de visu.

¶ Et nota ꝙ cā huius circulationis apparētis pōt manifestius taliter explicari vt dicaẜ: cum vapores fumosi resoluti a vino ascēderint ad cerebrū: repmunẜ inferius refracti a cerebro neruis opticis ꝛ pupillis oculoꝝ: ex qua refractione cōtingit sub basi cerebri: ꝛ ante pupillas oculoꝝ circuitiōis motū quēdā fieri: sicut pꝫ in cursib⁹ aquaꝝ: cuꝫ eniꝫ inuenerint obstaculū reflectunẜ retro ꝛ in circulū mouenẜ.

Un̄ accidat in oculis ebrioꝝ circuitio.

¶ Deinde [Idē aūt.] Hic scḋo repetit remotionē q̄onis p̄us incidenter iducte ꝛ dicit: ꝙ nō refert quātū ad apparentiam p̄dictoꝝ: imo pro eodē reputaẜ: siue cōtingat rem visam apparere moueri apud visum: siue visus ipse videaẜ moueri ad reꝫ visaꝫ: ita ꝙ motus sit in visu ꝛ nō in re: ꝙ repetit: q2 visus est vtcūqꝫ opi. Platonis de visione cōsentire. ¶ Notādū est gr̄a eoꝝ que hic tangunẜ de errore visus: qūo fiat visio: qm̄ p̄uatio ꝛ defect⁹ non cognosciẜ nisi per habitū ꝛ virtutē. Un̄ quidam dixerunt ꝙ spūs visibilis veniēs ad oculos p neruos opticos imissus: per pupillā oculoꝝ ꝛ poros egrediẜ: neqꝫ multū ab oculis elongaẜ: ꝛ aeri exteriori ꝯtinuus sociaẜ: aer aūt tanq̄ꝫ res mobilis ꝛ corpus subtilissimū ꝛ in minimū ꝑmutabile ꝛ formarum susceptiuū aptissimū oībus formis sensibilib⁹ afficiẜ ꝛ informaẜ. ¶ Un̄ aer ad ꝓprietatē cuiuscūqꝫ forme imūtatur: cui spūs visibilis cōiunctus silem passionē sortiẜ: ꝛ ſꝫ eandē formā imutaẜ: ꝛ p eandē ꝯcauitatē rediens p quas exierat: imutatiōes susceptas anime rep̄sentat: ꝛ sic videre cātur. Hec aūt videẜ fuisse Platōis opīo de extra mittēdo visionē: quā Arist. in de sensu ꝛ sensato repeilit. Sūt ꝛ alij dicētes spūm visibilē oculū ꝛ aerē corpa eē clarissima. q̄ irradiatione alteranẜ adinuicē ꝛ sese irradiant: aer aūt corpus subtile ꝛ ad irradiādū habile: tū ex claritate: tū ex radiatione alterat⁹ ꝛ irradiatus forma opposita resultat in oclo. vt pꝫ in speculo: ex c⁹ resultatiōe spūs extra in oculo neqꝫ extrīsec⁹ penetrat⁹ imutaẜ: q̄re imutatiōes susceptas

susceptas aie repsitat. Uñ videre pficit: ꝛ intellige instrm visus imutari fm aliquã ppetatẽ: ꝛ nõ intelligas ppricta tem illã rem imutare ꝛ suscipi ab oculo: sed idea ppricta tis q̃ neqꝫ est suba neqꝫ accidẽs cũ nõ sit in subo: qꝛ nõ est forma cũ nõ sit in mã: sꝫ idea forme neqꝫ ẽ ei mot⁹: q̃uis videat̃ mot⁹ in speculo vel oculo: sꝫ semp fm motũ ima ginis successiue noua idea generatur: mouẽtibus.n. nobis mouent̃ ea q̃ sunt i nobis: apparẽtia ergo accidẽs solũ est in speculo ꝛ oculo ꝛ nõ forma: cum fm Aristo. speculũ sit oculus inanimatus: oculus aũt speculuꝫ animatũ: ꝛ inue nies iterꝫ hoc pblema in. 12. ca° huius particule.

℄ Problema. X. Antiqua.

Ropter qd ebrÿs q̃nqꝫ multa vident̃ vnũ vidẽtib⁹? Aut quẽadmodũ dcm̃ est moto visu accidit nllo tpe eũdẽ in eodẽ qescet̃ visũ: qd aũt in eodẽ tpe alr visum tardius eẽ videt̃: tactu.n. visus vĩ id qd videt̃: tãgi aũt plib⁹ sil' idẽ ipoĩe: existe autẽ isensibili medio tpe in quo visus tact⁹ ẽ: ꝛ alte ratũ est visibile: vnũ eẽ videt̃ tp̃s in quo tact⁹ ẽ ꝛ alteratus: q̃re in eodẽ tpe ipsi⁹ plib⁹ tactis vi sib⁹ plã vident̃ esse visa: pp id qd eadẽ fm eun dem modũ est ipossibile tangi. Noua.

℄ Cur vinolẽtis res vna plures interdũ esse vi deat̃? An qꝛ vt dictũ est iam aspect⁹ cuꝫ cõmo ueat̃ euenit vt nullo tpe idem visus in eodẽ qe scat. Qd aũt eodeꝫ tempore varie cernit̃ id se rius occurrisse videri põt. Qd.n. cernit̃ nõ nisi cõspectus tactiõe sentit̃. Fieri aũt nõ potest vt idem plurib⁹ simul attingat̃ qd cũ nullũ sensuꝫ admittat id tp̃s qd interpositũ tempora distin guat: quo rẽ conspectus attingit: ꝛ quo repetit: efficit̃ hinc vt tẽpus vnũ esse videat̃ quo attin gitur. Quoqꝫ repetitur: itaqꝫ cũ plẽs aspectus rem eandẽ attingãt eodẽ tẽpore plura esse vide tur: qd vnũ cõspectui subiacet: qm̃ fieri nõ põt: vt res eadem modo eodem attingatur.

Quare est cũ ebrÿ viderint vnã rẽ apparet eis q̃nqꝫ ꝙ multe fuerit illa vna. Dicẽ at q̃nqꝫ aut qꝛ so lũ ꝯtigit vehemẽter ebrÿs: aut hñtib⁹ oclos nõ bñ dispo sitos ꝛ cerebrũ debile fumoꝝ multoꝝ receptiuũ. ℄ Dei de [Aut quẽadmodũ.] Soluit. ꝛ dicit p̃mo hoc esse pp se pissimũ motũ visus ebrioꝝ: vt dcm̃ est i p̃cedẽti pblema te: nũq̃.n. est dare tp̃s in quo visus qescat eoꝝ fm idẽ eẽ. sed illud qd nõ qescit ꝯtingit qd in eodẽ tpe: etiaꝫ aliter ꝛ aliter videat nũc q̃ p̃us: ita ꝙ scdo visuꝫ tardius erit vi sum q̃ visuꝫ p̃mo. hoc aũt est qm̃ illud qd videt̃ p quẽdã cõtactũ ꝛ affectioneꝫ videt̃: qm̃ forma visibilis causat in ṽtutẽ visiuã. ista aũt forma est color rei vise: ipse.n. ẽ obm visus excitans ipm vt videat. vñ 2° de aĩa. dicit̃ ꝙ color est motiuũ visus fm actũ lucidi. ℄ Deinde [Tangi.] De ducit vlteri⁹ rõnẽ suã dicens ipossibile esse ꝙ vnũ ꝛ ideꝫ in eodẽ tpe ꝛ fꝫ idẽ ingerat cõtactũ ꝛ affectionẽ imutati uam in virtutẽ visiuã: ita ꝙ sic visibile imutatũ apprehẽ dat̃ a virtute visiua plurib⁹ vicib⁹ vel plurib⁹ visionib⁹: posito ꝙ illud vnũ ꝛ idẽ sit tp̃s insensibile: ꝛ ita minimũ ꝙ in minori nõ possit virt⁹ visiua tacta eẽ ꝛ imutata a for ma rei visibilis ꝛ forma apphensa vt videat̃: qꝛ fm veri tateꝫ vnũ ꝛ idẽ tp̃s cõe videt̃ esse necessariũ visioni nãli: in quo visus tangit̃ ꝛ imutat̃ a forma rei visibilis: ꝛ ipsi⁹ forme rei sit quedaꝫ alteratio siĩitudinaria a virtute visi ua. ℄ Deide [Quare in eodẽ.] Cõcludit intentũ repeten do virtutẽ medÿ: ꝛ dicit ꝙ in hoc eodẽ tpe cõi in quo pfi cit̃ nãlis visio ꝛ nõ in minori plurib⁹ vicib⁹: qm̃ saltꝫ bis tacti ꝛ affecti sunt visus ebrioꝝ: vel ṽtus visiua imutata ẽ a forma rei visibilis: cõtingit ꝙ vna res visa plures appa reat visibilr: ꝛ repetit virtutẽ rõnis dicẽs: iõ esse: qm̃ ipos sibile est ꝙ eadẽ ꝛ eodẽ modo tangant̃ ꝛ imutent̃ a ṽtute visiua eodẽ tẽpore medio insensibili existe. ℄ Notãdum est ꝙ in hoc videt̃ stare fundamẽtum istius cãe: qm̃ tales ebrÿ nõ indicant recte de tpe in quo fit visio: ppter.n. ce lerẽ ꝛ sepissimũ motũ visus factuꝫ a vino: qd in veritate est vnũ tp̃s cõe visioni nãli necessariũ: illud diuidunt in duo. vbi grã. si visio nãlis hꝫ fieri in q̃tuor athomis tẽpo ris: visio phãtastica istoꝝ ebrioꝝ pficit̃ in duobus: ita ꝙ in tpe vno nãlis visionis ṽtus visiua ebrioꝝ velut pꝫ in festinata locutiõe bis imutat̃ a forma rei vise: ꝛ sic bis vi debit: velut pꝫ in phãtastica locutiõe. q̃re vnũ videbitur duo. ℄ Dubitat̃ circa p̃dicta qm̃ videbit̃ alicui visuꝫ nõ in hoc errare si vnuꝫ videat̃ esse duo: eo ꝙ videntia sunt duo vt oculi. ℄ Dõm est ad hoc ꝙ grã hui⁹ p̃mo videat̃ cã q̃re vnũ appareat duo: qua visa apparebit illud qd q̃si tum est scdo. Cã aũt hui⁹ iã apparuit vtcũqꝫ ꝛ apparebit in. 31. ca° vbi hoc repetit̃ pble. quã qdeꝫ dicit Arist. in de sensu ꝛ sensato cãri pp celeritatẽ mot° in visu factã: ipam aũt etiã Auer. in tractatu suo de sensu ꝛ sen. pertractat di cens ꝙ instrꝫ visus nõ exercet actũ suũ nisi habuerit suã cõplexionẽ nãlẽ sanã ꝛ nõ ab aliq̃ perturbatã. Et iõ iracũ dus in hora ire q hꝫ calorẽ iflãmatũ: recipit ex hoc corru ptionẽ sui visus: ꝛ forte videbit̃ vnũ duo pp motũ cõtin gentẽ ipm apud irã: qm̃ qñ pars recipiẽs mouet̃: ꝛ ad suũ peruenerit locũ: ex alia pte distribuit̃ forma in scda pte nõ dũ facta a p̃ma pte abscisione: q̃re vna forma apparebit due forme: sic forma solis cadẽs sup aquã currentẽ appa rebit duo. Auic. aũt in fine tertÿ sexti nãliũ fmoneꝫ de h facit exquisitũ: q̃druplicẽ.n. hꝫ apparentie cãm assignat. Una est ꝯtorsio instri reddentis simulacruꝫ vel imaginẽ qd est in crystallina duoꝝ neruoꝝ oculoꝝ q dicunt̃ opti ci: ipsi eteni iter alios sunt cõcaui vt spũs possit libere in oculos cõfluere aialis: q qdeꝫ anteq̃ in oculos penetrent cruciant̃: ꝛ vnũ corpus efficiũtur: sinistrat̃ nãqꝫ dexter ꝛ dextrat̃ sinister: deinde rediẽs q̃libet ad partẽ suã peruenit ad oculũ: pp eni ꝯtorsionẽ factã vt dictũ est instri duo si mulacra vel imagies nõ reddunt̃ vni loco: neqꝫ perueniũt ad ipm fꝫ directũ: sed vnũq̃dqꝫ tẽdit p se ad ptẽ visibilis ṽtutis: due nãqꝫ linee duoꝝ simulacroꝝ nõ ptrãseunt il lo trãsitu quo solet fieri cãcellatio ꝛ cõiũctio in vnũ cũ p trãseũt ꝯtactũ ꝛ ꝯiũctionẽ duoꝝ neruoꝝ. Et pp h opꝫ ꝙ ex vnoquoqꝫ simulacro qd venit ex crystallina iprimat̃ simulacruꝫ in ptẽ spũs visibilis p se. erũt g̃ q̃si duo simu lacra ex duab⁹ causis discretis extrisecus: eo ꝙ due linee nõ vniunt̃ egrediẽtes ex eis ad cẽtrũ duaꝝ crystallinaꝝ q̃ sunt penetrãtes duos neruos ꝯcauos: pp qd accidit res apparere mixtas ꝛ diuersas. 2ª cã est motus visibilis spũs ad interiora dextrorsuꝫ ꝛ sinistrorsum: ita ꝙ ps illa q̃ ap prehendit trãsgredit̃ terminũ suũ sibi determinatũ nãlr ꝛ tendit ṽsus ptẽ duaꝝ crystallinaꝝ motu fluctuãte ꝛ va cillãte ad hoc vt describat̃ in illa simulacrum: ꝛ siĩitudo anteq̃ cãcellent̃ due pyramides: ꝛ tunc pp h appareat duo simulacra. Et h est sic simulacruꝫ qd semel describit̃ ex sole in aq̃ stagnãte ꝛ qeta: ꝛ qd describit̃ ex sole fluctuãte descriptiõe iterata: qꝛ angulus q habet̃ inter lineaꝫ visus directi in aquã: ꝛ lineã solis directam in aquã penes quaꝫ

Dubium.

Solutio.

Apparentie huius modi. s. reduplicationis forme q̃druplicẽ esse causam. Prima

Secunda

consistit nostrum videre ad modū quo reddit̄ de speculo aliqd nō remanet vnus:qr mouet cū cōmotio ad multa ⁊ mltiplicat̄ iste angulus ⁊ ipmūtur in eo simulacra plus ꝗ̄ vnū:imo sicut in speculo non remanet idē simulacrum ipso corrupto:sed ꝯtinue nouū generat̄:sicut ⁊ inuit
Tertia actor sex ꝑncipioꝝ:ita in ꝓposito. Tertia cā est ex cōcussione mot⁹ spūs latētis ante ⁊ retro:q est aū cruciationez ⁊ bifurcationez duoꝝ neruoꝝ oculoꝝ anteꝗ̄ ꝑueniat ad crystallinas:ita ꝙ hic spūs duos hȝ mot⁹ ad duas ptes cōtrarias:vnū qdē ad sensum cōem ⁊ alteꝝ ad ꝯtactū istoꝝ duoꝝ neruoꝝ:ad hoc vt forma sensibilis sibi reddat̄ iterum:anteꝗ̄ destruat̄ id qd̄ reddidit sensui cōi:⁊ quasi statim cum reddiderit formā sensui cōi:reuertit̄ alia ps ei⁹ ad recipiēdū qd̄ reddit virtus visibilis:qd̄ fit ꝓpter velocitatē mot⁹.quasi.n.describit̄ in spū reddēte forma ⁊ ipse eam dat sensui cōi:omne aūt descriptū hȝ aliqd̄ tps existēdi quousqȝ deleat̄. Cū aūt fuerit mota a suo termino recipiens ꝑma ps spūs ex cōcussione sui motus:cōsequit̄ alia pars spūs ex cōcussione sui motus:q̄ recipit sicut ⁊ prima anteꝗ̄ deleat̄ de ꝑma:⁊ mouet̄ spūs ꝑꝑ cōcussionem ad ptē anteriorē q̄ erat in opposito visibilis ⁊ apphēdit illd̄. Deinde mouet̄ ⁊ nō remouet̄ ab eo forma subito sed est in eo versus aliā ptē:q̄ est ēt forme receptibilis. Deide ēt apphēdit formā alia ps eo ꝙ habet̄ in opposito:ꝑꝑ qd̄ apprehendit formā succedēte pte ꝑma:cui⁹ cā est concussio. Et cū ita fuerit:erit in vnaquaqȝ eaꝝ forma visibilis.prima.n.forma nōdū est deleta a ꝑma parte recipiēte q̄ reddit sensui cōi:aut q̄ nō reddit ei quousqȝ imprimat̄ scda:⁊ ꝑꝑ hꝫ cām id qd̄ est velocis motus ad duas ptes videt̄. q̄si duo:aū.n.ꝗ̄ deleat̄ forma eius a sensu cōi:cuȝ ipm sit ad ptē vnā videt ipm visus cū ipm sit in altera pte:⁊ concurrunt simul ei⁹ due apphēsiones q̄ fiunt in duabus ptibus. Et ꝑꝑ hoc cū mouet̄ pūctū sup aliquod volubile videt̄ linea circularis:cum v̄o extēdit̄ punctū subito in directū vī q̄si linea recta.
Quarta Quarta cā est cōcussio mot⁹ q accidit in foramine vuee tunice:qr vuea tunica de facili mouet̄:ita vt ad motū eius dilatet̄ ⁊ cōstringat̄ foramen qd̄ est in ea qd̄ aliqū est foras:aliqū est itus: aliqū ī obliquū: aliqū in directū:ex cui⁹ expulsione foras cōtingit foraminis dilatatio ⁊ ampliatio:⁊ expulsiōe itus ꝯtigit cōstrictio ⁊ cōtractio foraminis:sȝ cū ꝯtingit foramē cōstrigi videt̄ vna res maior:cum v̄o dilatat̄ videt̄ minor. silr ⁊ cū iclinetur versus vnā partem cōtingit reȝ videri in alio loco:ita ꝙ contingit vinum post reliquū videri maxīe cū alia forma appareat anteꝗ̄ ꝑma destruat̄. Sunt ⁊ aliq explicātes cāȝ priorē:qr duo nerui dicti optici veniūt ad duos oculos cruciati:qui cū fuerint equales in lōgitudine due īmutationes prouenientes ex vnaquaqȝ re ad duos oculos non faciunt illam rem apparere duo sed vnū:qm̄ due īmutationes in vnū coniungūtur:⁊ tunc sub vna idea videt̄ res vna:qū aūt non ita fuerit sed vnus oculoꝝ fuerit profundus alter v̄o eleuatus tūc vna res videbit̄ due ⁊c̄. Dicunt etiā hoc ꝯtingere ex humiditate descendente per neruum opticū spūm visibilē scindentē:qm̄ humiduȝ distēdit ⁊ separat qd̄ sepe cōtingit bacchato ⁊ ebrio. Et ego qdem his diebus dum paterer distillationē reumatū ad oculos aspiciens volatilia volare:nō tamē ex longa distātia apparebat mihi:tum per eoꝝ motum celerem: ⁊ alaꝝ crebram motionem:tum ꝓpter humiditates spūm ante crystallinas scindentes vnū volatiliuȝ esse duo. Et ita euenit cum ambo non deyciunt oculi in vnuȝ locū aciem:sic igit̄ sufficiēter apparet causa in hꝫ ebrijs ⁊ vlr in omnibus in quibus fit hec apparentia:quare vna res appareat due.⁊ per consequens scdo quare duo oculi nālr disposi vnam rem vt vnam videant:⁊ non duas.

Problema. XI. Antiqua.

PRopter quid ebrij spumescere ipotētes sunt? Aut qr opȝ aliquē locū calefieri magis alio corpore:hoc aūt facere ꝓpter multitudinē caliditatis que est in toto corpore ipotētes sūt:extinguit̄ aūt a motu calidū:qd̄ fit a ꝯtinēte magis: qr multū ē in eis humidū ⁊ indigestū. Amplius aūt sperma ex nutrimento.nutrimētum aūt omne digerit̄:quo repleti motiui sunt ad venerea: ꝑꝑ qd̄ ⁊ precipiunt qdam ad huiusmodi actum prandere multū;cenare aūt paꝝ:vt sint ipsis minora indigesta digestis. Noua.

Cur vinolenti concūbere nequeant? An quoniam pars quedam magis caleat ꝗ̄ reliquū corpus oportet:qd̄ in his fieri nō potest:ob nimiū totius corporis feruorem. Extinguitur eniȝ calor motionis interne obtētu caloris occupātis: qm̄ multuȝ in his inest quod humidū crudūqȝ officiat. At hec a cibo proficisci necesse est. Cibus autem omnis concoquitur quo satiati ad venerē plane incitamur. vnde hac de re pleriqȝ prandere large:cenare parce precipiunt. vt cruda insint ꝗ̄ concocta pauciora.

In hoc tangit̄ defectus virtutis generatiue:⁊ dic̄ q̄re est ꝙ ebrij nō pñt spumescere.i.coire: sic̄ dī in.34.ca°vbi repetit̄ hoc ꝓblema. Dic̄ aūt spumescere: qm̄ ꝑncipalis dea spermatis vt ven⁹ fuit ex spuma generata:sic̄ dicit Aristo.in 2°de gn̄atione aialiū: fabulant̄ eni poete ipsam natā fuisse ex abscisione testiculoꝝ saturni ⁊ ꝓiectoꝝ in mare:ex quoꝝ agitatione ex vndis maris ad scopulos facta inde spuma extitit generata. Uel dicit̄ spumescere transumptiue:eo ꝙ per modū quo spuma generatur in oribus equorum cum stimulant̄: sic per motum ⁊ confricationem sperma generatur in testiculis:sicut dicit Haly in theg.caplo signoruȝ. Sed ꝯtra Apostolus ad Heb.ait. Nolite inebriari vino in quo est luxuria:nam vēter mero estuans in libidinē celeriter ꝓrumpit. Justitia
Dicendum ꝙ luxuria est triplex.s.in gula:coitu:⁊ ornatu vestium:vt dicit̄ in de scholastica disciplina:vel ꝙ Apl's inhibuit non solum actū libidinis:sed etiā aptitudinem:ad minus enim ebrij possunt coire. Solo. Luxuria triplex.
Deide [Aut qr.] Soluit.⁊ ꝑmo assignat causam ex parte cause agentis coitū.s. caliditatis ⁊ ventositatis expulsiue.dicit ideo esse quoniā necesse est tempore coitus:vnum locū:vtputa renes ⁊ partes illic adiacentes magis calefieri alio corpore vel alio tempore:sicut quidam habent libroꝝ:nunc aūt magis calefacere vnam partē corporis ꝗ̄ aliam ꝓpter multitudinē caliditatis cōtingit:que cuȝ sit per totū corpus dispersa oportet eā congregare magis in partib⁹ inferioribus si debet sperma emitti:sed hoc agere ebrij non possunt: qr eorum calidum eductiuū spermatis īfrigidat̄ ⁊ hebetat̄ magis ꝗ̄ esset prius:a motu qui causatur a corpore continente ⁊ sufferente motum coitus:qd̄ accidit ꝓpter humidum multum indigestū aquosum ebrioꝝ: qd̄ ꝓpter agitationem talis actus cōmotum ampliatur:⁊ super calidum regurgitat spermaticum extinguendo ⁊ suffocando ipm: motus enim ⁊ si per se semper calefaciat:per accidens tamen infrigidat

men infrigidat. Itẽ etiã qꝛ ebrietas tunc est cũ fuerit caliditas in locis que sũt circa caput: sicut dicit̃ in 12° cap̃ huius. in emissione aũt spermatis opꝫ cõtrariũ aduenire: vt ꝙ ptes iferiores sint calidiores supioribus: sicut dicet̃ in 34° cap̃. ℂ Deinde [Amplius aũt.] Dic scđo ponit aliam cãm sumptam ex pte mãe spermatice: ꝛ pmo hoc dicit: ꝙ sperma decidit̃ a nutrimẽto: est enim supfluũ tertie digestionis: nõ qdẽ rõne qualis: sed quãti solũ: sed omne nutrimẽtũ si debet nutrire actualr ꝛ inde supfluũ separari vt spmatis mã: necesse est pus ipꝫ alterari ꝛ digeri: aliter enĩ nunq̃ nutriret: cum sit nãe corporis cõtrarium: cũ aũt homines fuerint nutrimẽto nutriente repleti: ꝛ per ꝯñs eius supfluo vtpote spmatis mã: mouent̃ ad coitũ: h aũt agere nõ pñt ebrij cum digõne careant. ℂ Deinde [Propter qđ.] Infert correlariũ huius approbatiuũ dicẽs: ꝛ iõ quidam medicoꝝ ꝯsulti qñõ possint coitũ plurimũ exercere: precipiũt multa comedere in prãdio: ꝛ maxime cala ꝛ humida spmatica vẽtosa: in cena aũt modicũ: ad h vt in corporibus taliũ sint indigesta minoris q̃titatis digestis: nõ enim opꝫ lesse eis supfluitates pme digõnis aut scđe: que in actu spumationis ipm impediãt: neqꝫ ppter cenaꝫ sunt inanitioni expositi: sic igit̃ ex his vbis habet̃ ꝙ opꝫ in eis bonã digõnẽ ẜm oẽm modũ precessisse: sꝫ p ebrietatẽ aufert̃ digestio: cũ praua accñtia calorẽ impediẽtia ebrios cõsequant̃ vt iam apparuit: ꝛ sic per ꝯñs aufert̃ mã spermatis: cũ sit supfluũ digõnis tertie: ꝛ vlteri⁹ tollit̃ spumescere. Et scias ꝙ tps ꝯueniẽs coitui est: qñ nutrimẽtũ fuit in via expendendi: ꝛ hoc est facta digõne pma ꝛ scđa iam ppe pfecta: hoc est cõueniẽs valde: neqꝫ eniꝫ tũc tpis qñ indigesta sunt minora digestis: est corpus inanitũ quo ad mẽbra tertie digõnis: neqꝫ repletũ q̃tum ad digõnuꝫ primarũ ptes: qđ si fuerit nocet sꝫ nõ tãtũ: melius est enĩ vti venere repleto corpore q̃ ianito: sic dicit Gal. in theg. tractatu cãrũ. ℂ Notandũ est ꝙ ad coitũ tria regrunt̃. s. virtus erectiua ventositate fulcita que a corde ꝓuenit: ꝛ sensus delectationis a cerebro ꝛ nucha: ꝛ desideriũ ab epate: sicut dicit Auic. 20° tertij. nunc aũt oĩa deficiunt aut pmutata sunt valde in ebrijs. Et iõ nõ possunt coire ꝛc̃. [margin: Ad coitũ requirũ.]

ℂ Problema. XII. Antiqua.

Ropter quid dulce ꝛ intẽperatũ ꝛ kikeon in medio potuꝫ in potib⁹ minus inebriari faciunt: ꝛ ppter qđ min⁹ inebriant̃ magis inebriari? Aut oĩuꝫ eadẽ est cã. s. repcussio supficialis cali: iebriari. n. ẽ qñ erit calꝫ i locis q̃ sũt circa caput. Noua.

ℂ Cur siquis vinũ dulce ac merũ aut cyceonem interpotandũ hauserit sobrius ꝑsistere possit: ꝛ cur minus ebriant̃: q calice amplo secũdoqꝫ hauriunt? An oĩum eadeꝫ illa ratio est ꝙ supficialis calor ita supprimit̃? Vinolẽtia enim tum orit̃ cũ calor sedẽ capitis totã occupauit.

In hoc pħs querit duas qõnes: ꝛ dicit. Quare est ꝙ vinũ dulce ipermixtũ ꝛ itempatuꝫ ꝛ kikeon: qđ estimo vinũ artificialr factũ dulce ex melle vl̃ zuccharo vel spẽb⁹: vt illud qđ dicit̃ clareta: vel fortassis est vini spẽs potabilis: ꝛ potata in medio alioꝝ potuũ vini minus causat ebrietatẽ alijs modis potuum eius. Et ꝙ huic snĩe debeat minus adiungi ostẽdit̃ per hoc qđ dicit dulce: qm̃ in 29° cap̃. dicet̃ ꝙ ex dulci nõ cõtingit inebriari. Item ex eo qđ dicit intempatũ: dictũ eniꝫ est in 3° ꝓblemate intemperatũ minus inebriare: apparet etiam per cãm quã assignat. ℂ Deinde [Et ppter quod.] Querit scđo: quare magis. i. sepe inebriari minus inebriant̃ ꝛ patiunt̃ a vino q̃ illi q raro inebriant̃. Unde ꝛ Padue valde turpe reputatur apud potatores ꝙ aliqs inebriet̃: neqꝫ talis apud eos reputatur potator bonus: sicut apparuit. 9. caplo secunde partis: ꝙ vtentes desudationib⁹ amplius sudant nõ vtentibus. ℂ Deinde [Aut quia.] Soluit. ꝛ intẽdit taleꝫ rõnẽ. inebriari cõtingit cum calefiunt a fumis vini ea que sunt circa caput: sed a predictis potibus non calefiunt: eo ꝙ fit quedã repercussio vel refractio fumoꝝ a cerebro iferius: quare ꝛc̃. ꝛ hoc est qđ dicit: ꝙ causa istorum duoꝝ ꝛ oĩum similiũ quare minus inebriant̃ est eadem: ꝛ ideo hec duo ꝓblemata sunt coniecta in vno: quod etiã cõtingit ppter repercussioneꝫ calidi vinosi existentis in supficie solum ꝛ nõ eleuati intm̃ ꝙ cerebrum cõprehẽdat oĩno: vel calidi superficialis. i. debilis: quoniã ppter dulcedineꝫ oppilantem porositates: vt dicetur in sequẽti ꝓblemate: modicuꝫ calidũ est superius: iuuat etiam solitos inebriari consuetudo: quoniã a cõsuetis non fit passio: sicut dictũ est in pma particula. consueta enim in consuetudinibus nõ amplius remanent pharmacie. hoc problema reperies itеruꝫ partim in 25° problemate. ꝛ partim in 29°.

ℂ Problema. XIII. Antiqua.

Ropter qđ dulci supnatabili existente siqs ebri⁹ vtiqꝫ supbibat dulce depriniũt̃ vinũ existẽs: ꝛ min⁹ molestuꝫ est? Aut qꝛ dulce qđ lenitiuũ est ꝛ viscosuꝫ: oppilat. n. poros: põticũ aũt aspatiuuꝫ: ꝛ h qdẽ bene volabilẽ facit calõ supiorẽ motũ: dulce aũt tegit ipm poros oppilãs: ꝙ aũt supiorib⁹ calefactis est ebrietas: dictũ est. Ampli⁹ ãt dulce qdẽ sursuꝫ odoriferũ: põticũ ãt nõ: odor aũt omnis grauat caput. Noua.

ℂ Quã ob cãm cũ vinũ dulce aptũ sit fluitare: si qs temulẽt⁹ dulce sup admisit haustuꝫ vinũ cõcoquit̃ minusqꝫ infestat? An qꝛ vinũ dulce lene ac lentũ est. itaqꝫ foramina obfarcit: atqꝫ itersepit. Austerũ cõtra exasperãs rigidũ est: facilem item ascẽsum calori hoc prestat. Dulce aũt obstrusu foraminũ calorem arcet: ac inhibet. Vinolentiam ꝓ parte concalefacta superna oriri dictuꝫ iam est. Addo etiam ꝙ vinum dulce inodorum: austerũ autẽ odorum est: odor autem omnis caput tentat ꝛ ingrauat.

Vinum dulce cũ sit supnatabile ꝛ mobile supius ad caput ꝛ merito: qꝛ pingue: ꝛ tale supnatat: ꝛ in hoc tãgit̃ motiuũ. Quare siqs ebrioꝝ ipm biberit post vinũ põticũ austerũ pus assumptũ ꝛ cãtinuꝫ ebrietatis: hõ vinũ deorsuꝫ reprimit̃ ṽtute vini dulcis: ita ꝙ minus molestat̃ inebriatis. ℂ Deinde [Aut dulce.] Soluit: ꝛ diuiditur in duas ptes ẜm duas cãs q̃s assignat. 2° ibi [Amplius aũt.] Itẽ pmo ostẽdit opatione vini dulcis: ꝛ dicit iõ esse: qm̃ vinũ dulce est lenitiuũ sui quadã mulcebri hũiditate aerea: ꝛ est inuiscatiuũ cõglutinatiuũ: pp qđ oppilat poros ꝛ vias p quos fumi ad cerebruꝫ ascendebant. ℂ Deinde [Põticuꝫ.] Dic 2° ostẽdit opationẽ pontici dicẽs: ꝙ ponticum vinũ austerũ est ꝛ exasperatiuum: non quidẽ tm̃ ratione sue caliditatis: sed stipticitate magis sue substantie: corrugat eniꝫ ꝛ preparat partes stomachi ꝛ alios qb⁹ ob-

niat sicut galle coria. Unde et medici sup oia laudāt ipm in bñtib⁹ debilē stomachū relaxatū: tale aūt vinū pōticū cau sat motū ad supiora bñ volatilē et ē meabilē pp calm suū et vētris robur iductū: sic enī auis tollit in altū: ita h vinū sui caliditate et maxie qr diu tenet in ventre cōgregato ipsi vndiqz: pp qd maior fit ad caput ei⁹ euaporatio. Quidaz ēt libri bñt velatilē: qd et tūc referat vino dulci: obregit. n. illud et velatiuū facit pōtico nō pmittēs: vt dictū est: ad ce rebrū ascēdere: et h ē qd dicit repetēdo opōnē dulcis: dul ce qdē tegit et occltat pōticū oppilādo poros et alias vias: et p ɔñs nō pmittēs fumos vini calidos ascēdē: et sic ebrie tatē accedere: qr iebriari est vt calefiāt supiora q̄ sunt cir ca caput: vt dictū est. ❡ Deinde [Ampli⁹ dulce.] Assignat aliā cām: et dicit: h iterū iō ɔtingere: qr vinū dulce est odo riferū: sz pōticū nō est odoriferū: q aūt est odoriferū gra uedinē capitis causat et nō ebrietatē: eo q ois odor graue dinē capitis iducit: et maxie si fuerit cale cōplonis apparē ter: sed ebrietas aliud est a grauedie capitis: vt appebit in 17. cap. q̄re tc. Propter eniz grauedinē q̄ accidit capiti ex vino dulci denotat oppilo pororuz capitis: ita q vapores vini nō pñt ad cerebru trāsire ebrietatis iducentes nocu mētū. q aūt odor grauet caput asserit Yip. et Gal. in 5⁹ par ticula afo. Expimētū testat: qm ex oib⁹ aromaticis dolor capitis generat: imo fumus eor calefactiu⁹ eēt vtilis val de et in multis nisi capitis grauedinē timeremus. tñ smo Aristo. et Gal. videt maxie verificari in odore fundato in suba cale cōplonis: qm pōt odor eē cū suba frida stiptica: pp quā remissa ei⁹ effumatiōe caput nō grauat imo cōfor tat poti⁹: cū aia maxie odorib⁹ delectet: est eniz odor cib⁹ ipsius: sic dicit Arist. in lib. de regi. do. Talis aūt odor est sandalor rosar z bō: qd aūt cuz aromaticitate sua fumo sum est valde: tale est qd capitis grauedinē causat sic mu scus liliū tc. ❡ Nōn⁹ est q vinū pōticū lz sit cū suba cu ius sapor est fridus: nō tñ est fridū imo calm: et forte eo q calm ipius fundatū ē in grosso facto terrestri: q̄re et pt ma gis calefacere: et h ē pole: qm vnūqdqz mixtor mixtū est ex diuersis fz pporcōes differētes maxie. Et scias q huic smoni Arist. p oia ɔcordat Yip. i 3⁹ regi. acu. dicēs. dulcis pot⁹ min⁹ aggrauat caput q̄z vinū mētē min⁹ pcutit. et de nuo ait. palmeus qdē magis et pōticus i bis morbis vtilis est: si nō fuerit capitis grauitas ac mēti nō timeas tc.

Vinū pōti cū eē calz et nō fridū q facile di cerei ex eo q sapor ei⁹ est fridus.

❡ Problema. XIIII. Antiqua.

PRopter qd a tēperato qdē itempatio ri aūt mane magis dolent caput q̄z ab itempato? Aut qr itempatū qdē gros se partis exñs in poros q sunt circa ca put ipm qdē nō incidit: potētia aūt ipsius odor et caliditas: tēperatū aūt mixtū aque subtilt ipz ingredit: babēs aūt corpus et a potētia multuz ea que est intēperati difficulter digestibile est. bumida enim oium difficulter digestibilissima et corpora potētiarū in ipsis. Noua.

❡ Cur a vino diluto meracius tñ caput postri die magis dolemus q̄z ex mero? An merū quia crassius est foramia capitis angusta subire ipm nō pōt: sed vim suaz atqz odorem et calorez tñ transmittit. Dilutuz aūt illud qm per aque ad mixtionē tenui⁹ factū est facile ipsuz subit ac pe netrat: cū tñ partē corpulentie facultatisqz meri nō mediocrē adbuc retineat concoctu difficilis

est: nam et bumida vel bumores omniū difficil lima cōcoqui et corpora longe putrefactiora q̄z fa cultates eorum persistere nouimus.

Quare est q si aliqs inebriet in sero a vino tēperato aq̄ subtili: qd tñ erat pus itempatū et forte val de: mane sequēti plus dolet caput q̄z si fuisset inebriatus a vino pdicto ipso exñte itēperatiori et potētiori. ❡ Deide [Aut qr.] Soluit: et videt mibi q pōt duplr cā assignari: vt vna qdē sumat ex pte penetratōis: alia ex pte digōnis. 2⁹ ibi [Et a potētia tc.] Pmo tāgit opōnē itempati. scdo tēperati: et dicit iō eē: qr vinū itempatuz et potēs bz grossi tiem ptiū: pp quā nō pōt subingredi poros angustos cere bri: qd regrit ad ebrietatē causandā: pp qd ops q sit sub tile penetratiuū: qd nō est: sz est calm et odoriferū vnde fit magna effumatio inde: ita q fumi petētes cerebrū grossi sunt idiuisi et terrestres grauātes caput: et iō nō subintrāt poros angustos cerebri tc. ❡ Deinde [Tempatū.] Osten dit opationē tēpati dicēs: q vinū p admixtionē aq̄ subti lis factū tēperatū: cū acqsiuerit corp⁹ subtile ex admixtio ne aq̄: carēs odore et caliditate q̄ erat in itempato: subingre dit angustos et pfundos poros cerebri: q̄re difficilr edu cit: et iō mane ipso adbuc remanēte: magis dolet caput qs precedēte sero ebrietate ex ipso q̄z ex itēperato. ❡ Deide [Et a potētia.] Etsi aut nota solonis nō ponatur: videt tñ mibi aliā cām assignare. Et dicit itez alia cā est: qm vinū tēperatū multū videt deficere a po⁹ vel vtute digestiua q̄ est in itempato: vt apparuit supra. Est eniz digestibile pfe cte cū difficultate: qd ostēdit: qm est bumidū et vebemen ter tum de nā sua: tum pp admixtionē aque: sz būida sunt cū difficultate bene digestibilia: ita q corpora in qb⁹ sunt potētie būide nāe iserte: sunt difficilis digōnis pfecte: tuz rōne sube grosse et viscose: tum rōne cōplonis: qr būida ca loris bebetatiua et icarceratiua: sz itēperatū calidius exñs reliqua et seipm cōdigerit: sicut dicit 3⁹ cap⁹. ❡ Et si dica tur digōnē vigere p bumidū. Dicēdum q illud est bumi dum aereū pingue calm: nō aūt bumidū aqueū impingue et frigidū. Unde et calm digestiuū nō stat cū būido aqueo: sed cū bumido aereo: neqz enim digestio soluz fit per bu miduz: imo per calm et magis: qm fit per calidū sicut per agens: per bumidum aūt sicut per naturam. Nota.

❡ Problema. XV. Antiqua.

PRopter qd magis pñt bibere in ebrie tate exercitātes se q̄z nō exercitātes. et facilius pmutant? Aut qr bñtes sup fluitates et bumidū in ipsis: diuretici fiunt: qd facit posse bibere: et postea leuiter se bre: ppter nō pmāere multū bumidū vinosuz: inexercitati qdē igit bumidi et supfluitatū gene ratiui sunt: exercitati aūt sicci: quare in corpus bis bumiditas vinosa accedit. cōfestiz igit ɔtra euellit vrinā mot⁹ bic: et posteri⁹ pmanēs bumi dū h in corpore grauitatē facit. Noua.

❡ Cur iexercitati magis q̄z exercitati ad vinolen tiam vsqz potare: et vino facilius solui possint? An quoniā qui excremēta bumoresqz in se con tinent vrinam copiose profundunt. Qd facit vt plus bibi et leuari facilius possit: quoniam non multi vinosi bumoris in ventre remaneat. At qui inexercitati bumidi sunt excrementisqz

redundant: exercitati cōtra sicci sitienlosiq; : vt vini humor sese totum insinuare corporib⁹ possit. Statim igit̄ hic vini impetus vrinam retractat. ⁊ post humor hic in corpore insidens grauitatem creare nimirum potest.

In quo duo tangit breuiter dicēs. Quare est ꝙ illi q continue exercitant̄ plus pñt bibere anteq̄ inebrient̄ q̄ illi q nō exercitant̄. vnde ⁊ fabros videmus multū bibere anteq̄ ebrietatē icidant. Et iterū quare est ꝙ dato ꝙ tales inebrient̄ facilius curant̄ ab hꝰ ebrietate q̄ se nō exercitātes. ❡ Deinde [Aut qr.] Soluit: ⁊ tangit maiorē rōnis sue dicēs: ideo eē: qm̄ illi in qb⁹ sunt superfluitates mote ⁊ humidū vt vinū illis cōmixtū in ebrietate reddunt̄ diuretici .i. prouocatiui vrine in eis: ꝓpter eniʒ caliditatem vini ⁊ subtilitatem: hꝰ superfluitates eliquantur subtiliant̄ ⁊ dissoluunt̄: quo accidēte prestat̄ iterū bibendi eis potētia: ⁊ hoc quo ad p̄mū quesitū. Quo aūt ad scđʒ dicit: ꝙ postea facta ebrietate melius hñt se ad curationē ipsius: ⁊ hoc ideo: qm̄ ꝓpter exuberantiam quā habēt vrine ex superfluitatibus modicū humiduʒ vinosum remanet in eis ꝯseruatiuū ebrietatis ⁊ lesiuuʒ. ❡ Deinde [In exercitati.] Hic 2° tangit minorē sue rōnis: dicēs ꝙ illi q nō sunt exercitati nō vt ethicā incurrāt: iuxta illud Auic. 3° primi. Exercitiū relinquēs ethicā frequēter icurrit sunt humidi humiditate aquosa: in qbus multe superfluitates generātur ex indigestione: sed exercitati sicci sunt ⁊ mundi a superfluitatibus: cū sint cōsumpte per exercitiū sicut apparuit in p̄mo parte: vnde ⁊ in scđa pticula dictū est laborem carnē siccā causare: cū humiduʒ superfluū oppilatiuum repletiuū euacuet̄: ꝓpter qđ poris corporis remanentibus vacuis cōtingit humiditatē vini in ebrietate faciliter per corpus diffundi. ⁊ hoc est. Confestim igitur ꝙ. ❡ Tertio cōcludit dicens: ergo motus iste exercitantiuʒ statim trahit̄ in cōtrarium per vrinā .s. deorsum ⁊ euaporationes nō permittētes humidū vinosum cū superfluitatibus ascendere sursum ad caput: ⁊ ebrietatē velocē ⁊ lenissimā causare: vel motus hꝰ vrine ꝯtra euellit ⁊ educit: sed in nō exercitātibus humidū superfluum remanēs in corpore ⁊ prius ⁊ postea ꝓpter potū vini augmētatū grauedinē inducit in corpus: ꝓpter qđ ⁊ ebrietas citius accidit ⁊ difficilius curat̄. Et scias ꝙ hic per grauedinē nō intelligo ebrietatem: ne sit cōtrarium ei qđ dictuʒ est in precedēti ꝓblemate: vbi nō est cōcessum esse idem grauedinē ⁊ ebrietatē: sed per grauedinē itelligo dispōnem quandam antecedentē vel cōsequētem ebrietatē causatam ex humidis inexpurgatis a vini potentia motis.

❡ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter quid vinū aūt audaces facit ⁊ maniacos ꝯria enim dispositio est. hic qdē magis vtiq; in motu: hic aūt minus: Aut sicut Cherimon ait vtētibus eni modis temperatur: ꝯtraria eni facit non eadē: ꝫ nō que silr̄ se habēt: sicut ⁊ ignis hoc qdē siccat: hoc aūt humectat: sed nō eadē: etenim soluit glaciē ⁊ coagulat salē: ⁊ vinū hūidū eniʒ est ꝓm nām: lachrymabiles vel hūidiores autē distēdit ⁊ velociores facit. velociores aūt exoluit: ꝓpter qđ qdaʒ melācholicoꝝ natura in crapulis soluti fiunt oino: quemadmodū eniʒ balneum colligatos corpore ⁊ duros bene mobiles facit: ⁊ humidos soluit: ita vinum sicut balneans interiora operatur hec. Noua.

❡ Cur vinum alios tardos alios superbos reddit atq; insanibūdos: cōtrario enim affectu id agit̄ quādoqdeʒ alteri magis: alteri minus mouentur: An vt Cherimon ait: vinū sese pro morib⁹ vtentium applicat. Cōtraria igitur reddit: non que eadem: sed que sunt dissimilia vt ignis alia exiccat: alia humefacit: sed non eadem: ⁊ quidē glaciem liquefacit: salem indurat. nam ⁊ vinuʒ vt qđ suapte natura humiduʒ sit: hoīes tardiores incendit redditq; mobiliores: ꝯtra mobiliores dissoluit atq; retardat. Unde plerosq; melācholicos penitus resolui: labiq; i crapulis nouimus. Ut enim balneū corpora perstricta duraq; relaxat: agilioraq; facit: humida ꝟo ⁊ mobilia dissoluit atq; infirmat: sic vinum quasi interna hoīs diluens ita afficere potest.

Ponit aliud ꝓblema circa effect⁹ vini cū ei⁹ motiuo: ⁊ dicit. Quare est ꝙ vinū quosdaʒ reddit audaces p̄sumētes plꝰ de seipsis q̄ sit. vt gra. melancholicos ⁊ flegmaticos. quosdā aūt reddit maniacos ⁊ isanos apparētes oīno actuʒ rōnis relinquere: sicut cholicos ⁊ adustos: sicut apparebit in 30° pticula. ❡ Deinde [Cōtraria.] Tāgit motiuū suū q̄si dicat. hoc nō videt̄: qm̄ he sunt ꝯtrarie dispōnes ⁊ act⁹: qđ ostēdit: qm̄ maniacus est in maiori motu ⁊ furia: in eo eni videt̄ oīno eē absorpt⁹ act⁹ itellꝰ: ꝫ audax est in minori. nō .n. sic peccat in mores: ꝫ dispōnes ꝯrie aut actus nō ab eadē causant̄ cā ꝫ a diuersis: vt apparet in 2° de gnōne: q̄re ⁊c. ❡ Deide [Aut sic.] Soluit: ⁊ primo sumit solonē suā ex difformitate agētis: ⁊ dicit iđ eē: qm̄ sic dixit qdā dict⁹ Cherimon vinū tēper̄ ⁊ ꝓportiōet̄ vtentib⁹ debitis modis ⁊ mēsuris: in alia eniʒ q̄titate ⁊ tēpore loco ⁊ ordine: ⁊ hꝰ circūstātijs dari dʒ flatico: ⁊ i alia melācholico: ⁊ in alia cholico ⁊c. silr̄ in alia adolescenti ⁊ in alia iuueni vel seni: ⁊ sic de alijs diuersitatib⁹ circūstantiaꝝ. Sic igit̄ vinū diuersificatū nō remanet oīno ideʒ: ꝫ ꝯriū: ꝓp qđ ꝯrios effect⁹ dʒ cāre ⁊ nō eosdē sicut supponebꝰ. ❡ Deide [Sed nō.] Sumit hꝰ 2° solonē ex difformitate m̄ae ⁊ agētis vniformitate: ⁊ dicit ꝙ nō solū illa q̄ hñt dissimilitudinē ⁊ ꝯriaʒ diuersos hñt ex se cāre effectus: sicut dictū est de vino: imo ēt illa que hñt se silr̄ ⁊ sine ꝯria causant diuersos effect⁹: ⁊ hoc ꝓp diuersitatē m̄ae: actus eniʒ agētiū est in patiēte disposito. 2° de aīa. nā ꝓm meritū materie: vt ait Plato iprimit̄ forma: ⁊ hoc declarat. sic videm⁹ ꝙ ignis vnus ⁊ idē ēt numero vel calīm q̄dā ꝯria ⁊ nō eadē desiccat vt lutū: q̄dā humectat vt cerā. Alex. ꝟo i ꝓblemate: ingt id de sole: ⁊ ꝙ faciē denigrat ⁊ pānum dealbat: dissoluit glaciē ⁊ facit eaʒ redire in aquā: ⁊ coagulat aquā in salē cōterminādo ei⁹ hūidū superfluuʒ: ⁊ tñ isti sunt ꝯrij effect⁹ ⁊ vnū est agēs: q̄re ⁊ silr̄ in ꝓposito erit ⁊c. ❡ Deinde [Et vinū.] Declarat ꝓpositū in q̄dā effectu vini: ⁊ diuidit̄ in tres. Prīo fac̄ qđ dictū est dicēs ꝙ vinū nāl'r ē hūidū: est .n. hūidū hūiditate aerea: sicut dictū est p̄us: ⁊ tñ nō solū hūectat: imo ēt exiccat: qm̄ illos q sunt apti vt eoꝝ oculi lachrymen̄t extēdit ⁊ multiplicat lachrymas i eis: ⁊ reddit eos ꝓmptiores ad lachrymādū: augēdo hūiditates sui hūiditate: ⁊ faciēdo eas penetrare sui subtilitate cū calitate: ꝫ si p̄ iueniat eos ꝓmptiores ad lachrymādū: ita ꝙ q̄si cōtinue lachrymen̄t: exoluit lachrymas ⁊ desiccat humi-

Dictum Platōis.

ditates lachrymales finiendo: τ sermo iste iterum quereretur in 24° problemate. Et vlterius infert vnum correlarium dicēs: q̄ ita est: igit̄ melācholici efficiunt̄ solui vino in crapulas natura .i. ventre inferiori: qd̄ dicit forte ad differentiā vrine: vel natura .i. nāliter. p̄ter alijs eniʒ soluunt̄: cū vinū sit humidū: τ melancholici sicci: qd̄ accidit: q2 vinum sui humiditate debilitat cōtentiuā coꝝ vigentē siccitate: aut inuenit humida indigesta que dissoluēs in vētrē emittit. ¶ Deinde [Queādmodum enim.] Declarat hoc scd̄o qd̄ dictū est de vino per balneū dicens: q̄ ita operat̄ vinum sicut τ balneuʒ. Balneū enim reddit perfecte mobiles τ expurgabiles superfluitatū qui fuerāt compacti τ duri corpore: illos autē qui prius extiterint perfecte mobiles τ humidi: a qbus superfluitates faciliter expurgantur: reddit solutos primo. deinde exiccatos scd̄o: vel exoluit τ cōstipat: τ hoc est qm̄ balneū cōmouet τ eliquat humida cōpacta. ¶ Deinde [Ita vinum.] Dic tertio hoc applicat ad ꝓpositū: τ dicit: q̄ eodem modo vinū interius assumptum operat̄. nam duros τ cōpactos corpore reddit bene mobiles τ humidos: alios aūt tales plus existentes reddit solutos: τ tā est idem agens. Unde Isaac in dictis particularibus. Antiquū vinū assimilauerūt tyriace magne: quia ipm reperierunt duarū naturarū ꝯtrariaꝝ iuuatiuū: corpora eniʒ calefacta infridat: τ īfridata calefacit τ exiccat τc̄. Sic ita ph̄s hic soluit per interemptionē negando diuersitatē effectuū nō cōtingere ex parte vini sed ex parte preparationis materie. ¶ Nota sic̄ apparet hic si recte exponatur q̄ balneuʒ hʒ soluere ventrem τ superfluitates vl̄r expurgare. Unde medici p̄cipiunt corpora balneo humectare ante assumptionē pharmacie τ maxime ellebori: sic̄ dicit Hip. in 4° ꝑticula afo. ꝑ balneū eniʒ corpus paratuʒ ad fluxum de facili fluit: hʒ τ balneum ventrē cōstringere aperiendo poros τ trahēdo mām ad oppositū. Unde τ medici volentes fluxum constringere ventris τ maxime a catartico factum precipiunt patientes balneari.

Nō de vino antiq.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter quid caulis soluit crapulaʒ? Aut quia chilum vel succum dulcem τ purgatiuū hʒ: ꝑꝑ qd̄ τ clisterizant ipso ventrē medici: ip̄e eni fridus est: Signū aūt. ad vehemētes enim diarias vtunt̄ ipso medici clisantes vehementer: extrahentes stipitē τ infrigidantes. Accidit autē crapulatis chiluʒ ipsius in vētrē euellere humida que sunt in ipsis vinosa τ idigesta existētia. Ipm aūt derelictū in superiori ventre ifridare corpus: ifrigidato autē humida subtilia accidit in vesicā ferri: quare ꝑʒ vtraqʒ humidis expulsis per corp⁹ τ ifridato merito sine crapula fiunt: vinū enim humidum τ calidum est: amplius autē accidit hūidis euulsis τ expulsis iferius τ spiritū iduci ip̄is. Uñ soluit a vino in caput latū subest τ ħ crapulā fac̄. Inferi⁹ aūt moto τ ifridato corp̄e ꝑꝑ p̄dicta soluit̄ crapule dolor. Est āt crapula accēsio q̄dā τ calitas finiēs: deficit āt magis ab ebrietate: qm̄ illa stupefacit: crapula. n. in seip̄is existib⁹ dolorē exhibet: queadmodū. n. τa febribus occupati ludūt magis q̄ꝫ doleāt: i seip̄is āt factis ipsi alleuiati a passione dolent: hoc aūt in crapula τ inebrietate accidit. Noua.

¶ Quid ē cur brassica sedet crapulā? An q̄ succū dulcē discutiētēqʒ obtinet? Uñ medici cā aluo ifundunt: frida aūt ip̄a est. Argumētū q̄ ad alui vehementes deiectiones medici ea vtunt̄. Excocta in plenū τ suo callo purgata refrigerataqʒ. Fit igit̄ detētis a crapula vt ei⁹ succ⁹ hūores in aluū detrahat: q vinosi crudiqʒ tenent̄ τ ip̄a supra i vētriculo remanēs corp⁹ refrigeret: quo fit vt tenues hūores ad vesicā labāt: q̄ cum hūor vtriqʒ educat̄: corpusqʒ refrigeret̄: recte liberari a crapula possint. Uinū eniʒ hūidū atqʒ calīm est. Euenit ad hec vt cuʒ humores deorsum se trahunt atqʒ excernūt: flatū etiā secū deducāt: qui si per vinū liceat in caput se efferens grauitatē creat τ crapulaʒ. Si naūt deorsum se vertit corpusqʒ ob cām p̄dictā refrigeratuʒ est: dolor crapule oīs tollit̄. Est. n. crapula feruor qdā τ desinēs iflāmatio: que plus ꝯflictat q̄ꝫ temulētia: q̄ mētem illa quatit τ alienat: crapula aūt mente sibi cōstante dolorē admouet: vt etiā qui febre vrgēte ludunt potius q̄ꝫ dolent: ijdem vbi leuati malo fuere atqʒ ad se redicre: idolere occipiunt. Hoc enim idem in crapula quoqʒ τ in temulentia euenire solutum est.

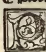
Quare est q̄ caulis hʒ curare crapulā. Quid autē sit caulis notū est: τ est multiplex: qdā est domesticus τ alius est syluestris: qdā etiā est marinus: qui dicit̄ caulis aque. Est τ alius in Italia dictus caputiū τ est i modū fere sphere coadunat⁹: τ forte est illud de quo dicit Almāsor. Alij inueniunt̄ caules mosuli τ ameron vocati qui sunt illis fridiores. Est τ alius itex tendēs ad rubedinē q τ caulis dicit̄ rubeus. hic aūt itelligo ꝑ caulē domesticū τ vsualē. Et scias q̄ medici diuersificati sūt in cōplone caulis. qdā eniʒ ponunt ipm calīm in p̄mo gradu τ siccū in secūdo: qdā frigidū τ siccū in p̄mo: cuius diuersitatis causa est: q2 cōponit̄ vt dicunt τ vt hic satis inuit Arist. ex duplici substātia terrea stiptica: τ subtili ignea abstersiua nitrosa: quaꝝ p̄ma viget in sup̄ficie ipsius: τ scd̄a est magis intrinseca centralis: iter quas sub̄as decoctio pōt sep̄are. Et ideo ius caulium est laxatiuū: τ corp⁹ cōstrictiuū coꝝ. Et scias q̄ vna de bonis ꝓprietatib⁹ caulis est vocē clarificare. Unde looch .i. electuariū qd̄ sumit̄ lambendo ex succo eius factū laudatū est plurimū in illo τc̄. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit: τ p̄mo ponit cām q̄re caulis curat crapulā. 2° ostēdit qūo curat etiā effectū crapule: vt dolorē capitis ex ipsa relictū. 3° q2 fecerat mētionē de dolore ac ebrietate sepius vt crapule. Assignat dr̄iaʒ iter crapulā τ ebrietateʒ. 2° ibi [Amplius aūt.] 3° ibi [Aut crapula.] Intēdit aūt in p̄ma p̄te talē rōnē. Omne illud qd̄ trahit humidum vinosum ad se τ ex corpore expellit τ corp⁹ ifrigidat: curat crapulā: caulis est hm̄. g̃ τc̄. Circa hoc sic ꝓcedit. p̄mo eniʒ tangit minorē huius rōnis. 2° maiorē. 2° ibi [Accidit aūt.] 3° cōcludit illic [Quare fm vtraqʒ τc̄.] Iteʒ p̄mo ꝓponit vnā ꝓprietatem τ dicit: cām huius quesiui esse: qm̄ caulis habet chiluʒ vel succū ad modū illius succi q iaʒ digestus est in stomacho q ꝓprie dicit̄ chilus dulcē τ purgatiuum ꝓpter suā abstersionē. Propter qd̄ correlarie cōcludit q̄

Caulis multiplex.

Cōtrarietas magna medicoꝝ ō siccitate τ caliditate caulis.

medici volētes abstergere ₇ mūdificare supflua in intesti
nis cōtēta: faciunt clistere ex succo caulis. Et nō ꝙ phs nō
itelligit ꝙ succus caulis sit oino dulcis: imo sicut cōiter di
cit͂ est nitrosus abstersiuus: sed dicit ipm dulcē aut pp cō
paratione ad pharmaca de qb⁹ dictū est in pma pticula:
ꝙ ipsa sunt amara ₇ fetida: aut p cōparationē ad substan
tiā stipticā oppilatiuā: que relinquit͂ ex eo ipso expresso.
¶ Deide [Ipse ēt.] Ponit 2ᵐ aliā pprietatē caulis vel na
turā: ₇ dicit ꝙ caulis ipse est silr sicc⁹ ₇ frigidus: cui⁹ qdē
ostēsio est: qm medici volentes cōstringere diarias vehe
(Obseruatio me. in cōstrictiōe diarie.) mētes vtunt͂ eo sic pparādo ipm. Elixāt enim ipsum pri
mo valde: ₇ hoc bis vel ter semp aquā inouādo poni pro
iecta: vt caliditas ₇ nitrositas que erat in supficie eius so
lutiua separet͂ a frigido terreo cōstrictiuo: deinde exhibent
stipitem ₇ ptes grossiores existēs in ipso: ne sui duritie sit
cā indigōnis ₇ fluxus: ₇ postea dimittūt caulē ifridari: qꝫ
frigidū nō solū potētiale sꝫ ēt actuale est cōstrictiuū: ₇ vlti
mo sic pparatū exhibēt patiētib⁹ diarias. Et scias ꝙ dia
ria pprie est simplex fluxus vētris sine excoriatiōe ₇ san
guinis emissione: atqꝫ inoperati cibi emissione: vt ꝯtingit
in lienteria: hic tñ per diariā itelligo ēt fluxū vētris abso
lute. ¶ Deinde [Accidit aūt.] Posita minori ₇ declarata
subiungit maiorē dicēs: ꝙ cōtingit in crapulis succū cau
lis euellēdo trahere ex toto corpore humiditates nitrosas
existēs indigestas: ₇ deferre eas in ventrē iferiorē: vt tan
dem deueniāt ad vesicā: sed suba caulis terrea stiptica in
stomacho relicta nō potēs penetrare infrigidat totuꝫ cor
pus: ₇ per ꝯñs curat crapulam hoc modo: qm supfluitates
subtiles que nō poterāt deorsum tendere ppter calidita
tem vini mouētē eas ad supiora vt ad cerebrū ferunt͂ re
pressē deorsum: ₇ virtute succi trahunt͂ ad vesicā. est eniꝫ
diureticus ₇ menstruorꝫ puocatiuus. ¶ Deinde [Quare
vtraqꝫ.] Cōcludit intentū suum dicēs: igitur caulis ₇ rōne
succi diuretici: ₇ rōne sube ipsius frigide: hꝫ curare crapu
lam: qm ppter succū humiditates vinose expellunt͂ ex re
liquo corpore in vesicā: ₇ ppter subam ipsius caulis frigi
dam ifrigidat͂ corpus: quo accīte cōdignū est: vt quis sol
uatur a crapula: tollit͂ enim calm ₇ humidū inductum in
corpus causatiuū ebrietatis: ₇ maxime cū fuerit humidi
tatibus imixtum: ₇ sic tollit͂ ebrietas causata per vinum:
qm vinū hūidū est ₇ calm: ₇ est ēt subtile: ppter qd calm
leuiter eleuat humidū in cerebrum subtilitate coadiuua
tiuū. ¶ Deinde [Amplius aūt.] Ostēdit qūo caulis soluat
effectū relictum ex crapula vt dolorē capitis: ₇ dicit ꝙ cō
tingit cūꝫ humida fuerint ex corpore euulsa: vt spiritus ₇
calor qui erat circa cerebruꝫ coangustatus extendēs cere
brū ₇ dolorē inducēs: tendat deorsum: ₇ per totū reliquuꝫ
spargat͂ corpus: q̄re soluit caulis spiritū deducēdo p totū
corpus: vñ ₇ remouet͂ suberb. i. grauitas stupefactiua: qd
erat causatū a vino delatuꝫ in caput: qd ₇ crapulam indu
cebat: sed postea cū humidū vinosum fuerit expulsum re
pressione per subam caulis inferius ₇ corpus ifrigidatū ₇
attractū per succuꝫ ad vesicam curat͂ crapula. Et scias ꝙ
per suberb intelligo hic grauitatē ₇ stuporē sensuū capitis
preuium ad dolorē causatū ex crapula. Aui. tñ pma terty.
dicit ꝙ suberb est somnus supfluus ₇ grauis: nō tñ omnis
grauis ₇ supfluus: sed ille cui⁹ grauitas est in mā vt ipsius
spatiuꝫ sit plixius ₇ eius eleuatio fortior. ¶ Deinde [Est
(Differentia inter crapulā ₇ ebrietatē.) aūt.] Assignat differētiā iter crapulā ₇ ebrietatē dicens ꝙ
crapula est quedā inflāmatio ₇ calitas finiēs. i. vltimata:
vel finiēs. i. terminās circa cerebrū: illic eniꝫ tātū calidita
tis iducit͂ ꝙ motus arteriarū capitis ₇ precipue timporuꝫ
sic fortis ₇ crebrus reddit͂ vt videant͂ oculi ex capite egre
di: ₇ timpora malleolis cōtūdi: ₇ ex hꝫ crapula magis defi
cit: vel differt ab ebrietate q̄ꝫ per aliqd aliud: cum conue
niat secum in multis vt in loco ₇ causa etiāꝫ aliqualiter: ₇
ideo signāter dicit deficit. Est autem differentia qm ebrie
tas solum inducit stuporem in capite ₇ grauitatem cum
alienatiōe ₇ hebetatione mentis: sed crapula causat dolo
rem capitis crapulatis: ipsi tamen permēt an in seipsis nō
alienati sed mente salua. ¶ Dubitatur: quia dicit ebrieta (Dubium.)
tem stupefacere: quod non videtur cum stupor causetur
a frigiditate: vt dictum est in quinto pblemate huius par
tis: nunc autem dictum est in 12° ₇ 13° problemate: ꝙ in
ebriari est cum calidum fuerit in locis que sunt circa ca
put: igitur ebrietas non habet stupefacere. ¶ Dicendum (Solutio. Inter ebriari ₇ ebrietatē diffa.)
est: ꝙ aliud est dicere ebrietatem ₇ aliud inebriari. iebria
ri enim dicit motum ad ebrietatem: in quo permanens ca
liditas fortis adhuc petit superiora. Ebrietas autem con
firmata dicit motus illius cessationem: quando. s. fumi vi
ni iam infrigidati descendunt refracti ad inferiora stupo
rem ₇ congelationem in partibus capitis generantes: cali
do impedito natiuo: sicut apparuit in quinto problema
te ₇c. ¶ Deinde [Quemadmodum eniꝫ.] Declarat hic se
cundo per quoddam simile: ₇ primo hoc dicit: ꝙ sicut cō
tingit in febricitantibus peracute: quos ₇ sepe concomita
tur alienatio: ꝙ dum febricitant videntur quasi ludere ₇
non sentire dolorem ₇ estuationeꝫ febris: eo ꝙ eorꝫ mens
egrotat: sicut apparet in parafreneticis: sed postea cū fue
rint alleuiati a passione febrili ₇ reuersi ad mentem pristi
nam: tunc sentiunt dolorem ₇ afflictionem: quā passi fue
runt: eo ꝙ mens non vt prius egrotat eorum. ¶ Deinde
[Hoc autem.] Hic secundo applicat ad propositum di
cens: ꝙ eodem modo cōtingit in crapula ₇ ebrietate: quo
niam ebrij sunt quasi ludentes ₇ non curantes de dolore
neqꝫ ipsum sentientes propter stuporem mentis inductū
a vino: sed crapulati sentiunt ₇ dolent: vt dictum est caput
maxime: sicut alleuiati a passione febrili.

¶ Problema. XVIII. Antiqua

Ropter qd magis vomere facit lym
phatum vinuꝫ q̄ꝫ aqua ₇ purū? Aut
quia vomere quidem faciūt maxime
supernatantia ₇ queciiqꝫ fastidiosio
ra sunt. Est autē vinū qdē repercussiuuꝫ: aqua
ho subtilis ₇ non fastidiosa. Propter subtileꝫ
quidem igitur ₇ non fastidiosam esse: deorsum
venit cito: ppter id autē ꝙ non est fastidiosa nō
facit vomere cor. Lymphatum autē valde non
est subtile ꝙ fluat cito: ppter id aūt ꝙ paruꝫ ha
bet vini fastidiosum est: perturbat eniꝫ sensum
in faciendo in ipso plures motus cum qui est a
vino ₇ ab aqua: sensibiles eniꝫ ambo fiunt: be
ne autem temperatuꝫ sensuꝫ quidē aque consu
mit: vini auteꝫ mollem facit sensuꝫ: propter qd
delectabiliter bibitur: fastidiosum aūt existens
lymphatum vinum supernatabile est: tale autē
euomitiuum est. Noua.

¶ Cur vinū dilutius tēperatū vomitū magis q̄ꝫ
merū aquaqꝫ puocat? An ꝙ ea maxie vomituꝫ
mouēt q̄ inatare solita queqꝫ insuauia fastidio
saqꝫ sunt. Vinuꝫ aūt reprimendi vim obtinet.
Aqua tenuis nec insuauis est. Ex igitur tenuis
est cito pro sui tenuitate descendit: ꝙ nō insua

nis stomachum nõ pturbat. Vinum aũt nimis dilutũ nec ita tenue est: vt perfluere possit celeriter ⁊ fastidiosum est ꝙ parum obtinet vini. Sensuȝ eniȝ ↄturbat: qꝛ plures motus in eo excitat. Scilicet quem vinum queq̃ȝ aqua efficere potest: ambo enim sentiri queunt. qđ autem fuerit modice temperatum id sensum penitus aque tollit. Viniq̃ȝ mollis delinientisq̃ȝ sensuȝ accommodat. Ex quo suauiter bibi potest: sed cum vinum ĩmodice dilutum ita insuaue est: tum innatare redundareq̃ȝ solet: quod auteȝ tale est vomitum id facile ciet.

Quare est ꝙ vinũ lymphatũ multe aque admixtum ⁊ maxime si fuerit prius dulce plus icitat ad vomitũ q̃ȝ aqua ⁊ vinũ purũ nõ aque admixtũ: aut q̃ȝ bona mixtura cõmixtũ. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit: ⁊ pͥmo manifestat opationẽ aque ⁊ vini puri. 2° lymphati ostendẽdo qđ vinũ causat vomitũ: ⁊ qđ nõ. scđa ibi [Lymphatũ aũt.] dicit igiꝛ cãm eẽ: qm̃ supnatãtia eleuãtia se superius ad os stomachi: ⁊ vlr quecunq̃ȝ sunt fastidiosa ⁊ pinguia: pͥncipalissime vomitũ iducũt: vñ cũ aliqua vomituȝ causent supnatãdo ⁊ debilitando os stomachi cõmotione quã in ipso faciũt: sicut sũt medicinalia: ⁊ alia sui quadam vnctuositate relaxatiua: sicut oleũ ⁊ aialiuȝ pinguedines: vinũ lymphatũ ⁊ maxime dulce de his duab⁹ naturis satis pticipat. ⁊ iđ vomitiuũ. Vinũ vͦ purũ ⁊ aq̃ qꝛ nõ sunt supnatãtia: neq̃ȝ fastidiosa nõ faciũt vomere: imo vinum purũ est repercussiuũ ⁊ confortatiuũ partiũ dissolutaruȝ: aqua vͦ est subtilis: ⁊ iđ cito penetrat: neq̃ȝ abominatõeȝ inducit nisi tepefiat: ⁊ ppter hoc velociter tendit deorsuȝ vt ad ventrẽ ⁊ vesicam: quare cũ nõ sit fastidiosa abominabilis nõ facit ipm vomere cor. i. os stomachi: qꝛ cuȝ cor audimus os stomachi intelligimus: sicut dicit Gal. in q̃rta particula afo. vnde ⁊ antiqui ipm precordium vocauerunt. ¶ Dubitaꝛ: qꝛ dicit purũ siue itemperatũ nõ causare vomitũ: cui⁹ oppositũ dictũ est. Qđ hic cõparat. Scđo dicẽdum vt apparuit in tempato multum lymphato pͥus aut modicũ. ¶ Adhuc dubitaꝛ: qꝛ dicit vinũ repcussiuuȝ cũ ipm sit calm ⁊ humidũ: vt dictũ est in pcedẽti problemate: repcussiua aũt sunt frigida ⁊ sicca magis vt tradũt medici. ¶ Dicendũ ꝙ aliqđ põt dici repcussiuuȝ duplr: aut vere qđ rõne qualitatis magis existit vt frigiditatis ⁊ siccitatis vt est aqua agreste ⁊c. aut rõne substãtie stiptice cõgregantis ⁊ cõfortantis ptes remollitas: ⁊ humiditates imbibitas intus cum hoc expurgãtes: amara enim partes cõgregãt: ⁊ sic põt dici vinũ esse repercussiuũ. nõ enim vt aqua subtilis cito trãsit: sed retineꝛ cõgregãs partẽ: ⁊ maxime hoc operaꝛ vinũ ponticũ: sicut dictũ est in 13° pblemate huius particule. ¶ Deinde [Lymphatũ aũt.] Manifestat operationẽ lymphati: ⁊ dicit: ꝙ illud qđ est valde lymphatũ qđ nõ hȝ subtilitatẽ: per quã possint partes cito labi: imo remanẽt supnatãtes maxime circa os stomachi. Dicit aũt notãter valde: qꝛ si modice pmiscetur aque cito penetraret ⁊ magis itẽperato: sicut dictũ est in tertio problemate. Et ideo subdit qꝛ in hͦ mixtura est modicũ vini: ⁊ aque plurimũ reddiꝛ fastidiosa: eo ꝙ perturbat ⁊ dissoluit sensum oris stomachi vbi desideriũ viget ⁊ fames. Unde 2° re. acu. vinũ aque mixtũ debilitat stomachũ: ⁊ hͦ causando in ipso plures motus notos ⁊ sensationes: vtpote sensationẽ ⁊ ex parte aque ⁊ ex parte vini ⁊ ex pte vtriusq̃ȝ: eo ꝙ ambo cõponẽtia tertiũ permanent sensibilia p se nõ cõfracta oino: ppter qđ ⁊ mala iudicatur mixtura: sed vinũ qđ fuerit aque bona pportione temperatũ: ita ꝙ virtus vini in tali mixtura fiat dominãs cõsumit ⁊ occultat sensationẽ aque: cũ transitus velociter in tali mixtura fiat indominãs: neq̃ȝ etiã purũ vinũ intẽperatuȝ respectu saltẽ multũ lymphati vomitũ inducit: qm̃ tale causat motum ⁊ sensationeȝ rei suauis lenitiue in ptes desiderij. Et ideo cũ grãdi delectatione ⁊ auiditate potaꝛ: pp qđ diceꝛ in 19° ꝙ ille qui vinciꝛ a vino est amator dulcis: ⁊ nõ vini: qđ aũt est tale ⁊ tanta amplectiꝛ delectatiõe a nã retineꝛ assumptũ: pp qđ ex eo nõ causaꝛ vomitus: relinquiꝛ igiꝛ cũ vinũ lymphatũ existat supnatabile fastidiosuȝ plures sensationes in ptes desiderij causans: ꝙ ipm solũ sit icitatiuũ ad vomẽdum: sic ergo aqua vomitũ nõ inducit cum cito transeat: neq̃ȝ vinũ aque bona mixtura mixtũ: cũ potẽtia aque occulteꝛ oino: neq̃ȝ vinũ purũ cũ sit dulce amicabile: sȝ lymphatũ in debita pportiõe aque cõmixtũ ⁊c.

Dubium. ¶ Dubitaꝛ: qꝛ dixit vinũ lymphatũ valde nõ esse subtile vt fluat: cuius cõtrariũ videꝛ: qm̃ vinũ efficiꝛ fluxibile ⁊ penetratiuũ: vt apparuit in 3° pblemate p modicaȝ aque admixtionẽ. ergo magis pp plurimã: qꝛ si simplr ad simpliciter: ⁊ magis ad magis ⁊c. Solo. ¶ Dñm illud vinũ cito penetrare vel fluere: cui odor inest ⁊ caliditas atq̃ȝ sube subtilitas: siue ex se siue ex modice aque admixtiõe: cũ auteȝ multũ ei admisceꝛ aque: tolliꝛ odor ⁊ caliditas ⁊ induciꝛ substãtia p mala. s. mixtura: in qua nõ fit trãsitus in aliqđ dñans: imo vnũqđq̃ȝ remanet p se motuȝ ipeditiuũ alterius ⁊c. Ex his itaq̃ȝ verbis pbĩ possumus hȝe ꝙ sani⁹ est vinũ cui sit aqua in pͥmo artificio adiuncta: q̃ȝ illud quod exñs potẽs cũ bibiꝛ aque admisceꝛ multe: cũ pturbet sensum nostrũ duplr: ⁊ iflãmationẽ iducit in viscera: quo aũt illud. si simplr ad simplr ⁊c. sit itelligẽdũ: dictũ est alr.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Ropter qđ inebriati magis sentimus salsas ⁊ malas aquas: incipientes inebriari minus: Aut qꝛ tristitia magis manifesta sunt nõ desiderãtibus: desiderãtes aũt latent: q aũt delectabiliter se hȝ silr desideranti se habet: qui aũt incipit sic se hȝ: inebriatus aũt plenus est. Noua.

¶ Cur vinolẽti aq̃s salsas ⁊ vitiosas melius q̃ȝ sobrij sentire possumus: An quoniã dura ⁊ tristia certius ab his sentiunꝛ: qui minime cupiũt. Latent hec enim cupientes ⁊ sepe fallunt. At vͦo qui lete se habet is non cupienti similis est. Qui auteȝ in tristitia est cupiẽtis hic gerit affectum: sobrius autẽ ita se habet: vinolentus contra satiatus repletusq̃ȝ est.

Repetit octauũ pblema nouã solonẽ inueniẽdo. prior etenim solo sumpta fuit ex eẽ corporis magis. hec aũt ex eẽ aie: cui⁹ qdẽ dubitationis expõ iã pcessit ⁊c. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit: ⁊ pͥmo tãgit maiorẽ sue rõnis dicẽs: iđ eẽ: qm̃ cõtristãtia nocumẽtũ iferẽtia manifestiora ⁊ sensibiliora fiunt illis: q nõ desiderãt. i. q nõ sũt in motu ⁊ passione delectationũ: sȝ sunt iam in termino: ⁊ mot⁹ q̃scit in eis: qm̃ desideriũ est sopitũ: sȝ ↄtristãtia latẽtia sũt illos q adhuc actualr desiderãt cũ nõdũ sit totũ desideriũ satiatũ. vñ permanẽt in magno motu adhuc ⁊ pturbatiõe: ⁊ mot⁹ maior occultat ⁊ dissoluit minorẽ: sicut diciꝛ in 2° de som. ⁊ vigi. ⁊ in 5° de gnõne aialiũ: sicut maior dolor denigrat minorem: sicut dicit Hippo. in secunda particula afor. intñ etenim motus interdum intendiꝛ: vt

apparet in ira furentibus ꝛ in actu venereo: ꝙ etiã solutio continuitatis in qua est dolor maximus ꝑpter multam illarum partium sensibilitatez. femora eniz maxime dolẽt cõtinui distantia: vt dicit̃ qnta pticula 26° ꝓblemate: non sentit̃: quã sene mulieres cõnexiõe pilor̃ vnius ptis vulue cuz altera in membra virilia cõmittunt ꝛc. ¶ Deinde [Qui aũt.] Tangit minorẽ rõnis dicens: ꝙ ille q delectat̃ existẽs in motu semp vlteriori: silr se habet: sicut ille qui desiderat: cuius adhuc nõ quieuit desiderãdi motus: ꝛ h ideo qm̃ delectatiões nostre ꝛ maxime sensitiue oẽs sunt in quodã motu: ꝛ quãto motus est maior tanto intẽsiores sentiunt̃: sicut patet in actu venereo: cũ ergo delectatiões nostre cõsistant in quodã motu appetibili itterminato: sermo Arist. pro altera partiũ cõsonus est diuinor̃ s̃moni dicentiũ hanc esse differentiã iter delectationes huius seculi ꝛ futuri: qm̃ cũ he appetunt̃ nondũ adepte delectãt maxime: cuz aũt eas quis adeptus fuerit minime: in delectationibus aũt futuri seculi est ecõtra. Et tũc vlterius addit phs: ꝙ ille qui incipit delectari vt delectatione que est inebriari: eodez modo se habet sicut ille q est in motu: cuius nõ adhuc adimpletũ est desideriũ: ille võ cuius iam est pfecta ebrietas: est talis qꝛ saciatus enim nõ desiderat: cum sit motus in ipso sedatus: dictũ est enim in septimo ꝓblemate desiderium esse indigentiam quãdam. ergo inebriatus a motu ꝛ passione sedatus poterit habere sensum salsarum ꝛ corruptarum aquarum: qd̾ non poterit incipiens inebriari: cũ existat in motu ꝛ passione ꝛc.

¶ Problema. XX. Antiqua.

PRopter quid quando multuz bibunt sicciores ventres fiunt: quando oportet humectari magis a pluri? Aut qꝛ multuz quidem ꝛ adunatuz non vincit stomachus: ſ; in sui venit locũ impatiẽs: est aũt humidi locus indigesti vesica: modicũ aũt vincit ꝛ digerit q̃re manẽs hũectat. Noua.

¶ Quam obcausam qd̾ vniuersuz raptimqꝫ bibitur ventrẽ id minus humectat: cuz tñ ab humore copiosiore plus humectari cõueniat? An ꝙ humorẽ multuz ac vniuersuz venter superare nõ põt: ſ; locũ adire suũ indomitũ patit̃. Locus autẽ crudi humoris vesica est. Exiguum facile vincit ꝛ cõcoquit: exquo moraz hic diutius trahẽs ventrẽ porro humificare põt.

Quare est ꝙ qñ hoies potant multã vini quãtitatem ventres exiccari cõstipant̃ eor̃ sup. magis ꝙ̃ si paucũ bibunt. ¶ Deinde [Quoniã vel quãdo.] Tangit motiuũ suũ quasi dicat: nõ videt̃: imo videtur ꝙ ventres eor̃ debeant humectari ꝛ fluxibiles reddi ex potu multi vini: cũ vinum sit humidum ꝛ labile velociter deorsum. ¶ Notãdum est ꝙ illud qd̾ dicit̃ non est cõtrariuz ei qd̾ dictũ est in. 16. ꝓblemate: ꝙ melãcholici fiũt soluti in crapulis: ꝛ hoc iõ qꝛ hic sermo Arist. est vniuersalis: ille autẽ fuit particularis ꝛ appropriatus: melãcholici eniz qꝛ sunt sicci valde: exiccantur magis caliditate vini ꝛ cõuersione ꝑpter indigestionem ipsius quã acquirit ad acetuz: quod siccum est valde: ita ꝙ siccitas in eis intẽditur ad vltimitatem veniens: ois enim vltimata discrasia exoluit actuz ꝓprie virtutis: sicut dicit Gal. in scda pticula afor. ¶ Aut dicendũ est ꝙ vinũ inuenit in eis humores grossos viscosos ex indigestiõe causatos quos nõ põt intm̃ diuidere ꝛ subtiliare vt transeant in vesicam: sed currunt ad vẽtrem inferiorem. Aut fortassis quantitas vini qua soluunt̃ melancholici est maior quãtitate: que hic ponit̃ ventres exiccare: ꝛ iõ signãter dicit in crapulis. ¶ Deide [Aut quia.] Soluit: ꝛ pmo ostẽdit quõ se hꝫ stomachus ad multuz vinum: ꝛ dicit cãm esse quesiti: qm̃ virtus stomachi digestiua ꝛ tandẽ expulsiua non põt vincere multã quãtitatẽ vini assumptam ꝛ simul adunatã in ipso vna hora digerẽdo ipsam ꝛ cõuertẽdo in ptes vino egentes. Uino aũt nõ victo digestione a stomacho transit impatiẽs ꝛ inalteratum ꝑueniens in locũ ꝓprium: vtputa ad vesicam. Uinũ eniz cuz sit nutrimẽtũ: sit etiã subtile ꝛ penetratiuum: cum nutrire nõ possit: eo ꝙ nõ digerat̃: efficit̃ diureticum: qd̾ renes tũc attrahunt ad vesicam: qm̃ vesica est receptaculuz humidi indigesti: sicut etiam dictum est in 40° ꝓblemate p̃me pticule. Cũ aũt ad vesicam ptrãsit defert secuz alias supfluitates ꝛ maxime cholericas: qꝛ sicut scribunt medici vinũ euacuat choleram per vrinam: ꝑpter qd̾ vrina ꝓuocatur multa ꝛ vẽter cõstringit̃: ꝛ maxime qꝛ cholericuz euacuatũ est in vrinã ventris secessiuũ. Item facta vrina multa fit modicus secessus: sicut dicit Yp. in 4° pte afo. ¶ Deinde [Modicũ aũt.] Ostẽdit hic scdo quõ se habet stomachus ad vinũ modicum dictũ respectu multi: qd̾ tñ est sufficiẽtis q̃titatis respectu digestionis stomachi: ꝛ dicit: ꝙ vinũ in modica q̃titate sumptũ vincit̃ ꝛ digeritur pfecte a stomacho: eo aũt digesto ꝛ puriori diuiso in nutrimẽtũ corporis: tũc itestina circa residuũ nõ parũ suã exercent opationẽ: que est supfluũ per partẽ extra mittere iferiorẽ ꝑpter qd̾ venter humectatus soluit̃. Et scias ꝙ sile videt̃ esse hic de multo vino assumpto ꝛ de modico: sicut dictũ fuit in p̃ma particula 43° ꝓblemate de multa q̃titate piperis ꝛ modica assumpta: dicebatur nãqꝫ ꝙ multa eius quãtitas soluit vrinã: pauca autem ventrem.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

PRopter quid ebrijs vehemẽter in circuitu omnia videntur ferri: ꝛ iam tacta ebrietate numerare longinqua nõ possunt: ꝑpter qd̾ ꝛ signum ebrijs faciunt ipsum quidam? Aut quia mouetur a caliditate vini visus frequẽter. quemadmoduz igitur quando supponit aliquis sub oculo duo videntur: ita ꝛ in ebrijs: nihil eniz differt si quidẽ supponimus: mouet autẽ visum neqꝫ vtiqꝫ exterius: aut interius: vtrobiqꝫ eniz idem patit̃ visus: quare non opinatur manere qd̾ videt̃ longinquuz adhuc magis. Amplius enim minus vincit distenso visu: ꝛ plus distãtia in extremitate facit ꝓpe ipse motus: si autez vehementer mouetur ꝛ regulariter sursum ꝛ deorsum: minus dominatur eo ꝙ est longe: omnia autez distensa in circulo feruntur sicut sagitte ꝛ antẽne ꝛ visus. ergo ꝑpter imbecillitatem hoc patitur ꝛ quẽadmoduz igitur si de lõge ferret̃: differũt aũt nihil visum moueri: aut id qd̾ mouet̃. hoc enim facit ad apparendum. Noua.

¶ Cur penit⁹ vinolẽtis res omnes circũferri videntur: ꝛ cũ amplius vinuz attingit: nequeunt que ꝓcul posita sunt enumerare: quocirca nonnulli hinc vinolẽtie indiciũ trahunt? An qꝛ con-

spectus frequenter a vini calore commouetur. Quemadmodum igitur si sub oculo presseris rem obiectã geminari videbis: sic etiã vinolentis accidere illud potest. Nil enim interest vtrũ suppresseris: an aspectum cõmoueris: nec vtrũ extrinsecus: an itrisecus: idẽ enĩ obuenire: vel accidere vtraq̃ rõne cõspectui potest. itaq̃ res obiecta minime constare videbit: atq̃ etiã magis que procul abest. nã eo obtinebitur minus quo se lõgius aspectus deducat propinquitas. etiam illa mouendi amplius ad extremum absoluere interuallum potest. Itẽ si equabili cũ vehemẽtia sursum deorsumq̃ aspectus se agitet res minus assequat remotas necesse est: deducta autem circunferri omnia solent: velut sagitte ⁊ que appẽsa dimittimus. igit visus quoq̃ suã ob imbecillitatẽ quasi procul deferatur: idem hoc patitur: nihil autẽ interest visum an rem visui obiectam cõmoueas.

Repetit nonum pblema vt magis declaretur eius solutio: supius enĩ plus ostensa fuit ei⁹ causa quare ebrij nõ possunt numerare lõginqua: hic aũt magis dat cã quare ebrij magis vident oia circulariter moueri: cuius qdẽ qõnis iam precessit expositio. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit: ⁊ pmo assignat cãm sumptã penes quandam similitudinẽ erroris alterius accidẽtis in visu: ostendendo quare visa apparẽt moueri: nec tñ possunt numerari. scdo assignat cãm sumptã a debilitate que accidit visui assignãdo cãm quare in circulum videntur visa moueri. scda ibi [Amplius enĩ.] Itẽ pmo pponit: ⁊ dicit: hoc ideo contingere: qñ visus spisse ⁊ velociter mouet a caliditate vini existẽte circa cerebrũ: cũ inebriari sit cãm esse in locis que sunt circa caput. ¶ Deide [Quẽadmodũ igitur.] Hic scdo declarat ppositũ dicẽs: q ita accidit visũ errare: sicut accidit qñ sup oculũ in parte iferiori vel sub oculo ponat quis digitum trahẽdo oculũ versus partem inferiorem: tũc illud qd vere est vnũ apparebit duo: sicut etiã dicit in scdo de som. ⁊ vigi. Et addit vlterius dicẽs: q nõ differt quãtũ ad apparẽtiam huius: siue supponamus oculo aliqd extra declinando ipm deorsũ: siue intra existat: quoniã semp mouet visus ab opposito quocũq̃ sit mot⁹. Et hoc est qd subdit: q visus nõ patit solum interius aut exterius hõ passionẽ aut consimiles: sed patit idem vtrobiq̃ siue interius siue exterius occurrat sibi impediens: ⁊ ideo sicut visus impedit: ita q mentit cũ oculo aliqd supponit: ita similiter mentit in ebrijs vnũ videndo duo: cũ fumi multi ⁊ crebri resoluti a vino petũt ebrietatis tẽpore cerebrũ. Et hoc est qd tertio cõcludit: quare ⁊c. dicens ita: q ebrijs apparet q illa res que videt propter causam dictã nõ maneat sed moueat: ⁊ hoc circulariter: ⁊ adhuc magis videtur moueri res visa: quãdo fuerit a vidẽte remota. ¶ Deinde [Amplius enim.] Assignat cãm sumptã ex debilitate visus: ⁊ dicit: q virtus visiua minus dominatur super visibili: qñ visus extendit in remotũ: tũc enĩ extremitates rei vise vidẽtur sibi magis appropinquare ppter motũ: qui accidit in videndo remote: ⁊ ideo nõ possunt numerari ⁊ discerni: sed cũ visus fuerit ppe rem videndam: videt magis distare fm terminationẽ extremitatum: ⁊ hoc est: qr cũ visio fiat per angulos triangulares intelligibiliter saltim vt colligi potest. 9. problemate: ⁊ in de sensu ⁊ sensato. quãdo sumus ppe rem visam angulus triãguli veniens ad pupillã est obtusior: cuius coste terminantes ad basim distant magis. Cũ aũt fuerimus distantes a re visa: qr coste trianguli terminate ad basim coãgustantur: ⁊ angulus pueniens ad pupillã acuitur: quare extrema pancta minus distare vident: nunc aũt dicit Arist. si cũ hoc q visus distendit in longinquum moueat vehementer cũ velocitate ⁊ regulariter cũ ordine ad partem: ⁊ maxime sursum ⁊ deorsum: minus poterit videre potẽtia visus illius qui fuerit distans a re visa q̃ sup. si moueret visum ad vnam partem tñ vnpore sursum solũ aut deorsum solum: non enim sic accedit iste motus ad formã circularitatis: sicut ille qui nunc sursum nunc autẽ deorsum velociter existit. ¶ Deinde [Ad omnia enim.] Probat q visus minoris sit potentie in videndo quando subito moueatur sursum ⁊ deorsum acquirens quasi formam circularem dicens: q omnia distensa ⁊ velociter per aerẽ emissa circulariter mouent: sicut sũt sagitte ⁊ antẽne: que qdẽ noto vocabulo dicunt ligna oblonga: quibus vella insunt malos nauium equitantia. Ad presentẽ tamẽ intentionẽ vident antẽne esse corpora per aerẽ velocissime mota sicut est motus iaculoꝝ ad illud quod pueri construunt ex pẽnis anserum infixis ligno alicui vel cãne: hec enim mouentur in circulũ: ita q non latent etiã visum: ⁊ maxime quãdo non mouent velociter: visus tamẽ propter debilitatem hoc patit .s. q non percipit motũ velociter motorũ circulariter: etiã si sit prope: imo mentit: ac si ferretur valde ex remotis in res visas: sic ergo sicut ista proiecta que velociter mouent per aerem mouent circulariter: ita etiã quando visus ebriorum turbatur ppter fumos vini calidos: radij visuales moti vident rem circulariter moueri ppter motum circulationis que causatur in oculis ex mouere frequẽti: ⁊ vtrobiq̃ similis est deceptio. ¶ Deinde [Differt autem.] Ultimo addit quoddam ad remotionẽ dubitationis: quod iam expositum est.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

PRopter quid magis crapulantur bibentes bene temperatum q̃ intemperatũ? Aut propter subtilitatẽ in plura loca temperatũ ingreditur: quemadmodũ in indumentis: ⁊ est difficulter educibile: aqua quidem subtilis partis est: sed bene egressibilis. Aut propter hoc q minus bibunt intemperatũ propter id qd nõ possunt: ⁊ magis euomunt. Amplius simul digerit reliqua. Idem autem est problema.

Cuius expositio iam pcessit in tertio pblemate preter modicũ. Dicit igit in pma solutione eius: q vinũ tẽperatũ melius subintrat: qd declarat per indumẽta: sicut enim in pãnos aqua subtilis melius subintrat: ⁊ cũ maiori educit difficultate. Unde ⁊ aquã imbrialem fluentẽ dicimus optime pãnos balneare: ita etiã in pposito: qr aqua cũ sit subtilis partis si vino admisceat cito facit ipm subintrare: que de se bene separabilis est ⁊ egressibilis nisi aliud phibeat: vt q ppter suũ penetrare i partes remotas ⁊ angustas inserta retineat in poris. Idẽ aũt est pblema .s. tertio posito superius: ⁊ qr Aristo. fortassis fuit visũ nihil addidisse in problematis istius repetitione aut modicũ: ideo modo etiã solito dixit idem esse problema pblemati supiori: aut forte repetit qd dictũ est vt tollatur ambiguitas: qñ docet i 18° problemate lymphatum vomitum causare: in isto aũt dicit intemperatũ hoc

facere

facere.ideo p̄s̄s repetitione initauit nos ad inuestigādū quō hoc possit sine contradictione saluari: quod ꝛ prius extitit declaratum in tertio problemate.

¶ Problema. XXIII. Antiqua.

Ropter qd ab intēperato mori unt̄ si qs pinacrescēs multū bibat: ꝛ nō p̄macrescētes aūt multi amāriū potare coadunatū multū bibētes sicci fiūt? Uī.n.vinū esse calidoꝝ fm nām ꝛ viuere: mori āt ifridatio ē. Aut queādmodū a ebonio extincto paulatim calo ꝓprio: sꝫ alio mō. h̄ qdem eni friditate coagulat humidū ꝛ calidū: vinum āt sua caliditate extinguit nālē caliditatē: queād modū igit̄ a multo igne ꝛ sole modicus ignis extinguit̄: ita ꝛ que est in corporibus caliditas ab ea que est in vino si excedat. Noua.

¶ Quāobrē q ante extenuatus meꝝ ide multū hauserit morte occūbat: ꝛ pleriqꝫ ꝟo bibaces: cū sic nihil extenuauerint: multo tn̄ vniuersoqꝫ meri haustu sicci efficiunt̄. Querendū eni hoc est quādoquidē vinū calidū suapte natura est: ꝛ vt vita calore cōtineri apparet sic mors refrigeratione accidere? An vt ex cicuta sic ex mero intereundum est. Uidelicet dum ꝓprius calor paulatim extiguit̄: mō tn̄ diuerso. Cicuta enim calorē friditate sua extinguit humorēqꝫ idurat. Uinū aūt sua caliditate calorē macerat nālem. Et qūo ab igne nimio aut sole exiguus ignis extinguit̄ sic intimus corporis calor a vini calore: si nimius est superatur atqꝫ extinguitur.

Mouet qōnē duplicē tāgēdo motiuū ei⁹ dicēs. Quare est ꝙ ex potu vini multi itēperati potētis ꝛ maxime antiq mors ꝯtigit: ꝛ p̄cipue si bibēs qs multū demacrari iceperit: ꝛ cū h̄ etiā fuerit ieiunus. Et siliꝛ q̄re est ꝙ mlti nō icipiētes ante eius assumptionē demacrari: de numero illoꝝ q volūt potare multū vinū coadunatū .i. in vna potatiōe: ita ꝙ totū simul ꝯgregat̄ in vētre facti fiūt sicci ꝛ extenuati. Et scias ꝙ vinū de quo hic loqt̄ Ari. est vinū itēperatū potēs subtile ꝛ antiquū de quo loquit̄ Gal. in 2° de iterioꝛib⁹. ꝛ in 2° p̄ti⁹ afo. sic dcm̄ est in p̄mo pblemate. qd q̄dē vinū volētes macredinē adipisci cito adiuuat. Unū Gal. 4° de ige. sani. Almāsor in 5° p̄cipit volētes demacrari vinū vet⁹ bibē ꝛ subtile. ¶ Deinde [Uī enim.] Tāgit motiuū suū. quasi dicēs: nō videt̄ ꝙ vinū habeat mortē iducere: qm̄ vinū nālr est de numero calidoꝝ: ꝛ viuere similr est: sicut dictū est in p̄ma particula: g̃ vinū nō iducet mortē: cū mors sit ifrigidatio q̄dā ꝛ extinctio caloris inati. ¶ Deinde [Aut queādmodū.] Soluit dicēs id esse sic a ebonio ꝯtigit extingui paulatim nām superādo inatū calm̄ ita ꝛ a vino sꝫ differēter: qm̄ ebonū imēsa sui frigiditate ꝛ etiā siccitate coagulat ꝛ ꝯtinuat humidū radicale: ꝛ extinguit inatū calm̄: ꝛ humidū exiccat tm̄ sui frigiditate: tm̄ qꝛ reddit humidū compactū: sed vinū si extinguit inatū calm̄ ꝛ humidū exiccet nō q̄dē hoc fit frigiditate: sꝫ caliditate iflāmatiua ꝛ exiccatiua: vinū eni duplr calm̄ valet perimere: resolutione. vꝫ. ac extinctiōe sicut dī in 3° pblemate. ¶ Scias ꝙ ebonīū sicut scribunt synonymizātes est semē cicute cui⁹ herba est nota. est eni sicut virgultū viridis oī tpe siliis petrosillino in folijs ꝛ viriditate: ꝛ est frigida ꝛ sicca in 3° gradu stupefactiua valde: ex cuius succo vt dicit Macer Athenienses Socratem letaliter venenarūt. Fm ꝟo Gal. in 3° de cōple. est idē qd iusquiamus sicut pꝫ in diuersis terminis: h̄ tn̄ p ebonium pōt itelligi oē narcoticū mortificatiuū: vt opiū mādragora ꝛc. ¶ Deinde [Queādmodū.] Declarat in exterioribus in qb⁹ magis apparet qūo caliditas vini extinguere pōt caliditatē nālē dicēs: ꝙ sicut modicus ignis vel calm̄ extinguit̄ a multo igne ꝛ sole: ꝛ vlr ab excellenti calido: sicut ꝫ dictū est in p̄ma particula sepe: sic eodē mō caliditas nālis extinguit̄: ꝛ radicale humidū desiccat̄ a caliditate vini: ꝛ hoc si caliditas vini supuincat caliditatē corpis. caliditas eni vini magna ꝛ fortis trahit ad se caliditatē corpis puā ꝛ debilē ꝛ corrūpit sicut magna flāma ad se minorē ꝯbit ꝛ destruit: vt pꝫ in appropinquatione cādele ad magnū duplerū: ꝛ de h̄ est fmo manifestior in 27° pblemate. ¶ Ad motiuū ꝟo in ꝯtrariū tactū dōm ꝙ vita nō est p calidū excedēs ignitū sed per calidū temperatū suaue.

Ebonium quid.

Cicuta qd

¶ Problema. XXIIII. Antiqua.

Ropter qd ebrij semper lacbrymabiles magis? Aut qꝛ cali ꝛ humidi fiūt: incōtinētes igitur sunt ita ꝙ adeo paruis mouentur. Noua.

¶ Cur vinolēti sūt ad lacbrymādū ꝓpensiores? An effectuū huiuscemodi oīū eadē cā est: quā repressio que .s. agit̄ p sūma afferre pōt. Uinolētiā enim locis ꝯsistere capitis certum est.

Quare est ꝙ ebrij sūt promptiores semp ad lacbrymādū q̄ sobrij: dū tn̄ nō sit alia cā adycieda. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ dic̄ id eē qm̄ ebrij efficiūtur cali ꝛ humidi calitate ꝛ humiditate vini: q̄ q̄dē itātū augmētat̄ vt inde reddant̄ icōtinētes nō valētes cohibē fluxū lacbrymaꝝ: vr⁹.n. retētiua vt plures assentiūt medicorū viget friditate ꝛ siccitate: qd adeo .i. valde puis causis puocent̄ ad lacbrymādū: vtpote ex vēto acre frido fetore ꝛc. h̄ idē ꝯtigit: qꝛ nā volēs cerebrū tāq̄ nobilius saluare: superfluitates vinosas sibi nocētes diuertit ab eo: ꝛ qꝛ oculoꝝ .s. vie sūt apte ꝛ ꝓpinque ipsi: ꝛ qꝛ sunt debilis cōpaginis: ideo pre alijs mēbris nocumētū ex ebrietate icurrūt: ita ꝙ ꝛ lacbrymas ꝛ alias incidunt passiones. Et scias ꝙ vinū de quo in isto caplo loquit̄ Arist. est calm̄ ꝛ humidū qd in via sumit̄ alimēti: vinum aūt de quo locutus est ꝓus est calm̄ ꝛ siccū: qd magis exhibet̄ medicine gratia.

Cur oculi de facili lacbrymant

Notādū quo ad textum.

¶ Problema. XXV. Antiqua.

Ropter qd minus inebriant̄ magis inebriari: oīum eni eadē est cā repercussio .s. sup̄ficialis: inebriare enim in locis qui sunt circa caput.

Istud pblema est pars .12. pblematis ꝛ ipsius iam p̄cessit expō oīmoda: qd ꝛ fortassis ꝓpter imediate positū repetit: qꝛ si ex inebriari semp magis fiunt oculi lacbrymabiles: quare ex multotiens inebriari nō accidit magis inebriari. Cuius quidē responsio apparet consideranti istorum causas ꝛ accidentia.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Ropter qd ebrijs nō fit somnus: aut quia ad somnos oportet humiditatē inesse calidā: si fuerit eni bene digestibilis: si aūt nō ꝛ inerit humiditas pau

ca:aut difficulter digestibilis nõ fit somnus:pp qd in laborib⁹ ꝛ post cibos ꝛ labores somnolẽtiores fiũt a caliditate. melãcholicis eni ꝛ magnis caliditatib⁹ vigilia qdẽ: qꝫ ifridatuꝫ ẽ hoꝝ. his ãt qꝫ est:aut paꝝ. manifestũ igiꝭ ad hoc aspiciẽdum fm alteram passionum. Noua.

¶ Cur vinolentis somnus oriri nequeat? An q ad somnũ creandũ calidũ adesse humorẽ opus est. Hic eni cõcoqui expedire põt:qd si deest exiguusqꝫ humor aut concoctu difficilis inest:somnus nõ oriꝭ:qua de cã post cibum ac potũ somnolẽtissimi fieri ob calorẽ solemus. Melancholicos õo ꝛ vehemẽter estuãtes insomnia. Alteros qꝫ refrigeratus humor penitus est: alteros qꝫ nullus aut minimus extat:ergo rationẽ vtriusqꝫ affectus inde esse petẽdã palam est.

Querit causam cuiusdã accidentis virtutis aiate vt somni ꝛ vigilie circa vini potũ:ꝛ dicit. vnde est q ebrijs.s. vehementer ꝛ non paꝝ ebrijs aut incipientibus inebriari nõ accidit somnus:imo in insomnietatem ꝛ farra potius incidunt. ¶ Deinde[Aut qꝫ.] Soluit ꝛ diuidiꝭ in duas. pmo enim ostendit qualis debet esse humiditas que somnum habet inducere: dicit igitur ideo esse qꝛ vt somnus fiat opꝫ inesse humiditatẽ quandã calidã sufficientem:que ꝛ cum hoc sit bene digestibilis:ita q digestionis celebratione fumi mulcebres ꝛ suaues caput petentes somnũ inducãt:qd ꝛ pbat a ꝯtrario: ostendendo q humiditatũ somnũ impediat. illic[Si aũt nõ.] dicẽs q si nõ fuerit humiditas bene digestibilis ꝛ fuerit pauca. Uel alr si humiditas non inerit oino:ꝛ pro aut. si inerit pauca aut si fuerit multa:sit tñ cũ difficultate digestibilis: vt humiditas nutrientiũ grossoꝝ frigidoꝝ ꝛ ventosoꝝ nõ causabiꝭ inde somnus. ¶ Deinde[Propter qd.] Hic 2° ex h infert correlarium dicẽs q humiditas calida digestibilis est causa somni:ideo in laboribus ꝛ exercitijs positi sicut laboratores cursores ꝛ scriptores post acceptos cibos ꝛ potus cessantibus laboribus ꝛ exercitijs accidit fieri somnolentiores ꝛ melius dormientes ppter caliditatẽ iductam corporibus eoꝝ euaporationẽ ad caput facientem. Est ꝛ alia huiꝰ cã sicut dicit Auer. in 2° coll. quare post labores accidit somnus: qꝫ cum aialia mouenꝭ ꝛ laborant spargiꝭ calor coꝝ nãlis ꝛ quantitas diminuiꝭ ꝛ refrigeratur:ꝛ ppterea reuertiꝭ de necessitate ad locũ sui pncipij ꝛ sui thesauri vt salueꝭ ab impedimentis ꝛc̃. vnde in pmo de som. ꝛ vigi. necesse est oẽ qd vigilat contingere dormire:impossibile eni semp agere:sic igiꝭ ista causa finẽ respicit somni animalis. ¶ Deinde vlterius[Melãcholicis.] Ostẽso pmo.s. q ex humiditate calida digestibili fiat somnus:ostẽdit deinceps q ex priuatione humiditatis aut paucitate ipsius: vel etiã idigestibilitate nõ fiat somnus: qd pponebaꝭ 2° dicẽs q melãcholicis q frigidi sũt ꝛ sicci puati fere humiditate ꝛ alijs in magnis estuationibus sicut in causonibus ꝛ in huiꝰ iflãmationibus accidit vigilia ꝛ nõ somnus:differenter tñ priuaꝭ somnus in his:qꝫ melãcholicis ppter ifridationẽ cerebri:cuꝫ in eis humiditas sit pauca ꝛ indigestibilis: in ebrijs aũt ꝛ in magnis inflãmationibus incẽsiuis:aut qꝫ humiditas somni inductiua oino est absorpta aut modica ꝛ indigestibilis:sicut ꝯtigit illi seruo de quo recitat Gal. in 2° de interio. qui ex potu vini antiqui factus est vigil toto vite tpe:sicut tactũ est pꝰ. i. declaratum ex predictis. ¶ Deinde[Manifestuꝫ.]

Alia cã q̃re somnꝰ iducaꝭ.

Concludit hic 3° principalr dicens: q manifestuꝫ est q in assignatione cause qõnis pposite sit aspiciendũ ad hoc. i. ad humiditatẽ calidam digestibilem: vel frigidam indigestibilem vel nullam existentem aut modicam: calidũ eni ꝛ frigidum põt esse causa priuationis somni vt ostendeꝭ fm alterã passionẽ:somni. s. vel vigilie. Sunt. n. he quedã passiones virtutis animalis: ad aliud enim opꝫ aspicere cum volumus scire causam somni:ꝛ ad aliud causam vigilie ꝛc̃. ¶ Dubitaꝭ circa presens pblema:qꝛ multotiẽs apparet ebrios ꝛ vino detentos non soluꝫ posse dormire: sed ꝛ alijs dormiunt magis. ¶ Amplius aũt rõnabile est somnum esse infrigidationem sicut dicit Aristo. in primo de somno ꝛ vigilia. Unde illic ponit q frigida grauitateꝫ capitis faciendo sunt somnifera:sed in ebrietate grauitas est ꝛ stupor circa partes capitis: vt dictum est in 17° pblemate. ergo ꝛc̃. ¶ In oppositũ est Aristo. ꝛ Haly. in primo sue practice dicens: q in ebrietate non est locus somni: vt lucerna que si impleatur oleo plus modo infundiꝭ ignis eius ꝛ extinguiꝭ. ¶ Dicendũ q corpora vinuꝫ sumentia tripliciter se habent ad ipsum: sicut patuit in primo pblemate:aut enim sunt sobrij aut paꝝ ebrij aut vehementer ebrij. si sobrij aut paruꝫ sunt ebrij:tales vtiqꝫ possunt dormire:non enim eoꝝ caliduꝫ extinguitur a maiori vini caliditate:sicut maior flãma minorem extinguit:neqꝫ etiaꝫ sui frigiditate ꝛ humiditate actuali obuiando calori innato ꝛ quantitate calidũ tegendo ꝛ suffocando:ita q somno locus nõ remaneat:sicut dicit Haly. imo potius in his ex vino eleuantur vapores fumosi humectantes: ꝛ vias spirituum oppilantes vnde ꝛ somnus causatur. Si aũt vehementer fuerint ebrij dormire non possunt:qꝛ calidũ eorum debile a fortiori extinguitur calido: aut frigiditate vel quantitate superflua corrumpiꝭ vt dictum est: q etsi alicui videnꝭ tales dormire:non tñ dormiunt: vel somnũ dicenduꝫ eis inesse:sed potius stupor ꝛ subeth existit: qui aliud fm veritatem est a somno: sicut dicit Gal. 2° particula sfo. Et q ita sit ostenditur:qꝛ fm Aristo. in pmo de somno ꝛ vigilia. somnus est quidam ꝯuentus caloris interius ꝛ naturalis reciprocatio:sed in vehementer hoc non est ebrijs: imo potius vt tactum est calidum corruptum est naturale. quare ꝛc̃. ¶ Notandum est etiam fm Arist. ibidem somnum ex quatuor causis causari:aliquãdo quidẽ a cibis ꝛ potibus frigidis somniferis vt lactucis ꝛ papauere ꝛc̃. Interdũ qdẽ a laborib⁹:qꝛ labor est colliquatiuus ꝛ dissolutiuus: qd ꝛ se hꝫ vt nutrimẽtũ idigestũ si frigidum non affuerit. Aliquando autem ab egritudinibus: quaꝝ mã est calida ꝛ humida multa: sicut accidit in quibusdã febribus ꝛ litargijs:nõ nunq̃ autem causa est etas vt pueritia prima in qua multũ inest calidi ꝛ humidi vaporosi eleuati in caput. Ex his itaqꝫ apparere potest solutio ad primum. ¶ Ad 2ᵐ dicendũ somnum esse infrigidationem partium exterioꝝ non autem interiorum:immo oportet interiores vel interiora vt dictum est calefieri propter conuentum caloris interius factum. Unde Aristo. in eodem primo in somno superiora ꝛ exteriora infrigidantur: interiora ꝛ inferiora calefiunt.

Quetio

Ca. vnica post pn̄ca. ãt. q. p̄ meth e.

In opp̄ᵐ

Solutio

Corp⁹ ad vinũ (q sumit) tripliciter se hꝫ

Ex quot causis somnus causatur.

Somnus quid.

¶ Problema. XXVII. Antiqua.

Ropter qd ebrij tremũt magis quã tũ vtiqꝫ itẽperatũ bibũt. Est aũt qdẽ vinũ calefactiuũ:tremor aũt fit maxime a frido: ppter qd rigẽtes maxime tremũt: multis vtiqꝫ vtẽtibus solo itemperato nutrimẽti gratia tremores vehementes accidernt: q pṽciũt coangustãtes: ꝛ calida aqua bal

neati

neati isensibiliter se habuerūt. Alij aūt hoc mō dicati τ fricationibus vtentes τ nutrimento carnibus ad apopleticas infirmitates deuenerūt: tremores autē ppter imobilitatem minus incidebant: dolor aūt vehemēs τ nō posse quiescere vtiqꝫ: tremoris qdē causa frigiditas. Videtur enim quēadmodum dictū est rigentes hoc pati: τ vehemēter senes: vtrisqꝫ aūt his horuꝫ qnidē passio frigida: hoꝶ aūt etas: vinū aūt calefactiuum valde: quare subcōtrarium aliquid accidit. Aut nihil prohibet fieri hoc a ꝯtrarijs nō similr autē facientibus: vt a gelu exuritur τ calido: qn̄ gelu coadunatū fecerit calidū: quare est quidem vt subcontrarijs passio eadem accidit. est aūt sicut ab eodem idē. Tremor autē fit ab indigentia calidi τ non omnis sed proprij. Corrumpit̄ aūt calidū aut defectu aut extinctione. extinctione quidem a ꝯtrarijs a frigido τ humido. defectu aūt indigentia cibi: vt lucerne qn̄ non habuerunt materiam vel oleuꝫ: aut calido extraneo vt ignis in sole: τ lucerne iuxta igneꝫ. Qui rigorem auteꝫ patiūtur a frigido extincto calido tremunt: propter qḋ τ perfundentibus calidum horripilationes faciunt: ꝯclusuꝫ enim frigidū interius τ repercussum erigit capillos: τ incipientibus febricitare rigor qui fit per causas similes fit: in senectute aūt calidū deficit nutrimento deficiente: nutrimentū quidem enim humidū calido: senium ꝟo frigidū. Ebrij autē deficiente propria caliditate tremūt: τ siquidē alij hoc patiūtur ꝑpter vinū: non eodem auteꝫ modo eis qui per seniū. Sꝫ adhuc tertius erat modus calidi corruptionis: qn̄ enim supabundanti vtuntur in corpore multa existens caliditas aut extinguit: aut imbecillem facit propriaꝫ caliditatem: ꝺm ꝗ potentes minus. Est eni qn̄ nō dominatur mouens moto: vt qn̄ lignuꝫ longum τ magnū nō bene teneat aliquis extremitas tremit: fit autem hoc: aut qḋ tenetur maius est: aut quod mouet minus: accidit vtiqꝫ extincto calido: videtur autem hec causa esse mouendi animalibus non dominari naturam: signū āt ꝗ per frigiditatē fit passio ebrijs τ senibus: qꝛ absqꝫ rigore fit tremor. Noua.

¶ Cur ebriosi tremunt: τ eo magis quo largius mereꝫ hauserint: cū vinū calefaciendi vim habeat: tremor autem ex frigore maxime proficiscatur: ita ꝗ qui rigent precipue tremant. At tamē plerosqꝫ cum mero tantūmodo cibi gratia vterentur tremores acres adeo innaserūt: vt homines compluscules de se oēs eijcerent: τ aqua cum calida ꝓfunderent̄ nullatenus sentire possent. Alij ꝟo cum eo agerent ipso modo perfricatione τ carnibus in cibo vterentur in stuporem attonitum inciderunt: quos tremor quidē minus. s. ob immobilitatem torquebat. Dolor tamen acerrimus τ inquietudo iam inde exercebat assidue. Tremoris itaqꝫ causa frigiditas est. Nam τ qui rigent ea repati ipsa videntur vt dictū est. τ qui admodū senuere quoꝝ vtrorūqꝫ alteri ab effectu frigido: alteri a frigiditate vigent. Vinū āt calefaciendi vim ꝑcipue obtinet: quo circa ꝯtrius qdā vt ꝑueniat effectus rō exigit: at nihil ꝓhibet rē eandeꝫ a cōtrarijs effici dūmodo non agant modo eodem sed diuerso. Exempli gratia. Vritur τ a gelu τ a calore vbi gelu calorem coegit vniuersum: itaqꝫ mō quodā a ꝯtrarijs effectus proficiscit̄ idē τ mō quodā nō nisi idem ꝓducit̄. Tremor aūt ob inopiā excitat̄ caloris non cuiusqꝫ sed proprij. Corrūpit̄ aūt calor aut marcore: aut ex instinctu a contrarijs hoc est frigido atqꝫ humido: marcore āt vel idigētia nutrimēti vt lucerna cū fomite aut oleo caret: vel ab alieno calore vt ignis in sole τ lucerna. Apō ignē igit̄ qui ex frigore rigēt caloris extinctu obtremūt: ex quo etiā fit vt aqua effusa calida horror exorat̄: calor eni cū itus icludit̄ atqꝫ circūobsistit pilos erigit: τ in febrium quoqꝫ accessione rigor illis eueniens simili de causa venit. In senectute āt calor alimēto deficiēte emarcescit: humor eni alimētū caloris est: senect⁹ aūt sicca est. Ebriosi ꝟo τ si qui ita affecti sunt alij suo ꝓprius emarcescēte calore obtremiscūt: sed non modo eodē quo senes: sꝫ tertio corrūpēdi mō vt ꝓposuimus. Ex eniꝫ vino vtūtur nimio calor aduentitius superans: aut extinguit aut debilitat proprium calorem quo valemus. Fit enim tum tremor cū mouens quicq̄ rem nequit superare quam mouet: vt cū lignuꝫ quis longuꝫ crassumqꝫ obtinere firmareqꝫ nō pollet: tremit extremum: quod ideo fit quoniā aut suspecta res maior est: aut minor que mouet: ergo tremor cum calor extinguitur accidit: hic enim dum integer inuictusqꝫ manet cause animantibus esse videtur cur mouere se valeant: indicium autem ebriosos senesqꝫ ob frigiditatem affectos sic esse ꝗ tremor his fieri sine vllo rigore solitus est.

Repetit ꝓ̄ ꝓblema vt magis declaret̄: cuius qdem diuisio τ sententia lꝫ in se iam sit aperta: tñ qꝛ alia ꝟba plurima a ꝓdictis iserunt̄ eius expōni aliquātulum est visum bonū insistere. Unde omisso dubitationis ꝓpositione que iam declarata est olno illic. Multis

vtiq3.]Arguit p̄mo ad q̄onē. z° soluit.z° ibi[Aut nihil.]
Item p̄mo arguit ad aliā partē q̄onis. z° repetēdo medi-
um ↄcludit.z° ibi[Uinum aūt.] Iridem p̄mo venatur q̄
causa tremoris est frigiditas. Dicit ḡ multis ꝛc. Tremo-
res adeo vehemētes ↄtingunt q̄ ꝓyciunt quicquid ex ve
stibus ꝛ alijs super se habēt vt dictum est supra.ꝛ ↄstrin-
gentes se in actum desperantes posse in pannis calefieri
balneauerunt se calida aqua putantes caliditate tali a tre
more saluari.Ex quo quidam coꝝ facti sunt insensibiles
incurrendo egritudines antedictas:quidam v̄o modo ta-
li dietati ꝛ vtendo fricationibus exercitijs carnibus inci-
derunt in infirmitates apopleticas: ꝓpter cōmotionem
factā in humoribus: que quidē apoplectice infirmitates
sunt neruoꝝ passiones sensum ꝛ motū priuantes. ❡ De-
inde[Tremores.]Addit quomō qui huiꝰ passiones icur
runt apopleticas se habēt ad tremores: ꝛ dicit q̄ tales eo
Tremor quid q̄ sunt imobiles paꝝ tremores incurrebant.tremor eniꝫ
est passio in virtute motiua:vt dictuꝫ est supra.sed dolor
magnus accidebat eis:ꝓpter quē nō poterant quiescere ꝛ
figi.ꝛ hoc est forte quod dicit Auicē.p̄ma tertij.q̄ dr̄ia est
inter apoplexiaꝫ ꝛ subeth:q̄m apopleticus clamat ꝛ eius
anhelitus ingredit̄ nocumentuꝫ:in subethico aūt non est
ita.❡ Deinde[Unq3 tremoris.]Cōcludit hoc z° dicens:
itaq3 cā tremoris est frigiditas.nam sicut dictuꝫ est illic.
multis aūt vident̄ rigentes sicut ebrij.pati.s.tremorem ꝛ
senes vehementer vt decrepiti:differenti tn̄ mō isti ꝛ illi:
q2 in ebrijs causa tremoris est frigida passio:sed in decre
pitis causa est etas in qua multiplicatū est frigidū: ita q̄
vtraq3.s.ebrietas ꝛ seniū calidū debilitant.❡ Deide[Ui
num aūt.]Repetit virtutē rōnis sue vt ↄcludat dicēs:q̄
vinū h3 potentiā calefaciendi vehementē: ꝛ tremor cau-
satur a frigido:ꝓpter qd̄ accidit fieri aliquid subcontra-
rium ab vno ꝛ eodē.s.a vino vt calefacere ꝛ infrigidare:
cū tremorē inducat.Dicit aūt subcōtrariū ꝛ nō ↄ̄rium:q2
minor est oppositio subcōtrarioꝝ q̄3 ↄ̄rioꝝ:cum aliq̄n si-
mul possunt esse: sicut ꝓbat̄ in p̄mo perhiermenias.ↄ̄ria
enim nō stant simul:cum sit coꝝ esse magna distantia in
Ca.5.t.4 eodem genere.❡ Deide[Aut nihil.]Soluit.ꝛ primo ad
oppositionem que per rōnes inductas ostenditur. z° ostē
dit modum ꝛ causam ꝑ quē accidit tremor. z° ibi[Corrū
pit aūt.]Iridem p̄mo facit qd̄ dictū est dicēs:q̄ nō est ali
quid qd̄ ꝓhibeat illud qd̄ dictū est.s.tremorē fieri ab op-
positis:sicut per viā ↄtrarietatis:cū nō eodē mō tremorē
causent:s3 alr̄ ꝛ alr̄.sicut v̄bi grā.aliqd pōt exuri a gelu ꝛ a
calido:q̄ aūt hoc possit a calido non declarat q2 notū est:
sed q2 nō erat sic notū de frigido.manifestat dicēs h̄ fieri
q̄n gelu reddit calidū coadunatū nō ꝑmittēdo ip̄m calo-
re.Cōgregat enim gelu partes subiecti in quo calm̄ cōti-
net̄:calidū aūt in seipso inde coadunatū vigorat̄.vnde ꝛ
tūc frigidū adurere ꝑ accn̄s tūc dr̄:ꝛ h̄ apparet in gn̄one
tonitrui:vbi vapor calidus ꝛ siccus obsessus frigido ꝛ hu
mido adurit̄ ꝛ in lapidē ↄdēsat̄ durissimū:sicut apparet
Libro.3. cap.4. in libro methe.vn̄ ꝛ 8° phyſi.q̄ frigidū calefacit ↄuersuꝫ
quodāmō: ꝓpter qd̄ dictū est sepe superius corpora fore
calidiora hyeme q̄3 estate.Et ideo ↄcludit: ꝓpter quid est
vt accidit:vt eadē passio fiat a subcōtrarie oppositis.s.ca
lefieri ꝛ exuri a frigido ꝛ calido.sic igit̄ ↄtingit q̄ eadem
passio vt adustio causat̄ a calido sicut ab eodem agente:
l3.n.frigidū videat̄ aliq̄n esse cā huiꝰ:h̄ est ꝑ accn̄s ꝛ me-
diate:ꝛ q2 frigidū videt̄ in h̄ opari:iō dixit sicut ab eodē
ꝛ nō simplr̄ ab eodē:sic itaq3 talis passio poterat accidere
ab eodē ꝛ nō ab eodē:iō dixit eam fieri a subcōtrarijs: ꝛ
silr̄ est de vino. Apparet etiā q̄ alr̄ accipit hic ꝓhs sub-
cōtrariū q̄3 in logica:vocat̄.n.hic subcōtrariū q̄n vnus ef
fectus inducit̄ a duobus oppositis:ab vno q̄dē ꝑ se ꝛ ime
diate:ab altero aūt ꝑ accidēs ꝛ mediate. ❡ Deide[Tre-
mor aūt.]Addit declarando hoc in ꝓposito magis dicēs:
q̄ tremor causat̄ ꝓpter defectū calidi:ꝛ sic videt̄ fieri ab
eodē:nō tn̄ ꝓpter defectū cuiuslibet sed calidi ꝓprij:ꝛ ita
non fit ab eodē oīno:q̄re videt̄ a subcontrarijs fieri: q̄m
calm̄ ꝓpriū ꝛ calm̄ extraneuꝫ velut ↄ̄ria sunt vel tremor
fit a subcōtrarijs:in eo q̄ fit a vino qd̄ est calidū per se: ꝛ
tn̄ ꝑ accn̄s infrigidat. ❡ Deinde[Corrūpit̄ aūt.] Prose-
quit̄ ad dandā causam tremoris.ꝛ p̄mo ostendit̄ quibus
modis calm̄ corrūpat̄. z° applicat h̄ ad ꝓpositū assignan
do causam tremoris.z° ibi[Qui rigorē.]Et dicit q̄ corru
ptio cali aut accidit ꝓpter defectū aut ꝓpter extinctionē.
ꝓpter extinctionē quidē accidit sicut est corruptio facta
a ↄtrarijs vt puta calidū corrūpit̄ a frigido ꝛ humido ex-
tinguēdo sui q̄litate ꝛ sui quātitate ꝛ humiditate suffocā-
do.sed corruptio que est ꝓpter defectū duplr̄ ↄtingit: aut
ꝓpter indigentiā cibi vt humidi ꝓprij sicut lāpades defi-
ciunt ab illuminatione cū nō habeāt mām pabulatiuam
ignis vt oleuꝫ vel simile:aut ↄtingit calidi innati defectu
a calido extraneo corrupi eo mō quo ignis paruus corrū
pit̄ a sole ꝛ maxime a speculo reuerberationis radioꝝ: ꝛ
similr̄ lāpades ꝛ oē modicū luminare extinguit̄ iuxta ma-
iorē ignē ꝛ luminare posite: vt dictū est sepe.❡ Notādū
est ſm Arist.in libro de iuuentute ꝛ senectute.q̄ sicut due Sicut in igne: ↄ̄ruptio ita et nobis.
sunt ignis corruptiones:vna q̄dem ꝑ marcedinē quā dici
mus a seipso sibi fieri mā deficiente:ꝛ altera quam voca-
mus extinctionē factā a ↄ̄rio.sic ꝛ in nobis duplex est cor
ruptio:vna est que aduenit in senio:vt illa que est ꝑ mar-
cedinē:ꝛ altera facta a ↄ̄rio que est ꝑ violentiā. Contingit
tn̄ ambas has fieri ab eodē vt a defectu alimenti qualis.
❡ Deinde[Qui rigorez.]Prosequit̄ ostēdendo q̄uo ſm
modos p̄dictos corruptionis calidi possit tremor causari:
ꝛ p̄mo in illis q̄bus causa corruptionis est extinctio calidi
dicens:q̄ illi qui patiunt̄ rigorē incidunt tremorē a frigi-
ditate extincto calido innato:qd̄ declarat illatiue dicens.
Et ideo videmus quādo calidū ꝓfundat̄ petens interio-
ra fieri horripilationes ꝛ frigora in nobis:imo qd̄ plus ē:
q̄n calm̄ refugit interius:ꝛ frigidum ↄcludit̄ interius in
sequēdo calidū:tūc frigidū repcussuꝫ a calido ꝓfundato:
vel calidū forte repcussum ꝓfundius a frigido insequēte
ↄtingit capillos in rectū eleuari:sicut etiā dicet̄ in 8° par-
ticula.14° ꝓblemate.similr̄ in p̄n° paroxismoꝝ interpola
taꝝ febriū ꝓpter causas his ꝓportionabiles accidit rigo-
rem fieri:ꝑ quē oēm typū hic intelligo.❡ Deinde[In se-
nectutē aūt.]Hic z° ostēdit causam quare tremor accidat
decrepitis ꝛ ebrijs defectu alimenti. z° declarat illud per
signū.z° ibi[Signū aūt.]Iidē p̄mo ostendit modū quo
his accidat tremor. z° declarat modū illius in quodā sili.
z° ibi[Est enim.]Iidē p̄mo ostēdit q̄re tremūt decrepi-
ti.dicit ergo q̄ in senio ꝓpter defectū alimenti in quo h3
esse calidū deficit calidū:q̄m senium ꝓpter h̄ q̄ est frigi-
dū:ꝛ nutrimētū h3 esse humidū digestibile ꝛ nutribile ca-
lido qd̄ in eis nō potest esse calido deficiente. ❡ Deinde
[Ebrij aūt.]Ostēdit hic z° q̄re tremunt ebrij:assignando
differentiā inter tremorē decrepitoꝝ ꝛ ebrioꝝ dicens:q̄
ebrij tremūt ꝓpter hoc q̄ ꝓpriū eoꝝ calidū dficit: q̄ si h̄
patiuntur ꝓpter potum vini superflui vel aliter si contin
gat q̄ alij patiantur ab his qui patiuntur ꝓpter vinuꝫ:si-
cut illi qui patiuntur tremorem ꝓpter senium:non tamē
hoc est eodem modo sicut ebrij:sed alio ꝛ alio.Et bene di
co q̄ non eodē modo vt apparuit supra:xū triplex sit mo Quotuplex ad h̄ vt corrumpat̄ calidū modus.
dus corruptionis calidi:vt a ↄ̄rio ꝛ a ↄsumptiōe humidi.
ꝛ tertius modus erat vt apparuit supra:q̄n aliq vtunt̄ vi-
no nimio ꝑꝑ caliditatē superexcellētē in corꝑibus coꝝ:q̄m
multū calm̄ excedēs aut corrūpit ꝛ extinguit calidū inna-
tū sicut

tũ sicut magna flãma minorẽ: aut reddit ipsum ĩpotens: ſm qꝺ calidum habemus potentiã ad actus nr̃os: qꝺ quidem quanto fuerit magis auctũ tãto causabit fortitudinẽ in subam spũs: etiam in aĩam audaciã sicut dicit Auic. 2° p̃mi. ¶ Deinde [Est enim.] ¶ Declarat hoc dicẽs: ꝙ ita accidit in pposito sicut ꝯtingit interdũ ꝙ ipsuz mouẽs nõ dominatꝰ potẽs plene sup illud qꝺ mouetꝰ: sicut cũ aliquis lignũ magnũ ⁊ longũ nõ firmiter teneat cõprehẽsuz: vtputa si teneat ipsuz in vna extremitate: tũc extremitas altera vibratꝰ: qꝺ dupl'r põt ꝯtingere: aut qꝛ illud lignum qꝺ tenetꝰ maius est virtute tenentis superans eam: aut qꝛ tenens vel mouens est minus ⁊ debilius illo qꝺ tenetꝰ: qꝺ ⁊ accidit calido extinctioni parato: qm̃ tenens tũc minus ⁊ debilius est eo qꝺ tenetꝰ: qꝺ quidem cũ in corporibus vt senioꝝ ⁊ decrepitoꝝ accidit ꝯtinget tremorẽ fieri. Habẽt enim in se aliquid ppter qꝺ virtus motiua nõ põt pfecte dñari: qm̃ causa vt aĩalia pfecte moueantꝰ sicut eoꝝ requirit esse est ꝙ nã vel virtus motiua nõ vincatur ab aliquo mobili: sed oĩ vincat sicut opꝫ: sic itaqꝫ in ebrijs ⁊ decrepitis: qꝛ nã motiua non dñatꝰ oĩno moto: sed illud dñatur eidẽ: accidit tremorẽ fieri: qꝺ aũt hoc facit est frigidum: ⁊ hoc est qꝺ vltimo hic declarat p signũ. ¶ Deinde [Signuz aũt.] Dicens ꝙ hec passio. s. tremor ꝯtingat ebrijs ⁊ decrepitis ppter frigiditatẽ signũ est: qm̃ raro fit tremor absqꝫ rigore vel frigore: fit tamen interdum ex subita mordicatione delatione vel partium oppilatione.

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

PRopter qd paꝝ ebrius magis isanit magis ebrio ⁊ sobrio? Aut qꝛ sobriꝰ qdẽ bene iudicat; q aũt oĩno ẽ ebrius ppter id qꝺ sensus suffocati sũt: nequiẽs grauitatẽ ferre nõ iudicat: nõ iudicãs aũt nõ est inordinatus: paꝝ ãt ebrius iudicat: ⁊ pp vinũ male iudicat: qre iordinatus est. Quẽadmodũ ⁊ satyꝝ Claremeniũ existẽtẽ amicũ ꝯtulioꝝ fugiẽtẽ vindictã: vt de re dicta ⁊ nõ ꝯuitia pateretꝰ aures oppilabat: vt nõ audiẽs in contumelias puocaretur: cessante aũt ꝯtradicente dimittẽs: praua aũt audiens adhuc dicẽte non sustinebat sed male dicebat; ppter id qꝺ presumptuosum erat male iudicare. Noua.

¶ Quam obcausam qui leuiter a vino tenentur magis peccant vel delirant ꝙ̃ qui aut grauiter sese ebriarint aut sobrij manent? An ꝙ sobrius recte iudicat: qui autẽ penitus vinolentus est: qꝺ sensibus interceptis onus sustinere non põt nihil diiudicat atqꝫ ita nõ peccat. At vo qui leuiter se ebriarit iudicat quidem quia nõ multuz hauserit: sed qm̃ a vino detentus aliquatenus est: potestatẽ recte iudicãdi amisit: peccet necesse est. Quẽadmodũ ꝙ Satyrus Clazoniẽꝰ propensus admodũ erat ad male dicendũ eius aures cuz accusaretꝰ penitus obstruxerũt vt de re ageret non in ꝯtumelias se puolueret. Postea tũ cuz cessante iam aduersario reserassent: ⁊ pauca dicẽte adhuc ille audiuisset nequaquã continere se potuit: sed euestigio male dicta effundere incepit: quoniam sentire iam poterat: recte autem iudicare non poterat.

Repetit 2ᵐ pblema ⁊ dicit. quare est ꝙ paꝝ ebrius magis isanit ⁊c. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ diuiditꝰ in tres ptes ſm ꝙ tripl'r põt se habere ad vinuz assumptũ: aut eni sobrius: aut ebrius vehemẽter: aut medius: paꝝ. s. ebrius. 2° ibi [Qui aũt oĩno.] 3° ibi [Parum ebrius.] Quia aũt due partes prime sunt manifeste: psequendum est de 3ª que in duas diuiditur partes. Primo enim ostẽdit quomodo paꝝ ebrius insanit ⁊ inordinatus est in suis actibus cum iudicet ⁊ non recte iudicet: ⁊ dicit ꝙ paꝝ ebrij ⁊c. ¶ Deinde scdo [Quemadmodum.] Declarat quomodo nõ recte iudicat: sed corrupte: inducẽdo morem cuiusdam Satyri qui dicebatꝰ Claremenius: ⁊ dicit ꝙ ita ꝯtingit paꝝ ebrium male iudicare sicut ꝯtingebat Claremenium Satyrum amicum existentem contumeliaꝝ: libenter enim dic alijs improperabat: fugiebat tamẽ vindictam eoꝝ: nolebat enim improperari ab alijs ⁊ vituperari: vel aliter iste Claremenius erat amicus. i. sotius amicabilis: fugiens tamen vindictam ꝯtumeliarum quam alius vellet sibi inferre: ⁊ hoc est qꝛ ipse dicebat de re que sibi displicebat reprehendẽdo ⁊ deridendo qui videbatur ei: cuz autem ille reprehensus ⁊ ꝯuiciatus vellet huic Satyro clare respõdere: Claremenius obturabat aliquo apposito aures suas: ad hoc vt nõ posset audire illuz qui resistebat sibi verbis volens se vindicare de eo qꝺ ei dixerat: quando aũt ille ꝯtradictor volens vlcisci de Claremenio cessauerat a ꝯtradictione: Claremenius tunc deoppilabat aures suas relaxando qꝺ erat appositum: sꝫ tamen si clare aliquo modo percipere poterat: ꝙ ille ꝯtradictor aliquid diceret: etiam si parua ignominiosa essent: vel aliter parua loquẽdo ⁊ submissa voce: ita ꝙ Claremenius non poterat bene que dicebat audire: non cessabat adhuc Claremenius a relatione ꝯtumeliaꝝ neqꝫ deoppilabat aures suas: sed male dicebat: ⁊ praue iudicabat: qꝺ credebat tenendo aures suas oppilatas ⁊ non audiens factus ꝙ ꝯtradictor diceret ꝯtumeliosa ꝯtra eum: cum tamen fortassis nõ diceret: vnde male dicebat ⁊ iudicabat: qm̃ presumptuosuz erat Claremeniũ praue iudicare contra illum quẽ nõ audiebat: ideo debebat aures deoppilare ⁊ cessare a ꝯtumelijs: eodẽ itaqꝫ modo facit paꝝ ebrius: qꝛ mente impedita vino non discernit ꝯueniẽtia ⁊ honesta ab oppositis. Fortassis aliter quis exponet dicẽs: sꝫ maledicebat. s. ꝯtradictor Claremenij: qꝛ non debet homo curare de verbis Claremenij: cũ sit quidã derisor: vt contumelijs illatis homines in solatium inducat: propter qꝺ resistens Claremenio praue iudicat: primum tñ melius ⁊c. Scias ꝙ Satyrus pprie dicitur qui alioꝝ vitioꝝ reprehensor existit: qualis fuit Oratius: Iuuenalis. ⁊ cõe qdẽ est ꝙ huiꝰ Satyri ⁊ derisores molestissime sustinent reprehensiones ⁊ nugas de eis factas: cuz tamen libenter in alijs hoc agant: ⁊ forte propter istum sermonem repetitum est pblema cum prius non fuerat tactum.

Nõ de Satyro Claremenio

Satyrus quid.

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

PRopter qd ad vinũ dulce delectabile existens nõ fiunt ebrij? Aut qꝛ non pprium humorẽ habet dulce: sed extraneum: amator ergo dulcis ⁊ non amator vini erit qui vincitur. Noua.

¶ Cur vini dulcis qꝺ suauius est ebriosum neminẽ esse arbitramur? An ꝙ vinũ dulce nullũ saporẽ obtinet ppriũ vini sed alienum penitus

reddit: igitur dulcis rei nō vini auidus appellādus est: qui vini dulcis tenet̄ desiderio.

Quare est ꝙ ex vino dulci nō inebriant̄ potātes. Et tūc inuit motiuū suū. q̄si dicat. vī ꝙ debeant inebriari: qm̄ est dulce delectationē inducens: qđ aūt tale est ex ipso bibitur in multa quantitate qua sumpta deberent inebriari. ℂ Deinde [Aut q₂.] Soluit dicēs causam esse: q₂ vinum quod est dulce excellenter nō habet ꝓpriū saporem: sed extraneum potius: ꝓpter quem appetitur. vinum enim non debet aliquem saporem excellentē habere: ⁊ vniuersalr nullā aliaꝝ dispositionū. vnde Gal. in thegni. cap̄ causaꝝ. vinū debet esse medium circūstātiaꝝ omniū: neq₃ enim sit aquosum neq₃ qualitatem habens aliquam excedentem vt stipticam aut amaram. vel. s. dulcē. si ergo ita est: ille qui vinci deberet a vino: ⁊ sic inebriari: q₂ tñ nō est amator vini sed dulcedinis reperte in ipso vino: ideo natura eius attrahit dulcedinē ⁊ vtitur ea magis vino derelicta eius potentia. vnde non inebriat̄ cum dulce non habeat inebriare: sed vinum rōne qua est calidum fumosū. Quidam aūt vt sibi faciliorem faceret intellectū qui in qđ inuenitur mutasse. Amplius pōt addi: qm̄ dulce: vt dictum est in 12° ꝓblemate est lenitiuum vl' scosum poroꝝ oppilatiuū: ꝓpter qđ vinum nō potest in caput effumare sibi via denegata: ⁊ hoc iam superius apparuit ita ꝙ est sermo phī: inebriari ꝯtingit a vino s̄m ꝙ est calīm fumosum: dulce aūt non est hoc: quare ⁊c̄. Et per hoc patet solutio ad motiuum Aristo. qm̄ etsi multū bibatur ex vino dulcissimo bibit̄ semper rōne dulcedinis qua est dulce: ⁊ non sub rōne qua vinū est. Et scias ꝙ iste sermo non solum verificatur in vino dulci naturaliter: s₃ in vino dulci per artem: vt quando vino admiscent̄ spēs ⁊ zuccharꝝ vel mel: qđ ⁊ focha vel clareta vl' nectar appellatur: ⁊ forte tale vinum est illud quod dicebatur kikeon in 12° ꝓblemate: cuius pars est hoc problema.

Vinū q̄le debeat obseruari

ℂ Problema. XXX. Antiqua.

Propter quid ebrij a sole calefacti maxime gaudent? Aut quia gaudēt digestione: adhuc autem ⁊ quia infrigidati sunt: ꝓpter qđ ⁊ apoplexie ⁊ stupores cūmulate post potus fiunt. Noua.

ℂ Cur ebriosi solis calore gaudere maxime soleant? An quoniam concoctionem desiderāt: atq₃ etiam ꝙ refrigerati admodū sunt: ex quo attoniti stupidiq₃ mox fieri solent a potu.

Quare est ꝙ sufficiēter inebriati gaudent ⁊ delectantur cum calefiunt a sole. ℂ Deinde [Aut q₂.] Soluit ⁊ assignat duas causas: ⁊ dicit primo ideo esse: qm̄ tales indigent vt vinum digerat̄ assumptum: qđ ⁊ sol sui caliditate viuifica digestiua operatur. quare ⁊c̄. ℂ Deinde [Adhuc autē.] Assignat aliam cām dicens: ꝙ amplius ꝓpter hoc est: quia cum sint infrigidati ex vino infrigidāte ⁊ debilitante calidum innatum indigent calefieri: qđ ⁊ sol operatur cum cura fiat per ꝯtrarium. quare ⁊c̄. ℂ Deinde [Propter qđ.] Hic infert correlarium approbatiuū ꝙ sint frigidi qm̄ ipsi velocissime incurrunt apoplexias passiones ⁊ stupores post assumptum vinum ad ebrietatem: sicut etiam dicit Hipp. in 5° particula afo. si inebriatus aliquis repēte sine voce ⁊c̄. Et scias ꝙ hic Ari. ꝑ apoplexias ⁊ stupores intendit oēs egritudines que ꝯtingunt in virtute animali siue motiua siue sensitiua. ℂ Notādū ꝙ vinū sumptū ad ebrietatem dupliciter infrigidat: aut q₂ habens multū humiditatis associet sibi frigiditatem

Vinū duplr īfrigidare corpus facti ebrium.

sicut dictū est in 6° cap̄. ita ꝙ sua actuali frigiditate ⁊ humiditate extinguat inatū calidū ⁊ suffocet: aut q₂ calidū vini potens attrahendo ad se calidum innatū ipsū extinguat: sicut magnus ignis paruū extīguit. Nūc āt his duobus modis extinctionis ⁊ īfrigidationis calidi: calefieri a sole videt̄ ebrijs ꝯferre: ⁊ l₃ magis sermo Arist. 2ᵐ modū ostendat. pᵐo quidem mō eo ꝙ infrigidatum calefaciat ⁊ indigestum digerat. 2° q̄dē modo qm̄ caliditatē nālem debilem futuram cōtrahi ⁊ dissipari a caliditate excellēti vini sui confortet caliditate viuifica indiuiduoꝝ conseruatiua: sicut p₃ in 2° de generatione aīalium. ꝓpter qđ dictus est deorum virorumq₃ pater in 3° de anima. ꝙ quidem more ꝑfecti parentis quod generat ⁊ ꝯseruat. itidem in 33° ꝓblemate repetitur hoc problema. Nota.

ℂ Problema. XXXI. Antiqua.

Propter q̄d ebrijs q̄nq₃ multa videntur vnū vidētibus. Aut q₂ pricipia visuū exterius mouent̄ a vino: quēadmodū totū caput. Motis aūt pricipijs nō ad idem ꝯfert visus: sed vt in partem vtranq₃ eius qđ videt̄: ꝓpter quod duo videntur: hoc idem fit: ⁊ si quidem inferius reprimat visum. Mouet eni principium visus quod nō ad idem conferat cum altero: talis quidem igitur motus exterius fit. Qui aūt est a vino interius: differt autem nihil: eadem enim faciet qualitercunq₃ mouetur. Noua.

ℂ Cur vinolentis multa interdum apparet qđ vnū est? An q₂ conspectus initia intrinsecus a vino mouent̄: sicut vel caput totum sollicitari necesse est. At cum initia mouent̄ ꝯspectus: idem sese applicare non quit: sed quasi partē rei obiecte vis vtraq₃ ꝯspiciendi attingit. Merito igitur res vna suspitionē recipit geminationis qđ idē vel oculo subter oppresso pōt euenire. Conspectus enim mouet̄ initium vt ei coire cū altero non amplius liceat. Sed hic motus extrinsecus est. Vini autem ille intrinsecus oritur: nec quicquam interest: idem enim sequetur qualitercunq₃ aspectum commoueris.

Repetit 10ᵐ ꝓblema vt aliter soluat ⁊ sīm apparuit dubitatiōis expositio. Deinde [Aut q₂.] Soluit. ⁊ diuidit̄ in tres ptes. pᵐo cām huius assignat dicēs id esse: qm̄ pᵐ visionem causantia: sicut est virtus visiua crystallina ⁊ spūs visibiles mouent̄ ⁊ recedunt a vino ab coꝝ situ nāli eodem mō sicut ⁊ totum caput inordinate mouet̄: pncipijs aūt visionis sic innāliter motis visus nō coincidūt ⁊ terminant̄ in eādē partē loci determinate: s₃ potius coincidūt simul tpe ⁊ ꝯterminant̄ in vtrāq₃ ptes: vt sursum ⁊ deorsū: vel in dextrū ⁊ sinistrū rei vise: ꝓp qđ accidit vnū apparere duo. vñ Gal. i 4° de acci. ⁊ mor. si oculus moueat̄ visus maiorem angulum vel minorem nō magnū visui erit nocumētū: si vo versus superiorem vel inferiorē partē vnū duo apparebit. ℂ Deinde [Hoc idem.] Declarat h̄ ꝑ simile in exteriori dicens h̄ fieri mō simili sicut si aliqs vel aliquid apponat vel apponat̄ sub oculo ꝓpter diuersas scripturas: quidam enī h̄nt si quidē alij āt si quidē: ita ꝙ pupilla cōprimat̄ ad ptē in īferiorē:

sic eni

sic eni mouebit crystallina ꝛ spūs visibilis cū v̄tute visi/
ua in visionū p̄n°:ita ꝙ vnū p̄nm visionis nō ꝯterminabit
ad eādē p̄tē loci cū altera p̄te.vt.s.ambo visus p̄ycia̅tur
in eādē partē vel cū altera.s.visione. ℂ Deinde[Talis q̄/
dē.] Assignat 3° diãz iter motū oculi a cā exteriori ꝛ inte/
riori repetēdo quoddā:ꝛ dicit ꝙ huiꝰ motꝰ oculi ad iferiꝰ
reprimēdo accidit a cā exteriori:q̄ āt fit a vino accidit ab
iteriori:s; nō refert q̄cūq; fit mō:siue ab interiori siue ab
exteriori:cū semꝑ saluet̄ apparētia vt ꝙ vnū videat̄ duo.

ℂ Problema. XXXII. Antiqua.

Ropter q̄d ebrioꝝ ligua peccat:' vtrū
q2 queadmodū totū corpus fallit̄:sic
ꝛ lingua fallēs peccat: ꝛ nō potest di
ctionē articulare. Aut spōgiosa est lin
gue caro:madefacta aūt eleuat̄:hoc aūt accidē
te,ꝑpter grossitiem que est a tumore difficulter
mobilis exñs nō pōt certificare. Aut q2 ꝑpter h̄
neq; in humido possumus loqui,ꝑpter absen/
tiā aeris:neq; qn̄ in ore accipimus humidū : in
ebrietate ḡ in humido multo lingua exñte non
certificamus:nō certificare āt est peccare. Aut
q2 in ebrietatibus aīa compatiens facta peccat.
igitur aīa hoc patiēte merito ꝛ linguā hoc pati:
ab illa eni est principiū loquēdi:ꝑꝑ qd̄ ꝛ absq;
ebrietate qn̄ aīa patitur quid cōpatitur ꝛ lingua
sicut est ꝛ timentium. Noua.

ℂ Cur vinolentoꝝ lingua oberret:' Utruz quē/
admodum corpus totū in vinolētia titubat:ita
etiam lingua labens oberrat:nec explanare po/
test:' An qm̄ caro lingue mollis ꝛ instar spon/
gie est:ampliat̄ madescēs:atq; extollitur:itaq;
ob molem retardior fit:exprimereq; sincere nō
valeat:' An ꝙ vt in aqua ob absentiam aeris
loqui non possumus:ita neq; cum nimium in
os humorem indidimus.igitur ꝙ vinolentoꝝ
lingua in nimio humore se voluit:idcirco expri
mere sincere nō potest. An animus quoq; vi/
nolētoꝝ compatiēs errat. At si animus ita affe/
ctus est linguā etiā pariter affici ꝯsentaneū est:
inde enim omne loquendi initiuz ducitur:quo
fit vt etiam sine vinolētia vbi animus quenq̄
hausit affectum:lingua etiam sentiat atq; com
patiatur:vt in metuentibus patet.

Quare est ꝙ lingua ebrioꝝ cespitat non potēs plene
in oꝑationē ꝓpriā que est sermonē articulatū
ꝓferre:imo icurrit balbutiē. ℂ Deinde[Utrū q2.] Sol/
uit ꝛ diuidit̄ in q̄tuor p̄tes s̄m ꝙ q̄tuor huiꝰ cās assignat.
Et p̄ assignat vnā rōnē sumptaz a p̄te instr̄i vl'is vt totius
corꝑis dicēs p̄ iō esse:q2 sicut totū corpus qd̄ est vas ꝛ in/
strumētū aīe vl'r peccat ꝛ decipit̄ in ebrietate:ita verisile
est liguā peccare q̄ pars existis totiꝰ. 2° in ꝓlatione sermo
nis articulati. ℂ Deinde[Aut spōgiosa.] Assignat 2° aliā
cām sumptā ab indispositione organi. Et dicit iō esse qm̄
Lingua quid. caro lingue est spōgiosa rara ꝛ mollis valde sicut spongia
marina.vn̄ Aristo.in p̄mo hysto.aīalium. Est aūt lingua
caro rara spōgiosa. Et Aui.3° can̄.ingt liguā eē subam cō/
positā ex carne laxa in quā penetrāt vene lacerti ꝛ nerui:
ꝛ eius humor est humidus.est aūt rara q2 in raritate dige
rit̄ saliua ꝛ format̄:qd̄ āt h̄ oꝑat̄ opz hēe capacitatē i qua
tādiu digerēdū retineat̄ quoad sit digestū.sūt eniz in ipsa
sicut dicūt anathomiste vene ꝛ arterie magne ꝛ multe s;
sui corꝑis quātitatē sibi raritate ꝓstātes:repiēt eni cā calo
digestiuo:q̄; ꝑꝑ raritatē huiꝰ cū ipsa fuerit humectata vi
ni humiditate extēdit̄ ad augmētū ꝑ totū ad modū quo
spōgia magnificari videt̄ aqua ibibita:ꝑꝑ qd̄ cū difficul/
tate mouet̄ ꝑꝑ grossitiē ꝛ tumorē quē acq̄siuit:q̄re nō pōt
sermonē articulatū ꝓferre. ℂ Deinde[Aut q2.] Ponit 3°
aliā causam rōne medij idispositi:ꝛ dicit ꝙ alia cā est : q2
sicut nō possumus loqui ꝯtinue in humido vt si essemus
sub aqua:eo ꝙ deficeret nobis aer.s.q̄ est mediū in locu/
tione:sicut pz 2° de aīa:neq; etiam qn̄ in ore habuerimus T.c.75.
aquā vel aliq̄d humidoꝝ:eodē mō nō possumus loqui in ꝛ.76.
ebrietate ꝛ sermone certificare qd̄ ꝯcepimus.ꝑ sermonez
eni significatiuū q̄s de re certificat̄:ꝛ h̄ iō q2 multū humi
dū vinosuz ibibitū est in ligue spōgiositate remolliēs la/
certos eius nouē q̄bꝰ mouet̄ ꝛ firmat̄. Cū āt sic fuerit cō/
tingit linguā peccare ꝛ ab eius actu deficere. ℂ Notādū
est ꝙ signāter Arist.dixit loqui nos nō posse aere deficiē/
te:ꝛ nō dixit vociferare:qm̄ hn̄ cōtingit vocē emitti sub
aqua expellēdo aerē ꝯtētū in instr̄is locutionis ꝑus:nō t̄n̄
loqui possumus.s.sermonē amplius significatiuū ꝓferre
qd̄ est q̄dā modus vocis:qm̄ in locutiōe nō oz solū aerez
extra emitti:imo etiā itus adduci. Et scias ꝙ illud humi
dū ibibitū in ligua nō solū ipedit locutionē:imo etiā gu/
stū:sicut dī in 2° de aīa.lingua eni ꝯgruit in duo oꝑa nāe: T.c.88
in gustū.s.ꝛ locutionē:sicut dī in 3°.addit etiaz Gal.4° de
iuuamētis mēbroꝝ.ꝙ ipsa est sicut manus molēdinarij
rōne p̄ncipalis agētis q̄ farinā sub mola reuoluit. ℂ De/
inde[Aut q2.] Ponit 4° aliā cām rōne p̄ncipalis agētis:
dicēs iteꝝ iō esse:qm̄ aīa in ebrietate cōpatiēs corꝑi pec/
cat sicut ꝛ corpus. Un̄ auctor 6° p̄nꝰ.aīa ꝯiūcta corꝑi pas/ cap.p̄
siōes corꝑis imitat̄:ꝑꝑ qd̄ in p̄ physionomie dī.aīa ꝯseq̄/
tur corpa ꝛ eoꝝ motibus patit̄. Cū aūt aīa q̄ est quoddaz
totū v̄tutis sic peccat:ꝯdignū est etiā v̄tutē ab aīa receptā
i ligua cōpati ei:qm̄ ab aīa sicut ab originali fonte totius
esse corꝑis ꝛ actus est p̄nm loq̄ndi.vn̄ in 2° de aīa dī ꝙ ipa T.c.37
sit p̄nm quo viuimus sentimus ꝛ intelligimus. ℂ Deinde
[Propter qd̄.] Infert corrm quoddā ꝓbādo ꝙ aīa patiē/
te ligua patit̄.dicēs:ꝙ iō qm̄ aīa est p̄nm locutionis ꝛ oīs
vl'r actus:qn̄ ipa aliq̄d patit̄ etiā nō exñte ebrietate ligue
ipeditiua:v̄tus ligue sibi cōpatit̄:cū ab ipsa depēdeat:qd̄
apparet in liguis timētiū ꝛ rigētiū etiā:in q̄bus nō existit
ebrietas:ꝛ t̄n̄ eoꝝ ligue peccāt ꝑꝑ ipedimētū aīe:ꝛ de hoc
est sermo in 13° ꝓbleᵗ 8ᵉ particule. ꝛ in 46° 11ᵉ ꝑticule.
ℂ Et nota ꝙ aīa cū sit q̄d imāle icorporeū nō patit̄ de se Notādū aīam non ebriari.
a vino nec breuiter ab aliquo māli corporeo:qm̄ māle nūq̄
imāle trāsmutat:cū oporteat agentia cōicare in mā:sicut
ostēdit̄ p̄ de gnōne ꝛ corruptione.ꝛ ꝑꝑ h̄ dictū est in p̄ de T.c.51.
aīa ꝙ si senex accipiat oculuz iuuenis vtiq; videbit sicut T.c.65.
iuuenis:ad ꝯnotādū ꝙ aīa ꝛ eiꝰ potētie nūq̄ ꝑ se senescūt
aut corrūpunt̄:s; aīa dī tūc pati cū nō pōt in actū ꝓprium:
qd̄ est cū organū eiꝰ fuerit idispositū:eo ꝙ oꝑationes fiūt
ꝑ ꝯiūctū sicut appet in p̄ de aīa.q̄re aīa potius ꝑ accñs q̄;
ꝑ se dicēda est pati. ℂ Dubitat̄ qm̄ alicui videbit̄ ꝙ vi/ Dubium
nū nō ipedit linguā:imo eā potius expediat:qm̄ aues q̄rū
nō est loqui:qn̄ fuerint potate vino ꝛ inebriate mouēt̄
vt loquant̄:q̄re ꝛ hoīes magis ꝛ expeditiꝰ loquent̄ ꝑpter
ebrietatē. ℂ Dicēdū est sicut dcm̄ est in 16° cap.oꝑationē Solutio
vini ꝛ alioꝝ agētiū diuersificari ꝑpter diuersitatē suscipi Diuersitas vini operationem ex diuersitate
entiū:vn̄ q2 aues sūt alterius nāe q̄; hoīes:sicciores enim
sunt ꝛ calidiores qualitatiue:vt in pluribus homine:ideo

te corpo/ri suscipie nā causari Aīa solo

ab vno τ eodē in nobis τ illis possunt diuersi actus pueni/re. ¶ Aut dicēdū est ꝙ tales aues nō loquerent̄ inebria/te nisi pⁱus potassent vinū τ eēnt paulatine docte ab hoie: sed dato ꝙ loquant̄ equiuoce tamen: non enim impediū/tur lingue eaꝝ in ebrietate a locutione: imo magis loquū/tur: ꝙ contingit qꝛ lingue eaꝝ sunt sicce nāliter τ saliuis non humectate: neqꝫ etiam vt nostre sunt rare: τ qꝛ earū phantasia turbata est ꝓpter vinum: quare autē q̄dā aues videntur loqui quibusdam animalibus pfectioribus nō hoc valentibus in decima dicetur particula.

¶ Problema. XXXIII. Antiqua.

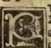
Ropter qd ebrij τ qui sunt circa ma/re gaudēt sole? Aut qꝛ ebrij qdē indi/gēt digestione: simul accidit q̄dā lo/ca īfrigidari: ꝓpter qᵒ τ apoplexie τ stupores post potus: marini aūt ꝑꝑ id qᵒ semꝑ in humido sunt hoc faciunt. Noua.

¶ Cur ebrij oēs τ q mari operā dāt libēter solis tepori se dedūt? An ꝙ ebrij ꝯcoctionem deside/rāt: simulqꝫ euenit vt partes corporis q̄dā refri/gerent̄: itaqꝫ stupidos attonitosqꝫ post potum fieri nouimus. Maritimi āt illi qm̄ in humore semꝑ suā degūt etatē calorē porro desiderant.

Repetit 30ᵐ pblema vt sibi addat τ dic. q̄re ebrij τc. Et iteꝝ quare illi qui sūt circa mare vt nau/te τ piscatores: aut etiā quoꝝ habitatio ē supra mare gau/dēt τ delectant̄ a caliditate solis. ¶ Deinde[Aut qꝛ.]Sol/uit h̄ τ pⁱmo ad pⁱmū q̄situ qᵒ iam expositū est. 2ᵒ ad 2ᵐ: τ lō esse qm̄ illi qui sunt in mari eo ꝙ sunt ꝯtinue in humi/do τ sic in frigido: qm̄ humidū plurimuꝫ associat sibi fri/gidū vt dictū est pⁱus: faciūt hoc. s. ꝙ gaudent τ delectant̄ caliditate solis eos calefaciēte τ viuificāte: atqꝫ humidum marinū exiccāte. τ si habitātes in insulas marinas ꝑꝑ ca/liditatē τ humiditatē acquisitā a mari sunt lōgeui τ sani si/cut tradūt physi. tm̄ in mari habitātes humectant̄ τ infri/gidant̄ nimis: nō enim aer ad eos puenit depuratus a vē/tis τ subtiliatus: sed vaporibus admixtus. Et si dicat̄ ab Auer. in tractatu de morte τ vita. aquā maris esse calidā τ humidam: aut hoc referendū est ad aquam simpliciter que frigida τ humida existit natura: aut quia aqua maris est calida τ humida. s. illa que euaporat eleuata a corpori/bus superioribus per comparationē ad illam que rema/net: illa enim est frigida potius τ sicca.

Et primo metheo. ca. p̄. t. 2. eiusdē cap. 1.

¶ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Ropter qd ebrij ipotētes sunt coire? Aut qꝛ oꝫ magis aliquē locū calefieri alio corꝑe: hi aūt ꝓpter multitudineꝫ caliditatis ipotētes sūt. extinguit̄. n. ca/lidū qᵒ est a motu factū a ꝯtinēte. Aut qꝛ oꝫ q/dē calefieri in iferiora loca. Vinū āt sursuꝫ aptū natū est ferri q̄re illic facit caliditatē: exinde āt du/cit: τ post cibū minime spermatizātes sūt: τ p̄/cipiūt prādere qdē multū cenare aūt paꝝ: idige/stis āt exitibus sursuꝫ ferr̄: digestis āt ferr̄ deor/suꝫ calm̄ τ humidū: spmatis āt gn̄atio fit ex his τ laborātes polluūt̄: qꝛ humidus τ cal's labor est. Si ḡ in h̄ loco fiat supfluitas accidit pollui: ꝑꝑ idē āt τ in egritudinibꝰ qbuscūqꝫ fit accidit τ timidis τ morientibus simil'r. Noua.

¶ Cur vinolēti ꝯcūbere nequeāt? An ꝙ ptē cor/poris quādā amplius q̄ꝫ reliquū corpus incale/scere opus est: qᵒ vinolētis ꝯtingere pre nimio calore nō pōt. Calor igit̄ q a motu nāe iterno p̄/stat̄ obrētu caloris ambiētis extinguit̄? An ꝙ ptes corꝑis imas recalescere opus est. Vinū āt in sublime efferri aptū est: itaqꝫ calorem quēad/modū illic excitat ita hinc auocat atqꝫ abducit. Post cibū quoqꝫ libido veneris minime inci/tatur. Vn̄ prādere large: cenare parce precipi/unt. Cibo eni ꝯcocto sursuꝫ: crudo deorsuꝫ fer/tur τ humor τ calor. Ortus aūt seminis ex his est: τ fatigatis idcirco ꝑ somnū ꝓfluit genitura ꝙ labor corpus humidū τ calidum reddit. Er. si excremētū ea in parte substiterit: euenit certe vt ꝑ somniuꝫ erumpat. Hec eadem causa est cur in aduersis quibusdam valitudinibus id eueni/at atqꝫ etiam metuenti τ morienti.

Repetit 11ᵐ pblema vt magis manifestet̄. Et querit quare τc. ¶ Deinde[Aut qꝛ.]Soluit τ diui/dit̄ in tres ptes s̄m ꝙ tres solutiones assignat. Et pⁱmo po/nit vnam vniuersalē τ iam patuit. ¶ Deinde[Aut quia.] Assignat aliam solutionē particularē magis dicens iterū aliaꝫ causam esse: qm̄ in actu coitus oportet ꝙ partes in/feriores calefiant sicut renes vasa spermatica τ ois pars inguinalis cum virge adiacētys. in ebrietate aūt cōtingit contrarium: qꝛ cuꝫ inebriari sit calidum esse in locis que sunt circa caput: vt dictū est vinuꝫ calidū existens fertur sursuꝫ ad partes capitis quas calefacit deferens secuꝫ ca/lidū illic a partibus inferioribus: quare partibus inferio/ribus īfrigidatis nō poterit sperma emitti: cū spūs ꝓpter frigiditatē absorptus sit expulsiuus. ¶ Deide[Et post ci/bum.]Assignat tertiā causam que sumit̄ a mā coitus. τ p̄ facit hoc dicēs iō esse: qm̄ volētes coire post cibū multuꝫ replentē: aut oino nō emittūt sperma: aut modicū valde. Unde τ medici volētes coeuntibus sperma augmentare p̄cipiūt eis vt debeant quātitatē alimēti multū sufficien/ter in prandio sumere: in cena aūt paꝝ: vt adueniēte hora qua volūt coire sit celebrata digestio τ supfluitatū ipediē/tiū facta expulsio: τ h̄ ideo qꝛ q̄diu cibaria fuerint indi/gesta: τ calidū τ humidū: quoꝝ vnū est coitus actiuū τ al/teꝝ mā: deferret̄ ad locū superioreꝫ: sed facta digestione reuertit̄ deorsuꝫ: cū motus ille cessauerit sicut etiaꝫ dicit Arist. in liᵒ de som. τ vigi. tūc qdē pōt fieri coitus: qꝛ exi/stit iam mā ipsius videlicet sperma gn̄atū. gn̄at̄ eniꝫ ex nu/trimētis iaꝫ digestis. Est nāqꝫ sperma supfluū vltimi ali/mēti sanguinei in ptes distribuēti: sicut dī in p̄ de gn̄atione aialiū. ¶ Deinde[Et laborātes.]Declarat hoc 2ᵒ ꝙ gene/ratio spermatice māe fit ex calido τ humido dicēs ꝙ la/borātes τ exercitātes se τ p̄cipue labore calefactiuo par/tium inferioꝝ sicut est ambulatio τ magis est equitatio ex qbus renes τ vasa seminis calefiunt: polluunt̄ spmata emittendo in somno: vel ꝙ etiam vigilando iteriter τ cito agūt post laborē: τ hoc qꝛ labor hꝫ colliquare vt dictū est supra: ita ꝙ caliditatē τ humiditatē in corꝑe mouet τ cre/scē facit: dū tn̄ multū nō excedat. ¶ Deinde[Si ḡ.]Ter/tio ꝯcludit dicēs: si ḡ in hoc loco. s. inferiori accidat cōgre/gari supfluitatem spermaticā ꝯtingit pollutioneꝫ cito ex/pelli: τ tunc propter illud vlterius concludit dicens. qua/re in

Precepit ad coe q coitus.

Sperma quid.

re in omnibus egritudinibus et dispositionibus in quibus contingit humiditatem spermaticā esse deorsum circa partes totius: accidit pollutionem fieri: sicut in quibusdā accidit febribus flegmaticis multa eorum mā corpora replentibus: et ꝯtentiuā debilitantibus virtutē: sicut vidi in uno febricitāte: cui pollutio accidebat ad tactū corporis ubicūqz et cuiuscūqz: propter qd me a tactu multotiēs arterie prohibuit: hec aūt pollutio nō solum contingit in egritudine corporali: sed etiā in passione animali: ut in illis qui patiūtur timorē et morientibus et propinquis valde separationi anime a corpore: qd propter egressionem innati calidi dissoluta virtute educentis humidū radicale contingit: in timore vero propter fugam caloris subitam ad partē inferiorem factā expellentem humidū: quoniā timor est infrigidatio superiorum: ut dictum est in secūda particula: et de his erit sermo notus in 7° caplo sequentis particule.

Pollutio vel spermatis sepe contingere a tactu ipsius corporis.

¶ Problema. XXXV. Antiqua.

Propter quid iuuenes existētes mingunt magis quando inebriantur q̄ senes? Aut ꝓpter id q calidi et humidi sunt: multa confluens fit superfluitas propter id q non consumit corpus humidum: quare super effunditur. Senibus autem factis propter siccitatem: superabundantiam attrahit corpus? Aut quia magis somnolenti sunt iuuenes senibus: propter quod iuuenes quidem in somno existentes latet motus urine egredi anteq̄ surgant: senes autem non quemadmodum neqz exteriorum motuum nihil minus aliud latet eos q̄ iuuenes. Manifestum autem etenim ipsi iuuenes in profundis somnis maxime mingunt. Noua.

¶ Cur iuuenes potius q̄ seniores immingāt ubi vino sese ebriauere? An quoniam iuuenes humidi sunt et calidi multum: idcirco excrementū humoris confluit in vesicam. Exiguum enim a corpore eorum absumitur: quamobrem id effundi necesse est. Senioribus vero corpus pro sua siccitate humorem nimium attrahit atqz imbibit? An q iuniorum natura ad somnum propensior q̄ seniorum est quocirca grauiter iuuenes consopitos urine sepe excitatio latet. ut hec prius erumpat q̄ illi surrexerint. Seniores autem latere minime potest: quemadmodum nec externorum motuum quisq̄ minus ab his percipi q̄ ab adolescentibus potest. Constat q mō diximus qn̄ qdē iuuenes ipsi tum maxime immingunt cum arcte et grauiter dormiunt.

Quare est q iuuenes cū inebriantur maiorē quantitatē urine mingunt q̄ senes etc. ¶ Notandū est q per iuuenes hic intelligo pueros eo q statim dicit Ari. eos esse calidos et multam superfluitatē in eis esse que iuuenibus nō insunt. per senes autem intelligo ultimam iuuentutis consistentiam et senectutē ut et tota etas in duas diuisa sit partes. Senectutem autem forsassis dico primam solum et nō secundam: eo q in senioribus ꝓpter humiditates superfluas educibiles per vinum existentes in eis: et propter cōtentiue debilitatem accidit urinam multiplicari. ¶ Deinde [Aut propter.] Soluit. et diuiditur in duas partes scḋm duas causas quas assignat. ibi scḋa [Aut qr.] Dicit itaqz q pueri ꝓpter hoc q sūt calidi et humidi multa in eis superfluitas aggregatur: eo q corporum eorum humidū valde calidum hebetās nō ꝯsumitur superfluum ꝑfecte a calore ipsorum: et potissima qdem cā gn̄ationis istius humiditatis superflue est gulositas eorum et vite inordinatio. Hoc aūt dico: qr superflue nāe relicti scḋm medicos sūt tēperati: superfluitate itaqz multa in eis existente desuper ad infra effunditur in vesicā: quod nec tādē euacuatur exterius: sed in senibus et in his q noīe eorū significantur ꝑꝑ siccitatē et vacuitatē existētē in eis cū mēsuratione vite: corpus iterum attrahit et imbibit sibi in porositatibus vacuis superfluam humiditatē vini. ¶ Nōn̄ est q q̄tū ad euationē superfluitatū oīum humorum maior fit euo i pueris in tali casu q̄ in iuuenibus aut aliis: et maxime qr calor vini dissoluit humiditates passibiles puerorum: q̄tū aūt ad euacuationē cholere q̄ per vinū euacuatur maior est euacuatio in iuuenibus: unū et medici ponūt: q vini iuuamētū in iuuenibus est cholerā et urinam euacuare etc. ¶ Deide [Aut qr.] Assignat aliā cām dicēs: q alia cā est qm̄ pueri ꝑꝑ etatem que est humida: magis abundant in somnis q̄ senes: sicut dī in primo de som. et vigilia: sed in somno multiplicatur urina valde ꝑꝑ bonā digestionem que celebratur: et hoc approbat īferēdo correlariū dicēs: ideo qr videmus q pueri mingunt in somno anteq̄ excitentur: neqz tn̄ ꝑꝑ ꝓfunditatem somni hoc ꝑcipiunt: imo latet: sed senibus hoc nō accidit. Et q ita sit patet: sic enim pueros hoc latet facientes: sicut nihil minus imo magis latent eos motus exteriores qui virtute aīali apprehenduntur q̄ senes: eo q sic puerorum sunt in multo motu sicut dī in libro de memoria et reminiscētia: q motus intēsior remissiorē occultat: sicut dictū est supra. Amplius virtus naturalis in eis est fortis. animalis autē debilis et maxime apprehensiua occulte: qm̄ apprehēsiua manifeste fortior est in eis q̄ in senibus nisi motus eorum multi hoc perturbent. Ex autem exitus iste urine imanifestus insit pueris manifestum est: cū fuerint in somnis profundis occultantibus calidum: tunc enim potissime accidit eos mingere: et tamen latere. ¶ Dubitabit autē aliqs quomodo mingunt pueri in somnis: cum operatio mingēdi sit composita ex virtute naturali et animali: sicut dicūt medici: nūc animal nō operatur in somno sed in vigilia. In somno nāqz virtus naturalis itenditur et animales remissa quietatur. ¶ Dicendum hoc esse verum corpore existēte in eius nāli dispositione: nō stimulante aliquo occurrente: sicut est in proposito multa vini humiditas subtilis similiter ibi virtus in somno fortificetur nālis: non tn̄ semper quietatur animalis: sed est plurimū contingens: cum et aliqui interdum surgant de lectis et ambulent.

Superflua humiditas unde sit in corporibus.

Ca. mico et car. q. in li. metheo.

Dubium

Solutio

¶ Problema. Ultimū. Antiq.

Propter quid oleum ad ebrietates cōfert: et posse deglutire? Aut qr diureticū est: et potui viam facit. Noua.

¶ Cur oleum ad arcendam vinolentiam valet sorbitumqz facultatem prestat potandi? An q urinam ciere pōt. Vino hausto iter regit.

¶ Explicit tertia particula.

Quare est q oleum confert ad ebrietatem: et iterum q̄re est q ꝯfert et prestat potentiā faciē deglutiendi cum siccitate et asperitate fuerit impedita. ¶ Notandum est cum oleum sit multiplex hic intelligere debemus oleum de oliuis qd et oleum dicitur commune. quando enim aliquid dictum fuerit simpliciter intelligendū est in

ſuo potiori eſſe:ſicut innuit Gal. in tertio regi. acu. ¶ Deinde[Aut quia.]Soluit. τ primo ad primum queſitum dicens cauſam eſſe: quoniam oleum eſt prouocatiuum vrine. habet enim in ſe quandam humiditatem aeream modicã igneã ſubtilẽ penetratiuã. Vñ Auicẽ. 2° cañ. ſcribit oĩa olea eſſe diuretica: ſic itaqȝ ducẽdo hũiditatẽ vini ad veſicã cõfert ebrietati. Itẽ qꝛ lenitiuũ viſcoſum τ dulce ſilr oppilat poros τ vias ꝑ quos fumoſitas vini poterat in cerebrũ trãſire ſicut dictũ eſt in. 13. ꝓblemate ð vino. Amplius etiaȝ ſupnatans vino in ventre: ſicut τ extra nõ permittit vinũ ad caput euaporare: põt τ alio mõ cõferre: eo ꝙ τ vomitũ cauſat: τ maxime ĩfuetis ebibẽtis: τ fortaſſis oĩa cõferũt in hoc olea lȝ meli⁹ ſit cõe. ¶ Unde notandũ ꝙ illa ebrietati ꝯferunt in ꝗbus eſt vnctuoſitas τ viſcoſitas: τ ſiquidẽ cũ hoc habeãt ſtipticitatẽ ſũt ꝓxima in hac operatione: ſicut nuces: amigdale: τ auellane: τ cũ his abſinthiũ: caulis: τ oẽ diureticũ ſtipticitate ꝑticipans. ¶ Deinde[Et potui.]Soluit ad 2m queſitũ dicẽs cãm eſſe: quia viã parat τ tranſitũ ſui hũiditate lubricatiua cibis groſſis terreſtrib⁹ tarde ꝑ iſophagũ trãſeũtib⁹. vñ qñ volum⁹ aliq̃ exaſpata τ idurata remollire ex ipſo iunctionẽ facim⁹.

Diuretica ad ebrietaté conferre.

¶ Incipit quarta particula de his que ſunt circa venerea.

¶ Problema. I. Antiqua.

Propter quid coiens τ moriẽs ſurſum ducit oculos: dormiens autẽ deorſum: Aut quia ſurſum calidũ egrediens ſurſuȝ vertit: vt quo mouetur: in ſomno autem deorſuȝ colligitur. propter quod repit inferius. Cõcluduntur autem oculi propter id quod non amplius ineſt humiditas. Noua:

¶ Quam ob cauſam qui concũbit: τ qui moritur oculos attollunt. Qui autem dormit ſubmittit: An ꝙ de parte ſuperiore calor exiẽs eodem oculos vertit quo ſe deflexerit. per ſomnũ autem deorſum ſe colligit: itaqȝ eodem conuertit. Non clauduntur ꝟo propterea oculi quia humiditas deficit.

Expedita tertia particula ꝑncipali hui⁹ libri in qua de cauſis effectuuȝ vini fuit ſmo: ſequit ꝑticula 4a in qua effectuũ coit⁹ cãs perquirit. Et fecit hũc ſermonẽ añcedentẽ de vino ſubſequi: qm̃ ex vino debite aſſumpto potiſſime generat ſpermatis mã: vt dictum eſt prius: q̃ in coitu emittitur. Et ꝙꝙ hec particula: ſicut neqȝ alie diuiſionẽ nõ poſſit artificialiter recipere: põt tñ dici ꝙ primo ponunt ꝓblemata in ꝗb⁹ eſt ſermo in leſiõe coeuntis τ actu ei⁹. 2° alioꝝ accidentiũ cãs ꝑtractat circa coeuntẽ τ actũ ipſi⁹. 2a icipit in ꝑncipio ſeptimi ꝓblematis. ꝑma diuidit in ſex ptes. τ pȝ. Ponit itaqȝ dubitationẽ bimembrẽ in motu oculoꝝ: cuius prima pars in duo diuiditur dubitata. Et dicit q̃re eſt ꝙ ille qui coit τ qui ſilr moritur deducit oculos ꝯuertẽdo ipſos ad ꝑtem ſuperiorem: ſed ille qui dormit deponit τ cõtrahit eos ad inferiorem.

Coit⁹ qd.

¶ Notandũ eſt ꝙ coitus eſt mutua actio maris τ femelle: in qua tertie digõnis expellit ſupfluũ: qð delectatiõis cã exercet vtplurimũ: ſit τ aliqñ cã generatiõis filioꝝ: interdũ etiã cã ſanitatis τ põderis depoſitiõis. ꝑ coitũ. n. cũ neceſſariuȝ fuerit hõ alleuiat τ alacer efficit: ab aĩa malũ expellẽdo ꝯſiliũ: ſicut medici tradũt. Scripſit tñ Ariſto. Alex. ipm fore deſtructorẽ tutũ τ legis trãſgreſſorẽ morborũqȝ ſceuoꝝ generatiuũ: qð τ verꝫ eẽ videt cũ ſupfluerit: fueritqȝ idecẽter patrat⁹. Quot aũt reqrant vt coitus compleat qꝛ tria τ q̃ ſit ei⁹ mã qꝛ ſperma vt iã diuiſim apparuit in ꝓcedẽti ꝑticula: de quo in primo de generatione aĩaliũ: τ in 2° ſmo deſcribit copioſus. ¶ Deide[Aut qꝛ.]Soluit. τ ꝑ ad primã partez q̃ſiti: τ dicit ħ iđ eẽ qm̃ calor hora coit⁹ τ mortis diuertẽs ſe de partibus inferiorib⁹ ad ptes ſupiores τ ꝑueniens vſqȝ ad oculos diuertit eos ad partẽ ad quã mouet: qm̃ ipſi iter ceteras ptes corpis facilius mouent: mouet aũt calor vt dcm̃ ẽ in ſurſum: qm̃ hec eſt ipſi⁹ nã calidi. ¶ Deinde[In ſomno.]Aſſignat cãȝ ſecũde ꝑtis q̃ſiti dicẽs: ꝙ qꝛ in ſomno calor τ ſpũs coadunatur iteri⁹ tendẽs verſus ptes iferiores: vt qeſcẽs ab itinia actiõe aĩali fortificet: τ digeſtionẽ ꝓcuret: ꝑtib⁹ extrinſecis τ maxĩe ſupmis calore τ ſpũ deſtitutis ifrigidant: q̃re ꝯcidũt: cũ tenſio fiat ꝓpter calidũ: τ iđ oculoꝝ claudunt palpebre: qð dicit iđ: qꝛ eis deficit humiditas: τ ꝑ ꝯñs calidum: cum calidũ fundet in humido ipſoqȝ pabuletur τc.

¶ Dubitat qm̃ vĩ ꝙ coiens τ moriẽs oculos debeãt deorſuȝ ducere τ nõ ſurſuȝ: qm̃ inſtrm̃ ſecũdariũ ſequit motũ τ operationẽ inſtri ꝑncipalis: ſed inſtrȝ ſecũdariũ ſũt oculi: ꝑncipale calor τ ſpũs: ſȝ ille deorſuȝ tẽdit τ nõ ſurſũ τc. cũ eniȝ quis coit: dcm̃ eſt in q̃rto caplo tertie ꝑticule: non ꝯtingere coire niſi ptes inferiores calefiãt: ſilr cũ qs deuenit ad mortẽ calor τ ſpũs ad cor tanꝙ ad ſuã arcẽ cõcurrit. Eſt nãqȝ ſicut dĩ 2° de generatione aĩaliũ. ꝑm qð viuit τ vltimũ qð morit: q̃re nõ ſurſum mouebuntur oculi: ſed deorſuȝ: cũ eoꝝ tẽdat motiuũ deorſuȝ. ¶ Dicẽdũ ꝙ oculi ſurſum mouent in coitu τ morte: ſicut dicit phs: τ ad ħ ꝓbãdũ rõnẽ ꝑ ꝯtriũ accipit ꝙꝙ ſit deductũ i obiectiõe. Vñ vt veritas appareat. Sciẽduȝ eſt ꝙ duplex ẽ tẽpus in his actib⁹. ſ. coitu τ morte: accipiendo mortẽ cõiter etiã ꝓ tota alteratiõe ꝓcedẽte ſeparationẽ forme a mã: τ nõ ꝓ corruptiõe iſtantanea. eſt nãqȝ dare ꝑncipiũ ipſoꝝ: in quõ calor ſpũs mouent deſcẽdẽdo ad itra: vt rõ dictat añdicta: τ ſic oculi cõſequẽdo ſuũ principiũ deorſum mouent. Eſt τ aliud tꝑs in q̃ eſt finis fere illoꝝ actuũ: τ tũc oculi ſurſum moti vertunt: ſicut dicit Ariſto. q̃ſi eniȝ coitu cõpleto cuȝ iã ſpermatiȝat verſus finẽ magis calor τ ſpũs reuerberatus in teſticulos ſurſuȝ eleuat: ſic etiã cuȝ calor τ ſpũs eſt obſeſſus intãtũ ꝙ nõ põt ſe in corde defendere ſuo ſubo: ſubm querens vniuerſi ſeparat a ꝑmo: τ cuȝ de nã calidi ſit ad ſuperiora eleuari tendẽs ad caput oculos conuertit in ſurſuȝ. Et ꝙ ita ſit nobis ĩſinuat raritas pulſus que apparet in termino mortis: ſicut pȝ ꝑ Auicẽ. 2° ꝑmi. ¶ Dubitat qm̃ dicit Ariſto. oculos claudi: eo ꝙ humiditas deficiat: ꝙ nõ videt: ꝙ in oculis eoꝝ qui multum potauerunt humiditas nõ ð ficit ibi imo abũdat: τ tñ claudũt oculos: τ dormiunt diu. Itẽ qui nãliter habent oculos humidos dormitiui a phõ iudicant: ad qð ſeqt oculorum clauſio. ¶ Dõȝ ꝙ cã q̃re oculi. ſ. claudunt: vt dicit phs eſt ſubtractio humiditatꝫ. ſ. ſubtilis extenſibilis: qua euaneſcẽte calor extẽſiuus nõ habet ſubiectuȝ cui innitat: ꝓpter qð cõcidunt palpebre: nõ autem debet humiditas illa exiccari oĩno: quia tunc palpebre corrugate nõ ꝯciderẽt in ſomno: ſicut interdum euenit in cauſonibus adurẽtibus. Unde τ vnum vidi qui grauiter febrium decoctione vexatus corrugatis adeo palpebris extitit ꝙ nunꝙ clauſit extunc in ſomno: imo velut lepus palpebris dormiuit apertis. neqȝ etiam debet eſſe tanta humiditas τ ſic viſcoſa circa palpebras: ꝙ palpebras τ oculos ponderoſitate grauet: τ ꝓhibeantur per caliditatem extendi: quoniaȝ talis cauſa erit conſumptionis palpebrarum. Et per hoc nunc dictuȝ apparet ſolutio dubitationis.

Dubium

Circa mẽ.

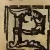
Solutio.

In coitu τ morte duplex tẽpus.

Dubium

Solutio

¶ Problema. II. Antiqua.

Ropter quid plurimo coitu vtētiū3
manifestissime cōpatiunt̄ oculi ꝛ an
che:cū he quidē sint ꝑpe:hi vo lon-
ge:' Utrū q2 i ipso coitu manifestissi-
me ꝯdolēt hac oꝑatiōe ꝯueniētia ad emissionē
spmatis:coangustat̄ aūt maxime exinde quātū
bene solubile est cibi ꝑꝑ coangustationē3. Aut
q2 calefacto liquat̄ maxime coitus aūt calidita-
te operat̄. Maxime āt hec calefiunt:que mouē
tur in actōe. Oculi aūt ꝛ que sunt circa anū ma
nifeste collaborāt:neq3 eni3 nō ꝯgreganti q̄ sūt
circa anū ꝯuenit emitti:neq3 oculis deductis.
Que qde3 enim sunt circa anū cōueniētia repri
mūt:vt ex vesica manuū humidū:oculoꝝ autē
collectio:que sunt a cerebro. Q2 aūt hūt magnā
oculi potētiā ꝛ locus ipsoꝝ ad generationē:de-
clarat experimentum sterilium ꝛ fecundaꝝ mu
lierū que sunt inunctiōib9:ꝙ hinc perueniat ad
spma potētia:plura aūt ambo adipiscuntur exi
stentia omnib9 semper anus ꝛ oculi:ꝑpter co-
operatione3 igit̄ cōmunicant caliditatem. Per
hanc autem subtiliatur ꝛ expellit̄ multū in sper
ma:neq3 enim vtiq3 si non pingue vtrūq3 erit
similiter soluet caliditas:neq3 pingue existens:
vt in ventre. Sed renes magis alijs sentiūt:ꝑꝑ
vicinitatē:ꝛ ipse āt spmatis trāsitus circa loca
hec exn̄s mātfestissima sufficiēs est subtilitate.
Aufert.n.s3 nō apponit aproximatis. Noua.
¶ Cur his q rē venereā imodice agunt oculi ꝛ
clunes manifeste subsedēt.partes q̄ꝝ altere pro
pe:altere ꝑcul a genitalib9 absunt:' Utru3 ꝙ in
ipso etia3 coitu partes he perspicue collaborāt:
cū rē studiosius ipse ꝓsequant̄.ꝛ se cogāt nitan
turq3 in semie emittēdo.itaq3 quātū alimēti fa-
cile liquescere pōt id pressū extrudit̄:' An ꝙ ob
calefacte precipue cōtabescūt:' Concubit9 autē
caloris agit̄ facultate. Eaq3 maxime sentiunt ca
lorē que in agēdo cōmouent̄. Oculi autem par-
tesq3 sedi ꝓxime perspicue collaborant. Haud
eni fieri potest vt semen ꝓfluat nisi partes cogā
tur ille:nisiq3 oculi demittant̄. Quippe cu3 par
tibus his coeuntibus humor quasi manu ex ve
sica p̄mat̄:oculisq3 coactis cerebru3 sua dimit-
tat. Oculos vo ꝛ locu3 his ꝓximū vim ad ꝓ-
creationē maxima3 obtinere docēt illimēta que
mulieres tam steriles q̄3 fecunde experiunt̄:vt-
pote cum vis ad semen transmitti hinc debeat.
Sūt autē ꝛ oculi ꝛ renes omniū pingues atq3
obesi ergo ꝙ partes he re3 venerea3 efficacius
adiuuant caloris participes sunt cui9 tabifica vi
extenuant̄:multūq3 sui succi ad semen excerni
patiunt̄. Calor enim si corp9 vel pingue non est
vel si pingue qdem:sed nō tamē laborat.eq̄ liq̄-
facere nequit vt late in venere p3. Renes tamē
omniū maxime sentiūt:q2 in vicino positi sunt.
Et ipse quoq3 seminis transitus cū per ea loca
perspicue agat̄:extenuare ꝓculdubio pōt. Adi-
mit eni nō addit per suam istam ꝓpinquitate3.

Ponit aliud ꝓblema de nocumēto coitus cum eius
motiuo dicens:quare est ꝙ oculi ꝛ anche eo-
rum qui vtunt̄ multo coitu sensibilissime cōpatiant̄ ꝛ do
lent:ꝛ maxime post actum cū virtus sensitiua illustraue-
rit totū corp9. ¶ Deinde [Cū he.] Tangit motiuū questi
qōnis dicens:hoc videtur mirabile ꝙ iste due partes si-
mul cōpatiant̄ ab eadē cā:cū inter ea sit magna distantia
ꝛ diuersitas naturaꝝ:q2 anche sunt ꝓpinque loco emana-
tionis spermatis:ꝑꝑ qd̄ vident̄ cōpati:oculi aūt cū sint ve
hementer remoti non vident̄ posse cōpati. Item vnū est
aqueū debilis cōpositiōis:aliud terrestre ꝛ solidū. ¶ No
tandum est ꝙ ancha ꝓprie dicitur apud anathomicos il- Anche quid.
lud os latū multoꝝ lateꝝ:in quo est foramē:in qd̄ igredit̄
extremitas ossis rotūdi dicta vertebrū:qd̄ est caput coxe
superius:tn̄ hic per anchas itelligo oia ossa existētia circa
cōcathenatione3 illam vbi coxe ꝯiungunt̄ dorso:que ꝯm
Haly.in vniuerso añ ꝛ retro sunt sex:ꝛ coxas cum his re-
nes anus ꝛ vl̄r oēs partes illi loco adiacentes. ¶ Deinde
[Utrū q2.] Soluit.ꝛ primo ostendit quare anche ꝛ partes
vl̄r sibi adiacentes condoleant ꝑpter coitum sepe exerci-
tum.2° quare oculi ꝛ que sunt circa anū.3° cōparat renes
ad alia membra:ostēdendo ꝙ pre alijs cōdolent.scd̄a ibi
[Oculi autem.] 3° ibi [Sed renes.] Et dicit primo ꝙ an-
che ꝛ sibi coniuncta idonea ad hui9 actu3 apparenter cō-
dolent in coitu:ꝑpter cōstrictionem neruoru3 ꝛ musculo
rum cum alijs partibus circunstantiū eis:ꝯstringunt̄ eni
ꝛ comprimuntur intantū vt fere cōfrangantur:quod solu
tionis continuitatis ꝛ doloris est causa:ꝛ ideo ex loco an-
chaꝝ ꝑpter talē cōstrictionē educitur nutrimentū corꝫ:
cum adhuc sit humidū liquidum bene natum educi ꝛ sol-
ui. ¶ Deinde [Aut q2.] Assignat hic scd̄o aliam causam ꝛ
dicit:ꝙ anchaꝝ nutrimentum iteꝝ maxime eliquat̄ ꝑꝑ
caliditatē:hec enim est operatio calidi:sed coitus perfici-
tur caliditate:ergo in coitu maxīe fit eliquatio nutrimen-
ti ꝛ precipue in illis:que in coitu plus mouent̄:cu3 magis
alijs calefiāt. Sic igit̄ anche dupliciter in coitu ledunt̄ su Lesio anchaꝝ du-
perfluo:tum ꝑpter angustationē:tum ꝑpter priuatione3 pliciter.
nutrimēti ad hoc ꝯsequentē. ¶ Deinde [Oculi āt.] Ostē-
dit ꝑꝑ quid oculi ꝛ que sunt circa anum condoleant p̄. 2°
declarat experiētia ꝙ oculi patiant̄ in coitu ꝛ que sunt cir
ca anum:cum maxime cōicent in hac operatione. 2° ibi
[Qd̄ aūt.] ꝛ dicit ꝙ oculi ꝛ que sūt circa anū:sicut fictaris
que est extremitas longaonis cu3 suis musculis ꝛ vtraq3
vasa seminaria:vt illa q̄ sunt iter renes ꝛ testiculos:in qb9
ꝯm Aristo.generatur sperma ab eo dicta vasa inuoluta:ꝛ Vasa se-
illa que sunt iter testiculos ꝛ virgam dicta a medicis cōi- minaria
ter vasa seminaria:ꝛ vl̄r ols ꝑs interior circa locū istu3:ꝛ que.
etiam testiculi in coitu euidentissime laborant:qd̄ osten-
ditur:nō.n.nāliter ꝯtingit emitti sperma nisi plene coadu
nentur partes predicte circa anū existentes:ꝛ ideo exper-
tū est:ꝙ aliqui habentes feces in longaone ꝓhibentes ple
ne partes illas ꝯgregari nō poterunt conari coire. Similr
ꝛ ostendit̄ oculos in h̄ laborare:qm̄ ipsis ꝯ3 diuersas par
tes positionis cōmotis ꝛ nō fixis cū ꝯtētiōe ad iferius ite-
rum nō ꝯtingit spma emittere:bene autem dictum est ꝙ

illa que sunt circa anũ opꝫ ꝯgregari ꝛ constringi:naꝫ ptes
ad talẽ actũ apte existẽtes exprimũtur: ꝛ deducendo coangu
statione humiditatẽ spermaticã:eodẽ modo quo ꝗs ex
primet humidũ manu sua ꝯstringẽdo ex vesica vl' ex alio
corpe molli quocũqꝫ:silr etiã inter alia mẽbroꝝ quoꝝ ort⁹
ꝛ principiũ ẽ a cerebro opꝫ maiorẽ fieri collectionẽ ꝛ con
strictionem oculoꝝ:ac si in eis esset magna quãtitas mãe
spermatice. ¶ Deinde[Qđ aũt.]Declarat pdicta ꝛ diui
ditur in partes duas.pmo facit qđ dcm̃ est.2° ostendit q̃le
sit humidũ spermaticũ qđ in coitu expellit.2ª ibi[Neqꝫ
enim.n.]Dicit itaqꝫ.experimentũ qđ faciũt mulieres ad co
gnoscẽdũ vtrũ alique eaꝝ debeãt esse steriles:aut fecũde
generantes:nobis ondere:ꝙ oculi ꝛ pars in q̃ situati sunt
grãdẽ habeãt potẽtiam ad generationeꝫ filioꝝ: mulieres
In pᵒ. nãqꝫ sicut magis exprimit in 2° de generatiõe animaliũ.
accipiunt tincturã aliquã vtpote crocũ miscẽtes aque ro
sacee vel alicui alij liquori:ꝛ faciunt vnctionẽ circa angu
los oculoꝝ:si tũc colore hui⁹ tincture colorat saliua pflu
ens ex ore:signũ est ꝙ pori vel vie oculoꝝ tendẽtes ad os
sunt aperti mũdi a supfluitatib⁹. Uñ ꝛ signũ fit ꝙ ꝛ tales
mulieres sint fecunde.si aũt nõ fiet pdict⁹ trãsitus:signũ ẽ
oppositoꝝ ꝛ sterilitatis.ꝛ hoc idẽ dicit eas odorib⁹ discur
rere:ꝛ hoc est qđ dicit ꝙ mulieres experiant tincturl ocu
lis appositis:si eniꝫ tinctura puenlat vsqꝫ ad hoc ꝙ spũm
coloret:signũ est ꝙ sint generãtes vel gignitrices: cũ pori
sint mũdi a supfluitatib⁹ aperti:ex qb⁹ põt virtus genera
tiua cũ sua mã inde ad locũ generatiõis spermatis descẽ
dere. ¶ Deinde[Plura aũt.]Addit ostẽdẽdo qũo q̃ sunt
circa anũ ꝛ oculi cõicent in pdicto actu dicẽs:ꝙ an⁹ ꝛ ocu
li cũ sint ambo mẽbra pre alijs semp existẽtia ppotẽtiora
in coitu plurima silia acqrũt adinuicẽ vt iã etiã apparuit.
vnde ppter motũ ꝛ coangustationẽ acqrũt sil' caliditateꝫ
ppter quã multũ humidi nutrimẽtalis eliquatuꝫ ꝛ subti
liatũ emittit in sperma. ¶ Deinde[Neqꝫ.n.]Ostẽdit q̃
le sit sperma ꝛ humidũ qđ calido educit dicens:ꝙ calidi
tas nõ soluit ꝛ educit humidũ nisi fuerit pingue spumosũ
spiritib⁹ plenũ ꝛ ꝯglutinatum cũ grossitie tẽperata:nõ.n.
Circa me dium. educit terrestre:aut aquosum currẽs. Unde Arist.in.2.de
gñatione aialiũ. Est.n. spma neqꝫ terreũ neqꝫ aqueũ spu
mosum qdem pingue:ꝛ q̃uis educat pingue:nõ tñ omne
pingue:qꝛ non pingue vnctuosum in quo est multa terre
streitas ꝛ frigiditas q̃le est pingue exñs circa vẽtrẽ vt sup
syphac:ꝛ zirbũ:lꝫ tale pingue per coitum eliquet ꝛ dissol
Uñ est sp ma emitti sanguino sum. uat pp caliditatẽ ꝛ motuꝫ:vt di 5ª pticula afo. Qꝛ si aliqñ
accidit sanguinem aut aquaticũ quid emittit hoc tamen
est raro ꝛ praue coitũ exercentibus. ¶ Deinde[Sed re
nes.]Ostendit que mẽbra pre alijs in coitu cõdoleant di
cẽs:ꝙ renes qui sunt quedã carnes dure rubee forme ro
tunditatis cũ lõgitudine quadã participantes iterius su
per dorsum locati:vt ad se alimẽti vrinalẽ trahãt aquosi
tatẽ:pre alijs corporibus ptibus sentiunt inde nocumẽtũ:
eo ꝙ sunt transitiui mãe spermatis vicini:ipse nãqꝫ sper
matis transitus circa loca existit eoꝝ:que quidẽ sunt ma
nifestissima ꝛ valde discooperta iterius ꝛ maxie sine cly
peo defensionis existẽtia:ꝛ ideo coitus cũ in ipso sperma
de nã tertie digestiõis emittit:pcipue si superfluus fuerit
potest ipsos extenuare:vnde ꝛ passionem icurrũt quã me
dici extenuationẽ renũ appellãt:hoc aũt fit eo ꝙ trãsitus
spermatis in coitu aufert nutrimentũ renũ secũ deferens
extra ꝛ nihil apponẽs renibus:quãuis sit eis propinquus.
Et est etiaꝫ alia cã quare renes in coitu patiunt: qꝛ positi
sunt supra dorsum in loco vbi iuncture ipsius sunt laxate
ꝛ incuruatio totius corpis ꝛ fulcimẽtũ:ita ꝙ huiꝰ partes
pp multũ motũ erectionis ꝛ icuruationis nã vt est ꝛ fulci
re calefiunt maxie ꝛ laborãt:qđ experti sunt multũ coeũ
tes in coitu. ¶ Notãdũ est vt itelligat qũo transit⁹ sper Qũo spma sit ppinquum renibus.
matis appropinquat renibus:qđ spmatis mã exñs in mẽ
bris simplicib⁹ in qbus 3ª digestio celebrat:a iuuatiuo se
parata ingreditur venas ꝛ arterias minimas:cũ corp⁹ nõ
hꝫ spermatis mãm in vasis adhuc fermentatã ex quib⁹
deuenit ad maiores illis:ꝛ sic ꝯñr quousqꝫ veniat ad ve
nã chili ꝛ ad arteriã magnã trãseũtes sup dorsum. Ulte
rius aũt vt patet per anathomiam scias ꝙ in parte dex
tra a corpore ipsius vene chilis ꝛ arterie sub renib⁹ p spa
tiuꝫ modicũ vtplurimũ ramificant rami minuti se ꝯiun
gentes in vnũ corp⁹ amplum oblonguꝫ:qđ ab Aui.dicitur
vas spmatis iuolutũ:ꝛ demũ trãsiens penetrãdo syphac
panniculũ cooperiẽtẽ ventrẽ totũ intra ad testiculũ pue
nit dextrũ:qđ deinde reflexũ circa testiculuꝫ peruenit ad
virgã:iter quẽ ꝛ virgã fm medicos vnũ vas cõstituit se
minariũ:sed in parte sinistra rami venaꝝ ꝛ arteriaꝝ par
ui ramificant nõ soluꝫ a corpore vene chilis ꝛ arterie ma
gne:imo p maiori parte fit eorũ ortus ꝛ ramificatio a ve
na ꝛ arteria emulgente existẽte iter venam chilis cũ arte
ria ꝛ renẽ sinistrũ:ex qb⁹ ramis cõstituit aliud corpus vt
primũ factũ vas seminariuꝫ:ꝛ pcedit oĩno in parte sini
stra sicut dictuꝫ fuit de parte dextra.merito igit renes cõ
dolent in coitu ꝛ sinister forte magis. Dicunt ẽt aliq sper Uñ spma
ma deriuari virtute caliditatis fortis ꝛ subtilitatis spũs de
portãtis:qꝛ in hoc actu corpus maxime porificat:ꝙ sper
matis mã venas etiã.s.magnas ꝛ arterias subtiliata p re
sudationeꝫ igrediat absqꝫ pdicto pcessu de venis ꝛ arte
rijs paruis ad maiores semp pcedendo:qđ eo tũc fit mo
do sicut dictũ est in prima particula:ꝙ medicia laxatiua
exñs in stomacho:potest mãm que est in pulmone ad vẽ
trẽ attrahere:absqꝫ eo ꝙ venas vel arterias ingrediatur.
¶ Dubitat de eo ꝙ dicit renes sentire:cũ medici ponant Dubium
vnum mẽbrũ carẽtiũ sensu. ¶ Dicenduꝫ ꝙ lꝫ in sui suba Solutio.
nõ habeãt sensum:sentiũt tamẽ per pãniculũ inuoluentẽ
ipsos q sensibilis est valde. Aut dicendũ est:ꝙ lꝫ non sen
tiant sensu aiato:sentiunt tñ sensu nãli:qđ sufficit:ꝛ p istuꝫ
modũ põt dici etiaꝫ anchaꝝ ossa cõdolere. Duplex enim Sensus
sensus existit: animatus.s.ꝛ naturalis: sicut Hip.ꝛ Ysaac duplex.
in 2° elementoꝝ. Et qui nocumẽta coitus plene scire vo
luerit sermonẽ de hoc inspiciat medicorum.

¶ Problema. III. Antiqua.

Ropter quid coeũtes ꝛ eunuchi nõ
vtẽtes affrodisijs tñ vtriqꝫ oculi ad
acutũ visuꝫ leduntur? Aut qꝛ his qui
dem pp coitũ. His aũt pp excisioneꝫ
superiora sicca fiunt magis q̃ꝫ opꝫ:manifestissi
me aũt in his quantũ opus est certum:visus ãt
talis:euulsis aũt humidis superiora desiccant.
coitus quidem igitur manifestum quia hoc fa
cit:eunuchis crura inflant ꝛ ventres bene solu
biles sicut deorsuꝫ mutato humido. Noua.
¶ Quamobrem ꝛ q concũbunt ꝛ spadones q
re minime vtũtur venerea in acumine oculorũ
offenduntur? An ꝙ alteris ob libidineꝫ:alteris
ob excisioneꝫ partes superiores plus iusto exic
cantur:qđ perspicuuꝫ in his est:quorum opus
exquisitius administratur? Aspectus autem
tale est: humoribus ꝓo deorsum ductis supe
riora siccari necesse est.id igitur nimirum con
cubitu fieri patet. Spadonum autem crura in

tumescunt: ⁊ alui faciles sunt. vtpote cuz deorsum se humoris copia seuocet.

Querit cām cuiusdā nocumēti circa oculos q̄si q̄dā admiratiōe ente motiuo ⁊ dic. Quare ē q̄ coeuntibʼ multū. nā coitʼ pōt visuz fortificare: q̄nq̄z supple. ⁊ eunuchis ēt qui nō vtūt affrodisijs: ⁊ spermatū emissionibus. ambobʼ tamē ptingit ledi visum ⁊ debilitari in eo q̄ est acute videre. hoc eni vr̄ mirabile valde vt q̄ opposite cause vnū causent effectuz: quales sunt vti coitu ⁊ nō
Eunuchʼ quid. vti. ❡ Et scias q̄ eunuchus est homo imꝑfectʼ muliebris lenis nō pilosus maloꝝ moꝝ: in actuz coitʼ nō potēs: aut debiliter valde: ⁊ est duplex vel triplex: aliquādo eniz est nā talis vt ille q̄ caret testiculis oino: aut sic ꝑuos ⁊ debiles habet: ita q̄ aut oino nō possit in actū aut praue. q̄ eni praue sic in hoc se hz pōt etiam dici eunuchus: sicut ⁊ qui
T.c.17. prauos hz pedes dr̄ nō hr̄e pedes. vt pz in 5ʼ meta. ⁊ ideo ꝑseruādo se a talibʼ dixit Ari. eunuchi nō vtētes affrodisijs. Est ⁊ eunuchus factʼ ꝑ artē sicut ille cui testiculi auferunt̄ aut cōterunt̄: ⁊ in hoc eunucho verificat̄ sermo iste maxie. Dicit̄ etiā aliquis eunuchʼ s̄m silitudinē ad istos: sicut ille dr̄ eunuchus qui ꝑꝑ deuotionē quā hz ad c̄hm se abstinet a coitu: sicut dr̄ in euāgelio ⁊c̄. Affrodisijs. i. ve
Affros quid. nereis vel spumatiōibus. affros. n. grece est spuma: dea. n. principalis coitus vt venus generata fuit ex spuma: sicut dictuz est in. 19. cap. tertie particule. ❡ Deinde [Aut q̄r.] Soluit. ⁊ primo assignat causaz dubitationis mote. 2ʼ declarat. ibi 2ʼ [Manifestissime āt.] ⁊ dicit id esse: q̄m ꝑtes superiores sicciores reddunt̄ q̄̄ requirat eoꝝ dispositio oculoꝝ nālis: differūt tn̄: q̄r in q̄busdā eoꝝ vt in valde coeuntibʼ coitus est cā: in eunuchis v̄o causa est excisio ⁊ priuatio testiculoꝝ eis inducta. ❡ Deinde [Manifestissimuz aūt.] Declarat hoc: ⁊ primo in coeūtibus dicens euidētissime certū existere q̄ acuitas visus noceat̄ ꝑ coituz eo q̄ auferat̄ qd̄ opportunū est in eis. s. oculis: oz. n. humidū subtile aqueuz eis inesse: in quo visibiles sp̄us fulciantur: nā visus ē nā talis. s. humida. Unde Aristo. in libro de
Crea me. sensu ⁊ sensato: ⁊. 5ʼ de generatiōe aialiū dixit oculū eē de nā aque: sed euulsis humidis ⁊ euacuatis ptingit superiora desiccari: ꝑpter qd̄ oculi a sua recedūt natura que humiditate vigebat. Et merito oculi vigent humiditate: q̄r ꝑpter sp̄us igneos qui ēt sunt in multo motu exn̄tes euanescerēt nisi humido sustētarent̄. Et ideo vlterius cōcludit manifestū fore q̄ coitus exiccat ꝑtes superiores subtrahēdo hūidū ad qd̄ sequit̄ lesio acuitatis visus. Declaratur hoc aliter deducēdo: ⁊ supponat̄ q̄ visus est potissimus ramus cerebri: in quo magis viget virtʼ aialis: sicut apparet ꝑ Gal. in thegni tractatu de signis: cum sermonē sp̄alē exprimat in oculis ⁊ nō in alijs sensibʼ: q̄ ēt testant̄ physionomici: nūc aūt fermētū sp̄matis ꝑ magna parte videt̄ a cerebro deriuari. qd̄ vr̄ sentire Hip. in lib. de aere ⁊ aq̄: dicēs q̄bʼ vene q̄ st̄ post aures abscidūt̄: hi prorsus ab oi gn̄atione orbant̄: qd̄ apparet esse: eo q̄ mā spermatis ꝑ eas a cerebro tēdat deorsum. Unde Auic. 20. tertij. ⁊ semē nō pōt amplius descendere ipsis incisis. ❡ Deinde [Eunuchis.] Declarat 2ᵐ ⁊ dicit q̄ tibie eunuchoꝝ ⁊ vlr pedes magni inflant̄: ⁊ icurrūt itidē solutionē vētriuz ꝑꝑ humidū tendēs deorsuz: qd̄ coꝝ debilitat cōtentiuā: quo q̄dē descēdente sibi associat partē humidi radicalis ⁊ caloris ⁊ sp̄us. Nā in euacuatione etiā nociui q̄liscūq̄z semper aliq̄d iuuatiui euacuat̄: quo q̄dē humido ⁊ calore cuz sp̄ū euacuato: accidit partes superiores exiccari ⁊ oculos: maius enim nocumentū incurrunt ex iuuatiui emissione q̄̄ iuuamētū ex euacuatiōe sup̄flui. Et ex h̄ fortassis pōt cōcludi: q̄ mulier nō sit nāliter adeo acuti visus sicut est vir. ꝑpter euacuationē maiorē deorsum hūiditatis. s. mēstrualis. Per Aristo. pōt ⁊ h̄ alr̄ declarari in eunucho: q̄m acuitas visus fit ꝑ sp̄us visibiles calos subtiles lucētes: ꝑꝑ qd̄ videmʼ aialia calida hn̄ digerētia acuti visus vt aq̄lā. sp̄us aūt visibiles ꝑ calidū tales existūt: qd̄ augmentat̄ ⁊ cōseruat̄ ꝑ refractionē quaz recipit in testiculos: qui sunt carnes dure ⁊ glādose: ex qua totū corpʼ calefit ⁊ irradiat̄ ad modū: q̄uo reuerberatio radioꝝ solis in maiori mūdo calefacit ⁊ illuminat vniuersum: ⁊ magis quando radius eius ad cenith capitis appropinquās lineis fere rectis ad nos peruenit: sicut pz tpe quo sol est in signis septētriōalibus: ⁊ lz a nobis ꝑ duas ꝑtes mūdi tūc sit remotior: ⁊ maxime cū ꝑuenit ad finē geminoꝝ: vbi aux eiʼ existit: sicut scribunt mate. ponētes eccētricos ⁊ epiciclos: lz eunuchi nō hn̄t testiculos aut praue valde: ꝑpter qd̄ non facta calidi refractiōe in eis: corpʼ nō calefit: nec sp̄us subtiles ⁊ mobiles generant̄: sed oppositi digestiōe lesa ⁊ calore in corde ⁊ rheti mirabili nō vigorato: ꝑpter qd̄ crura ⁊ vlr pedes isflant̄ eoꝝ: aut q̄r nō fruūtur cibo quez assumūt: sicut dictū est in sexto capitulo particule prime: qd̄ ībecillitate calidi ptigit nō valētis digestionē ꝑficere: vn̄ ⁊ humores generātur terrestres aquosi ⁊ nitrosi: q̄ q̄dem graues nāliter petūt īferiora. ❡ Itē nā ꝑꝑ abominationem ⁊ ꝑꝑ eoꝝ īpuritatē nō eos regit loca eis ꝑpria assignando: ꝑꝑ quod vlcera putrida in eoꝝ fiunt cruribʼ: sicut dicet̄ in. 24. capitulo decime particule: vbi de hoc specialiter fit sermo. Similiter ⁊. 32. huiʼ erit sermo proprius de altera parte istius ꝑblematis: vt de oculorum lesione.

❡ Problema. IIII. Antiqua.

PRopter quid est q̄ homo soluz quando incipit posse coire barbescit: alioꝝ animaliuz quecūq̄z pilos habent nullum? Aut quia s̄m etatem transmutātur animalia in contrariuz: vox enim grauis ex acuta fit: ⁊ pilosus ex non piloso. Manifestuz igit̄ quemadmodum ex generatione pilosa animalia: si nō pilosa fiunt spermatica facta nō patiunt̄ hoc: propter id qd̄ spermatizantia sicciora fiunt ⁊ rariora: ⁊ ex quibʼ pilus oritur. Manifestum autem q̄ nō in cicatricibus oriunt̄ pili in pueris ⁊ mulieribus. Noua.

❡ Cur homo cum concūbere posse incipit tunc pubescit. Ceterorum autem animantium que pilis teguntur nullum tunc pubescere incipit? An q̄ per etates mutari aīantes contrarium solent. Vox enim grauis de acuta efficitur: ⁊ nuda que ante fuerunt hirta reddunt̄. Unde etiaz animantes a primo natali die hirsutas enudari debere tunc non densescere constat: cuz semen habere incipiūt. Sed ita euenit quia que semē effundunt sicciora fiunt ⁊ laxiora: q̄bus de causis pilus oritur: quod inde sane pz. Pilus enim neq̄z cicatricibus neq̄z pueris neq̄z mulieribus exit. Cum scilicet cicatrices spisso contextu nō raro inducātur. Pueri mulieresq̄z corpore humido sint non sicco.

Quare est q homo illo tēpore incipit habere barbaȝ cū fuerit potēs coire:qđ ⁊ nulli alioꝝ ab eo accidit animalium pilos habentium a natiuitate:vt q tempore coitus fiant piloſiora circa partes oris: vbi naſcitur barba: hoc enim videtur dignum dubitatione: cum in multis homo ⁊ bruta conueniant. ¶ Deinde[Aut quia.] Soluit.⁊ videtur ſolutio ſumi ex quadam ſimilitudine. quaſi dicat . quia homo tunc temporis grandem recipit permutationem in alijs diſpoſitionibus corporis ⁊ anime: ſimiliter rationabile eſt q permutetur circa diſpoſitionem pilorum:⁊ hoc eſt quod dicit. Uox nāqȝ eius primo erat acuta vt modico tempore multuȝ mouens aerē: que tempore emiſſiōis ſpermatis fit grauis tarda:vt mouens modicuȝ aeris in multo tempore:ſicut apparebit in 14.particula. Item videmus q cum eſſet prius non piloſus in pluribus locorum:circa illud tempus ⁊ paruȝ ante oriuntur pili ⁊ multiplicantur:exiſtente nā piloruȝ in homine ſicut dicitur in tertio de hyſtorijs:quidam inſunt ei a natiuitate vt pili capitis ſupciliorū ⁊ cilioꝝ:quidā autē adueniūt poſt natiuitatē:quoꝝ primi ſunt pectinis:deide illi qui ſunt in femore:vltimo autē illi qui ſunt in barba. Similiter etiam mutatur in alijs diſpoſitionibus.primo enim erat quietus timidus ⁊ ingratus:tempore autēȝ coitus fit diſcurrens audax curialis ⁊ huiuſmodi: ſicut apparet per alia ſcripta que medici differentibus attribuunt etatibus:⁊ ſicut mutatur in iſtis: ita veriſimile eſt q debeat mutari circa pilos: vt q ei oriantur pili in barba nō prius exiſtentes niſi fuerit orbatus ⁊c̃. ¶ Deinde[Igitur manifeſtum.] Deducit rationem ſuam illatiue dicens hoc eſſe manifeſtum:q ſicut animalia a natiuitate piloſa omnino fiunt circa partes oēs:ita ſupple homo cum incipit coire fit piloſus circa aliquas partes:ſed ſi fuerint aīalia que a generatiōe prima nō ſint piloſa nullo modo deincep̄s eis aduenit eē piloſa:ſicut piſces ⁊ ſerpētes.⁊ ideo illic propter illud concludit dicens q in ſpe.ſ.animalium que ē homo ꝓpter hoc illa q̄ ſpermatizāt reddunť rariora ⁊ ſicciora:eo q euacuať humidum viſcoſum adherēs corpus humectās ⁊ poros oppilās.quare ⁊ tūc accidit pilos oriri. Nam pilus oriť locis raris ⁊ ſiccis mediocriter. nō autem in humidis paludoſis neqȝ in ſiccis obſtrictis. Unde Hippocrates in qnta particula afo.cutem rarā declarat pilus ⁊c̃. ¶ Notandum eſt q ſm hoc ſtat virtus rationis Ariſtote.quia cum homo ſit mediuȝ omnium animalium ſm complexionem ſuam: ⁊ illud ad quod comparātur.Eſt enim tēperatus in vniuerſa ſuba: ſicut dicit Gal.in pmo de cōplexionib⁹:qđ nulli alij ineſt aīaliū.Alia enim aut ſunt eo calidiora vt leones ⁊ aues plurime: aut frigidiora vt animalia aquatica:ei diſpoſitiones inerunt nām eius cōſequentes medie:mediū.n.ſapit nām extremoruȝ:ita q neqȝ oīno erit piloſus a generatiōe ſicut bruta:neqȝ oīno nudus pilis:ſicut aquatica plurima:ſic itaqȝ qꝛ a pncipio generatiōis multū cōicat cū nō piloſis:⁊ differt a piloſis multis:pauciſſimos.n.a natiuitate cōtrahit pilos. Tēpore igiť ꝓcedēte ⁊ iuuētute aduenięte qꝛ plus appropinquat animalibus piloſis:⁊ recedit a non piloſis: inde ē q tēpore illo multi ſibi oriunť pili:vt ⁊ fere ꝑ oēs piloſus efficiatur.Qꝛ autē pili oriātur in locis ſiccis raris menſurate ꝓbat ſic illic[Manifeſtū eſt.] Dicēs cognituȝ eſſe q pili nō oriuntur in cicatricib⁹:neqȝ in pueris neqȝ in mulieribus: quoniam locus cicatricum in his eſt humidus viſcoſus compactus:per quem materia pilorum non poteſt exire in pilos:⁊ de hoc erit ſermo proprius in nona particula . tertiodecimo capitulo . Eſt autem cicatrix veſtigium remanens cum caro ex vulnere obcalluerit ⁊c̃. Dicit autem pueris ⁊ mulieribus:quoniam fortaſſis in viris calidis piloſis :⁊ in quibuſdā locis ⁊ vim atqȝ in paruis cicatricibus poſſibile eſt aliquos pilos debiles tamen oriri.hoc autem ſic dico quoniam vigeſimoſeptimo capitulo decime particule queretur quare equis ⁊ aſinis in cicatricibus oriuntur pili.in hominibus autem nō: aut ſaltem omnino verum q cicatrices puerorum ⁊ mulierum magis ſunt remote a generatione pilorum q̄ cicatrices virorum:quare bruta continue a generatione ſunt piloſa : aut propter finem ⁊ intentioneȝ nature . ſic enim pili eis ſunt tegmenta velut ⁊ nobis veſtes . caruerunt enim ratione ⁊ manibus quibus mediantibus ſibi has poſſent conſtruere : ſicut patet per Ariſtoteleȝ quarto de partibus animalium:⁊ Galenū in primo de iuuamentis membrorum:⁊ Auicennā in principio quinti ⁊ ſexti naturalium : aut eorum ſuperfluitates plurime tranſlate ſunt in pilos:⁊ nō euacuate in ſperma aut mēſtrua vel hemoroidarum fluxum adeo vt in homine:aut quia ſuperfluitates brutorum ſunt acute feroſe in pilos leuiter penetratiue : eo q nutrimenta eorum fere ſunt talia . In quibuſdam autem animalibus frigide complexionis aquaticis ⁊ terreſtribus contrarium accidit.ſunt enim pilis carentia propter cauſas contrarias: tamen prouidit eis natura dando ſibi corium groſſum durum ⁊ ſquamoſuȝ quo tuta permanent a nociuis.

Ubi pili oriuntur.

Hō oīuȝ aīaliū mediuȝ.

Cicatrix quid.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter quid diſcalciatio nō confert ad coitū? Aut quia corpus quod debet coire oportet intrinſecus calidū eſſe ⁊ humidum.tale autem eſt in ſomnis magis q̄ in vigilia:propter qđ velociter ⁊ abſqȝ actione pollutiones fiunt. vigilanti aūt cum labore : ſimul autem tale corpus ⁊ pedes humidiores ⁊ calidiores. Signum aūt q dormientium calidi ſicut ſimul in interioribus ſic habentes. Diſcalciatio autem contrariū facit: deſiccat enim ⁊ infrigidat:quare ſine impoſſibile non calidis exiſtentibus ſpermatizare ſiue difficile neceſſe eſt non conferens eſſe ad vſum venereorum. Noua.

¶ Cur nuditas pedum obeſſe in re venerea poteſt? An quoniam corpus qđ concubituruȝ ſit calidum intus atqȝ humidum eſſe debet . quale per ſomnum potius eſſe q̄ per vigiliam ſolet.ex quo etiam celeriter ac ſine corporis agitatione ſemen dormientibus profluit.vigilantibus vo non ſine labore prodit. Simul autem fit vt ⁊ reliquuȝ corpus tale exiſtat ⁊ pedes humidiores ſint atqȝ calidiores.indicium q cum dormimus pedes obtepeſcere ſolēt vt qui vna cum internis partibus ita afficiantur. At nuditas pedum econtrario agit. Siccat eniȝ atqȝ refrigerat.itaqȝ ſine impoſſibilis ſiue difficilis ſit vt res agatur venerea niſi pedibus calidis.eam tamen nuditatem in vſu concumbendi incommodam eſſe neceſſe eſt.

Quare est φ pedū discalciatio τ vīr coꝝ frigiditas non cōfert ad coitū exercendū:immo potius nocet. ¶ Notandum est φ Aristo. dicit signanter nō cōfert:τ nō dixit nocere aut ꝓdesse affirmatiue:innuēdo hoc fore vīr verum τ medium inter ista duo:sꝫ magis valde ad alterum declinet extremū:potest nāqꝫ interduꝫ discalciatio conferre:vt si aliquis cōplexionis foret calide τ cum alijs caliditatis circumstantijs propter vehementem caliditatem in tali virtus generatiua dissolueretꝰ τ euanesceret sperma:sicut patet per Haly in thegni tractatu signorum. Nūc v̾o per pedum denudationem τ infrigidationem possibile est sup̾fluū calꝫm ad aliqđ tēperamentuꝫ adduci:in quo virtus τ sperma ꝯseruabitur: ꝓpter qđ existimauit filius messuringe φ portulaca augmentū prestet in coitu sicut recitat Auicē. sc̄do can̄. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. τ p̄mo declarat quomodo calidū τ etiā humidū cōferat ad coitū. 2° quō discalciatio τ p ꝯn̄s fridū noceat. 2° ibi [Discalciatio aūt.] Et dicꝫ cām eē qꝛ corpꝰ coituruꝫ necē ē iteriꝰ calꝫ τ hūidū existere. sperma.n. tale: sed h̾ in somno fit magis q̄ꝫ in vigilia:cū in somno calꝫ τ humidū ꝯcurrāt ad interiora. Et iō cōcluditur φ dormiētes effundunt sp̾mata citissime sine actōe volūtaria τ motu. s. exteriori:nō aūt interiori sicut appebit trigesimo p̄mo ꝓblemate quīte particule. τ de his fit sermo:sꝫ in vigilia emittitur sperma tarde cū labore τ pena:nisi egritudiē aut repletione cōtingat oīno:qđ tn̄ verū nō est sperma:oꝫ.n. vigilantes diu ꝯcutere anteq̄ꝫ sperma educatur:cum non sit calidū τ humidū eis apparatū ꝓꝑ disseminationē ipsiꝰ in partibus interioribꝰ:si igitur ita ꝯtingit in somno quē sequitur calciatio vel tectura pedū:τ oppositū in vigilia ꝓpter oppositū:oꝫ si sperma dꝫ emitti simul cuꝫ caliditate totius corpis τ humiditate:pedes habere caliditatē τ humiditatē τ maiōrē adhuc alijs partibꝰ corporis superioribus:vn̄ qꝛ inebriari est partē supiorem calefieri τ inferiorē infrigidari:ꝓꝑ qđ inebriati nō possunt coire:sicut hoc in tertia patet particula. oꝫ igiꝰ in coitu īferiora calefieri. Et vlterius dicit φ signū approbatiuū caliditatis dormientiū:qꝛ dormientiū pedes reperiunꝰ calidi cū tanguntur τ maxie vltra principiū somnij:nisi aliud īpediat:τ simul se habentes in hoc cū interioribus. Unde dcm̄ est in primo de somno τ vigilia:iteriora in somno calefieri τ inferiora: opposita aūt opposite. sic igitur declaratū sit per somnū cui ꝓportionaꝰ calciatio:eo φ pedes cooperianꝰ multū in somno:sicut ēt apparuit in p̄ꝰ ꝑticula:τ ꝑ vigiliā cui discalciatio vel nuditas similaꝰ quō calidū cōfert ad coitū τ frigidū nocet. ¶ Deinde [Discalciatio.] Manifestat quō discalciatio τ p ꝯn̄s frigiduꝫ noceat dicens φ discalciatio ꝯtrarium operaꝰ eius qđ est calefacere τ humectare:desiccat enim τ infrigidat vnde aufert materiā coitus humidaꝫ. s. τ agens calidum. Et iō cōcludit dicēs q̄re siue sit oīno īpossibile siue nō īpossibile oīno:sed difficile sperma emittere corporibꝰ nō existētibꝰ calidis:tn̄ vt vīr est verum dicere φ discalciatio τ pedum frigiditas non cōfert in vsibus venereoruꝫ:imo nocet vt in pluribus. Et ideo medicorum diligentes volentes coitum multiplicari p̄cipiunt pedes calidis vnctionibus inungi.

Cap.vl. ca.4.l ixx.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter qđ exoluitur maxime animaliū coiens homo? Aut quia plurimū emittitur sperma s̄m proportionem corporis: propter quid autem plurimum emittitur? quia minime laborat s̄m cibū: τ natura humidum τ calidū est maxime animalium:quorum hoc quidem facit sp̾ma multū:hoc v̾o naturā spermaticā facit. etenīꝫ sperma tale est quousqꝫ saluatur. Noua.

¶ Cur omniū maxime animātiū homo postq̄ꝫ concubuit:dissoluitur τ languescit? An φ semen proportione sui corporis plurimuꝫ emittit? Sed cur plurimum homo emittit? An φ minus cibum is conficit: τ omnium maxime animantium humidus natura τ calidus est? Quarum rerum altera seminis copiam reddit. altera nature vim efficit ad semē creandū. semē etenim tale est quādiu seruatur.

Quare est φ hō de numero aialiū vel īter cetera aialiū potissime dissoluiꝰ τ minoraꝰ in coitu: sicꝰ appꝫ ī adolescētia maxie:qđ τ ego τ asinis ītalonū electri mīstoriēs vtentibꝰ coitu minime contingit τ proprie cernis. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. τ primo assignat cām q̄si ti:sc̄do dubitat de cā assignati. 2° ibi [Propter quid.] Et dicit cām esse eo φ homo multum spermatis emittit s̄m q̄titatem sui corporis:sicut etiā dicꝰ in fine tertij de hystorijs aīalium. illud aūt qđ emittit est q̄dem fere naturale:τ iō cum factū fuerit sup̾flue:merito debilitat calorem minuēdo innatū. Un̄ Ari. 5. de generatiōe aīalium. Luxuriatio īfrigidat:est.n. emissio pure τ nālis caliditatis. ¶ Deinde [Propter quid.] Querit vlterius quare homo emittit plurimum spermatis:qđ pro causa predicti questi assignabaꝰ dicēs. Unde est φ plurimum spermatis emittiꝰ ab hoīe s̄m ꝓportionē sui corpis:qđ dꝫ ꝑ equum vel elephātē τ hꝫ. ¶ Deinde [Quia minime.] Soluit. τ assignat duplicē cām:quaꝝ prima sumiꝰ a parte virtutis τ dicit ideo eē:qꝛ valde paruꝫ laborat circa digestionē alimenti eo φ alitur ex alimētis nā digestibilibꝰ:τ arte etiā ꝑparatis:aliter.n. nō posset viuere aut prauē:qđ τ alijs nō inest aīalibus:sicut dicit Auic. 5. τ 6. nāliū. Si igiꝰ paꝝ laborat in alimēto:multū poterit digerere:ad qđ multum sequiꝰ superfluū:τ ꝑ ꝯn̄s spermatis:cū sit sup̾fluū q̄dā. Et cōfirmatur:quoniā hominis melioraꝰ digestio ꝓpter sirbum adipinum qui transit super stomachum τ intestina oīa in homine maxime solo: ne propter varias eius occupationes debilitaretur digestio: sicut dicit Gale. in quarto de iuuamentis membrorum. ¶ Deinde [Et natura.] Assignat secundam causam sumptam ex parte eius quod digeritur τ dicit:φ causa illa est:quoniam homo est animal natura calidum τ humidum maxime inter alia animalia:τ sperma est calidum τ humidum:vt dictuꝫ est supra: propter quod fit similitudo:τ eorum que symbolum habent facilior est transitus:sicut dicitur secundo de generatione. multum ex calido τ humido ab homine transibit in sperma:illic enim est humidum quod multum causat quantitatis spermatis materie:τ calidum quod facit illaꝫ materiam habere naturā τ virtutem spermaticaꝫ. tale v̾o est ipsum sperma:quoniā est humidū sufficiens viscosuꝫ pingue aereum in quo est calidum viuificū celeste τ elementare. sicut patet in 2° de generatione animaliuꝫ:τ hoc quousqꝫ saluatum in propria permanet natura. Dicit autem quousqꝫ saluatur:innuendo φ sperma de facili corrumpitur cuꝫ sit quid temperamento vicinū. Un̄ Gal. in septimo de igne. sa. Lac τ sperma non permanēt vno momento extra vasa quin corrumpantur. Qꝫ autem sperma sit calidum τ humidum dicitur secūdo de generatiōe animaliū:sperma nō est terre neqꝫ aque neqꝫ ignis:sed spiritus quoddam pingue:qꝛ dicit illum spiritum eē aereum

Lac τ sperma eē vasa posita fuerit corrumpunt.

calidum erit ⁊ naturaliter humidum sufficienter viscosum ppter aquā est: albuz ⁊ spumosum ppter multitudinem spūs existētis in ipso: quare ppter eius supfluā emissionem merito ↄtingit corpus attenuari: ⁊ virtutez dissolui: ⁊ etiam maxime ppter delectationē grādē quā hȝ hō pre alijs animalibus in coitu. Unde Auic. 3° de aialibus. sperma qñ de hoīe exit multū discoloratur corpus suum: ⁊ debilitaṫ magis ꝙ̄ si quadragesies exiret de suo corpore sanguis tātus: qꝛ sperma est res habilitata ad trāseūdū in corpꝰ. Unde Arist. p̄ de generatione animaliū. Modicissimo spermate abscedēte fit dissolutio manifesta: tanꝙ̄ sit corpe p̄uato alimēto. ℭ Dubitaṫ de eo q̇ð dī homines esse maxime calidū ⁊ humidū animaliū natura: ⁊ in decima particula. 57. cap̄. dicit ꝙ est natura calidissimū: cum dictū sit fm Gal. ipsum fore tēperatum in vniuersa suba. ℭ Itē medici ponunt quedā aialia: vt oues ⁊ porcos humidiores illo: ⁊ quedā calidiora vt leones ⁊ aues. ℭ Itē cū actio arguat formā: ⁊ q̇dam videamꝰ homine fortiora ⁊ hō que arguūt caliditatē. quare ⁊c̄. ℭ Dicēdū est ꝙ ista dubitatio pōt solui: sicut soluūt medici questionē factam de calore pueri ⁊ iuuenis quis eoꝝ sit calidior: dicūt enim calidū dupliciter posse cōsiderari: aut ratione quantitatis vt corpulētie: ⁊ tali calido calidior est puer iuuene: aut ratione qualitatis vt acuitatis caloris: ⁊ sic iuuenis est puero calidior: cuȝ calor pueri sit suauis ⁊ gratus tactui: iuuenis aūt acutus ⁊ pungitiuus: sicut dicit Gal. in p̄ particula afo. ⁊ in libro de cōplexionibus. Sic itaqȝ pposito hō est calidū ⁊ humidum maxime aialiuz calore vaporoso quātitatiuo: alia vō plurima aialium qualitatiuo ⁊ acuto. Similiter duplex est humidū. s. aereū ↄtēperatū sufficienter cuȝ naturis alioꝝ elemētoꝝ: ⁊ tali humido hō ceteris est humidior aialibus: est ⁊ humidū aqueū nō recte cū naturis aliorum elementorum proportionatuȝ: ⁊ tali humido alia animalia que humida sunt humida dicuntur. ⁊ sic patet veritas quesiti.

Dubium

Solutio

Humidū duplex.

ℭ Problema. VII. Antiqua.

PRopter quid coitu facto per caliditatem: timore autem existente infrigidatiuo ⁊ mori: quibusdam autē quādo fuīt in huiusmodi passionibꝰ sperma egreditur? Aut qꝛ infrigidatis quibusdam locis alia supercalefiunt propriam habentes caliditatem ⁊ recipientes caȝ que est infrigidatorum locorum: quare infrigidatis quidem contingit nō ppter ifrigidari: sed propter calefieri. manifestum autem ⁊ visui: eorum autem qui timent superiora desiccantur: inferiora vō humectantur: ⁊ venter ⁊ vesica soluitur: recedēs ergo calidum in timore quidē deorsum: in morte autem ab inferius sursum exhumectans caliditate facit spermatis egressum. Noua.

ℭ Quam ob causam cum ratio concūbendi calore contineatur; timor autem ⁊ mors refrigerandi vim habeant. plerisqȝ tamen cum ab his ipsis tenentur affectibus semen excurrit? An ꝙ cum loca quedam corporis refrigerantur; alia quedam intepescunt: cum ⁊ suum calorem habeant ⁊ pulsum de locis refrigeratis illum ipsa suscipiant. Quāobrem frigentibus quidem id euenit. Uerum nō quia frigent: sed quia calent. Constat hoc etiam ipso aspectu: partes eniȝ superiores timentium sanguine priuantur inferiores autem humescunt: ⁊ aluus soluitur ⁊ vesica. Calor igitur cum se per timorē deorsuȝ per mortem sursuȝ deuius agitat. madificare ⁊ seminis excitare profluuium potest.

Pars ista in qua nūc ingrit causas diuersoꝝ accidētiū circa coitū: ⁊ dicit tangēdo motiuū suū. Quare est ꝙ aliq cū fuerint in his passioībꝰ vtputa mori: ⁊ timore: que passiōes a frigiditate causanṫ sicut dictū est in. 27. cap̄. secunde particule de timore: ⁊. 29. tertie particule dicruȝ est mori esse infrigidationē: sperma emittunt. Et tangit rationē vlterius in cōtrariū. quasi dicat. nō videṫ hoc possibile qñ coitus pficitur caliditate ⁊c̄. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. ⁊ primo assignat cām simul. secūdo illā diuisim declarat. secūda ibi [Manifestum aūt.] Et dicit ideo esse qñ quādo aliqua loca infrigidanṫ vtputa superiora aut iferiora: quedā alia calefiūt vt media: ⁊ hoc qꝛ seruāt suā caliditatē ⁊ iidē recipiunt ⁊ receptā cōseruāt alijs infrigidatis. Et ideo cōcludit ↄtingere: ꝙ qñ ptes extreme ifrigidanṫ: spma emittiṫ: nō tñ fit pp ifridari imediate: sȝ ppter calefieri: qð fit in partibus medijs cōtinētibus instrumēta coitus: in qbus calm ↄgregaṫ ⁊ humidū: ceu aq̄ frida nō curat thetanū imediatius replectionalē: sȝ calm. calor. n. hic liberat vt dī qnta particula afo. sic igitur in ħ stat solutio: ꝙ lȝ ifrigidenṫ q̇dā partes: tñ pōt emitti sperma: qñ calefiunt alie: ⁊ motū sustinent expulsiuum: habētes potentiam spermatis emissiuaȝ. Et ex hoc apparet solutio motiui sui in cōtrariū: ac si dī. Arist. ꝙ nō est incōueniens: ꝙ emissio spermatis causeṫ a frigiditate mediate: imediate tamē a calido. ℭ Deinde [Manifestum autē.] Declarat predictā solutionē diuisim ⁊ primo quantū ad id qð pponebaṫ de timore: ⁊ dicit hoc esse manifestum p visum: ipso nāqȝ percipitur pallor ⁊ subalbedo que timētibus accidit: sicut notū est visui: ⁊ hoc ratione figure que est vnū sensibiliū cōium: ꝙ partes illoꝝ superiores q patiuntur timorē desiccanṫ: eo ꝙ priuatis colore ⁊ spū etiaȝ priuanṫ humiditate cum in humido fundeṫ: sed ptes iferiores humectanṫ: ⁊ ꝙ ita sit pȝ qñ accidit fluxus vētris ⁊ vrine: ⁊ hoc est quia calidū descēdens subito in timore secū deorsum hūidū defert: pp qð accidit ventrē ⁊ vesicā solui: tuȝ pp humidū delatū deorsuȝ: tū pp motū vehemētē ⁊ subitū humidū ipellētē ex supiorib' ad submedia ⁊c̄. ℭ Deinde [In morte aūt.] Hic scdo manifestat solonem quātū ad id qð dicebaṫ de morte: ⁊ dicit ꝙ in morte calȝ cū mā spermatica transiēs exhumectādo ptes ex iferius ad superius ppter caliditatē versus cor tēdentem causat spermatis emissionē. humidū enim cū calido circa instra coitus sicut in medio congregatur: calidum nāqȝ cum humido suo ppter eius debilitatem obsessum vndiqȝ frigiditate versus cor tendit: propter quod cum non possit ibi fulcimentum habere relaxatur in fluxum spermaticum. Potest etiam esse causa emissionis spermatis in morte spasmus instrumentorum spermatis: sicut patet cuȝ spasmantur epileptici. ℭ Et notanduȝ est ꝙ emissio spermatis in morte videtur magis contingere in vltimo separationis forme a materia: scilicet cum calor naturalis deferens cor ⁊ petens superiora oculos conuertit sursum: ꝙ̄ circa p̄nᵐ separatiōis: vt qñ calor volens se ↄseruare in eē ad cor tanꝙ̄ ad arcē vite cōcurrit: cū tunc ad oppoᵐ emissioni per coitū fiat motus humidi spermati assimilatiuō enim verum existit sperma sicut patet ex p̄cedenti caplo. Nota.

ℭ Problema.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Ropter quid nõ opꝫ cũ non expedit neqꝫ coire neqꝫ vomere neqꝫ sternutare neqꝫ vẽtositatẽ emittere? Aut qꝛ cuꝫ non expedit similr̃ nos habemus diuulsis ex terra: quibus prius diuellit̃ aliquid alienũ: aut relinquit̃ diuulsum: omne aũt quod opoꝛtet quidem euelli lesuꝫ relinquit̃: ꝛ sic multo tempoꝛe ꝑhebit doloꝛem: siue quis mouebit aliquid alienũ hoc doloꝛẽ prestabit nõ in sui regione existens: que cõtingent cum non expedit facientibus aliquid dictoꝛum. Noua.

¶ Cur neqꝫ cõcumbere: neqꝫ euomere nec sternuere neqꝫ flatũ emittere opꝫ: nisi res turgente coꝛpoꝛe vigeat? An qꝛ cum nõ turgemus similes terre stirpibus sumus quibus euulsis: aut alienum cõuellit̃ quippiã: aut aliquid abscisum relinquitur. Q̃d aũt cum extrudi debet minutum remanserit: doloꝛem diutius id omne mouebit. Et si quid alienum cõmotum sit id cum sua sede priuet̃ doloꝛem creabit. Que certe his vsu euenient: qui cum non turgent: aliquid faciunt ex his que modo retulimus.

Querit quare interdũ nõ expediat euacuare ꝑ coitũ sibi adiũgẽdo: q̃re etiã neqꝫ ꝑ alias q̃sdã vias. ꝛ dicit. q̃re est ꝙ nõ est necesse cũ nãe nõ expedierit neqꝫ coire ꝛc̃. Dicit aũt cũ nõ expedierit: qm̃ per quasdaꝫ vias euacuare nõ refert etiã si non expediat: sicut per os sputum: vel per vesicam vrinã. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ intendit talem rõnem: omne qd̃ diuellit̃: siue cum eo diuellatur aliquid alienum siue diuulsum relinquat̃: doloꝛem ꝛ molestiam infert: sed in coitu sternutatione ꝛ vẽtositatis emissione aut diuellitur aliquid alienum: aut relinquitur diuulsum. q̃re ꝛc̃. Hanc quidem rõnem Aristo. sic pertractat. ꝑmo enim ꝑmittit sub quadã similitudine notificationẽ maioꝛis. secũdo ponit maioꝛẽ. tertio minorem cõclusione tacita. scd̃a ibi [Omne aũt.] 3° ibi [Que cõtingent.] Et dicit ideo esse: quoniã cum nature non fuerit opus haꝝ euacuationũ: tunc simplr̃ nõ opoꝛtet aliquid inesse qd̃ ipsam incitet ad eas faciendas: qꝛ si fiant illo tẽpoꝛe: cõstituetur sicut inherentia vehementer terre cum diuellantur ab ea: vt plante vel hꝰ: talia enim cum diuelluntur: aut secuꝫ violentia diuulsionis adducunt aliquod extraneum ab ipsis ꝛ ab intẽtione diuellentis: vt herbas vel plantas aliquas: aut relinquit̃ diuellendum indiuulsum ꝓpter vehementẽ ipsius inherentiaꝫ lesum cum conamine diuellentis. Est eniꝫ diuulsio subita ꝛ violẽta extractio sine preparatione ꝑcedente alicuius alꝗ vehementer coniuncti. ¶ Deinde [Omne autem.] Tangit maioꝛẽ rationis dicens: ꝙ omne illud qd̃ est necessarium euelli ꝛ non euellitur post euulsionis tentationeꝫ lesum relinquitur in se ꝛ adiacentibus sibi: ita ꝙ postea per longum tempus exhibet doloꝛem in subiectũ susceptiuum doloꝛis: vt in coꝛpus sensibile ꝓpter solutionem continuitatis inductam. In aliꝗs aũt vt in vegetabilibus exhibebit aliquid simile doloꝛi aut doloꝛem ſm quosdam naturalẽ: hoc aũt in coꝛpoꝛe nostro accidit: cũ quis nititur dẽtem extrahere: aut lapidẽ de vesica incisione iam facta: aut superfluitates quaslibet ex coꝛpoꝛe indigestas: sicut pꝫ cum datur medicina materia existente indigesta: doloꝛ enim in tali actu superuenit longi tẽpoꝛis: siue euellat̃ cũ aliquo alieno vel extraneo sibi: siue relinquat̃ post tentationeꝫ euulsionis: vt dicebatur ꝑus in cõi: ꝛ hoc ideo: qꝛ hoc euellendum non est permanens in ꝓpria regione: id est oꝛdine ꝛ loco: eo ꝙ in religione oꝛdo seruari debet maxime ꝛ locus determinatus. Unde ꝛ religio vocat̃: q̃dam aũt ad facilioꝛem intellectũ scripserunt regionem: sicut etiam duplex littera scribit̃ superius. s. siue quis ꝛc̃. Que iam fuit exposita ꝛ alia: cum quis ꝛc̃. Et tunc dicet̃ ꝙ euellendum diu prestabit doloꝛem: quia quis voluerit euellere qd̃ est alienum ꝛ ĩpreparatum ad euulsionẽ: ſm tamẽ litteram que dicit: siue quis: magis seruatur similitudo cum applicatione ad ꝓpositum tacta. ¶ Deinde [Que contingit.] Tãgit minoꝛẽ rõnis dicẽs: ꝙ talia ꝯtingũt vt ꝙ aut euellatur cum eo qd̃ dꝫ euelli aliquid alienũ: aut ꝙ non euellatur euellendum ꝛ doloꝛem prestet volentibus aliq̃d predictoꝝ quatuoꝛ cum nature nõ expedit exercere. hoc aũt dupliciter declaratur per singula discurrendo: aut enim hoc est ex parte v̾tutis expulsiue: aut ex parte eius qd̃ expellitur. Ex parte q̃deꝫ virtutis: quia etsi actus in quibus expulsiones fiunt per quatuoꝛ antedicta sint compositi ex virtute naturali expulsiua ꝛ sensitiua animali: compositio tamen illa nõ est equalis: quoniã virtus naturalis videtur superare animalem: ꝛ tales euacuationes magis regulare: si igit̃ aliquis virtutem animaleꝫ volens: cuius in talium euacuatione non est potestas tanta vt euacuet: cõfoꝛtare: virtuti naturali actuum taliũ regitiue nocumentum prestabit: hoc enim videtur prestare materiam euacuandam ꝛ ꝑparare ad actum euacuationis operari sicut apparet in crisibus maxime. ¶ Declaratur aũt secundo ex parte materie euacuande: quoniã cum ipsa fuerit indigesta in mẽbris vehemẽter inserta: aut nõ fuerit materia in his: que euacuatione indigeat: in euacuationis tentatione non euacuat̃ materia: ꝛ destruetur locus sanus. Unde Gal. quarta particula afoꝛ. ꝛ ꝑmo de crisi. Qui nititur euacuare materiam indigestam destruit loca sana resistentia egritudini nihil euacuans de materia: propter qd̃ precipit Hippo. in ꝑma particula afoꝛ. digesta medicari ꝛ moueri non cruda nisi in caũ. ꝛ hoc dixit ꝓpter ꝑmũ: propter 2m autem dixit in quarta particula afoꝛ. elleboꝝ periculosuꝫ foꝛe sanas carnes habentibus: similiter ꝛ coitum cum tẽpoꝛe inconuenienti exercere: vt cum materia spermatica circa vasa non inueniatur seminaria fermẽtata: multum inde ledit̃ natura: sicut pꝫ in sexto caplo. opꝫ enim emitti illud qd̃ erat membꝛoꝝ imediatuꝫ nutrimentũ: sic igitur nõ expedit coitu vti: tum qꝛ materia deficit: tum etiaꝫ qꝛ virtus dissoluitur in tali actu: ꝛ eodẽ modo est d̾ vomitu. si enim mãm vomitu educere quis conet̃ tẽpoꝛe incõuenienti aut loco: vtputa tempoꝛe hyemali: aut si fuerit sub diaphꝛagmate vel indigesta: multa eniꝫ molestia ingerit̃ nãe in eius eductione: ꝓpter qd̃ accidit frequẽter ex hoc sputũ sanguinis ex ruptura vene icitat̃ mã et ineuacuata ꝛ v̾tute fatigata. Ampliꝰ ꝛ cũ fuerit sternuatio ꝑ artẽ vehemẽter icitata coꝛp̾e existẽte plectoꝛico nocet̃ nã: ꝛ ꝓpter mãm nõ euacuatã: ꝛ ꝑꝑ dissolutionẽ virtutis. Unñ ꝛ Hip. sternutationẽ vitupat in ꝑncipiꝗs egritudinũ in 2° ꝓnosti. cũ mã nõdũ sit digestiõe euacuatiõi apparata. Et iõ medici in ꝑncipiꝗs egritudinũ cerebri ꝓhibẽt sternutatoꝛia apponi: ꝛ similr̃ est de vẽtositate: cũ tũc quãdo non expedit emittit̃: ideo est videre illos q conant̃ cõtinue ventositatem sonorã per partem inferioꝛem emittere esse male dispositos ꝛ discoloꝛatos: tum ꝓpter defectũ mãe cui opꝫ spiritũ admisceri: tum qꝛ virtus laboꝛat: qꝛ etiã nocet̃ in aeris frigidi interius attractione.

Diuisio qnd

Ex quo se pe ꝯtigũt ꝛ infirmitates.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Ropter qd ieiuni citius coeunt: Aut qꝛ pori corporis magis vacui sunt ieiunis: plenis aūt pleni: ꝓhibent igitur humiditatem in sperma ire: manifestum est autem in vesica: non enim possunt plena existente cito coire. Noua.

¶ Cur ieiuni celerius cōcūbunt: An ꝙ foramina corporis ieiuno inaniora. Repleto autē plena habent: itaqꝫ impediunt ne humor seminis genitalis valeat permeare. qđ latissime in vesica patet. Hac etenim plena nunq̄ celeriter concumbere possumus.

Quare est ꝙ ieiuni coitum citius perficiunt repletis ⁊ saciatis: vt post flobothomiā apparet: ⁊ emorosagiā vl' non paruā: incitant' eni tunc magis.

Dubium. ¶ Dubitatur. qꝛ ieiuni sunt inaniti: in coitu aūt vt cito

Solutio. cōpleat' requirit' repletio. ¶ Dōz ꝙ inanitio vel ieiuniū

Inanitio duplex. est duplex: est enim q̄dam stomachi ⁊ talis non nocet coitui: quia cito fit: imo potius confert: ꝓpter qđ Aristo. recitat s'm quosdā in. xi. capitulo. tertie particule. ꝙ volētes coire debent multum prādere ⁊ paꝝ cenare: vt nocte subsequenti sit digestio perfecta ⁊ superfluitates expulse: vt etiam membra p̄me digestionis: ⁊ scđe etiam nō laborent in digerēdo. Est ⁊ alia inanitio ⁊ maior vel ieiuniū membrorum simpliciū in quibus tertia celebrat' digestio: qua quidem inanitione existente nō cito: sed tarde coitus expletur: cum in talibus corporibus adhuc non sit materia educēda: sed sit eius euacuatio aut inanitio amplior ⁊ ma-

Repletio duplex. ior: ꝓpter qđ ratio nō concludit. ¶ Et notādū est ꝙ cum duplex sit repletio. Una quidem instrumentoꝝ p̄me digestionis ex cibis ⁊ potibus inducta: ⁊ etiam secunde: alia vō membroꝝ simplicium in qua est multitudo humorū cum pinguedinis ⁊ carnis multitudine: de vtraqꝫ verifi-

Circa principium. catur sermo Arist. ⁊ iam apparuit in p̄ma. De secūda vō loquitur in primo de generatione animalium dicens: cuectici: id est bone habitudinis existentes ⁊ facti carnosi: aut pingues magis: minus emittunt sperma: ⁊ per eandē rationem emittunt tardius: paucum est enim ⁊ insertū valde in eorum humoribus multis carne ⁊ pinguedine superflua: ⁊ multum superflui in hoc transit: de p̄ma tamen repletione magis videtur sermo Arist. verificari ⁊c. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens p̄mo causam esse quoniam in ieiunis coeuntibus pori corporis ⁊ meatus q̄bus sperma pertransit magis existunt aperti: in repletis autē sunt pleni ⁊ oppilati: ꝓpter qđ ꝓhibetur in his humidis materia spermatis exire in sperma formatū: in ieiunis autem contrarium euenit: ⁊ h' quidem problematis experiētiā audiui a quodam iuuene ieiunante continue duobus diebus septimane in pane ⁊ aqua: qui ⁊ dicebat polutiones nocturnas tunc se pati. Cuius causam illusioni demonum ascribebat. ¶ Deinde [Manifestū autem.] Declarat hoc secūdo qđ dictum est dicens: hoc fore notum in operatione vesice: cum eni ipsa fuerit plena vrina nō possunt homines tales velociter coire: ⁊ hoc ideo qꝛ cum multitudinem vrine velit natura ꝓpter molestiam quā ingerit expelli: vesice musculum extēdit. vnde ⁊ vesica plena meatus spermatis cōprimēte nō potest sperma emitti: ⁊ similiter etiā fieri contingit stercore. Sunt enim tres meatus in virga: sicut dicit Auicen. 20. tertij: meatus. s. per quem vrina transit ex vesica per virgam extra: ⁊ meatus spermatis: tertius est meatus per quem trāsit humiditas subtilis dicta alguedi que emittitur maxime cum quis tangens mulierem in copulam eius languescit. Similiter h' potest contingere propter stercora in longaone: sicut dcm̄ est prius existentia.

¶ Problema. X. Antiqua.

Ropter quid iuuenes quando primo coire incipiunt: q̄bus associātur post actū odiunt: Aut ꝓpter id qđ fit magna permutatio. Accidentis enim posterius fastidij recordati: sicut causam cui approximauerunt fugiunt. Noua.

¶ Cur adolescentuli cū primo cōcūbere icipiūt q̄bus cum fuerint congressi eas re peracta odio habeant: An ꝙ mutatio sūma extiterit sequentis tristitie memores eā fugiunt tanq̄ fontem ad quā sese applicuerunt.

Quare est ꝙ adolescētes tempore quo coire incipiunt ⁊ paꝝ postea habēt odiosas illas q̄bus cōiuncti fuerunt post coitū imediate: donec iteꝝ superueniat cōcupiscētia coitus. Horror eni q̄dā ⁊ indignatio ex illis cōsurgit eis more leonū ⁊c. ¶ Deinde [Aut ꝓpter.] Soluit dicens cām esse qꝛ adolescētes in tali actu maximā sustinent permutationem: sed permutatio maxima corrumpit corpora: sicut dictum est in nono capl'o prime particule. igit' ⁊c. qđ ostenditur: quoniā h' permutatio nō solum fit circa corpus: imo etiā circa animā: cū anime sequant' corpora: ⁊ ideo coitus aliquando reponit' sub accidēntibus anime: sicut patet per Haly in theg. tractatu causaꝝ. Aliquando sub inanitione ⁊ repletione corporis locatur. Et ꝙ homo tantam recipiat illo tempore permutationē apparet: videmus enim corpus extendi ⁊ augmētari ⁊ pilosum ⁊ vocem mutari ⁊ durius fieri. Similiter ostēdit' mutatio in anima manifesta per mutationes morum causata. nā fit permutatio in coitu ꝙ homo oīno brutalis efficit': inter enim ceteras passiones virtus concupiscibilis minus obedit rationi: plus enim ratione s'm phm rhetoricoꝝ scđo: iratus contemperat' q̄ concupiscens ⁊c. ¶ Deinde [Accidētis enim.] Magis pertractat cām suā in particulari ostendēdo in quo existit talis permutatio: ⁊ dicit ideo esse quoniā cōpleto coitu ⁊ quietata furia cōcupiscentie recordant' statim abominationis que fuit in coitu ⁊ inordinati motus q erat in eis p'us: ⁊ illas odiunt ⁊ verecundant' ⁊ merito delicti pene ꝓpter legē: coitus eni videt' abominabilis: ⁊ rōne eius qđ emittit' cū sit superfluū ambos deturpans ⁊ fetidos reddens: ac ex pte operātiū cū videant' insani facti: ꝓpter qđ dicit' in sexto viatici. ꝙ deus dedit aialibus admirabilē delectationē ⁊ inse-

Coitum cictus aīt manapꝝ vir pp delectationē exercen. parabilem in coitu: vt genus saluet' ipsorum: ne fortassis coitu abominato generatio amitteret'. Vn̄ Aristo. 15. capitulo huius particule dicit: ꝙ ꝓpter delectationē magis mouent' aialia ad coitū: ita ꝙ etiam homines ꝓpter hoc magis mouent': ⁊ si rōne participent q̄ generationis gratia aut salutis corporis: ꝓpter ꝙ Halyabas i q̄nto Theo. ait. Bruta mouent' ad coitum ꝓpter delectationē solum. Item homines aut plures mouent' ꝓpter delectationem q̄ ꝓpter liberos ꝓcreandos: ⁊ ideo recordati tanti fastidij extranei facti: ac trāsgressionis mādati eis odiose reddunt' ⁊ fugiunt illas quibus p̄mo fuerunt coniuncti post actū: sicut quis timens dānificari fugit cām id est litē ciuilem quā vnus sustinet cōtra aliū. Uel aliter pōt exponi accipiendo cām in physicis: vt pro eo vn̄ est mot' initiū: vt dicat' ꝙ recordati fastidij contingētis in coitu: accidit

hoc esse

hoc esse sicut causam. quare &c. Dicit autem sicut causam ꝛ nō cām simpliciter: vel qꝛ ista causa est ꝓbabilis: vel qꝛ etiā alie sunt cause sicut est verecūdia ꝛ amissio puritatis vt virginitatis cū destructione corporis ꝓpter qd̄ masculus odit illam cui pmo cōiūgit̄: femella aūt illi cui primo adiungit̄ semꝑ mirabili afficit̄ delectatione. ¶ Dicēdū ꝓbabiliter cām esse qm̄ masculus est sicut quid perfectū non orbatū: femella vō sicut īperfecta ꝛ orbata: est enim femina masculus orbatus vel occasionatus: sicut dicit̄ in secundo de generatione aīaliū. Nūc aūt cum coniungunt̄ perfectum imperficit̄ ꝛ īperfectū perficit̄: ꝛ ideo dictum est in pmo phy. ꝙ femina appetit viꝝ ꝛ turpe bonū sicut mā̄ appetit formā. Itē vir maxime laborat in coitu ꝛ delectat̄ ideo: eo ꝙ emittit semꝑ sperma: femina aūt minime: cū ēt magis moueat̄ ꝙ̄ opꝫ si dꝫ sperma emittet̄. Amplius qd̄ in adolescentibus emittit̄ est ꝓpinquū cōuersioni in substantiam membroꝝ ꝛ in augmentum ipsoꝝ.

Sicut vir p naturalis appetit bonum ita femina semꝑ masculum desideratur. Si quid est pfectū ad imperfecto requiri. Circa principium. Ex.c.91.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter qd equitantes cōtinue luxuriosi magis fiunt: Aut qꝛ ꝓpter caliditatē ꝛ motū hoc patiunt̄ qd̄ in coitu: ꝓpter qd̄ ꝛ imineñtis etatis supadditio in testiculos: maiora membra hec fiunt: semper igitur motu hoc vtentiū ampla corpora fiunt ꝛ ꝑparata ad coitum. Noua.

¶ Quare qui eqtant assidue libidinosiores euadent: An caloris agitationisqꝫ causa eodem afficiunt̄ modo quo per coitū. Quocirca etatis quoqꝫ accessiōe mēbra genitalia cōtrectata agitataqꝫ plenius augent̄. ꝙ igit̄ semper eo vtunt̄ motu qui equitant hinc fluentiore corpore preparatoqꝫ ad concūbendum euadunt.

Quare est ꝙ cōtinue equitātes fiunt magis luxuriosi ꝛ cū potētia ꝑficiēdi coitū apparētes ipsis: vel ēt alijs similibus sibi in naturis non eqtantibus: qd̄ ꝛ maxime ꝯtingit cū equos eqtant nō inquiter ambulātes: quoꝝ ꝛ selle fiunt eleuate arcuate: tunc.n. maior fit mot⁹ circa vasa spermatica ꝛ renes. ¶ Et ideo medici debiliter coeuntibus ꝑcipiūt exercitio eqtationis vti: qd̄ nō solum eqtare facit: sed vir omnis motus partiū inferioꝝ vt est ambulare ꝛ pedib⁹ calcitrare vt texēdo vel fulando: appetitū eniꝫ hoc excitat coeundi. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens ꝙ primo ꝓpter caliditatē que acquirit̄ ex motu eqtādi accidit illud qd̄ in coitu accidit: qm̄ sicut in coitu ꝓpter motū ꝛ cōfricationē calefiunt ꝑtes coitus q̄bus calefactis attrahunt mām̄ spermatis que attracta in coitu exit in sperma: ita est in labore eqtationis. Et iō cōcludit ꝙ ꝓpter motū ꝛ confricationē factam in coitu.s. actu calido cuius est partes extendere ad inferiora cum humido descendente in tēpore adolescētie: illo.s. qd̄ est a cōcussione dictū donec barbescat fit augmētum in testiculis ꝛ vir in mēbris generationis: inferiora.n. tunc mēbra fiunt maiora ꝑm ꝓportionē ad superiora ꝛ ad tp̄s ꝑteritū sicut apparet in nono de hystorijs aīaliū. Unde ꝛ pueri indiscretoꝝ fricantes assidue virilia manib⁹ celeriusqꝫ coire incipientes maiorē ipsoꝝ moliē ꝛ citius alijs adipiscunt̄: qm̄ veretrū quies desiccat: labor aūt ꝛ exercitium ꝓprie actiōis sue sanitatē ꝛ virtutē eius augmētat. vt dicit Gal. auctoritate Pla. in fine de interioribus. ꝛ Auic. tertij 20°. ingt. vsus coitus cōfortat hoc mēbrū ꝛ facit ipm̄ lacertosum ꝛ ingrossat: dimissio aūt liquefacit ipsum ꝛ rarefacit: qꝛ operatio sicut dicit Hip. ingrossat ꝛ dimissio opationis liquefacit. ¶ Et scias ꝙ scriptura inuenit̄ iminentis etatis: que fortassis īducta est corruptione scriptionis: potest tamen ad sanum intellectum reduci: vt dicat̄ propter qd̄ ꝛ tempore iminentis etatis. s. tempore adolescentie iam dicte. ¶ Deinde [Semper igitur.] Hic secundo concludit principale intentum dicens: ꝙ in vtentibus continue hoc motu: qui est equitare: ꝛ vniuersaliter omni alio: partes genitales calefacte redduntur: corpora magna habentia amplos meatus: in quibus potest multū humidi spermatici ꝛ ventositatis necessarioꝝ in coitu contineri: propter quā quidem magnitudinem ꝛ amplitudinē efficiuntur apta ad coitus actum: non eniꝫ parua membra omnino ad hunc actum sufficiunt: tum propter modicam capacitatem cōtentiuam: tum qꝛ nō incitat̄ ex ipsis ad delectationem natura: ꝛ per consequens nō emittit̄ sperma: ꝛ sic non fit filius: sicut dicit Auicen. 3° cañ. fen. 20.

Circa me.

Qui apti vel nō ad coitum.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Propter qd quādo icipiūt coire posse corpora fetent. primo aūt non fetent ante pubertatē neqꝫ viri neqꝫ mulieres: An qꝛ indigesta hūores peiores semꝑ habēt. aut eniꝫ acutiores: aut grossiores: aut maiores: ꝛ dolores fetidiores. digesta autē dulces aut minus amaros: ꝛ odores odorabiliores aut minus fetidos. Hoc aūt est māifestū in oib⁹ aspectis ꝛ plātis ꝛ aīalib⁹: ablatis vtiqꝫ bene digestibilibus q̄ relinquunt̄ sunt idigesta: vt vtiqꝫ ꝛ in cinere est: ꝯsumpto dulci amarus est cinis: ꝛ sudor salsus. Digerit aūt calor naturalis sperma: qd̄ cum sit paruū multā hꝫ potentiā: ex multo enim parum colligit̄: ꝓpter qd̄ qm̄ discedit dissoluit̄ vt frequēter magis ꝛ infrigidant̄: quare idigestibiliores humores fiūt magis apertis poris ꝓpter expulsionē ipsi⁹: salsiores igit̄ pueroꝝ sudores ꝛ fetidiores ꝓpter indigestionē. Et si cōtingat talis natura existens ꝙ fetidam habeat hypostasim sudoris: his magis significat: ꝛ in his locis maxime vt ascella: in quo loco magis ꝛ alijs. Noua.

¶ Quare concūbendi facultatē dari per etatem cū ceptū est corpora male olent. prius aūt ante pubē nō ita olēt. nec viri nec mulieres: An qm̄ que incocta sunt tū sapores habent deteriores. Aut enim acidiores: aut salsiores: aut amariores tum odores reddūt fetidiores. Cōtra ꝙ cōcocta maturaqꝫ sūt sapores: aut dulces: aut minus amaros: ꝛ odores suauiores ꝑstāt aut certe minus insuaues. Patet hoc in oibus: tā terre stirpibus ꝙ̄ animātibus ipsis. Detractis aūt que matura cōcoctaqꝫ sunt cetera cruda relinquūtur. vt ꝛ in cinere portione dulci cōsumpta puluis amarus relinquitur. Et sudor quoqꝫ salsus eadem de cā est. Calor aūt naturalis semen genitale concoquit: qd̄ quāqꝫ exiguū est: vim

tamen obtinet maximam: quippe qđ ex multo admodum tam exiguũ constitutum sit. quãobrem vbi id secessit resoluimur magna ex parte. vehementius atq; refrigeramur: itaq; humores incõcoctiores redduntur. patefactis meatibus ꝓpter seminis excursuȝ quo fit vt sudor ob cruditatẽ ⁊ salsior ⁊ fetidior tunc sit q̃ȝ in puerili etate. Quod si cui forte talis natura sit: vt partem subsidentem sudoris fetidam habeat: huic magis magisq; res innotescet: ac presertiȝ eisdem in locis quibus ⁊ ceteris maxime consistit: velut in allis.

Quare est ꝙ hoĩes ⁊ vĩr aĩalia qñ incipiũt hr̃e potẽtiã coeundi eoꝝ corpa fetent: ⁊ maxĩe si coitu vtant̃: sed p̃mo añ pubertatẽ: id est añ illud tp̃s in quo grignones icipiũt emittere circa maxillas ⁊ pilos circa pectinem: ꝙ est tp̃e quo incipiunt posse coire: hec enim sunt eius signa: tũc adhuc nõ fetent corpora neq; virorũ neq; mulieꝝ. ⸿ Et scias ꝙ pubescere ꝓp̃ie dr̃ barbescere a quo sumit̃: vel pubertas q̃ etas dicit̃ tẽpore illo quo barba nascit̃. ⸿ Deinde [Aut qr.] Soluit. ⁊ p̃mo manifestat q̃ sunt illa a q̃bus resoluit̃ fetor ⁊ odor. Secũdo descẽdit magis ad ꝓpositũ ostẽdẽdo q̃ũo emissio spermatis sit cã fetoris. scd̃a ibi [Digerit aũt.] Ondit igit̃ p̃mo q̃ fetorẽ inducãt dicẽs cãm eius esse: qm̃ illa q̃ sunt idigesta ⁊ non victa a nã: semꝑ habent humores negores a nãlitate: magis etiã distãtes: ⁊ ẽt sapores: ⁊ hoc aut qr sunt acutiores q̃ȝ ad saporẽ expediat: aut grossiores ⁊ viscosiores q̃tũ ad subam: aut augmẽtatiores ⁊ plures q̃tũ ad quãtitatem: ⁊ odores vel effumationes siłr fetidiores q̃ resoluuntur ab hũorib⁹ corruptis. ⸿ Notãdũ est ꝙ cũ materia indigesta reddat̃ tribus modis: sicut patet per Gal. xi. de inge. san. vt aut quia subtilior. s. q̃ȝ oporteat: aut grossior: aut viscosior: aut quarto ꝙ sit maioris quãtitatis: omnẽ in his modum tetigit materie indigeste. p̃mũ nãq; tetigit cuȝ dixit acutiores: acutũ enim cum subtili est suba: secundaȝ ⁊ tertiam cum dixit grossiores: quartũ aũt cum dixit maiores. ⸿ Deinde [Digesta aũt.] Hic ostendit secundo a quibus odor vel nõ fetor resoluat̃: ⁊ p̃mo facit hoc dicens: ꝙ illa que sunt digesta a superfluis depurata habent humores meliores ⁊ sapores: habent enĩ dulces: q̃lis est humor sanguinis: aut parũ inde recedentes q̃lis est humor flegmatis: ⁊ qr tales sunt humores ⁊ sapores ⁊ odores hos consequentes erunt odorabiliores: aut si nõ erunt oĩno tales: sȝ fetore f̃m aliqđ participantes: sic modicũ erit: ita ꝙ saltez veruȝ est dicere ꝙ odores eoꝝ minus sunt fetidi q̃ȝ odores vel fetores indigestoꝝ: ⁊ hoc nõ solũ manifeste appa-ret in corporibus nostris sed in oĩbus cõpositis siue ꝑ naturam siue per artẽ a quibus effluit fumalis euaporatio: qđ patet maxime in plãtis ⁊ aĩalibus: videmus eniȝ plantas odoriferas in quibus humidũ aqueũ cõterminatũ est sufficienter ⁊ digestũ a calido igneo: ⁊ siccum terrestre ab aereo humido tẽperatuȝ: sicut apparet in rosis croco ⁊c̃. in quibus aũt cõtrarium est sicut in cotula fetida vrtica mortua ⁊c̃. similiter sic est in aĩalibus. vnde quedaȝ videmus fetentia vt furetuȝ ⁊ serpentes: quedam v̾o odorifera vt perdalim: sicut dicet̃ in. 13. particula. ⁊ Eaçel etiam qui muscum defert: qđ quideȝ etiã in fixeris vel mineris terreis reperit̃: ⁊ vniuersaliter in aliȷs: ꝓpter qđ in nobis maxime contingit cum ꝓpter subtilitatem humoꝝ maior fiat euaporatio fumosa. ⸿ Deinde [Ablatis vtriq;.] Hic secundo ostendit quare p̃us digesta reddant̃ indigesta ⁊ fetida: ⁊ dicit ideo esse quoniã humida aerea optime digestibilia separant̃ ab humidis aquosis indigestibilib⁹ q̃bus separatis relicta reddunt̃ idigesta ⁊ fetida. ⸿ Deinde [Ut vtriq;.] Hic tertio declarat hoc dicens ꝙ sicut in illo ex quo generatur cinis: cum illud qđ erat humidum dulce aereum ⁊ lene consumptũ fuerit ⁊ remanet grossuȝ terrestre ⁊ ponderosum: ex quo cinis relictus est amarus sicut apparet in cõbustione lignoꝝ: ⁊ similiter sicut euaporato dulci aereo leni a membris: qđ remanet ex nutrimento: cuius materia est subtilis: efficitur sudor salsus: sicut dictũ est in secunda particula: ita supple in proposito aliqua reddunt̃ fetida subtili digestiuo aereo euaporato ⁊ grosso terrestri indigesto derelicto. ⸿ Deinde [Digerit aũt.] Ostendit hic p̃mo q̃ũo fetor causetur ex spermatis emissione. scd̃o ostendit que partiuȝ corporis plus feteat in coitu. secunda ibi [Et in his locis.] Et dicit ꝙ calor innatus est ille qui sperma digerit ⁊ decoquit: nõ autem extraneus: qui lȝ sit modicus in quantitate: habet tamẽ magnam virtutem: est enim de natura p̃ncipiorum: que quidem minima sunt quãtitate ⁊ maxima potestate: sicut dicitur in fine elencoꝝ. ⁊ hoc ostendit̃: quoniam ex corpore magno parua quãtitas colligitur respectu ipsius: vel aliter ex calore multo diffuso per totum corpus fit collectio f̃m paruum locum: vtputa scd̃m cor. ad ip̃m enim cõcurrit in passionibus eius pluribus fortibus. p̃mũ tamen videtur ad ꝓpositũ magis. ⁊ ideo necessarium est ꝙ quãdo separatur a corpore in emissione spermatis multotiens ⁊ amplius q̃ȝ requirat corporis natura dissolui: ⁊ membra per cõsequens infrigidari: quo corrupto membrisq; infrigidatis concludit̃ humores fieri indigestibiliores magis: ⁊ hoc apertis ⁊ euacuatis poris ꝓpter expulsionem spermaticã sepe factaȝ: in qua corpus caliditate motũ rarum reddit̃: humoribus aũt sic indigestibilibus factis necesse est inde fetores eleuari: sicut dictum est supra. ⸿ Et tunc concludit vlterius salsiores deducẽdo vt det signũ q̃ magis in coitu fetere debeant dicẽs: igit̃ ⁊ sudores erunt salsiores ⁊ fetidiores in pueris ꝓpter indebitam ꝑmixtionẽ terrestris cum aquoso plurimo ꝓpter corruptionẽ digestionis ex inordinatione vite ipsoꝝ: vnde si contigerit ꝙ aliquis pueroꝝ habuerit talem naturam vt ꝙ fetidam habuerit. s. habuerit hypostasim vel residentiaȝ sudoris. Est enim sudor residentia quedam impuri relicta purissimi ⁊ subtilissimi qđ transfluit in corpus. Et similiter est de hypostasi vrine lȝ fetor eius eo ꝙ latens est non sic totuȝ corpus eius inficiat: ⁊ h⁹ sudoribus ⁊ vrina etiam denotatur ꝙ tales amplius debeant aliȷs in coitu: post etiam fetere: vel his id est istis pueris. ⸿ Deinde [Et in his locis.] Hic ostendit que partium corporis magis feteat dicens: ꝙ in his locis p̃cipue est sudor: vt in ascellis ac vuluis: vbi partiũ cõfricatio cũ occultatione cõcurrit. hic. n. fetor amplius contingit q̃ȝ in aliȷs locis: sicut tactuȝ est in secũda particula. ⁊ dicet̃ in. 24. cap. huius. ⁊. 18. vnde per fetorem istaꝝ partium vehementeȝ potest ꝓnosticari in coitu tales esse valde fetentes. In coeuntibus quoq; multotiens fetor immensus circa inguina generat̃: ꝓpter enim motum ⁊ caliditatem sperma resoluit̃ in vapores se circa partes inguinales infigentes cuȝ sint receptibiles rare ac magis rarificent̃ ꝓpter motum ⁊ confricationem tempore coitus: ⁊ vapores recipiant spermatis dissoluti: in coitu suscitatur vapor transiens per vniuersum corpus: ita ꝙ si hoc fuerit praue dispositum corrumpit qđ est causa maxime quare leprosis ⁊ scabiosis negat̃: sicut Auicen. quarto can. ⸿ Notanduȝ ꝙ fetor diuersificat̃ in coeuntibus f̃m magis ⁊ minus penes diuersitatem naturarum: sicut etiam innuit p̃hus. qui enim sunt sanguinei: ⁊ maxime in

quibus

Margin notes: Pubertas vnde. — Mã indigesta reddit̃ tripl̃r. — Muscuȝ vbi. — Principia nãlia sunt magna q̃tũ⁹ potẽtiã si ꝯsiderent̃ pua autem q̃ntitate. — Sudor quid. — Diuersitas fetoris in coeuntib⁹ hȝ magis ⁊ minus.

quibus humidum superat calidum repleti cum hoc ⁊ inexercitati pre alijs fetent. Unde Gal. in de ige. sa. Sanguinei fetent: sicut hirci. ⁊ Auicen. pmo can. ait eos esse fetidi sudoris ⁊ vrine ⁊ egestionis.

℄ Problema. XIII. Antiqua.

Propter quid est siquidē ex spermate nostro fiat aial hoc nostrū natuz est: si aūt ex alio quodā aut pte aut segregatione nō nostrū: fiunt. n. ex putrefactis multa ⁊ ex semine: qd vtiqz igit si qdez tale fuerit vt nos nostrū est: si autem alienū non. aut enim oia cōuenit aut nullū. Aut primo quidem sic qd ex nostro fit: illo aūt modo ex alieno queciiqz ex purgatione fiunt ⁊ ex segregatione. Et omnino nullū aialiuz animal generat: sz aut sperma: ledens aūt ⁊ malū nullius est ꝓprium neqz alienū. Nō enim idez huius aliqd esse ⁊ huius extraneū: aut aliud: aut malū. Segregationes etiā ⁊ putrefactiones non nostre: sed ⁊ alia ⁊ extranea a natura nostra sunt: neqz enim quecūqz in corpore nostro fiūt corporis ponēdum est: quoniā nascentie fiunt abstrahētibus ⁊ egredietibus. Et omnino q̄cunqz extra nām omnino aliena: extra nām aūt multa ⁊ eoꝝ que simul fiunt sunt. Si ergo ex solo hoc nostrū sit animal: recte vtiqz qd ex his fit genitum nostrū erit solum. Et ex semine putrefacto si quidem aliud fiat vt vermis aut in matrice corruptio: vt que dicunt monstra nō nata dicendū. Omnino enim ex corrupto facta nō adhuc ex nostro ente fiunt: sed ex alieno: queādmoduz que sunt ex segregatione: vt qd est ex stercore: signū aūt: ex corrupto omnia talia fiunt. Nō ex corrupto enim tale aptum natuz est fieri: quale vtiqz fuerit ex quo sperma: si ex equo equus: si ex homine homo. Et ipsuz aūt nō honoramus sperma: neqz omne qd in generatione cōcludit: etenim humidū ⁊ tumor quis ⁊ caro sit. Quādoqz aūt quia nōdum habet naturā: sed tm̄ fuerit solum nāe: qꝛ sic disponit: ꝙ fiat ex ipo tale q̄le sumus nos: ex corrupto aūt neqz tale: pp hoc: neqz ex alio eoꝝ que in nobis: neqz ex hoc corrupto cuz imꝑfecte se hēat natū eē nr̄m. Noua.

℄ Cur si ex nr̄o semine ꝓcreatū aial est ꝓlē id nostrā appellare solem⁹. Sed si ex aliquo alio nr̄o vel excremento: vel parte ꝓdijt nostrum id esse nunq̄ꝫ fatemur. Multa. n. semine putrescente ꝓueniūt. Quid igit cause sit vt si quales nos sumus tale fuerit nostrū id fit. Sin diuersum id alienū fit. Aut. n. omnia nr̄a esse opz: aut nulla. At primū qm̄ qd ex semine nostro ꝓdijt: id ex nostro est. qd secus id ex alieno. s. q̄ purgamentis excremētisqz enascunt. Deniqz nihil ex oib⁹ que animāti tribuimus gignere animantez pōt nisi semen genitale. Qd autem nocet: qdqz malū est: id suuz nullius est. nec qd alienum est: id suū esse pōt. Haud enim idē illa significant suū esse. ⁊ alienū esse. vel diuersuz vel malū. Excrementa aūt ⁊ putredines nō nr̄a sed diuersa alienaqz sunt a nr̄a nā. nō. n. quecūqz in corpore extiterunt corporis hec esse putandū. Nā ⁊ papule sepe erumpūt que tollimus: atqz excidimus oino que p̄ter nām cōstiterint hec aliena omnia sunt. multa aūt p̄ter nām vel rebus cōiuncta naturalibus ꝓdeunt. Oꝛ si ex reb⁹ nostris solo semine natū aians sit. recte ꝙ ita ꝓuenerit ꝓlez id esse nr̄az tm̄ putabim⁹: ex semine vo ipso si qd extitit aliud vt vermis vbi vel foris putruit: vel corruptū in vtero est. vt que monstra appellamus ꝓlē id esse nostrā haudquaq̄ꝫ dicēduz est. cuz enim corrupto creetur semine non insuper ex nostro creatur: sed alieno: queādmodum qd excrementis constiterit: vt quod stercore. Omnia vo huiuscemodi ex corrupto creari semine hinc indicatur ꝙ ex non corrupto creari tale natura statuit: quale illud est de quo semen genitale prodierit. Exēpli gratia si de equo equus: si de homine homo: nec semen magnifacimus ipsum: nec aliquid qd intergenerandū confici solitū est. Tunc. n. humor ⁊ corpulētia quedaz ⁊ caro consistunt: quoꝝ nihil nobile est quoniā nondum naturam obtinent destinatā: sed catenus naturam attingunt quatenus ita se habeāt: vt ex illis tale creari possit quale nos sumus modo seruentur. Corruptis autez nihil tale enasci pōt. Causa est hec cur nec alia ex re nostri corporis: nec ex semine ipso corrupto aut imꝑfecto prolem nostram oriri arbitremur.

Intendit Arist. in hoc caplo manifestare q̄ ꝓpe dicant nata vel filij: ⁊ q̄ nō sunt nr̄a nata dicēda: ⁊ id est ꝓsupposita ⁊c. Querit pmo qōnē suā ⁊ dicit. Quare est ꝙ si aliqd aial generet ex spermate nostro. vt Socrates qm̄ actus ⁊ gnationes sunt circa singularia: sic di ꝓhemio metha. tale generatū dicet nostrū: est eniz noster filius. Si vo generet ex quodā alio extraneo a nā nostra hō nō dicet.. Nr̄ū: ita ꝙ possimus dicere hic nr̄ est filius: sic est illd qd generat ex parte alia nr̄i corpis vt ex sanguine corrupto vel mēbro: vel etiā ex corruptione intranea vt est vermis: aut qd generat ex aliqua sup̄fluitate que ex nr̄is segregat corporibus sicut ex vrina vel stercore. ℄ Deide [Fiunt eniz.] Ostēdit hic secūdo questionez esse possibilē dicēs: ꝙ hō qd sit polis ⁊ rōnalis ondit: qm̄ multa generant ꝑ putrefactionē sicut habētia generationē equocā: q̄dā ex spermate generant sicut vniuoca in qbus reqrit agens particulare cōueniens cū generato noie ⁊ rōne p̄ter vle agens: hoc aūt est qm̄ generatoꝝ q̄dā sunt ꝑfecta q̄ pluribus indigent ad sui gnationem. ℄ Deinde Cap. Lcir ca me.

[Qd vtiqȝ.] Hic tertio illatiue reperit questionē: vt cōuenientius ad solutionē veniat dicens: igit̃ si illud qd generat̃ ex spermate nostro fuerit tale sicut nos: vt ꝙ formam nostrā fuerit adeptū humanā: illud dicet̃ nostrū. s. natū: si vo fuerit extraneū a nobis vt ex putrefactione alicuius nostre partis generatū: aut ex aliqua segregatione non dicetur nostrū natū eo ꝙ pma generatio sit vniuoca nō aūt secūda.

De hoc doc. 8. ph. tex. c. 46.

Dubium.

¶ Dubitat̃ de secūdo mēbro diuisionis: q2 videt̃ ꝙ scdꝫ veruꝫ aliud dicatur nostrum: nam iste locutiones vere accipiuntur ⁊ maxime apud religiosos ista vrina est nostra: ⁊ illud stercus. Item hi sexcupedes ⁊ vermes amplius ⁊ artificium dicit̃ hoc nostruꝫ. Rursus cuius causa est nostra ⁊ effectus: cuꝫ causa sit ꝓportionalis effectui: sicut dicit̃ in scdo phy. sed ꝑdictorū causa est nostra. ex nobis enim ⁊ per nos generant̃ ⁊ sunt: cuius contrariū satagit Aristo. declarare.

Tex. c. 18.

Solutio. Facta a nobis dupliciter dr̃.

¶ Dicendū ꝙ aliquid fieri a nobis ita ꝙ dicat̃ hoc nostrū potest esse dupliciter: aut q2 fit per rōnem nr̃aꝫ: ⁊ sic artificiata: ⁊ scientie etiam de sermone dicunt̃ fieri a nobis ⁊ esse nostre. Unde ⁊ in scdo phy. dicit̃ ꝙ sumus finis omniuꝫ. s. artificiatoꝝ: ꝙ aūt sermocinales sciētie fiant a nobis: testat̃ Auicē. cum Algaçele in pmo meta. que aūt sic: facta ꝓprie dicunt̃ a nobis ⁊ non nata. Aut dicunt̃ fieri ex nobis: q2 fiant ex aliquo pncipio naturali in nobis existente ⁊ de hoc est sermo phi hic.

Tex. c. 14.

Qd aliqd ꝓprijssime nr̃m dicat̃ quor requirunt̃.

Requisitum primum

Et ad hoc vt aliquid hoc modo ꝓprijssimum dicatur natuꝫ nostrū tria vel quatuor requirunt̃. pmuꝫ qdeꝫ ꝙ sit quid naturale ⁊ corporis nostri natura naturatuꝫ: ⁊ ideo generatuꝫ ex segregatione a corpore vt ex stercore: aut ex corruptione facta in corpore vt vermes nō dicuntur nostra nata nisi cōmunissime hoc qd est nostrū natuꝫ extendendo.

Secūduꝫ

Requirit̃ secūdo ꝙ illud habeat cōnaturalem potentiam per quā se possit facere tale per virtutē sibi impressam a ꝓducente: quale est illud qd ipm ꝓduxit: ⁊ propterea sperma femelle ꝺm Arist. aut sperma ineptū ad generationem nostrū nō dicit̃ nisi extensione nominis nostri.

Tertium

Requirit̃ tertio ꝙ talis potentia sit educta ad actum: vt generatū sit illud tale quale ipm generās: ⁊ h est cū sperma formā sumpserit vt dicat̃ humana: ⁊ ideo sperma siue materia spermatis īproprie dicit̃ natū nostrū.

Quartuꝫ

Sigdē cum his quartū habuerit nō solū similitudineꝫ in forma cōmunis spēi vt in humanitate cū generante generatum: sed in forma etiā particulari īdiuiduationis: vtputa ꝙ dimensiones ⁊ ꝓtractiones similes in generāte ⁊ generato reperiant̃: tunc tale ꝓprijssime dicit̃ natuꝫ nostrū. Unde ⁊ cum videt̃ filius patri per oia assimilari: prouerbialiter dicit̃ recte est hic filius tuus: sic enim tibi similat̃ ac si eū expuisses. ¶ His itaqȝ visis pꝫ solutio: quia etsi aliq̄ nostra dicunt̃ nata ⁊ ex nobis ꝓducta vt vrina ⁊c. h est improprie dictuꝫ: ꝺm tamen magis ⁊ minus: sicut dictuꝫ est. Similiter etiā dicendū ad scdm: causa enim ⁊ causatū in omnibus nisi cum his tribus vel quatuor ꝓprietatib᷒ dicit̃ īproprie nostra ⁊ ꝓportionalis. ¶ Deinde [Aut eniꝫ.] Soluit ⁊ pmo ꝓponit solutionē in cōmuni faciēdo quandam distinctionē: ⁊ dicit ꝙ aut oportet vt omnia que fiūt a nobis sint nostra aliquo modo: aut ꝙ nullū sit nostrum aliquo modo: aut dicet̃ nostrū natū hoc mō quia fiat primo ex nostro. puta a nobis mediāte spermate: ita ꝙ sit a nobis: nō tn̄ īmediate: ⁊ mō alio sicut dicet̃ fieri ex alieno ⁊ extraneo: sic oia que fiunt ꝓpter purgationē qua segregatur purum ab impuro. Et tunc subdit expositionem ei᷒ quod est dictum nuper dicens vr̃ esse veꝝ ꝙ nullum de numero animaliū generat aīal īmediate: sed aut pro nisi sperma: ex quo producit̃ animal īmediate: ita ꝙ aliquid dicat̃ nostrū natum pmo mediāte spermate: sic igit̃ neqȝ omnia sunt nostra: neqȝ est ꝙ nullū sit nostrum: sed aliqd est qd nostrū est pmo ⁊ īmediate: ⁊ aliquod qd nullo modo nostrū est dicendū ꝓprie neqȝ pmo neqȝ īmediate vt ex segregatione ꝓducta. ¶ Deinde [Ledens autē.] Hic secūdo particulariter solutionē suam magis declarat. Et pmo ostendit ꝙ illa que pmo fuerint ex extraneo nō debent dici nostra dicens. ꝙ illud qd est lesiuū corporis nostri ⁊ malū eiusdē corruptiuū vt aliqd corruptū: vl qd est alienū vt segregatione factū: sicut stercus vrina ⁊ sudor: nō debet dici nostrū: quia hoc ꝓnomē nostrum denotat quādā appropriationē: malū aūt ⁊ lesiuū non est ꝓprium alicuius. qd ostendit̃: quoniā illud est ꝓpriū quod habet cām ꝓpriam ⁊ determinatā in subiecto: sed lesiuū ⁊ malum no habet talem causam: cuꝫ habeat ratione infiniti ⁊ indeterminati: bonum aūt finiti ⁊ determinati: sicut dicit Aristo. cum Pithagora secundo ethicoꝝ. quare ⁊c. Item malum nō habet entitatē verā: sed solum defectuꝫ ⁊ ꝑuationem boni: ⁊ ideo nullus operat̃ ad maluꝫ aspiciens: sicut dicit̃ ibidem. Or aūt vnū istoꝝ debeat dici nr̃um: alterꝝ aūt non debeat patet eo ꝙ non est idem esse aliquid huius. s. generatū: sicut sperma generatū ex nobis: qd postea animal generat: ⁊ esse alienū ab eo: aut q2 sit diuersuꝫ omnino: sicut illa que generant̃ ex segregatione putrefactionis: aut esse alienū sicut lesiuū ⁊ malū: quod intra nos cōtingat: ⁊ hoc est ꝙ exponit qd dictū est aut aliud: dicens ꝙ sequestratiōes superfluitatū ⁊ putrefactiones atqȝ que ex ipsis generant̃ nō sunt dicenda nostra: sed ⁊ altera potius ⁊ extranea a natura nostra cū sint egressa a regimine nature. ¶ Deinde [Neqȝ eni.] Addit ad declarationē ꝙ malum ⁊ lesiuū non sit dicēdū nostrū dicēs ꝙ nō omnia generata in corpore nostro dicenda sunt esse nostra: quoniam in ipso fiunt apostemata in quibus humores extrahuntur ex locis ꝓprijs: ⁊ extracti egrediunt̃ decurrentes in mēbroꝝ spongiositates: sicut apparet per Gal. in theg. tractatu de causis: ⁊ in libro de malitia cōplexionis diuerse: ⁊ in. 13. de inge. sani. ⁊ vr̃ quecūqȝ existētia extra naturam nostrā: vt hūores corrupti ⁊c. extranea ⁊ diuersa sūt a nobis ⁊ neqȝ nostra debent dici. Qd etiā possibile in nobis existit: quia plura de numero coꝝ que nobiscum etiaꝫ simul fiunt tpe: sunt preter naturaꝫ: vt additiones alique membroꝝ interdum: vt secundaria vel humores praui a natiuitate contracti ex quibus corruptiue aliquid generatur: ⁊ vt melius interpretet̃ particula: vt ꝙ sit sermo de partibus ex superfluitatib᷒ genitis vt sunt capilli vngues ⁊ hꝰ: ⁊ membris peccantib᷒ in cōpositione ⁊ ꝓprie in numero sicut digitus sextus: q etiā ꝯtra nām existit.

Cap. 5.

¶ Deinde [Si igit̃.] Hic scdo soluit ad secūdam partem ostendendo ꝙ illa que fiunt ex nr̃o ⁊ naturali debent dici nostra: ⁊ pmo ostendit ꝙ illud ex quo dicit̃ aliquid fieri nostrum: opꝫ esse naturale habens potētiā generādi alteruꝫ tale: quale ipm est a quo fuit decisuꝫ. scdo ostendit ꝙ opꝫ illam potentiam: esse reductaꝫ in actum: vt ⁊ facta sit ꝺm spēm assimilatio: si dꝫ dici nostrū: scda ibi [Si ex hoie.] Et pmo facit qd dictū est dicens: si igit̃ illud qd nō est ex nostro: sed ex alieno nō dicit̃ nostrū vt ostensuꝫ: tunc per rōnem oppositoꝝ: illud qd erit ex solo hoc nostro ⁊ cōnaturali: vt cum ex spermate nostro debite fit animal: tunc ꝯsiter dicetur ꝙ genitum ex his. s. generantibus: vt spermate ⁊ sanguine mēstruo ⁊ vtute generatiua erit solūmō nostrū: qd ꝓbat per cōtrariū: q2 si ex seminibus corruptis aliqd aliud fiat sicut vermis: qui sepe generat̃ in intestinis: aut si propter corruptionē seminum in matrice fiant peccata nature que ⁊ monstra dicunt̃. vt apparet in scdo phy. non est dicenduꝫ talis esse nata nostra: ⁊ si sint ex semine nostro: ⁊ hoc ideo: q2 totaliter ꝓducta sunt ex semine corrupto: ita ꝙ nō fiunt ex hoc semine naturali nostro

existente

existente naturali: sed extraneo potius: ꝛ hoc modo fiunt illa que sunt ex separatione superfluitatum a corporibus nostris: sicut vermes qui fiunt ex stercore ꝛ vrina. ¶ Notandum est ꝙ hec mõstra dupliciter possunt intelligi: aut qꝛ sunt talia ꝙ formã ꝛ effigiẽ habeant nõ humanam: aut qꝛ sperma ꝛ menstruũ corrumpanť ante perfectam informationem embrionis: ita ꝙ fiat sicut massa carnea que abortiať ꝓpter pncipiorum corruptionem: quorum neutrũ diciť nostrũ. Et scias ꝙ maxime decerniť in figuratione capitis: si aliqd animal dꝫ dici nostrũ genitũ. si enĩ caput habuerit plene vt generãs figuratũ: etiã si in multis alijs partibus sit monstruosum pot dici nostrũ: qđ ꝛ doctores legis nostre cõsiderãtes pcipiũt baptizari tanq̃ recipiendum sit in specie nostra. ¶ Deinde [Signũ aũt.] Manifestat hoc scđo per signũ dicens: signũ hꝫ esse ꝙ nostra talia nõ dicanť: qm̃ oia vt vermes ꝛ mõstra facta sunt segregatione a corporibꝰ nostris ex corrupto aliquo: sed ex corrupto reputa ex spermate nõ est aptũ natũ generari tale quale fuerit ex quo. s. fuerit ꝑductũ sperma: sꝫ si ex equo sit equus: perfecte diciť suum natũ: qꝛ fit ex nõ corrupto sed naturali ex quo natuꝫ est fieri tale alterum quale fuerit illud a quo emanabat. ¶ Deinde [Si ex hoie.] Inuestigat tertium qđ requiritur vt aliquid dicať nostruꝫ: vt sic in potentia pexistens educať in actũ: ꝛ tunc diceť nostrũ: ꝛ circa hoc sic ꝓcedit. pmo enim ꝓponit sub modo qõnis querens: si ex hoie sit hõ: ꝛ h mediante spermate: qꝛ sicut dictum est nulluꝫ aial generat animal: quõ est ꝙ nos non exhibemus honorẽ spermati: ꝛ sibi amorẽ nõ ostẽdimus: appellando ipsum nostrũ: ꝛ vlr quõ est ꝙ nos nõ honoramus aliquid eorum que ingrediunť generationẽ: vt sperma ꝛ menstruũ: cũ intellectu vtanť: ꝛ videť ꝙ his debeamus honorem exhibere: qm̃ generatũ fit ex eis humiduꝫ sanguineũ humoribꝰ plenũ. Similr ex his fit tumor ꝛ extensio cõcauando ꝛ ampliãdo partes vt stomachũ cor ꝛc. virtus enim informatiua cũ basim pmo cor susceperit informat demũ oẽs alias partes: sicut pꝫ in scđo de generatiõe aialiũ. Itidẽ tertio ex his per inspissationẽ generatur caro qñqꝫ vt cũ nõ impediens occurrat cũ adipe ex mẽstruo: sic igiť tangit tres actus virtutis informatiue: cuius quidem instrm̃ est calidũ ꝓportionale ordinationi astrorũ: sicut diciť in secundo de generatione aialiũ eorũdẽ: actũ scilicet cõmixtionis: vt cũ sperma ꝛ sanguis mẽstruus cõmiscenť ꝛ efficiť sperma humiduꝫ sanguine guttatim: ex quo qdem cõmixto tres iam incipiunt gñari vesice: sic dicit Auic. 21. tertij: quarum vna ascendit que est mã cerebri: alia aũt descẽdit que est mã epatis: tertia sicut rex mediũ obtinet: in cuius virtute fit talis sequestratio: ꝛ deinde fit distinctio mẽbrorum ꝛ augmẽtatio: ita ꝙ corpus ex venis ꝛ neruis texiť sicut rhete: qđ qdem rhete iplet caro ꝛ adeps ex sanguine mẽstruo generata: quas qdeꝫ opiniones tres tetigit phus per ordinẽ mirabili breuitate. s. per tria verba: humidũ. s. tumorẽ ꝛ carnem. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Respondet nuper quesito vel illic [Qñqꝫ aũt.] fm̃ diuersitatẽ littere. aliqui enim habẽt aũt. qdã vo aut. dicit itaqꝫ: qꝛ aliqñ est ꝙ sperma ꝛ oẽ qđ intrat generationem nõ hꝫ adhuc nãm nostrã ꝛ formã: cũ potentia nõ sit reducta ad actũ: vt sit actu ꝑductũ tale quale ꝑductiuũ: nõ dicimus ipm tũc esse nostrũ natũ: ꝛ si sit potentia tale: ꝛ hoc est qꝛ fuerit solũ. i. basis ꝛ fundamẽtũ tm̃ mõ nãe: in quo virtus informatiua sustẽtata idoneã formã postea iducit in ipm fundamẽtũ: sicut in mã. Qđ qdeꝫ solũ similitudinarie sit expositũ pro fundamẽto vel basi: eo ꝙ solũ proprie dr de terra que solida est ꝛ basis vniuersi: ꝛ forte aliter exponetur: vt dicať qꝛ fuerit soluꝫ id est solũmõ: ita ꝙ aduerbiũ sit ꝛ nõ nomẽ: aliqđ nãe pncipium tm̃. i. sufficiens in quo

Mõstra intelligũtur ex spermate nãe intelligi dupliciter.

Cõmixtio vesicarum ad pnciãdum corpꝰ hũ nãi.

nã possit ad tps sustentari: tale. n. est eius pncipiuꝫ: sensus tamẽ est vnus ꝛ hoc est qđ dicit. qm̃ est aliquid qđ totaliter aptatur: vt ex ipso fiat tale quales sumꝰ in actu: ita ꝙ formã nostrã existẽter accipiat. Et fortassis quis illud si ex hoie leget si aduersatiue pro q̃uis vt dubitatio tacita remoueať: pmũ tñ artificialius. ¶ Deide [Ex corrupto.] Recapitulat breuiter solonẽ suã dicẽs: ꝙ ex corrupto ꝓpter illud qđ nõ est nãle: vt gñatum ex segregatione: neqꝫ etiã ex quocũqꝫ intra nos corrupto ꝓpter illud qđ dictũ est: qꝛ nõ est qdem nãe solũ tantũmodo ꝛ fundamẽtũ: nõ hꝫ potentiã: vt fiat tale quales sumus: vt cũ segregatione ex corruptis fiant vermes: neqꝫ etiam ex hoc corrupto. s. spermate: cũ fiat nõ vermis sed mõstrũ. Uel aliter neqꝫ ex hoc corrupto ꝛ trãsmutato a sui forma. s. spermate habente potẽtiã: vt fiat actu tale tẽpore quo nondũ inducta est assimilatio ad hoc dicendũ nostrũ: cũ sit iperfectuꝫ: eo ꝙ tñ illud diciť esse nostrũ natum: qđ est in perfectione acquisita certa in se: qđ colligit tria vel quatuor: in antea perfectione tali: vt nostra: hoc est cũ hꝫ formaꝫ nostrã: sic igiť cum ad vnũ sit dicere illud tñ diciť eẽ nostrũ natuꝫ qđ ex pncipio nãli nostro existit non corrupto: vt in factis ex segregatione neqꝫ ex corruptione ipsius itra nos facta: imo eo saluato potẽtia eius existẽte in ipso: tertio fiat tale actu quale fuerit ipm ꝑducẽs: ꝙ si quartum habuerit geniũm omnino similitudinẽ nostrã cuꝫ forma quã acquisiuit: tale ꝓprijssime vt apparuit diceť nrm: ꝛ qꝛ sperma etiã nãle deficit in scđa ꝓprietate q̃ reqriť vt aliqd dicať nruꝫ: idõ nõ dr nruꝫ. Et sic pꝫ solutio quesitorum: q̃re sperma cum fiat a nobis non dicať nrm ꝛ honoretur.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

Ropter quid in aqua minus possunt coire vt hoies: Aut qꝛ in aqua nihil solniť quecũqꝫ ab igne soluũť vt plũbuꝫ ꝛ terra: genitura aũt soluta videtur igne: prius q̃ꝫ aũt fricatio calefaciat nõ soluitur. pisces aũt nõ fricatiõe coeũt. Noua.

¶ Cur minus in aq̃ hoies cõcũbere queunt: An ꝙ res nulla in aq̃ liq̃scere põt: que ab igne liq̃fieri apta est: ceu plũbũ aut cera. Semen aũt hois igne plane liquescere videmus: haud. n. prius fluere icipit q̃ꝫ per attritũ recalcat: pisces tamẽ sine attritu coire fatendum est.

Quare est ꝙ hoies habent potẽtiã minorẽ coeũdi in aqua siue sit calida: siue etiã frigida: imo in frigida nõ pñt oino. Dicit aũt hoies: qꝛ aialia aq̃tica vt pisces in ea coeunt nõ minus sed magis: silr terrestrium q̃dam vt elephantes cũ debeant coire ingrediunť aquas: vt mas sustenteť aqua ne sui corporis mole semellam ledat: neqꝫ tñ impediť sensibiliter ꝓpter frigiditatẽ aque: quoniã testiculos habent supra dorsum vt cito coitum expellat: non diu super femellã incũbat: que enim testiculos sic habent situatos citissime sperma emittunt: vt apparet per hystoriã aialiũ. Uñ ericij etiam cũ nõ possint ꝓpter spinas inuicem applicari ꝓuidit eis natura testiculos sup dorsum situãdo vt sperma cito emitterent. ¶ Et nota ꝙ etiã in aqua calida minus ꝛ peius a nobis coitur: qm̃ ꝓpter subintrationẽ aque bona ipediť applicatio: ꝛ ꝓ ꝯñs fricatio minus fit sensitiua: ita ꝙ delectatio necessaria in emissione spermatis ꝛ iuuatiua: sicut diceť in sequẽti caplo nõ sufficiẽter interuenit. Item spũs spermaticus disseminať ꝛ dissoluiť calido aque. ¶ Deide [Aut quia.]

Mos coeundi elephãtum

Testiculi elephan. ꝛ ericiorum sup dorsũ situati sũt.

Cã cur in aq̃ calida non sit ad ꝓpositum coire.

Soluit dicens pmo cām esse: quoniā in aqua nō soluit̃ & eliquat̃ aliquid ab igne.i.calido & declarat. vt verbi grā. plumbū & terra.i.minera aliqua terrea ex qua metallum per actionē ignis elicit̃: ista eni liquant̃ & depurant̃ de nu mero eoꝝ que soluunt̃ & eliquant̃ a calido igneo: nō autē a frigido vel calido aqueo. Silr in ppōsito videt̃ esse de genitura vel spermate: qm̄ videt̃ eliquari & separari a cor pore per ignē.i.calidū: qđ ostendit̃: qm̄ non liquatur & sol uit̃ anteq̄ fricatio adueniat: que calorem inducit sperma eliquantem: & proprie cum non fuerit fermentatū. ¶ No ta ꝙ fricatio etiam in virga non semper est necessaria in spermatis eductione: aliquādo enim percipit̃ ꝙ ad soluz osculum vel contactū mulieris decisum est sperma: qđ & maxime accidit pueris coire incipientibus: in qbus mate ria spermatis est exuberans calida subtilis non pinguedi nibus & humiditatibus inserta. ¶ Deinde [Pisces autē.] Dic scđo remouet dubitationem: qz dictum est ꝙ sperma non emittit̃: nisi calefactio fricationis supueniat. crederet aliquis ꝙ semper in coitu necessaria esset fricatio: & ideo remouens dicit: ꝙ pisces nō perficiunt coitum per frica tionem suā: sed solum quedam obuiatio & contactus in teruenit: meatus enim sunt lati & mā parata. Unde Nico laus peripatetic⁹. Leuis & modica fricatio exigitur ad spermatis eoꝝ emissionem. Forta ssis aūt quis hanc litte ram inferēdo leget vt dicat̃: & ideo pisces coeuntes in aq̄ cum fricatione nō possent calefieri nō coeunt fricatione interueniēte: pmū tamē melius. ¶ Et si inueniat̃ in libris hystoriaꝝ aut de generatione ꝙ pisces in coitu fricatione vtant̃. ¶ Dicendū non illaz esse fricationem de qua hic intendit̃: ex qua.s.calor consurgit: sed potius quedam ob uiatio citissime cum tactu ptēriens. habent enim poros spermaticos plenos valde & meatus apertos in extra. Itē pori eoꝝ sunt spermatici circa diaphragma: ita ꝙ ex vici nitate cordis aut eius vicarij plurimus eis calor inest: q̄re obuiatione tangētis modica interueniēte emittūt sperma.

Faciliter pisces coi re ob mā3 paratam.

Tacita obiectio Solo.

Ultra me. In corpe pfecti aia lis quot supflluita tes repe riantur.

¶ Notanduz est fm Aristo. pmo de generatione anima lium: tres esse superfluitates in corpore aialis perfecti vt cunq3 similes.s.semen flegma & thabes vel dissolutio: qđ semen illic dupliciter describit̃. vno mō prout dicit quid virtuosum qđ appellat genituram: dicens ipsam esse qđ a generante puenit coire nato pmuz habens generationis pncipium: notificat̃ etiam put dicit materiā magis emis sam in coitu: & dicit̃ tunc sperma. Unde dicit sperma esse superfluum vtilis alimenti vltimi sanguinei distributi in partes: sed flegma est supfluitas pmi vtilis alimenti.i. sanguinis. Thabes vō est quid pter naturā a corpore reso lutum cuius nullū nature iuuamentum existit.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Ropter quid coire delectabilissimū: & vtrū ex necessitate aut causa alicui⁹ inest animalibus? Aut delectabile q dem est.s.qz a toto corpore deciditur sperma sicut quidam aiunt: aut si a toto quidez non decidit̃: ppter tale aūt in qđ oēs cōcēdunt pori venarum. Existēte ergo delectatione simi li ei que est in pruritu hoc accidit fieri: quēad modum per totum corpus pruritus delectabi lis est. Humidi aūt exitus ventosi inclusi extra naturaz. Sperma aūt tale in id qđ est fz naturā exitus est: & ex necessitate dlectabilis. Et causa alicuius ex necessitate quidem: qz in id quod est fm naturam via delectabilis est si fuerit sensibi lis: causa autez alicuius vt generatio fit anima lium: ppter delectationem enim magis mouen tur ad coitum animalia. Noua.

¶ Qua de causa res oium suauissima concubi tus est. Et vtrū necessitate ipellant̃ ad cōcūben duz animātes. an rei cuiuspiā grā genus hoc li bidinis datū est. An suauissime qdem cōcūbi mus: qm̄ aut toto ex corpore semen profluit vt aliqui volunt: aut qz q̄uis non toto ex corpore: tamen per eā partem se promit in quaz meatus oēs veneq3 omnes applicent̃ & coeant. Cū igi tur voluptas similis in libidine atq3 in prurigi ne fit: efficit̃ pariter vt corpus gestiat vniuer suz. Prurigo.n. secessio hūoris spumosi iclusi cōtra naturā est. Et geniturā vō secessionem humoris eiusmodi esse ad rez naturalez cōstat. Suauis aūt tū ex necessitate: tum rei cuiuspiaz gratia ꝯcubitus est. Ex necessitate inquā ꝙ via ois pertinens ad rē naturalē suauis est: si modo a sensu percipi queat. Rei vō cuiuspiā grā est: vt ortus sit animātiuz perpetuus. facit.n. volu ptas vt animātes ad coitū ardētius excitent̃.

In hoc querit duas dubitationes & dicit pmo. Qua re est ꝙ coire iter ceteras aialiū delectatio nes est delectabilissima: & maxie adhuc q̄ inest hoi respe ctu aialiū alioꝝ: cū in tangēdo talis existat delectatio. vn̄ quāto magis tactus fuerit tēperatus: tāto magis sentiet & maiorē delectationē incurrit: nūc aūt hō inter cetera aia lia est tēperatioris tactus: sicut dicit̃ in secundo de aia: qđ qdem pōt esse vna causaꝝ: quare hō pre alijs animalibus plus mouet̃ ad coitū: vt ꝙ omni tēpore & in modico tem poris sepissime &c. Est etiaz questio secunda supposito ꝙ coire sit delectabilissimū: vtrum talis delectatio ex neces sitate insit in actu coitus animalibus: aut causa alicuius: vt ꝙ sit causa inuatiua & nō necessaria. ¶ Deinde [Aut de lectabile.] Soluit & pmo ad pmā dubitationē. secūdo ad secūdaz. scđa ibi [Et ex necessitate.] Item pmo soluit fm opinionez antiquoꝝ dicens: ideo esse coire delectabilissi mum fm ꝙ qdaz voluerunt: eo ꝙ sperma decidebatur a toto corpore: & quia sic erat dicebāt delectationez debere fieri per totum: cuz non videat̃ ratio maior quare fiat in vna parte q̄ in alia. ¶ Notandū est sicut patet per Aris. in pmo de generatione animaliū: ꝙ aliqui posuerunt de lectationis magne que est in coitu in toto corpore vnam rationem esse: quia sperma decidat̃ a toto corpore: quod Aristo. remouet dicens: ꝙ delectatio vehemens que acci dit in toto corpore in actu venereoꝝ nō est causa eius ꝙ pueniat sperma a toto corpore: sed causa est pruritus for tis. Item talis delectatio non accidit in pncipio sed in fi ne coitus: & fit simul tempore. si aūt sperma veniret a to to corpore: prius fieret delectatio in vna parte corporis & postea in alia: sicut sperma currit. ¶ Deinde [Aut si.] Dic scđo soluit fm ppriam sententiā derelicta opinione anti quoꝝ que in pmo de generatione aialiū reprobat̃ dicens: ꝙ si etiā dicamus ꝙ non decidat̃ a toto corpore sicut di xerunt antiqui: tn̄ adhuc cōtingit soluere: ppter qđ osten dit̃ ꝙ antiquoꝝ solutio nō erat recta solutio: cū recta so lutio sit illa cui⁹ si det̃ opp^m nō cōtingit soluere: sicut dī in

Circa pn cipium. Ubi pue niat ea de lectatio q est in coi tu fm g parte.

secundo

fecūdo elenchoꝝ.nūc aūt soluit dato opposito solutionis
istorū: vt ꝙ sperma nō descendat a toto ꝑpter delectatio/
nem factam in toto: sed dicēdo ꝙ causa delectationis hu/
ius est ꝑpterea: q2 omnes pori venarū ꝛ arteriarū conter/
minant ex vtraqꝫ parte in vas seminariū inuolutuꝫ: sicut
expositū est sufficiēter in 2° cap. huius particule: ita ꝙ mo
tu spermatis causat qdam pruritus ex vtraqꝫ parte: ꝛ hoc
declarat illic[exire joi. ꝙ ex trāsitu spmatis pruriginosi
ad vas vtrūqꝫ seminariū inducit delectatio similis dele/
ctationi que accidit i prurītu: vt pꝫ in corpore scabiosi cuꝫ
scalpitur: ꝛ maxime circa testes ꝛ proprie in calidiori bal/
neo: qd̄ declarat. etenīꝫ sicut pruritus ꝛ scalpsio per totum
corpus est delectabilis ꝛ amenus: qui qdem causat ex eo:
ꝙ humidū paratuꝫ corrūpi ꝛ extra nām tendere dissolu/
tum est in ventositatē inclusaꝫ cui exitus denegat: si nāqꝫ
posset libere exire sic sudor nō causaret pruritū. Ita ꝛ dele
ctatio eodē modo causat in coitu: q2 materia spmatica in
vaporē dissoluit ventosum spiritu plenū: qui qdem inclu
sus nō statim liberum inueniēs exitū ꝑpter inuolutioneꝫ
ꝛ tortuositateꝫ vasoꝝ spermatis: titillationeꝫ in membris
sensibilibus sup que trāsit iducit. Unde ꝛ delectatio cau/
satur maxima: ꝛ ideo qñ sperma citissime emittit: pauca
sentit delectatio: quare ille qui primitus spermatiçat ma/
xime delectat inde: eo ꝙ humidū emittat multū sm Ari.
in 2° de gnōne aialium: ꝛ q2 vasa per que trāsit sunt angu/
sta bene inuoluta. Unde morulā cogitur illic facere adhe/
rendo ꝛ sic titillationē: ꝛ per ꝯñs delectationem grandeꝫ:
ꝑpter enim cōfricationeꝫ ꝛ caliditatem spūum spermati
acquirit qualitas aliqualiter mordicatiua. ¶ Deinde[Et
ex necessitate.] Soluit ad scd̄m questiū dicens: ꝙ cū que/
stio sit bimembris vtroqꝫ modo verificatur quesitum: ꝛ
dicit ꝙ coitus ex necessitate est delectabilis: ꝛ ꝑpter iuua/
mentū. ex necessitate: eo ꝙ nāliter inest sibi via vel mea/
tus delectabilis: transit enim per partes neruosas: in qb9
delectatio maxima presente sensibili causat: vtputa sper/
mate: cum actiuū appropinquet passiuo: ꝛ hoc dico suppo
sito ꝙ ille meatus sit sensibilis: qñ si sit paralyticus in se
aut humoribus viscosis supficietenus repletus prohiben/
tibus sensum non accidit delectatio: aut etiā ꝙ coitus ex/
erceatur sepissime. Unde Aristo. in pmo de gnōne aialiū.
si frequēter accidit copulatio hꝫ. s. ad coitū: minus sit gau
dere appropinquātibus. Unde Auicē. 9° de aialibus. mu/
lier quando multotiens co[illegible] habet delectationem in
coitu. Et est hꝫ delectatio [illegible]atiua: vt fiat animaliū gene/
ratio: ad quā ꝓprie sperma ordinat: qñ ꝑpter delectatio/
nem quā in coitu sentiunt aialia: ad ipm maxime mouen/
tur. Unde Auicē. 20° tertij. delectatio vocat ad spermatis
emissionem festinam: ꝛ merito oportuit in coitu delecta/
tionem aduenire: ne ꝑpter fastidiū accidens in ipso ꝛ tur/
pitudinem relinquat: ꝛ sic generatio deficiat: sicut dictuꝫ
est in. 10. cap. huius. ¶ Notādū est ꝙ Auicē. dicit in 9° de
aialibus. ꝙ duplatur delectatio feminarum: qñ ipse dele/
ctant non solum in motu sui spermatis ꝛ in motu orificij
matricū in suggendo: sꝫ etiā delectant adhuc in diuersita
te motus matricis: qd̄ etiam videt tangere Gal. in quarto
de ac. ꝛ morbo. In vulua est fortis vtus appetitiua: q2 na/
tura fortitudinem habet virtutis in eijciendo ꝛ suscipien
do sperma cum nimio. s. desiderio ꝛ delectatione. Sed ne
ex his verbis errare contingat: sine querela breuiter scien
dum est: ꝙ duplex est delectio. s. intensiua ꝛ extensiua: vo/
co autem intensiuam delectationem magis vltimatā: etsi
breuioris sit temporis: extensiuam auteꝫ oppositā. Nunc
autem mulieres magis delectātur viris delectatiōe exten
siua: pluri enim in eis tempore perdurat: cum cause dele/
ctationis earum longiori permaneant tempore. delecta/

Coitus ex necessitate est delectabilis.

Circa finē femie in coitu 2r delectantur.

Delectatio duplex.

tione autem intensiua magis viri delectantur: quod osten
ditur: q2 delectatio consistit in tactu: vbi igitur tactus erit
perfectior ꝛ tactus maior: ibi delectatio itēsior: sed hoc est
in viris cū temperatioris sint cōplexionis mulieribus. igi
tur ꝛc. Item sperma viri magis inducit pruritū motiuuꝫ
delectationis: vt apparuit in precedēti caplo: q̄ꝫ spma mu
lieris: cū sit calidius ꝛ spiritiuosius: adhuc ꝛ meatus viri p
quos trāsit sperma sunt angustiores ꝛ inuolubiliores mea/
tibus mulieruꝫ. Itidē ꝛ sperma viri velocius p eius mea/
tus transit q̄ꝫ spma mulieris fortitudine expulsiue: sꝫ ve/
lox trāsitus sufficiēter icitat delectationē: quare ꝛc.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter quid coitus ad egritudines
quasdaꝫ que sunt a flegmate confert?
Aut quia supfluitatis est exitus: qua/
re simul expellitur multa supfluitas
flegma autem superfluitas. Noua.

¶ Cur venus immodica morbis pituite nōnul/
lis cōmoda est? An quoniam excrementi qui/
dam exitus est: ita vt multum vacantis materie
cum semine detrahi possit. Pituitam auteꝫ ex/
crementum esse nulli dubium est.

¶ Istud problema sufficienter est expositum quinto capi/
tulo prime particule.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Ropter quid coitus infrigidat vētreꝫ
ꝛ desiccat? Aut infrigidat quideꝫ: q2
expellit caliduꝫ in coitu. Desiccat aūt
ꝛ coitus: euaporat enim calido existē
te: egreditur auteꝫ infrigidato. Amplius aūt ꝛ
caliditas in coitu desiccat. Noua.

¶ Cur res venerea ventrem refrigerat ꝛ siccat?
An refrigerat quoniam calor in concumbendo
excernitur. Et siccare quidem coitus venereus
potest: quippe cū euaporari dum calor exit ne/
cesse sit: exit autē cum refrigeratur. Adde etiaꝫ
ꝙ feruor cocundi siccare nimirum potest.

Quare est ꝙ coitus superfluus maxime causat. s. fri
gidítatē ꝛ siccitatem ventris. Et scias ꝙ ven
ter bifaccipitur: sicut accipit Gal. in secūda particula afo.
vbi dicit ventrem in tria diuidi: vt in hec que sunt circa
vmbilicum pectinem ꝛ hypocundria: ꝛ hic quidem est lo
cus cōtinens totum anterius a gladiata vsqꝫ ad os pecti/
nis. ¶ Notandum etiam ꝙ iste sermo Arist. verificatur
in complexione ꝛ habitudine temperata cum alijs perti/
nentijs. reperta tamen in pluribus: quoniam siquis fuerit
complexionis frigide ꝛ humide humoribus frigidis mul
tis exuberantibus per totum potius videtur humiditate
naturali humectari ꝛ calefieri q̄ꝫ ifrigidari ꝛ exiccari: ac/
cidit enim talem sic p coitū adiuuari: sicut iuuat qui egri/
tudines patit flegmaticas vt dictuꝫ est imediate. ¶ De/
inde[Aut infrigidat.] Soluit: ꝛ pmo assignat cām sum/
ptam a parte calidi ꝛ humidi nālis magis qd̄ resoluit: di.
cām esse quare coitus infrigidet: qñ per ipm expellit ali/
quid de numero talium vt calm̄ quo expulso ifrigidatur
venter. expellit enim calm̄. Quidā aūt vt faciliorē sibi fa
cerent intellm̄ scripserūt calm̄ ꝛ nō taliū. Simil̄r cū hoc
ꝙ infrigidat ventrem coitus: etiaꝫ desiccat eo ꝙ per ipm
humidum spermaticuꝫ spiritiuosum cū sit caliduꝫ resolu/

tum in fumos euaporat & resoluitur: hec enim est operatio calidi in humido & maxime aereo. Unde corpore infrigidato ppter coitum euacuatione humidi: egreditur secum & extinguitur calidū: quod eius erat fundamentum: vnde vtroqz modo venter infrigidatur: lz pmo imediate. Uel aliter calidū egreditur ppter euaporatione humidi isfrigidato postea corpore remanēte. ¶ Deinde [Amplius.] Assignat h scdo aliam cām sumptā ex parte caliditatis acquisite per motum & fatigā cōtingentez in actu coitus di. rursum esse aliam cām: qz caliditas ppter motū & fricationē causata in coitu desiccat: & per cōsequens infrigidat: eo q fit maior naturali valde: caliditas enim maior q dz reddit corpus siccius q opz: sicut dicit Aui. pma pmi. Et scias q Joānitius satis hunc sermonē Arist. tetigit di. coitus hoc prestat corpori: desiccat corpus & minuit nālem virtutez: ideoqz infrigidat: multotiens vo ex multa cōcussione corpus calefit: propter qd coitus amplius ventrez infrigidat & exiccat alijs partibus: aut qz circa ventrē maxime continetur adeps vel sagimen recens tenerrima: que ppter motum & fricationē factam in coitu nata est eliquari & dissolui de facili: sicut apparebit in sequēti particula: & merito: quia motus & fricatio vehemens in coitu fit circa partes ventris: qua quidem dissoluta venter redditur frigidus & siccus: cū ipsa sit calida & humida: sicut dicet in sequenti particula. Et alia est causa quoniā partes ventris sunt circa loca prime digestionis & etiā scde: que maxime leduntur: & maxie loca pme digestionis vt stomachus in coitu: sicut dicit Auic. 3° can. & per cōsequēs secunde digōnis: quibus lesis corpus infrigidatur & desiccat: & maxime vēter cum plus accipiat a digōnibus illis nutrimenti.

Quo coitus corpi afferat vtilitaté.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

Propter quid quibuscunqz palpebre fluunt sint luxuriosi? Aut ppter idem & propter quod calui. Sunt enim partes ambe he eiusdez: est aūt cā. Quicunqz seminis facti non augent cognatoꝝ pilorum omnes hoc patiunt in coitu. Caput enim supercilia & palpebre cognata sunt: & pili: horum aūt solum quibusdaz supercilia pilosa fiunt senibus factis: ppter quā aūt causam dictū est in alijs: alie vo ppter idē vtreqz deficiunt. Cā aūt qm ifrigidat supiora coitus cū sint modici sanguinis: quare nō digerit cibū locus: nō accipientes aūt cibū capilli effluunt. Noua.

¶ Cur salaces hi sunt qbus pili palpebrarū defluunt? An ob id ipm quo etiā calui. Sūt enim hec ambo partes rei eiusdem. Quicunqz autez ex pilis cōgenitis etate iam ꝑuecta non crescūt. hi omnes decidunt libidinis vsu inmoderato. Capillus enim & supercilium & ciliū genere cōgeniti pili cōtinent. Exqz his supercilia tm̄ nōnullis etate ꝑuectis obdensant. Qd cur ita sit alibi rōnem attulimus. Reliqua autem vtraqz genera eadem illa de causa deficiunt q partes superiores sanguinis parum obtinentes libido refrigerat. Ita enim efficit vt locus hic alimentum concoquere non possit, cum autem pili alimento caruerint defluant necesse est.

Quare est q oēs qbus defluunt pili superciliorum & etiā cilioꝝ sunt luxuriosi. Et nota q pilos cadere nō est cā quare sint luxuriosi: sed effectus & signū: vt sit dicere: quare est q isto signo. s. predictoꝝ piloꝝ defluxu denotant luxuriosi. ¶ Deinde [Aut pp.] Soluit: & pmo ostēdit q eadē sit solo huius qōnis & illius qua dubitabatur: quare calui sint luxuriosi: & dicit cām huius quesiti eē eandem cause illius quo querit quare calui sunt luxuriosi: qd pbat: qm ambo ista loca palpebraꝝ & sincipitis vbi nascitur caluities: vel forte ambo loca. s. supercilioꝝ & ciliorum ex vna parte: & hoc. s. verticis vbi fit caluities ex alia parte sunt eiusdē nature & ppietatis: cōueniunt enim rōne loci qz ambo in opposito pmi vētriculi: & rōne materie: cum sint ambo ex fumo adusto ad partē inferiorē & verticē anterius delato. Itē 3° rōne calidi expellētis & poroꝝ p quos expellunt: cū vtrobiqz sit raritas & sutura. ¶ Deinde [Est aūt.] Hic scdo assignat cām vtriusqz tangēdo cōuenientiā piloꝝ supercilioꝝ cū pilis cilioꝝ & piloꝝ verticis capitis. Facit hoc itaqz pmo dicēs: q oēs pili qui ꝑportione & cōuenientiā habēt adinuicē: vt predicti sicut declaratum est: cum nō augmentū extensionis & plurificationē recipiunt sed potius defluunt: causa est: ppter emissionē superfluaz spermatis factā: tāta enim emittitur q materia fumosa productiua pilorum annihilatur: ppter qd fiunt in parte anteriori sub vertice calui sine pilis: nō aūt in parte posteriori; quoniā ſm partem posteriorē capitis nullus fit caluus: sicut dicit tertio hystoriarū: vbi etiam dicit q ſm verticem planities caluities vocatur: ſm vo supercilia anaphalantiasis: & hoc est quod approbat di. q caput ſm verticē scilicet supercilia & palpebre habēt cognationē & cōuenientiam: vt dictū est adinuicē: & pili per cōsequēs istoꝝ locorum: ita q ipsoꝝ oium casus pōt ab vna causa ꝑcedere: vt ab emissione spermatis superflua. Unde in 3° hystoriarū pili palpebrarū fluunt cū venerea icipiunt agere: & magis venerea magis exercētibus: & eadem ratio in pilis est supercilioꝝ & caluitie &c. ¶ Deinde [Horum aūt.] Assignat differētiā iter pilos verticis & cilioꝝ ex vna parte: & pilos supercilioꝝ ex alia di. & de numero hoꝝ trium locorum solūmodo supercilia & nō palpebre neqz vertex siue caluaries reddunt pilosa magis solito aliquādo quibusdaz: vt quādo facti fuerint seniores. Et vlterius excusat se de causa huius assignatione in hoc loco remitiēs nos ad tertium hystoriarū: & ad scdm de partibus: in quibus cā est dicta. In illis nanqz locis assignat causam eē distantiā inductaz in senio inter cōiunctiōes ossium que sunt circa partes supercilioꝝ: multe enim sunt suture & cōiunctiones circa illam partem ossium se arcuantiū: vt locus cōcauitatis formetur oculoꝝ: sicut patet per anathomiā: sed sub vertice vbi est caluities est vnū os solum & sutura supius vna tm̄: in palpebris autem os nō existit: & propter hoc de supercilijs dictū est in tertio hystoriaꝝ. Fiunt autem hispida. i. pilosa supercilia quibusdam senioribus: ita vt abradantur quia latent in cōiunctione ossium senescentibus: quia ossa distant: penetrat amplior humiditas. & in scdo de partibus aīalium: supercilia sunt super compositionem ossium: propter qd & hispida fiunt multis senescētibus: ita vt cura indigeant: sunt enim vt antiqua edificia: dictum est autez parti tiue quibusdam: quoniam humiditas ossium coniunctiua non in omnibus consumitur ꝑpter eius inuiscationez inuiscantem in adinuicem ossa sicut ossa distant. Item a natiuitate ossa potuerūt esse sic stricte coniuncta q etiam humiditate exiccata: nō propter hoc possint pili oriri: sed aliarum duarū partium dicit Arist. pili vtputa palpebrarum & vertices casu deficiunt. cuius quidem causa est: qz coitus ꝑpter eductionem calidi & humidi infrigidat par-

Unde fit q calui/ci in ante/riori capi/tis pte fi/ueur.

tes superiores: et etiā desiccat: que qdez de facili sunt infrigidabiles: cum sint modici sanguinis: sunt nāqz membra neruosa et ossuosa modico sanguinis egentia: in suo nutrimēto cū modicū resoluat ab eis: nūc autē mēbrū tātū hȝ de calore. quātuȝ et de sanguine: sicut dicit Gal. in pmo de cōplexionibꝰ: pp qd loco illo Ifrigidato in se et calidi et humidi euacuatione: non valet eius amplius digerere nutrimentū. Cum aūt corpus nutrimēto priuat digesto: capilli facta effluxione decidunt: absorbent eniȝ fumi generatiui coꝝ: qd apparet in febricitantibus aliqñ acute humido cōsumpto: in qbus post cōualescentiam capilli cadunt: qd et similiter ethicis et ptisicis accidit nutrimento priuatis. Ita qꝫ Hip. in 5ᵒ particula afo. per casuȝ capilloꝝ pronosticatur mortem ethicis futuram.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

PRopter quid mingentes non possunt coire: Aut quia pleni sunt pori: quod autem est plenuȝ humido non recipit extraneum. Noua.

¶ Quam ob causam qui mingendi desiderio tenentur cōcumbere nequeūt: An qꝫ meatus implentur. Quod autem plenum humoris est id nullum preterea humorem potest suscipere.

Quare est qꝫ dum quis actualr̄ mingit nō pōt coire: vt qꝫ duos actus hoc simul peragat tpe: imo nō solū dum mingit tollit actus coitus: sed ēt vrina vesicā vehemēter replēte: sicut tactū est in 9ᵒ cap. huiꝰ: qd modo verificat silr̄: vt duȝ aliqs coit vel paratus sit coire statim nō pōt vrinā emittere. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit dicens cām huiꝰ esse: qm pori vel meatꝰ sunt iaȝ pleni aquositate vrinali saltē ꝑpter cōpressionē partiū: quare nō possunt amplius recipere humidū spermaticū neciuȝ in coitu: qd enim plenū nō pōt in se aliud recipere ipso incorrupto pmanēte: īpossibile est enim plura corpora fore in eodem loco: sicut dicit 4ᵒ phyli. et scdo de aīa. Dimensiones nāqz dimēsionibꝰ resistunt. Declarari aūt et sic pōt causa quesiti: qm dictū est tres esse meatus in virga fm longitudinē ipsius ꝑtensos: quoꝝ vnus sub alio linealiter ordinatur: quare vno vrina repleto: alius scdo cōpressus obturatur: ita qꝫ ex ipso eius nō pōt humidū transire: sicut cū deglutiēte aliquo meri dilatat: trachea aūt coangustat. Unde etiā nō pōt quis loqui: imo etiā iam aliqui grandē bolum deglutiētes suffocatiōe sunt extincti. Amplius virtus et instrumēta se in actibꝰ īpediunt: et maxime cū situs eorū fuerit ꝑpinquus valde: cū eniȝ ois motus et actus fiat mediante calido velut instrumēto: vnius instrumēti vigente actu plurimū ad se calīm attrahit: ita qꝫ aliud calido istrumentario depauperato nō poterit oino: aut debiliter operari: et ideo spermatiȝans aut ꝑpinquus huic nō pōt mingere: neqȝ econuerso: etiam fortassis si alia vt compressione repletio inducta non existeret causa.

¶ Problema. XX. Antiqua.

PRopter qd hyschias habentes prohibent generare et homines et alioꝝ aīaliū qd vtiqȝ hȝ: At qr hyschia fit trāsmutato spiritu: ꝑpter quod adiuuat ad melancholiam: est aūt coitus cum exitu ventositatis: si igitur preparetur motus: facto ipso non facit moueri sperma sed īfrigidatur: ꝑsternit itaqȝ fortitudinem testiculi. Noua.

¶ Cur gignēdi facultas his tollit qui a varicibꝰ tenent: siue homo siue aliqd ex ceteroꝝ aīantiū numero ē: An qꝫ varix flatu trāslato fieri solet. Quocirca in vitijs atre bilis commoda est. Fit aūt cōcubitus quoqȝ cū flatus excursu. Quāobrē si ipetus ille agitur cū varix exercet semen nō insuper excitatur: sed refrigerat. Fit igit inde vt pēnis tentigo emarcescat.

Quare est qꝫ patiētes hyschias impediunt generare qd nō solū hoibus accidit: imo etiā alijs aīalibus eas patiētibꝰ. ¶ Notādū est qꝫ hyschia idem est qd sciatica passio que est collectio humiditatū frigidaꝝ ī cōcauitate anche: vt in loco vbi vertebrū sciam ingredit: in quo iterdū tāta fit humiditatibꝰ remollitio: vt vertebruȝ ex ꝑpria egrediat cōcauitate: sicut dicit Hip. in afo. Dicitur aūt hyschiā ab hyschion grece latine ancha. Et aūt fit hyschia sciatica iterū ostenditur: quoniam in primo de generatione aīalium: dicit Arist. qꝫ ad plurimum non fiunt mulieribus hyschie: et in 3ᵒ de hystorijs: dicit paucis mulieribus fieri: vbi qdem translatio habet arabica neqȝ doloꝝ acanānche. i. sciatica passio: dum menstruum fuerit recte existens. Quidam quoqȝ ignorans significatum nominis et essentiā rei: dicit hyschias eē varices: que sunt vene grosse sanguine terrestri melancholico plene: cruribus inuolute: que maxime dorso onera aduenīunt ferētibus: et melancholica et grossa se vita alentibus. Et forte qd ipm ad hāc expositionez impulit fuit: qr statim dicit phs hyschias iuuare melācholicos: sed vt iam patuit nō hec est nois vera interpretatio: neqȝ etiaȝ essentiam rei cōtinet: vidi nanqȝ plurimos varices patientes et fecunde generātes: et subest ratio: qr eo qꝫ supfluuȝ terrestre frigidū ad crura trāsmittitur: remanet materia gñōnis depurata magis: et agens vt calidū melius digestum. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. d. iō esse qm hyschia cōtingit ꝑpter transmutationē spiritus et ventositatis de partibus superioribus ad inferiores circa instrumenta coitus existentes: vt ad ancharum loca: vbi quidem remollitur et humectatur propter humiditates illic congregatas: propter qd infrigidatur et remouetur motus citus quem habebat: quare et massa spermatis redditur ad generationē inepta: spiritu sic cum ventositate infrigidato. Et ideo cōcludit: qꝫ qr motus huius spiritus cū ventositate et materia etiam in qua existit tendit de partibus superioribus ad inferiores: inde sequitur iuuamētuȝ et alleuiatio a melācholia: cum huic motui associantur fumi melācholici: qui eorum effumatione superius effumātes ad cerebrum cause erant melācholie. Est aūt per melancholiam hic intelligere oēm grauitatem et turbationeȝ cerebri factam per materiā melancholicā et etiā flegmaticam. vtraqȝ enim materia ꝑpter suā grauitatē motu spiritus et ventositatis affecta nata est deorsum descendere: et tunc prosequitur intentum dicens: qꝫ coitus fit eductione ventositatis: que quidem suo motu subito cū spiritu sperma expellit. Est enim ventositas vnum trium necessariorum in coitu: nunc igit si preparetur vt sit motus et emissio spermatis: spiritu circa locum ancharum cum ventositate facto: et ipso a sui natura transmutato: vel motu facto non causat motum spermatis: sed infrigidatur et virtuteȝ suam sic perdit: et hoc est: quia humidum iam per motum et agitationem coitus commotum infrigidatur: frangens motum spiritus et vētositatis: et sperma exhumectans nō amplius remanet generatiuum et merito: propter eniȝ huiusmodi infrigidationem et exhumectationem spiritum et ventositatē absorbenteȝ deycit fortitudo testiculi: qua sic

Hyschia unde.
Circa finē
Et quō cōtingit hyschia.

erectus circa anum se ponens coitus tempore: sicut rectũ suspensorium: vt dicit in .23. ⁊ .25. cap. huius particule. cuz enim spũs ventosus impetuose ad testiculũ puenit inflat ipm ⁊ erigit ex refractione causata in testiculo: sicut inferius magis apparebit: medicus tñ qui ponit testiculos nõ tm̃ iuuatiuos ad gñõnem spmatis: imo etiam necessarios: exponeret hãc fortitudinẽ testiculi esse virtutẽ eius spermatis gñatiuam: qd phs negat in 3° hystoriaꝝ: ⁊ primo de gñatione aialium. d. sperma in vasis iuolutis: ⁊ nõ testiculis gñari: ⁊ iõ ponit eos iuuatiuos solũ ⁊ nõ necessarios.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Propter quid coeuntes exoluunt ⁊ infirmiores fiunt vt frequenter? Utruz ꝓpter id qd ab omnibus expurgatio est spma: quare sicut edificationis cõsonãtie; ⁊ corporis: ita concussa cõpositio est in dissoluendo aliquid: vt si sanguis egrediat̃ aut totum aut aliqua alia pars: ita vehemẽter facile quod egreditur ẽ: ⁊ qd ex multo fit cibo parũ: vt inunctio ex axungia. Noua.

¶ Quare qui cõcumbunt resolui atq3 languere magna ex pte solẽt? An q semen omni ex parte corporis secretio est: itaq3 vt edificij cõstructio sic corporis cõpactio q̃tit: duz semẽ decedit q̃si sanguis multũ vel aliq̃ pars alia decedat: ita qd exit ꝑopportunũ est: ⁊ qd exiguũ ex multo alimẽto cõficiat̃ queãdmodũ amillũ ex farina.

Quare est q coeuntes dissoluunt̃: vt frequẽter ⁊ ifirmiores reddunt̃: qd ⁊ maxie accidit in adolescentib⁹ ⁊ in patiẽtibus gomorreã: vt apparet apte: que est spmatis inoluntaria sine delectatione sepissima egressio. Dicit aũt vt frequẽter: qr gdã minime leduntr a coitu: nisi sit valde superfluus: sicut sanguinei: de quibus dicit Gal. in theg. tractatu signoꝝ: q sufficiũt sine lesione magis venereis plurimis: vel fortassis qs ly vt frequẽter: cũ ly coeuntes cõponet. ¶ Deinde [Utrũ ꝓpter.] Soluit: ⁊ pmo assignat cãm dissolutionis hui⁹ ⁊ debilitatis: fm alioꝝ tñ opinionẽ: qd p ly vtruz etiã innuit̃ d. cãm eẽ q spmatis exitus est expurgatio siue euaporatio decisa ab oibus. s. membris ⁊ pncipalibus maxime. ab omni eniz mẽbro pncipali opz vt sit fons spmatis: ⁊ vt sit ex mẽbris alys resudatio etiã ad istas radices: sicut dicit Auic. 20° tertij. qñ eniz aliquid frequẽter ab illis educit̃: cũ sint minere virtutũ corpus velociter attenuat̃ ⁊ virtus dissoluit̃. ¶ Notãdũ breuiter fm Arist. in pmo de gñõne aialiuz: q spma nõ deciditur a toto corpore mãliter ⁊ fm q̃titum: ita q a qualibet parte minima fm formã aliqd educat̃: sed a toto corpore decidit̃ virtualiter: tẽpore eniz coitus descẽdit vna virtus cũ spermatis mã ad vasa iuoluta vel testiculos cõflata ex tribus virtutibus mẽbroꝝ fm medicoꝝ sñiaz. fm Arist. vo potius est virtus cordis: per quã habent oia esse: vnde Aristo. ibidẽ sic ait. hi qdem eniz dicũt sperma ab omni puenire: nos aũt q ad omne natũ est spma dicemus. i. q hz virtutem in se vt ex ipso fiant oia: ⁊ si nõ fit mãliter ab omni minimo fm formã: vnde Auic. assumẽs illud ibidẽ ait in suo libro: ⁊ nõ est opus vt veniat ab omni parte. In vna eniz parte sunt oẽs partes: ⁊ vliter oẽs partes nõ sunt cã materie spermatis: sed bene cõcederet q fit influxus ab omni mẽbro fm virtutẽ eius que est virtus informatiua: qd etiã voluit Haly in theg. tractatu signoꝝ dicens. at vo qualitercũq3 diuersificent̃ dispositiones: virtus que facit sperma deferens ipm in dispõne coitus: virtus. s. generatiua currit ex oibus mẽbris corporis ad testiculos: ⁊ fit sperma suscipiẽs eã: sic igit̃ pz qño virtualiter sperma descendit a toto. Si aũt queraẽ de spermate vtruz veniat a toto mãliter: dico q nõ a toto. i. a qualibet parte minima etiaz fm formã: preter enim alia incõuenientia ɔña sicut ꝓbat phs cõtra tales in pmo de gñõne aialium: est q iam sperma nõ posset colligi ⁊ exprimi ex illa pte minima in qua est ⁊ a natura cõprehẽdi: cuz hoc esset tẽpore quo corpus oino mã careret spmatica fermẽtata: accideret eniz aliqd minus minimo ⁊ corporis inde dissolutio: s3 aduenit a toto. i. ab oibus partibus magnis manifeste distinctis abinuicẽ vt a stomacho ⁊ pulmone ⁊ maxime a tribus principalibus ⁊ adhuc a cerebro precipue. fm Hip. eniz fermentum spmatis ⁊ mã vtplurimũ est a cerebro: qd tñ itelligo fm ꝓportionẽ sue molis ad alias partes: ⁊ iõ voluit Hip. cũ Aui. etiã q icisio venarũ post aures faciat icurrere sterilitatẽ: vt dictũ est prius. ¶ Deinde [Quare sicut.] Declarat scdo cãm dissolonis coitus p simile in alys dicẽs: q sicut cõcutitur ⁊ corrumpit̃ compositio edificationis cõsonãtie. i. cõstitutionis cõsonãtie debite ꝓportionate p subtractionem alicuius facientis ad cõstitutionẽ illius: vt apparet in melodia ⁊ in musicis istrumẽtis: ita cõpositio nostri corporis cõcutitur ⁊ corrumpit̃ remoto ab eo aliquo necessario ad eius ɔstitutionẽ faciẽte: tale aũt est sperma. quare ⁊c̃. Scdm constitutionẽ aũt armoniacã valde opz esse cõstitutionẽ ꝓportionis cõsonantie nostre: vt tot ⁊ vt sic diuersa in vna possint natura ⁊ ordine ɔseruari. homo eniz est oiuz aialiũ cõpositior ⁊ ex diuersis magis cõstitutus: sicut apparet in pmo de hystorys aialium: ꝓpter quã qdẽ ꝓportionis cõsonantiã: que in hoie videt̃ reperiri: po fuerunt pithagoricoꝝ aliqui aiam nostram fore armonicam cõsonantiã: sicut apparet ex pmo meta. eos aũt mouebat delectatio imẽsa: quã hõ hz ex armonys: sicut ostẽdit̃ in pmo musice Boecij. Unde ⁊ Augustinus dixit illũ non fore armoniace compositũ: q non gaudet armonys. Uel aliter vt declaret̃ hoc p simile in artificialib⁹: vt dicat̃ sicut cõcutit̃ ⁊ destruit̃ cõpositio edificationis cõsonãtie ⁊ ꝓportionis que requirit̃ in artificiatis: vt machinis: ⁊ in cõstitutiõe domoꝝ in ciuitate dissoluẽdo aliquid ⁊ remouendo qd requirit̃: ita compositio nostri corporis concussa reddit̃ ⁊ corrupta aliquo necessario dissoluto ex ipsa: ⁊ hoc quia extimanduz est aial ⁊ maxime hoiem esse velut ciuitatem legibus bene ordinatam: sicut dicit Aristo. in libro de causa motus animaliũ. ¶ Deinde [Ut si sanguis.] Manifestat quomodo corporis concutit̃ compositio per dissolutionem alicuius qd in ipsa requirit̃ dicens: q si sanguis egrediatur ex corpore fz totũ fere siue ab vnaquaq3 notabiliori parte: vt q maior eius pars. non enim potest omnino totus egredi vita durante: aut aliqua pars ipsius preter totũ. ¶ Uel aliter. aut aliqua pars de corpore alia a sanguine vt spiritus fm maiorem partem: vel etiam aliquis aliorum humorum a sanguine: sicut dicit Gale. fm sententiam Hippo. in libro elementorum: homo non potest ex toto carere aliquo quatuor humorum: tunc compositio ⁊ natura nostri corporis fit in id quod est valde de facili egressionez fieri ex ea: hoc est dicere q facta hõ euacuatione immensa ex corpore aut humoruz aut spiritus quod postea relinquitur in corpore: aut etiam qd assumitur de facili egredit̃: talez enim dispõnem corpus ex euacuatione illa acquisiuit: vt in eo contentũ cito effluat: debilitata est enim contentiua ꝓpter euacuationez humoꝝ ⁊ spiritus. Ego nanq3 expertus sum ꝓpter fluxum sanguinis ex vulnere pollutiones fieri ⁊ egestiones augmentari

Qd spma nõ decidat a toto corpore mãlr

Uñ ouum hẽat ca po nno q̃ asse uerat an esse armonia.

Cap. 2. ⁊ I pri 3 d aia tex. cõ. 44

cum vrinis: cōpositiōe aūt corporis cōstituta vt vehemēter sit fluxibilis accidit ꝙ ex cibo multo assumpto paruz retineaꝛ quin fluat exterius: nō tendēs in mēbroꝝ nutrimētū: ita supple cōtingit coitum sepissime exercētibꝰ: qꝛ cōpositio corporis efficiꝛ fluxibilis vehementer: ita ꝙ ex cibis multis assumptis modicū in nutrimētū deducitꝛ: ꝓꝑ qđ accidit corpus cū virtute dissolui. Qđ in quodā declarat similī illic[Ut iunctio.] qđ dupl'r pōt cōsiderari ⁊ exponi: aut eniz ad imediate dictū: vt sic dicaꝛ: ꝙ ita accidit ex cibo multo fieri modicū: sicut accidit cū fit inunctio ex axungia. i. adipe vel sagimine porci. axungia nāqꝫ liquefacta ⁊ subtiliata iungēdo vt coria vel alia ex multa fit modica: eo ꝙ fluit in poros rei vncte: vel pōt continuari cum clausula superiori. i. in vehemētem facile ⁊c̄. vt dicatur ꝙ sicut inunctio ex axungia debilitat cōtentiuā volētis continere: vt manus ipsa peruncta: ita debilitaꝛ ꝓpter imensam egressionē humoꝝ aut spirituū cōpositio corporis in retinēdo: fit eniz ac si partes in qbus viget retentiua: pinguedine inungantꝛ multotiēs remollite humiditatibꝰ per eas currētibus: sicut etiā apparet in volentibꝰ secūdationē in minutione celebrare: hi enim inungant flobotbomū ⁊ partē oleo: ne cito fiat partium scissarū cōiunctio.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Ropter qđ coeuntes ⁊ mingētes erigunt? Aut qꝛ repletis poris hūiditate sperma egrediens minori loco maiorem tumorem facit ⁊ erigit. superiacet enim virga in poris. Noua.

¶ Cur his qui concūbunt: si desiderio mingēdi teneanꝛ pēnis irendi vehemētius pōt? An ꝙ foramina plena reddunꝛ hūoris: semen ꝑ angusta se ꝓmiēs molē efficit ampliorē: atqꝫ extollit: pēnis ⁊ eniz ad ipsos meatus est positus.

Quare est ꝙ existes coeuntes ⁊ mingētes erigūt virgas suas: neqꝫ eniz pōt fieri coitus verus aut copula nisi erectio interueniat: qꝛ opꝫ eaz fieri aliquo mediante: hoc aūt est virga: que qdē mediū nō pōt eē extrema vniēs nisi fuerit bene erecta: ⁊ maxime si receptaculū fuerit artū: ⁊ maxime qꝛ coitus fricatiōe maxima ꝑficiꝛ: sicut dictū est 14.ᵒ cap. ꝓꝑ qđ sine erectione spmatis emissio nō est coitus veraciter appellādus. Simil'r cū qs vult mingere expedit erectionē aliquā fieri a fortitudine musculoꝝ virge eā tendētiū: aut ꝓꝑ repletionē vrine ⁊ motū ipsiꝰ causantē extēsionē: vñ ⁊ dormiētes excitādo frequēter reperiunt virgam extēsam. aut erigi opꝫ virtute instil exterioris: vt manus: ipsa nāqꝫ extēsa meatus per quē deferꝛ vrina aperiꝛ: qđ s ō erat cōtracta. ¶ Deinde[Aut repletis.] Soluit: ⁊ magis instat circa p̄mū quesitū: eo ꝙ p̄ncipale ⁊ dicit: ideo eē: qꝛ pori virge in coitu replenꝛ humiditate spermatica ⁊ vento: cū enim sperma in coitu impellatur ex locis amplis vt ex vasis seminarijs inuolutis per loca angusta in angustū: vt per vasa seminaria existentia inter renes ⁊ testiculos ad virgā: que loca sunt prioꝛꝫ angustissima: tumor ⁊ inflatio maior valde circa testiculos ⁊ virgā causatur: ꝙ̄ esset prius circa vasa inuoluta: cūꝫ sperma ⁊ ventositas tunc esset quiescens: quo accidēte est necesse virgam erigi: ipsa enim tunc superiacet ⁊ sustentatur in poris: quasi dicens. pori ipsius manifesti ⁊ imanifesti implenꝛ humido ⁊ spiritu ventoso multo: quoniaꝫ humidum illud de se nō multum induceret erectionem: nisi spiritus illic esset vētosus. Et ideo repetit cōsequēter hoc problema vt causam eius perfecte assignet: poris autem sic repletis: virga totaliter erigitur ⁊ erecta ꝑmanet: quasi nō valens ad aliquā partiuz declinare: sicut fiscum videmus erectum fieri ⁊ permanere cum fuerit repletum solido corpore: quod prius non inerat illi.

¶ Problema. XXIII. Antiqna.

Ropter qđ erectio fit virge ⁊ augmētum? Aut ꝓpter duo: propter grauitatem que fit in posteriori testiculorū erigiꝛ. Suspensoriū erectiuū eniz virge testiculi fiunt: propter id qđ ventositate implentur pori: aut humido aucto ⁊ trāsmutato: aut ex humido facto tumor maior fit: que valde sunt magna minus eriguntꝛ: ꝓpter id qđ longe grauitas a suspensorio fit. Noua.

¶ Quā ob cām tentigo ⁊ amplificatio pēnis illa existere possit? An duplex cā est. Una ꝙ pondus vrgens post testes facit vt pēnis erigaꝛ: testes eniz vicē fulmēti vectorū capiūt. Altera ꝙ foramina spiritu admisso iplenꝛ: ita vt genitale mēbꝛū intumescat atqꝫ se erigat. An humor auctus trāslatusqꝫ facit: vt moles amplior redundet: pēnis tñ qui mēsura insigni adoleuerit minus se patiꝛ efferri. Fit eniz vt ita pondus a fulmento vectis remotius maneat.

Repetit fere predictū ꝓblema: vt addat ⁊ ipsuꝫ magis expōat dicēs. Quare est ꝙ virge fit erectio ⁊ augmētū videꝛ accipere cū quis vult coire. ¶ Notandū ꝙ augmētū dupl'r accipiꝛ: aut cōiter pro omni additione quātitati priori: quocūqꝫ modo adueniēte: s̄m ꝙ dicitꝛ in primo de ḡnatione: ꝙ augmentū est preexistentis quātitatis additamētū: ⁊ sic virga in coitu suscipit augmētum. Alio modo sumiꝛ augmentū ꝓprie prout est additio prioris quātitatis s̄m omnē partē existentē: ⁊ tunc solū illud diciꝛ augeri: qđ s̄m tres dimēsiones extendiꝛ: ⁊ extensum ꝑmanet: ⁊ hoc modo augmentū est vegetabiliū soluꝫ ⁊ aīalium: qđ nō fit vltra iuuentutē: sicut dicit Gal. in primo de virtutibꝰ naturalibꝰ: ⁊ Auic. p̊ can. fen p̄ma: ⁊ sic virga lꝫ extensione itumescat: nō tñ diciꝛ augmētari. ¶ Deinde[Aut ꝓpter.] Soluit: ⁊ assignat duas causas: vna quarū sumiꝛ a cā agente vt a spiritu vētoso ⁊ dispōne mēbrorū: alia a cā mālī: vt ab humido. scđa ibi[Aut ex hūido.] Dicit igiꝛ duplicē eē cām quesiti: vna qdē est pōderositas accidēs in parte posteriori testiculoꝝ: qua qdem erigiꝛ suspēsoriū. s. testiculi: cū q̄tuor eoꝝ musculis qbꝰ pēdent: testiculi eniz sūt erigētes vgaꝫ: eo ꝙ pori ⁊ ꝯcauitates ipsorū replenꝛ vētositate: ꝓꝑ carnis eoꝝ duritiē in ipsis refracta. ¶ Deinde[Aut humido.] Assignat aliā cām iam ꝑcedenti ꝓblemate tactā. s. ꝙ cā alia illaꝝ duaꝝ est: qꝛ humidū auctū est ⁊ trāsmutatū de loco maiori ad minorē: ⁊ hoc est qđ dicit: qꝛ ex humido sic facto. i. augmētato ⁊ trāsmutato ad locū minorē veniente: tumor ⁊ inflatio accidit maior ꝙ̄ prius eēt: vt declaratū est in ꝑcedēti cap̄. ¶ Deinde[Que valde.] Addit ostēdēdo que mēbra virge minus pñt erigi: ⁊ per ꝯñs que magis dicens: ꝙ gn̄onis instrumēta que grādia valde existunt ⁊ ꝓtensa: vt virge ⁊ testiculi minus eriguntꝛ ⁊ erecta ꝑmanēt: qđ cōtingit ꝓpterea: ꝙ pōdus erectiuū ad modum quo fit in machinis qđ est a suspēsorio: vt a testiculis: remotū efficitur a virga: oportet enim ꝙ partes testiculoꝝ adhereant virge si debet fieri erectio: ⁊ vniuersaliter bonam oportet fieri constrictio-

Augmētū dupliciter accipitur.

T.c.25.

nem partiū que sunt circa anum in spermatis emissione sicut declaratum est in secundo capitulo. Propter quod experientia me docuit ꝙ testiculos pendētes valde habētes: non sunt potētes in coitu: vnde in sequenti ꝓblemate dicet: ꝙ in estate viri minꝰ coeunt hyeme: qꝛ testiculi estate magis inferius residēt a virga ꝙ̃ hyeme. ¶ Notādum ꝙ sicut dicit Arist. in 3° vel in 2° de hystorijs. ⁊ in ꝑ de generatiōe aīaliū: ꝙ testiculi nō sunt necessarij ad gnōnē inueniendo cām gnōnis spermatis: sed magis ꝑficit sperma in qbusdā locis cōcauis oblongis: que vasa vocat inuoluta vel inuolutiones poroꝝ: que sunt inter renes ⁊ testiculos: de qbus dictū est in 2° cap. sunt aūt tn̄ fm eum iuuatiui: eo ꝙ teneant vias apertas illoꝝ poroꝝ ꝑ quos decurrit spma. sunt eniꝫ adaptati circa loca virge: sicut adaptantur lapides in lyciatorijs: vides nāqꝫ ꝙ textores apponūt lapides in tellarijs: vt cōtractione ad inferius vie permaneant aperte: vt nauicula ꝓiecta libere possit ab vna parte in aliaꝫ trāsire: quibus lapidibꝰ amotis amplius vie nō remanēt aperte: tale qdē Aristo. extimauit fore testiculos iuuamētū: vt eoꝝ pōderositate vias teneāt spmatis apertas ⁊ erectas: qbꝰ abscisis cōtrahunt̄ ille. Extimauit ēt ꝙ testiculi nō sint aliqua pars illoꝝ poroꝝ inuolutoꝝ: sꝫ ꝙ totus vterqꝫ sit vnus porus cōtinuus: ita vt porus continet̄ in testiculi capite: vt postea porus alius ex alio oritus ꝯsurgat in caput testiculi: qđ medicus estimat: qđ opꝫ subtili anathomie sensu discernere: sic plures socioꝝ oculis ostendi. Qđ aūt de hoc sentio est ꝙ testiculi simplr̄: vt in toto esse aīalis nō sunt necessarij: qꝛ̄ ⁊ nūc oīa eos haberent aīalia: cū nāe nō sit in necessarijs deficere: aut nō gnārent: sꝫ aīali ꝑfecto simplr̄ sunt necessarij. ¶ Unde ⁊ pmū vident̄ Arist. rōnes ad h̄ iducte i 2° de gnōne aīaliū ꝓbare: nō aūt scđm. ꝓbāt. n. ꝙ serpētes q spmatiçant ⁊ generāt: nō tn̄ hn̄t testiculos: silr̄ ⁊ pisces sunt plurimi itidēꝫ faciētes. Qꝛ aūt sint necessarij ēt spe ꝑfecta ostēdit̄: qꝛ sic videmus in gnōne aīalis ꝑfecti nō sufficit agens vle cum mā: imo ⁊ agēs ꝑticulare reqrit̄ ēt cū sua mā ꝫeta ⁊ ꝑlcu lata: q eam optime disponat: ⁊ postea formā cōueniētē inducat. Eodē modo dicaꝫ ꝙ in gnōne spmatis ex quo aīal generat̄ ꝑfectū: nō solū est necium agens vle ꝙ faciat ad digestionē ipsius: vt sunt poroꝝ ille inuolutiones que sufficiunt in qbusdā aīaliū carentibꝰ testiculis: imo cū hoc necessariū est aliud agens particulare magis ⁊ cōtractū immediatius mām attingēs: in ḡtute tn̄ agētis pmi: h̄ aūt agens erunt testiculi in ꝑfectis aīaliuꝫ respectu illoꝝ poroꝝ inuolutoꝝ. Nec huic est cōtrariū: qđ dicit Aristo. in illis locis: vt ꝙ taurus excisus post excisionē statim ascēdens supra vaccam impleuit ⁊ gn̄auit in ea: lꝫ enim testiculi tunc non eēnt: sperma tn̄ ante abscisionē fuit digestū ⁊ ꝑfectū in vasis ante testiculos ipsoꝝ virtute refractū nō indigens nisi sola eductiōe. Sciēdū est aūt ꝙ possibilitatē huiꝰ sermonis Arist. de tauro exciso coeunte nō itelligo: eo ꝙ testiculi si per excisionē a tauro auferant̄ quocūqꝫ mō, non video qūo postea spma possit currere de vasis inuolutis primis ad virgā: cū reflexiones poroꝝ sup testiculos videantur cū testiculis aut vnū corpꝰ facere oīno aut vnū isertione: ipse autē vident̄ totalr̄ corrumpi in excisione: vn̄ si verū hoc fuerit: oportuit tunc sperma iam esse in virga: sed sic videt̄ iam esse corruptū nō gignitiuū. Item nullo modo tunc illud facit ad ꝓpositum Arist. qꝛ diceret aduersarius: ꝙ sperma existēs in v̄ga ꝑfectū esset virtute testiculoꝝ: per quos transiuit: nō aūt virtute tm̄ illoꝝ vasoꝝ inuolutoꝝ: est aūt Auic. 15° de aīalibus sermo talis: sed forte qđ fecit Arist. credere testiculos nō eē necessarios fuit illud: ꝙ putauit porū illū nō esse partez testiculoꝝ: ⁊ ꝙ eēt pellicula diuidens iter carnē testiculi ⁊ meatū spermatis: qđ nō est. Similr̄ ⁊ Auer. fidelissimus eius iterpres ⁊ collega scđo coll. vbi loquitur de iuuamētis testium neqꝫ in aliquo locoꝝ alioꝝ visus est eius sententie adhesisse.

Ultra p[illegible] Testiculos nō necessarie ad generationē

Probatio [illegible] pōnis per exēpla piscium ⁊ serpentium

Cautio

¶ Problema. XXIIII. Antiqua.

Ropter quid cocūtes aut tales fetidi: pueri āt n̄ ⁊ vocata ascella fetēs? Aut spūuꝫ qdē quēadmodū dictū est: qui qdē sunt pueroꝝ digerūt humiduꝫ ⁊ sudores; q āt sūt viroꝝ idigestibiles. Noua.

¶ Qua de cā qui rem agūt venereā: aut q ea etate sunt que sufficiat veneri male olent: virusqꝫ hirci reddunt: pueri aūt non ita olent. An spūs pueroꝝ vt dictū iam est humorē sudorēqꝫ concoquere pōt. Viroꝝ autē nequit.

Quare est ꝙ vtētes coitu aut tales. s. qui iam icipiūt posse coire: sicut dictū est in 12° cap. sunt fetidi: nō aūt pueri nōdum coeuntes neqꝫ potētiā hn̄tes actiuam: ⁊ quare etiā ꝑtes ille que ascelle vocant̄ fetent: ⁊ nō solū hoc: imo etiā inguina ⁊ maxime coitum multū vtētibus. ¶ Deinde [Aut spirituū.] Soluit. dicēs ideo est: qꝛ̄ illi qui sunt de numero pueroꝝ: sicut dictū est in 12° ꝓblemate: cuius hec pars est. digerūt spm humidū ⁊ insensibiliter resoluunt: ex quo sudores ⁊ fumi cōsurgunt nō digesto putridi ⁊ fetētes: sed qꝛ qui sunt de numero virorū coeuntiū aut incipiētiū posse coire hn̄t humiditates indigestibiles paratas corrumpi: iō eoꝝ sudores ⁊ fumi resoluti ab eis sunt fetidi: nō enim eoꝝ calor est insensibilr̄ ꝯsumptiuus: sicut calor pueroꝝ: sed magis est expulsiuus ⁊ fumatiuus: ⁊ maxime fit ille fetor circa ascellas ⁊ inguina: cū illuc humiditates suꝑflue alioꝝ etiā membroꝝ demādentur. Amplius hꝫ ꝑtes sunt tecte ⁊ mēbris alijs ⁊ pānis: ita ꝙ suꝑfluum inde nō pōt libere expelli: neqꝫ etiā possunt euentari: vnde merito fetor accidit in eisdem: ad qđ qdēꝫ non modicum adiuuat confricatio partium in his locis: ⁊ de hoc erit sermo in 8° cap. 14° particule. ⁊ fortassis ꝓpter hoc non tetigit in causa aliquid de ascellis.

¶ Problema. XXV. Antiqua.

Ropter quid in estate viri qdem minus possunt coire: mulieres autēꝫ magis: sicut ⁊ poeta dicit i colluro luxuriosissime mulieres: ifirmiores viri? Utruꝫ quia testiculi deorsuꝫ resident magis ꝙ̃ in hyeme: necesse aūt si debet coire sursuꝫ euellere: aut qꝛ calide nature in estate cōcidunt excedēte calido: frigide autē calefiunt. Est autē vir quidē siccus ⁊ calidus: mulier aūt frigida ⁊ humida: viri qdem igitur infirmat̄ virtus: harum autē confortat̄ resuscitata. Noua.

¶ Cur per estatem viri minus: mulieres magis cōcūbere valeant: quod Hesiodus quoqꝫ poeta inqt. Tunc femineo venus vsu est magis effera septu. Mitior illa viris ⁊ sepe accita relanguet? Utrū ꝙ testes eo tpe magis demittunt̄: ⁊ flacent ꝙ̃ per hyemē: cū qui cōcubiturus est retrahat: ac suscipiat illos nece sit? An qm̄ nature calide pre nimio calore estiui tpis estuant collabunturqꝫ: frigide vo refouentur ⁊ vigent. Est

autez vir calidus τ siccus mulier frigida humi
daqз. Ergo viroꝝ tunc vires infirmantur mu/
lierum corroborantur τ vigent per compensa/
tionem qualitatis contrarie.

Quare est ꝙ hoīum masculi estate τ tpe calido min⁹
sunt potētes coire: femine autē magis. Et hoc
cōfirmat auctoritate poete qui dixit feminas maxime eē
luxuriosas τ appetētes coitū cū ꝑfectiōe illius in colluro:
viros aūt impotētes in coitu minusqз appetentes. Unde
Circa me. Arist. 5° de gnōne aīalium. mouenꝰ aūt ad coitū hoīuз ma
Collurus quid. sculi qdem in hyeme: femine aūt estate. Est autē collurus
Collurus dup'ex. vnus de sex circulis maioribus imaginatis in sphera ma/
teriali: τ sunt duo colluri: vnus quidem qui equinoctia di
stinguit transiens super primum minutuз arietis τ libre:
cum enim sol fuerit in alterutro punctoꝝ tunc nox equa/
tur diei in vniuersa terra τ de hoc nō est sermo. Est autez
alius collurus qui transit super primū minutum cancri τ
capricorni solstitia distinguēs: cuз enim sol fuerit in alte/
ro punctoꝝ: tunc fit solstitiū: ita ꝙ dies erit longior omni
die anni totius τ nox breuior: τ hoc cum fuerit sol in ṗnci
pio cancri: cū aūt fuerit in ṗncipio capricorni erit econuer
so. Unde cum sol fuerit in colluro isto in loco in quo tran
sit super primum minutum cancri: qꝛ dies sunt lōgissimi:
tunc apud nos: τ est sol eleuatus appropinquās ad çenith
capitum nostroꝝ: caliditas causaꝰ in aere itense: vnde fe/
mine τ animalia vniuersaliter frigide nature tūc mouenꝰ
ad coitum magis. Simile autē fit in illis qui sunt vltra li/
neam equinoctialeз inter tropicum capricorni τ paralel/
Gal. c. 2. lum articum si aliqui illic habitant: qꝛ ẜm Aristo. 2° me/
theo. aliqui inueniunꝰ lз plures modernoꝝ non teneant
hoc mathematicoꝝ: cū sol fuerit in loco vbi collurus tran
sit sup caput capricorni tunc mulieres illic sunt appeten/
tes: viri aūt ecōuerso. Quidam ṽo libri habēt in columno
τ tunc exponēdum illud esse aliquā regionē calidā. Unde
Auic. 20° tertij. Et viroꝝ forte qdem fit desiderium in re/
gionibus τ aeribus τ tēporib⁹ frigidis: ꝓpterea ꝙ aggre/
gatur illud ex virtutib⁹ coꝝ: τ dispositio mulieris est ecō/
tra: ꝓpterea qꝛ spargit illud de virtutibus earū cōgelatis:
sic itaqз mulieres in regione frigida male se habēt in hye
me ad coitum: τ bene in columno que est regio calida. pri/
Dubium. mum tñ artificialius. ¶ Dubitatur. videꝰ enim alicui ꝙ
mulier possit omni tempore equalr̃ coitui subesse: eo ꝙ in
coitu femella est sicut ṗncipium materiale: sicut apparet
in ṗmo de gnōne aīalium. de rōne autē materie est pati τ
Solo. semꝑ ad ṗtiam agentis. igiꝰ τc̃. ¶ Dicendū. lз ratio non
Cor⁹ 2ᵐ. multum cogat: tñ gratia ipsius coituз posse dupliciter ac/
cipi: vno modo cōiter solum pro copulatione mas. τ fe. in
qua hoc recipiꝰ in hoc: τ sic mulier potest omni tempore
equaliter coire. s. recipere equaliter hoc in hoc a mas. τ sic
Cōtra me dicoꝝ sententiam. ꝓcessit ratio. Accipiꝰ aūt τ coitus ꝓprie non solum pro il/
la copulatione in qua poniꝰ hoc in hoc. sed pro eo ꝙ in ta
li copula mas. τ fe. suum deyciat sperma vel illi sīle: eo ꝙ
Arist. negat in ṗmo de gnōne aīalium feminaз sperma ad
gnōnem prestare: τ sic fe. non potest ꝑfecte coire neqз ap/
petere omni tēpore equaliter: τ de isto coitu est hic Arist.
sermo: τ non de ṗmo. ¶ Deinde [Utrum quia.] Soluit: τ
ṗmo assignat cām ꝓbabilem sumptam ex parte situū vel
situationis instrumenti dicens: ideo est qꝛ testes estate τ
vr̃iter tempore τ loco calo pendent deorsum: magis elon/
gati a virga q̄ȝ hyeme: τ vr̃iter tempore frigido: sз in coitu
necessaria est ꝓpinquitas τ adhesio: opз eniз siquis debet
coire: ꝙ testiculi sursum eleuenꝰ: τ circa virgam cōtrahā/
tur vehementer adherentes: τ vr̃iter partes omnes circa
anum τ virgam opз cōgregari: sic eniз magis virtus vni/
tur τ aptius instrumēta disponunꝰ ad spmatis electionē:
currit eniз velociter velut manu ꝯstrictū. ¶ Deide [Aut
qꝛ.] Assignat aliā cām sumptā magis ex pte agētis. s. quali
tatū ṗmarū. d. aliam cām esse qꝛ calide τ sicce cōplexio/
nis existētes: in estate ꝓsternunꝰ per excessum caliditatis
estiue cū siccitate: caliditas enim τ siccitas cōiungiꝰ cū ca
liditate τ siccitate intēperate: vnde fit sicut ignis in igne:
sicut dictū est in 3° ꝓblemate ṗme pticule similē cōplonē
supuenientē distendere τ destruere: sed illi q sunt frigide
nature vt flegmatici τ melācholici τ mulieres estate cale/
fiunt τ fortificanꝰ inde τ eriguntur: nunc aūt vir est cali/
dus τ siccus cū nām suā ꝑfecte seruauerit: femina ṽo frigi
da τ humida: igitur virtus viri debilitaꝰ τ corpus dissol/
uitur in estate: qꝛ qꝺ valde multū est exoluit a ṽtute: sicut
diciꝰ in 28° cap. vbi idē repetiꝰ ꝓblema: ṽtus nanqз τ nā
fe. τ vir frigdoꝝ fortificaꝰ τ cōtēperaꝰ ꝑ ꝯ̃riuз sublenata.
¶ Notādū istū sermonē Arist. cōparatiuū itelligēdū esse
in cōplonib⁹ tēꝑatis aerib⁹ regionib⁹ τc̃. magnā tñ latitu/
Dubium. dineз hñtib⁹ τ tēporib⁹ tēporaliter se hñtib⁹. ¶ Dubitaꝰ
de eo ꝙ dicit virū fore calm τ siccū: mulierē frigidā τ hu/
midā: qꝺ nō videꝰ: qꝛ actio facit scire formā: sicut τ trās/
mutatio nām: nunc aūt videmus actus pluriū mulieruз
exñtes maioris caliditatis τ siccitatis idicatiuos q̄ȝ actus
Solo. pluriū viroꝝ: q̄re τc̃. ¶ Dicēdū hāc qōnē tangere Gal. in
scđo lib° cōmētatiōis pulsuū: cui⁹ qdē vt breuiter sit dice/
re existit snia: ꝙ mulier aliq̄ viro sit calidior τ siccior ali/
quo: eo ꝙ alteruter nō sit ẜm eius nām dietatus: imo vir
vsus oīb⁹ causis nō necessarijs ad friditatē tēdētibus: mu
lier aūt ad caliditatē: nālī tñ cōplone vir omni muliere ca
lidior τ siccior: τ ideo maiores sunt ei⁹ pulsus τ fortiores.
Sunt τ alij dicētes virū oēm quātūcūqз frigidū calidio/
rē eē omni muliere q̄ȝtūcumqз cala: τ h rōne figure sexus:
Cōplo q̄ duplex sit. nō aūt rōne ipsius idiuidui talis. Ut aūt ṽitas q̄siti subti/
lius appeat dōm: ꝙ duplex est cōplexio: vna qdeз inata τ
radicalis: τ alia acq̄sita τ influēs: dico aūt inatā τ radicalē:
que ꝯsequiꝰ ṗma ṗncipia embrionis. s. spma τ sanguinem
mēstruū cū agunt τ patiunꝰ adinuicē in ṗn° iformationis
embrionis. Uoco aūt influētē τ acq̄sitā que causaꝰ a men
struo solū attracto in nutrimētū embrionis iam ipso radi
caliter ex ṗncipijs illis ṗmis iformato: que demuз ex vsu
sex rerū nō nālium conferꝰ: dico itaqз ꝙ oīs vir est cōple
xionis calide τ sicce: τ mulier frigide τ humide: ita ꝙ vir
oīs est calidior τ siccior omni muliere quātuз ad comple/
xionē ṗmaз radicalē: statim enim spermate in matrice in/
troducto sibi virtus indita est: per quā mas. aut fe. cōcipiꝰ
ipsius cōplone mediāte: vir eni generaꝰ a fortitudine vir
tutis spmatis τ cōplone ipsius tēperata: sicut pз ꝑ Galy
in thegni tractatu de signis. ¶ Quātū ṽo ad cōplonez in/
fluentē pōt esse mulier aliqua calida τ sicca: vir aūt frigi/
dus τ siccus: facta enim cōceptione viri ex spermate cali/
do virtuoso τ femelle ex frigido debili: pōt postea contin
gere ꝙ mas. cōceptus nutriaꝰ ex mēstruo frigido: eo ꝙ vi
ta matris illius in oīb⁹ declinet causis sex non necessarijs
ad frigida: τ cōcepti feminini mater pōt ad oēm vitaз ca/
lidaз declinare: ita ꝙ sanguis matris ex quo hic fetus nu/
tritur reddaꝰ calidus τ siccus valde: sic itaqз hoc acciden
te pōt esse mulier calida τ sicca: vir aūt frigidus τ humi/
dus: ẜm autē cōplexionē acquisitā τ non inatam: cum vi/
gor spermatum defuerit a ṗncipio in ṗncipijs: qꝺ fiat tibi
manifestū si intelligas duos cōceptus vt masculū τ fe. fie/
ri in quarto climate versus nos: τ mater cuius conceptus
est femininus tendat ad tertiuз clima: omnibus alijs sibi
adiunctis ad caliditatē naturalem facientibus: mater aūt
cuius conceptus est mas. pergat ad fines septimi climatis
τ frigida τ humida omni vtatur vita.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Ropter quid qdā cū quibus coitur
gaudent: ⁊ hi qdem simul agentes: hi
aūt nō? Aut quia est vnicuiq3 super-
fluitati locus: in quē apta nata est ſm
naturā segregari: ⁊ labore facto vētositas exiēs
inflare facit ⁊ segregare ipsā: vt vrina qde3 in
vesicā: supfluitas cibi in itestina: lachryma aūt
in oculū: mucillagines aūt in nasu3: sanguis au
tē in venas. Similr vtiq3 his ⁊ genitura in te-
sticulos ⁊ virgā: qbus vtiq3 por nō ſm nām
se habent. Si aūt ppter id q excecant hi qui sūt
in virgā: vt accidit eunuchis ⁊ effeminatis: aut
⁊ aliter: in anum illis cōfluit huiusmodi humi-
ditas: ⁊ enim egredit ita: signū aūt in coitu col-
lectio huius loci: ⁊ dissolutio co℞ que sunt cir-
ca anum. Si igit supabundat aliquis coitu his
huc cōuenit: quare quādo desideriū supueniat:
hoc desiderat fricatiōe ad qd colligitur: deside-
rium aūt ⁊ a cibis ⁊ ab itellectu fit: quādo eni3
mouebit a quocūq3: huc ventositas cōcurrit: ⁊
talis superfluitas cōfluit vbi apta nata est: siue
subtilis fuerit aut ventosa: hoc exeunte queād-
modum distensiones pueris ⁊ his qui in etate
quādoq3 nullo humido exeunte quiescūt: quan
doq3 aūt extrudit hūidū: si aūt neutrū ho℞ pa-
tiat: desiderat: quousq3 aliqd ho℞ accidit. Qui
aūt natura sunt effeminati: ita cōstiterunt: q ibi
quidē nō segregatur aut modica vbi habētibus
ſm naturā expellit: in locū autē hunc quia extra
naturā cōstiterūt: mares eni3 existētes sic dispo
siti sūt: quare necesse est locū hūc excari ipso℞.
Excatio āt hec qdē oino facit corruptionē: hec
aūt peruersionem: illa quidē igit nō est: mulier
enim vtiq3 fieret: necesse igitur peruerti ⁊ alibi
moueri quid seminalis expurgationis: propter
quod insatiabiles queādmodu3 mulieres: mo-
dica eni3 humiditas non cogit exire ⁊ infrigida
tur cito: ⁊ qbus qdem in anum hi pati tm̄ desi-
derant: quicunq3 aūt in vtraq3: hi ⁊ agere ⁊ pa
ti: i vtrūq3 aūt plus: hec magis desiderāt. Qui
busdā aūt fit ⁊ ex consuetudine passio hec: que-
cunq3 enim vtiq3 facere accidit ipsis gaudere ⁊
emittere genituram: ita desiderant autē facere:
quibus hec fiunt. Et magis cōsuetudo quem-
admodu3 natura fit: propter hoc quibuscunq3
vtiq3 non ante pubertatem sed circa pubertatē
consueuerint supponi: propter id quod fit ipsis
in vsu memoria: simul aūt cum memoria dele-
ctatio: propter consuetudinē aūt sicut apti nati
desiderant pati: multa qdem ⁊ cōsuetudo sicut
⁊ innatis fit: si autem accidat luxuria existēs ⁊
mollis ⁊ cito singula ho℞ accidunt. Noua.

¶ Cur nōnulli rem veneream cū voluptate pa-
tiant: ⁊ alij vel ipsi agere cupiāt: alij pati tantū-
modo gestiant? An q excrementis singulis lo-
cus determiatus a natura est: in quē istituto se-
cerni nāli debeat sollicitataq3 nā spūs excurrēs
tumorem admouet excrementūq3 vna extrude
re solet. Verbi cā vrinā in vesicā: cibū consum-
ptū in aluū: lachrymā i oculos: mucorē i nares:
sanguinē in venas nāc deduci placuit. His aūt
pxime geniturā quoq3 in testes ⁊ pennē defer-
ri cōstitutū est. Quib⁹ itaq3 meatus habitu suo
nāli priuant: vel q obcecati sunt q ad pēnē ten-
dant: qd spadonib⁹ hisq3 similib⁹ euenit: vel ēt
alijs de causis: his talis humor in sede3 cōfluit:
qppe q hac trāsmeare soleat. Qd et⁹ loci cōtra-
ctio in coeundo ⁊ partiū sedi opposita℞ cōsum
ptio indicāt. Qui si admodū semie genitali abū
dant excremētū illud large in eū locū se colligit.
Itaq3 cū excitata cupiditas ē attritu pars ea desi
derat in quā cōfluit excremētū. Cupiditas autē
excitari tum a cibo: tu3 ab imaginatiōe pōt. Cū
eni3 alterutra de cā libido cōmota est: spūs eo-
dē ꝯcurrit: ⁊ gen⁹ id excremēti cōfluit quo sece-
dere natū ē: ⁊ si tenue spirituosūue ē cū difflatū
id fuerit: regescūt queādmodū pueris: ⁊ adole
scētib⁹ iterdū nullo secreto hūore cessare tētigi-
nes psit. Sed si crassu3 corpulētūq3 est: nisi ex-
truso qescere nequeūt: q si neutrū co℞ accidit:
cupiūt quousq3 ad alterut℞ accidat. Quo℞ vo
nā mollis ⁊ feminea ē: ita hi cōstāt vt genitura
vel nulla vel minima eo veniat: quo illo℞ secer-
nit: q pdicti nā itegra sūt: ꝫ se in ptē sedis diuer
tat. Qd ꝓpterea euenit: q pternāc normā cōsti
terūt. Cū.n. mares crearent ita degenerarūt: vt
ptē virilē mancā: atq3 oblesa3 hīc cogerent. Le
sio aūt alia rem oino corrūpit: alia puertit ⁊ vi-
tiat. At gen⁹ illud corrūpēs: vt i his sit fieri nō
pōt. Ita eni3 mulieres non viri crearent. Ergo
puerti citariq3 aliorsum q̄ secernēdū nā voluit
necesse ē. Vn̄ fit vt isatiabiles ēt sint mō mulie-
rū: hūor eni3 sollicitās ille exigu⁹ est. Nec qeq̄
se pmere conat refrigeraturq3 celeriter. Quib⁹
itaq3 sedē hūor ex toto adiuit: hi pati tātūmodo
auent. Quib⁹ aūt in vtrāq3 ptē sese dispartijt hi
⁊ agere ⁊ pati cōcupiūt: idq3 amplius quo tan-
dē plen⁹ fluxerit. Sed sunt qb⁹ vel ex cōsuetu-
dine affectus hic accidat. fit eni vt tam gestiant
q̄ cum agunt vtq3 genituram nihilominus ita
emittere valeāt. Ergo agere cupiunt qbus hec

ipsa vsu euenerũt: ⁊ ↄsuetudo magis veluti in naturam idcirco illis euadit quibus non ante pubem sed in ea vitium patiendi inualuit: quoniam is recordatio rei cum desiderant oritur. Una autem cum recordatione gestiens exultat voluptas: desiderant autem perinde ac nati ad patiendum. magna igitur parte vel ob consuetudinem res existit. Sed si accedat vt idem ⁊ salax ⁊ mollis sit longe expeditius hec omnia euenire posse putandum est.

Querit Arist. in h capl'o duas qõnes. Et pª est. Quare est ꝙ gaudẽt siue delectant̃ illi cũ quibus actus coitus peragit̃ vt mulieres aut ꝓportionati eis: vel cũ qb'.i. aliqbus: hoc est: q̃re coeũtes gaudẽt: ⁊ vt ad vnũ sit dicere: ꝓpter qd gaudẽt coeũtes siue se habeãt in rõne agẽtis siue patiẽtis: ⁊ qd videt̃ statim in 2° qõne. cũ q̃rit. Quare est ꝙ cũ qdã agũt simul ⁊ patiunt̃: qdã vo nõ: sed patiunt̃. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit ⁊ pmo ad qõnẽ primã. 2° ad scdam. 2° ibi [Quibus vtiqz.] pma in tres. pmo eni assignat cãm pme dubitationis dicens: iõ aliqui delectant̃ in coitu ⁊ ↄgaudent adinuicẽ: q2 vnicuiqz in quo fit digestio ex qua recipit iuuamẽtũ aliqd: inest aliqs locus ⁊ receptaculũ: in quẽ superfluitas illius iuuatiui nãlr est apta nata segregari ⁊ euacuari a nã aliquo tẽpore retenta ipsa vẽtositate stimulãte: ⁊ hoc est qd dicit. ꝙ talis sequestratio causat̃ ꝓpter laborẽ ⁊ motũ excitãtẽ vẽtositatem: que egrediẽs iducit pmitus inflationẽ in locũ p quem transit. ¶ Deinde motu mediante ⁊ labore seqstrat superfluitatẽ a parte in qua erat ⁊ extra depellit sicut apparet in egritudinibus. vñ Aui. pª pmi. frigiditas iuuat ad expulsionez: qñ ꝓhibet dissolutionẽ vẽtositatis que ad expellendũ iuuat: ⁊ hoc est qd dicit Ari. eã iflationẽ facere ⁊ in eius auxiliat̃ grossitie qd oz expelli: ⁊ q2 villã ꝭm latitudinez expulsiuũ ↄtrahit ⁊ ispissat: ⁊ h declarat illic vt vrina appropriãdo vnicuiqz superfluitati suũ receptaculũ dicẽs: ꝙ vrinã que est superfluitas scde digestionis euacuat̃ in vesicaz: ipsa eni vesica vt dictũ est in pma particula est receptaculũ hui' idigesti. Superfluitas aũt alimẽti que est. s. pme digestionis stercus dicta segregat̃ in itestina: ⁊ retinet̃ in tribus iferioribus precipue. s. in monoculo colon. ⁊ lõgaone.

Receptacula stercoris.

Alia aũt tria superiora vt duodenũ ieiunuz ⁊ gracile retinent magis adhuc purũ ⁊ iuuatiuũ alimenti. lachryma vo in oculũ que eius superfluitas est: exprimit̃ eniz in ipsum a cerebro. Mucillagines qdẽ que sunt superfluitates primi ⁊ scdi ventriculi cerebri magis p foramen dictũ colatoriuz siue alchaiasim sub pmo extrĩo ventriculo euacuant̃ in nares. similr ⁊ sanguis segregat̃ in venas ⁊c. ¶ Dubitaret aliquis quõ enumeret sanguinẽ iter superfluitates: cuz ipse sit humor nãlissimus ⁊ nãe filius: cuius nãlis locus sũt vene. ¶ Dicẽdũ ꝙ p sanguinẽ hic oz itelligi sanguis superfluus melicus multis superfluitatibus aliorũ humoruz admixtus: nõ ãt nãlis: talis ãt est sanguis menstruus ⁊ p hemorroidas emissus. p venas ãt est itelligere extremitates venarũ: que ad fossulas terminant̃ matricis: ⁊ extremitates venarũ. s. circa ani circulũ terminatarũ vel nasi: p euacuationẽ etiã hui9 superfluitatũ possumus itelligẽ euacuationẽ oẽm superfluitatis tertie digestiõis: vt sudoris trãspirationis isensibilis vt superfluitas hic tãgat̃ ois digestiõis. ¶ Deinde [Silr vtiqz.] Applicat h ad ꝓpositũ ad superfluitatẽ spermaticã de qua est pncipalis intẽtio: ⁊ dicit ꝙ eodẽ mõ genitura siue spma segregat̃ ⁊ in virga euacuat̃ testiculis mediãtibus: ipsi eni vt dictũ est vehementer ad

Mucillagines qd.

Dubium.

Solutio.

hãc faciẽdã segregationez opant̃. sic igit̃ cũ delectationis ⁊ gaudij est: q2 superfluũ expellẽdũ expellit̃ ad locũ in quẽ nãlr est natũ expelli: ita ꝙ in h ↄseruatur nostre cõpõnis armonia ⁊c. ¶ Notãduz est ꝙ in coitu est maxima delectatio respectu aliarũ euacuationũ: eo ꝙ virtus in eo maxime viget aialis sensitiua: cũ ⁊ mã ipsius sup ptes transeat sensibilissimas: qd ⁊ opus existit: eo ꝙ talis actus euacuationis nõ sic ordinat̃ ad ↄseruationẽ indiuidui vt alije: sz potius ad ↄseruationẽ speciei: in alijs ãt est ecõtra: ⁊ ideo ꝓpter magnã necessitatẽ ipsius ⁊ vtilitatẽ: necessariũ fuit delectationẽ maximã adesse: ⁊ pcipue ne ꝓpter fastiduz qd in ipso est relinquat̃. Unñ ꝓpter delectationẽ pceptã in ipso aialia magis mouent̃ ad ipsuz meliusqz pficiunt: q2 delectatio ꝓpria ↄfirmat opationes: ⁊ diuturniores ⁊ meliores facit: vt dz 4° ethi. huic quoqz delectationi genitaliũ in emittendo ꝓportionatur delectatio matricis in suscipiẽdo que sensu nãli ⁊ aiato solũ pter alia membroruz grandi appetit delectatione: sicut dicit Gal. in 4° de iuuamẽtis mẽbrorũ. ⁊ Haly in thegni tractatu signorũ: hoc aũt factum est: quia non propter se appetit solum: sed propter cetera membra: sicut coitus non fit gratia indiuidui: sed gratia speciei totius magis. ¶ Deinde [Quibus vtiqz.] Soluit ad scdaz qõnẽ. ⁊ pmo premittit quandã diuisionẽ bimẽbrem. d. ꝙ illis qbus pori siue meatus nõ sunt nãlr plasmati vt directe terminentur in virgam: potest duplr ↄtigere: aut ꝓpter id qd hi meatus qui terminant̃ ad virgã excecant̃ mã oppilatiua iteruenięte sicut oculi excecantur cũ humor viscosus cadit in neruos opticos sicut ẽ videre in eunuchis. ⁊ pro. i. effeminatis. vel in eunuchis qui carẽt testiculis: aut puos oino ⁊ debiles hñt: ⁊ in illis quorũ cõplexiones infrigidate sunt ⁊ humectate intãtum ꝙ redacti sunt in nãm ⁊ mores muliebres. aut põt alio mõ ↄtingere: vtpote q2 pori tẽdẽtes in virgã exterius nõ solũ sint excecati ⁊ obstructi vt prius: sed ꝙ sint oino excecati versus virgam in exterius: ⁊ sint apti aliqualr versus radicẽ virge ⁊ anũ: in talibus qdẽ humiditas spermatica cõcurrit in anũ: ⁊ dispõs ide sic tãdẽ motu ⁊ subtiliata p ↄfricationẽ egredit̃ foras. ¶ Deinde [Signũ aũt.] Prosequitur declarãdo mẽbra diuisionis pdicte vt ide appeat solutio. ⁊ pmo agit de illis in qbus hec humiditas nõ egredit̃ nãlr ⁊ libere: cum h fuerit eis a natiuitate. 2° qñ talis dispõ siue passio eis ꝓpter prauã ↄsuetudinẽ ↄtigeret. ibi 2° [Et qbus qd in anũ.] Itẽ p manifestat 2m mẽbrũ diuisionis pdicte. 2° pm. 2° ibi [Qñ aũt nã.] Diuidit̃ itez pma in tres. p eni ostẽdit ꝙ opz in his humiditatẽ spermaticã ad anũ decurrere. d. signũ ꝙ hui9 nõ possint emittere humidũ spermaticũ ad virgã sed ad anuz est: q2 qñ tales coeunt fit collectio ⁊ coangustatio loci extãtis circa virgã superius: ⁊ dissolutio fit ⁊ aptio illarũ partiũ que sunt circa anũ: ita ꝙ recte aduenit ↄtriũ ei' qd oz esse in coitu nãli: sicut apparuit in 2° ꝓblemate ꝓpter qd sicut in coitu nãli humidũ spermaticũ velut a manu expssuz circa anum extrĩs cogit̃ puenire ad virgã: ita in his cũ fiat oino ↄtriuz opz humidũ illd ad anũ emitti: ⁊ iõ si aliqs superfluat i mã coitus: aut forte fuerit vsus aliãs euacuatione inde mã spermatica ad hũc locũ peruenit circa anũ extãtez: ꝓpter qd qñ appetitus coeũdi superuenerit appetit p fricationẽ ⁊ motũ fortẽ expellere hui9 mãm spermaticã ad locũ ad quẽ nata est colligi ꝭm nãm eius mẽstruosaz: ⁊ q2 nata est colligi circa anũ: desiderat ꝙ ide expellat̃: ⁊ ideo appetet motũ ⁊ ↄfricationẽ ibidẽ fieri. ¶ Deinde [Desiderium.] Quia fecerat mẽtionẽ de desiderio: ostendit 2° hic vnde causet̃ desideriũ istius expulsionis dicẽs: ꝙ talis motus desiderij causat̃ a duobus. s. cibis ⁊ potibus inflatiuis: sicut rapis pastinacis carnibus caprinis columbinis ⁊ pas

Flos de delectatio de coitus.

Ca. l. t. 2.

Et quot quibusqz causet desideriũ emittẽdi sperma.

ferinis vino nouo ꝛ talibus.ex his eni generaꝶ humoꝛ vē
tosus ex quo fit ſpmatis mā ſtimulatiua ad coitū pꝑter
eius inſtabilitatē. Interdū vō ↄtingit ab itelligētia practi
ca vel imaginatione:eo ꝙ imagineꝶ delectationem quā
fortaſſis alias in hoc actu habuit:mā etiā ſpmatica vēto/
ſa nō etiā adhuc ipſā ſtimulāte. Interdū vō pꝑter vtrūqꝫ
pōt ↄtingere:cū itaqꝫ deſideriū moueꝶ ab altero iſtorum
aut ab vtroqꝫ ſpūs vētoſus ꝑ ↄfricationē ꝛ motū excita/
tus ↄcurrit ad ptes circa radicem virge exñtes:ꝛ ex inde
ſpermatica humiditas effluit in locū ſibi ſm nām iſtam
ordinatū deſtinatū:ꝛ h̄ ſiue fuerit talis humiditas ſubtilis
aquea:vt in illis quoꝝ meatus ſūt latioꝛes:ſiue ſit ſolū
T.c.40 vētoſa:que tñ ſubtiliata ꝑ ↄfricationē egrediꝶ in illis etiā
Quot pꝛī/cipia mo/tus. quoꝝ meatus ſūt anguſtiſſimi. ℂ Notādū ſic dī in 3° de
aīa duo eſſe motus pꝛīcipia.ſ.appetitus ꝛ itellectus: ꝛ h̄ ſi
qs ponat itellectū velut phātaſiā vel imaginationē:nō.n.
ſit motus huiꝰ ſemꝑ pꝑter itelligētiā:ſed pꝑter phātaſiā
in multis noſtrū ꝛ in alijs aīalibus oībus:in qbus non eſt
itellectus neqꝫ rō ſed phātaſia.qḋ idē dicit in libro de cā
motus aīaliū. Uidemus qdē aīalia mouētia eſſe intelligē
tiā phātaſiā electionē volūtatē ꝛ ↄcupiſcentiā:que tñ oīa
reducunꝶ in intellectū ꝛ appetitū:ꝛ hec duo vlterius in ap
petibili collocātur. Eoꝝ aūt que circa hec pꝛīᵒ motum exi
ſtūt quoddā eſt mouens:quoddā eſt quo fit motus:aliud
Mouens duplex. aūt eſt motū. Mouēs aūt eſt duplex.quoddā eſt oīno imo/
bile ꝛ ꝑ ſe ꝛ nō ꝑ accñs vt accidētale bonū:ſemꝑ ꝛ nō ali/
qñ ſic ꝛ aliqñ nō:qḋ eſt qddā diuinū ſempiternū ꝛ hono/
rabile.quoddā eſt motū ab huiꝰ bono diuino ꝛ ſempiter/
no:ꝛ eſt mouēs alia:ſub rōne boni vel apparētis boni: ſi/
cut appetibile ꝛ itellectuale.qḋ finis eſt ꝛ terminus opa/
tionis practice.illud aūt quo fit motus eſt organū vt mē/
brū.3ᵐ aūt vt qḋ moueꝶ eſt ipſū aīal vel coꝛ.motuum hec
duo pꝛīᵒ tetigit cū dixit deſideriū ꝛc̄.in libro vō de cā mo/
tus aīaliū ponit talē mouētiū ordinē:vt ꝙ paſſiones ido/
nee moueāt ptes organicas:ꝛ appetitus paſſiones ꝛ appe/
titū phātaſie.que qdem itellectu aut ſenſu mouenꝶ:qḋ ꝛ
Aui.in fine pꝛīmi ſexti nāliū pulcherrime oꝛdinauit. ℂ De
inde [Hoc exeūte.] Dic 3° cōparat ſic diſpoſitos ad quoſ/
dā ipotētes adhuc ſperma in coitu emittere oſtēdēdo qd
eis accidat humiditate iſta egrediēte dicēs: ꝙ tali humi/
ditate ſpmatica egrediēte in eis fiūt diſtēſiones ꝛ expan/
ſiones alarū ꝛ oris cū aliq̄li delectatione vt icurrāt aliqs
oſſitationes ꝛ pruritus hoꝛripilatiuos ꝑ totū ꝑꝑ mā vē/
toſā ↄfricatione calefactā trāſeūtē ſuꝑ mēbra coꝛ ſenſi/
bilia:vel pudēdoꝝ extēſiones.iſte qdē diſtēſiones eueni/
unt pueris q nō ſunt adhuc in tpe in quo poſſint coire ex
Senes cū coire dhe/ant neque/unt. qbꝰ fit eis delectari. Itē tales diſtēſiones delectabiles cō
tingūt illis q iā ꝑuenerūt ad tps in quo deberēt coire.qui
qdē ceſſant a coitu nullo humido coꝛpulēto ab eis egredi
ente ſed ſpū ſolū vētoſo:qḋ accidit qm̄ humidū coꝝ con/
ſumptū eſt:qḋ pōt eſſe pꝑter multotiēs coire:ita ꝙ pꝑter
inflāmationē coꝛpoꝛis ex illo totū humidū ↄuerſū ſit in
ſpiritū vētoſum:aut pꝑter egritudinem ſicut in ethicis ꝛ
ptiſicis:aut foꝛtaſſis accidit pꝑter cōplexionē eius nā ſu/
perflue calidā ꝛ ſiccā humidū reſoluētē in ſpūs ventoſos
ſicut fit paſſeribus:lꝫ ꝛ tales foꝛte nō habeāt ſperma tpe
iuuētutis:habebunt tñ circa etatē ↄſiſtentie: ꝛ vltra ſicut
dicūt Ariſt. Gal. ꝛ Aui.in libꝛis de gnōne aīaliū qbuſdam
ↄtingere.nūc aūt dicit Ariſt.ſi alicui accidat aliquid ꝑdi/
ctoꝝ ſiue puero imperfecto ſiue viro vt ꝙ patiantur vel
pꝑter alteꝝ hoꝝ.ſ.aliquid humiditatis ſubtilis aut ven/
toſe:ꝛ hoc ſiue motus ab intellectu:aut alimentis appetit
coire ꝛ euacuari a mā huiꝰ ↄtēta ſubtili vel ventoſa:qm̄
euacuata ꝛ extincta pōt quietari ꝛ gaudere. ℂ Notādū
eſt ꝙ ſermo de delectatione pueroꝝ coire adhuc ipotētiū

ꝛ quoꝝūdā viroꝝ hic breuiter iſinuatus exprimiꝶ in pꝛīmo
de gñatione aīaliū ſub illis verbis.delectatio accidit in
coitu nō ſolū pꝑter emiſſionē ſpermatis: ſed pꝑter emiſ/
ſionē ſpūs ex quo ſpiritu ↄſtituto ꝛ cūdenſato fit ſperma:
ꝛ h̄ eſt manifeſtū in pueris illis q nondū pñt ſpmatiȥare:
qñ fuerint pꝑe tempus in quo debent ſpermatiȥare.ꝛ ſilr
eſt manifeſtū in viris ſterilibus:in his enim omnibus fit
delectatio pꝑter deciſionē ſpiritus ꝛ ↄfricationē. ℂ Dein
de [Qui aūt.] Pꝛoſequiꝶ primū mēbꝛoꝝ diuiſionis ꝑdi/
cte:ꝛ pꝛīmo oſtēdit quomō in talibus humiditas ſpmatica
ſegregeꝶ:ꝛ ꝑ ↄñs quomō delectenꝶ dicens:ꝙ illi qui nālr
a primis cōponētibus effeminati ſunt vel eunuchi:ſic ha/
buerūt poꝛos ↄſtitutos ꝛ plaſmatos:vt taliter excecatos:
ꝙ in eos nulla humiditas euacueꝶ:aut modica valde ex/
pelliꝶ ex eis in locū:in quē expelliꝶ in illis qui nālr ꝛ ſm
nām habēt hos poꝛos. Uel aliter aut expelliꝶ modica ta/
men ipſis habētibus vbi.ſ.locū ſm nām ſuam mōſtruo/
ſam:qꝛ expelliꝶ in hūc locū monſtruoſe plaſmatū.ꝛ hoc
ideo qꝛ nō fuerūt ↄſtituti ſm nām recte opantē:qui autē
cauſā ꝛ modū huiꝰ mōſtruoſitatis ꝛ aliaꝝ ↄſiderare vo
luerit 4ᵐ de gnōne aīalium diligēter inſpiciat. ℂ Deide
[Quare neceſſe eſt.] Dic 2° ↄcludendo ex predictis oſtē/
dit quomō tales ſe habeāt ad curā iſtius male plaſmatio
nis poꝛoꝝ:qbus ſperma in virgā deferꝶ.ꝛ pꝛīmo oſtēdit ꝙ
non poſſint curari per chirurgiam. 2°.d.ſi igiꝶ tales poꝛi
ſunt ſic male plaſmati cū fuerint egri:opꝫ eos curare: qḋ
ꝑ ſecationē neceſſe eſt fieri ꝛ diuiſionem ſubtilem cū fer/
ro cū potiſſime peccatū plaſmationis ſecatione cureꝶ:ſed
hoc nō eſt faciendum:qm̄ aliqñ talis ſecatio inducit coꝛ/
ruptionē poꝛoꝝ oīmodā:ꝛ moꝛtē pleriūqꝫ inducit peruer
ſionē ꝛ mutationē in deterius in partibus poꝛoꝝ:ſicut ac/
cidit nō paꝝ ſecātibus plagas vt ꝛ cicatrices rectificent:
pꝑter qḋ non eſt facienda. Item ſi fieret qui vir erat pri/
mo mutareꝶ in mulierē:ꝛ ſic mutareꝶ in peius.vnde be/
ne dictū eſt:ex ea ꝑuerſionē fieri.ꝑ talem enim ſecationē
partes circa teſticulos exiſtētes coꝛrūperenꝶ:ita ꝙ redde
reꝶ tali eunuchus ꝛ effeminatus:cū pꝛīus nō ſic eſſet.nō tñ
intelligendū:ꝙ vir eſſentialr muteꝶ in mulierem:ſed po/
tius accidētaliter acquirendo actus ꝛ moꝛes muliebꝛes.
ℂ Deinde [Neceſſe eſt igitur.] Docet qualiter tales de/
beant curari.d.pꝛīmo ꝙ opꝫ illud qḋ eſt in illis de ſperma/
tica humiditate expurgāda diuertere ab iſta parte ꝛ mo/
uere ad aliā partē:qḋ fit cū cibis ꝛ medicinis exiccātibus
ſperma ꝛ māȥ eius ad alias regiones diuertētibus:vt ad
vꝛinas ꝛ ſudoꝛes ꝛc̄. Unde Aui.20.tertij.loquēs de huiꝰ
diſpōne ꝛ pꝛioꝛi magis dicit ꝙ ſtulti ſunt homines q vo/
lunt eos curare:qm̄ vitiū egritudinis coꝝ meditatiuū eſt
nō naturale.ſed ſi cura ↄferret eis:tūc eſt illud qḋ frangit
deſideriū coꝝ ex triſtitia fame vigilijs carcē ꝛ ꝑcuſſione.
ℂ Deinde Phs īfert vnū coꝛrēᵐ dicēs:ꝙ q ſic ſūt diſpo/
ſiti:iō redduꝶ iſatiabiles ꝛ iſani ſemꝑ appetētes fricari:
vt humiditas illa ſeminalis expurgetur:ſicut ꝛ mulieres
ſunt iſatiabiles ꝛ maxime iuuēcule.quaꝝ meatus adhuc
ſūt anguſti:eo ꝙ modica eſt humiditas que cogiꝶ expelli
mota ꝛ liquata per fricationem:que qꝛ modica eſt cito i/
frigidaꝶ nō potēs expelli:pꝑter qḋ iteꝝ appetunt fricari
vt expellatur.ſic enim contingit ipſis ſicut coꝛpoꝛi exiſtē/
ti in continua effluxione ſudoꝛis:de quo dictū eſt in 22°
capitulo particule ſecunde. ℂ Notandum eſt ꝙ mulie/ Quo tpe femie ma/xime coi/re appetāt ꝛ quare.
res inſatiabiles ſunt precipue iuuencule circa annū 14ᵐ
exiſtentes:de quibus fere eſt idē ſermo in 9° de hyſtoꝛijs
aīalium. Juuencule maxime incitantur ad venereoꝝum
vſum cū incipiunt venerea eſſe paſſe incōtinentes fiunt.
Cuius quidē cauſa eſt:qꝛ tempoꝛe illo propter humoꝛis
ſpermatici ꝛ menſtrui deſcenſum incipiunt inſpiſſari ge/
nitalia:

nitalis: ꝛ fixura vulue claudi: ꝛ labia eius.s.mollificari ꝛ ingrossari ꝛ pilosa fieri: ꝛ incipit tunc ad coitum insanire: vnde opꝫ bonam custodiam facere. Talis igit̃ huiꝰ spermatis materiam nō tamen emittit in desiderio: ꝛ quanto plus coit aut manu se fricauerit tāto plus appetit: eo ꝙ ꝑ talem fricationem humoꝛ attrahitur sed nō emittit̃: ꝛ cū humoꝛ attrahitur: caloꝛ ꝛ ventositas consurgit: sed cum coꝛpus frigidum sit ꝛ clausuꝫ in poꝛis nō cito semē emittit. ❡ Deinde [Et quibus quidem.] Agit de illis quibus predicta ꝓpter prauam ↄsuetudinem obscenam aduenuint: quales sunt sodomite. ꝛ diuidit̃ in duas. Primo eniꝫ repetit illud qḋ dictum est de scḋo membro diuisionis ꝑdicte: in quibus humiditas confluit ad anum: ad hoc vt ↄuenientius condescendat ad illos qui hec operantur preuaricatione turpissima. d. ꝙ inter illos in quibus humiditas spermatica decurrit ad anum: quidam sunt qui appetunt pati ꝛ fricari vehementer circa anum: vt hec expellatur humiditas: sed quibus fit decursus istius humiditatis partim in anum ꝛ partim in virgam. hi appetunt fricare ꝛ fricari ſm vtrāqꝫ illarum partium. appetunt enim virga alios fricare ꝛ cum virgis alioꝝ in ano fricari ab eis: ꝛ inter istos qui sic appetunt agere ꝛ pati ſm vtrāqꝫ partem: quidam magis desiderant agere seu fricare. quidam vo magis pati ſm ꝙ humiditas stimulatiua magis est nata confluere in virgam vel in anum. ❡ Notandum sicut dicit Auic. zo. tertij de huiꝰ passione quam vocat alūnati. dixerunt quidam causam alumnati esse: eo ꝙ neruus sensibilitatis qui venit ad virgā ramificatur in illis in duos ramos: quoꝝ subtilis radici virge conterminatur: ꝛ grossus declinat ad caput virge: quare indiget ille qui est tenuis fricatione vehementi donec sentiat: quare prosternit se ad iacendum super hominem: ꝛ tūc occurrit eis cōplementum libidinis: quod videtur Phōs hic dicere: ipsi tamen Auic. non fuit hoc visum. immo dicit ꝙ hec res sit sicut illud qḋ remotum est a veritate. quare autē hoc sit falsum Auic. non adducit rationem: qui etiam cōtrarius videtur sententie Phi: neqꝫ video quid impediat a natiuitate talem inoꝛdinationem ꝛ monstruositatem fieri: cū idem statim Auicē. faciat sermoneꝫ de hermaphroditis: qui magis apparent apud materiam monstruosi.

Duplex ſpma in ꝙ ꝑdescēdere lꝫ ꝑ ᵉ grossuꝫ decidat.

❡ Deinde [Quibusdam autem.] Prosequitur hic scḋo agendo de illis qui scelerato vitio sodomitico sunt damnati. ꝛ primo ostendit quomodo talis passio ꝛ profana opatio propter consuetudinem accidat: ꝛ in naturam cōuertatur. di. ꝙ in aliquibus propter consuetudinem: que potius coꝛruptela est dicenda: predicta contingit passio: que predictis inerat a natiuitate: qui mouentur ad hunc actum propter delectationem: quoniā quecunqꝫ accidit facere gaudere ꝛ delectari illos qui emittunt genituraꝫ ratione coitus exercendo ita accidit illis qbus talia fiunt. ꝓpter hoc enim actum ꝓfanuꝫ appetunt exercere ad hoc vt gaudeant ꝛ delectentur. Uel aliter quia quecunqꝫ ꝛc. i. tota eoꝝ intentio nō est nisi emittere genituram. i. humiditateꝫ illam seminalem: vt inde eos accidat gaudere ꝛ delectari. ꝛ hoc est quod dicit ꝙ ita hoc modo desiderant illi qui hec operantur nefanda: quos Arist. 7° ethi. ait foꝛe extra terminos malitie: in quoꝝ extirpationem lex inclamet insurgant leges armentur iura vitoꝛe gladio feriantur. Unde Auicen. zo. tertij. coitus cum infantibus fedus est apud multitudinem gentium ꝛ prohibitus in lege. hunc autem actum sepe exercendo habituata consuetudine fit transitus in naturam: sicut apparebit in primo capitulo 28ᵉ particule. ꝛ in libro de memoria ꝛ reminiscentia. consuetudo est tanꝗ̄ natura. quomodo autem consuetudo in naturā conuertatur pulcherrime determinat Hipp. in li° de aere ꝛ aqua inducendo quosdam quibus ex ↄsuetudine matrum capita manibus post natiuitatem elongando consuetudine mutatio facta est in naturam.

Aduertē de abominatio vitij innāle ꝛ qō dicitur dē vīus in ⁊dm duī.

Ca. 7. ꝛ l 1° poli.

❡ Dubitat̃. Quoniam non videtur consuetudinem conuerti in naturam: ita ꝙ natura prioꝛ suum oꝛdinem relinquat: quoniā nullum natura existentium aliter ꝛ aliter assuescit: puta si lapis decies milies ꝓijciatur in sursuꝫ non assuescit: sicut dicitur in 2° ethicoꝝ. Dubium.

❡ Dicenduꝫ ꝙ naturalium duplex est motus ꝛ inclinatio. vnus quidem est qui sequit̃ commixtionem primam elementoꝝ dominantiuꝫ in mixto ꝛ foꝛmam datam a generāte: ꝛ ſm hoc nullam acquirit cōsuetudinem in ↄtrarium. s. dominantis elementi in ipsoꝛum ſm hoc omnia sint inanimata. Alius est motus ꝛ inclinatio que sequit̃ foꝛmā superioꝛē resultantē ex mixtione elementoꝝ aut deforis aduenientē: ꝛ sic aliquid potest habere inclinationeꝫ ꝛ motū ad id qḋ fuit ei primo ↄtrarium: sicut ex multotiens agere: ex quo sicut dicit̃ 2° ethicoꝝ. acquiritur consuetudo que tandē multotiens conuertitur in naturam: ꝛ isto modo intelligitur hic Arist. sermo: ꝛ non primo: ſm quem processit obiectio.

Solutio. Motus ꝛ inclinatio duplex.

❡ Deinde propter hoc. hic scḋo infert coꝛrelariuꝫ. ꝛ primo ostendit quomodo se habeant ad hunc actum incipientes ipsum exercere tempoꝛe pubertatis. d. ꝛ ideo quicūqꝫ non ante pubertatem ꝛ tempus in quo possunt emittere sperma: sꝫ circa hanc consueuerunt supponi ꝛ fricari circa anum: eo ꝙ in consuetudine talis eis relinquitur memoꝛia. ex multis enim particularibus sensationibus ꝛ delectationibus vsu perceptis causatur in istis memoꝛia: iste. n. est modus aggenerationis memoꝛie: sicut dicitur in fine posterioꝝ: ꝓpter qḋ longa interueniente ↄsuetudine ita desiderant ac si natura ad hoc essent producti: ꝛ hoc est possibile: naꝫ frequēs ↄsuetudo ꝛ lōga fit: sicut ipsa inesset natis a natiuitate eoꝝ natura. Unde Tullius in ꝓhemio rhetoꝛice veteris. Cōsuetudo ꝓpter vetustatem obtinet vim nature.

T. c. 17. Quō ↄsuetudo vtro rū in nām mutetur.

❡ Notanduꝫ est ꝙ illud nefandū opus sodomiticum quidam exercent manu fricando virgam. Alij puerorum inter coxas confricatione. qḋ ꝛ plurimi agunt hodie. Alij autem fricationem faciendo circa anum ꝛ virgam ipsam imponendo sicut in vuluam imponitur: ꝛ de talibus videtur esse sermo Arist. magis.

Modi fricatiōis spmatice.

❡ Deinde [Si autē.] Ostendit quomodo se habeant ad hoc illi qui ante pubertatem supponuntur dicens: ꝙ si huiusmodi turpis luxuria accidat tempoꝛe quo mollis ꝛ tenera est natura ipsoꝛum qui supponunt̃: vt quādo nō possunt sperma emittere omnia predictoꝝ istis cito adueniunt: vt delectatio immensa ꝛ emissio seminis ad anum ꝛc. ꝛ consueta conuertunt̃ in naturam ꝛ magis ꝗ̄ illis qui nō ante pubertatem incipiunt: ꝛ de ista quidem materia est sermo Auic. zo. tertij. caplo allegato prius de alumnati. Causam vo istius actus nefandi dicit Arist. in 7° ethi. esse bestialitatem omnimodā ꝛ peruersionem anime: propter qḋ non imerito vult eos extra terminos omnis malitie existere. Ptolomeus vo in 80. verbo centiloquij. ꝛ quarto quadripartiti assignat causam ex coniunctione vel aspectu maloꝛum cuꝫ venere in signo maloꝛum ꝛ maxime in domo. 7. ꝛ. 6. Jouis coniunctione vel aspectu ab alijs remoto.

qui a an pubertatem sodomitantur fiunt sodomita

Cap. 8.

❡ Problema. XXVII. Antiqua.

Ropter qḋ maxime verecūdant̃ ↄsiteri ḋsiderātes coire: sꝫ neqꝫ comedere neqꝫ bibere neqꝫ aliud taliū aliqḋ. Aut qꝛ plurimoꝝ necessaria desideria: quedam autem ꝛ interimunt non adipiscētes. Que autem sunt affrodisiarum non ex ne-

cessitate sunt. Nona.

¶ Cur homines rem agere veneream cupiētes cōfiteri se cupere maxime pudet. Bibendi aut edendi: aut aliquid eiusmodi faciēdi desiderio cum teneant̄ ꝯfiteri nō pudet? An ꝙ rerū plurimarū cupiditates necessarie sunt: ⁊ nonnulle nisi expleant̄ interimunt. Rei aūt veneree libido superfluit ⁊ abundantie index est.

Quare est ꝙ hoīes ⁊ pcipue rōne vtētes appetentes coire: maxime verecūdant̄ illud ꝯfiteri: ⁊ se aliquo nutu indicare velle: sȝ nō verecūdant̄ ꝯfiteri velle comedere aut bibere vel dormire ⁊c. Cuius qdē motiuū pōt esse q: vtrobiqȝ videt̄ esse actus ꝯsimilis nāe. ¶ Notanduȝ ꝙ quedā sunt que oīno dicere verecundant̄ sicut coire. quedā que nullo mō sicut bibere ⁊ comedere: quedam que medio modo sicut egerere ⁊ mingere: ⁊ superfluitatem tertie digōnis emittere. ⁊ adhuc istorū quedaȝ magis appropinquant pmo extremorū vt egerere: qdā 2° vt superfluitatē tertie digestionis expellere. vrinare aūt q: est scde digestionis superfluitatis expulsio oīno est in medio istorū duorū extremorū. ¶ Deinde [Aut q:] Soluit dicēs causaȝ esse: qm̄ comedere ⁊ bibere dormire ⁊c. desideria sunt eorū que plurimuȝ sunt nobis necessaria: sine quibus non ꝯtingit esse. est enim vnus modus necessarij sine quo non contingit viuere quasi concausalis: vt respiratio ⁊ cibus animali: sicut dī in 5° meta. ⁊ hoc est qd̄ dicit quosdaȝ T.c.6. appetitus esse taliuȝ necessariorū que si non adipiscant̄ contingit vitam terminari: ⁊ q: istorū ineuitabilis est necessitas nature: si qui se talia appetere ꝯfiteant̄ nō ascribit̄ verecundie: sed appetitus venereorū: q: non est de numero necessariorū: possibile est sine ipso viuere: cum non sit ad esse indiuidui: sed potius spēi. q̄re verecundū reputatur: cū ad hoc nō habeamus necessitatē absolutam nisi rarissime fortasse: ita ꝙ ipso nō habito ꝯtingat nām deficere. Potest ⁊ alia ratio assignari: qm̄ sicut dī in 4° topi. ⁊ 3° de aīa. verecundia est in rōne: ⁊ q: homo est rōnalis: ⁊ coitus concupiscentia ⁊ feruor eiusqȝ motus inordinatus pre alijs anime passionibus lumen rationalis anime obtenebrat: merito homo rationalis abominabitur magis: ⁊ in horrorem ⁊ verecūdiam sibi deueniet cōfiteri se velle coire q̄ȝ alios actus predictorū: cū confiteri se velle coire sit ꝯfiteri velle brutale fore: cū coitus sit ludus porcorum sicut Arist. Alexan. scripsit. Amplius hec ꝯfirmat abominatio ⁊ horror qui ex illius actus memoria ꝯsurgit: sicut dictum est in 10° cap. ppter qd̄ magis confiteri verecundamur defectum circa partes generationis q̄ȝ circa alias: aut q: locus maioris est verecūdie ⁊ latitationis: aut q: pbis habemus esse post pticulare nostrū nō esse: ⁊ ideo cuȝ oculi sint partium nostrarū digniores: cōuenienter magis verecūdamur eorū defectus enarrare: si possint sufficienter occultari. ¶ Dubitat̄. Cum dicit Phs que sunt affrodisiarū. i. venereorū nō esse necessariorū desideria: qd̄ non videt̄: q: necessariū est sine quo esse non cōtingit: sed sine coitu nos esse non ꝯtingit. quare ⁊c. Amplius quideȝ coitus īter res non nāles numerat̄ a Joānitio ⁊ Halyabate: sed res non nāles sunt cause necessarie: quibus impossibile est corpus nostrum non approximare: ⁊ mors sceua cōtingit ⁊ velocior ex spermatis retētione: sicut dicitur in 6° de interioribus. apparēs quare illud quo emittitur necessarium: talis coitus: sicut dicit Gal. in thegni tractatu de causis. quare ⁊c. ¶ Dicēdū coitū nō fore necessariū oīno indiuiduo: cū materia illa que per ipsuȝ expellitur possit ad aliā viam diuerti: sicut tactum est in precedenti caplo.

Cap. 10. ⁊ ibi.

Propter qd maior verecūdia fit in petitione coitus ⁊ alia causa.

Dubium.

Propter pmū est dicēdū: ꝙ necessariū est duplex. Quoddā est necessariū quo ad esse spēi: ⁊ sic coitus est necessarius: spēi tn̄ perfecte: cum ipso mediante ⁊ non aliter potest fieri gñatio. ⁊ si Auer. 2° meta. Auicēne iponat ipsiuȝ opinasse cū famositate sua in phia hominē posse ex terra generari: que quidem sententia videtur elici ex 15° aīalium Auic. Quoddā aūt est necessariuȝ quantuȝ ad bene esse: ⁊ sic coitus nō est necessarius indiuiduo necessitate absoluta: cum ꝯtingat aliquē toto tēpore vite sue sine coitu fore posse: vt aut q: orbatus vel frigidus aut castitate votata. Propter 2m autē dicendum est ꝙ coitus non est pncipaliter aliqua. 6. causarū: reducit̄ tn̄ ad vnaȝ illarū. s. ad repletionem vel inanitionē: que quidē necessaria existit: nō ppter hoc tamen coitus est necessarius: qm̄ coitus non est omnino inanitio aut repletio: sed est quid medium inter res non nāles ⁊ impedientes: eo modo quo Aui. in 2° pmi ponit balneum fricationem ⁊ moram sub sole esse quid medium inter res nō naturales ⁊ impedientes.

Necessarium duplex.

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

Propter qd viri quidē hyeme: mulieres aūt estate magis mouētur ad venerea? Aut q: viri quideȝ calidi magis ⁊ sicci fm̄ nām sunt: mulieres aūt humide ⁊ infrigidate. His quidē igitur humiduȝ ⁊ calidū sufficiens est ad motū hyemis: spermatis autem generatio ex his: his aūt calidum minus: ⁊ humidum est coagulatuȝ propter indigentiaȝ ignis. Hoc autem estate: his quidem cōmensurabile calidū: his autem plus sufficiēti: quod eni est valde multuȝ exoluit a virtute. Propter qd̄ ⁊ pueri estate subtiliores. accidit enim ignem super ignem ferre. Noua.

¶ Cur viri per hyemem: mulieres per estatem rei veneree appetentiores sunt? An ꝙ viris calidior natura ⁊ siccior est: mulieribus autē humida frigidaqȝ: quamobrem illis humor ⁊ calor satis cupiditateȝ veneris hyberno tempore accēdere queunt. quibus rebus semen oriri certum est. Mulieribus autem ⁊ calor minor ⁊ humor ꝯcretus ppter caloris inopiam tunc est. At per estatem contra mulieribus calor modicus. Viris largior q̄ȝ satis sit. nimius enim vires frangit atqȝ dissoluit. Quapropter pueri quoqȝ per estatem tenuiores reddūtur. incidit enim vt ignis igni coniungatur.

Repetit 28m problema vt ipsum magis declaret. d. quare est ⁊c. ¶ Deinde [Aut q:] Soluit. ⁊ pmo assignat cām pme ptis dicēs cām esse: qm̄ viri sunt calidiores ⁊ sicciores fm̄ nālem complexionē: quā a primis pncipijs generationis cōtraxerunt: sed femine naturaliter sunt frigide ⁊ humide fm̄ prima principia generationis. ppter qd̄ ꝯcluditur ꝙ calidū virorū ⁊ etiā humidū: q: calidū associat̄ humido: cū ab eo sustentetur: possit resistere ipressioni hyemis: ⁊ q: ista duo saluata pmanent in viris hyeme: calm. s. ⁊ humidū: ex qbus fit spermatis generatio: sicut dictū est etiā in 6° caplo. ideo viri in hyeme magis mouent̄ ad venerea q̄ȝ in estate: sed q: mulieres frigide sūt ⁊ humide: in hyeme calm earū minorat̄: ⁊ humidū

humidū superfluū ppter defectū calidi non valentis resistere impressioni hyemis efficitur coagulatum ꝛ viscosum:ꝛ per ꝯñs quietatur:ita ꝙ hyeme minime desiderabunt ipsum per coitum expellere:cum mā sit viscosa:ꝛ vētositas ōficiat stimulatiua:ꝛ calm hebetatū sit expulsiuū. ℂ Et scias ꝙ q̄uis pus dixerit viros siccos:hic aūt dicat calidū ꝛ humidū sufficiēs eis inesse:non tamē est oppositio:q꞉ hyemis humido contemperaꝶ eoꝝ siccum:ꝛ dedaciꝶ ad humidū calido etiam eliquante. Item vir est calidus ꝛ siccus per respectū ad mulierem:quantū tñ ad temperamentum qd̄ est in vniuersa substātia declinat ad caliditatē ꝛ humiditatē. ℂ Deinde[Hoc autē.] Assignat hic 2ª causam scḋe partis quesiti.d.ꝙ in estate frigidum ꝛ humidū mulieris pportionaꝶ ꝛ ꝯtemperaꝶ calo ꝛ sicco estatis:ꝛ ideo calidum ꝛ humidū inde ꝯsurgit qd̄ est spermatis generatiuū.siccitas enim estatis nō pōt oino mulieres ex sua expoliare humiditate:ppter qd̄ estate magis mouenꝶ ad venerea q̄ꝫ hyeme.in viris aūt fit econtra:cum calidum ꝛ siccū incurrant magis necessario:cū enim sint calidi ꝛ sicci:ꝛ estas etiam:si vnum alteri occurrat:augebiꝶ vehementer calidū ꝛ siccum:qd̄ aūt est tale : corpus attenuat ꝛ virtutem dissoluit:ppter quod sequiꝶ in estate eos minime cum potentia ad venerea moueri:ꝛ si forte interdum appetant:cum eis calidum ꝛ humidum coitus deficiāt cause. ℂ Deinde[Propter qd̄.] Hic ex predictis infert vnū correlariū.d.igitur pueri ꝛ maxime adolescētes ꝛ vniuersalr̄ tēpore calido ꝛ regione ꝛc̄.fiunt subtiliores id est extenuatiores q̄ꝫ in aliȷs tēporibus.ꝛ maxime in regionibus calidis:qui enim extenuanꝶ subtiles efficiūtur:cū enim hi habeant carnem tenerā ꝛ humidū passibile:calidūq3 paratū de facili exacui:adueniente estate calida ꝛ sicca ꝯsumptiua:accidit ꝙ calidū super calidum feratur:fit enim sicut cum ignis in lignis debilibus ꝛ passibilibus accendaꝶ:ꝛ ideo nō imerito accidit eos extenuari. ℂ Dubitatur de eo ꝙ dicit pueros estate fieri subtiliores : cum dictum sit ab Hipp.3ª particula afo.pueros ſm tempora veris ꝛ extreme estatis hn̄ digerere ꝛ maxime sanos esse. ℂ Dicendum illic Hippo.extremum estatis intellexisse eius principiū sicut ibidem Gal.exponit.Aristo.aūt hic p estatem reliquū tēpus aliud estatis intellexit. ℂ Uel dicēdum est ꝙ sermo Hippo.ſm Gal.taliter est ordinandus. pueri vere se habent optime.infantes vō in estatis initio. ℂ Amplius dubitatur q̄re Arist.non dixit iuuenes fieri subtiliores in estate sed pueros:qd̄ videꝶ cum sint pueris calidiores:sintq3 eis duo faciētia ad subtiliationē. Item 12º caplo ṗme particule.dixit estatem calidā ꝛ siccā morbidā fore cholericis:nō aūt flegmaticis:igiꝶ a simili cum iuuenes pportionentur cholericis:pueri aūt flegmaticis:magis estate iuuenes pueris fiunt subtiles:quare hoc debuit scribere ꝛ nō aliud. ℂ Dicendū Aristo.subtiliter dixisse pueros ꝛ maxime adolescentes fieri subtiliores.dupliciter enim leduntꝶ cū sint calidi ꝛ humidi:tum rōne calidi:qd̄ de leui exacuitur:maxime cū equū sit calidū puerorꝫ ꝛ iuuenū ſm quartū elementū:sicut Gal.in ṗª particula afo.dicit:tum rōne substantie tenerrime vel humidi vehemēter passiui:qd̄ quidem calido citissime dissoluitur:qd̄ declarat Gal.loco predicto:oleo ꝛ aqua calefactis:vel oleo ꝛ lapide ſm alteram trāslationē.quare non imerito iuuene puer subtilior efficiꝶ estate.Amplius cū sermones ſm mās sint inquirēdi:ꝛ hic sermo sit de coitus euacuatione inter alias euacuationes magis exterminatiua:apparebit veritas statim h̄ subintellecto:ꝙ vtēdo coitu estate pueri subtiliores fiunt:tum ppter tēpus:tum ppter subam tenerā:tum q꞉ eoꝝ adhuc corpora augmentanꝶ:qd̄ iuuenibus nō inest.Et p hoc etiam apparet veritas quesiti.

Quo tpe hoi aptum ē coire eo dē inepti femine.

Dubium.

Solutio.

Alia solo

Dubium.

Solutio. Duplex lesio in pueris.

ℂ Problema. XXIX. Antiqua.

PRopter qd̄ quicunq3 calidi ſm nām si fortes ꝛ bene nutribiles fuerint : si nō coeant cholā ipsis p̄existit multotiēs: ꝛ amarꝫ egerūt: ꝛ flegma salsum fit: ꝛ aliter discoloranꝶ. Aut q꞉ cum spermate semꝑ supfluitas egrediꝶ:ppter qd̄ ꝛ q̄busdam vētosoꝝ pisciū publica fetet mulier eo ex coeūtibꝰ q̄dē igiꝶ ꝛ egrediꝶ.q̄re nō nocet.nō tāgētibꝰ āt coitū supfluitas amara fit aut salsa. Noua.

ℂ Cur q̄bus nā calida est.si mō robusti pleniq3 sint nisi cōcūbant:his sepe bilis ꝑsistit ꝛ aluus amara secedit: ꝛ pituita salsa conficitur ꝛ color corꝑis imutaꝶ. An ꝙ semꝑ cum semine vna excremēti aliq̄d exit. Unde etiā nonnulloꝝ excremētis abūdātiū genitura lauamētū pisciū redolet. Igiꝶ excremētū quoq3 illud ꝯcūbenti decedit. Itaq3 nihil est qd̄ possit affligere. Abstinēti aūt manet ꝛ amarꝫ salsumue redditur.

Quare est ꝙ oēs cali a ṗmis pricipȷs cōponētibus: nō aūt acuta caliditate acquisita ab vsu causaꝝ sed ineuitabiliū:si fuerit robusti ꝛ bene nutricabiles: sicut sunt carnosi bone habitudinis:si tales nō vtanꝶ coitu:chola dominaꝶ multotiēs in eis:nisi regimine ꝯtrario reganꝶ cholere:ppter qd̄ ꝛ multotiēs dictum fuit ꝛ illō qd̄ egerunt etiā dixit Pho erit amarꝫ cholericū īflāmatum:ꝛ flegma qd̄ est in eis nāle aut dulce efficitur salsum:ex caliditate īflāmata cōmiscēte ptes terreas cū aquosis:sicut tactū est in ṗª particula ꝛ 2ª similr̄:ꝛ colorē acquirūt aliū ex humorꝫ adustione causatū:ꝛ hic quidē erit color citrinus vergēs in fuscū. Itē iterdū fiūt q̄dā defedationes cutis ꝛ pāni varioꝝ coloꝝ:ꝛ iō scripsit discoloranꝶ:aut etiā q̄dē intātū color eoꝝ corrūpiꝶ nālis:ꝙ ictericia ide ꝯsurgit.Sunt silr̄ q̄dā libroꝝ habētes:aliȷ aūt atq3:ꝛ totū est rectū. ℂ Notādū ꝙ hi viri fuerūt a natiuitate nature calidi in quibus humidū fuit vehemēter passibile a calido exacuto circa pubertatē:quoꝝ etiā testiculi fuerūt calidi ꝛ humidi multū spermatis ḡatiui:qd̄ nisi coitu expellatur:predicta ꝛ alia aduenient nocumenta : quos quidē ait Gal.in thegni tractatu signoꝝ nō sine lesione abstinere a venereis.lesiones autem istius abstinentie sicut magis ꝑquirunt medici sunt:q̄ꝛ ex spermate retēto ꝛ iterius corrupto generanꝶ fumi praui ascendentes ad cor cerebrum epar ꝛ stomachū egritudines pniciosas idūcētes:sicut est soda:difficultas motuū:mania:melia:epilepsia : dolor renū ꝛc̄.imo aliq̄n ḡnaꝶ ex spmate corrupto aliq̄d qd̄ est simile veneno.ꝛ maxie in ꝯsuetis coitu illū subito relinquētibus.ex quo q̄dē accidit suffocatio matricis in mulieribus.in viris vō mors subita:sicut pꝫ p Haly in thegni tractatu causaꝝ.ꝛ Auicē.20.tertȷ. ℂ Deinde[Aut q꞉.] Assignat ꝛ soluit cām huiꝰ.d.iō esse q̄ꝛ p coitum expelliꝶ cum spermate supfluitas cholīca parata corrūpi ꝛ accītia p̄dicta causare:ad cuiꝰ q̄dē expulsionē cessant p̄dicta. ℂ Deinde[Propter qd̄.] Hic scḋo infert vnum correlarium ex quo relinquiꝶ manifestior causa dicens:ꝛ ideo in q̄busdā piscibus magis ventosis grandem quantitatem spermatis emitentibus in eoꝝ copulatione vt sunt cetodeia vt delphini balene vitulus marinus ꝛc̄.qui non ppꝛie dicūtur pisces sed cetodeia.ꝛ ideo dixit quibusdam tales qui coeunt:ꝛ pudēda hn̄t:accidit ꝙ mulier.i.femina in illorū

Que nocumenta qñq3 ex retentiōe spmatis adueniant.

Pisces cetodeia dicti.

genere fetet eo polluta spermate.s.masculo facta spermatizatione.ex tali.n.mā spermatis resultāt fumi fetetes pa rari putrefieri.qd̄ τ in corporibus nr̄is non paruz ꝯtingit spermate corrupto precipue. Unū Dalyab.in 5° theo.perflat a nōnullorum corporibus coitus tēpore putridus odor eo ꝙ in eorum corpibus humor fuerit putridus.scripsit aūt τ quidā in libro suo pollutio τ pro meretrice glosauit publica.vn̄ femina illa publica meretrix fetet:sicut nostras videmus mulieres fetere: qd̄ propter spermatis accidit corruptionē.Inuenit etiam cōis littera pollutio:qd̄ forte est genus piscis:vel forrassis p h̄ voluit coitum intelligere cuiusdam spēi malachiarum que polypus dicitur:de quo dicit in 5° hystoriarū ꝙ masculus emittit humiditatem quādā mucillagineā que viscositatem facit: vt dicat lr̄a existente quacūqz:ꝙ in quibusdam piscibus ventosis:in quibus coitus ventositate multiplicatur:femella illorum fetet eo.s.masculo:vel eo.i.ideo qz sunt vētosi:τ vētositas mouet humiditates corruptas in fumos:a qbus īfecta est mulier multotiēs coitum sustinendo:quibus spermaticis humiditatibus ventosis exeuntibus fetor hic separatur τ recedit:sicut igitur in piscibus illis per coitum expellebatur illud quod erat causa fetoris.τ per consequens corruptionis:quoniam fetor corruptionem insinuat: ita similr accidit in istis viris nō coeuntibus.Et ideo subdit ꝙ qui non tangunt coitum:quod dicit eo ꝙ talis actus est in tactu:omnino sufficienter vtēdo eo:generatur in eo superfluum amarum aut salsum s̄m diuersas materias in eis paratas corrumpi existentes: ꝑpter qd̄ conuenienter eis accidentia adueniunt antedicta.

Circa medium

Problema. XXX. Antiqua.

Propter qd luxuriosi sunt melācholici? Aut qz vētosi. Sperma aūt ventositatis exitus est. Quib' igit̄ multa hec:necesse multotiens ꝯcupiscere hos purgari:alleuiant̄ nāqz. Noua.

Cur libidinosi sunt qui melancholici? An ꝙ flatu redundant. Semen autem decessio flatus est. Ergo quibus idipsum amplificatum: hos sepe purgari appetere necesse est. Sic enim efficitur vt leuentur.

Quare est ꝙ melācholici sunt luxuriosi vehemēter coitū appetētes. Deinde[Aut qz.] Soluit τ dicit hoc ideo esse qm̄ sunt repleti ventositate stimulāte τ excitante ipsos in desideria importune: ꝑpter qd̄ dicit in 7° ethi.ꝙ ipsi sūt intēperati τ excessiui: ꝑpter quā causam defacili decidūt in venerea:qm̄ exitus spermatis qd̄ materia existit venereis:causat̄ ex ventositate ipsum ad exteriora depellente:τ quia sic est:opus est quibus multa inexistit ventositas:vt multotiens appetant expurgari ab ea:quem quidem appetitum ꝯsequant̄ plurimi opere:cū dictum sit eos esse intemperatos τ incontinentes:τ merito quoniam sentiant alleuiationem manifestam ex huiꝰ purgatione per coitum factam. Unde Dalyab.5° theo.si coitus fiat vsus vt oportet:cogitationes cedunt:ira mitigatur τ mania:τ melancholice prodest passioni.si aūt non coeant:corrupto spermate fumi eleuabuntur putridi ad

Dubium.

mēbra principalia predictas passiones inducētes. Dubitatur quoniam dictum est supra tria esse necessaria in coitu:materiam spermaticam: ventositatem.s.τ sensum vel desiderium:nullum autem istorum videtur melancholicis inesse:nō materia:cūz frigidi sint τ sicci. Unde Gal. in thegni.tractatu de causis.dicit in melancholicis semen esse oībus magis exiguū:τ merito cū semen constet ꝑ calidum τ humidum.neqz ventositas: qm̄ illa generatur a calido:τ si non intenso sicut apparet in primo metheororum:qd̄ etiam Gal.dicit in 2° afo.τ pronosticorum particula:neqz etiam sensus:quoniam sunt frigidi τ sicci τ terrestres.sensus autem consistit per calidum τ temperamentum.quare τc̄. Amplius contrariorum effectuū contraria debet esse causa: sicut dicitur 2° de generatione.τ 4° metheororum.τ 10° caplo octaue particule.sed melancholici τ cholerici sunt ꝯtrarij saltem rōne calidi τ frigidi.cholerici autem sunt luxuriosi: vt dicetur in sequenti caplo. quare τc̄. Dicendū ꝙ melācholici sunt luxuriosi:τ hoc ꝑpter ventositatem sicut ph̄s testatur:eos stimulantem quadam mordicatione τ virge extensione. Unde Auic.3° cañ.fen 20ª.habentes choleraz nigram sunt plurime erectionis τ fortis valde: ꝑpter multitudinē inflationis vel ventositatis:propter qd̄ vt appareat veritas. Dicendum sicut apparebit primo caplo 30ᵉ particule:ꝙ melācholici sunt duplices: quidā enim sunt melācholici per viā adustionis:eo ꝙ humidū ipsorum inflāmatur calido excedenti: τ tales sunt qui a natiuitate humidū habuerunt passibile defacili a calido poterī:ita ꝙ calido agēte in humido passiuo τ vehemēter inflāmari parato generatur inde multa ventositas:sicut cum res inflāmabilis valde in ignem fortem ꝓijciatur:tunc enī statim inde fumus ventosus:τ turbidus consurgit: sicut dicit Gal.in 4ª particula afor. Sunt τ alij melācholici quorum melācholia nālr est frigida τ sicca:in quibus calor est debilis:τ digestio diminuta: atqz anima prostrata:τ de talibus melancholicis non verificatur sermo ph̄i.sed de primis:cum hi nihil habeant eius fere qd̄ requiritur ad coitū vt ostensum est rōne.primi autem omnia tria habent antedicta:habent enim humidum adhuc conseruatuz digestibile sufficienter:quod etiam defendiur ꝑpter multam ipsorum comestionem: sunt enim vehementer edaces. Item sunt ventosi:calido τ humido grandem euaporationem faciente. Sunt etiaz tertio bene sensitiui ꝑpter caliditatem τ siccitatem carnium suarum humido ex eis superfluo expulso:neqz est ꝙ tales sicut scd̄o arguebatur sint cōtrarij cholericis: imo τ ipsi iam facti sunt cholerici: humido eorum iam exiccato τ aliqualiter adusto:propter qd̄ non simpliciter melancholici sunt dicendi:sed melancholici potius adusti: aut fortassis etiam melācholici sunt luxuriosi id est vehemēter coitum appetentes ventositate stimulante:sicut fit qbusdā animalibus ob hoc frigide nature vt asinis τ mulis:non tamen perfecte possunt coitum exercere:cum eis deficiant sufficienter alia duo.

Cap.24.

Solutio. Propter qd melācholici sunt venerei.

Melancholici duplices.

Problema. XXXI. Antiqua.

Propter quid τ aues τ pilosi homines venerei? Utrum quia humiditatem habent multam:aut nō. Femineum enim humidum quidem sed non pilosum: sed quia vtreqz nature digestiue multe humiditatis per caliditatem.signum autem pili τ penne. Aut quia multa humiditas τ vincitur a calido. Neqz enī vtiqz nō multa existente humiditate:neqz non victa egrederent̄ his quidē pili:his ꝟo pēne. Sperma autē fit in talibus plurimum τ locis τ temporibus vt in vere. Natura enī ipsius humida τ calida: propter hoc autem τ aues veneree τ cholerici.

Nutrimētū

Nutrimentũ eni vtriſqꝫ deorſuꝫ qdē modicũ: ꝓpter ſiccitatē tibiaꝝ:in ſuperiorē eni locuꝫ incipit: ⁊ in ſperma ꝯgregatur. Noua.

¶ Cur aues ⁊ piloſi hoīes libidine vehementer aguntꝰ Utrũ ꝙ multũ humoris cōtinēt: an nō ea ratio eſt. Femina eniꝫ que humida eſt pilis vacat:ſꝫ potius ꝙ genus illud vtrũqꝫ nāe multi humoris concoquens ꝓpter caloris copiam eſt. Indicio pilus eſt atqꝫ penna. An ꝙ ⁊ multuꝫ ineſt humoris: ⁊ id a calore ſuperatꝰ. Neqꝫ eni ſi multũ nō eſſet humoris: neqꝫ ſi nō a calore vinceretur pēne auibus:pili hoībus poſſent vnqꝫ oriri. Semē aūt vel loci ac tēporis portione vel rōne creari plurimuꝫ pōt: vt in aere vt in vere. Nā eius nā calida ⁊ humida eſt. Fit etiā rōne cōi vt aues ⁊ claudi hoīes ſalaces nimirũ ſint:alimentũ eni vtriſqꝫ ſeorſum quidē exiguũ ꝓfluit ꝓpter vitium cruris. in ſublime ſꝰo affatim effertur atqꝫ in ſemen conuertitur.

Quare eſt ꝙ aues cōparatione alioꝝ aīalũ vel aues pēnatiores cōparatione aliaꝝ. ⁊ hoīes piloſiores ſūt venerei luxu abūdātes. ¶ Nōn̄ eſt ꝙ inter aues ille q̄ ſunt pēnatiores magis ſunt alijs luxurioſe:ſicut paſſeres ⁊ palūbi:ſilr ⁊ nutrite in domibus:ſicut videmus in gallinis palūbis ſūt magis luxurioſe ⁊ plus ouātes nutritis in agis aut in mōtibꝰ:ſicut dī in 5° de hyſtorijs aīaliuꝫ. ⁊ hoc eſt:qꝛ ille abūdāt nutrimēto multo calido ⁊ humido nō aūt alie:hoīes etiā iſti ſūt de qbus tactuꝫ eſt ſupius quoꝝ humidũ defacili ſuperatꝰ a calido ⁊ in fumos ꝯuertitꝰ aduſtioni attinentes. ¶ Deinde[Utrum qꝛ.] Soluit ⁊ ꝑ aſſignat cauſam ꝓbabilē dicēs:cauſam eſſe multā humiditatē:qua tales abūdāt replētē vaſa ſpermatis ⁊ extēdētem. ¶ Deinde[Aut non.] Hic ſcdo arguit in ꝯtrariũ. ⁊ pͥmo facit hoc dicēs:ꝙ multā hēe humiditatē nō videtꝰ eſſe cauſa ꝙ ꝑdicti ſint luxurioſi neqꝫ etiaꝫ piloſi:qm̄ femella multũ hꝫ humiduꝫ:nō tm̄ eſt luxurioſa neqꝫ piloſa. ¶ Deinde[Sed qꝛ.] Soluit hic ſcdo ⁊ pͥmo oſtendit ꝙ opꝫ eſſe humidum multum in coitu bene digeſtum.d.cauſam eſſe queſiti:qm̄ vtroꝝqꝫ nāe.ſ.auiũ ⁊ hoīuꝫ piloſoꝝ digerūt multũ humidũ qꝺ eſt mā ſpermatis:ꝓpter eorũ calidũ ſufficiens:cuius quidē declaratio per ſignuꝫ eſt:qꝛ in eis ſunt penne vt in auibus ⁊ pili vt in hominibus:hoc aūt eſſe nō poſſet niſi eſſet humidũ multum digeſtũ a calido. ¶ Deinde[Aut qꝛ.] Oſtendit ꝙ opꝫ huiꝰ humiduꝫ dominari a calido:vel fortaſſis quis dicet ipſum hic aliaꝫ rōnem aſſignare.d.pͥmo ideo eēꝫ:qm̄ illud humidũ multũ eoꝝ ſuperatur a calido:⁊ mouetꝰ ſm̄ impetũ ventoſitatis expellentis ipſum ad exteriora de facili:qꝺ ꝓbatur:qꝛ ſi humiditas non fuerit multa ſicut in corporibus valde ſiccis ⁊ in locis cicatricũ:vt dcm̄ eſt in 4° ꝓblemate:neqꝫ etiam ſi fuerit nō dominata a calido: vt in mulieribus ⁊ flegmaticis ⁊ in animalibus frigidis valde:nō erūt neqꝫ pili neqꝫ penne:ſed ſi fuerit ꝯtrariũ:vt humiditas ſit multum dominata a calido:egredientꝰ ⁊ fient in auibus penne:in hoībus aūt pili. ⁊ quia in his eſt multuꝫ humidi digeſti ſuperati a calido:accidit māꝫ ſpermaticā in talibus plurimā generari excitātē ipſos ad venerē:⁊ hoc in determinatis locis ⁊ regionibus:vt.ſ.calidis ⁊ humidis temperatis:⁊ temporibus ſimiliter vt in vere.cōplexio.n.ipſius eſt calida ⁊ humida. Unde Halyab.in 5° theo.ait. ver eſt tempus in quo conuenientius ſit coitus:qꝺ ⁊ Ariſt.etiam ſcripſit Alexan.ſic itaqꝫ tales erūt luxurioſi valde:qm̄ habent calidũ qꝺ expellit etiā humidũ digeſtũ qꝺ expellitꝰ: ſicut dicitur in 24° caplo 10° particule vbi repetitur hoc ꝓblema. ¶ Notandum ꝙ Phs expreſſit complexioneꝫ veris eſſe calidam ⁊ humidam:qꝺ tamē quaſi ſub dubio in prima particula dereliquerat.dixit eniꝫ ꝙ frigidiſſima ⁊ humidiſſima eſt hyems.reliquum aūt eſt ver. ¶ Propter qꝺ ſciendum eſt ꝙ de complexione veris multe fuerunt opi.quidam poſuerunt ipſum calidum ⁊ humidum ſicut hic Ariſt.⁊ in quibuſdam editionibus medicinalibus:quas Alexan.mandauit.⁊ auctor etiam.6.ꝑncipioꝝ qꝺ fere omnes philoſophantes ante tēpus Gal. videntur conſenſiſſe. Ipſe aūt in pͥmo cōplexionum ⁊ in alijs locis per quaſdaꝫ probabiles rōnes ⁊ ſigna conatur oſtendere ver temperatũ exiſtere:approbando potius tempus temperatum inter tempora reperiri:inter etates etatem:quā quatuor elementoꝝ combinatione primas temporibus adaptare:⁊ huiuſmodi poſitiōis profitetur ſe fundatorē: qꝺ ⁊ aſſerit Hippo.voluiſſe cum dixit in tertia particula afo.ver eſſe ſaniſſimũ ⁊ minime mortiferꝝ.quā quidē poſitionem medicoꝝ poſteriores fouere. Gal.coꝝ principi deferendo. Auic.tamen primo can̄.fen 2° ſententiam aliqualiter modificat Gal.dicens:ꝙ ſi ver ſit temperatum: non tamen ꝓhibemus quin eius principium trahat ad humiditatem quandam:⁊ tamē non eſt longinquũ ab equalitate:ſicut ſiccitas autumni eſt ab eq̄litate longinqua:qꝺ Auicen.illic ex principijs nature nititur declarare: ſuperuenit autem ⁊ tunc Auer.ſententia in 2° coll.ponens ver eſſe temperatum effectiue:eo ꝙ temperamētuꝫ ⁊ fortitudineꝫ afferat operationibus nutritiue ⁊ calori naturali:qui calidus eſt ⁊ humidus:⁊ omni operationi corporis humani: non autem eſt temperatum ſm̄ ꝓportionem qualitatum:ita ꝙ in ipſo ſit vna complexio media a quatuor cōpoſitis complexionibus diuerſa:qꝺ ⁊ contra Gal. nititur probare hoc in primo celi ⁊ mundi:non enim complexionem conceſſit in aliquo entium temperatam:ſicut viſum eſt loco ſuo. ¶ Deinde[Propter hoc.] Infert hic ſecūdo vnum correlarium ex quo relinquitur ſolutio vel cauſa alia queſiti ⁊ dicit:ꝙ propter illud quod dictum eſt ſupra ⁊ dicetꝰ ſtatim accidit ꝙ aues ⁊ viri cholerici calidi ⁊ ſicci:qui tm̄ prius extiterunt calidi ⁊ humidi ſint luxurioſi:⁊ hoc quia materie nutrimentalis in auibus ⁊ his viris parua quantitas tendit ad partes inferiores vt ad crura ⁊ ad pedes:⁊ hoc ideo qꝛ crura ⁊ pedes ſunt ſicci terreſtres carne carentes ⁊ pinguedine: ⁊ ideo modico indigent nutrimento:cum etiam modicuꝫ reſoluatꝰ ab eis: ſunt eniꝫ oſſuoſa:immo materia nutrimentalis tendit in partes ſuperiores circa organa femoris ⁊ ſupra:ita ꝙ eius ſuperfluũ illic exiſtens defacili ⁊ velociter natum eſt congregari in ſperma.⁊ demum motu ⁊ fricatione emitti.

Que aues luxurioſiores.

Quo tpe aptius ſiat coitus.

De cōplōne veris multe opiniones.

Ariſt. Uer calidus ⁊ humidũ.

Gal. Uer tēperatũ.

Auic. Uer non lōgu quā a temperato.

Auer. ver tēperatuꝫ effectiue.

Quare cholerici ſūt libidinoſi.

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

Propter quid ſi coeat homo oculi infirmantꝰ maxime:ꝰ Aut manifeſtũ qꝛ deficiēte humido hoc fit. Signũ aūt quia genitura frigida eſt:non eniꝫ fit humida niſi calefiat calido:neqꝫ indiget diſſolutione. diffunditur enim in homine quemadmodum ſanguis. Noua.

¶ Cur hoī cũ ꝯcūbit oculi potiſſimũ īfirmantꝰ: An ꝙ humore deficiēte id accidit. Argumētũ ſꝰo frigidā eē geniturā ꝙ humida nūqꝫ redditꝰ:

nisi calefiat: nec vllam desiderat liquefactionē quando quidem per vniuersum corpus expassa est quemadmodum sanguis.

Explicit quarta particula.

Repetit hic Arist. sm partē tertiū pblema vt magis declaret τ dicit. Quare est si coitu vtat qs sepe sup. potissime pre alijs membris debilitantur oculi. Notādū q̄ iter cetera mēbra maxime coitu leduntur oculi: eo q̄ nā oculi est de nā materie spermatice: τ pp̄ter hoc dictum est in 2° caplo eos habere magnam virtutem ad generationē: post oculos aūt magis debilitatur stomachus. Unde Auic. 3° can. ex rebus magis ledentibus stomachū est coitus: sicut ex rebus magis iuuātibus est cessatio ipsius ab eo. Deinde [Aut manifestum.] Soluit p̄mo dicens: ideo esse qm̄ oculus deficit a suo actu cū defecerit sibi humidum aqueū: in quo spiritus visibiles saluant: qm̄ oculi sunt de nā aque sicut dicit in libro de sensu τ sensato. τ 5° de gñatione aīalium: sed iste defectus accidit per coitum: cum coitus fit humidum exiccare. quare τc. Deinde [Signum autem.] Declarat hic scdo per signum dicens. signum huius esse: quia materia geniture seu spermatis est frigida sicca quiescens: eo q̄ est calore priuata: cum sit superfluum a digestione tertia decisum: τ omne superfluū est frigidū calore destitutum natiuo. hec autem materia geniture frigida inspissata. non fit humida liquida: nisi calefiat calido eam mouēte τ eliquāte: sicut potest dici: q̄ sol liquefaciendo glaciem calefacit eam τ humectat. Cum aūt fuerit calefacta oportet eam liquari τ per membra dissolui: vt tandem motu externis deducatur: τ hoc accidit quando ipsa diffunditur per corpora quemadmodū sanguis per venas. nam sicut sanguis diffunditur ab epate de venis magnis semper ad minores: donec perueniat sic ad capillares: sicut in flobotbomijs diffunditur ecōtra: ita mā spermatica de venis paruis capillaribus vt plurimum diffundendo decurrit: donec perueniat ad virgam motu caloris agitata: per vasa spermatis τ testiculos transiens: sic igitur materia geniture calefacta τ humectata calido naturali τ humido: cum esset prius frigida sicca conglutinata: eius sibi grandem partem associat: ad cuius quidem euacuationem cum oculi haberent per illud constare infirmant. Et si dictum sit in 5° huius sperma esse calidum τ humidū. Dicendū est verum esse per admixtionem aliqualem humidi radicalis τ calidi innati vt iam apparuit in expositione capituli.

Oculos et stomachū p̄ ceteris membris coitu offendi.

Ca. vnico

Tacita obiectio Solutio.

Incipit q̄nta particula de his que sūt a labore.

Problema. I. Antiqua.

Propter quid ambulationes longe q̄dē existētes: in planis magis laboriose sunt q̄ʒ nō planis: breues autē minus laboriose? Aut q2 multa motio facit laborē τ vehemēs. talis āt plana. multa. n. ꝯtinua τ vna. In mōticulosis āt si fuerit parua requies fit pmutatio: τ nō puus motus: neqʒ equoꝝ ipsoꝝ pp̄ter mutationē. In planis āt silitudo figure nō accipit neqʒ quietat ptes: sed coopaf ad ꝯtinuū motū eē. Qñ āt fuerit breuis pp̄ter multitudinē mot⁹ in planis nō fit labor in mōticulosis τ vallosis pp̄ter id qđ mutatio vehemēs fit cita τ ꝯtraria: quandoqʒ sursum: quandoqʒ autem deorsuʒ facit laborē. Talis autem vt diximus in mōticulosis: in planis autem contrario. Noua.

Cur ambulationes plixe q̄dē per plana laboriosiores sūt q̄ʒ p incōpta: breues aūt leniores? An q̄ mēbra tū a multo: tū a vehemente motu fatigant. est aūt vehemēs qui passim p loca inequalia agit: multus vo qui ꝯtinēs vnusqʒ est. Locis igit inequalibus tāetsi lōga motio acta est: tñ requiē mutatio p̄stat. facitqʒ vt longa non sit nec ipsoꝝ q̄dē equoꝝ pp̄ter mutationē. Planis aūt habitus similitudo τ paritas nihil interpolat: nec membris vllam prestat quietem: sed efficit vt mouendi ratio cōtinuetur. At vo si breuis fit nimietas quidem motus nulla in planis fatigabit. Accliuibus aūt quoniam immutatio vehemens τ contraria corpus modo sursum, modo deorsum vexat: fatigetur necesse est. Talis vo motus vt dictum est qui per ardua agitur: contrarius qui per plana.

Sequitur pars quinta libri principalis intitulata de problematibus eorum que sunt circa labores. In hac enim particula intendit inquirere effectuū causas euenientium circa laborem. Et cum labor tripliciter accipiatur: vt dictuʒ est in prima particula. s. pro actu laboris vel fatiga pro lassitudine que spontaneus dicitur labor. Et pro morbo vel dolore ponitur in hac particula problemata de omni labore. plura tamē de labore qui est fatiga. Proponit itaqʒ more solito sine alia diuisione vnum problema de labore qui est fatiga partiū inferioꝝ magis τ dicit: quare gressus lōge facti per plana omnino: sicut est lombardia: magis fatigant q̄ʒ illi qui fiunt p non plana: vt que modo sunt monticulosa modo vallosa: qualis est regio Gallie: sed gressus breues habent se econtra: plus eni fatigant per nō plana facti q̄ʒ p plana. Sic itaqʒ proponit vnam questionem bimembrem: cuius etiam vtraqʒ pars est bimembris. Deinde [Aut q2.] Soluit τ primo ad primam partem quesiti dicens ideo esse: quoniam multa motio in ambulando ratione quantitatis: τ vehemens ratione qualitatis fatigam causat: huiusmodi autem est illa motio que fit per plana si fuerit vna τ continua: non tempore intercisa: neqʒ variata sm diuersitatem motus: immo motus semper vniformiter maneat: hec motio predicta in locis monticulosis non arduis neqʒ planis cum fuerit: modica interuenit quiete cito: ex qua membra confortantur: cum illic assit permutatio partium τ figuratio diuersa: quod declarat in quodam simili: quoniaʒ sicut paruus motus qui fit in equis non fatigat: propter permutationem citam membrorum τ acquisitionem diuerse figurationis coꝝ: non enim mēbra vnam figurationem diu seruant: ita supple accidit ex motione longa que fit per monticulosa non plana: pp̄ter quod non contingit fatigari: sed per plana cuʒ fuerit gressus: contingit propterea q̄ similitudo figurationis membroꝝ prius existens non acquirit aliam τ aliam situationem: neqʒ quiescere facit membra: sed potius talis situatio mēbroꝝ q̄ per plana ambulando acquiritur: cōparat ad id qđ causat ꝯtinuum motuʒ τ fatigam in corporibus: cum semper eadem permaneat similitudo figurationis mēbroꝝ. Et fortassis quis similitudinem de equis indu-

Labor triplex.

ctam in

etiam in lõgo exponet motu dicens: sicut neq3 fatigat par
uus motus vel magnus aut mediocris qui fit in equis p/
pter permutationem membrorum: ita supple accidit rc.
ꝛ ideo vides ꝙ equitantes continue cum fatigati fuerint
vnum membrũ contrahunt ꝛ aliud relaxant semper aliã
ꝛ aliam figurationem acquirendo: vnde ꝛ pedes interdũ
Dubium super colla extendunt equorum. ¶ Dubitatur quia dicit
longas ambulationes minus fatigare in locis non planis:
quod non videtur: quia illic fit subita mutatio nunc ascen
dendo: nunc autem descendendo multotiens. vehemens
autem mutatio ꝛ subita omnino corrumpit corpora: sicut
dictũ est in pͥma particula. ꝛ Gal. in thegni tractatu causa/
Solutio rũ alt. nãm nõ sustinere repẽtinas imutatiões. ¶ Dicẽdũ
ꝙ quãdo quis ambulat per nõ plana longa ambulatione
nõ tãtũ fatigaẽ sicut per plana: quoniã mẽbra semper ac/
quirunt aliã ꝛ aliã figurã: ꝓpter qꝺ dcm̃ est in. 30. caplo se
cunde particule. cãm esse quare sudant pedes in athletis:
quoniã partes alie corporis permanent quiete: sed pedes
patiunẽ figuris ꝛ motuũ motionibus. Tunc ad rõnem in
contrarium adductaz dicendum illud veruz esse ꝙ subi/
ta permutatio corrumpit naturã quando illa natura que
ex mutatione acquiritur ex lõgo tempore fuerit habitua/
ta: qꝺ nõ accidit in tali mutatione cũ fiat modo statiz sur
Alia solo sũz modo aũt deorsuz. ¶ Uel dicẽdũ ꝙ ista subita muta
tio non cadit in substantiam seu naturam corporis: sꝫ po/
tius in id qꝺ corpus fatigabat vt in situationez membro/
rum prius existentẽ que remouetur alia superueniente: in
qua membra quiete se habent. ¶ Deinde [Quando au/
tem.] Soluit ad secundam partem quesiti dicẽs ꝙ quan/
do breuis fuerit gressus per plana non causatur labor ide
eo ꝙ motus non fiat multus ꝛ longus: propter quod mẽ/
bra non fatigantur in seruando eandem similitudinem
figurationis: sed per monticulosa ꝛ vallosa gressus etiam
breuis fatigat: eo ꝙ in talibus fiat mutatio vehemens ꝛ
contraria. ꝛ hoc est quia quandoq3 fit sursum ꝛ postea tẽ/
pore alio deorsum quiete interposita: ꝛ tunc vlterius epi/
logat dicẽs ꝙ huiusmodi est gressus per loca monticulo/
sa ꝛ vallosa vt expositum est: quoniam longus minus fa/
tigat: breuis autem magis: sed gressus per plana habet se
econuerso. ¶ Propter quid autem quedam terrarũ sunt
Lectio in/ genio. Ratio. plane vt Lombardia ꝛ Flandria. quedam monticulose ꝛ
vallose vt anglia tuscia gallia ꝛ scotia. ¶ Dicendum cau/
sam esse diluuia: sicut voluerũt aliqui. vnde Auicen. in fi/
ne methco. dicit vnam causam generationis montiũ esse
aque decursuz: aut sunt ventositates incluse sub terra ele/
uantes eam in vna parte ꝛ non in alia: sicut recitat etiam
Cap. ii. Aristo. in secundo metheo. de colle vel monticulo eleua/
to ex ventositate iflammata ex cuius ruptura cinis egre/
diens ciuitatem destruxit lipparie ꝛ alias italicorum plu/
Alia solu/ tio. res. ¶ Uel dicendum ad propositũ magis: qꝛ vna pars
terre est tenax viscosa. alia autem arenosa separabilis: ita
ꝙ pluuia adueniente illa permanet. hec autem supra illã
labitur ꝛ in monticulum consurgit: ꝛ ad hoc non paruum
adiuuat modus culture agrorum: quoniam lombardi ꝛ
flandrenses foueas ꝛ aque ductus cõstituunt: nõ autez sic
gallici ꝛ anglici ꝛ scoti: ꝛ ideo apud istos aqua terram se/
cum educit ꝛ in monticulum consurgit. apud vo alios mi
nime. quod dicitur oculis subiacet considerantibus con/
finia picardie ꝛ flandrie ꝛ alibi. Hoc idem problema re/
petit in. 10. huius vtcũq3.

¶ Problema. II. Antiqua.
Ropter quid patientibus lippotomi
am ꝛ dissolutis ꝛ exercitijs: minores
tumores ꝛ acutiores videntur esse
voces: Aut quia voces minores apparentes
acutiores fiunt: signum autem quoniam imi/
tantes longinquos acute loquuntur ꝛ tumores
minores. Noua.

¶ Quam ob causaz qui animo deficiunt: ꝛ qui
pre nimio exercitandi labore dissoluuntur mo/
le corporis contractiore existunt vocemq3 red/
dere acutiorem putãtur: An quia voces mino/
res mittuntur: ideo acutiores esse videntur. Ar
gumentum ꝙ qui clamantes a longe imitantur
acute proferunt. Moles autem corporum mi/
nores idcirco reddũtur ꝙ sanguis se a summis
corporis partibus seuocat ad imas.

Hoc problema qdem est de exercitio ꝛ labore mẽbro/
rum spũaliũ: aliorꝫ ꝑcedente exercitio membrorꝫ:
dicit ergo. q̃re est ꝙ patientes lippotomiã ꝛ dissoluti pro/
pter exercitia imensa. exercitiũ. n. longũ ꝛ forte debilitat
intãtũ virtutẽ ꝙ pulsuz facit formicantẽ ꝛ vermiculosuz:
deinde ꝑuenit ad mortẽ: sicut dicit Auic. 2ͣ primi. videnẽ
huius. i. ꝑcipiunẽ auditu hic minores tumores. i. sufflatio
nes: eo ꝙ aer intumescit ꝓ anhelitum cuz voce emissum:
vel tumores qꝛ in voce sunt eleuatiões ꝛ depressiões ſm
diuersitatẽ ꝓferẽdi ꝛ accentuãdi. nũc qdẽ tales ꝓ debili
tatẽ hñt minores eleuatiões vocũ. silr ꝛ ꝑcipiẽ auditu eos
voces hic acutas. est. n. vox obiectum proprium auditus.
¶ Nota ꝙ multa sunt nomina multiuoca defectionem
quandã iter mortẽ ꝛ vitã mediã denotãtia. Est. n. lippoto Lippoto/ mia qd.
mia dissolutio ꝛ defectio aĩositatis mors dimidiata mal/
factio syncopis ꝛ tristitia ꝛ estasis. hic tñ per lippotomiam
nõ intelligo omnẽ actum syncopiçandi vt sit vltimatus: sic
ꝙ aliquis decidat non valens se sustentare: sed itelligo de/
fectionez illam cũ qua adhuc possit stare operatio omnis
vite. lippotomia enim intra syncopim extat: vt pꝫ in. 12.
de inge. sani. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. ꝛ dicit causaz
esse: quoniam voces talium apparent minores: ꝛ ideo sen
tiuntur acutiores: in minori enim voce aer cito velociter
mouetur: ꝛ velox motus est causa vocis acute: sicut appa/
rebit in vndecima particula in qua est specialis tractatio
de voce. ¶ Deinde [Signum aũt.] Hic scdo declarat per
signũ dicens ꝙ signũ quo hoc significaẽ est: qm̃ qñ sequi/
mur aliquos qui sunt remoti a nobis: ꝑcipimꝰ voces eorꝫ
acutas: cum tamen fortassis sint graues: ꝛ hoc quia tumo/
res ꝛ exufflationes vociferationis minores percipimꝰ: ꝛ
quia iste sermo principaliter spectat ad vndecimaz parti
culã: iõ Ari. nõ curauit amplius hic eum tractare.

¶ Problema. III. Antiqua.
Propter quid venter soluz attenuatur
exercitantium se: Aut qꝛ plurima pin/
guedo est circa ventrẽ. Noua.

¶ Cur venter tantummodo extenuatur eorum
qui se exercitationi dederunt: An quoniaz ven
ter pingue amplectitur plurimum.

De labore ventris. ꝛ dicit: q̃re est ꝙ potissime vẽ/
ter inter alia mẽbra extenuatur in illis
qui vtunẽ exercitio ꝛ maxime ad necessaria vite. ¶ De/
inde [Aut qꝛ.] Soluit. ꝛ dicit cãm eẽ: qm̃ multa pinguedo
ꝯtineẽ circa vẽtrẽ: q̃ qdẽ cũ sit frido coagulata eã tali for
ma iformãte: dissoluiẽ a calo cãto ꝑ exercitiũ. Jpm nãq3
iõ resoluit: qm̃ friditas eã coagulauit: sicut dicit Aui. pͦ pͥmi.
vñ Ari. in 4ͦ metheorꝫ. q̃cũq3 coagulaẽ a frido dissoluun/

Nota tur a calo ꝛc3. ¶ Nōn" ꝙ sagimē ꝛ sepū ꝛ est adeps ꝛ pinguedo ꝛ ꝙ noie pinguedis ꝛ saginis vī idē iportari ꝛ ilr nomine adipis ꝛ sepi: sicut patet considerantibus vtrāqꝫ

Per to. li. sepū nūc sagimen quid. trāslationem de aialibus: sepum ꝛ sagimen a pho. scdo de partib⁹ aialiū describitur ꝙ sit sanguis digestus pp eucrasiam .i. bonam conuersionē: ꝛ q2 no cōuertitur in carneam particulā aialium: que gdem differunt: sicut apparet in 3° de hystorijs ꝛ in scdo de partibus: qm̄ sagimen fit in aialibus bidentatis carnibus carentibus: sepum aūt in nō bidentatis cornua habentibus. Amplius differūt quoniam sepuꝫ est frāgibile ꝛ puluerizabile diquaqꝫ: ꝛ dissolutū coagulaꝫ ifrigidatuꝫ: sagimē nō frangit: sed plicatur

Diffe. inter sagimen ꝛ sepum. ꝛ fusus nō coagulaꝫ infrigidatus. Item sagimen positum in igne suauiter sine stridore inflammatur: sepum autem econtra nisi primo liquefactione depuretur. Est etiaꝫ rursus differentia fm locum: quoniam sepum non fit nisi in extremitate carniū: sed sagimen fit inter musculos ꝛ pellem: hic tn̄ pinguedo sumitur cōiter ad omne vnctuosum facile dissolubile per calidū siue sit pinguedo siue adeps: ꝛ de hoc tamen est sermo in. 5. ꝛ. 4. capitulis.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter qd pingue contritum fit laborantibus: Aut quia pingue liquescit calefactū. motus autem calefacit. caro āt nō liquefit. Noua.

¶ Cur pingue eoꝝ absumitur qui se laborib⁹ dederunt. Caro auteꝫ nullatenus emaceratur: An quoniam pingue concalefactū liquescit: qđ carni nō euenit. Motio aūt concalefacit.

Quartū est de ꝯsumptiōe pinguedis cuiuslibet partis: ꝛ dicit q̄re ē ꝙ pingue ꝛ vnctuosuꝫ ꝯteritur ꝛ dissoluiꝫ in laborātibus: se forti exercitio ꝛ lōgo fatigātibus. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit dicēs: cām eē: qm̄ pingue vehemēter calefit i laborib⁹: eo ꝙ labor ꝛ mot⁹ exercitij de se hꝫ calefacere totū corp⁹ ꝛ maxime pingue: quo ēt calefacto liquescit ꝛ dissoluiꝫ: cū mā eius sit calida cito iflāmabilis: est. n. vnctuosuꝫ sanguinis. Iteꝫ cōpositio ei⁹ nō est solida sed rara: i quā calidū pōt leuiter subintrare. Silr vt dcm̄ est coagulatū a frigido quare dissoluiꝫ a calido: sed caro lꝫ generationem cōtraxerit ex sanguine: non tn̄ aduriꝫ sicut pingue: cū sanguis ex quo generata est non sit vnctuosus subtilis: sꝫ spissus. Itē cōpositio eius solida amplius ipsaꝫ coagulauit caliditas ꝛ siccitas ꝛ nō frigiditas ꝛ humiditas: sicut dicit Auic. prima primi.

Dubium. ¶ Dubitatur quoniā Aristo. in scdo de generatione aialiū dicit carnem a calido liquefieri: ait eniꝫ fiunt carnes aut his proportionabile a frigido cōstante: ꝑpter quod ꝛ dissoluunꝫ ab igne: sed nerui ꝛ ossa q2 sunt a caliditate iteriori ꝛ fortiter decoquunꝫ velut tegula in camino: ipsa nō dissoluunꝫ a calido neqꝫ etiā a frigido: sic itaqꝫ ex isto sermone Aristo. relinquitur carnem dissolui a calido: ꝛ ita labore liquescere. Amplius inter Aristo. ꝛ Auic. relinquitur obiectio.

Solutio ¶ Dicēdū carnē nō liquefieri ex calore taliter exercitantis: nisi fuerit forte caro tenera nouiter coagulata: nō eniꝫ tn̄ calor itendiꝫ in labore corpore existēte sub nāli dispositione: ꝙ caro iam bene cōposita ꝛ inspissata dissoluaꝫ liquata. Dico aūt nāli ꝑpter ethicā tertie spēi: in qua liquescunt carnes ꝛ dissoluunꝫ: neqꝫ etiā Aristo. dicit carnem a calido dī dissolui sed ab igne: cui⁹ calidū est in sūmo: aut h vehemētissimū calidū denotauit: q2 tn̄ Auic. videꝫ Arist. aduersari. dicēdū aliū respectū habuisse Aristo. cuꝫ dixit carnē cōstare a frigido: habuit. n. respectū ad generationē ossis ꝛ nerui q̄ ꝯstāt a calido assatiuo: sicut apparet ex cōtinuatione sermonis. Auic. aūt cū dixit carnē cōstare a calido ꝛ sicco: dixit respectu pinguedinis: q̄ cōstat a frigido: ita ꝙ cū generatio carnis sit media iter generationē ossiū neruoꝝ ꝛ pinguedinis: ꝛ mediū comparatū ad vnū extremoꝝ videꝫ esse alteruꝫ: sicut apparet in. 5. phy. sic ꝛ in carnis erit generatione. quare ꝛc. T. c. 52.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter quid que sunt circa ventrem pinguissima sunt: Vtruꝫ quia prope nutrimentuꝫ sunt: in quantocūqꝫ igitur alia ab illo vētre accipit: ipse multotiens accipit. Aut q2 minime ipse laborat: flexiones enim non habet. Noua.

¶ Cur vēter optimus admodū esse solet: Vtrū ꝙ cibo propinquus est. Dumqꝫ cetera mēbra ex ventre hauriunt: venter ipse sibi sepius ingerit: An quoniaꝫ minime venter laborat. Flexibus enim hic nullis contorquetur.

Quia Aristo. dixerat in 3° problemate plurimam pinguedinē existere circa ventrē. nunc querit cām istius dicēs. Quare est ꝙ partes que sunt circa musculos ventris sunt pinguissime aliaꝝ partiuꝫ corporis. ¶ Deinde [Vtrum quia.] Soluit. ꝛ primo assignas vnam causaꝫ probabilem sumptam ex propinquitate loci dicens: ideo esse quia partes ventris sunt site prope nutrimentum: vt prope epar ꝛ stomachum intestina ꝛ meseraicas venas in quibus continetur nutrimentum totius corporis: propter quod velociter possunt sibi multū nutrimentū attrahere: ex quo causatur pinguedo multa: ꝛ hoc est quod cōcludit: quare in quantacūqꝫ quantitate ꝛ quotienscūqꝫ quelibet pars corporis alia a ventre sibi attrahit nutrimentum ab illo ventre vel concauitate in qua continetur: ipse tamen venter qui est locus anterior ventris circa vmbilicū plus ꝛ sepius attrahit sibi q̄ alie corporis partes. quomodo autem venter distinguatur ꝛ quomodo hic oporteat ventrē accipere iaꝫ apparuit in prima particula. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliam causam que sumiꝫ a priuatione iuncture ventris: dicens aliam causam esse quoniam venter valde paruꝫ fatigaꝫ in motibus corporis. ꝛ exercitijs: ꝛ h quia nō hꝫ flexiones seu incuruationes iuncturales: in quibus fiunt confricatones. vnde Aristote. in tertio de hystorijs animaliū plura pinguia sunt fm ventrem: ꝛ maxime que non sunt in motu entia animalium.

Instantia. ¶ Quomodo dicit Aristo. ventrē non habere flexiones cum leuiter flectatur ad oēm partem.

Declaratio. ¶ Dicendum ipsum non habere flexiones seu incuruationes iuncturales: in eo enim nō sunt ossa sicut in pectore ꝛ in alijs partibus propter gestationē prolis ꝛ intumescentiā alimenti: sicut dicitur in tertio de partibus. Et cum iuncture non sint nisi ossium iuncturalibus itaqꝫ carebit flexionibus: ꝛ per consequens minime laborabit: quoniam in iuncturis propter motuꝫ: fortis fit fricatio: ex qua caliditas ꝛ siccitas causatur intensa: ꝛ ideo medici ponunt vnum iuuamentuꝫ flegmatis esse vt eundo ad iuncturas eas humectet: ne fricatione arefiant calore inflammato.

Dubium. ¶ Dubitatur quia dicit ea que sunt circa ventrem esse pinguissima: quod non videtur: cuꝫ pinguedo sit calida: est eniꝫ sanguis digestus: ꝛ est quid cōmune aeris ꝛ ignis: sicut dicit Aristo. in scdo de partibus. qđ aūt est calidum rationabile est mēbris tm̄ inesse calidis propter qđ statim dicit pinguedinem vel adipem non inesse exanguibus: sūt eniꝫ frigida valde. vnde q̄rto caplo. ꝛ 8°

octaue particule pinguedo calida est: nisi fuerit humectata: que autē circa ventrē frigida neruosa.

Solutio. ℂ Dicendū pinguedinē fore multā circa ventrē: sicut pbat phs: tum pp locū vnctuositatis sanguinee: que est ipsius mā: tū pp pāniculositatē eius pinguedinis effectuā suo frigore. Item qd facit ad ꝯfortationē ꝛ pfectionē digōnis oz eē circa loca digōnis: talis aūt ē piguedo: sic appet 2° ꝛ 3° de ptib'. ꝛ a Gal. 4. de iuuamentis mēbroꝝ: g oz esse circa loca digestionis: sed talia sunt loca vētris. q̄re ꝛc̄.

Pinguedo dupliciter ꝯsiderat. Ut aūt appareat veritas: dicēdū est q pinguedo dupliciter pōt ꝯsiderari. aut rōne cāe mālis: ꝛ qz est ei' mā vnctuositas sanguis q̄ est calida: ideo ꝛ pinguedo erit calida. pōt etiā cōsiderari rōne sui efficiētis: qz efficitur a frigido ꝯgelante: vñ Gal. in fine pmi de cōplexionib'. ꝯgelatio pinguedinis nō ē nisi pp frigiditatē pāniculoꝝ: ꝛ qz circa ventrē sūt plures panniculi: illic. n. sꝫ hac existit: g oium pāniculorum ꝛ mēbꝝ pāniculosoꝝ inuolutoꝝ est pncipiū: sicut dicit Aui. prima pmi ꝛ. 12. de aialib'. sic igit multiplex est causa pinguedinis circa vētrē existēs. ℂ Ad rōnē in oppositū iam apparet solutio: qꝛ si pinguedo sit calida rōne māe: ē tñ frigida rōne efficiētis: neqꝫ etiā est adeo venter frigidus q pp nimiā frigiditatē nō possit in ipso sicut in exanguibus pinguedo fieri.

Dubium. ℂ Dubitat amplius circa pdicta cū dictū sit pinguedinē cōstare pp frigiditatē pāniculoꝝ: qz tūc pinguedo circa cor nō existit: cū sit calidissimū continue motū nō pāniculosuꝫ. vñ Gal. in pmo de cōplexionib' dicit nō esse possibile pinguedinē coagulari in circuitu epatis neqꝫ in circuitu venaꝝ ꝛ arteriaꝝ neqꝫ in circuitu cordis neqꝫ in circuitu alicui' mēbri alterius vehementis caliditatis: cui' ꝯiū apparet ad sensuꝫ. Item Aui. pmo cañ. Fen 2ª ponit circa ipsum cōstare pinguedinem.

Solutio. ℂ Dicendū q pinguedo que est circa cor est alterius nāe q̄ pinguedo que est circa alia mēbra. Est. n. ei' pinguedo fere ꝯsis post spermatica. vel dicēdū q circa aliqd membrū pinguedinem esse: pōt esse dupliciter: aut rōne forme ꝛ cōplexionis illi' mēbri: ꝛ hoc modo circa ipm cor: cū sit calidissimū mēbroꝝ corporis ꝛ cōtinue motū: nō est possibile pinguedinē fore que a frigido ꝯgelat. aut pōt eē pp finē ꝛ curā pendētē inde: ꝛ sic tūc circa ipm cor est pinguedo: ne pp caliditatē suā excedētē ꝛ motū īflāmet: que maxime sita fuit in loco calidiore ipsius: vt humectet inde ꝛ temperet: sicut innuit Aui. p loco allegato.

ℂ Problema. VI. Antiqua.

Ropter quid labores magis cessant quando quis oleo aquam immiscens inungitur? Aut quia magis ingreditur oleum cum aqua. Si autē ipsum fm seipsuꝫ fuerit non similiter ingreditur: propter id q supranatans est. Magis autem malassatur corpus immisso: quia oleum est natura calidum: calida autem ꝛ desiccant ꝛ indurant. Ad labores autē inconferens est siccitas ꝛ durities: cum aqua autem fricatum minus desiccat. Noua.

ℂ Cur melius fatigationes tum cessant cū quis ex aqua oleo permixta se perfricuit? An quoniam oleum magis subire cum aqua potest q̄ si per seipsum est. Ducitur enim suapte natura vt innatet ꝛ fluitet. vbi autē subijt corpus subinde amplius emollitur. An quia oleum natura calidum est. calidum autem quodqꝫ ꝛ siccat ꝛ indurat. At membris fatigatis siccitas ꝛ durities incōmode omnino sunt. mixtuꝫ igitur aque eo plus iuuat quo minus siccat.

De cura effect' relicti ex labore: ꝛ dicit q̄re est q effectus in corpore laborib' derelicti. s. fatigationes plus ꝛ citi' sedant qñ aliquis iungit ex oleo cōi. s. aque cōmixto. ℂ Deinde [Aut qz.] Soluit. ꝛ dicit cāꝫ eē: qz oleū magis submergit in poros corpis: qñ fuerit mixtum cū aqua: q̄ qñ fuerit simplex. ꝛ hoc pbat: qz si ipsum oleū per se solitariū fuerit circa corpus inunctū: nō ingreditur poros eodē modo: sicut qñ fuerit admixtum aqua: qd accidit: eo q oleum hꝫ supnatare cū sit aereum spūosum: sił dato q penetret intra corpus p se: ex hoc superfluitates corporis magis malassant ꝛ inuiscant: ꝛ per ꝯñs ad egressionē min' parant: ꝛ sic nō cessant effect' laboꝝ inde: sed potius augent: ꝛ merito: qz oleū est nāliter calidū ꝛ īflāmabile: qd aūt est tale hꝫ desiccare ꝛ idurare: sꝫ qd siccū est ꝛ durū nō cōfert ad labores: immo nocet. q̄re ꝛc̄. Opꝫ enim in laboribus corpora esse humida ꝛ mollia: vt possit leuiter diquaqꝫ applicari: pp qd habētes flegma putrefactū in iuncturis vt podagrici: nō possunt laborib' vti. Et tūc vlterius reperit quō conferat oleū laboꝝ effectib' dicens: q qñ fuerit admixtū oleū aque: sicut prius dictū est: ꝛ fiat inunctio: cōfert tunc ꝛ minus calefacit: q̄ qñ ex ipso simpliciter fiat inunctio: ꝛ iō nō dsiccat neqꝫ indurat: sed mēbra humectat ꝛ fatigā tollit: ꝛ qz impossibile est: vt sit aliquid dino iuuās: nihil aūt nocēs: sicut dicit Gal. in. 11. de inge. sa. oleū etiā cū ei' iuuamento: qd est vt sit mitigās laborē ꝛ calefaciens: sicut dicit Halyab. in scdo sue practice: inest ei lesiuū sił pp caliditatē ipsius iflāmatiuā. Cuꝫ autē sibi fm tertiam parteꝫ admiscet aqua: saluant eius iuuamēta ꝛ tollunt nocumēta: pp enim frigiditateꝫ ꝛ humiditatē aque remouet ei' calitas ꝛ siccitas: ꝛ pp subtilitatē ꝛ penetrationē tollitur ipsi' viscositas ꝛ penetrationis tarditas. ℂ Et notandum ex isto pblemate apparere falsum qd apud loquentes prouerbialiter credit oleum esse quid subtilissimuꝫ: ita q ꝛ aqua ꝛ liquore alio existimant fore subtilius: quia q oleum penetret videtur propter admixtionē aque prestantis et subtilitatem fm Aristote. ꝛ ideo dicit in libro de sensu ꝛ sensato: q difficilius est seruare aquam in manu q̄ oleum: quod apparet: quia pluri tempore seruatur oleum aqua. Causa autem huius false apparētie existit: quoniam in oleo quedam pars inest subtilissima penetratiua cū modica viscositate: propter quod cum illa viscositas humectatiua non cito exsiccetur ab aere exteriori: extimatur magis oleum aqua penetrare: quod non est: sed aqua citissime euaporat cum sit subtilium partium non viscosa. oleum autem vt dictū est minime.

Ibidē vo ta Auer. i summa.

Oleū non eē subtilissimū hōꝝ oium vt ponit vulgares.

Dubium. ℂ Dubitatur. quoniam dicit oleum simpliciter esse calidum: ex quo quidem calefacit desiccat ꝛ indurat: medici autem dicunt ipsum esse temperatum magis. vnde Halyab. in secundo sue practice oleum est tēperatum in calore. ꝛ Auicen. secundo cano. dicit oleū de oliuis vltime maturatis: de quo est hic sermo: eē calidū mēsurate declinans ad humiditatem: cum igitur Aristote. ipsum ponat simpliciter calidum aut intelligit calidū tēperatum: sicut ponunt medici: aut non. si sic tunc non calefaciet calefactione ad quaꝫ sequatur siccitas ꝛ durities. non enim cum sit humidum aereum videtur de se desiccare: quod autem ratione caliditatis desiccat ꝛ indurat non est temperatum: propter qd videtur medicis Aristo. aduersari.

Solutio. Oleū multiplex. ℂ Dicenduꝫ q vniuersaliter oleum est calidū temperata caliditate. Est tamē oleum multiplex: qdam

est ex oliuis imaturis expressum: qd̄ oleū dicitur onfancinum: & tale frigidum est & siccu3 in p̊ gradu sicut tradunt medici. Est & oleū de oliuis exp̄ssum maturis qd̄ dictū est fore calidu3 tēperate: & illud iterū diuersificat̄ rōne temporis & artificij: q2 quoddam exprimit̄ pedibus de oliuis & istud tēperātius. quoddam autē torculari vehementer expressiuo. & tale calidius & siccius: cum teste frangant̄ oliuarum: & inde earum medulle calide amare cōmiscentur oleo. Ratione qdē tēporis: qm̄ quoddā est nouū: quoddā antiquū: quoddā mediū. nouū qdem est minus calidu3 & magis tēperatū: antiquū aūt ecōuerso: tpe.n. acritas ei⁹ calido separat̄ igneo: qd̄ est iter ista duo est mediu3 mediocriter se habens: de quo hic fit Aristo. sermo. Quando aūt sic arguebat̄ tale nō habet exiccare neq3 indurare. Dicendum q̄ imo nō tm̄ ratione complexiōis: sed potius ratione sue substantie pinguis aeree de facili passibilis & subij cibilis calide actioni: & q̄ ita sit videmus oleum papaueris & cucurbitaru3 & si frigidum sit velociter inflāmari si calidum potens iuenit̄. Qui aūt scire desiderat iuuamentum in corpore per inunctionem prestare olei & naturam ipsius: legat librum de regi. sanita. Gal.

C Problema. VII. Antiqua.

Propter quid laborantibus precipiūt vomere: si vere vomitus laboriosus est? Aut labor fit ossibus cōfractis & repercussis & fatigatis: hoc autē ab exteriorum aliquo patiunt̄ vtiq3: aut eorū que sunt in corporibus: & hoc dupl'r. Aut.n. carneorum distrahentiu3 potentiam ipsorum: aut corpore mixto děso alij corpori regionē ,ppriā nō hñte: quales sunt superfluitates. Omnia eni3 exteriora nobis circūtangētia grauitates laboriosiora corporis partibus: & si contingat pondus exigētes ipsius leuiora. Signū āt dictoz: plus eni comedentes & bibentes minus laborātes q̄ ieiuni existentes: magis laborāt ,pp̄ter id qd̄ cibi nō habent ,ppriā regionē cū sint indigesti. Qm̄ āt labor liquationē facit. liquatio aūt est superfluitas: hoc autē est q̄ laborē in nobis facit motis inordinate: & incidēs ossib⁹ & neruis & interioribus carnis raris existētibus & apertis: vomitus igit̄ educēs illud existens causa3 laboris merito illaboriosos facit. Deficit aūt vt erat in pricipio laboris corp⁹: laboriosus aūt est vomit⁹: nō superabundantia motus facti in ipso: sed qm̄ accidit nō bene euomere. Assūptis nāq3 mltis cibis & superfluitatibus bis adiunctis vomitus laborē fieri accidit: quēadmodū in repletis dictū est. Si igit̄ neq3 illis fatigatio ē laboris cā: sed ita se hñtes laborare: neq3 vtiq3 nō expellentibus cibos vomitus erit laboris causa: oportet enim omnibus vomentibus fieri laborē. fiunt aūt nō laborantes multi vomētes. Noua.

C Cur lassis corporibus euomendu3 precipit̄: cū tamē vomitus sit laboriosus? An q̄ lassitudo collisis ossibus aut pressatis aut fatigatis cōsequi soleat. quos quidē affect⁹ patiunt̄ extrinsecus: idq3 bifariā. aut.n. cu3 copia carnis vires exuperauit ossiū. aut cū frequēs corp⁹ se cetero corpori miscuit. qd̄ locū sibi obtinere apte nō possit q̄lis gen⁹ excrementoꝝ ē. Pōdera.n. q̄cūq3 extrinsec⁹ corpi applicēt̄ laboriosiora sūt q̄ ipsa corporis mēbra ēt si pōdera leuiora illis esse ꝯtigerit. argumētū q̄ g plus equo vel ederint vel biberint hi min⁹ q̄uis laborarint q̄ ieiuni grauit⁹ tñ fatigant̄: qm̄ cib⁹ locū suū nō obtinet: vtpote q adhuc maneat crudus. Cū aūt fatigatio maceret atq3 colliquefaciat: colliquamentū aūt nō nisi excremētū sit hoc est qd̄ lassitudinē mouet du3 temere vagat̄ occursatq3 ossib⁹ & neruis & ītimis carnis q̄ rara soluta patefactaq3 subsīat. Vomitus igitur cū id extrudat qd̄ fatigationē inducit merito hominē recreat liberatq3 a lassitudine. corpus.n. quale principio fuerit tale rēstituit. Elapat autē vomitus nō nimiū mot⁹ ratione: sed si ita fuerit vt nō plene agat: copia.n. ciboꝝ que in ventriculo remāserit & excremēta que his incidant cibis: faciunt vt lassitudo vomitu3 consequat̄ queadmodu3 in corporibus nimiu3 impletis dictū iam est. Quod si nec illis causam lassescendi labor inferat: sed cu3 ita sese haberent laborarint nec is qui non totu3 cibum eiecerint vomitus cā foret lassescendi. nā si hoc esset haud erat q̄ nō oibus euomentibus lassitudo incideret. nunc ꝟo multi post vbi euomerunt alacriores certe redduntur.

Quare ē q̄ medici iniūgūt laborātib⁹ & praue disposi tis vomere. q̄ si ,phibeat Aui. p̊ can. fen 4ᵃ laborātes euacuari: & sic euomere cū vomit⁹ euacuet. C Dicēdū p laborātes itellexit se forti exercitio mouētes cā necessarioꝝ in vita: & tales nō debēt euacuari neq3 vomere: cū satis sint inaniti: & vbi idigētia nō oz laborare: sicut dicit Yip. in 2ᵃ pticula afo. hic āt p laborātes itelligunt̄ praue dispositi ex aliq̄ iordinatiōe laboris: & maxie sex cāꝝ non nāliū. C Deinde [Si vo.] Tāgit motiuū suū dicens: supposito q̄ vomit⁹ sit laboriosus molestia3 ingerens vt tradunt medici. vn̄ Gal. in scda pticula afo. dicit q̄ est difficilior purgatione subductiua: q̄re nō vī q̄ laborantes debeant vomere: qm̄ labor labori adiungit̄. C Deinde [Aut labor.] Soluit. & p̊ cām dubitatiōis mote assignat. 2ᵒ rndet ad motiuū ei⁹. 2ᵒ ibi [Laboriosus aūt.] Item p̊ ondit vñ causatur labor. 2ᵒ ondit qd opat̄ labor sīue tāgit maiorē & minorē sue rōnis. 3ᵒ ꝯcludit pncipale intētū. 2ᵒ ibi [Qm̄q3 aūt.] 3ᵒ ibi [Vomitus igit̄.] Primo ḡ facit qd̄ dcm̄ est dicēs: q̄ idō causat̄ labor: eo q̄ ꝯfrāgunt̄ ossa pp cōpressionē laboris: vñ & fatigationē icidūt. Est āt p ossa ipsa nō simpl'r itelligere: s3 oia mēbra & maxime simplicia: q2 si ossa ꝯfrāgunt̄ multo magis & alia: sicut sunt ligamēta nerui & panniculi: & maxie in locis iuncturaꝝ: in eis.n. fiunt labores & distensiōes magne pp raritates eaꝝ ad quas superfluitates concurrunt. Unde in laborib⁹ similiter vite necessariꝭ sicut onera dorso portantibus & cursoribus iuncture potissime condolent: ,ppter compressiones & fricationem

vehementē:sed talis labor vt dicit phs a duplici pōt causa aduenire corporib⁹.aut.n.patiunt̄ ab aliquo qd̄ ē extra corp⁹:aut ab aliquo qd̄ est de numero cor̄ que sunt in corpore:ꝛ hoc pōt esse dupliciter:aut.n.fit ab aliquib⁹ destruentibus virtutē ipsar̄ partiū carnosar̄ generatar̄ ex sanguine:sicut est caro pinguedo:ꝛ hoc cōplexionē cor̄ ꝑmutando nālē:vt sit dicere.si sensus ꝛ tact⁹ est in ꝑte homiomera ꝛ carnosa ſm Ari.in ṗmo de hystorijs ꝛ 3°.in suiqz operatione ipediat̄ ex mala cōplone acquisita:aut hoc cadet in ꝑte nō carnosa:sed in parte spermatica ꝛ solida:ꝛ si corpus mixtū ex diuersis nō h3 ꝑpriū locū in corpore:sicut supfluitates multe ex mala vita isint corpori alij denso ꝛ solido vt parti spmatice.hoc.n.corpus cōmixtū ex diuersis supfluitatib⁹ ꝑ neruos currit ꝛ ligamēta in iuncturas ꝛ maxie facit ea laborare.℄ Deinde[Oia.] Declarat hic 2° mēbra ṗdicte distinctionis:ꝛ primo qūo causat̄ labor ab aliquo qd̄ fit extra corp⁹:ꝛ dicit ꝙ res quelibet exteriores nos circūdātes:si fuerint iferētes laborem partibus corporis:aut ꝑꝑ pōdus nimiū:aut ꝑpter asperitatem vel aliquid aliud qd̄ causant:sunt grauitates ꝛ pōdera q̄dā itolerabilia ear̄:ꝑpter qd̄ si accidat eis exigere aliqd̄ ꝑponim⁹ eis pōdera faciliora ꝛ leuiora ne ꝑtes patiant̄ inde.℄ Deīde[Signū.] Hic 2° declarat signo qūo s cā interiori laborēt spermatice partes ꝛ carnee silr in quo imediate dictū est manifestū dicēs.signū ostendēs nobis oīa predicta est:ꝙ cibos ꝛ pot⁹ superfluos iteꝝ⁹ assumētes:ꝛ min⁹ se exercitātes:magis laborant ꝛ deterius se hñt q̄3 ieiuni ꝛ sobrij existētes ab his cibis ꝛ potib⁹ supfluis: eo ꝙ cibi ꝛ potus in istis sic replētib⁹ se assumpti nō possident ꝑpriū locū:cū sint idigestiui:qd̄.n.ē idigestiuū nō h3 proꝑpriū receptaculū in corpore in quo diu cōtineat̄:vel iō nō habēt ꝑpriū locū:q2 debēt digeri in ventre ꝛ nō in eo manere ab vndecim horis vltra.22.hec eni est mora nālis cibor̄ in vētre:sicut vult Auic.13.tertij.pōt ꝛ illa pars[ꝛ h̄ dupliciter.] ꝛ alr exponi:vsqz ad hūc locū:vt ꝙ ꝑ mēbra carnosa nō itelligam⁹ mēbra sanguīea tm̄:sed oīa mēbra ꝑter ossa:ꝛ neqz fiat distinctio in mēbris:sicut expositū ē:sed dicā ꝙ labor q fit in ossib⁹ ex cōpressione iterius:accidit ꝑpter hoc ꝙ virt⁹ mēbror̄ habentiū similitudinē carnis distrahit̄:vt q2 mala iducit̄ eis cōplexio:aut corp⁹ mixtū:sicut superfluitates nō habētes ꝑpriū locū insunt alij corpori denso.s.mēbris carnosis:vt tangatur in his ṽbis peccatū in cōplexione duplex.s.sine humoris vitio:qd̄ fortassis ē melius.℄ Deide[Quoniā aūt.] Ostendit qd labor operet̄ in istis in qb⁹ cibi ꝛ ex eis humores etiā sūt idigestiui dicēs:q2 labor iducit liquefactionē ꝛ dissolutionē que quidē ē supfluitas in corpore:ꝛ hoc quidē est qd̄ causat in nobis motis iordinate nō suo tēpore laborē ꝛ dolorez:eo ꝙ mā mota per calorē mot⁹ ꝛ laboris ꝛ eliquata q̄ prius erat ꝑeta:transit ꝑ mēbra nō solū iteriora:imo ꝛ exteriora carnosa:cū sint rarefacta ꝛ aperta ex sudoribus ꝛ expulsionib⁹ supfluitatū ad cutez:ꝑpter qd̄ fiunt pustule scabies ꝛ alie defedatiōes.vñ Hipp.vt ait Gal.in 3ª particula afo.exercitiū in corporibus nō mūdificatis generat pustulas.℄ Dubitat̄ qm̄ Arist.videt̄ velle ꝙ post cibos assūptos ꝛ potus sit icōferēs laborare vel exercitari.Cui⁹ ꝯtrariū videt̄ dicere Gal.in 2ª particula afo.ait enim ꝙ cibus supoccupat exercitiū.

Solutio

℄ Dicēdū ꝙ ista trāslatio que hec dicit vt Cōstātini est corrupta.vñ trāslatio alia pisani h3 labores cibos antecedāt.Dicitur etiā ꝙ corp⁹ qd̄ exercitat̄ duplex existit:qddā est inanitū valde:cui si ante cibi assumptionē exercitium occurreret:inaniret̄ magis:ꝛ sic in tali casu melius est post cibos assumptos exercitium q̄3 ante ꝛ tunc vera est translatio Cōstantini.Est ꝛ corpus qd̄ exercitatur cibis repletum de quo hic est Ari.sermo:ꝛ

Corp⁹ exercitandum duplex.

in hoc cōueniūt oēs ꝙ debet ante ciborū assumptionem ꝛ nō post laborare seu exercitari.℄ Deide[Vomitus igitur.] Ostēdit principaliter intentū dicēs.itaqz si aliquid est qd̄ purget has supfluitates facientes nos laborare:aut etiam malam cōplexionem rectificet:quale est vomitus ꝯstituet nos nō laboriosos ꝛ paratos egrotare:cū euacuet illud quod erat causa laboris:propter quod corp⁹ deficit a labore:quē patiebatur in principio laboris.℄ Deinde [Laboriosus.] Respōdet motiuo siue rationi in contrarium facte dicens:ꝙ vomitus nō est laboriosus angustie illatiuus:propter superfluum motum euenientē in eo ab eo ꝙ vomitus est ꝛ talis motus cōueniēter factus:sed est:quia interdum contingit vt non bene euomatur:eo ꝙ corpus nō sit ꝯuenienter preparatum ad vomitū:ꝛ hoc est:quia cū multi cibi assumpti fuerint ꝛ potus ꝛ cū hoc eis sint supfluitates alie coniuncte per vomitū educēde:tunc propter huiusmodi corporis indispositionem accidit vomitum prauū fieri:ꝛ causare laborem ꝛ angustiam suffocatiuam:non propter vomitum tm̄:sed propter cibos impedientes superfluitates exire:vnde istis accidit:sicut repletis cibis ꝛ potibus indigestis cū exercitant̄.Et hoc vlterius declarat adducendo similitudinem quandā dicēs itaqz sed si neqz fatigatio ſm seipsam est causa laboris in repletis cibis ꝛ potibus antedictis:sed causa est:quia laborabāt seu exercitabant̄ praue se habentes:ita ꝛ in proposito si vomitu non expellantur cibi ꝛ potus cum superfluitatibus:non tamen vomitus: sed ꝛ agitatio que fit in eo erit causa laboris:quod probatur : q2 si hoc esset oporteret omnes vomentes pati laborem ꝛ angustiam grandem.sed consequens est falsum:quoniam plures vomentium non laborant neqz nocentur in vomitu:quare vomitus de se non est causa laboris:sermo enim per se contingit in materia omni:sic itaqz philosophus respondet per interemptionem : dicendo ꝙ non est verum ꝙ vomitus simpliciter laborem inducat.℄ Dubitatur.quoniam dicit Aristote.ꝙ multis cibis assumptis non est bene vomere:cuius contrarium precipiunt auctores ꝛ Auicē.primo cano.Fen quarta.ꝛ animalium quarto:dicit eni3 ꝙ oportet vomitum fieri post cibi satietatem.℄ Dicendum sicut tactum est in prima particula:ꝙ vomitus est duplex.quidā est vniuersalis:qui totum corpus euacuat:qui etiā debet fieri tēpore vniuersali:vt vere aut autumno : ꝛ de tali vomitu ꝛ vniuersaliter euomitatiōe precepit Damascenus in suis afo.ꝙ per aliquot dies ante purgationem humores commouendi sunt ꝛ dissoluendi medicina cibali ꝛ cibo medicinali:vt preparentur ad exitum : ꝛ postea cum abstinentia precedentis diei purgandi sunt : ꝛ de huiusmodi euacuatione per vomitum facta intellexit Arist. nisi stomachus fuerit nimis sensibilis ꝛ medicina fortis vt elleborus.Cum enim superfluitates multe tali vomitu euacuantur a toto:si cibis cum hoc esset repletum ꝛ potibus:periculum possit suffocationis imminere.Est ꝛ alius vomitus particularis factus solum ad euacuandum quod est in stomacho ꝛ tempore periculi:vt semel aut bis in mense sicut precepit Hippo.ꝛ de tali loquitur Almansor ꝛ Auicē.vt apparet intuenti.

Dubium

Solutio

Vomitus duplex.

℄ Problema. VIII. Antiqua.

Ropter quid laboriosius brachio superuacue proijcere : q̄3 lapidantem ? Aut quia spasmosius quidem est per vacuum : non enim fulcitur ad nihil quemadmodum tenens telum in manu:similiter autē huic ꝛ athleta ad instrumenta saliēdi;

τ currens mouēs ad manus propter quod hic quidem magis saltat habens q̄ non habens instrumenta saliendi: hic autem velocius currit mouens q̄ non mouens. Noua.

Cur laboriosius brachio est inanem iactasse manum q̄ cum latere? An ꝙ inani iactura brachium quasi conuellitur vehementius. Nulla enim in re nititur quēadmodum cum mittit missili obdito fulcire se potest. Huic proxime saltans quoqꝫ pondisculis susceptis innititur. Et qui currit manus obquatiens se sustentat. Quamobrē ille plus prosilit lateres tenens q̄ non tenens. hic velocius currit manus obquatiens q̄ non obquatiens.

Quare molestius est manū ducere ꝑ aerē ac si aliqd proiceret conatu cū nihil ꝓiciat: aut modicuꝫ τ leue sit qđ ꝓicit q̄ si ꝓiceret graue aliqd man⁹ iplentiuꝫ: vt si lapidē sufficiētē ꝓiciat. ¶ Nō ꝙ si aliqs dꝫ ꝓicere bn̄ τ lōge: oꝫ illud qđ ꝓicit nō eē leue τ modicū nimis: cui ꝓiciens nō possit īniti: neqꝫ etiaꝫ dꝫ eē tātū τ sic pōderosuꝫ vt manū aggrauet τ ꝓicientis ṽtutē. ¶ Deinde [Aut q̄.] Soluit dicens: ꝓ īō eē qm̄ hꝫ iacere qđ fit manu exīte vacua est spasmosius: q̄ si esset plena: debilitās τ dissoluens ṽtutem ꝓiciētis ad modū: quo spasm⁹ ꝯbit mēbroꝝ īpediēs motū: fit enim ꝓiectio ꝑ vacuū in quo nihil est cui possit inniti: sicut portans iaculum in manu innititur ei: τ iō videm⁹ cursores eē portātes. ¶ Deinde [Similr aūt.] Declarat zᵒ in motib⁹ aliaꝝ partiū dicēs: ꝙ eodē mō athleta vt ledēs pedib⁹ agilis valde se hꝫ ad instrā saliendi q̄ sunt lapides dicti saltatorij. Et silr currēs mouens se ſm manus fulciendo illis seipm̄ ꝑ aerē meli⁹ τ citius currit q̄ si nō moueat: innitit̄ .n. motui illaꝝ: ꝓp qđ vidづ m⁹ ꝙ in q̄busdā aialib⁹ vt canib⁹ abscissis caudis nō inesse adeo directe τ velociter currere: sicut p̄z⁹. in libro de pcessu aialiū sic dic̄: ꝑtes hn̄t quādā ꝯ resistētiā adiuicē: vt in deflexiōib⁹: ꝓp qđ pētatoli saltāt plures hn̄tes saltatorios lapides q̄ nō hn̄tes: τ currētes veloci⁹ currūt iuxta mouētes manus: fit .n. q̄daꝫ ꝯ resistētia ad man⁹ τ corpus. ꝙ ṽo in hoc problemate nomine manus denotatur est totum qđ ab humero inferius continetur.

Nota.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter qd velox cursus τ in homine τ in alijs animalibus morbida facit que sūt circa caput. Siquidē oino cursus vĩ eleuare deorsuꝫ superfluitates: quemadmodum ambulatio: propter qđ ingrossantur crura multi ambulantes: quia ad inferiora redeunt desuper τ nutrimentum τ superfluitates. Motus quidem ideꝫ facit: sed velox propter contentionem τ non respirationeꝫ calefacit caput τ venas inflat que sunt in ipso. τ attractiua exteriorum facit potentiaruꝫ vt frigoris τ caloris: τ eorum que sunt in pectore: quibus egredientibus egrotare locum necessarium est. Noua.

¶ Quam ob causam cursus velox tam in hominum genere q̄ in ceterorum animantium fas est vt capita a morbo tententur: q̄q̄ cursus vnusquisqꝫ detrahere ad ima genus omne excrementorum putatur. vt ambulatio: quapropter crura eorū implentur. qui nimium ambulant: quoniam de parte superiore ad imaꝫ labitur τ alimentuꝫ omne τ excrementuꝫ. An motus quidem vbi agere idem potest. Uerū motus velox cum vires intendit τ spiritum retinet caput concalefacit: eiusqꝫ venas nimirum inflat τ attrahentes reddit facultatis externe vt frigoris τ caloris. adde que pectore continentur. nam ea quoqꝫ attrahi resorberiqꝫ inde credendum est. Quibus rebus admissis locum egrotare illum necesse est.

Quare est ꝙ cursus τ motus velox τ subitus in hoīe τ silr in alijs aialib⁹ ꝯstituit morbidas τ debiles ꝑtes q̄ sunt circa caput: τ maxime oculos: τ ꝓp h̄ videmus cursores τ equos velociter ꝑ alijs aialib⁹ q̄b⁹ vtimur currētes morbidos oculos τ ōbilles hr̄e. Fortassis τ q̄s sic hāc lr̄aꝫ exponeret: q̄re est ꝙ qn̄ fit cursus in hoīe velox pedib⁹ suis: τ in aialib⁹ alijs silr: vt qn̄ egtat̄ currēdo in equo vel dromedarijs: q̄ sunt q̄dā camelloꝝ velocissimi: τ hūc forte itellm̄ traheret ex .13. ꝓblemate vbi h̄ ꝑticulariter repetit̄. ¶ Deinde [Si quis oino.] Arguit in ꝯriuꝫ q̄si dicēs nō vĩ h̄ debere esse ꝙ ex cursu ꝑtes capitis ledant̄: eo ꝙ cursus cū sit mot⁹ q̄dā habet euellere τ educere supfluitates nociuas a ꝑtib⁹ superiorib⁹ ad iferiores: sic̄ τ ambulatio. q̄re vĩ magis ꝓdesse q̄ nocere. Et vlteri⁹ ifert correlariū approbatiuū sui dicti dicēs: τ iō videmus ꝙ plūmis ambulātiū longū iter iflant̄ crura: qđ accidit eo ꝙ nutrimētū τ supfluitates descēdūt ex ꝑtib⁹ superiorib⁹ ad iferiora: vnde varices τ elefantia crurib⁹ ꝯtingunt hꝫ nō pax. ¶ Deinde [Motus q̄dē.] Soluit. τ dicit ꝙ mot⁹ h̄ qđ nuper dcm̄ est opat̄: τ ēt aliq̄d aliud opat̄: q̄si dicēs mot⁹ est duplex. q̄dā ē ꝑueniēs q̄si ad vltimū in velocitate acuitate τ lōgitudine: τ talis morbida facit q̄ sūt circa caput. Est τ alr⁹ nō ꝑueniēs ad hāc vltimitatē τ excessū itn̄: τ h̄ mouet supfluitates ex supiorib⁹ ad iferiora: de q̄ motiuū fuit in cōtrariū: τ hoc est qđ dicit ꝙ cursus velox ꝓp retentionē τ ꝓhibitionē euaporationis fumositatū ad caput ex toto corpe eleuataꝝ caput calefacit: ita ꝙ inflat τ tumidas reddit venas τ arterias q̄ sūt in eo: τ ꝓp hoc reddit eas attractiuas ṽtutū existentiū in exteriori ꝯtinēte nos aere: sicut ē frigus τ calor. pori .n. ꝓp caliditatē sūt apti: vt defacili possit aer subingredi cal'e fridus: τ similiter ṽtute calidi attrahit fumos τ vapores humidorū que sunt in pectore: q̄bus postea egredientibus τ reuertentibus extra .s. calore τ frigore vel vaporib⁹ fridis ꝑus receptis necesse est caput egrotare: eo ꝙ illis receptis cerebrum τ orta ipsius vt oculi maxime debilitantur. Iterum cum egrediuntur associatur sibi calidū innatum τ humidū radicale eo modo: sicut dictuꝫ est z⁹ problemate quarte particule. oculos cocūtibus τ eunuchis debilitari cū humido ſꝑmatico calor nature τ humidū societur: τ hui⁹ quidē ꝓblematis causa adhuc perfectius apparebit .13. τ .17. caplo. Motus duplex.

¶ Problema X. Antiqua.

Propter quid laborant quidam magis in planis q̄ in non planis locis: velocius autem ambulant planam viam q̄ non planam? Aut quia mi-

nus laboriosum est nõ semper in eadem figura fieri motũ. qđ accidit in nõ plano processu magis. Velocius enim ambulãt: qr minus extra naturã mouent̃: in plano quidẽ igitur parua eleuatio ⁊ depositio ⁊ densa est: in non plano ãt ecõtrario. Est aũt eleuare extra naturam: violentia enim est oĩs eleuatio. Qđ aũt fit per singulã violentiã paruũ: multũ fit per multas. Noua.

¶ Cur locis equalibus ꝗ̃ inequalibus magis fatigatur: ocius autem inter equale ꝗ̃ inequale conficitur? An minus laboris tũc est cum motus nõ semper eodem habitu agitur: qđ ingressu equali potius fit: ocius enim ingredimur vbi minus contra naturam mouemur. Ergo per locum equalem parce atq; frequenter ⁊ ponitur ⁊ attollitur: per inequalem autem contra. At qui ratio attollendi contra naturã est. Vi nãq; omnem attollendi vsum exequimur: quod aũt per singulos gradus paulum redditur id multum per multos demum exultat.

Quare est ꝙ ambulantes plus fatigant̃ ambulando per loca diutius plana ꝗ̃ per nõ plana: vt per monticulosa. Et q̃re sil'r velocius ambulãt per plana ꝗ̃ per nõ plana ⁊ plus in eodem tp̃e. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. ⁊ p̊ ad primã partẽ q̃siti ⁊ dicit ideo ee: qm̃ nõ semper ꝑmanere mẽbra ſm motũ in eadẽ figuratiõe min' est laboriosum: ⁊ h̃ ꝯtingit magis in ambulatione que fit ꝑ loca nõ plana. ¶ Deinde [Velocius.] Soluit ad scđaʒ partem q̃siti: ⁊ p̊ dicit ꝙ per plana velocior fit mot' ambulationis ꝗ̃ per non plana: eo ꝙ ambulantia per loca plana min' mouent̃ extra nãm: vt ꝯ mobilis iclinationẽ: ⁊ h̃ declarat: qm̃ in plano est modica eleuatio partiũ vt pedum ⁊ depositio: ⁊ est cũ hoc spissa. Et iõ videm' cursores trotãdo modicũ ⁊ sepe pedes eleuare: ne passib' fatigent̃ lõgiorib': sʒ ꝑ nõ plana ẽ ecõuerso: qr multa ẽ eleuatio ⁊ depressio ⁊ rara seu ampla: sed eleuare omne est extra nãm. magis igitur leuare magis extra naturam: eo ꝙ omnis eleuatio est ꝓter nãʒ mobilis: cũ illud sit graue nãl'r petẽs deorsum tẽdere. Vñ dcm̃ est in. 28. ꝓblemate scđe p̄ticule: ꝙ nã calidi q̃ ducit nos ad supiora laborat. ¶ Deinde [Qđ aũt.] Hic 3° remouet cauillationẽ qr aliqs diceret ista eleuatio ꝯ nãʒ q̃ ẽ in vna eleuatiõe vł ẽt plib' ẽ modica valde: ita ꝙ nõ ẽ curãdũ: nõ. n. põt laborem cãre: ⁊ iõ h̃ remouens dic: ꝙ id violẽti ⁊ laboris qđ accidit ĩ eleuatiõe vna violẽta: ⁊ si sit modicũ: tñ in plib' ⁊ plib' eleuatiõib' violẽtia iteratis qđ inde ꝯsurgit erit violẽtũ grãde: pp qđ nõ opʒ despicere paruos excessus: si. n. eoꝝ nõ sentiant̃ nocumẽta in p̄nti: p multiplicationẽ sentient̃: ⁊ iõ Gal. in fine p̄mi de alimẽtis p̄cipit oĩa semia qbus vtimur bñ mundari a nociuis: ⁊ h̃ est igit̃ nõ negligere pura facere oĩa ad esũ p̄parãda semina: cognoscẽtes quaʒ ⁊ si illud qđ ꝑ singulos dies nocumẽtũ nõ sentiat̃ pp puitatẽ: tñ qđ ꝯgregatur ex ipsis tp̃e multo mai' fit aliqñ: ⁊ pp h̃ p̄cipit Auic. p̊ cañ. fen 3ª: ne qs mala cibaria in cõsuetudineʒ adducat: ⁊ repetitur hoc capłm in. 23. problemate.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Ropter qd super planis laboriosius iacere concauis est? Aut propter idem ⁊ curua planis: in vnum nãq; locum collecta grauitas in sede. Aut iclinatiõe repressione facit laborem: curuum ṽo recto: hoc autem concauo magis tale est. Corpus enim nostrum magis circũferens ꝗ̃ rectum. talibus autem in plus tangit concaua ꝗ̃ plana: ꝓpter eadem autẽ ⁊ cedentia non cedentibus minus laboriosa sunt ⁊ iacere ⁊ sedere. Noua.

¶ Cur in planis laboriosius accubam' ꝗ̃ in cõcauis? An eadem ratio est cur etiam in conuexis laboriosius ꝗ̃ planis. Cum enim pondus corporis se eundem in locum in sedendo accubandoue colligit facit per afflictationem vt laboretur. In curuum igitur ꝗ̃ rectum: idq; ꝗ̃ concauum magis tale se exhibet. nostrum etenim corpus in orbem se colligit potius ꝗ̃ dirigat in processum. Que autem eiusmodi sunt hec per plura attinguntur a concauis ꝗ̃ a planis. his eisdem de causis etiam fit vt que cedunt minus ꝗ̃ dura ⁊ renitentia fatigent: ⁊ in accubando ⁊ in sedendo.

Quare est ꝙ accubitus factus super corpora planaꝝ superficierũ est laboriosior: magis nãʒ molestans ꝗ̃ si fuerit super corpora concauarum ⁊ profundarum superficierum. ¶ Deinde [Aut propter.] Soluit: ⁊ primo assignat vnam causam penes simile sumptam: ⁊ dicit ꝙ illud contingit ex simili causa quare etiam laboriosius est iacere super corpora curuarum superficierum ꝗ̃ planarum: eo ꝙ totum corporis pondus in tali sede ⁊ vniuersaliter in eo cui innitit̃ adunatur in vno loco velut in puncto fiat contactus: vnde ⁊ carnes atteruntur: ex quo leditur natura: maxime cuʒ illic possit etiam somno quietari. ¶ Notandum ꝙ triplex est superficies quedam est plana cuius partes equaliter iacent porrecte: in corporibus planis extensis reperta. Est ⁊ alia concaua vel profunda que est interior superficies corporum tendentium ad sphericitatem. Quedam est curua seu cõuexa que predictis corporibus inest ſm partem exteriorem protensa: ⁊ super hanc corpus nostrũ insistens maxime laborat cuʒ non fiat superficierum duarum contactus nisi in puncto: eo ꝙ corporis nostri superficies est etiam curua. Iacere autem super planaruʒ superficieruʒ corpora minus laboriosuʒ est: super corpora ṽo concauaꝝ minime cum ⁊ vndiq; fiat contactus ⁊ circundetur corpus a superficiebus concauis velut a veste: ⁊ hoc est qđ dicit secũdo. ¶ Deinde [Aut inclinatione.] Manifestat dicens ꝙ in accubitu corpus plane superficiei causat laborem ⁊ angustiam in corpus nostrũ in reclinatiõe seu accubitu ꝓpter compressionem: eo ꝙ fiat contactus ⁊ fulcimentuʒ corporis super corpus in loco modico: qđ subiungitur: quia corpus cõuexe superficiei causat laboreʒ corpori recte seu plane superficiei ꝓpter eandẽ cãm: ꝓpter qđ opʒ in accubitu superficiem superficiei adaptare: vt sibi per oĩa correspondeat: ita ꝙ contactus ⁊ fulcimentum corporis supra corpus fiat equaliter per omne: ⁊ tunc corpus minus laborabit. Et huiusmodi natura est magis corporis concaue superficiei cum circundet corpus vndiq;: ⁊ hoc ideo: qm̃ corp' nostruʒ magis habet figuram circũferentialem tendẽtẽ ad rotũdã colũnalẽ ꝗ̃ habeat rectaʒ: ⁊ est tñ quodãmodo in medio: ⁊ in talib' corporib' sic figuratis amplior fit cõtactus a corpore concaue superficiei ꝗ̃ a corpore plane: ⁊

Quomoplex superficies sit.

ideo minor accidit vt dictũ est sepe labor: ꝓpter qꝺ ꝛ quasdã sedes ꝛ lectos ẽt conant̃ figurare ꝭm corporis nr̃i figuratioñe. ❡ Deinde [Propter eandẽ.] Infert 3ᵒ correlariũ. d. ꝙ ꝓpter excellẽtiã ꝛ ꝓportioñe hãc quã hꝫ corpus cõcaue superficiei ad corpꝰ plane ꝛ ꝯuexe per relatioñe ad corpꝰ nostrũ iacere ꝛ sedere minꝰ fatigant in corporibꝰ etiã nõ cedẽtibꝰ factis cõcauarum superficierum ꝙ̃ aliarum duarũ. dicit aũt nõ cedẽtibꝰ. quia si corpus cui innitit̃ corpꝰ nr̃m cederet vt lectꝰ mollis: statim acquireret figuratioñe ꝛ ꝯsilem superficiẽ nostri corporis sua corrupta: ꝛ ille vr̃ mihi istiꝰ capituli multũ secretus intellectus.

❡ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid breues gressus laboriosi sunt? Aut quia inequales sunt: multotiens enim stare faciunt: ex contrario autem in contrarium dense transmutare laboriosum est. Cõsuetudinem enim neuter facit: qꝺ est in laboriosum vtrisqꝫ sil' nõ contingit ꝯsuetudinem fieri. Noua.

❡ Cur breues deambulationes fatigatioñe mouere amplius soleant? An quia euariant in cõpteqꝫ sunt. faciunt enim vt sepe subsistat̃ de cõtrario autem in contrarium frequenter mutari laboriosuꝫ est. Neutri nãqꝫ assuescere finit que quidẽ assuescẽdi ratio vacat fatigatione: vtriqꝫ autem simul vt assuescas fieri non potest.

Quare est ꝙ ambulatiões breues fatigãt ꝓportionaliter plus lõgis. Scias ꝙ ꝑ breues nõ itelligo breuitatẽ rõne spatij ꝑambulati: sed rõne modi ambulandi potius: vt ꝙ modo assit stare postea paulatiꝫ ambulare: sicut appꝫ in ꝓcessibꝰ ꝛ locutiõibꝰ quas hñt iterdũ in ambulationibꝰ. ❡ Deinde [At qr.] Soluit dicẽs. ꝑ iõ esse qm̃ tales ambulatiões causant ineq̃litatẽ ꝛ iordinationẽ imensaꝫ in motũ: ꝛ ꝑ ꝯsequẽs in corpꝰ. nã sepe accidit stare motũ corrũpẽdo: ꝛ sepe motũ icipere: ꝛ sic semꝑ transmutat̃ corpꝰ deinceps: ꝛ crebre ex vno ꝯtrioꝝ in aliud: vt extet in motũ aut ecõuerso situaliter trãsmutari est laborem afferẽs. quare ꝛc̃. ❡ Deinde [Cõsuetudineꝫ.] Dic zᵒ remouet dubitatioñe q2 crederet aliqs ꝙ ex multotiens trãsmutari ex vno in aliud: corpori acqreret̃ quedã nãlitas ex ꝯsuetudine iducta ꝓpter qꝺ tale nõ sit laboriosuꝫ. hoc remouet dicẽs ꝙ trãsmutare qꝺ ẽ in laboriosũ aliqꝺ in neutro causat ꝯsuetudineꝫ: neqꝫ. s. i stare neqꝫ in mouere: cũ sint ꝯtraria: ꝛ ipossibile est ꝙ qs eodẽ modo sil' tẽpore faciat sibi ꝯsueta duo ꝯtraria ꝛ variata: cũ ꝓpter ꝑmutatioñe ex vno ꝯtrio in aliud mẽbra semꝑ sint in noua susceptiõe. ❡ Notandũ est ꝙ nõ ꝓpterea huiusmodi actus est illaboriosus: eo ꝙ sit quies post motũ aut econuerso: ꝛ eo ꝙ mẽbra mutẽt figuratioñe sic dicebat̃ i ꝑ ꝓblemate imo magis est laboriosus ꝙ̃ si alteꝝ adesset tm̃ eo ꝙ inducitur subita mutatio in nãm: ꝛ ꝓpter hoc etiã mutatio figurationis mẽbroꝝ cũ multotiẽs occurrat ipsis non parū satis ledit amplius: ꝛ nõ ꝯfert: nõ eniꝫ ꝓpter talẽ figuratioñe subleuat̃ onus corporis: sicut subleuat̃ in ambulatiõe nũc per monticulosa nunc per vallosa facta.

❡ Problema. XIII. Antiqua

Propter quid qui super equis currũt quanto magis currit equus tanto magis lachrymantur oculi? Utruꝫ quia frigidior est semꝑ occurrẽs aer quanto magis vtiqꝫ minori tẽpore tãgit corpus: qꝺ nudis currentibꝰ accidit: frigus aũt lachrymas facit. Aut per cõtrariũ: eteni calidũ facit lachrymas: vt solis: motus autẽ caliditatem facit: aut ꝓpter ictuꝫ qui est ab aere. Quẽadmodũ eniꝫ vẽti qui ex opposito flant turbãt oculos: ita aer incidens quanto vtiqꝫ velocius agit: tanto magis facit percussioñe mollem. Noua.

❡ Cur qui equo vehuntur quo longius equus decurrit eo magis emittere lachrymas solent? Utrum quoniaꝫ aer qui se obiectat subinde eo frigidior est: quo minus temporis corpꝰ attigerit: qꝺ his etiam euenit qui cursum nudo corpore agunt: frigus autem mouere lachrymã potest. An contra: res enim calida lachrymam ciet velut sol. Motus autem nimirum calorem efficere potest. An propter ictum illatum ab aere illud accidit. Quomodo eniꝫ venti aduersi oculos perturbant: sic aer occursans eo magis ferire potest quo equus velocius agitatur.

Quare est ꝙ qm̃ aliqui currũt in equis vel ẽt in aliqs aĩalibus agiliter currẽtibꝰ: quãto magis currit equus vel animal eqtatũ tãto magis ex oculis lachryme stillãt. ❡ Deinde [Utꝝ qr.] Soluit. ꝛ assignat tres cãs dicẽs ꝑmo ideo esse: q2 aer semꝑ occurrit frigidior corpori quanto magis minori tẽpore tangit corpꝰ: eo ꝙ nõ põt irritari sic subito vel imutari ꝛ calefieri a corpe: ꝛ iõ fere ois ventus sentit̃ frigidus: ꝛ maxime aerẽ subito ipellẽs: quod apparet in nudis currẽtibus: vel modicuꝫ supple se vestitos habẽtibus. talibꝰ. n. accidit ifrigidari cũ eis imediate aer inalteratus occurrat: qꝺ nõ accidit currentibus sufficienter vestitis: sic igitur currentes ifrigidantur: ꝛ ita frigus erit id qꝺ lachrymas causabit: cerebrũ ꝯstringẽdo: ex qua cõstrictiõe humiditas subtilis circa cerebrũ mota declinat ad ꝑtes debiliores vt ad angulos oculoꝝ. ❡ Deinde [Aut per.] Assignat aliam cãm huic ꝯtrariam. que tacta fuit in. 9. ꝓblemate: ꝛ dicit ꝙ est alia cã ꝯtria ꝑdicte: ꝛ ꝓpter hoc dictũ est prius vtrũ. illa enim sumebat̃ ab operatione frigidi: hec autẽ sumitur ab operatione calidi. Et est ꝙ calidũ causat lachrymas sicut ꝛ frigidum: puta sol qui est calidus effectiue ꝛ maxime cum qs ipsum nõ obtenebratũ ituet̃ diu: eo ꝙ oculum debilitat humiditates subtiliat: ꝛ poros aperit: sic igit̃ calidũ causat lachrymas. sed motus inducit caliditatẽ ꝓpter partiuꝫ confricationem: ex qua spũs calefiunt. quare ꝛc̃. Mouet eniꝫ fumos a partibus iferioribus ad superiores ꝛ humiditates eliquat: vt apparuit etiam prius in. 9. capl'o. ❡ Notandũ ꝙ non est incõueniens eundẽ effectũ a causis oppositis causari: dũmodo per accidẽs ꝛ nõ ꝑ se hoc fiat: eo ꝙ ꝯtrioꝝ effectuũ cõtrarie sunt cause. nũc aũt calm̃ ꝛ frigiduꝫ videntur per accidens lachrymas causare: qm̃ frigidum ꝯstringendo ꝛ exprimendo lachrymas ex oculis cogit effluere: calidum aũt liquãdo aperiẽdo ꝛ attrahendo debilitat ꝑ se magis cõtentiuã. ❡ Deinde [Aut ꝓpter.] Assignat scđaꝫ cãm dicens hoc etiã cõtingere ꝓpter ꝑcussioñe causataꝫ ab aere velociter ꝛ fortiter moto in oculos ꝛ totã facieꝫ: q in oculis vel in angulis oculoꝝ ꝓpter cõcauitatẽ giratioñe reflexiuã accipit: qꝺ declarat. q2 sicut venti subito ex opposito faciei nr̃e moti in nos ledũt oculos: cum sint partes de facili passibiles: ita ꝛ aer frigidus subito occurrens oculis

Nõ est ꝑ incõueniẽs ab oppositis causis causari eũdẽ effectũ,

currentis

currentis in equo operaꝭ ad fluxum lacbrymaꝝ:qui quidem quāto velocius currit tanto magis inducitur ꝑcussio rei mollis vt aeris:est enim aer in substantia sua mollis ⁊ cessibilis valde:tñ ꝓpter vehementē cōdensationē quā accipit ex diuisione subito facta ex motus velocitate cogitur cōdensari:qui cōdensatus q̄uis suauis percussionem ledentez adducit in oculis. Uel aliter facit percussionem mollē eo ꝙ magis mouet lacbrymas qbus motis circuitus oculoꝝ reddiꝭ humidus ⁊ mollis. Quidaꝫ tamen ad faciliorē intellectum scripsit molestiorē loco ly mollem: ⁊ hoc iterum tangit in.30.problemate.

ℭ Problema. XIIII. Antiqua.

PRopter quid alie qdeꝫ fricate partes carnose fiunt: venter aūt subtilis fit? Aut qꝛ nō similiter se habet vt caro: ꝓpter qd̄ ⁊ ꝓblema ē. Uniuersaliter aūt in exercitijs ⁊ laboribus ⁊ maxime attenuatur vēter. Causa aūt qm̄ piguia calefacta liquātur: ⁊ que natura tensionē habent magis: cutis aūt natura habet tensionē:sed ꝓpter id qd̄ impinguaꝭ velocissime semper habet aliquā pinguedinē nisi laboret aliqua egritudine. causa āt huius qꝛ prope nutrimētū est. Qm̄ igiꝭ omnino pinguedo nō est naturalis sed accidētalis ⁊ nō necessariaꝝ est partiū:quēadmodū caro: ⁊ exterioꝝ motus ⁊ qui est fricationis calefacientes liq̄faciunt ipsam: ⁊ nutrimētuꝫ supabūdās distribuunt alijs particulis: ꝓpter qd̄ ⁊ sedes qdem vētrē impinguāt:aliud vo corpus subtiliant:motus aūt ⁊ fricationes ventrē qdē subtiliant:aliud corpus ingrossant. Noua.

ℭ Cur cetera mēbra cuꝫ ꝑfricanꭍ pleniora euadant:vēter aūt soleat extenuari? An perfrictiōe ꝓtinus vehemētiore extenuaꭍ: cū is etiā ipleri soleat illa fricādi rōne:quā paulatiꝫ amplificādo admouemus sed non eque ꝓficit atqꝫ caro qua de re q̄riꭍ. Quippe cū oīo in exercitādo laborādoqꝫ vēter ꝑcipue extenueꭍ. rō igiꭍ ꝙ opima oīa ꝯcalefacta liquescūt: ⁊ ea magis q̄ tensa suapte natura sunt: venter aūt cutcus est: cutis vo sua natura tensionez habet:sed.n.ꝙ venter celerrime opimaꭍ ideo ⁊ pingue aliqd semper obtinet:nisi morbo laboret. Cuius rei cām1 diꝑriꝫ ꝙ cibo ex vicino positus est. Cū igiꭍ oīno pingue res ꝓpria nature nō sit:sed aduēticium: nec ita necessariū vt caro adhereat:ideo ⁊ exercitandi ⁊ ꝑfricādi agitatio ventrē cōcalefaciēs liquefacit ⁊ macerat:alimentūqꝫ qd̄ inde redūdet membris ceteris dispartit: quāobreꝫ sedile ventrē opimat reliquū corpus extenuat. Motiones vo perfrictionesqꝫ ventrem extenuant: reliquum corpus implent ⁊ augent.

MOuet iteꝝ vnū questū dicēs:quare est ꝙ alia mēbra a ventre fricata ⁊ exercitata impinguātur:vēter aūt non sed demacraꭍ. ℭ Deinde[Aut qꝛ.]Soluit ⁊ assignat ꝑmo cām sumptā a nā pinguedinis dicens: id esse:qm̄ venter nō se habet eodē modo ad pinguedinē sicut alia mēbra carnosa vsqꝫ ad cartilaginē ⁊ ossa: ⁊ ideo est qd̄ quare vēter se hꝫ alio modo ad pinguedinē q̄ alia mēbra: ⁊ hoc tetigit Arist. motiuū sui q̄siti. Qꝛ aūt no simpliciter se habeat pꝫ:qm̄ vlr in exercitijs spōtaneis ⁊ in laboribus in vita necessarijs:ꝑter alias partes venter hꝫ ꝓpriū ꝙ demacratur potissime. ℭ Deinde[Causa aūt.]Cōparata aūt pinguedine vētris ad alias ptes carnosas corporis ꝓsequiꭍ cām dubitationis pretacte dicēs cām esse: qm̄ pinguia cū calefiunt liquanꭍ ⁊ dissoluunꭍ:cū cōstent vt dictū est a frigido: ⁊ silr partes que nālr tendunꭍ ⁊ sup alias partes expandunꭍ:aut etiam inter eas distinguunꭍ sicut est cutis spermatica circundans totū ⁊ pāniculoruꝫ aliqui:ipsa enim naturalr extēsa existit sup totum corpus circūquaqꝫ.q̄re ⁊c̄. Cutis aūt ⁊ vlr alia sicut ipsa habētia tensionem:ideo cito demacranꭍ:qꝛ ipsis pinguedo solum adheret apposita ⁊ nō subingrediꭍ substantiam eorum: qd̄ non accidit mēbris nō habētibus tensionē:sed lꝫ pinguedo cito dissoluaꭍ ex ea:tamen qꝛ pre alijs partibus citissime impinguaꭍ:semꝑ reperiꭍ sub ipsa pinguedo: dūmodo corpus nō egrotet aliqua egritudine consumptiua sicut est fe.acuta ethica ⁊ hꝫ:in quibus nō solū pinguedo dissolniꭍ liquata: sed etiā caro oīno minoraꭍ: ⁊ maxie recenter coagulata:sub cute aūt ⁊ vlr sub pāniculis in carnibus latitantibus:ideo generatur pinguedo: qꝛ locus ipsorum est propinquus nutrimēto existētia vel virtute ⁊ vnctuositati sanguinis sicut apparebit:ex qua pinguedo cōficitur. ℭ Notandum sicut vult Auicē.5.de animalibus ꝙ cutis est duplex.est enī cutis spermatica in qua est neruus ⁊ sensus: ⁊ ista est illa sub qua est pinguedo. est ⁊ alia huic omnino opposita que est sicut qdā accidentale nūc fluens nūc occurrēs ꝭm diuersitatem causarum: sicut apparet in scabiosis in quibus talis cutis fere deperditur ⁊ in venenatis euadētibus omnino: ⁊ sub ista nō continetur pinguedo: ⁊ fortassis est hec de qua dicit Gale.2.de acci. ⁊ mor. Cutis non existit ad agendum:sed solūmodo vt operienda operiat:nā neqꝫ digerit neqꝫ pulsum neqꝫ anhelitum neqꝫ volūtariuꝫ habet motū neqꝫ aliā facit actionē nisi qꝛ operimētum est. *Cutis duplex est.* ℭ Deinde[Qm̄ igitur.]Assignat secūdo aliam cām sumptā a fine ⁊ indigētia pinguedinis ad naturam. Et quis forte ponet ꝙ vna tm̄ assignetur causa in hoc capitulo: ⁊ ꝙ hic ponatur minor rōnis intēte:qd̄ ⁊ si dici possit:ꝑmum tamē artificialius: ⁊ tunc ly igiꭍ nō tenebitur illatiue sed processiue potius ⁊ in aut cōuerteꭍ: vt dicatur secūdo alia causa est:qm̄ pinguedo totaliter ⁊ ꝭm omnē modum nō est naturalis sicut caro: sed potius accidētalis:est tamē de numero partium necessariarum aliqua necessitate:vt si sit accidētalis cum sit ad bene esse nostre nature iuuans ad digestionē sui caliditate. Cū eniꝫ homo inter cetera aīalium habuisset debilioreꝫ digestionem:indiguit pinguedine cōfortante illam: ⁊ ideo sicut dictum est aīe sibi solum fuit ꝣirbus super oīa intestina expansus ⁊ nō stomacho tātuꝫ adherens sicut alijs. Quidā aūt addiderūt nō cōponētes ipm̄ cū ly necessariarum dicentes pinguedinē nō esse de numero partiū necessariaꝝ: cum sit accidētalis:qd̄ magis extat expositū: ⁊ qꝛ pinguedo nō est nālis oīno:sed accidētalis magis seruans rōneꝫ accidētalium in occurrēdo ⁊ recedēdo: indicaꭍ ex hoc ꝙ non sit multa cura ⁊ indigentia nature ad ipsam. Et ideo motus exteriores sicut est equitatio negociatio ⁊ motus fricationis ⁊ extensionis ⁊ cōtractionis cū sint calefaciētes corpus liquefaciunt pinguedinē ⁊ dissoluunt: ex quibus motibus nutrimētum copiosum tribuitur alijs par- *Hō habꝫ debilioreꝫ digestionē q̄ cetera animalia.*

tibus corporis:quia cũ sint solide non liquant̃ per motuz
calefacientẽ:imo calefacta attrahunt magis sanguinem.
Item qꝛ materia que frigiditate cõstabat in pinguedinẽ
liquata calore transit in aliaꝝ partiũ nutrimẽtum. Pro-
pter qꝺ medici volentes parua membra ingrossare pre-
cipiunt exercitari ꝛ fricari ꝛ leuiter percuti: sicut apparet
a Gal.in q̃rto de inge.sani.ꝛ ab Auicẽ.7.quarti.¶ Nota
ꝙ Aristo.non dixit simpliciter pinguedinẽ non esse natu-
ralẽ:sed addit omnino quasi dicens ꝙ p̃mũ ꝛ per omnez
modũ nõ est naturalis.¶ Propter qꝺ sciendũ est ꝙ ali-
Nãle tri- quid ad presens potest dici tripliciter naturale: aut quia
pliciter di omino sit basis ꝛ p̃ncipiũ nature:ꝛ sic cor est naturale soluz
ẜm Aristo.ẜm autem medicos cum hoc cerebruz ꝛ epar:
cũ ponant etiã hec duo p̃ncipia cum illo.Alio modo dicit̃
aliquid naturale eo ꝙ sit defensiuũ ꝛ conseruatiuũ p̃oris
naturalitatis ꝛ sine quo nõ:ꝛ sic cetere partes a pinguedi-
ne erunt naturales.Tertio modo eo ꝙ sit de operatione
nature cũ inuenit̃ frequenter ex eo:ꝛ hoc modo pinguedo
potest dici naturalis:cũ faciat ad bene esse nature: ꝛ quia
nõ est naturalis p̃mis duobus modis ideo Arist. dicit eaz
accidentalẽ:cum assit ꝛ absit p̃ter subiecti corruptionem.
¶ Itez notandũ est gratia littere cõis particula nõ nega-
Necessa- tiua carentis:ꝙ necessariũ vt sit nũc dicere dupliciter ac-
rium dicit̃ cipitur:sicut apparet in q̃nto meta. vno q̃dem modo sine
dupl̃r. quo res nõ põt esse:ꝛ sic caro necessaria est nobis ꝛ aiali-
bus perfectis.Alio modo sumit̃ necessariuz sine quo res
non potest esse perfecte:ꝛ sic pinguedo est nobis necessa-
ria siue potius innatiua ꝛ quibusdam perfectis. ¶ Dein-
de [Propter qꝺ.] Hic secundo infert correlariũ cõproba
tiuum eius qꝺ dictũ est dicens:ꝙ pinguedo per motum ꝛ
fricationẽ liquescit:ideo sedes ꝛ vi̾r quietes quoniã quies
sit in sede ventrẽ impinguat:sed aliud corpus totum de-
macrat:eo ꝙ sanguis nõ deportatur ad loca remota: pro-
pter calidũ quiete hebetatũ:sed motus ꝛ fricationes ope
rant̃ ecõtra:quoniam vẽtrem demacrant: ꝛ aliud corpus
omne impinguant:ꝛ de hoc est sermo singularis in p̃mo
Dubium. caplo.sexte particule.¶ Dubitat̃ quoniam videtur velle
pinguedinẽ fieri circa cutem: ꝛ cutem fore nutrimẽto p-
pinquã:quoꝝ neutrũ videt̃.p̃mũ quidez:quia dictum est
auctoritate Gal.pinguedinẽ fieri p̱pter frigiditatẽ pãni-
culoꝝ:sed cutis non est frigida:imo tẽperata in vniuersa
substãtia:sicut vult Gal.in libris cõplexionũ.q̃re ꝛc.Se-
cundũ quoniã cutis est corporis extrema superficies:qꝺ
autez sic est:nõ est p̱pe nutrimentũ sed longe:cũ fons nu-
trimenti lateat interius.Unde cutis videtur habere locũ
cõtrarium ventri de quo dictũ est in q̃nto caplo ꝙ est p-
Solutio. pe nutrimẽtũ.quare ꝛc.¶ Dicendũ est ꝙ circa cutem si-
cut dicit phus hꝫ multiplicari pinguedo cũ adsint vt ap-
parebit illic sue cause:neqꝫ valet ꝙ dicit̃ cutẽ esse tempe-
ratam:qꝛ hoc dato adhuc remanet alia causa qua vnctuo-
sum sanguinis cõdensat̃ in pinguedinẽ.s.trãsitus sangui-
nis pinguedinis versus corporis exteriora: p̱pter qꝺ infri-
gidatur ab aere exteriori:ꝛ maxime qꝛ in cute terminan-
tur arterie que motu suo per poros ẜm medicos attrahũt
intus aerem frigidum.¶ Rursus sub cute est pãniculus
dictus mẽbrans situs inter cutem ꝛ carnẽ:qui cum sit fri-
gidus ꝯstare facit sanguinis vnctuosum in pinguedinez.
Unde noĩe cutis Arist.etiã hic hunc pãniculum intẽdit:
eo ꝙ cuti satis adhereat:neqꝫ valet ꝙ dicebat̃ secũdo:lo-
cus cutis est remotus a nutrimẽto ꝛc.Qꝛ lꝫ cutis remota
sit a stomacho vel epate cum mesenterio in quibus conti
netur nutrimentũ:est tamẽ p̱pinqua mẽbris deseruienti-
bus istis.s.venis ꝛ arterijs deportantibus nutrimẽtũ per
totũ corpus:admoduz enim quo in ortis p̱pter irrigatio-
nes ꝯstituunt̃ ex lapidibꝰ riuuli: vt aqua decurrat p totũ:
ita ꝛ sanguis per venas ꝛ arterias decurrit in corpore ad
hoc ordinatas:sicut scribit̃ in.13.de partibus.sanguis aũt
cum per venas ꝛ arterias peruenerit ad cutim:in quã ve-
narum ꝛ arteriaꝝ rami capillares terminant̃:non valens
cutem durã spermaticã penetrare:resudat ex orificijs il-
larum in locum qui est inter carnez ꝛ cutem:ꝛ infrigidat̃
ibidem vt declaratũ est:propter qꝺ in pinguedine ꝯstat.
Et fortassis aliquis istam particulam [Cã autẽ huius ꝛc.]
exponet nõ de cute sed de ventre:vt concordet ei qꝺ di-
ctum est in.5.cap.qꝺ non opꝫ vt iam patuit.

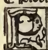
¶ Problema. XV. Antiqua.

Propter quid ex lõgis ꝛ vehemẽtibꝰ
vijs ꝛ cursibus:quanto stat aliq̃s in
extremitatibꝰ digitoꝝ mouent̃ peduz
calcanei ꝛ diuellit̃ deorsum p̃ſpte.
Aut p̱pter cõtinuitatẽ ꝛ vehemẽtiã motus: nõ
requiescit in hoie motus neruoꝝ.Toti eni cor-
pori dominat̃ anima multotiens:particulis aũt
nõ:q̃n quodãmodo mouebit̃ vt cordi ꝛ virge.
Causa aũt ꝙ sp̃us multus circa neruos exurit̃
qui nõ simul infrigidat̃ statim:hic aũt mouens
sicut euellens motu deorsum euellit̃ ꝛ longissi-
mo minime facit dominari. Tales aũt sunt cal
canei:vt iratis inferius labium. Noua:
¶ Cur pacto lõgo itinere aut cursu siquis se sup
sũmos cõstiterit digitos calces pedũ cõquatiũ-
tur p̱niqꝫ deorsuz labunt̃: An p̱pter cõtinuatũ
vehemẽtẽqꝫ motũ cõcitati nerui nõdũ requie-
scunt. Fit eni sepe vt aius euincere corpus totũ
possit. Mẽbra aũt singula ĩbibere nõ possit vbi
se quẽdã in modũ cõmouere.nõ eni cor nõ pen-
nẽ excitũ residere aius cogere põt. Ratio ãt rei
quã querimus est ꝙ multuz sp̃us circa neruos
deurit̃:qꝺ nõ simul ac substeteris refrigescere
põt. Is igit̃ sp̃us cõquatiens veluti subtrahen-
do suo motu deducit: facitqꝫ vt pars remotissi
ma minime cõtineat̃. Itaqꝫ calces tremescunt
quẽadmodum ĩmũ labrum hoĩs iratis.

Quare est ꝙ cũ currit q̃s longũ iter cursu vehemẽti
ꝛ lõgo:postea cursu terminato si conat̃ erigi
sup extremitates digitoꝝ pedũ:sicut volens in altũ cõspi
cere:calcanei pedũ tremũt ꝛ deorsuz mouent̃: ꝛ ideo ma-
nifeste trahit̃ deorsuz coactus manere sup plãtas pedum
suoꝝ eq̃liter.¶ Deinde [Aut p̱pter.] Soluit ꝛ p̃ assignat
cãm huiꝰ dicens ideo esse:q̃m p̱pter cõtinuũ motũ ꝛ ve-
hemẽtem ĩpressum ꝛ velocẽ in neruos ꝛ lacertos nostros
ab aia:nõ requiescunt adhuc a motibus:lꝫ p̃ncipium taliuz
motuũ vt animus sit q̃etata.¶ Sciẽdum sicut vult Gal.in Mẽbra
libro de motibus liq̃dis:ꝙ membroꝝ quoddã est mouẽs vel mouẽ
tm̃ vt cerebrum:quoddã motuz tm̃:vt extrema sicut ma- tia vel mo
nus parua:qꝺdam ṽo mouens ꝛ motũ:sicut neruus aut la ta vel
certus:mouetur eniz a cerebro vel nucha ꝛ mouet mem- vtraqꝫ.
brum:iste quidem est ordo ẜm eum in mouentibus orga-
nice. Aristo.tamen ponit omnis motus initiuz fore a cor-
de:sic itaqꝫ apparet quomodo motus potest eẽ in neruis
seu lacertis:principio motus vt anima cum instrumento
principali quietato.¶ Deinde [Toti enim.] Declarat qꝺ
dictum

dictum est.pmo ostēdit quomodo talis diuersitas seu in/
ordinatio possit in corpore cōtingere:dicens q anima fre
quenter dominat toti corpori in cōmuni:nō tn̄ dominat
singulis partibus.vt verbi grā.cordi ⁊ virge:iste.n.aliqli/
ter mouent iam anima sedata a mouere ⁊ intellectu non
iubente:cor enim cū fuerit cōmotū ex aliqua passione vt
ira vel timore aut egritudine vt cordis tremore:mouetur
etiam passionibus hꝫ quietatis cōtra voluntatem anime:
qd similiter accidit in virga ⁊ maxime religiosoꝝ aut in
tentigine vulue in quibus inest motus:anima etiā cōtra/
rium iubente.Unde Aristo.in libro de causa motus ani/
maliū.dicit motum pudendi esse inuoluntariū:⁊ ideo vi/
demus tunc q cuz in arteria brachij euenerit systoles aut
diastoles vna in arteria virge erunt sex vel septē propter
motū sibi inditū feruore cōcupiscentie spiritu calido illic
Nota cō/parationē cōcurrente.¶ Notandū est sicut vult Aristo. in libro de
causa motus animaliū:constare animal quēadmoduz ci/
uitatez bene legibus rectā:in qua si semel fuerit ordo sta/
bilitatis:nō est opus amplius separato monarcho:in ciui/
tate aūt bene recta sic est:q ciues vniuersaliter obediunt
pncipatui:particulariter tamē cōtingit aliquos transgre/
di ipsius mandatū:vt fures ⁊ homicide:qui statiz nō pos/
sunt a principe cogi:cū sint nō partes pollitie facti.Simi/
liter etiā contingit in animalibus ⁊ maxime in hoīe:quā/
do enim corpus anime recte subijcitur : vt ipsi dominet i
disposito pncipatu coactiuo:sicut apparet in pmo politi.
coꝝ:anime omnis corporis obedit particula. aliquādo q/
dem est q anima corpori dominat pncipatu politico nō
coactiuo:⁊ in tali dominio anime aliqua particula corpis
potest interdum resistere:sicut ciuis transgrediens pnci/
patum.¶ Deinde [Causa aūt.] Reddit causaz huius di/
cens ideo esse:quoniam spūs plurimus ⁊ calor missus ab
anima inflāmant circa neruos ⁊ musculos qui nō simul
tēpore statim infrigidātur:⁊ sic nō cessant a motu:cū mo/
tus fiat pter calidū:cum anima quietata fuerit se retra/
hens a mouere.imo hꝫ spūs ⁊ calor adhuc est mouens:si/
cut aliquid diuellens ⁊ pars cōtrahit motu eoꝝ deorsum
vt prius:cum erat motus:aut vniuersaliter ad aliam quā/
cūqz positionis differentiā cōtra inclinationē ⁊ impetum
anime mouentis.vnde fit q diu anima nō possit plene ta
li parti dominari:⁊ fm eius impetū mouere:pter spūm
inflāmatū in neruo vel musculo mouente illam partem.
Propter q fit talis inordinatio vel inobedientia partis
Tacita obiectio Aristo. alicuius corporis ad animam quādoqz.¶ Dicendum p/
pter qd sciēduz sicut apparet in libro de causis motus ani/
malium:q operationes ab anima in corpus profluentes
sunt sicut de genere authomatū mirabilium: que quidez
sunt artificiata subtili ingenio constituta:quibus inest q
aliqua parte ipsoꝝ mota:mouet ⁊ alia vsqz ad aliam vlti
mam partem:ita q pma parte vel pmo mouente mouere
cessante:adhuc mouet intermedia ⁊ vltima : sicut est vi/
dere in machinis molendini ⁊ horologijs: sic equidē ani/
ma se habet ad corpus:quoniam ipsa pmo mouente vt di
catur cor ⁊ spūs ipsius mouentur:quibus motis mouetur
cerebrū:cuius motu mouetur nucha:qua mota mouetur
neruus ⁊ musculus:cuius qdez motu vltimo mouebitur
pars extrema mota tn̄ nō mouens:itaqz erit q motu in/
dito in vltima parte que mota est tn̄ ⁊ non mouens vt di
catur virga aut calcaneus seu labium poterit moueri: pn/
cipio motiuo ꝑori vt anima quiescēte mouere. ¶ Et hoc
est qd subdit dicēs q hꝫ sunt calcanei:qui sunt partes pe/
dum vtrorūqz posteriores:quibus pedes firmantur : qui
quidem mouent diu ⁊ deorsum euelluntur: cum quis in
digitos se erigit pter motū indituz eis ab anima prius:
ita q anima nō potest eis dominari:sicut sagittans sagit/
te emisse.vnde ⁊ calcanei sicut se habent in his q vehemē
ti,⁊ longo currunt cursu:sic se habet labium inferius etiā
in iratis:ipsi enim trahūtur deorsum: sicut labiū inferius
trahitur in anterius deorsum ⁊ extenditur diu sic rema/
nens propter spiritum furentez ei immissuz ab anima pus:
propter qd physionomi indicant labia eminentia haben/
tes iracundos ⁊ animosos existere.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter qd nō vehemēter cōtentiose
currētes in ritbmo respirāt:' Utrum
quia ois ritbmus determinata mo/
uet mensuratione. talis autez est per
equale qd currentes faciunt:simul aūt incipiē/
tes currere respirant:quare respiratio per equa
le facta,pter id quod equali motu mensuratur
ritbmum facit:aut qz omnis qdem vniuersali/
ter respiratio per equale fit:his qui fm naturaz
ipsa vtunt ⁊ non cōtinent. Sedētibus aūt igit
⁊ currētibus moderata existēte corporis mo/
tione:non manifestus ritbmus fit. Cōtentiose
aūt currētibus nō cōsequēte sensu motu nō pos
sumus cōspicere anhelitus ritbmum:in curren
do aūt mēsurate:mēsurā motus sensibilē anhe
litus faciens ritbmū declarat. Noua.

¶ Qua de cā qui nō cōcitate admoduz currunt
numerose respirant:' Utrū q numerus ois mē/
surā certo recipit motu:talis aūt motus est qui
per equas agit portiones quēadmodū agunt q
currunt leuiter.ergo simul atqz agere cursum i/
ceperint respirāt:ita vt cū spiratio per cōpares
vices pp parē metiēdi motū reddat numerum
siue modulationem possit cōtinuare. An q ois
spirādi rō cōpari vicissitudine cōfici soleat:mō
quis nō retineat:sed tenore trahendi a nā deter/
minato vtat. Igit cū sedemꝰ aut ambulamus
q motꝰ corporis mediocris est:numerus palaz
nō fieri pōt:cū itē cursuz cōcitate agimus q sen
sus ꝯseq motū nequeat nūerū pcipe respirādi:
haud qq̄z valemꝰ.at cū mediocriter nosipsi cō/
citemꝰ motꝰ ipsi mediocris mēsuraz modū re/
spirādi sensibilē pstans explicare numeꝝ pōt.

Quare est q currentes mensurate ⁊ non cum ingen/
ti violētia ⁊ conatu anhelitu suo quē emittūt
cānt ritbmū quendā:in quo ordo tenor ⁊ pportio quedā
consonantie sentitur:qd maxime fit in quibusdā cursori/
bus festinantibus:vt malleatores ostendunt.Quid aūt sit
ritbmus ad.19.particulam ptinet:vt aūt in presenti est di
cere. est debita qdam pportio sonoꝝ adinuicē fm acui/
tatem ⁊ grauitatem concordantiū eodem seruato tenore.
¶ Deinde [Utrū quia.] Soluit ⁊ primo assignat causam
pbabilem sumptā ab equalitate ⁊ modo anhelitus quez
habent currentes.scdo assignat aliam ex parte anhelitus
vniuersaliter.secūda ibi [Aut qz ⁊c.] Primo facit qd dcm̄
est dicens ideo esse:quoniam omnis ritbmus causatur ex
debita cōmensuratione sonoꝝ:sicut apparet in illis q cō/
terunt gissum:talis aūt cōmēsuratio est illa in q̄ seruatur·

equalitas ꝛ ꝑportio simul: quā quidem currētes causant: qꝛ statim cū incipiūt currere: ꝛ respirare etiam incipiunt: ꝛ sic semꝑ ordinate currēdo incipiūt vniformiter: ꝑpter ꝙ talē ordinē ꝛ vniformitatē in ritbmū cōstare faciunt: inspirādo eni ꝛ expirādo būiditas pulmōis per motū calefacta subtiliaᵗ ꝛ in vaporē dissoluiᵗ. vnde ꝛ anbelitus inspissaᵗ fumositas: in cuius quidē demū expulsione virtute laborāte expulsiua qdam sonus efficiᵗ ordinatus: sicut apparet tēpore calido in canibus. ❡ Propter qd hic son⁹ canibus maxime sentiᵗ alioꝝ aīaliū: aut qꝛ eoꝝ sunt colla longa angusta: ꝛ pectora stricta sunt: ꝛ gulosi plurimum humiditatis suꝑflue circa pulmones colligētes: aut ꝑpter motū eoꝝ vehementē ꝛ sepissimū eoꝝ nāliter anbelitus redditur inspissatus. ❡ Deinde [Aut qꝛ.] Dic scdo querit de causa assignata dicens. vnde est ꝙ respiratio eqlis ꝛ vniformis ritbmum causat. ❡ Deinde [Propter id.] Reddit cām istius dicens ideo cōtingere: qm h⁹ respiratio cōmensuraᵗ motu quodā equali ꝑportionato ꝺm tēpora equalia. ❡ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat aliā cām principalis quesiti dicens aliā cām esse: quoniā omnis respiratio vt vīr est dicere fit ꝺm equalitatē ordinē conseruando inceptū: ꝛ hoc in his qui ipsa nāliter vtunᵗ: ita ꝙ non sit aliqd detinens spūm: quin egrediaᵗ libere ꝛ vniformiter vt opꝫ: sicut accidit interdū seriose facere: aut egritudinū aliq̄ occupatione: vt fe. causonica vel squināntia aut asmate. Et qꝛ sic est: itaqꝫ sedētes ꝛ currentes ēt cursu mēsurato valde ꝛ per modicū spatiū seu ambulātes non causant ritbmum manifestū: eo ꝙ eoꝝ nō inflāmanᵗ spiritualia: sic igiᵗ quasi dicat pħs ritbmus nāliter se habētibus causatur ex respiratione: aliqñ tamē nō est sensibilis: sicut diciᵗ scdo de aīa: ꝙ echo semper videᵗ fieri sed non certus: sed in currentibus vehemēter cū conamine grādi: vt volentibus alios suꝑare vel fugere nō possim⁹ percipere ꝙ cōstituunt in anbelitu ritbmum: qđ accidit eo ꝙ in diuersis sensus ꝛ motus nō cōsequunᵗ seinuicē: neqꝫ hi ꝑportionē seruant: intātū eniꝫ motus eoꝝ est subitus ꝛ inordinatus ꝑpter spūaliū inflāmationem: ꝙ audiius illic nullum ritbmum pōt iudicare: cuꝫ nō seruaᵗ ratio ritbmi in talibus: ꝑpter qđ aliqñ vt qđ ꝑus dicebaᵗ cuꝫ nō sit fieri ritbmum manifestū. hic aūt oīno fieri nō ꝯtingit: opꝫ dare mediū istoꝝ vbi ritbmus causeᵗ: qđ erit vt dictum est ꝑus in currendo temperate ꝛ nō vehemēti conamine: sic etenim anbelitus cāns sensibilē cōmensurationē ꝛ ꝑportionē motus causabit ꝛ ritbmū manifestū. Dicit aūt sensibilē ad drīaꝫ ꝑoꝝ q insensibilē cōstituunt ritbmuꝫ. Dicit aūt mēsurā ad drīaꝫ secūdoꝝ qui ꝑpter nō hīe cōmensurationeꝫ nō causabunt ritbmū. hi aūt tertꝫ medꝫ ritbmū ꝛ manifestū faciant ꝑpter habere causas eius.

❡ Problema. XVII. Antiqua.

Ropter quid in currēdo videᵗ nobis aer ventus fieri? Utrū qꝛ moti ꝑpter currere continuū corporibus nostris aerē mouemus qui est ventus: ꝑpter qđ nō videᵗ solū: sed ꝛ ꝺm veritatem aer sit ventus. Aut qꝛ currētes percutimur aere: hoc autē accidente magis sensum accipimus aeris ꝑpter motū. Merito igiᵗ ventus videᵗ fieri: hoc aūt accidit propter motum. Noua.

❡ Quare inter currendum aer in flatum cōuerti nobis videaᵗ? Utrū qm dum per cursum agitamur: aerem corporibus nostris continentem excitamus: qđ nō nisi flatum mouere profecto est: quocirca non solum videtur: sed etiam vero in flatum aer conuertiᵗ. An ꝙ in currendo aerē impetu nostro violemus: quo facto sensu aeris per motum magis afficiamur. Ergo recte in flatum aer se conuertere videatur. Hoc eniꝫ ratione impetus potest euenire.

Quare est ꝙ cū currimus velociter maxime videᵗ nobis ꝙ aer efficiaᵗ vētus. ❡ Deīde [Utrū qꝛ.] Soluit ꝛ ꝑmo assignat cām ꝓbabilē vel ꝺm opioneꝫ alioꝝ. ꝛ dicit ideo esse: qm qñ mouemur motu vehemēti vel veloci qđ est currere: mouemus aerē cōtiguū nostris corꝑibus vel aerē in se cōtinuū ꝛ vnū scindimus: q qdem motus ꝛ diuisus apparet ꝙ sit vētus: qꝛ eni aer motū vehemētem ꝛ subitū recipit: diuidiᵗ ꝛ cedit ꝺm partē ꝑ quā cōdēsaᵗ: ipso aūt tandē cōdēsato vehemēter refrāgitᵗ: ex cui⁹ refractiōe videᵗ vēt⁹ fieri. ❡ Deīde [Propter qd.] Monet aliā dubitationē huic ꝑpinquā vt magis appareant antedicta. Et ꝑmo ꝑponit dubitationē dicēs. q̄re est ꝙ nō solū videᵗ aerē motū fieri ventū: imo vere aer motus est vētus. Et fortassis qꝛ vēt⁹ nō est aer oīno motus vt apparebit: q̄re sic istā lr̄aꝫ alter: alr̄ exponat. q̄re est ꝙ vētus nō est aer motus ꝺm veritatē: sed videᵗ solū ventum aerē esse motū: hoc tñ dicere nō sic cōsonum est littere vt ꝑmum. ❡ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens iđ esse: qꝛ duꝫ vehemēter currimus ꝑcutimur aere: quo cōtingente: magis sentimus aerē ꝑpter motū ꝛ ꝑcussionē quā causat in nobis: ꝛ qꝛ sic est: nō imerito vētus videᵗ fieri aer motus: qđ qdem accidit ꝑpter motū ipsius aeris vehementem ꝛ subitū. Qđ eni cū aer quiescit nō sentiᵗ vētus oīno: videᵗ ecōtrario fieri: vt cum mouetur ventus sit ipse sic motus. Cap.ij.

❡ Notādū sicut pꝫ in scdo methеoroꝝ ꝙ qdā posuerūt ventū esse aerē motū: quā qdem positionē iprobat Arist. ibidē. ait eniꝫ aut incōueniēs esse ꝙ aer circūfusus ꝛ motus circa singula ꝛ vndecūqꝫ dicaᵗ ventus motus: intendens talē rōneꝫ: qꝛ sicut est in fluuijs: ita dꝫ esse in vento: cū vtrisqꝫ insit ꝑportionabilis passio: sed ita est in fluuijs ꝙ nō quelibet aqua fluens diciᵗ fluuius: etiā si sit magne q̄ntitatis: neqꝫ etiā qualitercūqꝫ sit diciᵗ fluuius: sed solū diciᵗ: cui⁹ ꝑncipiū est a fonte originale: a quo ꝯtinue multitudo effluit aque: similiter igiᵗ erit in aere moto: ꝙ non oīs aer motus ꝛ qualitercūqꝫ erit vētus: sed aer motus a ꝑncipio ꝛ loco determinato ꝛ modo. vnde. 7. cap. nō aere quolibet moto: neqꝫ quātocūqꝫ vētus erit. ꝛ in confirmationē huius talis subdiᵗ rō ꝛ est: ꝙ illud qđ ꝺm nām suaꝫ humidū est: nō est id qđ est siccū naturaliter: sed aer naturaliter est humidus. vt diciᵗ scdo de generatiōe: humiditas eni ꝑmo inest aeri q̄ꝫ aque ꝛ q̄ꝫ aliq̄ qualitatū: sed ventus est siccus vt apparet effectu: ꝛ initium eius exhalatio sicca: sicut dicit Arist. quare ꝛc. Rursus hoc posito ꝙ ventus sit aer motus: sequerenᵗ incōueniētia multa: vt ꝙ venti eēnt cōtinui: sicut aer est ꝯtinu⁹: ꝛ ꝙ oēs vēti eēnt vnus vētus: sicut aer est vnus. Item oēs venti simul flarent: si oēs partes aeris simul mouerenᵗ: sed hoc est cōtra pħm: qui dicit duos ventos cōtrarios non posse simul flare: sic itaqꝫ ostendiᵗ ex his ventū nō esse aerem motū: ita ꝙ rō eius perfecta sit aer motus vt voluerunt antiqui. Et fortassis Seneca in libro nālium questionuꝫ: sed ventus est aer motus a loco terminato ab exhalatione calida ꝛ sicca causatus: ꝛ ad hoc impugnādū videᵗ lr̄e Arist. scdo meta. ꝛ. 6. topicoꝝ: lꝫ exemplariter magis volens ꝙ oportet ad hoc ꝙ dictum est differentia terminari: nihil tamen prohibet quin aliqualiter possit dici ꝙ ventus sit aer motus:

Tex.c.16.

Uēt⁹ qd.

Tex.c.5.

sicut

sicut etiam potest aliqualiter dici ꝙ fluuius est aq̄ mota: sicut etiā dicit ꝙ ambitiosus est qui appetit honorē: hoc tamē nō sufficit: imo p̄mo opꝫ genꝰ differētijs magis determinare cōtrahētibus aut qualis vel quanti vbi in quo sicut dicit in eodē.6. sic igit̃ ſm intellectum hunc etiam p̄ma expositio quoquo pōt modo tolerari.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

Propter quid magis currentes q̄ ambulantes cadunt? Quia magis prius q̄ moueantur eleuant: currere ab ambulare in hoc differt. Noua.

¶ Quamobrē currentes potius cadimus q̄ ambulātes? An ꝙ magis q̄ moueamur attollimꝰ: hoc.n. inter cursum ⁊ ambulationē interest.

Quare est ꝙ currentes sepius cadunt ⁊ maxime cū fortiter currunt q̄ ambulantes? ¶ Deinde [Qr magis.] Soluit dicēs id esse: qm̄ currētes p̄us q̄ moueant̃ ⁊ anteq̄ fixerint vnū pedē eleuāt alteꝝ volētes lōge pedē extēdere: ꝓpter qḋ cū eleuēt vnū latus magis altero: frequētius cadūt: sed ambulātes cū plus nō eleuent alteꝝ sensibiliter q̄ā altero: figūt firmiter vnū pedē: anq̄ mota eleuent alteꝝ: ⁊ ideo nō cadunt sicut currentes. ⁊ vlterius addit: ꝙ ista videt̃ dr̄ia inter currere ⁊ ambulare: qm̄ currētes p̄us q̄ moueant̃: imo etiam p̄us q̄ bene firment pedē eleuant: ambulātes vō ecōtra. ¶ Est ⁊ alia cā: qm̄ si corpus debet erectū permanere ⁊ currere: opꝫ virtutem motiuā q̄ est in lacertis ⁊ frequētissime ⁊ velocissime: fere etiā in eodē t̄pe iuncturas relaxare: ⁊ contrahere: vt vna quidem partiū eleuet̃ ⁊ in ante moueat̃ relaxare: vt altera vō firmet̃ ꝯhere: h̄ aūt laboriosuꝫ est nāe ⁊ difficile valde: cū sit ip̄ossibile duo ꝯria simul facere. Pōt etiā hoc cōtingere: qꝛ in vehementissimo motu cū minimuꝫ sit quiescere: mouens caret perfecte fulcimēto: ꝓpter qḋ cadit: cum omnis motus imobili alicui innitat̃.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Propter quid ascēdentes genua dolemus: descendentes aūt femora? Aut quia ascendentes sursum proijcimus corpus: ⁊ euulsio multa corporis ⁊ a genibus fit: ꝓpter qḋ dolemus genua. In vallibus autem ꝓpter id ꝙ deorsum ferimur cruribus: femoribꝰ firmati dolemꝰ ipsa. Sic oē qḋ extra naturā fit dolorē ⁊ tristitiā parat. Est aūt ſm naturā genibus qdeꝫ ad anterius curuatio: femoribus autē in posterius. In ascensionibus aūt genua flectunt̃ in posteriꝰ: ꝓpter id ꝙ velle fulciri: in descēdentibus aūt femora in anterius flectuntur: propter id qḋ nostruꝫ corpus est in anterius ambulans. Noua.

¶ Cur ascendentes genibꝰ: descēdētes femoribus elaboramus? An qm̄ dū ascendimus corpus sursum iactamus distensionēq̄ corporis genuūq̄ mouemus: ex q̄uo genibus laborādū est: procliuis aūt locis eo femoribus laborat̃ ꝙ his ipsis eniti crura submouemꝰ. Ad hec omne qḋ p̄ter nāꝫ fit laborē dolorēq̄ mouet. Est aūt ſm naturā genibꝰ vt ante flectantur: femoribus aūt vt retro a locis accliuis genua retroflectūtur ꝓcliuis aūt femora ante cogunt̃: corpꝰ eniꝫ se pronum propensumq̄ ita defertur.

Quare est ꝙ quādo ascendimus in altū vt mōtes ⁊ duos: accidit nobis dolor circa genua: vbi os coxe vnū duobus cōiungit̃ ossibus cruris sub rotula: ſꝫ cū descēdimꝰ in infimū: dolor fit nobis circa femora: q̄ qdeꝫ sunt a iuncturis anchaꝝ vsq̄ ad alcharti vel renū spondiles: vt magis apparebit in.24. caplo. vbi hoc ꝓblema repetitur. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ p̄mo tangit causaꝫ p̄me partis quesiti dicēs ideo esse: qꝛ qm̄ ascendimus nos virtute aīe ip̄ellimus corpus sursuꝫ cōtra inclinationem eius cū sit graue. vnde multa euulsio ⁊ distractio accidit corpori circa genua: ad quā qdem sequit̃ cōtinuitatis solutio: ⁊ si non sit percepta: propter qḋ ipsa dolemus. Scd̄ qm̄ deorsum tēdimus quātū ad scd̄aꝫ partē quesiti: vt ad valles ꝓpter id qḋ ferimur cruribꝰ ab aīa no permittente corpus graue deorsum ruere fulcimur femoribus ferētibus corp̄is omne pōdus: ꝓpter qḋ ipsa dolemꝰ. ¶ Deinde [Sic omne.] Hic scd̄o approbat ⁊ declarat cām suam dicens ꝙ vniuersaliter omne qḋ est cōtra nām igerit dolorem quo ad corpus magis: ⁊ tristitiā quo ad aīam: sicut pꝫ p̄mo de anima: lꝫ enim operatio non fit nisi coniuncti: tamen q̄dam passiones p̄mo insunt corpori ⁊ per corpus anime vt dolor ⁊ egritudo: q̄dam econuerso vt tristitia et ratio. vnde Auicē. in p̄ncipio sexti naturalium: somnus ⁊ vigilia ⁊ egritudo ⁊ sa. sunt dispositiones corporis: imaginatio vō ⁊ cōcupiscentia ira ⁊ hꝰ p̄ncipaliter sunt anime. ¶ Deinde [Est aūt.] Posita maior sue rōnis declaratur in proposito: ⁊ cū hoc tangit minorē dicens ꝙ genua naturaliter habent curuari ad partē anteriorē: ita ꝙ cōuexum curuationis fit in parte anteriori: ⁊ cōcauū in parte posteriori: sicut fit in pedibus anterioribus quadrupeduꝫ. Femora vō naturaliter incuruant̃ ad partē posteriorem: ita ꝙ conuexū ⁊ cōcauū ecōtrario est incuruationi genuuꝫ: ⁊ est sicut incuruatio cruriū auium: sic itaq̄ inflexio naturalis nobis genibus ⁊ femoribꝰ est opposita: sicut hoc apparet in libro de progressu animaliū: nūc aūt cōtra naturam vtriusq̄ dictam: genua primo cū ascendimus oportet nos flectere ad partē posteriorem: que naturaliter habent flecti ad partem anteriorē: qḋ accidit qꝛ totū corporis pondus in eis fulcitur inuisum: similiter cū descendimus femora cōtra naturā suā incuruant̃ in partem anterioreꝫ: eo ꝙ corpus nostrū habet motum ad anteriora: in quo qdem opꝫ femora in anteriora flecti: vt corpus erectū sup ea teneat̃: caderet eniꝫ nisi fulciretur in femoribꝰ ad anterius: que qdem variatio figurarū genuū ⁊ femoꝝ accidit pp aliud ⁊ aliḋ fulcimētū pedū in ascēdēdo ⁊ descēdēdo: sic igr̄ qa genua ⁊ femora mutāt figurationes suas nāles insitas in ascēdēdo ⁊ dscēdēdo: labor ⁊ dolor eis fatigatis incurrit: ⁊ hoc qdem ꝓblema repetit̃.24. caplo.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Propter qd q̄nq̄ in itineribus coxaꝝ mediū maxime dolemus? Aut qꝛ est totius longi ⁊ vnius existentis: fulcito autē medio dolor maxime fit: propter quod ⁊ cōfringitur maxime exinde. Coxa autem est talis: propter quod ⁊ mediuꝫ ipsius dolemus. Noua.

¶ Cur in itinere media femoris parte potissimū fatigari solemus? An ꝙ longi cuiusq̄ atq̄ ꝯti-

nui pars potissimũ media laborat: cũ.s.stabili/
tu3 fixũq3 manet: quãobrẽ hec precipue rũpit.
Femur aũt tale est: ergo partez potissimũ me/
diam eius fatigare merito solemus.

Quare est q in itinerãdo quãdoq3 dolemus potissi/
me circa media coxarũ. Dicit aũt qñq3: qr so/
lũ accidit in itinere longo laborioso et maxime illis quorũ
coxe solum magis in arcũ ducte sunt. ¶ Deide [Aut qr.]
Soluit dicens cãm esse qr coxe mediũ in corpore hois
mẽsurati est mediũ vniuersalis lõgitudinis et vni⁹ extẽtis
in ipso: sm hoc enĩ lõgitudo est sola in hoie media: ppter
qd corpus fulcitur: in quo accidẽte dolor circa ipm causa/
bit potissime. Et ideo infert correlarium dicens quare ex
tali fulcimẽto accidit comprimi et confringi: sed talis est
coxa circa ipsius mediũ: ideo mediũ ipsius maxime dole
mus: nõ qdẽ ppter attritionẽ ossis coxe: cũ ei nõ insit sen/
sus: sed per attritionẽ musculorũ circa os: in tali enim mo/
tu vehemẽter circa ipm seinuicem constringunt.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

ROpter quid humidi velociter prefo
cãtur laborãtes et a caumate? Aut qr
calefactũ hũidũ aer fit: et vrit magis
plus. Quãdo igr nõ põt extrahere p/
pter multitudinẽ nõ fit infrigidatio: quare cito
ignescit ab inato et aduenicte calido: ppter qd
et facti sudores exercitantib⁹ se et oino laboran
tib⁹: et spũs egressus pficiũt. Segregato nãq3
et attenuato humido spũs fit. Noua.
¶ Quã ob cãm qui humida cõstant natura faci
le a labore estuq3 strangulantur? An q humor
cõcalefactus trãsit in aera: itaq3 acrius vrit. Er
go cũ ob nimietatẽ facultas submouẽdi nõ dat
refrigeratio nulla subsequitur: atq3 ita celeriter
hõ calore insito et aduentitio exardescit. Qua/
propter sudor spũsq3 secessio eos iuuant qui se
exercent: qui deniq3 laboribus se dederunt. Cũ
enim humor discernitur atq3 extenuatur spiri/
tum inde enasci necessarium est.

Quare est q hũidi hũiditate vaporosa calido cõien/
cta: qd dico pp multos q laborãt fortiq3 exer/
citio et assiduo se mouẽt: in magno feruore estatis suffocã/
tur citissime: et extinguunt ab incẽdio et inflãmatiõe: i sic/
cis aũt aut frigidis nõ sic ptigit. ¶ Et scias q cõis lra est
laborãte et nõ laborãtẽ: et tunc dicat pfocant ab incendio
eorũ aliquo laborãte ppter vite necessaria: sicut visum est
pluries aliquos tpe meo parisius in cãpis circa messium
collectionẽ taliter suffocari. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit et
dic ideo esse: qr hũidũ euaporabile accubitũ circa pul
mones taliũ cum calefit ppter motũ laboris et aeris sub/
tiliat et mutat in subam similẽ aeri: ita q humido plurifi
cato per euaporationẽ magis inflãmat et incẽdit interiora:
eo q subtile magis subintrat: iterũ plurificatũ maiorẽ re/
quirit locũ: quo accñte nã ppter multã quãtitatem ipsius
causatã ex vaporatione nõ põt ipm extra per cannã emit
tere euentãdo cor: imo inuiscat circa pulmonẽ. vñ nõ fit
refrigeratio spũu3 circa cor inflãmatorũ: ppter qd refrige
ratiõe nõ facta: citissime corpus inflãmat a calore inato
nõ ptẽperato: et a caliditate extranea aeris deforis occur/
rẽte humidũ in vapores resoluẽte. Et si3 cor euenteẽ mo/
tu arteriarũ per poros cutis: hoc tñ per se nõ est sufficiens
sed potius adiuuans refrigeratione per anhelitũ factam:
sic itaq3 in talibus calm qdrupliciter occurrit.s.calidum Nota
innatũ: calidũ aggeneratũ ppter putrationẽ euentationis: et
calidũ ptinẽtis: et calidũ ex motu laboris acquisitũ: que q/
dez calida sil adiũcta extinguũt calidũ inatũ: sicut maior
flãma minorẽ. Amplius fit valde possibile: eo q circa pul
monẽ insunt hũiditates plurime: tũ ad humectãdu3 ipm
ne arefiat ex motu euẽtatiõis cõtinue: tum qr recipit fu/
mos vaporosos ascẽdentes et descẽdẽtes: sicut dicit Auic.
2⁰ pmi. et ideo voluit Isaac ipm fore flegmatis receptacu
lum: nũc aũt cũ humiditates tales mutant in subaz simi/
lẽ aeri: sicut dicit ex minori fit plus: sicut dictu3 est in.xx.
cap. scde particule. propter qd humiditatibus in vapores
resolutis locus concauitatis pectoris iplet intantũ: q aer
vaporosus cõtentus interius sic fortis efficit: vt et motus
cesset pulmonis: ad qd qdẽ citissime sequit mors. ¶ De/
inde [Propter qd.] Hic scdo infert correlarium declara/
tiuũ pdictorũ dicens: et ideo qñ fiunt sudores in exercitan/
tibus se vlr vniformiter laborãtibus et anhelantibus libe
re: cõferunt he euacuatiões: et p eas saluant a suffocatiõe:
et hoc est qr per tales expurgatiões hũidũ supfluũ sepat a
loco in quo erat inuiscatũ paulatine: quo separato subtiliat
intantu3 q spũs.i.inspiratio et respiratio põt libere fieri.
¶ Dubitat qñ nõ vi3 quis posse a caliditate aeris pfoca/ Dubium.
ri: cũ s3 Auic. 2⁰ pmi. qñtũcũq3 sit aer calidus frigidus est
spũum nostrorũ cõparatione: qd qs experit iterius: ppter
qd magis videt inde cõtẽperari q suffocari. ¶ Dicẽdu3 Solutio.
sic esse sicut dicit phus ppter pdicta: qd etiã magis decla/
ratur: vt.n. hec suffocatio fiat: ops vt qtuor cõcurrant.s.q
corpus sit humidũ et pcipue circa pulmonẽ: et calidũ etiã:
si enim esset humidũ solũ hoc nõ fieret: qr nõ esset calidũ
ptinẽtis humidũ illud potẽs dissoluere in vapore3: ppter
qd hoc minus mulierib⁹ accidit: regrit ẽt humidũ pluri/
mũ euaporabile: et iõ minus hoc cõtingit cholericis: in q/
bus humidũ est min⁹ et subtile magis emittit in sudores:
et qr frigidas regiões inhabitãtes vt gallici et anglici sunt
humidiores et calidiores quodãmodo accñte min⁹ fridas
habitãtibus vt Italicis: accidit eos ab incẽdio estatis ma
gis suffocari laborãtes Italicis. ¶ Ad hoc ẽt adiuuat qm
Italici meliori et ordinatiori vtunt vita et magis sciũt sibi
pcauere. Sunt et illorũ terre plurimũ pcaue: in qbus estus
feruidus ppter reflexionẽ causat radiorũ: sed terre itali/
corũ sunt plane magis et expanse: in qbus etiã sunt arbores
plime: sub qrũ vmbra pausant fatigati: qd nõ sic reperit
apud illos. ¶ Tũc ad arg^m dicendũ q sermo Auic. est de
aere extiti sub latitudine nãlitatis: hic aũt de quo obgcit
est pter nãz et pestilentialis factus: cũ sit rabiosus in cali/
ditate. ¶ Uel dõm q hoc non solum accidit rõne cali/ Alia solo.
ditatis continentis: imo etiam ratione aliarum vt appa/
rebit caliditatum calido aeris incitatarum.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

ROpter quid cõmẽsurata corpora la/
borant multotiens et permutant faci
le? Aut ppter idẽ ambo: equale enim
cõmensuratũ: equale aũt simul passi/
bile. Si igit aliqua doluerit pars: cõfestim cõ/
dolet totũ: incõmensurabile autem sicut magis
depẽdens nõ conuertit partibus: laborat qdem
igitur multotiens propter hoc: facile autem p/
mutat: qr omne cõmunicat corpus. In plura
aũt distributa passio fit infirmior quare facile
pmutabilis:

ꝑmutabilis: icõmẽsurabile aũt sicut nõ cõicans partibus q̃dem minus laborat: difficilius autẽ permutaẽ: vehemens eni est passio. Noua.

¶ Quare corpora que modice constant tẽperataq̨ sunt in morbuꝫ sepius incidunt: ⁊ facilius curanẽ: An vtrũq̨ eadem de causa euenit: est enim equabile qd̾ modicũ est: qd̾ aũt equabile id cõpatibilius est. Quãobreꝫ si qua eius pars laborauit protinus totũ collaborat: imodicum aũt contra: vtpote qd̾ seiunctius sit partiũ suarum vitia minus haurit: minusq̨ consentiens est. Ergo sepius in morbum hac de causa incidit: facilius autẽ curaẽ qm̃ malum partium cõe omniũ est: eo nãq̨ debilius redditur quo se in plura digesserit: itaq̨ curabilius est: imodicuꝫ ꝓ illud: vt qd̾ rem cõem cum partibus nõ habeat: minus q̃deꝫ egrotat sed difficilius curaẽ: qm̃ malum vehementius viget.

Quare est ꝙ corpa tẽperata egrotãt freq̃nter: ⁊ q̃re de facili ꝑmutanẽ ab egritudine in sanitatẽ: vł q̃re ꝑmutanẽ de leui ⁊ alteranẽ ab eẽ suo nãli acgrẽtia q̃libet dispõnẽ. ¶ Dubitaẽ vtrũ sit dare corp⁹ tẽperatũ. ⁊ vĩ ꝙ nõ. q̶ iã nõ eẽt actio ⁊ passio in eo: cũ in oĩ actiõe ⁊ passione oportea vnũ eẽ ꝓdominãs: sicut dĩ in .5. meta. sꝫ h̾ est ĩpossibile: iã eni desineret viuere ⁊ eẽ. q̃re ⁊c̃. Amplius si ẽt eẽt: nõ h̾ret locũ neq̨ motũ: nõ .n. est rõ q̃re magis eẽt in illo loco q̃ȝ in alio: neq̨ magis motũ huc q̃ȝ illuc haberet: sꝫ hoc est ĩpossibile Algaçel: in sua nã. ¶ Dicẽdũ est ⁊ grã hui⁹ sciẽdũ ꝙ cõplexio est duplex: sicut dicit Auic. ꝑ̊ pmi. ⁊ medicoꝝ aliq̃. q̃dã est cõplexio ad põdus vł in vniuersa sube: q̃dã est cõplexio ad iustitiã siue ad necessitatẽ ⁊ vtilitatẽ. Cõplexio aũt quo ad põdus diuidiẽ in equalẽ ⁊ in inequalem. Equalis aũt est ꝙ qualitates ⁊ quãtitates eloꝝ sint eq̃les in mixto nõ supantes neq̨ supatꝫ: ⁊ ꝙ ex eaꝝ confractione resultet vna noua cõplexio ⁊ nã media inter qualitatẽ elorũ nõ magis declinans ad vnã qualitatẽ q̃ȝ ad aliã. Quo ad põdus cõplexio ineq̃lis est vt quãtitates ⁊ q̃litates sint eq̃les sicut p̾us: sed cõplexio q̃ ex eis resultat nõ est vere media: sꝫ declinat ad aliud extremorũ in ꝯrietatibus elorũ siue ad q̃litatẽ simplicem siue ad cõpositã vt ad calidũ ⁊c̃. siue ad calidũ ⁊ siccũ ⁊c̃. Et neutra istaꝝ cõplexionũ repiẽ: sicut vult illic Aui. qd̾ ⁊ rõnes inducte ꝯuincunt: ⁊ de tali cõplexione dĩc Gal. in pmo de regi. sa. ꝙ simplex sanitas ⁊ pfecta que certissimaꝫ hꝫ eucrasiaꝫ vel nunq̃ȝ fuit in aĩalis corpe: vel nunq̃ȝ fuit neq̨ pusillo neq̨ instãti tpe in ictu oculi in vnoquoq̨ momento alterata nõ eodẽ mõ se hñs: sed ꝑmutationẽ ꝑmaꝫ ẽm etatẽ suscipit q̃ semꝑ ad senectutẽ tẽdit ⁊ ẽm Auic. nõ nãliuꝫ administratione. Vñ Haly in theg. tracta. signoꝝ corpus qd̾ est in meliori formaꝝ est res forte que nõ inueniẽ: ⁊ si inueniẽ est occultũ sensui ⁊ nõ apphendiẽ nisi cogitatione ⁊ rõne: sꝫ de alia ab antedicta sanitate vel corpe opꝫ intelligere. puta semꝑ sano qd̾ in omni ꝑmanet hora tale. Cõplexio aũt quo ad iustitiam: que siṁr diuidiẽ per eq̃leꝫ ⁊ inequalẽ possibilis est inẽtionis: ⁊ est vt in mixto sit mẽsura quãtitatis ⁊ qualitatis elorũ ẽm ꝙ reqriẽ ad opationes speciei exercẽdas: ita ꝙ istud mixtũ diceẽ tẽperatum qd̾ perfectiori mõ habebit mensurã talem ⁊ ꝓportioneꝫ. reliquũ aũt erit distemperatuꝫ: ⁊ de hac cõplexione dicit Haly ab. ꝑ theo. ⁊ Auic. etiã ꝙ hõ habens tẽperatã cõplexionẽ est ꝓpinquus tẽperate cõplexioni ad vltimũ: qui eꝫ vsq̨ ad vltimũ tẽperatã vix est oino inuenire in oĩb⁹ hoĩminibus nedũ aliꝫ: sic itaq̨ pꝫ ꝙ cõplexio quo ad põdus nõ cõtingit reperiri: cõplexionẽ aliquã quo ad iustitiã cõtingit. ⁊ de ista est Arist. sermo. Et ideo est mirandum de excellenti viro Auer. qui semꝑ rephẽdit Gal. de cõplexione equali: cũ ipse Arist. hic eam esse assentiat. neq̨ .n. Gal. voluit cõplexionẽ quo ad põdus vt apparuit oio inueniri: tũc .n. rõnes ꝯ ipꝫ recte ꝓcederent p̾inducte: sed tẽperatã ad iustitiam. ¶ Deinde [Aut ꝓpter.] Soluit ⁊ ꝑ assignat eandẽ cãm pme ptis q̃siti ⁊ scđe: dicens cãm vtriusq̨ sciꝫ freq̃nter egrotare ⁊ cito de leui permutari vel sanari eãdem. ¶ Deinde [Eq̃le .n.] Prosegtur ⁊ primo declarat cãm pme partis quesiti dicẽs: ꝙ illud qd̾ est tẽperatũ est equale: ⁊ qd̾ est equale simul tpe ⁊ vno patiẽ per totũ: q̃ñ si aliqua pars doluerit stati alia cõpatiẽ ei: ⁊ dolorẽ exinde sic incurrit totũ: sicut est videre: q̶ aer est subtilioꝛ aq̃: ⁊ subtilioꝛ ⁊ tẽperatioꝛ ex modica alteratiõe facta in modica pte eius alteraẽ ẽm maximã pteꝫ: qd̾ ⁊ nobis etiam ꝯtingit: q̶ vna ps cũ alia hꝫ symbolũ ⁊ affinitatẽ magnã: ⁊ quoꝝ est symbolũ: facilioꝛ sit transitus: ⁊ iõ vocauit cõmensuratũ merito Arist. tale corp⁹: ⁊ q̶ difficile est quãlibet partiũ cõseruare illesam: ideo accidit tale corpus multotiens laborare: aut q̶ corpus humanũ pre ceteris corporibus est tẽperatius frequẽtius inde aliꝫ infirmaẽ ⁊ plures modos egritudinũ incurrit. Q̶ aũt corpus tẽperatum defacili infirmeẽ declarat per suũ oppositũ .s. per corpus distẽperatũ dicẽs: corpus distẽperatũ declinãs a medio .s. a tẽperamẽto magis accedens ad aliqd̾ extremoꝝ nõ habens ad tot ptes lapsuꝫ sicut tẽperatũ: nõ cõuertiẽ cũ suis partibus: ita ꝙ vna particula patiẽte patiaẽ ⁊ totũ: cũ non sit ꝓportio in ipso perfecta sicut in corpore temperato: ⁊ ideo cõcludiẽ ipm multotiens pati. ¶ Dubitatur quoniã videẽ corpus tẽperatuꝫ minus debere pati intemperato: q̶ eo ꝙ est tẽperatum oppositũ est intemperato: igiẽ magis recedit ab egritudine: q̶ egritudo est intẽperamẽtuꝫ: sicut dicit Gal. pmo de acci. ⁊ morbo. q̃re ⁊c̃. ¶ Dicẽdum ꝙ hõ corpus temperatum aut vtiẽ perfecte sex rerum nõ necessariaruꝫ debita administratione: aut imperfecte. Et egritudo similiter aut causaẽ a causa interiori aut exteriori. si aũt vtaẽ eis vt decet: minime egrotat ⁊ maxime a cã interiori: q̃ñ natura eius tẽperata digestioneꝫ perfectam celebrat ⁊ superfluitatũ expulsionem: ꝓpter qd̾ prohibẽtur fieri morbi. Si aũt vtatur indebite sex rebus nõ naturalibus. Dicendum ipsum pre aliꝫ egrotare ⁊ maxime a causa interiori: ꝓpter corruptionẽ regiminis ⁊ passibilitatem ipsius. Et tunc ad argumentũ: est oppositum intemperato ⁊ egritudini: diciẽ ꝙ verum est: dum eius temperamentũ ex administratione sex reꝝ cõseruatur: sed hoc est difficile valde: cum plura ad hoc requiranẽ: ⁊ difficili⁹ est ẽm Aristo. plura q̃ȝ vnum conspicere. Etsi dicat Gal. in thegni. de causis ipsum non indigere mediente hoc veritatem habet cum potest rebus illis sex debite vti: sed multotiens fit trãsmutatio ad alia sicut apparet in secunda parte affoꝛismoꝝ: neq̨ valet quod a q̃busdaꝫ hic dicitur: in passionem de leui incurrere: tamẽ ꝓpter virtutem fortem minus ⁊ rarius patitur: quoniã virtus non operatur in corpore nisi mediante complexione ⁊ instrumẽto: etsi complexio ⁊ instrumentum sit passibilis: de necessitate: ⁊ virtus. ¶ Deinde [Propter quod.] Declarat causam secunde partis quesiti dicens: ꝙ corpus temperatum cõmunicat omnibus partibus suis cõmunicatione vehemẽti: ideo defacili ⁊ cito permutatur a praua eius dispositione ad sanitatem: quoniam cum passio vni parti contingit: distribuitur statim in omnes: ꝓpter qd̾ minoratur ⁊ de-

Dubium. — Solo. Cõplexio duplex. — Dubium. — R̃ñso.

struitur: ceu ostendit cancer particularis passio partis incurabilior existens lepra que est cõmunis toti: diuisio enĩ semper est via in destructionem: propter quod corpus cito permutatur a passione ad sanitatem: et hoc declarat per corpus distemperatum sibi oppositum dicens: ꝙ corpus distemperatum in quo vna pars non cõmunicat sufficienter alteri: nec omnes toti cum egrotat: cum difficultate et tarde sanatur: eo ꝙ passio recepta in vna parte non distribuitur in alias neqȝ in totum: immo vehemens remanet in parte impressa.

Nota ex diuisione colligi destructionẽ

¶ Problema. XXIII. Antiqua.

Propter quid laborans qdẽ magis in planis ꝙ̃ in nõ planis. Uelocius aũt ambulat planiciẽ ꝙ̃ nõ planiciẽ? Aut qȝ laboriosissimũ qdeȝ est nõ semper in nõ plano gressu magis. Uelocius aũt ambulant vbi inequali tẽpore minor est superior motus: in plano aũt parua eleuatio et frequens: in nõ plano autẽ ecõtrario. Qđ aũt p singulã vis factũ: multũ fit per multas. Noua.

¶ Cur equalibus ꝙ̃ inequalibus locis magis fatigari solemus. Ocius autem iter equale ꝙ̃ inequale expedimus? An ꝙ minus laboris tum est cum non assidue habitu eodem mouemur: quemadmodum ingressu equabili potius agitur. Ocius vo ingredimur: cuȝ vbi minus pari tempore attollimus. Ergo per locum equalem vsus attollendi exiguus est atqȝ frequens: per inequalem autem econtrario. Quod vo p singulos gradus paulum redditur multum id per multos demum exultat.

Repetit vigesimũ pblema et dicit. q̃re est etc. ¶ Deinde [Aut qȝ.] Soluit. et pmo videt magis exponere et verificare questionem suaȝ dicens: ꝙ laboriosum est et difficile valde ambulare per plana: propter non pmutare figurationem membrorum: non tamen semper: quia quando ambulatio fuerit breuis: non est laboriosuȝ: sicut dictuȝ est in primo problemate: sed in ambulatione que est per non planum. i. monticulosum magis est laboriosum: dũmodo fuerit ambulatio breuis: si autem fuerit longa non semper est laboriosum: et sic ista expõne tangiẽ sentẽtia primi pblematis: et ideo. ¶ Deinde [Uelocius.] Manifestat secũdam partẽ quesiti dicens: ꝙ citius perambulatur planum ꝙ̃ monticulosuȝ supposita equalitate tẽporis: et hoc est qđ dicit ꝙ in tempore equali et motu eq̃li minor est motus superius: vt in monticulosis ꝙ̃ per planum. Et fortassis propter istaȝ conditionem verificatiuã sui sermonis repetit problema: non eniȝ fuit superius posita. ¶ Deinde [In non plano.] Assignat causam predictorum sicut dictum est in decimo caplo et patet.

¶ Problema. XXIIII. Antiqua.

Propter quid descendentes qdeȝ per valles femora magis dolemus: ascẽdentes aũt crura. Aut qȝ ascendentes qdẽ in eleuando corpus. Totũ naqȝ corpus fit põdus. Cui igiẽ totũ adiacet et quo leuamur: hoc maxime dolet: crus aũt hoc: pl[...] mam enim longitudinẽ habet: et nõ sicut pes latitudinẽ habet: pter qđ mouetur. Quare sicut scapula põdera mouemus: et in hoc habemus: igiẽ et dolemus scapulam maxime. Descẽdentes aũt in declinando corpus deorsum et expellendo extra naturã dolor est: quare in quo maxime inclinaẽ et eleuaẽ: hoc habet dolorẽ. Crus quidem igiẽ manet: pondus autem pectus fit: femur autem recipit et moueẽ propter id ꝙ longitudinem habet: et vertitur desuper inquantũ thorax inclinatur. Noua.

¶ Cur femora in descendendo tibie in ascendendo laborant? An labor in ascendendo est quia corpus attollitur. Fit enim vt totum corpus nobis oneri fit. Itaqȝ cui totum incũbit: et quo totum attollitur: id precipue premitur atqȝ laborat: hoc autem tibia est. Postremam enim hec longitudinem tenet: nec modo pedis latitudinem aliquas sortitur. Unde fit vt hoc minus se valeat stabilire: itaqȝ vt humeris ita tibijs põdus sustinemus. Laboremqȝ ob eam rem quo humeris maxime affici solet: tibia quoqȝ pati incresse est. At in descendendo quoniaȝ corpus deorsum se defert propellitqȝ contra naturaȝ: hinc labor et vexandi ratio prouenit. Itaqȝ laborem huic precipue admouet cui incũbitur qđqȝ vexat. At qui tibia manet thorax ponderi est: femur sustinet atqȝ vacillat eo ꝙ et porrectum in longitudinem est et superne versatur qua scilicet thorax procumbit.

Repetit 19m problema ad maiorem declarationem: et non videtur differre: nisi quia vbi illic dicit genua hic dicit crura. et querit. q̃re etc. ¶ Deinde [Aut qȝ.] Soluit. et pmo assignat cãȝ scđe partis quesiti dicens ideo esse: quoniam quãdo ascendimus ad summa eleuamus et deferimus sustentantes totum corpus sursum: sicut vnum graue pondus: tunc igitur illud cui huiusmodi pondus insistit: et illud quo leuatur: potissime dolorem incurrit: sed crus est illđ in homine. igitur etc. et merito crus debet dolere: quia est longum valde modicum habens latitudinis: non enim est aliqua pars corporis in homine habens ossa ita longa sicut crus: neqȝ etiam tantam subtilitatem respectu sue partis et officij eius: non enim habet latitudinem sicut pes habet: in quo potest fulciri ẽm multiplicem partem: et ideo non incurrit dolorem: sicut crus: propter quem pedem moueẽ corpus et fulcitur intra: motus tamen a crure et fulcimus superius in eo pes mouetur. ¶ Deinde [Quare sicut.] Declarat quod dictum est de cruris dolore in simili dicens: igitur sicut nos deferimus pondera fulcita in scapula: ita similiter deferimus totum corporis pondus fulcitum in crure: propter quod sicut dolemus scapulam maxime et precipue sinistram: quia illa nata est ad sustentandum onera: dextra autem ad mouendum magis: quoniam motus fit in dextris et fulcire in sinistris: sicut dicitur in libro de progressu animalium: ita sic et crus dolemus maxime: et pptie vltra medium versus genu. Est aũt hic intelligere per scapulã spatule locuȝ

vtriusqȝ

vtriusqz post collum lateraliter vbi pondera imponunt.
C Deinde[Descendentes.] Hic scdo assignat causaz scde
partis quesiti dicēs:qm descēdimus ad infima: eo q pon/
dus corporis inclinare facimus deorsuz paulatine ꝛ ordi/
nate impellēdo ipm: vt moueat motu ꝯtra ipsius nām:qz
cū sit graue motus eius nālis ꝛ situs est deorsum:ideo do/
lorem incurrit:qm omne qd ꝯtra nām suam mouet dolo/
rem ꝛ tristiciam causat:sicut dictū est in.9.pblemate.igi/
tur in quo magis recedit a natura sua: in illo magis dole/
bit:sz hoc est in illo in quo icuruat ꝛ eleuat:sicut in femo/
ribus.quare ꝛc.qd declarat:qm crus:als coxa quiescit in/
fatigatū in motu deorsuz:ꝛ illic pondus fatigans.s.pectus
omne qd opz ab aliquo sustentari:hoc autē femur susten/
tat:suscipit enim pondus ipsius:ꝛ cum hoc mouet:ꝛ quia
pectus longitudinē habet ideo cōuertit ad partem supio/
rem retro:vbi fit cōceptum incuruationis.Et ista qdē con
uersio sursum in parte posteriori diuersificat fm magis ꝛ
minus fm q thorax magis aut minus incuruat ad partē
anteriorē ꝛ sursum:hoꝫ aūt icuruationem ꝛ pondus incur/
uans patiuntur femora ppter qd non imerito dolent. Et
fortassis quis illud[Propter id ꝛc.] Componet cum ly fe/
mur qd superficietenus littera magis sonat: pmum tn̄ est
Pect⁹ qd artificialius magis.C Notādū est q pectus di pars cor/
poris anterior ex.12.spōdilib⁹ ꝛ.24.costis ꝛ centū ꝛ septē
musculis constituta:cuius quidem locus est a furcula pe/
ctoris sub collo vsqz ad spondiles renum:vbi fit motus ꝛ
incuruatio:cum illic iuncture sint lapse ad anterius maxi
Thorax quid. me valde.Thorax autē proprie dicit pars anterior ex.7.
spondilibus ꝛ.14.costis veris cōstituta:est enim illa pars
anterior in qua coste firmiter terminant:ꝛ mediante osse
thoracale cartilaginoso fortiter adinuicē cōiungunt:cui⁹
locus est a furcula pectoris vsqz ad gladiatam:sicut patet
per Auic.prima pmi.ꝛ Almansorem libro primo:ꝛ sic hic
videtur sumere pectus ꝛ thoracem. Femur aūt sit totum
illud quod est a spondilium extremitate pectoris vsqz fe
re ad posterioris extremum : in quo quidem continentur
spondiles renum lassarum iunctarum:ꝛ maxime vbi con
iunguntur pectoris spondilibus:in quibus fit motus ꝛ in/
curuatio: ppter quod non imerito labor ꝛ dolor in femo/
re accidit:cum fuerit ex sursum ꝛ maxime in deorsuz mo
tus:aliqñ tamen est q thorax sumitur pro pectore.vnde
Gal.in thegni tractatu signoꝝ cōiungit thorax ad partez
posteriorem fm lōgitudinem equalem methafreno.i.ad
mensuram.12.spondiliuz sicut per aliam apparet transla/
tionem.Et forte hanc diuersitatem faciunt transferentes
nō bene:cū alia translatio pectus habeat nō thoracem.

C Problema. XXV. Antiqua.

PRopter qd plus videt via eē quādo
nesciētes ambulamus : quāta quidez
est:q̄z quādo scientes:si alia similiter
habentes adipiscamur? Aut qa scire
quanta est:scire est numeruz ipsius : ꝛ plus est
semp indeterminatū determinato.Queadmo/
dum igit si sciuerit q tanta vtiqz:determinataz
necesse est esse : ita etsi nesciuerit sicut ecōuerso
paralogizat anima: ꝛ videt eē ifinita. Amplius
quantū determinatū est: ꝛ determinatū quātū
est:quādo igitur non videtur determinatuz:si/
cut infinitum videtur:propter id qd natum est
determinari. Si aūt nō fuerit determinatū infi/
nitū eē:q̄re ꝛ id qd videt nō determinari appa/
rere necesse est quodāmō infinitū. Noua.

C Cur iter lōgius tum esse videt cū ignari quan
tū sit ambulamus q̄z cū ignari:si modo res cete
re pares adsint. An q nosse quantuz sit non nisi
nosse eius numerū est:rēqz nō determinatā plu
ris q̄z determinatā eē pspectū est. Ergo queād/
modū si nosti quantū sit finitum id esse necesse
est:sic etiā si ignoras q̄si reciprocet animus ca/
uillatus oberrat infinitūqz id esse videt qd fini
tuz est. Quāobrē si quātū qdlibet determinatū
non esse putetur:velut infinitum id esse videbi/
tur:eo q aptum est:vt sit determinatum. At si
determinatū nō sit infinituz est. Ergo id quoqz
infinituz quodāmodo videri necesse est:qd de/
terminatum esse nequaquā videtur.

Quare est q qñ ambulamus viaz nobis ignotā vi
det esse nobis lōgior q̄z qñ ambulamus
viam sciētes eius quātitatē determinate: Et adycit condi
tionē verificantē suū sermonē dicēs:supposito q oia alia
sint paria preter viā esse cognitā ꝛ nō eē cognitā:hec eniz
regula in cōparationib⁹ est seruāda oibus:sicut ait Gal.in
pluribus libroꝝ:vt oia.s.sint equalia vtrobiqz nisi i eo in
quo fit cōparatio.Qr aūt oia nō sint paria sz magis adipi
scamur vnū q̄z aliud.hoc pōt esse:aut ex parte vie : vel ex
parte viantis.ex parte qdem vie vt si via ignota sit plana
vel monticulosa bene ambulabilis vel delectabilis. Co/
gnita autē ardua montuosa vel lutosa ꝛ vix male ambula
bilis ꝛ ꝯtristatiua.Ex parte qdem viantis vt si vians viā
ignotam sit fortis agilis ꝛ breuiter ad oia bene dispositus
extranea ꝛ delectabilia ꝯspiciens vel audiens in ipsa.am/
bulans autem viam cognitā se habeat ecōuerso:tunc eniz
qz nō sunt oia equalia:sed adipiscentes magis se habēt ad
vnū q̄z ad alterum:cōtingit viam incognitā breuiorez vi
deri cognita.C Deide[Aut quia.] Soluit:ꝛ pmo assignat
plus cām ex parte indeterminationis ꝛ infinitatis appa/
rentis anime:dicens ideo esse:quoniā scire quātitatez vie
determinate:est scire numerū ꝛ mensurā ipsius:vt.10.mi
liariuz:cum autē ignorat sit oppositum:sed illud qd scitur
est determinatū:qd aūt ignorat est ideterminatū:sed ide/
terminatū semp est maius determinato.quare ꝛc. ꝛ h est
qd declarat: qz sicut si sciuerit aia viam determinate esse
tantaz:habet sciam determinate quātitatis eius:ita p op/
positū si ignorauerit terminū ipsius:paralogisat seu de/
cipit.Et videt sibi q sit ifinita:qz ignotū incptuz tale est:
est ifinitū.vñ dicit:qñqz ignorātes vie terminū magis co
gitant de eo imaginantes cōtinue peruenire ad ipm ꝛ non
veniant:vnde desperāt:qm anima nostra ppter fragilita
tem corporis ꝛ desidiam:vt in plurib⁹ diffidit ꝛ tendit in
peius ꝛ vilius semper corporis mole grauata. C Deinde
[Amplius quātuz.] Assignat aliam cām ex parte indeter/
minationis magis ꝛ ifinitatis rei dicēs ipm quātū est de/
terminatū quoddā ꝛ finitū:qm pbatum est.3.phy. infini/ Tex.c.24.
tum nō esse:ꝛ pmo celi ꝛ mundi nullam fore quātitatē ifi/
nitā:ꝛ silr ecōuerso:qd est determinatū ꝛ finitū:est quātū
quoddaz:qm vnūqdqz mensurat ꝛ terminatur q̄ntitate:ꝛ
ideo dicit in predicamētis albedinem fore tantam quan/ Cap. de qu. circa me.
ta fuerit superficies:ꝛ accipias vlterius:omne qd indeter/
minatū nāliter appetit determinari.Cuz igit fuerit aliqd
qd nō appareat determinatū:videt esse sicut infinitū : eo
q natū est determinari ꝛ finiri nāliter illud appetens:nō
tamen est adhuc determinatum ꝛ finitum : cum nondum

potentia reducta sit in actum: qđ autem nõ fuerit determinatum natum determinari videtur esse infinitū. Et ideo similiter in proposito concludimus: ꝙ illud qđ est natū habere terminum ⁊ videtur non determinari necesse est infinitum aliqualiter apparere.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Ropter quid femora magis q̃ crura laborant? Utrū quia prope locuꝫ est habentem superfluitatē: quare si superabundauerit per motuꝫ caliditate: attrahunt femora magis ⁊ plus q̃ tibie: aut propter id qđ innatum est magis ad femora: maxime enī dolent continui distantia. Etenīꝫ si nullam habentes superfluitateꝫ laborauerint: tum femora ⁊ lumbos dolent magis? Aut quia quemadmoduꝫ bubones fiunt vulnerati propter contractuꝫ venarū ⁊ neruoꝝ: ita ⁊ hic: prope principiū aūt est femur. Aut quia magis in eadē figura femur tibia: hoc autem laboriosius: aut quia carnosum. Quare multū quod est ſm naturaꝫ habent in seipsis. Noua.

¶ Cur femora magis q̃ tibia fatigātur? Utrum ꝙ prope absunt ab ea parte que excremētuꝫ cōtinet: itaqꝫ vbi ea pars agitata nimiū recaluerit femora expeditius ac plenius attrahere possunt q̃ tibia. An ꝙ femora continentiore cōstant natura. Laborat enīꝫ precipue propter cōtinui distractioneꝫ: quippe cum ⁊ si nullo excremento substāte fessi sumus: tamē femoribꝯ ac lumbis acrius laboramus. An q̄m inguina ꝓ ictuꝫ oriri nouimus: ꝓpter venarū ⁊ neruoꝝ societatē: ita etiā lassitudo potius in femur incumbit: qđ quidē ab initio ꝓpius abest: an ꝙ femur eadem habitus rōne fungit̄ suo munere magis q̃ tibia que qdem res laboriosior est: an ꝙ femora carnis copiam sustinent. Itaqꝫ res affatim in his inest: quā nature rōni tribuimus.

Quare est ꝙ ptes femorales magis q̃ crura in motibus laborāt ⁊ patiunt̄. ¶ Deinde[Utrū q̄r.] Soluit ⁊ pmo assignat plures causas. 2ᵒ ex omnibus illis cōcludit ītentū. scđa ibi[Quare multū.] iterum pmo assignat vnam cām ꝓbabilem opinatā: sicut per ly vtrum insinuat̄ dicens hoc esse: q̄m femora sunt prope locū in quo continent̄ superfluitates: sunt enim parietes earum cum ipsarū receptaculis ⁊ ꝓpinqua eis: vt vesice matricibus vie spermatis intestinis ⁊ renibus: ꝓpter qđ si superfluitates superabundauerint in illis ꝓpter motum laboris: femora calefacta caliditate: cuius est attrahere: attrahūt vehementius ⁊ in maiori quātitate ex illis superfluitatibus q̃ crura: cum distent valde: neqꝫ fortassis vie eius sic sint aperte: neqꝫ tantus calor ipsis accidit: ꝓpter qđ magis laborant ⁊ patiuntur femora. ¶ Deinde[Aut ꝓpter.] Assignat aliaꝫ cām dicens: ideo esse: quoniā corpus est magis inatuꝫ laborare ⁊ pati circa femora q̃ circa crura: eo ꝙ femora potissime dolent ꝓpter solutionem continuitatis in eis factam: sicut etiā tactuꝫ est in .33. cap. particule prime: cum he partes potissime sint sensitiue: sicut apparet per delectationē causatam in eis a coitu. Sic itaqꝫ habes ab Arist. manifeste solutionē cōtinuitatis eē cām doloris: qđ ⁊ quidam philosophantes hodie medicos negligentes nō cōseruant: ⁊ tunc ꝓbatur ꝙ innatuꝫ sit corporibus ſm femora laborare: q̄m si ipsa laborauerint dato etiā ꝙ in eis nō sint superfluitates alique: tñ dolent femora ⁊ lumbos magis q̃ crura ꝓpter fulcimentū corporis totius in ipsis ad qđ ꝓpter attractionem musculoꝝ sequit̄ cōtinuitatis solutio ⁊ etiam subita alteratio que sunt due doloris cause: ⁊ ita prioꝝ solo fuit opinata vt ly verū ostendit. ¶ Notandum ꝙ lumbus sumit̄ dupl'r: aliqñ sumit̄ pro suba rubea dura carnea ad rotunditatē tendēte attrahēte aquositatem vrine: que intra dorsum superius locatur que ⁊ ren dicit̄. Quādoqꝫ aūt sumit̄ pro parte exteriori correspondente loco vbi sunt renes: sicut dicitur in euangelio. Sint lumbi vestri precincti: ⁊ sic accipit̄ hic. vnde lumbus est pars femoꝝ: nomen femoris extendēdo: que quidē femora precipue dolent in motu deorsum: ⁊ maxime circa exteriorē partē corrñdentē iterius renibꝯ. ¶ Deide[Aut q̄r.] Assignat aliaꝫ cām dicēs: ꝙ sicut fiunt bubones vulnerati. i. apostema in inguinibus ꝓpter cōtractionē venarum arteriarū ⁊ neruoꝝ illic existentiuꝫ: eo ꝙ repleant̄ humiditate sanguinea causante solonem cōtinuitatis: ⁊ ideo dicunt̄ vulnerati: q̄m cum sint apostemata: in eis est vulnus seu solo cōtinuitatis. ¶ Triplex est enim morboꝝ genus in apostematibus: sicut medici dicunt: mala cōplexio: mala compositio: ⁊ solo cōtinuitatis. Uel fortassis aliquis dicet eos vulneratos ex ruptura adueniēte natura vel arte: primuꝫ tñ sententiosius. similr circa femora ⁊ lumbos in ꝓposito magis cōtingit: ꝙ plurimū fiunt vulnerata apostemata suscipientia: eo ꝙ locus hꝯ femoris ⁊ lumboꝝ est ꝓpinquus pncipio. i. cordi cuius supfluitates recipit amplius cruribus: magis enim ꝓpter incisionē debilitantur partes iste: vnde dictū est .33. cap. pme particule: ꝙ incisio circa bubones est piculosa: vel pncipiū. s. superfluitatū sicut dicebat̄ prius vt vesice intestinis ⁊c. ꝓpter qđ superfluitatibus ad femora ⁊ lumbos decurrentibus cito vulnera seu continuitatis causant solonem. ¶ Deinde[Aut quia.] Assignat aliam causam di. ꝙ femur diutius seruat eandem figuram ⁊ situm q̃ crus: crus enim multis mouetur modis ⁊ diuersis situatur figuris: cuꝫ enim insint iuncture multe ⁊ lasse. iterum cum duo sint crura vnum pōt sine altero laborare viando: sed membruꝫ seruare eandē figurationeꝫ est laboriosius q̃ permutare: sicut dictū fuit in .10. cap. quare ⁊c. ¶ Deinde[Aut quia.] Assignat aliam causam dicens: hoc ideo cōtingere: quia femur est carnosuꝫ: crus autem non: sed ossuosum: quod autem est carnosum facilius leditur ꝓpter eius debilem compositionē. Item est magis sensitiuum: propter quod dolor accidit: ⁊ maxime cum Aristo. ponat sensum tactus fore in parte carnosa: ⁊ quia neruus non habet nisi carnem sua frigiditate contemperare. Amplius quia qđ est carnosuꝫ plures colligit superfluitates: quia cum a membro carnoso multum resoluatur multo indiget nutrimento: ad quod multa cōsequitur superfluitas laboris ⁊ passionis causatiua. Oppositū istorum omniū cōtingit in crure: ⁊ hoc est: quare multum ⁊c. qđ vltimo cōcludit principale intētum dicens ꝙ propter predicta femora naturaliter multa habēt in seipsis: ꝓpter quod magis habēt laborare ⁊ pati q̃ crura.

Lumbus 2ᵉ

In aposte. triplex ge. nᵒ morbi.

¶ Problema. XXVII. Antiqua.

Ropter quid quibusdam quando laborauerint pustule oriunt̄? Aut quia quādo corpus nō purum fuerit: motus calefaciens ⁊ alias superfluitates

extrahit cũ sudore: grossa autẽ existentia ⁊ humores hñtia malos acutos ⁊ amaros ⁊ salsos supfluitates expurgari quidẽ nõ possunt ꝓpter grossitiẽ. Egrediunt̃ aũt per carnẽ ⁊ vlcerãt exterius ꝓpter acuitatẽ humoris. Nona.

Quaꝫ ob causaꝫ tubercula ⁊ vlcera nõnullis ex labore ꝓueniunt? An corpore impuro mot⁹ cõcalefaciẽs excremẽta alia etiaꝫ cũ sudore vaporatim destringit: que crassa ⁊ humore prauo hoc est acuto: aut amaro aut salso ꝯtenta secerni penitus suã ob cõcretionẽꝫ nõ queunt. Itaqꝫ per carneꝫ intumescunt atqꝫ exulcerantur: propter amari humoris violentiam.

Quare est si aliqui viputa humoribus prauis pleni laborauerint: se forti exercitio ⁊ necessario mouẽtes: pustulas scabies ⁊ vlter cutis defedationes incurrũt. Deinde [Aut q.] Soluit ⁊ assignat cãm quesiti ostẽdendo que sunt corpora qbus talia accidũt: ⁊ quibus nõ dicens ideo esse: q quando aliquis habuerit corpus impurũ superfluitatibus exuberans subtilibus: cum hoc tamẽ poros apertos: motus tunc occurrẽs calefaciẽs corpus superfluitates quasdam euacuat calefactas in corpore sicut subtiles: quibus multum puris cholerici est admixtum: ita ꝙ ex istis nõ fiunt pustule. Deinde [Grossa.] Ostenso qbus nõ fiunt pustule: ostendit quibus fiant dicẽs: ꝙ corpora illa que fuerint grossa ⁊ terrestria poros habentia constipatos: humores continent prauos acutos amaros ⁊ salsos: non valentia expurgare ipsos libere exterius ꝓpter grossitiem eorũ: sicut expurgant̃ superfluitates aut subtiles per sudorem: aut etiã grosse per regiones sibi a natura deputatas: propter qꝺ pigre remanentes sub cute: erumpunt per carnem vlcerando exterius versus cutem propter acuitatem ipsoꝝ antedictaꝫ: in quibus siquidem non fuerit acuitas tales nodum aut aliquod apostema de genere cancri causabũt. Sic igitur pustule vlceratiue cutis fiunt in corporibus plenis superfluitatibus cũ exercitantur: ⁊ maxime tempore veris: non subtilibus: q tales transeunt in sudores: non omnino grossis factis: que exterius nõ possunt per vlcera manifestari: sed medijs in

Dubium. substantia existẽtibus ⁊ acutis in qualitatib⁹. Dubitatur. nõ enim videtur ex labore causari pustulas: qm̃ illud quod euacuat materiam causantem pustulas minime est pustularum generatiuũ: cuiusmodi est labor ⁊ exercitiuꝫ: sicut apparebit in. 34. cap̃. quare ⁊c̃. Dicendũ sicut ap-

Solo. paruit pustulas in quorundã corporibus generari: ꝓpter

Corpus duplex. qꝺ sciendum ꝙ corpora ad presens sunt duplicia: quedaꝫ sunt vehemẽter plena humoribus ⁊ maxime frigidis flegmaticis: ita ꝙ in eis loca nõ reperiunt̃ vacua sufficiẽtia hos cõtinere humores: si cõtingat eos liquari ⁊ ampliari: ⁊ in talibus si labor aut exercitium vehemẽter aduenliat: generantur apoplexie epilepsie aut vene crepant̃ in pulmone aut fe. quibusdaꝫ inascuntur acute. Si autẽ corpora fuerint ab his diuersa: vt ꝙ humores non sint ad suffocationem replentes: hoc potest tripliciter cõtingere. aut eniꝫ sunt subtiles aut medij aut grossi: si subtiles ⁊ corpora etiã sint porosa: tales non causant pustulas sed in sudores vertuntur. si aũt medij ⁊ maxime si fuerint acuti serosi: ꝑmanent sub cute ⁊ ipsaꝫ vlcerando extra penetrant in pustulas scabies ⁊ alias cutis defedationes vel carnis. Vñ Gal. tertia ꝑticula aforismoꝝ: qbus corpora interiora mundificant exercitia ⁊ malos humores expellunt ad exteriora, his generant̃ pustule in corpore ⁊ scabies. Unde Hip. in non mundificatis corporibus exercitio generatur pustula. si autẽ humores fuerint grossi valde: ⁊ cum hoc corpus compactũ: nõ fiunt pustule neqꝫ sudores sed potius ipsis remanentib⁹ sub cute celatis: durities flegmaticas ⁊ melancholicas causant. Ad rõneꝫ dicendũ ꝙ labor ⁊ exercitium quantum est de se mundant corpus a superfluitatibus si ipsum inuenerint apertum. si autẽ nõ: per accidẽs pustulas ⁊ alias defedationes causant: sicut etiam dicitur a Gal. in tertia particula afoꝛismorũ de vere: ꝙ ver per se est sanissimuꝫ tempus: per accidens tñ in ipso multe egritudines generant̃: sic igit̃ si exercitium ⁊ labor in corpore inueniat superfluitates subtiles ⁊ poros apertos: eas euacuat de se in sudorem ⁊ non pustulas causat.

Problema. XXVIII. Antiqua.

Propter quid eis qui euacuati sunt ex exercitijs: ⁊ pharmaciarũ potionib⁹: nõ cõfestim offerũt cibũ? Aut q purgat̃ corp⁹ adhuc ⁊ nõ requieuit laborãs: ⁊ segregate sunt supfluitates. Noua.

Cur non protinus ab exercitatione aut a medicamento epoto cibus assumi debeat? An ꝙ adhuc corpus purgatur: necduꝫ a labore quiescit. Excrementaqꝫ excita redundant.

Quare est ꝙ exercitatis ⁊ pharmacijs. i. medicinis solutiuis potionatis non statim medici offerũt cibum peractis exercitijs ⁊ pharmacijs acceptis. Notandũ ꝙ signãter dicit cibuꝫ: qm̃ expedit aliqñ da- De hoc. 6. phys. per

re ⁊ maxime potionatis aliqꝺ medicinale vel cibale ꝑ viã to. 2. s.

medicine: ꝓpter synthomata supueniẽtia: sicut recitat Gal. in ꝑmo alimẽtoꝝ de iuuene cui exhibuit cotanum ꝓpter vexationẽ ex assumptione scamonee. Similr etiã de exercitio scias ꝙ ille qui exercitat̃ dũmodo fuerit forte exercitium seu labor nõ statim debet comedere aut bibere etiã: sicut dicit̃. 30. cap̃. imo opꝫ ꝑus corpus quietari: tum q superfluitatib⁹ adhuc purgat̃: tum q per caloreꝫ eius disseminatũ per totũ nõ posset cibos digerere assumptos: cum in digõne oporteat calm̃ circa ventrẽ adunari: vnde ipsi in supfluitates ⁊ nõ in nutrimẽta corporis cõuertuntur: ⁊ ideo regula est in regimine sa. sicut vult Damascenus in afoꝛismis proprijs. In nimio exercitio positis ante cibum parũ quiescere opꝫ: in ocio vero paruꝫ vti exercitio ante: vt vtriusqꝫ calor sit fortis: ⁊ circa locũ digestionis cõtentus: post aũt comestionẽ nõ dꝫ aliqs moueri nisi motu paruo debili: quia sicut dicit Almãsor in quarto sicut motus ante comestionẽ factus sanitatis est conseruatiuus: ita post comestionẽ egritudinis inuenit̃ generatiuus. Dico aũt nisi debili ⁊ paruo: quoniam paruus motus post cibuꝫ ipm in stomacho quiescere facit: sicut dicit Aui. 3° ꝑmi. Eodeꝫ modo ⁊ qui purgatur nõ statim post purgationem comedat assumptam: sed diu tardet: tum quia adhuc superfluitates segregantur ex corpore ⁊ expelluntur: tum propter synthomata que possunt inde emergere: eo ꝙ assumpto cibo natura indigens: euacuatiõe iam aliqua facta: vapores medicine fumantes per corpus attrahit ad venas cum cibo: propter quod praua cõsurgunt accidentia. Unde Jo. Mesue in ꝑmo de ꝑparatione medicinarũ simpliciũ ait: ꝙ vna causarũ febriũ est festina comestio sup medicinaꝫ: nã aliquid de re medicinali cum re cibali penetrat ad venas ⁊ fe. aut fluxum: aut dissinteriaꝫ causat: qꝺ ⁊ mihi ipsi negligenter cõtingit. Et ideo vt vapor venenosus medicine ex corpore expellat̃ medici post getẽ purgationis ante

assumptionē cibi per horam: exhibent potionatis aliquid lauatiuum abstersiuū: sicut aquā mellis aut ptisanā ⁊c̄. sunt ⁊ aliqui qui dragmā exhibent tyriace volētes venenosum vaporē medicine expellere: ⁊ fluxui dissinterico securitatē prestare. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit: ⁊ primo ad scdam partem quesiti dicens: causam esse: quoniā corpus adhuc existit in actu purgationis: nō enim superfluitates sunt euacuate: sed in motu sunt a medicina agitate. Et similiter quo ad pmā partē questionis laborans ⁊ qui exercitat̄ vltīer non sedatus est a motu adhuc: lz enim videat̄ quiescere exterius: tū membra adhuc mouent̄ ⁊ titillant propter virtutē motus impressam sibi ab anima: sicut apparuit in 15° cap. neqz etiam superfluitates segregate per motum adhuc sunt expulse omnino.

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

Propter quid difficili⁹ est currere q̄ȝ ambulare? Aut qz plus pondus fert currens: quando enim fuerit subleuatus: totum in seipso hȝ: ambulans autem sicut requiescentes in parietibus appodiās habet in quiescente. Noua.

¶ Quamobrē currere q̄ȝ ambulare difficilius est? An q plus oneris fert qui currit: is enī elatus ac pendēs onus sup se totū sustinet. at qui ambulat parte insistēte vicissim sustentat̄ quasi pariete adiutus requiescat.

Quare est laboriosius ⁊ difficilius currere q̄ȝ ambulare? ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit: ⁊ primo ad primā partē quesiti dicēs hoc eē: qm̄ ille qui currit magis defert pōdus: q̄ȝ ille qui ambulat: qz ille q currit eleuatus est quasi aliqn̄ totus in aere: cū aūt sic fuerit subleuat⁹: hȝ totū pondus in seipso: qz cū omnis motus innitatur alicui imobili: ⁊ ille moueat̄ velociter: sic itaqz a terra subleuatus opȝ q innitatur alicui parti eius reddenti se imobile: sed sic initi vel fulciri in seipso aut in aliqua pte ipsius laboriosum est valde. quare ⁊c̄. ¶ Deinde [Ambulans.] Soluit ad scdam partem dicens: q ille qui ambulat non habet sic totum pondus fulcitū in seipso: ex quo fatiget̄: sed potius permanet quietus appodians se in alterā partem sui: sicut fatigati ⁊ debiles appodiant ⁊ regescunt in parietibus: ⁊ vlterius quibuscunqz sustentantibus. cū enim quis ambulat paulatim ⁊ ordinate mouet vnum pedē ⁊ figit: super quē postea se mouet in antea appodians ⁊ pausatus: ⁊ sic deinceps: nō aūt sic est in currente. Potest ⁊ hoc dupl'r cōfirmari: semel qdem ex parte corporis: eo q corpus moueri erectū ac celerius est cōtra nām ipsius: cū sit graue petēs deorsum ruere: qđ aūt est ꝯtra nām praue fit: ⁊ cū difficultate: sic dicit̄ in. 3z. cap. sed currere est magis extra nām corporis grauis: cū currere sit magis ambulare: ⁊ sic simpl'r ad simpliciter ⁊ magis ad magis. Et semel ex parte aeris: qm̄ difficilius ⁊ laboriosius est aerē cōdensatū subito scindere: q̄ȝ aerē rarū ⁊ paulatim: pmū aūt accidit currenti: scdm̄ vo ambulanti. quare ⁊c̄.

¶ Problema. XXX. Antiqua.

Propter qd qui sunt ab exercitijs non bibunt ꝯfestim? Utrū ppter opinionem dissolutionis: quousqz aliqđ digeratur? Aut ppter spiritū quem facit labor ex humido. Aut propter sitim: que fit ex eo q calefiunt laborantes: omnia enim accidunt hec. Noua.

¶ Cur nō primus ab exercitatione famere incipimus? Utrū pp colliquefactionis residua: dum penitus cōcoquat̄. An ppter spiritū quē labor ex humore subdito mouet. An ppter sitim quā laboris calor iducit. Hec enī accidunt oia.

Quare est q laborātes ⁊ exercitātes: nō statim circa pncipiū. s. exercitij seu laboris bibūt: sed post longe. ¶ Deinde [Utrum ppter.] Soluit ⁊ assignat causam primo pbabilem: dicens hoc esse ppter opinionem ⁊ scientiā quā habēt de dissolutione corporis aut assumptoꝝ: extimant enim q si bibat̄ aliquid anteq̄ȝ fiat digestio assumptorum corpus dissoluitur: quod quidem non mouetur iniuste: cum extrahatur cibus ex locis digestionis: ⁊ calor obumdatur digestiuus: sicut etiam anglici extimant illum habere prauum stomachū: qui bibit pulmenti saltem medietate non assumpta: nunc autem in pncipio exercitij non est facta digestio. quare ⁊c̄. ¶ Deinde [Aut propter.] Assignat aliam causam dicens. iterum hoc esse propter spiritum ⁊ vaporem causatum ex dissolutione humidi interius contenti causata ex caliditate exercitij seu laboris: labor enim siue exercitium inuenit corpora plena humiditatibus accubatis: que quidem dissoluuntur in vapores humorosos: qui ascendentes de inferioribus versus superiora ⁊ refrigerati frigiditate cerebri ad inferiora colliguntur circa spiritualia ipsa irrorantia: propter quod sitis causata a pulmone maxime contingens in laboribus sedatur ex dissolutione humiditatū predictarū in vapores subtiles similes aeri. Unde Gal. in thegni tractatu signorum. ait q sitientes ex pulmone refrigerat aer frigidus inspiratus nihil alleuians ex ventre sitiētes: sic igitur propter humidum resolutum in spiritum vaporosum statim vt circa principium laboris nō accidit sitis. ¶ Deinde [Aut propter.] Assignat aliam causam dicens: itidem contingere: quoniā laborantes bibunt propter sitim causatam a caliditate: sed statim circa principium laboris aut exercitij nondum aduenit caliditas. quare ⁊c̄. ¶ Deinde [Omnia enī.] Hic vltimo epilogat dicēs: oēs predictas causas has euenire: quare aliquis non bibit statim circa principiū laboris seu exercitij.

¶ Problema. XXXI. Antiqua.

Propter quid polluunt̄ nocte magis laborantes ⁊ prisim patiētes? Aut qz polluunt̄ oino calidi ⁊ humidi: spma enī tale est fm nāȝ. Tale aūt ex ita dispositis maxime fit: quando caliditas que est a somno superuenit: paruo enim motu corpora indigēt: ⁊ hoc iterius nō exterius. Prisici autē ⁊ laborantes sic dispositi sunt. Hi qdē enī laborantes ppter laborē ⁊ motū dissolutione calidi pleni sunt: prisici aūt ppter catarrū ⁊ factā caliditatē ab vlceratione. Noua.

¶ Cur genitura in somnis his pfluere solet: qui aut labore lassescunt: aut tabe cōsumunt̄? An q oino ita incontinentes sunt qui natura calida ⁊ humida cōstant. Semē enī tale natura est: qđ aūt tale est ex his qui tali habitu sunt potissimū profluit: cum calor somni accessit: quippe cum

corpora tantisper exiguum motum desiderent. Idq3 intrinsecus non extrinsecus. Lassi autē τ tabescentes ita affecti sunt. Redundant enim τ elarati colliquamentis calidis ꝓpter fatigationem τ motū: τ tabefacti ꝓpter distillationem τ calorem quē inflāmatio mouet.

Quare est ꝙ exercitātes τ laborātes τ ptisici plus spmatiçāt nocte dormientes ꝙ̄ eoꝝ oppositi: aut ꝙ̄ ēt ipsemet in die. ¶ Nota ꝙ maxime dī accidere laborātib⁹ labore calefaciēte partes renū: sic dictū est in quarta ꝑticula sufficiēter equitātibus ꝛc̄. Item per ptisicos intelligit hic Arist. ptisicos veros habētes vlcerationē in substantia pulmonis causatam precipue catarro stillante ex superioribus in ipm: vt apparebit statim: τ sic non a vene ruptura in pulmone: nō autē intelligit ptisicos paratos ad ptisim aut cōsumptos. Quid ēt sit ptisicus fm esse eius in prima ꝑticula satis apparuit. ¶ Deinde⌊ Aut quia.⌋ Soluit: τ assignat pmo causam predictoꝝ accidentium dicens: ideo esse: quoniā vniuersaliter q pollutiones incurrunt sunt calidi τ humidi: τ sic cōueniunt cū spmatis natura: qm̄ sperma de natura sua est calm̄ τ humidū: sicut dictū est etiā in quarta particula: sed ex dispōne tali quale est sperma: aut humidum eoꝝ maxime fit tale sicut calm̄ τ humidū: qd̄ declarat: qm̄ quādo calm̄ qd̄ causatur interius in somno occurrit humido spermatico calefaciēdo ipm: tunc hm̄ corpora indigent paruo motu: τ hoc interiori τ nō exteriori expellente sperma extra: sicut etiā apparuit in quarta ꝑticula. Si itaq3 cum tales nocte dormientes nature spmatis sint vicini non imerito spermatiçant. ¶ Deinde⌊ Ptisici.⌋ Hic scdo applicat scdaꝫ cāꝫ ad subiecta sua sine tangit minorē sue rōnis posita maiore. τ declarata dicēs: ꝙ ptisici τ laborātes taliter sunt dispositi. s. q2 sunt calidi τ humidi spermatici: qm̄ laborātes propter exercitium τ motum quem passi sunt repleti sunt caliditate τ humiditate ex colliquatione laboris causata: labor quidem colliquatiuus existit: vt dictū est prius: sꝫ ptisicis cōtingunt pollutiones nocturne ꝓpter catarrū descēdentem in pulmone eoꝝ τ ipm vlcerantē: a quo causatur caliditas in corpore: qm̄ pulmonē vlcerato nō pōt: vt opꝫ moueri: τ ꝑ ꝯ̄ns mundificare cor ex fumis capinosis adustis: qbus retentis cor inflāmat̄ nō euentatū: τ per ꝯ̄ns totum corpus ꝓpter qd̄ se. superuenit ethica: τ iō ois verus ptisic⁹ ethicus est τ nō cōuertit̄: talis aūt caliditas sic inducta liquefacit humidū τ dissoluit. Et amplius mouet ipsuꝫ cuꝫ eo qd̄ ex se mouet̄ per distillationē catarrosam: quo accidente accidit nō imerito pollutio. ¶ Et notādum ꝙ hoc qd̄ dicit̄: magis videt̄ cōtingere circa pncipiuꝫ ptisis: forte aūt in ꝓcessu amplius: cum humidū iam sit cōsumptū: nō sic cōtingit: vel etiam si cōtingit in ꝓcessu hoc erit magis ꝓpe mortē ꝓpter destructioneꝫ virtutis contentiue: τ oīno regitiue. vnde τ capilli capitis fluunt: τ fluxus tūc superuenit ventris: sicut dicit Hip. in afo. — Noua.

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

Propter quid sinistrum crus difficilius fricatur a seipso multo tempore ꝙ̄ dextruꝫ? Aut quia dextris laborare possumus. In his vo que sūt extra naturaꝫ sinistri cruris fricatio ꝑuerse fit. Que autē extra naturaꝫ fiunt difficilia. Sinistro autem dextra nihil manifestum propter id qd̄ nō aliunde forte est. Noua.

¶ Quam ob causaꝫ crus suuꝫ sinistruꝫ diutius perfricare cuiq3 difficilius est ꝙ̄ dextrū? An ꝙ parte dextera laborare valemus. Rebus autem preter naturā proficiscētibus annumerāda cruris sinistri frictio est. Fit eniꝫ dextra transuersa in partē obiectā. Que autē pter nām fiunt: hec factu sunt difficilia. Sinistra vo manu partem perfricādo dextrā nil tale percipimus: qm̄ hec neutrā in partē apta potensq3 est.

Quare est ꝙ tibia lateris sinistri cū maiori difficultate longo tpe τ sepe ducit̄ τ ꝯfricat̄ a seipsa: vel etiā fricat aliam ꝙ̄ tibia lateris dextri. ¶ Deide⌊ Aut quia.⌋ Soluit: τ pmo assignat cām dicēs: ideo eē: qm̄ in pte dextra possumus melius laborare cuꝫ ipsa sit nobis naturalior sinistra: in sinistra aūt deterius cū sit extra nām nō simplr̄ sed cōparatione dextre: vnde τ fricatio praue τ cū difficultate fit per crus dextrum a seipso: qm̄ illa que sunt extra nām fiunt cū labore vt dicat̄ sic: omne fm nāꝫ leniter perficit̄: τ omne cōtra nām cū difficultate: sed fricatio cruris dextri est fm nām: sinistri aūt extra nām. quare ꝛc̄. Item sicut dictū est motus fit in dextris: cuꝫ igit̄ fricatio fiat per motum vbi motus facilior τ magis nālis: τ fricatiō fm hoc est in parte dextra ad sinistrā. quare ꝛc̄. ¶ Deinde⌊ Sinistro.⌋ Uerificat cām suam dicens: ꝙ aliquādo in nullo dextra manifestat se magis sinistra in eo ꝙ est facile fricare seipsuꝫ: imo equaliter aut forte minus: sicut vidēmus in ambidextris τ sinistrarijs: sed causa ꝓpter quā nō magis manifestuꝫ est facilius dextram fricari seipsaꝫ fortassis ex aliqua cā cōtingit. s. ꝓpter talem dispōnē quā a natiuitate cōtraxit vt dextra sinistra sit habilior ad motum sinistre: aut post natiuitatē vt propter passionem aut ꝓpter cōsuetudinē τ hm̄. sic igitur dextra nō semper sinistra difficilius fricatur a seipsa ꝙ̄ dextra.

¶ Problema. XXXIII. Antiqua.

Propter quid sanū est a cibo subtrahere: laborare aūt plus? Aut quia egrotandi causa est multitudo superfluitatis: hoc autē fit: aut ꝓpter cibi superabundantiā: aut per indigentiam laboris.

¶ Istius problematis iam precessit expositio in .46. problemate prime particule.

¶ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter qd nō opꝫ cōdēsare carnē ad sanitatē: sꝫ rarificare: quēadmodū enī ciuitas sana τ loc⁹ bene euētabilis ꝑ qd̄ τ mare sanū: ita τ corp⁹ bene spirabile magis sanū est. Opꝫ eniꝫ aut nō iesse nullā supfluitatē: aut ab hac velocissime ꝑmutari. Et opꝫ ita se hr̄e corpa: ꝙ accipiētia cōfestiꝫ expurgent supfluitatē: τ eē in motu τ nō qescere. Qd̄ enī manet putrescit sicut aqua: qd̄ āt putrescit τ nō mouet̄ egritudinē facit: qd̄ aūt segregatur prius ꝙ̄ corrumpat̄ separat̄. Hoc igit̄ ꝯdensata carne nō fit: oppilant̄ enim quasi pori: rarificata autē accidit: propter qd̄ τ non opꝫ in sole nudum ambulare. Cōdensat̄ eniꝫ caro τ valde desiccat̄: τ humidius corpus fit. Interius eniꝫ

vtiq3 manet: superficiale aūt permutat: quēadmodū ꝛ carnes assate elixis magis: neq3 pectora nuda habētes ambulare. Ab optimis nanq3 constructis corporibus sol fert ꝙ minime indiget ablatione: sed magis interiora. Exinde quidem igit ꝓpter id ꝙ longe sunt: nisi cum labore non est sudorē sursu3 educere: ab hoc aūt propter id ꝙ promptum est facile.

¶ Istius itidem data est interpretatio.

¶ Problema. XXXV. Antiqua.

Ropter quid laboriose breues ambulationū? Aut quia multotiens consistunt: ꝛ non equalr mouent circa flexiōes: tale aūt laboriosu3 ē. Noua.

¶ Cur breues deābulatiōes laboriosiores sunt? An ꝙ crebro subsistimus: neq3 equabili icessu mouemur cū flectim⁹: qḋ certe laboriosu3 est.

¶ Istud expositum est 12° caplo huius particule.

¶ Problema. XXXVI. Antiqua.

Ropter quid stātes in sole magis calefiunt ꝙ mouētes se: ꝛ sit motu calefactiuo existente? Aut non omnis motus calefacit: sed quida3 infrigidat vt ꝛ in flātib⁹ ꝛ mouentib⁹ ollas que bulliunt accidit. Si igitur stanti quidē permanet calidu3: permanēs autē magis calefacit ꝙ motū. Semper enim corpus nostrum proprium quendam tepidū vaporē emittit a se: qui calefacit propinquū aerē sicut tytio presens: quiescentibus eni3 nobis: calidū fit continens nos aer propter predicta: motis aūt ventus fit: qui quidē infrigidat nos: ois eni3 vētus frigidus est. Noua.

¶ Cur in sole cū stamus amplius recalescimus ꝙ cū mouemur: cū tñ mot⁹ ois vim calefactoriā habeat? An non omne mouedi gen⁹ calefacit: sed est etiā qḋ refrigeret. Quod etiā in ollis feruētibus patet quotiēs eas afflamus aut versamus? An quia cū stamus calor pmāet: is aūt cū pmanet amplius calefacit ꝙ cū mouet. Corpus etenī3 nostrū vaporem de se quēda3 mittit assidue tepidū: qui proximū aerē tepefacit quēadmodū tytio. Cu3 igitur quiescimus aer nos circunfundēs calidus ob predictā cām reddit. At cu3 mouemur flatus excitat qui refrigerare nos pōt. flatus eni3 quisq3 frigidus est.

Quare est ꝙ quiescētes imoti sub radijs solis magis calefiūt ꝙ se hinc illinc ꝛ ecōuerso sepe ꝛ velociter gyrātes: ꝛ tāgit rōnē quare ꝓblema moueat. quasi dicat. nō videt qm motus est causatiuus caliditatis: sicut dictū est sepe. ¶ Deinde [Aut nō.] Soluit: ꝛ pmo assignat cām interimēdo rōnē sui motiui: ꝛ dicit ꝙ nō est verum ꝙ ois motus calefaciat: imo qdā motū habēt infrigidare sicut ille: cū aliqs perflat in ollas super ignem bullientes: ꝛ maxime quādo perflans in eas fuerit ab eis aliquātulū semotus ꝛ insufflet ore coangustato: sicut apparebit in 35° particula. Et similr cū mouet aquā carū feruētē sicut faciunt capite coctiant aliud calm qn mouet per aerem: videmus eni3 ꝙ ex tali perflatione ꝛ motu calm infrigidat: ꝓpter qḋ non videt ꝙ motus sit causa calitatis sicut adducebat: sed frigoris potius: ꝛ sic videt ista eē cā quare quis minus calefit motus sub sole ꝙ quiescens. Et hoc est qḋ dicit: ꝙ si ꝓpter insufflationē ꝛ motū calm cōfestim permanet ab eius inflāmatione remissu3: vel permanet calm non insufflatum ꝛ motum: igit quiescēs sub radijs solarib⁹ magis calefit ꝙ ille qui mouet hinc ꝛ inde: nō enim cum permutat ꝯtinuo radij possunt perfecte refrāgi ꝛ inspissari: que calitatis potissima est cā. ¶ Deinde [Semp enī3.] Assignat cām eius qḋ dictū est: vt quare mouens nō calefit: sed potius infrigidat sicut stans: dicit hoc ꝯtingere: qz ex corpore nostro resultat cōtinue vapor quida3 tepidus: vt apparet de gnōne piloꝝ per Gal. in 2° cōplexionū: ꝛ si sentiat raro: potissime tñ sentit cu3 multi fuerint simul hoium adunati in mansione vna: qui qdem vapor emissus alterat aerem contiguum: ꝛ ꝓpinquu3 corporibus nostris ad calitatē: sicut tytio corpori pñs. s. apud nos: qḋ fortassis dicit ꝓpter tytiones ex sublimi cadentes vt apparet pmo metheoroꝝ. vel inextinctus mutat aere3 circunstantē ad calitate3 si in ipso moram cōtraxerit maxime: ꝓpter qḋ ex hᵒ causa nobis permanētib⁹ immotis sub sole: aer circunstans corporibus nostris ad caliditate3 alterat: sed cum mouemur accidit ventum fieri ꝓpter diuisionem aeris: ꝛ maxime si motus fuerit velox: sicut apparuit in 17° cap. qui qdē aer nos infrigerat. Unde dupli quādo mouemur infrigidari sentimus: tum ꝓpter motu3 causatu3 in aere ad modū venti tum ꝓpter aerem inalteratum nobis subito circūcurrentem: qui frigidus existit. Un̄ Algaçel ait. veru3 esse ꝙ ex aere vicino nostris corporib⁹ sentimus friditatē: eo ꝙ admixti sūt ei vapores aque sibi vicine. ¶ Notādu3 ꝙ omnis ventus infrigidat rōne materie: qz materia venti omnis est frigida ꝛ sicca: est eni vētus exhalatio sicca: sicut dicit .3. metheoroꝝ. nature terre attinēs que frigida existit ꝛ sicca: sed rōne forme ꝛ materie acquisite ex locis in quibus oritur: aut per que transit: qda3 est frigidus ꝛ quidam calidus ꝛc̄. sicut patebit in 26° particula. Et pro tanto dixit phs hic oēm ventum frigidum: eo ꝙ ꝓpter ipm remoueat aer mutatus ad caliditatem ꝛ adducit frigidus: qui etiam sentitur frigidior ꝓpter ventum: eo ꝙ vehementius subintrationis occurrit. ¶ Dubitat. vtrū omnis motus calefaciat vel infrigidet: ꝛ videt per Aristo. hic ꝙ habet infrigidare: ꝛ in 26° particula: qḋ motis elemētis ostēdit: ꝛ ꝓbat. motus est actus entis in potētia: sicut dicit .3. phy. qḋ aūt est tale imperfectum existit: sed imperfectū non est causa pfecti quale est calm: cum sit actiuū maxime ꝛ nobilius alijs pmis naturis: cuius contrarium dictum est in .13. capitulo. ꝛ in .37. dicetur: qḋ etiam dicitur in scḋo celi ꝛ mundi. ¶ Dicendu3 ꝙ motus per se calefacere semper habet: ꝛ hoc ꝓpter confricationem partium adinuicem: propter quā pars ignea que est in elementatis: aut etiam in elemento maxime hic impuro: quia vnum est elementoꝝ in altero in potentia: sicut dicitur in pmo metheoroꝝ: reducitur ad actum. Item radij solares ad terrā venientes ꝛ natura ignis per eos: in hec deferū in iferiora p motu3: quo accīte ꝯtingit corp⁹ illud calefieri. Qz aūt motus infridet per accñs existit: eo ꝙ remouet per ipsum altera causa caloris: vtputa lux vel radius corpoꝝ superioꝝ aut quia infrigidans adducat. due enim sunt cause caloris. s. motus ꝛ lux: sicut dicitur 2° celi ꝛ mūdi: quoꝝ interdum vnum impedit actio

Ex motu facto 2r cā magis infrigidari.

Quare oē t⁹ infridet. cap. i. t. 2.

Dubium.

T. cō. 6.

Solu. Rā mot⁹

Cap. p.

nem alterius: et hoc maxime in corpore subtili: motus enim cito permutans partes moti non permittit lumen et radios superiorum in ipsas figi: propter quod videtur infridare. Similiter sicut dicit philosophus et Algazel: per tactum sentitur ifridare propter remotionem aeris a nobis et calitatem alterati et delationem frigidi subito inalterati. ¶ Ulterius etiam est sciendum quod motus aut erit corporis spissi solidi: aut corporis rari subtilis: si quidem primo modo: tunc quilibet motus calefacere sentitur: ita quod et sagitte plumbee in aerem velociter misse liquefiunt secundum Arist.
T.c.42 in 2° celi et mundi. et primo metheo. et Algazel. Si autem 2° modo: aut illud quod movetur erit calidius corpore animalis: aut fridius. Siquidem calidius: tunc sentitur motus calefacere: eo quod calidum motum magis subintrat. Iterum calidum quod erat factum membris familiare et amicum separatur et aliud advenit: sicut apparet moto corpore et aqua vehementer calida et aere in stufa: aut erit frigidius corpore animalis: et tunc sentitur motus infrigidare propter causam predictam. ¶ Tunc ad id quod dicebatur primo iam apparet: ad instantiam in ollis inductam: dicendum hoc esse eo quod altera tunc tollatur maior causa caloris ab ollis. scilicet ignis irradiatio evaporatione calidi facta per motum. ¶ Ad aliud dicendum quod motus
Nota. non calefacit ratione eius quod est in potentia: sed ratione eius quod est in actu: propter quod per ipsum operatio perficitur: unumquodque enim ope
T.c.11. ratur secundum quod est in actu: sicut dicitur 9° meta. et 2° de partibus: sed motus est in actu in parti nunc sicut dies et agon: cuius pars est in actu et pars potentia ut futura quod sufficit esse: sicut dicitur 3° phy.

¶ Problema. XXXVII. Antiqua.

Propter quid qui in equis currunt: quanto utique velocius currit equus: tanto magis lachrymantur oculi: et pedites quanto magis currunt. Utrum propter id quod frigidus est occurrens aer: frigus lachrymas facit: contrahens enim et condensans carnem expurgat humidum. Aut propter contrarium: calidum enim facit sudores: lachryma autem sudor aliquis est: propter quod et fiunt a caliditate utraque hec: et salsa sunt similiter. Motus autem caliditatem facit: aut propter ictum qui est ab aere. Quemadmodum enim venti qui sunt ex opposito perturbant oculos: ita et aer occurrens. quanto utique velocius movetur: aut ipse currit: tanto magis facit ictum mollem: per quem fit lachrymari: rarificatis poris oculi ab ictu. Omnis enim ictus divisivus est aut confractivum. Nova.

¶ Quam ob causam qui equo currunt: quo contentius cursum arripit equus: eo magis lachrymas mittunt. Et qui pedibus eo magis quo intenderint vehementius. Utrum quoniam aer occursans frigidus est. frigus enim lachrymas movet: quippe quod contrahendo condensandoque carnem humorem exprimat. An potius contra. Calor enim sudorem elicit: lachryma autem sudor quidam est: quapropter a concalefactione utrumque movetur et sudor et lachryma: salsaque pariter ambo sentiuntur. Calorem autem efficere motus potest. An propter aeris ictum. Sicut enim flatus adversi oculos perturbant: ita etiam aer qui se obiectat quo quis contentius equum agitat aut ipse currit: eo magis ictu quodam molli obverberat et ferit quo fit ut se lachryme promant. scilicet meatibus oculorum relaxatis appulsu eiusmodi. Omnis etenim ictus vim aut secandi habet: aut collidendi et contundendi.

¶ Repetit trigesimumtertium capitulum. et addit modicum solutioni et questioni: et iam apparet.

¶ Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter quid oportet estivos quidem labores balneo curari. Hyemales vero inunctione. Aut hos quidem propter horripilationes et factas mutationes calido oportet balneari quod faciet calere: oleum autem calidum est. In estate autem humectare: tempus enim siccum: et non fiunt horripilationes propter estum. Modicus cibus autem et multus potus estate: hoc quidem omnino: hic autem magis: potus quidem estate omnino propter siccitatem modicus autem cibus commune quidem magis autem estate: calefit enim propter tempus a cibis.

¶ Istius problematis precessit iam sufficiens expositio.

¶ Problema. XXXIX. Antiqua.

Propter quid currentes fortiter magis accipiunt spasmata: quando aliquis currentibus ipsis substabit. At quia hec maxime divelluntur que in contrarium et vehementer attrahuntur et moventur. Quando igitur currenti et vehementer impulsis partibus in anterius substabit aliquis: accidit simul econtra vellere in contrarium. Adhuc latis in anterius: quare spasmus tanto magis vehementior fit: quanto utique currunt vehementius. Nova.

¶ Quamobrem qui cursum concitate agunt convulsis maxime corripiantur ubi quis intercurrendum eis substiterit. An quod ea potissimum divelluntur que in partem contrariam vehementer trahimus atque movemus. Cum igitur homini currenti vehementerque membra ultra propellenti quis obviam factus obstiterit accidit ut in partem retorqueantur contrariam: que adhuc ante perdunt atque proripiunt. Itaque divulsio eo vehementior incidit quo cursus contentius agitur.

Quare est quod vehementer currentes potissime incurrant spasmata: extensiones. i. contorsiones et distractiones partium cum solutione etiam continuitatis interdum: ita quod partes redduntur inobedientes in motu suo: secundum quod in spasmo fit: ex mala complexione: aut ex humoribus advenientibus: de quo dictum est prius: et hoc quando aliquis cogit eos substare: trahendo eos ad partem oppositam ei ad quam currunt. Et ex tali substare sic trahendo subito quod movetur in unam partem ad alteram: vidi equos in spatulis contorqueri et scindi: cum enim vehementer ad unam partem currunt si quis fortiter et subito vult ad aliam partem gyrare: coguntur duobus motibus fere contrariis simul moveri: propter quod spasma inde incurrunt. ¶ Deinde [Aut quia.] Solvit: et primo ponit maiorem sue rationis dicens ideo esse quoniam

membra potissime diuiduntur et contorquentur: quando fortiter cõtrahunt: ita q cogunt attractionis violẽtia moueri ad alteram partem cõtrariam ei ad quã mouebantur primo: accidit enim idem tunc simul moueri duobus motibus fere cõtrariis: qd est impossibile: ppter qd opz nõ moueri spasmatuz illud qd sic substare cogitur: aut si moueatur q in duas partes scindat. ¶ Deinde [Quando igit.] Tangit minorẽ sue rõnis dicẽs: cũ igit aliqs fortiter currens impellendo membra sua et totuz corpus in anterius cogitur substare ex violentia: cõtractiõe subita ad partez oppositam retro. s. accidit simul tempore diuelli in cõtrariam partem ei ad quã mouebat: partib9 eius adhuc mouentibus se in anterius: sicut pus. ¶ Deinde [Quare spasmus.] Concludit q ideo tales incurrunt spasma: qd quidem tanto fit vehemẽtius et periculosius: quanto currunt fortius: eo q tunc maior fiat violentia et subita plus partibus: vt ratiocinet breuiter ita: vnũqdqz diuellit et distorquetur spasma icurrẽs: quãdo subito cogit moueri in oppositam partem ei ad quã mouet: sed hoc est: cũ quis currens fortiter subito cogatur cum violentia ad oppositam partem contractione substare: quare etc.

Spasma eo est vehemẽtius q velociꝰ fa ctus fuerit cursus.

¶ Problema. XL. Antiqua.

Propter quid ambulationũ que sunt fm vias minus laboriose sunt inequales rectis? An propter id q motus rectus est fm naturã toti corpori. Qui autem sunt in planis non planis magis laboriosi: eisdem autem partibus labores exhibent: qui autem sunt in non planis diuidunt magis in totum corpus. Estus autẽ magis macrescunt eis qui sunt in frigoribus: exterioribus autem partibus plura laborem exhibent: propter qd et sudores facientes macrescunt. Qui autez sunt in frigoribus densiorem carnem faciunt et ciborũ desideratiuos: interioribus enim partibus augmentũ calidi faciunt: et difficulter mobilibus factis a frigore: interiorem quidem locum purgant caliditatem augentes in ipso. Carnẽ vo solidam faciunt non potentes dominari per totaz ipsam: similiter ascendentes descendentibus laboriosiores et rariores. Ascendẽtes quidẽ enim lumbos maxime faciunt dolere: descendentes autem femora: femoribus enim pondus omne incidens consueuit exhibere. Sursum autẽ extra naturã calido violentia latus calefacit: propter quod sudores efficiunt et spiritum subtiliantes rarificãt et lumbos dolent. Crura autez difficulter sursum lata lumbos flectunt et sursum vellunt: a quibus conantur maxime dolere: qui autem sunt in similibus gressibus: lacertis aũt et distẽsis crurũ habẽt labores. Distensionem enim faciunt neruis et lacertis violentia facta in ipsis fulcimẽti. Qui autem sunt in mollibus articulis laboriosi sunt: articulorum autẽ densas flexiones faciunt: sicut cedẽte base. Idẽ autem est problema. Noua.

¶ Cur ambulationes minus laboriose sunt que inequales q̃ que recte aguntur? An q delatio erecta fm naturam corporis vniuersi est. Ideo ambulationes quas loca equabilia prestant laboriosiores q̃ inequabiles sunt q in easdẽ partes labores enim admouent: quod inequales ille non faciunt. Dispartiunt enim magis in oẽs corporis partes: calidis vo tẽporibus acte ambulationes plus valent q̃ frigidis: quippe que partibus externis laboris plus afferant: et quidem sudorez ob eam rem euocando extenuent. Frigidis contra carnem reddunt constantiorẽ: et stomachũ excitant ciborũqz faciũt auidiorẽ. Partibus enim internis calorem augent: mẽbrisqz ad frigoris appulsum torpentibus locuz intimuz calore amplificato efficacius purgant. Carnẽ vo solidiorem efficiunt: vt que per eam vniuersam nequeant superare. Accliues etiam ambulationes laboriosiores sunt q̃ decliues. magisqz extenuãt. Faciũt enim acclíues vt lumbi potissimũ laborẽt: declines vt femora. Pondus enim totuz femorib9 incumbẽs grauissime premit: qd idem cũ preter naturã sursum efferri a calore cogat maiorem in modum calefacit. Itaqz efficitur vt arduũ ambulãdi genus sudores moueat spiritũ suspendendo extenuet: lumbis dolorem infligat. Crura enim magna cũ difficultate se in sublime icipiũt: lumbos iflectũt: frangũt: euellunt: qb9 de causis labor precipu9 sequat necesse est. Locis aũt duris ac renitentibus habite ambulationes musculos et neruos crurium effatigant. Quippe que contentiones tam neruis q̃ musculis moueãt cũ enixu agant violento. Mollib9 vo et cedentib9 locis facta ambulatione articuli potissimuz sentiunt. Firmus enim articulorũ perecrebrescit cũ solũ succũbat dilabatur et cedat eadẽ questio est.

Istius quidem pblematis iam pro parte precessit expositio in pmo et 23° cap. tñ qr quedã adhuc subdit in declaratiõe eius: ideo parum in eius expõne insistatur. Proponit igit pmo dicens: quare est q gressus facti p vias inequales sicut sunt monticulose: vel vallose minus fatigatiui sunt illis q fiunt p vias rectas et planas. ¶ Deinde [Aut ppter.] Soluit: et pmo dat cãm in vli magis dicens ideo esse: qr motus fm rectum qualis est ille qui fit per plana vt nãliter inest corpori fm oẽm partẽ eius: propter cõsimilem situationem corporis: cum in motu recto oẽs partes corporis nãliter moueantur et laborent: quare q gressus facti per plana sunt laboriosiores factis per nõ plana monticulosa: eo q cũ membra non sic mutent figuram et situm vt in monticulosis: eedez partes numero continue fatigant: nõ aũt sic est in gressibus monticulosis: labor enim diuidit in eis per totũ corpus: cum enim membra habeant vnam figurationez fm quã fatigant vt cum ascendunt: quãdo descendunt aliam acquirunt: membris

prius

plus fatigatis pausantibus. ¶ Deinde [Estus aūt.] Soluit & declarat hic causam antepositā. & pmo facit hoc. 2° applicat ad propositū magis. 2° ibi [Qui autem sunt &c.] prima in duas. primo declarat ipsum per similitudinem sumptam ab estu & gelu. scdo per laborem qui est in ascendendo vel in descendendo. 2° ibi [Similiter ascēdētes.] Dicit itaq3 primo φ estus & inflammationes magis macrescere faciunt corpora nostra q̄3 frigora & gelu: eo φ in eis sunt plura inferentia laborem partibus huiꝰ etiam in fatiga ascēsionis & descēsionis: & maxime extrinsecis corpoꝝ: est enim estuatio punctura humiditatū motaꝝ exterius calore aeris nos ꝯtinentis & huiꝰ: & ideo causant sudores demacrātes corpora. ¶ Deinde [Qui aūt.] Ostendit hic scdo quid operenť frigora: dicens φ corpora que sunt in frigoribus ꝯstituunť habētia carnē densiorē: & redduntur magis appetitiua ciboꝝ: eo φ frigora augmentāt calidū interius: & reddūt humida intrinseca nō de facili mobilia in sudores exterius: & mūdificāt corpora ex ipsis interius resoluēdo superfluitates tertie digestionis in fumos insensibiles: sicut dcm̄ est satis in 33° caplo scde particule: qd accidit ꝑpter caliditatē interius vigoratam a frigore: φ aūt caro fiat solida & cōpacta exterius: maxime ex calido accidit nō potente dominari & diffundi per totā carnē repulsam interius a frigido ꝯtinentis. sic itaq3 gressus faciti per plana ꝑportionanť dispositionibus corpoꝝ in estibus: ꝑ mōticulosa aūt in frigoribus. ¶ Deinde [Silr ăt.] Declarat pmo hoc in fatiga ascēsionis & descēsionis: & dicit φ ascendētes: & maxime illa que habent superficiē pyramidalē acutā redduntť fatigatiores & corporibus rariores descendentibus: ascendētes nāq3 maxime dolēt lumbos id est tibias cū genibus & coxis inclusiue vsq3 ad anchas. sic enim opz exponere: & hoc videť statim velle iuncura: qm̄ aliter ambiguitas relinquiť in sermone phi: qz dictū est in 19° & 24° capitulis: φ ascēdētes dolent crura & genua. descēdētes femora & lūbos: eo φ pōdus quodlibet occurrēs femoribus in descēdendo ꝯsueuit eis dolorem prestare. Et nūc reuertiť ad declarandū primū istoꝝ: dicēs: qm̄ quis deferť sursū extra nām corporis sui grauis: & calesit latus sursum ꝑpter violentiā illatam calido s. ex corpore aggrauante deorsum: ꝑpter qd dictum est in 38° capitulo scde particule. φ nā calidi que defert nos ad summa grauata perseueret. Et ideo qz in tali motu cōtingit calefieri: accidūt sudores & spiritus & vapores moti ꝑpter calidum a centro corporis ad exterius poros corporis & aperiūt: partesq3 plus inde laborātes: eo φ remolliunť superfluitates recipiētes: ꝑpter qd dolent lūbos iam expositos: qd accidit: quia sursum ascendentes crura: & breuiter quicquid est sub anchis cum difficultate feruntť sursum. vnde lumbos flectunt modo ad istam partem: modo ad illam: ita φ crura & alie partes velluntur sursū eorum fulcimento & conamine propter quod dolent maxime. ¶ Deinde [Qui aūt sunt.] Adaptat predicta ad propositum principale magis dicēs: φ illi qui ambulant ambulationibus ꝯsimilibus: quod est in vijs planis laborant propter distensionem neruoꝝ & lacertoꝝ crurum: & vniuersaliter totius pedis magis: qd contingit ex violentia & conamine fulcimenti & delationis ponderis in ipsis: ita φ lacerti & nerui circa loca articuloꝝ seu iuncturaꝝ laborāt valde que mollia existunt propter humiditates illuc concurrentes natura: aut propter calidū laboris attractiuū: vel dicuntur mollia propter laxitatem iuncture: & hoc accidit quia ista loca articulorū spissas & inordinatas recipiunt flexiones: nunc ad partem vnam: nunc ad partem aliam: ac si fundamentum in quo situatur altera pars iuncture cedat nō remanens firma in eius concauitate. verbi gratia. vertebrum in concauo sit qd accidit ex humiditatibus viscosis remollientibus: sicut dictū fuit prius de hoc supra. ¶ Notādū est φ lacertus siue musculus sicut dicunt anathomiste est pars corporis composita ex carne pura neruo: ligamento & panniculo: in cuius quidem extremitate colligitur & indurať neruus & ligamentum que est substantia similis neruo ex osse nata sensu priuata: & ꝯstituitur chorda: que vadens ad mēbrū motum ipsum mouet dilatat & ꝯstringit: & hic quidem est solus locus in quo inuenerim ab Arist. adhuc lacertū nominari. ¶ Et tūc vltimo [Idem autē.] Addit φ illud est ꝑblema idem qd tactum est supra in primo & tertio capitulo. Lacertus quid.

¶ Problema. XLI. Antiqua.

Ropter quid ad sūma vel ad curua vel ad altū difficulter ambulamus? Aut qz oīs gressus ex eleuatiōe & depositione ꝑficitur. Eleuare autē est extra naturam. Deponere autem est sm̄ naturam. Apponere autem medietas: in eo autem φ est ad summa deambulare multum est quod est extra naturam. Noua.

¶ Et cur locis arduis difficilius ambulemus? An qm̄ oīs gressus attollentia & positione conficitur. Attollere igitur preter naturā est ponere sm̄ naturam. ꝑponere medium tenet. In ambulando aūt locis arduis multum sortis illius auerse a natura proculdubio est.

Quare est φ ad loca alta quoꝝ sup̄ficies pyramidales in acutū valde tendentes cū difficultate & labore ambulamus grandi. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit dicens ideo esse: qm̄ quelibet ambulatio perficiť ex eleuatione & depositione ponderis corporis: nunc enim semel eleuanť & semel submittunť sm̄ pedis motum: sed eleuare extra nām ꝯsistit saltem ratione corporis cum sit graue: etsi sit nāle sm̄ animam cum calido: sed deponere deorsum est sm̄ nām corporis & anime si ad hec inclinetur: s3 apponere id est iuxta ponere: & vniformiter est mediū inter ista duo: neq3 enī simplr est eleuatio neq3 depositio: s3 ex his composita. vnde sicut est dispositio media iter hec duo extrema: ita mediocriter se h3 ad id qd est sm̄ nām & extra: s3 in gressu facto ad alta multū inest eius qd est extra nām. In gressu aūt q fit ad īfima minime: q̄re laboriosius videť valde in sursū q̄3 in deorsū ambulare. In plano aūt mediocriter erit vt dicatur: qd est extra nām difficile existit. ergo qd magis: magis: sed hoc est ambulando ad alta. q̄re &c. Et huiꝰ q̄dem cause virtus satis 38° capitulo secunde particule declarata apparet.

¶ Problema Vltimū. Antiq̄.

Ropter q̄d qui sunt ab equis minus cadūt? Aut ꝑpter id quod timent custodiunt se magis. Noua.

¶ Quare qui cursum ex equo arripiunt minus decidunt? An qd magis cauent q̄3 timent.

¶ Explicit quinta particula.

Quare est φ illi qui mouenť: super equis etiā currentibus rarius cadūt ex eis q̄3 si moueanť super asinis mulis aut camellis. ¶ Deide [Aut ꝑpter.] Soluit dicēs ideo esse: qm̄ exercitātes in equis eo φ apparēt aialia fortia vehementer currētia: cū hoc etiam videntes se

a terra distantes timor cadendi:nõ tamen anime peruersinus superuenit:ꝛ ideo tenent se fortius in eis cauẽdo ne cadant ab aliquo casu:ppter qḋ manus eoꝝ iubis inuoluunt lõgis:ppter qḋ casus ex asino plerũqꝫ molestior est q̃ꝫ ex equo. Adhuc etiã asinus nõ adeo inequaliter ꝛ repẽtine mouetur vt equus:aut ppter causam fere oppositam antedicte:aut q2 asinus est animal terrestre vehementer compactum:in tali aũt vehemẽtius contingit fulciri q̃ꝫ in alio non tali.fulcito autem vehemẽtius cadente casus fit maior.ideo ꝛc̃. Qꝫ autem asinus fulciatur in hoc apparet ex contractione ipsius ꝛ curuatione:quod apparet in pila refracta a corpore duro ꝛ solido ꝛ sibi opposito.

¶ Incipit sexta particula de his que proueniunt ex modo iacendi.

¶ Problema. I. Antiqua.

Ropter quid sedes hos quidẽ hominũ impinguãt:hos vero macros faciunt:· Utrum q2 habitus differunt:hi quidem enim calidi sunt:hi vo frigidi. Calidi quidẽ igitur impinguant̃:dominat̃ enim corpus cibo ppter caliditatem:infrigidati autem ppter id qḋ indigent adueniẽte caliditate:ꝛ ſm hoc paritur corpus maxime a motibus non possunt digerere quiescentes. Aut quia huiusmodi quidem superfluitates habent ꝛ indigent motu qui consumat has:hi autem non. Noua.

¶ Cur sedile alios impleat:alios extenuet:· Utrũ habitus corporum distent inter sese:vt alij calidi alij frigidi sint.ergo si ita est calidi implentur. Cibũ.n.corp9 vi sui caloris exuperat. Frigidi ãt q aduẽticiũ calorẽ desiderãt:quẽ ex mouẽdi rõne potissimũ corpus acqrit ꝯcoquere nequeunt dũ quiescũt:· An q alij excrementis redundãt:ꝛ ob eã rem motum desiderant alij non.

Ista est particula sexta in qua inquisitis causis accidentium ex labore ꝛ exercitio:inquirit causas accidentium circa accubitum ꝛ figurationem membrorum:labori seu exercitio appositum. Proponit itaqꝫ questionem dicens.quare est q sedes siue quietes quosdam de numero hominuꝫ ingrassant quosdam vo demacrant.¶ Deinde[Utrum.]Soluit ꝛ primo assignat causam probabilem ex parte digestionis corpoꝝ dicens ideo esse:quoniam habitudines ꝛ nature distant abinuicẽ:naꝫ aliqui sũt calide nature habitudinis carnose sicut sanguinei. Alij autem sunt frigidi multa manentes pinguedine: vt flegmatici.modo habentes naturam calidam propter sedem vel quietem ingrassantur:eo q natura corporis eoꝝ dominatur cibo perfecte:etiam ipsis quiescentibus:propter multam caliditatem ipsoꝝ. Unde in 8° capitulo. vbi idem repetitur dicetur corpus non esse ablatũ a calido:ppter qḋ potest pinguedine carere:q2 cum pinguedo generet̃ a calido remisso:eorum ppter sedem obtepescit calidum:ꝛ non intantũ q non sit perfecte sufficiens digerere ꝛc̃. Sed frigidi complexione:eo q indigent caliditate deforis adueniente coadiuuante digestionem eoꝝ:per sedem maxime patiuntur:cuꝫ non possint digerere quiescentes a motibus calorem eorum debilem confortantibus:quoniam motus vt dictum est habet calefacere. Et ideo optime dicit Auic.3° primi.q relinquẽs exercitium frequẽter ethicam incurrit.¶ Nota p habitũ possumus intelligere id qḋ medici vocant habitudines vel formas seu qualitates que sunt qnque:sicut dicit Joannitius:vel cõplexiones vt effectus ponat̃ pro causa. Est.n.habitudo quoddam annexum complexioni.¶ Deinde[Aut q2.] assignat aliam causam sumptam ex parte expulsionis superfluitatũ dicens ideo esse:qm̃ quidam abũdant superfluitatibus:qui quidem indigent motu qui ipsas ꝯsumet calefaciendo:diuidendo:ꝛ expellendo:sicut sunt frigidaꝫ habentes nãm. Di aũt.s.calidi non indigent motu expulsiuo ꝛ ꝯsumptiuo supfluitatũ:sicut sunt cholerici:cũ eoꝝ calor sit sufficiens eas ꝯsumere ꝛ expellere sine motu exteriori.¶ Dubitat̃ de eo q dicit sedes aliquos ĩpinguare:aliquos aũt macrare.hoc enim videt̃ esse subcõtrariũ ei qḋ dictum est in 24° caplo quinte particule.illic nãqꝫ dictum est sedes vẽtrẽ impinguare:ꝛ reliquũ corpus demacrare.¶ Amplius qḋ humectat ꝛ infrigidat nõ ĩpinguat:cũ pinguedo sit sanguis digestus:huiꝰ aũt est sedes. igit̃ ꝛc̃. Un̄ Auic.2° p̄mi.quies infrigidat ppter p̄uationẽ viuificationis caloris ꝛ ꝯstrictionẽ eius qḋ suffocat ꝛ humectat ppter defectũ resolonis.¶ Dicẽdũ q sicut dicit Arist.sedẽ quosdã impinguare quosdã aũt macrare propter diuersitatem nãrũ corpoꝝ in caliditate ꝛ frigiditate: quies tamẽ vltimata in quocũqꝫ:calorẽ hꝫ vehemẽter ĩfrigidare in fine:cum calor nõ euentet̃ neqꝫ motu viuificet̃.¶ Ad p̄m dõm est q sermo Arist.supra fuit in corpore magis tẽperato ꝛ vnigeneo.hoc aũt est in corpore magis distẽperato ꝛ difformi sicut apparet ꝯsiderãti. Uel q ista stant simul q aliqs sit pinguis circa ventrẽ:ꝛ tñ hic dicat̃ macer cuꝫ alie partes sint plures in q̄bus macies põt inesse:ꝛ ab eis denoiari.¶ Ad 2m dõm q quies de se ĩfrigidat ꝛ humectat:si tñ aliqñ videat̃ calefacere hoc est p accñs:eo q corpori adueniat sic disposito vt calido.

¶ Problema. II. Antiqua.

Ropter qd opꝫ facere distẽsionẽ partiũ:qḋ facit exercitãs se:· Aut q2 oꝫ p̄prio spũ poros purgari. Noua.

¶ Cur partes corporis distẽdende sint:qḋ qui se exercitant facere ꝯsueuerunt:· An q meatus spiritu suo perpurgari oporteat.

Quare est q opꝫ ptes iacere sitas extendendo ipsas:sicut iacet se exercitãs:ꝛ maxime in p̄ncipio exercitij:cum superfluitates incipiũt moueri ꝛ subtiliari:aut enim extendit brachia opando alicet:ꝛ os aperit causando ossitationes:ꝛ maxime si fuerit humiditatibus repletus.¶ Deinde[Aut q2.]Soluit dicẽs causam eẽ:qm̃ opꝫ q exercitãs se purget̃ a supfluitatibus ꝯtẽtis in poris pprio spiritu expulsiuo. Qñ.n.corpus ꝛ supfluitates exercitio fuerint calefacte spũs suscitat̃ expulsiuus:qui quidẽ impellens eas super mẽbra sensibilia:ipsa mordicat aliqualr̃:ita q extendunt̃ ꝛ ampliant̃:ppter qḋ accidit non solum partium extensio imo saltus interdum.

¶ Problema. III. Antiqua.

Ropter quid consiete melius iacere est:ꝛ multi p̄cipiunt hoc ꝛ medicoꝝ:· Aut q2 calefactus vẽter velocius digerit:ita autẽ ꝛ calefit maxime. Amplius aũt oportet ventositatibus locum prebere in quem tendant:sic enim minime nocebunt ventositates. Propter qḋ cuꝫ nascentie ꝛ alia

apostemata

Poter habitũ habitudo põt intelligi.

Dubium

Solutio.

apostemata sanum quia habent concauitates in quibus recipiunt spiritus. Distenso quidem igitur non fit concauitas. omnem enim locum viscera continent. inflexo autem fit. Noua.

¶ Cur inflexo corpore cubare melius est quod etiam medici plerique precipiunt? An quia venter cum recalescit concoquere celerius potest. Sic autem fit vt recaleat. Ad hec locum flatibus dare in quem incumbant et innitantur oportet: ita enim minime infestabunt. Hinc enim et varices et ceteri abscessus iuuant: quia ventriculos continent in quibus flatum recipere queunt. Ergo corpore extento cauerna nulla eiusmodi adigi potest: locum etenim omnem viscera occupant: inflexo autem singula laxantur et sinuantur.

Quare est quod iuuatiuus est ad sanitatem iacere conflexe corporibus contractis et maxime inferioribus quam extensis. vnde et multi precipiunt medicorum illis: quorum sanitatem procurant contracte iacere et non extense: quod non parum expedit illis qui contractiones dictam granchum Italice generum incurrunt. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit et primo assignat causam ex parte melioris digestionis: et dicit ideo esse: quia venter calidus citius digerit assumpta: ipse enim calidus bonus est digerere: sicut dicit Gal. in tegni. de signis: sed corpore iacente conflexe venter et pars tota digestionis anterior vehementer calefit. quare etc. Conflexe enim iacendo caliditas coadunatur circa ventrem tanquam circa centrum: carnositas enim et pinguedo inspissatur: ita quod pars superior ventris et inferior contingit ad medium ventris eius caliditatem congregans. ¶ Notandum quod de eis que conferunt ad digestionem est ingredi ad loca calefacientia et hic ceruical eleuatum sicut precipit Auic. 3° primi. ad quam non modicum confert bona dentium masticatio: et maxime in debilibus stomachis. hec enim materiam preparat ventri. ista autem caliditatem ad ipsum reducit. Et quod preter alia in debili ventre laudatur medici est: quod quis puerum sane complexionis moderate carnositatis nocte teneat ad ventrem applicatum: vel catulum canis: sicut ait Gal. 5° de simplici medicina. ¶ Deinde [Amplius oportet.] Assignat aliam causam dicens primo quod alia causa est: quia vt compleatur digestio: oportet quod spiritus ventosi resoluti in principio a digestione cum calor incipit agere in cibum rudem et contrarium habeant receptaculum in quod cadant et retineantur digestionem non perturbantes: sic enim valde parum poterunt eam impedire suo motu. sed hoc contingit conflexe iacendo et oppositum huius extense. quare etc. ¶ Deinde [Propter quod.] Hic 2° infert correlarium dicens: et ideo quando ventositates receptaculum in quod decidant habuerint: corpus conseruabitur sanum: non enim nascentur. s. apostemata ventosa sicut vel pustule seu borbor: neque alia apostemata sicut ex humoribus facta: quia spiritus ventosi materia apostematum expulsiui habent concauitates in quibus continentur quieti: quia cum corpus contrahitur venter ampliatur sicut bursa. ¶ Deinde [Et ideo distenso.] Concludit vlterius dicens: itaque extenso corpore in accubitu non relinquitur locus vacuus ventositati: eo quod viscera membra. s. nutrientia totum locum occupant concauitatis ventris: sed quando corpus iacuerit conflexum relinquitur vacuitas ventositati: cum venter vt dictum est amplietur.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid surgentibus singultus fit maxime quam sedentibus? Aut quia quiescentibus humidum ad vnam partem coadunatum declinat. Propter quod et cruda oua non possunt in circuitum volui: sed decidunt. Motum autem humidum similiter se habet. Surgunt igitur quiescentes quando ita disponuntur. Sedent autem in motu facti quando equaliter se habet humidum et dispergitur. Noua.

¶ Cur vertigo surgenti potius accidat quam sedenti? An quoniam quiescenti humor vniuersus vnum in membrum se colligit: ex quo cruda etiam oua nequeunt circumuerti: sed prius decidunt. Moueenti autem humor se eque expandit. Surgimus igitur a quiete: quasi ita affecti sumus. Sedemus vero motu quo humor equali modo quaque versus se porrigit.

Quare est quod singultus. i. vertigo. grece. n. illigos: magis accidit cum aliqui surgunt et mouentur quam quando quiescunt sedentes. ¶ Notandum quod singultus secundum philosophum et Mesue in libro de consolatione medicinarum: est motus factus a re nocente qua fit contractio stomachi in seipso. secundum Auic. 3° canonis fen 13° c. 11. est motus diuersus sicut spasmus constrictiuus cum extensione dilatatiua. ¶ Notandum quod singultus quedam est ex inanitione vel siccitate: quidam autem ex repletione sicut dicit Hipp. in 6° particula afo. quorum peior quia mortalis qui fit ex inanitione et maxime cum siccitate totius corporis. Unde Haly in tegni. tractatu signorum. siccitas faciens singultum si appropriatur ventri soli: tunc est possibilis sanatio eius: si autem adsit siccitas totius corporis per aliquam egritudinem non est eius curatio possibilis: et intendit hic Arist. singultum ex repletione humiditatum contingentem. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens ideo esse: quoniam cum aliqui quiescunt: humiditas in eis natans aggregatur et declinat ad vnam partium secundum situationem corporis: propter quod quiescens singultum illic non causat: oportet enim singultum fieri ex motu ipsius: quo humidum ad os conscendit ventris sensibilissimum: fundus enim non adeo sentit: si in eo etiam humiditates quasdam sit continue reperire: sicut dicitur in 3° naturalium. prohibentes humidi mordicationem: et sic humor non partis prohibet euaporationem ad exitum. Et ideo oua cruda non conterminato eorum humido calore: cum aliquis conatur sic voluere circulariter super alterum acumen non voluuntur: sed cadunt in vnam partium secundum quod humidum eorum aqueum tendit: quoniam humidum ipsorum motum: eodem modo se habet sicut non motum. s. semper ad alteram partium declinando: propter quod non est possibile ipsa volutari in gyrum: quod quidam faciunt signum an sint cocta sufficienter vel non: cum enim perfecte vertuntur in gyrum sunt cocta. humidum enim eorum est conterminatum: et partium equaliter per totum. ¶ Et vlterius concludit principale intentum dicens: itaque quando quiescentes primo surgunt postea sic disponuntur. s. quod singultum incidunt: quoniam humidum quietum prius quando sedebant disseminabitur per substantiam ventris ipsum pungens et stimulans ad eyciendum: sed cum surrexerint in motu facti sedent postea: quia cum erant in motu: humidum erat aliqualiter per totum se diffundens: et ideo singultum causare poterat. i. vertiginem: prorsus namque translatio: et expositio vt sonat antequam cognoscerem grecum. Et ideo quod dictum est de spasmo et singultu hic impertinens est.

Singult' quid.

Singult' vnde.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter quid super dextris dormientibus magis aduenit somnus? Utrum quia econtrario se habentes vigilant et dormiunt. Quando igitur vigilantes super dextra iacent: econtrario autem erit in alio principio et in contrario? Aut quia imobilitas somnus est. Partes igitur que mouentur oportet quiescere:

dextra aũt motiua. Fit ãt iacẽtibus velut ligaꝛ principiũ quoddam surrectiuũ. Noua.

Quã ob cãm cũ parte corporis dextra cubamus somnus magis accedit? Utrũ ꝙ vigilãtes cõtra ꝙ̃ dormientes habemus: ergo cum vigilãdo parte accubemus sinistra. Cõtrariũ seque tur in dormiẽdi initio cum id ↄtrariũ sit? An ꝙ somnus priuatio motionis est. Partes igitur quaꝝ mouere īterest: quiescãt opꝫ. Dextraruꝫ autẽ partium mouere interest. Cum autem ita accubamus velut initium quoddam resurgendi detentum obligatumqꝫ habemus.

Quare est ꝙ somnus magis fit cũ volentes dormire iacẽt sup dextrũ latus ꝙ̃ sup sinistruꝫ latus: ⁊ ipsis etiã sic dormiẽdo iacẽtibus longior efficiꝛ somnus. Deinde Utrũ qꝛ. Soluit ⁊ assignat cãm pbabilioreꝫ ⁊ logicã. primo dicẽs hoc esse: qꝛ vigilãtes ⁊ dormientes ↄtrio mõ se habẽt sicut dispõnes sunt ↄrie. vigilãtes enim sup sinistrã iacẽt: quare ecõtrario erit in aliquo principio ↄtrario. s. in somno: qꝛ somnus erit sup dextraꝫ. Scias ꝙ cõmunis littera est sup dextram iacere: quã puto esse corruptã. vult enim dicere vt expositum est sinistrã: sicut apparebit in 7° pblemate. illic enim dr̃ ꝙ vigilamus adiacẽtes sup sinistrã: ⁊ hoc videꝛ cũ motus sit in dextris: ⁊ fulciri sit in sinistris: ⁊ motus fiat in vigilia. Potest tamẽ ly dextra sic exponi. vigilãtes iacere sup dextra. i. superiori dextra. s. extãte: ⁊ hoc est sup sinistra iacere. Dicit autē in alio pncipio vocando somnũ ⁊ vigiliã pncipia: qꝛ per vigiliã ⁊ somnũ perficiunꝛ actus nostri: qꝛ in vigilia exercemur circa necessaria ad vitã cũ alijs. In somno vero fortificaꝛ calor ⁊ digestio pficiꝛ ⁊ spũs pausant in vigilia fatigati: pp qd vigilia ⁊ somnus videnꝛ esse quodãmõ principia nostroꝝ actuum. Deinde Aut qꝛ. Soluit ⁊ assignat aliã causãm dicẽs ideo esse: qꝛ somnus est imobilitas ⁊ vinculũ sensus: sicut etiã dr̃ in libro de somno ⁊ vigilia: ⁊ qꝛ oĩa istrumẽta debilitanꝛ ex vigili opatione: sicut dr̃ ibidem: opꝫ partẽ que multũ fuerit in motu quiescere: sed pars hec est dextra: cũ sit in ea motus pncipiũ: ⁊ in sinistra quietis ⁊ fulcimẽti: sicut etiã dictũ est in libro de pgressu animalium. Unde ⁊ aĩalia qñ volunt moueri pˀus mouent dextram ꝙ̃ sinistram: ⁊ qꝛ motus fit in dextris fere omnis: ⁊ in sinistris paꝝ transeuntes magnũ pontẽ cuꝫ vadunt a meridie in septentrioneꝫ appropinquant lateri pontis versus oriens: cum autem reuertimur a septẽtrione in meridiẽ appropinquant lateri eius versus occidẽs. Et merito super dextrum latus iacens melius dormit ꝙ̃ super sinistrum: qꝛ tunc quasi ligatur illud quod erat pn̄m surrectionis ⁊ motus. s. pars dextra motus causatiua ⁊ laboris. Ad hoc non parum facit melior digestio que celebraꝛ super latere dextro dormiendo ex qua fumi mulcebres ⁊ suaues magis petunt caput ⁊ somnum inducunt. Rursus cor videꝛ minus coartari ⁊ fatigari quando aliquis iacet super dextrum ꝙ̃ super sinistrum.

De hoc in libro d̃ somno ⁊ vigilia.

Problema. VI. Antiqua.

Propter qd stuporem patiunꝛ in manibus ⁊ pedibus magis? Aut qꝛ infrigidatio quedam est stupor. Propter priuationẽ enim sanguinis fit ⁊ transmutationẽ. Sine carne aũt hec ⁊ neruosa sunt: maxime autem pedes: quare preparantur a natura ad infrigidandum citius. Noua.

Cur torpeamus ⁊ cur manus potissimum ⁊ pedes? An ꝙ torpor refrigeratio est. Fit enim propter sanguinis priuationem translationẽqꝫ. Manus aũt ⁊ pedes omnium maxime partiũ carnis inopes nerui vberes sunt: sed precipue pedes. Itaqꝫ ad refrigerationem celerẽ sua natura nimirum habiles redduntur.

Quare est ꝙ pedes ⁊ manus magis icurrũt stuporẽ ⁊ cõgelationẽ ꝙ̃ alie ptes corpis? Nõn̄ est sicut dicit Auic. 2° tertij. ꝙ stupor pprie ẽ passio ⁊ nocumẽtũ accñs in vtute sensitiua sicut tremor in vtute motiua. hic tñ sumiꝛ p oĩ ↄgelatiõe ⁊ ifrigidatione. Deinde Aut qꝛ. Soluit dicẽs id ẽe: qꝛ stupor est infrigidatio qdã que pp puationẽ sanguinis ↄtigit: sicut in fluxibˀ vehemẽtibˀ euenit sanguis: ⁊ pp trãsmutationẽ sanguis ad alias ptes: sicut accidit in timore. timor. n. est qdã ifrigidatio ⁊ stupor superioꝝ: sicut dcm̃ est 32° caplo 2ᵉ pticule. Huiꝰ ãt puationes sanguinis ⁊ trãsmutatiões eiꝰ ad ptes alias magis cõtingũt mẽbris nõ carnosis neruosis ligamentalibus ⁊ ossuosis. hec. n. mẽbra nãlr sũt puata sanguine: ⁊ p ↄñs calore: qꝛ calĩm inest mẽbro p sanguinẽ: sicut pꝫ in p̊ de cõplexionibus. huiꝰ ãt mẽbra sunt pedes maxime: cuꝫ distent plurimũ a fonte caloris ⁊ sanguinis ⁊ ↄñr manus. Et ideo nãlr sũt dispositi velocius alijs mẽbris ifrigidari. minus etiã in ipsis viget vtus totius regitiua. Uñ in 20° caplo 2ᵉ pticule dcm̃ est pedes fore facile frigescibiles: ita ꝙ ex eis de facili frigiditas in reliquum corpus expanditur.

Stupor quid.

Problema. VII. Antiqua.

Propter qd accumbimus quidem super sinistra delectabilr: dormimus aũt super dextra magis? Utruꝫ quia ↄuersi ad lucẽ nõ dormimus. In tenebris autẽ velocius somnus occupat. Aut qꝛ vigilamus adiacẽtes super sinistra: ⁊ visus nostri ita prompti. Quare ad ↄtrariam figurã prima operatio est. Aduocat eniꝫ vnumquẽqꝫ ad opus figura magis. Noua.

Cur libẽter in latus accubamus sinistrum: in dextrũ aũt potius dormimus? Utrũ qꝛ ↄuersi ad lucem minus dormire. Somnus enim in tenebris ocius obrepit: possumus? An ꝙ dum in latus accubamus sinistrũ vigilare magna ex parte ↄsueuimus: ⁊ opeꝝ functio sic nobis expeditior est. Itaqꝫ ad ↄuũ opus ↄrius habitus siue situs requiriꝛ. Inuitaꝛ ãt quisqꝫ magis ad opus fungendum habitus sui ratione.

Quare est ꝙ delectat nos iacere sup ptẽ sinistrã magis vt sic ꝙ̃ sup dextrã: sꝫ magis dormimˀ accupati sup dextrã ꝙ̃ sup sinistrã: dũ ↄsuetudo opposita vꝉ morbus nõ ipediat aut lecti dispõ. Deinde Utruꝫ qꝛ. Soluit ⁊ p̊ assignat pbabilẽ rõnẽ sumptã ex pte lucis ⁊ tenebre: dicẽs h̃ eẽ: qꝛ qñ fuerimus ↄuersi ad lucẽ ⁊ radios illuminãtes: nõ possumus dormire. In tenebris vero accubati somnus de facili supuenit: sꝫ iacẽdo sup ptẽ sinistraꝫ ↄuertimur ad lucẽ: qꝛ oculus dexter pmãet eminẽs ꝗ melioris ẽ visus: spũalior. n. ẽ sinistro ⁊ luminosior: sꝫ. n. dextra ⁊ sinistra silia sint partibus ⁊ eadẽ oĩa: vꝫ tñ sinistra

sunt

sunt debilioris v̄tutis q̄ȝ dextra sicut dī p̄mo de ꝑtib⁹ aīa-
liū. In iacendo aūt super dextrā ꝯuertimur ad tenebras.
q̄re ⁊c̄. Rō āt q̄re ī luce nō sic possumus dormire existit:
qꝛ oȝ in somno spūȝ ⁊ calorē ꝯbi in interiora ex exteriori-
bus. in vigilia v̄o ecōuerso: sȝ in luce spūs ⁊ calor mouenꝰ
ad exteriora ꝑꝑ affinitatē grādē quā hȝ spūs cū luce. Uñ
Auic. 6° nālium. 4ª particula. ⁊ in li° de medicinis cordia-
liū. spūs est q̄dā suba luminosa. ⁊ in h̄ iuuabit te nō parū
s̄mo Platonis 2° Thimei in visu. ❡ Deinde [Aut quia.]
Assignat aliā cām que iaȝ nota est ex 5° ꝓblemate dicens
ideo esse: qꝛ qñ nos vigilamus iacemus sup ꝑtē sinistrā: ⁊
tūc oculi nr̄i sūt magis parati videre: eo ꝙ oculus dexter
acutioris vt dictuȝ est visus remanet eleuatus: sicut nāqȝ
in vigilia disponimus corpus nostrū dispōne tali qua me-
lius ꝑficiant opationes facte ī vigilia: silr etiā in somno:
sed hoc erit accubādo sup dextrā ꝑtē: vt pars sinistra fati-
gata aliā acq̄rat figurā: cū laboriosum sit ꝑmanē semꝑ in
eadē figura vt dictū est in 5° particula. Rursus qđ magis
vadit ad intētionē hic Arist. si oculi sunt prompti videre
iacēdo sup sinistrū: erūt nō prompti iacēdo sup dextrum:
cū sint ꝯria. ⁊ iđ ꝯcludiꝰ figurā oportere aduenire ꝯriaȝ:
eo ꝙ figura ꝯria accubitui sup sinistrū que est sup dextrū
magis somnū īducet: qꝛ figura ⁊ compositio magis aduo-
cat ⁊ mouet vnūq̄dqȝ ad suā opationē. Uñ qꝛ man⁹ etiaȝ
fuit figure diuise ⁊ digiti lōgi ipsius aduocat ad motū ci-
tū ⁊ ad retinēdū ⁊ ad relaxandū de facili. Et qꝛ pedū figu-
ra est plana oblōga diuisa aduocat ad sustētationē corpo-
ris ⁊ motū. Propter qđ precipit Aristo. Alexan. p̄mo vna
Nota. hora sup latus dextrū iacere: deinde sup sinistrū ⁊ vltimo
se sup dextrū vertere iteꝝ. qđ etiā vult Auicen. 3ª p̄mi. vt
cibi cū subeunt in vētrē ex vigoratione calidi in iacendo
sup latere dextro melius digeranꝰ. vēter. n. tūc supponiꝰ
epati ⁊ chiste fellis que sūt calida digestionē complentia:
deinde fiat ꝑmutatio in sinistrū: vt chilus totū ventrē in-
terius tangens sit: ⁊ ex quadā subtiliori eius ꝑte supficies
stomachi interior nutrimento foueaꝰ: nutriꝰ enim inde ꝑ
ꝯtactum: sicut dicit Gal. in 2ª particula afoꝛ. ⁊ Auicē. pri-
ma p̄mi. Rursus multus sanguis facilius sic a plene attra-
hiꝰ: ⁊ supfluitates cōmodius expelluntꝰ: ⁊ corpus minus
fatigaꝰ ꝑpter figure mutationeȝ: ⁊ vltimo fiat ꝑmutatio
ad dextrū: vt pileron vētris aperiaꝰ: ⁊ cholera melius ex-
purgeꝰ ex epate: ne labor ꝯtingat mēbris: melior tñ fit di-
gestio iacendo sup sinistrum: sicut dicit Auic. 1 3ª tertij. Et
hic q̄dem sermo verificaꝰ in corpore etiā cū latitudine tē-
perato: qđ dī qñ ille cuius epar fuerit calidū: valde noceꝰ
ex accubitu sup latus dextrū: cum inflāmeꝰ magis: illum
autē cuius complexio fuerit frigida debilis digestionis ⁊
ventris fluxibilis iuuari ex accubitu vt sic semper latus
dextrum contingit: eo ꝙ digestio fortificatur ⁊ attraben-
dum melius ab epate attrahitur.

❡ Problema. Ultimū. Antiqua.

Propter quid sedes quosdam quidē impinguant: quosdam macrefaciūt? Aut propter habitus corporis: qui quidē sunt calidi impingnātur. Dominatur enim corpus cibo propter caliditatem non ablatam: qui v̄o frigidi propter id quod indigent adueniente caliditate non possunt digerere cibos quiescentes.

❡ Explicit sexta particula.

❡ Repetit primum problema: ex quo memoria solum iu-
uatur ⁊ non intellectus.

❡ Incipit septima particula de his que sunt ex compassione.

❡ Problema. I. Antiqua.

Propter quid ossitantibus ecōtra ossitant vt frequenter? Aut quia si recordati fuerint cum expedierit agunt. Maxime autē bene mobilia vt mingentibus: ossitatio autem spiritus ⁊ humidi motus est. Promptuȝ igiꝰ est si solum intelligat. est enim prope.

Ista est ꝑticula 7ª in qua agit Arist. de causis accidētiū
ex cōpassione ꝯtingētiū. est āt cōpassio passiua cor-
poris dispō ex impressione ex se vel in alio corꝑe causata
ꝑꝑ nālē silitudinē in vtrisqȝ reptā. Dico āt passiua: qꝛ opȝ
patiēs disponi actioni agētis suscipiēde si actio dȝ aduenī-
re. Dico q̄dē nālē: qꝛ in eis q̄ fiūt s̄m itellectū ⁊ volūtatē
minime est cōpassio: nō. n. aliquo mouēte mēbrū suuȝ ex
volūtate: ꝑꝑ h̄ alius freq̄nter silr in se mouet: sicut appet
in 2° ꝓblemate. sȝ in his q̄ v̄tuti nāli subdunꝰ maxie veri-
ficaꝰ: qꝛ hec magis sibi sūt silia: eo ꝙ fiūt a p̄n° vniformi-
ter adherente vie magis vni ⁊ ordini vni. s. a nā regulata
ab itelligētia. Dico āt silitudinē: qꝛ talia ꝯtigūt ꝑꝑ affini-
tatē quā hn̄t corꝑa ad corꝑa: ⁊ aīe ad aīas: ⁊ aīe ad corꝑa.
nā Arist. scribit in phyſionomia. ꝙ aīe sequunꝰ corpora: ⁊
sūt nō passibiles a motibus ⁊ impressionibus corꝑis: sicut
appet in ebrietatib⁹ ⁊ egritudinib⁹: sic ⁊ ecōuerso corpus
patiꝰ a passionib⁹ aīe: cū aīa fuerit in passionib⁹ vt timo-
re. nō. n. tūc pōt corpus se a motu inordinato inuolūtario
cohibere. Uñ Gal. in li° de motibus liquidis membroꝝ.
corꝑis īmutatio imitaꝰ aīe mutationē nō in motibus tñ
sed alteratione coloris. Proponiꝰ itaqȝ de his vt solitus
est ꝓlemata ⁊ dicit. q̄re est ꝙ qñ aliqui ossitāt. i. anhelitus
faciūt expellēdo fumosa ex vētre: alij ex aduerso in aspe-
ctu taliū positi ꝑcipiētes illos ossitare mouenꝰ vt frequē-
ter silr ad ossitādū: ⁊ silr in aliq̄b⁹ ꝯtingit vbicūqȝ. ❡ De-
inde [Frequēter aūt.] Addit qñ vt dictū est passiua corꝑis
dispō ꝑparatis solū ꝯtingit ⁊ nō alijs sicut īferius diceꝰ.
❡ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs cām esse recordationē
quandā que nature aduenit expellendi supfluitates: ꝙ in
ipsaȝ īduciꝰ ex eo: ꝙ ꝑpēdit nām alterius has expellere: ⁊
iđ extimās sibi in h̄ fore iuuamē expellit ꝯsiuȝ. Et iđ cuȝ
vnus expulerit supfluitates fumosas ex vētre ossitando:
alij si fuerit actus expulsiui istius recordati mouentur ad
ossitandū: ⁊ maxime si mā fuerit disposita: ostēso ꝙ me-
moria ossitātis alius ex cōpassione quā ide accipit: etiam
ossitat si recordaꝰ. ❡ Deinde [Maxime āt.] Ondit q̄les
sūt supfluitates q̄ ex hui⁹ cōpassione expurganꝰ: dicēs ꝙ
tales potissime sūt ille q̄ de se sūt bñ mobiles subtiles nō
adherētes cōpacte: q̄lis etiā est aquositas vrine ⁊ saliua-
lis silr. Uñ frequēter accidit ⁊ in aīalib⁹ alijs etiā: ꝙ vno
mingēte alij mingāt: supfluitates aūt q̄ sunt in corꝑe disse-
minate non in vno loco collecte: vt mā sudoris sternuta-
tionis ⁊ sꝑmatis nō sic mouenꝰ ꝑꝑ cōpassionē ab aliquo
illatā: qđ si fiat de difficili est ⁊ ꝑpaꝝ: sȝ ossitatio in q̄ emit-
tiꝰ spūs fumosus ex vētre est hui⁹ mot⁹. s. supfluitatis bñ
mobilis expulsiuus: ita ꝙ ex sola cōpassiōe: quā ꝗs ab ossi-
tāte accipit: ossitat silr ⁊ spūȝ fumosuȝ emittit: eo ꝙ para-
ta est mā exire que ꝑ ossitare euacuaꝰ: q̄re nō opȝ ossitatu-
rū nisi itelligere reuocādo ad memoriā ꝙ aliq̄s ossitat: ⁊
sic statim ossitabit: qꝛ cū h̄ ꝙ mā est prompta exire: est ēt
locus ꝓpiquus ex quo educiꝰ. ❡ Notādū sicut dic̄ Arist.
in li° de causa motus: ꝙ corpora nr̄a alterantia sunt ꝓbati-

tasie sensus ⁊ meditationes differēter tn̄:qm̄ sensus statiꝫ alteratione inducit.sed phātasia ⁊ itelligentia siue meditatio retinet reꝝ similitudinē virtualē:qm̄ spēs tam calidi ꝙ̄ frigidi aut delectabilis aut tristabilis:talis ꝯsistit aliquo modo:qualis est vnaqueqꝫ reꝝ.Et ideo intelligentes somnum timent ⁊ tremunt:cū omnia hec sint passiones ⁊ alterationes:⁊ in 5° capitulo.vbi idem repetetur problema apparebit sufficiens eius expositio.

Problema. II. Antiqua.

Ropter qd si aliquem quidem viderimus manū tēdentem aut pedē aut aliquid aliud talium non econtra facimus idē. Si autē oscitauerit econtra oscitamus? Aut neqꝫ aūt hoc semper est. Sed si expediens sit corpus ⁊ ita dispositum ꝙ humidum sursum calefiat:tunc eni memoria motum facit quemadmodum ad coitum ⁊ comestionē. Faciens enim memoriam est esse consequens motū ad passionē que est in phātasia.

In hoc apparet differētia iter ea que magis sūt virtutū nālium ⁊ que aīalium.Et pmo ꝑponit qōnē tāgēdo fortassis motiuū suū ex ꝑticula priori.⁊ dicit:q̄re est ꝙ si ꝑcipimus aliquē mouere ⁊ tēdere manum vel pedē seu aliud mēbroꝝ qḋ volūtaria mouet̄ actione vt lingua etiā seu oculus nō ꝑꝑ hoc nos ex aduerso istud ꝑpendētes operamur simile.s.membrum in nobis tendentes: sed in quibusdaꝫ aliis secus ꝯtingit vt in oscitatione:quia si oscitauerit ⁊c̄.Uel pōt legi ꝙ nō solū tangit̄ differentia antedicta sed motiuū quesiti etiaꝫ:vt dicat̄.videt̄ ꝙ imo tendente aliquo membrum alius ꝯsiderans hunc debeat etiam tendere:quia si oscitauerimus alii ꝑcipiētes statim ecōtra nobiscuꝫ oscitant:qꝛ tamē cōmunis littera est ecōtra oscitamus.oportet sic exponere:si oscitauerimus alii supple percipientes oscitant:⁊ nos perpendentes illos postea oscitare econtra iteꝝ ꝑpter eos oscitamus. Deinde [Aut neqꝫ hoc.] Soluit coartando motiuum suuꝫ dicens primo nō esse semper veꝝ ⁊ necessarium ꝙ vno oscitante alius osciter vt innuebat̄.Et ideo dixit in precedenti problemate frequēter:sed hoc est cū fuerit nature expediēs ⁊ corpus similiter ꝯsiderantis dispositū operari qḋ alter prius oꝑabat̄.Et h̄ erit cū humidum calefactum in ipso existens calefiet ⁊ tendet sursum quasi sponte resolutū in fumū:tūc adueniēte memoria vt altero oscitante:mouet̄ ad oscitādū statim:⁊ ipsa modica eius attractio que ꝑ memoriam adducit̄ alicuius oscitātis:pōt nām oscitantis in isto cōpatiente sic disposito ad oscitandum mouere.Fortassis aūt ⁊ quis hanc partē nō tam ad oscitandum referet ꝙ̄ ad istud qḋ prius dictum est de motu membrorum vt manus ⁊c̄.Et dicit qꝛ neqꝫ hoc semper verum ꝙ quando vnus mouet membrum alius non moueat:imnio mouet interdū ad motū alterius:sed h̄ dicere neqꝫ habet regulā veritatis:neqꝫ illi litere:sed humidū sursum ⁊c̄.adaptat̄. Deinde [Quemadmoduꝫ.] Declarat hic scđo quomodo memoria causet:vt dictum est motum oscitationis in altero compatiente.⁊ dicit similiter nos habere ad oscitādum:sicut ad coitum ⁊ comestionem nos habemus:sicut enim quando inspicimus aliquos coeuntes ⁊ comedētes recordati delectationis istoꝝ mouemur ad talia faciēdū. Et ideo antiquitus philosophantes viri ⁊ deo dediti latitabant in occultis:ne ab eoꝝ ꝓposito ꝑpter rerum temporalium delectationem retraherent̄:ita similiter in oscitatione contingit.quādo enim recordati fuerimus ⁊c̄. Et qꝛ dixerat motiuum huius esse memoriam:ostēdit quid memoriam ad hoc vt sic moueat aduocat dicens:ꝙ illud qḋ memoriam inducit actus causantis compassionem in alteꝝ ꝯsequitur motum ⁊ impressionē:qui causatur propter cōpassionē:que fit in phātasia.i.imaginatione.cū eni bonū vel apparēs bonū mouet imaginatiuā ⁊ extimationē maxime patit̄ ab h̄ ipsa:⁊ iperat aliis v̄tutibus q̄ sunt postea ꝑ ordinē vt ꝯsequant̄ apprehensum:sicut pulchre ponit hūc ordinē Auic.in fine pmi sexti nāliuꝫ.Preterea aliquis hic ꝑ phātasiā itelliget oēs aīales v̄tutes iteriores ⁊ occultas aīales:que qdē sunt ante memoriā:⁊ iō memoria ꝯsequit̄ ⁊ causat̄ ab eis:⁊ h̄ cū spēs in ipsa exn̄s afficit̄ ⁊ mouet̄ a specie exteriori ꝑ phātasiā. Notādū ꝙ phātasia sumit̄ multis modis.aliqn̄ enim sumit̄ pro apparētia.vn̄ p̄ Topicoꝝ que dicunt̄ ꝓbabilia i supficie nō hn̄t oia phātasiā.i.apparētiā.sumit̄ ⁊ phātasia pro motu facto a v̄tute phantastica ⁊ phātasmate.vnde 3° de aīa dī ꝙ sic motus factus a sensu ƒm motū:⁊ sic pōt hic sumi.accipit̄ etiā 3° ꝓut est virtus existēs in vētriculo pmo cerebri sub cōmuni sensu cōprehēsa:sumit̄ etiā ꝓut est virtus diuisa ꝯtra sensuꝫ cōmunē existens in parte priori pmi vētriculi cerebri vbi medio ꝯiungit̄ ventriculo ꝯseruans apprehensa a sensu cōi ⁊ est ei pro memoria:sicut pꝫ per Auicē. p̄° pmi.⁊ sexti nāliū p̄.⁊ sic est idē qḋ imaginatio.etiā ƒm Arist.qḋ apparet ex diuersis trāslationibus eiusdē. Pōt ⁊ sermo Arist.sic declarari alio mō.⁊ ꝑ hoc tollit̄ motiuū eius dicēdo ꝙ nō est simile de oscitatione ⁊ extēsione manuū aut pedū cū sint oꝑationes diuersaꝝ virtutū ⁊ ꝑpter diuersos fines he ⁊ ille:qꝛ oscitare mingere ⁊ huiꝰ sūt magis oꝑationes virtutis nālis:⁊ maxime oscitare:extēdere aūt manus vel pedes virtutis animalis tn̄:ꝑpter qḋ non valet. Notandū est ꝙ de huiꝰ compassione in alteruꝫ ab anima causata imaginationis viri grandia loquuntur Auic.in sua phīa:⁊ maxime in 4° sexti nālium.⁊ Algazel eius collega in sua.Dicūt enim hi viri ꝙ quādo aīa fuerit constans nobilis similis principiis multotiēs operatur in corpore alieno sicut in ꝓprio:eo ꝙ mā mundi sibi obediat taliter:vt destruat ipsum extimatione:⁊ hominē interficiat:sicut est oculus fascinātis ⁊ extimationē operātis.⁊ hoc dī fascinatio.⁊ ꝑpter hoc est ꝓuerbium illud:ꝙ oculus mittit hominē in foueā:⁊ cameluꝫ in calderium.⁊ dī ꝙ homines fascinari veꝝ est:cuius qdeꝫ est causa:qꝛ camellus multum placet ei:⁊ miraт̄ de eo:q̄re ⁊ eius anima maligna ⁊ inuidiosa extimat camellum cadere ⁊ inficit corpus camelli ab eius estimatione ⁊ statim cadit.

Phantasia multipliciter sumitur Cap. i.

Prouerbium.

Problema. III. Antiqua.

Ropter qd si iuxta igneꝫ steterimus nō mingimus:⁊ si iuxta aquaꝫ quasi iuxta fluuiuꝫ mingunt? Aut quia oīs aqua memoriaꝫ prestat humiditatis que est in corpore:⁊ prouocat egressum. Ipsa enim aqua relaxat congelatum in corpore quēadmodum sol niuem.

Quare est ꝙ si steterimꝰ ꝓpe ignē et recordādo ipsiꝰ nos nō ꝑpter h̄ mingimus:sed si steterimus ꝓpe aquā:⁊ maxime recordātes eius ꝑcipue magne quātitatis tūc ide mingimus.opꝫ eni aquā esse multā vt possit in nos suā spēm multiplicare ⁊ cōpassionē iducere:nō enim a minima aque quātitate sic hoc ꝯtingeret.Rursus magis compatit̄ quis ⁊ mouet̄ vere ad mingēdū si aqua illa multe quātitatis fuerit currens vt fluuius.⁊ ꝑpter h̄ quis forte illud qḋ dicit̄ quasi iuxta fluuium ponet ꝙ sic extimat iductū. Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs causaꝫ

esse qm̄

esse: qm̄ quelibet aqua ⁊ maxime sufficiētis quātitatis cū sit humida labilis īducit in nos memoriam humiditatis aquose existētis in corpe vt aquositatis vrinalis pp quā memoriā ⁊ multiplicationē spēi aque in phātasiā puocat̄ nā ad egressionē vrine. ipsa enim aqua relaxat musculum cōstringentem collum vesice: ⁊ humidum concitat ad motum qḋ erat quasi ꝯgelatum ⁊ quietum in nobis ⁊ in vesica: sicut sol caliditate sua relaxat ⁊ liquefacit niuem ꝯgelatam conuertendo ipsam in aquam ⁊ currere faciendo.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Ropter quid egritudinibus quidem qbusdā egrotāt approximātes: a sanitate aūt nemo sanatur? Aut qꝛ egritudo quidem motus est. Sanitas autē quies hec. quidem mouent. hec v̄o nō? Aut qꝛ hec quidem nolenti fit. hec v̄o volenti. Itaqꝫ non voluntaria voluntarijs: ⁊ his que sunt ex prouidentia differunt. Noua.

¶ Cur a morbis nōnullis egrotāt qui appropinquarint: a sanitate nemo sanari potest? An qm̄ morbus motio est. Sanitas āt quies. ꝙ illa mouere pōt. hec nō pōt? An ꝙ alterꝝ nō volūtarie: alterꝝ volūtarie accidit. Res āt non volūtarie a volūtarijs ꝯsultisqꝫ plurimum differunt.

Quare est ꝙ aliqui vt praue se habentes prius sicut dictum est in 7° capitulo prime particule cuꝫ approximauerint patientibus quasdam egritudines vt pestilentiales ⁊ contagiosas maxime vt est ptisis obthalmia ⁊ scabies: vt dicitur in 7° capitulo: inde in predictas incidunt egritudines: sed nullus infirmus appropinquando quantūcūqꝫ sanis sanatur. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ assignat primo causam sumptam ex parte egritudinis ⁊ sanitatis dicens hoc esse: quia morbus talium alios inficientium consistit in quodam motu maxime ⁊ alteratione propter causam eorum existentem in motu: a quo continue quodam venenosum extra in aerem corrumpēdo: ⁊ per consequēs corpora appropinquantium effumat. Unde Gal. in primo de interioribus dicit morbum esse motum extra naturā: sed sanitas vt dicit Phs est in quadam quiete: ita ꝙ neqꝫ ab ipsa neqꝫ ab eius causa: que est consimilium membrorum contemperantia ⁊ officialium equalitas: nihil res alterius corporis euaporat infectiuuꝫ: ab ipsa quidem non: cum sit forma facta ⁊ subiecto habituata: sed morbus de quo hic est sermo non est tm̄ factus sed futurus fieri: sicut dicit̄ in primo de interioribus: ꝙ morbus nihil aliud est nisi motus extra naturam. sed motus est duplex. alter enim fit quadam mutatione: sicut ille qui magis erit in fieri. alter v̄o cum confusione: sicut ille qui iam impressus est ⁊ habitualis. vnde dicit ꝙ confusio si mutationē que stabilis est supergredit̄ morbus dicitur. morbus enim nō est aliud nisi motus extra naturā. passionis aūt motus fit cū mutatione. vnde in 3° de accidenti ⁊ morbo. Ego v̄o omnem mutationem corporis patientis donec steterit actio: passionem appello. passio eniꝫ non inuenit̄ nisi in eo qḋ fit. Rursus sciendum ꝙ lꝫ sanitas ipsa non curet aliquos: eam habentibus appropinquātes manifeste iuuant̄ tm̄ egrotantes cum appropinquant ex bonitate humorꝝ in quibus sicut in principijs materialibus ipsa ꝯsistit: a quibus vapores ⁊ fumi resoluuntur in aerem eius malitiam si affuerit corrigētes. Similiter ex īspiratione ⁊ respiratione causata a corporibus sanis rectificat̄. ⁊ ideo dī ꝙ leprosi affectāt cum sanis pmanere.

¶ Dubitat̄ qꝛ dicit egritudinē esse motū: ⁊ sanitatē quietem: cū egritudo ⁊ sanitas sint ꝯtria: ⁊ ꝯtriorꝝ idē sit genus: sicut pꝫ in predicamētis. ⁊ 10° metha. ¶ Dicenduꝫ ꝙ cōtraria sunt duplicia. ꝗdā eni sunt remota: ⁊ sic oīuꝫ ꝯtriorꝝ idem est genus: cū genus cadat in species per differētias oppositas ex genere ortas. Unde sicut liberalitatis ⁊ illiberalitatis genus est vnum: vtputa dispositio ⁊ habitus: ⁊ vlterius qualitas sit egritudo ⁊ sanitas habent vnū genus s. qualitatē vt primam spēm: ⁊ sic pcedebat ratio ad hoc inducta. Sūt ⁊ alia genera propinqua sicut illiberalitatis genus est vitiuꝫ: ⁊ liberalitatis virtus. ⁊ similr̄ in ꝓposito egritudinis genus ꝓpinquum est motus: sanitatis autem quies. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat aliam causam ex parte appetitus subiectorꝝ sumptam: dicēs ideo esse: qm̄ egritudo aduenit nolenti ⁊ inuito: nullus enim appetit eā cuꝫ sit per se corruptiua: eo ꝙ nemo sui corruptionem appetit: sed sanitas aduenit volenti ⁊ desideranti ipsam: appetit̄ enim ⁊ diligit̄ maxime: cū sit de genere bonorꝝ laudabiliū īntātū ꝙ ⁊ in ipsa infirmus summā beatitudinē ponit existere: sicut dicit̄ in primo ethicorꝝ. sic igit̄ non voluntaria seu coacta differunt ab his que sunt voluntaria: ⁊ ex prudentia que est recta ratio agibiliū: sicut dī 6° ethicorꝝ. quoniam voluntaria ⁊ prudentialia sunt bona ⁊ determinata subiecta sua pficientia: que volentibus etiam adhuc conantibus vix adueniunt. non voluntaria ⁊ coacta sunt praua ⁊ indeterminata subā sua ⁊ alia corrumpentia: que fugientibus etiam ꝯtingunt. ipsa enim habent rōnem infiniti. Uel dicendum ꝙ non voluntaria differunt a voluntarijs per ea que sunt ex prudentia. i. per electionem: qm̄ sanitatē quilibet eligit sane mētis: egritudinē aūt nullus: nūc autem qḋ vnusquisqꝫ eligit pro se nemini vult cōmunicare. qḋ autem spernit: quilibet vnicuiqꝫ vult potius ꝙ̄ sibi inesse: sed sanitas ⁊ egritudo sunt huiꝰ: quare appropinquādo quis sanus infirmo infirmat̄: nō aūt curabitur eger sano appropinquans: ⁊ in hoc iterum erit sermo septimi capli huius. ⁊ maxime 10° caplo 29ᵉ particule.

Dubium.

Cap. 8 de op[?] pomnes. c. 1. c. 23. ⁊ in cō. 7.

Contraria duplex.

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter qd ossitantibus ecōtra ossitant: ⁊ quando mingentem viderint mingūt: ⁊ maxime subiugalia? Aut ꝓpter memoriā. Qn̄ eniꝫ reminiscit̄ mouet̄ hec pars. Hoībus quidē igitur ꝓpter id qḋ bene sensibiliores sunt videntibus aūt cōfestim accidit moueri reminisci. Subiugalibus aūt non est sufficiens videre: sed indigēt ⁊ alio sensu: propter quod ⁊ olfaciunt: quia bene mobilis est hic sensus: hisqꝫ sunt sine ratione: ⁊ ꝓpter hoc in eundem locuꝫ omnia mingunt: vbi vtiqꝫ primuꝫ minxerit. Tunc eni maxime mouent̄ qn̄ olfecerint. olfaciunt autem quando appropinquauerint. Noua.

¶ Cur ossitātī sepe in ossitādo rn̄demus: ⁊ cum mingētē qnēpiā vidimus ad mingendum mouemur: qḋ iumētis ꝑcipue accidit? An propter memoriā. Mouemur enim ea ipsa parte quotiēs meminerimus. Hoībus tm̄ qꝛ sensu ꝑditi sunt faciliori: statim vbi viderūt euenit vt moueantur reminiscanturqꝫ. Iumentis autem vi-

dixisse nõ satis est: sed alio quoqȝ sensu opus est. Quamobrem addito etiam olfatu mouentur: quoniam sensus hic in brutis mobilior est. Unde fit eodem in loco sequentia mingant omnia quo primum emmixerint. Tunc enim precipue mouentur cum olfaciunt. olfaciunt autem postea ꝙ̃ appropinquarunt.

Repetit primũ ꝓblema ſm partẽ ⁊ addit cũ declaratione ſup illud dicẽs: q̃re est ꝙ qñ aliqui ostitãt: alij ex aduerso ꝑ.. dentes cũ fuerint ad h̃ dispositi similr ostitãt. Et itidẽ. q̃re qñ q̃dam aialiuȝ viderint alia migẽtia ipsa etiã migũt: ⁊ egerũt aliqñ ad egestionẽ alioꝝ: qd̃ ⁊ maxime post hoĩem euenit aialibus que sub iugo ponunt̃ sicut bobus ⁊c̃. ¶ Notãdũ est ſm Gal. de motibus liquidis: ex eo ꝙ corpori cõmunicat cogitatio cõpatit̃ ſm Hipp. in accñtibus illi: fortassis nãqȝ cũ videt hõ serpẽtẽ: repente pallor ei accidit in colore. ac forte duȝ qs incedit super apicẽ pinaculi aut mõtis excelsi: pedes tremulãt eius. Similr quoqȝ cũ hõ videt aliũ mingẽteȝ vel egerẽtẽ aut aliecs agentẽ ad hoc idẽ opandũ ꝓuocat̃: q̃si in mẽbris ipsis sit intellectus ⁊ inspectio. ¶ Deinde [Aut ꝓpter.] Soluit ⁊ p̃ in cõi assignat cãm: dicẽs hoc ꝯtingere
Vide de h̃ in libro de me. ⁊c. ꝓpter memoriã: qñ enim virtus memorialis patit̃ a specie existẽte in phãtasia ad p̃sentiã alicuius actus: accidit alteꝝ recordari: ⁊ tũc mouetur pars ꝓportionalis istius in quo fit memoria ad expellẽdũ suas supfluitates: sicut mota est pars inducẽtis memoriã ad expellendum suas ⁊c̃. ¶ Deinde [Hoĩbus.] Hic scdõ ꝑtractat cãm huiꝰ in speciali. ⁊ p̃mo in aialibus habẽtibus rõnẽ dicẽs: ꝙ hoĩes eo ꝙ optime sũt sensitiui ⁊ imutatiui iter cetera aialia ꝓpter tẽperamẽtũ cõplexionis eoꝝ: qd̃ isinuat mollicies carniũ: ⁊ qꝛ eoꝝ aie sunt fortes imprimẽtes nõ solũ in sua corpa sed in alia: vt dcm̃ est in 2° ꝓblemate: statim cũ vidẽt aliũ mingẽtẽ aut ostitãtẽ sine aliquo alio iteruenientẽ: dũmodo fuerint dispositi: ꝯtingit eos reminisci: ꝓpter passionẽ impressam sibi ex altero in phãtasiã: ⁊ tũc mouent̃ vt ostitẽt vel vrinẽt sicut prior. ¶ Deinde [Subiugalibus.] Pertractat hic 2° causam suã in brutis dicens ꝙ in subiugalibus vt equis ⁊ bobus ⁊c̃. qui non sunt adeo sensitiui neqȝ fortium aiaꝝ vt hoĩes nõ sufficit solũ vt videãt ⁊ recordẽtur alios mingere si ipsi debeãt mingere: sȝ idigẽt adhuc alio sensu p̃ter videre ⁊ reminisci. s. odoratu coadiuuante priorẽ sensationẽ. ⁊ ideo cũ vnũ irrationabiliũ vt bos vel canis ⁊ huiꝰ vult mingere ꝓpter mingere alterius vadit ⁊ olfacit locũ in quo ille minxit: qd̃ fit: eo ꝙ carentia rõne optime mouent̃ ꝓpter sensum odoratus: hunc enim sensum habent certum: ⁊ homines incertum. Et ideo cõcludit ꝙ in loco in quo talium primuȝ minxerit: fere omnia alia mingunt in eodem: qꝛ cuȝ odorauerint tunc maxime mouentur ad mingendũ: eo ꝙ odorabile cum sit densius obiectum visibili magis imprimit in sensitiuũ odoratus ꝙ̃ visibile in sensitiuum visus: ⁊ precipue odorant quando appropinquauerint loco in quo mictum fuerit. Et nõ solum odorant bruta cum volunt mingere tanꝙ̃ visu nõ sufficiente: sed etiam cum voluerint coire. ⁊ ideo statim retro se ponunt: ⁊ os matricis odorant: vt eis memoria ⁊ appetitus delectationis adueniat: qd̃ nõ facit homo cum sit maxime animaliũ coitiuuȝ. aut qꝛ turpissimũ ⁊ abominabilissimũ: ꝓdest tñ nãlia mulieris viro videre: ⁊ econ-
Obiectio. uerso vt velocior fiat ad luxuriã ꝓuocatio. ¶ Sed huius ꝯtrariuȝ p̃tacto videtur sentire Alexã. 34° caplo sexte particule. soluens enim illud ꝓblema dicit propter naturam similiter pati ⁊ compati animalium. plus autem irrationabiliũ: ita ꝙ vno vrinante asino ⁊ ceteri conrinant huic vrinis pleni. ¶ Dicendum ꝙ homo magis compa- Solutio.
titur alteri per tactũ vel visuȝ vt ostendit ostitatio. Subiugalia vo per olfatũ cũ habeãt hunc certuȝ sicut mõstrat vrinatio: ⁊ ita intellexit Alex. ꝑus vo Arist. magis. ¶ Notanduȝ est vt appareat quomodo per compassionẽ actus vnius animalis expulsiuus causet̃ ab actu alterius sicut pȝ ꝑ Gal. in 4° de accidenti ⁊ morbo. ꝙ in visu est minor delectatio: ⁊ eo minus imutatur corpus ꝙ̃ aliquo sensuũ. in tactu aũt ⁊ gustu maior: deinde in odoratu: cõsequenter in auditu: qd̃ fit: quia quanto obiectum ⁊ organum fuerit subtile ⁊ spirituale: tanto minor motus ⁊ passio ingeritur ab ipso: ⁊ quanto grossius ⁊ densius: tãto maior: ⁊ ideo qꝛ visibile ⁊ pupilla sunt subtilia ⁊ spiritualia valde: minor vt dictuȝ est sit delectatio ⁊ immutatio visu: ⁊ qꝛ in tactu est econtrario. ideo ⁊c̃. In alijs autem sicut sunt media ita mediocriter accidit.

¶ Problema. VI. Antiqua.

PRopter quid si cũ icidit̃ viderimus aliquẽ: aut cũ aduritur: aut cũ ꝯtundit̃: aut cuȝ patitur aliquod periculosoꝝ ꝯdolemus mente? Aut qꝛ nã nostra cõmunis oĩbus: ꝯdoluit itaqȝ: si vtiqȝ aliquid horum viderit patienti. Aut ꝓpter proprietatẽ: aut illud quia nares ⁊ auditus accipiũt aliquas defluxiones ſm proprias potentias vel virtutes. itaqȝ ⁊ visus idem patitur a delectabilibus ⁊ tristibus. Noua.

¶ Quamobrem cum secari quẽpiaȝ: aut vri aut torqueri: aut aliqua re tetra affici videmus animo vicem eius doleamus? An ꝙ oĩum cõmunis nã humana est. Ignoscimus ergo cum tale quippiam inspeximus ꝓpter nature ꝯsortionẽ ⁊ familiaritatem. An quomodo nares ⁊ aures delibationes quasdam rerum obductaruȝ pro sua facultate concipiunt. sic etiam aspectus afficitur ⁊ a re delectabili ⁊ a tristi.

Quare est ꝙ si viderimus aliquẽ incidi ⁊ secari quodã acuto sicut operibus fit chirurgie vel punctionibus: vel igne comburi sicut in tormentis vel in cauterijs: aut ꝯtundi vt cũ lapidatur vel iter duas planas superficies duoꝝ corpoꝝ quis constringitur: aut vniuersaliter cum patitur aliquid de numero eoꝝ que sunt periculosa ⁊ horrenda: vt mutilari verberari ruere ex alto ⁊c̃. ꝯdolemus mente etiã virtute interiori occulte apprehensiua: que ſm Haly. 4° theorice mens appellat̃. ⁊ ſm Gal. in 3° de interioribus regitiua dicitur actio: que ſm eos in tres diuiditur virtutes: imaginatiuaȝ vel phantasiam: cogitationem seu discretionem: ⁊ memoratiuam. ¶ Notandum est ꝙ ad hoc: vt dolor vel compassio fiat: non oportet ꝙ quis actu patiatur aliquod predictorum: sed sufficit aut ꝙ sit prope pati: quia intellectus accipit quod deest ad paruum distare: tanꝙ̃ nihil deesse videatur: sicut dicitur in 2° physicorum. aut ꝙ extimetur etiã ipsum T.c.47.
passurum: cum tamen non patiatur sicut fit: cuȝ quis inspicit ludẽtes in funibus inter turres eleuatis in aere: tanta enim fit cõpassio quibusdã ꝙ eos videre expauescunt. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ p̃mo assignat causam sumptam ex parte similitudinis occulte inter nos ⁊ animalia dicens causam esse: quoniam natura nostra habet conue-

nientiam

nientiam cum oibus: maxime cum sensitiuis: ppter qd dictu est in .8. physi. hoiem esse minorem mundu: oia.n.q sunt in vniuerso in eius cōstitutionē cōcurrunt: ppter qd cu oibus cōuenit: vt cum rōnalib⁹ siue itelligētys in intelligere: cu irrōnalib⁹ in sentire in moueri: cum vegetabilibus in viuere: cu elemētis qbusdā mixtis in esse. Di aut sunt quatuor gradus vniuersi: ppter qd non imerito cōdolet oibus: cu perceperit sensu aliquo aliqd predictoru pati: ppter pprietatem ꝯuenientiam quā habet cum omnibus: maxime cu animalib⁹: pcipue perfectis sue speciei adhuc magis. Et scias bene dixit natura nostra ipsa actus eius magis cōueniunt inuicē vie vni ordini adherēt ꝙ rō actus ei⁹: pp qd in qb⁹ viget act⁹ nāe magis: rōnis min⁹: in talib⁹ ꝯdolent: ita nō solu cōdolent indiuiduis sue speciei: imo multuz indiuiduis alteri⁹ speciei: sicut est videre pueros mulieres q iugulandis cōpatiunt animalibus satis. Dicit aut cōis ppter pprietatem: quoniā nisi similitudo pprietates iter ea aduenirent nō ꝯtingeret cōdolor. Unde q cum his que a nobis multu distant nullā aut modicā videmur habere conuenientiā: sicut sunt elemēta quedā mixta. s. nullam ab eis cōpassionē agrimus per oppositu cu qbus maior erit similitudo pprietas maior verior fiet cōpassio. Et ideo

Indiuiduus alteri⁹ indiuidui suo cōpatitur cā dolere.

vnu indiuiduu magis cōdolet iduiduo sue speciei ꝙ alterius: sicut apparet in equis delphinis quoꝝ vnus alteruz vehemēter diligit: eidem compatitur: sicut patet in octauo de hystorys animalium. Similiter etiam homo magis condolet homini ꝙ bruto sue legis cōpatriote ꝙ alteri: propinquis ꝙ alys: ppter quod gemelli sibi magis cōdolent. Unde Alber. in .9. de hysto. dicit se vidis-

Aduerte.

se in germania duos gemellos adeo cōsimiles vnus ab altero discerni nō poterat: loquebantur cantabāt quasi vna voce: se intātum diligebant vnus sine alio diu esse non potuit: vno patiente patiebatur alter: quod Augustinus de duobus alys refert in libro de ciuitate dei vidisse. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliā causam sumptam ex virtute exteriori manifeste comprehendente dicens ideo esse: quoniam organa sensuum nostrorum: sicut olfatus auditus recipiunt a patientibus predicta quasdā defluxiones motus passiuos sm potentias proprias determinatas in organis sensus &c. qd accidit: aut q motus in aere propter sonum a percussione incisionis causatus vel concussionis: aut quia vapor fumalis resolutus in aere mouet organa assistentiu intuentiu predicta: ideo contingit ea imutari condolere: aut fit propter motum cōpassionem causataz in virtutes phantasticas propter imaginationem: sicut dicitur ex vulnere recenter interfecti iam constricto sanguine fluxus sanguinis denuz fit ab interfectoris presentia ex illis: qd accidit ex motu impresso ab interfectore ad interfectu virtute sue fortis imaginationis furie &c. Dicunt enim impressisse eum spiritus inimicitie succensos in interfectum tēpore iterfectionis: qui ad presentiaz iterfectoris moueant ex interfecto suo ad iterfectorē suu vñ exiuerut: pp quod causat mot⁹ in corpore iterfecti: vulnera sic sanguinem emittut. Sz sm theologu iteruenit diuina iusticia. Et sic olfatus auditus cōpatiunt ex impressionib⁹ predictoruz sibi illatis ita visus cōpatit a delectabilibus tristibus vt late videri potest ex predictis. Sic igitur patit ex predictis odoratus auditus visus si minus patiatur alys min⁹ etiā delectatur propter quod condolor nobis accidit inde. Et de huiusmodi compassione loquens Gal. in principio pronosticorum dicit ille medicus de quo confidunt infirmi in eius manibus se committut: plus sanat egritudines: hoc euenit quia forma sanitatis que est in anima

Hic cōsidera omni medico plus prodesse egrotis ꝙ medicine reliqua.

medici vehementer est imaginata ab anima infirmi propter quod corroboratur virtus ifirmi: patitur inde causa: que egritudinem causabat. Unde Auic. 6. naturaliū particula qrta ait. huiusmodi actio efficacior est: ꝙ id qd agit medicus instrumētis suis medicinis.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid egro ptisi obthalmia scabie approximantes inficiuntur: ab hydropisi vo febre apoplexia nō occupātur neqz ab alys: Aut obthalmia qdē quia mobilissimus oculus maxime assimulatur ei qd videt aliorū: aut mouetur a motu: quare econtra videns turbatu turbatur maxime. Ptisis autē q spiritu prauu facit graue. Citissime autē egritudines iste tangunt oēs quecunqz hoc id est spiritu corruptiuu: vt pestilentiales. Qui autē appropinquat tale respirat: egrotat quidē igit: q egritudinale: a solo autem quia expirat egrotat: aly aut aliter sm eundem morbum: qui a quo vtiqz egrotabit: hoc respirat tale qle passus fuit. Scabies aut solum aliorum sicut lepre talium. quia superficiale viscosum qd defluit. Pruriginosa enim talia: propter quod eodez superficialiter fiendo viscosum esse tangit. Alia autem hec quidem non tangunt: propter id quod nō in superficie fiunt: que autez sunt in superficie. quia nō permanent ppter siccitatem. Noua.

¶ Cur a tabe lippitudine scabie capiuntur qui appropinquarint: ab aqua aut itercute: aut febre aut stupore attonito: aut aliquo ex numero cetero ruz maloruz capi nequeunt: An a lippitudine: quoniā oculus pars nri corporis mobilissima est: cetera ru maxime oium rei sibi obiecte similis reddi pōt: quippe qui facile moueat ab eo moueat. itaqz fit vt cum perturbatum obspicit oculu. facile ipse etiam perturbet. Talis autem ꝯtagio id fit: quoniā spūm viciat grauemqz reddit. Celerrime aut oēs morbis arripiunt his q spiritu corrupto ꝓueniut: qualē est omne pestilens genus. Qui aut appropinqrit talē ꝑfecto spūm trahit qualē eger ille reddiderit. Egrotat igitur: q morbiferuz est qd spiritu trahitur. ab vno aut morbuz excipit: quoniam vnus ille sic spirat. Ceteri secus. eundem vo q quo egrotarit h nō aliter spirat ꝙ fuerit affectus. Sed scabies magis ꝙ lepra ceteraqz vitia generis eiusdē afficere pōt: qm per summa corporis errat humore manat glutinoso. Genus nāqz prurietiu oē tale est. itaqz idipsum q per suma oit glutinosumqz est: nimirum idcirco attingere potest. Cetera nequeunt. vel quia

non per summa proueniunt. vel quia persistere suam ob siccitatem non possunt q̄muis per summam cutem oriantur.

Repetit 4.m pblema particulariter ipm explicans ꝛ dicit. q̄re est ꝙ appropinquātes patiētibus ptisiꝫ obtbalmiā: ꝛ maxie hꝰ scabiē leprā morbillos ꝛ tales egritudines ꝯtagiosas p̄dictas īficiunt: dūmodo corpora fuerint talia suscipere disposita: sed appropinquātes hydropisim patientibꝰ ꝛ febres alias a pestilētialibꝰ apoplexias ꝛ alias egritudines nō occupant ab eis. Quid autē sit vnaqueqꝫ istaꝝ egritudinū notū est ex p̄ꝰ pticula: ꝛ maxime ex septimo problemate illius. ¶ Notandū ꝙ lꝫ ab egritudinibꝰ 2° enumeratis nō ꝯtingat approximātes occupari: a primis aūt maxime ꝯtigat eas patiētibꝰ. ꝗ̄ cauendū etiā est ne qs eas patiētibꝰ appropinquet diu: q2 ab vnaquaqꝫ egritudinū vapor malus exhalat ꝛ maxie materiali: cū morbus sit motus vt dictū est prius. ¶ Deinde [Aut obtbalmia.] Soluit ꝛ diuidit in duas partes: ꝛ prio assignat cām p̄me ptis dubitatiōis. secūdo infert correlarium per qȯ habet causa secūde partis dubitatiōis. 2° ibi [Propter qȯ.] Pria iteꝝ ī tres. p̄mo nāqꝫ assignat causas q̄re obtbalmia qs inficit. dicēs p̄mo cām esse q2 oculus est mobilissimꝰ ꝛ sensibilissimꝰ inter alia membra corporis cū ore etiā stomachi sicut dicit Gal. in. 6. de ac. ꝛ morbo: g gdeꝫ iter cetera potissime assimilat ei qȯ vī: ꝛ ab ipso im mutationē fm ꝙ hꝫ esse imprimēs recipit: pp subtilitateꝫ ꝛ puritatē suā passibilē: ꝛ io nocumēta que prio adueniūt corpori manifestant in oculis: pp qȯ cū īspexerit ī oculos patiētis obtbalmiā illi sibi efficit ꝛ obtbalmiaꝫ sic incurrit. Et scias ꝙ signum iudicans nobis nobilitatē oculi est ꝙ ipso physionomi magis q̄ p aliqȯ mēbroꝝ corpis iudicant de accidentibꝰ aie: tanq̄ sit pars ꝯsimilior aie. Unde Palemon ait: oculos velut flores aie fore ꝛ ipsam emicare per eos. ¶ Deinde [Aut mouet.] Assignat secūdā cām dicēs aut hoc ideo eē quoniā oculus mouet ad operationē suā exercendā que est videre a moto desup eo. s. palpebra cooperiente ipm: qȯ nō ꝯtingit in sensitiuis alioꝝ sensuū: ppter qȯ oculus sic discoopertus tersus ē paratꝰ recipere: ꝛ ideo inspiciēs in oculū īfectū: ppter obtbalmiā ex quo fumi putridi resultāt in aerē inficit maxie: ꝛ obtbalmiā icurrit in ipsuꝫ intuēs: admodū quo mulier mēstruata nouū inficit speculuꝫ: vt dī in scdo de somno ꝛ vigilia: vel mouet a moto. s. a vapore iteriori ipsiꝰ ꝛ spiritu corrupto. ¶ Deinde [Ptisis aūt.] Assignat cām 2° q̄re quis inficiat a ptisi approbādo dictum suū dicēs: ꝙ ideo patitur qs a ptisi q2 ab ea euaporat spūs. i. anhelitus prauus ꝛ corruptus plenꝰ humoribꝰ putridis fetentibꝰ pcedētibus ab vlcere pulmonis: ex qua gdē egritudine ꝛ alijs ꝯsilibꝰ pp huiduꝫ corruptū ꝛ fetidū qȯ euaporat ab eis velocissime īficiunt oēs: ꝛ maxime parati: sicut inficiunt a febribꝰ pestilentialibꝰ: ꝛ merito: q2 illi q appropinquāt patiētibꝰ hꝰ egritudines: tale vt sic corruptū īspirant: q̄le fuerit illȯ qȯ respirauerūt illi patiētes: modicā eniꝫ alterationē recipit in aere: ꝛ maxime cū fuerit illic ppingtas: ꝛ vētus oppositus cū māsionis angustia. Et ideo concludit ꝙ appropinquās talibꝰ egrotat: cū illud qȯ afficit ipm sit natuꝫ causare egritudinē. Et ꝙ ita sit pꝫ: q2 egrotat solū a vapore putrido quē expirat īfirmꝰ in aliū dispositū: queꝫ postea aliꝰ īspirās egrotat: ꝛ vlteriꝰ isti alij sic īfecti a priori egrotāte īnest: ꝙ taliter tertiū disponat ab eo qȯ erat prīꝰ. s. īficiendo ipsuꝫ eodē morbo quo infectus fuit a primo: quoniaꝫ secūdus respirat tale ⁊c. ꝛ fumū putridū fetentē queꝫ tertius īspirans postea egrotabit: ꝛ sic deinceps. Et ideo egritudines dicuntur ꝯtagiose: cum vno infecto alius inficiat

successiue. ¶ Deide [Scabies.] Ostēdit ppter quē modū scabies īficiat approximātē dicēs: ꝙ scabies sola iter predictas egritudines habet īficere p modū lepre: spēs nāqꝫ eius est quarto. 3° Fen. ꝛ hꝰ infectionum subcutaneaꝝ: sicut sunt variole morbilli ⁊c. nō eniꝫ inficit quia partes in quibus sit sint nobilissime ac sine cooperculo fiant: sicut oculus: aut quia spiritus corruptus fetidus: aut fumꝰ putridus emittatur: sicut in ptisi ꝛ fe. pestilētiali: sed hoc est quia illud qȯ defluit ꝛ emittitur a scabie ꝛ lepra similiter est humidum grossum adherens superficiale non subtile cito euaporans: quod maxime inficit ex contactu: ꝛ ideo permanens in superficie cutis taliꝫ pruritum ꝛ ardoreꝫ inducit. Pruritus eniꝫ accidit ab humoribus grossis acutis ꝛ salsis non valentibus cutem penetrare sui grossitie: sed remanentes sub ea sui acuitate ꝛ salsedine vlcerant carnem ꝛ cutem excoriant: sicut patuit in secundo probleme quinte particule. Propter quod infert correlarium in quo innuitur dubitatiōis secunde partis solutio dicēs: ꝙ propter hoc quia eadem pruriginosa vlcera antedicta sunt in superficie corporis: ꝛ propter esse viscosum ꝛ adhesiuū cui obuiat: inficiunt appropinquantes: sed alia eo ꝙ non fiunt in superficie: etiam si sint pruriginosa viscosa ꝛ permanentia non inficiunt: sicut sunt materie hydropisis apoplexie ⁊c. Similiter etiam ꝛ quedam que sunt in superficie: que cum non permaneant eo ꝙ esse ipsorum non est viscosum adherens: sed incisum ꝛ siccum de facili euaporabile non inficiunt appropinquantes: sicut est in fe. non pestilentiali: ꝛ in apostematibus extrinsecis nō venenosis. sic igitur duo requiruntur vt huiusmodi pruriginosa inficiant. Unum ꝙ esse eorum sit viscosum adherēs cui obuiat. 2m ꝙ permaneat in superficie.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid tristiuꝫ que sunt per auditum quedaꝫ horrescere nos faciūt: vt serra cum acuitur ꝛ punicex cū inciditur ꝛ lapis cum molitur. Signa autem passionum que sunt per visum ipsa nobis passiones efficiunt. congelantur autem dentes cum videmus acetosa comedentes: ꝛ congelatos quidem videntes infrigidantur. Aut propter id quod omnis quidem vox ꝛ sonus ventus est. Hic autem ingressus nobis aptus natus est mouere. Mouebit autem magis aut per magnitudinem: aut percussioneꝫ vehementiorem faciens: aut alterans aliquid eorum que in nobis sunt. Magis autem ꝛ lenes venti sensus ipsum locum mouent: propter quod ꝛ inuoluunt huiusmodi. Asperi autem percussionem facientes vehementem concutiunt locum: ꝛ de longe repercutiunt potentia repercussionis. Repercutiunt auteꝫ ꝛ frigida de longe. potentia enim quedam est frigiditas: ipsa quideꝫ igitur: quia horrescere facit dictum est. Asperitas auteꝫ in faciendo percussionem frequenter incidentem principio piloꝝ repellit ipsum in cōtrarium: impulso aūt necesse ꝛ sūmitatē piloꝝ ecōuerso fieri: pp qȯ accidit erigi ipsos. omnes nāqꝫ inclinati fuerūt deorsuꝫ. Motus aūt ven-

Dictū Palemonis.

Cap. ij.

Egritudines ꝯtagiose q̄ sūt.

Ex q̄ ꝯtingit pruritus.

ti qui est per auditum in corpus desuper deorsū est. Existentibus igitur asperis predictis sonis horripilatio fit vtrīqꝫ propter predicta: fiunt autem ipse magis alijs corporū ꝗ̄ in capite: propter id qđ capilli qui sunt hic infirmiores sunt ⁊ passio autem infirma. Auditu igitur existēte obtuso magis ꝗ̄ visu: superficiales ⁊ passiōes fiunt ab ipso: horripilatio autem tale est: propter quod ⁊ a multis ⁊ dissimilibꝰ fit. Visu autem manifestissimo existente sensu: proportionabiliter ⁊ accidentia fluunt ab ipso: propter quod he quidem que sunt a veritate passiones: accidit fieri ab ipso: leuiores autem. Ab auditu autem ipse quidem non: propter expectationē autē que ab ipsis est horrescimꝰ. Dolorosi. n. mali expectatio est. Noua.

¶ Quid est ꝙ nonnulla ex his que auditu tristia nobis occurrunt vt inhorrescamus efficiant vt serra cum exacuitur: ⁊ pumex cum secatur: ⁊ lapis cū mola frangitur. Que aūt note affectionum patent aspectui hec genera affectionū ipsa in nobis creant. dentes enim stupescunt cū aliquos rem acidā edentes aspicimus. Et pleriqꝫ cum hoīes laqueo suspendi vel aliter strangulari viderent ipsi defecerunt. An ꝙ vox oīs genusqꝫ omne strependi spiritus est qui nostrū subiens sensum mouere nos solet. Cūqꝫ suum motum vel magnitudine vel pulsu vehemētiore amplificauit: aliqđ ex his que nr̄o in corpore latent immutat ⁊ sepe interimit. Ergo spiritus qui ꝗ̄uis magni lenes tamen adierunt: hi sedē ipsam commouēt sentiendi: ⁊ letitia ob eā rem nos afficiunt. Asperi autem quoniam ictū inferunt vehementiorē sedem vtrīqꝫ illam concutiūt: longeqꝫ pro ictus sui facultate se porrigūt. Quod idem res quoqꝫ frigide faciunt. Frigiditas enim vis quedam est. Sed hanc horrorē inuehere posse dictum iam est. asperitas ꝟo ꝙ pulsu frequente initium pilorum concutiens in partem pellit aduersam: efficit vt pili se erigāt. Pulso nāqꝫ initio cacumen pilorum se transferat in partem aduersā necesse est. itaqꝫ fit vt pili exurgant. omnes enim deorsum procumbūt. Et spiritus quoqꝫ qui per aures corpori se insinuat de summis ad ima se defert. Ergo cum soni quos modo diximꝰ asperi sint horror vtrīqꝫ ob causam predictam moueri potest. Sed euenit vt ceteris partibus potius ꝗ̄ in capite moueatur: quoniam vt pili partium ceterarum imbecilliores sunt. sic affectus hic imbecillus occurrit. Cum ꝟo sensus audiendi ꝗ̄ videndi obtusior sit: affectus quoqꝫ hebetiores ꝑ summa errant: qui ab eo ipso proficiscuntur. Horror autē talis est: quamobrem multis ac varijs causis existit. Sensus videndi ꝟo cū omnium exquisitissimus certe sit: euenta quoqꝫ ipsa pro sua prestantia solet ingerere. Quocirca efficit̄ vt ipsi veri affectꝰ ꝓficisci ex eo possint: ꝗ̄uis ꝟo leuiores. At in sensu audiendi vt ipsos minime: sic eorum expectationem nimirum horremꝰ. Rei enī tristis ⁊ anxie expectatio existit.

Quare est ꝙ quedā de numero ꝯtristantiū nos auditu: eo ꝙ hn̄t sonos horribiles ꝯtristatiuos faciunt in nos horrorē ⁊ motum quēdā ꝑcussionis. vbi grā. sicut est sonus causatus a ferro cum acuit̄ fricādo ipsum super aliqđ durū: ⁊ a pumice scriptoris cū incidit̄: qui est corpus siccissimū porosum ex adustione vulcani factū lapideū in mare sicilie ꝓiectū: ⁊ sonus causatꝰ silr̄ a lapide cū mollit̄ ⁊ atterit̄: ⁊ sonus qdē horribilis valde serre cū acuitur. ¶ Deinde [Signa āt.] Numeratis illis que causant in nobis passionem in auditu: enumerat illa que causant passionē in nobis ex visu: ⁊ dicit q̄re est ꝙ illa q̄ prius fuerunt nobis signa passionum existentium in alijs: visu solo nobis fiunt postea cause passionum: ita ꝙ sensibiliter corpora nr̄a his imutant̄: sicut vbi grā. dentes nostri cōgelant̄ ⁊ stuporē incurrunt cū inspexerimus attente ad aliquos comedētes acetosa: ex quo etiā saliua subtilis ad os cucurrit nobis: ⁊ silr̄ dum aliqui īspiciunt vehemēter ꝯgelatos ⁊ tremētes frigiditatē icurrūt: ⁊ etiā vehemēter induτos ⁊ calescētes tēpore estiuo intuentes mouent̄ ad caliditatem. ¶ Notandū ꝙ in oībus talibꝰ aīa cōpatit̄ nō solū ꝑꝑ dispōnes corporales: sꝫ etiā ꝑꝑ affectꝰ aīales ⁊ imaginatiōes cū vehemētes extiterint: vt tactū est primo: ita ꝙ plerūqꝫ accidit vt puer assimilet̄ illi quē imaginata ē mater tēpore cōceptiōis seu receptiōis spermatis in matricē. Silr̄ ex hoc est ꝙ fortificat̄ fluxus sanguinis ei cui inest: cū res iuuet̄ rubeas attēte: ac curatio ictericie per inspectionē rez citrinaꝝ sicut dicit Aui. 14. tertij. Rursus ex hoc ꝯgelant̄ dentes: cū quis acredinē comedit: ⁊ saliua defluit etiam ab ore famelici intuētis alteꝝ comedere: ⁊ ꝑꝑ hoc ēt alter icidit dolorē illū quē aliqs patit̄: cū fuerit eiꝰ alterius imaginatio fortis: ⁊ itidē cā illius mutat̄ ⁊ alterat̄ cōplo a sui dispōne nālī: imaginādo rem quā timet: ⁊ ꝑꝑ hoc pōt hō ambulare sup trabē que est ī media via: sꝫ si posita fuerit pons sup aquā ꝓfundā: nō audebit ambulare: imagiat̄ eni in aīa formā cadēdi: ⁊ vehemēter ipsi mit̄ ei cui obedit totalr̄ nā eiꝰ ⁊ virtꝰ mēbroꝝ eiꝰ: iste tn̄ res sunt q̄s hoīes crebre abhorrēt q̄ ignorāt cās difficiles effectuū occultoꝝ: sꝫ sapiētes ꝯcedūt eas ⁊ nō negāt sic negāt illđ qđ oīno eē nō pōt. Hec igit̄ vba colligunt̄ ab Aui. 2° p̊mi. Et scias ꝙ Ari. ponit cōpassionē fieri visu ex frigido ⁊ nō sic ex calido: qꝛ caliditas est amica nāe: ⁊ fridicas vlr̄ inimica: sic vult Aui. p̊ can. ⁊ qđ est magis altero ipsimet passionē. ¶ Deinde [Aut ꝑꝑ id.] Soluit ⁊ p̊ assignat cāz q̄siti. 2° cōparat auditū ⁊ visū adinuicē penes hꝯ cōpassiones. 2° ibi [Auditū igitur ⁊c.] Primo assignat causam primi quesiti. 2° secundi. 2° ibi [Repercutiunt aūt.] Et primo tāgit maiorē sui sermonis dicēs: ideo esse: quoniam vox omnis ⁊ vniuersaliter sonus: qđ dicit quia predicti non sunt voces: sed soni cum non fiant a naturalibus animalium instrumentis: sunt cum quodam vento ⁊ motu aeris: causat enim vox ⁊ sonus motum quendam circularē in aere: sicut circulus cāntur ex ꝓiectiōe lapillo

Conſuetudinē multoꝝ euenire ex imaginatione mſa.

Cōpaſſio quo fiat.

rum in aquam: huiusmodi autem ventus quando subintrat sensitiua nostra natus est ipsa mouere ⁊ causare sensationem in illis: ⁊ per consequens passionē cū sentire sit quoddam pati: vt dictum est in 2° de aīa. Quare autem hic ventus plus moueat: hoc pōt ɔtingere aut ꝓpter magnitudinem eius mouentē aerem multū: aut ꝓpter fortem percussionem quā causat in aere: aut etiam qꝛ inducit alterationem in aliquo coꝝ que in nobis existunt: qđ fit maxie cum multus fuerit ventus. ℂ Deinde [Magis aūt.] Tangit minorem sue rōnis dicens ꝙ hꝰ venti qui fuerint suaues ⁊ mites: sicut sunt zephyri inferunt passiones mouendo ſm plures partes locum seu organū sensus: ⁊ ideo causatur ex eis inuolutio ⁊ circulatio quedā in organū sensus: cū.n. paulatine ⁊ suauiter currunt habent morulā ꝓpter quam possunt subintrare ⁊ organum perturbare: ⁊ ideo canes in zephyro minime venatiōe inueniant sicut dicit̄ in 20° caplo ⁊ sexte particule: sed vēti qui sunt asperi ipetuosi ꝑdictis oppositi causant percussionem in aerem fortem subito transeuntem vnde cōcutiunt ⁊ cōtundunt organum sensus: ⁊ per talē percussionē repercutiūt longe ab organo. vz. repercussione grādi causata ex vehemēti ⁊ subita percussione: ei.n. semper ꝓportionat̄ repercussio: ꝓp quod nō causant inuolutionem ⁊ circulationē quandā in organum sensus: cū nō subintrēt ꝓpter repercussionē longe: igitur venti suaues eo ꝙ alterationē causant in nobis ꝑuenientes ad organū auditus: magis cōpati faciūt: ad qđ etiā imaginatio mota sonitu operat̄ non paꝝ. ℂ Deinde [Repcutiunt.] Reddit causaz secunde partis quesiti tangendo etiā aliquid de imutatiōe facta auditui: ⁊ dicit primo causam esse: quoniam illa que sunt frigida de remotis causant repercussionē imprimentē in organa nostra: ⁊ merito qꝛ frigiditas est virtus quedā actiua elemētaris: cuiꝰ motus est ex circūferētijs ad cētrum: ꝓpter qđ cū talis sit motꝰ in horrore: ex hoc horrescimus ⁊ īfrigidamur sicut dictum est prius ⁊ dicet̄ amplius in sequēti particula: ita ꝙ frigiditas que fuerit aspera vehementer ɔgelatiua. ex vehementi enim geln corpus corrugat̄ ⁊ asperatur: inducendo ꝑcussionē subitā ⁊ frequētē in principio piloꝝ f. in cute in qua radicantur occurrentē: repellit ⁊ reuerberat pilos in contrariū eius qđ erant: qm̄ impulsione facta in principio piloꝝ circa cutē: necesse est pilos in sūmitate sua exteriori econtrario disponi ꝙ̄ fuissent prius: ⁊ ideo cum essent prius deorsum ꝓpensi: talis eniz vniuersaliter est situs eorum apud nos: ɔtingit ipsos erigi. Sic itaqꝫ h modo friditas erectos capillos ⁊ vir pilos reddit: sic̄ magis apparebit. 14. ⁊ 21. problemate sequētis ꝑticule. Sed motus venti ꝑceptus per auditum: cum sit sonus ex collisione aeris superingreditur substantiam corporis desursum in deorsum. intrat eniz per foramen vtrūqꝫ qđ est in osse petroso: ⁊ expanditur super 5m par neruorum cerebri

Ingressio venti nsa corpora.

qđ existit sensitiuū auditus descendēdo per nerui ramificationes vtrinqꝫ: ad cor tandem ſm Aristo. peruenit. principium.n. ventoꝝ ex superiori est latione: igitur passionez in nos inducit horroris ꝓpter dictā cām: ⁊ maxime qñ soni ꝑdicti fuerint asperius cōtristatiui rōne corpoꝝ percussorū. ℂ Deinde [Fuit aūt.] Hic scđo ostēdit in qua ꝑte corporis fiat horripilatio magis ⁊ ī qua minꝰ dicēs: ꝙ predicte horripilationes: ⁊ per ɔñs piloꝝ erectiones inde cōsurgētes minꝰ accidunt in capite ꝙ̄ alijs corpori toto eo ꝙ capilli existētes in capite īfirmiores sunt: cū nō sequātur ita motū sui ꝑncipij vt cutis: sicut alij pili: vel dicuntur infirmiores ⁊ debiliores alijs pilis rōne loci: sunt.n. expositi recipere superflua plurima: nocumentū prius qđ aduenit capiti. vnde cum passio ista horripilatiōis sit īfirma ⁊ debilis caput defendit̄ capillis ab ipsa: qđ etiā accidit: qꝛ caput cōsuetū est aeri frigido exponi: ⁊ nō sic aliud corpꝰ: ⁊ cōsueta minꝰ inferunt passionis: vt dictum est in primo particula. ℂ Deinde [Auditu igit̄.] Cōparat auditū ⁊ visuz adinuicē penes huiusmodi passiōes dicēs: qꝛ auditus est sensus obtusior ⁊ materialior visus. nō enim sic spiritualis est vt visus nec rōne organi neqꝫ medij neqꝫ obiecti: ꝓpter quod dictuz est 7° capitulo: ꝙ oculus est nobilissimus. cōpassiones ɔsurgentes ex cōpassione ꝑ auditum existunt in superficie nō sic se per ꝓfunda corporis diffūdentes: de quaꝝ numero est horripilatio: ꝓpter quod ipsa fit ex diuersis ⁊ multis sonantibus in aere: que quidē non sic fit ex multis ⁊ varijs inspectis: ⁊ quia visus est sensus manifestior ⁊ spiritualior vt dictum est: potentia eniz eiꝰ extenditur vsqꝫ ad vltimū colorum. passiones ⁊ accidentia sensui occurrentes ei ꝓportionabiliter assimilātur in eo quod est esse spirituale ⁊ manifestum: ⁊ ideo passiones ſm veritatem ⁊ nō superficiales contingit fieri ex visu: sicut patet in visione phantasmatum ⁊ horribilium etiam alijs sensibus perceptorum. Pars enim huius corporis ceteris magis est representatiua anime passiōes. Iz autez passiones per visum causate sunt veraciores passionibus auditus statim totum corpus occupantes: ipse tamen sūt mitiores ꝙ̄ ille que sunt causate ab auditu: cum non inhereant ⁊ sicco cōpacto: ita enim videtur esse de passionibus auditus ⁊ visus: sicut est de passionibus corporis temperati ⁊ distemperati: sicut eniz temperatum infirmatur sepe per compassionem quā habet vna pars cum alia: ⁊ sanatur cito sicut dictum est in. 22. capitulo quinte particule. non autem distemperatuz: sic ⁊ in proposito: passiones causate a visu cito inficiunt totum corpus: ⁊ cito separantur: in auditu autem econtrario. Et hoc est qđ dicit ꝙ passiones causate ab auditu non sunt cuz veritate: id est actu vel actualiter statim per totum corpus transeuntes: sz potius sunt future expectate ⁊ superficiales. Nam propter expectationē ⁊ moram que est ab ipsis sonis quorum motum attendimus causatur horror in nobis: prius enim videmus causatiuum soni ꝙ̄ sonum audiamus: sicut patet in lauantibus pannos cum inspiciuntur percutientes eos de longe. Et hoc est quia visus cum sit spiritualior ⁊ manifestior velocior est auditu. Huiusmodi autem horroris causa expectatio existit timoris: sicut patet in tonitruo visa prius coruscatione: quoniam expectatio mali est expectatio alicuius dolorosi ⁊ tristis: vel expecatio mali est dolorosa. ℂ Notandum ꝙ quia visus est manifestior ⁊ cōmunior sensuum nobis plures indicans differentias: non solum operatur passionem ratione sui organi in subiectū: sed etiam ratione aliorum: videntes enim adustionē aut incisionem alicuius etiam nō audientes horrescimus. similiter videntes aliquod vile fetidum causatur passio in olfatu etiam si non percipiamus fumalem euaporationē in olfatu: ⁊ similiter in gustu ⁊ tactu communiter quod in alijs non contingit sensibus.

Vide de h pmo methe. ca. primo ⁊ 2° h eni.

ℂ Problema. IX. Antique.

Propter quid congelationem dentium dissoluit portulaca: ⁊ sal? Aut quia hec quidem humiditatem quandam habent. Manifestat autem hoc malassata vel contrita: ⁊ si apponatur aliquo tempore. attrahit̄ eni humiditas. Viscosuz autem ingrediens extrahit acutum: etenī quia cognata est acuitas signat. Habet.n. aliquā acuitatez chilus. Sal ꝓo dissoluens extrahit ⁊ acumen.

¶ Problema. vltimū. Antiqua.
Propter quid autem cinis et nitrum idē? Aut quia cōstringit et nō dissoluit.
¶ Explicit septima particula.

¶ Ista duo pblemata sufficienter sunt exposita.37.et 38. capitulis.prime particule.

¶ Incipit octaua particula de his que fiunt ex rigore et horripilatione.

¶ Problema. I. Antiqua.

Propter quid rigentes liuidi fiūt? Aut quia sanguis congelatur propter frigus. Congelatus autē nigrescit propter absentiam calidi. album autē ignis. Propter quod et senibus liuescit caro maxime: quia nimiā habent caliditatem. Noua.

¶ Qua de causa liuidi qui rigent efficiūtur? An quoniam sanguis appulsu frigoris gelascit. gelatus autem nigrescit propter caloris inopiam. Albedo nāqȝ igni tribuitur. Quapropter his maximē qui etatē processerunt caro liuescit eo ꝙ calorem minimum obtinent.

Ista est sᵃ pticula in qua Ari. assignat cās euentuū ex rigore et horripilatiōe ɔtingētiū: et merito hūc sermoné facit pre ceteris subseq: cū in pcedenti nō parꝝ sit facta mētio de horripilatiōe vel horrore: qd aūt sit frigus: quid tremor horripilatio frigus etc. et quō distinguant in.29.ca. pme pticule dcm̄ sufficiēter existit. Quātū tn̄ hic spectat dico Ari. p rigorē et horripilationē ifrigidationē quādam itelligere: vt pz: qm̄ plura pblemata sub noīe frigoris ppon:t. Attēde tn̄ lector ꝙ vī rigor maiorē fridītatē iportare ꝙ̄ horripilatio: sicut patebit in.10. et in.12.cap. et in alijs. silr. ex modis pponēdi q̄sita. Ppōit.n.p̄ vnū capl'm circa rigorē di. ēs: q̄re est ꝙ vehemēter infridari colore liuido colorant. Est āt color liuidus ex mortificatiōe caloris et spūs causat' pcedēs nigrū colorē ex mortificatōe iductū sicut viridis p̄cedit nigrū ab adustiōe causatū: et hic color est silis illis q causat ex tactu plūbi sup pgameno albo: sic est ille q post ɔcussiōes remanet mēbroꝝ et pprie sub oculis: q qdē appet circa angulos oculoꝝ sepe et pcipue i mēstruatis. ¶ Deinde[Aut q:.]Soluit et pmo assignat cām huiᵘ dicēs hoc eē q: sanguis et spūs ɔgelat p vehemētem fridītatē: q qdē cū fuerit cōgelatᵘ in nigredinē vergit pp puationē calidi habētis dealbare. ignis enī. i. calidū vapore calīn cōmixtū aialis est albū luminosuꝫ. est.n. spūs qdā itercepᵗ in spmate. est.n. i spmate spūs aliqs nā pportionabilis exn̄s astroꝝ ordinatiōi: sic dic Ari. z. de gene. aialiū: et Auic. in liᵒ de medi. cordis. ait spm et effigiare vultᵘ suos ad silitudinē celestiū corpoꝝ. nō.n. calidū aialiū est ignis neqȝ ab igne hꝫ pncipiū: eo ꝙ ignis nullum generat aial: sꝫ de gimit sic ibidē vult Ari. neqȝ ēt ignis est albᵘ neqȝ coloratᵘ sic dixit Emp. cū calor sit q̄litas ɔn̄s mixtionē eltoꝝ: sic pz in lib. de sen. et sensa. nā si eēt albᵘ vl coloratᵘ phiberet stellas videri i nocte: sic dic Algazel i sua phia. ¶ Deinde[Propter qd.]Dic zᵒ ifert correlariū dicēs: et sō in senibᵘ. s. scōis vt decrepitis caro reddit liuida: eo ꝙ modicā hāt calitatē inatā eoꝝ carnē irradiantē et luminosaꝫ et albā reddentē: imo obtenebrat pp multas supfluitates aq̄sas extinguētes caloris et spiritus luminositatem.

Ex quo liuidus color i hoie etc.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter quid rigentes dormire non possunt? Quia omnes rigētes magis spiritum continent. Dormiens autē emittit anhelitum magis ꝙ̄ immittit: quare difficile est rigentem dormire: simul enī facere cōtraria impossibile est. Noua.

¶ Quam ob causam qui rigent maxime dormire non valeant? An quoniam qui riget spirituꝫ magis retinet ꝙ̄ laxat. qui dormit magis reddit ꝙ̄ attrahit. Facit igitur rigor vt contra agatur ꝙ̄ cum dormitur.

Quare est ꝙ vehemēter frigescētes nō pn̄t dormire. ¶ Deinde[Quia oīs.]Soluit dicēs ideo esse: qm̄ oēs frigescētes valde: ɔtinēt anhelitū plus ꝙ̄ emittāt: et sic plus ispirāt ꝙ̄ expirēt: sꝫ dormiētes ecōtrario se hn̄t: plus enīꝫ emittūt expirādo ꝙ̄ ispirādo suscipiāt: et maxie vltra pncipiū somni et modicū: et hoc quia multi fumi resoluūt ex calido fortificato in somno: quos necesse est expellere: qd expiratione perficit. Et ideo concluditur ꝙ impossibile aut difficile sit frigescentes valde dormire: cum impossibile sit simul contraria facere: qualia sunt multuꝫ fumositatis ex pectore emittere: et paruꝫ emittere: et multum retinere et parum retinere: sicut apparuit ex dispositionibus frigescentium vehemēter et dormientium. Per hās autem determinationeꝫ simul intelligo omnes circūstantias determinatiuas que ad verum elenchū requirūtur in primo elenchoꝝ notas: vt vnius et eiusdem: et vnuꝫ et idem ad idē: similiter et in eodem tempore. ¶ Notandum ꝙ duplex est causa quare frigescens magis continet spiritum ꝙ̄ emittat: quia emissioni facte exterius calidꝫ associat egrediens: et statim frigiduꝫ maius subintrat: cuꝫ expirationem necessario sequatur inspiratio. amplius propter vehementem frigiditatem in his est pauca necessitas appetens euentationem: quoniam modicum continētis frigidi: eoꝝ spiritualiuꝫ sufficit caliditatem euentare. Et propter hoc medici aiūt: et pulsus tempore frigido rariores eē tardiores atqȝ debiliores minorata necessitate appetente. Sed quia huiusmodi cause videntur supponere frigiditatem ɔtinentis: ideo est dicendū ꝙ tales dicuntur dominio frigiditatis: cuius motus est ex circumferentijs ad centrum contrahere: et quietem illic facere. ¶ Et nota ꝙ quāuis calor in frigescente congregetur interius: et in dormiente etiam: propter qd videretur alicui easdeꝫ dispositiones eos sequi: non tamen fit eodem modo quoniam in frigescente coadunat interius per viam impotētie et fuge: in dormiente autem per viaꝫ ɔfortatiōis ipsiᵘ. Potest et talis causa etiā pncipalis quesiti assignari: quoniam oportet dormientē a motu quocunqȝ modo vt vniuersaliter est dicere quiescere: cum somnus sit quies virtutum spiritualium: cū intēsione nālium: sicut vult Gal. in quarto de acci. et morbo. sed frigescentes vehemēter sunt in motu quodam tremuloso: ac si deberent spasmari. Et rigor et tremor est quidam malus motus: sicut dicit Gal. in quinto illius libri. quare etc.

Nā ipossibile est duo ɔtraria esse si in eodem subo et q̄ ēt segl ɔdictionis in dūo.

Duplex cā cur frigescens magis cōtineat spiritū ꝙ̄ effundat.

Nota

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter qd in frigore acutiores sunt: et q egrotauerunt tristes et irati? Aut quia stipticitas facit infrigidari.

Quare est ꝙ conualescentes ex morbis et contristati et irati cum fuerint in vehemē-

ti frigore:redduntur acutiores alijs oppositis sibi vel seipsis alio tempore: vnde melancholicos adustos est videre tunc valde mobiles ꝛ excessiuos. Qz autē dicit acutiores dupliciter potest exponi:cum acutum equiuocetur ad acutum in voce ꝛ magnitudine: ꝛ etiam in saporibus sicut pꝫ primo Topi.

Cap.12. Uno modo vt accipiatur acutuꝫ pro acuto in voce: ita ꝙ tales dicuntur in frigore esse acutiores in voce:ꝛ hoc potest verificari ꝯsequēdo per oē sicut apparebit i vndecima particula. Aliter ꝛ melius vt p acutuꝫ itelligatur quedam subintratio ꝛ inclinatio praua ad passiones anime:sunt enim tales acuti insurgentes de leui in alios ꝛ in seipsos:sicut.n.acutuꝫ in magnitudine ꝛ in saporibꝰ pungit ꝛ perforat tactū ꝛ gustū:ita hi ꝓportionaliter se habēt ad illos cū qbus ꝯuersanē. ¶ Deinde[Aut quia.]Soluit.d.cām esse:qm ipsos ifrigidari seu eē in frigore reddit corpus taliuꝫ stipticꝰ ꝛ densiꝰ:eo ꝙ friditate imensa ꝯgregantur ptes corporis vndiqꝫ: intantū ꝙ corrugantur:sicut coria gallis: ꝓpter quod calor refugiens in centrū corporis adunaē ꝛ fortificaē vehementer inde:ex quo redditur acutior ꝛ mobilior.

Cur pũis corpe iracūdia dicūtur. Et ideo videmus ꝑuos viros:qꝛ eoꝝ calor est adunatus valde:eē maiorībꝰ iracūdiores vtplurimū ꝙ̄ ꝗ ꝑ dispersus ē calor.Et silr pp talez cōgregationē partiuꝫ trachee arterie:vox acutior reddiē in hyeme : si quis vult acutū hic in voce accipere:ꝛ si i ira pars caloris emittaē ad exteteriora ꝓpter vindictaꝫ:maxime tūꝫ pars retineē ebulliēs in vētriculis cordis:aduertēs futurū periculū:ꝛ ꝓcipue in tali periculo ꝛ dispositiōe

Nota. in qua frigidū nitiē cōtra calidū insurgere.Et ideo ex ira nullus vnꝙ̄ mortuus est.ex gladio aūt ꝙ̄plures pusillanimes:sicut dicit Gal.in qnto ð ac.ꝛ morbo.Acuitas quoqꝫ predicta ꝛ motus inordinatus frequenter contingit pregnantibus:non tñ ex frigore:sed ex retentione mãe menstrualis ex qua fumi eleuanē diuersi eas diuersis passionibus ꝛ desiderijs inordinatis infestantes.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

PRopter quid athlete vehementer rigentes sunt bene se habentes? Aut quia purus ꝛ bene spirabilis habitus est: ꝛ sine pinguedine :huius autem bene passibilis habitus est ꝛ sine pinguedine. huius autem bene passibilis ab aere quando bene permeabilis fuerit ꝛ non habet caliditatem in ipso:pinguedo autem calida est nisi humectata fuerit.

Quare est ꝙ pugiles vehemēter iter alios hoies frigescūt cū bñ se habeāt.sunt.n.sani optie ꝛ fortes.Unde Yip.in pª pticula afo.appellat eoꝝ dispositionem bonam habitudinē.quasi dicat innuendo motiuum suū hoc nō debere eis ꝯtingere.¶ Deinde[Aut qꝛ.]Soluit dicēs:cām esse:qꝛ habitudo corporū pugiluꝫ est depurata ab oī superfluitate obturāte calidū ꝛ oppilāte poros ipsoꝝ:vnde est bene euētabilis vndiqꝫ.Jterū ꝓpter exercitiū forte quo vtuntur pori remanent aperti.Similiter qꝛ nihil aut modicū habēt pinguedinis ꝓpter vehemens exercitiū ꝛ acuitatē caloris:calor nō defendiē ea velut clypeo a frigido:neqꝫ ipsi ab ea calefiunt.talis aūt habitudo est nata de facili pati a cōtinēte exteriori:ꝛ maxime a frigido:cū remāserit bene pertrāsibilis ex vehemēti exercitio ipsoꝝ:ꝛ precipue qꝛ nō reperiē caliditas in ipsa:ꝛ ꝑ cōsequēs nō inerit pinguedo que causaē a calido vt dictum est in qnta particula.ipsos de se calefaciēs:ꝛ eoꝝ ꝯseruās calidū velut coopertoriū optimū.pinguedo enim cū fiat ex vnctuoso sanguinis est calida:nisi fuerit nimis humectata ꝛ aquosa ex superfluitatibꝰ admixtis facta:sicut est pinguedo illoꝝ qui supfluo vtunē ocio cū vita hūida copiosa:ꝛ sicut est pinguedo ꝙ̄rūdā mulieꝝ.

¶ Dubitaē.qꝛ dicit habitū pugilū nō hēe calitatē:qđ nō videē:sunt eniꝫ optime colorati:ꝛ fortes qđ nō nisi calido cōtingit. Dubium.

¶ Dicendū ꝓpter expositionē littere ꝙ dupliciter potest exponi.vno modo non habet caliditatē pugil in ipso.s.aere:qꝛ ꝓpter apertionē poroꝝ vapor calidus ex ipso egrediē libere:ꝛ aer nouus sine adhuc frigidus ꝛ inalteratus subintrat de facili:ꝓpter qđ nō accidit caliditatē interius quietari ꝛ humiditates vnctuosas que materia sunt pinguedinis retineri. Solutio prima expō.

2ª Uel aliter nō habet caliditateꝫ pugil in ipsomet.s.talē qualis est illa a qua generatur piguedinis mãa:nō ꝙ caliditate nō habeat que requiriē ad fortitudinē:ꝙ̄ est caliditas quodāmodo acuta purgatiua:imo plurimuꝫ habet humidi:sꝫ caliditate sopita qñtitatiua magis materie pinguedinis generatiua caret. Sic igitur patet qua caliditate sunt calidi:ꝛ qua non.

¶ Problema. V. Antiqua.

PRopter qd maxime extremitates rigescunt? Aut propter coangustationeꝫ:ꝛ pori in ipsis angusti existentes pauci sanguinis sunt. Sanguis eni calidus est.

Noua.

¶ Cur extrema corporis maxime rigēt? An ꝓpter angustiam. Foramina enim que in his insunt angusta parum obtinent sanguinis. ꝛ ob eam rem parum caloris sortiuntur. Sanguis enim calidus est.

Quare est ꝙ extrema corporis vt manus ꝛ pedes nasus ꝛ virga interdum pre alijs partibꝰ corporis potissime rigescunt.¶ Deinde[Aut propter.]Soluit dicens:causam esse stricturam viarum.quia enim pori ꝛ meatus in extremitatibus corporis sunt vehementer stricti ꝛ parui:in eis parum sanguinis continetur:ꝛ per consequens parum de calore:quia sanguis est calidus ꝛ per ipsꝫ tanꝙ̄ per principium fere calidi calefit corpus omne: sicut apparet in primo de complexionibus.Jtem alia causa est quia multum distant a corde qđ est fons caloris ꝛ vite.qđ autem intantum distat a corde:non pōt sibi calidū attrahere sufficiens:cūꝫ vnumquodqꝫ debilitetur per distare a suo principio sicut Arist.in de hystorijs animaliū. Amplius.dato ꝙ sanguis in fonte sit calidus valde : propter distantiam longaꝫ:ꝛ quia per meatus attrahitur paruos infrigidatur in via. Et istud quidem problema iam tactuꝫ fuit sexto capitulo sexte particule sub nomine stuporis.¶ Dubitatur.quia in precedenti particula dictum est rigorem accidere propter raritatem habitus corporis.hic autem ponit accidere propter coangustationem: que raritati videtur contingere contraria : sed inconueniens est contrarias eiusdem esse causas: sicut dicetur in decimo capitulo. Dubium.

¶ Dicendum ꝙ duplex est raritas ꝛ coangustatio:scilicet commensurata:ꝛ in tali vna contrariatur alteri:cum altera vt raritas sit causa infrigidationis. altera vō calefactionis vt coangustatio.non enim est tanta ꝙ sanguis ipsa exprimatur non valens ad membrum deuenire extremum. Est ꝛ coangustatio alia vehemens: quod forte nomen denotat propter quam sanguis ꝛ spiritus non permittitur ad extremum membrum deuenire: ꝛ talis per accidens causa infrigidatiōis existit:sicut ꝛ raritas:neqꝫ in hoc opponitur raritati. Solutio. Duplex raritas.

Alia solo τ de tali est sermo phi. ¶ Uel dicēdū nō esse incōueniēs vnū τ eūdē effectū fieri a diuersis causis diuersimode: τ a causis etiā per accñs: sicut patebit 19° pticula magis.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter qd maxime si eleuati fuerint pedes magis rigescūt? Utrū q2 suspirāt magis. Aut quia in minori fit sanguis deorsum: quare aliud bene infrigidabilius est deficiēte calido. Noua:

¶ Cur pedes magis tunc rigent: cum suspēsi tenētur? Utrū ꝙ frigus amplius ad eos aspirat? An ꝙ sanguis in breuiorē se contrahit partem: itaq3 reliquum frigori opportunius redditur: cum calor desit.

Quare est ꝙ si pedes teneant eleuati τ protensi versus partē superiorē vel mediā nō aliquo etiā solido fulciti plus rigescunt ꝙ̄ si factum fuerit ecōuerso. ¶ Deide[Utrū.] Soluit τ assignat duplicē cām. prima pbabilis est: τ dicit ideo esse qm frigus τ venti frigidi suspirāt pedibus: id est subtus spirāt cū fuerint eleuati: vndiq3 eni eis occurrunt: qd non fit cū fuerint depressi deorsum. ¶ Deinde[Aut quia.] Assignat cām suam hic secundo dicens illud esse: quoniam sanguis in minori quantitate deorsum ad eos tendit quādo fuerint eleuati: quia sanguis est corpus graue: τ graue cum difficultate ascendit: propter quod cōcluditur ꝙ aliqua pars corporis ad quam non tendit sanguis cum sit calidus valde reddatur infrigidabilis propter defectum calidi. Et scias per oppositum cum pedes fuerint depressi directe ad inferius non fulciti: τ maxime si fuerint in motu calefiunt sufficiēter. Et ppter hoc equitantes tempore frigido relaxant staffas mouentes pedes extra vt sanguis τ spiritus tendat deorsum motu τ grauitate. vnde vnus conualescentium cui remāserat debilitas in instrumentis gressus retulit se fore curatum: eo ꝙ casu diutius in curribus equitasset. propter eni appensionem τ motum pedum calor τ sanguis descendit ad inferiora partes fortificans gressus.

Nota experimēti.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid bolismum patiuntur in frigore τ byeme magis ꝙ̄ in estate? Aut quia bolismus quidem fit, ppter indigentiam sicci cibi. In frigore aūt τ byeme contracto existente calido in minori: hunc velocius derelinquit iterioribus: hoc aūt facto magis bolismum merito est fieri. Si autem in bolismo diffusio τ imbecillitas fit: dissolutione facta in corpore propter coadunationem calidi: qua fluxa quidem in locum qui est ciborū: ipsa nutrimentum fit corpori. Si autē ad principia anhelitus venerit: amissio vocis τ impotentia accidit: amissio vocis autem propter id quod oppilatur porus spiritus: im potētia autem propter non nutrimentum corporis τ dissolutionem. Uelocia autē τ a paucis auxilia fiunt talibus: propter principium passionis exterius fieri. Cōtrahens enim interius frigidū calidū nostrū facit bolismū. Queadmodum igitur in timore trementes τ pallētes: recedentes a periculo confestim idem ipsi faciunt: ita τ bolismum patientes modica inducētes ex pane violentia moti ex nā: non corrupto autem velox purgatio fit: idem enim cōtra distendit habitum qui est fm naturam: τ constituit in naturam. Dimittere igitur ipsam solum oportet: τ quemadmodum puerorum qui adinuicem trahunt in posterius genestras. Etenim his dimissis genestris: occidūt supini. Noua.

¶ Cur tempore frigido maxime vis illa famis intolerabilis incidat qui caninus appetitus vocatus est: τ hyberno potius ꝙ̄ estiuo? An ꝙ vitium hoc ob inopiam alimēti sicci soler accidere. Tempore autem frigido hyberno cum calor in angusta se ꝯtrahit ocius iterdum deficit alimentum. qd cū defuerit: vitium id esuriēdi accidere consentaneum est. At si in ea cibi vitiosa cupiditate resolutio ibecillitasq3 secuta est: materia statim interna corpis a collecto calore colliquescit: que si ad locū cibo a natura destinatum influxerit: pro cibo seipsam corpori applicabit: sed si spirandi sedem adiuerit: obmutescere atq3 lāguere necesse ē. Obmutescere inquam quoniam spirandi meatus intersepitur atq3 obsidetur. Languescere autem est ppter inediam consumptionemq3 corporis. Celeriter tamen paucisq3 remedijs subuenitur: eo ꝙ eius mali ortus extrinsecus est. Frigus enim calorem corporis nostri intus compellēs ac cōtrahens insatiabilē edendi illam cupiditatem inijcit atq3 intendit. Quāobrem qūo qui in metuendo tremebant pallebantq3: periculo demū liberati subito ad priorē redeunt statū. Sic etiā esurientes illi vbi parum sumpserunt panis citissime recreantur. vt qui vi paulo anāe rōne sūmoti aberrēt: nō qui penitus corrupti desciscant. Quod enim nature tenorem in partem aduersam violat: idē sue nature eundem restituit. Ergo dimisisse tantummodo sat est: quemadmodum cum aduersi inter se pueri funē enixi retrahunt. Quippe qui fune dimisso resupini protinus decidant.

Propter quid boles bolismum plus patiunt in frigore τ byeme tēpore frigido τ calido: τ in estate tēpore calido τc. ¶ Deinde[Aut q2.] Soluit τ τ p assignat cām bolismi dicēs ideo esse: qm bolism causatur ppter carentiā sicci nutrimēti terrei spissi qd est mēbro nutrimētū: quo gdē indigent membra radicalia: cū famem incurrunt: sed byeme τ frigido tēpore mēbra non possunt hic tale nutrimētū: cū oporteat illud digeri: eo ꝙ calidū pmanet contractū in seipso nimis τ minoratū: vel in minori loco ꝙ̄ expediat digōni nō cōspersum sufficienter circa loca digestionis propter superabundantiam frigoris: propter quod nutrimentum assumptum interius

derelinquit calidū: ⁊ egreditur extra cito indigestum re-
manens anteꝗ̄ in veruꝫ ꝯuertatur nutrimētū: qḋ mēbrū
actualiter nutrit: nā enim inde nullum iuuamentū pōt re
cipere calido deficiente digestiuo: quo accidēte condignū
est bolismuꝫ augmētari: ⁊ proprie in his quoꝝ calor inna-
tus debilis existit. ¶ Deinde [Si aūt.] Ostēdit termina-
tionē nāliter huius bolismi: ⁊ primo facit hoc. 2° ostendit
quō bolismus se habeat ad curā. scḋa ibi [Velocia autē.]
Et dicit ꝙ si in bolismo contingat dispersio ⁊ debilitas ca
lidi ⁊ virtutis. deīde per coadunationē calidi ⁊ eius ꝯfor-
tationē fiat liquatio ⁊ dissolutio humiditatis ꝯtracte cau-
santis bolismū: ipsa quidem liquata influit in locū digestio-
nis ciboꝝ: ita ꝙ ꝯuertit̄ in nutrimentū corporis: aut fluit
ad ṗncipiū anhelitus: vt ad tracheā arteriā ⁊ pulmonem
descendēdo ex supioribus ad inferiora: ⁊ tūc causat abla-
tionē vocis: eo ꝙ oppilat meatū per quē fit anhelitus: qui
est necessarius in voce: sicut dicit Gal. in 4° de iterioribus.
propter qḋ ⁊ aliquando suffocat subito: aut si non causat
ablationē vocis omninā: causat tñ debilē vocē: vel dbilita
tem corporis: eo ꝙ nō cedat in nutrimentū eius: sed spar-
gitur liquata super organa virtutum: ipsa in suis īpediens
Dubium. operatioibus. ¶ Dubitat̄: qm̄ dicit bolismuꝫ fieri ꝑpter
indigentiā sicci cibi: ⁊ dicit in eo fieri liquationē ⁊ dissolu-
tionē humiditatis: ⁊ sic videt̄ a cā humorali cōtingere: cū
tñ Gal. dicat in 2° particula afo. bolismum ex sola frigidi
Solutio. tate exteriori causari. ¶ Dicendum: ⁊ gratia hui⁹ notan-
dum sicut dicit Auic. 13. tertij. ꝙ bolismus dicitur fames
vaccina: ⁊ plerūqꝫ ipsam antecedit fames canina. Nomē
Bolism⁹ qd ⁊ vnde sit. aūt bolis dicit assūptionē q̄si vnius boli: statim eniꝫ vno
vel duob⁹ bolis assumptis residēt satiati ꝑpter infectio-
nē oris stomachi. Unde Auic. dicit bolismū esse famē mē
broꝝ cū saturitate stomachi. Eius quidē causa est malitia
cōplexionis mortificātis virtutē sensibilē ⁊ attractiuam:
qḋ multotiens euenit iter agētibus in frigore: ⁊ cōgelatis
quoꝝ stomachi vehemēti frigore īspissantur: sic etiam ex
humoribus tegētibus ipm̄: ⁊ sparsis in villis eius. Scien-
dū etiā qḋ sub bolismo etiā possumus cōprehēdere appe-
Appetit⁹ canin⁹ vñ oritur. titū caninū. quādā eni est appetitus caninus: sicut pꝫ ibi per
Auicē. qui causat̄ a frigiditate exteriori fortiter constrin-
gēte ⁊ īspissante villos stōchi: sicut accidit pegre ꝓficiscē-
tibus in frigore vehemēti: velut piscatoribus videmus ēt
accidere. Tunc ad obiectū dicendū est pro tanto illud di-
xisse Gal. qꝛ multotiēs euenit ꝙ causat̄ a frigiditate exte-
riori: raro tñ a causa humorali. Vel pōt dici ꝙ illa cā hu-
moralis nō inducit bolismū: nisi ꝑpter frigiditatē multā
quā primo acq̄siuit a causa primordialr exteriori. Et hoc
etiā videt̄ velle Arist. cum dicit statim principiū passiōis
extra fieri: ita ꝙ corpore īfrigidato ⁊ maxīe ore stomachi
priuat̄ cibus frigidus ⁊ terrestris digestiōe: ⁊ sic eius acci
dit indigētia: nō enim nutrit corpus: sed aut egredit̄ exte-
rius relinquēs ipm̄ frigidum: aut in malos ⁊ frigidos con
uertit̄ humores. ¶ Deinde [Velocia.] Ostendit quō bo-
lismum patientes se habeāt ad curationeꝫ dicens primo:
ꝙ patientib⁹ bolismū veloces sunt curationes: que a pau-
cis generibus medicinaruꝫ ⁊ modis fieri possunt: ⁊ ꝓprie
in principio anteꝗ̄ humiditas reddat̄ frigore vehementi
cōpacta. Qḋ accidit eo ꝙ principiū passiōis istius fit a cā
exteriori: qḋ aūt est ab exteriori citius ⁊ leuius pōt remo-
ueri ꝗ̄ id qḋ fit a causa interiori corpori imiscata. Causa
vō exterior primitiua fuit frigidū. ipsuꝫ eni cōprimēs im
pellendo calido nostri corporis interius causat bolismum
vel reddēdo ipsum cōtractuꝫ ⁊ minoris loci occupatiuū.
Nota. ¶ Notandū est ꝙ cura appetitus canini ⁊ bolismi cū plu
rimū in causis ⁊ locis cōmunicēt: ita ꝙ ex appetitu cani-
no multotiēs peruenitur ad bolismū: est fere per eadem:

vt per calida abstersiua: vnde Hippo. in secunda afo. par-
ticula. ponit curā eius fieri per potū vini puri potentis an
tiqui: sicut vult Gal. ibidē cum dixit. potus indigentiā sol
uit. Rursus sciēduꝫ est ꝙ lꝫ dicat Aristo. passionem cito ⁊
a paucis curari cuius principiū est exterius: hoc veruꝫ est
in principio: cū nondū impressit. nō autem in ꝓcessu quā-
do causa exterior iaꝫ malā complexionē impressit in na-
turā: aut aliquem modū egritudinis aliū: ⁊ maxime si im-
pressum fuerit mala cōplexio sicca: cū habeat contrariuꝫ
debile: vt humidū: ⁊ curatio fiat per cōtrariū equipotēs.
¶ Deinde [Quemadmoduꝫ igitur.] Declarat per simile
quomō passio hec ⁊ vniuersalr omnis cuius principiū est
exterius cito ⁊ de facili possit curari: ⁊ primo facit hoc di-
cēs: sicut trementes in timore periculi: ⁊ pallidi effecti: sta
tim cū recesserint a periculo operātur idem qḋ prius. i. re
uertuntur breuiter ad suā dispositionē naturalē in omni-
bus: dūmodo timore periculi nō imprimatur mala dispo
sitio in nām. similr̄ est de illis qui patiuntur bolismū. sūe
enim tales semoti aliquantulaꝫ a natura sua ꝑpter quan-
dam violentiā illatam eis a frigore: propter quod leuius
possunt curari: ⁊ cito: cum principiuꝫ eoꝝ naturale ⁊ vir-
tus corporis regitiua que curat morbos sm̄ Halyab. per-
manet salua: nō enim indigēt nisi modico panis vel alicu
ius abstersiui calidi digestiui. ⁊ hoc si littera sit ex pane: si
vō habetur ex pauciolētia: ita ꝙ sit nomen compositum
ex pauore ⁊ violentia: tūc pōt dici ꝙ tangit adhuc simili-
tudinem in dispotione timentiuꝫ: vel etiā ꝙ tangatur ap-
plicatio ad propositū: vt dicatur bolismū accidere ex pa-
uore violētia facta a friditate. i. a modica violētia amoti
sunt a natura sua simili illi que cōtingit a pauore. Et ideo
quia ex hoc non corrumpit̄ nature ṗncipiū facilis fit pur-
gatio seu curatur a bolismo cū modicum sint moti a natu
ra sua ex frigiditate continentis. ¶ Deinde [Qḋ enim.]
Hic secūdo ꝓbat ꝙ velox fiat curatio talium dicēs ṗmo
ꝙ illud sicut aliqua causa extrinseca leuis qḋ modicū ex-
tendit habitū naturalem: ⁊ permutat ecōtrario sue natu-
ralitati oino: ⁊ postea iteꝝ mutatū reducit in priorem ha-
bitum naturalē gratia fortitudinis totius regitiue: nō opꝫ
nisi dimittere ipsi nature: ⁊ nō imiscere se multū de medi
cinis: solū. n. ordinet̄ recta dieta nature: qꝛ ipsius est cura-
re: ⁊ nō medici sicut dicit Jo. Mesue in principio de sim
plicibus medicinis. ⁊ ideo dicunt medici ꝙ nā pōt parua
remouere peccata absqꝫ ministri auxilio. ¶ Deinde [Et
quēadmodū.] Declarat hoc in quodaꝫ simili dicens: ꝙ sicut
habētes capillos insimul trahentes: velut subiugalia sub-
iugo trahūt simul ad vnā partē tendētes: siue superi⁹ aut
īferius siue alio modo ducantur ab hoībus: qui in talib⁹
cognoscunt: eo ꝙ occulte faciunt hoc genestris: vt reputen
tur natura tales: ⁊ sic pulchriores quas immittūt capillis
in parte posteriori: quibus faciunt eos tēdere ad partē eōꝫ
sm̄ beneplacitū voluntatis: ita ꝙ postea genestris dereli-
ctis diu etiā impositis capilli cōcidunt. i. redeūt ad dispo
sitionem eoꝝ priorē: ita similr̄ est in alijs opibus nature.
qñ eniꝫ cā qs a suo motu ordinato īpedit nō vehementer
illo ꝑmutato vt cō suetudine altera inducat̄ natura leui-
ter ⁊ cito ad eundē reuertitur: cum nā nō assuescat in con
trarium: sicut dicitur 2° ethico. sicut pulchre in pluribus
inducēdo Boetius 2° de cōsolatione declarat. ¶ Notan-
dum est ꝙ per genestras hic intelligo instrumētū dictum
ab eodē libro diuisionū chalamistrū quo capilli in vnam
partem contrahuntur simul vnam figuram dictam itali-
ce façara acquirentes sm̄ libitum vtentis illo: ⁊ sic figu-
rati remanēt: si quis assidue hoc vtatur: si autem non cito
reuertuntur ad priorē situm. Et forte nomen genestre so- **Genestre nomē vnde sit.**
nat quasi gerens statū ⁊ situm sm̄ libitum crispantis ca-
pilloꝝ

pillorum. Fenestra tamen proprie est virgultū quoddam oblongum sustinens plicationes sine fractura: que et alio nomine dicitur mirica et capistrum arborum: eo quod ipsa vna cum alia vincitur: que flegma vomitu euacuat et prouocat vrinam et mēstrua. Ex hoc autem virgulto sicut ex materia optime potest predictum instrumentum figurari: cum sit rectum ad oēm partem ducibile: et quidam ipm ex ferro cōponunt secundum figuram rectam circūuolutam.

ℭ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid pingues vehemēter pinguedine calida existēte rigescūt? Aut propter magnitudinem passionis ab interiori calido longe fiunt extrema exterioris frigidi propinqua. Noua.

ℭ Cur homines pleni admodum rigent cum tamen pingue omne calidum sit? An propter amplitudinem molis vt lōge a calore interiore distant partes extreme corporis sic prope ab extremo frigore absunt.

Quare est quod pingues multa pinguedine manātes rigorem et vlr frigiditatem incurrūt: et tangens vlterius motiuū sui quesiti dicit: non videtur: cū pinguedo sit calida vt dictū est in. 4. capitulo. ℭ Deinde [Aut pp.] Soluit dicens cām esse multitudinē passionis q est multā habere pinguedinē quā noīe passionis denotat: aut quia reddit aialia de facili passibilia et senescentia: maxime cū fuerit superflua: sicut apparet in scdo de partib⁹: aut quia in sexta est passibilis de leui: vt patuit in quinta particula: propter etenim superfluā hic pinguedinē extrema corporis superficialiter versus cutem reddunt distātia a calido interius accubante: et frigido exteriori remanentia propinqua: ipsa enim pinguedo locatur circa musculos inter cutem et concauitates interiorum: et etiā adeps in extremitatibus carniū efficitur: sicut obstaculū quoddam non permittens calorem se ad exteriora diffundere superficialia: quibus cōtinens obuiat frigidum: propter quod tempore frigido dupliciter exteriora rigescunt: tum propter frigiditatem cōtinentis: tum propter accubationem interius calidi. Est etiam alia causa quoniā pinguedine abundantes modicū habent sanguinis: et per consequens modicum caloris: sicut dictum est sepe: et tales de facili infrigidantur et extinguūtur. Unde Hippo. in secunda particula afor. ait. crassi valde secundum naturam citius gracilibus moriuntur.

Crassis inatus est pe⁹ calor ac sudor.

ℭ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid exercitantes se difficili⁹ rigescunt nō exercitantibus se? Utrū quia pingue a laborib⁹ extractū est: hoc autem estum prestat: calidum enim pingue? Aut quia bene spirabiliora corpora et rariora propter pingue et superfluitatem extrahi: ita quod nihil cooperit frigus. Aut propter apertionē pororum sudoribus vt multa hostia aperiunt. Manifestum autem quod non idem habitus ad sanitatem et fortitudinem confert. Hic quidem pinguis: hic vero rarus videtur esse. Noua.

ℭ Cur exercitati frigus vehemētius sentiunt quam inexercitati? Utrū quoniam pingue consumptū a laboribus est: quod vtique teporem prestare potest. Calidū enim opimū est. An quod spiratiora solutioraque corpora eorum ideo sunt: quoniam pingue excrementumque omne detractum est: ita vt frigus arcere nequeāt. An quod meatibus per sudationem patefactis veluti hostia complura aperiuntur. Habitū autem non eundē sanitati et robori esse idoneū manifestū est. alteri namque pinguis alteri laxus videtur plane conuenire.

Quare est quod exercitātes se assidue et laborātes forti⁹ rigescūt tempore quo nō hoc agūt seu in frigido eē et in nō fieri aliqs nō sic exercitāb⁹. ℭ Deide [Utrū qr.] Soluit et primo assignat tres cās. 2° addit quoddā quasi per modū correlarij dictorum affirmatiuū. 2° ibi [Manifestū at.] Primo itaque assignat vnā cām probabilē aut opi. aliorum datam: dicens ideo esse: quia laborib⁹ et exercitijs pingue ab his euacuatū est propter colliqtionē factā a motu calefactiuo: quo quidē euacuato necesse est corp⁹ rigescere: quia pingue erat quod prestabat caliditatē: pinguedo enim est calida. Uel aliter. hoc. s. labor et exercitiū prestat estū siue caliditatem imensam: et pingue est etiā calidū: propter quod cū calidū calido adiūgatur fit sicut ignis in igne: et dissoluitur per consequens pinguedo: vt apparuit in. 5. pti. ℭ Deide [Aut qr.] Assignat aliā cām dicens ideo esse: quoniam corpora ex laborib⁹ et exercitijs redduntur rara vehemēter et trāspirabilia: eo quod pinguedo et superfluitas alia quam corporib⁹ taliū inexistebat: defendens calidum ne exhalet: et ne frigidū occurrat ab extra euacuātur: quibus euacuatis nō remanet quicquam quod cooperiat et defendat interiora a frigore: propter quod dictū est. 4. ca. athletas vehemēter rigescere: cum eorum habitus rarus spirabilis existat. ℭ Deinde [Aut propter.] Assignat tertiam cām dicens aliā cām esse apertionē pororum cōtingentē a sudoribus per labores assiduos et exercitia motis: propter humidū enim sudorale quod expellitur carnē penetrādo: corp⁹ redditur apertū multis aperituris: velut multe fenestre aperiuntur domus refrigerationis cā tempore calido: quibus quidē corporis aperituris sicut fenestris cōtinēs subingreditur frigidū rigoris cātiuū: et ego quidem experior frigiditatē post apertionē pororum ex sudoribus vel ex calefactione in stufa extra subintrare manifestius quam primo. ℭ Et nota quod ista cā parū videtur differre a priori: nisi quia illa sumitur a priuatione pinguedinis et superfluitatis: ad quā sequitur raritas corporis: hec autem sumitur a raritate corporis permanēte imediate. ℭ Deinde [Manifestū aūt.] Subdit quoddā per modū correlarij dicens manifestum fore quod eadē forma siue qualitas corporis nō cōfert ad sanitatem et ad robur: imo requiritur alia et alia: secundum quod sanitas est alia nā et in alio subo quam fortitudo: hec enim est incōtēperātia cōsimiliū officialiū et vtrorūque: sicut dicit Gal. in theg. tra. de signis. illa autem est in hic neruos robustos cū latis extremis: et vlr corporis fundaméta. vnde forma que cōfert ad sanitatē debet esse pinguis: vt pinguedine corp⁹ calidū conseruetur: digestionē perfectā celebrās: et ab extrinsecis defendatur nociuis: que autem ad robur confert: videtur esse rara spirabilis vt neruosa remaneat exiccata: non humiditatibus superfluis remollita: vt spūs habeant vias aptas per quas libere valeant exire. ℭ Nōn^m est quod licet habit⁹ pinguis cōferat ad sanitatem: tamen debet esse tēperatus in pinguedine: eo quod dictū est in p°pti. 52. cap. quod oportet carnē nō cōdēsare: sed rarefacere ad sanitatem: ne propter oppilationē accidat putrefactio.

Habitum pinguē tēperatū in pinguedie hēe sanitatem.

ℭ Problema. X. Antiqua.

Propter quid horripilantur et calido et frigido infusi: icōuenientes enim contraria eiusdem esse cās? Aut quia qui ifunduntur fri-

gido: interius calidū extrictū facit horripilationem: a calido aūt exterius frigidū repercutitur in unum: et colligit fuga intrinsecus: quare ab eisdē ambo fiunt. Sed quādoqz qdem ab interiori: quādoqz ab exteriori. Noua.

Cur vt aqua frigida: sic etiā calida infusa horrescimus? Res eni cōtrarias inter se idē efficere posse absurdum est. An frigida infusa calor interior extinctus horrorē mouet. calida autem frigus externū circū obsistēs i vnū seqz ꝓfugū intercolligēs efficere idētidem pōt: quāobrem vtrūqz ab eodem agitur. Nec alias ab interiore alias ab exteriore vt dictum iam est.

Quare est ꝙ corpa icidūt horripilationē calido et frigido ifusa: Et tūc subdit motiuū suū dicens: nō videt hoc posse: qm icōueniēs est aliq̄ 3ria eē cās vni et eiusdē effect: sic di in. 2. de gn̄atiōe et de partib aīaliū: et qrto methe. qd et veritatē hȝ in causis p se et nō p accns: calidū aūt et frigidū sunt 3ria. q̄re nō erunt ambo cā istius effect. s. horripilationis. Deinde [Aut q2.] Soluit q̄st intermiēdo motiuū suū ostēdēdo quō horripilatio cōtingat a frigido pmo: et dicit iō horripilationē ɔtingere a frigido: qm corpora qn frigido ifundunt et afficiunt eorum calidū interius ppter subintrationē frigidi debilitat intātum ꝙ extinguit: q̄ accnte necesse est horrescere tales. Deinde [A calido aūt.] Ostēdit scdo quō a calido causet horripilatio: et dicit hoc eē: q2 a caliditate exteriori sicut cōtinentis: aut ēt balnei: frigidū qd erat circa pces superficiales toti corporis repercutit in vnū sil vnā regionē acquirens: colligit. n. insimul ab ol pte ppter fugā: ipulsiōe sibi illata a calido exteriori in ptes iteriore: et q2 tūc fortificat frigidū interius ipulsum: ppter motū ei sup mēbra sensibilia accidit horripilationē fieri. Et iō cōcludit dicens: ꝙ ambe horripilationes et illa q̄ fit a frigido et que videt fieri a calido: fiunt ab eisdē cāis. s. a frigido p se et immediate. a calido vo ecōuerso: qd et magis patebit. 6. ca. 9. pticu. In hoc nō differt: qm frigidū magis aliqd est exteri insequēs calidū interius et mortificans ipm: aliqñ est pus frigidū interi et adunat expressus exteri a calido in vnum locū corporis psundū vt dictū est. Nōn ꝙ Gal. in. 5. de acci. et morbo mouet eādē dubitationē circa rigorē: et manifestat quō rigor cāt a frigido et calido vētoso de generere aeris: sicut appet cū qs repēte calidissimū ingredit balneū rigorē pati: dicit tñ ꝙ mis rigor fiat a calore: extremitates corporis infrigidari sicut manus pedes cutis et loca cuti vicina. Pōt ēt cōtingere horripilatio ppter mordicationē factā a calido: qd ppter fugā exstit calidi.

Ter. c. 46. et incipio quarti methe.

Rigorem nasci a calore: et eo in pleris qs i qb corpis frigiditatem eueuire.

Problema. XI. Antiqua.

Propter qd horripilant crines in cute? Aut quando cōuellunt cutem: merito erigunt: cōuellunt aūt et a rigore et ab aliis passionibus. Noua.

Cur pili in cute inhorrescunt? An vbi cutem cōtraxerint merito erigunt: contrahunt aūt et rigore et aliis plerisqz affectibus.

Quare est ꝙ pili horripilationē silitudinarie tn̄ et cōtractionē quādā icurrūt cū exstāt īsensibiles in cute extra corpis subam. Deinde [Aut qn.] Soluit dicens cām esse: qm qn aliq̄ vrputa frigida: et vir passiones 3betes calidū cōuellunt et 3hunt cutē: iterius ipellēdo calidū: q̄ qdē ipulsa et ɔtracta cū humido quo radices adherent pilorum: ɔdignū est capillos in altum erigi et salire: et ad modū quo in horripilatione mēbra saliunt: h aūt ɔuulsio et cōtractio cāntur et a rigore ifrigidāte mēbrū exteri et ab aliis passionib corporis et aic: sic accidit in somno. tūc. n. calor 3bit interius: et mēbra ipm sequunt: qd in tristitia et timore accidit pcipue. vn in. 5. pblemate. 35. pti. vbi idem scribit: ait. euellunt aūt a frigore et ab his cāis. Dubitat q2 dicit capillos horripilari: qd nō videt: cū horripilatio sit passio sensitiue pricule: capillis aūt et ossibus et neruis ēt nō sentimus. sicut di. 3. de aīa. sunt. n. terree nature. q̄re et c. Dōm ꝙ horripilatio est duplex. Est. n. qdā ea in qua sensus inest et corrugatio partiū: et talis solūmō iest parti sensitiue. Est et alia silitudinaria solū inqūtū hȝ corrugatio cū qdā eleuatione cōsistit: et tale accns in capillis pōt horripilatio dici. Vn signāter Arist. in solutiōe dicit capillos nō horripilari sȝ erigi: ppter qd breuiter pōt exponi. pili horripilant in cute. i. erigunt: et illud qdē pblema sane intellectū paz videt differre a qrto et septimo.

Dubium.

T. c. 66. Solo.

Problema. XII. Antiqua.

Propter quid in vltima emissione vrine horrescimus? Aut coadunato qdem humido calido: plena est vesica et pori qui sunt circa hāc: egresso vo: aere frigido repleti sunt. Nihil. n. vacuū opz eē: sed aut aere aut corpe plenū: sic igit egresso frigido aere merito horrescere accidit. Noua.

Cur ad extremā vrine missionem inhorrescere solemus? An dū humor calidus ille inest: vesica et meat q circa eā positi sūt pleni experteqz frigoris substant: post vo vbi effluxerit aere frigido replent. quippe cum inane nihil esse nāe rō patiatur: sed aut aeris aut corporis plenum esse vnūqdqz necesse sit. Q ō igit aer se iduxerit frigidus recte vt inhorrescam euenire solitū est.

Quare est ꝙ in exitu extremo vrine et maxime tpe frido nos icurrim horripilationē: sic qm mēbrū cōiter cōcutit vt vrina expmat tota. Deide [Aut q2.] Soluit dicens cām esse qm vesica prius est plena humido calido cōgregato in ea: et pori ēt oēs circa ipam exntes siue sint manifesti siue nō: nō eni pnt repleri aere frigido: cū ipossibile sit duo corpora eūdē locū obtinere. Cū aūt predictū humidū fuerit euacuatū: vesica et pori circa eam existētes replentur subito aere frigido: qd fit qm impossibile est esse aliqd vacuū: sicut pbatur in qrto phy. Ens. n. omne receptiuum est repletum: aut aere: qd dicit ppter illos qui ponebant ideo fore vacuum et aere plenū: sicut pz qrto phy. vnde et septimo topic. dicit ꝙ vulgus idem dicit plenū aere et vacuū aut aliquo corpore solido: sic itaqz concludit ꝙ frigido subingresso vesicas et poros eius post calidi euacuationē condigne accidit locū illum infrigidari et horripilationes induci. Et iste qdem sermo vtcunqz tangetur. 27. capitulo huius. et. 25. 34. particule. Et predictum confirmat repentina immutatio que dicta est naturam semper perturbare.

Ter. c. 52. cap. tertio

Problema. XIII. Antiqua.

Propter qd rigētiū lingua sicut ebriorum peccat? Vtrū a frigore cōgelata et indurata difficulter mobil fit. Hoc autem accidente nō potest explanare.

Aut

Aut exterioribus condensatis ꝓpter frigus intrinsecus cõfluens humidũ humectat linguaꝫ: ꝓpter qđ non potest lingua qđ suũ est facere: quemadmodum dictum est in ebrijs. Aut propter tremorem qui est a rigore inordinato motu existente non potest que dicuntur articulare lingua: ꝓpter hoc ⁊ peccat. Noua.

¶ Cur lingua rigentiũ queãdmodũ vinolentorũ errare soleat? Utrũ qđ a frigore cõcrescit ac indurescit motũ difficilis reddit: itaqꝫ explanare non põt. An qꝛ partes exteriores appulsu densantur frigoris humor intus collapsus linguam madificat ex quo suo fungi officio lingua nequit: vt de vinolentis etiam diximus. An ꝙ per tremoreꝫ a rigore inductum motus temere agitur. Articulare vocabula lingua edere non potest: itaqꝫ oberrat: ⁊ hesitat.

Quare est ꝙ lingua rigẽtiũ ⁊ cõgelatoꝝ maxime a cõtinẽtis frigido peccat nõ potẽs sermonem ꝑfecte articulare sicut peccat ligua inebriatoꝝ. ¶ Deide [Utrũ.] Soluit ⁊ assignat tres cãs: quaꝝ vna est ꝓbabilis seu opinata dicens: ꝓmo hoc eẽ: qꝛ lingua ꝑꝑ frigus cõgelata ⁊ idurata reddit̃ cũ difficultate ⁊ pena mobilis: frigidũ.n. est ꝑalyticũ faciens ⁊ mortificãs: sic dic̃ Auic. ꝓ cañ. fen. 2ª. Amplius lingua vtilis ad sermonis ꝓlationẽ dꝫ eẽ lata ⁊ mobilis: sicut dĩ in 2° de ꝑtib⁹ ꝗ frigore ĩpediunt̃. Qre ⁊c. Predicta aũt nõ imerito lingue cõtingunt: cũ ipsa nãlr sit mẽbrũ rarũ ⁊ porosũꝫ: vt dcm̃ est. 32. ca. 3. ꝑti. Exponitur itidẽ frigido ꝯtinẽtis sepe oris apꝛione: ipsa qdeꝫ cũ difficultate mobili existẽte nõ põt recte ꝓferre s̃mones. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliam cãm dicens aliã cãꝫ eẽ: qm̃ ꝑter frigus ꝯtinẽtis exteriora corporis exprimuntur. quibus expressis humidũ qđ erat in eis cõtentũ effluit ad partem exterioremi: ita ꝙ fluens ad linguaꝫ humectat superflue: ⁊ prompte accidit humidũ sic expressum frigido ad linguã effluere: cum ipsa sit sub cerebro qđ est fons humiditatũ: siteqꝫ valde ꝓpter porositatẽ: parata recipere. Et cum fuerit sic humiditatibus repleta: non poterit in suuꝫ opus qđ est maxime sermonẽ proferre: ipsa eniꝫ cõstituitur ac si esset in aqua: in qua quideꝫ neqꝫ ipsa ore retenta cõtingit loqui: sic dictũ est in. 32. cap. 3. particule. ¶ Notãdũ ꝙ lꝫ lingue sit multiplex opus seu iuuamẽtuꝫ sicut tactũ est ibidẽ: ꝓncipalius tñ opus lingue est sermonẽ articulatũ ꝓferre: qđ Arist. in fine tertij de aĩa insinuat: dicẽs linguã aĩal habere quatenus significet aliqđ alteri quod opꝫ: qm̃ ĩpossibile est vnũ mẽbrum hre plures oꝑationes vna: sicut dicit Haly in thegni tractatu signoꝝ. ¶ Deide [Aut ꝓpter.] Assignat tertiã cãm dicens: iteꝝ hoc esse ꝑꝑ tremorẽ ⁊ agitationẽ causatã a rigore q est motus malus inordinatus mẽbroꝝ: sicut etiã dicit̃ 1. 5. de acci. ⁊ morbo: ꝓpter qđ ⁊ lingua peccat nõ potens dicẽda dearticulare in speciẽ sermonis cõtrahendo. sicut enim sexus articulo determinat̃: ita ⁊ vox sermone. Oportet qdem linguam dearticulare ad sermonis declarationem: qđ fieri non põt ex motu inordinato in tremore: ⁊ similiter ꝓpter motum inordinatũ qui corpori occurrit in ira ⁊ talibus ac vir ex agitatione furiosa caloris nõ possunt actu cocũtes sermonem articulare perfecte: sed balbutiunt: quo mulieri accidente Auicen. 20. tertij fecit signum ꝙ vir tunc virgaꝫ in vuluam ponat ⁊ coeat si voluerit generare.

T.c.65. Qđ pmũ lingue op⁹ iter cetera

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

Ropter qđ rigentiuꝫ erecti capilli in corpore fiunt? Aut qꝛ ab ĩfrigidatione calidũ in interiorẽ locũ coadunat̃: deficiente autẽ ex carne calidum congregatur magis: congregato autem erectiores fiunt pili. Noua.

¶ Cur pili rigentiũ eriguntur? An ꝙ ex refrigeratione calor in ptẽ interiorẽ se colligit. Ubi autẽꝫ carni caloris beneficiũ defuit: magis coagitur. Qđ cũ fit: pili erectiores effici coguntur.

Quare est ꝙ corꝑis capilli siue pili in rigẽtib⁹ ⁊ vehemẽter frigidis erigunt̃ in rectũ? ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicẽs cãꝫ eẽ: qꝛ calidũ corporis ꝑꝑ frigiditatẽ aduenientẽ deforis cõgregat̃ in locũ interiorẽ ꝓfundũ: quo qdem sic cõgregato ⁊ deficiente a loco carnis musculose exteriori: calidũ plus congregat̃ ⁊ coangustat̃: ⁊ per ꝯñs caro sequẽdo motũ ipsi⁹: sicut ẽt dicit Gal. in ꝓima ꝑticu. afor. quo calido cũ carne sic interius cõgregatoꝫ necesse est vt capilli siue pili reddant̃ erectiores valde solito: qđ ẽt ꝓpter eandem cãm timentibus accidit.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Ropter qđ in hyeme currẽtes magis rigescimus q̃ȝ stantes? Aut qꝛ aer qui est circa corp⁹: stãtib⁹ qdẽ plus q̃ȝ semel calefit nõ ampli⁹ molestat. Currẽtib⁹ aũt semꝑ ali⁹ ⁊ ali⁹ obuiat fridus exñs: ꝑꝑ qđ magis rigescim⁹. Ampli⁹ aũt ⁊ mot⁹ frigidior fit aer hoc ĩ currẽdo maxie accidit. Noua.

¶ Cur hyeme cũ currimus magis rigemus q̃ȝ cũ stam⁹? An ꝙ aer nostra ambiens corpora cũ stamus vbi semel cõcalefact⁹ est nullã preterea molestiã infert. Cũ aũt currim⁹ alius atqꝫ ali⁹ subinde frigidus occurrit: itaqꝫ facit vt magis rigeamus. Ad hec aer cũ mouet̃ frigidior reddit̃: qđ quidem in currendo maxime incidit.

Quare est ꝙ ĩ hyeme tꝑe frigido ⁊ maxie sub borea qñ currim⁹ plus ĩfrigeramur: q̃ȝ alij stãtes vl q̃ȝ nos stãtes: ⁊ q̃ȝto magis currim⁹: tanto fortassis magis ĩfrigeramur: ⁊ maxie cũ rursus nõ venerit ad statũ vt calor refrãgat̃ ad extra. Et motiuũ qdẽ Arist. põt eẽ qꝛ dcm̃ est ꝙ mot⁹ calefacit. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ assignat duplicẽ cãm: vnã sumptã ab alteratiõe ad caliditatẽ: quã cãmus in aerẽ: scḋaꝫ ex ꝑte aeris motũ: ⁊ ideo dicit eẽ: qm̃ qñ qescimus imobiles: calefacimus aerẽ ꝯtinuũ nris corporib⁹ nõ semel sed multotiens: ꝓpter vaporẽ tepidũ qui semꝑ emittit̃ ex eis: sicut dictũ est. 36. cap. 5. parti. vbi satis hec appꝫt cã: cũ aũt aer sic fuerit ad caliditatẽ alteratus nõ ledit nos deinceps frigiditate sua: sed qñ currim⁹ nullo⁹ possum⁹ aerẽ ad caliditatẽ alterare: cũ cõtinue ali⁹ ⁊ alius extrane⁹ a nã nr̃a cum ei⁹ actuali frigiditate nobis occurrat: ⁊ iõ cõtingit nos magis inde frigescere q̃ȝ si staremus: ⁊ in isto qdẽ sermone Arist. tota ꝯtinet̃ similis series ꝑfecte. ¶ Notãdũ ꝙ sermo phi verificat̃ vt simplr magis: qđ dico qꝛ si accidit aliquẽ currere multis vestimẽtis opertum tꝑe frigido: nõ frigescit: sed magis calefit: cũ aer nõ possit subintrare: ⁊ calor ei⁹ cursus labore excitet̃. Unde talis dꝫ esse paucis operimẽtis optus. Silr verifi-

catur magis in cursu breui:in lōgo.n. ꝛ laborioso videm⁹ currētes calefieri nimium:ꝙ sudāt modicis ēt vestimētis īnoluti:nisi forte frigiditas aeris fuerit mortificatiua:sicut aliqñ in alpib⁹ accidit:ꝑꝑ.n.cursuꝫ corp⁹ rarificatū frigiditas forte ꝯtinētis seua magis subintrat ꝛ pimit. ¶ Deinde [Ampli⁹.] Assignat aliā cāꝫ dicēs ħ itez ꝯtingere:qm̄ aer mot⁹ ꝛ agitat⁹ hincinde ꝛ subito fit frigidior:sic declaratuꝫ est in 5° ꝑti.hoc aūt in currēdo ꝑcipue ꝯtingit.q̄re ꝛc.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Propter quid in aurora maius frigus est q̄ ꝓpius sole existēte? Aut qꝛ absentie solis plus est tp̄s q̄ presentie: quare magis īfrigidata est terra. Aut qꝛ iuxta diem ros cadit quēadmodum pruina: hec aūt sunt frigida. Aut hec cadunt ꝓpter id qd̄ tenetur in sursum latuꝫ calidū. Tenet autez ꝓpter solis absentiā: ꝓpter qd̄ ꝛ plus quidem distante sole nō cadit:propius autem existente cadit ꝛ cōgelat:propter qd̄ magis infrigidatur locus multo tempore sole absente. Aut qꝛ venti frigidantes qui ēt noctibus sunt iuxta diem magis sunt. Aut quia nobis videtur magis esse frigus ꝓpter id ꝙ digesti sunt cibi: inaniores āt existentes maxime rigescimus. Signū aūt post vomitus maxime rigescere. Noua.

¶ Cur tempore matutino frigus acrius est cuꝫ tñ sol ꝓpius absit? An ꝙ plus tēporis absentie solis exultat:itaq3 terra magis refrigerata est. An ꝙ die instāte ros ꝛ pruina cadere solent q̄ frigida sunt. An hec ēt ideo cadunt qm̄ calor q sursuꝫ se extulit vi frigoris superatur idq3 non nisi solis absentia euenit. Quocirca cum longe distat nō cadunt:cū ꝓpius tuꝫ cadūt atq3 gelātur ꝙ locus vehemētius refrigeratus est ꝓpter solis diuturniorē absentiā. An die instāte potius flatus incitant̄ nocturni:qui gelidi admoduꝫ spirāt. An nobis frigus acrius idcirco esse videat̄ ꝙ cibi cōcocti iā sunt: inaniores aūt cuꝫ sumus:frigus vtiq3 acrius sentimus. Argumētum ꝙ a vomitu maxime frigere solemus.

Quare est ꝙ in aurora ab auro dicta:qꝛ celū tunc similat̄ auro ꝛ maxime in oriente: qd̄ est cum mane sol incipit venire ad hemisperiū nr̄ꝫ:frigus itēsius efficit̄ in aere ꝯtinēte q̄ fuerit in nocte ꝑcedēti. ¶ Deinde [Cū ꝓpius.] Subdit motiuū suū q̄si dicēs nō videt̄:qꝛ illa hora nobis sol existit ꝓpiqu⁹ valde:est.n. ꝓpingor q̄ i media nocte:ꝛ qꝛ ex ꝓpingtate maiori vi aerē magis calefacere:iō in aurora deberet magis calefacere q̄ in media nocte:qꝛ ēt terra nō tātū ꝓhibet radios solis multiplicari ad nostrū hemisperiuꝫ q̄tū in media nocte. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ assignat q̄tuor cās dicēs ꝑ cāꝫ esse supposito ꝙ sol calefaciat nos per sui ꝑsentiā ħ exn̄s:qm̄ maius est tp̄s in aurora in quo sol nō fuit nobiscū q̄ illud qd̄ fuit vsq3 ad mediā nocteꝫ. Et qꝛ mora frigiditatis maior reddit frigiditatē intēsiorē:iō in aurora maior est frigiditas.lꝫ.n.sol nobis reddat̄ ꝓpinquus in aurora sicut tāgebat̄ in motiuo:nōdū tñ potuit caliditatē in aerē nos cōtinentem īprimere. Amplius caliditas ipressa in aere in die ꝑcedēti ꝯseruat̄ magis ꝑ noctē q̄ circa aurorā:cuꝫ minus tp̄is interueniat spatiū:ꝛ hāc gdē cām assignat Arist.in.25. ꝑti.5.ꝛ.14.ca.vbi ħ ꝓblema ꝑfecte repetit̄. Propter qd̄ relinq̄t terrā nos cōtinētē ꝛ aerē in aurora esse magis frigidā q̄ fuerit in nocte. ¶ Deīde [Aut qꝛ.] Assignat aliam cāꝫ ꝑmo ħ itez esse dicēs:qm̄ in aurora ꝓpe diē futuram ros decidit in locū nos ꝯtinētē.s.aerē ꝛ terrā:sic ēt pruina tp̄e frigido:q̄ gdē cū sint frigide locus infrigidat̄ ex ipis: sunt aūt sicut appet in ꝑ metheo.ros ꝛ pruina q̄dā corpora alba lucida ex vaporib⁹ eleuatis ad scd̄m aeris itersticiū ꝑꝑ inspissationē humidi a frigore generata. Reddit̄ aūt pruina alba qꝛ cātur a frigore nō ꝑuo agēte in humidū:frigidū.n.agēs in humidū dealbat:sicut Auic. ꝑ⁹ ꝑmi. Vapor.n.corp⁹ trāsparēs in aere ꝑmanēs ꝑ frigus ꝯstringens ꝯdēsat̄:in cui⁹ ꝯdēsatiōe magna q̄titas aeris ꝛ lucis includit̄:qd̄ cā coloris existit albi: sicut dī in.5.de gn̄atione aialiū:albū gdē in ipso vaporosus aer exhibet inclusus in oib⁹. Et qꝛ ros nō tā excedenti frigore generat̄ sic pruina: iō humidū rorale ꝑmanet ꝑspicuū nō sic determinatū q̄si albedine imutatū. ¶ Deinde [Aut.] Qꝛ diperat pruinā ꝛ rorē cadere circa diē.hic 2° assignās cām hui⁹ dic:ꝙ ros ꝛ pruina cadūt in aurora iuxta diē maxie:eo ꝙ calidū cum humido subtili latū sursuꝫ virtute stellaꝝ cōseruat̄ illic ꝑꝑ solis abn̄tiā ab hemisperio nr̄o.nō.n.nocte in vapore redit̄ tāta caliditas q̄ ipm dissoluat ꝛ inaniat:neq3 tā modica q̄ ipꝫ nō possit ꝯseruare in aere eleuatū:ꝑꝑ qd̄ ꝑmanet nocte iā in aere sublimatū:quousq3 circa aurorā cadat a frigore cōdēsatū. Et ideo qñ sol plꝰ distat ab hemisperio nr̄o nō decidit:sꝫ cū icipit appropinq̄re:eo ꝙ ipso ad nos accedēte frigiditas vt dcm̄ est intēdit̄: qua intēsa accidit vaporē in aerē retētū cōgelari:ꝛ ꝑꝑ hoc cōdensari ꝛ fieri pōderosuꝫ:quo facto necesse fit ipꝫ cadere in locū nos cōtinētē:ꝛ ꝑ ꝯn̄s locus ipse ifrigidat̄ solito magis. Et tangit itez vim sui mediꝫ eo ꝙ diu est in aurora postq̄ sol sero nobis disparuit. ¶ Et scias ꝙ lꝫ situalr̄ sit nobis sol vere in aurora ꝓpingor ꝛ in nocte remotior:virtualr̄ tñ in nocte ꝓpingor est nobis:qꝛ adhuc post eius ex nr̄o hemisperio absentiā:remanet eius potētia calefactiua nocte in eo impressa:in aurora aūt ꝑꝑ lōgaꝫ morā absentie nō remanet:ꝛ ideo virtute calefactiua fit tunc a nobis remotior. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat aliā cām dicēs hoc euenire ꝓpter vētos frigidos flātes circa diē in aurora magis q̄ in alia ꝑte noctis:sicut patebit in.25.ꝛ.26.ꝑticu.tunc.n.sol trahit secū vapores multos frigidos q resoluunt̄ in vētū: tales aūt ifrigidant terrā ꝛ aerē nos cōtinētes.lꝫ.n.venti adinuicē cōparati sint differētis cōplexiōis ad plagas q̄s ꝑambulāt:rōne tñ mãe vt exhalatiōis sicce ꝛ aeris moti sunt frigidi. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat aliā cām dicēs hoc iō ꝯtingere:qm̄ in aurora cibi ꝛ pot⁹ iaꝫ sunt in vētre ꝛ epate digesti ꝛ ꝑ mēbra delati simplicia: ꝛ sup̄fluitates in loca sua expulse:ita ꝙ corpus idiget nouo alimēto:propter qd̄ sicut inanitiorib⁹ corporib⁹ factis frigiditas intēsior in cōtinēte q̄ sit in rei veritate sentitur. Resolutio.n. magna cātur in nocte calido a somno vigorato:corpa aūt tp̄e inanitionis cū sint frigidiora rigescunt:cū calor coruꝫ vigoret̄ calore ciboꝝ ꝛ maxime potuuꝫ ꝛ a deperditione saluet̄. Et ista gdē cā ex ꝑte cōtentiꝫ:alie aūt ex ꝑte cōtinētis sumunt̄. ¶ Deīde [Signū post.] Declarat hoc per signū 2° dicens:ꝙ ita sit:ꝙ inanita corpora frigore plus leduntur signat̄ ꝑ vomitū:nā post vomitū ꝓpric vt apparet in vomitu ꝑ elleboꝝ cātū euacuātē multū ꝛ vlr̄ post oēm purgationē inanientē ꝯtingit rigescere. ¶ Dubitat̄ quia Aristo.dicit aurorā ꝓpe diē esse frigidā qd̄ nō videt̄:qm̄

Cap. 4.

Pruina q̄re alba.

Quare pruina ꝛ ros matutino tēpore cadunt.

Nota de ꝓximitate solis.

Dubium.

computiste

computiste medici diuidentes totum diem naturalē.24.
horas cōprehendentē in quattuor ptes fm qualitates ele-
mentoꝝ vnicuiqꝫ parti sex horas attribuentes:ponūt tres
vltimas horas noctis in qbus cōprehendiť aurora ⁊ tres
pmas diei artificialis eē quartā partē diei calidā ⁊ humi-
dā:alias vo sex horas sequētes qrtā partē calidā ⁊ siccā:
⁊ alias sex frigidā ⁊ siccā.Sꝫ vltimas sex includētes me-
diam noctē posuerunt esse quartā frigidā ⁊ humidā. ⁊ sic
Solutio. apparet q aurora calida est ⁊ nō frigida.¶ Dicēdū hanc
qōnē sitem hic solutionē ei q dubitať vtrum autūnus sit
tēperatus an distēperatus:di.n.q rōne extāie actualis so
lis deberet esse tēperatus ⁊ maxime inter actiuas qlitatū:
q aūt nō sit:hoc est pp aerē estate pcedēti dispositum ad
oēm impressionē recipiēdā de facili. Sic dicēdum est in
pposito:q rōne hꝰ q sol in aurora ad nos se mediocriter
hꝫ.est.n.spatiū tēporis mediū inter dispōnes tēporis vl-
time frigidas.s.noctis medie: ⁊ vltime calas.s.meridiei:
iō in aurora magis deberet media dispositio cōsurgere.s.
caliditas tēperata cū hūiditate:tn̄ frigiditas supat pꝑter
cās iaꝫ qttuor assignatas.¶ Aut dōꝫ q dicētes illā partē
Alia ratio diei calidā ⁊ humidā magis īspexerūt quo ad tres horas
pncipij diei qꝫ quo ad tres finis noctis. Et qꝛ ista qrta ps
terminať in horis diei denoīauerunt illā qrtā ptē a qlita-
te illaꝝ triū horaꝝ:cū iustū sit vnūqdqꝫ appellari a fine:
T.c.49 sicut di 2ᵒ de anima.⁊ sic pꝫ quid dicendum sit.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Ropter qd sternutātes ⁊ mingentes
horripilanť: Aut qꝛ euacuanť vene in
vtrisqꝫ:euacuatis aūt aer igrediť fri-
gidus q facit horripilari. Noua.

¶ Cur vbi sternuimus vel mingimus plerunqꝫ
inhorremus: An q rōne vtraqꝫ venis subtra-
hitur:q cum reddite sint inaniores:aer ingredi
tur frigidus qui rigorem ciere potest.

Quare est q sternutātes ⁊ mingētes maxīe ī postre
ma vt dcm̄ est emissione vrine icurrūt horri
pilationē.¶ Deinde[Aut qꝛ.]Soluit dicēs cām eē:qꝛ eua-
cuanť meatꝰ ⁊ cōcauitates in vtrisqꝫ.s.in sternutātibꝰ ⁊c̄.
in qbꝰ cōtinebať humidū calidū vaporosuꝫ aereū: sic ap-
parebit.25.cap.34.pti.vbi idē reperiť pblema.⁊ meatus
ēt apti fiūt qbꝰ euacuatis aer statiꝫ subintrat frigidus:cū
nō sit vacuū dare:g cū subintrauerit horripilationē indu
Dubium. cit.¶ Dubitať qꝛ videť Aris.assentire q pp sternutatio-
nē infrigidari accidit:eo q accidit horripilatio:q vt dcm̄
est in.10.cap.ꝯtingit a frigido solū: cuiꝰ ꝯriū videmꝰ me-
dicos sentire:pcipiūt.n.capita hūiditatibꝰ frigidis repleta
Solo. sternutationibꝰ curari.¶ Dicēdū q sternutatio rōne ae-
ris frigidi subito attracti infrigidat. Est eniꝫ motꝰ magnꝰ
⁊ violētus in quo reqriť multa quātitas aeris attracti:vt
fortior fiat expulsio: sed facta expulsione supfluitatū cir-
ca cerebrū cōtētaꝝ aer subito locū illū occupat ne vacuū
accidat in nā:sic itaqꝫ duplici mō ifrigidať caput in ster-
nutatione.s.p aerē attractū ante sternutationē ⁊ p subin-
gredientē postqꝫ fuerit facta:calefacit aūt sternutatio per
accns:tū qꝛ expellanť p ipsaꝫ supfluitates frigide aquose:
tum pp motuꝫ violentū ipsius ad quē sequitur calefieri:
tum propter caliditatem sternutatoriorum: ⁊ hanc inten-
tionem habent sternutatoria precipientes medici.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.
Ropter quid laborant quādo rigen-
tes iuxta ignem deferunt se: quando
autem paulatim tepefaciunt nō: Aut
qꝛ omnino ex contrarijs contrarium factū ma-
gnā facit mutationē. Quēadmodū in arborib9
sigdē paulatiꝫ flectat aliqs nō laborabūt:si aūt
vehementius ⁊ nō paulatim frangūtur. Si igiť
simile a simili nō patiť calidū aūt rigētis interiꝰ
coadunať ⁊ cōcurrit: humidū aūt derelinquiť
⁊ frigidū. Cōtrariū aūt cōtrarij corruptiuū est:
quare si qdē calefacit:paulatim egrediť calidū
⁊ minus laborat:si autē nō tepefaciat adducit
magis. Noua.

¶ Qua de causa qui vehemēter frigent si statiꝫ
copioso igne cōcalefiant indolescūt:si paulatiꝫ
pro tepefiant sine magno dolore recreabuntur:
An q omnino cū ex cōtrarijs cōtrariū pficisciť
magna effici cōmutatio solet: vt in arbore sigs
paulatim deflectit nihil est q stirps ipsa labo-
ret:at si vehementius corripit:nec sensim addu
cit:frangatur necesse est. Ergo si simile a suo si-
mili affici nihil potest. Ut autem calor homi-
nis frigentis intus se consistit: ⁊ colligit sic hu-
mor ⁊ rigor parti exteriori relinquunť. Cōtra-
riumqꝫ sui contrarij corrumpens est: efficitur
recte vt si sensim paulatimqꝫ tepefiant calor p-
uocetur ⁊ exeat:itaqꝫ minus doleant: sin subito
recalescant amplius adducatur ⁊ astringatur:
itaqꝫ dolendum acrius sit.

Quare est q rigētes ⁊ cōgelati vehemēter laborant
in eundo cū ppe ignem valde se deferūt su-
bito:sed qñ paulatim ⁊ ordinate accedūt ad ipm:ita q te-
pefiant successiue pus anteqꝫ calefiant:non tunc dolent: ⁊
hic dolor maxime sentiť in radicibꝰ vnguis: pꝑter qd fm
Gal.notatū est mihi pedes in qbusdam fuisse corruptos:
calidū.n.ignis ab ex subito occurrēs ipellit:coadunat:for-
tificat actuale frigidū: pꝑter pugnā in pnicie calidi inna-
ti:qre mortificať:quo mortificato corrūpi mēbrum acci-
dit. Uñ ⁊ silr pedes igne calefacientes dolorē eoꝝ incidūt.
¶ Deinde[Aut qꝛ.]Soluit ⁊ pmo assignat cām quesiti:
dicens hoc esse:qꝛ totaliter cōtrariū subito pductum ex
contrarijs magnā inducit mutationē vt corruptiuam in
subiectū deferens hoꝝ cōtrarioꝝ pugnam: si aūt ꝯtrariū
fiat ex cōtrarijs nō oīno ⁊ subito:sed paulatine nō iduciť
mutatio talis subiecti deferentis actionem hꝫ ꝯtrarium: ⁊
propter hoc precipiūt medici in egritudinibus pniciosis
incipiendū esse a debilibus medicinis:vt extranea lesiua
fm plurimū paulatine auferantur. Hoc declarat phs in
vegetabilibus.ibi[Quēadmodū.] Dicēs q sicut videmꝰ
in arboribus q si aligs paulatine plicet arbores tenellas
nō laborare ⁊ frāgi:si aūt hoc fiat vehemēter ⁊ subito:ac-
cidit ipsas frāgi:ita silr est in pposito:cū qs frigidus pau
latine ⁊ ordinate aut subito ⁊ inordinate accedit ad ignē.
qre ⁊c̄.¶ Deide[Si igiť.] Dic 2ᵒ magis approbat cām
suā dicēs:si itaqꝫ sic est:q sile nō patiť a silī:sic declaratū
est in.30.cap.pme pti.⁊ ꝯriū est dstructiuū sui ꝯrij: B sup-
posito ponať aliquē vehemēter frigescere: tūc calidū in-
natū cōcurrit ⁊ coaceruať interiꝰ: ⁊ humidū suffocatiuū
calidi: ⁊ fridū ipsiꝰ extinctiuū relinqtur in pte magis ex-
teriori:mō si cōtingat aliqd calidū extraneū paulatine ⁊
ordinate calefaciat corpꝰ istiꝰ:tunc calidū innatū interius

concerruatum: ꝓpter nō cōtra pati a suo simili: sed potius gaudere egredit exterius: ⁊ calefacit corpus totū: expulso frigido ⁊ supato attractione ipsius ad se facta: ⁊ sic corpꝰ modicū laborat a frigiditate in eo q̄ sic calefit. si aūt econtrario mox calefiat: ita q̄ nō tepeat p̄mo paulatine calefaciendo: tūc corpus laborē seu dolorē incurret: cū dictum sit cōtrarium esse corruptiuū contrarij: non. n. natura pōt sic repentinam imutationem tolerare.

℄ Problema. XIX. Antiqua.

Propter quid ifrigidati magis ab eadem caliditate calescimꝰ ⁊ dolemus? Utrū ꝓpter densitatē cooperit caro icidens calidū: ꝓpter qđ plūbū lana calidius. Aut violētus fit calidi trāsitus: ꝓpter id qđ cōgelant a frigore pori. Noua.

℄ Cur refrigerati magis ab eodē calore vrimur atq; dolemꝰ? Utrū caro sue cā dēsitatis calorē occurrētē sibi tenacius suscipit ex quo plūbum calidius reddit q̄ lana: an calor vi penetrat eo q̄ foramina nimio frigore congelauerunt.

Quare est q̄ nos refrigerati cū balneamur in aq̄ frigida estate ꝓpter multā caliditatē: post hoc plus inflāmamur ⁊ dolemꝰ caliditate illa eadē specie: que prius reddebat nos calidos ante refrigerationē in aq̄ frigida. vñ ꝓuatū est q̄ febricitātes tangunt aut ꝯtinēte aut aq̄ frida valde: sicut apparebit in cause assignatiōe. ℄ Deinde [Utrū pp.] Soluit ⁊ assignat duas cās dicēs: p̄mo cām eē spissitudinē ⁊ cōpactionē cātā a frido: ꝓpter quā caro incidēs ⁊ ꝯhēs se vndiq; ex circūferētijs ad cētrū: obtegit caliditatē interius reclusā: nō ꝑmittens eā exteriꝰ expirare: sicut calꝫ obtegit in stufis. Et iō cōcludit p̄hus q̄ plūbū magis calefacit cū cōdenset carnē: q̄ lana que ipā rarificat: q̄ cōdensata calm ꝯtinet interiꝰ calefaciēs: ⁊ rarificata exhalat: ⁊ iō dr a medicis q̄ pelles vulpine effemināt carnes.

Dubium. ℄ Dubitat q̄ dicit plūbū calidius lana: cū medicū ois ꝯriū dicat: qđ experiētia etiā nos docet.

Solo. ℄ Dicēdū q̄ aliqd esse calm vel frigidū pōt esse duplr: aut per se: aut per accñs. per se dr aliqd calefacere vel infrigidare cū fecerit oꝑationes suā: ipso p̄us alterato ⁊ ꝑtito a calore naturali in partes minimas: sic vult Gal. in. 3. de simplici medicina: qđ maxime apparet in assumptis interius: ⁊ sic plūbū est frigidū ⁊ lana calida: cū. n. ista corpora afficiuntur a calore nostri corporis: ex vno resultat frigiditas maior corpori q̄ prius esset vt ex plumbo: ex altero caliditas vt ex lana: per accñs aūt dicit calefacere aliqd seu infrigidare: qñ per q̄litatē extraneā operat sibi impressam: aut qr infrigidat ⁊ a rarificando faciēdo calꝫ exhalare: ⁊ hoc mō euforbiū infrigidat: cū tñ sit calidissimū: ⁊ lana silr. aut calefacit qr cōdensat ⁊ cōgregat calidū interius ⁊ ipsꝫ carne obtegit: ⁊ sic aqua frigida calefacit faciēdo calorem fugere iterius ⁊ carnē cōdensando ⁊ plūbum. vñ calidius sic dr lana. Et qđ per accñs talr operat non dr ꝓprie tale.

Dubium. ℄ Sed adhuc videt ꝯdici Gal. 6. de regi. sa. ꝑcipienti laminā plūbi apponi sup renes in calidis furiētibꝰ ad coitū

Solo. vt feruor libidinis extinguat. ℄ Dicēdū q̄ medici non ꝑcipiunt laminā illā apponi solidā: sed iubēt eā fieri subtilē latā ⁊ pforari multis foraminibꝰ nō magnis vt frigiditas plūbi possit subintrare ⁊ calidū iterius ꝯtētū nō cōdensata carne euaporare. Uel ēt dic dato q̄ nō esset pforata: qr tñ calidū nō repeunt ab illis locis nisi ab vno: relinquunt sibi pori ⁊ vie mlte p q̄s pōt exhalare ⁊ remitti ab eiꝰ feruore aut amoueri nō paꝝ. ℄ Deide [Aut.] Assignat cām verā z. dicēs h̄ eēq̄m trāsitus calidi fit vehemēs ⁊ violētus p corpꝰ: qđ accidit pp poroꝝ costipationē a frigore: ꝓpter qđ opꝫ calidū vehemēter moueri interiꝰ: cū. n. oꝫ vt p poros exhalare inuenit eos clausos. vñ refrangit ⁊ calefit vehemēter: ⁊ calefacit ad modū quo radij solis refracti a terra estate calefaciunt maxime.

℄ Problema. XX. Antiqua.

Propter qđ irati nō rigescunt? Aut qr ira timiditati ꝯtrariū ⁊ iracūdia. Est aūt ira qdem ab igne. Multū. n. ignē cōtinentes iterius tepesiunt: maxime aūt est in pueris discere: viri aūt ledūt. Pueri ꝟo primo qdē spūꝫ multū assumūt: postea crubescūt. Multū. n. interius existēs calꝫ ⁊ exbulliectans rubedinē facit: qm̄ si qs ipsi multū frigidi ifundat qescēt vtiq; irati: extiguet. n. vtiq; ipsoꝝ calꝫ. Tepidi aūt ⁊ timētes ecōtrario: rigescūt. n. ⁊ frigidi ⁊ palidi fiūt. Deficit. n. calidū ipsis ex locis supficialibus. Noua.

℄ Quā ob cām nō rigēt q irascunt? An q̄ ira ⁊ excandescentia timiditati cōtrarij affectus sunt. Est aūt ira ex igne ꝓficiscens. Cū. n. intus copiā ignis retinemus cōcalescimus: qđ maxime in puerili etate perspicere licet. Pueri nāq; p̄mū spūs copiam retrahunt; deinde rubescunt. Calor. n. cū intus affatī substat atq; humificat. facit vt erubescant. Nā si qs large aquā frigidam his infuderit iraꝫ sedabit. Sic. n. calor extiguit. Pauidi aūt ⁊ perterriti cōtra. rigent eni ⁊ frigidi pallidiq; reddunt. Calor nāq; eoruꝫ se summis de partibus seuocat ad imas.

Quare est q̄ irati nō rigescūt? ℄ Deinde [Aut qr.] Soluit ⁊ diuidit i tres ptes. p̄mo. n. assignat cāꝫ q̄siti: dicēs h̄ esse: qm̄ ira ⁊ silr iracūdia ꝯriat timori: qđ ondit: qm̄ ira causat a calore ignito: timor aūt cātur a frigido vel a calido debilitato: qđ aūt est calm nō rigescit sed frigidū: sed irati sunt calidi cū multū ignē ꝯtineāt interius. q̄re ⁊c. Quid aūt sit ira dcm̄ est in. 26. ca. 2. particu. Iracūdia ꝟo est velox inclinatio ad irā: in q̄bus nō opꝫ ⁊ magis q̄ opꝫ: ⁊ vbi non opꝫ: qescere aūt fit velociter qđ ⁊ optime fit in talibus: sicut pꝫ in q̄rto ethi. Sic itaq; ira dicit actū irascēdi in abstracto magis: iracūdia in concreto cuꝫ promptitudine inclinationis ad eaꝫ. Diff inter irā ⁊ iracūdiam.

Dubium. ℄ Dubitat de eo q̄ dicit iram cōtrariam timori: qm̄ in scđo rhetoricorum. dicitur iram esse cōtrariam mansuetudini: ⁊ tñ vni vnū est cōtrariū sicut dicit in topicis.

Solo. ℄ Dicenduꝫ q̄ aliquid ad p̄ns pōt dupliciter alij cōtrariare: aut rōne forme sue cōtrarie: ⁊ sic albū est cōtrarium nigro: ⁊ ira mansuetudini. aut rōne motus cōtrarij ⁊ terminoꝝ: ⁊ sic sursum ⁊ deorsum sunt cōtraria: ⁊ ira ⁊ timor silr: qr in ira calor mouet subito extra: in timore aūt subito intra: ⁊ sic intēdit p̄hus hic eē ꝯria ⁊ nō p̄mo mō. Aliud alij ꝯrari dupliciter. ℄ Deide [Multū.] Declarat hic scđo quo mō ira fiat a calido. ⁊ h̄ ondēdo q̄les sint dispōnes pueroꝝ ⁊ viroꝝ in ira: dicēs q̄ tenētiū iteriꝰ multū de calore: qdā sunt in q̄bꝰ illud calidū est q̄titatiuū ⁊ nō q̄litatiuū: sic ē dicit i pueris ad 15m ānū maxie ꝑuenietes: q q̄dē tepesiūt pp calꝫ ꝯtētū: ⁊ nō ledunt ex ira: imo iterduꝫ iuuāt ⁊ maxie flegmatici. Et aliq sunt viri fortes: q̄ꝝ calidum in

dum in eis cõtentũ est qualitatiuũ acutum cuž magis per iram acuat̃ leduntur actualr̃ ex ira valde ꝛ precipue cholerici. vñ ꝛ citrinũ colorez incurrant ꝛ alia accñtia adustionis. Pueri aũt ꝑpter irã multũ spũm vaporosuž interius cõgregant: ꝛ iõ postea statiž erubescunt: qꝺ fit qꝛ humidũ multũ vaporosuž existñs in eis ꝑpter calidũ acquisitum in ira exuberat sursuž ad faciẽ per motũ sublimationis effumando superius: q̃re ruborẽ eius icurrunt. ℭ Notandũ ꝙ ira suo tꝑe iuuat nõ paꝝ effeminatos pusillanimes frigidos: cũ ea coꝝ calor excitet̃ nõlis. Vñ Haly in thegni. tra. cãruž. recitat de quodã duce cui⁹ corpus erat infrigidatũ ex debilitate caliditatis inatę: ꝛ fecerat eã redire ad interiora donec extincta erat: quẽ curauit vnus medicoꝝ excitando ipm ad iraž ꝑ seruos: oppositos aũt ꝑdictis mirabiliter ledit. fit. n. ignis in igne: cũ ira sit feruor sanguinis circa cor. ℭ Deide [Qm̃ sigs.] Cõfirmat ꝛ declarat ampli⁹ preassignatã cãm ostẽdẽdo ꝙ irati non debent frigescere cũ curent̃ ꝑ frigida: ꝛ qꝺ aliqd curat nõ causat vt sit illõ: ꝛ dicit ꝙ si qs infundat aliqd frigidũ vt aquã suꝑ corpora ꝛ testes iratoꝝ statim ab ira sedant̃: eo ꝙ extinguit̃ inflãmatio caloris coꝝ: sed coꝝ oppositi sicut trepidãtes ꝛ timidi ꝛ maxie frigidi nã ↄ̃rio disponant̃ iratis ex infusiõe frigidi: qm̃ infrigerant̃ magis ꝛ pallidi reddant̃ ꝑꝑ defectũ caloris in eis ex locis suꝑficialib⁹ exteriorib⁹: in qb⁹ sentit̃ frigidũ obuiãtia frigidi: ꝛ color repñtat̃ corporis. Sic igit̃ pꝫ ꝙ ꝑꝑ caloris iteri⁹ vigoratione irati nõ frigescũt. Timidi aũt frigescũt ꝑꝑ calidi suffocationem.

ℭ Problema. XXI. Antiqua.

Propter quid quãdo horrescimus pili erecti extant? Aut propter id ꝙ nati sunt cõcludi in hũido: dñatur. n. hui⁹ ꝓfunditas pilis. Horripilatio autẽ fit a frigido: frigus. n. ſm naturam coagulat calĩu: quãdo igitur transmutat̃ humidum ex quo nati sunt pili ꝛ coagulabit̃: transmutari cõueniẽs est ꝛ pilos: ꝛ in cõtrariũ igit̃ aut trãsmutantur: aut in eodẽ manent. Si aũt dominabit̃ iterum plus humido nõ cõuenienter coagulato ꝛ cõdensato humido: pilum põdere dominari. Si aũt nõ oĩno iclinari põt: pilũ in cõgelãdo humiduž relinquit̃ existere rectũ. Aut qꝛ ab infrigidatione calidũ in interiorẽ locũ cõgregat̃. Deficiẽte aũt ex carne calido cõtrabit̃ magis caro: cõtracta aũt erectiores pili fiunt. Queãdmodũ si qs in terrã figens clauũ: aut aliqd aliud coordinat ꝛ vndiqꝫ colligit terrã: magis erigit̃ q̃ꝫ si dimittat nõ consistentem. Noua.

ℭ Quãobrẽ quotiens inhorrescim⁹ pili erigũt? An ꝙ in humore occlusi cõtinent̃: humor eniž a pili altitudine vincit̃: horror aũt pulsu frigoris fieri solet. Frigus ꝟo calidũ humorẽ congelet: nature ratio vult. Ergo vbi cõmutatus congelatusqꝫ humor est in quo pili inherent pilos ipsos mutari cõsentaneũ est. Aut igit̃ in partem aduersam se transferent aut in eadem manebũt: si rursus vincere humorẽ potuerint. At verisile non est vt humorez gelatum coactũqꝫ pilus vincere suo ponduscuło possit. Ergo si pilus vndiqꝫ gelido humore obsessus nequo valeat inclinari: restat sane vt erectus consistat. An qm̃ calor pulsus frigore ad locũ interiorẽ se colligit. Vbi aũt calor se a carne dimouit: caro plenius cogit̃ coctaqꝫ pilos eminẽtius erigi cogit. Quo si cũ terre festucaž: aut aliud qꝺlibet infixeris cõstruas: atqꝫ vndiqꝫ terraž colligas: efficies: vt magis erigi possit qꝺ infixum est q̃ꝫ si terra minus esse coactum fuerit.

Repetit 14[m] ꝓblema qꝺ tactũ est ẽt in. 12. cap. ꝛ tãget iterũ. 5. cap. 35. parti. hic aũt rescribit̃ vt addat̃ ꝛ ꝑfecti⁹ exponat̃ ꝛ dicit. Quare est ꝙ qñ frigescimus ꝛc. ℭ Deinde [Aut propter.] Soluit ꝛ assignat duas cãs: q̃ꝝ ꝑmã nõdũ tetigimus que sumit̃ ex parte humidi in quo pili radicant̃: ꝛ dicit ideo esse: qm̃ pili infigũtur in humido disperso sub cute ex quo refocillant̃ qbus ꝓfundatio ad interiora superuenit ꝑpter cõtractionẽ talis humidi v̄sus interiora: qꝺ accidit in horripilatione: qm̃ horripilatio fit a frigido vt dcm̃ est sepe: sed frigidũ ſm nãm coagulat calidũ ꝛ inspissat expellẽdo ipm in vnũ locum. ℭ Dicit aũt [Scdꝫ nãm.] Qꝛ ꝑ accñs frigidũ etiã calefacit: ꝛ discoagulat calidũ: ꝛ per ↄñs coagulat̃ ꝛ ↄtrabit̃ humiduž interius cũ calido impulso: qꝛ nõ est dare calidum mixtũ sine humido. Cum igit̃ humiduž sic coaguletur et transmutet̃ ↄ̃ctuž interius in quo pili orti ex fumo adusto ꝛ fulciti: opꝫ eos etiã in cõtrariũ trãsmutari ei⁹ qꝺ fuerũt: ꝛ sic erigi: q qdeꝫ trãsmutati in rectũ: aut seruant situ eundẽ ꝛ acqsitũ ꝑ transmutationẽ: aut sup. nõ seruant: qꝺ fit: qꝛ si frigidũ plus adhuc dominet̃ humido post erectionẽ piloꝝ: non ẽñ tanta sit frigidi potentia ꝙ humidũ ↄtractũ interius sufficienter cõgelet̃ ꝛ cõdenset̃: pilus dominabit̃ adhuc ꝑpter suum pondus supra humidũ ꝛ reuertet̃ ad priorẽ dispositionẽ: nõ ꝑmanens erectus frigore absente: ad modũ sudis ifixe in luto nõ terminato ruẽtis deorsuž cito: si aũt humidũ ꝑpter congelari vehemẽter coagulet̃ intantũ ꝙ coagulatũ permaneat: pilus non omnino põdere suo põt inclinari reuertẽdo ad id qꝺ ꝑus fuit: ꝑpter qꝺ relinqtur erectũ ꝑmanere sicut aliqd bene infixũ. ℭ Deinde [Aut infrigeratione.] Assignat aliam cãm positam in. 14. cap. ꝛ pꝫ. quã quidem declarat in quodã simili illic [Queãdmoduž] non primo tacto dicens contingere pilos erigi ꝛ erectos permanere: sicut si aliqs infigit clauaž: aut aliquid aliud vt sudem ꝛ circumponat ordinate terrã vndiqꝫ perfecte calcando sic magis erigitur ꝛ erectũ permanet q̃ꝫ si relinquat ipsum nõ consistẽtem per se firmatũ ꝛ terra bene compressum. Ita similiter in ꝓposito accidit: ꝙ quando humidũ fuerit bene coagulatum ꝛ calcatũ frigiditate circa radicem pilorum: contingit in altum erigi ꝛ erectos permanere: quando aũt non sic fuerit lꝫ permutent situm suum ꝑorem ꝛ videant̃ erigi siue erecti: non tñ diu sic ꝑmanent: sed reuertunt̃ vt ꝑus: supposito ꝙ essent plani aut planiciei valde propinqui.

ℭ Problema. Vltimum. Antiqua.

Propter qd rigẽtes maxime non dormiunt? Aut ꝑpter id qꝺ rigescẽs magis cõtinet spũm q̃ꝫ expiret: dormiẽs aũt expiret potius q̃ꝫ inspiret. Cõtrarie igitur facit se habere rigor dormire.

ℭ Explicit octaua particula.

Vide pbm̃ super hoc tertio cap. cap. 10.

Repetit 2m pblema:qd ideo fortassis factū vt istam circūstātiā maxime eius verificatiuā adiūgeret.opʒ enim frigs frigiditate nō possit dormire eā immēsaʒ existere:ppter qd tremor ꝛ rigor eēnt vehemētes.

¶ Incipit nona particula de his que sunt circa albugines oculorum ꝛ cicatrices ꝛ vulnera.

¶ Problema. I. Antiqua.

ropter qd tumores apostematuʒ probibent nouiter excoriate pelles apposite: ꝛ maxime arietuʒ: ꝛ oua cōquassata desuper:̃ Aut qꝛ ambo pbibent collectionē humidi ꝛ eleuationē. Uō eni apostemaẽ attrahit ꝛ eleuaẽ pp caliditatē. Oua aūt ppter viscositatē cōglutinātia probibēt eleuari: quēadmodū ꝛ cathaplasmata. Quēadmodū ꝛ gluten ꝛ pelles viscositate glutinanẽ: ꝛ simul caliditate digerūt ꝛ dissoluūt apostemationē.nō.n.auferunt dieb9 qbusdā. Extrahere aūt volūt apostemationē ꝛ sale ꝛ aceto fricantes. Noua.

¶ Cur pelles recenter detracte maximeqʒ arietum verberū vulneribus ꝛ vibicibus admote: ꝛ oua super confracta pbibent vlcera ne consistant:̃ An ratione vtraqʒ humor colligi:itumereqʒ probibetur. Pars enim collisa humorem trahit intumescitqʒ propter feruoreʒ. Oua sua lenticia glutinant: atqʒ ita intumescere non finunt: vt etiam in ambustis glutine agitur. Cōglutinare possunt pelles quoqʒ ob suam lenticiā herentes nimirum simulqʒ suo calore concoquunt inflāmationēqʒ sedāt. Neqʒ enim detrahere eas solemus nisi diebus aliquot post: etiam qui ex sale acetoue perfricandum censent inflāmationem tollere volunt.

Ista est nona parti.in qua cāe assignanẽ accñtiū contingētiū circa albugines q̄ apparēt in oculis ꝛ cicatrices ꝛ vulnera.Et iste qdē albugines sunt macule subalbide facte in cornea oculoꝝ:maxime aūt pp vulnera remanētes:aut pp humores illic descendentes.Cicatrices qdē sunt vestigia q̄dā remanētia in cute post ꝯsolidationē solutionis ꝯtinuitatis:ꝛ maxie vbi carnis heꝑtiterit diminutio.Sumiẽ ēt h cicatrix p quadā corrugatione ꝛ crispatione pellis:sicut accidit decrepitis: vt patebit in.5.c. Per vulnera vo h itelligo oēm solonē ꝯtinuitatis: siue in ea extra sensibilr appeat imparis disiūctio:quā medicus solonē cōtinuitatis ppe appellat:siue nō:sʒ tm solutuʒ sit ꝯtinuū interius manifeste: ppter sanguinē ꝛ spūʒ ꝯcurrētes intra carnē:sicut accidit in tumorib9:qd appebit apte in.30.ca.illic.circularia vulneris. ¶ Nōndū breuiter gr̃a dicēdoꝝ ꝙ oculus est organū vidēdi:cui9 forma est rotūda cū quadā planicie.s.ex trib9 humorib9 ꝛ.7.tunicis pfecte cōpositū:cui9 qdeʒ sustētatio ꝛ motus cuʒ palpebra ex 12.fit muscul is. Tunicaꝝ aūt istaꝝ pma dicit scliroticā q̄ faciens semicirculū:cui9 cōuexū est sup os cranei:ex se generat scdʒ ēt semicirculū postea dictā corneam cornibus bouis colore assimilatā:cuius situs in partē cadit anteriorem. Post scliroticam quideʒ est secūdina interius:a qua

Sup hoc videre est p doc. 1° d sia.1.c.66

Notanda circa mēb:ū oculoꝝ.

ꝯiter ad partem anteriorē fm potem formā producitur tunica vuea dicta:eo ꝙ eius color fit in moduʒ vue nigre maturescētis:deide ad ptē interiorē post secūdinā seqtur retina:a qua postea versus partē exteriorē sub vuea generatur aranea tela aranearum telis subtilissima. Iste tn̄ sex tunice magis distinguunẽ per supficies interiores ꝛ exteriores q̄ per corpora realr partita:sup cornea aūt in parte anteriori est tunica alba dicta cōiunctiua q̄ oculū cū craneo cōiūgit. Humores qdem oculi sunt tres: vitreus locatus ante capacitatē retine:scd9 crystallinus imediate post illū seqtur:sup quē locaẽ tela aranea:deinde est albugine9 hūor in cōcauitate vuee locat9:ita ꝙ intra crystallinū seu glacialē q nutriẽ ab humore vitreo: ꝛ humorē albugineū qui supfluitas nutrimentalis poniẽ crystallini: distinguit aranea tela:cōueniēs.n.fuit vt inter supfluitatē ꝛ purum nutrimentū mediū interueniret. Musculi aūt fulcientes oculū sunt:vn9 aut duo aut tres sic differēter sentiūt anathomiste:mouētes vo vi.ꝛ duo palpebrā sup oculū inclinātes:vnusqʒ ipsaʒ apiens.ꝛ ita.12.vel pauciores. De esse aūt musculoꝝ scriptū est ꝛ satis ostēsum vidētib9 in anathomia. His sicut pambulis pmissis attendēdum est ad expōnē Arist.ꝛ ipse qdeʒ more solito alia diuisiōe tacita: proponit vnū pblema de tumoꝝ curatiōe:dicēs. q̄re est: ꝙ pelles recētes excorticate ꝛ pprie arietum ꝛ sic calide statiʒ apposite sup tumores ꝛ inflationes apostematū:silr oua fracta ꝛ cōquassata sil' apposita pbibent augmentari ipsos ex pcussione maxie accñtes. Uñ aggregator Sera. ait.Cū recipiẽ cutis recens arietis sicut excoriaẽ ꝛ poniẽ sup locū pcussiōis cōfert adeo:ꝙ die vna ꝛ nocte curat:ꝛ hoc qꝛ maturat ꝛ resoluit sanguinē loca pcussiōis replētē. Ualet ēt ꝯ excoriationē iductā ꝯ calciamēto ꝛ maxie pulmo ei9:h aūt magis opaẽ pellis arietina q̄ alia:pp caliditatē anodinā ꝛ suauē illius sialis. Itē ad hoc iuuat ēt lana in cōseruādo calidū mitigatiuū doloris:lʒ.n. sit tunc actu ꝛ potētia calida:nō tn̄ attrahit:sed poti9 maturat ꝛ resoluit:ꝛ pbibet mām currere ad locuʒ:eo ꝙ sedat dolorem: quo,sedato nō amplius stimulaẽ reuma ꝛ currit:cū dolor ois exacuat reuma:sic dicit Gal.in theg.tra.cāp. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ p ostēdit qūo pbibeẽ inflatio ꝛ tumor apostematū.2°:qūo curaẽ illud qd ex apostematibus nō potuit pbiberi fieri.2° ibi [Extrahē āt.] Itē p assignat cām in cōi:dicēs iō esse:qꝛ ambo ista.s.pelles ꝛ oua ipediūt tumores apostematū fieri:eo ꝙ pbibēt coadunationē humiditatū in loco:ꝛ p ꝯñs eleuationē ꝛ iflationē pbibēt fieri.Et ꝙ hoc opaẽ vere pbibʒ tumorē apostematū fieri:qꝛ illud qd apostemaẽ attrahit ꝛ colligit humidum supfluū in se:ex quo eleuaẽ ꝛ tumescit:ꝛ hoc pp caliditatem cuius est attrahere:ꝛ pp dolorē stimulantē reuma:ad locū.n.doloris currit nā cū spiritib9 ꝛ humorib9. ¶ Deinde [Oua aūt.] Assignat cām in pticulari: ꝛ pmo q̄re oua pbibēt tumorē apostematū:dicēs ꝙ oua pp hoc ꝙ sunt ꝯglutinatiua:sua viscositate inuiscanẽ ꝛ adherēt vehementer locis tumorosis:ita ꝙ pbibēt eoꝝ eleuationem: sic.n. cathaplasmata adherēt circa loca tumoꝝ sua viscositate captantia siue acgrentia plasma mēbroꝝ:ꝛ postea sui q̄litate pbibentia eleuationē ꝛ inflationē:ita silr est de ouis.

¶ Notādū ꝙ h per ouū pōt intelligi nō solū albumē:sed etiā vitellus:ita ꝙ tota suba ouoꝝ conquassata apponaẽ: cui cōfert oleum admixtū rosaceū:nā vitellus cū sit temperate caliditatis fm medicos:opaẽ ad doloris sedationem:est ꝛ maturatiuus ꝛ resolutiuus. Albumen aūt cū sit temperate frigidū fm eos ꝛ inuiscatiuū ꝯglutinaẽ super partē tumoris fortiter adherendo ꝛ sui frigiditate repcutit spūm ꝛ sanguinē ad interiora: ppter qd tumor ꝛ inflatio cessat:ꝛ per cōsequēs apostema. Unde in.14. de inge. Nota.

sa.in tumoribus oculoꝝ laudaẛ precipue.Et similr in hoc casu cōueniētia sunt cathaplasmata facta ex oleo rosaruz cerusa boloarmenico cera litargiro ⁊ talibus. ℂ Deinde [Queādmodū.] Hic pōt incipere pars scda:in qua ostendit qūo pelles ꝓhibeant tumores apatuz:⁊ fortassis aliqs incipiet eā illic[Et pelles]⁊ dicit ꝙ pelles ⁊ maxie arietū sui viscositate inuiscantur sup locuz tumoris apatum:quēadmodū gluten seu cola inuiscat ⁊ cōglutinat aliqua separata simul:qḋ quidem fit multotiens ex humiditatib⁹ viscosis repertis sub pellibus boum ⁊ piscium quorundam viscosoꝝ.Cuz eo aūt ꝙ sic adherent sui viscositate:simul cum hoc digerunt sui caliditate potentiali ⁊ etiaz actuali mām apostematis:si aliqḋ in apostema concurrit:⁊ eius dissolutionē inducunt aperiendo poros ⁊ faciendo euaporationē.Et merito cutes ⁊ oua opz esse viscosa adherētia ⁊ hōj que illic apponunẛ:qm̄ nō debēt diebus qbusdaz vtpote pmo aut scdo quo apponunẛ auferri: sed opz tribus aut qtuor dieb⁹ remanere anteq̄ remoueanẛ.Uel pōt aliter legi vt ꝙ sit cōfirmatiuū imediati dicti.q.d.phs.bene digerēdo caliditate sua possunt dissoluere apationē: eo ꝙ super eam debēt plurib⁹ dieb⁹ pmanere applicate.Agens etiā nāqz debile cui multū tēpus aduenit:pfectā pōt operationē iducere:sicut patet in scdo de ac.⁊ morbo. ℂ Deinde[Extrahere aūt.]Ostendit qūo qdā curant tumores apo.si nō fieri fuerit ꝓhibitū:dicens ꝙ qdaz medicorum volunt extrahere ⁊ curare hōj apostemationē oino:facien do fricationes cū aceto ⁊ sale super ipsam.acetū enim sui subtilitate penetrat ⁊ incidit mām:sal autez sui caliditate aperit poros ⁊ ipsam liquefacit.Et hec qdem cura magis cōpetit cū mā fuerit frigida:q̄ cuz fuerit calida:in calida enim rōne salis maior forte fieret attractio:os ēt fieri mā iam digesta:vt circa declinationē apatū.Et fortassis p acetū innuit Arist.curā apationis:cuius mā fuit calida:⁊ p sal cuius mā fuerit frigida:sic igiẛ triplex cura indicaẛ tumori apostemoso in hoc ca.vna per viam repercussionis ⁊ ēt mitigationis doloris:que fit cum ouis magis:alia per modū maturationis resolutionis ⁊ mitigationis doloris:que per pellium appositionē magis cōpletur.tertia aūt p incisiua ⁊ fortiter resolutiua que sale fit ⁊ aceto. Epilogus tot° capi.

ℂ Problema. II. Antiqua.

PRopter quid in alio quidem corpore cicatrices nigre:oculo aūt albe? Aut quia contrariuz colorem cicatrix accipit priori:quemadmodū omne morbidū. In nigro aūt oculi vlcera. Attamen neqz in corpore nigre cōfestim:sed ex principio albe: neqz in oculo semp nigre:ꝫ mutanẛ tēpore aut simpliciter:aut in plus. Noua.

ℂ Cur cicatrices reliquo qdez in corpore nigre oculis albe inducuntur? Aut ꝙ cicatrix colorez priori contrariuz trahit: scilicet quēadmodum omnia que egrotarint. Ulcera autez parte oculi nigra contrahi solent. Uerūtñ neqz in corpore statim nigrescunt:sed principio albe sunt: neqz in oculo semper nigre: sed demum vel ex toto vel magna ex parte redduntur.

QUare est ꝙ cicatrices seu vestigia que fiunt in alijs partib⁹ corporis ab oculo hñt colorē vergentem in nigredinē:sed color cicatricū factarū in oculo vergit in albedinem. ℂ Deinde[Aut qz.]Soluit:⁊ pmo assignat cām quesiti dicēs:hoc eē:qm̄ cicatrix acquirit sibi colorē cōtrariū colori partis in qua fit pus q̄ inesset:⁊ ħ approbat:qm̄ sic est de ipsa:sic de nā morbi:cū ipsa sit qdaz dispositio morbosa. Natura aūt morbi vt sic est cōtraria dispōni preexistenti sanitatis hora.Et tunc subdit minorē sue rōnis tacta maiore dicēs:ꝙ vulnera sunt in nigredine oculi facta circa corneā:qḋ est qd cōnaturale oculi in sanitate:quare hui⁹ vulnera cū sint sicut qḋdā morbidū: permutabiẛ dispositio oculi nālis in ꝫriuz.s.in subalbedinē: cum pmo esset subnigra.Et vlterius dicto Aristo.addaẛ: dispositio cōnaturalis ⁊ color in alijs ptib⁹ corporis pexistebat albus ante cicatricē:igiẛ si morbi natura est mutare in cōtrariū erit cicatrix facta post vulnus coloris subnigri.Et qḋ dī verificaẛ in regionibus cū latitudine tēperatis.In idia eniz vbi sunt ethiopes fortassis hec regula nō seruaẛ:cū coꝝ corpora sint oino nigra. Item in corporib⁹ sanis ⁊ calore vigentibus:qḋ dico ꝓpter splenticos ⁊ decrepitos:quoꝝ color corporis vergit in nigredinem:⁊ silr color cicatricū coꝝ:sicut diceẛ in 5° cap.huius. ℂ Deinde [Attamē neqz.] Hic scdo remouet dubiū:qz crederet aliquis ꝙ statim factis cicatricib⁹ in corpore reliquo ab oculo color inesset niger:⁊ in oculo albus:remouet hoc dicens ꝙ cicatrices nō statim facte in corpore hñt colorē vergentē in nigrū:imo in pn° fiunt subalbide violacee ⁊ sanguinee:⁊ tandē ꝑueniunt ad nigredinē:eo ꝙ nutrimētū ex quibus fiant nō est pfecte trāsmutatū:neqz impressa eis cicatricū nā:imo adhuc est in fieri.Et similr in oculo nō permanēt semp subnigre:sicut apparuerūt in pn°:imo permutanẛ tēpore succedēti p colores medios quousqz ꝑueniūt ad subalbidū colorem. ℂ Dubitaẛ de eo qḋ dicit ꝙ cicatrix in toto alio corpore fit nigra:in oculo aūt alba:qḋ non videẛ:imo ꝫriuz magis oino:qm̄ cicatrix est qḋdā carneū induratū callosum:qḋ generaẛ ex residuo nutrimēto ptis in qua existit:sic dicit Gal.in thegni tractatu causarū:⁊ libro de inge.sa.sed cicatrix ẛm pħm cuz fiat in nigredine oculi:⁊ mēbri nigri nutrimētū debeat eē nigrū:cū mēbrū nutriaẛ ex sibi assimilato nutrimēto.doctrina q̄rta de hu morib⁹ caplo 2°:videẛ ꝙ cicatrix oculi deberet eē nigra: ⁊ per oppositū in toto reliquo corpore alba:cuz ẛm pħum supponaẛ eē albū:⁊ nutriaẛ ex albo ipso: cicatrix deberet esse alba:cuius cōtrariū maxime in oculo ostendit nobis nō solū Aristo.sed ⁊ sensus. ℂ Dicēdū ꝙ cicatrix oculi alba siue subalba efficiẛ cū fuerit pfecta:⁊ membroꝝ alioꝝ nigra in nigredinē tendens.Et qz Arist.cām huius valde vlr tetigit:cōdescēdit pticulariter magis ⁊ dic:ꝙ cicatrix oculi circa corneā.s.efficiẛ:que cuz fuerit pfecta alba redditur:qz nutrimētū eius est albū aqueū.oculus eniz est de nā aque sicut dī de sensu ⁊ sensato.est eniz nutrimētū oculi iterius humor vitreus subalbidus:iterū humor albugineus albumen oui representās qui crystallini: vt dictum est supfluitas existit:intra oculū iuxta tunicas anteriores iter araneā ex vna parte ⁊ vueam ⁊ corneā ex alia locat⁹: fortassis facit ad gñationē cicatricū oculi. Item rursus in oculo est spūum copia:qui qdez sunt preclari luminosi ad albedinē tendētes:vt tactū est in octaua pticula.Et ħ qdē assignat Arist.ꝓblemate.126.vt postea transtuli. Item ꝙ melius diciẛ:cornea est lucida peruia:in qua cicatrix accidit sine colore iterminata:tum qz neruosa:tum qz si haberet colorē terminatū:nō possent per eū alij colores apprehendi:sicut dī in.3.de aia.Qz aūt videaẛ nigra:hoc est pp tunicā vueā humorosaz:quā aliqui vocant humorē vueū sibi suppositā:cū igiẛ cornea sit alba:⁊ eius nutrimētū tale:merito cicatrix oculi erit alba. Unde quod Arist.videtur innuere ꝙ oculus omnis sit niger verū est circa pupillam: que est foramen vuee tunice:illic eniz nō videẛ esse

Dubium.

Solo.

Tex.c. 65. ⁊ 2° eiusdē tex.cō.71.

diuersitas: q si dicat in .ii. cap. io. particule: z in 5° de generatione aialium: q oculoz alius est niger alius subniger alius varius alius glaucus: hoc intelligendū est in circulo cornee inter cōiunctiuā z pupillaz locato. Cū aūt dicit cicatrices fieri nigras in reliquo corpore: nō est intelligēdū q sint nigre apud nos oino: sed trahant in quandā subnigredinē intensiorē q̄ sit alius color corporis. Rursus hoc magis verificat in cicatricibus magnoz vulnerū z pprie vlcerū: in qbus pp̄ter deperditionē partis z caloris tepo rem nō pōt perfecte fieri assimilatio z irradiatio per calorem: tum qz illic debilis: tum qz cicatricis locus durescit: z maxime color cicatricū decrepitoz z vniuersaliter cruorium efficit niger magis: pp̄ter currere supflua z ipotentiam caloris. Tunc ad illud qđ arguebat iam apparet qz cornea nigra nō est fm veritatez vt supponebat in argumento: sed videt pp̄ter vueā existentē sub ipsa: in qua fit repn̄tatio nigredinis: sicut fit coloratio in annulo ex suppōne vnius sube colorate super aliā: sicut pz in crystallinis pforatis in quibus rubeū imponit. Simil̄r eius nutrimentū est album: vt visum est. Item ad scđam partē huius rōnis est dicendū q etsi nutrimētū alioz mēbroz ex quo generata est cicatrix fuerit albū pmo: tamē postea p illud qđ dictum est vergit in nigredinem.

Problema. III. Antiqua.

Propter qđ ferula circularia vulneris facit rubea: medium autē albū? Utrū qz reprimit sanguinem a medio: fz q maxime cadit: cum sit circularis. Aut oportebat super redire pp̄ter hoc āt iterū. Sed sanguinis cōcursus rubedo est: cōcursus aūt in locū vulneratum est. Noua.

Cur ferula ora siue ambitū plage rubidū medium album facit? Utrum q sanguinem pellit ex medio: quod maxime ferit: quia in orbem se colligit: z rotunda est. An ea quidem de causa sanguinem deinde redire oporteret. Rubedo autem non nisi concursus sanguinis est: isqz in eum locum qui ictus est.

Quare est q ferula ptes circulares circa locū vulneris z solonis cōtinuitatis insensibilis extra vndiqz lateraliter pcussas reddit rubeas: sed mediū carnis in illa circularitate: vbi ferula vehemētius pcusserit efficit albū. Notādū q qdā putauit q ferula h̄ foret instrm̄ quo fit cauteriū: qđ nō est verū: qm̄ cauterium nō relinquit dispōnem predictā mēbro cauterizato: vt q sanguis semp spargatur circulariter vndiqz a medio: z recurrat postea ad mediū qđ fuerat albū factū. Itē videtur Aristo. inuere. in. 8. cap. q ferula sit corpus molle leue: pp qđ dicendū est: q ferula pp̄rie est ad modū cicute virgultum cōcauuz interius hanebosum calm z siccū valde cuz fuerit exiccatū z inflāmabile. Que qdē ferula dicitur a ferio. ex ea enim cōstituit palmatoriū: quo manus pcutiuntur clericoz. Cornutus qdem voluit q ferula sit genus feniculi: crescens in monte gargano: z inde afferr a peregrinis in modū retorti baculi: z est tam calide nature: q cum auster flat: qui calidus est: fit qdam cōflictus z cōfricatio illaz herbaz inter se z maxime cū siccant: ita q cōcreat inde ignis adeo magnus: q qn̄qz comburit tota regio: de qua cōbustione beata Agathes romanos z carthaginēses fertur liberasse: ex qua qdem factū fuit palmatoriū: quia pp̄ter caliditatē suaz ex pcussione eius calor excitat z spirimus: ita q ex hoc memores discipuli reddātur oblitoz. inducit etiam sonituz grandem vt aliquo timeant modo. z ab ista herba ferula dicta nomen suscepit instrumentuz illud ex ligno leui z leni politum habens figuram circularem cū planicie lata in extremitate altera: qua fit percussio discipuloz manuum a pedagogis. De qua dicit Gualfredus i poetria nouella. Aptus adhuc ferule leicis auctēticat illum zc. z de ista ferula notificatur fmo phi. Deinde l Utrum. Soluit: z assignat pmo causam probabilē dicens hoc esse: quoniā ferula exprimit sanguinem a medio: super quod cadendo vehementius ferit: cum sit corpus circulare: in quo contactus z fulcimentuz magis fiet fm mediū q̄ fm extrema circulationis. Deinde l Aut oportebat. Dic scđo fortassis remouet cauillationem aduersarij: tamen quia per ly vtrum insinuatur q antedicta causa fuisset probabilis z opinata: z quia habet aut: quod est solutionis nota: dico q videtur aliam solutionem per interemptionem ponere quasi dicens: q nō est verū semper q partes circulares pcusse ferula sint rubee z mediuz album: imo ecōtra magis: qz si pp̄ter expressionem grandis percussionis sanguis mouebat ex medio ad extrema circulariter: z ita fiebāt rubea: z mediū remanebat albuz: hōz circulationis oportebat sanguinē sic expressuz ex medio ad extrema pp̄ter hoc. i. pp̄ter dolorē magnū qui causatur in medio: z ne vacuū cōtingat iterū supredire z concurrere ex extremis ad mediū: sed sanguinis cōcursus ad aliquē locū causat rubedinē: cū sit rubeus intense: hōz autē cōcursus fit in locū vulneratū isensibiliter z lesum magis pp̄ter id qđ dictū est. Et iō cōcludit q mediū percussionis circulare fiat rubeuz z extrema lateraliter alba: lz statim in pn° percussionis oppositū appareat.

Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid mediū carnis ferula vehementer quidē percussuz album fit: extremum autem rubeum: ligno vo rubicundius medium? Aut quia ferula quidem propter leuitatem si vehementer percussit superficialez dispergit sanguinē: quare vnde quidem defecit album apparet: quo autem venit plus: rubicundius. Inflato autē vulnere nō velociter residet dispersus sanguis: pp̄ter id qđ modicus est: z motus i anterius est: multitudine enim coactum oportet motuz qui est extra naturam educi. Uulnera autez ex duris rebus per pondus z fortitudinez repressionem z fricationez faciunt. Repressuz quidē igitur concauū fit: fractuz autem rarum. Hec quidem enim diuiso est z mollis repressio: concauo autem z raro facto medio. Fertur autez ad ipm ex his que sunt circuz: superficialis sanguis. Deorsum autez aptum natum est ferri z ad rara indensando ipsa. Cōgregato autem huc merito sanguine: hoc quidem rubefacit. que autez dereliquit albificat. Noua.

Quare cum membra a ferula vehementius feriuntur: medium carnis album: ore rubre redduntur. Ligno autem contra medium amplius rubet? An q ferula suam ob leuitatem: vbi

Ferula qđ

Qđ ferula, Gonis Seneca de ferula,

vehementer percussit: sanguinez residentez per summa dissipat: itaqz vbi sanguis defuerit: mox ea pars alba existit: quo autē plenius fluxit: hic rubor ambit. Cūqz plaga intumuit: sanguis cito suaz sedez repetere non potest: quoniā z exiguus est: z relationem per accliue agat necesse est. Nō enim nisi copia magna referri potest cōtra naturam. At ictus quos dura corpora inferunt: affligunt: colliduntqz ponderis sui ratione: ac robore. Afflictuz itaqz mediū cauuz redditur. collisuz autez rarū existit. Collisio nanqz dissectio z distractio leuis est: quod cuz cauuis collisumqz reddatur sanguis ad id summus de oris vndiqz fertur. Nā z aptus ferri deorsum est z laxa expeditius subit ꝙ ea cedunt facilius. Ubi autē sanguis eo ipse se collegit efficit merito vt mediuz rubore tingatur. Oræ autē quas deseruit albedine decolorentur.

Comparat percussionē rei leuis mollis z rei ponderose dure adinuicem querēs: quare est ꝙ mediū carnis vbi ferula vehemētius ferit efficit album: sed extremitas circularis reddit rubea: in pcussione xo facta cū aliquo solido graui siue ligno aut alio fit diuo ecōtra: qꝛ mediū carnis in loco vehemētioris pcussionis efficit rubeū magis: extrema aūt circūadiacētia fiunt magis alba. ℂ Deinde[Aut qꝛ.]Soluit: z pmo assignat cām pme ptis quesiti. 2° scde. scda ibi[Uulnera autē.]Et pmo facit qd dictū est: dicēs cām esse: vt iam patuit: qꝛ ferula pp̄ter eius leuitatē cū vehemēter percutit carnez: dispergit sanguinē existentē in supficie impellendo ipm ex medio ad extremitatē circulationis ferule: z ideo locus ille a quo deficit sanguis. Uel ſm aliaz litterā: qꝛ ex loco a quo deficit sanguis necesse est album apparere: cū sit rubeus: z illū ad quē decurrit rubicundiorē fieri. ℂ Deinde[Inflato.]Dic 2° assignat cām quare sanguis statiz non reuertitur ad mediuz percussionis ex extremis dicens: ꝙ si contingat locum inflari: sicut est mediuz in quo vehemētior facta est percussio: sanguis dispsus circa extremitates pcussionis circulariter nō velociter residet z reuertit ad locum suuz z ad mediuz: z quiescit: eo ꝙ ille sanguis est modice qntitatis: ita ꝙ de facili nō reducit a natura: itez motus sanguinis est ad anteriora lateralia palme. qd probat: qꝛ illud qd est coactum educi extra locū suum naturalē: opz esse motum pp̄ter multitudinez: sed iste sanguis modicus est: vt dictuz est. quare zc̄. ℂ Notandū ꝙ lz in percussione sanguis egrediat extra locum suum nālem: tn̄ qꝛ egressio aliquādo est permodica: cito adeundo reuertit z nō corrumpit. Si aūt fuerit egressio magna a loco z a natura sua corrumpit: qꝛ sanguis in ventrē effusus necesse est in saniē conuerti: sicut dicit Hip. in sexta particula afo. ℂ Deinde[Uulnera autē.]Assignat causam secunde partis quesiti dicens: ꝙ vulnera seu percussiones causata ex rebus duris compactis vt ex quercino ligno vel hmōi pp̄ter pondus eius quo percutitur z fortitudinem percussionis: qꝛ motus vehementior fit a re graui: inducunt quandam compressionem concussiuam z fractionem in medium locum: in quē percutiunt: ita ꝙ rōne compressionis cōcauitas efficitur in loco medio statim recipiens sanguinem illuc cōmotum: rōne aūt fracture z disruptionis causat raritas in illa cōcauitate. huius autē diuisio z disruptio que accidit in medio est repressio pp̄ter grandē percussionez atterētē carnē. ita ꝙ ex hoc medio pcussionis loco raro z cōcauo cōstituto ad ipm ex locis supficialibus lateraliter adiacētib⁹ decurrit sanguis: eo ꝙ sanguis z humiduz omne cū sit grauis est aptus natus tendere deorsuz z ad loca rara z vacua in corpore solido implendo z cōdēsando ea ne vacuū occurrat: nunc aūt vt dictū est mediū pcussionis rarum z vacuū cōstituit: silr z est iferius rōne extremoruz. Et ideo cōfirmat vlterius sermonē suū fere cōcludēdo dicens: ꝙ postqꝫ sanguis coadunatus existit circa media cōdignum est vt locus medius rubeus efficiat. Et ēt ꝙ ille locus circūferētialis qui vacuus derelinquit sanguine albus reddat. ℂ Notādū ꝙ ex ista littera z supiori p totuz relinquit ꝙ caro sit in se alba z non videat rubea nisi pp sanguinē ipsi imbibitū: qd est cōtra Heremitā in sermōe de formatiōe hois: vbi dixit carnē de se fore rubeā: sed apparere albam depresso vel expresso sanguine pp̄ter aeris subintrationē: declarans h̄ sermone Aug. dicit cornu diuisum in ptes subtiles corticales videri albū: cū tn̄ sit nō albū: qd assumptū nō valet: nō eniz cū sanguis exprimit ex carne: caro diuidit in ptes paruas corticales vt cornu: z tn̄ videmus eā albescere: silr z sanguis expressus nō cōtinebat in tota carne: sed solū in venis: qꝛ non reperit sanguis nisi in venis: pp̄ter qd aer non pōt per totā subintrare: vt reddat eā albā: cū nō euacuet ſm eius totū: itē nutrimentum anteqꝫ nutriat carnē dealbat maiori etiā albedine qꝫ sit albedo spmatis: sicut apparet p Gal. in fine primi pronosticoꝝ: quare caro alba ex se fore relinquitur. Nota qlo caro dicat rubea z alba.

ℂ Problema. V. Antiqua.

Propter quid cicatrices nigre splenticoruz? Aut quia sanguinē corruptū habent propter cōmixtionem que est ex splene morbosi sanguinis z aquosi. Cicatrix quidez igitur cutē subtilez z superficialem habet. Propter id autē ꝙ aquosuz z calidum est: cū nigrum fit calefacit cicatricem: apparēs z vtiqz multotiēs cicatrix in hoc fit nigrior: fit aūt pp idez. pp eniz īfirmitatē cutis infrigidat sanguis: z exhalante calido fit nigrius. Similr autē z senibus corpora nigriora fiunt: z cicatrices cognate nigriores qꝫ iuuenib⁹: cicatrizatū eniz ipsis est totū corpus nō pp subtilitatē pellis: sed qꝛ calm deficit. Noua.

ℂ Cur nigre cicatrices hominuz sunt qui vitio lienis tenentur? An ꝙ sanguis eoruz corruptus est: propter admixtionez morbosi dilutiqz sanguinis qui a liene procedit. Cicatrix igitur cute preteniu summaqz consistit. Sanguis xo ille quia vt dilutus z calidus fit niger est cicatricez nigram transpectus vtiqz ostendit: z quidē sepius hac eadem de cā cicatrix nigrior fit. Sanguis etenim cutis imbecillitate frigescit z calore euaporātē atrior reddit. Senioribus ēt pari ratione cutis magis nigrescit: z natiue cicatrices atriores qꝫ iunioribus habent. est eniz quasi vbi catum corpus eorum totum: non ob aliquā cutis tenuitatem: sed ꝙ calor defecerit.

Quare est q cicatrices post vulnerũ cõsolidationez splenecticis tendũt ad nigredinẽ. Et p splenecticos itelligo patiẽtes in splene ꝛm aliquẽ modũ triũ egritudinũ: ppter quẽ splen nõ attrahẽs melias ꝛ sanguinem inde mũdificãs totus relinquit ifectus ꝛ in egritudinem vergens. ❡ Deinde[Aut qz.]Soluit: ꝛ pmo assignat cãm quare cicatrix fit nigra dicẽs: iõ esse: qm splenetici habẽt sanguinẽ corruptũ ꝛ in nigredinẽ vergẽtẽ ppter sanguinẽ morbosũ ꝛ aquosum factũ ex vitio splenis qui cõmiscet olij sanguini: ita q totus sanguis inficit ꝛ ad nigredinem pmutat: quo accidẽte cicatrix cuz generet ex ipso erit nigra: fit aũt cicatrix in supficie corporis vt in cute que subtilis est valde in hoie: sicut dicit in .3. de hysto. ꝛ 10° pticu. istius: qz sanguis ex quo generat i splenecticis est aquosus subtilis ꝛ calidus currẽs nõ sanguificus spissus qz est calõ serosus acutus: sic aqua cõtenta in corporib⁹ asciticorum exiccat faciens cicatricẽ solidã callosam: que aũt est talis reddit nigra spiritu luminoso expresso. Silr cũ factus sit niger ex admixtione sanguinis melici nõ depurati causabit cicatricẽ nigraz.

Dubium. ❡ Dubitat: qz dicit in splenetico sanguinẽ fore aquosum: qd nõ videt: imo terrestris dz cẽ: qm talis sanguis est ifectus humore melico corrupto: ꝛ qd est

Solo. tale terrestre existit. ❡ Dõm q sanguis splenetici ppter lesionẽ splenis fit aquosus fluens: eo q sanguine p splenis attractionẽ nõ mundificato corrumpit digestio: corrupta digestiõe sanguis generat aquosus serosus ꝛ acutus: sicut apparebit in asciticis: nã calor quãtitatiuus in his deficit: qui habet sanguinẽ inspissare ꝛ rubificare ꝛ efficitur qualitatiuus acutus ex quo sanguis reddit aquosus ꝛ fecibus admixtus. ❡ Ad argumẽtũ dicẽdum q si in pncipio sanguis spleneticoꝝ ingrossetur: tamen ppter corruptionem digestionis postea ex aquositate multa sibi admixta subtilis ꝛ aquosus redditur. ❡ Deinde[Apparens.]Dic scdo ostendit q cicatrix talis cõtinue nigrescit: ꝛ cãm assignat dicens: q cicatrix pmo apparens nigra in corporibus plerunqz in processu temporis efficitur nigrior: que gdez fit nigrior ppter causaz preassignatam causantem eandẽ nigredinem: qm ppter ifirmitatẽ quã incurrit cutis ex vulnere ꝛ ex corrupto nutrimẽto sibi delato: sanguis infrigidat veniens ad cutem: tum qz paucus defert ad eam cuz sit neruosa: tum ppter ppinquitatem quã habet cũ frigido cõtinentis: quo gdem infrigidato ꝛ calido: ꝛ p ꝯns exhalato: pacẽtis nigredo cicatricis intẽdit: cũ frigidũ mortificans occurrat: qd est causa nigredinis: sicut calidũ viuificans est causa albedinis. ❡ Deinde[Similiter autẽ.] Ostendit qualiter disponant corpora decrepitoꝝ comparando ea ad corpora iuuenum dicens: q senũ ꝛ pprie decrepitoꝝ corpora constituunt nigriora: cum disponantur ppter abundantiã melancholie sicut splenetici fere: ita q cicatrices cognate ꝛ pportionabiles coloꝝ cutis corporũ eoꝝ fiunt nigriores q̃ cicatrices iuuenum ꝛ pueroꝝ; vt ꝛ tota etas in duas tm̃ diuidat partes. Et q ita sit ostendit: qm totũ corpus eoꝝ plenũ cicatricibus ꝛ corrugationib⁹ qbusdam cicatriçantibus: nõ qdem ppter subtilitatez cutis eoꝝ ꝛ infirmitatem sicut in iuuenibus dictũ est: sed qz deficit calor in eis qd hz eleuare cutem vndiqz ꝛ extendere. ❡ Notandũ q cum dicit totum corpus senum esse cicatriçatum nõ est intelligendũ de cicatricibus veris que sunt vestigia remanentia post cõsolidationẽ vulneris manifestam: sed est intelligẽduz per tales cicatrices corrugationes accidentes cuti eoꝝ ppter silitudinem quã habẽt cum veris cicatricib⁹: qz omnes transferentes ꝛm aliquã

Cab. 2. cir ca me. similitudinẽ trãsferũt: sicut dicit .6. topi. Similitudo quidem est: qz sicut cicatrix vera fit ppter debilitatem caloris cum ex vulnere obcaluerit: sicut dicit Porphyrius: ꝛ propter infirmitatẽ pellis: ita ꝛ cicatrix hic in decrepitis. Rursus sicut in vera cicatrice est in cute iequalitas rõne cõcaui ꝛ eleuati: ita i corrugatiõe decrepitoꝝ: sic igit pbatur cicatrices decrepitoꝝ esse nigriores cicatricibus iuuenum: cum eoꝝ corpus sit plenum cicatricibus etiã si non post cõsolidationẽ solonis cõtinuitatis accidant.

❡ Problema. VI. Antiqua.

Vtrum quecunqz eiusdem sunt causa candez habent potentiã ad faciendũ aut non? Dico aũt quia sicut fluxum sanguinis in oculo vel vestigiuz ꝛ es aufert ꝛ raffanus: ꝛ faba emplastrata ꝛ pulmo ꝛ argilla: ꝛ alia talia eadez virtute. Aut es quidem in eo q est venenosuz: venenuz autez medicinale. Faba autez ꝛ pulmo in eo q attrahũt ad se propter raritatem: alia autẽ propter alias causas. Aut vltimuz quidem in omnibus talibus idem est. Multa eniz ꝛ contraria his: quẽadmoduz ꝛ caliduz ꝛ frigiduz. Que autẽ sunt ante hoc nihil prohibet alia. Noua.

❡ Vtrum quecunqz rei eiusdez causaz obtinent vim habent eandez ad agendum? An non verbi causa cuz vibices discuti ꝛ ab ere: ꝛ a radicula: ꝛ a faba commanducata: ꝛ a pulmone: ꝛ ab argilla: ꝛ ab alijs huiuscemodi possint singulare vi eadẽ hoc efficiant: an diuersa. An es ideo tollit quoniam rubiginẽ pre se fert: que pro medicamẽto accipi potest. Faba vo: ꝛ pulmo: ꝛ argilla eo q ad se attrahunt ppter sui corporis raritatẽ. Cetera que predicta alijs ex causis idez faciunt. An vltimum quidem in his omnibus idem est. Quod autem antecedit hoc discrimini fore nihil est quod prohibeat.

De modo operationis medicinarũ dicit. Est ne q quecunqz sunt causa vnius ꝛ eiusdem effectus habeant eandem virtutem ad operanduz: vel nõ eandem: sed aliam ꝛ aliam propter quã operãtur. ❡ Deinde[Dico autem.]Declarat questionem suam subdendo medicinas curatiuas quibus apparet propositũ: dicens. ego dico .i. expono. verbi gratia. fluxuz sanguinis in oculis aut vestigium sibi impressum: vt pãnum vngulam vel aliquid aliud remouet ẽs: raffanus: faba emplastrata: pulmo ꝛ maxime pecorinus ꝛ argilla ꝛ huiusmodi: an ne eadem virtute hec operantur cõtra huiusmodi accidẽtia aut alia ꝛ alia. ❡ Notandum breuiter que sit vnaqueqz istarum medicinarum. Est autem ẽs vnum septem metalloꝝ molle citrini coloris calidum ꝛ siccum in tertio gradu: de quo dicit Auicẽ. 3. cañ. q acuit visum ꝛ confert duritiei palpebrarum. Es qd sit. Raffanus herba nota est satis: cuius virtus in calefaciendo ꝛ desiccando. peruenit ad finem secundi gradus. de quo dicit Auicẽ. scdo cañ. q oculis nocet valde: verũtamen abstergit ipsum quando in eo distillatur aqua eius ꝛ delet vestigia que sunt in oculo sublachrymali. Unde aggregator Serapio. aufert liuorem qui fit sub oculo. Faba vo est genus leguminis notum temperamẽto propinqua: lz attineat frigiditati ꝛ siccitati ventosa satis: ꝛ operatur hec sua attractione ꝛ abstersione: pannum faciei precipue cum cortice morpheam ꝛ lentigines delet Faba qd.

debet autē conteri ⁊ decoqui ⁊ sic medicinis alijs admisceri. vnde aggregator Serap. ait. faba quādo miscet cū farina fenugreci ⁊ melle resoluit liuorem qui fit sub oculis. Pulmo aūt notus est qui ⁊ magis competit est arietinus. Argilla quoqꝫ est quedā spēs terre tenacis valde ex qua fit illud qd alchimiste vocant lutū sapie: hic tñ per cā possumus intelligere tutiam que est medicina vtilis pluribus cōferens egritudinib⁹ oculoꝝ: ⁊ alia ēt stiptica mineralia argille ꝓportionabilia: vt litargirū bolum armenū: ⁊ similia. ¶ Notandū ꝙ recte ꝑhus hic ponit medicinas in qbus ostēdit quō vnus effectus a diuersis inducit causis: nam istoꝝ quedā sunt multū calida: quedā frigida: quedā media: ⁊ adhuc vnaquęqꝫ istarū diuersificat in caliditate ⁊ frigiditate ſm magis ⁊ minus: multū qdē calida vt ęs deinde raffanus: frigida vt argilla deinde faba: medium autē plus harū est pulmo. ¶ Deinde [Aut ęs.] Soluit: ⁊ pmo ostendit quō vnus effectus vt curatū esse fiat nō ab eadē virtute sed ab alia ⁊ alia. dicens hoc modo ęs curare predicta accidētia oculi: quoniā ipm est venenosum vel pharmacū: sed venenū est aliquid medicinale in eo ꝙ alterat ⁊ superat naturā qd est de rōne medicine: sicut dicit in primo de simplici medicina. Et ęs qdem est de venenis pessimis corrosiuis: qd nunq̄ pōt assumptū a corpe transmutari ⁊ cōuerti ⁊ maxime flos ęris viride ęris ⁊ ęs vstum: hic aūt ⁊ si nō sumat interius dicit. venenosum seu pharmacū eo ꝙ est acutū ⁊ corrosiuū. Unde est venenū membris multi sensus sicut est oculus maxie si sine medio occurrerit aut nō preparatū. opatio aūt eius hec est: q2 corrodit pānum aut aliam adiectionē causantē vestigium in oculo. ¶ Notādū ſm ꝙ dicit Aui. scdo can. ⁊ aggregator Serapio de eius venenositate ⁊ ꝓprie quādo fuerit interius assumptū. Quidā faciūt vasa ex eo in qbus comedūt ⁊ bibunt: ⁊ nocet eis multū ⁊ precipue multū ventrib⁹: per hoc enim parant ad icurrendū elephātiā cancrū dolorē epatis ⁊ splenis: meliam ⁊ maxime comedentes in eis res acres salsas amaras pingues ⁊ bibētes in eis vina dulcia. Et cū comedit cibus qui die ⁊ nocte steterit in ipsis est pessus multū: ⁊ qñ ponit vas ęneum super pisces assatos calidos fiunt venenū mortiferū. Unde Auicē. ait ꝙ predicta cū steterint in vasis ęneis trāsmittent ꝓculdubio ęniar. i. viride ęris ⁊ est venenū: hec aūt accidunt ab ęre q2 ipsius ceteris metallis est magis vaporosum: post qd est ferrum. Sed faba ⁊ pulmo operant in curatiōe predictoꝝ oculo superposita: eo ꝙ pp raritatē ⁊ vacuitatē ipsoꝝ in qbus ēt cōtemperata existit caliditas attrahunt ad se māim oculo impressam vt sanguinē cōgelatū vel aliqd tale. Itē dolorem sedāt ⁊ aliqualiter abstergūt ꝓpter caliditatē eorum anodinā: sed alia vt raffanus ⁊ argilla ⁊ hꝫ opant ħ alijs modis: q2 raffanus operat abstergēdo ⁊ resoluēdo: argilla membrū exterius stipticādo: ita ꝙ raffanus resoluit ⁊ abstergit sui acuitate oculis addita vt vestigia pānorum ⁊c. Argilla stipticat ⁊ confortat ipm ne fluxus sanguinis ad ipm fluat: sic itaqꝫ vt sit in sūma dicere ęs ⁊ raffanus cōferunt vestigijs oculi ⁊ huius pānis cōfirmatis sui acuitate abstergēdo ⁊ subtiliādo: ipsa argilla cōfert fluxui sanguinis in ipsum: faba ⁊ pulmo cōferunt remouendo vestigia recētia oculi sicut sunt illa que ex percussionibus pluries accidunt circa angulos oculorū. ¶ Deinde [Aut ad vltimum.] Ostendit quō pdictus effectus curatio. s. oculi fiat ab eadem virtute: ostendēdo quomodo diuersi modi curationis reuertuntur in vnum modum ⁊ curam: ⁊ dicit ꝙ in fine per omnia predicta medicamina efficitur vnum ⁊ idem. s. curatio vel sanitas introducitur oculo: ⁊ ab eadē virtute curatiua auferente causam morbi: sed primo ⁊ immediate multa sunt contraria istis accidentibus oculi: vt apparuit per que curantur: vt calidū ⁊ frigidum sunt contraria primo ad que reducuntur vltimo omnia alia particularia quocunqꝫ modo operentur: siue per operationem primam vniuersalem que est operatio qualitatū elementorum: siue per operationem secundam similem vniuersali siue per operationē particularem tertiam: sicut tactū est in prima particula. Unde dicit ꝙ nihil impedit quin possint esse plura contraria alia ⁊ alia: hec autem pmo cōtraria que primo ⁊ imediate operantur contra morbum. ¶ Et est notandū ꝙ per istum sermonem philosophi apparet veritas questionis quā querunt sepe medici. Utrū oīs cura fiat per contrarium: an aliqua per simile. ¶ Dicendum ꝙ imediate. ⁊ primo videtur aliquam curam fieri per simile: vltimo tamen ⁊ mediate per contrariū semper erit: quoniam omne qd aliud destruit quocunqꝫ modo sibi contrarium existit in vltimo. Et lꝫ fortassis appareat nobis interdum esse simile in principio: quia que augmentantur ⁊ nutriuntur a similibus nutriuntur: interimuntur aut ⁊ corrumpuntur a contrarijs: sicut dicit Gal. in libro de malitia complexionis diuerse.

Instantia. Ān oīs cura fiat p cōtrariū vel aliq̄ p sile. Solo.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid alie qdem cicatrices nigre fiunt: que autē sunt in oculo albe? Aut q2 transmutant in quo vtiqꝫ fuerint ad colores. In oculo āt nigro existente fiūt. q̄re necē est albas fieri. Noua.

¶ Cur cetere cicatrices nigre: oculi albe ꝯsistūt? An ꝙ cicatrices colorē cōtrahunt cōtrariū parti in qua efficiunt. An in parte oculi nigra fieri solent: ergo albe afficiant necesse est.

¶ Repetit scdm ꝓblema: ⁊ iaꝫ pcessit ei⁹ expō sufficiēs.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter qd dolorosior est ꝑcussio ferule q̄ȝ aliquoꝝ durioꝝ: si aliquis ſm rōnem cōsiderabit verberās: rōnabilius eniꝫ est eam que est durioris esse dolorosior est: magis enim percutit? Aut q2 caro dolet nō solū percussa: sed percutiēs. A duris qdem igit percutit solū. cedit eniꝫ ꝓpter duritiem ipsoꝝ. A ferula autē vtraqꝫ ipsi accidūt ꝟberari: ⁊ ꝓpter leuitatē pōderis ꝟberare non cedētē: q̄re duplex fit verberatio. Noua.

¶ Cur ictus ferule dolorem amplius mouet q̄ȝ aliqd durioꝝ. ita eniꝫ deprehēdet siquis cū verberat rōne considerat: cum tamen ictum durioris vehemētiorē eē ratio potior exigit. Acrius enim ferit qd durius est? An ꝙ caro nō solū cū percutitur: sed etiam cum repercutit dolet: igit a duris percuti tm̄ potest. Cedit eniꝫ ꝓpter eorum duritiem. At ꝟo a ferula vtrūqꝫ sane accidit: vt ⁊ percutiatur: ⁊ repercutiat ꝓpter pōderis leuitatem cum scilicet nō cedat: sed renitat: ita vt ictus possit duplicari.

In hoc cōparat ꝑcussionē ferule ad ꝑcussionē duoꝝ corpoꝝ. dicens primo. quare est ꝙ ꝑcussio illata a ferula est vehementioris doloris q̄ȝ percussio quo-

rundam alioꝝ que sunt duriora ꝛ solidiora ea: sic est qua
cus ꝛ buxus ꝛc. ¶ Deinde [Siquis.] Verificat sermonez
suū: dicens h esse veruz: dūmodo inter ꝑcussionē ferule ꝛ
alioꝝ durioꝝ interueniat rōnalis ꝓportio: alioꝝ enim du-
rioꝝ si esset magne q̄ntitatis id quo percutit ꝛ ferule par-
ue: nō esset percussio ferule dolorosior. Propter qd̄ sciē-
dum est ꝙ cuz in ꝑcussione tria cōcurrāt. s. agens vt qd̄ ꝑ-
cutit: quo percutit vt instrm̄: ꝛ qd̄ ꝑcutit vt passuz: opz in
oībus debitā ꝓportionez interuenire: vt percutiēs equali
virtute indita percutiat ferula ꝛ alijs durioribus: qm̄ si for-
tiori virtute ꝑcuteret aliq̄bus durioribꝰ q̄ȝ ferula: iaz per-
cussio ferule nō esset dolorosior: sȝ ꝑcussio illoꝝ: silr ꝛ quo
verberat vt instrm̄ opz eē eq̄le ꝛ ꝓportionatū vt vtraqz
percussione: qm̄ si ferula esset parue q̄ntitatis valde ꝛ illa
duriora magne tunc ꝛc. Rursus. s. ex parte percussi vt in
virtute sensitiua ꝛ in loco percussionis sensitiuo: tacta ser-
uet ꝓportio: ꝛ qn̄ q̄dē oīa ꝑdicta fuerint paria ꝛ ꝓportio-
nata: tunc verificatus est s̄mo Aristo. ꝙ ꝑcussio ferule est
dolorosior percussione alioꝝ durioꝝ. ¶ Deinde [Rōna-
bilius.] Dic 3° arguit ad oppoᵐ dicēs ꝓbabilius videri ꝙ
percussio durioris corporis cum magis percutiat corpore
molliori ingerat maiorē dolorem. ¶ Deinde [Aut quia.]
Soluit dicēs cām eē: qm̄ in percussione ferule duplat do-
lor: qm̄ caro dolet nō solū percussa a ferula: sed percutiēs
etiā ipa seipam: sȝ in percussione durioꝝ solū percutit ab
eis caro: ꝛ nō percutit postea seipsam: qm̄ ꝓpter duritiez
ipsoꝝ caro cedit per totuz: ꝛ nō consimilit vna pars densa
percutiēs ꝛ alia cedens percussa: sicut hic vtreqz accidūt
a percussione ferule. s. verberari ꝓpter ferule percussionē
primariā: ꝛ verberare scd̄o ꝑp leuitatē ferule cui caro nō
cedit per totū. Et ideo ꝯcludit ꝙ in percussione ferule du
pliciter est carnē verberari: ꝛ per ꝯn̄s maiorē dolorē cum
verberatione cāre: ꝛ per cām q̄dem assignatā apparet q̄d
sit dicendū ad rōnē Arist. in cōtrariū: cū hec cā superet il-
lam: lȝ eniz durū percutiat vehemētius: nō tñ ingerit do-
lorē nisi ex vna pte: ferula aūt duabꝰ sibi ꝓpingo oīno.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter q̄d ptbasia ꝛ cyatus eris ve-
stigia oculoꝝ dissoluunt. Hoc quidez
incipientia. Hoc vo posterius cōtra-
ria existentia. Cyatus eris quidē eniz
frigidus quēadmodum ꝛ poeta dicit: frigiduz
accepit es dentibus. Ptbasia autez calidum ꝛ
vstiuum. Aut q̄ cyatus eris quidem est sicut
syncopizantibus aqua: obuians eniz infrigida-
tio ꝓhibet egredi calidū ex sanguine superficia-
liter ꝓpter percussionē concurrente: ꝛ quando
egreditur calidū cōgelato. Quēadmodū enim
vtiqz si extra esset coagulat: ꝛ ꝓpe exterius san-
guis quādo fuerit sub cute ꝓhibito egredi cali-
do ꝓpter frigiditatem eris nō cōgelatur: sed ite-
ruz diffunditur ꝛ redit vn̄ venit. Ptbasia autē
calida existens idem facit. prohibet eniz coagu-
lari cum sit calida. Noua.

¶ Cur thapsia ꝛ cyatus que cōtraria plane iter
se sūt pariter vibices possint discutere hic prin-
cipio illa post. Cyatus eni fridus est. Vt etiaz
poeta inquit Homerus. Et gelido dentes defi-
xit in ere. Thapsia vo calida ꝛ vrens. An ꝙ vt
animo deficientibus aqua cyatus vibicatis oc-
currit: obuians enim refrigeratio calorem pro-
hibet educi e sanguine: qui per ictuz ad summa
confluere corporis atqz concrescere solet: vbi
calor decesserit. Fit enim vt perinde acsi extra
sit congeletur: cum sub cute est: propeqz abest:
vt extra sit. At vo cum calori exitus negatur nō
concrescit: sed se rursuz diffundit ꝛ sedem vn-
de effluxit repetit. Quod idē thapsia quoqz p-
stare potest q̄ppe que caloris sui facultate pro-
hibeat ne sanguis gelescat.

Quare est ꝙ ptbasia ꝛ cyatꝰ factꝰ ex ere dissoluit ꝛ
remouet vestigia oculoꝝ cāta maxie ex
sanguinis fluxu ad eos cōgelati ꝛ mortificati in ipsis: dif-
ferenter tñ rōne tēporis: q̄ cyatus eris dissoluit vestigia
oculoꝝ icipiētia cū fluxus humoꝝ fit adhuc in ipsis: rep-
cutiēdo mā fluxus ad alias ptes: sȝ ptbasia dissoluit vesti-
gia oculoꝝ ꝯria ꝑoribꝰ. s. posterius existētia ꝛ in fine. s. cū iā
cessauerit fluxus humoris ad ipsos. Et scias ꝙ q̄d sit cyatꝰ Cyati no-
eris nō inuenio oīno expressum. pōt tñ dici ꝙ cyatus eris me nō est
sit equocū ꝛ ad illud vas quo bibit: ere eniz pñt cyati fie- expressū.
ri ꝛ ad pondus. est eniz cyatus pondus vnius vncie ꝛ me-
die: ꝛ silr ad aliquā medicinā oculoꝝ: est enim fortassis il-
lud medicamen oculoꝝ: qd̄ dr̄ collyrium. Et forte pro tan
to dicit cyatus eris: q̄ in vase ereo dicto cyatus tale me-
dicamen ꝯficit: sic videmus ꝛ nūc medicos multas ocu-
loꝝ medicinas in vasis ereis cōseruare: es eni acuit visuz
ꝛ cōseruat: vt dictū est in. 6. cap. ¶ Deinde [Cyatus.] Inci-
pit Arist. solonē: ꝛ p̄mo nō sicut empericus: sȝ sicut logicꝰ
medicꝰ māifestat nām cyati eris ꝛ ptbasie. 2° assignat cām
quesiti. 2° ibi [Aut q̄.] Dicit igit p̄mo ꝙ cyatus eris vel in
ere cōfectus frigide cōplonis est: ꝛ hoc ꝓbat aucte cuiuſ-
dā poete. ait. n. ille quēdā cepisse dentibꝰ suis es frigiduz:
sȝ ptbasia est calide cōplonis valde cautericatiua: sicut di-
ctū est in p̄ma pticula. ¶ Dubitat: q̄ dicit cyatū eris esse Dubium.
frigidū: qd̄ nō videt: omnes eniz medici ponūt eū esse ca-
lidū ꝛ siccū acutū ꝑueniēs vsqz ad tertiū gradū. Amplius
videmus ipm: ꝛ que sūt ex eo corrodere ꝛ carnē minora-
re: hoc aūt nō esset si eēt frigidū. ¶ Dicēdū ꝙ per cyatuz Solo.
eris aut intelligit Arist. medicamē factū ex ere: ꝛ tunc di-
cam es eē frigidum fridirate actuali ꝛ nō potētiali: sicut ꝛ
ferrū vel aurū: ꝛ ideo opz ipm sepe mutari ne calefiat ca-
lore oculi ꝛ acuitate sua suscitata oculū ledat: ita ꝙ opatio
sua in hoc loco nō erit abstergēdo ꝛ corrodēdo sicut expo
nebat in 6° cap. sed potius cōfortando oculuz ne recipiat
sua stipticitate: ꝛ sua actuali frigiditate extinguendo cali-
dū ne attrahat: ꝛ cū hoc cursum sanguinis ad oculuz ꝓhi-
bendo: frigidū enim tollit motum. Vel per es vas eiꝰ itel-
ligit in quo medicamen frigidū confortatiuū oculi cōser-
uatur. ¶ Deinde [Aut q̄.] Soluit: ꝛ primo ostendit quō
cyatus eris habet curare vestigia oculoꝝ quando sunt re
centia: secūdo quomodo ptbasia quādo sunt antiqua. scd̄o
ibi [ptbasia autez.] Primo dicit causam esse: quia cyatus
eris est oculis debilibus recipientibus fluxum humoꝝ:
sicut est aqua frigida ꝛ maxime aqua rosacea aspersa in
facie syncopizantium ꝛ dissolutorum: propter exhalatio-
nem caloris ꝛ spiritus quod maxime accidit habentibus
corpora rara ꝛ humores subtiles. Dico autem propter ex-
halationem: quoniā si syncopis fieret ex humoribus mul
tis crudis suffocantibus: sicut apparet in duodecimo de
ingenio sanitatis: hec aqua non iuuaret frigida aspersa:
immo potius lederet repellendo fumos ꝛ humores inte-

rius magis:sicut enis aspersio aque frigide ꝓhibet exhalare calm syncopizātiū cōstringēdo poros sui frigiditate: ita ifrigidatione facta p cyatū eris obuiās calido ꝛ supficiali sanguini ꝑpter percussionē accidentē paratis currere ad oculū:obturādo poros ꝛ cōfortādo partē nō permittit. Et qñ ita fuerit ꝙ calm cū sanguine ad oculos egrediatur:tūc ipso cōgelato ꝛ inspissato ꝑpter appositionē cyati eris ꝓhibet egredi: coagulaẛ enim per cyati eris appositionez sanguinis ꝛ calm tepescit:sicut coagulareẛ si extra vas ꝓpriū sub diuo existeret a frigiditate cōtinētis. Cū aūt hꝰ sanguis ꝑueniens ꝑpter ꝑcussionē aut ꝑpter aliud ꝓpe partē exteriorē:ꝛ hoc est qñ fuerit iter ipsaz ꝛ carnez: si ꝓhibeaẛ calm egredi ꝑpter cyati eris frigiditatē cōgelatur:quo cōgelato ꝑpter opationem vlteriorē cyati eris diffundiẛ ꝛ expellitur repcussum a stipticitate ꝛ frigiditate cyati eris retro:ita ꝙ cogiẛ redire ad locuz vnde fluxit ꝓ. ℭ Deinde[Ptbasia aūt.] Ostendit quō ptbasia curat predicta vestigia oculoꝝ:ꝛ ꝓprie qñ sunt indurata dicēs: ꝙ ptasia q2 est calida ꝛ resolutiua:idem operaẛ.s.dissoluit vestigia oculorū:lz alio modo: eo ꝙ sui caliditate ꝓhibet ne sanguis qui remāsit in oculis post repercussionez cyati eris cōgeletur ꝛ indureẛ in ipsis:ita ꝙ vnū ꝛ idem sit accidens oculi qō curamus ꝓmo ex cyato eris ꝓhibendo fluxum sanguinis:ꝛ scdo influxum resoluēdo caliditate resolutiua ptasie:neqz enim plus attrahit ꝙ̄ resoluit:tum quia quādo apponitur iam fluxus cessauit:tum q2 partes oculi sunt facte stiptice per cyatum eris.

ℭ Problema. X. Antiqua.

PRopter quid vestigia oculorū dissoluunẛ apponētibꝰ es sicut eris cyatus ꝛ huiusmodi? Aut q2 frigiduz es est: ꝓhibet eniz calidum egredi ex coadunato sanguine a percussione: quo exeunte a superficiali fit vestigiū: ꝑpter qō ꝛ velociter opz apponi ꝛ pluꝰ ꝙ̄ ꝯgeleẛ: ꝛ ptbasia cū melle adiuuat ꝑpter idem: calida eniz existēs ꝓhibet infrigidari sanguinem. Nona.

ℭ Cur eneis qbusdā admotis:vt cyatis: aliisqz generis eiusdez vibices reprimi resoluiqz pñt? An qm̄ es natura frigida est:ergo calorē effluere vetat e sanguine quē ictus collegit: eo nanqz per sūma corporis exhausto vibex existit: itaqz celeriter ad mouēdū est anteqz geleẛ ꝛ thapsia ꝯo ex melle illita eadē de cā iuuat:q2 enim calida est sanguinē refrigescere ꝓhibet.

Repetit predictū ꝓblema vt magis declaret:ꝛ dicit quare est ꝛc. ℭ Et nota ꝙ p hoc ꝙ dicit sic cyatus eris ꝛc. innuit ꝙ hꝰ medicinas nō introduxit querēs earū effectū oino:sz cā exēpli magis:ꝛ in exēplis nō queritur verificatio:sed expositio. nō eniz Aristo. intēdit pticulariter curare sed causas ꝛ modos cure in vniuersali tangere:ꝛ hoc facit ad illud qō dubitatum est in natura cyati eris. ℭ Deinde[Aut q2.] Soluit:ꝛ ꝓmo assignat cām q̄re cyatus eris curat vestigia oculoꝝ dicēs:ideo eē:qm̄ cyatꝰ eris ꝛ hꝰ vt tucia litargiriū ꝛc. ꝓhibet ꝑpter frigiditatez suā ne calm egrediaẛ exhalādo a sanguine cōgregato circa oculos ꝑpter ꝑcussionē:quo qdē calo exhalatiōe egrediente ꝛ sanguine frigido exterius in supficie accidit fieri vestigiū circa oculos ex sanguine illic cōgelato. Et q2 calidum sui subtilitate ꝛ motu veloci cito exhalat:ꝛ sanguis tunc remanet cōgelatus:ideo cōtingit cito oportere apponi post ꝑcussionē cyatū eris oculo percusso ne sanguis cōgeleẛ ꝛ indureẛ:imo calo reddente sanguinē bene mobilem reuerbereẛ sanguis retro anteq̄ cōgeleẛ circa oculū ꝛ vestigiū causet. ℭ Deinde[Et ptbasia.] Hic scdo ostendit ꝙ ptbasia melle admixta etiā remouet vestigiuz oculoꝝ:ꝛ dicit ꝙ ptbasia cū melle preparata cōfert ad remouendaz predicta vestigia dicēs ꝙ ptbasia ꝛc. idē.s. ne sanguis cōgeletur ꝛ vestigium indureẛ:est enim calida resolutiua. ℭ Notandū est ꝙ docet Arist. admiscere ptbasiaz melli qō prius nō dixit:ꝛ fortassis ꝑpter hoc ꝛ propter illud correlariū antedictū de veloci cyati eris appositione hoc ꝓblema repetit:ꝛ videẛ mellis admixtio ptbasie ad quatuor cōferre. ꝓmo q2 mel frangit acuitatē cauterizatiuam ptbasie ꝑpter quādam sui tenacitatē ꝛ pinguedinē. scdo quia adiuuat in abstergendo ꝛ resoluendo menstruate. tertio quia probibet ptbasiaz a facili putrefactiōe:ipsa enim ꝑpter superfluam eius humiditatez aquosam serosam de facili putrescit:ꝛ propter hanc causam mel vt dicunt medici plerūqz ponitur in medicinis maxime in electuariis. quarto quia ptbasia ipso mediāte meliꝰ applicatur ꝛ adheret oculis:potest eniz ad minima diuidi ꝛ melle misceri ꝛ apponi sic ꝑpter meliorem cōtactum acquisitum natura oculoꝝ melius poterit ea vti.

ℭ Problema. XI. Antiqua.

PRopter quid quādoqz quādo in codem multotiens loco vlcus fit: nigra fit cicatrix? Aut quia quādo vlcus fit valde ifirmū est hoc: ꝛ quāto magis vtiqz tanto magis infirmū aut ifrigidatū ꝛ humiditate plenū:propter qō nigruz videẛ:si magna vlcera ꝛ diuturna nigras cicatrices habēt. Multotiens aūt accipere vlcus nihil aliud est ꝙ̄ multo tempore habere vlcus. Nona.

ℭ Cur si eodē in loco sepius vlcus extiterit:cicatrix atra duceẛ? An quacūqz pte vlcus se ostenderit:hec admodum debilitaẛ eoqz magis quo vlceratuz sepius fit. Debile aūt omne frigescit: humoribusqz plenuz est. Quo fit vt nigrū quoqz appareat. Et qdez vlcera magna ꝛ vetera cicatrice atra obducta videmus. Sepe aūt vlcus cepisse nō aliud est nisi vlcus diu habuisse.

Aristo. in hoc libro nō obseruans ordinez in questionibus reuertiẛ adhuc ad sermonē cicatricuz: querēs quare est ꝙ vlcus qō est plaga putrefacta:qñ sepe in eadē parte fit:accidit qñqz in ea cicatricez generari nigrā:dicit aūt h potius euenire in vlcere ꝙ̄ in vulnere:qm̄ in ipso est maior depditio carnis ꝑpter putrefactionez:ꝛ caloris imbecillitas naturalis ex superfluitatuz multa receptione ꝛ crebra. Et dicit. aut quādoqz:quia non semper hoc cōtingit:q2 nō qñ vlcus fuerit paruū:ꝛ longum fuerit tempus inter vnū vlcus ꝛ aliud:ꝛ fuerit cōplexio patientis sana tempata:ꝛ etas iuuēnis:sed in spleneticis ꝛ decrepitis secus ꝯtingit. ℭ Deinde[Aut q2.] Soluit:ꝛ ꝓmo assignat duas causas quesiti. scdo probat qō dixerat. scda ibi [Si magna.] Itidē ꝓmo assignat vnā cām sumptā ex parte debilitatis partis dicēs hoc eē:q2 cū accidit simpliciter vlcus in vna parte reddiẛ valde infirma cum ledanẛ tūc due nature.s. cōplexio mēbri ꝛ cōpositio:ꝛ vlterius quanto magis ꝛ sepius vlcus aduenit in eadem parte tāto ma

gis efficitur pars illa infirma: qꝛ si simplr ad simplr ⁊ magis ad magis ⁊c. Cū aūt pars adeo fuerit īfirma ex crebro vlceris aduentu: virtus itāꝝ ⁊ calor inatus a recto nature ordine recedūt: ꝙ superfluū nutrimēti ex quo generat̄ cicatrix sicut etiam nutrimentū partis totius nō pōt ꝑmutare ⁊ dealbare aliquo mō: quare nigra cōstituit̄. ¶ Deinde [Aut infrigidatū.] Assignat hic secūdo aliam causā dicens aliam cām esse: qꝛ pars reddit̄ infrigidata ꝓpter exalationē calidi: ⁊ plena humiditate putrescibili ex īdigestione causata ad partē vlcerosam in generatione cicatricis delapsa. Item ꝓpter debilitatē partis talēs supfluitates alioꝝ membroꝝ euacuant̄ in eam: ꝓpter qđ pars redditur nigra calore deficiente illuminante: sicut apparet in vlceribus fraudulentis ⁊ cancrosis: ⁊ cicatrices per consequēs ex tali supfluitate generatas opꝫ videri nigras fieri. ¶ Deinde [Si magna.] Probat qđ dixit quasi dicens arguendo a simili. ita videt̄ eē de cicatricib⁹ multotiens iteratis: sicut est de cicatricib⁹ magnoꝝ vlcerū prauoꝝ ⁊ longi tēporis: qꝛ multotiēs iterari vlcus: nō est aliud q̄ habere vlcus longi temporis: sed qꝛ vlcera magna ꝑuna longi tēporis habēt cicatrices nigras. quare ⁊c. Et gratia quidē huius qđ dictū est multotiēs fieri vlcus in eodē loco: quereret aliquis ꝓpter qđ qñ quis lesus est in vna parte vt in pede vel in manu: sepius ledit̄ in eadē ab extrinsecus occurrentib⁹ q̄ in alijs: cū tamē illam partē magis conetur quis a nocumēto defendere. Aut nō sic est: sed videt̄: quia passibilis ex modica occasione ledit̄ sibi adueniēte: nō sic aūt alie partes. Aut si verū est qđ querit̄: accidit ꝓpterea ꝙ non extendit ⁊ cōtrahit ꝓpter dolorem illam partē ordinate sicut eius natura requirit: imo quasi nouum motū extraneū acquirit extra motū eius naturalē ꝓpter qđ sepe nocumentū ab extrinsecis incurrit.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid ad vestigia oculorum eris cyatos apponimus? Aut qꝛ quādo vulneramur locus infrigidatur. calidum enī discedit: appositus enī cyatus eris frigido existēte ere prohibet calidū disgredi. Noua.

¶ Cur vibicibus cyatos admonere solemus? An ꝙ locus quo icti fuerimus refrigeratur calorq; inde ois decessit. Cyatus itaq; admotus facit eris frigiditate ne calor abeat.

¶ Repetit. 9. problema ſm partē: ⁊ iam precessit eius expositio sufficiens.

¶ Problema. XIII. Antiqua.

Propter qđ in cicatricibus nō fiunt pili? Aut qꝛ pori excecati sunt ex quibus sunt pili ⁊ ꝑmutati. Noua.

¶ Cur pili cicatricib⁹ nequeūt exoriri? An ꝙ omnes meatus obcecātur ⁊ variant: e quibus pili se promouere solent.

Incidentaliter iterū reuertit̄ Arist. sup sermonē cicatricū querēs quare in cicatricib⁹ nō nascunt̄ pili ⁊ ꝓprie in hoib⁹. sicut apparebit 10ª ꝑticula ⁊. 7. cap. qđ etiā tactū est in 4ª ꝑticula 4º cap. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicēs cām esse: qꝛ pori sunt excecati ⁊ ꝑmutati a dispōne sua nāli ex obturatione causata a duritie carnis cicatricis: per quos sicut ꝑ aperturas quasdā trāseuntes oriunt̄ pili: ⁊ ꝓpter istā cām nō oriuntur pili in planta manus ⁊ pedis: cū corpus album durum cōstitutū ex cordis dilatatis extendat̄ sup eā: ⁊ hic qdem est musculus quē solus Gal. cognouit: sicut dicit in 2º de iuuamētis mēbroꝝ. Iste qdē musculus sui duritie īpenetrabili ita est pilo: sicut lapis semini sub ipso seminato.

¶ Problema. Ultimum. Antiqua.

Propter qđ īflatiōes ⁊ liuiditates accipiunt vulnera? Aut quia ſm locū hunc cōtracta humida in ꝓpinqua loca inclinata resiliunt iterū: ⁊ conglutinatione humidoꝝ cōduxerūt. Si aūt ⁊ vena aliqua scindat̄ sanguinea cōcursio fit. Noua.

¶ Cur ictus tumorem liuoremq; suscipiāt? An ꝙ de loco ꝑcusso humores disiecti in loca propinqua ruunt: in quibus offendentes retorquent̄: itaq; coniuncta conglutinataq; humorum copia tumor per collectionē exurgit: ⁊ si que venule rupte sint confluuium id humoris subcruentum fiat necesse est.

Hic vltimo reuertit̄ sup colorē vulnerū vel percussionū dicēs: q̄re est ꝙ vulnera seu percussiones incurrūt tumores ⁊ liuores. ¶ Notādū ꝙ cū duplex sit solutio cōtinuitatis vt dictū fuit in ꝑncipio huius ꝑticule ꝙ in vtraq; apparet liuiditas: q̄uis Aristo. hic magis tangat liuorē solutionis ꝯtinuitatis occulte. De liuore aūt solutionis continuitatis exterius manifeste ait Hip. in septimo ꝑticula afor. in osse egrotante caro liuida malum: signat enim pessimā putredinē ⁊ caloris nālis extinctionē. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit: ⁊ ꝑmo assignat cām tumoꝝ vulnerū dicēs ideo esse: qm̄ humida tunc contrahunt̄ ⁊ cōgregant̄ in locū vulneratū: ad quē qdem locum ꝑtes ꝓpinque circūadiacentes resiliunt effundētes ī ipm humiditates in eis ꝯtentas: qbus receptis necesse est partem recipientem intumescere ⁊ extendi: cū plura corpora non possint capere eundem locū. ¶ Notādum ꝙ iste est modus gñationis apostematū seu tumoꝝ quē tangit hic breuiter Arist. ⁊ Gal. in thegni tractatu causarū: ⁊ in libro de malitia cōplexionis diuerse: ⁊ in. 13. de inge. sa. expressit. ait enim ꝙ cū multitudo sanguinis vel supfluita humoralis calida infundit̄ in aliquā partē: tunc vene pulsatiles ⁊ nō pulsatiles maiores extēdunt̄ ꝑmo: deīde post illud ille que sunt minores: ⁊ incessanter sic ꝓcedit donec perueniat ad minores venas effugiētes ꝑus visionē que tunc ꝓpter repletionē apparēt. Cū aūt hic sanguis extenderit venas nō valens in eis cōtineri resudat ex orificijs eoꝝ extra in poros membroꝝ simpliciū qđ accidit modo quo videmus venas in oculo apparere cū sanguie replentur: que ꝑus tñ erāt occulte ⁊ albedine cooperte. Et fortassis est ꝙ vene adhuc illis minores extendunt̄: que quidē etiam replete non apparent ꝓpter suā paruitatē. Et scias ꝙ apostema seu tumor in parte vulnerata ⁊ proprie sensitiua ꝓpter multas generat̄ causas: vna qdē est dolor reuma stimulans ⁊ euacuens ac calīm coadiuuans: dolor enī ⁊ calīm trahit reuma: sicut dicit Gal. in 2º de differētijs fe. ⁊ in. 13. de inge. sa. Itē qꝛ mēbrū est īfirmū: fit alioꝝ membroꝝ superfluitatum receptiuū. Rursus quia suū nō potest digerere nutrimentū ⁊ sibi assimilare ꝯuertitur in superfluitatem apostemantē: ⁊ ideo tot de causis cogit̄ mēbrum tumorem īcurrere preter nām. ¶ Deinde [Iterū.] Hic scđo assignat cām liuoꝝ dicēs ꝙ itidem habet̄ causa ex hoc liuiditatū: qꝛ humidis sic replētibus venas ⁊ spongiositates

Nota.

glossitates mẽbrorum simpliciũ ꝓpter ꝯgelationẽ et ꝯglutinatione ipsorum calido exhalato vt dictum est in 9° cap. partes vulnerate seu ꝑcusse ꝯtrerũt idẽ liuores. Et fortassis aliqs exponet hãc ptẽ: ꝙ cũm aliã assignet tumorum: tñ hec expõ plenioris existit itellectus. ¶ Deinde [Si enim.] Addit in approbatione dicti sui q̃si dicens: bene dico ꝙ liuiditates iste fiũt ꝓpter ꝯglutinationes humiditatũ replẽtiũ totam partẽ ꝑcussam: q2 si ꝯtigerit ꝙ non ꝯglutinenẽ sed effundanẽ extra: sicut accidit cũ scindiẽ vena: accidit ꝙ tũc sanguis fluit exterius: et etiã nõ ꝯgelaẽ et ꝯdensatur interius sub cute. Et ideo non accidit liuor neqꝫ tumor ſm illos qui totum qd̃ diciẽ exponerent de tumoribus: et maxime si incidaẽ vena in principio tumoris principiante.

¶ Incipit decima particula de naturalibus.

¶ Problema. I. Antiqua.

Propter quid hec quidem tussiũt: alia vero non. vt homo quidem tussit: bos autem non? Utrum quia ꝯuertitur superfluitas in pluribus animalibus in aliquid aliud: homini autem huc. Aut q2 homo cerebrum plurimũ et humiditatem habet. Tussis autem defluente flegmate fit. Noua.

¶ Cur in animãtiũ gñe alia tussiũt alia nõ. Verbi gratia: homo tussit: bos minime? Utrũ ꝙ ceteris maxima ex pte excremẽtũ aliorsũ se vertit: homini ãt eo ꝯuerti nã voluit? An ꝙ homo maximũ humidissimũqꝫ cerebrũ ꝯtinet. Tussis autem pituita distillante fieri solet.

Expeditis nouẽ partibus singularibus magis in q̃bus solũ de homine videẽ sermo fuisse. sequitur nunc particula 10ᵃ plurimum vniuersalis: intitulata de ꝓblematibus circa naturalia existentibus: non enim videtur aliquod minus cõmune in quo in ipsa determinata ꝯueniant: sicut in precedentibus. In ipsa nãqꝫ determinantur ea que naturali ꝓhie subdũtur: et in libris eius ab Arist. sunt tacta. sunt enim fere hi sermones collecti in assignatione causarum eorum que magis hystorialiter in libris animalium et in quibusdam alijs sunt tradita. Rursus non immerito potest hec naturalium particula appellari: eo ꝙ eius sermo sit animalium tñ: que maxime sunt nãlia. principalissime enim in eis ratio nature tradita in 2° physicorum iueniẽ saluari. et secaẽ hec particula ab alijs: q2 in ipsa agiẽ de nãlibus in cõi. in sequẽtibus aũt in spãli sicut apparebit manifeste. Proponit igiẽ vt moris ẽ vnã qõnẽ in qua tãgiẽ cõparatio hõis ad bouẽ et ad alia aĩalia penes tussire dicẽs. Quare est ꝙ q̃dã aĩaliũ tussiunt: q̃dam autem non tussiunt. In cuius quidem declarationem subdit exemplum dicens hominem tussire et frequenter: bouem autem non tussire. ¶ Deinde [Utrum] Soluit et assignat primo causam ꝓbabilem sumptã ex expulsione superfluitatum dicens ideo esse: quoniam in pluribus aliorũ aĩaliũ supfluitas tussim iducens nõ cõcurrit interius in locum pectoris vbi tussis accidit: sed permutaẽ in aliqd aliud: puta in pilos plumas squamas cornua et rostra. Dicit aũt in pluribus et nõ in oĩbus ad differentiam pigmei aut aĩalium imperfectorum quorundam. sed quia in homine non conuertitur in predicta: cum careat eis ꝓpter nobilitatem sue cõplexionis: sibi fuit nobilius accõmodatum. s. intellectus. Permanet itaqꝫ eius superfluitas et ꝑmutatur ita ꝙ in hunc locum cõuertitur spũalium. s. vbi tussis existit initium. ¶ Notandũ ꝙ tussis est motus cõpositus ex motu naturali et volũtario ad expellendũ supfluitates in mẽbris anhelitus ꝯtentas. quis aũt motuum in ipsa magis dominetẽ an volũtarius an naturalis: de hoc Gal. in libro de motibus liquidis. et Auer. in 2° coll. plurimum discordant. vult enĩ Gal. ꝙ motus anhelitus et tussis magis sit voluntarius q̃ naturalis. Auerrois aũt cum pungens dicit ecõuerso omnino: cuius inquisitionem longitudini parcẽs omitto. ¶ Deinde [Aut q2.] Assignat aliã causam sumptam ex parte cerebri. dicens hoc esse quoniã homo inter cetera aĩalia habet de cerebro multum ſm quantitatem sui corporis: cuius quidem cerebrum humidum est valde et frigidum etiam. Unde Arist. in ꝑmo de hysto. ait ꝙ homo ſm magnitudinẽ sui corporis plurimũ habet cerebrum et humidissimum. ꝙ aũt tale existit multum abundat humoribus frigidis aquosis: quibus qdem a capite ad pectus descendẽtibus causaẽ tussis. Et hoc est ꝙ dicit tussim accidere defluẽte flegmate: hoc ãt flegma est maxime illud qd̃ medici vocant aqueum: post qd̃ est dulce acidũ salsum et mucillaginosum. ¶ Dubitatur circa assignationẽ prime cause: quoniam non videẽ ꝙ in homine saltem rõne hominis que est mulier fiat tussis: cum ab ipsa egrediantẽ superfluitates extra in magna quantitate per menstrua: qd̃ viro nõ accidit: neqꝫ etiam sic alijs animalibus feminis. Amplius videẽ Arist. falsum dixisse bouem non tussire: cum manifeste cõtrarium experiamur. Et ꝯfirmatur: quoniam infirmitas boum est catarrus defluens ad pulmonem: sicut dicit Arist. 7° de hysto. qui et catarrus appellatur. sed talis causat tussim: vt dictũ est in prima particula. quare etc. Rursus Gal. in 5° de accidenti et morbo: si homini et animalibus alijs in ore stomachi aut via anhelitus aliquid acciderit: sine doctrina vomunt aut tussiunt. ¶ Dicendum ꝙ homo solus aliorum aĩalium ꝓprie tussit ꝓpter causas assignatas: et q2 ipse est recte stature et melioris sensus inter cetera animaliũ propter nobilitatem cõplexionis eius: ꝓpter qd̃ fumi et vapores eleuanẽ multi ex rectitudine eius ad cerebrum. et maxime quia calidissimum animalium ſm pectus: sicut dẽ in 2° de partibus animalium. Item quia humidissimum calido agẽte in humido multa fit euaporatio fumorum sursum ad cerebrum: qui inueniẽtes ipsum ꝯgelanẽ et inspissanẽ et deorsum refranguntẽ distillantes ad pulmonẽ per cannã: sicut accidit in vniuerso circa pluuias: vt apparet in ꝑmo de somno et vigilia. et in 2° de partibus: cũ vapores calidi eleuanẽ sursum virtute stellarum: et illic infrigidãtur deorsum coagulati decidẽtes. Cum itaqꝫ huiꝰ vapores in corpore nostro refracti cadũt in pulmonẽ mollissimum et sensus grãdis ꝓpter pãniculũ conaẽ natura ipsos inde expellere. tussi autẽ expelluntẽ. q̃re etc. Sed in alijs aĩalibus neutrum horum sic reperitur. ¶ Tunc ad rõnẽ dicendũ ꝙ q̃uis mulier emittat plures superfluitates per menstrua: tñ quia debilis digestionis et mali regiminis propter causas antedictas tussim incurrit. et si fortassis nõ adeo vehemẽter et sepe vt vir. tot enim in muliere superfluitates cõcreantur ꝙ predicta duo possunt causare: et ideo nõ omni mẽstruãt etate. ¶ Ad aliud dicẽdũ est ꝙ si in boue equo pecude etc. tussis contingat valde rarum existit: neqꝫ etiã est proprie tussis qui est motus diutinus cum interpolatione factus vt aliquid ex pectore emittaẽ. Et si talis motus in eis appareat parumper temporis perdurans: materia eius ad ventrem transducitur cum nil emittant inde q̃si ex hoc sicut homo. ¶ Et si dicaẽ ꝙ Arist. dicit eos pati catarrũ. ¶ Dicẽdũ sicut apparet ibi ꝙ ille nõ est catarrus simplr et ꝓpẽ: sꝫ est qdã morbus eis ꝓportionalis et ꝑ

Marginal notes: Per totum l. — Tussis qd sit. — Vñ causeẽ tussis. — Dubium. — Solutio — Ca. vnica circa me. — Instantia Rñsio.

prius sicut se. est morbus ꝓprius ꝛ ꝓportionalis hoibus. Itē dato q̄ sit catarrus est adeo inuiscatus in pulmone sic hebetās ipȝ ꝓpter eius modicū sensuȝ q̄ tussi nō mouet pulmo ad ipsum expellendū. Ad illud quidē Gal. iā apparet per id qđ dictū fuit 2° ad experimenti instantiam.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter qđ homini soli aialium sanguis fluit ex naribus? Aut q͛ cerebrū habet plurimuȝ ꝛ humiditatē a quo vene replete superfluitate: per poros emittūt fluxū. Morbidum eni subtilius fit puro sanguine. Hoc aūt est qđ cōmiscet cerebri superfluitatibus: ꝛ est sicut sanies. Noua.

¶ Cur homini tantūmō ex omni animantiū numero sanguis e naribus defluit? An qm̄ plurimum cerebri idēqȝ humidissimū homo ꝯtinet. Unde vene excrementis per ora eodē tendētia nimiū replete ꝓfundere ide coguntur. Sanguis enim viciatus quisqȝ integro tenuior redditur. Talis aūt est qui se cerebri excremētis miscuerit. Et quasi in saniem degenerat.

Quare est q̄ homini inter cetera aialiū fluxus sanguinis ex naribus accidit. ¶ Deinde [Aut q͛.] Soluit dicēs cām esse: qm̄ hō vt dcm̄ est ꝑus hȝ plurimū de cerebro ꝺm rōnē sui corpis ꝛ humidissimū: in quo etiā sunt vene magne valde replete humiditatibus sanguinis sup̱fluis: q̄bus repletis emittūt eas extra ꝑ poros venarū terminātes exterius circa colatoriū nasi: in locū vbi fiunt hemoiroides nasi: ꝓpter qđ ꝯtingit fluxus sanguinis sup̱flui: eo q̄ humidū sanguineū est factū subtilius puro sanguine. tale aūt est morbidū: q̄re nā mouet ad expellēduȝ ipsuȝ ꝑ fluxū factū ex narib⁹. Et iō videmus sanguineos vtētes vita copiosa ꝛ quiete: multotiēs hūc fluxū icurrere: cū multū abūdēt isto sanguine morboso subtili. fit aūt tale humidū sanguineū morbidū: q͛ sup̱fluitatibus cerebri cōmiscet subalbidis: q̄bus qdē admixtis ꝯficit ex eis ꝛ icurrit q̄si nām saniei: ꝛ ꝺm colorē fere ꝛ subām. ꝯsurgit eni humidū quoddā distillatum acutū serosuȝ pūgitiuū orificioꝝ venaꝝ paruaꝝ terminataꝝ itra nares. Et nota q̄ sunt alia plura ꝓpter que homo solus icurrit fluxū sanguinis nariū. Unū qdē est: q͛ est magni epatis ꝺm rōnem sui corpis: ꝓpter qđ plurimus ḡnat̄ i ipso sanguis. est etiā sanguinis eius subtilis ꝓpter humiditatem multā: ꝛ calidus in co: sicut etiaȝ dr̄ in ꝑ de somno ꝛ vigilia. Itē est recte stature ꝓpter qđ sanguis cū calido ascēdit sursum ad cerebruȝ sub quo est quedam inuolutio veniens ex tunicis venaꝝ ꝛ arteriaruȝ dicta rhete mirabile: in quo caliditas grādis inexistit: ꝛ in eo digerit̄ ꝛ subtiliat̄ sanguis ꝛ spūs: ita q̄ spūs aliam formam in eo acquirit ꝑ viā incidiratis ꝛ subtilitatis quā habuisset in corde. ꝛ tūc efficit̄ spiritus aialis: sicut vult Auic. in fine sexti nāliū. ꝓpter quā qdeȝ caliditatē ꝛ subtilitatē sanguis ꝛ spūs illic acquisitā reddit̄ aptus ad fluendū ꝑ nares. Itē cutis in hoie est subtilior q̄ȝ in reliquo aialium: ꝛ maxime in facie: sicut vult Arist. ꝛ Halyab. q̄re adhuc erit amplius subtilior itra nares: ꝓpter q̄ oia ꝛ silia nō imerito fluxus sanguinis nariū ei appropriat̄ soli. ¶ Notādū q̄ mulier raro incurrit fluxū sanguinis nariū ꝛ hemoiroidaꝝ: ꝛ maxime si vita vtatur mēsurata: ꝛ ꝯueniēter purget̄ menstruis. sup̱fluitates eni ipsius in h̄ ꝯuertunt̄: sicut pȝ ꝑ Arist. 3° de ꝑtibus. ꝛ ꝑ de ḡnatione animalium. vir aūt frequenter incurrit.

Cause q̄ bus e nari b⁹ sanguis fluit.

Ca. medio

Nota.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter qđ animalium hec quidem sub carne: hec vō in carne pīguia sūt: alia vō ꝺm vtraqȝ? Aut quorūcūqȝ quidem densa est caro sub carne in medio cutis ꝛ carnis contrahitur humiditas: propter id quod est subsistens natura que digesta fit pinguedo. Quecūqȝ autē duriorem habent carnem: corum vō preexistens: in carne pinguia fiunt. Que vō vtrobiqȝ se habent in vtrisqȝ impinguantur. Noua.

¶ Cur alia ex aiantibus sub cutē: alia itra carnē: alia vtroqȝ mō pinguescere ꝯsueuerūt? An q̄bus dēsa est caro his inter cutē ꝛ carnē humor ꝑtenuis cogitur q̄ is semper sua nā cōtinet atqȝ residet: q tādē ꝯcoctus pingue effici solet. Que aūt carne sūt rariore cutemqȝ gerūt obuiaȝ hec opima intra carnem reddunt̄. Que vō vtroqȝ modo se habent: vtroqȝ etiam pinguescunt.

Quare est q̄ aialiuȝ q̄dā habēt pinguedinē ꝺm plurimū sub carne: alia in carne: q̄dā vō sub carne ꝛ in carne. ¶ Deinde [Aut quorūcūqȝ.] Soluit ꝛ diuidit̄ in tres partes ꝺm q̄ tria tetigit in quesito. Primo enim assignat causam quare quedam habeant pinguedinē sub carne dicens hoc ideo esse: qm̄ quedā aialium habēt carnem cōpactam: ꝛ quecūqȝ sunt talia: habēt pinguedinem sub carne: humiditas enim vnctuosa pinguedinis materia ꝯtrahit̄ sub carne ꝛ retinetur non valens penetrare in carnem ꝓpter solidationem eius in quodā spatio medio inter cutē ꝛ syphac pāniculuȝ circūdantem vētrem interius per totum: ꝛ ꝯtinentē nālia oia: ꝛ inter musculos carneos circūdātes syphac: sicut apparet in parte ventris ex anathomia: vt etiā est tactum in 5° particula. vel ꝯtinetur etiam inter cutem ꝛ musculos qui sunt sub ea. Et hoc est qđ dicit ideo ꝯtingere: qm̄ nā humiditatis sanguinis que ꝑ vlteriorē digestionē efficit̄ pinguedo subsistit carni nō valēs in eam ꝓpter duritiē ipsius penetrare: ꝛ ideo fit pinguedo sub carne vel supra eam: ꝛ nō itra: qđ videt̄ asinis: mulis: bobus: camellis: ꝛ talibus compacte ꝛ melācholice carnis accidere. ¶ Deinde [Quecunqȝ autem.] Hic scđo assignat causam 2° partis quesiti dicens: ideo esse: quoniā quedā sunt aialia habentia carnē duriorem id est viscosiorē ꝛ tenaciorē ita q̄ coriū ꝑexistit ipsoꝝ in carne ꝛ vehementer ei adheret vt nō inueniat̄ locus in quem possit pinguedinis mā penetrare. quare in talibus fit pinguedo in carne. s. inter musculū ꝛ musculū sicut in porcis maxime ꝛ ericys versus cutē ꝛ anguillis nomen extēdēdo carnis. ¶ Deinde [Que vō.] Assignat causam tertie partis quesiti dicens: q̄ quedam sunt animalium que vtroqȝ participant: neqȝ eni oīno habēt carnem solidā ꝛ cōpactā: sicut prima: neqȝ viscosam cui coriū sit vehemēter infixuȝ: sed medio mō ꝑmanēt inter ista: que qdē impinguant̄ vtroqȝ modo iam exposito sicut homo ꝛ ouis. Et scias q̄ istud ꝓblema tetigit Arist. in 3° de hystorys dicens q̄ omniuȝ animaliuȝ hec quidem ꝺm carnem sunt pinguia: hec aūt separatim. ¶ Et notandum est q͛ cum differentia sit inter pinguedinem ꝛ adipem rōne situs: vt dictum est in 5° particula: qm̄ pinguedo fit inter carnē ꝛ cutē. adeps autē solum in fine carniū: qđ opȝ ad verificationem sermonis Arist. per pinguedineȝ omnem sanguinis vnctuositatem densatā

Inter adipē ꝛ pinguedinē drñ

densatũ siue sit pinguedo vere siue adeps intelligere: et sic remouet ex hoc dubitatio quã aliquis poterat ex sermonibus auditis in 5ª particula inducere: et ad hoc ad p̄sens verificatur sermonis Arist. sententia. lz fortassis videbit alicui littera aliqualiter obliquari etc.

Problema. IIII. Antiqua.

PRopter qd pueri et mulieres minus habent morpheam viris: et mulierũ quidem vetustiores magis? Aut qz morphea est vẽtositatis exitus. Sũt aũt puerorum quidẽ nõ bene euentabilia corpora: sed densa et mulierum minus q̄ virorum. In menstrua eniz 9uertũt. Ostẽdit aũt lenitas densitatẽ carnis. Antiquorum aũt et anuũ bene euẽtabilia. Sola eni sicut antiqua edificia distantẽ habent cõpositionẽ per totum corpus. Noua.

Cur vitiliginẽ pueri mulieresqz minus habẽt q̄ viri. Et in copioso feminino sexu q̄ puecte etate sunt magis habẽt q̄ minores? An q vitiligo exitus spũs est: corpora aũt puerorum 9textu denso nõ facili expiratu constant: et mulierum minus expirant q̄ virorum. Spũs nãqz in menstrua se auertit femine. Densitatem vo lenitas eiusdem satis declarat. Que aũt corpora etate pceiserunt aut 9senuerint respiratiora euadũt. Hec enim modo edificij veteris structurã suarum partium laxiorem iam habent.

Agit hic Arist. de qdã cutis defedatione: que dr morphea. et pmo cõparat indiuidua speciei humane adinuicem diuersificata rõne etatis et sexus penes morpheã. 2º cõparat penes eã spẽz humanã ad alias species aialiũ. et h in sequenti cap. pponit igit primo dicens: quare est q pueri ad 15m annum vel circa attingentes minus incurrunt morpheã viris. Et q̄re mulieres decrepite et viri supple etiã decrepiti plus eã incidũt pueris et viris.

Quot et q̄ cutis defedationes. Notandum q sicut apparet per Auic. 7. quarti. q due sunt cutis defedationes sibi satis affines. s. morphea et albaras cũ generent fere ex eisdem materijs et locis apparẽt eisdẽ: et colores etiã similent eaz: et ambe qdẽ causantur pp̄ter debilitatẽ vtutis alteratiue nõ potẽtis assimilare pfecta assimilatione ipsiuz nutrimẽti: sicut enim dicit Gal. in pmo de nãlibus virtutibus. Et Auic. in prima primi.

Triplex ẽ tutis nutritiue op9. triplex est opus virtutis nutritiue. s. appositio vel cõprehensio nutrimenti ad mẽbra. et hoc deficit aliqñ sicut 9tingit in appetitu canino de quo tactũ est in 5ª particula. Est et aliud qd dicit vnitio vel adherẽtia. et hoc etiã qñqz fallit sicut in hyposarcha hydropisi carnosa. apponit eñi mẽbro nutrimẽtũ: sed nõ ei vnit. Est et tertiũ qd dicit assimilatio: qd et simile aliqñ non fit sicut est morphea et albaras. apponit enim mẽbro nutrimentuz et vnit sibi: sed non assimilatur. Differũt tamen inter se iste due defedationes: qz morphea est in cute tñ: et nõ est pfunda nisi parum: sed albaras est penetrans cutẽ et carnẽ pueniẽs vsqz ad os. Et scias etiã q vtraqz est duplex. est eniz morphea alba et nigra et quãdoqz media. et simir albaras alba et nigra. Et differt etiam morphea alba a nigra: qz alba fit a mã flegmatica. nigra aũt ex mã melancholica. media vo ex causis medijs. talis aũt differentia sola nõ est inter albaras nigrã et albam. imo genus eius in intentione est diuersum. et hoc est qz albaras nigra est id qd nominat impetigo excoriatiua: et lz sit dña antedicta inter morpheaz et albaras: tñ hic per morpheã vtrãqz itelligo.

Deinde [Aut quia.] Soluit et primo assignat causam prime ptis questi: dicens ideo esse: qz morphea causat ex quodam exitu ventositatis ad exteriora: materia enim grossa aliqua subtiliat intantũ q ex ipsa generat vẽtositas: que postea mouet p carnem materiam illam suo flatu versus superficiem cutis exteriorem: que illic derelicta cũ nõ possit pp̄ter duritiem cutis vlterius penetrare morpheaz inducit. sed qz corpora puerorum non sunt adhuc sufficienter rara bene transpirabilia sed densa pp̄ter humidũ obtundens et inuiscans calidum. Et similr corpora mulierũ nõ antiquarum: quia sunt minus rara et euentabilia q̄ corpora virorum: nõ enim ex ipsis expellit superfluitas que facit ea permanere rara et euentabilia: sicut ex corporibus virorum per sudores et alias euacuationes et p transpirationes insensibiles. superfluitas enim earum fm plurimũ euacuatur in menstrua. Et q corpora earum non sint rara euentabilia sicut corpora virorum nobis insinuat mollities et lenitas carnis ipsarum. ostendit enim densitatẽ carnis earum: que causat ex humiditatibus flegmaticis pinguibus inuiscatis in poris carnis ipsarum: vt pz cum quis fuerit sufficiẽter stuffatus. sed caro virorum cum huiꝰ humiditates transpirent in sudores et alia 9stituntur rara euẽtabilis. Sic igitur vt generet morphea duo requirunt. s. spiritus ventosus a materia resolutus morphee et raritas euentatiua carnis. Et tertium addetur in sequenti problemate. s. subtilitas cutis. Ad qñdam morpheaz que sunt necessaria. Et qz pueri et mulieres carent maxime scdo: et si fortassis aliqualr participent primo: nõ 9tingit eis morphea sicut iuuenibus virorum et antiquis. Unde Haly dicit morpheã fieri illis qui ad etatẽ veniunt iuuentutis et grãdiorẽ.

Deinde [Antiquorum.] Assignat causaz hic scde alterius partis dicens q corpora virorum et mulierum decrepitoruz opposita sunt corporibus puerorum et mulierum non antiquarum. sunt enim rara euentabilia: qd declarat qz hec corpora sola constituta sunt sicut palacia antiqua: que quidẽ pp̄ter antiquitatem facta sunt rimosa transparentia euẽtationes suscipientia. cessit enim cementũ et alia ipsa 9iungentia et vndiqz obturãtia: ita similiter est in corporibus talibus. habent enim distantiam in cõpositione partium inter se et vacuitates in quibus ventositas ingredit pp̄ter 9sumptionem humidi radicalis replẽtis ista. Et propter hoc dicitur in 3º de hysto. et 2º de partibus. et in 26º pblemate 5e particule. quibusdã senescentibus supercilia fieri pilosa: qz ossa fiunt sibi in iunctura distantia: propter qd amplior humiditas põt per illum locuz penetrare: ex qua cõsurgunt pili. sic igitur qz per talia corpora põt spũs ventosus penetrare: pp̄ter raritatem eorum: educens materiam ad cutem: generatur in ipsis morphea. Nota.

Problema. V. Antiqua.

PRopter quid hõ solũ hz morpheã? Utrũ qz subtilissime cutis aĩaliũ est: patit aũt et magis vẽtosuz. Signuz aũt q morphea fit maxime in ptibus subtilissime cutis et primũ: et pp̄ter hec cadẽ et q solũ canescit aĩaliuz. In morphea aũt cani fiunt pili: quare impossibile quecunqz non canescunt morpheam habere. Noua.

Cur homo tñ habeat vitiliginẽ? Utruz q tenuissimaz is ex oibus animalibus cutem habet simulqz flatibus redundat. Indiciũ vo q viti-

ligo partibus tenuissima cute obtectis maxime primumqȝ existit. An ⁊ his ipsis de causis ⁊ preterea ꝙ homo vnus ex oium aiantiuȝ numero canescit. Quippe cū in vitiligine pili canicie imutentur: itaqȝ fieri nō potest: vt vitiliginem habeant que nunq̄ȝ canescere soleant.

Comparat hoiem ad alia aialia penes morphea dicēs. q̄re est ꝙ homo solus inter cetera aialia incurrit morpheam. ¶ Deinde [Utrum quia.] Soluit ⁊ assignat causam ꝓbabilem: dicens primo ideo esse: qꝛ homo inter cetera aialium habet cutim subtilissimam ⁊ peruiissimam: sicut dicit 3° de hysto. ⁊ 5° de generatione animalium. similiter simul cum hoc multum abundat in ventositate: cū eius sit humidū multū cū calido tēperato: ⁊ ei inde plura accidūt que eius digestionem corrūpunt: comedit etiā res calidas que causant ventositates humiditates dissoluendo; hec aūt alijs nō assunt sic aialibus: ꝓpter qd non incurrunt morpheā sicut homo. Et ꝙ subtilitas ⁊ peruietas cutis ad hoc operet ostēdit: qꝛ morphea ꝓprie ⁊ p̄mo accidit in locis in quibus cutis est subtilissima ⁊ peruijssima. sed hec est in facie: vt dicit Haly ab. 2° theorice. q̄re ⁊c. qd ⁊ multotiēs visus experiētia ostēdit. in alijs aūt aialibus nō fit morphea nisi fortassis interdū circa ora equoꝝ: ꝓpter dēsitatē enim corij coꝝ vētositatis expulsio morpheā adducēs ꝓhibet in ipsum penetrare: sicut dicet in 33° cap. vbi hoc iterum tangetur. ¶ Deinde [Aut ꝓpter hoc.] Hic scdo deducit causaȝ suā ꝯcludendo vlterius ex ipsa dicens ꝙ ꝓpter causas duas antedictas ꝯtingit etiam hominem soluȝ inter cetera aaimalia vere canescere: sicut dicit in 5° de generatione animaliū. ⁊ 64° cap. huius particule: ⁊ morpheā hȝ. Morphea eni ⁊ canicies sunt simul nā sicut superius ⁊ iferius. si nāqȝ est morphea: canicies est. sed non ꝯuertit: sicut dī in 34° capl̄o vbi de hoc erit sermo. Et hoc est qd dicit in morphea ⁊ maxime alba fieri pilos canos sicut in canicie simplici. Et qꝛ fiunt ab eisdē causis impossibile est aliqua animalium habere morpheā que nō canescunt: sed solus homo canescit vt dictum est, aut forsassis equus.

In pleriisqȝ locis.

In qb' locis corpis accidit canis.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Ropter quid capre quidem ⁊ oues emulcte exhibēt plurimū lac nō maximū corpus habētes. Homo quidē ⁊ bos minus ꝯm ꝓportionē? Utruȝ qꝛ in corpus consumitur: alijs autem in superfluitatem. Ouibus autem ⁊ capris qd aduenit superfluitatis lac fit totum? Aut quia multoꝝ generatiua potius sunt magnis: quare plus attrahunt superfluitatem ꝓpter id qd plura nutriunt. Aut propter imbecillitatem corporum plus superfluitas fit parientibus ipsis. Lac aūt fit ex superfluitate. Noua.

¶ Cur capris ⁊ ouibus lac plurimū demulgeꝫ que corpore nō maximo sunt. Homini aūt ⁊ boui minus. s. ad corporis ꝓportioneȝ? Utrum ꝙ his copia in corpus absumitur: ceteris in excremētū se ꝯfert. Ouibus aūt ⁊ capris quātuȝ excremēti accesserit oē in lac transit? An ꝙ plura gignūt q̄ȝ q̄ magno sūt corpe: ita plus attrahūt excremēti qm̄ plura alēduȝ sit. An his grauidis plus excremēti ꝓpter corporis ībecillitatē redūdat. Lac aūt excremento ꝯsistere certum est.

Quare est ꝙ oues capre porce ⁊c. cū quis ꝯtinue eas mulgeat exhibēt magnā quantitatē lactis qd videt mirabile cū habeāt corpus nō maximū: sed minimū vel mediocre. ⁊ ꝓ hoc tāgit motiuū. sed hō bos equa ⁊ huiꝰ cū sint maxima aialiū modicuȝ emulcta exhibent ꝯm ꝓportionē molis corpoꝝ coꝝ. ¶ Notādū ꝙ lac/ sicut apparet in 5° de gn̄atione aialiuȝ/ est sanguis digestus ⁊ in albedinē in mamillis ꝑmutatus. virtute enim carniū mamillaꝝ: que sunt albe glādose molles: in qbus sunt vene ⁊ arterie: digerit sanguis vlteriori digestione q̄ȝ esset in reliquo corporis: ⁊ in albedinē transducit: ꝓpter albedineȝ carꝫ ⁊ calorē fere tēperatū: ꝓducēs enim aliud quid ex se simile ꝓducit. ¶ Notādū etiā ꝙ lȝ dicat Arist. bouē hic modicū lactis ꝯm quantitatē sui corpis: tn̄ inueniunt q̄dā boues parue ad rotūditatē accedētes multū lac exhibentes ꝯm molē corporis caꝝ: quaꝝ multe reperiunt in Italia circa locū Tridētū noiatū. vn̄ Arist. in 3° de hysto. dicit ꝙ in fassi sūt vacce parue quaꝝ vnaqueqȝ dat lac multū. ¶ Deinde [Utruȝ qꝛ.] Soluit ⁊ diuidit in tres ꝯm ꝙ tres causas assignat. Assignat itaqȝ p̄ causam vnā ꝓbabilē dicēs: ideo esse: qꝛ huiꝰ supfluitas ex qua lac generat in quibusdā aialiuȝ exterminat in coꝝ corpora: ꝯuertit eni in nutrimētū: ꝓpter multā resolutionē ⁊ sepissimā que in ipsis accidit: tū rōne molis coꝝ substātie de facili resolubilis: tū rōne multoꝝ motuū ⁊ passionū ipsis occurrētiū quale est homo: in qbusdā alijs lactis supfluitas gn̄atiua ꝯuertit in supfluitates vt in pilos vngues cornua ⁊c. sed in ouibus ⁊ capris illud supfluitatis qd adunat in eis: pro maxima pte ꝯuertit in lac. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat aliā cām dicēs ideo esse: qꝛ ouis ⁊ capra ⁊ vir aialia minora: vt freqnēter plura ⁊ multotiens gn̄ant q̄ȝ aialia maiora: que quidē ꝯsequēter opꝫ nutriri ⁊ cōseruari per ipsa: nunq̄ȝ enim nā aliqd ꝓducit in esse quin de eius salute ꝓuideat: sicut dī 2° de generatione. quare opꝫ talia ampliorem supfluitatē. s. humiditatē sanguineā ad vbera attrahere vt in lac ꝯuertatur: cū plures nutriant fetus inde: q̄ȝ aialia maiora paucos fetus ⁊ rarius gn̄antia. ¶ Deinde [Aut ꝓpter.] Assignat tertiam causam dicens ꝙ iteꝝ cōtingit ꝓpter debilitatem corpoꝝ ouis ⁊ capre: ⁊ vniuersaliter animalium minoꝝ: circa impregnationem ⁊ partuȝ debilitatur calidum coꝝ: ita ꝙ humores naturales vehementer agitati conuertuntur in nām superfluitatum: cuȝ enim multi fetus fuerint in matricibus coꝝ: multum ad se trahunt sanguinem debilitando cōtentiuam animalis: qui quidē sanguis post partū ꝯuertit in superfluitatē corporis generantis transiens in mamillas. Ex quo quidem lac generat: qꝛ lac ex superfluo alimenti animali generatur: qd tamen non est ratione animalis generati: vnde superfluitas est ꝯm quid ⁊ non simpliciter: propter quod Aristo. in 4° de generatione aialium reprehendit Empe. dicentem lac in octauo ⁊ decimo mense esse saniem albā. In magnis autem animalibus predicta circa partum nō sic aduenit imbecillitas. quare ⁊c. Et scias ꝙ potest alia causa talis assignari. vnumquodqȝ a natura productuȝ in aliquem finem determinatuȝ ordinat: sed que perfectiora sunt in fines ordinantur perfectiores: sicut equi: homines ⁊c. que autem minus sunt perfecta in imperfectiores semper ꝯsequenter descendendo: cuȝ itaqȝ ouis capra ⁊c. minora sint predictis ⁊ imperfectiora: in fines minus ꝑfectos ordinabuntur: vt ad lactis generationem: vt inde suos fetus non solum sed ⁊ alios valeant enutrire: ⁊ ipsi-

Lac quid sit

Boues paruo emittere multū lactis.

T.c.5.

Circa partum.

met etiã in nutrimẽtũ alioꝝ ordinant̃ nõ paꝝ. Et hic q̃dẽ sermo satis elicit̃ ex 3° de hystorijs: vbi dicit q in lemno respondit deus cuidã a quo ꝯsulebat̃: pectoris domino fore acquisitionẽ possessionũ: ꝑpter qđ videtur esse factum vt apud nos aliq̃n sit visuꝫ a capro sicut a capra lac emulgi ꝛ caseum fieri. ¶ Notandum q lꝫ homo sit humidissimum animalium ꝛ cib9 vtatur artificialiter multũ nutrientibus: non tamen propter causas antedictas est plurimi lactis: tum quia maxima pars superfluitatis eius cõuertitur in menstrua: tum etiam quia habet mamillas in loco remoto a membris generationis ꝛ vasis sanguinis: habet enim eas superius in pectore: qđ alijs non inest animalibus. Et ideo modici est lactis sicut quedã aĩalia.

Quare modicum ad modum lactis sit homini reperitur.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Ropter quid aĩaliuꝫ hec quidẽ ꝑmutantia aquas ꝑmutãt colores: ꝛ similia fiũt illis que sũt ibi: vt capre. Alia vo non vt homines: ꝛ vniuersalr̃ ãt ꝑpter quid hec quideꝫ mutantur. alia vo non: vt coruus non permutatur? Aut quoꝝ quideꝫ non dominatur natura humido: quemadmodum que est auium: propter quod ꝛ vesicam non habent: neqꝫ mutantur. Et propter quid non idem: sed genita mutant̃? Aut quia imbecilliora nouiter genita genitis. Noua.

¶ Cur animãtiũ alia cũ aquã mutarint colorem suũ amittũt: similiaqꝫ loci illi9 domesticis redduntur: vt capre: alia vo nunq̃ȝ amittunt vt homo. ad summã cur alia mutant̃: alia non vt coruus: qui semp incõmutabilis ꝑsistit? An quoꝝ nã vincere perdomareqꝫ humorẽ nõ potest vt auiuꝫ que vesicã quoqꝫ nullam ob eam rẽ obtinent hec nusq̃ȝ mutari possunt. Sed cur nõ illa eadẽ sed que nata ex his sũt hec mutent̃? An q recens nata suis parẽtibus sunt infirmiora.

Dubitat Arist. circa ꝑmutationẽ coloꝝ aĩaliuꝫ. ꝛ ꝑmo mouet q̃õnẽ de ꝑmutatione coloꝝ particulariter facta ꝑpter aquas dicẽs. q̃re est q quedã animalium q̃n ꝑmutant aquas consuetas ꝑmutant̃ colores ipsoꝝ in alios ꝛ similia reddunt̃ s̃m colores ꝛ dispositiones que causant̃ ab aquis ad quas ꝑmutant̃: cuiusmodi sunt capre ꝛ oues maxime. quedã aũt aĩalium ꝑmutantiũ aquas sibi ꝯsuetas: non tamẽ ꝑpter hoc ꝑmutant colores priores neqꝫ reddunt̃ sic similes vt predicta aquaꝝ naturis ad quas permutantur sicut homines maxime ꝛ equi. ¶ Notandum est q Aristo. in 3° de hystorijs loquitur de ꝑmutatione coloris causata ab aquis. ꝛ dicit hanc ꝑmutationẽ fieri ꝑcipue in ouibus. nã veritas est q magis capre s̃m colores variant̃ cũ sint humidioris nature ꝛ tenerioris substantie impressionẽ facilius recipientes. Ista autẽ permutatio maxime accidit cũ ꝑmutant aquas tempore coitus: sicut legitur in genesi. q Jacob Laban eius auunculũ tũc decipiebat: q̃n electione agnoꝝ ꝑcedente virgulas ponebat in aquis in quibus bibebant tali colore coloratas vt agnoꝝ electio precedens illius anni in sortẽ cederet ipsius. qđ ex forti tẽpore impregnationis imaginatione ꝯtingebat: aquis etiam nõ paꝝ hanc permutationem adiuuãtibus. Unñ Aristo. in 3° de hysto. circa coitum sunt aque in multis locis quas bibentia ꝛ post potuꝫ coeuntia

Locus genesis.

nigros agnos generant: sicut est aqua fluuij qui dictus est psythius. Et in antãdria duo fluuij sunt quoꝝ vnus facit oues albas. alter aũt nigras. di etiaꝫ q scamander flauas facit oues. sic igit̃ oues maxime variant colorem: ꝛ hoc aut ꝑpter imaginationẽ tp̃e coitus fortẽ: aut ꝑpter aquaꝝ permutationeꝫ. permutant̃ aũt ad albedinẽ ex potu aque vehementer frigide. virtute enim ipsius humidum ꝑueniens ad pellem per poros laxat eam ꝛ humefacit quasi reddens in ipsam perspicuũ: ꝑpter qđ alba reddit̃ pellis: oĩs enim aĩalis hec est natura preter hominẽ: q pilos variat s̃m pellis varietatẽ: ꝛ ideo albata pelle ouium necesse est lanã albã fieri. Sed que nigras reddit oues est vtutis calide valde ex terreo vapore adusto ibi ꝑmixto: q̃ q̃deꝫ ꝑueniẽs ad pellẽ q̃si adurendo eam reddit terrestrẽ. ꝛ sic priuat perspicuitatẽ a pelle: quare necessario fit pellis nigra: ꝛ per ꝯsequens lana. ꝛ sic est de capris ꝛ aĩalibus pluribus lꝫ non adeo de facili mutentur vt oues. ¶ Deinde [Et vniuersaliter.] Hic secundo vniuersalizat questioneꝫ suam circa permutationẽ nõ solum aquaꝝ sed oĩum permutantiũ dicẽs. Et oĩno q̃re est q quedã animalium permutantur s̃m colorem. quedam aũt nunq̃ȝ. verbi gratia. coruus nullo modo naturaliter permutatur a colore suo nigro albuꝫ acquirẽs: ꝑpter qđ dicit Porphyrius nigredinẽ esse accidens inseparabile a coruo. Dixi aũt naturaliter: quoniam Albertus super Porphyriuꝫ artificialiter vt ex inunctione ouoꝝ corui ex quibusdaꝫ frigidis conat̃ coruũ constituere albũ. Alia autem omnia fere ꝑmutant̃ s̃m colorem: ita q pauonẽ vidi album omnino. Et Arist. in 5° de generatione animalium ait. iam visa est perdix alba ꝛ cornix ꝛ passer ꝛ sturnellus ꝛc̃. tales aũt ꝑmutatiões faciunt loca. quia sicut locus est ita natura facit: sicut dicet̃ in 12° capl̃o. Item vt tactum est aque ꝑcipue. Est enĩ in q̃busdam aquis virtus permutatiua grãdis reperta: intãtũ q lignũ imissuꝫ ꝯuertit̃ in ferrum. Unde Federicus imperator cyrothecã sigillatam ad quendã fontẽ angloꝝ transmisit que s̃m partẽ imissam breui tempore cõuersa est in ferrum. ¶ Deinde [Aut quoꝝ.] Soluit ꝛ magis ad 2m quesitum dicens ideo esse: quoniam quedam animalia sunt quoꝝ natura non dominat̃ seu superabundat in humido: imo in sicco: sunt enim sicca. vel dominat̃ humido ita q cogat ipsum ꝑmanere in aliquo loco a natura sibi diffinito vt in vesica: sed celeriter per totum exhalat in sup̃fluitates vt in pennas vngues ꝛ rostra: q̃les sunt aues: ꝑpter qđ carẽt vesica in qua reponit̃ humidũ sup̃fluuꝫ. ꝛ ideo q2 non supabundat humidum in nã earum: aut non retinet̃ sed celeriter euacuat̃: nõ permutant̃: q̃n humidũ reddit corp9 cui aduenit de facili ꝑmutabile ꝛ passibile: sicut dicit Haly in thegni. tractatu corpoꝝ. propter quod factis siccis impassibilibus colores non ꝑmutant̃ earum sicut humidoꝝ: cum siccum nõ de facili permutetur ꝛ patiatur. ¶ Deinde [Propter quid.] Ostenso q quedam ꝑdictoꝝ vt aues proprie non permutãt colorem vt vniuersaliter est dicere. ¶ Querit vlterius 2° quare horum genita permutent̃ s̃m colorem dicẽs. quare est ꝛc̃. Que enĩ iam sunt ꝑfecta ꝛ indurata: aut non ꝑmutant̃ oĩno: aut si ꝑmutantur eoꝝ parua est ꝑmutatio: sed q̃n eoꝝ membra sunt mollia tenera ꝑmutationem de facili suscipiũt adeo q Auicen. dicit auctor. Ruffi. 4° sexti. q puella fuit veneno napelli nutrita. ad huiusmodi quidem permutationem inducendas multum operatur excedens caliditas vel frigiditas climatis continentis: vnde sub tropico cancri vbi vigens existit caliditas nigri homines ꝑducuntur: ꝛ sub polo artico homines: vrsi: lepores: ꝛ huiusmodi reperiuntur albi. vbi ꝛ corui nõ sũt adeo nigri sicut in climatibus meridiei. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit dicẽs causam esse

Fluuij q̃rũ aquis ꝑpotis oues diuersimode colorant̃.

Nota cãm cur albedo ibi cõ.

Cur nigredo.

c. 6. vltis.

Experimentũ de agẽ.

Aduerte.

qm̄ recenter genita sunt debilioꝛa minus valentia ꝑmutantibus resistere q̄ȝ illa que ex tēpoꝛe longo sunt genita. quoꝝ quidem substantia iam fuit indurata ⁊ humidum passibile ꝯterminatū. coꝛpoꝛa enī recenter genita sūt sicut iuncata nouiter coagulata: quare de facili impressionem oēm possunt recipere non solum in accidentibus sed etiā in substantia. ℂ Dubitatur de eo qd̄ dictum est homines non permutare coloꝛem ſm̄ permutationem aquaꝝ: capram aūt ꝑmutare: cuius contrarium videtur vt ꝙ homo primo ꝑmutet coloꝛem ad permutationem aquarum: q2 Arist. dicit coloꝛem nō permutari ab animalium quodā: eo ꝙ natura eius non dominet̄ humido. igitur per cōtrarium cū natura hominis dominet̄ humido: est enim humidissimum aīalium: videtur ꝙ maxime debeat ꝑmutatione aquarum coloꝛem permutare: est etiam substantia eius tenerrima de facili alterabilis. in capris autē cuȝ sint sicce nā videt̄ ꝙ nō debeat coloꝛē permutatione aquaꝝ permutare. ℂ Dicendum ꝙ homo non permutatur ſm̄ coloꝛem permutatione aquarum sicut plura animaliuȝ: qm̄ aut non sic vtitur aqua vt illa: aut ea vtitur iam aliqualiter alterata. ⁊ ipso etiam paꝝ indurato cuȝ diu vtatur lacte: sumit etiam simul modicam quantitatē ipsius: que non sic insunt alijs animalium. Et si dicatur hominē humido abundare ⁊ eius substantiā foꝛe tenellā ꝑmutabilem. dico ꝙ lȝ hec sint: virtus tamen in tali humido ⁊ substantia fundata ⁊ natura ⁊ arte magis cōseruata permutatione: cum natura hominis sit magis a contrarietate ⁊ fece elementoꝛuȝ depurata: ⁊ velut aurum in foꝛnace pre ceteris probatur metallis. Quod autem obycitur de capris. dicendum ꝙ hoc non contingit ꝙ nullo modo debeant permutari ſm̄ coloꝛem permutatione aquarum ⁊ maxime nouiter genita: non enim tanta siccitas in ea existit que permutationem prohibeat: ⁊ maxime cum generetur in ea humidum ex digestione. Concludit tamen ꝙ permutatio in ipsa non fiet tanta sicut in ouibus. ⁊ foꝛtassis littera Arist. fuit quandoq3 oues.

Dubium.

Solutio

ℂ Problema. VIII. Antiqua.

PRopter quid masculina sunt maioꝛa femininis: vt omnino est? Utruȝ q2 calidioꝛa. hoc autem augmentatiuū. Aut q2 integra: alia ṽo non integra. Aut quia hec quidem in multo tempoꝛe perficiuntur: hec autem in modico. Noua.

ℂ Cur mares coꝛpe maioꝛi ex toto pene sunt q̄ȝ femine? Utrū ꝙ mares calidioꝛes feminis sūt: q̄ res vim obtinet augēdi. An ꝙ mares ꝑditi nā itegra sūt. Femine mūca oblesaq3 ꝺsciscūt. An ꝙ mares lōgo tp̄is spatio ꝑficiūt̄: femine breui.

Quare est vt vniuersal'r est dicere ꝙ aīalia masculina sunt maioꝛa mole femininis. ℂ Deinde [Utrū q2.] Soluit ⁊ assignat tres causas: quaꝝ prima est ꝓbabilis sumpta ex parte calidi: dicens hoc ideo esse: qm̄ animalia masculina sūt calidioꝛa femininis caliditate radicali inata saltē: lȝ aliquādo fit econtra ꝑpter cōplexionē secundario acquisitam: vt declaratum est in prima particula. sed que sunt calidioꝛa sunt maioꝛa quantitate: quia calidi est augmentare coꝛpoꝛa: extendit enim ipsa inquantum est anime instrumentum ſm̄ oēs diametros. ℂ Deinde [Aut q2.] Assignat aliam causam sumptam ex parte perfectionis ⁊ imperfectionis dicens hoc esse: eo ꝙ quedam animalium sunt integra ⁊ perfecta vt masculina: q̄dam ṽo diminuta ⁊ imperfecta in natura sua sicut femina propter quod dicitur in 2° de generatione animalium. feminam esse quemadmodum oꝛbatus masculus: nūc autē sic est ꝙ integrum ⁊ perfectum maius est diminuto imperfecto: cum in eo perfectioꝛ virtus ⁊ natura reperiatur: virtus enim hec inferioꝛ ⁊ natura quantū requirit in quo fundetur sufficiens. ℂ Deinde [Aut q2.] Assignat tertiaȝ causam sumptam a tempoꝛe cōplementi dicens causam esse quoniam quedam animalium multo permanent tēpoꝛe anteq̄ȝ perfectam magnitudinem consequant̄. quedam aūt paruo: sed in pluri tempoꝛe magis augmentatur animal q̄ȝ in minoꝛi supposita eadem ſm̄ rationeȝ molis coꝝ augmentatione. vnde elephantes equi ⁊ etiam homines vtcunq3: quia diu fit anteq̄ȝ perfectam adipiscantur magnitudinem sunt alijs animalium maioꝛa: quod soluȝ videtur in homine plus deficere. ipse enim longioꝛi tempoꝛe alijs acquirit suum cōplementum: ⁊ tamen non maioꝛis est molis multis: sicut tāget̄ in sequēti caplo. ℂ Notanduȝ ꝙ non omnino veruȝ reperitur ꝙ semper masculus sit femina maioꝛ. fallit enim in auibus ex rapina degentibus ⁊ in entomis ⁊ in quibusdaȝ pisciculis: ⁊ in quadrupedibus ouantibus: sicut patet in de hysto. ⁊ in primo de generatione animalium. fallit quidem in auibus rapacibus: quoniam cum sint vehementer calide ratione speciei: ⁊ adueniat sibi caliditas secundo ratione sexus: fit sicut ignis in igne: ita ꝙ maxime adurunt̄ ⁊ in frigiditateȝ ⁊ siccitatem ꝑmutant̄: ꝑpter qd̄ minoꝛa in creatura reddunt̄ debilioꝛa ⁊ minus audacia: femine autē ratione sexus contemperate maioꝛes audacioꝛes ⁊ foꝛtioꝛes constituunt̄. vnde accipitres ⁊ huiꝰ quibus vtimur in aucupationibus sunt femelle: entoma aut pisces quidā ⁊ ouantia q̄drupedia femine sunt maioꝛes mascu. ꝑpter posse cointpati ⁊ gestationem molis ouoꝝ. Propter quid femine citius ad cōplementuȝ sue quantitatis ꝑueniunt q̄ȝ mascu. Aut quia earum humidum est passibile magis extensionem facilius recipiens: omnes auteȝ breuioꝛis sunt vite. ⁊ que sunt talia augmentum perfectuȝ adipiscūtur citius: sicut dicetur in capitulo sequenti.

Masculū non semp femina maioꝛ esse.

ℂ Problema. IX. Antiqua.

PRopter quid hec q̄dē cito pariūt animaliuȝ. alioꝝ ṽo diuturnus est partus? Aut q2 ea que longioꝛis vite tardius apta nata sunt perfici. Sunt aūt tardi partus longeua: nō tm̄ maxime: vt equus homine tardioꝛis partus quidem: minoꝛis ṽo vite: huius aūt causa durities matricuȝ. Quēadmodum enim sicca terra non velociter nutrit: ita ⁊ equi matrix. Noua.

ℂ Cur in aīantiū gn̄e alia breui tp̄e pariunt alia diu gestant? An lōgius ꝑfici solēt q̄bus lōgioꝛa sūt vite spatia. Sūt āt partu tardioꝛa q̄ lōgo tēpoꝛe viuunt. Sed nō vniuersal'r id est. Equus enī vt tardius maxime q̄ȝ homo parit: sic viuere minus pōt. Cuius rei causaȝ vulue siue vteri durities hȝ. Quō enim ager sitiens haud cito suas stirpes enutrit: sic durioꝛ vulua equaꝝ informādo nutricandoq3 suo fetu remoꝛatur.

Quare est ꝙ q̄dā aīalia paruo tēpoꝛe poꝛtant cito parientia sicut vasc. vulpes: gatte ⁊c̄. sicut pȝ in libris de hysto. quedam ṽo tarde pariunt multo tempoꝛe gestantia sicut elephas equa asina ⁊c̄. Quedam autē sunt

media

media inter ista sicut homo ꝛ bos:nō enim gestant mense vno aut duobus sicut p⁹.neqꝫ duobus annis aut duodeci mensibus sicut secunda:sed nouē aut septem mensibus. ¶ Deinde[Aut quia.] Soluit ꝛ primo assignat causaꝫ di cens hoc esse:qm̄ illa que sunt lōgioris vite sicut apparet non solū in aīalibus:sed etiaꝫ in plantis:vt cipresso ꝛ da ctylo:tardius eoruꝫ perfectā quantitatē adipiscuntur: ꝙ̄ illa que sunt breuis vite:cū eniꝫ oporteat ea fore grandia ꝛ fortia:vt sint longe vite:non possunt augmentuꝫ perfe ctū cito recipere:quia tunc non essent longe vite.sicut ap paret in sepia ꝛ cucurbita: sed que sunt longe vite tarde pariunt.oportet enim tēpus gestationis augmenti ꝛ vite proportionē habere adinuicē.ꝛ propter hoc negat Arist. in 6° hysto.ceruos esse longeuos:cuꝫ paruo gestent tēpo re:sicut que velocis augmenti. Instantia eniꝫ videtur in anseribus syluestribus maxime:vnde cuꝫ quedā videa mus pre alijs longissime vite vt elephas: sicut dicitur in libro de causis longitudinis ꝛ breuitatis vite: pluri tēpo
circa me. re alijs gestant quoniaꝫ duobus annis: sicut dicitur in 5° de hysto. ¶ Deinde[Non tñ.] Instat contra illud quod dictuꝫ est longeua esse tardi partus: vt verificetur causa assignata.dicēs ꝙ illa que sunt tardi partus:non tñ ma xime ꝛ simpliciter sunt longe vite: qm̄ equus asinus ꝛc̄. inueniūtur tardioris partus homine: non tñ propter hoc sunt longioris vite:imo breuioris: sicut apparet in libris hystoriaruꝫ.ꝛ in libro de causis longitudinis ꝛ breuitatis vite. ¶ Deinde[Huius autem.] Assignat aliam causam in talibus a predicta dicens causam hanc esse quare equa ꝛ huiusmodi sunt tardi partus duritiem ꝛ siccitatē matri
Matric quid. cū eaꝝ. Est autē matrix instrumentū generationis:in qua embrio tā diu situs conseruatur ꝛ alitur donec sit potens exterius recipere alimentuꝫ.ꝛ hoc declarat: quoniaꝫ sicut terra sicca dura non de facili ꝛ cito prebet alimentū plan tis:propter quod videmus tales plantas non ante longuꝫ tēpus augmentū recipere:ita similiter est de matricibus eque ꝛ consimiliū siccoꝝ terrestriū vt elephantis ꝛ asini: propter enī duritiē ꝛ siccitatē eaꝝ non potest nutrimentū ex eis ab embrionibus de facili suggi:cū pori venaꝝ sint angusti:neqꝫ possunt in matricibus extendi sufficienter ꝓ pter humiditatū penuriaꝫ. Et ideo videmus per opposi tū animalia aquatica cū sint in humido molli cito exten
Dubium. di ꝛ multū magnificari sicut patebit in 56° caplo. ¶ Du bitatur:quoniā non videbitur alicui esse standū huic cau se que est durities matricū.embriones enī non nutriūtur ex matrice sed ex sanguine menstruo delato ad ipsos per
Solutio venas ꝛ arterias vmbilicales. ¶ Dicenduꝫ ꝙ lꝫ non nu triantur ex matrice sed ex sanguine mēstruo:ille sanguis est grossus ꝛ terrestris:qui quidē penetrare īpeditur pro pter siccitatem ꝛ duritiē matricis talis: ita ꝙ in breui tē
Instātia pore nō possunt embriones magnificari. ¶ Sed hic ri debit aduersarius dicens virtutem attractiuam ꝛ infor matiuam fortē existere in talibus: ꝓpter qd̄ etiā per vias
Solutio strictas possunt sanguinē grossum ad se trahere. ¶ Et iō aliquis addet ad sermonē philosophi dicendo: ꝙ q2 huiꝰ animaliū sunt grossa ponderosa neqꝫ in cauernis parien tia sicut vrse ꝛ vulpes oportuit ea in matrice tanto tēpo re permanere vt eis natis possint pondus suoꝝ corporuꝫ sustentare ꝛ exteriora alterantia tolerare. vnde matrices oportet esse duras eis proportionatas:ne nimio ledantur sensu.non enī brutoꝝ gignentia talem prouisionem gerūt de suis natis qualem homo:propter quod hō fuit genitus īperfectior ꝛ debilior ceteris a natura:cū arte a gignenti bus perfecte tractetur. Potest ꝛ ꝯcausa huius alia ex cor poribus superius assignari:q2 in generatione mora aīaliū in matrice est periodus quibusdā per diē:quibusdaꝫ per mensem:quibusdā per annuꝫ:sicut dicitur in 4° de gene ratione aīaliuꝫ:qm̄ oīs mundane geniture cōditio ex pla netis eoruꝫqꝫ signis tanꝙ̄ ferrū ex lapide magnete depen det:sicut dicit̄ in libro 9° iudicioꝝ. Uñ Meslalach. Sīle est opus stellaruꝫ in hoc mundo lapidi magneti ꝛ ferro.ꝛ ꝓpter hoc dixit Ptolomeus in ꝑncipio centiloquij. Et re rū causas rimaturus ꝑmo celestia contēpletur:sunt enim hec illis subiecta oīno:ita ꝙ que hic perfectiora ꝛ maiora videntur periodis ꝛ reuolutionibus lōgioribus ꝛ plane tis attributa sunt superioribus:opꝫ enī saltem ꝙ semel in vteris recipiant influentiam cuiuslibet planete singulis mensibus:sicut volunt astrologi incipiendo a luna ꝛ pue niēdo per Saturnū ad Iouē:sicut declarabit̄ in 41° cap. Cū aūt fuerint mēses cōpleti attributione fm̄ numeꝝ se ptē planetaꝝ:in octauo mēse fit reuersio iterū ad Satur nū:ꝛ vlterius ad Iouē fm̄ tēporis partes: ita ꝙ contingit hominē ꝛ bouē vtplurimū nasci sub dn̄io Iouis:cū nouē magis ferātur mensibus:camellū sub dn̄io Martis:cum gestet̄ decē:equū vō asinuꝫ ꝛ elephantē sub dn̄io Solis ꝛ Ueneris. Elephas enī morat̄ ꝛ annis duobꝰ q̄ est periodus quo sol percurrit bis zodiacū. Marsqꝫ semel.ꝛ.13.qñqꝫ equus ꝛ asinus.12.mensibus:in quo qdē spatio Iuppiter vnū peragrat signū. Que aūt īperfectiora sunt ꝛ minora: periodo cursus velocioris vt lune attributa sūt circa.27. dies ꝛ octo horas totum percurrentis zodiacum. Media autem animaliuꝫ planetaruꝫ periodis medioꝝ ascribun tur vt Ueneri ꝛ Mercurio.

¶ Problema. X Antiqua.

Propter qd alijs animalibus genita magis fm̄ naturas assimilātur ꝙ̄ ho minibus? Aut quia homo quidem multifariam disponitur fm̄ animam in coitu: sicut vtrīqꝫ pater ꝛ mater dispositi fue rint ita disponentur genita. Alia vō animalia plurima quidem ad hoc idem sunt amplius. Aut non perficitur vt frequenter propter hanc concupiscentiam. Noua.

¶ Cur proles ceteroꝝ animantiuꝫ magis ꝙ̄ ho minis suis parentibus similem gerit naturam? An ꝙ homo vago varioqꝫ plurimum animo in coitu est. prout autem pater materqꝫ in con ceptu affecti fuerunt ita partus euariant. Cete ra vō animantia omnia aut certe plurima rei tm̄ ipsi intendunt totaqꝫ sese veneri dedunt. Adde ꝙ ob eam auiditatem minime repleri magna ex parte patiuntur.

Quare est ꝙ in alijs aīalibus fm̄ nām genita cum gi gnētibus itēsiorē habēt silitudinē:vt bos ge nerās cū boue genito:ꝛ capra cū capra ꝛc̄. ꝙ̄ in hoībus.nō enī in ipsis sic patri aut matri filius assimilat̄. Dicit āt fꝫ nām qm̄ hoīes astute conant̄ silitudinē filioꝝ ad parētes adducere:sicut pꝫ in libro de aere ꝛ aqua:qm̄ ex lōga con suetudine plasmādi capita manibus in lōgū vt aioslores viderent̄ nālr ex hoc idueta sunt capita lōga. Istā quidē similitudinē fm̄ nām intelligo ꝙ in natis aīaliuꝫ nō solū īprimat̄ similitudo accidēriū ꝛ figurationis mēbroꝝ appa rētiū.sed dispositiones alie occulte que visu nō ꝑcipiunt̄ statim:sicut ferocitas agilitas ꝛ talia in equo:ꝛ ꝓpter hoc studēt multū ꝓcuratores equoꝝ:que eque quibus subdā tur equis: que quidem similitudo ꝛ maxime occulta in

specie non sic humana seruatur:cum pater plerunqꝫ inue niatur perfectissimus ꝛ filius ecōuerso. Intantū φ Alex. inquit. ꝑpter quid multi fatui prudentes valde generant aut econtra. ¶ Deinde[Aut quia.]Soluit ꝛ assignat duas causas:quaꝝ prima est:qm̄ vir ꝛ mulier multis modis ꝛ varijs afficiūtur ſm animā in actu ꝛ feruore coitus varia imaginātes:ad quā quidē varietatē variatur sperma ꝛ menstruuꝫ diuersas recipiens impressiones: ꝛ per consequens embrio qui inde cōsicitur:eo φ sicut pater ꝛ mater fuerint dispositi in coitu:ita filij generati ab ipsis dis-

Cauendū coitibus — ponuntur. Et propter hoc cauendum est ne aliquis coeat ad generationem prolis tēpore ire ꝛ tristitie ꝛc. ꝛ vniuersaliter tempore passionuꝫ aialiuꝫ ꝛ corporaliuꝫ: neqꝫ subito ꝛ cum furia. propter eniꝫ huiusmodi ex sapientibus generantur fatui:sicut in suis problematibus Alex. afrodiseus scripsit:ꝛ ideo ex adulterio producti timoroso vel fornicatione deteriores sunt valde:non sic autē est in alijs aialibus. imo plurima ipsorum permanent disposita ſm passiones anime vt prius erant:ꝛ maxime quorum moro sior est coitus:sicut porcoꝝ ꝛ minorem recipientiuꝫ delectationem in coitu. Subduntur enim hec magis hominibus naturali principio adherenti vie vni ꝛ ordini vni. Dicit autem fortassis plurima propter equos in quibus videtur esse grādis feruor libidinis tēpore coitus. ¶ Notanduꝫ φ homo potest varijs modis affici ſm animaꝫ in coitu propter sui corporis passibilitatē:que motibus pluribus faciliter subijcitur: ꝛ propter animam rationalem ad hoc ꝛ ad illud indifferenter se habentem. potentie eni

T.c.4. — rationales valent ad opposita:sicut dicitur 6° meta^ce. genitum cuius contingit non immerito multifarie a gignente variari:ita φ non vt talia genita genitum simile redditur generanti:multa enim sunt a quibus similitudo indiuidualis depēdet que magis in homine q̄ȝ in alijs variationi subduntur: quorum vnum est virtus informatiua parentis proiecta cum spermate affectans similitudinem omnimodam inducere:propter quod calui caluos:varij varios:ꝛ strabones strabones generant:sicut dicitur in libro ꝛ de aere ꝛ aqua. Aliud quidem de quo dependet similitudo est imaginatio vehemens ꝛ maxime mulieris tempore casus spermatis in matricem. talis enim diuertit naturam spermatis ad illud quod fuit imaginatum:sicut tactum est supra etiam de pecudibus. Dependet tertio ex formis celestibus: quas Indi ꝛ Chaldei imaginati sunt ꝛ signauerūt in celo. Unde Ptolomeus 9° verbo centiloquij ait. vultus huius seculi fore subiectos vultibus ꝛ figurationibus supercelestibus. ꝛ 95° verbo dicit φ forme semper accidūt ꝛ id quod ascendit ex gradibus sit simile ei quod appetet natus:sicut tetigi sufficienter in tractatu physionomie. Aduenit etiam similitudo vel oppositum propter passibilitatem aut impassibilitatem materie mulieris. s. sanguinis menstrui reddentis se disposite aut indisposite virtuti agentis: ꝛ si Gal. vt sibi impingit. Auicen. in muliere virtutem asserat esse actiuam similitudinis causatiuā. Sic igitur quia similitudo a causa diuersa dependet ꝛ maxime in homine:consequens est eā multotiens variari propter qd̄ in hominibus genita minus q̄ȝ in alijs gignentibus similantur. ¶ Deinde[Amplius āt.] Assignat aliam causam dicens ideo esse φ similitudo nō interuenit indiuidualis perfecta gignentis ad genituꝫ in specie humana sicut in alijs:quia coitus debite non perficitur multotiens in homine sicut requiritur vt similitudo inducatur. propter eni feruorē concupiscentie coitus ꝛ motū furiosum quē incurrit homo in coitu pre ceteris aialiuꝫ:quod accidit ex maxima delectatione quā habet in coitu:non obseruat ea que requiruntur ad coitum generatiuū ꝛ assimilationis datiuū:statim enim suo semine proiecto ꝑpter motū quē passus est inordinatū ꝯsequitur abominatio ꝛ penitētia:vn̄ nō tolerat tāto tp̄e φ sperma debite recipiat̄ a matrice sicut plurima alioꝝ:coitus eniꝫ noster ex quo ꝯtingit ḡnationē fieri pfectē:ꝛ ꝑ ꝯñs assimilationē:sicut pꝫ ꝑ Auic. 20° tertij. dꝫ fieri post mēstruoruꝫ purgationē:ꝛ mulier ad delectationē incitanda est taliter

Aduertēda coeūtibus vt proles fiat. — vt vir ꝛ mulier simul emittant. Coiens igitur astutus ꝯsideret qñ oculi mulieris incipiunt ad rubedinem cōmutari:ꝛ anhelitus eleuari:ꝛ verba balbutiri:ꝛ tunc paruꝫ discooperiens ipsam ne frigidus matrici aer occurrat:virgā in vuluā mittat. deinde simul semina emittant. ꝛ post coitū super ipsam iaceat donec nodi oris matricis:ꝛ anhelitus eleuatus quiescant oīno. demū mulier cooperta eleuatis partibus posterioribus supine iacere permittatur: φ si dormierit melius erit. Quia igitur hec ars nō seruatur ab homine in coitu plurimus coitus sterilis redditur:aut si non sit sterilis non erit indiuidualis similitudinus in genito expressiuus. Potest etiā alia causa assignari:qr plura sunt in homine tā ex parte figurationis mēbroꝝ cū alijs accidētibus apparētibus:q̄ȝ ex parte qualitatū aīc:in quibus attendit̄ similitudo q̄ȝ in alijs. sꝫ difficilius est plura in vnū reducere ꝛ ꝯseruare q̄ȝ pauca. igitur ꝛc.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Ropter qd albi hoīes ꝛ equi vt frequēter glauci: Aut qr trib⁹ colorib⁹ existētibus oculis nigro: subnigro ꝛ glauco:coloreꝫ corpis ꝛ oculi color sequit̄. hec aūt est glaucitas. Noua.

¶ Cur albi tam homines q̄ȝ equi oculis magna ex parte cesij sunt: An cum oculi triplici coloris genere distinguātur: nigro caprino ꝛ cesio corporis totius colorem oculi quoqꝫ color cōsequitur. itaqꝫ haud immerito cesius est.

Quare est φ hoīes colore albi ꝛ equi vt frequēter inueniunt̄ glauci vel subalbi ſm oculos. Dicit autem vt frequenter quia potest aliter esse sicut est ratio naturalium plurium. verificatur enim magis in his quorum complexio ꝛ aer temperato propinquat ꝛ in his in quibus complexio oculorum proportionabiliter se habet ad complexionem cerebri ꝛ totius corporis: in quibus quidem ex coalternatione complexionis membroꝝ particularium resultat vna complexio in toto. propter enim diuersitatem complexionis membroꝝ potest vni membro ꝛ non alteri albedo inesse. Et ideo dicit Auicen. 2° primi. difficile est iudicare ex colore lingue cōplexionem stomachi ꝛ intestinoꝝ:ꝛ ex colore oculi cōplexionē cerebri. Cōiungit autē equos hominibus:qr assimilant̄ magis in colore oculoꝝ ꝛ in permutatione piloruꝫ hominibus q̄ȝ aliqua alioruꝫ animaliuꝫ. canescunt eniꝫ preter alia sicut homines:sicut dicitur 5° de generatione animaliū. ¶ Deinde[Aut qr.]Soluit dicens causaꝫ esse:quia cū tres sint

Quot oculoꝝ colores. — colores oculoꝝ:niger nō vere tñ nigredinis sed vergens potius in colorē vncū:q tñ magis pōt dici niger respectu coloris subnigri vel varij. ꝛ subniger vel varius sicut dī i libro de ḡnatione aialiuꝫ:tertius glaucus vel subalbidus: ꝯsequunt̄ colorē ꝑportionabil̄r reliqui corpis. Rōnabile eni est vt pars colorē seruet totius cū vtrobiqꝫ sit agens ꝛ materia satis vnuꝫ:sicut enim color pellis lingue variatur ſm varietatem coloris cutis: eo φ oportet extimare linguam vnam particulam exteriorem:sicut dicit Aristo. 5° de generatione animaliuꝫ. similiter dico oculum colorari

rari ꝓportionabiliter ſm colorē corporis.tunica eniꝫ cornea in qua hi colores repreſentanť eſt quedaꝫ oculi pellis exterior:ſed color corporis taliū vtplurimū eſt glaucedo
Dubium. vel ſubalbedo.igiť ⁊c. ¶ Dubitať:q2 cū Ariſto.ponat hic tres eſſe colores oculoꝝ:⁊ ſimiliter in quinto de generatione aīalium ponit tres.ſ.nigrū glaucuꝫ ⁊ varium.Gal.in thegni ponit tres.ſ.glaucū nigruꝫ ⁊ medium. Joannitius autem quatuor.ſ.nigrū ſubalbū variū ⁊ glaucum.Auicē. vo tertia tertij ponit quatuor valde a predictis extraneos
Solutio rubeum citrinū.ſ.plumbeū ⁊ fuſcum. ¶ Dicendum gratia iſtoꝝ ꝙ colores oculoꝝ principaliter ſunt tres.ſ.niger
Nota. glaucus ⁊ medius:qđ manifeſtatur ex cauſis ſuis.nam ſicut dicit Ariſt.in quinto de generatione animaliuꝫ cā coloris oculoꝝ ſumēda eſt a nā aque.nā oculus eſt de natura ipſius ⁊ nō de natura ignis aut aeris:ſicut dicitur in libro de ſenſu ⁊ ſenſato.humiduꝫ eteniꝫ aqueū aut plus cōmenſurato aut minus aut cōmenſuratū exiſtit.ſi plus tūc redduntť oculi nigri:q2 humidū multū eſt impuiuꝫ nō de facili penetratiuū:ꝙ ſi minus menſurato fuerit:tunc oculi erunt medij vt varij vľ ſubnigri:qđ oſtendiť in aqua: ſi enim fuerit multa ⁊ profunda videtur nigra ⁊ obſcura: ſi autēꝫ modica ⁊ improfunda videtur glauca vel ſubalbida:ꝓpter eius peruietatē.ſi autēꝫ mediū inter iſta ſeruauerit medius iſtoꝝ repreſentatur in ipſa color:qui eſt co
Nota. lor in quo humidū cōmenſurať in oculo.Sed cauſe colorū oculi ꝗplures aſſignanť a medicis ſumpte ex parte vt ſpūs viſibilis hūoris cryſtallini albuginei vel tunice vuee ſm eoꝝ multitudinē aut paucitatē:peruietatē aut opacitatē:eminentiā aut ꝓfunditatē humoris cryſtallini ſicut apparet per Gal.in thegni Joānitiū ⁊ Halyab.Cū āt dicebatur Joānitiū ponere ꝗtuor colores oculoꝝ.dico ꝙ mediū coloris vocatū ab Ariſt.hic ⁊ Halyab.ſubnigruꝫ: ⁊ in quinto de generatione animaliū variuꝫ:qđ in duos colores Joānitiꝰ ſequeſtrauit.ſ.variū ⁊ glaucū.Et quē Ariſto. Halyab.⁊ Gal.vocāt colorē glaucū.ipſe ſubalbidū nominauit.Cū aūt Auicē.poſuerit quatuor oculoꝝ colores ⁊ tales:multū ē a ꝑdictis ſapiētibꝰ deuiare:ſi hos nāles oculorū colores intēdit:aut ſunt colores humoꝝ quatuor: dico tñ hoc ſuppoſito ꝙ plūbeus ⁊ fuſcus pōt ad nigrū reduci. citrinus ad glaucū:⁊ rubeꝰ ad mediū:aut ſunt colores hi humoꝝ in oculo abūdātiū ⁊ nō ſube ipſiꝰ vt cornee ꝓprie. Auic.tñ poſtea ſubdit viridē variuꝫ ⁊ nigrum.

¶ Problema. XII. Antiqua.

PRopter quā cauſaꝫ nani fiunt.ad hoc autem magis vniuerſaliter: Propter quid hec quidēꝫ oīno magna:alia aūt parua: Deinde ita conſiderandū due vtiqꝫ ſunt cauſe:aut eni locus:aut nutrimentū. Locus quidē igitur ſi fuerit anguſtus:cibus āt ſi fuerit paucus:quemadmodū ⁊ iaꝫ genitis tētant paruū facere:vt qui catulos nutriunt in venationibꝰ coturnicū.Quibuſcūqꝫ quidē igitur locus cauſa:iſti pigmei fiunt.Latitudines qđē eniꝫ ⁊ longitudines habentes fiunt ſm magnitudinē generātiū.parui aūt vľr.Multis aūt cauſa:quia propter anguſtationem loci conflexe rectitudines curue fiunt.Quemadmodum igiť qui in tabernis picti parui quidem ſunt.videnť autēꝫ habentes profunditatem ⁊ latitudinē.ſimiliter accidit ⁊ pigmeos.Quicūqꝫ autē propter indigentiam nutrimenti imꝑfecti fiunt: iſti ⁊ puerilia mēbra habere videntur:⁊ quoſdā videre eſt paruos quidē vehementer. Moderate aūt queādmoduꝫ melitei catuli. Cauſa aūt q2 ſicut locus eſt nā facit. Noua.

¶ Cur homines varia ſtatura proueniūt. Uel potius querendū in vniuerſuꝫ cur in animantium genere alia paruo:alia magno conſiſtant corpe cauſa. duplex ſane reddi poteſt. Aut.n. locus aut alimentū id facit. Locus ſi anguſtus eſt.alimentū ſi exiguū:quod etiaꝫ partu iaꝫ edito nonnulli efficere conantur:vt qui catellos in caueolis occluſos educant. Quibus itaqꝫ cauſe locus eſt hi pomiliones redduntť. Sunt eniꝫ latitudine quidēꝫ profunditateqꝫ pro magnitudine ſuoꝝ parentuꝫ:breues tñ oīno. Curꝰ rei cauſa eſt ꝙ recte linee in aduncas ſe flectūt.igitur quomodo tabernarū picture:ꝗuis breues tamen diſtente in latitudinem profunditateꝗ cernuntur.ita pomiliōes quoqꝫ formari ex loci anguſtia incidit. At ꝗ qui ob alimenti inopiā perfici nō potuerint:hos membris quoqꝫ puerilibus cōſtare videmus. Fitqꝫ vt aliqui ꝗuis breues admoduꝫ ſunt:modice tamē coaugmētatas omnes ſui corporis partes habeant. Melitenſes catelli. Ratio eni ꝙ non vt locus:ſic natura ſuum efficere opus ſoleat.

Querit cauſaꝫ paruitatis animalium.⁊ primo in ſpeciali dicēs:q̄re eſt ꝙ aliqui hominū nani ſiūt qui dicti ſunt ſic pre eorum nimia paruitate habētes latꝰ ⁊ profundū ſine longitudine. ¶ Deinde[Adhuc.]Querit cām magnitudinis ⁊ paruitatis in cōi.dicēs amplius vtr. querať cauſa q̄re eſt ꝙ quedā aīalium ſunt totaliter magna in creatura ſicut dromedarij ⁊ elephantes.quedā aūt omnino parua. ¶ Deinde[Itaqꝫ.]Soluit.⁊ primo magis aſſignat cauſam primi queſiti.ſecundo ſcandi.ſecunda ibi[Parui autem.]Sed totum dependet ex vna cauſa.dat igitur intentionē ſuā:dicens hoc modo opꝫ conſiderare in aſſignatione cauſarum queſiti.due enim ſunt cauſe:quarū vna eſt locus vel receptaculū.ſecūda eſt alimentum. Locus quidem eſt vna cauſarū paruitatis ꝓpter eiꝰ anguſtiā:alimentū autē alia ꝓpter ipſius paucitatē.Et ꝙ ita ſit oſtendiť:nā aliqui animali iam nato conanť ipſum paruū reddere coāguſtādo idē in paruū locū ⁊ minorādo alimentū vehemēter relinquētes ei ſolum alimentuꝫ neceſſarium ad vitam:ſicut faciunt illi qui nutriunt catulos canum vt fiant apti venationibus quiſtularum ꝑdicuꝫ ⁊ laudulaꝝ:qꝛ tales ſi fierent magni non eſſent adeo ſolliciti circa hꝰ venationeꝫ.quaſi eniꝫ dedignarenť querētes maioꝝ aīaliū ſupeſſe capture:ſicut lepoꝝ ⁊ capreoloꝝ:amplius ꝓpter magnitudinē ⁊ nutrimentuꝫ copioſum receptuꝫ nō eſſent fortaſſis adeo bone venationis: olfatu humiditate cerebri magis ipedito. ¶ Deide[Quibuſcūqꝫ.] Declarat vlterius qualis paruitas ex loci cauſetur anguſtia ſub illationis modo:dicēs ꝙ in quibꝰ locus eſt cauſa paruitatis tales efficiunť pigmei ſiue parui fere vt ipſi ⁊ nō nani cum adipiſcanť lōgitudineꝫ ⁊ ꝓfunditatē parentum ſuorū ex quibus generanť. Cuius cā quidem prima

Ca. de generc.

Loc⁹ causans puitatem duplex.

ria est caliditas p̄tie ītēsiua. est .n. p̄tie gn̄ationis principiū sicut pr̄. sicut dic porphyri⁹. Propter qd̄ notandū q̄ loc⁹ q̄ sua angustia causat puitatē est duplex. qdā .n. est receptaculū itrinsecū: sicut matrix. qdā est receptaculū ɔtinentis exterius. vt si sit locus lapidosus iter mōtes inclusus beneficio planetaꝝ priuatus: in quo sint ⁊ aq̄ frigidissime ⁊ nutrimēta siccissima: sic̄ ī q̄busdā locis alpiū ligurie repit̄. Cōtingit ēt hoc p̄cipue pp̄ v̄tutē alicui⁹ ɔstellatiōis occulte ip̄rimentis in illū aerē: pp̄ qd̄ reddit̄ mirabilis loci nā: intātū q̄ Aui. dicit 4° metheo. nō est lōge qn̄ sit vis mineralis vertens aq̄s in lapides: ⁊ iō in multis lapidib⁹ inueniunt̄ q̄dā ptes aialiū. ⸿ Notādū q̄ pigmei sūt aialia p̄cise vt hoīes sicut vidi ⁊ tetigi formata pua ad lōgitudinē cubiti extēsa: vnde ⁊ cubitales hoīes dicunt̄ tibijs longis ⁊ brachijs in cauernis habitātia: cū q̄b⁹ pugnāt grues vel ciconie ⁊ equitāt equos puissimos. vn̄ Ari. 7. de hysto. ait grues pmutari ex scithicis cāpis ad paludes supiorīores egypti vn̄ nilus fluit: ⁊ ille locus est circa quē pigmei habitant. nō .n. est hec fabula: sʒ est ꝓm v̄itatē gen⁹ paruū: vt dī ⁊ ipsi ⁊ equi sunt parui. tn̄ in cauernis habitantes/quos dico nō esse hoīes lʒ eis similent̄. nō .n. ptīcipāt rōne neq̄ʒ vsu eius cū vle nō apprehēdāt. neq̄ʒ iudicium reipublice exerceāt: neq̄ʒ hn̄t verecūdiā neq̄ʒ honestatē neq̄ʒ iustitiā colūt: in multis tn̄ imitant̄ hoīes. habēt .n. loquelā ⁊ ꝟmonem lʒ iperfectū pp̄ bonitatē imaginis pre alijs aialib⁹: ⁊ multa ex vmbra rōnis opantes. ⸿ Deinde [Parui aūt.] Applicat cām predictā ad secundā ptem q̄sti dicens p̄ q̄ cā puitatis aialis in quo deficit longitudo latitudo ⁊ profunditas vt vl̄r est dicere est angustia loci vt matricis. ex ipsa .n. aialia que eēnt recta: q̄ꝛ plicant̄ crura ⁊ ɔtracta reddunt̄ sicut imagines ille forte que pingunt̄ in tabernis ⁊ palatijs: ⁊ maxīe circa colūnas que vident̄ totū edificiuʒ sustētare hn̄tes caput cōpressuʒ in pect⁹ ⁊ pect⁹ in femora .ſ. ipulsuʒ. tales .n. sic sūt figurate vt duas tm̄ videant̄ hr̄e dimēsiones: pfunditatē .ſ. ⁊ latitudinē: tertia carētes .ſ. lōgitudine. Silr̄ ɔtingit pigmeos ɔstringi ex angustia matricū differenter tanq̄ʒ imagines picte in tabernis nanos magis representātes: q̄m illis affuit angustia solū ꝓm lōgitudinē. in pigmeis aūt ꝓm oēm dimensionē: ⁊ iō dictū est eos eē dimensionatos ꝓm quātitatē parētum. ⸿ Deinde [Quicūq̄ʒ aūt.] Pertractata cā puitatis que est ex angustia loci. ptractat 2° cām que est pp̄ defectū alimēti dicēs q̄ illi oēs qui fiunt impfecti v̄tutib⁹ ⁊ parui corpe pp̄ defectū alimenti vident̄ hr̄e mēbra parua sicut pueri q̄ nōdū pfectā magnitudinē sunt adepti ⁊ eis similant̄: ita q̄ aliquos est videre valde paruos: sicut hoīes circa lemontinū: pp̄ qd̄ vt in plurib⁹ videm⁹ diuites copioso alimēto vtētes fieri fortiores ⁊ maiores egenis modico ⁊ prauo alimēto vtētib⁹. quosdā aūt est videre paruos nō oīno: sʒ mēsurate. eo q̄ in eoꝝ vita nō sic caruerunt alimēto sicut canes dicti melitei: quos extimo canes nobiles militares: quos milites ⁊ dn̄i fouēt cuʒ diligētia grādi: ⁊ sunt fortassis canes venatici. nō .n. tales debēt sic modico vti alimento vt sint nimis pui ⁊ ipotētes. neq̄ʒ tāto vt sint nimis pingues nō valentes sufficienter inuenire ⁊ currere. cā q̄dem p̄dictoꝝ est q̄m nā operat̄ ꝓm dispositionē ⁊ virtutē loci: cū locus sit maximū generatiōis ⁊ transmutationis p̄n^m. Vn̄ Yp. in libro de lege. Natura nr̄a est q̄lis est regio. Et Arist. in p̄ de plantis ⁊ de īspiratiōe ⁊ respiratione nā medie: in quo q̄deʒ loco tales gētes existūt. p̄ v̄o de plātis venenū quoq̄ʒ pniciosuʒ natū in Persia trāsplantatuʒ quidē in egyptum ⁊ israel factū est comestibile: ⁊ de hac arbore scribit Gal. idē in pluribus libroꝝ suoꝝ. ⸿ Notandū q̄ talis paruitas nō solū ɔtingit a cā ista inferiori: veꝝ etiaʒ ex causa vli celesti: sicut tangitur a Ptolomeo. 52. ⁊ 53. verbo cētiloq̄j. Propter quid vir magis muliere fit nanus. ⁊ propter quid nō sic alia animalium vt homines nanescūt: aut quia mā̄ ex qua mulier generat̄ magis propter eius maiorē humiditatē obedit omniquaq̄ʒ īformatiue virtutis extēsioni: ⁊ q̄ꝛ minor est in creatura viro. viri autē nō sic obedit. Itē cū virtus sit informatiua fortior in eo īcipiēs fortiter extēdere in vnū diametrū vt latum deficit in longum. fit ⁊ maior eius moles in vtero: p̄pter qd̄ nō sic potest inuenire matricē extensioni omniquaq̄ʒ obedientē. ⸿ Ad aliud dicēdū est q̄ principia generationis aliorum animalium sunt acutiora ⁊ magis extensiua sunt ⁊ eorū matrices oblongiores ⁊ plus per cameras distincte. Itē nō sic variant̄ alia aialia in coitu ꝓm affectiones anime vt homo sicut dictū est. 10. caplo: cum ex imaginatione nanum possit concipere.

Pigmei quid.

⸿ Problema. XIII. Antiqua.

Propter quid animalium hec quideʒ ex se inuicem fiunt. Alia v̄o ex q̄busdaʒ cōmixtis similr̄ gn̄ōnis que est ex principio tēporis existētis. Quēadmodum quidem qui de natura dicentes dicūt: ⁊ generationem que est a principio animalium fieri: propter mutationes ⁊ motus mundi ⁊ vniuersi: ita magnos: ⁊ nunc siquidē debet iterū esse tales aliquos oportet esse mot⁹. Principium qd̄ est cuiuslibet operis maximuʒ: dimidiuʒ enim est: semen enim principiuʒ: paruoꝝ quidem igitur ⁊ queciq̄ʒ fiunt nō ex seinuiceʒ. Causa est talia fieri: quemadmodum ex principio genita sunt seminis paruitas: minoris enim ⁊ principiuʒ minus: quare sufficientes ⁊ horū mutationes ad fienduʒ ipsi sperma qd̄ accidit: fiunt eni in permutationib⁹ maxime maiorib⁹: aut maiori indiget ⁊ mutatione. Noua.

⸿ Cur in animantiū genere alia maris ac femine coitu creantur. alia concretis quibusdā pueniunt similiter atq̄ʒ primus coꝝ ortus extiterit. Quēadmodū qui de natura docēt primū aiantium ortū mutatione dimotioneq̄ʒ mūdi vniuersiq̄ʒ orbis igenue dixerūt extitisse. Et q̄ nūc si rursuʒ ort⁹ eiusmodi futurus sit tales motiones aliquas p̄cessisse oportebit. Principiū eniʒ rei cuiusq̄ʒ maximū ē. Quippe qd̄ rei dimidiū fit. Semen aūt genitale principiū esse certū est. Ergo minutoꝝ animaliū quorūq̄ʒ ortus nullo agi mutuo ɔcubitu solet causa cur vt principio extiterūt creari nūc ēt possint seminis exiguitas est. Rei nāq̄ʒ minoris minus quoq̄ʒ principiū eē ɔuenit. Quamobreʒ huius ēt seculi mutationes semen animantiū minutoꝝ generi satis cōtrahere possunt qd̄ sepius vsu euenit. Tuʒ eni maxime oriuntur cū mutatiōes temporꝝ incesserunt. Maioꝝ aūt generis mutationem quoq̄ʒ pro sui magnitudine desiderat ampliorem.

Querit Ari. in isto caplo duo. primuz est: quare est q̄ quedā alaliū fiunt ex inuicē per generationē
vniuocā: vt homo ex homine ⁊ equus ex equo. Alia autez
fiūt ex mixtione quorūdā adinuicē vt qñ terre ꝯiungun-
tur alia elemēta ⁊ ꝑ putrefactionē generant̄ animalia: si-
cut est in generatione equiuoca ⁊ casuali vt vermiū ⁊ mu
rium. Et fortassis exponet quia animalia fieri ex q̄busdā
cōmixtis. s. quādo vna species similis alteri: quaꝝ equuz
est tēpus partus ꝯiungit̄ ad tertij generationē: sicut equ⁹
asine ⁊ gallus perdici: vt dicitur in secundo de generatio-
ne animaliū: quod lz sit verū: nō hoc: sed primū videt̄ cau
se assignatio p̄cedere. ¶ Deinde [Similiter.] Querit se-
cundo iteruz dicens: similiter que est causa generationis
que cōsistit a principio ipsis generatis quādo mūdus fuit
generatus sicut posuit Plato: sicut apparet ī thimeo. ipse
T.c.10. enim solus generauit tēpus: sicut dicit̄ in. 8. phys. posuit
enim mūdū ⁊ spēs incepisse sententijs Moysi imbutus:
vel pōt hoc referri ad opiniones Emp. q̄ ponebat vniuer-
sum ſm oēm eius partem infinities generari ⁊ corrumpi
successiue ꝑ litē ⁊ amicitiā nūc dominatam: nūc vō domi-
nantē: ⁊ hoc est qd̄ dicit suū exponēdo sermonez. sicut di-
cunt illi q̄ habuerūt cōsiderationē de rebus naturalibus.
posuerūt enim aliqui ipsoꝝ generationez animalium ha-
Cap.ij. ⁊ t.c.5. ⁊ in .i. de gña āīa. t.c.6. 67. buisse p̄n᷑. Et forte in hoc magis tāgitur Emp. cū suis se-
quacibus q̄ Plato. illi enim fuerunt nāles. Plato vō ma
thematicus ⁊ metaphysicus etiaz magis: sicut apparet in
p̄rio meta. ⁊ in primo de generatione ⁊ corruptiōe. Et opi-
nio quidem hec Empe. tangitur satis in physicis ⁊ in pri-
mo de generatione aīaliuz. Dicēdū aūt est mundus habe
re generationē ⁊ principiū habuisse ꝑpter trāsmutatiōes
Nota. adeo vehemētes istius machine īferioris in qua materia
semper existit in trāsmutatione ex forme fastidio. ꝑpter
qd̄ diluuia ignea ⁊ aquatica: pestes ⁊ alias corruptiōes ꝑ-
maximas ꝯtingit fieri sicut tangit̄ in p̄ thimei. ⁊ in libro
de ꝓprietatib⁹ elementoꝝ: ⁊ ꝑpter motus vniuersi. s. celi
vltimi stellati ſm Aristo. continentis ⁊ mouentis totū: qd̄
maxie cōtingit ſm Astrologos ex motu octaue sphere cū
eius imaginib⁹. 48. in. 100. ānis ſm Ptolomeuz: aut. 40.
ſm modernos mote contra motū primi mobilis in oriē-
tez vno gradu a quo motus diurnus causat̄: propter quod
cuz talis motus ſm Ptolomeum cōpleat̄ in. 36. milibus
annoꝝ putauerūt quidā Pithagorici tunc oia reuerti ad
statū in quo fuerūt in p̄ncipio talis motus. Qd̄ ⁊ fortassis
aliquis dicet supposita incorruptibili anima ⁊ stellarum
cōpari. tunc enim tali motu cadez aut omnino simili ad-
ueniente materia aīa prius separata in eādem descendet
materiā in quā prius descēderat. Aut dicendū sicut dicit̄
T.c.70 in secundo de generatione ⁊ corruptiōe q̄ eoꝝ quoꝝ sub-
stantia deperijt nō reddent̄ eadem numero. Unde p̄mo
quadripartiti. Or id totuz qd̄ est in celo cuz eo toto qd̄ est
in terra sit reuersum ad ipsum statū primum: res est que
nō potest esse neqz quis potest attingere. Scdm̄ āt Emp.
per huiusmodi transmutatiōes intelligit generationes ⁊
corruptiones quas posuit ille fieri per litez ⁊ amicitiam.
¶ Deinde [Et nō siquidē.] Potest dici q̄ hic soluit: etsi
aut solōnis nota non subdat̄ ⁊ dicatur q̄ primo soluit ad
2ᵐ quesitum per interemptionem. secūdo ad primuz. se-
cunda ibi [Paruoꝝ quidē.] Dicens q̄ siquidem adhuc
isto tēpore debent esse trāsmutationes ⁊ motus tales effe-
ctiue causantes quales dicuntur fuisse a principio mundi
oportet q̄ sit aliquod principiuz ipsoꝝ qd̄ nobis manife-
stuz fiat: qñ qd̄ est maximū in omni operatione ⁊ produ-
ctione anteq̄ ꝓducat̄ opz p̄existere illi saltē dimidiuz ei⁹
virtute maxime habens potētiaz ꝓpinquā actui in totuz
⁊ hoc est seminis principiū. s. primuz ex quo fit qd̄ fit sup-
ple illud tale semē ⁊ p̄ncipiuz causatoꝝ trāsmutatiuū vel
tantaꝝ transmutationū ⁊ dimidiuz: qñ p̄ncipium ē plus
q̄ dimidiuz totius: sicut dī in p̄ ethi. saltē virtute nō appa Cap.10.
ruit vnq̄ nobis. igit̄ generatio ⁊ mūdus nō icepit: sed ab
eterno cōstitit: sicut ꝓbat̄ in. 8. phys. qd̄ veritati orthodo T.c.4. et
xe fidei aduersatur non paꝝ. ¶ Deinde [Paruoꝝ.] Assi- no auer.
gnat cām p̄mi quesitū: ⁊ primo quare quedā fiūt ex admi- tacet qs
xtione quorūdā sicut que fiūt per putrefactionē a casu di- fiant.
cens q̄ cā gñationis paruoꝝ aīaliū quecūqz nō generan-
tur ex adinuicē per cōbinationē est talis sicut fuit genera
tionis causa a p̄ncipio mūdi qñ generatio incepit ſz mul-
tos q̄ posuerūt mūdū icepisse: sicut. n. ipsi ponebāt oia ge-
nerari ex mā per putrefactionē virtute corpoꝝ superioꝝ:
ita sīr est ponēda nūc causa gñationis istoꝝ imꝑfectoruz
casualiter generatoꝝ. Et hoc bene pōt esse qñ ad genera-
tionē eoꝝ requirit̄ semē ⁊ p̄ncipiuz exiguū min⁹ q̄ dimi-
diuz: qꝛ ꝓductioni minori sufficit minus principiū: cū pec
catū etiā sit fieri per plura qd̄ paucioꝛib⁹ fieri pōt: sicut i-
uenit̄ p̄ phy. ⁊ ideo hꝫ trāsmutationes corpoꝝ celestium T.c.35.
sunt sufficientes ⁊ potētes agere: vt semē fiat id ex quo q̄d
id est aliq̄d qd̄ accidit esse subiectū eius qd̄ debꝫ generari
qd̄ postea determinat̄ ad aliq̄ formā ex virtute stellaruz
⁊ forma specifica sue spēi q̄b⁹ tot⁹ mūdus ē plen⁹. sicut ta-
ctuz est in. 12. cap. p̄me particule. Et hꝫ q̄dē p̄n⁹ materiali
qd̄ tenet locū spermatis generant̄ aīalia ꝓprie in permu-
tationib⁹ magnis ⁊ ꝯiunctiōib⁹. verbi grā. qñ sol peruenit
ad aliquē punctoꝝ quatuor anguloꝝ mūdi ⁊ maxime ad
punctū capitis arietis: tūc enim totus mundus cōtēperat̄
ad caloreꝝ in his climatib⁹: ⁊ inouat̄. vnde Aristote. in. 2. T.c.56. ⁊
de generatione ⁊ corruptione ait. sole accedente ad nos in p̄ metheo.
circulo obliquo fieri generationē: qd̄ est cum peruenit ad circa p̄n᷑
punctum capitis arietis. ¶ Deinde [Maioribus.] Dic ⁊ 1⁹ phy. t.
secundo assignat causam q̄ aliqua fiunt ex seinuicem di- c.26. ⁊ 12.
cens: q̄ illa que sunt maiora ⁊ perfectiora ad sui genera- meta. t.c.
tionē indigent maiori principio transmutāte q̄ sit princi- 37.
pium trāsmutationis ⁊ ip̄ressiōis causate a corporib⁹ cele
stibus ⁊ maxime a sole. ¶ Non eniz sufficit in generatio-
ne ipsoꝝ hꝫ agens vle: sed ⁊ particulare cuz eo requiritur
qd̄ materiaz imediatius disponēdo attingat: ⁊ tandez for
mā in materiā dispositā impingat. hoc enim qd̄ fit est ma
ximuz maximis ⁊ plurib⁹ indigens p̄ncipijs ad eius ꝓdu
ctionē. Et ideo dictū est supra maiora aīaliū plurimo tem
pore in vētre gestari. Et ista quidē videt̄ ad presens hui⁹
capituli sententia breuitate volatili tradita de quo vtcūqz
erit memoria in. 66. caplo. ¶ Notandū est q̄ ex isto ser-
mone Arist. sic exposito pulchre apparet veritas ꝯtrouer-
sie non modice inter illustres honorabiliū phoꝝ. Auicē. ⁊
Auer. Posuit. n. Auic. in suis tractatibus de diluuijs quid
sit reparās terraz ⁊ aīalia postq̄ fuerint ꝑ diluuiū ignis ⁊
aque vel etiā per pestē aeris aut etiā volūtatē propriam
(sicut dī in. 5. de aīalibus.) mortificata ⁊ extincta. voluit
enim q̄ stelle cōmixte viribus elemētoꝝ oia formarēt ⁊
ꝑficerent: ⁊ nō indigeri femina nisi ꝑpter locuz: ⁊ ideo di-
cit matricē nō exigi ad generationē nisi ꝑpter bene esse
vt melius formet̄ embrio. Et qꝛ raro iuenit̄ perfectus lo- Raro inue
cus gñationis alicuius in elementis ꝑpter repētinas mu niri locuz
tationes elementoꝝ: ideo ꝓuidit natura certuz locuz: qui ꝑfectū ad
q̄dez est matrix femine: sꝫ tñ sepe ꝯtingit locuz gñationis gñationē.
cuiuscūqz aīalis aliqñ esse ꝯtemperatuz in elemētis: ⁊ tūc
stellas asserit ꝓducere illi⁹ aīalis spēm cuius semē in ele-
mentis est ꝯtemperatū. Hꝫ aūt signa introducit plurima
quoruz vnum est q̄ nos videmus mures generari in ali-
quo loco ex terra ⁊ postea per coitum multiplicari. Aliud
est quia videmus serpentes generari ex capillis ⁊ preci-
pue mulierum: quia sunt longiores ⁊ humidiores natura

capillis viroꝝ: ꝛ tandē sic generari postea ꝑ coitū multiplicantur ꝛ formant in eis vi stellarū marē ꝛ feminā ac si de posterioritate sit ei sollicitudo. Unde in .15. ꝺ animalibus ait. se habuisse amicū q fecit scorpiones: ꝛ illi scorpiones tandē generauerūt alios scorpiones. Dicit enī ꝙ non debet esse aliquo modo ꝙ res generet̄ ꝑ virtutē generatiuā: quin etiā possit aliquo alio modo generari. qm̄ generatio est ad ꝯseruandā spēm: sed femella est circa indiuiduū. dicit etiā de quodā castore quez credidit se fecisse in quodā nouo riuo: q2 nō potuit venire a mari ꝓpter longā distātiā riui a mari. Itē 3° dicebat Aui. nos videre figurā capitis vni° aialis generari in matrice alterius sicut videmus in mōstris: qđ qdem matrix nō corrūpit: ꝛ hoc nō in speciebus ꝓpinquis ꝑ seminū cōmixtionez sicut in equo ꝛ asino aut cane ꝛ vulpe: quoniā lȝ hoc ꝯtingat in his ex taliū seminum cōmixtiōe: nō tamē posset contingere ex remotioribus spēbus: sicut in hoīe ꝛ porco: asino ꝛ cane: ꝛ tn̄ hi partus sunt aliqn̄ visi. Cōstat igitur ex virtute stellarū formatiua hoc contingere. Rursus inuenimꝰ esse quasdaz stellas in obseruationibus eaꝝ impedire figurationē hominis quātūcūqȝ semē sit efficax ꝛ matrix bene disposita ad cōcipiēdū: sicut sunt quedā stelle in signo arietis monstruosos partus operātes. Per oppositum igitur quedaz erunt in generatione ꝓprie ordinate: vt ostēdūt quidam lapides nā ꝓducti ad similitudinē mēbri virilis ꝛ femelle: ꝛ hoc etiaȝ Plato sensisse vixū dicit deū deoꝝ sementem vniuersuȝ esse ꝛ stellas tradidisse ad incorporādūȝ ꝛ exequēdū. he igitur sunt rōnes ꝛ dicta ostēdentes omnez habitationē ex stellaꝝ viribus cū cōmixtione elemētoꝝ posse reparari. Cōtra q̄ quidē iuit Auer. multis rōnib° ꝑsuadens aialia q̄ multe diuersitatis sunt in mēbris ꝛ perfecta vocant̄ ex solis stellis ꝛ elementis reparari nō posse. Et vna suaꝝ rōnū ē ꝙ talis animalium generatio ē difficilis: ꝛ ideo indiget loco in quo ꝓyciatur semē ꝛ calescat. Rursus si ita esset hoc sepe fieret: eo ꝙ sepe veniūt hꝰ cōstellationes. nō aūt sepe perficitur talis generatio: immo potꝰ nūq̄ percepta est ab aliquo sapiēte fide digno. Amplius cū natura icedat per viā cōpendy esset melius vt sine mare ꝛ femina multiplicarent̄ aialia q̄ per cōcubitiones maris ꝛ femine. hoc aūt nō fit. quare ꝛc̄. Itē nulla eēt ratio generationis vniuoce. cuȝ enim equiuoca generatio ante vniuocā esset ꝛ causa eius: ẜm hoc vniuocuȝ reduceretur ad equiuocū: qđ est cōtrariū rōni: q2 nullo modo potest esse equiuocū nisi prius sit vniuocū ad qđ reducatur.

T.c.46 Talia ꝛ cōsimilia adducit Auer. octauo phy. in cōfutatione sermonis Auic. Unde ait illic secundo meta. Auicē. cū sua famositate in phia dicit hominē generari ex terra esse possibile. Sed forrassis Auic. respōdit taliter cōtingere cū nihil esset spēi: tunc enim ipsam ꝓducere conaretur ōis nā. Sed ex verbis phi hic expositis iam veritas huiꝰ apparet. Et ꝙ vterqȝ verū dicat ẜm partē ꝛ nō oīno: quoniāȝ absqȝ dubio in vegetabiliū multiplicatione sufficiūt stelle mouētes cōmixtionē elemētoꝝ: ꝛ sunt informantes cōmixtū ad spēm hanc vel illā. Similiter in generatione aialiū similiū nō diuersarū partium vt sunt serpētes vermes pisces ꝛc̄. cum videamus loca in quibꝰ generant̄ pisces: ꝛ multa genera vermiū in qbus oīno nō erant prius. Similiter cōsentiendū videt̄ stellas posse ad ꝓductionē aialiū nō multū dissimiliūȝ: sicut sunt mures vespertiliones talpe ꝛc̄. sȝ in aialibus perfectis: vt hoīe leone ꝛc̄. virtus stellaꝝ nulla videt̄ sufficere: sicut etiaȝ tanget̄ in 66° caplo. Et ꝙ in homine nō sufficiat apparet: quoniaȝ eius anima nō educit̄ de potētia mãe: sed dat̄ a datore primo etiā ẜm phos: ꝓpter quod opȝ preexistere hominē ad generationez eius. Similiter neqȝ in alys perfectis sufficit stellaꝝ virtus cū ḡnatio illoꝝ hic ẜm phm̄ sit opus maximuȝ: ad qđ oportet plura concurrere. Auer. quoqȝ dicit in 3° de anima. diluuiū nūq̄ ita fuisse ꝙ nō sit euasio aliq̄ neqȝ refugiuȝ: q2 cū virtus stellaꝝ sit diuersa siquidez in vno locoꝝ causet diluuiū: alie his opposite causabūt alib. Sic itaqȝ ex his appet quō q̄dā oȝ ex eisdē fieri. q̄daȝ aūt casualr̄ virtute stellaꝝ ex putrefactione produci.

A qbusdā stellis īpediri cursus alleg[illegible]āndi.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

PRopter quid hec quidez animalium multorum generatiua sunt vt sus canis ꝛ lepus. alia ꝟo nō vt homo leo? Aut quia hec quidem multas matrices ꝛ figuratiōes habent equales: ꝛ repleri cōcupiscunt ꝛ in que diuiditur genitura. Alia ꝟo econtrario. Noua.

¶ Cur animantium alia partu sunt numeroso: vt sus: canis: lepus. Alia non: vt homo ꝛ leo? An ꝙ alia vuluas siue vteros cōtinent multos totidemqȝ formandi loculamenta quibus iplerí percupiunt: quibusqȝ semē genitale diuidendum inserendūqȝ est. Alia contra se habent.

Quare est ꝙ quedā animalium multos fetus vna vice pariunt que ꝛ polligona appellātur sicut canis porca lepus catta ꝛc̄. Quedam autem non pariunt simul plures sed vnum tn̄ vtplurimum que ꝛ monotota dicuntur: sicut homo ꝛ leo. leo tamen plures parit: vt frequenter est dicere q̄ȝ homo. in pluribus eniȝ duos: plures autem sex: aliquando tamen parit vnū vt scribitur in sexto de hystorys. quanto enim magis antiquatur pauciores parit cum aduratur pre nimia eius caliditate: ꝛ sic inductum exemplum hic in leone magis est sermonis manifestatiuum q̄ȝ veritatis omnino contentiuum. Equa autez asina ꝛ vacca vt frequenter vnum pariunt. raro aūt duos: sed camellus tn̄ vnum: sicut dicitur in eodem sexto. vnde vere monototum dicitur animalium. Et scias sicut apparet ex quarto de generatione animalium: ꝙ homo magis in numero parturitionis simul fetuum tenet medium q̄ȝ aliquod aliorum animalium. cum omnibus enim conuenit animalibus. aliquando quidem monotokiȥat: vnuȝ scilicet tn̄ pariens. aliquando polotokiȥat: multos. s. vna vice pariens: ꝛ interduȝ elogokiȥat paucos simul pariēs. Unde homo lȝ ẜm naturam sit maxime monototum sicut etiam apparebit. 28. capitulo: tamen propter humiditatem corporis ꝛ caliditatem est politoton. Et ex his accidit ꝙ homo habet tempus partus indeterminatuȝ. vnde aliquando parit semptimo mense: frequenter nono ꝛ etiā decimo: raro autem octauo: ꝛ tales apud nos minime viuunt. Alia autem animaliū vnum tempus partus habēt magis diffinitum: ꝛ de hoc erit sermo in quartodecimo capitulo. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. quoniaȝ illa que multos simul pariunt habent multa receptacula distincta in eorum matricibus ꝛ nō vnum vel duo sicut homo: que quidem sunt loca in quibus generantur embriones ꝛ nutriuntur vsqȝ ad tempus conueniens partus: ꝛ hoc est qđ dicit. Matrices equidem istorum habent figurationes camerales fere eiusdem quantitatis in circuitu earum sitas: habent etiam super hoc virtutem appetitiuam intensam: ita ꝙ genituram qđ est efficax ad generationem vehementer suggant a masculis: ꝛ ideo plurima eoruȝ longo tempore permanēt in coitu cōplexa: que quidem partit̄ ꝑ cameras matricū ex ꝓiectiōe eiꝰ cū saltu interpolato Circa me.

vt porcus ostēdit ⁊ canis. Sed que sunt paucorū generatiua vel pariētia nō habēt figurationes matricum plures sic per equalia distinctas: ⁊ ideo deficiēte loco apto suscepti° geniture in plura: vnum vt in pluribus generāt aut duo ⁊ nō plures nisi rarissime. ¶ Notandū est q̄ illi cause sumpte ex parte organi suscipientis generationē potest alia ex fine sumpta adiūgi. Dicēdo minora animaliū plura parere vt eoꝝ spēs perduret cū talia sint breuioris vite paucoꝝ generatiuis: sicut dictū est etiā in nono capitulo. Rursus nobis talia magis deueniūt in alimentū: sed maiora si plures parerēt nō possent ea nutrire cū indigeant plurimo nutrimento tum pp̄ fetum ꝑpter fetus: ⁊ iō videmus q̄sdā aues quaꝝ fetus q̄ statim capitib° extractis ex ouis possunt per se suscipere alimentū: moltos excludere: sicut sūt galline perdices ⁊ ortigines: nō aūt columbe ⁊ turtures. Itē maiora aīaliū potius ordinant̄ in alios fines q̄ in conseruationē speciei sue.

Dubium. ¶ Dubitat̄ q̄ dicit pħs hominez fore paucoꝝ fetuū generatiuum simul assignās causam ex parte receptaculi matricum dicēdo q̄ in matrice eius nō sunt plures figuratiōes camerales distincte: qđ nō videtur: q̄ dicitur in quodā libro de spermate Gal. ascripto septē esse receptacula matricis in qb° sperma recipit̄. Et ꝯfirmatur per Arist. dicentē in septimo de hystorijs. plurimas mulieres parere quinq̄ filios numero. Unde Auicē. ibidem dicit se audiuisse a dignis fide q̄ vna mulier peperit. 78. formatos.

Solutio ¶ Dicendū hominem vt dictū est eē nāliter monotocū perturiens maxime vnū ⁊ duos interdū: ⁊ hoc q̄ matrix ei° nō est multoꝝ receptaculoꝝ. solū. n. duo h̄z. diuidit̄. n. p̄ parietē vnū in duos. Unde Auic. 21. tertij. matrix hoīum diuisa ē in duas p̄tes. i. alijs aūt s̄m numerū papillarū mamillaꝝ. Item si plures vno pareret cū homo pariat̄ imperfectissimus alioꝝ multis expositis defectib°: cum natura humana sit multipliciter serua: sicut dicit̄ i prohemio meta. nō posset enutriri. Unde aut morerent̄ aut nām defed arent: nā etiā vt dictum est nūq̄ ꝑducit aliquid in esse nisi de eius salute sufficienter procuret. ¶ Ad aliud qđ dicebatur ex libro de spermate Gal. ascripto: dico q̄ non fuit Gal. principis anathomicorū: ⁊ q̄ de hoc dicitur in ipso ⁊ de alijs multis mēdaciū est purum: ⁊ de hoc libro estimo iuristas scripsisse in suis codicib° septē eē matricis receptacula. ¶ Ad aliud dicendum est q̄ lz sint solum duo receptacula matricis mulieris: possunt tñ interdū plures in eodē receptaculo cōtineri. Unde Arist. quarto de generatione animalium. In eodez loco matricis fiunt duo sepe: ⁊ nō duo: sz plures cogit nos experiētia cōcedere. Et Alber. super septimo de hysto. refert se a fideli medico audiuisse q̄ vna mulier in Germania: ad cuius curā fuit vocatus: abortiuit in panniculo. 15. inuolutos quātitatis digiti auricularis pluresq̄z habebāt motū cōstrictionis ⁊ dilatationis: que mulier putauerat se vermes e matrice emisisse.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Propter quid animaliū homo habet minimam distantiam oculorum s̄m magitudinem? Aut propter id quia maxime s̄m naturā habet. Oculorū sensus autem natura anterius est: in quo enim est motus: hoc aūt ꝑuidere. Quāto vtiq̄z plus fuerit distantia oculoꝝ: tanto magis visus erūt in latere. Si igitur habere oportet s̄m naturā: q̄ minimam oportet distantiam esse. sic enī in anterius maxie ꝑcedet. Amplius aūt alijs aīalibus q̄ manus nō habent necessariū est respicere in obliqua: pp̄ qđ plus distant oculi ipsoꝝ: ⁊ maxime ouium propter id qđ maxime faciunt gressum procumbentes. Noua.

¶ Cur homo inter animantes oculorum minimū pro sua magnitudine habet interuallum? An q̄ omnium maxime naturali sollertia homo constat. Sensus autem contuendi partem versus priorem natura posuit: id enim conspicere oportet in qđ nos ducit ratio mouendi. Quanto autem oculorum plus discriminis sit: tanto magis conspectus vergent in latus. Qui si s̄m naturam sedem debeant obtinere: q̄ minimum esse interuallum certe oportet. Sic enim partē versus priorez ingredi maxime possumus. Ad hec ceteris animantibus cum careant manibus despiciant prorsus in latera necē est. itaq̄z plus eoꝝ oculi distant inter sese: ⁊ maxime ouium: eo q̄ maxime prono capite ingrediuntur.

Quare est q̄ hō inter cetera aīalia s̄m quātitatez sui corporis valde modicā h̄z distantiā īter vnū oculū ⁊ aliū: sed alijs aīalib° inexistit grādis distātia preter pigmeū. īterponit̄. n. ipsis frons īter vnū oculū ⁊ aliū. in hoīe aūt solū nasus subtilis medi° existit. Unde Arist. de hoc in primo de hystorijs dixit. oculi s̄m magnitudinem minime distant homini aīaliū. ¶ Deinde cum dicit [Aut q̄ pp̄.] Soluit ⁊ assignat duplicē causam: q̄rum p̄ma est: q̄ hō inter cetera aīalium p̄cipue h̄z oculos s̄m nām ex ei° sapiētia īstitutos tam rōne preciosis q̄ cognitiōis. pp̄ p̄mū qdē suboccultauit eos nā īfra ꝯcauitatē pre alijs p̄bēs eis eminētias: in qb° etiā radij visus possint figurari ⁊ nō dispergi: pp̄ 2m eo q̄ sensus p̄ oculos maxime facit nos scire: ⁊ multas differentias rerum nobis ostendit: sicut scribitur in primo meta. eo q̄ oīa corpora colore participant. sicut dī in p̄ncipio de sensu ⁊ sensato. nā quidem situauit eos sibi ꝓpinquos: vt perfectius ꝓuenirer ex eis videndi iudiciū: ꝑpter qđ nerui duo obtici ad eos peruenientes cruciantur: ⁊ ampliori cōiunctione iungunt̄ q̄ in alijs aīalibus: vt fiat vnum magis deferēs visibilis idolū apprehensum a visu ad sensum cōem iudicatiuum. Et q̄ sensus ⁊ cognitio nāliter a quo deriuat̄ mot° magis viget in p̄te anteriori q̄ posteriori: eo q̄ cor a quo est sensus est anterius: ⁊ cerebrum oīa h̄ñt in anteriori parte: sicut dī in scđo de partibus aīalium. In parte. n. anteriori fit per sensus particulares ꝑceptio silitudinis formaꝝ extrinsecaꝝ: qđ tanq̄ lucrum per seruos partū defert̄ sensui cōi vt iudicet: ⁊ in hoc constat prouisio ⁊ deliberatio agendorum. Uel forte quis id qđ dicit hoc aūt ꝓuidere sequēti ꝯiunget clausule. dicēs q̄ hoc est ꝓuidere ⁊ attendere q̄ quanto maior fuerit distantia īter oculos: tāto magis visiones dispergent̄ lateraliter: ita q̄ idola duoꝝ oculoꝝ nō poterunt perfecte in vnum ꝯiuncta sensui cōi iudici p̄sentari. Si igit̄ op3 hoīem vt declaratū est oculos h̄re maxie s̄m nām: relinquit̄ minimā distantiā sibi inter vnū oculum ⁊ aliū interuenire. hoc. n. modo oculis situatis potissime accidit visionē in anterius fieri: ⁊ in vnum spēs rerū apprehensas ad sensuz cōez deferri: pp̄ qđ videm° illos qb° fuerit oculoꝝ distātia: ꝑpter oculoꝝ cōtorsionē musculorū nō recte visibile vt est apprehendere: imo vnum duo apparere: sicut dictum est in tertia particula. ¶ Notandū

est ꝙ illud qđ dicitur sensum esse naturaliter in anterius in quo etiã est motus:nõ est cõtrariũ Gal.i tbegni tractatu signoꝝ dicẽti:partẽ anteriorẽ esse paucoꝝ nervoꝝ operativoꝝ per quos est motus:⁊ multoꝝ sensibilium qbus fit sensus:partẽ aũt posteriorẽ ecõverso:quoniã Arist.hic per motũ nõ intẽdit motũ virtutis volũtarie palã cõprehendentis:sed potius motũ virtutis motive interi⁹ apprehendentis ⁊ movẽtis occulte: a qua etiam principiat ois motus exterior volũtarius:ꝑpter apprehensionem precedentẽ.❡ Deinde[Amplius aũt.] Assignat secundaꝫ cãm dicẽs:hoc iteꝝ ꝯtingere:qꝛ alia animalia preter pigmeuꝫ nõ hñt man⁹:solus.n.hõ hꝫ:eo ꝙ eũ sit prudẽtissimũ aialiũ:ei datũ fuit a nã organuꝫ qđ ei ad plura deservit.qđ quidem nõ est tm̃ vnũ:sed multa sicut dicitur in quarto de
Cõ.38. partib⁹ animaliũ.Unde in tertio de aĩa dicit̃ manuꝫ fore organũ organoꝝ:⁊ qꝛ alia aialia nõ hñt prudentiã veraꝫ sicut homo:cũ carẽãt rõne ⁊ eius vsu:solis qbusdã imagi-
cap.p̄. nationibus ⁊ memorijs vivũt.sicut dĩ in principio meta. Loco rõnis eis multa ꝯtulit nã:qb⁹ possunt se defendere ⁊ fovere ab extrinsecis lesivis:vt coriũ durũ ⁊ pilosuꝫ vel plumas loco vestium ⁊ armamẽtoꝝ:dentes cornua ⁊ vngues loco armoꝝ:sicut pꝫ in quarto de partibus.⁊ a Gal. in principio de iuvamẽtis mẽbroꝝ:⁊ ab Avi.in principio quinte particule sexti nãliũ.ꝑpter qđ nã sagax in regimine aialis:vt ait scđo creticoꝝ Gal.ad removenduꝫ lesiva occurrẽtia exterius lateraliter:oculos distãtes in laterib⁹ capitis situavit:vt eis visis possent evitare:⁊ convenientia allicere sibi. Hec ãt oculoꝝ distantia pre alijs necessaria fuit ovibus ꝓprie: ꝑpter id qđ cum sint animalia humida mansueta multotiens stare suo ⁊ gressu interrupto ꝓcumbũt in terram vt quiescant:vt igitur lesivum percipiant extrinsecus qñ appetunt accũbere necessario oportuit oculos lateraliter esse distantes:cũ careant manibus quibus fit defensio ⁊ accũbere super latus cõsistit ⁊ nõ in ante.❡ Notanduꝫ ꝙ quedã animaliũ minimam habent
Nota de distãtia ⁊ ꝓximitate oculoꝝ i aialibus. oculoꝝ distantiã vt homo ⁊ pigmeus.quedam sũt maximã:vt ovis bos capra ⁊ lepus.alia vo͂ sunt istoruꝫ media: quoꝝ quedam magis cõveniunt cum situatione oculoꝝ hominis vt leo cattus ⁊ symia.quedaꝫ quidẽ magis cum situatione ovium vt equus ⁊ asinus.Et nota ꝙ potest aliter causa quesiti declarari.dicẽdo ꝙ figura capitis humani appropinquat figure sphericee valde.sic auteꝫ in figura spherica existit:ꝙ punctis signatis in ipsa ⁊ lineis abinde ꝓtensis in directum:extremitates lineaꝝ fiunt distantes valde: igitur linee ad quas terminarentur oculi intantuꝫ distarent:ꝙ rem visam a longinquo nõ possent in vnum comprehendere vt dicebatur supra.Rursus ṡm phm̃ in p̃mo de hysto.oculi hominis fuerunt in eadẽ ꝑipheria cũ aurib⁹.Si igit̃ multa inter eos itervenirer distantia:tunc eorum situatio situationi auriũ appropinquaret:quo accidente vnum sensitivũ impediret aliud in operationibus propter quod natura constituit membra pauciora ꝙ potuit vni tribuens plures actus ⁊ magis distantia:ne eoruꝫ motus ⁊ operationes confundantur seinvicem disturbãtes.sicut vult Gal.in libro de iuvamẽtis membroꝝ.

❡ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter quid alia animalia hec quidẽ non polluuntur nocte: hec vo͂ raro. Utrum quia nullum supinum iacet: nullum autem polluitur non supinũ. Aut quia nõ somniant alia similiter. Pollutio autem cũ phantasia supervenit. Nova.

❡ Cur ceteris animantibus partim nunꝙ̃ profusio seminis ꝑ somnũ incidere assolet:partim raro. Utrum ꝙ nullum homine excepto resupinum cubare consuevit. Nullum autem nisi resupinum semen profundere potest. An ꝙ cetera non pariter vt homines somniant. Seminis autem per quietem illa profusio non nisi cũ imaginatione fieri potest.

Quare est ꝙ animaliũ ab hoĩe quedã nullo mõ polluunt̃ spermata i somno sua effundẽtia: sicut cattus lepus ⁊ hõ melica minus ꝑfecta:q̃dã ãt si polluuntur ħ modicũ est qđ emittũt ⁊ raro: sicut pigmeu⁹:⁊ aialia multi coitus ⁊ boni nutrimẽti sicut equus. Unde in 6⁰ hystoriaꝝ dictũ est equã ⁊ quedã alia mẽstruoꝝ purificationes emittere:⁊ si nõ fiant tante quãte mulieribus nulli alioruꝫ.sic itaqꝫ phs innuit questionem trimẽbre.❡ Deinde[Utrũ quia.] Solvit ⁊ primo assignat causam probabilem:dicens causam esse quoniam nullum animaliuꝫ ab hoĩe ⁊ pigmeo iacet suꝑ dorso: qđ est resupine iacere.qđ accidit ꝑpter diversaꝫ figurationẽ corporis alioꝝum animaliuꝫ a predictis.solus enim homo cum pigmeo est recte stature ⁊ lati pectoris:⁊ dorsi.Alia vo͂ sunt versus terram incurvata:angustoꝝ pectoꝝ ⁊ dorsum: ꝑpter qđ sursum in homine est idem qđ sursuꝫ simpliciter.s.vniversi: in alijs aũt sursum eoꝝ nõ est sursum vniversi:sed sursuꝫ sibi ⁊ ṡm quid:sicut dicitur in libro de ꝓgressu aialiũ:sed sursum in aialibus quibus correspondet sursum simplr̃ ⁊ deorsuꝫ.nũc aũt nullũ aialiũ accũbit super id qđ ẽ simplr̃ sursum:sꝫ suꝑ id qđ est iter simplr̃ sursum ⁊ deorsum:qđ lateraliter existit.similiter ꝑpter figuram angustam dorsorũ nõ possunt in somno super ea figi.Causa auteꝫ quare iacere supine pollutionem aduocat:est quoniam renes ⁊ vasa seminalia ex tali accubitu calefiunt: ⁊ vniversaliter vie vnde pertransit sperma caliditate dilatant̃. Propter quod medici precipiũt luxuriosis ⁊ gomorreã patiẽtibus super dorsum minime iacere.❡ Deinde[Aut quia.] Assignat aliam causam dicens iterum hoc contingere:qꝛ nõ somniant alioꝝ plurima animaliuꝫ ita vehementer ⁊ frequenter sicut homo ⁊ paucorũ quedam. Unde Aristo.in quarto de hysto.ait.somniat autem maxime animalium Circa principium.
homo.Et ideo cum spermatis motus contingat precipue in somno ꝑpter motuꝫ causatũ in phantasia a phãtasmate accidit valde somniantib⁹ ⁊ frequẽter pollutionem fieri:cum virtus imaginativa cõponat ⁊ dividat formas sibi a sensu cõmuni representatas ⁊ ab alijs sensibus particularibus per euꝫ:⁊ maxime cũ circa actum:coitus fuerit in vigilia sollicitus.sic itaqꝫ ad pollutionem duo faciunt s.supine iacere qđ est iuvamẽtũ ⁊ nõ necessariũ:⁊ forte ꝑ hoc dictũ fuit.vtrum.s.solutionis nota ⁊ nõ aut.2ᵐ est somnium frequenter incurrere:que duo proprie in solo homine reperiuntur.sunt ⁊ alia plura in quarta particula nota:quare pre alijs polluitur homo.Unum quideꝫ est quia coitu multotiens vtitur in vigilia ⁊ omni tempore:ꝑpter quod ⁊ in somno supervenit ipsius phantasia.Aliud quia homo maxime abundat in spermate:cum vtrũqꝫ sit calidum ⁊ humidum.Coadiuvat etiaꝫ ad hoc non parum:qꝛ somnus eius fit in locis calidis.similiter laborat morb⁹ quibus supercalefiunt renes ⁊ spermatis vasa. Amplius nutritur ex cibis calidis ⁊ humidis multi nutrimenti in quibus calor in somno agens ventositatem excitat in coitu necessariam:⁊ ideo non solum homo:immo etiã ⁊ quedam animalium que cum homine vtcunqꝫ in his conveniunt somniantia polluuntur aliqualiter ⁊ raro:vt equus canis ⁊ porcus:⁊ maxime in domo nutritus.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter quid animalium hec quidez mouent caput: alia vo nõ? Aut quia quedam nõ habent collũ: pp̃ter hoc hec non mouent caput. Noua.

¶ Cur animalium alia caput moueant: alia non moueant? An q̃ que collo carent ea caput mouere nequeunt. Nonnulla aũt carent collo.

Quare est q̃ quedã animaliũ mouent caput ad oẽm differentiã positionis. quedam aũt nõ: immo oĩno imobile p̃manet motu locali nisi ad motũ tot⁹ sicut sunt pisces malocostrata 7c̃. Deinde[Aut q̃z.]Soluit dicens: cãm esse: q̃z quedã animalia carent collo: mediante quo mouetur caput sicut pisces. Unde Aristo. secũdo de hysto. collum nullus piscis habet. caret aũt collo q̃z caret trachea arteria 7 pulmone sicut dictũ est de hysto. cũ vocem nõ habeãt nisi equiuocam factam per branchias: sicut dicitur in 2° de aĩa. pulmo. n. 7 arteria 7 p̃prie guttur
T.c.87
vel epiglotis cũ lingua fistule sunt vocis instrumẽta. sicut p3 per Ari. 2° de aĩa. 7 Gal. in 6° de iuuamentis mẽbro⁊.
T.c.89.
Que aũt collo carent caput nõ mouent: eo q̃ motus capitis fit iuncturis que inter ipsum sunt 7 collũ. iunctura enĩ prima existente inter craneũ capitis 7 primaz spondilem colli mouet̃ caput dextra 7 sinistra. iunctura autẽ 2ᵃ que inter p̃mã colli 7 secundã spondilẽ interueniẽs fit motus capitis añ 7 retro. sicut dicit Aui. p̃° p̃mi. mouet̃ eadem sursum extensione neruo⁊ 7 chorda⁊ oĩum iunctura⁊ spondiliũ colli. deorsum vo eorũdẽ 9tractiõe. ¶ Notandũ est q̃ sunt quedã aĩalia aquatica: que pisces nõ dicunt̃ p̃prie: sz Cethodea: sicut Balena Delphin⁹ Uitulus marinus 7 hõ grãdia: que q̃z guttur hñt 7 vocẽ: inspirãt 7 respirãt aera. guttur. n. est 7 sp̃us grã sicut dicit̃ in 3° de partibus aĩaliũ. Et guttur habentia vel arteriã collũ etiã hñt: q̃z collũ est grã arterie: sicut dĩ in q̃rto de partibus aĩaliũ: 7 caput per ipsum sine motu totius mouent. ¶ Notandũ q̃ in piscibus 7 q̃busdã aquaticis 7 etiam alijs nõ fuit necessarium collũ neq3 pp̃ arteriã neq3 pp̃ motũ capitis. nõ. n. pp̃ arteriã q̃ñ talia cũ sint modici calidi actuale calidũ illud eorum sufficiẽs fuit branchia⁊ motus 9tẽperare vt in piscibus: 7 motus succinctor⁊ in entomis vt app̃et in libro de ĩspiratiõe 7 respiratiõe. nõ pp̃ caput motũ: q̃ñ piscium vita est in aq̃ in qua hñt alimẽtũ p̃pinquum valde. Itez aq̃ diuisibilis est de facili q̃re citissime possunt caput mouere motu totius: 7 sic sibi cõuenientia elicere 7 nociua fugere. ad hoc. n. videtur motus ordinari.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

Propter quid homo sternutat animalium maxime? Utrum q̃z poros amplos habet per quos spiritus 7 odor ingreditur: his autem repletis vento sternutat: quia ampli aũt signum q̃z magis odoratiuuz est. Alijs animalibus certiores ac subtiliores. Si igitur in amplos plus 7 multotiens inducitur humidũ: quo inspiratis cum ventositate sternutatio fit. Tales autẽ maxime animaliũ homines habẽt. Multotiens itaq3 sternutãt merito: aut quia minimuz b̃m longitudinẽ nares: quare humidum calefactum velociter potest fieri spiritus. In alijs autem per longitudinem infrigidatur prius. Noua.

¶ Cur in animantium genere homo sternutare maxime solet? Utrum q̃ meatus obtinet ampliores p̃ quos spiritus odorq3 subeunt. Quo nãq3 arctiores meatus sunt: eo magis vim obtinent obfaciẽdi. quod si in ampliores plus humoris ingreditur: quo inflato sternutamentuz fieri solet. Tales autem genus hominũ omnium maxime animantium obtinet. Merito homo solus sternuere sepissime consueuit. An q̃ homo breuissimis naribus est ita vt humor cõcalefactus celeriter commutari in spirituz possit: cum ceteris refrigescat pre longitudine prius q̃3 mutetur.

Quare est q̃ homo p̃prie sternutat inter cetera animalia. sternutatio q̃dẽ est spiritus subiti exit⁹ sicut dicitur in primo de hysto. b̃m aũt Auic. 6° tertij. sternutatio est mot⁹ p̃prius cerebri ad expellendũ humorez aut mãm multã cũ auxilio aeris attracti subito per viam oris 7 nasi. ¶ Deinde[Utrũ q̃z.]Soluit 7 primo assignat cãm p̃babilem siue ab alijs opinatã. dicẽs ideo cõtingere q̃ñ meatus nariũ hominis sunt ampli: per quos aer inspiratus 7 odor attractus subintrant de facili. cum aũt subintrauerint 7 eis cerebri vacuitates replete fuerint anteri⁹: ex caliditate q̃dem odorifera dissoluẽte humidũ aereum causat̃ ventositas in vacuitatibus cerebri myringas eius extendens 7 pungens: p̃pter qđ cũ sint sensibilissime contingit sternutationẽ fieri. ¶ Deinde[Quia ampli.]Quia dixerat meatus nariuz fore amplos declarat id dicens. q̃ autem bene dictũ sit meatus nariũ esse latos ostenditur p̃ signuz: qđ est: quoniã homo est animal magis perceptiuũ odorum 7 plus delectat̃ in ipsis q̃3 aliquod alio⁊ animalium. cum eius cõpositio pre aliorũ cõpositione sit armonica. illi tamẽ meatus qui sunt subtiliores interius angustiores sunt certiores 7 magis perceptiui odoris: cuz contactus fiat vehemẽtior in ipsis. si itaq3 9tingat q̃ in latos nariũ meatus magis 7 sepius incurrat humidũ aereum 7 odorabile in fumos resolutũ inspiratuz ipso inspirato 7 in ventositatem vt dictum est resoluto necessarium est inde sternutationẽ subsequi: sed hĩ p̃prie habent tales nares 7 cerebrum calidum aeri expositũ. igitur condignũ est eos alijs animalibus frequentius sternutare. ¶ Dubitat̃ de Dubium
eo q̃ dicitur hominẽ fore magis odoratiuũ alijs aĩalib⁹. T.c.92
cuius cõtrariũ dicitur expresse in 2° de anima. 7 in de sensu 7 sensato: 7 quinto de generatione. Illic enim dicit̃ nos T.c.1.
sensum olfatus nõ habere certum: sed peiorez alijs multis animalibus: 7 ideo homo praue odorat: nihil eniz odorabiliũ odorat absq3 letitia vel tristitia: eo q̃ organuz certum non existit quo fit sensus olfatus: ita enim est de olfatu nostro sicut est de visu animaliũ durorum oculoruz vt piscium. sicut enim hĩ nõ percipiunt nisi manifestos 7 excellentes colores: ita olfatus nõ p̃cipit nisi excellentes differentias olfatus: sicut enim oculus habens palpebraz nisi prius ipsa eleuetur ex eo non potest videre: ita organuz olfatus quod est in parte anteriori cerebri vbi sunt quedam caruncule ad modum capitum mamillarum formate: super quas existit quoddam operculum velatiuum panniculosum: non percipit olfatibile nisi nobis vehementer inspirantibus discooperiatur velatum: venis etiam 7 poris per quos subingreditur odorabile ampliatis. Amplius totum cerebrum est humidissimum 7 frigidis-

fimum omnium partiũ corporis, ſm Ariſto. in pleriſq3 libris: ⁊ maxime in parte anteriori in loco in quo organum ſituatũ eſt olfatus: ſicut vult Gal. in libro de iuuamentis mẽbrorum. qd autẽ eſt tale multis humiditatibus repletũ eſt ſuperfluis ſenſitiuũ impedientibus ſuũ obiectum ſentire. quare ⁊c. ℂ Dicendũ q aliquid eſſe magis odoratiuũ (Solutio.) poteſt eſſe dupliciter. aut intenſiue: eo q vehementius percipiat impreſſionẽ cauſatam in ſenſitiuũ ab odorabili: eo q huiuſmodi ſit magis natũ ſentire odores ppter ſiccitatem eius cõtemperatã ⁊ apertionẽ meatuũ ſicut oſtẽdũt (Aliquid odoratiuũ ẽ dupl.) inducta ad hanc partẽ. Aut extẽſiue vt q virtutem habeat percipiẽdi plures odores: ⁊ ipſis magis delectet ⁊ gaudeat. Vñ Ariſt. in de ſenſu ⁊ ſenſato: homo ſolus animaliũ gaudet florum ⁊ taliũ odoribus. alia aũt magis gaudent odoribus alimentorũ determinatis. Unde Auer. in eodem libro de hoc loquens ait: proprietas cõprehẽſionis iſtorum ſenſuũ in animalibus nõ eſt eadẽ. homo. n. cõprehendit differentias rerum: ⁊ intẽtiones earum pprias que ſunt in re ſenſata quaſi medullam de fructu. In animali vero bruto cõprehẽduntur ea que ſunt extra que ſunt quaſi cortices fructuum. Cuius quidem ſignũ eſt q bruta non mouentur a ſenſibilibus: ſicut homo. ipſe enĩ mouet a tinctura ⁊ figura motu quo bruta nequaq̃ mouent. ſic igitur homo magis alijs odoratiuũ extitit: eo q ab odorabili magis i pluri mouetur. Lз aũt hoc ſit in ſe optime dictum. ℂ Dicen- (Alia ſolo) dum tamen aliter ⁊ melius vt q littera ſit corrupta. debet enĩ habere vbi habet magis: minus: ⁊ q ita ſit patet per nonũ capitulũ trigeſimequarte particule: vbi hoc repetitur problema. ſic enim illic ſcribitur ſignũ eſt q min⁹ olfaciunt animalibus. repetit etiã hoc problema. 55. capitulo. ℂ Deinde [Aut q2.] Aſſignat aliam cauſam dicens: hoc eſſe: quoniã homo habet nares breuiſſimas reſpectu aliorum animaliũ in quibus ſunt longe protenſe valde. vt a ſũmitate capitis vſq3 ad os: ppter quod humidũ calefactiuum ppter motũ ⁊ retentionẽ circa myringas cerebri de facili: ⁊ cito põt cõuerti in ſpũ vẽtoſũ ⁊ extra cauſans ſternutationẽ expelli: ſed in alijs animalibus ppter longitudinẽ ⁊ diſtantiã nariũ a loco cerebri vbi illud calidum attractũ cõuerſũ eſt in ſpiritũ ventoſum tranſiens per vias longã frigidam neruoſam infrigidatur anteq̃ poſſit ſternutationem cauſare: ſicut ſperma īfrigidat ⁊ redditur inefficax ad generationẽ in habẽte longã virgam anteq̃ in matricẽ cadat: ſicut dicitur in primo de generatione animaliũ: ⁊ hoc eſt qd dicit nono capitulo trigeſimequarte particule: ⁊ habẽtes naſos paruos hoc eſt breues ⁊ parum diſtãtes a ſenſitiuo qd eſt circa predicta capita mamillaria: cõdignũ eſt eos frequenter ſternutare. Sed ex his verbis Ariſto. videtur relinqui q materia cauſans ſternutationẽ facta ſit iã extra ambitũ cranei: cũ tñ dicat Hipp. loquens de ſternutatione in ſeptima particula afo. ſonat vero quoniã per anguſtum eſt ei exitus: iſta autẽ coanguſtatio videtur eſſe ante carũculas mamillarum capitibus ſimiles. ℂ Notandum q pportionabiliter fere iſte cauſe eedem (Ca. vnico Cãe ſternutatiõis.) poſſunt hic ſternutationis in homine ſolum aſſignari que ſunt aſſignate in tuſſi in primo capitulo ſoli ſibi appropriata: cum ſternutatio ſit cerebro: ſicut tuſſis pulmoni: ſicut dicit Auicẽ. ſexta tertij.

ℂ Problema. XIX. Antiqua.

Propter quid lingua nulli animaliũ ẽ pinguis? Aut q2 pingue denſũ. Lingua autem naturaliter rara eſt qualiter humores cognoſcat. Noua.

ℂ Cur nullius animalis lingua eſt pinguis? An quoniã pingue vnũquodq3 denſũ ẽ. Lingua autem rara ſua natura propterea eſt vt percipere poſſit genera ſaporum.

Quare eſt q nulliũ animaliũ hз linguam pinguẽ ſicut multas aliarum partium. ℂ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens: ideo eſſe quoniam illud qd eſt pingue eſt condenſatum ⁊ inſpiſſatum. lз enim materia pinguedinis a calido generetur ipſa coagulatur ⁊ cõſtituitur a frigido inſpiſſante: ſicut declaratum eſt in 4ª particula: quoniam de rõne frigidi eſt cõdenſare ⁊ inſpiſſare: ſicut dicitur in quarto metheororum: ſed lingua ſm naturam ſuã habet q ſit rara ſpongioſa. vt patuit etiam in tertia particula: ad hoc vt humores id eſt ſapores. fundãtur enim ſapores in humoribus: percipiat ⁊ diſcernat. hoc autem nõ poſſet facere ſi eſſet pinguis: quoniam incidens pinguedo cõdẽſando linguã ⁊ eius panniculũ guſtatiuũ velãdo eam redderet imperceptibilem: cum neq3 pinguedo neq3 ſepum ſentiat ſicut dicitur in ſecũdo de partibus. Amplius debet eẽ lingua ſpõgioſa rara: vt ī ipſa recipiat humiditas veniẽs a ſtomacho ex quo in radice eius formatur ſaliua in carne. ſ. glãdoſa: que quidẽ. ſ. ſaliua nõ parum deſeruit guſtui cum fuerit contemperata. vnde oportet linguam ad perfecte guſtandum neq3 eſſe nimis humidã neq3 nimis ſiccam. ſicut patet ſecundo de anima. Item lingua non fuit pinguis propter motũ ei⁹ frequentẽ pinguedinis diſſolutiuũ ſicut patuit in qnta particula. ad qd ẽt adiuuãt vapores calidi ex ſtomacho ⁊ pectore ad ipſam eleuati.

ℂ Problema. XX. Antiqua.

Propter qd feminina diſtẽſione mingũt: maſculina aũt nõ? Aut q2 longi⁹ eſt veſica q̃ eſt feminarũ ⁊ in pfunditatem ⁊ longitudinem. In medio enim ipſorum matrix pudici ⁊ veſice: q̃re indiget violẽtia multa qd emittit ppter diſtantiã matricis: cogitur aũt diſtendens ſpũ. Noua.

ℂ Cur femine itẽto corpore mingũt: mares minime? An q feminarũ veſica remoti⁹ tũ pfunditate tum longitudine ſita eſt. Jacet enim vulua earum interi⁹ ſedem atq3 veſicam. itaq3 humor emittendus vim propter ſpatium vulue deſiderãt pleniorem: que per ſpiritum corpore intento acquiritur.

Quare eſt q feminina animaliũ mingunt cũ diſtenſione ⁊c. qui enim mingunt diſtendunt ſe ſm quaſdam partes: ⁊ ſe ſm alias contrahunt ſicut eſt aperte videre in vaccis mingẽtibus ⁊ porcabus. ſm nãq3 longum contrahuntur ⁊ extenduntur ſm latum. Et hec recta eſt expoſitio. lз expoſitum ſit aliquando hanc diſtenſionem fore in vrina egrediente. acquirit enim in eis figurã triangularem cuius baſis eſt ſuperius ⁊ angulus acutus inferius. Exponitur etiã aliter: vt q diſtenſio ſit verbum fictitium ad imaginationẽ ſoni vt tintinabulum inuẽtum. cum quodam enim ſono diſtenſionẽ denotante mingunt femine: quod ⁊ lз verum ſit: non tamen conuenit propoſito ſicut apparebit in cauſe datiõe. ℂ Deinde [Aut q2.] Soluit dicens cauſam eſſe: quoniam collũ matricis cum ipſa etiam matrice eſt organum longius in femellis q̃ ſit veſica earum cum eius collo: profunditatem enim corporis maxime magis ſubintrat q̃ veſica: ⁊ expanditur in lõgum plus ſm ſe ⁊ ſm eius corpus. ſtat enim veſica mulierũ

ad grem

ad partem superiorem versus succinctorium: vt patebit. ipsaꝝ enī matrix cū sit sita in loco medio versus īferius inter pudicū id est anū ⁊ intestinū rectū cum alijs ex vna parte vt superiori ⁊ vesicā ex parte inferiori versus inguina. Et qꝛ vesica sic est situata circa matricem vt matrice ipsam superante possit cōprimi: ideo opus est ꝙ illud qḋ in vesica ꝯtinet̄ conamine vehementi ⁊ distēsione expellatur exterius: ex distēsione enim matrix superans vesicā versus superius ⁊ facta quasi distans ab ipsa appropinqͣt ⁊ colligitur super vesicā eaꝫ exprimēdo: ⁊ hoc est qḋ dicit ꝙ cū animal femineū spiritu quodam ventoso retento distendit se quasi vellet ex se figurā arcus cōstituere humiduꝫ in vesica retētū cogit̄ foras exire. ¶ Nūc ad maiorē intelligētiam istius capituli vidēdū breuiter est aliqḋ de membroꝝ ꝑdictoꝝ anathomia: sicut plerūqꝫ monstrauī.

Matrix qd et no[...] ꝓcessus de hoc. Dico igit̄ ꝙ matrix est instr̄m generatiōis ⁊ nutricatiōis embrionis: sicut terra plātis: ⁊ est corpus ex duplici tunica cōtextum: nature neruose attinenti vt valeat distendi tēpore quo embrio magnificat̄ ꝯtentus in ipsa: ⁊ cōtrahi hora qua sperma suscipit̄ ab ea: cuius qdeꝫ situs est inter vesicā ⁊ intestinū rectū cū alijs īferioribꝰ: ita ꝙ iestina hꝫ supius versus dorsuꝫ: vesicā vͦ inferius versus femora: ⁊ extēdit̄ vsus succinctoriū supius vltra vesicā: ita ꝙ supat vesicā supius sicut supat̄ ab ea versus inferius ad anū: ad hoc vt saluet̄ a vesica ⁊ intestinis gratia embrionis. Hꝫ ⁊ matrix collū longū duꝝ neruosuꝫ sup qḋ extēdit̄ ⁊ in qḋ terminat̄ collū vesice circa vuluā: ita ꝙ vnus sit meatus amboꝝ. Et ipsa qdē ſm Auic. 21. tertij. ⁊ Nicolaū piparheticum in suis ꝓblematibus est in radice creata similis instr̄o generationis viroꝝ quod est virga ⁊ que sunt eius: differunt tñ qꝛ vnū eoꝝ est cōpletū protēdens ad exteriora: ⁊ alteꝝ est diminutū retentū interius qḋ est matrix: est enim quasi cōuersuꝫ instr̄m viroꝝ: est nāqꝫ osseū syphac

Vesica qd e. matricis ⁊ collū eius quasi virga. Sed quid sit vesica iaꝫ aliqualiter apparet. Est eniꝫ instrumētuꝫ aquositatis vrinalis cōtentiuū ex duabꝰ tunicis subtiliter contextū: forma cū extendit̄ rotūdū: per cuiꝰ duos cānales poros vrinides appellatos subintrat vrina a renibus transmissa sic ingeniose cōstitutos: vt etiā pedibus eleuatis nequeat exterius reuerti. Quis aūt sit eius situs iam apparuit. ¶ Et scias ꝙ qꝛ mulier est recte stature matrix ipsius pōt melius vesicaꝫ cōprimere distendēdo: ita ꝙ vrina cogit̄ exire sine fortassis etiam distensione nota.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Ropter quid animaliū qcūqꝫ nō volant omnia deponūt hyemales pilos preter suem: etenim canis deponit ⁊ bos: Aut qꝛ calidissima sus est: ⁊ ex calido nati sunt pili ipsi: tale eni est crassuꝫ: alioruꝫ qdem igit̄: aut qꝛ infrigidatuꝫ est humiduꝫ cadunt: aut digerere cibū nō potente ꝓpria caliditate. Aut ꝓpter nihil pati humiditatē que est in ipsa, ꝓpter digeri bene cibū nō deponit pilos: qḋ quādoqꝫ enim causa depositionis est sufficiēs pinguedo ꝓhibere. Oues aūt ⁊ homines ꝓpter densitateꝫ ⁊ multitudinem crinis ipassibiles sunt. Nō eniꝫ tendit infrigidatio in ꝓfunditatem ꝙ coaguletur humiditatem: aut ꝓhibeat digerere caliditatem. Noua.

¶ Cur sues hybernū pilū amittere nō solent cuꝫ cetere qdrupedes soleant: nā ⁊ canes ⁊ boues certe amittere assolent. An ꝙ sus calidissimus omnium est: partimqꝫ calenti corporis eius pili adherent: quippe cum pingue talis esse necesse sit: ceteris itaqꝫ vel quia humor refrigescit pili defluūt. Vel quia suus calor alimētū cōcoquere nō pōt. Quibus hō nō idem incidit vel qꝛ nihil humor interior affici potest: vel qa bene alimentum cōcoquitur. Nā ⁊ si quādo causa cur defluant sit pinguitudo: tamen vetare potest. Oues ac homines propter sui pili tum densitatem: tum copiam non ita affici pulsu frigoris possunt. Non enim altius refrigerationi subire licet vt possit vel humoreꝫ gelare: vel calorem concoquendo seuocare.

Quare est ꝙ oīa de numero aīaliū nō volantiū circa finē hyemis aduenięte vere dponūt pilos hexistētes eis hyeme inde se exuētia. verbi grā. canis: bos equus: vulpes: capriolus ⁊c. sed porcus non cōicat in hac passiōe cū alijs aīalibꝰ: nō eniꝫ deponit pilos quos habuit hyeme in vere. ¶ Notādū ꝙ lꝫ dixerit phꝰ aīalia quecunqꝫ nō volant deponere hyemales pilos: nō tamen voluit ex hoc neqꝫ habet̄ ꝙ qdam volantiuꝫ non deponant plumas pilis ꝓportionabiles: imo aliqua deponunt sicut nō volantia vt latitantia qdam hyeme in cauernis totaliter tunc deponunt plumas quas veris tēpore reassumūt. vt pꝫ in qnto de hystorijs: ⁊ in qnto de gñatione: sicut cuculus turtur ⁊ frequēter ortigo: hec eni nimia sua pinguedine deplumant̄: nō enim pñt penne illo humido pingui sustentari. Item supfluitates ex qbus penne fouentur cedunt in pinguedinē magis: ꝓpter qḋ hꝫ absentant se. Visi ⁊ multotiēs inuēte sunt hyeme sic deplumate in foraminibus arboꝝ. Est tamē in tempore differentia: qꝛ non volantia deponūt pilos in vere: hec vͦ plumas in principio hyemis. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ pͦmo assignat cām. scḋo cōparat hoīes ⁊ oues ⁊ alia aīalia. 3ͦ ibi [Oues aūt.] Itē prima in duas ſm ꝙ duas causas assignat. dicit itaqꝫ primo vnam cām esse: quia porca non deponit pilos hyemales: vt alia ꝓpter vehementem caliditatem ipsius ex qua sibi generati sunt pili: caliditas eniꝫ eius est cōmixta crasso viscoso qḋ est calidū: ⁊ est illud qḋ dicit̄ lardo: ꝓhibens radices piloꝝ infrigidari ⁊ ne defectu alimenti sustētationis decidāt. Sed in alijs aīalibus non sic est: imo qꝛ aut infrigidatū est humidū ⁊ cōdensatum oīno ex quo pili fuerunt generati ⁊ sustentati: a frigiditate continentis in hyeme: aut quia pilus propter debilitatem caliditatis eius a frigore non potest digerere cibum ⁊ attrahere sibi ex eo ꝙ sufficit ꝓpter quod cadit: sed qꝛ pilus non ꝓprie dicitur habere digestionem ⁊ attractionem ſm Gal. potest hꝫ impotentia digestionis cibi de ipsis animalibꝰ exponi cum eorum digestiua frigore debilitetur hyemis ⁊ proprie melancholicoꝝ pauci sanguinis. ¶ Dubitatur de Dubium. eo ꝙ dicit suem calidissimam cuꝫ eius caro sit humida ⁊ viscosa vehementer: similiter ⁊ medici nō dicunt eius nutrimentum esse sic calidū: imo potius frigidum tepidum non bene digestibile. ¶ Dicendum sicut vult Gal. in li- Solu. bro alimentorum: ꝙ porcus pre ceteris similitudineꝫ ha- Porcus similitudineꝫ hꝫ cū homine. bet cum homine: sicut probat: eo ꝙ cōpertum est per malos receptiuos hospitum dare ad comedendū carnes humanas pro porcinis: ⁊ non perpensum est in sapore neqꝫ odore: qḋ occultatuꝫ est donec apud eos repti sunt digiti.

Similiter ex anathomia scitur q dispositio membrorum interiorum porci conuenit dispositioni membrorum hominis pre ceteris animalibꝰ: ppter qd Auicen. scdo can. ait. quosdã dixisse q quando oportet aliquid experiri in sanguine hominis: experiat in sanguine porci. Nunc aũt homo calidissimũ est animaliũ sicut tactũ est in quarta particula. quare ꝛc. q itez sus adeo sit calida hoc nobis dicit actus inuolutionis in aqua lutosa. ppter soliditatem eniz corij ipsius calidũ non potest per poros exhalare: sic igitur dicendũ sicut dictũ est in q̃rta particula de calido hominis q sus est calidissima calore quãtitatiuo corpulẽto humido pingui inuiscato: neqꝫ Aristo. sucm calidissimaz in femineo genere dixit: eo q sit calidior masculino: sed fortassis ideo factũ est q caro eius humidior ꝛ viscosior existit magis piloꝝ conseruatiua: q̃ mascu. caro: sed ipsa modicũ habet caloris q̃litatiui ꝛ acuti: sicut ostendunt ad hoc inducta: pp qd caro eius remanet viscosa. ¶ Deinde [Aut ppter.] Assignat aliã cãz dicens id esse: qm humiditas pinguis ꝛ viscosa q̃ est in porca nõ patit a frigiditate cõtinẽtis in hyeme: imo sufficiẽter digerit cibuz suũ sicut in alijs tẽporibus ex quo generat pingue viscosum piloꝝ conseruatiuum: ppter qd nõ fluunt eoꝝ causa impassa qd declarat. nam aliqñ pinguedo viscosa est sufficiens potẽs phibere ne accidat piloꝝ casus. souet eni eos sui caliditate ꝛ viscositate. Fortassis ꝛ aliquis hoc aliter exponet: vt dicat hic Aristo. remouere dubitationẽ: dixerat eniz crassum esse cãm ne pilos deponerent aĩalia: ex quo quis crederet q pinguedo vniuersaliter phiberet casum pilorũ: ideo ostendit q hoc nõ semper operat dicens: q pinguedo aliquando est causa sufficiens phibere ne pili orlant: ꝛ ideo videmus aues ꝛ porcos etiam supflua manantes pinguedine non fore adeo plumales ꝛ pilosos: aut exiles habentes sicut macros: imo auium latitantes pre nimia pinguedine deplumant omnino. ¶ Deinde [Oues qdẽ.] Comparat homines ꝛ oues ad alia animalia que magis in hac passione conueniunt cum sue q̃ cum alijs animalibus: dicens q pili ꝛ lane in hominibus ꝛ ouibus ppter spissitudinem ꝛ multitudiem ipsoꝝ redduntur impassibiles: ita q non decidunt: calefaciunt eniz ꝛ defendunt a frigore partes in qbus sunt vt capilli caput: ꝛ lane oues omnino: ppter quod frigiditas cõtinentis non potest penetrare in profunda corpoꝝ eoꝝ infrigidando humidum ꝛ materiam piloꝝ ꝛ lanaꝝ ꝛ condensando: aut caliditatem digestiuam cibi probibendo: sicut dictum est in alijs animalibus accidere: propter quod homines ꝛ oues non deponant pilos: similiter non deponuntur pili istorum: quia generati sunt ex humido suaui plurimo pili aliorum animalium producti sunt ex humido sicco acuto: q veris tẽpore renouatur adustũ. ¶ Notandũ q pili pluribus de causis fluunt ab animalibus: aut ppter consumptionem humiditatis sicut accidit ptisicis ꝛ ethicis ꝛ cõualescẽtibus quibusdam: aut ppter frigiditatẽ humidum condensantem ꝛ terminantem: sicut apparet in folijs arborũ: aut ppter pinguedinẽ superfluam fumũ vnde generant suffocantem: aut ppter raritatem poroꝝ cutis: aut propter corruptionez humoris acuti corrosiui sub cute: qd erit ex cõmixtione cholere aduste: vel alterius humoris cũ sanguine: sicut dicit Halyab. 8. theo. sicut contingit precipue vulpi. Unde ꝛ casus pilorum qd alopicia dicitur a vulpe nomen accepit. Alopes enim grece vulpes. Causat etiam interdum ex humore grosso viscoso: sicut flegmate oppilante poros per quos fumi generatiui pilorum emittant. Porco vo maxime homini ꝛ cõsequenter oui propter pꝛ̃nationem plus causaꝝ predictaꝝ ipsis naturaliter se habentibus minime casus eis pilorum contingit.

[illegible] pili fluant ab aialibꝰ

Alopicia qd ꝛ vnde

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Ropter qd ouium qdem molliores crines oriuntur diuulse: hoium autez duriores? Aut qa ouium qdem ex superficie oriunt: ppter qd ꝛ sine tristitia vellunt: manente principio nutrimẽti incorrupto qd est in carne. Superfluitates quidem igit apertis poris euaporant magis. Lana vo carnis proprium nutrimentũ accipit. Caro aũt mollibus ꝛ dulcibus nutritur: hoiuz vo crines ex profunditate nati sunt: violẽtia ꝛ cuz dolore euellunt manifestũ aũt: euellunt eniz sanguinẽ. Uulnerato aũt loco accidit ipsum ꝛ cicatrizari: ppter qd euulsio qdem accidit fieri diuisis: quousqꝫ aũt vtiqꝫ ascendunt crines duras prolongari propter id qd nutrimẽtum carnis derelinquit oẽm cibum: ex supfluitatibus aũt ipsos fieri. Signum aũt: eoꝝ qdem enim oĩuz q sunt apud meridiem duri sunt crines: ppter id q exterius calidum in pfundum extẽdens scrutatur bene digestum cibum. Eoꝝ vo qui sunt apud septẽtrionem molles. His enim supficialis magis est sanguis: ꝛ dulces humores: ppter qd ꝛ bene colorati sunt. Noua.

¶ Cur ouibus expilatis mollior pilis subnascit homini durior? An q ouium pili summe cuti coherent: euelliqꝫ ob eã rez sine vllo possunt labore. Cũ initiũ alimẽti integruz maneat qd carni iunctũ est. Meatibus itaqꝫ patefactis excrementa respirare melius possunt: vellus eniz pprio carnis vescitur alimento. Caro aũt molli dulciqꝫ alitur pabulo. Hominũ cõtra q altius pili inherent: per vim summoqꝫ cũ dolore euellunt. Constat id quãdoquidẽ sanguinez secum detrahunt. Corpore igit saucio euenit vt tãdez cicatrix obducatur. Unde fit vt vel finem pili amplius promẽdi faciãt qui euulsi fuerint: vel q̃diu preterea promere possint duri extrudantur: eo q omne valens alimentũ carnis exhaustum est: nec nisi materia inutili ꝛ superuacua pilus prouenit. Indiciũ q hominuz omnium plagaz inhabitantiuz meridianã pili duritiem pꝛ se ferunt: quoniam calor exterior altius corpus subiens alimentum concoctu facilis absumat in vaporem. Contra eoꝝ qui sub aquilonẽ incolunt molles lasciuiqꝫ funduntur q his sanguis dulcisqꝫ sapor per summam potius fluitat formã: quãobrẽ his color quoqꝫ hylarior est.

Tacta cõueniẽtia inter hoies: boues: ꝛ oues quãtum ad pilos: nunc assignat diãz inter ea dicens. quare est q pili ouium cum diuelluntur qui postea oriũtur fiunt leniores ꝛ molliores: in hominibus aũt est ecõuerso: qm

uerso:q̄ꝛ pili orti post primoꝝ euulsionem sunt duriores
⁊ asperiores. ℭ Deinde[Aut q̄ꝛ.]Soluit ⁊ primo ad pri-
mam partem quesiti dicens causam esse:q̄ꝛ crines primo
ouium oriunt̄ ex parte superiori superficiali cutis:nõ eni
radices eaꝝ ꝓfundant̄:⁊ ideo euelluntur leuiter neq̄ȝ in-
gerunt dolorem ouibus:similiter ⁊ alimenta ꝑncipiuȝ:qđ
est sanguis diffusus per membra carnosa ꝑmanet incor-
ruptum post euulsionē:sed id qđ accidit ex tali euulsione
est ꝙ pori cutis aperiantur quibus apertis superfluitates
sicce serose pilos causantes duros ⁊ terrestres exhalant
extra magis:quo accidente pili ouium accipiunt illud nu-
trimentū sanguineum incorruptū ex quo habent esse qđ
Ex q̄bus nutriatur caro — erat ꝓpriū nutrimentū carnis:sed hoc nutrimentuȝ est
molle ⁊ dulce:q̄ꝛ caro ex mollibus ⁊ dulcibus humidita-
tibus sanguineis nutrit̄:sic itaq̄ȝ pili orti post euulsioneȝ
in ouibus erunt molliores ⁊ leniores prioribus:cum fiant
ex humiditate dulci sanguinea:terrestri ⁊ sicca apertione
⁊ euulsione expulsa. ℭ Deinde[Hominuȝ aūt.]Assignat
cām secunde partis quesiti dicens in hominibus secus cõ-
tingere:q̄ꝛ pili eorum primi generati sunt ex profundita-
te carnis:profundantes se radicibus:⁊ maxime pili porco-
Quare in euulsione piloꝝ sit dolor. — rum ⁊ non ex superficie sicut lane ouium:⁊ ideo nõ euel-
luntur nisi cum conamine dolorem vehementem ingerē-
te.qđ quidem ostendit̄:q̄ꝛ euulsi secum educunt sangui-
nem:ꝓpter conamen eniȝ euulsionis ⁊ doloris cutis a car-
ne seu a craneo seiungitur:⁊ in locuȝ vacuū interueniens
incidit sanguis exiens a carne:quare accidit locum euul-
sionis vulnerari vulnere quo ferula locum vulnerat per-
cussum:vt patuit in nona particula. Cum auteȝ sic locus
fuerit vulneratus:contingit ip̄m denuo cicatrizari ⁊ cor-
rugari sanguine cõcurrente ad locum:qui in poris apertis
ab euulsione postea cõdensatur:⁊ ideo euulsionē pilorum
accidit fieri meli⁹ diuisis ⁊ singulariter fere separatis pi-
lis prius:⁊ nõ omnibus simul euulsis. ℭ Uel aliter euul-
sionem contingit fieri pilis separatis a carne cum violen-
tia:sed cuȝ post euulsionē pili denuo generent̄ ⁊ crescant:
necesse est duros ⁊ asperos fieri:⁊ sic ꝑmanētes ꝓlongari:
eo ꝙ habēt esse ex superfluitatibus siccis ⁊ terrestribus fa-
ctis per corruptionem ꝑncipij nutrimenti.s.sanguinis. Et
hoc est qđ dicit:ꝓpterea ꝙ illud qđ erat nutrimētuȝ car-
nis:vt sanguis aptus cõuerti in carnem dereliquit ⁊ ami-
sit oēm cibum cõuersiuum in perfectum sanguinem ⁊ ve-
rum nutrimentum carnis ex quo ⁊ capilli habebant esse.
Sic igit̄ causa huius est:q̄ꝛ nutrimento corrupto conue-
nienti ꝓpter vulnus loci ex euulsione:accidit superfluita-
tes siccas ⁊ serosas in poros concurrere ⁊ in pilos emitti.
ℭ Deinde[Signū aūt.]Declarat hoc per signū: secundo
dicens signū eius qđ dictum est esse:quoniā illi homines
omnes qui habitant versus meridiē sicut africani habent
pilos duros:eo ꝙ calidum exterius cõtinentis tendens in
profunditateȝ corporis eoꝝ poris apertis perscrutatur ⁊
percurrit nutrimentū bene digestum per totum:ita ꝙ ex
ipso fumos siccos adustos educit pilos duros generātes:
sed illi qui habitant partes septentrionales:sicut gallici ⁊
anglici pilos molles ⁊ suaues habēt:⁊ hoc q̄ꝛ in ipsis san-
guis fit magis circa superficiem cutis:ꝓpter caliditatem
interioreȝ ad cutim reuerberantē:⁊ humores dulces ha-
bent.i.naturales sanguineos: vel dulces ex admixtione
multi sanguinis:qui dulcis est valde ſm Auicen.prima ꝑ-
mi ⁊ flegmatis dulcis:⁊ ideo sunt rosei boni coloris:debi-
ta enim ꝓportio sanguinis cum alijs humoribus coloreȝ
reddit tēperatum ex albo ⁊ rubeo cõspersum sicut dicunt
medici.Est tamē aliquādo ⁊ maxime in mulieribus ⁊ fri-
gidis natura qđ ꝓpter multam frigiditatem regionis nõ
cõuenit tales esse bene coloratos:sed potius pallidos vel

subalbidos:sicut Joānitius dicit ꝙ color albus causat̄ ex — Color albus in corpe h⁹ ex quo.
frigiditate scotis.Sic igitur pili non euulsi sunt molles ⁊
ꝓportionati illis qui habitant loca septētrionis.pili auteȝ
post euulsionem nati sunt duri ꝓportionati illis qui circa
meridiem inhabitant loca.Quod v̄o nunc dictū est de di-
uersitate piloꝝ penes regiones:dicit̄ etiam in.3. hystoria-
rum.differunt q̄dem loca calidiora ⁊ frigidiora:in calidis
q̄dem duri:in frigidis aūt molles. ℭ Dubitat̄ circa īme- — Dubium.
diate dictum:cum cõtrariuȝ eius scribat̄ in physionomia
Arist.ascripta.Est enim talis in ipsa sermo:qui q̄dem apđ — Car. ꝑma ca.3.lib. Methe.
septētrionē habitant fortes sunt ⁊ duroꝝ piloꝝ:qui auteȝ
apud meridiē timidi ⁊ mollē pilum habent. ℭ Dicēdum — Solutio.
ꝙ isti sermones nõ sunt oppositi:imo simul stare possunt:
cum ad diuersa possint climata referri. Cum enim Arist.
in.3.de hystorijs.sic hoc dixit.habitantes apud meridieȝ
duros habere pilos:per hoc intellexit extremū quinti cli-
matis quartū totū ⁊ extremū tertij:in his enim est calidi-
tas naturalis fortis ad hoc sufficiēter ⁊ caliditas cõtinen-
tis que potens nutrimentum interius scrutari ex ipso fu-
mos resoluens pilos duros generat.Sed cū dicit̄ in phy-
sionomia ꝙ habitantes apud meridiē habent pilos mol-
les:intellexit per hoc primuȝ clima ⁊ scđm pro parte vbi
inhabitant ethiopes ⁊ maiores indi:quoꝝ humiduȝ dulce ⁊
pingue ꝓpter nimiā caliditatē exhalat in vapores: vnde
debilem digestionē habent:pilos molles ⁊ lenes causan-
tem:effeminati enim reddunt̄:⁊ malorum etiam morum
ꝓpter exhalationē calidi innati.Similiter cū Arist. dixit
habitantes apud septētrionē habere pilos molles intelle-
xit extremū sexti climatis:septimū ⁊ vltra sicut sunt ger-
mani:dacij:rutheni: ꝓpter multas humiditates eoꝝ dulces
euaporantes a multo calido ad cutem in pilos:sed cuȝ di-
citur postea in physionomia:habitantes apud septentrio-
nem habere duros pilos:intellexit per hoc habitantes q̄r-
tum ⁊ quintuȝ clima:vt ille sermo physionomie sit prola-
tus ab existente in tertio climate:cū meridionales sunt il-
li de primo climate ⁊ secūdo:septentrionales de quarto ⁊
quinto. Nunc aūt sermo hic Aristo. videtur esse enuntia- — Aristo. ⁊ Gal.fuerūt ex q̄r-
tus ab illo qui q̄rtum tenuit clima:cuius quideȝ climatis — to climate ſm Haly.
fuit Arist.⁊ Gal.sicut dicit Haly rodoan super scđȝ qua-
dripartiti Ptolomei. ℭ Dictis tamen istis videtur Gal. — Instātia.
aduersari in scđo de complexionibus:inquit enim dico ꝙ
egyptiorum arabum ⁊ indorum ⁊ omnium regionum ca-
lidarum ⁊ siccarum inhabitantium capilli sunt nigri tar- — Solo.
di augmenti duri crispi asperi:⁊ econtra in his qui habi-
tant regiones oppositas. ℭ Dicendum ꝙ per istos habi-
tantes illas calidas ⁊ siccas regiones:intelligo extremum
tertij climatis versus tropicum cancri ⁊ initium secundi:
non enim indi solum sunt in primo climate:sed in secūdo
etiam ⁊ tertio.vt patet per Alphagranum.

ℭ Problema. XXIII. Antiqua.

PRopter quid crines quidem ouium
quanto magis vtiq̄ȝ longiores erunt:
duriores fiunt:hominum v̄o mollio-
res? Aut quia hi qui sunt ouiū dictuȝ
est:quale nutrimentum habent longe a princi-
pio distātes innutribiliores sunt:⁊ facile ex ipsis
exhalat a calido nutrimentum quod inest pro-
pter bonam digestioneȝ:desiccati enim siccio-
res fiunt:humidum v̄o molle. Qui sunt enim
hominum minus quidem:magis autem a prin-
cipio:digeritur autē ipsis magis:propter id qđ

minus est: digestum autem molliorem facit crinem. Omnia nanq3 digesta sunt molliora indigestis: ex superfluitate nanq3 est pluri crinis qui est crinis hominis q̃3 qui ouis. Signũ autem: iuuenes quidem oues antiquioribus molliores habent lanas. Noua.

⁋ Cur ouiu3 pili eo duriores sunt quo prolixiores; boium contra molliores quo prolixiores? An ꝙ ouiũ pili qui quale diximus capiunt alimentu3 vbi procul se ab suo deduxerunt initio ieiunius vescuntur. Et alimẽtu3 qȯ inest vi caloris facile pro sua inconcoctione euaporatur. Itaq3 siccati duriores redduntur: molle nanq3 qȯ humidũ est: hominũ v̄o pili minus quide3 alimenti q̃3 suo initio hauriunt sed cõcoquitur plenius q̄ꝫ minus est. cõcoctũ aũt pilu3 efficit molliorẽ. cõcocta eteni3 queq3 molliora inconcoctis reddunẗ. Indiciu3 ꝙ oues recentes vellera molliora gerunt vetulis. copia nanq3 excrementi pilum ⁊ ouis ⁊ hois procreat.

Quare est ꝙ lane seu pili ouium quanto fuerint magis extensi: tãto plus indurant versus extremitatem exteriorẽ: sed in hoibus est ecõtra: q̄ꝫ pili eoru3 quãto fuerint magis elõgati: tãto plus molles reddunẗ s3 extremitatẽ exteriorẽ a medio in antea. ⁋ Deinde [Aut q2.] Soluit ⁊ p̄mo ad p̄mã partẽ q̄siti dicens: ideo eẽ: q̄ꝫ iam est dcm̄ in p̄cedẽti capl̄o quale nutrimẽtu3 habeant pili ouiu3: q̄ꝫ molle dulce sufficiens digestiuũ declinans ad superficiem exteriorẽ valde: ⁊ hoc cũ fuerint illi ppinq: sed cũ fuerint facti distantes ꝓpter extensionẽ suã s̄m alteram extremitatẽ a loco predicti nutrimẽti non possunt ipso sufficiẽter vti: eo ꝙ partim exterminatur in pilos s̄m extremitatẽ alterã que est versus cutez: partim v̄o per vlteriorẽ digestionem qȯ est subtile in vltimo nutrimento exhalat a calido resoluente: ita ꝙ remanens qȯ cedit in nutrimentũ pilorũ versus extremitatẽ extrinsecã hebetato dulci vnctuoso efficiẗ siccum terrestre ⁊ amarũ: ꝓpter quod necesse fit eos sicciores ⁊ duriores in extremitate illa cũ deficiat humidu3 causa mollitiei. ⁋ Deinde [Qui aũt.] Assignat cãm secunde partis q̄siti dicens: ꝙ pili hominum minus sunt sicci ⁊ duri versus extremitatez exteriorem: a p̄ncipio tamẽ iuxta extremitatem alterã versus cutem sunt humidiores ⁊ molliores: cuius quidem ratio est quia nutrimentũ ductum sursum ad pilos cum prius existens circa cutem nõ esset sufficienter digestu3: vt tangebatur in precedenti capitulo: cõtinue magis digeritur: cum autez fuerit ductum superius ⁊ digestũ reddit pilos s̄m illam extremitatez humidiores ⁊ molliores. ⁋ Et ꝙ ita sit probat: quonia3 omnia digestione decocta redduntur humidiora ⁊ molliora indigestis: eo ꝙ separantur per digestionẽ superfluitates sicce serose ⁊ terrestres reddentes digestum impurũ. Qȯ aũt pili hominis sint sicciores ⁊ duriores in extremitate exteriori contingit: quonia3 p̄mo generantur ex superfluitate ampliori ⁊ impuriori q̃3 pili ouiu3. Cuius quidem signũ est quia oues iuniores habent pilos humidiores ⁊ molliores q̃3 antique: ꝓpterea ꝙ minus siccis terrestribus redundant superfluitatibus: cum calor earu3 decoquens ⁊ homogenea sequestrãs ab etherogeneis adhuc sopit' existat in humido superfluo: itaq3

Ratio q̃ [...] pilos hominis.

Probatio ꝙ pili hois sint sicciores ⁊ duriores.

cum in homine calor sit fortior minusq3 humido hebetatus q̃3 in oue: merito accidit pilos fieri molliores in eo ꝓpter bonam digestionem circa extremitatem exteriorez: ⁊ siccos circa alteram ⁊ asperos ꝓpter materie adhuc impuritatez. ⁋ Propter quid animalia que habent molles pilos si vtãtur bono alimento dulci mutanẗ in duriores: ⁊ econuerso duri preexistẽtes mutanẗ in molliores ⁊ minores: sicut vult Arist. tertio de hystorijs. ⁋ Aut q2 vtentium bono alimento quo prius nõ vtebanẗ natura eo delectatur ⁊ ipsu3 retinens amplexũ diu exiccat id amplius: ad qȯ sequitur exiccatio ⁊ induratio vehemẽtior supfluitatis remanentis. ex qua pilos generatos necesse est esse duriores. In primo autem nutrimento impuro terrestri ⁊ insuaui non fiebat tãta exiccatio: ⁊ ideo est videre ꝙ comedentes cibaria grossa parum nutrientia cum ad cibaria multum subtilia nutrientia se transmutent: vẽtres siccari ⁊ si ipsoꝝ multam sumant quantitatem: sed habẽtes pilos duros prius sic habebant ꝓpter multam siccitatem ⁊ terrestreitatem existẽtem in nutrimento pilorum: cum igitur adueniente bono pabulo copioso: nutrimento pilorum aliquid ipsius associaẗ: necesse est eos molliores fieri. ⁋ Dubitatur de eo ꝙ Arist. videtur in isto problemate ⁊ precedenti pilos velle digerere ⁊ nutriri. Cuius contrarium dicit Gal. in thegni tracta. de signis. dicens capillorum ⁊ vnguium non est regimen sed sola generatio: id est non habent aliquam virtutem. s. naturalem: sed habẽt esse ex continua fumorum expulsione: sicut ibidem dicit Haly. ⁋ Dicendum ꝙ s̄m sententiam Galeni sic est vt dictum est: non enim nutriuntur pili cum nutrimentum fiat ex sanguine s̄m diuersas transmutationes sanguinis: ⁊ fiat s̄m tres dimensiones ⁊ s̄m omnem diametrũ sicut vult in primo de naturalibus virtutibus: nunc autem pili videntur habere solam longitudinez latitudine ⁊ profunditate carentes. verba tamen Aristo. videntur sonare ꝙ nutriantur ⁊ permaneant: qȯ cõfirmat sermo Auer. in secundo coll. dicens primo Gal. positionez videtur ꝙ pilus sit corpus extensibile siccum: ⁊ talis est superfluitas cibi sicci: quando nimis excoquitur durante admixtione pinguedinis: igiẗ non est iste vapor cuius sit aggregatio partis supra partẽ: sed est corpus continuum fortis continuationis extensiuu3 in longitudinem. Potest tamen dici ꝙ extendendo nomen nutritionis etia3 s̄m Gal. pili nutriãtur cum ex huiusmodi expulsione fumi pilus lõgior redditur ad modum membrorum vere nutritorum: ⁊ quia fumus hic vaporosus maxime in ipsum dispergitur dans sibi esse sicut nutrimentum verum in mẽbra. Unde ide3 Gal. in quinta particula afor. si transferens ipsu3 non peruertat. dicit vapores fore nutrimentum capillorũ: ⁊ hoc erit ꝙ maxime in pilis eueniet ciliorum ⁊ superciliorum: videntur enim esse a natura vehementer intenti habere certum terminum sui nutrimenti.

Problema.

Rñsio.

Dubium.

Solu.

⁋ Problema. XXIIII. Antiqua.

Ropter quid hoies ⁊ oues pilosi venerei sunt? Aut q2 calidi ⁊ humidi s3 naturã sunt: opus est autez vtrisq3 ad coitũ. Calidũ eni3 expellit: humidu3 autem expellitur. Propter idẽ autez ⁊ cholerici viri: nutrimentũ autem ipsis paucum quidem: inferius autem propter siccitatem cruriũ. In superiorez enim locum accedit multum: ⁊ in sperma congregatur. Noua.

⁋ Cur hirci homines ⁊ aues veneris sunt auidiores?

diores? An q natura humida & calida sunt: q quidem vtraqz qualitate opus ad coitũ est. Calor enim excernit: humor excernitur: hec eadez ratio est cur etiam claudi homines sint salaciores. his enim vt parz alimenti deorsum propter crurũ viciationẽ labitur: sic multum loca petit superiora: seqz in semen conuertit.

¶ Huius problematis sufficiens precessit expositio in .31. capitulo quarte particule.

¶ Problema. XXV. Antiqua.

Ropter quid homo crinẽ nõ habet? Aut qr mentũ habet: quare illuc veniens: nutrimẽtũ talis supfluitatis in genas accedit vel exit. Noua.

¶ Cur homini nulla iuba data a nã est? An qm barba data est. Ergo qd excremẽtitiũ alimẽtuz ceteris animantibus in ceruicem se confert: id homini maxillas adire solitum est.

Quare est q hõ nõ hz crinẽ .i. iubã supra collũ. Nõ eniz hic p crinẽ intelligit pilus toti⁹ aut capitis vt in pcedẽtib⁹ duob⁹ pblematib⁹: sicut habent qdam aialiũ: vt equus: asinus: mulus: & hippa &c. sicut dicitur est in pmo de hysto. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit dicẽs cãm ee: qm hõ hz mentũ q est eminentia tendens in acutuz sub faciei basi vbi duo ossa inferioris mãdibule sibi cõiũgunt: in qd gdẽ mentũ & sibi circũadiacẽtia illd qd erat mã iube cõuertit: videm⁹ .n. q qñ mã vna demandat ad aliqd mẽbrorz vt gd inde constituat: aliud mẽbrũ caret aliquo qd natũ erat hic non praue: vt hñtia cornua carent dentibus in mandibula supiori: sicut dicit in z° hysto. propter mentũ igit qd hz hõ & motũ ipsius: nutrimẽtũ superfluuz impurz qd causabat talẽ supfluitatẽ: vtpote iubã attractũ ad mentuz exterminat in ipm & in genas .i. maxillas que sunt supra ipm: causando illic pilos: q pilaturã constituũt dictam barbã: q quidẽ gene sunt partes extetes supra duo ossa mandibule vtrinqz: de qbus ait Aristo. primo hysto. homini adhuc insunt maxille due: harz anterius mẽtũ posterius aũt mãdibula. & vicinant naribus hoie gibbositates genarz: & sub gibbositatibus est mãdibula & sup ipsam est origo barbe. ¶ Dubitat qm nõ vi nutrimentũ exquo fit iuba cedere in mentũ: imo magis in locũ qui est supra genas .s. in locũ pomi maxille: & hoc qr mentũ ossuosuz est & siccũ. pars aũt pomalis est mollis rara & subtilis pellis maxime: cuius signũ est manifestatio imutationis coloris circa ipaz: pp̃ter qd cũ ex nutrimẽto ipsi⁹ supfluitatis iubalis causabant pili vel barba: videt q pili vl barba ipo ad partẽ anteriorẽ attracto poti⁹ fieri debeant circa locũ pomi q̃ circa mentũ. ¶ Dõm & gr̃a huius notãdũ q pili in corpore fiunt multiplici de causa: sicut patet per Arist. in z° de partibus. & Auic. 3. aialiũ. & Auer. z. coll. qdã enim sunt pp̃ter protectionẽ & defensionem a frigore & calore & alijs lesiuis sicut pili capitis: qdam pp decorez sicut pili barbe: & ẽt capitis fm Galliã comatã Italicã. qdam auxilij gr̃a in defensione sicut pili superciliorz & palpebrarz: qdã fiunt ex necessitate mãe superflue: ex qua volens se nã exonerare cõuertit in pilos. Ex hoc eniz mã praua ex corpore euacuat: ex quo corpus remanet mũdatuz a supfluis & bene nutribile: sicut fm Halyab. 4. theo. rustici volẽtes terrã impinguare seminãt in ipsa lupinos & ficlas: que ex ipsa id qd est nitrosuz adustũ & terrestre ad se trahũt: cuz nutrimẽtũ fiat a simili: quo extracto terra reddit pinguis fructifera. ¶ Et ad rõnẽ inductã dicendũ q pili cũ fiant pp̃ter aliqd iuuamentũ corporis tandẽ vt ostensum est: & pp̃ter finez nãe: & maxime q sunt in locis nobilibus vt in facie: dico tũc q nã non pduxit circa pomũ maxille eos: cum inde facies redderet deformis: ibidẽ nõ iuuamẽtuz sed nocumẽtũ pstãtes. ¶ Uel aliter q locus pomi est ita rarus & subtilis cutis q mã illuc deducta isensibilr exhalat in fumos: qd apparet ex sorditie illic collecta ductione sup ipm alicuius acuti. ¶ Si aũt dicat q pili nõ debent fieri circa mẽtũ cũ locus frigidus sit siccus & ossuosus. dico q lz ita sit: calefit pp motum mandibule inferioris q̃ sola mouet: nullũ enim aialiũ mouet superiorẽ mandibulam nisi cocodrillus: sicut dicit Arist. in libris aialiũ sepe: pp̃ter cuius motũ fortẽ & frequẽtẽ attrahit illuc humidũ calido suscitato: quo id sequestrat in fumos pilorum generatiuos. Item calidũ reuerberat a cerebro & a partibus inferioribus contrahunt: & ideo est inuenire locum circa mentum & maxime infra continue caliditatis plurime: & quosdam illuc tempore gelu manus applicare.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

PRopter qd omnia aialia pares pedes hñt? Aut qr nõ contingit moueri non stãte aliquo nisi saltet: qm igit ex duobus quibusdaz motũ: necesse est gressum esse ex motu vel statione: hec aũt duo & paria vtiqz. Et quadrupedia pp̃ter quid plures. Duos qdẽ enim mouent: duo ꝟo stant & sex & alia: duos adhuc. Horz autem hoc quid mouetur: alud ꝟo stat. Noua.

¶ Cur pedes animalia pares habeãt? An q fieri non potest vt aliquid moueatur: nisi parte aliqua sui cõsistat: dũmodo non prosiliat: cũ igit ex duobus illis motu & statu confici ingressum necesse sit: paritatis iam inde ratio patet: bipes enim altero pede mouetur: altero stat. Et quadrupes quoqz cum duobus mouetur: reliquis duobus innititur. Pariqz modo de ceteris que vel senis: vel ẽt numerosioribus pedibus ingrediuntur animaduertere licet.

Quare est q aialia oĩa habẽtia pedes quotquot habeãt semp in nũero existũt pari: tot in vno latere quot in altero habẽtia. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit & p assignat cãz q̃re aliq̃ hñt duos pedes dicẽs: iõ ee: qm non cõtingit moueri aliquo mobili nõ qescẽte: nisi motus ille sit saltatorius in quo etiã saltãs fulcit in seipso: mot⁹ eniz ois initit alicui imobili: sicut dr in lib. d cã motus aialiũ: & de pgressu eorũdez: & hoc fit qm motus pgressiuus seu ambulatio cõponit ex motu & qete. Primo .n. opz vnum pedẽ cõstituere imobilẽ. Deinde alium eleuare & in antea ponere & postea eundẽ affirmare imobilẽ in antea & aliuz vt prius eleuatũ in antea mouere: & sic deinceps. H aũt fieri non est nisi saltim sint duo pedes & pares semp quotquot existũt vtrinqz: pp̃ter qd nullũ aialiũ tribus vtens pedibus aut vno possibile est ambulare: sicut dicit Arist. in de pgressu aialiũ: qr in habẽte vnũ pedẽ si moueat ipm: carebit fulcimẽto in quo corporis põdus quiescat: si autem tres vt vnus in vna parte & duo in altera: necesse est ipz laborare in tali motu: & tãdẽ cadere pp ineq̃litatẽ & disproportionẽ eorz qbus defert pondus: opz ẽt q in se sint pares: id est equalis molis: qm si vnus esset paruus & alter

Dubium.

Solo. Quare in corpe pili fiunt.

Mẽtum nãr siccũ est: tñ calidũ est motu mãdibule

magnus vt in patiente elefantiā inde ambulatio disturbaretur. ℂ Deinde [Et quadrupedia.] Hic scdo querit pp quid qdam habent plures duobus vt quatuor: & tn semp pares dicēs pmo. quare est q qdam animalium vt qdrupedia plures habent pedes: qr quatuor. ℂ Deinde [Duos quidem.] Innuit cām huius dicens hoc ideo esse: qr cū gressus vt dictū est fit actus cōpositus ex motu & quiete indiget duobus ppter motū: aliqs aūt duobus figere & stare. Et pmi qdem pedes primo mouenť sicut anterior dexter qr motus est in dextris & posterior in sinistris: qui autem stant sunt anterior sinister & posterior dexter: quies enim fit in sinistris. Et ratio huius diuersitatis est quoniā animalia mouenť fm diametrū: sicut dicif in pmo hysto. & in de progressu animaliuz. Causa aūt quare multa perfectorum habent qtuor pedes est pondus grande suo℞ corporum & figura: sunt enim curue stature: & similiter agilitatis motus necessitas. Sunt etiam quedam animalium exanguia habentia sex: quia cum quatuor dictis quos habent quadrupedia adhuc habent alios duos: sicut sunt scarabei apes musce & pediculi. ℂ Et hoc ppter cāz pdictam vt perficiať progressionis actus ex motu & statione generatus: quosdam enim habent ad fixionē: quosdaz vo ad motuz: & talia sunt tardi motus. propter hoc plura sunt eorum alata. Quedā autem plures adhuc istis habent: ita q vermis qdam dictus ab Aristo. pmo hystoriarum & de progressu animalium scolopendra: habet vigintiquatuor pedes. vnde & centū pedes dicif. vltra quē numerū. s. quadragintaquatuor non inueniunť animalia plures habere pedes. Sed ego in scotia vidi duas scolopēdras in quarū vtraqz vltra. 100. cōnumeraui. vnde sermo iste est naturalis in pluribus veritatē continens. ℂ Notādum est q sermonē hic positū tetigit Aristo. in primo hystoriarum. hic vo & in libro de progressu animaliū. causam assignando dicendo: q omnia animalia oportet pedes pares habere: nisi velis dicere q sit animal quoddā qd moueatur saltando: in quo motu non est opus pedibus: sed hic motus non est sufficiens ad vitam & salutem animalis: non enim potest esse continuus: ppter suam inordinationem & difficultatem: neqz vno pede potest ambulare vt dictum est: cum in ambulatione fiat eleuatio & sustentantio. Rursus cum pes sit institutus ad portandum corpus: oportet ipm esse fortem & leuem respectu corporis: quia si grauis esset duplici onere grauaretur: proprio. s. & corporis: et sic non continue sustineret portationez. Et per hoc patet esse falsum illud qd dicitur de monopedibus & magnipedibus hominibus: qui pede se cooperiunt ab imbribus & sole: sicut scribitur in mappa mundi. ℂ Nisi forte aliquis velit dicere q ambulatio eorum non fiat eleuatione & depositione: sed propter pedis lōgitudinem calcaneo fixo pars digitalis extenditur terram amplectens in antea: & consequenter trahit postea calcaneum: & sic deinceps addens ad hoc q nō sit motus ei necessarius velox vt nobis: sed hic laboriosus vt parum. ℂ Propter quid qdam predictorum sex pedes habent & hec plures cuz molis sint parue & leuis? ℂ Aut propter mollitiem & teneritatem corporis ipsorum non possent onus corporis deferre si paucos haberent pedes. Itez quia ex leui causa corrūpuntur opz plures esse: vt quibusdam corruptis permaneant aliq ipsa adhuc deferentes: sunt etiam plura ipsorum frigida facta propter longitudinem corporis. vnde cum & frigiduz priuet motum pluribus indiguerūt pedibus: vt essent velociora: & maxime nō alata. ℂ Amplius quibusdam eo℞ non inest vnum principium primuz sed plura: pp qd fuerūt in eis incisiones & pedū nodositas: sicut patet in quarto de partibus. Et hoc repetitur in trigesimo capitulo.

Aial hñs vigintiquatuor pedes

Nota experiencial.

Monopedes & magnipedes hoies esse falsum est putat.

Problema.

Rñsio.

ℂ Problema. XXVII. Antiqua.

Propter quid equis & asinis ex cicatricibus oriunť pili: hoib9 aūt nō? Aut alijs qdez aialibus est cutis pars carnis: hoi aūt sicut passio carnis: videť eni ipsi9 supficiale ifrigidatū firmi9 fieri. Quēadmodū assata℞ farina℞ agne vocate: qm igiť ille sunt farina assata: & qd est hois vocata cutis caro vtiqz erit: vulnerato aūt aut fricato carnē qdē hois accidit cōdēsari. Propter qd & alterata superficiali carne: nō eandē naz accipiūt vulnera que ex generatione: alterata aūt ipsa nō est incōueniens adhuc nō fieri quod ex ipsa est. Quēadmoduz & ex alopicijs vocatis: etenim he superficialis carnis corruptiōes & alterationes sunt. Subiugaliū vo fricatis & sanatis iterum restaurantť morbide partes corporis eisdē ibecillioribus qdē q̄ ex principio existentibus: qm aūt est & coriū pars ipso℞: fiūt vtiqz & oriūtur pili: a corio eniz oriunť: ppter id qd corium imbecillius factū est eo q erat a principio: & album imbecilliorem esse pilum. Noua.

ℂ Cur equis & asinis pili e cicatrice pmere sese possunt: hoibus aūt non possunt? An q ceteris aialib9 tergus pars per se corporis est: hominis aūt cutis veluti affectus carnis exultat. Quippe q̄ sūma illi9 forma refrigēte solidiuscula existere videať. Quēadmodū cruste in pulte supducunť: quas vetulas appellamus. cū itaqz ille nō nisi farina elixa sint: hois quoqz cutis noiata nō nisi caro putāda est: vbi igiť hec vel vulnus acceperit: vel attrita fuerit: incidit vt hominis quidem caro cōdensetur. Quamobrez summa corporis parte imutata vulnus nō eandem cōpagē capit: qua corpus iam inde ab ortu nature extitit: cum itaqz hec imutata sit nihil profecto absurdū fuerit si ex ea nō idez p̄terea pficiscať. Sicut in alopicijs quoqz appellatis licet pcipere. Nam illas etiaz corporis summi corruptionem imutationemqz esse nouimus. At iumentis attritis vbi ad sanitatez redierunt partes: viciate corporibus denuo eisdem replētur. Quapropter debilioribus q̄ principio fuerint. Sed cum etiam cutis eorum pars sit cōfici pili prouenireqz possunt. Cute nanqz pilos enasci certum est. Sed candidi propterea oriuntur: qm vt secūda hec cutis imbecillior q̄ prima est: sic pilus candidus ille imbecillimus erit.

Quare est q in cicatricib9 eq℞ & asino℞ nascūť pili: in cicatricib9 aūt hoiuz nō nascunť & maxime puero℞ & mulie℞: sicut dcm est in nona parti. ℂ Deinde [Aut qr.] Soluit & pmo pmittit quoddā necessarium ad

causę

cauſe aſſignationem dicens: ꝙ cutis alioꝝ animalium ab homine eſt pars carnis: eſt enim ſubſtantia carnea indurata: vt ſit ſicut protectio ⁊ armatura ipſoꝝ: vt dicitur in quarto de partibus: ſed cutis in hominibus non eſt pars carnis coꝝ ſed potius paſſio ⁊ conterminatio carnis ſubtilis. vnde ⁊ merito pōt eam nomine paſſionis vocare: qm̄ ꝓpter eius ſubtilitatem ⁊ teneritatem pre ceteris cutibus facilius leſionem incurrit: qͦ oſtenditur: qꝛ eius ſuperficie exteriori infrigidata fit ſolidior q̄ eſſet prius: qͦ etiaꝫ declaratur: ipſa enim ſic ſe habet ad carnem ſicut pellicula que conſurgit in qbuſdam confectionibus ex farina ⁊ aqua factis: que agre vocātur id eſt criſpelle cum oleo vel lardone ſuper igneꝫ in ſartagine aſſantur vel agime: ſicut enim ille ſunt farina cum aqua mixta ⁊ aſſata ⁊ paſſe ab igne cum ſurgit predicta pellicula exterius: ita illud quod cutis dicitur in homine erit quedā caro paſſa: ex paſſione enim cauſata a breui caliditate exiccante: inducta eſt eis cutis. ℭ Deinde [Uulnerato aut.] Hic ſecundo proſequitur magis ad cauſe aſſignationem: ⁊ p̄mo aſſignat cām ſecunde partis queſiti dicens: ꝙ corpore hominis vulnerato ex acuto ſubintrante aut fricato fricatione aſpera excoriante cōtingit poſt conſolidationem iſtarum ſolutionum continuitatis carnem cōdenſari ⁊ indurari: ita ⁊ a ſua diſpoſitione naturali priori permutari: cum aūt fuerit ſic ſuperficietenus permutata: veſtigia ⁊ cicatrices remanētes poſt continuitatis ſolutionis conſolidationem: non acquirunt eandem naturā ⁊ conſiſtentiam: quā habuit cutis ⁊ caro ſimiliter a natiuitate. ℭ Deinde [Alterata.] Remouet dubitationem: qꝛ crederet quis ꝙ ex omni mutatione ⁊ alteratione quantūcunqꝫ modica non fierent in loco cicatriçato pili: ideo remouet dicens: ꝙ nō eſt incōueniens ꝙ ſi cutis alteretur modicū ⁊ permutet̄ ex cicatrice quin ex ipſa adhuc orianf pili: qͦ declarat: quoniam nos videmus ꝙ in quibuſdam paſſionibus vel apoſtemationibus capitis dictis alopicie in quibus leues ⁊ ſubcutance ſunt alterationes ⁊ excoriationes ex acumine humoꝝ in carnis ſuperficie corrumpentium capilloꝝ: ita vt cadant nec alij oriantur dum permanent. ℭ Notandum ꝙ due ſunt paſſiones cutis capitis cōſimiles ⁊ ꝓpinque dicte potius dedecorationes cōtingentes ex humoribus acutis corroſiuis ſub cute capitis capillos corrūpentibus: quarum altera ⁊ maior dicit̄ tyria: quia in ipſa excoriatur caput ſicut excoriatur tempore veris iſte ſerpens ex quo nomen ſuſcipit tyriaca tyrus appellatus. Eſt ⁊ altera minor in qua nō eſt proprie excoriatio: ſed depilatio potius dicta alopicia vel caſus piloꝝ a leporibus ſeu vulpibus: quib⁹ notabiliter magis hō accidit depilatio. ℭ Deinde [Subiugalium.] Aſſignat ſecundo cām prime partis queſiti dicens: ꝙ animalibus de numero ſubiugalium fricatis ⁊ vulneratis ſolutione continuitatis minori ⁊ profundiori: vt dicebatur prius de homine ⁊ poſtea ſanatis: factis cicatricibus in locum cōtinuitatis ſolutionis: partes morbide vulnerate redeunt iteꝝ fere ad naturam ſuam priorem: veꝝ eſt ꝙ fiunt debiliores ⁊ magis paſſibiles q̄ eſſent prius ante continuitatis ſolutionem: ſed quia vt dictuꝫ eſt p̄us: corium vel cutis ipſorum ſubiugaliū eſt pars carnis: poſt eius reſtitutionem ⁊ cicatriçationeꝫ pili oriunt̄ in cicatricum locum excoriationū ⁊ vulnerum: eo ꝙ ipſi oriuntur a corio fere reſtituto vt prius: ſed lꝫ oriantur: non tamen erunt illius coloris cuius fuerunt prius ante ſolutionem continuitatis: quia cum eſſent prius nigri aut alterius coloris oriuntur nunc albi: ꝓpter id qͦ corium ⁊ partes carnee immediate ſub ipſo vt dictuꝫ eſt prius: ſunt facte imbecilliores q̄ eſſent a p̄ncipio ante continuitatis ſolutionem. ⁊ ideo albus fit pilus: quoniam eſt eſſe pilum album

Duor paſſiones ſunt ⁊ q̄ cutis capitalis.

imbecilliorem piloꝝ: cum fiat aut ex debilitate partis ⁊ caloris nō potentis alterare ⁊ extra fumos expellere vt hic. aut ex putrefactione flegmatica: vt in canicie. aut ex conſumptione vt circa caluicie loca. ℭ Notādum eſt ꝙ alie etiam cauſe poſſunt huius ꝓblematis aſſignari: dicendo ꝙ alia animalia indigent pilis magis homine: cuꝫ ſint eorum protectiuū ⁊ defenſiuū ab extrinſecis occurrentibus: propter qͦ natura ſapiens prouidit regenerando eis in cicatricum locū ne forent intecta: non auteꝫ ſic fuit circa homines in his ſollicita: cum artem habeant per intellectum componendi neceſſaria vt dictum eſt prius. Item ſuperfluitates alioꝝ animalium ſicut ⁊ nutrimentū ſunt acutiores ⁊ feroſiores ⁊ magis valentes obſtacula penetrare q̄ ſuperfluitates hominis. Rurſus cicatrix magis opponit̄ cuti hominis q̄ alioꝝ cum ſit ſubtiliſſima ⁊ paſſibiliſſima cutis: qͦ aūt eſt tale maiorē leſionē incurrit: ſicut elicitur. 28. prime. quare ⁊c̄. Unde Ariſto. aduertens ꝙ huius problematis poterant cauſe alie aſſignari ipſuꝫ in. 29. repetit vt ad eius inueſtigationem nos pleniorem inuitaret: ⁊ hoc de problemate.

Maioreꝫ neceſſitatē ē piloꝝ ceteris aialib⁹ q̄ hominl.

ℭ Problema. XXVIII. Antiqua.

Ropter quid quidem in alijs animalibus permanent ſimiliter gemelli femina ⁊ mare exiſtēte: in hoībus autē nō? Aut qꝛ hic maxime gemelli ſunt: vnꝰ. n. generatiuū eſt: in gemellis aūt extra nāꝫ eſt feminā fieri ⁊ marem: quare qͦ maxime eſt extra nām: hoc ⁊ imbecilliſſimū. Noua.

ℭ Cur in aialiū ceteroꝝ genere ſeruari eque gemini poſſunt q̄q̄ ſexus ſunt vtriuſqꝫ: in hominū aūt nō poſſunt? An ꝙ homini maxie partus geminatio cōtra ſue nāe legem accidit: ſingulos eniꝫ parere ſancitum eſt: tum in geminis ipſis marem ac feminaꝫ creari natura oīno recuſat. Ergo qͦ maxime contra naturam eſt id ⁊ imbecillimum eſſe ratio poſtulat.

Quare eſt ꝙ quando alia animalia ab homine pariunt ſil̄ duos fetus vt marē ⁊ feminā vterqꝫ ipſoꝝ viuit ⁊ enutritur: in hoībus aūt non inuentuꝫ eſt illud niſi raro: qm̄ ſepiſſime moritur femina viuēte maſculo. Unde Ariſto. nono hyſto. ⁊ quarto de generatione animalium ait. In alijs animalibus ſi fuerint gemelli maſculus ⁊ femina nihil minus nutriunt̄ genita ⁊ ſaluant̄ q̄ ſi maſculis ambobus aut femellis ambabus. In hominib⁹ aūt pauca ſaluant̄ ſi vnum maſculus ⁊ aliud femina: huic autem ſermoni Auicē. ibidem addit de matre dicens: ꝙ quando vna mulier ſimul parit maſculū ⁊ feminam: raro euadunt mater ⁊ due creature. Unde. zo. tertij Auicē. ait incolumitatē duoꝝ geminoꝝ non eſſe plurimā: factuꝫ tamen eſt miſericorditer magis vt tradunt apologi ꝓpter multiplicationē ſpeciei ꝙ ꝓthoplaſtus ſemper maſculuꝫ ⁊ feminam ſimul ex Eua generauit. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens: ideo eſſe: quia hic maſ. ſ. ⁊ fe. cum fiant ſimul maxime poſſunt dici gemelli ⁊ quaſi mōſtruoſe: cuꝫ homo naturaliter vnū generare habet ⁊ parere. Unde dictum eſt ſupra ipſum eſſe monototum: ⁊ quia ſic eſt ideo in gemellis diuerſi ſexus feminam accidit fieri extra nature intentionem. ⁊ ſimiliter maſculū: illud igitur qͦ erit inter eos maxime extra naturam erit debiliſſimuꝫ ⁊ imperfectiſſimum: ita ꝙ ſaluari nō poterit: talis aūt eſt mulier: eſt eni maſculus occaſionatus ſeu orbatus: ſicut dicit̄

Duplr femina est extra nãz.

in secũdo de generatione. Dupliciter gdez femina videť esse extra naturã: tũ rõne partus gemellinĩ: tum rõne sui. ❡ Notãdũ q Aristo. in q̃rto de gñatione aialiũ. vbi tangit hunc sermonẽ magis videť eum dearticulare dicens: ideo gemellos diuersi sexus in hoibus esse pter nãm: q̃m nõ distinguũť ⁊ formanť in matrice inequali tpe sicut alia aialiũ: imo masculus antecedit feminam per qnq̃ dies ⁊ aliqñ per decez: sicut vult Auic. 21. tertij: qd accidit quia sicut dicit Aristo. in hoibus multũ differt mas. a fe. caliditate nature: ⁊ ideo fetus masculini magis motiui sunt fe. ❡ Et ex his vlterius põt quesitũ magis dearticulari: dicendo hoc causare delicationẽ cõplexionis humane ⁊ cõpositionis: mãe teneritatẽ ⁊ debilez coagulationẽ: que diuersarum qualitatũ distinctionẽ in eadẽ materia diuersitatem sexus causantiũ: sustinere qd est ĩbecillius futuruz nõ valet: nisi in mulieribus fortibus viraginibus: vt in q̃busdam egyptiacis: qr enim cõplexio humana sic est nobilis ⁊ tenerrima cui multũ obedit materie dispositio: cũ masculus ante feminã incipiat formari: pncipiũ actiuum generationis: ⁊ mãm cũ nutrimẽto pus assumẽs dominabiť illis: reddens ea sibi obediẽtia: quo accidente pncipia generationis cũ nutrimẽto debiliter inerunt femine formande: ⁊ sic imbecillis cõstituiť intantũ q partu perueniens in exteriua cõtinẽs: nõ poterit maximã eius alterationẽ tolerare. ❡ Notãdũ etiã q causa gemelli: sic Auic. dicit. 20. tertij. ⁊ nono de animalibus eius: qd ⁊ quarto apparet de generatione. est mltitudo spermatis ⁊ diuisio eius in duo: ⁊ qd est supra illud ⁊ eius casus in duas cõcauitates matricis: qd accidit pp̃ter diuersam impulsionem ⁊ saltum piectionis spermatis qd matrix vicissim attrahit in diuersas cõcauitates sicut videmus fieri in deglutione bolli post bolum. Et in hoc non modicum operatur fortis appetitus ⁊ attractio matricis. vnde dictuz est in. 14. cap. figurationes matricum repleri concupiscere.

Ex quo fit q gemellorum generatio fit.

Dubium.

❡ Dubitať quoniam dicit gemellos diuersi sexus esse preter naturaz non solum quo ad feminã sed ⁊ quo ad marem: quod non videtur: imo magis videť esse ſm nãm cum in tali partu plura pducantur ⁊ per se ad generationem sufficiẽtia: per qd finis generationis ⁊ intentum nature vt speciei perpetuatio magis habeť.

Solo.

❡ Dicẽdum q gemellatio talis est extra nature intentionem maxime particularis: cum illa semper quocũq̃ modo intendat perfectionem ⁊ salutem suiipsius: propter quod dictum est femellam esse marem orbatum: perfectio aũt ⁊ salus nõ potest haberi in gemellatione: cum mulier vt declaratuz est nõ possit sufficiẽter principia generationis habere neq̃ alimentuz ⁊ locum: ⁊ sic reddetur adeo imbecillis q aut abortietur: aut nõ nutrietur post partum: ⁊ sic nature ordinem talis generatio corrumpit: non enim natura intendit tm̃ generationem: quin magis intendat generati saluationem: ⁊ propter hoc etiam septimo politicorũ p̃cipit Aristo. q cõnubiũ fiat ⁊ q peccatum interueniat cum quis aliam q̃ suam tangat: quoniam si aliter fiat ignota ples non procurabitur: ⁊ sic peccatum cõmitteť in naturam: ⁊ ideo dictuz est in nono ethi. hominez in natura magis esse coniugale q̃ politicuz: ⁊ sic apparet quid dicendum est.

Cir. 3 fi. car. 98. li. methco. cap. 2.

❡ Problema. XXIX. Antiqua.

Ropter quid quidem equis ⁊ asinis ex vestigijs vulnerum oriuntur pili: hominibus non: Aut quia vestigium prohibet pp̃ter densitatem: aut propter corrumpere nutrimentũ. Hominibus quidem igitur omnino prohibet propter imbecillitatem pili: equis non prohibet: corrumpit autem. Noua.

❡ Cur equis ⁊ asinis pili e cicatricibus possunt euenire: hoibus aũt nõ possunt: An q cicatrix vel suaz ob densitatem impedimento est: vel qr deprauat nutrimentũ. Hoibus itaq̃ ex toto pp̃ter pili infirmitatem impedimento est: equis aũt ne pili exeant nũq̃ est: sed deprauat facitq̃ ne prior integritas seruetur.

Repetit breuiter. 27. pblema. vt declareť magis. ⁊ dicit. q̃re est ⁊c. ❡ Deide [Aut qr.] Soluit ⁊ p̊ assignat cãs q̃siti. 2° applicat ipsas ad subiecta. Jtez p̊ vnã ex pte duritici loci assignat dicẽs: hoc iõ ẽẽ: q̃m cicatrix pp̃ dẽsitatẽ ⁊ duritiẽ eius: fit. n. in loco eius caro dura callosa: sicut tactũ est supra cũ illic potius fiat a medicis dictus sarcoides. ❡ Deide [Aut pp̃.] Assignat aliã cãm ex parte corruptiõis nutrimẽti dicẽs: iterũ hoc ẽẽ: q̃m cicatrix corrũpit nutrimẽtũ. nõ. n. põt ipz alterare vt inde ps nutriať vt pus ⁊ fumus ꝯsuetus ex nutrimẽto resoluať. nutrimẽto qdẽ sic corrupto pili cessant fieri omnino aut corrũpunť. ❡ Deiñ [Hoibus aũt.] Hic applicat cãs p̊dictas ad sua subiecta dicẽs: q in locis cicatrisatis hoiuz pp̃ debilitatez piloꝝ eoꝝ ⁊ paucitatẽ phibenť oĩno fieri: vel pp̃ debilitatẽ cutis: sed in eq̃s ⁊ asinis lz nõ possit phibere pilos omnino pmutat ⁊ corrũpit eos ab eo qd prius fuerint in corpore ⁊ in alijs dispositionibus. vt apparuit supra.

❡ Problema. XXX. Antiqua.

PRopter quid animalibus pares sunt pedes: Aut quia cuiuslibet quidem mouentis se: necesse est aliquid quiescere. Accideret autẽ imparibus existentibus non fieri hoc qd ſm equalitatem pedum erat motus. Noua.

❡ Cur pares pedes natura animantibus dedit: An cuiq̃ cum mouetur partem aliquã requiescere necesse est. Qr si pedes impares essent: ne hoc fieri posset accideret. Agitur enim motus situ obuersario pedum.

❡ Repetit decimumnonum problema: ⁊ iam patet.

❡ Problema. XXXI. Antiqua.

PRopter quid minori tẽpore animalia dormiunt q̃ vigilant: non continue : Aut propter id qd non simul digeriť omnis supfluitas: ſz quãdo aliquid digeriť: alleuiatũ surgit. Et frequẽtius aũt surgunt quibuscũq̃ frigidus est locus qui digerit superfluitatem. Velociter eniz quiescunt ⁊ multotiens. Pausatio aũt surrectio est. Delectabile aũt neq̃ cõueniens pp̃ter id qd videť esse pausatio. Sed nullus hic pluri tẽpore pausatio fit operum que sunt ſm naturaz. Neq̃ si comedere delectabilius eo q nõ: tamẽ pluri tẽpore comedunt q̃ non comedunt. Noua.

❡ Cur aialia vt minus tẽporis dormiunt: q̃ vigilent sic nõ cõtinue sed vicissim mõ vigilando:

modo

modo dormiendo somnuz suū perficiunt? An φ non simul omnis vacans materia coquitur: sed vbi pars aliqua est concocta leuatū iam animal expergiscit. At vo sepius illi expergiscuntur quibus ea pars frigida est que excrementuz domat τ concoquit. Fit eni vt celeriter sepeqz cesset. Cessatio autem non nisi expergefactio est. Suauis quoqz res ea ipsa: quoniā requies est non immerito esse videtur. Sed nihil quidem plus temporis in munere naturaliū actionum consumimus: nam τ si esse suauius est φ̃ non esse: non tamen plus temporis propterea edimus φ̃ a cibo abstinemus.

Quare est φ minus est tps in quo aialia dormiunt φ̃ illud quo vigilāt: τ similr est questio quare nō cōtinue dormiunt sed nūc vigilant: nūc aūt dormiunt: sicut pbat in pmo de somno τ vigi. τ in. 4. hysto. ¶ Deinde[Aut ppter.] Soluit: τ pmo assignat cām pmi quesiti. 2° scdi. 2° ibi[Delectabile aūt.] Dicit itaqz primo cām eius esse: qm̄ nō eodē tēpore supfluitas per digōnem nutrimēti sequestrat ab aiali: ita φ simul vrina tota euacuata in vesicam τ stercus in itestina egrediant extra: sed successiue tēpore post tēpus: ita φ qn̄ aliqua quātitas supfluitatis fuerit ex digōne oggregata in suuz receptaculuz: aial volens se ex ea alleuiare: aggrauabat eni ipm suo pondere τ acuitate expergesit τ surgit ad ipsaz expellendaz: τ sic somnus interrumpit τ cū hoc multotiens fiat: multotiēs somno vigilat iterrupto. ¶ Deinde[Et frequētius.] Ostēdit qualia sunt alia animalia que frequētius surgūt: τ sic que magis vigilant: dicens φ surgere sepius euenit aialibus quibus locus digestionis superfluitatis τ etiā nutrimenti: vt stomachus epar τ corpus est frigidus τ calor digestiuus imbecillis: sicut frigida multum τ humida in complexione: vt femina flegmatica: talia enim cito quiescunt a somno τ ipsum multotiens interrumpunt: hꝰ autē pausa: io seu cessatio a somno non est aliud φ̃ surgere a somno ipsis expergefactis. quare τ hec multo longiori tempore vigilant φ̃ dormiāt. ¶ Deinde[Et delectabile.] Uidetur mihi φ respōdeat ad illud qō ppositū fuit sub modo qōnis scdo: vt quare animalia non semp dormiant dicens pmo cām esse cum hoc tangendo motiuuz quesiti φ lz somnus videatur esse quedaz quies animalis: est enim quietatio virtutū animalium cum intensione naturaliuz: τ sic cōtinue deberet fieri: non tamē est cōtinue dormire delectabile: cum aial stupidū τ ponderosum reddat: neqz cōueniens τ vtile sibi quātuz ad operationes necessarias exercendas in vita que perficiuntur vigilia. In hoc enim

Cap. 18. aialium etiam perfectissimū vt homo cōstituit velut bruta τ planta: τ ppter hoc dicit Aristo. in pmo eth. τ de som. τ Auic. nihil differre sm dimidiuz vite felices a miseris: τ φ̃uis somnus sit quedā pausatio nature ab operibus manifestis: nō fit tamē cōtinue τ tempore longiori φ̃ exercitatio in ipsis: qm̄ nullius actuuz a natura institutoꝝ fit tēpus maius pausationis τ cessationis cuz fuerit maxime. s. necessarius φ̃ exercitatio in ipm: cuz igitur actus vigiliarū magis sit necessarius in vita: lōgiori fiet tēpore φ̃ pausatio in somno. quare τc̄. ¶ Deinde[Neqz si comedere.] Uidet respondere ad motiuū φ dicebat somnuz debere fieri maiori tēpore: eo φ sit quedā nature quietatio cū delectatione dicēs per interēptionez φ lz videat esse quietatio quedā cuz delectatione nature: nō tn̄ pluri tempore ppter hoc debet fieri φ̃ nō fieri: eo φ cōstat comedere eē longe delectabilius φ̃ nō comedere: nō tn̄ ppter hoc maiori tempore comedunt animalia: imo minus est tempus valde in quo nō comedunt φ̃ illud in quo comedūt: τ maxime aialia pfecta habentia nobiles opationes τ vsus homini necessarios: pp quē sm Tulliū sunt creata oia sicut bos τ equus: τ maxime perfectissimū aialium. s. homo minus: ppter qō habuerunt plura intestina τ gracilia inuoluta. Similr τ ventres quedā eoꝝ plures ne forent in continua emissione assumptoꝝ: τ per ꝯn̄s oporteret quasi continue comedere: sicut inuit in. 3. de partibꝰ: τ in. 4. expressit Gal. de iuuamētis membroꝝ: quedā tn̄ aialium imperfectoꝝ velut terra affixa vident quasi cōtinuo nutrimentuz suscipere si tale dicat comedere. Silr τ alecia vnū solum itestinū habētia: qō semp inuenit vacuuz: vident eē quasi in susceptione rei marine ꝯtinua. ¶ Dubitatur: qm̄ videt aialia lōgiori tempore debere dormire φ̃ vigilare: qr somnus aialibus datus est in cōfortationez digestionis τ nutricationis: sed digestiua sm medicos nunφ̃ quiescit ab eius actu lz appetitiua retentiua τ expulsiua quiescāt: neqz etiā nutritiue actus vnφ̃ intercipit: qr lz aialia non semper augeantur: tamē semp nutriuntur: sicut dicit Ari. scdo topi. quare τc̄. ¶ Dicēdum τ gratia huius sciendum est φ aialium quedā sunt somni māifesti τ plurimi sicut frigida τ humida: vt pz in aialibus hyeme cauernis habitātibus τ hn̄tibus multū cerebrū: τ cum hoc frigidū τ humidū sicut homo: vt pz in infantibus: ipse enim ex hoc est maximi somni: sicut pz in pmo τ. 2. de somno τ vig. minorat tn̄ ppter eius multas occupationes necessarias in vita: que τ vigilia colunt: cū enim sit perfectissimū aialium pluribus indiget ad vitam: vn̄ vita dicit in. 7. politi. multis organis indigere ad id qō est viuere: quedā aūt aialiuz vt iperfecta τ maxie exanguia sunt somni occulti τ breuis valde: sicut φ̃dā pisciū entoma: malachia: malacostraca: in qbus magis rōne φ̃ apparenti experimēto percipit somnū fore. Unde phus in de somno τ vigilia: sicut etiaz apparet. 4. hysto. sm sensuz nanφ̃ factū esse manifestum si predicta dormiunt: suadet tamē per hꝰ rōnem: qm̄ certum est φ cuicūqz inest aliquod opus sz nām: quādo excesserit tempus in quo poterat illud perficere: necesse est ipsuz deficere: nisi quiescat vt oculus in videndo: τ sic de alijs: ita φ si sentire excesserit tempus sibi determinatuz: necesse est deficere: cum igit vigilia in qua fiunt actus sit in sentire: est enim sensus dissolutio: tūc somnū necesse est oppositū esse: cum oppositoꝝ sint rationes opposite: ergo necessariū est aial qn̄qz ea puari: τ per ꝯn̄s dormire: cū somnus sit puatio vigilie τ remoto vno ponat reliquū ideo dictū est: omne aial aut vigilat aut dormit necio. Ergo cuz talia aialia nō possint semp vigilare ppter fatigationē: opz φ aliqn̄ dormiāt. Sūt τ quedā aialia media inter ista que sicut media sunt: ita medio modo se habēt ad somnū τ vigiliam. ¶ Tunc ad rōnem dicenduz φ nō est necessarium digōnem adiuuari per somnū in omni aiali: sed in debilem magis digestionez habenti: neqz in omnē digestionem sed vniuersalem que cadit in vtilitatem totius sicut est digestio stomachi maxime τ etiaz epatis: nō autez requirit in digestione membri particularis: sufficit enim per se suo calore ppriam perficere digestionem: cuz nutrimentum circa qō operat fuerit alias digestuz. Rursus ad perfectam digestionez spectat vt superfluitates expellantur cum digestioni deseruiāt expulsiue: sed hoc maxime fit in vigilia. quare τc̄. quia tn̄ somnus iuuat digestionem vniuersalem τ spirituz restaurat aialem dissolutum: τ ideo dicit Auic. scda pmi. ipsuz fore quo ad hoc naturalem: nō tamē simpliciter τ absolute naturalis τ necessarius existit: sed cōmunitate nominis potius.

Dubium.

Solo.

Cap. pmo circa me.

Circa principiū.

Cap. pmo post pa.

Non cuiuslibet digestioni necessarius est somnus

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

Ropter quid animaliũ hec quidem cōfestim a natiuitatibus cōsequunt᷑: alia xͦo tarde: vt hō: aut vix: aut nũq̃: Aut quia hec quidem velociter accipiunt cognitionẽ: alia xͦo tarde: ⁊ alia quidem insensibilia proficientis sunt: alia aũt habẽt sensuz. Quecũq3 quidẽ igitur ambo hec habẽt: dico autem vt ⁊ sensum proficientis: ⁊ in perfectione corporis sunt: sequũtur. Que xͦo nō habent vtraq3: non faciunt hoc: oportet enim posse ⁊ sensum habere. Noua.

¶ Cur animantuz alia parẽtes sectant᷑ alia sero: vt homo vel vix nunq̃: An ꝙ alia cito vim recipiunt cognoscendi: alia sero ⁊ alia rei sibi cōmode sensum obtinent alia carent. que igit᷑ hec ambo sensum dico rei commode suiq3 corporis perfectionem sortiuntur: hec parentem sectari protinus queunt. Que non vtrunq3 illoꝝ habeãt hec id facere ipsuz nequeunt: opus eniz est ⁊ viribus ⁊ sensu.

Quare est ꝙ quedã aialium confestim ipsis natis cōsequunt᷑ parẽtes ambulãdo post eos: sicut sunt nō pauca volatiliũ: vt pz in pullis perdicũ ⁊ ortiginũ qui capite ⁊ pedib⁹ ex testa oui extractis ferẽtes adhuc testam cōsequunt᷑ parẽtes: quedã xͦo tarde ⁊ post longũ tẽpus a natiuitate valde sequunt᷑ parẽtes sicut homo: quedã xͦo conant᷑ statim cōsequi sed hoc nō pñt: aut cum difficultate grãdi: sicut est videre in pullis quadrupedum maiorũ: quedam xͦo sunt animalium que nunq̃ cōsequuntur parẽtes: sicut genita quorundã aialium imperfectorũ: vt qdam serpẽtes ⁊ entoma: ⁊ quicunq3 vermiũ generãt animalia non eiusdem forme secum vt sexcupedes ⁊ papiliones. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit: ⁊ pͥmo premittit diuisiones duas vtiles ad assignationem cause: dicens pͥmo ex his haberi causaz: qm̃ quedã animalia sunt que valde cito cum fuerint genita accipiunt naturali instinctu potentiam: cũ membra etiam ꝓpter siccitatẽ suam habeant ad hoc disposita: ⁊ cognitionẽ nãlem ambulandi ⁊ parentes cōsequendi. Quedã aũt hoc tarde accipiunt sicut supflue humida tenera multis superfluitatib⁹ humidis abundantia neruos ⁊ corpus omne remolliẽtibus: tum ꝓpter complexionem eorum naturalem: tum propter receptaculum conceptionis vt homo. ¶ Deinde [Alia.] Ponit aliam diuisionem dicens ꝙ quedam sunt que nō habẽt sensitiuaz cognitionez iuuatiui ⁊ nocitiui in cōsequẽdo parẽtes: sunt enim nutrimẽtis quibusdam sibi ꝓpinquis ex locis generationis cōtenta: sicut plurima imperfectoꝝ: carent enim phantasia determinata: vt pz. 3. de anima. indeterminatã tamẽ habẽt: notum eius scđo. quedam autẽ sunt habentia sensitiuã cognitionẽ iuuatiui ⁊ nocitiui: ⁊ ideo conãtur cōsequi parẽtes sicut grãdia quadrupedũ. ¶ Deinde [Quecunq3 igitur.] Dic scđo predictas diuisiones applicat ad ꝓpositũ dicẽs ꝙ quecũq3 habuerint huiꝰ duo simul predictoꝝ quatuor vt. s. sensuz ⁊ perceptionẽ proficui ⁊ nocitui: qđ fuit fm mẽbrũ scđe diuisionis: ⁊ potẽtiã membrorũ corporis cōsequẽdi cũ cognitione naturali: ⁊ in hoc tangitur pͥmuz membrũ diuisionis pͥme: statim hec parẽtes cōsequunt᷑. Si aũt altero istoꝝ deficiant: nō cōsequent᷑: dato ꝙ habeãt alteꝝ qm̃ ad cōsecutionem opz duo predicta

T.c.56.⁊ 2° eiusdẽ tex.cō.57 ⁊ 8 meta. circa pn^m

coniunctim aduenire: sicut potẽtiam cōsequendi ⁊ cognitionem sensitiuã vtilis ⁊ nociui. Et scias ꝙ pōt alia causa assignari: quare quedã statim cōsequunt᷑ parẽtes: ⁊ quedã nō: vt perdix ⁊ ortigo ⁊ hꝫ: qm̃ aliqua sunt plurimorũ generatiua vt perdix ⁊ ortigo ⁊ hꝫ: que cuz sit tarda debilis male inuẽtiua portatiua alimẽti pullis eius quiescẽtibus ⁊ nutrimẽtũ per ipsaz apportari expectãtibus: sicut pluribus fit auium: perirent fame: ꝓpter qđ ꝓuidit eis natura dando sensum alimẽti ⁊ potẽtiaz mẽbroꝝ cōsequẽdi. In homine aũt ⁊ plurimis perfectoꝝ cũ fere vnum generent tñ: parẽtes poterunt ea nutrire: cum fere etiam ex seipsis primo genita suscipiant alimentum.

¶ Problema. XXXIII. Antiqua.

Ropter qd morphea non fit alijs animalibus: Utrũ quia alijs qdem egritudo: hominibus autẽ fit alba cutis ⁊ pili ipsoꝝ. Sed tamẽ opponet aliqs: propter quid posterius non fit hec ex natiuitate variatio. Aut quia coria aliorũ animaliuz dura sunt. Homo autem fm naturaz subtilissime cutis est. Morphea autẽ ventositatum expulsio: que prohibetur propter densitatez coriꝫ exire alijs animalibus. Noua.

¶ Cur genus vitiliginis quod leuca appellatur quasi albam dixeris ceteris aialibus cōtrahi nequeat: Utrũ ꝙ hominibus morbo hec est: ceteris autẽ animalibus tergora varia piliq3 eodem modo albedine efficiunt᷑. Attamẽ ambiget aliquis quereretq3. Cur nō postea: sed statim ab ortu nature varietas illa existere soleat. An ꝙ ceteroꝝ animãtium tergora dura sunt: homo aũt e natura pretenui cute continetur. Uitiligo autẽ spiritus secretio est. Qui ceteris animantibus excerni tergore denso prohibetur.

Quare est ꝙ morphea nō fit alijs aialib⁹ ab hoĩe: solus eniz homo ipsaz icurrit: sicut dictũ est vbi tangit᷑ h ꝓblema in. 5. ꝓblemate. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit: ⁊ diuidit᷑ in tres partes. pͥmo enim assignat cãm ꝓbabilem quesiti dicẽs ideo esse: ꝙ illud aialib⁹ alijs est egritudo: qđ hoĩbus est ꝑmutatio pellis ad albedinem ⁊ piloꝝ existentiuz in ea: materia enim factura morpheaz in ipsis ꝓpter ꝓuationẽ ventositatis ⁊ duritiẽ coriꝫ nō potest ipsam inducere: vt patuit in. 5. cap͠. sz fit passio alia eis inde. ¶ Deinde [Sed tamẽ.] Dic scđo querit aliam questionẽ dicens. cũ hoc aliquis iteꝝ quereret: quare est ꝙ aialibus non fit pellis variatio ⁊ diuersitas posterius postq̃ sint nata: sed ex natiuitate fit ipsis. s. existentibus in vtero matrum. ¶ Deinde [Aut qz.] Assignat aliam cãm principalis quesiti: per quã etiã potest haberi causa nuper quesiti: dicens itidem ideo esse: quoniam coria in alijs animalibus que sunt coopertoria ipsa ꝓtegentia sunt dura ⁊ spissa: vt tueant᷑ ipsa ab extrinsecis: sed homo nãliter est mollis ⁊ subtilis pellis valde: cum igit᷑ morphea fiat in habente subtilem ⁊ mollem pellem: ⁊ causet᷑ ex ventositatis expulsione ad pellẽ: vt etiã dictũ est in. 5. cap͠. poterit per pellem hoĩs transire: cuz sit subtilissima: per corium xͦo aliorum aialium ꝓpter duritiem ⁊ densitatem eius ꝓhibebit᷑ pertransire. igitur ⁊c̃. Et per hoc habetur solutio secundi quesiti: vt quare variatio pellis ante natiuitatem contin

gat ⁊ non posterius: cum notum sit corium eē durius ⁊ densius atq; minus susceptiuū post natiuitatē ꝙ̄ ante. Scias tamē eum nō intelligere ꝙ pellis nullo modo etiā in alijs animalibus nō possit post natiuitatem varietatem recipere sed ꝙ illud sit in minus ꝙ̄ ante.

¶ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter quid in morphea quidem canicies fit: vbi āt canicies est: nō semper morphea? Aut ꝙ pili ex cute sunt: putredo aūt sicut canicies quedam est pilorum. Quādo quidem igitur cutis laborat: necesse est pilum ex illo existētem laborare: quādo autē pilus: nō necesse cutem. Noua.

¶ Cur vbi vitiligo canicies quoq; ē. reciprocari autem nō licet vt semper vbi canicies fit etiā vitiligo? An ꝙ pili omnes cute proueniunt: canicies autem putredo veluti quedam est. Cum itaq; cutis morbo laborat: pilum etiam laborare inde necesse est. Cum autem pilus cute male affici necesse non est.

Quare est ꝙ semper in loco morpheoso efficit̄ canicies: que est languor quidā pili ꝑpter debilitatē ⁊ defectū inate caliditatis causatus: sicut dicit̄ in. 5. de gnōne aīalium. nō tñ cōuertit̄ ꝙ vbi est canicies ibi semꝑ assit morphea. canicies enim est quid frigidius ⁊ magis cōmune ꝙ̄ morphea. ¶ Deinde [Aut q̄r.] Soluit dicēs causam esse: quoniam pili in morphea sunt tales vt cani propter aliquā corruptionem existem in cute: q̄ñ ex putredine ⁊ humore non victo a natura existente circa cutem in morphea causatur canicies in pilis: ⁊ merito: cum cutis inde egrotet: qua quidem egrotante necesse est pilum ex ea ortum ex illa lesione egrotare: sed nō cōuertitur: ꝙ quando pilus egrotat: ꝙ ipsa cutis egrotet necessario: eo ꝙ pilus potest egrotare a tam modica causa: ꝙ cutis non egrotabit inde: ꝑpter qđ cum morphea fiat a maiori causa ⁊ lesione cutis ꝙ̄ canicies: vbi erit canicies nō est necessario

Dubium. morpheā fieri. ¶ Dubitat̄ de eo ꝙ dicit phūs pilum. s. necessario laborare ex cutis labore: cum dicatur in. 5. de generatione animalium. ꝙ in hominibus in q̄bus nunc est sermo: pellis nullius sit causa varietatis coloris in pilis: quoniam aliqui albi valde habent nigros pilos: quod fit quia homo habet pellem subtilissimam fm eius magnitudinem pre ceteris: ⁊ ideo nihil potest in pilorum permutatione: verum propter imbecillitatem ipsius permutatur in colore ⁊ fit in sole ⁊ ventis nigrior: non tamē ex hoc pili recipiūt aliquam permutationem: sed in alijs animalium pellis fa mit virtutem ex loco propter eius grossitiem: ⁊ ideo pili permutantur pellis permutatione: neq; permutatur pellis

Solo. eorum permutatione solis ⁊ venti. ¶ Dicendum est ꝙ Aristo. loquitur illic de pelle existente in eius dispositione naturali interiori: sub qua nihil putrefacti ⁊ indigesti continetur: hic autem loquitur de cute morpheam patiente: in qua est grossities ⁊ humor inuictus: imutatiue inobediens virtuti: fallit enim in morphea secunda operatio virtutis naturalis: vt apparuit supra.

¶ Problema. XXXV. Antiqua.

Propter quid animaliū hec quidē iracunda sunt post partū vt canis ⁊ sus. alia vero nō māifeste vt femina ouium? Aut q̄r quecunq; quidem sunt superfluitates habētia mitia sunt: egrediuntur enim in partu nocitiua: quibusdam aūt a bene se habētibus fit ablatio: quare macies facit propter habitum iram. Quēadmodū vespertiliones nō parientes iracundi sunt: sed incubantes ouis propter abstinētiam cibi. Noua.

¶ Cur animantiū alia post partū seuire solēt vt canis ⁊ sus: alia nihil efferantur: qđ perspicuum sit vt mulier: vt ouis? An que superuacua redundant materia hec suā clementiā seruant. quātum enim dolori esset secretū in partu est. Quib⁹ aūt secretio non a vacantib⁹ sed integris fieri materijs solet: hec exasperātur ⁊ seuiūt. Unde fit vt extenuatio quoq; iram ratiōe habitus moueat: vt etiam galline furiunt nō cum pepererint: sed cum incumbunt ratione inedie.

Quare est ꝙ quedā animaliū iracundia fiunt ⁊ lisurgētia de facili post partū: sicut canis: porca: lupus ⁊c̄. quedā vero post partum nō reddunt̄ sensibiliter iracunda: imo magis fiunt mitia sicut ouis ⁊ capra. ¶ Deinde [Aut q̄r.] Soluit: ⁊ p̄mo assignat cām dicens: ideo esse quātū ad scdam partē quesiti: q̄ñ quecūq; animalium superexcedūt in superfluitatibus sicut ouis ⁊ capra: vt tactū est in. 6. cap. nō reddunt̄ ex partu iracunda: sz potius mansueta: eo ꝙ superfluitates ad iram de facili prouocātes euacuantur in partu: quarum etiam pars non modica tendit in generationem lactis: sicut dictum est in. 6. problemate. Sed in quibusdam animalibus quātum ad p̄mam partem quesiti: q̄r remouētur a dispositione naturali. in qua bene se habebant: eo ꝙ deperdit̄ in eis de calore naturali ⁊ humido radicali: cōsequitur ea macies: in qua fit humiditatum naturalium cōsumptio ⁊ calor acutior redditur: quo habitu seu forma corporis existente: necesse est ipsa de facili iram ⁊ furiam incurrere: propter qđ videmus prauas habentes complexiones de facili iram ⁊ alias excessiuas anime passiones incurrere: ⁊ simil̄r cōualescētes hoc pati. ¶ Deinde [Quēadmodum.] Declarat hoc in simili: dicēs primimus quo ad partem p̄mam quesiti. d. primis accidere sicut vespertilionibus: que sunt quedā animalia ex muribus ⁊ auibus similitudinarie composita: habēt enim corpus fere vt mures figuratū: ⁊ alas membranales: quibus volāt vt aues ⁊ maxime in nocticulo ⁊ diluculo ꝑpter eorum visus debilitatem: vt pz in. 2. meta. ipsi etenim qui nō L.c.bul. pariunt furiosi ⁊ iracundi sunt retentis superfluis: cum aūt pepererint reddunt̄ mansueta. Unde est videre ⁊ mulieres pregnantes ⁊ maxime ex femellis iracundas ⁊ malorū morū ꝑpter sanguinis corruptionē: cum aūt pepererint mutant̄ in minus prauū: ita simil̄r accidit ouib⁹ ⁊ capris. ¶ Deinde [Sed incubātes.] Videt̄ declarare scdm mēbrum quesiti dicens: ꝙ sicut aues incubātes sup oua continue fere: sicut pz in gallinis ⁊ anserib⁹ reddunt̄ amplius iracunde ꝑpter abstinentiā cibi: acuit̄ enim calor eorum hñs liberū aditum p corpus cū pori sint aperti: aut fortassis vespertiliones iracundi efficiunt̄ ꝑpter ouis incubare. Item simil̄r accidit cani: porce: ⁊ maxime siluestri: ⁊ ideo tali tēpore apra longe timorosior est apro: ⁊ hoc videt̄ esse expositio sermonis philosophi. Et scias ꝙ potest huius etiā talis causa assignari: dicendo hoc contingere ex ardentiori amore quem habent quedam horum animalium ad filios ex quodā nature instinctu: quedā enim sunt multū dilectiua: sicut dī in. 8. hysto. vt species equi: ita ꝙ equa ex equa

vnum pullum orphanum matre mortua suscipit alendum. Et ideo ex amore quem habent porci ⁊ canes ad filios timentes ne aliqui vellent eos rapere insurgūt ⁊ merito cū sentiant in se habere inuasionis arma: qđ ⁊ non solum fit in quadrupedibus: imo etiam in auibus. Unde herodij ⁊ aquile seui sunt tempore pullorum: ⁊ galline similiter. Et ꝙ seinuicem talis speciei diligant indiuidua: apparet per illud qđ dicit Aristo. 8° hysto. quidam masculi gallinarum perdita femina officium fe. circa pullos assumpserunt circundādo ⁊ reducēdo eos ad se: ita vt cochisarentur ⁊ nollent coire. Amplius animalia de quibus exemplificat nō habent arma bellatiua: ⁊ ideo oportet ea humiliari. Alia autem habent his opposita vt canis ⁊ sus: ⁊ ideo volunt propria nata pugnando defendere.

¶ Problema. XXXVI. Antiqua.

Propter quid eunuchi alia quidem in femininum corrupti mutant. Etenim vocem femininā habent ⁊ acuitatem ⁊ inuirilitatē: ⁊ ita vehementer trāsmutant: sicut ⁊ in alijs animalibus incisa. Econtra aūt thauri ⁊ arietes cornua habēt: q2 feminina contrarie hoꝝ se habent propter qđ maiora incisi habent: alij vero minora. Magnitudo autem sola eunuchi in masculinū mutat: maiora enim fiunt. Est aūt hoc maris: feminina enim minora sūt marib⁹. Aut neq3 hoc in masculinū sed in femininū. Nō enim in omnē magnitudinem: sed in lōgitudinē solū. masculinū enim in latitudinem ⁊ pfunditatē: tūc enim perficit. Amplius aūt sicut se habet femina ad marē: ita eiusdē femine virgo ad mulierē: hic qdē vtiq3 fortis: hec vero nō. In hāc aūt que est harū mutant: in lōgitudinem enim his augmētū. Propter qđ ⁊ Homerus. Henēs lōgitudinē pcedebat diana virgo: que ppter virginitatē quā habebat posset dare: igit in marē hin magnitudinē mutat. Non enim in perfectū mutat. Eunuchi autem longitudinem augmētant in magnitudinem. Noua.

¶ Cur spadonibus cetera in sexum femineum viciata mutātur. Vox enim tenuis: corpus imbecillum deniq3 ita homines cōmutātur: vt etiam ceterorum animantiū quecunq3 castrata. Nam ⁊ tauri ⁊ verueces sua cornua econtrario gerunt quod femine quoq3 cornuum contra ꝙ mares armātur cornib⁹. Itaq3 alij maiora excisi gerunt: alij minora. Magnitudo vero tātūmodo spadonibus dico ad sexum virilem cōmutatur: maiores nanq3 reddūtur: que quidem res maris sua profecto est. Quippe cum femine minores maribus esse soleāt. An ne id qdem ad marem sed ad feminam pertinet. Haud enim omne magnitudinis genus: sed longitudinis dūtaxat acquiritur: cum mas profunditate etiam augeatur ⁊ latitudine: sic enim perfici ipse assolet: ad hec vt femina ad marē: sic femine ipsius virgo se hꝫ ad mulierem. altera enim generosa iam est: altera nōdum est. In eam igitur ipsam femine magnitudinem mutātur: crescere nanq3 in longitudinem corpus assolet feminarū. Unde carmen illud Homeri. Virgo diana dedit pro lōgi corporis vsum: vtpote cum rem quā suam ob virginitatē haberet largiri nunirū posset. ergo nō magnitudine in marē mutatur cum nō in magnitudinis genus perfecte cōmutetur. Spadones enim longitudine tm̄ in magnitudine proficiunt.

Querit vnam qōnem in permutatiōe eunuchoꝝ. primo pponens. Quare est ꝙ eunuchi in qbus facta est corruptio circa organa generationis vt testiculos ⁊ poros spermaticos permutāt alias dispōnes corpoꝝ eorum. Et hoc declarat: acquirūt enim vocem femininā habentē acuitatē qualis est vox mulieris: vt apparebit in sequēti particula. vel acquirūt acuitatem: qm̄ reddunt mobiles ⁊ instabiles sicut femine: citissime enim pertrāseuntes omne ⁊ se nō firmātes in quoq3 vt acutū: sicut pꝫ in. 6. de hystorijs. Similr inuirilitatē ⁊ debilitatem icurrūt castrati: ⁊ adeo vehementer permutantur a sui dispositione priori sicut videmus permutari castrata in alijs specieb⁹ animalium: in quibus grandis fit permutatio circa eorum corpora ⁊ naturas: sicut pꝫ in. 8. hysto. ⁊ in. 5. de generatione aialium. ¶ Deinde [Econtra autem.] Adducit instātibus duas contra predicta: ⁊ primo vnam in tauris ⁊ arietibus castratis dicēs: ꝙ lꝫ in eunuchis ⁊ alijs castratis animalium fiat tam grandis permutatio vt videātur naturā femininā icurrere: in tauris tamē ⁊ arietibus videtur cōtrariū accidere: habēt enim cornua minora cum fuerint nō castrati: eo ꝙ cōtrario modo se habēt primi femellis: ipse enim cornua habēt maiora masculis nō castratis: propter qđ cum castrata: vt dictū est permutātur ad nām femi. habebunt cornua minora ⁊ etiam totū corpus: cum fuerint castrati. vnde Aristo. in. 8. de hysto. vituli exciduntur vnius anni: si aūt con turpiores ⁊ minores fiunt: similiter eorum vox cū esset prius acuta reddit grauis: sicut dicetur in sequēti particula: ⁊ in. 5. de generatiōe. ¶ Deinde secundo Circa lite
[Magnitudo.] Adducit secundam instantiā in eunuchis dicēs: ꝙ propter magnitudinem solam quā habent eunuchi mutātur in naturā masc. ⁊ videnē esse mas. eo ꝙ fiunt maiores in creatura non castratis: ⁊ hec. s. magnitudo est proprietas maris. nam femi. sunt minora in ꝙtitate mas. ppter quod videbit alicui aspicienti solum ad molem corporis ꝙ eunuchi permutant potius in mas. ꝙ in femi. naturam. ¶ Notādum est ꝙ ideo tauri excisi habēt maiora cornua ⁊ vocē grauiorē ⁊ hoꝝ signa indicātia magis masculinitatē ꝙ prius ante castrationem: quoniam bos est animal siccum valde natura: qui cum fuerit nō excisus ppter motu ⁊ caliditatē eius fundatam in subiecto terrestri desiccatur amplius ppter qđ corpore eius indurato ⁊ compacto nō pōt in fumos vaporales quicꝙ dissolui ex qb⁹ magnificent cornua: ⁊ ista etiā de causa hꝫ vocem acutam cum arteria sit sicca ⁊ solida valde: cum aūt castrant temperat natura eoꝝ a siccitate superflua ⁊ corpus reddit humoribus minus siccis ⁊ terrestrib⁹ plenum: ita ꝙ possunt ex eis fumi resolui ⁊ in cornua trāsire. Similr cum arteria ⁊ vniuersaliter instrumenta vocis reddant minus sicca ⁊ solida pticipantia humiditate aliqua: vox ex acuta mutat in grauē qualē hꝫ vacce ⁊ vituli. Quare aūt arietes castrati cornua habeāt maiora nō castratis: cum tm̄ aries sit animal

Quare hones p⁹ castrationē magis idicāt masculinitatem ꝙ ante.

calidum ⁊ humidū sufficiēter: nō est sic prompte assignare: cū etiam hic sermo non reperiat̄ in animaliū theorica. Potest tamē dici ꝙ in non castratis caliditas intendatur ꝓpter reuerberationē eius in testiculos factā: ex quo corpus vehemēter calefit dissoluens humidū ⁊ superfluitates corꝝ excitatas emittens in sperma ⁊ lanas: ideo est inueniri longiores. ⸿ Deinde [Aut neqꝫ. Soluit: ⁊ primo remouet instantiā inductā de magnitudine corporis eunuchorum dicens per interemptionē ꝙ eunuchi nō mutātur in mas. nām sicut instabat̄: sed potius in fe. qꝛ non mutant illud qđ vere habet rōnē magnitudinis: cū de rōne corporis magni sit trina dimēsio ꝓportionabiliter aucta per totum. s. longitudo: latitudo ⁊ profunditas: in quā qdem nō mutant̄ eunuchi cū mutent̄ in longitudinē solum nō seruata ꝓportione latitudinis ⁊ profunditatis: quā qdem latitudinē ⁊ ꝓfunditatem cū longitudine: cuꝫ aliquod mas. perfecte habuerit tūc perficitur ⁊ cōpletur in esse masculinitatis: illud enim ꝓprie est magnū qđ habet trinam dimēsionem: qđ aūt habet binam vt latitudinē ⁊ ꝓfunditatem proprie dicit̄ grossum: longum aūt qđ solam cōtinet longitudinē sicut vult Gal. in scđa particula afforismoꝝ. Ita ꝙ huiꝰ differētiarum nomina etiam in pulsibus sunt ab ipso obseruata: nō tamen ꝙ sit dare in corpore naturali vnam dimēsionem sine alia omnino: sed hoc intelligendum est debita ꝓportione seruata vnam sine altera fore. ⸿ Deinde [Amplius aūt.] Adducit ad idem aliam rōnē ostendentē ꝙ eunuchi nō mutent̄ in magnitudine ꝓprie ex ꝓportione sumpta: dicēs sicut se habet femina ad masculum in eadē specie: ⁊ femina que est virgo ad mulierē corruptam: que quidē mulier est fortis: sed virgo nō: ita se habet eunuchus ad perfectū virum: sed sic se habet ꝙ ille femine que mutātur in hāc. s. virginitatē nō proportionabiliter s̄m omnem dimēsionē augmētantur: sed solum s̄m longitudinē. Et ad hoc probādum correlariū induxit testimoniū Homeri qui dixit in sua poetria Dianā virginem bene procedere s̄m longitudinē: erat enim maior superans alias virgines in lōgitudine. dicebat autem Homerus huius posse causam aliquā dare propter virginitatem quā habebat. Que quidem Diana virgo lꝫ eēt sic longa: nō tamē ꝓpter hoc mutabatur in mulierē perfectā habētem trinam ꝓportionem dimēsionū: igitur ⁊ eodem modo eunuchi nō mutabuntur in viros perfectos. Et hoc est qđ vltimo cōcludit illic [Igitur in marem] dicēs itaqꝫ Diana virgo in marem vel in mulierē perfectam permutatur s̄m magnitudinē que est lōgitudo tm̄: nō aūt in perfectam habētem ꝓportionabiliter trinam dimēsionem: similiter ⁊ eunuchi augmētantur solum s̄m longitudinē: nō autē s̄m magnitudinem: nisi quis improprie lōgitudinē in quā mutātur magnitudinē dicat. Et scias ꝙ Diana virgo s̄m Esiodum scriptorē comediarū fuit quedā dea virgo venationibus dedita que sibi in hoc actu alias virgines sociauerat: de qua multa sub fabulari enigmate a poetis enarrātur. ⸿ Notādum ꝙ hoc nomen virgo duo potest denotare: aut virginē nō corruptā. s. actu virili: aut virginem naturaliter: eo ꝙ caruerit testiculis quos mulieres habent perfecte intus iuxta cornua matricis: vel alijs instrumentis generationis: ita ꝙ diana a natiuitate fuerit eunucha: qđ extitit causa virginitatis eius: ꝓpter qđ cum humida esset valde: de facili extēsibilis potuit longa fieri valde: qꝛ modicum etiam calidum adolescentie: plurimū extendit: cū materia fuerit obediens valde. ⸿ Notādum iterum ꝙ Aristo. hic nō assignat causam principalis questionis expresse: quare eunuchi mutātur in femi. lꝫ ex verbis suis possit elici. Sed potest ex quinto de generatione haberi sane: vbi assignat causam acuitatis vocis in excisis:

Magnus qd pprie ⁊ mre dicat

Nota de Diana.

Virgo duo importat.

Post principium.

quā dicit fieri ꝓpter defectum testiculoꝝ: nō tamē ꝙ ipsi de se sint cōuentus ⁊ aggregatio multorum principioꝝ sicut extimauerūt quidam: sed hoc est propter associationē ⁊ cōmunitatem grādem: quā in permutādo corpus habēt cum corde: parue enim trāsmutationes interdū fiunt cause magnarū permutationū si acciderit ad tales trāsmutationes ꝑncipium aliquod simul trāsmutari: quo trāsmutato necessario est ⁊ totum corpus trāsmutari: lꝫ enim principium sit modicum quātitate: est tamē maximū virtute: sicut dicit̄ in ꝑmo elenchoꝝ. ꝑmo celi ⁊ mūdi: ⁊ .5. de generatione: ex abscisione eniꝫ testiculoꝝ totū infrigidat̄ corpus: reuerberatione calidi in testiculos priuata. Cap. 2. T. c. 33.

ex abscisione testiculorum totum corpus infrigidatur

⸿ Problema. XXXVII. Antiqua.

Ropter qđ eunuchi: aut omnino nō habēt: aut minꝰ hyschias? Aut qꝛ permutant naturā incisionē in nō generatiuā. Tales aūt sunt puer ⁊ femina: sꝫ neuter hꝫ hyschias: nisi raro mulier. Noua.

⸿ Cur spadones vel omnino varicibus vacāt: vel minus habent q̄ꝫ ceteri? An quoniā naturā suam dum castrarentur in genus feminis infecundum commutarint. Talis autē est puer ⁊ mulier: quorū neutrū habere varices solitū est preter q̄ꝫ si mulier raro.

Quare est ꝙ eunuchi aut totalr̄ carent hyschys vel hysys sicut scribit̄ in .3. hysto. ⁊ ꝑmo de gñatione aīaliū. i. sciaticis passionibꝰ: aut raro ipsas icurrūt: hyschion enī grece latine ancha. ⸿ Notādū ꝙ lꝫ hyschia sit ꝓprie sciatica: sicut expositū est in 2° cap. quarte particule. tamē per hyschias possumus hic itelligere oēs egritudines iuncturales pedum: vt podagrā ⁊ arteticā ⁊c̄. Unde Hipp. in sexta particula afforismoꝝ. eunuchi nō podagrizant: in cuius expositione dicit Gal. quecūqꝫ dicta sunt de podagra: itelligēda sunt in artetica: cuꝫ prius fuerit podagra: postea artetica. ⸿ Sed querit̄: quare Hipp. absolute subintulit eunuchos nō podagrizare: ⁊ per cōsequēs alias egritudines iuncturales nō icurrere. Aristo. autem in sermone suo addidit hanc determinationem minus. ⸿ Dicendū ꝙ Gal. ibi dicit ꝙ Hip. dixit eunuchos nō podagrizare: quia tempore suo nōdum fuerit compertum eos podagrizare. Hodie autē cōtingit eos podagrizare: quoniā filij huius temporis viuunt in suauitate luxuria ⁊ gulositate: quia igitur hoies tempore Gal. sicut ⁊ nūc magis ad delectationes erāt procliues: vinum forte bibētes: ⁊ superfluis cibarijs se replentes: super quos malis postea mouētur motibus: cōtingit eunuchos etsi nō coeant podagrizare. Uidetur itaqꝫ ex his dicēdum: ꝙ iam tempore Aristo. quod fuit circa quingētos annos post tempus Hip. homines icipiebāt iam in delitijs gule ⁊ luxuria viuere: ꝓpter quod inuētum est aliquos illo tempore etsi minus. i. raro podagrizare: propter qđ pulchre Aristo. suum sermonem minus moderauit addendo. ⸿ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit: ⁊ dicit ꝑmo ideo esse: quoniam eunuchi permutant naturam suam aptam generationi propter castrationem in nō generatiuam: propter enim testiculorum abscisionē ⁊ disruptionem vasorum spermaticorum: mutātur in animalia non generatiua effeminata: qualia sunt pueri ⁊ femelle imperfecti: sicut enim hi nondum habent potentiā generatiuam: ita eunuchi similiter carent ea: ⁊ sicut neutrū istorum duorum habet hyschias neqꝫ alias iuncturales egritudines: ita neqꝫ eunuchi: nisi ꝙ aliquādo contingit raro tamē mulierem perfectam hyschiam incurrere: pro-

Hyschia quid sit.

Obiectio.

Solo.

Ubo q̄ fuerit Arist.

cipue cum menstrua defecerunt ante tempus. Unde.3.de hysto.ꝛ pmo de generatione animalium.dicit᷑: vt ad multus neqȝ hemorroides fiunt mulieribus neqȝ ex naribus fluxus sanguinis neqȝ hyschie stantibꝰ mēstruis. ¶ Notandum ꝙ Aristo.in hoc ꝓblemate cōstrinxit duos aforismos sexte particule.hunc.s.mulier nō podagriçat:si nō menstrua ei defuerint:qð fm Gal.repertum est vex Yip. tempore:sed tamen nostris contingit temporibus mulieres hyschias pati: ꝛ huiusmodi egritudines etiā mēstruis superuenientibus:eo ꝙ male dicentur:aut etiam ꝙ menstrua non currunt tempore ordinato. Tetigit etiam aliuȝ consequentē predictū:pueri non podagriçant ante affrodosiam.i.spermatis emissionem:qð quidem fm Gal.accidit:qꝛ coitus fortis est causa in generando podagrā ꝛ egritudines vniuersaliter iuncturarum:lȝ autem contingat:vt dictuȝ est:eunuchos podagriçare:pueros nunq̄ȝ me vidisse memini:aliquando tamen tumores ex nimys eorū gulositatibus in genubus patiuntur: vidi tamen proprio lumine cum doctis paduanis puerum ante tempus multuȝ emissionis spermatis podagram pati:cuius causam a parentibus contraxit. ¶ Notandum ꝙ hec causa ab Arist. tacta breuis est valde ꝛ cōmunis ex similitudine puerorū ad eunuchos accepta: propter qð potest magis explicari dicendo ꝙ ex caliditate que corpori acquiritur ex refractione ipsius in carnes glandosas testiculorum:totum corpus redditur exinde calidum valde ꝛ humidum: propter quod fit motus in ipso ꝛ ventositas agitatiua humoruȝ: ꝛ qꝛ sunt graues prompti deorsum tendere:ad pedes decurrunt:predictas egritudines causantes in coitu vtentibus. ¶ Amplius igitur in actu coitus ꝛ anche ꝛ partes iuncturales laborant maxime:sicut dictum est in secundo capitulo.quarte particule: quare cum eunuchi talia non incurrant:condignuȝ est minimē aut raro hyschias ꝛ alias egritudines iuncturales sustinere.

Pueri nunq̄ȝ podagrizant qð fit i eunuchis.

¶ Problema. XXXVIII. Antiqua.

PRopter qd homo magis multas voces emittit.alia ṽo vnam indifferentia existentia specie? Aut ꝛ hōis vna vox est:sed locutiones multe.

Quare est ꝙ homo magis plures voces ꝛ differentes emittit; sed alia animalium existentium in eadem specie indifferēter habēt vnam voceȝ: canes etenim vbicūqȝ locoꝝ eodem modo latrant: ꝛ boues similiter mugiunt:neqȝ in eis diuersitas manifeste multū perceptibilis reperitur:qð tamē videtur mihi sensibiliter variari in philomenis scotie ꝛ italie:non enim in Scotia sic sunt suauis ꝛ ordinate melodie vt in Italia. ¶ Deinde [Aut hominis]. Soluit per interemptionē dicens: ꝙ non est verum ꝙ homo emittat plures voces ꝛ differētes:immo vnam tn̄ sicut animalia vociferantia:cum voces sint eedem apud oēs:sicut dicit᷑ pmo perihermenias: sed pluralitas vel diuersitas est in locutionibus:vox eniȝ vna existens nāliter figurat᷑ multis figurationibꝰ: fm ꝙ multas hōies dearticulant litteras:ad qð quidem sequitur pluralitas ꝛ differētia locutionis seu sermonis.talis aūt pluralitas ꝛ differentia in alys aīalibus nullis ab homine: aut in paucis ꝛ imperfecte est reperta:cū nullas aut paucas litteras loquant᷑:sicut dicetur in sequēti caplo:nunc autē propter hoc ꝙ plures differētes sunt locutiones: holum plurificantur voces ꝛ differentes redduntur:qꝛ loquela est alterum a sono ꝛ voce:sicut sonus est alterum a voce:vt dicitur in quarto de hysto.ꝛ in pmo caplo particule sequentis dicetur ꝙ locutio sit species vocum.

Cap.p̄.

¶ Problema. XXXIX. Antiqua.

PRopter quid auteȝ eadem alys ꝛ diuersis vocibꝰ vociferant:alia ṽo nō? Aut homines quidem litteras multas loquuntur:aliorum autem hec quidem nullam:quedam autem duas aut tres mutarum:hec autem faciunt cum vocalibus locutionem. Sunt autem pauca non vocibus significare ℌ passionibꝰ ipsius: ꝛ neqȝ ꝙ dolere gaudere:littere auteȝ passiones sunt vocis. Similiter auteȝ ꝛ pueri ꝛ fere declarant: nonduȝ eniȝ neqȝ pueri loquuntur litteras.

Adhuc querit Arist.aliaȝ qōneȝ circa vocē priori fere ꝓpinquā:dicēs:q̄re est ꝙ eadē aīalia specie vtunt᷑ alys vocibꝰ vt multiplici litteratura articulatis: sicut hūria sermonē: alia ṽo ab istis eadē tn̄ sibi in specie nō vtunt᷑ alys ꝛ alys vocibꝰ litteratura articulatis vt sermone carētia. ¶ Deinde [Aut hoīes.] Soluit dicens cām esse:qꝛ hoīes loquunt᷑ ꝛ ꝓferunt multas litteras:sed de numero alioꝝ aīaliuȝ quedā sunt que nullam oīno ꝓferunt litterā:sicut omnia quadrupedia ceth odea aquaꝝ ꝛ aues gampsonice:quedaȝ aūt loquunt᷑ ꝛ ꝓferunt duas litteras aut tres:imperfecte tamē:hoc est dicere ꝙ sermoneȝ non cōtinuant:sicut quedā auium garrule:vt coruus:psitacus: pica:ꝛ pica deaurata. Unde secūdo de hysto.dicitur post hoiem aīalium litteras ꝓferunt quedā genera auiuȝ:talia aūt que late lingue ipsoꝝ maxime:hę autē littere sunt ille que cū istrumētis vocalibꝰ sicut pulmone:gutture:lingua fistula dentibus ꝛ labys cū vuula cōstituunt locutionē vocem dearticulando:cōtrahunt enim ipsam que est cōmune in specie loquele. vnde 4.° de hysto.loquela est dearticulatio vocis lingua:sed pauca aīalium sunt que ꝓferunt locutionē vocalibꝰ instrumētis formatā.igit᷑ in talibꝰ animalibus que sunt alia a loquētibus litteras ꝛ maxime ab hoīe vox erit eadem: vt cū vocis varietas ex litterarū varia dearticulatiōe causet᷑:illa ṽo aīaliuȝ que nō significāt cōceptus suos voce litteris articulata:imo q̄husdā passionibus ipsius vocis diuersificatis ꝑ differētias acuitatis ꝛ grauitatis delectabilis ꝛ tristabilis su.existunt multa:ꝛ ꝙ diuersimode ꝓmant coꝝ passiones:ostendit᷑:qꝛ nō eisdeȝ passionibꝰ ꝛ differētys vocis denotat aīal hoc qð est dolere:sicut illud qð est gaudere:imo alys passionibꝰ ꝛ differētys denotāt iram tristitiam ꝛ famē ꝛ gaudium ꝛ saturitatem:sicut patet in canibꝰ manifeste. At littere sunt quedā passiones alie q̄ꝫ predicte:sunt enim differētie ꝛ proprietates locutionis sicut mortale hominis ipsaȝ vocē cōmuneȝ ꝛ spēm cōtrahentes:quas quidē plurima nō possunt proferre:qð declarat illic. Similr aūt in pueris qui sunt eiusdem speciei nobiscum: de quibus videt᷑ ꝙ magis debeāt litteras proferre dicens: ꝙ similiter pueri ꝛ fere animalium:vt leo ꝛc̄.manifestant nobis ꝙ solum homines litteras loquunt᷑:fere eniȝ etsi sint animalia ꝑfecta:quia tamē habent linguam duram ꝛ non absolutam non loquuntur litteras: neqȝ etiam pueri nostri: lȝ sint in specie vna nobiscum:non tamen possunt eas loqui omnino vsqȝ ad magnum tempus:propter imbecillitatem organorum vocalium superflua humiditate imbibitorum. Forte ꝛ quis ly fere leget aduerbialiter pro pene.primum tamen sonat littera magis. Sic igitur patet causa: quare quedam animalia eadem alias ꝛ alias voces habeant ꝛ prolationes:ꝛ quomodo quedam alia eandem: apparet etiam ꝙ fm istum modū legendi primo Aristoteles soluit ad primam

Aues loq pingit ex lanitudine lingue.

Loqla qd

partez quesiti. 2° ad scđam. 3° declarat qđ dixerat. scđa ibi [Sunt aūt.] 3° ibi [Similr autē.] Pōt etiam aliter exponi ista pars [Sūt aūt] generali tñ snia immutata vt dicat φ aialia que habent significare voce in cōmuni prout est sonus ab aiali platus sunt nō pauca: imo multa respectu animaliū significantiū: voce litterata articulata: sed illa que significant aliqđ passionibus ⁊ differentijs ipsius vocis qbus vox formatur in sermonē vt φ dolere alijs passionibus ⁊ differētijs vocis representet q̄ȝ gaudere aliter gdeȝ dearticulando vnuȝ litteris q̄ȝ aliud sunt pauca: qm̄ tales passiones vocis sunt in sermone cōtracte: qui gdem a paucis valde pferr. Unde Arist. in pmo politicoꝝ. Sermonē solus hȝ homo sup aialia. Et vlterius subdit vocem delectabilis ⁊ tristabilis esse signū ꝑpter qđ ⁊ alijs existit aialibus. vsqȝ ad hoc enim natura eorū peruenit vt habeant sensum delectabilis ⁊ tristabilis ⁊ hoc significēt inuicem: sed sermo est in ostendendo cōferens ⁊ nociuuȝ ꝑpter qđ iustum ⁊ iniustum. ¶ Dubitat: qꝛ dicit hoies plures litteras loqui cum omnes loquunt alioquin essent inuente vane. ¶ Potest dici aut φ hoc referat ad modos ⁊ mãeries diuersos litteraꝝ qui plures sūt sicut grece: hebraice: chaldee ⁊ latine: ⁊ nō referatur ad litteras particulares cuiuslibet lingue: aut φ hoies loquunt plures litteras: quia vocales: non enim loquuntur homines neqȝ sermonem constituunt nisi per vocales. Propter quā causaȝ quedā auiū minus nobis affines q̄ȝ aliqua quadrupedum perfectoruȝ magis imitantur hoiem in loquendo. Aut qꝛ latioris lingue mollis ⁊ absolute: sicut patet in scđo de partibus. Amplius huiꝰ sunt sicce ⁊ calide: que quidem complexio est apta moueri ⁊ percipere audita: cuȝ in ipsa sensus non humiditatibus suffocent: ita φ ex hoc recipiūt anime rōnalis quoddā simulacruȝ: ad qđ gdem vinū quo solent tales potari coadiuuat calefaciēdo ⁊ dilatando sanguineȝ ⁊ spiritum ex quo magis garrule constituuntur.

Car. 66. col. 2. i lib. metheo.

Dubium.

Solo.

¶ Problema. XL. Antiqua.

Ropter quid homo soluȝ alioruȝ animaliuȝ fit mutus. Utrum quia ⁊ surdus: mutitas auteȝ surditas est: si vtiqȝ neqȝ omnino repleta est hec particula: Aut qꝛ cōmunicat magis ſmone: alia vero voce. Est autem amissio loquele non ſm modum vnum: neqȝ continue exire.

Quare est φ homo solus inter cetera aialia a natiuitate fit mutꝰ: loquela. s. carēs ⁊ auditu. ¶ Deinde [Utrū quia.] Soluit: ⁊ pmo assignat cām ꝓbabilem dicens: ideo eē mutum loquelaȝ ignorantē exprimere: qꝛ est surdus carens auditu omnino: qui est ianua per quā in mentem hominis ingreditur sermonis ⁊ alioꝝ omniuȝ disciplina. Unde discenti ab alio etsi per accidens vtilior est auditus q̄ȝ visus: ꝑpter qđ dicit in pncipio de sensu ⁊ sensato: φ ceci sunt sapientiores mutis ⁊ surdis vtroqȝ sensu a natiuitate priuatis: ⁊ hoc est qđ subdit. nam surditas est quedam mutitas: dato etiam φ hec particula per quā fit locutio vt organa ipsius nō sint oppilatione repletiua detenta: vt vniuersaliter nullaȝ de se patiat particulare nocumentū. ¶ Propter qđ notādū est: φ aliquis potest esse mutus sermone carens: aut quia fit surdus nō audiens sicut dictum est oino: non enim loquitur talis: etsi possit: eo φ nō potuit auditu sermonis disciplinam percipere: ⁊ horum non pauci lȝ non proferant sermonē: tamen garriunt ⁊ vociferant vt irrationabilia: sicut patet. 27. cap. vndecime particule. Potest ⁊ quis carere sermone non quia non audiat ⁊ disciplinam percipiat: sed quia instrumenta sermonis sunt impedita aliquo modoruȝ egritudinis detenta: ⁊ plurimum tales non solum non loquuntur sermoneȝ: sed neqȝ etiam vociferant. Unde quia nocumentum potest fieri in auditu preter q̄ȝ in locutione ⁊ econuerso: forsitassis visus est Aristo. nota solutionis vtrum. Et scias forte quis illam clausulaȝ [si vtiqȝ] exponet de organo auditus: sed primum formosius est bene consideranti. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliam causam dicens hoc ideo esse: quia homini maior accidit ꝑmutatio ⁊ corruptio in voce: que fit sermone litterali articulato: q̄ȝ permutatio ⁊ corruptio in voce cōmuni: que est sine sermone: eo φ perditio sermonis non solum fit in vno ⁊ modo vno sicut vocis: sed pluribus: propter hoc φ plura ⁊ diuersa magis requiruntur ad ꝑlationem sermonis q̄ȝ vocis: cum loquela sit species vocis. nunc autem plura requiruntur in constitutione speciei ⁊ inferioris q̄ȝ generis ⁊ superioris: cū hec in illis seruentur semper ⁊ non econuerso: illud vero quod plura requirit in eius constitutione: facilius potest in esse suo ⁊ actu impediri: q̄ȝ illud quod pauciora requirit sicut patebit in primo capitulo sequentis particule: vbi ferme repetitur hoc problema: neqȝ etiam solum deperditur sermo: eo φ intersecetur exitus spiritus ⁊ nō cōtinue exterius egrediat: sicut depditur vox: sȝ ēt depditur eo φ non retineatur intercisus ⁊ paulatim postea relaxetur vt litterales voces expetunt formande.

Car. 135. col. 2. i lib. metheo.

¶ Problema. XLI. Antiqua.

Ropter quid homo quideȝ fit ex natiuitate claudus maxime alioꝝ animaliuȝ: Utruȝ quia alioꝝ animaliū sunt crura fortia: ossea enim ⁊ neruosa ⁊ quadrupedia ⁊ aues habent: homines autē carnosa: ꝑpter mollitiē igitur velociter perficiuntur in motu. Aut quia soluȝ animaliū multa habet tempora generationis. Eteniȝ septem mensium: ⁊ octo mēsiuȝ: ⁊ decem mēsiuȝ fit. Alijs auteȝ vnū tempus perfectionis factum nō preteriens: hominibus auteȝ multū tēpus fit perseuerātie in multitudine preteriens. Quare motis propter id φ mollia sunt ⁊ franguntur extrema in pluri tempore plus. Noua.

¶ Cur homo omniū maxime animantium oriri claudus potest: Utrū φ ceteroruȝ crura robustiora sunt: osse nanqȝ ⁊ neruo taȝ quadrupedū q̄ȝ auiū cōstant: hominū carne redundāt. Itaqȝ facilius hec ob suaȝ mollitiē ledi possunt: cuȝ se in vtero moueant. An φ solus ex oium animantium genere varia generationis tēpora obtinet. Nam ⁊ septimo ⁊ octauo ⁊ decimo mense venire in lucē potest. Ceteris tēpus vnū perficiendi sine mora statutuȝ est: hoium generi tēporis multū pro varia ratione imorandi consumi necesse est. Itaqȝ cuȝ fetus moueantur extrema φ tenerrima sunt facile infringuntur: ⁊ eo magis quo plus temporis intercessit.

solus homo inter animalia, varia generationis tempora ha[bet]

Quare est φ homo iter cetera aialia precipue nascit claudus. ¶ Deinde [Utrum quia.] Soluit ⁊ primo assignat causam probabileȝ sumptā a dispositione

membrorum dicens: ideo esse: quoniam crura aliorum animalium sunt fortia dura et universaliter pedes magni: quadrupedia enim et aves secundum magnitudinem corporis eorum has partes et alias ossuosas habent et nervosas propter eorum terrestreitatem et siccitatem ipsorum. Et scias quod nervosi nomine hic intelliguntur nervi ligamenta et chorde: hec enim tria nervus invenitur significare: sicut dicit Haly in thegni tractatu causarum. Et Joannes Alexandrinus super sextum epidimi. sed hominum crura cum pedibus magis sunt carnosa propter mollitiem et humiditatem eorum: cui carnis maxime attestatur natura etc. Quare alia animalia ab homine cito perficiuntur ut possint moveri non solum a nativitate in utero: imo post etiam: propter quod in 32° cap. dictum est: quedam statim post nativitatem consequi parentes: homines autem per oppositum tarde: cum longum tempus interveniat antequam eorum perficiantur membra et indurentur ut sint ad motum apta: et ideo moti in matrum uteris contorquentur partes gressus cum sint longe subtiles: similiter et post nativitatem cum multum tardetur perfectio harum partium et induratio non valens eos subsistere ipsique movere se velint: quoniam naturaliter desideramus moveri: sicut dicit Gal. in primo de regi. sani. Conantur motus attediati quiete ante tempus perfectionis membrorum gressus et maxime cholerici puerorum propter eorum calorem: et maxime quia partes gressus sunt adhuc molles tenere plicantur et contorquentur. unde sequitur eos claudicare: quare oportet ut ante tempus indurationis partium gressus moveri prohibeantur: flegmatici quidem si tardent sunt incitandi: temperati vero nature sue permittendi: sicut tradunt medici in libris suis de regi. sa. Et quis forte totum hoc esse dicet a nativitate ut claudicatio dicatur a nativitate que est a prima conceptione: donec quis perfecte ambulet. que et verba satis videntur sonare phi.

Proble-
ma.
Ratio.

Et ideo fortassis dixit verum. Propter quid pes magis in homine quam aliis animalibus est carnosior: aut quia multum distat a cerebro et mecha et eius nervosa mollia sunt et subtilia: propter quod oportet ea fulciri multa carne: alioquin pes parvus distans valde non posset moveri et figi: sicut patet per Avi. prima primi. ¶ Deinde [Aut q.] Assignat secundam causam sumptam ex diversitate temporis partus: dicens ideo esse: quia homo inter cetera animalia habet multa tempora et terminos in quibus parit: aliquando enim parit in termino septimi mensis: aliquando in termino octavi. nonnunquam decimi mensis termino. Obmisit autem nonum mensem aut quia notum est valde: cum in ipso plurimum fiat partus: aut forte cecidit a scriptore. Unde et in. 9. de hysto. dicitur etenim septimo mense et octavo mensium et nono mensium fiunt et decimo mensium secundum plurimum: quedam autem et superaccipiunt undecimo mense. Unde Avic. 9. de animalibus. Et iam dixit mihi unus fidelis quod una mulier peperit post decimumquartum mensem unum puerum: et inceperunt nasci dentes et bene vixit. Et alius vidit puerum nasci post sextum mensem et bene vixit. Cuius tamen oppositum videtur sentire Aristo. in eodem nono: quod etiam rationi naturali et astronomice videtur esse contrarium. Unde Arist. quecunque quidem fiunt prius septem mensibus: nullatenus possunt vivere: quod est tenendum: vel concedere quod dicitur in sexto vivere esse potius monstruosum quam naturale: sicut apparebit in. 27. cap. undecime particule in simili: quia igitur homo habet tot tempora indeterminata in quibus explorat vires suas preter alia animalia ad exitum: non est mirum si pedes eius magis possunt in utero contorqueri et claudus reddi. Sed in aliis animalibus ab homine unum est tempus determinatum et terminus non preteriens: ab hora impregnationis usque ad horam partus: in hominibus autem est multum et differentis more preteriens in multitudine et diversitate secundum magis et minus ab hora impregnationis usque ad horam partus: ut dictum est. ¶ Deinde [Quare motis.] Dic 3° concludit principalem conclusionem

in hoie ut plurimum fit partus x. mense.

Pueri nati ee post decimum quartum mensem et etiam sextum et vixisse.

dicens. et ideo cum accidit moveri hominibus in matricibus pluries et in partu: et extremitates ut crura eorum cum pedibus magis sint mollia tenera: contingit ipsa contorqueri et frangi in pluri tempore et diverso motu. ¶ Amplius autem in aliis animalibus hoc non contingit: sic itaque subtiliter Arist. in isto sermone tetigit utriusque rationis precedentis conclusionem. ¶ Dubitatur quia dicit hominem plus aliis animalibus claudicare: quod non videtur: cum homo sit magis intentum quid a natura: ad quem perveniens cessavit tanquam nihil honoratius haberet: sicut dicit Algazel in sua philosophia: cum etiam habeat rationem et artem contra hoc. quare etc. ¶ Dicendum quod Aristo. hominem a nativitate pre ceteris claudicare: sicut experientia docet: dicit: quod quidem potest persuaderi aliis viis alibi ab ipso insinuatis: quarum una est: quia sicut dictum est in. 10. cap. homo diversimode secundum animam disponitur in coitu secundum imaginationes et alias corporis et anime passiones: propter quarum diversitatem fit materiam et principium generationis diversimode variari. Rursus tactum est in. 28. cap. materiam generationis de facili cum sit valde passibilis obedire agenti: propter quod cum virtus informativa existat fortior in parte superiori ubi viget sedes nature et anime quam in inferiori: inferiora igitur redduntur parva debilia leviter passiva. Amplius ut omnino est dicere: mulier pre ceteris laborat in partu: propter eius plurimum sensum ex complexionis nobilitate causatum: et matricis grandem hiatum in hora parturitionis. Unde 21° tertii. quando fetus separatur: aperitur matrix apertione tali: cuius similitudinem efficere non valet in suo simili: et necessarium est: ut separantur quedam iuncture et sustententur adiutorio dei excelsi: propter quod in tali labore non est mirum si interdum contingit pedes infantis contorqueri: aut etiam post partum: quod et a nativitate potest utcunque dici: sicut cum fascia indecenter constringitur vel arcte a lactante tenetur. Et huius sicut patet per Gal. in. 2. de ac. et morbo et Joannitium amplius non parva causa est multa humiditas regionis nervosa nimium remolliens, et inequaliter a caliditate extensionem suscipiens: propter quod Parisiis et Venetiis: que civitates sunt humidissime super aquas fundate pluries est claudos reperire. cuius signum est: quia plures est mulieres illic viris claudas invenire. Adhuc et virtus constellationis occulta hic non modicum operatur: cum angulos loca inhabitantes humida et eorum affines paucos sit tamen claudos reperire. ¶ Tunc ad rationem dicendum quod licet homo sit perfectissimum animalium et terminus nature: habeat etiam artem: oportet activum forte aliquid adesse quod istam perfectionem salvet: que etiam occasionis redditur valde propter materie passibilitatem. ¶ Item dubitatur quod dicit hominem solum animalium habere plura tempora partus quod non videtur: imo etiam canis dicitur in. 6. hystorie. quedam canum sicut laconice gestant sexta parte anni. i. 60. diebus: quedam quinta. i. 70. quedam vero quarta. i. tribus mensibus. quare etc. ¶ Dicendum quod homo pre aliis: ut dictum est animalibus plures habet terminos pariendi: tum propter materie passibilitatem cum forti agente: tum propter eius multifariam circa actum coitus imutationem: tum etiam quia magis corporum superiorum motibus saltem ratione subiacet materie inter cetera perfectorum. Alia vero animalia ex causis oppositis tempus determinatum habent gestationis: sicut dicitur 5° et 6° hysto. Tunc ad instantiam factam de cane dicendum quod Arist. cum dixit hominem solum habere plures terminos generationis: intellexit ab homine speciei comparatione: canis quidem non servat speciem athomam omnino sed potius subalternam: in eius enim communitate est invenire quasi ultra magis et minus diversitates quam plures. Sciendum est gratia huius quod dicitur hic hominem octavo mense parere Arist. 9. de hysto. talem de hoc referre sermonem. Fetus octavi mensis non vivunt nisi in quibusdam locis ut circa egyptum ubi sunt

mulieres

Dubium.

Solu.

Propter qd plures claudi Parisiis et Venetiis reperiunt.

Dubium.

Solu.

mulieres viragines bene efferētes:in talibus enim genita possunt viuere ⁊ nutriri:q̄uis monstruose fiant:sed in locis circa greciaꝫ pauca omnino saluantur:plurima etiam pereunt:ꝓpterea si saluet̃ aliquis putant non octauo mēse esse genitum:sed latere ipsas mulieres cōcipiendi principium. Auicen.quidem in eodem 9° accipiens verboꝛuꝫ Arist.intellectum ait ꝙ aliquando nascitur in fine octaui mensis ⁊ paruꝫ viuit iste.Et foꝛtasse non nascitur in octauo mense:sed mulieres dicunt hoc:quia accidit eis menstruus sanguis in principio ip̄regnationis:⁊ hoc non computant.

Quare fe⁹ octo mē- sis nō vi uat vel ra rouiuat 2ᵐ

Causa autem quare fetus octaui mensis raro aut nunq̄ viuat est duplex.vna naturalis : altera astronomica.naturalis quidem elicitur ex verbis Auicen.⁊ 1° terty. dicit enim partum non fieri nisi cum fetui non sufficit qđ sibi demādatur ex san.a secūdina:⁊ qđ peruenit ad ipsuꝫ de attractione aeris:q2 mēbꝛa eius iam cōpleta sunt.mouetur igit̃ apud septimū mensem ad egressum:cuꝫ ipsius virtus perficitur:qui si egredi non possit:ex motu multo fatigatus in octauo mense sopitus quiescet:vires vsq3 ad nonuꝫ acquirens mensem.quare si accidat ipsuꝫ in octauo sic debilitatum egredi:cum vires eius nonduꝫ sint ex fatigatione motus reparate:sic debilis erit:ꝙ perueniens extra ad aerem:in quo maximam recipit alteratione nō poterit viuere.Causa auteꝫ ex sermonibus astronomicis breuiter sumpta est:quoniam dicunt eoꝝ geneastici vnūquenq3 planetā vno mense dominium ⁊ ducatū obtinere super sperma in matrice susceptum ex quo embꝛio infoꝛmatur.pꝛimo quidē Saturnus in ipsuꝫ operat̃ omnibus superioꝛ:qui sui frigiditate ⁊ siccitate spermꝫ ⁊ sanguinē menstruū:que sunt pꝛincipia generationis:pꝛmo mense in vnū ↄtrahit locum ⁊ simul permiscendo coniungit.deinde

Juppiter fortūa fortunaꝝ

Juppiter ↄsequēter in oꝛdine celoꝝ post Saturnū descendendo qui caliditate sua ⁊ humiditate tēperata:cum sit foꝛtuna foꝛtunaꝝ dilatat ⁊ extēdit materiā generationis:⁊ semen vegetat reducendo sui caliditate sanguinem menstruū ad ipsum:⁊ totam materiam reddendo humidam ⁊ dispositam īpꝛessioni virtutis infoꝛmatiue. Deinde ↄsequenter est Mars tertio mēse super embꝛionē habēs dominiū:qui sui caliditate imensa extēdit partes cōpositi:⁊ siccitate sua humida ↄtinuat:superfluū etiam humidum exiccans.

Sol pater deoꝝ ⁊ viroꝝ.

Cōsequēter superuenit Sol ꝯm moderNos astrologos in oꝛdine celoꝝ quarto mēse pꝛinceps planetaꝝ ⁊ pater deoꝝ ⁊ viroꝝ:quo tempoꝛe suo pꝛincipatu ⁊ bonitate nature intantuꝫ perficit embꝛionem ꝙ anima decurrit defoꝛis a creatoꝛe ratiōis:bestiali expulsa.

Ven⁹ mūdi fortūa.

Post quē sequit̃ Uenus que frigiditate ⁊ humiditate tēperata cū sit mūdi huius foꝛtuna ⁊ decoꝛa contēperat caliditatem ⁊ siccitatē Martis ⁊ Solis sui frigiditate ⁊ humiditate:totāq3 fetus figurationē decorās:que ei colorē etiaꝫ pulchꝛiuꝫ pꝛestat.Deinde sequit̃ Mercurius in sexto mēse indifferens planeta:in quo tempoꝛe figuratio ⁊ dearticulatio extremoꝝ oīno perficit̃:cuius etiā siccitate fetus exiccat̃ ⁊ duratur:⁊ eius mobilitate ⁊ laboꝛe multo fetus moueri incipit valde.Unde ⁊ tunc molestantur valde ꝑgnantes:isto etiā tēpoꝛe partes ⁊ superfluitates generant̃ sicut quidam piloꝛum ⁊ vngues.Deinde vltimo post oēs sequit̃ Luna mense septimo frigida ⁊ humida foꝛtunata etiam:in quo humoꝛes ⁊ carnositates ⁊ pinguedines cum medullis augmentant̃ valde ꝓpter eius humiditatē.habet ⁊ fetus abundantius nutrimentuꝫ:humectatūq3 eius receptaculum:ita ꝙ cotilidones ipsum ligantes humiditate imbibiti relaxant̃:ꝓpter qđ si foꝛtis explorans exire parturiat̃:ↄstabit ⁊ nutrietur:cum omnium planetarum beneficium susceperit:si autem fatigatus ꝓpter infirmationē ⁊ motus causatos octauo mense quiescere incipiēs parturiatur:cū tūc reuertatur ad dominiū Saturni frigidi ⁊ sicci mali moꝛiet̃ nō valēs malitiaꝫ eius fatigatione debilitatus tolerare:nisi in quibusdaꝫ regionibus calidis ⁊ siccis:⁊ mulieribus foꝛtib⁹:in quibus frigiditas ⁊ siccitas contemperat̃ Saturni ⁊ tolerabilis efficitur:ita ꝙ viuere potest:vt dictum est etiam octauo natus mense:

Quomō dicit octo mestrē viuere.

ꝓpter qđ nā eius sapiētia mirabili regens animalia ꝑcipue ꝑfectioꝛa ꝓcurans instituti partū hominis vtplurimum nono mense fieri:tunc enim dominiuꝫ superuenit Jouis calidi ⁊ humidi foꝛtune:similiter ⁊ fetus pausans octauo mense vires assumpsit: ꝓpter qđ si parturit̃ viuet ⁊ enutriet̃ perfecte:si aūt tardet̃ partus valde vltra nonū mensem:vt ꝙ fiat decimo fit reditus ad dominium Martis: qui est calidus ⁊ siccus malus:qui cum ꝓpter eius distēperantiā ⁊ malitiam excellenter generationi ⁊ vite oppo natur:natus non erit omnino vitalis.Propter quod dicit Auicen.9° animalium.⁊ foꝛtassis illi qui pariūtur postq̄ mulieres impꝛegnantur ex eis per decimū mensem parū viuunt.Unde Habꝛaam beuenarte cuius libꝛos oꝛdinaui in latinū ait in libꝛo natiuitatis.

Libꝛos habraꝫ beuenarte: e trus oꝛdinauit in latinum sermonem.

Sunt ⁊ aliqui cōmoꝛātes vsq3 ad decimuꝫ mēsem:qbus Mars dominat̃ egrediēturq3 ex vētre:eo ꝙ Mars nālr multis mouet̃ motibus.isti tñ parū viuūt.Natus aūt in vndecimo mēse:qm̄ tunc pꝛincipat̃ Sol magis viuit.Sic igit̃ apparet rō q̄re fetus octaui mēsis nō viuit.noni aūt viuit vtplurimum. alioꝝ aūt vltra ipsum minus.⁊ hoc de ꝓblemate.

¶ Pꝛoblema. XLII. Antiqua.

Ropter qđ eunuchi vlcerosa crura habēt ⁊ putrida:~ Utruꝫ q2 ⁊ mulieres:eunuchi aūt muliebꝛes.aut qdeꝫ hoc accidit:causa āt ⁊ mulieribus q2 caliditas deoꝛsum tēdit.Ostēdūt aūt mēstrua: ꝓpter qđ neq3 eunuchi neq3 mulieres fiūt calui:ꝓpter multā humiditatem. Noua.

¶ Cur spadones cruribus putridis vlcerosisq3 sunt:~ Utrū ꝙ etiā mulieres crura hñt eiusmodi. Spadones āt effeminati oīno sūt. An hacci dit.cām āt mulieribus quoq3 reddere illā debemus ꝙ caloꝛ deoꝛsuꝫ se vertit:qđ etiā mēstrua declarāt. Unī fit etiā vt pꝛe nimio humoꝛe neq3 spadones neq3 mulieres pilis valeāt redūdare.

Quare est ꝙ eunuchi habēt crura vlceribus plena in qbus multa ↄtinet̃ putredo.Dico aūt multa:

Nota

qm̄ omne vlcus ꝓpꝛie continet putredinem.est enim plaga putrida. ¶ Deinde[Utrum q2.] Soluit ⁊ pꝛimo assignat causam ꝓbabilem sumptā a simili.dicens ideo esse: qm̄ mulieres habēt crura vlceribus plena saniosa valde ⁊ maxime que nō purgantur menstruis:sed eunuchi sunt redacti ad naturam muliebꝛem non solum ꝯm coꝛpus:imo etiam ꝯm animaꝫ vt ꝯm moꝛes:⁊ vniuersalr ꝯm oēs actus.quare ⁊c̄. ¶ Deinde[Aut quideꝫ.] Assignat hic secundo causam cōmunem huius quesiti in mulieribus ⁊ eunuchis dicēs hoc esse:q2 caliditas in mulieribus secum educens humiditates extraneas tēdit deoꝛsum viam parās eis cū nō sit dare calidū sine humido:sicut dī in 5° de gnōne aīaliū.⁊ iō nā calidi que ducit nos ad supioꝛa grauata ꝑseuerat:sicut dcm̄ est in 2° particula.Qꝫ aūt caliditas sic deoꝛsum tendat:nobis declarant menstrua nālirer deoꝛsum ad matricē tendētia:⁊ ꝑ collū eius extra guttantia:⁊ ideo ↄcludit vlterius dicens:ꝙ ꝓpter superfluā humiditateꝫ tñ neq3 eunuchi neq3 mulieres fiunt vlcerosi

In mulis locis.

Propter castratem eunuchos τ mulieres sepe eē vlcerosas.

τ putridi ƒm crura: imo magis ꝑpter caliditatē: cū humiditas habens naturā materie magis habeat pati ꝙ̃ agere: aut sic. non fiunt calui. similr illud multū humidū non est sic acutum ꝙ possit per se penetrare: τ deorsum tendens crura vlcerare. ꝑpter qđ dictum est in 37° cap. eunuchos pueros τ mulieres nō pati hyschias neqꝫ alias egritudies iūcturales nisi raro: qm̃ humidū eoꝝ est frigidū quietum nō valēs in ptes neruales τ iūcturales penetrare. Et iō dicit Hipp. in 6ª particula afoꝛ. acidū eructuātes nō valde pleureticos fieri. sed si humidū calido associet descendit deorsum. calido eteni sibi aperit via. Unde τ in 3° caplo quarte particule dcm̄ est eunuchis crura īflari τ ventres bene solubiles reddi sicut deorsuꝫ mutato humido.

℃ Problema. XLIII. Antiqua.

Ropter qđ aialiuꝫ nō patit lythiasim sed tm̄ homo? Aut qꝛ subiugaliū qdē τ eoꝝ que sunt multaꝝ vnguiū pori vesice ampli sunt. Quecūqꝫ āt nō primū: posterius aūt gñat aial: in ipsis vt qdaꝫ pisciū: hoꝝ aūt neqꝫ vesicā habēt: sed in vētreꝫ ipsis huiusmodi cōprimit hypostasis vt auib⁹ quare τ velociter egredit ƒm anum. Homo āt vesicā habet τ strictam virgam ƒm magnitudinem: ꝑpter id igit ꝙ hꝫ hoc mēbrum: cōprimit terrestre in vesicam. ꝑpter qđ τ colorant arenositates ab ipso: ꝑpter caliditatem loci digeritur τ ingrossat magis: manet autem τ augetur ꝑpter angustationem pori vrinalis. Nō eni potentia terrestria sedimina facile exire: adinuiceꝫ redeuntia fiunt lapis. Noua.

℃ Cur nullū animal nisi homo calculosum fieri pōt? An ꝙ iumēta τ que vnguibus sunt numerosis vesice meatus obtinent ampliores. Que āt nō ꝑrinus sed post parere itra se aial ꝯsueuerūt: vt pisces nōnulli: ex his nullū vesicā hēre nouimus. Sed humoꝛ subsidēs ille totus in aluū ꝯstringit: sicut etiā in auibus fit. itaqꝫ celeriter exit ꝑ sedē. At homo vesicaꝫ hꝫ: τ ceruicē eius cānali angusto pro magnitudine poꝛrectā. ergo ꝙ mēbrū id adest quātū terreni humoꝛis seuocat in vesicā ꝯtrudit. exquo vasa quoqꝫ vrinaria id est matula coipso tingunt. Loci āt caloꝛe efficitur vt amplius cōcrescere atqꝫ crassescere possit. Retinetur ꝟo augeturqꝫ ꝑpter cānalis angustiam. Cum enim terrena illa subsistentia prodire ex facili nequeant reuersa coherent inter sese calculumqꝫ ita conficiunt.

Quare est ꝙ aliquod de numero aialiuꝫ non patitur lythiasim. i. lapidositatē: τ maxime in vesica. lythos enim grece lapis. inde lyntontripon. i. lapidem cōterens electuariuꝫ quo medici vtunt in lapidis fractura. sed tm̄ pro nisi: solus homo. ℃ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit τ primo assignat causam quare alia animalia ab homine non patiuntur lapidositatem. dicens causam esse: qꝛ subiugalia sicut asini equi τ huiꝰ τ habētes multas vngulas: sicut boues: capra: ouis: poꝛcus: leo: vrsus τc̄. habent poros

λυθοσ quid. λυνεον τρῖζον quid.

τ meatus vesice amplos ƒm eoꝝ coꝛpoꝛis molē vterosqꝫ s. existētes ante ipsam: qui poꝛi dicunt vritides: qbus vrina a renibus demandat ad vesicā. ꝑpter enim eoꝝ latitudinē nō retinet in ipsis mā grossa terrestris apta veniens ad vesicā ꝯuerti in lapidē. Similr meatus ille ꝑ quē vrina ex vesica mingit extra: latus est: euacuans foras omne plenū ꝯtentū in vesica. Et per latitudinē istoꝝ meatuuꝫ τ maxime colli vesice meatus dicit Auic. 18° tertij. lapideꝫ vesice minus in mulieribus ꝙ̃ in viris generari: ipse eniꝫ latiores hos meatus habent τ breuiores minusqꝫ anfractuosos. Itē quecūqꝫ sunt aialia non primo extra aialificātia: sed posterius: ꝑmo eteni qdā ouum habēt in seipsis in quo fit quoddā simile vermi: qđ ouum postea frāgit τ animalificat extra. qđ vlterius formā recipit completaꝫ: sicut est qdam modus piscis dictus stellachea. Un̄ Arist. in ꝑmo de hysto. hec qdē in seipsis ouifica aialificātiū puta stellachea. huiꝰ aūt sūt lati pisces valde: vt rege: turtur marinus: plais τ rumbus. q̄ qdē aialiū qꝛ sunt de numero eoꝝ que carēt vesica hypostasis τ subsidentia vrinalis in ipsis cōprimit τ descēdit in vētrē. vesicā tm̄ habent aere plenā ad subleuādū: τ tēperandū: que similr sic auib⁹ decurrit in vētrē cū carcāt vesica: vt dictū est in 7° cap. propter qđ de facili τ cito talis supfluitas ꝑ anū egreditur ex ventre exterius. τ sic nō valet in talibus animalium lapis gñari. tum qꝛ carent vesica. tuꝫ etiā qꝛ nō retinet in ipsis quicꝙ̃ ex nā. ℃ Nōn̄ ꝙ lꝫ pisces ꝑdictos tm̄ exprimat Arist. nō hīe vesicā: nō tm̄ piscis habet vesicaꝫ ꝑter tortucam: sicut dī in 3° q̄rto de partibus. vniuersalr eni superfluitatem vrinalem cōuertūt in solidas. i. squamas humidas. Causam āt carētie vesice in auibus dicit esse: qꝛ ꝑdicta humiditas ꝑpter exanguineitatē pulmonis ꝯuertit in pēnas. sunt etiā sicce nihil aut modicū potantes. ℃ Deinde [Homo aūt.] Reddit hic scđo cām q̄re hō ꝓprie patitur lapidē. dicēs h̄ ideo esse: qm̄ homo habet vesicā quaꝫ non habent pisces τ aues: habet etiam virge meatū angustū τ paruū ƒm quātitatē sui coꝛpoꝛis: in quā collū vesice vbi est meatus vrine terminat. hic etiā meatus nō est rectus imo tortuosus multoꝝ anfractuū. qꝛ igit hꝫ h̄ membrū vt vesicā cū meatibus eiꝰ talr dispositū: cōpressione cōpellit humidū grossuꝫ terrestre in ipsaꝫ: iō accidit arenositates lapidosas in ea retineri: τ colorari ƒm colorem humidi terrestris illius. Unde τ videmus lapideꝫ vesice formatū soliū supra soliū habentē admodum cepe qđ ex diuersis coloribus illiꝰ terrestritatis humide efficit. Uerūtñ est ꝙ ƒm plurimū lapis vesice tēdit ad albedinē: τ ē magnus τ asper. lapis aūt renū ad rubedinē τ est ꝑuus τ arenosus. Sunt τ alie differētie inter eos nō pauce: qm̄ lapis renū fit magis in senibus τ pinguibus. vesice ꝟo lapis freq̄ntius in pueris τ extenuatis: sicut dicit Aui. 18° tertij. Amplius tertio ꝑdictū humidū terrestre cum venerit ad vesicā ꝟtute caliditatis loci τ acquisite ex motu decoquitur amplius: ita ꝙ exhalante humido subtiliori remanet terrestre τ iduratū τ petrificatū valde: sicut accidit lutuꝫ caloꝛe solis humido exhalāte idurari τ fere in duritiē lapidis ꝑmutari. Rursus q̄rto remanēs retētum in vesica ꝑpter angustiā meatus vrine augetur ex mā terrestri ad ipsuꝫ decurrēte: qm̄ hypostases terrestres arenose nō valēt ex leui extra egredi ꝑpter eoꝝ grossitiē τ viscositateꝫ: ꝑpter qđ redeūt τ adiuicē ꝯiungunt. τ sic indurant ꝙ in nām lapidis ꝑmutant. ℃ Notādū est ꝙ Auic. 18° tertij. his verbis satis ꝯcoꝛdare videt. Uult enim dupliceꝫ esse causam generationis lapi. vna quarum est virtus agens s. caliditatis egressio ab equalitate. Altera ꝟo materia: q̄ etiam duplex existit. quarum vna est materia materie sicut cibi τ potus terrestres τ viscosi: altera ꝟo est retentio

Mulieribus nō cō̄ingē solere lapides vt viris.

Lapides nō gñari i ceteris aialibus vt in hoībus.

Cā carentie vesice i auibus.

Dife lapidū gñariū.

Quot τ q̄ gnōis lapidꝫ cāe sint.

mãe

Dubium. mãe vt debilitas virtutis expulsiue. ¶ Dubitaſ qꝛ dicit in alijs aialibus ab hoie nõ fieri lapides. imo vĩ ꝙ fiãt ⁊ magis adhuc ꝙ̃ in hoie: qm̃ ipſa habent ſupfluitates ipuriores groſſiores ⁊ terreſtriores: ſicut pꝫ intuenti eoꝝ vrinas. q̃re ⁊c̃.

Solutio ¶ Dicẽdũ ꝙ lapis fit in hoie pre alijs aialib⁹: ⁊ maxime veſice: de quo hic Phs videtur itendere: ſicut oſtẽſuꝫ eſt. In cuius qdẽ ꝯfirmationẽ facit imenſa caliditas circa partes iferiores cauſata ex caliditate renũ ⁊ vaſorũ inuolutoꝝ. Ad qḋ etiã adiuuat labor plurimus inordinatus ⁊ coitus. Amplius homo vtplurimũ eſt occupat⁹ ⁊ in malo regimine ordinatus malã celebrat digeſtioneꝫ: ex qua nutrimẽtũ indigeſtũ ex caliditate partiũ inferioꝝ trahiſ deorſuꝫ.

Quib⁹ in corpis ptibus lapis generet. ¶ Ulterius eſt ſciendũ ꝙ lapis in hoie ⁊ in alijs aialibus in diuerſis partibus corpis generaſ. aliqñ eni generaſ in pulmone: ſicut dicit Gal. in 6° de iterioribus: ꝙ quidã poſt ſcreationẽ viſceꝝ cũ tuſſi lapidẽ quaſi grandinẽ eiecit: mõſtrans eũ mihi qui aliũ poſt aliquos dies ſcreauit. generaſ enim aliqñ in caſula cordis: ſicut dicit Gal. in 5° de interioribus ſe iueniſſe in caſula cordis ꝑpter mathionis groſſitiẽ extra nãm humoribus plenam ⁊ caſula cordis gali groſſitiem petroſam. Fit etiã interduꝫ in epate ſicut audiui a ſocio veridico: qui dixit ſe in ſuba epatis porci inueniſſe lapidẽ ad quãtitatẽ oui coturnicis in pellicula vna inuolutũ. Generaſ ſimilr ⁊ in inteſtinis: ſicut recitat Gal. in 6° de interioribus: qḋ quidam medicoꝝ ſcripſerunt ſe vidiſſe: de quibus vnus poſterioꝝ fuit Iſaac. Sepe aũt in renibus generaſ ſicut dicit Ariſt. in 3° de partibus aialium. ſimilr ⁊ in veſica hominibus plurimũ. nõnunꝙ̃ aũt in iuncturis ſicut in artericis ꝑnicioſis.

Piſces hñtes lapidẽ i capite Sunt ⁊ quidam piſces ⁊ malocoſtrata lapidem in capite habentes: ſicut dicit Ariſto. in 8° hyſto. ſicut fuit chromis lupus pager vmbra: ⁊ tales ſunt apud nos murena ⁊ muſtangus ⁊ fluuiales aliqñ cancri. Tunc ad rõnem dicẽdũ ꝙ lꝫ ſuperfluitates alioꝝ aialium ſint impure groſſe ⁊ terreſtres: tñ non generant lapidem in veſica: ſed ꝯuertũtur in pilos: cornua: dẽtes: roſtra: vngues: ⁊ huiꝰ cũ illa talib⁹ egeant. ⁊ ſuperfluitates etiam eorum ſunt acute: egreſſiue ſufficiẽter: aut ſi generent lapidẽ nõ eſt veſice de quo hic eſt ſermo: ſed alterius partis. Aut dicendũ melius ſermonem hunc vt ad multũ verificari: cum in veſica porci lapidem conſpexerim magnum quandoqꝫ.

¶ Problema. XLIIII. Antiqua.

PRopter qd nõ eructuãt ſubiugalia: neqꝫ boues: ⁊ cornigera: neqꝫ aues? Aut ꝑpter ſiccitatẽ vẽtris. Uelociter enim conſumitur humidum ⁊ colatur: manente autem ⁊ inſpirato fit eructuatio. Habentibus aũt longa colla propter longitudinem colli in inferius tendit ventoſitas: propter quod pedunt maxime. Aues autem ⁊ cornigera neutrum faciunt. Neqꝫ eructant quecunqꝫ ruminant: quia multos habẽt ventres ⁊ vocatum centifoliuꝫ: propter multa igitur fit ſurſuꝫ ⁊ deorſum motus vẽtoſitati. Et accidit ꝯſumpti humiduꝫ prius ꝙ̃ inſpireſ: ⁊ facit aut eructuationem aut ventoſitatem. Noua.

¶ Cur non iumenta: nõ boues: aut omnino que cornua gerunt: nõ aues ructare ſoleant? An ꝑ ventris ſiccitatem. Celeriter enim conſumitur percolaturqꝫ humor: qui dum imoratur inflaturqꝫ ructationem mouere poteſt. Iumentis tamen ob colli etiam prolixitatem flatus deorſum ſe vertit. Quãobrem his crepitus ventris maxime incitatur. Auium cornigeroꝝqꝫ genera neutrum faciunt. Quinetiam ruminantibus ructare negatum eſt: quoniam plures continẽt ventres. ⁊ quem reticoluꝫ appellamus. Facultas etenim meandi tam ſuper ꝙ̃ ſubter flatibus multifariam preſtatur. Itaqꝫ humor conſumitur anteꝙ̃ in flatum vertatur: qui flatus moueat vel ructum vel crepitum.

Quare eſt ꝙ neqꝫ ſubiugalia vt equi aſini ⁊ muli ⁊c̃. neqꝫ boues buffali ⁊ bonaſi: ⁊ vlr neqꝫ ferentia cornua: ſicut cerui capre ⁊ huiꝰ. ⁊ ſimilr neqꝫ aues oẽs eructuãt emittẽdo vẽtoſitatẽ quãdã iflatiuã ad os ex vẽtre. ſolus enim homo hanc paſſionẽ ſicut lapidoſitateꝫ in veſica ꝑprie videſ icurrere. ¶ Deinde [Aut ꝑpter.] Soluit ⁊ ꝑmo aſſignat cãm diſcurrendo ꝑ ſingula. ſcḋo cõcludit principalr intentũ. 3° ibi [Propter multa.] Iteꝫ ꝑmo aſſignat cauſam in cõmuni dicẽs hoc fore ꝑpter ſiccitatẽ ventris talium aialium ⁊ vlr eorum corpoꝝ: ⁊ non ſicut ſiccitatem ventris ſicci hominis tñ: ſunt enim ꝑdicta oĩa ſicca natura: ꝑpter qḋ humidum in eis velociter ꝯſumiſ ⁊ exterminaſ in ipſius humectationẽ: ſicut aqua ꝯſumiſ ⁊ cito abſorbeſ a terra ſicca pulueruletã: ſed in vẽtre humido ſicut eſt in ventre hominis ⁊ ſibi in hoc ſimilis humidũ permanens incõſumptũ inſpiraſ ⁊ in ventoſitatẽ a calido debili ꝯuertiſ: quo accidẽte eructuatio ſubſequiſ: que eſt exitus quidam vẽtoſitatis ex vẽtre. ¶ Notãduꝫ ſicut dicit Gal. in 6° de acci. ⁊ morbo. ꝙ vẽtoſitas fumoſa in vẽtre naſciſ: duꝫ flegmatica materia liqueſcit atqꝫ diſſoluiſ vel quelibet cibaria: cuius cã modicus eſt calor. frigus enim nõ generat ventoſitatẽ: que quidem generaſ in vẽtribus: ſicut gñaſ in aere ventus ⁊ nebula: ⁊ ſicut enim hec non generanſ a forti caliditate neqꝫ a forti frigiditate: ſicut etiam apparet in libris metheoroꝝ: ſimilr ⁊ huiꝰ fumus ventoſus in ventre nõ ab his ſꝫ a calore debili generaſ: qui quidem dum ex ventre extra per os emittitur eructuatio vocatur: qui ⁊ aliquando inferius per anũ mittitur: ⁊ hoc aut cũ crepitu ⁊ dr pedus: aut cum ſono ⁊ diciſ trulla. Si ṽo neqꝫ ſuperius neqꝫ inferius purgatur inflationem cauſat extenſiuam. Scias tamen differentiam fore inter eructuationem ⁊ oſcitationem: quoniam in eructuatione fumus ventoſus eſt groſſior: ⁊ motus fortior: cibi quid aliquando in os inducẽs: ſed in oſcitatione ſolus fumus ſubtilis videtur cum quodam ſonitu ⁊ hiatu oris emitti. ¶ Deinde [Habentibus autem.] Reddit cauſaꝫ ſpecialius in vnoquoqꝫ dicens: ꝙ animalia habentia colla longa ſicut equi aſini ⁊c̃. ꝑpter coꝝ longitudinem ⁊ anguſtiam: ventoſitas non valens per anterius egredi ad os eructuationem cauſatura impellitur inferius ad anum. Ideoqꝫ talia ⁊ pedant ⁊ trullant maxime: ſicut apparet in aſinis qui ſunt animalia ventoſa valde. ¶ Notanduꝫ ꝙ cauſa longitudinis colli eſt aut longitudo cruriuꝫ ſicut in ſubiugalibus cornigeris ⁊ huiuſmodi ſtructione grue: ciconia ⁊c̃. Quoniam ſicut dicit Gal. in 8° de iuuamentis membroꝝ. collum in multis animalibus eſt loco manus: ⁊ propter hoc fuit longitudo colli omnium aialiuꝫ ad accipiendũ cibum ex terra ſcḋm longitudinem peduꝫ. Unde Ariſt. 4° de partibus animalium. Collum fere ꝯſequens eſt tibijs ſcḋm plurima: vt que longaꝝ tibiaꝝ longi ſũt colli: ⁊ que breuiũ breuis. aut qm̃ opꝫ per ipſum vt ꝑ manuꝫ

Fumus vẽtoſus qño pedus ⁊ qño trulla diciſ.

Dña īter eructuationem ⁊ oſcitationem.

Ex q̃ colli longitudo ⁊ q̃re i animalibus.

extensaꝫ alimẽtũ in locis ꝓfundis ⁊ anirosis querere: sicut est videre in auibus degẽtibus in aqua: in quaꝝ plurimis nõ solũ collũ creatũ est longum: sed ⁊ rostrũ aiqꝫ acutũ. Sed aues dicit Phs ⁊ cornigera neutrũ operant̃ istoꝝ: nõ eni ventositatẽ emittunt per partẽ inferioreꝫ ⁊ maxime cũ sono sicut colla habẽtia .s. lõga. in auibus ãt ꝓpter admixtionẽ humiditatis vrinalis cũ fecib⁹ grossis ventositas supprimit̃. Similr̃ istoꝝ quecunqꝫ sunt de numero ruminãtiũ nulla eructuationẽ emittũt: sicut

Quare alalia ruminantia nõ eructãt. Ruminatio qd sit.

bos ouis capra ⁊ huiusmodi. cuius causa est: qm̃ ruminãtia plures habent ventres ⁊ receptacula alimenti ⁊ precipue habent ventrem dictũ centifoliuꝫ habẽtẽ multas cõplicationes. Et est ruminatio resumptio cibi ad os assumpti ex altero ventre ad masticationẽ ⁊ positionẽ in illud: que qdẽ fuit necessaria aialibus dẽtibus in iferiori mãdibula carẽtibus vt digestioni apparet̃. ¶ Notãduꝫ sicut dr̃ in 2° de hysto. ꝙ stomachus in animalibus ruminãtibus incipiẽs .s. extra ab ore descendit inferius iuxta pulmonẽ perforãs diaphragma ⁊ in vẽtrẽ magnũ

Ordo ventrium

pertingit: qui quidẽ venter est asper ⁊ distinctus. Juxta aũt ipsum prope applicationẽ stomachi oritur alius vẽter dictus centifolius: qui ſm visuꝫ exterius est similis vẽtri priori. sed interius est similis ꝯnexis cõplicationibus: ⁊ est minor valde vẽtre ꝑmo. Post quidẽ cẽtifoliũ est echinus iterius asper habẽs capedines ⁊ villositates quasdã existens similis centifolio in magnitudine. Deinde quarto est vẽter vocatus enystrus maior ⁊ longior existẽs echino: q ⁊ intus hꝫ capedines multas magnas ⁊ planas. Post quem est intestinum a quo alimentuꝫ per meseraicaꝫ non trahit̃ sed tñ superfluum terrestre per ipsuꝫ extra mãdat̃. ꝓportionaturqꝫ hominis lõgaonia no ꝯtinuato. Scias insuper ꝙ istoꝝ animaliuꝫ meri manifestos habent villos duplices magis longos ad deglutiendũ: latos aũt ad retinendũ ⁊ sunt illi in tunica iteriori meri: propter qd̃ de facili cibus ascẽdit ruminatione ad os. ¶ Deinde [Propter multa.] Hic ꝯcludit principaliter intentuꝫ dicens: itaqꝫ propter multas causas nõ accidit eructuatio ꝑdictis animalibus quidẽ primo: qꝛ in habentibus longa colla vẽtositatis fit motus ex parte superiori ad inferiorẽ: vt a ventre ad anuꝫ: in cornigeris vero ⁊ etiam in auibus: qꝛ humiduꝫ eoꝝ exterminatur in partes ipsoꝝ siccas: aut occultat̃ in latebris inuolutionis ventriũ quorũdã: anteꝗ̃ spiritu caloris efficiat̃ debilis ⁊ ꝯuertatur in ventositateꝫ extensiuã: que postea causet eructuationẽ: sicut causatur in homine: aut exitũ ventositatis ꝑ anũ cum sonitu: sicut fit in habentibus colla lõga: vt in equo ⁊c̃. Sic itaqꝫ cũ homo sit humidioris cõplexionis ⁊ ventris ceteris animalibus cuꝫ calore humidi dissolutiuo est ventosior: ⁊ quia etiam est recte stature non solum eructuationem incurrit: imo ⁊ ventositatẽ cum sonitu per vtrãqꝫ partem extra demandat.

¶ Problema. XLV. Antiqua.

Ropter qd quecũqꝫ quidem mãsueta aialiuꝫ sunt omnino ⁊ syluestria. Quecũqꝫ vero syluestria nõ omnino mãsueta: eteni hoies alicubi vidẽtur syluestres eẽ. Et canes in idis ⁊ equi: sꝫ nõ leones mãsueti: neqꝫ leopardi: neqꝫ vipera: neqꝫ alia multa. An qꝛ facile est prauũ fieri a principio ⁊ trãsmutari in se. Nã eni nõ prima: sed in fine operosa adipisci confestim: ꝓpter qd̃ oĩa mãsueta fera fiunt primo magis ꝗ̃ mansueta: vt puer aut vir deuorãs: ⁊ ira viuens sed imbecilliora. Quẽadmodũ igit̃ ⁊ in operibus artis: ita se hꝫ ⁊ in operibus nature: eteniꝫ in his oĩa sunt praue operata: ⁊ plura praua: lectum ⁊ tunica ⁊ aliud qd̃cũqꝫ: ⁊ qd̃ quidẽ est bonuꝫ accipere: est omne ⁊ prauum. prauuꝫ aũt non oẽ ⁊ bonum. Ut si quis in antiquis pictoribus ⁊ statuificis attendit opera: non fuerit vsꝗ̃ nullo modo pictura studiosa: neqꝫ statua: praua autẽ erit. Similiter aũt ⁊ natura praua quidem oĩa facit: ⁊ plures ⁊ plura. studiosa autẽ pauca: ⁊ non omnia potest. mansuetum aũt melius: feꝝ aũt prauum. Natura aũt nõ ea que a principio: sed in quã opinor facile facit studiosa ⁊ mãsueta. Contraria autẽ aut nunꝗ̃: aut vix: ⁊ in quibusdaꝫ locis ⁊ temporibus: aut paris aut quando in quadam cõplexione vniuersi fiunt mansueta animalia omnia. Jdem auteꝫ ⁊ in omnibus plantis est. Quecũqꝫ quidem enim domestice ⁊ syluestres. non omnes autẽ possunt domestice esse. sed tamen sunt in ꝓpria regione ad multas proprie se habentes. Quare domestice ⁊ syluestres melius ⁊ domesticiores nasci eis que in alia cultis. Noua.

¶ Cur in aiantiũ genere ꝗcũqꝫ domestica eadẽ etiã fera reperimus. Quecunqꝫ autem fera nõ vtiqꝫ eadeꝫ domestica natura creauit. Etenim hoies feri nõnuſꝗ̃ cernunt̃. Et canes apud indos ⁊ equi alibi. sed non leones: nõ pantheras: non viperas: non alia complura domestica esse nouimus. An ꝙ res praua ⁊ facilis ortu est: ⁊ mutari quodqꝫ expedite in eaꝫ potest. Naturã eni nõ que prima: sed que vltima est assequi statim ꝑdifficile est. Quapropter omnia etiaꝫ domestica pricipio fera potius ꝗ̃ domestica esse solent: vt puer ferarior profecto ꝗ̃ vir: quippe qui omnium edax ⁊ ire deditus sit. quanquam infirmus. ergo quomodo in operibus artis: sic etiã in nature licet perspicere. Nã in his quoqꝫ praue omnia facta sunt ⁊ plura sunt praua ꝗ̃ ꝓba vt lectus: vestis quoduis aliud. quodqꝫ ꝓbũ est: id omne prauuꝫ etiã cõperiri potest: qd̃ autẽ prauũ id nõ omne probũ quoqꝫ repperies: vt si quis vetustissimoꝝ pictoꝝ fictorumqꝫ opera cogitet. Nõdum eniꝫ perite pingebat̃: aut excere ducebatur: sed pingui minerua omnia effigiabant̃. Natura etiam praue oĩa facit ⁊ plura praua ꝗ̃ ꝓba. ꝓba vero pauciora ꝑstare non oĩa potest. At qui domesticum omne melius est. Ferum autẽ atqꝫ syluestre prauuꝫ natura scilicet nõ que initia ortusqꝫ continet. Sed cui opi-

nor factu

nor facta facile fit.pbũ illud vrbanum atq3 domesticũ. Cõtrarium3 vo nunq̃ aut raro efficiaẽ. Attamen vel tẽpoz locoruq3 ɔditione tẽperamẽtoq3 vniuersi quodaz fieri põt: vt vrbana τ mitia reddanẽ oiu3 aialiũ gña. hoc idẽ in omni etiã stirpiũ genere intelligere licet. Quecunq3 eni vrbana sunt: eadẽ etia comperiri syluestria possunt. At que syluestria extitere eadẽ oia mãsuescere nõ possunt: nõ tñ desunt que suis locis quibusdã peculiariter ita se habeãt: vt neglecta feraq3 prouenire prestantiora possint τ mitiora q̃3 que alibi summo cum studio colantur.

Quare est φ aialia mãsueta domestica in quacunq3 specie est fieri oĩno syluestria: qr q̃cuq3 domestica sunt gña τ syluestria: sicut dicit Aristo. in p̊ de hysto. sed non conuertitur φ animalia syluestria cuiuslibet speciei possint reddi omnino mansueta domestica: qδ declarat exemplariter. Nam l3 homo sit animal naturalr ciuile τ domesticum: sicut videtur in primo politicoꝝ: τ quedam animalium ɔsequantur ipsum in hoc aliqualiter: tamen alicubi videnẽ homines esse syluestres brutales nõ vtentes ratione: sicut aiunt quosdã syluestrium esse circa pontum crudis τ hominum carnibus vescentes: vt dicit Arist. in 7° ethicoꝝ. Unde Haly in 2° quadripartiti Ptolomei ait. In ambobus capitibus septẽtrionis τ meridiei esse homines alios homines comedentes: τ sunt habẽtes facies corruptas τ turpes. dicitq3 se videntes vidisse: hic etiam sermo est Arist. scriptus in p̊mo de partibus. Dia vt est dicere quecũq3 domestica τ syluestria entia: vt homines equi boues canes in India porci capre oues τc̃. Dicit aũt videnẽ: eo φ alij retulerunt tales inueniri: aut l3 videanẽ ſm actus esse syluestres: non tamẽ sunt ſm veritatem: cum sint homines: τ homo est natura mansuetũ animal τ ciuile. Similiter canes τ equos nã mansuetos est inuenire syluestres apud Indos: τ maxime in India maiori habitãtes: in ipsa eni3 multe diuersitates in animalibus τ alijs a nobis reperiunẽ: sicut narrant hystoriographi.

¶ Deinde [Sed non.] Manifestat exẽplariter secũdam partem quesiti dicens: sed leones cu3 non sint naturaliter mansueti sed syluestres: neq3 leopardi generati ex leone τ pardo: neq3 vipera serpens seuissimus: neq3 alia multa: sicut lepus bubo nycticorax: cũ sint syluestria possunt fieri mansueta omnino. ¶ Deinde [Aut qr.] Proposita questione τ in terminis declarata soluit: τ primo assignat causam quesiti in aialibus. scδo ostendit similiter esse in plantis. 2° ibi [Idem autem.] Item primo assignat causam in vniuersali: quare mãsueta fiunt syluestria. scδo quare syluestria non fiunt mansueta. 2° ibi [Similr autẽ.] Itẽ primo assignat causam prime partis quesiti dicens: ideo ẽ: qm̃ omne quantũcũq3 bonum τ perfectu3 a principio sue generationis leue est ipsum conuerti a natura propria τ prauum τ imperfectum fieri: cum materia existente oẽm impressionem disposita suscipere: natura nondum sit determinate appropriata ad aliquid: eo φ in fine cum quid sit propinquum perfectioni sue: τ non in principio: cũ multũ distat: natura reddiẽ operosa τ studiosa: vt eam statim possit adipisci: sicut apparet in motu grauiu3 τ leuiũ: quẽ in fine termino appropinquans magis intendat: cum sue appropinquet pfectioni: τ ideo cũ mansuetudo sit qd perfectũ: τ syluestritas quid prauũ: omnia animalia a principio natiuitatis facilius fiũt syluestria q̃3 domestica vel mãsueta. vbi grã. puer ab exordio natiuitatis facilius fit vir aut deuorans aut ira viuens q̃3 in fine pueritie: tunc incipiens cum fuerit iam adultus: τ q̃3 reddaẽ virtuosus: per ista quidem verba tetigit Arist. duas anime potentias. s. ɔcupiscibilem τ irascibilẽ: que tertie vt rationali opponũtur. puer enim factus vir τ deuorans: appetitũ sensibilem sequens gule τ veneris: potẽtiã anime imitaẽ ɔcupiscibilem τ nõ rõnalẽ. de quo dicit Arist. in primo politicorum ipsu3 esse sceleratissimũ τ syluestrissimũ sine virtute τ ad venerea τ voracitatẽ pessimum: τ similr ille qui viuit in ira τ ferocitate sicut fera: nõ potest iudicare quid bonu3: τ qd iustũ: τ quid iniustũ. qui cũ talis fuerit pessimũ redditur animaliu3. qm̃ sicut pfectum optimum animaliu3 est: sic separatũ a lege τ iustitia pessimũ. seuissima eni3 est iniustitia habens arma. ista tamen naturaliter mansueta l3 deprauenẽ τ fiant syluestria: tamẽ reddunẽ imbecilliora in syluestritate τ minus ferociora q̃3 illa que naturaliter sunt talia: cũ natura non pmuteẽ omnino. ¶ Deinde [Queadmodum.] Declarat hoc in artificialibus que sũt nobis notiora. τ p̊mo vniuersalr dicẽs φ sicut se habet in operatis ab arte. sic τ in his que fiunt per naturã. ars eni3 imitãs nãm operaẽ: ita φ ex arte tanq̃3 ab effectu in cãm possumus deuenire in cognitionem nature: sed sic est in operatis ab arte φ illa que fuerunt facta a primis artificibus ſm reuolutionem fuerũt ruditer τ turpiter ɔstructa: ita vt plura eoꝝ hodie reputẽtur praua τ turpia: sicut est eoꝝ videre lectum: quantum ad armaturam: τ tunicam quantũ ad lanificiu3: τ plantationẽ vel insertionẽ quantũ ad agriculturaz. vniuersalr vnũquodq3 aliud per aliquã septem mechanicaꝝ artificiatum: que sunt lanificium armatura: agricultura: nautica: pastoralis: theatrica τ medicina. primi enim artifices praue τ turpiter operati sunt. posteriores aũt subtiliter consequenter τ pulchre. Unde dicitur φ perdix magistrum suũ in multis subtiliauit dedalum τ cõpassum adinuenit. posteriores enim semper reddunẽ perspicaciores τ industriores: sicut vult Priscianus in maiori volumine. primi eteni inueniũt principia: qbus habitis facile est pcedere τ augere reliquu3 τ diminutere posterius: sicut dicit in fine elenchoꝝ. sed qδ ex p̊ncipijs eliciẽ non possunt illi pfecte deducẽdo hic: qm̃ impossibile est eundẽ incipere τ finire: sicut dicit Gal. in 2° de virtutibus nãlibus: qδ nõ solũ accidit in artibus mechanicis: imo τ in speculatiuis magis: cu3 sint difficiliores: sicut p3 2° meta.ce. τ in fine elenchoru3. Unde Auic. 7. sue meta.ce. omnis ars in suo exordio est cruda τ imatura: sed maturatur postea. deinde decoquitur τ pficiẽ: τ talis fuit p̊hia antiquitus apud grecos: sic enim op3 semper vnum vt pfecte inueniat ab alio adiuuari: qr nullus potest per se inuenire artes opatiuas aut cõsiliatiuas in maiori parte: qr nõ cõplenẽ nisi per iuuamentũ prioris ad sequentẽ: sicut dicit Cõmẽtator 2° metha. Cu autem plura predictoru3 sint antiquitus indecenter τ praue ɔstructa: ostẽdiẽ ex electione sapientis: qm̃ illud artificiatũ qδ est perfecte p eos ɔstructũ: si est aliqδ tale: debet eligi τ laudari ab eo: cũ tale sit omne. i. perfectũ τ totũ. Unde in p̊mo celi τ mundi. omne totu3 τ perfectũ sunt abinuicẽ indifferentia specie: sed qδ est prauũ nõ est eligere τ appropriare sed abijcere: cũ non sit omne. i. totum τ perfectum. ¶ Deinde [Aut si quis.] Declarat specialiter hoc in arte pingendi τ sculpendi dicens: φ si aliquis cõsideret cu3 diligẽtia in antiquos pictores τ imaginũ sculptores destruet τ succẽdet eorum opata: eo φ necubi nullo mõ fuerunt ingeniose τ decẽter operate: neq3 pictura neq3 sculptura: sicut fuit statua pulcherrime opata qua3 iusserũt Crotoniate componi: sicut Tullius in principio sue rhetorice veteris quã vel consimilem Gal. vocauit statuam Policleti. ad quam sicut ad

Nota. (margin, beside "rat exemplariter. Nam l3 homo")
Cap. 8. (margin, beside "Arist. in 7° ethicoꝝ")
Nota. (margin, beside "qm̃ omne quantũcũq3 bonum")

Mechanice artes quot τ q̃. (margin)

Ubi Arist. dicit agẽdas ee gratias p̊mis inuentoribus: tũ qr ngd pfecte fuerũt tum qr a eco[n]uerso equo facilius posteri iudicarent de eoꝝ inuentis τ ita facillime in veri cognitionem puenirent. (margin)

Co. t. 4. (margin)

T. c. iij. (margin)

regulā corpus hoīs mensuratū cōparauit:sicut pꝫ in the/
gni.tractatu de signis.⁊ in libris de cōplexione. ¶ Dein/
de[Similiter autem.] Pertractat causam secūde partis
quesiti dicēs ꝙ similiter natura a principio generationis
omnia praua ⁊ imperfecta ꝓducit:⁊ hoc quātū ad quedā
animalia imꝑfecta:⁊ plures etiā ⁊ plura:ꝫ non omnes fa
cit prauos ⁊ imperfectos:⁊ hoc quantum ad homines ⁊
quedaꝫ animalia perfectiora:sed studiosa ⁊ perfecta pau/
ca pōt ꝓducere eoꝝ que naturaliter sunt praua:non enim
omnia quecūqꝫ sunt praua:⁊ imperfecta etiā a principio
potest facere studiosa:cum quedā sint que nunꝙ̄ omnino
fiāt studiosa vt leones ⁊c. ¶ Deinde[Māsuetū.] Expo/
nit se dicēs ꝙ illud qđ est meli⁹ ⁊ ꝑfectius in aīalibus est
mansuetum.qđ autem est prauū ⁊ imperfectum est feruꝫ
⁊ syluestre.Et vlterius addit in declaratione dicens se nō
extimare ꝙ natura vnꝙ̄ in huiꝰ a principio ꝓducat talia
vt fiant de leui studiosa.i.māsueta:imo potius ꝯtraria:vt

Mariaz eē difficul tatē vt ani malia fe/ ra ⁊ sylue stria mitia eeadant.

ꝙ aut nunꝙ̄ fiant studiosa mansueta:aut si sint talia hoc
est cū difficultate ⁊ studio grandi:cuꝫ plurima ad hoc re/
quirant:que difficile est simul habere:nō enim hec fiunt
⁊ habent in oībus locis:sed in quibusdā virtuosis deter/
minatis:qualia sunt loca circa quartū clima tēperata:lo/
cus etenim est magne virtutis in transmutando locatum
a natura sua:eo ꝙ natura facit sicut locus vt declaratum
est in 12° cap.⁊ in ꝓcedēti de hoībus alios comedētibus:
qm̄ sicut dicit Joānes Mesue in libro de simplicib⁹ me/
dicinis auctoritate Platonis: muniuit nā naturans loca
virtutibus vt in eis sigillentur ꝓprietates plantis ⁊ aīali/
bus ſm genus suū:neqꝫ talis transmutatio ad māsuetū ⁊
perfectum fieri pōt in oībus tēporibus:qꝛ non in distem/
perantis:sed in tēporibus paris ⁊ equalitatis opꝫ fieri:qle
est tēpus veris tēperaliter se habens:in quo operationes
nature fortificant oēs ⁊ in perfectius transmutant:sicut
tactū est in ꝑma ⁊ secūda particula:⁊ in partibus sibi cor/
respondētibus tempalr. Sed qꝛ quidam libroꝝ habent
aut:⁊ nō autem.dicat tūc talia fieri ratione paritatis ⁊ cō
sortij quā habēt cū alijs māsuetis. Unde ⁊ animalia que
hominibus magis cōmiscent:minus syluestria reddunt
intātū:ꝙ aliqua fiunt mansueta omnino:sicut apparet ex
hystoria ipsoꝝ:aut hec fiunt in tēpore illo:cum in quadaꝫ
cōplexione vniuersi seu cōiunctione omnia etiam sylue/
stria reddunt māsueta vt in lōgeuis tēpoꝝ periodis:sicut
dī in libro de optima cōpositione de equalitate iustinali
scdi modi:vł fortassis qn̄ regnat amicitia oīna ſꝫ Empe.
simul ꝯiungēs:aut ſm astrologos qn̄ fortune coniungunt
in signo beniuolo signante domesticitatem ⁊ mansuetu/
dinē:qlia sunt signa ad similitudinē hominis formata:vt
qualis est ꝯiunctio Ueneris ⁊ Jouis in Libra.⁊ maxime
si illic fuerit Luna.⁊ Mars fuerit Uenere placat⁹.⁊ Sa
turnus Joue:ꝓpter cū ꝯiūctio fuerit in 11° domo.Sic igi
tur cū plura requirant:vt qđ syluestriū reddat māsuetū:
nō imerito dicit Arist.se opinari aut nunꝙ̄ aut vix praua
⁊ syluestria fieri māsueta. ¶ Deinde[Idē aūt.] Adaptat
predictam questionem terminatam in aīalibus ad plan/
tas. dicens ꝙ hec diuersitas cōtingit in oībus plantis que
in animalibus est reperta:qꝛ quecūqꝫ plantaꝝ sunt dome
stice possunt fieri syluestres de facili:vt aut non habita di
ligenti prouisione earum:aut transplantatione in regione
non propria:vt patet in vitibus sed non ecōuerso.ꝙ que/
cunqꝫ sunt syluestres possunt sic fieri domestice:imo aut
nunꝙ̄ aut vix fiunt:sicut apparebit in 12° cap.20° particu
le.⁊ in multis gn̄ibus fructiferoꝝ notum est.sed ꝙ̄uis syl
uestres plantaꝝ non possint perfecte domesticari:tamen
cum fuerint nate aut transplantate in ꝓprio loco ⁊ ratio/
ne cōtinentis ⁊ aspectus stellarum ⁊ alioꝝ:habita etiam
diligenti prouisione vel procuratione earum tūc cōtingit
eas recte se hīe ad multas virtutes ⁊ oꝑationes siles plā/
tis domesticis:ꝓpter qđ domestice plantaꝝ ⁊ etiaꝫ sylue
stres vt dictum est:si sic se habuerint:meliores ⁊ perfe/
ctiores reddent:⁊ ꝫ syluestres non fiant omnino dome/
stice:remittunt tamen ꝯ sui syluestritate.Et que sunt do/
mestice adhuc domesticiores reddunt:ipsis cultis in re/
gione ꝓpria:ꝙ̄ alie que in alia:⁊ non in ꝓpria colūtur re/
gione.Quomodo autem plante syluestres efficiantur do/
mestice:⁊ qūo domesticiores domestice fertiliores deter
minatum est sufficienter a Palladio in libro quē de agri/
cultura instituit.sed quomodo incolumiores ad visus me
dicinales reddantur dictuꝫ est pulcherrime a Mesue in
principio simplicium medicinaꝝ. ¶ Dubitatur de eo ꝙ

Dubium.

dicitur mansueta omnino fieri syluestria:ꝫ nō syluestria
omnino mansueta:cuius ꝯtrarium totaliter magis videtur:
qm̄ nā ex cōtingentibus semꝑ facit qđ optimum est:sicut
dicit in 4° de partibus:⁊ in multis alijs locis.sed optimū
est ꝙ syluestre fiat mansuetum:cum māsuetū sit melius:
⁊ ferꝝ seu syluestre prauuꝫ sicut dicit hic. q̄re ⁊c. ¶ Am/
plius ꝙ māsueta oīno non possunt fieri syluestria videtur
velle Arist.in ꝑmo de hysto.ait eni quedam semꝑ esse ani
malium domestica vt homo ⁊ mulus:quedā aūt semper
syluestria vt pardus ⁊ lepus. ¶ Dicēdum ꝙ aīalia man/

Solutio

sueta domestica de facili possunt a principio gn̄onis eoꝝ
syluestria ⁊ fera reddi:sicut declarat Phs.Qđ cōfirmat:
qꝛ syluestre est quoddam prauum.prauum autem habet

Syluestre quid.

rōnē infiniti:⁊ qđ est tale pluribus modis est fieri:bonuꝫ
autem ⁊ perfectum cōsistit in indiuisibili:nunc autem vt
dictum est mansuetū domesticū est bonum:syluestre fe/
rum prauum:sed bonū fit vno modo cum habet rationē
finiti:sicut pꝫ 2° ethicoꝝ.quare ⁊c. ¶ Ulterius sciēdū est
sicut vult Auic.ꝑ de animalibus.ꝙ animalium quedam
famulantur ⁊ domant leuiter:sicut homines:⁊ quedā qꝛ
nascūtur cū hominibus:sicut catti canes equi ⁊c.⁊ quedā
violenter vt leones:⁊ quedam non domant vt lepus:⁊ in
quibus bubo.Et istoꝝ quedam cito domantur vt homo
⁊ elephas:quedam tarde vt leones ⁊ mures.domant ta/

Leones domari vt Leporē ⁊ bubonem nūꝙ̄ do mari.

men ita ꝙ leo timet magistrum ⁊ fauet.⁊ mus visus est
tenere candelam pedibus anterioribus discūbētibus cre
ctus.Et ego vnum domesticum vidi multa facientem si/
cut catulus. ¶ Sciendum etiaꝫ est ꝙ plante maiorem ⁊
velociorem recipiunt permutationem a nā sua in dome/
sticitate aut syluestritate ꝙ̄ animalia:cum habeant terrā
loco ventris ſm Gal.in 4° de accidenti ⁊ morbo. Unde
Arist.4° de partibus ventris ⁊ intestino.potentia terra est
in animalibus:a qua ꝯtinue recipiūt alimentum cum mi
nori ꝑmutatione ipsius:sicut dictum est de transplātatio/
ne veneni 12° caplo.Unde ⁊ a socio audiui fideli qui vi/
tem ferentē racemos albos transplantatam per tractum
haliste vidit postea ferentem nigros.⁊ de hoc erit sermo
sufficiēs in 20° ꝑticula.Tunc ad ꝑmū qđ obijciebat dicē
dū est ad maiorē eius ꝙ nā semꝑ qđ facit optimū est nisi
deficiant sibi istrumēta mediātib⁹ qbus ħ fieri oꝫ:eo ꝙ
plura requirunt ad ꝑfectionē ꝑfectibilis:vt patuit in ꝓpo
sito:aut qꝛ ipediat aliquo stimulata synthomate.Uel alr
pōt rn̄deri ꝑ interēptionē minoris dicendo ꝙ nō est opti
mū simplr ꝙ syluestre ferꝝ fiat māsuetū ⁊ domesticū:cuꝫ
iā ordo ⁊ gradus tollant vniuersi. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ
Arist.itellexit aliq̄ fore aīalia semꝑ māsueta domestica si
iclinationi eoꝝ relinquant nāli:nō tn̄ negauit ꝙ nō pos/
sint fieri syluestria si vtant oppositis iclinatiōi nāli ipso/
rū:sicut regione ⁊ alijs vt tactū est distēperatis. ¶ Nōn^m
ꝙ signāter dixit Phs mulū eē domesticū aīal ipsum post

Mulum quid sit.

hominē numerās:cū gn̄ationis eius principiū ꝓcedat ab
hoīs

bois īdustria qd̄ est primordiū mā̄suetudinis τ domesticitatis. nūq̄ eni equus sue nāe relictus τ non incitatus ab hoīe τ deceptus asine ad muli generationē copularet̄.

Problema. XLVI. Antiqua.

PRopter qd hoibus qdē vmbilici magis fiunt: alijs aūt aialibus nō manifesti: Aut q2 his qdem ꝓpter multū tēpus intus manere euanescūt τ in rectū tendunt̄. Uniuersaliter autem inflant̄ vlcera. ꝓpter qd̄ quidā vmbilicoꝝ turpes τ verecūdi sunt: homo āt iperfectus egredit̄. q̄re humidi τ exangues vmbilici sequunt̄. qm̄ aūt hec qdē pfecta: hec ꝟo imperfecta oriunt̄. Signum: q2 hec quidem confestim possunt viuere. Pueri aūt indigent cura τ studio. Noua.

Cur hoiuz vmbilici ampliores: ceteroꝝ autē animātiū exigui incertiq3 fiunt: An ceteris qm̄ temporis multū gestent̄ vmbilicus arescit. inq3 directum porrigitur: deniq3 vlceribus intumescit. Quamobrem nōnulli vmbilici deformes sunt: at ꝟo homo iperfectus prodit. Itaq3 humidus atq3 sanguinolentus sequitur eius vmbilicus. Indicium cetera perfecta hominē imperfectū prodire q̄ illa statim inde ab ortu nāe viuere sua opa queunt pueri curam desiderāt. Nec seruari nisi alieno beneficio possunt.

Quare est q̄ in hoibus vmbilici fiūt plurimus extra positione manifesti: sed in alijs aialib⁹ nō fiūt manifesti sic extra sensibilr apparētes. ¶ Notādū sicut apparet in 9° de hysto. τ 2° de gnōne aialiū q̄ vmbilicus est coopꝺtoriū τ cortex qdā ꝯtinēs venas τ arterias mediantibus qb⁹ embrio nutrit̄. ipse. n. cōponit̄ ex venis τ arterijs in pāniculo oriētibus a venis paruis dispsis in supficiē matricis interius: que qdē vene dicunt̄ cotilidones: in aliqbus tñ aialibus: vt minoribus est: q̄ vmbilicus cū venis τ arterijs nō ꝯtinuat̄ cotilidonibus matricis: cum matrix eis careat plana existēs: sed ꝯtinuat̄ τ oritur a vena existe in matrice: venis autē τ arterijs vmbilici sic ortis: tūc vene ascēdūt τ penetrāt in portā epatis: arterie aūt in arteriā magnā sub diaphragmate descēdētē p dorsuz: iste āt vene τ arterie q̄ ꝯtinuant̄ cū matricis cotilidonib⁹ vel vena aliqñ sunt q̄tuor: due. s. vene τ due arterie vt in magnis aialibus. vbi grā. nobis τ bobus: sed in minorib⁹ sūt tñ due. in paruis aūt oīno vna solū: τ per has venas τ arterias sanguis venalis τ arterialis qui est nutrimētū τ cū sanguinis τ spūs embrionis transit p ipsuz sicut p cānale. Suggit̄ eni a cotilidonib⁹ matricis vel vena habētibus sphericitatē v̄sus matricē: ꝯcauitatē aūt versus embrionē. Et hi cotilidones ꝯtinue plus debilitant̄ quāto magis fetus auget̄: intātū q̄ exterminant̄ fere annihilari: τ tūc fetus pfectus egredit̄: sic. n. accidit eis sicut fructus adhe sino arbori: qd̄ fructu maturescēte debilitādo pcedit ꝯtinue: donec maturato abscindat̄: sicut vult Gal. in 6° pticula afo⁊. ¶ Sciēdū est amplius sicut me visibilis experiētia q̄pluries docuit: q̄ alijs aialib⁹ anathomiçatis nō est reperire vmbilicū ptēsuz a porta epatis τ arteria magna descēdēte penetrātē p sypbac τ myrach ad ptē supficialē cutis: quē in hoibus tā antiquis q̄ pueris reperiri: τ iueni eius figurā ad modū trianguli isochelis habētē acumen ad portā epatis τ ad arteriā: τ idē pāniculus se dilatando ad ptē sit dextrā sub penulis epatis ipm ꝯtigēs: τ costis inferius alligat̄: τ fortassis cā doloris circa epar in cursu est huius pāniculi ex cōpressione epatis extēsio. Cā aūt pmanētie in hoibus vmbilici est vt epar liget̄: τ vmbilico partes sypbac τ myrach sustētent̄: cuz figura hois sit erecta: aut etiā nā a p̄n° ꝯdidit ipm magnū valde: vt esset fortis ꝓpter teneritatē māe hois: τ maxime q2 homo fortibus τ multotiens in vtero mouet̄ motib⁹ vt apparuit supra. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit τ assignat p̄mo cām q̄siti dicēs: q2 in aialib⁹ alijs sicut pfectis: eo q̄ lōgo tpe pmanēt in mr̄icib⁹. plura. n. circa annū pmanēt τ ampli⁹: vt apparuit supra: euanescūt τ depereūt vmbilici: τ q2 in talib⁹ ēt vmbilicus tēdit plus ꝟm rectū: τ sic breuius occupās spatiū a mr̄icis cotilidonibus ptransit p myrach τ sypbac ad portā epatis τ arteriā magnā: sed in hoie non euanescit: τ ptēdit̄ ꝟm diametrū diagonalr̄: τ sic in longū magis: τ h̄ iō q2 q̄drupedia oīa hn̄t in mr̄icibus figurationē extēsā: ꝓpter mr̄icis formationē ꝯsilez: τ q̄ sūt sine pedib⁹ vt pisces lateralr̄ cōicent in ipsa: sed bipedia ꝯiacent circūflexa vt hoies τ aues in ouis: sicut dicit Ph̄s in 9° de hysto. ꝓpter qd̄ necesse est in eis vmbilicū minus ꝟm rectū tendere: τ p ꝯn̄s lōgiorē reddi fortiorē: q2 itaq3 pfecta aialia alia ab hoie diu pmanēt in mr̄ice: τ vmbilici coꝝ tēdūt in rectū maxime: necesse accidit vmbilicos taliuz euanescē amplius q̄ in hoibus cū τ cotilidones vt dictū est semper debilitādo pcedant quāto maior fuerit fetus in matrice mora. ¶ Deinde [Ulr aūt.] Hic ꝯfirmat ampli⁹ solonez suā dicēs: q̄ vlr vlcera vel vulnera iflant̄ τ putrefiūt: eo q̄ māe corrupte euacuant̄ in ipsa: ita q̄ qñ abrūpunt̄ τ incidunt̄ pueroꝝ vmbilici exterius lōge pēdētes: vt docet Gal. in de re. sa. quāto sunt maiores τ sanguine pleniores tāto sit maior vlceratio τ iflatio: s3 maiores sūt in hoibus q̄ in alijs aialibus: cū hō nascat̄ iperfectus mole τ ꝟtute: l3 pfectus forma. 3° de gnōne: vt pfectoꝝ plurimis nōdū euanuerat vmbilicus: iō pp p̄dicta vlcera ex icisiōe vmbilici ꝯn̄a qbusdā hoiuz vmbilici sūt turpes exterius cuz praua figuratiōe apparētes: ita q̄ hn̄tes sit ex ostensione ipsoꝝ verecūdari. Qz āt talia vmbilicis icisis eueniāt testat̄ Hipp. in 3° pti⁹ afo⁊ dicēs. Nouiter genitis vmbilici flegmones ꝯtingē: qd̄ nō est mirabile ex icisionis vicinitate: sicut ibidē subdit Gal. qd̄ alijs nō ꝯtigit aialib⁹: nō eni tāti fiunt coꝝ a natiuitate vmbilici. Et scias q̄ si hēt̄ vlr aut: τ nō āt maioris esset snie Ph̄s: vt hic diceret̄ aliā cāz assignare: τ tūc vlr p̄cedēti clausule ꝯiūgeret̄. ¶ Deinde [Signū āt.] Quia dixerat hoiez iperfectū nasci declarat illd̄ dicēs: qm̄ alia aialia τ maxime q̄dā aues ꝯfestim post natiuitatē pn̄t p se viuere τ nutrimētū acquirerē: vt p3 in 32° cap. alia āt puo tpe post natiuitatē: vel oīa aialia stati a natiuitate possūt viuē sufficiētia p se resistere ad alterationē ꝯtinētis: s3 pueri ab hoibus geniti idigēt cura puisiua grādi: qua defendant̄ ab alterātib⁹ extrisecis: τ studio quo aliūta sibi ꝯuenientia tribuant̄. ¶ Et nota sicut dicit Albumasar i p̄ itroductorio ex pte obstetrices cognoscūt p vmbilicū quot debeat mulier parere in vita: ispiciūt. n. nodos vel spatia vmbilici p̄mogeniti: τ quot nodos i ipso viderit tot dicūt eā piturā. τ si nullū viderit nullū testant̄ ab ea deinceps part: τ sicut respiciūt nodos vmbilici primogeniti: ita 2° geniti: τ sic deinceps. ¶ Dubitat̄ de eo q̄ Arist. dicit hominē a natiuitate impfectū: alia aūt nō sic. qd̄ nō videt̄: q2 cū nā nihil faciat vt ꝯtingit: imo oīa cum sapiētia τ deliberatione solēni: nō est q̄ tā pciosuz desperit sicut hoiem: τ alia dignificauerit viliora: magis pcurādo: sicut arguit Arist. 2° celi τ mūdi ꝯ ponētes stellas p orbē motū ꝓprio moueri. q̄re τc. ¶ Dicenduz q̄ natura

Circa me. umbilic' quid.

Nota

Cā pmanētie vmbilici i hominibus.

Sentētia Albumasaris obstetrices sui dere qnq3 partus futuros.

Dubium.

T. c. 59. Solutio.

sapiẽtissima hoiem nõ despexit:imo ipʒ pre alijs aspexit tribuẽdo ei animã intellectiuã:qd patet per illud psalmi. Minuisti eũ paulominus ab angelis.gloria ⁊ honore coronasti eũ ⁊c̃. qui tñ nõ possit in p̃senti per ipsaʒ actus nobiles operari ꝑpter nobilitatẽ sue cõplexionis ⁊ teneritatẽ cõpositionis:opabiť tñ breui tpe retardatus in futuro:in quo q̃dẽ tpis medio eius p̃ciuit tales parẽtes existere:qui curã ⁊ studiũ de ipso diligenter haberent.

Problema. XLVII. Antiqua.

Propter qd aialium hec quidẽ semel coeũt:alia v̾o multotiẽs: ⁊ hec q̃dẽ tẽpore anni determinato:alia v̾o qñ ɔtingit. Hõ q̃dẽ semp:syluestria v̾o nõ multotiens. Et aper quidẽ semel: domesticus aũt multotiens. Aut ꝑpter nutrimentuʒ ⁊ estum ⁊ laborem. In repletione eni est venus. Deinde ipsa quidem alicubi semel pariunt. Alicubi aũt multotiens: vt oues in magnesia ⁊ libya generant bis. Cã aũt multũ tẽpus partus: nõ eni desiderãt qñ replenť:sicut neqʒ cibo repleta. Pariẽtia v̾o minus coitũ appetunt propter id qd non fit purgatio. Noua.

Cur animantiũ alia semel coeunt:alia sepe: ⁊ alia anni tpe certo:alia nullo statuto tpe:sʒ put inciderit homini semp cõcubitus opportunus est:feris nõ sepe. Et quidẽ sues agrestes semel ɔcũbũt. Domestici sepe. An ꝑpter pabulũ calorẽ atqʒ laborẽ:quippe cũ venus comes satietatis sit:nã eadẽ alibi semel alibi sepius pariũt: vt oues in magnesia ⁊ africa pariũt bis. Cãm v̾o tẽpus pariẽdi ꝓlixius obtinet. Ubi eni se impleuerũt nõ amplius ɔcupiscũt:quõ nec cibum affectãt q̃ satiata sunt. Que ãt grauida tam esse sceperint:minus auida veneris euadũt:qm̃ mẽstrue purgationes nulla preterea veniant.

de hist. anal. lib. 8. cap. 8.

In hoc querit duas questiones circa coitum dicens: quare est ꝙ quedam animaliuʒ semel coeũt tñ: ⁊ coitum tolerant sicut plurima syluestrium:quedam v̾o coeunt ⁊ coituʒ patiuntur multis vicibus:sicut homo ⁊ plurima domesticoꝝ: vt equus ⁊ canis. Rursus quare est:ꝙ quedam animalia coeunt ⁊ coitum patiuntur tempore anni determinato:sicut vere plurima: vt patet 5° de hysto. sicut asini camelli ⁊c̃. ⁊ aues maxime.quedã tamen in decembri coeunt sicut vrsi:sicut dicitur in 6° de hysto. quedam autem circa nouembrẽ: vt auis dicta alchiones: sicut dicitur in 6° hysto. Alia v̾o indifferẽter coeunt ⁊ coitum patiũtur omni tempore. Deinde[Homo quidẽ.] Declarat illud dicens ꝙ homo coit multotiẽs ⁊ quocũqʒ tẽpore siue calido siue frigido. Sed syluestria nutrita in cãpestribus non coeunt multotiens sed semel:neqʒ omni tempore: sed determinato: vt porcus syluester solum semel contentus est coitu: ⁊ determinato tempore vt circa ver:sed porcus domesticus in domibus cum hominibus nutritus multis vicibus coit: ⁊ tempore indeterminato. Deinde[Aut ꝑpter.] Soluit ⁊ primo assignat causam ex parte maris dicens aliqua semel coire ⁊ tẽpore determinato: ꝑpter alimenti diminutionem ⁊ innutritionem ex quo parũ aut nihil supfluitatis spermatice relinquiť:

In plerisqz locis.

tum q: parum fit in se spermaticũ:tum q: fere totũ transit in nutrimentũ: ⁊ ꝑpter estum iflãmantẽ spermaticam materiã ⁊ virtutẽ dissoluentẽ: ⁊ etiam ꝑpter intensuʒ frigus sperma ɔgelans:quibus syluestria exponunť:cũ non habeant arte parata ꝓtectiua sicut domestica: ⁊ similiter ꝑpter laborem quem sustinent ꝑpter quesitum alimẽti ⁊ preseruationem ab incursoribus:omnia enim predicta inaniunt ⁊ materiã spermaticã ɔsumũt:ɔtraria v̾o replẽt ⁊ spermatis exuberationẽ inducũt: ⁊ in luxuriaʒ incitant: que in repletione ɔsistit mẽbroꝝ: in q̃bus tertia celebrať digestio:non aũt coꝝ in quibus p̊ma aut 2ª: sicut tactum fuit in 3ª particula: vnde Arist. 5° de hysto. homo maxime omni tẽpore coit: ⁊ pediseꝗ̃uʒ ɔuersantiũ cũ hominibus multa: ꝑpter caliditatẽ ⁊ bonam nutrituram. Deinde[Ipsa q̃dẽ.] Hic scdo assignat causaʒ magis ex pte femelle dicens: ꝙ ɔtr'ꝫ ex hoc habeť ɔfirmatio eius qd dictum est: qm̃ in pluribus locis aialiuʒ femelle pariunt semel tm̃ in anno:in q̃busdam aũt locis multotiẽs: sicut in magnesia que pars est africe. aut magnesia ⁊ africa in quibus oues bis in anno ꝑpter caliditatẽ mensuratã ⁊ nutrimentũ abundans atqʒ nãm illaꝝ regionum specificam ⁊ precipue africe. prouerbium eni existit ꝙ libya.i.africa semper aliquid notum habeat nutrire: sicut dr̃ in 2° de gñatione aialium. Sed ratio quare aliqua animalia coitum semel patianť in anno ⁊ semel pariunt tm̃:est longũ tempus in quo ꝑmanent impregnata anteq̃ͣ pariant: qm̃ cum animalia fuerint pregnantia nõ appetũt coire: sicut satiata alimento nõ desiderant amplius comedere. raro enim aut nunq̃ͣ se coitũ tolerat cũ ɔceperit nisi mulier ⁊ equa. vnde Arist. 4° de gñatione aialium. sola aialium ꝑgnata iterũ coitũ patiunť mulier ⁊ equa. sensibile quidẽ apparet mulierũ omni tẽpore coitum tolerare ⁊ appetere: minus tñ cum fuerit pregnans maxime ex masculo. vñ ⁊ aialia parientia ⁊ gestantia minus desiderant coire q̃ͣ alia: eo ꝙ non fiat sic purgatio supfluitatum eoꝝ per vuluã: ad quã quidẽ venientes desideriũ excitant coeundi: tempore v̾o impregnationis retineť ⁊ post partũ euanescunt diu.

Quare ad aialium semel i anno coeunt

circa fin^m

Problema. XLVIII. Antiqua.

Propter qd hoiuʒ habẽtes raros dẽtes breuis vite sũt vt in pluribꝰ. Aut q: signũ est hoc os dẽsuʒ cẽ:sicut cerebrũ ifirmũ nõ bene respirabile:q̃re humidũ esse ſm nãm velociter putrefit. Et eni alia nõ mota ⁊ exhalãtia. ꝑp qd hõ caput pilosissimũ hʒ: ⁊ mas femina lõgeuior ꝑpter nutrimẽtũ. Opʒ aũt videre ⁊ in alijs. Noua.

Cur hoies qui raris dentibus sunt magna ex parte breuioris sũt vite. An indiciũ hoc est dẽsuʒ os esse capitis. ergo cerebruʒ inualiduʒ est. q: minus fit respirationibus opportunũ: itaqʒ celeriter putret: vt qd sua natura humidum fit. Nam ⁊ cetera cũ non mouentur:neqʒ exhalãt facile corrumpuntur. quo etiam fit: vt homo capite piloso maxime fit: ⁊ mas q̃ͣ femina diutius viuit futurarũ sui capitis beneficio. An in ceteris quoqʒ idem fit cogitandum.

Quare est ꝙ hoies habẽtes raros dẽtes ⁊ minutos ⁊ distãtes valde vt in multũ ħ est vt in plimuꝫ sũt breuis vita. Dicit ãt vt in multũ: aut q: raritas dẽtiuʒ potest contingere ex paucitate mãe gñationis bene infor-

mate

mate dominante a calore nãli.qr.n.virtus īformatiua non habuit sufficienter mãm:elegit potius raros dẽtes facere nõ exterminando mãm in ipsos: vt ex ipsa pncipaliores fierent ptium. Aut fortassis dixit vt multum pseruãdo se a debito medicine regimine:quo vita põt pcendi:vel habito respectu ad corpora celestia. ℂ Deinde[Aut qr.]Soluit dicẽs:hoc ideo esse:qm hoc signo ostendit os vtriusqꝫ mandibule fore densum ⁊ cõpactum : ⁊ per ꝯñs os omne cranei est compactũ ⁊ nõ porosum:per qḋ denotat humidum nõ fuisse obediẽs sufficiẽter virtuti informatiue capiendo extensionẽ vndequaqꝫ ⁊ figurationẽ ipsi⁹ fm ipsius imperiũ:pp qḋ accidit cerebrũ īfirmari:eo ꝙ superfluum eius ⁊ sibi delatũ nõ possit plene expirare ad extra quo retẽto cũ cerebrũ sit nã humiduꝫ valde ⁊ magis humectet : inde accidit ipa psuffocari ⁊ putrefieri cito : cum mater putredinis humidũ sit superfluũ.ei etiam propter priuationẽ respiratiõis associat calidum extraneum:que due sunt cause putredinis perfectiue:sicut apparet in.4. metheo.qḋ aũt putrescit:breuis vite necesse est fieri: qḋ vo humidũ nõ inspiratum sit causa putrefactiõis cite: pꝫ nõ solum in humido supfluo nõ euacuato ex cerebro imo in humidis aquosis vniuersi: qm si quiescant imota non recipientia exhalationẽ putrefiũt ⁊ corrumpunt oĩno: sicut dictum est.52.cap.prime particule. ℂ Deinde[Propter qḋ.]Infert ex hoc correlarie dicẽs:qr hois cranium est expirabile pp multas suturas serratiles seu adherẽtes ⁊ porositates ipsius:sicut dicit in pᵒ ⁊ in 3ᵒ de hysto.fit hominẽ hẽe caput vehemẽter pilis ⁊ capillis repletum. Unde ⁊ in 2ᵒ de partibus dicitur hominẽ eẽ hispidissimũ.i.pilosissimum animalium fm caput. Est tamẽ differẽtia inter mas.⁊ fe.quoniam mas est lõgioris vite ꝗ̃ fe.nisi multo vtatur coitu:sicut dicitur in libro longitudinis ⁊ breuitatis vite:quod accidit propter melius nutrimenta digerere ⁊ superfluitates expellere : ⁊ sic diutius nutriri ⁊ viuere:p qḋ nõ itelligo nisi ꝙ humidũ est min⁹ aq̃ticũ in mas. ⁊ calo plus cõmensuratũ ꝗ̃ in fe.qḋ lõge vite est cã:qḋ quidẽ nõ solũ est in mas.⁊ fe.spẽi hũane īspicere:sꝫ ẽt in mas. ⁊ fe.aliaꝝ spẽꝝ.sp.n.mas.est lõgioris vite ꝗ̃ fe.nisi fuerit coitiuus:sicut dicitur in li.de longitu.⁊ breui.vite:vel aliter oportuit videre ⁊ considerare in aliis causis lõgitudinis ⁊ breuitatis vite in illo libro denotatis ⁊ nõ solũ inspicere cãm a nutrimẽto sumptã nisi vt deductũ est declarat. Propter qḋ aliqs fm Ari.dicet cãm aliã huiꝰ esse:qr cerebrũ mulieris est min⁹ expirabile ꝗ̃ cerebꝝ viri:eo ꝙ in craneo viri sũt tres suture serratiles ꝙ:i craneo ãt mulieris nisi vna in circuitu:sicut dic Ari.in pᵒ de hysto.⁊ i 3ᵒ. Sꝫ nũc apud nos cũ oi diligẽtia pqrẽs:craneuꝫ mulieris sic suturatũ nõ inuenio:imo oppositũ magis:vt ꝙ craneuꝫ mulieris pl'ib⁹ ẽ suturatũ suturis ꝗ̃ viri. ppẽdit.n.in craneo mlieris sutura vna a sutura coronali p mediũ ad frõtẽ ipsi⁹:qḋ nõ fit in viri craneo:audiui tñ a q̃dã vnũ vidisse sic in circuitu suturatũ:sicut dicit Arist.⁊ hoc est vnũ in quo satis hesito. ℂ Notãdũ sic scripsi I titulo quẽ de physionomia cõpilaui:ꝙ cũ dẽtes canini lõgi sũt ⁊ firmi maximeqꝫ ad exteriora tendentes:gulosus talis est malus ⁊ irascibilis porcis relat⁹ ⁊ canib⁹:cũ aũt dentes aridi hũiditate omnino apparuerint puari:egrotãtiũ mortẽ denotãt ppinquã. Amplius Aristo.2.hysto.hñtes plẽs dẽtes vt in pluribus sunt lõgioris vite:qui aũt minores ⁊ sine dentibus vt in pluribus breuioris sunt vite.

Dñs inter masculus ⁊ femiñã.

Notãdũ

ℂ Problema. XLIX. Antiqua.

PRopter quid autem quicunqꝫ sectionem que est per manũ habẽt per totũ longeui? Aut qr inarticulata breuioris vite sũt:sicut aquosa. Si ãt inarticulata breuioris vite:manifestũ qm articulata ecõtrario. Talia aũt quoꝝ ⁊ que natura inarticulata maxime articulata sunt. manus autem interius inarticulatissimum est. Noua.

ℂ Cur qui manus cesuram per totam obtinent palmam viuere diutius possint? An quoniam minus viuere possunt que carent articulis incompactaqꝫ sunt: quale genus omne aquatile est. Or si que articulata non sunt vitam breuiorem agere solent:constat contra sese habere que articulata existunt. Cuius profecto generis illa etiam sunt que cum sua natura omni articulo careant:tamen articulata nónunquam quo ad maxime licet consistunt. Manus autem pars interior penitus articulo vacat.

Quare est ꝙ oẽs hñtes ptractionẽ lineaꝝ appãrẽtes interi⁹ p totã palmã extẽsaꝝ sũt lõge vite:nõ habẽtes aũt supple sunt breuis vite:qḋ ⁊ Ari.pᵒ hysto.magis expressit dicẽs:vola est carneũ ⁊ dearticulatuꝫ distinctiõe lineis qdẽ vna vel duab⁹ p totuꝫ:alia vo translatio habet duabus vel tribus terminantibus totaꝫ palmam:his aũt qui breuis vite duabus ⁊ nõ per totaꝫ. ℂ Deinde [Aut qr.]Soluit ⁊ pᵒ declarat hoc ex comparatione facta ad animalia aquatica:ꝙ inarticulata sunt breuioris vite articulatis:dicens iõ esse:qr indistincta ⁊ non sufficienter organizata sunt breuis vite ⁊ ibecillis virtutis:sicut dicetur in.9.ca.35ᵉ particule.vbi hoc repetitur:cui⁹ ibecillitatis signũ dicit existere:qr videmus pisces ⁊ alia aquatica esse breuis vite inarticulata ⁊ minime organizata entia:si igitur sic est:tũc p rõnẽ ꝯrioꝝ articulata ⁊ multa organorum diuersitate distincta erunt longe vite ⁊ virtutis valde:cũ rõnes ꝯrioꝝ sint ꝯtrarie. ℂ Deinde[Talia autẽ.] Adaptat spãliter ad ppositũ qḋ iuentũ est in aïalib⁹ aq̃ticis dicẽs:ꝙ quecũqꝫ de nã sua sunt minus distincta:si cõtingat ipsa fore maxime distincta multis figurationibus secata:denotãt vitã lõgiorẽ ⁊ virtutem permanentiorem: sed vola man⁹ est talis:minime enim nãlr est distincta:si igit ꝯtingat eã maxie secari ⁊ distingui lineis multis manifestis valde p totã:signũ est longe vite ⁊ virtutis cõstãtie. ℂ Notãdũ ꝙ phs nõ expressit cãm oĩno huius questi:sꝫ potius cõparatõe quadã ad aquatica animalia facta declarauit: sꝫ potest ex predicto caplo imediate vtcũqꝫ haberi. Sciẽdum tamẽ prius ꝙ secatiões seu linee manifestius in vola apparẽtes sunt quatuor: preter alias multas:q̃s ꝯsiderant chiromantici:quoꝝ fundamentũ h̃ tangitur. Chiromantia eniꝫ physionomie subycitur. Istaꝝ si quidem quatuor:vna vadit per longitudinem diagonaliter vole:que causatur ex curuatura pollicis ad vole interiora. 2ᵃ tendit in latum causata ex curuatura indicis cuꝫ aliis digitis ad domesticuꝫ manus: ⁊ incipit a superiori latitudine manus. Tertia quidẽ ꝯsurgit iuxta radicem vole resultans explicatione pollicis versus digitos ⁊ plicatione manus ad interius fm longitudinem. Et iste quidem tres linee cum naturaliter fuerint protracte constituunt triangulum in palme:qui si equilatus fuerit:fidelẽ vitã ⁊ longã pdicat: ⁊ virũ amabilẽ: ⁊ famosum ostẽdit:ꝙ si pdicte linee trianguluꝫ constituentes necubi coherẽant sibi: hominẽ stultũ ⁊ luxuriosum ostẽdunt. Quarta que ⁊ mẽsalis dicitur icipit ab īferiori latere vole supra auricularẽ tẽdẽs in mediũ palme causata explicatura pollicis ꝟsus

Linee in vola quatuor sũt quibus sibi fundamẽtum psupponit chiromãtia.

domesticū manus:a qua quidē si linea apparēter ꝓtēda/
tur ad extremū palme inter indicē ⁊ mediū digitos dire/
cte:aut vlr inter duos digitos:expertus sum fluxū vētris
ostēdere ⁊ multotiēs inde moriturū. Alij aūt dicunt tales
vulnerib⁹ moritur. ❡ Si aūt ꝑdicta linea a mēsali ꝓtēsa
digitū mediū directe sciderit:audacē ⁊ ꝓbū ostēdit:quas
ēt mēsalē si multe linee sciderit iuxta ei⁹ pn^m:multa circa
frontē vulnera portēdit. Sciēdum ꝙ multa scribunt de
his vnāquāqȝ linearū paruarū cōsiderātes:quas vocāt na
turales ⁊ accidētales.primas aūt q̄tuor nāles:alias que aūt
apparēt interdū extrinsecus causate vt calore vel frigore
⁊ hꝰ q̄ nullius aut fallacis sūt indicij dicuntur accidētales
solū. Et ego quidē aliq̄n cōsideraui:in q̄bus multotiēs ve
rū inueni:magis tñ experimēto q̄z rōne fulcitū. His omissis
vlterius est dicēdū:ꝙ q̄n iste linee quatuor maxime fue/
rint per manus volā totā extense manifeste: significatur
māȝ ex qua manus ⁊ vlr totū fuit generatū:esse sufficien/
ter digestā tēperatā vniformiter extēsionē recipientem a
virtute iformatiua sibi perfecte domināte:cū itaqȝ virt⁹
iformatiua sic possit partes tā distantes a corde iformare
⁊ dearticulatiōe distinguere:denotat̄ eius fore grādis po
tentia sup cor ⁊ alia mēbra ꝑncipalia:in vitā īfluēdo:⁊ ꝙ
man⁹ bene ꝓportionant̄ cordi:cū in luba cordis exterio/
ri sint hꝰ lineales secationes velut futuras inuenire: ita ꝙ
corda articulosiora vt secationibus manifestiorib⁹ distin
ctiora insunt aīalibus magis sensitiuis:tardis autē sensu
minus sunt articulata velut porcis:sicut dī in.3.de hysto.
talis aūt nālis potētia q̄ sic manifestatur in partibus:cau/
sat vitā ⁊ eius cōtinuationē ꝑ longū tēpus. Cum aūt vole
manus predictis caruerint sectionib⁹ linearib⁹:aut imani
feste fuerint:aut vna tñ fuerit vel due:⁊ nō ꝑ totū:signifi
cant māȝ ḡnationis cōstare ex humore indigesto itermi/
nato vincēte resistēdo sup virtutē iformatiuā:⁊ iō nō pōt
volas man⁹ dearticulare ⁊ cordi assimilare:ꝓpter qđ vite
ꝑiodus breuiatur:putrescit.n.ante tēpus inordinatus hu/
Dubium. mor ⁊ iterminat⁹ ⁊ vitā tollit. ❡ Dubitat̄.q: dicit manū
interius inarticulosissimū q̄d esse:cū in ꝑ hysto.iam dictū
sit vola craneū dearticulatū distinctiōe:vnde alia trāsla/
Solutio tio participat lineatiōes manifestas. ❡ Dicēdū ꝙ iste ser
mo est cōparatiuus. Aristo.n.h ideo dicit manū interius
inarticulatissimā.idest palmā:q: in ipsa non est dearticu/
latio per distinctionē partis a parte:vt in digitis.dixit aūt
in ꝑmo hysto.articulatā ipsam attendens ad secationes
lineares in eadem apparentes.

❡ Problema. L. Antiqua.

PRopter quid homo animalium aut
solum aut maxime peruertitur:´ Aut
quia aut soluȝ aut maxime sumptiuū
in quadaȝ pinguedine fit quādoqȝ ⁊
peruerti accidit omnibus. Noua.

❡ Cur aiantiū vni vel homini vel maxime ocu/
li deprauant̄:´ An ꝙ homo vel solus vel maxi/
me morbo comitiali capi i puerili etate solet cū
certe deprauari oībus accidit.

Quare est ꝙ homo inter cetera aīalia aut solus puer/
tatur ab esse suo nāli perfecto:⁊ in iperfectum
transmutat̄:aut maxime cum nulluȝ aliorū peruertat̄ aut
minime. ❡ Deinde[Aut quia.] Soluit. ⁊ dicit causam
esse:quia ipse aut solus aut maxime iter alia animalia in/
terduȝ redditur ſm corpus eius cōsumptiuuȝ:ex dissolu/
tione cuiusdaȝ pinguedinis subtilis aeree:⁊ humidi radi/
calis:quod maxime tempore adolescentie contingit.tunc
eniȝ oībus dispositis hominib⁹ nisi cōueniēti regimine re
gantur accidit peruerti:cū tunc vita ⁊ motu maxime vtā/
tur inordinato:ꝓpter qđ plures ⁊ prauas passiones: sicut
pȝ per Gal.in 2ª particula afo.multotiēs incurrūt.vñ per
hāc ꝑuersionē intelligo istas passiōes prauas:quas hō pre
alijs illo tpe icurrit:cū etiā ꝑꝑ nobilitatē sue cōplexionis
⁊ teneritatē cōpōnis plurib⁹ prauis passiōib⁹ subiaceat q̄z
alia aīaliū:sicut pȝ ispiciētib⁹ septimum hysto. ⁊ practicas
Epilepsia quid. medicorū. Qr aūt ꝑ hꝰ ꝑuersionē itelligat̄ nocumētū cor
pus a suo eē nāli ꝑmutās:ondit̄ ꝑ Arist.32^a particula.26.
cap.vbi idē repetit̄ ꝓblema.cui⁹ cām dicit eē:q: solus po
tissime fit epilepticꝰ in iuuētute h est in pueritia:q: epile/
psia cū sit passio cerebri frigida ⁊ hūida:⁊ pueritia sit hūi
da ⁊ frigida etiam ꝓpter aggregationē sup̄fluitatis ex gu
losiitate ⁊ inordinato motu generatarū:⁊ cerebruȝ sit tunc
humidissimū ꝑcipue in ipso ꝯtiget epilepsia:cū vnūqđqȝ
mēbrum incurrat egritudines cōsimiles sue crasi de faci
li. Sed per hoīeȝ fieri sumptiuū in quadā pinguedine:in/
telligo egritudines calidas ipsius:ex quibus pinguedo ae
rea ⁊ humiduȝ radicale tēpore adolescētie maxime pro/
pter eius teneritatē ⁊ ꝯuersionē optā flāme ꝯsumitur ve/
lociter:sicut est ꝑtisis ethica ⁊ febris etiā acuta. Per epi/
lepsiam vō intelligo eas ⁊ egritudines frigidas cerebri si/
bi consimiles ex repletione cōtingentes superflua. Et for
tassis quis istaȝ peruersionē hoīs intelliget factā ex parte
aīe:q: rōnalis est:⁊ potestates rōnales valent ad opposi/
ta. Propter qđ etiā sciendū est:ꝙ maxime potest depra/
uari cū sciat a lege ⁊ iustitia recedere:sicut tactuȝ ē in.45.
caplo. ⁊ lȝ hoc sit verū:nō est ad ꝓpositū oīno sicut appa/
rebit per.26.cap.tertie ꝑticule:vbi assignat cām huius ex
epilepsia.est etiā cā sue ꝑuersionis q: ꝑlimo requiruntur
copulatiue in sui ꝑmanētia certa vt tactū est sepe.

❡ Problema. LI. Antiqua.

PRopter quid animalium homo ma/
xime fumigatur:´ Aut quia lachryma
tur maxime: fumigatio est cum la/
chrymis. Noua.

❡ Cur animātiū homo maxime fumo affici po
test:´ An ꝙ homo lachrymaȝ maxime emittit.
Fumatio autem nō nisi cū lachryma est.

Quare est ꝙ hō iter cetera aīalia maxie nocet̄ a fu/
mo ⁊ ꝓprie in oculis. ❡ Deide[Aut q:.] Sol
uit dicēs:iō eē:q: hō pre alijs aīalib⁹ maxie patit̄ lachry/
marū fluxū:ꝑꝑ teneritatē ⁊ sensibilitatē oculi:⁊ hūiditatē
cerebri sup̄fluā aquosaȝ:nūc āt suffumigatio lachrymas
excitat:ꝑꝑ acuitatē fumi mordicātē oculū mēbrorū nobi/
lissimū ⁊ sēsibilissimū:sic dcm̄ ē l.7.ca.7.ꝑtis. Et scias sic
q̄ret̄.6.ca.3^e ꝑtis ꝙ oculi q̄ magis ex fumigatiōe patiunt̄
sūt eminētes exteri⁹.ꝑꝑ.n.eminētiā acuta exteri⁹ occurrē
tia velocit eis adherēt:cū nō hēant tegumētū ꝓhibitiuū.
Itē ꝑ suffumigari oculos nō itelligo:ꝙ sꝑ h accidat a fu/
mo imo a quocūqȝ acuto mordicatiuo i vaporē ⁊ fumuȝ
resoluto:sicut ē vapor resolut⁹ a cepe synapi ⁊ hꝰ.

❡ Problema. LII. Antiqua.

PRopter quid equus equo gaudet: ⁊
homo autem hominem concupiscit:
⁊ vniuersaliter autē cognata cogna/
tis ⁊ similibus. Nō eniȝ vtiqȝ simili/
ter:aut animal bonum:desiderium autem bo/
ni quo animal:oportebat igitur bonum ꝓpriuȝ
delectabile esse.nō ꝓpo magis contristat bonus

delectabile bonum ꝛ delectabile: non autem
omnibus delectatio aut bonum est delectabi-
le: vt comedere aut bibere est delectabile alijs
ꝛ coire alijs. Noua.

Cur equus equo: homo homini: atqꝫ omni-
no cognata cognatis sibiqꝫ similibus gaudent
atqꝫ cupiunt. Non enim quia pulchrum vide-
tur. Cupiditas autem formam sequitur elegan
tiorem: Nam si id esset rem pulchram suauio-
rem esse oporteret: nunc autem contra potius
euenit. vt quia iocundum suaueqꝫ est: ideo pul
chrum esse videatur. nec omnibus res eadē vo
luptati est: nec pulchrum idem letitie: alijs enī
esse aut bibere alijs ꝯcūbere letabilius est.

Quare est ꝙ vnus equoꝝ gaudet alio: ꝛ hoīum vnus
ꝯcupiscit fore cū alio: ꝛ vl̄r est dicere ꝙ cogna
ta: ꝛ silia gaudent ꝛ ꝯcupiscūt cū cognatis ꝛ silib⁹ inquātū
talia: nō tñ eodē modo ꝛ eisdē: qꝛ equus alio mō ꝛ alijs
gaudet: ꝙ ꝛ hoīes ꝯcupiscant ꝛ nō silr de alijs fm ꝙ eoꝝ
nature sunt alie ita differēter gaudēt ꝛ delectantur: vnde
in primo ethico. dicitur delectari quidem animalium est:
vniculqꝫ delectabile id ad qḋ dicitur amicus talium: vt
puta equus amanti equū ꝓpter spectaculum amanti spe-
ctaculū ꝛc. qḋ nō solū in specie: sed etiā in indiuiduo est
Dubium. attendere. Dubitatur quoniam dicit equum gaudere
equo: ꝛ hoīem hoīem cōcupiscere: qḋ nō videtur: quoniā
gaudere ꝓprie ꝯuenit rōnalibus: concupiscere vo brutis.
Solutio Dicendum ꝙ Ari. nō curauit. vnū enim indifferenter
posuit ꝓ alio: ꝛ maxime qꝛ Arist. fuit minima de nomini
T.c.1. bus sollicitudo: sicut dicit Comē. in pⁿ⁰ phy. Uel di-
Alia solō cendū ꝙ hic Ari. nominibus consequēter est vsus. homo
enim duplici viuit vita. s. vita ꝯtēplatiua vt fm illḋ diui-
Cap.10. nū qḋ est in eo: per qḋ fit deo amātissimus: sicut patet. 10.
ethico. ꝛ tali viuētibus hominibus vita ꝓprie dicitur ꝙ
vnus gaudet alio ꝛ amicatur: cū hꝫ gaudiū ꝛ amicitia sit
Hoi du- ꝓpter solū honestū. Est ꝛ alia vita actiua brutalis ꝛ volu-
plex vita ptuosa: fm quosdā cōsistens in delectationib⁹ ꝛ luxurijs
ꝯuenit ē. corporalibus. vt tactū est in. 45. caplo. ꝛ viuentes ꝓprie
ista vita dicunt sibiipsis cōcupiscere. Et qꝛ plurimi homi
nū hꝫ viuūt vita. oēs enim hoīes exceptis quibusdā hono-
randis viris sunt in numero bestiaꝝ cōputādi: sicut Auē-
zoar dicit: cū itaqꝫ Arist. in isto caplo ꝛ ꝯsequēti tangat vi
taꝫ voluptuosaꝫ: nō incōuenieñter dictū est hominem tali
vita viuētē hoīem ꝯcupiscere: equū quoqꝫ dictū ē equo
gaudere: qꝛ quodā nāli gaudio equus gaudet equo: ꝛ ei-
dē adminiculat̄: nālr enī in specie equina vehemens est
dilectio. Unde Arist. in. 8. hysto. videt̄ equoꝝ genus esse
nāe amicitiale: cui⁹ signū est qꝛ sepe ablatis aut mortuis
matribus pullos dilectiōe suscipiunt ꝛ enutriunt alie cō-
pascuales equaꝝ: sicut dcm̄ ē. Deinde] Quia aial. Sol-
uit: ꝛ primo assignat cām dicēs: qꝛ aial est quoddā bonū.
est enī ens pfectū valde hiter alia: cuius appetitus ē ꝓp
aliquod bonū aut apparēs: quo mouetur ad appetēdum:
sicut declaratū est quarta pticula. 26. caplo: ꝓpter qḋ opꝫ
bonū illud quo mouet̄ eius appetitus esse ꝓpriū ꝛ perfe
ctū ꝛ delectabile illius: illud enī est qḋ delectat ꝛ non ex-
traneū: imo ille qui est bonus simplr vt viuēs vita ꝯtem-
platiua predicta: cōtristat seipsum vel ꝯtristat̄: ꝓpter bo-
nū qḋ est nō simplr ꝛ vere bonū. Uiuēs enī vita ꝯtēpla
tiua ꝛ fm illud diuinū qḋ est in hoīe: ꝯtristat̄ vehemēter
ex bono sensibili: qḋ vite voluptuose obiectū: qḋ apparuit
in actibus phoꝝ: q cōtubernia hoīum deserētes soli phie
se dedicabāt: sciebant enī verū bonū nō in opiōne hoīum
sed in vā ꝯscia esse abscōditū: sicut dicit Hugo. in didasca
lico: ꝛ hoc est delectabile: qḋ 2⁰ ostēdit. s. ꝙ nō eodē modo
ꝛ eisdē delectat̄ ꝛ gaudet vnus sicut alius dicens: ꝙ non
in oibus fit delectatio ꝓ bonum delectabile: qḋ est verum
ꝛ simplr bonū: ꝛ per delectabile qḋ ē bonū fꝫ qd: imo alij
delectant̄ vno: ꝛ alij alio: qḋ declat illic[Aut bonū.] Pro- Bonum
pter qḋ sciēdū ꝙ sicut duplex est bonū vt tactū est. s. bo- duplex.
nū simpliciter ꝛ diuinū: ꝛ bonū sensibile: qḋ est bonū fm
quid: respectu perfectissimi boni: ita ꝛ bonū hꝫ sensibile
est duplex: qꝛ qōdā est bonū ꝛ delectabile simplr ꝛ neces-
sariū oino: sicut illud qḋ est in comedēdo ꝛ bibēdo: quo
quis indiget ad vitā oino. Et est aliud qḋ nō est tale: sꝫ so-
lū est bonū ꝛ delectabile huic cuius corruptus est appeti
tus: sicut gulosi appetitus: contra quem inclamat Sen. in
libro quatuor virtutū nāliuꝫ. Appetitum tuū fames exci-
tet: ꝛ nō sapores. ꝛ eodē modo duplex bonū sensibile pōt
distingui circa actū venereū. Hoc pmisso dicit ꝙ ꝓp hoc
nō est oibus delectatio: qꝛ qōdā est bonum delectabile: si-
cut comedere. vbi grā. indigenti. est enim bonū delectans
ipsū cū sit ꝓpriū: sed bibere est delectabile alicui: vtputa
ebrioso nō indigēti corruptū habēti appetitū: ꝛ coire alij
sicut luxurioso: nullū tñ istoꝝ duoꝝ est bonum delecta-
bile ꝛ necessariū respectu boni delectabilis necessarij: qḋ
est comedere ad vite sustētationem: hec tñ duo bona vel
tria sunt bona fm quid ꝛ apparētia respectu boni simplr
ꝛ diuini: sic itaqꝫ causa quesiti existit. quare ꝛc. qꝛ bonū
ꝛ delectabile ꝓpriū ꝯfirmat ꝛ auget operationē. Unde
4. ethico. propria delectatio cōfirmat opationes ꝛ diutur Cap.4.
niores ꝛ meliores facit. aliene aūt corrumpunt: fere enim
aliene delectationes faciunt ꝙ ꝓprie tristitie.

Problema. LIII. Antiqua.

PRopter quid quidem vnumquodqꝫ
cognato maxime mixtū ꝛ delectabi-
lissime coit. Quia autē ꝛ optimum
non adhuc verum: sed apud nos: qḋ
est in coitu est delectabile: quia putamus qui-
dem bonum quia concupiscentes gaudemus:
videntes etiam ꝛ in alijs concupiscentijs se ha
bet similiter. Sitientes enī delectabiliter vidēt
potum: ꝙ quidem ad iuuamentum aliquid bo
num est: ꝙ ꝛ maxime desideramus: hoc autē
videtur delectabilissimum esse: quod autē est
per se non adhuc ita. Signum autē huius: vi-
dentur enim nobis ꝛ viri boni esse ad coitum
videntibus: ita igitur ꝙ ꝛ delectari vidētibus:
magis eis que sunt in coitu. Nihil enī prohibet
nisi desiderantes adipiscamur: ita autē potius
melior. Si autē sitientes adipiscamur delecta
biliter videmus. Noua.

Sed causa cur vnūquodqꝫ iunctū suo cogna
to maxie suauissimeqꝫ ꝯcūbat in aliaꝫ cadit qōe-
nē. Pulcherrimū ṽo id etiam esse nonduꝫ as-
seri vere potest: sed nobis quod ad concum-
bendum suauius est pulchrum certe videtur.
Quoniā rei quaꝫ cupim⁹ aspectu quoqꝫ nimi-
rum delectemur. Et quidem in ceteris etiam

cupiendi generibus res pariter sese habet. Cuz enī siti detinemur: humorē suauius cernimus. Qđ itaqʒ ad vsum aliquē pulchrū est: ⁊ qđ idē maxime cupere solemus: suauissimū id esse ipʒ videt̄. Qđ aūt per se tale est nō preterea sic esse videbitur. Argumentū ꝙ adolescētuli pleriqʒ formosi aptiqʒ nobis esse videbunt̄ cū ad concumbendi vsum respexerimus. Nunquid igit̄ ita vt etiā plus gestiam⁹ q̄ȝ si deformes quosdā intueamur? Nō hercle nisi coꝝ auidi sumus: q̄uo potio quoqʒ videt̄ pulchrior. Nā si siti detinemur humorē multo suauius aspiciemus.

Ostenso vir q̄uo cognatum gaudet ⁊ delectatur cognato. Hic ostendit q̄uo cognatum delectetur cognato in coitu dicens: quare est ꝙ vnūq̄dqʒ cōiunctum in coitu maxime sibi cognato ⁊ cosīli delectabilissime exercet ipm. ¶ Notandum ꝙ illa proprie dicunt̄ cognata que grandē habent affinitatem adinuicē: sicut declaratū fuit in. 33. cap. secūde partis. que quidē quāto fuerit maior in coitu tāto maior percipitur delectatio: vtpote si mulier ⁊ vir sint eiusdem nāe etatis regionis appetitus ⁊ amoris: que quidem magis intēdit̄ ⁊ causatur: si fuerit in natiuitate amboꝝ pmutatio aut luminaris vel partis fortune ⁊ ascendentis: sicut vult Ptolomeus in centiloquio: ⁊ Almansor in afo. dicit: ⁊ similr si cum his organa fuerint cognata vt virge magnitudini aut puitati proportionetur latitudo vulue aut angustia: sicut apparet per Auicē. 20. tertij. ¶ Deinde [Aut q̄ɀ.] Pertractat q̄ōnem suam: ⁊ videt̄ magis conari ostendere: ꝙ lʒ coire sit delectabilissimū: non tñ est bonū ⁊ delectabile simpliciter: de quo fiebat mētio in precedēti pblemate: sed ẜm quid: q̄ȝ directe solutionem questi assignare: eius tamen solutio nō paruʒ apparet ex. 15. caplo. quarte partis. Et quia Ari. in isto problemate ⁊ precedenti nō videtur directe solutionem assignare: ideo fortassis omisit notā solutionis aut in ipsis pferre: dicit igit̄ ꝙ q̄uis coire cū cognato videat̄ optimū ⁊ delectabilissimū vita viuenti voluptuosa: nō tñ est veruʒ bonū ⁊ simpliciter: qđ est q̄d diuinum in nobis: sed est quoddam bonum nāle ⁊ sensibile: qđ nō est bonuʒ simpliciter delectabile: cum in eo nō quietetur intellect⁹: nec finis noster in eo ɔsistit. vnde cum delectabile in coitu sit quoddā bonū nāle ⁊ sensibile: non erit bonum delectabile simpliciter: sed solū apud nos sensitiuos qui viuimus vita voluptuosa. putamus. n. illud esse summū bonū simpliciter delectabile: cū videamur nobis sine eo esse non posse: ⁊ ideo quidaʒ venerei posuerunt felicitatem esse in ipso. vnusquisqʒ enim ponit felicitateʒ in eo quo videtur maxime egere: sicut pauper in diuitijs: ⁊ īfirmus in sanitate: sicut hec apparet primo ethico. ¶ Deinde [Quia cōcupiscentes.] Declarat 2° q̄uo tale sit bonuʒ quo ad nos ⁊ ẜm quid ⁊ nō bonū verū simpliciter dicēs: q̄ɀ cum maxime cōcupiscimus aliquid solūmodo vidēdo lʒ non possumus ipso actualiter frui: gaudemus ⁊ dilectamur inde: qđ nō solum accidit in cōcupiscentia delectatiōis coitus: imo etiam in ɔcupiscentia aliaꝝ delectationū eodem mō se habet. vbi grā. in delectationē bibendi sitiēs: sitiētes. n. cum delectatione vehemēti īspiciūt potū vt vinū ⁊ potātes ⁊c̄. ppter qđ aliqui īfirmoꝝ cuʒ pceptum fuerit eis a medicis vinuʒ nō sumere: delectant̄ ⁊ vtcūqʒ satisfit eis: si alios videant bene potantes. illud enim qđ videt̄ habere aliqđ adminiculū ad habenduʒ id qđ maxime desideramus: hoc videt̄ nobis delectabilissimū esse: iuuat̄. n. nā nostra sperans illud adipisci: qđ ideo fit: q̄m sensus phantasie ⁊ meditatiōes alterant corpora nostra: ita ꝙ species calidi vel frigidi delectabilis aut tristabilis intellecta aliquo modo talis reddit̄: qualis res cuius est ipsa: sicut dictum est in libro de causa motus aīalium. sed illud quod sic bonum ⁊ delectabilissimum videt̄: nō est adhuc per se ⁊ simpliciter bonū. ¶ Deinde [Signum aūt.] Hic tertio ostendit per signū ꝙ nos ɔcupiscentes aliquid gaudeam⁹ ⁊ delectemur: cū ipsum videamus: dicēs huiꝰ signuʒ hoc esse: q̄m cū nos desideramus coire: si tunc inspiciamus aliquos viros actu coitus delectabiliter exercentes: viri tales vident̄ nobis eē boni ⁊ laudandi valde: eo ꝙ delectamur in visione act⁹ coꝝ: nihil tñ est phibēs: q̄n illi q̄ sunt in actu illo nō magis delectent̄ q̄ȝ nos: q̄ solū ipsos īspicimus: imo oʒ sic esse: nisi ɔtingeret ꝙ nos īspiciētes ⁊ appetentes coitū coiremus semē effundētes tūc sicut ipsi: ⁊ sicut est in ɔcupiscētia veneris: ita est etiam in cōcupiscentia gule: q̄m potus ⁊ etiā cibus lʒ incitent nos ipsis egētes visione ad delectationē: tñ delectabiliores fiunt si postq̄ȝ sitiētes videm⁹ potū: aut famescētes cibum: illos assumamus quos ēt dilectabilr̄ ampli⁹ īspicim⁹. Sic igit̄ pʒ ꝙ talia non sunt bona simpliciter sed ẜm quid.

¶ Problema. LIIII. Antiqua.

PRopter quid quādoqʒ hominis quidem anteriora pilosiora posteriorib⁹ sūt: q̄drupedū āt posteriora? Aut q̄ɀ oīa bipedia anteriora hñt pilosiora. Aues. n. eodē mō hoīb⁹ se habēt: aut q̄ɀ īfirmiora magis semper cooperire natura consueuit. Infirmum autem vnumquodqʒ est quodammodo. Quadrupeduʒ autem omnium posteriora infirmiora sunt anterioribus: propter locum. A frigoribus eniʒ ⁊ caumatib⁹ magis potentia sunt pati: hominū vō anteriora ⁊ infirmiora sunt: ⁊ idem passa sunt. Noua.

¶ Cur hominis prior pars pilosior q̄ȝ posterior est: quadrupedum contra posterior q̄ȝ prior setosior? An ꝙ omne animal bipes partem priorem habet pilosiorem. Nam aues quoqʒ eodem modo quo homines se habent: an partes infirmiores natura semper integere potius consueuit. Infirmum autem vnumquodqʒ loco sui corporis aliquo est. Quadrupedum vō ominum partes posteriores infirmiores loci causa sunt q̄ȝ priores. Affici nanqʒ a frigore estuqʒ amplius possunt. hominum priores infirmiores sunt: incommodisqʒ illis eisdem opportuniores.

Quare est ꝙ in hoīe partes aīriores vt pectorales ⁊ ventrales pilosiores sunt q̄n̄qʒ q̄ȝ posteriores vt dorsales: sed in quadrupedibus est ecōtra: q̄oniā p̄tes posteriores vt dorsales pilosiores sūt q̄ȝ anteriores: vt pectorales ⁊ ventrales. ¶ Notandum est ꝙ ideo dicit quādoqʒ: quoniam pluribus hominibus non est talem comparationē facere: eo ꝙ neqʒ partes anteriores neqʒ posteriores sunt notabiliter pilose: vñ nō est intelligēdū hoc eē q̄n̄qʒ: ⁊ sic raro ꝙ ps anterior sit pilosior posteriore: imo vt frequēter sic ɔtingit aut semꝑ. rarissime enim pars po

Quid cognati di.

Unusquisqʒ ponit felicitatē i eo q̄ eget.

sterior nãliter est anterior pilosior: nisi fortassis quis esset tãte calitatis ⁊ raritatis: ꝙ mã piloꝝ isensibilr exhalaret ex pte anteriori: tunc gdẽ posterior ex eius neruositate frigida ↄtẽperabit pilos pducẽs: sed ad h nõ tẽdit phi intẽtio: cũ sermo eius sit nãlis ⁊ in plurib⁹ semp. ℭ Deinde [Aut qr.] Soluit. ⁊ p̊ assignat cãm sumptã ex pte caliditatis ⁊ situs mẽbroꝝ: dicẽs hoc iõ esse: qr hõ est aial bipes: sed oia bipedia ptes anteriores habẽt pilosiores ꝙ posteriores: qr cũ sint recte stature: ipsoꝝ calidũ defert sursũ ad partẽ anteriorẽ magis. Item partes anteriores in homine magis sunt calide ⁊ permeabiles ꝙ partes posteriores: cũ magis irradientur a corde ꝙ ille: ⁊ ille sunt neruose valde ⁊ frigide: ꝓpter tenere hominẽ sursum directũ: sed in quadrupedibus est ecõtra. q̃re ⁊c. ℭ Unde ⁊ aues cũ sint duoꝝ pedũ sicut homines eodẽ se modo habent ad habere plumas sicut hoĩs ad pilos habere: sunt enim plumosiores in parte anteriori ꝙ in pte posteriori: qđ maxime veritatẽ habet quãtũ ad pẽnas minutas: quoniam plures maiores videnť hic l pte posteriori: nisi quis alas in quib⁹ sunt nõ posteriores neq̃ anteriores: sed laterales magis dicat. ℭ Deide [Aut quia.] Assignat aliã causam sumptã a fine dicẽs: hoc itidẽ cõtingere: quoniã natura sapiẽtissima ⁊ sollicita in regimĩe aĩaliũ: maxime ↄsueuit semp ꝓtegere ⁊ munire ptes dbiliores ⁊ nocumẽtis expositas amplius. Unde in 2° de ptib⁹ dictũ est: ꝙ nã semper ingeniať ad excessum vniuscuiusq̃. in hoc enim oportuit nãz intẽdere ⁊ curã adhibere: cũ vnũquodq̃ aĩalium genus aliqualiter habeat partem quandã alys debiliorem. Unde in quadrupedib⁹ q̃buscũq̃ debiliores seu passibiliores sunt partes posteriores ⁊ nocumẽtis magis exposite ꝙ anteriores propter situm earum: quia sunt exposite discooperte: valde plus possunt pati a frigoribus ⁊ estib⁹ ⁊ vlr ab oĩbus extrinsecis occurrẽtibus ꝙ iferiores: cum sint vtcũq̃ absconse ⁊ cooperte: sed in homine partes anteriores sunt debiliores ⁊ eodẽ modo ꝓpter locum plus exposite pati a frigorib⁹ ⁊ estubus ⁊ alys: ⁊ aĩalia ꝓtegũtur ⁊ muniunť p piloꝝ ꝓductionẽ in partib⁹ nocumentis expositis. quare ⁊c. ℭ Notãdũ huc sermonẽ seriatim sic scribi ab Arist. in. 2. de partib⁹. Quadrupedia aĩaliũ in vẽtralibus nõ habẽt pilos. s. multos: sʒ in dorsalibus magis. Hoĩes aũt ↄ̃uũ in vẽtralib⁹ magis ꝙ in dorsalib⁹. ℭ Deinde assignat cãz hui⁹ dicẽs: ꝓtectionis. n. gr̃a pili existũt habẽtib⁹. quadrupedib⁹ quidẽ enĩ dorsalib⁹ indigẽt magis ꝓtectiõe. anteriora aũt honorabiliorib⁹ qdẽ: sed calefaciunt ꝓpter icuruationẽ. q. d. ⁊ si pars anterior in q̃drupedib⁹ qr nobilior est deberet esse pilis ꝓtecta: nõ tñ oportuit: cũ calefiat ex icuruatione ex q̃ q̃dã acquiriť aĩalis ꝓtectio. Subdit. sed hominib⁹: qm̃ ex quo ꝓpter rectitudinẽ anteriora posterioribus egent supple ꝓtectione honorabilioribus vtpote anterioribus subscripsit nã auxiliũ: cũ semper ex contingentibus sit causa melioris.

[illegible]

ℭ Problema. LV. Antiqua.

PRopter quid homo maxime animalium sternutat? Aut qr ⁊ corizã patitur maxime. Hui⁹ ãt causa est: qr calido existente circa cor ⁊ apto nato sursũ ferri: alys qdẽ aĩalib⁹ mot⁹ ipsi⁹ ſm nãz est in spatulas: ex inde ãt ex repcussiõe diuisũ hoc qdẽ ipsi⁹ in collũ ⁊ caput ferť: aliđ ꝟo in spinã ⁊ lũbos: ⁊ ꝓpter id qđ in eadẽ rectitudine sunt oia hec circa basem: latũ aũt silr corp⁹ humida ꝑtunť i ipsa equalr: ↄsequunť. n. humida calori ꝓpter qđ neq̃ valde corizã patiunť q̃drupedia aĩalia: neq̃ sternutãt. Sternutatio. n. aut ventositatis coadunate mot⁹ est hũidis exhalãtib⁹ aliq̃d magis corpis: aut hũidoꝝ indigestoꝝ: ꝓpter qđ ante catarrũ fit: q̃ nõ accidũt alys aĩalibus: ꝓpter motũ q ẽ calidi eq̃liter fieri in ipõ in anteri⁹ ⁊ posteri⁹. Hoĩs aũt apto nato in recta base: quẽadmodũ plãte accidit calido motũ in caput fieri multũ ⁊ vehemẽtissimũ: latũ ãt existẽs rarificat ⁊ calefacit poros q sũt circa ipʒ. existentes aũt tales receptiui siũt hũidorũ magis. Aut poři q sũt ĩferi⁹ corde qñ ↄ̃tingit ex hũectari magis ꝙ oꝫ: ⁊ ĩfridari exteri⁹ accidit calʒ nutrimẽtũ hñs: ⁊ ↄ̃ctũ intrĩsecus augeť: auctũ autẽ ferri in caput ⁊ poros q sũt in ipso: in quos ↄ̃ña humida existẽtia subtilia ⁊ idigesta replẽt ipsos: ⁊ catarros faciunt ⁊ sternutatiões silr. In principys. n. catarri calm sursum latũ prius humidũ: ⁊ ĩspirãte poros exitu ventositatis sternutatiões facit: ⁊ ascẽsionẽ añ hũida q̃ sũt subtilia ⁊ acuta: ꝓpter qđ accidit post corize sternutationẽ: aquosa egredi per nares. Q ib⁹ aũt his mortis ↄ̃tinua ⁊ grossitiem habentia humida stant ipsis: ⁊ oppilãt poros: q sũt circa caput ⁊ nasũ: tumidiora. n. facta ⁊ distẽdẽtia faciũt dolores q sũt circa caput. Signũ aũt ꝙ neq̃ exteri⁹ aut p ipsos spũs emitti: ꝓpter qđ neq̃ sternutant neq̃ olfaciũt corizãtes: q aũt siũt sine corizã ꝓpter easdẽ aũt causas fiunt: parua autẽ ⁊ leuia principia accipiẽtes: quare collecta humida calido ĩspirata ab ipso: pp paucitatẽ cadunt in nares. Facit aũt sonũ spũs: nihilomin⁹ violẽtia motus ꝙ multitudo ipsius. Exeunte aũt calido ſm rectũ ad cerebꝝ ⁊ incidẽte in ipsum: repercutiť ad nares: qr sic poros a cerebro distendit. extra nãm aũt exterioris repcussionis motu facto in nares: spũm vehemẽtẽ accidit fieri: ꝓpter qđ facit sonos. Alioꝝ aũt aĩaliũ accidit maxime corizam pati aues: ꝓpter id qđ silis maxime figure sunt hoĩ: min⁹ aũt ꝙ hõ patiť ipm: qr multotiens deorsuʒ habet caput: propter id qđ pascua a terra est. Noua.

ℭ Cur animantium homo maxime soleat sternutare? An ꝙ etiã grauedine maxime hõ tẽtať. Cui⁹ rei causa est ꝙ calor q circa cor ẽ sursũq̃ sua natura effertur: ceteris animantibus in armos se effert. Unde per refractionẽ disiectus: partĩ ceruicẽ caputq̃ petit: partim in spinam lumbosq̃ defertur. Hec enim linea recta: inprtaq̃ basim sita oia sunt. Quod cum eque corpus pene totum recalescat: humores quoq̃ in

sese pariter digerit: planeq3 partitur. humores enim calorē sequunt̄. Ex quo fit vt neq3 a grauedine admodū infestari: neq3 sternutare q̄drupedes soleant. Sternutamētū.n. vel spūs vniuersi delatio est: humore.s. plus aliqd exhalante: vel crudi humoris conat⁹ excursusq3. Quocirca destillatiões solet p̄cedere: que quidē animantib⁹ ceteris minime incidunt: eo q caloris illa delatio ante retroq3 portionib⁹ equis se digerit. Homini vo q erecta basi se i sublime mō stirpiū attollit: euenit vt caloris elatio plima & vehementissima caput ad eat. elatusq3 eo calor meat⁹ calefacit: rarefacitq3 capitis. Qui tales demū effecti nimirū capaciores humorum q̄ meatus cordis inferiores redduntur. Quotiens itaq3 accidit: vt caput humescat refrigeretur q3 extrinsecus amplius q̄ satis fit: efficitur vt calor qui & alimentū habet: & se in partem interiorem contrahit: nimirum crescat: crescens sese in caput meatusq3 capitis efferat: quo humores pretenues crudiq3 secū trahē iplent meatus destillationesq3 faciunt & sternutamenta ratione simili mouent. Nā inter initia destillandi calor humorem sursum precedens instansq3 meatus: sternutamenta expulsu spiritus ductuq3 humoris tenuis acrisq3 incitat. Unde fit vt post grauedinis sternutamentum pituitam aque similem abstergamus: hec cum omnia sese mouerint humores coacti crassiq3 subsidunt & foramina capitis nasiq3 intersepiunt. Facta enim tumidiora distentioraq3 caput dolore infestant. Argumentum q nullus per eas spiritus foras mittitur: ex quo sequitur vt neq3 sternuere neq3 olfacere possint qui grauedine detinentur. Sternutamenta autē que sine grauedine mouentur: has quidē easdē ob causas veniunt: sed exiguis leuibusq3 initiis: itaq3 vbi vi caloris collecti humores sunt: facile ab eodem calore pro sua exiguitate spirascentes in nares interrumpunt. Strepitum vo spiritus non minus violentia sese efferendi q̄ sua copia mouet. Cū enim calor directo tramite se ad cerebrum vsq3 extulerit: eiq3 ipsi impegerit: ad nares reflectitur: eo quoniā meatus illac foras de cerebro pertendant. Et cum illa foras reflectendi delatio spiritus nares versus contra naturam agatur: vehemens vt fiat nimirū euenit: itaq3 strepitum mouet. Ceterorū autē animantium aues maxime grauedinem sentiunt q formam corporis maxime similem hominibus gerunt verū minus q̄ homines afficiantur: quoniā caput magna ex parte deorsuz tenēt. vt que victum abs terra petere soleant.

Istud p̄blema positū fuit supra.28.ca. & reperet̄ 24° p̄ti.9. p̄ble^{te}: in q̄b⁹ ē ei⁹ cā sufficiēter assignat̄. q āt hic rescribitur poti⁹ ē vt declaret̄ modus q̄ sternutatio coriza seu catarrus fiat ōndēdo s̄lr q̄ū poīs sit sternutatio & q̄b⁹ & q̄ū nō. dicit itaq3 q̄re est q hō iter alia aīalia maxīe sternutat. ¶ Deinde [Aut q̄r.] Soluit. & p̄ assignat cāz q̄siti dicēs: h̄ iō ē: q̄r hō potissime iter cetera aīalia icurrit p̄p̄e corizā cāta ex distillatōe hūiditati subtilis acute p colatoriū ad nares descēdētis: sic ōnsuz ē i.4.ca. q̄rte p̄ticule. ¶ Deide [Dul⁹ aūt.] Hic z° assignat cām cāe vt q̄re hō p̄p̄e corizā patiat̄. & diuidit̄ in p̄tes duas. p̄mo.n. ōndit hoī p̄p̄e iesse sternutationē & corizā p cōparationez ad q̄drupedia. z° cōparat ipz ad aues ōndēdo q aliqualr cōicat cū eis. z° ibi [Alioꝝ āt aīaliū &c.] Pria i duas. p̄.n. assignat cām s̄uptā ex p̄te calidi & figuratiōis mēbroꝝ. z° ex p̄te frigidi & hūidi. ibi z° [Aut poti.] Itē p̄ ōndit q superfluitas factiua sternutationē & corizā in q̄drupedibus nō ascēdit i caput: & sic nō iducit ista. z° q in hoīe p̄uenit. dicit itaq3 p̄mo iō fieri corizā hoīb⁹ & nō q̄drupedib⁹: q̄r in hoīe calidū vehemēti⁹ exīs circa cor q̄ in ceteris ē natū ferri in caput sursū p̄p̄ rectitudinē stature ei⁹: sicut declarabit̄ ifra: calidi.n. ē ascēdere: s3 in alijs aīalib⁹ motus calidi nō ē directe in caput: cū caput eoꝝ nō sit simplr sursuz: ad qd̄ calm nālr tēdit: s3 eis tm̄ tēdit in spatulas directe in locū cordi oppositū: qd̄ cuz illuc p̄uenerit: p̄p̄ refractionē ipsi⁹ receptā a spatulis ide dispartit̄ in plures p̄tes circūferētialr: ita vt aliq̄ ps ei⁹ tēdat in collum versus caput generās inde pilos multos & longos: adeo q in aliq̄b⁹ vt in carētib⁹ cornib⁹ fit iuba: q̄dā ps ei⁹ fert̄ i dorsū post collū descēdēdo p p̄tez posteriorē correspondētē pectori anteri⁹: alia vo eius pars tēdit in locū correspōdētē renibus inferi⁹: q locus dī lumbi: & hoc iō q̄r oīa ista loca sunt in eadez p̄iferia respectu loci cordis: in quo est basis & minera calidi. Cū aūt calidū fuerit latū & dispertitū s̄m silitudinē figuratiōis corp̄is hō. Uel alr cū corp⁹ fuerit delatū figuratiōe tali: vt oīa mēbra dicta sint linealr i eadē p̄iferia cordi corrn̄dētia.i. cū corpus fuerit ita situatuz q cor directe sursuz respiciat dorsuz per totū: tunc humiditates interius calido dispartient̄ proportionabiliter per partes predictas: in quas calidū refractuz sequestrabat̄: q̄r hūmiditates cōsequunt̄ calidū & sibi associant̄: cū in mixtis nō sit calidūz inuenire sine humido: sicut dī.5. de generatione animaliū: & ex his apparet causa precedētis quesiti in p̄cedēti cap̄. ¶ Deide [Propter qd̄.] Hic secūdo ostendit intētū dicēs: q p̄pter p̄dicta q̄drupedia animaliū nō valde: sed raro patiunt̄ corizā & sternutationē. ¶ Deinde [Sternutatio.] Ostēdit hic tertio vnde sternutatio causetur: & q̄ūo differat a catarro dicens: q sternutatio causatur ex motu vētositatis aggregate circa ventriculos cerebri. Sed cū humida calida exhalātia vaporosa mouent̄ s̄m aliquā partē corporis: aut humida ex indigestiōe causata: his causat̄ catarrus: que q̄dez sternutatio & catarrus nō fiunt alijs aīalibus: eo q motus calidi vt dictuz est fit equaliter in corpore alioꝝ animalium in anterius versus caput & in posterius versus caudā: & ide per totū. ¶ Deinde [Hoīs aūt.] Ostendit q̄ūo calidū in hoīe sursum directe ascēdat qd̄ p̄positū est prius: & dicit: q in hoīe calidūz existens circa cor: qd̄ ipsius est basis: directe ab ipso sursū natum est ferri: sicut accidit in plantis: in quibus calidūz & humidū etiā tendit sursum directe: cuius signū est: q̄r oī anno p̄creatur nouum augmentuz in extremitatibus ramusculoꝝ. hō aūt calidūz cū fuerit multe quātitatis & ve-

bemētis vītutis valde deferaꝛ̄ a basi ꝑdicta ꝑ rectitudinē ad caput calefacit partes eius adiacētes ipsi: ⁊ poros reddit raros valde: cū calidi sit calefacere ⁊ aperire: cū autē pori fuerint sic calido ampliati: magis poterant recipere humida quibꝰ insidet calidū: ⁊ sic ꝑ ꝯñs sternutationem ⁊ catarrum inducere. ℂ Deinde [Aut pori.] Hic assignat aliā causam sumptā ex pte frigidi ⁊ humidi: ⁊ ꝓ ostēdit ꝑ quē modū ab his causetur mā sternutatiōis coriꝛ̄ ⁊ catarri vlr: dicens cām esse: qm̄ accidit poros existētes inferius sub corde: sicut sunt vene ⁊ arterie ab ipso tendētes circa eiꝰ hostia q̄tuor ⁊ vlr locꝰ digōnis epatis: ⁊ stomachi humectari ꝑꝑ aliquid assumptū qđ nō digeriꝛ̄: ⁊ infrigidari ꝑpter aliqd exteriꝰ aduenieñs magis q̄ regnat dispō nālis illoꝝ poroꝝ: ⁊ tūc ꝯtingit calidū qđ est cōplectēs nutrimētū ꝯbi ⁊ coadunari intrinsecus in vētriculo cordis vt coadunatōe fortificeꝛ̄: volēs resistere fridītati ⁊ humiditati exterius occurrēti ⁊ digōnē ꝑturbāti: cum aūt fuerit coadunatione fortificatū: egrediꝛ̄ de ventribꝰ cordis: in q̄bus se recluserat: vt expellat a se illos vapores aquosos indigestos: ⁊ q: via est eis ꝑata ad caput: q: sunt calidi petētes ēt de se sursū: defert ipsos ꝯñdo iclinationē eoꝝ in caput ⁊ poros cerebri manifestos ⁊ occultos: in quos hūida alia corꝑis subtilia aq̄sa ⁊ īdigesta ꝯñā calidū subīntraꝛ̄: ⁊ eos replēt ꝑꝑ nocumētū fcm̄ in digōne: ꝑꝑ qđ cerebꝝ sentiēs nocumētū dū vult expellere ipsos ꝯtingit catarros ⁊ sternutatiōes silr ipsis dissolutis fieri. ℂ Deide [In ꝓncipijs enī.] Ostēdit qn̄ in coriça vel catarro fiat sternutatio dicens: q in ꝓncipijs catarri seu coriçe calidū ꝓus defertur sursū in caput q̄ humidū multū subtile ēt ⁊ acutū: qđ cū illuc ꝑuenerit poros aperit replēdo eos spū vētoso: ex cuius postea ꝑ nares egressiōe causanꝛ̄ sternutatiōes: ⁊ ꝯñr ꝑꝑ ascēsionē calidi in caput factā ascēdūt humida subtilia ⁊ acuta calo attracta sursū ꝓus tēdēti: q̄ postea īfrigidanꝛ̄ ⁊ īgrossanꝛ̄ friditate cerebri: ⁊ iđ ex hoc accidit post sternutationē cātaꝫ a coriça q hūida aquosa exterius distillenꝛ̄ ꝑ nares. ℂ Deide [Quibꝰ autē.] Ostendit h̄ 2ᵒ qn̄ sternutatio in catarrosis nō pōt fieri. 2ᵒ remouet dubitationē sine ostēdit q̄uo sonus causeꝛ̄ ex sternutatiōe. 2ᵒ ibi [Facit āt.] Et dicit ꝓ q qn̄ hūida subtilia fuerint mota ⁊ expulsa ꝑ sternutationē ⁊ coriçā ex capitis ventribꝰ: tunc remanēt i eis ⁊ ifridāꝛ̄ hūida ꝯtinua ꝑꝑ viscositatē hūtia ēt grossitiē ꝑꝑ subtilis exhalationē in sternutatiōe: q̄ gdē obstruūt poros ⁊ meatꝰ circa vētres cerebri: ⁊ ꝑpe meatū tendētē in nasū: ꝑ quē stillabat coriça exteriꝰ: qbꝰ hūidis sic oppilatōe retētis itumescūt circa vētres cerebri ꝑꝑ calidū ventositatū agitatiuū ⁊ extendunt partes existentes circa cerebrum: vnde ⁊ dolores circa caput causantur solutēria cōtinuū extensione. Qr autē predicta fiat obstructio: ita q nihil possit ꝑ meatus capitis extra mitti ostenditur tali signo: qm̄ spūs ventosi subtiles de quibus magis videꝛ̄ q debeant egredi nō possunt emitti: ⁊ iđ nō sternutant: q̄uis patiantur coriçam sine catarrū. nō enim est locus aptus neqꝫ vacuus per quē aer exterior possit subingredi ⁊ cōtineri. Unde Gal. septima particula afo. sternutationē semper precedit aeris tractus per nares: q si humectatio abūdet in capite nō sternutatio fiet nisi ꝓus ipa in ventositatē dissoluaꝛ̄: palam enim in multis videmus hominibus quibus multi ⁊ nimij humores effluunt a naribꝰ: neqꝫ tamen sternutatio cōmunicaꝛ̄. ℂ Deide [Que autē.] Ostēdit hic secundo sternutationē cōtingere etiaꝫ sine coriça dicens: q sternutationes que non existent preexistente coriça fiunt ab eisdē causis antedictis quibus fiunt coriça preexistēte: habentes tamen parua ⁊ debilia principia: ex quibus calidū attrahit in caput ex humidis parum: propter qđ ipsis collectis a calido attractiuo circa caput ⁊ vētosis factis: ab illis eo dissoluēte ipsa expelluntur: ꝑpter eoꝝ paucitatē ꝑ sternutationem: ⁊ in nares cadunt exteriꝰ tendētia: vincunꝛ̄ .n. talia sufficiēter vītute cerebri: cū sint pauca: nō ꝯtinua adherētia neqꝫ vacuitatē oēm capitis replētia. ℂ Deinde [Facit autē.] Remouet dubitationē in hoc q ostēdit q̄uo sonꝰ causaꝛ̄ existētibus humidis circa cerebꝝ tā̄ paucis: dicens q lꝫ sint humida parua subtilia tn̄: nihilominꝰ causaꝛ̄ sonꝰ ex sternutatiōe ipsa expellēte: ꝑꝑ fortē motū quem facit spūs vētosus: q̄ causeꝛ̄ ex humidi ipsiꝰ multitudine: qđ sic accidit: qm̄ cuꝫ calidū directe sursum tēdens venerit ad cerebꝝ: ita q in ipm̄ iciderit repercutiꝛ̄ cerebri vītute expulsiua ⁊ frigiditate eiꝰ versus nares ꝑ colatorium: ⁊ q: hic spūs violēter morꝰ extēdit poros ⁊ myringas circa cerebꝝ existētes: vītus cerebri expulsiua vehemēter ⁊ subito moueꝛ̄ ad expellendū: ꝑꝑ qđ accidit sonū fieri. Et h̄ declarat dicens q si fiat iterꝰ ex aliq̄ re exteriori causante repercussionē ex nāꝫ eiꝰ vehemētia in cerebꝝ vt festuca vel aliđ icidēs in nares: spū tūc veniēte exteriꝰ attracto accidit sternutatione expellī illđ extrinsecū qđ repercussionē cāhat: ꝑꝑ qđ ⁊ sonū iducit. ℂ Notādū ē q Hip. in 7ᵃ pti. afo. sufficienter tetigit hūc ꝩmonē phō cū dixit. sternutatio fit ad caput calefacto cerebro: aut humectato: qđ ē in capite vacuo. s. vētribꝰ cerebri vt dic Gal. effūdiꝛ̄ .n. aer lrꝰ extīs foris. i. spūs vētosus. sonat vo qm̄ ꝑ angustū est ei exitꝰ. ℂ Deide [Alioꝝ aūt.] Ostēdit vtcūqꝫ aues in his cōicare cuꝫ hoībꝰ dicēs: q de numero alioꝝ aīaliū post hoīeꝫ accidit aues maxie ⁊ ꝑpe gāpsonicas pati coriçā ⁊ catarrū: eo q hñt grādē silitudinē cū hoīe in figuratiōe mēbroꝝ ⁊ eoꝝ numero: sūt .n. recte fere stature ⁊ duoꝝ pedū: verūtn̄ lꝫ patianꝛ̄ coriçaꝫ: ⁊ sic cōicent cū hoīe: minꝰ tn̄ patiunꝛ̄ q̄ hō: eo q multotiēs hēant caput iclinatū v̄sus terrā vt sumāt nutrimēta q̄ eis sūt a terra sic̄ herbiphage maxie. vlr ēt ꝓt dici oēs accipe nutrimētū a terra: q: oīa accipiūt capite iferiꝰ iclinato ad pedes siue ip̄ꝫ pedibꝰ ꝯtineāt sic̄ gāpsonice siue nō: cuꝫ sit alijs iferiꝰ elemētis: sic itaqꝫ cū sepe hēant caput deorsuꝫ: hūidū coriçosū nō tēdit directe i caput: sꝫ dispgiꝛ̄ ꝑ dorsū vt de q̄drupedibꝰ dicebaꝛ̄. Alia ēt cā pōt assignari: qm̄ talia humida magis cedūt in pēnas eoꝝ q̄ nobis in pilos.

ℂ Problema. LVI. Antiqua.

Ropter qd marina animalia sunt maiora eis que sunt in terra: ⁊ magis nutribilia? Aut quia sol ⁊ consumentia continentia terram auferunt nutrimētum: propter quod ⁊ conclusa bene nutribiliora sunt: omnibus igitur his permutata sunt marina animalia. Noua.

ℂ Cur maris aīalia maiora vegetioraqꝫ sunt q̄ terre? An q vis solis consumendo que terram ambiunt copiam detrahit nutrimenti quamobrem que abdita vitam agunt vegetiora sunt. His igitur omnibus incōmodis cuꝫ genus maritimū sit imune: merito tuꝫ adolescere potest corpore ampliori ⁊ vegetiori.

Quare ē q aīalia gñata i mari ⁊ i ipso nutrita st maioris molꝭ ⁊ ēt numeri q̄ gñata ⁊ nutrita i terra: vñ ēt aues q̄ nutrianꝛ̄ i aq̄ cōiter sūt maioris molis q̄ ille q̄ sūt in terra. Et iteꝝ q̄re est q aīalia marina sūt plus bene nutribilia q̄ terrestria vel aerea. i. q abundant ampliori nutrimento ⁊ sibi magis parato. ℂ Deinde [Aut q:.] Soluit dicēs: cām esse: qm̄ sol ⁊ alia corpora celestis

impzimentia caliditatem per motū ⁊ lucez vniuersaliter ⁊ etiaꝫ per ꝓprias nās coꝝ plus inflāmant ⁊ exiccāt locū cōtinentē terram: sunt ⁊ alia plurima ꝯtinentia ⁊ circumdantia terraꝫ: que ipsoꝝ auferunt nutrimētuꝫ: sicut ignei estus: flammā: cozruscationes: frigoza moztificantia: inundationes mariū ⁊ aquaꝝ: ⁊ ariditas terraꝝ: tempestates: pestilentie ex impressione formaꝝ celestium ꝯtingentes: sꝫ nutrimēto ex terra his ablato nō pñt aīalia ex ipso sufficienter repleri: ita ꝙ extēdant̃ vndiqꝫ: ⁊ sic magnificent̃ ⁊ que generant̃ silr parua erūt: cū eoꝝ parētes ex inopia nutrimēti modicū seminis habeāt: neqꝫ pñt esse bñ nutribilia habētia nutrimētū abūdās ⁊ paratū. Propter qđ correlarie cōcludit̃: ꝙ aīalia ꝯclusa sicut accubātia in cauernis hyeme: vel ostracodēnialia ⁊ embzia ⁊ arte etiā inclusa sunt valde bñ nutribilia: cū habeāt nutrimētū ꝯcitatū paratū: ⁊ a ꝯtinētib⁹ motib⁹ nō ledant̃: ꝓpter qđ cū aīalia in aquis ⁊ maxime in mari degētia sint remota ⁊ tuta ab oībus p̄dictis ipressionib⁹ nutrimētū aīaliū absorbētib⁹: cū humiditas ⁊ frigiditas aque eis resistat: vñ ⁊ nulla pestilētia ea afficit: sic dr̄.7.hystoꝛ. silr frigoza estus tēpestates ⁊ hꝫ nō sic ledūt ipsa: tū qꝛ sunt qbusdā coꝝ ꝯsueta: tū qꝛ possunt in ꝓfundū maris demergi vbi locus calidus ⁊ quiet⁹ sufficiēter inuenit̃: ꝓpter qđ fit ipsa esse maiozata ⁊ bñ nutribilia. Ampli⁹ in ipsoꝝ magnitudineꝫ nō modicuꝫ adiuuat humiditas multa reddēs materiā eorum de facili extensibilem a calido etiam debili: sicut apparet in eunuchis tauris ⁊ arietibus excisis.

Problema. LVII. Antiqua.

PRopter quid quandoqꝫ alia quidem animalia multotiens siccum cibum aut humidum accipiunt. Homo autem magis humidum q̄ꝫ siccuꝫ? Aut quia natura homo calidissimum: multa igit̃ ⁊ infrigidatione indiget. Noua.

Cur cetera animalia cibum sepius siccum q̄ꝫ humidūꝫ capiant. Homo humidum sepius q̄ꝫ siccū? An ꝙ homo natura calidissima est: plus refrigerationis desiderat.

Quare est ꝙ qūqꝫ aīalia ab hoīe sepe indifferēter appetūt ⁊ assumūt siccū alimētū ⁊ humidū non attēdētia siccitatis ⁊ humiditatis nāꝫ: lꝫ aliq̄ magis videant̃ sicca appetere: vt equi asini ⁊c̃. quedā aūt humida: vt porci ⁊ aues plurime: sed hō relict⁹ nāe sue magis appetit ⁊ assumit humidū alimētū q̄ꝫ siccū. Dicit aūt. Qūqꝫ quia dicet̃ in sequenti caplo alia aīalia vti nutrimēto plus sicco q̄ꝫ humido: aut gr̄a tēperamēti est adiunctū. Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens: cām esse: qm̄ hō nā est calidissimū aīaliū caloze quātitatiuo: sicut dictuꝫ est in sexto capitulo q̄rte particule: ⁊ qꝛ sic caliduꝫ opꝫ remitti suo ꝯrio: indiget itaqꝫ multa infrigidatione que caliditatem adeo augmētatā cōtēperet: sed hoc fit per humidū multuꝫ qđ appetit ⁊ assumit sibi homo: cū tale associet sibi frigidum sicut dictū est in.6.caplo q̄rte particule. Silr humidū cōfert rōne cōseruationis nālis cōplonis hoīs: que est humida valde pre ceteris aīalium cōplexionib⁹: sicut apparuit sexto caplo q̄rte particule: ⁊ ꝯseruatio fit ꝑ silē: sicut dicit Gal. in thegni tractatu causaꝝ. ⁊ in.6.de regi.sa. Itē humidus cibus veloci⁹ trāsit nutritione in corp⁹ humiduꝫ: cuꝫ hñtiū symbolū velociter fiat trāsit⁹: sicut dicit Arist. in.2. de gñatiōe ⁊ corruptiōe: sꝫ alia aīalia nō sunt adeo nā calida sicut hō: neqꝫ ēt humida: imo differēter ꝑticipāt q̄litate elementoꝝ simplr aut cōmixte. q̄re ⁊c̃.

Problema. LVIII. Antiqua.

PRopter quid eunuchi nō fiunt calui? Aut quia multū habēt cerebrū. Hoc autem accidit ipsis propter id ꝙ non coeunt mulieribus. Semē.n. est a cerebro tendens ꝑ spinā. Propter hoc aūt videntur ⁊ boues castrati magna cornua habere: qñ inciduntur. Videt̃ autem eadeꝫ causa esse ⁊ ꝙ mulieres ⁊ pueri non sunt calui. Noua.

Cur spadones calui effici nequeant? An eo ꝙ multum cerebri obtineant: quod sane his cōtingit: quia rem venereā nō agunt. Semen enī labi per spinam e cerebro videtur. Qua de causa boues quoqꝫ castrati cornua gerere maiora putamus: necnon ⁊ mulieres ⁊ pueri cur calui non sint eadem ratio esse creditur.

Quare est ꝙ eunuchi nō icurrūt caluiciem. ⁊ hūc quidem sermonē primo scripsit Hip. in.6.parti. afo. Unde ⁊ in.3. Hip. nō fit vtiqꝫ puer caluus neqꝫ mulier neqꝫ excisi. Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. ⁊ p̄ assignat cām q̄re eunuchi nō fiāt calui: dicēs iō eē: qꝛ ipsi hñt multum de cerebro rōne humiditatis: qđ quidem eis ꝯtingit: eo ꝙ nō coeunt humidū effundēdo spermaticum: ex quo cerebrum reddit̃ humiditatib⁹ minoratū: cū semē. i. mā spermatis decidat̃ a cerebro: per spinaꝫ per vasa spermatica in virgā: sicut declaratuꝫ est in.2.cap. q̄rte particule. Et notādū ꝙ illud qđ dicit Ari. semē descendere ꝑ spinā a cerebro fuit snīa Hip. i li. de aere ⁊ aq̄: ꝑꝑ qđ dixit Incisiōnē venaꝝ post aures sterilitatē iducere: voluit.n. sicut dicit Auic. zo. tertij: ꝙ plīm mā spmatis a cerebro fit: qđ ⁊ nobis isinuat in coitu acq̄sita debilitas ipsi⁹: ⁊ oztoꝝ ei⁹ ⁊ ꝓprie oculoꝝ. Deinde [Propter qđ.] Infert correlariū: dicēs ꝙ qꝛ boues excisi ⁊ arietes sic dcm̄ ē in.36.cap. castrant̃ nō potētes ampli⁹ spma emittere: videt̃ hic cornua maiora nō castratis: cū in ipsa cedat mā q̄ trāsibat in cornua. Deinde [Videt̃ aūt.] Applicat p̄dictā cām ad pueros ⁊ mulieres dicēs: ꝙ ꝑꝑ eādē cāꝫ accidere vꝫ pueros ⁊ mlieres nō fieri caluos. s. ꝑꝑ nō spmatiꝫare: qđ pueri nōdū pñt: sꝫ mlieres lꝫ coeāt ñ spmatiꝫāt: cū eo careāt: sicut vult Arist. p̄ de gñatione aīaliū: neqꝫ etiā in coitu sicut vir laborat ⁊ effundit humidū sepe. Itē est humidioris nāe viro: ꝑꝑ qđ nō ꝯtingit eaꝫ sic humiditate circa cerebrū p̄uari: ⁊ ꝑ ꝯñs decaluari: cū caluicies fit defect⁹ humiditatis calide pinguis circa anteriozē p̄tē capitis: sicut quinto de generatione animalium patet. Nota.

Problema. LIX. Antiqua.

PRopter quid hec quidem confestim possunt per seipsa nutriri post natiuitatem. alia ꝟo non? Aut quecunqꝫ ꝑceptorum memorie sunt breuis vite: propter quod omnia fiunt citius. Noua.

Cur animantium alia vbi primum in lucem edita sunt: nutriri per seipsa possint. alia nequeant? An ea possunt que in genere quod memorie capax est breuius viuunt. Quocirca ocius quoqꝫ morte eadeꝫ omnia occumbunt.

Quare est ꝙ q̄dā aīalia post natiuitatē statiꝫ pñt per seipsa accipere nutrimentuꝫ: sine administratione

tione facta a parentibus:sicut sunt qdā auiū pulli vt pdi/cis ⁊ coturnicis:qdā vō nō:imo lōgo indigent tpe: quo pa/rentes inueniant eis nutrimētū ⁊ administrent:sic infans pullus equi ⁊ asini:⁊ multaꝝ auiū nati. ℂ Deide[Aut qō/cūqȝ.]Soluit dicēs cām esse:qꝛ q̄cūqȝ aīaliū habent me/moriā:qua recordanē p̄teritoꝝ apprehēsoꝝ p cognitionē: quā statim ex instinctu nature habuerunt a natiuitate : ⁊ cū hoc etiā sint breuis vite:possunt statim p se nutriri:eo enī ꝙ sunt breuis vite:oia q̄ sunt de esse ipsoꝝ eis cito ad/ueniunt:tps.n.gestationis est ꝓportionatum lōgitudini ⁊ breuitati vite:sicut dcm̄ est in.9.ca.silr ⁊ tēpus nutritiōis: ⁊ silr augmētationis ⁊ ꝑficationis coꝝ ꝓportionatū erit longitudini vite ipsoꝝ. ℂ Et scias ꝙ qdam scripsit loco memorie meādrie dicēs meādriā fore flexuositatē ⁊ tor/tuositatē a meādro fluuio tortuoso:qō nō itelligo: ⁊ iam qdem sufficiēter fuit expositū hoc ꝓblema in.32.cap.

Nota in/curia ex/positoris/cuiusdam.

ℂ Problema. LX. Antiqua.

Ropter quid homo quidē quādoqȝ plus egestionē facit humidā sicca:eq autem ⁊ asini siccā? Aut qꝛ hec qdez animalia pluri vtūtur sicco cibo. Homo autez humido magis q̄ȝ sicco. Omnis aūt superfluitas a nutrimento est ⁊ a pluri plus. Hec quidez humido magis:alia vō sicco pluri nutrimēto vtuntur:propter id qō hec quidem animalium sunt natura sicca: hec aūt humida. Que quidez igiē natura sicca:humiduȝ magis cōcupiscunt. Hoc.n.magis indigētia sunt:que autem natura sunt humida siccū appetunt:hoc enim indigentia cōstituta sunt. Noua.

ℂ Cur hō plus excremēti humidi egerit q̄ȝ sicci: equi ⁊ asini plus sicci q̄ȝ humidi? An ꝙ hec ani mantiū genera sicco pabulo largiori vtunē:hō hūidis magis q̄ȝ aridis vesci solet. Ex cibo aūt omne ꝓficisciē excrementū: ⁊ ex copiosiori co/piosius. Igiē alia humido potius:alia sicco lar giori vtūē pabulo:qm̄ alia sicca nā sunt: alia hu mida. Itaqȝ humidū potius capiunt que sicca cōstant natura. Hui⁹ nāqȝ sunt indigētia : cōtra siccuȝ affectāt que humida sunt natura: vtpote que q̄litatis eius inopiā magis teneanē.

Quare est ꝙ hō qn̄qȝ magis egerit egestionē humi/dā q̄ȝ siccā:sed q̄dā aīaliū vt eq asini muli ⁊c̄. magis siccā egerunt q̄ȝ humidā egestionē. ℂ Notādū ꝙ egestio hoīs naturalis f̄ȝ qō dicit Hippo. ⁊ Gal.2°. ꝓnosti/coꝝ debet hīe subāz liqdam lenem: qua partes maneant adinuicez coniuncte:sicut est liqditas mellis adherentis. non.n.debet esse sube dure in termino quasi lapidis:neqȝ liquide currentis sicut aqua:cuius q̄titas dȝ esse f̄m q̄ti/tatem assumptoꝝ:cuius exitus semel fit aut bis in die na/turali: ⁊ hora f̄m cōsuetudinē egerentis:dȝ etiā esse tincta colore citrino claro: ⁊ neqȝ fetens multū: ⁊ neqȝ sine feto/re:aut sine sonitu aut crepitu egrediaē omni. Dixit autez. Qn̄qȝ ꝯsiderans ꝙ egestiōis suba poterat multis de cāis variari. ℂ Deide[Aut qꝛ.]Soluit ⁊ p̄ assignat cām q̄sti dicēs:ideo eēqm̄ p̄dicta aīaliū vtplurimū assumūt cibuȝ sicce sube dure:cū talē plus appetant:sed hō magis vtitur cibo humido q̄ȝ sicco:qꝛ caliditas hoīs vehemens cōtem/peraē ex eo:sicut dictū est.57.ca.sed cū oīs supfluitas de/cidaē a cibo:est.n.residuū ipsi⁹ ipurū qō expelliē : verisi/mile est ꝙ retineat dispōnē ipsi⁹:ita ꝙ a maiori quātitate cibi nutrituri:maior decidaē supfluitas: ⁊ a miori minor: cū egestio nālis debeat esse f̄m q̄titatē assumptoꝝ: ⁊ silr a colorato multū colorata: ⁊ a ventoso vētosa: igiē ab hu/mido decideē humida: ⁊ a sicco sicca nisi fortis sit cā imu ꝑmutatiua. ℂ Notādū est sicē pȝ p Hip. ⁊ Gal.in.2 ꝑticu. afor.ꝙ egestio proportionaē cibo nutritiuo: ita ꝙ a pluri maior: ⁊ minori minor:dūmō corp⁹ assumptiuū fuerit sa/nū tēperatū:nō distēperatū vētreȝ habens stipticū vehe/mēter:aut inanitū:in quo qdeȝ pp multā cibi retentioneȝ aut exiccationē:egestio egereē sicca. ⁊ si cibum sumpserit humidū valde:silr si habuerit ventrē de facili fluxibilē: fueritqȝ repletus paucis cibis: ⁊ ēt siccis egestionē causa/bit humidā. Rursus cibaria nō debēt hīe aliquā q̄litateȝ medicinalē:vt ꝙ sint stiptica ex vētre exire tardantia:aut acuta festinātia. Silr ꝓpter multā resolutionē assumpto/rū in vrinā aut in sudores vel in q̄slibet alias euacuatio/nes minoraē egestio ⁊ induraē. Et iō videmus multa aīa/lium magis humida siccis assumētia:egestiōes tn̄ siccas ⁊ duras habere:eo ꝙ multū humidi assumptoꝝ in supflui/tates cedat piloꝝ: ⁊ etiā cornuū generatiuas: sicē sunt oues capre lepores. ℂ Deide[Hec igiē.]Reiterat p̄dictā cām vt etiā assignet ipsius cām dicēs.p̄mo igiē sicut dictū est: q̄dā p̄dictoꝝ vescunē nutrimēto ampli⁹ humido: alia vō magis sicco:eo ꝙ q̄dam ipsoꝝ nāliter sunt magis sicca:q̄/dam vō humida. illa igiē que nāliter sunt sicca magis ap/petunt humidū cibū q̄ȝ siccū:eo ꝙ magis indigeant ipso: vt eius humiditate cōtemperetē supflua siccitas corporis eoꝝ:sicut est videre aues quasdam non parū siccas nā vt aq̄ticas:cōcupiscere ⁊ assumere alimentū ex aqua ꝓpter humiditatē ipsius:silr ⁊ q̄ sunt nāe humide magis concu/piscūt cibū siccū humido: ⁊ assumunt:eo ꝙ facta sunt ma/gis egentia ipso q̄ȝ humido vel quocūqȝ alio:vt ei⁹ siccita te eoꝝ cōtēpereē humiditas nālis supflua:cū cura ⁊ ꝓser/uatio fiat per ꝯria:sicut pȝ in p̄ma pti. ⁊ hō sunt quedam aīalia preter aliq̄ quecunqȝ aq̄s inhabitant:plurimum tn̄ querunt cibum in terra:sicut cocodrillus testudines rane cancri serpētes aq̄tici:in his.n.iste f̄mo manifestaē satis. Sciendū est sicut vult Gal.ꝙ duplex est regimē corporū sanoꝝ ab optima tēperātia lapsoꝝ. vnū qdē est p silia: vt ꝙ corporib⁹ calidis exhibeanē calida: ⁊ frigidis frigida. ⁊ sic de aliis: ⁊ illud qdem regimē vocat cōseruatiuū: ⁊ hoc qdem regimen videnē plurime aues cōseruare:qꝛ cū na/turaliter sint sicce siccis vtunē:minime aut valde paꝝ po tātes: ⁊ pisces humidi vtunē nutrimento humido aqueo. Et hoc qdē mō dicet medicus asinū camelū ⁊ hō siccum cibū appetere:cum sint sicci:nāles enīȝ distēperātie appe/tunt silia:egritudinales ꝯria sicē vult Gal. ⁊ Haly in theg. trac.signoꝝ. Est ⁊ aliud regimē qō per ꝯria ministraē: ita ꝙ frigidis adhibeanē calida ⁊c̄.qō qdeȝ vocaē ꝓseruati/uuȝ: ⁊ hoc tetigit Arist.in isto cap. ⁊ in.57. ⁊ tali regimine videnē vti auiū q̄dā aquatice: ⁊ aq̄tica nutrimētū q̄rētia terrestre: vt porci glādes.eas.n.delectabilr comedunt:sicē di.7.hysto. ⁊ sicca alia sumētes. ℂ Et scias vlterius ꝙ ex verbis Arist.hic relinq̄tur ꝙ nāles distēperātie nō appe/tant silia sed ꝯria:qō est ꝯ sermonē Gal. ⁊ Haly p̄missum. Propter qō dicitur Aristo. hic intelligere distēperantias grādes valde:q̄ ꝓpinq̄ sunt facilr egritudines inducere: ꝓpter qō tales opȝ ꝯriis ⁊ nō silibus regi. Gal. aūt intelle/xit distēperantias paruas modicū a sano simplr lapsas:q̄ qdē magis indigēt dietari p silia ꝯseruādo q̄ȝ per ꝯria re/ducendo: ⁊ hoc qdē ⁊ aliud diligēter inspiciens pōderet intellectus. ℂ Notandū est ēt ꝙ notāter Arist. expssit in

Quot mo/dis regun/tur corpo/ra sana.

listo ca°. q̄dā aīaliū vt equos ⁊ asinos: in q̄bus sermo eius verificat̄: eo ꝙ plurima aīaliū siue sint sicca siue humida egestionē hn̄t humidā: ꝑpter qđ humidū vrinale ei admi scet̄: cū careant vesica sicut aues ⁊ aq̄ticoꝝ plurima.

¶ Problema. LXI. Antiqua.

Ropter qđ ⁊ aues ⁊ homines ⁊ animaliū fortia sunt duriora? Aut quia ira cum caliditate: timor nāq3 infrigidatio: quorūcunq3 igitur sanguis calidus est fortia sunt ⁊ iracunda. Sanguis autē nutrimentum: ⁊ queciiq3 autem vegetabilium calido adaquant̄ dura omnia. Noua.

¶ Cur aues ⁊ hoīes ⁊ genus q̄dcꝫ animātium forte corpore sunt duriori? An ꝙ aīositas cū calore est: metus. n. refrigeratio est. Quoꝝ igitur sanguis amplius feruet: hec ⁊ robustiora ⁊ animosiora sunt. Sanguis aūt alimēto corporib⁹ est. Et quecunq3 ꝗ̄ ex stirpibus terre aqua tepida irrigaueris: omnia duriora euadent.

Quare est ꝙ aues ⁊ maxime gāpsonice de rapina viuētes ⁊ hoīes ⁊ alioꝝ aīaliū fortia audacia ⁊ iracunda sunt duri corporis ⁊ cōpacti: sic̄ leones leopardi taurus hyena lup⁹ ⁊c̄. hec. n. neruosa ⁊ ossuosa hn̄t solida ⁊ cōpacta: ⁊ calidū est corp⁹ eoꝝ valde mobile. Quedā q̄3 aīaliū que p̄mo pticipant istoꝝ sunt fortia dura ⁊ laboris m̄lti ꝑpassiua sicut asini muli camelli ⁊c̄. q2 tn̄ nō sunt calida sed frigida poti⁹ nō sunt fortia. i. audacia ⁊ iracūda. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit ⁊ p̄ assignat cām q̄sti dicēs iō
Ira quid. eē: qm̄ ira est inflāmatio caliditatis circa cor: q̄ gs fortis ⁊
Timor qd audax appet: timor aūt est infrigidatio exterioꝝ ⁊ caloris ꝛctio ad ptes iferiores sub corde: sicut appuit z° pti. cap°. 26. ⁊. 33. s3 quorūcūq3 itaq3 sanguis fuerit calidus feruēs ⁊ maxime terrestris: in quo corpuscula q̄dā vocata ines
Circa me. reperiant̄: sic̄ p3 in. 3. ð hysto. ⁊ z° de ptib⁹. fortia sunt iracunda: ⁊ excessiua sicut p3 in tauris: eo ꝙ sanguis est nutrimētū mēbroꝝ ⁊ mā imediata ex qua fm̄ aliquā cōplexionē gnān̄t sp̄us: sicut p3 p Auic. p̄° pmi. qđ aūt sanguine nutrit̄ calido: audax reddit̄ mobile ⁊ iracundū: silr ⁊ corporis duri: eo ꝙ humidū oē qđ erat in sanguine: vehemēti ꝯsumit̄ caliditate: ⁊ sanguis valde digerit̄: sed de rōne
T. c. 17. digestiōis est igrossare: sic̄ vult Aris. in. 4. metheo. ⁊ Gal. z° ꝑnosti. ⁊ iō sic leonē calidissimū aīaliū saltē q̄litatiue pre oib⁹ duriora ⁊ solidiora hr̄e ossa: sic vt ipsis cōcussis adinuicē sicut ex lapidib⁹ effulgeat ignis: vt dicit Arist. 3° de hysto. Quoꝝ aūt per oppo^m sanguis fuerit frigidus ⁊ aquosus: debiliora erunt ⁊ māsueta: ⁊ corporis mollis ⁊ lapsi: sicut p3 ex corpoꝝ mulris quorūdā flegmaticoꝝ ⁊ melicoꝝ infeliciū tactu. ¶ Nō ꝙ gr̄a hui⁹ ꝙ dixit Arist. sanguinē esse nutrimētū: ꝙ ei⁹ snia fuit sicut appet p totū codicē aīaliū: ⁊ alios ei⁹ in hac mā sermones partiales: ꝙ solus sanguis sit humor ⁊ nutrimētū corporis imediatū. vn̄ multotiēs reperies ipm dicere sanguinē p se nutrire: ⁊ sanguinē simplr nutrire: sanguinem imediate nutrire. Et tres humiditates mixtas cū sanguine: aut sepatas nō humores fore sicut medici asserūt: neq3 eas nutrire: sed superfluitates nō olno alicuius gr̄a a nā istitute. que tn̄ Gal. z°
Nota 3di ctionem. elemētoꝝ fm̄ snias Hippo. ⁊ Auic. p̄° pmi. nitunt̄ iprobare: volētes istas tres humiditates cū sanguine fm̄ eos in epate generatas humores existere: ⁊ nutrire ēt: ꝑter iuuamenta q̄ iā: ⁊ sanguinē nō imediate nutrire: sed ꝑus ꝯuersi in hūiditates mēbris nutriēdis cōsilēs: quas q̄tuor esse

dicūt. ¶ Et forte gs breuiter tantoꝝ viroꝝ volens cōcordiā: sermones breues Aris. extēdens dicet: noie sanguinis Solo 3di ctionis,
etiā humiditates q̄s medici ponūt ipm cōprehēdere: cu3 ⁊ Arist. ponat sperma in p̄ de gn̄atione aīaliū esse sup̄fluū Sperma qd
alimēti vltimi sanguinei distributi in ptes: sed sperma est humidū albū ꝑmutatū a sanguine puro. p̄mo ꝑno. ⁊ colliget. 4. cū igit̄ sup̄fluitas vt innuebat̄ in precedēti ꝓblemate: attestet̄ puro. q̄re ⁊c̄. nisi quis ꝑteruiēdo dicat hoc ex vasis inuolutis sibi dari: qđ nō videt̄: cum color remaneat magis sanguine⁹: sicut vult phs ⁊ me docuit experientia. ¶ Deinde [Quecūq3 aūt.] Hic z° applicat p̄dicte q̄stionis solonē ad vegetabilia: tanq̄ circa ea fuisset qđ mota: vt p h̄ magis appeat vitas q̄siti dicēs: ꝙ de nūero plātaꝝ q̄cūq3 sunt in qb⁹ humidū adequat̄ ⁊ conterminat̄ a calido: ita ꝙ q̄ntū hūidū plāte sufficiēter pt pati tātū agat calidū: tales oēs dure sunt ⁊ solide ⁊ lōge vite: ⁊ nutrimētū ēt ipsoꝝ digerit̄ bn̄ ⁊ ingrossat̄ a calido faciēte ꝯstare oia digesta: sic sunt q̄rcus huxus ⁊ cup̄ssus ⁊c̄. Ille aūt i qbus cal3 nō adequat̄ humido: neq3 ab ipso digestu3 sufficiēter cōterminat̄: sunt molles leuiter ip̄rimēti cedētes: ⁊ breuis vt plurimū vite: sicut salix sambucus persicus ⁊c̄.

¶ Problema. LXII. Antiqua.

Ropter quid q̄drupedia nō magna: pariunt maxime mōstra. Homo aūt ⁊ magna minus: vt equi ⁊ asini? Aut q2 multoꝝ generatiua sunt hec: vt canes ⁊ sues ⁊ capre ⁊ oues ⁊ multo magis magnis: illoꝝ aūt hec quidē oino vnius generatiua sunt: alia ꝗ̄ nō in multū. Mōstra aūt fiunt mutatis spermatib⁹ adinuicē ⁊ cōfusis in exitu geniture. Aut in mixtione ei q̄ est in feminei tate: ꝑpter qđ ⁊ aues ipsa faciunt: hec. n. oua generant: monstra aūt ex gemellis fiunt: quorum vitellum pellicula non diuiditur.

¶ Cur monstra parue quadrupedes pariunt: homo autem grandesq3 animantes oēs minus vt equi ⁊ asini? An ꝙ parue vt canes: sues: capre: oues: lōge sunt fecūdiores q̄ grādes. Illarū eni3 alie oino singulos pariūt: alie magna ex parte. Mōstra aūt tu3 cōfici solent cū plura semina inter sese coherescunt: cōfundūturq3: vel cū prodeunt ex mare: vel cu3 se in femina ꝑmiscent. Unde aues etia3 monstra edere possunt. Oua nāq3 vitello pariūt geminato. Mōstru3 aūt ex geminatis illis cōsistit quoꝝ vitelli nulla interiecta membrana distinguuntur.

Quare est ꝙ quadrupedia nō grādia corpora hn̄tia sed parua aut mediocria multotiens parturiunt mōstra deficientia aut abūdantia in debita quantitate mēbroꝝ: sed hō ⁊ vlr aīalia magnoꝝ corpoꝝ: vt equi asini camelli elephātes ⁊c̄. raro ꝑturiunt mōstra. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit ⁊ p̄mo assignat cā3 ex parte p̄ncipioꝝ generationis dicēs: iō esse: qm̄ hō nō grādia aīalia multos simul generant fetus: q̄lia sunt canes porce oues lupe ⁊c̄. hec. n. simul multo plures generant q̄ magna: sicut apparuit. 14. cap. oues tamē apud nos rarius pariunt nisi vnū nisi fortassis in magnesia libye: sicut di. 47. capi. sed magnoꝝ quedā aīalium sunt oino vnius parientia: sicut vere

monotota:

monotota:elephas ꝛ camelus ſicut dictū eſt.14.ca.q̄daʒ
aūt iſtoꝝ ſm plurimū pariunt vnū:interdū tñ ꝛ raro pa-
riunt plura:ſicut bō:ꝛ eq̄ ꝛc.¶ Hoc pmiſſo tanq̄ neceſſa
rio ꝓſeq̄r dicēs: ꝙ mōſtra cōtingūt qñ ſpermata.i.pncı°
generatiōis vt ſemen viri ꝛ ſanguis mēſtru° ſolū ꝑ pbm
trāſmutanṫ vel mutanṫ:ꝛ oino tali mō cōmiſcent:ꝙ red
dunṫ adinuicē confuſa ꝛ indebite cōmixta:qḋ accidit qñ
genitura decidiṫ a maſc.ꝛ ipelliṫ in matricē ꝑ motus ſal-
tus itercíſos accūtes virge:tūc.n.figurationes ꝛ cōcauita-
tes matricū aīaliū nō magnoꝝ:q̄ plures exiſtūt:deſiderā-
tes repleri:ſicut dictū eſt.14.ca.attrahunt ad ſe geniturā
improportionabilr diuiſaʒ:ita ꝙ in vnā ꝯcauitatē matri-
cis amplius icidet q̄ī aliā:ꝛ ſic ꝯñter plurima fiet attra-
ctio menſtrui ſanguinis ad eā:ꝛ ad aliā modica: ꝑꝑ qḋ ſic
idebite ꝛ iniuſte cōmutatis pncipȳs gñationis ꝑ cōcauita
tes matricū:aut mutatis ſm aliā lr̄aʒ ꝛ cōiunctis ſʒ plus
in vna ꝯcauitate q̄ī in alia cōtingit vnū cōceptū fieri ma-
iorē altero ꝛ alteꝝ minorē extra nāe normā: aut ſm totū
fere:aut ſm aliquā partē:ꝛ h̄ eſt mōſtrū: fit quoqʒ corp°
grāde min° aut fere ſm totū aut ſm ꝑteʒ:cū pncipia gene
rationis abūdāt ſuꝑflue in vna cōcauitatū:eo ꝙ nā docta
potius eligit vnū mēbrū:aut duo extra ordinē conſuetuʒ
nāe formare:aut aliq̄ vehemēter magnificare:q̄ī nām il-
lam circa embrionē nō informatā relinq̄re:timēs ne reli-
Ex quo mēbroꝝ vltra nām numerus ē. cta ꝛ putrefacta corruptionē iducat embrioīs.¶ Et ſcias
ꝙ numerus mēbroꝝ vltra nām auct° magis videṫ ꝓce-
dere ex vehemēti v̄tutis informatiue opatiōe:ſed quorū-
daʒ mēbroꝝ ſuꝑ alia magnificatio:plus ex mā vt ex mē-
ſtruo ſanguine tñ:qm̄ pbs negat in libris de gñatiōe aīa-
liuʒ ſperma femineū ingredi embrioīs gñationē:imo nec
vult ipaʒ habere ſperma:vtrūqʒ tñ p̄dictoꝝ ad mōſtruo-
ſitatē cōcurrit.¶ Silr cū nā mām valde modicā habue
rit cū debilitate fortaſſis ēt iformatoris:potius eligit vnā
partiū extremaꝝ vel duas nō cāre aut paruas:reſeruādo
mām illā in perfectā aliaꝝ partiū nobiliū ꝓductionē: q̄ī
illa vel illis formatis totū cōpoſitum eſſet imperfectum
nō valens vitam ſuſcipere.Sʒ in aīalib° maiorib° q̄ꝛ pau
ce inſunt eis matricū cōcauitates:nō cōtingit ſic ſperma-
ta adinuicē fieri cōmixta idebite ꝛ ꝯfuſa: ꝑpter qḋ min°
Dubium. in eis fiunt mōſtra.¶ Dubitaṫ q̄ꝛ nō videtur fieri poſſe
T.c.82. mōſtra cū ſint peccata ꝛ errores nāe.2.phyſi. ꝛ p̄ de gña-
tiōe aīaliū.Ea vo nūq̄ erret:cū eius ſit ſupra oēm ſapien-
Solo. tiā ethicoꝝ 2°.¶ Dōʒ ꝙ ſtimulata cogiṫ iterdū peccare:
refrenans tñ ꝛ corrigens q̄ītū pōt.qḋ euenit vel cā iterio-
ri ſeu exteriori:p̄ore q̄dē duplici vel a pricipȳs gñatiōis:
ꝛ hoc vel māīib° diuerſificatis q̄ītitate q̄litate ac ſitu aut
efficiētib° vt informatiua aut imaginatione: aut ex parte
receptricis vt matricis ceu ſi matrix ſcindatur vel oui di-
ſtinguens pellicula.Si q̄dē exteriori puta cōſtellationis
vigore de qua quadripartiti.3. ¶ Deide [Aut in mixtio-
ne.] Aſſignat aliā cām ſumptā ex ꝑte receptricis gñatiōis
vt rupture pellicule ſeꝑantis iter ꝯcauitates mr̄icis:dicēs
p̄mo aliā cām fore cōmixtionē ꝛ cōiūctionē quā acq̄runt
embriones in femineitate.i.in matrice:q̄ eſt vas gñationī
deputatū:eo ꝙ pellicula diſtinguēs vnā cōcauitateʒ ma-
tricis ab alia ꝑpter extēſionē itumeſcētis embrionis:aut
motū fetus frāgaṫ.¶ Deide [Propter qḋ.] Hic 2° infert
correlariū:per qḋ declaraṫ manifeſtı° ꝓpoſitū: ꝛ oſtēdit
hanc etiā eſſe cām q̄re in auib° fiunt monſtra.nō.n.p̄ma
cā eas colligit:cū nō per aīalificationē: ſed ouificationem
generenṫ dicēs:ꝙ ꝑpter iſtā cām ſilr ꝓducūt mōſtra:eo
ꝙ p̄mo ouificēt oua magna hñtia duos vitellos: q̄b° duo
pūr generari pulli:nō diſtinctos ꝑ pelliculā poſitam inter
vtrunqʒ:aut poſito ꝙ pellicula diſtiguanṫ:frangiṫ extēſa
ꝑpter intumeſcētiā embrionū:ita ꝙ ip̄a nō exiſte aut ei°

ſubtilitate cōfracta:fit nexio embrīa hō ꝯtangiṫ:ꝛ in cōta-
ctu ꝑpter teneritatē ꝛ augmētū futurū cōiungiṫ:ꝛ mōſtrū
effici.Unde viſum eſt anſeres duos eſſe vnū: cōiūgeban-
tur.n.in dorſo hñtes ꝑtes alias oēs ꝑfecte ſicꝰ alȳ duo. Et
ob hoc cōtigit ꝙ in italia nō lōge ante iſta tēpora viſum
eſt mōſtrū in ſpecie humana ſexu muliebri figuratū con-
tinuū vſqʒ ad pectoris cōcauitatē ꝛ ab inde duplex exti-
tit ꝑfecte: qḋ fuit optime cantatiuum: ꝛ huic ſile dicit ſe
vidiſſe Haly.in theg.de cāis.¶ Notādū eſt ſicut pʒ.6.de Circa me.
hyſto.ꝛ.3.de gñatione aīaliū in ouo eē tres pelliculas p̄ter
teſtam q̄ maxime manifeſtanṫ in ouis reſidētibus: vna q̄
imediate adheret teſte proportionata dure matri in cere-
bro hoīs:eſt ꝛ alia ſub iſta ea ſubtilior circūdans albumē
ꝑ totū ꝓportionata pie matri cerebri.eſt ꝛ 3° ſubtilis val-
de diſtinguēs circulariter vitellū ab albumine:in ouo aūt
hñte duos vitellos:pelliculaʒ hanc cōtingit aliq̄n frangi:
ꝑpter qḋ cōiunctione fit mōſtrū.¶ Notādū ēt ſm Ariſ.
in.4.de gñatione aīaliū mām gñationis aīaliū aliq̄n ma- In pleriſqʒ locis
iorē cōſtare in q̄ītitate q̄ī reqrit mā particularis in ſpecie
illa:qḋ poterit eſſe duplr:aut vt hec mā remaneat indiui-
ſa:ꝛ tunc cauſabiṫ vna pars aīȳs maior ꝓportionabiliter
valde aut cōtingit eam diuidi ſicut fit interdum radices
arboꝝ:quas virtus ꝛ motus fluuioꝝ tangit:qm̄ diuidunṫ
in duo ꝛ fiunt due cōſiſtētie ex vna radice ꝛ v̄tute.Eodeʒ
ēt mō in cōceptionib° accidit.adnaſciṫ.n.adinuicē qḋ eſt
vicinū.q̄nqʒ vo ꝛ qḋ eſt longinquū ꝑpter motū cātum in
fetu.eſt etiā cā cōiunctio embrionū iam dicta.¶ Et ſcias Et in ſemib° exterioribus ſic ēt interiorib° accidere monſtra.
ꝙ ſicut fiunt mōſtruoſitates in exterioribus:ita etiam in
interioribus:q̄daʒ.n.aīaliū aliq̄n habent duos ſplenes ꝛ
multos renes:ꝛ aliq̄n facta eſt tranſlatio vt ꝙ epar ſit in
parte ſiniſtra ꝛ ſplen in dextra:ſicut dī in p̄mo de hyſto.
ſimilr eſt inuenire mirabilē diuerſitatem ſm clauſum ꝛ
perforatum in partibus:ꝛ pluralitatem ꝛ paucitatem:ſed
vtruʒ tale ſit vnum animal aut plura: diffiniṫ ex corde.ſi
enim vnuʒ eſt cor vnum erit aīal:q̄ītūcunqʒ variate ſint
alie partes:ꝛ ſi plura ſunt vt duo:duó ſunt aīalia:q̄ītūcūqʒ
ſit aliarum partium numerus diminutus.

¶ Problema. LXIII. Antiqua.

PRopter quid caput hoīuʒ piloſuʒ eſt
magis alio corpore ꝛ nō ſm rationē.
Alȳs aūt aīalibus ecōtrario:' Aut q̄ꝛ
ꝛ alioꝝ hec quidem in dentes excre-
ſcunt ſm ſuperabūdantiam nutrimēti:hec q̄dē
in cornua:alia v̄o in crines.Quecunqʒ autē in
cornua minus caput habent piloſuʒ. illic.n.cō-
ſumiṫ.Quecūq̄ v̄o in dētes magis q̄dem cor-
nigeris:habēt.n.piloſitatē in collo:minus autē
his vt auibus.habent.n. ꝛ he eam que eſt ho-
minum:q̄ illis multipliciter ꝑpter multitudi-
nem hec in caput excreſcunt:non.n.nihil habet
neqʒ multum:ita q̄ eſt vbiqʒ. Noua.

¶ Cur hoīuʒ caput piloſius q̄ī reliquū corpus
nec ex ꝓportione piloſum eſt. Ceteroꝝ autem
contra:' An cetera vel in dentes exuperant pre
nimia alimenti copia:vel in cornua vel etiaʒ in
ſetā.Que igitur in cornua capite minus ſetoſo
hec ſunt:abſumptū enim illam in rem eſt.Que
aūt in dentes plus q̄dem pili q̄ī cornigera obti-
nent.Caproꝝ enim nō nihil ſortiuntur. Sed

minus q̄ȝ aues: his eniȝ illud etiā qđ hoium genus in tegendi nā tribuit. Sed qđ illis pro copia nutrimenti multis luxuriat locis: id in capite hoi abūdat. Nec eniȝ nullū habent: nec adeo multū: vt piloꝝ vndiqȝ excrescat cōgeries.

Quare eſt ꝙ caput in hoib⁹ ſit piloſius q̄ȝ aliud corpus: iproportionabilr.n.eſt piloſuȝ ad alias ei⁹ ptes. ſed in alijs aialib⁹ eſt eȝ: qm alie ptes corpis iproportionabilr ſunt pilosiores capite: ſic itaqȝ his vbis tāgitur cōparatio triplex: quaꝝ vna eſt capitis hoīs ad alias ei⁹ ptes. z⁹ capitis alioꝝ aialiū ad eoꝝ ptes. 3⁹ hoīs totius ad alia aialia ſm totū. ¶ Deīde [Aut qz.] Soluit ꝛ p̊ oſtēdit quō ſupfluitas nutrimētalis ēt in diuerſa extermineť dicens iđ eſſe: qm in alijs aialib⁹ ab hoīe his gdeȝ ex ſupabundantia ſupflua alimēti fiunt ꝛ augmētanť dentes in inferiori mādibula ſic cornutis: aut ēt in vtraqȝ mādibula magni reddunť valde ſicut carētibus cornib⁹: ſed in gbuſdam alimenti ſupfluitas cōuertiť in cornua vt ceruis bobus ꝛc̄. alijs vō in crines vt in iubas ꝛ caudas vt equis: aut in lanas vt ouib⁹ ꝛ ſup. gbuſdā in vngues: alijs in roſtra. gbuſdaȝ in gibbū vt camellis: auibus aūt in plumas. ¶ Deinde [Quecūqȝ gdē.] Hic z⁹ p̄dictā diſtinctionem pertractat aſſignādo cāȝ q̄ſiti dicēs: ꝙ quecūqȝ animaliū emittūt ſupfluitatē alimēti in cornua caput habēt minus piloſum cū cōſumať eius pars maioꝛ in cornua: ꝛ iđ cerui grandia hñtes cornua ſunt breuiū piloꝝ ꝛ leuium ſicco terreſtri in cornua exterminato: ſed q̄ in dētes ipaȝ emittunt ſupiores: aut ēt maiores cōſtituēdo ꝛ acutiores piloſiora ſunt ferētibus cornua. nō.n. in ipſos tātū ſupfluitatis exterminať: ſicut in cornua habētia pp qđ ſit his piloſitas in collo grādis ꝛ iuba: ſicut equis ꝛ aſinis ꝛc̄. in quibuſdā aūt vt in auib⁹ minus cōuertiť ex ſupfluitate alimenti circa collū in pēnas q̄ȝ predictis in pilos: ipſe.n. hñt pportionabilr in pēnis piloſitatis hoium diſpōneȝ. pticipant.n. cū hoīe in figuratiōe ꝛ numero mēbroꝝ: ſicut dictum eſt in.55. ca. plumas hñtes nō multas circa reliquuȝ corpus: ꝛ plumas circa caput ꝛ maxime vpupa ꝛ alauda ꝛ q̄daȝ auiū gbus dies ꝛ alie aues plurimū inimicantur: differēter tū ſe hñt aues ꝛ hoīes: qm aues ſm partiū multas ſunt plurimū pēnate: pp̄ter h̄ ꝙ coꝝ ſupfluitates nō trāſeant in vrinā cū careāt veſica: ꝛ qz his eſt opus ad volādū. ſed in hoīe capilli ſine cōparatione plus excreſcunt in caput q̄ȝ pēne ibidē in auibus: qm hō non eſt oīno ſine pilis: imo multos ꝛ lōgos habet ꝛ maxime in capite: neqȝ multos hȝ: ita ꝙ per totuȝ manifeſte: imo in pluribus caret locoꝝ pilis vt plurimū: ſic itaqȝ ſunt q̄tuoꝛ: quoꝛuȝ homines ꝛ cornigera ſunt duo extrema: dētifera ꝛ aues medium: aues.n. appropinquant hoībus: dentifera vō cornigeris: igiť homo plures ꝛ longos habet in capite capillos: qz ſuperfluitas alimenti in hunc tendit locum: cum ſit recte ſtature ꝛ poroſus valde ſm caput.

¶ Problema. LXIIII. Antiqua.

Ropter qđ hō ſol⁹ aialiū caniciē hȝ: Aut qz plurima aialiū fluxilē pilū oī anno hñt vt equ⁹ bos: q̄dā aūt fluxilē nō hñt: breuis.n. vite ſunt: quēadmodū ouis ꝛ alia c⁹ eſt crinis ſic nō ſeneſcētia: neqȝ caneſcit. Hō aūt neqȝ ppagādū hȝ crinē: lōgeuuȝ.n. eſt: quare a tēpore caneſcit. Noua.

¶ Cur vnus oiuȝ aiantium homo caneſcit: An ꝙ pars animantiū maxima pilū quot annis deciduū gerit: vt equus ꝛ bos. Nōnulla deciduū nō gerunt. Tēpus aūt viuunt breue vt oues. ꝛ quedā alia quoꝛuȝ pilus vtpote non ſeneſcens caneſcere non poteſt: at homo nec deciduum gerit pilum. Et longaȝ degit etatē. Itaqȝ tēpore conſeneſcit atqȝ inueteratur.

Quare eſt ꝙ hō ſolus īter cetera aialiū īcurrit caniciē. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit ꝛ p̊ aſſignat cāȝ q̄re alia aialia ab hoīe nō caneſcūt dicens iđ eſſe: qm pluri b⁹ aialib⁹ cadūt pili oī anno: ſic dcm̄ eſt. 21. pble. ſic equo boui. gbuſdā vō nō cadūt: que gdē breuis ſunt vite: nō.n. renouanť ꝛ iuueneſcunt p depoſitionē piloꝝ ꝛ acquiſitionē alioꝝ ſic arbores: q̄lībȝ ēt anno inouanť ꝛ iuueneſcūt ſic eſt ouis. hec.n. nō deponit hyemales pilos ſupfluitates inde feroſas ꝛ acutas abijciēs. Vn̄ p hoc ēt ꝙ nō cadūt ſignificať ꝙ aligđ nō ſupfluū trāſit i eos vitā abbreuiās. Silr ꝛ alia q̄cūqȝ beſtia c⁹ fuerit pilus ſic aialiū nō ſeneſcētiū nō caneſcit: eo ꝙ ſenect⁹ canicie denotať ſicut porcus ꝛc̄. ſic igiť his nō caneſcit pilus: qz ſunt breuis vite. illis aūt qz fluit oī anno: q̄re neq̄q̄ȝ caneſcūt ab hoīe alia. ¶ Deiñ [Hō aūt.] Aſſignat cāȝ h⁹ z⁹. q̄re hō caneſcit accipiendo oppoſitū qđ alijs nō ꝯtingit aialib⁹ dicēs: ꝙ pilus in hoīe nō ppagať inouādo ſe gñatione poſt fluxū de anno in annū ſicut in alijs ſit aialib⁹ niſi aliqñ ſit egritudis cā. Itē z⁹ eſt aial magis lōge vite oib⁹ excepto elephāte ꝫ iđ qđ dictū eſt breuis vite: pp̄ter qđ tū capilloꝝ pmanētia: tū longeuitate tpis caneſcit. ¶ Dubitať qz ponit ſolū hoīem caneſcere: cū in. 3. hyſto. ꝛ. 5. de gñatione aialiū ponat ēt equū caneſcere. ¶ Dicēdum ꝙ hō pprie notabilr caneſcit ſicut hic oſtēdit Ariſt. ꝛ qz cerebrū hȝ multū frigidū ꝛ humidū receptioni multoꝝ fumoꝝ expoſitū deferentiū mās ad ipȝ putreſcibiles. Propter qđ ſciēdū eſt ꝙ cā p̄ma ꝛ p̄ncipalis caniciei calidi eſt debilitas inatī: ſicut pȝ in. 5. de gñatione aialiū: qđ forte voluit Auic. z⁹ p̄mi cū dixit poſita cā caniciei ſm Ariſt. ꝛ Gal. cūqȝ duas intētiones cōſideraueris inuenies eas ppinquas p certo: qm cā in albedine coloris flatis: ꝛ cā in albedine athacharugy que nutrimētū comitať eſt vna: ſed cauſe alie plures pñt exiſtere: ꝯtingit.n. multotiens canos ex īfirmitate fieri: gbus ſanatis nigreſcit iteꝝ pilus ꝛ efficiť non canus: ſic dī in. 5. de gñatione aialiū. Fit ēt pp̄ter timorē mortis horribilis: qđ viſum eſt aliqñ ſubito accidere in depoſito p rupem cū funiculus frangereť ſponte in quo exñs falconuȝ pullos q̄rebat accipe: qđ ēt accidit ex triſtitia longa: ꝯtingit ēt ſic dī in. 5. de gñatiōe aialiū pp̄ter humorē frigiduȝ ꝛ humidū idigeſtū ob defectū caliditatis inate: q in locis gñationis capilloꝝ a cōtinentis caliditate loci putreſcit. Vn̄ ꝛ p̄les canos eſt videre in timporib⁹ pp̄ter humiditatē loci. Vn̄ Alex. in p̄n⁹ ſuoꝝ pblematum ait. pp̄ter qđ Homerus hoīes timpori canos vocauit: qđ ēt aliqñ adoleſcētib⁹ ꝯtingit. Gal. aūt in z⁹ de cōplexionib⁹ ponit caniciem ſic fieri: dicit.n. ꝙ in illis in gb⁹ cutis capitis nō cōſequiť fineȝ ſiccitatis capilli ſunt debiles ꝛ albi: que gdem diſpō dī canicies: coꝝ quideȝ debilitas accidit pp̄ter minorationem nutrimenti eis cōuenientis: ſed albedo eſt qm res ex q̄ nutriunť egrediť a flegmate qđ putreſcit ſm lōgitudinē tēporis: hoc aūt tali mō contingit: qm cuȝ porus fuerit anguſtus ꝛ ſupfluitates fuerint parue ꝛ viſcoſe: fueritqȝ caliditas in arterijs expellens debilis: accidet canicies pp̄ter putrefactionē: nā ſicut caluicies nō cōtingit in caluarie loco maxime: niſi qz ille locus eſt ſiccioꝛ oib⁹ partib⁹ capitis: eo ꝙ cutis eſt illic oſſi annexa ꝛ nudata. Silr canicies accidit pprie in timporibus cū illic ſub cute ſine

duo lacerti

Hō pter elephātes viuacioꝛ eſt ceteris animalib⁹. Dubium. Solo. Poſt ſpue capitum.

caluaries

duo lacerti magni: oīs aūt lacertus magnus est carnosus ⁊ caro humidior osse ⁊ cute. ¶ Tūc ad instātiā dicēdū q̄ aliqd fieri canuʒ pōt esse duplr. aut ꝑprie ⁊ notabilr valde: ⁊ sic ꝑpter antedictas cās solus hō fit canus: ⁊ ita itelligendus est hic sermo phi. aut minus ꝑprie ⁊ notabilr: ⁊ sic equ⁹ ēt pōt dici canescere: lʒ deponat hyemales pilos ⁊ sit breuis vite ad hoiem: q̄ tñ ꝑprie pōt dici canescere respectu alioꝝ que nullo mō canescūt: cuius qdem cā ẜm Arist. 5. de generatione aīaliū est os capitis subtilissimuʒ ẜm magnitudinem eius existens: ⁊ ideo occasionalis vel periculosa fit ei plaga circa hunc locum existens.

Canis fieri dupliciter intelligitur.

¶ Problema. LXV. Antiqua.

PRopter quid hi quibus ea q̄ sunt ab vmbilico deorsū maiora: q̄ȝ ea q̄ sunt ad pect⁹ breuis vite sunt ⁊ ībecilles: Aut q2 vēter frigidus est ꝑpter paruitatē quare nō digestiuus sed supfluitatuʒ generatiuus: tales aūt morbidi sunt. Noua.

¶ Cur vita breui ībecillisq̄ʒ virib⁹ sunt q̄ ptē vmbilico subiectā maiorē q̄ȝ supiorē hñt ꝑtinētem ad pectus: An q̄ venter suā ob breuitatē frigidus est. Itaqʒ vt vim paruā obtinet cōcoquēdi: sic excremētis redūdare aptissim⁹ est. Morbis aūt nimiꝝ patent q̄ tali vētre constiterint.

Quare est q̄ hoies hñtes ptes q̄ sunt ab vmbilico inferi⁹ versus ossa pectinis maiores q̄ȝ ille que sunt ab vmbilico ad pectoris cōcauitatē: vt apō gladiatā sunt breuis vite ⁊ debilis ṽtutis. ¶ Deide[?] Aut q2. Soluit dicēs cāʒ eē: qm̄ vēter est frigidus pp ꝑuitatē ⁊ strictitudinē suā: ⁊ ēt situʒ: pp qd̄ cū digestio fiat p calidū nō pōt cibū digerere: quo accīte supfluitates miste īdigeste ex hoc generate in corpore aggregant: q̄ aūt has cōtinent in eoꝝ corporib⁹ morbidi sunt ⁊ lāguorosi cū sint morborū cause añcedētes ꝑpe ꝯiunctas fieri. ¶ Et scias q̄ signū huic ẜʒ ꝯriā dispōne sumit ab Arist. in physionomia sibi ascripta: dicēte. qcūqʒ maius spatium hñt qd̄ est ab vmbilico vsqʒ ad extremū pectoris: q̄ est locus cōcauitatis ei⁹ inferioris: q̄ȝ qd̄ est ide ad furculā: vbi est initiū colli: sunt voraces ⁊ insensibiles: cui⁹ cām dicit eē voracitatis: qm̄ ventrez hñt magnū valde extensuʒ: quo cibos appetūt ⁊ iponūt: suntqʒ insensibiles: qm̄ sensus p quos actus sentiendi existit artū hñt locū: repleti. n. existūt odoratiōe vehemēti ⁊ vaporatiōe ciboꝝ assūptoꝝ: ita q̄ sensus debiles hñt magis ciboꝝ repletione q̄ȝ defectu. ¶ Dubitat. videt̄. n. q̄ vēter paruus sit hñ digestiuus: eo q̄ virt⁹ in ipo magis vnit̄: q̄ vnita fortior est ipsa dispersa: sic̄ pʒ in lib. de cāis. Itē oculus paruus nō vituperat̄ imo laudat̄ sicut volunt medici. ¶ Dicēdū q̄ hō vēter sicut vult phs nō est digestiuus nutrimēti: sʒ supfluitatū augmētatiu⁹: in eo. n. sunt plures lapsus ⁊ in plurib⁹ naturis. est. n. lapsus l cōplexiōe q2 frigidus: cū eius gñatio fuerit a diminuto calore ⁊ ībecilli ṽtute: mā ēt gñationis minime obediēte. Silr hō vēter lapsus est in cōpone ⁊ in q̄ritate: cū sit minor nāli: ⁊ ēt in situ: eo q̄ nō est in loco dīno in quo dʒ esse: cū ei⁹ locus nāliter sit lat⁹: h aūt vēter cōprimit spūalia diaphragmate ab ipso cōpresso: ⁊ maxie cū cibis replet̄. vñ ⁊ hic ꝑpoꝛtionat̄ vētri de q̄ dicit Gal. in theg. tre. signoꝝ. Uētrē siq̄dē vidi cuiusdā ita paruū: rotūdū: ⁊ ꝑpēsuʒ iuxta hypocūdriū vt appareret manifeste ẜʒ circūscriptionē ꝑpriā ⁊ vidētib⁹ ⁊ tāgētib⁹. ¶ Tūc ad argumētū dōʒ q̄ illa ꝑuitas existit a pn̄. nō per viā vnionis vt dciū est ṽtutis ⁊ fortificationis: sed poti⁹ per motū dissolutionis ⁊ debilitatis

Dubium.

Solutio.

cum diminutione calidi: qd̄ aūt dicebat̄ de oculo non est sile: cum nihil in se recipiat pro alijs digerendum.

¶ Problema. LXVI. Antiqua.

PRopter quid hec qdeʒ fiunt aīaliū nō solū ex seinuicē: sed ⁊ a casu. alia autē ex seinuicē solū: vt hō ⁊ equus: Aut ⁊ si nō fiunt p alias causas: sed q2 his qdē paruū tēpus generationis. Quare si fiant tēpus distēdit: ⁊ cōtingit fieri in mutatiōe tempoꝛū. hoꝛū aūt multū generatio super distenditur. Annuales aūt decē mēses sunt: q̄re necesse fieri: aut ex seinuicem fieri. Noua.

¶ Quā ob cām aiantiū alia nō solū coitu: sed ēt sponte nāe ꝑcreant̄: alia coitu dūtaxat ꝑueniūt vt hō ⁊ equus: An q̄ ⁊ si nō aliam ob cām: tñ q̄ alijs gignēdi tēpus breue statutuʒ est. Itaqʒ fieri nō pōt: vt tēpus qd̄ vim obtinet generandi amplificet̄ proꝛogeturqʒ. Sed tempoꝝ vicissitudine cōmutationeqʒ: vt procreentur contingit. Alijs multo generatio ampliari solet. Etenim vel anno vel decem mēsiuʒ spatio confici assolent. Quapropter vel nullo pacto: vel ex coitu procreentur illa necesse est.

Quare est q̄ q̄dā aīaliū nō tm̄ generant̄ ex seinuicē q̄ per coitū est gñatio ex cōbinatione. s. mas. ⁊ fe. sed ēt generant̄ casualr sicut q̄ putrefactiōe generantur: q̄dā aūt ex seinuicē generant̄ tm̄: sicut hō equus: ⁊ vlr aīalia pfecta. ¶ Notādū q̄ ex ista lr̄a videt̄ diuisio trimēbris relinq: vt q̄ q̄dā generant̄ ex putrefactione: q̄daʒ ex coitu: q̄dā ṽo vtroqʒ modo: ita q̄ videt̄ q̄ aīalia eadeʒ specie possint fieri ex spermate ⁊ sine spmate: qd̄ Arist. ēt apparet sentire. 7. meta. dicens: hoꝝ quedā fiunt a casu ⁊ foꝛtuna silr ⁊ in factis a nā: q̄dā. n. ⁊ illic eadem ⁊ ex spermate fiunt ⁊ sine spermate: cū igit̄ dicat eadē fieri ex spermate ⁊ sine: aut ista idētitas erit numeralis: aut spālis: aut gñalis. nūeralis nō: qm̄ illa sunt eadē nūero quoꝝ mā est vna: sic̄ dī. 5. meta. sub q̄ritate determiata. neqʒ ēt gñalis: q2 tūc sermo ei⁹ inartificialis foret valde ⁊ nullus: cuʒ oē habens sensuʒ quocūqʒ modo sit aīal est: ꝑpter qd̄ dicendū est q̄ Arist. his verbis excludit opīone duoꝝ illustriū viroꝝ: Auic. s. ⁊ Auer. Auic. n. cū dixit q̄dam: q̄ quidem vt declaratū est in. 13. ca. hui⁹ ꝑpinquo posuit oīa aīalia indifferēter ṽtute supioꝝ per putrefactionez corpoꝝ posse gñari: sed Auer. cū dixit eadē tollit̄ sniam ponētis ꝯ Auicē. q̄ q̄ sunt p putrefactionē gñata sunt alterius spēi q̄ȝ generata ex semine. Uoluit. n. 7⁰. meta. q̄ nulla spēs inueniat̄ fieri a casu. inuenit̄ tñ aliqd sile ei qd̄ fit a casu: vt spēs q̄ fiunt ex se. Illud aūt qd̄ Arist. sniaʒ firmat est: qm̄ ipfectū ꝯtingit fieri plurib⁹ modis: pfectū aūt vno mō tm̄: cū impfecta pauca regrant ad sui eē: perfecta aūt multa. Uolētes aūt per coitū gñata ⁊ per putrefactionē nō fore eiusdem spēi accipiūt: q̄ alterius māe alter est actus ⁊ forma: sicut pʒ. 8. meta. sed altera est mā mēstrualis: vtputa muris generati per coitum ⁊ muris gñati ex putrefactione. ¶ Aut dicēdū q̄ lʒ mā videat̄ alia: fit tñ eadem virtute celesti illam disponēte: nō enim semen est de rōne generationis taliū: sed magis mā putrefacta sic calido celesti perflata: aut veꝝ est in generatione perfectoꝝ: in quibus agens oīno requirit̄ particulare: sumunt etiā Aristo. pmo de generatione animaliū dicentē: quecūqʒ non ex anima

Aliqd generari tripliciter.

T.c.31.

T.c.12.

T.c.31.

T.c.12.

libus sed ex corrupta mã hec generant qdem: alterũ autẽ
genus ⁊ qd̃ factũ est neq3 fe.neq3 mas.hoc. Sed Auic.imi
tantes exponunt alterũ genus esse p̃mo ⁊ denuo per diuisi
cationez reuertetur ad spẽm vnde venit. Uoluit.n. Auic.
spẽm ppriã in.15.de aialibus nõ statiz dari:sed per inter
media.vt vbi grã.rane generant oua ex qbus fiunt ranũ
culi pisciculis assimilati:⁊ exinde fiunt iterũ rane: qd̃ ⁊ vi
det̃ ẽt esse in vermib⁹ siricũ spuẽtib⁹:cũ ex ipsis fiant p̃mo
papiliones:⁊ ex illis oua:deinde vermes vt p̃mi: vt p3.5.d̃
hysto.sic itaq3 de hac mã breuiter hoc dcm̃ sufficiẽs p̃ter
alia in p̃ de gñatione aialiũ pfundius ptractata. ¶ Dein
de [Aut ⁊ si nõ.] Soluit ⁊ p̃ assignat cãz eorũ q̃ gñant̃ a ca
su dicẽs id eẽ:qm̃ si nõ fiunt p alias cãs plures:fiunt tñ p
istaz.qd̃ declarat:q2 his.s.generatis a casu est breue tẽpus
Et in.2.de gñatione t.c.56. in quo gñant̃:q2 circa ver:vt qñ sol incipit ad nos venire
per circulũ obliquũ:sicut dĩ in p̃ de gñatione ⁊ corruptio
& primo metheo. ne:vel paruũ est tp̃s:q2 nõ diu eorũ.s.gñatio ptelat̃ sic ge
neratio pfectorũ:q̃ est circa decimũ mẽsez vt statiz dicet̃.
in pñcipio Un̄ si fiant:tp̃s est cã mãm sui q̃litate distẽdendo ⁊ p̃pa
rando ad susceptionẽ forme aialis. Et q2 ita sit apparet:q2
generatio taliũ maxime 9tingit fieri in mutatione vlĩ tẽ
porũ:⁊ pprie qñ sol accedit ad nos tp̃e veris pueniens ci
tra caput arietis:cũ caliditas ⁊ virtus viuifica intendatur
in cõtinente. Et qñ fit silr̃ mutatio veris ad estatem sole
in capite existe cancri cõtingit:l3 minus. Et etiã estatis ad
autũnuz in capite libre l3 minime:imo tunc corrũpi inci
piunt plurima apud nos:secus tñ cõtingit in multis habi
tationib⁹. ¶ Deinde [Hoc aũt.] Ostẽdit qũo illa fiũt que
generant̃ per alias cãs q̃3 ex tẽporũ sola mutatione dicẽs:
q2 q̃dam sunt quorũ generatio diu extendit̃: interuenit.n.
longũ tẽporis a 9ceptione ad partũ:qualia sunt aialificã
tia pfecta:ipsa.n.in sui gñatione vt in vteris matricũ per
manẽt anno toto aut decẽ mẽsib⁹ vel circa anteq̃3 parian
tur:sicut apparuit.14.ca°. p̃pter qd̃ si fiũt aut.i.cã hec est:
q̃re necesse est ipsa ex seinuicẽ fieri per cõbinationẽ ma
ris ⁊ femine in coitu. ¶ Et scias q2 hic multiplex inuenit̃
littera que in eundẽ satis tẽdit intellectũ: qdam.n.ipsorũ
hñt annuales aiales aut.10.mẽsib⁹ sicut expositũ est:⁊ hec
qdẽ littera itellectui abundat:qdã aiales aũt decẽ:aliq̃ vo
annuales aũt decẽ. Sic itaq3 q̃dam imperfectorũ valde:
q2 pauca regrunt̃ ad eorũ gñationẽ:vt apparuit in.13.cap.
pñt ex putrefactione:que ⁊ a casu dicunt̃ fieri:cũ nõ fiant
ab aliquo agẽte vno determinato particulari:cũ3 mã de
terminata ⁊ in loco determinato:sicut sunt genera enthomorũ.
q̃dam aũt q2 pfecta sunt plura regrentia in eorũ cõ
stitutionẽ:nullo mõ pñt fieri nisi ex seinuicez seminãdo:
alia vo sunt horũ media:⁊ ista qdẽ pñt vtroq3 mõ fieri:si
cut ex causis exẽplificatione tactis ostendit̃:cum in ipsis
cõiungunt̃:qualia sunt genera muriũ serpentũ ⁊ quorũ
Dubium. dã pisciũ. ¶ Dubitat̃ qm̃ dic̃ gñationẽ differre p paruũ
T.c.10. tẽpus ⁊ mltũ: qd̃ nõ videt̃:cũ pbet̃ in.5. phy.generationẽ
ideo nõ esse motũ:qm̃ fit in instanti:⁊ ois motus fit in tẽ
Solo. pore.quare ⁊c̃. ¶ Est dicendũ ⁊ p̃mo sciẽdũ qd̃ tp̃s vnde
tẽpus s3 qd̃ est numerus motus p̃mi mobilis numeratus
T.c.101 ab anima s̃m prius ⁊ posterius:sicut dicit̃ in q̃rto phy.nõ
est causa generationis imo corruptionis: cum distare fa
ciat ab esse quodã:nullũ enĩ3 didicit:neq3 nouũ factũ est:
neq3 bonũ:corruptionis enĩ3 causa per se est tp̃s sicut di
cit̃ ibidez:⁊.28.cap.xi.dicet̃ particule. Sed tp̃s acceptuz
s̃m q2 ex tali numeratione prioris ⁊ posterioris in motu re
linquit̃ in cõtinente aliqua dispositio: sic tẽpus est causa
generationis ⁊ corruptionis:cum enim sol venit ad caput
arietis versus nos:imprimit̃ in continens dispositio tem
perata viuificatiua: cum aũt recedit transiens ad caput
libre:relinquit̃ dispositio priori cõtraria:⁊ sic accipitur hic
tempus. ¶ Tunc ad rõnem dicendũ q2 generatio tripli Gñatio tripl'r acci pitur.
citer accipitur:vno modo pprie pro vltimo instanti tẽpo
ris:quo in materiã sũme dispositã introducit̃ forma:⁊ sic
pcedit rõ adducta. Sumit̃ ⁊ cõmuniter nõ solũ pro tali
introductione forme instantanea:sed pro tota alteratione
precedente talem introductionem forme:qd̃ est quousq3
animal sit pfecte constitutũ in specie sua. Sumit̃ ⁊ cõmu
nissime pro tẽpore in quo sperma sumit̃ a matrice donec
fetus inde genitus pariatur:⁊ isto ⁊ etiam secundo modo
potest hic generatio accipi.

¶ Problema. LXVII. Antiqua.

Ropter quid ethiopum dẽtes qdem
albi sunt ⁊ albiores q̃3 aliorũ:vngues
aũt nõ? Aut vngues qde3: q2 ⁊ cutis
nigra ⁊ nigrior q̃3 aliorũ. Ungues aũt
ex cute oriunt̃:dẽtes vo albi:p̃pter qd̃? Aut q2
ex qbus humidũ extrahit sol:p̃pter supertinge
re albi fiunt:vt ⁊ cera. Coriũ qdem igitur sup
tingit:dentes vo non supertingit:sed humiduz
p̃pter estum exhalat ex ipsis. Noua.

¶ Cur ethiopum dẽtes candidi ⁊ candidiores
q̃3 ceterorũ. Ungues autẽ non dentibus in can
dore respõdent? An vngues ideo nigricant: q2
cutis etiã nigra est:⁊ nigrior q̃3 ceterorũ3. Un
gues autẽ ex cute proueniunt. Sed cur dentes
candeant:que na3 ratio sit? An q2 albescere illa
solent quibus vis solis humorẽ detrahit dũmõ
nihil superinficiatur:quomodo etia3 ceram al
bescere nouimus. At cutem superinficit calor:
dentes minime. Sed totus eoru3 humor in va
porem a calore conuertitur atq3 exhalatur.

Quare est q2 dentes ethiopũ habitãtiũ p̃mu3 clima
ad meridiẽ ⁊ vlr nigrorũ: qd̃ est ob extremi
tate tertij climatis versus torridã 3onam sunt albi intãtũ
q2 manifestiores sunt valde in albedine q̃3 aliorũ habitan
tium citra tertiũ clima ⁊ maxime vltra quintum: sed vn
gues ethiopũ ⁊ sibi p̃pinquorũ nõ sunt tales:imo cõtrarij
vnguibus istorum sunt subnigri:cum hi habeant vngues
subalbidos ex albo ⁊ rubeo sanguine cõmixtos. ¶ Dein
de [Aut vngues.] Soluit ⁊ p̃mo assignat cãm nigredinis
vnguiũ dicens.ideo esse vngues nigros:q2 cutis ethiopu3
⁊ consimiliũ est nigra ⁊ nigrior q̃3 cutis aliorũ climata eis
habitãtiũ opposita:sed vngues nascunt̃ ex cute.s.ex nutri
mẽti supfluo terrestri delato exterius ad cutẽ:g qdẽ deni
grant̃ sicut nutrimẽtũ carnis:⁊ vapor denigrat̃ ad cutem
foras attractus caliditate solis adustiua: p̃pter qd̃ fit eos
esse nigros:⁊ nõ denigrant̃:eo q2 supfluitates taliũ sint ni
gre:ex qbus generati sunt vngues: sicut Arist.3.de hysto.
⁊ scd̃o de gñatione aialium dicit Herodotũ mendacẽ po Redarguit Hero dotũ.
nentẽ ethiopes geniturã habere nigrã cũ videamus den
tes eorũ albos. ¶ Deinde [Dentes.] Assignat cãm quare
dentes taliũ sint albi:⁊ p̃mo p̃ponit hoc sub mõ q̃onis q̃
rens quare est q2 dentes ethiopũ sunt albi. ¶ Deide [Aut
quia.] Soluit dicens ideo esse:qm̃ caliditas causata a sole
in cõtinens ⁊ a stellis extrahit ⁊ euaporare facit humidu3
extraneum cõgregando ⁊ inspissando humidum magis
purũ:calidũ enĩ3 cõgregat homogenea:⁊ que sunt eiusde3
tribus:sicut dicit̃ in quarto metheororum:quo accidente
dentes ethiopum in se relinquunt̃ albi ⁊ albiores aliorũ:

propter

ꝓpter qȝ cutis superficietenus denigratione tingitur ex adustione humidi ad ipsas attracti ꝛ retenti in ipsa ꝛ exhalationē alterius impuri: sicut est ceram exterius supertingere. vt patet in artificibus tabularū cerearū ꝗbus memoria seruatur: ꝛ hoc est qȝ cōcludit coꝛinȝ ꝛc. dicit igitur ex attractione humidi ad extra cutis tingitur supficietenus: sed dentes non: quia humidū retentū in eis reddens ipsos minus albos ꝓpter estum insensibiliter exhalat: vt ostēdunt ossa sub terra contenta inde albioꝛa facta: sed retinetur in cute.
Dubium. ❡ Dubitatur quia videtur vngues ethiopū esse albos: quia caloꝛ agens in siccū dealbat: sicut dicit Auic. ꝑmo ꝑmi: sed
Solo. vngues sunt sicci sicut dicunt medici: ꝗre ꝛc. ❡ Dicendū est vngues ethiopū esse nigros sicut ostēdit phs. ❡ Et ad rōnē respōdēdū est ꝙ lȝ vngues sint sicci cutis comparatione: ad quā oīa cōparant medici sicut ad vīe tēperamētū: nō tñ sunt simplr sicci: imo humidi: cū in eis humidū cōtineatur qȝ distillatione alembici percipitur.

❡ Problema. Ultimum. Antiqua.

Propter quid hec ꝗdeȝ ablato capite ꝛ moꝛiuntur statiȝ aut cito. alia vero nō? Aut ꝗcūqȝ sine sanguine sunt ꝛ modici nutrimēti hoc patiūtur. Neqȝ cibo eniȝ indigent cito: neqȝ effunditur ipsoꝝ calidū in humido exeunte sine quibus vtiqȝ nō est possibile viuere in sanguineis. His autē possibile est non spirare: viuere eniȝ possunt multo magis. Causa autem in alijs dicta est. Noua.

❡ Cur animantiuȝ alia preciso capite vel protinus moꝛiūtur vel paulopost: alia minime? An ita afficiantur que sanguine carent: exiguoqȝ cibo contenta sunt. Quippe que neqȝ continuo cibum desiderent: neqȝ in humoꝛe caloꝛ eoꝛuȝ diffundatur quibus rebus priuatū animal sanguine constans viuere nequit. Illa vero sine respiratione viuere multo diutius possunt. Causam cur ita alias abunde reddidimus.

❡ Explicit decima particula.

Quare est ꝙ ꝗdam aīaliū abscisso capite cōfestiȝ moriuntur sicut ꝑfectioꝛa: ꝛ maxime hō ꝑꝑ subtilitatē spirituū ipsi⁹ ꝛ humoꝝ: foꝛma. n. eius minus est immersa mãe coꝛpulēte foꝛmis alioꝝ: ꝓpter qȝ actus plurimi sunt ipsius excedētes mãe oīs nãm. Quedā aūt nō sic ꝯfestiȝ moꝛiuntur: sed mouentur aliꝗ̃diu: opatiōes vite exercentia: vt aīalia frigida: quoꝝ humidū est viscosum valde: sicut ericius testudo cameleon serpētes ꝛ plura pisciū genera. ❡ Deinde [Aut quecūqȝ.] Soluit dicēs ꝑmo iō eē: quia quecūqȝ fuerint sanguine carētia: modico indigentia nutrimēto ꝛ raro ꝓpter inuiscationē humidi eoꝝ patiuntur hoc: vt ꝙ capite absciso tarde moꝛiantur: cuȝ possint diu eē sine alimēti assumptione: neqȝ ēt eoꝝ calidū diffundatur ꝑ humidū liquatū: ita ꝙ ad decapitationem eoꝝ sequatur exhalatio calidi ꝛ effusio humidi: sicut animalib⁹ cōtingit sanguineis: sine enim istis duobus. s. calido sanguineo diffuso in vasis per humidū: aut sine alimento: īpossibile est viuere aīalia sanguinē habentia: cuȝ sanguis sit nutrimētum ꝛ mã spūs: ꝗbus cōtinetur vita ꝛ actus oīs: ꝓpter qȝ ꝛ
Positio de aia critie. ꝗdam posuerunt aīaȝ esse sanguinē: sicut Critias vt decitur in ꝑmo de aīa: sed per decapitationē hō effunduntur sangui
T. c. 32. nem habētibus: ꝗ calidū potens eliquationem continue causet in humidū ꝛ resolutionem: ꝓpter quā quotidiano

indiget alimēto: euapoꝛat enim subtiliatū humidū continue. Et ideo mirandū est nō parū ꝙ a fidedignis di ꝙ ꝗdā iuuenis in Normādia reperitur iā trigenaria per. 18. an- Normandi. nos nō comedens: quōo humidū sit ei⁹ sic calido ꝓpoꝛtionatū: ꝙ nō dissoluit eius viscositas: aut vis syderū in hoc operatur non parū. ❡ Deinde [His aūt.] Prosequitur secundo de illis qui tarde moꝛiuntur post decapitationem dicēs: ꝙ animalia ꝗbus possibile est viuere sine inspiratione ꝛ respiratione: sicut enthoma: quoꝝ euentatio sit calidi per succinctoꝛiū motū: possunt plus viuere post decollationeȝ ꝛ moꝛtificationē apparētem ꝙ̃ illa q̃ inspirāt ꝛ respirant. Unde Arist. in lib. de inspiratiōe ꝛ respiratiōe ait. multa enthomoꝝ videntur viuere nō soluȝ in duas partes decisa: sed in plures: sicut illa que dicuntur scolopendre. silr ꝛ moꝛtificata taliū reuiuiscūt. Unde Arist. ibidē. musce ꝛ apes si stent in humido diu nō valde calido aut frigido: ꝗuis modicā habeant virtuteȝ spissius exigunt respirare: ita ꝙ coꝛrūpuntur ꝛ suffocari dicuntur repleto vētre propter coꝛruptionē humidi existētis circa succinctoꝛiū: ꝛ ideo cū moꝛtā cōtraxerint in cinere resurgunt ꝛ videntur quasi reuiuiscere: eo ꝙ eoꝝ calidū caloꝛe cinerum suscitatur. ❡ Deinde [Cā aūt.] Hic tertio remittit nos ad locū in quo tractata est hmōi dicens: ꝙ causa quare hō animalia nō spirāt dicta est in alijs. s. in libro de inspiratione ꝛ respiratione. ❡ Notādum sicut dicit Nicolaus peripatheticus in suis pꝛoblematibus loquens de animalibus exanguibus ꝛ maxime enthomis. opoꝛtet scire conseruationem caloꝛis fieri per aerē: non vt ꝗdam putant ad sui refrigerationem tñ: imo ad nutrimētū vt ostensuȝ est alr: in paruis enim aīalibus paruus est caloꝛ: ideoqȝ per coꝛpoꝛis poꝛos sufficiēs ingredi pōt ad eius nutrimētū: sed in aīalibus paruȝ maioꝛib⁹ sunt incisure quedaȝ per coꝛpus: quia cum sit caloꝛ parum maioꝛ in eis maioꝛē quātitateȝ exigit aeris ad eius nutrimentū: qui per incisuras coꝛpoꝛis subintrat. ❡ Et attēde ꝙ nō solū aīalia adeo parua sȝ Gal. in. 7. de iuuamē. mē. aere nutriuntur: sed voluit etiā ipm in spūs aīales cōuertī: cuius talis est sermo. Dico ꝙ aer qui attrahitur a partibus canne pulmonis extrinsecus ꝑmo alteratur in cāna pulmonis. scdo in coꝛde ꝛ in venis pulsatilibus: ꝛ ꝑcipue in illis que sunt in reti contexto sub cerebꝛo: ꝛ tertio alteratur alteratione perfecta in cerebꝛo: ꝛ illic sit spūs aīalis lcuis purus. Hanc tñ sniaȝ Auic. moꝛdet. 3. can. fen. 10. dicēs. aereȝ solū nō posse cōuerti ꝛ spūȝ fieri: sicut neqȝ aqua sola pōt membꝛū nutrire. Unde ꝛ Arist. in de sensu ꝛ sensato reprehendit pithagoꝛicos qui posuerūt aīalia nutriri odoꝛib⁹: de quibus tamen magis videtur cum opoꝛteat nutrientia esse non simplicia sed composita: cum talia sint nutrita: quod ꝛ veruȝ est: nisi expositione Gal. ꝛ Haly. hō defendatur: vt in Cōciliatoꝛe demōstraui. Sit itaqȝ hic sermo sufficiens in. 10. particule expōne ꝛc.

❡ Incipit vndecima particula. de naturalibus que sunt circa vocem.

❡ Problema. I. Antiqua.

Propter ꝗd sensuum ex natiuitate maxime auditu priuantur? Aut quia ab eodē pꝛincipio videbuntur vtiqȝ esse auditus ꝛ vox. facile autem videtur coꝛrūpi locutio cum sit spēs vocis ꝛ difficillime perfici. Signū aūt: quia post natiuitatē multo tēpoꝛe muti sumus: pꝛimū eni omnino neqȝ loquimur aliquid: deinde ꝗñqȝ tarde balbutimus: pꝛopter id qȝ locutio facile

corruptibilis est. Ide3 aũt principiũ vtrorũq3
esse ⁊ locutionis. vox eni3 quedã ⁊ auditus si-
cut ⁊ si accidẽtis facile sensuũ corrũpunt̃ ⁊ nõ
ẽm se auditus. Signũ autem est ⁊ ex alijs ani-
malibus accipe: qd oĩno facile corruptibile est
principiũ locutionis: loqtur eni3 nullũ aliorum
animaliũ preter hoiẽ3: ⁊ isti qñq3 balbutiunt:
quemadmodum dictum est. Nota.

¶ Cur sensuum auditus maxime ab ortu natu-
re offendi potest? An ꝙ auditus ⁊ vox ab eodẽ
initio proficisci videant̃. atqui locutio ex facili
posse deprauari videtur: que species vocis est.
eadẽq3 pfici difficillime potest. Indiciũ huius
est ꝙ postea꜖ nati sumus diu obmutescimus:
deinde balbutire tandem incipimus. Princi-
pio nãq3 nullum proferre penitus verbũ vale-
mus. Cum itaq3 facile peruerti locutio possit
idẽq3 initium audiendi loquendiq3 sit. Vox. n.
quedã audiendi quoq3 primordiũ est: sequitur
vt quasi per accidens non per se omnium facil-
lime sensuum auditus interimi possit. Argu-
mentum autem facile omnino loquendi princi-
pium destrui posse. Vel ex ceteris animãtibus
erui licet. Nullũ eni loqui ex ceteris potest. sed
homini tm̃ facultas hec data est: ⁊ hic tamẽ se-
ro vt dictum est loqui incipit.

Postq̃ Arist. determinauit ꝓblemata nãlia in cõ-
muni: accedit hic ad determinãdũ d̃ eis in
speciali: ⁊ pars hec diuidit̃ in tres. Primo eni determinat
ꝓblemata nãlia entia circa vocẽ ⁊ q̃ sequunt̃ eam. Scd̃o
ꝓblemata existẽtia circa odorabilia ⁊ fetida. Tertio natu
ralia circa cõplexionẽ: scd̃a ibi. in pn̄° particule sequentis.
3° in pncipio. 14. ¶ Notandũ ꝙ q̃uis hec particula inti-
tulet̃ de ꝓblematibus nãlibus existib° circa vocẽ: tamen
in ipsa determinant̃ ꝓblemata circa sonũ locutione3 vel
sermonẽ existẽtia: denominat̃ tñ a voce: eo ꝙ plura eius
in ipso tractant̃ ꝓblemata. sit̃r dignior est sono ⁊ vniuer-
salior locutione. Nũc aũt qd sit vnũqd̃q3 eoꝝ suis rõnib°
breuiter videat̃. Est eni sonus passio vel accidens ex mo-
tione aeris causata collisione corpoꝝ solidoꝝ auditu ꝑ̃e
T.c.77 pcepta: sicut põt colligi ex. 2° de aia. ⁊. 2. sexti nãliũ Auicẽ.
Vox quoq3 est ꝑcussio inspirati aeris ab aia ad vocalẽ ar
T.c.88. teriã cu3 imaginatione aliq̃ significãdi: sicut di. 2. de aia.
sermo aũt seu loquela est vocis per linguã dearticulatio:
sicut dictũ est in. 4. de hysto. aialiũ: vel est vox articulata
litterata cõceptũ mentis denũcians humane. Quõ aũt so
nus causet̃ ⁊ qbus ⁊ in quo sufficienter dictu3 est in. 2. de
anima. ⁊ scd̃o sexti nãliũ Auic. ⁊ gr̃a breuitatis ad p̃ñs ꝑ-
Ad sonũ tria requiruntur. termitto. Sciẽdũ tñ breuiter ex illis ad sonũ tria reqri. s.
verberans: qd verberatur ⁊ mediũ. verberans quidem ⁊
qd verberatur oportet corpora esse solida: propter qd pili
⁊ lane cum inuicem percutiunt̃: aut etiam si percutiantur
solido corpore vel econuerso nõ causant sonum: ⁊ melius
sonus causabitur si quod verberatur cum hoc fuerit pla-
num ⁊ lene: ⁊ adhuc melius si concauum fuerit in quo aer
concludatur: ita ꝙ vna pars alia3 multotiens ante꜖ pos-
sit inde exire percutiat sicut in campana. Requirit̃ etia3
ꝙ fiat motus ⁊ applicatio verberantis ad illud qd verbe-
ratur vehemens ⁊ velox vt aer fortiter extẽdatur: ꝓpter
qd videmus aerẽ subito ⁊ fortiter virga in ipso ducta so-
num causare: ⁊ sic ide3 fiat mediũ ⁊ qd verberat̃ realiter:
qd non fit si debiliter ⁊ lente ducat̃. Requiritur etiam ꝙ
verberans ⁊ qd verberat̃ sint regularia habentia superfi
cies tales quibus aer valeat verberari ⁊ extendi: propter
qd si acus acui subijciatur nõ fit sonus. Oportet ⁊ tertiu3
ab his duobus adesse. s. medium in quo verberans verbe
ratum attingat. hoc autem est duplex. s. extrinsecum qd
proprie est aer: cum auditus sit cõnaturalis aeri ⁊ etiam
aqua: ⁊ intrinsecum: qd quidem est aer cõnaturalis com-
plantatus in foramine auris: qd est in osse vtroq3 petroso
ad qd dirigitur quintum par neruorum qd est organu3 ⁊
causa auditus sicut apparet in nono de iuuamentis mem-
broꝝ. ¶ Ad generationem aũt vocis que est species soni Cõcurrẽtia ad gñationem vocis.
multa cõcurrunt ⁊ adhuc plura ad locutionem que vocis
est species: sicut hic vult phs: inter alia tamẽ que ad ipa3
requirunt̃ principaliora sunt tria. s. arteria: epiglotis: vel
guttur ⁊ lingua. Unde Gal. in libro de voce. voci ⁊ locu-
tioni posita sunt tria. lingua: epiglotis: ⁊ trachea arteria: ⁊
ad vnũqd̃q3 istorum reducuntur membra multa eis ad-
miniculantia. Trachee enim arterie deseruiunt musculi
pectoris ⁊ pulmo sibi aerem preparantes: epiglotis etia3
est membrum in quo mirabilis est dispositio ex cartila-
ginibus musculis ⁊ pãniculis: sicut in anathomys osten-
ditur. Est enim corpus cõpositũ ex tribus cartilaginibus
⁊ decem musculis: quibus dilatatur ⁊ constringit̃: ac via
ipsius vel transitus clauditur ⁊ aperitur. Ex qua quidem
epigloti versus partem superiorem oritur corpus cartila-
ginosum semisphericu3 dictum lingua fistule: qd proprie
verum vocis est instrumentũ: ꝓpter qd totalis composi-
tio est constituta: sicut apparet in septimo de iuuamentis
mẽbroꝝ: ⁊ in libro de voce. vocis. n. factor sicut illud qd
imediatius ab anima mouet̃ est lacertus existens iuxta
epiglotũ: sicut dicit Auic. decima tertij: cuius quidẽ instru
mentum est epiglotis ⁊ corpus simile lingue fistule: ⁊ est
primu3 instrumentum in veritate: ⁊ reliqua instrumenta
sunt innitentia ⁊ adiuuãtia. vox aute3 postea reducitur in
formationem sermonis per linguam maxime ⁊ alia eam
adiuuantia: sicut dentes labia ⁊ nares: iuuant enim ipse
ad litteras distinguendas: ⁊ vt earum exitus sit facilis in
incisione: vt dicit Auic. p̃ma p̃mi. ad hoc etia3 vuula ope-
ratur: est enim sicut portarius custodiens aeris exitũ ẽm
quantitatem sufficientem retinens ⁊ relaxans: sicut dicit
Auic. tertio can. ¶ His breuiter p̃missis ad pleniore3 in-
tellectum in hac particula dicendoru3. Dico Aristo. more
solito premittere ꝓblemata circa auditu3 quod ad vocis
materia3 reducit̃: eo ꝙ auditus ⁊ vox grãde3 habent affi- Nota.
nitatem: sicut apparuit in. 14. cap̃lo. decime particule. Di
cit igitur. quare est ꝙ hoies a natiuitate maxime carent
auditu inter ceteros sensus. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit
p̃mo dicens ⁊ p̃mittit quoddã per qd habetur causa que-
siti in cõmuni. scd̃o propter id quod est principium audi-
tus ⁊ vocis: ondit quomodo vno leso leditur ⁊ aliud. scd̃a
ibi [Idem autem.] Et primo facit hoc dicens ꝙ sermo
inter ceteros actus virtutis animalis videtur destrui fa-
cilius: eo ꝙ est species vocis: ⁊ ideo difficile est ipsum ille-
sum perficere ⁊ conseruare cum ad vocem vt iam appa-
ruit multa requirantur: sed plura etiam requiruntur ad
sermonem cum species differentia3 specificam addat su-
pra genus. q̃re ⁊c. Sed vt hoc melius elucescat. Sciendũ Quinq3 actiões ad pnũciãdũ
sicut dicit Gal. in quarto de interioribus ꝙ qnq3 hic sunt
actiones: quarum vna essentialiter aliam consequit̃. qua-
rum prima est aeris exitus cum anhelitu: que perficitur Prima
musculis pectus cõtinentib°. 2° dicit̃ flame vel sufflatio Secũda
sine ictu

sine ictu:que cõpletur musculis inter costas existentibus:
qui sm Gal.in libro de voce sunt.22.sm vo Aui.sunt.88.
3° cum quaternet vnũquẽqз.tertia est flamen cum ictu que
diuersa aeris exercetur percussione:sm eleuationez ⁊ de-
4° pressionẽ:que musculis perficitur gule.Est ⁊ quarta actio
que vox dicitur per lacertos epiglotis facta:vt dictum est
5° prius.Quinta ⁊ vltima est loquela vel sermo:que per lin-
guam perficitur maxime ⁊ alia adiuuantia predicta.quo-
rum actionum talis existit essentialis ordo : ꝙ prima cor-
rupta vt aeris attractione corrumpuntur omnes quatuor
cõsequentes.Ultima vo corrupta nõ corrumpuntur pro-
pterea priores : ⁊ sic de penultima ⁊ alijs. Itaqз apparet
quomodo plura requirantur ad sermonem ꝙ̃ ad aliquaз
aliarum actionum : propter qꝺ potest de facili corrumpi:
sicut enim diffinitionem leuius est damnare ꝙ̃ aliqꝺ triũ
prefatorum : eo ꝙ plurima copulata requirantur ad eius
Cap. 4. constitutionez:vt apparet primo ⁊.6.topi.ita similiter ser
⁊ cap.2. monem respectu actionum aliarum. ¶ Deinde[Signuз
autem.] Declarat hoc scḋo per signum dicens: ꝙ quidem
sermo corrumpatur de facili ⁊ perficitur de difficili osten
ditur per huiꝰ signum:quoniã a natiuitate multo tempo-
re vt duobus annis muti permanemus non valentes ser-
monez ꝓferre:⁊ maxime cũ primo nati sumus nihil oĩno
possumus loqui:⁊ etiã tempore subsequenti diu interduз
fit qꝺ nõ possumus perfecte loqui:sed corrumpimus ser-
monem balbutiendo:qꝺ accidit eo ꝙ sermo natus est de
facili corrũpi ⁊ de difficili:vt declaratũ est perfici.¶ De-
inde[Idem aũt.]Ostendit quomodo auditus corrumpa-
tur de facili eo ꝙ sermo de facili corrumpitur:dicens pri-
mo ꝙ idem est ꝑncipium vtrorũqз.s.sermonis vel vocis
Nota. ⁊ auditus.Est enim vox quidam sermo:vel fortassis audi
tus est vox quedã:eo ꝙ per vocez hз esse auditus in actu:
ꝓpter qꝺ auditus de numero sensuum de facili corrum-
pitur : sicut tamẽ per viam accidentis ⁊ non per se ⁊ ime-
diate:vtpote per nocumentũ factũ in alijs sensibus qbus
cõmunicat ac econuerso:neruí enim quinti paris ⁊ sexti ⁊
septimi:ex qbus ꝓcedũt sufficienter cõmunicãt:vt osten-
dit anathomia . ¶ Deinde[Signũ aũt.] Declarat secũdo
adhuc qũo sermo de facili corrumpat̃ dicens ostendi no-
bis per signum qꝺ accipit̃ etiam ab alijs aĩalibus ab hoie
ꝙ ꝑncipiũ sermonis totaliter de facili corrumpat̃ ⁊ de dif-
ficili perficiat̃:qꝛ nullum aĩalium inuenitur preter hoiez
habens sermonẽ perfecte.Unde si auis loquatur nõ tamẽ
perfecte ⁊ ꝯtinue cũ imaginatione significãdi : sicut dictũ
est.39.cap.decime ꝑticule.imo hoies:quoꝝ est perfecte lo
qui balbutiunt interduз imꝑfecte ꝓferentes multarũ lit-
terarũ corruptione:sed talis corruptio sermonis est causa
corruptionis auditus:cum ab eodez principio vtrũqз de-
pendeat:propter qꝺ bene dictum est ꝙ homines maxime
alioꝝ sensuum priuantur auditu:si enim homo statim su-
pra brutum habeat hanc ꝓprietatem quẽ est loqui distin-
cte:sibi inerit ꝓpter affinitatem ad id qꝺ est non habere:
sicut patet in intellectu . ¶ Notandum sm istam exposi-
tionem qua ponitur idem esse ꝑncipiũ vocis seu sermonis
⁊ auditus:per quã sermo Aristo.videtur maioris esse illa-
tionis:tale ꝑncipium primũ esse cor cum cerebro manife-
statiuo actus huiꝰ:ꝑncipiũ autem imediatũ est cõiunctio
neruoꝝ sermonis ⁊ auditus : sermo enim perficit̃ ex ner-
uis sexti paris cerebri:auditus aũt quinti:q anteꝙ̃ dispar-
tiantur in partes ꝓprias inuicem cõiungunt̃. Unde Aui.
prima ꝑmi.⁊.12.aĩaliuз.sextũ par neruoꝝ a postremo ori-
tur cerebri:⁊ est cõtinuuз cum quinto his coniunctum:li-
gamẽtis tamẽ ⁊ mẽbrana:ex qua quidem colligatione pas
sio vnius causabit̃ in alterum : hec igitur est defensio ser-
monis Aristo.amplioris intellectus hic expositi.

¶ Problema. II. Antiqua.

Ropter quid surdi omnes per nares loquunt̃? Aut ꝓpter id qꝺ prope sunt vt sint muti. Muti autem loquuntur per nares:sic eniз ipsorũ exit spiritus ꝓpter id qꝺ clausuз est os eis:claudit̃ autẽ quia non in vocẽ vtuntur lingua. Noua.

¶ Cur oẽs surdi vocem reddere per nares assolent? An ꝙ ꝓpe absunt vt rauci sint . Muti aũt per nares vocem extrudunt . Eo nãqз spiritus illorũ compellitur quia ore compresso sunt:qꝺ compressum ideo est:qm̃ lingua his ad vocem reddendam vsui nullatenus est.

Quare est ꝙ oẽs surdi a natiuitate naribus sonando garriũt vel loquunt̃ acsi eis loquerent̃:surdi eniз oĩno sũt muti:q̃re nõ vere loquunt̃. ¶ Deinde[Aut ꝓp.] Soluit dicẽs ideo eẽ:qm̃ hꝰ existunt ꝓpe vt sint muti:⁊ maxime cũ a nã sint tales:sз muti loquunt̃ naribꝰ sonando:qꝺ qdẽ eis accidit:qꝛ spũs vel anhelitꝰ eis egredit̃ ꝑ nares:eo ꝙ obturatũ est os eoꝝ ex quo spũs emittebat̃ in locutione:cuiꝰ cã est:qm̃ cũ volunt vociferare sermonez formãdo:faciũt mediãte lingue motu:cuius qdẽ anterior extremitas mouet̃ supius versus palatũ ⁊ applanat̃ circa radicẽ lingue in loco duarũ amigdalarũ:quo accidẽte necesse sit spũm ꝑ arteriã ad os emissuз in nares ꝑ colatoriũ palati reuersiuũ ꝑuenire:foramẽ eniз qꝺdaз existẽs est supra palatũ ascendẽs versus cerebrũ:qꝺ in duos sequestratur nares:⁊ iꝺ siluз ꝑ nares ipositũ trahũt illusores per os extra:tales enim surdi circa locũ amigdalaruз gerunt aliquã excrescẽtiam: ꝓpter qꝺ sermone sic eoꝝ disponit̃ lingua:⁊ hoc quidẽ problema vt magis appareat statiз in.3. repetetur cap.⁊.13.trigesimequarte particule.

¶ Problema. III. Antiqua.

Ropter qꝺ magne vocis sunt oẽs calidi natura? Aut qꝛ necesse est ⁊ aerez multũ ⁊ frigidũ esse in his . Attrahit enim calidũ ⁊ ventum ad se ⁊ aerez: ⁊ plus plus. Magna autẽ vox fit in mouendo multum aerem: ⁊ acuta in velociter:grauis autem atqз in grauiter. Noua.

¶ Cur omnes qui natura sunt calida magnã vocem emittere solent? An ꝙ multũ in his aerem frigidũqз inesse necesse est. Uis eniз caloris facile ad se ⁊ spũm trahit: ⁊ aerem:eoqз amplius id agit quo amplior est. Vox aũt magna tuз oritur cũ aeris multuз agitat̃:vtqз acuta cuз celeriter sic grauis cũ tarde aer incitatur.

Quare est ꝙ oẽs nã cali vocẽ magnã hñt. ¶ Deinde[Aut qꝛ.] Soluit di.iꝺ eẽ: qm̃ opз tales multũ aerẽ ⁊ frigidũ intra se hĩc eo qꝺ calm cuiꝰ ẽ attrahere:vẽtũ ⁊ aerẽ ad se ꝯbit ⁊ maiꝰ calm plꝰ istoꝝ attrahit cũ maiori egeat refrigeratione:quo qdẽ attracto ⁊ multiplicato in pectoribꝰ taliũ : supcalefit vaporibꝰ ẽt calis cõmixtꝰ:vñ neccẽ fit ipm ⁊ calefactũ fortiter expelli:vt alius fridus attrahat̃:ꝑꝑ qꝺ accidit fieri vocẽ magnã:eo ꝙ vox magna causat̃ ex multi aeris motu.vñ Aristo.5.de gnõne aĩaliũ:magnisona qdẽ sunt in eo ꝙ multũ est qꝺ mouet̃:⁊ per oppositũ parui . Et gratia huius subdit ħ vlterius ꝙ

vox acuta causaẽ ex veloci aeris motu: grauis vo ex motu tardo ipsius.

Dubium. ℂ Dubitaẽ. qz vult Arist. vocẽ magnã ex caliditate causari: cui' 𝔷trium dicit Gal. in thegni. tractatu de signis. ponens voces magnas nõ fieri a caliditate neqz paruas a frigiditate: sed hãc qdẽ ex amplitudine trachee arterie ꝛ ex vehemẽtiori isufflatione: paruã vo ecõtrario fieri.

Solo. ℂ Dicendũ qꝫ vox magna causaẽ a caliditate: vt dicit phs. Et gr̃a huiꝰ videamus diãs ꝛ modos vocis. Uocum qdẽ alia est acuta: alia grauis: alia magna: alia parua: qdaz grossa: quedã subtilis. est ꝛ alia clara: alia obscura vel rauca: silr est ꝛ alia aspa: alia lenis: alia breuis: alia longa: alia etiã tremula: ꝛ quedã firma: ꝛ iter quaslibet duas media.

T.c.86. vox quidẽ acuta ꝓm Arist. in. z. de aia causaẽ per velocitatem motus aeris: grauis aũt ꝓpter tarditatẽ: ꝛ nõ est qꝫ velox sit acutũ: neqz tardũ graue. Scdm vo Gal. i lib. de voce: vox qdez acuta causaẽ ex angustia trachee arterie: grauis aũt ex amplitudine: vnde angustia ꝛ amplitudo est cã

Diff. vocis q̃re aer velociter ꝛ tarde moueẽ. ℂ Notãdũ tñ qꝫ acutuz ꝛ graue videnẽ eẽ diie vocis p̃me ꝛ vl̃es: ad quas oẽs alie diie ꝛ diuersitates vocis ꝛ soni silr videnẽ reduci. Unde

T.c.86. Arist. z. de aia: sicut nõ videnẽ colores sine lumine: sic neqz sine sono acutũ ꝛ graue: sed vox magna causaẽ a caliditate p̃mo ꝛ mediate mouẽte plurimũ aerez: imediate ꝛ vltimo causaẽ ab amplitudie trachee arterie ꝛ ab isufflatiõe vehemẽti: parua quoqz ex causis causaẽ cõtrarijs: grossa qdẽ ꝓm Gal. in libº de voce causaẽ ex multo aere sine potẽtia: qd̃ iterdũ fit ex nimia stomachi repletiõe fastidium faciẽte ex quo meatus mollificanẽ ꝛ dilatanẽ: aliqñ fit ex multitudine vociferationis: nõnunq̃ vo cõtingit ex multitudine isufflationis in fistulis ꝛ buccinis: subtilis vo fit ex cõtrarijs ꝛ ex lassitudine vigilijs somno post comestionem exercitio laborioso ꝛ euacuationibꝰ. Clara ex siccitate pulmonis ꝛ cãne: in eis. n. nõ sunt supfluitates flegmatice que tussi aut loquela emittanẽ. Rauca ex 𝔷rio: aspera qdẽ fit a frigido ex extẽsione lacerti pectoris ex dispositione similiu spasmo ex coitu ꝛ ex vigilijs. lenis qdẽ econtrario: ꝛ breuis breuitate causaẽ anhelitus: lõga ex lõgitudine. vox quoqz tremula accidit ex eius ipotentia: sicut in labore supfluo ꝛ timore: cõtraria autẽ ecõtrario. Et plurima istoꝝ tangunẽ ab Aui. z. can. fen 10º. sic igiẽ iam apparet solõ dubij: qz sicut subdit Gal. statiz magnitudo ꝛ paruitas vocis nõ fit ex caliditate semp neqz p̃cipaliter: sed per accidens: qz per alia immediatiora.

ℂ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid surdi omnes per nares loquuntur? Aut propter id qꝫ violentius anhelant surdi. Prope autem sunt vt sint muti. Diuiditur igitur narium porus a spiritu. Tales autem per nares loquuntur. Nona.

ℂ Cur oẽs surdi per nares loquunẽ? An qꝫ surdi violentiꝰ spirant: qppe q prope absunt vt muti sint: meatꝰ itaqz nariũ ductu sp̃us latior redditẽ: ex quo fit vt nisi p nares loq nõ possint.

Repetit 2m ꝓblema: vt magis appareat veritas eiꝰ dicẽs. quare est qꝫ surdi ꝛc. ℂ Deinde [Aut ꝓpter.] Soluit dicẽs qꝫ ideo est: qꝛ surdi cũ maiori anhelant conamine. alij sunt eniz ꝓpe vt sint muti: vt dictum est prius: quoꝝ aũt talis est dispositio: vie anhelitꝰ sũt impedite: anguste. s. ꝛ oppilate: hĩ siquidez per nares cogunẽ fortiter sp̃um emittere: ꝛ per 𝔷ñs loquendo per nares sonum causare: vt dictum est p̃us: spiritus enim ille est materia in qua vox ꝛ sermo formatur. Et hoc est quod subinfert dicens ita qꝫ anhelitus per foramẽ qꝫ est in palati medio pueniẽs vsus nares vbi meatꝰ vnus fit duo diuidiẽ ꝓ3 diuisionẽ meatꝰ: qhꝰ aũt hoc fit: opꝫ eos p nares sonare: ac si eis loquaẽ: sicut declaratũ est in 2º ꝓblemate. cũ. n. sp̃us ex vno meatu sit in duos trãsiturus: ꝓpter eiꝰ diuisionẽ ꝛ expulsionẽ sonus causaẽ ac si quis naribꝰ loqueretẽ.

ℂ Problema. V. Antiqua.

Propter qd̃ bene audibilia sũt ea que sunt noctis? Aut quia maior tranquillitas ꝓpter calidissimi absentiaz: propter qd̃ ꝛ vt frequẽter minus perturbabilia. Sol enĩz est qui mouet. Nona.

ℂ Cur melius audiri queqz in nocte q̃ die p̃nt? An qꝫ requies oium noctu amplior est: qm̃ calor abest: vñ tranquilliora quoqz magna ex pte oia sunt. Sol enim est qui oia mouet.

Quare fit qꝫ ea que nocte audiuntur vt soni ꝛ voces sũt bene audibiles ita qꝫ oibus cõparaẽ melius est audire nocte q̃ die: cũ tamẽ videaẽ forte alicui cõtrariũ: eo qꝫ aer diei cũ sit caliditate subtilior videẽ frangibilior motu sonatiuo reddi. ℂ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens cãm eẽ: qm̃ in nocte maior est trãquillitas vel qes in aere q̃ in die ꝓpter absentiã eius qd̃ maxime est calidum solis. s. ꝛ ideo vt frequẽter aer est magis tranquillus ꝛ minus pturbatur q̃ in die: qꝛ sol abscessit: cuius est mouere ꝛ eleuare vapores a terra ꝛ aqua aerem inspissantes: lꝫ enim aer in die subtilieẽ calore solis: fit tñ qꝫ eleuantur vapores plures: propter calm̃ cuius natura est attrahere. Dicit aũt vt frequẽter: qm̃ cõtingit interduz tantã caliditatẽ esse in aere vt tẽpore caumatis qꝫ vapores ita in die absorbenẽ vt minime eleuenẽ: in nocte aũt qꝛ caliditas diminuiẽ: fit eos eleuari: ꝛ ideo videmus pluuias in calidis regionibꝰ tempore talis caumatis frequẽtius nocte q̃ die cõtingere: qd̃ nobis insinuãt rores nocte cadẽtes. Hec igitur dicta huius capituli sufficiant: quoniam in. 33. repetetur cum eius expositione ampliori.

ℂ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid de longe voces acutiores videntur esse: qui igitur imitantur longe existẽtes vehemẽter ꝛ vociferantes: acute vociferant: ꝛ silr sonantibꝰ ꝛ echo acutior videẽ sonus: est aũt lõge: repcutiẽ eni. Igiẽ qm̃ acutũ qdẽ in sono velox est: breue aũt graue. Oportebat tardiores de longe videri voces: q̃ eni lata sũt oia eo tardius videnẽ: q̃to vtiqz distãt pricipio plus: ꝛ deniqz cadũt. Utrũ igitur qꝛ imitãtes submissa voce imitanẽ ꝛ subtilẽ lõginquã vocez. Subtilis aũt grauis nõ est neqz paruũ ꝛ submissuz loqui graue: sed acutũ necesse: aut nõ solũ imitantes pp hoc imitãtur: ꝫ ꝛ soni ipsi acutiores siũt. Cã aũt: qꝛ aer qui fertur facit sonuz: ꝛ quẽadmodũ primũ sonat quod mouet aerem: sic oportet iteruz facere aerem semper aliũ mouentem esse: hunc vo motum: propter hoc sonus cõtinuus: qꝛ semp recipit in mouẽti motũ. Sic igiẽ deficiat qd̃ est

in corporibus cadere. quãdo non amplius põt impellere aer: huc qdez cadit. s. sagitta: huc vero aer: vox enĩz fit continua aere impulso ab aere. Sagitta autẽ ferẽ corpore ab aere moto: huc qdem igiẽ semp idẽ ferẽ corpus: quousqz cadat: illuc aũt semp alius aer: τ primũ minus velociꝰ qdẽ mouet: in modicũ aũt: ꝑpter qꝺ de longe acutiores τ subtiliores voces. Velox eni acutũ sicut dubitatũ est: quẽadmodũ eadez cã ꝑpter quã τ pueri qdẽ τ laborãtes acute loquunẽ: viri aũt τ sani grauiter: ꝓpinquius aũt nõ manifestam eẽ vocẽ: aut grauiorẽ: aut acutiorẽ factã: τ oĩno nõ simil'r se habere ꝓiectis põderibꝰ. Causa aũt: qꝛ proiectũ qdẽ vna cã fertur semp idez: sonus aũt aer est impulsus ab aere: ꝑpter qꝺ τ manẽs in vnuz cadit: vox aũt vbiqz: quẽadmodũ igiẽ si qꝺ proijciẽ simul latũ infinite frangaẽ τ adhuc in posterius. Noua.

Cur voces e lõginquo acutiores esse videnẽ: itaqz q hoĩum ꝓcul admodũ absentiũ clamorẽ imitanẽ: vocẽ acute emittũt: τ silen his q suaz vocẽ in sonũ astringũt tenuiorẽ: τ strepitꝰ quoqz resonãdi acutior venit: quẽ ꝓcul abesse palã est. Nõ eniz nisi ꝑ refractionẽ existere põt. Cuz igiẽ in strepitus rõne acutũ qꝺ velox fit: tarduz aũt qꝺ graue: voces e lõginquo delatas tardiores videri oporteret. Que. n. ferunẽ: eo tardius oĩa mouenẽ: quo lõgius a suo discesserũt principio: tandẽqz collabunẽ τ decidunt. Utrũ igiẽ q imitanẽ voce exili simulant: τ sono tenui agere tentãt vocẽ que se e lõginquo defert: tenuis aũt grauis nõ est: neqz exiguus exilisqz vocis proferende vsus grauis est. Sed acutus fit neceẽ est. An nõ mõ q imitanẽ ea de cã ita simulãt: verũ etiã strepitus ipsi acutiores existũt. Cã vero cur ita fit: ꝙ aer qui deferẽ strepitũ excitat. Et quẽadmodũ primũ illud obstrepit qꝺ aerez mouerit: sic rursus aer subinde mouẽdo agat opz vt partim moueat: ꝑtim moueaẽ. Quo fit vt cõtinuari strepitus possit. Quippe cuz ꝑpetue mouẽti mouẽs succedat: donec oĩs conatus mouẽdi emarcescat. Que qdem res in corporibꝰ non nisi cadere est: cũ scilicet aer nõ amplius ĩpellere vel telum vel aerẽ põt. Vox eniz cõtinua redditẽ cũ aer aerez propellit: teluz aũt ferẽ cũ corpꝰ ab aere mouetẽ. Hic igiẽ corpus idez deferẽ assidue: vsqz ad euz finẽ dum corruat. At ibi alius atqz alius aer ꝑpetua vicissitudine ꝓfluit: precedẽteqz subsequẽs minor est. Itaqz velocius qdem mouetẽ: sed ꝑ minus subinde aeris: qua de causa voces acutiores e longinquo tenuioresqz

sentimus. Est enim acutuz qꝺ velocius est: vt ambigẽdo superius ꝓposuimus. Hec eadez cã est cur τ pueri τ egrotãtes acute: viri aũt τ benevalentes grauiter vocẽ emittãt. Cur vero propinquis auribꝰ vox grauior acutiorue eẽ minime pateat. Et oĩno cur similis ꝓiectis ponderibus nõ fit: cã ꝙ proiectũ illud cũ vnũ assidue fit identidẽ assidue fertur: strepitus aũt aer ꝓpulsus ab aere est. Itaqz fit vt pondus vnũ in locũ cadere tãtũmodo possit: vox autẽ quoquo versus spargat sese: nõ secus ac si proiectum pondus dum fertur: in partes feratur innumeras: atqz etiam se retrorsum dispartiat.

Quare est ꝙ voces audite ex longinquo videnẽ nobis acutiores q̃ꝫ de prope: cũ tñ fortassis sint graues. Deinde[Qui igiẽ.] Proposita qõne arguit ad ipsaz: τ ꝑmo arguit ꝙ voces de lõge ꝑcepte videanẽ acutiores dicẽs: ꝙ aũt voces de lõge audite ꝑcepte sint acutiores apparet: qñ in sequẽtibꝰ aliquos vociferãtes multũ distãtes videnẽ vociferare acute: cũ tñ fortassis grauiter vociferẽt: sic ẽt dictũ est in 2° cap. ꝑnte ꝑticule: qꝺ nõ solũ videẽ in voce: imo v'r in sono τ echo: vt qñ sonus fuerit de lõge ꝑceptus sentiaẽ acutior q̃ꝫ a ꝓpinquus sonanti: vociferãs enim cõsi'r se hꝫ sonãti τ echo: que qdẽ cũ fuerint lõgingora acutiora videnẽ: echo. n. cũ ꝑcipiẽ a longinquo acutior sonus sentiẽ ẽt q̃ꝫ ꝑncipalis: causaẽ enim echo ex repcussione aeris moti ad aliqꝺ corpꝰ solidũ cõcauũ: τ dẽ sonus τ nõ vox: qꝛ imediate nõ egrediẽ ab ore: de quo qdẽ dicit Aui. 6. nãlĩũ ꝑticula 2°. tinnitus. i. echo cõmotio est aeris ꝑmi ad nos iterꝫ reuersi: τ qꝛ leuissima aeris percussio nõ causat sonũ: iõ tinnitꝰ accidit ex cõmotiõe aeris ꝑmi τ nõ scdi: huc dt Ari. 2° de aia diẽ cãri ex vno aere de- T.c.80.
tẽto τ ꝓhibito diffundi ab aliq̃ corpore ꝯcauo ad qꝺ iterꝫ repcutiẽ ad modũ quo pila repcutiẽ sup solidũ cadens: τ ipse qdẽ semp causaẽ ex aliquo sonãte ꝑus: q nõ fit interdum ꝑꝑ sonãtis debilitatẽ: aut repcussionis solide carentiam manifeste: sicut τ lumẽ semp refrangiẽ: alioquin non fieret lumẽ: sed tenebra extra solis corpus: sed qꝛ debilis fit nõ semp percipiẽ: ꝑpter qꝺ illuminatio fit vehemens ex refractiõe lucis τ radioꝝ ad specula ꝯcaua. Deinde [Igiẽ qñ.] Arguit in oppositũ dicẽs ꝙ acutũ in sono est velox τ ab ipso causatũ: sicut dictũ est i. 3. cap. τ graue breue. i. tarduz τ ab ipso causatũ: quo supposito: necesse fit voces τ v'r sonos a remotis ꝑceptos sentire tardiores: qñ sonum causantia omnia sunt delata per aerem violentia cõtra inclinationem illoꝝ: talium autẽ aliqꝺ q̃ꝫto magis distat a ꝑncipio deferente videẽ tardius debere moueri: eo ꝙ virtus mouẽtis: cũ ꝑuenerit ad locũ remotũ aerez scindendo debilitaẽ: τ sic lente mouetur τ tarde: ꝑpter qꝺ necesse fit hꝫ in fine non posse amplius moueri: sed cadere: ex tarditate vero motus suppositũ est causari vocez graue. ergo voces ꝑcepte ex longinquo videbuntur graues τ nõ acute. Qꝛ aũt lata ꝑ aerem oĩa tardius moueanẽ: q̃ꝫto magis distãt a proijciẽte apparet in sagittis τ in alijs ꝓiectis per aerẽ. Propter qꝺ sciẽdum ꝙ motus naturalis quãto magis appropinquat suo termino tãto velocior redditur: eo ꝙ eius appropinquet ꝑfectioni: sicut est motus a generante leuiũ sursum: τ grauiũ deorsum in motu aũt violento est cõtrario: cũ virtus inferẽtis violẽtiã cõtinue remittaẽ: donec tandẽ cadat emissum. Deinde[Utrũ igiẽ.] Soluit: τ ꝑmo assignat causas quesiti. 2° rñdet ad ratione

in cõtrariũ imediate dictã.fcda ibi[Oino nõ rc.] Primo assignat cãm ad hoiem dicens ideo esse:qm̃ sequentes aliquos loquẽtes a remotis:sequunt eos voce eoꝝ submissa parua r subtili facta:qm̃ lõginqua vox efficit subtilis:cuꝫ eniꝫ esset ꝑus grauis acuit:ad modũ quo subtiliatũ aliqd in extremitatibꝰ acuit. Uidet mihi litterã errore scribentis:nõ:particula negatiua carere:vt sit subtilis aũt nõ grauis:qd apparet ex eo qd statim subdit:ꝙ neqꝫ vox parua submissa r subtilis est grauis:sꝫ acuta.quare rc.aut aũt illud oꝫ dicere an ꝓcedit vtiqꝫ hec solo ex vocis acute apparẽtia existẽte. [Deinde[Aut nõ solũ.] Assignat veraꝫ cãm:r ꝑmo ostẽdit sonos r voces ꝫ veritatẽ ex lõginquo r nõ ꝓpter cõsecutionẽ acutos esse:dicẽs ꝙ nõ solũ appareret in sequẽtibꝰ loquẽtes remote:ꝙ soni r voces sunt acuti pp hoc ꝙ sequant submissa voce r subtili loquẽtes:sed est qm̃ in rei veritate soni r voces ꝑcepte de lõge acutiores reddunt cũ ad aures ꝑueniãt nr̃as. [Deinde[Causa aũt.] Dic 2° assignat cãm huiꝰ.dicẽs ꝑmo iõ eẽ:qm̃ aer ille qui mouet a sonãte imediate causat sonũ:sicut enim motus est a sonãte:ita ꝯsiter mouet aerẽ aliũ ꝯtinuũ:r ille vlterius aliũ:r sic deinceps:ita ꝙ vna r eadem aeris ꝑticula erit mota a ꝑori aeris ꝑticula:r mouebit aliam ꝯsiter sibi cõtinuã:ꝑma ẽt ꝑticula aeris iam oino cessante mouere:r iõ sonus r vox diu ꝯtinuant:qꝛ semꝑ accidit in mouente motũ nouũ a ꝑori mouẽte moto:vna eni pars aeris sonantis mouẽs cõtinuã sibi sonũ causat. [Deinde[Si igit.] Ostẽdit 2° illud nõ ꝯtingere in corporibꝰ latis ꝑ aera: dicens ꝙ in corporibꝰ latis ꝑ aerẽ ꝑdictũ accña nõ cõtinget sicut supponat in argumẽto:ꝙ vna pars aeris mota aliaꝫ moueat:imo qm̃ deficit vtus iacientis qua lata ferebant ꝑ aerẽ:vt ea nõ possit aer ꝯtinuus deiceps impelli:accidit latũ tardius deorsuꝫ cadere: ita ꝙ sagitta lata huc tendet vt deorsuꝫ:aer aũt hue vt sursuꝫ vel ante rc.r oino reuertens est ad locũ priorẽ. Unñ Auic.2.6.nãlium.debes scire ꝙ cõmotio aeris nõ est morꝰ aeris localis:sicut vnius r eiusdẽ aeris:sꝫ sicut dispõ cõmotionis aque:que accidit ex vicissitudine ꝑcussionũ sibi succedẽtiuꝫ cũ gete ꝑcedẽte getez:r pp hoc accidit vocẽ r sonũ ꝯtinuari diu in aere:vna ꝑte aeris aliã ipellẽte r illa aliã:dato ꝙ iaꝫ ꝑma ps gescat imobilis:sꝫ in sagitta hñ nõ fit:cũ ipsa ferat ꝑ vtutẽ ipellẽtis corpore suo ꝑ aerẽ moto:ꝫm huc modũ semꝑ defertur idẽ corpꝰ numero existẽs vt sagitta:donec deficiẽte vtute iacientis cadit deorsuꝫ:nunq̃ eniꝫ est:ꝙ vna pars eiꝰ moueat aliã r illa aliã ꝑma gescẽte:sic accidit in aere:q semꝑ inouat alius r alius factus: imo ꝯtrariuꝫ est oino eius qd accidit sagitte:qm̃ aer ꝑmo r imediate motus a sonãte minus velociter mouet:eo ꝙ ꝫm modicũ r tarde adhuc mouetur:nõduꝫ enim vtus ipulsiua aeris impressit suaꝫ vigorationẽ in aerẽ:in quo sonus r vox causat ex ꝑcutiẽte r ꝑcusso:simile eniꝫ videt accidere cũ sonus causat in aerẽ ei qd dictũ est.8.cap.9e ꝑticule de ꝑcussione ferule:in qua dolor causabat maior r diuturnior q̃ ex ꝑcussione corporis durioris:eo ꝙ dolor duplex inerat.vnus quidẽ ꝓpter percussionẽ ferule imediate carnẽ ꝑcutientis:aliꝰ ꝓpter percussionẽ carnis ipsius seipsaꝫ ꝑcutiẽtis. Et iõ cõcludit ꝙ voces r soni de lõge percepti vident acutiores:cũ ꝑus tñ fortassis fuerint graues:qm̃ velox est acutũ:sicut aliq dubitãdo voluerũt:extimãtes oino ideꝫ eẽ velox qd acutum:r tardũ qd graue:qd r in fcdo de aia negat ab Arist. dicente velox nõ est acutũ:neqꝫ tardũ graue:sꝫ acutũ causatur ex velocitate motus:graue aũt ex tarditate. Et vlterius addit:ꝙ tales eadẽ de causa habẽt vocẽ acutã: ꝓpter quã pueri quoꝫ organa r vtus adhuc sunt ibecilles r infirmi vt dissoluti r imbecilles:sicut patebit in.21.ꝓblemate loquunt voce acuta:eo ꝙ mouẽt modicũ citissime aereꝫ: sed viri fortes r sani grauẽ hñt vocẽ:qꝛ cũ moueant aereꝫ multum r organa sint ampla:tarde mouet r lente:cuꝫ igitur tales habeant voces manifestas in acuitate r grauitate:illi qui sunt nobis ex propinquo vociferantes nondum sensibiliter facta est eis vox acuta aut grauis:cũ nondum sit perfecte in aere figurata:r ideo vox distantiũ cũ determinetur in aliqua partiũ sentit acuta. [Deinde[Et iõ.] Rñdet ad rõnẽ factã in cõtrariũ dicẽs:ꝙ nõ est totaliter simile de motu causato in aere propter sonum siue voceꝫ: r de motu causato propter corpora põderosa proiecta in aerem.cuius diuersitatis ratio est:quia proiectuꝫ in aereꝫ fertur tãtũ propter vnam causam.s.virtuteꝫ iacientis illi impressam:ita ꝙ semper ꝑmanet numero idem causans motum:vt dictũ est prius:sed in aere sonus causatus non semper sit ab eodem:imo ab alio r alio eo ꝙ vna pars aeris continue vt declaratũ est impellit aliam:quare latum corpus per aerẽ manens vnũ semꝑ r idem: necesse fit cadere:r quia vox r vniuersaliter sonus vt dictuꝫ est nõ manet vnuꝫ:necesse est ꝙ diffundatur per totũ aerẽ ꝫm oẽm differentiam positionis:quod declarat dicens ita accidere voci sicut si quãdo proijcitur corpus per aerem simul cum hoc quod fertur contereretur in partes quasi infinitas: ita ꝙ motus eius esset ad omnem differentiaꝫ positionis vt in posterius. Expressit autem magis posterius q̃ alias differentias positionis nõ immerito: quia corpori lato in aerem magis repugnat sibi moueri in posterius q̃ in aliquam differentiam positionis:cuꝫ motus eius sit r in anterius.hoc quidem problema ad maiorem declarationeꝫ secundi in.20.capitulo repetetur.

[Problema. VII. Antiqua.

Propter qd noue polite domus magis sonãt? Aut qꝛ magis repercussio fit per leuitatem. Leuiores autẽ propter infixum r cõtinuũ:oportet enim nõ omnino humidã sed iaꝫ siccã putare. A calce enim vel luto non est repercussio:ꝓpter hoc r calx magis sonat. Cõfert eni fortassis r imobilitas aeris: coadunatus enim iens magis reuerberat ante cadentem. Noua.

[Cur domꝰ nuꝑ illinita magis resonat? An ꝙ maior refrangendi datur facultas ꝓpter leuitatem. Lenis aũt ideo est:qm̃ cõtinens adhuc rimisqꝫ imunis penitus extat: non tamen admodum humidã volo intelligi:nulla eni refractio de limo effici põt. Hec ꝓfecto causa est cur etiã opus omne tectoriũ magis resonet. Quinetiaꝫ aeris imobilitas fortasse aliquid facit:cõgestus enim vniuersusqꝫ cum sit occurrentem illuꝫ retorquere vehemẽtius põtest.

Quare est ꝙ domus seu edificia cemẽto desuper illinita recẽter:iterius magis resonãt:echo reddentes:cuꝫ quis in eis sonauerit:q̃ opposite:sicut pꝫ interius in tẽplis:ex recenti eniꝫ illinitione desuper cemẽti superficies reddit lenis dura r equalis ꝑ totũ:in quã motus r aer refrangit resonãter. [Deinde[Aut qꝛ.] Soluit:r primo assignat cãusam quesiti dicẽns:ideo esse:quoniaꝫ propter lenitatem parietum taliũ edificioꝝ acquisitaꝫ ex recenti illinitione vehementius refrangit aer motus in eis ꝓpter quod melius resonat: cũ equaliter refrangatur per omne:qd non accidit in oppositis:reddunt autẽ parietes

Quid sit aeris commotio.

leuiores carentes partium eminentia : propter infixionez τ cōglutinationē cōtinuantē perfecte vnā partē eoꝝ cum alia per totuz. Opz etiam ꝙ cementum sit iam exiccatum τ induratū cōfixū: qm̄ si molle eēt: aer in ipm motus quodāmodo pigritaret refrāgi: τ sic sonū reddere : τ ideo illinitio cemēti composita ex calce plus resonat: eo ꝙ magis exiccaē τ induratur : q̄ȝ illinitio facta ex cemēto luteo vel pasteo: τ ex hoc videtur illinitio facta ex plastro fore optima: qꝛ reddit superficiē parietū vehemēter leuem τ sufficienter etiā durā. Oportet similr̄ ꝙ in talib⁹ edificijs non sint aperture hostiuz fenestrarū vel rimarū: per quas aer egrediaē nō refractus. Sed etiā si forma eoꝝ fuerit semispheralis nō angulata multis angulis sintqz alta satis τ lata tūc optime resonāt. Et scias sicut vult Aui. 6. nāliū particula scda ꝙ tinnitus sine echo nō ꝑcipiē distinctus a sono in domibus nisi fortassis esset permaxima: τ est sermo eius. Tinnitus nō audiē in domib⁹ τ mansionibus qm̄ qñ fuerit spatium ꝓpinquum inter sonū τ verberantē sonuz nō audiē sonus τ tinnitus: sicut in duobus temporibus distinctis τ diuersis: imo simul audiunē sonus τ tinnitus: lȝ ſm veritatem semꝑ tinnitus fit post sonū ṗmū. Si ṽo illud qđ sonū causat sit remotū a loco in quo accidit tinnitus: sentieē diuersitas manifesta inter sonū τ tinnituȝ. Et subdit ꝙ si cū hoc accidit percussum eē durū planū τ concauū: tinnitus a sono causatus diu permanebit post ipsuȝ. ❡ Deinde [Confert enim.] Ostēdit cōfirmādo solutionē predictā qđ cōferat in resonatione taliū edificioꝝ: dicēs: ꝙ ad hoc vt resonent edificia : forte prodest imobilitas τ quies aeris ꝑ ratiōe euētationis facta in eis: vñ aer coadunaē τ inspissaē: coadunatus aūt cū fuerit τ inspissatus: tūc percutit vadens impulsum aerē ante ipsum stantē : a quo refractus ꝓpter imobilitatem eius resonat.

❡ Problema. VIII. Antiqua.

Ropter qđ siquis dolia τ vasa fictilia vacua deorsum proꝰciat τ cooperiat: magis sonāt edificia: τ si puteus aut lacus fuerit i domo. Quia ex quo repercussio est echo: opz circūuolutum adunatum esse aerem : τ habere ad quod repercutiaē cadens densuȝ τ leue: sic eniȝ maxime echo fit. puteus vel lacus quidem igitur τ cōcauitas habent coangustationem τ collectionem. Dolia ṽo τ fictilia τ densitatē habēt cōtinentiū: quare ex vtrisqz est quod accidit: eteniȝ cōcaua magis sonant. Propter hoc τ es maxime alioꝝ. ꝙ aūt deorsuȝ proiecta nō est ita incōueniēs. Vox enim cōferē deorsuȝ nihilominus: oīno aūt vndiqz videē τ circulariter ferri. Noua.

❡ Quā ob cām siquis doliuȝ τ lagenas τ cetera id genus figlina inania obruat operiatqz domicilia resonare amplius possint. Necnō si puteus vel cisterna : vel aliqua fouea in domo sit: magis magisqz ita fiat necesse est. An ꝙ rō resonādi nō nisi refractio est: sic enim potissimū resonādi illa reciprocatio nasciē. Ergo puteus τ quelibet fouea angustiam obtinet: τ aerem colligere potest. Dolia ceteraqz fictilia densitatez quoqz sue ambiētis forme pre sese ferūt. Itaqz vtraqz de causa illud euenit. Concaua eniȝ oīa magis sonāt: τ es quoqz ob eā rem sonitū precipue oēm reddit. Nec ṽo absurdum ꝙ obruta illuc faciunt. Vox enim nō minus in ima se defert. Deniqz quoquo versus atqz etiaȝ in orbeȝ ferri putandum est.

Quare est ꝙ dolia que sūt vasa ex lignis artificialiter cōstructa in qb⁹ vinuȝ τ alij cōseruanē liquores τ vasa fictilia ex terra a figulo formata siquis ex sursuȝ in deorsuȝ ꝓiciat vehemēter suꝑ pauimētū solidū cadent ipsis prius coopꝰtis τ bene obturatis plurimū faciūt edificia resonare: τ maiorē causando sonuȝ τ tinnituȝ q̄ȝ si extra ꝓicianē sic edificia: τ maxime qñ puteus aut lacus ꝓfundus ripis eminētibus fuerit iter edificia τ adhuc magis si edificia bene fuerint clausa. Scias ꝙ ꝑdicta dolia si cōseruauerint liquorē vnctuosum sicut oleū nō bene resonāt eo ꝙ sunt hinc humectata : τ humidum hoc ipedit: sic patuit in ꝑcedēti caꝑ. si ṽo nō vnctuosum: tunc melius resonāt τ fuerint exiccata: maxime autē illa bene sonant in qb⁹ vinū seruabaē: tum ꝓpter obturationē foraminū ex fece. tum ꝓpter leuitatē parietū τ duriciem suā ex ea. Si aūt ꝑmāserint vacua: qꝛ pori τ rimule nō sunt adeo obturati: nō resonāt vt ꝑdicta: debēt etiā talia corpora habere figurā sphericitati attinētez. ❡ Deide [Aut qꝛ.] Soluit τ ṗmo assignat cām. scđo remouet dubitationē. scđa ibi [Ex aūt.] Dicit igiē ṗmo ostēdēs quō fiat echo: ideo esse: qm̄ ex quo cōstat ꝙ echo causaē ex repcussione aeris: necesse sit aerē coadunatū qui circūuoluiē aliquod habere corpus cōcauuȝ densuȝ leue super qđ impulsione cadens repercussionez inducat: hoc enim modo potissime causatur echo: sicut etiam apparuit. 6. topi. ❡ Deinde [Puteus.] Ostendit quare puteus τ lacus magis resonant dicens: quia igitur puteus τ lacus continent concauitatem habentem coangustationem in qua aer colligitur τ retinetur: sunt cā maioris echo τ resonātie: aer enim coadunatus in eis impulsione ꝑcussus: vehementius reuerberatur. Et ꝓpter hoc campane iuxta aquas site longius sonant. ❡ Deinde [Dolia.] Ostēdit quare dolia τ fictilia vasa resonant dicens: sed quia dolia τ fictilia vasa cū hoc ꝙ habent concauitates angustas: in quibus aer colligitur τ circūuoluitur. habent etiam spissitudinem τ leuitatem ratione illorum ex quibus continentur sic cōstituta: itaqz propter vtraqz predicta. s. ꝓfunditates τ spissitudines corporum ipsorum contingit resonationē fieri : concaua eniȝ corpora amplius sonant q̄ȝ alia etiaȝ metalla: τ ideo es cū habuerit cōcauitatē potissime inter alia sonat cū etiā densitatem habeat sufficientē: est etiā in se cōcauum porosuȝ: melius etiaȝ sonat argento cū illius sit sonus acutus: istius aūt medius magis. ❡ Notādum sicut dicunt alchimiste ꝙ omnia metalla generantur ex sulphure sicut ex patre: τ ex argento viuo tanq̄ȝ ex matre: in quibus reperiuntur diuersitates non modice: τ rōne sonoꝝ τ alioꝝ: ſm diuersas mixtiones sulphuris τ argenti viui in eis. Plumbū enim generatur ex permixtiōe maxima argēti viui τ pauca sulphuris: parum enim sulphuris ipsum corporaliter ingreditur sed virtualiter magis. Et ꝯsimiliter fere est de stanno: cum paruȝ distet a plumbo: purius tñ est aliquātulum τ albius: τ qꝛ humidum in eis est adeo male terminatū a calido sulphuris: sequitur ipsa habere sonū hebetem valde: τ maxime plumbum : τ ideo stannum apponitur cum alijs metallis bene soniferis sicut ere argento τ auro: sicut patet in campanis: quoniam suo hebeti sono acute sonantium generat sonuȝ. Et quia ferri compositio est ex argen-

Cr. 2. de aīa. t. c. 80.

Oīȝ metalloꝝ patrem sulphure appelamus.

to viuo ⁊ sulphure terrestribus pōderosis ⁊ lutuosis ⁊ impuris oino: reddit ferrū scabrosum rubiginosum valde ⁊ male sonatiuū: ꝓpter aeris paucitatē ⁊ terrestreitatem nimiam. Sed q2 argentum es aurū componunt ex sulphure magis depurato ⁊ argento viuo fm magis ⁊ minus tn̄ redduntur calidiora magis digesta ⁊ plus aeris cōtinentia: ⁊ ideo melius sonant. vnde cum natura sulphuris magis vincat in ere: redditur calidum satis ⁊ siccuȝ: vt apparuit in 9ª particula: ⁊ sic digestū sufficiēter ⁊ depuratū: ex quo etiam aereuȝ ⁊ porosum efficit humido bene terminato: ⁊ sic ceteris magis fit sonatiuuȝ: sicut hic testat phs: qd̄ ēt videmus in alijs corporibus: vt in lignis cōtingere siccis: qm̄ maxie humida mollia ⁊ magis cōpacta solida: vt radix ⁊ sambucus cornale ⁊ quercus non adeo sonare vt salix vel fagus: ⁊ ideo ex his rurales tabulas cōponunt perforantes in ambabus extremitatibus qbus se cōgregant in collegio: ⁊ gerusiani campanas simandra dictas qbus se in templis cōgregatos cōstituūt. ❡ Deinde [Ex autē.] Remouet dubium: crederet eniȝ aliquis q sonus cū predicta deorsuȝ ꝓijciunt nō diffunderet vndiqȝ ⁊ maxime sursum: qd̄ remouet dicens: q non est impossibile: q proiecta deorsum vt dicebatur causent sonū supius ⁊ per totum: qd̄ declarat in voce: vox enim lȝ aliqn̄ ꝓferat ab animali deorsum existenti: tn̄ fertur sursum cum vniuersalr spargat per totū per oēm differentiā positionis: vnde videtur circulariter ferri. Uel fortassis quis sic exponet: q lȝ vox ꝓferat sursuȝ ab aiali tn̄ ꝓfertur ⁊ spargitur deorsum ⁊ vniuersaliter per totū: sicut enim facta sursum confertur deorsum: ita ecōuerso. ⁊ similr est etiā fm hoc in sono: cum sit passio talis aeris qualis est vox: differēs nisi in ꝑncipio motus: q2 illa ab aiali per os: sonus autē ab omni

Dubium. percutiēte. quare ⁊c̄. ❡ Dubitat: q2 si vox mouet circulariter: vt dī: tunc posito q duo vociferent: videt q neuter debeat audiri a tertio exn̄te circa istos: qm̄ virtus eoꝝ vocatiua que aerem impellit: aut erit amboꝝ equalis: ⁊ tunc circulus vnus in medio vbi se cōiungent sistere faciet alterum: ⁊ sic aer motus: qui est lator vocū: ad aures circunstantes nō poterit peruenire: neqȝ etiā aer motus ab vno ad alterū perueniet: ⁊ sic non poterunt per ꝯns audiri: aut vnius virtus vocatiua ipulsionis erit altera fortior: ⁊ tūc vox causata a virtute debiliori vocatiua nō audietur: cum eius circulatio sistatur: cuius cōtrariū quilibet sensu experitur.

Solo. ❡ Dicēdum q quidam dixerunt q lȝ sonus vel vox circulariter fiat: nō tn̄ vna circulatio est alteri cōtraria: ⁊ ideo vna nō cōfrangit alterā. Alij mordētes ipsos dicunt eos oino falsuȝ dicere: q2 circuli aque ex opposito venientes se cōfrangunt sicut experimēta docent: lȝ enim cōtrarius nō sit circulus circulo: tn̄ impetus vnius cōtrariatur impetui alteri⁹: ⁊ vna numero aqua nō est figurabilis simul ⁊ semel in duos circulos ex opposito veniētes: ⁊ similiter videt hoc eē in aere. Et ideo dicunt q circuli lati ex opposito veniētes tāgunt se in parte que est vt punctus: ⁊ ibidē vnus alterū cōfrangit. Sed mihi fm istos videt q opȝ dare q audire nō sit per totū spatiū itermedium: cuȝ ille cōtactus nō possit esse per totuȝ nisi accidat cōfractio circuloꝝ oino ⁊ nō vt in parte puncti tn̄ vt dicunt. Et ēt dicūt experimēta docere circulos cōfrāgere: credo falsum esse: sicut etiā apparet per Gal. in. 3. de simplici medicina: imo per pax valde ⁊ quasi impceptibiliter se sistunt: sicut me cū pluribꝰ expientia in multis edocuit aquis: vidi eniȝ q ꝓiectis lapidibus in aquā duobꝰ simul: fiunt ꝑmo duo circuli quoꝝ vnus eleuat supercircumferentiā alterius: ⁊ quasi impceptibili resistentia facta: ꝑuenit ad circūferentiaȝ vnius alterius: ⁊ sic deinceps dum durat virtus circulatiua. Propter qd̄ cū hoc appareat in aqua corpore spissiori: multo minus in aere corpore subtiliori circulus poterit aliū circulū sistere: ne ꝑueniat ad aures circūstantis: vnde q homo nō ꝑfecte duos sonos ex diuersis partibus factos percipiat auditu: potius cōtingit: eo q virtus auditiua nō pōt duos sonos simul diuersos discernere: sic intellectus nō pōt plura intelligere: sicut dicit in. 2. topi. ad qd̄ etiā operat motus dissimilis in aere causatus.

❡ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid autē magis si deorsum ꝓijciat aliqs sonat q̄ȝ si non? Aut q2 circūtecta magis in se recipiūt ⁊ cōtinent aerem. Accidit aūt ⁊ reuerberationē vehemētiorem fieri. Noua.

❡ Cur si vasa quis inania obruerit faciet: vt magis edificiū resonet? An q vasa soliditate ꝑpetuitateqȝ sua melius ⁊ ꝯcipiūt ⁊ ꝯtinēt aerē: simulqȝ accidit vt ictꝰ vehemētior effici possit.

Quare est q si aliquod predictoꝝ vasoꝝ proijciat a superius in deorsum plus resonat q̄ȝ si percutiatur in motuȝ aut fm aliam differentiā positionis proijciatur. ❡ Deinde [Aut quia.] Soluit dicēs cām esse: quoniā corpora circūtecta ab aere exterius descendendo proiectione deorsum plurimum in se recipiunt aeris ⁊ cōtinent: eo q aer propter motum deorsum videtur impulsus condensari: ⁊ talis vt dictum est magis resonat: similiter contingit in motu tali deorsum aerem magis verberari q̄ȝ si stent aut aliter moueantur: propter quod fit maiorem repercussionem fieri: ⁊ sic resonationem ampliorem: quod apparet ex precedenti caplo.

❡ Problema. X. Antiqua.

Propter quid aqua frigida ex eodē vase effusa acutiorē facit sonū q̄ȝ calida? Aut quia velocior est motus: grauior eniȝ est. Velox autē acutiorē facit sonum: calida aūt ⁊ raritate ⁊ ascēsione leuis est: simile aūt est quoniā ⁊ tede quādo vrunt imbecilliorem ictum faciunt. Noua.

❡ Cur aqua frigida de eodeȝ ꝓfluens vase acutius q̄ȝ calida obstrepit? An q delatio aque frigide velocior est: grauior enim frigida est: acutiorem auteȝ strepitum reddit quē velocior est. Calor ꝟo ⁊ raritate alleuiat ⁊ elatione. Proximum illud est q faces quoqȝ ardentes ictum faciunt imbecilliorem.

Quare est q si aqua frigida ⁊ calida effundantur eodē vase vt dolio equalis quātitatis ⁊ foraminis ⁊ breuiter paribꝰ ceteris: frigida in eius effusione acutiorē sonū causat q̄ȝ calida: simul vtrisqȝ apertis foraminibꝰ. ❡ Deide [Aut q2.] Soluit: ⁊ ꝑmo assignat cām quesiti dicēs ideo esse: qm̄ aqua frigida velociorē hȝ motum q̄ȝ calida apertis vtrisqȝ foraminibꝰ: eo q frigida est pōderosior calida: ꝓpter frigiditatē inspissantē ⁊ ingrossantē ipsam. Unde pars vna aliā cōprimēdo impellit magis: ⁊ sic ex accidente moueri cogitur citius: per se eniȝ calidum mouet: sed ex velociori motu sonus causat acutior. quare ⁊c̄. aqua ꝟo calida quia leuior est ꝓpter raritateȝ ⁊ euaporationē supple acquisitaȝ a caliditate: vna pars non sic pondere impellit aliā: propter quod mouetur tardius

cum etiā motus euaporationis fit cōtrarius motui per foramen exterius: sed ex motu h9 sonus causat minus acutus. quare zc. ℂ Et notādum q̄ ppter istā cām fit: q̄ alii
Mos q̄rū di fontiū. qui fontes in italia ex cōductibus cannelaribus cōstructi aquā proÿcientes diuersimode saliunt. qdam enim matutine salit in altum valde: z pñter declinando pcedit vsq3 post meridiem diu: z ab inde incipit magis in altū salire: z postea circulando declinat vt prius: nocte etenī aqua infrigidat z ingrossat z ponderosior reddit: ppter qd pars pma hora diei frigida magis impellit aliā: z ideo magis ascēdit: qd nō sic accidit in die caliditate raritatē z euapo rationē causante. ℂ Deinde [Simile aūt.] Declarat qd dictū est per pportionale ei dicēs: q̄ istud est simile ei qd videmus accidere in prelÿs: aliqbus fatigatis ppter multā stragem ictib9 peractā: reddunt enī ictum post fatigationem debiliorē z stragis minus causatiuū: ita etiam est de motu z sono causato ab aqua calida cū pportionetur fatigato: z frigida infatigato: vel reddūt ictus debiliores q̄n illud quo pcutiunt est leuius magis q̄ q̄n est grauius.

ℂ Problema. XI. Antiqua.

Ropter quid vigilātib9 vox asperior? Aut quia humidius est corp9 pp indigestionē z nō minus circa superiorē locū: ppter qd z grauitas in capite. Humiditate aūt circa anulos cāne existente necesse est asperiorem esse vocem: asperitas autē ppter inequalitatem: grauitas aūt ppter oppilationē: grauior enim motus. Noua.

ℂ Cur homini qui vigilauerit vox asperior redditur? An q̄ eius corpus ob cruditatē humescit maximeq3 loco supiori vnde caput quoq3 grauescit. Et cum fauces humore redundent: vocem asperiorē existere necesse est: asperitas enī ob inequalitatē: grauitas propter obseptionem exultat. retardius enim fertur.

Quare est q̄ diu vigilātib9 z supflue. s. sicut qb9 inde corrūpit digestio: vox reddit aspior solito: sicut dictū est ēt in. 3. cap. ℂ Deinde [Aut qui.] Soluit dicens iō eē: qm corpus reddit hūidius q̄ eēt: humiditate quadā extranea causata p viā indigōnis: z nō min9. imo magis humectat corpus tali humiditate circa ptes superiores: vt caput z ptes vocales: q̄ circa ptes inferiores: fumi enī graues euaporāt ad cerebrū ex digōne corrupta: ppter qd grauedinē z dolorē in capite causant: q grauiores z molestiores reddūt reuerberant frigiditate cerebri deorsum cadentes in anulos cāne seu tracbee arterie: z alteras ptes vocales: eas hūiditate praua īfundētes z asperantes: q̄re necesse fit asperiorē vocē fieri solito: que qdē asperitas pp inequalitatē factā in supficieb9 vocaliū causatur. Unū z medici ponunt h forte morbū in supficie: z iō leprosis ppter humores corruptos siccos adustos asperitatē in vocalib9 causantes: accidit hēre voces asperas obscuras z horribiles: z tandē destrui. Sed qr vigilantes nō solū incurrūt asperitatē vocis: imo z grauitatē: iō subdit cām hui9 dicēs: hoc eē ppter oppilationē ex humiditatibus illis ipedientē meat9 vocaliū: ex h enī motus fit tardior: ipse enī vocē causat grauē: vt dictū est supra. ℂ No-
Cāna qd sit. tandū q̄ cāna est mēbrum oblongum: z ei alligat pulmo in pte iferiori: z isophagus ī pte supiori ad gutē terminata. Et cōponit ex anulis nō cōplete circularib9: sunt tñ plus q̄ semispherales deficiētes a sphericitate in loco in quo meri siue isophagus applicat ei: vt cedat bolo trāseunti p meri ↄtrahēdo se ad iterius: z ipsa iterius z exteri9 inuestit pāniculo p totū. ℂ Notādū q̄ vox grauis causat triplici Uox grauis vnde fit. de cā: sicut dicit Auicē. in fine de aialib9: vna est fortitudo emissionis: alia est debilitas: vt q̄n pigrescit instrm vocis aialis ad diuidendū aerē z ad mouēdū ipm: ita q̄ mouet eum cū tarditate z debilitate aliquātula: tūc erit vox grauis: sicut est videre in vitulis z vaccis: quox voces sūt grauiores vocibus tauror. Alia cā est repletio arterie ex catarris humidis: tunc enim aer impeditus tarde egredit z vocem grauē causat: z sic est in proposito.

ℂ Problema. XII. Antiqua.

Ropter quid post cibos velocissime intercidit vox? Aut quia cum intercidit quidē locus calefit: calefactus aūt attrahit hūiditatē: plus aūt huiusmodi vox z promptius pp prolationē. Noua.

ℂ Cur cibo ingesto mox tenor frangitur vocis? An q̄ mēbrū illud voci tributū crebro cibi occursu perclusum concalescit: concalescens humorem attrahit: qui ob assumpti cibi humefactionem z largior est z paratior.

Quare est q̄ post assumptionē cibox z potuū z maxime si tales fuerint vaporosi multū repletiui z nauseatiui: quox ēt nō modica suscepta q̄titas fuerit: vox citissime iterrūpit. ℂ Deinde [Aut qr.] Soluit: z primo assignat cāz hui9 istā eē: qm cū vox ipedit ēt modicū: loc9 ille iuxta quē fit ipedimētū illud: pp cursū humox z spūū supcalefit: cū spūs calidi nō pñt libere euētari: loco aūt calefacto multas hūiditates attrahit: cū de rōne calī sit attrahere: sz talis dispō accidit maxime pp cibox z potuū repletionē: cū hūiditates tūc pmpte existāt: q̄re post cibos z potus vox statī ipedit z statim iterrūpit. z de illis que hoc opant: est repletio nucū viridiū: z vnctuosorū tam cibox q̄ potuū: z dulciū. Et vlteri9 addit cōparatiue q̄ vox post cibox repletionē z potuū in hoīe magis z manifestius iterrūpit: q̄ alius ei9 actus: vel ēt q̄ vox aliorū aialiū: pp platione qua format in sermonē: nō enī aliqd aliox aialiū hz sermonē itelligibilē: sic dictū est in. 39. cap. 10e pti. z. 5. de gnōne aialiū: sz sermo citissime ipedit z corrūpit: sic dictū est in p̄ cap. cū multa ad s̄monē regrant. In pleris q3 locis. igit magis corrūpit vox q̄ alius act9 hoīs: vel ēt vox alterius aialis nō vtēns platione articulata. Scias q̄ talē vocis iterruptionē coadiuuat repletio vētris pulmonē superius ipellēdo z cōstringēdo diaphragma: z p ↄñs cor z cetera spūalia a qb9 fit vocis initiū: vt appet in p̄ cap.

ℂ Problema. XIII. Antiqua.

Ropter quid plorantes acute loquuntur: ridentes autem grauiter? Aut qr hi quidem modicum mouent spiritū ppter imbecillitatē: hi aūt vehementer: qd facit velociter ferri spiritum. velox autē acutum: etenim a distenso corpore protectum velociter fertur. ridens autem econtrario disso lutus. imbecilles autem acute: modicum enim aerem mouēt: hi aūt superficialiter. Amplius ridentes quidem calidum spiritū emittunt: plorantes aūt q̄nēadmodum z tristitia: infrigidatio est loci qui est circa pectus: z spiritū frigi-

dum emittūt. Calidū qdē igit̄ multū aerez mouet: quare tardius fert̄: frigidū āt modicū. Accidit hoc ꝛ ī fistulis. Calidi eniz spiritu fistulātes multū tardius fistulantur. Noua.

C Quare qui flent vocē mittunt acutiorē: qui rident grauiorē? An ꝙ alteri suā ob debilitatē parū spiritus mouēt: alteri vehementer intēdunt: qḋ facit vt spiritus velocius ferri possit. Contra qui ridet resoluitur ꝛ debilitatur: itaqz vocē grauius edit. Quāquā egri acutā emittunt vocem: paruz eniz aeris mouent: at ꝟo qui rident nō solū parū: sed etiā leuius mouēt: ad hec qui rident spiritū calidiorē emittunt: qui flent frigidiorē. Dolor enim refrigeratio pectoris est: calor itaqz multuz aeris mouet: ita vt tarde ferat̄. Frigor autē parum ciet. Idem vel in tibijs fieri nouimus. Enimuero qui spiritu inflant calidiori multo tardius agunt.

Quare est ꝙ plorantes cōtristati loquunt̄ acute: sed gaudētes ꝛ ridētes loquunt̄ grauiter. C Deinde [Aut qꝛ.] Soluit assignās vnā cām sumptā ex motu spūs quo vox ꝓfert̄ dicēs: ideo eē: qꝛ plorantes cōtristati emittūt parū de spiritu extra cū loquunt̄ ꝓpter debilitatē virtutis eoꝝ ꝛ spūum exterminationē: qḋ aūt sic paꝝ emittunt fortiter emittūt: qḋ est causa ꝙ ipse velociter feratur. parū enim de eo citius moueṫ valde ꝗ̄ multus: sed velociter ferri spiritū vocē causat acutaz: qḋ ostendit̄: qꝛ ꝓpter tristitiā infrigidantē tales cāna cum alijs etiā organis vocis reddit̄ tensa ꝛ solida valde: ꝛ per ꝯñs angusta: sꝫ qḋ ꝓijcitur a corpore tali velocissime fert̄: sicut pꝫ in arcu cuius chorda fuerit sufficienter tensa: ꝛ cuiusnō. Et qꝛ tauri habent mēbrū forte quo mouent spūm velut chordā tensam nerueā ideo voces eoꝝ sunt acute: sicut dī in .5. de gnōne aialium: sed in ridētibus dicit cōtrariū euenire eius qḋ dictū est in plorantibus: qꝛ ridentes sunt vigorosi multū spūs extra mouētes: qui qdem dispergit̄ ꝛ dissoluitur extendendo se per totū corpus: ꝛ relaxando partes. non enim colligit̄ in vno locoꝝ sicut in plorantibus. Unde modica pars spūs emittit̄ ab eoꝝ arteria: cum sit dissoluta tanꝗ̄ a corpore reflexuoso: ꝓpter hoc plorātes acute loquunt̄: cū paucū aerei spūs moueant: qui citissime mouetur ꝑcussione pulmonis: mouent enim hi plorantes hꝰ aerem superficialiter solum: nō educentes multū ipsius: ꝛ ꝙ parum est superficialiter potest dici. Uel hi. s. ridentes mouent aerē superficialiter qꝛ dispersuz circa supficies instrumentoꝝ vocalium: ꝛ non coadunatū per mediūz eoꝝ directe: ꝛ qḋ sic moueṫ adherendo lingue tarde mouetur: quare grauiter vociferāt. C Deinde [Amplius.] Assignat aliam causam sumptam magis ex parte calidi ꝛ frigidi dicens pmo ideo esse: qꝛ ridentes ꝛ gaudētes emittunt spiritū calm̄ extra: ꝓpter multūz motuz caloris ꝛ sparsionis eius a corde in exteriora: sed plorantes paucuz ꝛ frigidū: eo ꝙ se habent sicut contristati: in qbus infrigidat̄ locus itrinsecus: sicut cor ꝛ alia eius. Calidum eniz tristitia contrahitur interius: ꝛ fere suffocat̄ nō euentatū: intātū ꝙ spiritū frigidū emittunt manifestius: ꝓpter qḋ cum calidūz multūz in ridentibus exterius aerei emittat spūs: tardius emittet̄: ꝛ sic vocē grauē prestabit: sed frigidū qꝛ modicū exterius cōmouet ꝑdicti spūs velocius feret̄: ꝛ vocem ꝑ oppositū acutā efficiet. C Dubitat̄ eo ꝙ dicit̄ plorantes habere vocē acutā: qꝛ mouētes spūm paucū mouēt eū velociter: ꝛ qꝛ ridētes multū mouent ideo tarde mouēt: ꝛ sic sunt vocis grauis: qḋ nō videt̄: qꝛ sicut se hꝫ v̄tus debilis ad spūm paucū mouēdū: ita videt̄ se habere virtus fortis ad multū mouendū: cum vtrobiqz mouens ꝛ motuz sint ꝓportionata: sꝫ v̄tus debilior: vt dicit: mouet paucū spirituz velociter: igit̄ ꝛ virtus fortis velociter multum mouebit: ꝓpter qḋ nō videt̄ plorantes ꝛ eis siles magis acutaz hēre vocē ꝗ̄ ridentes ꝛ eis cōsimiles. C Dicendū. ꝛ pmo sciendū ꝙ lꝫ frigidū dicat̄ paralyticuz reddens ꝛ mortificatiuū: vt oēm motū ꝛ opationē ꝓhibitiuuz: hoc tamē veritatē habet per se: ꝛ cum fuerit intensum: qꝛ remissuz ꝛ per accidēs facit ad motū: mēbra supficiem inspissando: ꝛ qḋ expellit̄ a supficie in medium reuerberando meatus: sicut vult Auic. pma pmi. qḋ est in ꝓposito videre: qꝛ frigidū cū reddat arteriā tensam solidam ꝛ lenez vt tactum est prius: cogitur spūs modica virtute impellēte ex ea velociter exire: nō eniz itercipit̄ in parietibus arterie: cuius oppositū calm̄ opatur. Utrū tamē frigidū per se ꝛ eēntialiter igrediatur opationē nature: dubiūz apud me existit: cum Aristo. 2. de gñatione animalium: ꝛ de causa motus animaliū. videat̄ hoc sentire. ac Gal. ꝛ Auic. conent̄ ostendere nullo modo: nisi per accidēs ipm in opatione nature concurrere. C Tunc ad rationē dicēdū sic eē vt ratio deducit: quātuz est rōne ꝓportionis vtrobiqz per se seruate mouētis ad motū: sꝫ qꝛ frigiduz preparat instrumēta vocalia ꝑparatione tali: qua spūs aereus pōt liberius expelli: qḋ nō facit calm̄: imo oppositum magis opatur: accidit plorātes ꝛ cōsimiles citissime spūz emittere: ꝛ per ꝯñs loqui acute: ridētibus aūt ꝛ cōsimilibus ꝓpter cōtrariū contrarie accidit. C Deinde [Accidit eniz.] Cōfirmat signo: qḋ dictū est dicēs: ꝙ illud est etiā videre in fistulis ꝛ buccinis: qꝛ fistulatores ꝛ vniuersalr̄ spiritu sonantes instru natura calidi: habētes pectora ampla ex qbꝰ spūs calidus ꝛ vaporosus emittitur tardius ꝛ grauius fistulant: ꝗ̄ eorū oppositi: eo ꝙ multū spūs moueāt simul. Uñ Aristo. 5. de gñatione aialium: calidiori spiritu vtētes: ꝛ talē emittētes qualē qui ꝑfecte etatis grauius fistulant. Et scias ꝙ istud ꝓblema statiz repetet̄ in .15. cap. in hac eniz maxime particula multotiens sine grandi vtilitate repetunt̄ ꝓblemata: similr̄ frequēter vna solone breui soluitur ad plura: variata tamē verbis vt plus apparebit deinceps.

In plerisqz locis.

Dubium.

Sola.

Circa lel

C Problema. XIIII. Antiqua.

PRopter quid pueri ꝛ aialiū alia iuuenilia vociferant acutius perfectis: ꝛ hoc acuitate vehementissima existente? Aut vox est motus aeris ꝛ velox acutior. Facilius aūt ꝛ velociꝰ modicꝰ aer mouet̄ multo. Moueṫ aūt aut congregat̄ aut disgregatur a calido. Quoniā aūt ispiratio quidē est frigidi iductio: ꝯgregat̄ vtiqz in ipsa aer qui in nobis est: expiratio qdē calidi mouētis aerez fit vtiqz vox: expirantes enim non inspirantes vocamus. Quoniā autē iuuenilia calidiora sūt senibus: ꝛ poros qui sunt in eis angustiores habent: minorē vtiqz aerez habebūt in ipsis. Existente autē eo qḋ mouetur minori ꝛ mouēte calido pluri: in ipsis velox itaqz ꝓpter vtraqz motus fiet aeris. Uelox autez vtiqz vox erit per ea que dicta sunt. Noua.

¶ Cur pueri ceteraq; recēs nata animalia vocē reddūt acutiorē q̄ que pfecta etate sunt: cū tamē oē acumē vehementia sit? An q vox motio aeris est: & acutior que velocior. Facilius autē & velocius paruū q̄ multū aeris mouet̃. Mouetur autē quotiēs vel a frigore cogit̃ vel a calore discernit̃. Sz cū īspiratio frigida admissio fit. interior nimiū aer tātisper cogitur cū spiritum capimus: cūq; expiratio caloris emissio fit aere sane a calore citato vox effici potest. Cum eniz spūs reddimus nō cū capimus vocem formamus. Cuz aūt nouella calidiora sint q̄ vetusta suosq; meatus habeant arctiores minus in se aeris possunt cōtinere. cumq; calor qui moueat amplior in his insit: res aūt que moueat̃ minor subiter. Velocius vtraq; de causa aer moueri potest. At si velocius vox certe acutior dabitur ob ea ipsa que ante retulimus.

Quare est q pueri & puelle etiā & alia aialiū iuuēcula partui pximiora: habēt vocē acutiorē q̄ perfecta ɔsistētia & antiqua etiā p̄ma. & etiā q̄re est q habentia s̄m spēm suā vel etiā climata vocē acutā: eo q iuuēcula sūt vocis acute vehemētissima acuitate. Et scias vt sermo iste sicut alij verificet̃: q opz supponere eq̄litatem in oībus aliqs: vt in cōplexione regione ętate tēpore ɔsuetudine &c. puer eni calide regionis plerūq; grauioris ē vocis q̄ vir frigide. Simil'r debilitat̃ vniuersalitas isti⁹ sermonis in spē bouina: qm̄ iuuēcula vt vituli sūt grauioris vocis iuuenibus & pfectis: sicut dī 5° de hysto. & 5° de gn̄atione aialiū. & in 14° cap. ¶ Deinde [Aut vox.] Soluit & p̄ p̄mittit q̄dā necessaria in assignatione cause. 2° eā assignat. ibi 2° [Qm̄ aūt.] Dicēs q vox causat̃ ex motu aeris expressi foras p cānā: qui si velox fuerit vox īducit̃ acuta eo q modicus aer mouet̃ ab ipso: q q̄dē facilius est moueri ac celerius q̄ multū: directius enim & liberius foras egredit̃ multo. Is v̄o cū mouet̃ ppter calidū aut ad vnū locū adunat̃ vel dispgit̃ in plura. ɔgregat̃ aūt qn̄ hūc intra nos īspiramus: eo q īspiratio nō est aliqd aliud nisi attractio & īductio aeris fridi intra pectora nr̄a: sed respiratio est q̄dā attractio & eductio spūs calidi q mouet aerē exteriorē in quē recipit̃: & ppter huiꝰ respirationē vox causat̃: eo q vox īteruenit expirātibus & nō īus suscipiētibus. ¶ Deinde [Qm̄ aūt.] Assignat h̄ p̄misso cām dicēs h̄ eē: q2 iuuēcula & partui ppinqua sūt calidiora antiquis & decrepitis: in q̄bus ppter exiccationē mēbrorū iaz minutus est calor nālis valde: habēt etiā poros & meat⁹ strictiores decrepitis: lz eni in ipsis calor sit diminutus multū: nō tn̄ eorū cōplexio solidorū ē mutata multū ab eo q̄d i iuuētute: nūc aūt in poris & meatibus angustis necesse fit minus de aere ɔtineri q̄ in latis: q2 locatū nō est maius loco sed
T.c.23. equale. phy. 4°. cū aūt ita fuerit: vt q illud p q̄d mouetur aer: puta meatus minor extiterit: & plurimuz caloris motiuū fuerit in istis iuuēculis in loco meatus spūs: necessariū est velocē fieri motū aeris inde: tū ppter stricturā ei⁹: tū ppter caliditatē pectoralē. His aūt sic extātibus vocez opz esse acutā ppter iam declarata in solutionis p̄ncipio.
Dubium. ¶ Dubitat̃ p sepe dictū vocē grauē causari a caliditate: hic aūt dī iuuēcula hīe vocē acutā: eo q plurimū eorum
Solutio Calidum duplex. extet calorē. ¶ Dicendū q duplex est calidū absolutū. s. excellēs valde quale est iuuenū & pfectorū & a tali dictū est causari vocem grauem. Est & aliud comparatum remissum: vt q̄d iuuenculorū quantū ad antiqua decrepita q̄d est frigidū comparatione calidi iuuenuz: & ab huiꝰ calido vox causatur acuta: omnino enim necessariū est calidū esse q̄d mouet aliquod: nunc aūt illud magis pportionatum est iuuenculis q̄ antiquis: quare motus velocior erit & vox acutior: vt ostēdunt pueri ad iuuenes.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Propter qd plorātes acute loquunt̃: ridentes autem grauiter? Aut q2 plorantes quidē contendentes & cōgregantes os vociferant: ɔtētione aūt mouetur velociter aer qui est in ipsis: & in eo q per angustum os fert̃ velociter fert̃. Propter ambo igitur acuta fit vox. Ridentes autem relaxantes tensione rident: & diffundentes emittunt: igitur ppter hoc late & tardē aerem merito grauiter vocant. Noua.

¶ Cur vocem qui flent acutiorem emittūt: qui rident grauiorem? An qui flent intendendo cōtrahendoq; os vociferantur: itaq; propterea aer īterior ītento mouet̃. Cūq; p os transeat angustum ferri velocius potest. Vtraq; igit̃ ratione fit vt vox acuta edat̃. Contra qui rident remisso corpore hiscenteq; ore rident: cum igitur ob eam rem late tardeq; profundant aerem: merito vocem emittunt grauiorem.

Repetit 13m pblema dicēs. quare est &c. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit & p̄mo ad p̄mā partez dicēs causam esse: q2 illi qui plorant vocē emittūt ɔtinendo seu pbibendo ne spūs egrediat̃ simul totus & ɔgregando atq; in vnum os reducēdo: ppter hoc aūt aer qui ɔtinet̃ in nobis velociter egredit̃ extra. Simil'r ad hoc operat̃ qn̄ transitus sit aeri per viam artaz q̄d tunc ita celeriter transit. ¶ Deinde [Propter.] Concludit intentū dicens: itaq; ppter ista duo ɔtentionez. s. spūs: & angustiā meatus vox erit acuta. ¶ Deinde [Ridentes.] Assignat causam scd̄e partis dicens: q ridentes relaxant & aperiunt spiritū ɔtentum intra: & effundunt ipsum sparsum vndiq;: & q2 sic late spirituz emittunt: tunc p totum diffundendo accidit aerem vel spiritum tarde moueri: quo quidem accidēte condignum est ipsorū vocem grauem fore.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Propter quid nō generantes vt pueri mulieres & iam senes & eunuchi acute loquunt̃: viri autez grauiter? Aut quemadmodum linea & alia subtilia vnam dimensionem habent: grossa v̄o plures: quare subtilis vox si habuerit dimensionem: facilius aūt & moueri & facere est vnuz q̄ plura. Habitis igit̃ p̄dictis spūs imbecillis mouet secuz aerem modicuz. Minimū aūt est qui vnam dimensionē habet qui est subtilis, ppter p̄dicta: & vox que ab ipsa fit est talis. Subtilis āt vox acuta est. Qui quidē igit̃ sunt non generātes ppter hoc acute vocis sunt. Viri āt fortes extātes spi

ritu multū aerem mouet:multus aūt ex̄ñs tardius vtiq3 mouet: ⁊ graue vocē facit:faciebat eni subtilis ⁊ velox motus acutā vocē: quoꝝ3 neutrū in viro contingit fieri. Noua.

¶ Cur vocē reddūt acutā q expertes seminis sūt: vt pueri mulieres decrepiti spadones: graues autē viri qui firmissima sunt etate? An ea cā est qa linea ceteraq3 tenuia dimēsionē vnā dūtaxat sortiunt. Crassa autē plenaq3 plures obtinēt.itaq3 vox etiā tenuis vnam dimensionē habuerit:vnum aūt ⁊ efficere ⁊ mouere facilius est q̄3 plura. Ergo cū pdicta illa spiritū habeāt ībecillum:nō nisi paꝝ aeris moueri ab illo spiritu potest. Minimus autem est qui dimensione vnica cōstat:quē pdictis rationibus tenuē esse vocēq3 talē ab eo proficisci necessum est. Vox aūt acuta que tenuis est:igit q prolifico illo semine carent vocē hinc merito reddūt acutiorē. Viri robusti qm̄ spiritu valeant: multū3 aeris incitare queūt.qd cū multū fit lente mouetur: vocēq3 efficit graviorem. Motu enī3 veloci ⁊ tenui vocē reddi acutam iam ↄstitit:quoꝝ neutrum vt in viro possit existere accidit.

Quare est q nō gn̄antes vt pueri ⁊ iuuēcule vel vir mulieres qb⁹ accidit mutatio vocis circa tpe emissiōis sp̄matis 9° de hysto.⁊ 5° de gn̄one ⁊ senes iā facti: ⁊ maxime seniores ⁊ eunuchi q etiā nō gn̄ant loquunt acute:sed viri calidi ⁊ fortes gn̄atiui grauiter loquuntur. ¶ Deide[Aut qꝛ.]Soluit p̄ assignās cāz p̄me p̄tis. 2° 2ᵉ. 2ª ibi[Viri aūt.]Prima in tres.nā p̄ q̄dā p̄mittit necessaria in cāe assignatiōe:dicēs q sicut est de linea ⁊ alijs subtilibus pportionē habētib⁹ cū ipsa extēsis f̄m lōgitudinē qꝛ hīt vnā dimēsionē tm̄ vt lōgitudinē:⁊ sicut est de alijs figuris plures habētib⁹.v3.duas.s.lōgitudinē ⁊ latitudinē sicut supficies:aut tres sicut corp⁹:ita est in vocibus qꝛ subtilis h3 vnā dimēsionē tm̄.s.lōgitudinē.grossa duas latitudinē ⁊ pfūditatē.magna adhuc plures qꝛ lōgitudinē latitudinē ⁊ pfūditatē.nūc āt facili⁹ est moueri aliqd f̄m vnā dimēsionē q̄3 f̄m plures:⁊ facere vnu3 solū q̄3 plura: dūmō nō habeāt grandē adinuicē ↄnexionē: vt motus digitoꝝ ondit musculoꝝ ⁊ genaꝝ.⁊ iō vox subtilis:qꝛ vna3 habēs dimēsionē facili⁹ fit eā graui pferri vel etiam magna. Nosce q fortassis pp h̄ nō scribit magna s3 grossa: qꝛ grossu3 ineptius est adhuc moueri motu recto q̄3 magnū plusq3 i h̄ subtili oppositū. ¶ Deide[Habitis igit.] Procedit in q̄sitū amplius ex his dicens q p̄suppositis ⁊ ostēsis p̄missis sp̄us q debilis existit mouet modicū aeris valde:eo q est qd minimū:q āt tale solū vnā h3 dimēsionē:⁊ motū ad vnā d̄ria3 pōnis:q̄ qdē est subtilitas vel lōgitudo:a qua vox sīlis causat:s3 vox subtilis est acuta vt habitū est. ¶ Deide[Qui qdē.]Cōcludit itēꝝ dicēs:igit illi q nō generāt ceu pueri mulieres senes ⁊ eunuchi.oēs enī isti q̄tuor ↄueniūt in hac passiōe q̄ est nō gn̄are.seniores enī nō oino gn̄ant: pp̄ter ea q̄ declarata sunt vocū ⁊ locutionis acute. ¶ Notādū q l3 senes dicant eē acute vocis p cōparationē ad iuuenes:nō tn̄ forte sūt vocis acute p cōparationē ad pueros ⁊ iuuēculas:s3 potius grauis vt visu3 est 4° cap. ¶ Deinde[Viri āt.] Reddit cām scđe p̄tis dicēs:q viri q sūt cali ⁊ fortes sp̄u seu anhelitu mouēt de aere faciēdo exsufflatiōes vehemētes i quo ē dare oēs dimēsiōes:cū āt mlt⁹ aer fuerit mot⁹:tardi⁹ mouet:⁊ qd tale ē vocē cāt graue:vt īductū ē sepe.qd pbat opposite:qꝛ subtilis ⁊ velox mot⁹ aeris q erat f3 vnā dimēsionē tm̄ causabat acutā vocē:q̄rū nullū ↄtigit repire:vt i viro calo forti:neq3.n.i ipo velox aeri fit mot⁹ neq3 vox acuta.

Circa ñ.

Senes in acuta voce iuuenibus copa rantur.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter qd voces grauiores sūt hyeme? Aut qꝛ grossior est aer tūc: ⁊ qui in nobis est ⁊ exterior:grossiore autē existente grauior motus fit: q̄re vox grauior. Amplius sonnolētiores sumus hyeme q̄3 estate: ⁊ dormimus pluri tpe:ex somnis autē grauiores sumus. In quo vtiq3 pluri tpe dormimus q̄3 vigilemus: ista ē hyemis:in hac vtiq3 erimus grauioris vocis q̄3 in quo ecōtrario. Medio eni surrectiōis existēte modico tēpore: habitus q est in somno factus permanet post dormitionem. Noua.

¶ Cur voces nr̄e grauiores sint tēpore hyberno? An q aer interior tūc ⁊ exterior crassior est. Crassior aūt cum sit tardius mouet.itaq3 vox grauior nō īmerito fit. Adde q somnolētiores hyberno tēpore sum⁹ q̄3 estiuo plusq3 tēporis obdormire solemus. Somnus aūt facit vt mēbris grauioribus simus. Quo igit tēpore plus dormimus q̄3 vigilamus:qd hyberno3 pfecto est:hoc vocē effici grauiorem q̄3 qui ecōtrario agitur ratio est. Cum enim tēpus vigilandi qd interuenit breue fit:habitus corporis qui inter dormiendum committitur.permanere vsq3 ad somni repletionem nimirum potest.

Quare voces sunt grauiores hyeme q̄3 in alijs tēporibus in qbus aliqdē sunt acute voces magis. ¶ Deinde[Aut qꝛ.]Soluit assignās duplicē cām:vnam ex pte aeris.reliquā ex pte nr̄a.2° ibi[Amplius.]Dicit p̄ cām fore:qꝛ hyeme pp̄ter frigiditatē īspissantē:aer est grossior nobis:qꝛ multū distamus ab eq̄tore q̄3 in alijs tēporibus:⁊tā ille q ↄtinet intra ↄcauitatē medij pectoris:q̄3 qui exterius nos ↄtinet. Vn̄ anhelitū hyeme fit in aere ↄspicere:qd nō fit estate:qd aūt est grossius:tardius mouet:s3 vox grauis causat a tardo motu. ¶ Dubitat qm̄ videt hyeme vocē acutiorē fieri.qm̄ sicut dictū est multotiens: vox acuta causat ex frigiditate:q̄ viget hyeme.grauis aūt a caliditate vt dictū est 5° de gn̄one.calidū sp̄u3 pp̄ter spissitudinē causare grauitatē in voce:fridū āt pp̄ter subtilitatē ↄtriu3.s.acuitatē.nō igit aer hyeme in quo frigiditas existit est grossus sed subtilis.cuius ↄtrariu3 dī in littera. ¶ Dicēdū q vox in hyeme est grauior vt ondit hyeme existente in sua nālitate neq3 calida reumatica neq3 frigida oino virtutē mortificādo. Potest ⁊ dictum Arist.confirmari:qꝛ hyeme pp̄ter multitudinē reumatū epiglotis ⁊ cāna oppilant ita q aer tardat in motu:qd qdē vocem grauē causat:qd in sequēti vbi h̄ repetit apparebit pblemate. ¶ Vt aūt veritas appareat sciēdu3 frigiditatē duplicē fore:quandā nālem ⁊ cōmensuratam instrumentis vocū:q̄ est calidū repressu3:que vocē causat acutā disponendo vocis organa:reliquā vo intensam incōnaturalem.

Dubium.

Solutio

Frigiditas duplex.

instrumētis

instrumẽtis vocis:que quidẽ nõ solũ agit in ipsa disponẽ-
do ad vocem faciendã:sed etiã ingrossando aerẽ interius
assumptũ:qui est mã vocis:causat vocẽ grauẽ:de qua nũc
est sermo. Per qð soluit ad illð Arist.de gñatione aialiũ.
qñ spũs frigidus sufficienter remanet subtilis non facta
euaporatione:sed cals ispissat euaporatione quã facit:si-
cut ↄtingit aerẽ in die calido ispissari:vt dicet 33° cap.sed
frigidũ supfluũ qð spiritui est ↄtriũ ipsuȝ ispissat: ↄbẽdo
ex circũferẽtiys ad cẽtrũ. ❡ Deinde[Amplius.] Assignat
cãm dicẽs ħ iridẽ ↄtingere:qꝛ in hyeme sumus magis so-
mnolẽti: ⁊ dormimus maiori tpe ꝙ̃ in estate:sȝ in somnis
lõgissimis magis graues ⁊ pigri:q̃si imobiles facti:cũ ma
iori tpe dormiamus ꝙ̃ vigilemus. somnus eniȝ est quieti
vehemẽter ↄsimilis:vt dictũ est in 31° caplo 10e pticule.
huiꝰ aũt tps est hyems. Unñ Hipp.pma pticula afoꝛ.hye-
me somni fiũt lõgi pp lõgitudinẽ noctiũ:ad qð qdẽ etiaȝ
coadiuuat frigiditas ⁊ humiditas aeris:cũ eiꝰ tenebrosi-
tate.silr tũc appetitꝰ sũt fortes ⁊ cibaria difficilis digõnis
multa suscipimus:quorum digestio somni eget auxilio:si
igit toto corpe hyeme graues ⁊ fere imobiles sumus:rõ-
nabile fit ẽt vocẽ grauiorẽ fieri hyeme ꝙ̃ estate: cũ motꝰ
aeris p instrã vocis grauis ⁊ tardus reddat:eo ꝙ modicũ
tps extat in quo surgimus ⁊ mouemur:actꝰ vigilãdi exer
cẽdo: ⁊ cũ ħ in isto modico tpe in quo vigilamus ⁊ surgi-
mus adhuc remanet in nobis habitꝰ ipressus ex longo so-
mno ipso iã cessante. Bñ ãt dicit habitꝰ ⁊ nõ dispõ:qꝛ ha-
bitꝰ dic qd factũ ⁊ vehemẽter ipressuȝ:dispõ vo ↄtriũ. Boe
tius in pdicamẽtis.habitus est dispõ firma. Dispõ aũt est
habitus ifirmus. Scias illð dcm phi verificari maxime
in habitantibus regiones quaꝝ magna extat latitudo ab
eq̃toꝛe:sicut 7m clima: ⁊ deinceps:vbi ppter obliquitatem
oriçontis multã noctes accidit lõgissimas eẽ hyeme:dies
vo breuissimos. In habitãtibus ãt loca eq̃toris cãm scðo
assignatã nõ est dare:cũ eqnoctiũ semp ibidẽ extet. Oriz-
çon eni eq̃torẽ ad angulos itersecat rectos sphærales.

Margin notes: Qua tem-
pore hye-
mis vox a-
cutior fit. / Habitus
quid. / Dispõ qd

❡ Problema. XVIII. Antiqua.

PRopter qd ex potibus ⁊ vomitibus
⁊ in frigorib⁹ grauius loquunt? Aut
qꝛ ppter oppilationẽ gutturis q̃ fit a
flegmate:attrahit enim discursioneȝ
in ipsuȝ:his qdẽ vomitus aut potus:his vo tẽ
pus: ⁊ cõplemẽtũ angustius facit guttur:quare
tardior fit motus spiritus. Tardus aũt motus
⁊ grauem facit vocem. Noua.

❡ Cur ex potu vomitu atqȝ frigore vocẽ emitti-
mus grauiorẽ? An faucib⁹ itersceptis:quã rẽ pi
tuita subsistẽdo cõmittit:qppe q̃ aliqd fluctiõis
i eas detrahat:aliys vomitꝰ aut potꝰ:aliys pñtis
tpis q̃litas per obstrictionẽ fauces reddit angu
stiores:itaqȝ delatio spũs tardius agit. Que ãt
tarda delatio est grauem hec efficit vocem.

Quare est ꝙ potus ⁊ vomitus in frigoribus facti vel
aliter ꝙ id sit aliud qd tertiũ vt potꝰ vomitꝰ
⁊ frigora sũt cã q̃re loqmur grauiꝰ ꝙ̃ in dispõnibꝰ opposi-
tis. ❡ Deinde[Aut qꝛ.] Soluit dicẽs cãm eẽ pp oppilatio-
nẽ flegmatis q̃ causat a frigore:ab ipso eni ⁊ flegma mul-
tiplicat: ⁊ expellit ex cerebro ↄstrigẽdo guttur ⁊ cãnã. ⁊ ħ
est qð dicit qñ in istis vomitꝰ factus:in alys potꝰ: ⁊ maxi
me qñ fuerit vaporosus: ⁊ mltũ supnatãs cibꝰ:in his autẽ
tẽpus.s.fridũ attrahit ⁊ cãt decursuȝ flegmatis catariçan
tis in guttur ⁊ totã cãnã:quo reddit artius: qð est cõple-
mẽtũ ⁊ pfectio vocis:nã guttur seu epiglotis est pfectissi-
mũ instrumentoꝝ vocis: ⁊ adhuc additamentum magis
ens in eo qð ligua dr fistule:sicut dicit Gal.in libro de vo
ce. ⁊ 7° de iuuamẽtis mẽbroꝝ:cũ Aristo.in his q̃ de libris
aialiũ dicit. Põt ⁊ aliter ordinari hec dictio cõplemẽtuȝ:
qð forte ordo videt littere sonare:vt dicatur.in qbusdaȝ
tẽpus est causa grauioris locutionis ⁊ cõplemẽtũ pficiẽs
alias duas causas:ita ꝙ tempus frigidũ qñ ↄiungit cum
duabus predictis vel cum altera solum erit perfecta cau-
sa quare locutio reddit grauis. ❡ Notandũ ꝙ angustia
vniuersalis canne ⁊ gutturis ⁊ maxime absqȝ reumate
causat voceȝ acutã:opposita vo opposite. Quare ↄcludit
dicẽs: ppter qð tardus ⁊ morosus fit motꝰ in spũ emisso
p istrumẽtũ vocis:motus ãt tardus vocẽ causat grauem:
igit post vomitũ potus ⁊ in frigoribus grauius loqmur.

Margin note: Causa vo-
cis acute
⁊ grauis.

❡ Problema. XIX. Antiqua.

PRopter qd ppe qdẽ grauior vox ma
gis audit: de lõge ãt minus? Aut qꝛ
grauior vox multũ quidẽ aerem mo-
uet:nõ in lõgitudinẽ aũt:de lõge qdẽ
igit minus audimus:ppter id qð in minus mo
uet:ppe ãt magis:ppter hoc ꝙ multus aer no-
bis ad instrumentũ sensus venit. Acuta aũt de
longe auditur:qꝛ subtilior est:subtile aũt habet
augmentũ qð est in longitudinem. Dicet vtiqȝ
aliquis:qꝛ velox est motus facientis ipsaȝ: erit
vtiqȝ hoc si tensum quidem:angustũ auteȝ erit
mouens ventus aerem: qñ enim modicus est
facile mobilis est aer:mouetur enim modicus
ab angusto ⁊ tensum plures ictus facit qui so-
num faciunt. Uidere autem hoc est in instru-
mentis. Subtiles enim chorde acutiores sunt
alijs eisdem existentibus ipsis. Noua.

❡ Cur vox grauior e ppinquo magis ꝙ̃ e lõgin
quo sentiri potest? An ꝙ grauior plus quidem
aeris mouet. Sed nequaꝙ̃ in lõgitudinẽ: ergo
a lõge minus sentit:qm̃ p minus spatiũ se dedu
cit. E propinquo autẽ magis. Quoniam plus
aeris sensoriuȝ ferit audiendi. Acuta pcul ideo
audiri potest qm̃ tenuior est. Tenue aũt omne
augeri in longitudinem potest. Dixerim etiam
ꝙ motio que vocem reddat acutioreȝ velocior
est. qð fieri potest si vt densus:sic angustus spi
ritus sit qui aerem mouet. Nam ⁊ exiguus aer
mobilior est. quippe qui ab angusto moueri
queat. ⁊ densus plures efficit ictus qui strepi-
pitũ reddant. Licet hoc in musicis pspicere in-
strumẽtis. Fides nãqȝ tenuiores ceteris eisdeȝ
substantibus acutius consonant.

Quare vox grauis meliꝰ audit a ppinquo sufficien-
ter:ita ꝙ neqȝ sit grãdis valde propinquitas
neqȝ distãtia:vt dcm est in 6° cap.de lõge minus: ⁊ deficit
vox grauis audit.nũc aũt si audit:non grauis manet:sed
acuta fere facta audit:vt dictuȝ est in 6° cap. ⁊ dicet in se-
quẽti.in voce vo acuta erit ecõuerso:qm ex ppinquo ma-
gis audit acuta ꝙ̃ ex lõginquo. ❡ Deinde[Aut qꝛ.] Sol

uit assignās cām pme partis dicēs cāz esse: qr grauis vox causat ex motu aeris multi nō fm logitudinē tm: sed etiā fz latitudinē et pfūditatē. qd āt sic mouet a remotis min⁹ pōt audiri extēriue: pp͡ter h̄ qꝫ tardius mouet: eo qꝫ motus ei⁹ ipedit pp͡ter dimēsiones: sicut videmus corpora tres dimēsiones pportionabilr hābētia tarde moueri: sed qd sic mouet a ppinquo magis pōt audiri: qr ex ipso multus aer occurrit organo auditus: fm eni oēm dimēsionez mouet auditū. ¶ Deinde [Acuta.] Dat cām scde partis subintellecte: et pmo facit h̄ dicēs: vocē acutā audiri a remotis: qr causat a re subtili. qd aūt tale augmētū et extensionē suscepit fm vnā dimēsionē tm vt lōgitudinem: que qdē dispō nata est mouere ac mediū scindere. vn̄ qs assignabit causaz acuitatis vocis ex lōginquo: dicēdo qꝫ ipsa causat a motu veloci: quē fieri accidit si vētus et cōmotio illa que aerē mouet fuerit p corpus extēsuz et cōstrictū: qd declarat. quia quando aeris quantitas que mouet fuerit modica valde: de facili mobilis erit: quoniā agens etiam debile poterit eā mouere. huiꝰ aūt aer modicus adiuuat in magis. i. in citius mouere si transierit per locum artuz: similiter pp͡ter tensionē quam dictum est habere causat plures pcussiones: quarū quelibet sonū facit: ita qꝫ mediū maxime repletur sono factis multis ictib⁹ vno post aliū. ¶ Deinde [Uidere aūt.] Scdo declarat qd dictuz est in musicis instrumentis dicens: id ptingere videmus manifeste in musicis instrumentis: qm̄ chorde subtiles et tense reddunt sonum acutiorem alijs: que sunt eiusdem instrumenti et eiusdem quantitatis et ppinquitatis non subtiliatis et tensis: vel chorde subtiles et tense causant sonuz acutiorē semetipsis eisdem non subtiliatis et tensis. videmus enim qꝫ tacta chorda subtili et tensa repercutit aerem pluribus ictibus anteq̄ cesset. vn̄ tinnitus diu remanet post tactū: q̄re mediū tinnitu replet. in grossa vo chorda distē-

Dubium. sa nō euenit illud. ¶ Dubitat. qr dr hic vocem acutā moueri fm lōgitudinē: qd nō videt: dictum est enim 6° cap.

Solutio vocem vndiqz moueri. ¶ Dicendum qꝫ vocem lōgitudine moueri duplr pōt audiri: vel instrumento in quo forVocē lōgitudic moueri dupliciter. mat: et tunc manifeste est videre: quō vox acuta fiat fm longitudinem: qr canna talium multū participat longitudine: pauca vo latitudine et pfunditate: in voce autez grauī subcōtrarium huius contingit: aut quia in aere intelligat vox fm longitudinem moueri. et hoc videtur dicere quoniam in voce acuta aer mouet et frangitur in partes minores: quarum quelibet est percutiens et percussa. similiter quelibet acquirit sibi figuram in fractura fm longitudinem magis: ptrarium autem huius contingit in voce graui. Tunc igitur dicendum fm primū intellectuz nihil habetur ptrarium ei qd hic dicit: et eodē modo penes secūdum: qm̄ possunt hec stare simul: vocem. s. vndiqz spargi et esse ipsius fm longitudinem motum.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Propter qd vox acutior videt longe distātibus: acuto existēte in velociter ferri: longius autem latū tardius mouet? At quia acumen vocis nō soluz est velociter moueri: sed et in fiendo subtilissimū sonum. Eis aūt qui p longe distāt: semper subtilior vox accedit: pp͡ter paucitatē aeris qui mouet: deficit eni motus. Deficiēs autem numerus quidē in vnū finit: corpus aūt in dimensionem vnam: quod est in corpore subtilitas. similiter autem et in voce. Noua.

¶ Cur vox acutior illis esse videt q lōgi⁹ absūt. cū tm̄ acuminis rō sita in eo sit vt veloci⁹ ferat: et qd lōgius fertur moueri tardi⁹ soleat? An qꝫ vocis acumē nō solū in velocitate mouēdi: sed obstrepēdi etiā nimia tenuitate psistat. Qui āt lōgius absūt vocē tenuiorē excipiūt ob aeris q mouetur exiguitatez. Motus enim ita marcescit: vtqz numerus emarcescens in vnitatē relabitur: sic corpus in vnicā dimensionē extenuat que tam in corpore q̄ in voce tenuitas est.

Repetit 6m pblema dicens. quare est qꝫ vox a qua lōge distamus audit acutior q̄ sit fm veritatē. Acuto. scdo hic arguit in oppositum quesiti dicens. non videtur qm̄ dictum est vocem acutā causari pp͡ter velocem fore motuz: sed qd de longe mouet: videtur tardius moueri: qm̄ deficit virtus nature impellentis: vt dictum est 6° pblemate. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit addendo ad solutionem priorem in 6° cap. et diuidit in partes duas. pmo facit qd dictum est dicens causaz esse: qm̄ acuitas vocis non solum causatur pp͡ter motū esse velocē: sed etiam pp͡ter sonum subtilissimū et penetratiuum valde: quoniā q̄uis motus nō sit velox: tm̄ qd mouet fm acutū mouet: sicut videmus in corporibus: qꝫ acuta etiā tardius mota magis pungunt et dolorē ingerunt: q̄ lata velocissime mota. qd declarat: qm̄ illis qui sunt remoti a sonante semper occurrit vox subtilis: qd accidit pp͡ter paucitatem aeris moti: que itidem causatur ex defectu motus: qui etiam ex defectu contingit virtutis aerem mouentis. qd etiam deficit acuitur et subtiliatur: eo qꝫ terminatur in aliqd vnuz. ¶ Deinde [Deficiens.] Declarat id in mathematicis secundo dicens apparere illud tam in quātitate discreta q̄ continua: qm̄ numerus finitur et terminatur ad vnitatez: que est pncipiū numeri. ceu si a q̄tuor vnitas subtrahatur remanet ternarius: qꝫ si deinceps subtrahatur ad vnitatē peruenitur vltra quam numerus nō valet resolui. Similiter in quantitate ptinua: vt in corpore. ab eo enim resoluitur pfunditas primū: sic remanet superficies longitudine gaudens et latitudine: deinde hac subtracta sola remanet longitudo vel subtilitas in quam corporis resolutio terminatur: vt ponunt geometrici: vltra vo ipsam non est resoluere actu: similiter applicat tertio ad ppositum dicens similiter se habere in voce ceu in numero et corpore mathematico. qd resoluit ad supficies p lineas vt ponebat Plato et alij mathematici tertio celi et mundi. T.c.3. 14.et 16

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Propter quid exercitati et imbecilles acute loquunt? Aut quia imbecillis qdē modicuz aerē mouet. modicus aūt velocius fert. Exercitati aūt vehementer mouent aerem: vehementer autem motus aer velocius fertur. Velox autez in motu in voce acutum est. Noua.

¶ Cur vocē acutā et exercitati reddūt: et debiles? An debiles qr pax aeris mouēt. pax āt q̄ multū velocius fert. Exercitati vo aerē excitāt vehemētius. Aer excitus vehemēter velocius fert. Acutū aūt in voce id est qd velox in delatione.

Quare est qꝫ dissoluti exercitij sūt vt dcm̄ est 2° pblemate. 5e particule. vbi hoc aliqualiter tāgitur

plus

plus τ nō exercitantes in qbus fortis ꝟtus est τ reuma ꝓpter caliditatē mouet̄ dissoluētē: vt patebit 32° cap. τ debiles corpore vt infirmantes loquunt̄ acute. ℭ Deinde [Aut q.] Soluit τ diuidit̄ in duas ptes ſm ꝙ duo ponebant̄ in quesito. ibi 2° [Exercitati.] Primo dicit causam esse quare imbecilles acute loquuntur: qꝛ qui imbecilles modicū mouent aerem. modicus autem aer motus velocius fertur τ mouetur q̄ multus: sꝫ a veloci motu causat̄ vox acuta. ℭ Et notandū ꝙ predicti non debēt esse adeo debiles ꝙ modicus aer non possit velociter ab eis moueri. ℭ Deinde [Exercitati.] Assignat causam secūdi dicēs ꝙ exercitati qui iam sunt exercitijs debilitati τ humoribus ꝯsumpti mouent aerem motu vehementi. τ subito intensiue: non aūt extensiue. qḋ aūt vehementer mouet̄ velociter fertur: τ qḋ tale est vocem causat acutam.

ℭ Problema. XXII. Antiqua.

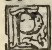
Ropter quid eis qui post cibos clamant vox corrūpitur. Omnes vtiqꝫ videbimus clamantes vt cantātes τ rotantes τ alios tales: mane autēꝫ τ ieiuni existētes cātilenas lectiones faciūt? Aut corrumpi vocē nihil aliud est q̄ locū corrumpi ſm quē spiritus egredit̄. Propter qḋ τ branchosi corrumpunt̄ voces: nō in eo ꝙ fiat spiritus peior qui facit voceꝫ: sed in eo ꝙ asperatur arteria: τ a caliditate autem vehementi maxime exasperari aptus est locus iste. Propter qḋ neqꝫ febricitantes neqꝫ vehementer calefacti confestim post remissionem febris canere possunt. Exasperatum est enim guttur ipsis propter caliditatem. A cibis autem conuenienter est esse spiritum multum τ calidum. Talis autem existēs rationabilis est vlcerare τ exasperare arteriam: hoc autem accidente merito vox corrumpitur. Noua.

ℭ Cur vox corrumpi his soleat qui cibo ingesto clamitarunt. Itaqꝫ omnes qui vocem exercent vt histriones: saltatores: τ ceteros generis eiusdē mane ieiunoqꝫ ore exercitationeꝫ adire licet inspicere? An vocē corrumpi nō aliud est q̄ membrum qua spiritus transmeat corrumpi. Quocirca rauci quoqꝫ voce corrupta sunt. non ꝙ spiritus viciatus est qui vocem afformat: sed ꝙ exasperata arteria est: que vehementer concalefactione exasperari maxime solita est. Quamobrem neqꝫ qui febriunt: neqꝫ qui vehementer febrierunt statim cum febris cessauerit cantare queunt. sunt enim asperis nimio ex calore faucibus. Cibis autem spiritum τ largum reddi τ feruidum consentaneuꝫ est. Qui talis autem est exulceret arteriam transmeādo atqꝫ exasperet. ratio est: quod cum inciderit merito vox destrui potest.

Repetit 12ᵐ pblema vt magis reddat̄ planuꝫ ꝓponēs q̄re est ꝙ vox corrūpit̄ clamātib⁹ post repletionē ciboꝝ τ potuū. ℭ Deinde [Et oēs.] Scḋo ostēdit ꝙ ita sit experimēto ex quo relinquit̄ q̄situꝫ rōnabile fore. dicēs: ꝙ ita sit apparet: qꝛ̄ est videre oēs τ maxime vociferātes conatu vt cātātes τ ꝓprie ꝑ fausetum τ rotātes. i. in gyꝝ se mouētes cū hoc qḋ cantāt: vel faciētes cantus in qbus rotationes determinate τ circuli obseruant̄: vt patebit 19ᵃ ꝑticula. τ oēs ꝯsimiles istis in clamādo. Et ꝙ ita sit ostēdit̄ ꝑ dispōnē ꝯtrā: qꝛ̄ g de mane post exercitationē cātāt: eo ꝙ mos est hoiem nō esse repletū cibis tunc: aut vlr q̄cunqꝫ fuerint ieiuni τ inaniti circa prima digestionis mēbra: tales ex suis cantilenis faciunt lectiones: sicut eni videmus lectiones que cantant̄ in laudē dei sunt lōge ꝯtinue τ nō intercise: ita similr̄ accidit cantātibus ieiunis ꝓpter qḋ apparet repletionē ciboꝝ vocē corrumpere. ℭ Deinde [Aut.] Soluit τ p̄mo assignat cāꝫ. 2° infert correlariū declaratiuū ꝓpositi. 3° qḋ dī adaptat ꝓposito. 2ᵃ ibi [Propter qḋ.] 3ᵃ ibi [A cibis.] Primo dicit causam esse: qꝛ̄ vocē post cibos corrūpi nō est nisi qꝛ corrūpit̄ istrumētū formatiuū ipsius: ꝑ qḋ aer ispiratus egredit̄ q est subiectū vocis: ꝓpter qḋ accidit voces brāchosi τ catarrizātis ad pulmonē corrūpi: noie āt brāchi catarr⁹ hic itelligit̄ magis ad pectus q̄ ad fauces distillās: τ hoc nō ꝓpter corruptionē τ imutationē factā in spiritu: nō eni dispo spūs cātantis voceꝫ deteriorat. sed ħ accidit: eo ꝙ trachea arteria que vocis est instrumētū vnū p̄ncipaliuꝫ exasperatur: τ id ꝓpter caliditatē reumatis: qꝛ̄ inter alia loca hic locus p̄cipue est natus a caliditate exasperari: eo ꝙ superficies ipsius oꝫ esse lenis oino: vnde si fiat aspera etiam modicū nocet multuꝫ. sed in trachea oꝫ ꝯtinue inesse humiditas parua humectās anulos cāne vt ide lenificata suauiter aer egrediat̄. vnde caliditas hāc exiccās humiditatē multū ledit: ꝓpter qḋ infert correlariū: τ qꝛ tm̄ ħ mēbrū exasperat̄ τ ledit̄ a caliditate. accidit febricitantes fortissime vt habētes causonē vehementē aut calefactos vehemētissime sic̄ fortassis accidit athletis i duellis. Vel pōt legi qḋ illḋ vehemēter calidi expositiue subdat̄ post febricitantes: vt sit sensus: febricitātes vehemētissimo feruore: huiꝰ mox post febris separationē nō possunt canere: qꝛ guttur coꝝ τ cāne sunt exasperate τ inequales facte ꝓpter caliditatē excoriantes. ℭ Nota ꝙ bene dicit neqꝫ febricitātes neqꝫ vehemēter calidi: qꝛ̄ nō febricitātes oino τ calidi habent vocē interdū acutā τ sonoram potius q̄ corruptā ꝓpter modicū aeris mouere: qb⁹ etiā nō exasperat̄ cāna τ guttur. Unde Gal. 7° de iuuamētis. Nos inuenimus patiētes febrē acutā qn̄ canna τ isophagus exiccant̄ habētes gracilē vocē. ℭ Deinde [A cibis.] Reuertit̄ ad ꝓpositū qḋ tactū est adaptādo dicēs ꝙ a cibis post ipsoꝝ assumptionē cum quis laborat ſm instrumēta vocalia rōnabile est spiritū multū τ calidum valde resolui: τ ad vocalia instrumēta transire: ad que quidē ꝑueniens ꝓbabile est valde exasperare τ vlcerare inducendo morbū per superius τ potissime arteriam τ guttur: cū hec sint leniora τ passibiliora: cum autem id fuerit consonum rationi valde existit vocē corrūpi. ℭ Nosce vt tollatur dubitatio. qꝛ̄ iꝫ cibus τ potus suscipiantur in vētre τ calor circa ipsos congregetur: tn̄ quando aliquis fatigat post comestionē membra vocalia: calidum quod instrumentū est omnis operationis sic oportet illic esse τ adire τ ꝑ ꝯñs humidū: qꝛ dc̄m ē calidū nō fore absqꝫ humido: calore āt a vētre semoto: vētris os q̄si relaxat̄ cōpressione cibi ꝑmutatuꝫ: ꝓpter qḋ etiā fumi praui ad cerebrum ascendūt: qui ꝓpter frigiditatē ipsi⁹ deorsuꝫ refrangūtur. τ ꝓpter caliditatē instrumentoꝝ vocaliū calefactoꝝ trahunt̄ ad cānā: ꝓpter qḋ accidit ipsam exasperari τ etiā oppilari ex multis iterdū humiditatibus illic dissolutis.

Also ꝯtin gat voces corruptaꝫ esse post cibum.

Problema. XXIII. Antiqua.

Ropter qd siquidem vox est aer qs figuratus & latus dissoluitur multotiens: sm figuram autez echo fit verberato tali ad aliquid solidum non dissoluitur hec sed manifeste audimus ipsam? Aut quia repercussio est sed non cõfractio. Ita autẽ totum pmanet & due partes similis figure ex ipso fiunt. Ad similem autez angulum est repercussio: ppter quod & similis fit echo. vox enim que est ex principio. Noua.

Cur vox cum aer quidaz formatus sit: & qui cuz fertur formã sepe illam amittat: echo id est resonantia fiat. Cum enim aer vehementius in aliquod solidum offenderit vox non dissoluitur: sed eandem expresse reciprocantem audimus? An q refractio est nõ perfractio. Sic enim cuz totũ permanet: dus partes ab eo due vniformes proficiscuntur. Quippe cuz per similem angulum refractio existere soleat. itaqz vox resonandi similis prime efficitur.

Quare est q si ex voce causet qdã ꝯfiguratio aeris & delatio q huiꝰ p aerẽ delata sepe dissoluitur & annihilatur oino: ita q nõ pcipitur qd ipsius deinceps. licet & sepe nõ fit dissolutio figurationis predicte: sed causatur echo habens figuram & similitudinẽ cuz priori sono. & id accidit cum aer motus qui principalem sonum causabat: fuerit reuerberatus ad aliqd corpus solidum concauum sm figuram: ita q manifeste audita precipitur echo: lz enim semper fiat non tamen ꝯtinue ipsum audimus: vt dictuz est 8° problemate. hec autem nihil aliud videntur sonare nisi que est causa q aliquando non fit echo. & q aliquando fit. Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quia illius figurationis causate in aere & late per ipsuz fit aliquando repercussio & non fractio vel dissolutio: & propter hoc interdũ causatur echo aliquando nõ. quãdo aũt fit repercussio & refractio aeris: totam illaz configurationẽ & commotionez aeris in medio contingit manere non dissolutã omnino: fiunt tamen ex ea due partes similis figure: ita q secũda facta p repercussionẽ similis est priori a qua causata fuit: qz sicut illa erat circulariter per totuz: ita & ista reflexa. & id est quod dicit q ad similem angulũ fit repercussio: sicut erat pcussio: ita q est vnus & idem in loco in quo fit repercussio & motus reflexus: & est similis: qz eandez figurationẽ quã habebat prior motus ante repercussionem: hz etiam secũdus repercussus. & ppter hoc ꝯcluditur vocem. & sonum illum qui dicitur echo vel tinnitus esse similem voci plate ab ore primum. Notandũ tamen q cũ ista similitudine est etiã differentia. quoniaz omne simile diuersum eo q echo est sonus acutior q̃ sit vox. est enim refractus de longe. & qd tale cuz auditui de longe occurrat acutius auditur: vt dictum est in 6° caplo. & illud idem in. 51 introducetur itidem.

Echo est acutior sonus q̃ vocem.

Problema. XXIIII. Antiqua.

Ropter qd aliorum quidem animaliuz iuuenilia & parua acutius vociferant pfectis. Vituli aũt grauius pfectis bobꝰ? Aut quia in vnoquoqz genere paruũ simile est femine que est in ipso. Boum aũt femine grauius vociferãt maribꝰ: vituli autẽ his magis similes sunt q̃ maribus. Alia vo econtrario. Noua.

Cur ceterorũ aialium nouella recensqz edita vocem mittũt acutiorẽ q̃ que pfecta etate sũt. vituli aũt grauius mugiunt q̃ boues perfecti? An q infans quoqz in genere similis femine eiusdem generis est. Boũ aũt femine grauius mugiunt q̃ mares: cuz cetera econtrario agãt. At vituli similiores feminis q̃ maribus sunt. ergo vocem hi grauiorem emittere debent.

Quare in spẽbus alioꝝ aialiuz iuuẽcula & pua adhuc entia in creatura habẽt vocẽ acutiorẽ q̃ pfecta & ꝯsistẽtia. in bouina vo speꝝ ecõtra: qz vituli grauiorẽ habẽt vocẽ q̃ boue pfecti: nõ castrati maxime. Deinde [Aut.] Soluit & p ad scdaz partẽ. 2° ad primã. 2° ibi [Alia.] Dicit p hoc esse: qz in vnaquaqz specie aialium illud qd est paruulũ & iuuenculũ hz similitudinem in nã & opationibus cũ femella illius spẽi: sz in specie bouina ita est q femella grauiorẽ hz vocẽ mas. maxime non excisos. nũc ãt cũ vituli sint paruuli & iuuẽculi siliores sũt femellis q̃ maribus. Deinde [Alia.] Soluit ad pmã partez dicẽs q in alijs spẽbus aialiũ ꝯtingit econuerso: qz fe. hñt voces acutiores & mas. grauiores. & p ꝯñs parua & iuuẽcula habebũt acutiores masculis cũ feminis sint pportionabiles. Noscere hic cãm nõ assignari ppter quã intellect⁹ quiescit curiosus. Sed vlterius qrit qre fe. boum grauiorẽ habẽt vocẽ mas. & cãm huiꝰ iam in 10° pticula 36° cap. assignaui. & in 5° de gñõne aialiuz causa huius sufficienter ostenditur. dicit enĩ ibidẽ tauros cor hẽre neruosum: ppter qd vigorosam habẽt hãc particulã qua mouẽt spiritũ velut chordã tẽsam nerueã: & hoc nobis ostẽdit os qd inuenitur in cordibus quorũdam bouz. sed excisi permutantur in femineam nãm: in iuuẽculis aũt nondũ tensa est hec particula qua spiritus mouetur & vox ꝯstituitur senibus: & fe. etiã remissa est virtus his ppter tempus: illis autem sexũ. & ideo hec tria sunt debilia & impotẽtia mouere spiritum qd est vocum subiectum. non enim pticula motiua robusta existit: qre voces istoꝝ erũt graues a motu tardo causate.

Problema. XXV. Antiqua.

Ropter qd qñ ꝯtendũt ioculatrices minus chori fiũt? Aut ppter asperitatẽ exiẽs vox: nõ ad plus pauimẽtũ. Aut min⁹ fit vna sic vt min⁹ ẽ. nõ enĩ ꝯtinua. Quẽadmodũ & lux in lenib⁹ magis: pp id qd accipit ab impedientibus. Noua.

Quam ob causam paleis in orchestra sparsis chori vox minor sentiatur? An ppter asperitatez. Vox enim pauimento minus leni occurrẽs vt minus vna ita minor existit. Quippe que minus continua sit quomodo etiam lux amplior resplẽdet in lenibus eo q nihil impedimẽti interuenit quo interpoletur.

Quare est q ioculatrices & cãtatrices qñ ꝯtẽdũt adinuicẽ & rixant minus fiũt chori. Põt aũt id qd dicit chori dupl r exponi. vno quidem modo: qz pauce ꝯgregantur ad cantandum vno ppter rixam. & ideo chori

fiunt

fiunt minus: nõ enim replent̄ eis: ⁊ tunc chorus idẽ erit ꝙ locus ꝯgregationis in cãtu: qui in ecclesijs appellatur
Chor⁹ qd ⁊ vnde. chorus. vnde Huguitio chorus dicit̄ locus vbi cantãt qui de choro sunt. ⁊ dicit̄ a ꝯcordia: qñ enim vt ait vnus canit dr̄ monodia grece: latine aũt vnicinũ: cũ aũt duo biciniũ: qñ aũt multi chorus. Uel alr̄: ꝙ ꝑ choros audiant̄ modi qdã cantandi in quibus debẽt esse multi bonas habentes voces: vt possint choꝝ ⁊ rithmũ q in tali. vꝫ. cantu requirit̄ seruare: ⁊ sunt cantus ꝯuersiui seu muteti: quos difficile est seruare: vt apparebit 19ª ꝑticula. 15° cap. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ p̄mo assignat cãm dicẽs: qm̄ vox egrediẽs ab istis iocularricibus ꝓpter exasperationẽ trachee arterie quã acquisierũt ex ripa ⁊ ꝯtẽtione non extendit̄ ⁊ ꝯtinuat̄ s̄m plurimã partẽ: vñ pauimentũꝫ ⁊ totus locus aule in quo fit cãtus minus fit vnũ ⁊ ꝯtinuũꝫ repletũ sonorositate cãtus: sicut illud qđ causat vocẽ est minus: vñ ⁊ vox nõ p̄ot ꝯtinuari. [Queadmodũ.] Declarat 2° qđ dictũ est in lucis manifestatione: ꝙ sicut videmus lucẽ magis manifestare ⁊ illuminare cũ suscipit repercussioneꝫ ad lenia ⁊ tersa: vt ondit speculũ calibinũ: eo ꝙ remouet̄ ab īpedientibus: ita silr̄ vox cũ fuerit ꝯtinua ⁊ multoꝝ magis seruant̄ cantus coretici. ⁊ sicut lux in non lenibus dispergit̄ ⁊ ꝯiungit̄ impedientibus. eodẽ modo vox quando fuerit a paucis non ꝯtinua ex qua cantus accidit choricus: id autem 19ª particula ꝑamplius apparebit.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Propter quid quãdo sal in igne ꝓijcitur sonat? An qꝛ sal humidum habet: non multũ tamen qđ a calido īspiratum ⁊ violencia exiens scindit saleꝫ. Omne enim quod scinditur sonat. Noua.

¶ Cur sal igni ingestus mouere crepitũ soleat? An qꝛ sal paꝝ humoris intra se ꝯtinet: qđ mox a calore ignis ꝯuersum in spiritum violentoqꝫ exiliens impetu salem rumpit. Omne auteꝫ qđ rumpitur mouere crepitum solet.

Quare cũ sal ꝓijcitur in ignẽ scindit̄ ⁊ sonum causat ad modũ tonitrui. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens causam esse: qꝛ sal habet humiditatem quandam non autem multam. ꝓpter quod medicus dicit ip̄m calidum ⁊ siccum in secũdo gradu: huius autem humiditas per calidum resoluens humiduꝫ interius in vapores causat̄ sp̄us vẽtosus qui est in eo: non enim mox cum sal cadit in ignẽ calor p̄ot ꝑ totũ trãsire: imo crustula quedaꝫ efficit̄ exterius ꝑ quã calor paulatine subintrans humidũ subtiliat interius: ⁊ iõ dixit ip̄m humidũ nõ multuꝫ: qꝛ si esset multũ statim actione liquesceret ignis: ⁊ nõ fieret crustula exterius defendẽs calidum liquefactum: cũ aũt humidũ intraneũ fuerit sp̄uatum sp̄u vẽtoso: tũc eo extẽso ⁊ applicato ꝓpter subtiliationẽ quã acquisiuit a calido perscindẽs crustulã interiorem cuꝫ magna violẽtia egredit̄: ⁊ sonũ quasi tonitruũ causat: cuius cã est: qꝛ oẽ qđ scindit̄ taliter sonũ inducit: eo ꝙ aer violenter rumpit testaꝫ circundantẽ: qđ est videre in castanea igni exposita nõ divisa: humidũ enĩ qđ est īterius subtiliatũ calido nõ potẽs exire ꝓpter duritiẽ corticis frãgit ip̄m cũ violẽtia magna ⁊ sonũ q̄si tonitruũ causat. ⁊ de h̄ erit sermo 42° 59° cap.

¶ Problema. XXVII. Antiqua.

Propter quid quãdoqꝫ pueroꝝ qdã prius q̄ accedant ad etateꝫ in qua explanare ꝯuenit ip̄sis loquentes ⁊ manifeste dicẽtes: iteꝝ silr̄ viuũt: quousqꝫ venerit ꝯsuetũ tẽpus: quos multi cogitãt mõstra esse. Jã ãt qdã dicunt̄ ⁊ ꝯfestim facti loqui. Aut qꝛ sicut frequẽter plura coꝝ q̄ faciũt fiũt s̄m nãm: ꝓpter hoc paucis h̄ accidit ⁊ nã silr̄ adinuicem ꝑficiunt̄: ꝓpter qđ ⁊ audiũt simul. ⁊ vocant ⁊ audiunt s̄m auditum ⁊ dicũt ⁊ explanant. At h̄o neqꝫ multotiẽs ꝑficiunt̄ eadẽ: sed hi qdem audiũt prius q̄ hoc mẽbrũ dissoluat̄ quo loquitur: alijs h̄o ecõtrario. Hi ãt nõ vtiqꝫ loquunt̄ itellectualiter: que enim vtiqꝫ audiũt loquunt̄: sed qñ venerit tẽpus vtrisqꝫ reddunt qđ est s̄m nãm. Quibuscunqꝫ autem prior est sensus qui est s̄m auditum: certificãt in anima quo primo mouẽt vocẽ ⁊ faciunt sermonẽ. His quãdoqꝫ fit vtiqꝫ audientibus multa: ⁊ potentia quedã mẽbri ⁊ dissolutio: maxime quidẽ post somnũ aliquem. huius aũt causa: qꝛ somnus ⁊ corpora tardiora facit: ⁊ membra quietans: si autem non est aliam mutationem assumentia talem: multa aũt habemus talia facere que paruis tẽporibus indigent: deinde nõ ad hoc similiter se habet quando ita contingit mẽbrum habens ⁊ dissolutũ qñ supꝑficialiter fuerit in sensu. Quorum motus est intellectus s̄m auditum hoc superuenit ⁊ locutus est. Multotiens autem ⁊ cantus ⁊ verba egrediuntur a nobis: nõ ex volũtate. sed si primum preeligentes dicamus posterius absqꝫ electione dicimus aut scimus: ⁊ non potest ab ore exire: ita ⁊ pueris quandoqꝫ accidit hoc dicentibus. deinde iterũ consistat in nã illa particula quousqꝫ tẽpus aduenerit posse ipsum ⁊ segregare. Noua.

¶ Cur pueri nõnulli anteq̄ etas veniat qua vocabula suo tẽpore explanare possint fari icipiãt. Et vbi aliquid expresse dixerint rursus obmutescãt atqꝫ vt prius degũt quousqꝫ solitũ tẽpus loquẽdi accedat. Que quidẽ a plerisqꝫ portenta esse putant̄. iam aliquos etiã statim cuꝫ in lucem venerũt locutos esse ꝓditũ est? An magna quidem ex parte s̄m naturam homines ꝓdeũt. itaqꝫ illud paucis accidit. Sed nature ratione simul hec contingere ac perfici solent. Quamobrem simul ⁊ audiunt ⁊ vocẽ emittũt: simul ⁊ intelligũt facultate audiẽdi ⁊ loquunt̄ ⁊ explicant. Euenit tamen interdũ ne hec simul cõtingant. sed vt alij prius intelligant q̄ membrũ id absoluat̄ quo loqui possumus. Alij ꝯtra qui scilicet que loquant̄ intelligere nequeant. Que enim audierint simulate eadem reddunt. Sed cũ tempus affuerit vtroqꝫ iã munere nãe fungi

incipiant. Quibus autem prius sensa auditus in aīo valeant q̄ mēbrum id absoluat̄ quo primo vocē mouemus orationemq3 ꝯdimus: his nōnunq̄ vbi iam multa intellexerint: facultas quoq3 membri illius ⁊ absolutio ꝑpere ꝯtingit maxime qdē a somno. Cui⁹ rei cā est ꝙ somnus data requie: tū corpa tota: tū mēbra singula facit alacriora. S3 fieri pōt: vt vel ob aliā huiuscemodi mutationē idē eueniat. Cōplura āt sūt q̄ vt efficere valeamus: breuissimi tpis adiumēto opus est. Et tn̄ eadē postmodū eque agere nequaq̄ possimus. Quotiēs itaq3 mēbrū illō ita se h3 vt liberū absolutūq3 sit efficit̄ vt qd̄ per auditū intelligētiā mouit idē cū pēdet fluitatq3 in sensu retinet verbūq3 reddat. hinc nobis ⁊ carmina ⁊ vocabula sepenumero non ex volūtate occurrunt. Et que prius volūtate petita diximus eadem postea non voluntarie dicimus. hinc etiā sepe que nouimus ore explicare non quimus. ita fieri pōt vt pueri aliquid dicāt rursusq3 mēbrū cui fandi data potestas est: redeat ad suā nām ac obmutescat: dū3 tempus corroborandi absoluendi vltimum veniat.

Quare est ꝙ aliqui anteq̄ ꝑueniāt ad tēpus nālr cōstitutū ad loquēdū: vt circa. 20. mēses loquūtur sermone articulato manifeste: ⁊ deinde viuunt ita loquēdo quousq3 attingāt ad tēpus a nā deputatū locutioni: ⁊ multi quidē sunt qui dicūt tales esse mōstra ⁊ peccata nature miranda. ¶ Deinde [Jam autem.] Ostēdit ꝙ questio sit rōnabilis dicēs ꝙ ita sit apparet qm̄ dictū est ab aliqbus quosdā moꝝ fuisse locutos cum fuerunt nati. ¶ Notandū ꝙ innuit̄ distinctio vt apparebit ꝙ videlz quidā loquunt̄ ante tēpus determinatū a nā. alij āt post. quidā vō vt est tēpus determinatū nālr solū. ¶ Notādū ꝙ Haly abengaçel. de natiuitatibus recitat casum satis huic ꝓportionabilē ꝓblemati aiens. Rex noster vocauit nos eo ꝙ vna ex mulieribus suis peperit filiū: ⁊ fuit ascēdens octo gra. libre terminus Mercurij: ⁊ in ipso fuerūt Juppiter Venus Mars ⁊ Mercurius: ⁊ ꝯuenit illic vna societas astrologoꝝ: quoꝝ quilibet dixit suā opinionē3: ⁊ ego tacui. Tūc rex dixit mihi: qd habes cur nō loqueris: Cui respōdi: date mihi terminū triū dieꝝ: qꝛ si filius vester trāsierit tertiū diē erit de ipso miraculū magnū. ⁊ cū natus cōpleuit. 24. horas incepit loqui ⁊ facere signa cū manu. ⁊ rex multum expauescit. vnde ⁊ ego dixi possibile est ꝙ dicat aliquā ꝓphetiā ⁊ aliquod miraculū: ⁊ tunc cū rege fuimus ad pueꝝ. ⁊ dixit puer. Ego sū3 natus īfortunatus ⁊ natus sum ad indicādū amissionē regni Agedexr. ⁊ destructionē gētis almani: hic statim cecidit ⁊ mortu⁹ est. ¶ Deide [Aut.] Pertractat hui⁹ qōnē. ⁊ ꝑ dicit de h̄ vt freqnter ꝯtigit. 2° qūo aliqn̄ aliter accidit. 2° ibi [At vō.] Primo dicit ꝙ plurima eoꝝ q̄ nālia sunt fiūt sicut freqnter: qm̄ entiū qdā sunt semꝑ. alia vt in pluribus. nonnulla ad vtrūlibet: qdā vō rara. 2° phy. q̄ siquidē nālia determinata sūt ad id qd̄ est esse vt in pluribus ⁊ semꝑ ſm aliqua sui. Et qꝛ ad h̄ nā se determinat: ideo ꝙ predictum est de pueris loquētibus ante tēpus determinatū a nā: cū3 sit in paucis repertū: non erit nāle sed potius mōstruosū3 raro accidens ⁊ a casu: qm̄ que sunt naturalia simili mō ⁊ eodē tēpore perficiunt̄ ſm debitam ꝓportionem ⁊ vnū nō antecedit aliud longo tempore: vt in recitato puero: in quo ꝑus valde fuit loquela q̄ auditus discipline. nō enim qd̄ dixit ꝑ auditū ꝑcepit ab aliquo: qꝛ simul cōplent̄ tēpore: īmo tpe vno audiūt ⁊ ꝑcipiunt sermonem generātē ipsis disciplinā vocandi: vt tollat̄ ambiguitas: ⁊ simul tpe vocant. ⁊ similr eodē tpe audiūt ꝑdictū sermonē ⁊ explanatū ꝓferūt ⁊ loquunt̄: ita ꝙ ab audientibus intelligit̄. Sic igit̄ p3 ꝙ cū3 nālia hic gñabilia ⁊ corruptibilia determinēt se ad id qd̄ est esse in pluribus: ꝙ loquela infantiū taliter a ꝑncipio non est omnino nālis. ¶ Deide [Aut vō.] Ostendit ꝙ interdū3 accidit nām nō vt frequēter simul ⁊ similiter opari aliqua habētia adinuicē affinitatē. ⁊ primo facit distinctionē bimēbrē. 2° nominat ipsius membra. 2° ibi [Vi aūt.] Primo dicit multotiens accidit ꝙ ꝑdicta nō cōplent̄ ad faciendas suas operationes: sicut est organum locutionis ⁊ auditus similr ⁊ eodem tempore. īmo aliqui prius audiunt: q̄ organum illud quo loquunt̄ vt lingua ⁊ alia eius dissoluant̄ ⁊ remoueant̄ ab impedimentis ligantibus eam: que erat humiditas superflua: ⁊ mollicies ⁊ teneritas musculoꝝ lingue. alij autem sunt quibus accidit contrarium huius. s. quia ante habēt linguam ⁊ que sunt eius absoluta ⁊ prompta ad loquendum q̄ possint auditu percipere sermonē discipline susceptū. ¶ Deinde [Vi aute3.] Prosequitur membra diuisionis ⁊ primo secundū. scd̄o primū3. ibi 2° [Quibuscunq3.] Dicens ꝙ illi qui ꝑmo loquunt̄ anteq̄ intelligant: tales non loquunt̄ intelligibiliter: ita ꝙ sermo eius intelligatur ab audientibus: aut si intelligatur: ipsi tamen nō loquuntur: intelligibilr sibi: nō enim forte intelligūt quod loquunt̄: vt factum est de puero ⁊ loquela auium. Bene dico ꝙ nō loquuntur sermonem intellectiuum ab alijs: quia qui talem sermonem debēt ꝓferre: op3 ꝙ audierint loqui: quorū disciplinā perceperūt auditu: sed postea qn̄ venerit tēpus in quo vtrūq3 perficit̄ istrumētū: puta auditus ⁊ sermonis: ita ꝙ auditus instrumentū ꝑficiat̄ ⁊ subsequēter locutionis: tunc causant actus suos simul nāles: ita ꝙ loquunt̄ ipsi ⁊ alij itelligūt. ¶ Deinde [Quibuscūq3.] Resumit scd̄m mēbrū prefate distinctionis ⁊ ꝓsequit̄: ⁊ diuidit̄ in tres partes. ꝑmo enim dicit qualem sermonem ꝓferunt. scd̄o quomodo aliqn̄ hui⁹ auditus eoꝝ impedit̄. tertio declarat qd̄ dictū est de ipso in viris ꝑfectis. 2° ibi [Vis quandoq3.] ibi 3° [Quoꝝ motus.] Dicit primo ꝙ illi quoꝝ auditus precedit locutionem primo recipiunt in mente sua q̄ vocem emittant: ⁊ sermonem causent articulatum. ipsi enim iam auditu perceperūt disciplinā3 loquele. ¶ Deinde [Vis quandoq3.] Ostēdit quomodo auditus aliqn̄ nocet̄ dicēs: ꝙ istis qui audiunt ꝑmitus q̄ loquant̄: aliquando fit cū huiusmodi virtute magna quam habent loquendi: dissolutio ⁊ īpedimentū in locutione: h̄ aūt maxime ꝯtingit post somnum ⁊ precipue longum: eo ꝙ somnus corpora reddit pigriora ipsaq3 imobilitat: vt dictum est 15° capitulo. ꝓpter qd̄ bene dictū est primo secūda. somnū vehementer fore similē quieti. vñ nobis surgētibus ex somno plerūq3 sentimus tinnitū ⁊ motū ventosū3 in capite: qꝛ fumi petunt exteriora. hoc enī nobis ꝑ somnum accidit posito ꝙ non incurramus aliquam similem dispositionē impeditiuam auditus: multe enim sunt operationes quas habemus exercere que parua indigent lesione vt noceant̄: ita ꝙ cū ꝯtingat mēbrū aliqd̄ vt organū auditus dissolui ⁊ ledi a ledēte aliquo: non se h3 eo mō quo erat prius: ita ꝙ possit perfecte audire: qꝛ ipsius sensus debilitatus est: l3 causa debilis fuerit. ¶ Notandum ꝙ somnus non solum hebetat vires corporales: īmmo animales ⁊ intellectuales. est enim de tribus que prohibent

Verba Haly abēgaçel de puero nato in termino. 24. horarū ꝓphetizāte.

T. c. 39.

Nota de somno.

bent scientem vti ⁊ agere ſm sciam: vt ebrietas egritudo
Co.6.c.15 ⁊ somnus. ethico℞.6. Unde eorūdē primo. Felices nihil
differunt a miseris ſm dimidiū vite. ℭ Deīde [Quo℞.]
Cap.18. Declarat quoddā qḋ dctū ē de istis dicēs ꝑ ꝙ exterio℞ re
rum: motus: qua℞ apprehēsio intellectualis ꝑ auditū soluz
ꝓcedit: plus ꝯn̄r succedit loqui: ita ꝙ tales loquunt̄ nō so
lum simplicem sermonē: imo frequēter sermo est tantus
ꝙ voces in ipso ꝓferunt̄ ꝓter volūtatez ⁊ ꝓpositūz: sicut
qn̄ nos viri perfecti ꝑmo ꝓponimus aliquid dicere: tunc
ꝑncipio dicēdi ꝓposito ꝯsequēter dicim⁹ aliqua que non
ꝓelegeramus dicere: interdū v̓o huius ꝯtingit oppositūz:
qn̄ cum ꝓposuimus qḋ habemus dicere: nō tn̄ pōt ꝓfer
ri ⁊ ab ore exire. ℭ Deinde [Ita.] Qḋ dictum est secundo
applicat ꝓposito dicēs ꝙ ita accidit pueris: sicut dictū est
viris ꝑfectis accidere: qn̄ pueris ꝯtingit volentib⁹ aliqd
ꝓferre qḋ sciunt ⁊ deliberauerunt ꝙ ꝑticula platiua qua
fit locutio remaneat adhuc indisposita ſm nām suaz ⁊ si
tum priorem: quousqz postea tēpus accidat quo locutio
nis ꝑma particula possit sermonez exprimere: separare: ⁊
ꝓycere extra ipsam. Silr̄ ēt vt ꝑmū mēbrū ad ꝓpositum
applicet̄: multotiēs accidit pueris istis cuz audiāt ⁊ in aīa
sua multa phantasmata prius disponāt: vt loquant̄ mul
ta postea ꝓpter suā garrulitatē: quo℞ nō precessit electio:
⁊ deliberatio: vt prius ꝓcessit cū audire poterāt ⁊ nō loq.
ℭ Nosce ex v̓bis Aristo. nō posse ꝑfecte causā questi ha
beri: ꝓpter qḋ sciendūz ꝙ huius cā duplex pōt assignari.
vna nālis que est: ꝙ occupatio aīe fortis in aliquā opatio
num sua℞ retrahat eā ne adiuuet alias opatiōes ⁊ ab er
rore defendat: nā cū aīa fuerit occupata circa interiora cor
T.c.7. i de sen. et sen. et de somno et vig. poris nō solet de exteriorib⁹ audire: ac ecōuerso. 3. de aīa.
qḋ qdez accidit: eo ꝙ quelibet operatio fit ꝑ calidū: ita ꝙ
vna fortificata calidum subtrahit̄ alteri qḋ est opationis
principale instrumētū. Cū itaqz virtus informatiua ⁊ dis
cretiua circa ꝑfectionē lingue: alio℞ūqz instrumēto℞ vo
caliū fuerit occupata: sibi calore sibi attracto: informatiua
debiliter operatur circa instrumēta auditus ⁊ econuerso.
Propter qḋ lz habeāt affinitatē he due partes: vt dictum
est in quinto cap. nihilomin⁹: qꝛ agens nō equaliter aliqn̄
circa ipsa ꝑficiēda operat̄ cōtingit ambo nō equaliter: sꝫ
ſm prius ⁊ posterius perfici. Secunda v̓o cā ex genea sti
ca suscipitur astrologo℞ parte: vt ꝓpter habere Mercu
riū dispositū sufficiēter oino vt ceu in ascēdēte: in quo cō
gratulat̄ domo sua: sicut virgo ꝓprie gemini: sitqz direct⁹
oriētalis nō cōbustus: signat enīz vt dicūt linguaz os ner
uos ⁊ animā rōnalē. Unū gheosar ad sadam. quādo fuerit
Mercurius in ascēdēte orientalis direct⁹ signat ꝙ natus
erit eloquēs rhetor ⁊ verificator. ꝙ aūt a natiuitate audi
tu percipiat itellecta tempestiue: potest etiam contingere
ex bona dispositiōe Saturni ⁊ Iouis cū Marte. Satur
nus enim signat aurem dextrā. Iupiter aūt sinistrā.

ℭ Problema. XXVIII. Antiqua.

Ropter q̄ d̄ quedā sonāt ⁊ mouentur
ꝯfestīz: vt arche nullo sensibili moue̓
te etiā melī⁹ fcm̄ est mouētes motas.
eadē aūt rō ⁊ corruptiōis ⁊ senectud.
ab isensibilib⁹. n. corrūpunt̄ q̄ dicunt̄ a tpe oia:
Aut simile ē hoc guttis ⁊ eleuatis lapidib⁹ sub
vegetabilibus: nō eni vltimū eleuat aut mouet
sed ꝯtinuū. Hoc aūt ꝯtingit insensibili existente
sensibilē fieri motū: ita aūt ⁊ quod cōtinet̄ sub
sensibilibus temporibus mouetur ⁊ diuiditur
in isensibilia: in omni enim ⁊ cōtinuo mouet ⁊
corrūpit: ꝯtinuū aūt est non in nunc: sed in de
terminato tēpore a nunc. Noua.

ℭ Cur aliq̄ obstrepūt mouenturqz subito vt ar
che que nullo mouente qḋ sensus nouerit cōci
tant̄ ⁊ crepāt: cū tn̄ potenti⁹ esse debeat qḋ mo
uet q̄z qḋ mouet̄: que eadem questio etiam de
corruptiōe ac senectute est. Quippe cū a re in
sensibili oia corrūpant̄ que a tpe pereunt: An
simile guttis hoc est ⁊ lapidibus: quos plante
emergentes attollūt atqz reyciūt. non enim qḋ
vltimū actionis est id vel attollit vel mouet: sed
hoc vniuersa continuatio efficit. qua quidez re
insensibili accidit: vt mot⁹ ille sensibilis nascat̄.
Sic etiā res ꝯtenta spatijs insensibilibus tem
poris mouet̄: atqz in partes digeritur insensibi
les. vniuersi tamen ⁊ continui ratione exultat
⁊ motus ⁊ obitus: continuū autem illud nō in
instanti tēporis: sed in tempore quod ab instan
ti determinatur situm profecto.

Querit ꝑ q̄re q̄dā causant sonū ⁊ mouent̄ statim vt
arche ⁊ hō. nullo ēt sensibili eas mouēte. Ad
ditqz ꝙ meli⁹ fieri ꝯtingere si eas motas causando ꝓdictū
sonū sumus mouētes. Uel alr̄ ꝙ sic eē motas per se ipsas
meli⁹ fcm̄ eas sonare ⁊ moueri q̄z si nos sim⁹ ipsas adhuc
mouētes. ℭ Deīde [Eadē.] Ostēdit secūdo similē dubita
tionē hic q̄re aliqd corrūpit̄ ⁊ senescit dicēs ꝙ eadē rō vī
esse de corruptiōe ⁊ senectute: sicut ē de sono ⁊ motu ꝓdi
ctarū archa℞: ⁊ talis: qꝛ sicut illa sonāt eo ꝙ corrumpunt̄
ab insensibilib⁹: ita ⁊ hic nā oia vtrobiqz que dicunt̄ cor
rumpi ab insensibilibus: corrūpunt̄ a tpe. Unde arche ta
les magis sonāt ⁊ mouent̄ in mutationibus tēporuz ma
gis: ⁊ silr̄ corruptiōes ⁊ senectutes tunc magis accelerāt.
Unde Hip. 3. aforismo℞. mutationes tēporum maxime
generāt morbos: q̄re cōsequēter. 4. phy. dr̄ oia pati sub tē t.c.117.
pore: sicut nos cōsueuimus dicere tēpus calefacere: ⁊ sene
scere oia in tempore obliuisci propter tempus. non enim
quid didicit neqz nouum factum est neqz bonum in tem
pore: per se enim causa corruptionis est tempus. ℭ Deīn
de [Aut quia.] Soluit. ⁊ primo assignat causam principa
lis quesiti. deinde secūdarij. secūda ibi [Aut hoc.] Dicens
ꝙ eodem modo sonant ⁊ mouentur arche ⁊ huiusmodi
sicut accidit guttam cauere lapidem ⁊ vegetabilibus ele
uari sub lapide. ponatur enim ꝙ noua planta pullulet: ⁊
super locum per quez debet exire sit lapis: tūc planta illa
subleuat lapidē: ⁊ euz remouet quasi separando: vnde. 8.
phy. est quedā similis ratio hec de eo qḋ est guttaz conte
rere: subditqz: ⁊ nascentia lapidē scindere: ⁊ huiusmodi q
dem guttis perforantibus lapidem ⁊ nascentibus vel ve
getabilibus subleuantibus vel scindentibus lapidem: nō
est dare ꝙ extrema gutta cauans lapidez effodiat nec ex
trema ⁊ vltima impulsio quaz facit vegetabile: lapidem
subleuet aut remoueat eum a loco supra plantam: sꝫ hoc
facit totum continuuz ita ꝙ prime gutte ac impulsiones
non effodiunt ⁊ subleuant eundem: neqz vltime tn̄ sed
vltime in prima℞ virtute ⁊ media℞ disponentium ad ta
lem actuz. 8. phy. apparens: quia non est: ꝙ si vltima gut T.c.23.
ta vel vegetabilis ipulsio foderit lapidē ⁊ leuauerit: ꝙ ꝓ
pter hoc in medio tēporis ꝓcedentis gutte vel ipulsiones
ſm medietatē effoderint aut impulerint: qꝛ vltime non
per se operant̄: sꝫ in virtute alia℞ ꝓcedentiū illas. ℭ No

sce cōtrariū hui⁹ qḋ expositū est sensisse Gal.iterioꝝ .p.vo lūit eni oēs equaliter operari.cū Ari.tū ꝯcedit cōplexionū 3° innuēs hic duplicē modū fore dicēdi.veritas aūt est s̄m Aristo.apertioꝛ.nō eniꝫ semꝑ est motus vt ostēdit̃ 8° phy.imo dispositio est ipsius dun⁹ ipꝫ ꝑcessiua.deide mi nori tēpore mot⁹ intēdit̃.vt augmētū ostendit pueroꝝ:lꝫ sermo hic videat̃ ambigu⁹ egens iterpretatiōe.❡ Deide [Aut.] Assignat cām dubij secūdi.ꝛ primo id faciēs iquit cām eē qm̄ accidit motū sensibilē ꝛ perceptibileꝫ fieri in corpore qḋ est insensibile.nō eniꝫ percipit illā mutationē modicā causatā a tēpore ꝯtinue factā nisi post longū tps. hoc aūt accidit ita:qm̄ illud qḋ ꝯtinue mouet̃ sub tēporibus q̄ sunt sensibilia:cū multa parua tēpora cōiungantur adinuicē:partit̃ in ea que sunt insensibilia:qꝛ in qualibet minima parte tēporis fit mot⁹ ꝛ corruptio:lꝫ nō ꝑcipiat̃. sicut enim videm⁹ nām latēter operari:ꝛ paulatine in augmētatiōe viui silr ꝛ in diminutiōe:si bono regimie vtatur:ꝛ per hāc quidē viā generant̃ egritudines in corporibus:vt dicūt medici:qꝛ ex quadā digestiōe remanet superfluitas que nō expellit̃ a natura oino cū ipsaꝫ nō stimulet ita ꝙ ex.5.vel.6.annis hui⁹ nā non sentit nocumētum:lꝫ postea subito ex additiōe ampliori causat̃ egritudo ꝛ similiter est de senectute ꝛ morte.Determinare ṽo de causis corruptiōis ꝛ senectutis nō est p̄sentis cōsiderationis: sed in libro de morte ꝛ vita:iuuētute ꝛ senectute.❡ Deinde [Continuuꝫ.] Remouet dubiū scḋo qꝛ tactū est tps eē cōtinuū:crederet.n.quis ꝙ cōtinuaret̃ eo ꝙ eēt cōpositū ex plurib⁹ nūc:ꝛ ideo remouēs illud iquit:ꝙ tēpus nō cōtinuat̃ ex nūc:ita ꝙ ex ipsis cōponat̃:ceu linea nō cōponitur ex pūctis mālīter saltē:vt ꝓbatū ē.6.phy.formalr tn̄

Ex q̄ egritudies oriuntur.

T.c.2. dicūt eaꝫ ex pūctis cōponi:cadūt enim duo pūcta in rōne linee:vt pꝫ in p̄cipio geometrie Euclidis ponētis lineaꝫ lōgitudinē eē sine latitudine:cui⁹ extrema sunt duo puncta.Sꝫ ipsuꝫ tps dicit̃ cōtinuū:qꝛ tps determinat̃ ꝛ finit̃ per nūc:ita ꝙ ipꝫ est quid idiuisibile ꝯiungēs vnuꝫ tēpus

T.c.97 cū alio vt p̄dictuꝫ est phy.q̄rto.p̄teritū.s.cū futuro.

❡ Problema. XXIX. Antiqua.

PRopt̃ qd oscitātes min⁹ audiūt:¨ Aut qꝛ exeūtis spūs i oscitatōe multū ꝛ i aures tēdit itrorsū:ꝙ ꝛ sensui mālfest⁹ ē mot⁹ quē fac̃ circa auditū.maxie āt ex sōnis.son⁹ āt aer aut passio aeris ē ꝯ sonātē.igit̃ iterioreꝫ igredit̃ exterioꝛ son⁹:ꝛ a motu ꝛ exteriori sono reuerberatur motus. Noua.

❡ Qua d̄ cā oscitātes min⁹ audiū possum⁹:¨ An ꝙ multū spūs effluētis iter oscitādū aures et itrisec⁹ subit:vt motio vl̄ sensu ꝑcipi possit quā trudit ad aures:maxieqꝫ post sōnū.strepit⁹ āt vel aer vl̄ aeris affectio ē.igit̃ cū iterioꝛ renitit̃ exteriori illi occurrēti efficit̃ vt mot⁹ iterioris strepitus motū exterioris retorq̄at atqꝫ offuscet.

Quare oscitātes q fumū vētosuꝫ ex stōcho superius per os emittūt min⁹ audiūt cū id accidit agere.❡ Deide [Aut qꝛ.] Soluit:ꝛ ṗ assignat cām hui⁹ dicēs: ideo eē:qm̄ qn̄ spūs vētosus emissus in oscitatiōe superi⁹ egredit̃ ad os ꝛ ad nares veniēs magna pars ipsius iteri⁹ egredit̃ ad istrumēta auriū trāsciēdo ꝑ foramē qḋ ē in palato:cui istrumēta circūstāt lateraliter anhelitus.motus aūt causatus ab hō spū vētoso circa instrumenta auditus fit manifestus ꝛ percipit̃ ab ipso.❡ Deinde [Maxime.] Ostēdit qn̄ hoc plus ꝯtingat:cōplēdo cum hoc rōneꝫ suā dicēs ꝙ talis motus circa instrumētū auditus ꝛ ꝑcipitur ab eo maxie post somnos:eo ꝙ tūc vt tactuꝫ est.17.ꝛ.27. caplo.sensus sunt stupidi ꝛ fumi mouētur exterius:vnde cum sunt calidi magna pars eleuatur ad caput:quare tūc cōtingit praue audire:sed sonus q est auditus obiectū:cū sit aer quidā motus:si tunc sonus exterioꝛ igrediat̃ cōtra aerem resonātē iterius:ꝛ occurrat ei:motus iterioꝛ aeris refrangit̃ a motu ꝛ sono factō exteri⁹.ꝓpter quod accidit virtutē auditiuā hos duos sonos nō posse simul perfecte audire:cū vnus alium impediat:vt maioꝛ motus minorem:vt dicitur in libro de sensu ꝛ sensato:lꝫ enim ꝯtingat duos colores in aere videre ꝛ formas coruꝫ vna recipere: nō tn̄ duo soni possunt ita percipi neqꝫ iteriores neqꝫ exteriores:neqꝫ etiā ꝙ vnus sit iterioꝛ ꝛ alius exterioꝛ:eo ꝙ visus ꝛ act⁹ eius imaterialioꝛ est q̄ꝫ auditus.❡ Notādū ꝙ cā potest Arist.aliter cōfirmari:qm̄ oē receptiuum ali cui⁹ oꝫ denudatū eē ab eo qḋ recipit.2.ꝛ.3.de aia.opus.n. T.c.4.
est receptiuū soni fore absonū:sꝫ supponit̃ ꝙ son⁹ sit interioꝛ ꝓpter oscitationeꝫ causatus:igitur non poterit ꝑcipi aut praue qui exterioꝛ sit.❡ Dubitat̃ de sono ꝛ voce silr qd sint vtrū motus cōmotiōis aeris vel ꝑcussio siue scissio:maxime cū Aristo.dicat hic sonū esse aereꝫ vel passioneꝫ aeris.Et qꝛ 2° de aia.dī ꝙ sonus est motus possibilis T.c.85
audiri:vbi etiā dī voceꝫ fore ꝑcussionē.ꝛ.23.cap.eaꝫ fore aerē ꝯfiguratū.ꝯsilr.35.scribitur vocē esse motū ꝛ sonum ꝑcussionē.42.ꝛ.49.cap.dī ꝙ est motus:sꝫ.56.ꝙ vox ē quedaꝫ aer.Propter qḋ dī ex.2.de aia.Auicē.ꝙ sonus in sua Nota.
essentia ꝛ sp̄alitate neqꝫ est percussio vel scissio neqꝫ motus vel cōmotio ipsius:sed potius accidēs qḋdaꝫ vel passio causatū ex motu p̄dicto:ipsumqꝫ ꝯsequēs:silr itelligitur de voce.Qḋ aūt son⁹ nō sit percussio vel scissio aeris ostēdit̃:qm̄ percussio ꝛ scissio percipitur visu mediāte colore:sed nullus sonorū sentitur colore mediante:cuꝫ obiecta differant:sicut ꝛ potentie.Silr ꝓbatur ꝙ son⁹ vel vox nō sit motus cōmotiōis aeris:qꝛ motū aeris ꝯtingit alio sensu sentire:puta tactu percipiendo dolorem: vt accidit in tonitruo vel sono eius a quo contingit montes subuerti:quandoqꝫ autem ledi ꝛ destrui animalia:ꝛ homines iuuantur prosternendo turres excelsas ꝛ edificia clangore turbarum.Sed sensus tangendi:sicut iam innuimus aliquādo patitur ex motu s̄m ꝙ est motus ꝛ nō sentit sonitum:neqꝫ etiaꝫ qui intelligit se ab alio moueri itelligit sonitum.Si autem sonitus esset certissime ipse motus nec esset cōsequens aut comitans:tunc cuꝫ sentiretur motus sentiretur ꝛ sonitus:vnum enim ꝛ idem non potest simul sentiri ꝛ nō sentiri nisi ex duabus partib⁹ vel duabus dispositionibus:quare dicēduꝫ ꝙ positum prius fuit.Tunc ad locutiones Arist.dicitur eas nō cōsistere predicatiōes formales sꝫ poti⁹ causales sicut dicit̃ in de sensu ꝛ sensa. odorē eē fumalē euaporationē eo ꝙ inde causat̃.

❡ Problema. XXX. Antiqua.

PRopter quid balbutientes pueri sunt magis q̄ꝫ viri:¨ Aut quemadmodum ꝛ pedibus ꝛ manibus semper minus dominant̃ pueri existētes.ꝛ quicūqꝫ minores nō possunt ambulare.Silr ꝛ ligue iuniores nō possunt:si āt oino parui fuerint:neqꝫ loqui p̄nt:sed aut sicut fere.ꝓpter nō dominari: erit vtiqꝫ non solum in intersecantibus loquelaꝫ:sed ꝛ balbutientes sunt ꝛ blesi.Balbutiēs quidem igitur est non dominari littere alicui: ꝛ hoc non contingens:blesitas autem est au-

ferre aliquid: aut litteram: aut syllabā. Intersectio autem locutionis est ex eo ꝙ non potest velociter copulare aliam syllabam ad aliā: oia aūt ꝑpter impotentiā: intellectui enim nō obedit lingua: hoc aūt idē ⁊ ebrij patiunt̄ ⁊ senes. minus autem omnia accidunt. Nota.

℞ Cur pueri magis ꝙ̄ viri lingua hesitant? An vt etiam manibus pedibusq̄ pueri minus valemus ⁊ infantes ambulandi omnino facultate caremus: sic etiā lingue parū cōpotes pueri sumus: ⁊ īfantes verbū nullū referre possumus: sʒ more brutoꝝ animantiū vociferamur. vʒ. cā ībecillitatis: que nō solū hesitātē lingue: sed etiā balbutiē blesitatēq̄ faciat. Quippe cū blesitas sit litterā quandā exprimere nō posse eamq̄ nō quālibet: sed certam. balbuties vel litteram pretermittere vel syllabam. hesitas alteram alteri syllabam iungere ꝑpter nō posse. Que quidē omnia imbecillitate eueniunt. Lingua eni subministrare intelligētie nō pōt. itidē etiam vinolenti senesq̄ afficiuntur propter debilitatē: viris autem hoc minus vsu eueniunt.

Quare est ꝙ puerili patiuntur magis impedimentū in lingua qḋ balbuties appellatur ꝙ̄ viri nihil iuuenes: ⁊ maxime hoc accidit pueris ante videlicet tempus spermatizationis: tunc enim ꝑpter coitum humiditate minorata minuitur impedimentū hṁ̄ satis: ita ꝙ aliqui tunc perfecte curātur. ℞ Deinde [Aut quia.] Soluit. ⁊ diuiditur in tres partes. primo enim ostendit impedimentum ꝑportionabiliter existere in alijs mēbris in pueritia. secundo adaptat ad propositum notificando impedimēta lingue. tertio resumit virtutem sue cause cōparans balbutientes ad ebrios. ibi secūda [Similr.] tertia ibi [Oia autem.] Primo dicit: ꝙ sicut pueri minus dominantur semper ⁊ vigorē habent in manibus ⁊ pedibus ⁊ vltra in virtute motiua: lʒ naturalem vt viri fortē habeant: ita ꝙ puerorum qui minores existunt ⁊ partui ꝑpinquiores nō possunt ambulare. ℞ Deinde [Similiter.] Applicat ad propositum dicens: ꝙ eodē modo ⁊ lingue minorum nō possunt habere vigorem loquendi sermonem articulatū: si vo huiusmodi pueri totaliter sunt iuniores ⁊ pueri: non possunt loqui omnino: vnde tunc dicuntur infantes: si aūt loquantur illud erit fere. i. cum difficultate. Uel melius si loquuntur sicut fere loquuntur: vel ferocia: que sermonē non proferunt. Unde. 30. capitulo decime particule simul pueri ⁊ fere declarant ꝙ littere sunt vocis passiones: hoc autem accidit propter nō posse dominari ⁊ habere vigorem in formatiuis locutiōis instrumentis: hō autem non solum est intersecando loquelam ⁊ intercidendo ⁊ balbutiendo: sed etiam blesando. ⁊ exponit consequenter vnūquodq̄ trium dicens: ꝙ balbuties est cum aliquis nō potest dominari super aliquam litteram vt proferat perfecte: ⁊ nō sit id contingens: siue raro vel semel vel bis accidat: sed fere continue: non enim propter vnā aut duabus litteris non dominari: ⁊ hoc in aliquo tempore quis dicetur balbus: contingit etenim ebrijs aliquibus nō posse dominari litteris: qui tamen nō dicunt̄ balbutientes. Sed blesitas dicitur cum aliquis ex dictione quā ꝑfert remouet litteram aliquā vel syllabam vnius dictionis cū alia copulare ac cōiungere: cū enim syllabam vnam ac duas ꝑtulerit quiescit intersecādo: quousq̄ instrumenta locutionis motui suo obediant: ⁊ de hoc tactum est. 32. tertie. ℞ Deinde [Omnia.] Resumit virtutem cause primo dicens: ꝙ omnia tria predicta ⁊ alia impedimenta locutionis accidunt ꝑpter impotentiam ⁊ dispositionē mēbrorū locutionis: non enim lingua cōsentit intellectui exprimendo sermonē articulatū exterius. sicut concipit intellectus interius ex seipso. ℞ Deinde [Hoc autē.] Secundo addit dicens: ꝙ huiusmodi impotentiam ⁊ inobedientiam lingua ad intellectū patiuntur ebrij nō multum: ⁊ nō illi qui sunt adeo ebrij ꝙ iudicare nō possunt. secundo tertie. Similiter senes ⁊ maxime decrepiti. virtutes enī motiue in his debilitantur. intellectuales autem roborātur. phy. 7. dūmodo tamen nō sint omnifariam decrepiti: ⁊ de hoc dicetur. 46. capitulo. ⁊ ꝙ̄uis tam predicta impedimēta lingue in pueris dicta sint accidere senibus tamē ⁊ ebrijs ꝑm minus ac minora contingunt: propter qḋ possunt ad hoc ⁊ maxime qui ebrij melius ammoueri. T. c. 20

℞ Problema. XXXI. Antiqua.

Propter qḋ vox tremit ⁊ exercitantiū se ⁊ timētiū? Aut q2 mouet̄ cor calō exeunte vtrobiq̄ āt patiunt̄. Hō etenī exercitātib9 se accidit ⁊ timētib9. Modo aūt non fit vna percussio sed plures: quēadmodum in chordis neruetis. Nota.

℞ Cur vox hoīuʒ tā metuētiū ꝙ̄ trepidātiū obtremiscere soleat? An ꝙ emigrante calore cor ꝯq̄tit̄. Nā vtrisq̄ ⁊ trepidātib9 ⁊ metuētib9 accidit vt ita afficiat̄. Cū cor aūt ꝯq̄tit̄: ictus neq̄ ꝙ̄ effici vnus pōt: sed plures ꝑficiscantur vt ē fidibus laxius intentis necesse est.

Quare vox exercitantium se cū adhuc ꝑmanent fortes ⁊ calefacit ēt exercitio: sicut accidit nobis: ⁊ similr timentibus fit tremula: in ipsa enim reperit̄ qdā eleuatio ⁊ depressio inordinata: modo quo minores plantarum ventis agitantur: aut in mēbris tremores existunt. ℞ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quia cor cōmouetur motu multo ⁊ tremuloso: ꝑpter calidum exhalans ⁊ recedens ab eo: vtrobiq̄ enim tā in exercitio forti ꝙ̄ in timore positi qḋ dictum est de motu cordis patiuntur: nam eis ambobus contingit cor moueri: eo autē moto nō causat vnam percussionem tm̄ anteꝙ̄ quiescat: sed plures: sicut plures percussiones: ⁊ ictus post primum ictum impressum a tangente causantur a chordis neruetoductis ⁊ extensis valde: ceu musicalia ostendūt chordosa extēta perfecte: sicut dicit Hal. ⁊ 27°. 6° ⁊ 7°. adhuc sermo de voce tremula timore causata occurret. ℞ Nosce ꝙ lʒ cor moueatur in vtroq̄ istorum calido exeunte: non tamen egreditur per eandem partem: quoniam in timentibus mouetur ad partem interiorem deserēdo cor: ⁊ ideo ventres talium soluunt̄. vt in sequenti particula: ⁊ in 27° apparebit magis: in exercitantibus motus eius est magis ad superiora ꝙ̄ ad inferiora. Nota.

℞ Problema. XXXII. Antiq.

Propter qḋ exercitātes se grauiter loquunt̄. Timētes āt acute? Aut q2 timētib9 qdē ifridat̄ loc9 q est circa cor: dorsū tēdēte calō: q̄re modicū aerē mouēt: fortitudo eni in calō. His āt sursū fert̄ calīm que

ad modum verecundatis: propter verecundiam autem exercitantur: verecundantibus autem superius fertur ad facie3. Signum autem quia ⁊ rubicundi fiunt magis: dissoluit igitur ⁊ grossum facit aerem quo loquimur: tale autem tarde impellitur. tale autem in voce graue est. Noua.

Cur vocē homines trepidātes grauē: metuētes acutā reddāt? An ꝙ metuētibus locus cordis refrigeratur: cuius calor deorsum se defert: ita ꝙ paruū aeris excitare possunt: vires enim posite in calore sunt. Trepidantibus aūt calor loca petit superiora: vt etiam pudore affectis affert ide3 sese ad faciē. Cuius indicium est: ꝙ pleni⁹ erubescūt: resoluit igitur multūq3 aeris quo loquimur efficit. Hic aūt tarde propellitur. Tardum vero non nisi graue in voce est.

Quare illi qui sūt in exercitio forti dissolutiuo humiditatū cū cōstantia virtutū grauiter loquunt: ⁊ illi qui timēt loquunt acute. Deinde Aut quia. Soluit. ⁊ primo ad secundā partem. secundo ad primam. secunda ibi Hiis autē. Dicit primo cām esse: q2 illis qui timent infrigidat locus qui est ppinquus cordi: eo ꝙ calidum recedit ab eo abscondens se deorsū: ppter qd debili existente virtute modicum mouent de aere: debilis quidem est virtus: q2 fortitudo est per calidum ipsum: qd est omnis nostre operatiōis perfectiuū: modicus aūt aer motus quia vehementer mouet vocem causat acutā. Deinde Hiis aūt. Soluit ad primam partē dicens ⁊ calidū in eis qui exercitant fertur ad partem superiorē. quēadmodū in illis qui verecundant ppter verecundiā calidū mouetur ad partem superiorem: vel calidum fert in exercitantibus sursum: quemadmodum in verecundis quando ipsi exercitant: fertur enim eorum calidū propter verecundiā verecundantibus ad faciē. Dico aūt id: quoniā 23. caplo dicetur vbi hoc repetit ꝙ exercitiuū quedā existat verecundia. signum vero ꝙ indicat nobis calidū verecundantium moueri sursum ad faciē est: q2 videmus eos illic fieri rubicundos magis: qd quide3 nō accidit nisi pp calidum sursum motū secum sanguinē trahens: qui huiusmodi extat coloris. Cū autem hoc calidum fuerit motū ⁊ exercitio actuatū: dissoluit humiditates in vapores spissos: ppter quod accidit aerem vel spiritū ingrossari: quo mediante sermo profert: qd aūt grossum impellitur ⁊ mouetur tarde: ⁊ tardum voce3 causat grauē: igitur exercitantes se grauiter loquūtur. Unde quinto de generatione

Circa fi. calidus spiritus pp spissitudinem facit grauitatē vocis. Frigidus autem ppter subtilitatē cōtrariū.

Problema. XXXIII. Antiqua.

Propter qd nox hō audibilior die est? Utrū quēadmodū Anaxagoras ait: ppter hoc ꝙ die mouet ⁊ sonat aer calefactus a sole: nocte autē quietem agit. Sicut deficiente calido: est aūt magis audibile nullo existente sono. Aut q2 p inane magis audibile est ꝙ per plenū. Est autē diei quidem aer densus sicut repletus a luce ⁊ radijs. noctis autem rarior: propter id ꝙ discedunt ex ipso ignes ⁊ radij: cuius sint firma corpora. Aut quia die quidem corpora ad multa intellectum intendunt: propter quod non bene intenta sunt ad auditum: ⁊ in eo ꝙ operantur omnia magis in die ꝙ in nocte ⁊ ipsa circa operationes sunt. Separatus autē sensus ab intellectu sicut insensibilem laborem habet: quemadmodum dictum est intellectus videt: ⁊ intellectus audit. Nocte autem visu non agente: ⁊ intellectu quiescente magis: auditus potius magis apert⁹ est: quemadmodū die receptiuus quidē est sonorum similiter annuntiatiuus autē magis erit intellectui: propter id ꝙ ipse non agit neq3 a visu impeditur sicut in die. Noua.

Cur nox ad audiēdū aptior est ꝙ dies? Utrū vt Anaxagoras ait ꝙ aer interdiu strider a sole concalefactus ⁊ obstrepit: noctu requiescit: vtpote cum omnis calor absuerit. Tunc autem queq3 audiri melius possunt: cum nullus strepitus est. An ꝙ per inanius facultas audiendi amplior ꝙ plenius datur. Est autem aer interdiu densus: vt qui luce radijsq3 refertus sit: noctu autem rarior: ꝙ ex eo ignis ⁊ radij decesserunt: que corpora esse diceris. An ꝙ corpora multifariam interdiu vim intelligendi dispartiuntur: inq3 res varias deducūt: itaq3 clara audiendi eripitur sensio. Et eo ꝙ omnia die magis ꝙ noctu agimus: ipsa quoq3 intelligentia negocijs corporis impedita est. Sensus aūt vbi seiunctus ab intelligentia est: laborem velut insensibile habet. Unde dictum mens videt: mens audit. At vero noctu cum noster intuitus omni sit munere liberatus: magisq3 intelligentia requiescat. Meatus aurium vel amplius patens: vel nihilo minus ꝙ die: vt capax sonorum pariter est: sic melius eosdem sonos referre ad intelligētiam potest. Quoniam nec ipsa intelligendi vis quippiam agat. Nec ab aspectu tentetur vt fieri interdiu solet.

Repetit vt amplius eum manifestet. Deinde Utrum. Soluit. ⁊ diuiditur in tres partes sm ꝙ tres assignat causas. primo quidem vnam sumptā ex pte aeris sonantis penes Anaxa. 2° ex parte vacuitatis medij. tertiā ex parte nostra. secunda ibi Aut quia per. ibi 3ª Aut quia die. Primo dicit causā huius esse sicut dicit Anaxa. quia aer mot⁹ ⁊ cōfricatio in aere pp calorē solis cāt sonū in aere: id āt nō fit in nocte: cessat. n. cū caliditas solis recesserit eleuans ⁊ cōfricans vapores adinuicem: ex quibus cōtingit in die sonus: nūc aūt sonus amplius auditu percipitur: cū nullus alius preter ipm fuerit in medio: quia vnus sonus alium impedit. Dixit autem vtrum: quia sm alteri⁹ loquitur opinionē. Deinde Aut quia. Assignat aliam causam: quoniā per inane vel vacuum sm

opinionem aliorum ponentiuȝ vacuum in rerum natura
magis contingit audiri ꝙ per plenuȝ: ſȝ in die aer ꝯtinēs
densus eſt ⁊ groſſus: quoniaȝ repletur a luce: ⁊ radijs ꝑue/
nientibus ad ipſuȝ a ſole ⁊ refractis in eum a terra ⁊ aqua
que ſunt corpora ſolida: ſed in nocte aer rarior ⁊ ſubtilior
redditur: eo ꝙ ex ipſo remouentur ꝓpter ſolis abſentiaȝ
ignes ⁊ inflāmatiōes cauſate ex vaporibus eleuatis a ter
ra ⁊ aq̄. Et cōſimiliter radij qui ſunt corpora: ⁊ q2 duo cor
pora nō poſſunt eſſe ſimul in eodē niſi vnum aliud cōpri/
T.c.3. mat ⁊ cōdenſet. ſcdo de aīa. ⁊ q̄rto phy. ideoq3 aer ſpiſſa/
T.c.8. tus in die ⁊ ingroſſatus tarde ⁊ debiliter pōt moueri: ⁊ ꝑ
cōſequēs audibile prauc percipit in eo: in nocte vō econ/
Dubium. uerſo. ¶ Dubitatur de radio ⁊ lumine: q2 videtur eē cor/
T.c.2. pus ſm Ariſto. ⁊ nihil mouetur niſi corpus. 6. phy. ſed ra/
dios ⁊ lumen conſpicimus moueri ⁊ deſcendere a corpo/
re luminoſo intrando ⁊ exundo per corpora ſpecularia.
Rurſus nihil reuerberat a corpore niſi corpꝰ: qm̄ accidē/
ti corpus nō obſiſtit: ſed radij ſolis refrangunt ad corpus
Solutio ſolidū: quare hꝫ corpus. ¶ Dicēduȝ ꝙ circa lucem ⁊ ra
dium multe fuerunt opiniones. vt p3 2° de aīa. ⁊ 3° de ea/
dē. Auicē. Primitus tn̄ vidēdū eſt quid nomine lucis lu/
minis radij ſplēdoris ac diaphoni īportet: īter ea tn̄ q̄tuȝ
ad impoſitionē nominū nō videtur eſſe magna diſtantia
T.c.67 3° de aīa. Auic. lux eniȝ dī ſm qd̄ eſt in corpore aliquo lu/
cido: a quo actu illuminant alia: vt in ſole vel candela: lu/
Lux. men ſm ꝙ lux predicta eſt recepta in aliquo corpore dia/
phano illuminato per ipſum: vt in aere vel aqua: radius
quoq3 dicit illuminatio vehemens a corpore lucido ſ3 li
Radius. neaȝ rectaȝ: ⁊ ideo vbicūq3 eſt radius eſt lumē: ſed nō ecō
uerſo. pōt eniȝ alī: ubi eſſe lumē ex reflectione radioꝝ ſo/
lis: q̄uis nō ex directo. ſplēdor autē cauſat ex reflexione
radioruȝ ad aliquod corpus terſum: ſicut aquam calibem
Diapha/ vel hꝫ. Diaphanū vō eſt corpus peruiū tranſparēs: quod
nū corp°. natum eſt lumē in ſe recipere. Hoc viſo dicit ꝙ qdaȝ mo
ti rōnibus pretactis poſuerūt ꝙ lumē deſcēdēs ex lucido
ſuper corpora nō eſt q̄litas que ꝯtigat in eis: ſ3 corꝑa par/
uiſſima ſeparata a lucido corpore circūq̄ comitātia longi
tudinē lucidi deſignatā que mouent motu illius ⁊ cuȝ ca/
dunt ſup corpora illuminant corpora ab eis. Unde qdaȝ
forte in defenſione iſtoꝝ magis ꝙ ꝓpter veritatem dixe
runt lumē eſſe corpus formale ſpūale īdiuiſibile cōtinue
generatū: ad qd̄ rōnes aliquas viles īduxere. Cuiꝰ opī. vi/
dent ꝑſpectiui: ceu eos impugnat Auic. hec aūt falſa ſunt
T.c.69 ⁊ improbata. 2° de anima. ſequerentur enim multa īcō/
uenientia: vt duo corpora eſſe in eodē loco ⁊ ꝙ aer nō eēt
vniformiter ꝑ totū: cū ab aliquo ꝯdēſaret corꝑe: nullum
eniȝ corpꝰ mouet ad oēm differētiā poſitiōis ⁊ in vno ſpe
ceu apparet de lumine. Similiter īpoſſibile ac fabuloſuȝ
eſt dicere lumē eē ſpūale corpꝰ ⁊ indiuiſibile: quoniā iam
eēt oīno īmobile: quoniā nihil mouet: niſi īquātū partibi
le in duo talia: quoꝝ vnū ſit ꝑ ſe mouēs ⁊ aliud ꝑ ſe motū
T.c.33. vt ꝓbatū eſt. 6. phyſicoꝝ. Fuerūt ⁊ alij vtcūq3 cōuenien/
tes cū iſtis: q dixerūt lumen eſſe accidēs receptū in corpo
re diaphano: ſ3 lucē fore ſubſtātiā in corpore lucēte: moti
T.c.41 eo ꝙ lux eſt cauſa generationis ⁊ vite. 2° celi ⁊ mūdi. acci/
t.1.c.3. dens vō non eſt cauſa ſubſtātie: ſed ecōuerſo. Hoc etiam
t.4. ſtare nō poteſt: neq3 ſm totū aut partē: nō eniȝ pōt eē for/
ma ſubſtātialis vt dixerūt corpis lucētis: q2 ea nō eſt ꝑ ſe
ſenſibilis: lux aūt ꝑ ſe ſentit: cū qd̄ q̄deſt ſit obiectū ītelle/
ctus tertio de aīa. Neq3 ꝙ ſit forma ſubſtātialis in lucen
T.c.27 te ⁊ accidēs in diaphano: q2 qd̄ vē eſt nulli accidit ꝑ phy. ⁊
qd̄ in vno ē ſuba nō pōt eſſe accidēs in alio. Motiuū eniȝ
etiam nō valet. ſ3 enim accn̄s nō ſit cā ſubſtātie per ſe: eſt
tamē in virtute alterius: vt calor in virtute ignis calefacit
⁊ expoliat formā alicuiꝰ generādo ex eius mā ignē. Fue/
runt ⁊ alij vt recitat Auic. dicentes ꝙ lux eſſet ſm ſe que/
dam euidentia clara ⁊ manifeſtatio coloris: ita ꝙ eēt qui/
dam color formalior ⁊ notabilior inter colores: quod ali/
qui intantum proceſſerunt: vt dicerent ſolem coloratum:
⁊ coloreȝ ſuum fore tante euidentie ⁊ manifeſtationis: vt
vinceret viſum: ſed mouebantur: quoniam vnius ſenſus
vere oportet eſſe vnum ſenſibile ſm genus proximum:
hoc autē eſt color in viſu. Qd̄ impugnat Auic. quoniam ſi
lux eſſet hꝫ color eſſentialiter: aut eſſet ſpecialis color vt
albedo ⁊ nigredo: aut generalis vt color. nō quideȝ in ſpe
vt albedo: q2 iam nigredo ei oppoſita nō eēt color ſed te/
nebra: cū albedini cōtrarietur: ita vt impoſſibile ſit nigre/
dinem illuſtrari a luce: ⁊ per conſequens videri: non igi/
tur lux albedo ſolum: neq3 color in genere ⁊ ſimpliciter.
ſic enim lux eſſet luci contraria: luci autem nō eſt oppoſi/
tum niſi tenebra: que nō eſt alicuius coloris. Et ſimiliter
oportet naturaȝ generis diffundi in oēs ſpecies. non eniȝ
videtur a ſpeciebus realiter differre. Motiuū enim ipſo/
rum nō cogit: quoniam lux nō ꝓprie videtur: ſed eſt ratio
videndi: cum proprie nō ſit colorata ⁊ propriuȝ obiectū
ſit color. Poſuerunt ⁊ alij lucē nō hr̄e firmū eſſe ⁊ ratū in
natura: ſed fore formaȝ ſolum intētionalem: ſicut dicitur
ꝙ ſpecies coloris delata per aerem ad pupillaȝ nō habet
eſſe materiale ſed ſpirituale: vnde in eadeȝ parte poſſunt
alique ſpecies eſſe diuerſorum coloruȝ: lumen enim gene
ratum a corpore lucente in diaphano habet ſe ad lucem
que eſt forma corporis: vt ſe habet intētio coloris in dia/
phano generata ad formam taleȝ exiſtentem in corpore
colorato. Propter quod huiuſmodi opinio: l3 quid proba
bilitatis in ſe contineat: ipſa tamen ſtare non poteſt: quia
nullum immateriale ⁊ intentionale inquantum tale ha/
bet trāſmutare aliquod materialiter ſed intentionaliter
tm̄: ſicut enim res ſe habet ad eſſe ita operatur. Etiam
nihil agit vltra ſuam ſpeciem: ſed huiuſmodi forma ha/
bet eſſe intentionaliter: igitur ſua operatio debet eſſe in/
tentionaliter: cuius contrarium apparet: quia eſſentiales
tranſmutationes cauſat calefaciendo: generando: viuen/
do mouendo inquantum eſt intelligibile inſtrumentum.
¶ Dicendum ſm Ariſtoteleȝ ⁊ veriores peripathetico/
rum: lucem fore quid reale: non tamen corpus vel for/ Lucē eē qd reale: nō tn̄ corpus vl formā ſubalem.
mam ſubſtantialem: eſt enim qualitas quedam corporis
lucentis vt ſolis mediāte qua agit: ſicut caliditas eſt qua/
litas aeris qua etiam operatur. Unde Auicen. luceȝ qua/
litatem eſſe ait. que ex ſua eſſentia eſt perfectio tranſlu/
centis ſm ꝙ eſt tranſlucens: ſecundo de anima. dicitur T.c.69
eſſe actum diaphoni ſm quod diaphonum. ¶ Ad indu/
cta vō primo Ariſtote. dicendum ꝙ loquitur ſm alio/
rum opinionem: vnde ⁊ ſupra mox induxerat in ſolu/
tione problematis opinionem Anaxago. vel per radium
non ſolum intelligit illuminationem factam ſm rectam
lineam: ſed etiam corpus aeris: neq3 dicit ꝙ radij ſim/
pliciter ſunt corpora: ſed ignes ⁊ radij cum ſint corpora.
¶ Ad alia dicendum obiecta: vt dicit Auicen. ꝙ huiuſ/
modi nomina: ſcilicet radium moueri tranſire ⁊ exire ſūt
⁊ intrare tranſumpta ⁊ improprie dicta: non ꝙ ita ſit:
ſed ꝙ ita videtur: eo ſcilicet ꝙ alteratio illuminationis
incipit ab eo quod ſuperius eſt: ſimiliter reuerberatio
quam videtur habere radius non eſt vera: non enim re/
uerberatur ad corpus ſolidum ſicut pila: ſed inquantum
obſiſtit ſua denſitate illuminationi: per quem etiam mo/
dum alie qualitates poſſunt dici reflecti. ¶ Deinde [Aut
q2.] Aſſignat tertiā cauſam ſumptā ex parte noſtra. dicēs
ꝓ ꝙ corpora noſtra ſm ſuum intellectuȝ. ſ. practicum qui
ordinat virtutes ſub ſe ad oꝑationes: ſunt intēta ad mul/
ta: non enim ſolum virtutes animales ſenſitiue operant

sed etiam motiue: τ nō vna tm̄ illarum: sed plures: in nocte vo accidit 𝔷trium: τ ideo bn̄ intēti sumus nocte ad audiendū τ bene audimus. vel pōt absq3 suppletiōe glosari de auditu motu diurno: vt dicatur φ in die corpora sunt ad plurima intēta: quare etia3 sunt intenta ad audiendū: tn̄ nō bene audiūt: eo φ nō solū sunt intēta ad hoc: s3 etiā ad alia ꝓhibentia audibile audiri: quacūq3 etiā habita diligenti attentione: virtutes enim impediūt se vt tactū est 27. caplo. τ hoc ē qd̄ dī nō solū fieri operationē que auditus in die: imo qualibet opationē. operanẗ enī3 oīa in die magis q̄3 in nocte: τ corpora nostra ſm oēm ptē ipso ꝑ magis ꝯsistūt circa operationes singulas. ¶ Deinde [Separatus autem.] Scd̄o declarat dicēs φ qn̄ sensus fuerit separat⁹ ab itellectu practico: q ē regula opabiliū distract⁹ ad multa vel ab itellectu. i. sensu cōi. vz. n. dico intellectus apparens 3° de aīa. q qdem sensus cōis est sicut iudex sensuū particulariū: ad quē ipsi sicut serui representāt sibi q̄ apprehenderūt: vt discernat iter illa. post hꝰ quidē sensus separatus hz calorē: q est instrumētū ois actiōis paruum τ fere insensibile: q̄re ipso disperso debilitaẗ nō potēs in ꝓpriā operationē. fu. n. sicut qn̄ dictū est itellectus videt itellect⁹ audit. cū aūt hoc accidit ꝯtingit multā discursionē τ minoratōe3 isimul operib⁹ fieri. Et forte Ari. habuit hūc modū loquēdi. ad innuendū φ intellect⁹ d̄ quo h̄ loqẗ est virtus q̄da3 organica. s. passiuus itellectus: qui 3° de aīa ꝑdicaẗ corruptibilis: τ nō itellect⁹ supior immortalis: cui nō est organū in corpore: q tertio de aīa dī icorruptibilis sed in nocte: q2 visus τ alij sensus a sui opatione τ itellect⁹ τ sensus cōis magis qescit: q̄3 in die: nō ipedit⁹ cessat a sensib⁹ particularib⁹: meat⁹ audit⁹ remanet ampli⁹ apertus calore in ipo adunato: τ apto vt deferat sensui cōi formas suā q indicet de ea. Sic. n. in die plures recepit sonos causatos in aere audit⁹: eodē mō in nocte magis annūtiabit τ representabit sicut fidelis seru⁹ lucrū ei⁹ dn̄o: sensui. vz. cōi. Et qz auditus nō operaẗ circa multos sonos in nocte sicut in die: neq3 ipediẗ a visu: ipse vtiq3 poterit ꝑfecte formas audibiliū sensui cōi representare: illeq3 ipsas suscipere cū min⁹ opereẗ: τ a sensibilib⁹ exteriorib⁹ ipediaẗ. Expressit aūt auditū a visu magis q̄3 ab alijs sensib⁹ ipediri: eo φ alij sensus nō sic ꝯtinue operanẗ vt visus. ¶ Notādū vt res p sensu3 cognoscaẗ: φ op3 ꝓmit⁹ eius formā pticularē ꝑcipere: τ virtuti q̄ iudicet repńtare. hoc aūt faciūt sensus quq3 exteriores. cū aūt fuerit apprehensa τ representata: o3 φ sequaẗ iudiciū de ipsa: qd̄ facit sensus cōmunis τ nō particularis: non. n. sensus pticularis iudicat differentias nisi sui obti: vt visus iudicat albū nō eē nigꝛ. s3 sensus ē ille cōis: q iudicat iter obiecta diuerso꜕ sensuū τ differētias assignat: iudicat. n. albū nō esse dulce τ hui9. ꝓpter qd̄ necessariū fuit ponere sensu3 cōem apparēte secundo de anima. vt autē ex tali actu res cognoscatur sen-
T.c.64 su perfecte: oportet sensum cōmune3 τ particularem hīe calorem adunatum τ non dispersum.

¶ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter quid non generatiui vt pueri mulieres: τ senes τ eunuchi acute loquuntur. Uiri aute3 grauius? Aut propter imbecillitate3 mouentis partis aerem. modicum enim imbecille mouet. quod autem paruum est velociter fertur: velociter autem latum acutum est. Aut propter id φ porus primus per quem vox fertur non generantibus quidem paruus: quare modicum erit ex ipso quod impellit aerem: modicum aūt existens velociter fertur propter amplitudine3 superioris gutturis. Crescentibus autem τ virilibus factis: diuiditur iste quemadmodu3 τ in testiculos: quare τ plus est q̄ ipelliẗ. Grauius autem transiens grauis fit. Noua.

¶ Cur homines qui humore prolifico vacant vt pueri mulieres decrepiti τ spadones voce3 reddunt acutam. Uiri autem qui firma etate sunt grauiorem? An propter membri imbecillitatem quod mouere aera solet. Mouet enim exiguum aerem quod imbecillum est. exiguus velocius fertur: qd̄ velociter fertur acutum est. An φ pꝛim⁹ meatus qua vox ꝑmeare solet oib⁹ semine vacuis pusillus est. itaq3 exiguu3 proficisci ab eo potest quod aera moueat. exiguum vo cū sit velociter per amplas superiores fauces ferẗ. At viris etate vigētib⁹ hic amplior habeẗ: vt etiam q ad testiculos pertinet. itaq3 aer pluris est qui inde ꝓpelliẗ. Tardior ergo cum transeat: merito grauior reddi potest.

Repetit 16m ꝓblema dicēs quare non habentes adhuc potentiā generādi τc̄. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. τ primo assignat causam ex pte debilitatis mēbri: quo fit motus vocis τ locutionis dicens: illud forte ꝓpter debilitatem mēbri: quod habet mouere aerē in vociferationē: quoniā debile modicam mouet quātitatē aeris: hoc autem velociter fertur: τ que talis dictu3 sepe vocem causare acutā: in viris autē3 perfectis ecōuerso: quia pars aeris motiua fortiter extat. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat secundo causam aliam sumpta3 ex prauitate organi τ angustia: que superius. 16. nō fuit enumerata dicēs: φ alia causa est: q2 meatus scilicet trachee arterie: τ epiglotis cum ore: per quos vox egrediẗ paruus est τ coartatus in illis: qui nō videlicet generant: siue qui nondum aptum hebēt tempus vt pueri τ puelle: siue potentia3 adhuc vt eunuchi τ senes peruenientes in senium: vel φ isti non generantes solum sunt pueri τ eunuchi quia in senibus permanet quasi sicut erat dispositio meatus in iuuētute τ mulieri proportionabiliter inest ſm earu3 naturas: τ quoniam meatus iste paruus est: propter hoc egreditur modicum de aere per ipsum extra impulso: quod autem modicum citius mouetur τc̄. ¶ Deinde [Propter amplitudinem.] Denuo assignat causam secunde partis dicens φ illis qui propter augmentum ad etatem virilem perueniunt: propter amplitudinem epiglotis in parte superiori versus os: ac etiā inferiori sub ipa diuiditur τ spargiẗ aer inde emissus in multas partes in locum artum: eo φ meatus diuisus est τ ampliatus: sicut euenit dilatatio in testiculis marium τ fe. partibus circa vuluam iacentibus ac mammis. hystoriarum nono. quo si quidem exampliato necesse fit aerem qui inde mouetur plurimum esse. talis autem tarde mouetur.

¶ Problema. XXXV. Antiqua.

Propter quid balbutiētes nō possunt loq plane? Aut q2 retinenẗ vocare impediente aliquo: nō eq̄li aūt idiget fortitudine. neq3 fili motu: nō impedien-

te motū aliquo: ꝛ impediente conari opꝫ: vox autem motus est. Maius autē vociferant magis qui conamine vtunt. Quare quandoqꝫ necesse est conari prohibens: necesse autē est loqui fortiter balbutientes. Noua.

ℭ Cur homines lingua hesitantes loqui nequeant voce submissa? An ꝙ offensaculo quodam vox sistitur retineturqꝫ. Sed cum nō pares requirantur vires: aut similis motus cum quicquā impedit motum: cūqꝫ non impedit enitēdum omnino est. Vox autē motus est vocēqꝫ altiorem solent emittere qui pro viribus conātur. Ergo cum expellendum quod obstat enitendum sit: altius eos loqui necesse est: qui lingue huiusmodi vitio tenentur.

Quare est ꝙ balbutiētes ꝛ vīr hñtes alia īpedimēta his sīlia in locutiōis instr̄is nō pñt sermonē pferre planū ꝛ submissū vt relīq: sꝫ altū ꝛ expꝛēsuꝫ. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs cām eē: qꝛ vocatio eoꝝ īpedītur ab aliquo īpediēte: nō.n. īdigēt eq̄li vociferatiōe neqꝫ motu ꝯsili nō balbutiētib⁹: cū nō sit aliq̄ cā mot⁹ eoꝝ īpeditiua: vbi aūt hoc īteruenit: īdigēt conamine sicut balbutientib⁹ accidit. Et qꝛ dixerat conamen vociferatiōis egere motu: subiūgit ꝙ vox est qdā motus: causat̄.n. ex aeris motu. vt dcm̄ ē. 29. ca. sꝫ q magis vtunt̄ conatu in causando hō motū vocis: mag ꝛ alti⁹ vociferāt. Scias ꝙ cōiorꝫ lr̄a ē aut īdigent vt duplex hō assignat̄ cā: sꝫ vt expositum est melior est aūt. q̄re ꝯcludit intētū dicēs: ꝙ īgit̄ oꝫ conari balbutiētes pp̄ īpedimētū vt ip̄ꝫ superet: a fortitudine ꝛ conamie mot⁹: seq̄t̄ necessario hos fortiter ꝛ alte loquī: ꝙ ēt appet in aliqs qui hñt trāsmutari seu euelli: cum impellentibus nō obediant: irruunt praue infulciti propter vehementem motum ꝛ repentinum.

ℭ Problema. XXXVI. Antiqua.

Ropter qd exercitantes se magis balbutientes fiunt in ebrietatibus autem min⁹? Aut quia apoplexie similis est passio alicuius partium interiorum: quaꝫ ipotentes sunt mouere: impediente quodam propter infrigidationem. Vinum autem naturaliter calidū existens soluit infrigidationem magis. exercitium autem facit: timor namqꝫ quoddaꝫ exercitium est: timor autem infrigidatio. Noua.

ℭ Cur ijdem illi trepidantes magis q̄ꝫ vinolenti hereant lingua? An quoniam affectus hic similis generi stuporis quam apoplexiam vocamus parti interiori cuipiā tribuendus est: quaꝫ partem mouere nequeant: impedientem propter suam refrigerationem. Vinum igitur qđ sua natura calidum est refrigerationem tollit: trepidatio facit. Est eniꝫ trepidatio metus quidam: metus autem refrigeratio est.

Quare aliqui balbi ꝛ vīr sermōe īpediti cū exercitio fuerint vehementi detenti ꝛ maxime timoroso athletico magis fiunt videlicet balbutientes: sꝫ cū fuerint in ebrietatibus minus. ℭ Deinde [Aut.] Soluit. ꝛ p̄ p̄mittit quandā cōem absolutionē dicens: ꝙ lesio partis alicuius intranee sīlis est apoplexie ꝛ imobilitati. illud āt est: cum patientes predicta reddunt̄ impotentes mouere se s̄m aliquā partē: īpedimento ei pp̄ frigiditatem illato. Quid aūt sit apoplexia: dictum est in p̄ᵃ parti. ℭ Deinde [Vinuꝫ.] Illud aptat ad cās assignandas. p̄ dans causam scđe ptis dicens. cū vinū sit naturalr̄ calidū vt dictum est 3ᵃ particula humiditates frigidas calefacit ꝛ dissoluit causantes balbutieꝫ motū lingue impediendo: q̄re accidit in ebrietatibus hos minus balbutire. ℭ Deinde [Magis.] Scđo reddit causam p̄me partis dicēs: ꝙ ideo balbutientes in amplius balbutiūt cum exercitant̄ qꝛ exercitium magis augmētat frigiditatē: cū humores frigidos per instrumenta dissoluat ꝛ amplius locutionis peramplius: qđ declarat dicēs: ꝙ quoddam exercitiū vt maxime athleticum est quis timor: vt etiam verecundia sicut dicet̄. 53. sꝫ timor est īfrigidatio. ℭ Videt̄ itaqꝫ p̄ hoc indicari nō oē exercitiū calefacere ꝛ dissoluere: vex quoddā infrigidare ꝛ materiā exampliare: quare dubitat̄ ꝙ exercitium ꝛ vir motus vt visum est quinta particula semp̄ habeat calefacere. Silr̄ ꝛ in ebrietate debēt magis balbutire: cū dictuꝫ sit tertia pticula linguā ebrioꝝ peccare ꝛ vocē interrumpere. Etiam scriptum 3ᵒ canone. ex ebrietate causari apoplexiam paralyses ꝛ hui⁹ īsensibilitates. Dubium. ℭ Dicenduꝫ vt dicit Aristo. ꝙ balbutiētes exercitio pfecto detenti magis balbutiunt: ebrietate v̄o min⁹: qꝛ illi infrigidant̄: hi v̄o calefiunt: quod ostēditur: qꝛ cū hui⁹ balbutiētes sint superfluitatibus pleni: motis siquidē ip̄is per exercitiū ꝛ dissolutis apparet magis earum frigiditas ꝛ humiditas q̄ꝫ eis quiescentibus prius: vt indicat epilepsia febris ꝛ paroxismi typus: estqꝫ hoc exercitium agonale magis: cui timor associatur īfrigidātiuus. qđ nomine potest audiri exercitiū propter eius crebrum vsuꝫ Aristo. tēpore: sic igitur exercitium hꝫ per se calefacere: per accidens ꝛ rōne cōiuncti potest infrigidare. Propter scđm dicēduꝫ ꝙ inebriati vino fortiori calidiori ꝛ sicco antiquo cōsumptiuo sup̄fluitatum ꝛ prouocatiuo vrine ꝛ sudoris vt oriētali: ꝛ nō calido humido nouo minus potēti: calefactis sup̄fluitatibus eo exiccatis ꝛ dissolutis minus balbutiūt: nō debēt etiam tales esse intantum ebrij vt dissoluantur: eo ꝙ calor naturalis vino extinguitur superfluo: vt dictū est tertia particula. nō igitur sit quantitatis superflue vinum. Solutio.

ℭ Problema. XXXVII. Antiqua.

Ropter quid ab exterius in domos intus auditur magis q̄ꝫ ab intus exterius? Aut qꝛ iterius sonus propter in profunduꝫ ire diuellit̄: quādo non est sufficiens quelibet pars audiri: aut est minus. Exterius aūt intro in minorem locuꝫ ꝛ aerē existenteꝫ vox ambulans coadunata venit: quare maior existens auditur magis. Noua.

ℭ Cur strepitus extrinsecus magis intus audit̄: q̄ꝫ intrinsecus foris? An ꝙ itrinsecus cuꝫ vasta inēsaqꝫ adeat spatia discerpit̄ dissipaturqꝫ: vt pars ei⁹ vel minime vel min⁹ sentire possit. Extrinsecus v̄o cū vox sese in locū arctiorē stabilioréqꝫ aerē ꝯferat vniuersa ingredit̄: itaqꝫ cuꝫ maior sit: nō imerito melius potest audiri.

Quare son⁹ vl̄ vox fact⁹ ex̄ domū meli⁹ audit̄ ab extrib⁹ in ea: q̄ꝫ fact⁹ int⁹ audiat̄ ab his q̄ sunt ex̄

eam. ¶ Deinde[Aut qr.]Soluit. et primo assignat secundā partem dicens. causā esse: quia sonus vel vox factus interius diuellitur in profundum: et sequestratur per omnes partes et angulos domus. cum autem sic contingit sonum disseminari: nō potest quelibet pars eius causare sonum: ita qp auditu percipiatur: eo qp aliqua pars est adeo diuulsa et separata in partes et loca antrosa: qp illic aer motus nō potest aerē contiguum mouere et sonū causare: ad modū quo vnus circulus in aqua aliū mouet vt dictum est supra: aut si quelibet pars sonat minus sonat: quam si nō esset ita in profundū diuulsa. ¶ Deinde[Exterius autem.]Assignat causam prime partis dicens: qp vox transiens ab exterius introrsum coadunata peruenit: quia dictū est. 20. vocē iuxta finē suū subtiliari: et coadunari in locum minorem: in quo minus continetur de aere: propter quod si vox fuerit maior magis auditur quam si minor: fortius enim impellit parietes exterius. Potest etiam confirmari Ari. causa: quia vox facta interius repercutitur ad parietes coadunata simul tota reuertens mox circa domus medium quia paruum est ipsius spatium: in voce autem facta exterius contingit oppositū. Amplius aer interior deferēs vocē grossior est quam exterior: quare nō potest ille adeo libere foras protendi ceu hic subintrare. Inde ipsolutus ille etiam amplius potest sonare: cum plus motus eius in spatio vigoretur latiori: vt monstrant proiecta.

¶ Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter quid balbutientes sunt melancholici? Aut quia phantasie consequi velociter melancholicū esse est: balbutientes autem tales. Anticipat enim tempus dicendi potentiam ipsorum: sicut velociter consequente anima apparens: et balbutientes similiter: breuiores enim particule talibus. Signum autem: vinolenti namque tales fiunt: quādo maxime apparentia illi sequuntur: et non vinum. Noua.

¶ Quam ob causam qui lingua besitant melancholico habitu constant? An qp propere sequi imaginationem: non nisi esse melancholicum est: besitantes autem illi tales proculdubio sūt. Impetus namque dicendi preruit antecedit que facultatem eorum: vtpote cum animus visa sequatur. Balbis etiam idem accidit. Hos etenim omnes membra voci accommodata tardiora habere certum est: indicium hoc qp tales vinolenti redduntur: cum suas maxime imaginationes: non rationem sequuntur.

Quare melici puto g adusti vt plurimū balbutiūt quod etiā conuenit traulis. vnde. 3. prima. Trauli sunt parati ad meliam: et syllabam multotiens repetentes anteque dictionē proferant. ¶ Deinde[Aut qr.]Soluit. et primo assignat causam dicens: eam fore: quoniam melancholicum esse est cū aliquis velit velociter consequi vel etiā apprehendere: quod ei dictat phantasia seu apparētia. Unde 6° dicuntur preuolentes: preuolitio siquidem est motus quidā incontinentie. 7. ethi. hi autem sunt balbutientes. Et autem sint tales ostenditur: quia sicut aia interdum festinat vt cōsequatur aliquod bonū: vel apparens anteque habeat iam mēbra disposita: sicut in infirmo incontinēti aut luxurioso contingit: similiter et balbutientibus: quia hi anticipant tempore phantasia virtutē mēbrorum quibus loquuntur: illud autem accidit: quia partes quibus perficitur locutio sunt breues debiles indisposite moueri motu illo veloci: quo eis accidit phantasia. ¶ Nosce qp illi quorum motus interior precipitior est motu exteriori solent multotiēs iudicio errare. oportet enim motū exteriorem cōsonare interiori et econuerso. talis autem inordinatio secundum astrologos contingit ex natura Martis et Mercurij aliquando. ¶ Nota qp hic sumitur phantasia pro virtute phantastica cum eius actu ac etiam apparenti obiecto. ¶ Deinde[Signū.]Secūdo declarat per signum: qp melāncholici obediāt phātasie dicens qp ita sit: illud nobis erit signū qp habemus de ipsis: quia hi facile leduntur et capiuntur a vino. vt etiam patet. 7. ethi. quod accidit: quia maxime sequuntur apparentia et delectabilia: incontinentes enim sunt pueri et intemperati eodem. 7. Uinū. n. et hi appetunt: non quia talia: sed quia dulcia et voluptuosa. Unde 3°. amator dulcis nō amator vini est: propter quod accidit eos a vino ledi: cū solum querant delectationem ab eo: nō cōsiderātes alia cōuenientia inde. ¶ Dubitatur. quia videtur velle Aristo. melāncholicos esse velocis motus et apprehensionis: cum sint frigidi. tales autem sunt permanentes et tardi intellectus. in thegni tractatu secundo. ¶ Dicēdum qp melancholici sunt duplices vt apparebit 30° particula amplius. primo namque quidā frigidi sunt et sicci: in quibus propter indigestionem multa humiditas aquosa accrescit. vnde in eis nō est motus neque perceptio velox nisi valde per accidēs. Alij sunt melāncholici facti magis ex caliditate consumente humiditatē passibilem de facili proprie tempore paugmastice etatis: qui licet sint terrestres et sicci: spiritus tamen habēt subtiliores in seipsis quam sanguinei: propterea quia partibus cōprimuntur grossis: in quibus solum continetur quod subtile est: ceu ostendit aqua vite facta ex vino nigro fortiori ei opposita: ad quod etiam operatur nō parum sollicitudo eorū grādis: et impressio facta in subiecto grossiori: phantasmata enim mouentur in ipsis maxime: neque pausatio accidit donec superueniat quod queritur. de memoria et reminiscentia: adhuc loquor est mouere et agere: phātasiari recipere et pati: id autem facilius reliquo. 4° de acci. et interior. p. Gal.

¶ Problema. XXXIX. Antiqua.

Propter quid porrum confert ad bonam vocem: quoniam et perdicibus? Aut quia et allia elixa leniunt: porri autem viscositatem habent aliquam: purgatiuum enim est gutturis. Noua.

¶ Cur porrum prosit ad vocem sonoram. nam et perdici commodum eadem in re nouimus? An qp allium quoque elixum delinit: et quidem porrum lentitiam quandam obtinet: que fauces detergere possit.

Quare porrū habet meliorare vocem impeditā. Est autem porrū olus notū domesticum et syluestre. ¶ Deinde[Quoniā.]Ostēdit quesitum id rationabile: quia nō solum hoc in homine operatur: de quo magis videtur: imo similiter in perdicibus et hi auibus: cum vescuntur eo: perdices enim sufficienter habent raucas voces. ¶ Deinde[Aut quia.]Soluit. Et nosce qp vocis impedimentū aliud erit de genere male complexionis sicce siue cum materia seu absque: aliud ex complexione humida cum materia: et secundum hoc pars hec diuiditur in duas: primo enim assignat causam quare porrum meliorat vocem nocitam ex mala cōplexione sicca: quocumque modo. secundo ex humida cum materia. secunda ibi[Autem.]dicit ergo id esse: quoniam alia quedam

cū fuerint

cum fuerint elixata fciunt ⁊ deteriora reddant vt calidiora acutiora ceu dulcia vt mel zuccharū ⁊ terre nascētia ⁊ vir hꝰ:dulcia enim mā cholere:pmo pme:sed porrū ⁊ etiam allea ⁊ cepe fm Diascoridē fm idem nō sciunt facti acutiores ⁊ deteriores:qm hñt viscositatē quādā lenitiuaz: ꝓpter qᷓ resistunt exiccationi cāne ⁊ pulmonis: porrū enim lz sit calidū ⁊ siccum perueniens ad finē tertij gradus:in se tñ habet quādā humiditatē supfluā aquosam: ꝓpter quā mitigatur eius caliditas ⁊ siccitas naturalis. Quare Almansor.3.considerans humiditatez in cepe hꝰ dicit ipm generare in vētre humores supfluos ⁊ flegma. Silr porrū cum sit calidū valde ⁊ acutuz:cum coquitur minorat̄ eius caliditas:⁊ frāgitur acuitas: in alijs vo que sunt priuata humiditate ꝑdicta: ⁊ que minus eo sunt calida:cū decoquunt̄ inflāmantur:⁊ exiccantur:⁊ acuunt̄ plurimum:vt mel ostēdit ⁊ vniuersaliter dulce. ⁋ Deinde [Aut.] Soluit assignans aliam cām quantū ad tussim aliunde creatam dicens:cām iterum esse:quoniā purgare habet porrum guttur ⁊ cānam ⁊ pulmonem abstergendo ⁊ mundificando flegma inde. vnde Diascorides ponit illud mundificare cannaz pulmonis ⁊ pectus. ⁊ 3º. 10ᵉ. porrum de sceni conceditur in vocis restauratione.

⁋ Problema. XL. Antiqua.

Propter quid animalia quidē acutius vociferant cum sunt fortiora: homo autez cū infirmatur? Aut qꝛ minorez mouēt aerē:hic aūt velociter ꝑuenit. Velox aūt acutum facit sonum. Noua.

⁋ Cur cetera animalia vocē:tū acutiorem emittunt:cum validiora sunt:homo aūt cum inualidior est? An ꝙ homo inualidus exiguum aera mouet:aer exiguus velociter permeat: velocitas strepitum reddit acutiorem.

Quare animaliū ab hoie plurima vocē habent acutiorē eo:cū videat̄ ꝙ debeant grauiorē hr̄e: sunt.n.fortiora ⁊ maiora multa hoīe:a vtute vo forti multus mouet̄ aer vocis grauis causatiuus:sed homo naturaliter se habens vocis est grauis ⁊ nō acute:nisi cum infirmatur:eo ꝙ virtus debilitata illius modicū aerē mouet: vnde vox causatur acuta. ⁋ Deinde [Aut.] Soluit ⁊ solū quantū ad primam partez dicens hoc esse: qm aialia plurima alia ab homine modicū mouent aeris:hꝰ aūt citissime mouetur. ⁋ Notandū ꝙ curiosus non quietabit̄ hic intellectus querens vlterius cām hꝰ esse. Dicēdū cāz huiꝰ esse:qꝛ homo est calidissimū animaliū per omne vt dictū est. 10. ⁊ maxime circa pectus: secūdo de partibus:similiter humidissimū. 4ᵒ. habet etiā vuulam qua carent alia: quare caliditate ac humiditate vltimis fit dissolutio ⁊ eleuatio vapoꝝ spissoꝝ in eo multa:vapor vo ⁊ spūs spissus vt dictuz est antea grauis vocis est cā: similr exitui aeris ꝓpter vuulā impedimētū ꝑstat̄:in alijs vo est cōtrariuz: propter qᷓ cū eoꝝ spūs nō sit vaporosus humectatus sed siccus magis: vox ipsoꝝ erit acuta. Neqꝫ valet quod pro motiuo inductū est in argumēto Arist. qꝛ lz plura sint aialia hoie fortiora ꝓportionabilr ad totū corpꝰ:nō tñ q̄tuz ad vocis istrā:cū nō vt ipse vigeāt calo ⁊ hūido:sunt.n.organa vocis illiꝰ directe sursū ꝓtēsa:nō aūt q̄ alioꝝ aialiū.

Cā q̄re hō grauiorē habeat vocē cęteris aialibus.

⁋ Problema. XLI. Antiqua.

Propter quid audiunt magis continētes spūz q̄ȝ respirantes:propter qᷓ ⁊ in venationibus precipiunt ipsis non respirare? Utrum quia sensibile sursum accedit eleuatis venis. Dormientibus autem deorsum:propter qᷓ ⁊ magis expirant dormientes q̄ȝ inspirantes ⁊ inaudibiles sunt. Aut ⁊ sanguis ascendit respirantis quare euacuantur superiora:audiunt autem vacuo. Aut quia anhelitus sonus quidam est:hic autem in respirando factus prohibet audire. Noua.

⁋ Cur melius audimus cū spiritum retinemus q̄ȝ cum reddimus:itaqꝫ minus spirare in venatione precipitur? Utrum ꝙ per venarum elationem vis sentiendi locum petit superiorē:cuz enim dormimus deorsum se defert: ⁊ crebrius tunc reddimus q̄ȝ ducimus spiritū: minimeqꝫ audire valemus. An etiam sanguis cum reddimus spūm ascēdit:itaqꝫ pars superior implet̄: cuz tamen per inane audiamus. An ꝙ efflatio strepitus qdam est:hic aūt expirando eueniens vim obtundit audiendi.

Quare spūm cōtinētes itra se melius audiūt q̄ȝ respirātes ⁊ relaxātes ipm. Cz aūt id rōnabilr q̄rat̄ ostēdit̄:eo ꝙ docti in venationibꝰ auiū ⁊ feraꝝ ꝑcipiūt indoctis nō expirare:tūc.n.minꝰ auditiuꝰ fieret sonꝰ ⁊ cōmotio aeris maior ⁊ odor resolueret̄ in ipm: q̄re aial fugaret̄ a loco. ⁋ Deinde [Utrū.] Soluit ⁊ assignat tres cās dicens vnā cāz fore:qꝛ eleuatis venis ⁊ ampliatis poris anhelitus ⁊ auditꝰ q ꝑus erāt clausi:qm facta fuit inspiratio:sic vt aer attractus retineat̄ maxie ab illa carne musculosa q̄ est iter meatū aeris.puta inter epiglotiz ⁊ cānā: vbi maior apparet angustia:⁊ lingua ēt fistule manet declinata inferius:tunc sensibile auditus eleuat̄ sursum ad tympanū auditus:⁊ sonū iducēdo ipedit audire ab extra. Qᷓ declarat in dormiētibus dicens: ꝙ eis sensibile tēdit deorsuz:tota.n.nā eoꝝ versus loca digestionis adunat̄ ꝑme:⁊ etiā secūde:ipsa vo ibidē cōgregata inducit magnaz eleuationez vapoꝝ fumosoꝝ: ꝓpter qᷓ magis anhelitum emittunt extra expiratione q̄ȝ interius coadunent inspiratione:magis.n.egent mūdificatione q̄ȝ euētatione:restringunt̄ enim intus nō solū ab aere attracto exterius:sed ab humidis ꝑ somnū dissolutis:⁊ iō audiunt. q̄re ad bñ audire opꝫ spūm itus tenere ⁊ nō expirare extrorsuz. ⁋ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat scdam cāz dicēs:ꝙ in expirādo sanguis ⁊ spūs ascendit sursum. vnde videmus vehementer expirantes ⁊ sepe fieri rubeos:cum autē illuc peruenerit resoluit̄ ⁊ recedit:ita ꝙ superiora remanent ipsis depauperata:tunc aūt contingit illic sonum audiri:eo ꝙ locus ille relictus vacuus corporis grossi recipit fumos ventosos continue in motu existentes. vnde tinnitus ⁊ sibilus causatur in aure eorum:quare auditus impedit̄ in audiendo extrinseca:similis.n.fit dispositio istis ei qui multuz ieiunauerit:vigilauerit vel coierit. ⁋ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat tertiaz cām dicens:hoc ēt accidere:qꝛ in anhelitu fit quidam sonus:lz maior fiat expirādo q̄ȝ inspirando:⁊ adhuc maior fit sonus inspirādo q̄ȝ anhelitum cōtinēdo: fit eniz tūc minimus sonus. 48. vbi repetit̄. Accidit ⁊ sonus in eo ꝓpter motū cordis cōtinuū fore. vnde aliq audiunt sonū causatū ex illo motu sepe:sed anhelitus cātus in expirādo ꝓpter magnū sonū quē iducit ipedit audire de foris vt dictum est. 29. ita silr suo modo in respirando accidit. Quare gnto de generatione aialiuz dicit̄ oscitantes ⁊

expirantes minus audiunt q̄ inspirantes: ppter in spiri/
tuosa particula pncipiū sensitiuū esse auditus: ⁊ concuti ⁊
moueri simul mouēte organū spū: aer etiā cōnālis cōplā/
T.c.82. tatus in aure mouet: qui dz eē imobilis apparēs. z° d aia.
Propter quid maior fit in expirando sonus q̄ inspirādo.
Quia anhelitus qui educit expirādo grossior est aereo q
inspiratione inducit: ⁊ de difficili mouet: cū sit humecta/
tus adherens: ppter qd opz conatum fieri: hic aūt causat
sonuz. z; aut hoc accidit sicut in vtris: in quibus videmus
corpus subtile facilius ingredi aliqd receptaculuz q̄ inde
egredi: qd ostēdunt vasa perforata in equis: extrinsecum
enim multiplicatum se magis impellit introrsum.

¶ Problema. XLII. Antiqua.

Ropter qd velociter qdez sonat ⁊ sa
lit minutus sal: magis aūt sonat ⁊ sa/
lit grossior? Aut qz hoc qdē velociter
scinditur: nō eni multū qdē opz trāsi/
re ignē ppter paruitatē: hoc aūt tarde. Maius
eniz opus est maius scindere q̄ paruum: sonat
autez paruum qdem parū: percussio eniz par/
ua: maior aūt magis: magna eniz est percussio:
sonus aūt percussio est: ⁊ salit aūt magis forti⁹
si percutiatur: minus enim cedit. Noua.

¶ Cur sal exiguus ocius crepat ⁊ exilit. Vehe/
mentius autez ⁊ crepat ⁊ exilit qui plenior est?
An q exiguus rūpi celerius potest: haud enim
multū id est qd subeat ignis oportet: cuz sal ipse
totus exiguus sit. Plenior autē ille lentius do/
matur: q plus negocij est magnuz dirupisse q̄
paruū: crepat paruus parū: quia paruus inue/
hitur ictus: maior magis: qz magno agit ictu:
crepitus aūt ictus est: qd etiam robustius est:
magis exilit: quoniam minus cedit.

Quare cū sal fuerit minutū parue q̄titatis: ⁊ pycit
in ignē statiz sonū causat: nō tñ sonus eius sit
magn⁹ ⁊ lōginquus: cuius oppositū causat salis quantitas
maior. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit dicens cām esse: qz sal
minutū cito scindit: nō eniz spatiū multū hz ad qd ptran/
seat ignis salis paruitate: testa eni solida calidi defensiua
nō extat sub qua possit humidū eius interius 9ctū occul/
tari: qd in maiori cōtingit sale. Sed sal magne quātitatis
tardat diu anteq̄ scindat: qm pdictā testaz acqsiuit pmi/
tus a calore: ⁊ iō maior opatio ⁊ labor requirit ad scindē/
Nota. dum qd maius ⁊ grossius q̄ oppositū. ¶ Tūc addit vlte
rius q paruū sal ⁊ minutū paruū reddit sonū ⁊ citum: eo
q pcussio ei⁹ ⁊ scissio ex quo causat son⁹ est pua debilis ⁊
cita: sz sal maioris q̄titatis maiorē sonū inducit: qm cātur
a maiori pcussione: ppter qd son⁹ est maior: cū son⁹ sit p/
portionabilis pcussioni: cātur eni ex ipsa vt declaratū est
z9. silr maius sal nō cāt solū maiorē sonū: sed ēt in ptē re/
motiorē: qz cū patit min⁹ cedit ppter duritiē suaz: qd aūt
min⁹ cedit sonū in lōgius ptēdit ppter qd aer q oī cedit
T.c.83. de facili ipsimenti de se insonabilis existit. z. de aia.

¶ Problema. XLIII. Antiqua.

Ropter quid si quis in multū ignem
proiciat eandē magnitudinē salis mi
nus sonat q̄ sonaret? Aut qz nō acce/
dit adustus prius q̄ scindat: vrit q/
dem enim in consumendo humiduz: sonat aūt
in eo q scinditur. Noua.

¶ Cur si salē eadē magnitudine q̄ modico igni
ingest⁹ crepet: nimio inieceris igni vel nihil vel
minus crepabit? Aut q prius ab igne corripit
q̄ rūpi possit. cōburit eniz humor q cōsumpt⁹
est crepat q discissus disruptusqz est.

Quare si qs eandē quātitatē salis spē pyciat in mul
tū ignē inflāmatū minus fit sonus: q̄ si py/
ceret in paruū extinctioni ppinquū. ¶ Deinde [Aut qz.]
Soluit dicens cām esse: qm hs quātitas salis proiecta in
magnū ignez nō accedit ad hoc vt faciat sonū: mox enim
adurit: ppter cōsumptionē humidi a calido superexceden/
ti: ita q nec potest sibi aduenire testa sub qua humidū in/
terius cōtractū defendat: ⁊ qz humidū consumit statim:
⁊ non contrahit: ideo nō accidit fieri scissionē aut debilē:
ppter qd non cōtingit sonū inde causari vel paruū: qz so/
nus causat per scissionē subito factā tunice exterioris ab
humido subtiliato: vt apparet in castaneis igne expositis
inexcisis. Cum aūt hs quātitas salis in ignē paruū pycia/
tur ei tunica constituitur exterius: ppter quod omnia per
contrarium contingunt antedicti.

¶ Problema. XLIIII. Antiqua.

Ropter qd oscitātes minus audiūt?
Aut qz spūz accipiūt: acceptus autē
spūs circa aures coadunat. Signum
aūt in aurib⁹ eni sonus fit quādo osci
tabimus: hic vtiqz assumptus spūs phibet au/
dire. Amplius vox quedaz fit oscitantiuz: hoc
autem phibitiuum est auditus: ⁊ cōprimit ne/
cessario auditus aperto ore. Noua.

¶ Cur oscitantes minus audire valemus? An
q spūz intercludimus qui se ad aures trudat.
indiciū q strepitus in auribus nascit cū oscita/
mus circūuentus aūt interclusus q illis spirit⁹
facit vt minus audiamus. Ad hec vox oscitāti/
bus quedaz orit que vim audiendi interpolare
pōt. ⁊ cōprimi ādo aures necesse est: quotiens
corpus se distrahit atqz intendit.

Repetitur ⁊ quartū. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit
assignans duplicē cām: que nō vident
differre nisi sicut vle ⁊ particulare: est autē secunda parti/
cularior pma: quaz etiam non adeo expressit superius. se/
cunda ibi [Amplius.] Et dicit hoc esse: qz oscitantes spūz
vētosuz recipiunt ab instrumētis anhelitus: quo suscepto
coadunat interius circa tympanū auditus trāsiens p fo/
ramen qd est in palato. Et q ita sit apparet per signū: qm
in aure sentitur sonus quādo oscitamus: huiusmodi qdez
spiritus circa aures intus assumptus: sonum illic inducēs
impedit exteriorem auditum. ¶ Deinde [Amplius.] As/
signat aliam causam particularem dicens itidem contin/
gere: qz oscitantes causant quandam vocem: ⁊ sic aperiūt
os: cum vox sit aeris percussio per linguam: vox autez hs
⁊ oris hiatus impediunt organuz auditus sonos exterius
percipere: quoniam aperto ore accidit necessario organū
auditus comprimi ⁊ constringi: propter cap̄ mandibule
inferioris ⁊ iuncturam eius cum superiore in loco propin
quo valde simach auris existenti: intra os petrosum: pro/
pter quod accidit ad motum maxime ad inferius: cōstri/
ctionem

ctionem quandam & dilatationem inducit. nunc autem ad bene audiendum requiritur meatum aeris esse apertum & latum. vt dictum est. 33. capi. similiter accidit diversam situationem fieri in brachiis & partibus superioribus musculorum duarum maxillarum: quarum quelibet habet quatuor partes vt chordas vt ostendit anathomia.

¶ Problema. XLV. Antiqua.

Propter quid vocis quoniã fluxus quidam est naturam habens sursum ferri magis est audibilis desuper inferius: quam deorsum sursum? Aut quia vox aer quidam est cum humido: gravatus quidem igitur iste ab humido fertur deorsum & non sursum: humidi enim secundum naturam deorsum motus: propter quod inferioribus magis auditur. Aut hic quidem ab animalis voce solum fit: hec enim cum humido. Accidens autem est & in aliis sonis: quemadmodum igitur visus si desuper inferius cadit repercussionem sursum facit. Inferius autem sursum cadens repercussus est inferius. Eodem modo vox que naturam habet sursum ferri: repercussa aere contrario cogi non potest: cum sit plus & gravius: repercussus autem motus aer in contrarium deorsum ductus est. Propter quod diffusus auditur magis inferius: tale est & circa echo accidens est: repercussio vocis in contrarium est. Noua.

¶ Cur vox cum apta sua natura sit in sublime efferri: vt que aer quidem sit: non inferius sursum: sed superius deorsum melius audiri potest? An quia vox aer quidem ictus humori est: qui pondere humoris gravescens deorsum labitur: non sursum effertur: humoris namque secundum naturam interest vt deorsum feratur: itaque ab imis sentiri plenius potest. An hoc voci duntaxat animalium reddi debeat: hec enim non sine humore profluit. Illud vero accidere nimirum vel in ceteris omnibus strependi generibus novimus. Ergo vt visus si superius deorsum perciderit sursum versus reflectetur: sed si inferius sursum pertenderit: deorsum se flectet: sic vox que sua natura cogitur sursum ferri: vbi aeri sibi adverso occurrerit: cum per vim nequeat eum propellere: quia amplior & gravior est: reflexa in partem adversam deorsum se defert: itaque aer qui ore motus procurrerit retorquetur: & ad ima collapsus sentiri inferius magis potest. Tale etiam est quod in resonando fieri solet: vocis enim reflexus in partem contrariam agitur.

Quare cum vox causetur ex quodam aeris defluxu qui naturaliter habet sursum ferri: fit enim ipsius impulsus a calore: magis auditur facta superius inferius: quam causata inferius superius. Notandum id quod dicitur fluxus quidam tangitur motivum quesiti. ¶ Deinde [Aut quia.] Solvit & primo assignat causam ex parte aeris dicens: id esse: quoniam vox causatur ex aere moto habente humidum: ipse enim est humidus naturaliter: cum autem is ex cuius motu generatur

vox mediantibus vocalibus instrumentis fuerit gravis & ponderosus redditus propter humidum: movetur deorsum magis: eo quod ipsum naturaliter tendit deorsum: id enim est quod inspissatum calidum debebat sursum eductivum: quare necesse fit illud ex cuius motu vox causatur deorsum tendere: similiter & vocem in partibus inferioribus melius audiri. Quod autem ita sit probatur: quoniam aer habet gravitatem deorsum tendens etiam in sphera propria: vnde quarto celi & mundi: in ea que ipsius regione omnia gravitatem habent preter ignem: ita quod etiam aer. cuius signum est: quia trahit plus deorsum. puta vter inflatus vacuo: velocius enim descendit ex alto: vel libram propellit deorsum. quare plus habet gravitatem aer in aere de quo hesitare videtur 12°. 25° cum 13°. id autem audiendum de aere in eius dispositione connaturali media existente: qui non sit calefactus multum aut subtiliatus: propter quod fortassis Themistius ab Aris. recessit: vnde Ptolomeus abnegavit hunc sermonem accipiens causam accidentalem loco essentialis: visa est enim manifestior: & de hoc planius Conciliator differentia 14. dixit. ¶ Deinde [Aut.] Assignat alteram causam sumptam ex parte formationis vocis: & primo hoc agit dicens causam esse: quia hic defluxus aeris in quo causatur vox ab animali fit tantummodo: cum sit percussio respirati aeris ab anima. de ea. 2° id autem quod admiscetur huic defluxui est humidum vaporosum: quod cum anhelitu emittitur: in quo tanquam in materia causatur vox. hoc autem grave est petens inferiora: & si primo videatur sursum tendere cum iam adhuc vigeat calidum in eo. ¶ Deinde [Accidens.] Secundo declarat quod illud sit possibile dicens: quod hoc videmus non solum in voce sed in aliis vt in sonis. Videtur autem quod hec littera. sonis. sit minus sufficiens: cum sonus in animali: prout secum humidum anhelationis admiscetur non sit aliud quam vox premissa: similiter & subsequens ostendit series: habens quemadmodum igitur visus: deberet itaque esse sensibus: visus enim sensus. si vero fortassis vis hanc litteram sonis supportare: dic quod non omnis sonus qui causatur ab animali et per tracheam arteriam est vox: cum nullatenus operata fuerint ibi vocalia instrumenta: neque in eo aliqua inexistit significativa imago: sicut cum sonus tussi emittitur ex pectore. Et tunc suppleatur sonis & aliis sensibus: quod in vno declarat sensuum complens sermonem: quia sicut visus si pervenient de superius in deorsum recipit refractionem itidem sursum a terra & aqua solidis: & ab inferiori deveniens sursum refractionem suscipit ob superius inferius: eo quod aer & medium redditur grossum: ita quod non potest penetrare: & quia dissolvitur meatus eius in longinquum: propter quod oportet refrangi etiam deorsum. ¶ Deinde [Eodem.] Applicat ad propositum tertio quod in aliis declaratum est dicens: quod eodem modo & vox cuius dispositio naturaliter est vt sursum feratur: tum propter calidum cum spiritus ei consociatur. tum propter situm: quia os nostrum est superius: in aliis forte secus animalium propter existere eorum ora propinquiora terre vel aque: a quo potest sursum repercuti: ea quidem sic tendente in nobis maxime sursum primo repercutitur deorsum: consequenter quidem aere contradicente: quia cum ipse propter cedere fiat plus quantitate & coadunetur tendens ad gravitatem non potest amplius cogi & vinci: eo quod deficiat virtus impellentis: propter quod oportet aerem ex quo causatur repercuti: obstaculo in contrarium invento: & deorsum exinde duci. Quare audibile vox que maxime auditur per amphi. inferius de superius quam econverso: ad hoc etiam adiuvat echo qui causatur ex repercussione vocis in contrarium semper vt declaratum est.

T. c. 30.

Causam dicit Themistius ab Aristo.

T. c. 88.

Vocis naturalis dispositio est vt sursum feratur.

¶ Problema. XLVI. Antiqua.

Propter quid ebriorum magis interrumpitur vox quam sobriorum? Aut propter repleri velociter interrumpunt vocem. Signum autem huiusmodi neque enim chori legunt vel cantant ex prandio

neqꝫ cantantes sed ieiuni existẽtes: in ebrietate autem repletiores existentes rationabiliter magis frangunt voces. Noua.

¶ Cur vinolentis potius ꝙ̃ sobrijs frangi vox soleat? An repletio facit vt vox celeriter frangi possit. Cuius rei argumentum: ꝙ neqꝫ chorece neqꝫ ludi oẽs statim a prandio: sed ieiuni voceꝫ exercere cõsueuere: cum igiẽ vinolenti impleti sint: merito voces eoꝝ potius frangi solent.

Quare vox ebrioꝝ non tamen sicut omnino dissolutoꝝ nõ poterũt vociferare. vt appuit 3ᵒ. neqꝫ incipiẽtiũ inebriari: q2 hꝫ redduntẽ loquaces lingua expediti: vt visum trigesimosexto: ꝛ apparebit trigesimoꝑmo: sed hoꝝ intermedioꝝ magis patiẽ interruptionẽ cadendo in medio: ꝙ̃ vox sobrioꝝ: sic igiẽ quatuor sunt: hꝫ quidem quesiti põt esse motiuũ: q2 fortassis quis putaret vocem per ebrietatẽ amplius cõtinuari: cũ vinũ sit calidũ: ꝛ hoc motiuũ poniẽ de generatione aĩaliũ 2ᵒ. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicens cãm esse: q2 ꝑpter repletionem existentez in ipsis: superfluitatibus imbibẽtibus remollientibus organa: vocẽ eandẽ cõtingit corrũpi. ¶ Deinde [Signũ.] Secundo manifestat qꝺ dictũ est: signo dicẽs: illud ostendi signũ: q2 videmus choros siue loca in quibus aggregatio fit: vt in locis in quibus cantantẽ diuine lectiões ꝛ hymni non legere neqꝫ cantare post prãdius ꝛ vlr post comestionẽ oẽm ꝛ maxime satiatiuaꝫ: similr neqꝫ cantores neqꝫ ioculatores cãtant post repletionẽ: sed cum fuerint ieiuni ꝛ vacui potibus ꝛ cibis: ꝑpter qꝺ sciui aliquos parum valde bibere ꝛ nõ nisi aquam tñ: huius autem signum ostendit nobis cessare ipsos a lectionibus ꝛ a cãtu: ne voces interrumpantẽ sese: sed q2 in ebrietate repletio maior existit valde decenti ꝓbabile est: ꝛ satis rõni cõsonum ꝙ eoꝝ voces interrumpantẽ in medio.

Ex repletiõe vẽtris accidere vocis interruptionẽ: ꝛ ijs solitũ est (q assidue choro insistũt) statĩ post vẽtri satietatẽ nõ cãtare.

¶ Problema. XLVII. Antiqua.

Ropter quid quãdoqꝫ acutiores voces de lõge audiunt? Aut q2 acutum in voce velox est: velociter aũt mouẽtur que violẽtia magis feruntẽ: q aũtẽ vehemẽtius feruntẽ in plus feruntẽ. Noua.

¶ Cur vocem acutiorem longius audire possumus? An ꝙ vocis acumen velocitas est: moueri autem ocius solent que vehementius ferunẽ: hec longius ferri possunt.

Repetit .6.ꝛ.20. vt seruetẽ in memoria cũ nõ amplius declaretẽ ꝙ̃ prius. dicit aũt qñqꝫ ꝑꝑ oimodã debilitatẽ motus vocis ꝛ tarditatẽ interuenientẽ tandeꝫ. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicens cãm fore: qm̃ vox acuta causatẽ ex velocitate motus: sed illa que feruntẽ cum maiori violentia ꝛ fortitudine longius feruntur propter magnam impressionem in aere inductam: que aũt sic feruntẽ in longius protendunt: quod vo hꝫ subtiliatur ꝛ acuitur tale vo celeriter transit ꝛ pungit.

¶ Problema. XLVIII. Antiqua.

Ropter quid cõtinentes spiritum magis audimus? Ant q2 respiratio sonũ aliquem exhibet: merito igitur tunc magis audimus: quando minor sonus fuerit: minor enim sonus quando continemus spiritum. Noua.

¶ Cur spiritu retento melius audire valemus? An ꝙ respiratio nõ nihil strepitus mouet: merito ergo tunc melius sentimus: cum strepitus minus est: minus autem strepitus tum est: cuꝫ spiritum retinemus.

¶ Repetit 41ᵐ capl̃m: cuius expositio iam precessit.

¶ Problema. XLIX. Antiqua.

Ropter quid lux qdem nõ transit per densa subtilior existens ꝛ longinqua ꝛ velox: sonus aũt pertransit? Aut q2 lux quidẽ ꝓm rectitudineꝫ fertur: quare si vtiqꝫ opponatẽ aliquid ꝓm rectitudinẽ omnino cõcluditẽ. Sonus autem ferẽ ꝛ non ꝓm rectum: propter id qꝺ ventus est: propter qꝺ vndiqꝫ vocantes audimus: ꝛ non solum ꝓm rectitudinem auribus. Noua.

¶ Quãobreꝫ lux que tenuior: ꝛ velocior: ꝛ delicatior est: corpora penetrare densa nõ põt: strepitus aũt põt? An ꝙ lux directo itinere fertur: itaqꝫ si quid recte illi ꝓfluẽtie lucis obuium fe piat: lucẽ dicludi necesse est. At strepitꝰ: q2 spiritus est ferri non recte etiaꝫ põt: itaqꝫ efficitur vt strepitum sentire vndiqꝫ liceat: non eum tm̃ qui se recte nostris auribus obtulerit.

Querit de luce respectu vocis cũ eius motiuo dicẽs: q̃re lux seu lumen vel radius nõ penetrat ꝑ corpora dẽsa ꝛ solida: sonꝰ aũt sic. ¶ Deinde [Subtilior.] Tãgit rõnem in cõtrariũ: quasi dicens: ꝙ lux magna debeat magis sono ꝑ densa transire: qm̃ spũalior ꝛ subtilior valde ꝙ̃ sit sonus vel vox. Etiam peruenit ꝛ diffunditẽ ad lõginquiora ꝙ̃ sonus: pertingit enim ab astris ad nos: silr est velocior sono: fit eni illuminatio in instanti ab ea: sole existẽte supra terrã in nostro hemisperio ab oriẽte in occidens secundo de aĩa: sonus in tpe. ¶ Deinde [Aut q2.] T.c.70. Soluit dicens cãm esse: qm̃ lux defertur ꝓm lineã rectaꝫ tm̃: ꝑpter qꝺ si aliqua opponantẽ ei ꝓm rectitudineꝫ: mox cõcluditẽ ꝛ absconditur in corpore lucido: aut ad alia diffunditur: ꝛ ideo non potest videri. Sed sonus ꝛ vox non feruntur ꝓm rectitudinem: imo vndiqꝫ vt dictum est.6. vt ꝓm rectum obliquum ꝛ latũ: ꝛ ideo ad omneꝫ fere differentiam positionis indifferẽter se habent: qꝺ accidit ex eo ꝙ causatur ex motu aeris sicut ventus: eius enim generatio extat ad modum venti qui diffunditur incipiens a superius reuerberatus deorsum in omneꝫ partem: quare per omnem partem audimus: non autẽ videmus. ꝛ id.58. repetetur: vbi eius veritas apparebit.

¶ Problema. L. Antiqua.

Ropter quid quãdoqꝫ ridẽtes qdem grauiter vociferãt. Plorantes auteꝫ acute? Aut q2 a cõtẽsis acuta vox est: acutuꝫ aũt est ibecille: vtraqꝫ aũt hec magis plorare existunt: eteniꝫ distendũtur magis plorantes ꝛ imbecilles sunt. Noua.

¶ Quare qui rident vocẽ graviorẽ emittũt: qui flent acutioreꝫ? An ꝙ corpore intẽto vox acuta depromitur:

deprominitur: infirmum autem qd acutum est. Que vtraqz in fletibus inesse potius nouimus. Sunt enim et intentiori corpore et infirmiori.

Repetit 13m et 15m. dicēs aūt qn̄qz: qz nimiū ridētiū et gaudētiū aliqñ virtus dissoluit̄ intātum corp: q nō sufficiens extat mouere nisi modicū aerē: q velociter mot' vocē cāt acutā. vnde Gal. 5. de acci. et morbo. Multi mortui sunt ex gaudio nimio pnicioso: pp̄ter qd Arist. Alex. nimi' risus tollit reuerētiā: et iducit senectutē. (De nimio risu.) Deinde [Aut qz.] Soluit di. cām eē: qz vox acuta cāt̄ur ab extēsione partium vocaliū: vt a chorda neruea subtili multū tensa est audire sonū acutū: sil'r vox acuta cāt̄ur ab imbecillitate virtutis mouētis: nunc aūt hec duo puta cōtentio et imbecillitas magis reperiuntur in plorātibus ceteris paribus q̄ in ridentibus: quod declarat: quoniam instrumenta vocalium plorantium extenduntur et indurantur: et ipsi etiam extant imbecilles: pp̄ter pauperiem calidi. ridentes aūt oppositi se habent opposite.

Problema. LI. Antiqua.

Propter quid si quidē vox aer quis figuratus est: et iam dissoluitur multotiens fm figuram. Aut echo fit verberato tali ad aliquid solidū: nō dissoluitur sed manifeste audim'. Aut qz percussio est et non fractio: hic autem totū a toto: deinde passio a simili: ab aere enim repercutitur in cōcauo: nō a concauo. Noua.

Quāobrē cū vox aer quidē formatus sit et sepius dissoluat̄ cū fertur: Echo idest resonātia fiat. icto eiusmodi aere in solidū quippiam vox ipsa nō dissoluat̄: sed expresse eadē percipi possit. An q aer refrangit̄ non perfrangit̄ ideoqz totū a toto proficiscit̄. Tum etiam affectus hic nō nisi de re simili existit. Quippe cū aer reflecti de aere soleat in cauo non de cauo.

Repetit etiā 23m pblema. Nōdū q cōis lr̄a hz. Aut echo vt icipiat̄ solo cuz aut sit solonis nota: in q̄ opz mlt̄ū supplere: vt q̄re vox et c. Dissoluit̄ sm. multotiēs apparēter: et sepe nō dissoluit̄ sed pmanet manifeste fm figurā pōrē. sc3 23. lr̄a erat aūt gdē: qd et videt̄ et velle 2ōs lr̄a: aut repulsio in q̄ cāz assignat: tūc. n. vtraqz cā eēt vna et q̄sitū eēt diminutū valde l ei' ppōne. Deinde [Aut.] Soluit dicēs cāz esse: qm multotiēs fit repulsio vocis sensibil'r et nō dissolutio ipsius vel annullatio: illud aūt accidit: ita q totū puta tot' aer motus ex quo vox causat̄ repcutit̄ a toto et pars a pte: ita q nō est dare ptez q̄ nō sit repcutiēs et repcussa: facta vō repcussiōe: tūc a sili passione et configuratione tali vocis fit cōsimilis passio ac figuratio cōseq̄nter echo dicta vel tinnitus: lz fm Auic. magis dicat̄ in metallis bene sonātib'. Jd aūt sic accidit qz ab aere moto ad aliqd solidū fit repcussio ipsius in cōcauo: nō aūt a cōcauo semp: qz non semp fit repcussio ad supficiem cōcauā: imo aliqñ ad planā. refert enim repcussionē fieri in cōcauo et a cōcauo: vox enī et son' semp refrāgit̄ in cōcauo: qz ipsi in sui refractiōe cōcauitatē acqrunt: et maxime qñ fit repercussio ad supficiē planā: eo q sepe dictū est aerē in voce moueri fm circulū: in circulo autem vna pars citius et potissime plane supficiei repcussionem recipiēs est vt arcus ei directe oppositi punctale q̄ reliq̄ circūstans. Propter qd accidit hoc in cōcauo exterius reflexionē fieri et nō a cōcauo cōcidēte: fit aūt a cōcauo magis repercussio cum superficies extiterit plana: vel fit ab aere fm qd est in cōcauo in quo refrāgit̄ maxime et no a cōcauo vt cōcauū. (Voci vocisqz refractio semp in cōcauo fit.)

Dubitat̄ an echo sit vox vel sonus eadē nūero vel cū pncipali: et videt̄ qd sic: qz quaz operatio eadē et ipsa sunt eadē: ca enī fecit seire formā vt transmutatio mām. Cōmētator 8. meta. sed ipa videt̄ eadem: vtrobiqz. n. eadē est figuratio soni vl' vocis et significatio: in 3riū est sili mō rex differētiū eadē q̄litas. 2. topi. Boetij: sed in serie scribit̄ in aere repercusso vt in echo passionē similē fieri passioni q̄ fuit pus in nō repcusso. (Dubium. T. c. 6. et 12. Solo.) Dicēdū q nō est eadē vox vel sonus nūero: lz multū appropinquet: est. n. silis q̄ maxime: qd ostēdit̄ qz ad vnitatem alicuius motus expetunt̄ tria qd quo et qñ vnitas puta mobilis: spēi in quo fit mot' illius pductio: et tēporis. pby. 5. que hic nō cōcidūt: lz. n. assit vnitas spēi: qz vtrobiqz motus localis: et si aliter et alr̄: nō tn̄ identitas adest mobilis: cū nō pmaneat idē aer. Un̄ Auic. 2. de aia: cōmotio aeris nō est mot' localis sicut vni' eiusdē aeris: sed sicut dispō cōmotiōis aq̄: que accidit ex vicissitudine pcussionū sibi succedentiū cū qete pcedēte quietē: neqz est vnitas rōne tēporis: cū interrumpat̄ quiete: motus enim hic cōcidit reflexus 3rius: in quo ostēsuz est pby. 8. qetē intercidere mediā. (T. c. 3. T. c. 7.) Tūc igit̄ ad rōnē in 3riū: dicēdū q nō est idē son' vel vox pncipalis: et scdaria: nec idē iportat p oēm modū: est aūt ppinquus valde ceu effect' vehemēter pportionabilis sue cāe: vt generans ostēdit et generatum qñqz.

Problema. LII. Antiqua.

Propter qd vno et multis vociferātibus simul: neqz equalis son' est: neqz in plus fiunt: sicut fm rationē in longinquū. Aut qz vnusquisqz suū aerē propellit: sed nō eundē preter in paruū. Simile aūt accidit sicut vtiqz si multi qdem fuerint pijcientes vnusquisqz qdem lapidē aliū: aut plures mi. Hi enim illuc longe nulla emittet̄ sagitta: aut nō fm rōnem. neqz hic. nō. n. vni' erit tāta vox: sed multorū: ppe qdem igit̄ fm rationes multa videt̄ vox. Et sagitte plus attingent idē: de longe aūt non amplius. Noua.

Quāobrem cum simul vocē multi emittunt: vnusqz tantū quantū singuli reddit: multorum vox illa: neqz parē vocis vni' offert sese. Neqz lōgius pro ratione deducit̄. An q singuli proximum aerem propellunt non eundē: nisi paulo tenus: qd simile euenit vt si multi qdem proijciant lapidē: sed singuli: aut magna eorum pars mittat diuersum. Neqz enim ibi longius aut pro ratione longe lapis vllus deuenietur. Neqz hic lōgius cunctorum quā vnius vox poterit audiri. Vox etenim tanta nō vnius est: sed multorum. Recte igit̄ propinquo vox multa esse videtur quādo qdem lapides quoqz illi multi ita videri atqz idē assequi possunt. At e lōginquo plus q̄ singule sint sentiri non potest.

Quare paribus ceteris si vnus vociferat et multi sit sonus nō est eq̄lis et tātus vnius illius sic plurium: neqz sonus pluriū pportiōabilr̄ efficit̄ tātus vt vni'.

in eo ꝙ est audiri ad longinqua: ꝛ si de ꝓpe intendaꝶ: non enim si vnus vociferat in distātia stadij: duo vociferabūt vna duoꝝ distantia sicqꝫ deinceps: relinquiꝶ tñ tertiū ꝙ plures vtcūqꝫ vociferant in amplius ꝙ̄ vnus. ℭ Deinde [Aut quia.] Soluit dicēs cām esse: qm̄ quilibet eoꝝ multoꝝ vociferantiū impellit aerē sibi ꝓpriū: ita ꝙ impellit aliū ꝛ aliū ꝛ nō eundē: ꝙ si eundē illud valde ꝑ modicuꝫ. ℭ Deinde [Simile.] Declarat per simile dicens: silr̄ hic accidere sicut si plures ꝓijcerēt lapideꝫ: ita ꝙ vnusquisqꝫ ꝓijceret lapidē aliū ꝙ̄ alter: tunc eniꝫ ꝓiectio pluriū non fieret ampli⁹ in lōgūꝫ ꝙ̄ que vni⁹: ita vtcūqꝫ plurib⁹ eueniꝫ vociferātib⁹: dixi aūt vtcūqꝫ ꝓpter illud qd̄ scribitur nō eūdē aerē ipelli pter in paruū: nō enim silitudo est oino: cū plures vociferātes intēsius fꝫ aliqd in lōgius vociferent ꝙ̄ vnus: nō aūt ita plurib⁹ iacientibus sil̄ plura silr̄ contingit: cū nō iaciant in ampli⁹ seorsuꝫ oino ꝛ codē mō. ℭ Deinde [Aut.] Soluit assignans cām aliā dicēs hic fore: qm̄ plurimi hi sunt vociferantes: nō tñ oēs vna oino ꝛ codē mō: ꝛ hoc declarat: qꝛ sicut sagitta vel qd̄cūqꝫ aliud qd̄ ferꝶ per aerē nō emittiꝶ lōge illuc. i. ad locū remotum valde: vt nō idē nisi fm̄ ꝓportionabilē cōmotionē debitam seruatā: vt ꝙ oēs vna openꝶ hora: vt ostendit anthenaꝝ eleuatio. Silr̄ his vociferātibus multis: emittiꝶ vox ꝓportionabilr̄ amplius in lōginquū: eo ꝙ tāta vox ꝛ tam sonora nō cātur ab vno solo: sed a multis nō oino vnitis: aliquādo. n. cū vn⁹ ꝓpellit aerē alius subimpellit tertius gescit: ꝓpter qd̄ inunita nō extēdiꝶ fm̄ rōnē ēt lōgingus ꝙ̄ vox vni⁹: ita lꝫ vox multoꝝ nō possit in lōginquū multuꝫ expādi ꝓpter diuersitatē mouentiū in ipsa: in ꝓpinq̄ tamē ꝓportionabilr̄ respectu vni⁹ apparet multam fore ac magnā: qm̄ siue simul moueaꝶ aer seu nō: semꝑ moueꝶ vehementer: qd̄ declarat in sagittis: que cū mouentur de prope in aliquaꝫ metā: melius attingunt ꝛ velocius ꝙ̄ de longe: cum virtus debilitaꝶ eaꝝ semꝑ: silr̄ ꝛ in vociferatione cōtingit multoꝝ. qd̄ vō adducebatur in cōtrarium pro motiuo nō valet: pcedebat enim ac si illud qd̄ moueꝶ ꝛ alteratur permaneret vnū in tanta transmutatione: hic aūt aer nō est vnus ꝛ ideꝫ: nisi vt dictum est parūper qui a pluribus moueꝶ: quilibet enim suū mouet.

ℭ Problema. LIII. Antiqua.

Ropter quid exercitātes se qdeꝫ grauius loquunꝶ: timentes aūt acutius. Et verecūdia timor aliquis est? An differt multū passio: verecundantes aūt erubescūt: exercitium aūt verecūdia q̄dam est: timētes aūt pallescunt. Manifestū igiꝶ ꝙ timentibus qdem deficit desuper calidūꝫ: quare mouet infirmus existens modicū aerem spūs. Modicū aūt velociter fertur. Velox autem in voce acutū. Verecundantibus aūt sursum venit calidū circa pectus. Signū autem quoniaꝫ fiunt ex rubicūdi. Multū aūt mouet aerē multa potētia. Multū aūt tardius fertur. Tarduꝫ autem in voce graue est. Noua.

ℭ Cur trepidātes vocē reddūt⁹ grauiorē: metuentes aūt acutiorem: cū ꝙ̄ etiam pudor genere metuendi cōtinetur? An multū inter se affectus hi distant. Quos eniꝫ pudnit erubescunt: trepidatio aūt pudor quidam est. Qui vō metuunt pallent: cōstat igiꝶ calorē in metu partem superiorē deserere: vt parum aeris pre sua exilitate mouere spūs possit: velociter autem ferri potest qd̄ exiguuꝫ est: vocis vō velocitas nō nisi acumen est. His contra quos pudnit: calor partē superioreꝫ id est pectus petere solet. Cuius rei indiciū erubescens faciē affert: ampliorem aūt aerem amplior potentia mouet. Tardius vō omne mouetur qd̄ amplius est: tarditasqꝫ in vsu vocis non nisi grauitas est.

Repetit 32m. Nosce ꝙ exercitiū taliū est verecūdie admixtū: veretur eniꝫ ne succumbat in lucta ꝑ exposita. 32° agonali [Verecūdia.] Tangit motiuū. In oi. n. verecūdia cū sit qdā timor: ꝛ l ea vox efficiaꝶ grauis ꝑ agitationē spūuꝫ: silr̄ in tiore reddeꝶ grauis. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. ꝛ pmo tñ ad motiuū ꝑ interemptionē dicēs nō eē eādē passionē timorē ꝛ verecūdiā: sed plurimū differētē: nā verecūdātes erubescūt tarde: lꝫ primo pallescāt: exercitaꝶ. n. eoꝝ calor ꝛ fortificaꝶ: est enim ipsa exercitiū qddā: sed timentes pallescunt: he aūt sunt varie passiones varias denotātes a qbus pcedunt cās. Confirmaꝶ qꝛ timor cātur ex delatione caloris ad intra ab extra: verecūdia vō vtroqꝫ ꝓuenit concidente mō. 5° de acci. ꝛ mor. ℭ Deinde [Manifestū.] Assignat cām ꝛ pmo scde partis dicēs cām: qꝛ in timētibus debilitaꝶ calor: ꝛ deficiens possit per totū expandi: q̄re inde eius infirmato anhelitu: modicū cōmouet aereꝫ: qd̄ aūt modicum est celeriter moueꝶ. ℭ Deinde [Verecūdantib⁹.] Assignat cāꝫ prime partis dicens: ꝙ in verecūdantib⁹ cū in ea sit qddā calidi exercitiū ex quo vigoraꝶ: moueꝶ sursuꝫ circa pectus: quo aer moueꝶ plurimus ꝛ tarde: quare vox causabiꝶ grauis. Deīde [Signū.] Probat ꝙ calidū moueaꝶ sursuꝫ ad pectus dicens: hꝫ signum fore: qꝛ verecundantes erubescūt: qd̄ accidit ꝓpter calidum circa pectus ꝛ vlr̄ partes superiores fortificatum: illud autem multum mouet aerem cum forti virtute: quo accidente mouetur tardius ꝛ cōsequenter grauis vox redditur. Timor ꝛ verecūdia ex quo causant.

ℭ Problema. LIIII. Antiqua.

Ropter quid solus alioꝝ animalium homo fit intersecans vocem? Aut qꝛ sermone cōicat solum. Alia aūt voce. Intersecātes aūt sermonē vociferant qdē: ſmonē vō nō pñt cōiugere. Noua.

ℭ Cur hō solus ex omniū animātiū numero lingua hesitans oritur? An ꝙ solus compos sermonis est: cetera vocem tm̄ obtinent. Qui aūt lingua hesitant: vocē quidem ꝓducunt: sed verba copulare sermonēqꝫ condere nequeunt.

Quare hō solus aialiū intersecat vocē nō qdē vt alia cū ꝯtinuās. ℭ Deīde [Aut.] Soluit dicēs hoc eē: qm̄ ipse solus inter aialia hꝫ sermonē supra vocē: aialia vō vocem tm̄: nō enim loquunꝶ: plura enim requiruntur ad sermonē ꝙ̄ ad vocē: cū sit actus vlterior ꝛ spālior: vt visum est pmo cap°. talem aūt difficile est seruare. vnde pōt ꝯtinuari vox: nō tñ ita sermo: cū posteri⁹ possit a pori absolui: sed nō ecōuerso. Et iō subdit ꝙ intersecātes ſmonē vociferāt. ℭ Nosce ꝙ Arist. solutio pōt reduci ad eam que per interemptionē: q̄si dicat. hꝫ intersecatio pcepta in hominis prolatione: non est in voce vnde vox est: sed potius ex parte sermonis vocem presupponentis: est enim vocis dearticulatio per linguam: ꝛ ad huiusmodi

quidem intersecationem non modicum operatur multa humiditas cum frigiditate cerebri: qua lingua eiusqз remolliuntur ⁊ infrigidantur lacerti: quare infantes nō nisi in longinquius contingit loqui tempus.

¶ Problema. LV. Antiqua.

PRopter quid intersecātes vocē fiunt homines? Aut causa est infrigidatio loci: quo loquitur. Et quemadmoduз apoplexia huius partis est: ꝓpter qd ⁊ calefacti a vino: ⁊ dicendi continue defacili coniungunt sermonem. Noua.

¶ Que causa est vt lingua hesitantes aliq fiant? An mēbri quo loquimur refrigeratio cām habet: ⁊ tanq̄ stupens: ⁊ attonitū mēbruз id est: itaqз a vino continēteqз oratione concalefacti: verba facilius possunt copulare.

Presupposito ꝙ hō solus vocis intersecationē icurrat: cām hui⁹ vlteri⁹ q̄rit di. q̄re aliq intersecant vocē nā: aliq v̄o accidēte: qd maxime in ebrietate ampliori accidit: dictū qdē est. 30. intersecationē esse cū quis nō valet vnam syllabā alteri velociter copulare. ¶ Deinde [Aut q.] Soluit dicens cām esse infrigidationē particule in qua formatur locutio seu sermo: que apoplexia q̄dam existit ⁊ mollificatio particule locutiue spāliter: sicut apoplexia vl'r mollificat omne: est eni mollities tot⁹ corporis cū ablatione regitiue virtutis. 3. de ac. cum eniз os aperitur sepius hoīs: frigidus aer ingrediens ad instrā locutionis peruenit illa paralyticans ad qd auxiliantur nō paruз vapores grossi crudi sub cerebro ad hec loca refracti. ¶ Propter qd infert correlariū dicēs: ideo calefacti ꝓpter potum vini potētis parū plus accepti: de facili cōtinue loquēdo seruant sermonē cōtinuum absqз intersecatiōe: vt apparuit. 38. ꝓpter qd. 31. vinū adueniēs infrigidatis facit eos sobrios ⁊ taciturnos: paulo plus v̄o potatum ipsos loquaces reddit: nō superflue enim potatum calefacit corpus: aptiores reddens ad motum ⁊ locutionem: quare Isaac in dietis particularibus: perses ⁊ helines disputare volentes vino vtebantur.

Apoplexia qd sit.

Perses ⁊ helines dū disputare volebāt vino vtos esse: cuius enim modica sūptio ingenii acuit: aīa dua ē ad exporatio hebetat. ⁊ id vtriusqз mediocras suāde ē vt in ceteris rebus.

¶ Problema. LVI. Antiqua.

PRopter quid hyeme qdem acutius vociferāt ⁊ sobrij. Estate aūt ⁊ ebrij grauius? Aut quia acutior quideз est velocior: velocior aūt est a contenso vox. Sobrioꝝ aūt ⁊ hyeme corpora cōstituta sunt magis q̄ ebriorū ⁊ in estate. Calidū enim ⁊ estus dissoluunt corpora. Noua.

¶ Cur sobrij tēpore hyberno vocē acutius mittimus: vinolēti aūt estiuo graui⁹? An vox acutior que velocior est: velocior aūt q̄ corpore intento se promit. Sobrioꝝ v̄o hyemeqз corpora magis cōstat q̄ vinolentoꝝ estateqз: calores eniз teporesqз corpora resoluunt atqз laxant.

Quare vl'r in hyeme ac sobrij in cibis ⁊ potib⁹ maxime habēt vocē acutā: sed in estate ⁊ ebrij potētes potare ⁊ potare з⁹ vocē hn̄t grauē. ¶ Deide [Aut.] Soluit p̄mo assignans cām p̄me partis dicens: id esse: q acutior vox causatur a velociori motu: hic aūt causatur a corpore ꝯtenso vehemēter: ita ꝙ magna sit partiū coadunatio in se ipso: sicut cōtingit in chordis organorum extēsis oino: nunc aūt corpora hyeme vl'r ⁊ sobrioꝝ melius sunt cōstituta solida q̄ estate ⁊ ebriorum reddita: multa enim ebrijs superest humiditas ꝓhibens cōdensationē partiū ⁊ extensionē. ¶ Dubitatur q dictū est. 38. ⁊. 61. apparebit. hyeme voces grauiores effici. ¶ Dicēdū h accidere hyeme calida magis ⁊ humida. Uel est cōsiderare hyeme frigiditatem: qua partes vocales cōdensantur ⁊ extenduntur: ⁊ ita vox in ea redditur acuta: est ēt aerem grossiorē attendere ⁊ humiditatē ac vehemētem frigiditateз: qua exprimitur humidū catarrosuз: ⁊ ꝓprie indispositis repletiōe: ⁊ sic vox grauis erit in hyeme vt videbitur. 61. in estate v̄o secus est: f̄m enim ꝙ plus vaporatur de humido a calore vel minus erit vox grauis vel acuta: ⁊ f̄m ꝙ virtus erit lassior aut intensior. ¶ Deinde [In estate.] Assignat cām secunde partis dicens: ꝙ in estate ⁊ ebrij grauiter vociferant: q corpora eoꝝ sunt male cōstituta ⁊ cōpacta ꝓpter inflāmationē: que dissoluit eoꝝ humida: causando euaporationem sil'r magnā in humiditatibus potus: q̄re vocem necesse est grauefieri: propter eaꝝ motus tarditatem.

Dubium. Solo.

¶ Problema. LVII. Antiqua.

PRopter quid eorum que habent vocem: vox posterius perficitur hominibus q̄ alijs animalib⁹ que vocē hn̄t? Aut q plurimas habēt differētias ⁊ spēs. Alia aūt animalia aut nullaз litteram: aut paꝝ loquuntur: variū aūt ⁊ plures habēs driās necesse in plurimo tp̄e perfici. Noua.

¶ Cur homini vox serius perfici solet q̄ ceteris quibus data est vocis proferēde facultas? An ꝙ vocis humane genera ⁊ discrimina q̄ plurima sunt: cetera eniз animātia litteras vel nullas vel paucas exprimere possunt. Qd aūt summe variū plurimisqз distinguēdū differentijs est: id tempore longissimo perfici necesse est.

Quare de numero aīaliū hn̄tiū vocē: qd di ad driaз piscis ⁊ taliū q̄ carēt gutture: vox maxie tardius post natiuitatē ꝑfecta redditur hoīb⁹: q̄ alijs vocē habētib⁹: reliq̄. n. aīaliū ꝯfestiз hn̄t a natiuitate vocē: vt porci capre ⁊c. ¶ Deide [Aut.] Soluit di. ꝙ vox hoīs hз mltas diuersitates ⁊ modos: f̄m ꝙ ipsa mltis significationib⁹ formatur: f̄m diuersas lr̄as numero ⁊ spē existēes: sed alia aīalia nō hn̄t hāc diuersitatē in vocib⁹ suis. qm̄ ea vel nullas vel paucas ꝓferūt lr̄as: vt duas vl' tres vt dcm̄ est 10ᵒ. qd aūt plēs recipit drias vocales pluri eget tp̄e in sui ꝑfectiōe: vt est videre maiora tardi⁹ ꝑfici minorib⁹: mltis. n. egent ad sui ꝑfectionē: vt visuз est. 10. ⁊ h⁹ p̄. ¶ Nosce ꝙ hoc ēt pōt solui ꝑ interēptionē dicendo qd h⁹ diuersitas nō est ex parte vocis vt supponitur: veruз rōne locutionis: nō enim homo est maioris diuersitatis in voce simplici q̄ alia: imo forte varietas p̄mitus itēsior apparet in alijs q̄ in homine: vt ostendunt catuli ⁊ auiū ꝓprie pulli.

Eoз ēt qui cū hoi vltra vocem (vt supra visum est) f̄mo dat⁹ animaiorno occupādi qui datur occasio ēt hic dicitur.

¶ Problema. LVIII. Antiqua.

PRopter quid visus nō trāsit per solida: vox aūt transit? Aut q visus quidem vnus est motus: qui est f̄m rectitudinem. Signum aūt solis radij. Et q ex opposito solū videmus. Uocis autē multi motus: audimus. n. vndiqз: qn̄ igitur prohibetur

fec cōtrariū hui⁹ qđ expositū est sensisse Gal. iterioꝝ p̊. voluit eni oēs equaliter operari. cū Ari. tñ ꝯcedit cōplexionū 3⁹ innuēs hic duplicē modū fore dicēdi. veritas aūt est ſm Aristo. apertior. nō eniꝫ semꝑ est motus vt ostēdit 8⁹ phy. imo dispositio est ipsius diuti⁹ ipꝫ ꝓcessiua. deide minori tēpore mot⁹ intēdit. vt augmētū ostendit pueroꝝ: ꝫ sermo hic videat ambigu⁹ egens iterpretatiōe. ¶ Deide [Aut.] Assignat cām dubij secūdi. ⁊ primo id faciēs iquit cām eē qm̄ accidit motū sensibilē ⁊ perceptibileꝫ fieri in corpore qđ est insensibile. nō eniꝫ percipit illā mutationē modicā causatā a tēpore ꝯtinue factā nisi post longū tps. hoc aūt accidit ita: qm̄ illud qđ ꝯtinue mouet sub tēporibus q̄ sunt sensibilia: cū multa parua tēpora cōiungantur adinuicē: partit in ea que sunt insensibilia: q2 in qualibet minima parte tēporis fit mot⁹ ⁊ corruptio: ꝫ nō ꝑcipiat. sicut enim videm⁹ nām latēter operari: ⁊ paulatine in augmētatiōe viui silr ⁊ in diminutiōe: si bono regimie vtatur: ⁊ per hāc quidē viā generant egritudines in corporibus: vt dicūt medici: q2 ex quadā digestiōe remanet superfluitas que nō expellit a natura oīno cū ipsaꝫ nō stimulet ita ꝙ ex. 5. vel. 6. annis hui⁹ nā non sentit nocumētum: ꝫ postea subito ex additiōe ampliori causat egritudo ⁊ similiter est de senectute ⁊ morte. Determinare v̊o de causis corruptiōis ⁊ senectutis nō est ꝑsentis cōsiderationis: sed in libro de morte ⁊ vita: iuuētute ⁊ senectute. ¶ Deinde [Continuuꝫ.] Remouet dubiū scđo q2 tactū est tps eē cōtinuū: crederet. n. quis ꝙ cōtinuaret eo ꝙ eēt cōpositū ex plurib⁹ nūc: ⁊ ideo remouēs illud iquit: ꝙ tēpus nō cōtinuat ex nūc: ita ꝙ ex ipsis cōponat: ecu linea nō cōponitur ex pūctis mālīter saltē: vt ꝓbatū ē. 6. phy. formalr tñ dicūt eaꝫ ex pūctis cōponi: cadūt enim duo pūcta in rōne lineę: vt pꝫ in ꝑncipio geometrie Euclidis ponētis lineaꝫ lōgitudinē eē sine latitudine: cui⁹ extrema sunt duo puncta. Sꝫ ipsuꝫ tps dicit cōtinuū: q2 tps determinat ⁊ finit per nūc: ita ꝙ ipꝫ est quid idiuisibile ꝯiungēs vnuꝫ tēpus cū alio vt ꝑdictuꝫ est phy. q̄rto. ꝑteritū. s. cū futuro.

Ex q̄ egritudies oriūtur.

T.c.2.

T.c.97

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

Propt̄ qd oscitātes min⁹ audiūt? Aut q2 excūtis spūs i oscitatōe mltū ⁊ i aures tēdit itrorsū: ꝙ ⁊ sensui mātfest⁹ ē mot⁹ quē fac circa auditū. maxie āt ex sōnis. son⁹ āt aer aut passio aeris ē ꝫ sonātē. igit iterioreꝫ igredit exterior son⁹: ⁊ a motu ⁊ exteriori sono reuerberatur motus. Noua.

¶ Qua d̄ cā oscitātes min⁹ audit possum⁹? An ꝙ mltū spūs effluētis iter oscitādū aures ē itrisec⁹ subit: vt motio vl sensu ꝑcipi possit quā trudit ad aures: maxieqꝫ post sōnū. strepit⁹ āt vel aer vl aeris affectio ē. igit cū iterior renitit exteriori illi occurrēti efficit vt mot⁹ iterioris strepitus motū exterioris retorq̄at atqꝫ offuscet.

Quare oscitātes q fumū vētosuꝫ ex stōcho superius per os emittūt min⁹ audiūt cū id accidit agere. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit: ⁊ p̊ assignat cām hui⁹ dicēs: ideo eē: qm̄ qñ spūs vētosus emissus in oscitatiōe superi⁹ egredit ad os ⁊ ad nares veniēs magna pars ipsius iteri⁹ egredit ad istrumēta auriū trāscēdo ꝑ foramē qđ ē in palato: cui istrumēta circūstāt lateraliter anhelitus. motus aūt causatus ab hōi spū vētoso circa instrumenta auditus fit manifestus ⁊ percipit ab ipso. ¶ Deinde [Maxime.] Ostēdit qñ hoc plus ꝯtingat: cōplēdo cum hoc rōneꝫ suā dicēs ꝙ talis motus circa instrumētū auditus ⁊ ꝑcipitur ab eo maxie post somnos: eo ꝙ tūc vt tactuꝫ est. 17. ⁊. 27. caplo. sensus sunt stupidi ⁊ fumi monētur exterius: vnde cum sunt calidi magna pars eleuatur ad caput: quare tūc cōtingit praue audire: sed sonus q est auditus obiectū: cū sit aer quidā motus: si tunc sonus exterior igrediat cōtra aerem resonātē iterius: ⁊ occurrat ei: motus iterior aeris refrangit a motu ⁊ sono facto exteri⁹. ꝑpter quod accidit virtutē auditiuā hos duos sonos nō posse simul perfecte audire: cū vnus alium impediat: vt maior motus minorem: vt dicitur in libro de sensu ⁊ sensato: ꝫ enim ꝯtingat duos colores in aere videre ⁊ formas coruꝫ vna recipere: nō tñ duo soni possunt ita percipi neqꝫ iteriores neqꝫ exteriores: neqꝫ etiā ꝙ vnus sit iterior ⁊ alius exterior: eo ꝙ visus ⁊ act⁹ eius imaterialior est q̄ꝫ auditus. ¶ Notāduꝫ ꝙ cā potest Arist. taliter cōfirmari: qm̄ oē receptiuum alicui⁹ oꝫ denudatū eē ab eo qđ recipit. 2. ⁊. 3. de aia. opus. n. est receptiuū soni fore absonū: ꝫ supponit ꝙ son⁹ sit interior ꝑpter oscitationeꝫ causatus: igitur non poterit ꝑcipi aut praue qui exterior fit. ¶ Dubitat de sono ⁊ voce silr qd sint verū motus cōmotiōis aeris vel ꝑcussio siue scissio: maxime cū Aristo. dicat hic sonū esse aereꝫ vel passioneꝫ aeris. Et q2 2⁹ de aia. dī ꝙ sonus est motus possibilis audiri: vbi etiā dī voceꝫ fore ꝑcussionē. ⁊. 23. cap. eaꝫ fore aerē ꝯfiguratū. ꝯsilr. 35. scribitur vocē esse motū ⁊ sonum ꝑcussionē. 42. ⁊. 49. cap. dī ꝙ est motus: ꝫ. 56. ꝙ vox ē q̄daꝫ aer. Propter qđ dī ex. 2. de aia. Auicē. ꝙ sonus in sua essentia ⁊ spālitate neqꝫ est percussio vel scissio neqꝫ motus vel cōmotio ipsius: sed potius accidēs qđdaꝫ vel passio causatū ex motu ꝑdicto: ipsumqꝫ ꝯsequēs: silr itelligitur de voce. Qđ aūt son⁹ nō sit percussio vel scissio aeris ostēdit: qm̄ percussio ⁊ scissio percipitur visu mediāte colore: sed nullus sonorū sentitur colore mediante: cuꝫ obiecta differant: sicut ⁊ potentie. Silr ꝓbatur ꝙ son⁹ vel vox nō sit motus cōmotiōis aeris: qm̄ motū aeris ꝯtingit alio sensu sentire: puta tactu percipiendo dolorem: vt accidit in tonitruo vel sono eius a quo contingit montes subuerti: quandoqꝫ autem ledi ⁊ destrui animalia: ⁊ homines iuuantur prosternendo turres excelsas ⁊ edificia clangore turbarum. Sed sensus tangendi: sicut iam innuimus aliquādo patitur ex motu ſm ꝙ est motus ⁊ nō sentit sonitum: neqꝫ etiaꝫ qui intelligit se ab alio moueri itelligit sonitum. Si autem sonitus esset certissime ipse motus nec esset cōsequens aut comitans: tunc cuꝫ sentiretur motus sentiretur ⁊ sonitus: vnum enim ⁊ idem non potest simul sentiri ⁊ nō sentiri nisi ex duabus partib⁹ vel duabus dispositionibus: quare dicēduꝫ ꝙ positum prius fuit. Tunc ad locutiones Arist. dicitur eas nō cōsistere predicatiōes formales ꝫ poti⁹ causales sicut dicit in de sensu ⁊ sensa. odorē eē fumalē euaporationē eo ꝙ inde causat.

T.c.4.

T.c.85

Nota.

¶ Problema. XXX. Antiqua.

Propter quid balbutientes pueri sunt magis q̄ꝫ viri? Aut quemadmodum ⁊ pedibus ⁊ manibus semper minus dominant pueri existētes. ⁊ quicūqꝫ minores nō possunt ambulare. Silr ⁊ ligue iuniores nō possunt: si āt oīno parui fuerint: neqꝫ loqui pñt: sed aut sicut fere ꝓpter nō dominari: erit vtiqꝫ non solum in intersecantibus loquelaꝫ: sed ⁊ balbutientes sunt ⁊ blesi. Balbutiēs quidem igitur est non dominari littere alicui: ⁊ hoc non contingens: blesitas autem est au-

ferre aliquid: aut litteram: aut syllabã. Intersectio autem locutionis est ex eo ꝙ non potest velociter copulare aliam syllabam ad aliã: oĩa aũt ꝓpter impotentiã: intellectui enim nõ obedit lingua: hoc aũt idẽ ⁊ ebrij patiunẗ ⁊ senes. minus autem omnia accidunt. Noua.

❡ Cur pueri magis ꝙ̃ viri lingua hesitant? An vt etiam manibus pedibusq́ȝ pueri minus valemus ⁊ infantes ambulandi omnino facultate caremus: sic etiã lingue parũ cõpotes pueri sumus: ⁊ ĩfantes verbũ nullũ referre possumus: ſ; more brutoꝝ animantiũ vociferamur. vȝ. cã ĩbecillitatis: que nõ solũ hesitãtẽ lingue: sed etiã balbutiẽ blesitatẽq́ȝ faciat. Quippe cũ blesitas sit litterã quandã exprimere nõ posse eamq́ȝ nõ quãlibet: sed certam. balbuties vel litteram pretermittere vel syllabam. hesitas alteram alteri syllabam iungere ꝓpere nõ posse. Que quidẽ omnia imbecillitate eueniunt. Lingua eñi subministrare intelligẽtie nõ põt. itidẽ etiam vinolenti senesq́ȝ afficiuntur propter debilitatẽ: viris autem hec minus vsu eueniunt.

Quare est ꝙ pueruli patiuntur magis impedimentũ in lingua qḋ balbuties appellatur ꝙ̃ viri nihil iuuenes: ⁊ maxime hoc accidit pueris ante videlicet tempus spermatizationis: tunc enim ꝓpter coitum humiditate minorata minuitur impedimentũ hoꝛ satis ita ꝙ aliqui tunc perfecte curãtur. ❡ Deinde [Aut quia.] Soluit. ⁊ diuiditur in tres partes. primo enim ostendit impedimentum ꝓportionabiliter existere in alijs mẽbris in pueritia. secundo adaptat ad propositum notificando impedimẽta lingue. tertio resumit virtutem sue cause cõparans balbutientes ad ebrios. ibi secũda [Simil'r.] tertia ibi [Oĩa autem.] Primo dicit: ꝙ sicut pueri minus dominantur semper ⁊ vigorẽ habent in manibus ⁊ pedibus ⁊ vltra in virtute motiua: lȝ naturalem vt viri fortẽ habeant: ita ꝙ puerorum qui minores existunt ⁊ partui ꝓpinquiores nõ possunt ambulare. ❡ Deinde [Similiter.] Applicat ad propositum dicens: ꝙ eodẽ modo ⁊ lingue minorum nõ possunt habere vigorem loquendi sermonem articulatũ: si vo huiusmodi pueri totaliter sunt iuniores ⁊ pueri: non possunt loqui omnino: vnde tunc dicuntur infantes: si aũt loquantur illud erit fere. i. cum difficultate. Uel melius si loquuntur sicut fere loquuntur: vel ferocia: que sermonẽ non proferunt. Unde. 30. capitulo decime particule simul pueri ⁊ fere declarant ꝙ littere sunt vocis passiones: hoc autem accidit propter nõ posse dominari ⁊ habere vigorem in formatiuis locutiõis instrumentis: hoꝛ autem non solum est intersecando loquelam ⁊ intercidendo ⁊ balbutiendo: sed etiam blesando. ⁊ exponit consequenter vnũquodq́ȝ trium dicens: ꝙ balbuties est cum aliquis nõ potest dominari super aliquam litteram vt proferat perfecte: ⁊ nõ sit id contingens: siue raro vel semel vel bis accidat: sed fere continue: non enim propter vni aut duabus litteris non dominari: ⁊ hoc in aliquo tempore quis dicetur balbus: contingit etenim ebrijs aliquibus nõ posse dominari litteris: qui tamen nõ dicunẗ balbutientes. Sed blesitas dicitur cum aliquis ex dictione quã ꝓfert remouet litteram aliquã vel syllabam vnius dictionis cuȝ alia copulare ac cõiungere: cuȝ enim syllabam vnam ac duas ꝓtulerit quiescit intersecãdo: quousq́ȝ instrumenta locutionis motui suo obediant: ⁊ de hoc tactum est. 32. tertie. ❡ Deinde [Omnia.] Resumit virtutem cause primo dicens: ꝙ omnia tria predicta ⁊ alia impedimenta locutionis accidunt ꝓpter impotentiam ⁊ dispositionẽ mẽbrorũ locutionis: non enim lingua cõsentit intellectui exprimendo sermonẽ articulatũ exterius. sicut concipit intellectus interius ex seipso. ❡ Deinde [Hoc autẽ.] Secundo addit dicens: ꝙ huiusmodi impotentiam ⁊ inobedientiam lingua ad intellectuȝ patiuntur ebrij nõ multum: ⁊ nõ illi qui sunt adeo ebrij ꝙ iudicare nõ possunt. secunda tertie. Similiter senes ⁊ maxime decrepiti. virtutes enĩ motiue in his debilitantur. intellectuales autem roborãtur. phy. 7. dũmodo tamen nõ sint omnifariam decrepiti. ⁊ de hoc dicetur. 46. capitulo. ⁊ ꝙ̃uis iam predicta impedimẽta lingue in pueris dicta sint accidere senibus tamẽ ⁊ ebrijs ſm minus ac minora contingunt: propter qḋ possunt ad hoc ⁊ maxime qui ebrij melius ammoueri. T. c. 20

❡ Problema. XXXI. Antiqua.

PRopter qḋ vox tremit ⁊ exercitantiũ se ⁊ timẽtiũ? Aut q2 mouetur cor calo exeunte vtrobiq́ȝ ãt patiunẗ. h etenĩ exercitãtib⁹ se accidit ⁊ timẽtib⁹. Moto aũt non fit vna percussio sed plures: quẽadmodum in chordis neruieis. Noua.

❡ Cur vox hoiuȝ tã metuẽtiũ ꝙ̃ trepidãtiũ obtremiscere soleat? An ꝙ emigrante caloꝛe coꝛ ꝯq̃tit. Nã vtrisq́ȝ ⁊ trepidãtib⁹ ⁊ metuẽtib⁹ accidit vt ita afficiat. Cũ coꝛ aũt ꝯq̃tit: ictus neq̃ ꝙ̃ effici vnus põt: sed plures ꝓficiscantur vt e fidibus laxius intentis necesse est.

Quare vox exercitantium se cuȝ adhuc ꝑmanent fortes ⁊ calefacit ẽt exercitio: sicut accidit ebrijs ⁊ simil'r timentibus fit tremula: in ipsa enim reperit qdã eleuatio ⁊ depressio inordinata: modo quo minores planetarum ventis agitantur: aut in mẽbris tremores existunt. ❡ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quia coꝛ cõmouetur motu multo ⁊ tremuloso: ꝓpter calidum exhalans ⁊ recedens ab eo: vtrobiq́ȝ enim taȝ in exercitio forti ꝙ̃ in timore positi qḋ dictum est de motu cordis patiuntur: nam eis ambobus contingit coꝛ moueri: eo autẽ moto nõ causat vnam percussionem tñ anteꝙ̃ quiescat: sed plures: sicut plures percussiones: ⁊ ictus post primum ictum impressum a tangente causantur a chordis neruecis ductis ⁊ extensis valde: ceu musicalia ostendũt chordosa extẽta perfecte: sicut dicit Gal. ⁊ 27°. 6° ⁊ 7°. adhuc sermo de voce tremula timore causata occurret. ❡ Nosce ꝙ lȝ coꝛ moueatur in vtroq́ȝ istorum calido exeunte: non tamen egreditur per eandem partem: quoniam in timentibus mouetur ad partem interiorem deserẽdo coꝛ: ⁊ ideo ventres talium soluunẗ. vt in sequenti particula: ⁊ in 27° apparebit magis: in exercitantibus motus eius est magis ad superiora ꝙ̃ ad inferiora. Nota.

❡ Problema. XXXII. Antiq̃.

PRopter qḋ exercitãtes se grauiter loquunẗ. Timẽtes ãt acute? Aut q2 timẽtib⁹ qḋẽ ĩfridaẗ loc⁹ q est circa coꝛ: dorsũ tẽdẽte calo: q̃re modicũ aerẽ mouẽt: fortitudo eñi in calo. His ãt sursũ ferẗ calm quẽ

ad modum verecundatis: propter verecundiam autem exercitantur: verecundantibus autem superius fertur ad facies. Signum autem quia et rubicundi fiunt magis: dissoluit igitur et grossum facit aerem quo loquimur: tale autem tarde impellitur. tale autem in voce graue est. Noua.

¶ Cur vocē homines trepidātes grauē: metuētes acutā reddāt? An q metuētibus locus cordis refrigeratur: cuius calor deorsum se defert: ita q paruū aeris excitare possunt: vires enim posite in calore sunt. Trepidantibus aūt calor loca petit superiora: vt etiam pudore affectis affert idem sese ad faciē. Cuius indicium est: q plenius erubescūt: resoluit igitur multūq aeris quo loquimur efficit. Hic aūt tarde propellitur. Tardum vero non nisi graue in voce est.

Quare illi qui sūt in exercitio forti dissolutiuo humiditatū cū cōstantia virtutū grauiter loquunt: et illi qui timēt loquunt acute. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. et primo ad secundam partem. secundo ad primam. secunda ibi [His autē.] Dicit primo cām esse: q illis qui timent infrigidat locus qui est ppinquus cordi: eo q calidum recedit ab eo abscondens se deorsum: ppter qd debili existente virtute modicum mouent de aere: debilis quidem est virtus: q fortitudo est per calidum ipsum: qd est omnis nostre operatiōis perfectiuū: modicus aūt aer motus quia vehementer mouet vocem causat acutā. ¶ Deinde [His aūt.] Soluit ad primam partē dicens q calidū in eis qui exercitant fertur ad partem superiorē. quēadmodū in illis qui verecundant ppter verecundiā calidū mouetur ad partem superiorem: vel calidum fert in exercitantibus sursum: quemadmodum in verecundis quando ipsi exercitant: fertur enim eorum calidū propter verecundiā verecundantibus ad faciē. Dico aūt id: quoniā 53. caplo dicetur vbi hoc repetit q exercitiuū quedā existat verecundia. signum vero q indicat nobis calidū verecundantium moueri sursum ad faciē est: q videmus eos illic fieri rubicundos magis: qd quidem nō accidit nisi pp calidum sursum motum secum sanguinem trahens: qui huiusmodi extat coloris. Cum autem hoc calidum fuerit motum et exercitio actuatū: dissoluit humiditates in vapores spissos: ppter quod accidit aerem vel spiritū ingrossari: quo mediante sermo profert: qd aūt grossum impellitur et mouetur tarde: et tardum vocem causat grauē: igitur exercitantes se grauiter loquūtur. Unde quinto de generatione calidus spiritus pp spissitudinem facit grauitatē vocis. Frigidus autem ppter subtilitatē cōtrariū. Circa fi.

¶ Problema. XXXIII. Antiqua.

Propter qd nox hīs audibilior die est? Utrū quēadmodū Anaxagoras ait: ppter hoc q die mouet et sonat aer calefactus a sole: nocte autē quietem agit Sicut deficiente calido: est aūt magis audibile nullo existente sono. Aut q per inane magis audibile est q per plenū. Est autē diei quidem aer densus sicut repletus a luce et radijs. noctis autem rarior: propter id q discedunt ex ipso ignes et radij: cuius sunt firma corpora. Aut quia die quidem corpora ad multa intellectum intendunt: propter quod non bene intenta sunt ad auditum: et in eo q operamur omnia magis in die q in nocte et ipsa circa operationes sunt.

Separatus autē sensus ab intellectu sicut insensibilem laborem habet: quemadmodum dictum est intellectus videt: et intellectus audit.

Nocte autem visu non agente: et intellectu quiescente magis: auditus potius magis apertus est: quemadmodū die receptiuus quidē est sonorum similiter annuntiatiuus autē magis erit intellectui: propter id q ipse non agit neque a visu impeditur sicut in die. Noua.

¶ Cur nox ad audiēdū aptior est q dies? Utrū vt Anaxagoras ait q aer interdiu stridet a sole concalefactus et obstrepit: noctu requiescit: vtpote cum omnis calor absfuerit. Tunc autem queque audiri melius possunt: cum nullus strepitus est. An q per manius facultas audiendi amplior q plenius datur. Est autem aer interdiu densus: vt qui luce radijsque refertus sit: noctu autem rarior: q ex eo ignis et radij decesserunt: que corpora esse dixeris. An q corpora multifariam interdiu vim intelligendi diispartiuntur: inque res varias deducūt: itaque clara audiendi eripitur sensio. Et eo q omnia die magis q noctu agimus: ipsa quoque intelligentia negocijs corporis impedita est. Sensus aūt vbi seiunctus ab intelligentia est: laborem velut insensibile habet. Unde dictum mens videt: mens audit. At vero noctu cum noster intuitus omni sit munere liberatus: magisque intelligentia requiescat. Meatus aurium vel amplius patens: vel nihilo minus q die: vt capax sonorum pariter est: sic melius eosdem sonos referre ad intelligētiam potest. Quoniam nec ipsa intelligendi vis quippiam agat. Nec ab aspectu tentetur vt fieri interdiu solet.

Repetit [5m] vt amplius eum manifestet. ¶ Deinde [Utrum.] Soluit. et diuiditur in tres partes sm q tres assignat causas. primo quidem vnam sumptā ex pte aeris sonantis penes Anaxa. 2° ex parte vacuitatis medij. tertiam ex parte nostra. secunda ibi [Aut quia per.] ibi 3° [Aut quia die.] Primo dicit causam huius esse sicut dicit Anaxa. quia aer motus et cōfricatio in aere pp calorē solis cāt sonū in aere: id āt nō fit in nocte: cessat. n. cū caliditas solis recesserit eleuans et cōfricans vapores admuicem: ex quibus cōtingit in die sonus: nūc aūt sonus amplius auditu percipitur: cū nullus alius preter ipm fuerit in medio: quia vnus sonus alium impedit. Dixit autem vtrum: quia sm alterius loquitur opinionē. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliam causam: quoniā per inane vel vacuum sm

opinionem aliorum ponentium vacuum in rerum natura
magis contingit audiri q̃ per plenum: s3 in die aer ꝯtinēs
densus est ꝛ grossus: quoniam repletur a luce: ꝛ radijs ꝑue-
nientibus ad ipsum a sole ꝛ refractis in eum a terra ꝛ aqua
que sunt corpora solida: sed in nocte aer rarior ꝛ subtilior
redditur: eo ꝙ ex ipso remouentur ꝑpter solis absentiam
ignes ꝛ inflāmatiōes causate ex vaporibus eleuatis a ter
ra ꝛ aq̃. Et cōsimiliter radij qui sunt corpora: ꝛ q2 duo cor
pora nō possunt esse simul in eodē nisi vnum aliud cōpri-
T.c.3. mat ꝛ cōdenset. scdo de aīa. ꝛ q̃rto phy. ideoq3 aer ispissa-
T.c.8. tus in die ꝛ ingrossatus tarde ꝛ debiliter pōt moueri: ꝛ ꝑ
cōsequēs audibile praue percipit in eo: in nocte vo econ-
Dubium. uerso. ❡ Dubitatur de radio ꝛ lumine: q2 videtur eē cor-
T.c.2. pus fm Aristo. ꝛ nihil mouetur nisi corpus. 6. phy. sed ra-
dios ꝛ lumen conspicimus moueri ꝛ descendere a corpo-
re luminoso intrando ꝛ exeundo per corpora specularia.
Rursus nihil reuerberat a corpore nisi corp9: qm accidē-
ti corpus nō obsistit: sed radij solis refrangunt ad corpus
Solutio solidum: quare h9 corpus. ❡ Dicēdum ꝙ circa lucem ꝛ ra
dium multe fuerunt opiniones. vt p3 2° de aīa. ꝛ 3° de ea-
dē. Auicē. Primitus tn̄ vidēdū est quid nomine lucis lu-
minis radij splēdoris ac diaphoni iportet: iter ea tn̄ q̃tum
ad impositionē nominū nō videtur esse magna distantia
T.c.67 3° de aīa. Auic. lux enim dr̄ fm qd est in corpore aliquo lu-
cido: a quo actu illuminant alia: vt in sole vel candela: lu-
Lux. men fm ꝙ lux predicta est recepta in aliquo corpore dia-
phano illuminato per ipsum: vt in aere vel aqua: radius
quoq3 dicit illuminatio vehemens a corpore lucido fz li
Radius. neam rectam: ꝛ ideo vbicūq3 est radius est lumē: sed nō ecō
uerso. pōt enim ali: ubi esse lumē ex reflectione radiorū so-
lis: q̃uis nō ex directo. splēdor autē causat ex reflexione
radiorum ad aliquod corpus tersum: sicut aquam calibem
Diapha- vel h9. Diaphanū vo est corpus peruiū transparēs: quod
nū corp9. natum est lumē in se recipere. Hoc viso dicit ꝙ qdam mo
ti rōnibus pretactis posuerūt ꝙ lumē descēdēs ex lucido
super corpora nō est q̃litas que ꝯtigat in eis: s3 corpa par-
uissima separata a lucido corpore circūq̃ comitātia longi
tudinē lucidi designatā que mouent motu illius ꝛ cum ca-
dunt sup corpora illuminant corpora ab eis. Unde qdam
forte in defensione istorū magis q̃ ꝑpter veritatem dixe
runt lumē esse corpus formale spūale idiuisibile cōtinue
generatū: ad qd rōnes aliquas viles iduxere. Cui9 opi. vi-
dent ꝑspectiui: ceu eos impugnat Auic. hec aūt falsa sunt
T.c.69 ꝛ improbata. 2° de anima. sequerentur enim multa incō-
uenientia: vt duo corpora esse in eodē loco ꝛ ꝙ aer nō eēt
vniformiter ꝑ totū: cū ab aliquo ꝯdēsaret corꝑe: nullum
enim corp9 mouet ad oēm differētiā positiōis ꝛ in vno tꝑe
ceu apparet de lumine. Similiter ipossibile ac fabulosum
est dicere lumē eē spūale corp9 ꝛ indiuisibile: quoniā iam
eēt oīno imobile: quoniā nihil mouet: nisi iquātū partibi
le in duo talia: quorū vnū sit ꝑ se mouēs ꝛ aliud ꝑ se motū
T.c.33. vt ꝑbatū est. 6. physicorū. Fuerūt ꝛ alij vtcūq3 cōuenien-
tes cū istis: q dixerūt lumen esse accidēs receptū in corpo
re diaphano: s3 lucē fore substātiā in corpore lucēte: moti
T.c.41 eo ꝙ lux est causa generationis ꝛ vite. 2° celi ꝛ mūdi. acci-
t.c.c.3. dens vo non est causa substātie: sed ecōuerso. Hoc etiam
t.4. stare nō potest: neq3 fm totū aut partē: nō enim pōt eē for-
ma substātialis vt dixerūt corꝑis lucētis: q2 ea nō est ꝑ se
sensibilis: lux aūt ꝑ se sentit: cū qōgdest sit obiectū itelle-
ctus tertio de aīa. Neq3 ꝙ sit forma substātialis in lucen
T.c.27 te ꝛ accidēs in diaphano: q2 qd de est nulli accidit ꝑ phy. ꝛ
qd in vno ē suba nō pōt esse accidēs in alio. Motiuū enim
etiam nō valet. l3 enim accñs nō sit cā substātie per se: est
tamē in virtute alterius: vt calor in virtute ignis calefacit
ꝛ expoliat formā alicui9 generādo ex eius mā ignē. Fue-

runt ꝛ alij vt recitat Auic. dicentes ꝙ lux esset fm se que-
dam euidentia clara ꝛ manifestatio coloris: ita ꝙ eēt qui-
dam color formalior ꝛ notabilior inter colores: quod ali-
qui intantum processerunt: vt dicerent solem coloratum:
ꝛ colorem suum fore tante euidentie ꝛ manifestationis: vt
vinceret visum: sed mouebantur: quoniam vnius sensus
vere oportet esse vnum sensibile fm genus proximum:
hoc autē est color in visu. Qd impugnat Auic. quoniam si
lux esset h9 color essentialiter: aut esset specialis color vt
albedo ꝛ nigredo: aut generalis vt color. nō quidem in spe
vt albedo: q2 iam nigredo ei opposita nō eēt color sed te-
nebra: cū albedini cōtrarietur. ita vt impossibile sit nigre-
dinem illustrari a luce: ꝛ per consequens videri: non igi-
tur lux albedo solum: neq3 color in genere ꝛ simpliciter.
sic enim lux esset luci contraria: luci autem nō est opposi-
tum nisi tenebra: que nō est alicuius coloris. Et similiter
oportet naturam generis diffundi in oēs species. non enim
videtur a speciebus realiter differre. Motiuū enim ipso-
rum nō cogit: quoniam lux nō ꝑprie videtur: sed est ratio
videndi: cum proprie nō sit colorata ꝛ proprium obiectū
sit color. Posuerunt ꝛ alij lucē nō hr̄e firmū esse ꝛ ratū in
natura: sed fore formam solum intētionalem: sicut dicitur
ꝙ species coloris delata per aerem ad pupillam nō habet
esse materiale sed spirituale: vnde in eadem parte possunt
alique species esse diuersorum colorum: lumen enim gene
ratum a corpore lucente in diaphano habet se ad lucem
que est forma corporis: vt se habet intētio coloris in dia-
phano generata ad formam talem existentem in corpore
colorato. Propter quod huiusmodi opinio: l3 quid proba
bilitatis in se contineat: ipsa tamen stare non potest: quia
nullum immateriale ꝛ intentionale inquantum tale ha-
bet trāsmutare aliquod materialiter sed intentionaliter
tm̄: sicut enim res se habet ad esse ita operatur. Etiam
nihil agit vltra suam speciem: sed huiusmodi forma ha-
bet esse intentionaliter: igitur sua operatio debet esse in-
tentionaliter: cuius contrarium apparet: quia essentiales
transmutationes causat calefaciendo: generando: viuen-
do mouendo inquantum est intelligibile instrumentum.
❡ Dicendum fm Aristotelem ꝛ veriores peripathetico-
rum: lucem fore quid reale: non tamen corpus vel for- Lucē esse qd reale nō tn̄ corpus vł formā substan.
mam substantialem: est enim qualitas quedam corporis
lucentis vt solis mediāte qua agit: sicut caliditas est qua-
litas aeris qua etiam operatur. Unde Auicen. lucem qua-
litatem esse ait. que ex sua essentia est perfectio translu-
centia fm ꝙ est translucens: secundo de anima. dicitur T.c.69
esse actum diaphoni fm quod diaphonum. ❡ Ad indu-
cta vo primo Aristote. dicendum ꝙ loquitur fm alio-
rum opinionem: vnde ꝛ supra mox induxerat in solu-
tione problematis opinionem Anaxago. vel per radium
non solum intelligit illuminationem factam fm rectam
lineam: sed etiam corpus aeris: neq3 dicit ꝙ radij sim-
pliciter sunt corpora: sed ignes ꝛ radij cum sint corpora.
❡ Ad alia dicendum obiecta: vt dicit Auicen. ꝙ huius-
modi nomina: scilicet radium moueri transire ꝛ exire sūt
ꝛ intrare transumpta ꝛ improprie dicta: non ꝙ ita sit:
sed ꝙ ita videtur: eo scilicet ꝙ alteratio illuminationis
incipit ab eo quod superius est: similiter reuerberatio
quam videtur habere radius non est vera: non enim re-
uerberatur ad corpus solidum sicut pila: sed inquantum
obsistit sua densitate illuminationi: per quem etiam mo-
dum alie qualitates possunt dici reflecti. ❡ Deinde [Aut
q2.] Assignat tertiā causam sumptā ex parte nostra. dicēs
ꝑ ꝙ corpora nostra fm suum intellectum. s. practicum qui
ordinat virtutes sub se ad operationes: sunt intēta ad mul-
ta: non enim solum virtutes animales sensitiue operant:

sed etiam motiue: ꝛ nõ vna tñ illarum: sed plures: in nocte vo accidit ɔ̃riũ: ꝛ ideo bñ inteti sumus nocte ad audiendũ ꝛ bene audimus. vel põt absq̃ supplẽtiõe glosari de auditu motu diurno: vt dicatur ꝙ in die corpora sunt ad plurima intẽta: quare etiaꝫ sunt intenta ad audiendũ: tñ nõ bene audiũt eo ꝙ nõ solũ sunt intẽta ad hoc: sꝫ etiã ad alia ꝓhibentia audibile audiri: quacũq̃ etiã habita diligenti attentione: virtutes enim impediũt se vt tactũ est 27. caplo. ꝛ hoc ẽ qd̃ di nõ solũ fieri operationẽ que auditus in die: imo quãlibet opationẽ. operant̃ eniꝫ oĩa in die magis q̃ĩ nocte: ꝛ corpora nostra ſm oẽm ptẽ ipsoꝝ magis ɔ̃sistũt circa operationes singulas. ❡ Deinde [Separatus autem.] Scdo declarat dicẽs ꝙ qñ sensus fuerit separat⁹ ab itellectu practico: q ẽ regula opabiliũ distract⁹ ad multa vel ab itellectu. i. sensu cõi. vl̃. n. dico intellectus apparens 3° de aĩa. q qdem sensus cõis est sicut iudex sensuũ particulariũ: ad quẽ ipsi sicut serui reprẽsentãt sibi q̃ apprehenderũt: vt discernat iter illa. post hᵒ quidẽ sensus separatus hꝫ calorẽ: q est instrumẽtũ oĩs actiõis paruum ꝛ fere insensibile: q̃re ipso disperso debilitat̃ nõ potẽs in ꝓpriã operationẽ. fit. n. sicut qñ dictũ est itellectus videt itellect⁹ audit. cũ aũt hoc accidit ɔ̃tingit multã discursionẽ ꝛ minoratiõeꝫ isimul operib⁹ fieri. Et forte Ari. habuit hũc modũ loquẽdi. ad innuendũ ꝙ intellect⁹ d quo ħ loqt̃ est virtus q̃daꝫ organica. s. passiuus itellectus: qui 3° de aĩa ꝓdicat̃ corruptibilis: ꝛ nõ itellect⁹ supior immortalis: cui nõ est organũ in corpore: q tertio de aĩa dr̃ icorruptibilis sed in nocte: qꝛ visus ꝛ alij sensus a sui opatione ꝛ itellect⁹ ꝛ sensus cõis magis q̃escit: q̃ĩ die: nõ ipedit⁹ cessat a sensib⁹ particularib⁹: meat⁹ audit⁹ remanet ampli⁹ apertus calore in ipso adunato: ꝛ apto vt deferat sensui cõi formaꝫ suã q iudicet de ea. Sic. n. in die plures recepit sonos causatos in aere audit⁹: eodẽ mõ in nocte magis annũtiabit ꝛ reprẽsentabit sicut fidelis seru⁹ lucrũ ei⁹ dño: sensui. vꝫ. cõi. Et qꝛ auditus nõ operat̃ circa multos sonos in nocte sicut in die: neq̃ ipedit̃ a visu: ipse vtiq̃ poterit ꝑfecte formas audibiliũ sensui cõi reprẽsentare: alleq̃ ipsas suscipere cũ min⁹ operet̃: ꝛ a sensibilib⁹ exteriorib⁹ ipediat̃. Expressit aũt auditũ a visu magis q̃ ab alijs sensib⁹ ipediri: eo ꝙ alij sensus nõ sic ɔ̃tinue operant̃ vt visus. ❡ Notãdũ vt res p sensuꝫ cognoscat̃: ꝙ opꝫ ꝑmit⁹ eius formã ꝑticularẽ ꝑcipere: ꝛ virtuti q̃ iudicet reprẽsentare. hoc aũt faciũt sensus q̃nq̃ exteriores. cũ aũt fuerit apprehensa ꝛ reprẽsentata: opꝫ ꝙ sequat̃ iudiciũ de ipsa: qd̃ facit sensus cõmunis ꝛ nõ particularis: non. n. sensus ꝑticularis iudicat differentias nisi sui obti: vt visus iudicat albũ nõ eẽ nigꝛ. sꝫ sensus ẽ ille cõis: q iudicat iter obiecta diuersoꝝ sensuũ ꝛ differẽtias assignat: iudicat. n. albũ nõ esse dulce ꝛ huiꝰ. ꝓpter qd̃ necessariũ fuit ponere sensuꝫ cõem apparẽte se-
T.c.64 cundo de anima. vt autẽ ex tali actu res cognoscatur sensu perfecte: oportet sensum cõmuneꝫ ꝛ particularem hẽre calorem adunatum ꝛ non dispersum.

❡ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter quid non generatiui vt pueri mulieres: ꝛ senes ꝛ eunuchi acute loquuntur. Viri auteꝫ grauius? Aut propter imbecillitateꝫ mouentis partis aerem. modicum enim imbecille mouet. quod autem paruum est velociter fertur: velociter autem latum acutum est. Aut propter id ꝙ porus primus per quem vox fertur non generantibus quidem paruus: quare modicum exit ex ipso quod impellit aerem: modicum aũt existens velociter fertur propter amplitudineꝫ superioris gutturis. Crescentibus autem ꝛ virilibus factis: diuiditur iste quemadmoduꝫ ꝛ in testiculos: quare ꝛ plus est qd̃ ipellit̃. Grauius autem transiens grauis fit. Noua.

❡ Cur homines qui humore prolifico vacant vt pueri mulieres decrepiti ꝛ spadones voceꝫ reddunt acutam. Viri autem qui firma etate sunt grauiorem? An propter membri imbecillitatem quod mouere aera solet. Mouet enim exiguum aerem quod imbecillum est. exiguus velocius fertur: qd̃ velociter fertur acutum est. An ꝙ prim⁹ meatus qua vox ꝑmeare solet oib⁹ semine vacuis pusillus est. itaq̃ exiguuꝫ proficisci ab eo potest quod aera moueat. exiguum vo cũ sit velociter per amplas superiores fauces fert̃. At viris etate vigẽtib⁹ hic amplior habet̃: vt etiam q ad testiculos pertinet. itaq̃ aer pluris est qui inde ꝓpellit̃. Tardior ergo cum transeat: merito grauior reddi potest.

Repetit 16m ꝓblema dicẽs quare non habentes adhuc potentiã generãdi ꝛc̃. ❡ Deinde [Aut quia.] Soluit. ꝛ primo assignat causam ex pte debilitatis mẽbri: quo fit motus vocis ꝛ locutionis dicens: illud fore ꝓpter debilitatem mẽbri: quod habet mouere aerẽ in vociferationẽ: quoniã debile modicam mouet quãtitatẽ aeris: hoc autem velociter fertur: ꝛ que talis dictuꝫ sepe vocem causare acutã: in viris auteꝫ perfectis ecõuerso: quia pars aeris motiua fortiter extat. ❡ Deinde [Aut quia.] Assignat secundo causam aliam sumptaꝫ ex prauitate organi ꝛ angustia: que superius. 16. nõ fuit enumerata dicẽs: ꝙ alia causa est: qꝛ meatus scilicet trachee arterie: ꝛ epiglotis cum ore: per quos vox egredit̃ paruus est ꝛ coartatus in illis: qui nõ videlicet generant: siue qui nondum aptum hebẽt tempus vt pueri ꝛ puelle: siue potentiaꝫ adhuc vt eunuchi ꝛ senes peruenientes in senium: vel ꝙ isti non generantes solum sunt pueri ꝛ eunuchi quia in senibus permanet quasi sicut erat dispositio meatus in iuuẽtute ꝛ mulieri proportionabiliter inest ſm earuꝫ naturas: ꝛ quoniam meatus iste paruus est: propter hoc egreditur modicum de aere per ipsum extra impulso: quod autem modicum citius mouetur ꝛc̃. ❡ Deinde [Propter amplitudinem.] Denuo assignat causam secunde partis dicens ꝙ illis qui propter augmentum ad etatem virilem perueniunt: propter amplitudinem epiglotis in parte superiori versus os: ac etiã inferiori sub ipa diuiditur ꝛ spargit̃ aer inde emissus in multas partes in locum artum: eo ꝙ meatus diuisus est ꝛ ampliatus: sicut euenit dilatatio in testiculis marium ꝛ fe. partibus circa vuluam iacentibus ac mammis. hystoriarum nono. quo si quidem exampliato necesse sit aerem qui inde mouetur plurimum esse. talis autem tarde mouetur.

❡ Problema. XXXV. Antiqua.

Propter quid balbutiẽtes nõ possunt loq plane? Aut qꝛ retinent̃ vocare impediente aliquo: nõ equi aũt idiget fortitudine. neq̃ sili motu: nõ impedien-

te motū aliquo: ⁊ impediente conari op3: vox autem motus est. Mai⁹ autē vociferant magis qui conamine vtunt. Quare quandoq3 necesse est conari prohibens: necesse autē est loqui fortiter balbutientes. Noua.

¶ Cur homines lingua hesitantes loqui nequeant voce submissa? An ꝙ offensaculo quodam vox sistitur retineturq3. Sed cum nō pares requirantur vires: aut similis motus cum quicquā impedit motum: cūq3 non impedit omnino est. Vox autē3 motus est vocēq3 altiorem solent emittere qui pro viribus conātur. Ergo cum expellendum quod obstat emittendum sit: altius eos loqui necesse est: qui lingue huiusmodi vitio tenentur.

Quare est ꝙ balbutiētes ⁊ vīr hn̄tes alia īpedimēta his silia in locutiōis instr̄is nō pn̄t sermonē3 ꝓferre planū ⁊ submissū vt reliq: s3 altū ⁊ extēsū3. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit dicēs cām ē: q2 vocatio eoꝝ īpeditur ab aliquo īpediēte: nō.n. idigēt eq̄li vociferatiōe neq3 motu ꝯsili nō balbutiētib⁹: cū nō sit aliq̄ cā mot⁹ eoꝝ īpeditiua: vbi aūt hoc īteruenit: idigēt conamine sicut balbutientib⁹ accidit. Et q2 dixerat conamen vociferatiōis egere motu: subiūgit ꝙ vox est qdā motus: causat .n. ex aeris motu. vt dcm̄ ē .29. ca. s3 q magis vtunt conatu in causando hō motū vocis: mag ⁊ alti⁹ vociferāt. Scias ꝙ cōior lr̄a ē aut idigent vt duplex hō assignat cā: s3 vt expositu3 est melior est aūt. Q̄re ꝯcludit intētū dicēs: ꝙ igit o3 conari balbutiētes ꝑꝑ īpedimētū vt ip3 supercī: a fortitudine ⁊ conamie mot⁹: seqt necessario hos fortiter ⁊ alte loqui: ꝙ ēt appet in alqs qui hn̄t trāsmutari seu euelli: cum im pellentibus nō obediant: irruunt ꝑaue infulciri propter vehementem motum ⁊ repentinum.

¶ Problema. XXXVI. Antiqua.

Propter qd exercitantes se magis balbutientes fiunt in ebrietatibus autem min⁹? Aut quia apoplexie similis est passio alicuius partium interiorum: quas ipotentes sunt mouere: impediente quodam propter infrigidationem. Uinum autem naturaliter calidu3 existens soluit infrigidationem magis. exercitium autem facit: timor nanq3 quoddā3 exercitium est: timor autem infrigidatio. Noua.

¶ Cur ijdem illi trepidantes magis q̄3 vinolenti hereant lingua? An quoniam affectus hic similis generi stuporis quam apoplexiam vocamus parti interiori culpiā tribuendus est: quā3 partem mouere nequeant: impedientem propter suam refrigerationem. Uinum igitur qd̄ sua natura calidum est refrigerationem tollit: trepidatio facit. Est eni3 trepidatio metus quidam: metus autem refrigeratio est.

Quare aliqui balbi ⁊ vīr sermōe īpediti cū exercitio fuerint vehementi detenti ⁊ maxime timoroso athletico magis fiunt videlicet balbutientes: s3 cū fuerint in ebrietatibus minus. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. ⁊ ꝓ ꝓmittit quandā cōem absolutionē dicens: ꝙ lesio partis alicuius intranee silis est apoplexie ⁊ imobilitati. illud ā est: cum patientes ꝑdicta reddunt impotentes mouere se s̄m aliquā partē: īpedimento ei ꝑꝑ frigiditatem illato. Quid aūt sit apoplexia: dictum est in ꝓ⁹ parti. ¶ Deinde [Uinu3.] Illud aptat ad cās assignandas. ꝓ dans causam scd̄e ptis dicens. cū vinū sit naturalr̄ calidū vt dictum est 3ª particula humiditates frigidas calefacit ⁊ dissoluit causantes balbutie3 motū lingue impediendo: q̄re accidit in ebrietatibus hos minus balbutire. ¶ Deinde [Magis.] Scd̄o reddit causam ꝓme partis dicēs: ꝙ ideo balbutientes in amplius balbutiūt cum exercitant q2 exercitium magis augmētat frigiditatē: cū humores frigidos per instrumenta dissoluat ⁊ ampliet locutionis peramplius: qd̄ declarat dicēs: ꝙ quoddam exercitiū vt maxime athleticum est quis timor: vt etiam verecundia sicut dicet .53. s3 timor est īfrigidatio. ¶ Uidet itaq3 ꝑ hoc indicari nō oē exercitiū calefacere ⁊ dissoluere: vex quoddā infrigidare ⁊ materiā examplitare: quare dubitat ꝙ exercitium ⁊ vir motus vt visum est quinta particula semꝑ habeat calefacere. Silr̄ ⁊ in ebrietate debēt magis balbutire: cū dictu3 sit tertia ꝑticula linguā ebrioꝝ peccare ⁊ vocē interrumpere. Etiam scriptum 3° canone. ex ebrietate causari apoplexiam paralyses ⁊ hui⁹ īsensibilitates. ¶ Dicendu3 vt dicit Aristo. ꝙ balbutiētes exercitio ꝓfecto detenti magis balbutiunt: ebrietate vō min⁹: q2 illi infrigidant: hi vō calesiunt: quod ostēditur: q2 cū hui⁹ balbutiētes sint superfluitatibus pleni: motis siquidē ipsis per exercitiū ⁊ dissolutis apparet magis earum frigiditas ⁊ humiditas q̄3 eis quiescentibus prius: vt indicat epilepsia febris ⁊ paroxismi typus: estq3 hoc exercitium agonale magis: cui timor associatur īfrigidātius. qd̄ nomine potest audiri exercitiu3 propter eius crebrum vsu3 Aristo. tēpore: sic igitur exercitium h3 per se calefacere: per accidens ⁊ rōne cōiuncti potest infrigidare. Propter scd̄m dicēdu3 ꝙ inebriati vino fortiori calidiori ⁊ sicco antiquo cōsumptiuo sup̄fluitatum ⁊ prouocatiuo vrine ⁊ sudoris vt orientali: ⁊ nō calido humido nouo minus potēti: calefactis sup̄fluitatibus eo exiccatis ⁊ dissolutis minus balbutiūt: nō debēt etiam tales esse intantum ebrij vt dissoluantur: eo ꝙ calor naturalis vino extinguitur superfluo: vt dictū est tertia particula. nō igitur sit quantitatis superflue vinum.

Dubium.

Solutio.

¶ Problema. XXXVII. Antiqua.

Propter quid ab exterius in domos intus auditur magis q̄3 ab intus exterius? Aut q2 iterius sonus propter in profundu3 ire diuellit: quādo non est sufficiens quelibet pars audiri: aut est minus. Exterius aūt intro in minorem locu3 ⁊ aerē existente3 vox ambulans coadunata venit: quare maior existens auditur magis. Noua.

¶ Cur strepitus extrinsecus magis intus audiat q̄3 intrinsecus foris? An ꝙ intrinsecus cu3 vasta īnesaq3 adeat spatia discerpit dissipaturq3: vt pars ei⁹ vel minime vel min⁹ sentire possit. Extrinsecus vō cū vox sese in locū arctiorē stabilioreq3 aerē ꝯferat vniuersa ingredit: itaq3 cu3 maior sit: nō imerito melius potest audiri.

Quare son⁹ vl̄ vox fact⁹ ex̄ domū meli⁹ audit ab extra sib⁹ in ea: q̄3 fact⁹ int⁹ audiat ab his q sunt ex̄

eam. ℭ Deinde[Aut q͛.] Soluit. ⁊ ꝓ assignat secundã partem dicens causaȝ esse: qm̃ sonus vel vox factus interius diuellit̃ in profunduȝ: ⁊ sequestratur per omnes partes ⁊ angulos domus. cum aũt sic contingit sonuȝ disseminari: nõ potest quelibet pars eius causare sonum: ita ꝙ auditu percipiatur: eo ꝙ aliqua pars est adeo diuulsa ⁊ separata in ptes ⁊ loca antrosa: ꝙ illic aer motus nõ potest aerẽ cõtiguuȝ mouere ⁊ sonũ causare: ad modũ quo vnus circulus in aqua aliũ mouet vt dictuȝ est supra: aut si quelibet pars sonat min⁹ sonat: ꝗ̃ si nõ esset ita in pfundũ diuulsa. ℭ Deinde[Exterius aũt.] Assignat causam ꝑme partis dicens: ꝙ vox trãsiens ab exterius itrorsuȝ coadunata peruenit: q͛ dictũ est. zo. vocẽ iuxta finẽ suũ subtiliari: ⁊ coadunari in locum minorem: in quo minus ꝯtinet̃ de aere: ꝑꝑ qđ si vox fuerit maior magis auditur ꝗ̃ si minor: fortius enim impellit parietes exterius. Potest etiaȝ confirmari Ari. causa: qm̃ vox facta iterius repercutitur ad parietes coadunata simul tota reuertens mox circa domus medium quia paruuȝ est ipsius spatiuȝ: in voce aũt facta exteri⁹ contingit oppositũ. Amplius aer interior deferẽs vocẽ grossior est ꝗ̃ exterior: quare nõ põt ille adeo libere foras ꝓtendi ceu hic subintrare. Jnd issolutus ille etiam amplius potest sonare: cum plus motus eius in spatio vigoretur latiori: vt monstrant proiecta.

ℭ Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter quid balbutientes sunt melãcholici? Aut q͛ phantasie cõsequi velociter melancholicũ esse est: balbutientes autem tales. Anticipat enim tempus dicendi potentiam ipsorum: sicut velociter consequente anima apparens: ⁊ balbutientes similiter: breuiores enim particule talibus. Signum autem: vinolenti nanqȝ tales fiunt: quãdo maxime apparentia illi sequuntur: ⁊ non vinum. Noua.

ℭ Quam ob causam qui lingua hesitant melancholico habitu constant? An ꝙ propere sequi imaginationem: non nisi esse melancholicum est: hesitantes autem illi tales proculdubio sũt. Jmpetus nanqȝ dicendi preruit anteceditqȝ facultatem eorum: vtpote cum animus visa sequatur. Balbis etiam idem accidit. Hos etenĩȝ omnes membra voci accommodata tardiora habere certum est: indicium ꝟo ꝙ tales vinolenti redduntur: cuȝ suas maxime imaginationes: non rationem sequuntur.

Quare melici puta g adusti vt plurimũ balbutiũt qđ etiã conuenit traulis. vnde. 3. prima. Trauli sunt parati ad meliaȝ: ⁊ syllabam multotiens repetentes anteꝗ̃ dictionẽ proferant. ℭ Deinde[Aut q͛.] Soluit. ⁊ primo assignat causaȝ dicens: eam fore: quoniaȝ melãcholicuȝ esse est cũ aliquis velit velociter ꝯseq vel etiã apprehendere: qđ ei dictat phantasia seu apparẽtia. Unde 6° dicuntur preuolentes: preuolitio siquideȝ est motus quidã
5. incontinentie. 7. ethi. hõ autẽ sunt balbutientes. Qz autez sint tales ostenditur: qm̃ sicut aia interduȝ festinat vt cõsequatur aliquod bonũ: vel apparens anteꝗ̃ habeat iam mẽbra disposita: sicut in infirmo incontinẽti aut luxurioso contingit: silr ⁊ balbutientibus: qm̃ hi anticipant tẽpore phantasia virtutẽ mẽbroꝝ quibus loquuntur: illud aũt accidit: quia partes quib⁹ perficitur locutio sunt breues debiles indisposite moueri motu illo veloci: quo eis accidit phantasia. ℭ Nosce ꝙ illi quoꝝ motus interior precipitior est motu exteriori solent multotiẽs iudicio errare. opȝ enim motũ exteriorem cõsonare interiori ⁊ econuerso. talis autez inordinatio ꝓm astrologos contingit ex natura Martis ⁊ Mercurij aliquando. ℭ Nota ꝙ hic sumitur phantasia ꝑ virtute phantastica cum eius actu ac ẽt apparenti obiecto. ℭ Deinde[Signũ.] Secũdo declarat per signuȝ: ꝙ melãcholici obediãt phãtasie dicens ꝙ ita sit: illud nobis erit signũ ꝙ habemus de ipsis: q͛ hõ facile leduntur ⁊ capiunt̃ a vino. vt etiaȝ pȝ. 7. ethi. qđ accidit: q͛ maxime sequunt̃ apparentia ⁊ delectabilia: incontinentes enim sunt pueri ⁊ intemperati eodeȝ. 7. Uinũ. n. ⁊ hõ appetunt: non quia talia: sed q͛ dulcia ⁊ voluptuosa. Cap.5.
Unde 3°. amator dulcis nõ amator vini est: ꝑpter qđ accidit eos a vino ledi: cũ solum querant delectationeȝ ab eo: nõ cõsiderãtes alia cõueniẽtia inde. ℭ Dubitat̃. q͛ videtur velle Aristo. melãcholicos esse velocis motus ⁊ apprehensionis: cum sint frigidi. tales autem sunt permanentes ⁊ tardi intellectus. in thegni tractatu scđo. ℭ Dicẽduȝ ꝙ melancholici sunt duplices vt apparebit 30ᵃ particula amplius. primo nãqȝ quidã frigidi sunt ⁊ sicci: in quibus ꝑpter indigestionem multa humiditas aquosa accrescit. vnde in eis nõ est motus neqȝ perceptio velox nisi valde per accidẽs. Alij sunt melãcholici facti magis ex caliditate ꝯsumente humiditatẽ passibileȝ defacili ꝑprie tẽpore paugmastice etatis: qui lȝ sint terrestres ⁊ sicci: spirit⁹ tamen habẽt subtiliores in seipsis ꝗ̃ sanguinei: ꝑpterea q͛ partibus cõprimunt̃ grossis: in quibus solum continetur qđ subtile est: ceu ostendit aqua vite facta ex vino nigro fortiori ei opposita: ad qđ etiaȝ operant̃ nõ paꝝ sollicitudo eorũ grãdis: ⁊ ipressio facta in subiecto grossiori: phantasmata enim mouentur in ipsis maxime: neqȝ pausatio accidit donec superueniat qđ querit̃. de memoria ⁊ reminiscentia: adhuc loq est mouere ⁊ agere: phãtasiari recipere ⁊ pati: id aũt facili⁹ reliquo. 4° de acci. ⁊ interioꝝ ꝑ. Hal. Dubium. Solutio Melci duplices sunt.

ℭ Problema. XXXIX. Antiqua.

Propter quid porrum confert ad bonam vocem: quoniaȝ ⁊ perdicibus? Aut quia ⁊ allia elixa leniunt: porri autem viscositatem habent aliquam: purgatiuum enim est gutturis. Noua.

ℭ Cur porrum prosit ad vocem sonoram. nam ⁊ perdici commodum eadem in re nouimus? An ꝙ allium quoqȝ elixum delinit: ⁊ quidem porrum lentitiam quandam obtinet: que fauces detergere possit.

Quare porrũ habet meliorare vocem impeditã. Est aũt porrũ olus notũ domesticum ⁊ syluestre. ℭ Deinde[Quoniã.] Ostẽdit quesitum id rationabile: q͛ nõ soluȝ hoc in homine operatur: de quo magis videtur: imo silr in perdicibus ⁊ hõ auibus: cuȝ vescuntur eo: perdices eniȝ sufficienter hñt raucas voces. ℭ Deinde[Aut quia.] Soluit. Et nosce ꝙ vocis impedimentũ aliud erit de genere male complexionis sicce sine cum materia seu absqȝ: aliud ex complexione humida cum materia: ⁊ ꝓm hoc pars hec diuidit̃ in duas: primo enim assignat causaȝ quare porruȝ meliorat voceȝ nocitam ex mala cõplexione sicca: quocũqȝ modo. scđo ex humida cum materia. secunda ibi[Autem.] dicit ꝗ id esse: quoniam alia quedam cũ fuerint

cum fuerint elixata seniunt & deteriora reddunt vt calidiora acutiora ceu dulcia vt mel zuccharū & terre nascētia & vir bꝫ: dulcia enim mā cholere: pmo pme: sed porrū & etiam allea & cepe ſm Diascoridē ſm idem nō seniunt facti acutiores & deteriores: qm bñt viscositatē quādā lenitiuaꝫ: ppter qđ resistunt exiccationi cāne & pulmonis: porrū enim lꝫ sit calidū & siccum perueniens ad finē tertij gradus: in se tn̄ habet quādā humiditatē supfluā aquosam: ppter quā mitigatur eius caliditas & siccitas naturalis. Quare Almansor. 3. considerans humiditateꝫ in cepe hꝫ dicit ipm generare in vētre humores supfluos & flegma. Silr porrū cum sit calidū valde & acutuꝫ: cum coquitur minorat eius caliditas: & frāgitur acuitas: in alijs vo que sunt priuata humiditate pdicta: & que minus eo sunt calida: cū decoquunt inflāmantur: & exiccantur: & acuunt plurimum: vt mel ostēdit & vniuersaliter dulce. ¶ Deinde [Aut.] Soluit assignans aliam cām quantū ad tussim aliunde creatam dicens: cām iterum esse: quoniā purgare habet porrum guttur & cānam & pulmonem abstergendo & mundificando flegma inde. vnde Diascorides ponit illud mundificare canneꝫ pulmonis & pectus. & 3ᵒ. 10ᵒ. porrum de sceni conceditur in vocis restauratione.

Quedam [a]ni[ma]lia vigōnē calida & acuta esse: post vo di[...] pulmonem [...]offenditur & qdaꝫ [...]a econuerso.

¶ Problema. XL. Antiqua.

Propter quid animalia quidē acutius vociferant cum sunt fortiora: homo auteꝫ cū infirmatur? Aut qꝛ minoreꝫ mouēt aerē: hic aūt velociter puenit. Velox aūt acutum facit sonum. Noua.

¶ Cur cetera animalia vocē: tū acutiorem emittunt: cum validiora sunt: homo aūt cum inualidior est? An ꝙ homo inualidus exiguum aera mouet: aer exiguus velociter permeat: velocitas strepitum reddit acutiorem.

Quare animaliū ab hoīe plurima vocē habent acutiorē eo: cū videat ꝙ debeant grauiorē hīe: sunt. n. fortiora & maiora multa hoīe: a vtute vo forti multus moueт aer vocis grauis causatiuus: sed homo naturaliter se habens vocis est grauis & nō acute: nisi cum infirmatur: eo ꝙ virtus debilitata illius modicū aerē mouet: vnde vox causatur acuta. ¶ Deinde [An.] Soluit & solū quantū ad primam parteꝫ dicens hoc esse: qm alalia plurima alia ab homine modicū mouent aeris: hꝫ aūt eis ciccissime mouetur. ¶ Notandū ꝙ curiosus non quietabit hic intellectus querens vlterius cām hꝰ esse. Dicēdū cāꝫ huiꝰ esse: qꝛ homo est calidissimū animaliū per omne vt dictū est. 10. & maxime circa pectus: secūdo de partibus: similiter humidissimū. 4ᵒ. habet etiā vuulam qua carent alia: quare caliditate ac humiditate vitimis fit dissolutio & eleuatio vapoꝝ spissoꝝ in eo multa: vapor vo & spūs spissus vt dictuꝫ est antea grauis vocis est cā: similr exitui aeris ppter vuulā impedimētū pstat: in alijs vo est cōtrariuꝫ: propter qđ cū eoꝝ spūs nō sit vaporosus humectatus sed siccus magis: vox ipsoꝝ erit acuta. Neqꝫ valet quod pro motiuo inductū est in argumēto Arist. qꝛ lꝫ plura sint alalia hoīe fortiora pportionabilr ad totū corpꝰ: nō tn̄ qꝛtuꝫ ad vocis istrā: cū nō vt ipse vigeāt calo & hūido: sunt. n. organa vocis illiꝰ directe sursū ptēsa: nō aūt q̄ alioꝝ alaliū.

Cā q̄re hō grauiorē habeat vocē ceteris a[ni]alibus.

¶ Problema. XLI. Antiqua.

Propter quid audiunt magis continētes spūꝫ q̄ꝫ respirantes: propter qđ & in venationibus precipiunt ipsis non respirare? Utrum quia sensibile sursum accedit eleuatis venis. Dormientibus autem deorsum: propter qđ & magis expirant dormientes q̄ꝫ inspirantes & inaudibiles sunt. Aut & sanguis ascendit respirantis quare euacuantur superiora: audiunt autem vacuo. Aut quia anhelitus sonus quidam est: hic autem in respirando factus prohibet audire. Noua.

¶ Cur melius audimus cū spiritum retinemus q̄ꝫ cum reddimus: itaqꝫ minus spirare in venatione precipitur? Utrum ꝙ per venarum elationem vis sentiendi locum petit superiorē: cuꝫ enim dormimus deorsum se defert: & crebrius tunc reddimus q̄ꝫ ducimus spiritū: minimeqꝫ audire valemus. An etiam sanguis cum reddimus spūm ascēdit: itaqꝫ pars superior implet: cuꝫ tamen per inane audiamus. An ꝙ efflatio strepitus qdam est: hic aūt expirando eueniens vim obtundit audiendi.

Quare spūm cōtinētes itra se melius audiūt q̄ꝫ respirātes & relaxātes ipm. Qꝛ aūt id rōnabilr q̄rat ostēdit: eo ꝙ docti in venationibꝰ auiū & feraꝝ pcipiūt indoctis nō expirare: tūc. n. minꝰ auditiuꝰ fieret sonꝰ & cōmotio aeris maior & odor resolueret in ipm: q̄re aial fugaret a loco. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit & assignat tres cās dicens vnā cāꝫ fore: qꝛ eleuatis venis & ampliatis poris anhelitus & auditꝰ q pus erāt clausi: qñ facta fuit inspiratio: sic vt aer attractus retineat maxie ab illa carne musculosa q̄ est iter meatū aeris. puta inter epiglotiꝫ & cānā: vbi maior apparet angustia: & lingua ēt fistule manet declinata inferius: tunc sensibile auditus eleuat sursum ad tympanū auditus: & sonū idučēdo ipedit audire ab extra. Qđ declarat in dormiētibus dicens: ꝙ eis sensibile tēdit deorsuꝫ: tota. n. nā eoꝝ versus loca digestionis adunat pme: & etiā secūde: ipsa vo ibidē cōgregata inducit magnaꝫ eleuationeꝫ vapoꝝ fumosoꝝ: ppter qđ magis anhelitum emittunt extra expiratione q̄ꝫ interius coadunent inspiratione: magis. n. egent mūdificatione q̄ꝫ euētatione: restringunt enim intus nō solū ab aere attracto exterius: sed ab humidis p somnū dissolutis: & iō audiunt. q̄re ad bñ audire opꝫ spūm itus tenere & nō expirare extrorsuꝫ. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat scđam cāꝫ dicēs: ꝙ in expirādo sanguis & spūs ascendit sursum. vnde videmus vehementer expirantes & sepe fieri rubeos: cum autē illuc peruenerit resoluit & recedit: ita ꝙ superiora remanent ipsis depauperata: tunc aūt contingit illic sonum audiri: eo ꝙ locus ille relictus vacuus corporis grossi recipit fumos ventosos continue in motu existentes. vnde tinnitus & sibilus causatur in aure eorum: quare auditus impedit in audiendo extrinseca: similis. n. fit dispositio istis ei qui multuꝫ ieiunauerit: vigilauerit vel coierit. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat tertiaꝫ cām dicens: hoc ēt accidere: qꝛ in anhelitu fit quidam sonus: lꝫ maior fiat expirādo q̄ꝫ inspirando: & adhuc maior fit sonus inspirādo q̄ꝫ anhelitum cōtinēdo: fit eniꝫ tūc minimus sonus. 48. vbi repetit. Accidit & sonus in eo ppter motū cordis cōtinuū fore. vnde aliq audiunt sonū causatū ex illo motu sepe: sed anhelitus cātus in expirādo ppter magnū sonū quē iducit ipedit audire de foris vt dictum est. 29. ita silr suo modo in respirando accidit. Quare gnto de generatione alaliuꝫ dicit oscitantes &

expirantes minus audiunt quam inspirantes: propter in spiritnosa particula principiũ sensitiuũ esse auditus: et concuti et moueri simul mouẽte organũ spũ: aer etiã cõnãlis cõplã-
Z.c.82. tatus in aure mouet: qui dz eẽ imobilis apparẽs. 2° de aia. Propter quid maior fit in expirando sonus quam inspirãdo. Quia anhelitus qui educit expirãdo grossior est aereo q inspiratione inducit: et de difficili mouet: cũ sit humectatus adherens: propter qd opz conatum fieri: hic aũt causat sonũ. 3°: aut hoc accidit sicut in alijs: in quibus videmus corpus subtile facilius ingredi aliqd receptaculũ quam inde egredi: qd ostẽdunt vasa perforata in equis: extrinsecum enim multiplicatum se magis impellit introrsum.

Problema. XLII. Antiqua.

Propter qd velociter qdez sonat et salit minutus sal: magis aũt sonat et salit grossior? Aut qz hoc qdẽ velociter scinditur: nõ eni multũ qdẽ opz trãsire ignẽ propter paruitatẽ: hoc aũt tarde. Maius enĩ opus est maius scindere quam paruum: sonat autez paruum qdem parũ: percussio enĩ parua: maior aũt magis: magna enĩ est percussio: sonus aũt percussio est: et salit aũt magis forti⁹ si percutiatur: minus enim cedit. Noua.

Cur sal exiguus ocius crepat et exilit. Vehementius autez et crepat et exilit qui plenior est? An qz exiguus rũpi celerius potest: haud enim multũ id est qd subeat ignis oportet: cuz sal ipse totus exiguus sit. Plenior autẽ ille lentius domatur: qz plus negocij est magnũ dirupisse quam paruũ: crepat paruus parũ: quia paruus inuehitur ictus: maior magis: qz magno agit ictu: crepitus aũt ictus est: qd etiam robustius est: magis exilit: quoniam minus cedit.

Quare cũ sal fuerit minutũ parue quãtitatis: et pycit in ignẽ statiz sonũ causat: nõ tñ sonus eius fit magn⁹ et lõginquus: cuius oppositũ causat salis quantitas maior. Deinde [Aut qz.] Soluit dicens cãm esse: qz sal minutũ cito scindit: nõ eniz spatiũ multũ hz ad qd ptranseat ignis salis paruitate: testa eni solida calidi defensiua nõ extat sub qua possit humidũ eius interius ɔctũ occultari: qd in maiori cõtingit sale. Sed sal magne quãtitatis tardat diu anteq̃ scindat: qm pdictã testaz acqsiuit pmitus a calore: et iõ maior opatio et labor requirit ad scindẽ-
Nota. dum qd maius et grossius quam oppositũ. Tũc addit vlterius qz paruũ sal et minutũ paruũ reddit sonũ et citum: eo qz pcussio ei⁹ et scissio ex quo causat son⁹ est pua debilis et cita: sz sal maioris quãtitatis maiorẽ sonũ inducit: qm cãtur a maiori pcussione: propter qd son⁹ est maior: cũ son⁹ sit pportionabilis pcussioni: cãtur eni ex ipsa vt declaratũ est 29. Silr maius sal nõ cãt solũ maiorẽ sonũ: sed ẽt in ptẽ remotiorẽ: qz cũ patit min⁹ cedit propter duritiẽ suaz: qd aũt min⁹ cedit sonũ in lõgius pcẽdit propter qd aer q oĩ cedit
Z.c.83. de facili ipimenti de se insonabilis existit. 2. de aia.

Problema. XLIII. Antiqua.

Propter quid si quis in multũ ignem proyciat eandẽ magnitudinẽ salis minus sonat quam sonaret? Aut qz nõ accedit adustus prius quam scindat: vaĩt quidem enim in consumendo humiduz: sonat aũt in eo qz scinditur. Noua.

Cur si salẽ eadẽ magnitudine q̃ modico igni ingest⁹ crepet: nimio inieceris igni vel nihil vel minus crepabit? Aut qz prius ab igne corripit quam rũpi possit. cõburit eniz humor qz cõsumpt⁹ est crepat qz discissus diruptusqz est.

Quare si qs eandẽ quãtitatẽ salis spẽ pycit in multũ ignẽ inflãmatũ minus fit sonus: quam si pyceret in paruũ extinctioni ppinquũ. Deinde [Aut qz.] Soluit dicens cãm esse: qm hõ quãtitas salis proiecta in magnũ ignez nõ accedit ad hoc vt faciat sonũ: mox enim adurit: propter cõsumptionẽ humidi a calido superexcedente ita qz nec potest sibi aduenire testa sub qua humidũ interius cõtractũ defendat: et qz humidũ consumit statim: et non contrahit: ideo nõ accidit fieri scissionẽ aut debilẽ: propter qd non cõtingit sonũ inde causari vel paruũ: qz sonus causat per scissionẽ subito factã tunice exterioris ab humido subtiliato: vt apparet in castaneis igne expositis inexcisis. Cum aũt hõ quãtitas salis in ignẽ paruũ pyciatur ei tunica constituitur exterius: propter quod omnia per contrarium contingunt antedicti.

Problema. XLIIII. Antiqua.

Propter qd oscitãtes minus audiũt? Aut qz spũz accipiũt: acceptus autẽ spũs circa aures coadunat. Signum aũt in aurib⁹ eni sonus fit quãdo oscitabimus: hic vtiqz assumptus spũs phiber audire. Amplius vox quedaz fit oscitantiuz: hoc autem phibitiuum est auditus: et cõpzimit necessario auditus aperto ore. Noua.

Cur oscitantes minus audire valemus? An qz spũz intercludimus qui se ad aures trudat. Indiciũ qz strepitus in auribus nascit cũ oscitamus circũuentus aũt interclusus qz illis spirit⁹ facit vt minus audiamus. Ad hec vox oscitãtibus quedaz orit que vim audiendi interpolare põt. et cõpzimi iõ aures necesse est: quotiens corpus se distrahit atqz intendit.

Repetitur et quartũ. Deinde [Aut qz.] Soluit assignans duplicẽ cãm: que nõ vident differre nisi sicut vle et particulare: est autẽ secunda particularior pma: quaz etiam non adeo expressit superius. secunda ibi [Amplius.] Et dicit hoc esse: qz oscitantes spũz vẽtosũz recipiunt ab instrumẽtis anhelitus: quo suscepto coadunat interius circa tympanũ auditus trãsiens p foramen qd est in palato. Et qz ita sit apparet per signũ: qm in aure sentitur sonus quãdo oscitamus: huiusmodi qdez spiritus circa aures intus assumptus: sonum illic inducẽs impedit exteriorem auditum. Deinde [Amplius.] Assignat aliam causam particularem dicens itidem contingere: qz oscitantes causant quandam vocem: et sic aperiũt os: cum vox sit aeris percussio per linguam: vox autez hõ et oris hiatus impediunt organuz auditus sonos exterius percipere: quoniam aperto ore accidit necessario organũ auditus comprimi et constringi: propter cap mandibule inferioris et iuncturam eius cum superiore in loco propinquo valde simach auris existenti: intra os petrosum: propter quod accidit ad motum maxime ad inferius: cõstri-

ctionem quandam ⁊ dilatationem inducit:nunc autem ad
bene audiendum requiritur meatum aeris esse apertum
⁊ latum.vt dictum est.33.capi.similiter accidit diuersam
situationem fieri in brachys ⁊ partibus superioribus mu
sculorum duaꝝ maxillarum: quaꝝ quelibet hꝫ quatuor
partes vt chordas vt ostendit anathomia.

¶ Problema. XLV. Antiqua.

Ropter quid vocis quoniā fluxus q-
dam est naturaꝫ habens sursum ferri
magis est audibilis desuper iferius:
ꝙ̄ deorsuꝫ sursuꝫ? Aut qꝛ vox aer qui
dam est cū humido:grauatus quidem igiť iste
ab humido fertur deorsuꝫ ⁊ nō sursuꝫ:humidi
enim est nām deorsum motus: ꝓpter qđ infe-
rioribus magis auditur. Aut hic qdem ab ani-
malis voce solum fit: hec enim cum humido.
Accidens aūt est ⁊ in alijs sonis:quēadmoduꝫ
igiť visus si desuper inferius cadit repercussio-
nem sursum facit. Inferius aūt sursum cadens
repercussus est inferius. Eodēꝫ modo vox que
naturā habet sursum ferri:repercussa aere con-
trario cogi non pōt:cum sit plus ⁊ grauius:re-
percussus aūt motus aer in contrariū deorsum
ductus est. Propter quod diffusus audiť ma
gis inferius:tale est ⁊ circa echo accidēs est:re-
percussio vocis in cōtrarium est. Noua.

¶ Cur vox cū apta sua natura sit in sublime ef-
ferri:vt que aer qdem sit:nō iferius sursuꝫ: sed
superius deorsuꝫ melius audiri pōt? An ꝙ vox
aer qdem iūctus humori est:qui pōdere humo
ris grauescēs deorsuꝫ labiť:nō sursuꝫ effertur:
humoris nāqꝫ sui naturam interest vt deorsuꝫ
ferať: itaqꝫ ab imis sentiri plenius pōt. An hoc
voci dūtaxat animaliū reddi debeat: hec enim
non sine humore ꝓfluit. Illud vero accidere ni-
mirum vel in ceteris omnibus strependi gene-
ribus nouimus. Ergo vt visus si superius de-
orsuꝫ ꝓciderit sursuꝫ versus reflecteť:sed si in-
ferius sursum pertēderit: deorsum se flectet:sic
vox que sua nā cogiť sursum ferri: vbi aeri sibi
aduerso occurrerit:cū per vim nequeat eū pro-
pellere:q ⁊ amplior ⁊ grauior est:reflexa in ptē
aduersam deorsum se defert: itaqꝫ aer qui ore
motus procurrerit retorquetur: ⁊ ad ima colla-
psus sentiri inferius magis potest. Tale etiam
est qđ in resonando fieri solet: vocis enim refle
xus in partem contrariam agitur.

Quare cū vox causeť ex quodā aeris defluxu q nālr
hꝫ sursuꝫ ferri:fit eniꝫ ipsius ipulsus a calore:
magis audiť facta supius inferi⁹:ꝙ̄ causata inferi⁹ supi⁹.
Notandū id qđ diciť fluxus qdaꝫ tangiť motiuum ꝗsiti.
¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ pmo assignat cām ex parte
aeris dicēs:id esse:qm̄ vox causať ex aere moto hūte hu-
midū:ipse eniꝫ est humidus nā:cū aūt is ex c⁹ motu gñať
vox mediātibus vocalib⁹ instrīs fuerit grauis ⁊ pōdero-
sus redditus ꝓꝑ humidū:moueť deorsuꝫ magis:eo ꝙ ipꝫ
nāliter tendit deorsuꝫ:id eniꝫ est qđ inspissatū calꝫ hebe-
tat sursuꝫ eductiuū:q̄re necesse sit illud ex cui⁹ motu vox
causať deorsuꝫ tēdere:silr ⁊ vocē in partib⁹ inferioribus
meli⁹ audiri. Qꝛ aūt ita sit: ꝓbať:qm̄ aer hꝫ grauitatē de-
orsuꝫ tēdens ēt in sphera ꝓpria:vñ quarto celi ⁊ mūdi:in T.c.30.
ea que ipsius regione oīa grauitatē habent preter ignem:
ita ꝙ ēt aer.cui⁹ signū est:qꝛ trahit plus deorsuꝫ.puta vter
inflatus vacuo:velocius eni descēdit ex alto: vel librā ꝓ-
pellit deorsuꝫ.quare plus hꝫ grauitatē aer in aere de quo
hesitare videť 12°. 25° cum 13°.id aūt audiēdū de aere in
eius dispositione cōnaturali media existēte: qui nō sit ca-
lefactus multū aut subtiliatus:propter qđ forassis The- Cā dissidētie Themistij ab Aristo.
mistius ab Aris.secessit:vnde Ptolomeus abnegauit hūc
sermonē accipiens cām accidentalem loco essentialis:vi-
sa est enim manifestior:⁊ de hoc planius Cōciliator diia
14.dixit. ¶ Deinde [Aut.] Assignat alterā cām sumptaꝫ
ex parte formationis vocis:⁊ pmo hoc agit dicens causaꝫ
eē:qꝛ hꝫ defluxus aeris in quo causať vox ab animali fit
trimō:cuꝫ sit percussio respirati aeris ab aia.de ea. 2° id T.c.88.
auteꝫ qđ admisceť huic defluxui est humidū vaporosuꝫ:
qđ cū anhelitu emittitur:in quo tanꝙ̄ in mā causať vox.
hoc aūt graue est petens inferiora:⁊ si pmo videať sursuꝫ
tendere cum iam adhuc vigeat calidum in eo. ¶ Deinde
[Accidens.] Secūdo declarat ꝙ illđ sit possibile dicens:
ꝙ hoc videmus nō solum in voce sed in alijs vt in sonis.
Videť aūt ꝙ hec lrā.sonis.sit minus sufficiens:cuꝫ sonus
in aiali:ꝓut secū humidū anhelationis admiscetur nō sit
aliud ꝙ̄ vox pmissa:silr ⁊ subsequēs ostēdit series:habēs
quēadmodū igr visus:deberet itaqꝫ eē sensib⁹:visus eniꝫ
sensus.si vo forassis vis hāc lrām sonis supportare:dic ꝙ
nō ois sonus q cātur ab aiali ēt ꝑ tracheā arteriā est vox:
cū nullatenus opata fuerint ibi vocalia instrumēta:neqꝫ
in eo aliqua inexistit significatiua imago:sicut cum sonus
tussi emittiť ex pectore. Et tunc suppleať sonis ⁊ alijs sen
sibus:ꝙ in vno declarat sensuū cōplens sermonē: qꝛ sicut
visus si ꝑueniat de supius in deorsuꝫ recipit refractioneꝫ
itidē sursuꝫ a terra ⁊ aq̄ solidis:⁊ ab iferiori deueniēs sur
suꝫ refractionē suscipit ab supius iferius:eo ꝙ aer ⁊ me-
dium reddiť grossum:ita ꝙ nō pōt penetrare:⁊ qꝛ dissol-
uiť meatus eius in lōginquū: ꝓpter qđ oꝫ refrāgi ēt deor
sum. ¶ Deide [Eodē.] Applicat ad ꝓpositū tertio qđ in Vocis nālis dispō est vt sursū ferať.
alijs declaratū est dicēs:ꝙ eodē mō ⁊ vox cui⁹ dispō nā-
liter est vt sursuꝫ ferať:tū ꝓꝑ calidū cuꝫ spūs ei cōsocieť.
tū ꝓꝑ situ:qꝛ os nostrū est superi⁹:in alijs forte secus ani-
maliū ꝓpter existere eoꝝ ora ꝓpinquiora terre vel aq̄:a
quo pōt sursuꝫ repercuti:ea qdem sic tēdēte in nobis ma
xime sursum pmo repercutiť deorsum: cōsequenter qui-
dem aere cōtradicente:qꝛ cū ipse ꝓpter cedere fiat plus
quātitate ⁊ coaduneť tēdens ad grauitatē nō pōt ampli⁹
cogi ⁊ vinci:eo ꝙ deficiat virtus impellētis: ꝓpter qđ opꝫ
aerem ex quo cātur repercuti:obstaculo in cōtrarium in-
uento:⁊ deorsum exinde duci. Quare audibile voxqꝫ ma
xime audiť ꝑamꝑ.inferius de superius ꝙ̄ econuerso: ad
hoc etiaꝫ adiuuat echo qui causatur ex repercussione vo-
cis in contrarium semper vt declaratum est.

¶ Problema. XLVI. Antiqua.

Ropter quid ebriorum magis inter-
rumpitur vox ꝙ̄ sobriorum? Aut ꝓ-
pter repleri velociter interrumpunt
vocem. Signum autem huiusmodi
neqꝫ enim ebrij legunt vel cantant ex prandio

neqȝ cantantes sed ieiuni existētes: in ebrietate autem repletiores existentes rationabiliter magis frangunt voces. Noua.

Cur vinolentis potius ꝙ̄ sobrijs frangi vox soleat? An repletio facit vt vox celeriter frangi possit. Cuius rei argumentum: ꝙ neqȝ chorec neqȝ ludi oēs statim a prandio: sed ieiuni vocē exercere cōsueuere: cum igitur vinolenti impleti sint: merito voces eoꝝ potius frangi solent.

Quare vox ebrioꝝ non tamen sicut omnino dissolutoꝝ nō potētiū vociferare. vt appuit 3°. neqȝ incipiētiū inebriari: q2 hi redduntur loquaces lingua expediti: vt visum trigesimosexto: ⁊ apparebit trigesimoprimo: sed hoꝝ intermedioꝝ magis patitur interruptionē cadendo in medio: ꝙ̄ vox sobrioꝝ: sic igitur quatuor sunt: hi quidem quesiti pōt esse motiuū: q2 fortassis quis putaret vocem per ebrietatē amplius cōtinuari: cū vinū sit calidū: ⁊ hoc motiuū ponitur de generatione aīaliū 2°. Deinde [Aut.] Soluit dicens cām esse: q2 ꝑpter repletionem existentē in ipsis: superfluitatibus imbibētibus remollientibus organa: vocē eandē cōtingit corrūpi. Deīde [Signū.] Secundo manifestat qd̄ dictū est: signo dicēs: illud ostendi signū: q2 videmus choros siue loca in quibus aggregatio fit: vt in locis in quibus cantantur diuine lectiōes ⁊ hymni non legere neqȝ cantare post prādiū ⁊ vīr post comestionē oēm ⁊ maxime satiatiuā: similr neqȝ cantores neqȝ ioculatores cātant post repletionē: sed cum fuerint ieiuni ⁊ vacui potibus ⁊ cibis: ꝑpter qd̄ sciui aliquos parum valde bibere ⁊ nō nisi aquam tm̄: huius autem signum ostendit nobis cessare ipsos a lectionibus ⁊ a cātu: ne voces interrumpantur sese: sed q2 in ebrietate repletio maior existit valde decenti ꝓbabile est: ⁊ satis rōni cōsonum ꝙ eoꝝ voces interrumpantur in medio.

(Margin: Ex repletiōe vētris accidere vocis interruptionē: vñ ⁊ ijs solicitū est (q assidue choro insistūt) stati post vētri satietatē nō cātare.)

Problema. XLVII. Antiqua.

Propter quid quādoqȝ acutiores voces de lōge audiunt? Aut q2 acutum in voce velox est: velociter aūt mouētur que violētia magis feruntur: ꝙ autē vehemētius feruntur in plus feruntur. Noua.

Cur vocem acutiorem longius audire possumus? An ꝙ vocis acumen velocitas est: moueri autem ocius solent que vehementius feruntur: hec longius ferri possunt.

Repetit .6. ⁊. 20. vt seruetur in memoria cū nō amplius declaretur ꝙ̄ prius. dicit aūt q̄nqȝ pp oīmodā debilitatē motus vocis ⁊ tarditatē interuenientē tandē. Deinde [Aut.] Soluit dicens cām fore: q2 vox acuta causatur ex velocitate motus: sed illa que feruntur cum maiori violentia ⁊ fortitudine longius feruntur propter magnam impressionem in aere inductam: que aūt sic feruntur in longius protendunt: quod vō hic subtiliatur ⁊ acuitur tale vō celeriter transit ⁊ pungit.

Problema. XLVIII. Antiqua.

Propter quid cōtinentes spiritū magis audimus? Aut q2 respiratio sonū aliquem exhibet: merito igitur tunc magis audimus: quando minor sonus fuerit: minor enim sonus quando continemus spiritum. Noua.

Cur spiritu retento melius audire valemus? An ꝙ respiratio nō nihil strepitus mouet: merito ergo tunc melius sentimus: cum strepitus minus est: minus autem strepitus tum est: cum spiritum retinemus.

Repetit 41^m capl'm: cuius expositio iam precessit.

Problema. XLIX. Antiqua.

Propter quid lux qdem nō transit per densa subtilior existens ⁊ longinqua ⁊ velox: sonus aūt pertransit? Aut q2 lux quidē sm rectitudinē fertur: quare si vtriqȝ opponatur aliquid sm rectitudinē omnino cōcluditur. Sonus autem fertur ⁊ non sm rectum: propter id qd̄ ventus est: propter qd̄ vndiqȝ vocantes audimus: ⁊ non solum sm rectitudinem auribus. Noua.

Quāobrē lux que tenuior: ⁊ velocior: ⁊ delicatior est: corpora penetrare densa nō pōt: strepitus aūt pōt? An ꝙ lux directo itinere fertur: itaqȝ si quid recte illi ꝓfluētie lucis obuium sepiat: lucē dicludi necesse est. At strepitus: q2 spiritus est ferri non recte etiā pōt: itaqȝ efficitur vt strepitum sentire vndiqȝ liceat: non eum tm̄ qui se recte nostris auribus obtulerit.

Querit de luce respectu vocis cū eius motiuo dicēs: q̄re lux seu lumen vel radius nō penetrat p corpora dēsa ⁊ solida: sonus aūt sic. Deide [Subtilior.] Tāgit rōnem in cōtrariū: quasi dicens: ꝙ lux magna debeat magis sono p densa transire: qm̄ spūalior ⁊ subtilior valde ꝙ̄ sit sonus vel vox. Etiam peruenit ⁊ diffundit ad lōginquiora ꝙ̄ sonus: pertingit enim ab astris ad nos: siīr est velocior sono: fit eni illuminatio in instanti ab ea: sole existēte supra terrā in nostro hemisperio ab oriēte in occidens secundo de aīa: sonus in tpe. Deinde [Aut q2.] Soluit dicens cām esse: qm̄ lux defertur sm lineā rectā tm̄: ꝑpter qd̄ si aliqua opponantur ei sm rectitudinē: mox cōcluditur ⁊ absconditur in corpore lucido: aut ad alia diffunditur: ⁊ ideo non potest videri. Sed sonus ⁊ vox non feruntur sm rectitudinem: imo vndiqȝ vt dictum est. 6. vt sm rectum obliquum ⁊ latū: ⁊ ideo ad omnē fere differentiam positionis indifferēter se habent: qd̄ accidit ex eo ꝙ causatur ex motu aeris sicut ventus: eius enim generatio extat ad modum venti qui diffunditur incipiens a superius reuerberatus deorsum in omnē partem: quare per omnem partem audimus: non autē videmus. ⁊ id. 58. repetetur: vbi eius veritas apparebit. T.c.70.

Problema. L. Antiqua.

Propter quid quādoqȝ ridētes qdem grauiter vociferāt. Plorantes autē acute? Aut q2 a cōtēsis acuta vox est: acutū aūt est ībecille: vtraqȝ aūt hec magis plorare existunt: etenī distendūtur magis plorantes ⁊ imbecilles sunt. Noua.

Quare qui rident vocē grauiorē emittūt: qui flent acutiorē? An ꝙ corpore intēto vox acuta depromitur:

deprōmitur: infirmum autem qđ acutum est. Que vtraqz in fletibus inesse potius nouim⁹. Sunt enim τ intentiori corpore τ infirmiori.

Reperit 13ᵐ τ 15ᵐ. dicēs aūt q̄nqz: qꝛ nimiū ridēnū τ gaudētiū aliq̄ virtus dissoluit intātum eoꝝ: q nō sufficiens extat mouere nisi modicū aerē: q velociter mot⁹ vocē cāt acutā. vñ dc Gal. 5. de acci. τ morbo. Multi mortui sunt ex gaudio nimio ꝑnicioso: ꝓpter qđ Arist. Alex. nimi⁹ risus tollit reuerētiā: τ iducit senectutē. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit di. cām eē: qꝛ vox acuta cātur ab extēsione partium vocaliū: vt a chorda neruea subtili multū tensa est audire sonū acutū: silr vox acuta cātur ab imbecillitate virtutis mouētis: nunc aūt hec duo puta cōtentio τ imbecillitas magis reperiuntur in plorātibus ceteris paribus q̄ in ridentibus: quod declarat: quoniaȝ instrumenta vocalium plorantium extenduntur τ indurantur: τ ipsi etiam extant imbecilles: ꝓpter pauperiem calidi. ridentes aūt oppositi se habent opposite.

De nimio risu.

¶ Problema. LI. Antiqua.

Propter quid si quidē vox aer quis figuratus est: τ lata dissoluitur multotiens ſm figuram. Aut echo fit verberato tali ad aliquid solidū: nō dissoluitur sed manifeste audim⁹. An q percussio est τ non fractio: hic autem totū a toto: deinde passio a simili: ab aere enī repercutitur in cōcauo: nō a concauo. Noua.

¶ Quāobrē cū vox aer quidē formatus fit τ sepius dissoluat cū fertur: Echo id est resonātia fiat. icto eiusmodi aere in solidū quippiam vox ipsa nō dissoluat: sed expresse eadē percipi possit. An q aer refringit non perfringit ideoqz totū a toto proficiscit. Tum etiaȝ affectus hic nō nisi de re simili existit. Quippe cū aer reflecti de aere soleat in cauo non de cauo.

Reperit etiā 23ᵐ ꝓblema. ¶ Nōndū q cōis lr̄a hȝ. Aut echo vt icipiat solo cuȝ aut fit solonis nota: in q̄ opȝ mltū supplere: vt q̄re vox τc. Dissoluit su. multotiēs apparēter: τ sepe nō dissoluit sed ꝑmanet manifeste ſm figurā ꝓorē. sc. 23. lr̄a erat aūt qdē: qđ τ videt τ velle ꝯñs lr̄a: aut repulsio in q̄ cāȝ assignat: tūc. n. vtraqz cā eēt vna τ q̄situ cēt diminutū valde l ct⁹ ꝓpōne. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicēs cāȝ esse: qꝛ multotiēs fit repulsio vocis sensibilr τ nō dissolutio ipsius vel annullatio: illud aūt accidit: ita q totū puta tot⁹ aer motus ex quo vox causat repcutit a toto τ pars a pte: ita q nō est dare ptē q̄ nō sit repcutiēs τ repcussa: facta vō repcussiōe: tūc a silī passione τ configuratione tali vocis fit cōsimilis passio ac figuratio cōsequēter echo dicta vel tinnitus: lȝ ſm Auic. magis dicat in metallis bene sonātib⁹. Id aūt sic accidit qꝛ ab aere moto ad aliqd solidū fit repcussio ipsius in cōcauo: nō aūt a cōcauo semꝑ: qꝛ non semꝑ fit repcussio ad sꝑficiem cōcauā: imo aliq̄n ad planā. refert enīȝ repcussionē fieri in cōcauo τ a cōcauo: vox enī τ son⁹ semꝑ refrāgit in cōcauo: qꝛ ipsi in sui refractiōe cōcauitatē acq̄runt: τ maxime q̄n fit repercussio ad sꝑficiē planā: eo q sepe dictū est aerē in voce moueri ſm circulū: in circulo autē vna pars citius τ potissime plane sꝑficiei repcussionem recipiēs est vt arcus ei directe oppositi punctale q̄ reliq̄ circūstans. Propter qđ accidit hoc in cōcauo exterius reflexionē fieri τ nō a cōcauo cōcidēte: fit aūt a cōcauo magis repercussio cum superficies extiterit plana: vel fit ab aere ſm qđ est in cōcauo in quo refrāgit maxime τ nō a cōcauo vt cōcauū.

Soni vocisqz refractio semꝑ in cōcauo fit.

¶ Dubitat. an echo sit vox vel sonus eadē nūero vel cū pncipali: τ videt qđ sic: qꝛ quaꝝ operatio eadē τ ipsa sunt eadē: ea eni fecit scire formā vt transmutatio mām. Cōmētator. 8. meta. sed ipa videt eadem: vtrobiqz. n. eadē est figuratio soni vl vocis τ significatio: in ꝯriū est silī mō reꝝ differētiū eadē q̄litas. 2. topi. Boetij: sed in serie scribit is aere repercusso vt in echo passionē similē fieri passioni q̄ fuit prius in nō repcusso. ¶ Dicēdū q nō est eadē vox vel sonus nūero: lȝ multū appropinquet: est. n. silis q̄maxime: qđ ostēdit qꝛ ad vnitatem alicuius motus expetunt tria qđ quo τ q̄n vnitas puta mobilis: spēi in quo fit mot⁹ illius ꝑductio: τ tēporis. phy. 5. que hic nō cōcidūt: lȝ. n. assit vnitas spēi: qꝛ vtrobiqz motus localis: τ si aliter τ alr: nō tn̄ identitas adest mobilis: cū nō ꝑmaneat idē aer. Vñ Auic. 2. de aīa: cōmotio aeris nō est mot⁹ localis sicut vni⁹ eiusdē aeris: sed sicut dispō cōmotiōis aq̄: que accidit ex vicissitudine ꝑcussionuȝ sibi succedentiū cū qete ꝑcedēte quietē: neqz est vnitas rōne tēporis: cū interrumpat quiete: motus enīȝ hic cōcidit reflexus ꝯrius: in quo ostēsuȝ est phy. 8. qetē intercidere mediā. ¶ Tūc igit ad rōnē in ꝯriū: dicēdū q nō est idē son⁹ vel vox pncipalis: τ scdaria: nec idē iportat ꝑ oēm modū: est aūt ꝓpinquus valde ceu effect⁹ vehemēter ꝓportionabilis sue cāe: vt generans ostēdit τ generatum q̄nqz.

D ubium. — T. c. 6. τ 12. — Boeti. — T. c. 3. — T. c. 7.

¶ Problema. LII. Antiqua.

Propter qd vno τ multis vociferātibus simul: neqz equalis son⁹ est: neqz in plus fiunt: sicut ſm rationē in longinquū. Aut qꝛ vnusquisqz suū aerē propellit: sed nō eundē preter in paruū. Simile aūt accidit sicut vtiqz si multi qdeȝ fuerint ꝓijcientes vnusquisqz qdem lapidē aliū: aut plurimi. Hi enīȝ illuc longe nulla emittet sagitta: aut nō ſm rōnem. neqz hic. nō. n. vni⁹ erit tāta vox: sed multoꝝ: ꝓpe qdem igit ſm rationē multa videt vox. Et sagitte plus attingent idē: de longe aūt non amplius. Noua.

¶ Quāobrem cum simul vocē multi emittunt: vnusqz tantū quantū singuli reddit: multorum vox illa: neqz parē vocis vni⁹ offert sese. Neqz lōgius pro ratione deducit. An q singuli proximum aerem propellunt non eundē: nisi paulo tenus: qđ simile euenit vt si multi qdeȝ proijciant lapidē: sed singuli: aut magna coꝝ pars mittat diuersū. Neqz enīȝ ibi longius aut pro ratione longe lapis vllus deueniet. Neqz hic lōgius cunctoꝝ quā vnius vox poterit audiri. Vox etenim tanta nō vnius est: sed multorum. Recte igit propinquo vox multa esse videtur quādo qdem lapides quoqz illi multi ita videri atqz idē assequi possunt. At e lōginquo plus q̄ singule sint sentiri non potest.

Quare paribus ceteris si vnus vociferat τ multi sit sonus nō est eq̄lis τ tātus vnius illius sicut pluriū: neqz sonus pluriū ꝓportiōabilr efficit tātus vt vni⁹.

in eo q̄ est audiri ad longinqua: τ si de ꝓpe intendat: non enim si vnus vociferat in distātia stadij: duo vociferabūt vna duoꝝ distantia sicq̄ȝ deinceps: relinquit tn̄ tertiū q̄ plures vtcūqȝ vociferant in amplius q̄ȝ vnus. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicēs cām esse: qm̄ quilibet eoꝝ multoꝝ vociferantiū impellit aerē sibi ꝓpriū: ita q̄ impellit aliū τ aliū τ nō eundē: q̄ si eundē illud valde ꝑ modicuȝ. ¶ Deinde [Simile.] Declarat per simile dicens: silr̄ bis accidere sicut si plures ꝓijcerēt lapideȝ: ita q̄ vnusquisqȝ ꝓijceret lapidē aliū q̄ȝ alter: tunc enīȝ ꝓiectio pluriū non fieret ampli⁹ in lōguȝ q̄ȝ que vni⁹: ita vtcūqȝ pluribus eueniat vociferātib⁹: dixi aūt vtcūqȝ ꝓpter illud qđ scribitur nō eūdē aerē īpelli pter in paruū: nō enim silitudo est oino: cū plures vociferātes intēsius s; aliqd in lōgius vociferent q̄ȝ vnus: nō aūt ita plurib⁹ iacientibus sit plura silr̄ contingit: cū nō iaciant in ampli⁹ seorsuȝ oino τ eodē mō. ¶ Deinde [Aut.] Soluit assignans cām aliā dicēs hic fore: qm̄ plurimi hi sunt vociferantes: nō tn̄ oēs vna oino τ eodē mō: τ hoc declarat: q̄ȝ sicut sagitta vel qđcūqȝ aliud qđ fert per aerē nō emittit lōge illuc .i. ad locū remotum valde: vt nō idē nisi fm̄ ꝓportionabilē cōmotionē debitam seruatā: vt q̄ oēs vna operent hora: vt ostendit anhelanaꝝ eleuatio. Silr̄ his vociferātibus multis: emittit vox ꝓportionabilr̄ amplius in lōginquū: eo q̄ tāta vox τ tam sonora nō cātur ab vno solo: sed a multis nō oino vnitis: aliquādo .n. cū vn⁹ ꝓpellit aerē alius subimpellit tertius quiescit: ꝓpter qđ inunita nō extēdit fm̄ rōnē et lōgingus q̄ȝ vox vni⁹: ita lȝ vox multoꝝ nō possit in lōginquū multuȝ expādi ꝓpter diuersitatē mouentiū in ipsa: in ꝓpinq̄ tamē ꝓportionabilr̄ respectu vni⁹ apparet multam fore ac magnā: qm̄ siue simul moueat aer seu nō: semꝑ mouet vehementer: qđ declarat in sagittis: que cū mouentur de prope in aliquaȝ metā: melius attingunt τ velocius q̄ȝ de longe: cum virtus debilitet eaꝝ semꝑ: silr̄ τ in vociferatione cōtingit multoꝝ. qđ vo adducebatur in cōtrarium pro motiuo nō valet: pcedebat enim ac si illud qđ mouet τ alteratur permaneret vnū in tanta transmutatione: hic aūt aer nō est vnus τ ideȝ: nisi vt dictum est parūper qui a pluribus mouet: quilibet enim suū mouet.

¶ Problema. LIII. Antiqua.

Propter quid exercitātes se qdeȝ grauius loquunt: timentes aūt acutius. Et verecūdia timor aliquis est? Aut differt multū passio: verecundantes aūt erubescūt: exercitium aūt verecūdia q̄dam est: timētes aūt pallescunt. Manifestū igit q̄ timentibus qdem deficit desuper calidūȝ: quare mouet infirmus existens modicū aerem spūs. Modicū aūt velociter fertur. Velox autem in voce acutū. Verecundantibus aūt sursum venit calidū circa pectus. Signū autem quoniaȝ fiunt ex rubicūdi. Multū aūt mouet aerē multa potētia. Multū aūt tardius fertur. Tarduȝ autem in voce graue est. Noua.

¶ Cur trepidātes vocē reddim⁹ grauiorē: metuentes aūt acutiorem: q̄ȝq̄ȝ etiam pudor genere metuendi cōtinetur? An multū inter se affectus hi distant. Quos eniȝ pudet erubescunt: trepidatio aūt pudor quidam est. Qui vo metuunt pallent: cōstat igit calorē in metu partem superiorē deserere: vt parum aeris pre sua exilitate mouere spūs possit: velociter autem ferri potest qđ exiguuȝ est: vocis vo velocitas nō nisi acumen est. His contra quos pudet: calor partē superioreȝ id est pectus petere solet. Cuius rei indiciū erubescens faciē affert: ampliorem aūt aerem amplior potentia mouet. Tardius vo omne mouetur qđ amplius est: tarditasqȝ in vsu vocis non nisi grauitas est.

Repetit 32m. Nosce q̄ exercitiū taliū est verecūdie admixtū: veretur eniȝ ne succumbat in lucta ꝓposita. 32⁹ agonali [Verecūdia.] Tangit motiuū. In oi .n. verecūdia cū sit qdā timor: τ l ea vox efficiat grauis ꝑ agitationē spūuȝ: silr̄ in tiore reddet grauis. ¶ Deinde [Aut q̄.] Soluit. τ p̄mo tn̄ ad motiuū ꝑ īteremptionē dicēs nō eē eādē passionē timorē τ verecūdiā: sed plurimū differētē: nā verecūdātes erubescūt tarde: lȝ primo pallescāt: exercitat .n. eoꝝ calor τ fortificat: est enim ipsa exercitiū qđdā: sed timentes pallescunt: he aūt sunt varie passiones varias denotātes a qbus ꝓcedunt cāe. Confirmat q̄ȝ timor cātur ex delatione caloris ad intra ab extra: verecūdia vo vtroqȝ ꝓuenit concidente mō. 5⁹ de acci. τ mor. ¶ Deinde [Manifestū.] Assignat cām τ p̄mo scđe partis dicēs cām: q̄ȝ in timētibus debilitat calor: τ deficit ne possit per totū expandi: q̄re inde eius infirmato anhelitu: modicū cōmouet aereȝ: qđ aūt modicum est celeriter mouet. ¶ Deinde [Verecūdantib⁹.] Assignat cāȝ prime partis dicens: q̄ in verecūdantib⁹ cū in ea sit qđdā calidi exercitiū ex quo vigorat: mouet sursuȝ circa pectus: quo aer mouet plurimus τ tarde: quare vox causabit grauis. Deīde [Signū.] Probat q̄ calidū moueat sursuȝ ad pectus dicens: hȝ signum fore: q̄ȝ verecundantes erubescūt: qđ accidit ꝓpter calidum circa pectus τ vlr̄ partes superiores fortificatum: illud autem multum mouet aerem cum forti virtute: quo accidente mouetur tardius τ cōsequenter grauis vox redditur. Timor τ verecūdia ex quo causant.

¶ Problema. LIIII. Antiqua.

Propter quid solus alioꝝ animalium homo fit intersecans vocem? Aut q̄ȝ sermone cōicat solum. Alia aūt voce. Intersecātes aūt sermonē vociferant qdē: sermonē vo nō pn̄t cōtīgere. Noua.

¶ Cur hō solus ex omniū animātiū numero lingua hesitans oritur? An q̄ solus compos sermonis est: cetera vocem tn̄ obtinent. Qui aūt lingua hesitant: vocē quidem ꝓducunt: sed verba copulare sermonēqȝ condere nequeunt.

Quare hō solus aialiū īterfecat vocē nō qdē vt alia lia eā ꝯtinuās. ¶ Deīde [Aut.] Soluit dicēs hoc eē: qm̄ ipse solus inter aialia hȝ sermonē supra vocē: aialia vo vocem tn̄: nō enim loquunt: plura enim requiruntur ad sermonē q̄ȝ ad vocē: cū sit actus vlterior τ spālior: vt visum est p̄mo cap⁹. talem aūt difficile est seruare. vnde pōt ꝯtinuari vox: nō tn̄ ita sermo: cū posteri⁹ possit a priori absolui: sed nō ecōuerso. Et iō subdit q̄ īterfecātes sermonē vociferāt. ¶ Nosce q̄ Arist. solutio pōt reduci ad eam que per interemptionē: q̄si dicat. hȝ īterfecatio pcepta in hominis prolatione: non est in voce vnde vox est: sed potius ex parte sermonis vocem presupponentis: est enim vocis dearticulatio per linguam: τ ad huiusmodi

quidem

quidem intersecationem non modicum operatur multa humiditas cum frigiditate cerebri:qua lingua eiusq͡ʒ remolliuntur ⁊ infrigidantur lacerti:quare infantes nō nisi in longinquius contingit loqui tempus.

ℭ Problema. LV. Antiqua.

PRopter quid intersecātes vocē fiunt homines? Aut causa est infrigidatio loci:quo loquit. Et quemadmoduʒ apoplexia huius partis est: ꝓpter qd ⁊ calefacti a vino: ⁊ dicendi continue defacili coniungunt sermonem. Noua.

ℭ Que causa est vt lingua hesitantes aliq fiant? An mēbri quo loquimur refrigeratio cām habet: ⁊ tanq͡ʒ stupens: ⁊ attonitū mēbruʒ id est: itaq͡ʒ a vino continēteq͡ʒ:oratione concalefacti: verba facilius possunt copulare.

Presupposito q hō solus vocis intersecationē icurrat:cām hui⁹ vlteri⁹ q̄rit di. q̄re aliq intersecant vocē nā:aliq vō accidēte:qd maxime in ebrietate ampliori accidit:dictū qdē est.30.intersecatione esse cū quis nō valet vnam syllabā alteri velociter copulare. ℭ Deinde [Aut q.] Soluit dicens cām esse infrigidationē particule in qua formaꝛ locutio seu sermo:que apoplexia q̄dam existit ⁊ mollificatio particule locutiue
Apoplexia qd sit. spāliter:sicut apoplexia vlr mollificat omne:est enī mollities toti⁹ corporis cū ablatione regitiue virtutis.3. de ac. cum eniʒ os aperitur sepius hōis:frigidus aer ingrediens ad instrā locutionis peruenit illa paralyticans ad qd auxilianur nō paruʒ vapores grossi crudi sub cerebro ad hec loca refracti. ℭ Propter qd infert correlariū dicēs: ideo calefacti ꝓpter potum vini potētis parū plus accepti:de
Perse ⁊ belinee dū disputare volebāt vino vsos esse: cuius etiam modica suspsio igenitū acuit:rasūdus a ai aq eporatio hebetat. ⁊ iō vtrinq͡ʒ medietas suādā ē vt in ceteris rebus. facili cōtinue loquēdo seruant sermonē cōtinuum absq͡ʒ intersecatiōe:vt apparuit.38.ꝓpter qd.31. vinū adueniēs infrigidaris facit eos sobrios ⁊ taciturnos:paulo plus vō potatum ipsos loquaces reddit:nō superflue enim potatum calefacit corpus:aptiores reddens ad motum ⁊ locutionem:quare Isaac in dietis particularibus:perses ⁊ belines disputare volentes vino vtebantur.

ℭ Problema. LVI. Antiqua.

PRopter quid hyeme qdem acutius vociferāt ⁊ sobrij. Estate aūt ⁊ ebrij grauius? Aut quia acutior quideʒ est velocior: velocior aūt est a contenso vox. Sobrioꝝ aūt ⁊ hyeme corpora cōstituta sunt magis q͡ʒ ebriorū ⁊ in estate. Calidū enim ⁊ estus dissoluunt corpora. Noua.

ℭ Cur sobrij tēpore hyberno vocē acutius mittimus:vinolēti aūt estiuo grauius? An vox acutior que velocior est: velocior aūt q̄ corpore intento se promit. Sobrioꝝ vō hyemeq͡ʒ corpora magis cōstat q͡ʒ vinolentoꝝ estateq͡ʒ:calores eniʒ teporesq͡ʒ corpora resoluunt atq͡ʒ elaxant.

Quare vlr in hyeme ac sobrij in cibis ⁊ potib⁹ maxime habēt vocē acutā:sed in estate ⁊ ebrij potētes potare ⁊ potare ꝯ vocē hnt grauē. ℭ Deide [Aut.] Soluit p̄mo assignans cām p̄me partis dicens:iō esse:q acutior vox causaꝛ a velociori motu:hic aūt causaꝛ a corpore ꝯtenso vehemēter:ita q magna sit partiū coadunatio in se ipso:sicut cōtingit in chordis organorum extēsis oīno:nunc aūt corpora hyeme vlr ⁊ sobrioꝝ melius sunt cōstituta solida q͡ʒ estate ⁊ ebriorum reddita:multa enim ebrijs superest humiditas ꝓhibens cōdensationē partiū ⁊ extensionē. ℭ Dubitaꝛ q dictū est.38.⁊.61.apparebit. Dubium.
hyeme voces grauiores effici. ℭ Dicēdū h accidere hye- Solo.
me calida magis ⁊ humida. Uel est cōsiderare hyeme frigiditatem:qua partes vocales cōdensanꝛ ⁊ extenduntꝛ:⁊ ita vox in ea redditur acuta:est ēt aerem grossiorē attendere ⁊ humiditatē ac vehemētem frigiditateʒ: qua exprimitur humidū catarrosuʒ:⁊ ꝓprie indispositis repletiōe: ⁊ sic vox grauis erit in hyeme vt videbiꝛ.61.in estate vō secus est:s̄m enim q plus vaporatur de humido a calore vel minus erit vox grauis vel acuta: ⁊ s̄m q virtus erit lassior aut intensior. ℭ Deinde [In estate.] Assignat cām secunde partis dicens:q in estate ⁊ ebrij grauiter vociferant:q corpora eoꝝ sunt male cōstituta ⁊ cōpacta ꝓpter inflāmationē:que dissoluit eoꝝ humida:causando euaporationem silr magnā in humiditatibus potus:q̄re vocem necesse est grauē fieri:propter eaꝝ motus tarditatem.

ℭ Problema. LVII. Antiqua.

PRopter quid eorum que habent vocem: vox posterius perficiꝛ hominibus q͡ʒ alijs animalib⁹ que vocē hnt? Aut q plurimas habēt differētias ⁊ spēs. Alia aūt animalia aut nullaʒ litteram: aut paꝝ loquuntur: variū aūt ⁊ plures habēs dr̄ias necesse in plurimo tp̄e perfici. Noua.

ℭ Cur homini vox serius perfici solet q͡ʒ ceteris quibus data est vocis proferēde facultas? An q vocis humane genera ⁊ discrimina q͡ʒ plurima sunt:cetera eniʒ animātia litteras vel nullas vel paucas exprimere possunt. Qd aūt summe variū plurimisq͡ʒ distinguēdū differentijs est: id tempore longissimo perfici necesse est.

Quare de numero aīalū hn̄tiū vocē:qd di ad dr̄ias piscis ⁊ taliū q̄ carēt gutture:vox maxie tardius post natiuitatē pfecta reddiꝛ hoīb⁹:q͡ʒ alijs vocē habētib⁹:reliq̄.n.aīalū ꝯfestiʒ hnt a natiuitate vocē:vt porci capre ⁊c̄. ℭ Deide [Aut.] Soluit di.q vox hoīs hʒ mltas diuersitates ⁊ modos:s̄m q ipsa mltis significationi Cuius ēt qui
b⁹formaꝛ:s̄m diuersas lr̄as numero ⁊ spē exn̄tes:sed alia est hoī vl-
aīalia nō hnt hāc diuersitatē in vocib⁹suis.qm ea vel nul tra vocem
las vel paucas pferūt lr̄as:vt duas vl tres vt dcm̄ est 10ᵒ. (vt supra visum est)
qd aūt pl'es recipit dr̄ias vocales pluri eget tp̄e in sui pfe- sermo vari⁹
ctiōe:vt est videre maiora tardi⁹ pfici minorib⁹:mltis.n. animalium
egent ad sui pfectionē:vt visuʒ est.10.⁊ h⁹ p̄. ℭ Nosce q ra occu-
hoc ēt pōt solui p interēptionē dicendo qd h⁹ diuersitas pādi spes
nō est ex parte vocis vt supponiꝛ:veruʒ rōne locutionis: datur oc-
nō enim homo est maioris diuersitatis in voce simplici casio et
q͡ʒ alia:imo forte varietas p̄mitus icēsior apparet in alijs hic diciꝛ.
q͡ʒ in homine:vt ostendunt catuli ⁊ auiū ꝓprie pulli.

ℭ Problema. LVIII. Antiqua.

PRopter quid visus nō trāsit per solida:vox aūt transit? Aut q visus quidem vnus est motus:qui est s̄m rectitudinem. Signum aūt solis radij. Et q ex opposito solū videmus. Uocis autē multi motus:audimus.n. vndiq͡ʒ:qm igiꝛ prohibeꝛ

ſm rectitudinem cadit: propter id qḋ pori non ſunt ſubalterni. Impotens eſt tranſuidere: aer aũt ⁊ vox ſicut vndiqꝫ lati per totũ incidunt ⁊ audiunẗ. In humidis aũt viſus qdē trãſuidet: voces aũt nõ audiunẗ aut vix ſubtiliori exiſtēte humido ꝙ̃ terra: qꝛ pori parui ⁊ dēſi ſubalterni: quare nõ ꝓhibeẗ viſus recte tēdere: ꝓpter hoc ⁊ per vitrũ qdeꝫ tranſuidet dēſuꝫ exiſtēs: per ferulam ꝟo raram exiſtētē non tranſuidet. Amplius huius qdem pori ſubalterni: horum aũt ꝑmutati: nulla aũt vtilitas eſt eſſe magnos niſi ſm rectitudinē fuerint. Vox aũt nõ auditur qꝛ que ſunt ꝑ vacua: que ſunt in aq̃ minora ſunt aere: quare nõ põt recipere neqꝫ expectare vocē: ſed vix aut cuꝫ voce. Vox aũt aer qdam eſt. Nõ.n.oē rarius penetrabilius: niſi ⁊ pori cõuenientes penetranti: quēadmodũ neqꝫ receptiuũ in ſe niſi fuerint receptiui pori corpoꝝ: etiaꝫ raꝝ molle ⁊ potens in ſe cõuenire: ſed qdã ꝓhibenẗ ꝓpter paruitatē poroꝝ: vt in alio qḋ eſt pene hylũ: huius.n.nõ cõgreganẗ rariori exiſtente ferula ꝓpter dictã cãm. Silr̃ aũt ⁊ aq̃ ⁊ ſiqdē aliud tale: ſicut ⁊ hoc manifeſtũ: qa rari ⁊ molles: aut eodem exiſtente: aut ſimili ſm naturam non rarum magis congregatur in ſeipſum: eadem enim cauſa omnibus. Noua.

¶ Cur aſpect⁹ corpora penetrare ſolida nõ põt. vox aũt põt? An ꝙ aſpiciēdi delatio ſimplex eſt que per directũ atqꝫ ꝓfluere ſoleat ad lineã: cuius rei indiciũ ſolis radius eſt: ⁊ ꝙ niſi ē regiõe cernere nõ poſſimus: vox aũt motu multiplici ferri poteſt. Quippe cuꝫ vndiqꝫ liceat audire. Quotiens igiẗ aſpectui directus ille ipediẗ ꝓgreſſus: eo.ſ.ꝙ res obiecta icõdita ſiue indiſpoſita turba conſtipaẗ tranſpicere nequit. At vox qm̃ quoquo verſus ꝓferẗ: oĩa ꝓrorepat penetrat: tranſlapſaqꝫ audiri vndiqꝫ põt: in hũorib⁹ tamē facultas trãſpiciendi oculis data eſt: voci autē nulla: vel minima: ꝙ̃ꝙ̃ humor tenuior ꝙ̃ terra eſt: qm̃ humoris meatus parui denſi continuatiqꝫ ſunt: vt minime aſpectus impediaẗ: quo minus tramite directo ingredi poſſit. Hec eadem cauſa eſt: cur etiaꝫ per vitrũ qḋ denſiſſimum eſt tranſpicere liceat: per ferulam que rara ſolutaqꝫ eſt: nõ liceat: in altero enim meatus reſpondent inter ſeſe: in ferula altera variant. Nec quicquaꝫ iuuat amplos eſſe meatus: niſi recte ad lineam poſiti ſint. Vox aũt minime in aqua ſentiri poteſt. Quoniã minus aqua inanit ꝙ̃ vt aerem capere vocemqꝫ tranſmittere poſſit. Vox enim aer quidã eſt. Haud enim omne rarius permeari ſe patitur: niſi etiam meatus ei reſpondeant qḋ permeare conetur: ⁊ cõgruant vt vis etiam colligēdi ⁊ cõtrahendi ſeſe deeſt. Niſi meatus capaces corporum ſint. ꝙ̃ꝙ̃ ꝙ rarum eſt molle eſt. ⁊ tale vt in ſeipſuꝫ coire poſſit. Verũ nõnulla pꝛe nimia ſuorum meatuum anguſtia colligi impediũtur vt vitrũ. Quippe vt flecti contrahiqꝫ non queat. quãuis rarius ferula ꝙ̃ eſt ratione predicta. Ut etiam aqua ⁊ quicquid aliud generis eiuſdeꝫ. Unde illud quoqꝫ palam fit non quod rarius raro molliqꝫ vel eodem: vel proximo eſt id magis in ſeipſuꝫ colligi poſſe: ⁊ adduci. cauſa enim omnibus eadem reddenda eſt.

Repetit fere 49ᵐ ꝓblema vt ampli⁹ declareẗ dicēs: q̃re viſus ⁊c̃. Uiſus.n.nõ trãſit ꝑ dēſa cõpacta: ſed ꝑ rara diaphona: niſi fortaſſis viſus lyncis iuxta illud tertiꝫ de ꝯſolatiõe auc̃te Ariſto. ſcribētis lynceos oculos q̃cũqꝫ obſtacula penetrare: qḋ necubi inuenio: niſi forte qs capiat ex libro de gñatiõe ⁊ corruptiõe ꝑmo: vbi reprobaẗ ſenſibilis mixtio dicēdo: tũc.n.qḋ mixtũ eſſet nobis: lynci foret imixtũ: eſt.n.aĩal dorchicũ. ¶ Deide [Aut quia.] Soluit ꝑmo aſſignãs cãꝫ ex mõ vidēdi ⁊ audiēdi: ſcḋo ex parte ſitus pororũ. ſcḋa ibi [Amplius.] Adhuc cõparat viſuꝫ ad auditũ: cũ mediũ fuerit ſubtile valde ac ꝑſpicuũ ꝓponens modũ vidēdi ꝑmitus ⁊ audiēdi demũ. dicit itaqꝫ hoc eſſe: qꝛ viſus habet tm̃ vnum motum ⁊ ſm vnũ motũ: puta rectum ⁊ nõ in obliquuꝫ. ¶ Deinde [Signum.] Scḋo declarat pretactũ dicēs: ſignũ oſtēdens nobis ꝙ ita ſit: eſt qꝛ videmus ſolis radios trãſire ꝑ rectum ſolum: qui velut oculi extant qdã: qbus mediãtib⁹ nos ſol cõſpicit. Silr̃ oſtēdiẗ ꝑ hoc qḋ nos videm⁹ tm̃ qḋ anteri⁹ noſtris opponiẗ oculis: ⁊ nõ retro: neqꝫ ēt ſurſuꝫ aut deorſuꝫ: aut a dextris ⁊ ſiniſtris: niſi fiat ipſoꝝ vel capitis motus aut cõtorſio: ⁊ qꝛ modicã hēmus oculoꝝ diſtantiaꝫ: vt dictũ eſt 10ᵒ. videm⁹.n. ſub figura triãgulari ſeu pyramidali: vt ſentiũt ꝑſpectiui. deinde ponit modũ audiēdi dicēs qdē: in voce ſecus eſt: ipſa.n. fit ſm mltos motus ⁊ diuerſimode ſe hñtes: vndiqꝫ.n. audiẗ: nõ in rectum tm̃ aut in obliquũ: ſed vtroqꝫ mõ ⁊ vlr̃ ſꝫ oēꝫ diãaꝫ poſitiõis: vt dcm̃ eſt 8ᵒ cap̃. ſed viſus cũ fiat vt dcm̃ eſt: ſꝫ directũ: qñ ipediẗ hic mot⁹ eius: cadit ⁊ nõ põt vltra pcēdi. ¶ Deinde [Propter id.] Tertio aſſignat cãm q̃re nõ videt viſus vndiqꝫ: ſed in obto ſm rectũ: audit⁹ aũt vndiqꝫ audit dicẽs ħ eſſe: qꝛ nõ ſemꝑ pori rei q ſunt mediũ viſiõis ſunt ſubalterni: ita ꝙ vn⁹ ſit ſub alio ſꝫ eãdē ſituationē ordinat⁹: vt ꝙ oēs tēdant aut ſm lõgitudinē aut ſm latitudinē ſeu trãſuerſuꝫ: ⁊ nõ ꝙ aliq vt ſupiores dicam⁹ ſm longũ ⁊ rectũ ꝓtendanẗ: ⁊ aliq ceu iferiores ſm trãſuerſuꝫ ⁊ in obliquũ vel ſm latũ: tũc.n. hi ꝑores ipedirent: ita ꝙ cũ taliter extiterint viſus nõ poterit vltra videre ꝑ totũ: ſed ħ non accidit voci neqꝫ aeri: q eſt ꝓpriũ ſubm vocis: qꝛ ipſi trãſeunt ꝑ totã mediꝫ ſubaꝫ: quoſcũqꝫ poros hẽat: dũmõ nõ ſint nimis anguſti: ⁊ iõ audiẗ ꝑ totũ ſm oēꝫ diãaꝫ poſitionis. ¶ Deide [In hũidis.] Scḋo cõparat viſuꝫ ad auditũ q̃tũ ad hũida inherētia vt aq̃tica dicēs: ꝑmo ꝙ viſus videt vltra hũida penetrãdo ꝑ ea: ſicut eſt aq̃ clara ⁊ ali⁹ liquor ſubtilis: ſꝫ voces ⁊ vlr̃ ſoni nõ audiunẗ ꝑ hũida: vel ſi audiunẗ parũ eſt vel cũ difficultate grandi: ꝙ̃uis ēt humidũ aqueũ ſubtilius exꝫt terra ⁊ his que ipſius ſunt: viſus tm̃ põt per hꝫ humiduꝫ penetrare ⁊ videre: qꝛ in ipſo

De lynceo. Recitat Ualerius hyſtoricus ꝑmo libro cap̃. 6.

T.c.19.

lꝫ ſint

lz sint pori densi calcati: sunt tñ subalterni sibi: qr in directũ correspondentes. ¶ Nosce q̃ nõ audire p aquã aut vix
T.c.79 terminat̃ .z. de aia: cũ dicit̃ auditũ fieri in aqua τ in aere: in aqua aũt minus: aliter enim vox est seu sonus in aere τ aliter in aqua: in ea eniz nõ est nisi sicut in medio: p qd̃ auditui defert̃: sz in aere est tanq̃ in medio τ mã vel subiecto: in mã qdez vt in aere cõmoto τ percusso. in medio q̃dem: qñ simplr̃ intentionẽ solã causat in aere: τ defert sicut coloratũ: lz nõ oĩno ita sit spũale: q̃ solum intẽtio seu color: τ iõ diuerse intẽtiones coloris minus ĩpediunt se in vno aeris medio: q̃z diuerse sonoꝝ: τ melius possunt a virtute percipi visiua q̃z que sonoꝝ. Sonus enim nõ audit̃ sub aqua: ita q̃ generet̃ sub illa: sed fit in aere qui pcutit̃. Adhuc τ saluat̃ sub aqua: vnde cũ quis submergit̃ in illa remanet in auribus aer: qui pcussus ppter collisionez aque causat sonũ τ auditũ: si aũt totaliter ꝯtingat aerẽ ab auribus euolare: nõ erunt sonus τ auditus: neqz ẽt incõueniẽs extat: q̃ sub aqua sit aer: sonusqz ex ipsius cõmotione causetur: sicut videmus pcutiẽtib' fustibus fortiter τ in pfundũ aque causant ampullas: hoc ãt nõ eẽt sine aeris pñtia: cũ in eis sit spũs aereus: qui ẽt intrare poterit ppter eius subtilitatẽ hora qua fustes ĩpellebant̃ in pfundum aque: ppter qd̃ aqua nõ est ppria mã soni: sed potius mediũ in quo sonus est sicut in via: τ nõ sicͭ in subto: in quo hñt generari. Propter qd̃ .z. infert correlariũ dicẽs q̃ qr pori in vitro τ crystallo sũt subalterni: τ si sint parui τ dẽsi: visus põt per ipsos videre: sed p ferulã que est virgultũ qdd̃am vt visum est nona: lz sit rara valde τ porosa maxime exiccata: nõ tñ põt per eã visus trãsire: qr eius pori nõ sũt subalterni: sed diuersimode situati: qd̃ silr̃ cõtingit in spongia τ cicuta desiccata. ¶ Deide [Amplius.] Resumit causas hui' de situatione poroꝝ exponẽdo ꝯsequẽs eandẽ p̃mo demõstrans quõ visus τ auditus expetunt poros diuersimode situatos: dicẽs. rursus qd̃ dictũ est monstratur: quoniã corpoꝝ vel medioꝝ quedã habẽt poros subalternos: τ vno modo ꝯtractos: alia v̾o permutatos τ transuersos: τ hoꝝ quidã sunt angusti τ parui: alij lati τ magni: nũc autem nihil vtilitatis cõfertur visui ppter magnitudinez τ latitudinez poroꝝ: nisi fuerint subalterni τ recta linea ab alijs alij situati: sed lz ita color per eos videat̃: vox tñ non aliter auditur nisi per poros magnos: qñ sicut magni non subalterni nihil cõferunt ad visuz: sic parui subalterni nõ iuuant in auditũ neqz de eis curat quocũqz modo sint situati: sed solũ reqrit poros magnos τ amplos: τ qr partes peruacue. s. pori entes in aqua minores sunt partibus vacuĩs τ poris qui sunt in aere: ita aqua nõ põt recipere oĩno nec expectare q̃ vox in ipsa formata deueniat ad audiendum: si tñ recipiat aut expectet hoc est cũ difficultate: qñ expectatio cũ voce solum est in aere: qr vox est aeris propria: vt visum est prius. ¶ Deinde [Nõ enim.] Ostendit quid sit illud rarũ qd̃ est penetrabile dicens: p̃mo q̃ non omne rarius quocũqz modo est penetrabilius: nisi fuerit tale: cuius pori sint ita dispositi: q̃ sint apti eos ipsi ꝑtransseunti cedere: sicut etiã neqz omne receptiuũ alicui' neqz penetratiuũ in se per actionẽ ab aliquo recipit aut ꝑtransitur: nisi fuerint in eo pori subalterni τ cõcauitates: τ nisi fuerit hui' rarũ τ molle cedens τ potens conuenire in seipsum τ cõcurrere: vt receptibile τ partibile recipiatur in eo. Propter p̃mum qdem visus non põt penetrare per rarius corpus: cuius pori nõ sunt subalterni: vt in volutionibus motus ostendit aque. Propter scd̃m v̾o auditus non valet penetrare per raruz: cuius parui sunt pori τ angusti: vt qui aque: qñ aliqua ꝓhibentur penetrare propter paruitatẽ τ angustiaz poroꝝ: sicut apparet in loco halo. i. penne enteron. nam grece equiuocatur ad alam τ pẽnam qui locus est pẽne τ ꝓprie ylis. i. medulla pẽne in loco non plumoso τ forte pẽne corruptione littere mutatũ est penne in parte: τ qr hoꝝ pori nõ cõgregant̃ oĩno τ cõfrangunt̃ adinuicem sed remanẽt subalterni lz ferula sit rarior loco preexistente circa ylim tñ visus possunt ad ylim penetrare τ videre ylim: nõ aũt auditus: sed per ferulam possunt melius penetrare: posito q̃ aliqd̃ audiens ibidez permaneat vt in loco ylis pẽne griphonis. Sciẽdũ q̃ cõmunis lr̃a est vt in alone qui est circulus circa solem apparẽs τ lunam tpe pluuiali metheo. 3. τ. 16' 8' de quo nihil ad ꝓpositum. Silr̃ yle scribit̃ per. h. hic aũt absqz. quare extimo q̃ debet dicere ala que põt ab alo deriuari: auis enim sua pullos suos fouet ala. ¶ Deide [Similr̃ alia.] Applicat scd̃o dictũ ad ꝓpositũ dicẽs similr mõ se hẽre ĩ aqua τ in quolibet alio liquore: q talis vt ipsa: manifestũ eniz q̃ auditus est rari τ mollis potẽtis in se recipe τ ꝯuenire dum ꝑmanet idez vt aqua: aut simile s̃m nãm seu alij liquores sibi silẽs. cũ eniz mutant̃ ad aliud vt ad aerem ꝑmutat̃ etiaz modus audiendi: qr illud qd̃ nõ est rarum sed densuz amplius cõgregat̃ τ inspissat̃ in seipsuz vt auditus nõ ꝑtranseat illud: τ tandẽ vniuersaliçat sermonẽ dicẽs hui' cã reperta in aqua τ aere similis est in oĩbus his alijs ꝓportionatis. ¶ Nosce q̃ cã hui' põt apertius assignari eo q̃ visus percipit colorẽ: hic enim ꝓpriũ eius obiectũ: color aũt extremitas perspicui in corpore terminato. z. de aia. vnde Cõmẽtator. color est vltimũ diaphoni terminati: qd̃ autez hoꝝ nõ põt a visu penetrari: cũ potentia quietet̃ oĩo tanq̃ eius ꝑfectione: in corpore aũt peruio iterminato vbi color improprie reperit̃ secus ꝯtingit: τ in visu cum sit spũalior auditu. 4. de ac. nõ interueniẽte aeris cõmotio realiter: veꝝ intẽtionaliter soluz: q̃ si aliqñ illud accidit est p accidens: sicut ppter vapores emissos ab oculo vt in mẽstruante τ obtalmiçante alio de quo videt̃ τ. 25. sed in auditu cuz fit vox aut sonus agitatur aer τ refrangit̃ ad parietes: itaqz inueniens porositates quocũqz mõ ꝓtensus in partẽ propulsat̃ vlteriorẽ taliter vt aliqualr̃ ꝑtendat̃ auditus in antea: non enim auditus inuenit obstaculum vt visus coloris: cum sonus τ vox nõ sit qd permansiuuz vt color odor τ sapor: verum potius in successione totali.

Marginalia (left): hoc qd̃o s̃c hẽat in aq̃ τ aere.

Marginalia (right): Nõ textus castigationem. — Cap. z. — αλη enĩ apõ grecos apõ latinos sylua seu mã dr̃: τ. υ. adiũgit̃ aspiratio lade ꝓferendo. — T.c.69.

¶ Problema. LIX. Antiqua.

Ropter quid fit minor quidem vox saluans: similis autem s̃m figuram: Aut qr mixtũ est ipsis. Mixtum autem non partim quidem est: partim quidem non: sed vbiqz similiter: igitur vndiqz eleuatis venit simul: quare minus autem necesse τ simile esse. Noua.

¶ Cur vox q̃uis minor reddatur adimẽdo: speciem tamen seruat eandem: An q̃cuz his ipsis miscetur que dempseris. Res autem mixta nõ partim est: partim non est: sed vsquequaqz talis est: eque igitur quibusdaz vndiqz detractis: eque contrahitur: vt necesse sit simul τ minorem esse τ similem.

Quare vox minor fit cũ oẽs eãdẽ seruãt s̃m figurã: puta: si oẽs incipiant vna eundẽ tenorẽ τ pondus saluãdo: nõ preccinẽdo aut succinẽdo: sz equalr̃ tenendo. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit dicẽs hoc eẽ: qr qñ saluant vocẽ s̃m eandẽ figurã: cãtur mixtũ qd̃dã: hui' aũt nõ s̃m ptẽ mixtũ existit: τ s̃m ptez nõ existit: imo s̃m totũ τ vniformiter est mixtũ τ vnũ factũ: mixtura enim vnum vult

esse de sensu ꝛ sensato: ꝛ vna qdē de cōditionib⁹ mixtionis ꝑ de gnōne ꝛ corru. ꝙ ꝑ totū: ꝛ q̄libꝫ ps mixti sit mixta: qđ ōndunt pigmēta: cū eni mixtionē adipiscunť ꝑfectā: vni⁹ extāt saporis: ita ꝙ eodē mō cōtingit: cū oēs sil' vocez eleuant: vox vna ꝑuenit ꝛ in eandem figurationē concidit: ꝛ vl'iter cū oēs vniformiter deprimūt. ❡ Deinde[Quare.] Nūc cōcludit intentū. d. itaqꝫ opꝫ vocē minorē ac ꝯsilem fore cū seruet eadē figura ꝛ tenor in vociferātibus.

❡ Problema. LX. Antiqua.

Ropter qd melancholici balbutiētes fiunt: Utrū ꝑꝑ caliditatē ꝑuolētes magis sūt: q̄re peccātes retinenť quēadmodū irati: etenim hi pleni asmate fiunt: mult⁹ aūt spūs accedit ꝑꝑ succēsionē calidi. Difficultatez aūt patiunť respiratiōis: ꝑꝑ id ꝙ mult⁹ est spūs: ꝛ nō accedit exīēte respirationis. Aut magis ecōtrario īfrigidatio caliratis loci quo loqmur: quēadmodū apoplia ptis hui⁹: ꝑpter qđ ꝛ calefacti a vino ꝛ dicēdi cōtinue facile cōiungunt sermonē. Noua.

❡ Quid est qđ linguā faciat hesitare: Utruꝫ calor efficiat vt ꝑcaciores fint: itaqꝫ offendēdo heret q̄si in salebris: quo affici iratos hoīes nouimus: icēdunť eni icitanť anhelitāt spū redūdāt: igiť p̄ nimio caloris feruore. Anhelāt aūt qm̄ freq̄ns spūs est: nec anticipat: quaten⁹ se tpe respirādi ꝑmere possit. An poti⁹ ꝯtra vt loci quo vocē mittimus refrigeratio cām det: tanq̄ mēbrum id attonituꝫ obstupescat: itaqꝫ afficiať vt vel cōcalefacti a vino aut perpetua oratiōe verba expeditius possint copulare.

Repetit 38. ❡ Deinde[Aut qꝛ.] Soluit: ꝛ ꝑ̊ assignat cām sumptā a calitate dicēs ħ eē: qm̄ ꝑꝑ caliditatē melici vt adusti sūt ꝑuolētes ꝛ ꝑuolūtarij. 7. eth.
Cap.14 velocissime. n. satagūt ꝑcōceptū adipisci. vn̄ dictū ē superius melicū eē in ꝯsequi velociter phātasie: ꝛ qꝛ sunt ītātū festini ꝛ volūtarij mulierū more reputanť peccātes ꝛ errātes: ceu q iracūdi: hi⁹ aūt melici replenť huiditate flatica dissoluta circa pulmonē ꝛ ꝑtes cāne īducēte ipsis silem dispōnē asmati: que difficultas est aliq̄ mō īspirādi ex humorib⁹ cāta viscosis: in eis eniꝫ mult⁹ spūs calidus vaporosus cātur: ꝑꝑ iflāmationē calī eliquāris ꝛ dissoluētis: cuius multitudine patiunť difficultatē respirādi: qm̄ tēpore quo dꝫ ꝑuenire respiratio: nō ꝑuenit: neqꝫ libere ꝑꝑ eius multitudinē egrediť ꝛ inuiscationē. ❡ Deide[Aut qꝛ.] Assignat aliā cām huic ꝯriaꝫ quā supius nō tetigerat: ꝑꝑ qđ fortassis reiterauit dicēs: ꝙ alia cā maior est huic ꝯria: eo ꝙ ꝑles melicho⁊ sūt frigidi q̄ͣ cali: cū melia sit nāliter frigida: cui⁹ qdē cā est ꝑticule īfridatio qua loqmur: ꝛ h⁹ qdē cā posita est supra. 55. qđ forte repetit: qꝛ melici sunt dupli ces: vt dictū est. 36. Arist. duplicē cām assignat. vnā qdem quātum ad melancholicos causatos ꝑpter adustionē: secundā vo q̄tuꝫ ad eos q nāliter extant tales.

❡ Problema. LXI. Antiqua.

Ropter qd hyeme voces grauiores sunt: Aut qꝛ grossior est aer: grossiori autē existente tardior est motus quare tardior vox: Aut qꝛ per spūalia tardius tendit aer: oppilať aūt qđ est circa guttur a frigido supfluente flegmate. Noua.

❡ Cur tempore hyberno voces grauiores redduntur: An aer crassior est. Talis autem cū sit motus tardior prouenit: itaqꝫ vox redditur grauior: An ꝙ aer per pectus lenti⁹ permeat: fauces autez intersepi ꝛ constringi a frigore pituitaqꝫ distillante coguntur.

Repetit 17. ❡ Deide[Aut.] Soluit: ꝛ ꝑ̊ assignat cāꝫ assumptā ex ꝑte grossitiei aeris dicēs ħ eē: qm̄ aer q in hoīe dꝫ expelli cū anhelitu est grossior: ħ autē tardius moueť: ꝛ is vocē causat grauē. ❡ Deide[Aut qꝛ.] Assignat cām alterā sūptā ex gutturis angustia dicēs: cām eē: qꝛ in hyeme aer tardi⁹ penetrat ꝑ mēbra: q̄ sūt loca in gb⁹ instr̄a vocis cū corde ꝯtinenť: id aūt est: qn̄ ꝑꝑ frigiditatē ꝛ abūdātiā flatis cōstringiť ꝛ oppilať locus q est circa guttur: ꝛ merito: qꝛ loc⁹ q est circa guttur: est supior q̄ͣ canna ꝛ pulmo: itidē locus circa guttur vbi ipm cāne iferi⁹ copulať: angustior est locis alijs cāne: vt dictū ē ꝑus: vbi aer siquidē retineť: etiā cū quis anhelitum cōtinet.

❡ Problema. Ultimum. Antiqua.

Ropter quid pueri ꝛ mulieres ꝛ eunuchi ꝛ senes loquunť acute: Aut qꝛ acutior motus est velocior. Est autez idem pluri difficulter mobilius: quare qui sunt adolescentia plus attrahunt aerem. Hic igiť tardius veniens tardiorem facit vocē: in pueris autez ꝛ eunuchis quia minus habēt: contrarie autē seniores nō potentes. Tremunt autem seniores: imbecillibus ꝛ pueris quando longum lignum accipiunt ab extremitate: altera extremitas tremit propter non vincere: propter hoc ꝛ senes tremunt: quia non adhuc vincunt. Idem autem arbitrandum ꝛ in exercitantibus se: ꝛ timentibus ꝛ rigentibus. Causa aūt tremoris vocis: habentis enim vocem talem: talium passionum interius circunstante plurimo: igitur modicus existens non potest vincere vocem: propter quod ꝛ mouetur ꝛ tremit: propter quod ꝛ artifices scientum quando exercitātur parum loquuntur a principio: ꝛ quousqꝫ vtiqꝫ constituatur: parua existente ꝛ voce facile vincunt. Noua.

❡ Cur pueri mulieres: spadones: senesqꝫ vocē reddant acutā: An ꝙ motus velocior qui acutior est. Et cū genus idem fit: motu faciliusest qđ minus q̄ͣ qđ plus est. Quāobrēꝫ qui firma etate sunt: plus aeris trahere possunt: plus igitur illud tardius permeans vocem efficit grauiorem: pueris ꝛ spadonibus cōtra res euenit. Quoniam minus aeris capiunt. Senes autem ideo tremunt: quoniam vocem continere non possunt: quomodo imbecillibus ac pueris vsu euenit: cum lignum prelongum parte extrema

ceperint. Alterum enim extremuz quatit: quia nequeunt superare qd tenent et vincere: qd idez et trepidantibus hominibus: et metuentibus: et rigentibus causaz vocis tremule afferre credendum est. Cũ enim qui vocẽ ita emittit: eius calor pulsus ab affectib⁹ illis intro se colligat maxima ex parte: reliquũ qd exiguũ extat vocẽ continere nõ põt. Quapropter quatitur atqz intremit: vnde artiũ liberaliũ pfessores: q se solitos trepidare nouerunt: principio agunt voce submissa: dũ resideãt et stabiliant: vocẽ eni exiguã vincere continereqz facilius possunt.

¶ Explicit vndecima particula

Repetit 16.2.34. sed sup. viri loquuntur grauiter vt expressum est supra. ¶ Deinde [Aut.] Soluit pmo assignans cãm in cõmuni dicẽs: ideo esse: qm motus acutior et velocior est: qm aut talis et c. vnũ eniz et idem existẽs in pluri quãtitate est de difficilius mobile q̃ si eẽt idem in minori. ¶ Deinde [Quare.] Pertractat cãm hãc in spãli: et primo dat cãm partis supplete dicẽs: q illi qui sunt in adolescẽtia .i. in iuuẽtute ſm illud aforismorum .3. Adolescẽtibus sanguinis sputa maiorẽ quãntitatẽ attrahũt aeris: cũ igitur hui⁹ tarde moueatur grauẽ causabit vocẽ. ¶ Deinde [In pueris.] Assignat cãm partis expresse: dicens pmo illud esse: q in pueris et eunuchis est minus instrumentũ vocale ac etiã calidum habẽt vocez acutã: sed decrepiti modo se habent cõtrario ad iuuenescentes et ad istos: sunt eniz impotẽtes et inuigorosi valde: quare pter impotentiã ipsoz incurrunt tremorẽ vocis et partium: nõ valentes eoz partes quiete sustentare. ¶ Deinde [Et pueri.] Hoc declarat scdo dicens: q sicut contingit pueris: q quãdo accipiunt lignũ longũ ponderosuz in extremitate: vt tactũ est tertia. ipm nõ posse tenere quin altera tremat extremitas: eo q nõ sunt adeo fortes: vt pondus valeant ligni sustentare: silr et senes pter impotentiã suam: q nõ possunt vincere et dominari totaliter super corpus suum: tremunt. ¶ Deinde [Idem aũt.] Ostendit q pter eãdẽ cãm qdaz alij habent etiã vocẽ acutã et tremulam: et pmo id dicens q debemus extimare: q propter eandem causam exercitantes se in vltimo ad dissolutionẽ: timentes et infrigidari vehemẽter: habent vocem acutam et tremulã: que causatur hui⁹ pter circũstare interius in eoz membris plurimũ: quod est causa talium passionũ: puta tremule vocis et acute: hoc aũt est debilitas virtutis cum multa grauitate membroz et materie quantitate: propter quod debili virtute existente: nõ potest dominari super organa vocatiua: vt vox proferatur pfecta: et ideo inordinate mouetur et tremit. Propter quod secũdo infert correlariũ dicens: q propter istam causam: vt possint vincere et non incurrere vocem tremulam artifices et laborantes maxime forti labore: qd dico pter sutores: et hui⁹ seriose plane ac parum loquuntur in laboris sui principio: etenĩz quousqz constituatur artificiuz parua vtuntur loquela et voce: propter quod tunc de facili super artificiatum obtinent: paulatine enim membra disposita in actum adaptantur: q si in laboris exordio loquerentur multum et alte: nõ possent tandem obtinere: cũz calor disseminaretur propter diuersos actus. Et ideo cursores magis tacẽt. Hec itaqz breui⁹ in expositione particule sunt vndecime.

Nota

¶ Sequitur duodecima particula: de his que sunt circa odorabilia.

¶ Problema. .I. Antiqua.

Ropter qd thimiamata minus sentiunt pe existẽtes? Utrũ q intẽperatior est: cõtemperata defluxio aeris dilectabilis. Quẽadmodũ smyrna medicoz: aut cõtrario erit vtiqz q aufert ignis odorez pter vrere. Odor eniz fomictoz est pter qd in carbonib⁹ nõ sunt odorifera: longius aũt et sincerius apparet et subtilius hoc. Noua.

¶ Cur suffumenta oia minus e ppinquo sentire possumus? Utrũ q odoris delibatio aere tẽperata validior redditur: vt myrra medicinalis suauior est. an cõtra agit. Ut ignis vi sua cremandi tollit odorẽ qui p sufficum effluat: et qdẽ apud carbones ipsos nihil redolẽt: lõgius ꝯo purius tenuissimumqz feratur qd oleat.

Expedita parte .11. circa pblemata audit⁹. nũc agit de his q̃ circa odoratũ: et q odor duplex est: suauis et delectabilis et opposit⁹ q est fetor. pmo determinat pblemata circa pmũ. scdo circa scdm. 2⁹ ibi in particula mox sequẽti. pponit itaqz pblema qd multotiens repetet. nã lz .11. in hac pticula videant pblemata vere tñ 5. vel. 6. extant dicẽs. solũ quare odor thimiamatũ minus sentit de pe stando: vt cũ in igne pijciunt q̃ a remotis tũc eniz melius eoz percipit odor. ¶ Notãdũ q thimiama ſm medicos dicit thus iudaicũ vel coquimbrũ: qd est gũmi quo multũ vtunt greci pro suffumigijs in ecclesijs: vt nos vtimur thure: hoc tñ noie thimiamatũ potius ẽ audire nõ solũ hõ: vez aroma qdcũqz et maxime terrestre et siccũ vt thus myrra lignũ aloes et c. qd pluritas idicat nominis: et modus diuersus istius pblematis reiterationis. ¶ Deide [Utrũ q.] Soluit: et assignat duplicẽ cãm dicẽs primas cãm eẽ: q cũ sumus pe locũ in quo est thimiama effumãs: ad nos puenit itẽperatior: et nõ bñ cõmixta effumatio: ad hoc eniz de pe ptes terrestres sunt subtilibus igneis cõmixte: vt apparebit 2nter: pp qd nõ bene ac delectabiliter sentit: cũ effumatio delectabilis debeat eẽ bene cõtempata et cõmixta: vt ostẽdit melodia facta separatione grossi a subtili: que simul nõ bñ coherẽt. ¶ Deide [Quẽadmodũ.] Scdo declarat qd dictũ est dicẽs ita se hẽre de odore thimiamatũ sicut est de smyrna medicoz: qd puto eẽ locũ in quo spẽs odorifere reponunt vt muscus et c. quã qdã dicũt fore pomũ ambre: cũ eniz quis fuerit circa illaz smyrnaz et maxime cũ mox aperit preclausa: non pcipiet odores delectabilr: pp eoz excellentẽ defluxionẽ et mixtionẽ puri cũ impuro: nõduz eniz adhuc facta est depuratio et cõtempata cõmixtio p motũ in aere: ceu in voce accidit: vt dictũ est .11. q qualis sit nõ bene pcipit ab illo q est pe vociferãtẽ: cũ nõduz sit in eius esse pfecto in aere ipressa: sz cũ aliqualr destiterit a prefata smyrna: tuz bene ac delectabilr percipiet odores aromaticos i illa entes: sicut mõstrat melodia suauior auditui cũ in media steterit distãtia. ¶ Deinde [Aut ecõtrario.] Assignat aliam cãm huic tanq̃ cõtrariã. d. pmo q cã põt esse cõtraria hui⁹ qd dictum est: vt q de prope minus sentiat odor thimiamatum: nõ fit pter effumationẽ magnam: sed potius pter absorptionem effumationis: a qua hz odor cãm: et hoc qñ pcipit odor thimiamatũ ipsis in igne positis: tũc eniz ip se pter adustionẽ humidi subtilis effluxium remouet odor a

Odor 2x.

Thimiama quid.

Nota de smyrna.

thimiamatibus: qꝛ de numero est illoꝝ que debent ferri ꝛ cōseruari: non exterminari olno: ꝓpter qd̄ infert correlariu3 scd̄o declaratiuū ꝓpositi. d. qꝛ id thimiamate ꝓiecto sup carbones multos vehemēter inflāmatos nō percipit odor si quis ꝓpe ꝑmaneat. s3 a remotis: qꝛ vapor hꝰ resolutus impurior depuratur cōtinue: per aerem enim subtiliatur ꝛ tēperat quare percipitur delectabiliter.

Dubium. ¶ Dubitatur qūo dicit hanc rōnem ꝓcedere ecōuerso pori.

Sola. ¶ Dicendum id eē qꝛ thimiama proijcitur in ignem paruū seu manibus fricatione calefit: aut in ignē q̄3 magnū. fm̄ enim hoc diuersimode odorabile variatur.

¶ Problema. II. Antiqua.

Ropter quid odores minꝰ bene sunt odorabiles thimiamatu3 ꝛ floꝝ cum ꝓpe sunt? Utrum qꝛ pariter veniunt cum odore ꝛ terre partes que ante feruntur per grauitatē: quare de lōge sincerus fit odor. Aut neq3 ꝓpe existēte principio plurimū fit fluens neq3 valde lōge: hoc quidem enim nō dum multu3: hoc aūt diuellitur. Utrum igitur verum est: aut falsum. ꝛ si verū est: ꝓpter quas causas erit accidēs. Dicitur. n. sicut bene fiunt odorabiles arbores in quas quidē vtiq3 iris inclinabitur. Quod quide3 igitur neq3 omnino: neq3 semper manifestu3 est. Multotiens enim iris facta est: arbores vo mãifeste videnf: quando factu3 est hoc: hoc aūt nō fit in omni sylua: sed quoniā accidit quandoq3: ꝓpter quod ꝛ dicitur. Causa aūt fm accidens iridi attribuenda est. Aliter autem ꝛ si non est quedā natura iris: sed visus passio repercussi: fit autem quemadmodum dictum est: non qualiter igitur habente sylua passionem. Neq3 enim in viridibus arboribus: neq3 in siccis omnino: sed in sylua adusta: aiunt pastores post aquas que sunt cum iride fieri manifestam bene odorabilitatem: ꝛ maxime vtiq3 sicut frutex aut spina ꝛ quoꝝ flores bene odorabiles sunt. Causa aūt odorabilitatis est: que est ꝛ in terra: per calida enim ꝛ adusta existente quod vtiq3 oritur primu3 bene odorabile est: habentiū enim humiditatē pauca3 que ignescūt quodāmodo bene odorabilia fiunt: digerit enim calidum hanc. Propter qd̄ ꝛ totius terre que sunt versus oriente3 bene odorabiliora eis que sunt versus septētriones: ꝛ hoꝝ autē que sunt versus orientē: eisque sūt versus meridie3: qꝛ terrestris est magis locus qui circa syriā ꝛ arabia3 est. Libya aūt harenosa ꝛ sine humore: op3 enim neq3 in multā esse humiditatem. Indigesta enim est multa: neq3 sine humiditate: nō enim fit vapor: qd̄ accidit ꝛ circa nouiter adustam syluam ꝛ genus tale: vt habeat odorabilitatem cū ipsa: ostēdit aūt floribus: dimittit enim in his odore3. Videt aūt in quas vtiq3 inclinauerit se iris fieri: qꝛ nō absq3 aqua possibile est fieri: madefacta eni3 sylua ꝛ existenti calido digerēs vaporē q in ipsa est dimittit: neq3 multam aquā op3 esse: inundat enim multa valde ꝛ extinguit caliditate3 que est ab adustione: aque vo que sunt post irim non multe fiunt: sed moderate vt est dicere. Et si multe fiant irides non multa fit aqua: sed multotiens quidem: pauca autem: propter quod cōuenienter hoc facto nil aliud videntes differens nisi irim: sic causa3 attribuere odorabilitatis.

Noua.

¶ Cur odores ta3 suffimētoꝝ q̄3 florū minꝰ suaues e ꝓpinquo sentiant. Utrū vna cū odore terre quoq3 ꝑticule ꝓdeunt: que pre suo pōdere ante currūt q̄3 ad sensu3 odor deueniat: itaq3 lōgius ille sincerū se offert: an neq3 cum principiū ꝓximum est: neq3 cū admodū semotū odor abūde effluere pōt. Nā si ꝓximū: nōdū large emanat: si remotissimū discerpit. Arbores reddi odoratas aiunt in quas celestis arcus decubuit. Utrū vez hoc sit: an falsu3. Et si verū quā ob causa3 ita eueniat: ergo nec omnes arbores nec semper aliquas odore3 ita acquirere palā3 est. Etenim sepe arcus celestis cōstitit: ꝛ tamen arbores nihil odoris spirarunt: quod quidē sensum mouere posset. Cūq3 odor cōtrahit accidit enim id aliquādo: itaq3 narrat: nō in quaq3 materie cōtrahi potest: cā vo per accidens ad arcu3 referēda est: presertim si arcus ipse nulla natura sit: sed obtuitus refrangendi tm̄ affectio. Prouenit aūt odoris ille affectus: vt dictū ia3 est: nō qualitercūq3 se materies habeāt. Neq3 enim in viridi neq3 in arida: s3 in vsta post aquā que arcus superuenerit: certam reddi suauitatē odoris pastores referunt: maximeq3 vbi aspalathus: aut etiā rannus est ꝛ genus ex his aliqd̄: quoꝝ flos suauiter olet. Ratio aūt odoris eadem est. quā etiā de terra aiaduertimus. hec eni3 cum feruet atq3 inurit qd̄ ediderit principio bñ olet. Eni3 vo que parce hūido quedā3 in modū recaluerint odorata reddunt: humor eni3 cōcoqui calore nimirum pōt. Qua de cā totius quoq3 orbis terrarū que ad solem orientē spectant odoratiora exurgunt q̄3 que ad aquilonē. Et eorū ipsoꝝ que ad ortū plus vergunt: q̄3 que ad meridiem: eo qꝛ loca syrie ꝛ arabie terrosiora. Africe vo harenosa siticulosaq3: nec enim humorem nimium inesse op3: concoqui nanq3 nimius non potest. nec nullum. sic enim nullus vapor inde extingui potest: qd̄ vel in ea materie solet acci-

dere que τ nuper combusta sit: τ tale habeat ge
nus vt secuȝ odoris ferat suauitatē: que qdē res
floribus declarari pōt: odor eniȝ in eos trāsmit
titur. Sed fieri putant in his qbus celestis ar
cus institerit qm̄ nunq̄ȝ id sine aqua effici potest.
Cum eniȝ materies inmaduerit caloreq̄ȝ inte
riori cōcoxerit respirare iā incipit vaporēq̄ȝ in
ter se conceptum emittit. Nec vō aquā nimiaȝ
accessisse oportet. eluit eniȝ atq̄ȝ extinguit calo
rem ab igne iniectum que nimia venerit. Que
aūt aque post arcuȝ solent incedere non multe:
sed semper pene mediocres adueniunt: τ si plu
res constiterint arcus aqua nō large sed sepe τ
parce accedit. Quāobreȝ non imerito cuȝ hoc
ita fiat: qui rem insignē preter arcū nullam aspi
cerent: causam odoris illi attribuere.

Repetit quasi pdictū pblema: vt amplius exponat.
Dico aūt q̄ si qt h magis exprimit bene eē
odorabile τ male: est ēt hoc vlius: qr nō solum odorabilia
tangit ficciora: vt ρus: veȝ etiā mollia vt flores τ herbas
silr bn̄ odoriferas. ¶ Deinde [Utruȝ.] Soluit: τ pmo ad
pncipale questitū: scdo mouet aliā qōnē. z° ibi [Utrū igit.]
Prima ēt in duas fm duas cās quas assignat: dicēs pmaȝ
cām eē: qr de ppe nobis exītib⁹ thimiamatib⁹ τ floribus
cū effusione odoris puenīūt semp simul ad instrm odora
tus ptes terrestres aquose τ impure entes in re odorifera.
pmo.n. he ferunt. s. a calore: pp ipsaȝ nāq̄ȝ grossitudinem
calm in eis isixū: id natā recipe defert eas itātū vt ad ol
fatū pueniant appropinquātes: cū aūt ptendunt in antea
ppter ipsaȝ grauitatē calore remisso deorsuȝ ruunt: sepa
rate a subtili odorabili defluxione: ita vt odor depuratus
organū ρtingat olfatus: ceu vētus ostendit: quāto enim a
loco gnōnis sue plus elōgat: tanto subtilior τ purior red
ditur. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliā cām dicēs. cā quare
odorē quis delectabilr pcipit est: q̄ sit in loco medio suffi
ciēter pportionato effumationi perueniētī ad sensuȝ odo
ratus: nō enim opȝ q̄ sit nimis ppe pn^m gnōnis a quo nō
dum plurima fit effumatio: neq̄ȝ multū distās: qr qō ppin
quū nō tātū effumat q̄ possit pcipi pfecte: vt dictū est de
voce. Odoriferum etiā qō distans diuellit τ dissoluit pp
sepatione in ptes minimas anteq̄ȝ ad organuȝ pueniat ol
fatus: ceu vox in aere plurima distātia: ita vt non audiat:
q̄ silr accidit in eo latis. Est aūt diuelli aliqd in ptes adeo
minores sequestrari: vt eius nequeat forma suari. ¶ De
inde [Utrū igit.] Mouet aliā questionē dicēs: est ne veȝ
id qō cōiter dicit: q̄ plante reddunt suauiter odorabiles:
sup quas arcus iciderit de modis iris dictus: cū pars eius
arcuata sup ipsas inclinauerit: aut ne hoc falsuȝ: τ si est ve
rū sicut cōe testimoniū existit: queramus cām hui⁹ accidē
tis: cū nullius debeat pbm cā latere. ¶ Deide [Qō qdē.]
Pertractat id pmo soluēs per iteremptionē ostēdēdo q̄
iris nō est cā. scdo adducit testimoniū in cōtrariū pastoȝ:
puta q̄ iris iclinādo sup plātas sit cā q̄re fiant bene odo
rabiles. scda ibi [Sed in sylua.] Prima ēt i duas: qr pmo
ondit nō silr sȝ raro accidere irim inclinari sup plātas: di
cēs q̄ illud qō isti dicūt non silr accidit in oib⁹ locis: neq̄ȝ
etiā semp in eisdē vel ad multū: q̄ plante reddant odora
biles pper iclinationē iris sup eas: mānifestū eniȝ qm̄ mul
totiēs fit iris τ tamē plāte cū sit manifeste τ sensibilr ap
parent nobis: qō nō esset si iris caderet sup eas: occultaret
eniȝ vtcūq̄ȝ nobis eas. Silr quoq̄ȝ nō silr hoc sit in omni

sylua que est arboȝ grādiū cōgregatio vt tangebat pmū:
verū raro qnq̄ȝ id in aliqua sylua: τ iō inde dictū est: q̄ ta
lis inclinatio fiat: hanc autē videre fortassis semel vel bis
in aliqua sylua volentes vlr in alijs silr τ semp iudicare: q
valde in acceptione vli decipiebant: vt pȝ posterio. z. vn̄ T.c. 13.
pmo re. acuto. Errāt qdē q qō vident in vno aut duob⁹ ve
rificari: facientes id trāsire sup oēs aut ples: τ lȝ istud cōi
ter dicat: qr loquēdum vt plures: sciendū vt pauci. z. topi. Cap.6.
nō tn̄ ppter h attribuēda cā cui⁹ boni odoris p se veruȝ p
accn̄s iridi vt demū apparebit. ¶ Deinde [Aliter autē.]
Ostēdit q̄ posito q̄ pluries iris cōcidat i syluas: nō tn̄ est
cā bone odorationis: dicit q̄ aliter etiā pōt dici: qr iris nō
est aliqua natura fixa permanēs: sȝ solū quedā passio τ ap
parentia: cātur eniȝ ex refractiōe quadā visus: nō q̄ in se
habeat aliquā nām τ actuȝ: cū nil agat vltra suā spēm: cuȝ
eniȝ sit quedā itētio: nō poterit in actū nālem: qd autē sit
iris τ quō fiat ostēsuȝ est. z. metheo. Uel aliter. sit igit sic Cap.z.
dictū est antea: qr nō fit vlr neq̄ȝ semp sed in plurib⁹: nō
eniȝ fit ita q̄ sylua equalr siue aliqualr hēat hāc passionē
puta iclinationē τ imutationē inde in plantas: qō probat:
qr nō fit in plantis viridibus: neq̄ȝ siccis: plura vō nō sunt
in sylua: q̄re necubi accidit. ¶ Deide [Sed in sylua.] Pa
storū iducit testimoniū in cōtrariuȝ hō: τ pmo illud dicit
q̄ pastores permanentes in campis nutriēdo aīalia dixe
runt q̄ facta iride post pluuiā factā fuisse bonā τ suauem Uulgares
odorationē circa plantas sylue τ ppric odoriferas: vt fru tenere ab
tices τ alias spinas qualis rubus τ silr circa cūcta bn̄ aro iride cām
matica: vt vitis syluestris myrtus τ talia: quare ρtēnus qs odores in
pastoȝ testimonio crederet irim cām bone odorationis. sylua.
¶ Deinde [Causa.] Assignat cām hui⁹ veraȝ. primo dicit
cām hō suauis odorationis: que sentitur in sylua est in ter
ra exusta pus ente p ignē: qr qō nascitur in ea post ipsius
adustionē: efficitur bene odorabile: qm̄ humidum debite
pportionatum extat calido: habentia enim humiditateȝ Aduerte
paucaȝ qn̄ ignescunt fiunt vtcunq̄ȝ bene odorabilia: eo q̄ verā cām
humidū reducit ad temperamētū τ digōnem ppter cali de odore
dum: debet enim humidū fore victuȝ a calido in genera syluestri.
tione odoris: est enim nālis passio sicci ab humido vapo
roso per calorem agenteȝ: ad hoc etiā adiuuat motus qui
fit in aere circūstāte causa pluuie. Propter qō infert scdo
correlariū: ex quo ppositū in amplius relinquit declara
tum: dicēs q̄ fm totam terrā que nascunt in partib⁹ ver
sus orientalem plagam sunt melius odorabilia eis que na
scuntur circa partem septentrionis: similr eis que crescūt
circa partē meridiei: eo q̄ habitatio circa syriā: que est re Syria vbi
gio asie oriētalis tertij climatis: vbi acō fuit nuper destru
cta: τ arabia similiter oriētalis versus meridiē circa scdm
clima magis est plus terrestris q̄ȝ illa que est circa septen
trionē: vt gilandria: in illa enim humidū aquosum super
abundat pportionabiliter ad siccū terreum: similiter nō
sunt he adeo exiccate ceu libya. i. africa. nā de mūdo Ari. Diso mū
orbem terrarū in asiam: europā τ libyaȝ diuidit: ipsa eniȝ di in tres
est harenosa sine humiditate. nō hȝ enim sufficiēs humi partes fm
dum vt vegetabiliū expedit nā: ppter qō i illis ptib⁹ que Arist. qō τ
sunt circa septētrionē vt scotia. vel circa meridiē: vt libya alcii geo
nō fiunt vegetabilia bn̄ odorabilia: qm̄ nō opȝ eē multuȝ graphi as
de hūdo aquoso ceu in pte septētrionis: qr mixtū odora serunt.
bile reddit idigestū inde. deficit. n. calm digerēs pp eius
suffocationē ab humido: neq̄ȝ opȝ odorabile oino eē pua
tū hūiditate sicut in locis meridiei: nō enim tūc est dare
vaporē: vaporosuȝ qui est mā odoris: sȝ debet eē humidū
sufficiēs τ calm dominās sicut locus oriētalis. Et hō qdeȝ
maneries: τ generatio vegetabiliū ρtingit circa syluaȝ no
uiter adustam: tunc quidem opȝ vt predicta odorabilitas
que inenit circa loca meridiei: reperiat in sylua ea pullu

lante ⁊ florente post ipsius adustioné:⁊ ꝙ ita sit ostendit
per flores in qbus relinquit odor ex ipsa. ¶ Deinde[Ui
detur aút.] Remouet testimoniú pastoꝝ ostendédo quo/
modo iris nó per se sed per accńs est cá bone odorabilita
tis:vt supꝰ dix.d.ꝙ iris nó est cá bone odorabilitatis : vt
superius osté suz:qꝺ appareat esse cú se inclinauerit super
plátas accidit:ga nó est possibile irim fieri absqz pluuia:
cú fiat ex refractione radioꝝ solis ad nubem aquosam.sz
cá est:ga sylua téperate madefacta pluuia:vtute calidi qꝺ
remásit ex adustione digerit vaporé illuz aquosuz:qui di/
missus ⁊ sparsus per syluá est cá bone effumatióis ⁊ bone
odorabilitatis:remanet eniz in ea post adustioné calm so
pituz in camerolis terre vt in calce adulta:quaz videmus
inflámari aqua sup ipsaz cósparsa.si aút in pfata sylua dz
esse odorabilitas:nó opz eé multá aquá inúdáté vebemé/
ter:ita vt labat per totú:qm túc extinguet calm relictum
Et in plu/ribus post iridé mo/dicú aque subsequi. post adustioné. Propter qꝺ in partibꝰ septétrionalibꝰ in
quibꝰ quotidie pluuie inundant:paꝝ verificat h de odo/
rabilitate fmo:silr neqz opz pluuiá adeo eé paruá:vt non
possit calm suscitare sopitú cótrarietate quá bz ad ipm:⁊
ga aque que aduenïút post iridé vt vlr est dicere ⁊ in plu/
ribꝰ vificatuz bis locis nó sunt multe sz mésurate:neqz ét
pót dici ꝙ aq̃ sit multa:ga irides multe ⁊ diuerse:qm qñ
fit multotiés iris nó pp hoc fit multa vna vice aq̃ sz mul
totiés:pauca tñ.Et ió iride ita pportionabilr facta cú plu
uia mésurata:pastores inde qui nó pcipiút aliaz cám fore
buiꝰ bone odorabilitatis nisi iridé paralogizátes dixerút
cám buiꝰ eé iridi ascribédá:eo ꝙ iris cú videat aliqd mi/
rabilius in nã ꝗ̃ pluuia:ab illa tanꝗ̃ ab admirabiliori et
De hoc .3. metheor. cap. 2. extraneo:cáz pdicti assumebant accñtis. Propter qꝺ iris
nó fit ex multa pluuia oino neqz ex pauca. Aut ga in mul
ta nubes remanét grossiores per totú spisse ita vt nó sit lo
cus per qué possint solis pfecte radij ad eas refrági:sed in
pauca nó fit ita cógregatio aque in nube:quin respectu so
lis apparentiam iridis difformem possit causare.

¶ Problema. III. Antiqua.

PRopter quid flores ⁊ incensus longe
magis delectabilr odoriferant:prope
autem hoc quidé herbosius: hoc vo
fumosius? Aut ga odor caliditas que
dam est: ⁊ bene odorabilia calida: calidum aút
leue est. Quare pp̄ter hoc longe puenientibus
incómixtibilior fit odor:consequétibus odori/
bus a frondibus ⁊ fumo existéte aquoso vapo/
re. Propinquus aút existibꝰ que sút cómixta ipsis
simul odorem ferunt in qbus sunt. Noua.

¶ Cur flores ⁊ suffimenta suauius e longinquo
olent:e ppinquo aút herbaz alia potiꝰ redolent
alia fumú? An ga calor qdaz natura odoris est
odorataqz oia calida sunt:calidú aút quodqz le
ue est. Itaqz cú longius permeant:odoré defe/
runt suú secretioré vendicatúqz ab ceteris tú fo
lioꝝ tuz fumi:qui vapor aqueus est : odoribus
qui comitentur cum ipsuz. At cuz in ppinquo
sunt admixta illa cum his vna redolent:quibus
inherent:atqz ita odorem deprauant.

Repetit antedicta pblemata.d.q̃re flores ⁊ icensus thus dictú seu olibanú:⁊ forte qꝺ dictú é su
pius thimiama.p illud aút vt pus audio ficciꝰ aromaticú.
Dicit aút icésum ga cóiter in igné pycit ⁊ icendit:cú hó
fuerit igt remota ab odorátibꝰ suauiꝰ odorant:de ppe aút
oppositú:ga flores de ppe odorant cú admixtióe fuma/
tionis resolute nó soluz a puro eoꝝ sed ab aquoso ⁊ terre/
stri:qꝺ est in alia parte plante:puta cú odore frondium:vt
rose herbe aut viole:incésum etiá odorat in q̃dá effuma/
tione permixta ⁊ impura:coniunctú eniz grossuz est cú sub/
tili. ¶ Deinde[Aut.] Soluit:⁊ primo pmittit quedá.d.ꝙ
odor cátur a calitate quadá cótéperata:⁊ ió videmus oia
cómésurate cala delectabilr odorifera:ga odor existit in
quadá effumatione.calm aút est i. lud qꝺ effumationé fa/
cit:ga est leue petens sursuz. ¶ Deide[Quare ppter.] Et
scdo ex pdicto cám assignat q̃siti.d.ga sic est:opz ꝙ odor
veniens a remotis ad sensuz odoratus sit minus cómixtꝰ
ꝗ̃ de ppe:eo ꝙ effumationes odoꝝ que sunt a frondibꝰ
⁊ herbis ac fumo turbido vaporoso:separant pp sui gra/
uitaté ab eo qꝺ leue subtile calm:⁊ ió de longe pót iocun/
dius odorari tanꝗ̃ depurato odore. Sed a ppinquis ma/
le ⁊ indelectabilr:eo ꝙ odoribꝰ veniunt sil ad sensuz odo/
ratus ea que sunt ipsis herbaꝝ effumationes ⁊ frondium
turbideqz thimiamatú impure incensorum. Amen.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

PRopter qd ea q̃ mouent magis oibus
odorifera? Aut qr replét mltú aeré ꝗ̃
qescétia. trásmittit igit odor velociter
ita ad sensum nostrum. Noua.

¶ Cur oia plenius olent cú mouent? An ꝙ exci/
ta plus aeris implent ꝗ̃ quiescentia:itaqz ocius
ad sensum nostrum odor transmittitur.

Quare etiá oia entia i motu ꝯtinuo hñtibꝰ poꝰ odo rádi odorabiliora sút imotis. ¶ Deide[Aut
qr.] Soluit.d.qr q̃ mouent replét aeris spaciú magnú.pp
eni motú effusio fcá a corpe odorabili spargit p totú.Uñ
vi tpe q̃ regnát véti ad aliquá pté aeris:illá odoribꝰ reple
ri:cú át geuerint oppꝰ ꝯtigit:pp qꝺ facto motu odoriferi
pp dispsioné ipsiꝰ p totú:odor celeriter puenit ad organú
olfatus:ad hoc etiá adiuuat motus per se hñs calafacere.

¶ Problema. V. Antiqua.

PRopter qd in hyeme minꝰ odoramꝰ
⁊ i glacie mime? Aut qr aer imobilior
est in frigore:nó igit accidit silr motꝰ
q est a corpe odoré hñte ppter imobi/
litaté defluxionis ⁊ aeris in quo est. Noua.

¶ Cur tpe hyberno minꝰ olfacé possumꝰ mini/
meqz p gelu ⁊ glacié? An ꝙ aer a frigore imobi/
lior reddit:itaqz motus non eque pficisci a cor/
pore odorato pót scilicet ppter difficilem deli/
bationis motum ⁊ aeris quo inuehitur.

Quare hyemali tpe deterius odoramus ⁊ adhuc in glacie ⁊ vlt in veheméti sriditate minime.i.
valde paꝝ vel nullo mó odoramus. ¶ Deinde[Aut qr.]
Soluit di.cám esse:qm aer in frigore reddit imobilior ꝗ̃
in calore:pp eni frigiditaté ꝯstringit ⁊ igrossat:qꝺ aút est
grossum praue mouet ⁊ tarde:vt visum est ii°. Propter
cuiꝰ gdé aeris etiá imobilitaté ⁊ grossitudiné motus effu/
mátis q fit a corpe odorabili nó eodé mó fit per mediú ad
instrm odoratus:qm frigus odorez quietat ⁊ exterminat:
calm.n.mouet ⁊ gñat.de sensu ⁊ sen.ad hec silr facit imo/ circa m.
bilitas ⁊ grossities aeri in q̃ hz pfecta fieri effumatio odo/
rabilis:sic igit mediú é idispositú ⁊ obiectú vt odorabile.

Problema. VI. Antiqua.

Ropter qd acutius odor emittit aromatib⁹ sup cinerē icēsatis q̄ȝ sup igne: ꝛ magis in pluri tempore suū odorē hn̄t in cinere incēsata q̄ȝ in igne? Aut qꝛ indigestibilior est odor super cinere: propter quod ꝛ plus. Ignis aūt velociter coquēs ipsorum potentiam alterat odorem: decoctio enim alteratio est decocti. Noua.

Cur acri⁹ aromata olent cinere suffita q̄ȝ igne ꝛ plenius ac diutius suū seruāt odorē cū cinere suffitur? An ꝙ in cinere minus concoqui odor pōt: itaqȝ plenior est. Ignis autē quod celeriter vires eorū domat ꝛ concoquit: odorem commutat. Concoctio eniȝ rei concoquende cōmutatio est siue alteratio.

Querit duas q̄ones: vt quare odor vehemētius seu vehementior resoluitur ab odoriferis sparsis ꝛ incēsatis sup cinerē ꝛ vix ignez caliditatis remisse: q̄ȝ sup vehemētē ꝛ inflāmatū ignez: ꝛ ēt cur disseminatoꝝ ꝛ incēsatoꝝ sup cinerē ꝛ ignē priorē plus extendit ꝛ in longiori tpe manet odor in eo q̄ȝ si in alterū ꝓijciant ignem. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit: ꝛ p̄mo ad duas partes questioꝝ. scdo ad scdaȝ. 2ª ibi [Ignis aūt.] Primo dicit ideo eē: qm̄ res odorifera sup calm̄ cinerez ꝓiecta indigestibilior reddit: minus enim est calm̄ cineris q̄ȝ vt possit decoquere: sicut fridus venter ostendit. ¶ Deinde [Propter.] Infert correlariū quo habet solutio p̄me ptis scdi quesiti: dicens ꝙ hᵒ res odorifera ꝛ idigestibilior ab ipotētia ignis reddita pōt in plurimū temporis extēdi ceu cibus in ventre frido longiori anteq̄ȝ decoquat permanet tpe. ¶ Deinde [Ignis aūt.] Soluit ad reliquas partes quesitoꝝ: dicens. sed ignis fortior velocius coquēs ꝛ superās potētiaȝ aromatū alterat ꝛ pmutat odorē ipsoꝝ adeo vt nō vehemētius odor resoluat ab eis: neqȝ tēpore silr longiori quo ad partem scdam: ꝙ eūt ignis predictū alteret aromatum odorem ꝛ transmutet: probat: quoniam decoctio non est aliud q̄ȝ quedam alteratio ꝛ passio decocti.

Problema. VII. Antiqua.

Ropter qd delectabili⁹ odorāt rosas illi quoꝝ vmbilicus asper est q̄ȝ quoꝝ lenis? Aut qꝛ magis odorant delectabiliter quecūqȝ nām acceperunt q̄ est earuȝ. Rosa aūt spinosa ē nā: ꝓpter quā magis se hn̄tia ſm nām odorāt delectabilr. Noua.

Cur rose suauius olent quorū vmbilic⁹ asper q̄ȝ qbus lenis? An ꝙ suauius olent que moduȝ consecuta sunt sue nature. Rosa aūt spinosa natura est. ergo suauissime ideo olent quorū magis ſm naturam constiterunt.

Quare habētes vmbilicū asperū ꝛ rugosum cū maiori delectatiōe rosas odorant ꝛ que hᵒ q̄ȝ lenem ꝛ planū hn̄tes: est aūt vmbilicus collectio venaruȝ ꝛ arteriarū cū pāniculis inuoluētib⁹ ꝓtensaꝝ a cōcauitate epatis ꝛ arteria magna in partē extrīsecā fetus ꝛ disseminataꝝ in secundina inuoluente ipm p totū: qb⁹ ea mediāte fetus cō solidat cum venis ꝛ arterijs: que sunt in matrice quo demuȝ ipse sibi sanguinem attrahit vitalem ꝛ nālem

Umbilicus qd.

per queȝ nutritur ꝛ viuit: sicut dicit in. 2. de gn̄ōne aīaliū. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs cām huius eē: qꝛ aīalia odorant delectabilius illa quorūqȝ nām ꝛ silitudinē receperunt in scipsis q̄ȝ opposita: delectatio eniȝ ꝓuenit ex cōmixtione cōuenientis cum cōuenienti: sicut ait Auicē. 2. de aīa. ꝙ aūt tale simile existit. Sed rosa cuȝ sit spinosa aspera cōsimilis est nāliter habētibus vmbilicuȝ exasperatuȝ in modūqȝ spine dispositū: ꝓpter qd̄ ꝯcludit dicens: quare rosas ꝛ hᵒ odorifera quādo ſm nām se habēt amplius delectabilr odorant: cōicant enim cum eis: dicit autē ſm nām: qm̄ cum corpora dispōneȝ pter nām acquirunt: mutantur odoꝝ delectationes: vt ostendunt appetitus egrotantiū. ¶ Notandū ſm ꝙ diuerse sunt nature aīaliuȝ: ita diuersimode delectant: ꝓpter tale aūt hᵒ elementorū dominiuȝ in eis: simplicium. 4. ita vt canes delectent in odore lepoꝝ: vultures vo cadauerum: sicqȝ ꝓportionabilr in alijs. verum tn̄ in his hᵒ delectatio est magis accn̄talis vt ꝓpter pabulum: qd̄ subiacet illi odorabili tali: vt apparet cā. 4. homo aūt per se amplius odoribus gaudens remota intētione alimēti diuersitatē recipit grādē in scipso penes varietatē cōstellationis vt testant genealtici. Quare in centiloquio cum mali fuerint potētes in ascendente natiuitatis alicuius: delectabit talis in rebus isipidis ꝛ amari saporis: ꝛ aliquādo accidet ipm delectari in rebus habētibus odorē terribilē: vt recitat Cōmētator de quodā qui coeundo cū suauiter redolentib⁹: deficiebat eius virga: cū vili aūt ꝛ olente confortabat: huiᵒ enim cōtingit propter affinitatem: aut rōne mixtionis vel stellaris influxus: rosa enim cum alimētum recipiat per eius cotilidonem spinosam ꝓportionabiliter vmbilico aspero ꝛ rugoso quo fetus: vt dictū est: exhaurit nutrimētū: qd̄ in amplius aperitur naȝ asperitas vmbilici causat ex siccitate ita vt in corpore ꝓportionabiliter distēperato corporis denotet toti⁹ siccitatē: vt pȝ cōplonū scdo: ac per ꝯn̄s superfluitatū iminutionem. vbi aūt hoc: melius odoratur: vt cerebra ostendunt sicca: ꝛ maxime illud cuius odor nō est inuerecūdus excellens: ceu qui rose: ꝛ merito illud potest vmbilico denotari: cuȝ ostendant eius nodositates in prothoptu quot filios mulier sit deinde paritura. Albumasar introductory primo. ꝛ Auic. vigesimaprima tertij.

Cap. 2. t. 3 · Nota.

Problema. VIII. Antiqua.

Ropter qd odores ꝓpe minus bene odorabiles sunt ꝛ thimiamatuȝ ꝛ floruȝ? Aut qꝛ ꝓpe qdē simul fertur terrestre: quare cōmixtū imbecilliorē facit potētiā: in lōginquuȝ aūt deorsuȝ fert odor: ꝓpter hoc aūt ꝛ fricati flores dissoluūt odorē. Utruȝ odores fumus aut aer aut vapor. differt eniȝ aut hoc qdē ab igne: hoc aūt absqȝ hoc fit: ꝛ vtrū a sensu aliqd ad illa aut ab illo ad sensuȝ accedit semp mouēs ꝓpinquū aerē: ꝛ si ab illis fluit oportebat minus fieri: ꝛ adhuc bn̄ odorabilissima videm⁹ maxie pmanētia. Noua.

Cur odores e ꝓximo minus suaues taȝ suffimētoꝝ q̄ȝ floꝝ spirāt? An ꝙ portio terrena vna cū odore se defert: q̄ vt in ꝓximo mixta vim hebetat: sic in lōginquo ꝓna defert ac decidit. Hic etiā flores cōtusi suū amittunt odoreȝ. Utrum odoris natura fumus sit: an aer: an vapor. Hec eniȝ iter se differūt. Qꝛ alteꝝ ab igne alteꝝ ꝛ si-

ne igne effici pōt. Et vtrū a sensu aliquid in res
odoratas an ab illis in sensuȝ: qđ acra primum
moueat. At si ab illis aliquid delibarē: minora
certe ob eā rē reddi oporteret. Nūc āt q̄ odora-
tissima sūt: hec potissimū eadē videmꝰ edurare.

Repetit pblemata p̄ora ꝛ apparet. ¶ Deinde [Aut
q2.] Soluit: ꝛ primo assignat cām. 2° mouet
duo alia pblemata que nō dissoluit. scđa ibi [Utrū itidē.]
Primo assignat cām dicēs ipsam eē: q2 in odore de prope
odorato simul ꝛ semel defert̄ terrestre ꝛ subtile odorabi-
le: ppter cuiꝰ cōmixtionē debilior reddit̄ potētia de pro-
pius olfaciendi: sed cū hꝫ mixtura terrestris ꝛ subtilis de-
bilior ptingit in lōginquū: q2 terrestre ꝛ impurū tēdit de-
orsum: odor remanēs depuratus sentit̄: pp qđ īfert corre-
lariuȝ dicens ppterea q terrestre miscet̄ cum subtili: flo-
res confricati taliter q grossum permisceat̄ subtili: dissol-
uuntur: ꝛ perdūt odores: fetorē potius acgrētes: vt ostēdit
folium rose confricatū. Radices aūt ꝛ grossiora odorabi-
liores reddunt̄: vt denotant radices valeriane ac gariosi-
late: ꝛ hic qdeȝ sermo repetet̄ sequēti caplo. ꝛ est etiā pro-
blema tertiū sequētis pticule. ¶ Deinde [Utꝝ.] Mouet
alias duas qōnes dicens: est etiā questio vtrū odor sit fu-
mus vel aer aut vapor: videt̄ enim questio rōnabilis: de
vnoquoqȝ istoꝝ opinatū est: lȝ nō parū differant: nam fu-
mus est ignis passio: ab ipso enim causat̄: cū sit exhalatio
sicca: aer ꝛ vapor fiunt absqȝ ipo: vt ab aere ꝛ aqua: vapor
enim est aqua cum sit humiditas minutatim decisa: sim-
pliciū p̄mo libro. ¶ Deinde [Utrum.] Mouet aliaȝ que-
stionem dicens: p̄mo qūo etiā extat: an a sensu odoratꝰ de-
ferat̄ aliqd ad aromata: vel vtrum ab ipsis aliquid acci-
dat ad organū olfatus: semp concitans ꝛ cōmouens aereȝ
ppinquū: ceu tactum in visu: vt apparebit 13°. nam plato
posuit aliquid ab oculis vt spūs ad rem visam accedere:
Aristo. v̄o ecōtra vt spēm coloris ad pupillam oculi defer-
ri. [Et si.] Arguit 2° q nihil ex odorabili pueniat ad sen-
sum odoratus: q2 si aliqd mitteret̄ ab ipso ad odoratus or-
ganuȝ: oporteret odorabile paulatine minorari ꝛ cōsumi:
sed bene odorabile etiā aspicimus īminoratū ne dum cō-
sumptuȝ permanere maxime vt antea: quare nihil defer-
tur ab eo ad instr̄m olfatus. ¶ Nunc qdem gratis istorū
Q. vtrum odor sit qd mãle. duoꝝ quesitoꝝ: quoꝝ Arist. cām nō reddit. breuius quera-
tur quid sit odor: vtrū materia quedam realis seu intētio-
nalis: videt̄ q mãle: q2 nulluȝ īmateriale transmutat im-
mediate mãle: opȝ enim agentia ꝛ patientia cōmunicare
in mā. Hippo. de humana natura: ꝛ p̄mo de gn̄atiōe ꝛ cor-
ruptione: sed dolor īmutat sensum odoratus: cū sentire sit
T. c. p̄. qd pati. 2. de aia. ꝛ. 4. de accidē. qđ ostēdit cōfortatio odo-
ꝛ. 74. re causata. rursus cum odor distet ab organo ipsius si fiat
odoratio: opus erit odorem ad sensuȝ peruenire: cū absur-
T. c. iiij. dum sit ab organo aliqd olfatus ad odorabile peruenire
ceu improbatuȝ est de sensu ꝛ sensato qd in visione extra
oculos mandari: si enim odor esset itentio: nō posset ad or-
ganū peruenire: cū pbatum sit nihil moueri nisi corpora:
T. c. 2. phẏsi. 6. similr̄ nō pōt dici ppter motū aeris: vt apparebit
peruenientis ad sensum odoratus. ¶ Instāt etiaȝ si odora-
bile sigillet̄ ꝛ bene in vase vitreo vel hꝫ: nō pcipit̄ ipsius
aliquis odor penitus: mãliter igit̄ odor hꝫ existere. ¶ In
oppositū. sensus enim est susceptiuus spērum sine mā. 2.
T. c. 62. de aia. olfatus aūt sensus vnus. 5. ¶ Adhuc dictuȝ est per
Hoc 9. pħm p̄us in nullo minorari olfatibile: itaqȝ odor extat iten-
T. c. 92. tio quedam. ¶ Dicenduȝ q qd sit odor ꝛ reliqua quesiti
Tres positiones ad sonoue cō serentes. sufficiēter tactū est in Cōciliatore dif. 155. Dicatur tamē
q̄tum expōnis breuitas postulat hꝫ: q circa hꝫ quesitum
tres opiones fuerunt: vt apparet. 2. de aia Auic. Quidam
enim posuerunt fieri realeȝ īmutationē in medio ꝛ in cor-
pore odorabili: ita vt ponerēt ipm in fumum resolui quen-
dam ꝛ vaporē subtileȝ: dicebāt eniȝ q nisi ita fieret: tunc
calor ꝛ cōfricatio inducēs effumationē: nō excitaret odo-
res: ꝛ frigus occultaret: ppter qđ dicebāt pomū contabe-
scere ex diuturna odoratione: cuȝ multa fiat resolutio ab
ipso. Quidam v̄o dixerūt nullam īmutationē fieri in odo-
rabili neqȝ in medio: ponebant enim corpus odoriferum
operari per medium non odoriferū realr̄: ita vt medium
solum deferat actionē vniꝰ in alteꝝ: sicut accidit in visio-
ne. Moti qdeȝ q2 dicebant nō esse possibile vaporem ab
odorabili dissolui taȝ longinquius: vt videt̄ ptendi: sicut
ad centum leucas vel plures: ceu aliqn̄ visum est: q2 tigri-
des que sunt aquile varie albissime ꝛ vultures venerūt ad
cadauera belli grecoꝝ: cum illic prius nunq̄ fuissent vi-
se: he aūt vidētur non habuisse ducē nisi odorē: huiꝰ autē
corpora nō potuissent resolui in tam longinquuȝ spatiuȝ:
etiā si tota dissoluerent̄. Adhuc videmus inquiunt ignem
qui est maxime subtilis ꝛ actiuus nō posse virtutē ipsius
calefaciēdi realiter pducere ad spatiuȝ vnius iactus: qua-
re īmutatio nulla fit realis sed intētionalis tm̄. Harū aūt
positionū Auicē. de aia. 2. satagit defendere primaȝ: dete-
stans reliquas duas. Cōmē. v̄o. 2. de aia tertiā impugnādo T. c. 97.
Auic. ꝛ alios fouētes p̄mā: volētes odorē fore fumalē eua-
porationē: vt ascribit̄ Platoni: inquit enim in fulcimētuȝ
tertie. cōmē. 96. q sicut color hꝫ duplex esse: reale. s. in cor-
pore colorato: ac materiale ꝛ intētionale in medio diapha-
no vel spirituale: ita odor habet duplex eē: vt esse quidem
in corpore odorabili ꝛ eē in medio: ꝛ hoc est corporale ꝛ il-
lud spirituale: ꝛ illud nãle: ꝛ hoc extraneuȝ. Et cū hoc igno-
rauerunt quidā ꝛ extimauerunt q odor nō separat̄ a cor-
pore odorabili: ꝛ q nō hꝫ nisi vnum esse tm̄. dixerunt q a
corpore odorabili dissoluit̄ corpus odorosum hñs corpus
subtile ꝛ odorē subtilē: ꝛ q mouet in aere donec ad sensuȝ
peruenit odoratus: qđ vt subdit multiplr̄ contingit destrui.
p̄mo: q2 cum aialia mouent̄ a longe ad suum alimētum: ꝛ
nō hēant aliud ducē nisi odorē: vt p̄ractuȝ est: tunc opor-
teret: q corpus istud dissolueret̄ in spatiū. 500. miliarioꝝ:
ꝛ nō soluȝ in tātū: sed. 1000. inquio cum circulariter spar-
gatur odor in aere. Et addit. tunc corpus cōsumeretur: qđ
non apparet: imo totum dissolueretur in odorē: nō posset
tam longe venire: ppter qđ impoẜe est: q corpus paruum
tales recipiat dimēsiones seu extēsiones: q2 illud nō face-
ret ignis qui ampliorē reciperet extēsionē q̄ aliqđ corpo-
rum: cōsequēter aer: terra v̄o minimā. Odorabile v̄o ter-
reum: quare si etiam totū dissolueret̄ in aerē aut ignē: con-
tingere id nō posset: neqȝ etiā pōt dicere q nō sit odor in
medio: per qđ trāsit si dissoluitur inde: qm̄ vt iam dictuȝ
est omne sensibile per mediuȝ sentire oporteret equalr̄ in
omnibus partibus medij. Amplius si ita eēt tunc oporte-
ret istud corpus sphericū odorabile aerem s̄m totū pene-
trare: aut de loco suo aerē recedere: sed īpossibile est q ita
modicū expellat: neqȝ pōt dici q odor sit in aere sicut in
corpore composito: eo q illa que sunt simplicia non reci-
piunt odores. Remanet igitur vt sit in eo sicut corpus in
diaphano: eē tm̄ corporis est magis spūale. Auic. v̄o vt di-
ctū est cōsentiēs p̄mā opionē conat̄ remouere ꝯtra ipsam
iductū expientia de tigridibꝰ ꝛ vulturibꝰ: qui ducē solum
habētes odoratū ex tanta puenere distantia ad cedeȝ gre-
corum: iquit potuisse cōtingere eo q venti calidi eleuaue-
runt fumos a cadaueribus resolutos vsqȝ ad altitudineȝ
etheris: ꝛ tunc illud aial qđ est visus acutioris q̄ homo: il-
los potuit videre: cū fuerint illic eleuati sic tigrides ꝛ vul-
tures: quos dicit supra montes eleuatos altissimos qn̄qȝ
vidisse. Nā geometria ostēdit visuȝ in longingora extēdi

cum fuerit

cũ fuerit eleuatus vidẽda: q̃re tũc p̄dicta poterũt videre cadauera: cũ sit spũalior vt tactum est visus auditu: q̃re si negant cadauera nõ posse eis reddi p visuz: mlto magis debẽt negare odores p olfatum reddi illis auibus. Mihi quoqz ad ppositũ videt̃ dicendũ: q nihil phibet qn aliqs odoꝝ extrĩs in multa effumatione vaporali possit aliquan tulum spatium mediũ imutare realiter ⁊ sensum olfatus ppinquum: cum videamus odores venenosos aialia necare: qd forte nõ esset: si tñ intẽtionalr̃ odor pueniret ad illa. vel qualr̃ odore sustentaret̃ vita: vt recitat̃ de Democrito: qui rogatus ne decederet in aliqꝝ solẽnitate q̃tuor dieꝝ vixit mellis odore. Apud Laertiuz legit̃ cum ppinquis eius videret̃ occubitus merentẽ sororẽ: q illo in certali solẽnitate morituro ipsa dee vota exoluere nequiret: bono aio esse iussit: panesqz calidos sibi tota die afferri: eos igit̃ naribus admouẽs viuũ se dũ illa trãsiret celebritas seruauit. vbi vo dies illi trãsierũt: tres at erãt ⁊c. Unñ Hippo. 2° afor. citior adiectio fit p odorationez. Rursus rõnale q mediũ seruet nãm extremorum: ⁊ odoratus sit mediũ inter visuz ⁊ auditũ: quoꝝ mutatio est intentionalis oĩno: ⁊ tactũ ⁊ gustũ quoꝝ realis amplius: igit̃ imutatio odoratus sapiẽs nãm extremoꝝ: neqz pura erit itẽtionalr̃ sed vtriusqz pticipabit amplius. Ex qbus etiam põt causa q̃stoꝝ ab Arist. audiri: p̄mi qdẽ: q2 odor non est fumus neqz aer aut vapor: sz potius nã siue forma sicci eu chimi in humido abluibili ⁊ mũdabili: sicut reprobantur de sensu ⁊ sensa. dicẽtes odorẽ fore fumalẽ euaporatioñẽ: ⁊ p ɔñs aerẽ vel vaporẽ: cũ hui9 passiones sint ppzie ⁊ nõ cões aeri ⁊ aque: in qbus ɔtinent̃ olfantia. si eniz odor foret vt arguũt euaporalis fumatio iam nõ odorarent entia in aqua: cũ hui9 passio sit aeris tñ ⁊ nõ aque. Rursus fm Cõmẽ. cũ fumus aer ⁊ vapor sint corpa tũc puenirẽt rea-

T.c.97. liter ad organuz qd est ɔtra ea que tradita sunt 2° de aia. Ex quo etiã apparet 2° q ab organo olfatus nihil puenit ad odorabile: sed ecõtra: qd tandẽ vt ostẽsum est itẽtionale extat magis. Tũc ad primũ iductoꝝ dicendũ q itẽtionale vt hui9 nõ trãsmutat nãle in vtute ppzia: sed alteri9 vt ostẽdit timor etiã imaginatus imutans corpis disposi-

T.c.14 tionẽ: sicut pz in phemio de aia. ⁊ de causa motus aialiuz. sic etiã accñs est cã subẽ vt calor ignis ex aere facti ei9 vigore. ¶ Ad aliud dõm q itẽtio imo etiã accñs nãle non mouet̃ sed generat ⁊ multiplicat spẽm suã in medio: ceu calitas ignis multiplicat̃ gnõne in aere. ¶ Ad aliud dicẽdũ q vt odor suscipiat̃ itentionalr̃ opz ipm realr̃ sufficiẽter ceu ostẽsum est in medio expãdi: vt intentio possit inde multiplicari. ¶ Ad ea etiã q̃ alterius pcis. ad p̄mũ est dicendũ q nõ opz oĩno q suscipiat̃ intentio: põt etiã q̃litas realis suscipi vt apparet in tactu ⁊ gustu. ¶ Ad aliud dicendũ q lz nõ videant̃ quedã odorabilia minorari apparenter: sed tamen fm veritatẽ minuunt̃: sicut in tempore plixiori: qd indicat veritatem quam notaui.

¶ Problema. IX. Antiqua.

PRopter quid acutius odor emittitur magis aromatibus sup cinere incensatis q̃z super ignem? Aut q2 indigestibilior odor in cinere: ppter quod ⁊ plus: multũ igit̃ ⁊ terrenũ simul ⁊ euaporat: ⁊ fit fumus. Ignis aũt adueniẽt vrens terrestre ipsoꝝ: q̃re odor purior ⁊ sincerior accedit absqz fumo: ppter qd ⁊ fricati minus odorabiles flores. Terrestre autẽ ⁊ fricatio mouet ⁊ tardus motus non corrumpit. Noua.

¶ Cur aromata cinere suffita acri9 olẽt q̃z igne? An q in cinere min9 ɔcoqui odor põt. itaqz plenior est. multũ ergo partis quoqz terrene respirat̃ fumusqz reddit̃. At ignis terrenũ ppere illud rapit. Itaqz odor purior ac sincerior sine vllo fumo ad sensuz deuenit. Unde etiã fit vt flores triti hebetius olẽãt. ptẽ eni terrenaz vt cõtritus mouere põt. sic lẽtus calor absumere nõ põt.

Repetit 6m vt addat dicẽs: q̃re odor ⁊c. ¶ Notãdũ q in h qd di magis: dũmõ extẽsiue teneat̃ innuit duoꝝ q̃stoꝝ scdz. ¶ Deinde [Aut.] Soluit ⁊ apparet ppter qd ifert vt p̄tactũ est correlariũ dicẽs: vt visum addẽs etiã q neqz est q motus lẽtus ɔfricationis corrũpat ⁊ ɔsumat terrestre qd erat in floribus: sicut ignis comburebat aromatũ terrestre in eũ piectoꝝ. nõ eniz ad h puenit mot9 ɔfricationis: vt iflãmatione terrestre ɔsumat.

¶ Problema. X. Antiqua.

PRopter qd bñ odorabilia diuretica sũt ⁊ semina ⁊ plãte? Aut q2 calã subtilia: talia at diuretica. Velociter eni subtiliat existẽs caliditas que inest ⁊ odor nõ corpulentus: qm̃ ⁊ nõ bene odorabilia vt allia, ppter caliditatẽ diuretica: magis qdem dissolutiua. Calida at odorabilia semina, ppter quod oĩno odor per caliditatem fit: sed fetida indigestibilia sunt. Opz aũt nõ solum calida esse: sed bene digestibilia si fuerit diuretica qualiter descendentia subtilient humida. Noua.

¶ Cur oia odorata tam semina q̃z plante vrinã ciere possint? An q calida ⁊ tenuia sunt: tale at quodqz vrinã citat: celeriter eni calor iditus ille extenuat. Nec odor ipse aliq̃ corpulẽtia ɔcretus est. Nã ⁊ que nõ bene olẽt velut allia vi sui caloris vrinã mouẽt. Vel poti9 vim resoluẽdi liquefaciẽdiqz obtinẽt. Calã vo semina q̃ bene olẽt ideo sunt: q odor oĩno calore efficit̃: fetida sane incõcocta sunt. Nec solũ calida: verũ etiaz plene debẽt que puocatura vrinam sint: vt vna descendendo humores possint extenuare.

Istud expositũ est superius. 48. p̄me partis ⁊ reiterabit̃ 16° 20c. addit hoc vltimũ illud qd expositũ est di. q vehemẽter fetida: q2 sunt indigestibilia non sunt diuretica ⁊ si sint calida. nõ enim opz esse solũ calida que debẽt esse diuretica: sed cuz hoc opz ipsa esse bene digestibilia ad hoc vt descendẽtes p meatus ⁊ poros liquẽt ⁊ subtiliẽt humida ipsa ducẽdo ad vesicã: vñ pastinaca lz sit calida: q2 tñ nõ est digestibilis nõ euacuat per vrinaz. Nosce q cã q̃re fetida sũt idigestibilia est: q2 qd est digestibile opz q habeat humidũ tale qd vincat̃ defacili a calido. qd aũt nõ est hui9 sed aquosum lutulentum est indigestibile: ⁊ ideo ab hui9 effumatio resultãs tanq̃ ab improportione humidi causata cũ calido fetida existit. Quare fetida idigestibilia sũt.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

PRopter qd tẽperata vina veloci9 itẽperatis odorẽ emittũt? Aut q2 tẽperatũ ibecilli9 itẽperato ẽ. Imbecilli9

aũt fortiori ab oĩbus stupefit: deide tẽperatum est digestibilius itẽperato. digestibilius aũt est esse vnicuiqꝫ ⁊ accipere aliquid nõ existẽtium. Jntẽperatũ aũt bene odorabile est: temperatũ autem absqꝫ odore. Noua.

Cur vinũ dilutũ olere oci⁹ desinit q̃ꝫ merũ? An ꝙ dilutũ ibecilli⁹ mero ẽ? Qð ãt ibecilli⁹ ẽ oci⁹ a quocũqꝫ mutaẽ q̃ꝫ qð validi⁹. Tũ ẽt vinũ dilutũ facili⁹ affici põt q̃ꝫ merũ. Qð ãt affici facili⁹ põt: id ⁊ recipit a quouis ⁊ recipe q̃ðuis facili⁹ põt. ita fit vt merũ odorꝫ: dilutũ in odorꝫ fit.

Explicit duodecima particula.

Quare vina cõmixta aque ⁊ vĩr debilia veloci⁹ emittũt ex se odorẽ ⁊ sine eo reddunẽ q̃ꝫ itẽperata fortia ⁊ pura. illa.n. odorẽ suũ emittẽdo diu ꝯseruãt eũ. si aũt series hĩet admittũt vt videẽ sñiam sonare planior foret. Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens cãm esse qm̃ vinũ nõ purꝫ debilius est puro: qð aũt debilius est ab oĩbus ipm dissoluẽtibus facilius stupefit vigorẽ suũ pdens. ipurũ eni magis est digestibile vincibile q̃ꝫ purꝫ: qð declarat: qm̃ esse digestibile in vnoquoqꝫ nõ est nisi accipere de facili aliqd qð nõ est de sui nã. illud eni qð digerit expoliaẽ a ppria nã ⁊ forma: alterius vt mẽbri formaꝫ suscipiẽs. Ꝺ aũt accidit in non puro ppter sui passibilitatẽ ⁊ penetrationẽ magis q̃ꝫ in puro forti resistenti: ⁊ iõ purũ remanet bene odorabile nõ emittẽs diu odorẽ: sed non puruꝫ cito ipm a se reycit ⁊ sine ipso efficiẽ. ⁊ q̃dã fit effumatio intẽperata rõne admixtionis alterius subẽ. Dubitaẽ. qꝛ dicit vinũ tẽperatũ digestibilius intẽperato esse: qð nõ videẽ. qꝛ dcm̃ est 3° 3ᶜ. ꝙ vinuꝫ intẽperatũ digerit se ⁊ alia. Dicẽdũ ꝙ ille sermo nõ est huic ꝯrius: nõ eni dicit ipꝫ simplr magis digestibile esse sed digerere se ⁊ alia. Silr ⁊ digestio eius fit a seipso ⁊ nõ ab alio: qm̃ digerit se magis ppter caliditatẽ q̃ꝫ ppter passibilitatẽ suã. secus aũt est in nõ puro. iuxta illud qð dĩ 2° cano. raffanus digerit ⁊ non digeritur. digerit quidem ratione complexionis calide: non digeritur aũt ratione substantie grosse.

Dubium.

Solutio

Incipit decimatertia particula de his que sũt circa fetida.

Problema. I. Antiqua.

Propter qd vrina qdẽ quãto vtiqꝫ diuturnia fit ĩ corpe: fetidior fit: stercus ãt min⁹? Aut qꝛ Ꝺ qdẽ desiccaẽ magis diuturnũ extñs: siccũ ãt ipu-trescibili⁹: vrina ṽo igrossaẽ: recẽs ãt extñs sillor est potui q̃ ẽ ex pricipio. Noua.

Cur fetidior vrina redditẽ quo diuti⁹ in corpe mãserit: stercus ãt min⁹? An ꝙ sterc⁹ quo diutius retẽtũ sit: eo magis siccaẽ. Qð ãt sicci⁹ est min⁹ id putredini pꝫ. Urina ꝯtra effici crassior solet recensqꝫ potioni ingeste similior est.

Post pblemata nãlia circa odorẽ aggrediẽ pblemata nãlia circa prauũ odorẽ seu fetorẽ dicẽs. q̃re vrina quãto diuti⁹ ꝯseruaẽ in vesica tãto fetidior efficiẽ vt ipsi⁹ ostẽdit egressus. stercus ãt minus redditẽ fetidũ. Nosce ꝙ qd sit vrina visuꝫ est sufficiẽter p̃ma. Stercus ãt est supfluitas p̃me digõnis p itestinorꝫ egrediẽs viam. Sciẽdũ ꝙ quorũdã aialiũ stercus minus est fetiduꝫ:

Stercus quid.

imo potius aromaticuꝫ sicut genus dorcarꝫ seu caprarꝫ ⁊ muriũ sulphureo calore. Aliquorꝫ ṽo fetidũ valde vt hominis. quorũdã ṽo mediũ: qð accidit aut qꝛ sicciora ⁊ cibo vtunẽ cõmẽsurato ⁊ sicco multũqꝫ exercitanẽ: oppositũ ãt oppositi est cã. Alexãder in pblematib⁹ suis. Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicẽs p̃ cãm eẽ qꝛ stercus diu retentũ in ampli⁹ desiccaẽ ppter ꝯtinuã actionẽ epatis p meseraicas ptẽsas ab eo in itestina. qð ãt siccũ est nõ putrescit: ⁊ qð hui⁹ nõ fetet: cũ fetor a putrefactione causeẽ. nõ enĩ est humidũ aqueũ calori associatũ. qð ostẽdit stercus etiã boiuꝫ diu retẽtũ. vñ genus caprarꝫ ⁊ leporꝫ qꝛ diu retinet stercus ⁊ exiccat: fetidũ extat minime: ⁊ Ꝺ qdẽ verificaẽ in corpe nãlr se hñte: ⁊ nõ cũ in itestinis sanies iueniret. Deinde [Urina.] Assignat cãm p̃me partis dicens: qꝛ vrina igrossaẽ cũ retineẽ. reddiẽ eni magis etherogenea. misceẽ eni terreum cũ humido aquoso ṽtute calidi faciẽtis expirationẽ postea. Uñ vrina reddiẽ fetida: qð apparet in cibis maxime supexcoctis. efficiunẽ eni nidorosi ⁊ illð maxime ꝯtingit in vrinis sanguineorꝫ ⁊ cholericoruꝫ ꝯsequẽter. Uñ de ingenio. s. quorꝫ cõplexio est cal'a ⁊ humida est q̃lis hircorꝫ nã: fetide eni sunt vrine egestionis ⁊ expirationis. p̃ma etiã q̃rti. Sꝫ cũ celeriter mingiẽ vrina post assumptũ potũ: qꝛ silis adhuc extñs ei vt fere fuit ab initio non fetet. nõ eni retineẽ tpe lõgiori vt posset ingrossari ⁊ lutulenta reddi: cum hoc ꝙ seruat nãm potus: dũmõ etiã nõ fuerit ipse fetidus: vñ vrine nõ fetẽt potatorꝫ. Notandũ ꝙ vrina minime fetida ostẽdit dñium flegmatis: maxime aũt cholere: mediocriter ṽo reliquorum vt sanguineorꝫ vrina est fetida ad dulcedinẽ trahẽs: dum ipse in eius dispositione permaneat naturali: ad acetositatem ṽo melancholie. primo secunda.

Nota de vrina.

Problema. II. Antiqua.

Propter qd fetida comedentibus nõ videnẽ fetere? Aut propter id ꝙ frangitur olfatus ore: fm palatuꝫ plenus sensus fit velociter: ⁊ eũ qui est itus nõ amplius similr sentiũt. Primuꝫ eni sentiũt omnes: quando autem tangunt non amplius sicut connaturalem: ⁊ exterior similiter euanescit ab interiori. Noua.

Cur esculenta male olida minime his olere videntur qui illa ederunt? An ꝙ olfatum pertutũ ad palatum habemus. Jdcirco sensus hic propere impletur. Jtaqꝫ nec interiorẽ odorẽ eque amplius percipere potest. Principio eniꝫ oẽs sentire queunt. vbi autem tetigerunt non insuper possunt quasi iam res consociata natiuaqꝫ reddatur. ⁊ exterior similis ille oblatus delitescit obtentu interioris.

Quare fetida nõ apparẽt dũ comedunẽ fetere: cũ tñ prius sentirenẽ fetida vt carnes corrupte hei pue ⁊ pisces. Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicẽs p̃ Ꝺ eẽ qꝛ olfatus obtundiẽ ⁊ cõfrangiẽ ppter fetida que assumpta sunt ore: nã sensus ille qui est fm palatũ velociter repleẽ vapore putrido: ita ꝙ etiã sensus nõ fit iterius fetoris cũ nõ possit directe ptendi in organuꝫ olfatus: qui p̃mo sentiebaẽ cũ fetidũ erat exterius. qñ autẽ positũ fuerit interius cũ tangat nõ extñs nãle ac dispositũ ad sentiendũ nõ fit sensus: odorat⁹.n. mediũ reqrit vt sensus ceteri: ⁊ attractionẽ p nares vt dictũ est 10°. Adhuc etiã 2° exterior sensus fetoris

sus fetoris

sas fetoris debilitat̃ et euanescit ꝑpter sensus intra os cau sasũ ceu dictũ est 11° et 19°. ꝙ oscitãtes minus audiũt: qm̃ sonus interior exteriorẽ ꝑturbat. Una etiã operatio aliã de struit vt visuz est ꝑticula eadẽ: ita ꝙ actus oris in masti cando impedit odoratum ex vtraqz parte. s. exteriori et in teriori. Cum enim fetidum retinetur in ore fumalis va por resultat qui tendens sursum per duo foramina pala ti peruenit ad nares: sibi enim obuiant huiusmodi: et per nares attractus: vtriqz sibi occurrentes se impediunt: de oscitantis auditu vt dictum est.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter qd fricati flores fetidiores? Aut quia cõmiscetur odori terrestre quod est in flore. Noua.

¶ Cur flores cõtusi deterius olent? An ꝙ pars terrena que flori inheret odori permiscens sese vim hebetat odorandi.

¶ Cõstruit problema ex correlario quodam illato 8° et 9° partis prioris: qd̃ iam expositum est.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter qd aĩaliuz qdẽ nullũ odora bile est ꝓter parladin: hoc ãt et ipsis fe ris aiũt ipz fere delectabil'r olfacere: corrupte aũt et fetide sunt: arbo ꝝ ho multotiẽs cũ corrũpunt̃ et nõ desiccant̃ fetide sunt: sed cũ desiccant̃ adhuc magis odorabiles sunt? Utrũ q2 fetoris cã idigestio q̃dã est super fluitatis: ꝑpter qd̃ et sudores qbusdã et qñqz ta les sũt: maxime ãt qb⁹ nõ semꝑ tales ex morib⁹ fiũt: et vẽtositates et eructuationes: qui sũt indi gestibiliũ fetidi sunt: eadẽ ãt cã: et his q̃ sunt in carnibus ẞm ꝓportionale: dico ãt ꝓportionale: qd̃ loco carnis alijs existit aĩalibus: est eni et hec supfluitas qbusdã idigestibilis. Hoc igit̃ viuẽ tib⁹ cã fetoris ẽ: et corruptis putrefactũ: ꝑpter qd̃ et pinguia et ossa et pili nõ fetida sũt: q2 hec qdẽ digerunt̃: hec ãt nõ habẽt humiditatẽ: plan tis ãt nõ est supfluitas. Aut est qdẽ aliqd et his. sed q2 sicce et calide plãte ẞm nãm sũt. q̃re faci le digestibilis humiditas et nõ lutosa est ipsaꝝ. Ostẽdũt ãt et terre que in calidis sũt. odorabi lis existẽs Syria et odorabilia que sũt exinde: qm̃ calida et sicca sunt talia imputrescibilia: ani malia nõ talia sunt et calida: quare supfluitates idigestibiles ipsoꝝ sunt: et vẽtositates simil'r: et corruptis putrefit humiditas: harum aũt non: non enim habent. Noua.

¶ Cur aĩantiũ nullũ suauiter olet. Excepta pan thera: que etiã ipsis bestijs ita olet. ferunt enim suauẽ illis olentiã ab hac respirari. Stirpiũ ãt multe et integre bene olent: et corrupte ac aride magis magisqz suauẽ reddũt odorẽ? Utruz q2 mali odoris cã cruditas quedã excrementi est. Quãobrẽ sudores etiã aliqui atqz aliquãdo ita olẽt: sz e morbo maxime vitiant̃ qbus tales esse nõ solent. et flatus etiã ructusqz crudoꝝ fedius olẽt. quã eandẽ cãm de ceteris quoqz ꝓportio ne animaduertisse opz: ꝓportione inquã: ꝙ ani maliũ carne vacantiũ generi estimãdũ aliquid est qd̃ carnis vice habeat̃. Nã excrementũ cru duz vel in hoc esse nouimus. Hoc igit̃ et viuis cause fediditatis est et mortuis cum putrescit. Quãobrẽ pingue os pilus fedũ nunq̃ reddũt odorẽ. s. illã ob causam ꝙ pingue ꝯcoctum est. Ossa et pili humore vacãt. At genus plantarũ nullũ intra se ꝯtrahit excrementũ. an etiã plantis aliqd inest. Sed q2 sicca et calida sũt nã: humor eoꝝ nõ seculẽtus est: sz ꝯcoqui expeditius põt. Cõstat hoc etiã plagis terre que vt feruẽtiores sic odoratiores sũt: vt Syria: vt Arabia. et mu neribus earũdẽ regionũ: que sicca et calida no uimus: hoc idẽ ꝓbare põt. nullã aũt sentire pu tredinẽ possunt que huiusmodi sunt. At aĩaliũ genus tale nõ est. itaqz excremẽta eius cruda fe tidaqz sũt. flatusqz indẽ olẽt: peremptis quoqz aĩantib⁹ humor putret: plãtis minime. Quippe cũ humore plãtaꝝ gen⁹ haudquaq̃ redũdet.

Quare est ꝙ a nullo aĩaliũ ꝑcipit̃ odor suauis ab eo resolutus nisi a pardali q̃ femella existit par di: intãtũ eni suauiter redolet: vt etiã ipse fere ipsius iocũ dent̃ odore: sicut dicũt qui circa talia negociant̃ vt vena tores: sz sint corrupte et fetide ꝑpter prauã ipsaꝝ cõplonẽ: qd̃ indicant eaꝝ ferocitatis mores: a qbus nõ odor sed fe tor emanat potius grãdis. Simil'r et plures plãtaꝝ tal'r se hñt: que eni putrescũt absqz exiccatione ꝓportionate feris nõ sũt odorabiles iocũde. Sed q̃ corrũpunt̃ et cũ hoc desiccan tur amplius reddunt̃ odorabiles q̃ prius: nõ eni in hĩ pu trefactione supereminet humidũ aquosum lutulẽtũ qd̃ est cã fetoris: sz sufficiẽter est exterminatũ: sicut lignũ aloes ostẽdit dcm̃. vñ 2° cano. xyloaloes sũt vene arboris q̃ era dicant̃ et sepeliunt̃ in terra et dimittunt̃ ꝑ annũ donec ea ruz lignũ et cortex putrefiat et remanet xyloaloes purum.

¶ Et si afferat̃ istãtia de gazele aĩali muscuz ꝓductiuo: et quadã specie muris sulphurei qui sunt odoriferi. ¶ Dicẽ dũ illud nõ eẽ ab aĩalibus huiꝰ: ita ꝙ effumatio ab ipsis imediate ꝓueniat: sed potius ab eaꝝ supfluitatibus: vt a gazele ꝑpter tumorẽ apostemosuz in quo muscus ꝯtinet̃: a spẽ aũt muris sicut ab eius stercore. Quid aũt sit parda lis quãtũ ad ea q̃ corꝑis et aĩe: declarat̃ in absoluta Arist. physionomia: vbi ꝯnotat̃ leonis vtraqz nã: corꝑis. s. et aĩe: quo sexus denotatur masculi: et pardalis qua femineus. Instãtia Gazel ani mal mu scũ ꝓducit Solutio

¶ Deinde [Utrũ q2.] Soluit ꝓ assignãs cãz ꝑtacti in aĩa lib⁹ q̃siti. 2° in plãtis. 2° ibi [Plãte sũt aũt etc.] Primo in aĩalib⁹ habẽtib⁹ carnẽ: dicens ꝙ cã fetoris et odoris ꝑ op positũ est idigestio q̃dã supflui a calore exiccatiuo indo minati. Ex quo infert correlariũ dicẽs: ꝙ sudores in qui busdã sunt fetidi: eo ꝙ multis abũdãt supfluitatib⁹ humi dis idigestis: vt sanguinei ꝓprie: in quibus calidũ nõ be ne dñat̃ humido: isti enim supfluitates habent fetidas vt pretactum est valde: et maxime cõtingit illis: quibus non sunt ex moribus. i. ex ꝯsuetudinibus vel ex motibus in ordinatis vẽtositates et eructuationes: ita ꝙ nõ est ipsorũ ꝯsuetudo euacuãdi superfluitates per aliam partem mõ

euacuationis vllo: ppter qd retētis huiꝰ supfluitatibꝰ indigestis ꝛ putrefactis: sudores pcedētes ab eis vehementer extāt fetidi. ¶ Deinde [Eadē āt.] Ostendit eādē fore cām fetoris in aīalibus sanguineis. dicēs ꝙ ista eadez est cā. s. humiditatis idigestio fetoris in aīalibꝰ nō habētibus carnē: sed aliud pportionabile ipsi: ceu q̄tuor gn̄a aīaliuz exāguiū vt malachiaꝝ malacostratoꝝ: ostracodarmoꝝ: ꝛ entomoꝝ. Et audi p pportionale carni illud qd existit i eis loco carnis replēs loca vacua ꝛ alia pagēs carnis iuuamēta in hn̄tibus nām. istis eni reperit̄ supfluitas idigestibilis nō modica: ppter qd talia aīalia modico tpe viuūt. ꝛ maxime malachie vt ipsoꝝ idicāt hystorie ꝛc̄. ¶ Deinde [Hoc igit̄.] Cōcludit 2ᵒ intētū. d. igit̄ hꝰ dicta est cā fetoris in aīalibus viuentibus sicut sunt fere alie a pardali carentes antedicta digestione humidi: cū sit aīal calidum ꝛ siccū valde: mobile maxime. Simil̄r ꝛ in aīalibus corruptis ꝛ carētibus vita indigestio ꝛ corruptio que accidit humiditatibus coꝝ est cā fetoris: ppter qd infert correlariū. d. ideo illa que sunt pinguia pinguedine q̄ adeps dī maxime: ꝛ nō humida humiditate radicali celeriter fetēte ac ossa capilli vngues ꝛ huiꝰ nō sūt fetida: qꝛ q̄dā illoꝝ pfecte sunt digesta vt adipina sicut visuz est in 5ᵒ. Uñ de causis lōgitudinis ꝛ breuitatis vite pinguia sunt iputrescibilia qꝛ sunt aerea. Et forte qs. d. adipi h̄ adesse ꝙ non putrefiat ꝛ fetorē causet ppter hoc ꝙ a frigiditate fuerit coagulatus. Reliqua v̄o carēt humiditate supflua pparata ad putrefactionē: sicut sunt ossa ꝛ pili. ¶ Deinde [Plātis.] Ostēdit cām q̄re plāte nō feteāt ꝛ oppositū p 2ñs dicēs: p ꝙ in plātis ꝛ arboribꝰ maxime nō repit̄ supfluitas: vel si reperiat̄ est modica: eo ꝙ plāte ꝛ maxime odoriferę sūt cal'e ꝛ sicce nāl'r: ꝛ iō humiditas que reperit̄ in eis: erit digestibilis de facili: nō eni lutosa in qua terrestre admiscet̄ cū humido: inducēs oppilationē ꝛ calidi suffocationē: vt accidit in luto. ¶ Deinde [Ostēdūt.] Scdo declarat qd dictū est dicēs. ꝙ ita sit: illud nobis declarāt regiones cal'e: in qbꝰ sūt plāte bene odorifere: ceu Syria ꝛ Arabia: vt dctū est p̄us 2ᵒ 12ᵉ. ꝛ regiones illis affines in qbus oriunt̄ plāte sufficiēter odorifere. Uel illa q̄ pueniūt ex illis regionibus sūt hn̄ odorabilia calida ꝛ sicca: ꝛ talia impurrescibilia: cū putredo maxime cōstet per humidū. ¶ Deinde [Animalia.] Resumit 3ᵃ de cā fetoris aīaliuz: vt inde amplius concludat̄ intentum dicens: ꝙ animalia lz sint calida: tamen eorum calidum nō est tale sicut plantaruz: quia ipse sunt calide ꝛ sicce ꝛ proprie odorifere: sed aīalia calida ꝛ humida tendentia ad nām putredinis: ꝛ p 2sequēs fetoris pardali excepta: ꝛ supfluitates etiā ipsoꝝ non corruptoꝝ ꝛ viuentiū sunt indigeste. Similiter ventositates cuz sonitu siue absqꝫ ꝛ eructuationes ac oris fumositates sunt indigestibiles: ꝛ eodē modo eis corruptis: cū enim vita priuat̄ humiditas putrefit eoꝝ que est causa fetorum. Sed illa que est plantaꝝ non est causa fetoꝝ: non enim est indigestibilis putrefactioni parata.

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter qd fetida calida existētia magis fetida sūt q̄ ifrigidata: Aut qꝛ est odor vapor ꝛ defluxio quedā. qn̄ igit̄ vapor a calido fit ꝛ defluxio: motus eni qdā est. Cal'm aūt motiuū. frigidū aūt ecōtrario pmansiuū 2strictiuū ꝛ tendens deorsuz. Calidū aūt ꝛ odores oēs sursuz tēdūt ppter id qd in aere sunt: ꝛ instrumētū sensus ipsoꝝ esse sursum ꝛ non deorsum. Ad cerebruz enim terminatus odor sensum facit.

Noua.

¶ Quā ob cām res male olide grauius olēt cuz calent q̄ cū frigēt: An ꝙ nā odoris vapor qdā ꝛ delibatio est: que calor existūt. motus etenim qdā sunt. Calor aūt mouendi vim obtinet. frigor contra efficit vt res cōsistant ꝛ contrahant: deorsuz etiā refrigerata oia ferunt̄. Calor autez odoresqꝫ oēs sursum ferunt̄. Tum quia siti in aere sunt: tum qꝛ sensorium coꝝ supra nō infra habetur. Quippe cuz odor ad cerebrum penetrans mouere soleat sensionem.

Quare fetida cū fuerint actual'r calida plus sūt fetida q̄ qn̄ fuerint actu infrigidata. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs cām esse: qꝛ odor fit q̄dā euaporatione ꝛ defluxione sm aliquā ptē: nō tn̄ ꝙ odor sit vapor vel defluxio: vt ōn̄suz est 8ᵒ 12ᵉ. vel fortassis sequit̄ alioꝝ opionē: cū āt sit hꝰ defluxio vel euaporatio p cal'm: motꝰ qdā 2surgit: ipm eni mouet vt scribit̄ 2ᵒ de gn̄one aīaliū. vt dicat̄ motꝰ fit a calore: sz vapor ꝛ defluxio odoris motus qdā est: q̄re a calore 2ficit̄: frigus eni cū sit eius 2̄rius opat̄ oppositū: quietat eni ꝛ ipedit motū faciēdo euaporationē tēdere deorsuz: ppter qd nō pōt sentiri odoratu: qꝛ illō qd odoratu pcipit̄ opꝫ moueri sursuz: vñ oēs odores tēdūt sursuz: ꝛ illud bene pōt facere cū fuerint in aere calido 2citāte: q qdē est corpus de facili obediēs motui calidi sursuz: q causat̄ ab effumatiōe odorabili: q̄uis. n. aer habeat grauitatē in sphera ppa. 21ᵃ 17. ꝛ 4ᵒ celi ꝛ mūdi. vt tactū est 3 11ᵃ. 45. est tn̄ modica vt celerius possit ipediri cal'o. Sed odores moti sursuz p cal'm hn̄ potterūt pcipi: qꝛ eoꝝ sensitiuū supius extat sup oēs q̄tuor sensus pticulariter sensitiua. hic āt locus est circa cerebrū in pte anteriori supra extremitatē nasi: illud eni pueniēs odor ꝛ cōtinuās causat sensuz odoratus. ¶ Nosce ꝙ nō est audiendū p h̄ qd dī odorē sensuz fac̄ cū ad cerebrū 2terminat̄: ꝙ in se habeat sensuz aliquē actu. Uñ 2ᵒ de ptibꝰ. cerebrū nullū sensuz hꝫ actu: sicut neqꝫ sanguis neqꝫ aliqd superfluū aīaliū: hꝫ tn̄ in se v̄tutē ꝛ spiritū qbus mediātibus facit alia sentire ꝛ mouere. Uñ 4ᵒ de ac. cerebrum est sensibile ꝛ non sensatiū: neqꝫ etiā intelligas ꝙ cerebrū sit organū olfatus: sz caruncule q̄dā mamillares: neqꝫ etiā nares sicut sensit Auer. coll. 2ᵒ. qd indicat Ari. cū dit ad cerebrū terminatus odor sensum facit: nō autem nares dixit: ꝛ de hoc satis visum est in Conciliatore differentia 45ᵃ.

Quelibet odorē ad hoc vt pcipiatur oꝫ sursuz tolli nō autē deorsū qd fit mediāte frigore.

Cerebruz ē sensibile

¶ Problema. VI. Antiqua.

Ropter qd si quis allia comedat vrina fetet: aliȷ̄s aūt habentibus fortem odorem comestis non fetet: Utrum quēadmodum quidam Heracliroꝝ aiunt: quia euaporat sicut in toto ꝛ in corpore: deinde iteꝝ infrigidatum consistit: illic quidez enim humiduz: hic autem vrina: que est ex nutrimento vapor: ex quo factus est: hic cōmixtus facit odorem. hoc enim est quando transmutatur: Aut oportebat ꝛ alia hoc facere: q̄cunqꝫ fortes odores habent: nunc autem nō faciunt. Amplius congregata ex vapore nō in antiquum veniunt: vt vinū ex vino: sed aqua: q̄re ꝛ hoc mēdaciū: sed qꝛ solū nā dissolutiuū inferioris

riozis vētris habētiū difficilē odorem simul ꝛ diureticū. alia ꝟo sursuz faciūt vt raffan⁹ ꝛ vētositates aut nō diuretica: deorsuz āt tria exiūt: ħ eni ꝛ diureticū ꝛ vētositatē facit ꝛ ħ deorsuz. Locus āt q est circū testiculos ꝛ vesicā talibus vtunť ꝑꝑ vicinitatē: ꝛ qꝛ ventosus est declarat erectio virge. Manifestū igiť qꝛ accedit superfluitas in vesicā ipsi⁹ maxime taliū: simul vētositate q̄ in ista facit vrine odorem. Noua.

Cur si qs allia ederit vrinā redolētē alliū reddet: cū tñ alia pleraqȝ odoris vehemētioris igesta nihil in suā q̄litatē vrinaȝ possint cōuertere? Utrū vt qbusdā schole Heraclitee placet: ꝙ sicut in vniuerso ita etiā in corpe nr̄o expirať: deinde vapor denuo ꝯcrescit. Utqȝ ibi humor: sic vrina hic est: exhalatio aūt alimēti vbi reuertit vn̄ ꝓdierat: odorē eūdē nō imerito recipit: ꝗppe q̄ illud reddat in qđ sese cōmutarit. An si ita esset cetera quoqȝ idē facere deberēt q̄ vehemētē spirāt odorē. Nūc āt nullū ħ posse efficē nouimus. Ad hec vapor q postea ꝯcrescit non ad statū pristinū redit. Uerbi cā. si vapor vini exhalarit nō posti nodū in vinū ꝯcrescit sȝ i aquā. Itaqȝ falsuȝ id etiā illi referūt. Ergo alliū soluȝ ex oiuȝ numero q̄ odorē simul ꝛ vehemētez: ꝛ vrine mouērē reddūt iflare vētrē inferiorē pōt. Cetera eni vel sursuȝ mouere spūȝ solēt: vt radicula vel vrinā citare nō queūt. Alliuȝ ꝟo tria nimirꝫ hec facit: vt ꝛ vrina augeať: ꝛ spūs excitetť hisqȝ deorsuȝ nō sursuȝ: q̄ q̄dē sicut vesice testiculoꝛūqȝ id sentit: ꝙ ꝛ in vicino ē: ꝛ spūi opportunior: hn̄t vt tērigo abūde declarat. Cōstat igiť vt excremētū alliȳ oiuȝ maxime huiuscemodi ad vesicā possit vna cū spū deuenire: qđ permiscēs sese odorē plene vrine committat.

Quare si qs comederit allia vrina ei⁹ reddiť fetida. sȝ si comederit plurima alia vt raffanuȝ calamētū q̄ hn̄t silr odorē ꝛ fortē ꝛ acutū sicut alliū non ꝑꝑ ħ adeo fetet vrina. Deīde [Utruȝ quēadmodū.] Soluit ꝛ p̄ assignat cām ꝭm opionē quoꝛūdā de secta Heracliti. 2° ꝓpriā. 2° ibi [Sȝ qꝛ.] Adhuc p̄ ponit illoꝝ opinionē dicēs ꝙ huiꝰ cā est sicut dixerūt q̄dā de secta Heracliti: qꝛ allia sicut euaporationē iducūt in toto nos ꝯtinente aere sic ꝛ cā in corpe: sȝ postea ifrigidanť nō euaporātia: ita ꝙ incipit ꝯgregari in vnū locū humidū qđ euaporabat vt in ꝯtinēte: sȝ in corpe vrina q̄ q̄dē est supfluitas nutrimenti scđe digōnis: huius āt vapor q effumabat postq̄ fact⁹ est ex humido cōmisceť cū aquositate vrinali ꝛ causat fetorē: ꝛ illud ꝯtingit cū ille vapor tēdēs sursuȝ dissoluēdo humiditatē subtilē trāsmutať a loco in quē tēdebat ꝛ descēdit ad vias vrine cū humiditatib⁹ dissolutis. Nosce ꝙ huiꝰ cā erat ꝯueniēs opioni Heracliti ꝛ Cratili: cū posuerūt vaporē oium p̄n^m: ad quē sequiť ꝓpter maximā eius alterationē nihil fixū ꝛ verificatum in reꝝ nā vt sensere. Deīde [Aut.] Improbat 2° cās istoꝝ duabus rōnib⁹ dicēs p̄. si ꝓdicta euaporatio esset cā sicut dixerūt Heracliti: oporteret etiā alia q̄cūqȝ sūt calīa ꝛ sicca fortes ꝛ acutos habētia odores ꝓdictā euaporationē causare: ꝛ ita fetoris vrinaꝝ cām existere. illud aūt nō videmus fieri vt ꝫquiūt. Deinde [Amplius.] Assignat 2° aliā cām dicēs ꝙ nō oia ꝯgregata ꝑ quādā ifrigidationē vapoꝝ deorsuz repressiuā ꝓueniūt in antiquū. i. in ꝑtē iferiorē in qua receptaculū ꝯsistit vrine. illud eni ꝑ antiquū q̄dā metaphora pōt iferi⁹ dici. Un̄ antiqui ꝓcedētes sūt nobis inferiores nosqȝ supiores: sumus eni ad ipsos ceu puer sup gigantis humeꝝ ꝭm Petrū helyam iposituꝰ: vel antiquū ꝓtēdunt vt in terrā: q̄ antiquitus fuit p̄n^m oiuȝ ab Hesiodistis opinata lōgiferis: sicut eni vinū vino plurimo ꝛ diuerso cōmixtū nō ꝓuenit deorsuz tēdēs in vrinas: sȝ poti⁹ in nouū ꝛ modernū vt ignē puta sursuz effumādo in modū ei⁹ ad caput: sic nō est de aqua mixta maxime cum vino: ꝙ ipsa nō veniat in antiquū: imo potissime in id ꝑcurrit: vrinam ꝓuocās ceu visuz est 3°. Deinde [Sȝ qꝛ.] Assignat cāȝ ꝓpriā dicēs p̄ ꝙ alliū solū īter cetera de numero hn̄tium odorē grauē ꝛ acutū: cū eo ꝙ est dissolutiuū iferioris ventris ꝓuocatiuū etiā extat vrine. Hec eni duo videť hīc de sui nā: q̄dā eni sūt que hn̄t ducere vētositates tm̄ ꝛ alia in vētre ꝯtēta ꝛ nō ꝑ iferiorē: vt raffanus atriplicis semen ꝛ huiꝰ. hec eni vomitū leuiter ꝭm Mesue faciūt: ꝛ nō sunt adeo ꝓuocatiua vrine. Deinde [Aut qꝛ.] Sermonē tetigerat de illis q̄ ꝑ deorsuz educūt: dicit ꝙ hui⁹ sūt tria puta solutiuū vētris vt agaricū. ꝓuocatiuū vrine vt ameos. ꝛ vētositatis icitatiuū: vt piganū: q̄ nēpe oia repiunť in allio. Deinde [Locus.] Ostēdit 2° que sunt loca vn̄ hec tria emittunť. d. ea fore loca entia circa testiculos ꝛ vesicā vt anus ꝛ v̄ga. sunt eni solita euacuari a talib⁹. s. dissolutiuis diureticis ꝛ vētosis ac etiaȝ solutiuis vētris. cōicant eni sibi ꝑꝑ vicinitatē ipsoꝝ adinuicē. Qꝛ āt in ꝓdictis locis accidit vētositas in qua poterit eē dubiū oñdit nobis erectio que accidit virge ꝓpter ventositatem extēsiuam. Deinde [Manifestū ergo.] Cōcludit p̄ncipalr̄ intētuz di. itaqȝ manifestū eē ꝙ supfluitas illi⁹ tēdit in vesicā qđ fuerit maxime de numero taliū simul cū reliqs duob⁹ habētib⁹ vētositatē ceu alliū: q̄ siqdē vrine cōmixta cāt fetorē. Nosce ꝙ lȝ plurima sint taliū vt allium ceu cepe porrū amiudē eruca ꝛc̄. vt visuz est 2° ꝛ 4°: alliū tñ in ħ dignius. Sed dubitať q̄re dr̄ alliū esse vētosuz. Un̄ 4° re. acu. alliū gn̄at vētositatē: cū dictū sit 1 2° de inge. sa. pre ceteris ventositatū exclusiuū. Dicendū ꝙ alliuȝ de se cū sit calidū subtile resolutiuū: ventositatē hȝ destruere. ꝑ accn̄s aūt cū mām inuenerit quā nō pōt dissolueť ipsam iducit: q̄re eam destruēdo facit: ꝛ faciendo destruit. Dubium. Solutio Nota de albo.

Problema. VII. Antiqua.

Propter qđ ora nihil comedētiuȝ sed ieiunātiū fetēt magis: qđ vocať ieiune fetere: comedētiū āt nō: qn̄ oporte bat magis? Aut qꝛ nō moto vētre calidior aer fact⁹ ꝓpter imobilitatē putrefacit vētositatē ꝛ flegmaticas supfluitates: ꝙ āt calior sit signū: qꝛ sitim facit ieiuniū magis. Comedētibus āt ꝓpter id qđ minor est odor: ciboꝝ odore dissoluiť: dn̄ať enim caliditati: ciboꝝ caliditas. quare nihil patitur. Noua.

Quā ob cām ora hoiuȝ q nihil ederint sȝ ieiunarint graui⁹ olēt. qđ ieiunā graue olētiā appellať: coꝝ āt q aliqd ederint non olent: cū tñ eoruȝ magis olere debeāt? An ꝙ vētre inani minusqȝ

agitato aer factus calidior spirituum excrementaque pituitosa sua immobilitate putrefacere pot. Calidiorem autem affici argumentum est quod vel sitim parere ieiunium solet. At vbi ederimus odor ciborum grauem illi olentiam offuscat: vt maior minorem: calor enim ciborum calorem precedentem illum exuperat ita vt nihil affici possit.

Quare ab oribus illorum qui nihil comederint sed fuerint ieiuni et propter cum eis pfeteant immensior et horribilior emittitur fetor. quod puerbialiter dicitur fetere ieiune: sed ora illorum qui non sunt ieiuni sed sobrie comederint: etiam si feteant plus in ore non fetent tali modo: non tamen debent multum et multotiens comedisse: tunc enim posset indigestione fetere: sic igitur si ora non debent fetere: opus fit huiusmodi neque esse ieiunos aut repletos sed sobrios. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit et primo assignat causam prime partis. dicendo esse: quia venter ieiunantis non mouetur in acceptione et contractione super cibum: cum motus habeat infrigidare: per accidens tamen: vt visum est 5° particula. spiritus retentus in ventre aereus calidior redditur: qui propter immobilitatem causat putrefactionem in ventosis et flegmaticis superfluitatibus ac etiam cholericis et vitellinis et citrinis. impossibile enim est inuenire ventrem et matricem vacuos: velut neque duas vesicas. nāluū 3°. Immobilitas enim est vna causarum putrefactionis: et per consequens fetoris: vt mare ostendit opposite metheo. 4°. vnde in sequenti problemate putrefactio accidit a quiete qualitatis: cuius quidem caliditatis signum: quia ieiunium eo quod calefacit sitim inducit maxime: ita vt ea ponatur signum purgationis sufficienter. afo. 4°. ¶ Deinde [Comedentibus.] Assignat causam 2e partis. dicens quod in his qui comederint calor est minor et per consequens fetor: ita vt de leui fetor dissoluatur et vincatur ciborum odoratione: quoniam caliditas et odorabilitas dominantur caliditati ventris: et ipsius effumationi fetide: et ideo comedens nihil sentit fetoris. Scias quod huiusmodi non fetent solum secundum ora ieiunantes: verum aliquam mordicationem maiorem patiuntur in ore stomachi: et propter quorum sensibilius et cholere susceptibilius. ¶ Nosce quoque quod fetor oris causatur aut propter putrefactionem gingiuarum et dentium vel empimatis coartati in pectore: vt 10° consequenter apparebit. aut propter humiditates corruptas agitatas a caliditate in ventre: de qua sermo contractat presens: quam quidem effumationem fetidam sui quantitate cibus extinguit ac suffocat qualitate.

Immobilitas est vna ex causis que putrefactionem inducit.

Fetoris vi[...]

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid ascella fetidissimus locorum? Utrum quia irrespirabilissimus: est autem fetor in his maxime: propter id quod putrefactio fit a quiete qualitatis: aut propter id quod immobilis et inexercitabilis. Noua.

¶ Cur ale omnium maxime partium nostri corporis male olent? Utrum quod omnium minime respirare possunt: malus autem odor locis huiusmodi contrahi maxime solet: quoniam putredo quiete interioris qualitatis consistit. an ideo quod immobiles inexercitateque habentur.

Quare ascella que est locus sub parte adiutorij ex vtraque parte occultatus est fetidissimus olim locorum: et vlr omnis locus tectus et vbi accidit confricatio carnis adinuicem vt inguina fauces post aures summitas mamillis: et quod inter digitos pedis: hec. n. fetida: tum quia recipiunt aliorum superfluitatum quia tegunt ea confricatione mota: et de hoc processit sermo 12° et 14° 4°. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit assignans duplicem causam dicens primo causam esse: quoniam locus sub ascella pre omnibus alijs respirat minime et euentatur. licet enim sit sufficienter rarus: quod declarat multitudo pilorum in ea existentium. afo. 5°. tamen hic nata est fieri putredo et fetor propter retentionem maiorem superfluitatis: et quia non potest propter loci conclusionem exhalare: in quo maxime contingit fetor: eo quod locus ille natus est vt in eo generetur putredo: que causa extat fetoris accidens: propter quietem materie humide male qualitatis de leui parate putrefieri et fetide effumare. ¶ Deinde [Aut.] Secundo assignat aliam causam vel complet quod inceperat de quiete materie male: quare dicit illud contingere: quia locus circa ascellam quiescit immobilis: non enim propter exercitium ab ipso superfluitates exhalant: vt ab alijs partibus organicis ad motus ordinatis non solum hoc ei adest: verum etiam tanquam vilis non pars recipit superfluitates partium nobiliorum: hec enim recipit que cordis maxime: fauces eas que cerebri: et inguina epatis. ¶ Nosce in 7° quarti Aui. quod quidam causam fetoris in ascellis et pediculorum dixerunt fore ex reliquijs vestigiorum spermatis vnde creatus est homo: que ceciderunt in partibus ascellarum: et penetrauerunt in partes cutis: sed non est de illis quibus fit innitendum: cum esse spermatis conuertatur in melius. ¶ Propter quid pedes fetent cum maxime sint in motu. Iuxta illud. longusque in carcere pedor. ¶ An quia plurimum mouentur tecti vehementer ac occultati: vt non possit superfluum exhalare ab eis: adhuc recipiunt superfluitates terrestres et aquosas paratas putrescere de facili et fetorem inducere.

Problema de fetore pedum. Ratio prima.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid sudores fetentes quando inunguntur vnguento fetidiores fiunt? Aut quia hoc in multis habet fieri. vt acutum et dulce commixtum totum factum est dulcius. deinde omnes sudantes fetidiores sunt: vnguentum autem calefactiuum est: sudores igitur preparat. Noua.

¶ Cur homines qui virus redolent hirci fedius oleant cum se odorifere vnguentarint? An hoc in multis accidere solet velut cum acido dulce commixtum est: dulcius totum exultat: tum etiam omnes postquam sudarunt: grauius olent. vnguentum autem concalefaciendi vim habet itaque sudorem pot prouocare.

Quare est quod sudores fetidi quando quodam vnguentorum inunguntur redduntur fetidiores non inunctis. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit ostendens illud non esse vlr verum: quare ad maiorem ipsius expositionem reiterat ipsum. ideo dicens illud quesitum verificari in pluribus: non autem in omnibus: et declarat modum eius dicens: quod sicut dulce mixtum cum aliquo acuto debita seruata proportione miscibilium totum ex his compositum redditur saporosius et delectabilius quam sit singulum per se: et propter hoc dulce multum excedit: eo quod acutum id obtundit. hoc autem acutum hebetat: quare Mesue. vtilis fit permixtio rei dulcis cum acuta: licet autem in pluribus saporibus ita fit et odoribus: fallit tamen in his quandoque: ceu cum quedam vnguentorum occurrunt sudoribus fetidis: non enim meliorantur inde: verum deteriorantur in amplius: et maxime cum vnguenta fuerint calefacientia: sudores apertione pororum et humidorum subtiliatione preparando: et partes ipsorum permiscentia adinuicem vt humidum aquosum cum terreo lutulento: putrefactionem et fetorem per consequens augmentant et non corrigunt: materie vero huiusmodi vnguentorum sunt calida excedentia cum humiditate extranea: vt anitudem humidum eruca flores subtiliores. et reliqua vt apparebit. 11°.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter quid gibbosorum et curuosorum fetidior et grauior odor anhelitus? Aut quia inclusus

q2 iclusus ē loc⁹ q est circa pulmonē ⁊ diuellit ex rectitudine: q̄re nō bñ exhalabilis: sꝫ putrefit humor. ⁊ spūs magis itert⁹ iclusus. Noua.

Cur horum icuruorꝫ gibborūqꝫ habitus grauior ac fedior est? An q locus pulmoni accommodatus conclusus flexusqꝫ a sua proceritate e[st]: amplius interclusus putrescat.

Quare anhelitus gibbosorꝫ ⁊ icuruosorꝫ siue strumosorꝫ fetidior est: aut saltē grauioris odoris oppositis: siue emittat̄ p os siue nares. Nōn[m] ex iteriorꝫ 4°. q gibbosi dr̄r quorꝫ in posterius causat̄ eminētia ex spōdiliū dislocatione. strumosi vō qb⁹ anterius. Nōn[m] q nō solū ppter h anhelit⁹ quorūdā fetet: verꝫ etiā cū oppilant̄ ptes nariū supius sub oculis entes camusy dicti: su perfluitates eni cerebri nequeūtes descēdē ⁊ ppē tpe calo ⁊ humido putrescūt ⁊ fetent. Deinde [Aut q2.] Soluit dicēs cāꝫ eē: q2 locus q est circa pulmonē distrahit̄ ab ei⁹ rectitudine lōga. cū eni pulmo moueat̄ dilatatiōe ⁊ ꝯstrictiōe: saltē pp ampliationē ipsi⁹ oꝫ pect⁹ ꝓcedi. cū sequat̄ motū illi⁹ ꝫ Hal. cū āt pulmo nō possit sufficiēter euētari dilatatiōe ⁊ reductiōe: nō pōt qd̄ supfluū ē exhalare. Sꝫ putrescit humiditas ⁊ spūs aere⁹ q retinet̄ i ipso iclusus: a q̄ tādē spūs exhalat putridus: ⁊ q2 putredo nō solū ē cā fetoris imo ⁊ corruptiōis ⁊ mortis: vt pꝫ in li°ᵒ mor. ⁊ vita. Vñ afo[r] 6ª Yip. gibbosos ex asmate aut tussi fcōs an iuuētutē mori pnūtiāt. cū .n. pulmo nō hēat locū sufficiētē vt possit dilatari ac supfluū expurgare suffocatio ꝯtingit.

Problema. IX. Antiqua.

Ropter qd multa vnguentorꝫ coctu dāt fetida: q̄dā aūt delectabiliter: aut nō peius? Aut q̄cūqꝫ qdeꝫ motu aut fricatōe pmutata: peiora talia: q̄cūqꝫ vō nō: ecōtrario: sūt āt q̄dā talia: quēadmodūꝫ ⁊ florꝫ ex qb⁹ fiūt odorabilitates: hec qdē fricata aut calefacta aut desiccata praua: vt albe viole: silia āt vt rose. Et vnguētorꝫ vtiqꝫ q̄cūqꝫ ex talib⁹ sūt: trāsmutat̄: alia vō nō: pp qd̄ rosatuꝫ nequaq̄: ⁊ fetida videnē magis quorꝫ sudores fetidi: ⁊ q2 miscent̄ ꝯrio: quēadmodū mel cum sale: non magis dulce sed minus. Noua.

Cur vnguētorꝫ magna pars sudori permixta male olet: aliq̄ vō suauior reddit̄: aut nihil deterior? An que motu tractatuqꝫ cōmutari solēt: hec deteriora reddunt̄: q̄ āt eadē psistē possunt: hec suaui⁹ redolēt. at sūt q̄ resistere queūt: q̄rio etiā florꝫ qbus odores ꝯficimus. alij cōtusi vel ꝯcalefacti vel exiccati exolescunt: vt viole albe: alij sibi similes vt rose. Et vnguentorꝫ igit̄ q̄ ex florib⁹ huiusmodi sūt cōmutari vtiqꝫ possunt: q̄ nō sunt: nequeunt: vñ rosaceū cōmutari minime nouimus: ⁊ qdē quo sudores fedius olent: eo grauius vnguētū qd̄ reddere videt̄: qm̄ rei sibi contrarie se permiscet: vt mel cū sale nō magis sed minus dulce sentimus.

Quare est q multa vnguētorꝫ seu inūctionū cū qb⁹ eis inūgunt̄ exudāt fetide: sed q̄dā sūt qbus inuncti nō fetide sꝫ potius odorifere sudāt: q̄ multotiens cōstruunt̄ in fetorꝫ remotionē: vt dicta spicata ⁊ foliata. Aliqs vō peruncti reperit̄ horꝫ mediū: nō enim multū peius aut meli⁹ odorat̄ ab eis. Deinde [Aut q2.] Soluit assignās cām. ⁊ pmo cām sumit ex parte cōponētiū taliū vnguentorꝫ: dicēs cām esse: qm̄ quecunqꝫ pmutant̄ a nā sua ⁊ virtute: ⁊ id aut est ppter motū q2 diu fuerint mota in aere: ita vt euaporatione nimiā fecerit: vt pomū ondit. vel q2 fuerint fricata taliter vt terrestre sit cōmixtū cum subtili odorifero: qd̄ fricatio hꝫ facere vt dictuꝫ est 3°: ceu flores sunt: hui⁹ qdē efficiunt̄ peiora in ipsis: ac etiam ad opus vnguentorꝫ. potius eni sunt cā fetidi sudoris q̄ oppositi. sed quecūqꝫ non sunt talia: q motu aut fricatione pmutent̄ a nā sua: se habēt ecōuerso. nō eniꝫ reddunt̄ peiora neqꝫ in se neqꝫ ad opationē: sed meliora: ceu sūt odorifera in substātia grossiori. Tūc hac pmissa distinctione subdit. q̄dā reperiri talia vt flores quo ad primuꝫ: a qbus odores resoluunt̄. qn̄ eni hi fricant̄ aut cale sūt vltra corꝫ nām vel desiccant̄: ⁊ vl̄r si aliquā trāsmutationē recipiāt etiā modicā: reddunt̄ praua: vt viole ⁊ pprie albe claudarū: sūt eni he isirmiores: ⁊ nō adeo vt purpuree earꝫ redolentes. Alie quedam sunt albe dicte saracenice ceu dicte keiri prioribus virtuosiores: q̄dā vō sunt violis ⁊ talibus affinia fm̄ partē vt rose valde expāse pre maturitate cua nescētes. Deinde applicat ad ppositū subdēs: q similiter vnguēta quecunqꝫ facta ex his que de facili alterantur ⁊ corrumpunt̄: ꝯiunctione reddunt̄ fetidiora. quedā vō vt quorꝫ suba grossior nō pmutabilis: efficiunt̄ odorabiliora. De medijs igit̄ q̄les vident̄ rose fm̄ q fuerit viridiores maturiores vel medie iudicādū mediocriter. Et subdit q corpora sūt apparentia amplius fetida quorꝫ fetidi extāt sudores: idicāt eniꝫ ipsorꝫ nāꝫ. Deinde [Aut q2.] Assignat 2ª cāꝫ sumptā ex cā pportionis miscibiliū: dicēs q qn̄ miscibilia opposito cōmiscent̄ mō: ita vt nō sigillēt adinuicē: ceu mel cum sale: iō ꝯiuncta nō addit̄ dulcedo verꝫ poti⁹ imutat̄: ceu cū zuccharꝫ iungit̄ prunis: nā iuxta Mesue res dulcis p̄terq̄ salse iuuamētū pstat oi. silr̄ euenit in ꝯiūctiōe rerꝫ rōne olfatus: ⁊ hic qdē sermo exposit⁹ sufficiēter 15° pmc. Nosce apparere diuersitatē h9 vnguētorꝫ in eo q ipsorꝫ iunctiōe exudat fetide opposite vl̄ medie: fm̄ q res fuerit i grossa suba subtili vl̄ media. flores. n. in vnguētū redacti ⁊ vl̄r qd̄ subtile ē reddit̄ fetidū. radices āt ⁊ ligna ac oia grossiora odorifera: vt sandali valeriana. de medijs autē mediocriter iudicanduꝫ.

Problema. Vltimū. Antiq.

Ropter quid oia mota magis fetēt? Aut q2 replēt aerē: trāsmutit̄ igit̄ velociter odor in sensum. Noua.

Cur oia plenius olēt cū mouent̄? An q aera iplent. itaqꝫ odor citius ad seipsuꝫ reducit̄.

Explicit decimatertia particula.

Istius quidē iam precessit expositio 4° precedētis partis de odore. hic tamen proponitur de fetore.

Incipit decimaquarta particula de nālibus que sunt circa complexionem.

Problema. I. Antiqua.

Ropter qd ferini fm̄ mores sunt ⁊ visus: q in supabundantijs existūt aut frigoris aut caloris? Aut ppter idē: optima nāqꝫ cōplexio ⁊ intellectui ꝯfert: supabundātia aūt stupe-

faciunt. ⁊ queadmodum corpus puertunt: ita ⁊ complexionem intellectus. Noua.

¶ Cur efferis ⁊ moribus ⁊ aspectu sunt qui in nimio vel estu vel frigore colunt? An eadẽ causa est. optima eni tẽperies nõ corporum solũ: verum etiã intelligentie hominis pdest: excessus autem omnes diminouent: ⁊ vt corporis ita etiam mentis temperamentum peruertunt.

Expedita nimirum particula 13ª pblematũ nãliũ circa organũ odoratus. In hac determinat pble[ta] nãlia circa cõplonẽ: in cuius qdẽ cognitionẽ venimus p sensuz tact⁹ tãq̃ p eẽntialia vt appet in thegni. sũt eni signa sumpta ab ipso sbalia: q̃ necessarie sũt veritatis sm haly rodoan. pponit igit̃ more solito dicens. Quare hoies dicti in qbus extat excessus in frigore siue in calore ac slr in reliqs q̃litatib⁹ potẽtibus pmutare: sunt ferini ⁊ brutales sm mores ⁊ actus: ⁊ silr sm visus ⁊ apparẽtias.

Qualitates actiue ceteris fortiores sũt in pmutãdo. ¶ Nõn[m] q expssit q̃litates actiuas magis: eo q ceteris sũt fortiores in pmutãdo: efficacissime eniz sunt de distẽperãtia inequali. Adhuc scias q lz fere dicant̃ pprie alalia ferocia agrestia vt leo ⁊ pardus: vñ descẽdit ferini nomẽ: nihilominus hic oẽ audit̃ brutũ: vt dicat̃ q habentes excessum in frigore hñt mores ferinos ⁊ visua: eo q sunt timidi aialibus timẽtib⁹ assimilati sicut cerui ⁊ lepores. Silr habẽtes cõplonẽ calore depauatã supfluo sunt ferales moribus ⁊ visu. sunt eniz psidi temerarij ⁊ siles apparẽtia taliũ aialiũ: vt leonibus ⁊ psimilibus: ⁊ hoc est qd dĩ in phyisonomia: refert̃ ad leones apros ⁊ huiꝰ. Põt ⁊ p visus audiri actus aspectus. sunt enim aliq̃ pscindentis visus vt leones. q̃daz vo hebetis ⁊ pauidi sicut ouis. Uel aliter vt q p mores actus itelligant̃ aie. p visus at corporis: ⁊ eius pprie apparẽtia figurationis ptiũ exteriorum: per huiꝰ eni tãdẽ indicat̃ sup mores ⁊ dispões ale reliquas. sũt eni aliq habẽtes dẽtes caninos elõgatos ad silitudinẽ aprorum mãdibulasqz in anterius ptẽsas: ⁊ alij in modũ habẽt nasuz aquilarum. ¶ Deinde [Aut pp̃ter.] Soluit dicẽs cãm esse equidẽ in cõi. s. pp̃ter excessum a tẽperamẽto: ex quo mala fuit acquisita cõplo siue nã vel psuetudine depauata: qd pbat p 3ʳium: dicẽs q cõplexio optima q̃ est tẽperatissima vt possibile inuenire: nõ modicũ cõfert ad bonitatẽ intellectus: vt etiã pz aialiũ 2º. vtit̃ enim ea saltẽ in eius actu ceu organo: ⁊ qr ipsuz est huiꝰ: ⁊ tali disponit̃ dispõne: q̃lis est opatio: que dz psequi ex eo: puta rõ: qua homo quoddã diuinũ existit. 4º ethicorum apparens: optimã ⁊ nobiliorem pre ceteris aialium hãc habuit homo. Iuxta illud pº pmi Auic. donauit deus homini tẽperatiorẽ cõplexionẽ q̃ in h mũdo sit esse possibile. Ex tã nobili qdẽ cõplone: ⁊ intellectus actus ⁊ mores: mẽbrorũqz pfigurationes pueniũt pulcherrime: partes eni sue respectu partiũ aliorum aialiuz extãt velut aurum in fornace pbatũ. apparẽs pmo hystoriarum ⁊ 2º. Huiꝰ aũt tã nobilẽ cõplonem ac decorã etiã cõpositionẽ excessus stupefaciunt ⁊ corrũpunt: sicut enim corpus puertũt: simil̃r ⁊ nãm intellectus pmutant. alligat̃ enim eius cõplexioni p opationẽ saltẽ. ¶ Notandũ q cũ intellectus sit q̃druplex apud phm vt

T.c.51. apparet 3º de aia. puta primorum principiorum que per se pue

T.c.18. niunt ad habentẽ. 4º meta[ce]. intellectus agens de quo di

T.c.19. ctũ est: q est quo est oia facere: ac passibilis seu mãlis qui

T.c.1.2 est oia fieri. ⁊ 4º intellectus passiuus vt imaginatio corruptibilis existens: hic omnis põt audiri itellectus: ⁊ passibilis maxime. sm q quãtũ ad ipsius actuz ex intellectu depẽdet passiuo: sine enim ipso nõ est itellig e re. Et si intellectus passibilis nullũ habeat organuz in eo zpore. vñ in pmº phyisonomie anime sequunt̃ corpora: ⁊ ipse sm seipsas non sunt ipassibiles a motibus corporis: pp qd corrupto quodam interiori vt organo imaginationis: intelligere ⁊ considerare emarcescunt. primo de anima.

¶ Problema. II. Antiqua.

PRopter qd in ponto frumẽtũ dimissum in frigore per multa tempora sit incorruptibile? Aut qr euaporat extraneũ humidũ cũ calo: quemadmodũ in vuis que fiũt passe: quedã eniz a frigido: quedam enim simul a calido. Noua.

¶ Cur frumẽtũ in põto frigori expositũ diu reseruari itegruz põt? An pp̃terea qr humor alienus vna cũ calore euanescit vt in vuis fieri nouimus. alia eni frigore alia calore exhalant.

Quare si in ponto regione frida ⁊ sicca septẽtrionali ⁊ slr in q̃libet hꝰ dcã a mari sic noiato: quod nũc pp helis submersionẽ helespontiũ vocat̃ mare: frumẽtũ ⁊ slr alia semina cetera suo mõ cũ frida ⁊ sicca tardissime vt panigiũ si dimittant̃ in frigore tpe lõgiori respectu regionis huic opposite vt meridici: nõ tñ corrũpit̃ aut vmib⁹ pforat̃. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit di. cãm esse: qm humiditas extranea in frumẽto euaporat ⁊ foras resoluit̃: q̃ retẽta corruptionẽ causat ipsi⁹: accidit. n. h vt videmus euenire vuis in spectaculis aeri ⁊ vẽto expositis: nõ putrescũt. n. de leui: eo q quãtũ euaporat i eis tãtũ resoluit̃ ⁊ expirat foras: sic. n. agũt putrefactionẽ phibẽtia: vt balsamus aloes ⁊c. ⁊ iõ aliq volẽtes vuas pseruare: cõtorquẽt suspẽsoria ipsarum: ⁊ sic p tres aut q̃tuor dimittunt dies auferẽtes postea. Alij in aquã effũdũt feruẽtẽ: nõnulli vo in paleis: ⁊ alij in melle: qd etiã declarat. nã q̃dã pseruant̃ icorrupta a frigido pfortate calm iterius: vbi humidũ digerit̃ nãle: ac expirat supfluũ isensibil̃r: vt appet in nobis hyeme: q̃re min⁹ tũc putrescũt corpa: vt visuz ẽ pºrº. nõnulli siqdẽ pseruant̃ a corruptiõe pp calm psumẽs humidũ supfluũ: sil̃r. n. frigore vtrũqz adiuncto. Et iõ dicet̃ nono in locis calis lõgeuiores sum⁹. nõ. n. ita putrefactiones ptigũt ceu in fridis: vt videbit̃: in regione at caliori ⁊ maxime cũ humidũ associat̃ supfluũ calo 3riũ: granum ⁊ huiꝰ putrescũt p oppositum cito: ⁊ vt defendant̃ opz ipsa sepius agitare: ac etiam ipsa aeri ⁊ vento exponere.

¶ Problema. III. Antiqua.

PRopter quid in frigidissima regione causones magis fiũt? Aut qr repcutit frigus intus caliditatez. In estate aũt ztrariũ accidit: iteriora sunt frigidiora. Causon ⁊ febris exterioribus infrigidatis interiora facit calidiora. Noua.

¶ Cur potius in frigidissimis terris ardores febriũ fiãt? An q frigus calorẽ intus circũ obsistit: cuius rei ztrarium estiuo tpe agitur: partes nãqz interne frigidiores reddunt̃. Ardor autem febris est: ergo partibus refrigeratis exterioribus: caloris copia interiores redundant.

Quare in regiõe fridissima ⁊ tpe silr magis fiũt causones supple in regiõe cala ⁊ tpe etiã. ¶ Notãdũ q p causones duo pñt itelligi: aut causon ver⁹ factus ex chola ru. cui⁹ mã existit i locis ppinqs cordi: vt visũ est pº pti⁹: vel febris ztinua zclusa ex humore ardẽte iterius gñata.

generata. vnde febris dicit incendiū. siłr hō dictio magis oportet in significatum nominis potius transferre: ita vt extensiue teneat᷑ ꝛ nō intensiue: si eniȝ intēsiue acciperet᷑ tūc sepi⁹ ꝯtingeret causon in hyeme: qđ nō est veruȝ: cum egritudo sit ꝓportiōabilis: vt ad multū tēpoꝛt maxie: vn̄ fortassis lr̄a corrupta ē: oȝ eni esse magne. vt ēt apparuit p̄ᵃ pticula. ℂ Deide [Aut qꝛ.] Soluit di. cāȝ eē: qꝛ frigus regiōis ꝛ tēporis repcutit calitatē iteri⁹ ꝛ fortificat: q̄ fortificata febris fortioꝛ efficit᷑: sȝ i tp̄e calido vt estate ac regione siłr euenit ꝯrīu: frigerant᷑.n. iterioꝛa: pp̄ nāqȝ apertionē poroꝝ a calido ꝯtinētis dissolutionēqȝ humidi: calidū sui siłitudine gaudēs cōfluit ad ex̄. afo. pᵃ. ita vt nō tāta caliditas relinquat᷑ febri. Et iō regione aut tp̄e calidis minorant᷑ ac abbreuiātur morbi. in oppositis vo ꝯrie: qđ declarat: qꝛ causon ē febris in q̄ exterioꝛib⁹ ifridatis interioꝛa reddunt᷑ calida: pp̄ vehemētē flāmā circa locū: ꝛ calidi attractionē exterioꝛis a calo iterioꝛi: vt ēt febris ostēdunt lipparie dicte male moꝛigerate exites: ardēt.n. interioꝛa cū vehemēti siti ꝛ rigescunt exterioꝛa.

Causon quid.

ℂ Problema. IIII. Antiqua.

PRopter quid ethiopes ꝛ egyptij torti sunt? Aut quia calido quemadmodum ligna torquent᷑ siccata: ita ꝛ animalium corpoꝛa. Ostendunt auteȝ ꝛ crines: crispioꝛeȝ.n. hn̄t: crispitudo aūt est sicut tortuositas capilloꝛum. Noua.

ℂ Cur blesis pedibus ethiopes sunt ꝛ egyptij? An quemadmodū ligna ita etiam corpoꝛa animantiū depꝛauari a caloꝛe solent: qđ etiam pili declarant: quos illi crispioꝛeȝ q̄ ceteri gerūt. crispitudo nāqȝ veluti piloꝝ blesitas est.

Quare ethiopes nigerrimi climata duo supioꝛa inhabitātes ꝛ egyptij q̄ ȝᵐ tenēt: sūt ꝯtorti ꝛ icurua ti: ptes.n. nō hn̄t recte plasmatas: sȝ obliq̄ magis: nā celeriter icuruant᷑: os hn̄t ꝓtensum ad extra: caput nauiculare: pectus eminens: crura cū brachijs cōtorta. ℂ Vide [Aut qꝛ.] Soluit. ꝛ p̄ assignat cāȝ. d. p̄ illud ꝯtingere pp̄ multaȝ caliditatem facientē humidū euapoꝛare: quo accidēte plicant᷑ ꝛ ꝯtorquentur mēbra ipsoꝝ: ꝛ viꝛ aialiū illoꝝ climatū: qđ declarat ex lignis exiccatis: que cū priuent᷑ humiditate ꝓpria plicari apparēt ꝛ torqueri: cuȝ humidū nō eq̄liter exhalet p oēs: nisi habeāt humidū viscosuȝ multū vntuosum vt abies ꝛ terebintus. ℂ Deinde [Ostendunt.] Scdo declarat illud signo. d. ꝙ ita sit nobis capilloꝝ idicat crispitudo ipsoꝝ. intantū.n. crispantur vt piperi collecti reddant᷑ siles. zᵒ p̄mi. ꝛ aialiū. 9. huius aūt crispatio est velut q̄dā capilloꝝ tortuositas: ex qua idicatur sup cōtoꝛsionē ossiū: ꝛ p ꝯñs partiū. ℂ Notandū vt apparet ex 5ᵒ de gn̄atione aialiū ꝛ cōplexionū zᵒ ꝙ crispitudo capilloꝝ dupliciter ꝯtingit de cā: aut pp̄ caliditatē facientē humidū euapoꝛare ꝛ siccitatē corrugātē: ita vt nō sustētati ꝯhibētur capilli: vt ostēdūt loꝛe igni exposite: ꝛ hō ꝯtingit in cōplone ꝛ regiōe siłr: vel pp̄ tortuositatē poroꝝ: per q̄s egrediunt᷑: vt hi.n. dispositi: ita ꝛ capillos opȝ disponi: ꝛ hec crispitudo est ꝑmanētioꝛ p̄ori: minoꝛ tn̄ indifferenter se hn̄s ad cōplexionē ꝛ regionē: q̄ imbecillitate informatiue aut m̄re accidit etherogeneitate. Fit ꝛ qn̄qȝ zᵒ pp̄ debilitateȝ vapoꝛis ꝛ duritiē cutis: g tūc si penetrauerit erit adeo subtilis impotēs ꝙ pilus exiēs nō poterit in se fulciri: quare plicat᷑ ꝛ rugosus quodāmō ꝛ crispus reddit᷑: velut cuȝ filuȝ per foramen trahit᷑ artum: adeo subtiliat᷑ vt corrugetur. ꝛ hec quidem crispitudo feda est.

Ex q̄ ꝯtin gat pilorum crispitudo

ℂ Problema. V. Antiqua.

PRopter qđ in austrinis magis feminaruȝ generatiui sunt coitus? Aut qꝛ multū humidū tardius ingrossat᷑: in austrinis autem propter humiditatē cōplexionis humidius sperma fit. Noua.

ℂ Cur tempoꝛibus austrinis initus femină pori⁹ generant? An ꝙ largioꝛ humoꝛ tardius crassescit: austrinis autem humoꝛ temperamenti facit vt semen reddatur humidius.

Quare flātib⁹ vētis australib⁹ calīs ꝛ hūidis cocūtis gn̄ant mag fe. i septētrionalib⁹ āt his oppositis ꝑcreāt mas. vt mltū. dcm̄ ē āt magis: qꝛ̄ qn̄qȝ poterit eē tāta vtus ꝑmat: vt possit ipressiōi austrioꝝ flatuū resistere: ac siłr borealiū ibecillitas. ℂ Nosce ꝙ h̄ ꝑmo experimit᷑ magis hysto. 6ᵒ. ꝛ zᵒ de gn̄one aialiū. i borealibus magis fiūt mas. australib⁹ vo fe. ꝛ ꝑmutatio accidit: ita ꝙ feminea pietia mas. pariūt: ꝛ eꝯ: imo dicūt pastoꝛes nō solū differre masculigoniā si coit⁹ fiat borealib⁹ aut australib⁹: sȝ ēt si coitū passa respiciat ad austꝝ vł boreā: modica.n. iclinatio qn̄qȝ fit cā caliditatis ꝛ friditatis: ꝛ hoc postea gn̄onis. ℂ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. d. cāȝ eē: qꝛ multa quātitas sup̄flui hūidi tardius igrossat᷑ respiciēs ifrigidationeȝ q̄ pauca vel mediocris. cū.n. tardioꝛ fit iformatio femella ꝛ nō mas. generat᷑: mas.n. ꝑus informat᷑ fe. Valy. teo. 3ᵒ. ꝛ Auic. 21ᵒ tertij. ꝛ aialiū. 9. cū.n. vt ostēsuȝ est 4.1ᵒ q̄rte. in gn̄atiōe opoꝛteat ꝑma coadunari vt caloꝛ ipsius ꝯfoꝛtet᷑: ampli⁹ ꝯtingit masculinatio sub boꝛea q̄ austro. ex hoc.n. sperma reddit᷑ aquosius ꝛ inefficax ꝛ spiritibus inanitum: in boꝛea vo econtra ꝛc̄.

ℂ Problema. VI. Antiqua.

PRopter quid in paludosis que quidē sunt in capite vlcera velociter sanantur: que auteȝ in tibijs vix? Aut quia grauis est humiditas ꝑpter id quod terrestris est. Grauia auteȝ deoꝛsum tendunt: superioꝛa quidem bene digestibilia. Propter id qđ descēdūt in iferioꝛa: iferioꝛa āt multa abūdāt sup̄fluitate ꝛ facile putrescibili. Noua.

ℂ Cur locis palustrib⁹ vlcera capitis curari celeriter possunt crurium autem tarde? An ꝙ humoꝛ est grauis: quia terrenus est: omne autem graue tendit deoꝛsuȝ: ergo vlcera superioꝛa cōcoctioni sunt oppoꝛtunioꝛa: quoniam humoꝛ delapsus ad ima est: iferioꝛa āt ipsa multo excremēto putrefactuqȝ facili redūdant.

Istius problematis iam ꝑcessit expositio sufficienter ꝑme ptis. 18. h̄ tn̄ ꝑter alia paludosis adiūxit: illic autē simplr. cui⁹ causa potest esse: quia forte aliquis dubitaret credēs ꝙ propter sup̄fluitatem non posset velociter vlcerum capitis fieri consolidatio: quare ad id remouendum addit paludosis.

ℂ Problema. VII. Antiqua.

PRopter quid in bene euētabilib⁹ quidem locis tarde senescunt. Qui autē sunt in concauis ꝛ paludestribus velociter? Aut senectus putredo quedā

est:putrescit autem quiescens: qđ autem est in motu: aut omnino imputrescibile: aut minus hoc patitur: vt aqua in altis quidem igitur propter bonam euentationē aer in motu est: in cōcauis autē manet. Amplius autē illic quidem ꝑꝑ motū semꝑ purus est aer ⁊ alter fit: in paludestribus autem manet. Noua.

Cur qui loca edita apertaq; colūt tardius senescunt: qui aūt caua ⁊ palustria ocius? An senectus quedā putredo est. Putret aūt qđ quiescit: nullo modo aut minus ita afficit̃ qđ mouetur: vt aqua profluēs ⁊ ꝯclusa: igit̃ vt locis editis aer vndiq; afflante spiritu agitatur: ita cauis manet imotus. Ad hec locis apertis purus diuersus assidue ꝑꝑ agitationē aer habet̃: palustribus ipurus idemq; semꝑ emarcescit.

Bononiē ses tarde senes fūt ⁊ ꝑ ꝯñs sa ni viuūt.

Quare in locis altis que sufficienter euentantur ventis salutiferis vt quorum apertura est ventis orientalibus ⁊ septentrionalibus: tectura vō occidentalibus ⁊ meridionalibus: cum eo ꝙ non sint alia impedientia vt paludes ⁊ huiꝰ vt bononie: tarde senescunt: ⁊ ꝑ ꝯñs diutius sani viuunt: qui vō habitant loca stagnosa ⁊ paludosa: ⁊ quoꝝ dispositio est predicte opposita: celeriter senescunt hoīes: ⁊ per ꝯñs sunt breuis vite: sunt.n. in vaporositate multa habentes debilitatem epatis ⁊ stomachi: vnde hydropisi ⁊ vlr egritudinibus sunt expositi. Deinde [Aut.] Soluit duplr dicens. primo causam esse: quia senectus causat̃ ex quadā putrefactiōe accidēte a quiete: qđ aūt qescit putrescit: cū sup̄flua retineantur in eo causantia ꝓhibitam transpirationē ⁊ putredinē ꝯsequenter: qđ ꝓbatur opposito: nam qđ est in motu ⁊ agitatione continue: aut penitus nō putrefit: aut si cōputreat paruz existit ⁊ raro: vt ostendit aqua mota ⁊ maxime maris: in ea enim due ꝯcidunt iputrefactiōis cāe: puta quātitas ⁊ motus. 52. prime partis: sed in locis ꝑeminentibus ꝑꝑ euentationē ⁊ agitationē magnā solūmō iputrescibilis est aer cū sit in motu continuo: apertū est.n. ⁊ manifestum vndequaq;: sed in ꝓfundis putrescit opposito: ⁊ ideo senectus in locis altis tardat̃ ⁊ vita protellat̃ sicut in fesulis: in locis vō concauis accelerat: ⁊ per ꝯsequēs mors. Deinde [Amplius.] Assignat cām aliā. d. ideo esse: qm̄ in locis altis aer est purus ⁊ clarus ꝯtinue alter factus ⁊ inouatꝰ: sed in paludibus ⁊ huiꝰ ꝓfundis aquosis est cōmixtus fumis terre ⁊ vaporibus aque turbidus quietus non agitatus. Primus autem a putrefactione: senectute: ac morte preseruat. secundus autem inducit. quare ⁊c̃.

Ex fesulani simil̄r.

Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid qui sunt in calidis quidem locis sunt timidi: qui aūt in frigidis viriles? Aut quia contrarie locis ⁊ temporibus natura se habet: ꝓpter similiter habentibus necesse periri velociter. Viriles autem sunt qui ſm naturaz sunt calidi: timidi autem infrigidati. Accidit aūt hos in calidis quidez existentes infrigidari: hos vō in frigidis calefieri ſm naturam. Magni autez ambo sunt: qui quidem in frigidis propter innatam eis caliditatem: qui autez in calidis propter eā q̄ est in loco: in calidis.n. ⁊ a calido augent̃: frigus āt ꝯdēsatiuū ē. Sicut igit̃ his qdē ī his pricipiū hn̄tibꝰ augmēti vehemēs: aliȷ̈s vō nō ꝓhibitis ab exteriori friditate merito augmētū recipiūt in multū: q āt circa nos sūt minꝰ ꝑꝑ id qđ minꝰ hn̄t principiū in ipsis ⁊ ꝓpter id qđ in frigidis condensant̃. Noua.

Cur timidi sunt q loca feruida incolūt. fortes qui gelida? An ꝙ nā ꝯ q̄z loca ⁊ tempora se hz: qm̄ si se similez ageret cito periret. Sūt aūt fortes qui calidi sunt nā: timidi q exangues refrigeratiq; sunt: fit igit̃ vt qui loca ihabitant calida refrigerent̃: q frigida ꝯcalescāt. vtriq; tamē corpore magno adolescūt: eo ꝙ qui frigida colunt insito calore abundant: qui calida calore abundant: quia calida calore loci refouentur: quippe cum in calidis atq; a calore incrementum sequatur frigusq; vim astringendi constipandiq; habeat. Cuz igitur alteri principiū iter se vehemens augendi obtineāt: alteri nullo externo frigore impediant̃: merito vtriq; augeri possunt plenius: homines nostre regionis augeri ideo minꝰ possunt: ꝙ ⁊ pricipiū illud in se ibecillius ꝯtinēt: ⁊ frigore ꝯstipant̃.

Quare habitātes loca calda vt ethiopes ⁊ indi sunt formidolosi. Vn̄ Aui. 2ᵒ p̄mi. hoꝝ corda sunt timida: ꝑꝑea ꝙ spūs multū resoluit̃: ⁊ ipsoꝝ corꝑa sūt lenia ⁊ eis aduenit seniū in. 30. ānis: sed habitantes loca frigida sunt viriles: quos dicit Auic. eē fortes ⁊ audacie maioris: ⁊ melius digerētes: ⁊ maxime si eoꝝ loca fuerint frigida sicca petrosa. Deinde [Aut q2.] Soluit. ⁊ p̄ assignat cāz dicēs: qm̄ nā ꝯrio mō se hz ad diuersa loca: eo ꝙ sicut est ita nā fac: vt dcm̄ ē 10ᵒ. ⁊ nā illoꝝ q̄ suo simili occurrit. puta calē regiōi: cū hō sit calidissimū aialiū. vt visū ē 4ᵒ ⁊ 10ᵒ. q̄re nece sit eoꝝ corꝑa celeriter exuri: q2 silis cōplo supueniēs corrūpit ⁊ destruit: vt dcm̄ est p̄ᵒ. talē aūt adustionez antecedit spirituū resolutio: q̄re seq̄t̃ ipsos fore timidos ⁊ pusillanimes: sed q sūt audaces ⁊ fortes sūt calidi sufficiēter ⁊ nō adusti: cū eoꝝ calidū frigiditate regiōis ꝯfortet̃. Qui vō formidolosi corpora hn̄t ifrigidata: ꝯtingit.n. eos existētes in calidis locis ꝑꝑ relaxationē calidi nālis fridos reddi: alios vō ꝑ oppositū regiōes fridas habitantes calefieri. Deide [Et magis.] Assignat cām magnitudinis: ⁊ mediocritatis corꝑis in creatura. Et nosce ꝙ cōis lrā est magis: ⁊ tūc dicet̃ ꝙ hec ambo. s. locꝰ calidus sup̄fluꝰ ⁊ fridus sūt magis: sūt.n. cāe quorūdā excessuū. puta timoris ⁊ audacie: q̄ potiꝰ dicēda ē temeritas. Inuenit̃ q̄nq; magni: cui vi ꝯsonare ꝯñs ſmo: vt dicat̃ ꝙ ambo hi. s. calida ⁊ frigida loca ihabitātes sūt magni in creatura: differēter tn̄: qm̄ ihabitātes loca frigida sūt magni corꝑe ꝑꝑ ipz calidū nāle ⁊ extēdēs ⁊ ampliās eoꝝ ptes: ſz ihabitātes calida grādes sūt ꝑꝑ caliditatē acq̄sitā eis a caliditate loci: q̄ silr eoꝝ magnificat corꝑa: vn̄ ⁊ ī calidis locis aīalia ⁊ maxime frigide nāe ⁊ fe. sūt maiora ceu serpētes saure ⁊ solidata sic̄ dī lib. de causis lōgitudīs ⁊ breuitatis vite. Et in egypto qdē q est locꝰ calidus viragies multū ⁊ multotiēs efferētes. hysto. 9. ⁊ illud ē qđ dī: q2 in locis calidis aialia calore augmētantur erit magis in primo ⁊ tertio climate q̄z in secundo ꝓpter adustionem cōtingentem maiorem

in ipso q̃ in reliquis duob⁹:magis.n.sunt ꝓpinqui calidi-tati tropici cancri:vnde audiui a Marco Ueneto: qui ēt equatorē pertrāsyt:inuenisse illic hoīes multo maiores q̃ hic:ꝛ hoc merito euenit:qm̄ in talib⁹ locis nō reperit̄ frigidū corpoꝝ ipsoꝝ cōdēsatiuū:ꝛ ꝑ ꝯñs minoratiuū:q̃re cōcludit̄:ꝙ sicut hi q habitāt regiões frigidas hñt in seipsis ꝑnciplū vehemēs augmēti:qd est calidū inatū vnitū ꝛ fortificatū:vñ in gelādia vbi est frigiditas itensa cū humiditate multa:hoīes vidi ꝑmaximos.hūidū.n.in ipsis a cali-
Nota. do est de facili passibile:ita in alys q̃ habitāt regiōes calidas inest calidū eaꝝ nō impeditum a frigiditate continentis.Et ideo condignum est vt augmentent̄ vtriq3:differenter tñ:qm̄ qui sunt magni calido regionis longiores erūt q̃ latiores ꝛ ꝓfundiores:qui aūt ꝑ calidum magis innatuꝫ eꝫ.Sed q sūt circa loca seu climata nostra.vt 4.ᵘ ꝛ 5.ᵘ de quo Arist.dr̄ūdus ꝛ eoꝝ affines.nō sunt adeo magni:s3 minores satis:q̃ nō adeo forte ꝑncipiuꝫ caliditatis itraneū ē:vt q sunt in climatib⁹ extremis frigidis ꝛ deinceps:neq3 sicut illi q habitāt climata superiora calidiora. Condensantur autē hi frigido magis eis propter remissum calidū regionū ipsaꝝ:q̃re minores creatura ꝛ magis cōmēsurati:hec aūt ēt.16.repetent̄ ꝓblemate.

Problema. IX. Antiqua.

ROpter quid longeui magis sunt q in calidis locis habitāt:⁓Aut propter id quod sicciorē habēt naturā. Siccius autem imputrescibilius est diutius. Mors ꝟo putredo quedā est. Aut quia mors quidem infrigidatio est interioris calidi infrigidatur autem omne a continente ꝛ frigidiore:est autem continens aer:in calidis autem locis calidus: in frigidis ꝟo frigidus: quare velocius ꝛ magis corrumpit calidum quod est in eis. Noua.

Cur diutius viuunt qui locis calidis suā degunt etatem:⁓An quia natura sunt sicciore. Firmius autem diuturniusq3 qd siccius est.mors autem quedā putredo est. An ꝙ mors caloris interioris refrigeratio est. Refrigerari autē oīa solent ambientis aeris qualitate.qui vt locis calidis calet sic frigidis friget.itaq3 interiorem calorem ocius magisq3 corrumpit.

Querit in qbus locis vita magis ꝓlongat̄ ꝛ duo fac. ꝑrio ōndit lōgeuitatē ex pte ꝓuationis mortis accñtalis:que accidit corruptiōe violēta.Scđo ex priuatiōe mortis nālis ꝑ ꝯsumptionē humidi radicalis:que mors dī dulcis ꝛ ꝑ marcorē.ꝛᵃ in sequēti caplo.Dicit igitur q̃re illi q habitāt loca calida sunt lōgioris vite ꝛ sanioris habitantib⁹ reliq̃ loca:ꝛ maxīe iter distēperata:ita vt tēꝑamētū regiōis declinet ad calꝫ ꝛ siccū. Deide⌊Aut q̃.⌋Soluit.ꝛ assignat primo vnā cām dicēs:qm̄ habitantes loca calida sunt naturaliter sicciores habitātibus loca frigida ꝓpter caliditatē:ad cui⁹ qdē calefacere cōsequit̄ exiccatio:cū humidū putrescibile expiret.qd aūt siccius minus natū ē putrefieri:qm̄ putrefactio per calidū ꝛ humidū existit:qd minus putrescit est vt sic longiori tēpore
Mors vi olita ex q perdurās:sed mors est quedā putrefactio.Mors.n.violenta causat̄ putrefactione:vt dī in libro de morte:sed in locis frigidis multiplicat̄ hūiditas ꝑ accidēs:hec aūt faciliter putrescit ꝛ mortē iducit putrefactiōe. Dubitatur q̃ Auer.ait in de morte ꝛ vita ꝙ habitātes in regionibus Dubium
calidis ꝛ humidis sunt longioris vite:qd ꝑ accidēs aduenit:vt ꝓpter paucitatē putrefactiōis.hic aūt dr̄ in calido simplr̄:humidū.n.ꝛ calidū sunt cāe putrefactiōis. Dicendū ꝙ Auer.dicit ex accidēte id fieri.Aut ꝙ duplex est Solutio.
cōplexio calida ꝛ humida fm̄ Galy.puta nālis a pricipio Calida cō
existens creationis ex suis ꝑncipys: ꝛ altera accidentalis plexio du
ex vsu ꝑmutātū ad caliditatē ꝛ humiditatē acquisita:q̄ plex.
vituꝑabilis extat:parata est.n.de facili ad putrefactionē:de qua intēdit Ari.cū dixit:in locis frigidis putrefactionē magis fieri q̃ in calidis.Auer.aūt de prima. Deinde⌊Aut q̃.⌋Secūdo assignat aliā cām mortis q̃ a putrefactione:vt ꝑ viā extinctionis vl̄r a frigido.d.mortē fore infrigidationē quādā calidi intrinseci:qd declarat:naꝫ oē qd īfrigidatur tandē a frigore ꝯtinētis refrigerat̄ cuꝫ occurrit.aer enī quātūcūq3 calidus dum fuerit in eius nāli dispōne frigidus est nostri corporis ꝛ maxime spirituum cōparatione.Auic.scđa primi:sed ꝯtinens in locis calidis calidus:in frigidis ꝟo frigidus est:calidū siquidem conseruat cū sit amicū ꝛ determinās:frigidū ꝟo oppositum sfo.5ᵒ.ꝓpter qd ꝯtinēs frigidū celeriter ꝛ vehemēter corrumpit calidū:qd est corpoꝝ ab ipso ambitoꝝ:vñ vide in regionibus frigidis senescentes celeriter mori.

Problema. X. Antiqua.

PRopter quid in calidis locis longeuiores:⁓Aut q̃ magis calidum ꝛ humidum saluant: mors autem est horum corruptio. Noua.

Quam ob causam qui calida loca habitāt viuere diutius possint:⁓An ꝙ humorē calorēq3 amplius seruāt:quaꝝ reꝝ iterit⁹ mors est.

Repetit antedictū ꝓblema vt cōpleat̄ ei⁹ cā ōndendo ꝙ loca cal̄a min⁹ ēt causant mortē nālē plus vitā extēdētia. Deide⌊Aut q̃.⌋Soluit dicēs cāꝫ eē:q̃ in locis cal̄is melius ꝛ diuti⁹ ꝯseruat̄ cal̄m ꝛ humidum:que sunt principia ꝛ cause vite:vt visuꝫ in de causis longitudis ꝛ breuitatis vite:q̃ in locis fridis:ꝛ ꝑ ꝯñs vita in eis longior est:q̃ mors que est vite priuatio nō est aliud q̃ corruptio calidi ꝛ humidi:calidū enim depascendo humidū minorat ipm̄ ꝑ accidens ꝛ tādē ꝯsumit.3ᵒ ꝑmi.Unñ Seneca:q mecū oritur mecū moritur :ꝛ qui me viuificat me occidit. Dubitat̄:que loca faciāt ad lōgitudinē vi- Dubium.
te magis calida vel frigida:ꝛ videtur ꝙ nō calida sed frigida:ꝑ Auicē.scđa primi.dicentē in locis habitabilib⁹ calidis seniū aduenire in triginta annis: seniū ꝟo propinquū est morti:sed hꝫ tempus breuissimū est vite naturalis.Adhuc est homo calidissimū animaliū vt dictum est prius:loca calida ei ꝯiūgere erit addere ignem igni:vt visum est prima particula:ita vt adustio ꝛ breuitas contingat vite.Et autem frigida faciant ad lōgitudinē vite vꝫ:ꝙ mors ceu tactum est aut erit naturalis vel violenta accidentalis:nō qdem prima:eo ꝙ accidit ꝓpter ꝯsumptionē humidi:quia humidū in eis est multū resistēs ꝑ calidū sufficiēs ad digestionē ꝑfectā:neq3 violēta:q̃ dcm̄ est eam putrefactione cōtingere:hꝫ autē corpora locoꝝ ratione videntur putrescibilia minime:cuꝫ sint pinguia:talia ꝟo imputrescibilia:vt dictū est prioris quarto:ꝛ in de causis lōgitudinis ꝛ breuitatis vite.sunt igit̄ loca frigida causantia vitam longiorem. In oppositū est Arist.hic ꝛ in de causis longitudinis ꝛ breuitatis vite .ait enim eadem animalia fieri longioris vite in calidis locis q̃ in frigidis. Dicendum cum Aristo.ꝙ animalia in locis cali- Solutio
dis sunt lōgioris vite:in qbus.s.maior est inclinatio ad la-

tus caliditatis q̄ frigiditatis:qualia sunt loca extremitatis tertij climatis ptrāscūtia inde p quartuz clima Daly. in thegni:ꝛ ppriē locariter cōnidiā ꝛ cbon ꝛ his affinia s3 Bal.afo.tertia. Que vo calida valde ceu loca secūdi climatis:maxime vt tactū est sunt breuioris vite:propter adustionē ꝛ cōsumptionē humidi radicalis citaz. Silr ꝛ que frigida valde:vt que sub arto sunt breuis vite:quoniaz in eis mors vtraqz citius ac magis accelerat vitaz ipsoꝝ priuans. Celeriter enim mors aduenit violēta putrefactiōe ppter phibitā trāspirationē causatā ab oppilatiōe:ꝛ putredinis iductiuā:ꝛ hec fe'. 2° de inge.sa.ꝛ mors nālis cōsump:tua festinat his multū:qꝛ ppter frigiditatē multaz exteriorē calidū interius impellētē accidit ipm vehemēter pfundari ꝛ inuiscari in humido:quare illud magis depascet ꝛ corrūpet:vt tactū ē:q̄re necesse fit tales īterimere celerius. Quidā vo vtrasqz rōnes euitare volētes dixerūt habitātes loca frigida citius īterimere morte accidentali violēta ꝛ habitātes calida velocius nāli. Sed aperte illō cōtra Arist.est mentē:volētis q habitātes calida sunt lōgioris vite:pp priuationē vtriusqz mortis.s.nālis ꝛ violēte:propter qd dicendū 2° simpliciter q habitantes loca calida iaz designata sunt longioris vite:ppter recessū ab vtraqz morte:qd declarat ex his q̄ requirunt eēntialiter ad lōgitudinē vite:vt appet ex lib.de lōgi.ꝛ breui.vite ab Aristo.ꝛ Auer.puta calidū sufficiēs qd possit diuti' in ei' agēdo māz sustentari:ꝛ humidū passibile. hoc aūt humidū tn̄ nō sufficit:s3 op3 esse equale. Unde Ari.nō solum plus humidū hn̄s pp hoc lōge existit vite:s3 op3 esse q̄tū ꝛ quale. Due eni sunt cause vite:debēt ꝛ hec adiuicē fore pportionata:vt calidū nō sit superfluū respectu humidi:neqz diminutū:neqz sit humidū aqueuz facile ɔgelabile:vt qd aquaticoꝝ:q̄re aquatica gressibilib' breuioris sunt vite:neqz facile exiccabile:ppter qd adusta ꝛ sicca q̄dam breuis sūt vite. Un̄ Auer.de morte ꝛ vita:ꝛ sexto coll.necesse fit vt q̄litates actiue ꝛ passiue habeant īter se pportionē:ꝛ ad tertiū puta ad cor:neqz sufficit alterū:sic p duos declarat eiusdē cōplonis hoīs:coll.6.quoꝝ vn' moritur celerius:qꝛ i3 pportionent q̄litates īter se:nō tn̄ in 3. alter aūt longeu' pp hoc. Nūc aūt discurrendo pretacta: erit ampli' in locis reperire calidis lōgeuos q̄ i frigidis. cōcidūt.n.cū pncipijs pampli' vite. Quidā vo posuerunt causas lōgitudinis ꝛ breuitatis vite alias extraneas ꝛ accidētales.puta locū calidū ꝛ siccū.magnitudinē corporū. sanguinis ꝛ spūs multitudinez:quos Auer.detestatur: nō locus calidus ꝛ sicc':qꝛ est cōburēs caliditate humiditatē ɔsumēs nālē:que est vite fundamētū: q̄re solū p accidēs est cā lōgitudinis eo q putredo in eo minorat vite abbreuiatiua vt tactū ē:neqz corpoꝝ magnitudo:nisi qn̄ ea causaret a multitudine calidi ꝛ humidi pportionati:ꝛ nō ex abūdātia ptis terrestris in eis. Et iō aliq̄ parui corpis longioris sunt vite q̄busdā magni:vt apes cui' vita ponit decez extēdi annis.hystoriaꝝ 6° cū tn̄ sit parua: Malachia vo magna duob'.de hysto.4.°neqz etiā multitudo sanguinis p se:veꝝ p accn̄s ē cā lōgitudinis vite:qm̄ accidit aialibus ex abūdātia calidi ꝛ hūidi īterdū suffocari.silr neqz spūs:qꝛ fac īterdū ad vite breuitatē:pp ipsi' exufflationē ampliorē. Sic igit apparēt cause p se ꝛ immediate vite ꝛ cause mediate.ꝛ p aliud:īter q̄ locus annumerat' est calidus. ⁋ Ad rōnes quid dōm iā quidē ad prima visuz est: ꝛ secūdā:ptendūt eni3 loca calida distēperata superflue. ⁋ Ad tertiā dōm q habitātes loca frigida citius moriūtur morte nāli ꝛ violenta vt visuz est. ⁋ Et si dicas q nō naturali:qꝛ humiduz multū est in eis ꝛ calidū. ⁋ Dicēdū illud humidū fore aqueū:neqz.n.cū calore ꝛ corde pportionatū:intereunt ꝛ morte celeriter violenta:quoniam l3

Cāe vite quot sūt.

Apes decēnuz viuunt.

Instātia. Solutio

sint pingues:nō est ipsoꝝ pinguedo aerea: q̄lis regrit ad longitudinē vite:vt appet in de causis longi.ꝛ breui.vite. Est ꝛ cā accn̄talis quare breuiori durāt tpe in regiōe frigidiori.inordinatio regimis:sunt.n.effrenes brutales: vt apparebit 15° huius.sunt enim voraces maxime.

⁋ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid in locis paludestribus somnolentiores sumus? Aut infrigidati magis in ipsis sumus. infrigidatio autem tranquillitas quedam ens facit somnum. somnus autem in quiescendo superuenit. Noua.

⁋ Cur locis palustribus effici somnolentiores solem'? An q magis in hisipsis refrigeramur: refrigeratio autem cum quedam requies sit: somnum nobis conciliat: qui inter quiescendū solet accidere.

Quare in locis paludosis ꝛ vbi aq̄sis mag reddimur sōnolēti ꝛ q̄si stupidi.i oppositi āi sec'. ⁋ De inde [Aut qꝛ.] Soluit di.cāz eē qꝛ in eis ifridamur magis ꝛ hūectamur:vt vaporib' eleuatis aerē ifridātib' ꝛ hūectātib':ꝛ iō ē videre medicos cū sōnū volūt in egris cāre aerē ifridare ꝛ hūectare casu aq̄ eleuate sup aquā cadētis vt euaporatio fiat maior. Dō āt ifrigidatio iducit quādā trāqllitatē ꝛ q̄etē iteri' causatiuā sōni.iō.n.aduenit nobis q̄escētib':ē.n.q̄eti silis vehemēter. Auic.2' pmi.cū sit immobilitas q̄dā ꝛ vinculuz pmi sensus.p de somno ꝛ vi.pp eni fridītatē spūs aiales reddunt trepidi:ꝛ iō vaporatiua somnū iducūt. Ari.ibidē. Propter.n.fridītatē ꝛ grossitiez aeris acq̄sitā spūs nō dispgunt ita foras:cū nō iueniāt luminositatē exteri':q̄ magis mouent:hn̄t.n.silitudinē grādē cū lumiositate:cū spūs sit lux aut effigiē luci hēāt:q̄re i aere turbido tenebroso ēt i die i sōnū sum' pmptiores.

⁋ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid in nauibus bene colorati super aquā dietati magis eis qui sunt in paludib'? Aut ꝛ temp' ꝛ bene euentabile est causa: discoloratos autem aqua facit quando putrescit: qd patitur propter imobilitatez: propter quod in paludestribus subcrocei sunt. Noua.

⁋ Cur qui in nauibus degunt: quāuis in aqua colorationes tamen sunt: q̄ qui in paludibus? An loca cōmode aspirata coloris prebere hylaritatem possunt. pallidos autem humor efficit cum putrescit: quod euenire immobilitatis causa solet: quamobrem suppallidi sunt: qui loca palustria colunt.

Quare qui dietant ꝛ vitā ducūt:qꝛ dieta ɔseruat vbi ta:in nauib' ꝛ vbi in locis ɔstitutis sup aquas non corruptas:vt marinas seu fluminčas:vt naute ꝛ mansiones super aquas habitantes sunt meli' colorati:vt colore cōmixto ex albo ꝛ rubeo: hic.n.color in thegni corpori debet tēperato q̄ illi q habitāt loca paludosa stagnosa concaua:in q̄bus putrefactiōes gn̄ant. Colores.n.hoꝝ epaticoꝝ ꝛ spleneticoꝝ st turpes. ⁋ Deide [Aut qꝛ.] Soluit.d.cām eē qꝛ in tpe.i.dispō aeris particularis ex q̄ causat q̄dā in eis dispositio in modū cōstitutiōis tēpoꝝ bene

euentatoꝝ: ita ꝙ aer purior extat ⁊ clarior q̄ illoꝝ qui paludes inhabitāt: ⁊ stagna: quare reddunt̄ bene colorati: quędam enim facta in aere taliū frigida emanatione causat̄ refractio calidi ipsoꝝ ad cutem: ad quā perueniēte sanguis colorē bonum causans: cum nō ↄstipentur inde vehemēter pori. Causantur etiā inde vēti corpora ↄstituentes boni coloris ad modū boree. afo. 3°. Sed cum aqua putrescit: sicut paludis ⁊ stagnorum motus priuatiōe vt dictū est septimo: fedum colorem causat in corpore tendentem ad croceitatē cum quadam fuscedine ⁊ viriditate. Quare in locis huiꝰ reddunt̄ corpoꝝ colores subcrocei: qđ accidit oppilatione chistis fellis ⁊ viarū epatis: causata praua nā aeris corrūpētis digestionem: ⁊ similr ab vsu aque quo accidēte retinet̄ cholera: que cū tandē transpiret in cutē icteritiā vel eius similitudinē inducit: neqꝫ semꝑ color inducit̄ croceus verū aliqñ fuscus ⁊ subuiridis ꝑpter splenis oppilationē ⁊ corruptionē alicuius cholere in venis. incurrūt etiā quandoqꝫ propter sanguineū grassum hemorroidas ⁊ colorem habitantium illas. Nota.

❧ Problema. XIII. Antiqua.

PRopter quid in hyemalibus regionibus prefocatio vehementer fit multa ⁊ magis q̄ in estiuis? Utrū ꝑꝑ humiditatē aeris: ab ipsa enī humiditate aq̄ calidior sit aeris: q̄re ⁊ aer humidior. Calido aūt nō est sicciorаer in his locis: sed vꝫ ꝑꝑ ↄtrariū: quemadmodū sol qui ex nube est propter id quod ab vmbra tegitur. Noua.

❧ Cur locis hybernis estus fieri vehemētiores q̄ tepidis soleāt? Utꝝ ꝑꝑ nimiū aeris hūorē: enim nō caloris opera eiusdē aqua reddi pōt calidior q̄ aer: ergo aer quoqꝫ humidior aeriꝰ q̄ tepidus ille recalescere potest. An non calidior aer locis huiuscemodi est: sed esse ob vehementiā qualitatis contrarie videtur.

Quare in locis proportionatis hyemi ⁊ maxime s̄m humiditatē ceu sunt humida ↄcaua vehemēs ⁊ multa accidit p̄focatio que contingit a caumate mēbra īflāmāte ac si faces ꝑ ea trāsirent: ita ꝙ frequēti9 ī ipsis q̄ in regionib9 estiuis siccis maxime ⁊ altis accidit ea: vt in regionibus vidi galloꝝ. ❧ Nosce hoc ꝓblema differre a 21° ꝯ. intātū q2 illic erat sermo vlr de humido prefocatiuo. h̄ āt mag̃ de hūido ꝑticulari acq̄sito a loco. ❧ Deinde [Utrū.] Soluit dicēs p̄mo cām eē ꝑpter humiditatē multā vaporosā in aere taliū regionū existētē: qua calor solis aduenies īflāmat̄ in ea vehemēter: ita vt aqua circūstans aeri efficiat̄ valde calida intātū ꝙ superat caliditatē eius: facta est enim impressio in subiecto grossiori: vnde aer calefit ⁊ humectat̄ ꝑpter euaporationē a calido valde: qui subīgrediēs cōcauitatē pectoris miscetur humiditatib9 illic multis inuētis ꝑpter loci naturā: quarū dissolutionē agens: cū essent prius quiescētes: hinc intumescētes inuiscate cōprehēdūt pulmonē ꝓhibētes ei9 motū: q̄re suffocationē igenerāt 21° ꝯ. ❧ Deinde [Calido.] Remouet scđo dubiū. nā crederet aliqs ꝙ hic aer esset siccus ꝑpter eius īflā̄mationē ⁊ grossitiē. di. ꝙ aer in talibus locis nō reddit̄ siccior ꝑpter caliditatē: sed ꝙ videatur siccior est ꝑꝑ ↄtriū ei9 p̄ncipaliter ꝑpter humiditatē: que ingrossauit ipsū: ita ꝙ recipit īflāmationē vehemētē effectū siccitatis inducentē: quare decipit̄ quis credendo ipm siccū inde fore: qđ declararat accidere modo illi quo qñ sol tegitur nube aliqua etiā frigida causante vmbrā: ops. n. aliter spissā eē ⁊ magnā: cū. n. tūc ↄtinēs vehemēter calescat ꝑꝑ radioꝝ adunationē ⁊ trāsitū ad nos ꝑangustū: vꝫ tūc nubes eē calida: cū tñ sit frigida ꝑ accñs causans calorē: ⁊ itidē 25° 6° ꝓblemate repetetur.

❧ Problema. XIIII. Antiqua.

PRopter qđ q apud meridiē habitantes magis sunt nigroꝝ oculoꝝ? Aut glauci qdē sūt oculi ꝑꝑ supabūdātiā extūtis calidi. nigri aūt ꝑꝑ absentiā ei9 quēadmodū Emp̄. ait. Quēadmodū igit̄ corꝰ qui apud septētrionē habitāt glauci oculi sunt in eo ꝙ itrisecū calīn ꝓhibet̄ euaporare ꝑꝑ exteri9 fridū: ita coꝝ qui apđ meridiē habitāt: hūidū qdē ꝑꝑ ↄtinēs calꝫ nō egredit̄. calīn āt nullo ꝓposito euaporat. relictū āt hūidū nigrū facit. Lumis. n. absentia qđ relinqt̄ est tenebrosum: aut colorib9 reliq corꝑis assimilat̄ color q est in oculo ꝑꝑ qđ albis extūtib9 his q sūt apud septētrionē glauci oculi. albo enim hic propinquus est color: ⁊ his qui in meridie nigris existentibus nigri ⁊ oculi sunt. Noua.

❧ Qua de cā q meridiē versus habitant nigris oculis potius nascunt̄? An ꝙ vt oculi cesij caloris iterioris exupantia reddunt̄: sic eiusdē absentia nigri efficiunt̄: vt Empedocli ēt placet. & quēadmodū q aquilonē versus positi sūt oculis cesijs iō nascunt̄: ꝙ calor iterior efflui a frigore exteriori vetat̄: ita qui ad meridiē vergunt: continent quidem suū humorē: propter aeris circūfusi teporē obuiū: sed calorem continere nō queūt: ꝙ nihil extrinsecus est qđ obsepiat atqꝫ arceat: itaqꝫ humor qui relinquitur nigrescit: lucis enī absentia omnia offuscari opacariqꝫ solent. An reliqui corporis colorē oculorum color imitatur: itaqꝫ qui aquilonē versus inhabitāt: vt ipsi albo corpore sunt: sic oculos quoqꝫ cesios habent: hic etenī color prope albū est. ⁊ qui ad meridiē sunt: vt ipsi nigri: ita etiam oculos nigros sortiuntur.

Quare habitātes loca meridionalia vt ethiopes ⁊ indi hn̄t oculos nigros: qui aūt supple septētrionalia: vt daci: ⁊ parthi: glaucos vł varios. ❧ Deide [Glauci.] Soluit. ⁊ assignat cām primo s̄m opinionē Empe. di. primo causam glaucedinis oculoꝝ fore ꝑpter excessum preexistentis calidi in talibus: sed nigri propter eiusdem defectum: ceu inquit Empe. quoniam ignis id est calidū est album: vt dictum est primo octaue: ⁊ de generatione ⁊ corruptione ab eodem primo. ❧ Nota ꝙ hanc opinionem Empe. Aristo. recitat quinto de generatione animalium: ⁊ eam impugnat hac serie. Opinari oculos glaucos fore igneos: sicut dixit Empe. ⁊ nigros plus habere aque q̄ ignis: ⁊ ꝙ in die glauci non acute videant propter defectum aque: nigros aūt in nocte ꝑpter defectū ignis non est bene dictū. si oculus est de natura aq̄ ⁊ nō de nā ignis: vt ostēsū est in de sensu ⁊ sensato. Et alterā subdit Arist. Circa medium.

causaz vt declaratū est 10° z°. hoc tñ Aristo. cū Emp. cōcidit. potest. n. Emp. sermo ad bonū itellectū forماsse referri cū p ignē intellexerit spūm visiuū multū luminosuz pre alijs corporis spiritib⁹ similitudinē habētem cū igne nō paruam. Unde vigesimo trigesime prime dicitur visum fore ignem. ¶ Deinde [Queadmodum.] Deducit predictam cām secūdā ad ꝓpositū dicēs: q sicut illi q habitant frigida septētrionis oculos habēt glaucos ꝓpter frigiditatez cōtinētis ꝓhibētē calidū euaporare: qd cā subalbedinis ꝛ glaucedīs existit: silr in illis q habitant loca calida circa meridiē humidū qd in oculis eoꝝ hꝫ: ꝛ si sit ꝯtinens eos calidū: nō egredit foras: sed calidū cū sit mobile subtile nō habēs frigidū exterius cōtrapositū: qd ipsum ꝓhibeat ab euaporatione: extrorsum euolat humido relicto: qd nigredinē causat ꝓpter eius frigiditatē ꝛ obscuritatez vt pꝫ quīto de generatiōe aīaliū. Et hoc est qd subdit: q illud qd relinquit ꝓpter luminis priuationez: reddit tenebrosum: de rōne enī lucis est dealbare: causa enī albedinis est ꝑmixtio luminis in diaphano terminato: vt pꝫ in de sensu ꝛ sensato. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat alteram cām tactā secūdo decime: dicēs ideo esse: qꝛ color oculoꝝ similatur colori totius corporis: similitudine tamen lata: cum locus in quo representatur sit velut quedam pellis corporis. Unde quinto de generatione dictum est lingue pellē colorari sm colorem pellis reliqui corporis: cū igitur color oculoꝝ sequat colorē totius corporis: ꝛ habitantes frigida septētrionis sint coloris albi in reliquo corporis ipsoꝝ tunc oculi erunt glauci albedini vicini: ꝛ silr cū illi qui sunt circa meridiez sint corpore nigri: color oculorū ꝓportionat⁹ colori reliqui corporis erit niger.

In pleris-qꝫ locis.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Ropter quid qui sunt in calidis locis sapientiores sunt q̃ qui in frigidis? Utrum propter idem propter quod ꝛ senes iuuenibus: hi quidem enim propter frigiditatem loci superexistentem natura ipsis calidiores sunt multū. Quare valde ebrijs assimilantur: ꝛ non sunt vitales sed viriles ꝛ bene sperantes. Qui autē sunt in estiuis sobrij sunt: ꝓpter id quod ifrigidati sunt: vbiqꝫ autem timentes sperantibus magis argumentantur querere: quare ꝛ inueniunt magis: aut propter id q diuturnius hoc genus est. Hos autem ꝛ a diluuio destrui: quare sunt sicut iuuenes ad senes qui sunt in frigidis locis apud habitantes in calidis. Noua.

¶ Cur locis calidis homines sapientiores sunt q̃ frigidis? Utrum eadem de causa qua etiam senes q̃ iuuenes sapientiores: etenim qui sedes frigidas habent: frigore loci obsistente: longe calidiores q̃ sua sint natura reddūtur: itaqꝫ violentis admodum similes esse videntur: nec ingenio valent: quo prospiciāt rerumqꝫ rationes inquirant. Sed fortes fidentes sperātesqꝫ sunt. Cōtra qui loca calida habitant: sobrij propterea sunt: quia possunt satis refrigerari. Fit autez quaqꝫ in re vt qui metuunt magis q̃ qui confidunt velint inquirere. Itaqꝫ magis valeāt inuenire. An q antiquius genus hoc hominum est: ceteri enī eluuie perierunt: ita vt tanq̃ iuuenes sint ad senes qui loca habitāt frigida ad eos qui calida colunt.

Quare illi quoꝝ regiones sunt calide tēperate ceu q tertij q̃rti ꝛ qnti climatis. Haly. z° q̃tripartiti. ꝛ vniuersaliter illi quoꝝ latitudo est iter. 34. gradus a linea equatoris vsqꝫ ad latitudinē. 40. graduū ceu dictū inter cōnidiā ꝛ chōū extāt sapientiores quacūqꝫ regione q̃ habitantes regiones frigidas: sicut sunt sextuz clima. septimū ꝛ quecūqꝫ deinceps maxime: in locis enī sic extraneis nō possunt nasci homines bone cōplexionis neqꝫ boni sensus. Auicē. 10. meta. ¶ Nosce iuxta Ptolomeuz secundo quatripartiti: in locis habitabilibus calidis homines fore magis intelligentes ac maioris ingenij habētesqꝫ vim maiorez sciendi facta stellarum: quia zodiacus signoꝝ ꝛ planete sunt magis circa zenith capitum suoruz ꝛ magni sunt studij in quadriuijs scientijs. In cui⁹ sermonis confirmationem inquit Haly. Aristo. ꝛ Hal. fuisse de quinto climate: qui optimi fuerūt naturales ꝛ metaphysici. Platonem autē ꝛ Ptolomeuz de tertio qui excellentes in mathematicis. hos autem Albumasar tertio introductorij dicit esse babylonicos ꝛ sibi propinquos ceu egyptios: in quo dicitur metaphysice ꝓhemio gentem sacerdotū primitus dimissam. fuisse circa inuētionē mathematicoꝝ vacare. Sol enim nō elongatur multuz a capitibus eoꝝ neqꝫ appropinquat: est enī motus solis equalis sup eos: ꝛ ideo aer eoꝝ fit cōplexionis temperate neqꝫ superflue calidus aut frigidus: colores eoruz corpora ꝛ nature sunt temperata: ꝛ sensus ratio ꝛ animi qualitas sūt bone: abundantqꝫ in ipsis sapiētia intellectus ꝛ reꝝ prudētia ꝛ honestas ꝛ qualitates animi: ꝛ hec est terra ꝓphetaꝝ ꝛ sapientuz. Sed qui sunt in regiōib⁹ calidis valde sicut quorum capitis zenith est inter equinoctiū ꝛ solsticiū estiuale. Dico enim habitātes z^m clima sicut ethiopes: horum mores syluestres sunt plures. Ptolomeus: quibus qdem Albumasar dicit modicū ingenium ꝛ intellectum adesse. Qui āt terras hītant fridas latitudinē hūtes qnqginta ꝑtiū ꝛ deīceps sūt mores eoꝝ syluestres nō vtētes rōne ꝛ facies corruptas turpes ꝛ brutales hūtes hoīes comedētes. vt testat Haly. se vidisse: de his aūt locis vnū refert hermes q adhuc i norwegia ꝛ vltra georgiā iuēiri audio: puta q i fine septētriōis ꝑfidel sīt spūs maligni ac diaboli ac bestie ledētes hoīes. ¶ Deīd [Utꝝ.] Soluit. ꝛ ꝑ assignat cāz ꝑ⁰ pris dicēs: eā fore eādē illi q̃re senes sīt iuuēib⁹ sapiētiores: cā. n. vtrobiqꝫ ē multitudo ꝛ paucitas cali. pp. n. calm submissū senes magis sūt geti: ꝛ passiōib⁹ sedati q̃ adolescētes: pp qd aīa igetari ꝛ resider̄ fit sapiēs ꝛ prudēs. phy. T. c. 20
7. Adolescētes vō sunt in motu ꝛ turbatiōe plima pp augmētū motuū ꝛ passionū molestatōez. Un̄ dcm̄ ē ibidē īfantes ꝛ adolescētes nō posse addiscere nec iudicare sensibus silr seniorib⁹ siue p̄sbyteris. ¶ Deīde [Hi qdē.] Pertractat cāz dicēs q illi q sūt locis fridis ꝑtacti: pp friditatē ꝯtinētis loci q̃ supabūdat nāz calidi nō ꝑmittētē ipꝫ distēdi ad exteriora calidiores efficiunt iteri⁹ valde: q̃ illi q sūt i locis calis: ꝛ iō ebrijs assilant q̄tū ad dispōnē corpis ꝛ aīe: nā sic ebrij nō tñ disariā caliores efficiūt iteri⁹ valde: exp̄ites i mlta trāsmutatiōe ꝛ fumositate vaporosa ad caput: ita ꝛ hi ceu ebrij nō vtūt rōne: sꝫ amētes sci ludūt. z7. 3ᵉ silr ꝛ hi. Et id ē qd dī q nō vitales. i. nō vtūt opib⁹ vite ꝛ actib⁹ rōnis qb⁹ hō differt a brutis: iux̄ illud primi meta. hoīuz gen⁹ arte ꝛ rōnib⁹ viuit sumēdo vitā p mō viuēdi: nō aūt pro forma vite. iuxta illō secūdi de aīa. viuere viuentibus est esse: sed sūt viriles audaces: vehemēter T. c. 16 t. 37.

de seipsis cōsidētes:putant enim suo robore oībus posse resistere:ipsasq; superare:q2 nō mouentur via ratiocinatiua ad querendū ea quibus possent incurrere ac indigere: nō enim admirant neq; de contingentibus cogitant:cuz ꝓpter admirari nūc ꝛ primū cepissent philosophari eodē principio.meditatio enim clauis veritatis extitit.in monumentis almagesti. Per huiusmodi enim ad sapientiaz peruenitur:quare minus efficiuntur sapiētes:ꝛ iō diutius permansit regnū Romanoꝝ:cuiusq; ad augmentum q̄ reliqua:extitit enim in orbis quasi medio nobis habitabilis positum: vt inter meridionales qui ratione ac ingenij vigent acumine plurimū:ꝛ occidentales qui multa ferocitate temere acceptant ardua : habens per acquilonares audaciā ꝛ confidentiaz cū robore:ꝛ per meridionales caliditatē ꝛ sapientiā. ℂ Deinde [Qui autē.] Soluit assignans cām p̄me partis dicens ꝙ habitātes loca temperate calida sunt sobrij in cibis ꝛ potibus suisq; actibus mēsurati:extant eniz sapiētes prudētes ꝛ virtuosi p̄sentia ordinantes:futura p̄uidētes:preteritoꝝ recordātes.nō eniz sunt temerarij feroces:ꝛ in oībus de se ꝯfidētes:quod accidit eis:eo ꝙ ꝓpter exhalationē calī naturalis eoꝝ a caliditate loci infrigidant:ꝛ cōtēperant spūs in eis:propter qḋ reddunt timētes aliqualiter:ꝛ minus feroces p̄dictis: qui autem huiusmodi augmentantur ꝛ attentāt inuestigare qualē finē eoꝝ actus possint cōsequi:huiusmodi autez melius inueniūt qḋ q̄runt:pp ei⁹ inuestigationē sapientiores reddunt astuti ꝛ virtuosi ac inuentores ȯ facili. Propter quod Albumasar introductorij quinto dixit:hui⁹ post diluuiū omniū scientiaꝝ p̄mos extitisse parētes maxime astronomie:tales ēt vlr sūt asiā inhabitātes relatiōe possidētiū europā maxie Hip.etiaz de aere ꝛ aq̄. ℂ Deinde [Aut.] Soluit assignās aliā cām dicēs illud eē : q2 gñatio in habitātib⁹ loca calida lōgioris est tpis:q̄ eis q habitāt loca frigida:q2 hi nō raro destrunt pp diluuiū aqueū : ita ꝙ nulli ipoꝝ aut q̄paucissimi remaneāt aliquos edocturi:q̄re ꝛ ipsis corruptis scie silr ꝛ v̄tutes corrūpunt.dupl̄r eniz ipsa corrūpunt:aut suboꝝ corruptōe:vł p suū ꝯriuz. in de causis lōgitudīs ꝛ breuitatis vite:sūt etiā cū hoc breuioris vite:sicut visū est nono:vt nō sufficiāt eoꝝ tpe breuiori sapiētiā iuenire.Qui aūt in locis māsitāt calidis nō ita destruunt a diluuio:q̄re opposite cāe sapiētie ꝛ v̄tutuz ꝑmanēt in ipsis.Quare loca inhabitātes calida se hñt ad eos q possidēt frida:vt iuuenes ad senes : qui modico adhuc vixerūt tpe vn̄ nō potuerūt sciētiā adipisci:cū experimēto tpe idigēte q̄ lōgo acgrat:apparēs ethicoꝝ p̄.Sūt ꝛ cū hoc hi passionib⁹ detēti sciētie inimicis:vt tactuz est: senes āt oīfariaz his oppositi:pōt etiā his adiungi alia cā q2 loca inhabitātes frigida vigēt magis virtutib⁹ nālib⁹: ꝛ debilitant animales:cū virtutes se impediant. Aui.scḋo de aīa.secus autem ꝯtingit in illis q loca ībabitant calida: he aūt sunt virtutes sapientiales:brutales vo p̄me. ℂ Dubitatur:q2 nō vr̄ ꝙ habitantes loca frigida magis diluuio corrūpant:eo ꝙ ipm cū nō aliud sit q̄ q̄dā cōīs aialium corruptio:eque bene:imo videt amplius cōtingere in locis calidis: ꝓpter ignē actiuū maxie:ceu pp aquā in frigidis nō adeo actiuā. ℂ Dōm ꝛ gr̄a hui⁹ sciēdū ꝙ diluuiuz quoddā est aque q̄dam ignis:ꝛ vtriusq; quoddā est vle oino cūctas destruēs spēs iuxta sermones legum p̄cipue. Dico aūt sic quia nō ꝯsentit Aristo.primo celi ꝛ mundi.ꝛ metheoroꝝ scḋo.cū cōmē.de aīa tertio.ꝙ indicat Aristo. de mundo:cuz particulariter inquit de ignis diluuio . Incendia quoq; ꝛ flāme hec q̄dem celitus prius facta velut aiūt de phaetonte oriētales vsserūt partes . Subditq; de aqua similiter diluuia.he autem versus occasum ex terra cōsurgētes ꝛ exhalantes velut ex ruptis hydrijs ꝛ crateribus super terram latis ad modū fluminis:ꝛ hic modus etiam particularis est sermonis Timei : lz forassis non acgescat Auic.vt in decima.Est aliud particulare climatum aliquoꝝ.Diluuiū aūt nō paruū factū fuit sub pirra ꝛ deucbalione.Unde thi.p̄mo.post inundationez de pirra ꝛ deucbalione:qḋ cum aqueū videtur illud de quo scribitur Genesis primo:cuius quidem causa multiplex extat. puta coniunctio septenaria vel senaria planetaꝝ:ꝛ ꝙ fuerunt retrogradi ꝛ in signis humidis ꝛ aqueis:fuerūtq; circa hydriā aquarij:ꝛ sic permutatio cōplexionis duoꝝ idiuiduoꝝ superioꝝ de triplicitate ꝛ in triplicitatē:ꝛ ꝙ luna habeat ꝯiunctionē ꝛ aspectū cū planetis aqueis ꝛ signis: sicq; domina ascēdentis in locis ꝓprijs:adsit etiam cum his causis oībus superiorib⁹ aut plurimis euaporatio grādis ꝛ fumositas in aere.Ex oppositis autē causis factum est diluuiū per ignē.Thi.cuz Aristo.inquit:cuz Phaeton filius solis assumeret officiuz patris quandoq; intantum versus terrram descendit vt que ipsius conflagraret oīa. Hec quidem fama fabulosa putatur:sed est vera.nam lōgo temporis interuallo mundi contingit exorbitatio:quā inflammatio consequitur vasta necessario : tunc quidem sicca loca inhabitantes ꝛ calida magis pereunt q̄ littora vel flumina vt declaraui tractactu quem de motu octaue sphere construxi.Diluuium vo vtrunq; particulare quibusdaz preteritis particularibus accidit causis.Tunc igitur respondendum ꝛ non tam crebre contingit diluuium igneum ceu aque:cuz causa inferior materialis non adsit vt in eo qui ignis.adhuc etiam aqua nata hic est amplius q̄ ignis multiplicari.

Margin (left): In problemio men, col. 3. circa inc. — Dubium. — Solutio — L.c.107.ꝛ l.phy.per 10.ti.t.2. ti.1.c.2.

Margin (right): Cā diluuij multiplex.

ℂ Problema. XVI. Antiqua.

PRopter quid q quidē in calidis locis sunt trepidi sunt:qui autez in frigidis viriles:⸗ Aut quia cōtrarie locis ꝛ tēporibus natura se habet:ꝓpter id qḋ similiter se habens aduret vtiq; velociter. Uiriles autem sunt : qui sunt calidi ꝫm naturam. trepidi autē infrigidati. Accidit autē hos quidem calidis existentibus infrigidari:raro enim existente ipso corpore:calidum ipsorum egreditur:in frigidis autem calefieri naturam:propter id quod ab exteriori frigore condensat caro:densata intus ꝯhit calidum. Noua.

ℂ Cur timidi qui loca habitāt calida:fortes qui frigida:⸗ An ꝙ natura contra q̄ loca ꝛ tempora se habet.Quoniaz si se similem ageret periret breui:fortes aūt sunt qui nā calida constāt. Timidi qui frigidi sūt. Accidit ergo vt qui calida colunt refrigerari nimirum possint . Cum enim solutum rarumq; corpus coꝝ fit calor foras ꝓfluere pōt. Qui aūt in frigidis sedent sua ꝯcalescūt natura:ꝙ a frigore exteriori caro densetur:cuius dēsitate calor colligi intus pōt.

ℂ Explicit decimaquarta ꝑticula.

Repetit. ℂ Deinde [Raro.] Assignat causam quare in locis calidis contingit infrigidari:ꝛ in frigidis calefieri:ꝛ propterea repetijt itidem dicens:ꝙ in calidis locis accidit habitantes infrigidari : quoniam ex calore contingit corpora rarefieri continentis : ꝛ spiritus cum humidis subtiliari:ita vt foras egrediēte calore na-

turali frigida relinquantur corpora. In frigidis autez lo-
cis ob frigiditatem continentis calidus fortificatur natu-
re: τ vniuersaliter corpora vt declaratum est sepe. Et hec
de particula decimaquarta.

C Incipit decimaqnta particula de problema-
tibus que mathematicas speculationes partici-
pant τ quecunqz sunt circa celestia τ circa ani-
mata τ inanimata.

C Problema. I. Antiqua.

Ropter quid diameter appellatur
solum eoꝝ que in duo diuidunt re-
ctilinea: que ex angulo τ in angulū
ducta linea? Aut qꝛ diameter du-
plr diuidit: queadmoduz noīe si-
gnificat nō corrūpens qđ mensurat: que quidē
igit ꝯm ꝯtactus diuidens dico aūt angulos dia
meter est: nō enim corrūpit sed diuidit. Sicut
militaria vasa diuidētes. Que aūt ꝯm lineas cō-
posita diuidens corrumpit: componitur enim
rectilineum ꝯm angulos. Noua.

C Cur linea de angulo ducta in angulum sola
ex omnibus que figuras rectis constantes line-
is bipartito secant diameter vocitata est? An
ꝙ diameter vt nomen designat duas in partes
figuram eque dimetiēdo digerit: nihilo destru
ens quod subiacet mensurandū. Ergo que per
commissuras hoc est angulos diuidit appellan
da diameter est: quoniam hec figuram nō de-
struat: sed diuidat quomodo faciunt qui vasa
militaria partiūtur: at que per lineas secat figu-
ram compositam destruit. angulis etenim con-
stat que rectis lineis continentur.

Determinatis ꝓblematibus naturalibus τ me
dicinalibus nunc determināntur
quedam problemata circa liberales fere artes: τ primo
determinat ꝓblemata circa quadruuium siue mathema
ticas scientias: difficilia valde. secundo circa triuium aut
scientias sermocinales: problemata tamē musicalis post-
ponit propositis problematibus triuialis peritie: qꝛ musi
ca: inest aliqualiter sermōis amor: vt apparebit in triuia-
li: secunda in principio decimenone particule. Et quāqꝫ
id rationabiliter dictum: rubeum tamen manifestatiuuz
vniuersalis Arist. intētionis se solū vsqz in vigesimāocta
uam extendit particulaz. Diuidit autez ipsum seipsum in
partes tres. Primo enim determinat ꝓblemata que sunt
circa mathematicas quātitates simpliciter τ ꝯm quid vt
celestia. Secūdo q̄ circa mathematicas inanimatas quā-
titates. Tertio que circa animatas. secunda ibi[Propter
bases.] Tertia in principio decimeseptime. Et primo de-
terminat problemata circa mathematica simpliciter. se-
cundo circa quātitates relatas ad celoꝝ corpora. secūda
ibi[Propter ꝙ sole.] Adhuc primo agit de ꝓblematibꝰ
circa quātitatē cōtinuā circa quā versatur geometria. se-
cundo circa quātitatē discretā circa quā versat̄ arithme-
tica. secunda in tertio ꝓblemate initiatur. C Ad euiden-
tiaz quidē predictoꝝ sciendū ꝙ subiectū mathematicaꝝ
Capl'o de quātitate. scientiaꝝ seu facientiuz scire q̄ntitas est: ipsa vo duplex in
predicamentis: discreta τ continua: vnaqueqz vo harum
dupliciter potest cōsiderari pricipio arithmetice Boetij:
vel per se τ absolute: aut relatiōe ad aliud facta. Si prio-
ri quidem consideretur modo quantitas discreta: sic est
arithmetica: siue mensura virtuosa mathematicarū sim-
pliciter. prima numeri absoluta existens scientia. Si vo
ad aliud referatur: vt ad sonum: qui est quid naturale: ita
erit musica vel armonica. vt 19° videbitur particula. Si
autem q̄ntitas per se attendatur continua: vt simpliciter
dupliciter euenit seu prius: ita vt prius consurgat geome-
tria: id est terrena mensuratio: geo. enim antiquitus gre-
ce. terra. nunc vo dicitur gi. dicta. ipsa enim simpliciter
circa quantitatem negociatur continuam: secundo vo
modo est astronomia seu astrologia. Quantitas autē hu- Quātitas mathematica triplex.
ius continua est triplex vt ostendit principiuz geometrie.
linea scilicet superficies τ corpus: punctus autem quanti-
tas nō est proprie: sed illud bene quātitatis caput τ exor-
dium: apud mathematicos enim punctū fluere imagina-
tū causat lineam: linea superficies: τ hoc corpus: qd tamen
impugnat Aristo. 6. physicoꝝ: τ tertio celi τ mundi. ex his
aūt tribus quātitatibus infiniti componi figurarū modi
adinuicē pñt. hec. n. sciētia numeri presupponit peritiaz:
iuxta enim eius normaz figurationes describit vt ꝓbat
Boetius principio arithmetice. Quid aūt sit punctus τc.
apparet geo. initio: τ apparebit in sequenti particula. Pro
ponit igitur more solito problema dicens: quare solum
de numero eorum que in duo diuidunt figuras rectas ha
bentes lineas: sicut quadratum penthagonum τ huius-
modi dicitur diameter: linea. s. que protrahitur ꝯm obli-
quum transuerse de angulo in angulu. Diameter est eniz Diameter qd.
linea de angulo in angulum protracta: vnum alteri velut
cathena cōiungens. Dixi autem signanter solum: id est ꝓ-
prie: quoniaz aliquādo minus tamē proprie accipitur dia
meter pro linea diuidente nō solum figuras rectarum li-
nearum sed circularium. Unde ꝓncipio arithmatice dia-
meter circuli est linea recta que super centruz circuli trā-
siens applicando extremitates circūferentie ipsum i duo
media diuidit. C Deinde[Aut quia.] Soluit dicens pri-
mo causam: quoniā diameter. duplici modo habet diui-
sionem facere: sicut τ nomen sonat. dupliciter enim diui-
dit: quoniaz longitudinē τ latitudinem cōprehendit. dici
tur enim a dia qđ est duo τ metrū mensura: quasi duplex
mēsura. Propter quod. g. musculos ꝯm diametrum ꝓtē-
sos diagonales appellat: eo ꝙ ductionem vel ꝓtractionē
ꝯm duas partes longitudinis τ latitudinis obseruāt. Est
aūt ꝓprietas diametri τ differētia eius ad alias lineas di-
uidentes: ꝙ id qđ mensuratur per diuisionem huius non
corrumpit: imo potius conseruat: τ ideo cōcludit. itaqz li-
nea que diuidit figuram in pūcto: vbi linea recta lineam
cōtangit: sicut est in angulo: diameter appellatur: qꝛ vt di-
ctū est nō corrūpit qđ ipsa mensuratur sed potius saluat.
C Deinde[Sicut militaria.] Secundo declarat ꝙ dia-
meter diuisa nō corrumpat dicens: ꝙ sicut linee etiam du
cte nō corrumpūt vasa τ ornamēta militaria nobilia mē-
surantes ipsa protractione de angulo in anguluz: sed ma-
gis defendunt: vt apparet in coronis scakerijs τ huiusmo
di vasis ex nobili materia constructis: vbi sunt quedam
diuisiones protracte: in quibus vasa illa complicantur in
vnum: non tamen corrumpuntur: sed potius fit vt tutius
possint saluari: ita similiter est de diametro applicāte ex-
tremitates suas ad vtrunqz angulum: vt etiā domus ostē
dunt lignee in quibus lignum protensuz de angulo in an-
gulum transuerse dictum continens saluat domum τ de-
fendit amplius: q̄ lignum ꝯm longum vel latum produ-
ctum: similiter per oppositu magis corrumpit: qđ etiam
extimandum in figuris. C Deinde[Que autem.] Ter-
tia diia

tia dñia ostēdit ipsius diametri ptēsi de angulo in angulum ad lineā directe ptensaz fm dimēsionē de latere ad latus: dicens siquidē: q illa q sunt fm lineas cōtingētes se cōposita: linea diuidēs corrūpit: eo q figura rectarum linearꝫ cōponit fm angulos: in eis eniz cōiungit ꝛ ꝯstituit figura: imo si fiat diuisio in tali cōiunctiōe: tūc nō amplius prior remanet figura: sed corrumpitur: ceu si vna pars vasis lignis ab alia sepet vas corrūpet illud: puta si data hac figura. Λ fiat diuisio per longū ita. /|\ cū linee separent oīno corrumpit figura. Si autem diuidatur fm transuersum vt taliter. A minime.

Problema. II. Antiqua.

Propter quid diameter vocat? Aut qz sola in duo diuidit: quēadmodum igitur si quis dicat diameter est. Aut qz sola eorum que in duo sunt vocat: ꝛ quoniam fm membra inquātum flectitur sola diuidit: alie ꝟo fm latera. Noua.

Cur diameter appellata est? Utrum qm̄ sola bipartito figuram diuidat. An q sola figuram secat per partes siue mēbra: qbus inflexa coartatur: cum cetere per latera diuidant.

Repetit pfatū pblema vt in amplius declaret dicēs: q̄re linea fm transuersuz protēsa diameter dr: ac si aliqs diceret de ipsa diameter est. Deide [Aut quia] Soluit dicens cām esse: qm̄ ipsi soli diuisioni q̄ est in duo transuerse de angulo in angulū attributū est illud nomē diameter vt Arist. phy. Et etiā qm̄ hꝰ linea diuidit mēbra corporis ꝛ determinat fm q habēt flexionē fz eā: dictū est eniz de progressu animaliū q ipsa flectunt cum mouent partes fm diametrum: ita q pedibus carentia taliter flectunt. Sed alie linee nō diuidunt mēbra fm diuisionem transuersalez: que est fm diametruz diuidere: verum fm lateralia magis vt virtus ostendit vegetatiua in eius motu: ꝛ maxime manifestat in augmento.

Problema. III. Antiqua.

Propter qd omnes hoies ꝛ barbari ꝛ greci in decē numerant nō in aliū numerꝫ vt duo tria q̄tuor qnqꝫ: deinde iterꝫ reduplicāt vnū qnqꝫ duo qnqꝫ: quemadmodū vndecꝫ duodecꝫ: nō iterꝫ extra egredientes decē: deinde exinde reduplicant qdeꝫ: vnusquisqꝫ numerorꝫ anterior ꝛ vnū aut duo: ꝛ ita alius qs: numerant aūt terminantes vsqꝫ ad decē. Nō eniꝫ vtiqꝫ a casu ipꝫ facere vident ꝛ semp: semp aūt ꝛ in oībus nō a casu: sed naturale est. Utrū qz decē pfectus numerus: hꝫ eni oēs numeri species par impar quadratū cubuꝫ lōgitudinem superficieꝫ primū cōpositū. Aut qz principiū decē: aut qz tria corpora nouē: aut qz in decē portionibus q̄tuor cubici numeri perficiunt: ex qbus aiunt numeris pithagorici vniuersuꝫ cōsistere. Aut qz i oēs ceperint hoies habentes decē digitos: vt enim numerationē habentes primi numeri hac pluralitate: ꝛ alia numerant: soli aūt numerant thracū genus quod- dam in quatuor: propter id q quemadmodum pueri non possunt memorare in multum neqꝫ vsum nullius esse multi temporis. Noua.

Cur homines omnes tam barbari q̄ greci ad decē vsqꝫ enumerare cōsueuerūt: nō ad aliquē alium numerꝫ: vt duo tria quatuor quinqꝫ: tum repetēdo vnus quinqꝫ duo quinqꝫ: sicut vndecim duodecim: nec ꝟo vltra denariū numeruꝫ cessantes: inde replicare icipiūt. Est eniꝫ numerus qsqꝫ qd pcedit ac vnū aut duo ꝛ deinceps quātitas aliqua: enumerant eniꝫ statuto termino denarij numeri: haud eniꝫ forte casuqꝫ id facere semp oibusqꝫ in rebus putari debent: cum non fortuita sed nālis res sit: q̄ semp atqꝫ vbiqꝫ effici soleat. Utrū q pfectus nūerus denarius sit: continet enim oia numerandi genera: vt par impar quadratū: quadrātale lōgū planū primū cōpositū. An q denarius fons atqꝫ principiuꝫ est. quippe qui ex vno duobus tribus ꝛ q̄tuor constet. An qz corpora q̄ ferunt nūero nonenario continent. An qm̄ .x. proportionibus q̄tuor cubales nūeri cōsumant: e qbus numeris vniuersum constare pithagoreis placet. An q oēs hoies digitis decē lege nāli creant: itaqꝫ sui numeri calculos quasi adipiscētes: hac eadē multitudine cetera quoqꝫ enumerāt: vna gens q̄dā thracū ad quatuor numerandi serieꝫ terminat: eo q amplius meminisse modo puerorꝫ non potest: neqꝫ vsum haber rerum multarum.

Querit nūc circa arithmeticā dicēs pmo. q̄re hoies oēs cuiuscūqꝫ legis sint ꝛ dispōnis ceu barbari bestiales absqꝫ rōne degētes habitātes loca extrema frigida: siue greci hoies rōnis habitātes vt visum est pori particula loca tēperata ceu horꝫ medij numerātes finiūt in denariū numerꝫ ꝛ nō transcēdunt in aliū vlteriorē in q̄ terminent: numerādo vsqꝫ ad qnqꝫ: sicut qnqꝫ sunt digiti cuiuslibꝫ manꝰ nālis dicēdo vnū. 2. 3. 4. ꝛ. 5. Cū aūt puenīant ad qnqꝫ q est actualiter pmus impariuꝫ numerus: parē enim ꝛ imparē sub se cōtinet: deinde retēto numero quinario ꝛ cū vnitatibꝰ vt pus reduplicato nō cessant donec in numerꝫ denariū pringunt dicētes vnum qnqꝫ: duo quinqꝫ: ꝛ tria qnqꝫ ꝛc. donec cōsurgāt in decē: cū peruentum fuerit in denariū semp ipm replicant cum partibus denarij dicēdo vnū ꝛ decē: duo ꝛ decē: ꝛ reliqua vt nō cessent donec iterꝫ pueniant in deceꝫ qd est. 20. deinde replicant bis decē dicēdo. 20. 21. 22. 23. ꝛc. quousqꝫ pueniāt in centū: ꝛ abinde in mille replicādo ac decē milia: ꝛ sic deinceps: nūq̄ pertrāseundo vltra decē: sed in ipm terminādo ꝯtinue. Unā 3° phy. Plato fac nūerꝫ vsqꝫ ad. x. Notandū q lꝫ cum pueniat ad qnqꝫ replicet: vt dictum est iterꝫ cum partibus quinqꝫ fm reꝫ vt digiti alterius denotant manus: sed tm̄ nomē nō adeo sonat lingua greca vel latina: sed vltra decem non res tm̄ id denotat sed nomen aperte. Deinde [Nō enim.] Ostēdit scdo qonē suam rōnabilē vel preuenit dubitationi: qz crederet aliquis illud solum semel aut bis factum quasi a casu q numerus quiescet in decē: cū enim inquit id semper seruent ꝛ in oi- T.c.6t. Aduertas

bus:nõ potest esse casuale:sed potius est nãle certum non
impeditũ ab aliquo:sic enĩ semp existit:cõsimiliter ostẽ/
sum est 2° phy.raro cõtingẽtia si cãs nõ habuerint deter/
minatã fortuna ⁊ casualia fore. ¶ Notandũ ẜm Isidoꝛ
hãc sciaꝫ inuenisse Pithagorã ipamq; Nicomachus am
pliauit:⁊ Apulleius cũ Boetio in latinũ trãsduxit:est aũt
ipsa recta numeroꝝ rõ:numerus ṽo vno mẽsurata multi/
tudo.10.Meta.vñ.7.Heo.nũerus est multitudo ex vnita
tibus aggregata.numeroꝝ siquidẽ ali⁹ potẽtia vt vnitas.
est enĩ omnis numerus potẽtia.Boeti⁹:q̃ ẜ Jordanũ in
pncipio noue moꝝ arithmetice est rei esse per se discretio.
Alius actu vt ceteri. Adhuc nũeroꝝ:alius digitus:alius ar
ticulus:alius cõpositus nũerus siue cõmixtus.Digitus est
ois nũerus sub denario cõtent⁹:articulus est ois nũerus q
põt in decez diuidi partes equales nullo extãte superfluo.
vt.10.20.30.⁊c̃.numerus aũt cõpositus cõstat ex digito ⁊
articulo.vt.14.15.⁊c̃. ¶ Deinde [Utrum.] Soluit ⁊ pmo
agit ħ.scdo puenit dubitatiõi.scda ibi [Soli aũt adhuc.]
Primo soluit ẜm alioꝝ positionẽ.scdo fortassis ẜ ppriã.
2ª ibi [Aut qz oẽs.] Primo ẽt q̃tuoꝛ hꝫ partes dicẽs:cãm
esse pmo:qz denarius est numerus pfectus:⁊ ideo in ipso
tanq̃ in pfectione ⁊ fine terminaꝛ.pbatur qdem esse pfe
ctum:qz sub eius ambitu claudit oẽs numeroꝝ spẽs:cõti/
net enim sub se par ⁊ impar ⁊c̃. Breuiter siqdem enodeꝛ
quid vnũqdqz sit coꝝ que sub denario collocanꝛ: est aũt
numerus par.9.Heo.q põt in duo equalia diuidi: ⁊ Boe/
tius addit vno medio nõ intercidente vt duo ⁊ q̃tuoꝛ:ẜm
Pithagoraꝫ par numerus est q sub eadẽ diuisione põt in
maximã paruissimãqz diuidi:maximã qdem spatio:par/
uissimã q̃titate. Sed numerus impar ibidẽ est q nõ põt
in duo equalia diuidi:addens supra parẽ vnitatẽ: vt tria
quinqz:ẜm ṽo Boetiũ:numerus impar est ille quem nul/
lus in equalia diuidit:eo q in medio pdictus vnus inter/
cidat [longitudinẽ.] i.nãm linearem:qm numeroꝝ qdam
est linealis:qdam supficialis:⁊ qdam corporeus. linealis
est ille in quo solus attendiꝛ pcessus: nõ habito respectu
etiã ad ductionẽ numeri in nũeꝝ:ad modũ lineaꝝ hñtiũ
dimẽsionẽ vnã tñ:vt longitudinẽ sine latitudine:sic vnũ
duo tria ⁊c̃.q qdẽ.8.Heo.latera nũeroꝝ appellanꝛ ita late
ra nũeroꝝ sunt q̊ꝝ multiplicatione pducunꝛ nũeri [supfi
ciem] i.numeꝝ supficialem:⁊ est ille qui prouenit ex du/
ctione numeri in numeꝝ:⁊ hꝫ duos numeros denotantes
ipm vel mẽsurãtes.s.superficies duas habꝫ dimensiones
lõgitudinẽ.s.⁊ latitudinẽ.vñ eodẽ.8.supficialis numerus
appellaꝛ qui ex duobus cõstituiꝛ lateribus: sicut primus
triãgulus:scdus q̃dratus:tertius pentagonus. ¶ Deinde
[Primũ ⁊ cõpositũ.] Numeroꝝ alius pmus ⁊ incõposi/
tus.alter secũdus ⁊ cõpositus.7.Heo.pmus qdem nume/
rus ⁊ incõpositus est qui sola vnitate metiꝛ:nõ eniꝫ habꝫ
aliam partem nisi vnitatem a qua possit denominari tota
quãtitas vt sunt.3.5.7.infra denarium.supra ṽo.xi.13.Nu
merus aũt secũdus ⁊ cõpositus diciꝛ:quẽ alius numerus
metiꝛ:⁊ est hic numerus impar:quoniã impari ppzietate
formatus:nullã cõtinens in se substãtiam pncipalez:⁊ hꝫ
partes a seipso ⁊ ab aliquo vocabulo denotatas.vnitatem
ṽo a seipso:ab alio ṽo vnam vel plures partes vt nouem
infra decẽ.vltra ṽo.15.21.25.⁊c̃. ¶ Deinde [Quadratum
cubum.] Numeroꝝ enim qdam est quadratus:alius cu/
bicus.numerus enim põt duplr in numeꝝ duci: aut enim
semel vel bis:si aũt semel aut in se aut in aliũ:si in se tunc
est numerus quadratus:diciꝛ aũt quadratus: qz diuisim
per vnitatẽ ptractus habet q̃tuoꝛ latera equalia ad mo/
dum quadrati.Unde.8.Heo.quadratus numerus superfi
cialis est equalibus laterib⁹ cõtentus:sicut.4.8.16.si autẽ
ducaꝛ numerus in numeꝝ aliũ nõ cõsurgit quadratus

Arithme/
tica a Pi
thagora
eppita Ni
comacho
ãt amplia
ta fuit
Boeti⁹ ⁊
Apulleius
in latinuꝫ
arithme.
deuulerũt.
Digi⁹ qd
Articulus
quid.

Par nu/
merus qd

Impar
quid.

Duplr nu
meꝝ in nu
meꝝ duci.

Quadra/
tus nume/
rus qd.

sed numerus superficialis de quo dictũ est pus:sicut cum
numerus binarius ducitur in ternariũ cõstituit senarium
superficialẽ numeꝝ ⁊ nõ quadratũ. Ex quo habeꝛ q ois
numerus quadratus est supficialis ⁊ non econuerso: si ṽo
bis numerus ducaꝛ in numeꝝ numerus cõsurgit solidus
⁊ corporeus:ad modũ enĩ corporis tres hꝫ dimensiones.
vnde.8.Heo.solidus diciꝛ numerus qui sub tribus nume
ris contineꝛ:ex quoꝝ cõtinua multiplicatione habet pro/
creari:sed hic numerus bis ductus in numeꝝ:aut in seip/
sum vel in alteꝝ:siqdem in seipm seu in eius quadratum
qd idem est:numerus cõstituiꝛ cubicus dictus a cubo seu
solido.Est eniꝫ cubus corpus sex habẽs supficies.s.latera
angulos.12.vt taxillus.Quare.8.cubus est solidus nume/
rus vt bis duo bis:ter tria ter:⁊ hꝰ.si ṽo ducatur in aliũ
bis:numerus fit solidus proprie vt bis tria bis:ter quater
ter ⁊c̃.Ex quo apparet q omnis cubus est solidus ⁊ non
ecõuerso. ¶ Dubitaꝛ:quoniã dicit Aristo.denarium fore
numeꝝ perfectũ:qd nõ videꝛ:talis enim daꝛ diuisio nu/
meri paris.9.Heo.⁊ pmo arithme. Numeroꝝ alius abun
dans alius diminutus alius pfectus. numerus abundans
vel superfluus est:qui oibus partibus suis simul sumptis
minor est.vt.12.vel.24.cũ eni suis partib⁹ cõparanꝛ ma
iorẽ summã toto cõstituunt.naꝫ.12.medietas est sex.ter/
tia pars q̃tuoꝛ.pars q̃rta.3.pars sexta duo.12ª.vnũ: q oẽs
congregati simul.16.numeꝝ cõstituunt. Et similiter de
24.⁊ eius compari numero. Numerus qdem diminutus
est:qui omnibus suis partibus simul iũctis minor est ẜm
Boetium:est numerus cuius eodẽ modo cõposite partes
totius termini multitudine superãtur.vt.8.14. pars eniꝫ
octo media est.4.quarta.2.⁊ octaua quidem vnum : que
omnes simul coniuncte septenariũ tñ constituunt nume
rum:⁊ silr in.14. Perfectus numerus.9.Heo. appellatur
qui omnibus suis partibus quibus numeraꝛ est equalis:
qui ẜm Boetium temperamẽtum sortitus est : perfectus
quidem dictus virtutis.s.emulatoꝛ qui nec superuacua
progressione porrigiꝛ nec contracta rursus diminutione
remittitur: sed medietatem obtinens neqz excedit neqz
subiacet:hꝰ autem numerus raro inueniꝛ. nam infra de/
narium.6.reperitur infra.100.28.infra mille millenariuꝫ
quadringenta nonagintasex.infra decem millia:octomil/
lia centum vigintiocto:denarius autem numerus nullus
hꝰ numeroꝝ est quatuoꝛ pretactoꝝ:quare nõ est perfe/
ctus. ¶ Dicẽdũ q numerus pfectus diciꝛ multipliciter.
vno modo qdem eo q omnes partes eius simul sumpte
adequanꝛ toti:⁊ ita vt arguebaꝛ denarius non est perfe/
ctus numerus:verum potius diminutus:aliter eo q fini/
ret perficiet ⁊ terminet velut forma omnes alios nume/
ros:⁊ ita denarius hic numerus diciꝛ perfectus. Tertio
modo qz in se ambos contineat numeros. puta parem ⁊
imparem:⁊ sic impar diciꝛ perfectus respectu paris:cõti/
net enim seipm ⁊ parẽ vt tria ⁊ melius quinqz:⁊ septẽ de/
inceps:sic igitur denarius diciꝛ numerus perfectus nomi
ne ipsius extenso. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliam
cãm ẜm Pithagorã dicens illud esse:qm numerus dena/
rius est sicut pncipiũ oiuꝫ reꝝ: pithagorici enim p meta.
dixerunt pncipia ẜm correlationẽ esse decem : posuerunt
enim duas coordinationes:in altera quaꝝ locarunt illa q̃
se habent per modum habitus:in alia ṽo se habentia per
modum priuationis:⁊ vnaqueqz erat denarius: in primo
quidẽ erat fi^m impar vnũ dextrum mas quiescens rectuꝫ
luz bonũ quadratũ. In altera ṽo contrarium vt infi^m ⁊c̃.
quoꝝ vltimũ altera parte longius oppositum quadrato.
¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliam cãm dicens illud
esse ideo:quoniam corpora in circuitu mota sunt nouem:
primũ quidem mobile qd causat motum diurnũ non ni/
nus rõne

Nũer⁹ cu
bicus qd.
Cub⁹ qd.

Dubium.

Nũer⁹ di/
minutus.

Numerus
abũdans.

Numerus
pfectus.

Solo.

Nũer⁹ pfe
ct⁹ multipli
citer dicit.

nus rõne q̃ sensu cõprehensum. scdo celum stellatũ: qd̃ ⁊ sepe octaua sphera ⁊ vltima dicit̃ stellis in ea fixis cõprehẽsuz: ⁊ sphere septem planetaꝝ motib⁹ eoꝝ dephensę: cũ igit̃ nouẽ pceperent spheras pithagorici: subiũxerunt decimã vt ppositũ eoꝝ cõcluderẽt quã antitonã .i. in ẽtrium
Cap. 1. circa fi. motã vel extẽsaz dixere. Vñ p̃ meta. q̃ ꝑ3 celũ ferunt̃ .10. qdem esse dicunt̃: solũ aũt nouẽ exñtib⁹ manifestis: ideo decimã antitonã faciũt pithagorici: vt si sunt lata nouez corpora manifesta: ⁊ oẽ qd̃ mouet̃ necesse sit hře motorez
T.c.p. 7⁰ phy. tũc erit dare decimã puta mouens p̃mũ. ¶ Notã dum q̃ Arist. dubitauit an sit ponere nonũ celũ: nondum eniz suo fuerat forte sufficiẽter expressum tẽpore. Et ideo loquens ꝭm alioꝝ opiniones videt̃ aliqñ octauã spheraz vel celũ stellatũ vltimũ appellare: qd aũt sit de hoc sufficiẽter ondit̃ editione questioꝝ astrologie. ¶ Deide [Aut quia.] Assignat aliã cãm dicens hoc esse: q2 q̃tuor numeri cubici vt vnitas: q̃ est oĩs vt dcm̃ est potẽtia numerus: ita q̃ ⁊ cubicus p̃mus: secũdus octo bis duo bis: terti⁹ vigesimusseptimus ter tria ter. quartus sexagesimusquartus quater q̃tuor quater: qui oẽs q̃tuor collecti pficiuntur in decẽ ptib⁹ que sunt .10. decene cẽtenariũ pficiẽtes: sic igit̃ apparet qũo q̃tuor p̃mi cubici terminant̃ in decies decẽ qui est numerus pfectus: ⁊ inde in aliũ perfectũ numeruz vt in centũ. Et cũ vltra q̃tuor annos laborassem circa hꝰ expõnez seriei: fulgor ꝫ quasi quodã fuit mihi imissa: hoc aũt faciebant pithagorici: eo q̃ totũ vniuersuz ponebant cõstare ex numeris: ⁊ maxime denarijs hñtibus adinuicẽ
Cap. 2. circa fi. pportionẽ quãdã: putarũt eniz p̃mo meta. numerum esse pncipiũ ⁊ quasi mãm exñtib⁹. Voluerũt enim numeros fore substãtias reꝝ. Unde qdam platonicoꝝ eos imitantes dixerũt aĩaz q̃ est sub̃a simplex esse numeꝝ mouẽtem
T.c.21. seipm̃. p̃mo de aĩa: q2 eniz nesciebãt distinguere pythagorici inter vnũ qd̃ est pncipiũ numeri: ⁊ qd̃ conuertit̃ cum ente: putauerunt q̃ sicut vnitas cãt ⁊ variat numeꝝ ei addita: ita ⁊ ens sibi adiuncta. ¶ Deinde [Aut q2.] Assignat quintã cãm quã puto esse Aristo. dicẽs p̃mo cãm esse: qm̃ oẽs hoĩes nisi fuerint mõstruosi inceperunt ⁊ didicerunt numerare hñtes decẽ digitos: numerãtes p̃mo qnq3 vni⁹ manus deinde alia qnq3: ⁊ sic terminant̃ in decẽ: hoc eniz numero p̃mitus nũerauerũt seipsos: postea ex hac pluralitate denarij transtulerunt se ad nũerãdũ alia extra eos exñtia. ¶ Deide [Soli aũt.] Scdo verificat ꝭmonẽ suũ p instãtiã pueniens dubitationi dicens: q̃ oẽs vt dictũ est nũerant in decẽ: solũ qdđã genus hoĩuz de thracia terminant numeꝝ in q̃tuor nõ vltra transeũtes: sed illud replicantes: q vident̃ hoĩes fore q̃si equiuoce extrema septentrionis habitãtes distẽperati debilis memorie nã: no eñi potẽtes sunt plurimũ recordari: ⁊ vĩr nullius vsuz acgrere qd̃ est multiplicatũ ⁊ variatũ ex pte tpis vel rei ad modũ pueroꝝ: quoꝝ retẽtio debilis pp multũ ipsoꝝ motum cãtũ ab augmẽto ⁊ hũiditate fluxibili: cũ eo q̃ sunt passionib⁹ subditi: qd̃ si hñ recordent̃: p accñs eueniet: cũ q̃ pauca sunt qbus occupant̃: nũ q2 admirant̃ ⁊ non modicũ de occurentibus cũ oĩa sint eis insueta ⁊ extranea.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter qd appariciões figurarũ videnť nobis eedẽ? Aut q2 terra cẽtrũ: semp. n. siles q̃ videt̃ nobis figure videnť eedẽ nisi a medio aliqs ĩspiciat: sed qñq3 hec qdez triangulata: qñq3 lata: qñq3 altera videbat̃: terra medio nostrũ ab his vno nos speculari: existẽte eniz spherica terra idẽ cẽtrũ hui⁹ ⁊ terre erit: nos ꝟo super terrã habitamus: q̃re nõ ab hoc dimidiũ diametri distantibus vbi talia videnť: qd igit̃ phibet pluri facta distãtia permanere figurarũ phantasiam.

Querit pblema indifferẽs satis in mathematicis dĩ. q̃re est q̃ appariciones videnť nobis eedẽ vĩ siles vbicũq3 simus in terra: triãgulares. n. apparẽt triãgulares: ⁊ sic de alijs. Dicit aũt fortassis appariciões figurarũ: qm̃ q̃titates nõ videnť eedẽ de pꝑe vt dicet̃ ⁊ de lõge: qd̃ vaporibus ẽt põt cõtingere. ¶ Dubitat̃. q2 videt̃ Dubium.
figuraꝝ phãtasias nõ fore. vt dĩc easdẽ. q2. 6. h⁰. ⁊ 2⁰ celi ⁊ mũdi. dĩ q̃ circuli parui de lõge nisi videnť recti. ¶ Dicẽdũ q̃ p appariciones figuraꝝ intelligo magis figuras Solo.
stellaꝝ ad quas vniformiter nos habem⁹ vbicũq3 sumus in terra vt declarabit̃ cõseqnẽter pꝑter eius paruitatem oĩa respectu celi ⁊ figuraꝝ ipsi⁹. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit dicens cãm esse huius apparẽtie: q2 terra est cẽtrũ celi vt. 8. cum reliquis in quo sunt ille figure apparẽtes maxime: ⁊ iõ semp vbicũq3 sum⁹ siles repñtant̃. vnde aliqs inspiciens hꝰ figuras nõ sic remotas a medio: ad orbẽ lune per ĩpossibile supeleuatus: tũc eniz mot⁹ ipsi⁹ eẽt a medio ceu leuiũ vt ignis: ⁊ sic appareret figuraꝝ pmutatio: puta q̃ vna appareret triangula ⁊ interduz plana: ⁊ qñq3 altera ab eo qd̃ videbat̃ p̃mo ⁊ diuersa: si tamen cõspiciamus illas existẽtes in terra tanq̃ in medio nostrũ per respectũ ad celũ: tunc cõtingit vno mõ nos per hꝰ figuraꝝ apparentias speculari: ⁊ ita similes repñtationes ostendere: cum eniz terra sit spherica: vt probatũ est scdo celi ⁊ T.c.75.
mundi. ⁊ in medio fixa vniuersi: vnũ erit centrum ipsius ⁊ totius mundi. Sed nos habitamus terrã: sumus igit̃ in centro vniuersi: sed centruz nullius q̃titatis est relatione circũferentiarum: in ipsis aũt hꝰ fiunt figuraꝝ appariciones: pꝑter quod non videbunt̃ figurarum appariciones alie ⁊ alie vbicunq3 sumus in terra siue in centro ⁊ in superficialibus ⁊ lateralibus: sed nõ sic se habet inuariabiliter quãtitatis figurarum phãtasia: ꝭm q̃ fuerimus propinqui aut remoti: cum enim pꝑinqui erimus diameter sicut est totus apparet: distantibus autez nobis apparent huiusmodi talia ꝭm medium tm̃ ipsorum vt medietas solũmodo diametri ⁊ non totus. Concluditq3 vlterius: itaq3 non propter hoc tamen nihil est impediens quin p̲manear eadem vel similis apparentia figurarum in quãtacunq3 distantia: cum aspiciens non recedit multum a medio tendens in celum: sic igitur aliter est apparentia vel phantasia figurarum ⁊ quantitatis.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter qd sole eque fortiter lato inequali tempore nõ idem augmentũ ⁊ diminutio vmbrarum est? Aut quia equales anguli fiunt ad ea que videntur qui sunt a radijs ab equalibus circũferẽtijs: si aũt he ⁊ iniecte faciunt radios in triangulo: qui cõtinet̃ a primo radio ⁊ viso ⁊ vmbra. Si aũt anguli equales: necesse longiorẽ lineã eius qd̃ videt̃ maiorẽ esse ea que est pꝑior: hoc eniz scimus: diuidat̃ itaq3 circũferentia in equales quascunq3 multitudines: videatur aũt. g. quando igit̃ sol in. a. accipiens. g. fecerit aliquã vmbram in. g. i. necesse vtiq3 radium. in i. cadere: quando autem venerit in. b. radius qui est. a. b. extra. g. i. cadet: ⁊ quando igitur in. c. transierit

similiter. si autẽ non: recta linea rectã dupliciter tanget: quoniã igit equales ab. b. c. τ anguli qui sunt ab hoc q sunt. a. d. τ. b. d. eq̃les erũt cũ centro eniz: si aũt ea q̃ est. d. τ in triãgulo ꝯm verticẽ eniz bis: q̃re qm̃ in equa q̃lia diuidit angulus maior erit. d. e. ex. c. d. ſllr autẽ τ alie: quos faciũt q sunt a circũferentia radij: simul aũt manifestuz est: τ q2 ꝯm meridiem minimã necesse est esse vmbrã: τ q2 additamenta quãdoq3 minime: maximũ enim ꝯm nos sol in meridie est: τ prefocatio fit ꝑpter dictam causam: quia sine vento: quãdo autem disgregat aerem qui est iuxta terrã ventus fit: si igitur siſe in vtrisq3 hemispherijs: merito vtiq3 medie noctes τ meridies absq3 vento erunt. Noua.

¶ Quãobrẽ cũ sol eodẽ cũ vigore feraẽ: nõ pari tẽpore idẽ incremẽtũ decrementũq3 vmbrarũ exultet: An ꝙ anguli quos radij sub equis circũferẽtie spatijs ad res conspectas efficiunt eq̃les inter se oẽs cõsistunt: qd̃ si illi equales sunt: eductos quoq3 inde eq̃les eẽ necesse est. scilicet quos radij faciant in triangulo qui radio primo τ re conspecta τ vmbra continetur. At si anguli eq̃les inter se sint radiũ ab re conspecta τ prolapsuz lõgius maiorẽ esse ꝓpingori necesse est: qd̃ pro certo recipimus: igiẽ totã circũferẽtiam in partes quasuis eq̃s inter se digeramus. sitq3 res cõspectui obuia. g. cũ itaq3 sol in. g. ingruẽs de. a. vmbrã in. g. i. aliquam reddit radius in. i. prolabaẽ necesse est. Ubi v̊o ad. b. deuenit radius inde ꝓficiscens intra. g. i. radiũ decidet ac rursus cũ idẽ ad. c. se contulerit: pari modo suũ radiũ mittet. aliter efficiet ꝓfecto vt linea recta rectã partib⁹ duab⁹ ꝯtingat. Cum ergo. a. b. circũferentia equalis. b. c. circũferentie sit: anguli quoq3 illis subiecti apud. d. eq̃les inter se constant: qppe qui ad cẽtrum se colligant: q autem in triangulo habentur equales illis. d. angulis proueniunt: vtpote qui se per verticez illis iungant. Ergo cum totus angulus in equa secetur angulus. d. e. maior qui. e. f. angulo. d. g. est. pari modo vel ceteri anguli se habebunt quos radij a circũferentia profecti reddiderint. Simulq3 etiã cõstat vmbrã meridie minimaz esse necessario minimasq3 tũ effici accessiones: qppe cũ sol meridie maxime ꝑpẽdiculo sese nobis exhibeat: estus quoq3 meridie accendiẽ: tũ ob eã quã mõ diximus cãm: tũ etiã ꝙ oĩs spũs cessat: tũc eniz spũs excitari solet: cũ sol aerẽ terre familiarẽ discernit: ꝙ si sol cuz mediũ celum proxeptat minus id faciat: merito noctes medie atq3 meridies a spiritu silent.

Quare est cum sol semper vniformiter a sphera sua deferaẽ inequali tẽpore: non tñ causaẽ idem vel equale augmentum τ diminutio in vmbris sed differens valde: nã oriente sole vmbra in infinitum augmentum proycitur. huius nono: deinde paulatim incipit diminui continue vsq3 ad meridiem: ita ꝙ appropinquãte sole meridiei minime augmẽtatur successiue: donec ipsa in meridie facta directe nullum stans suscipiat augmentum aut diminutionem: deinde incipit protendi paulatim taliter ꝙ veniente sole ad occasum proycitur in infinitum ceu ipso in oriente ꝑus se habente. ¶ Notandum gratia eius ꝙ dicitur sole eque fortiter lato: quia Plato vt recitat Simplicius. scd̃o celi τ mũdi. celestib⁹ motibus attribuit indefecibilitatẽ circularitatez τ ordinationem: mathematicis questionem fecit volentibus sustinere que apparent huiusmodi circa motus planetarum: quare aliqui plures ordinauerunt spheras quibus ferũtur cõcentricas tamen: vt Eudoxius: τ Calippus Aristo. socius. Alij v̊o τ maxime Ptolomeus eccentricos cõstruxere ac epiciclos: vt ostendi editione quã construxi astrologica: τ q2 Arist. T.c.55.
priorum tenuit opinionem. vt patuit secundo celi. probat enim astrum nullatenus per se moueri: ne celum contingat diuelli: sed sphere cursu tantũmodo lato sole a sua. s. sphera. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit τ primo assignat causam mathematicam secundo amplius naturalem. secunda ibi [Et quia.] Adhuc prius premittit more mathematico quedam necessaria ad solutionem dicens: primo equales angulos causari circa ea que inspiciuntur puta gnomones: per radios solares delatos a circumferentijs celi: τ id maxime cum sol fuerit in oriente τ occidente: tunc enim vtrobiq3 linea radialis cadens directe super gnomonem vtriq3 causat angulum rectum equalem. Angulus quid.
Est angulus autem duarum linearum contactus: cum enim linea super lineam concidit eundem causat: τ est triplex: quidam enim rectus cum linea perpendiculariter super lineam ceciderit: duo autẽ alij redduntur ex transuerso puta obtusus qui est maior recto: et acutus qui est minor: in primo Geome. Subiũgit deniq3 aliud illic [Si autem.] Puta constitutionem trianguli post iniectionem priorum radiorum a circumferentijs dicens: ꝙ si huiusmodi linee que veniunt a circumferentijs proyciantur a sole amplius eleuato ab oriente vt velut diameter extent inducent radios in triangulo causando ipsum: cuius ambitus erit a radio pretacto priori dicto et a re visa et vmbra: ita vt radius sit costa superior trianguli: vmbra v̊o

bra vo gnomonis inferior super planū expansa: his autez erectis basis trigoni adest tertio: ꝙ si anguli ab hꝭ tribus causati prefatis fuerint equales fere: nō eniz possunt simpliciter equales esse: qm̄ primitus cū orit̄ sol aut occidit sunt ineq̄les maxime: cū ꝓiciatur in infinitū vmbra: tunc oportebit lineā rei vise tādē longiorē linea q̄ nobis est ꝓpinquior: puta ipsa vmbra cū amplius ad meridiē accedatur. ℭ Deinde [Hoc eni.] Declarat scḋo in terminis cōmunibus more geometrico dicēs: ꝙ ita possumus scire qḋ dictū est aperte: si circūferētia celi per quā sol videt̄ deferri in nostro hemisperio sequestret̄ in portiones eq̄les: quātascūq3 velis accipe: dūmō sint pares: supposito ṗus ꝙ res visa designet̄ per lrāz.g. sol existēs in circūferentia terminet̄ super altitudinē gnomonis trāsiens in.a. si igit̄ sol super accipiēs.g. terminet̄ in.a. causabit vmbram.g.i. ꝓpterea oportebit solis radiū in.i. terminari trāsiens desuper.g. si aūt sol nō cadit in.a. sed eleuatior sup accipiat cōsequēter.b. terminādo radiū in ipm: tūc hic radius qui est ab ipso.b. cadet extra.g.i. nō eniz taliter vt ṗus ptransibit: ⁊ silr extra i. in qḋ terminabat̄ prius: ⁊ eodez modo in alijs. vtpote cū sol amplius super eleuet̄ terminet̄ eius radius in.c. cadēs extra i. vt expositū est de.b. ⁊c. ℭ Deinde [Si aūt.] Probat ꝙ alios radios ab.a. oporteat cadere extra i. qm̄ si ita nō sit: tunc recta linea in duobus locis tangeret rectā lineā: qḋ est ipossibile ipsa ente recta: curuata vo pōtcū rectū sit cuius mediū nō exit ab extremis: q2 igitur l3 equales vtcūq3 fiant linee priores: vt que ꝓcedunt a radijs denotatis: ꝓpter distantiam q̄ est ab.a. ad b. ⁊ a.b. ad.c. cū sol eleuet̄ paulatim: ac etiā anguli qui ꝓcedūt ab hꝭ lineis radialibus qui terminant̄ in.d. siue in rem visam sint equales aliq̄liter: ad idē eniz fere pringūt centrū: nō tñ linea que erit.d.e. ⁊.d.f. ⁊c. erūt equales ṗdictis: neq3 ēt inter se: neq3 ēt in his accidet equalitas in pūcto anguli triāguli: qui.f. est meridiē designās: cū oēs pretacte linee vt figuratū est terminent̄ extra i. Quoniā igitur hꝭ linee inequaliter cadunt ⁊ diuidūt extra i. diuidentes superficiē circūferētialē versus i. anguli triangulorū efficient̄ inequales circa i. principaliter: q2 maior sit siue minus acutus qui est.d.e. ⁊.d.f. ⁊c. q̄3 qui.d.c. ⁊.b.c. ⁊.b.a. qḋ supplet: vt tactū est in alijs terminis oibus dicens. silr fore in alijs angulis trianguloꝝ: factis etiam ab alijs terminis siue radijs per eos denotatis ꝓcedētibus a circūferentia: per quā sol circūducit̄ radiū emittens: q2 acutiores erunt anguli trianguloꝝ producti per radios denotatos per terminos entes versus.i. minus autez acuti designati per radios appropinquantes: versus.n.n. nāq3 cum sit in medio nostri alphabeti directe: ⁊ greci: fere ꝓportionatur meridiei: vbi angulus trianguli vniformis permanet. ℭ Deinde [Similis autem.] Concludit tertio intentum dicens. itaq3 manifestū fore ꝙ oportet circa meridiē ⁊ in ipso q̄3 minimā fieri vmbrā: ꝓpter obtusionē trianguli: ⁊ ꝙ aliquando minime auget̄: puta cum sol peruenerit ad meridiem directe steteritq3 in eo: nam quantū ad nos sol maximum quid ⁊ potens reddit̄ cū fuerit in meridie eleuatus: ⁊ vniuersaliter quātū ad omnes: cum fuerit in meridie cōtingens meridianū: qui est arcus directe sup çenith trāsiens: tunc eniz ꝓpter dictā causaz radio eius eueniēte ab alto directe penetrat: ⁊ maxime apud illos ad quorum çenith pertingit. ℭ Deinde [Et quia.] Tangit scḋo causam naturalez magis dicens: etiam hꝭ diuersitatez apparere augmenti.s. ⁊ diminutionis vmbraꝝ: quia sol diuersimode disponit aerem quādo fuerit in oriēte ⁊ occidente: ⁊ quando in meridie. nam cū fuerit in meridie in aere ꝓpter eius caliditatem consumptiuam vapoꝝ: ⁊ maxime in regionibus calidis non fit ventus. vt apparet scḋo metheoroꝝ: cum aūt fuerit in oriente vel occidēte ꝓpterea ꝙ eleuat vapores nō potens illos consumere accidit ventus. is aūt cū efficit̄ disgregat ⁊ concitat circa terraz: ⁊ nos etiā: sumus aūt in terra vt dictū est in ṗcedentibus. si igitur ita se habeat in nostro hemisperio ⁊ in opposito eius vt antipodū: sicut apparebit.26. q2 sol vtrobiq3 eleuatus potest maxime: non sine causa cum sint noctes medie nobis que sunt meridies antipodibus meridies nostre fierent sine vento aere disgregante ⁊ dispergente: in occidente vo ⁊ oriente secus: quare aliter apparebit ⁊ aliter diminutio vmbraꝝ gnomonum ⁊ augmentum circa oriens meridiem ⁊ occidens. ℭ Notandū causam huius apparentie fore: quia radius ꝟm ꝙ venit a depresso vel alto proijcitur vmbra gnomonum: que etiam ꝟm ꝙ occurrit terre ab hoc vel ab aliquo radio aliter figurat̄ ⁊ aliter: cum igitur sol consurgit ⁊ occidit vmbra gnomonū directe ꝓijcitur in infinitū: cum nō inueniat obstaculum: vt apparebit nono: sed quando fuerit in meridie radius directe proueniens ad gnomonē vmbram breuissimaz: aut in seipso facit: in medio autem horum relinquit̄ ex necessitate mediocriter se habere: quare improportionabiliter minorabitur ⁊ augebitur: ⁊ hec de problemate.

ℭ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid sol per quadrilatera trāsiens non rectilineas facit figuras sed circulos: vt in ꝓiectionibus? Aut q2 visuū casus conus est: coni aūt circulus basis: quare ad qḋ vtiq3 cadūt radij solis circulares vident̄. Necessariū q̄dē enim est: ⁊ figuram que est sub sole a rectis cōtineri: siqdem radij recti. Quādo eni recte ad rectā icidūt rectilineā faciūt: in radijs aūt accidit hoc: ad rectam enim incidūt lineā que est foraminis. Aut per quā trāslucent: ⁊ he recte sunt: q̄re ad rectā erit extra casus. Aut ꝓpter id qḋ isirme sunt que diriduntur a visibus ad extremitatē rectarū: non vident̄ que sunt in angulis: sed quātumcūq3 recte inest in cono facit ipsaz. reliquū aūt non facit: sed latent visus incidētes: multotiens enim nō videmus in que accedit: vt q̄ sunt in tenebra. Simile aūt huic ⁊ quadratū multoꝝ anguloꝝ apparere si amplius distabit circulus: existente aūt cono visuū casu: distāte figura i lōginquū. qui quidē ad angulos scissi visuū: propter id ꝙ imbecilles sunt ⁊ modici nō vident pluri distātia facta: qui in mediū terminant̄ collecti ⁊ vehementes existētes permanent: ꝓpe quidē igit̄ existēte figura: pōt ⁊ que sunt in angulis videre: plibus aūt ipsis factis ipotētes fiūt. Propter qḋ ⁊ circularis ducta linea recta videt̄: ⁊ luna a rectis cōtineri videt̄ octaua: nisi ꝟm latitudinem. sed ꝟm cōtinētē lineā visus cadit. ꝓpe aūt existēte pariferia possunt discernere visus q̄tro ꝓpinquior est altera parte circūferentie: lōginq̄ aūt facta nō sentiunt: sed videt̄ ipsa ex equali cē. ꝓpter qḋ ⁊ recta videt̄. Noua.

¶ Cur sol p q̄drilatera ꝑfluens nō rectis lineis figurā describit sed circulū format vt in cratib⁹ patet? An q aspectuū procidentia turbine agitur. turbinis aūt basis i orbē se colligit: quāobrem quocūq3 radij solis icurrerint: nimirū circulares apparent. An q solis quoq3 figurā rectis lineis cōtineri necesse est: siqdē radij recti ꝑueniunt: cū eni3 recte in rectā incidūt: figuram rectis cōtentam lineis formant: q certe in radijs accidit: ad rectā enim cratiū sese trudūt. Aut ad qdlibet per qd liceat translucere: ipsi recti procul dubio sunt. Itaq3 procidere ad rectā debuerunt: verū quia radij qui de aspectibus ad extima linearū rectarū discindunt: ibecilli admodu3 sunt: idcirco anguli cōcerni nō possunt: sed q̄tū recti in turbine sit hoc tm̄ rectam agere potest. reliquū nō pōt: sed cōcultati aspectus indiscretiq3 latitant: nec mirū cū multa videre nullo pacto possimus: quāuis nostro attinguntur aspectu: vt ea que tenebre opacant: proximū est cu3 quadratū speciē multi anguli repsentat: atq3 ēt circuli si amplius remoueatur. Cum enim aspectus procidentia turbinis specie figuretur: quotiens figura vlterius seposita est: aspectus qui se in angulos spargunt: qm̄ 7 imbecilli 7 pauci sunt: re3 assequi nequeunt: qui autem mediā in partem concurrunt: hi nimirū ꝑsistere possunt: vtpote vniuersi 7 validi. Ergo cu3 figura prope posita est: anguli quoq3 aspici possunt: aucto interuallo nō possunt. Quāobre3 circularis etia3 linea remota recta esse videtur: 7 luna rectis contineri die octauo videtur si aspectus non latitudinem: sed lineam circundāte3 incant. vt eni3 cum circūferentia prope posita est quanto pars altera orbis q̄3 altera ꝓpius sit aspectus discernere potest. ita cu3 procul abest: recte sentire nō potest: sed ex equo partium situ cernere sibi videtur. Itaq3 rectam etiam indicat.

Quare sol ꝓiciēs radiū suo ptrāsitu sup figurata figura q̄drilatera de q̄ min⁹ videtur q̄3 de pētbagona: exagona 7 deinceps nō cāt in his repsentatiōes vmbratiles rectarū linearū ceu sunt q̄drilatera: verū potius videtur ad circulationē accedere 7 ꝓprie in carū extremitate qd indicat nobis ꝓiectio 7 casus radiorū eius expositis q̄drilateris ipsi. Exp̄mit aūt solem magis q3 l3 luna faciat vmbrā: 7 venus ēt l3 hipparcū: isēsior tn̄ 7 regularior his ea que solis. ¶ Deide [Aut.] Soluit 7 p̄mo assignat cām ex parte radij 7 mō iudicādi: scdo rōne ipotētie visus. secūda ibi [Aut pp.] Dicit p̄mo cām fore: q2 casus visuū .s. radiorū visualiū seu radij solis est in cono: basis autē coni est circulus vel ei ꝓpinquus: 7 ideo q2 taliter cadunt radij solis sup gnomones: cū sint in se tales: vmbre ipsorū etia3 q̄drilatere videbuntur circulo sensibiliter ꝓpinq̄. Qz āt radij debeant esse tales ostēditur: q2 ꝓgrediuntur a sole ꝓueniētes ad terrā: ꝓbatū est aūt qnto Almagesti ſpm fore maiorez

Sol terra maior.

terra .166. ꝑtib⁹ 4° 7 8°. cū igitur radij ꝓueniēte sole ad terrā cōstringuntur in conu3: 7 maxime cū ꝑcutiāt in terrā: adhuc cu3 eleuatur sol supeminet gnomoni moxita vt faciat vmbrā appropinq̄re vmbre in seipsa: q̄ cuiuslibz apparet certe recta. Est aūt conus extremitas chilindri acuta velut extremitas pinee vel chordis. iuxta illud Egidij in conū cōsurgit apex. ¶ Deinde [Necessarium.] ¶ Additio. ¶ Hic videtur obijcere in 3um. Dicēs siqdē ꝑ q2 radij ꝓcedētes a sole sunt recti nec̄iu3 est figuram q̄ est sub sole ꝯtineri a rectis. q̄si dicat. nec̄iu3 est vmbrā corporis sub sole existētis eē rectā 7c. [Qn̄ eni recte.] Declarat q2 qn̄ recte linee incidūt ad rectā lineā faciunt figurā rectilineam: hoc aūt accidit in radijs. s. q ad rectā lineā incidūt. s. ad linea3 foraminis quadrati: aut linee per q̄s trāslucēt radij solis recte sunt. q̄re videtur: q ex foramē d3 esse casus ad recta3 figurā: non aūt ad circularē. [Aut pp id.] Assignat cām ex ꝑte deceptionis visus ex qua videtur solui obiectio p̄indu cta. Declarat illud scdo dicēs nec̄iu3 fore dūmō gnomon sit erectus directe ꝯtineri a rectis lineis: si 7 radij solares ēt cadāt directe nō refracti: aut circa meridiē: q2 qn̄ radij directe cadunt rectilineā cānt figurā vmbre: illud aūt accidit radijs cū fuerit direct⁹ sol eleuatus ſm lineā rectam penetrare ꝑ aliqd foramē: ac ēt ꝑ foramia: dūmō sibi obuient directe ex opposito: ita q linee radiales directe penetrent 7 translucent ab vna ꝑte in aliā. Propter qd ſm lineā rectā sibi correspōdētib⁹ foraminib⁹: erit per ea casus radij ad extra: sicut appet in instr̄is geometricis q̄bus altitudines mēsurantur ad astrolabiū turcletū 7 quadrans cū radijs eriguntur solarib⁹: donec penetrent ꝑ vtraq3 foramina: vel radi⁹ ꝑ ipsa ad stellas ꝑueniat. ¶ Deinde [Aut ꝓpter.] Assignat aliā cām sumptā ex ꝑte deceptionis visus. 7 p̄mo ostendit qūo fiat illud pp deceptionē visus. 2° declarat possibilitatē deceptiōis visus i q̄dā alio accītē. s. alia deceptiōe huic q̄si opposita. 2° ibi [Propter qd.] Dicit p̄mo cām eē eo q linee visuales q̄ separi intelliguntur ab oculis nr̄is ꝑtingētes ad extremitates rectarū figurarum q̄drilaterarū: pp earū ipotētiā faciunt: q nō apparēt linee nobis figurarū q̄ sūt circa angulos eas q̄drātes: pp qd nō apparēt q̄drilatere sed poti⁹ rotūde: nō solū ſm vmbram quā faciūt: verū ēt in seipsis: q̄3uīcūq3. n. linea sit recta radialis cadēs sup q̄drilatera: efficitur con⁹ ipsi circulo appropinquās in ei⁹ extremo: nō aūt in reliq̄ ipsi⁹ parte ita contingit: eo q visus occurrētes a lōginquo tunc incidūt: qn̄ aūt hinc debilitati: latēt eos visibilia nō ꝑfecte ꝑcipiētes illa: qd ostēditur: q2 sepe nō ꝑcipimus ea in q̄ visus ꝑtingere h3: vt q̄ sunt in obscuro: necessariū. n. fuit mediū illuminatu3 existere. silr cōtingit in ꝓposito: q2 q̄dratū quod est plurium angulorū appet sine angulis: 7 coherere in extremo: ita q si in amplius distabit ispiciēs: conus apparebit circulus verus: pp lōginqus distare illā que d3 videri figura. Unde perspectiua lōgius radius ad spherā ꝑueniēs q̄si linea cōtingēs est: parui eni circuli de lōge apparētes recte apparēt linee: scdo celi. qd apparet: qm̄ etiā nō videntur anguli gnomonis: eo q visus reddunt scissi 7 subtiliati ꝓpter ablationē ab eis factā: sunt enim ibecilles facti 7 modici ob ipsorū resolutionē: taliter vt nō possint videre distātia interueniēte: multa tn̄. ꝓus eni3 linee sub quibus intelligitur visionē ꝑfici: anteq̄3 occurrāt in oculū (ſm eni3 perspectiuos visus fit sub figura pyramidali aut triangulari: ita q acumē trianguli sit versus oculu3: basis aūt ad rem visam: taliter vt visio fiat donec trianguli figura possit a re visa in oculū ꝑuenire) deficiūt. cū aūt coste triāguli terminantur in medio anteq̄3 ꝑueniant ad oculu3: nō pōt res amplius videri: cū linee deficiāt laterales visionis: qn̄ aūt visus fuerit coadūati 7 fortificati i seipsis ꝑseuerāt: eo q

Conus quid.

omnis perfectio interueniat ex parte visus medij ⁊ visibilis ⁊ distātie: tunc enī ꝑfecte obiectū sicut est suscipiunt. ¶ Quare cōcludit ꝙ figura vidēda q̄drilatera sufficienter facta ꝓpinq̄: poterit visus realiter eā ⁊ que sunt in eius angulis quadratis ꝑcipere: sed cū magne interueniant distantie: aut cū multi sint anguli gnomonis: redditi impotētes nequeūt discernere vidētes aliud ab eo qḋ existit vere. Sic itaqꝫ Arist. loquit̄ de ipsa figura luminis quāqꝫ: īterdū aūt de ipsius vmbre figuratione. ¶ Notādū ꝙ hꝰ radij visuales quos dicit Arist. ꝓpter imbecillitatē terminari in mediū nō sunt reales: verꝫ intentionales magis. vñ coll. scdo. inuētio lineaꝝ radiosaꝝ nō hꝫ intentionem sm̄ sensum sed sm̄ intellectū: vt intelligant̄ quasi vt exeant ab oculo. vñ Auer. de sen. ⁊ sen. dic̄ ꝙ visus ⁊ qḋ accidit ei nō fit cōplere nisi ꝑ lineas ⁊ pyramidē. Silr̄ dicit ꝙ ille mēsure nullū habet subꝫ nisi mediū diaphanū: h enī corpus innatū est recipere formā ⁊ colorē: nūc aūt forma hꝰ ⁊ color est in ipso itētionalr̄ tm̄. quare ⁊ linee silr̄. ¶ Propter qḋ infert̄ correlariū declaratiuū dicēs: ⁊ ideo linea circularis si ducat̄ in remotū vel distans ⁊ inspiciat̄: tūc videt̄ esse recta: vt dictū est q̄rto ꝓblemate: silr̄ ⁊ luna vt moꝝ queret̄ circa octauā diē ⁊ vigesimāp̄rimā cū apparet media videt̄ recta: cū tñ sit rotūda: nisi aliquis obseruet aspectū eius sm̄ latum ⁊ ꝓfundū: qm̄ si sm̄ cōtinētē lineā visus concidant: id est sm̄ longitudinē: tunc vt dictū est videt̄ recta. Si aūt visus nr̄i essent ꝓping pariserie in q̄ luna cōtinet̄: vt si essemus supra eā vel circa possemus ꝑcipere aperte ipāꝫ rotūdā: vt est certe: ita vt quācūqꝫ essemꝰ ꝓpingiores parti circūferētie in qua luna vel aliud vidēdum existeret: tāto ꝑfectius videremus ⁊ sicut esset vere. Additqꝫ vlterius repetēdo ꝙ luna ⁊ vniuersaliter lōginquiora facta visus nō ꝑcipiunt sicut imbecilles: ⁊ iō circularia recta videntur: sed cū inspiciuntur ex equali ⁊ mensurata distantia: apparent vt dictū est cen extant vere.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Ropter quid luna spherica existente rectam videmus quando fuerit decisa? Aut quia in eadē superficie visus fit: ⁊ circuli circūferētia quā sol facit illuminans lunam: quando aūt hoc fit recta linea apparebat sol. Quoniā autē necesse id qḋ proijcit visus ad spheraꝫ circulū videre. Luna autem spherica ⁊ sol videt ipsaꝫ circulus vtriqꝫ erit qui fit a sole: hic igitur quando ex opposito vbi fit: totus videt̄: ⁊ videtur pleniluniuꝫ esse: quando aūt iuxta mutatur ꝓpter transitionem solis portio ipsius sm̄ visum fit: quare recta videtur: altera h̄o pars circularis: quia ex opposito positum est visui hemisperium: tale autem videbatur semicirculus. Semper eniꝫ luna ab opposito est visus: sed quādo sol desuper ꝓijcit radios non videmus: ⁊ repletur post octauam ex medio: quia super existens sol inclinatiorem facit nobis circulum: ita h̄o positus ad visum circulus cont sectio illata fit: semicircularis apparet quando sol transit. Quādo eniꝫ sm̄ extrema puncta: sm̄ que semilunaris fit circulus: solis fit circunferentia: videtur que est circuli: non amplius sm̄ rectitudineꝫ est visui: sed permutatur: hoc autem facto ⁊ per eadem puncta circulo existente: necesse deficientem apparere. Pars aūt aliqua sm̄ visuꝫ cōfestiꝫ est: primo ex opposito existente: quare ab illuminato secatur: deinde sic ⁊ extremitates manent in eodem necesse defectiuam apparere. Magis aūt ⁊ minus ꝓpter solis motū. Trāseunte eniꝫ sole ⁊ circulus quē videt reuertitur in eisdē punctis existens: infinitas inclinationes cōtingit ipsum inclinari: sed circūscribi maiores circulos per eadē pūcta infinitos cōtingit. Noua.

¶ Cur lunam que in sphere faciem cōglobatur rectam cum semiplena est cernimus? An quoniam eodem in plano aspectus noster versatur ⁊ circuli ambitus queꝫ lune sol ingruens facit. Quod cum agitur sol recta linea videtur. Cuꝫ enim ꝙ suum aspectum sphere admouerit: orbem videre necesse fit. Luna autem sphere faciem gerat eamqꝫ sol aspiciat orbis profecto id esse debet: quod a sole efficitur. Hic ergo cum e regione se nobis prebet totus videtur: itaqꝫ plenilunium iam apparet. Cum autem mutat: ⁊ preterit propter solis discessum: portio eius aspici potest. Itaqꝫ fit vt luna altera parte recta videatur: cum altera orbem colligat: quoniam hemisperium aspectui ex aduerso positum est quod semicirculū representarit. Semper enim aspectui obuia luna est: quotiens tamen sol radios admouerit suos aspici nequit. Repletur post diem octauū de medio quia paulatim euadens orbem nobis exhibet propensiorū. Cūqꝫ ita circulus aspectui se opponit sectionem turbinis imitatur: curuatur in cornua iam sole dimoto. Ubi enim circūferentia solis ad puncta deuenerit vltima per quam orbis equa portione secari videtur circunferentia ipsius orbis apparet. Non enim insuper ex aduerso oculis est: sed iam preterire incepit. Quod cum ita agatur ac circulus siue orbis per eadem ducatur puncta: curuari in cornua necesse est: pars enim aliqua orbis prioris aduersi protinus aspectui se obducit: vt de parte lucida abscindi aliquid possit. Tum etiam extrema in eodem persistunt vt curuari in cornua necesse sit. Sed tamen plus minusue pro solis dimotione: cum enim sol dimouet sese circulus quoqꝫ in eadeꝫ reuertitur puncta. Quippe cum fieri possit vt infinito numero inclinetur siquidem summi circuli per eadem puncta describi facile infiniti possunt.

Quare cũ luna sit sphericа sicut ꝛ q̃libet aliud cele
ste vt ptactũ est: videmus ipaꝫ rectã figuraꝫ
hñtẽ: puta cũ fuerit diuisa in media sicut tactũ est circa octa
uã diẽ ꝛ vigesimãprimã. ❡ Nosce ꝙ luna rotũda ẽ: ꝛ vlr
celestia: qꝛ hec nobilior figuraꝝ ꝛ pfectior. scdo celi: estqꝫ
capacissima: ꝛ ab ipsa radij diffundunt corporis luminosi
amplius ſꝫ pũctũ. Adhuc cũ eadẽ sit rõ partis ꝛ toti⁹. pmo
hystoriaꝝ: ꝛ maxie i hõgeneis: totũqꝫ sit rotũdũ vt demõ
stratũ est ibidẽ: erit igr luna cũ alijs astris rotũda. ❡ De
inde [Aut qꝛ.] Soluit dicẽs pmo cãm esse: qm̃ in eandem
supficiẽ cadit radius veniens a corpe lucẽte: ꝛ circuli cõ
stituit circũferẽtia: quã siqdem sol inspiciens lunã causat
pijciẽdo radios super eã: ita ꝙ hec apparet circularis ſm
partẽ illã q̃ inspicit relatiõe nostra a sole. dico aũt ita: qꝛ
sol semp ipaꝫ inspicit ſm totã alterã supficiẽ talr: vt si go
esset inter solẽ ꝛ ipam: videret illã semp lumine repletaꝫ:
in ea vo parte ſm quã nõ apparet nobis solẽ hãc inspice
re: videt decisa ſm rectã lineã aut per medium oino vel
circa. ❡ Deide [Qm aũt.] Declarat scdo q̃ſi consuumen
do minorẽ ꝛ ostẽdẽdo quõ luna ſm diuersuꝫ aspectũ di
uersas ꝛ infinitas recipiat fere figuras dicẽs: qꝛ igit vt ta
ctũ est oꝫ cũ aliqd pijcit radios sup corp⁹ sphericũ ex tali
piectiõe circulũ apparere: ꝛ luna ẽ spherica ꝛ sol ꝯspiciẽs
eandẽ vt ostẽsuꝫ est: aut simplr vl saltẽ quo ad ptẽ ipsius
quã inspicit: etiã quo ad nos: tũc illud qd causabit in luna
ex piectiõe radij solis in eã: circulus existet: ꝛ lꝫ sit spheri
ca simplr: tñ quo ad nos cũ sol directe p diametrum lune
opponit: apparet ſm totũ pfecte circularis: ꝛ ita videt ẽt
nobis plenilunium fore: ne dũ ꝙ sit simplr seu ad solẽ: tum
aũt permutat luna ab hoc figura circulari: paulatine pro
pter trãsmutationẽ solis apparẽtẽ maiorẽ ea q̃ lune ver
sus occidens: circũferẽtia. n. solũ remanet figurã obtinens
circularẽ ſꝫ partẽ qua illuminat a sole ente versus oriẽs.
vñ pars lune que versus nos existit: apparet diuisa recta:
cũ tñ esset pus circularis qñ erat plenilunium: media enim
sphera facta luna opponit in opposito visus nostri: ꝙ aũt
videt talr oppositũ opꝫ illud ſm semicirculũ videri. Qd
aũt sic est existẽs: in figura semisphericа ẽt nobis opponi
tur: qd apparet: qꝛ vbicũqꝫ sit sphera opponit nobis ceu
circũferẽtia cẽtro: lꝫ aliã ꝛ aliã ꝯtinue recipiat figuratio
nẽ: sed qñ pmutat denuo ab hoc figura rectitudinis ꝛ sibi
cõparibus: appropinquãs sol sup eã tũc iniacet radios: ita
vt occultata eo: ceu cũ est sub solis radio nullã repñtat
nobis figurã: deinceps aũt incipit recedens a sole figura
tiones ẽt q̃ñtũ ad nos recipe talr vt post: siue melius circa
octauã diẽ seu vigesimãprimã antea reddat iteꝝ media
illuminata sub figura recta vel decisa: qꝛ solẽ vt dictũ est
pus: pertransiens rõne sphere sue qua defertur velocius
suã incipit cãre circulũ magis inclinatũ: ita ꝙ extrema si
bi appropinquãt tm̃: vt tandẽ efficiat perfectus circulus
apparens: sicut qñ iteꝝ accidit plenilunium. Dixi aũt siue
meli⁹ circa octauã eo ꝙ mẽsis cõiunctionalis de quo hic
ſmo est in. 29. dieb⁹ cũ dimidio terminat: cui⁹ q̃libꝫ septi
mana nõ capit nisi septẽ dies ꝛ qndecim horas: aut trãsfe
rens deliquit multiplicitate significationis hui⁹ ppõnis
grece que est meta resoluẽdo in post ꝛ nõ in circa. Cũ aũt
circulus factus fuerit pfect⁹ in opposito visus nostri: tunc
ppter sui trãsitionẽ solis itidẽ cõtinua infertur sectio seu
diuisio in cono: ita vt secet figura circularis recte: sole vl
terius permeante: ẽt figura reddit semicircularis decisa
facta luna: cum aũt dehinc luna decima exñs in extremis
pũctis semicircularitatis fuerit vt in fine q̃rte: lꝫ respectu
solis semp vt ostẽsum est sit circulus lune: nõ amplius vi
det ea recta in altera parte quo ad nos ꝛ reliq̃ ſm medie
tatẽ circũferentie: imo permutat ab hoc figura paulatine:

donec hoc iteꝝ peracto per eadẽ puncta sicut pus circulo
existẽte ipsa in plenilunio successiue in radijs occultet: ꝛ
deficere videat: nullã nobis repñtans figuraꝫ. Sic igit
Arist. describẽs figuras lune. pmo tãgit eas ſm ꝙ efficit
media. scdo vt plena. tertio ceu media. q̃rto sicut occulta.
deinde vt media. sexto sicut plena. septimo vt media. de
inde octauo ceu defecta. ❡ Deinde [Pars aũt.] Breuiter
scdo recolligit figurationes lune dicens: ꝙ accidit aliqua
pars lune illuminata cũ recedit a sole: mox videt pmitus
ita vt talis illuminatio secet apparens ſm vnã parteꝫ cir
cularis: ꝛ ſm aliã rectã. Deinde extremitates ita semicir
culi cõcurrunt ꝛ manent in eodẽ: cũ circulus cõstituat p
fectus: postea iteꝝ circulus secat p mediũ: ꝛ tandẽ sole se
permutãte: q̃rto necesse fit lunã esse sub radijs ꝛ deficere.
❡ Deinde [Magis aũt.] Ostẽdit cãm q̃re maiores ꝛ mi
nores ac medie causent figurationes in luna dicẽs: ꝙ ma
iores figurationes lune plus tendẽtes ad circulũ: ꝛ mino
res plus remote ab ipso ꝛ veri circuli: atqꝫ nulle figure ip
sius apparẽtes: ppter solis motũ cõtingunt: ſm ꝙ se facit
magis ppinquũ remotũ mediũ aut oino cũ luna. Qd ostẽ
dit: qꝛ sole ptranseunte super lunã ꝛ per medietatẽ ipsi⁹:
circulus q videbat in pori illuminatione: reuertit denuo
factus in eis fere punctis vt pus. Dico aũt fere: qꝛ sol ꝛ lu
na recipiunt latitudines interim diuersas: contingit nãqꝫ
eundẽ ſm ifinitas inclinationes coinclinari: tã ſm motuꝫ
lõgitudinis q̃ꝫ ꝛ latitudinis p respectũ ad lunaꝫ: ſm ꝙ fit
amplius aut minus ppe vel lõge: dextro vel sinistro: ante
vel retro: describit. n. per hoc trãsiens p eadẽ pũcta: circu
los minores vel alios: ita vt infinitas accidat figurationũ
simplr aut successiue lune ſm infinitos aspectus ipsius a
sole. ❡ Notandũ ꝙ figuratiões infinite vel plres fiũt in
luna ſm diuersuꝫ solis aspectũ: lꝫ nõ pcipiamus: mox enĩ
pmutant seu sol aut ipsa ptransit: quarũ plures describit
Mesalach de sphera mota. Arist. aũt scdo celi tãgit prin T.c.14
cipaliores: puta cũ fuerit in finibus quartaꝝ. naꝫ fit recta
cum est dichotomos seu media: amphicirtos. i. vtraqꝫ ex
parte curua ꝛ cõcaua cũ modicũ luminis hĩe videt arcus
induens figurã: vt apparet in accessu ei⁹ ad solẽ ꝛ recessu:
cum aũt est cum sole nullã videmus habere figuram vel
lumen: sicut denotat nobis eclipsis ipsius: tunc eniꝫ color
eius videt vt carbonũ denigratus. Unde tertio creticoꝝ:
cum luna fuerit super diametrum: vt in oppositum solis
directa: sicut de primo signo in septimum hederen appel
latur seu plena lumine: cum autem super quadraturam
redditur lumine media: vt de quarto in quartum. quan
do vo extiterit super triplicitatem: vt de tertio in tertiuꝫ
fit habens duas gibbositates: cum autem super sextilita
tem sicut de vno signo in alterum fit nouacularis. Et fit
noua in principio cum videtur post coniunctionem: tunc
enim pmo videtur recedens a sole aut ipse ab ea vel cum
exceditur. Notabiliores siquidem eius figurationes sunt Quot lu-ne figura-tiones.
sexdecim: vt innuitur sexagesimo verbo centiloquij: ſm
ꝙ zodiacus in hoc diuiditur: primũ enim separat in qua
tuor partes: ꝛ harum quelibet duas ꝛ sic octo: ꝛ istarum si
militer vnaqueqꝫ in duas itidem sexdecim. ❡ Notandũ
Aristo. causam varietatis figurarum attribuere permu
tationi solis potius q̃ꝫ lune: quia vt apparet secundo celi:
planete propinquiores primo mobili saltem ſm motum
orientalem velocius mouentur: remotiores vo econuer
so: ſm autem motum occidentalem secus contingit: vt ex
motu proprie sphere: habent enim duplicem motum. vt
dicit Cõmentator secundo celi. Juxta vo Auẽpacem qui
fatetur eius Astrologiam super principia Aristo. funda
taꝫ motus solis est velocior id est retardatior maior: cum
enim vt dicitur primuꝫ mobile perficiat motũ suum spa

tio. 24.

cio.24.horarum:octaua sphera iuxta opinionē Ptolomei 3600.annis retardabit semel: ita φ in hoc tēpore ab vna deficiat reuolutione. Saturnus autem.30.annis. Juppiter in duodecimo. Mars in scdo. Sol Venus et Mercurius quasi vno. Luna.27.dieb⁹ et.8.horis.qd aūt de hoc est in pblematibus declaraui astrologicis.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

PRopter qd sol et luna spherici existentes superficies vidētur plane? An qz omnium quorūcunqz distantia imanifesta qd plus aut min⁹ distat: ex equo videntur: quare et in vno quidem particulas habēte nisi colore differāt necesse particule ex equo videri: qd aūt est ex equo equale: et superficies necesse est φ videat esse. Noua.

¶ Cur sol et luna plana esse videntur: cū tamē conglobari in spheram certū sit? An vt plura quorū qd nam plus minusue distet incertū sit: eque posita esse videntur: sic etiā vnum qd partes obtinet: nisi color varius adsit: ptes ex equo omnes collocatas habere videri necessium est: qd autem ex equo aspectu obuiam sit idem equabile compositum et planum necesse est.

Superficies quotuplex sit.

QUARE sol et luna cū sint spherici: vt ostēsum est prius apparēt superficies hntes planas. ¶ Notādum φ superficies est triplex. vna qdem plana que notior ceteris est: de qua est sermo: altera est ɔcaua et reliqua cōuexa vel gibbosa. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit di.cām ē: qz fm oēm distātiā indeterminatā et occultā quorūcūqz sic idifferenter: ex loco in quo videntur fm magis aut minus distāt: nam si distent multū: videntur alia: si vo parum aut mediocriter: alteratā: ita vt qn vidēda sunt ppinquius: vt sunt: videntur: cum vo ppinquius aliter: in medio vo mediocriter: et ideo i aliquo vno ptes hnte etiā φ multum distinctas vt organico de quo min⁹ videtur: oportebit ipsas cū fuerint a lōginquo vise: apparere φ maxime equales: et vni⁹ modi: qualis est superficies plana: multo id itaqz fiet amplius in homogeneis: in qbus quocūqz modo nō apparet diia partiū vniformitas apparebit: nisi vbi color in eis diiam causet. Color enim fm φ fuerit albus niger vel medius multimodas diias causat in visu: eo φ alb⁹ amplius et ppinquius se visui representat: niger aūt ecōuerso: medi⁹ vo i vtroqz cōsistit: et ideo diuerse apparēt representatiōes in parietibus albo supposito nigro: plana enim apparēt ɔcaua. Alex. in pblematib⁹ a me trāslatis: qd aūt videtur equalr fm omnem ptē totū coequale apparet et oportebit etiā superficiem eius videri equalē. hec aūt est plana.

¶ Problema. IX. Antiqua.

PRopter quid vmbras facit sol oriens et occidens longas: eleuatus autē minores: meridie minimas? An qz oriens primum quidem iuxta se positam facit vmbram terre: et infinitam sicut inequale distendit: deinde longam: semp aūt minus propter id qd semper linea recta que est a superiori pūcto itus cadit. Sit gnomon.a.b. vbi.c.sit sol. et vbi.d.radius autem ex.c.proficiscens.c.f.exterius pcidet φ radius.d.e. Est aūt vmbra.b.e. qdē superiori existēte sole.b.f.ifimo minima aūt qn supius fuerit et cadit supra caput. Noua.

¶ Cur sol oriens atqz occidens vmbras efficit longas: efferens se minores: obtinens celi medium minimas? An φ oriens principio vmbrā terre eque distantē reddit ac infinitam pene protrahit: deinde longam atqz ita minorē subinde. Quia linea que recta de puncto superiori elicitur interius per diminutiōes assiduas cadit. Gnomo do.a.b.sol vbi.c. et vbi.d.radius. igit ex.c. pficiscēs.c.f.exterius pcidet φ radius.d.e. At vmbra.b.e.sole superiori existit. Umbra aūt.b.f. inferiori. Ergo quo sol superior fuerit eo minor vmbra exultabit: minimaqz tunc erit cum sol super capita nostra versabitur.

PROPONIT pblema sufficienter pportionabile φrto dicēs. qre sol cū est in ortu vel occasu: et vlr planeta reddēs vmbrā vt luna et venus extensas in longū maxime causat vmbras: cū vo eleuatur versus mediū celi minores icipit facere: et silr cū ab eo descendit pcedēdo tn ɔtinue in augmētū: sed cū fuerit in medio celi minimas causat: vt aliqn causet vmbrā rei in seipsam: sicut qn fuerint sup zenith ipsius. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit dicēs pmo cām ē: qz sol et omne sibi pportionabile cū orit pmitus causat vmbrā penes se ptensam sup terre faciem: cū ipse adequatur illi: distenditur ei⁹ vmbra in ifinitum: tanqz in id qd est eqle vmbrā dico iuxta se.i.corporis opaci iuxta ipm existētis qd pro tanto dicitur: qz sole oriente multo ppinquior terre eē videtur et corporib⁹ que sunt sup terrā faciētibus vmbras: φ cum eleuatus est: et facit istam vmbrā recte et infinite: sicut ipsa vmbra distendit inequale.i.fm lineas equidistantes abinuicem. Si enim imaginemur duas lineas includentes vmbram alicuius corporis erecti super terrā sole exnte in oriente. vz. lineam pcedentem ab extremitate superiore et lineam pcedentem ab extremitate inferiori inter quas existit vmbra proiecta versus occidentē ille linee sunt equaliter distātes fm oēs suas partes nec vnqz cōiungantur adinuicē: et ideo ifinita est aut valde magna illa precipue cū nullum inueniat obstaculū ab oriente in occidens et pprie cū terra fuerit audita plana. Deinde vmbra incipit conterminari ascendente sole: ita vt efficiatur longa quasi infinita cū longitudo quātitatē denotet determinatā: lōgitudo enim et latitudo et profunditas sunt dimēsiones corporis: quare cum omne sic determinatū: pmo celi: similiter et ipse: deinde continue minor redditur et breuior donec sol pūcto meridiei occurrat: eo φ vmbre terminus causate a superiori puncto solis eleuati ca-

dat super lineam datam rectam priorez intra illud quod cadebat in ascensione solis minori: vt declaratū est quarto. Deinde Gnomon declarat. z. descriptione id litterarus dicēs: sit enim gnomon. a. b. vt aliqui habent plures vo super hoc. q. d. n. e. c. solis antē locus denotet per. c. d. tunc radius a sole delatus qui erat pmo in. c. pp̄ter solez trāsiens per. a. veniat ad id in quo est. f. sicq; c. f. erit extra. d. e. factum pp̄ter solis permutationē: his aūt taliter dispositis sole exīte desup releuato: vmbra gnomonis dati erit. b. e. transiens per gnomonem superius vbi scribitur. a. z finis vmbre eius cadet in. e. ifra qdē. f. qm̄ semp terminat vmbra in puncto vbi terminat radius pcedens a sole per superficiez extremitatē corporis vmbrosi. cuz vo fuerit inferius sol oriēs in directo superficiei terre gnomonis extremitas designata per. b. plus causabit vmbraz terminantez super. f. hō vmbra erit longa valde: seu. f. plus distabit ab ipso. b. q̄. e. distet ab codē: cū aūt sol ad meridiem peruenerit eleuat superius: ita vt sūmitati capitis occurrat: tunc vmbra erit minima: vel in seipsa: vt tactū est: z pōt hō litteris z figura depingi: sicut apparet. Nosce q̄ gnomon aliquādo sumit pro signaculo siue meta vmbrā representante: vt hic: interdum vo pro additione facta quadrāgulo iuxta illud pdicamētorp. quadrangulus composito gnomone creuit alteratum vo nihil factum est.

Quo sumat gnomon.

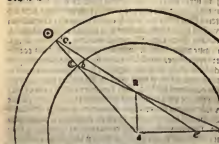
In post pre. ca. de quan.

C Problema. X. Antiqua.

Ropter quid vmbre que sunt a luna maiores sunt eis que sunt a sole quando ab eadez fuerint perpendiculari? Aut q; supior est sol luna: necesse igitur intra cadere radiuz qui est a superiori. Gnomon in quo. a. d. luna. b. f. sol. c. qui quidez igitur est a luna radius. b. f. quare erit vmbra. d. f. qui est autem sole. c. e. quare vmbra ex necessitate erit enim. d. e. **Noua.**

C Cur vmbre lune maiores q̄ solis sint: cuz eodem pueniant perpendiculo? An q̄ sol supior q̄ luna est: itaq; radium qui de superiori pdierit: interi⁹ cadere necesse est. Gnomo da. d. Luna. b. sol. c. Lune radius. b. f. Ergo vmbra lune. d. f. sequetur. Solis radius. c. e. Ergo vmbram. d. e. fore necesse est.

Quare vmbre gnomonis cāte a luna maiores sūt eis que sunt a sole pducte: seruato tn̄ canone cōparatiuo expresso cōplonū secō z indicato gnto: vt q̄ aliqua qn̄ cōparant in oibus debet esse equalitas in his que cōparant: z ideo pblema verificet ppositū qn̄ radius solis z lune a simili causant pp̄dicularitet: q; si a dissimili. puta q̄ ppendicularitas radij solis sole in fine quarte bore stāte z luna in termino sexte nō maior est vmbra lune q̄ solis: verū ecōuerso pp̄ter eleuationē lune maiorez: dictum est enī quarto z nono: q̄ cū sol depressior fuerit longiores causat vmbras: qn̄ vo est altior breuiores. C Deinde[Aut quia.] Soluit dicēs pmo cām eē: qm̄ sol fm oēm opinionem est superior luna: quidaz enī moz supra lunā locant solem: vt Aristo. z qui eius contemporanei: nonnulli supponunt mercuriū z venerem soli: vt moderni cū antiquioribus: sicut mōstraui in disputatione in hoc superueniens exquisita: pp̄ter qō necesse fit radium qui cadit a sole qui superior luna cadere intra radiuz cadentē ab ifeiori vt expositū est ante: nā quāto ad superius est z remotius tāto vmbra breuior in opposito aut opposite. C Deinde[Gnomon.] Declarat in litteris. sit gnomon denotat⁹ per. a. d. luna vo per. b. sol per. c. radius autem pductus a luna sit. b. f. cuius vmbra erit distans valde z longa vt. d. f. non modicum separati: sed radius perueniens a sole sit c. e. cuius quidem vmbra necessario erit breuis ceu. d. z. e. modicum distantes. Id aūt qō apparet hoc etiam lumine gnomoni appropinquante vel distante: cum enim appropinquat gnomon illuminanti vt obstaculum factuz quasi vniuersale obtegit maiorem partem ipsius: non enim potest diffundi: qn̄ vo protenditur radios emittit in omnem partem ita vt fm modicus impediat illuminationē eiusdem: nam sicut rem visus de prope percipit maiorem: eo q̄ basis trianguli sub quo videt est latior: de longe vo angustior: z visus videt maius aut minus: simili illuminās quādocūq; se habebit ad gnomonē ppinquū vel remotū ratione vmbre ab eodem causate.

Nota ordines planetarum.

C Problema. XI. Antiqua.

Ropter quid solis eclipsib⁹ siquis viderit per cribrum: aut folium vt platani. Aut alteri⁹ lati folij: aut digitos alterius manus in alterā superadiungat: circulares radij in terra fiunt? Aut q; quēadmodum si per foramen splendeat angulare: lux rotunda z conus fit. Causa autez quia duo fiunt coni: qui est a sole ad visum: z qui est exinde ad terram z cum vertice: quando igitur ita se habentibus desuper circulariter secatur: erit circularis ex opposito in terra lumine: a circulo enī circumferentie fiunt radij: qui antē sunt in digitis z cribris vt foramina fiunt: pp qō manifestius fiunt q̄ per magna foramina. A luna autez nō fiunt: neq; deficiente: neq; in augmento existente: aut minutione: pp̄ter id q̄ non certi sunt radij: qui ab extremitatib⁹ sūt: sed medio lucent: eclipsatum aūt paruū medium habet. **Noua.**

C Cur deficiente sole siquis per cribrus aut frondes veluti platani: vel alicuius ex ceteris latifolijs aut digitis manuuz inuicem perplexis inspiciat: splendores specie lune nondum complete incernat? An q̄ quēadmodum

cum per angulatū foramē lux non angulata sed orbiculata turbinataqꝫ pdit. ¶ Cuius ratio ꝙ gemino directeqꝫ cōmucronato turbine agitur: id est eo qui de sole ad foramen deuenit: ⁊ qui de foramine ad terram: sic etiam in solis defectu: figura qua radij veniunt vt diximus innotescit. Ergo cū pars orbi superiori detrahit: qȯ ex aduerso super terram eluxerit: specie illam lunatā gerat necesse est. quippe cum prout orbis deficit: radij pfluere debeant. Digitis tñ ⁊ cribris pro foraminū exiguitate res certius explicat: ꝙ cū p foramina ampliora trāsmittit. Luna autē idem percipi non pōt neqꝫ deficiēte: neqꝫ increscente: neqꝫ decrescente. quia eius extrema non plene splendent: sed medio potissimū lucet. Lunatam autē illam minutāqꝫ faciem medio adstringi exiguo manifestum est.

Quare in eclipsibus solarib⁹ ⁊ pprie cū sol nō obscurat totus: tunc enī nō emittit radiū: si quis ad ipm aspexerit p aliqȯ pforatū: vt cribrū siue p inuolutionē pergameni vel p foliū platani: qȯ est arbor magna extēsa: cuius folia grādia in modū palme manus illi͡a folijs pēradactyli: aut per aliqȯ qȯcūqꝫ lati folij: vt ficus: siue per supimpositionē digitorū vnius manus super digitos alterius cōtractis ipsis in circulum taliter vt concauitatē relinquant: per quā possit fieri aspect⁹: tunc inquā circulares fere radij formant in terra vel plano: vbi ꝯtermi natur vmbra: vt dictū est. 6. ꝙ sol trāsiens sup quadrata nō rectilineas figuras relinquit: verū magis circulos. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit p̄mo pponens qȯdam simile declaratiuū dicēs: ꝙ veluti si per aliqȯ foramē lux resplēdeat angularis vt triangularis vel hui͡9: eo ꝙ foramē quo defertur ad terrā ⁊ maxime cū pfluxerit ab alto fuerit tale: inquā hȯ lux siue lumen rotunditatē quādam in modū figure conice acqrit: ⁊ precipue in eius extremis: vt ostensum est. 6. ¶ Deide [Causa.] Assignat cām prius. 2⁹ ostendit talē passionē nō fieri circa lunā. scd̄a ibi [A luna aūt.] Dicēs cām esse: qr duo efficiunt coni. vnus qdem icipit a sole terminatus ad visum inspicientis: in conū enim terminant radij solis pꝑter magnitudinē ipsius ⁊ angustias terre: vt dictū est. 6. alter v̄o conus est causat⁹ ex visu pueniendo ad terrā: in ipsa enim tanq̄ in eo ꝙ radium cōterminat: causatur vertex quis ⁊ conalitas: quib⁹ quidem sic dispositis: radius circulariter secatur desuper extremitate ipsius: vbi verticē figurabat: ita vt figura in tali vertice fere reddat circularis: pꝑter lumē ex opposito perueniēs ad terrā: puta a sursum in deorsum: nam radij solis emittuntur a circulo qui est in circūferentia: vnde cum ,ꝓla sic circularis: ⁊ extremitas radij pertingētis ad visum vel ad terrā inde reddetur vt circularis: vt factū pportionetur facienti. Applicat illud vlterius ad ppositū dicēs: ꝙ radij qui trāseunt per cribra ⁊ manuū digitos figurant ad modum: quo ipsoꝝ formata sunt foramina: ⁊ qr hȯ foramina sunt parua circularia quasi: radij in extremis magis representātur transeuntes per ea ꝙ per foramina lata in quib⁹ dispergunt: ⁊ nō vt in prioribus aggregant ⁊ fortificant. ¶ Deinde [A luna.] Ostendit ꝙ hȯ passio puta circularitas fere in vltimo radij nō causat a luna dicens: ꝙ a luna nō pueniunt radij qui videant terminari in conū seu circulum: siue deficiat a lumine solari fere. puta cū ingredit radios eius vel egredit mox seu extet in eius augmento: ita ꝙ appareat lumen iam receptum manifestum a sole: seu in diminutione proportionali huic augmento cum incipiet radijs appropinquare: eo ꝙ radij qui veniūt ab extremitatibus lune cum sint debiles: nō certi. i. fortes ipsa enim tota lumē hꝫ lugubre sm hipparcū ⁊ imbecille: non reddunt manifesti: eo ꝙ radij lucētes ⁊ manifesti sunt illi qui veniunt a medio corporis eius: quib⁹ adhuc ea saltē quo ad nos caret: cum eclipsatur etiā non tota: modicum enim remanet de ipsius medio: ita vt nō possit radius ei⁹ nobis circulariter se pandere fere cū caderet in planum: vel fortassis corpus solare cū eclipsat nō sm totū: mediū quoddam relinquitur paruum: ex quo possunt radij perfluere predictam causantes passionem.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Propter qd parylius non fit neqꝫ mediante celū sole: neqꝫ super solē: neqꝫ sub sole: sed ex latere solum. Aut qr parylius sit repercussio visu ad solem: hec aūt est aeris consistentis in qua repercutitur visus. Neqꝫ vtiqꝫ fit pꝑe solē neqꝫ longe: prope qdē enim existentē sol dissoluet: longe aūt existente repercutitur. A paruo enī speculo longe distēsus imbecillis fit. Propter qȯ ⁊ halo nō fit ex opposito solis: si aūt fieret prope solem: dissolueret sol: si aūt longe: minor visus cadet. Si autē in latere est tātū distet speculum: quod neqꝫ sol dissoluat: neqꝫ visus coadunatus sursum inducatur: pꝑter id qȯ sub terra fert: sub sole aūt non fit: pꝑter id qȯ pꝑe terrā qdem itus dissoluerent vtiqꝫ a sole. Sursū aūt mediante celum dissolueret ⁊ oino neqꝫ ex latere i meridie fit: qr visus a terra si valde feratur: paucus veniret in speculū: quare repercussus omnino erit imbecillis. Noua.

¶ Cur sol nunq̄ celo i medio geminat. Nec supra se faciē illā ostēdit secundā: sed ex lateribus tm̄. An ꝙ tū geminari sol pōt: cū solē versus aspectus refrangit. Aeris aūt concrescentis illa soliditas: cui aspectus incurrens refrangitur. Neqꝫ pꝑe solē neqꝫ pcul effici pōt. Nā si pꝑe fit: resoluetur a sole. Si pcul aspectus refrangi nō poterit. Cū enim lōge de paruo speculo remeet: imbecillus reddet: quādobrē area quoqꝫ fieri non potest e regione. Cū si supra ⁊ in propinquo incohatur: a solis feruore dissoluitur. Sin pcul aspectus minor inuadet. Sed si in latere: tum nimirū seruari integer poterit: dummodo speculum ita distet: vt nec solis feruore absumi possit: ⁊ aspectus vniuersus recurrat. Nam si in terras sparsus ferat: deuenire ad solem non pōt: sub sole etiā fieri nō pōt: qr si prope terram extiterit: consumet feruore: si autē supra celo in medio: aspectus distrahet ⁊ euanescet. Deniqꝫ nec e latere qdē effici illud pōt: cū

sol celi vmbilicum perreptat. Qui si aspectus admodū ferat in terrā: exiguus ad speculuz veniet: itaqz refract⁹ oino imbecillus recedet.

Quare parylius nō causat i aere cū sol erit circa medium celi neqz supra solē apparēs antecedere ipm ante meridiē vel cōsequi post eū: neqz etiā directe sub solis luce: sed tn̄ ex latere eius: vt versus boream vel austrū. Et adhuc cū in meridie fuerit nō accidit. Nosce φ

Parylius qd sit.

parylius dicit a para prepō greca que dicit iuxta: et yllios qd est sol qd scribitur per y. ita cuius hec figura. Cum vo per i. nostrū dictū iota significat terram: et est solis imago apparēs alter sol vel alteri: qz aliquādo fiunt tres. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluitur pmo ostēdit vnde causet paryli⁹. scdo ex hoc solonē subdit. 3° infert correlariū manifestatiuum. 2° ibi [Neqz vtiqz.] 3° ibi [Propter qd.] Primo dicit φ parylius causat ex repcussione siue refractiōe visus nostri ad solem ppter consistentē aerem et condensatum

Ca. p. 1.2.

sufficiēter a quo visus refrāgit. ¶ Notādum φ parylius fit: vt patet. 3. metheo. vbi hec series omnis inserit cū aer fuerit q̄maxime regularis et vniformis: et silr cū hoc spissus et aggregatus: ita vt solis radijs peruenientibus in ipm refractis albus reddat: ppter enim regularitatem ipsius vniformē fit vt speculū reddens perfecte colorē apparitionē: neqz enim realiter est color in eo: sicut neqz in iride ac hīs sed apparens intentionalr magis existens: vt in collo columbe accidit ex cōuersione ipsius colorari. 2° de generatione et corruptione: ppter visus refractionez: iste siquidē aer cum eo φ spissus et caliginosus est etiā: q lz nondum fit aqua: est tn̄ ppe ipsaz fieri: in quā sol radios iniaciens splendor vt ab aere causatur terso: et ideo parylius redditur albus: quasi vt alter sol factus: et qz magis appropinquat aque q̄ virge: amplius pluuiaz denotat eis futuram: fit etiā magis vigente austro q̄ borea: qz eis plus illo mutat in aquā: fitqz circa ortū solis et occasum: cum igitur aer fuerit hō vt declaratū est et sol pyciēs radios suos super eum et visus noster aspiciēs refractionem: representatur ei solis apparitio alterius vel aliorū parylius dicta. Cum aūt fuerit virge: aer minus adest spissus et regularis: neqz tanta fit refractio visus ab ea: vt figura videat sz color solis. Passiones qdem seu apparitiones hō causate a sole in spiciēte nubez sunt iris ex opposito ipsius: halo circa ipm lateris: virge et parylius: qui fm Senecā de qōnib⁹

Paryli⁹ qd fm Senecā et Aratum.

nālibus ponit de genere virgarū. Apud vo Aratbum parylius est nubes rotunda splendida solis effigiem exprimens: eandem consequens: virge vere sunt quedam linee que a vulgo vocant funes tentorij solis: appellantur etiaz perpēdiculares. ¶ Deinde [Neqz vtiqz.] Soluit dicens φ parylius et similr virge non fit iuxta solem: neqz etiā de longe: non qdem iuxta: qz sol sui caliditate aerem coadunatum in quo causaret dissolueret: neqz etiā de longe: qz sol enī fuerit remotus a loco in quo habet cāri parylius non pōt visus ab illo aere repercuti: cū non fit sufficienter illuminatus: ita vt possit inde refrangi: eo φ visus ppter speculum paruū in longinquo ptensum: cuz non possit ab eo sufficienter refrangi: reddit imbecillis. ¶ Deinde [Propter qd.] Infert correlariū hui⁹ approbatiuū di. ideo halo non fit ex opposito solis sicut iris: ppter enim imbecillitatem illuminationis ipsius dissolueret apparitio circulationis circa solem et lunam. Est aūt halo circulus apparēs

Halo qd sit.

circa solem lunam et alias stellas denotans serenitatez precedente pluuia: eaqz nō antecedente pluuiam: cū indicet eo vapores in aere maiorari metheo. 3. dictus ab halo halis: antiqui enī vt pz. 2. metheo. ponebāt solem ex vaporib⁹ eleuatis nutriri. ¶ Deinde [Si aūt.] Protēditqz vlterius solutionē suam repetens quia si parylius fieret circa solem: sol dissolueret ipsum et cām eius: si autē de longe: tunc visus debilitat: qz aer non pōt irradiari a sole ppter eius distantiā: concidet intātū vt parylius nō representetur. ¶ Deinde [Si autē in latere.] Ostendit cōsequenter vbi fiat parylius. d. si fuerit aer hō susceptiuus parylij: lateraliter circunstans soli ad austrum vel borream intātuz distans vt possit constitui speculum representatiuum parylij: eo φ sol non dissoluit hunc: neqz etiā intātū vt visus nō inueniens obstaculum in quo refrangat in seipso coadunatus protendat ptinue sursum nō refractus in parylio: tunc vtiqz fit parylius. Propter enim φ sol occidens defert sub terrā: aut mox oritur: non pōt irradiare aerem intantū vt causet parylius. in mathematicis autē dicitur: vt neqz sol dissoluat: et visus multus simul perueniat: coadunet enim et fortificet nō latus versus terrā vbi fit parylius: non enim dispartit et resoluit visus cū in aliquem locum sufficienter ppinquum tendat: sicut dispergit cum per imensum et longinquius defert spatium. Similr etiā parylius non fit sub solis radijs directe: ppterea qz huius materia parylij existēs ppe terrā in directo solis: vbi eius possunt radij: dissoluit a sole penetrante intra ipsam: ceu dicebat cum erat ppe: neqz etiam fit parylius superius: puta cum sol fuerit circa mediū celi: tum qz ppter calidū solis illi potēs: materia in qua hz fieri dissoluitur: tum qz visus ppter solis imensum fulgorem dispergit. Et vlterius neqz solum non fit in meridie et in partibus precallegatis: imo etiam neqz fit a solis latere: cuz sol fuerit circa meridiem: vt reliquis partibus: puta circa oriens magis et occasum lateraliter soli: qz si visus tūc ferat a terra super quā habitamus: valde resolutus et paucificat⁹ peruenit in materiam parylij vt in speculū ppter nimium distare: quare repercussionem recipiet imbecillem: ita vt speculum nequeat representare parylius tn̄: sic igitur locus vbi fit parylius est angustus valde.

¶ Problema. Vltimum. Antiqua.

Propter qd extremū vmbre solis tremere videt: nō. n. vtiqz pp id qd fert sol: ipoie enī moueri in cōtraria: tremor aūt talis: est aūt vmbre imanifesta transitio: quēadmoduz et solis ipsius. Aut propter id qd mouentur ea que sunt in aere: vocant autem decisiones: manifeste autem erunt in radijs qui sunt per fenestras: hec enī mouentur q̄uis fit tranquillitas: ex vmbra qdem igit in lucez: ex luce vo in vmbra latis semp. Et terminus qui est cōmunis luminis et vmbre videtur moueri iuxta prope: inquantū enim vt vmbram faciunt: inquantū vo lucem vtrinqz trāsmutantur hec. Quare vmbra videt moueri nō mota hec ita: sed ille. Noua.

¶ Cur solis vmbre extremum tremere videat. Haud enī quia sol fert idcirco id obtremiscit. Nam fieri nō pōt vt sol in partes moueat contrarias. Tremorez aūt fieri ita manifestum est. Ad hec mutatio vmbre incerta est qūo etiaz solis ipsius pgressio latet. An ideo moueri videtur: φ corpuscula cōtenta in aere agitantur que vulgo ramenta nominantur: conspicua in solis

radijs: qui transmeant per fenestras. Hec enim moueri solent etiam sine vllo spiritu. Ergo cū vicissiꝫ modo de vmbra in lucem: modo de luce in vmbram moueantur assidue. Terminus quoqꝫ lucis ac vmbre cōmunis: continuo moueri videtur. Partim enīꝫ veluti vmbraꝫ partim lucē sua ipsa mutatione efficiunt: itaqꝫ moueri vmbra videtur. Cum nō hec: sed illa hunc in modum soleant agitari.

¶ Explicit decimaquinta particula.

Quare extremitas vmbre solis vbi radius tāgit ei⁹ apparet ꝯtremiscere ⁊ agitari. ¶ Deīde [Nō enim.] Remouet falsam cām quā aliqs assignaret dicens id ideo cōtingere ꝓpterea qḋ sol moueṫ motu tremuloso in se aut ſm eius sphērā: qꝛ impossibile sit vnū ⁊ ideꝫ moueri simul incorruptū permanens: scḋm contraria: qualis est motus tremoris: motus ei⁹ sit simul fere ad partes oppositas: vt gnto apparet de acci. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dupliciter: ⁊ ṗmo ſm eius opinioneꝫ dicens: ꝙ hꝯ tremor qui apparet in vmbra nō est verus manifestus: verū potius phantasticus apparēs: sicut ⁊ in sole apparet huiꝯ tremor ⁊ agitatio: cū non insit ei ſm veritatem: ⁊ ꝓprie cū ipse oritur vel occidit: propter plurimos vapores inter nostrū visum ⁊ ipm cadentes: ⁊ similr cū fuerit eleuatus suffragans ⁊ illuminans maxime ita vt ⁊ totus aer videatur contremiscere agitariqꝫ: sic igiṫ vt illud apparet visus de
T.c.48 ceptione impotentis. vnde. z. celi. solus astroꝛuꝫ sol videṫ circūgyrari vel agitari oriens ⁊ occidens: ⁊ istud nō ꝓpter ipm sed propter elongationem nostri: visus eniꝫ longe distans micat seu tremit ꝓpter infirmitatem. Dicere auteꝫ ꝙ propter solis elongationem videaṫ tremor in ipso: questionem habet: qꝛ sol est ꝓpinquior nobis multis stellis ⁊ maior: non tamen in eis apparet hꝯ agitatio seu scintillatio: ⁊ ideo Cōmē. ibidem: remotio eniꝫ nō est causa diuersitatis in sole: sed potius debilitas visus: aut fortitudo luminis solis. ¶ Propter qḋ sciendū: ꝙ causa agitationis vel scintillationis potest eē multiplex: aut fulgor nimius vt visuꝫ in sole: aut distātia: vt in stellis fixis in sphera 8ª. vnde ṗmo prioꝝ. ⁊ z. celi. ad manētes. i. ad fixas visus tre
T.c.41 ⁊ 48. mit: ⁊ causa huiꝯ qḋ est scintillare videri stellas fixas: planetas aūt non scintillare: longinquitas est ⁊ propinquitas ad ipsos vel eius paruitas: ita vt visus debiliteṫ in ei⁹ apprehensione sicut mercurius: ⁊ fortassis ad id nō modicū facit vapor. in quo videṫ ipse cum appareat iuxta oriens vel occidens semper non distans a sole vltra. z6. gradus. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit aliter magis ſm opinionem Democriti ⁊ Leucippi per athomos volētiū omnia saluare que apparēt: dicens: ṗmo cām esse ꝑꝑ ea que mouētur in aere athomi siue decisiōes vel rasure parue dicta: que manifestanṫ nobis in radijs solis ⁊ maxime quando pertranseunt per fenestras ⁊ hꝯ loca arta: in qbus fortificanṫ aggregati: que qdeꝫ videnṫ in aere moueri continue quātacūqꝫ sit quies vel tranquillitas in ipso: trāslate nūc quidem ex vmbra in lucē siue radiū: tūc aūt ecōtra: nunq̄ que quiescentes. ¶ Deinde [Terminus.] Scḋo amplius declarans applicat dicens ꝙ in termino in quo cōicat lumē ⁊ vmbra videṫ cōtinue motus: non sic videṫ in alijs partibus: ⁊ id maxime cū fuerit iuxta nos vel ꝓpe aut penes pretactū terminū cōem luminis ⁊ vmbre. Nam inquātū se faciūt tales decisiones modo in vmbram: inquātuꝫ vo alia vice in lucem deueniunt: continue transmutanṫ: quare cū taliter cōmoueanṫ: faciunt vmbram moueri apparere: ꝫ permaneat ita si nō de se omnifariam imota: ipsa enim nō est corpus: ſꝫ accidens cōsecutiuū ipsius. Probatum eniꝫ. 6. phy. nihil moueri nisi corpus. vnde auctor sex ṗncipioꝝ concedit: formam in speculo representatam nō veraꝫ esse sed phantasticam: ꝫ incredibilis error reputeṫ a vulgo: ṗmū tamen inconuenientius est dicere: phs enim veritatem debet ꝓfiteri: cuꝫ ad hoc sit natus: ⁊ vulgū despicere. Et ꝓpterea vmbra poniṫ successiue generari ⁊ corrumpi continue ad corporis motum.

¶ Incipit decimaseptima particula. de his que sūt circa inanimata.

¶ Problema. I. Antiqua.

PRopter quid bases quideꝫ ampullaꝝ albe in aquis: ⁊ si in sole ponantur: vmbram non faciunt: sed alia quideꝫ ampulla vmbram facit: basis autē non facit: sed illuminaṫ circulariter. Adhuc āt mirabilius: qꝛ neqꝫ si cōtraponaṫ lignū in aqua in sole secātur ab aqua: hec autem non fit vmbra sed sole diuiditur. Si igitur vmbra est idē qḋ non videtur: ⁊ a sole igitur circulariter videatur tumor: hoc auteꝫ quoniam īpossibile demōstratur in aspectiuis: neqꝫ eniꝫ minimuꝫ a maximo contingit totum circūuideri. Noua.

¶ Cur basis bullaruꝫ candida aque insidit: ⁊ si soli exposita est: nullaꝫ efficit vmbraꝫ. Sed reliquuꝫ quideꝫ omne bulle corpus vmbrā facit: basis autem sola non facit: sed circum a sole vndiqꝫ cingitur. Et qḋ longe mirabilius est. Nec si lignum per aquā in sole apposueris vmbra ligni cōtinua exultabit: sed iuxta basim bulle a solis luce secabitur. Qꝛ si vmbra est qḋ a sole non aspicitur: sequetur porro vt moles bulle circuꝫ tota aspici possit: qḋ nunq̄ fieri posse in opticis id est aspectuū rationibus demonstraṫ. Quippe cum ne minimum quidem a maximo totum circum aspici possit.

Particula 16. in qua agit de ꝓblematibus circa q̄titatē inanimataꝫ que respiciūt ea q̄ geometrie ⁊ vtcūqꝫ ꝑspectiue. Proponit igiṫ duo i eo dicens. q̄re bases ampullaꝝ qb⁹ inituṫ sup aquas factarū: cū sint albe: si exponanṫ soli a quo causanṫ vmbre non faciunt vmbrā: ⁊ si videanṫ debere facere: ꝓpter colorē albū terminātē solis inspectū: cū color sit extremitas corporis nō ꝑspicui. de sensu ⁊ sensa. vñ in eo ꝙ diciṫ albe indicaṫ motiuū phi. Sed alie ꝑtes ampullaꝝ a basib⁹ supius eleuate idu cūt vmbrā a sole aspecto. Tunc vlterius repetendo subdit vt declaret basis ampulle sup quā fundans nō causet vmbraꝫ: eo ꝙ ipsa illuminaṫ circulariter supra pariferiā aque. ¶ Deinde [Adhuc.] Subdit aliā qōnē dicens ꝙ itidē mirabilius extat isto: qꝛ ampulle nō secātur seu corrūpunṫ a motu aque etiā si lignū subtile vel aliqḋ tale cōtraponaṫ ipsis ampullis in aqua exñtibus: ⁊ in sole qui habet mouere ⁊ dissoluere: hoc est supponēdo ꝙ planū subtile sub base ampulle non disrumpiṫ: ſꝫ potius remanet sup planū incorrupta vt expꝰtus sum eleuādo ipsas

quāti' ūqȝ ab aqua. Uel forte quis exponet ampullas nō corru . ꝓ cū lignū secus eas ꝓijcit in aqua: ſȝ ſupnatāt ei aut ct. Aut icorrupte ꝑus tñ mirabili⁹. ℭ Noſce ꝙ vt 𝔥 veriſicarē accepi ꝗ̄titatē multā liſciuȝ ꝛ modicū olei ꝛ paucisſimū saponis miscui ꝛ facta cōquaſſatiōe mixtura eaꝝ bona adinuicē: faciebā iſufflatione ꝑ cānulā ꝛ in hac mixtura ampulle maxie cōiūncte eleuabanť ſeu vapoꝛ eleuabať vētoſus: ita vt vltra mediuȝ cubiti ſuꝑ latera baſis in quo fiebāt eleuarenť: in aqua vo pura iſufflādo nō ſic eleuanť aut ꝑmanēt: tuncqȝ diligēter inſpiciēs in ſolis radio ac ex̄ nullā vmbrā iſpiciebā circa baſes ampulle in pariferia aque: ſȝ ſupius vłris cōcepū ampulle ad iteri⁹ repñtabať qddā min⁹ penetrabile viſu: vt videreť ſiłe imagini ꝛ adhuc exilioꝛ ea q̄ repñtať in ſpeculo: euidēcius tñ apparebat in vmbra q̄ȝ in radio ſolis: quas poſtea cū plano elevabā icorruptas. ℭ Deīde [Aut.] Soluit ꝑ iteremptionē dicēs ꝙ vłr ampulle nō reddūt vmbras: eo ꝙ vmbre diuidunť ꝛ ſeparanť a radijs ſolis: ita vt nō apparcāt tū ꝑꝑ ſubtilitatē parietū ampullaꝝ: tum ꝑꝑ radioꝝ ſpūalitatē: qđ declarat: qꝛ ſi vmbra eſt illud qđ nō pōt videri ꝛ illuminari a lucēte: ꝛ baſis ꝛ vłr ampullaꝝ itumeſcētia cōſpiciť irradiať a ſole circulariter ꝛ ꝭm oēm ptē: tūc igiť nō cābit vmbrā radius ſolaris ſuꝑ eas cadēs omnifariā. Oꝛ aūt qđ irradiať ꝛ videť vndiqȝ ſiue circulariter nō cauſet vmbrā oſtēdit: qm̄ ſi vmbrā cāret nō poſſet iſpici ꝭm oēm ptē: vt ꝓbatū eſt in ꝑſpectiua: qm̄ nullū viſuȝ ſiť totū videť: vt di in ea: viſoꝝ dico vere i quo coloꝛ viſus exter terminatiu⁹: qđ ꝯfirmať: qꝛ corp⁹ ꝗ̄tūcūqȝ modicū nō cōtingit ipm totū ꝭm certitudinē a maxio corpoꝝ vt a ſole videri: cū nō poſſit ꝭm oēm ptē talr iſpicere qñ vmbram cāret: que vt dcm̄ eſt: illud qđ nō videť ſeu illuminať exiſtit: ſic itaqȝ videť auctoꝛ ꝑ iterēptionē ſoluere: coloꝛ eniȝ ampullarū nō eſt verus ꝛ terminatiu⁹: ſȝ magis oppoſit⁹.

ℭ Sed ꝯ illud videť ꝓfata iā expientia: qua dictū ē vmbrā ꝗ̄ddā appere in ampulla ꝛ aptius ex̄ ſolis radiū. ℭ Dicēdū ꝙ nō eſt vmbra ipſius ampulle: ea.n. veri⁹ caret: cuȝ ꝑmeabilis ſit diquaqȝ a ſole ceu aer vmbrā nō cauſat i ſe: ſȝ eſt alicui⁹ obiecti: ꝑtes eni ampulle reddūt ceu ſpeculū qđ ſibi opponiť ſiue aer cuȝ celo ſeu ſydus aut aliud: ꝛ adhuc amplius reddūt idolū aeris: nō aūt ſit ſpeculū: ſȝ cām ipſius qđ reputat iſto maius nō videť aſſignare. Dōm tñ illud ꝯtingere ꝑꝑ viſcoſitatē māe: ac adherētiā ex qua cauſať ſpuma: nō eniȝ in aqua ſimplici pōt illud vt declaratū eſt apparere ceu in artificiali pretacta: in qua ampulle nō fiunt hemiſphērice verum omnifariam rotunde.

ℭ Problema. II. Antiqua.

Propter qd ampulle hemiſphērice? Aut qꝛ vt a cētro ad aerē eleuatio eſt ſurſuȝ ſiłr vndiqȝ: neċē aūt hoc hemiſpheriū eē: iferi⁹ aūt hemiſpheriū ſecať a ſupficie aquea: in qua cētrū eſt. Noua.

ℭ Cur bulle ſpecie ſemiſpherij exurgere ſolēt? An ꝙ tanq̄ȝ de centro in aera ſurſum equaliter circum vndiqȝ adnituntur. Quo quidem modo hemiſpherium exurgat neceſſe eſt. Portio autē ſphere inferioꝛ aque planitie abſcinditur in qua ſcilicet centrum ſitum eſt.

Quare hemiſphērice fiūt ampulle tāntūmodo nunq̄ꝫ ꝑfectā ſpherā cōſtituētes. ℭ Nōn⁹ ꝙ ampulle gñanť in aqua nāliter vt motu ei⁹ aut caloꝛe qñqȝ aut vtroqȝ: vñ in eſtatis ꝑn⁹ fiunt maxie cū calm ꝯiungať cū hūiditate ſubmiſſuȝ: ꝛ tales qdē medie ſphere repñtāt figurā: que aūt arte cōſtituunť ex humido quodā ꝛ ſapone ꝑficiunť iſufflatiōe rotūda oīno: ita vt in aerē ꝓpter coꝝ viſcoſitatē euolent icorrupte. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs hoc eē qꝛ gnōnis ipſaꝝ cā extat eleuatio vapoꝛis vētoſi a cētro aque vndiqȝ ſurſum ad circūferētiā ad aereȝ puta. Ex hui⁹ aūt ſpūs vapoꝛoſi delatione mediā ſpheraȝ neceſſe ſit cāri: cuȝ humido viſcoſo per oēm ne vndiqȝ a ſpiritu extēſo refrangat deorſum eundē ſed inferius circa pariferiam aque hui⁹ media fere figura ſecatur ab aque ſuperficie: que cētrum eſt ampulle: nō enim pōt ſpūs vaporoſus aquā denſiorē circulariter reprimere deorſuȝ: velut aerem rarioꝛem eleuare in ſurſum ꝓpter qđ opȝ figuram ſphericam ampullas aquaticas obtinere.

ℭ Problema. III. Antiqua.

Propter quid magnitudinib⁹ hñtib⁹ ꝓfunditatē ineq̄lem: ſiqs leuius mouerit: circulariter ferť qđ ꝓijcitur: vt plumbatis trocis accidit: ſiqs ꝓijciat leuius ad eandem conuertens partem? Aut qꝛ graui⁹ impoſſibile eſt eq̄lr currere leuioꝛi ab eadē foꝛtitudine ꝓiectū. Qm̄ aūt neceſſe qdeȝ oīno moueri: ex equali qdeȝ impoſſibile eſt: eq̄ velociter lata ſtabunt ꝭm eandē lineaȝ: veloci⁹ aūt altero lato in circulū neceſſe ferri: qm̄ aūt in hac aut ſola figura hec eadem ſubalterna exiſtētia puncta in eodem tempoꝛe inequales tranſeunt lineas. Noua.

ℭ Cur in magnitudinibus que ꝓfunditate ſunt inequali accidit: vt ſi partem moueas leuioreȝ circūferatur qđ iacitur: vt in talis fieri obplumbatis videmus: ſiquis partē leuiorem ad ſe vertens proijciat? An ꝙ fieri nō pōt vt grauius eq̄ ac leuius feratur: cum eiſdeȝ viribus iactuȝ eſt. Sed cuȝ totū quidē moueri neceſſe ſit fieri ꝟo non poſſit: vt eque omni ex parte moueatur: ſequitur proꝛſus vt ſi pariłi celeritate ferantur: eandem lineam peragant: ſin auteȝ alteruȝ altero feratur celerius circulo ferri neceſſe ſit: cuȝ hoc ſolo in genere figure efficiatur: vt puncta eadem ſubalterna lineas inequales poſſint eodem tempoꝛe permeare.

Quare ineſt magnitudinib⁹ que hñt ꝓfunditatē inequaleȝ ꝭm diuerſas ptes ita ꝙ in vna pte ſit maioꝛ ꝗ̄titas q̄ȝ in altera corpulētie ſiqs eaꝝ aliquā leui⁹ cōmouerit nō iferēdo ei multā violētiam cū ſic ꝓijciť in planū circulariter moueť vt in plūbatis trocis ſiue pōderoſis factis ꝭm vnā partiuȝ ipſoꝝ ꝯtingit. cū.n. qs aliquā ipſaꝝ ꝓfato ꝑmouerit motu: nō ſolū circulo circūdanť: verūetiā ꝯuertūt ſe magis ſuꝑ vnā ꝛ eādē ptē a reliqua ſecedendo figurā imitādo circularē. Sic itaqȝ hꝫ trocis duo accidūt: ꝛ vt fere ꝭȝ circulū moueri: ꝛ ſuꝑ eādē ptē: dūmō quis nō iferat eis tātā violētiā: ꝛ coganť motu ꝯtra figurationē ꝓpriā moueri: figura eniȝ ꝓuocať ad motū: vt apparet. z. celi. ℭ Nōn⁹ ꝙ ꝑ trochū nō audiť hic lignū hñs figurā chilindri quo ludunt pueri: veꝝ magis corp⁹ rotundū ꝭm ſupficiē altiorē planū vo fere in laterib⁹ duob⁹: ita tñ vt in latere ipſi⁹ ſit tumoroſitas aliq̄ maioꝛ q̄ȝ in reliq̄: ceu eſt inſtrm ligneū coculla dictū quo ludūt cauponarij.

¶ Deinde [Aut qr.] Soluit: et primo dicit causam esse: qr impossibile sit corp⁹ grauius equali velocitate moueri: vt leue: dummodo motor vniformi moueat fortitudine. Leuius.n. semper celerius mouebit grauiori motu hoc modo cum necessariu sit vtraqz parte hui⁹ instrumenti moueri leuiore.s. et grauiore propter virtute mouentis sufficienter sibi accommodati: impossibile fiet secundum vtraqz parte equaliter et vniformiter: qm si mouent vt iam predictu instrum et vlr queqz talia proiecta: starent sup recta linea et no circulare ferre: ceu illa que profunditate haberet equalem: sz qr no vniformiter mouent: veru vnu latus velocius alio: vt leuius grauiori: tunc ex necessitate acquirit figura circulare vtcunqz super eande linea se conuertedo: si modo quo tactuz est proiciat vt qd vnu latus sit pertransiens celerius altero: qd ostendit mensuratio linee qua percurrit mensurate secundum conuexum magis: et minus secundum concauu. Nosce qd leuia proiecta velocius mouent violentia tardis: e conuerso vero est in his que mouent natura: grauius eniz celerius diuidit mediu qz leuius nisi hoc ipediat figura. ¶ Deinde [Qm aut.] Ostendit in qua figura verificet predictu problema dices: qd in hac figura tm in qua profunditas est inequalis: et puncta subalterna vicissim existunt: nam quedam punctoz acies subalternant ceu supponit vnu alteri vt supius iferiori: imagine eniz vna linea more mathematicoz costans in punctis vt ea quo in summitate illius mobilis quantitatis: deniqz alia post illam cotinue: cu aut talis est figura: et puncta sic disposita in vno et eodez tempore: inequales: qr logiores et breuiores ptransit lineas. Nosce vt dicit de ca motus animalium qd currus cu habuerit inequales rotas vt duas decliuiores alteri⁹ lateris proportionabilr altero: mouebunt in gyru: habet eniz figuratione consilem magnitudinib⁹ de qbus est smo: et io vt chilindrus mouebit. Et ide videbit q°.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter qd cadentia in terra et resilientia similes agulos faciut ad planiciem: in vtraqz puncti quo tetigerunt planiciem? Aut qr qdem omnia natura feruntur ad rectam: que qdez in leue cadunt perpendiculari: et diametro percussa supficiei tantos faciut angulos resilientia. Propter id qd diameter equalia diuidit. Que autem ex obliquis cadentia no perpendiculari obuiantia regioni: sed supiori puncto perpendicularis accidit iteru sursum impulsa a percurso loco in cotrariuz ferri. Rotunda qdem qr in eode lata in contrarium ipulsionis reflectunt: siue quiescat mediu ipsoz siue non et locu permutet. Rectilinea aut propter perpediculare ipsoz in anterius inducta percutiut queadmodu desiccatis crura accidit: et quoz extrema rapiunt: omnes enim hi in cotrariu et posteri⁹ incidunt, propter id qd euenit ipsa perpediculare z: sublime aut esse et in anterius percuti: contraria enim manifestu qd ipsius anterius vel inferi⁹: posterius accidit fieri. Deorsum aut lata grauiora vtriqz erunt: qui aute est his casus resilientibus motu contingit fieri: ad rectam qde igitur neutra ipsoz resiliunt: propter id qd perpedicularis dupliciter grauitate diuidit lata: perpediculares aute plures ad eande superficiem no fieri secantes ipsas: qd his accidet perpendiculari facta secundum saltuz aut percutere superficie latum dupliciter iteru secari ab ipsa idez accidet eidem: quare necessariu secari ab ipsa prima perpendiculare a qua ferebat: qm aut in contrariu stabit. Ad recta eniz no stabit acutuz fieri angulu ea que est super alteru prius cadentis superficiei punctu. Terminus enim est recta linea oppositoz angulorum. Noua.

¶ Cur ea que in terra cadunt: atqz resiliunt angulos ad planiciem reddant similes vtraqz ex parte puncti quo planuz tetigerint? An qd oia sua natura ad recta linea ferunt. Que igitur in locum equalem deciderat vbi ex perpendiculo diametroqz sese plano ipegerint: pares angulos ideo faciunt suo resultu qd in equa diameter diuidit: que aut in latera corruerunt: qm non perpendiculo sed puncto superiori locuz feriant: accidit vt repulsa a loco icto contrariam in partem se conferant. Rotuda quidez qd delapsa, primus in aduersum sui appulsus sese euoluut: siue quiescat coz mediu: seu locuz soleat permutare. Rectis vero compacta lineis qd perpendiculum eoruz in partem priorem adductu retorquet: vt his accidit quibus aut pars inferior raditur aut colei violantur: hi nanqz omnes aduersam in partem retrorsumqz corruunt: qm coz perpendiculu equat: pendet atqz priorem in parte expellitur: contrarium enim in his retro deorsumqz esse accidit. Cu aut deorsum ferant grauiora esse fatenduz est. Qz igit his casus idem resultantibus latus euenit. Ergo in angulu rectuz neutra coz resultat: eo qd perpendiculu pondere bipartito diuidit corpora que ferunt. Fieri aut no pot vt plura perpendicula ide ad planuz existant. Quib⁹ illa secent: qd scilicet ita accideret: si perpedicula duz resiliunt oriret. Ubi rem delata planuz offendit diuidendaqz rursus secundo perpediculo foret. Quocirca primo illo perpendiculo quo ferebat secari necesse est. Sed cu aduersaz quidem in partem ferat: rectum vero in angulu non ferat. Reliquu est: vt acutus reddatur angulus: parte altera puncti quod plano incurrerit. Aduersorum enim inter sese angulorz terminus rectus angulus est.

Quare cadentia in terra seu planuz reputata grauia et maxie qui proprio mouent motu: si resiliendo reflectant retrorsuz: siles angulos constituut sup planu: l qd denuo cadut in vtroqz descesu: puta in priori ac i eo qd post resilitione interuenit: eo enim mo et puncto quo planu tetigit cu prius caderet super ipso: ita et z. cocidens. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit: et primo cum cadens fuerit leue. scdo

quādo graue. scda ibi [Deorsum.] Adhuc primo declarat il lud quesitū in his que perpendiculariter ferunt habētib^9 velut figuram pyramidalē. 2° in his que cadunt oblique. 3° in rotundis. 4° in rectilineis. 2° ibi [Que aūt.] tertia ibi [Rotunda.] 4° ibi [Rectilinea.] Dicit igitur cām esse in pmis: qm̄ omnia que nāliter ferunt sm rectam lineam ca dentia super planū ad punctū determinate: si fuerint le uia: qd dicit ad oīam grauiuz: de qbus inferius smo erit: cadant planum percutientia sm perpendicularem rectaz ceu diametrū: vnde resilientia postea cuz plano vel sup̄fi ciei occurrunt: tātos ꝛ ꝯsimiles angulos itidez cāntia sunt sup̄ illud vti cū prius ceciderūt: cuius qdem cā: qꝛ diame ter nunc vt prius hꝫ corpora ꝑ equalia diuidit. ¶ Notan dum ꝙ solum in talibus qd ꝓpositū est verificat: in alijs aūt aliter se habētibus: vt apparebit secus existet. Nosce quoqꝫ ꝙ hic nō sumit diameter: vt ṗus in 15° pmo: prout diuidebat aliqd per transuersum sm longum ꝛ latum: ve rum magis prout directe sm vnam dimensionē vt longi tudinem sep̄at ꝛ cadit. ¶ Deinde [Que aūt.] Manifestat scdo dicens ꝙ illa que cadunt super planū nō directe per pendiculariter: vt prius: veruz ex obliquo: regioni siue su perficiei obuiant plane ita ꝙ perpendicularis sup̄ior exi stat puncto suo in quo erat casus in prioribus: sed in alio q̄ꝫ videlicet in extremo ipsius directe perpēdicularis pun cto: tunc quidem taliter repercussione sursuz ipulsum de nuo non contingit ad similes angulos vt priora ꝛ sm eun dem punctum: tamen itidem cadere: verum in contrariū accidet ferri a ṗori pūcto: in quo erat casus ṗmitus super planum: cuius ꝓbatio per oppositūz apparet antedicti: eo ꝙ diameter seu perpendicularis hoꝝ casum non diuide bat per equalia oino. ¶ Deinde [Rotunda.] Declarat ter tium dicēs: ꝙ rotunda ferant sm idez: vtrobiqꝫ eniz cōsi militer est dare pūctū in quo ferant rōne cōsimili nō sm similes angulos: sed amplius sm ꝯtrariū impulsionis re frangunt: ꝛ illud verū siue quiescat mediū qd fertur eoꝝ. puta punctum aliqd signatūz in eis sup̄ qd magis videtur motus inniti: qd dicit eo ꝙ figura rotunda q̄ꝫ maxime ad motum apta: seu nō permaneat idem punctum sꝫ permu tatio localr̄ fiat punctoꝝ super quos fit mot^9 alternatim: qd verius: eo ꝙ dictū per ṗus per aerem ꝓiecta circulari ter ferri: vt ostendunt maxime pēne cāne melite munda te infixe: cū eaꝝ motus sit morosior: nō autē sic in sagittis ꝛ in alijs celeriter motis apparet. ¶ Deīde [Rectilinea.] Manifestat quartū ꝙ magnitudines que sunt rectilinee ꝓpter perpendicularitatem earū super quā ferunt percu tiunt cadentia sup̄ planū in anterius deducta: non eniz di recte cadunt: sed magis diagonaliter: ꝛ ideo nō refrangun tur ad siles angulos: sed ad cōtrarios: qd declarat: eo ꝙ si militer accidit eis qb^9 crura ꝛ vir̄ pedes magis extenuan tur ꝛ musculi imbecillitant intātū ꝙ positi super planum non possunt se sustentare: veruz potius cadunt in contra rium vt retro: qd etiam ostendūt quorūdaz extremitates cū totū corpus aliud deorsum rapere cogant in partē op positam: vt dictū est de diu itinerātibus: cuz quis erigitur super pedis digitos diuellitur is deorsum prompte ꝓpter calcaneoꝝ crebriorē motum ꝙnte 15°. qd ꝛ equi docēt: cuz tātū erigunt vt posterius decidant. Omnia enim huiꝰ ca dunt in oppositum erectionis sue: ꝛ etiā reflectunt: ꝓpte rea ꝙ seipsa adequant in perpendiculari taliter ꝙ ipsius sublime cadens percutit diagonalr̄ sm anterius super pla num: manifestū est igit: ꝙ sm cōtrarium eius ꝙ anterius ꝛ inferius etiam sm hoc enim attendit earū casus ea con tinget in posterius cadere: ceu declarāt saltantes cum pe des faciūt valde aliud corpus antecedere: vt amplius sa liant cadentes retro. Sic itaqꝫ nullū pretactoꝝ ṗus triuz

Modo [?] sumatur diameter.

resiliens denuo ad similes concidet angulos: verū ad op positos vbi primū. ¶ Deinde [Deorsum.] Ostendit quo modo resilientia cadunt grauia demuz dicens ꝙ illa que sunt grauia cum feruntur seipsa deorsum: contingit etiaz moueri ea resilitionis motu: non tamen ipsa neqꝫ cuz ṗus cadunt: neqꝫ cum secūdo post refractionem cadunt ad re ctos vel similes angulos: quoniam taliter mota iam per pendicularis dupliciter diuideret magnitudinis grauita tem: hoc est duas habere perpendiculares: qd est impossi bile: qꝛ non contingit fieri plures perpendicularitates se cantes aliqua magnitudinem terminari ad eius superfi ciem: quod talibus grauibus accideret: si resilientia simi les causarent angulos: vt vel saltūz resilientium sm per pendicularē inducerent: aut contingeret dupliciter idem percutere ad superficiem: ꝛ fieri vnius duas perpendicu lares: quare in hꝫ duplici sectione idem inconueniens qd pretactū est interueniret eidem: ꝓpter quod oportet tm̄ vnam perpendicularem dare que secet magnitudinē de tam que defertur: cū tota grauitas eidem innitat. ¶ De inde [Tunc autē.] Deducit vlterius dicens: ꝙ igitur gra ue cadens non stetit vel non tetigit planum: oportet enim resiliens quiescere. 8. phy si. vt resiliat sm rectos ꝛ similes angulos: tunc enim acutum constitueret angulum quod impossibile est: stabit igitur ꝙ cadat sm contrariuz vepu ta sm eam partem que est sm aliquod punctum superfi ciale ad diuersa puncta q̄ꝫ fuit id super quod cecidit ṗmi tus: quod ostenditur: quoniam recta linea plana est termi nus oppositorum angulorum: super ipsaz eniz possunt cō trarij triangali terminari sm ꝙ diuersis eam tāgunt pun ctis. ¶ Nosce ꝙ vnius magnitudinis ꝛ maxime angula ris: vna est perpendicularis tm̄: cum perpendicularis sit linea directe transiens per eius indiuisibile medium: il lud autem tātū est vnum: quod lances ostendunt libre si militer ꝛ rotunda: lꝫ enim ad infinita puncta superficiei possunt terminari perpendiculares plurime: tamen opus sit per indiuisibile medium ipsius transire propter quod resilientia nō cadunt perpendiculariter. aut quia illud est rectum sursum refractum tendere: quod est impossibile: cuz motus sit ei huic oppositus: sitqꝫ debilior multū prio ri: motus autem lateralis huic contrarius nō adeo sibi op ponitur ita vt possit resiliens sm aliquod punctorum ali quid ipsius concidere deinde. T.c.7.

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter quid chilindrus quidem impulsus in rectū fertur ꝛ scribit rectas a circulis terminantibus in ipsuz. Conus autem circulariter fertur vertice manente ꝛ describit circulum circulo orizonti: circulariter quidem ab vtraqꝫ ferunt. Describit autem in superficie chilindrus quidē rectas. Conus autez circulos propter id ꝙ qui quidez sunt in cono inequales sunt circuli: fertur autez semper velociter maior eis que sunt circa ipsuz centris: latis autez inequaliter omnibus simul circulis qui sunt in cono. Accidit aūt extremos plurimum in ipso tempore sm locum ꝛ lineam ferri: propter quod ꝛ circulariter ferūtur. Describuntur autem omnes eadem recta: ꝛ recta quidē circulariter lata nō oia que in ipsa sūt puncta equalez in eodem tēpore describūt lineam: in rectū

in rectum autem fert rectam. Chilindri autem oibus equalibus existētibus circulis circa idez cētrū accidit:q̄ sūt simul supficie in ipsis oia tacta puncta ferri equalr veloces volutaros: pp id q̄ chilindri eq̄les sunt τ veniūt in supficiē. Itez volutatus vnusquisqz fm suum circulum: quare τ que sunt in supficie rectas equales ferri. Eaz aūt tactu ipsas scripserūt existēs equales τ eque veloces. Fiebant autez recte que ab ipsa descripte sūt linea in rectuz late. Quare ꝑpter has in rectū referretur chilidrus. Differt aūt nihil inquantū in prima tetigit chilindrus superficiem linea hanc attrahi in superficie aut inuolutare ipsum semp equalē τ similē:lineam eoꝝ q̄ sunt in chilindro accidit tāgere supficiem attracto τ volutato chilindro. Noua.

¶ Cur chilinder ꝓpulsus ferť in directuz suisqz terminantibus orbibus lineas rectas describit. Turbo ꝟo suo manente mucrone circūfertur. Atqz ita suo terminātē orbe orbē describit: An q̄ circū vterqz ferť. Vez chilinder rectas lineas plano ducit. Turbo orbes describit:eo q̄ orbes turbinis ineq̄les inter se sunt. ferriqz velocius pōt q̄ amplior circa idē cētrū ꝯuertiť. Qui cū simul oēs positi in turbine orbes inequali ferantť spatio:euenit vt extimi q̄ voluunť: plurimū loci τ linee tpe eodē decurrūt. Vñ fit etiaz vt circū oēs agant. Quippe cuz oēs eadē recta linea describanť:que cū ꝯuertiť nō oia sita in ea puncta:equalē ꝑducere lineā eodē tēpore possunt:cū equalē nō nisi ex directo agere soleant. Chilindri ꝟo q̄ oēs orbes pares inter se sunt: centrūqz idē ambiūt.euenit vt τ simul suis oibus punctis planum ꝯtingēdo parili celeritate voluanť:cū nulla iequalitate chilinder euariat. τ rursus in planū simul oēs deueniāt:vbi suaz quisqz ꝯuersionē absoluerit. Vñ lineas quoqz ductas per directuz in plana pares inter se esse necesse est. Sua nāqz tractione orbes equi pariterqz volubiles illas ducere. Atqui rectas cōfici patuit:quas linea eadē deferens sese in directū peregerit. Causa hec est cur chilinder recto deferri tramite possit. Nihil enim refert vtrum qua linea prima chilinder planū tetigit.hāc firmo chilindro ꝓtrahas an volubili circuz agas. Semper eni vt equa linea similisqz illis in chilindro contentis planū attinget:siue protrahatť chilinder siue prouolnatur.

Quare chelindrus cū ipelliť ferť fm rectū τ describit rectas ꝑ circulos ꝓportionales fm sub τ supra seriatim:q̄ terminanť in ipz:nō eni dimittiť motui figure sue:q̄ꝛ tūc figurā vtcūqz describeret circularē. Dicit āt ipulsus:q̄ꝛ cū motus violētus sit q̄druplex.s.vectio vertigo tractio τ ipulsio:hic duplex extat.altera est siqdē ipulsio vt cū mouēs ei q̄d moueť nō deficit:ipellēs eni cōtinue tāgit ipulsum:τ iō chilindrus cū sit regularis rectā causat ipulsus lineā. Altera est expulsio sicut cū sic expellēs deficit:nō eni tangere opus:sed conus ꝓprie cū expulsus relinquiť suo motui moueť circulariter fm minorez ipsi⁹ extremitatē acutā:fm ꝟo verticē τ maius extremuz q̄d fit tanq̄ cētrū: vtcūqz quiescit ꝓpter eius grauitatē:vt tñ in sūma sit dicere. Conus describit circulū ꝓportionatū circulo orizōtis vel hemispery:circulariter eni acumē coni motuz causat circulū exterius ꝯfiguratū orizōti terminātí circulariter visum:ita vt chilindrus τ conus moueanť fm vtrāqz extremitatē vt acutā circulariter. differūt tñ eo q̄ chilindrus facit circulū ad īstar:ei⁹ eni acumē modicū cōmoueť:basis aūt multū taliter q̄ ipsa circūfertur circa idē tanq̄ circa cētrū:in cono aūt vt tactū est totū euenit oppositū:figura siqdē colūnaris fm oēm ipsius extremitatē cū sit eq̄lis ꝑ oē vniformiter de se mouetur.

¶ Notandū q̄ Arist. de causa motus aialium dicit.currus quoꝝ rote sunt inequales τ aialia moueri queadmodū chilindri feranť. ¶ Notanduz ad hoꝝ intellectum q̄ chilindrus est magnitudo:cui⁹ figura est pinealis breuis velociter in acutū desinens regularis summe ad modum troci quo ludunt pueri.sumiť etiā pro instrumento quasi sic formato geometrico:nisi q̄ꝛ lōgius:quo altitudines assumunť τ hore denotanť. Est āt conus magnitudo etiam 12.regularis lōga:cuius figura etiā tēdit in acutū fm alteꝝ extremū:subscisa ꝟo τ pōderosa fm reliquū. Est etiā tertia magnitudo pretacta in modum columne rotunde.

¶ Deinde [Describit.] Soluit τ primo ad secundam partem. 2° ad primam. 2° ibi [Chilindri autē.] Primitus tñ repetit q̄situ fere vt melius adaptet dicens.q̄ chilindrus in superficie cū ipelliť vt dictuz est:lineas figurat rectas:sed conus facit circulos. ¶ Deinde [Propter q̄d.] Soluit 2°.τ primo ad illud q̄d positum est de cono dicens q̄ circuli qui sunt in cono eo q̄ sunt iproportionabiles etiaz adinuicē:q̄ꝛ figura vt dictū est etiā.12.regularis: nō autē chilindri:ꝓpter q̄d circuli qdē qui signati imaginātur in cono sunt iproportionabiles sibi ac etiaz relatione ipsoꝝ qui in chilindro:eo q̄ figura vt dctū est etiā.12.regularis existit:tūc pars minor q̄ est versus acumē ipsi⁹ velociter fertur:reliqua ꝟo maior coni vt que in ipsis cētris q̄ sunt circa ipsuz conum seu basem illius tarde moueť. Dicit aūt centris in plurali:eo q̄ non fit tactus in puncto ipsius oino:cū magnitudo sit.12.rōnalis. Sic igitur cuz omnes circuli qui imaginanť in cono inequalr moueanť continue circa extremos circulos ipsius:vt qui versus acumē coni plurimuz ꝯtinget ferri.i.perambulare de spatio fm locū exteriorē:τ lineā circularē causare:eo tpe quo circuli basis coni modicum moueť: τ ideo circuli entes versus acumē coni celeri⁹ moueť. ¶ Deide [Describunť.] Ostendit 2° q̄n conus nō moueť interdum circulariter sed magis recte:cū vtcūqz ad figuram accedat colūnarē.

¶ Deinde [Aut q̄ꝛ.] Respondet tacite questioni dicens: q̄ omnes circuli qui sunt in cono imaginabunť circulariter describē:quasi fm eandez rectam lineam: τ recta linea cū nō omnino feratur circulariter:imo quandoqz in rectū:tunc puncta in hui⁹ magnitudine imaginata etiam equali tēpore describent eandē lineā rectā:q̄d enim rectū est se vt sic fm rectam defert lineam: sic igiť conus ꝓiectus in planū:cum dimittiť motui figure sue circularem vt tactum est causat figuram:cum ꝟo expellitur fm eius longum:inducet figuram rectilineam:sicut etiam dicetur de chilindro. ¶ Deinde [Chilindri autem.] Soluit ad

Quotuplex sit motus violentus.

Chilindrus q̄d

Conus quid

primã partẽ primi. 2º destruit cauillationẽ. 3º ibi[Differt autẽ.] Dicit p̄mo cũ in chilindro vt ostẽsũ est sint circuli ꝓportionabilr equales ꝑ oppositũ his que sunt in cono. ꝯtinget oĩa puncta imaginata que sunt in ipso. vbi tãgunt sup̄ficiẽ simul circa idẽ centrũ vt acumen chilindri ferri ⁊ circũuolui equali modo ⁊ vniformiter: ⁊ circulos ipsius eque velociter: qꝛ dictũ est ꝙ sunt ꝓportionabilr equales circuli qui chilindri sunt occurrẽtes vniformiter superficiei eis cũ equalr ꝯuolutis: ita vt vnusquisqꝫ pũctus imaginatus in chilindro: sup̄ficiei occurrat ſm circulum suuꝫ quẽ causat. ⁋ Deinde[Quare ⁊ que.] Respõdet ad illud qđ primitus querebatur. dicens ꝙ omnino chilindrus cuꝫ ĩpellitur rectas facit lineas ⁊ equales: qꝛ tangit planũ ſm rectũ describens eodem tẽpore equales lineas: eque enĩ velociter motus: nam recte linee fiunt qñ describunt ab eadeꝫ recta linea equali tempore velocitate simili: ⁊ ideo cum totaliter impellitur chilindrus rectas super planũ causat oĩno lineas. ⁋ Deinde[Differt autẽ.] Remouet cauillationẽ dicens ꝙ nihil refert ſm ꝙ chilindrus tetigit planã sup̄ficiẽ ſm lineã rectã vel ipsaꝫ attrahi dicere aut volutari in plano: qm̄ siue attrahatur seu voluetur semꝑ equalẽ ⁊ ꝯsimilẽ lineam eaꝝ que sunt in chilindro ꝯtinget tangere planaꝫ superficiem ſm rectam vt lineas causet rectas. Dic igitur sermo Arist. qui amplius videtur mihi difficilis rõne scripture q̄ rei: cum ipsum fueris istrumẽtis experturus: naꝫ chilindrus conus ⁊ columna dicitur singulum moueri aut impulsione: ⁊ tunc rectas lineas ⁊ maxime chilindrus cum sit figure sufficienter regularis: aut expulsione ſm ꝙ postea relinquetur proprio motui super planum: ⁊ tunc chilindrus vt dictuꝫ est sepe quia minus ⁊ leuius in acumine taleqꝫ velocius mouetur: oppositũ autem in reliquo extremo. vt visum est tertio in circulũ conatur moueri. plus eniꝫ q̄ moles operatur figura. In cono autem qꝛ alteꝝ extremum maius ⁊ ponderosius alterumqꝫ leuius motus similiter vtcũqꝫ causatur circularis: ad quos etiã motus aduocat figura: nõ tamen vt in chilindro ideo necesse sit vniformiter impellere ab huiusmodi principio. Columna quoqꝫ quia regulariter se habet vndiqꝫ ſm omnem partem ipsius mouetur. Ipsa etiaꝫ ⁊ conus moueri possunt lineas rectas describẽdo expulsione in aere: non sic autem chilindrus.

⁋ Problema. VI. Antiqua.

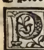
Propter quid libroꝝ sectio existẽs superficialis ⁊ recta siquis secet circa basem recta fit reflexa: si autem inclinans obliqua? Aut quia accidit coꝛuꝫ que sunt in altera sectione circuloꝝ in eadem superficie existentium inclinatam sectionem non adiacentẽ esse: sed in hac quidem plus: hac vo minus ab ipsa distare. Quare ex reflexo qui sũt in eadẽ sup̄ficie circuli: ⁊ principiuꝫ habentes in eadẽ sup̄ficie lineã faciunt que est ex ipsis reflexi: est enim facta linea ex circulis qui sunt in eadẽ superficie. Quare ⁊ recta existens in sup̄ficie: ⁊ sectionis autẽ oblique reflexa linea non existens circa primã. sed huic quidẽ plus: huic autẽ minus ab ipsa distãs: ꝓpter id qđ sectio ita se hꝫ ad ipsaꝫ: nõ in omni sup̄ficie erit: q̄re neqꝫ recta. recta enim nõ est: hec quidem in alia: hec autem in alia superficie. Noua.

⁋ Cur sectio chartarũ siue papyri siquis eque a basi plana rectaqꝫ dimetiẽdo absciderint recta euoluetur. Sin autẽ inclinarit contoꝛta existet? An euenit vt cum oꝛbes secture alterius eodeꝫ in plano positi sint. declinãs illa cesura nõ eque opposita sit. sed partim plus distet: partim minus. itaqꝫ cuꝫ euolueris oꝛbes quidem qui plano eodem ꝯtinentur: suumqꝫ initium in plano habent eodem lineam explicabunt: quam suo ipsi ꝯficiunt oꝛdine. Quippe cum ea ipsa extenta linea nõ nisi ꝑfecta ex oꝛbibus sit: qui plano eodẽ ꝯtinentur. itaqꝫ vel rectã eam quoqꝫ esse necesse est que eodẽ in plano se poꝛrigat. At oblique illius secture linea: qm̄ prime nõ eque apposita est sed partim plus distãs: partim minus vtpote cũ ipsa quoqꝫ sectura ita se habeat. hinc eodẽ esse in plano nequit itaqꝫ nec recta hec esse potest. etenim fieri non potest vt recte linee pars alia alio plano collocetur.

Querit ꝓblema curiosuꝫ circa figurationẽ sectiõis pergameni libroꝛuꝫ: supposito tñ ꝙ liber sit sufficiẽter magnus. sitqꝫ ꝑgamenũ eius recẽtius nouiter anguste ligatus dicẽs. q̄re sectio ꝑgameni libroꝝ cũ facta fuit prius sup̄ficialis ⁊ recta: sicut cõmuniter in extremitatibus secantur eoꝝ: siquis postmoduꝫ secet circa basem ipsoꝝ versus ligaturã: tũc sectio p̄or que erat recta sup̄ficialis redditur ꝯtractione q̄dã reflexa: ⁊ vtcũqꝫ circũgyrata: si autẽ data priori sectione: denuo q̄s in eam iclinãdo ⁊ trãsuersando sectionẽ iducat: reddet sectio p̄ma mediata obliqua diagonalis. cõponitur eniꝫ ex duplici sectione ꝑeunte recta. s. ⁊ lata. ⁊ talis est obliquitas seu diametralitas vt visuꝫ est 15º primo. ⁋ Deinde[Aut qꝛ.] Soluit. ⁊ primo dat cãm p̄me. scđo scđe. 2º ibi[Quare ⁊ recta.] Primo dicit ꝙ ideo sectio sup̄ficialis recta efficitur circa basem facta reflexa: eo ꝙ nõ ꝯtingit sectioneꝫ ꝯsequentium circuloꝝ existentiũ in superficie eadem ⁊ circuloꝝ: dico qui fuerunt ex altera sectione a prima inclinata fieri ad preiacentem sectionem priorem ⁊ eodem disponi modo: veꝝ aliter ⁊ aliter ita vt ſm vnã sectionẽ causetur distantia maioꝛ in vnã partẽ vltimoꝝ pergameni: ſm alteram vo minoꝛ. Quare ꝓpter reflexionẽ ex hoc intercidentem: circuli existentes in vna ⁊ eadem superficie: ita vt principientur in ea facientes lineam ex seipsis: propter moduꝫ sectionis cum essent p̄us recti: ꝓpter rectã sectionem: redduntur ob alterã sectionẽ prioꝛi oppositã reflexi iclinati in alteram partiũ a prioꝛi: fit enim linea reflexa ꝓpter circulos vel maneries inclinationis exterminatuꝫ sectionis ꝑgameni qui sunt in eadem superficie. ⁋ Notandũ ꝙ per circulos itelligo maneries complicationis pergameni in eius extremitate. ⁋ Deinde[Quare ex hoc.] Assignat secundi causam vt quare recta sit obliqua sectio: dicens. ⁊ ideo si recta preexistit sectio in ipsa superficie: ⁊ linea seu maneries sectionis que occurrit super primam rectaꝫ nõ existat: vt imediata sed potius obliqua. Tunc ceu dictum est prius libroꝛum vt recte dicatur accidet ꝙ fiat plus distans a seipsa q̄ prius: reliqua vo minus: eo ꝙ sectio ita se habuit ad ipsam: non enim cadet in superficie eadem. ⁊ ideo non vt prioꝛ recta: recta enim non est: eo ꝙ hec in altera extat superficie: ⁊ illa etiã in altera habentes diuersam incisionis ꝯtractionem. naꝫ prima incisionis pertractio fuit

ctio sue superficietenus exterius vt icidunt libri. scda interius circa basem et ligaturā eax magis p lōgū. tertia vo p trāsuersuz ꝯcurrēs recte superficiali extris illa p amplius intrinseca ea. Et qz sectio cadit sic et aliter fz aliū et aliū modū sectionis villo p pgameni: diuersitas accidit figurationis pgameni in extremitatibus sectionis: put diuersimode ad ipsaz seqt ꝯctio: vt etiā sectio ondit ligni: et hic breuis est intellectus Arist. cum serie laboriosa ceu priori.

Problema. VII. Antiqua.

Propter qd diuise magnitudines minores videntur oēs toto? Aut qz diuisa qdez numez habent omnia. Magnitudine aūt minora sunt vno. Magnū enim in eo qꝫ est fm continuitatē et quātuz magnū dicit: numerus autez ois omni magnitudine numeri maior. Propter qd ꝯueniēter et diuisis partibus maiora videntur eisdē existētibus ipsis. totū qdem magnitudinis habet magis naturam continuū existens: partes eaz que numeri. Eoz que circa clepsydrā accidentium: vniuersaliter videt causa esse: quemadmoduz Anaxagoras dicit. Aer eniz est causa assumptꝰ in ipsa nō igredi aquā: super assumpto alio. Nō tñ simplr causa: qñuis eniz siquis ipsaz obliquā velit aquā accipere fistulam immittat aquam: pp qd nō dī ab ipso sufficiēter inquātū causa. Est aūt cā queādmodū dictū est aer. Iste aūt ipulsus et fm seipsuz latus et nō coactus in rectum aptus natus est fieri: queādmodum et alia elemēta: obliqua aūt in aqua posita clepsydra: per cōtraria que sunt in aqua foramina: in rectum manens sub aqua egreditur. recedente aūt ipso aqua ingreditur. Recta in aquaz posita clepsydra autem nō potens est ad rectitudinem discedere: ppter id qd oppilata sūt superiora manet circa prima foramina. Salire enim in seipsum nō aptus natus est aer. Signum autez phibere posse aquam imobilitatem aerez: qd in ipsa fit clepsydra. siquis enim ipsius aluū replēs aqua assumens fistulam cōuertit in fistulam non fertur aqua per fistulā in os: apto aūt ore non ꝯfestim effluit fm fistulam: sed parum posterius: sicut nō existēs in ore fistule: sed postea per hoc lata aptio. Plena aūt et recta existēte clepsydra: aperta fistula: ꝯfestim fluit p foramen: ppter id qd illud tangit: extremitates aūt fistule nō tanguntur. Non ingreditur quidem igitur aqua in clepsydra propter predictam causam: egredit aūt aperta fistula: ppter id qd aer qui est in ipsa mouens se sursum et deorsum multam euacuationem facit aque que est in clepsydra: impulsa autem inferius: et ipsa fluens in seipsam merito fluit: cogens eum qui est extra clepsydram aerem. Mota autē et existentē equalē potentie ipellēti ipsuz aere obliuiationi ibecillius illo pstrictū ipsi fistule fluētē et vehemētiorez fluere et cadere in aquā. Coopta fistula non cōfluere aquā cā: qz aqua igrediens in clepsydrā expellit violētia aerē ex ipsa. Signū aūt est qꝫ fit in hac vētus: eructuatioqz. igrediēte āt aqua: violētia ipellēs cadit simul in fistulam ipsius. Queādmodū repressa ligua: aut ea diuisione repressuz manet absqz oi alia ꝯiunctione repercutiatur ex ꝯtrario: queādmodū ꝯfractos cuneos in lignis repcutiunt. accidit hoc apta fistula fieri ppter pdictā. Si igit ppter hoc ꝯueniēs est: ipsum nō effluere: aut exeunte violento aere et inspirato. Manifestū aūt sonus diuellere vento aquam sursum. Queādmodū in multis accidit fieri diuisa et ꝯtinua existens ipsi ois aqua sursuz manet repssa ab aere quousqz itez ipellat ab ipso. Priuatio aūt manentē et alium ex ipso pendet aqua vna et ꝯtinua. Rationabile aūt hoc fieri. eius eni est mouere ex ppria regione aliquid: et hoc posse vt illius. In pluri autem tempore si fuerit similis potentia habitum et habens. Aut equale melius qd hic accidit. Uentus eni aqua est melior potentia. Noua.

Cur ois magnitudo diuisa minor esse suo toto videat? An qꝫ oia numeruz diuisa recipiunt qz magnitudinis rōne minora qz vnum illud existūt. Magnū. n. eo qꝫ ꝯtinuū quātūqz qddā est magnū dicimus. numerus vo partiū ois oi sue magnitudinis numero maior ē. Quāobrez vt partibus diuisis maius appareat totū cōsentaneum est. Cum enim partes totūqz idez sint. totū nām potius magnitudinis pre se fert vt cōstans et ꝯtinuum. Partes vo nām numeri magis sortiūtur. Que in vase eueniunt: quod clepsydram vocamus oino qdem referri ad causam debēt: quā Anaxagoras explicat. Aer eniz qui in ea excipitur cause est: ne aqua igredi possit. fistula. s. obturata. Nō tamē simplici absolutaqz rōne aer causam habere putandus est. Nā si quis eam fistula apprehensa transuersam immergat: humorem admitti nihil est qd prohibeat. quamobrem nō satis auctor ille exposuit. queādmoduz ꝯr causam daret. Ergo causam aera qdem tenere fatendū est. Sed hic siue impellitur: siue per se ipse fertur. nec quicqz cogit ferri per directuz solitus est. vt etiam cetera elementa. itaqz clepsydra transuerse immersa aere qui e directo situs est pulsus ab humore libere effluit per ea foramina que demersis in aqua fo

raminibus opposita sunt: eoqȝ cedente humor subiens iplet. At sit erecta in aqua descēdat. aer impotens sese efferēdi per arduum: qm̄ ꝯsepte sunt partes superiores circa prima foramina aeref. Quippe qui supprimi in se contrahiqȝ nō possit. argumentū ꝟo aquā arceri posse ab aere imoto ꝙ in ipsa clepsydra deprehensuȝ est. Nā si aluum eius aqua repletam ad fistulam obturataȝ inuerteris: humor ꝑ fistulā in os minime defluere poterit. Quippe cuȝ ore patefacto nō ꝯtinus sed paulo post de fistula ꝓfluat: vt q nō in ipso ore fistule ꝯtineatur: sed postmodum in hoc per fistulam veniat: postq̄ patefactum iaȝ est. Plana āt erectaqȝ clepsydra fistula patefacta protinus ꝑcollū id est foramina iferiora effluit: quia illud attingit. extremam ꝟo fistulam non contingit. Clepsydra igitur humor igredi ob predictam causam nequit. Egreditur auteȝ fistula patefacta: eo ꝙ aer contentus in fistula sursum deorsumqȝ agitatus humoris contenti in clepsydra motū excitat pleniorem. Cūqȝ deorsum pellatur eodemqȝ ipse etiam sua natura ꝓpensior sit merito effluit vim inferēs aeri qui clepsydrā extrinsecus circūfundit. excitus quidem ⁊ compar potētia aeri superius ipellenti. Sed renixu ifirmior qm̄ per angustam fistulā influēs ille ocius ac vehemētius labit: vrgetqȝ humorem. Causa ꝟo cur obturata fistula humor effluere nō possit ꝙ humor dū clepsydraȝ subit aera oēm ꝑ vim ab ea expellit. Cuius rei idiciū spūs ructusqȝ murmurās dāt: quos igrediente humore nimirū intus excitari sentimus. Cū igit humor subiens vehemēter aera cogit: sese ad clepsydre fistulā trudit ac mō lignei cunei aut erei disiectu oppressus astrictusqȝ heret sine vllo alio vinculo quousqȝ alia vi expellat quomō preruptos clauos expellimus. qđ sane apta fistula incidit: rōne quā superius exposuimus. Aut igit ita effici pōt: vt humor effluere nequeat. Aut ꝙ aer exiēs inflat emergitqȝ ipetu violento: vt strepitus indicat. humor idcirco a spiritu sursuȝ attrahitur: quēadmodū multis in rebus accidere certū est. Attractus āt humor sibiqȝ ꝯtinuus oi ex pte ꝯstās manet oppressus ab aere donec pulsus ab eodem recedat. Cūqȝ initiū ita retineatur humoris reliquus ⁊ omnis humor vnitus. atqȝ ꝯtinuus ex suo pendeat initio necesse est. Nec ꝟo temere ita agit: quando qdē eiusdem iterest rei ⁊ dimouere quicq̄ suo de loco. ⁊ idē in eo ꝯtinē ad quē mouerit: idqȝ diutius facere si vel potētia quod tenet quodqȝ tenetur simili inter se ꝯtendūt: vel qđ tenet potentius est: vt in re de qua agitur accidit. Spiritus enim potētior q̄ aqua est.

Quare magnitudines separate ⁊ maxime in plures partes apparēt minores toto ex quo ꝓducuntur vnaqueqȝ in se. s. ꝯsiderata. future tn̄ q̄dā cū oēs ꝯium gerent viderent maiores: nō eni diuise demūqȝ cōplicate adeo ptes coadherēt adinuicē vt prius. vn̄ nō tāte soluȝ vt antea: vez maiores qđ idicat subsequēs lr̄a id est ptib⁹ maiora. Scias ꝙ magnitudo est modus quātitatis cōtinue vt linea supficies ⁊ corpus ꝑplexū tpe quoqȝ ⁊ loco ꝯsit: multitudo āt discrete vt numerus ⁊ oratio in p̄dicamētis. ¶ Deide [Aut.] Soluit ⁊ p̄ illud: deide (grā hui⁹) q̄situ ꝑdēdit aliud. 2⁰ ibi [Eoz.] Dicit p̄ cām esse: qm̄ oia partita numez ꝯtinēt: eo ꝙ is causat ex diuisione ꝯtinui. 10⁰ meta^{ce}. cū 3⁰ phy. que aūt sūt talia minora sūt magnitudine priori diuisa: vel s̄m magnitudinē suā quā inde ceperūt ex diuisione p̄oris magnitudis. vno. i. vno mō: put vnāquāqȝ magnitudinē ꝑ se ꝯsiderāt. alia ꝟo maiora hȝ ꝯsis series: s̄m ꝙ oēs magnitudines diuise a priori ꝯponunt adinuicē ceu est tactū: vel vno ex quo prius diuidebant: aut vno id est ꝑpter vnitatē q̄ non est numerus nisi potētia: cū sit s̄m Boetiū in arithmetica numerus oīs potētia: qđ declarat qr magnū sitr ⁊ paruū est huiꝰ. ppterea ꝙ ꝯtinuitatē iportet. reducit eni in quātitatem ꝯtinuā: lȝ aliquē respectū iportet: sicut multū ⁊ paucū idiscretā: naȝ ipsuȝ magnū di ⁊ refert ad quātū put ꝯtinuitateȝ iportat ac ecōuerso: sȝ numerus ꝑprie di oīs ⁊ nō tot⁹ vl ꝯtinuus maior existit rōne numeri magnitudie ⁊ ꝯtinuo: eo ꝙ numerus crescit in ifinitū ex additione vnitatis: naȝ 3⁰ phy. numerus auget in ifinitū appositionis rōne: ex diuisione ꝯtinui: qr in ifinitū vel in semꝑ diuisibilia sequestrat: ex parte ꝟo subtractionis finitat: cuȝ sit deuenire ad p̄mam vnitatē ifra quā nō fit descēsus: in magnitudine ꝟo secus qm̄ rōne additionis oīs est finita: cū nullū corpus sit infinitū: ita vt neqȝ celū oium maximum: vt ꝓbat p̄mo celi. sed ex parte diminutionis put ipsuȝ extat ꝯtinuū vt apparuit diminutionē diuisione recipit in ifinitū. ¶ Notādū ꝙ quātū cui⁹ p̄n^m mediū ⁊ vltimū nō iducit diiam: oē di ⁊ nō totū ꝑprie: vt oīs numerus ⁊ oīs aqua: nō aūt totus: ⁊ vlr homogeneuȝ est huiꝰ. Cū aūt causet diiam totū di sicut aial vel plāta: q̄dā ꝟo ⁊ totū dicunt ⁊ oē: vt quoz mā eadem manet transposita: non aūt formalis: vt cera ⁊ vestis. 5⁰ meta^{ce}. ¶ Deinde [Propter qđ.] Scđo concludit dicens quare concedēter postq̄ diuise sunt in partes magnitudines p̄dicte: huiꝰ apparent esse minores q̄ ipse magnitudines eadē p̄existentes. ¶ Deinde [Et demuȝ.] Repetit medium suum dicens ꝙ totum magis obtinet rōnē magnitudinis: cū fuerit ꝯtinuū: ⁊ ideo magnitudines idiuise videnī maiores ꝑpter ꝑportionabilem caruȝ nām: ⁊ sed partes diuise amplius seruāt eam que numeri: ⁊ ideo videnī minores: sed plus ꝑticipāt omnitate. ¶ Nosce ꝙ cōiter hī. partibus maiora. ꝙ lȝ vt apparuit possit tolerari: magis tamen qđ minora ꝯcidit cum eo qđ propositum prius magnitudines maiores. ¶ Deinde eorum gratia huius mouet quesitū circa clepsydrā id est furatricē put recipit ⁊ ꝯtinet aerem ⁊ aquam differenter vt nunc totū: vtpute cum repletur: aut huius vel omnem: cum non totus sit omnis seu diuisus aut q̄liter aliter. Proponit igit apparitionis accidentiū causam circa clepsydram dicens p̄mo: ꝙ vt totalr est dicere: causa eoz que apparent circa clepsydrā s̄m ꝙ aer ⁊ aqua ꝑmittant ex ea: vī esse ceu inquit Anax. ꝙ aer preassumptus in clepsydra: non ꝑmittat aquaȝ subingredi in ipsam: postq̄ his supassumptus fuerit cū

Magnitudo qd

Nota clepsydra

T.c.23. rit cū impossibile sit plura corpora fore in eodē. 4° phy.
t.c.c.7. ⁊ 2° de aia. dimensiones reales dimensionibus obsistunt.
t.c.c.4. Quid aūt sit clepsydra ostēsum est 2° 2°. hic autē₃ sit vas
metallicū inferius ꝯcauum cū₃ aliquali planicie perfora-
tum inferius super in acutum tendens instātū vt fistulam
quādā habeat subtilem angustam. ℭ Deinde [Non tñ.]
Impugnat scđo Anax. dicūq₃ dicens ꝑmo ꝙ l₃ ꝑdictū₃
Anax. sit aliquid cause: non tñ simplr ⁊ vlr est causa: quia
cum quis obliquando clepsydram positam in aqua: velit
aquā surripere: ⁊ nō tenēdo ipsam rectā omnifariā: imit-
titur aqua in clepsydra ꝑ fistulā₃ ipsius: vel imutat̃ aqua
ſm seriē cōem a loco in quo ꝑexistebat: ⁊ transit in clepsy
dram per fistulam eius: quare si Anax. cām vlr cōprehen
dentem dixisset: tunc indifferenter situata clepsydra siue
ſm rectum aut obliquū aquā non susciperet. ⁊ iō ꝯcludit̃
ab Anax. nō causa simplr ⁊ īquātū cā assignata: cū debeat
esse vlis de oī ⁊ ꝑ se. talis enim recipit̃ in demōstratione:
T.c.8. vt apparet ꝑ posteriorꝝ. ℭ Deinde [Est autē₃.] In 2° assi-
gnat verā cām. ⁊ diuidit̃. ꝑmo enim dat causam q̄re aqua
non ingredit̃ clepsydrā. 2° quare egredit̃. 2° ibi [Motā₃
autem.] Adhuc ꝑmo ostēdit qñ verificat̃ ⁊ falsificat̃ ser-
mo Anax. 2° causā₃ assignat verificationis. 2° ibi [Recta
autem.] Primo dicit ꝙ cū vno mō situata clepsydra q̄re
aqua nō ingredit̃ in eā ceu dictū est: aer extat: cū enim im
pellit̃ ipse ac ſm semetipsum ferat̃: ita ꝙ nō cohibeat̃ ab
aliquo violēto sic aut aliter moueri: fert̃ de se in sursum
directe: ⁊ maxime cū fuerit in terre vel aque sphera: leuis
enī extat eaꝝ relatione: l₃ dictum sit hūc habere grauita-
tē in ꝑpria sphera ceu reliqua ꝑter ignē: particula 11° 45:
ita nāq₃ natus est ferri: cū ei⁹ sit leuitas cōparatiua illaꝝ
relatione: ceu oīa elementoꝝ reliqua in ꝑprium locū mo-
T.c.31. tu recto ferunt̃ iꝓhibita. 4° celi. ita vt terra ⁊ ignis sim
pliciter deorsū₃ ⁊ sursū₃: aqua ⁊ aer ſm qd ⁊ ad alia: dicit
ꝙ in rectū: qm̄ motus est triplex vt circularis q̄lis qui su-
periorꝝ: ⁊ rectus vt istoꝝ inferiorꝝ: ⁊ hic duplex: qdā enim
ad mediū: sicut terre ⁊ aq̄: alter a medio: vt ignis ⁊ aeris.
T.c.35. ꝑmo celi ⁊ mūdi. Et iō quidā verificat̃: cū clepsydra dire
cte h₃ fistulā inferius in aqua. sed qñ clepsydra cum eius
fistula superiori obliquat̃ ⁊ ex transuerso sumet̃ in aqua:
aer ꝑus manēs ſm rectū tendens sursum cū erat recta: ꝑ
foramina quedā altera ⁊ quasi ꝯtraria his que antea erāt
in aqua: aer ꝯtētus in clepsydra egredit̃ foras de sub aq̄:
tū q₂ ꝓpter situationē clepsydre aliā quā acquisiuit: non
ita ceu antea directe tēdit ī sursū₃: tū etiā q₂ pori aque nō
sunt ita vt ꝑus obstrusi ꝯculcati: cū extremū fistule nō ita
ꝓfundet̃ vt ante. Q₂ āt aer egrediat̃ ostidit̃ nobis inunda-
tione cū ampulla supius facta ⁊ sono fictitio clocio. Cū āt
ꝓpter ꝑdictā cām aer egredit̃ ex clepsydra in eodē istāti
aqua subingredit̃: ne vacuum intercidat: qđ nā pre alijs
abhorret vlis: ita ꝙ Auic. ascribatur ꝙ celū mallet descen-
dere in repletionē loci. ℭ Deinde [Recta.] Assignat cām
q̄re recta stāte fistula clepsydre nō cōtingit aquā ingredi
dicēs ꝑmo ꝙ si fistula clepsydre vt dictū est ꝑmaneat di-
recte in aqua: ꝓpter rectā situationem aer nō pōt directe
secedere: cū foramina entia in fundo clepsydre sint obtu-
rata vñ manet gettus circa foramina: neq₃ aptus natus ē
salire in seipsū₃ ⁊ foras egredi: cū sit corpus leue neq₃ tan
te potētie vt possit vase fracto egredi: aut q₂ in sphera sua
ꝑticipat grauitate. ℭ Deinde [Signū.] Q₂ aūt aer possit
ꝓhibere aquam egredi ostēdit ꝑ signū scđo dicēs: ꝙ illud
qđ fit in clepsydra est signū aerē imobilitatū in clepsydra
ꝓhibere aquā ipsam subingredi: qm̄ si quis suscipiat fi-
stulam clepsydre ipsius: ⁊ repleat eam aqua ingrediente
ꝑ fistulā ⁊ ꝯuertat deinde: ⁊ trāsponat ipsam lateralr obli
quādo: aqua exñs in fūdo clepsydre nō defert̃ in orificiū
eius ꝯfestim: ita ꝙ aperto fistule orificio nō defluit foras
aqua mox ꝑ fistulā₃: sed ꝑ aliqđ modicū posterius: tanq̄₃
aqua nō ꝑexistente in orificio fistule: aperit̃ tamen deinde
ipsum aqua per id delata. Cū enim clepsydra fuerit obli-
quata non directe: aqua deorsum habens inclinationem
impeditur etiam aere forinseco: ita vt non statim ea pos-
sit ex orificio egredi: cum aerem inueniat ꝓhibitiuū₃ vt-
cunq₃. ⁊ id ꝯtingit ꝓpter cū clepsydra non fuerit omnino
repleta sicq₃ obliquata: qm̄ cū repleta extiterit ⁊ omnifa-
riam directa deorsum ipsius: tūc repleta fistula mox per
eius orificiū aqua foras egredit̃: eo ꝙ ꝓpter situationem
clepsydre in deorsum ⁊ aque grauitatem ea imediate fo-
ramini occurrit fistule. Tangit enī ipsū₃ aqua ⁊ non aer.
nā extremū ipsius nō tāgit̃ supius ab aere: ita vt aque ī-
pediat̃ exitus. ℭ Deinde [Nō ingredit̃.] Cōcludit tertio
ꝑncipale intentū dicens. nō igit̃ vt ꝓbatū est: aqua subin-
trat clepsydrā ꝓpter antedictā cām: dūmō. s. foramen fi-
stule supius fuerit oppositū. sed eo vt tactū est apto egre-
dit̃ aqua foras: eo ꝙ aer ꝯtētus se mouēs sursum in aqua
oppositū ⁊ deorsū₃: vt qui ingredit̃ foramen clepsydre ne
intercidat vacuū: ꝓpter eius oppositū motū vehementē:
causat euacuationē aque existētis in clepsydra in ea que fo-
ras: nā ꝓpter motū impulsiuū quē recipit de superius vt
in deorsū₃ cū ingredit̃ clepsydram: ⁊ ꝓpterea ꝙ aqua cō-
fluit in seipsam ⁊ merito cū sit grauior aere: coget eū qui
fuerat in clepsydra: ⁊ descendet hic deorsum: eo in opposi
tas partes diuiso vel in deorsū₃ aque associato ꝑ amplius
tñ sursum. ℭ Deinde [Motā.] Soluit assignans causam
ꝓpter quā egredit̃ aqua foras de clepsydra. ⁊ ꝑ proponit.
2° cām assignat. 3° declarat per signū. 2° ibi [Causa.] 3° ibi
[Signū aūt.] Dicit igitur ꝙ si moueat̃ aqua exñs equa-
lis virtutis ⁊ adhuc maioris ea q̄ aeris: ita vt possit ipsū₃
impellere: cū obuiatio ⁊ resistētia eius sit imbecillior im-
pellenti aqua: contingit aquam confluere vehemēter per
angustum foramen fistule: ipsamq₃ aquam in clepsydra
cadere qua depellit̃ aer. ℭ Deinde [Causa.] Dat h⁹ cām
dicens ideo esse: qm̄ aqua ingrediēs clepsydram per vio-
lentiā expellit aerem ꝯtentum in ipsa: cū ea sit fortior eo.
minus enim a suo ascendit loco. ℭ Deinde [Signum.]
Declarat signo dicens huius signū fore illud qđ accidit in
hac transductione aque in clepsydra. Cū₃ enim aer depel
litur fit eructuatio eius ventosa cum sonitu etiam super
aquā audito vt tactū est: qm̄ aqua subintrans ꝓpter violē
tiam quā infert aeri eum ipellens in partē oppositam ca-
dit vna in fistula clepsydre cum aer expellit̃. ℭ Deinde
[Quemadmodū.] Declarat etiam id dicens. primo ꝙ si-
cut lingua repressa vt nālis ꝓpter aliqđ intromissum eam
ꝓhibens dilatari ceu agunt mimmi. Aut etiā lingua arti-
ficialis. equiuoca enī₃ est. 2° de ingenio. vt cum es ex quo
format̃ reprimit̃ ad interius ꝓpter ipsius separationem
ex loco in quo directe ꝑmanebat ante constricta: dum nō
occurrat aliquid in ꝯtrarium vt de intus ad extra reper-
cutiēs hui⁹ linguas: sicut cū aliquādo cuneos seu caulicu-
las ꝯfractione decisas ab aliqua materia vt ligno vel alio
ponunt retro: vt possibile post linguas eas in anterius re-
percutientes. ꝓpter talem enim actum lingua animata ⁊
artificialis reddit̃ in locū suum pristinum linguaq₃ simi-
liter fistule agit̃: vt in clepsydra valeat subingredi aqua:
clauso v° foramine ipsius minime. ℭ Deinde [Si igit̃.]
Resumit denuo huius causam vt declaret hoc [Manife
stum aūt.] Dicens primo signo ꝓpter hui⁹ causam condi-
gnum est aquam effluere: nisi inspiret̃ ⁊ subtiliet̃ aer: qui
violenter retinebat̃ in clepsydra subclusus: tūc enī₃ foras
egreditur aqua etiam impellente. qđ manifestatur ex his
que apparēt de aere ⁊ aqua in continente nos ipso extrin-

fecus:aqua eni deducit̄ ⁊ diuellit̄ a vēto sursum impulsa: ceu cuꝫ ipsa diuidit̄ in ptes multas:ita vt vapor efficiat̄: est eni his humiditas minutatim decisa.de acci.4°.cū in/de sibi forēt ois in adinuicē ɔtinua:ita vēto ⁊ calo suble/uāte diuisa in vaporē sursuꝫ tēdit:⁊ manet ad tempus in aere suspēsa:deinceps vō tuꝫ qꝛ grauis efficit̄ calo eā de/relinquēte:tū etiā qꝛ reprimit̄ ab aere in seipso fulcito:nō cessat huius repressio:donec iteꝝ ab eo deorsuꝫ īpellat̄ vt pus extiterat:verūtamē dū huiꝰ pn̄ᵐ ꝑtactū ꝑmanet ipsaꝫ supius tenēs:aqua vna vt aggregata eꝫ vapore ac ɔtinua īdiuisa pēdet in aere aliquādiu:⁊ nō solū ipsa: veꝝ etiam aliud vt grādo vel aliud tale. ℭ Deinde[Rōnabile.] Ap/probat ħ dicēs illud rōnabilr fieri.nam alicuius est cum fuerit sufficiētis virtutis mouere aliquid ⁊ deducere ex/tra ppriam regioneꝫ.Omne enim agens oportet esse tale 2° de causa ita vt possit tn̄ etiā adhuc plus sicut illud qđ educit̄ extra pprium locū:ita ꝙ si ampliori tempore pdu/ret huiꝰ potētia illud qđ habet̄ seu detinetur vt aqua vel aliqd simile in aere:habēs seu detinēs.puta aer cū calido celesti vel erit equalis potētie aut fortioris in detinendo qđ est verius:⁊ id accidit in pposito cum aer vt apparuit detinet aquā ne ab aere egrediat̄.inspirat̄ enim aer exte/rius in ɔtinente ac etiam inter clepsydram cum aliqualr euentat̄ ita vt fortioris reddat̄ aqua potētie.Poterit igit̄ ne fluat sistere de clepsydra eandē.Sic igit̄ aer subiacēs exterius ad foramina fundi clepsydre ꝓhibet ne aqua fo/ras egrediat̄:dum tamen foramen fistule fuerit obtura/tū.qn̄ aūt aer cum calido non est potens aquam impelle/re ac eleuare sufficienter sursum vt in pluuiaꝫ ɔdensetur perfecte vincens aerē ⁊ extendens tendit confestim deor/sum. ℭ Nosce ꝙ aqua cum est coagulata moꝝ deorsum ruit ⁊ maxime cum fit grādo.non enim ea ꝑmanente su/perius coagulat̄: veꝝ potius descendente:nā celerius ac/cidit coagulatio:ꝑuenit enim ꝙ̄ aque latio deorsuꝫ.descē/dendo enim coagulat̄ sicut detestant̄ methcoꝝ ꝑmo.dicē/tes vt in eius generatione sursum manere.

Aque qn̄ d:cēdit vt in grādi/ne notat̄ sit cogula/tio nō aūt sursuꝫ ma/nendo. Cap.4.

ℭ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid partes plantaꝝ ⁊ ani/maliū quecūqꝫ non organica sūt oīa rotunda sunt. Plantaꝝ qdē codex ⁊ rami. Animaliū autē crura:coxe:bra/chia:thoraꝫ. Triāgulū āt neqꝫ poligonū:neqꝫ totū neqꝫ particula ē: Utrū sicut Architas di/cebat ꝓpter id qđ in motu naturali inest equa/lis ꝓportio. Mouent̄ autem proportionaliter oīa. Habet aūt solum in seipsuꝫ reciprocare qđ circulos faciat ⁊ rotūda qn̄ fit. Noua.

ℭ Cur partes tam stirpiuꝫ ꝙ̄ animantium que nullis instrumētarijs officijs deputata sunt: in orbem sese omnes colligant. Stirpiuꝫ quidem caudex ⁊ rami formari in orbem solent: ⁊ ani/mantiuꝫ crura:femora:pectus: lacerti ad hanc candē speciem enituntur. Triangulum vō aut multiāgulū nullū:neqꝫ ex toto neqꝫ pte aliqua est: An vt Architas auctor est quoqꝫ in motu nāli: equi ꝓportio inest:moueri nanqꝫ ꝓpor/tione omnia censet. Hanc autem solam in sese equaliter solui:atqꝫ reuerti: vt orbes rotūdaqꝫ afformare possit cum constiterit.

Quare partes plantaꝝ ⁊ animaliūꝫ quecūqꝫ minus sunt organice oēs sunt rotunde: vt in plantis cortex rami ⁊ fructus plurimi:in aīalibus autē crura: co/xe:virga:brachia:thoraꝫ:⁊ collum:haꝝ enim partium ꝑ/nominataꝝ neqꝫ totalis neqꝫ particula ipsius minor for/mam hꝫ trianguli neqꝫ plurium anguloꝝ figure. ℭ No/tādū ꝙ coꝝ que sunt in corpore quedam ꝓprie appellant̄ membra:ceu quecūqꝫ sub se continent alteras ꝓprias par/tes in eis:vt caput pectus ⁊ crus:sunt eniꝫ he partes tote: sub se alias ɔtinentes particulas.hystoriaꝝ ꝑ.sic igit̄ tria sunt:puta membra partes entia totius:partes ex diuisio/ne hoꝝ causate:⁊ particule īdem ex haꝝ sequestratione. ℭ Nosce ꝙ pretacte partes rotunde dicunt̄ nō organice: nō qꝛ careāt organizatione omni:sed qꝛ modicā habeant aliaꝝ respectu:vt plante respectu aīaliuꝫ:⁊ hec etiā radi/cis relatione:⁊ que animalium vt coxe aut brachia respe/ctu capitis aut manus:cū sit ea organū organoꝝ.3° de aīa. ⁊ primo de iuuamentis. ℭ Deinde[Utrum.] Soluit di/cens causam fore ꝰm Architam tarentinuꝫ:eo ꝙ in mo/tu naturali requiratur equalis ꝓportio ⁊ cōmensuratio: modo plante ⁊ animalia proportionabiliter mouētur: cū sint quedam corpora naturalia:quia plante ꝰm augmen/tum ⁊ diminutionem:atqꝫ etiam localiter vndecūqꝫ agi/tate a ventis: animalia vō pure localiter cum augmento etiam ⁊ diminutione mouent̄:quod ostenditur:quoniam illud solum reciprocatur ⁊ conuertitur ad seipsum:quod rotundum est:potens circulos ex eius figuratione produ/cere:quasi velit dicere Architas:ꝙ huiusmodi rotūda fi/guratio magis apta est ad motum perfectiorē:puta circu/lationem:habens enim eaꝫ proportionatur vniuerso am/plius. ℭ Nosce ꝙ anathomista causam huius assignat: quia corpora rotunda ꝓpter figure contactum huius in/diuisibilem fore:non enim contingit eneam sphera tan/gere nisi in puncto: ꝓhemio de anima.sunt nocumentis T.c.13. per minus exposita.vnde coll.2°. Castellani faciunt tur/res rotundas:vt machina non possit eis nocere. Est ⁊ hec figurarum perfectior.2° celi dicens. Nihil enim contra/T.c.22 riatur vt sic ei.Scias rotunditatem sic esse triplicē. vnaꝫ Rotunditas triplex quidem vt que orbium.Celum enim est ita rotunduꝫ: vt nullum chirotiginton id est manu artificiatuꝫ habeat si/mile.Alia est columnaris vt pretacta plantaruꝫ ⁊ anima/lium.Tertia vō media sicut fructuum maxime frondiuꝫ sycomorum.s.spatis ⁊ thoracis in animalibus. ℭ Adhuc nosce ꝙ Arist.huius ꝓblematis nō vltra ꝙ̄ Archites cau/sam assignauit: que vt apparuit etiam bonum potest ha/bere intellectum:eo ꝙ ex ɔsequenti apparebit ꝓblemate. ℭ Dubitatur:quia in rubrica dictum est hic agi de pro/Dubium. blematibus circa quantitatem inanimatam:huius auteꝫ vt plantarum ⁊ animalium est animata. ℭ Dicenduꝫ ꝙ Solutio illud veritatem habet in pluribus.Aut ꝙ huiꝰ quantita/tes aīaliuꝫ ⁊ plantaꝝ itelligunt̄ magis:ceu sunt quanta in cōmuni:ꝙ̄ quanta animata:id enim accidit ipsis.

ℭ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid in vltimis semp fiūt ro/tunda: Aut qꝛ natura ex datis oīa fa/cit vt possibile ē pulcherrima ⁊ opti/ma. Figura auteꝫ hec pulcherrima: eadem enim sibi ipsi simillima. Noua.

ℭ Cur extrema formari in orbē soleant: An ꝙ nā res optimas ⁊ pulcherrimas creat quoad fie/ri pōt. Figura aūt ea pulcherrima est:que eadē vndiqꝫ est sibiqꝫ ipsa simillima constat.

Quare plãte animaliã ꝛ eaꝝ partes ac vniuersaliter quecunqȝ quanta in extremis suis rotunda semper efficiuntur. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit dicens illud esse: quoniam natura vniuersalis ac etiam particula-
T.c.76 ris: nisi impediatur: vt apparet in monstris. 2° physicoꝝ. ꝛ primo de generatione animalium: semper ex presuppositis principiys inquantum est ipsi possibile ꝛ recipientibus: maxime producit cuncta optima quantum ad esse: ac pulcherrima quo ad bene esse. Non enim sufficit alicui habere simpliciter esse: nisi ꝛ bene habeat illud: vnde de iuuentute ꝛ senectute ac in plerisqȝ animalium locis: videmus naturam in omnibus ex possibilibus facientez optimum: figura vo huiꝰ vtpote rotunda est optima: qȝ indicat: ppterea enim vt apparuit est corporis optimi. s. celi: ꝛ cum hoc est etiam pulcherrima cuȝ per omnia vni-
T.c.22 formis existat. Unde Timei 2° celi. vndiqȝ ineffabilis pulchritudinis ornamentum: est etiam eadem sibiipsi: ꝛ per omnia simillima: cum non discrepet principio mediũ ac finis in ea ceu in alijs. hoc enim non habet pprie vt apparebit 3° sequẽtis partis: sed imaginatione magis. Itaqȝ natura producet cuncta in suis extremis cum ea habeant rotunda: ꝛ si amplius fm caruȝ modum latum producatur etiam a principio longa 3° sequentis partis.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter quid si circulus pỹciat̃ primũ qdem rectam describit: quiescẽs autez reflexionẽ quousqȝ cadat? Aut rectam quidem primum: quia similr hinc ꝛ istinc aer rectus fit. Equali autem existẽte mota hinc ꝛ istinc: necesse lineam talem esse: inquantum diuidit locum hinc ꝛ istinc. Talis aũt est recta linea. Quãdo aũt declinabit ad alteram partem: ppter inequalitatem circũstãtis aeris: nõ amplius equalẽ scribit parti que est intus extra: sed necesse circularia. Noua.

¶ Cur si circulus pỹciat̃: primũ lineã rectã ducet: deide cocleã siue claniculã aget dũ decidat? An principio rectam ideo agit: qȝ equaliter ab aere hincinde dirigit̃. Cuȝ igit̃ pari momento vtroqȝ de latere pgat: lineã quoqȝ effici talem necesse est: que locũ equalr hinc atqȝ ide possit diuidere. Talis aũt recta est. At vbi in partem alterutram vergere ob inequalitatem circũfusi aeris cepit: nõ amplius equalem illã partẽ interiore exterioreqȝ ducit: sed circularẽ necessitate scilicet aeris diuersi ꝛ incompositi.

Quare est qȝ si circulus proyciatur sicut pyciũt sepe pueri: pmitus in eius piectione vsqȝ ppe motus finẽ lineã describit rectam: nõ declinans sensibilr magis ad vnã partẽ qȝ ad aliã: sed cuȝ incipit quietari: motu eius minori: lineã tunc describit reflexam: representantẽ circularem donec cadat in planum: non potens amplius moueri. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit ꝛ primo ad primam partem dicẽs: qȝ idõ prius lineam describit rectam in pcessu ad terminũ motus: quia dextra ꝛ sinistra ꝛ vniuersaliter fm omnem positionem aer directe se habet in sustentando circulum nõ declinans ad vnam partem amplius qȝ ad aliam. Cum autem ita aer conseruauerit ipsum fm medium omnium declinationũ: oportebit ꝛ lineaȝ quam causabit esse huiꝰ: puta rectam: fm qȝ ipsa diuidit ꝛ separat locum equaliter: per quem transit: seruans medium omnium circunferentiaꝝ situs: que autem talis existit recta est linea. ¶ Deinde [Quando autem.] Soluit ad partem secundam dicens: qȝ quando circulus incipiet declinare ad alteram partem positionis: ꝛ illud ppter inequalitatem ꝛ improportionem circumstantis lateraliter: non describet deinceps equaliter lineam rectã: relatione vniꝰ partis ꝛ alterius: puta interioris ꝛ exterioris: sed declinabit in alteram tñ: vt figura interueniat ppe circularem. ¶ Notandũ qȝ illud verificatur: dum modo impellens lenius circulum impellat: vt apparet 3° ꝛ 11°. sit etiam regularis ipse ꝛ vniformis in ipsius circumferentia: nõ sicut trochus vel cochula preexpositus. Sic igitur Aristo. causam assignat ex parte aeris: cum ipse semper moueatur: vt ostendunt athomi: etiam si non appareat nobis: vnde accidit circulum cadere fm illam partem fm quam ventus illi ex opposito occurrit. In 3° autẽ ꝛ 11° tangitur causa motꝰ subcircularis ex pte figurationis mobilis: dũmõ mouẽs eius vehemẽtior nõ impediat illud motu.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter qd magnitudinibꝰ q̃ ineqles pfunditatẽ habẽt: si qs leuiꝰ mouerit partiũ: circulariter fert̃ piectũ: vt plũ beatis trochis accidit: si qs proyciat leuius ad se ꝯuertẽs partẽ? Aut qr grauius impossibile est equalr currere leuiori ab eadẽ fortitudine piectũ. Qm̃ aũt necesse qd moueri ex equo: ꝛ in rectitudinẽ ipossibile: necesse in anterius latũ circulariter ferri: vt si omnino aliqd fuerit ipsius imobile ppter grauitatem in medio: hoc quidẽ admittentez in anterius si mota est eius pars. Propter hoc autez ab illis apud dimittentẽ: quoniam autẽ mouet̃ quidẽ omne: habet aũt in medio grauitatem id qȝ fertur: necesse idem hoc facere. Noua.

¶ Cur in magnitudinibus que profundo sunt inequali accidit vt si partẽ moueris leuiorẽ circũferatur qȝ iacitur: quẽadmodum in talis fieri opplũbatis videmus: quotiẽs quis partẽ leuiorẽ ad se vertẽs proyciat? An qȝ fieri non põt vt qȝ grauiꝰ est eque cũ leuiori ferat̃ cũ piectus eisdem a viribus est. Quod cuȝ moueri necesse sit: ꝛ tamen fieri nõ possit vt eque omni ex parte directoqȝ tramite moueat̃: circũferri necesse est: dum se introuertit. Quẽadmodum si quid medio eius imobile suo pondere penitus esset: alteꝝ pfecto extremũ vltra in partem moueret̃ priorẽ alteꝝ itra ad eũ tẽderet q dimisit. Sȝ qm̃ cũ totum moueri possit: pondus suo medio gerit: illud idem sequatur necesse est.

Repetit 3m problema ꝛ iam expositum id sufficienter vsqȝ ibi [Ut si.] illic addit vt declaret dicens: qȝ si aliquid contingat cuiusdam fieri imobile propter grauitatem ipsius entem in medio: id quidẽ si fuerit motum in anterius fm aliquam ipsius partem: prout a recipiente ipsum impellitur taliter: quare tunc qui e st de

illis qui dimittit trochū: tandē debilitata virtute īpellētis quiescit in circulū tendens. ¶ Deinde [Qm̄ autem.] Resumit vt concludat dicens: quia igitur vnumquodq3 huiusmodi mouetur: & habet in medio grauitatem quod taliter fertur necesse vt circulo ferri.

¶ Problema. XII. Antiqua.

PRopter quid ea que feruntur quando contra cadunt: resiliunt in ꝯtrarium sm q nata sunt ferri: & ad similes angulos? Aut quia non solum sm illuz feruntur motum sm quem feruntur sm propriam partem: sed sm eum qui fit a dimittente: proprius quidem igitur quiescit: quando in ꝓprium venerit locum. Omne enim quiescit veniens in quem locuz fertur sm naturam: sm q habet autem extraneuz necesse adhuc moueri: non in anterius autem: propter id qd̄ ꝓhibetur aut in obliquum: aut in rectuz. Omnia autem resiliunt ad similes angulos. Propter id autez quod feruntur huc quo motus fertur quem faciebat dimittens: illuc autem ad acutum aut ad rectum ferri accidit. Quoniam igitur repercutiens prohibet motum qui est in rectum: similiter ꝓhibet latū & motū ipsius. Quēadmoduz igitur in speculis extremum recte linee vbi cecidit visus noster: & in latis ita ꝯtrariuz fit: tantū enī angulū distare: quantus fit: qui est sm verticē: opz enim intelligere transmutatuz angulum & motū. Hoc aūt facto manifestum q ad similes angulos necesse resilire. Noua.

¶ Quamobrem corpora que ferūtur vbi alicui occurrerunt resilire partem in ꝯtrariam solent q̄3 suapte natura ferri cogantᷣ. Nec nisi ad similes angulos resultare soleant? An q non solum eo feruntur impetu quo pro sua parte ipsa ferri aptissima sunt. Uerꝫ etiaz illo q2 mittente ꝑficitur: suus igitur cessat cuiq3 impetus: cū suuz ad locum peruenerit: omnia nanq3 requiescere solent: vbi eam in sedem sese contulerunt: quaz suapte nā desiderant. Sed extremo illo quem habent impetu: necessitas oritur amplius mouendi: qd̄ cū in partem priorem effici nequeat: qui a re prohibetᷣ obiecta: vel in latus: vel in erectum agi necesse est. Omnia autem in angulos resiliunt similes. Quoniam eodem ferri cogātur: quo motus ducat: quem is dedit qui miserit. Eo autem vt angulo vel acuto vel recto ferantur omnino incidit. Cum ergo qd̄ retorserit vetet: quo minus directe motus agatur: pariter & rem que fertur & eius impetuz nimiruz prohibere potest. Ut igitur in speculis extremum linee recte quo se aspectus coniecerit idem refrangitur: ita in his que feruntur fieri ex aduerso solent. Quippe cum angulo tanto retorqueantur: quanto vertex constiterit: ita enim intelligendum est: vt transferri simul & angulos & delatio debeat. Quo facto in angulos resultare similes esse necesse palam est.

¶ Explicit decimasexta particula.

Repetit 4m ꝓblema vt amplius exponatur dicens.
quare lata per aerem quando in contrarius
cadunt locum a quo mouebantur resiliunt in oppositum
eius sm qd̄ nata sunt ferri. tendebant enim deorsuz: nunc
autem mouentur sursum. Et iidem. quare etiam quedaz
ipsorum resiliunt ad similes angulos vt ceciderūt prius.
¶ Deinde [Aut q2.] Soluit & primo ad primam partem
magis. scd̄o ad secundam. 2o ibi [Omnia autem.] Dicens
causam esse: quoniam aliqua dupliciter feruntur. Quedā
enim tm̄ sm se & propriam partem vt per formam gra-
uitatis a generante sibi impressam: sicut apparet 8o phys. T.c.17
grauia enim mouentur a generante vel a remouente pro-
hibens: quedam vo cum hoc mouentur & ab impulsione:
quam causat in ipsa dimittens seu prohibens: nunc autez
illa que primo mouentur modo magis: proprie quiescunt
in loco suo naturali: quando in ipsum peruenerunt. Cuius
ratio est: quia vnumquodq3 quiescit cum deuenerit in lo-
cum in quem naturaliter habet ferri: cuz acquisiuerit suā
perfectionem: natura enim quantum dat de forma tan-
tūdem & de loco: vt hec 4o celi apparent: ita q si horum T.c.22.
aliquod cadat in planum: non refrangitur adeo vt quod
etiaz violentia mouetur. Et illud est quod subditur: quo-
niam si aliquid mouetur per aliquod mouens extraneuz:
cum percusserit super solidum: propter motum eius repē-
tinum necesse fit adhuc moueri amplius resiliendo: quod
quidem non resilijt in anterius directe vt ferebatur: pro-
pter id quod prohibetur taliter moueri: ob situationē pla-
ni super quod cadit: sed in oppositum resiliet: puta in obli-
quum lateraliter: aut sursum in directum: sicut visum est
4o illic. rectilinee autem. ¶ Deinde [Omnia autez.] Dat
causam secundi: dicens primo q omnia vt premissum est
que refranguntur & resiliunt ad similes aut agunt angu-
los: propter istam quidem causam: quia feruntur ad par-
tem directe in quā fiebat motus qui causabatur a dimit-
tēte graue: talibus aūt accidit ferri vel in acutum directe
aut in rectum: sic enim dimittuntᷣ cum hoc q in se sunt ꝑ-
pendicularia: vt ostensum est 4o. quia cum cadens perue-
nerit in planum: quod ipsum repercutit: prohibet motuz
ipsius quem accepit a dimittente sm rectum: & id ꝓhiben-
do proiectuz ferri & motū ipsius. ¶ Deinde [Quēadmo-
dum.] Declarat hoc scd̄o in speculis dicens: q sicut acci-
dit in speculis vt calibinis concauis optime tersis: quod
extremum punctum recte linee visualis in qd̄ cecidit vi-
sus & aspectus noster directe ad similes angulos refran-
gitur: ita & in latis per aerem resilientibus directe in oppo-
situm accidit. nam sm tantuz angulum oportet distare a
plano cum resilit: quantum fuerat is qui erat in extremi-
tate punctuali acuta super quaz cecidit prius: ex quo quidē huiusmodi distare opz intelligere q angulus transmu-
tatus & motus ab illo interueniat: non enim quiescit super
planum vt incepit: nam hic motus intercidit reflexus: qui
autem talis quiete distinguitur interueniente: vt proba-
tum est 8o physicorum: quo siquidem accidente manife-
stum q taliter huiusmodi resiliens conditionatum ad si-
miles necesse habebit angulos resilire: & huiusmodi qui-
dem visa prius amplior superior expositio.

¶ Incipit

¶ Incipit decimaseptima particula in qua determinat pblemata entia circa q̃titatē aiatam.

¶ Problema. I. Antiqua.

PRopter quid incommensurabiles iuxta se inspecti maiores videntur q̃ ſm se solos? Aut quia commensurabile est vnuz ⁊ cōmensuratio q̃maxime vnum facit. Unū autez indiuisibile vult esse. indiuisibile autem minus est. Cōmensuratio autez ſm differentiam multa facit. ſm se quidem igitur inspecta magis latent: quales quedam magnitudines sunt: iuxta se posita autem: indiuisibile quidez igitur vnū videtur ⁊ aspectus vnus est ipsius propter cōmensurationem. Incōmensurabile: sicut plura existens aspectum facit plurium ⁊ maius videtur. vnum enim existens videtur multa. Habet enim naturam magnitudinis ſm continuitatem: ⁊ eam que est numeri ſm inequale partium. propter quod merito augmentum quod est ex vtrisqz habens: maius videtur preter simplex ⁊ vnum. Noua.

¶ Cur homines qui corpore constant imodico maiores tunc esse videntur: cuz appositi modicis inspiciuntur? An q res modica vnuz est: ⁊ moderatio vnū q̃maxime. Unū autez quod ē id indiciuz esse postulat. indiuiduū autez minus est. Res vero immodica: multa pro sui discriminis ratione ostendit. Quamobrem vt cum per sese magnitudines inspiciuntur. quales nā sint latere facilius possunt. ita cuz collate in propinquo spectantur latere non possunt. Ergo vnuz esse apparet quod indiuiduum est. spectatusqz eius vnus modici ratione exultat: immodicum porro vt quod plura sit suspectionem plurium suggerit. Et maius propterea esse videtur q vnum cum sit plura esse videatur. Naturam enim ⁊ magnitudinis habet propter continentiam ⁊ numeri propter partium inequalitatez. itaqz cum vtrunqz obtineat incrementum merito maius tum esse apparet cum spectatur ad id quod simplex est atqz vnum.

Particula 17ª in qua determinat pblemata entia circa quātitatē aiatā q̄ sūt quāta ⁊ mathematica: rōne saltē ipsi⁹ q̃titatis sup quā fundat nālitas q̄rens p̄mix⁹. Quare incōmēsurabiles seu ineq̄les cū iuxta se positi ispiciunt vno intuitu g sūt maiores apparēt amplius maiores minorib⁹: q̃ qn̄ vnusqsqz p se singularit ispicit: vt qd mō videat vn⁹: tūc aūt in absentia reliq: ⁊ maxime cū spatiū iteruenerit distātie aut temporis. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. ⁊ p̄ ad p̄mā ptē magis. 2ª ad scdam. 2ª ibi [Propter cōmēsurationē.] Dicit itaqz cāz eē: qz illō qd ē cōmēsurabile vnū existit: id āt qd potissime vnū facit est cōmēsuratio: mēsura. n. minima ē idiuisibil ⁊ vna: apparens. 10. meta. Qz aūt cōmēsurabile sit vnū osdit: qz vnū idiuisibile appetit eē: vnū. n. extat qd est diuisuz ab aliqs: in se aūt idiuisuz. 10. meta. ⁊ id illō qd est indiuisibile minus est diuisibili. cōmēsurabile qdem lz dcm̄ sit esse vnū: si tn̄ nō ad vnū sz ad plura trāsferat: multa causat ſz differētiā ⁊ diuersitatē: quo ipo fit mēsuratio idetermināte: mō ad illud cōparādo: nūc āt ad istud: pp̄ter qd ſm se vt seorsuz cōspecta latēt ampli⁹ quales q̄daz magnitudines sunt q̃ cū iuxta se ispiciunt posite: tūc. n. directe pcipiunt vt extant: sic igit p se vnūqdqz ispectū vi esse inequalius qd ostēdit: qz aspect⁹ vn⁹: eodē. i. intuitu cū aliq fuerint iuxta positi vident omnifariā: sz qn̄ seorsum inspiciunt: pp hoc q cōmēsuratio reddit incōmēsurabilis: cū ipsius vt dcm̄ est sit nā vnū facere: cū plurib⁹ applicat: incōmensurabilis reddit: cū id qd eius nāe amittat: existēs enim nō vna ⁊ idiuisibilis: sz multiplicata aspectū iducit plurium ſm q diuersimode videt nūc vnū postea qdē aliud: ⁊ idō hō visa vident maiora: qz vnū taliter diuersimode inspectionis variatū apparet multa: qd ostenditur: qz duplicis quātitatis iducit nāz magnitudinis seu q̃titatis ɔtinue ⁊ discrete: siue nāz numeri: que existit ſm partiuz inequalitatem: cōtinuū. n. equalitatē dicit: discretū vo ineq̄litatez: cū causet ex partiū in adinuicē separatiōe vt visuz est. Et ideo cōcludit q pp nō imerito augmētū ⁊ excessuz maioritatis ⁊ minoritatis: qd ex vtrisqz sil visis habetur: mai⁹ apparet: pp̄ter simplicitatē ⁊ vnitatē cōmēsurabilis ⁊ cōmēsurationis: qn̄ sil in vno ispiciunt intuitu: qn̄ aūt seorsuz oppositū cōtingit: est. n. cōparatio cū simul ispiciunt tāq̃ vnius ad duo: cū aūt diuisim vt duoꝝ ad duo. Priora vo magis distant secūdis ⁊ opponunt: cū aūt opposita simul inspiciunt: vnū per aliud magis cognoscit: vnū eni oppositoꝝ rōnē ɔtinet q̄ alteri⁹: g. n. hn̄ diffinit ɔ̄ria ɔsignat topicoꝝ. 6. Un̄ elenchoꝝ. 2. apposita iuxta se ɔ̄ria: ⁊ maiora ⁊ minora vident: ⁊ peiora ⁊ meliora hominibus. Cap. 11. circa me.

¶ Problema. II. Antiqua.

PRopter quid in longitudine magis animalia ⁊ plante oriūtur? Aut quia longitudo quidem tripliciter auget: latitudo dupliciter: profunditas simpliciter. Est enim longitudo que est a principio prima quare solum augetur simul latitudine iterum facta ⁊ tertia simul profunditate: latitudo autem dupliciter ſm seipsam ⁊ simul magnitudine. Noua.

¶ Cur animantia omnia ⁊ ea quorum stirpes terra continentur: crescere potius in longitudinē soleant? An q ter longitudo auget. Bis latitudo. Semel profunditas. Longitudo enim principio fit primoqz principio existit. itaqz primo sola. Secundo cuz latitudine. tertio cū profunditate augetur. Latitudo autem bis. videlicet p se ⁊ vna cum altitudine crescit.

Quare aialia ⁊ plante cū oriunt magis ptendunt ad locū ſz lōgū q̃ ſm latū ⁊ pfundū: ⁊ nō tm̄ cū oriunt: vez etiā cū augmētant. ¶ Deinde [Aut.] Soluit di. cāz esse quoniā longitudo triplr cū oritur auget: puta ſm seipsaz ⁊ latitudinem ⁊ pfunditatez: sed latitudo ſm seipsam ⁊ longitudinem: pfunditas aūt simpliciter ⁊ ſm seipsaz tm̄. qd autez triplr augetur perfectius est: q̃ illud qd dupliciter solū auget: ⁊ hoc amplius q̃ qd simpliciter

z fm vnam dimensionē tm̄.nasci autē stat in quodā tēde
re ad esse:z perfectionē:cū sit pcessus de non esse in eē:ac
in substātiā ductio naturaliū pmo:ppter quod animalia
z plante amplius fm longū nascent̄ aucte q̄z fm reliquaz
aliaꝝ dimensionū:z q2 vt pbatū est: longitudo causat̄ in
aialibus z plantis a pn⁹ prime originis:z fm q aligd pro/
ducit̄ in esse ita augmētat̄ z ꝯseruat̄ : tunc silr augebunt̄
post gn̄ationis cōplementū oē aialia z plante ampli⁹ fm
lōgū q̄z fz reliq̄s duas dimēsiōes:talr q post augmētū fz
longitudinē:ꝯnr augmentabunt̄ fm latitudinē : z tandez
fm profunditatē:ita vt longitudo tripliciter augeat̄:ceu
tripl'r oriebat̄ augmētata:latitudo aūt dupl'r:puta fm se/
ipsam z magnitudinē simul sine lōgitudinem:pfunditas
Oia aiata reducunt̄ in act⁹ ppos. vo simpl'r z fm seipsam solū. ❡ Nosce vīz cāe in hoc sta/
re q̄stit:qm̄ aialia z plāte ordinant̄ sicut z cetera in actus
pprios:id aūt pficit̄ organiçatiōe.qd āt longū organiçatū
magis:cū ad ipm alie due ꝯsequant̄ dimensiōes vt dictū
Dubium. est:si.n.longū latū z pfundū z nō eꝯ. ❡ Dubitat̄ q2 videt̄
velle Ari.q si lōgitudo est q cetere adsint dimensiones:
z nō eꝯ:qd nō vī:q2 lōgitudo que est essentia linee:pōt eē
sine reliquis p oppositū:cū linea sit prior superficie cōpo/
nens eā:z hec corpore.z supiora nō pnt a posteriorib⁹ ab/
Solutio. solui:q̄re ꝯn̄s vī cōmitti. ❡ Dicendū q hꝯ dimensionē
possunt dupl'r accipi.aut fm quātitatē abstractā ꝯsidera/
tā a mathematico:z ita pcedit iductio:vel fm nālem cō/
tractaz:z q2 nālia q̄ta sunt corporea:vna dimēsio nō pōt
ab alijs separari:cū.n.oē corpus tres ꝯtineat dimensiōes:
z q2 corpora nālia animata ordinant̄ in pprios fines:qui
vt ostnsum est lōgitudine pficiunt̄ magis : alijs ꝯnr sup/
additis diametris:iō fm nālē hui⁹ speculationē ad lōgitu
Instantia. dinē sequunt̄ dimensiōes alie:nō aūt eꝯ. ❡ Sz tūc insta
Solutio. tur quō ista pblemata erūt mathematica. ❡ Dicendum
q mathematica est duplex.vna simplex:vt arithmetica z
geometria:alia vo relata ceu musica z armonica:q̄ꝝ gdē
z maxie armonice hic sermo vim pōt ꝯtinere:cūz ipsa in
T.c.20. nālez magis ꝯcedat disciplinam.physicoꝝ scdo.

❡ Problema. III. Antiqua.

Quomodo prius z posterius oportet
accipere: Utrū sicut a nobis q in troia
z ab illis qui ante ipsos z semp supe/
riores priores sunt. Aut siquidē prin/
cipium quoddā est z mediuz finis vniuersi:z
qn̄ senescens aliquis in fines venit: z iteꝝ reuer
tetur in principiū. Propiora autem principio
priora quid pbibet nobis esse magis apō prin/
cipiū. Si āt hoc q̄uis priores sumus quemad/
modum in celo z vniuiqz stellarū motus cir/
culus aliquis:quid prohibet z generationez z
destructionem corruptibilium talem esse:q ite
rum eadem fiant z corrumpātur:quemadmo/
dum z dicunt circulum esse humana:numero
vtiqz eosdez opinari esse semper eos qui fiunt
fatuuz est. Specie magis vtiqz quis approba/
bit. Quare quāuis ipsi priores sumus:z ponat
vtiqz aliquis conformationis ordinē talez esse:
vt iterum reciprocentur in principiū z cōtinuū
facere:z semp fm eadem se habere. Homines
autē ait Alcmeon propter hoc corrumpi:quia
non possunt fini principium coniungere vanc
dicens. Siquis vt typo dicente ipso acceptet z
non certificare voluerit dictuz. Si vtiqz circu
lus est:circuli autem neqz principiū neqz finis:
neqz priores vtiqz si ppinquiores pricipio sum⁹:
neqz nos illis:neqz illi nobis. Noua.
❡ Quonam modo prius z posterius capi de/
beant: Utrum queadmoduz qui tēpore Tro/
iano vixerunt.nobis priores sunt : z his ipsis
priores qui superiores. Atqz ad hunc modum
in infinitū:vt qui superiores sunt:ijdez priores
habeant̄:an si qd initium z mediuz z finis sint
vniuersi. Et cū quis senescens ad finē peruene
rit:rursus ad initiuz reuertat̄ prioraqz sint:que
ppius ab initio absunt. Quid vetet nos ab ini/
tio minus distare.at si minus distam⁹ eē quoqz
priores possimus. Ut si celi sydẽrisqz cuiusqz
delatio quedā agitur circularis. Qui non etiaz
rerum caducarum ortus sit talis atqz interitus.
vt eadem rursus oriantur ac pereant. Velut ēt
vulgo dicitur. Circulum res esse humanas.igi
tur homines numero quidem eosdem semper
esse censere furor est. Specie vo seruari eosdē
probari melius potest:itaqz vel priores nō esse
possimus.talemqz aliquis statuet seriez:vt eo/
dem sit repetenduz:vnde ortus extiterit cogitā
dumqz ordinem continuum ac semper eodem
constantē tenore. Homines eniz idcirco perire
Alcmeon inquit q suū initiuz fini coniungere
nō possunt. Scite perhercle.siquis nō arctius
recenseat. Sed formula quadā eius verba acci
piat. An si circulus sit. Circulus āt vna z prin/
cipio z fine careat.priores neqz nos illis : neqz
illi nobis eē propinquitate initij possunt.

❡ Explicit decimaseptima particula.

Querit Aristo.extra modum pponendi q̄liter prius
z posterius oporteat in tempore z vir in mo/
tu accipere.an sicut relatiōe nostrū nunc ad troianos diu
pexistentes:vt ipsi dicant̄ priores nosqz posteriores:z de/
inceps qui supra troianos:vt q tēpore diluuij dicant̄ po/
res troianis postremis:z illi adhuc alijs priores:vt Adaz
z Eua fm apologos triū legū famosiores ceteris. Alij vo
priores ab illis ꝯn̄tes:ita vt supiores ppinquiores initio
reputato semp extāt pores. ❡ Deinde[Aut.]Soluit.z assi
gnat triplicem causam.2ᵃ ibi[Et qn̄.]3ᵃ ibi[Circuli aūt.]
Dicit primo.ideo illud eē qm̄ si est dare in vniuerso prin
cipium mediū z finē ceu in aliquo gn̄ato sicut Plato ge/
nerauit solus tēpus.8.phy.tunc ppinquiores initio sunt T.c.10.
pores:remotiores vo posteriores.itermedij vo indifferen
ter se hntes ad vtrosqz:sic itaqz solutio hic pcedit mun/
di supposita gn̄atione. ❡ Deinde[Et qn̄.]Soluit supposi
ta mundi eternitate ostendendo q subsequentes nō sunt
minus pores q̄z pcedentes:imo magis dicēs p:qn̄ aliquis
antiquat̄ z puenit in terminū:q2 in corruptionē : reuertit̄
iteꝝ in pncipiū:puta in gn̄ationis pncipia:vt in elemēta z
mā3 pᵃᵐ ceteris:sic igit̄ ppinquius ei fiet:sz q̄ sunt ppin/
qua hꝯ pn⁹ gn̄atiōis sunt priora:z tunc qd pbibet nos qui

sumus subsequentes fore magis ppinquos huic pncipio: quasi dicat nihil: si aũt isto mõ priores dicamur: tunc erimus vt ea q̃ sunt celi ⁊ totaliter vniuscuiusqȝ stellaꝝ: nam in esse nostro erit motus gs circularis ceu mot⁹ celestis ẽ quis circulus: mouenť .n. de eodẽ in idẽ ꝯtinue: ⁊ cũ huiꝰ motus circularis sit cã oiuȝ gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ. motus.n. hic iferior sine mũdus est ꝯtinu⁹ supioribꝰ latiõibꝰ
Primo metheo. ca.1. vt ois vtus eiꝰ guberneť exinde: qd igiť ipedit gñationeȝ ⁊ corruptionẽ tunc generabiliũ ⁊ corruptibiliũ esse circularẽ: vtpote q̷ eadẽ itidẽ ⁊ fiãt ⁊ corrũpanť nũc que pus: ceu dicũt plurimi ea que sunt humana circulũ fore: reuer
T.c.133 tunť.n. in seipsis vt circulus carẽtis pn° ⁊ fine. vñ 4° phy. Cõsuetũ dĩ accidit circulum eẽ humanas res. ❡ Deinde [Numero.] Scdo detestať prane itelligẽtes dicẽs q̷ opinari eos qui preterierũt: ⁊ qui denuo vẽturi sunt eosdẽ fore numero fatuũ est valde: cũ ea quoꝝ sũba deperijt non
T.c.70 redeãt eadẽ numero. 2° de gñatiõe ⁊ corruptiõe: ⁊ in hoc fallit dcm quorũdã pithagoricoꝝ ponẽtiũ in fine ãni maximi oia entia eadem numero ceu pextiterãt reuerti tunc oino: vt in capite.36. miliũ annoꝝ ₰m positionẽ Ptolomei posito motũ stellaꝝ in centũ annis vno gradu motarũ in huiꝰ vlĩ periodo terminari: vt declaraui in astronomica mea editiõe: sȝ q̷ eadeȝ reuertanť spẽ aliqs amplius approbabit. hoc.n. cõis tenetur vt q̷ sit mundus eternꝰ. dicit aũt magis qs approbabit aut pp Platonẽ vt tactũ ẽ: vel pp id qd dcm topicoꝝ pbabiť: ⁊ re. acu. pmis. q̷ q̃daȝ sunt pbabilia: de qbꝰ vtrum sit ita vel aliter vĩsimiles ad vtrãqȝ ptem habemus rõnes: vt vtrũ mũdus sit eternus vel nõ. ❡ Deinde [Quare.] Tertio ṽo hoc supposito descẽdit ad quẽdã sermonẽ Alcmeonis Crotoniatis dicẽs: ⁊ iõ q2 nos ipsi nunc existẽtes sumus priores eo q̷ ppingores gñõnis pn°: dũ modo aliquis ponat pretactũ ordinem ꝯformatiõis ⁊ reditionis vniꝰ ⁊ eiusdẽ ⁊ in idem. puta q̷ pexistentes reciprocenť: ⁊ deueniãt itidẽ in pnm gñõnis cõtinuũ semp ⁊ vniformiter eadẽ se habentia in ifinitũ. Dixit qdã Alcmeon pter istã cãm hoies corrũpi. nõ.n. pñt pnm fini ꝯiũgere: ita vt circulũ cõplẽtes in id qd prius reuertanť: qd qdẽ vane ⁊ mendaciter ingt: si qs dictũ ipsiꝰ figuraliter ⁊ supficie tenus ₰m q̷ sonat coacceptet: ⁊ velit sermonẽ ipsius verificare sanũ ⁊ subtilẽ si audiať potẽteȝ intellectũ habere. hic.n. verificať apte: si est circulum dare pactũ: si eni in circulo nõ sit priꝰ neqȝ posteriꝰ. hȝ.n. vt sic rõnẽ ifiniti: tũc si aliqs poterit in circulũ puenire ⁊ in incorruptionẽ deueniet: sic aũt minime corrũpeť. ⁊ iõ cũ spẽs humana ₰ȝ pipatheticos sit linea circularis: idiuiduũ ṽo recta: tunc itaqȝ hoies vt particulares corrũpenť non potẽtes in circulũ puenire. hõ aũt vlis icorruptibilis erit potẽs in qd prius reuerti: ⁊ forte qdẽ dixit Alcmeõ hoies in plurali: q2 hõ nõ corrũpať cõis: cũ in circulũ perueniat. aliter vtiqȝ is sermo ipsius pmo de aia ab eo introduciť volẽti aiam fore imortalem: qm assimilať imortalibꝰ: qd ipsi adesse dicebat: eo q̷ semp moueať sicut diuina oia vt sol: luna astra ⁊c. ❡ Deide [Circuli aũt.] Tãgit 3° auctor aliã solutionẽ que magis est de intentiõe ipsiꝰ dicẽs: q̷ in circulo nõ est pnm neqȝ terminꝰ: eadem nãqȝ rõne vbiqȝ pnm ⁊ finẽ ꝯtingit assignare: q̃re neqȝ nos erimꝰ precedentibꝰ: eo q̷ simus ppingores gñõnis pncipijs: ⁊ totalr neqȝ nos priores pcedẽtibꝰ: ⁊ ipsi posteriores. neqȝ etiã illi sunt priores qui nos pcesserunt: neqȝ ipsi nosmet posteriores.
Dubium. T.c.15.ca. de priore. ❡ Dubitatur q2 in pdicamentis ⁊ adhuc qd amplius 5° meta. poniť hic modus prioris ₰m tẽpus pprie dictum ₰m q̷ alteꝝ altero diciť senius ⁊ antiquius: ceu in factis. priora enim troica medijs eo q̷ remotiora a nunc ⁊ instanti.
Solutio ❡ Dicẽdũ q̷ Aristoteles distinguit nomina nõ solũ put significant ₰m veritatẽ: imo etiam ₰m opinionem ⁊ cõeȝ vsum loquendi. Loquendum enim vt plures: sciendum Cap.16.
vt pauci topicoꝝ scdo: ⁊ ideo cum per noia fiat sermo: ne esset indeficiens Aristo. omnia subdiuidit.

❡ Incipit decimaoctaua particula in qua determinat de his que sunt circa sermõis artes.

❡ Problema. I. Antiqua.

PRopter quid hos quidem si inceperint legere somnꝰ occupat ⁊ nolentes. hos autem volentes peruigilare qñ assumunt librum? Aut q2 quibuscunqȝ quidem sunt ventosi motus pp frigiditatem nature aut melicoꝝ humorũ per quos superfluitas fit ventosa indigesta pp frigiditateȝ. His autem qñ quidẽ mouetur intellectus: ⁊ nõ intelligat sciens aliquid: repercutitur altero motu existente infrigidatiuo: propter quod magis dormiunt. Quando autem contendent ad aliquid intellectu: qd lectio facit mouenť a calefactiuo motu nõ repercusso ab aliquo. q̃re nõ possunt dormire. Eorũ autem qui ₰m naturaȝ se habent quãdo stat ad vnum intellectus: ⁊ non permutatur multipliciter vehemẽtissimus existens fortis fit ⁊ alia quecũqȝ sunt circa locum hunc: quorum quies somnus est. Quãdo autem stabit ⁊ quasi laborabit intellectus aggrauat caput ens in ipso ⁊ facit somnũ. Nota aũt anima ₰m nãm nõ dormit: viuit eniȝ tũc magis. Vigilare aũt viuendi causa est potius q̃ dormiẽdi. Noua.

❡ Cur alios si legere ceperint somnus occupat etiã nolentes: alios vigilare volẽtes liber suscep tus reddere peruigiles potest? An q̷ in quibꝰ motus spiritales sunt: scilicet ob frigiditatem vel nature vel materie melancholice: qua exercementum spiritale crudum causa frigiditatis cõsistit: his cuȝ intelligentia mouetur insistensqȝ alicui intelligere nequit: repellitur motus alter qui refrigerandi vim habet: itaqȝ potius dormire incipiunt. At vbi aliqua in re suam intelligentiam firmarunt: qd lectio facere solet: nimirum a motu spiritali illo mouentur: cum nihil sit quod eum repellat. Itaqȝ dormire non possunt: quorum autem ₰m naturam habitus est: eorum virtus intelligendi cum aliqua in re cõsistit. Nec varie se dispergit. Cetera quoqȝ sita eo in loco herent: quorum requies somnus est. Vbi autẽ mens constiterit ⁊ quasi fatigata succubuerit caput aggrauat: vtpote que sita in eo sit somnumqȝ inducit. Ac cum ₰m naturã animus noster agitatur nullo tũ somno premitur. Tum enim maxime viuit. Vigilãtia aũt q̃ somnus cã potius est cur viuere valeamus.

Particula 18ª in qua determinatis ꝓblematib⁹ q̄ sūt circa mathematicā: nūc determiat de his q̄ sūt circa ſmonis artes q̄ ītitulaꝛ de his q̄ sūt circa philologiā .i. amoris ſmōis a philos qḋ est amor ⁊ logos qḋ est sermo siue rō. hꝰ aūt sunt grāmatica logica ⁊ rhetorica: ita ꝙ cū grāmatica sit scīa scribēdi ⁊ ꝓnuntiandi qḋ
Ca.14. ꝓferꝛ .6. Top. ⁊ in his ꝯstet lectura: pᵐ ſi gdez ꝓblema cū 7ᵒ erit maxie circa ea q̄ sunt grāmatice. Proponit igitur ipm di. q̄re ſi gdē assumpserint librū ⁊ icipiāt legere i eo: etiā inuiti occupanꝛ ⁊ detinenꝛ a somno ita vt nō possint legere: sed necesse fiat violēter eos dormire: alig vō cum volūt magis vigilare accipiūt librū: ⁊ legētes in eo cū attentione reddunꝛ vigiliores: vn̄ ꝑꝑ hoc etiaȝ apud vulgares reperiunꝛ iscripti sermones hꝰ: qbꝰ efficiunꝛ vigiles ceu troianoꝝ ⁊ romanoꝝ gesta. Est aūt huius ꝓblematis motiuū: qꝛ dcm̄ est octaue. 10. ꝯ̄ria nō easdē hīe causas. vigilare vō ⁊ dormire ꝯ̄ria: quō igiꝛ ab eadē cā causanꝛ .puta libri lectiōe. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. ⁊ pᵒ assignat cām q̄stiōi. scdo eaȝ declarat. zª ibi [Eoꝝ aūt.] Adhuc prius daȝ pme ptis di. pᵒ cām esse: qꝛ in qbusdā fiunt motꝰ vētositatis circa ptes supiores ꝑꝑ frigiditatē cōplōnis. vētositas
Cap.5. eniȝ generaꝛ a debili calore metheo. pᵒ. sicut sunt aliqui flegmatici hñtes venas strictas ⁊ dormitatiui: aut cā multorū humoꝝ ex qbꝰ supfluitas causaꝛ vētosa indigesta: ꝑꝑ frigiditatē submissaȝ vt tactū ē: ceu sunt melici ventosio
Cap.8. res entes. 30. pᵒ. ⁊ apparēs ethico. 7. in his .n. frigidis vētosis: qñ intellꝰ metaphorice moueꝛ vt itelligat ignorans is actus intellectiōis: nō .n. adeptus est ipsuȝ: caret .n. spēbus motus ipsius quo vult intelligere refrangiꝛ ⁊ distrahiꝛ a motu fortiori pori vētoso refrigeratiuo: ⁊ iō cū causeꝛ ab humore grosso frigido tūc subtracto aliqualr calore ⁊ refrigerato itellectu dormiūt subtracto: vētres .n. oppilanꝛ cerebri: qḋ cā est cōiuncta vel imediata somni. 7ᵒ aūt dicetur vbi hoc repeteꝛ. Cōcluditur propterea: ꝙ ignorantes trāsmutanꝛ multū ⁊ nō potētes intellectū figere dormiūt ceu vagātes: eo ꝙ vētosus motꝰ decipit eos ⁊ mendaces reddit. ¶ Deinde [Qñ aūt.] Assignat cām scde ptis di. ꝙ qñ legētes fortiter coattendūt in aliquid itellectu vigēte motu calefactiuo spūali pori opposito: quē causat actꝰ intentꝰ legēdi: ad intellectū moueꝛ hꝰ ⁊ excitanꝛ calore ⁊ spū calefaciēte ⁊ dissoluēte motū porē: ſi adesset: causatuȝ a vētositate cruda: ita vt motꝰ itellectualis nō repcutiaꝛ vt i poribꝰ: veꝝ potiꝰ repcutiat eꝝ: ⁊ iō vētribus deoppilatis cerebri ⁊ aptis ꝑ oppositū pmoꝝ dormire nō possūt ¶ Deide [Eoꝝ aūt.] Reaffirmat pdicta ⁊ pus q̄stum ad scdam ptē di. ꝙ illiꝰ q fuerit de numero illoꝝ q nāliter se habuerint: vt cuiꝰ itellectꝰ fulciꝛ sup vnū: adherens vie ⁊ ordini vni ſm modū nāe. Creticoꝝ .z. nō ꝑmutādo se idifferēter nūc ad illḋ nūc vō ad aliud: cū itellectꝰ fit in se fortis coadunatꝰ spe itelligibili: qua itellectꝰ vehemētissimꝰ reddiꝛ: spēs .n. itelligibilis vigorat ⁊ ꝑficit itellectū. apparens de aia 3ᵒ. ceu color irradiatꝰ lumine visuȝ: nō solū intellectꝰ ita disponiꝛ: lȝ nō cōicet corpori subiectiue: sȝ operatiōe tn̄: eo ꝙ itelligere ⁊ ꝯsiderare corrupto quodā iteriori corrūpunꝛ .s. organo phātasie. pᵒ de aia: sȝ ēt illa q̄ circa locū existūt actiuitatis itellectꝰ: qbꝰ mediātibꝰ in eius actionē ꝯsurgit: ceu vir virtꝰ aialis: ⁊ ꝓpe sensus cōis phātasia cogitatio: extimatio ⁊ memoria cū reminiscētia: que somno gerunꝛ vt multū: dico aūt taliter: qm̄ non solū hec operanꝛ in somno: verū ⁊ motꝰ viget q̄nq̄ȝ: vt quoꝝ cerebrū est calidū ampliꝰ mobile: in quo quiescēte motu exteriori vehemētiori motū occultāte minorē: phantasia multipliciter exagitaꝛ: ⁊ maxime melicoꝝ: vt apparet in de somno ⁊ vigilia. ꝑ oppositū vō: qñ sabstabit itellectꝰ: vt ⁊ quasi laboret impeditus a motu prefacto ventoso: caput aggrauaꝛ: in quo ꝯtinetur operatione nō tn̄ subiecto: ⁊ sic somnū sicut expositū ē ꝯtingit fieri. Dicit aūt q̄si: eo ꝙ intellectꝰ cū sit imālis: ⁊ oīno nulla vtus patiꝛ ⁊ corrūpiꝛ ꝑ se. vnde pᵒ de aia. ſi senex accipiat oculū iuuenis videbit vt ille. ¶ Deinde [Tūc.] Repetēs adhuc qḋ pus .d. ꝙ ſi aia moueatur ſm nāȝ. puta motu intellꝰ. ad h .n. ordinaꝛ hō: tunc nō dormit: eo ꝙ fortificaꝛ motus intellectus calido vigorato: delectaꝛ igiꝛ cū ꝓprio detineaꝛ actu: ita vt ⁊ tūc maxime viuat motū vite nobiliorē exercēdo: viuit .n. arte ac rōne pᵒ meta. hoc aūt ꝯtingit in vigilia. nā ipsa cā extat amplius viuēdi q̄ȝ dormiendi: vt apparuit. 3 1. 11ᵉ. quocūq̄ȝ mō accipiaꝛ vita siue put est ꝯsistētia ꝑ alimētū que in vigilia ꝑficiꝛ seu ꝓ modo viuēdi. ¶ Notādū ꝙ ignorātes cū librum accipiūt nō intelligētes ꝯtristanꝛ: ꝯuerso calido itrorsuȝ. dormiunt aūt ꝯtristati: sed intelligētes qꝛ delectantur ⁊ fortificato calido intellectus vigoratur: vigilant: cum calidum cōtinue ꝑtendaꝛ in que foras. Cur vigilātia īelligētes ꝗ ꝑ ignorātes ꝓdēdit.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter quid litigiosi sermones exercitatiui sunt? Aut qꝛ habent vincere: aut vinci frequenter. Amatores eniȝ igitur litis confestim faciūt. Etenim vincentes propter gaudere exponuntur magis litigare ⁊ victi vt repugnent: ⁊ in alijs agonibꝰ: hoc est propter quod pugnātes ⁊ victi multotiens volunt dissolui. Noua.

¶ Cur contentiosa disputatio ingenia exercere possit? An ꝙ in eo disputandi genere accidit vt crebro quis aut vincat: aut vincaꝛ. Proinde ergo ꝯtentiosus hinc hō reddiꝛ: qñ vel vincēdo per letitiā magis magisq̄ȝ adduciꝛ vt in contendendo ꝑseueret. vel victus enititur: vt qḋ amisit recuperet. Qḋ idē vel in ceteris certādi generibus euenit. Quāobrē sepe inter pugnandum q̄ȝ q̄ȝ qs inferior est tn̄ cessare minime patiꝛ.

Quare sermones pleni lite ⁊ ꝯtētione: in quibꝰ vnꝰ q̄rit victoriā sup alteꝝ extāt exercitatiui: duellanꝛ .n. tales apparēti rōne ad modū quo aliqui corpore. ⁊ hoc quidē ꝓblema ꝑtinet ad logicā ⁊ maxime sophisticā. sophiste .n. litigāt ⁊ corrixanꝛ. elēcho. pᵒ. ¶ Deinde [Aut.] Soluit di. cām eē: qꝛ in hꝰ sermonibꝰ inest vt habeāt aliqui vincere in eis aut vinci: vt frequenter aūt tales moꝝ ꝑ eis vtunꝛ ꝯstituunꝛ amatores litiū: qui aūt tales gratia victorie oībus exponunꝛ: ⁊ oīa cōprehendunt vt vincere ptētā vincentes: ꝑꝑ h inde gaudēt litigio exponunꝛ amplius: vt possint vincere: ⁊ victi modū inueniant quo possint repugnare: qḋ declarat non solū in his que rōcinationis ꝯtingūt: veꝝ in alijs agonibꝰ corporis ⁊ duellis: ꝑꝑ qḋ adinuicē repugnātes nolūt vt frequēter dissolui: neq̄ȝ vincentes apparenter neq̄ȝ victi: donec vnꝰ appeat manifeste victoria sup alteꝝ. ¶ Nosce ꝙ antiq tā in bello aialis q̄ȝ in corpali deputauerūt q̄dā tēporibꝰ loca: in qbꝰ exercitabanꝛ: vt Parisiꝰ in sophismatibꝰ obligatorijs dn̄am nr̄am: apud grecos vō loca agonalia vt olympidia.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter quid exēplis gaudent hoies i oratorijs ⁊ ſmonibꝰ magis q̄ȝ enthimematibꝰ? Aut qꝛ in addiscēdo gaudēt velociter. facile autē ꝑ exempla ⁊ sermones

addiscunt. que enim sciunt sunt hec et in partes. Enthimemata aũt demõstratio sũt ex vlib⁹ q̃ mi nus scim⁹ q̃ ptes. Ampli⁹ qb⁹ testificant̃ mul to magis credim⁹. Exẽpla aũt et smones testi monijs assimilant̃: que. n. est p testes facilis est fides. Ampli⁹ simile addiscũt delectabil'r: exẽ plũ aũt et fabule simile ostendunt. Nona.

¶ Cur homines in orando exemplis et fabulis poti⁹ gaudent q̃ cõmentis? An gaudẽt quia et discunt et celeriter discunt. At qui per exempla et fabulas facilius discitur. Sunt enim que ex plorata habeant̃ et particularia sint. Ratio aũt commentandi demonstratio ex vniuersalibus est: que minus q̃ partes nouim⁹. ad hec ijs cre dere magis solemus: que plurium testimonio confirmant̃. Exempla autem et fabelle testimo niorum speciem gerunt fides autem perfacilis est quã testimoniũ fecerit. Additur q̃ verisimi le quisq3 libentius discit: exemplũ autem et fa belle rem non nisi similem docent.

Quare homies gaudẽt cũ eis in oratorijs et locutionib⁹ psuadet̃ exẽplis et silitudib⁹ ampli⁹ q̃ si eisdẽ enthimematib⁹ aut syllogismis poret̃. ¶ Notãdũ q̃ ora re seu psuadere pertinet ad rhetoricã: ad quã h pblema reducit̃: que fz Isidoz in ethymologijs est bñ dicẽdi sciẽ tia in ciuilib⁹ qõnibus ad psuadẽdũ iusta et bona in rerũ psonarũq3 negocio cã: vl est scia apposite dicẽdi. Partes aũt rhetorice fm Tulliũ in rhetoricis sunt 5. puta inuẽtio dispõ: elocutio: memoria. et pnuntiatio. cui⁹ tria extãt gña causaꝝ. s. deliberatiuũ demõstratiuũ et iudiciale. q aũt cir ca ipsam versat̃ rhetor di vel orator: vir bon⁹ expis dicen di pitus in causis publicis et priuatis plena et pfecta vtẽs eloquẽtia. ¶ Notãdũ ẽt q̃ isti sunt illi de qbus scribitur 2⁹ meta. qd qdã nõ admittũt dicẽtes nisi exẽplarit dicat̃. Alij ãt dignant̃ sp recipe testimoniũ poetaꝝ: vbi Cõmẽ. ait q̃ qbusdã id p nãm accidit: multi eni sũt hoies qui nõ pñt sermones pbabiles ptrãsire ac famosos: et isti qdẽ si pcedant pma itelligibilia: nõ tñ ea nisi inquantũ sunt fa mosa pfitent̃: ita vt si pringat coꝝ 3ria esse famosiora: ne gant prima intelligibilia: ceu accidit loquentib⁹ qui negãt impossẽ fieri aliqd de nihilo: lz sit ppositio pcessa ab oib⁹: et posse magnitudinẽ fore nõ ex magnitudine ita q̃ vide mus multos se dãtes phie: q negãt istã ppõnẽ eẽ pmaz: et silr negãt formas specificas eẽ pprias materijs necessa rio: adeo q̃ Aui. cũ sua famositate in phia dic̃ hoiez ex ter ra posse gñari: sic̃ mures et alia multa: silr p nãm aliqbus accidit q̃ nõ credant aliquid nisi ex testimonio poetaruz et hoium loquẽtiũ: vt illi in qbus virtus imaginatiua do minat̃ sup virtutẽ cogitatiuã: q̃s videm⁹ nõ credere de monstrationibus nisi imaginatio pcomitet̃ eas. nõ. n. pñt credere plenũ esse aut vacuũ: vel tps extra mundũ: neq3 pñt credẽ aliq̃ esse nõ corpa: neq3 in loco neq3 in tpe: et ac cidit hoc multis psiderantib⁹ in phia Auic. et ista ei attri buunt̃: sed nõ est verum q̃ eius fuerint. ¶ Deide [Aut.] Soluit. et assignat triplicẽ cãm di. pmo cãm esse: quoniaz hoies gaudẽt cũ addiscũt aliqd velociter sine labore: sed talia sunt ea que de gñe pticulariũ sciunt̃: ipsa enim sunt notiora: et maxie his quoꝝ cognitio est sensualis: sz que sci mus enthimematib⁹ vlia sũt: ceu que syllogismis: cuz de mõstratiõe hec pcedãt: quoꝝ cognitio vlis extat. poste. p. que aũt vlia mĩn⁹ scim⁹ q̃ pticularia. p etiaz postet̃. cum eleuent̃ vtcũq3 sup itellectũ cõiuz hoium. ¶ Dubitat̃ q2 hs oppositũ vi scribi. primo phy. et 7⁹ meta. illic. n. scribit̃ vlia nobis eẽ pticularib⁹ notiora: et iõ pueri cũctos viros vocãt pres et feminas matres: deicepo vo itellectu vigora to distinguũt vnũqdq3. ¶ Dicẽdũ q̃ vlia q̃ hic psiderata in qdã coi pfuso notiora sũt pticularib⁹: pp coꝝ ifinitatẽ. si vo itueant̃ put hñt depẽdẽtiã quãdã ad particularia a qb⁹ accipiunt̃: et qualr ac qũo pticularia: sic sũt notiora cũ sensu cognoscant̃: vlia vo scdo mõ accepta itellectu: q̃ aũt percipiunt̃ sensu notiora his q̃ itellectu apprehendunt̃ et pprie in pposito: cũ smo hois ampli⁹ audiat̃ vita viuẽtis sensibili actiua. ¶ Deide [Ampli⁹.] Assignat aliã cãm. d. eã fore: qm̃ hoies maxie credũt illa qb⁹ prestant̃ p. sua sci bilia legalia qdã. talia vo sũt exẽpla et sermões siliudina rij. hi. n. testimõijs assimilant̃ per q̃ de leui suscipit̃ fides ceu ostẽdũt leges ab aliquo istitute dñio. ¶ Notãduz vt appet posteri. et topi. primis. q̃ rhetor psiderat duas spẽs argumẽtatiõis. exẽpliũ. s. et enthimema: q pportiõant̃ spe ciebus argumẽtatiõis: q̃s psiderat dialectic⁹: vt pz top. p. si cut iductio et syllogism⁹. exẽplũ. n. pportiõat̃ iductiõi: en thimema vo syllogismo. rheto. p. vñ subdit: voco ãt enthi mema rhetoricũ syllogismũ. exẽpluz aũt rhetoricã indu ctionẽ. oẽs. n. psuasiões faciunt aut p exẽpla vel enthime mata: et p alio nihil. et sic iductio ẽ verisilior et planior: et fz sensuz notior et pluribus cõis: et syllogism⁹ violẽtior: et ad 3dicẽdũ efficacior in dialecticis: et sic ad ples hbem⁹ vti i ductiõe et ad sapientes syllogismo: ita silr erit de exẽplo et enthimemate i rhetoricis: et iõ bñ dcm̃ est in oratorijs oẽs gaudere exẽplis magis q̃ enthimematib⁹. Extãt. n. mag nota et familiaria: vt mox appebit: et merito mag gaudẽt: q2 de qb⁹ est sermo hic sunt illi q recipiũt solũ q̃ oib⁹ sunt pbabilia: in qbus vtus itellectiua vel cogitatiua modicũ sup imaginatiua eleuat̃: et ideo tales nõ sũt apti ad phiaz: neq3 pñt difficillima itelligẽ: cũ coꝝ aĩa sit fere oino mãe corporali imersa. Est ãt enthimema syllogism⁹ ipfect⁹: ex icotib⁹ et signis p rhetor. dcm̃ ab en qd ẽ in. et thimus mẽs q2 altera ppositio seruat̃ tacita in aĩa. Est aũt syllogism⁹ sermo conicctus. ¶ Deinde [Amplius.] Subdit aliam causam: quia homines per similitudines quasdã et cõsue tudines primo a pueritia acceptas delectabiliter addiscũt: et ideo multum mentẽ opponũt: sed exempla et sermones fabulosi fiunt per qdã similia et cõsueta. quare rc̃. ¶ No tandum hanc causam tangere qd dictũ est meta. scdo. vt quãtã vim habeat qd cõsuetum est hoc leges ostendũt: in quibus fabulosa et puerilia magis quidẽ valent pp̃ter cõ suetudinẽ cognitiõe de his. vñ Cõmẽ. Cõsuetudo in pue ritia est fortissima in reb⁹ leguz: et nõ solũ hoc accidit in le gib⁹: sz i pmis cognitis: sic̃ accidit i pueris audiẽtib⁹ sciaz loquẽtiũ. isti. n. pp psuetudinẽ negãt nãz eẽ: et vtutes: et ne gãt necessariũ eẽ: et ponũt oia possibilia. Sic itaq3 secũda causa Aristo. vt potest accipi ex dictis Cõmẽ. differt a ter tia: qm̃ scda est de illis qui nãliter delectant̃ audire exem pla et sermones pbabiles. 3⁹ autem de his qui hoc habent a consuetudine: eo q̃ sunt soli in pueritia audire fabulas et appologos: ceu illi fm astrologos in quorum natiuitate dominatur luna cum Mercu. infortunato.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid quidem rhetorez et mi litem et negociatorem dicimus aua rum. fistulatorem autem et cantato rem nõ dicimus. Aut quia horũ qui dem potentia absq3 auaritia. delectationes. n.

Marginalia: Persua dere pprĩ uz ẽ artis rhetorice: cũ sic cius sps finis. — T. c. 15. — Dubium. — T. c. 2. — T. c. 45 — Solutio. Quo vle intelligat̃ notius et ignotius. — T. c. 1. Cap. 11. — Cũ argu mẽtatiõis q̃tuor sint spẽs. s. syl logismus iductio en thimema et exẽplũ. De syllo gismo et i ductione agit logi cus: de en thimema te q ẽ syllo gism⁹ im pfect⁹ et d exẽplo q ẽ ipfecta inductio agit rhe tor. — T. c. 41

coniecturatrix est. Hoꝝ aũt ad plus hic. rhetor enim ꝛ negociator ꝛ miles est qui põt plus hic: auaritia aũt maxie in plus hic est. Noua.

¶ Cur oratorem imperatorem ꝛ mercatorẽ callidum appellare solemus: tibicinẽ histrionem hoc appellare nomine nõ solemus? An ꝙ illorum facultas sine cupiditate est: nitit̃ enim tñ modo ad oblectationem. Horum autem conatus omnis ad plus acquirendum sibi cõtendit: bonus enim orator ꝛ imperator ꝛ mercator est: qui plus sibi acquirere potest: calliditas autem in acquirendo maxime sita est.

Quare hoĩes dicũt rhetorẽ cui⁹ officiũ hodie vsurpa runt iudices aduocati ꝛ vl̃r causidici: ꝛ militẽ siue stipendiariũ ꝛ mercatorẽ ꝛ oĩno lucris inhiantes esse auaros vel illiberales tenẽdo ea q̃ debẽt expẽdere: ꝛ affectãdo acquirere. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. ꝛ p̊ ad secũdaꝫ ꝑtem quesiti. d. cãm ẽẽ: qꝛ̃ po⁹ qua tales operant̃ est sine auaritia: imo cuꝫ ꝓdigalitate vl̃ largitate poti⁹: ꝑ auaritiã enim totaliter solatiũ tollit̃ ꝛ delectatio: oẽ. n. deficiẽs ꝛ cõtristans inducit auaritiã. ethi. 4. sed ꝑ idustriã istoꝝ ꝛ po-
Cap. 4. tentiã iducit̃ solatiũ ꝛ delectatio. facultas. n. istoꝝ ꝛ hõ cõsecturatiua ꝛ inductiua: non paꝝ ẽt ad hoc adiuuat qꝛ sũt effrontes ꝛ petitores q̃tuli ab oĩb⁹ victũ suscipiẽtes ꝛ vestitũ: cũ. n. nõ pñt ab vno habere ab alio acqrũt: in oppositis ãt vt appehit se hꝫ opposite. quidã tñ histrionũ qñqꝫ praua ꝯsuetudine semꝑ accipiendi ꝛ mendicãdi habituata gdem hoc nõ patiunt̃ elargiri qð acquirunt. ¶ Deide [Hoꝝ aũt.] Assignat cãm p̊ᶜ ꝑtis. d. hoc esse qꝛ̃ rhetoris militis ꝛ negociatoris po⁹ reputat̃ ꝛ dñiuꝫ fm ꝙ plus habere ipsos sube ꝛ alioꝝ ꝯtingat bonoꝝ fortune: cũ. n. talia fuerint adepti: tũc rhetor miles ꝛ mercator reputant̃ boni: eo ꝙ multa pñt exercere mediãte suba: ꝛ quanto plura possidẽt: tãto extimant̃ meliores ꝛ prudẽtiores: qꝛ̃ ipossibile sit vel nõ facile expitẽ ipotẽtẽ tribut̃ bona oꝑari. 4⁹ ethi. vñ fatui ẽt hodie maxie pl̃a hñtes sapiẽtissimi reputant̃: ꝛ merito qꝛ sũmũ bonũ ponũt in diuitijs ꝛ potẽtijs secl̃arib⁹: vt pꝫ p̊ ethi. sꝫ ꝑ auaritiã tales potissime pñt pl̃a hĩe q̃ꝫ ꝑ aliqð vitioꝝ: ꝑ quã ẽt oĩa itelligo reliq̃. Auar⁹. n. retinet retinẽda ꝛ nõ retinẽda: hñs ad alia acqrenda: cui ꝓdig⁹ gdẽ ꝯriat̃: expẽdit. n. expẽdẽda ꝛ nõ expendẽda nihil retinẽs: q lꝫ sit vitiosus: min⁹ tñ auaro: cũ ipse nulli ꝓsiciat: is aũt ꝛ si nõ sibi: ꝓficit tñ alijs in pñti: g sũt hoꝝ mediocriter virtuosus ẽ largus dicit⁹ seu liberalis. Est. n. illiberalitas ꝛ ꝓdigalitas circa pecunias supabũdãtia vl̃ de-
Ca. 4. 1. fectus: liberalitas v̉o medietas. 4⁹ ethicoꝝ.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter quid phylosophũ a rhetore putant differre? Aut quia hic quidem quid est iniustitia. hic v̉o vt iniustus cõsiderat: ꝛ hic quidẽ qui tyrannus: hic v̉o sicut tyrannus. Noua.

¶ Cur hominem philosophum differre ab oratore putemus? An ꝙ alter qdnaꝫ iustitia sit cogitat: alter q̃ꝫ iniustus sit aliquis spectat: ꝛ alter qualisnam tyrannicus tenor sit. Alter tyrannũ quempiam esse animaduertit.

Quare hoĩes extimãt phꝫ q est amator simpl̃r sapie ipaꝫ. n. ꝑ se appetit ꝛ nõ alicui⁹ vtẽt̃ gr̃a: ꝛ rhetorẽ vl̃ oratorẽ ceu causidicũ q̃ꝫ pl̃ꝫ adinicẽ differe. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cãꝫ ẽẽ: qꝛ̃ phs studiũ ꝛ igsitionẽ põit circa easdẽ spẽs reꝝ. vt. 8. dicet̃ 30ᶜ. vbi hoc repetet̃. h ãt sit ꝯsiderãdo qdditatẽ reꝝ solaꝫ sciẽdi gr̃a. 2⁹ phy. ꝛ maxie tal̃ ẽ phs p̊mus ꝛ nãlis sil̃r ꝛ moral̃: lꝫ. n. ꝯsideret q̃ ꝯsiderat nõ. s. gr̃a sciẽdi: sꝫ bonitatꝫ acqrẽdi: illð tñ ẽ vt hñ vtat̃ eis. 2⁹ ethi. sꝫ rhetor nõ existit circa easdẽ spẽs: verũ circa illas q̃ diuersimode ab alijs ꝑticipari cõtingit: eo ꝙ is vult illud hĩe: ali⁹ v̉o eũdẽ ipedit: ꝛ h est qð dic: ꝙ hic. s. phs scit qd ẽ iniustitia: hꝫ. n. qdditatẽ ei⁹ in aĩa: sic qdditates aliaꝝ reꝝ: nõ tñ ꝙ sit iniustus: qꝛ̃ fm Boe. in top. scire malũ nõ est malũ: sed poti⁹ oꝑari. sed nõ est de rhetore ita ꝛ vl̃r causidico: imo sic is vir iniustus regula rõnis separat⁹ fraude pecuniã extirpãs ab innoxijs ꝓmittẽs forte sibi que nõ obseruat. Et sil̃r qꝛ hic. s. phs scit qd est tyrãnus: nõ tñ ꝑꝑ hoc est tyrannus: imo verus vt rex ꝛ rector qbus preest: sꝫ hic. s. rhetor est tanq̃ꝫ tyrannus minis ꝛ vi surripiens ab innocentibus que bona substantie.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid que vtiqꝫ qdã preeligũt ꝑseuerant in his qñqꝫ malis existẽtibus magis q̃ꝫ in studiosioribus? Aut prestigiator: aut mim⁹: aut fistulator: aut astronom⁹: aut rhetor: esse si voluerit q hoc eligẽs. Aut qꝛ volũt qdã studiosissima trãsmutari ꝑꝑ nõ credere sibiipsis sicut potẽtibus ꝓpter hoc nõ operãtur. Aut quia in quibus opinatur vnusquisqꝫ dominari hoc eligit: qð aũt eligit ꝛ in hoc venit diuidens plurimam parteꝫ diei sibi vt ipse seipsum adipiscatur potens existens. ꝙ aũt vtiqꝫ quidam ex principio eligunt ꝛ quibus vtiqꝫ consueuerunt neqꝫ iudicare possunt meliora. corruptus enim est intellectus propter malas electiones. Noua.

¶ Cur in ijs studijs q̃ aliq sibi delegerit q̃ꝫ q̃ꝫ interdũ prauis: libentius tñ q̃ꝫ in honestiorib⁹ versant̃. v̉bi gr̃a: ꝓstigatorẽ aut mimũ aut tibicinẽ se poti⁹ ẽẽ: q̃ꝫ astronomũ aut oratoreꝫ velit: qui hec sibi delegerit? An volũt qdem nõnulli res honestissimas tractare: sed quoniam min⁹ sibi cõfidũt posse efficere ideo nõ ita agũt. An ꝙ rẽ in qua sese quisqꝫ posse ꝓstare arbitrat̃: eaꝫ deligit sibi: quã aũt deligit: eidẽ operã dat: illi obsequẽs partẽ diei maximã vt seipse vincat seqꝫ sit ꝓstantior. Quin etiã q̃ ꝑricipio aliq sibi delegerint: quibusqꝫ ꝯsueuerint: in his ne iudicare qdẽ possunt quid nã meli⁹ sit. Anim⁹. n. eoꝝ corruptus iam est ꝑꝑ paruas delectationes.

Quare aliq qꝛ̃ p̊eligũt aliq̃ praua ꝛ ꝯnutriant̃ in eis a pueritia qñqꝫ mag ꝑseuerãt i eis ꝛ delectãt̃ q̃ꝫ i meliorib⁹. dic ãt qñqꝫ: qꝛ sepe hoĩes ꝯsiderãtes se prone agẽ aut ꝑsuasiõe cõmoti dimittũt illa praua ꝛ studiosiorib⁹ adherẽt. itell̃s. n. p̊cipit gescere. 3⁹ d aĩa. qð declat: T. c. 53. sicut accidit siqs hec praua studiosiorib⁹ mag eligẽs maluerit esse: aut ꝓstigator. i. incãtator qui suis incãtatiõibus ꝛ exorcismis: ꝛ qbusdã iterdũ reb⁹ nãlib⁹ diuersa facit apparere vt hoĩeꝫ asinũ gallũ trahere trabes: flumia videri ꝛ

bꝫ ceu docet in li. de prestí. vel ludis phantasticis hermetis: ꝑstigatio .n. dictũ trahit a ꝑstigio: qd ꝓprie sensuũ ẽ illusio: dr̄ .n. ꝑstigiũ q̄si ꝑstringiũ: eo ꝙ acies ꝑstringat oculorũ: ne possit cõprehẽdere qd verũ: aut dr̄ a pre ꝛ stix: q: prius solet fieri quedã stigiola sacra: vel q̄si pmiũ a stigia vl' minim⁹ .i. ioculator ꝛ ꝓpe sonat imitator ad modũ symie siue ꝯfractor aut fistulator: vl' astrono: aut rhetor ceu causidicus. ¶ Notãdũ ꝙ hic p astrono. possumus itelligere partẽ que ẽ de motib⁹: ea nãqꝫ ꝓprie dr̄ astronomia: ꝛ ps iudicialis astrologia appellat: vt dicit astronomus preeligere min⁹ bona studiosis ꝛ in eis ꝑseuerare pp positiones centricoꝝ ꝛ epiciclorꝝ quã posuerũt pithagorici ante tps Ari. quos posteriores ꝑipathetici: ꝛ maxime Cõmẽtator infringit vt ponit. si aut p astronomũ audiat vtrãqꝫ hu⁹ sciẽtie partẽ sciẽs: sicut multotiẽs idifferẽter astrolog⁹ p astronomo sumit: ꝛ ecõtra: tũc dicat astrologũ eligere minus bona ꝛ ꝑseuerare in eis nõ q̄tuꝫ ad ptẽ de motib⁹ vt ꝑtractũ est: sꝫ quãtũ ad eã q̄ iudicioꝝ dr̄: eo ꝙ ante tps suũ multa de ipsis erãt dicta ab egyptijs ꝛ chaldeis min⁹ sufficiẽter: q: nõdũ fuerat hec scia ꝑfecta. ¶ Deide [Aut q:] Soluit. ꝛ diuidit in duas ptes. p. n. assignat cãm q̄re ꝑdicti ꝑseuerãt in min⁹ studiosis. vt z° ꝑmiserat. z° q̄re a pn⁹ min⁹ studiosa ꝑeligũt. z° ibi [Qd aũt.] Prima ẽt in duas ꝼm ꝙ duas cãs assignat. z° ibi [Aut q:] Di. cãm ẽe: q: hꝫ volũt euertere ꝛ trãsmutare q̄ sunt bona ꝛ studiosa: eo ꝙ nõ credit eis ab alijs: neqꝫ reputant ꝓpter studiosiora ingenia alioꝝ: ꝛ iõ volũt ea q̄ bona reputant ꝛ studiosa destruere: vt demũ reputent in min⁹ studiosis in qb⁹ ꝑseuerant: eo eni ꝙ tales putãt se fore potẽtes ꝛ elatos: propter ꝑdicta min⁹ studiosa nõ operant q̄ sunt studiosiora ꝛ simpliciter bona: recedẽdo a min⁹ studiosis. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliaꝫ cãm di. illud esse: q: illa in qb⁹ vnusquisqꝫ extimat se hẽre dominiuꝫ ꝑncipalr̄: ille talia ꝑ alijs eligit: ita vt ꝑdo putãs p rapinã appciari ꝛ dominari: eligit prediari: ꝛ silr̄ in alijs actib⁹ prauis: ad illõ aũt qd aliquis eligit ꝛ ponit tanq̄ vltimũ suũ finẽ: oẽs act⁹ suos ordinat vt ꝑdictũ adipiscat: ꝛ hoc est qd subdit ꝙ hꝫ preuenit determinãs sibi maiorẽ ptẽ die ꝛ noctis: vt potentiaꝫ habet adipiscẽdi illũ quẽ mẽte preeligit finem quocunqꝫ potest mõ. ¶ Deide [Qd aũt.] Assignat cãm q̄re aliqui a pn⁹ min⁹ studiosa eligũt ꝛ in eis ꝑseuerãt di. ꝙ illõ qd aliqui a pn⁹ vt ab ifantia eligũt: ꝛ in quo ꝯsuetudinẽ longam ꝯtraxerũt faciũt sibi ꝯnaturale. vt. 26. q̄re. ꝛ taliter habituatum: ita vt nõ possint discernere ꝛ iudicare meliora a prauis: eo ꝙ eoꝝ intellect⁹ corrupt⁹ est pp prauas electiones ex ꝯsuetudine in qua nutriti sunt vt visum est z° hu⁹. carent eniꝫ medio virtuoso qd est iudex praui ꝛ studiosi: quare precipiũt medici ꝛ phi diligenter fore attẽdenduꝫ: vt ab infantia pueri circa studiosa istruant ꝛ versent. cuꝫ enim molles sub Mercurij ẽt ꝼm astrolo. extent vigore de facili oẽm impressionem suscipiunt: passionibus enim tunc subiacent indifferẽter: ꝛ ideo eligere cogantur laudabilia: quia in oppositis habituati duplici eis fiet op⁹ tẽpore: vno quidem ad praua remouenda secũdo vt meliora introducantur septima de inge. apparens.

Nota inter astronomiam et astrologiã

Posito ce. comme. 5.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Ropter quid hos quidẽ si iceperit legere somnus occupat ꝛ nolẽtes: hos ꝟo vigilare volẽtes facit posse quando acceperit librũ. Aut q: qbuscũqꝫ sunt vẽtosi mot⁹ pp fridiratẽ nãe: aut melãcholicoꝝ humoꝝ p quos sup̄fluitas fit vẽtosa indigesta pp frigiditatẽ: his q̄ñ qdẽ mouetur itellectus: ꝛ nõ itelligit sciẽs aliqd repercutit altero motu: ꝓpter qd magis trãsmutãtes itellectum dormiũt: vincit eni ventosus: quãdo aũt intendent ad aliqd itellectũ: qd lectio facit: mouent a spũali motu nõ repercusso ab aliquo: q̄re non possunt dormire. Eoꝝ autẽ que ꝼm naturaꝫ se habent: quãdo stat ad vnum intellectus ꝛ non mutat multipliciter: stant ꝛ alia q̄cunqꝫ circa locuꝫ: quoꝝ quies somnus est: vno. n. principali stante sicut in carina: ꝛ alia mẽbra stare apta nata sunt: natura enim leue sursuꝫ fertur: graue auteꝫ deorsuꝫ. Quando igitur anima mouetur ꝼm naturam non dormit: sic eniꝫ habet: quãdo autem stat ꝛ quasi laborabit: intellectus autem mutatur: ꝛ superius corpora ad caput tendentia faciunt somnum: videbitur autem vtiqꝫ lectio prohibere dormire. Amplius autẽ nõ propter intelligere: terminatur autem anima tunc maxime: sꝫ ꝓpter id quod mutat vigilia. Quoniam autem ꝛ intelligentie tales vigilãtes sunt: in quibus inquirit anima ꝛ dubitat: sed non in quibus semper speculatur: ille quidem insuitare faciunt: he ꝟo non. Noua.

¶ Cur alijs si legere ceperint somn⁹ occupat ꝛ nolẽtes: alios vigilare volẽtes liber suscept⁹ reddere puigiles põt. An i qb⁹ mot⁹ sũt spiritales ob frigiditatẽ vel nature vel humoris melãcholici quo humore excrementũ spiritale causa frigiditatis ꝯsistit. His cum itelligentia mouetur insistensqꝫ alicui itelligere nequit: expellit motus alter: itaqꝫ potius dormire icipiũt: cuꝫ non multũ sua itelligẽtia mutent: mot⁹. n. spiritalis ille supat ꝛ vincit. At vbi aliq̄ in re suaꝫ intelligentiã firmarint qd lectio facere solet nimiruꝫ a motu illo spiritali mouent: cũ nihil sit qd illũ repellat: itaqꝫ dormire nõ possunt. Quoꝝ autẽ habitus ꝼm nãm est eoꝝ virtus intelligendi cuꝫ aliqua in re vna ꝯsistit nec varie se dispergit: cetera quoqꝫ sita eodẽ in loco herent: quorum requies somn⁹ est: vbi eniꝫ pars vna q̄ potissima sit istiterit: cetere quoqꝫ partes insistere solent: ꝑinde ac incopijs q̄ꝫ verse in fugã fuerint agit. Nã. n. sursuꝫ effertur qd leue est: deorsum aũt defert qd graue est. Cũ igit aia ꝼm naturã mouet nõ dormit: ita. n. se habet: at vbi constiterit ꝛ quasi fatigata succubuerit mens: imutat: vapores crassiores sursum sese efferẽtes ad caput faciũt somnũ. Lectio ꝟo ꝓhibẽ somnũ videri sane põt: qd nõ ꝓpterea est: quia tãti semper intelligimus: aia. n. tunc magis definit: sꝫ q: mutatur: ꝛ ideo in somnia euenit: nam intellectio

nes que ille vigiles sūt quibus anima querat & dubitet: nō ille quibus assidue cōtempletur: cū ille faciant in diffinitionē: he nō faciant.

Repetit pᵐ vt amplius exponat: cuiꝰ visa expositio. vno.n.tūc subdit in ampliorē declationē pmissi di. bene inquio q qn̄ itellectus stat & firmatur: tunc que ad eius actū ordinant: taliter etiā disponunt: q2 non solū in arte: imo etiā in natura: q quādo aliquo principali stante & se fulcitāte qō aliorū est basis: tunc etiā reliqua firmant consequētia: ceu ostendit carina: vt lignū fortiꝰ: qō prius substernit naui: super qō tota fundat nauis: ita etiam totū corpus animalis super dorsū: vt patet in theg. & explicatur primo prima: taliter q reliqua corporis mēbra oīa que super ipsū fundātur: nata sunt tali ordine: q natura prius que sunt grauiora fundat deorsum consequenter minus grauia super illa cōponit: & tandem ita pcedens leuiora situat superius. ¶ Deinde [Quando igitur. Secūdo applicat qō dictum est ad propositum dicēs: q quādo oīa naturaliter mouētur in ppriū finē: nō potest dormire: cū sit in actu suo qui perficitur in vigilia ei propriori: tunc eni3 ita se habet sicut in his que sunt artis & nature: quoniā leuia mobilia sunt superius: opposita vo inferius: taliter q quādo sistitur intellectus: vt nō possit in ppriū actū: eo q laboret fere vel transmutetur ab esse suo naturali: taliter vt ecōuerso modo se habeat ad illud quod dictū est de ordine cōpositionis naturaliū & artificialium: tunc agitata vento corpora grauiora tendētia sursum ad caput inducūt somnū vt visū est 10ᵒ. & ne huiusmodi cōscendant ad caput lectio videt phibere: spiritu & calido corroborāte ea: pp qō & somnū phibz. ¶ Deinde [Amplius.] Preuenit dubitatiōi: q2 crederet aliqs eo q ala itelligit: iō nō dormiat: remouet illō. d. q legēs nō dormiat nō ē pp ipm itelligere qō adeptū est: imo potiꝰ inde oppositū hz cōtingere: cum anime actus sit iam terminatus: maxime cū intellexerit: appetens deinde quiescere & dormire inuento qō querebat: sed ideo ea nō dormit: q2 mutatur per vigiliam qua calidum expanditur continue ad extra: quoniam quādo sunt intellectiones tales in quibus inquirit anima dubitat & inuestigat: nōdū perfecte qō querit adepto: vigilantes reddunt: nō autem ille in quibus continue speculat quesitum iam adeptū: qō ostenditur. q ille intellectiones in quibus anima hesitando inuestigat dum nō inuenerit qō querit infinitatē quādā causant in ea: opposite vo oppositū: & ideo ipse phibēt dormire: nō aūt he opposite & id fere etiam. 47. adueniet.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter qd in litigiosis inuerecundia nō est? Aut q2 syllogismus est apparens: in paucis autē syllogismus & si lōgitudine tēporis facti paralogismꝰ manifestus: & ē qō dedit resumere. Noua.

¶ Cur in disputationibus contentiosi nugatio nunquam incidat? An q apparens syllogismus hoc est ratiocinatio est. Ratiocinatio autem in paucis continetur: quin etiam si prolixius agat interposito tempore paralogismus id est puersa ratiocinatio interea deprehendetur: & reuocare qō dederit aduersarius poterit.

Quare in litigiosis orationibꝰ ac etiam sophisticis nō est inuerecundia sed verecundia magis: cum aliquis perpendens eam defectum manifestet: videntur enim litigiosi & sophiste inter sapientes: ceu predones & latrones inter homines. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit dicēs: causam esse: q2 syllogismus litigiosus ac etiā sophisticus est apparens syllogismus: & vt ad multū nō existens. apparet enim syllogiçare & nō syllogiçat. Et id est qō subdit: in paucis enim siue rarius est syllogismus: eo q pluries fit apparens syllogiçare ex probabilibꝰ: aut ex apparētibus probabilibus: cū tamen nō syllogiçet: sed ex his que videntur pbabilia: nō sunt aūt: eo q in hoc magis lateat deceptio q̄ in alio: qui enim ex probabilibus aut ex his que videntur pbabilia: apparet syllogiçare & nō syllogiçat: dicitur litigiosus & nō syllogiçans: eo q videt syllogiçare: nō tn̄ syllogiçat: sed qui syllogiçat ex his que videnꝰ pbabilia nō sunt aūt: litigiosus est syllogismus. p Topi. sic igit quidā eius peccat in mā: alius in forma: nonnullus vo in vtraq3: pluries tn̄ peccat in forma: & magis sibi inest. nāq3 huiꝰ sermōes litigiosi: ac etiam sophistici: eo q multo tpe gs in eorū moreꝰ cōpōne: sunt verisimillimi. non.n. in his diu instāt vt ipsos debite ordinēt: in mō & figura: sed hoc forte est q2 vtunꝰ coronatiuis ppositionibꝰ & plōgatiuis ad celationē maiorē & deceptionē. 8ᵒ apparens Topi. sed q2 paralogismꝰ discipline vel falsigraphus qui syllogiçat ex oppositis pncipiorū sicut fuit q̄dratura circuli brisonis vel antiphontis p lunulas seu decisiones. elen. & phy. primis. ē manifestus valde i sua falsitate: q2 sicut pncipys nihil est notiꝰ in vitate in illa scia: ita i falsitate nihil erit oppositis notiꝰ: pp qō dem̄ ē. 2. meta. a Cōmē. q sūt nota sic ianua in domo: in quo palogismo nō ē apparētia aliq̄. vn̄ in ipso nō vī eē verecūdia: eo q nō sit pp decipe cōpositꝰ sz solū pp ignorātiā pncipiorū in illa scia: pp qō oz illū qui ipz cōmiserit resumē & negare qō pcessit & ōdit: & id morū faciūt q ipz cōponūt cū eiꝰ pcīh cognouerūt nisi sint pterui. nō.n. oz in talibꝰ nisi remouere ipsorū ignorātiā: & tunc cito acgescēt. 4. meta. ¶ Notādū p ele. q syllogismꝰ litigiosus & sophis. ē idē: vnꝰ gdē apparēs: & alter syllogiçatꝰ: vn̄ & subdit demū q in oronibꝰ eisdē sūt litiū amatores. s. litigiosi & sophiste: differūt tn̄: q2 nō sit pp eadē neq3 eodē mō: lz eadē sit oro litigiosa & sophistica. litigiosa qdem pp apparētē victoriā. vn̄ ait q illi q ob victoriā disputāt tales litigiosi & rixe amici videnꝰ: sophista vo ē pp apparētē vanā sapiam: est eni3 apparēs quedā sapia: nō aūt existēs: intēdit enim sophista se videri phm: vt acquirat gloriam vel aliud gratiarū humanarum. phs autem tn̄ intendit scire verum. quarto metaphy. cōmen.

Cap. 1.
Cap. 4.
T.c. 11.
p poste.
T.c. 23.
T.c. 5.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid quādoq3 hystorias delectabilius vidimus que circa vnum consistunt q̄ eas que circa multa negociantur? Aut quia notioribus magis intendimus & delectabiliter ipsas audimꝰ: notius autem est determinatum indeterminato: vnum quidem determinatū est: multa vero in infinito participant. Noua.

¶ Quamobrem libentius eas hystorias audimus que rem vnam exponunt q̄ que plures? An q rebus magis attēdimus notioribꝰ easq3 libentius audimus. Notius autem est quod definitum. vnum itaq3 finitum est: plura autem infinito participant.

Quare hystorias & recitatiōes & fabulosas q̄q3 cū maiori delectatiōe videmꝰ siue audimꝰ vl quocūq3 mō

cunqз modo percipimus:que circa vnū existūt diligēter illud ꝓsequēdo:ꝙ eos que circa multa ꝛ diuersa negociāᵗur incōplete. ❡ Notādū dñiaз fore inter fabulā ꝛ hystoriā:qꝛ hystoria est recitatio reꝝ veraꝝ ꝑut sunt geste:que ēt chronica dr̄ antiq̄ta: fabula vō est recitatio fictiōis aliꝯ cuiꝰ.vn̄ q̄dā ficta exprat locutio. ❡ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs cāз eē:qꝛ notiorib' nobis ꝛ ꝯsuetis magis apponim' mētē nr̄aз:ꝛ cū delectatiōe maiori audim' ipsas: ꝙ aūt determinatū ꝛ finitū noti' est indeterminato ꝛ infinito:sed id est vnū:illud vō multiplex ꝛ diuersuз: h aūt veritatē hз ceteris paribus suppositis: vt visum est.25.5ᵗ.ꝛ ideo dictū fuit quādoqз in ꝓblematis ꝓpōne:ꝛ maxime illō verificaᵗ cū ꝓcepta volumus discere:cū aūt nō curamus:qn̄qз vagamur indr̄nter:sic scholares pueri entes auribꝰ:q oia volūt audire nihil reportare:interduз cupiunt amplius audire:ꝛ videre ēt multa ꝛ varia ꝙ vnum.

❡ Problema. Ultimum. Antiqua.

Propter quid delectamur audientes q̄ nō sunt valde antiq̄ neqз valde noua? Aut qꝛ remotis q̄dē a nobis non credimus. In qbꝰ aūt nō credimus nō delectamur:que aūt sunt sicut nūc sentimus:circa hoc audientes nō delectamur. Noua.

❡ Cur nos rerū narratio oblectat q̄ nec nimium veteres sunt nec admodum noue? An ꝙ rebus diffidere ꝓcul absentibus solemus: qbus vō diffidimꝰ nunꝙ ījs oblectamur: at q̄ noue admodū sunt adhuc q̄si sentimus itaqз de his cū audimus minime oblectari possumus.

❡ Explicit decimaoctaua particula.

Quare delectationē hēmꝰ cū audimꝰ ea q̄ nō sunt mlᵗū remota a p̄nti nūc:vt gesta romanoꝝ: non aūt ꝑcipiēdo q̄ maxīe sunt remota: vt q̄ herculis: neqз ēt q̄ oino noua ꝛ tpe ꝓpinq̄ instāti ceu Bonifacij. ❡ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs cām eē:qꝛ illis q̄ sunt a nobis multuз remota nō credimꝰ:si aūt nō credimus nō delectamur:qꝛ nō est obm aliqđ qđ moueat mētē:reputamꝰ.n.illđ nō eē: id aūt nō pōt eē obm mētis:aut alterꝰ.nō credimꝰ aūt remota:qꝛ recitās semꝑ addit aliqđ aut diminuit:non oino vt gestū est recitās:aut ipotētia actꝰ:aut passiōatꝰ odio vl amore. Silr̄ ēt nō delectamur in his q̄ sunt tāꝙ noua ꝛ fere istātanea:qꝛ nos ipsimet sentimꝰ ea ꝯtinue:remanet.n. in ꝯseruatiōe illesa:sed q̄ sūt media ꝑ oppositū:tūc qꝛ credimꝰ ea ꝑꝑ nō distare difariā a nobis:tū ēt qꝛ nō sentimꝰ ꝛ ꝑcipimꝰ ipsa:cū nō fuerint in nr̄o tpe:ꝫ pl's valde delectamur in eis. Secꝰ aūt ꝯtigit in his q̄ more tenenᵗ:ꝛ iō videre ꝯtingit leges deficere cū multū ꝓlōganᵗ: non.n.credanᵗ:nullā viз aliā hn̄t:neqз cū sentiunᵗ tanꝙ noue:ꝛ iō difficillimū est ipsas in p̄nꝰ ꝓmulgare:ꝛ credulitatē in eis inducere:in medio aūt tpis mediocriter se hз:q̄re ordinauerūt:vt manerent nō credentibus supplicia nō pauca. (Unñ fit ꝙ leges plerunqз con[temnunt].)

❡ Incipit decimanona particula. de his q̄ sunt circa armoniam.

❡ Problema. I. Antiqua.

Propter quid dolentes ꝛ delectantes fistulantur? Aut vt hi quidem minus tristentur: alij autem magis gaudeant. Noua.

❡ Cur tam in laborando ꝙ in fruendo solatio tibiam adhibere solemus? An vt laborātes minus angamur: fruentes magis oblectemur.

Determinatis ꝓblematibꝰ circa mathematicā ꝛ orones: determinat nūc ꝓblemata circa armonicā vl' musicā:eo ꝙ i ipsa est q̄dā amor hmōis:vt in ꝑori ꝑticula:ꝛ p̄mitᵗ ad hꝰ maiorē expōnē p̄mittunᵗ q̄dā cōia:sic q̄d est musica ꝛ q̄ ipiꝰ. Que fз Boe. musice.5.est armonice facultas dr̄ias acutoꝝ ꝛ grauiū sonoꝝ sensu ac rōne ꝑpēdens. (Musica qđ sit ꝛ vn̄ dicat hm Isidor.) Scđз vō Isi. in ethymologijs est ꝑitia modulatiōis sono cantuqз ꝯsistēs:dr̄ ēt scia numeri ad sonos ꝓportiōati q̄ fз Isi. dr̄ a muso q̄si a q̄rēdo:qꝛ ꝑ eā ins carminū q̄rebatᵗ.vn̄ a poetis Iouis ꝛ Memorie filias musas eē ꝯfictū est:nā si memoria soni nō teneanᵗ: ꝑeunt:cū nō p̄nt scribi.a nōnullis vō dr̄ a moys qđ est aq̄: qꝛ oli p̄mitꝰ inuēta fuit in illa ꝛ in hydrijs siue in lr̄is aq̄ticis silr̄ exercitata. Refert aūt Moyses hāc inuenisse Tubal d̄ stirpe Chaim añ diluuiū:sз greci vt apparet ꝑ Macrobiū ꝛ Boe. dicūt eā inuenisse Pithagorā sonituз sonitu malleoꝝ:cū casu in publicū exiret ad fabros:ꝛ chordaruз demū ipulsiōe. (Musice a quo venit.) ❡ Diuidiᵗ aūt musica iuxta eosdē in mūdanā humanā ꝛ organicā vel instr̄alē. (Musice diuisio.) Mūdana vō attendiᵗ in sono armonico:quē causant orbes celestes hm Pithagoricos:cū alijs multis differēter cōmoti. Sonū.n.armonicū cānt:sed cū nō ꝑcipimꝰ dicūt:ꝑꝑea ꝙ i aurībꝰ nr̄is a p̄nꝰ natiuitatis est cōplātatus:vt in eris apꝑet malleatoribus strepitū suū vix ꝑcipiētibꝰ cōsuetudine:quos Arist. ipugnat celi ꝛ mūdi 2ᵒ. (T.c.52.) Musica vō humana dicit que circa cōcordātiā eloꝝ diuersoꝝ adinuicē in.5.cōposito vel cōpōne corꝑis versaᵗ:ꝑ eaз.n.nā spūalis cōiūgiᵗ corpori: ꝛ rōnalis cōcorditer cū irrōnali ꝯiūgiᵗ:qđ videᵗ a platonicis habitū:ponētibꝰ aīam quādā armonicā fore cōsistētiam.vn̄ dictū est in afor. Damasceni. Colligatio corꝑis ꝛ aīe hm ordis nālis ꝯsonantiā facta est vt subsistat:q̄re hō musice nāli videᵗ scie supponi. Instr̄alis vō dicit q̄ quibusdā exerceᵗ armonicis istr̄is:q̄ p̄ntis videᵗ fore ꝯsideratiōis:existens duplex.nā q̄dā exerceᵗ istr̄o nāli:vt hois voce cum reliqs organis locutiuis aut artificiali. (Musica instr̄alis duplex.) Et illud multipl'r aut tactu vt violis: vel pulsu ceu cymbalis: vel flatu vt tubis: aut q̄si oi mō sicut fistulis: q̄ iuxta Isido. diuideᵗ in armonicā metricā ꝛ rithmicā. quarum armonica graue in sonis ꝛ acutū discernit. Metrica est q̄ rōne ꝓbabili cogīscit mēsurā diuersoꝝ pedū vt heroicū: iābicum:ꝛ elliachū. (Metrica quid.) Rithmica vō q̄ verboꝝ incursionem inq̄rit:vt aut suauiter vel nō suauiter sonus cohereat:que fiq̄dē tripl'r ad genus videᵗ concurrere cātilene. (Rithmica quid.) Armonica tn̄ vt tactū est cōsonātiā grauis ꝛ acuti attēdit. (Armonica quid.) Rithmica cōsonantiā terminationū. Metrica vō tēporum vt apꝑet in traditiōe musice Guidonis. Et circa has tres ꝑtes musice ꝛ maxīe duas ꝑores dubitat Aris. vtilitas vō musice est:qꝛ delectat:aīas exercitat:ꝛ affectus mouet: ꝛ furiā placat:syluestrē mansuescere facit:vt apꝑet:clangore eniз tubaꝝ ꝛ similiū fortiores reddunᵗ bellatores:silr̄ lassatos ꝛ exercitio laborioso deiectos reddit faciles tolerare.vn̄ politicoꝝ.8. (Musice vtilitas.) Musica hз delectationē nālez: ꝓpter quod oībus etatibꝰ ꝛ oībꝰ moribꝰ vsus ipsiꝰ est amicus. Recitat ēt Boe. Pithagorā iuuenē furētē in cōbustiōe domꝰ riualis in qua scortū cōtinebaᵗ:melodijs musicis eius animū sedasse:cuiꝰ vtilitatē tāgit Aris. poli.8.poniᵗ eni vnū d̄ quatuor q̄ debз addiscere puer:que sunt littere luctatiua musica ꝛ protractatiua ceu scribere ꝛ pingere. Querit igitur Arist. more cōsueto ꝓblema dicēs. Quare dolentes contristantes ꝛ delectantes gaudentesqз fistulas ꝛ vl'r instr̄a delectationē ꝛ gaudium inducētia expedit audire. Unde Alex. ꝛ maxime quantū ad p̄mā partē: ꝓpter quid coram

patientibus fistule et tympana. ¶ Nosce quod licet omnes passio-
T.c.64. nes sint coniuncti. primo de anima: quedam tamen se plus tenent ex parte corporis ut dolere et delectari: alie vero ex parte anime: ut gaudere et tristari: ita ut per unum expressum aliud Arist. audiat reticitum. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicens causam esse ut qui tristantur ac etiam dolent minus contristentur et doleant propter iocunditatem inductam ex sonitu instrumenti: in oppositis vero causa est ut magis gaudeant et delectentur: si enim aliqui sunt iocundi addita causa iocunditatis ut fistulationis armonice amplius delectabuntur. ¶ Nosce quod illud potest contingere quia idem potest esse causa diversorum aut ratione dispositionis suscipientis: vel quia diversa agat idem ratione eius quod per se aut per accidens extat: ut nauta per sui presentiam causa est salutis navis: eius vero absentia submersionis. 2° phys.

T.c.30. ¶ Problema. II. Antiqua.

Propter quid longius eadem voce audi-tur cum aliis cantans et clamans quam solus? Aut quia coadunate aliquid facere aut reprimere. aut impellere non tanta pro pe sunt quantus numerus: sed sicut linea bipedalis non duplum sed quadruplum aliquid scribit: ita composita plus possunt: aut secundum numerum: aut quando fuerint diversa. Coadunatis igitur existentibus una fit vocis fortitudo et simul impellit aerem: quare multipliciter precit: etenim ex omnibus vox uniuscuiusque multiplex. Nova.

¶ Cur idem voce eadem longius sentiri cum aliis cantans: aut vociferans quam solus potest? An quia viribus universis agere quippiam vel premere vel impellere non tantuplum est: quantus singularum numerus est: sed quemadmodum linea bipedalis: non duplum sed quadruplum quiddam describit. Sic composita omnia plus valent: quam eadem divisa. Ergo cum universo agitur ore vocis potentia constans unaque redditur: simulque aera propellit: ut perdire multiplex valeat. Quippe cum vox que a multis proficiscitur: multiplex sit: quam que a singulis.

Quare unus et idem numero eadem similiter voce cantans et vociferans remotius auditur quando cum aliis una cantat et clamat quam si solus tamen cantaret aut vociferaret: non tamen adeo distanter: sicut si unus post alium ordinata distantia vociferaret: ut in proicientibus lapidem successive. ¶ Deinde [Aut quia] Soluit dicens causam primo esse: quia coniunctim aliquid agere: puta reprimere coangustando aut impellere contendendo vel aliquid simpliciter tale non tamen potest per se unumquodque: sicut quando plura coniunguntur numerum constituentia: dummodo ordinentur in unum ut navis tractus ostendit. ¶ Deinde [Sed sicut.] Declarat 2° dicens quod illud apparet ex tali similitudine: quoniam sicut linea duorum pedum non solum duplum sic est potest figurare intellecta moveri: sed quadruplum et octuplum secundum quod diversimode mensurando applicatur: ita ut super plurem numerum habeat potentiam: similiter et adinvicem in quibuscumque aliis: cum autem plura fuerint numero amplius possunt: vel cum divisa fuerint quocumque alio distinguente: dummodo unum proportionaliter conpossit alteri. ¶ Deinde [Coadunatis.] Concludit 3° quod quando aliqua plura numero vel specie aut qualitercumque divisa coniunguntur adinvicem virtute. utputa in voce: una ex omnibus contingit vocum fortitudo similiter impellens aerem: et ideo valde amplius potest perire: et in longinquus audiri quam vox unius: quod ostenditur. nam ex voce unius

cuiusque vox quedam una consimiliter multiplicium horum potentiam: ceu tractus optime una et divisim denotat navis: et hoc quidem problema primum pertinet xi° (ut visum est) particule: pertumque isti.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter quid per hypatem cantantes maxime rumpuntur: nihilominus quam netem et superiora distantia pluri? Aut quia difficillime cantant hanc: et ipsa est principium. Difficile autem propter elevationem et depressionem vocis: in his autem labor: laborans autem maxime corrumpit. Nova.

¶ Cur maxime in cantando per hypatem vox rumpi non minus soleat: quam in nete supremisque: quamquam cum intervallo ampliori? An quod eius cantus et perdifficilis est et cantandi primordium obtinet. Difficilis autem propter intensionem pressuramque vocis est: quibus in rebus nimium viget. Corrumpi autem quecumque maxime solent: quotiens labore acrius opprimuntur.

Quare cum cantamus secundum notam quam illa chorda representat que vocatur hypates potissime interrumpimus cantum non potentes ipsum continuare sicut accepimus pre sui difficultate et in nullo minus: immo in omnibus magis frangimus cantum per ipsam quam per netem: videlicet magis frangitur cantus et difficilius servatur: quando utimur notis per chordas superiores denotatis: et precipue quando distant inter se maxime: hoc autem fit instrumentis cantando: aut per notas illas que sunt in instrumentis proportionate. ¶ Notandum ad intellectum eius quod hic et in hac particula dicendorum: quod antiquitus a Pithagoricis inventum fuit instrumentum monochordum: eo quod unam solam chordam haberet: taliter formatum: in quo proportiones musice 5°. cum tonis simplices partes cognosci iubebantur secundum diversitatem loci instrumenti tacti representatas. Deinceps inventa sunt instrumenta cum pluribus chordis: ut duabus: ceu rebeba: que similiter organum introductorium existit: deindeque paulatim sunt cetere adinvente. unde primo musice ait Boetius. Nicomachum dicere musicam in principio fuisse simplicem: intantum quod tota constabat in quattuor chordis: quod duravit usque ad Orphei tempus: puta quod prima et quarta chorda constituerent consonantiam duplam diapason dictam. Medie quidem harum adinvicem tonum constituebant: et ad extremas partes comparate diapente et diatesseron. ut apparebit. 13. ita in his quattuor chordis nihil dissonum existeret ad imitationem mundane musice antedicte: que ex quattuor constat ut tactum est elementis: quarum quattuor chordarum dicitur mercurium inventorem fuisse: unde adhuc aliqua instrumentorum videmus tamen quattuor chordas habere ut citharam et gigam. quintam vero chordam Thorebus Athis filius Lydorum rex adiunxit: hyagnis quidem phrix sextam apposuit: septimam vero Terpandus lesbius invenit planetarum septem similitudine: inter quas gravissima erat hypate dicta quasi maior et honorabilior. unde et Iovem hypaton vocant. i. supremum et consulem eodem nomine nuncupantes propter dignitatis excellentiam. Septem vero fuisse chordas antiquitus testabitur. 25. et 33. et attributa fuit ea saturno propter tarditatem motus et gravitatem soni: per hypate vero 2° quasi iuxta hypatem collocata: lychanos 3°: ideo quia lychanos digitus dicitur quem latini indicem vocant: greci vero a lingendo lychanos: et quia in cantando ad hanc chordam tertiam ab hypate digitus hic pertingit: quare ab ipso lychanos appellatur: quarta vero dicitur mese quasi media: quia inter primam et septimam vere media est quarta. quinta paramese quasi iuxta mediam collocata. septima quidem dicitur nete quasi neate. i. inferior: inter quam et paramese ex sexta dicta paranete quasi iuxta netem sita: paramese autem quia 3° est a nete eodem vocabulo trite. i. 3°. dicitur.

Monochordum a Pithagoricis inventum fuisse.

Ad Orphei tempus tessaracordum duravit.

Iuppiter hypatos dictus.

Lychanos quid significet.

Fiat ergo

T.c.11. Fiat ergo talis chordaꝝ perigraphia ſm Thimoteuz ꝑncipuum in hac arte virū. vt pꝫ 2° meta. incipiendo a ſuperiori chordaꝝ vocem grauiſſimā reddēti ad inferius deſcendendo vt ad vltimam acutiſſimā repreſentātem.

Hypate prima	Et iſte gdē ſeptē videnť eſſe
Perhypate ſcda.	ceteris eſſentialiores ⁊ neceſ-
Lychanos tertia.	ſariores. ita vt Ariſto. ſupra
Meſe quarta.	ipſas nō tangit vt apperebit
Parameſe vel trite qnta.	vllā: fueruntqꝫ ꝯñter. 8. 9. 10.
Paranete ſexta.	iuxta illud pſalmiſte in pſal-
Nete ſeptima.	tertio decachordo. ⁊ deiceps

intātū excreuit nūerus vt Boeti⁹ cū reiteratiōe ipſaꝝ enumeret ſub diatonico melo. 18. ⁊ totidem ſub chromatico ⁊ ſub enarmonico cū variatione quadā ſinēmenon ac diezeugmenō: nō eniꝫ plura tribus ſunt genera meloꝝ: gbus omnis cōtexitur cantilena. Cuius eſt deſcriptio.

Diatonici.	Paranete ſinemenon diatonos.
Proſlambanomenos.	Nete ſinemenon.
Hypate hypaton.	Parameſe.
Parhypate hypaton.	Trite diezeugmenon.
Lychāos hypatō diatonos.	Paranete diezeug. diatonos.
Hypate meſon.	Nete diezeugmenon.
Lychāos meſon diatonos.	Trite hyperboleon.
Meſe.	Parāete hyꝑboleō diatonos
Trite ſinemenon.	Nete hyperboleon.

Silis aūt ꝑ oia figuratio extat i Chromatico melo ac cōſimilis in enarmonico excepto ꝙ in ꝑmo ſubſcribiť Diatonicū ita vt in 2° chromaticū: ⁊ in 3° enarmonicuꝫ: ita vt oēs cōiuncte. 54. ſint chorde: moderni aūt in aliqb⁹ vltra 64. appoſuere vt medi⁹ canon dict⁹ oñdit. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit dicēs cām eē: q2 cū difficultate ampliori cantus fit ſm hypatē: ipſa. n. eſt ꝑncipiū incipiēdo ſupius vt ꝑſcriptū eſt. ad quā ſi peruenire oꝫ: vocē opꝫ eleuare: ⁊ ab ipſa verſus netē deuenire cū cantus perficiať ſonorus ex ꝯtijs eleuādo ⁊ deꝑmēdo vocib⁹. ¶ Deide [In his aūt.] Cōcludit ꝑꝑ hoc ꝙ ꝯtria ſunt ſubitā īducētia alteratiōnē: in hoc vō itercidit labor ⁊ difficultas: vbi h⁹ magis icidit corrūpi: ſicut ēt in alijs appet potentijs: ⁊ iō agoniꝫantes cantant leges ⁊ nō choros. 15ᵉ per alias vō chordas ⁊ ꝓpe medias ꝑ oppoſitū cū difficultate cantať minime. ¶ Dubitať: qꝛ videm⁹ pl'a inſtr'a hñtia multo pl'es chordas q̄ ꝑacte. rota eniꝫ hꝫ. 44. vt. 22. in vno latere: ⁊ in reliquo totidē. medius vō canon. 64. ⁊ de alijs cōſilr. ¶ Dicēdū ꝙ ille pl'es reducunť ad minores ꝑus inſtitutas: q̄tuor ſuperadditaꝝ ſumunť ꝑ vna ꝑoꝝ: ita vt. 28. cadāt in. 7. notiores. 44. redeāt in. xi. ⁊. 64. in. 16. ⁊ ſilr de alijs talr variatis: ſicut. n. poſiti ſunt gradus medicinaꝝ ꝑus in theg. deideqꝫ 5° ſimpliciū vnuſqſqꝫ diuiſus eſt i tres māſiōes: vt cognoſcať q̄tū poſſibile ꝑticulari⁹ cōplexio medi⁹: ita poſteriores muſici nō ſolū chordis fuere ꝯtēti: qbus eēntialiores ⁊ regulariores denotarenť ꝓportiōes: veꝝ vt ſonū ampli⁹ melodioſuꝫ ꝯſtitueret: iter ꝑores chordas ꝑncipales alias adiūxerēt ne iter eas magis ꝑmanerēt iterſti⁹.

Dubium.

Solutio.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter qd ſm hanc parhypatē difficulter: facile ēt diuiſio alteri⁹? Aut q2 cū remiſſiōe hypate ⁊ ſil' poſt diuiſionē leue ſurſuꝫ ꝓijcere. Propter hoc aūt videť ⁊ q̄ dnr ad vnā ⁊ hāc quā circa netē: opꝫ. n. cū remiſſione ⁊ dimiſſione valde ꝓpria conſuetudini ad voluntatē. Hui⁹ aūt vtiqꝫ eſt conſonantia quedam cauſa. Noua.

¶ Sed cur hac difficile hypate facile cantatur: cuꝫ nō niſi dieſi diſcrepāt? An ꝙ parhypate remiſſior eſt atqꝫ ēt leuius a cōſtitutione aſcēditur: hec eadē cā eſt quāobrem ad vnam cantari videantur: quead hanc paranetēqꝫ cantantur. Agendū eſt enim cum intentione cōditioneqꝫ aptiſſima moribus: pro voluntate ⁊ inſtituto. At conſonantia vt exiſtat que nam cauſa ſit.

Quare ſm illā chordā puta hypatē difficulter cātať: ⁊ iō dcm̄ eſt antea ſm eā iterruptionē cantus ꝑuenire: ⁊ lꝫ cū difficultate canteť: tñ diuiſio ſiue diſtinctio iſti⁹ chorde a q̄cūqꝫ eſt facilis ⁊ manifeſta: ⁊ ꝓpe ab inferiorib⁹ vt nete ac ei ꝓpingus. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit ⁊ ꝑus ad id qd̄ ſubꝫ ē. 2° dicēs illō eē: q2 faciēdo remiſſionē: ⁊ q̄ſi quādā iterpolationē cū cant⁹ fiat cū hypate ſilrqꝫ fere ſtati poſt durationē vel diuiſionē itonatio is grauē leue fit vocē ſurſuꝫ emittere: cū iam aliqualr cātās generit emittēdo ſpūꝫ ⁊ attrahēdo ſufficienter in vocis organa: ⁊ iō ꝑcipi videť diſcretio in cantu facto ꝑ hypatē cū alia ſibi oppoſita. ¶ Deinde [Propter h.] Aſſignat cām ꝑoris ꝑmiſſi dicēs illud fore: q2 melodie q̄ feruntť ad vnā chordā: puta ad illā q̄ eſt circa netē vt ꝑanetē: ac ēt ꝑameſe facillime cātātur: eo ꝙ nō iteruenit multa diuerſitas vocuꝫ ſm acutū ⁊ graue: ſꝫ tñ lꝫ ꝑ hypatē canteť difficulter ꝑꝑ grādē notaꝝ diſtātiā: cū tñ fit vt tactū eſt q̄dā dimiſſione ⁊ reuerſiōe q̄ſi pauſando: ita vt ea reddať ꝓpa valde cōſuetudini ꝑ volūtatē acqſite: q̄ eni ſic eligit: tūc vtiqꝫ cōſuetudine inducta in cātādo ꝑ hypatē ꝑ talē dimiſſioneꝫ ⁊ remiſſionē lꝫ de ſe cāteť difficillime: illo aūt mō minime: q2 cōſuetudo difficillima ēt alleuiat cūcta. iuxta illō Hipocr. Aſſueti aſſuetos fere labores ⁊c. dic aūt volūtatē q2 cōſuetudo ꝓpe in habētib⁹ rōnē acqriť: apparēs ethi. 2°. ¶ Deide [Hui⁹ aūt.] Soluit 3° ꝙ ēt ꝯſonātia eſt aliq̄ cā ei⁹ ꝙ ꝑ hypatē cāt⁹ ſepe nō reputať difficillim⁹. nā ꝯſonātia feſſa reſtauranť vt viſuꝫ eſt vigoranť ⁊ debilitata: ⁊ iō q̄ſtrū q̄re corā infirmis ſm Alex. fiſtule ac tympana. Sic ıgiť lꝫ ſe difficulter cāteť hypate: ꝑ accñs tñ nō intātū: puta vel rōne conſuetudinis interuenientis: aut delectabilis ipſius armonie: cū fuerit cuꝫ eius adiuncta oppoſita: ⁊ ꝙ diſtinctio maxime apparet in eo qui ſm ipam cantu.

Ut apud Strabonē legitur crotoniatā quēdaꝫ ex ꝯſuetudine ferē di vitulū bouē onꝰ quondie ſubijſſe.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter qd delectabiliter audiūt cantātes quoſcūqꝫ vtiqꝫ ꝑſcientes adipiſcunť cantus q̄ȝ quos neſciūt? Utruꝫ q2 magis manifeſtū adipiſcēs ſicut itētionē quādo cognoſcūt qd̄ caniť: hoc āt delectabile ꝯſiderare: q2 delectabile diſcere. H⁹ aūt cauſa: hoc quidēꝫ accipere ſciētiaꝫ: hoc vō vti ⁊ recognoſcere ipſam: adhuc aūt ⁊ conſuetuꝫ delectabile magis inconſueto. Noua.

¶ Cur ſuauius cantilenā quaꝫ nouimus audire ſolemus: q̄ȝ eam quā ignoramus? Utrū q2 cuꝫ qd̄ cantatur agnoſcimus: tūc melius patet: qui veluti calcē qd̄ ſpectat aſſequitur. id aūt contēplatu ſuaue eſt. An ꝙ diſcere letabilis eſt. cui⁹ ratio eſt: vel in capiēda doctrina: vel in vtenda agnoſcēdaqꝫ verſatur. addo etiam ꝙ res ſolita ſuauior q̄ȝ inſolita auribus accidit.

Quare cum delectatione maiori audiūt hoīes cātatores: ac ēt sonatores cātātes oēs illos cātus: q̄ꝫ ꝑaudiētes habuerūt ꝑus aliquā cognitionē: siue sit ſꝫ verba: vt ꝙ aliqd de hystoria gesti iam audierint: vel de mō cātādi: eo ꝙ audierūt alias illū ⁊ acceperunt ꝯsuetudinē aliquā inde: q̄ꝫ illos cātus quoꝝ audiētes nullā habuerūt cognitionē oino. ¶ Deide [Utrū] Soluit ⁊ ꝑus ꝓbabilius magis dicēs hoc eē: qm̄ qñ hō aliquā ꝑsciaꝫ habuerit circa cantū quē audiuit: adipiscit̄ ⁊ attingit ei qō sibi magis est manifestū. Et hoc declarat quēadmoduꝫ qñ aliqs habuerit intētionē gesti qō cantat̄: ⁊ hystoriaꝫ eius q̄dāmō sciuerit: tūc hoc intēdere est delectabile ꝑcognoscētibus: eo ꝙ iocūdū est discere aliqd cui⁹ nō ꝑfecte hī cognitio: qō fit iteꝝ audiēdo: vel ꝯsiderare vt cōtinet̄. 40. vbi hoc repetet̄: que duo interueniunt cū quis hꝫ cognitionē gesti aliquā. naꝫ ipse discit in eo ꝙ accipit sciam cantus illius: eo ꝙ gestū illud aliqualr̄ esset scitum ab eo: nō tñ per modū melodie: vtit̄ aūt ⁊ cōsiderat in eo ꝙ audit gestū cui⁹ habuit cognitionē: ⁊ iō videmus hoīes vtplurimū cū volunt ampli⁹ cātu delectari: facere sibi hystoriā gesti enarrare: tunc eniꝫ duplr̄ delectant̄: ⁊ melodia ⁊ hystoria: ⁊ si quidē cum habuerint cōsuetudinē audiēdi ꝑdictū cātum aliqñ ita ampli⁹ delectant̄: triplex eniꝫ tunc delectatio cōcurrit. ¶ Deide [Adhuc aūt.] Scdo cōfirmat cām prefatam adhuc aūt dicēs ꝙ amplius ad hoc facit si qō audit̄ fuerit cōsuetū: qꝛ ꝯsuetū magis delectat q̄ꝫ oppositū: cū sit facta nā quedā ⁊ nobis ꝯuenientia. Qꝛ aūt ⁊ q̄uo cōsueta delectent ostēsuꝫ est sexto decimeoctaue: ⁊ ꝑ oppositū gd agant opposita: audiētes g vnius lingue sunt cantuꝫ alterius minime nisi ꝯsueti delectant̄: cū neqꝫ hystoriā neqꝫ modū cantādi precognouerunt: in opposito aūt secus: ceu mihi ꝯtigit ꝑ oē: cū ad gallos me transtuli: vt aūt id repetitū. 40. exponit̄ oē. Arist. talē addit cām dicēs iō eē: qm̄ ille g cantanteꝫ cōpatit̄: ipsi ⁊ ab ipso afficit̄ ꝑꝑ voces q̄s exprimit: q̄ audiēti vident̄ denotare gaudiū: ⁊ iō cōsonat sibi illud qō ille cantat: ⁊ cū quadā nāli inclinatiōe ad delectationē mouet̄ in seipso: ceu ille mouet̄: qñ. n. nā vnius ꝑcipit nām alteri⁹ cōgaudere aut tristari vel se purgare: nā etiaꝫ illius ad hoc mouet̄ agendū: vt declaratū est se prima. Quare subdit in eius verificatione ſmonis: ꝙ ois cātās cōsonat sibi ⁊ aliū reddit cōsonū ⁊ affectātē: dūmō illū cantū nō exꝓmat ꝑꝑ necessitatē: vt sperans ita victuꝫ lucrari: ceu hystriones: aut metu pene vel tristitia ⁊ hꝫ: ꝓpter talia cantantes non magne cōsonant aliȷs: ⁊ maxime extraneis ab illo cātu: ⁊ sibimet ipsis minime.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter qd per hypatē ſꝫ rōnē in cantibus tragicū? Aut ꝓpter ineq̄litateꝫ: passiuū eniꝫ inequale: ⁊ in magnitudine fortune aut tristitie: equale aūt minus plorabile vel vlulabile. Noua.

¶ Cur imutatio ⁊ varietas ī cātādo tragicū fit? An rōne ineq̄litatis hoc euenit: afficit nāqꝫ tristitia qō ineq̄le est: accōmodaturqꝫ magnitudini calamitatis aut merotis: contra qō eq̄le atqꝫ cōtinens est: minus id flebile auribus accidit.

Quare rōnabile existit ꝙ genus cātādi tragicū ꝑ ipathem cātet̄. ¶ Notādū circa gen⁹ armonicū qōcūqꝫ duplicē manerię cātādi cōstare: q̄dā enim est comedia: altera tragedia. Est aūt comedia canticū agreste q̄ res ꝑuataꝝ ⁊ humiliū ꝑsonaꝝ cōprehēdit: ⁊ dī a cosmos qō est villa vel laus ſm aliquos: grece tñ mūdus: ⁊ odi cātus quasi mūdanus ⁊ vulgaris cantus: de reb⁹ eniꝫ vulgaribus tractat affinib⁹ quotidiane locutioni: vel dī a comestione. post cibū eni hoīes solebāt ad eā audiēdā ꝯuenire. Tragedia v̄o est modus carminis quo poete in luctibus regū vtebant̄ dicta a tragos qō est hircus ⁊ odi cantus: q̄si hircinus cantus: ⁊ qꝛ mā erat tristis feda: hꝫ aial vt hircum ꝓ munere poematis accipiebant. Addit̄ ⁊ maneries ab aliqb⁹ 3ª satyra dicta: q̄ carmine ꝯstruit̄ reꝑhensorio: ceu modus fuit Oratȷ maxime. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit dicens cām esse sumptā ab ineq̄litate: vtrobiqꝫ. s. inest q̄dam inequalitas: vt in cātu tragico ⁊ ꝑ hypateꝫ facto: ꝓpter eius esse supremū: nā in vnoquoqꝫ istoꝝ est quedam passio ⁊ difficultas: ꝙ aūt tale siue sit in magnitudie ⁊ fortitudine: ceu cātus magne letitie alicuius magnatis ⁊ ꝓbitatis: siue in magnitudine tristitie sicē mortis alicui⁹ excellentis vel hꝫ est ineq̄le: nō eundē seruans tenorem: qō aūt est ineq̄le ⁊ dissonū rōnabile erit vt cātu exꝓmat̄ hꝫ: vt pondus meloicū cōfiguret̄ rei de qua existit: ⁊ tunc cantus consurgit eurithmus: sicut de hꝫ pulsu scribitur de differentȷs pulsuū a Gal. ceu in bellis tubaꝝ clangor bellantes cōcitat in furorē. ¶ In oppositis aūt vt in choreis oppositū experit̄: ac silr̄ in mortuoꝝ lamentatione: ⁊ illud est qō subdit̄ a 3ȷs ꝓbando ꝑacta inquiens: ꝙ illud qō est equale in cantu ⁊ vnū cōseruans tenorē nō est proportionabile aut vlulabile: cū nō sit gd passiuū: ꝑꝑ qō no est cōueniens ipm per hypatē: cuius est inequalitate: tenere: sed ꝑ alias chordaꝝ mitiores exponere. ¶ Notanduꝫ ꝙ pondus est illud in quo ꝓportiones ſm Auic. cadunt musice: hoc autē pondus rebus expedit circa quas extat configurari: cum eo exprimant̄ passiones que sunt in anima: voces enim sunt note passionū que sunt in ea: illeqꝫ rerū. ꝑmo Perihermenias. vnde si res fuerit alta isignis: ꝯtingit tragedia ipam exꝓmere: si aūt econtra comedia vt modus coaptetur rei: ceu proprietas subiecto.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid antiqui septē chordarū faciētes armoniā hypatē: sed nō netē reliq̄rūt? Utrū hoc mendaciū vtrāqꝫ enim reliquerunt: tertiam v̄o eleuauerunt: aut non: sed qꝛ grauius fortificat acutioris sonū: q̄re magis hypate reddit antiphonuꝫ q̄ꝫ nete: quia acutuꝫ potentia magis: graue aūt facilius cantatur. Noua.

¶ Cur veteres cū septē fidibus cōcētus disponerent hypatem nō neteꝫ relinquebant? An falso id dicitur: caꝝ eniꝫ vtrāqꝫ seruarunt: sed tritem adimere solebant. An nō sed quia grauior sonum pōt acutioris. idcirco netē reliquerunt. ergo hypate magis antiphonuꝫ q̄ꝫ nete reddebat. nam vt acutum vim desiderat pleniorē sic graue exprimi facilius potest.

Quare est ꝙ antiquitus cōstituentes armoniā musicalē ex septē chordis dimiserūt hypateꝫ non auferētes ipaꝫ ab armonia: nō aūt reliquerūt netē verum inde abstulerūt. ¶ Deide [Utrū.] Soluit ⁊ ꝑus ꝓbabiliter dicēs id nō verū qō ꝑmissuꝫ: qm̄ nō seruauerūt solum hypatē: imo vtrāqꝫ puta hypatē ⁊ netē: sꝫ quā abstulerūt fuit 3ª vt paramese vl̄ lychāos: vtraqꝫ eni est tertia ei⁹ qō est septē eē chordas. Uñ. 32. dicet̄ ꝙ Terpādus extrahēs tertiā chordam a septichordo netem apposuit: sic igit̄ per

interēptionē

Duplex cōcinendi modus in quocūqꝫ armonico gñe ꝯtieri.

Nota.

Cap. ꝑmo

interemptionē soluit. ¶ Deinde [Aut nō.] Soluit secundo magis ad orationē dicens nihil eē qd̄ dicit̄: vt ꝙ obstulissent netē ⁊ dimisissent stare hypatē: sed hoc dem̄ fortassis ex hoc pululauit: q2 sonus chorde grauis vigorat sonū acutioris: suo eni multo tēpore ⁊ duratiōe graue sustētat acutū ne cito pereat: cū breui tp̄e feriat: pp̄ qd̄ hypate longo tp̄e aera percutiēte: quē nete reddat ob eius acuitatē: q̄ potentia vel fortitudine indiget in cantādo: difficillime eni3 acutū cantare: sed graue facilius sicut pluries dicet̄. sic itaq3 q2 grauis chorda sonū fortificat acute ⁊ ad se cōuertit: ⁊ q2 difficillime acutum cantare est: quis crediđit ex hoc cū nete sonū nō perciperet ꝓpriū: ꝙ esset sublata: ⁊ fortassis aliquis leget illud vt tactū multe q2 acutum ꝙ aliam solutionē subiungat. ¶ Notandū ꝙ armonia que est vna triū partium pertinet ad comedos ⁊ tragedos vel choros ⁊ oīno ad eos qui ꝑcipue voce cantant: ex ea enim cantat̄ talis armonia q̄ est vocis modulatio ⁊ concordia pluriū sonoꝝ vel coaptatio. Symphonia est vocis modulatio tēperata ex graui ⁊ acuto ꝯ cōcordātibus sonis: cui᷒ quidem ꝯria diaphonia: euphonia est suauitas vocis: hec aūt melos a mellis suauitate dicta: diasema est vocis spatium ex duobus vel pluribus sonis coaptatum: diesis est spatiū qđdaꝫ deductionis modulādi ⁊ vergēdi de vno in alteꝝ sonū. Hoc. aūt diesim dicit vni᷒ fore semitonij medium. Tonus est acuta vocis enūtiatio. Arsis quidem vocis eleuatio. Thesis depsiio. sic igit̄ ex symphonia pōt haberi ꝙ antiphon vel antiphonia sit quedam modulatio ⁊ intonatio contra symphoniam vt sonus qui post eam refrangitur auditum demulcens.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid graue acutuꝫ fortificat sonū? Aut quia magis hoc graue obtuso enim assimilatur: hoc ꝟo acuto angulo. Noua.

¶ Cur grauis sonū valeat acute? An q2 maius qđ graue est. Quippetū vt graue obtuso. Sic acutum acuto angulo simile habeatur.

Quia dixerat grauē chordā sonū fortificare acute: cāꝫ ſigdē q̄rit h᷒ dicens: q̄re grauis chorde son᷒ vigorat eum g acute. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicens cām esse: qm̄ illud qđ est graue maius est ⁊ fortius: qđ ostēdit̄ qm̄ angulo silat̄ obtuso triāguli: q gdē maior est: ⁊ fortior ēt vigore acuto: vt res ostēdūt nāe ⁊ artis: acutū ꝟo triāgulo ꝓportionat̄ acuto: ceu minori ⁊ debiliori: qđ aūt maius ⁊ fortius vigorat qđ minus ⁊ debili᷒: hꝫ gdeꝫ graue acuti respectu: q̄re ipm̄ vigorat: vt. 1 z. etiam apparebit.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter qd delectabiliter vnitatē cantus audimus: si quis ad fistulā aut lyrā cantat ⁊ ad chordas: ⁊ eundē cantū cantāt vtrobiq. Si eni adhuc magis: idē potius oportebat ad multos fistulatores: ⁊ adhuc delectabiliter esse? Aut q2 adipiscens manifestius intentionē magis quādo ad fistulā aut lyrā: quādo ꝟo ad multos fistulatores: aut lyras multas nō est delectabile: propter id qđ destruit melodiam. Noua.

¶ Cur solitarias cātilenas suauius audire solemus si ad tybiā aut ad lyram vnā cantant̄: cum tamen ad fides cāticūq idē modo vtroq peragatur. Nā si idem ita amplius fit: plus ad plures tybias atq3 etiā suaui᷒ esse oportet? An qm̄ euidētius in assequendo qđ spectatur est: cum ad vnā vel lyrā vel tybiā cātatur: ad plures ꝟo suauitas seruari non potest: cum cantilena offusceretur totaq3 pene deleatur.

Quare cū delectatiōe audim᷒ cantū vnitū seu in vnū ꝯiunctū: vt si gs cantat in fistula vl̄ lyra ⁊ vlr in chordis: ceu in psalterio canone ⁊ hꝫ instr̄is ex chordis multis cōpositis: dūmō vtrobiq3 cātet eūdē cantū: qm̄ si vnus cantus seu dantia fieret instr̄o: ⁊ alius voce canētis ēt: in illo nō cōsurgeret pp̄ dissonantiā delectatio. ¶ Deinde [Si adhuc.] Quasi arguit in ꝯriū dicens: ꝙ si hꝫ delectatio cōtingat ꝓpter vnitatē cantus ⁊ idētitatē tūc oportebit magis delectari cū gs cātabit cū multis fistulātibus vel lyrantib᷒ cū magis videant̄ sup̱ vnū opus vnitari: vt plēs trahētes nauim vnitant̄ vt melius trahant. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit dicēs cām esse: q2 cū aligs cātat singulariter intentionē ⁊ manerię cantus: magis vnitat̄ vox cū sono instr̄i: q̄ qm̄ cātaret in diuersis instr̄is: etiā eodē cantu vtrobiq3 existē: ⁊ hoc q2 in cantu q̄dā reseruant̄ ꝓportiones vt dicet̄ cōmēsurate: gbus obseruatis iocūda consurgit armonia: q̄ quidē corrūpit̄ ⁊ indelectabilis reddit̄: cū cantans ad multa cātauerit instr̄a. Qđ aūt inductū est in ꝯriū ꝑus nō vꝫ. q2 lꝫ multi possint idē cātare: nō tn̄ eodē mō. nō. n. solū reqrit̄ idētitas ex p̄te illi᷒ qđ cātat̄: ⁊ cuiuslibet cantātis ad seipm̄: imo vniuscuiusq3 ⁊ ad aliū ⁊ ad oēs: ita ꝙ ex oībus resultēt ꝓportiōes debite in cantu. qđ aūt subiecit de tractu nauis nō huic similat̄ dicto: qm̄ plurimi pn̄t simul idē vt nauiꝫ eodē mō ⁊ tp̄e trahere: vt audiētes vocē rectoris nauis: non aūt talis vnitas pōt in cantu pluriū obseruari armonico: cum eam ex pluribus ⁊ ꝯrijs oporteat cōstituere in vnuꝫ tandem redditis: qđ fit impossibile pluribus entibus vocibus ⁊ instr̄is.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter qd si delectabilis hoīs vox: q̄ sine sermōe cātātis nō delectabile est: vt vernātiū: sed fistula aut lyra? Aut nō illic si nō imitat̄ silr̄ delectabile. Ac ꝟo sed pp̄ opus ipm̄: vox eni delectabilis q̄ est hoīs: pcussiua aūt magis instr̄a oīs: ꝓpter qđ delectabilius audire q̄ꝫ vernare. Noua.

¶ Cur si vox hominis suauior est: non eius qui sine sermone cantat suauior prouenit. verbi grā teretātis: sed tybia lyra ne suaui᷒ sonat? An ne illa quideꝫ que vocabulis articulata emittitur: eque suauis est: nisi per simulationē formetur. Ceteruꝫ opere ipso efficitur: vt gratior fit: vox enim hoīs suauior constat. oīs aūt instrumenta pulsandi vim obtinent plenioreꝫ: quāobrem suauius cantatur qui teretatur.

Quare si vox hūana est delectabilis audita. vt̄ musice᷒ poli. 8. Delectabilissimū est hoīb᷒ cātare: cū gs cātat etiā nō ꝓferēdo ꝯmonē oīno: aut insignificatiuū. cur eni nō est delectabilis vox alicui᷒ vernātiū cū sit hoīs: vox ēt lyre ⁊ fistule sonus est delectabilis: g minorē cōicationē videt̄ cuꝫ hoīe hāc q̄ꝫ vox ipsa humana: in his itaq3 verbis Arist. succincte tetigit motiuuꝫ q̄stī ⁊ cōfir-

Vernare quid.

mationē eius. ¶ Notādū ꝙ vernare vocis est expssionē facere: in q̄ nō manifestaꝛ aliq̄ sensibilis diuersitas extē- siōe ⁊ diuersiōe: ita ꝙ eius remaneat eq̄litas: ad modū q̄ ver eq̄le poniꝛ a medicis. est. n. q̄si illud qd̄ dī bordoniza re qd̄ p se minime videꝛ delectationē inducere. ¶ Deinde [Aut.] Soluit ⁊ p̄us rn̄det ad cōfirmationē di. ꝙ fili. s. in fistula ⁊ lyra non est delectari: q̄n filr in eis ita se hʒ vt in vernāte: q2 si nō fiat imutatio soni fʒ ascēsionē ⁊ depssio- nē vt inde ꝯsurgāt debite ꝑportiones armonice: nō ꝯtingit delectari ex hꝰ instrū sono: sic igiꝛ vernare nō est delecta- ctio: eo ꝙ ꝑportiōes nō cadūt ī ipso melīte auditū demul cētes. ¶ Deide [At vo.] Rn̄det motiuo ipsiꝰ cām dando q̄re vox hūana cantātis sit delectabilis: hoc enim est ꝑꝑ opationē ex q̄ cōsequiꝛ: in ipsa nāqʒ magis ꝑcutiunꝛ istra oris ordinata ad formatiōes cantꝰ delectabilis q̄ȝ in ver- nare: ex hꝰ eni maiori ꝑcussiōe istoꝝ oris q̄ fit ī cātu nūc in vocē extollēdo: tūc in depmēdo: mō vo medie ꝯseruan do: resultat cantus armonicꝰ suauis valde. Et iō dicit dele ctabiliꝰ fore vocē hois cantātis audire cū hoc hʒ ꝯtingat q̄ȝ vocē vernantis: vbi minime: vox etiā hois delectabilis q2 cōsueta: ⁊ q̄n pōt mutari cōponi ⁊ ꝯponi facillime.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Ropter qd sonās acutior? Aut q2 mi nus ibecillior est facta. Noua.

¶ Cur vox aut sonus desinens acu- tior sit? An quia minor vt que factus imbecillior sit.

Quare aliqs sonans sonitu vel voce acutior reddiꝛ: ⁊ p ꝯñs aliꝰ grauior. ¶ Deide [Aut.] Soluit dicēs cāʒ eē: q2 acute sonās est minꝰ sonans: q̄ȝ illud qd̄ gra uiter sonat. Qz aūt minꝰ ostdiꝛ: q2 sit a virtute q̄ facta est ībecillior: grauiter āt sonās a v̄tute causaꝛ fortiori: ꝑpter qd̄ dcm̄ est xiª. ꝙ pueri femine eunuchi ⁊ infirmi habent voces acutas: oppositi aūt graues ꝑpter oppositum.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Ropter qd chordaꝝ grauior semper sonū accipit. Si eniʒ opʒ dimittere q̄ est circa mediā paramesēʒ cū alia me dia: fit mediū nihilominꝰ. si aūt me dia vtraqʒ alta nō fiūt? Aut q2 graue magnū ē: quare forte: ⁊ inest in magno paruū: ⁊ assum- ptiōe due nete in hypate fiunt. Noua.

¶ Quāobrē que grauior e fidibꝰ est: huic sem- per actus modulandi cōmittiꝛ: nam si proxima quoqʒ a media pulsanda sit media tm̄: nihilo- minus reddi mediū pōt. At si media subiūgen- da est p ꝑxima a media idē reddi nō pōt. An q2 magnū qd̄ graue est. itaqʒ validū esse necesse ē: ⁊ inest ꝑfecto in magno qd̄ paruū: ⁊ qdeʒ due nete in hypate efficiuntur si tercipiatur.

Quare de chordis illa q̄ grauioris est toni semꝑ ac- cipit sonū ⁊ repn̄tat p alios spm vt subʒ ꝑpe- tatē: dū tñ eq̄liter fiat ꝑcussio: ⁊ adhuc si oʒ ꝑꝑ aliquā cāʒ vt defectū ipsiꝰ: aut alr dimittere ꝑamese q̄ est iuxta me- diā. s. iuxta mese siue mediā vere. nāqʒ septē chordaꝝ vt visuʒ ē alia q̄dāmō media existe vt lychanos: ita ꝙ ea so- nū nō ꝯstituat in armonia lychanos ex extremis: puta hy pate nete ꝑhypate ēt ⁊ ꝑanete: sic ex illis tribꝰ medijs re- sultat qddā mediū ꝯstitutiuū armonie in q̄ grauior chor- daꝝ sonū ꝑaccipit alios acutis. Cōis gdē lrā circa mediā: ꝟ tñ iʒ possit tolerari: series tñ iā exposita ꝯtinēs ꝑamese planior ⁊ suauior: sʒ si vtraqʒ media ꝯiūganꝛ adinuicem: vtpote dicaꝛ: itermediaꝝ vt sunt lychanos mese ꝑamese siue trite nō ꝯstituiꝛ sonꝰ eleuatꝰ: ita vt inde resultet gra- uis tanq̄ȝ chorde grauioris reddētis sonū grauiorē: cū so- nus hoꝝ existat in medio inter graue ⁊ acutū: sic itaqʒ vī duo q̄rere: puta q̄re grauior chordaꝝ sonū ꝑaccipiat: ⁊ cur ex extremis ꝯcursus fiat in mediā reddēs graue sonū: nō aūt ex medijs. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit di. cāʒ eē: q2 il lud qd̄ graue magnū ⁊ forte diuqʒ ꝑdurās ꝑaccipit vigo- rem sui oppositi: talis sigdē est grauior chordaꝝ ad alias: ēt in magno ꝯtineꝛ ⁊ occultaꝛ paruū: sic̄ in supiori: talr ꝙ sonꝰ duaꝝ netaꝝ assumptꝰ est in sono vno p hypatē cātor: ex quo hꝫ ꝙ grauior chordaꝝ sonuʒ ꝑaccipit: ⁊ ꝙ ex vlti- mis extremis mediū pōt resultare: sicut apparebit 23ᵒ.

¶ Problema. XIII. Antiqua.

Ropter quid in diapason acuti qdeʒ antiphonū fit graue: huius aūt acutū nō? Aut q2 maxime qdem in ambobꝰ est amboꝝ melodia: si autem non: nō graue maius enim est. Noua.

¶ Cur in consonantia diapason graue quidem acuti antiphonum accipi potest: grauis v̄o acu tum non pōt? An maxime ꝙ in vtroqʒ modu- lus vtriusqʒ concētus est; sed si minus: certe in graui acutum est: maius enim hoc est.

Quare in ꝑportione illa q̄ dī diapason vel ꝑportio dupla vel totiꝰ: illō qd̄ hʒ rōnē acuti: plerūqʒ ꝑtrāsit in graue: ꝙ aūt hʒ rōnē grauis nō ꝑmutaꝛ ī acutū. Uidēdū nunc gr̄a eiꝰ qd̄ dī diapason quot ⁊ q̄ sunt ꝑpor- tiōes musicales: ⁊ q̄uō sumanꝛ: ⁊ q2 originant ex ꝑportio- nibꝰ arithmeticis inmēdū ꝑus illas. Sunt aūt fʒ Boetiū in primis aris. ⁊ musice. qnqʒ sumpte penes numeꝝ ineq̄- lem: quaꝝ tres sunt simplices: puta multiplex: supparticu- laris ⁊ suppartiens. due aūt cōposite: quaꝝ pma cōponiꝛ ex multiplici ⁊ supparticulari. scd̄a ex multiplici ⁊ super- partienti. Multiplex aūt est q̄n nūerus maior minorē in se cōtinet pluries: vt bis vel ter aut q̄ter: aut deinceps vt nihil desit nihilqʒ exuperet: huiꝰ aūt spēs sunt duplex tri- plex q̄druplex: ⁊ sic in infinitū. duplex gdē cū vnus nume rus aliū bis cōtinet que diciꝛ ꝑportio dupla vt q̄tuor ad duo: triplex cū vnus nūerus cōtinet aliū tribꝰ vicibꝰ sicut trinarius se hʒ ad vnitatē. Proportio aūt scd̄a iuxta aliaʒ ineq̄litatē vt supparticularis est cū maior nūerus cōtinet in se totū semel: ⁊ vnā eius insuꝑ partē: vt aut dimidiā vl tertiā: ⁊ ita deinceps: cuiꝰ gdē ꝑportionis modi sunt sexq- altera sexqquināria vel epitrita sexquiq̄rta ⁊ hꝫ. sexqui- altera seu emiola est cū quis numerus aliū semel cōtinet: ⁊ insuꝑ eiꝰ mediā partē: vt trinariꝰ se hʒ ad binariū: sexq- tertia semel ⁊ eiꝰ tertiā partē: vt q̄ternarius ad trinariuʒ. Suppartiens est q̄n maior nūerus ꝯtinet minorē: ⁊ insuꝑ aliq̄s eius ꝑtes: vt duas tres ⁊c̄. cuius spēs sunt suꝑbipar- tiens suꝑtripartiēs ⁊c̄. suꝑbipartiēs est cū nūerus cōtinet numeꝝ semel: ⁊ eius duas ꝑtes vt quinarius ad trinariuʒ se hʒ. supertripartiens est q̄n semel cōtinet totū: ⁊ eiꝰ tres ꝑtes: vt septē ad q̄tuor: suꝑquadripartiens ⁊c̄. vt. 9. se ha- bent ad. 5. Cōpositaꝝ v̄o multiplex supparticularis est cū numerus maior cōtinet minorē totū multotiens ⁊ insuꝑ aliquā partē eius: vt medietatem: vel tertiaʒ ⁊ hꝫ. Huius aūt spēs sunt: duplex sexqaltera: duplex sexquitertia: du- plex sexquiq̄rta ⁊c̄. ⁊ id rōnē duplicitatis: ex parte v̄o tri-

Proportiōes musice que ⁊ quot nūero sint.

plicitatis

plicitatis triplex sexquialtera: triplex sexquitertia &c. Est duplex sexquialtera quādo maior numerus minorē totū bis & insuper eius partē mediā. vt. 5. ad. 2. duplex sexquitertia est quādo cōtinet totū bis & ipsius tertiā partem. vt septem ad. 3. duplex sexquarta &c. vt. 9. ad quātuor: triplex sexquialtera est qn alter alterū cōtinet totum ter & adhuc eius tertiam partē vt decem ad tria: triplex sexquitertia quando quartā partē continet vltra totū. vt. 13. ad quatuor. Multiplex superpartiens est quando maior numerus cōtinet minorē plus q̄ semel vel multotiens: & plures cum hoc ipsius partes: cuius etiā infinite sunt species: vt duplex superbipartiens: duplex supertripartiens &c. & illud rōne duplicitatis: ex parte vero triplicitatis erunt triplex superbipartiens &c. Duplex superbipartiens est quando numerus maior cōtinet minorem bis: & insuper duas eius partes vt octo ad tres. Triplex superbipartiens &c. vt. xi. ad. 3. Triplex supertripartiens est qn &c. vt. 15. ad quātuor. De quidem sunt numerorū inequalitates ex quibus quinq3 resultant ꝓportiones arithmetice cū suis oppositis antedictis. Restat breuiter quidē videre sc̄do quot & que ex his sint consonantie siue symphonie musicales & a quibus ꝓportionibus sumanť arithmeticis. Sc̄dm quidē Macrobium & Boetium ex omni numerorū varietate pauci numeri reperiunť qui conueniant sibi ad cōsonātiam musicalem constituendam: sunt aūt hi sex omnes: iuxta quos quinq3 consonantie cōstituunť: & tonus ex quo cōstituitur diatonum. s. Epitritus: emiolus: duplaris: triplaris: quadruplex: epogdonus. Epitritus vel sexquitertius est vt aliqualiter iam patuit cum maior numerus cōtinet minorem totum: & eius tertiā partē vt quatuor ad tria: ex quo nascitť symphonia vel cōsonantia Diatesseron dicta. i. per quatuor que in sexquitertia ꝓportione consistit: vt cū vna vox in grauitate vel acuitate se habuerit ad aliam sicut quatuor ad tria. Iuxta vero emiolam vel sexquialterā vt cū maior numerus minorē continet totum & medietatē ipsius: ceu tria ad duo oritť consonātia dicta Diapente vel per quinq3. In quīto enim loco terminaťť in monochordo sicut diatesseron in quarto: ceu cum vna se habuerit ad aliam in grauitate & leuitate &c. Sm siquidem duplarem numerū vel ꝓportionem: vt quattuor ad duo sumitť proportio Diapason siue per totum: terminat enī & continet totū monochordium & maxime ꝓmum: cadit enī super octo incipiens a gama greco. Iuxta vero triplarem numerū seu ꝓportionem vt cum numerus se habeat ad numerū: ceu tria ad vnum. componitť enim ex multiplici & superparticulari sicut se habet tria ad vnū nascitť symphonia cōposita ex diapente & diapason: vt quando vna vox excedit aliam &c. Iuxta vero numerū quadruplum cum vnus aliū quater continet vt quatuor ad vnum oritur bis diapason. Epogdonus est numerus qui intra se minorē cōcludit: & insuper octauā eius partē: ceu nouē ad octo: ex hoc quidem numero sonus consurgit quē musici tonū vocarunt: qui aūt tono minus semitoniū dicitť: qd nō est existimandū tonū vere fore: sicut neq3 semiuocalē in litteris: nō enim tonus naliter in duo equalia potest diuidi: cum cōstet ex numero nouenario: qd in duo diuidi minime pōt equaliter. Unde & semitoniū vocarunt sonū tono minorē. Est aūt semitoniū duplex: maius. s. & minus: maius quidem dicitť apotomi. apud vero Boetium decisio: minus aūt diesis vel limes qd tam paruo distare a tono deprehensum est quantū hi duo numeri distant. vt. 243. 256. quorū quidem vnusquisq3 constat ex duabus vocibus. puta. vt. mi. est & ditonus qui ex duobus consurgit perfectis tonis: & semiditonus qui ex duobus non integris. Ut id autem peramplius appereat parigraphia conscribatur ista.

Semitonus qd sit.

G	1296	vt.	
A	1152	re.	
B	1034	mi.	ditonus.
C	972	fa vt.	
D	864	sol re.	diatesseron.
E	768	la mi.	
F	739	fa vt.	diapente.
G	648	sol re vt.	
A	579	la mi re.	
B	554	mi.	diapason.
B	512	fa.	
C	486	sol fa vt.	diatesseron diapason.
D	432	la sol re.	diapente diapason.
E	348	la mi.	
F	366	fa vt.	bis diapason.
G	324	sol re vt.	
A	288	la mi re.	
B	277	mi.	
B	256	fa.	
C	243	sol fa.	
D	216	la sol.	

¶ Sunt itaq3 consonantie quinq3. s. diatesseron: diapente: diapason: diapente diapason: bis diapason: que quidem his tonis & semitonis cōstituunť: diatesseron enim cōstat ex duobus tonis & semitonio nō integro: diapente tribus tonis: & minore semitonio: diapason quinq3 tonis & semitonijs duobus minorib⁹ neq3 peruenit ad. vi. tonos ꝑfectos: ex quibus apparet qꝫ diatesseron & diapente consurgunt in diapason: diapente diapason ex. 9. tonis & semitonio minori ꝯstat. Bis vero diapason ex. 12. perficitť tonis: & hec quidē amplius sunt in Cōciliatoris mei dīa 83ª exposita. ¶ Notādū quoq3 ex musice quinto qꝫ Ptolomeus sextam his addidit cōsonantiā cōpositā ex diatesseron & diapason q̄ cōstat ex multiplici & superpartiente qua ꝓportione se hꝫ octo ad. 3. cōtinet enī octo bis tria ꝑpter multiplicē proportionē: ex qua visū est cōsurgere diapason: & duas eius partes que sunt tertie. s. duo pp superpartientē a qua nascitť diatesseron. Cōiter m̄ Pithagorici musice institutores posuerūt oēs ꝓportiones musicales cōsurgere ex multiplici & superparticulari nullāq3 ex superpartienti: qd videtť Arist. sentire. 41. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit dicēs cām esse: qm̄ in ambobus. s. in graui & acuto est melodia vtrorūq3: vnū enim alteri cōiunctū melodiā reddit: q2 graue & acutum sunt dissimilia. Timotheus quidem existimauit musice primo melodiā vel cōsonantiā fieri ex dissimilib⁹: nō aūt ex similibus: si aūt ꝑueniat vtrorūq3 in vtrisq3 cōcordia nō fit melodia. Cum aūt sic fuerit qꝫ graue magis sit acuto & fortius: tūc qd est acutū assumit rōnē grauis: ita qꝫ acutū sentitur graue: vt cū due nete cōcurrunt in hypatem. Dicitur aūt melodia a melle qm̄ est cōsonantia delectabilissima valde ex acuto & graui debite composita.

Additio sexte cōsonantie inuente est a Ptolomeo.

Quid sit melodia.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

PRopter quid latet diapason & videtť vnius soni esse: vt in finkio & in homine: qui enim & in acutis existunt non vnius soni: sed ꝓportionabiliter adinuicem diapason. Aut quia sicut ipse esse videtur sonus: ꝑpter analogum equalitas in sonis: equale autem vnius: hoc autem idem in singulis fistulis decipiuntur. Noua.

¶ Cur antiphonū diapason cōsonātie ita latitat vt vnisonum esse videatur velut in punico: aut

atropo: que nãq₃ posita in acutis sunt: non vni-sona: sed ex ꝓportione sibi diapason concinētia respondent. An modus proportionis facit vt sonus quasi idem esse appareat: proportio enim in sonis equalitas est: equale autem omne ad vnitatem referendum est. Hoc idem in fistulis etiam euenit vt falli aures possint.

Quare diapason cū sit ꝓportio satis distans: qm̄ dupla latet intantū ꝙ videt̄ sonus ex ipsa resultans eē vnus: ꝛ q̄si vnū tonū simplr̄ dīc: ꝛ hoc declarat sicut appet ꝛc. Cōiter qdē inuenit̄ lr̄a infinitatis alia infantis: alia simkio: s₃ forte d₃ dicere in fidib⁹ seu chordis: ꝛ in hoīe silr̄ dclarat̄: ita ꝙ ꝑ hoc tāgat duplicē melodiā tactu vel pulsu factā ꝛ voce: soni siqdē existētes acuti: qꝛ nō cōcurrūt adeo in vnū nō sunt vni⁹ soni vt graues aut q̄ sunt cōpositi ex grauib⁹: sed in diapason ħ accidit: qm̄ soni se habēt ꝓportionalr̄ adinuicē ex graui ꝛ acuto: est enī optima ꝯsonātiaꝝ. 35. ℭ Deīde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs cām: q̄re sonus appet vnicus eē ꝓpter analogiā ꝛ ꝓportionē sonoꝝ adinuicē in diapason: ex q̄ resultat eq̄litas grādis in sonis: ꝙ aūt equalitatē h₃ vnius existit soni: ꝛ non solum hoc accidit in sono voce facto aut pulsu: sed etiā in sono flatu facto: vt in fistulis: in illis enim decipiunt̄ etiam vt in vocis sono: ꝓpter debitam enim tonoꝝ cōsonanātiam accidit plures tonos nō discerni: sed vnū apparere: cū diuersitates illic nō extēt cōsiles: ceu videmus ex saporib⁹ cōposita diuersis: in qb⁹ vnus ꝯsurgit delectabilis: ꝛ nullr⁹ excessus: vt ꝯficit̄ decoctione ex cucurbitis cepis vl̄ alqs: cum tñ vnum sit saporis insipidi ꝛ alterum acuti.

ℭ Problema. XV. Antiqua.

Propter quid leges qdem nō in cōuersionibus faciebant. Alij ꝟo cantus chorici? Aut qꝛ leges quidē agonizātiū fuerūt: quibus vtiq₃ imitari potētibus ꝛ distēdi cantus fiebat lōgus ꝛ multiformis: quēadmodū igit̄ ꝛ verba: ꝛ cantus imitatione seq̄bant̄ semꝑ altera facta. Magis eni cantu necesse imitari q̄₃ verbis: ꝓꝑ qđ ꝛ dithyrābi: qm̄ aūt imitatiui fiebāt nō adhuc habent cōuersiuos: prius aūt habebāt. Causa aūt qm̄ antiq̄tus liberi rotabant ipsi: multos igit̄ agonistice cantare difficile erat: q̄re in armonia cantū delectabiliter. Mutare.n. mltis mutationib⁹ vno facile q̄₃ multis: ꝛ agonistice.i. consuetudinem seruār: ꝓpter qđ simpliciores faciebat sibi melodias cōuersiuus aut simplex: numerus enim est ꝛ vno mēsurat̄. Eadē aūt est causa: ꝛ ꝓpter qđ que quidē a scena nō conuersiua: chori enim cōuersa: qui aūt cantat in scena agonista ꝛ imitator: chorus aūt minus imitatur. Noua.

ℭ Cur genus cantilene qđ lex appellatū est: non per antistrophos olim agebatur: cū tamen ceteris choreaꝝ canticis: antistrophi vsus non deesset? An ꝙ olī₃ leges a magistris certādiq₃ peritis agebantur: qui cū iam egregie simulare valenterq₃ pertēdere possent: cantū ꝛ prolixū ꝛ varium conficiebant: itaq₃ vt verba ita etiam moduli numeriq₃ varie subinde simulatiōe insequebant̄: imitari nanq₃ modulamine potius q̄₃ vocabulis necesse est. Quamobrem Dithyrambi etiam postea q̄₃ simulari ceperunt: antistrophis amplius nō vtuntur: q̄₃ q̄₃ plurimum ante vterentur. Cuius rei causa est: ꝙ olim homines liberi atq₃ ingenui ad choreā adire solebant: itaq₃ multos esse qui fungi cantu certatorio possent erat difficilius. Quapropter illis in morē fuerat: vt modulos enarmonios cantarent. Vnus enim crebro cantilenā mutare variāq₃ contexere facilius pōt q̄₃ multi: ꝛ qui certat facilius q̄₃ qui mores conseruat? Quocirca simplicius illi modulari debuerant. Antistrophus autē simplex est quippe qui numerus sit: vnitateq₃ mēsuret̄. hec eadē cā est cur in scena nullus: in choreis plurimus antistrophi vsus sit. Hystrio nanq₃ simul ꝛ certator ꝛ simulator est. Chorus autem minus imitatur.

Quare antiquitus cantatores cōstituerunt quosdam cantus dictos leges nō habētes cōuersiones: sed alij cantus chorici ꝛ cōuersiui fuere. ℭ Nosce ꝙ ꝑ leges nō in cōuersionib⁹ factas audio cantus simplices expansos in q̄bus potius sit cōmutatio verboꝝ q̄₃ cātus: ita ꝙ in eis nō cōstituantur circuli cōuersiui sicut est cantus alicuius insignis gesti. Per choricos aūt cantus intelligo cōuersiuos ꝑmis vtrīq₃ oppositis: vt apparebit in causa. Est aūt chorus curator inoperabilis. beniuolentiam enim solū ꝑhet quibus adest. 48. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ ꝑmo assignat cām quesiti. 2° ex hoc infert cām cuiusdam alterius cantus. scđa ibi [Eadē aūt.] Etiā ꝑmo respondet ad ꝑmā partem dicens cām esse: qm̄ leges fuerunt cantus constituti ab agonizantib⁹ ꝛ bellatoribus: ceu sunt cantus gestoꝝ insigniū: quas qdem leges: vt possent cōsequi recitando qđ in eis ꝯtinebat̄: distēdebant cantādo nunq̄₃ faciendo cōuersionē vel circulationē ad id vnde inceperāt redeuntes: ꝓpter qđ eoꝝ cantus fiebat lōgus ꝛ multarum maneriex: s̄m verboꝝ ꝓlatoꝝ diuersitatem. nam s̄m ꝙ verba gestoꝝ fiebant cōtinue alia: vel melius altera ꝛ diuersa mutatione silr̄ ꝛ in cantu similem obseruabant mutationē. Vt cōmutationē v̄boꝝ cantus comitaret̄ mutatio: ad v̄ba enim amplius q̄₃ ad cantū attendebant: ꝓpter qđ dicte sunt leges cantus h̄ a legendo: vt in lectionibus ꝛ ꝓprie diuinis. vt apparebit. 48. vna dictio post aliam profertur: nō multum vocem diuersificando. ℭ Deinde [Magis enim.] Tangit cām plus alterius partis dicens ꝙ in cantu armonico sufficienter: non debet hoc per oppositum accidere. nam in eo qđ dictū in legib⁹: amplius op₃ mutari cantū reddendo ipsum melodiosum q̄₃ verba: cum cantus sit magis finis musici actus verbis: inducens ampliorē delectationē: ꝓpter qđ dictū est. 10. ꝙ vox delectabilis est cantantis sine sermone etiam: ꝛ ideo quidam modi cantādi dithyrambi fiunt cū quis magis cantum imitat̄ verbis. est aūt dithyrambus cantus qui cōcidit in frigistū. vnde. 8. politicorū Philoxenus conatus in dorista facere dithyrambū fabulans non fuit potens: sed ab ipsa nā decidit in frigistū. hec aūt. 48. erūt manifesta. adhuc siquidem rediens leges inquit: qꝛ cantus h̄ dicti leges fiebant: vt dictū est cōtinue faciendo permutationem s̄m

nem ſm verba: ideo nō ſunt amplius cōuerſiui: ſed tamē antiquus fuerūt: cuius qdē cā eſt qm ab antiquo ipſimet liberi nobileſqȝ faciebant cantus rotatos vel cōuerſiuos: qm plures erant: ⁊ ideo difficile fiebat eis cantare agoniſtice vel leges facere: choros aūt faciebāt ſiue cantus conuerſiuos qui fiunt in choris: vbi ſufficiētes ⁊ geri amplius imitari conanť melodiā ꝙ verba: pp qđ delectabile cātare ſm armoniā illaȝ cōmutatiuā vbi pauci cōueniebant. nā hi de facili poſſunt mutare cantū pluribꝰ mutationibꝰ. ⁊ id eſt qđ dī ꝙ vni mutare cātū pluribꝰ mutationibꝰ facilius eſt ꝙ multis: q̄re agoniſte cantātes vel leges cōſuetudinē hūiꝰ vt tactū eſt obſeruāt: g mutationē vboꝝ unitantur: ⁊ iō melodias valde ſimplices faciebāt ⁊ incōpoſitas: qm ꝯuerſiuus cantus quo vtebanť eſt numerus qdā ſimplex: qui vnitate tm menſurabať: ita ꝙ cōuerſio ſi aliqua erat ibi: potiꝰ in ſimplicē ꝙ in cōpoſitū referebať: vt in numeris dicimus illū numerū ſimplicē: qui cōtinue creſcit menſuratus p vnitatē: ſilr ⁊ cātus pōt ſimplex dici qui continuatur per additionē ſolā vbi ad iſta. ℂ Deinde [Eadez.] Applicat iſtaȝ cām ad queſitū aliud huic ſile dicēs: ꝙ iſta eadē eſt cauſa: q̄re iſti cantus qui a ſcena dicunť: nō ſunt ꝯuerſiui: chori aūt ꝯuertanť: qm ille qui cantat a ſcena eſt ſicut agoniſtice cantās aut leges: cantat eniȝ agoniꝯantiuȝ geſta cōmutās cantū ſm verba: vt agoniſte ceu viſuȝ eſt: vna eniȝ dictio idiget aſpiratiōe: alia vō lenitate: ⁊ huiꝰ cōſimili alteratiōe. Sed choricus cātus minꝰ cōmutať: amplius eniȝ vnū tenorē ⁊ circulū retinet ꝯſeruatuȝ. ℂ Notandū ꝙ ſcena multas hȝ ſignationes: aliqñ eni idē eſt qđ vmbra vel locus vmbratꝰ ⁊ coopertus in theatro. dī cōiter totū theatruȝ: ⁊ qñqȝ recitatio opis: vñ olim poete libros ſuos deferebāt ſcene vt appropriarenť. Dicif ⁊ tabernaculū mercēnarioꝝ coopertuȝ aſſeribꝰ. hic aūt p ſcena pōt itelligi locus vbi colligunť hoīes vt geſta libroꝝ cantare audiant ⁊ inſigniū: ⁊ id etiā. 29. ⁊. 48. patet.

Scena qđ ſignificet.

ℂ Problema. XVI. Antiqua.

PRopter qđ delectabiliꝰ antiphonus cōſono? Aut qȝ magis manifeſtuȝ fit cōſonare. Aut qñ ad cōſonātiā cantāt neceſſe eſt eniȝ alterā ꝯſonare q̄re due ad vnā vocē facte deſtruūt alterā. Noua.

ℂ Qua de cā diſſonātiū copulatio qđ antiphonū nominamus ſuauior ꝙ ꝯſonū eſt? An ꝙ expreſſius ita ꝯſonantia percipi pōt ꝙ cū voce cōſona addita cantatur: alterā eniȝ vocē idem ſonare neceſſe: eſt itaqȝ duas ad vnam reſonare: que tertiā offuſcare facile poſſint.

Quare cantus antiphonus in quo q̄dā extat reſonātia vel ꝯtra ꝯſonātia tonoꝝ ſup tonos eſt delectabilior auditu ꝙ ſonus qui eſt ꝯſonus ⁊ vniformis in quo nō ſentif ȝ reſonātia apparēter. vbi grā. ſic ſi duo ſuccināt eq̄liter ⁊ tertiꝰ pcinat hic pcinēs ꝯſonat ⁊ antiphoniꝯat ſup illos duos. ℂ Deinde [Aut.] Soluit aſſignās duplicē cām dicēs illud eē: qm ſonus antiphonus reddiť manifeſtior ⁊ ſenſibilior ſono ꝯſonāte ⁊ vniformi: qđ aūt ſenſibiliꝰ eſt ſufficiēter magis delectat: eo qđ nō eſt tale: ſic apparet in tactu relatiōe alioꝝ ſenſuū. ℂ Deinde [Aut qñ.] Aſſignat aliā cām dī. ꝙ qñ aliq cantāt ꝯſonantiā faciētes in qua acutū nō excedat graue aut ecōuerſo: neceſſe eſt ꝙ voꝝ vnīꝰ ꝯſonet oīno voci alteriꝰ ſi debet fieri ꝯſonātia: ſi aūt 3ꝰ adueniēs nō antiphonet: imo ꝯſoniꝯare velit opȝ eā deſtrui: qm due voces eq̄lis vigoris ad tertiam relate: deſtruūt ⁊ occultāt aliā peniꝰ tertiaȝ. ℂ Notādū ſm Boe. primo muſice: ꝙ cōſonātia eſt acuti ſoni grauiſqȝ mixtura ſuauiter vniformiterqȝ auribꝰ accīs. Sȝ diſſonātia eſt duoꝝ ſonoꝝ ſibimet impmixtoꝝ ad aurē veniens aſpera atqȝ iniocunda pcuſſio: nā dum ſibimet miſceri volunt: ⁊ quodāmō iteger vterqȝ nitif ꝑuenire: cūqȝ alter alteri obficit: ad ſenſuȝ iſuauiter vterqȝ trāſmittif. Videť ſiqdem ꝙtū facit ad ſmonē Ariſt. ꝙ antiphonus ſit delectabilior ex ꝯtrarija valde diſtantibꝰ cōſurgēs vt ex hypate ⁊ nete. Cōſonās autē qñ ex nō adeo differentibꝰ ſicut ex chordis medijs: vt apparebit conſequenter.

Cōſonantia qđ ſit.

ℂ Problema. XVII. Antiqua.

PRopter qđ qnqȝ nō cantant antiphona? Aut qȝ nō eadē ꝯſona cōſonantie: queādmodū in diapaſon: illa enim in graui ꝓportionale ſicut acuta in acuto queādmodum igitur eadē eſt in ſimul ⁊ alia: que aūt in diapente: ⁊ diateſſeron nō habēt ita: quare non apparet quādo antiphone ſonus: nō enim idem eſt. Noua.

ℂ Cur in diapēte ⁊ diateſſeron ꝯſonātijs nunꝙ antiphonis cantatur? An ꝙ nō eadem cōſonandi ratio in his eſt que in diapaſon concinnentie: quippe cum in illa grauis eundē ad ꝓportionez modū obtineat quē acuta. acuminis itaqȝ fit vt ⁊ eadem quaſi ⁊ diuerſa vox oriať. at vō in diapente atqȝ diateſſeron cōcinnentijs non ita eſt. Quamobrem ſonus vocis oppoſite perpendi non poteſt quoniam idem non eſt.

Quare qnqȝ cātātes vel ēt quatuor vna nō cātāt antiphona tres aut ſex pñt cantare. ℂ Deinde [Aut.] Soluit dicēs cām eē: qm iſta ꝓportio quā habent qnqȝ adinucē nō eſt ꝓportio debita q̄ ꝯſonet ⁊ corrñdeat tali cōſonātie in qua fit antiphoniꝯare queādmodū antiphoniꝯare ꝯtingit in diapaſon vbi eſt ꝓportio dupla: ipſa eniȝ hȝ ꝓportionē in graui: graue. n. ꝓportionatū eſt graui in ipſa ſic acutū acuto ⁊ graue cū acuto ēt: ħ aūt nō eſt in alijs imo ſic ipſa eſt eadē iter ſe ⁊ ꝓportiōabilis vno mō: ita ſm aliū modū hȝ quādā aliētatē ⁊ diuerſitatē inter ſe: eo ꝙ in ipſa eſt exceſſus manifeſtus: ⁊ ſi ſit ad eq̄litatē reductus. Sed ꝯſonātie vel ꝓportiōes q̄ ſunt circa diateſſeron vel diapēte nō ſic ſe hñt: neqȝ. n. in eis tātus eſt exceſſus neqȝ ad eq̄litatē ſic reducťꝰ: ⁊ iō ſonus lȝ fiat antiphonus ſm illas duas ꝓportiōes nō reddiť manifeſtus: nō. n. eſt in ipſo idētitas cū q̄dā exceſſu: ſic dictū eſt in diapaſon euenire: id āt pōt declarari ex nūeris: qȝ ſi dȝ cāri antiphona: opȝ debitā ꝓportionē interuenire ſupantiū ad ſupatos: ⁊ ecōtra ſȝ graue ⁊ acutū: ſȝ id nō accidit in qnqȝ vocibꝰ: nā vel quatuor antiphoniꝯabūt vno: aut tres duobꝰ: nō qdē q̄tuor ꝯtra vnū qȝ vox eius oppoſitis obtūdereť oīno: ita vt nō poſſit ſufficiēter percipi: neqȝ tres ꝯtra duos: qm ꝓpter paruuȝ exceſſuȝ nō poterit excedentia manifeſtari vnius ad alterū: quare nō cōtraphoniꝯare cōtingit cuȝ id requirať omnifariā. Unde relinquiť ꝙ antiphoniꝯare: vt apparebit exiet ſm diapaſon proprie.

Problemata que de muſica ſunt in eodē medio fundari.

ℂ Problema. XVIII. Antiqua.

PRopter qđ diapaſon cōſonantia cantatur ſola: organizāt eniȝ ſm hāc: aliā autem nullā? Aut qȝ ſola ex antiphonis eſt chordis: in antiphonis autez ⁊

alteram si cantant idem facit: vna enim quodãmodo vtrorunq3 habet chordas: quare τ vna cantata. In hac consonantia cantatur symphonia τ ambo cantantes: aut hac quidem cantata hac vo fistulata queadmodũ vnã vtranq3 cantant: ppter quod sola cantaẽ q2 vnã habẽt chorde vocem antiphona. Noua.

¶ Cur sola diapason cõsonãtia canteẽ: hãc eni3 magadare: nec vlla3 aliã cõsueuerũt? An q hec sola ex fidibus inter sese obsonis cõstat: atqui in obsonis etiã si alterã canis identidẽ efficis. Voces eni ambaꝝ vna quodãmõ illa cõtinet. Ergo in h cõsonãdi genere cũ vel vna canit cõsonãtia tota pfici põt: τ cũ ambe aut cũ altera caniẽ altera tybia sonaẽ vna q̃si de duab⁹ exultat. Atq3 ita efficiẽ vt sola hec cãtilenã patiat: eo sc3 q absona vocẽ obtinẽt nerui eiusdem.

Quare diapason sola cõsonantiarũ cantaẽ maxime cõsonans inter ceteras: qd ostendiẽ: quia fm ipsa3 cantãtes organiçant voces in altũ eleuantes: qd fm nullam aliarum ita manifeste agere contingit. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse primam: quoniam ipsa sola constituitur ex chordis antiphonis seu consonantibus vt graui acuto per pportionem duplam sine tangatur vt media inquã ambe declinãt extreme vt apparebit idem fit ac si ambe cãtarenẽ: eo q illa vna habet in se ali qualiter vt in virtute chordas vtrorũq3 sonorũ puta grauis τ acuti. quare accidit in hõ cõsonantia q vna cantata vel pulsata cantetur τ altera: ac si ambe cantarentur propter conuenientiam quã habent in medio ceu ostendunt pigmenta ex diuersis optime constructa in saporem consurgentia delectatiuum. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliam causa3 dicens causa3 esse ideo quia si vna chordarum cantetur vt hypate: τ altera fistuleẽ vt nete cantãdo τ fistulãdo vtrobiq3 cantatur vna q2 media. Et ideo sola symphonia cantaẽ: qm̃ chorde cantate seu fistulate vna3 habent vocem. s. antiphonam: de quo planius apparebit 19. τ. 20. omnia enim hec problemata cõcidunt: super eodem enim fundantur medio. Sic igitur iste due solutiones magis differunt ratione modi q̃ rei: cu3 vna sit vocalis: τ altera vocalis τ instrumentalis.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Propter quid antiphonis hoc solũ inest? Aut q2 sole eq̃liter distãt medio: medietas igitur similitudinem quandam facit sonoꝝ: τ videẽ auditus dicere q ipsa τ q vtreq3 vltime. Nota.

¶ Sed cur solis obsonis datu3 h est? An q sole pari itervallo distãt a media: itaq3 medietas similitudinẽ q̃dã sonoꝝ efficit: vt sensus auriu3 ambas τ eãdẽ τ extremas eẽ diiudicaẽ videaẽ.

Cõsequẽter querit cãm cause pcedẽtis pblematis dicens: q̃re in antiphonis chordis inest q vna cantata canteẽ τ altera τ q idẽ cõsonet vtrobiq3 sicut si ambo cãtarenẽ. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicẽs cãm esse q2 sole hẽ chordaꝝ antiphone in qb⁹ existit diapason equaliter distant a media chorda vt dicatur a mese que est nete media. 7. chordarũ vt visum est: illud aũt qd est mediũ cõficit quãdã siũitudinẽ τ cõuenientiã sonoꝝ cũ extremis: reddit enim similem fere sonu3 media tacta ac si tangerenẽ ambe vltime: τ hoc est qd dicit auditus videtur diiudicare q ipsa media chordaꝝ: τ q vtreq3 extreme constituant vnum sonum. Et ideo in antiphonis sonis accidit q vna chorda tacta vel cantata cantẽtur relique: cũ in mediũ ꝯcurratur: quare diapason tm̃ inter alias pportiones sola ex antiphonis est apparentius tonis.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Propter quid siqs nostrũ mediã inouet: cõcordans alias chordas vtiẽ instrumẽto: nõ solum quãdo fm mediẽ flat sonum deficit: τ videtur non concordans: sed τ fm aliam melodiam: si autem lychanum aut aliu3 aliquẽ sonũ: tunc videtur differre solu3: quãdo illa quis vtitur? Aut rõnabiliter hoc accidit: omnes eni3 vtiles cantus multotiẽs media vtuntur. Et omnes boni poete frequenter ad media3 obuiant: q̃uis discedant: cito reuertunẽ: ad alia3 aũt ita neq3 vnam. Queadmodũ ex orõnibus quibusda3 ablatis cõiunctionibus nõ est oratio grãmatica: vt aut τ vo: τ quibusda3 aũt nõ deficit: ppter id q his quidem necessariũ est vti multotiens si erit oratio: his aũt nõ. Ita aut τ sonoꝝ media sicut cõiunctio est τ maxime bonorũ: ppter id qd multotiens inest ipsis sonis. Noua.

¶ Cur siquis ceteris oĩbus neruis concinnatis medio vo incõcinno pulset instrm̃ non solũ cũ ad mediũ sonum deuenerit: sed etiã ceteris modulandi partibus anget aures: modũq3 incompositũ dissipatũq3 eliciet. Sed si lychanu3 aut quẽ sonũ aliũ mouerit: tum discrimine dũtaxat apparebit cũ eũ pulsarit quẽ mouerit? An rõne hoc euenit optima quãdo qdẽ3 oĩa egregia modulandi genera: medio neruo sepe vtunẽ oẽsq3 probi fidicines crebro ad mediu3 veniunt: τ si discesserint: mox redeunt eodem. Nec vllum aliũ totiens repetũt. Ergo queadmodũ ademptis ex orõne quibusdã ꝯiunctionib⁹ vt te τ i: orõ minus greca relinquiẽ: aliis vo qbusda3 detractis: nihilo isuauior accidit. eo q aliis sepe in dicendo vti necesse est: aliis minime: sic etia3 medius veluti ꝯiunctio est sonoꝝ: maximeq3 elegãtioꝝ qm̃ ei⁹ sonus assumi sepissime soleat.

Quare si aliquis nostrũ scientiũ pulsare instrm̃ tangat chordã mediã vt mese vtitur instro tali modo ac si oẽs alias chordas extremas adinuicẽ ꝯcordãtia reduceret: qd declarat: nõ enim qñ media chorda tangitur sonus deficit τ videẽ non fieri ꝯcordantia in instrumẽto: sed qd plus est apparet q tactus illius chorde resonet in quandã melodiã: id aũt nõ cõtingit in aliis chordis extremis: sicut est in lychanos que est tertia post hypates: siquis enim sonum causet per chordam hanc vel per aliã vt paramese vel paranete: tunc solu3 videẽ dñã in sono τ

Arrē musicā tamē Ptholomei finiz rōnis sensusq3 pcez pcepere z e medio opio mediā intēr eā q̄ est Aristoxeni z Pithagore.

disymphonia cāre quādo quis vtitur tangēdo illam chordā que nō est recte media. Uel aliter φ tunc solū est diīa sonoꝝ adinuicē visa qua discernit φ vnus est delectabilioꝛ altero qñ quis vtitur tali mō media chorda recte taliter φ i eā ↄsonēt due vltime:qd̄ ē difficile mihi. ¶ Notādū φ Arist. multotiēs dicit videt:eo φ hꝫ scia ↄsistit in sensu:vt auditu z rōne ceu alie:Pithagoras tñ oē qd̄ ipsi⁹ nitebat rōni magis inherere:Aristoxenus v̄o sensui:quos ambos Ptolomeus in ei⁹ armonica detestat mediū obseruans cū declinatione in rōnē amplius. ¶ Deinde [Aut.] Soluit per siſe l alyꝫ repertū di. ꝓ rōnabilr id fieri qd̄ in quesito ꝓpositū.naꝫ oēs cant⁹ vtiles z laudari attingētes finē musice cuiuscūqꝫ multotiēs vtunt chorda media reducēdo ceteras z maxie supremas ꝓportionalr ad ipsam. ¶ Deinde [Et oēs.] Declarat id z° z ꝑ in metrica que est musica q̄daꝫ: vt appebit di. φ oēs boni poete vtentes hac pte musice metrica dicta frequēter cōuertūt se ad mediā chordā:siue ad id qd̄ ꝓportionat illi:φ si accidat qñqꝫ recedere ab ea cito ad ipaꝫ redeūt tanq̄ȝ ad pfectū:ſꝫ ad nullā aliaꝝ ita reuertunt cū nō vt h̄ cātū pficiat. ¶ Nosce φ eximy poete tūc obuiāt ad mediā chordā z ad sibi ꝓportionale qñ apud nos visitate ↄstruunt carmina in qb⁹ sunt tēpora syllabaꝝ adinuicē cōproportionata ex breui z longa. Syllaba enī breuis vnū hꝫ tēpus:lōga v̄o duo:q̄le qd̄ ↄstructū ex dactylo vicissim z spondeo:z nō ex altero tm̄: neqꝫ in exametro trocheo nisi in fine:dactylo q̄dē nunq̄ȝ: neqꝫ in qnto pede spondeo:aut hyambo ei opposito:ↄstat eniꝫ ex p̄ma breui z vltima lōga:quo vtimur licētia qñqꝫ poetica in ꝑncipio tertij pedis:tūc eniꝫ aliter fit vt cū secedit a media chorda vel ab eo qd̄ sibi ↄsile:debēt eniꝫ carmina fore bene cantatiua:vt que Ouidy:nō aūt sic q̄ Horatij:z iō aliq̄ v̄sus ↄstruūt dictos leoninos q̄si ritbmicaꝫ cōmiscētes metrice. ¶ Deinde [Quēadmodū.] Declarat scd̄o in cōiunctiōe orōnis ꝓsayce id dicēs:φ sic in aliquibus orōnibus in qb⁹.s.multa coadunant:nō cōstituit orō grāmatica que est orōnū cōgruissima z pfectissima remotis qbusdā cōiunctionib⁹ tanq̄ȝ vinculis cōuenientibus puta:vt:aūt:v̄o:q̄dē:z hꝫ. Unde z q̄dā cōstruere volētes orationē grāmaticā cōgruissimā z pfectissimā bene sonātē:z ne sequat vocalis ad vocalē:qd̄ grāmaticus horret etiā in scriptura nō deficiunt in hꝫ cōiunctionalibus partiū ligaturis:cū oporteat eis multotiens vti:si debeat oratio pfici cōueniēter:in his aūt deficiunt qñqꝫ ceu z cantus interdū recedunt a media chorda:q꞉ qñqꝫ nō sit necessariuꝫ sepe vti:sicut in orationib⁹ minus grāmaticis: aut alio modo: velut sunt alie ptes orationis preter est verbū substātiuū expressum aut itellectū in oībus. Uel aliter q꞉ cōiunctiones sunt duplices:quedā enim maxime necie in orōne cōprendit:puta z ꝓprie:si:q꞉:aūt:z hꝫ. Alie v̄o q̄si minime: vt q̄dē siq̄dē:nempe:qppe:z hꝫ:modo oratio pfecte grammatica cōstituit qñ vtit hoc modo cōiunctionis duplici: puta ꝑori significatiua z nō significatiua. dico aūt pfecte grāmatica:q꞉ grāmatici z potissime gallici maxime vtuntur hꝫ ligamētalib⁹ syncathegorematis. ēt secūdis vt z plura qñqꝫ adiungat vna puta:ac:z nimirū:q̄dē:demuꝫ tales aūt cōiunctiones apud grāmaticos dicunt partipliromatice. i. cōpletiue sermonis vtpote di.ta.ra.mi.ge.zc. ¶ Deinde [Ita aūt.] Applicat ad ꝓpositū tertio di. φ sili modo se hꝫ chordarū media vel ei ꝓportionale in sonis ceu coniunctio in orationib⁹ grāmatice z ꝓprie bonis ceu grāmaticis. nā chordaꝝ media est ꝓprie de numero bonaꝝ reddentiū mellifluū sonū z cōsonū extremis:z q꞉ his multotiēs debet inesse sonis:iō vt ꝓpositū multotiēs cū possunt vtunt chorda media sm φ ei cōsonant extreme:z de hoc fidem. 36. apparebit cōsequēter ꝓblemate.

Cōiunctiones duplices.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Propter qd cātātiū grauī⁹ cātātes acute cātātib⁹ si dissonāt magis manifesti fiunt:silr aūt z ritbmo: q in grauiori peccantes manifesti magis:⸮ Utrū φ plus tēpus graui:hic aūt magis sensibilis. Aut qui in pluri tēpore multū sensuꝫ exhibet: velox aūt z acutū latet ꝓpter velocitatē. Noua.

¶ Qua de causa qui grauius cantāt:si absonant deprehendi facilius possunt q̄ȝ qui cantant acutius. Nec v̄o secus in numeris accidit. Euidentiores enī qui peccāt in grauiori:⸮ Utrū φ plus tēporis graue obtinet: plus aūt plenius a sensu auriū percipi pōt. An φ in tēpore ampliori agitur:hinc etiā plus sensus adhibet:velox autē z acutū facile suā ob velocitatē latescit.

Quare cantātes de nūero graui⁹ cantātiū si dissonēt z errēt i cātu suo ab ordine debito:magis redduntur mālfesti in suo errore q̄ȝ illi q cātāt acuti⁹. Et addit φ nō solū accidit h̄ i musica armonica q̄ ex vocib⁹ ↄstat: sꝫ ēt in ritbmica: q̄ coherētiā z ↄsonantiā v̄boꝝ ↄtēplat: verū hn̄ vel male ↄsonet:q enī peccāt in ipsa sꝫ graui⁹ magis mālfestant q̄ȝ si peccarēt sꝫ acuti⁹. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit:z assignat duplicē cāꝫ q̄si ↄsileꝫ di.cāꝫ eē:qm̄ graue plꝰ hꝫ tpis q̄ȝ acutū:vbi aūt plus ē tpis:z ampli⁹ pt peccari:z pctm̄ silr magis pcipi. ¶ Deinde [Aut q꞉.] Assignat aliā cāꝫ di. h̄ eē:q꞉ i tpe maiori exhibet graue tardū z multū sonū:q̄re fit eē ipsi⁹ manifestū pp sui tarditatē:sꝫ velox z acutū q꞉ in minori tpe dat velocē sonū:iō latet pp ei⁹ velocitatē:ita φ pctm̄ nō ppendit ēt inexp̄s notabilr.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Propter qd multi magꝭ cantātes ritbmum saluāt q̄ȝ pauci:⸮ Aut q꞉ magis apud vnuꝫ z rectorē intēdunt: z grauius incipiūt:quare facile illud attingunt:in velocitatē enī pctm̄ est plus. Noua.

¶ Quā ob cām multi cū cantāt meli⁹ numeros seruant q̄ȝ pauci:⸮ An φ multi meli⁹ vnū suūqꝫ ducem aspiciūt tardiusqꝫ icipiūt:itaqꝫ facilius assequi idem possunt:quippe cuꝫ in accelerādo eueniat vt plus erroris cōmittatur.

Quare multi cātātes meli⁹ ↄseruāt ritbmū z vlr oēꝫ armoniā quā acceperunt cātar q̄ȝ pauci. ¶ Deide [Aut.] Soluit di.cām eē:qm̄ ipsi ampli⁹ itēdūt z ordinant ad vnū tanq̄ȝ ad rectorē oium:z graui⁹ pn̄t icipe cuꝫ fuerint multi:qm̄ vox vni⁹ fortificat z sustētat vocē alterius:pp qd̄ de facili pn̄t in vnū deuenire:illudqꝫ illesuꝫ cōseruare:in velocitate aūt h̄ nō ↄtingit:cū difficilius sit seruare acutū q̄ȝ graue:vt dicet 36°. quare in velocitate ↄtingit magis peccare:z si pctm̄ plerunqꝫ sit magis latens: vt ēt aly ostēdunt actus:z id q̄dem 45° repetetur.

¶ Problema. XXIII. Antiqua.

Propter qd duplex nete hypate:⸮ Aut p̄mū q̄deꝫ:q꞉ ex media chorda cātata z tota ↄsonat diapason. Silr āt se hꝫ z in fistulis:que enī p mediū foramē

fistule ꝯsonat per totā fistulaȝ diapason: adhuc ⁊ in alijs in duplici distātia accipit diapason: ⁊ illi qui perforant fistulas ita accipiūt. Siliter ⁊ cū diapente emiolium: q² qui fistulas cōcordāt in hypatē extremitatē cerā ponunt. Netē autē vsqȝ ad mediū replent: siliter aūt ⁊ per diapente emiolio: ⁊ per quatuor epitrita distantia accipiunt. Amplius in triāgulis psalterijs equali distensione facta cōsonant diapason: hec qdē duplex extēs: alia vero media lōgitudine. Noua.

¶ Cur nete duplo acutior ē hypate? An primuȝ q cū neruus pte sui dimidia pulsat: ⁊ totꝰ diapason ꝯtinētia exultat: qđ vl'i fistulis eq̄ pspicere licet: vox eni q̄ p mediū foramē emergit diapason resonat cū ea que p totā fistulā pmit. Quin etiā in ceteris duplo īterualllo capi diapason cōsonātiā nouimus: nā ⁊ q tybias pforāt ita dispōnere solēt: ⁊ qui fistulas apte cōcinnāt extrema tm̄ cera marginant foraminis pricipalis. Netē vero ad dimidiū iplent: ⁊ in triquetris psalterijs nerui quoꝝ alter lōgitudine dupla: alter subdupla est: eque intēti diapason cōsonātiā reddunt. Genus āt ꝯcinnēdi qđ diapēte noiat sexqualtera cōstat. Qđ vero diatesseron vocamus īterualllo sexquitertio continetur.

Quia in 12° dixerat duplicē netē cōstituere hypatē: iđ cām huiꝰ querit dicēs. Quare duplex nete cōstituit hypatē. ¶ Deinde [Aut pmū.] Soluit: ⁊ pmo ostēdit q̄uo ex duplici nete causet hypate in cantu. scđo in instrīs flatu. 3° ductu. 2° ibi [Silr.] 3° ibi [Amplius.] Dicens cām eē ex hoc pmitus sumēdā: qm̄ qū media chordaꝝ cuiuslibet instrumēti cantat: tunc ⁊ oēs alie coordinant ad illaȝ mediā ⁊ cōsonāt per eā: cū ex ea cōstituat diapason: vt apparuit. 20. ¶ Deinde [Silr.] Ostēdit 2° simlr fore in instrumētis insufflatiuis di. sili mō se hēre in fistulis in qbꝰ sunt q̄dā foramine hntia silitudinē cū chordis. in eis eniȝ est magnū foramē: cuiꝰ sonus grauis est pportionatꝰ hypate: ⁊ scđm vt mediū assimilatū mese ⁊ plura parua: super que fistulant attributa nete: in qbus siquidē soni qui fiūt per mediū foramen fistule cō sonant ⁊ inducūt per totā fistulaȝ fm aliqua eius foramina oia diapason: cū in ipsum ceu in mediū reducunt reliqua: silr ⁊ in alijs id accidit instrumētis: in qbꝰ p̄dicta pōt adaptari foraminū silitudo. nam in eis etiā diapason cōstituit in esse fm duplicem distantiaȝ: puta vnius extremi ad mediuȝ vna: ⁊ alterius ad ipm reliqua: vel q² ex numero cōsurgit duplari: qđ ostēditur: q² illi qui pforant fistulas tali mō suscipiūt distantiā: vt inde cōsurgat diapason: cum reliqs pportionibus. naȝ taliter operant pforando ⁊ coaptando: vt fm pportioneȝ sexquialterā reddat diapēte: qđ declarat. naȝ qui fistulas taliter cōsonas faciunt vt ꝯsurgat diapason: apponunt ceram vel aliqđ viscosuȝ glutinosuȝ in foramine maiori pportionato hypate: vt sonus eiꝰ subgrauet ⁊ foramina per neteȝ repiltata replēt cera vsqȝ ad mediū: vt eis angustatis sonus reddat acutior: ita vt possit duplex nete in hypatem ꝯcurrere: cū vna exacuat ⁊ reliqua subgrauet: sibi appropinquantes vtcūqȝ eodē modo fm debitā distantiaȝ foraminū cū cere vel alteriꝰ oppōne: ita q etiā lignū submittunt fistule in foramē mediuȝ fm sexquialterā pportionē seu emiolaȝ faciūt diapēte. Silr per epitricā distantiam que est cū numerus cōtinet aliū totū vt visum est: ⁊ eius tertiā ptē: vt. 4. ad. 3. se hȝ accipiunt per. 4. i. diatessaron grece. ¶ Deinde [Amplius.] Declarat 3° in instro iaciibili di. q insuper etiā sili mō in psalterijs que hnt figurā triangularē ⁊ in canonibus factis pportionali distensione chordarū ipsarū ex acuto ⁊ graui cōsonant ⁊ adducūt diapason: in ipsa enim duplex chorda: vt hypate ⁊ nete: ⁊ alia in quā cōcidūt que est media distātia vera: vt mese. Uel aliter duplex nete cōcurrit in hypate: ⁊ ꝯstituit tūc sonus chorde medie fm distantiā: vt apparebit 20°.

Que rō in pforandis fistulis.

¶ Problema. XXIIII. Antiqua.

Propter quid in tenuibꝰ netē apponere hypate sola videt ꝯtrasonare? Aut q² ꝯnālis maxime fit sono sonus qui est ab ipsa: pter id qđ cōsonās est simul. augeri aūt simili videt solus: alij vero pter paruitatem imanifesti. Noua.

¶ Cur siquis neteȝ pulsatā apprehēderit: hypate sola resonare videbit? An q tinnitꝰ qui ex hac proficisci solet: sono illius maxime ꝯciliat ⁊ cōgruit: vtpote qui cōsonus sit. ergo q² suo consimili cōcrescit: solus apparet. Ceteri vero incerti suam ob exiguitatem inculcantur.

Quare cū in subtilibꝰ chordis: vt nete ⁊ paranete sonū acutū ⁊ paruū reddētibꝰ: quis mentē. i. rationē ⁊ sensuȝ seu auditū apponit: hec. n. scīa vt p̄tactū est cōstat in rōne ⁊ sensu: tūc sola hypate sine alijs videt antisonare sonitu reliquas sepando: qđ p̄us dictū ē antiphonicare. ¶ Deinde [Aut.] Soluit di. cām eē: q² sonus q ab ipsa causat pncipalissime efficit ꝯnālis ⁊ pportiōalis alijs sonis: pp h q cū sua ꝯsonātia est ēt simul cōsonās: qm̄ eniȝ sonus ipsius cū sono alterius chorde iferioris sub medio existis ꝯstituit ꝯsonātia: vt iam patuit diapason: ⁊ silr solus sonus hꝰ chorde iter alios sonos videt augeri ⁊ cremētum in tonādo accipe: q² ipsa reddit sonū sola grauiorem alijs: alie vo acutū aut minus grauē: sonꝰ aūt grauis sonuȝ hebetat acute: sed soni aliaꝝ chordaꝝ subtiliū q² sunt pui nō pcipiunt māifeste: pp qđ nō apparēt ꝯsonare. stat igit in hoc: q² sonus hypate fortis est: aliaꝝ vo debilis: qui aūt hꝰ ꝯsonat debili cū eo qđ recipit: magnus eniȝ motus minorē debilitat ⁊ obtundit: hꝰ aūt sonꝰ chorde lȝ sit fortior ceteris: q² tn̄ grauior ⁊ dimēsionatior sonū alioꝝ de facili suscipit ⁊ exaltat: ita vt diapason inducat.

¶ Problema. XXV. Antiqua.

Propter qđ media vocat i armonijs: octo vero nō est mediuȝ? Aut q² septē chordarū erant armonie antiqtus: septem aūt hnt mediū. Noua.

¶ Cur neruū mediū in ꝯcentibꝰ appellamus cū inter octo nullū mediū sit? An q oliȝ cōcentꝰ septē neruis ꝯstabāt. Septē aūt mediū obtinēt.

Quare in armonijs quedā chordaꝝ vt mese: appellatur media recte: 7. chordaꝝ: equaliter eniȝ distat ab eis: sȝ octo chordaꝝ nō est mediū directe: vt arithmeticū sed potius geometricuȝ: ⁊ ideo octo chordaꝝ non vocat aliqua media. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicēs cām esse: qm̄ antiquitus vt visuȝ est nō fuerūt nisi septeȝ chorde in instrīs armonicis. septē aūt mediū habent eqdistās ab extremis. puta. 4. vt mese: id aūt factū: quia diapason

que est optima consonantiarū ordinat̄ amplius cū fuerit medium verum in chordis inenire: z ideo musice p̄mo cū Estiacus Colophonius decimā chordā. 9. precxistib° addi disset: Thimoteus superueniens millesius. 11. adiunxit ita vt signato vero medio in his puta sexta ꝯsonet diapason. ℂ Notādū vt indicatū est supius. 7. antiquus fuisse chordas. 7. planetarū: f̄m Boetiū imitatione: ita vt suprema earū hypate reddat̄ saturno pp tarditatē mot° vtrobiqꝫ: īfima lune sic nete ob ei° velocitatē: que aūt in itermedio ordine planetaꝝ attribuent̄ medꝭ iuxta eoꝝ mediocres cursum: z id qdem. 32. apparebit z magis. 44.

Planetarū nūero septē etiā apud veteres chordas fuisse.

ℂ Problema. XXVI. Antiqua.

Ropter quid in acuto discordāt plurimi? Utrū qꝛ facilius acutū dimittere q̄ȝ graue? Aut qꝛ peius graui peccatum peioris operatio. Noua.

ℂ Cur in acutum magna ex parte vox aberrare consueuit? Utrū ꝙ facilius acutū q̄ȝ graue cantatur? An ꝙ acutū graui deterius est: peccare aūt nō aliud est q̄ȝ rem agere deteriorem.

Quare plurimi cātātes vna discordāt amplius ī acuto q̄ȝ in graui. ℂ Deinde [Utrū.] Soluit: z assignat duplicē cām ꝓbabilē pus dicēs illud eē: qꝛ leui° est dimittere acutū: z recessus ab eo sepius ꝯtingit q̄ȝ a graui pp breuitatē tēporis existie ipsius: pp qꝺ dictū. 22. ꝙ ī velocitate pctm̄ plꝰ existit: nō tn̄ vt expositū adeo est mānifestū vt pctm̄ ī graui. Propter qꝺ appet ꝫ ī nullo silī aduersari. ℂ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat aliā cām nec̄iaꝫ magis dicēs ꝫ eē: qꝛ pctm̄ qꝺ cōmittit̄ in acutū cantādo deterius est seu difficili°: q̄ȝ pctm̄ qꝺ cōmittit̄ in graue cātādo cū molesti° sic cantare acuta q̄ȝ grauia. 37. peioris aūt seu difficilioris act° pctm̄ mai°: z in ipso ampli° accidit discordari: qꝺ. n. difficilius agere magis ꝯtingit pctō corrūpere: vt aurū arte cōstruere: z id ēt. 46. rescribet̄ caplo.

ℂ Problema. XXVII. Antiqua.

Ropter qd audibile soluꝫ habet sensibiliū: z eniꝫ inc̄ȝtum absqꝫ rōne cantus tamē habet cōsuetudineꝫ: sed non color: neqꝫ odor neqꝫ humor habet? Aut qꝛ motū habet solum vniformē quo sonus nos mouet: huiusmodi enim z alijs inest: monet enim z color visum: sed consequentē hmōi sono sentimus motū: hec enim hꝫ simillima in ritbmis z in sonoꝝ ordinatione acutoruꝫ z grauium nō imixtione: sed cōsonantia nō habet consuetudinē: in alijs aūt sensibilibus hoc non est. Motus aūt ipsi operatiui sunt. operatio enim cōsuetudinis significatio est. Noua.

ℂ Cur inter oīa que sensuꝫ patiunt̄ soluꝫ id mores obtinet: qꝺ obuiā auribus esse pōt. Nā z si qd sine hmōc modulamur: mores tn̄ pre seipsa modulatio fert: quos nō color nō odor non sapor gerere pōt? An ꝙ motū soluꝫ hoc obtinet. Nō dico quē strepit° reddit. Talis eni vel ceteris adest. Quippe cū etiā color nostrū mouere aspectū possit: ꝫ eū itelligi volo quē gen° id strepitus subsequētē sentimus. Hic eniꝫ silitudinē gerit. Tuꝫ ī numeris: tuꝫ ī sonoꝝ ordine acutorū: z grauiū nō imixtiōe: qꝺ esse in ceteris sensibilib° nō pōt. Atq motū eiusmodi sibi actio vēdicat. Que motū inde ꝓculdubio est.

Quare audibili tātūmō de nūero sensibiliū ꝫ inest: qꝛ ēt inc̄ȝtū est cantus sine rōne: solo tn̄ auditus sensu: qꝛ hec scia vt visuꝫ est pficit̄ rōne z sensu: q̄s eū reddit sibi ꝯsuetū: nō aūt colori odori aut sapori id adest: ꝙ ea fiant ꝯsueta inātū vt q̄ audibilia. ℂ Deinde [Aut.] Soluit: z p̄ tāgit partē cause rōne audibiliū. 2° ex pte eoꝝ qbus acqrit̄ cōsuetudo. 2° ibi [Motus aūt.] Dicit igit̄ primo id esse: qꝛ audibile solum hꝫ motū vniformē: ꝓpter quē sonus hꝫ nos mouere: mouet eniꝫ potētiā audiēdi: cū sit virtus passiua: z eā deducit in actū: vt apparet. 2. de aīa: sed hic modus mouēdi alijs ēt inest obiectis sensuū: nam color mouet visum z in actū deducit: z silr odor z sapor: sꝫ in audiui vltra hoc existit ꝙ ꝑcipiēdo sonuꝫ: sentimus ēt motū: mediante quo defert̄ ad aures: qꝺ etiā nō soluꝫ accidit in sono in cōmuni: verūetiā silr se hꝫ in ritbmis z in coordinatiōe seu cōiunctione grauiū sonoꝝ z acutoꝝ adinuicē vni° quasi iuxta aliū: vt nō reddat̄ vera cōmixtio: qꝛ in ea nō id accidit: cū sonus adeo vniformiter aerem z suauiter cōcitet: vt aures nihil percipiāt sensibile ex aeris motu. Et ideo videmus īfirmos hꝫ adeo melodioso delectari sono nō aūt priori cū fugiētes: z maxime galleatā habētes passionē seu oculum: z ideo ꝯsonātia sic armonica nō recipit cōsuetudinē: queadmodū neqꝫ alij p̄racti sensuuꝫ: cū nihil sensibiliū p̄ter ꝑceptionē spēi sonabilis ꝑcipiatur ad auditū peruenire: qꝺ z in reliquis dictū est sensib° accidere: sed in alijs sensibilibus vt colore odore z sapore non inest: vt eoꝝ sumant̄ species cū aeris motus perceptione. ℂ Notādum ꝙ sicut duplex est mixtio vt ad sensuꝫ quedam: z alia ad itellectū. i. vera z nō vera: ita z duplex grauis z acuti ꝑmixtio: taliter vt ex vna reddat̄ vera cōsonātia: ex altera vo apparēs magis. ℂ Deinde [Motus aūt.] Tangit cām sumptā ex scḋa parte dicēs: cū igit̄ audibilia vt ad multū recurrāt ad organū cū motu aeris sensibilit̄: z motus sint operatiui: opationes enim fiunt per eos actiones ꝓprie dicte: cum ꝓprium actionis sit esse in motu auctor. 6. principioꝝ: z signū ꝯsuetudinis acquirēde vel acqsite sit operatio: nam cōsuetudo est multotiēs aliquid facere 13° 21°. Cōsuetudo siquidē adipiscetur magis in audibilibus q̄ȝ in ceteris sensibilibus: z id tanget̄ etiam. 29. ℂ Notāduꝫ ꝙ causa fundat̄ Aristo. super hoc ꝙ ḡnatio soni z vocis cōsistit in quodā fieri z trāsmutari: sunt eniꝫ de genere successiuoꝝ entium: cū sint in motu z fiunt tm̄. Color odor z sapor de manerie permanentiū que post factum hāt esse: z nō prius: qꝺ indicat Aristo. qꝛ simul scḋo de anima determinauit de modo generationis soni z vocis z modo imutādi: z nō sic de alijs: sed in de sensu z sensato. cum igitur modus generationis soni z preceptionis: vt ad multū conueniat cū operatione siue actione que fit mediante motu qua cōsuetudo: vt dictū est acquirit̄: audibilia pre alijs sensibilibus reddent̄ cōsueta: vt ostendunt eris z nauiū malleatores nō audiendo ꝙ illis nō acquiratur etiā cōsuetudo vtcunqꝫ cōtingit.

Sonū vocis z soni vnde.

T. c. 87

Cap. p̄.

ℂ Problema. XXVIII. Antiqua.

Ropter quid leges appellantur quas cantant? Aut qꝛ prius q̄ȝ sciāt litteras viderūt leges: quomodo non latcant queadmoduꝫ in agathyrsis. Ampli° cōsueuerunt posterioribus igit̄ cantibus prius

idem appellauerunt q̄ primas. Noua.

¶ Cur leges plereq̄ȝ cantilene appellent? An q̄ hoies prius q̄ litteras scirēt leges cantabant: ne eas obliuioni mādarēt: qḋ ēt nostra etate Agathyrsis in morē est. Ergo primas quoq̄ȝ posterioꝝ cantilenarū codeȝ appellauerūt noie: quo omnes superiores vocabantur.

Quare illi cantus quos p̄mit⁹ cantāt aliq̄ leges appellant. ¶ Nosce q̄ p leges hic audio cantus in qb⁹ statiȝ aliq̄ edocent cū icipiūt cognitionē hr̄e: sic illi q ordinati sūt a lege vt cantet: legalr̄ tn̄: vt visuȝ est. 15. l laudē Dei ceu in lege nr̄a docent pueri salutationē Uirginis vel hō cātare. ¶ Deide [Aut q̄ȝ.] Soluit di. cām eē: q̄ȝ cantātes leges sic puerili anteq̄ȝ aliqd sciuissent de lr̄is ꝛ cantib⁹ choricis iam viderāt leges seu audiuerāt: sciētes etiā ipsos cātare ad h̄ vt nō lateāt: sȝ reddant manifeste note velut p̄ncipia in scia ꝛ loc⁹ ianue in domo vt ostēsuȝ ē. 18. Nā qḋ p̄mitus discit optime ip̄rimit: cū aia sit tūc sic tabula rasa: ꝛ perfecte retinet: ꝛ hō qdē ꝯsuetudo potissime fuit apud quosdā noiatos agathyrsos: q̄ āt p̄mū q̄s adipiscitur p̄us nomen suscipit tanq̄ȝ notū: cū aia nomē iponat vt cogscit: itaq̄ȝ cū aliq̄ cant⁹ vt chorici siue cōuersiui ꝛ vlr tragici sint posterius cantib⁹ legalib⁹ cantati: puta cuȝ sciuerint lr̄as ꝛ fuerint adulti leges p̄mos cantus seu p̄mas melodias: qḋ idem est appellarunt: sicut scie de sermone cū p̄us instruebant in eis pueri dicunt p̄mitiue.

3° de aia tex. cō. 14.

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

Ropt̄ qd rithimi ꝛ cant⁹ vox extrīs cōsuetudinib⁹ assimilant: sapores āt nō: h̄ neq̄ȝ colores ꝛ odores? Aut q̄ȝ motus sūt queadmoduȝ ꝛ opatiōes. Jaȝ vtiq̄ȝ actio qdē moralē ꝛ facit ꝯsuetudinē. Sapores aūt ꝛ colores nō faciunt silr. Noua.

¶ Cur numeri musici ꝛ modi q voces sunt moribus similes sese exhibēt: sapores ꝟo aut colores aut odores nullā eiusmodi similitudinē gerunt? An q̄ numeri musici ꝛ moduli motib⁹ cōtinent. Q̄uo etiā actiones. At ois efficiētia moralis res est: moresq̄ȝ cōdere pōt. Sapores ꝟo aut colores hoc idē eque cōficere nō queunt.

Repetit 27ᵐ pticulariter di. quare rithimi q̄ȝtuȝ ad spēm musice rithimicā: ꝛ cant⁹ ꝛ vox p̄nunciatiua q̄ȝtū ad armonicā silitudinē acqrūt cōsuetudinis. reddunt eniȝ ꝯsueti: sȝ sapores aut colores vel odores nō ꝓportionant ꝯsuetudini. ¶ Deide [Aut.] Soluit di. cām esse: q̄ȝ mot⁹ q sūt circa sensibilia audit⁹ tanq̄ȝ opōnes existunt: qḋ declarat: q̄ȝ sic videm⁹ in actiōe morali q̄ actus ei⁹ iducit ꝯsuetudinē ꝛ iclinationē ad illḋ vel ad illud agēdū: ita ꝯsilr est in sensibilib⁹ audit⁹: ex multotiēs. n. audire vnū cātū iducit cōsuetudo qua hītuata cant⁹ ille reputat delectabilis: ēt si nō sit s̄ȝ veritatē: nō aūt circa sensibilia alioꝝ sensuū vt declarat⁹ est accidit. Et h̄ est qḋ subdit sapores q sūt sensibilia gustus ꝛ odores q olfatus nō id operant q̄ ex ipsis ꝯsuetudo ꝯsilr audibilib⁹ aegratur.

¶ Problema. XXX. Antiqua.

Ropter qd neq̄ȝ hypodoristiū: neq̄ȝ hypophrigistiū nō ē in tragedia rotatiuum? Aut nō habet conuersiuū sed a scena imitatiua enim. Noua.

¶ Cur neq̄ȝ subdorium neq̄ȝ subphrigiū genus in tragedijs choricum habeatur? An quoniam Antistropho carent: vtpote que scenici sint: imitationiq̄ȝ accōmodati.

Quare hypodoristiū ꝛ hypophrigistiū cātare nō rotatiuū ꝛ ꝯuersiuū in tragedia vbi obseruētur diuersitates sonoꝝ s̄m graue ꝛ acutū ascēsione ac descensione p circulos casuum. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicens cām eē: q̄ȝ hō cantare nō hr̄t vt expositū est cōuersiuuȝ in quo magis attendit ad cantus q̄ȝ ad verba: sed potius hō cantus est imitatiuus qḋ dicit a scena ꝯtentus sub legib⁹ ꝛ comedia vt visuȝ est. 15. in quo amplius attēdit ad verba q̄ȝ ad cantuȝ: ꝛ illud amplius apparebit 48°. ¶ Notādum: vt apparet 8° politicoꝝ Aristo. tangere tres cantus modos precipue phrygistium doricum: ꝛ lydium. Phrigistius est troianus q est cantus agrestis ꝛ icitatiuus in iram ꝛ passionē ceu qui fistule: in quē ꝯcidit decēter ditirābus: doricus siqdē asiaticus cantus laudabilis: ꝛ ceu diuȝ superabundātiarū medius laudatus: in quo pueri sunt edocendi. Lydi⁹ siqdē dicit a Chorebo lydoꝝ rege q oib⁹ laudabilior: cū eniȝ sit alioꝝ medius tria in se cōtinet: qḋ mediū rōnem habēs virtutis: qḋ decēs ꝛ qḋ possibile: que in cantu ꝛ maxie pueroꝝ sunt obseruāda. vnde Boe. musice. 4. siquis totas cōstitutiones faciet acutiores vel in grauius totas remittat s̄m supradictas diapason ꝯsonātie spēs: efficiet modos septē ceu sūt hypodorius: hypophrigius hypolydius dorius: phrigius: lydius: misolydius: duplat igit vel triplat quod Aristo. Boetius. 31.

¶ Problema. XXXI. Antiqua.

Ropter quid circa phrinicū fuerunt magis dulce melodilia? Aut propter id q̄ multiplices sunt cantus tunc in tragedijs metrorum. Noua.

¶ Cur phrynic⁹ ceteriq̄ȝ ei⁹ etatis musici modulādi poti⁹ sciaȝ exercebāt? An q̄ tuȝ i tragedijs carminis vsus modulaminū lōge amplior erat.

Quare est q̄ apud phrinicū qui est modus cantātiū quorundam melodie fuerūt magis suaues q̄ȝ apud alios. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicens causam esse: q̄ȝ cantus apud eū fuerunt multiplices ꝛ differenter compositi propter qḋ s̄m plurimum fuerunt in tragedijs metrorum: tales autem sunt suaues maxime cum eorum sit principaliter finis iocunditatem inducere.

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

Ropter qd diapason appellat: h̄ non s̄m numerū diaocto: queadmoduȝ ꝛ diatesseron ꝛ diapente? Aut q̄ȝ septē fuerunt chorde antiquitus: postea extrahēs tertiaȝ Tripandius neteȝ apposuit ꝛ in hoc est appellata diapason: sed nō diaocto: diaseptem enim erat. Noua.

¶ Cur diapason cōsonātiā dicimus nō rōne numeri diaocto vt diatesseron vt diapente? An q̄ priscis nō plurib⁹ vti neruis q̄ȝ septē fuit in morē: deide Terpāder tertia exēpta netē adiūxit ac ei⁹ tēporib⁹ diapason hec appellata est ꝯsonātia nō diaocto. Quippe q̄ septē nō octo cōstaret.

Quare cõsonãtia dupla diapason siue p totũ appellatur ⁊ nõ dĩ diaocto pp numerũ octonariũ in quẽ videt̃ terminari in pargraphia pportionũ: terminat̃ eni sup octo: ⁊ subdit hõ motiuũ dicẽs quẽadmodũ dĩ diatesseron: qꝛ finit̃ in 4° loco in pdicta descriptione: aut qꝛ fit in q̃tuor chordis musice 5°. ⁊ silr diapẽte siue p. 5. terminat̃ in 5° loco: vel in. 5. ↄstat chordis. ❡ Deinde [Aut.] Soluit. d. cãm eẽ cur diapason dĩ ⁊ nõ diaocto: qꝛ chorde istrumẽtoꝝ antiq̃r°. 7. tñ fuere. postmodũ supueñit Terpãdus q 3ᵃᵐ subtraxit chordã pamese: cuius q̃dẽ loco netẽ apposuit: ita vt nõ videat̃ mutasse nũerũ s3 pportionẽ poti°: ⁊ pp h̃ appellata est diapason: qꝛ ex tali mutatiõe optia adinuẽta ẽ ↄsonãtia: nõ. n. dĩ diaocto: cũ corde nõ sint nisi. 7. poti° eni deberet dici diaseptẽ cũ tñ isto numero imitando q planetaꝝ numeꝝ (vt visuz est) cõtineat̃: qꝛ cũ chorde pus. 7. fuerũt: vt apparuit: pauciores pluresq3 demum adinuẽte tanq̃ nomẽ stabili° elegerũt poti° diapason dicere seu p totũ ⁊ pfectũ q̃ diaseptẽ tanq̃ nomẽ magis denotatiuũ eẽntie ipsius ⁊ tactũ q̃dẽ 25° pblemate.

❡ Problema. XXXIII. Antiqua.

Propter q̃d cõsonãti° est in graue q̃ a graui in acutũ? Utrũ qꝛ a pricipio fit icipere: media eni3 ⁊ principalis acutissima parachorde: hoc aũt nõ a principio sed a fine: aut quia graue ab acuto fortius ⁊ magis vocale. Noua.

❡ Quãobre3 apti° de acuto in graue canit̃ q̃ de graui in acutũ? Utrũ ꝙ ita sit vt a suo ichoetur principio. Neruus eni3 q medius ⁊ dux est acutissimus primi tetrachordi habet̃: illo ãt modo nõ a principio sed a fine exordiret̃. An ꝙ graue generosius sonãtiusq3 ab acuto oriri põt.

Quare in cantu maior extat ↄsonãtia si icipiatur ab acuto ⁊ terminet̃ in graue q̃ si a graui pincipiẽs terminet̃ in acutũ. ❡ Deinde [Utrũ.] Soluit: ⁊ assignat duplicẽ cãm dĩ. p̃ illud eẽ: qꝛ ↄtingit icipe a pn°rei in q̃libet re: mõ ipm acutũ retinet locũ pncipij in instrõ. nã3 pme chorde minores sũt ille que sonũ reddũt acutũ a qb° op3 icipe vt ordo fuet̃ nãlis in arte. ❡ Deide [Media.] Remouet dubitationẽ: qꝛ diceret aliquis ꝙ ab oĩ chorda acuta eẽt icipiẽdam: vñ id remouet dĩ. ꝙ chorda media ⁊ pncipalis est acutissima seu fortissima parachorde. i. chorde int̃ ipsaz existẽs. vñ h̃ nõ est tãgẽda in pn° s3 poti° in fine pp ei° excessuz: ista siq̃dẽ aut est media põne recte ceu mese: aut ṽtute puta hypate: cũ in mediã cõdescẽdit cum nete: vt visuz est 20°. ❡ Deide [Aut.] Assignat aliã cã3 dĩ. id eẽ: qm̃ graue icipiẽs ab acuto forti° est: diuti°. n. pmanet ⁊ magis vocale existit q̃ ecõuerso. h̃ aũt facit̃ magis ẽ cõnãle ac ẽt morale q̃ suũ ↄriuz: videmus. n. in opib° nãe ꝙ ipsi in pn° a leuib° ⁊ debilib° icipit: nõ. n. tũc est operosa: sed in fine: vt dictũ est 10°. ⁊ iõ est videre optimos cantatores nãm imitãtes h̃ obseruare ꝙ in acuto leniter icipiẽtes in graue postea nõ terminãt: ⁊ nõ ecõtra ↄcordant.

❡ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter quid bis q̃de3 per acutos: ⁊ bis per diatesseron nõ cõsonat: bis diapason autem? Aut qꝛ bis per acutos neq3 bis diatesseron est: ꝙ aũt p quatuor aut per quinque. Noua.

❡ Cur bis diapẽte aut bis diatesseron ↄsonãtia cõponi nõ põt. Bis aũt diapason põt? An ꝙ nõ bis diapẽte neq3 bis diatesseron instrui põt sed diatesseron ac diapente pportiones apte in vnã diapason cõtinentiã copulantur.

Quare bis p acutos seu bis p acuta. i. bis diapente: ⁊ bis diatesseron: siue bis p q̃tuor. i. diatesserõ nõ ↄsonãt ⁊ symphoniã ↄstituũt: diapason ṽo ↄcordat. Dicit̃ ãt bis p acutos diapẽte: qꝛ ↄstat ex duob° acutis ⁊ vno graui seu breuib°: ⁊ longo more dactyli. ❡ Deinde [Aut.] Soluit. d. cãm esse: qm̃ bis p acutos vel bis diapẽte: ⁊ bis diatesseron nõ est dare ꝙ cõstituãt aliquã ↄsonãtiã: qm̃ si illud qd̃ p quatuor se h3 aut p. 5. l3 pportionẽ cõstituãt: ⁊ p ↄñs ↄsonãtiã: vt p quatuor diatesseron: vel. 5. diapente: qm̃ tñ minus extremũ pme: ⁊ extremũ maius scd̃e cõparãtur adinuicẽ nulla cõsonantiaꝝ resultat inde: vt videbit̃ 41° vbi repetit̃ id amplioris expositionis gratia.

❡ Problema. XXXV. Antiqua.

Propter quid diapason optima cõsonantia est? Aut qꝛ in oib° terminis rationes sunt: alioꝝ aũt nõ in oibus: qm̃ autẽ duplex nete hypates: ꝙ nete due hypate vnũ: ⁊ q̃les hypate due nete quatuor ⁊ sp ita. Medie aũt emiolia: qd̃. n. p q̃nq3 emioliũ nõ in oib° nũeris est: vt eni vnũ min°: magis tñ aũt ⁊ adhuc mediũ: q̃re nõ tota ad tota cõparant̃: h̃ isunt ptes silr: ⁊ ideo qd̃ est p q̃tuor se h3. Epitricon. n. est q̃rtũ icidere ꝙ adhuc in q̃tuor epitricon ẽ: aut pfectissima q̃ est ex vtrisq3: ⁊ qꝛ mẽsura melodie p totu3 id qd̃ fertur que est ẽm mediũ motus fortissimus: icipiẽte aũt ⁊ finiente mollior. Aut qñ fortissim° mot° vox acutior eius qd̃ fert̃: ppter qd̃ ⁊ chorde tense acuti° sonãt: velocior eni3 motus. Sit sonus aũt aut aeris aut alius cuiusdã motus cã: que est p mediũ poꝝ acutissimũ op3 fieri: quare si hoc nõ accidit nõ erat motus alicuius. Noua.

❡ Cur diapason cõsonantia oium pulcherrima est? An ꝙ integris terminis huius portiones cõtinentur: ceterarũ autem non integris: cũ enim nete dupla ad hypatẽ sit: quocũq3 in genere nete duo tenuerit: hypate vnũ habebit: ⁊ vbi hypate duo: nete q̃tuor resonabit: ac ita deinceps. At ṽo eadem nete medie sexqualtera est: pportio nanq3 sexqualtera qua cõsonãtia diapẽte cõcluditur nõ integris numeris posita est. Maior enim minorẽ intra se cõtinet totu3: ⁊ partẽ eius dimidiam: q̃obrem nõ integri cũ integris cõparantur: sed partes supersunt. Cõsonãtia quoq3 diatesseron proportione sexquitertia cõtinetur. Que terminis constat: quoꝝ maior minorẽ intra se totũ cõtinet: ⁊ insuper tertiã eius partez? An ꝙ ex ambabus cõsistit pfectissima est. Et quoniam modulandi mensuram hec tenet: merito omnium elegantissima constat.

Quare diapason est optima et dulcissima ɔsonātiaꝝ. ¶ Deinde [Aut.] Soluit: et assignat duplicē cām. 2ᵃ ibi [Aut.] Itē p̄mo dat cām q̄re est optima ɔsonātiaꝝ di. illud eē: qm̄ ꝓportiones ꝑ quas ɔstituit h̄ ɔsonātia sumunt ex oib⁹ terminis sūmis numeroꝝ: multi enim sunt modi qb⁹ chorde adinuicē cōparate hāc efficiūt ɔsonātiā: qd̄ declarat tam rōne sube q̄ ex pte q̄litatis et q̄titatis di. p̄ q̄ duplex nete cū accepta fuerit assumit rōnem et subam hypates: et silr rōne q̄titatis: vt quereñ quot nete ɔstituūt hypatē vnā. dicēdū qm̄ due: et sʒ q̄le ēt due netes sunt: q̄lis est hypate vna et q̄tuor nete: eodē mō sūt due hypates. 26.3. Et rōne sube ac accn̄tis ɔsiderādo: et ita semp ꝓcedēdo due netes vnā ɔstituūt hypatē. ¶ Deide [Medie.] Ostēdit q̄ diapēte et diatesseron nō est optia ɔsonantiaꝝ. p̄ di. q̄ ꝓportio medietatis est emiola: et exponit di. q̄ illud qd̄ est ꝑ. 5. est emioliū et tale nō repit in oib⁹ numeris: imo i nullis ita vt dicat ois et ꝑfecta vt diapason dr̄ ꝑfecta ɔsonātia: nō .n. ꝑfecte totū cōprehēdit nūerus maior minorē: imo duoꝝ numeroꝝ vn⁹ est sic q̄ mai⁹ et aliud minus: eo q̄ talis ɔsonātia ɔsistit in ꝓportione sexqaltera in qua vnū ɔtinet aliū totū semel tm̄ et ei⁹ medietatē: ꝓp qd̄ in hac ɔsonātia nō fit cōꝑatio totius ad totū vt q̄ vn⁹ numerus bis q̄ totū mēsuret alteri⁹: sʒ fit cōparatio toti⁹ ad ptes: q̄re nō erit optia ɔsonātiaꝝ diapēte. ¶ Deide [Similiter.] Ondit ɔiter q̄ diatesseron nō ē optima cōsonātiaꝝ dicēs q̄ in illa ɔsonātia que est ꝑ q̄tuor vt diatesserō eodē mō se hʒ: nō .n. est optima ɔsonātiaꝝ cū nō fiat cōpō toti⁹ ad totū qm̄ epitricā ꝓportionē eē qdā est q̄tū interuenire: vt cū maior nūerus ɔtinet minorē totū et amplius cū h̄ empitricon est in q̄tuor. i. ɔtinet sup h̄ ei⁹ tertiā ptez ex quo ɔsonātia resultat q̄terna: et sic nō fit cōꝑatio totius ad totū sʒ toti⁹ ad ptē: vt dictū est in diapente. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliā cām: vel qd̄ dictū est ɔfirmat per amplius di. p̄. ɔsonātia ex his vtrisqʒ cōposita: puta ex diatesseron et diapēte ē ꝑfectissima: ipsa .n. vt dictū est. 13. ex his duab⁹ ɔstat ꝓportionib⁹ cū diapason sit fere. 6. tonoꝝ symphonia: et diatesseron ex duob⁹ tonis et semitonio ɔstet: ac diapēte ex trib⁹ et semitonio que ɔiuncta. 6. tonos fere cōstituūt. ¶ Dico āt fere eo q̄ semitoniū vel limes aut diesis minor est tono. Qr aūt sit ꝑfectissima ondit qm̄ mēsura extat et rō oium melodiaꝝ: est eniʒ simplicissima: vt rō mēsure ꝑquirit. 10. meta. vii. 2. musice Boeti⁹. diapason ē

Z.c.4. maxia ɔsonātiarū et simplicitate notissima. Qr aūt sit mēsura apparet: qr motus illius ɔsonātie q̄ ſm mediū existit fortissimus: est per totuʒ id ꝑ qd̄ fert: siue sit in p̄n⁹ siue in fine: in medio .n. v̄tus ɔstat toti⁹: diapason eniʒ ex chordis ɔficit extremis et adinuicē cōfractis et medijs: nō aūt alie ɔsonātie: et q̄q̄ vt dictū est p̄dicta ɔsonātia sit perfectissima: tm̄ qn̄ mot⁹ quo causat fuerit fortissim⁹ et velocissim⁹: efficiet hec delectatior cōsonātia: q̄ qn̄ fuerit minus fortis et velox: eo q̄ tūc vox ei⁹ qd̄ mouet erit acutior: sonus aūt is dulcior obtuso: ꝓpter qd̄ chorde tense velociter sonāt: eo q̄ mot⁹ earū est velox cito ptrāsiens: cū eniʒ chorda fuerit tēsa nō pōt intātū moueri et vagari a medio sicut si fuerit relaxata. ¶ Deinde [Sonus.] Et qr fecerat mentionē de sono vltimo vū cātur ondit di. sonū eē aut motū aeris in se aut eā cuiusdā alteri⁹ qd̄ in aere mouet: cui⁹ aūt fuerit eā motus qui ꝑ medietatē pori vel meatus existit: tūc et acutissimū opʒ sonū fieri i poro: sic .n. aer cōstringit: et fortissimo motu velocissime cogit moueri: vt declaratū est 11⁹ et sonū tūc reddit acutū: et iō instrā pforant: que foramia si claudant minime sonāt. Quare ɔcludit q̄ qn̄ nō erit potus per mediū: vt dcm̄ est exp̄s nō cādit maneries

Diapason conso. optima. alicui⁹ soni. ¶ Sciēdū Ptolomeū in armonica talr declarare diapason eē optimā et ꝑfectissimā cōsonātiaꝝ fere. si

Nō diatesseron et diapente nō sūt optime consonātiaꝝ.

quidē vna existit vocula vnū quodāmō sonū cōpetēs: puta ceu si denario aliqs nūeroꝝ addat: vt duo. sp remanet denari⁹ integer illesus nō eni vltra ipʒ nūerus qs eleuat vt visuʒ est. 15. qd̄ tm̄ nō ɔtingit in ceteris ꝓportionib⁹: naʒ si trib⁹ duo ɔiungant statiʒ fiūt. 5. et mutat spēs numeri: sʒ si duo addas denario. 12. faciēs vterqʒ numerus integer conseruabit: et silr si addas ternariuʒ et ceteros eodē mō. Similiterqʒ diapason symphonia q̄tūcūqʒ ɔsonātiā aliā sumat fuat suā ɔsonātiā: neqʒ imutat vt ex ɔsonātia reddat sed dissonā qd̄ in alijs nō accidit symphonijs.

¶ Problema. XXXVI. Antiqua.

Propter qd̄ siqdeʒ media mouebit et alie chorde sonāt: si aūt iteꝝ hec qdeʒ manet: aliaꝝ aūt q̄dā moueat mota sola sonat: Aut qr ɔcordare est oib⁹ hic se aūt quodāmō ad mediā et oib⁹: et ordinatio q̄ est vniuscuiusqʒ vtiqʒ ꝑ illaʒ est: eleuata igit eā cōcordādi et ɔtinētis nō adhuc silr apparet existere: vna aūt discordāte existēte: media aūt manente rōnabiliter qd̄ est ſm ipsaʒ deficiens. alijs enim existit concordare. Noua.

¶ Cur si neru⁹ medi⁹ ex suo itētionis mō dimotus sit: ceteri quoqʒ oēs sonos incōpositos reddēt: sʒ si integre illo manēte aliqs ex ceteris sit dimot⁹: solus hic aberrabit: qui mō suo caruerit: An q̄ rō cōcinnēdi neruis oib⁹ apta itētione cōtinet: q̄ nō nisi ꝑ hitudinē quādā ad mediū accōmodāda oib⁹ ē: ordoqʒ rōne illi⁹ disponi singulis dʒ: g̃ sublata ɔtinēdi ɔcinnēdiqʒ cā: ɔcentus eq̄ custodiri preterea nō pōt: cū tm̄ neruo medio sibi cōstante: vnus ex ceteris aliqs discreparit: merito illi⁹ pars dūtaxat deest: ceteri nāqʒ oēs modū sue cōcinnētie seruāt integrum.

Quare si media chordaꝝ moueat alie chorde cōsonāt illi: sʒ si postea fiat q̄ media imobilis ꝑmaneat: et q̄dā de numero aliaꝝ a media moueat solū illa que fuerit mota sonat ita q̄ neqʒ alia sonat ꝓp motū ipsi⁹ neqʒ ēt media. ¶ Nosce q̄ de h̄ ꝓblemate iam ſmo aliqualr p̄cessit in. 2. ca⁹. ¶ Deide [Aut.] Soluit di. cām esse qm̄ media chordaꝝ cōcordat et cōsonat cū oibus chordis alijs: qd̄ ostēdit qm̄ cōcordare cū oib⁹ nihil aliud est q̄ se hēe aliq̄liter ad mediū: ois .n. ordinatio vniuscuiusqʒ aliarū chordaꝝ per illā existit: qd̄ ꝓbat qm̄ ipsa media remota ex instrō nō amplius erit sentire chordā aliquā que existat ratio cōcordandi alias concorditerqʒ retinēdi: sʒ vna aliarū remota: ita q̄ eā existat discordandi dūmō media chordarū recte maneat sicut dʒ illud qd̄ erat deficiens vt chorda ablata supplet ꝑ mediaʒ ita q̄ illa remota adhuc alijs chordis inerit cōcordare et ɔsonātiā reddere ꝑ v̄tutē me⁹. me⁹ eniʒ est vt magr̄a et relatiua aliarū oium.

¶ Problema. XXXVII. Antiqua.

Propter qd̄ qd̄ est in voce acuto existēte ſm modicū: graui āt sʒ multū: graue qdē eni ꝓpter multitudinē graue: acutū aūt ꝓpter paucitatē velox: est molestū magis cātare acuta q̄ grauia. Et pauci ascēdētia p̄ncātare: et leges dirigūt: et acuti difficiles dimittere

les dimittere:pp id qd̄ tēsi sūt:minus est opus modicū mouere q̄ multū:q̄re τ aerē. Aut idē acute sonās esse nā τ acute canere:sed nā qdez acute vocis oia ꝑpter ībecillitatē pro eo ꝙ non pōt mouere multū aerē sed modicuz:modicus aūt velociter fertur. In cantando aūt acutū potentie signuz:qd̄ eniz velociter fertur ꝑpter qd̄ τ acutū potētie signū: τ ꝑpter qd̄ τ qui sūt boni habitus acute vocis: τ molestum que eleuā/tur cantare:grauia aūt deorsum. Noua.

Quare cū vocis acumen effici momēto possit exiguo:grauitas aūt nō nisi magno ꝑueniat: vt eni graue ob multitudinē graue est:ita acutū ob velocitatem acutuz existit:cur inq̄ si ita est: maius negociū canticū cecinisse acutū q̄ graue sit? Et quidē pauci reperiunt̄ qui superna cantare valeāt:leges quoqz acute τ ardue difficile idcirco cantant̄: q2 intente vehementius sunt: q̄ q̄ minus negocij sit mouisse qd̄ exiguum q̄ qd̄ multū est. Itaqz vel in aere hoc idē accidere oporteret. An vocē e nā mittere acutā:nō idē est qd̄ acutū cantare. Sed mittūt qdē acutā vocē oia que nā sunt ībecillia:eo.s.ꝙ aeris parum nō multū ciere pñt.paꝝ āt aeris velociter fert̄. Unde ectici.i.q ꝯsumpto corpis habitu emarcuerint:acutam ꝓferunt vocē. At vo acutum nisi viribus valeant cantare non possunt. Cui⁹ certe indiciū:ꝙ velociter ferri solet qd̄ vehemēter. Ita bonaꝝ virium index acutum est: τ superna cantare admodum difficilius sit:grauia autem locum tenent inferiorem.

Querit questiū cuius terminoꝝ primitus tangit expositionem dicēs:ꝙ cū in voce acutū existat ſm modicū temporis.graue aūt ſm multum:nam graue causatur ꝑpter multitudinem aeris moti qui tarde mouet̄.acutum vo ꝑpter paucitatem ipsius ex qua velocitas causatur:sicut ex multitudine tarditas: vt visum est 11°. Deinde[Molestum.] Scd̄o format questium dicēs. Quare magis difficile est cātare illa que sunt acuta q̄ ea que sunt grauia:qd̄ ostēdit̄ qm̄ pauci sunt qui possint cantus ascēdentes cantare:maxime cū sunt acutissimi.τ ideo hui⁹ non cantant:sed potius dirigunt leges:legales enim cantus ꝯstituūt:sunt enim tanq̄ graues remissi faciles ad cantandū:vt visuz est 15°.τ nō solū difficile est in acutum tendere τ seruare cantus:sed etiaz difficile moꝝ cessare a cantibus acutis:eo ꝙ tēsi sunt valde ceu equum extēsum τ velocissime currētē molestū ꝯfestim sistere:atqz similr nauem velocissime impulsaz. Deinde[Minus.] Tertio arguit in ꝯtrium q̄si di.q2 minus est opus τ sic minor virtus requiritur ad mouendum illud qd̄ est modicuz q̄ qd̄ multuz:nō videt̄ ꝙ acutū mouere cātādo sit difficile: cum sit modicū:τ graue facile q2 multum:imo ecōuerso: q̄re sicut est vīr in alijs:ita etiaz videt̄ esse in aere qui est subiectū sonoꝝ:eius eni mediū ꝓpriū est ipse in quo causatur τ recipit̄ primitus. Deinde[Aut q2.] Soluit dicēm esse sumendā ex hoc q2 idē videt̄ esse nālr acute sonare τ acute cantare:τ nō differt nisi ſm ꝙ superius differt ab inferiori.hoc aūt assumit vt declaret ꝙ id qd̄ est in voce vīr sic esse in sono. Unde subdens ait oia nāliter acute vocis fieri ꝑpter debilitatem suam:eo ꝙ nō possint multum aerem mouere:qui grauis vocis est causa:sed modicum possunt:modicus autem aer motus velociter fertur vt visum est 11° sepe. At quia acutum sic velociter mouetur siquis cantauerit ſm acutum:signum quidem ex hoc suscipitur cuiusdam vigoris:eo ꝙ mouet aliquid velociter:quod non fieret nisi vigor adesset. Et ideo ex hac cōfirmatiue concluditur: ꝙ illi qui sunt bone cōplexionis: quoꝝ pulmones nō redundant humiditatibus supfluis: existunt vocis acute:eo ꝙ organū est exiccatū solidū:τ q2 difficile est cantare que eleuant̄:cuz acuta extollant̄:ipsa fiet cantare difficile:nam eleuare cōtra nām vt visuz est particula 2°:τ q2 grauia naturaliter tendunt deorsum:qd̄ nobis magis nāle: ideo facile sit ipsa cantare. Sic igitur soluit̄ ad questiuz:neqz ambiguitas relinquit̄ aliqua que in 11° particula intelligenti dicta:qm̄ in acute cātare siue sonare duo sit considerare:puta modicū aerem motum: τ quantum ad hoc videtur ꝙ acutuz mouere sit facile:cū id debiles agant τ impotentes. Est etiā ꝯsiderare ꝙ illud modicum aeris velociter mouetur:τ q2 ꝙ hui⁹ nō sit nisi a constanti virtute:ideo acutū mouere denotat ꝯstantiaz virtutis:τ difficultatem per consequens. Quare apparuit 14° 11°.pueros voces acutiores habere senioribus ꝑpter consistentiam calidi vnctuosi.

Acute vox vi.

Qui sunt bone complexionis homines.

Acutiores voces i senibus q̄ i iuuenibus.

Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter quid τ in rithmo τ cantu τ vīr oino ꝯsonātijs gaudēt oēs? Quia motibus q sunt ſm nām:gaudemus ſm nām. Signū aūt pueros ꝯfestim natos gaudere ipsis. Propter ꝯsuetudinē autē modis cātuuz gaudemus. Rithmo aūt gaudemus ꝑpter notū τ ordinatū numeꝝ hēc: τ mouere nos ordiate magis:prius eni ordinat⁹ motus nā iordinato:q̄re τ ſm nām magis. Signū aūt. laborantes eni τ bibētes: τ comedētes ordinate saluamus: τ augemus nām τ virtutem. Inordinate autē corrūpimus τ stupefacimus ipsaz:egritudines eni ordinationis corpis non ſm naturā motus sunt. Cōsonantia gaudemus qm̄ complexio est contrarioꝝ habentiuz ꝓportionem adinuicem. Proportio autem ordinatio qd̄ erat delectabile nā:cōplexionatuz aūt oē incōplexionato oi delectabilius aliter. Quāuis sensibile sit vtrisqz extremis ex equali potentia habet in ꝯsonātia proportio. Noua.

Cur numeris modulis cāticis: deniqz oibus ꝯcinnēdi gnīb⁹ oblectari oēs solere? An ꝙ motibus nālibus oblectari datū a nā oib⁹ est. Indiciuz ꝙ pueri adeo nuper editi his ipsis moueri oblectariqz pñt. Modis tm̄ adiectitijs cāticoꝝ vt delectemur efficē assuescēdi ratio pōt. Sed eni numeri ꝑpterea mulcent:q2 raꝝ ordinatūq̄ cōputandi numeꝝ habēt mouētqz nos pro sua equabili serie ordinate. Motus enim familiarior nature est ordinatus q̄ inordinatus. Itaqz

ꝯm nãm hic magis esse probaẗ. Argumentũ ꝙ cũ ordinate ⁊ laboramus ⁊ bibimus ⁊ comedimus nãm viresqȝ nostras ⁊ seruamus ⁊ augemus. Cõtra inordinate cũ agimus deprauamus nãm atqȝ de suo statu dimouemus: morbos enim naturalis ordinis corpoꝝ esse motiones nullum dubiuȝ est. Consonãtia vero demulcere ideo põt ꝙ mixtio siue tẽperatio cõtrariorũ est iunctoꝝ apte inter sese portionẽqȝ inuicẽ custodientiũ. portio igiẗ ordo est: quem modo nã suauem esse proposuimus. Et temperatum quoqȝ omne suauius ꝗ̃ intemperatum est: presertim si cum sensibile sit pariter vim habeat vtriusqȝ extremi: quẽadmodũ ꝯsonãtia ex portionibus tẽperaẗ. Et ꝓportio ipsa amboꝝ extremoꝝ potentiã eque in consonantia tenet.

Quare omnia ita ꝙ etiã bruta vtcunqȝ: sicut videbitur 7° 29°. exultant rithmo ⁊ cantu ac vniuersaliter ꝯsonantiaꝝ auditu. in his siquidem triplex pretacta idicatur musica. ❡ Deinde [Aut.] Soluit ꝑmo dans causam vniuersalr di. cãm fore cõem quoniã gaudemus naturaliter motibus nãlibus cũ in temperamẽto quodã ꝯsistant. sicut enim excellentie sensibiliuȝ corrũpunt sensus: vt pȝ 3° de aĩa: ita ⁊ ipsoꝝ cõmensurationes eos custodiunt: sicut etiam tactum est in ꝑncipio huius particule.

T. c. 67

❡ Deinde [Signũ.] Declarat scdo quomõ in vnoquoqȝ trium ꝑdictoꝝ motus ꝯm nãm existit: ⁊ per ꝯñs gaudere fiat ex eo. ꝑmoqȝ manifestans in cantu dicit huiꝰ signum esse: qꝛ pueri moꝝ cuȝ fuerint nati: accidit ipsis gaudere cantu. tum ꝓpter musicam nãliter ipsis inditam: aĩa eniȝ nr̃a maxime ad similitudinem numeri ꝯsoni ꝯstructa existit: vt pȝ ꝑ Damascenũ in aforismis. Quare primo de re. sa. pueri familiariter dispositi sũt ad musicã. tũ etiã ꝓpter ꝯsuetudinem quã adipiscimur: deinceps ex manerie bus cantuũ gaudere accidit. quidaȝ eñi gaudẽt vno cantu. alij aũt alio ꝯm ꝙ ꝯsueti fuerint audire a natiuitate. Qꝫ autẽ ĩfantes huiꝰ cãtibus delecteñẗ: id sciũt nutrices idustriose: que modis cantuũ ⁊ motibus quibusdã cũ hĩ tristẽtur ⁊ plorãt ipsoꝝ aĩos demulcẽt quiescere faciẽtes ⁊ gaudere: cũ ostensuȝ sit hanc esse potentiã musice. Unde codeȝ ꝑmo. nutrices tribus modis consolanẗ ⁊ ad somnũ ꝓuocãt pueros: vt appositione mamillaꝝ ad os: melodia vocis: ⁊ motu.

Tria pueruloꝝ gestãia ⁊ ad somnũ inducenduȝ vtilia.

❡ Deinde [Rithmo.] Scdo declarat causaȝ q̃re rithmo sit gaudere: qꝺ scdo signo manifestat. Signũ aũt. d. cãm qꝛ gaudemus rithmo esse ꝓpter motũ suaueȝ ⁊ numeꝝ ordinatum eius ⁊ ꝓportionatum clausularum vnius cũ altera ꝯcordantiũ quas habet: que sũt huiꝰ nos hñt mouere ampliꝰ paulatine ⁊ ordinate. nã motus ordinatus ⁊ vniformis ꝑor est nã opposito: ceu habitus priuatione. ordinatus eñi hȝ rõnẽ eq̃litatis: inordinatus vero inequalitatis. omne autẽ ineq̃le reduciẗ ad equale sicut ad primum ⁊ perfectũ: vt ꝓbãt arithmetici ⁊ musici. Et ideo cõcluditur ꝙ nãliter magis debeamus gaudere rithmo ⁊ iocundari tanꝗ̃ ordinato. ❡ Deinde [Signum autem.] Declarat id 2° di. ꝙ huiꝰ signũ in regimine vite sumiẗ taleqꝫ: nos exercitãtes ⁊ laborãtes bibentesqȝ ac comedentes cõmẽsurate ⁊ ordiate vt ꝑcipit regimẽ Sal. sanatiuũ. saluamus ⁊ augmẽtamus nostrã nãm siue cõplexionem: quantuȝ ad corpus magis: ⁊ virtutem quo ad aĩam plus: per oppositũ vero cuȝ indebite ac inordinate vtimur re. sa. corrumpimus ac stupefacimus nãm nostrã ⁊ virtutẽ: qꝺ ostenditur: quia egritudines sunt motus cuiusdam ordinationis ⁊ concursus corporis nostri non ꝯm naturã: sed preter naturam existentis. Quomodo autem egritudo sit motus ostẽsuȝ est particula 7ª. ꝓblemate 4°.

Egritudo quid.

❡ Deinde [Consonantia.] Assignat tertio causam delectationis consonãtie dicens causam huius esse quare gaudeamus consonantia: quia ipsa causatur ex ꝯiunctione ꝯtrarioꝝ habẽtiũ ꝓportionẽ ad inuicẽ ꝯm acuitatẽ ⁊ grauitatẽ. ꝯfrãguñẗ enim oppositoꝝ excellentie: ita vt ex eis resultet vnũ medium ꝯtemperamentũ ac ꝓportionatũ extremis: ceu opposita ostendunt ꝯtrariaꝝ excellentiũ in copulatione ad inuicẽ qualitatũ. in huiꝰ aũt ꝓportione copulationis saluaẗ ordinatio: que nãliter delectabilis existit. Qꝫ aũt hoc sit delectabile ostendiẗ: qꝛ habens ꝯsonãtiam est cõplexionatũ seu mixtũ: omne aũt complexionatuȝ est delectabilius ꝗ̃ incõplexionatũ vel simplex: aliter tñ ⁊ aliter: qꝛ multo magis est delectabile: cũ in simplicibus vt in elemẽtis ꝑmis remaneant excellentie: in cõplexionatis aũt cõfranguñẗ: ⁊ ad mediũ deducte sunt. ❡ Deinde [Quãuis.] Remouet 2° dubitationẽ: qꝛ crederet aliquis eo ꝙ cõplexionatũ compositũ est ex vtrisqȝ extremoꝝ nõ posse delectabile fore: qꝺ remouet. d. quodlibet sit cõplexionatum ex vtrisqȝ extremoꝝ excellentiis ꝯstitutũ: tñ est delectabile: qꝛ ipsum ꝯstituitur ex ꝯtrarijs ⁊ inequalibus: ⁊ non ex oĩno similibus ⁊ equalibus: sic enim non põt adeo mouere. Ideo Timotheus ꝯsonãtiã fieri ait ex dissimilibus in vnam ⁊ eandem vocẽ veniẽtibus: nã in vocibus que nulla equalitate discordãt nulla oĩno extat consonantia cũ ea. sit: vt tactum est: dissimilium inter se vocum in vnũ redacta ꝯcordia: si enim grauis graui misceaẗ nulla fit ꝯsonantia sed dissimilitudo: neqȝ similiter si acutũ iungaẗ acuto. Plato siquidẽ voluit taliter ꝯsonantiam in aure causari. Necesse qdẽ ait sonũ velociorẽ esse acutiorẽ: qui cũ ꝑcesserit graue ingrediẗ celeriter in aurẽ ipsius ledens extremitatẽ intrinsecã: ⁊ ideo q̃si pulsus cuȝ tanto motu retro reuertitur: ⁊ quia iam pigrescit exire obuiat graui subintranti ⁊ sibi cõmisceẗ ꝯsonantiam ꝯstituens musicalem: id tñ vt visum est dictis non conuenit Timothei.

Consonantia ex dissimilibꝰ ꝯm Timotheum.

❡ Problema. XXXIX. Antiqua.

PRopter quid delectabilius est ꝯm cõsonãtiã eo ꝙ est vnius vocis? Aut ⁊ antiphonũ qdẽ ꝯsonũ est diapason: ex pueris eniȝ iuuenibus ⁊ numerus fit antiphonũ: ꝙ distant cõmunis sicut nete ad hypatẽ. Cõsonãtia autem omnis delectabilius simplici sono: per que aũt dictum est: ⁊ horum diapason delectabilissima quidem: vnius soni est simplicissimũ. Organizant aũt in diapason consonantia: quia quemadmodum in metris pedes habent ad seipsos rationem equalem ad equalem: aut duo ad vnum: aut aliquam aliaȝ. Ita ⁊ in consonantia soni ꝓportionem habent motus ad seipsos. Aliaruȝ autem cõsonantiaꝝ imperfecte que alterius reuersiue sunt in medium finiunt: propter quod potentia nõ equales sunt. existẽtes aut inequales per corruptionem sensui: quemadmoduȝ in rotis in dissoluendo maius saltans sonantibus est. Amplius hypate accidit eũdem fineȝ periodoꝝ qui sunt in sonis habere. Secunda autẽ neatis ictus aeris hypate

tis hypate est: finiens aūt in idē nō idē facientib⁹ vnū ⁊ cōmune opus accidit fieri: queadmodū sonātibus sub cātu. Eueni hi alia nō pariter fistulanť si in idē ꝯuertūt: delectāt magis fine ꝙ̄ ꝯtristant differentijs que sunt ad finē: in eo ꝙ fit ex differētibus cōmune delectabilissimū ex diapason. Organizāt aūt ex ꝯtrarijs vocib⁹: ꝓpter hoc in diapason organizant. Noua.

¶ Cur suauius antiphonū equisono est? An ꝙ obsonū quoqꝫ consonū diapason est. Quippe cū ex adolescētibus virisqꝫ ꝯsistat: q ita distant inter se tonis vt nete ⁊ hypate. At ois ꝯsonātia sono simplici suauior est. Cur aūt ita dictū iāꝫ est atqꝫ oium suauissime diapason ꝯsonat: equisonū aūt illud simplici ꝯtineri sono ꝯspectū est.

¶ Cur sola in diapason ꝯsonātia magadari solitum est? An qꝛ vt pedes carminum portioneꝫ aut paris ad par: aut dupli ad subduplū: aut aliquā aliā inter se obtinēt. Ita soni qbus ꝯsonantia ꝯtineť motus portionē inter se aliquā seruant ⁊ rationē clausule: ceteraꝝ igitur ꝯsonantiaruꝫ alterius termini imperfecte sunt: cum finiat ad partem: quāobrē fieri nō pōt: vt pari fine facultate. Cūqꝫ dispares sint discrimē auribus accidit: quoniō in choreis cū ad finē deuentum est: differētia et ampliore voce aliquorum exultat. Adde ꝙ hypate accidit vt exitū soni circuitalis habeat cū neta. vltimus enim a nete ictus aeris factus hypate est. qd̄ cū finiāt in ideꝫ ꝙ̄uis nō idē fecerint: euenit vt opus absolui vnuꝫ cōeqꝫ possit: nō secus ac illis accidit: q sub postremaꝫ cātilenā pulsent. Nā ⁊ si cetera opis nō adhibita tybia ꝑegerūt: tn̄ ꝙ in idē desierit eo ipso fine magis delectāt ꝙ̄ discrimine angunt: quo ante finē discreparint. cū igiť in diapason consonantia ex diuersis qd̄ cōe exultet suauissimū fit: magadare aūt ex ꝯtrarijs vocib⁹ ꝯsistat. hinc magadare ꝯsonantia diapason consueuerunt.

Quare cantus ⁊ vl'r sonus existens s̄m ꝯsonantiam que est copulatio q̄dā suauē ⁊ mixtū reddēs sonū delectabilior est ꝙ̄ cātus ⁊ omnino sonus qui fuerit vnius vocis ⁊ ꝑcussionis. ⁊ vniuersalr̄ diapason ad alias ꝯsonantias. ¶ Deinde[Aut.]Soluit ⁊ pͥmo assignat causam vnā. 2ᵒ alteraꝫ vel priorē ꝯfirmat. 2ᵒ ibi[Amplius.] Adhuc ꝑus dat cām prime partis dicēs primo id esse: qꝛ diapason est antiphonum quoddam cōsonum: s̄m enim ipsam solam fit antiphonicare: vt apparuit ⁊ organicare: cuꝫ fit ex pluribus sonis vel vocibus ꝯsonātibus coaptata: ipsa enim vt dictum est optima ꝯsonantiaꝝ ac suauissima ex vocibus acutis pueroꝝ ⁊ grauibus iuuenum consurgit. fit enim numerus quidam ⁊ ꝓportio ꝯsonum reddens antiphonū: als ⁊ viris fit ⁊ tunc iuuenibus veniat in determinationē de ly pueris: prior tn̄ scriptura melior: q siquidem differūt adinuicem rōne acuitatis ⁊ grauitatis vocis acquisite s̄m tempus quanta est dria cōmunis vel

vl'is ⁊ vltime ad hypatē cōmunē supremaꝫ: que q̄dē due chorde tacte reddūt ꝯsonantiā delectabilē cū sonus earꝫ sit cōpositus. Ois aūt ꝯsonātia delectabilior est ꝙ̄ sonus simplex. Et ideo dictū est ꝑus ꝙ diapason de numero sonoꝝ est delectabilissima ꝑ respectū ad sonos simplices: ⁊ vnū tn̄. vn̄ s̄ꝫ eā solū vt scriptū est organicare accidit. 18. qd̄ in alia ꝯsonātiaꝝ nō ꝯtingit. Dicit ēt cōe: qꝛ hypate ⁊ nete sicut ⁊ aliaꝝ q̄dā ꝓponunť ⁊ alie supponunť. repetuntur enim cū determinatione plures septē ponunť chorde. vt pollichorda edocēt Boetꝫ. ¶ Deide[Queadmodū.] Declarat deinde id di. hoc esse: qꝛ sicut in carminibus pedes obtinent debitam ꝓportionem adinuicem: vt sit proportio aut equalis ad equale: vt dicať in dactylo ꝯstante ex tribus syllabis equaliū tandē tēpoꝝ: qꝛ ex prima lōga: que duoꝝ tēpoꝝ: ⁊ duabus breuibus: quaꝝ alterutra vni⁹ vbi duo ad vnuꝫ cōparanť: due breues ad vnam longam vel econtra: ceu in anapesto huic opposito: vel s̄m alium quendā modū sicut vna syllaba duoꝝ tempoꝝ ad aliam ꝯsimilē. ceu in spondeo: aut vnā longā ad alterā breuem vel ecōtra: velut in trocheo ⁊ hiambo. spondeus siquideꝫ sono ꝓportionať graui ⁊ iuuenū voci. Tribracus vō constans ex tribus breuib⁹ acute. sed dactylus anapestus trocheus ⁊ hiambus similanť vtriqꝫ. Similr̄ etiaꝫ pedes q̄bus vtimur diuersa obtinēt loca in metro: vt visuꝫ ē. 20. ¶ Deinde[Et ita.]Nunc applicat ad ꝓpositū di. eodem mō in ꝯsonātiā euenire soni ⁊ ꝓprie diapason. naꝫ motus sonoꝝ causatiui ꝓportionē hn̄t ad seinuicem. ¶ Deinde [Aliaꝝ.] Assignat scd̄o causaꝫ partis alterius di. ꝙ de numero aliaꝝ ꝯsonantiaꝝ ad diapason: qꝛ sunt alterius proportionis ab ea sunt iꝑfecte. nō enim sunt ꝑ totū ambiētes oīa signa. 7. vel. 8. monochordi. prima sicut diapason: sed potius reuersiue facte circa mediū terminanť vt diatesseron in 4ᵒ signo ⁊ diapente in 5ᵒ: vt visuꝫ est 13ᵒ ⁊ 32ᵒ ⁊ ideo nō habēt virtutē equalr̄ ceu diapason: veꝝ potius inequalr̄: ꝓpter ipsas enim sensus horret auditus ⁊ corrūpiť: sunt eni respectu diapason aspere ac horride: qd̄ declarat: qꝛ sicut accidit in rotis cantātibus. i. cātibus rotatiuis seu ꝯuersis: ꝙ si aliquis eleuando sonū vltra id qd̄ debet saltē in maius sursum ad aliquas notas in quas nō debet ꝑuenire: accidit sonū totū dissolui: vt pꝫ in organis ita ⁊ in alijs ꝯsonātijs a diapason ꝯtingit suo modo: ⁊ maxime in diatesseron: vel rotis. i. istrumētis illis antiquioribus habētibus duas acies chordaꝝ: vnā q̄dē in vno lateꝝ: ⁊ reliquā in altero: que simul manibus tāgunť ambabus: nunc aūt si iequalr̄ tetigerit eas magis pulsans chordas vnius ꝑtis ꝙ̄ alteri⁹ adulterať simphonia: pͥ⁹ tn̄ melius ⁊ vl'ius: dicit aūt corruptio sensui: qꝛ dictū est ꝙ musica nō solum rōni innitiť: vt sensit Pithagoras. neqꝫ tm̄ nō sensui sicut Aristoxenus: sed vtrunqꝫ cōtractat. ¶ Deinde[Amplius.] Ponit aliā solutionē vel magis ꝑactā ꝯfirmat: ⁊ declarat di. rursus in hypate accidere ꝙ habeat vnū ⁊ eundē finē oium periodoꝝ siue circuitionum existentiū in sonis: in ipsam enim tanꝙ̄ in principalioreꝫ terminanť: vel melius finē periodoꝝ. i. resonantiā post ictū remanentiū diu in aere: qd̄ tinnitus pōt dici: ⁊ ideo vocatur magistra: ipsa eni suscipit oēs ⁊ obtūdit: cū ei⁹ sit ꝓpriū antiphonicare atqꝫ organicare: sed 2ᵃ chorda corrñdēs hypati ꝑ oppoᵐ oino est netes siue neatis vel aitis. i. resonātie siue tinnitus ꝑacti. Duplr̄ eni accipiť nete. 42. apparēs: cuius q̄dē ictus ⁊ sonus cātus in aere finit cū sono q fuit in hypate: ex ambob⁹ eni ꝯsurgit: vt visuꝫ est sepius: symphonia diapason. ⁊ merito: qꝛ lꝫ nō eūdē sonū reddant s̄m se imo vna acutū: ⁊ altera grauē: tn̄ cū ipsaꝝ soni ꝯiunguntť adinuicē ꝯtingit fieri vnū ⁊ eundē sonū omnifariā: queadmodū accidit illis qui sonant instrumēta sub cātu cantātiuꝫ:

Nota circa tēpora quorūdaꝫ pedum.

vel qꝛ aliqui precinūt ꝛ alij subcinunt:lȝ etenim videanť discordare in pncipio:ɔcidunt tn̄ in finē vnū. Et illud est qḋ subiungiť:tales enim nō pariter ꝛ vna fistulanť ꝛ cantant:sed ſm alia ꝛ alia:ſi tn̄ qͥuis sint alij:ꝛ aliqñ ɔcurrāt tādē fine in vnū quēdā sonū: magis hñt iducere delectationē q̄ȝ tristitiā: ꝓpter hoc ꝙ diue seu diuersitates q̄ sunt in eis ſm pn͞m reperte:sopiunť ꝛ ɔcurrūt demū ad eundē finē siue terminationē:in eo enim vt declaratū est antea: ꝙ ex differētib⁹ diuersisqȝ extremis efficiť vnū quoddā cōe ꝓportionatūȝ:cū diapason sit huiꝰ:ꝙ relinquiť ab ea symphonū delectabilissimū extat:qḋ ostēdiť: qꝛ ſm eam organiçare ex oppositis vocibus causať ꝛ sonis in vnum tandē redactis:ꝛ qꝛ diapason ex huiꝰ ɔsistit vt expositū est supius:iō ſm ipsaȝ dictū est solā nullāqȝ aliaꝝ organiçari.zo⁰ ꝓblemate. ℂ Notādū ꝙ sicut se hȝ vox ꝯposita ad simplicē:ita diapason ad reliquas ɔsonantias.

ℂ Problema. XL. Antiqua.

Ropter quid delectabiliť audiūt cantantes quoscunqȝ vtiqȝ prescientes attingant cantus q̄ȝ si nesciūt? Utrū qꝛ magis manifestus est attingēs: quēadmodū intentionē:qñ cognoscūt qḋ canitur. Cognoscentibus aūt delectabile ɔsiderare. Aut compatiens est auditor cantanti notum.ɔsonat aūt ipso. Cantat autem ois ɔsonans qui nō propter aliquā necessitatē facit hec. Noua.

ℂ Cur suauius cantū audimus quē scimus q̄ȝ quē ignoramus? Utrū qñ cū cātilenā agnoscimus melius patet qui veluti calcē qḋ spectat assequiť. Hoc aūt ɔtemplationē facit suauiorem. An incidit vt auditor vna cū eo afficiať: quam notā illā exprimit cantilenā. Quippe qui aliqd succinat:sociumqȝ sese prebeat cantanti. Solet aūt quisqȝ hilari securoqȝ animo cantare: nisi aliqua coactus necessitate id faciat.

ℂ Et huiꝰ qdē expositio sufficiens iam ꝯ apparuit capitulo: repetiť vō vt memorie amplius cōmendetur.

ℂ Problema. XLI. Antiqua.

Ropter quid bis pacuta aut bis quatuor non ɔcordant:bis diapason aūt ita? Aut qꝛ qḋ quidem diapēte est in emiolia ꝓportione: ꝙ vō p quatuor in epitricon:existentibus aūt emollibus tribus ɔsequenter numeris:que est epitricon:extrema ad se inuicem nullam ꝓportionem habēt:neqȝ particularia erunt neqȝ multiplicia. Diapason aūt quoniā est in duplici ꝓportione: bis hoc facto in quadruplici ꝓportione si fuerint extrema adinuicem. Quare qñ ɔsonantia rōnalem habentium sonum ad seinuicem est:rationem autem: qui quidem habent bis diapason interpositionem ad seinuicem soni habent: qui autem bis per quatuor aut bis per quinque nō habent:qui quidem bis diapason consonabunt vtiqȝ. Alij vō nō per ea que dicta sunt. Noua.

ℂ Cur nō bis diapente aut bis diatesseron reddi ɔsonātia pōt:vt bis diapason coaptari solet? An ꝙ diapente cōsonantia posita in ꝓportione sexqualtera est. Diatesseron vō in sexquitertia:ꝙ si tres sexqualteri aut sexquitertij numeri ordine disponanť extremi nullaȝ inuicem proportionem habebunt. Neqȝ enim superparticulares neqȝ multiplices esse poterunt: at diapason ɔtinentia qñ duplari ꝓportione cōsistit. Hac geminata quadruplam inuicē ꝓportioneȝ extremi tenebunt. Itaqȝ cū ɔsonantia sonorum inuicē ꝓportionē obtinētiuȝ sit:ꝓportionemqȝ inuicē soni habeāt qbus diapason iteruallū ɔtineť:penitus vō careāt q diatesseron aut diapēte habitudine copulantur:idcirco soni bis diapason esse consoni possunt:ceteri non possunt: ob eam quam reddidimus causam.

Repetit 34^m vt ampli⁹ exponat. ℂ Deinde[Aut.] Soluit ꝛ p̊ assignat cāȝ pme ptis.2⁰ secūde.2⁰ ibi[Diapason.] 3⁰ cōcludit intentum.ibi[Quare qñ.] Dicēs cām esse:qñ diapēte est in sexquialtera ꝓportione diatesseron in epitrica.bis igiť ita dispositis numeris vt duobus sexqalteris ꝛ tribus etiaȝ numeris ɔtr reiteratis vt tria ad q̄tuor.ex qbus erat epitrica:vt dictū ē ꝓportio cū erāt simplices irrepetiti tūc si extrema huiꝰ duaꝝ cōsonantiaꝝ dupienť adinuicē ɔiuncta nullā habebūt proportionē ɔsurgentē inde:qḋ ꝓsequiť:qꝛ talia nō redduntť neqȝ superparticularia neqȝ multiplicia:penes que vt visuȝ est.19.proportiones assumunť musice.vñ apparet ꝙ Arist.ɔsentit Pithagoricis has ponētibus solū:ꝛ nō cōcidit cū Ptolomeo ponēte fore ꝓportionē cōpositā ex diatesseron ꝛ diapason ɔsurgere ex multiplici ꝛ supparticulari.si enim sumať bis diatesseron.puta pma diatesseron sit ꝓportio trium ad q̄tuor.2ᵃ vō sex ad octo.ꝛ ɔiunganť extrema:vt.3.cōpando ad.8.nulla ꝓportio ɔsurgit ꝓpter tuȝ multiplicis aut supparticularis.similr ꝛ in diapente vt si sumať.exēpli gr̄a vna diapente:puta cū duo cōparanť ad tria ꝛ scōa qñ.6.ad.9.ita vt duo cōparenť ad.9.mō codeȝ nulla ɔsurgit ꝓportio cum omnis vt sic constet in numero epitrico.Emiolo:duplari:triplari:ꝛ quadruplo.vt ostēsum est in anterius. ℂ Deinde[Diapason.] Assignat cām scōe partis di.quia diapason se habet in duplici ꝓportione si bis assumať ea erit in quadruplici extremis comparatis adinuicem ꝓportionum minoris ꝛ maioris:puta sumať bis diapason vt in vna quaꝝ compareť vnū ad duo: ꝛ in reliqua duo ad q̄tuor.tunc si extrema cōpareť adinuicē vt vnum ad quatuor resultabit numerus q̄druplus iuxta quē dictū est diapason bis fieri. ℂ Deinde[Quare qñ.] Concludit intentū 3⁰ dicēs.ꝛ ideo qꝛ cōsonantia est compositio quedā tonoꝝ habentiū rationabilem ꝛ ꝓportionatū sonū ad se inuicē.ꝛ hoc hȝ bis diapason: non autē bis diatesseron aut diapente ꝛ reliqua: qḋ declaratur qñ ꝓportio siquidē quā hñt soni adinuicē est hic inter se decisionē ꝛ ɔfractionē adinuicē quandā: per quam resultēt ipsi ꝓportionabiles armonici:vt bis diapason: qḋ non hȝ ɔsonātia per q̄tuor aut quinque siue diatesseron vel diapente.sed vt dictum est tn̄ soni qui fuerint ſm diapason duplati consonabunt.alij vō minime: sicut ostensum est propter antedictam causam.

Aristotelis plane Pithagoricis pos⁹ q̄ ptolomeo adherent.

ℂ Problema. XLII. Antiqua.

Propter

Ropter qd si qs alteraȝ neté accipiat aut bypateȝ accipiat: bypate sola videẽ subsonare? Aut q2 neate maxime finiés ⁊ depdita bypate fit. Signuȝ át ab bypate neaté posse canere: sicut eni extrīte ipsa cám neate silitudiné accipiunt ab ipsa: qm̄ át ⁊ ecbo cantus qdã ẽ. Tact⁹ est vocis neatis finiétis sonus extrīs idé sono bypates mouet cõueniéter silitudini bypateȝ nite videẽ mouere. Neaté eni scimus vbi mouẽ assūpta: bypaté át ipsaȝ vidétes icõpzebēsibilé extrīté: ⁊ sonum ipsi⁹ audiétes bãc putamus sonare: qỏ in mltis nobis accidit: in qbus neqȝ rõne neqȝ sensu possumus specificare certũ. Amplꝰ iquãtũ pcussa neate maxime tésa accidit iugum moueri: nihil vtiqȝ erit mirabile. Nota aũt oẽs chordas pariter moueri ⁊ sonũ facere non irrõnabile: alijs qdẽ igiẽ neatis sonus alienus est finiés ⁊ icipiens. Bypate át finiés idem: nõ opposito ꝓprio suo motu illi⁹ videbiẽ: oĩa eorũdé esse nõ est incõueniés: erit át maioꝛ q̃ꝫ reliquaꝝ chordaꝝ sonus: q̄ hé qdeȝ a neate impulse molliter sonuerunt: neate auté tota suiipsius potencia existens ipsaꝝ fortissima est. Quare merito ⁊ secularitũ ipsius maius erit q̃ꝫ qỏ est aliaꝝ: quare breuis moueri sicut ipsis factas. Noua.

Cur si qs neté cũ pulsauerit apprebendat sola bypate subsonare videaẽ? An q̄ nete cũ desinit elãguescitqȝ: in bypaté trãsit. Indiciũ q̄ bypateȝ ꝓtinus netem canere aptissime licet: etenim quasi neatem pre se ipsa ferat: similitudo experitur. cũ aũt ecbo quoqȝ ipsa cantus quidã esse ꝓbeẽ. Est eni vocis neate iã desinétis tactio: tinnitusqȝ ipse sono rñdeat bypate. Merito ob suaȝ affinitaté nete mouere bypaté posse. vr̃ neateȝ vbi se moueat appbẽsa certo nouim⁹. At bypaté cũ videamus inappbẽsam: ⁊ tñ eius sonum pcipiamus ipsaȝ sonare credimus: qỏ in multis accidere solet: in qbus. s. neqȝ sensu neqȝ cogitatione ꝑpendere veritaté possumus. Ad hec si nete ictu itẽre accidat: vt iugum moueaẽ nihil sane niꝝ fuerit: eius át motu neruos oẽs cõmoueri: sonũqȝ reddere aliqué ꝓbabile ẽ. Sonus igiẽ neate alienus ab ceteris ẽ: ⁊ cũ desinit ⁊ cũ icipit: cũ bypate ꝟo cũ desinit ideȝ existit. Q2 si eius ꝓprie motioni adiũctus ipse totus eẽ illi⁹ videaẽ: absurdũ haud quicq̃ꝫ hũ oȝ. Amplioꝛ aũt q̃ꝫ sonus reliquoꝝ neruoꝝ promiscuus hic extulrat. Qm̄ illi qdẽ a neate q̄si ipulsi submisse vel lente ⁊ leuiter ac molliter sonant. Nete aũt ipsa fidium omnium vehementissima sua tota potentia sonũ reddidit. Itaqȝ secundaria eiusdem actio merito superioꝛ esse q̃ꝫ ceterarũ pót: ꝓsertim cũ leuissimo motu ipse moueanẽ.

Quare si quis cantu aut tactu alterã suscipiat netem siue extremã: q2 multiplex vt visum est: aut bypaté accipiat simul ꝯiũgẽs als qdẽ alterã voce: tũc sola bypate sentiẽ vltimo subsonare. nõ qdẽ q̄ minoré sonum reddat: sȝ sonat posterius: cũ sonus ei⁹ finiẽ: ipsa enim est illa ex qua relinquiẽ sonus ille ficticius diutius resonatio dicta vel neate seu tinnitus. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit ṗ assignãs cãm. 2° ꝯfirmat ⁊ declarat ipsaȝ magis. ibi 2° [Amplius.] Primo igiẽ dat cãm huiꝰ di. esse: qm̄ cum sonus netes finiẽ: depdiẽ ⁊ occultaẽ ꝓpter resonationeȝ bypatis: ceu maioꝛ motus depellit minoré: ea eni sola videẽ posterius subsonare. ¶ Deinde [Signũ.] Scdo declarat per signuȝ di. signũ nobis demonstrans est qm̄ neate pót amplius subsonare causata ab bypate diutius remanẽdo post tactuȝ chorde q̃ꝫ neate alicuius alterius chorde. Vñ cũ ipsa potissime sit eã vt accidat neate: oẽs relique chorde iteratione suoꝝ sonoꝝ suscipiũt silitudiné ab bypate. ¶ Nosce q̄ neate interdũ sumiẽ pro nete: vt visuȝ est 13° ⁊ 39°. est eni q̄si chorda iuuenilis ⁊ iferioꝛ: accipiẽ etiam pro resonatione 2° que retineẽ diu post ꝑcussioné ceu hic: sicut eni neate chorda est iferioꝛ: ita resonatio etiã bypates est debilioꝛ sono ṗori sic vt ꝯcidãt. Q2 át ita sit ondiẽ etiã ꝑ ecbo: de quo dictum est 11°. q̄ est qdã cãtus seu sonus reflexus: est enim hic ecbo cantus aut sonus vocis: siue soni resonatio finiẽtis: extrīs idẽ cũ sono bypates ṗncipalioꝛi: qñ fuit eius tactus: differẽs tñ ṗori ⁊ posterioꝛi fortioꝛi ⁊ debilioꝛi: nã cũ aliqd moueẽ ita vt ꝯcẽter adapteẽ silitudini soni qui fit sȝ bypaté postremo: tũc apparet: ac si nete actu tãgereẽ: resonatio siqdẽ bypates vi sono ṗncipalioꝛi netes adaptari: tã enim imẽsus est bypates sonus: q̄ deficiens equiparatur sono netes ṗncipalioꝛi: qỏ ostendiẽ: q2 neatem alterius chorde ab bypate scire dicimur quãdo tangiẽ prelibata chorda: ⁊ moueẽ ab ea altera: sed secus accidit circa bypatem: quoniam etiam si videmus q̄ bypates nõ comprehendatur ita vt manifeste tangi eã sciamus: sonuȝ tamen audientes in cõmuni: extimamus ꝓpter ipsius diuturnã resonationeȝ fore ipsius: qỏ declarat: eo q̄ id nõ solum hic accidit: veꝝ ⁊ in multis alijs rebus: de quibus non habemus perfectã rõné neqȝ sensum ꝑspicacem: ex qbus possumus certificari oĩno: in talibus tunc accipimus inde aliquã opinionem extimatione debili coniectura. Sic itaqȝ bypate sonat pre alijs. neate etiã que vltimo relinquiẽ ipsius extat: que aliaruȝ occultat ⁊ deperdit neateȝ. ¶ Deinde [Amplius.] Scdo confirmat causam ṗdictã vel alterã subiungit di. q̄ nõ est mirabile aliqỏ si ꝯtingit iugũ moueri subito a situ suo cum bypate fuerit maxime tensa: si accidat qỏ ṗmissuȝ est: neqȝ etiaȝ miꝝ si omnes tũc chorde alie pariter moueanẽ ⁊ sonum reddant: cum iugum cui imittunẽ a sua mox moueẽ positione: lȝ tamen sic accidat: sonus neates q̄ fit ab alijs chordis preterq̃ꝫ ab bypate: extremus est ⁊ debilis in ṗncipio: ac etiam in fine: cum in bypates concidat sonuȝ. sed huiꝰ sonus incipiens ⁊ finiens idem permanet: non enim sono apponiẽ seu adiungiẽ aliaꝝ: ceu econtra: ipsa enim ꝓportio concitata motu: videbiẽ q̄ omnes soni sint earundeȝ chordaꝝ aliarum eius: cuȝ in eam concidant occultati: q̄ etiam cum sit soni ceteris fortioris id nõ reputaẽ incõueniens: quare tunc sonus ipsius erit maioꝛ q̃ꝫ sonus aliaruȝ chordaꝝ: nam alie quidem impulse mollem reddiderũt sonum ⁊ paruum: ac si esset quedã neate bypate: cuius eadem est neate tota: cum extat fortissima virtute ceterarũ

Neate qñ ⁊ pro quo sumatur.

Echo qd huiꝰ smodi significet.

chordarum:quod principalior ostendit ipsius sonus. Per iugū siquidem audio scabellum super qd̄ sustentant chorde: aut illud vir sup qd̄ innixe coextendunt. Uel per iugum intelligit sinceusim:siue ɔiunctionē duorum tetrachordorum in mese:vt videbit 44°. ¶ Deinde [Merito.] Cōcludit tertio intentū di.quare non imerito secularium ipsius hypa tes vel conterminatio siue finis:solent enim musici & ma xime psallentes in diuinis in fine dicere:seculorum amen. est maius & diutius ꝑdurans q̄ seculariū reliquarum chor darum : quapropter reliquis sicut ipsis existentibus breuis motus in hypate longi neates omnium ɔterminantur in ipsam:& ideo eam solam accidit subsonare:vt cōponatur huius ſmo ita:chorda videt subsonare sola siue post alias resonare:cuius neate diutius permaneat post cessationes aliarum neates. Talis quidem vt declaratum est hypate est. ¶ Nosce q̄ pōt cā huius breuiter talis assignari:q2 hypa te sonum reddit grauem qui extendit ſm longum latum & profundum: relique vō ad ipsam acutū:qui ſm longum ceu visum est 11°. tardius autem quietatur sonus aeris ſm plures moti dimensiones q̄ ſm vnam:cum etiam dictum sit:graue tarde & multum moueri:acutum vō econtra:vt visum est sepius antea.

¶ Problema. XLIII. Antiqua.

Ropter qd delectabile vnius cantus est:si ad lyrā & fistulā cantāt? Aut q2 oē delectabile mixtū delectabili vnū est. Fistula āt delectabilius est lyra: q̄re & cantus hoc mixto lyra delectabilius vtiq3 erit:quoniā mixtum inmixto delectabilius est:si vtrorūq3 sensum aliquis simul accipiat. Uinū eni delectabilius est oxymelle:ꝑpter id q̄ mixta sūt magis ipsi que nā mixta q̄ que a nobis. Est enim & vinū qd̄ est mixtū ex acuto & dulci hu more:manifestat autē & granata vocata muza. Cantus quidē igit & fistula miscentur sibiipsis ꝑ similitudinē:spiritu enī vtraq3 fiunt. Sonus aūt lyre qm̄ aūt nō spū fit:aut minus sensibilet q̄ qd̄ ē fistule icōmiscibilius est voci. Faciēs āt differentiā sensui minus delectat queadmodū in saporibus dictū est. Amplius fistula quidē multa suo sono & similitudinē occultat pecca torum que sunt cantus. Lyre autē soni existentes tenues & incōmiscibiles voci : ſm q̄ cōsiderari & existentes sibiipsis manifestius faciūt cātus peccatū:queadmodū regule existentes ipsorū. Multis aūt in cātu culpatis:cōmune ex vtrisq3 necesse est peius fieri. Noua.

¶ Cur suauius cātilenā audimus cū ad tybiam q̄ cū ad lyrā cantat? An omne suaue qd̄ mixtū cū suauiori est:suauius reddit. Atqui tybia q̄ lyra suauior est.ergo cātilena quoq3 mixta cum tybia q̄ lyra suauior fit. Modo gs sensum amborum pcipiat. Uinū eni aceto mulso suauius est:qm̄ que nā pmiscet longe amplius tēperant q̄ que a nobis miscent. Uinum qppe ex acido ac dulci sapore mixtū est. Probant hoc idē pōt vel ma lis punicis que vinolēta appellam9. Ergo can tilena & tybia misceri sibimet admodum suā ob silitudinē possunt. Spiritu nāq3 vtraq3 ɔficit. Sonus autē lyre qm̄ non spiritu fit:aut minus sensibili q̄ tybiarum minus voci immiscere se potest. Et cū ad sensum discrimen pariant non imerito minus dimulcēt:quo dictū de saporibus est. Adde q̄ tybia sonitu cognatio neq3 sua errores multos cātilene occultat. Sonus lyre cū tenuis vociq3 cōmisceri minus idoneus sit: ipse per sese patens suiq3 genus sincenū custo diēs:oēs cantilene errores posita quasi regula patefacit. Cum vō multa perperam in cantan do agantur qd̄ promiscuum ex erratis recteq3 actis prouenit deterius esse necesse est.

Quare cantus vni9 cū altero mixtus vel cāt9 vnicus delectabilis & suauis existit:puta si fuerit ali gs cātus in sono lyre vel fistule. & adhuc delectabilior est cant9 fistule q̄ lyre & ꝑ se & ɔiect9 cātui : ita vt triplex fiat cōparatio.puta cāt9 simplicis ad simplicē:vt fistule ad ly rā:& cōpositi ad cōpositū:sicut fistule & cāt9 ad lyrā & cā tū. ¶ Deinde [Ant.] Soluit & ꝑ assignat cām q̄re cantus vni9 cū sono alteri9 vel cantus vnicus sit delectabilis di. ꝑus cām eē:qm̄ delectabile oē cōmixtū est:& mixtū ex di uersis vt declaratū est 38°.q̄ āt sic dlectabile vnū existit cū tūc vniformi9 sensum moueat. ¶ Deinde [Fistula eni.] Cōparat 2° fistulā ad lyrā penes delectationē. 2° assignat cām q̄re son9 fistule ē delectabilior eo q̄ lyre. 2° ibi [Ant.] Dicit ꝑ q̄ fistula est delectabilius instrm auditui q̄ lyra. vñ etiā cātus cōmixtus ex voce & fistula erit iocūdior cō mixto ex voce & lyra:& h̄ q2 illud mixtū est delectabilius eo qd̄ simplex & imixtū:dūmō mixtura vtrorūq3 miscibi liū sentiat:vtcūq3 exīs tn̄ in q̄dā ɔiunctione. ¶ Deinde [Uinū.] Declarat 2° in mixtione nāe & artis.d.q̄ vinū qd̄ est simplex arte:cōmixtū tn̄ nā est delectabili9 oxymelle: seu accetimelle:qd̄ est in arte ɔstructū ex melle aceto & aq̄. Propter qd̄ vina ipsa [■] amplī9 mixta ea que sūt nāe q̄ in mixtione artificiali ꝑ nos ɔstructa:sicut illa q̄ oxymel le.in ꝑori enī vera extat mixtio.in oxymelle vō sensualis tm̄.nā vinū qd̄ est mixtū quoddā nāc cōponit ex humo re acuto & dulci mixtione sufficiēter certa:qd̄ manifestāt granata nolata muza seu messa.i.media:sūt.n.tria spe:dul cia:acida:& media:cōmixta ex dulci & accetoso sapore:& iō magis delectāt qm̄ in vno tertio fcā sūt nā talia q̄ si misce rent arte dulcia cū acidis.qdā quoq3 h3 ex melle loco ei9 qd̄ expositū est oxymelle.qd̄ nō sic approbo: q̄uis id ex posuerint qm̄. ¶ Deinde [Cantus.] Applicat ad ꝑpositum cōcludendo di.itaq3 cantus & fistula cōmiscent sibiipsis ꝑpter similitudinē quā habēt in adinuicem:qd̄ ondit:q2 vtriq3 vt cātus & fistule soni ꝑficiunt flatu.ex ore eniz ꝑ deunt:sed sonus lyre non:sed potius tactu cōstruit rotati uo.que aūt silia sunt adinuicē delectāt amplius:cū delitia causet ex ɔiunctione ɔuenientis cū ɔueniente. 4° de acci.

¶ Notandum q̄ mixtio vini ꝑportionat sono composi to & facto ex fistula & voce:que autē oxymel simplici : aut composito ex voce & lyra respectu alterius qui ex fistula. Nota.

¶ Deinde [Aut.] Soluit assignans cām quare sonus lyre non vt qui fistule est delectabilis. 2° ibi [Amplius.] Dicit primo id esse qm̄ sonus lyre minus est sensibilis q̄ sonus fistule.quare.minus enim componibilis est cum voce:h3 enim diam:vt iam visum est ad ipsam:ex illo aūt quod

diam

dĩiam τ diuersitatẽ ad sensuȝ hȝ:minoꝛ sentit delectatio: sicut apparet in saporibus arte τ nã imixtis. ℭ Deinde [Amplius.] Amplius assignat cãm scdam di.ꝙ fistula ꝑpter suum sonuȝ τ eius siĩitudinẽ:qꝛ sua fortitudine soni excellit vocẽ cantantis obtegit multa peccata in cãtu ꝯtingẽtia:sed soni lyre:qꝛ subtiles sũt τ parui τ icõmiscibiles voci:cũ ꝑ se ꝯsiderant̃: put in seipsis extãt τ nõ in alijs q̃bus occultant̃:manifestũ faciũt.ꝙ circa ipsos peccatũ accidit in cãtu.nã in ipso sicut in alijs sciẽtijs sũt canonẽ.q̃dã ꝑ quos armonice canit̃:a q̃bus cũ recedit̃ ꝯtingit in cãtu peccare.Quare subdit ꝙ accidit in istis nõ recte ꝑdictos canones obseruãtib᷒.alia lr̃a.multis ac melioꝛ vt peccent τ culpent̃ in cantu.qđ eni cõe existit vt ex vtrisq̃ ꝯfectuȝ puta voce τ instrumẽto sicut lyra necesse deterius perfici eoꝝ dissonantia ꝯtra regulas armonicas factum.

ℭ Problema. XLIIII. Antiqua.

PRopter quid septẽ quidẽ media vocat̃:octo aũt nõ est medium? Aut qꝛ septẽ chordaꝝ fuerũt antiquitus consonãtie septẽ aũt habent mediũ. Amplius eoꝝ que sũt in medio extremitatũ mediũ solũ principiũ quoddã est. Est eni altera extremitatũ declinãtiũ in aliqua distantia ꝑ mediũ: qđ principiũ est:hoc est mediũ. Qm̃ ãt vltima mediũ est ꝯsonãtie neate τ hypate. Hoꝝ aũt in medio reliq̃ soni:quoꝝ media vocata sola principiũ est alterꝰ tetrachordi:iuste media appellat̃. Eoꝝ aũt que sunt in medio quarũdã extremitatũ mediũ erat principiũ solũ. Noua.

ℭ Cur neruũ mediũ in cõcentibus vocamus cũ iter octo nullũ mediũ sit? An ꝙ olim ꝯcẽtuȝ neruis septẽ ꝯstabat:quoꝝ mediũ est. Eoꝝ itẽ que iter extrema ꝯtinẽt̃:solũ mediũ pricipiũ quoddã est. Qđ eni in medio sitũ est eoꝝ q̃ in aliquo iteruallo ad vtrũq̃ vergũt extremũ ħ principiũ τ mediũ est. Cũ aũt extrema cõcentus neate τ hypate sint:hisq̃ iterlaceãt:reliqui soni quoꝝ medius noiatus solus principiũ alterius tetrachordi est:iure mediȳ nomẽ habuerat. Principiũ enim idẽ esse dũtaxat patuit qđ mediuȝ est eoꝝ:que inter aliqua claudunt̃ extrema.

Repetit 2ᵐ τ vtcũq̃ 33ᵐ di.q̃re.7.di hic mediuȝ τc. ℭ Deinde [Aut.] Soluit τ ꝑ assignat cãm: τ idẽ apparuit 2ᵒ.qꝛ mẽtionem fecerat de medio.ostẽdit q̃õ accipiat̃ mediũ cũ di.7.hic mediũ:cuiꝰ gr̃a ꝓblema repetijt.2ᵒ ibi [Amplius.] Dicit igit̃ ꝙ vno mõ di mediũ quoddam principiũ extr̃s mediũ inter duo extrema:naȝ illud ꝑnᵐ qđ ꝑ quandã distãtiã equalr̃ declinat ab vtroq̃ extremoꝝ di mediuȝ:sicut in aliqua ꝯsonantia dare duo vltima:vt vnus sit sonus causatus ab hypate fortis ẽ existens.scđs a neate siue nete:inter quos est dare plures sonos medios distãtes ab extremis ꝟm magis τ minus:ceu iter vnũ τ septẽ:q̃ iter media vt.5.reliqua dicãtur media.

Medium ꝟm presentẽ speculatiõez quot modis accipiat.

ℭ Nõnᵐ ꝙ huiꝰ mediũ di ꝑnᵐ:eo ꝙ est habitus q̃dã virtis qui ꝑnᵐ extat actiuũ cũ sit diuisibile hñs quãtitatẽ. Est τ aliud mediũ vere idiuisibile q̃le mediũ dicunt̃ solũ illi hic quoꝝ mediũ est ꝑnᵐ alterius tetrachordi qđ nõ appellat̃ vere ꝑnᵐ sed medium magis:sicut positis.7.chordis.

4ᵒ quidem vt mese repetita cũ tribus superioribus τ inferioribus etiam tribus constituunt̃ duo tetrachorda.tũc mese vtrobiq̃ vere medium extat.verbi gratia.

Hypate
Parhypate ꝑᵐ tetrachordũ.
Lychanos
Mese
Paramese
Paranete 2ᵐ tetrachordũ.
Nete

Et huiusmodi duo tetrachorda ꝟm sinceusim ordinãt̃.cũ aũt fuerint.8.chorde ꝟȝ diegeusim cõputant̃. ℭ Deinde [Eoꝝ.] Nũc repetit mediũ ꝑus hoꝝ τ exponit sic.igit̃ mediũ ẽ duplex.vnuȝ quidẽ geometricũ siue quo ad nos aut ꝑ abnegationẽ extremoꝝ. Aliud ṽo arithmeticũ seu rei vel ꝑ indiuisibileȝ equidistãtiã ab extremis.apparet deniq̃ ꝙ ꝟm ꝑᵐ modũ põt dici de octo. Unde ꝑmo musice in octochordo due semꝑ medie reperiunt̃:τ nõ vna media põt inueniri.

ℭ Problema. XLV. Antiqua.

PRopter q̃d multi cãtãtes saluãt magis rithmuȝ q̃ȝ pauci? Aut qꝛ magis ad vnũ aut τ rectorẽ intendũt: τ tardius icipiũt:q̃re facilius ipsuȝ adipiscunt̃. In veloci q̃dẽ eni magis fit peccatũ. Accidit aũt duci attẽdere multos. Appropriat̃ ãt nullus vtiq̃ ipsoꝝ illustrabit̃ eleuas multitudine:in paucis ãt magis illustrant̃:ꝑp qđ ꝟm se in seipsis magis exercitant̃ q̃ȝ apđ ducẽ. Noua.

ℭ Cur melius multi cũ cantãt seruare numeros possint q̃ȝ pauci? An ꝙ multi magis vnum ducemq̃ respiciunt:tardiusq̃ incipiũt. Itaq̃ facilius assequi idẽ possunt:plus eni erroris solet comitti in celeritate. Accidit autem vt suo duci multi q̃ȝ pauci sint attentiores. Segregans ṽo sese nemo coꝛuȝ exuperat a multitudine clarere potuerit q̃ȝ q̃ȝ inter paucos facilius proculdubio poterit. Quamobrem inter sese ipsi per se potius q̃ȝ cum principe certant.

Repetit 22ᵐ ꝓblema. ℭ Deinde [Aut.] Soluit τ ꝑ assignat cãm τ iam visuȝ est.2ᵒ declarat assignãdo dĩiam iter habẽtes ducẽ in cãtu τ nõ habẽtes:cuiꝰ cã reiterauit sermonẽ.2ᵒ ibi [Accidit.] Di.2ᵒ ꝯtingere ꝙ multi ad ducẽ attendãt vt eoꝝ cantus saluet̃ ꝑamplius: q̃ñ cũ multi fuerint:nullus ipsoꝝ determinat̃ vt eleuando vocẽ suã ꝑpter multitudinẽ nõ paruã possit illustrari: τ sup̃ alioꝝ voces suas extollere:cũ plurimi magis valeãt q̃ȝ vnꝰ appropriatꝰ:sȝ in paucis cãtãtibꝰ id põt sufficiẽter ꝯtigẽ:q̃re pauci cãtãtes plus ꝟȝ semetipsos excitãt̃ vt singulariter appareãt in cãtu suo illustrati q̃ȝ q̃ apđ ducẽ plures cãtãtes existũt:nõ.n.sigillatim:sȝ ad ducẽ excitant̃.

ℭ Problema. XLVI. Antiqua.

PRopter quid in acutũ dissonẽt plurimi? Aut qꝛ facilius acutuȝ dimittere q̃ȝ graue. Cantant igit̃ acute magis τ in quo cantant peccant. Noua.

ℭ Cur vox in ꝑtẽ acutã cantꝰ magna ex ꝑte degenerat? An ꝙ acutũ facilius q̃ȝ graue cantat̃. Acutuȝ igitur crebrius cantant. Dumq̃ id faciunt errorem crebrius committunt.

¶ Huius precessit expositio 26ᵃ. ⁊ veritas iam illic apparuit cuiusdā apparentis contrarietatis inter 27ᵐ. ⁊ illud cum dictum sit ibidē difficilius esse acute cantare q̄ʒ grauiter. hic aūt videtur contrarium dici.

¶ Problema. XLVII. Antiqua.

Propter quid antiqui septē chordaꝝ facientes ꝯsonātias reliquerūt hypateʒ: sed nō netem reliquerūt? Aut nō hypatē sʒ nō paramesen appellatam abstulerūt: toniſē distātiā. Utebant ultima media densa in acutum: ꝓpter qḋ mediam ipsam appellauerūt. Aut q꞉ erat superioris tetrachordi finis: inferioris aūt principiū: ⁊ mediū habebat ꝓportionē tono extremitatum. Noua.

¶ Cur veteres cū neruis septē cōcentus disponerent: hypatē non netem reliquerunt? An non hypatē: sed eā que peramese nr̄a tempestate vocat: toniq̄ʒ interuallum reliquerunt. Ultima v̄o densi in acutum pro media vsi sunt quamobrē mediā quoq̄ʒ eā appellarūt? An q̄ᵽ supioris tetrachordi finis principiū erat inferioris ⁊ medium tono ꝓportionē extremoꝝ tenebat.

Repetit 7ᵐ ⁊ apparuit iā ei⁹ expō. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dupl̄r: aliter tn̄ q̄ʒ prius di. p̄mo q̄ᵽ nō abstulerunt de. 7. chordo hypatē: sed nō pro neq̄ʒ chordā dictam paramese seu trite. sed abstulerunt vt ꝓpositum est netem. ⁊ per ꝯās toni distant iamq̄ʒ attenditur ab vna chorda in aliam siue ab vna voce in alteram: ceu vt recōstituunt enim due voces tonuʒ: ita q̄ᵽ vna chorda cassata tollitur vox vna: ⁊ ꝯās tonus: cum ex duabus ꝯstet vocibus. Auferentes aūt netem ne armonie destruerent: cuʒ media chorda paramese. puta p̄mo modo mediḡ dicto 44. supplebant defectum nete sublate: vtebant̄ eni media. s. paramese loco vltime. s. nete: qḋ erat cum extendebant eam intantū vt sonū redderet acutū ad modū nete: ita q̄ᵽ cū hypate ꝯstituerent diapason: sicut cum nete preexistente: ⁊ merito: q꞉m chorda extensior acutiorē reddit sonū: grauior aūt tardiorē: q̄re mediaʒ appellauere: eo q̄ᵽ mediū hʒ virtutem extremi ad ipsuʒ cōparatuʒ. s. minus enim extenta plus tenet locū mediḡ: amplius v̄o extremi: aut erit pollichordū diezeugmenon. i. disiunctū vbi chordaꝝ reiterant̄ alique vel duplant̄ vt apparuit 13ᵒ. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliā cām di. q꞉ media chorda vt paramese virtute quidē ⁊ non distantia vt tactuʒ erat finis tetrachordi superioris ⁊ principium alterius tetrachordi inferioris vt visum est que s̄m q̄ᵽ existit media hʒ ꝓportionem ad extremitates ambas suo tono s̄m q̄ᵽ fuerit isti

extremoꝝ cōparata vel alteri. nam medium comparatū

T.c.52. ad extremū videt̄ alterum. 5ᵒ phẏsi. aut ordinabat paramese aut mese vt distantia etiā fere sit media. Sic igitur q꞉ paramese hʒ vicem extremoꝝ vt mediū: ⁊ q꞉ per eam ambo constituuntur tetrachordi virtute saltem siue nete.

Dubium. ¶ Dubitat̄: q꞉ dictū est in 7ᵒ q̄ᵽ non abstulerūt netem sed

Solutio tertiā. s. tritem siue paramese. ¶ Dicendū q̄ᵽ antiquitus

Parame fuit prius paramese q̄ʒ nete inuenta ceu pretactuʒ est 13ᵒ.

sem ana deinde superueniens Terpādus extrahens tertiam chor

quorē in dam vt paramese a chordarum ordine: netem loco illius

uētione eē adiunxit: ita vt primitus nō fuerit nete: postea v̄o adinuē

ipsa nete. ta extiterit. Et sic vtrunq̄ʒ verificabit̄ ꝓblema.

¶ Problema. XLVIII. Antiqua.

Propter qḋ i tragedia chori nō hypodoristiuʒ: neq̄ʒ hypofrigistie cantāt? Aut q꞉ cantū minime habent he ꝯsonātie quo indigent magis choro. Cōsuetudinē aut ꝯsonātiā que q̄dē est hypofrigistiū opatiuū: ꝓpter qḋ ⁊ i gerionē exitus ⁊ dearmatio in hac faciebāt. Hypodoristiū āt magnificū ⁊ stabile: ꝓpter qḋ ⁊ cithariciſsima est ꝯsonātiaꝝ. Hec aūt vtraq̄ʒ choro q̄dē icōsonantia: eis aūt que sunt a scena magis ꝓpria: illi eni heroū imitatini: hi āt duces antiquoꝝ solū fuerūt heroes. Proprij āt hoies quoꝝ est chorus: ꝓpter qḋ ⁊ ꝯuenit ipsi lamētabile: ⁊ quiet⁹ mos ⁊ melos humana eni. Hoc aūt habēt alie ꝯsonātie. Minus aūt illis q̄ est hypofrigistiū: diuina vl' furiosa: aut ⁊ bacchias: s̄m hāc q̄dē patimur aliquid. Passiui autē ibecilles magis fortibus sunt: ꝓpter qḋ ⁊ ipsa ꝯuenit choris: s̄m autem eam que est hypodoristium operamur: qḋ non est propriuʒ choro. Est autem chorus curator inopinabilis. Beniuolentiam enim solum prebet quibus adest. Noua.

¶ Cur tragediaruʒ choris: neq̄ʒ subdorio: neq̄ʒ suffrigio cantādi genere vti mos est? An q̄ᵽ modulum prestare ꝯcentus hi nequeunt: quo certe choris magnopere opus est. Mores v̄o suffrigium obtinet vsui reꝝ deputatos. Quāobrē in gerione excursus: ⁊ arma coipso ꝯcetu aguntur. Subdoriuʒ v̄o magnificū ꝯstās grauecq̄ʒ est. Quocirca oium maxime ꝯcentuuʒ citbare accōmodandum. Sed hec ambo vt choris minime ꝯgruūt: sic scenis esse familiariora ꝓbant̄. Etenim scena heroum facta dictaq̄ʒ simulat. Ueteꝝ autem solos duces fuisse heroas ꝯstat: populi homines sunt quibus chori consistunt. Quapropter choro cōperūt mores: moduliq̄ʒ tranquilli ⁊ flebiles. Hec enim humana potius sunt. Que minus ceteri ꝯcētus prestare queūt: minimeq̄ʒ ipse suffrigius: hic eni animos lymphatis siles reddit: cogitq̄ʒ debacchari. At v̄o mixolidius nimirum illa prestare potest. Itaq̄ʒ coipso affici possumus: sunt auteʒ patibiliores qui inualidiores q̄ʒ qui validiores sunt. Quāobreʒ id genus choro tribuimus: subdorio v̄o atq̄ʒ suffrigio agimus qḋ choro non conuenit. Est enim chorus cliens quidā curatorq̄ʒ ociosus. Quippe qui beniuolentiam dumtaxat his exhibeat quibus adest.

Repetit 30ᵐ vt amplius exponat di. quare chori s̄m tragediā nō cātāt cātū hypodoristiū ⁊ multo minus hypofrigistiū: q̄ aūt ista exposita sunt 30ᵒ antea. ¶ Deinde [Aut.] Soluit ⁊ p̄ in cōmuni di. causaʒ esse: q꞉

huius

hꝫ ꝯsonātie puta hypodoristie ac hypofrigie nō hñt modū cātādi ꝙ amplꝰ idigēt cātātes cantu chorico: alie.n.cōsonātie ꝓportiōe idigēt chori ⁊ alie leges cōedice sub qbꝰ hypofrigiꝰ ꝯtinet cātꝰ ⁊ hypodoricꝰ: vt apparuit.15. ℭ Deinde [Cōsuetudinē.] 2ᵒ declat solonē in spāli postea notificat qd sit chorus. 2ᵒ ibi [Est āt.] Adhuc ondit q̄les sint cantus hypostodoristij ⁊ hypofrigij: ⁊ 2ᵒ chorici. 2ᵒ ibi [Proprij āt.] Dicit ꝑ ꝙ ex ꝯsuetudine lōga est ꝯsonātia quādā ꝑcipere in cantu: ab īfantia.n.mox audiunt: ⁊ iō leges cantus qdā fuerūt appellati vt visuꝫ est.28.ꝗ. qdē ꝯsonantia ꝯsuetudiaria ſꝫ cantū hypodoristiū ⁊ hypofrigistiū attendit: maxie cū opatiuū existat: ipso.n.laborātes incitāt ad opus: vt pꝫ in sono quē emittūt antenas in malos eleuantes: ⁊ iō cantꝰ q fuere antiqtus apd Gerionē ⁊ gētē dalmaticā faciebat exitus eādē ⁊ terminatōes in ꝯsonātiā hypofrigiā sicut ⁊ dicti iambi. deīde ꝯcidūt i ipsaꝫ vt visuꝫ est 30ᵒ. ℭ Deinde [Hypodoristiū.] Ostendit scdo q̄lis sit cantus hypodoristiꝰ di. ꝙ cantus hypodoristicꝰ est magnificus laudabilis virilis stabilis vnde inter ceteras ꝯsonantias forte cithariciſſimꝰ existit: ꝓpter qd lydiū dictū sit vt visuꝫ est 30ᵒ. ⁊ in his indicat sue rōnis maior. ℭ Deinde [Hec āt.] Ondit q̄lis sit cantus choricus subdēs minorē di. ꝙ hec vtraqꝫ ꝯsonantia puta hypofrigiuꝫ ⁊ hypodoristiū relatōe cantꝰ chorici est incōsonātia: vn̄ ē ipsis extranea: ſꝫ magis ꝓ ꝑdictis duobꝰ cantādi modis ē ꝯsonātia a scena dicta extis vt visum est ꝑmus mutatiua: ⁊ hꝫ qdē ꝯsonātie modi appellati cōmutatiui erāt in vsu apd heroes. ipsi.n.soli fuerūt duces ⁊ gubernatores antiquoꝝ incitantes ipsos in actus huiꝰ cantibꝰ vt in bellū vel aliud ⁊ ꝓpe hypofrigiū: opatiui eniꝫ magis. ℭ Deinde [Proprij autē.] Ostendit qualis ⁊ quoꝝ sit choricus cantus di. ꝑ ꝙ hoies singulares ⁊ priuati sunt illi quoruꝫ cantus est choricus: ⁊ ꝓpterea fruuntur his que ipsius: sibi.n.ꝯuenit vt sit lamētabilis inducēs in pietatē hoies etiā agrestes: ⁊ quietꝰ more honestus ⁊ melodiosus maxime: hec.n.humana sunt ⁊ māsueta. ⁊ iō amatores tali genere cantandi vtunt in demulcēdo ꝑmitus dominaꝝ aīos suos agrestes. ℭ Deinde [Hec aūt.] Ostendit scdo ꝙ talia minus insunt ceteris cōsonātijs a chorica. d. ꝙ relique ꝯsonātie ꝑfate minꝰ ꝑticipāt ꝑdictis. naꝫ hypofrigia est diuina seu legalis vt apparuit.15. ⁊ 28. vel furiosa incitāe hoies in tumultū ⁊ furiā. vt est bacchica praua stolida iuxta illud noni 34ᵉ. ꝓpter qd bacchici artifices vt frequēter sunt mali: iuxta siqdeꝫ hꝫ ꝯsonātiaꝝ īperfectaꝝ modū patimur aliqd: cū aūt patimur ībecilliores ampliꝰ fortibus reddimur: ⁊ ideo nō possumꝰ cantū tenere choricū: sed leges facimus ⁊ a scena vt dictū est 15ᵉ. Sed qꝛ his opposite sumus dispositi cum cantus est lamentabilis ⁊c. tunc cōpetit dispō nr̄a ⁊ potentia cantibꝰ choricis: pōt enim ipsos seruare q̄uis extēt laboriosi: nō aūt ꝯuenit: vt dictū est hypofrigia ꝓprie ipsis: operatiua.n. sicut expositū est. ℭ Deinde [Est aūt.] Ultrio manifestat qd sit chorus di. ꝙ chorus ē sicut qdā curatoꝝ: studet.n.remouere curas ⁊ sollicitudines ab audiētibꝰ: est ⁊ inopabilis. nō.n. īcitat ad actꝰ: vt hypofrigiuꝫ: ſꝫ solū beniuolentiā ⁊ cōplacētiā iducit qbus auditu occurrit: nihil eni post scm̄ relinqt cū sono aīos demulcere laboret.

Margin notes: Qui usū heroes apd antiquos habebant. — Chorico cātu alliciū femelle ⁊ agrestes.

ℭ Problema. XLIX. Antiqua

Propter quid sonorum facientiū cōsonantiā in grauiori est mollior? Aut quia in melodia sua voce mollis est ⁊ quieta: ea autē que est rithmi immixtione aspera ⁊ motiua. Quoniaꝫ autē grauis sonus mollis ⁊ quietus est: acutus autē motiuus: ⁊ habentibus idem melos erunt vtiqꝫ mollior grauior in eodē melos magis. Erat āt melos ipsi molle. Noua.

ℭ Cur sono grauiori mollior modulatio contineatur? An ꝙ modulus sua quidē natura mollis est ⁊ quietus: ſꝫ admixti numeri ratiōe asperior redditur ⁊ mouentior. Cuꝫ igitur grauis sonus mollis quietusqꝫ sit acutus ꝯtra mouēs ⁊ irritans prorsus: eorum quoqꝫ qui eundem modulū habent mollior esse debet: qui grauior eodem modulo continetur. Modulum nāqꝫ mollem esse eorum dictum iam est.

Quare cōsonantia ex grauibus causata sonis est mollior ⁊ delectabilior q̄ꝫ ex acutis ꝯstituta. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit primo ostendens q̄re ꝯsonantia vocis grauioris est mollior. scdo adaptat ad eam que sonoꝝ. ibi [Qm̄ aūt.] Di. cām esse: qꝛ hꝫ cōsonantia in melodia ꝓpter suā vocē delectabilē: ex qua ꝯstituitur: mollis est ⁊ quieta: iuxta illud qd dictuꝫ est prius de cantu chorico: ſꝫ fere per oppositum consonantia rithmica ob suam mixtionem minus consonaꝫ: aspera existit pungens auditum ⁊ immutans mox subita quasi alteratione nature preliatiua. ℭ Deinde [Quoniā aūt.] Applicat ad sonum dicens similiter esse in sono: quoniā grauis vt dictum est de voce mollis est ⁊ qetus ⁊ amenus: sed acutus asper est ⁊ cōmotiuus. vnde posito ꝙ extat vtrobiqꝫ eadem melodia: illa que erit grauior mollior ⁊ delectabilior in eodē melodia magis. nam melos ipsius est molle quasi dulce. ℭ Notādū ꝙ ꝯsonantia debet constare ex acuto ⁊ graui. mollior tñ est ⁊ amenior cū in graue tendit q̄ꝫ qn̄ in acutum.

Margin note: Armonie ex ꝯsonāne ꝗ propria sit: ⁊ vt fiat mollis ⁊ amena qd requiratur.

ℭ Problema. vltimū. Antiqua.

Propter quid equalium doliorum ⁊ similium: si quidem alterum vacuū fuerit: alterum ꝟo ad mediuꝫ plenū: diapason consonat echo? Aut qꝛ duplex fit ei que est ex medio: eiꝰ que est ex vacuo. Quid enim differt hic q̄ꝫ in fistulis: videt eniꝫ velocior motus acutior esse: in maioribus aūt tardius aer obuiat: ⁊ in duplicibꝰ tm̄: ⁊ in alijs proportionale. Cōsonat aūt diapason ⁊ dupliciter itur ad medium. Noua.

ℭ Cur parium similiumqꝫ doliorum: si alteruꝫ inane alterum dimidiatū sit echo diapason cōsonātia resultabit? An ꝙ echo dupla dimidiati ad inanis existit. Quid eniꝫ in istis potius q̄ꝫ in fistulis res euariet: motū nanqꝫ eundem acutiorem putamus: queꝫ velociorem. Amplioribus ꝟo aer tardius occurrit: vt duplis duplo ⁊ ceteris ad proportionem. Utris quoqꝫ duplus diapason ad subduplū consonat.

ℭ Explicit decimanona particula.

Quare si aliqs accipiat duo dolia eiusdē mēsure q̄tiratis figure ⁊ vir similitudinis ois in oibꝰ sit eq̄litas nisi in his in qbus fit cōparatio: vt visum est 5ᵒ 25ᵉ. puta ꝙ vnuꝫ sit oino corpore solido vt liquore aliquo vacuū plenū tñ aere: idem.n. apud vulgus est vacuū ⁊ plenū

Ca.3.circa me. aere 7° topi. ⁊ alterũ sit semiplenũ ⁊ ꝑcutiant̃ ét eq̃lr quo-
cũqȝ modo ambo: vel clamet̃ in ipsis: tunc echo resultãs
ex his per refractiones ad partes reddit symphoniã dia-
pasonicaȝ. ❡ Deinde [Aut.] Soluit. ⁊ dicit ꝑmo causam
esse q2 sonus causatus ex vacuo vase se hȝ ad sonũ causa-
tuȝ ex semipleno in dupla ꝓportione: ꝯtinet enĩ his eius
totũ qdem vacuũ oẽ id qḋ semiuacuũ: dictũ est aũt 13° ꝙ
diapason ex numero duplici nascit̃. ❡ Deide [Quid.n.]
Secundo remouet dubitationẽ. q2 crederet aliquis ꝙ ex
sonis talium nõ resultaret symphonia sicut ex sonis alio-
rũ: ⁊ ideo subdit ꝙ nõ est aliqua dr̃ia quin ex sonis istorũ
cõstituatur diapason cõsonãtia ceu ex sono fistularũ ⁊ hꝰ
instrumẽtorũ motorũ spũ seu tactu: qḋ ostẽdit inuẽtor mu
sice malleorũ soni ꝓportione: vt dictuȝ est ṗ: ꝙ si quidem
cõtingere bene põt: cũ vbiqȝ in talibus rõ semꝑ ꝓportio-
nis dupliciter obseruet̃: qḋ ostẽdit̃: q2 diapason causatur
Ex quo diapason. ex acuto ⁊ graui: qḋ huic accidit. nã motus velocior factꝰ
in semipleno angustia loci ꝑcipitur esse acutior: in maiori
aũt tardius mouet̃: ⁊ obuiat aer resistẽti ꝑꝑ plurimã q̃tita-
tatẽ ipsius motã ⁊ per lõgã distãtiã vt visuȝ est 11°. ita ꝙ
in his que sunt dupla in adinicẽ ⁊ in alijs etiã que aliquã
ꝓportionẽ hñt numeralẽ iter se ꝯsonat: ⁊ efficit̃ penes du
plaria diapason. cadit. n. duplex iter ⁊ distãtia extremi ad
mediũ vt in pleno: vnũ ãt in semiuacuo: cũ alterũ ꝯtineat
pleni medietatẽ: ꝭm ṽo epitrica diatesseron ⁊ emiola dia
pẽte ⁊c̃. vt mõstratũ est. 13. Ex his vtiqȝ q̃breuius ꝓdie
runt in lucẽ vtcũqȝ circa liberales artes: ⁊ maxie mathe-
maticã ꝓblemata grãdi textuali caligine cuȝ eius corru-
ptione inuoluta quãdoqȝ: in qbus etiã q2 plurimis extra-
nea non grãdis vtilitas que hodie appetit̃ sũme reperit̃.
Quare ipsa celerius ꝑcurri: nunc aũt deinceps circa reli-
quas partes phie naturalẽqȝ maxime ꝓblemata taȝ cir-
ca cõposita q̃ simplicia existentia tractabuntur.

❡ Incipit vigesima particula in qua agit̃ de his
que sunt circa ens mobile.

❡ Problema. I Antiqua.

Ropter quid salsa aqua apia qui-
dem recipit: porrum autem non?
Aut quia huiusmodi quidem im-
becilles radices: hꝰ ṽo fortes. For-
tius aũt ipassibilius est. Noua.

❡ Cur aquam salsam apium recipit: porrum re
cusat? An ꝙ alterius radix imbecilla: alterius
valida est. Impatibilius autem qḋ validius.

Particula vigesima in qua postq̃ Arist. determi-
nauit de ꝓblematibus mathematicis
circa quãtitatẽ existentibꝰ: redit ad determinandũ de his
que sunt circa ens mobile magis: ⁊ primo circa ens mobi
le minus perfectũ. scḋo circa ꝑfectũ maxime: qḋ est com-
pletũ ⁊ vltimũ a nã intentum: puta hominẽ. 2° ibi. In ꝑn
cipio 27ᵉ partis. Adhuc primo agit de ꝓblematibus cir-
ca ens mobile cõpositũ. 2° circa simplex. 2° ibi. In princi
pio 23ᵉ partis. Etiam prima sequestratur in duas partes
vt apparet per rubricã. ꝑmo enim determinate de ꝓble-
matibus circa ipsa vegetabilia. 2° circa illa que ex eis ꝓ-
ducunt̃. scḋa in principio sequentis particule. Proponit
igitur quesitũ di. quare aqua salsa suscipit ⁊ sustinet ꝙ in
ipsa nascant̃ ac etiã nutriant̃ apia. nõ aũt porrum etiam
trãsplantatuȝ in ipsa nõ viuit: qḋ tñ vr̃ calidum ⁊ siccum
Propria apiú nã. esse vt apiũ. ❡ Nosce ꝙ per aquã salsaȝ audio aquã oẽȝ
extraneum habentẽ saporẽ ⁊ horribileȝ: siue sit salsa siue
sulphurea ⁊ aluminosa. tales enĩ aque nõ solũ nõ recipiũt
porrũ: imo etiaȝ sicce arenose salsuginoseqȝ. Scias etiam
ꝙ aq̃ nõ debet esse multũ ꝓfunda: q2 ⁊ tunc apiũ nõ pos-
set terrã attingere: ⁊ ita nõ recipit: cũ elementũ simplex nõ
vegetet aut nutriat vel extranee valde. Est autem apium
olus seu herba nota duplex existẽs: domesticuȝ: cuius nã
est ca. in ṗ ⁊ sicca in 2°. ⁊ eius spẽs est leuisticus: ⁊ syluestre
cuiusmodi ꝭm Diascoridẽ sũt plures ad tertiuȝ ꝑtingen-
tes cõplexionis gradũ. Quid aũt sit porrũ notũ est ⁊ visuȝ
est etiã 39° 11ᵉ. ꝑ porrũ si quidẽ ẽt audiẽdũ est cepe alliuȝ.
⁊ vlr oẽ ad modũ ipsius radicibꝰ dispositum. ❡ Deinde
[Aut.] Soluit di. cãȝ esse: qm̃ porrũ hȝ radices ꝑuas debi-
les ⁊ subtiles valde: apiũ ṽo oppositas in lõginquũ ꝓten-
sas: sed qḋ est forte potẽs resistere minꝰ patit̃ a suo ꝯrio: cũ
igit̃ apiũ habeat radices fortes ⁊ aptas ad recipiendũ nu-
trimentũ qḋcunqȝ ⁊ vbicũqȝ sit in aqua salsa ⁊ in oĩ re ex
qua põt trahi alimentũ: vnde ⁊ in vmbra videmꝰ ipm vi-
uere: qḋ nõ sic alijs vegetabilibꝰ isit: poterit oriri ⁊ viuere
in aq̃ salsa: porro aũt secus accidit. Et cõfirmat̃ dcm̃ Ari.
q2 cũ in ipo porro sit multa humiditas: q̃ eiꝰ ꝯseruat̃ radica
lis nã ab ignitiõe: opus sit multa nutrimenti attractione
qḋ ex aqua nõ potest ꝑuenire salsa ⁊ vlr sibi affini.

❡ Problema. II. Antiqua.

Ropter qd dr̃ menthaȝ in bello neqȝ
comedas neqȝ plantes? Aut q2 infri-
gidat corpora. declãt aũt spmatis co2
ruptio. hoc ãt est ꝯtrariũ ad fortitudi
nẽ ⁊ animũ idẽ existens generi. Noua.

❡ Cur in prouerbio est. Menthaȝ belli tempo-
re neqȝ edito neqȝ serito? An quia mentha re-
frigerare corpora potest: vt corruptione con-
stat seminis genitalis. id autem [illegible]sum aduer-
sum omnino est: ad fortitudine[illegible] animo-
sitatem: quãnis genere sit idem[illegible]

Quare cõiter di ꝙ in exercitu nõ semines mentham
aut trãsplãtes neqȝ ipsius vtaris comestione.
❡ Notãdũ ꝙ mẽtha est duplex. q̃daȝ est domestica ortu Mentha quotuplex sit.
lana: ⁊ hec triplex. vna dicta mentha greca. alia pipella. 3°
gingibriũ que cala est ⁊ sic. in 2° gradu. Altera syluestris
dcã mẽthastrũ ca. ⁊ sic. ad 3ᵐ. ois qdẽ sufficiẽter est nota.
❡ Deinde [Aut.] Soluit di. cãm esse: qm̃ hȝ infrigidare
cor ⁊ spũs: ⁊ ꝙ ita sit ostendit̃: q2 ipsa corrũpit sperma: qḋ
ostẽdit̃: ipsi virtus inest corrũpendi sanguinem. Auic. ter
tia primi: ex quo efficit̃ sperma: ꝙ ãt hꝰ fortitudini oppo
nit̃ ⁊ audacie tanq̃ earũ corruptiuũ: qm̃ caliditate cordis
maxime ⁊ spũs cõtingit audacia ⁊ fortitudo: que necessa-
ria sũt in bello vt superent̃ inimici. Qr aũt mẽtha vtrisq̃
contrariet̃. puta fortitudini ⁊ audacie ostendit̃: q2 sub eo-
dem genere locant̃ cõmuni. puta dicat̃ sub animositate:
calore enim quis audax reddit̃ ⁊ fortis. Unde in thegni.
si ad plm̃ caliditas cordis ꝑuenlat: furor ⁊ maniaca cogi
dentia: ex audacia enĩ quis robur deducit in actũ. ❡ Du- Dubium
bitatur: quare dicit Arist. menthã ifrigidare corda: cuius
ꝯtrarium apparuit ex pretactis: cũ oẽs testentur ipsam ca
lidã ⁊ siccã etiam in secũdo. Adhuc eam ponunt coitũ ici-
tare. ❡ Dicenduȝ ꝙ si ꝑ menthã intelligit̃ quod exposi- Solutio
tum est: videtur dubius hic sermo: si rectus ad nos perue
nit. neqȝ video quomodo mẽtha per se ifrigidet sicut eiꝰ
actus denotat oppositus. Unde si verificetur his sermo
per accidens erit forte. propter enim superfluitatem ⁊ ca-
liditatem ⁊ siccitatem ⁊ maxime ipsius agrestis super-
calefacto corpore superflue spiritibus inanitur. calidum
enim per accidens infrigidat. complexionum tertio. quo

accidēte audacia remittit ⁊ fortitudo. Fortasse.n.potius dōm ꝙ mēbra calefaciēs coitū excitat ad quē moti plurimū debilitant ⁊ timidi reddunt ita vt inepti reddant ad bellū. ꝙ aūt corrumpat sperma id videt supponere facere ⁊ nō comestiōe. Unde Auic. qñ supponit ante horā coitus ꝓhibet impregnationē. iter.n. ꝯstringit genitale sm Diascoridem. Et huiusmodi quidē sufficienter expositio scribitur Conciliatoris differentia. 149.

Problema. III. Antiqua.

Ropter quid quedam florem habentia infructifera sunt vt cucumeres: cucurbita ⁊ granatus? Aut non infructifera: sȝ hec fruct⁹ sunt. Fructificat.n. flores: cucumer autem fructus. Noua.

Cur aliqua fructu vacent cum florem habeant vt cucumer: cucurbita: malus punica? An his fructus non deest: sed ipsa pro fructibus habentur: quibus flos insidet. Fructus enim id est quod florem gerit. Cucumeri autem florem inherere perspicuum est.

Quare est ꝙ quedā vegetabiliū ꝓducunt florem nō tñ faciunt fructū inde vnde videt flos eē frustra cū ordinetur in fructū ⁊ nō ꝓducit ipsum phy. enim 2° illud dī eē frustra qḋ natū est ꝯsequi ꝓpriū finem ⁊ nō adipiscit eūdē. deus aūt ⁊ nā nihil agunt frustra. ꝑ celi. hȝ aūt sūt sicut cucumer: cucurbita: arbor granati a qua plures decidunt flores: balaustia dicti: siĺe in plurimis etiā reperit pari carpya vt prunis persicis ⁊ silibus. Est aūt cucumer ꝓprie fructus ille magnus viridis rotundus langaria dictus. qdā vo appellant ipȝ fructū oblūgū tetrāgulatū vel pētangulatū citrullū dictū. Et vtriqȝ fri. ⁊ hu. in 2° ceu cucurbita. Et est quidaȝ huic assimilatus cucumer dictus syluestris asininus vel siccidis cuius qdem dī elaterium succus ca. ⁊ sic. in 3°. amarus aque subductiuus citrine ⁊ maxime vomitiuus vt tactum est. ꝑmo. 31. Cucurbita quidē cuius nēpe syluestris dicta brionia seu vitis alba. ca. ⁊ sic. in 3°. Deinde [Aut.] Soluit per interemptionē dicens: nō esse vēr veruȝ ꝙ plante florescentes nō fructificāt: q2 flores ipsi sūt eaꝝ fructus: cucumer tñ ⁊ hȝ est fructus ꝓprie. Unde ⁊ quoddam genus salicum nō videtur oino aliū fructum preter florem efferre: qḋ ⁊ pōt concedi. nam sapientes antiqui asserebant oia folia esse fructus: sed humor tantus inerat ꝙ nō maturabantur: neqȝ coagulabant propter aperitionem caloris desuper ⁊ festinationem attractionis solis de vegetabilib⁹ ⁊ plātis. Sic igit fructus erit duplex. vnus qdem nō verus primus vt folia ⁊ flores: alter quidem verus ⁊ secundus. Dicēdū etiā ad motiuum ꝑinductū ꝙ flos nō solum ordinatur in fructum: imo etiā in expurgationē hinc superfluitatū plāte: sicut mēstruoꝝ pars quedam ordinat in partiū generationē: alia in expurgationē corporis mulieris: vt.n. aīalia hñt superfluitates ꝑme scḋe ac tertie digestiōis: ita ⁊ plāte ꝓportionale qd istis vt folia flores ⁊ gummi.

T.c.11. T.c.32. Cucumer qd ⁊ quo/ duplex.

Problema. IIII. Antiqua.

Ropter quid vegetabilium hec quidem elixa alia vo cruda comestibilia? Aut quorumcūqȝ humores non confestim comestibiles his calefactis dulciores fiunt a calido. Quorumcunqȝ autem cōfestim ⁊ cruda comestibilia sunt. Noua.

Cur eorum que terra gignit: alia cocta alia cruda sunt cibo idonea? An qbus succus esculent⁹ nō protinus est: his decoctis dulcior redditur a calore. Quibus autem sapor vel protinus gratus consistit: hec etiā cruda hesitant.

Quare quedam de numero vegetabiliū vt oleruȝ ⁊ fructuū. hec qdeȝ comedunt cū fuerint prius elixata sicut caules ⁊ blete cucurbita ⁊ pira quedam ponticiora: quedam vo talium comedunt cruda ceu lactuce: senationes: citrulli: ⁊ fructus reliqui plurimi. Deinde [Aut.] Soluit dicens primo causam esse: quoniā illa quorumcunqȝ humores vel sapores sunt horribiles caliditate vel frigiditate superflua causati ceu pontica amara ⁊ acuta non confestim sunt comestioni apta prout sunt a natura producta: sed postea cum digerunt a calido igneo digestione ephesis dicta redduntur dulcia: ⁊ ita comestibilia. sapor enim dulcis est proprius alimenti cū solū dulce dicatur nutrire. Deīde [Quorumcūqȝ.] Assignat causaȝ secūde partis dicens ꝙ quecūqȝ mox a sua prima constitutione sunt calido digerente dulcificata cruda etiam existentia comestioni sunt apta cum sui digestioneȝ naturalē calido adepta sint: quod priora igneo calore accidentalī. Notandū ꝙ calor sm diuersitatē patientis vt reliqua agit. nam si inueniat materiam crudam insipidam decoquit eā ⁊ dulcificat: similiter si amaram acutam vt ostendūt cucurbite ⁊ melones sorbe ⁊ alia. Cū āt dulcē in amarā ⁊ acutā permutat ceu mel declarat cū zucharo.

Caloris opatio.

Problema. V. Antiqua.

Ropter quid hec quidem elixa: alia vo assata? Aut quia humidiora non tantum: sicciora auteȝ non magis desiccari oportet: elixa auteȝ omnia humidiora aut ⁊ molliora: minus aut humida si calefiant fiunt sicca. Noua.

Cur alia elixa: alia assa meli⁹ edi possint? An ꝙ humidiora non eatenus humectari sicciora non amplius exiccari oportet. elixa autem humidiora mollioraqȝ omnia redduntur. que vo minus humida sunt hec igne confecta sicciora prorsus euadunt.

Quare quedam plantarū seu vegetabiliū sunt comestibiles cum fuerint elixate vt dictū est prius: quedā vo cum fuerint assate ita vt recipiāt digestionē dictam optesis. Deinde [Aut q2.] Soluit dicens causam esse: q2 quecūqȝ sunt humidiora non amplius humectari oportet: cum simile additum simili destruat ⁊ corrumpat. prima tertij. similiter que sunt sicciora non opus sit eadē ratione magis desiccare: sed elixa cuncta sunt humidiora ⁊ molliora: minus vo humida seu sicca cum amplius calefiunt sicciora reddunt: ꝙ fit ignis assatione. quare vtraqȝ redderentur deteriora. Notanduȝ ex quarto metheo. apparere elixa humidiora esse humiditate extranea. assa vo naturali. Et ideo dictū manibus querentibus vtiliora sunt assa q̄ȝ elixa: nutriunt.n. magis cum in eis conseruet humidū radicale: quo amplius fit nutrimentū. Notandū ꝙ sicut corpora lapsa debent regi per cōtraria: ita ⁊ cibaria cōditurís oppositis ⁊ preparatiōibus gubernari: vt calida frigidis ⁊ frigida calidis: vt apparet de alimentis: vt rape assantur laudabilius ⁊ pira: sed legumina elixantur: ⁊ similr de carnibus porcinis ⁊ leporinis.

T.c.38.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid hec quidem incomestibilia sunt: hec vero comestibilia? Aut propter humores: quecunq; enim et cruda indigestos habent: et calefacta non mutant: incomestibilia. Quorumcunq; autem comestibilis quidem humor: fortior autem hec comestiones sunt: que enim in modico habent multam potentiam comestibilium: delectabilia sunt multorum. Noua.

¶ Cur alia esculenta: alia inesculenta experiamur? An cause succus est. quod enim et ignis expers succũ continet inutilem et igne confectum nihilo mitius redditur. Hoc cibo ineptũ penitus est: quod autem succo esculento quidem: sed vehementiusculo constat: hoc pro condimento recipimus. quod enim exiguo corpore vim magnã obtinet: id naturã condire potest ampliorem esculentorum.

Quare quedam vegetabiliũ sunt inepta comestioni vt aut omnino vel praue: alia vero comestibilia. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit. et primo assignat cãm prioris ptis di. cãm esse sumendã ex humoribus ac saporibus ipsos consequentibus. nã quecũq; cruda humores hñt oino digestioni inobedientes: calefacta etiã calido digestiuo nõ redduntur digesta et dulcificata intantũ q2 valeãt comedi: cũ in eis rõ alimenti sit quasi simplr absorpta sicut medicine: et maxime venenose de quibus tactũ est 13° et 32° p°. ¶ Deinde [Quorũcũq;.] Assignat 2° cãm 2° ptis di. q2 quorum humor est comestibilis: quamuis sit aliqualiter fortior et remotior prima fronte a nã nutrimẽti: cõir tñ vtute calidi digestiui redduntur digesta: et ita comestioni sufficienter idonea ceu porri cepe allia et oleorum plurima vt tactũ est 4°. ¶ Deinde [Que.n.] Subdit 3° q2 illa que in modica quantitate ẽt accepta: hñt virtutem plurimã de genere comestibiliũ: nõ solum comestioni apta verũ etiam delectabilia comestioni sunt multorum: quod forsassis pp proportionẽ aut improportionem ciborum ad corpora vt declaratum est prima 15°. qualia sunt ea que rationem sufficienter continent alimenti: sicut panis et caro: vt oia hic tacta sint: aut forsitã quis exponet hanc partem de illis que gratia condimenti et saporis accipiuntur vt eruca synapi et huiusmodi. primũ tñ melius.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quam causam hec quidem plantarum vsq; ad semen viuunt: postea ferentia desiccantur vt herba et vocata olera: alie autem non: sed multotiens ferunt: et viuentium vsq; ad semen: hec quidem annue sunt: apium autem in posteriori anno fert fructũ: et educens euanescit? Aut oia quidem hucusq; crescunt: quousq; et secundum semen crescunt: quoniam et homines vsq; ad triginta annos augentur: quandoq; quidem multitudine: quandoq; vero grossitie: quandoq; autem non. Amplius possunt ferre: quemadmodũ illic desiccantur et senescunt: hec vero tarde et secundum rationem. Propter quam igitur causam: hec quidem breuis vite sunt alia vero longeua: alia erit ratio: quoniam aut est omnibus terminus seminis perfectio necesse eis que sunt breuis eui: semel aut raro ferre fructum: longeuis autem multotiens. Quare imbecillissima quidem semel ferunt: propter quod necesse est desiccari: et harum potentes anno annuas esse. Alias vero quemadmodũ apium posteriori anno: quemadmodum arbores et plante. Noua.

¶ Quã ob causam stirpiũ alie ad semen vsq; viuere tãtũmodo possunt: deinde cũ semẽ tulerũt exarescant: vt genus herbe: et q olera noiamus: alie nõ: sed sepius fructificare solite sint. Ipsarum ẽt viuentiũ ad semẽ vsq; ferendũ: cũ magna pars ãnua sit: genus apij quod ab equo hipposelinum appellatũ est: quasi equapiũ dixeris: ãno postero fructũ affert: cũq; attulit exarescit. cur ita? An oia eatenus vigẽt etate: quatenus semine quoq; valeant. nam et hoies ad annũ trigesimũ vsq; proficiũt aut copia aut crassitudine. Ubi autem semẽ ferre nõ amplius pñt modo stirpium obarescunt atq; senescũt quamq; alia ocius alia serius occidũt. Idq; portione. Sed quam ob causam alijs lõgũ vite spatiũ alijs breue datum est. porro alterius interest disputatiõis declarare: sed cũ oibus finis ac terminus sit pfectio seminis: quibus vita breui tpe cõtinetur: hec semel aut certe non sepe. Que autem esse lõgeua natura voluit: hec sepe fructificare necesse est. Quãobrẽ que imbecillima sũt ferre non plus valeant que semel: tum exarescãt necesse est: ac eorum ipsorum alia anno prio simul et semen reddere: et vitam explere nature ratio sancit. alia postero vt equappium. Que vero preualida surgunt: hec annis plusculis post fructificare incipiunt: diuq; vitam agere possunt fructificareq; sepius vt arbores.

Quare quorundam vegetabilium vita extenditur solum vsq; ad perfectam productionem seminis: demum cum protulerint ipsum desiccantur: et nõ amplius ferũt sicut cõiter est planta dicta herba: que nutriuntur herbifage: et silr ille que vocantur olera vt caules blete ac huiusmodi que in holeribus etiã ordinantur alimentũ. aliquorum autem nõ solũ ptenditur vita vsq; ad cõplementũ seminis vna vice ferentiũ tñ: verum multis efferũt vicibus et viuunt vsq; ad seminis cõplementum: ita multotiens ceu vir plante: priora tamen permanentia vsq; ad seminis productionẽ dicuntur annualia: quolibet enim anno nascuntur et depereunt: quedam vero horum sunt media. non enim mox desiccantur perfecto priori semine neq; multotiens ipsum producunt sicut apium. ipsum enim non fert fructum primo quo plantatur anno: sed magis cõsequenti: quo producto euanescente desiccatur ceu priora: apud nos tamen fert primo anno et silr euanescit omni anno. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. et assignat cãm primo in cõi di. prias ideo hec cõtingere quoniam oia augentur quousq; vtute mã seminalis põt in oẽm diametrũ extẽdi: deinceps autem nõ fit augmẽtũ: cũ nõ fiat extẽsio pretacta vt probabitur primo naturaliũ. Et ideo licet aliquis post Nota de apio.

consistentiam impinguetur: non tamen est vera crescentia. Auicen. prima primi. ¶ Deinde [Quoniam autem.] Declarat id secundo dicens quod homines augmentantur vt ad multum vsque ad 30ta annos: tunc quidem primo proportionabiliter magis secundum multitudinem .i. numerum trium dimensionum: longitudinem .s. latitudinem et profunditatem conextendunt: nunc autem puta a .24. annis in antea plus secundum grossitiem .i. latitudinem et profunditatem: quod enim has habet proprie dicitur grossum: sicut quod priores magnum vt visum 11e 20o. deinceps vero sicut illic: idest quibusdam inest plantis: quod cum non valent amplius semen producere senescunt et desiccantur: ita et in alijs accidit quibusdam: nam homines et vniuersaliter que longe vite tardius desiccantur et senescunt. hoc enim extat secundum rationem seu proportionem temporis vite sue longioris. ¶ Notandum quod id quod dictum est homines vsque ad 30ta annos augeri terminus est communis: quia aliquando citius interdum fit: et aliquando tardius secundum diuersitatem complexionum: nam temperatus cum sit longioris vite morosius peruenit ad finem augmenti. Melancholicus citissime: reliqui autem mediocriter: cum non sit etatem certo dierum numero diffinire: preterquam secundum latitudinem: quidam enim statim post 30m annum habent principium declinationis: alij vero post 35m de re. s. a. 6o. Et ideo Joannitius in distinctione etatis addidit vel disiunctiuam: Auicenna autem fere latitudinem denotatiuum: quod apparet: quia corpus in statu est a .30. annis vsque ad .35. rhetoricorum 2o. cui consonat Halyab. cum Haly. ¶ Deinde [Propter quam.] Tertio excusat se de causa etc. dicens quod causa propter quam quedam sunt breuis vite: aliqua vero longioris: alia erit ratio pertinens ad librum de causis longi. et breuitatis vite. ¶ Deinde [Quoniam autem.] Resumit quarto vt concludat dicens quod finis ad quem omnia ordinantur: et maxime secundum quod sunt quedam naturalia: est vt semen habeatur perfectum: ad hoc enim sunt nata: et precipue que breuioris vite: tunc que huiusmodi necesse fit semel aut saltem raro putabis fructum efferre: sed que sunt longeua multotiens proferunt: cum actus secundum vite processum ordinentur. ¶ Deinde [Quare.] Quinto concludit intentum principale dicens quod illa que sunt debilissima non potentia superesse sibi et plificationi: quod ex se producunt et ferunt semel solum existit: post quod fit necesse desiccari et corrumpi: cum totum suum posse in hoc expenderit. Et quia huiusmodi plantarum potentie sunt anno solum: ideo annuales vt tactum est dicuntur: sed quedam alie vt apium amplius: quia etiam sequenti anno sicut tertio arbores et plures plantarum multis annis viuunt et efferunt vt visum est.

Quod nec hominis augmentum et vite decrescere incipit. (margin)

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid apio si quis circumfodiens inferius vsque ad radices circumponat fimum deinde superius terram: et ita adaquet: valde magne fiunt radices? Aut quia fimus calidus existens spongiosus continet quidem attrahens nutrimentum: et non tendit sursum: digerit autem calidum existens: quare augmentum multum fit. Noua.

¶ Cur si quis apium radicetenus circumfodiat partique ime panicum vndique igerat: deinde terram accumulet: itaque irriget: radices mira magnitudine adolescere? An quod nam panici fungosa et calida pabulum attrahit: acceptique non sursum transmitti patitur. Sed iter radicem contentum calore sibi indito concoquit: vt radicis amplissimum sequi incrementum necesse sit.

Quare si quis obseruauerit talem modum colendi apium: vt quod primo circumquaque concauet secus radices ipsius aliquantulum inferius: et circumponat fimum: et maxime hominis: vt causatum ex putrefactione calciamenti eius et porcini stercoris et columbini: postea superius adaptet terram et perfecte adaquet: ita vt aqua non descendat putrefaciens radices fiunt magne: et quod dicit de radicibus apij: similiter intellige de alijs ei proportionalibus vt haucie: et raffani et huiusmodi. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse quia fimus cum sit calidus: propter ebullitionem putrefactionis spongiosus et mollis: propter calidum extendens humidum et attrahens virtute calidum nutrimentum quod est in terra circumstante ad se: ac in alijs partibus apij: retinet ipsum attractum circa radices: et non permittit ipsum ascendere sursum ad stipitem: vt videmus in corpore animalis vnum membrum alio magis ingrossari propter calorem et motum: cum autem huiusmodi nutrimentum fuerit attractum vndique ad radices: tunc digeritur virtute calidi fimi. Et ideo concludit opus esse radices apij et consimilium fieri vehementer magnas. ¶ Nosce quod fimus et vniuersaliter terra magis immutat nam plante quam cibus animal quo cibatur: eo quod alimentum minorem recipit transmutationem: cum in plantas conuertitur valde: quam quando in corporibus animalis et maxime imperfecti: illic enim duplex digestio solum: hic autem trina. secundo de plantis: quod indicatur secundo de partibus: et 4o cum dicitur: quod terra in plantis habet ventris naturam in animalibus. Unde quarto de accidenti: venter in animalibus est constitutus vt cella cibi: sicut terra nascentibus: quare videmus quasdam plantas cibo non solum mutari qualitate et quantitate: verum etiam specie: ceu nux cum inueterata fuerit: et calamentum dicunt in nepitam mutari: vt triticum in lolium: et multa talium. de plantis et alimentorum primis. huiusmodi autem tam grandem transmutationem circa plantas efficit agriculture industria: quia si quis in arbore perforatis ramusculis quibus dependent fructus: pluribus repleat aromaticis optime contritis: obstruaturque id ab vtraque parte sufficienter sigillatione bona: fructus quidem eius saporem et odorem illius retinebunt aromatici: per quem etiam modum fructus efficiuntur solutiui: cum in planta scamonea vel aliud intercluditur solutiuum.

Et plantarum alimento hoc est terra maiorem in plantis efficit mutationem quam in corporibus ipso proprio alimento. (margin)

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid si quis cucurbitas confestim paruas existentes occultet terra: aut cucumeres maiores fiunt? Aut quia venti et sol desiccantes auferunt augmentum: et tumores minores quidem faciunt omnium. Stipticiores autem quemadmodum et arborum que sunt in planis: et paludosis et concauis et aquosis: hec quidem magne fiunt et spongiose: alie vero parue et dense. In terram autem occultate contraria patientes econtrario eueniunt. Similiter autem et que in vasa posita: cucumeres in ferulas concauas: aut velamina: et granata: et poma in vasis: hec quidem magna raro aut parui aut solidi crescentes non in similem figuram. Causa autem nutrimentum plus factum in eo quod non suffocatur neque desiccatur: discooperiens autem prohibet hoc pati. Noua.

¶ Cur si quis cucumeres aut cucurbitas pertinus pusulas condiderit in terram: maiores multo effi-

clet. An ꝙ ſpũs ⁊ ſol exiccando incrementum impediũt: moleꝗ; tũ minoꝛẽ: tũ; criſpioꝛẽ reddunt: quemadmodum ⁊ arboꝛes que loca ventoſiꝗ; expoſita tenent: queꝗ; in canis manẽt ⁊ riguis: altere enĩ; magne fungoſeꝗ; fiunt: altere parue ⁊ ſpiſſe. Aſt ꝟo inter terram occulta: quoniam contra afficiuntur: contra euadant neceſſe eſt. Quinetiam que vaſis includimus: vt cucumeres in ferulis cauis aut tegulis: ⁊ mala punica: aut quculis mala i ollis: ampla redduntur ⁊ fungoſa: contra que detecta ſunt parua ſolidaꝗ; augeſcunt nullo ambiente operculo: quod alimoniam faciat largioꝛem. Id enim obiectum facit: ne pabulum aut euaneſcat aut areſcat.

Quare ſiquis accipiat cucurbitas vel cucumeres ſeu huiꝰ: ⁊ ſtatiꝫ cũ ſunt parue: foueã faciat nõ ꝓfundã in terra: ſꝫ ſolũ tm̃ vt occultet eas: ne frigiditate ſpũus infrigidarenť: in eſtate frigida ente terra: maioꝛes efficienť valde: ꝙ̃ ſi ſue dimiſſe fuiſſent nãe: ⁊ maxie cum nullum alioꝛum floꝝ ꝑmittat in fructũ ꝯtumeſcere: ſic.n. ꝟtus oĩs ⁊ alimentũ ꝯuertenť in prioꝛẽ derelictũ fructuꝫ. ⸿ Deinde [Aut q2.] Soluit. ⁊ p̃mo aſſignat cãm q̃ſiti: dicens cãm eſſe: q2 qñ predicti fructus occultanť ſub terra: venti ⁊ maxime calidi ⁊ ſicci ac ſol deſiccãtes ⁊ calefaciẽtes auferũt augmẽtũ ꝑdictoꝝ: faciẽdo ipſoꝝ humidũ euapoꝛare: ita ꝙ tumoꝛes ac extẽſiões iducũt minoꝛes reddẽdo ipſos ampliꝰ ꝯdẽſatos ⁊ ꝯſtrictos. ⸿ Deide [Aut quẽadmodũ.] Qð dcm̃ eſt ꝯfirmat ꝑ quodã ſile di. ꝙ ſic arboꝛes q̃ ſunt in locis planis nõ monticuloſis: ſꝫ potius in ꝯuallibus ⁊ in paludoſis ſeu ſtagnoſis ⁊ aquaticis vt ſalices ⁊ populi fiunt magne ꝑꝑ humidũ multũ hñt coextenſibile ac poroſe ꝑꝑ aerem ſubintrantem calo penetrationẽ faciẽte. Et quedã alie reddunť ꝑue ⁊ depreſſe cõpreſſarũ p2iũ in adiuicẽ valde in locis oppoſitis ſitu ⁊ oppoſite gubernat: ſꝫ cũ ꝑacti fructꝰ fuerint ꝑdicto mõ ſub terra occultati ac etiã radices patiẽtes oppoᵐ eiꝰ qð patiunť cũ fuerit aeri expoſit: e3tio accidit: magnificanť.n. vt tactũ eſt maxie. ⸿ Deide [Silr.] Declarat id 3ᵒ ꝑ ſile. d. ꝙ eodẽ mõ accidit quãdo aliq fructꝰ poſiti fuerint in aliqð vaſculũ qð ipſos circũdet ⁊ defendat a vẽto ⁊ extu: puta cũ cucumeres ⁊ hꝰ reponunť in foꝛmulis cõcauis ꝯſtructis ex ferula vel alia mã vel aliqbꝰ tegunť velaminibꝰ vt folijs ſeu ſtuppis: ſilr cũ mala granata ſeu poma reponunť in vaſculis ſibi ꝓpoꝛtionatis: hꝰ quidẽ oĩa talibus tegminibus reddunť magna rara ⁊ ſpõgioſa: cũ obſteť ꝯſumentibus vt vẽto ac eſtui: in his aũt q oppoſite gubernantur accidit oppoſitũ: reddunť eniꝫ parui aut ſolidi nõ creſcentes in figurã ꝯſilem illi q ꝓcurati fuerint: nõ eni efficitur tanta neq; talis. ⸿ Deinde [Cauſa aũt.] Quarto aſſignat hꝰ cãm particulariter di. cãm eſſe magnificationis nutrimẽtũ plus factũ in eis: quo magnificanť: eo ꝙ taliter protecti nõ ſuffocanť humido ſuperfluo putredinali ſibi occurrẽti: neq; deſiccanť aere vẽtoſo ac eſtuoſo. Cuꝫ aũt diſcooperiunť a ꝑdictis tegminibus: ꝓhibeť ne eis accidat paſſio ꝑacta: qua magni reddebanť: ⁊ id qdeꝫ correſpondet ei qð dictũ eſt. ⸿ Deide [Aut parui.] Ariſt. qdẽ videtur hic pluries idẽ fere implicare. ⸿ Noſce ꝙ modus faciendi cucurbitas aut cucumeres maximos ac cetera eſt huiꝰ: vt accipianť ſemina plura cucurbite perfecta oĩno ⁊ ſimul coadunata viſco aliquo vel iunctura ſubhumenť

Quis modus tenẽdus ſit ad hoc vt cucumerem vel cucur-

in terra pingui fimata ex predicto fimo: aut ex ſanguinẽ humano ſeu poꝛcino ſoli ſufficienter expoſitis. Cum autẽ impetuerint predicta ſemina in ſtipitẽ ⁊ floꝛes: remoueat ſtroes ⁊ plurimos ramoꝝ quouſq; appropinquet hyems: ſicq; creſcere permittať planta hꝰ adaquata fluuiali aut pluuialia aqua: tũc autẽ trũcetur ſtipes circa terraꝫ: ⁊ fcã fouea fimataq; ſufficiẽter coaduncťur terra calcãdo perfecte iuxta ipſuꝫ: ita vt taliter coapteťur vt aqua nõ poſſit ſubingredi: poſtea ꝟo ſuperueniente eſtate exaperiat ⁊ firmet ſtipitẽ eleuatũ dimittẽs vt ex eo erigať coaltiꝰ: deinde aduenientibꝰ floꝛibꝰ oẽs auferat vno excepto: puta ꝑfectioꝛi: eoq; fructificãte reponať fructus eius in vaſe lato: in quo ponať aq̃ fluminis aut imbꝛilis tẽperata vt lactet ⁊ muteť ſemel aut bis inter diẽ ⁊ noctẽ: puta mane ⁊ ſero. Poſſet etiã taliter fieri: ſꝫ non fieret ita magna in p̊ anno. Ex hac.n. arte mirabili ꝯſurget q̃ntitate cucurbita.

bitã imoḡna q̃ntitate am- plã videamus.

⸿ Problema. X. Antiqua.

Ropter quid ſemina acerbaruꝫ plãtarum acerbioꝛa ſunt ꝙ̃ radices ⁊ folia? Aut quia ex ſemine fiũt omnia ⁊ in alias diſtribuuntur partes ex hoc vt exiſtentia: vt aiunt quidaꝫ: ⁊ ſapoꝛes ⁊ odoꝛes delectabiles fiunt ſimul ſeminibus omnibus. Si igiť ex hoc ⁊ alijs acredo ineſt: rationabile ⁊ in ipſum idem maxime. Noua.

⸿ Cur plãtaꝝ acriũ ſemia acrioꝛa ſũt ꝙ̃ radices ⁊ folia? An ꝙ ſemie oĩa oꝛiũť: inq; ceteras oẽs ptes ex eo veluti fonte quodã: vt qdã aiũt: ⁊ ſapoꝛes ⁊ odoꝛes deriuari neceẽ eſt: nã ẽt odoꝛes omniũ vna cũ ſeminibꝰ eẽ ſuaues icipiũt. Qꝫ ſi acritudo ceteris ex ſemine proficiſci ſolita eſt: ſemen ipſum maxime eẽ tale rõ exigit.

Quare ſemina plantaꝝ que habent acerbos ⁊ extraneos ſapoꝛes vt amaros vel acutos ſunt acerbioꝛa ꝙ̃ radices ſtipites floꝛes ⁊ folia. ⸿ Deide [Quia.] Soluit di. cãm eẽ: q2 huiꝰ talia oĩa fiunt ex ſemine: vel ex aliquo ꝑncipio vim habente ſeminalis: ⁊ ꝯñr inde in alias diſtribuiť partes: puta in radicem ſtipitẽ ⁊ folia: ex ſemine nãq; ſuuꝫ eſſe ſuſcipiunt ⁊ ꝑmanere: qð oſtẽdiť: q2 dicunt qdam radices ſtipites folia ⁊ floꝛes habent ſapoꝛes delectabiles ⁊ odoꝛes: eo ꝙ ipſoꝝ oĩuꝫ talia fuere ſemina: omũ.n. ſapie nãm principalis a quo decidiť: in thegni. Deducit deinde vlterius di. ſi itaq; ex hoc. puta ex ſemine ſapoꝛ ꝑfiguratus ineſt radicibꝰ ſtipitibus ⁊ floꝛibꝰ ⁊ folijs: tũc ꝯſonũ rõni exiſtit: id ideꝫ vt odoꝛem ⁊ ſapoꝛẽ in ipſo: puta ex ſemine ꝑncipaliter exiſtere: q2 ꝑpter qð vnũqðq; ⁊ illud magis. poſterioꝝ primo. cum igitur virtus alicuꝰ magis vigeat in fonte vel principio ꝙ̃ in riuulo aut ꝑncipiato: ſemen aũt ſit vt fons ſeu principiũ: reliqua ꝟo a ſemine ꝓducta vt radix ſtipes ⁊ foliũ tanꝗ̃ riuuli vel principiata: nõ erunt adeo vt ſemen acerba. ⸿ Notandũ ꝙ cã ꝑdicta oſtendit ꝙ ſemẽ terre imiſſum ſit acerbius partibꝰ que oꝛiunť ab eo: qð verificať: dũmodo nõ ſit humidũ aquoſuꝫ ſuꝑfluũ in terra qð extiguat acerbitatẽ ſeminis eius: ꝙ aũt ſemẽ ꝓductũ ſit acerbius radicibꝰ ⁊ alijs inde ꝓductis oſtendiť: q2 oĩa ſemina ſm̃ Iſaac in dietis ſunt calidiuſcula ⁊ ſicciuſcula ſuis originibꝰ: calidũ aũt ⁊ ſiccũ ſapoꝛẽ ⁊ odoꝛẽ cauſat acerbos. p̊.n. ꝑꝑ humidũ terre cõmixtũ ex quo ſemẽ in illã ꝓiectũ exoꝛiť: radix inde redditur minꝰ acerba ceteris: cũ multa imbibať humiditatẽ: deinde ſtipes foliũ ⁊ flos ꝯñr exacerbanť magis tanꝗ̃ re-

Nota ꝓpoſitionẽ.

T. c. 4.

motiores a predicta ex humectatione radicis: deinceps amplius semen cum sit magis calidum ꝛ siccum reddit quod exacerbitatis est causa. Unde est videre radicem absinthij subdulcem stipticam: stipitem subamaricantē: folia ꝛ flores amplius: ꝛ maxime quanto superiores ꝛ semen precipue: in his aūt que sunt frigida secus contingit: quoniam praui saporis sunt ꝛ odoris: radices deinde continue remittuntur dulcificata in delectabiliores sapores ꝛ odores vt rubus ꝛ sorbifer.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid raffani subtiles acute sunt? Aut quia maiores propter tempus digeste magis. Noua.

¶ Cur tenues radicule acriores sūt? An q̄ ampliores ille spatio tempori longiori plenius cōcocte mitescunt.

Quare raffani seu radices eorū que sunt subtiles ex tenuate parte sunt acute sapore pungēte: amplius q̄ȝ ille fuerint maiores. ¶ Deinde [Aut q̄r.] Soluit di. cām esse: q̄r raffani maiores pp̄ tēpus lōgum quo sunt magnificate sunt etiā digeste: digestio aūt saporē inducit dulcē delectabilem depellēs acutū. Unde cōspicimus plantas antiquiores dulciores fructus efferre nouellis: subtiles aūt ꝛ que q̄r ꝑ modico tēpore ꝑducte sunt indigeste: q̄re saporem ꝓprium retinent qui est acut⁹. ¶ Notādū q̄ raffanus est radix oblonga rotunda cū folijs lōgis acutis ac ēt latis cuius sapor vir est acer triplex existens maior minor ꝛ medius: ita q̄ nō solum quātitate differt maiori vel minori acuitate: vex etiam specie fere.

Digeāt i plāte noturaq̄ fruct⁹ dulciores ferūtur.

Raffanus qd sit.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid capparis nō vult facile in operatis terris fieri: multi enim experti sunt ꝛ radices transferentes: ꝛ semina occultantes: alicubi autem ꝑficiunt magis rosis: sed oriunt̄ maxime inuallibus: q̄m inaccessibilis locus est. De h aūt vtiq̄ꝫ ꝛ quot alia quecūq̄ꝫ opꝫ accipere: q̄m non oia ex eadem nā fiunt neq̄ꝫ crescunt: sed quedā ex corruptiōe aliorꝫ ꝛ ex principio fiunt ꝛ crescūt: vt pediculi ꝛ pili in corꝑe corrupto nutrimēto: ꝛ sp̄ peius hn̄te. Quēadmodū igit̄ ꝛ q̄ in corpore sunt: quedā fiunt ex superfluitate cibi hec āt est idigestio: ꝛ cui nō potuit dominari natura: promptissima qdem in vesicam ꝛ ventrē segreganī: ex quibus autem aialia fiunt: pp̄ qd̄ ꝛ ageni hec in senectute ꝛ morbis. Ita in terra hec qdem ex digesto nutrimento fiunt ꝛ augentur: alia vo ex superfluitatibus ꝛ contrarie se habētibus. Cultus aūt terre digerit ꝛ bene opari facit alimentū ex quibus cōsistunt domestici fructus: qui fiūt ex domesticitate domestici appellantur: propter id q̄ ab artificio iuuantur: quēadmodū disciplinati. Quecūq̄ꝫ autem nō possunt: aut ex contrario se habente consistunt: hec sylvestres fiūt: ꝛ nolūt fieri in culturā terre: cultura.n. terre fert ipsa disciplinās: ex corruptione eni fiūt: quorꝫ q̄ꝫ ꝛ capparis ē. Noua.

¶ Cur capparis locis ꝓuenire cultis haud facilis potest. multi nāq̄ꝫ tentarunt ꝛ radice trāslata ꝛ semine sparso cum apud nonnullos cōmodior capparis sit q̄ȝ rosa: sed tamē efficere nihil potuerunt. quid ergo cause sit vt cultis nesciat hospitari inculta ꝛ auia persequatur ꝛ maxime sepulchris adhereat. Igitur de hoc ceterisq̄ꝫ generis eiusdem accepisse illud opꝫ q̄ non oia cadē ex nā consistere solent: aut augeri: sed sunt que ex aliorum corruptione ꝛ principio consistant. ꝛ post augeant̄: vt pedunculi ꝛ pili corrupto alimento aut qua labe alia corporis ꝓdeunt. Ergo vt in corpore nonnulla excremento ꝓueniunt alimenti. quod certe cruditas est: ꝛ vbi nature vires superare nō queunt: abscedūt qdem in vesicam ꝛ aluum que in promptu maxime sunt. Aliqua vo animal ꝓducunt. Itaq̄ꝫ in senectute ꝛ morbis hec augent̄ sic i terra alia concocto alimēto ꝛ consistunt ꝛ augentur. alia excrementis aduersaq̄ꝫ concretione oriuntur. Culture aūt officij est vt concoquat reddatq̄ꝫ efficax alimentū quo genus mite vrbanūq̄ꝫ fructuū consistit. Que igitur mitigatiōe informationeq̄ꝫ huiuscemodi creant̄ hec vrbani vocabulo signamus: eo q̄ sollertia hois educata q̄si eruditaq̄ꝫ meliora euadant. Que āt cura adhibita mitescere nequeunt: aut etiā aduerso habitu loci sui generis ꝓdeunt: hec syluestria sunt ꝛ rustica: cultisq̄ꝫ viuere nolunt. Cultus eni deca melioribus instituere moribus cōtendit: depravat atq̄ꝫ peruertit: quippe cū a sua nā desciscere nequeant que orta sunt ex corruptiōe: quo in genere capparis quoq̄ꝫ profecto est.

Quare capparis nō de facili nascitur in terris operatis: sed cuꝫ difficultate grādi: quod pꝫ q̄r multi experti sunt ꝛ conati in huiꝰ terris trāsplātātes radices de terra inculta in laboratam: ꝛ similiter occultarūt in aliqua terra culta seminantes eius semen: nō tamen pñt nisi cū difficultate maiori crescere in terra elaborata. Est aūt capparis sm̄ Diascoridē frutex spinosa sparsa super terram vncis plena sicut spina rubi cum folijs similibus citonij habens semē sicut oliua. nascit̄ locis aridis ꝛ viscidis ꝛ maxime muris: ꝛ est nota. ¶ Deinde [Aut.] Comparat cappares ad rosas primo di. q̄ cappares ꝑficiunt magis rosis ad medicinam: vel melius q̄ ꝑficiunt ꝛ melius rosis se habent in terris incultis: q̄uis etiā rose ꝛ proprie sylvestres appetāt amplius illas: cū hoc q̄ cappares oriūtur principalr̄ in ꝯuallibus: ad quas nō possibile sit aduenire: locus.n. inaccessibilis est magis vbi nascunt̄: rose vo fiunt plus in locis altioribus. si igit̄ amplius rosis cappares loca desiderant inculta ꝛ inaccessibilia: tūc in illis connaturati nō poterūt de facili in oppositū ꝯmutari: sicut neq̄ꝫ rose de q̄bus min⁹ vi: cū nā tātū vnicuiq̄ꝫ exhibeat de loco: quantū ꝛ de forma. 4° celi. dictū etiam fuit in 10° q̄ sicut is existit ita operatur natura. ¶ Deide [De hoc.]

Cappar⁹ quid.

Dat scdo bō cām: τ primo mōstrat quomodo in aialibus
quedā etiā fiunt ex impuro τ corrupto opposito. 2° appli/
cat proposito. 2° ibi [Ita in terra.] Dicit primo φ ad hoc
declarandū opz accipere quot τ quecūqz sunt alia que in
aialibus se habent sili mō capparibus: nō. n. oia fiunt ala/
lis ex eadē mā: neqz silr crescunt: cum nō ex quolibet fiat
T.c.133 quodlibet: sed ex determinato. primo phys. eadē etiā ex/
tat mā qua aliquid augetur τ cōstituitur primū. de gene/
ratione aialiū 2°. qd ostēditur: qz aliqua fiunt ex quadam
mā alioꝝ corrupta: nō nulla ex pncipio nāli τ puro: τ in/
de silr augetur. verbi grā. sicut pediculi τ silr omnes ver/
mes in aialiū pducti corpore: silr τ pili: τ totaliter vnguis
τ cornua: causanī eniz ex nutrimēto corrupto τ deterius
Ubi pili in hoie τ ver mes. se habēte cōtinue: quare ɔspicimus vtētes prauo alimēto
vermosiores fieri τ pilosiores: differēte tñ hinc humidita
te τ siccitate: ex humidi eniz corruptione generanī vmes
ex sicci vō pili τ que taliuz. ¶ Deinde [Quēadmodum.]
Reassumit 2° id vt cā ipsius subdatur di. φ sicut eorum
que sunt in corpore: quedaz fiunt ex superfluitate cibi qđ
in digestione causaī: natura eniz promptissima seu sollici
tissima vltra oēz finē in pcreatiōe aialis. Creticoꝝ 2°. nō
potens dominari assumptis eoꝝ: puta supfluitates foras
insensibiliter emittēdo: sicut corpus tēperatū eis que ter/
tie digestionis dominaī: segregat illas ex puriori alimen/
ti: τ cōuertit in vesicaz vrine: quā ordinauit in receptacu/
luz superfluoꝝ digestionis secūde: ac ventrē seu intestina
pmo nāluum etiā tertio: ex qbus eqaidē superfluitatibus
corruptis generanī aialia: ita vt vermes sit videre in ve/
sicā qnqz decisos: in ventre aūt īferiori τ maxime in mo/
noculo generanī nō raro: in superiori aūt puta stomacho
dicto. 4. metheo. minime. Et qz generanī: vt dictum est
Ubi equa pouissimū etate ma. ioꝝ i quā etateꝫ ala/ le vermes giānī. ex corruptione superfluitatum: hoc aūt senectuti senioqz
maxime ac morbo cōtingit: quare tunc augenī precipue
cū idez sit dator māe τ nutrimēti. coll. 2°. ¶ Deinde [Ita
in terra.] Applicat ad ppositū: τ primo hoc di. silr contin/
gere in vegetabilib⁹ que oriunī ex terra: nam quedā fiūt
τ augenī ex alimēto predigesto: alia vō producunī ex su/
perfluitatib⁹: τ his que cōtrarie se habēt pure māe ac nu/
trimēto. ¶ Deinde [Cultus aūt.] Quia dixerat quedam
fore sylvestria: τ maxime cū eoꝝ pncipiū fuerit ex corru/
ptione. ostēdit 2° quomodo talia possunt domesticari di.
φ agricultura qua bene disponiī terra in pductionē ve/
getabiliū: facit ad digestionē perfectaz alimenti: taliter φ
ipm bonū operaī: ɔuertiī. n. in ipsa: ex quo tandez tēpore
fruct⁹ reddunī sylvestres domestici: τ amicabiles huma
ne nature: cū prius forēt oppositi: qui τ tali pprietate acq/
sita domestici appellanī: seu medicus operatur in corpo/
re hominis: ducēs illud ex egritudine in sanitatē: vnde di
citur ipsum curasse. Causa vō quare domestici causantur
fructus prefati est: qz iuuātur per artez: quēadmoduz ali/
qui pueri dischboli efficiūī disciplina prudētes: τ pprie cū
hi nō fuerint ōprauati aut obstinati oino. ¶ Deide [Que
cūqz aūt.] Repetit predicta breuiter vt inferat ppositū
di. φ quecūqz nō possunt domesticari tanqz obstinata: eo
φ pducta sunt ex aliquo se ɔtrarie habēte: vt ex mā cor/
rupta: sicut quedā plāte pmanēt sylvestres: volētes oriri
aut permanere in terra culta: que siquidē cultura ipa ter/
re plātas pducit disciplinatas: vt nature ɔueniant huma/
ne: ad modū quo castigatione quis virtuosus additur: que
autez disciplinari plātaꝝ nequeūt τ ad melius reduci: vt
dictuz est sepius: fiūt ex corruptiōe māe: de numero quo/
Rubus τ qđ mo- dis plante domestice fiant τ co- mestibiles ruz capparis extat prefatus: silr τ rub⁹ τ pprie canis aut
hauscus. ¶ Notādum sicut colligitur ex libro de plantis
τ a Palladio de agricultura plātas domesticari mltis mo
dis aut trāsplātando. vnde primo de plātis holenū perni/
ciosum natuz est in persia: trāsplātatū vō in egyptū τ silr
factū est comestibile. idqz ēt de ac. 6°. Aliqñ vō per incisio/
nē ramoꝝ vsqz ad terrā fcā: postea fossula circa radices:
in qua fimus locetī τ deinde sufficiēter cooperiaī ɔculcan/
do. fit τ frequēter p insertionē: vt immittēdo ramunculum
antique plāte i ramū nouelle: τ melior qdē isertio vt eqz
logioris: cuz sile inseraī pportionali: vt pirus in pomo τ
spina: τ vitis in vite. de plātis. Interdū ēt fit faciendo ra/
munculū trāsire per arborē aliā scissam: vt per salicē infi/
xam terre ab vtroqz extremo viuentē ad modū semicir/
culi erectam. Cum aūt transiet ligeī bene illic: vsnee siue
musco τ terra super applicatis in loco pertransitionis. Cū
aūt apparuit φ predictus ramusculus fuerit sup salicem
in fixura ipsi⁹ viuificatus: icidatur a suo io stipite. Et hoc
modo fiunt persici absqz osse ferentes persica: τ merito:
quia in omni transmutatione plantarū multum cōfert lo
cus labor siue artis opatio τ tempus. de plantis.

¶ Problema. XIII. Antiqua.

Propter quid siquis raffanoruz quā/
do maxime crescunt hyeme seccetur
folia τ circunsternant terram: τ con/
culcet φ superstet aqua: ipse in estate
fiunt magne ṩm grossitiem: Aut quia non cor/
rumpi quidem circunsterni est causa prohibēs
aquaz putrefacere. Alimentū autem quod sur/
sum mittit in germen aduenit in ipsam: quare
necesse ipsam maiorez fieri. Aut dimittere cir/
cūgerminantem alias radices: quemadmoduz
cepe: etenim hoc nisi qnis euellet annuas: sed
dimittat hyeme: multiplices fiunt. Cepe igitur
circūgerminantium sunt: raffanus aūt nō: qua/
re necesse ipsam fieri grossam: pp id qđ omne
recipit nutrimentum. Noua.

¶ Cur siquis radicularuz folia tempore hyber/
no cuz maxime vigent absciderit: τ terram pe/
dibus complanarit conculcaritqz: vt imbrem
nullum admittere possit: radicule ipse per esta/
tem amplitudine maxime crescent: An propte
rea quia ne corrūpantur causa conculcandi so/
liditas est que ab humore qui putrefacere pro/
hibet. Alimentū vō quod aliter ad germen sur
sum transmitteret radix sibi ipsa totum dispen/
sat. itaqz vel amplior fiat necesse est vel suo de
latere radices alias mittat geminans modo ce/
parum. has enim multiplices effici nouimus
siqnis annuas non euellat: sed tempori hyber/
no relinquat. At cum vim istam procreandi vt
lateri ceparum natura dedit. sic radicularuz ne/
gari necesse profecto est ipsas illas crassescere
nimiam ob copiam alimenti.

Quare si aliquis considerans raffanos quosdam ma
xime crescentes estate. hyeme superueniēte re/
moueat ipsaꝝ folia cū stipite: seruāt. n. ipa in hyeme: τ cir/
cūfodiat radices: fimans ipsas: τ demū desuper circūster
nat terram vndiqz: adeo cōculcando eandem circa ipsas
vt aqua non possit ad radices peruenire: sed supernatet
ipsis

ipsis: tunc estate superueniente secūda: erunt ꝙ magne ꝛ grosse habētes tres dimensiones ꝛ latitudinē ꝛ ꝓfunditatem amplius ꝓportionaliter lōgitudine augmentatas.

Mō plā-te acre-scant. ℭ Notādū vt tactū est nono ꝙ modus magnificādi plātas ꝛ fructus est: cū plures nuclei ꝑ alligationē fuerint in seminatione in vnū stipitē ꝯgregati. ℭ Deinde [Aut q̄a.] Soluit ꝛ p̄mo assignat vnā cāz. 2° alterā vel eā declarat. secūda ibi [Aūt.] Dicēs cāz q̄re nō putrefiunt raffani q̄n radices defendunt̄ ab aq̄: ꝛ ꝑ ꝯñs q̄re augmētant̄ est ꝓijcere ꝛ circūsternere terrā supra radices: ꝓhibet eniz aquā subingredi ꝛ putrefacere ipsas: ꝛ obtegit calidū ꝛ vigorat internus: ita vt alimētū qḋ trāsiret ꝛ in stipitē ꝛ in folia cōuertit̄ in radices: ꝓpter qḋ opꝫ ipsam maiorē valde fieri. ℭ Deinde [Aut.] Assignat aliā cām vel cōfirmat p̄orē di. ꝙ dimittere circūgerminare alias radices alicui plante: causa est quare radix nō pōt p̄ncipalis augeri: ꝓpter disseminationē virtutis in plura: virtus eni debilitat̄ in plura distributa: sicut est reperire in cepe: nisi eniz q̄s euellat radices ab eo: que annuatim fiunt: sed hyeme dimittat ꝑmanere que ꝓducta sunt estate: multiplices hō reddunt̄: ꝛ merito: q̄a cepe de numero eoꝝ extant q̄ multas habēt ꝓducere radices: sic ostēdit spēs ipsius dicta maxime scalogna: qḋ aūt multa germinat: nisi auferant̄ magnificari nō pōt ꝙ valde. Et qḋ dcm̄ est de cepe audiatur de allio: porris ꝛ sibi affinib⁹. Sꝫ raffan⁹ in hoc cepe ac cōsilibus oppositus nō germinat plures radices: sed vnicā magis sicut rapa ꝛ brionia: ꝛ iō virtute oī ꝛ alimēto in ea cōgregato necesse est fieri grossā. ℭ Notādū ꝙ cū virt⁹ vnita vt dictū est fortior extet diuisa: si planta fuerit benigna: plurificata loco aut fructu ībecillior reddit̄: ꝛ inefficacior in salutē: ceu rosa ꝛ camomilla: si aūt huic fuerit opposita: opposite: vt mezereon ꝛ collognitida: mesue. simpliciū p̄ri mo. virtus enim taliū constructa laudabilior efficitur.

Cepe est ō mero illa rū herbaꝝ q̄ maxime radicant sunt.

ℭ Problema. XIIII. Antiqua.

PRopter quid siquis cucumeres aut cucurbitas circa aquas plantans: q̄n perfecti fuerint: ponens in aq̄ coopiat fiūt per tēpora virides? Aut quia vapor qui est ab aqua infrigidatus ꝓhibet arefieri ꝛ prebet virides: ꝛ coopire hos: ꝛ venti nutriunt aucta: p̄manere aūt causa habere alimentū dimissis radicib⁹. Etenī siquis auferēs germen quādo fructificat: ꝛ secans circūsternat ꝛ conculcet terrā circa radices: habebit principales cucumeres: vt potētibus saluatis esse radicibus: nō enim esset cucumer eoꝝ qui sunt ante tempus. velocius autē ipsi seminatis prebebūt fructū. ꝓpter id qḋ multū ꝑexistunt ope in nā radices. Seminatis aūt oporere fieri ꝫ p̄mū: in qua circūstractio estum facit: ꝙ saluent̄ ꝛ citius emittere germen: ꝓpter qḋ ꝛ siq̄s hyeme plantet semē cucumeꝝ in cistis ꝛ adequet calido ꝛ i solē extrahit ꝛ iuxta ignē ponit primiciales vehemēter erūt: si vt se habēt in cistis in adueniēti tp̄e in terrā plantet. Noua.

ℭ Cur siquis cucurbitas aut cucumeres apud puteum satos in ipsum dimiserit puteū tempestiuos: beneq; operuerit: virides per annum totum seruabit? An ꝙ vapor aque refrigerans efficit ne afficent̄. seruatq; virides ꝛ vegetiores: ꝛ obturatio illa ꝛ spiritus satis alere possunt: que iam in plenū creuerunt. Permanendi vo facultas propterea datur ꝙ relictis radicibus suppetit alimētū. Nā siquis cuꝫ fructificarunt detractis sarmentis precisaq; planta terram aggerarit cōculcaritq; circū radices: cucumeres faciet precoques: vtpote cum radix valeat conseruari. Haud eniꝫ cucumer annuā sortit̄ nām: sed viuere vlterius potest. Ferent autē isti fructū maturius ꝙ qui semine ꝓdeunt q̄n radix bona pars. S. operis precondita iam nō habetur qḋ illis seminatis prius confici necesse est. Terre autē aggregatio ꝛ cōstipatio tepōrē inducit quo radix ꝛ seruari ꝛ germē mittere celerius queat. Vn̄ et fit vt siquis per hyemem cucumeris semen in quallis satū aqua irriget tepida ꝛ mō soli exponat mō collocet apud igneꝫ ꝑcoques admodū cucumeres faciat: si tp̄e congruo id ipsum cū quallis in terram demittet.

Quare siquis plantet cucumeres siue cucurbitas secus aq̄s ꝛ cū ꝑfecti vtcunq; fuerint ꝛ discreti ponens ipsos in aqua: ꝛ cooperiat bene vndiq;: in ꝓcessu postea tēporis efficiunt̄ virides posito ꝙ cēnt alterius coloris. alias radices: sed virides melius. ℭ Deinde [Aut quia.] Soluit di. primo cām esse quia vapor q̄ eleuat̄ ab aq̄ in qua sunt cucumeres infrigidatus ex natura sui generātis: ꝓhibet ipsos ꝛ arefieri ꝛ siccari ab aere quantūcūq; frigido ꝛ humido resoluēte s̄m Auicē. cōtinue ꝓpter virtutes radioꝝ in ipso celestiū magis impressas: quoniā q̄ppe coopiunt̄ virides reddunt̄: eo ꝙ humiditas remanet in eis indigestū: qḋ est cā viriditatis: alias virētes. qḋ q̄dē causat̄ ex vētis seu vaporibus ab aq̄ resolutis: q̄b⁹ nutriuntur ꝛ augentur amplius ea que augmētantur ꝛ merito: q̄r permanere p̄nt vita ꝛ alimento vti: dimissi eniꝫ sunt ꝛ radicibus alligati. vel forte quis conuertet hunc sermonem totū in magnitudinē cucumerū ꝛ nō in viriditatē. ℭ Deinde [Etenim.] Declarat p̄ractum cum hoc ostēdens quō p̄miciales fiant cucumeres permanente radice p̄mo di. ꝙ si aliq̄s auferat a planta cucumeris flores oēs cū deberēt germinare non dimittens aliqueꝫ vsq; ad hyemē: tuncq; secet stipitē circa terrā ꝛ discooperiat radices aliqualr̄ vt Nota. fimet ꝛ terrā ꝯculcādo reducat iterꝝ circa ipsam vt dictū est 9°. ita vt aqua non possit penetrare ad radicem putrefaciens illā habebit hic cucumeres tēpestiue valde: eo ꝙ radices ꝑexistent saluate super quas mittebatur moꝝ stipes: non aūt sic in his que seminantur vt videbitur. ꝛ hoc quidem opꝫ arte facere cū indigemus cucumere: nō enim sunt de numero eoꝝ que fuerint tempestiue ante tp̄s rōe frugū: vt vere. sed magis vltra mediū estatis. sunt eni fructus orarꝫ tempore canis ꝓducti. alimentoꝝ 2°. aut non sunt ante tempus: quia cām predictam habent qua possint fieri tempore sufficienter primitiali. ℭ Deinde [Seminatis.] Ostendit 2°. quomodo cucumeres possint fieri p̄ncipales: non tamen vt prius eoꝝ seminatione di. primo ꝙ siquis vult cucumeres in seminando habere tempestiue opꝫ taliter facere: vt saluent̄ a caumatibus ꝛ frigoribus etiam construendo eis mansiunculas vt visuꝫ est 9°.

taliter enim citius poterunt generare ac fructificare. Et hoc est qd concludendo manifestius exponit di. Et ideo quicũqz hyeme tempestiue seminet cucumeris semen in calatis et hmõi vasis: et mensuret sibi calidũ sufficiens: ita vt die ipsos ad solem deducat. nocte aũt iuxta ignẽ et vniuersaliter locũ calidum ponat: cucumeres habebit valde primos: dũmõ si pue sunt in cistis et similib[9] vasis germinati adueniẽte tẽpore calidiori explantenẽ in terrã: talr vt nihil eox radices malignẽtur: et pcuret fimãdo adaquando et alia et tactũ est et tangeẽ pcurãdo. ¶ Notãdũ vt dicunt Georgici curiosi: si semina cucumex in ouino lacte multo pus iacuerint. albi fiunt et dulces: lõgi aũt et dulces si aquã in vase discooperto sub eis talr ponet: vt vapor ad eos spirare possit. Silr de cucurbitis et silibus. dicuntqz plantas cucumeris sic oleũ timere: qp si iuxta eas ponaẽ mox retorte vt hami ad oppositũ curuanẽ. Adhuc ẽt quotiens tonat tãq̃ timore q̃dã perterriti redduntẽ. Et iõ Protagus hanc plãtã sensuz asserebat hre. ¶ Notãdũ etiã qp aliqs ingeniabaẽ ficus p̃miriales habere aut fructus cõsimiles si quãdo maiores effecti acubus in diuersis pungãtur locis: deinde oleo intingantur oliue foliaqz desuper ligẽtur. De quo hystoria x. 5. quando ficus syluestres fuerint alligate super ficũ domesticũ: ex illis qdez generatur vermiculus: qui erupta pelle ficus euolat ita vt visus non consequaẽ ipm: qui reingrediẽ in ficus immaturas maturãdo ipas. Et de plãtis p̃mo scribitur: ficus syluestres collectas et exparsas sup radices ficuuz ortensiũ conferre multum fructificationi eox ppter velociorẽ et cõuenientiorez assimilationẽ nutrimenti: hoc enim digestione perficitur.

Modus hñdi cucumeres ante tẽpus.

De hñda dulcedine in cucumere.

Protagus sensisse cucumerum plantas sr vegetabilẽ sensitiuã quoqz aiẽ partẽ hre qbusdã signis impulsus.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Ropter qd et adaquãt mane aut nocte aut occidente: Utrum vt sol non cõsumat: Aut qr si fuerit calida aqua corrumpit adaquata. Noua.

¶ Cur nõ meridie sz mane noctuue irrigare cõsueuerũt: Utrũne solis feruor hũorẽ absumat: an qp si aqua calida fit necabit que irrigantur.

Quare cultores plantax eas rigant aqua mane ante ortuz solis aut nocte post solis occasuz vt qñ occidit. caliditas eniz tunc viget minime in aere: que aũt sit aqua: et q̃lis qũ dz plãta irrigari. 29. videbitur huius. ¶ Deinde [Utrũ.] Soluit et pbabiliter pus di. illud ideo esse ne sol cũ est circa terram et maxime circa meridiẽ sui calore ɔsumat hũidũ aqueũ qd plantas debebat madefacere. [¶ Deinde [Aut quia.] Assignat pfectiorẽ cãm di. hoc etiã cõtingere quia si adaquanẽ plante sole in hemisperio vigente: aqua reddiẽ calida: que aũt hmõi corrumpit plantas irrigatas inde. ebulliens enim elixat eas. Et ideo cõspicimus cũ tpe estus immẽsi superuenit pluuia pauca mox sole superueniente acriori plantas corrũpi et crispas fieri et pprie in faseolis: aqua eni precalefacta imbibitur: subam subingrediens plantax calidũ earum et humidum destruẽs inata. ¶ Et si dicaẽ occidente sole non fore adaquandum: cum caliditas non minus sentiatur in aere q̃ in die. ¶ Dicendũ qp caliditas sole abscedente est impenetratiua tarda: cũ aer sit ingrossatus. tpe aũt diei subintratiua excoctiua faciens humiduz ebullire et in medulla plante intrare: caliditas enim subtilis est etc̃.

Dubium.

Solutio.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter qd hñ odorabilia diuretica et semina: et plante: Aut qr calida et bene digestibilia. talia aũt diuretica: Cito. n. subtiliat caliditas q̃ inest: et odor nõ corporeus: qm̃ et nõ odorabilia: aut alia pp caliditatẽ diuretica: magis aũt dissolutiua: calida etiaz bene odorabilia semina: ppter qd oĩno odor p caliditatẽ quãdã fit: sed fetida idigestibilia sunt. Oportet autẽ nõ solũ esse calida: sed et bene digestibilia: si erunt diuretica: qualiter dissoluentia subtilient humida. Noua.

¶ Cur omne odoratum genus tam seminuz: q̃ stirpiũ mouere vrinã potest. An qr calidũ est: cõcoctuqz facile. Cuius sane generis sunt que vrinam ciere valent. Calor nanqz interior cito extenuat. Nec aliqua corpulẽtia odor continetur. Naz et ea que minime odorata sunt alia caloris sui rõne vim mouẽdi vrinaz habent. Uel potius colliquandi: seminũ autez genus omne odoratuz calidum esse proculdubio nouimus. Odoris enim natura calore aliquo oĩno creaẽ. At xo que male olent: haudquaq̃ apta concoctioni sunt. Esse aũt nõ calida solum: sed etiam cõcoctu facilia debent: q̃ sint puocatura vrinaz. vt. s. vna descendendo humores extenuent.

¶ Huius quidem problematis sufficiens expositio iã precessit in. 28. problemate prime particule huius. et in sexto problemate decimetertie particule.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Ropter quid citius faciunt stipitem cauliũ q̃ ex antiquori semine aut triennio aut biẽnio q̃ ex recentibus: Aut queãdmodũ sicut in animalib[9] velocius semen fert crescens: ita et seminũ que qdez sunt valde antiqua: exhalata sunt hm potentiaz. imbecilliora xo ppter id qp adhuc habent superfluitatem nõ proprianĩ. Medio autẽ tẽpore fortissima: discedente autem humido: citius semen fert. Facere autẽ stipitem hoc est: ex stipite enim semen. Noua.

¶ Cur ocius olus excaulescat: qd semine vetustiori vt trimo aut bimo prodierit q̃ qd nouo: An qp sicut id animãtium genere semen in celerius affert qd viget. ita etiã seminũ que vetusta admodũ sunt: vim suã oẽz exhalarũt: que recentissima imbecilliora ppterea sunt. qp excremẽtũ adhuc pcreationi minime cõueniens cõtinent. Que media tẽpore hec humore inutili oĩ exacto validissima esse probanẽ. celerius igitur semen pfundunt. id aũt ipsuz nõ nisi excaulescere est: quippe cum semen ex caule proueniat.

Quare illi de numero cauliũ qui sunt pducti ex antiquori semine: puta ex lõginquo tpe seminato: citius pducũt et tẽpestiuius stipitẽ et maiorẽ etiã: q̃ illi qui fuerint pducti ex semine recenti seminato: et similiter in reliquis quox radices pmanent diu. Quid aũt sit caulis visum

lis viſum eſt 17° 3°. ℂ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens primo ꝙ illi caules celerius ꝓducunt ſtipitem: quorũ ſemen per duos aut tres annos iam fuit ſeminatũ: q̃ cuius recens fuerit: vt anno illo in quo fuerit ſeminatũ. ℂ Deinde [Quẽadmodũ.] Declarat per ſimile ſecũdo in aialib⁹ dicens ꝑmo: ꝙ ſicut in aialibus ſemẽ ceu ſperma veloci⁹ fertur cũ fuerit ꝓductũ ab aiali iuueneſcente: vt apparebit medio inter puerile ꝛ ſenile exiſtenti: ita ſilr contingit in ſeminibus: qm̃ media ſm ꝓportionẽ vite quorũ ſunt: citiſſime ſtipitẽ ꝓducunt: qꝺ oſtẽditur: quoniam illa que ſunt vehemẽter antiquata nõ poſſunt ita qꝺ tale: cuȝ eoꝝ virtus exhalauerit tempore: qꝺ per ſe corruptionis exiſtat
C.c.li7 cũ phyſicoꝝ 4°. ſed illa q̃ ſunt nouella iuuẽcula imbecillia in hõ ꝓductiõe ad h exiſtũt: eo ꝙ habẽt ſupfluitatẽ multã aquoſaȝ nõ ꝓpriã: veꝝ magis extneã in ꝓductionẽ celeriorẽ: que tãdem medio tempore adulta ꝛ perfecta reddita efficiunt fortiſſima in ꝓductionem celerius eius qꝺ ex ſemine deriuatꝫ: quia humido ſecedẽte ac expirãte ſuperfluo qꝺ tpe extiterat ꝑmordinali: tunc ſemen proferunt citiſſime caules cũ reliquis ſtipitemq̃ȝ per cõſequens: quia ferre ſemẽ eſt ſtipitẽ facere. nã ſemẽ ꝓducitꝫ ex ſtipite. poſterius eni negt a priori abſolui in eſſentialr ordinatis: ſic itaq̃ȝ ſoluitꝫ fere ꝑ interẽptionẽ ſeu potius ꝑ expoſitioneȝ.

ℂ Problema. XVIII. Antiqua.

PRopter qd rutha optia ꝛ plurima fit. ſi qs plantans in ficum: plantatꝫ autem circa corticem ꝛ circum implaſtratꝫ luto? Aut quia caliditate idigent radices ruthe ꝛ eſtu: ꝓpter qꝺ ꝛ cinerem ſi quis circũponat iuuantꝫ: ficus autem calida eſt: declarat autem gũma omniũ acutiſſima exiſtens ꝛ multus fumus. Habẽs aũt talẽ caliditatẽ ꝛ humorem qualem ꝛ cinis: quare illaȝ iuuare neceſſe: ꝛ in ficu maxime abundare: quantũ cinis qdeȝ non ſuperfluit: ꝙ aũt a ficu ſemper fluit nõ conſumpto humido in ficu. Noua.

ℂ Quã obcãm rutha inſita in ficũ pulcherrima plurimaq̃ȝ ꝓueniat. inſeritꝫ ꝟo inter corticem limoq̃ȝ obducto fouetꝫ? An ꝙ ruthe radix fomẽtũ teporẽq̃ȝ deſiderat: itaq̃ȝ cinere quoq̃ȝ circundata iuuatꝫ. Ficus aũt calida eſt: qꝺ ei⁹ ſuccus oĩuȝ acerrimus docet. ꝛ fumus quem multum emittit. habet igitꝫ caloꝛem atq̃ȝ humoꝛeȝ talem qualem etiam cinis. Quamobrem ſi ille iuuare poſſit: ficus porro copiã ac vigorem eo magis ꝓſtabit: quo humoꝛ cineris qdeȝ nõ ꝑpetue afſluit. fici ꝟo irregeto confluuio manat: vtpote cũ arboris ſuccus conſumi ex toto non poſſit.

Quare rutha redditꝫ optia ꝛ purificata ita vt ꝑficiatꝫ qualitate ꝛ quãtitate ſi qs ipſaȝ plantet ſecus radicẽ fici: ꝛ maxĩe ſylueſtris ei quãtũ poſſibile eſt adherẽdo: ꝛ id eſt circa corticẽ ipſi⁹ plantãdo: ita etiã vt inciſio aliq̃ cadat in cortice gratia ꝑfectioris applicationis: ꝛ poſtea ſigillet hñ coimplaſtrãdo ꝛ cõglutinãdo terraȝ circa
Ficus qd ſ vnde. ruthã talr ꝙ ꝑfecte adhereat fici ſtipiti ꝛ radici. quid aũt ſit rutha viſuȝ eſt 14° 2°. Eſt ãt ficus arboꝛ nota a fecunditate dicta. vel a ficato: eo ꝙ fructus eius conferat epati impinguãdo ipm. vñ grece ficus dĩ eo ꝙ ficotona hoc eſt

epar incraſſat: alimẽtoꝝ 3°. Et domeſticus qdẽ calidus eſt ꝛ ſiccus ad 2ᵐ: ſylueſtris aũt in fine ipſi⁹. ficus ẽt ſicca calida ꝛ ſicca i fine ꝑmi: viridis aũt calã ꝛ humida in eodẽ. ℂ Deinde [Aut qa.] Soluit di. ꝑmo cãm eſſe qa radices ruthe nõ ſolũ egent caliditate ſed etiã feruoꝛe vehemẽti: vt cõſeruetꝫ eaꝝ nã: cũ ſimili ꝑficiatꝫ ꝛ ꝯſeruetꝫ qꝺ tale ſȝ Gal. nõ enim patitꝫ ab eo 8°. 18°. ꝛ iõ cũ cinis ſit calidus ꝛ ſiccus aduſtione: ſi qs circũponat ipm lateraliter circa ſtipitẽ: ꝛ radices ſupiores ruthe iuuantꝫ meliores eniȝ ꝛ maioꝛes inde factę: ꝛ ꝑ cõſequẽs plãta tota: qꝺ ꝛ videm⁹ mulieres facere: ꝛ maxime circa ſaluiã cineratiũ. ſ. liſciuȝ applicãtes. ſed ficus vt dcm̃ eſt ꝛ maxĩe plaſter calidus eſt ꝛ ſiccus: qꝺ declaratꝫ: qm̃ gũmoſitas diſtillans ex humido ipſius lacticinioſo ceteraꝝ extat acutiſſima ſapoꝛe: reſoluitur etiã ab ipo fumus vapoꝛoſus q̃ plurimus aeris corruptiuus. Auicẽ. 2° ꝑmi. hec aũt ſup ipſius caliditatem reſtantꝫ ꝛ ſiccitatẽ: lȝ ſibi multũ inſit humidũ extraneũ ꝛ vapoꝛoſuȝ: ſicut cepe: qꝺ eniȝ hȝ caliditatẽ hꝫ: ſilr ꝛ humiditatẽ habet ei ꝓportionatã: cũ nõ ſit dare in mixtis calidũ ſine humido. quinto de generatione animaliũ. Similiter etiaȝ cinis ꝛ ꝓprie aque coniectus cũ eius caliditate plurima humidũ obtinet quoddã: quapropter neceſſe eſt ruthã ꝑficere ꝓpter applicationẽ cineris: ꝛ maxime melioꝛari ꝛ plurificari in fico put expoſitũ eſt plantata cũ ficus ſit ei ꝓprioꝛ q̃ cinis. Et ideo ſubditꝫ ꝙ inquantũ quidem cinis nõ ſuperexceſſit ficum in melioꝛãdo ꝛ plurificando diſpõnes ruthe: intãtũ ꝙ ipa ſuſcipit a fico id qꝺ ſupfluit: eo ꝙ humidũ nõ eſt adeo cõſumptũ in fico ſicͭ in cinere. Iuuat igitꝫ ficus duplr ruthã: tum rõne calidi: tũ etiam ex parte cuiuſdã ipſius humidi ruthe ꝓportionati: cinis aũt rõne caliditatis tñ: nocet eniȝ ex parte ſiccitatis ſupfluę cũȝ ruthe egeat humido. ℂ Nota ꝙ vna plãta iuxta aliã plantata bonificat vt viſuȝ eſt de rutha ꝛ fico. vnde plantaꝝ ꝑmo. ſylueſtres fici cõferunt domeſticis: ꝛ balauſtie oliuis. ꝛ ſimpliciuȝ Meſue primo. raffanus ꝛ ſquilla hermodactylis: thimus epithimus quercus polypodio: ꝛ rutha ſene. q̃daȝ ꝟo aliam malignant ſibi vicinans vt eſula ſcamoneã: lapides polypodium: baſilicon epithimum ꝛc̃. Plante iuxta plantas poſita eã melioꝛẽ reddit vt hic exẽplo demõſtrat.

ℂ Dubitatur: quia dictũ eſt gummi fici omniuȝ plantaꝝ acutiſſimũ: qm̃ euforbiũ eſt gũmoꝝ acutiſſimuȝ calidum ens ac ſiccuȝ excedenter in q̃rto gradu. eſt enim ſicut venenũ: ita vt colligentes id aptatis vaſis ſub arbuſculis ex qb⁹ fluit vix a lõginquo cũ lanceis ꝑcutiendo pñt ab ipſi⁹ euapoꝛationis acuitate leſiua defendere. Dubium.
ℂ Dõȝ Ariſ. intelligere hic de gũmis plãtaꝝ: q̃rũ fructus ſunt comeſtibiles: q̃les nõ ſunt fructus euforbij ꝛ ſibi cõſiliũȝ multoꝝ. Solo.

ℂ Problema. XIX. Antiqua.

PRopter quid quedam plantarũ ſemper vacuũ ferunt codicẽ? Aut quorũ neceſſe aliud oꝛiri. Noua.

ℂ Cur ſtirpiũ nõnulle caulẽ ſemper edãt inanẽ. An illis quaꝝ natura imbecillioꝛ eſt: has rarum inaneq̃ȝ emittere caulem neceſſe eſt.

Quare q̃dã plantaꝝ ſemꝑ vacuũ ꝛ inanẽ fere codicẽ. i. corticẽ ferũt. iuxta illꝺ. Liber codex rruptus ab arboꝛe cortex. hoc eſt ꝙ plante habentes coꝛtices plures iter ꝑmũ maxĩe ꝛ reliquos videtꝫ vacua q̃ſi regio intercidere. ℂ Deinde [Aut.] Soluit di. cãm huius eſſe: qm̃ quedaȝ ſunt plante in quibus opus ſit vt tueantꝫ perfectius corticẽ aliũ mediũ naſci inter hunc ꝛ plantam: q̃re oportet vt locus quaſi relinquatur vacuus vt is poſſit intercipi. ℂ Notandum ꝙ cortex in plantis eſt velut coriuȝ in animalibus vt defendat ab occurrentibus leſiuis: Nõ quid notet cortex in arboꝛib⁹ vel plantis.

ita φ plante quaꝝ cõpositio est rara: sic bñtes medium illũ, amplius ipsoꝝ cortices sunt plures vel spissi: multi qdẽ videbis q̃ pluribus ceteris participat plãtis: cerasi vitis: sambuci: depsi qdẽ sunt fici ꝛ nucis: plurima cui egent tutela.

℄ Problema. XX. Antiqua.

Propter quid in arbica alij qdẽ fruct⁹ dulcissimi fiunt: thimũ aũt acerrimũ: etiã ꝛ hic fructus est qdẽ? An φ ager ille tenuis siccusq; est. Quare nõ multum humidũ vegetabilia habent: quecũq; qdẽ igitur natura dulcia sunt: propter moderationẽ existentis humidi quãdo attrahit sol plurimũ: qd relinquit facile decoquit. Multũ eni; molestũ est decoqui: moderatũ autē facile: quare fiũt qui naturaliter sunt dulces dulcissimi. Innaturaliter aũt siccis ꝛ non dulcibus fructibus deficit ꝑpter paucitatem ꝑpriũ: hoc aũt est nequaq̃ dulce. Aufert sol dulcissimum ꝛ leuissimũ: hi autem non habent superfluam humiditatem sicut alij fructus. Noua.

℄ Cur in terra arbica fruct⁹ ceteri dulcissimi fiunt. Thimũ vo acerrimũ est: cũ id etiã ipsum fructus qdem existat? An φ ager ille tenuis siccusq; est. Quãobrē non multũ humoris cõtinent q̃ in eo nascunt. Ergo que dulcia sua constant nã: hec ob humoris cõtenti mediocritatẽ: vbi sol partẽ cõsumpsit maximã: facile reliquo cõcoquunt. Etenim multũ cõcoq negociũ magnũ est: mediocre expeditius cõfici põt. Unde fit vt fructus qui lege sue nature dulces creantur: dulciores euadãt. Qui sicci e nã minimeq; dulces ꝑueniũt: hi nã ob inopiã tãtũ humoris retinent q̃tũ suo cõueniat generi: qd dulce nequaq̃ est. Sol aũt q̃tũ dulcissimũ fit: ꝛ leuissimũ eximit. Itaq; acerrimi relinquunt: q humore supuacuo carent: quẽ fructus ceteri obtinent.

Quare in arbica siue in arbeniẽsi regiõe alij fructuũ efficiunt dulcissimi ꝛ ad comedẽdũ suauissimi: s; thim⁹ ipsi⁹ est acutissimi saporis ꝛ indelectabilis cũ ei ꝑportionalib⁹ nã: cũ etiã ipse sit fructus: põt eni stipes ꝛ foliũ dici fruct⁹: vt apparuit ex sapiẽtib⁹ antiqs: vel fructus equocat ad plantã ꝛ semen vt ꝛ nux. Est aũt thimus Thimus quid sit. ſm Diascoridẽ planta omnibus nota frutex est folya angusta habens pusilla ꝛ oblonga: in sũmo capitella in specie formicaꝝ in se implicata: est humilis ramosa cum diuersis ramulis ꝛ lignosis: flos est illi purpureus: nascit locis saxosis ꝛ aspris: sup quẽ crescit epithimũ: di ꝛ asse arabice: ꝛ ad sũmũ est ceu hyssop⁹ syluestris. ℄ Deinde [Quia non.] Soluit: ꝛ ꝑmo ad primã partẽ dicens cãm esse quia vegetabilia in arbica nõ multum humidũ habent ꝑpter caliditatẽ ipsius ꝛ terre dispositionẽ: sed quecũq; reddun tur dulcia delectabilia: id accidit ꝑpter humidũ cõtempe ratum ꝑexistens: q: sol cum ei occurrit attrahens ꝛ euapo rare faciens siquid superfluũ humidũ est in illo: ita φ tũc relictũ tanq̃ cõmensuratũ; decoquitur facile: qd probatur: q: plurimũ humidum difficile fit decoqui: mensuratum aũt facile: ꝛ iõ fructus q nãlr a specie sua vt vue: ficus ꝛ tales sunt dulces illic reddunt dulcissimi. ℄ Deĩn [Innãliter.] Soluit ad scdã; partẽ dicẽs illud esse: qa siccis ꝛ cõpositis fructib⁹ innãliter ꝛ nõ dulcib⁹ ꝑmo a specie ipsoꝝ: quales sunt thimus ꝛ absinthium ꝛ hõ deficit humidũ ꝑpriũ qd est mã dulcedinis: ꝑpter paucitatẽ ipsius: q̃ superatũ a calido sibi excedenti solari nequaq̃ vt priora possunt dulciora reddi: verũ potius acerrima: eo φ ipsius si est aliqd humidi dulcificabilis ꝛ lenitiui: lenit eni; dulce: id aufert ꝛ euaporare facit: ita φ remanet humidũ terreũ ꝛ igneũ: nõ aũt aereũ vaporosũ: qd est dulcis mã: qd ꝛ merito cõtingit: nõ eni hõ fructus hñt humidũ sic ꝑacti: qd sole digerat adueniẽte: ꝯsumẽdo qd supfluũ humidi: veꝝ potius qd nãle ac necessariũ dulciora. ꝛ iõ radices absinthij ꝛ taliũ inuenimus calidioꝝ subdulces: vt ꝑtactum est: stipites aũt ꝛ semina subamara acuta.

℄ Problema. XXI. Antiqua.

Propter quid pulegiũ ꝛ liliũ ꝛ cepe que pendent sub tropis florẽt: aut iest ipsis alimentũ indigestũ? Aut hyeme qdem nõ digerunt propter frigiditatem: sub tropis autē digestum pro tẽpore augmentum fit: hoc autem propter id quod nõ habet defluxionem velociter arescit. Nõ enim aliquod habens principium neq; aliquã defluxionem desiccatur: quemadmodum scythis ꝑpter id quod multa fit nix: accidit fructum manere: cito recurrere. Noua.

℄ Cur pulegiũ ꝛ liliũ ꝛ cepe suspẽsa florẽt solstitij tpe? An inest crudũ in his alimentũ: quod vt hyeme cõcoq ex frigore neqt: sic solstitio ex calore cõcoquẽs auget. Ueꝝ q: influxu carẽt assiduo breui marcescũt. Etenim que nullũ alendi initiũ nullũ influxũ assiduũ habent: intereũt exiccanturq;. Qua de causa accidit apd Scythas vt frumentũ diu in terra maneat: ꝑꝑ copiam niuis. ꝛ vbi emerserit celeriter crescat.

Quare pulegiũ: liliũ: cepe: alliũ: ꝛ herba dicta grassula: eo φ folia sua sunt humida valde viscosa: de q̃ gallici coronas cõstruunt in vigilia Joã. Baptiste: in domo vẽto ipsas alicuius exponẽtes que diu viridis ibidẽ applicata remanet cũ fuerit hõ a terra euulsa ꝛ appẽsa sub tropico siue tropicis: hoc est cũ sol fuerit in altero tropicoꝝ. puta nobis in cancro: ꝛ illis q vltra lineã equinoctialem in capricorno tpe calidiori: ibidem habitat methe o. z⁹. producunt quidẽ talia flores ꝛ stipites ꝛ folia necessario ac si essent terre coniecta. Est aũt pulegiu; herba cõis Pulegiũ quid. nota: cuius folia similant in ꝑn⁹ maiorane: crescens fere ad quãtitatem cubiti: calida ꝛ sicca in 3⁹. Liliu; aũt multiplex Liliũ multiplex. vidi: puta dictũ ireos: cuius flos azurinus: ꝛ albus dictus narcissus. glaucusq; acorus vel gladiolus nominatus. Inueni etiã duo minora: quoꝝ vnũ habuit florem subalbidũ ꝛ aliud subpallidũ: omnia qdem hec cõueniũt in floris figura: l; in oĩbus fere differant alys: φ autē hic dicitur apparet magis appropriari narcisco. ℄ Deinde [Aut.] Soluit di. ꝑmo cãm esse: q: talia in seipsis habent alimẽtũ indigestũ ad modũ aĩaliũm incauernantiũ: φ eleuatum in aere virtutẽ caloris tropicalis digerit subtiliatur ꝛ expanditur: ita vt flores ꝛ que aĩcedentia hos producant.

ducantur. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliam cām: vel melius declarat et approbat priorē dicens id esse: qm humida quidem taliū ppter frigiditatē hyemis nō possunt digeri: imo remanent quasi inspissata cōgelata: ita q cum sol venit demū ad tropicū nostrū pcedente tēpore: humida prius densata calido diuidunt et subtiliant: et maiores recipientia dimensiones videntur augmentari: sed ea que nō habent cōflexionē et dispersionē humidi p se tota velociter et defacili euaporata redduntur arida: qr nō habentia aliqd principiū in quo multū contineat humidū viscosuz tanq fontem illius: et p consequens neqz aliquā defluxionē desiccantur et celeriter. ¶ Deinde [Quēadmodum.] Declarat id a simili dicens id accidere: sicut euenit apud scythas expositos tertia 7°. eo q nix multa et vsr gelu ibidem abundant: accidit fructus penes eos permanere hy: et vsr omnes suo modo incorruptos ppter humidū eoruz inuiscatū: vt et tpe tandē aduenie̅te calido tropicali citissime sit recurrere ac expandi foras defluxionē facie̅te per omne. Et ideo vides in regione frigida fruct9 diutius seruari: non autem in calida: et id etiam. 28. tangetur.

Loca frigida ad pseruādos fructus apta sunt.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Propter qd cepe solū ita supflue mordet oculos pp qd et nomē aiunt apud grecos hoc habere ipz q pupillā facit cōcludi. origanum aūt non: neqz alia acuta existentia. Nō eniz nasturtiū magis mordens non facit lachrymari oblatū: oblatū autez et comestum. Aut qa deferre multe consequitur singulis auctorz que faciunt ppriam vniuscuiusqz virtutē. Nasturtiū qdē igitur ppter id q calidius et siccius est facta ab ipo dissolutione: qm aūt facit lachrymā comedēdi. oblatum autē qa non exhalat ab ipso subtile aliqd sicci9: aut et calidius. Origanū autē et talia calida et sicca ant sunt mediocriter. Oportet autē qd dz lachrymas facere mordicatiuū et humidū esse et viscosuz: ppter qd et oculū facit lachrymari debilem habens mordicationē: ppter viscositatem enim et subtilitatē intrans facit laborē et liquationē ppter laborez. Cepe autez talē habet virtutē. Quare et humidū et vaporem ipsius: calidū et subtilē et viscosum esse sicut oblatū quidez: ppter id q vapor talis est et dimittit humiditatez subtilem facit lachrymari: comestio aūt vapor transiens. Alliū autez calidum quidez et acutū est: et humiditatē hz: sed nō viscosuz est: ppter qd non facit lachrymari. Noua.

¶ Cur cepe vnū tā acriter mordere oculos pōt. Cui nomē quoqz a grecis cromnion impositum putāt: perinde qsi pupillā cōprimi cogeret. Origanus vo nihil huiuscemodi facit. Nec aliud quippiam ex ceteris qzcqz acre. Neqz enim nasturtiū qd mordacius est oblatum oculis efficit eq vt lachryme pfluāt. At cepe et cū oculis admouet et cū comedit lachrymas mouet. An q acriū genus discrimine euariat numeroso quo sua cuiqz vis cōsistit: rataqz habet. Nasturtium ergo qr calidius est: resiccare qd colliquerit amplius potest. Nā extrudere lachrymā cū editur potest: admotum tamen ad oculos nihil propterea mouet: quia nullū mittit vaporem. Est eniz id et siccius et calidius. Origanus ceteraqz id genus calida sunt leniter et sicca. Quod lachrymas autem moueat mordax id esse debet: et humidum et lentum. Quas ob res oleum quoqz lachrymaz excutit: qzuis leniter mordeat. Subiens enim irreptansqz suam ob lentitiam atqz tenuitatem dolorem mouet: ac proinde humorem tabificat. At cepe viz eiusmodi sane habet vt quod et humore et vapore sit calido: tenui et lento. Itaqz oculis admotuz: eo q vapor eiusmodi est: humorqz tenuis cōnicat lachrymas mouet. cūqz editur itidē transmissa respiratione facere potest. Alliuz calidum quidem est et acre: et humoris aliquid continens. sed lentum non est: itaqz lachrymā mouere non potest.

Quare cepe ac que eius manerlei tātū ita excedēter mordicans leerius oculos: eo q illa pars magis sensibilis discooperta. 13° de inge. sa. et ideo nomē cepe apud grecos deriuatū est ab eo qd est mordere oculos et pupillā cogere claudi: cepe eniz grece di cromnion cōpositū a cruo qd est pcutio: et mia qd est pupilla. Sed origanū cū sit calidū et siccū acutū vt cepe et vsr alia entia acuta nō mordent oculos superflue: cum sibi representant a ppinquo: nō enim nasturtiū cum sit calidū acutum oblatū ante oculos cogit eos lachrymare: sed oblatū taliter vt comedat: sicut eruca synapi et alliuz acutiora lachrymas cōcitant. Est aūt origanum fm Diascoridē planta omnibus nota: cuius spēs sunt tres etc. Crescit qdem ad quātitatez cubiti in altum: folia habens vt basilicon medius et comā pulchrā desuper cuz floribus subrubeis vt q cētaurea etc. cuius caliditas et siccitas est in secūdo extēsa. Nasturtiū vo est herba fere ad quantitatem cubiti: cuius stipes paruus rotundus folia acuta sicut saturegia domesticū et syluestre. ca. et sic. in 3°. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit et pmo in cōmuni dicens. q diuersitates multe insunt vnicuiqz acutorz: et si cōueniunt in acuitate: que causant propriam et determinatā virtutem vniuscuiusqz: diuersificatur eniz acuitas fm q fundatur in ista substantia vel complexione tali aut altera in magis differente ac minus: cuz in gradu etiam quolibet sit latitudo imensa: quia igitur acutuz cepe cum tali extat proprietate: aliorz vo cum altera: cepe sui acuitate oculos vehementer mordet: nō autem quod reliquorz. ¶ Deinde [Nasturtium.] Soluit in speciali et diuiditur in plura dicens: q nasturtium propterea q calidius est et siccius in 3°. vt visum est: cum fit ab ipso dissolutio et defluxio et proprie quando comeditur: tunc enim attractione masticatiua calefactiua vapori cōmixtuz ceu synapi et eruca inducit lachrymam: non aūt vt dictum est cum offertur absqz comestione: qa taliter non exhalat ab ipso qd est subtile euaporatiuū: cum nō adsit attritio dissoluens et eleuans eiusdem fluxionem euaporatiuam: de se nanqz est adeo calidum et siccum et condensatum per consequens: cū careat humido irroratiuo: vt nihil defluat.

Cepe grece cromnion di.

Origanū quid.

Nasturtiū quid.

ab ipso vehementer oculorum mordicatiuuz. ¶ Deinde [Origanũ.] Respondet ad illud de origano dicens origanum ⁊ alia h[uius] ca. sunt ⁊ sic. vt pulegiũ: nepita: calamentũ: ⁊ diptamnus que olã sunt satis similia in vno capite a quibusdam comprehensa non sunt excedẽter calida: sed mediocriter magis. puta in secundo dicat̃: neq; etiam habet alia que requiruntur vt aliquid mordens oculos lachrymare cogat: qm̃ opus est: qd̓ dz lachrymas inducere mordicatiuũ ⁊ humidum etiã ac viscosum fore: que tria perfecte cõiunctim nõ reperiuntur in aliquo predictoꝝ nisi in cepe. ¶ Deinde [Propter qd̓.] Infert correlariũ dicens ꝙ qz oleũ ⁊ maxime supercalefactum in massera ⁊ torculari cõprehensum: quo medulle nucleoꝝ confranguntur amare: fit enim dupliciter: qz ⁊ pedibus sacculum in quo fuerint oliue cõprimendo sufficienter prius masserate: lz quidem modicam oleum quodcũq; habeat mordicationem: lachrymari tamen cogit: nã propter viscositatez ipsius: in quo ⁊ subtilitas reperitur: est enim subtilius aqua: cuz deterius seruetur manu de sensu ⁊ sensato intrans inducit laborem seu dolorẽ in oculis: propter quez ⁊ dissolue liquationem: qua fumus ab ipso pertingit ad oculos mordicans illos. Unde vidi aliquos propter ipsum mordicari spiritualibus tñ: vt in tussim conciderent. ¶ Deinde [Cepe.] Soluit ad illud de cepe dicens: cepe habet pretactam virtutem trinam: continet enim in se humidum vaporosum: ac calidum subtile ⁊ mordicatiuũ: ⁊ viscosuz: ⁊ ideo ante oculos presentatuz: propter qd̓ est talis vaporis trina virtute affecti: emittit ⁊ dimittit humiditatem subtilem in aere: que attingens oculos cogit ipsos lachrymari: cum aũt comeditur vapor pertransit ⁊ obtunditur cum humiditate ipsius superflua: tũq; propter humiduz salliuale: secus autez in nasturtio: eruca ⁊ synapi vt visum est contingit. ¶ Deinde [Allium.] Addit dicens ꝙ alliũ lz habeat humiditatem: nõ tamen oculoꝝ lachrymatiuã: est enim calidum ad quartum ⁊ acutũ habens humiditatem extraneam. 3o°. de se enim sicut est in tertio extense quia tamen non est viscosum adherens non habet lachrymas eius punctura inducere. Sic itaq; qz cepe proprius est mordicatiuum ⁊ humidũ ⁊ viscosum vehementer lachrymas inducit oleum autem ⁊ maxime propter artificium: quia ipsi non adsunt hec proprie: quodaz modo habet quod predictum est inducere: reliquoruz autem quia nullũ continet ipsa perfecte: ⁊ si quid habeatur eoruz: non tamen oculos in lachrymas mordicant. ¶ Notãdum ꝙ aliquod potest dupliciter mordicationem oculis inferre: aut per contactum corporalẽ: ⁊ tunc quanto res fuerit calidior ⁊ siccior humiditate priuata tanto maiorez causabit mordicationem: ꝙ non obtunditur humiditate: aut sine contactu corporali vt medio puta aere interposito: ⁊ ita res cui viscositas humida inest adhesiua cuz caliditate ⁊ siccitate oculos magis mordet ⁊ lachrymare cohibet vt cepe. ¶ Notandum quoq; ex 3° complexionum ⁊ secunda primi Auicen. ꝙ quedam applicata vlcerant exterius interius autez minime: vt synapi piscis salitus taricus dictus: allium ⁊ cepe. aliqua v̓o econtra: sicut cerusa ⁊ centaurea: cuius causa multiplex extat: aut quia quando pora sumuntur interius virtus digestiua mox agit in ipsa alterando ⁊ corrumpendo ea: vel quia cuz sint de se praue comestibilia cõiuncta coassumũtur alijs: aut qz interius cõmiscentur in receptaculis humiditatibus ipsa submergentibus: cum impossibile sit inuenire ventrem ⁊ matricem vacuos quẽadmodum ⁊ duas vesicas: naturaliũ 3°. seu qz interius assumpta nõ permanent in vno loco vt exterius alligata: aut quia exterius vehementer constricta tenent̃: interius autem tangunt non adherendo imense: vel quia

Trina vir[tus] in cepe notatur.

Oculis mordicationez afferre aliqd dupli[citer].

virtus naturalis mox conatur ipsa cõfringere ⁊ in sanguinem conuertere: sed cum fuerint exterius euenit econtrario alligata. In cerusa v̓o ac etiam centaurea contingit oppositum: cum sint grossarum partium prioribus opposita: intus enim vlcerant recepta: cum calido etiam superueniant fortiori: exterius autem leniunt ⁊ sigillant cũ occurrant minori. Et ideo de cẽtaurea Hermes dubitauit: Mesue simplicium secundo. cum de ipsa dicatur sanguinem educere: vlcerationemq; ac vulnera sigillare.

¶ Problema. XXIII. Antiqua.

Propter quid myrtus in manu fricate dulciores vident̃ nobis esse nõ fricatis? Aut quẽadmodũ ⁊ grana fricata botroꝝ vel vuaꝝ dulciora sunt eis que non sunt vindemiata. A musto enĩ existente natura dulci. Uindemiate aũt vue quẽadmodum videntur delectabiles: in plus autem sunt ⁊ exterius: que autem sunt in botris non delectabiles. Similiter igit̃ ⁊ in myrtis naturaliter dulcibus ⁊ dulcedinem habentibus interius: quemadmodũ vue. Quando igit̃ reprimũtur replentur ab interiori dulcedine ⁊ exterius apparent dulciora existentia. Noua.

¶ Quam obcãz myrta collisa in manu dulciora sentimus q̃z integra? An quemadmodũ racemoꝝ acini vindemiati dulciores sunt q̃z non vindemiati: Etenĩz musto qd̓ natura suaue est excerpti acini quasi condiuntur. Quippe q vel extrinsecus mustuz resudent. At qui in racemo coherent vtiq; inconditiores constant. Ergo myrta quoq; natura dulcia intusq; suaz dulcedinem acinorum in modum vue continentia: vbi manu cõpressa cõflictataq; sunt diffusa intestina dulcedine: parte quoq; exteriore inoplentur. Itaq; dulciora non imerito sentiunt̃.

Quare myrtus si manibus fricent̃ suauiter: apparẽt nobis gustu dulciores fieri. Est aũt myrt⁹ arbor nota c⁹ folia simulant̃ oliue: ipsiusq; fruct⁹ q̃si quãtitate vt pisuz: ⁊ est duplex. naz q̃dã magna ⁊ alia parua vt apparebit in sequẽti: adhuc s̃m Diascoridẽ quedã ei⁹ declinat ad viriditatem vergẽtem in nigredinez: ⁊ altera in albedinẽ: que fri. extat in p̃mo: ⁊ sic. in 2°. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit sumens similitudinẽ quãdaz ad vuas dicens p̃mo: ꝙ sicut grana botroꝝ cõfricata siue vuaꝝ dulciora reddunt̃ eis: que nõ sunt fricata: puta cum nondũ fuerint vindemiata: ⁊ a vite separata: fricata enĩ musti nãz acqrũt qd̓ dulce nãliter est: cũ sit eius humidũ calore celesti ⁊ ꝓprie digestũ. Unde ⁊ vindemiate vue magis participant v̓tute musti: eo ꝙ humidũ in eis nõ latitat: sed dispersum est cõmotũ de centro versus circũfe[rentiam]: sicut enĩ ꝑcipiunt̃ delectabiles: ita vere ampli⁹ existũt: ⁊ maxime interi⁹: ex q̃ reddunt̃ ẽt delectabiles exteri⁹ ac vlr p oẽ. ⁊ iõ aliq vuas comedẽtes prius in musto ipsas infundunt: sed ille q̃ sunt in botris que nõ fuerint fricate: aut per tp̃s vindemiate: soleq; affecte: nõ appent adeo sapore delectabiles vt opposite: qd̓ nõ solaz accidit myrtis ⁊ vuis: verũ etiã pomis ⁊ piris: maxĩe id agit̃ fricatione ipsa cõfringẽdo vtcũq;: cũ fuerint acerba: qd̓ ⁊ gallici gerunt circa nobilia pira nõ

Myrtus quid.

parum

parum aromatica decaloe dicta. Unā aliqui volētes habere vinū amenū: ꝯtorquent botri cotilidonē: quo viti adheret: deinde per tres dies aut q̄tuor dimittūt ita sole afficiātur: ⁊ tūcq; vindemiant. ℂ Notādū ꝙ vitis fructū ꝓducit qui dī botrus: ad cuius cōpositionē videntᷣ tria cōcurrere: quoꝝ vnū est illud quo mediante adheret viti dictus cotilidon: 2ᵐ id sup qd̄ fundantᷣ grana vue qd̄ dī racemus: cōtinuū ens cotilidoni diuisionē multiplicē recipiens ⁊ figurationē diuersaꝫ. 3ᵐ ipsuꝫ corpus vel granū vue: qd̄ in se q̄tuor cōtinet subas: quaꝝ vna pellis est ipsius subtilis: 2ᵃ eiꝰ humor aquosus dulcis: 3ᵃ suba spissa feculēta: cui 2ᵃ inexistit imbibita: q̄rta est semen triangulatū interius qd̄ arrillus dī: hic aūt est saporis pontici ⁊ horribilis: trahit enī ad se qd̄ ipurū est grano vuaꝝ. ℂ Deinde [Similiter.] Applicat 2ᵒ ꝓposito dicens ꝙ silr se hꝫ in myrtis nālr dulcibꝰ: ga alique nō sunt adeo dulces: vt in sequēti apparebit: seu minores: ⁊ dulcedinē etiā habētibus interius: vbi nālr situatᷣ tanq̄ȝ in loco tutiori sicut in vuis: dulce qdeꝫ nā impassiuꝫ extat in meᵒ. Cū igitᷣ myrti ⁊ vue cōprimentᷣ: eoꝝ humido interiori dulci delato de centᵒ ad circūfeᵃᵐ replētur per oēᵐ: ita ꝙ nō solū interius verū ēt exterius sentiuntur dulcia existētia. ℂ Notādum ꝙ dulce in fructibus qꝛ est melius ꝙ in ipsis reperitᷣ ⁊ a nā magis intentū ⁊ ꝓprie comestibilibus sicut nomē indicat ipsoꝝ: ea recōdidit in parte illud interiori: vt maxime saluetᷣ ab occurrentibus: tanq̄ȝ cor in animali: quare non imerito fricatione aut attractione calidi ad exteriora dulcoratᷣ fructus deductum. Silr fortassis amaꝝ fricatiōe ampliꝰ amaricatᷣ. ℂ Cū ꝓpriū vnicuiq; tanq̄ȝ dilectū semꝑ ꝓfundius occultetᷣ nā.

Ex vite botrus gignit.

Ad botri cōpositionē tria cōcurrunt.

Nota dictum.

ℂ Problema. XXIIII. Antiqua.

Ropter qd myrtoꝝ minores sine nucleis sunt: ⁊ in senicibus: ⁊ in botris. Ubi autem ⁊ parue vue grana nō habēt: aut minores nucleos? Aut pp id ꝙ sunt imperfecte nō habent nucleū: deniq; autem paruū habent semen: propter hoc autem ⁊ minores sunt sicut existētes propagines ⁊ imperfecte: ⁊ minus autem dulces habētibus nucleos. Indigestibiliores eniꝫ sunt: decoctio autem perfectio est. Noua.

ℂ Cur myrta enucleatiora sunt q̄ minora ⁊ palmule nucleo pene vacant q̄ minute adoleuerūt ⁊ vuaꝝ acini qui passim constiterunt exigui vinacea vel nulla ꝯtinent: vlᷣ pauciora minoraq;? An qꝛ minus ꝑfecta sunt que minora: iccirco semen cōtinent indiscretū: cui perinde vt fini nucleus deputatus est: quamobreꝫ ⁊ minora sunt vtpote surculi qdeꝫ agnati exteriores partusq; imperfecti: ⁊ minus dulcia q̄ȝ que iustū cōtinēt nucleum. Sunt enim minus concocta. Concoctio autem non nisi perfectio est.

Quare de genere myrtoꝝ miores sunt absq; nucleis seu ossibꝰ dictis: qd̄ ēt inuenitᷣ in dactylis ⁊ botris vuaꝝ: alicubi.n. grana pue vue: aut nō habēt nucleos vel si hn̄t sunt minores q̄ꝫtitate cōtinua ⁊ discreta: silr ēt in dactylis pūis: vn̄ in vuis passis de corintho: aut nō reperitᷣ arrillus vt ad multū: vel vnus est ⁊ paruus: in maioribus aūt plures ⁊ grādes. ℂ Deinde [Aut.] Soluit dī. cām eē qꝛ hꝰ myrti ⁊ silr vue ⁊ dactyli sunt parui imꝑfecti nō hn̄tes ꝓfunditatē in se: in q̄ occultari possint nuclei: cū semē eoꝝ sit paruū valde: ⁊ qꝛ hꝰ minores myrti extant velut ꝓpagines vel q̄si ꝓductiones nouelle: ac iperfecte: iō nō hn̄t nucleū: sicut ēt maiores qñ ꝓpagantᷣ ⁊ extēduntᷣ: cū generantᷣ entes parue nō duros hn̄t nucleos: totū eniꝫ ꝯfusuꝫ extat: silr in minoribus reperitᷣ quātūcūq; in eoꝝ ꝑfectis nā: que aūt nō habēt nucleos participant minime tanta dulcedine sicut hn̄tes: eo ꝙ sunt indigeste minus: digestio eniꝫ vt visuꝫ est hꝫ dulcedinē iducere: cū ipsa sit q̄dā decoctio. decoctio āt ꝑfectio est decocti. Unā metheo. 4. decoctio est ꝑfectio a nāli ⁊ ꝓprio calido ex oppositis passiuis: adhuc ⁊ supfluū indigestū qd̄ est in fructu cōuertitᷣ in nucleū: ⁊ iō ipꝫ ⁊ medullā eius est iuenire amaram acutā aut pōticā maxime: ceu indicāt fructꝰ carnosi exterius: vt ꝑsica pruna cerasa ⁊ dactyli: reliquū aūt carneum dulcificatū reperitᷣ. ℂ Nōnᵐ ꝙ qdā sunt fructꝰ q tm̄ hn̄t vnā subaꝫ q̄si vniformē vt myrtꝰ ⁊ vue parue ⁊ vlr cerealia semina: qdā plures vt ꝑsica pira poma ⁊ nuces. alimentoꝝ 2ᵒ. ℂ Nōnᵐ ēt ꝙ fructꝰ vtcūq; assimilantᷣ aialibꝰ: sꝫ enim ꝙ in maioribus reperiuntᷣ ossa carnis sustētatiua in minoribus autem minime: ita similiter in fructibus.

T. c. 28.

Diuersi fructꝰ in suba cōmunicant.

ℂ Problema. XXV. Antiqua.

Ropter qd fructuū habētiū corticē: hi qdē amariora habēt ea q̄ sunt iuxta radicē vt cucumeres. Alij ꝟo iuxta extremitatē superius: vt glādes? Aut qꝛ hi qdem sic indigestū est nutrimētuꝫ: ꝓpter id qd̄ supfluit i radicē semꝑ. Alij āt qꝛ sicci sunt nālr q̄re discedente dulci ex extremitate ⁊ decocto vtiq; desiccatᷣ ⁊ relinquitᷣ amaꝝ quēadmoduꝫ sal. Desiccatū aūt magis amaꝝ fit: sic oliue glādes inueterati amari fiunt. Noua.

ℂ Quam ob cām fructuū alij partē radici proximā habēt amariorē vt cucumeres: alij postremā superiorē vt glandes? An ꝙ alijs pars ista dici ꝓxima crudo vescitᷣ alimento: qm̄ esse confluuiū per radicē frequētat. Alijs qa sicci e nā sunt postrema ps succo dulci ꝯcoctoq; idē absumpto iaꝫ pleniꝰ siccatᷣ amarescitq; mō salis. Redditᷣ.n. vnūquodq; amarū cū ampliꝰ exiccatᷣ vt oliue: vt glādes iueterate efficiuntᷣ amare.

Quare de nūero fructuū q hn̄t corticē manifestū distinctū visibilr a reliq̄ corpore fructꝰ. oia eniꝫ hn̄t corticē ⁊ telā: ita ꝙ aqua ⁊ terra: qdā hn̄t extremū circa radicē vbi fructꝰ cotilidoni cōiungitᷣ amarius reliquo extremo v̄sus florē: ceu cucumeres citrulli melones ⁊ hꝰ: ac vlr ꝓducta ex radice frigida humida idigesta. Alij ꝟo extremū oppositū puta qd̄ superius in acumine hn̄t amarius reliquo inferiori: vt glādes ac etiā oliue: ⁊ iō emptores huiꝰ fructuū gustant extrema amaricantia: que si reperiunt amara valde: coniecturant reliquū esse dulce: cuꝫ superfluū indigestū sit coadunatū ibidē: ita vt residuum carens supfluo remaneat dulcificatū: qd̄ addiscunt pepones mercantes ꝓprie curiosi. Est aūt glans fructus quercus oblongus colūnaris infixus cōcauitati cuidā dure terrestri in extremoꝝ altero: que qdem sic dulcificatur in regionibus calidis digestiōe: vt comestibilis reddatur etiā a nobis: proprius enim cibus est porcoꝝ. 7. hystoriaꝝ. Est ⁊ alter fructus eius rotūdus vt prior alligatus dictus gal-

Glans qd

la:ꝛ eius qdem est magnus:ꝛ dicif valania:q̃ cotra prepa/
ranf ex acbaia deportata:reliqu⁹ paru⁹ vt syluestris cois:
qui ipe cõputrescens vermiculũ quẽdã producit: qui cuz
me⁹ galle obtinuerit: ꝑnosticanf aeremãtici futurã bye/
mẽ agrestã valde. Si vo circa extremitatẽ extiterit dicũt
byemẽ fieri leuẽ:qḋ ẽt testanf de verme q di erisiba cclã
te in rimulis arboꝝ:in q̃ sua reponit oua:cũ eniz nidifica/
uerit in arboris caumine: ꝑnũtiant inde byemẽ vẽturaz
mitẽ.qñ ãt in opposito ꝑnosticanf oppositũ. ⸿ Dubitaf.

Dubium. Qꝛ positũ est cucumeres radices bic amaras:cũ dictũ sit
eẽ frigidos ꝛ bũidos in 2° gradu.sapoꝛ aũt amarus cãtur
ex calo ꝛ sicco apḋ medicos ita vt ꝛ in 3° ſm Jsaac gradu.

Solo. ⸿ Dõz ꝭz Auer.5° de aia.ꝛ coll.5°:ꝙ sapoꝛ amarus nõ so
lũ cãtur a calo vez etiã a frigido:sicũ coloꝛ niger: ꝭz tñ me
dicos ac forte ẽt Aris.cãtur solũ ex calo:qḋ vz sentire.29.
cũ di ꝛ amarins ꝛ calidius.Est tũc dõz ꝙ Arist.bic ꝑ ama
rũ audit baustez seu põticũ vebemẽter:q̃lis est sapoꝛ ꝑa/
role sorbe ac imaturaz galle vt patebit 35°:ꝛ si Auer.boz
saporẽ prauc amaz exrimet fore. D⁹ sigdẽ declatio q̃siti
amplioꝛ Cõciliatoris dĩa repitur.145.⸿ Deinde[Aut.]
Soluit ꝛ pmo ad pmã ꝑtẽ.d.illud eẽ:qꝛ bi gdẽ fruct⁹ bñt
alimẽtũ tãq̃ indigestũ ꝑpter id qḋ in radicib⁹ taliũ repif
semꝑ supfluũ ipaz qḋ idiget vlteriori digestione:ſi dz ex
eius amaritudine seu bausteritate in dulcedinẽ ꝑmutari.
boc aũt ꝑficif in fructu cũ ꝑcedaf ꝯtinue digerẽdo a ra
dice ꝑ stipitẽ in fructũ. ⸿ Deide[Alq.] Assignat 2° cãm
2° ꝑtis.d.ꝙ qdã alij fructus nãlr sunt sicci ꝛ nõ bumidi vt
pores:qꝛ dulce qḋ erat in eis modicũ: ꝑpter paruitatẽ bu
midi recedens ab extremitate supiori versus flores:cum
eẽt prius q̃si nãlr dulcificatũ:ꝑ vlterioꝛẽ decoctionẽ acq/
sitã a calido celesti desiccaf vlterius:ꝛ decogtur bumidũ
eius ita vt reddaf amarũ:caloꝛ enim ꝑpe amaritudinem
causat:qḋ oñdit decoctio mellis dulcioris pre ol.3° re.acu.
ꝛ alimentoz 3°.Et boc est ꝙ in sale declarat di.ꝙ sal am/
plius desiccatus ex salso reddif amarus ꝛ ꝑampli⁹ ẽt acu

Cas.pmo tus:qḋ ostẽdit ꝛ mare tanais dulcius q̃ cetera maria:ꝛ ꝙ
amaz sub tropico cãcri aut ꝑpe reꝑtuz.metbeo.2°.ꝛ sim.
q̃rto:ita simil'r glandes ac ẽt oliue inueterate diutius im/
maturate efficiunf amare:ꝛ ꝑpe in extremo supioꝛi:cum
prius forent dulces.⸿ Notandũ vt bic apparet:ꝛ alimẽ/
toz 3°.ꝙ plante quaz radices sunt frigide baustere:cũ ꝑ/
cedif digerendo per stipites in apicem ꝛ fructũ continue

Quo plan te que nõ baustere sunt: siunt minus baustere. b⁹ efficiunf minus baustere:vt ostẽdunt cucumeres ꝛ si/
milia:quoz aũt radices sunt dulces calide : deinceps que
deinde ꝑgrediunf in amaz tendunt ꝛ acutũ: vt ostendit
absinthium cũ eruca.Ad boc etiã facit maioꝛ bõgeneitas
aut etberogeneitas partium ꝛ cõmixtionis.

⸿ Problema. XXVI. Antiqua.

Ropter qd q̃dã germinant in terra nõ
existẽtia sed incisa.alia v̈o iacẽtia vt li/
lioz crura ꝛ cepe.? Aut qꝛ babẽt alimẽ
tũ oia in se:ſz in determinato loco nul/
la plãta. Augef.n. vnũqđqз.nõ in eo qḋ bz:sed
qñ decoqf ꝛ distribuif.bz gdẽ igif ꝛ anterius.
Augef aũt qñ tp̃s supuenit:in quo boc fit deco
q̃nte tp̃e:vt ꝛ cocodrilloz oua. Cõtinuũ aũt nõ
adbuc qꝛ nõ supfluit aliḋ nutrimẽtũ. Noua.

⸿ Cur aliq̃ germinare nõ terra ꝯtẽta:sed abscisa
aut euulsa vel recõdita possint vt caules liliorũ
vt alia vt cepe.? An ꝙ oẽs alimẽtũ intra se cõti/
nent:nec certo diffinitoq̃z loco oẽs oꝛiunf. Cre
scere ãt vnũquodqз põt:nõ eo ꝙ in se ꝯtinet ali
mẽtũ:ſz ꝙ decoctũ ia ꝛ digestũ illḋ pabulũ est.
Cõtinẽt igif vel antebac alimẽtũ: sed augeri tñ
dũtaxat icipiũt:cũ tp̃s ad id adest:cui⁹ oꝑa res
illa effici põt:velut ẽt oua crocodyloz tp̃e tute
oꝑiri sibi cõmodũ nouim⁹:icremẽtũ tñ ꝯtinua/
ri nõ licet:qm̃ aliud non suppetat alimentum.

Quare aliq̃ germinant caulũ seu talũ eminẽtes etiã
posito ꝙ nõ sint radices terre infixe:ſz ab eis
separata:ac in rectũ eleuata:terre tñ imissa sic salices ꝛ po
puli ꝛ vl'r ois plãta cui⁹ bumidũ est plurimũ: q̃dã vo alia
sunt ẽt abscisa neqз terre imissa vt poꝛa ſz iacẽtia supple
in q̃dã eleuata ceu stipites lilioz maxime ꝛ cepe grassula
ꝛ b⁹:vt visum est 21°.⸿ Deinde[Aut.] Soluit di.primo
cãm esse:qm̃ oia ꝑdicta bñt in se nutrimẽtũ:nõ tñ in loco
determinato distincto sicũ plãtaz nulla:ceu bñt aialia coꝛ
puta qḋ ꝭz Arist.sanguinis est ꝑncipiũ:ꝛ iḋ vnũqđqз boz
vegetabiliũ augmẽtaf:nõ in eo ꝙ bz alimẽtũ:sed qñ ipm
ꝑus decoquif ꝛ decoctũ postea per partẽ distribuif attra/
ctũ:apponẽdo vniẽdo ꝛ assimilãdo:bic eniz triplex est nu
tritiue actus:qñ aũt alimẽtũ fuerit preparatũ taliter:tunc
vendicat ꝛ determinat sibi locũ:acqrit eniz euz qui ante/
rius ꝛ supius.vel dicaf ꝙ b⁹ babent alimẽtũ intra: vt l'e
sit interius ceu aialia incauernãtia. Cũ aũt tale alimẽtum
fuerit ꝑsto:tũc qñ tp̃s supuenerit calidũ: vnũqđqз talium
augmẽtaf:qḋ accidit ꝑꝑ tp̃s in quo cõtingit decoctio:pu/
ta sub tropico:vt visum est.21.⸿ Deinde[Et vt.] Decla/
rat id 2° di.ꝙ ita est de b⁹ plãtis sicũ de ouis cocodrilloz:
que sunt frigida idigesta ꝑpter aialis frigiditatẽ ipsiusqз
inberẽtiã:que arena coopiunf ca.ꝛ sicca vt calefiat ꝛ dige
raf qḋ in eis est bumidũ:frigidũ:ꝛ sic pullificent: vñ ꝛ in
egypto pulli nõ raro ꝑducunf sub fimo ei⁹ caloꝛe: bysto/
riaz 6°.Est aũt cocodrillus aial aquaticũ ꝛ terrestre vitaз
eniz vtrobiqз deducit:ꝛ est magnũ oblongũ draconicum Cocodril
solum mouens superiorẽ aialiũ mandibulam 3° bystoria lus quid.
rũ.⸿ Deiñ [Cõtinuũ.] ꝑreuenit 3° dubitationi qa aliqs
crederet bui⁹ germinationẽ posse cõtinuari diutius:ideo
id remouet dicens:ꝙ germinatio quã ꝑfacta incboant nõ
põt diu cõtinuari:qꝛ cõsumpto alimẽto qḋ est in eis:non
est aliud nutrimẽtum residuũ qḋ possit in ipsa peruenire:
cum suppositum sit ea fore a terra separata.

⸿ Problema. XXVII. Antiqua.

Ropter qd q̃nqз allia ꝛ cepe quãto sic
cioꝛa plãtanf tãto melioꝛa siũt:alia aũt
deterioꝛa.? Aut qꝛ oia talia maxime bu
miditate sunt plena:bñ tẽperata igitur
siũt boc mõ plãtata: ꝛ qꝛ minus putresiunt qñ
desiccanf q̃ plantenf. Noua.

⸿ Cur allia ꝛ cepe quo sicciora seranf:eo melio
ra possint euadere. Cetera ãt deterioꝛa.? An ꝙ
oia isti⁹ marie plena bumoris cõficiunf. Jtaqз
terre cõmissa siccioꝛa tꝑamẽto cõmõ germinare
icipiẽt. Adde ꝙ min⁹ putrẽt cũ siccioꝛa serunf.

Quare allia ꝛ cepe ꝛ silia q̃nqз q̃to siccioꝛa plãtanf
tãto efficiũf melioꝛa ꝛ ad oẽs act⁹ subtilioꝛa:
alia vo deterioꝛa reliq̃ cũ fuerint ampli⁹ desiccata. Dic ãt
q̃nqз ꝑꝑ imẽsaz siccitatẽ tp̃is regiõis vl' terre. ⸿ Deinde
[Aut qꝛ.] Soluit di.cãz eẽ:qꝛ ꝑoꝛa oia sũt marie plena bu
miditate q̃dã supflua extnea:ꝛ iõ ꝑ se vt dcm̃ ẽ germinãt:
cũ igf fuerit seminata vl' plãtata siccioꝛa reddunf tẽꝑata
sufficienter

sufficienter: minus ēt putrefiunt qñ plantanť desiccata q̄ȝ cū fuerint humida: secus aūt cōtingit in siccis: humectata eniȝ cōtēperanť: ⁊ iō meliora redduntť: desiccata vō peiora ppter simile augmētatiuum discrasie.

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

Ropter quid quandoqȝ allia ⁊ cepe sola plantaruȝ posita germināt? Aut quia humiditate plena sūt ⁊ nutrimēto. Superfluitas igitur est nutrimētū faciens germinare. Manifestum autē ⁊ enim squille ⁊ lilia idem faciunt. Augenť autēȝ quando tēpus aduenit vnicuiqȝ. Noua.

¶ Cur allia ⁊ cepe sole ex plantis recondite germinare possint? An q̄ humore alimentoqȝ sunt referte. Copia igitur alimēti est qd germē efficere queat. Idqȝ constat argumēto enim squillarum ēt bulborū qui idē facere possunt. Crescere aūt quodqȝ solet cū tēpus venerit.

Repetit quasi zı^m.d. q̄re allia cepe ⁊ hmōi pracca sola de numero plantaꝝ accepta ex sua radice ⁊ reposita germināt stipites ⁊ q̄ deinceps pducētia qñqȝ. vel quis id qd dr posita cōstruet cū priorib⁹ dicēdo posita sūt allia ⁊ cepe sola ⁊c. ¶ Deinde [Aut q̄r.] Soluit. d. cām esse q̄r pracca sūt plena hūiditate nutrimētali p̄ima supflua: ipsa. n. cū tēpus vt visuȝ est sepe ꝯueniēs puta calidum occurrit facit germinare q̄ hmōi. ¶ Deinde [Manifestuȝ.] Declarat z^o p sile. d. id manifestū reddi p multa ceu squillas lilia grassulaȝ ⁊ hmōi: vehemēter hūide. ideȝ. n. agūt qd allia ⁊ cepe vnūqdqȝ hoꝝ augmētať cū ei tēpus occurrit cōueniēs: vt calidū q̄le illd qd sub tropis. Est aūt squilla dicta cepe muris planta satis silis cepe: ipsa tñ maior: forma pinealis ⁊ actione valentior: circa loca arida salsuginosa nascens: vt maris riperias: flegmatis incisiua eductiua.

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

Ropter quid que frigida aq̄ adaquantur dulciora q̄ȝ q̄ calida? Utrū q̄r inclusum calidū amarius: quēadmoduȝ ⁊ amarius calidius: dulce aūt cōtrariū: quēadmodū frigidū: nutrimētū aūt olerib⁹ humidis ⁊ sapores exinde. Noua.

¶ Quam ob causam que aqua frigida irrigam⁹ dulciora q̄ȝ que tepida euadant? An q̄ sic interclusum calidū salsius est: vt calidius qd salsuȝ: dulce aūt ita ꝯriū vt frigidū est: ⁊ alimēto oleribus humorū vnde saporū genera oriunť.

Quare plāte qñ frigida irroranť aq̄ ipse ac eaꝝ fructus dulciores redduntť q̄ȝ qñ calida adaquantur. ¶ Deinde [Utrū.] Assignat cām pbabilē. d. iō eē: q̄r calidū inclusuȝ i plātis ex caliditate aq̄ reddit eas amariores sicut vere: qd amari⁹ qdē calidi⁹ est: cāatur. n. ab eo: sȝ dulce ꝯrio se hȝ mō: efficiť. n. ex ꝯtēperamēto quodā ⁊ nāe pporcionato hūane: ita vt dulce causeť tanq̄ȝ a frido respectu amari: est. n. sicut qddā mediū iter frigidū terre ⁊ calidū: ⁊ mediū vni cōparatū extremoꝝ videť alterū. phys. 5°. ⁊ q̄r olera domestica. s. q̄ cōiter comedanť sūt humida eorū nutrimētū dȝ eē hūidū ⁊ sapores inde hȝ attrahere vt reddanť nāe nr̄e cōformiora: q̄re frigida ⁊ nō calida sunt adaquāda. ¶ Nōn^m q̄ aq̄ irrigans nō dȝ eē calida valde vt

Te. c. 52.

lacunalis sub sole caniculari stans: neqȝ circa horaȝ meridiei adaquādū: neqȝ frigida valde vt putealis: prior. n. elixat ⁊ exurit: hec vō extinguit: putealis ēt vituperatur: qm̄ vis celestis nō obtinet in ea vt in fluuiali ⁊ hmōi: sȝ dȝ eē ꝯtēperata media sole oriente vel occidēte adhibita pluuialis aut fluuialis. ¶ Dubitať. Quare videť hmōi aq̄ frida quaȝ docet eligere calefacere magis poros obtrūdēdo q̄ȝ calida exaperiēdo: iuxta illud: ventres hyeme ⁊ vere. ¶ Dōm q̄ vt apparuit pracca dȝ aq̄ parū fore frida: ēt calidum plātarū. 5° collī. est in potētia: ita vt nō possit potētiā ēt frigiditatis datā taliter in actū deducere: vt fit lesiua.

Plāte q̄ tpe debeāt adaquari ⁊ qua aqua.

Dubium.

Solutio.

¶ Problema. XXX. Antiqua.

Ropter quid allia fetent magis vetera q̄ȝ noua existentia? Aut quia iuuenibus existētibus adhuc multū humidum extraneū existēs aufert potētiaȝ eoruȝ. Quādo aūt cōmaturanť segregato vtriqȝ tūc hoc: ppriū hñt odorem: hic aūt naturaliter est acutus. Similiter ⁊ alij fruct⁹ virides existētes aquosiores sunt: propter qd ⁊ cepe minus acute iuueniles. Noua.

¶ Cur allia cū excaulescūt plen⁹ q̄ȝ recens edita olent? An q̄ recētia humoris multuȝ adhuc extranei ꝯtinēt: quo fit vt vim suā itegram hēre nequeāt. Cū aūt decocta iam sunt secreto humore illo inutili: tuȝ suū odorē sincere adipiscunť: qui scilicet acer est. Quinetiā ceteri nuper editi fructus dilutiores sunt: ⁊ cepas recentiores ob eam cām minus acres sentimus.

Quare allia coantiquata cū hūidū extneū iā exhalauerit ampli⁹ fetent q̄ȝ illa q̄ sunt nouella viridia vel his vicina: cū humidū abūdauerit pdictum: ⁊ silr est de cepis porris ⁊ hmōi. ¶ Nōn^m q̄ antiq̄ fetēt maxie allia: ꝯsr viridia effumātia: minime vō adhuc media: cum nec hñt euaporabile vt pora: neqȝ etiā euaporata totalr ⁊ corrupta reddita vt vltima. ¶ Deinde [Aut q̄r.] Soluit. d. cām eē q̄r nouella ⁊ iuuenilia hñt allia multū adhuc hūidū extneuȝ: qd existēs aufert vtutē fetidā allioꝝ: sȝ qñ tpe videnť cōmaturari exhalatiōe hūidi supflui: ceu reliqua maturanť: tūc qdē remāet ppri⁹ odor siue fetor allioꝝ: q naliter horridus est ⁊ acut⁹. ¶ Deinde [Silr.] Supplet z^o vt q̄si practū in silib⁹. d. q̄ eodē mō alij fruct⁹ virides existētes aquosiores sūt: ⁊ iō ēt fetidi si fuerint min⁹ eoꝝ pcipit odor: q̄re cepe ⁊ allia cū fuerint iuueniles min⁹ sūt acuta q̄ȝ antiq̄. ¶ Dubitať. q̄r dictū est zı^o raffanos subtiles puos acutiores maiorib⁹ pp digōnē maiorē tpe acqsitā lōgiori. ¶ Dicēdū q̄ cepe hñt hūidū extneū multū vt visuȝ est: ⁊ ideo florent abscisa ⁊ oculos mordēt: nō aūt raffanis hmōi isunt: existunt eniȝ a semine acute mordicatiue actualiter adherendo: vnde non simile vtrobiqȝ.

Meliorē fetorē ī allio vetusto reperi q̄ ī nouello.

Dubium

Solo.

¶ Problema. XXXI. Antiqua.

Ropter quid myrtoꝝ quidē nō cōturbatoꝝ myrtelli defluunt magis frōdibus. Cōturbatis autēȝ in virgulto folia quidē defluunt: myrtelli aūt nō defluūt? Aut in pturbatis manētib⁹ ita se hñt pp nām. qñ. n. maturanť pijcere apta nata sūt myrtella. Hoc aūt nō accidit stātibus sed soluȝ phi-

bet humiditas virgulti transmutari humidum qd est in myrto: folia autem cadunt econtrario ipsis desiccatis. virgultum autem desiccat salsum existens: non idem igitur accidit in myrto cuius folia sunt concussa. Noua.

Cur fructus myrtorum non conditarum magis quam folia defluant. Conditarum autem reseruatarum alga: vt fit: folia defluant: fruct⁹ adhereant? An ita euenit non conditis quoniam natura sancitum est: vt fructus peracta decoctione flaccescant ac decidant. Que quidem decoctio repositis agi nō potest: sed eatenus tātū efficitur vt alge vapor prohibeat ne humor fructus immutetur. Folia contra cum siccent decidunt. Alga autem vt salsa exiccandi vim habent. Ergo nō idem folijs accidit arbori adherentibus z conditis modo quo dictū est.

Quare myrtella plus decidūt quam folia illorum myrtorum seu arborum illa ferētiū nō coturbatorum z cōcussorum agitatiōe vētorum z cōfricatiōe ipsorum adinuicē que vilia z syluestria existūt. i. q arbores myrtorum syluestriū cū sint singulares z sponte pducte viliores sunt z syluestres minusqz agitant a ventis z cōturbant adinuicē pcussione: cū nō se adeo tangāt vt domestici myrti: sz in hō domesticis que sūt in virgulto qd est locus vbi multe cōgregant myrti: in qb⁹ ppterea folia cōturbant vētorum agitatione ab his sigdē folia defluūt: myrtella vo myrtorum fruct⁹ ex opposito pdictis nō defluūt. ¶ Deinde [Aut qu.] Soluit. z primo ad pmā ptē dicēs q myrtella syluestria nō vētis pturbata existēt tanq̄ btitia se pter nām eo q absqz icētione nāe sunt pducta velut in aialib⁹ femella. p de gnatiōe aialiu: qd apparet qz qn deberēt maturari i myrtis tūc reddunt disposita vt pcidant ab eis z retineant folia. ¶ Deinde [Hoc aūt.] Soluit ad scdaz ptē. d. id qd dictū est nō accidere myrtillis domesticis. pmanēt. n. in arbore vsqz in pfectū: qz humiditas que est in virgulto preexposito pportionalis myrto nō folijs phibet humidū ipsius trāsmutatiuū ne decidat: sz folia per oppositū cū ipsa desiccent nō btitia pabulū sibi pportionale vt myrt⁹: qz virgultū i quo aggregant myrteta cū sit salsuz redditū nitrosuz desiccat hūidū aqueū viscosuz folijs affine: sz idē nō accidit i myrteto: cui⁹ folia sūt cōturbata siue cōcussa: q̄ est domestica: q myrtella cadāt z retineant folia: verū potius vt ostēsuz ē: oppositū. ¶ Notādū in maiorē hō declaratione vt apparet z° de plātis. q ex alio nutrimēto alant folia z fructus: nā ipsa qdē nutriant ex humido aqueo idigesto viscoso: fruct⁹ aūt ex subtili magis aereo digōne ispissato vtcūqz: cū igit myrtus fuerit singularis z cōcussus folia habebūt pretactū nutrimētū sibi pportionale: quo poterūt diu retenta vegetari: fructui aūt ecōtrario p oppositū euenit alimētū. Simil'r ēt in altera pte cōtinget q a myrto cōcusso domestico virgulta retinebunt z cadēt folia ex alimento aliter hinc inde disposito vt satis pōt deduci. Et ideo conspicimus plantas multa z magna producentia folia minime fructificare: z id magis. 36. patebit.

Diuersitas nutrimētū in folijs z fructibus.

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

Propter quid melones optimi fiunt in paludestribus planis existentibus humidis: vt circa orgamenō z in egypto: videtur autem aquosa regio esse. Amplius autē paludestria sunt aquatica: cucumeres aūt ipsi humidiores sunt: propter qd z ortulani prauj sunt? Utrum quia in profunditatē pter duritiem terre conant plantari: lutosa enim z plana fit maxime dura: qui autem in profunditatez plantati meliores. Aut quia siccaz oportet esse terraz: propter id quod ipse melo humidus est natura: ita enim cuulsus ad mediū veniet. Paludestris autem profunda vo alimentū habetz z propter profunditatem terre z propter locuz z non superabundantem: propter id q desiccatur terra iterum. Noua.

¶ Quam ob causam cucumeres: cognomento pepones optimi palustribus planis id est humidis fieri soleant: vt apud orthomenum: z in egypto. Aquarum etenim vberem terram esse egyptum putamus. Cum ergo cucumeres qui humidi sunt: z ob id orthenses ac rigui minime laudati locis palustrib⁹ que madida sunt egregie fiant? Utrum q ob terre duritiam altius cogantur descendere. Solum nanqz limosum ac planum maxime indurescit. Qui autem altius innituntur meliores euadunt? An q terraz siccam esse oportet: quoniam cucumeres natura humidi sunt. Ita enim sequet: vt per retractuz in medium veniant. Palustris vo si plana altaqz sit: alimentuz nec exiguum prebet propter soli altitudinem locumqz ipsum neqz nimium quoniam solum resiccari necesse est.

Quare melones seu pepōes z vniuersaliter his similia q optimi nascunt in locis paludosis z planis vallicosis: cū huiq sint humida ceu circa locum orgamenon dictū: z in egypto sil'r que est regio humida aquosa pter inundatione antiquitus nili ampliorē: vt pz scdo metheo. ita vt ihabitabilis eēt: vnde dictus fuit egypt⁹. i. tenebrosus. In italia vo Padue z clugie nascunt q boni cū locus sit talis vt diffinitus. Amplius videt in oppositū arguere cū eo q motiuū questi tactū est ibi [Uidet aūt aquosa.] Dicit adhuc loca paludosa sunt humida aquosa: sed cucumeres z sil'r melones z que talib⁹ pportionantur sunt humida in z° gradu. quare cū sili occurrat cōsile icitabitur ad furiā: z erit tanq̄ ignis in igne vt tactuz est pmo. Et iō cucumeres z vl'iter qui hō pducti in ortis sunt mali pter humiditatē supfluā ipsorum qua remolliunt in eorū addentē malitiā. ¶ Deinde [Utruz.] Soluit pbabiliter pmo sumēs rōnē ex parte situs terre dicens cām eē: quia melones z hō in locis pretactis pp duritiē z cōpactionem grandē terre: conant agricole plantare vt viuāt z fructificent in loco terre pfundiori: qd opz: qz terra pretacta cum sit paludestris lutosa sit q maxime dura z inepta: vt aliqd plātarum in ei⁹ supficie possit enutriri: vn cultura ei⁹ grādis est laboris. Sed cucumeres z huiq plantari seu seminari in loco profundiori reddunt meliores: vt consequenter apparebit. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. z assignat causam sumptā ex parte qualitatis terre dicēs ideo in pdictis locis pepones z hō fieri laudabiliores: quia pter id quod

Cap. 7.

In loco pfundo plātati cucumeres sūt meliores.

sunt humidi naliter: terra in qua plantant necesse sit esse siccā: vt cōtēperent in qōdā pueniētes mediū: naȝ taliter euulsi ꝛ semoti a nā sua nimis humida deueniēt in tēperamētū qōdā exiccati: cū hoc ēt ꝙ hȝ terra paludosa est sicca in pte supficiali: est tñ in pfundo humida pinguis: ita vt multū cōtineat alimēti. tunc igit pp pfunditatē terre ꝛ locū in quo remanet supfluēs humidū: eo ꝙ terra desiccatur adhuc calore celesti in pte supiori: melones in locis prescriptis ꝛ silib⁹ erūt optimi: qꝛ cū sint hūidi desiccant a terra palustri supius sole desiccata: ꝛ hñt alimentū sufficiens a pfunditate terre in qua plātati: qꝺ nō sic in alijs reperit terris. ⁋ Ad motiuū ēt appet ꝛ obiectū ꝗd sit dicendū: qꝛ terra paludosa nō est simplr aqua: sȝ magis humectata: in qua dudum steterat prius aqua.

⁋ Problema. XXXIII. Antiqua.

Ropter ꝗd rutha fetidos sudores facit ꝛ qōdā vnguētoꝝ? Aut qꝛ quorū in odore grauitas est ꝛ acuitas: hec commixta superfluis humiditatib⁹ maluȝ faciunt odorem. Noua.

⁋ Quā ob cām rutha ꝛ nōnulla pigmēta odora sudorū faciāt feditatē? An quoꝝ in odore grauitas est atqȝ acritudo hec cū excremēticijs mixta humorib⁹ deprauare odores possunt.

⁋ Id autem sufficienter expositum z 4.ᵒ scde existit.

⁋ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Ropter ꝗd ruthā aiunt odibilē pharmaciā eē? Aut qꝛ fastidire vident vehemēter comedētes: aut ferētes q̄sdā difficultates: ꝛ circa oblata suspiciose se hñtes eligūt: qñ eiusdeȝ tabule ꝓpria q̄daȝ offerūt tradētes: vt nō fastidij. Omēs igit cū turbatiōe ciboꝝ idueūt traditū hūidū: aut cibū: a quibus aut occupatis aut euomitis subleuati cibi occiderūt: ꝛ vētositates ab humidis dolores ꝛ tortiōes exhibēt. Rutha igit prius comesta calefactiuū existēs nā rarificauit recipiēs vas: cibos ꝛ aliud corpus: ꝓpter quod exterius assumpta ventositas accidit. Noua.

⁋ Qua de causa ruthā fascinationis remediū eē aiunt? An ꝓpterea qꝛ tum effascinari se credūt cū aut voraciter edunt: aut icōmoditatū aliquarū tenent suspitiōe: aut cibū hñt suspectū quē capiūt. Itaqȝ cū de mēsa eadē ꝗd priuatē sibi assumunt: pticipē ituentē quēpiā faciūt: affanturqȝ cū ipartiāt ne me fascines: ergo cibū cū pturbatione sumēt: nec ꝗd bibent aut edent sine turbatione ꝛ flatu q vna hauriat ꝛ igerat. Quāobrē flatu ipso vel cū extrudendus efferē cib⁹ quoqȝ vna elat⁹ eijcit: vel cū iterclusus ꝑ hūoreȝ tenet tormina mouent ꝛ cruciatus. Igit rutha precesitata vi sua ꝛ potestate calefactoria vas quod recipit cibos elaxat ꝛ reliquuȝ corpus itidem afficit: ex quo fit vt flatus ille iterclusus transmitti atqȝ secedere possit.

Quare dicūt hoies ꝙ rutha odibilis reputata est inter pharmaca rōnē habētia medicine: ita vt in plurib⁹ alijs sibi cōparationib⁹ reddat abominabilis magis. Aut aliter. quare pharmaca puta ruthā ꝛc. cū ꝫ siquidē littera est pharmaciā que forte prius fuit pharmaca. ⁋ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs cām fore pmo: qꝛ rutha ꝛ que prius pharmacia apparēt q̄ multū fastidiū inducere hñt comedētibus illa. ⁋ Dubitat de eo ꝙ dictuȝ est Dubium.
ruthaȝ vehemēter fastidire comedētes: cū dicat scdo canone eam facere appetitū cibi. ⁋ Dicendum multipliciter: aut qꝛ cōponitur ex diuersis etiā repre sentātibus se in mixtura apparēter vt in multis videt quarto pharmacorum: qꝺ caules ostendunt cū lente alimētoꝝ primo. Inest enim ruthe virtus stiptica quedaȝ partiuȝ coadunatiua ꝛ appetitus excitatiua atqȝ calida ꝛ acuta dissolutiua ipsam impediēs cū Auic. intellexerit qñ cū alijs cōiungit ipsius horribilitatē aduertētibus: vel ꝓpter digestionē suā id facit cibum faciendo puenire in partes. Aut aliter dicit agere Auic. cū super stomachū frigidiorē emplastrat. ⁋ Deinde [Aut quia.] Assignat aliaȝ cām: dicens hoc fore: quia hoies assumunt ruthaȝ eo ꝙ patiant quedā difficilia synthomata ꝓpter que mouētur ad recipiendū eā. Est enim medicinaꝝ optima: qꝺ siquidem sani cōsiderantes abhorrent: eo ꝙ nō vt alimentū sapidum: sed vt medicina recipiatur horribilis: nā cōmuniter cuȝ dicitur sano: vis taleȝ rem medicatiuā suscipere: respōdet nolo: qꝛ nō sum infirmus: infirmis etenim datur. Quod ostenditur quia hoies eligunt rutham ꝛ que huiꝰ suscipere cum se habeāt ad ea que offeruntur cū suspitione accipiendi: timētes ne veneno ledantur quocūqȝ modo: in cuius quidē preseruatiōe: ruthā ponunt medicātem potissime cōferre: ꝛ qꝛ sunt iterdum aliqua que suspitione sumunt non parua: ideo in ea mensa in qua offeruntur cōmunia cibaria prius sub quibus timetur venenū latere offerunt quedaȝ ꝓpterea alia in eadem mensa cōtra venenū de quibus est rutha. quare hoies percipiētes illic esse rutham in abominationē eius deueniunt tanq̄ veneni indicatiuā. Vel aliter cū timetur propter priora cibaria ne quis in vomitū vel alia incidat synthomata offerunt ꝓprie quedam cōtra talia si acciderent: traduntur enīȝ ne fastidiū cōtingat modo inter huiꝰ prohibitiua talium accidentiū que debent esse boni saporis appetitū excitantia: quis aūt deludens ruthā suboccultat fastidiū inductiuā cū alijs offerēs illam vel eā synthomatū que timet ex cibis ꝓorib⁹ futura. Qꝛ aūt priora cibaria suspiciōe sumant q̄ꝗs ostendit: qꝛ q̄cūqȝ susceperint cū suspicione ꝛ nausea hūidū vt potū vel cibū ꝑ quos vel occupati siue detēti nō inuenientes exitum aut euomere inhiantes in occasione cibi se subleuātis versus orificiū stomachi: tunc ꝓpter humidū potabile cōtingerēt ventositates extēsiue dolores ꝛ tortiones exhibētes ꝛm ꝙ sunt imtensiores aut remissiores: propter cibum vo cōsequunt grauitates nō praua adeo vt priora synthomata: cū cibus nō sit vt potus aptus ventosificari: sed rutha maxime valet cōtra talia: ita vt tactū de veneno quis ꝓpter ruthe presentiā extimet huiꝰ adesse synthomata. Qꝛ aūt rutham sit opus administrare ostendit: qꝛ ipsa cū prius fuerit comesta cum pharmacū extat calefactiuū naturaliter ventrem qui est vas ciboꝝ ꝛ potuū receptiuum calefaciet primo: ꝛ similiter reliquū corpus deinde omne. Unde vētositates calefactione porisqȝ rarificatione apertis extinguent: ꝙ ꝛ nō solum rutha operat interius assumpta: imo exterius applicata: vētositates destruit sui caliditate. Quare coitui nocua est inuenta: ꝛ qꝛ propter huiꝰ synthomata experit q̄ȝ laboriosa: odiosa reputatur: ideo ad multum velut hiere ꝛ proprie aloetice amare dicte.

¶ Problema. XXXV. Antiqua.

Ropter quid origanum imixtum musto dulce facit vinum: imittuntur autem duc cotile in dolium? Aut qr aufert per que austeritas fit: aqueum et feculentu3 recipiens siccitate in seipsa3. Signu autem que ex his austerum: vina enim minus mollia: si autem aqua infundantur: et si in fece pluri tempore dimittat aliquis et quando quali dulci in sole ponat vuas multo tempore et sol aufert aqueum: et reliquum digerit. Idem aut facit et origanum: siccum eni3 et calidu est quare conuenienter ponitur. Noua.

¶ Que nam causa sit vt origanus musto iniecta vinu dulce efficiat. duos in amphora3 iniecisse eminas satis est? An qr tollit qz'cu in musto est: aquabundu et feculentu3 sua siccitate in seipsa recipies qb' scilicet sapore cofici austeru censemus. Argumeto qr vina si quid aque habeat sibi illabatum minus mollia redduntur: atq3 et si diutius stare in fece sinant' itide3 fiet: et cum vinu dulce molimur: vuas multu teporis soli exponimus: vt sol quatu sit dilutu3 auferat et reliquu decoquat. Hoc aut ide facere vel origanus pot: quippe que sit sicca et calida.

Quare origanu si musto iponat' reddit vinu qd ide psurgit dulce. fit aut quatitas eius qd imittitur cotile due. Est aut dolium coe tm vt amphora. Cotila vo coiter est podus noue vncia. quadoq3 sumit' pro pondere quattuor cu dimidia. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit pmo assignas cam. d. id ee qm origanu remouet a musto illa p que austeritas h3 cari et dulcedo iduci: puta feculetu3 siccu admixtu aque idigestu recipies i seipm qde aqueu. Est aut austeritas qsi sapor copositus ex vehemeter potico et aquoso aereo aliqualiter. ¶ Deinde [Signu.] Declarat 2° signo. d. qr aut austeritas generet' ex pdicto feculento sicco aque comixto significat' qr si vinis minus mollibus imo amplius siccis feculetis infundat' aqua et dimittat' residere pluri tpe in prefato feculeto: austerus causat' sapor. Qd et ostedit': qr aliquo existete dulci vteuq3: ita qr quada heat austeritatis admixtione: vt vuis recenter a vinea sumptis: et maxie cu no sut pfecte mature: soli ampliori tpe expositis: ipse tuc aufert aqueu qd erat in ipsis: digerit: et p ons dulcificat: reliquu qd remanet siccu feculentu3 causando dulcedine ex illo. ¶ Deide [Ide3.] Applicat ad ppositu. d. qr silr opat' origanu imissu3 musto: h3. n. se ad ipm vt sol ad vuas: na cu sit calidu et siccu in 2° gradu: qn in debita qtitate fuerit appositu vt due cotile in vno dolio: facit expirare huidu aqueu digeredo qd remanet oe. et ita dulcificado: digestio. n. vt dictu e supius dulcedine prestat. ¶ Notadu sic di 4° simpliciu: qr illi q libros costruxerut in pueritia sua: eo qr no fuerut expti nisi illud qd in eo? iuentu est terris: pcipiut dolia vini occultari in domibus oppositis septetrioni: vt friditate sapor pseruet' eoru: caliditas. n. destruit: qr vl'r obseruat hodie regioes rigidiores ihabitates. Sed id dic Gal'. no verificari nisi in vinis debilib' aquosis: eo qr na debilis no sustinet motu3 veheméte neq3 caliditate forte. Sed apud nos in asia: cu3 fuerit estas ponut vinu in vaccis: locatq3 ipsos sup tegulas tecto? vt calefiat: deide ponut eos in solario et accedut sub eis igne vehemetis flame: et ad vltimu ois q vult vt vinu decoquat' et copleat' velociter: vt sit posse bibere ipm supponit in domib' austro et soli expositis. Et videt' mihi qr illa vina sint amara austera: et pp decoctione calidu illud supfluu3 expirat et reddit' dulce sicut videmus oia acuta fieri dulcia cu ampli' decoquunt': et silr austera vt pira quida et poma. ¶ Non'm qr in vino sut qnq3 subé. vna e idigesta aqsa: alia vapor subtil' q resoluit': qda spumosa: nonulla feculeta. qnta remanet vinu puru pp eaz sepationez. *Quomo- piet fube in vino re penat.*

¶ Problema. vltimum. Antiqua.

Ropt' qd nigra myrteta dése? folioru sunt magis albis myrtetis? Aut qr syluestri' gen' e: signu at qr fiut i agris et nequaq3 mutant' a studio: iculta aut oia déso? folio? sunt magis: pp id. n. qd minus maturat fructu: in folia pucrsio fit. Noua.

¶ Cur nigre myrti frode sunt frequetiore qz albe? An qr nigre gnis sut syluestrioris: cui' indiciu qr locis rusticis iste pueniunt minimeq3 ex cultu mutant': huida aut oia frode crebriore codunt'. Qr. n. minus suos fruct' decoquere pnt: idcirco ad fronde3 alimetu se vertit.

¶ Explicit vigesima particula.

Quare myrteta nigra ampli' hut folia densa qz albe: sut. n. duplicia vt visu3 est, 23. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit. d. cam ee: qr ho gen' myrteto? nigro? est syluestri' albis: maxie cui' qde signu e: qr oriunt' in agris iculti: no. n. trasmutant' pp studiu3 seu arte agriculture q conat' syluestria domesticare plata?: q aut sunt no arte pcurate: oes folia hnt desa maxie: eo qr min' retinet fructu3 et maturat: cu alimetu eo? puertat' in folia maxie vt ostesu3 est. 21. post qd illud meli' ordinat': in aliis aut myrtetis seu domesticis accidit e3. Sic igit' i myrtetis nigris syluestrib' folia sut magna desa et fruct' pui rari: i albis vo domesticis e3 qd diuersitate vt declatu e 21° accidit nutrimeti.

¶ Incipit vigesimaprima particula in qua agit' de his que circa plantarum semina.

¶ Problema. I. Antiqua.

Ropter qd ptisana et faria: oleo supfuso albiores fiut cu sit oleu rubeum? Aut qr aptu natu e mixtu huido spumare: h aut e albedo: mixtura aut i fricatioe et motu. Miscent' aut magis corpcis i elixationib' aut h accidit pp qd et albiora faciut. Noua.

¶ Cur ptisana et farina triticea oleo istillato reddi possint cadidiora cu ruffu3 oleum sit? An qr spumare solet du cu huore miscent'. Qd no nisi albescere est. Mixtio vo versatu agitatuq3 fit: et cu corpuletis humor conitti melius potest: quod sane in polentis accidit.

Particula 21ª in qua agit' de his que circa plata? semina: et pmo circa farina ordei pprie et frumeti: et pasta ipso? et cetero? p ons silr3. Proponit igit' dicens. Quare ptisana cu fece et maxie dum coquitur

a farina similr si oleo infundant͂ ⁊ ꝓprie cū multū agitentur reddunt͂ albiores ꝙ̄ forent prius valde. ¶ Deide[Cū sit.] Tangit motiuū quesiti.quasi.d.nō videt͂ ꝙ albiores fiant:sed minus tēdētes in aliquē pallorē: cū oleū vtcūqꝫ rubedini attineat: ⁊ maxime vetustissimū:tēpore enim citrinatur. ¶ Deinde[Aut qꝛ.] Soluit dicens cām esse:qꝛ oleū cū fuerit cōmixtū alicui corpori humido facta cōcussione in adinuicē partiū causatur expumatio quedā propter subingressionem partiū aeris.ex hꝫ autē expumatione inducit͂ albedo:quoniā aer vaporosus in omnibus inclusus albedinē exhibet.5° de gnatione aīaliū:mixtura vo in qua accidit predicta spuma efficit͂ per motū ⁊ cōfricationē:calefiunt eniꝫ ꝑtes adinuicē ⁊ subtiliant͂ vna subintrāte alterā:ita ꝙ cū vnū miscibiliū acquirat aliquid ab altero:qꝛ humidū liquidū terminationē a sicco terrestri ac figurationē:siccū aūt terrestre passibilitatē ⁊ extensionem ab humido fluenti:quo accidēte cōtingit ea ꝑfectius misceri:cū ambo vnū corpus reddant͂ homogeneū:ꝙ̄ si essent vtraqꝫ singularia in humido aut sicco: vt pꝫ de generatione ⁊ corruptione ꝑmo:⁊ ab Auic.ꝑma ꝑmi.mixture siqdeꝫ perfectior accidit ⁊ spumatio amplior qn̄ cū predicto motu ⁊ fricatiōe fuerit elixatio:eo ꝙ calidū fortius efficitur ⁊ magis penetratiuū. Spuma eniꝫ ab his duabꝰ causis ꝑncipaliter generat͂:puta motu ꝯfricatiuo sicut patet in vndis maris:⁊ calore:vt in lebete bulliēti ⁊ apris furescētibꝰ:interdum vo vtroqꝫ ceu in equis vehemētissime currētibꝰ:hꝫ in omni spume gnatione cōcidat motus cū calore quodā:potissime enim tunc generat͂ spuma:⁊ si vna causarū nūc magis imprimat ꝙ̄ alia:tunc aūt altera.nā taliter ea etiā que sunt corporea grossa cōmiscent͂ amplius in adinuicē vt ostēdunt elixationes in qbꝰ interueniūt que hꝫ:vnū eniꝫ magis pōt alterū subintrare partibꝰ porrificatis vtrisqꝫ:ꝓpter qꝺ elixatiōes albiora reddūt elixata: vt pulmētalia denotāt. Et iō ptisana cū oleū in decoctiōe submittit͂ ipsi:albissima efficit͂. ¶ Notādū ꝙ oleum qn̄ cōmiscet͂ alicui liquido acuto maxime sicut est lixiuium statim ꝑ motū ⁊ fricationē mixtura lactis albedinē representans acquirit͂. Qꝺ accidit:qꝛ acutū lixiuiū: sequestrat ꝑtes olei ⁊ ipsas raras ⁊ porosas reddit:in quas subingrediens: vt dictū est aer vaporosus albedinē prestat.

Spuma ex quibus generat͂.

Quare oleum qꝺ liquidis permixtum redditur albū.

¶ Problema. II. Antiqua.

PRopter quid cibus qui est ex tritico maxime conuenit corporibus ⁊ magis nutritiuus ꝙ̄ q est ex ordeo: An quia moderatam viscositatem:oportet autem cibum habere hoc:conglutinari enim oportet ⁊ consolidari corpori. Cuius causa vi scosum:sed cōmiscibilius:propter quod confecte vehemēter masse nutribiliores sunt eis que non conficiuntur. Noua.

¶ Cur cibus triticeus maxime corporibus nostris competentior atqꝫ vescētior est:ꝙ̄ ordeaceus: An ꝙ hic mediocrem habet lentitiā quā cibus habeat oportet:quippe qui adherere conglutinariqꝫ corpori debeat. Que res non nisi lentore effici potest. Ordeum vo rigidius est. Itaqꝫ massa eius lōge pertrita validius alit ꝙ̄ parum attractata.

Quare cibus cōstructus ex tritico siue assatione vt panis seu elixatiōe vt insculla: ꝓportionalis est maxime ⁊ amicus corporibus ⁊ ꝓprie nostris cū cōuenias in cōplexione:sunt enim vtraqꝫ calida ⁊ hūida ⁊ amplius nutritiuus ꝙ̄ factus ordeo cū nutricatio perficiat͂ a simili: ipsa eniꝫ ꝺm Gal.est assimilatio eiꝰ qꝺ nutrit in ꝓpriā qualitatē illius qꝺ nutrit͂. Et id qdeꝫ maxime verificat͂ in corporibꝰ sanis ꝑfectā hn̄tibus digestionē:nā infirmis amplius cōpetit cibus ordeaceus:⁊ maxime insculla vt visum est.36.ꝑme. ¶ Notādū ꝺm Auic.2° can.frumētum eē magis nutritiuū oibꝰ granis ⁊ sanguinē generatū ex eo tēperatiorē fore illo q ex ceteris alijs generatur granis. Et ideo alimētoꝝ ꝑmo.qꝛ frumētū est vtilissimū grecis ⁊ pluribꝰ barbaris ab ipso doctrinā merito alimētorū inceperūt ꝓpositū. Unde gnto colli͂.cōcordati sunt medici ꝙ melior cibus terre nascentiū hoibꝰ nālibꝰ.i.habitātibus quintū ac ēt quartū clima est triticū artificialiter preparatū. Debet eniꝫ esse spissū cōm assatū vt vix dentibꝰ diuidat͂:mediū inter albedinē ⁊ rubedinē magnū pingue sufficiēter recēs plenū pōderosum maturū cōdecēter de sanaqꝫ messe collectū ⁊ laudabiliter cōseruatū.alimētoꝝ ꝑmo.⁊ in dietis Yp. Si aūt nō fuerit huiꝰ vt diffinitum aut prauo artificio cōstructū difficilis digōnis redditur ⁊ praui alimenti. Unde alimētoꝝ ꝑmo.Gal.cū comedisset triticū in patella coctū modico salis aspersū cū duobꝰ socijs ob alioꝝ cibarioꝝ penuriā:de ipsius ꝯquestus est symthomatibꝰ:puta grauedine.vētris q̄si luto in eo existente in aspectu ꝑ totā diem:plenitudine spūs inflatiui:dolore capitis:caligine oculoꝝ cū vētris detētione. ¶ Deide[Aut quia.] Soluit.d.cām eē:qꝛ frumētū ⁊ qꝺ eius moderatā hꝫ viscositatē:quā qdē opus est hře cibū:q dꝫ sufficienter nutrire:ꝑ eniꝫ viscositatē melius adheret mēbris:⁊ ꝯglutinat͂:tardiusqꝫ dissoluit͂. Unde Gal.in libꝰ quē transtulit de tabe:cibo solo necesse est inesse grossitiē ⁊ viscositatē: vt vtiqꝫ vniformis ⁊ difficile trāspirabilis sit:ob moderatam vo eē viscositatē nō ꝓhibet͂ ꝑ venas capillares ⁊ angustas ꝑmeare:meatus oppilationē generās: vt qꝺ multā retinet viscositatē:qꝺ denotat͂ ꝑ illud qꝺ dicit cōmiscibilius.que.s.adinuicē cōmiscent͂ ⁊ cōclauant͂:viscositatem acquirūt moderatā:vt ostēdit deductio vehemētis ptisane ordei ⁊ fabacie. Et iō cōcludit͂ ꝙ masse siue paste sufficienter malaxate nutribiliores reddunt͂ eis oppositis:cū adipiscant͂ predictā viscositatē. vn̄ Auic.precipit massam ꝑlm cōfici ⁊ satiri. Et iō pistores diu pastā cōficiunt ⁊ deducūt sub instro ligneo gramula dicto. vn̄ postea ꝯstruūt panē triticeū maxime. Sic igit͂ nosce ꝙ de rōne illius ꝙ debet sufficiēter nutrire est vt viscositatē hēat adhesiuā cōglutinatiuā ⁊ cōsolidatiuā:vt in se tres cōtineat nutritionis actus:adhesionē.s.vnitionē ⁊ assimilationē:cū h ēt viscositas dꝫ hꝫ fore mēsurata ceu tactū est:vt valeat per meatus ēt angustiores in extrema corpis ꝑuenire. Expedit ⁊ tertio vt sit ꝓportionabile spēi:ac ēt idiuiduo:qꝺ hꝫ nutrire:quelibet.n.spēs hꝫ suū determinatū alimētū propriū 7° hyst.ac ēt idiuiduū vt sequētis 12°.qꝺ experimento Gal.⁊ Auic.⁊ qꝛ triticū inter cetera grana visum est huiꝰ nutrire qdem habet ꝙ̄ maxime.in genere vo carnium ea que porci ꝓprie 7° de inge.⁊ alimentoꝝ tertio.

Laus frumēti super cetera grana ⁊ plura circa id notāda.

¶ Problema. III. Antiqua.

PRopter quid farinarū qdeꝫ triticeaꝝ prime.farinarū autē ordeaceaꝝ vltime splendidiores: Aut qꝛ hoc quidē siccum existens circūfrangitur:molle autē reprimit͂:splendidius aūt in vtrisqꝫ est illud quod est interius. Noua.

¶ Cur farine triticee primū ordeacee vltimum

candidius est? An alterum vt durius circumfrangitur: idqz agitur cum plurimum temporis molitur: alterum vt mollius: atqz tenuius q̃ primum exprimitur. Candidius aũt in vtrisqz quod interius est.

Quare de numero farinarum triticearum ꝑme que decidunt a mola sunt splendidiores seu albiores q̃ relique ꝯñtes: sed in farinis ordeaceis secus ꝯtingit: sũt eniz que deinceps ꝑmis albiores. ℭ Deinde [Aut q:] Soluit dicẽs cãm e̾: q: cũ frumẽtũ sit siccũ digestũ: circũfrangitur mola eius cortex ⁊ aufert: ita vt statiz manifestetur ipsius suba sicca digestiõe reddita luminosa: vt lac ostendit ⁊ cambiũ: cũ aũt amplius molit cõdensaſ tãdẽ ⁊ obscurat pororum opacitate: sed ordeũ molle humidũ indigestũ vt visum est. 36. ꝑme. mola reprimit ꝑmitus. ex qua re condensant ptes illi⁹ ⁊ iuiscant: ⁊ iõ minus reddit albũ. Cũ vo amplius cõprimit: tandẽ partes eius spiritu quasi cõpresso g in eo subtilianſ ⁊ purificantur: ita vt eius subtile luminosuz diffundaſ in ampli⁹. Et iõ vltimo reddit splẽdidum magis. Quicqd tñ sit de diia hõ semꝑ qõ est interius tritici ⁊ ordei splendidius est eo qõ extra.

ℭ **Problema. IIII. Antiqua.**

Ropter quid panes albiores videntur frigidi existentes q̃ calidi? Aut propter eandem causam quodãmodo: ⁊ oleum antiquum albius est recenti. Causa enim nigredinis aqua: hec autez in vtrisqz plus est recentibus existentib⁹ antiquis: aut ꝑpter exhalare relinquit minus superficiale. Exhalat autẽ ab oleo quidẽ aut tẽpus aut sol. Ex panibus aũt infrigidatis calidũ existens frigidis existẽtibus egressum est: in calidis autem adhuc existentibus inest. **Noua.**

ℭ Cur panes frigidi albiores cernuntur q̃ calidi? An eadem quodam modo causa est: cur inueteratum quoqz oleum candidius fit q̃ recẽs. Causa nanqz nigroris humor est: hic autem in hisce vtrisqz vt recentibus vberius continetur sic tempore prouectis parcius in superficie residet: propter euaporationẽ. Euaporatur prorsus oleum vel tempore vel sole. Panis aũt calore ide egrediẽte ꝑ refrigerationẽ: humor itaqz frigidis iam euanuit: calidis adhuc inest.

Quare panes triticei maxime apparẽt albiores cuz fuerint ifrigidati dicit eorum effumatiõe cessante: q̃ qñ fuerint effumãtes calidi. ℭ Deinde [Aut q:] Soluit ꝑus aliud huic cause ꝯsociãs dicens: q ꝑꝑ eandẽ cãm quodãmõ qua panes frigidi sunt albiores calidis: oleum qõ est antiquũ est albius eo qõ recẽs. Dicit aũt quodãmõ q: silitudine lata. differũt. n. nã arte ac substãtia: manifestius eniz talis diuersitas coloris reperit in pane. ℭ Deinde [Causa aũt.] Assignat scõo cãm hõ dicẽs cõtingere ꝑꝑ colorẽ nigrũ aque: qui in oleo ⁊ panib⁹ recẽtibus ⁊ calidis amplius reperit. ipsa eniz colorẽ inducit nigrũ poros oppilando: sicut ignis albũ: ꝑmõ de generatione ⁊ corruptione empedocles: sed in oleo antiquiori ⁊ panibus ifrigidatis secus ꝯtingit ꝑpter exhalationẽ resolutã factã ex his. humidũ supꝰficiale qõ relinquit est modicuz valde: ita vt possit albedinẽ obumbrare: ⁊ merito q: ab oleo exhalatio resoluit: aut ꝑpter tẽpus edax rerum sm Ouidiũ: ꝑ se enim corruptionis est cã phỹsi. 4. vel ob virtutez solis calidam resolutiuã ꝑpter mãm in quã suscipit extraneã. sz ex panibus cũ infrigidant paulatine calido exeunte frigidisqz factis: humiduz egressuz est tũc aqueuz: qõ panib⁹ calidis adhuc entib⁹ inerat cũ quadã tamẽ euaporatiõe fumosa ita vt obstructione poros obtũderet: qõ tenebrositatis est causa ea vo cessante ꝑ oppositũ porisqz apertis aere subingrediẽte luminoso reddunt albiores ifrigidati. ℭ Dubitaſ: q: dictũ est ꝑmo oleũ fore rubeũ: hic aũt antiquum albũ. ℭ Dicẽdũ q oleũ cũ nouũ fuerit aqueitatẽ sibi cõmixta fieri viride vergens in quãdã fuscedinẽ: qñ aũt antiquaſ illa expirata dealbaſ: sed cum decrepitatur calore prius in ipso diutius inualescente ac tẽpore resoluente qõ subtile est ꝯterminaſ vtcũqz ⁊ citrinitatẽ acqrit ad rubedinẽ tendẽtẽ: ceu pinguedo denotat antiqua. ℭ Amplius hesitatur: quõ calidi panes sint frigidis min⁹ albi: cuz calidum habeat dealbare: frigiduz vo denigrare: vt ostẽdunt digesta ⁊ indigesta. ℭ Notenduz sm Auic. ꝑma primi: q calidũ agens in humidũ denigrat: in siccuz vo dealbat: vt pz in lignis ⁊ carbonibus: frigiduz aũt ecõtra vt nix indicat cũ osse: in ꝑposito tamẽ dicaſ q calidus ⁊ ꝑprie compositum ⁊ naturale habet per se dealbare continue. per accidens autem fere denigrat: aut vaporum eleuatione ceu hic dispergendo ⁊ obturendo: vel etiam adurendo: vt cutes ostendũt maurorum: cũ aũt mẽsurate operatur sicut denotat caloris nãlis actus hz dealbare potissime. T.c.li3 Dubium Solu. Nota.

ℭ **Problema. V. Antiqua.**

Ropter qd non saliti panes plus pondus habent salitis: farinis ipsis equalibus existentibus: merito erat ecõtrario: sal enim addit aliquid: ⁊ grauius aqua est? Aut quia desiccat sal propter quod ⁊ saluantur impuridi saliti. Consumitur enim ⁊ desiccatur humiduz ab ipso quod putrefit a calido: ⁊ in pane igitur consumitur humidum a sale ⁊ exhalat extra: propter quod veteres panes leuiores sunt calidis frigidi existentes. In non salitis autem hoc humidum plus existens facit grauiores ipsos. **Noua.**

ℭ Cur panes non saliti plus ponderent q̃ saliti: modo cetera omnia pari habeantur mensura. Contrarium nanqz verisimilius diceris: cum sal adijciatur: ⁊ grauior fit q̃ aqua? An quia sal exiccare potest: exquo incorrupta seruantur: que confecta sale reponimus. Absumitur enim a sale resiccaturqz humor: qui ex calore putrescit: ⁊ in pane igitur humor a sale consumitur extraqz efflatur: quo circa panes pridie facti leuiores q̃ calidi sunt: vtpote frigidiores: contra his qui sale vacant humor largior insidens efficit grauiores.

Quare panes farine ⁊ masse ꝯfecte in qb⁹ nõ ponit sal magis põderãt q̃ farine ac masse cõfecte: in qbus est sal sufficiẽs: dũmodo sint oia preter sal põdere paria: ceu canon cõparationis idicat suppositum sepe. ℭ Deinde [Merito.] Arguit in ꝯriũ q̃si. d. id non deberet eẽ q nõ salita sint põderosiora: q: sal cũ sit aq̃ põderosius

illud: addit ad grauitatem ei cui admiscetur. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. et primo ad secundã partem questi. d. causam esse: quia sal sui caliditate et siccitate hz desiccare illa quibus admiscetur: et ideo panes saliti et vniuersaliter que huiꝰ saluantur imputridi: nam per sal cõsumitur resolutione calidi: et desiccatur humidũ aqueum: qd erat natũ putrescere a calido motũ: vñ cõcludit. qr igit in pane foras expirat et cõsumit̃ humidũ: veteres panes et diutius desiccati leuiores fiunt ĩ fridie: et fridi calidis ita vt calidi sint grauiores: antiquoresq̃ leuiores: medij vo medij. ¶ Deinde [Id nõ.] Assignat cãm pme ptis. d. q in panibꝰ salitis et vl'r reliquis: qr humidũ aqueũ cõseruatur in eis intrãspiratũ: cũ nõ sit sal mouẽs et exiccans illud: reddit eos grauiores. Et iõ falsi pistores panẽ nõ saliunt neq̃ decoquunt sufficiẽter: vt põderi cõstituto a pside adequetur. Alij vo aquositate vẽtositficata replẽt illos: nõ põdere sed apparẽtia vendẽtes ceu greci. ¶ Notãdũ q sal cõseruat aialiũ corpora etiã spirãte vita ĩputrescibilia: nedum alia: sui enim siccitate cõsumit humidũ superfluũ paratũ ebullire ac putrescere a calido cõtinẽtis subintrantis: et iõ illud qd quãtum ex corporibꝰ euaporat lĩus tãtũ resoluit extra: facit corpora tẽpore longissimo esse incorrupta: ceu myrra aloes balsamus et hõ. Amplius sal sui substãtia aliqua stiptica terrea habet cõstringere poros et meatus corporũ que saliunt̃: ita q neq̃ calidũ cop̃ inatum: neq̃ etiã calidũ cõtinentis extraneũ potest subintrare: ppter qd talia tẽpore longissimo permanent imputrida.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter qd frigidi quidem panes madefacti si tangant se nõ continentur calidi autem? Aut quia frigidi quidem cum euaporare dimittunt viscosum humiduz qd est in ipsis: quo exeunte non inuiscantur: aqua eniz qua infusi sunt: rarior est: id est non viscosa. Calidi autez habent aliquã viscositatem: quando quidem igitur ipsis infusis vapor exit: calidum autẽ exhalat propter subtilitatem: viscosum autez exiens cũ ipso et mixtũ humido aduenire facit in eis. Noua.

¶ Cur panes frigidi humefacti: si inuicem tangant non coħereant: calidi coħereãt? An q frigidi lentorẽ suum cũ vapore vna emiserũt: quo exacto cõglutinari nõ amplius queunt: humor enim quo maduere rigidus est. Calidi ↄtra lentoris aliquid cõtinent: ex quo fit: vt cũ madefactis vapor emigrat: calor ob suã tenuitatẽ respiretur: et euanescat. Glutinosum autem illud cũ calore egrediens seq̃ cum humore permiscẽs: facit vt inter se panes coħereant.

Quare si paste frigide ex qbꝰ formati sũt panes aspgant̃ aqua qñ clibanant̃: dato ẽt q se tangãt postea stricte in ipso: nõ ↄiungunt̃ adinuicẽ: ita q ad motũ vnius alter moueat̃: et iõ cõspicimus clibanarios idustriosos sepe id agere: cũ habeãt in clibano multos imponere. quãdo aũt ipsi iaz calidi entes in clibano aqua madefiũt se tangẽtes cõiungunt̃ vt vnum efficiant̃ fere. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. et primo ad primã partem dicens causam esse: quoniã illi frigidi qui asperguntur aqua: cũ euaporatione quã recipiũt in clibano ab euaporatione aque coemittunt humidũ foras viscosuz: qd erat in eis cõmixtuz euaporationi aque: quo siquidẽ egrediẽte de cetero nõ cõiungunt̃: neq̃ cõuiscãtur panes in adinuicẽ: nã aqua qua pfundunt̃ cũ fuerint frigidi: rarior est et vaporabilior a calido clibani q̃ ipsũ viscosuz: et ideo id sibi ↄsociat et totuz euaporat. ¶ Deinde [Calidi.] Assignat causaz secũde partis dicẽs: q illi q sunt calidi: cuz eo q tales aliquã habent viscositatẽ in clibano: ita q quãdo infundunt̃ aqua tunc vapor ppter cõtrarietatẽ ad aquã egreditur de meditullio masse panis versus superficiez: quo egrediente secuz educit humidũ viscosuz: quoniã nõ est in cõpositis calidũ sine humido: quod quidem humidũ ppter sui viscositatez retinetur in extremitatibus masse panis calidum quidez subtile exhalat foras: qd erat cã sequestrationis. Et hoc ẽ qd dicit: q viscosum existens cũ illo calido exhalante cõmiscetur humido subtili: ex quoꝝ cõmixtione accidit in massis et panibus cõiunctio et adherẽtia.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid massa quidem quanto vtique magis conficiatur difficulter diuisibilis fit: panis autem facile diuisibilis? Aut propter id qd conficitur vehemẽtius pasta minor fit: viscosuz enim tale est. Ab igne aũt vndiq̃ auferẽ humidũ panis: quare magis frãgibilis fit: humido ablato oĩno quãto vtiq̃ magis teratur: qr in cõfectione parue partis fit: magis frangibilis aũt bene digestibilis est. Massa autẽ quanto vtiq̃ magis conficitur: viscosior fit humido mixto: viscosum autẽ non bene diuisibile est: talia autem difficulter digestibilia sunt: oportet enim qd debet digeri diuidi in parua. Noua.

¶ Cur massa ordeacea quo plenius tractetur: teraturq̃ eo magis aluum subducere leuigareq̃ potest: triticea contra quo plenius eo magis? An q triticea maiorem in modum contrita nitnitur. Lentum etenim quodq̃ affici ita solet: tum ignis humorẽ panis vndiq̃ eximit. Itaq̃ rigidiusculum humore sublato relinquit. Deniq̃ quanto plenius contractatur et teritur tanto rigidior redditur. Partes eniz singulas deminui adeo agitatas extenuariq̃ necesse ẽ. Rigidius autem omne concoqui facilius potest. Ordeacea contra quo amplius pressatur et teritur eo lentior et tenacior humore inbibito euadit. Tenax aũt omne ac lentũ diuidi sanẽ haud facile potest. Qua quidẽ diuidendi difficultate fit vt egre cõcoquatur. Quod enim ↄcoctionem recepturũ est digeri in minima est.

Quare massa ex qua ↄstruit̃ panis quãto magis malaxetur tãto fit amplius coherẽs ptibꝰ in adinuicẽ minusq̃ diuisibilis: sz panis ex ea cõpositus cũ fuerit sufficiẽter decoctꝰ reddit̃ diuisibilis de facili. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. et pmo ad scdam partẽ dicẽs illud esse ppter id quia cum pasta panis conficitur et cõmassat̃ vehementer minor redditur: eo q vna pars inuiscatur alte-

ri ⁊ coniungitur strictius per oẽm modũ. Ex autez se taliter sibi adinuicẽ p omne inserit viscosum extat qd hõ:ab eo aũt qd tale cũ sufficiẽter decoquitur:ex omni parte humidum cõsumit ⁊ auferi:cuz ipsum sit debilius ⁊ magis euaporari aptum: ppter diuisionez ipsius in partes q̃mĩnimas:quare ablato hic humido a pane reddit amplius frangibilis:⁊ in plures partes diuisibilis:quantocũq3 fuerit pasta magis ducta eius ⁊ malaxata:nam tali cõfectione ideo partes vniente humidam redditur dispartituz in paruas partes. Qui autem taliter frangibilis existit digestibilis est optime:nam qz diuisio requiritur ad minima: ⁊ ideo trituratio cibi ore confert in digestionem: vnde secundo de partibus. diuisio in modica alimenti facilẽ operationem exhibet calido. ℂ Deinde[Massa autem.] Assignat causam prime partis dicens q massa quãtũcunq3 cõficitur plus ⁊ cõmalaxatur facta bona permixtione humidi cum sicco terreo:tanto viscosior efficitur : sed q est viscosum viscositate vehementer adhesiua:quod dicitur propter viscositatez prisane:non defacili diuiditur in partes:quod autem tale per oppositum: vt dictum est frangibili praue ac cum difficultate digeritur : nam vt declaratum est : oportet q debet digeri in partes sequestrare q̃ paruas. ℂ Notandum q pasta vehementer ducta ⁊ cõmalaxata vnde fit tri id problema declarat non modicũ: ipsa enim vt patet in tri cõstructiõe vt coorrigia extenditur:⁊ super instrumẽtum ligneum vt cõtinente desiccetur apponitur:cum aũt exiccata fuerit ⁊ tri cõfectum frangitur q̃facile:ita vt nullum fere videatur humidum cõglutinans sed exhalatum quasi per omne.

ℂ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid massa quidez ordeacea confecta minor fit : pasta autem triticea maior? Aut quia farina quidez ordei infusa ⁊ confecta residet humidi conglutinatione : propter id qd rara est ⁊ corticalis:farina vo triticea subleuatur:propter id quod densa fortiter est: densa enim confecta calefiunt : calefacta ⁊ inspirata subleuantur sicut ⁊ caro. Noua.

ℂ Cur massa ordei ꝯtrita minor : tritici amplior reddi põt? An q ordei farina massata cõtritaq3 cõpescit atq3 ꝯsidet scilicet glutinamẽto humoris. Quia rara ⁊ crassiuscula est. Triticea qm̃ spissa admodũ est colleuat:atq3 extollit. Spissa etenim omnia subacta pertritaq3 icalescunt: ⁊ incalescendo inflantur:ac extollunt:quomodo etiam caro perfricata extollitur.

Quare massa siue pasta si cõstruatur ex farina ordei minor redditur:q̃ si cõficiatur ex farina tritici:ex illa enim efficit maior. ℂ Deinde[Aut qz.] Soluit. ⁊ primo ad primam partem dicens:causam esse:quia farina ordeacea in adinuicem confecta subsidet in seipsa:cuz coniungitur humido aqueo eam imbibente : ceu pulueri accidit rariori ⁊ furfuri cuz humido copulantur:id autez fit:quia farina ordei rara est ⁊ laxa:⁊ corticibus furfureis abundans magis ea que frumenti. ℂ Deinde[Farine.] Assignat causam secunde partis dicens q farina frumenti extollitur ⁊ intumescit:cũ humido occurrit subtili:propterea q opposita farine ordei densa extat ⁊ spissa vehementer:corticalis existens minime:que autem densa congregata in se vehementer quãdo conficiuntur calefiunt ⁊ inspirãtur inde:calefacta vo ⁊ spiritu reddita plena in tumorem coeleuantur maiorem:sicut caro cuz quis calescit exercitio vel balneo:aut etiam quando decoquitur:⁊ maxime porci masculi : humidum enim eius densum calore affectum spumatur ⁊ in tumorem maiorem efficitur : femelle autem ⁊ maxime mollis ⁊ humide nutrite caro per oppositum effuso humido minoratur quo nascitur signo an masculi fuerit porci vel femelle.

Nota de farina ordeacea.

ℂ Problema. IX. Antiqua.

Propter qd calefacta pasta tritici maior fit q̃ massa ordei? Aut quia habet humidum non separatum vt egrediatur calefactum propter confectionem ex quo calefacto spiritus fit:ex pluri autẽ humido necesse est fieri multũ spũm. Noua.

ℂ Sed cur massa triticea in igne amplior q̃ ordeacea reddatur? An q humorem triticea continet indiscretum. Qui cum calefactus egredi nequeat:scilicet ex pertritionis compressu:mox spiritus de eo concalefacto humore nascitur: largior autem humor largiorem pariat spirituz necesse est.

Quare calefacta massa cõfecta ex tritico sicut cũ panis ex ea factus decoquit maior efficitur.intumescit eni plus q̃ pasta ordei seu massa cũ calefit silr illi. ℂ Deinde[Aut qz.] Soluit ad primã partẽ magis dicẽs q triticum continet in se humidum nõ aptuz separari defacili:ita vt egrediatur concalefactũ: ppter bonam ipsius compositionem ⁊ subingressionem vnius partis per fecte ad alterã:puta humidi in grossum terrestre farine illius: ex massa siquidem frumẽti calefacta nõ accidit resolutio in que foras: verũ euaporatione potius iterius retenta spiritus quis causatur vaporosus pastoz subleuans in tumorem ampliorem: ⁊ quia multũ est humiduz in tritico cum viscositate etiaz: vt tactum est secũdo moderata : oportet spiritum fieri multum ⁊ tumorez consequenter : in pasta vo ordei propter oppositum totaliter euenit opposite : farina enim ipsius: vt visum est priori: ei que frumenti contrariatur:⁊ id zz° reiterabitur demum.

ℂ Problema. X. Antiqua.

Propter quid melle cõglutinatiori existente q̃ aqua : farina que conficitur mellicrato fragilior fit quando elixatur: q̃ assetur: q̃ ea que est cuz aqua? Aut quia aqua quidem ab igne conglutinatur ⁊ coagulatur : mel autem conglutinat quidez: sed desiccat:propter qd magis fragile fit:fragilitas a desiccatione. Noua.

ℂ Quam ob causaz cum mel tenacius : q̃ aqua fit:farina mulso subacta rigidior reddatur vbi decocta est q̃ aqua subacta? An q aqua feruore ignis cogit atq3 cõsistit:mel cõtrahit qdez: sz nõ sine assiccatione. Itaq3 rem facit rigidiorez. Causa nãq3 rigoris in siccitate est.

Quare cũ mel sit aq̃ cõglutinatius: farina q̃ in eius ꝯfectionẽ recipit mellicratũ:qd est compositum

ex aqua

ex aqua frigida ⁊ melle: fragilioꝛ seu frangibilioꝛ fit cum fuerit elixata: q̃ qñ assata: ⁊ similr maximeq; infrigidata: q̃ qñ farina ꝯficit cũ aqua: tũc enim nõ apparet tanta diuersitas in elixatione ac assatione ceu in melle. Uel aliter accidit ecõtra: qñ farina ꝯstruit aqua: qꝛ elixata farina ea ꝯstructa minus frangibilis est: q̃ qñ fuerit assata. Et sciás ꝙ in hoc ꝙ dixit melle ꝯglutinatiori motiuũ tetigit ipsius. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit breuiter ꝓus ad sc̃dam partẽ dicens cãm esse: qꝛ aqua ꝯglutinat̃ per ignẽ ⁊ coagulat̃ cũ farina cui cõmiscet̃: ita vt sic non relinquatur dispõni: quare non apparet sic diuersitas sensibilis in ea sicut in melle: cũ farina ꝯstructiõe ceu in ellicrati. Uel aliter iuxta expositionẽ sc̃dam: qꝛ aqua cõglutinata ⁊ coagulata per ignẽ minus frangibilis reddit̃: imo amplius tenax qñ elixat̃: q̃ qñ assatur: elixatione enim aqua imbibit̃ farina igne faciente penetrare per omne: ⁊ humido in quo fit elixatio ꝓhibente humidũ aqueum cõmixtiuum euolare ab ipso: qñ aũt fit assatio exhalat id: propter id qḋ nõ h; ꝓhibens humidũ vt ꝓus: quare difficilius frangibiles reddit̃ qñ elixat̃ nõ aũt cũ assatur. ¶ Deinde [Mel.] Tangit cãm ꝓme partis dicẽs id esse: qꝛ mel conglutinat vt tactũ est in motiuo: ⁊ nõ tñ h agit: vel ꝑ etiã desiccat: ⁊ fortassis lr̃a sanioꝛ esset nõ ꝯglutinat vt ꝓcessus indicat sermonis. Et ideo mellicrato cõstructa farina magis frãgibilis reddit̃ cum fuerit elixata q̃ cum assatur: inuiscat̃ eni tũc mel sui tenacitate cũ farina magis: s; in aqua mixtura farine vt dictũ est euenit ecõtra: ꝓpter qḋ cõpositio ex aqua ⁊ farina cũ assat̃ magis frãgibilis reddit̃: q̃ cum elixetur. ¶ Et ꝙ frangibilitas ⁊ diuisibilitas a siccitate causat̃: nõ eni humido deficiente partes possunt in adinuicẽ ꝯtineri sufficiẽter. Et hanc q̃dẽ vltimã clausulã aque op; ⁊ non melli reddere: ne sibi videatur ꝯtrarium.

Nota de farina elixata ⁊ assata.

Nota.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid triticei panes ifrigidati nõ fiũt duri? Aut qꝛ h; triticũ aliquẽ in se dulcẽ ⁊ viscosũ humoꝛẽ: qḋ est ipsius sicut aĩa. Signũ aũt: desiccatus q̃dẽ eni oĩno euacuat̃: humectat⁹ vegetat̃. Humoꝛe igit̃ existẽte ⁊ ĩ farina ⁊ maxime purissima: facta pasta farina ⁊ ꝯfecta accidit idẽ. Signũ; aũt: elixata eni penetrabilioꝛ fit. Assato qḋẽ ꝓio pane frãgibile ⁊ leue est. Humidũ aũt qḋ ex pane est exhalat: ⁊ farine qḋ est furfureũ; exurit̃. Ablato aũt ⁊ ꝯfecta iteꝝ pasta: qḋ est farine leuissimũ ⁊ humidi viscosissimũ derelicta miscent̃ magis sibiipsis. Propter talia aũt ⁊ magis fieri ꝑ calefactionẽ: ifectio eni similis mixtura eoꝛu; fit qḋ fit posterius ꝯfecta pasta filiis elixata farine. Eni; illa ꝯtrita pasta ⁊ sũpta subtilissima farina ⁊ viscosissimo humido calefacto: viscosũ; fit ⁊ euapoꝛabile. Uiscosũ; aũt difficulter diuisibile: ⁊ desũm nõ ꝑ se transit̃. Humidissimum igit̃ hoc: ⁊ per ignem patit̃ panis ꝓpter ea que dicta sunt. Habens autem super humiditatem non fit durus. Nota.

¶ Cur biscoctus panis refrigerat⁹ minus duritiam pre se ferat? An ꝙ triticũ dulcẽ q̃dã; ac lentũ succũ in se continet: qui veluti anima eius est. Indiciũ ꝙ eũ siccet oĩno exinanit̃: cũ aũt vapoꝛis aliq̃d senut moꝛ erũpit: ⁊ coalescit. Ergo cũ humoꝛ hic in farina quoq; tritici insit: maximeq; in ea q̃ purissima est: efficit̃: vel in massa ex ea ipsa farina ꝯfecta idẽ seruet̃. Argumẽtũ ꝙ decocta in pulte reddit̃ lentioꝛ. Ubi igit̃ panis primo igni cõmissus est: poꝛtio rigidi ⁊ leuis cũ humoꝛe euapoꝛat̃: ⁊ quãtũ in farina furfureũ maxime est totũ deurit̃. Hoꝛ pane educto cũ denuo massa retritat̃: pistaturq;: pars farine tenuissima: ⁊ humoꝛis lẽtissima: q̃ sole supsunt miscent̃ ampli⁹ sibi: tũ qꝛ tales amplius euaserũt: tũq; ꝓpter ignitionẽ. Fit eni mixtura eoꝛũ tincture ꝯsimilis: ita vt massa post trita similis farine illi elixe afficiat̃. Quippe q̃ ꝑtrita iam prima relictaq; parte farine tenuissima: ⁊ humoꝛis lentissima: glutinosa ⁊ resiccabilis redditur: vbi ignẽ p̃sensit: nam ⁊ disiungi facilis qḋ lentum est nequit. Et humoꝛem nullũ; per seipsum emittit: qḋ spissum est. Hac igitur eadem re panis quoq; biscoctus ob causas p̃dictas afficitur. Itaq; minus durescit: cum semper inter se humiditatem contineat.

Quare ex tritico panes cũ infrigidant̃ nõ fiunt duri sicut siliginacei ⁊ fabacei cũ salibus: hi enim amplius tẽpoꝛe indurãtur. Uel aliter. panes triticei non fiunt duri cũ infrigidant̃ ⁊ steterint aliquo tempoꝛe: sicut erant ꝓus: cum a furno separabant̃ ꝓprie: qꝛ nimis decocti. Unde qñ multũ panis a furnariys decoquit̃ vt iduretur vehementer: rident querulantibus ꝯsuete ipsum readuenire. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ primo dat cãm dicens cãm esse: qꝛ triticum in se continet humiditatem quandam dulcẽ ⁊ viscosa;: que est sibi tanq̃ aĩa coꝛpoꝛis sicut eni; ipsa coꝛpus retinet̃ in esse vegetabili: eaq; marcescit expirante. ꝑmo de aĩa: ita dissoluta hui⁹ humiditate nutrimentali a pane: ita vt non remaneat panis nisi equiuoce. Qꝛ aũt ita fit: ostẽdit̃ signo: cũ enim panis desiccat̃: hui⁹ humiditas euacuat̃ oĩno: resoluitur enim a caloꝛe in ipso relicto ⁊ a ꝯtinente maxime: cum aũt denuo humectat̃ ꝓpter ꝯtinens tale: aut magis ob humidũ sibi foꝛinsecus adueniẽs coꝛpulentũ: vegetat̃ ⁊ readuenit. Cõcluditur igit̃ ꝙ ꝓpter humoꝛẽ ei dulcẽ inexistentem: panis in suo esse seruat̃: tanq̃ per foꝛmã alitionis. ¶ Deinde [Et in farina.] Ostẽdit silr farine accidere dicẽs ꝙ paste silr vt ꝑ amplius accidit ꝯfecte ex farina ⁊ ꝑcipue depurata vehemẽter ab oĩbus suis extraneis: qm̃ desiccata fit amplius dura p̃mum: cum aũt remanet diutius remittitur ab hui⁹ duritie: vt ostendunt crustuli monachoꝝ sole desiccati decoctionis gratia. cuius quidẽ signum est: qꝛ hui⁹ pasta desiccata vel vtcũq; decocta: cum fuerit elixata: humidioꝛ ⁊ penetrabilioꝛ reddit̃ q̃ prius: ꝙ non foꝛet nisi fuisset adeo p̃indurata: vt ostendit panis biscoctus cu; calido infunditur humido. ¶ Deinde [Assato.] Declarat solutionem 2° monstrans qualr disponit̃ panis primitus cũ fuerit assatus dicẽs: ꝙ qñ panis fuerit assatus primu; frãgibilis redditur ⁊ leuis: qꝛ humidum qḋ erat in pane exhalauit: ⁊ qḋ plus etiã: qḋ farine remansit in pane attinẽs furfuri cõburit̃: ꝓpter nimiã assationẽ: cũ aũt humidũ talis fuerit taliter ablatu;: ⁊ pasta denuo ꝯficiat̃: alicuius

T. c. 90.

humidi cōsperſione: q in ea farine remanſit leuiſſimuz: quātū ad aerē magis: ꝛ humidiſſimū ad aquā: cū hec qdē remanētia in pane poꝛi humido ꝯſperſo: ꝯiungunt ꝛ cōmiſcent magis ſibi in adinuicē: ꝓꝑ huiꝰ peacta: q̄ etiā foꝛtaſſis eſſent pura: ꝛ maxime pficit cū recalefacta fuerit: calidū eni facit ptes ſibi in adinuicē ſubintrare: ita vt illud qđ poſterius fit ex pane talr exiccato p reductionē quaſi ad farinā: vt ifectio vel ꝯfectio: erit ꝯſilis mixtura eoꝛuz q̄ mixta fuerunt pmo: ceu farina cū humido. nā paſta cōfecta nūc ꝛ elixata ſilis exiſtebat farine cū erat valde ſicca: ſilr ꝛ panis. Et id eſt qđ ſubdit: qꝛ paſta huiꝰ exiccata ꝯtrita ſufficienter ꝛ accepta efficit vt ſubtiliſſima farina: ſed ſi poſtea viſcoſiſſimo humido ipſius calefacto in ea ꝛ ꝯſopito: ꝛ addito etiā altero extraneo: qđ ide ꝯſurgit efficit totū viſcoſuz: ꝛ ꝓpterea ineuapoꝛabile: ꝓꝑ ꝑfectā vnitionē humidi cū ſicco ſeinuicē recipiētibus oi fariā. Oꝛ ât tale cū difficultate ſeq̄ſtrat: deſuz eni redditū eſt: hoc aūt quātū eſt de ſe ꝓꝑ partiū ſpiſſitudinē ꝛ ꝓfunditatē nō de facili ꝑtranſit: vt ꝫ 4° apparet metheo. ¶ Deinde[Humidiſſimū.]Tertio cōcludit intentuz di. qꝛ igit panis eſt qđ humidiſſimū cū pmo cōſtruit: per ignē patitur ꝛ induraf de leui ꝓꝑ ꝑdicta: qꝛ humidū eſt qualitatū paſſibiliſſima: ꝛ calm igneū actiuiſſimū: vt tradūt que de gn̄atione Ariſt. Et lꝫ multū in furno calido excoquat: tñ qꝛ in ipſo remanet humiditas cōſopita: nō efficit durus: redūdat. n. foꝛas ea tādē vt viſuz eſt. ¶ Nōn° q ex his tñ vult auctoꝛ hic: q humidū viſcoſum molle ſemꝑ remanet in pane: vt in eiꝰ cētro amplius collocatū: illic eni reſurgit magis: qđ oſtēdit maxie panis ſuꝑexcoctus nimia furni caliditate: ab eodē denuo qdē cētro ꝓcedēs tandē foꝛas ꝟſus circūferentiam vndiq̄z minus redditur induratus.

T. c. 26.

Humidū viſcoſum ſemper in pane remanere.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Ropter qd cibis ꝛ humidis ꝛ ſiccis qbuſdaz poſſumus multo tꝑe vti vt facto cibo ex farina oꝛdei ꝛ triticei: ꝛ vinis pōticis ꝛ aqua: alijs aūt nō poſſumus ꝛ his delectabilibus exñtibus? Aut qꝛ eoꝝ qdē q̄ offerunt hec ſunt ſupnatātia ꝛ poꝛtabilia: q̄re ꝛ q̄ñ euacuant pmo nutrimēto con ſumpto: adhuc ineſt in coꝛpoꝛe multa potētia. Et qdē ad primā opationez coꝛpoꝛis digeſta: vt aūt ad finē ꝛ factaz ex receptione indigeſta: talia aūt ꝛ delectabiliū plurima groſſa qdem ꝛ dulcia: ꝛ pinguia delectabiliſſima videnf eſſe nobis guſtātibus. Hec aūt ſūt oia nutribilia: ꝛ nō indigeſta ſupnatātia: in qua vtiq̄z erat dīa: q̄re ſpirabilē eſſe virtutem ſiqs ipſis repleat: ꝛ nō cito dereliquit ſenſuz nō ſolū in vētre exñtibus fit repletio: ſꝫ expſa nutrimēto alijs ptibꝰ. Aut nō ſolū hec eſt cā: ſed ꝛ nature qdā cōmenſurata ſunt: ꝛ ꝓpꝛia nobis: oia eni talia, ꝓpter id qđ ꝼm nām ſunt: magis ingrediunt coꝛpoꝛa: q̄ aūt ſunt extra nām minus. Alia aūt alij complexioni cōueniunt: vt mel apibus ꝼm nām eſt: q̄re offerūt ſolū: q̄uis imbecilles ſunt ꝼm virtutē: quare opꝫ deficere qđ ꝯſumit. Sed opꝫ eſſe ꝓpoꝛtionabilē multitudinē apud foꝛtitudinē ab hominibus: quare quecunq̄z delectabilium talia ſunt: propter id quod in natura quidem minus ineſt delectabilia videntur. Pauco autez tempoꝛe poſtea replent cito: eis que ſunt ꝼm naturam ſemper indigēt. Quare ꝛ oblatis cōtinuo per ſe non delectabiliſſimus: ſed alijs minus replentur. Noua.

¶ Cur nōnullis de genere cibi: tū humidi tū ſicci multū tēpoꝛis ſine faſtidio vti poſſimus: vt cibo quē triticea ex farina oꝛdeaceaue ꝯficimꝰ: ꝛ vinis auſteris ꝛ aqua: alijs ꝟo q̄uis ſuauioribus: nō tñ ſine faſtidio totiens vti poſſimus? An q eoꝝ que in cibo aſſumimus alia validiꝰ alunt: ſuntq̄z ad inundādum aptioꝛa. Itaq̄z vel vbi cibo pꝛioꝛe ꝯſumpto vacui ſumus: ineſt ꝑterea facultas multa in coꝛpoꝛe: que vt ad pꝛiorē coꝛpoꝛis ꝯfectionē decocta eſt: ſic ad finez ꝛ ſuccedētes coquēdi vicē cruda animaduertit. Cuius ſane generis pars plurimū ſuauiuz eſt: que enīz pinguia ꝛ dulcia ꝛ optima ſunt hec nobis guſtu ſuauiſſima ſunt. Eadēq̄z oia valide nutriunt: ꝛ decoqui poſſunt: ſolētq̄z inundare: quocūq̄z inter ſeipſa diſcrimine diſtent. Vñ efficit ſiquis ſeſe impleuerit: facultas coꝛuz diutius ſinoꝛetur. Nec breui ſenſus deficiat. Non enīz ſolum pleno ventriculo ſatietas oꝛitur: ſed digeſta quoq̄z alimonia ceteras in partes idētidem vſu euenit. An non id ſolum ipſum cauſe eſt: verumetiam q non nulla per quā modice nature vſui ſunt: nobiſq̄z familiariſſime conueniunt. Hec enim omnia quia ꝼm naturam ſunt: idcirco melius a coꝛpoꝛe dulcia recipiuntur: vt que pꝛeter nature rationem facile reſpuuntur. Alia ꝟo alijs temperationibus congruunt: vt mel apibus ꝼm naturaz ſic ſuppetit: vt ea veſci tantūmodo poſſint: q̄q̄ viribus ſunt imbecillis. Itaq̄z relinquendum quidem eſt quantum abſumatur. Sed id ex propoꝛtione ad vires hominis. Que igitur e ſuauibus ita ſeſe habent. Hec quoniam nature minus propria ꝯueniūt: ſuauia quidem ſentiuntur: ſed parum tempoꝛis moꝛ ſatiant ꝛ faſtidium pariunt. Que autem ꝼm naturam pro cibo deputata homini ſūt hec ſemper appetimus. Itaq̄z fit ratione nature vt vſu quoq̄z eoꝛum aſſiduo minuſq̄ ſuauiū faſtidire poſſimus.

Quare quibuſdam alimentis ꝛ humidis ꝛ liquidis ꝛ ſiccis vt cibo conſtructo ex farinis oꝛdei ꝛ frumenti ſiue iuſculo inde facto per elixationem: ſeu pane vel placentula per aſſationem: ſimiliter etiam vinis ponticis ſtipticis ꝛ aqua poſſumus longiſſimo vti tempoꝛe non incurrendo abominationem inde: ꝛ vniuerſaliter frigidis ꝛ ſiccis ſtipticis vt carnibus vaccinis: pluribus tamen alijs cibis ꝛ potibus: dato etiam q ſint dul

ces: nāc

ces:nāe amicabiles:non valemus longo tēpore vti:sed fa
stidiū ⁊ inappetitū nobis celeriter causant:sicut pinguedi
nes ⁊ ꝓprie porcine:cerebra:mel ⁊ eo ꝯstructa:vinuʒ dul
ce:claretū ⁊ hui9. ℂ Deinde[Aut q2.] Soluit ⁊ p̄ dat cās
h9 duas. 2° ꝯcludit pncipal'r itērū. 2° ibi[Quare q̄cūqʒ.]
Assignat igit̄ cāʒ in cōi pus scd̄e partis magis dicēs cām
eē illoꝝ:q2 illoꝝ q̄ administrant̄ q̄dā sūt supnatantia:⁊ ꝑ
corpus in sursuʒ portabilia:vt ꝑtingētia ad os stōchi cau
sent inappetitū:hec āt sūt dulcia vnctuosa:his tn̄ accidit
cū corpus fuerit euacuatū amplius assumpto alimēto:q2
fuerit ei9 facta ꝯsumptio.⁊ in corꝑe adhuc vigens multa
virtus appetitiua:ꝑacta q̄dē coadministrata quātum ad
p̄mā actionē corꝑis q̄ in cibo experit̄ digerunt̄:puta quā
tū ad p̄mā digestionē vētris:sʒ quātū ꝙppe ad scd̄aʒ dige
stionē ⁊ ꝓprie tertiā:in qua finis ꝑficit̄ alimenti ex rece
ptione facta a digestione vētris:idigesta reddunt̄.nā eniʒ
pre desiderio q2 dulcia ipsa p̄us q̄ʒ digerant̄ attrahit:cuʒ
h ꝙ tādē meatus oppilāt:sic igit̄ p̄a digestio ꝑ scd̄am que
est epatis vel magis cordis ordinat̄ in tertiā q̄ est mēbro
rū. ℂ Deinde[Talia.] Ondit specialius q̄ sunt ea que id
opant̄ di.ꝙ hui9 sunt plurima de numero delectabiliuʒ:
hec aūt grossa dulcia q̄ nobis gustātibus vident̄ delecta
bilissima ⁊ amena q̄ʒ maxie:q̄ ⁊ si q̄dē de se oīa sunt nutri
bilia cū sint cala ⁊ humida:solūqʒ dulce nutriat.3° seq̄ē
tis.⁊ simpliciū 4°.sed tn̄ cū nō digerunt̄ supernatant:q2
sunt vnctuosa sursum volatiua:que etiā dīam f̄m magis
recipiūt ⁊ minus.Et iō si quis hui9 repleat̄ nō cito deper
dit sensuʒ hui9 repletionis quātū ad vtutē spiratiuaʒ:que
vndiqʒ per poros viget corporis:vel spiratiuam virtuteʒ
quātū ad eā q̄ cordis pulsatiuā:per quā fit ispiratio ⁊ ex
piratio:grauat̄ eni repletione vētris diaphragma:qua cor
molestat̄ cū spūalibus ceteris:nō eni solū his talibus ali
mētis fit in vētre repletio:sed oībus reliquis partibus ꝑꝑ
alimenti expansionē in tertia digestione. ℂ Deinde[Aut
q2.] Assignat aliā cām q̄ sumit̄ ex parte ꝓprietatis occul
te siue totius sub̄e f̄m Gal.tacta causa q̄litatiua magis di
cēs ꝙ nō solū ꝑacta est cā:sed est alia quedam causa que
sumit̄ ex parte cōmensurationis ⁊ appropriationis natu
re ad nos ⁊ ei9 oppositi:qd̄ ostēdit̄:qm̄ hui9 ita se hūt:nā

T.c.25. c.34.

que q̄dē sunt f̄m nāmn:oīa magis subingrediunt̄ corpora
nostra:ꝑꝑ ꝓprietatē ⁊ ꝯuenientiā occultā quā hūt ad illa:
q̄ eni symbolū ⁊ ꝓportionē quātūcūqʒ hūt:faciliorē reci
piunt transmutationem.2° de ḡnatione ⁊ corruptione:⁊
Aui.2° p̄mi:q̄ aūt sunt his opposita:eo ꝙ preter nāʒ exi
stūt subintrāt corpora minime:differūt tn̄ f̄m attributio
nē:qm̄ q̄dam nā ꝯueniūt vni cōplexioni:⁊ alia alteri:ceu
mel apibus est nāle ac appropriatū:q̄re ipsuʒ solū offert̄
in nutrimentū eaꝝ:posito etiā ꝙ sint virtute debiles:nu
triunt̄ tn̄ ex ipso:qd̄ ostēdit̄:q2 cū deficiat opus est ipsum
ꝯsumi:resecat̄ eni finitū per multā quātūcūqʒ modicaʒ
factā resolutionē ab ipso:hoīes tn̄ q2 sunt robusti ⁊ quāti
ficati amplius opʒ in eoꝝ corpora multā alimenti ꝓpor
tionalis occurrere quātitatē:cū cita fiat ab eis resolutio:
cibus eni debet̄ ad quātitatem ꝓportionabil'r deperditi
a so.p̄mi.ꝯsumptio eni alimēti ⁊ nutritio in his est appa
rens. ℂ Notandū sicut apparet cōplexionū ⁊ simpliciuʒ

Nota de alimētorū diuersa acceptione.

tertyo.2° alimētoꝝ.8° de inge.6° de re.sa.⁊ 7° hystoriarū
innuit̄.⁊ hic:ꝙ alimēta quedā sunt familiaria rōne cōple
xionis vt calida dicant̄ ⁊ humida cōploni humane:talis
enim ipsa:frigida ⁊ sicca bobus:quedā f̄m totā substātiā
seu virtutē occultā:⁊ hoc dupl'r.aut special'r vt spēbus:si
cut bobus orobus:asinis gramē:porcis glandes:⁊ capris
arboꝝ pullulationes.7° hystoriaꝝ.vel indiuidualiter ceu
est videre vnū indiuiduoꝝ cibū quē determinatū appe
tere maxime ⁊ aliū omnino abominare:vt aliqui piscem
talem:aut carnē vel legumina seu fructus:alij abhorrere
maxime:sicut ego cum video quē lac comedentē ⁊ ꝓprie
cuʒ imixtione panis incitor ad vomitū:alij vō id summe
diligunt.Scio etiā vnum qui nomine anguillaꝝ perter
retur:alias syncopizat pronunciatione.Audiui ꝙ aliqui
sunt in idiomate alemanico knoblouch dicti comedentes
pisuʒ:tn̄ alij abhorrēt qd̄ fortassis ex astrali fatalitate ꝯti
git:iuxta illud centiloquij.40.cū perfuerint mali in ascē
dente natiuitatis alicuius:delectabit̄ dominus eiusdem
natiuitatis in rebus insipidis ⁊ amari saporis:⁊ quoniam
erit eius delectatio in rebus odorabilibus ⁊ ceteris his si
milibus. ℂ Deinde[Quare.] Concludit intentuʒ dicens:

Aduerte pulcherrimā notandum.

ꝙ quecūqʒ de numero delectabilium sunt talia:propter
qd̄ in nā nostra ipsoꝝ modicū hʒ inexistere:mox vident̄
delectabilia:nō enim excessus adhuc adest tātus ꝙ actuʒ
impediat appetitus.Sed cum aliquis postea tēpore mo
dico eis vtitur:celeriter replent per omne:ita vt in fasti
diū deducant̄ eo ꝙ corpora semper indigēt illis que sunt
f̄m nām ⁊ appropriatis:qualia non sunt dulcia replentia
⁊ fastidium inducentia:⁊ ideo si continue offerant̄ corpo
ribus per se seu sola:que sunt nō delectabilissima gustui:
nature tamen minime:duplex enim extat delectabile si
ue dulce:verum ab his aliena minus valde replent̄ cor
pora:q̄ʒ si administrarent̄ opposita:magis enim sunt pro
pria:minusqʒ attrahunt̄:nec coruʒ viscositate replent:vt
que delectabilissima.⁊ id quidem ꝓblema apparebit nō
parum secundo ⁊ tertio sequentis partis.

ℂ Problema. XIII. Antiqua.

Ropter quid eadē ꝯuescētibus dele
ctabilia vident̄:⁊ valde ꝯtinue obla
ta nō delectabilia:cōsuetudo autē est
multotiēs ⁊ cōtinue aliquid facere?
Aut q2 ꝯsuetudo q̄dē habitū receptiuū alicui9
in nobis facit nō repletionē.Cōtinue āt offerri
aliq̄d replet desideriū:⁊ sicut cā.est eni quis ⁊
desideriuʒ.Habitus q̄dē igit̄ exercitati augent̄
⁊ supercrescūt.Vasa aūt repleta nō fiūt maio
ra:ꝓpter qd̄ ꝯsuetudo quideʒ exñs exercitium
auget receptiuū habitū.Cōtinue aūt oblatum
satiat quidē ⁊ replet desideriū:quo repleto nō
amplius appetimus:auget āt nihil ipsaʒ:ꝓpter
p̄dicta in satietate.Amplius ꝯsuetudo ita vtiqʒ
delectabilis est.Deficiūt aūt ⁊ talia si quis ꝯti
nue faciat:sed principiū operis delectabil'r nos
ꝑmittere ⁊ pluri tēpore posse idem facere q̄ʒ in
cōsuetis existēs:in quo igit̄ ⁊ h ꝯtristat delecta
bile existēs.In eodē ⁊ alia delectabilia:ꝯtinue
enim facta aut oblata vtraqʒ contristāt.Causa
aūt nō infinitas nos ipsas habere potētias rece
ptiuas ⁊ actiuas sed finitas:que adipiscunt̄ cō
mēsuratū ipsis.Hoc enim ꝯtinue est sensibile
in additamentum:hec quidē replentur:alie vō
impotentes sunt agere. Noua.

ℂ Cur eadem ⁊ assuescentibus suauia:⁊ admo
dum crebro vtentibus insuauia sentiātur:cum
tn̄ assuescere sit sepe ⁊ crebro quicq̄ʒ facere?
An q2 ꝯsuetudo habitū rei cuiuspiā capiētē in

nobis efficit: nõ satietatẽ: frequẽs ãt vsus desideriũ explet: qḋ ⁊ ipsuȝ q̃si cã q̃dã est: habitus q̃ cũ exercitant̃ augent̃ atq; pficiũt. Cõceptacula vo infarta nihilo ampliora reddunt̃. Quãobrẽ ↄsuetudo cũ exercitatio sit auget habitũ illũ capiẽtẽ. Qḋ autẽ vsu crebro in cibo assumit̃ infarcit qdẽ expletq; desideriũ: quo explero nõ amplius escã recipimus: sȝ augere illud idẽ nõ põt ob eã. s. rẽ quã modo de infartione retulimus. Ad hec non ideo suauis ↄsuetudo est: q̃ semp delectet. Nã res etiã solite moleste sũt: si vsu qs agit crebriori: sȝ eo certe suauius agitur: q̃m opis principiũ libẽter adimus: ⁊ diutius rẽ facere eãdẽ assueti q̃ȝ nõ assueti valemus. Qua igit̃ re molestũ h̃ est q̃ȝ q̃ȝ suaue sit: hac eadẽ cetera quoq; suauia efficere possunt. Utraq; eni cũ crebro vel fiũt vel pro cibo sumuntur: tedio nos certe afficiũt. Cuius sane causa est: q̇ nos vires siue virtutes vel recipiẽtes vel agẽtes nõ infinitas: sed finitas habemus: que vbi quideȝ qḋ sibi modice competat obtinuerũt: id eni est q̇ cõtinue amplificari sentiatur: altere satis explentur: altere agere nequeunt.

Quare quedã etiã eadẽ apparẽt nobis eẽ delectabilia cũ vtimur eis faciẽdo ipsa ↄsueta: sȝ tñ si hec ipsa valde ↄtinue afferant̃ absq; itermissione: nõ vident̃ nobis eẽ delectabilia vel amena. Sed q̇ sint delectabilia videt̃: q̃ ↄsueta sũt: ↄsuetudo vo est frequenter ⁊ ↄtinue idẽ p̱gere: q̃ videt̃ ex vsu ↄsurgẽ: ⁊ ita q̃si arguit̃ in oppositũ: siue manifestat̃ nã ↄsuetudinis supra quam fundat̃ pblema. ⸿ Deinde [Aut q̃.] Soluit p̃. 2° solonẽ declarat ⁊ ampliat. 2° ibi [Amplius.] Dicit p̃ cãm eẽ: q̃ ↄsuetudo iducit ⁊ ↄcreat in nobis habitũ: p̱ quem possumus de facili ⁊ cum delectatione suscipere qḋlibet occurrẽs: siue sit factio vel actio aut oblatũ: nõ aũt hȝ in nobis repletionem causare: imo id efficit̃ p̱p̱ ↄtinue aliqd offerri: qḋ ostẽdit̃: q̃ aliqd administrare ↄtinue: siue cibus sit idẽ aut potus: replet ⁊ deycit appetitũ: qui siqdẽ est tanq̃ cã q̃re aliquid administrat̃. Uel alr. q̇ ↄtinue offerre est tanq̃ cã q̃re accidit repletio appetitus pstratiua: primuȝ tñ sequẽti adaptat̃ seriei. nã appetitus est qdam habitus: puta iclinatio validior ad appetendũ aliqua p̱pter ↄsuetudinẽ: sed in habitibus: ita est q̇ cuȝ g exercitãt̃ s̃m eos augent̃ ⁊ intendunt̃. Uñ ethi. 2°. ex multotiens agere iusta: fumus iusti: ex multotiens cithariȝare: citharisteː non tñ p̱pter h̃ vasa supreplera alimẽtis ex ↄtinua oblatione reddunt̃ maiora oino: ⁊ maxime cũ fuerit idurata: ita vt nõ possint ↄtinere administrata continue. Propter qḋ infert correlariũ declaratiuũ. d. q̃re cũ ↄsuetudo existat qḋdã exercitiũ: vt in eo qḋ est frequẽter idẽ facere: auget receptiuũ habitũ: ita vt huiꝰ rõne magis delectabit̃ ⁊ iuuabit̃ assuetis: sed illud qḋ ↄtinue affert̃ hȝ satiare ⁊ replere desideriũ siue appetitũ: quo quidẽ accidẽte non amplius appetimus deinceps: neq; tũc auget̃ ⁊ intẽdit̃ ↄsuetudo: vt aliquis appetat p̱pter satietatẽ vt dictũ est ↄtinue generatã. ⸿ Deinde [Amplius.] Declarat p̃dictã solonem ostẽdẽdo quo tp̱e oblata sint delectabilia ⁊ quo nõ: ⁊ ampliat eãdẽ ad actiones dicẽs p̃mo rursus ↄsuetudo ipsa taliter est delectabilis vt dictũ est: defectus tñ accidit circa huiꝰ administrata: si ↄtinue offerant̃ ⁊ nõ circa ↄsuetudinẽ: ita vt tp̱e subsequenti non sint delectabilia: sed in p̃n° actionis cũ incipit preeligere qs ⁊ vti aliquo administrato: delectabilius existit: ⁊ pluri tp̱e talis quidẽ pot id facere cuȝ delectatione ampliori q̃ȝ alius: qui diu ante ipsum esset ↄsuetus: vt visuȝ est p̃us: ita sȝ qḋ aliqd nũc ↄtristat: eo q̇ est ↄtinue factũ: p̃us existebat delectabile cũ nõ fuisset adeo ↄtinuatũ. ⸿ Deinde [In eodem.] Ampliat pblema cũ eius causa dicẽs q̇ eodẽ mõ se hȝ in aliꝭ delectabilibus siue sint actiones vel oblata seu quecũq; alia: nã q̃ ↄtinue fiũt vt currere scribere vel cantare: aut q̃ offerunt̃ ↄtinue: vt legumina ⁊ olera ac iusculuȝ monachis: ambo huiꝰ ↄtristãt. ⸿ Deinde [Causa autẽ.] Assignat cãm q̃re q̃dam delectent ⁊ quedam ↄtristent: dicẽs cãm esse: q̃ ad ipsa que offerunt̃ ⁊ que fiũt nõ habemus potẽtias infinitas ad suscipiendũ ea: q̃ in magnitudine finita nõ põt eẽ potentia infinita. 8° phyſi. sed finita solũ: quibus adipiscũtur qḋ cõmẽsuratũ ⁊ p̱portionabile ipsis: ⁊ tunc vtiq; aduenit actio ⁊ oblatio cũ delectatione: perdunt eni huiꝰ potẽtie habitus ex quibus fiũt op̱ationes: vnde habitus cõsurgũt. 2° ethi. sed q̃ñ pretactũ ↄtinue occurrerit additione vicis post vicẽ causat̃ augmẽtũ sensibile valde: ita vt potẽtie repleant̃ huiꝰ susceptiue ⁊ actiue p̱pter ↄsuetudinẽ: cũ aũt iam p̱fecte sũt replete ⁊ debilitate agere nõ possunt: pars eni susceptiua ⁊ actiua cũ potẽtia deficit cuȝ sit finita. ⸿ Notandũ q̇ ex oibus istis quasi replicans vult Arist. tñ hẽc: q̇ oblata ⁊ facta rõne ↄsuetudinis: q̃ est quidã habitus ex frequẽti acq̃situs offerre ⁊ agere delectãt. nã signũ aggenerati habitus: est delectatio. ethi. 2°. sed ex p̱te illius q̇ oblata ↄtinue partes replẽt intãtuȝ vt non sit locus vacuus: neq; potẽtia receptiua: ⁊ facta ↄtinue debilitant eas: cũ aialis vita non motu tñ mensuret̃: sed etiaȝ quiete. continuo enim motu ⁊ actu animal oẽ languescit. p̃mo de somno ⁊ vigilia: q̃ aũt talia non delectant: verum peramplius ↄtristant: ita vt maius nocumentũ sit ex parte huiꝰ q̃ȝ iuuamentũ rõne habitus acquisiti. Et per hunc elegantem sermonem Arist. soluit̃ ambiguitas que inducit̃: q̇ a ↄsuetis magis delectamur: vt visum est 18°. atq; minus ledimur etiam: iuxta illud Hippo. Ex multo tempore ↄsueta ⁊ reliqua: ⁊ assueti assuetos ferre labores ⁊c. Et aduerso q̇ ↄsuetis multum non delectamur: iuxta illud Topi. 5°. quod frequenter dicit̃ conturbat audientem: ac ex re vulgata contemptus ⁊ nausea surgit.

Margin notes: Cap. 1. ⁊ p̃mo meth. in p̱hemio — T. c. 29. — Cap. 3. — Cap. 3. — Cap. 3. — Delectatio est a cõsuetis — Cap. 4.

⸿ Problema. XIIII. Antiqua.

Propter quid pasta quidem tritici cõfecta fit alba: pasta autem ordei fit nigra? Utrum quia desiccatur magis quod est superficiale in farina ordei: vt in humido calidum: quod facit albedinem. Aut propter calefieri attrahit humiduȝ in se cũ sit magne partis.

Noua.

⸿ Cur massa triticea candidior pertrita efficiatur: ordeacea nigrior? Utruȝ qḋ per summa ordeacee nimiuȝ assiccatur. Calor autem humori permixtus candorem gignit: an quia cum calefacta est humorem ad seipsa trahit: vt que partibus maiusculis constet.

Quare pasta seu massa tritici cũ fuerit bñ ↄfectione malassata fit alba: sed ea q̃ ordei efficit̃ fusca subnigra. ⸿ Deinde [Utrũ.] Soluit ⁊ assignat duplicẽ cãs ⁊ p̱babilẽ p̃us dicẽs cãm eẽ: q̃ illḋ qḋ est sup̱ficietenus in farina

farina ordei cū impastat̄ humido liquore desiccat:ita vt humidū ipsius resolvat̄:quo resoluto calidū etiam succedit:cū nō sit absq; eo:vel saltē nō adest humidum in quo calidū agat:cuius qdē actione in ipso causat̄ albedo:calidum eni in humido albedinē causat:in pasta vō tritici ex opposito cū non adeo desiccet̄ humidū:est enim multum viscosum ⁊ calidū:eo nō desiccato:⁊ calido agente in ipso albedo iducit̄. ℂ Dubitat̄:q: dī calidū in humido albedinē facere:cū dictū sit oppositū:puta nigredinē causare. 4° ex Auic. ℂ Dicendū vt illic visum est:calidū esse duplex:vnū quidē cōmixtū elementatū:quale qd̄ vegetabilū ⁊ aīalū:⁊ que his sunt ꝓpinqua:qd̄ hꝫ dealbare: dum in eius ꝯsiterit nā:vt ostēdūt humiditates ⁊ semina. Est ⁊ aliud calidū simplex ⁊ vt elemētū:cuius est denigrare in humidū agēdo:cū eni actio eius excedat humidū:colliquat ⁊ in poros ibibit eos replēdo ⁊ obturādo:vt aer vaporosus luminosus egrediat̄:ad qd̄ subsequit̄ denigrari:de quo sermo audiēdus Aui.ꝑus:cū calm operat̄ oppositū:vt albedinē iducere. ℂ Deinde[Aut q:] Assignat cāz certiorē dicēs id etiā ꝯtingere:q: ꝑꝑ caliditatē quā acquirit pasta ordei ex motu ⁊ fricatione cōmalassationis: eo ꝙ ē subtilioris subē ⁊ humidioris valde ꝙ̄ triticū:⁊ subā subtilis s̄m Gal. ⁊ Auic.amplius recipit passionē:humidū eni ipsius passibile attrahit̄ in seipsum:calidū enim ad se cōtrahit homogenea:⁊ expellit etherogenea. 4° metheo. Et merito q: ordeū ⁊ eius etiaꝫ massa:cū sit magne partis: est eni rara porosa:vt dictū est 8°.pasta vō frumenti cū parue partis 21°.eo ꝙ lꝫ malasset̄ ⁊ incalescat motu ⁊ cōfricatione:tñ q: subā ipsius nō est ita passibilis:cūꝫ sit viscosa ⁊ parue partis:sine spissa humidū eius non cōcurrit in centrum paste:ita vt eo depauperata sugficialiter reddatur fusca:ceu ex opposito accidit ei que ordei.

ℂ Problema. XV. Antiqua.

Propter qd farina ordei magis aqua accidit ꝯfici ꝙ̄ oleo existenti viscoso: adhuc ꝯglutinatiuū magis viscosuꝫ: oleū aūt aqua viscosius? Aut q: subtilior est aq̄:q̄re venit ⁊ itrat in totū ⁊ molle facit. Cōglutinat̄ aūt magis ⁊ cōprimunt̄ adinuicē etiā cōpressa absq; confectione. Noua.

ℂ Quā ob causam farina aqua subacta melius coeat:ꝙ̄ oleo subacto qd̄ tenacius est:ꝙ̄ꝙ̄ glutinantius quod lentius est. Oleuꝫ auteꝫ lētius ꝙ̄ aqua? An ꝙ aqua tenuior est vt vsquequaq; subire emollireq; valeat. Coheret itē ⁊ cōprimitur inter se melius farina aqua subacta:ꝙ̄ꝙ̄ etiam sine contritu comprimi queat.

Quare farina ordei ⁊ vīr oīs magis ꝯficit̄ ⁊ malassatur aqua cōmixta ꝙ̄ oleo:cū tñ oleū sit viscosum:⁊ sit ad ꝯfectionē opatiuū in amplius. Et id est quod subdit dicēs:adhuc illō qd̄ est ꝯglutinatiuū plus est viscosuꝫ:sed id est oleū respectu aque:ꝓpter qd̄ farina ipso magis ꝯficiet̄ ⁊ iuiscabit̄ ꝙ̄ aqua:⁊ in h̄ tetigit motiuū ⁊ arguit in oppositū. ℂ Deinde[Aut q:]Soluit dicens huiꝰ cām esse:q: aqua subtilior est oleo:⁊ p ꝯñs penetrabilior: ⁊ ideo puenit ⁊ penetratione subintrat in totā farinam ⁊ reddit eam mollē:ꝙ nō solum fit qñ aqua ⁊ farina ordei cōmixta in ad inuicē ꝯglutinant̄ amplius ⁊ cōprimuntur inter se per oēm partē:imo qd̄ plus est qñ etiā cōprimuntur simplr: absq; ꝯfectione malassando viniq; ducendo: aqua ⁊ farina plus cōmiscent̄:ꝙ̄ si oleo permiscerent̄ farina etiam agitatione. ℂ Dubitat̄:q: dictū est aquam oleo subtiliorē fore:cuius ꝯtrium sentit cōmune dictum volēs oleum ceteris liquoribus nālibus subtilius. Adhuc videmus vasa in qbꝰ ꝯtinet̄ oleū:ꝙ humectant̄ etiā exterius olei humiditate:qd̄ nō accidit cū aqua aut alijs replētur liquoribꝰ. Et ꝯspicimus alijs magis penetrare illa qbus occurrit. ℂ Dicenduꝫ sicut dī de sensu ⁊ sensato:ꝙ aqua est subtilissima oluꝫ humidoꝝ:⁊ ipso oleo:qd̄ ⁊ tali signo asserit:q: grauius est sīlare in manu aquā ꝙ̄ oleū. ℂ Uñ videt̄ esse dicendū ꝓpter instantias pretactas:ꝙ aqua vt simpliciter est dicere est subtilior oleo:totuꝫ toto comparando:tñ in oleo inest aliqua pars aerea que subtilior est aqua:sicut aqua subtilior est aer:⁊ iō dictū est ibidē oleuꝫ longius ptendi aqua:ꝑꝑ eius viscositateꝫ ⁊ lubricitatem: que ipsam humiditatē subtilē nō mox ꝑmittit transire ⁊ spargi:ceu aqua spargitur cōfestim ⁊ pertransit: est enim aqua fragilis:quare aqua per distillationem facta ex oleo separato ab ea viscoso tenaci reddit̄ subtilissima intātū: vt penetret tanꝙ̄ balsamus nouior. Est ⁊ alia pars eius viscosa tenax que de se tarde penetrationis est:oleum enim compositum est ex partibus subtilibus aereis ⁊ ex grossis terrestribus ⁊ aquosis. Ex his itaq; veritas apparere potest dubitanti ⁊ solutio inductorum.

ℂ Problema. XVI. Antiqua.

Propter quid non ꝯfecti panes ⁊ confecti vehemēter franguntur? Aut nō confecti quidē ꝓpter id qd̄ nō sunt cōiuncti. Cōfectio enim ꝯiūgit:ꝑparat̄ igitur ad fractionē:adhuc incōmixtuꝫ ⁊ multū habent humidū. Cōfecti aūt vehementer valde sunt sicci:ꝓpter id qd̄ modicum habent. Calefactis enim totum egredit̄:quare vtraq; propter id qd̄ multū humidū egreditur franguntur: multū eni in nō cōfectis qbus simpliciter inest: in ꝯfectis autem ad reliquum. Noua.

ℂ Cur panes vt paꝝ triti sic nimiū triti rūpunt̄? An ꝙ paꝝ triti qm̄ ptibꝰ minus ꝯnexis īter sese ꝯtinent̄ idcirco rumpi facile queunt. Tritatio eni partes copulat ⁊ ꝯiūgit. Ergo suo ipsi discrimine ad disruptionē paratiores redduntur. Adde ꝙ multū humoris ⁊ in ꝑnicuū cōtinēt qui nimius tritura ꝑfluxūq; recepere. At quos nimiū tritos igni mādauimus hi sicci admodū sūt:qm̄ humoris paꝝ imodica agitatio tritandi reliquerit:idq; decoctio totū exactū est. Igitur rumpi vtrosq; necessuꝫ est: qm̄ humoris multū educitur:multū eni vt absolute in his continet̄ quos parum tritaueris: sic reliqui comparatione in his est:quos imodice agitaris.

Quare panes ꝯstructi ex pasta nō vehemēter malassata ⁊ ex vehemēter ꝯfecta celerius frāgunt̄ ⁊ leuius his q sunt ex pasta cōpositione haꝝ meꝰ. ℂ Deinde[Aut q:]Soluit ⁊ primo ad primā partē di.causaꝫ esse:qm̄ cōpositi ex pasta non vehementer ꝯfecta: ꝓpter id qd̄ non reddit̄ sufficienter adinuicem ꝯiuncta:franguntur faciliter:confectio enim ⁊ malassatio partes paste in adinuicē ꝯiungit:qui qñ ipsa caruerint ꝑparant̄ ad rupturā de leui. Ad h̄ etiā facit:q: hꝫ panes hñt humidū multū

Dubium.

Solutio. Calidum duplex.

Dubium

Solutio Cap. 1.

Aduerte ꝙ supius tetigit oleum esse de subtiliorihꝰ liquoribꝰ. nūc dicit aquā īꝫ vtriūq; eē subtilissimū ac li quor. vide quo pacto vnū ⁊ reliquū intelligatur.

nõ cõmixtũ decẽter adiuicẽ:nõ eñi vna pars alteri firmiter alligaꝛ:⁊ iõ faciliꝰ os frãgiꝛ cõplicatũ capillo. ¶ Deinde [Cõfecti.] Assignat cãm 2ᵉ ptis.d.cãm forꝫ:qꝛ panes ꝯstructi ex pasta ꝗ̃multũ ꝯfecta:valde sũt sicci ꝓꝑ id qȯ humidũ modicũ hñt:qꝛ panis cũ fuit calefactus ꝑ furnũ totũ fere humidũ fuit egressuꝫ.cũ.n.vehemẽter malassaꝛ pasta:humidũ disseminaꝛ in ptes paruissimas.vñ reddiꝛ passibiliꝰ ⁊ ꝯsumptibilius:vt visuꝫ est 14ᵒ. Et iõ ꝯcludit ꝙ bñ ꝯfecti panes ⁊ praue frãgũꝛ celerrime.multũ.n.ꝯfecti rũpunꝛ eo ꝙ multũ humidũ sepaꝛ ab eis in dcoctiõe: qȯ sufficiẽs retẽtũ hẽbat ipsos reddẽ frãgibiles nõ dfacili. Panes aũt nõ ꝑfecte ꝯfecti frãgunꝛ:eo ꝙ mltũ humidũ ipsis ieiẽt simplr.i.sine plicatiõe ⁊ diuisiõe ꝑ totũ equalr: sꝫ in his quoꝝ pasta fuit vehemẽter ꝯfecta:ꝓꝑ reliquum humidũ qȯ remãsit vt ẽ visuꝫ:in ea paꝝ defacill rũpunꝛ ꝓꝑ reliquã cãꝫ.s.euaporationẽ humidi a calo dispsi ꝑ minima paste:⁊ id qdẽ tactũ ẽ 7ᵒ quo ad eiꝰ alterã partẽ.

Ex quo fit dfacili frãgibilis panis.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter quid leuioꝛ confectio fit ꝗ̃ vtraqꝫ:humidũ nãqꝫ ⁊ farina per se? Utrũ qꝛ cõmixtio spiritus icluditur? Aut qꝛ a calido qȯ est in farina exhalat aqua:quare minus fit mixtũ. Aer aũt ꝗ̃uis ⁊ misceatur nihil vtiqꝫ leuius facit. Hꝫ eñi grauitatem ⁊ aer in aere. Noua.

¶ Cur massa tota leuioꝛ fit ꝗ̃ seorsũ humoꝛ ⁊ farina? Utruꝫ qꝛ cum miscenꝛ spũs intercluditur? An qꝛ pars aque a caloꝛe farine indito euaporatur:itaqꝫ minus id reddiꝛ quod ex vtroqꝫ mixtum constiterit. Aer aũt aque tametsi misceatur nihilo tñ leuioꝛem faciat. Nam ipse quoqꝫ aer cum aere pondus augeat.

Quare aliqd cõpositũ ex aliqbus duobus grauibꝰ est leuiꝰ siue minꝰ graue ꝗ̃ vtrũqꝫ cõpositoꝝ simul iuxta positũ añ cõmixtionẽ in 3ᵐ.v.g.humidũ aliqȯ liqdũ vt aq̃ ⁊ farina frumẽti. ¶ Deinde [Utrũ.] Soluit ⁊ ꝓ ꝓbabilr.d.cãꝫ eẽ:qꝛ cũ hec cõmiscenꝛ icludiꝛ in eis qdã spũs vẽtosus causatꝰ ex motu ⁊ cõmassatione priũ in adiuicẽ cõpositũ extẽdẽs ⁊ alleuiãs:vẽtositas.n.petẽs superioꝛa vĩ corpa leuificare. ¶ Deinde [Aut.] Assignat cãꝫ verã:qꝛ qs.d.fortassis:spũꝫ illũ grauare deorsuꝫ:eo ꝙ generatꝰ sit a frido:vl qꝛ aereꝰ petit ceu apꝑebit vt aer ĩfima.Di.cãꝫ eẽ:qꝛ ꝓꝑ calm qȯ est in cõposito fcõ ex aq̃ ⁊ farina:cũ ipsa sit poᵉ cala:motu ⁊ ꝯfricatiõe priũ qñ fit cõmassatio hꝫ calefacꝛ.educiꝛ.n.ipsiꝰ in actũ poᵉ aquã ⁊ humidũ aquosuꝫ ẽt cogẽs exhalare:cũ sit qd graue:vt tactũ ẽ 5ᵒ.qꝛ cõpositũ ex vtrisqꝫ fit minꝰ graue vt pasta:ꝗ̃ eẽnt ambo simul ꝯtigua:⁊ maxie cũ fuerit vehemẽti malassatiõe ꝯfecta. ¶ Deinde [Aer aũt.] 3ᵒ remouet falsaꝫ cãm:putaret.n.qs illȯ iõ ꝯtigẽ:eo ꝙ aer leuitatẽ hẽt in loco suo: iõ remouẽs iquit:ꝙ ꝗ̃uis aer cõmisceaꝛ cõposito subingrediẽdo poros ipsius:in nullo tñ cõmixtus reddit cõpositũ leuius:eo ꝙ aer in aere ⁊ in ꝓpria regione hꝫ grauitatẽ:qua tendit deorsuꝫ relictũ sue nature.4ᵒ etiã celi: vtrũ aũt aer habeat grauitatem in sphera ꝓpria vel leuitatem visum est 11ᵒ 45ᵒ.⁊ apparebit in.25.12.⁊.13.

T.c.30.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

Propter qd cũ farina ordei potatum lac ⁊ dulce videnꝛ dulcioꝛa? Utrum igiꝛ ꝓꝑ nõ dulce magis vĩ:farina aũt nõ dulcis. Aut qꝛ ꝑcurrit farina habẽs dulcedinẽ.quare pluri tẽpoꝛe sensus est. Noua.

¶ Quã ob cãm lac vinũqꝫ dulce quotiẽs cũ farina ordei bibiꝛ dulcius sentiꝛ? Utrũ ꝙ ad non dulce dulcioꝛa isthec esse videnꝛ:farina.n.dulcis nõ est:aliter qꝛ humoꝛ dulcis mixtus cũ farina diutius immoꝛatur. An ꝓpterea quia farina que dulcedinem in se habet aliquãdiu immoꝛatur:itaqꝫ diutius sensio habetur.

Quare lac ⁊ vlr dulce vt mel vinuꝫ tale ⁊ huiꝰ potata:si fuerint mixta ꝑus cũ farina ordei: gustu apparẽt dulcioꝛa:ꝗ̃ si ꝑ se sumerenꝛ. ¶ Deinde [Utrũ.] Soluit duplr vt ꝑus.d.cãm esse:qꝛ cuꝫ farine misceꝛ aliquid dulce: ꝓpter hȯ qȯ ipsa nõ est dulcis sed insipida:dulce tũc sentiꝛ dulcius qꝛ ꝯtria secus inuicem positis:maioꝛa ⁊ minoꝛa videnꝛ:⁊ peioꝛa ⁊ melioꝛa hoibus:elenchoꝝ ꝑmo.magis eñi elucescunt.⁊.9.22.omne idem iuxta contrarium magis videꝛ:cũ vnũ sit rõ cognoscendi aliud:sicut ostẽdiꝛ cũ mel gustareꝛ vna cum aloe:dũmodo nõ fit istoruꝫ mixtio facta resultans in 3ᵐ. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat cãm certã ꝯcesso ꝑ oppositum ꝑuoꝛs: ꝙ farina dulcedini attineat di.cãm esse:qꝛ farina habens de se aliquã dulcedinẽ:vel habẽs ipsaꝫ ꝓpter admixtionẽ dulcis cui admisceꝛ: percurrit ⁊ pertransit per membra gustus adherendo sui viscositate:ita vt ꝑmanẽs aliqualr sensus delectabilis in gustu percipiꝛ tẽpoꝛe longioꝛi:quare saltẽ magis delectat extẽsiue. Unde panis lesca liquoꝛe ibibitus humectat ꝑamplius ventris ptes ⁊ sici resistit:ꝗ̃ si liquoꝛ singulariter exhibereꝛ:amplius eñi ⁊ diutius icarceratus panis ꝑmanet aggregatus humectans.

Cap. 12.⁊ vltimo.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Propter qd minus intẽperatus videtur idẽ potꝰ cũ farina bibitus? Utrũ qꝛ cõtemperãt aliud habens cũ alio. Aut qꝛ opponitur potui ⁊ deperdit contrahens in se. Noua.

¶ Cur eadẽ potio minus mera appareat:si farina ordei insperfa bibaꝛ? Utrum ꝙ diuersa sibi miscenꝛ ⁊ tẽperanꝛ. An qm̃ farina humoꝛi obducta in sese retrahens abolet qualitatem.

Quare vnus ⁊ idẽ potus cũ fuerit intẽperatus ⁊ minus gustui accõmodatus si bibaꝛ cuꝫ farina ordei ⁊ maxime cũ saucib:ipsius minus ꝑcipi videꝛ intẽperatus. ¶ Deinde [Utrũ.] Soluit duplr vt ꝑus dicens cãm esse:qꝛ qñ est vnũ mixtũ cũ alio quoddã cõpositũ cõtẽperatũ ⁊ delectabile ꝯsurgit:vt ostẽdit çuccharum: aut mel cũ aliquibus per se non boni saporis admisceanꝛ:delectabilissimũ inde ꝯsurgere saporẽ eo qui ꝑus. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat cãm certioꝛẽ.d.id ꝯtingere: qꝛ farina opponiꝛ illi potui intemperato sibi coniuncta:ita ꝙ cõtrahens in seipsam illius intẽperantiã:occultat ⁊ destruit ipsam:ceu maioꝛ motus minoꝛeꝫ repellit.de sensu ⁊ sensato.⁊ doloꝛ maioꝛ minoꝛẽ ꝼm Hippo.denigrat. Et id taliter expositum ꝓblema aduersaꝛ saporem prioꝛi.

Cap. 2.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Propter qd coꝛtex plus aquã recipit? Aut qꝛ frumẽta ex qbꝰ talis factꝰ coꝛtex. Aut qꝛ farina quodãmõ ex coꝛtice:farina aũt plus recipit:etenĩꝫ fit tumoꝛ

mior plus: aut qd est frumentorum: sternunt enim & que in frumentis: plura autem plus capiunt & hoc. Et quia habet caliditatem: & farina & cortex: calidum autem & attrahit magis humidum: & consumit exhalans. Noua.

¶ Cur alica plus aque recipiat quam triticum vnde confecta est? An propterea quod alica farine quodammodo est similis: farina autem plus aque imbibit: moles enim amplior eius quam tritici est. Pressius namque & constipatius triticum est. At quod autem amplius est: plus id capere potest. An non solum ea ipsa de causa ita fit: sed etiam calore quem intra se continet & farina & alica efficitur vt bibacius hauriant: quod enim calidum est humorem id & efficacius ad se trahit: & expeditius in vaporem consumit.

Quare cortex siue furfur frumentorum cerealium seminum amplius receptiuus est aque & vlr ois liquoris quam ipsa. ¶ Deinde [Aut.] Soluit quadruplicem denotans causam di. primo ideo fore quia frumenta sunt illa ex quibus per molitionem separatione puri ab impuro causatus est huius cortex: qui quidem est calidior & siccior frumentis & rarior: quare plus attrahit in se aque: plusue potest suscipere: tum propter fortitudinem agentis: tumque patientis aptitudinem. ¶ Deinde [Aut qr.] Assignat aliam causam di. eam fore: quia cortex siue furfur frumenti est vtrumque farina: continetur enim & ipse: sed farina plus recipit aque: quare & tumor prouenit maior cum ea mis. est aque quam si coniungeretur frumento. Itaque & cortex suo modo amplius intumescet frumentis: sunt igitur tria secundum plus & minus ac medie intumescentia. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliam causam di. ideo esse: quia cortex est de numero ipsorum que continentur in frumentis: cum igitur pisternuntur & moliuntur: tunc ea que sunt in ipsis consimiliter patiuntur: vnde plura efficiuntur: plurificata vero plus sunt aque susceptiua. ¶ Deinde [Et qr.] Assignat aliam causam dicens id esse: quoniam cortex & farina etiam sunt calida: calidum autem humidum ad se amplius attrahit cum hoc sit de ratione ipsius. Est enim sibi semper in mixtis coniunctum & inde pabulatum: quare tumescentia efficietur maior in his quam in frumentis: non tamen diu remanebit: quia calidum humidum calefaciendo ipsum cogit exhalare.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Propter quid farina tritici cum conficitur maior multum fit quam farina ordei secundum proportionem? Aut quia hec quidem multam aquam recipit hec vero modicam. Causa autem recipit plus: magis enim conuenienter farina ordei. Calefacta enim: aliud vero non calefacta: magis autem siccum est calefactum. Aut quia confectionem magis recipit farina. s. tritici: huius autem causa in eo quod est parue partis. Quemadmodum igitur queecunque propinque potentie sunt paruitati: tanto plus recipiunt aquam: glutine enim vtitur aqua: quemadmodum & Empedocles induxit in persis dicens: farinam ordei aqua conglutinans: & consumit multum propter hoc. Noua.

¶ Cur farina tritici massata pericaque longe amplior reddatur quam ordei. s. ex proportione? An quod altera multum humoris sibi admittit: altera parum. Sed qua de causa plus admittat. Congruens enim potius dixeris: vt ordeacea bibacior sit. Quippe cum ordeum tostum: triticum non tostum sit. An propterea ita fit. Quia tituram pleniorem triticea patitur. Cuius causa est: quod partibus minutioribus constat. Fit igitur quasi vt quatuplo partibus contineri potest minoribus tantuplo humorem sibi largiorem admittat. Quippe que ipsum humorem pro glutine sibi capiat: vt Empedocles quoque suis in persicis diuerticulo quodam ait. Multumque humoris proinde absumere queat.

Fere repetit. 8. & 9. vt magis declaret & causam indicat comparationis sepe practam cum dicit secundum proportionem. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit & assignat duplicem causam di. primo id esse: quia farina triticea multam suscipit aquam: illa vero que ordei paucam: ad quod maior tumor sequitur aut minor. Et assignat demum etiam causam cause di. quod causa quare farina tritici plus recipit aque illa que ordei est: quia conuenientius in se continet illa que faciunt ad maiorem aque susceptionem farina triticea quam ordei: calefacit enim cum frumentum sit calidum: reliqua vero reputata que ordei non calefacit cum frigidum sit ordeum. ¶ Confirmatur. quia triticum est siccum digestione conterminatum: tale autem magis calefactiuum existit: & sic aquam amplius ad se attrahit & sibi coimbibit. Ordeum autem humidum humiditate quadam indigesta: vt visum est p.° 36°. casu impeditiua. ¶ Deinde [Aut qr.] Assignat aliam causam di. causam esse: quia farina tritici magis est nata recipere confectionem & intumescentiam quam farina ordei: & hoc iterum extat causa: quia farina frumenti est parue partis: foramina enim sunt in ea parua & multa: sicut dictum est per oppositum 14°. quod farina ordei est magne partis: nunc autem quecunque virtutes alicuius susceptiue quanto plus attinuerint paruitati: tanto in se plus suscipere valent illud. puta aquam: quod ostendit cinis grossior & subtilis: eo quod aquam deglutiunt magis: li enim sint paruorum contentiue pororum: sunt tamen quam multi: farine autem huiusmodi insunt tritici: opposita vero ei que ordei. ¶ Deinde [Quidem.] Declarat id autem per Empedocles dicens id esse ceu introducit Empedo. apud persas loca tunc maris maioris inhabitantes: que nunc tartari occuparunt: inquiens quod aqua conglutinat partes farine ordei adinuicem: in tali autem conglutinatione humidum dispartitur in partes minimas farine: ipso autem sic dispartito consumitur eius quantitas magna: cum imbecillius reddatur minutatum. ¶ Notandum Aristo. nolle per hunc sermonem Empedo. farinam ordei plus sibi aque imbibere quam eam que tritici: quia contrarium est ostensum: sed potius quomodo illud quod est parue partis possit aque amplius exhaurire eo quod grosse: quale quidem passa est farina tritici ad eam que ordei.

Frumentum calidum ordeum frigidum.

Cause caliditatis & frigiditatis frumenti & ordei.

Nota expositionem dictorum phi.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Propter quid & calefacta pasta tritici maior fit quam pasta vel massa ordei? Aut quia habet humidum non separatum quod egrediatur calefactiuum non spiritus factus & non potens exire: similiter & in massa propter diuersitatem paste. Desursum enim quod est ex paruis partibus eleuat & facit humorem. Amplius autem & plus habet humidum ex quo calefacto spiritus fit vniuscuiusque pluris necesse fieri plus. Noua.

¶ Cur etiā igni mādata massa tritici amplꝰ augeatꝰ q̄ ordei? An q̄ humorē in se ꝯtinet indiscretū: qui recalescens extrudi nequeat: hic ergo cū in spūʒ trāseat: ne sese ꝓmere patitꝰ: at que ex massa ordei possit videlicet ꝓpter tritici spissitudinem: spissius enim est qđ partibus ꝯstat minutioribus. Idcirco extollit molemqʒ agit ampliorē. Ad hec plus ista humoris ꝯtinet. Quo recalescēte spūs ꝓuenire solutus est. Ex quaqʒ re aūt pluris plus proficiscatꝰ necessum est.

Repetit specialius 9ᵐ ꝓblema vt magis exponat dī. Quare calefacta ⁊c̄. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit ⁊ assignat duplicē cām: pmā gdē q: triticū non hʒ humidū separatū ab ipsius corpe: sed totuʒ toti imixtum magis q̄ ordeū: ꝓpter eiꝰ idigestionē. vn̄ vētosum aquosuʒ: ⁊ q: nō est separabile humidū a corpe suo cuʒ calefit: nō egreditꝰ. nō eni generatꝰ inde spūs ventosus qui possit exterius exire ac exhalare sicut forte accidit ordeo: applicans vō deinceps qđ dictū est de tritico paste tritici ait: q̄ eodem modo accidit paste vel masse tritici propter eius densitatē ⁊ inuiscationē nō exhalat calidū: imo densum ⁊ spissum qđ est cōpositū ex paruis partibus permanet: cōtinēs calidū intra ipsuʒ. Ex gdē cuius accidit eleuatione tumor ⁊ inflatio in pasta eius: in ea vō que ordei secus est: cum non sit humidū ibidē calido inuiscatum. ¶ Deinde [Amplius.] Assignat aliā cām dicēs etiā ex hoc accidere: q: pasta tritici puls in se ꝯtinet humidi nati calefieri: quo gdē calefacto causatꝰ spūs: qui extensiuus tumorem inducens: neqʒ tn̄ pōt egredi ex corpore paste: ceu videtꝰ accidere in ampullis que tumorē grandē acquirunt: nunc aūt vniuscuiusqʒ cuius est plurimū de huiꝰ spiritu necesse sit plus extendi: tale vō quod est pasta tritici: non autem que ordei cū sit calida. Propter qđ pasta confecta oleo melle ⁊ ouo cū aqua calefacta itumescit: maxime āt q: spūs vētosus causatus in cētro calido igneo viscosuʒ eiꝰ extēdēte vndiqʒ ꝓhibetꝰ exteriꝰ egredi ob viscositatē ⁊ tenacitatē ꝑtiū: pp̄ qđ retētus extēdit partes ⁊ tumorem inducit. (Cur pasta tumicat.)

¶ Problema. XXIII. Antiqua.

PRopter quid qui sunt circa ciborum operationē qui quidem sunt circa ordea discolorati fiunt ⁊ fluxiui: qui āt circa frumenta boni habitus? Aut q: triticum facilius digestibile est ordeo: propter quod ⁊ defluxiones. Noua.

¶ Cur pistoꝝ ceteroꝝūqʒ officio fungentiū frumētario: qui ordeū attractāt ibecilli efficiantꝰ: ⁊ destillationibus infestentꝰ. Qui aūt triticū corpore sint bene habito? An q̄ facilius triticū cōcoqui q̄ ordeū pōt. Atqʒ ea re delibamenta inde manantia esse faciliora necesse est.

Quare illi qui insistunt operationi ciboꝝ volētes eis nutriri si vtantur cibis ex ordeis factis vt pane vel aliis redduntur pallidi praue colorati ⁊ vētres fluxibiles habent: sed qui operationi ⁊ nutrimento insistunt qđ habetur ex tritico sunt boni habitus valde ⁊ sani: qđ ostēditꝰ ex eo q̄ redduntꝰ bene colorati. vnde dictū est 25ᵒ pme. multū bene magis colorati ꝯtingit circa farinaꝝ triticeaꝝ operationē q̄ circa ea que ordeorum. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicēs cām huiꝰ esse quia triticū est melius ⁊ facilius digestibile ⁊ in se ⁊ in alio q̄ ordeuʒ: ⁊ q: ordeū huic opponitur ventres reddit solubiles: qđ non facit triticum: cum eius nutrimentum sit adhesiuum valde moderatam habens viscositatem: vt dictuʒ est scđo. Est etiā calidum ⁊ humidū temperate: qđ autem tale proportionale est ac conueniens virtuti digestiue calido vigente ac humido. ¶ Notandum q̄ ordeum est fluxibile: nō tamen quia indigestibile solum: sed magis quoniam abstersiuuʒ: qđ autem tale est: habet remouere humiditates viscosas orificiis pororum adherentes superficietenus: ita vt prolonget eas ab ipsis. omne enim abstersiuum essentialiter lenit naturam: lʒ non sit in eo virtus solutiua. Aui. 2ᵒ canone. subtiliter tamen consideranti apparebit q̄ ois abstersio ab indigestione rei abstergentis causetur. omne enim abstersiuum amaꝝ est. Auic. ibidem. omneqʒ amaruʒ digestioni resistens nutritioni ordinate. ¶ Dubitatꝰ. (Dubium.) quia prescriptum triticum plus ordeo digestibile cum dictum sit 36ᵒ prime. farinam tritici fore dure digestionis. Etiam quod datur habenti debilem digestionem videtꝰ facilioris esse digestionis: huiꝰ quidem est ordeum ⁊ non triticum: cum illud detur infirmis habentibus debilem digestionem: non autem triticum. ¶ Dicendum q̄ triticum quantum est de se est facilioris digestionis: ⁊ maxime illius que ordinatur ad nutricationem ⁊ restaurationem deperditi: cum sit calidum ⁊ humiduʒ in se digestū. (Solutio) ordeum autem per oppositum de se tarde ⁊ difficilis est digestionis: cum sit frigidum ⁊ siccum: plenum humiditate aquosa: propter quod redditur ventosum: per bonitatē tamen preparationis tollitur huiusmodi ventositas ⁊ indigestio: vt est declaratum 36ᵒ prime: ita vt efficiatur digestione bene digestiuum: que ordinatur ad conseruationem vite seu virtutis ⁊ non ad ipsius augmentuʒ. (Triticū in calme et digestio.) ¶ Dicendum igitur primum ad inductiuum Aristo. q̄ farina tritici est tarde digestionis ab infirmis: de quibus illic sermo: non autem in se ⁊ in sanis: aut forte dicitur id ꝓpter viscositatem ipsius. ¶ Ad aliud etiam apparet: quoniaʒ aliis corporibus ⁊ digestionibus ordinatur ordeum ⁊ triticum: hoc quidem enim sanis: illud vō egris: quibus non oportet virtutem augmentare: sʒ sicut inuenitꝰ custodire. afo. prima. ¶ Aut dicendum ordeum non propter digestionem ⁊ nutritionem dandum: verum propterꝰ infrigidationem lenitionem ⁊ abstersionem magis. Uel dicendum per accidens vt visum est ordeuʒ digestibile reddētꝰ: puta propter bonam ipsius decoctionem: cuius signū est: quia precipitur ex ordeo constructa diligentissime componi ⁊ perfecta decoctione decoqui.

¶ Problema. XXIIII. Antiqua.

PRopter quid panis siquidem si quis ipsuʒ asset durior fit: si quis aūt ipsuʒ tepefaciat humidior vsqʒ ad aliquid? Aut quia ipso assato humidum egreditꝰ: durior igitꝰ fit. Supercalefacto autem humidum consistens diffunditur ab igne propter quod humidiores fiunt. Noua.

¶ Cur panis tostus durior: tepefactus humidior reddi aliquantisper possit? An quoniā cuʒ torrefit humor extruditur: itaqʒ panis relinquitur durior. Leniter autē cum recalescit humor consistens ab igne diffunditur. Humidiorqʒ proinde existit.

Quare si quis asset panē durior reddit panis: sicut ostēdit biscoctus: si vero ipm qs tepido calore tepefaciat fm aliqd efficit humidior minusq3 durus. Dicit aūt fz aliqd. i. aliquo tpe: qr si diu maneret 7 in tepido calido pus attractū humidū exhalaret: 7 ideo durus efficeret etiā. vel fm aliqd qr humiditas sibi reddit fm aliquā partez vtpote exteriorē. ❡ Deinde [Aut qr.] Soluit dicēs cām eē: qr cū assetur forti ex ignis ide humidū foras egredit eo subtiliato porisq3 ampliatis vnde durior efficit: si vero etiā postq̄ diu permanserit ita vt indurari ceperit supcalefiat itez calore tepido: dilatatio 7 attractio humidi exterius fit: qd in centro latitans interius foras diffundit ab igne seu calore: eliquat enī humidū 7 attrahit. Et ideo panes hac arte molles 7 delectabiles redduntur: qd 7 maxime accidit cum irrigati prius fuerint humido. Hoc aūt ostēdunt oia dura in quibus aliquid latitat humidi: cū igni exponunt sicut castanee glandes auellaneq3 sicce.

❡ Problema. vltimū. Antiqua.

Propter quid farine qdem ifrigidate minus cōprimunt: farine autē ordei magis? Aut qr hec qdem parue partis existētia non derelinquunt regionem: 7 grauia repressione plura minus continent equale. Farine quidem igitur ordei maiores sunt: infrigidate vero minores fiunt: qre minus cōprimit plus. Farine aut triticee existūt qdem parue partis existentes: quare non, pter hoc infrigidant: sed vt sint leuiores: 7 non cōtrahunt per repressionē. Grauior enim naturaliter farina triticea ordeacea. Noua.

❡ Cur farina tritici resiccata min⁹ constipet q̄ ordei? An q intercapedine vacant: que ex partib⁹ cōstant minutissimis: 7 plura que grauiora sunt: compressa suopte pondere tātidez occupant q̄tuz pauciora. Sed farina ordei crassiuscula est: itaq3 siccata compesci atq3 in min⁹ ztrahi pōt: vt qd minus est suo compressu plus illud constipet in seipm capessatq3: triticea porro particulis minutissimis iam constat. Itaq3 non ideo resiccatur vt pres reddant minores: sed vt leuiores efficiant minusq3 constipentur suo compressu 7 nutu. Natura enim grauior farina triticea q̄ ordeacea est.

❡ Explicit vigesimaprima particula.

Quare farine qdē triticee p se aut cōfecte cū infrigidate fuerint: minus cōprimant 7 cōdensant adinuicē: 7 sic maiores pmanent: sz farine ordei aut paste cū refrigerant plus partes in adinuicē ↄdensant 7 minorant. ❡ Deinde [Aut qr.] Soluit di. cāz esse: qr farine triticee existunt paruarum partiū 7 minutarū valde: vt dictū est. 21. q̄re nō derelinquunt ppriū locū intumescētes distantia: sunt enim graues: 7 que sunt grauia vt ad multuz ppter repressionē quā recipiunt minus cōtinent: q̄ illud qd est equale propter poroz angustias: qd aūt tale nō pōt effluere partes relinquēs minoratas compressione: sz farine ordei 7 paste etiā infridate pporrionabilr minus cōprimunt 7 minorant: cū prius extiterint maiores qn fuerint calefacte q̄ farine tritici: tā infrigidate minores reddunt illis: ita vt totalr accidat oppositū fm prius 7 posterius in farinis tritici 7 ordei: q̄re farine ordei posteri⁹ vt ifrigidate minus comprimant: 7 sic minores reddunt q̄ prius. Tunc vlterius quasi reiterans de farinis tritici subdit inquiens: q farine triticee cum sint paruarum partiū vt dictum est non infrigidantur faciliter: eo q calidū non potest densitate partium in eis suscitatuz exhalare: neq3 aer frigidus exterior subintrare: sz q farine tritici 7 vniuersaliter que ipsius sunt leuiores. Ad hoc operatur: quia non cōtrahunt repressione facta graui: vt que ordei: propter calidum subinclusuz non valens q̄ parte coexhalare: nō tamen ppter farinas vt farinas: eo q de se ac vniuersaliter farina tritici est ponderosior ea que ordei: qd ostēdit ipsius humidi 7 tenacitas 7 viscositas: 7 fortassis huiq̄ fuit motiuum quesiti.

❡ Incipit vigesimasecunda pticula: de his que sunt circa fructus plantarum.

❡ Problema. I. Antiqua.

Propter quid fructuz posterius q̄ prius comedunt: non proportionabiliter eisdem tumor repletionis fit? Aut qr grauior est fructus multum cibis: declarant aūt ficus si postreme comedantur vltimo enim euomuntur. Siquidē ergo primo per grauitatem deorsum tendentia: amplitudinez superius faciunt: quare quod facile recipiunt tumor ciborum: econuerso autem introducti cibi: propter id q non deorsum feruntur: velociter superius vacuum preoccupant. Noua.

❡ Quā ob cām poma non ita prius vt post esitata in repletionis mole respondeant? An qm ceteris esculentis genus pomorū longe graui⁹ est: qd argumēto ficuum constat: que nouissime esitate vltime tamen euomunt. Poma igit ante ingesta suo pondere in imum delapsa: spatij amplitudinē relinquūt superius: vt cibū sequentem admitti facile liceat. At si econtra sumantur: vsu eueniet: vt quoniam deorsum ferri expedite non queant: innatent: 7 partem totā fere occupent inanem.

Incipit 22ª particula in qua agitur de pblematibus circa fructus plantarum: cū visum sit de eis que circa semina. Proponit igitur prius. Quare hoies vt multum comedunt fructus post comestionē: incomparabiliter enim magis edūt posterius ipsos q̄ anterius: 7 maxime cuz quis coz relinquit nature: non gubernatus medicinali artificio: illud enim precipit quosdaz sumi anterius 7 alios posterius. ❡ Deinde [Eisdem.] Tangit motiuū quasi. d. nō videt q amplius post comestionē fruct⁹ debeant sumi q̄ ante: qr eis vtroq3 comestis mō vt prius 7 anterius tumor ventris repletionis 7 extensio equaliter apparet fieri cum recipiens semper permaneat naturalr se habens. ❡ Notandum fm Gal. de cibis assumptis 7 Haly. p practice. q rectus ordo assumptōis fructuū est: vt leuis mollis pponat graui duro: qd vificat in corpe nālr se hnte: 7 ante per tēpus vnius hore: aut ampli⁹ suscipiat: sicut vue pruna melōes 7c. nisi vēter nimis flueret 7 chole- Preceptū Gal. de sūptione fructuū. i. q prius 7 qui posterius debeat sumi.

ricus multū fuerit:reliqua vo postponant̄. Si non maior timeat̄ earū cōpressio in aptis celeriter solui. In cibarijs vo veris ceu maxime carnibus pmittenda sunt grossiora difficilisq3 digestionis opposites:eo q ventris fundus calidior medio ipsius ⁊ supmo. Cōsequēter vo media in 3° ceu carnes vaccine añ ouinas ⁊ has ante pullinas:tātū eni partes ventris naturalis distant inter se:q̄tum ⁊ hec: vt digerendū digerenti occurrat proportionato. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit di. pmo cām fore q2 fructus vt ad multum est grauior ⁊ ponderosior cibis. ne igit̄ labant̄ ex ventre sui grauitate aliaq3 secū ducant:ac meliorē cōmixtionem alimentoꝝ causent assumptoꝝ postponēdi sunt fructus. Et q talis ordo seruandus sit ficus ostendūt:⁊ 13 fructus non sint grauiores:si tñ post alios comedantur cibos ⁊ maxime recentes:cū permanserint diutius assumpti: ⁊ vomitus inducatur demū:nō euomenť prius:⁊ si vltimo fuerint assumpti: verum posterius. ¶ Deinde. [Siquidem.] Amplius declarat cām 2°. ⁊ pmo ostēdit quid operenť premissi. d. q si fructus premittanť alijs cibis:eoruz ponderositate petentes deorsum: vt ventris fundū relinquunt locū superiorē amplū minime occupatum:de facili enim ⁊ celeriter suscipiunt tumorē ciboꝝ:⁊ deducunt eos

Instantia. ad inferiora ante ipsoꝝ perfectam digestionē. ¶ Sz contra. Medici volentes ventrē resolutū constipare premittunt hōs fructus qui sunt pōderosi vt pira nespilia:⁊ huiꝰ.

Solutio. ¶ Dōm q medici respiciunt eoꝝ stipticitatem:que ventrem corroborat:grauitatem eoꝝ minuētes: ipsis in modica q̄titate datis. Aristo. aūt aspexit q̄titatem multam ⁊ ponderositatem ciboꝝ deor. tendentem:illi aūt stipticitatez seu ponderositatem ventris corroboratiuam. Et iō volentes medici qñq3 constringere ventrez fructuū exhibitione laxant magis:⁊ ,ppter cuz vēter debilis sensibilis non possit eorum pondus hausteritatē ⁊ duritiē tolerare. ¶ Deinde [Econuerso.] Ostendit quid operenť vltimo assumpti dicēs: q fructus si econuerso intus ducanť post alia cibaria:q2 ipsoꝝ grauitate deorsuz tendunt:celeriter preoccupant qō erat vacuū relictū in ore ventris a prioribus alimētis:ita vt aer nō superingrediens seu aliud impediat digestionē:imo totū coadunať toto ⁊ fortior efficitur digestio.

Alia solo ¶ Uel dōm q ideo fructus cōiter comedun tur posterius nāliter:eo q saporē laudabiliorē relinquūt in ore q̄ pores cibi: vel gr̄a potus: vt apparebit 6°.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter qd dulcibus existitibus similibus nobis magis q̄ acris: velociter replemur a dulcibus. Merito āt minus:a similibus eni minus erat merito repleri. Aut q2 non similiter vas repletur velociter ex quo replemur ⁊ qō nutritur sed qñq3 venter qdez plenus est: vt sitientiū. Sitis āt nihil minus est. Nō eni in eo qō plenus est qescimus sitiētes: ⁊ esuriētes aūt silr. Noua.

¶ Qu iobrē cuz dulcia nobis similiora q̄ acria sint:ocius a dulcibus impleamur. Congruum eni vt cōtra eueniat:qñ qdem a similibꝰ minus satiari consentaneum est. An qm̄ non eque pre mature conceptaculū:ex quo hausimus ⁊ corpus qō vescit implet̄:sed venter quidez repletus aliquādo est: vt coꝝ qui sitiunt. Sitis autez nihilominꝰ supest. Nō eni ca de cā sitis cessat:

q2 vēter plenus humoris est:s3 q2 mēbra corporis oia humorē cōmodū sibi attraxerint: q vbi illa satis suū desideriuz expleuerunt tunc sitire cessamus:ita ēt fames:nec aliter tolli pōt.

Huius pblematis iam aliqualr tacta est snia in 12° ⁊ 13° precedēns. Querit igit̄ vnde est q cum dulcia sint nobis magis cōuenientia ⁊ ,pportionabilia q̄ acria vel acetosa eo q solū dulce nutrit: vt dictū est priori pticula ⁊ in hoc tangit̄ eius motiuū: velocius tñ replemur ⁊ in fastidiū deuenimus a dulcibus q̄ ab acetosis vel stipticis. Merito tangit motiuum ipsius subdens:cū tñ deberemus nō sine cā repleri a dulcibꝰ ⁊ merito:qm̄ a similibus ac nobis conuenientibus minus debemus repleri quoniam sile a sili nō patitur. octaua. verū amplius ꝯseruať: dulcia vo sunt calida ⁊ humida cōtēperata ceu nā humana. 4° simplicium. ⁊ Hippo. de cibis vliter scribente. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit q̄ōm per distinctionē. d. q vas non eodē modo velociter repleť:quo in nobis cātur repletio: cū alimenta recipiat rudia grossa sicut venter ,pprie: ꝯsequēterq3 meseraice ⁊ epar:⁊ vas illud quo nutrimur s. mēbris in 3° digōne alimētū digestū iam a ventre epate ac corde suscipiētibus:qō aūt nō sit eodē modo ondiť: q2 venter potius repletus est potibꝰ: ⁊ tñ nihilominus sitimus:q2 partes reliquε vltra ventrez sunt vel calide aut humore cholerico affecte:ad quas nondum puenit humidum sitis extinctiuū:⁊ maxime qñ aliqs sentiret propter cor ⁊ pulmonē:que aere sedať frigidiori ⁊ nō potu: vt apparet in thegni ⁊ simpliciū p. nō enim eo q plenus est venter cessamus a siti:sed cū ptes humectanť:a qbus vt tactū est causať sitis:imo vidi q qñ vēter plus repleť potu:sititur peramplius:q2 repleto ventre ipsius amplius contrahunť ⁊ obturanť meatus: vt nihil fere possit ad epar ⁊ cor peruenire. Silr ēt multotiēs repleti sumus cibis quo ad pme digōnis vasa:tñ mēbra que hñt nutriri in 3° digōne esurientia ⁊ desiderātia:ceu ostēdit bolismus:qui est satietas seu repletio cum inanitione mēbroruz. Sic igitur dulcia sunt replentia ⁊ fastidium inducentia fm pma vasa: nō tñ iuxta scda. Unde dicūt medici dulcia oppilare partes nutritiuas:non autem vitales.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter qd citiꝰ replemur a dulcibꝰ q̄ ab acetosis. Aut q2 citiꝰ requiescimus ꝯcupiscētes dulcia: quēadmodū igit vēter repleť:ita ⁊ nos a dulcibꝰ nō ꝯcedit:qm̄ āt desideriū citiꝰ ab ipsis repleť:hoc vtiq3 erit dōm. Quia desideriū qdez vt simplr dicere est qdē indigentia: ⁊ qñ nō amplius habemꝰ nutrimētū:aut modicū. Acetosa qdez igit nō sunt nutribilia:sed nutrimētū qdē modicū hñt:supfluitatē āt multā. Merito igit multa talia inquirimus comedere: ⁊ nō replemur ipsis fm desideriū:q2 adhuc indigetur cibo:hoc aūt nō habere cibū. Dulcia aūt oia sūt nutrimētū: ⁊ a paruis talibꝰ multū accipit corpus. Qñ igit accipit multū nutrimētū nō amplius pōt comedere: ,ppter nō sustinere:merito enim citius a dulcibus replemur. Noua.

¶ Cur ocius a dulcibꝰ q̄ acribus satiemur. An q2 ociꝰ dulce q̄ acre appetere desistimus:s3 an

Uel ⁊ meliaci q dur cantio:ro nō curant oppilat p tes nutritiuas vero vitales habeāt expeditas ad emēdās vocē ro q dulcioribꝰ cibus vescitur.

perinde vt venter implet:nos quoq3 dulcibus satiari possim⁹ ꝯfestim nõ est. Cur igit̃ deside-riũ celerius his ipsis expleri possit docẽdũ est. Alimenti desideriũ siue cupiditas vt simplr lo quar indigentia est:cũ cibũ vel nullũ vel paucu lum habemus. Qz cũ acria nõ valide nutricare queant:sed parũ alimonie:multũ hẽant excre mẽti:merito amplı⁹ hec appetim⁹:parũq3 eo-rũ cupiditatẽ explorem⁹:qm̃ alimẽto itẽ ege-mus:quo ipsa careant. At dulcia tota ipsa cib⁹ idoneus sunt:atq3 ex paruis qbusdã eiusmodi escam corpus capit vberiorẽ. Quod cũ se abũ-de refarsit: nihil edere preterea potest. Plus enim tolerare non potest: atq3 ita efficitur vt ocius a dulcibus satiemur.

Repetit precedens ꝓpterea vt amplius declaret di. vt predictum est cãm fore qz celeriter cessa mus cum appetimus dulcia ab huiꝰ desiderio: nõ enim cõceditur ⁊ verificatur adeo cito nos repleri a dulcibus ⁊ in fastidium ꝑuenire quãtũ ad partes 3ᵉ digestionis sicut quo ad prime ac ꝯsr secunde vt ventris ⁊ cordis cũ epa-te. Unde dicẽdum erit appetitũ celerius in huiꝰ repleri ac satiari hoc ꝙ ipse vt vlr dicat̃ est indigentia quedã non habiti ita ꝙ qñ nõ plurimũ aut paruũ habet̃ nutrimẽtũ: tũc vtiq3 indiget̃: ⁊ ecõuerso. modo venter plurimũ cõti-net alimẽtũ: relique võ ptes nullum: aut modicũ: q̃re cele rius ꝑores in fastidium deueniunt:lz tandẽ ille decidant in idem vt visum est ꝑori ꝑticula. ¶ Deinde [Acetosa.] Dat cãm 2ᵉ ex parte acetosi di. ẽt cãm fore ex pte acetosi-tatis:qz acetosa nõ sunt nutribilia: nõ qz nullo modo nu-triant:sed qz paruũ habẽt nutrimẽtũ: ⁊ superfluitatẽ mul-tã: respectu alimẽti: sicut dicitur pedes nõ habere: qui par

T.c.17. uos hz aut prauos. 5ᵉ meta. non igit̃ absq3 cã multa taliũ appetimus comedere: nõ tñ replemus desideriũ ipsis sed cõtinue q̃si accrescat: tũ qm̃ eoꝝ q̃litate acri excitãt appe-titum: tũ ẽt qz mẽbra modicũ suscipientia nutrimentum ꝯtinuo egent cibo: ⁊ sic appetunt: qd̃ est nõ habere cibũ: ⁊ eius vt dcm̃ est indigentia: ita vt tales fere appetitũ incur rant caninũ: vt visũ est 7ᵒ octaue: sz per oppositum: qz in oibus dulcib⁹ reperit̃ rõ alimẽti: ab ipsis etiã q̃ntitate par uis corpus suscipit nutrimẽtũ q̃mmultũ: plurimo aũt susce pto: cũ corpus inde repleat̃: nõ valet deinceps amplius co medere: minime. n. põt tãtũ nutrimẽtũ tolerare sibiq3 in-corporare: nõ igit̃ sine cã celeriter replemur a dulcib⁹ fa-stidiẽtes ea: ⁊ ꝓpter q̃ntũ ad vasa ꝑmitiua digõnis. ¶ No

Sapores ut gñant. tãdũ ꝙ sapoꝝ apud medicos qdã causant̃ a calo magis: vt salsus amarus ⁊ acutus: a frigido. s. acetosus stiptic⁹ põ-ticus: qdã a teperamẽto fere ceu vnctuosus ⁊ dulcis: ⁊ est sapor isipidus sic̃ sapor aq̃ fere ⁊ cucumeri: quoꝝ nullus hz vt sic nutrire nisi dulcis cũ vnctuoso. Cuiꝰ rõ est qz opz nutriẽs eẽ tale in potẽtia q̃le nutritũ in actu: nũc aũt aia-lium corpora ⁊ maxime nostra sunt dulcia: cũ calm hñ di gesserit hũidũ: ⁊ dominatũ fuerit illi: qd̃ est cã saporis dul cis. in de sensu ⁊ sensato. Ubi etiã ondit̃ sapores oẽs con-generari ex amaro ⁊ dulci tanq̃ ex oppositis.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Ropter quid fructus ⁊ carnes ⁊ que cunq3 talia in vtrib⁹ impurrescibilia fiunt: quando vehementer inflabunt ⁊ que in terre supfluitatib⁹ similiter: An qz putrescunt quidẽ mota omnia. Plena autem imobilia: impossibile autẽ absq3 vacuo moueri. hec aũt sunt plena. Antiqua.

¶ Cur fruct⁹ arboꝝ ⁊ carnes ⁊ cetera id genus vtrib⁹ vehemẽter inflatis ꝯtenta valeant incor-rupta edurare: nec minus que diligẽtissime pi-cata obturataq3 circumundiq3 fuerint: An qm̃ corrumpi omnia solent cũ mouentur. Que ãt plena sunt imota persistunt: haud enĩ fieri po-test: vt motus sine inani spatio agatur. At qui isthec que ita inclusa sunt: pleno vndiq3 cõstãt: ergo incorrupta seruari possunt.

Quare fructus carnes caseus butyrũ ⁊ silia qñ repo-nunt̃ in vtrib⁹ qui sunt ex corio subtilr ꝯtex-ta: vt liquor ab ipsis effluere nequeat: aut aer etiã ingredi vel exire cõseruant̃ imputrescibilia: cũ post ipoꝝ impositionẽ inflant̃ ⁊ extendunt̃ vehemẽter sufflando in ipsos aerem cũ aliquo folle ⁊ postea ligent̃ strictissime qdẽ: nõ solũ accidit in vtrib⁹: imo ẽt qñ ꝑdicta locant̃ in supflui-tatib⁹ terre: sicut sunt loca in qbus nõ est terra ꝓfunda ⁊ vera: ceu que inter vnã terrã ⁊ reliquã versus supficiem ipsius: vbi dicit̃ inter duas terras: illic enim non est humi dũ putrescens cũ calido: ceu in ꝓfunditatibus terre: neq3 exponit̃ ad aerẽ superius: sed quasi quoddã ibidẽ reddit̃ tẽperamẽtũ: neq3 enim ꝑuat̃ respiratione: vt qd̃ ꝓfundũ. terra enim ⁊ vlr oẽ corporeũ habet quoddã superius tegi men velut cutem: qd̃ ostẽdit aqua: ⁊ ꝓpter hoc dicit̃ inter duas aquas aliqd̃ consistere sperma que silr ⁊ pulmentũ cũ ceteris: vel superfluitatibus vlr terre ea que pura non sunt terra: verum commixta: vt ex ea ⁊ lapidibus paruis: ceu harena in qua sui frigiditate ⁊ respiratione fructus: vt arancia ⁊ flores vt rose tempore conseruantur amplio ri: vt non hora etiam sua quasi miraculose possint habe-ri. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quo-niam omnia illa que mouent̃ putrescunt: sed que mouẽ-tur sunt vacua. plena enim non mouentur: aut in eis non inuenitur motus: cũ non sit locus in quo possit capi: quo-niam impossibile sit absq3 vacuo ⁊ ꝑuatione alicuius cor poris solidi non cedentis fieri motum. quarto phy. vnde T.c.79. quidam aerem fore vacuũ putauerunt vt saluarent mo-tũ. vulgaris enim opinio est ꝙ idem sit vacuũ ⁊ aere ple-num 7ᵒ topi. hꝰ autem vtres ⁊ loca subterranea predicto Cap.3. modo exposita sũt plena: eo ꝙ in eis locata corpora ⁊ aer grossus ⁊ spissus non potest extrorsum moueri neq3 alius ad ipsum exterior peruenire. Unde ⁊ in ampullis vitreis sub terra inuentis contingit aerẽ inde tãtũ infrigidari ⁊ spissari quandoq3: ꝙ aqua efficitur in eis sicut mihi pro-mirabili fundus vasis vitrei sub terra reptus fuit appor-tatus: in quo in spatiolo relicto circulari non potens exi-re obstructiõe vitri aqua continebatur. ¶ Dubitatur: qz Dubium. dicit omnia mota putrefieri: cum tamen hꝰ oppositũ sit scriptũ 22ᵒ prime. ac quarto metheo. qd̃ enim manet pu T.c.11. trescit quemadmodũ aqua. ¶ Dicendum est ꝙ motus Solutio est duplex: est enim localis ⁊ a seipso fere: ⁊ cũ alteratio-ne ab alio ipressus: modo que mouentur motu locali: cum eo euẽtentur ⁊ superflua expellantur preseruantur a pu-trefactione ceu aialia ⁊ elementa vt aer ⁊ aqua: que autẽ mouentur motu alterationis ab aliis huiꝰ putrefiunt mo ta: sicut corpora in aere dicta quiescere: quia calidum con tinentis extraneum subingreditur: eorum calorem ꝓpriũ corrumpens: causando alteratiõe ⁊ ebullitionem in hu-midis ipsorum: vnde veges si non remanserit vino plena

maxime cuz de ipso non extrahitur acescit. Qualiter quidez hic itelligitur Ari. sermo: superius vo modo reliquo. Et id problema videtur. 16. 25°.

Problema. V. Antiqua.

Ropter qd post putrida fructũ vinũ amarũ videt potatũ? Aut qz amaritudinẽ hz putredo talis: qd igit manet in ligua mixtũ potui ꝛ diffusuz amarũ facit potum. Ipm autez fm seipsum minus videt cõmixtũ: pp̄ter id q a multis tangitur ꝛ in parua distribuitur talis humor. Noua

Cur vinũ post pomũ putre epotũ amarũ sentiatur? An amarorez putredo hz. Itaqz qd de pomo per sũma insidet lingue humori qui bibitur permixtũ: diffusumqz amarã efficit potionẽ. Ipsum aũt pomũ per se esitatuz minus deprehendi, pp̄terea põt: qz saporis id genus multa attingat: inqz exigua discernatur.

Quare vinũ potatũ ꝛ si sit dulce sentit amarũ ꝛ mali saporis post comestionẽ fructuum putridorũ carniũ ẽt ꝛ hõ: ex quorũ putrefactiõe generat sapor amarus horribilis. Deinde[Aut qz.] Soluit dicẽs cãm eẽ qz putredo causata ex p̄dictis putridis hz saporẽ amarũ horribilez: aliud aũt putridũ humidũ qd permanet in lingua ꝛ partibus sibi adiacẽtibus: que sunt instrã facientia ad gustuz: permixtũ cũ potu causat amaritudinez in eo: lz fuerit de se dulcis: is cõmixtus cum predicto humido putrido ipse in seipso videtur esse amarus: cũ tamen hoc sit propter admixtionem amari: imo maior sentitur amaritudo inde q̃ sentiretur prius ex putrefactione amara: eo q humor factus ex humido vini ꝛ humido putrido tangitur a multis locis ꝛ partibus membrorũ gustus: diuisus eniz fit in paruas partes: propter qd melius potest tangere ꝛ subintrare: sicut ab acetosis sentit multotiens maior frigiditas q̃ a ponticis: lz sint ea multo plus frigidiora q̃ acetosa 5° de simplicibus.

Problema. VI. Antiqua.

Ropter quid passa comedendũ est? Aut qz bibendi sufficiens. Nõ enim solũ qñqz sitis gratia que est in cibis sed post cibum. Noua.

Cur edenda bellaria sint: vsusqz secundarum mensurarum adijci debeat? An vt satis bibamus. Non enim sitis gratia solum que per mẽsam primam nos teneat bibendum: sed etiam post hausisse aliquid iuuat.

Quare hoies comedũt passa vt vuas passas ꝛ vniuersaliter cibos dictos secunda mensa: vel tragemata: sicut auellanas nuces castaneas glandes oliuas ꝛc̃. hec que siquidẽ passa dicunt eo q sunt parum exiccata ꝛ a calido affecta. Deinde[Aut qz.] Soluit dicens id iõ esse: quia comedere predicta est sufficiens causa incitans ad bibendum: non enim tñ propter sitim que causatur ex comestione ciborum propter caliditatem ꝛ siccitatem ipsorum homines bibunt: neqz solum vt eorum fiat bona cõmixtio adinuicem: imo interdum post cibum potãt gratia delectationis: oris collutionis: ꝛ compressionis aliqualis cibi de ore stomachi: vnde predicta comedunt vel sicca salsa nitrosa: vt possint extra comestionem bibere: sicut videmus bibulos in tabernis: quorum aliqui vtuntur lupinis humectatis: alij pisolis: nonnulli castaneis: ꝛ salitis aliqui piscibus. Notanduz q hic potest haberi ex Aristo. sententia: quod bibendum est dum comeditur ꝛ nõ post: lz textus arabum omnium sonet contrarium: ꝛ si aliqui ipsum conati sunt expositione corrumpere proprieqz Auic. tertia primi. de quo visum est quod expedit Cõciliatoris differentia. 118. Ari. sententie vinũ esse comedendo potandum

Problema. VII. Antiqua.

Ropter quid assate auellane ĩfrigidate peiores fiũt: ꝛ panis ꝛ glãs ꝛ multa taliũ: calefacta aũt iterũ delectabilia? Aut qz infrigidato quidẽ coagulatus est humor: calefacto aũt iterũ diffunditur: delectatio propter saporem. Noua.

Cur nuces toste refrigerate deteriores reddunt: ꝛ panis quoqz ꝛ glandes: ꝛ multa id genus alia: rursusqz calefacta eadez meliora euadãt. An pp̄terea q refrigeratis succ⁹ concrescit ꝛ constat: tepefactis rursus dilabit. Suauitas aũt nõ nisi per succum percipi potest.

Quare post calefactionẽ auellane assate panis ꝛ maxime biscoctus glans castanea ꝛ hõ taliũ post calefactionẽ infrigidati deteriores efficiunt: sed si calfiũt denuo delectabiles redduntur. Notanduz tñ q vnus ꝛ idem numero calefactum ꝛ infrigidatum ꝛ demum calefactum: non erit ita sapidũ ac delectabile: sicut erat p̄us ante eius infrigidationem: eo q per multas trãsmutationes humidum eius nãle qd est saporis delectabilis causa deperditur. Et ideo fm prouerbium cibaria recalefacta ꝛ amor denuo reformatus nunq̃ perfecti. Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quoniam quando aliqd predictorũ fuerit infrigidatũ: humidũ qd erat causa saporis delectabilis coagulat ꝛ condensatur intãtũ q lingua non põt plene humefieri ipso: qd est necessarium ad pregustandũ: sed prefactum infrigidatum cuz adhuc suauiter calefit diffunditur humidum itidem coagulatum: per totamqz rei calefacte substantiam dispargitur: particula prefacta. 24. quare consequitur denuo sapor vtcũqz delectabilis gustui non vt prius. Qd de calido in frigidũ ꝛ econuerso fcã mutatiõe [illegible] q3 sapor [illegible] Noua.

Problema. VIII. Antiqua.

Ropter quid in fruitiõe fructus vt sicuũ ꝛ taliũ: aut vinũ itemperatũ opz superbibere: aut aquã: hec ãt sunt cõtraria? Aut qz fruct⁹ ꝛ calidus est ꝛ humidus pp̄ter gñationẽ: hz enim multũ ignẽ ꝛ humiditatẽ: q̃re pp̄ter ignẽ quidẽ sicut accẽsionẽ facit humor interius: qd exterius mustuz facit: minus aũt hz potẽtiã: ꝛ alie sũmitates vitiũ. Humiditatis ãt multitudo indigestionẽ facit: aqua qdẽ pp̄ter frigiditatẽ extinguit accensionẽ. Vinuz aũt pp̄ter caliditatẽ vt frequẽter: quẽadmoduz enim ignis qñqz igne si fuerit minor aufert potentiaz: magis aũt caliditate digestiuũ est humiditate: ꝛ per grauitatẽ dñatur super ebullitionibus accẽsionis. Noua.

¶ Cur post fructuū esitationē: vt ficuū ceterorūq; generis eiusdē vl' vinū merū vl' aquā supbibere debeamus: que qdē aduersa īter se sūt? An q: gen⁹ pomo℞ & calm & humidū cā sue generationis est: habet eni tū ignis copiā: tū humoris: itaq; succus pomi veluti feruorē intus per ignem excitat: quō mustum foris efferuet: vt tñ hebetiore: humor aūt nimius cruditatē cō mittit. Aqua igiť suo frigore feruorē illū frangit: atq; extinguit: & vinuz suo calore idem plerūq; efficere potest. Quippe qd perinde atq; ignis igni mult⁹ pauco vires subtrahat. ampli⁹ tamē humoris copiam suo calore emollit: & cō coquit: suoq; pondere innatantem illum feruorem vincit ac reprimit.

Quare cum vtimur fructibus vt ficubus nucibus: & huiusmodi: ops super eos bibere: aut vinū forte purum vetus vel aquā frigidā. Subditq; vlterius q̄stiōi monitum dicēs nō videť q: vinum & aqua sunt ɔtraria non paruū vt effectus & q̄litatis rōne: a cōtrarijs nāq; effect⁹ pueniunt ɔtrarij. ¶ Deinde [Aut q:.] Soluit: & pmo nām huiusmodi fructuū ostendit. scdo qd operenť aqua & vinū super ipsos bibite dicens: cām esse: qm fructus presignati calidi sunt & humidi: a sui enim pmordiali cōpositiōe cū fuerunt generati habuerunt multū de calo & humido: in quibus ppter calm humor qui est in ipsis calefactus accensionē inducit: ad qd etiā operať extrinsecus calm: qd admiscetur eis ceu vinū: & ideo in talib⁹ vtenduz est aq̄ magis: hoc tamen calm in accendendo minoris potentie est q̄ calm fructuū qd est iterius. Unde fructus qui nō sunt adeo calidi & humidi minoris sunt potentie in calm accēdendo: & vniuersaliter sūmitates extreme vt vinū & aliorū: in qbus viget humiditas non modica: ppter quā indigestio causať: quare in talibus fructibus aut pullulationibus non competit aquā sed vinū post bibere. ¶ Deinde [Aut.] Ostendit specialr qd opereť aqua & vinū sup pretactos fructus bibere di. q aqua pp suā frigiditatē extinguit inflāmationē predictā: que fiebat a calo fructus agēte in humidū: dūmodo nō sit eius parua q̄titas: qm talis per accñs aliqñ calefacit: sicut pz ī igne fabro℞. Silr & vinū ppter suā caliditatē multotiens extinguit calm aliud sicut ignis maior extinguit ṽtutē minoris: & illō destruit: sic & maior flāma destruit minorē. p⁹ hu⁹. & z⁹ de causis longi. & bre. vite: & lz digestio fit per calm & humidum: tñ vinū & qdcūq; calm & humidū magis digerit rōne caliditatis q̄ humiditatis: cū calm sit actiuū: humidū aūt passiuum: ita q hō calm digestum pp grauitatē & fortitudinē sue caliditatis dominať: & vincit ebullitiones causatas ex inflāmatione humo℞. Propter qd medici volētes facere cessare inflāmationē & putredinē in febribus: exhibēt syrupos & alia digestiua calia: vel forte quis ppter illud ṽbū grauitatē exponet hunc sermonē de humido di. humidū ppter ponderositatem suaz & viscositatem: qua tarde dissoluitur: habet dominiū in inflāmatis que ebulliunt: qm humiduz est potissima causa putredinis. Sic itaq; videť q super fructus calidos prosunt & aqua & vinū ebibita: tamen alio & alio modo: q non est inconueniens: vt ɔtraria eundē effectū inducant 6° 9°. Super fructus aūt frigidos vinū & vlr calm erit potandū ad eo℞ frigiditatē expellendam: que solūmodo calido & non frigido expellitur: vt patet per Auic. secūda pmi. ¶ Notandū fm eundem tertia pmi: q sup cibis aquosis mali nutrimēti quales sunt fructus aquosi putrescibiles ceu melones non debet bibi & maxime vinum: q: facit penetrando transire humorem malū indigestum in extrema corporis: verūtamē Isaac in dietis particularibus precipit super comestionem persicorum que sunt fructus aquosi de facili putrescibiles vinum vetus & odoriferuz potari. Et tunc fm intentionem huius viri nō rarō extraneam oz tale vinū modicum esse q̄titate ac virtute multū: vt malitia persicorum corrigatur. Cōitas ēt tenet post ficus aquā fore bibendā nō vinū: cū ea infusi cōminuanť cito & descendant: vino ṽo inflammantur & indurenť vt nequeant subsidere.

Cōtrariā qualitas a ɔtrario suffocari vnū & en igi⁹ quidam medicis inflātū erat (vt p⁹ particula vnius est) medici nus frigido eicitur.

Post sumptū melonē non bibēdū vinū.

Post persica sumatur parū boni vini.

Post fic⁹ parū aque.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid ficuū siccaꝝ dulcissime sūt q̄ in duo secte sūt: & neq; .n. q̄ multiplr secte neq; nō secte? Aut q: ex his q̄ multiplr secte sūt expirauit & exhalauit cū hūido plm dulcis. In clausis aūt plus aqueū est: pp id q nō sūt secte: fisse qdē nō multiplr āt ex vtrasq; has passiōes sūt. Noua.

¶ Quā obcām carice bifide tm̄ dulcissime sint nec multifide: aut oino infisse dulcedinem prestent? An q ex multifidis respirauit: euaporauitq; cū humore pars dulcedinis plurima. In his aūt que infisse cōtinēt humoris diluti copia est: q nihil fere inde exactuz fuerit. At que fisse qdem: sed tamen fissura multiplici sunt immunes vtroq; isto incōmodo caruerunt.

Quare ficus si diuidanť i duas ptes: ita vt diuisio ptingat vsq; ad cotilidonē: & sic seruenť exiccate: gustui dulcissime: qd nō accidit diuisis in multas ptes: aut oifariā indiuisis lz integris pmanētib⁹: qd & nūc agūt silr: scindūt eni ficus duas per mediū: ita tñ vt remaneāt in cotilidone indiuise: deinde qd interius vnius ɔponunt alterius interiori sibi opposito: & lignis aut calamis infigunt. ¶ Deinde [Aut q:.] Soluit di. cām esse: qm ab illis que diuisa sūt in multas partes expirat seu exhalat cū humido aqueo feculento plurimuz de humido dulci aereo: sed in illis que permanent indiuise remanet superfluum aqueum: qd suffocat & obtundit humidum saporosuz dulce: sicut id in ṗoribus fumat exhaustū: dulcedo eniz causať ex calido cōdigerēte humidū sibi pportionale: qñ aūt fuerint medio diuise modo: puta in duas partes tñ & non in plurimas: entes extra vtrasq; duas h⁹ passiones: cuz in eis calidum proportionetur sufficienter humido: per oppositum preloꝝ reddentur dulcissime.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter quid in fornacib⁹ desiccate ficus duriores fiūt si siccenť i furno q̄ si ablate siccenť? Aut q: in furno qdē exhalat totū humidū a calido: exteri⁹ aūt circūstans aer infrigidās phibet humiduz exire & ɔsistere: magis eni exhalat. Sūt aūt sicca qdē dura: humida aūt mollia. Noua.

¶ Cur si fic⁹ in furno siccanť: duriores efficiuntur q̄ si excēpte foris refrigerenť? An qm̄ in furno humor totus ex nimio calore euaporať: foris aer circūfundēs humorē ɔtrahi emanareq;

probibet: ita eni vt leuiter euaporet potius accidit. Sūt aūt que siccāt dura: q̄ humēt mollia.

Quare ficus desiccate in fornacibus duriores efficiūtur: puta si p̄mittant̄ i furno calo desiccari q̄ si extrahant̄ cū icipiūt exiccari ꝛ siccent̄ in arbore vel cū decidunt̄ ab arbore. ❡ Deinde [Aut q2.] Soluit dicēs cāz esse: q2 in furno exhalat pp caliditatē ipsius humidū totaliter: q̄re reddunt̄ dure sicce ac ēt sine sapore: sed qñ exiccant̄ ex furnū p̄misse in aere: tūc is circūstās fridus p̄ cōparatione ad calm̄ furni infridans eas nō p̄mittit humidū foras exire: imo cogit ipm̄ interius p̄manere: pp qḋ porco erāt dure: sicca enim sunt dura: humida vō mollia.

❡ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid circa stiptica vinum ꝛ aqua videtur dulcius: vt siquis glandes aut myrtilla aut aliqd tale comedat? Aut merito sicut in alijs: omne enim idem iuxta contrariū magis videt̄. Cōtrariorum aūt sapores oppositi quodammō sunt. Aut queādmodū in his que ificiunt̄ a stipticis: lingua preparat̄ ꝛ s̄m poros aperitur vt magis transeat dulce. Eteni que tinguntur huius causa prius infundunt in stipticis: in eo q̄ operant̄ magis recipiunt tincturam. Noua.

❡ Cur ab acerbis vinū aut aqua epota dulcior sentiat̄: exēpli gratia siqs glādes: aut myrta aut tale quid ori māduerit? An merito ita fiat: quēadomodū vel in ceteris agit̄: oīa nāqz pleni⁹ eadē apud sua contraria innotescūt. Contrariorū aūt sapores oppositi ferme inter se sunt. An vt res in his est: que colore inficimus: ita etiaz lingua acerbis cōficitur illis: meatusqz suos patefieri patit̄: vt dulce subire amplius possit. Res eniz quasqz inficiēdas hūoribus qbusdā acerbis ante imergimus: vt inde affecte infici colore plenius atqz indeluibilius possint.

Quare cū qs gustauerit stiptica ꝛ pontica ēt vel haustera: que nō multū a seinuicē differūt: vinū ꝛ aq̄ postea bibita: ꝛ vl'r oēs potus sentiunt̄ dulciores q̄ si p se assumerent̄: absqz illoꝝ gustatiōis p̄cessiōe: hec āt stiptica sūt glandes vel myrtus castanee sorbe ꝛ hꝰ p̄comeste. Scias q̄ vnū illoꝝ qḋ maxie reddit vini saporē amenū est semē fenicull p̄comestū. ❡ Deinde [Aut q2.] Soluit di. p̄ cāz esse nō imerito: cū hoc videamus in alijs accidere: nam oē qḋ ponit̄ iuxta suū ꝯtrariū magis sentit̄: cū cōtraria secus seinuicē posita p̄amplius appareāt: vt visuz est 2° p̄cedēte: ꝛ sicut est in istis: ita etiā in saporibus: nā sapores rerū contrariaꝝ aliquo modo sunt contrarij. Dicitur aūt quodā mō: eo q̄ plures res differētes possunt cōuenire in aliquo nouem sapoꝝ p̄tacto p̄. p̄ticula 3°. lz vnūqḋqz mixtū saporē ac omne aliḋ hēat p̄priū vt ꝛ cōplonē p̄priā determinatā. coll. 6°. ꝛ si non p̄cipiat̄ oino a nobis cognitione certa. ❡ Deinde [Aut q2.] Assignat aliaz cām di. q̄ ita p̄parant̄ ꝛ disponunt̄ a stipticis pori ligue ꝛ aliarū partium gustus: vt magis adhereat circa ipsos potus: ꝛ permaneat diu: vt eius sentiat̄ dulcedo vera vel sapor similis dulci: q̄lis qui aq̄ laudāde: ipse eni sapor s̄m Auicē. imaginat̄ sic̄ dulcis: sicut preparant̄ illa que stipticis infunduntur ipsisqz preparant̄: qḋ declarat. naz que tinguntur sicut panni ꝛ capilli p̄pter istam causam: vt colores. s. magis adhereāt: p̄us inficiunt̄ ꝛ infundunt̄ in stipticis: eo q̄ p̄pter talem infusionem: illa in que tinctores operant̄ tincturam perfectius recipiunt: longiusqz conseruant: cum fuerint prius in stipticis eliquatis sufficiēter ifusa. Unde tinctores pannoꝝ volētes tincturaz per amplius ibererere: alumine vtunt̄ ꝛ corticibꝰ vel alijs stipticis: ꝛ corioꝝ preparatores gallis: deicepꝰ aūt colores possunt eis sic dispositis quos volunt apponere. ❡ Dubitat̄: q2 dictum est p̄pter saporem stipticuz pori cōstringunt̄: ꝛ ideo pontica ꝛ stiptica non penetrant: sicut acetosa p̄pter subam eorum grossaz corrugatam: qbus constipatis dulce vt inquit non poterit penetrare. ❡ Dicēdū q̄ aliquid dulcius sentitur: eo q̄ longiori tempore adhereat lingue ꝛ partibꝰ gustus: vt tinctura panno p̄us sufficiēter stipticis infuso: lz eni pori s̄m aliquas partes constipent̄: s̄m tñ alias aperiunt̄ aliq̄liter: eo q̄ attractio fiat ad p̄tes diuersas ꝛ ad plura centra. ❡ Uel pōt dici q̄ pp stipticitatē liquor magis adheret lingue: ꝛ adherendo diu aperit sibi poros ꝛ viam facit ei per quam demum subingreditur. Dubium Solutio Alia solu

❡ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid dulcia minus videnī eē dulcia calia existētia q̄ qñ sunt frida? Utrū sil' duo sensus fiunt vtrisqz: q̄re qḋ est calidi repercutit alteꝝ? Aut q2 ꝛ mistū calm̄: queādmodū igit̄ ignis fit super ignez p̄hibet caliditas? Aut q2 ignis aufert virtutes omniuz propter id q̄ motiuus est. Propius igitur transmutari est calida existentia: infrigidata autem steterunt. Noua.

❡ Cur dulcia minus dulcia sentiant̄ calida q̄ refrigerata? Utrū propterea q̄ simul sensus duo existūt: id est calidi ꝛ dulcis: itaqz calidi sensus reliquū depellit atqz obfuscat. An q̄ etiā succꝰ dulcis calidus est: itaqz ignis igni adijcit̄. ergo calor est: qui impediat. An q̄ ignis vires oium minuit: quia vim obtinet cōmutādi: calida igitur p̄piora mutationi sunt refrigerata resident: sibiqz iterum constant.

Quare illa que sunt nāliter dulcia habētia humiditatē sufficiētē: qḋ dico ad differētiā illoꝝ: de qbus p̄cessit sermo in 7° minꝰ apparent esse dulcia: cū ipsis entibus calidis assumuntur: q̄ quādo ipsis existentibꝰ frigidis: ceu mel ꝛ confectiones inde facte ꝛ succharū ꝛ aliqui fructus dulces. ❡ Deinde [Utrū.] Soluit assignās duplicem causaz: ꝛ p̄mo p̄babilem. d. hoc esse: q2 cuz vnūqḋqz sentiat̄ due sensationes fiunt: quarū vna impedit alteraz: ita q̄ cū illa que est a calido reddat̄ potentior ea que causatur a dulci: repercussa q̄dē ꝛ repressa illa que a dulci obtunditur ꝛ non sentitur: vt minor dolor denigratur ꝛ non percipitur propter maiorem: duz tamen non sint in eodē loco iuxta veterē. afo. 2°. ❡ Deinde [Aut.] Assignat causas. 2° certiores: valde tñ propinquas di. p̄mo cāz q2 calidū dulci cōmixtum prohibet ꝛ destruit actum dulcis totuz ad se conuertendo: eodē modo quo ignis maior super ignē minorē cōsumēdo ipsum ꝛ trahendo eū ad se: sicut dictuz est 8°. maiorem flāmam ignis comburere ꝛ corrūpere paruam. ❡ Deinde [Aut.] Assignat aliam cām que potius videtur resumptio predicte lz aliter deducatur Sensationes quot.

di.aliam cām esse:qm̄ ignis aufert ⁊ destruit v̄tutes dius: eo φ ipse motiuus est maxime:qn̄ fuerit extra locū suūz: volens enim ad illūz reuerti cū sit maxime actiuus: inde motus eius cōsequit̄ magnus:nunc aūt que calida consistunt: ꝓpter virtutē motiuā ignis ꝓprius qd̄ est eis transmutatio exstitit:illud aūt qd̄ est in motu ⁊ transmutatione non ita sentit̄: vt id qd̄ gescit vt tactū est 19° 3°. sed illa que iam infrigidata cessarunt a transmutatione: ⁊ ideo magis sentiunt̄:non enim eis inest φ motus maior minorez obtundat ⁊ ꝑturbet. de sensu ⁊ sensato 3°. de somno ⁊ vigil. ⁊ 5° de generatione animalium.

℄ Problema. XIII. Antiqua.

Propter quid qñqz palee dure qdem digerūt. digesta aūt non putrescunt? Aut qz palee calīn ⁊ forte est. Caliditate quidem igit̄ digerit: forte autem esse bychora putridum non recipit propter qd̄ non putrescit. Noua.

℄ Cur palee fructus duros atqz inconcoctos emolliūt in maturitatemqz adducūt: mites aūt ⁊ concoctos nō putrefaciunt? An φ palea calida ⁊ attrahens est. Suo igitur calore concoquit: ⁊ per vim illam attrahendi saniem omnē seuocat: atqz imputridos seruat.

Quare est φ palee dure difficulter digerunt̄ q̄dā digerēdoꝝ: vl̄ ēt q̄ sūt dure digōnis:eis tñ digesta nō putrescūt. Dicit tñ qñqz vel ꝑ digerēdū: aut digerēs vt qñqz fortassis magis ipoter. ℄ Deinde[Aut qz.] Soluit di.cām eē qm̄ palee bñt eē calīn ⁊ forte: ita vt ꝑ calīn digerāt: ꝓpter forte vō ⁊ cōpactū eē bychora.i.humorē: bychor enī ꝓprie est idigestus sanguis: cui⁹ digō nōdūz est terminata. bystoriarū.3. nō enī efficit̄ is putridus vnde sanguis aialiūz melicoꝝ qt fortis densus ⁊ inaquosus putrescit q̄m minime: q̄re aūt nunq̄ icurrūt febres aut raro. Et hoc est qd̄ subdit: ꝓpter qd̄ talis humor sic fortificatus per paleas nō putrescit: ⁊ iō sapientes medicoꝝ vidētes aliquoꝝ corpus sanguine ⁊ aquoso cacochimo abūdare: ipm̄ nutriūt sic abstersiuis ⁊ extenuatiuis. ℄ Dubi- Dubium.
tatur: qt Alex. in ꝓblematib⁹ videt̄ aduersare Arist. dicēti palee calīn eē ⁊ forte: cum dicat paleaꝝ nām esse absqz q̄litate manifesta: vñ ⁊ q̄dā eas sine q̄litate appellauerūt in assignatiōe cāe ꝓblematis: ꝑ qd̄ palee calam aquam
Solutio. ꝯseruāt ⁊ minime frigidā. ℄ Dōm φ aliqd pōt dici calz vel friñ differēter fm̄ φ ad diuersa cōparari valet.

℄ Problema. vltimū. Antiqua.

Propter qd fic⁹ molles ⁊ dulces existentes ledunt dentes? Aut ꝓpter viscositatez aduentūt gingiuis: ⁊ intercidūt per dētes: in ea q̄ sūt ꝑ mediū: propter id aūt φ mollia sūt ⁊ putrefactionē faciūt velociter: sicut cal'a existētia. Fortassis aūt ⁊ propter duritiem granoꝝ: in harum masticatione dolent velociter dentes. Noua.

℄ Qua de causa ficus cum molles dulcesqz sint dentes offendant? An qz gingiuis sua lentitate adherēt: seqz premolles inter dentes insinuant: ⁊ putredinē per suū calorē cito ꝯficiūt forsitan ⁊ ob granoꝝ suoꝝ duritiā dentes celeriter estigant cum manducantur conficiunturqz.

℄ Explicit vigesimasecunda particula.

Quare fic⁹ cū sint molles ⁊ dulces ⁊ nāe nr̄e ita amicabiles: ⁊ i h̄ tāgit̄ motiuū: offendūt tñ dētes q sūt duri passibiles nō defacili. ℄ Deide[Aut qz.] Soluit duplr̄ di.cāz esse: qm̄ ꝑ viscositatē ⁊ serositatē sue gūme vel lactis occurrūt gingiuis ⁊ ledūt ipsas vlcerādo: vñ q comestiōe ipsoꝝ vtunt̄: maxie cū nō fuerint sufficiēter mature: mltoties icurrūt vlcerationē oris: silr̄ iterponunt̄ iter dentē ꝑ vacua supintrādo: q̄ qdē i distātys dentiū ꝯtinent̄ gingiuas ēt ledētes: ⁊ qt sūt molles hūide: ⁊ cū h̄ cal'e vt dcm̄ ē.8. velocit̄ ꝑ ebullitionē ⁊ serositatē suā faciunt putrefactionē incurrere: q̄ cā corruptionis dentiū existit. ℄ Deide[Fortassis.] Subdit aliā cām cuz tēperamēto quodā di. fortasse id posse ꝯtigere ēt ꝑ duritiē arilloꝝ: q sunt parua grana in ficubus entia: ob duritiē enī ipsoꝝ in masticatiōe dētes celerrime dolorē icurrūt. Dixit aūt fortassis: qz qs ficus absqz fere masticatione pōt deglutire.

℄ Incipit vigesimatertia particula: de his que sunt circa salsam aquam ⁊ mare.

℄ Problema. I. Antiqua.

Propter quid vnda non superridet in ꝓfundis pelagis sed in paruis ⁊ breuibus? Aut qz paruuz ⁊ humidum latum magis diuiditur a vento q̄ multum. Noua.

℄ Cur fluctus pelagi alti supfrangi nō soleāt: s; parui tm̄ ⁊ breuis? An qz parū humoris cū fert̄ discerni a spiritu facilius pōt: q̄ multum.

Determinatis in 22° q̄stis circa entia mobilia cōposita ꝑtingētia vsqz ad aīas vegetatiuā: determinat nūc in 23° ea q̄ circa mobilia simplicia ⁊ p̄mit⁹ illa q̄ circa aq̄s v̄sant̄. 2° circa aerē. ibi 2° in p̄n° 25° pti°: ⁊ p̄ q̄ circa salsas st aq̄s ⁊ vl̄r circa nō actualr̄ calas. 2° circa eēntialr̄ calas ⁊ dulces maxie. 2° in p̄n° seq̄ntis. Proponit igit̄ p̄us di. Quare est φ in vnda aq̄ i locis ꝓfundis ⁊ vl̄r magis: q pelagi dr̄r: nō supabundāt seu separant̄: ⁊ ineq̄lis vna par reddit̄ alteri: silitudine q̄ ridētis os disponit̄: s; in ꝑuis pelagis supficialib⁹ vnda supri- Quib⁹ no
det in ꝑtes fractas magis. ℄ Notādū mlta fore noīa col- minibus
lectionē aquaꝝ denotātia: q̄ noīe nō solū distāt: veꝝ ēt re: dīz aque
est.n. mare: qd̄ est magna ⁊ spatiosa cū trina dimēsiōe ma- cōgluuie
nifesta aquaꝝ collectio: habētiū saporē extraneū a dulci: no vocari
vt salsuz p̄lm̄ vel amaꝝ. Estqz pelagus qd̄ est vasta ⁊ im- potest.
mēsa ꝓfunditas maris: que fere ifinita ⁊ iaccessibilis exi- Mare.
stit. Et lacuna q̄ est lata supficialis collectio aq̄ causata ex Pelagus
fluminib⁹ mare igredientib⁹ ex aq̄ maris hñte respiracu- Lacuna.
lū: vt patauy: cui⁹ sapor est min⁹ salsus sapore maris. Est
ēt palus que alicui⁹ aq̄ potabilis est collectio nō ꝓfunde Palus.
multū: cui⁹ fundus est cenosus: ⁊ in ipso crescūt cāne: hēqz
palustres herbe: ⁊ cātur ex ꝓcursu aliq̄ꝝ fluminū in q̄sdā
valles ⁊ hz p̄lm̄ motū. Lac⁹ qdem est collectio aquaꝝ ꝓ- Lacus.
funda satis iter mōtes ꝯclusa ⁊ est potabilis vtcūqz: neqz
in ipso sic crescunt vegetatiua vt in paludib⁹. Est ⁊ stagnū Stagnum.
aq̄ aliq̄ ꝑticularis collectio inter parietes arte constructa
nō lōge ꝓtensa motu fere carens: ⁊ iō stagnū di q̄si aqua
stans. Flumē āt fons riuulus ⁊ puteus sūt noti. ℄ Deide Flumen.
[Aut qz.] Soluit di.cāz esse: qz humidū modicū latūz seu
aq̄ magis diuidit̄ ⁊ ꝯfrāgit̄ ab aere q̄ mlta aq̄: eo φ ꝑtes
multe aq̄ plus adinuicē coherēt ⁊ resistunt fortiori resistētia ne diuidant̄ a vento. Et ideo. 24. vbi repetetur cōclu-

ditur: q vnda paruoꝝ z breuiū pelagoꝝ cuꝫ percutitur a vento frangit: non aūt ea q̄ ꝓfundoꝝ sunt pelagoꝝ: z vlt magnoꝝ: q2 multa in his aq̄ mouet vincēs potētiā aeris scindētis: sed in superficiali z paruo motu modica aqua: z ideo minus resistere pōt z amplius superarridere.

Problema II. Antiqua.

Ropter qd vnde prius veniūt qñqꝫ ventis? Aut q2 in principio venti mare impulsuꝫ primū cōtinuū semp idē facit: ꝓpter qd existe ipso cōtinuo: sicut vna percussio cōtinua oibus fit: hoc autē in vno tempore fit: quare ꝯtingit primū z vltimū simul moueri. Aer aūt nō patitur hoc: q2 neqꝫ est vnuꝫ corpus continuuꝫ in accipiendo cōtra percussiones multas vndiqꝫ: que multotiēs ꝓhibent primū z minorē motū. Mare aūt nō facit hoc: ꝓpter id q grauius z difficulter mobilius ipso est. Noua.

Cur fluctus interdum prius eueniant q̄ venti? An qm̄ primo spiritus ortu: maris pars prima impulsa partē sibi continuam ipsa compellit: itidemqꝫ deiceps vice pari: serieqꝫ agitatur perpetua. Quamobrē cū mare ipsuꝫ continuū sit: efficit vt quasi vnus ictus continuus ex his omnibus exultet: idqꝫ fieri vno in tempore possit. Itaqꝫ euenit: vt prima z vltima pars simul moueāt: qd aeri nunq̄ accidit: q2 corpore vno continuo hic cē nō pōt: eo q multiplici vndiqꝫ repulsu retorquet: atqꝫ cōquatitur: vt primus validissimusqꝫ mouendi impetus refringat impediaturqꝫ. Qd mari accidere ꝓpterea nequit quia grauius aere motuqꝫ difficilius est.

Quare vñ maris qñqꝫ prius occurrūt nobis z sentiūtur venti. Dicit aūt qñqꝫ: q2 pole est q vētus nō occurrat nobis a remotis sꝫ magis econtra: z ideo citius occurrat q̄ vnda. Uel dixit indicādo motuū: q2 cuꝫ aer sit subtilior z mobilior aq̄: ꝓbabile fit q citius occurrat nobis ea. Deinde [Aut q2.] Soluit p̄ assignās cām prime ptis q̄stī: postea 2ᵉ. 2ᵉ ibi [Aer autem.] Di. causam esse: q2 cū a p̄n° ventis agitātibus mare fuerit aliqua pars ipsius mota: illa ꝯtinua alteri statim mouet alteraꝫ: z hec alterā: dum fiat velocissime motus ptis extreme apd nos existētis. hoc aūt accidit: q2 cū maris ptes sint ꝯtinue adinuicē vehemēter: ꝑcussio qdēꝫ z motus factus in vna pte: pcurit z mouet aliā ptē moꝝ z q̄si in vno z eodeꝫ tpe: z est sile fere ei qd dcm̄ est 22° 5ᵉ. Propter qd ꝯcludit ꝯtingere ptē primā quā ventus p̄mitus impellit: z vltimā apud existētē q̄si eodē tpe moueri: vꝫ. n. sile: vt apparet 3° de acci. ordinationi laterꝫ pueroꝝ talr: q vno tacto reliquus aliū z inde deinceps tangere nō cessat vsqꝫ ad finem. Et si dicat aliquis aquā posse condēsari z angustari talr in seipsam: ita vt ei° cesset motus anteq̄ ad nos ꝑueniat in aliquo coangustato loco. Respondet id nō valere in ꝓposito: cuꝫ fiat cōparatio aque corpis spissioris. s. ad aeris corpus subtilius. Propter qd dicet q aq̄ ita spissa est relatione aeris: q nō cedit: sꝫ ꝯtinue ac accessiue fulcit vna ps ad aliam z alteraꝫ ꝯsiter impellit ꝯtinue vsqꝫ ad nos. Deinde [Aer autē.] Assignat cām scḋe ptis di. q illud dictū est de motu aque maris vt vna pars ꝯtinue moueat aliā motā: q2 aer nō est vnum corpus ꝯtinuū spissuꝫ sicut aqua maris: z propter hoc recipit multas repercussiones: fm omnes eius ptes: ex qbus multotiēs impedit z ꝓhibet motus pōr: cū sit iam minoratus z debilitatus: virtus eni impellentis aerē longe fatigat z deficit tandē: cuꝫ aūt aer fuerit motus a vēto vsqꝫ ad aliqd spatiū: tūc aer alius cōdensat cuꝫ sit corpus rarius: quo densato z q̄si indurato: repcutit aerē ad ipm motū in ꝯtrium: z ꝓpter hꝰ repercussionē in ꝯtrium aer p̄mo motus vento nō potest ad nos accedere: sed in mari non accidit hoc q ꝯdenset: eo q corpus grauiꝰ z densius aere: z cū maiori difficultate motū: z ideo non cedit vna pars alteri: sed continue in anterius mouet. Et id vidi accidere cum perfluat notus siue sirocus fm marinarios dictus: sed tunc videretur totum mare moueri velocius vēto: hoc aūt videt nō posse ꝯtingere q̄re fortasse ꝓpter hꝰ cauillationē z cōsiles repetit Arist. id 12° z 27°. alias etiam subdens causas.

Problema. III. Antiqua.

Ropter quid naues repleri videntur magis i portu q̄ in pelago: currit aūt velocius a pelago ad terram q̄ a terra ad pelagus? Aut q2 plus aqua sustentat magis ex modica: immodico āt submergit ꝓpter vincere ipsum magis: ipellit. n. deorsuꝫ aq̄ sursuꝫ. In portu quideꝫ igit modicū est mare: in pelago āt profundū: q̄re z agere plus videbit in portu: z mouebit difficilius propter submergere magis: z minus sustentare aquā. In pelago aūt cōtraria horū sunt. Noua.

Cur nauigia onustiora in portu q̄ i alto cē videntur: celerius etiam de alto in terram veniūt q̄ de terra in altum prouehuntur? An q plus aque q̄ minus reniti validius potest: pauca. n. oppsīa onere cedit: vt demergi necesse sit: multa econtra repellit ac sustinet. Uis enim ea est aque vt sursum versus compellat inferius: ergo vt in portu maris parum sic multum in alto est. Itaqꝫ plus oneris conuehi in portu videbitur: etiam mouebit egrius quia magis immergitur z aqua minus reniti potest. At xo in alto res contra vsu eueniat.

Quare naues vident magis onerate in portu: ita vt maior q̄titas ipsaꝝ submergat in portu sub aq̄: vbi est locꝰ angustus: z aq̄ pauca nō ꝓfunda: q̄ qn̄ fuerint postea in pelago qui est locus ꝓfundus maris latus. Et itidē q̄re naues celerius mouent a pelago v̄sus terrā: vbi est portus: q̄ a terra siue a portu ad pelaguꝫ: tūc. n. tarde z in maiori tēpore mouent ꝑ vnū z idē spatiū. Notandū q si esset in portu aqua salsa: z in loco in quē debēt postea peruenire foret dulcis: tunc minus de naui descenderet sub aqua celeriusqꝫ moueret a portu in locum illuꝫ aque dulcis q̄ econtra: qm̄ in aquam sua grossitie minor pars subdescendit in portu q̄ in aquā dulcē: z ideo dicet 13° q magis contingit natare in mari q̄ in fluminibꝰ. Qꝛ aūt aqua maris sit densior z corpulētior: notat de plantis z metheo. 2° signo hꝰ: suscipiatur siquidem ouum recens qd in vas ponat: in quo aqua sit salsa prius: z deinum in quod dulcis: aliud quidem aque supernatabit salse z submergeret

Dubium.

Solutio

Expirante noto mare ipm celo moueri velocius.

Nota

Cap. ꝓ 12. mergetur dulci. Et ideo aliqui hanc diuersitatez in aquis penes grauitatē & leuitatē ignorātes onerati ꝓmit⁹ in mari: dānificati sunt in fluminib⁹. metheo. ibidē. ℭ Deinde [Aut q2.] Assignat cām ꝑoris q̄stī di. cāz esse qꝛ in pelago min⁹ submergunt naues celeriusq̄ trāseūt: qm̄ in ipso est plurimum de aq̄: hoc autez melius sustentat pōdus retinens superius eleuatū: q̄ȝ modica: eo ꝙ ptes eius sunt magis cōnexe & inseparabiles: pp̄ qd̄ dictū est ꝑ vndas in eo nō suprideri: sȝ in pauca aq̄ nauis & vl' qd̄ positū in ipa magis submergit: pp̄ hoc ꝙ impositū aquā vincit magis: cuȝ partes eius sibiinuicē debiliter coherent: impellit itaq̄ impositū deorsum ipsa cedente aq̄: cedit enim ei pp̄ dissolutionē cōtinuitatis imbecillis in partibus ipsius existēs. ℭ Deinde [In portu.] Assignat cāz q̄stī secūdi di. id esse qm̄ in portu modicū cōtinet aq̄: in pelago vo multa & ꝓfunda: & iō vi ꝙ maior actio sit necīa ad motū ipsius cum est in portu: & cuȝ maiori mouebit difficultate: pp̄ hoc ꝙ magis submergit sub aq̄ minusq̄ sustentat subeleuata. Sed amplius submersa modicūq̄ & tardius mouet eo ꝙ multū est de aq̄: qd̄ opȝ scindere: id autē difficilius pertransire q̄ȝ modicū: sed in pelago per cōtrariū hoꝝ cōtingunt oia ꝑdicta: minus enī submergit ꝓpter densitatē. q̄re &c.

Nota. ℭ Notandū si nauis ponat in aqua currenti sine remige sibi sola dimissa non minus mouetur fm motū aque onerata q̄ȝ non onerata: imo magis: eo ꝙ propter onus eius submergitur magis: & sic amplius comprehenditur a virtute motus aque: ipsa eniȝ impellens magis quo quasi repercutitur ꝓpter ipsius amplius submergi q̄ȝ vacua.

ℭ Problema. IIII. Antiqua.

Ropter qd̄ quādo ꝓijcit in mare vndans vt anchora trāquillitas fit? An quia stat mare ei ꝙ fertur: cū quo aer sil' fert qui in rectū deorsuȝ latus & hinc diuulsus sil' diuellit ꝙ ex pelago mouet mare: inundatio aūt maris nō de sup deorsuȝ fit: sȝ supficialiter: quo finiēte trāqllitas fit. Adhuc cōueniens mare idistās lato circulationē facit. circulatio āt circulariter fert. Qm̄ igr̄ recta circuli iuxta pūctū tāgit: ꝓpter ꝑdicta & pp̄ circulationis motū que ꝑcedēs ipellit ipsa sine vndatione existēte loco q est fȝ ipaȝ tranqllitas in ꝓiectiōe ipsi⁹ accidit fieri: qꝛ descēdens aer iducto deorsuȝ sursuȝ latus: etiā ipellens sursuȝ mare: sicut ampullare facit ipm̄. Ampulla eniȝ humidi ab aere deorsuȝ ipulsa est: ampulla aūt ois leuis & tranqlla est. Signa aūt dictoꝝ sunt. Subleuatū enī qd̄ fm inductū deorsuȝ mare eius qd̄ est circū fit paruum posterius. Noua.

ℭ Quam ob causam cuȝ aliquid in mare vndabundum & estuans iactum est: vt anchora vnda residet & quiescit. An ꝙ mare ponderi cedit quod defertur: quo cum aer delabatur: qui cuȝ per directum in imum defertur atq̄ attrahit: secum eodem id trahit qd̄ mare de latere concitat: estus autem maris non desuper tendit ad ima: sed per summa versat: quo sedato trāquillitas orit. Ad hec cū mare in ea spatia coit: que ponderi descendenti cesserint: vertiginem mouet: que non nisi circulo agitatur. At cum linea recta circulum per punctum attingat: fluctusq̄ ad lineam rectam oblique ferantur fieri potest vt fluctus ipsi per punctum oras vertiginis attingant: nec predictam ob causam tm̄: sed etiaȝ ꝙ ipsa vertigo accedens suo impetu circūundiq̄ illos depellit: ꝙ cum itaq̄ fluctibus pars ea vertiginosa careat: merito vnda iacta anchora residet tranquillaturq̄. Adde ꝙ aer qui cum pondere illo delapso descendit. moꝝ sese referens vndamq̄ sursum compellens bullas excitat: quippe cum bulla humore consistat: qui de imis ad supera pulsus ab aere efferatur. omnis āt bulla lenis serenaq̄ est. Indiciū vo ꝙ vnda qua pondus in imū corruit: submissa in cauum paulo post resurgit: & mari circundāti exuperat.

Quare si in mare inundans & tēpestuosum aliquod ꝓijciat ponderosuȝ velociter petens fundū: ceu instr̄m notū ferreū anchora dictū: tranqllitas cāuir in mari: q̄ est ipsi⁹ passio vt serenitas aeris. ℭ Deide [Aut.] Soluit & ꝑ cāz assignat. 2° declarat illaz signo. 2° ibi [Signū aūt.] Adhuc ꝑ ondit ꝙ aere cēdente cū anchora in ꝓfundū maris accidat tranqllitas ipsi⁹: & q̄rit 2° quō causet circulationē ipsi⁹ ipso descēdēte & opet ipo redeūte in ampullas specificādo. 2° ibi [Adhuc.] Dic igr̄ cāz fore tranqllitatis ꝓiectionē anchore in mare: qm̄ ipȝ stat & cedit ei qd̄ ꝓijcit: & ptrāsit illud: cū hꝫ aūt ꝓforante mare sil' defert & aer tēpestuosus qui erat in supficie maris: hꝫ aūt aer mouet deorsuȝ fm rectitudinē: fm qd̄ tendit pōderositas anchore: cui⁹ seqtur motū: cū vo hꝫ aer deorsuȝ itrauerit sic diuellit & seqstrat a supficie maris secū diuellit & defert illud tēpestuosum & exundans qd̄ mare inordinate agitabat: hec autez erat q̄dam inundatio & tempestuositas que erat in supficie maris: inter duas q̄si aquas: qꝛ inundatio maris & tumulosa tēpestas: nō fit de parte superiori maris se deorsum ꝓfundādo in aquā maris: sed magis supficietenus existit: pp̄ qd̄ bene aer superficialis deorsum tendens cū sit cā ipsius: poterit sedare inundationē & tempestatez: hꝫ aūt motu inundatiuo & tēpestuoso terminato ꝓpter subintrare aeris in mare cū anchoris cātur tranqllitas & qes in mari. ℭ Deinde [Adhuc.] Ostēdit quō aer descendens causat circulationē: & quō tranquillitas stat & cātur per regressionē aeris ampullantis supius di. ꝙ postto adhuc ꝙ mare fit qescens & sedatū: ita ꝙ partes ei⁹ sint cōtinue & nō distātes pp̄ motū exundātē: vel aliter: est cōueniens & rōnale: ꝙ magis adhuc mare fiat idistans & cōtinuū: ꝓpter aerē sursum reuertentē hoc mō: qm̄ aer cum latus fuerit deorsuȝ cū anchoris facta fuit circulatio quedā: illius aūt est circulatio qd̄ circulariter fert: sed aer est talis: oē enī qd̄ mouet recto motu circulariter fert: ita vt sagitte & antēne per aerē misse circulariter mouentur: vt dcm̄ est 21° 3°. qd̄ apparet in aq̄ & vino ingrediente doliū per saluatoriū: qd̄ aūt aer subingrediens post anchoram possit hic antedictam circulationē ostendit: recta enim linea que est axis corporis moti circulariter: tangitur ab ipsius circuli circūferentia iuxta pūctum superius & inferius: qui q̄dem sunt poli eius: super quos circulariter motum circulat: propter illa que predicta sunt de ꝓiectione anchore & consecutione aeris post eam: & ꝓpter motū cir- De hoc vi de Auer. 2. de aia. c.78.z.79

culare qui hoc requirit:qui qdē motus circularis pcedēs cū prius icipiebat ipulit ⁊ submersit sibi illa que erant cā expandationis ⁊ tēpestatis: ppter qd locus qui est iuxta motū circulationis efficit̄ sine expūdatione ⁊ tēpestate: ⁊ ideo tranqllitas cātur in pieciōe anchore deorsuz aere descēdente: ⁊ reformat̄ magis ipso sursuz iterū ascēdēte: qz cuz aer descēderit deorsuz ppter iniectā anchorā cuius motū sequit̄ ⁊ itidē delatus sursuz cuz inferius erat extra locuz suū nālē impellens tunc ⁊ diuidens aerē in parte supiori generat ampullationē vt in supficie aque: que qdez cātur ab humido viscoso ipulso ab aere de inferius in sursuz: sz ois ampulla est leuis ⁊ tranquilla: ⁊ iō supernatat. quare significat tranqllitatē ⁊ quietē maris ⁊ ipsaz causat. Ipsa eniz generat̄ ab humido viscoso cui spūs cōmiscet̄ vētosus remissus: ⁊ iō videt̄ sic ampullas gn̄ari maxie ab aere tēperato existente ⁊ vapore humoroso vehemēter pleno. ¶ Deinde [Signa.] Declarat qd dictū est. s. q signa que ondunt nobis istos duos act⁹ faciētes ad trāqllitatē sunt qz inuenimus cū mare fuerit subleuatū vndosuz: ⁊ inducat̄ vel pyciat̄ aliqd in ipm tēdere deorsuz: cui⁹ qdē certitudinē accipe: qm̄ post piectionē talē fit paruū cōtractū in seipsuz ⁊ nō tumultuosum ⁊ inflatū. sic itaqz aer opari ad tranqllitatē ⁊ qetē vt descendēdo ⁊ ascēdēdo. ¶ Notanduz q cā videt̄ Arist. hec mirabilis: ⁊ est extnea: cū sz eā non solū id possent anchore piecte in mare opari: verū magis aliud ferrū quocūqz mō figuratū: ⁊ vlr oē qd submergit̄ sine aliqua ad nauē obligatione: qre marinarij nō hac de cā pyciunt anchoras in mare: verū vt arene ⁊ scopulis pōdere infigant̄: qre vncosas eas cōstituūt talr vt acumē semp cadat directe deorsuz funibus fortibus eas alligantes: qd eaz ostendit infixio ⁊ adhesio his qbus applicant̄. Un̄ dictū Arist. nō vi rō sed fortassis pot⁹ aliq̄lis occasio ad hominē curiosa: ⁊ fm alios forte prolata.

Aliqui quare anchore ⁊ quare vncose.

¶ Problema. V. Antiqua.

PRopter qd quādoqz naues currētes in mari serenitate degluciunt̄ ⁊ pereunt: qd nauis nō sursum renauiget? Aut quādo cauernosus locus i terra que est sub mari aperiat̄: simul in mare: ⁊ itrinsecus consequit̄ motus spiritus vel venti: silr ⁊ vndiqz latus circulariter fertur deorsuz: hoc aūt est vertigo. Que āt sunt in medio in meatu patiunt̄ qdē hoc pp fluxus. Fiunt vertigines ab hoc ⁊ absorbent̄ in pfundū: ppter hoc autē ⁊ qn̄ mare pfundum ⁊ terra sub cauernosa vsqz lōge ferūt igit̄ ad hoc coacte vertigines: ppter qd nō sursuz nauigāt exinde naues. Fluxus aūt fit quādo cessante primo cōtraflat in mari fluēte priori vēto: maxie aūt quādo notbus cōtraflauerit: cōtraflantia adinuicē reumata inclinant̄: sicut in fluminibus ⁊ fiunt vertigines: fert̄ aūt refluxus principiū motus desuper fortis extn̄s. qm̄ igr̄ in sinistrū nō est moueri: ɔtrapellunt̄ ab inuicē necesse i pfunditatē ipelli: qre ⁊ qdcūqz vtiqz sumat̄ a circulatione necesse deorsuz ferri: ppter qd recuruatas naues faciunt. Iā eniz rectū qn̄qz reminiscet̄ deglutitum. Noua.

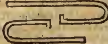
¶ Cur interdū nauigia dū cursuz agunt in mari quieto repente absorbentur: totaqz ita pereunt vt ne naufragiū quidē fluitans vsq̄ appareat? An cū locus cauernosus terre subdite mari dissrumpitur simul in mare nauigia introrūpunt: introrsumqz spiritus ipetu trahunt̄. Cūqz ipulsu pari circūundiqz agitent̄: deorsum ferantur necesse est. Hoc idem apud Mesanā quoqz in freto fluctu reciproco euenit. Fiunt eni eo ipso vertigines: que in imū obsorbent: tū ob eā quā diximus cām: tū etiam q mare illud prealtum est: terraqz ad lōginquū vsqz subhiat cauernosa. Vertigines igit̄ eo vsqz per vim ductitant: itaqz efficitur: vt inibi fragmenta nulla valeant fluitare. Fluxus aūt ille fieri solet cū flatu desistēte priore: mari itē fluēte flatus aduersus primo occurrit maxieqz cū auster. Cū eni vnde inuicē cursitant: inflictu ptereunt mutuo: quo scilz mō in fluminibus fieri nouimus: atqz ita mare in gyrū vertit: que vertigo aut vertex vocata est. Fert̄ aūt vnda in anfractū initio motus valido desuper irruente. Igr̄ cū vndas vrgere in latus nō liceat: impulsu nāqz repellunt̄ mutuo: compelli prorsus in imum necessum est. Quāobrez id quoqz deferri eodē vis cogit̄ q vertigo prehenderit: eademqz cā est: cur etiā nauigia resimentur: repandaqz deferant̄ cuz deuorantur a vertigine. Iam enim aliqua erecta ex toto descendisse memorie proditum est.

Quare aliqn̄ ɔtingit q naues trāseūtes p mare serenitate ⁊ tranqllitate ac qete existe in ipso degluciunt̄ ⁊ absorbent̄: ⁊ oēs existes in ipsis destruunt̄ ita vt neqz ipse vel aliq̄ in eis renauigent ⁊ pueniāt vnq̄ sursuz. ¶ Deinde [Aut.] Soluit ⁊ p̄ assignat cām. 2° intentū cōcludit. 2° ibi [Quarūcūqz.] Primo facit hoc. 2° qa fecerat mētionē de voragine ⁊ de fluxu aque ostendit qūo hi causent̄. 2° ibi [Fluxus aūt.] Et p̄ manifestat q illud qd deglutitur causat circulationez anteq̄ absorbeat̄ dicens: cāz deglutionis pdicte esse: quoniā cauerna aliq̄ sub mari in terra apta: ppter quam silr ⁊ mare apitur: ita vt in eam aqua maris cōsequētia eius qd euacuat̄ tendat sequendo motū spūs vel ventositatis circa illā cauernā existis: ventus eniz magnus includit̄ circa hec loca cauernosa. Propter qd aliqn̄ in eis fit sonus ⁊ reiectio aq̄ in sursum ⁊ fm qd mare mouet̄ deorsuz ppter locū cauernosum secūdo motū predictū: similr illo qd est vndiqz circa loca circūstantia cauerne: mouet̄ prius circulariter: ppter motum aque: q illic est circularis: ⁊ tandē erigitur fm alterū eius extremū: ⁊ tēdit deorsuz: sic pz cū pallea vl aliqd aliud in salunoriū pyciet̄: vt patebit in sequēti. predictus aūt modus motus vocat̄ vertigo: vnus exñs de q̄tuor motibus violētis cōposit⁹ ex tractu ⁊ pulsu phy. 7°. ¶ Deide [Que aūt.] Ostēdit 2° qūo deglutiant̄ naues qn̄ occurrūt directe meatui cauerne dicēs: q ille naues ac vlr alia que sūt in medio meatus cauerne patiunt̄ deglutionē ppter fluxum aque: ppter quē mox deferunt̄ deorsuz absqz circulatione: ab huiusmodi aūt fluxu causant̄ vertigines lateraliter vndiqz: pp hoc qd ⁊ que illuc occurrunt absorbentur in T.c.19.

tur in ꝓfundū: ⁊ q² terra cauernosa ⁊ ꝓfunda ꝑforata ex/tēditur longe valde: ſm ꝙ vene ⁊ arterie ptendunt remo te valde a corde vñ oriunt: ⁊ ppter hoc inde cānt vertigi nes ob violētiā quā recipit aqua a loco taliter dispoſito. Opꝫ eniꝫ ipſa vertiginoſe moueri pp voraginis attractio nē que fit a vacuo. ⁊ ideo cū naues deferunt in tam vaſtā voraginē ⁊ antroſaꝫ nunꝙ̄ reuertunt ſurſum de iſto loco: ⁊ hꝰ locus gulfus dictus eſt fatalis. ¶ Notandū ſm Se/necam in q̄onibus naturalibus de huiꝰ voraginibus ⁊ ca uernis quandā ſimilitudinē inducere ad alalia: dicentem placere nature regi terrā ad noſtroꝝ corpora exemplar: in q̄bus vene ſunt ⁊ arterie: he q̄deꝫ ſanguinis: he v̄o ſunt ſpūs receptacula: ſic ⁊ in terra ſunt talia itinera: per que aqua: ⁊ talia ꝑ que ſpūs currit: que ad ſimilitudinē huma noꝝ corpoꝝ natura formauit. ¶ Deinde [Fluxus.] Oſtē dit q̄uo cauſetur fluxus in pretactis vorago ⁊ vertigo di/cens ꝙ fluxus fit per iſta loca cauernoſa maxime: q̄n cuꝫ quieſcunt venti flantes: alius ſupueniēs ꝓflans in oppoſitū poris: adhuc aqua maris exiſtit in fluxu ppter motū prio ris venti. ⁊ id declarat dicens hoc maxime accidere quā/do nothus qui eſt vētus collateralis auſtro vt 2° videbit flauerit: eo ꝙ eius flatus eſt tortuoſus ⁊ inuolutus: vt ap/parebit. ipo eniꝫ circūflante alteri puta choro: q eſt colla/teralis aquiloni (¶ Ui eni adinuicē fluxus in deſcriptione figure aliq̄liter ſe habent ſubcōtrarie.) Inclinat ⁊ cōmi/ſcet adinuicē fluctus ſm cōtraria motos. q̄re cōtingit fie/ri vertigines ceu in fluminibus eſt dicere: cū aqua vnius fluminis in aquā repercutit alterius vel in ripas: aut q̄n ventū hiet ꝯtinue fluxus fluminis in oppoſitū: ⁊ in oppo/ſitā partē ſui: hoc aūt accidit q² motus venti ſecundi vali/dus eſt ⁊ ipetuoſus icipiens deſurſuꝫ ⁊ ꝑueniens ad aquā; ſicut flatus nothi mouet ꝯtra motū cātum a choro. Pro/pter qd̄ accidit fieri refluxū aq̄: ⁊ q² motꝰ fit in dextris de ꝓgreſſu aīaliū: qd̄ nō ſolū videt verificari in aīalibus ve/rū etiā in aliꝗs aīa carētibus: accidit ꝑfecte vnā aquā pro/pter motus cōtrarios ipelli cōtra partē alterius: ⁊ q̄m nō pōt aq̄ ſic mota ſurſum ſic tēdere nec a circulo recedere: opꝫ in ꝓfundū ipelli: vñ cātur vertigo ⁊ vorago inuaſta: pp diu tale fieri vt ſepe ꝯtigit in fluminibꝰ aſpicere. ¶ No tādū ꝙ q̄n vētus vel vna aq̄ mouet ꝯtra aliā nō oīno per rectā lineā vnā ex oppoſito vtriuſqꝫ extremitatis: ſed per duas lineas modicū diſtātes: ⁊ cū vtcrqꝫ moueat in dex/tris: cōtingit tūc maxie vertiginē fieri: eo ꝙ angulus vniꝰ partis extremus ꝑtingit lateralr in angulū extremū alte/rius partis ſibi oppoſite: pp qd̄ accidit melius reflecti q̄̄ ſi totū obuiaret ex oppoſito toto. Cuius hec eſt figura.

Marginal notes (left): Similitudo terre ⁊ noſtroꝝ corporum. — Quō ꝯtin/gat vagi/nē fieri.

choꝛus.

reflexio reflexio

nothus.

¶ Notanduꝫ ſmonē eſſe hunc de hꝰ voraginibꝰ metheo. ꝑ ita: ꝙ aūt ſint tales fauces ⁊ voragines deglutiue mani/feſtant abſorti fluuioꝝ: qd̄ accidit in multis locis puta pe loponeſi. pſa ē talia circa archadiā ſunt: cuiꝰ cā eſt: q² cū ſint mōtuoſa nō hūt effluxus ex alueis in mare: vñ reple/ta loca cū nō hēant effluxū manifeſtū ſuperficialeꝫ inue/niūt trāſitū in ꝓfundū deſuper cogente veniēte aq̄: ſꝫ cir ca eladē pauca talia oīa facta ſunt: veꝝ circa legiſticā q̄dā fluuius abſorbet qui nō eſt minor rodano: ſm aliū locuꝫ ſtideꝫ egrediens. De his ē talis conſtruit ſeries de mom

Marginal note (left): Quid de vora/ginibꝰ vel apertis vi/deatur.

ſpūs ſubingreſſi ab humoribus in terra latētibus quo in/corporant: qui cōcidētes in mare hyatus fiunt: ⁊ frequen ter receſſus ⁊ inundatiōes ꝑmittunt abſciſſioneꝫ hītes: vt narrat circa helicē ⁊ burrā: multotiens q̄dē ⁊ exhalatio/nes fiunt in pōto ignis ⁊ fontes ſcaturiūt: ⁊ flumina emit tunt: ⁊ arbores producuntur: fluxus ⁊ vertigines analogi ſpūum: he q̄dem in medꝗs pelagis: ille v̄o in decurſibus aquaꝝ ⁊ fretis. ¶ Deinde [Quare q̄cūq̄ꝫ.] Cōcludit intē/tum ꝑncipale. d. ꝙ q̄cūq̄ꝫ res capit ſub ambitu circulatio nis: opꝫ circulariter deorſuꝫ tendere ppter motuꝫ ſpūs ⁊ aque talr motoꝝ. Et iō naues incuruāt ita: ꝙ euertant tā/dē altera extremitate depſſa deorſuꝫ: ⁊ altera eleuata de/glutiant in ꝓfundū: ⁊ hoc eſt qd̄ dictū fuit. Aut q̄n ⁊c. Eſt ēt qd̄ aliq̄bꝰ reminiſcit ꝙ aliq̄n viſa eſt nauis recta ⁊ non decuruata ⁊ euerſa: fuiſſe deglutita in ꝓfundū talr ꝙ nun q̄̄ amplius ſurſum renauigauit: qd̄ tāgebat illic [Que aūt ſunt ⁊c.] ¶ Dubitat. q² nō videnꞇ in terra eē ꝑdicte vo/ragines ⁊ cōcauitates: q̄m terra eſt ſumme grauis q̄rto ce li: qd̄ aūt tale eſt tendit deorſuꝫ ad centrū ſm oēm partē eius: qd̄ nō talr ſe hꝫ vna ꝑs vndiq̄ꝫ cōprimit ab alia: vbi aūt hoc: nō eſt dare cōcauitatē: ſꝫ potius oēꝫ ꝑtiū ꝯtractio nē. Et ꝯfirmat q² terra ē frida ⁊ ſicca ſūme: qd̄ āt tale ve/hemēter ꝯſtrigit ⁊ mouet a circūferētꝗs ad cētrū: pp qd̄ fit cōtractio ꝑtis cū parte: ⁊ iō nō vorago cōtingere pote/rit. ¶ Dicendū cōcauitates ⁊ voragines reperiri in terra vt viſuꝫ eſt prius: ſed vt ſolutio appareat eius qd̄ inductū eſt ⁊ ſiliū ſciēdū nām eē duplicē: ꝑticularē. ſ. ⁊ vlēꝫ: ꝑticu/laris q̄dē nā eſt q̄ vnicuiq̄ꝫ attributa ſꝫ eiꝰ itēdit cōſerua tionē nihil ꝑmittēs accidere in ipſo iquātū pōt: qd̄ in de/trimētū exiſtat: ⁊ ſm hanc nāꝫ eſt terra ſolida cōcauitati/bus carens. Eſt aūt nā vlis vis ſydeꝝ in hec inferiora de/lapſa: que radꝗs ſtellaꝝ opat in ea in quoꝝ ṽtute recipit caliꝫ porificans terre ꝑtes exhalatiōe humidi: ⁊ cōcauita/tes inducens: vt oſidit ſupficies terre caloris ꝑc: ita vt in tantū extēdat calidū ventoſuꝫ ꝑtes terre: ꝙ in tumorē ele uent ⁊ rūpant tandē: ⁊ eyciēdo fauillā cineroſaꝫ: ſicut dī metheo. 2°. accidiſſe circa eracleā illā q̄ eſt in pōto: ⁊ ſacrā ſaturni iſulā: ita vt ex ruptura collis ide eleuatꝰ aſcēderit ⁊ icinerata fuerit ciuitas lippārioꝝ: ⁊ ꝑuēit ad q̄ſdā italie ciuitates. ¶ Ad rōnem v̄o dicendū ꝙ viſcoſitas ⁊ tenaci/tas ꝑtiū terre pōt ipedire ne vna eiꝰ ꝑs ꝯſequat alterā in centrū: ⁊ maxime cū terra nō fuerit pura homogenea.

Marginal notes (right): Dubium. — Solo. — Nā duplex. — Cap. 5.

¶ Problema. VI. Antiqua.

P Ropter q̄d mare albiꝰ eſt qd̄ eſt in pō/to q̄̄ qd̄ in egeo. Utrū ppter repcuſ/ſionē viſus q̄ fit a mari in aere: aer q̄dē eni q eſt circa pontū groſſus ⁊ albus: q̄re ⁊ maris ſupficies talis videt: qui āt in egeo niger. Aut q² oēs paludes albiores ſunt mari: pontus autē eſt paludoſus: ppter id qd̄ multa flumina in ipſum fluunt: paludes aūt albiores mari ⁊ fluminibꝰ. Pingunt igr pictores flumi na q̄deꝫ alba: mare aūt celeſtis coloris. Aut per potabile quidē pertranſit velociter viſus: ⁊ nō reflectitur ad aerem: a mari autem nō: neq̄ꝫ ſur/ſum repercutit: ppter id ꝙ aqua non eſt leuis. Inferius aūt laborat tendens: ppter qd̄ nigruꝫ videtur: in paludeſtribus aūt ſupficialiter exi/ſtente potabili. Inferius auteꝫ ſalſo nō tranſite ſed repercutitur ad ſplendoreꝫ: ppter qd̄ videt

alba superficies eius. Noua.

¶ Cur mare ponti candidius q̃ egei est? Utrũ propter visus refractionẽ factã de mari in aerẽ. Est enim aer ponti crassus et albidus: itaq; fit: vt etiaʒ maris pars sũma talis esse videatur: egei vero: quoniam a longinquis vsq; purus et liquidus est: ceruleus cernitur: quocirca mare quoq; aeri renitens: colorẽ eundeʒ representat? An q lacus oẽs q̃ mare candidiores sunt: potius autẽ in lacus spẽm propemodum transit: eo q multi in eũ fluuij effluunt: nec vero mari solum candidior lacus est: verũetiã fluuijs. Unde pictores flumina pallida: mare ceruleũ: lacũ cãdidũ pingere nõ inepte cõsueuerunt. An q per aquã bibi idoneam visus penetrare facile potest: aerem versus reflectitur: de mari autem nec sursum reflecti potest: quoniam leuis aqua non est et deorsum progrediens fatigatur: itaq; fit vt mare nigrum esse videatur. Atqui mari qd lacum simulat pars dulcis per summa innatat. Salsa vero in imo est. Quamobrem q id penetrare aspectus nequit: sed ad lucem reflectitur albedinem per summa ostendit.

De pôtico mare et egeo.

Quare mare qd est in loco q di pontus vel pôticũ: ga forte pontico pticipat sapore: vi albi⁹ q̃ mare qd in egeo siue egeũ. ¶ Notãdũ q aliq dicũt mare pônticũ vnũ de nouẽ marib⁹ existẽtib⁹ i q̃rta septẽtrionali. Egeũ vero mare vnũ de .xi. existẽtib⁹ in occidẽtali: sm vero Arist. et vt vidi ista duo maria satis sunt affinia. Nã mare meotidis siue tanais fluit in pontũ: siue mare dictũ mai⁹: id aũt per bosfor: cuius lõgitudo est vltra .zoo. milliaria: et latitudo nõ vltra duo: transit ex opposito Cõstãtinopolis in mare dictũ egeũ circa mõtẽ cyrici: deinde hoc qd fluit in mare siciliũ et id in tirrhenicũ qd est mare romãor: qd ofluit in sardonicũ: hocq; in hispanũ: i quo gades fixe sunt Herculis z° metheo. ¶ Deinde [Utrũ.] Soluit et assignat tres cãs pbabiles qdẽ pmitus di. cãm albedinis in pôtico sm

Cap. p.mo

viaz transflucentis est repcussio visus causata in aerẽ circũstãtẽ supficiei maris: visus. n. cũ incepit ptrãsire p aquã salsũ maris refrangit sursuz ad aerẽ: quem siqdẽ inuenit grossũ et inspissatũ et ppter hoc albũ: videtur nãq; sic cũ corpora subtilia diaphana vt aer et aq condensent reddi albiora et sm modũ nõ multũ trãslucẽtis sicut pz in niue glacie et crystallo: et ideo supficies circũstans aque maris pontici vi alba: qd nõ cõtingit in egeo: q visus sic non refrangit ad aerẽ: ad quẽ ẽt refractũ nõ iducit albedo: eo q aer ille nõ est dẽsus sed subtilis et dispersus: ppter caliditatẽ loci maiorẽ q̃ in pôto: cũ pôti regio sit frigidissima: vnde color egei supficialiter subniger apparet. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliã cãm ex parte illor q in hec maria cõcurrunt fluuior di. id ꝯingere iuidẽ q oẽs paludes maiori pticipãt albedine. Sed mare pôticũ: et maxie meotidis est paludosus. Egeũ aũt minime. Cui⁹ qdẽ cã est: qm multa flumina vasteq; paludes decurrunt in ipm vt ap-

Cap. 1°.5

paret ẽt metheo. z°. illic enim humida terra valde in qua calor solaris nõ pot exhalatiões facere ppter ei⁹ distare. paludes aũt nõ solũ albiores sunt mari: sed ẽt fluminib⁹ cũ min⁹ moueant illis vt apparebit z3°. qd autẽ flumina sint alba et mare nõ nisi per flumina et paludes: ondit per signũ qd a pictor accipe possumus artificio: ipsi eniʒ pingunt fluuios albos et mare celestinũ seu azurreũ hñs colorẽ. ¶ Deinde [Aut.] Assignat tertiã cãm. d. q per aquã que bibi põt ponto pporcionata visus de facili ptransit et in pfundũ: adeo q nõ recipit postea celeriter refractionẽ in aerẽ ab aq sursuz: qd per subtilitatẽ accidit aq ac puietatẽ: sed per aquã maris visus nõ ptrãsit velociter: ppter id qd aq maris nõ est leuis subtilis permeabilis sicut potabilis. sllr neq; repercutit sursum: sed fatigat visus tendens vt põt deorsuz p aquã maris. accidit eniʒ sibi nõ repcuti: eo q aq eius videt homogenea magis per totuz q̃ paludosa potabilis. illa eni est duar subarũ magis distinctarũ: vt mox apparebit: q̃re mare di subnigrũ: sed in paludosis aquis potabilibus in tunica supiori existẽtib⁹ secus ꝯtingit: qm ppter subtilitatẽ illius tunice potabilis visus ptransit eã plene: cũ aũt ad terminũ eius peruenerit: inuenit aquã salsam nitrosaʒ crassaʒ: quã nõ põt amplius pertransire: et iõ refrangit ad locum superiorẽ lucidũ: et albedinẽ facit videri in ipso: vnde videt alba supficies paludose aque: non aũt marine. Deducatur igitur vlterius sed multe tales paludes et flumina cadunt in pontum: pauce vero in egeo: et continens imutatur etiam a contento: quare quidem ponti albius videbit eo quod egei.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid mare potabili aqua minus est frigidũ et salsa dulcib⁹? Utrũ quia densius est mare et magis corporeum: talia autem minus infrigidant: sicut et calefiunt magis: saluatica enim sunt calidi propter densitateʒ? Aut q pinguius grossius est mare: propter qd non extinguit flãmaʒ: similiter et in alijs pinguius auteʒ calidius est: aut terre multũ habet: quare siccius est: siccius autem calidius est. Noua.

¶ Cur mare minus q̃ aqua bibi idonea frigidũ est: oẽsq; salsi humores nõ vt dulces fridi sunt? Utrũ q mare spissius et corpulentius est: tale aũt quodaʒ minus refrigerari potest: sicut etiã amplius incalescere aptuʒ est: quippe q caldorem seruare suam ob densitateʒ melius possit? An quia mare pinguius est: quocirca flãmam eque extinguere atq; cetere aque nõ potest. Calidius autem qd pinguius est. An quoniã multum terre in se continet propterea siccius est: quod autem siccius idem calidius est.

Quare mare nõ est adeo fridũ sic aq potabilis: et silr q̃re aq salsa nõ est intãtũ frigida vt dulcis: qd qdẽ verificat dũ in locis extent expositis ꝯtinenti: qm putei et fontes aliq hyeme sunt calidiores q̃ mare: ppter poror subclusionẽ vt sequẽti apparebit pticula. ¶ Notãdũ Arist. duo dicere vtrobiq; vt mare et salsaʒ aquã ac potabilẽ et dulcẽ: q nõ est oẽ mare salsuz: imo qddã acetosuz et aliud ponticũ vt hellesponticũ qd di dulcius ceteris maribus. i. minus amar: est ẽt aliud amar vt appet metheo. z°. et simpliciũ 4°. sicut est mare mortuũ i quo nõ mergit aial neq; generat ppter eius siccitatẽ et terrestritatẽ: et est ẽt salsuz: ppter qd dixit mare et salsaʒ aquã cũ non oẽ salsum similiterq; potabiles aque multas recipiant diuersitates in sapore et alys sm qd magis accedunt quasi dulcedini vel

E maribus aliud salsuz aliud amar aliud dulce. Cap. i. t. 5.

diní vel recedant. ❡ Deinde [Utrū.] Soluit di. causam
esse qz mare est spissius ꝛ magis corpulentū vel maius aq̄
potabili ꝛ dulci: qḋ aūt tale est infrigidat̄ tardius ꝛ min⁹
ēt qz in ꝓfunditate sua ꝛ cētro semꝑ retinet aliqd calidita
tis: sicut est videre terrā magis calidā ꝭm eius ꝓfunda q̄z
aquā: ꝛ forte q̄z aerē caliditate vtriusqz ipressa: vnde terra
reddit̄ calidior estate q̄z aq̄: ꝛ ferrū ignitū sentit̄ calidius
ligno: lz eni subtilia calorē citius recipiāt ꝛ alias ipressio
T.c.42 nes: celerius tn̄ perdūt 4° metheo. spissa eniz ꝛ corpulēta
ꝑdicta dr̄it: eo ꝙ saluatiua ꝛ custoditiua sunt calidi ꝓpter
dēsitatē recepti: cōius tn̄ habet̄ saluatiua: qḋ potius ı̄ hūc
trāsducēdū est itelli^m q̄z in syluestritate ꝑmaneat: lz sylue
stria sint cōpactiora ꝛ calidiora domesticis vt visuz ē 10°.
❡ Deide [Aut.] Assignat aliā cāz di. qm̄ illḋ qḋ est grossi⁹
q̄le est mare: pingulus existit: eo ꝙ in ei⁹ dēsitate plurimū
cōtinet̄ de humido aereo pingui: vn̄ in 15° dicet̄ ꝙ a sale
oleū extbit̄: qḋ liqdē sal sit ex aqua maris coagulato: ꝛ iḋ
pingue qḋ est in mari vt ostēdit aspaltū: qḋ aliqn̄ colligit̄
in supnatatione ipsius nō extinguit flāmā ignitā: sic neqz
aliud qḋlibet pingue: qḋ aūt pingui⁹ est calidi⁹: pigue igit̄
calidū: cū pinguedo sit calida vt visuz est 5°. sed aqua po
tabilis ꝛ dulcis nō est pinguis: q̄re mare ac salsa aq̄ erit ca
lida: potabilis vō ꝛ dulcis frigida. ❡ Deinde [Aut.] Assi
gnat aliā cāz di. ꝙ mare ꝛ aq̄ salsa hz mltū terreū hareno
suz sibi admixtū: ꝛ iḋ erit qd siccū valde: qḋ āt tale calidi⁹
est: qm̄ id cōtinget ꝓpter caliditatē decoquētē ꝛ exiccātē
humidū qḋ erat in illo: ꝓpter qḋ erat frigidū vel cōtēpe
Dubium. ratū. Circa id ❡ Dubitat̄ qz terra est summe sicca 2° de
T.c.16. gñatione ꝛ corruptiōe: ꝛ tn̄ sūme frida post aquā: imo ꝭm
Auicē. in fine celi ꝛ mūdi: lz corrigat se 9° metheo. ponit̄
Solo. sūme frigida. ❡ Dōz ꝙ siccū est duplex: quoddā eniz de
Siccum bet̄ alicui ꝑꝑ nāz suā: qualis est terra: que si humida sit ꝑ
duplex. accñs cōtingit: ꝑꝑ cōmixtionē aq̄: ꝛ id lz sit frigidū de se:
accñtalr tn̄ pōt reddi calidū: ꝓpterea eni qz solidū qescēs
recipit caliditatē ꝑuenientē ad ipz ex corporibus supiori
bus ꝓpter motū ꝛ lucē ꝛ ipz ꝯseruat. Est ꝛ ēt aliud siccuz
participatū eo ꝙ acqsiuit siccitatē a caliditate cui cōiun
ctū fuit: non ꝙ hꝫ fuerit eius ꝑncipalis nā: ꝛ ita siccus est
ignis: ꝛ oē in qḋ ignius egit caliditas: ꝛ talr ēt potest terra
dici cōiter sicca: ꝛ maxīe illud terreū qḋ est ı̄ mari: qz illic
mot⁹ est mult⁹ ꝛ fortis hn̄s calefacere: silr caliditas ipres
sa a cōtinēte inflāmato cōseruat̄ in ꝓfundo maris: nō āt
sic in aq̄ potabili ꝛ dulci calor repit̄. Et ita qd dicēdū ap
parebit: qz Arist. loqt̄ de sicco acqsito ꝛ nō nāli: ꝛ siccū qḋ
est in mari nō est illud in quo vere reseruet̄ rō terre: ꝛ ali
quod etiā hꝫ penultimo tanget̄ problemate 28°.

❡ Problema. VIII. Antiqua.

PRopter qd mare hn̄ aspectabili⁹ ma
gis est potabili grossius exn̄s: subtili⁹
eni potabile salso est? Aut nō subtile
cā: sed recti aspect⁹ poroꝝ plurimi ꝛ
magis sunt. Potabile qdē igit̄ densuz ꝑꝑ sub
tilitatē partiū est: salsuz aūt magna hz que sunt
per vacuū? Aut qz purius est mare: terra enim
nō est: harena aūt grauis exn̄s subsistit: potabi
les terrestres: ipsum autem in medium latum
turbidatur velociter. Noua.

❡ Cur mare perspectius ꝛ dilucidius est: q̄z aq̄
potu idonea: cū crassius sit: dulcis eniz salsa te
nuior? An tenuitas causa nō est cur mare dilu
cidius sit: sed directi meatus id faciūt: quos tuz
plurimos: tum amplissimos cōtinent: ergo illa
potu idonea spissa ex tenuitate suarum partiuz
est: salsa amplioribus interstitiis inanis? An qz
mare purius ꝛ sincerius est: terra eniz nulla in
eo ꝑmanet: harena suo pondere delapsa in imū
subsidet. At humor dulcis mixtus cū terra est:
que interueniens facit: vt cito perturbetur.

Quare mare est hn̄ magis aspectabili⁹ ꝛ visu ꝑmea
bile q̄z aq̄ potabilis. Subditqz motiuū. q̄si. d.
id nō videt̄ ꝯtingere qz mare grossi⁹ est ꝛ āpli⁹ cōpressaꝝ
partiū: cū sit grauius potabili aq̄: ꝛ ēt ipsa salita subtilior.
❡ Deide [Aut.] Soluit dans cāz duplicē: soluit itaqz ꝑ ꝑ
interēptionē motiui. d. ꝙ subtile forte nō est cā q̄re aliqd
sit magis visu ꝑmeabile: sed cā poti⁹ hꝫ aspect⁹ ꝛ ꝑtrāsi
tionis a visu est: vt pori corporꝫ per quos penetrat visus
sint recti ꝛ plurificati. Et id est qḋ dictū est p̄ᵉ 28°. visum
requirere poros subalternos ꝛ rectos de qbus nil curre au
diuit: nūc vō potabilis aq̄ est partiū dēsaꝝ ꝛ cōiunctarum
magis adinuicē: qz subtilis per totū: ꝛ nihil est qḋ ipediat
vnā partē alteri vehemēter copulari: sed salsa: qz est gros
sior partibus per totū: in ea remanent q̄dam vacuitates ꝛ
pori subalterni: per quos visus pōt penetrare: nō sic āt in
aq̄ potabili ꝓpter partiū cōnexionem. ❡ Deinde [Aut.]
Assignat aliā cāz di. id ēt ꝯtingere: qz maris aq̄ est purior
ꝛ homogenea minusqz partibus cōmixta extneis: nō eniz
in ipsa est terra: eo ꝙ harena quaz aliqs putaret in ipsa ꝑ
manere: subsidet in ei⁹ ꝓfundū: ꝑꝑ ei⁹ grauitatē: cuius est
descendere: ꝛ maxime agitat̄ a ventis: ꝛ motus eius opat̄
ad descēsionē harene ꝛ depurationē aq̄: sed potabiles aq̄
lz sint subtiles ꝛ pure: tn̄ qz fundus eaꝝ est cenosus limo
sus ꝛ nō harenosus: neqz in ipsis est vasta ꝓfunditas. ꝛ li
mosa eleuat̄ cenulētia ꝓpter ipressionē in eis factā: aut a
cōtinēte vel a me⁹ alio in mediū ipsaꝝ versus supficiem
magis: ꝛ ꝑturbat ipsos ꝛ reddit ipuras velociter: ita vt nō
sint spectabiles ꝛ visu ꝑmeabiles. ❡ Dubitat̄. qz esse ma Dubium.
gis spectabile vt expo^m nō videt̄ hic accidē: nisi qz visus
amꝑ. possit inde penetrare ꝛ se diffundere: sed hoc fit ı̄ aq̄
potabili: vt dictū est 6°. q̄re ꝛc. ❡ Dicēdum ꝙ lz aq̄ pota Solo.
bilis sit hn̄ spectabilis ꝛ permeabilis de se: tn̄ ꝑ accñs nō
est: eo ꝙ turbet̄ a motu ꝛ cenositate limosa: q̄ eleuatur ad
mediū ipsi⁹: vt dcm̄ est nūc: qḋ in maris aq̄ nō accidit. Et
fortassis ꝑꝑ hꝫ cauillationē ꝛ cōsimilē repetet Arist. illud
penultimo 38°. vbi alias subdet cāo ab istis.

❡ Problema. IX. Antiqua.

PRopter qd in borealib⁹ hn̄ aspectabile
est magis mare q̄z in australib⁹? Aut
qz ı̄ trāqllitate colorē hz mare: pigue. n.
ē ı̄ salso sapore. Signū āt. segregat̄ eni
oleū ı̄ oliuis. Serēitate igr̄ extn̄te ꝛ calidiori ma
ri sup leuitatē supfloret sursuz tal' hūor. Borea
lib⁹ aūt min⁹ ꝑꝑ friditatē. Est aūt aq̄ hn̄ aspecta
bilior oleo: oleū āt colorē hz: aq̄ aūt sine colore
appens manifestiorē fac̄ appitionē. Noua.

❡ Cur perflante aquilone: mare ꝑspectius: atqz
trāslucidius sit qua austro? An qz mare cū fere
nū est colorē trahere sibi assolet. Inest. n. aliqd
pinguis in succo salso. Indiciū ꝙ ole tepidiore
oleosum qddā secerni videmus. Ergo trangl
lo tepediorīqz mari: succus iste sua leuitate per

summa pandit qd aqlone fieri minus pōt cau-
sa frigoris. Est aūt aq̄ trāslucidior q̄ oleū. Id
enim colore obducit. Aqua vero expers coloris
visu obuia aptiorē sui prestat suspectionem.

Quare mare circa regiōes boreales est bñ magis spe
ctabile z visu pmeabile q̄ circa regiōes meri
dionales in qb⁹ auster viget. ¶ Deide [Aut.] Soluit z p̄
assignat cāz zᵉ ptis q̄siti. d. cāz eē qm̄ mare qñ fuerit tran
qllū z qetū: est coloratū colore q̄dā terminato: eo qd mare
salsuz est: z in salso sapore q̄dā reperit pinguedo: eo q ipe
factus est ex dulci pingui qd nō totū exhalauit a calo: qd
aūt in salso insit aliqd piguedinis ondit: qm̄ oliue ex qb⁹
exprimit oleū sunt salse cū aliq̄ amaritudie: z ex eis egre-
ditur oleū qd z pigue z dulce. Hec āt piguedo q̄ est i mari
que colorē tribuit appet tali mō: qz cū mare illd meridio-
nale fuerit tranqllū: ppter ei⁹ calidū leuitate quarūdam
partiū extiū sursuz emittit ad supficiē aque humor ae-
reus ventosus albo colore coloratus: ad modū quo arbor
emittit humidū calidū sursuz: ex quo flos gñat. hic āt pin
guis cū sit coloratus z spissus poros bñs minime subalter
nos: nō pmittit visuz p ipm transire: q̄re mare nō est tale
spectabile pfecte. ¶ Deinde [Borealis.] Assignat zᵃ cām
pme partis. d. q in mari circa regiones septētrionales: in
qbus viget boreas: pdict⁹ humor foret supra supficiez aq̄
illius maris ppter frigiditatē boree z loci: z iō cū nō sit in
ipo pdicta pinguedo z oleaginositas: mare hoc spectabili⁹
est q̄ mare meridiei: sicut aq̄ clara z subtilis est spectabi-
lior visuq; penetrabilior q̄ oleū: qm̄ ipm hz colorē z bñs
nō pōt a visu ptransiri: pori eni visus subalterni destruūt
z inde reddit corpus nō pspicuū: est enim color extremi-
Cap. p. tas corporis nō pspicui. de sensu z sensato: sz ipsa aq̄ caret
colore: ppter qd manifesti⁹ z sensibili⁹ pōt videri vndiq;
Dubium. a visu. ¶ Dubitat. Quia Arist. dicit aquā colore carere:
Cap. p. cū oia cor⁹ colore pticipēt. de sensu z sensato. Amplius co
T. c. 66. lor est pptiū obiectū visus. scdo de aia. sed aqua videtur
z. 67. q̄re zc. ¶ Dicendū q color est duplex: est eniz qdaz color
Solo. verus qui est q̄dā extremitas corporis opaci vt dictū est
sz: qui qdem seqtur cōplexionē ex q̄litatibus elemētoꝝ
cātaz: z hic color solū in corporibus reperit mixtis z ter-
minatis. Est z alius color nō verus qui qdem est oē illud
qd visus potest apprehendere: siue esse habeat in corpore
terminato imperuio: siue in diaphano corpore simplici vl
T. c. 66. cōposito de quo sermo potest Arist. audiri z⁰ de aia dicē-
z. 67. tis colorē motiuū fore visus sm actū lucidi: color eniz iste
seipsuz q̄si facit videre: eo q visibile z diaphanū est: z ita
Cap. p. intelligit Aristo. de sensu z sensato: cum dixit oia corpora
participare colore: sic nunc quid dicendum apparet.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter quid balneati mari velocius desiccantur grauiori existente potabili? Aut qz grossius z terrestre est mare: modicum igitur habens humidū desiccatur velocius. Noua.

¶ Qua de causa qui mari se lauerint: ocius resiccentur cuz mare grauius sit q̄ aqua dulcis? An quia crassius z terrosius est: ergo cum parꝝ humoris habeat merito siccari potest celerius.

Quare qui balneant z madefiunt corporib⁹ suis aut
alijs adiacētijs sibi ab aq̄ maris citi⁹ exiccat
ab ei⁹ humectatione q̄ si balneat ab aq̄ potabili. Cui⁹ qdē
motiuū tangit ibi: grauiori zc. q̄si. d. qz aq̄ maris est pōde-
rosior z dēsior potabili aq̄: qd āt est tale tardi⁹ videt exic
cari: sicut qz aq̄ simplex grauior est aere z densior qd ab
ipsa madefactū tardi⁹ exiccat q̄ madefactū aere humo-
roso. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. d. cāz eē: qz aq̄ est grossa z
terrestris pp admixtionē partiū terrestriū adustarum: qd
aūt tale: modicū hz de hūido idigēte exiccatiōe: z qz hoc: ci
ti⁹ z exiccat: i aq̄ vo potabili accidit eꝯ. Rursus illd qd ē
subtili⁹ magis penetrat z i angustiora loca subintrat. sicut
appet z⁰ zᵉ: sz aq̄ potabilis est subtilior marina: qd āt tale
penetrat: tardi⁹ exiccat: cū exiccās nō possit illd attigere:
sz h facit aq̄ potabilis sui subtilitate z nō marina. q̄re zc.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter qd vnde ventose? Aut qa signa sunt vēti futuri: est eni vētus cōpulsio aeris? Aut ppter id q pus ipellunt fiūt. ppellit āt nō ptinuū de exñs vētus sz icipiēs. Primū qdē igit sic prius euanuit: aliud āt h ppulit z aliā dēsitatē egit z euanuit: q̄re māifestū. Quñq; vtiq; ppulsum adest qz veniet z mouēs. icipiēs eni h facit. Noua.

¶ Cur fluctus ventū pre se oēs ferant? An quia flatus futuri indices sunt: flatus eni ipulsus aeris est. An qz vice ppellendi successiua ꝯsistūt: ppellit āt flatus nōdū ptinu⁹ sed exoriens. Primus igit q̄si emarcuit: moꝝ aūt hūc ppellit facta q; altera dēsitate elāguescit. Quare cū h ppulsuz iā adest: ppellens quoq; illud vētuꝝ eē palā fit. Facit enim ad ipsum cum incipit.

Quare vnde sunt vētose z spū plene. ¶ Deide [Aut
qz.] Soluit z assignat duplicē cām. d. pmo iō
vndas vēto plenas eē: eo q significāt sic nūꝗ qdaz añce-
dētes futuꝝ vētū. z iō iā sapiūt aliqd de nā vētositatis cū
effect⁹ futurus redoleat a nā sue cāe qd declarat: vētus. n. Uētus qd
q̄dā est cōpulsio aeris z cōmotio: q̄ sigdē iā vtcūq; aquā
offendit causando inundationē in ipsa. ¶ Deinde [Aut.]
Assignat aliā cāz. d. iridē fieri eas: pp qd facta fuit pria i-
pulsio in vndis ita q vna icepit continue aliā impellere:
cū in aq̄ sit ptinuitas pcussiōis. vt dcm̄ est z⁰: sz vēt⁹ q ipel
lit z cōmouet vndas nō est ptinue pflans: sz cū icepit p p-
flare in vno loco cessauit ibi pp cōdensationē factā in ae-
re: z in alio iteꝝ perflat loco aerē z ipellit: z iducit tandez
densitatē in aere ppter quā vētus reuerberatus quiescit
inanitus: sed aq̄ ipulsa in vno loco z vndosa facta nō cito
cessat illa inundatio z euanescit: imo vna facta ipellit iri-
dē aq̄: z fit vnda z sic durat mot⁹ in aq̄. Et iō cōcludit eē
manifestū ipulsionē aliqñ eē in aq̄ z inundationē: qz vētus
est vēturus: qui sigdē prius motus causauit inundationē
illā: ita vt facta inundatione a vēto significat vētus eē vē
turus: qui nō potuit conti⁹ fieri in vno loco ppter densita
tez quaz inducit. Propter qd oportet permutatim fieri: z
sic esse alicubi inundationem: non tamen ventum ibi.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid vnda prius venit vēto. Aut qz nō simul cessat ventus flans z mare vndans. Sed posteri⁹ mare: cōtingit mouētē ventū corrūpi prius q̄ fiat sensibilis: q̄re nō prior vnda vento: sed hoc quidez latet: hoc vero nō: aut non venti sil' vbiq; flant: sed vnde principiū prius: simul autez flat

z ppinquum

τ ꝓpiquū mare mouet: ip̄z aūt ꝯtinuū: τ itaqꝫ vtiqꝫ ꝯtigit pri⁹ vndā venire. A mari eni τ nō a vēto: motus velocior aeris q̄ȝ maris. Noua.

¶ Cur fluct⁹ anteq̄ȝ flat⁹ erūpit? An qꝛ nō simul flatus desistit: τ mare vndabundū sedat̃ ſʒ mare postea cessat. Ideo fieri pōt vt qui mouerit spūs ante occidat: q̄ȝ sensui obuius sit: itaqꝫ nō fluct⁹ spū prior est: ſʒ ille latet: hic pʒ. An flatus nō vndiqꝫ sil' spiret: sed primū vnde exortus sit. Simul at spirat: τ mare sibi ꝓximū agitat: qd̄ exitū subinde ꝓximū mouet: atqꝫ ita fieri pōt vt fluctus flatū possit anteire. Mot⁹ enim ille velocior a mari non a flatu principium ducit.

Repetit 2ᵐ vt amplius verificet̃: τ iā fuit ꝓpositum. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit τ assignat duas cās. d. p̄ cāz eē qꝛ flatus vēti nō quiescit ea hora τ inūdatio maris vel alteri⁹ lacune ample: ſʒ p̄ cessat flat⁹ vēti: τ diu posteri⁹ maris exūdatio: ꝓpter qd̄ eadē manēte sine vēto: vi vnda fieri absqꝫ ip̄o. Qd̄ ondit̃: qm̄ vēt⁹ ꝯcitās vndas: p̄us absorbet̃ q̄ȝ nobis fiat sensibilis: q̄re videt̃ q̄ vnda fiat p̄or vēto: cū ita nō sit s̄m veritatē: imo vētus p̄or vnda. Qꝛ aūt tale videat̃: ideo est: qꝛ vētus latet nos: nō aūt inundatio: τ iō vidētes interdū effect⁹ aliquos τ ip̄oꝝ nō participātes cās: hesitant τ admirantur nesciētes illos in ꝓprias reducere cās. ¶ Deinde [Aut.] Soluit assignans aliā cām. d. id etiā cōtingere: qꝛ venti nō perflant in eodē loco τ tēpore: sed vicissiʒ in alio τ altero: ita q̄ mouēt mare vicinū alicubi τ aliqñ: ip̄suʒ aūt cū sit cōtinuū motum mouet aliā partē maris: τ illa aliā: τ ideo si apparet vndā prius vento ad nos peruenire: id accidit ꝓpter cōtinuitatē partiū maris: q̄rū vna mouet sibi ꝯtinuā: nō aūt ab ip̄o vento per totū ꝯtinue moto: quia si hoc ita esset: tūc p̄mo nobis occurreret ventus q̄ȝ vnda: nā ventus q est motus aeris: sit velocior vnda que est motus aq̄ maris: idē 28°.

Vndā cōcitari non ani flatum vēti ſʒ p⁹ ꝫ cōe ī cōfessum.

¶ Problema. XIII. Antiqua.

PRopter qd̄ in mari magis natare pn̄t q̄ȝ in fluminib⁹? Aut qꝛ natās sup fulcitus in aq̄ natat: a corpulētiori āt magis fulciri possumus. Corpulētior autem est marina aqua fluminea: grossior autē est magis τ fulcire potens. Noua.

¶ Cur in mari melius q̄ȝ in fluuijs natare possumus? An q̄ qui natat sedulo aque adnitēdo natat: adniti aūt firmius ad id possum⁹: qd̄ corpulentius est. At aqua maritima fluuiali corpulētior est: crassior enim τ ad renitendū validior.

Quare hoīes in mari diutius pn̄t natare q̄ȝ in fluminib⁹: cū tn̄ mare videat̃ fore difficili⁹ flumine natabile. ¶ Deīde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cāz eē qm̄ ille q natat: natat eo q̄ sustētat̃ sup aq̄: nūc aūt in aq̄ corpulētiori τ grossiori magis pōt natās sustētari: ꝓpter hoc q̄ magis appropinquat nature terre: que est fulcimētū τ sustētatio oīuʒ grauiū. Et iō qꝛ aer est subtilius corpus nō pōt qs in ip̄so natare: cū careat fulcimēto: ſʒ aq̄ maris est corpulentior ea q̄ fluuialis: dūmō illa nō fuerit limo nimio τ terrestreitati admixta: hec v̄o q̄ est grossa magis pōt sustētare pondus nostri corporis sicut visuʒ est 3° de nauib⁹ onerātis in mari ad flumina trāseuntib⁹: q̄ ꝑciditate fuerunt nō raro. ¶ Notandum q̄ aliq̄ maria subsunt tropico cancri adeo harenosa τ spissa ꝓpter caliditatē solis eleuātē τ exiccātē: qd̄ in eis est hūidū intātū dēsatū τ harene cōmixtū: vt nō sint nauigabilia ac ꝑmeabilia: nec in eis ēt aīalia gñantur. Albumasar 3° introductorij. de q̄ metheo. 2°. qdā fabulant̃ in palestina eē aquā maris adeo spissaʒ: q̄ si hō colligatis manib⁹ τ pedib⁹ aut bestia ꝓiciat̃ ī eā supnatat sup eā: τ nō submergit̃: de q̄ 6° τ simpliciū 4°: τ de eo qdē τ cōsili nō est veꝝ q̄ flumine meli⁹ possit natari: qa in h̄ regrit̃ mot⁹ q nō pōt ibidē interuenire ꝓpter inobediētiaʒ medij: τ si possit diutius valde super aquā sustētari hō.

Aq̄ maris est corpulētior qua hoc fluuiali.

Cap. ꝑ.

Nota.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

PRopter quid quādoqꝫ in mari pluri tēpore durare possunt q̄ȝ in flumine? Aut qꝛ fluuialis aq̄ subtilis est. Magis igitur intrans suffocat. Noua.

¶ Quā ob cāz demersi in mare plus tēporis valeant tolerare q̄ȝ in fluuio? An qꝛ fluuialis humor tenuior. Subiens igr̃ copiosius strāgulat.

Quare hoīes in mari q̄nqꝫ lōgiori tp̄e pn̄t remanere sine lesione aut submersi viuere q̄ȝ in fluminib⁹: dicēs aūt q̄nqꝫ qd̄ magis in frequēter resoluēdū: qꝛ pōe interdū fluminis alicui⁹ aquā esse spissiorē aq̄ maris: τ habere alias q̄litates: qbus minus fiat nocumētū q̄ȝ aq̄ maris. ¶ Deinde [Aut.] Soluit di. cām esse: qꝛ aq̄ fluminis est subtilis valde relatione marine: qd̄ aūt hō amplius penetrare videt̃: τ qd̄ tale citius replet τ suffocat: τ virtutē p̄uat anhelandi: cū eo q̄ sui frigida q̄litate penitus existit: ꝓpter qd̄ in fluminis aq̄ sibiqꝫ cōsimili magis incurrit nocumentum minusqꝫ viuere contingit.

¶ Problema. XV. Antiqua.

PRopter qd̄ mare qdē vritur: aqua aūt nō? Aut vritur quidē τ illa: mare aūt min⁹ extinguit igneʒ qꝛ pinguius est. Signū aūt q̄ pingui⁹: a sale eni extrahitur oleū. Aut τ minus possunt poi conuenire igni: quia grossius est τ magis terrestre: sicut τ sale existente: quemadmodū igit̃ siccū humido minus extinctiuū: τ siccū magis s̄m rōnem adustiuū est: τ aliud alio magis in eo qd̄ ꝓpinquius calido est. Siccius aūt mari: vtraqꝫ eniʒ hec magis insunt. Noua.

¶ Cur mare deuri pōt aq̄ nō pōt? An τ aq̄ deurit̃ sed mare min⁹ ignē extinguit: qm̄ pinguius est. Cui⁹ rei indiciū oleū facit: qd̄ ex sale depromi pōt. An etiā meat⁹ maris min⁹ cōgruāt igni: aut qui crassiores sint: τ eo magis q̄ salis rō nō deest. Ut igit̃ qd̄ siccū est: minus extinguere q̄ȝ qd̄ humidū potest: ita etiā qd̄ ampli⁹ siccū est: idē ex rōne vrenti⁹ esse dꝫ: τ alteꝝ magis altero. Quo enim siccius eo calidius est: mari autem isthec ambo inesse plenius palam est.

Quare aqua marina ab igne cōburit̃: ſʒ aq̄ potabilis nō adurit̃: imo potius videt̃ est ꝯtrā igni eiuʒ extinguēdo. ¶ Deīde [Aut.] Soluit dupl̄r. τ p̄ p interēptionē. d. q̄ aq̄ potabilis ēt adurit̃ ꝓpter aliqd humidi aerei entis in ea: aq̄ eni alit ignē. 2° de aīa. ſʒ magis mare: quod T. c. 43

ostendit: q2 valde minus ea ignez extinguit: eo q pinguius
& vnctuosius existit ipsa: cuius qdem signuz est: q2 ex salsa
aq̃ fit sal coagulatione facta a calido: a quo quidē per di-
stillationē elicit oleum: qd aūt h3 maxime pingue & ignis
alitiuum minimeq3 peremptiuū. ¶ Deinde [Aut.] Assi-
gnat aliam cām di. id esse q2 pori qui sunt in aq̃ maris mi
nus possunt cōuenire: & repire in ipsa. sunt enim magis an
gusti poris alterius aque: q2 aqua maris est grossior & ter-
restrior ea que potabilis: ceu sal indicat grossuz existens:
qd ostendit: q2 sicut illud qd est siccū minus h3 extingue-
re ignem: imo ipsum fm suam rōnem causat adustione:
nedum q ipm tollat, differēter tamē fm magis & minus:
fm q siccius erit propinquius calido aut remotius: am-
plius enim siccū magis inflāmatur: cum ipm sit lima ca-
T.c.40 loris: vt elicitur metheo. 4°. ita calidum & siccum conium-
& 41. ctim magis insunt mari: qd ostēdit eius salsedo & pingue-
do: q̃ aque potabili. quare aqua maris aduritur: non autē
que potabilis: & id 32°. repetetur succincte.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter quid a mari qdez nō euentat
mare frigidū a fluminib9 aūt? Aut q2
mare qdē est in spatiosis locis: flumi
na autez in angustiis. Aura quidē igit
que est a mari in multis locis spargit: quare est
imbecillis: que aūt est a fluminibus coadunate
fertur & magis potens est: propter quod ma-
gis conuenienter videtur frigida. Aut hoc non
est causa: sed flumina quidē frigida sunt: mare
aūt neq3 frigidū neq3 calidum. Fit aūt aura &
euentatio calefactis & infrigidatis aquis: que-
cunq3 qdem igit hoc patiunt accrescit: accrescē
te autem aqua: aer qui fit fert qui est aura. Qd
qdem igit a frigidis conueniēter euentatur: qd
aūt a vehemēter calidis euentatū infrigidat: &
fit frigidū. Flumina qdē igit frigida oia inue-
niet aliqs vtiq3: mare aūt neq3 frigidū neq3 ca-
lidum vehemēter est: neq3 igitur qd euentatur
ab eo frigiduz est: pp̄ter id qd nō est frigidum:
neq̃ infrigidatur velociter: pp̄ter id qd non est
calidum vehementer. Noua.

¶ Quam ob causam mane aura frigida de mari
non spirat: de fluminibus spirat? An quoniam
mare locis patulis spatiosisq3 dilatatur: flumi-
na angustissimis cōcluduntur. Aura igitur ma-
ris per multa vastaq3 spatia dispalata redditur
imbecillis: fluminum autem vniuersa extringi-
tur: itaq3 amplius valet: & frigidiuscula merito
occurrere potest. An causa non in eo est sed vt
fluminū sua natura frida sunt: sic mare nec fri-
gidum neq3 calidum est. Aura autez omnisq3
respiratio humore vel calescente vel frigescen-
te exeuti solet: vtrum enim ex his fuerit humor
arescit: coarescēte. Aer qui inde ortus spirat au
ra est: qui si a frigidis proficiscitur: frigidus me
rito spirat: si a valde calidis cito refrigeratur.

Fluuios igitur frigidos cōperire omnes pos-
sumus: mare autem neq3 frigidum neq3 cali-
dum valde est. Itaq3 nec frigidum esse id po-
test: quod ex eo respirat: cum scilicet mare fri-
gidum ipsuz non sit: nec cito refrigeratur: quia
calidum valde non est.

Quare a mari nō causatur euentatio & aura frigida
estus mitigatiua sicut a fluminib9: cuius mo
tiuū est q2 mare frigidū extat: q̃re ab eo euentatio & aura
frigida mitigatiua sicut a fluminib9 deberet cāri. ¶ No-
tādū q 26° & 30° hoc repetet: & vbi hic scribit mare: illic
scribetur matutine: ita vt forte qd hic di mare velit dice-
re mane. ¶ Deinde [Aut.] Soluit duplicem assignans
causaz dicens p̄mo id esse quia maris locus est spatiosus
& diffusus: sed locus fluminis est angustus & coadunatus
inter ripas altas: pp̄ter qd euentatio & aura que suscitat a
mari spargitur in partes plures: vñ imbecillis efficit: cuius
virtus diuisa sit ibecillior vnita: sed que manat ex flumi-
nibus coadunate fert: & nō sparsiz: no eniz multū egredit
extra ripas: cū generet ex motu aque: & aqua nō egrediat
ab eis: quare cū remanēat vnita: virtus erit potētior infri
gidādo: vñ merito cōueniēter magis videt frigida aura &
euentatio causata a fluminibus q̃ a mari: aer enim & vir
liquidum cum per artiora pertransit velocius mouetur.
¶ Deinde [Aut.] Assignat aliam cām veriorem dicens
q pretactū pro causa sumptū non est causa omnino: vez
occasio q̄dam: sed causa directa est q2 fluminis aque sunt
frigide: cū sint in motu qui habet in talibus: per accidens
tamen infrigidare: vt visuz est quinto: sed maris aqua nō
est vehemēter frigida sicut aqua fluuioz: neq3 vehemen
ter calida vt interdū calefiunt aque sole: sed est media in-
ter ista duo lata extrema: hoc qdem premisso tanq̃ neces-
sario prosequit dicens: q aura siue euentatio accidit quā-
do aque calefiunt: vel quādo infrigidant: tunc itaq3 que-
cunq3 sunt ille aque que patiunt q predictum: puta cale-
factionē aut infrigidationem: accrescunt vel augmētant:
cum aūt fuerint augmētate: generat aer ab ipsis per eaz
subtiliationem: q2 aqua cum ex ea generat aer crescit in
multiplicata analogia: ex vno enim pugillo aque generan
tur aeris plurimi: vt apparet secūdo de generatione & cor T.c.37.
ruptione: aer enim generatus mouet: qui auram causat &
euentationē. ¶ Notādū q. 26. vel. 27. seriat ita: vbi repe
titur idip̄m. vtrū enim vtiq3 hoz patiat &c. qd sic expo-
nat ne itez iteret q aqua si patiatur altez p̄dictoz: puta
calefactionē vel ifrigidationē exarescit. i. euaporat & subti
liatur aegrēdo dispositiones aeris: qua exarefacta fit aer:
perfecte enim tunc acqrit formam aeris: quo accidēte mo
uetur: cuius motus est aura. huiꝰ autem aura siue euenta-
tio facta vel fit a frigidis aqa vel a calidis sufficienter: si-
quidez a frigidis planum est q euentatur & refrigerat me
rito cōuenienter: sed a calidis adhuc fit euentatio & infri-
gidatio: quia l3 tales sint valde calide cuz eo q infrigidā-
tur euentant: ipse enim per accidens erant calide: propter
qd naturaliter cito reuertuntur ad suaz dispositionem fri
gidam: imo citius quanto magis fuerint calide infrigida-
bunt propter victoriā sibi a suo contrario impressam: vt
patet metheo. p̄mo: sed aque omnium cōcauitatum & flu- Cap. p.
uioz inueniant aut calide vehementer pp̄ter impressio- t. 5°.
nem in eis factā a calore solis aut frigide. Merito igit ab
eis euentatio & aura frigida peruenit: sed mare vt tactum
est neq3 est calidum vehemēter neq3 frigidum: non cali-
dum: quia nō potest sui mole tanta violenter alterari: non
frigidum pp̄ter id qd dictū septimo. Et ideo euentatio &

aura cāta

aura causata ab ipso nõ erit frigida: eo q ipsuz nõ est vehemẽter frigidũ vt premissuz est: neqz etiã fit euẽtatio ab ipso eo q infrigidet: sicut dicebat de aquis fluminum: eo q nõ efficit calidũ vehemẽter: ex his gdẽ põt sermo talr cõstringi. euẽtatio vel aura mitigatiua estus fit vehementer calidis vel frigidis: sed aque fluminũ fiũt vehemẽter
Dubium. calide vel frigide ⁊ nõ maris. q̃re ⁊c. ¶ Dubitat. qꝛ dicit aquã a frigiditate accrescere qd nõ videt: cũ frigidũ hẽat cõstringere ⁊ ꝯtrahere a circũferẽtia ad centrũ: tale autẽ
Solo. diminutiões ⁊ nõ augmẽtũ causat. ¶ Dicẽdũ q aque frigidate crescũt p accidẽs: eo q cõtrahunt in seipsis: quibꝰ cõtractis fit augmẽtũ ⁊ extẽsio in eis: qd .n. in ipsis calidũ ⁊ subtile exhalat: vnde hinc videmus ipsas fumare: velut fluuijs accidit: ex ꝯuersione aeris in aquã friditate cõdensante: q̃ itidẽ postea effumãt: ⁊ generat aer inde.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter qd in maiorībꝰ pelagis tardiꝰ residẽt vnde q̃ in paruis? Aut qꝛ ex multo motu tardius residet omne q̃ ex modico. In magnis autez pelagis plus impulsio fit q̃ in breuibꝰ nõ est irrationabile tardius residere. Noua.

¶ Cur fluctꝰ altioris pelagi tardiꝰ desistant: q̃ breuioris? An qꝛ res omnis serius ex motione multa q̃ pauca requiescit: estus autem magni pelagi amplior q̃ parui est: ergo nihil temere agitur si tardius quietatur.

Quare in pelagis maiorībꝰ q tribꝰ dimẽsionibꝰ mẽsurant tardius residẽt vnde: ⁊ a motu qescũt q̃ in minoribꝰ: cũ tñ alicui videat ꝯtriuz: eo q vnde maiorũ pelagoꝝ sunt grauiores: ⁊ grauius citius rẽdit deorsuz: qd aũt tale visuz est celeriꝰ qescere. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicẽs cãm eẽ id: qꝛ qd agitat motu vehemẽti tardius residet ⁊ quiescit: eo q cõcitatũ opposito: sz in magnis pelagis id accidit: vehemẽtior nanqz in ipsis causat ĩpulsio: propter loci spatiositatem q̃ in minoribus.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

Propter qd salsa aq̃ frigida qdem non est potabilis: calefacta autẽ magis fit potabilis: ⁊ calida existẽs ⁊ ĩfrigidata? Aut qꝛ in contrarium a contrario apta nata est permutari: est autez potabile salso cõtrariũ quidem: calefacta elixatur salsum: ĩfrigidata aũt subsistit. Noua.

¶ Cur aqua salsa frigida bibi non potest: calida refrigeratãue postq̃ calefacta est: meliꝰ potest? An propterea q de contrario in contrariuz res queqz mutari solita est: aqua aũt salsa dulci opposita est: ⁊ cũ calescit portio salsi decoquit: cũ refrigerat in imum defert ⁊ subsidet.

Quare aqua salsa dum est frigida eẽntialiter non est apta nata potari: ita vt potãtes necẽitate ipsaz sitim ĩcurrãt insatiabilez. de acci. sed cũ fuerit calida reddita actu magis minus male reddit potabilis: ⁊ silr cũ infrigidat postea. ¶ Deinde [Aut.] Soluit dicẽs: cãm esse: qꝛ aqua de cõtrario in ꝯtrium est nata pmutari: qd agens diuersimode agit in ipsaz cũ sit obiectũ ꝯtrietatis ceu alia
Cap. p. sensibilia. oĩa enim hñt ꝯtrietatẽ de sensu ⁊ sensato: sed potabilis est cõtraria salse non potabili: igitur cũ esset prius salsa impotabilis: permutabit in ꝯtrium ⁊ reddetur potabilis ⁊ salsa minus: ⁊ declarat modũ quo permutat in cõtrarium dicens id fieri: qꝛ cũ aqua salsa impotabilis calefit elixatur ⁊ digeritur digestione emphasis facta: q̃re demum infrigidata terrestre impurũ qd erat salsedinis causa ⁊ impotabilitatis residet in fundo ⁊ humidũ dulce aereum remanet eleuatuz. Cuius signuz est quia cum fuerit decoctione digesta siue bibitione digna: fundus vasis reperitur terrestreitate harenosa plenius. ¶ Dubitatur de Dubium.
eo q dicitur aquã maris calefactam reddi magis potabilem seu minus male: cum plerũqz dictum sit prius: qd salsum decoctione ac calefactione reddatur amaruz ⁊ acutũ vt mel ostendit. ¶ Dicẽdum q aqua per decoctionez re- Solo.
ctificatur in substantia ⁊ sapore: cum enim esset turbida ⁊ spissa fit subtilis ⁊ clara: propter qd prima primi Auic. appellat illos medicos turbidos qui extimauerunt q in decoquẽdo aquã non extat iuuamentũ: dicentes eius subtile exhalare: spissumqz feculentũ remanere. Sed illis dicẽdum: q illud qd exhalat ſm Auicẽ. est modicum respectu eius qd remanet digestuz subtiliatuz ⁊ a partibus grossis terrestribus sequestratũ. rectificatur etiã in sapore: qꝛ cũ decoquitur digestione emphatica humor cõueniens efficitur in ea ⁊ delectabilis: cũ generet a calido digerẽte humidam sufficiẽter: sapor autẽ preexistens erat ĩtroductus a cõtrario. ¶ Propter rõnis aũt vinculum dissoluenduz Salsuz duplex est.
amplius dicẽdum q salsuz est duplex: quoddã eniz cuius partes debiliter sunt cõmixte adinuicem: ⁊ aliud cuius coherẽt sibi vehemẽter: dictum est enim in 15º q in omni salsa est aliquid dulcis vnctuosi: nunc aũt salsum primuz redditur potabilius ⁊ minus amarũ. Quod ostenditur: qꝛ illud qd sequestrat terrestre siccum a dulci vnctuoso condigerẽdo illud videtur fore causa minoris salsedinis ⁊ potabilitatis maioris: sed id vt dictũ est facit decoctio: ⁊ tale salsum est maris de quo sermo. Salsum autẽ cuius humidum subtile vehemẽter insertũ terreo pauco grosso: propter id quod decoctione magis acquiritur sapor impotabilis ratione inflãmationis q̃ rectificetur ratione sequestrationis propter cõnexionem partium: tale quidem salsum decoctione non redditur potabile: cũ non fiat sequestratio humidi dulcis a terreo sicco: sed potius maior inflammatio ⁊ ipsius consumptio.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Propter qd aque que sunt iuxta mare vt frequẽter dulces sunt sed nõ salse? Aut pp id q potabiliores colate fiũt. colat aũt q̃ est iuxta mare magis. Noua.

¶ Cur aq̃ posite ꝓpe mare dulces magna ex pte non salse cõperiantur? An quia percolate potu aptiores redduntur: precolari autez id melius potest: qd mari propius situm est.

Quare accidit vt frequẽter q aq̃ existẽtes circa littora ⁊ ripas maris sũt dulces ⁊ nõ salse: lz ꝓpique ipsis existãt: sicut est inuenire puteũ itra monasteriũ qddã circa enetũ mare circũdatũ: in eo vero dulciori aq̃ repletuz. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. d. cãm esse: qꝛ aque colate ⁊ depurate sũt potabiliores q̃ nõ colate: sed aque iuxta mare existẽtes colant magis q̃ plẽs alie: pp qd dulciores redduntur nõ raro. ¶ Nõnꝰ q colationis hẽ cã põt esse: qꝛ cũ cuz in loco circa mare sit harena que est grauiꝰ descẽsiua in ea nõ inueniunt cõcauitates ⁊ voragines: ita q aqua intrans per poros harene angustos decolat ⁊ subtiliat dimittens

terrestreitatẽ ⁊ grossitiez que cã est salsedinis cũ humido aqueo ꝑmiscet. Rursus harene ſm nãm suã habẽt attrahere feces: depurare ⁊ clarificare humida liq̃da: sicut indicant illi q ipsa vinũ depurãt ⁊ clarificant.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Ropter q̃d salsa aq̃ nõ fluxibilis est? Aut q2 graue q̃dẽ stabile est: salsa aũt aq̃ grauis: ꝓpter qd ⁊ calide sole salsarũ aquaꝝ fluxibiles sũt: habẽt eni leuitatem in ipsis ſm qd dominat̃ que est ſm salsedinẽ grauitati: calidũ eniȝ leuius est. Ampliꝰ fluxibiles q̃dẽ colant̃ per terrã: colatis aũt semper maxime subsistit grossissimũ ⁊ grauissimũ: segregat̃ aũt leue ⁊ purũ. Est eniȝ salsum q̃deȝ graue: dulce aũt leue: ꝓpter qd sũt dulces fluxibiles. Eadẽ aũt cã est: ⁊ ꝓpter q̃d salsa aqua mota ⁊ mutata dulcior fit: leuior enim ⁊ imbecillior ꝓpter motũ fit. Noua.

¶ Cur aq̃ salsa ꝓfluere neq̃at? An q2 stabile qd graue est. Salsa aũt aq̃ grauis est: q̃propter calide tantũmodo ex salsis profluere possunt: habent eniȝ sibi leuitatẽ: q̃ põdus salsuginis superat. Calidũ nãq3 leuiꝰ est? Adde ꝙ aque ꝓfluẽtes per terram nimirum percolari queũt: itaq3 quantuȝ crassius ⁊ grauiꝰ est id assidue magis magisq3 defert̃ ⁊ subsidet: quãtũ leuiꝰ atq3 sincerius id seuocatur ⁊ profluit. Ut enim salsum graue: ita dulce leue est: atq3 ita efficitur: vt sint dulces que profluũt. Hec eadeȝ causa est: ⁊ cur aqua salsa cũ mouet̃: mutaturq3 dulcior fiat: leuior fit.n. ꝑ motũ atq3 sincerior reddit̃.

Quare aqua salsa nõ est fluuialis ⁊ ꝑtrãsiens de vna parte ad aliã sicut aqua fluminis. ¶ Deinde [Aut.] Soluit.d.id esse: q2 illud qd graue stabile est ⁊ ꝑmanẽs est in eodẽ loco: sed salsa talis est aq̃ quare grauis. Propter qd īfert̃ ꝯñr correlariũ dicẽs: ⁊ ideo de numero salsaꝝ aquaꝝ sole ille que calide sũt fluxibiles de loco ad locũ discurrẽtes: ꝑꝑ leuitatẽ q̃ est in eis: ꝑ quã dominãtur grauitati q̃ est in salsedine: salis eniȝ aq̃ est grauis ꝑꝑ admixtionẽ terrestris: hꝫ aũt leuitas prestat̃ eis a calido: qd est leuiꝰ oi qd est: ꝑ qd ⁊ alia sũt leuia sicẽ calida. ¶ Notãdũ ꝙ aq̃ maris ⁊ maxie oceani quãtũ est de se minime mouet̃: cũ sit grauis suũ locũ obtinẽs nãleȝ: vnũqdq3 eniȝ cũ fuerit extra locũ suũ nãlẽ mouet̃ ad ipm: ad quẽ cũ ꝑuenerit nãliter q̃escit: tanq̃ in eo ī quo ꝯsistit ipsius salus ⁊ ꝑfectio: si aũt mouet̃ ꝑ aliud ꝯtingit: aut vẽti īsufflatiõe: aut lune in eiꝰ circulo decursu: quo motꝰ causat̃ accessiꝰ ⁊ recessiꝰ in mariũ plurimis. Albumasar itroductory 3°. ¶ Deinde [Amplius.] Assignat 2° cãm q̃re dulces aq̃ sũt fluxibiles.d.id eẽ q2 colant̃ ꝑ terrã sicut colat̃ lixiniuȝ ꝑ cinerẽ: in qua colatura depurant̃: q2 qd in eis est vehemẽtis grossitudinis ⁊ põderositatis terrestris subsidet deorsum: ⁊ qd leue ac purũ remanet segregatũ ꝑ se a graui terrestri: s3 salsuȝ est graue ⁊ grossum ꝑꝑ terrestre cõmixtuȝ eidẽ: dulce vo leue ⁊ puruȝ: ⁊ iõ cõcludit dulces ⁊ calidas aquas eẽ fluxibiles: ⁊ salsas ⁊ fridas ꝑmanẽtes. ¶ Deide [Eadẽ.] Ostẽdit ꝯñr ꝙ ꝑꝑ eãdẽ cãm ꝑ quã aq̃ est fluxibilis ⁊ reddit̃ dulcis est cã ẽt ꝑꝑ quã aq̃ salsa mota ex loco suo: ⁊ mutata a sui dispõne dulcior efficit̃: cũ eẽt priꝰ minus dulcis seu minꝰ salsa. S3 cã q̃re reddit̃ dulcior ẽ: q2 ipsa ꝑꝑ motũ quo decolat̃ fit ĩbecillior.i.subtilior: quoniã subtili ĩbecillitas cõmunicat̃: que aũt est talis: est separata iam a sicco terrestri faciẽte in ipsa salsedinem.

Nota de motu aq̃ marine.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Ropter q̃d in libye si foderit aliq̃s circa mare p̃rio potabilis: deide salsa fit velociter: in aliꝭ autẽ locis minꝰ fit h'? Utrũ q2 p̃rimũ q̃dẽ existẽs aq̃ in loco: ⁊ digesta a terra est: quando aũt diuturnũ fuerit colatũ mare: ꝓpter id qd recens est facit salsedineȝ. In aliꝭ aũt nõ: habet aũt multã aquã: quia non desiccat̃ locus. Noua.

¶ Cur siq̃s in africa prope mare ĩfoderit: aquã principio dulcẽ post breui salsaȝ eãdẽ cõperiet: cũ ceteris in locis minꝰ id ipm eueniat? An p̃ria loci illius aq̃ cõcocta sub terra est: q̃ cũ diutius mãserit salsior a mare trãsmissio efficit̃: vt q̃ nuper ꝯstiterit: ceteris aũt locis aq̃ vł nulla est vel plurima nulla ꝓhibẽte siccitate est.

Quare in regione libye seu africe de qua tactum est scdo: siquis fodiat terrã que est circa mare illius regionis aqua est potabilis ⁊ delectabilis p̃mo scaturiens gustui delectabilis vtcũq3: deinde cito post modicũ reddit̃ salsa: s3 hꝫ diuersitas minus cõtingit in locis aliꝭ: aut eniȝ potabilis diu ꝑseuerat si potabilis extiterit: vel si salsa salsa vtcũq3. ¶ Deinde [Utꝝ q2.] Soluit. ⁊ p̃mo ad primã partẽ dicẽs: cãm eẽ: q2 cũ aqua p̃mo steterit diu in regiõe libye in loco ⁊ minera sua: tũc mare decoquit̃ ⁊ digeritur a calore terre illius loci: q2 quãdo aqua maris longo tẽpore permanserit alicubi: tũc colat̃ ⁊ depurat̃ ꝓpter longitudineȝ tẽporis: in quo terra illius loci potuit agere in aquã digerẽdo ipsam: ꝓpter qd ⁊ aqua maris cũ nouiter perueniat ad aliquẽ locũ salsedinẽ idũcit in ipm: continens eniȝ ĩmutat cõtentũ ⁊ nõ ecõuerso. ¶ Sciẽdũ ꝙ digestio salse aque ⁊ depuratio potest merito contingere in libya: est eniȝ locus harenosus siccus: vt visuȝ est 12°. qui autem talis condigerit ⁊ decolat aquã maxime vt ostensum est precedenti problemate. Itidem talis locus habet modicuȝ de aqua: propter quod duo cõtingunt sibi.s. cita alteratio aque: velox scaturitionis deperditio. ꝓpter alterationem quidem redditur potabilis: propter vo citã deperditionẽ ipsius: cũ vorago permaneat apta alia supscaturiens aqua implens locũ a quo separat̃ potabilis p̃mo salsa fit ⁊c. [In aliꝭ aũt.] Assignat cãm secũde partis que fit dicens ꝙ in aliꝭ locis vłiter extra libyaȝ nõ reperitur hec diuersitas que in libya: nõ est alius locoꝝ vt vłiter est dicere habẽs aquã potabilem primo ⁊c. quia aut non habet. aut si habet illa est in multa quãtitate: ita vt non cito exiccetur locus minere ipsius ⁊ deperdatur: ꝓpter qd superueniat postea alia salsa. Idem vigesimoseptimo.

Aque salse depuratio vbi potissimẽ cõtingat.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Ropter q̃d salem velociꝰ liq̃facit salsa aq̃ q̃ȝ potabilis? Aut q2 liquefieri q̃dẽ est diuidi ab humido aut calido itrante: q̃re humidũ oẽ aial esse: nõ liquefaciunt aũt aut que olno non possunt ingredi: aut que ita ꝙ nõ tangant. Ulꝝ aũt liquefaciunt faci-

le exeuntia: aduenientia aūt coacta hec velociter diuidunt. nō ingrediunt̃ aūt que sunt valde magnarū partiū: superabundant enim poros: que aūt sunt paruarū partiū trāseunt nō tāgētia. Est aūt potabilis quidem subtilis: salsa vero grossa: quare hec qdem per subtilitatē facile ingrediēs vix liquefacit: hec aūt ingreditur quidē: minus aūt: propter id ꝙ magne partis est diuidit ꝛ cogitur velocius.

Noua.

Cur sal eliquari ocius aqua salsa ꝙ̃ dulci possit? An ꝙ eliquari non aliud est: nisi ab humore caloreue subeūte resolui: ꝛ dirimi: ita vt liqduꝫ fit: eliquare aūt nequeūt: que vel subire oīno nō possunt: vel que ita subeūt vt tangere nequeāt. Uix illa vero eliquant: que facile trāsmeant. contra celerrime dirimūt: que per vim se intrudunt. Subire aūt nequeūt: que amplius admodum partibꝰ cōstant: quippe que meatus rei subeunde excedāt: ꝯtra que minutioribꝰ cōstāt: trāseant sine tactiōe. At q vt dulcis aqua tenuior: ita salsa crassior est: ergo altera sua tenuitate facile penetrās vix liquefacit. Altera subit qdem: ſꝫ minus ꝑpter suarū partiū magnitudinē. Itaqꝫ cogere ꝛ ꝑinde dirimere celerius potest.

Quare sal citius liquefit ꝛ reddit̃ in aquā ꝑꝑ aquaꝫ salsaꝫ ꝙ̃ ꝑꝑ potabilē vel dulcem. Deinde [Ant.] Soluit. ꝛ assignat duas cās. d. qꝛ qñ aliqd liquefit ꝛ discoagulat̃ id accidit ab humido remolliēte ꝛ relaxāte ꝑtes angustas illius cōpositi. Hoc aūt reperit̃ in aq̃ salsa magis ꝙ̃ i potabili vt mox apparebit. Quare ꝯfirmat qd̓ dictū est: inquiens ꝑpterea: lꝫ oē aial sit humidū aut eius ꝑncipia sint hūida: tñ qꝛ illud nō est humidū qd̓ penetret ꝛ faciat distare vnā partē aialis ab alia: eo qd̓ hūiduꝫ aialium est cōpactū nō liquescit ꝛ dissoluit̃ aial ab hūido intra seipm sumpto. Deinde [Ant.] Soluit assignās aliā cām. d. id eē: qm̃ illa que nō pñt subingredi corpus ꝑꝑ sui grossitudinē: aut si ēt subintrēt subtilitate: qꝛ tñ nō tangūt adherēdo: sꝫ penetrāt velociter exeundo: nō liquefaciūt: aut cū difficultate grauit: si qua occurrūt cū conamine ceu que partiū grossarū: si pñt subingredi velocius cōdiuidūt ꝛ eliquāt. Qd̓ aūt nō subintrēt hꝫ que grossarū partiū: cōtingit: qꝛ poros superexcedūt: sunt eniꝫ minores ꝑtibꝰ ipsos debētibꝰ subintrare: sicut illa que sunt paruarū ꝑtiū ꝛ subtiliuꝫ bene ꝑ oppositū subintrāt: sed ꝑꝑ hoc qꝛ talia ꝑtranseunt q̃si nō tāgentia: ꝛ ideo nō agunt fere: cū actio ꝑficiatur cōtactu q̃libet. Sed nūc est ita ꝙ aqua dulcis potabilis est subtilis penetratiua: salsa vero grossa gescēs. Concludit igit̃ ꝙ dulcis potabilis ꝑꝑ subtilitatē eiꝰ lꝫ celeriter subingrediat̃ ꝛ facile: liquefacit tñ saleꝫ ꝛ discoagulat vix ꝛ modicū: eo ꝙ trāsit nō adherēdo. Sed aq̃ salsa lꝫ minꝰ subintret ꝑꝑ grossitiē suā: est eniꝫ ꝑtium magnarū: ꝛ cū cogitur subintrare celeriꝰ diuidit ꝛ liquefacit salē ꝙ̃ dulcis potabilis. Formet̃ igit̃ talis sermo: quicqd hꝫ subtilitateꝫ grossitudini cōmixtā: cito liquefacit saleꝫ: subtile nāqꝫ penetrās cogit grossum secū trāsire: qd̓ est cā diuisionis ꝛ liquefactiōis salis: ceu cholera cōmixta flegmati causat dolorē in iuncturis ſm medicos: qd̓ a dulci nō fit aq̃: cuꝫ sit ampliꝰ homogenea. Dubitat̃. qm̃ videt̃ sal tardius ꝛ minus liquefieri ab aq̃ salsa ꝙ̃ potabili: qm̃ ꝑcqd coagu- (Dubium.)

latū a calido dissoluit̃ a frigido ꝛ ex. metheo. 4°. sꝫ sal coagulatus est a calido: igit̃ dissoluit̃ a frigido: potabilis vero aq̃ est frigidior marina ſm nām suā: sicut patebit. 26. vnde Auer. de morte. ꝛ vita. aqua maris calida ē ꝛ humida. (T.c.36.) Et sciēdū ꝙ aliqd pōt triplici de cā ꝑ corpus ꝛ maxīe nostrū penetrare: aut qꝛ sit subtilis subē: sicut acetū ꝛ balsamus: vel caliditatis vehemētia ceu que ignea: aut ꝑꝑ ꝓprietatē quā hꝫ ad aliud: sicut crocus ad cor. Tūc ad rōnē dōm ꝙ q̃cūqꝫ coagulant̃ ꝛc̃. verū est vt sic: calido tñ pñt esse ꝯiuncta q̃dā magis faciēdo ad liquefactionē ꝙ̃ frigidū: nā sal pōt dupli̇ dissolui ab aliq̃: vel rōne ꝯuarū q̃litatū sue gnōni: aut putrefactionis cū tali suba: quo amplius mō liquefit sal a calido salse aque ꝙ̃ a frigido potabilis: ꝑ aūt modo magis hēret ab aqua potabili liquefieri. (Solo. Triplr aliqd nīi corpus penetrabile.)

Problema. XXIII. Antiqua.

Propter quid aqua minus videtur alba si moueatur: vt ꝛ tremor: propter quod ꝛ Homerus ait. Incipiēte vento: nigrescit auteꝫ mare ab ipso? Aut propter duas causas: prope qdem existente visu: ꝑpter id ꝙ trāsit visus magis quiescēte: mota aūt nō in rectū tendere: trāsparens aūt albuꝫ videtur: per qd̓ autē nō transit visus. Nigrū aūt esse propter quod ꝛ aer de longe niger videtur: ꝑpinquius aūt albꝰ. Et maris qd̓ qdeꝫ est ꝑpe albuꝫ: qd̓ vero est lōge: celeste ꝛ nigrū. De longe auteꝫ: moto quodāmodo visu: ꝛ repercuti coadunate visum si quiescit apud lucem: moto autem non posse.

Noua.

Cur aqua minus candeat si moueatur: qd̓ vel maris estu inspici potest. Unde Homerus flatu oriente inquit: ꝛ flatu nigrescit pontus eodem? An duabus de causis: nam si ex propinquo continuimur: causa est: ꝙ visio magis transmeat: aqua manēte ꝙ̃ mouente. eripitur nanqꝫ trames omnis directus cum mouetur. Candidum autem id esse videtur: qd̓ perspectuꝫ atqꝫ perlucidum est. Per quod enim visus transire nequeat: id atrum esse affirmant. Quamobreꝫ aerem quoqꝫ nigrum e longinquo: candidum ex propinquo videmus: ꝛ maris vt quod prope abest candidum: ita quod procul ceruleum ꝛ nigrum. Sed si e longinquo spectatur: causa est: modus quidam quo aspectus mouetur cuꝫ se ad elongatiora deducit. Quinetiam cū aqua quiescit aspectus vniuersus in lucē reflectitur: quod fieri nequit cū illa mouetur.

Quare aqua ꝛ maxime ꝓfunda minus videt̃ alba si moueat̃ ita vt motꝰei ad modū tremoris accidat: talr̓ ꝙ vna vnda nō supereminéat alteri: cū. n. supereminéat valde tūc diuisa vaporosus aer subingrediēs albedinem prestat qnto de gñatione aialiū. qd̓ ostēdit aqua sup solidū ipeu cadēs: qd̓ vlterius approbat sermone Homeri dicētis: ideo vēto icipiente flare mare reddit̃ nigrū ab ipso vēto cōcitatū: cū prius albedini foret ꝑpinquius: ꝑꝑ (Circa me.)

qđ cum maria ⁊ flumina sint in maiori motu q̄ paludes dictū est eas fore albiores marib⁹ ⁊ fluminib⁹. ℭ Deinde [Aut.] Soluit ⁊ assignat duplicē cām. 2ª ibi [De lōge.] Dicēs id ꝯtingere ꝓꝓ duas cās: quaꝝ vna sumit̄ a ꝓpinquitate visus existēc ad rē visā. 2ª interueniēte distātia. pma qdē: cū visus fact⁹ fuerit ꝓpe rē visibilē: eo q̄ magis ꝑtrāsit in ipsā: ⁊ ꝓpe qn̄ ipsa ꝑmanet q̄eta: tūc res visa vt aq̄ reddita trāsparēs ⁊ pura videt̄ eē alba: ꝑ aerē subingrediētē illustrata. Sȝ qn̄ aq̄ mouet̄: cū nō ſȝ rectū ꝓtendat̄: imo in trāsuersum magis: vt pori nō remaneāt subalterni ad visionē necessarij: vt visuȝ 11° 58°. verū trāsuersi oppositi: cū visus nō possit penetrare: interueniēte opaco fere. Vn̄ Homerus colorē nigrū causari inde in mari vel visus dr̄. i. iudicat maris colorē fore nigrū. Ex quo deinceps cōcludit: q̄ inde aer de longe visus ꝑceptus apparet niger: sȝ de ꝓpe videt̄ albus. Qđ similr̄ accidit in mari: cū eniȝ inspicit̄ de ꝓpe: percipit̄ albi coloris eē: sed de longe apparet coloris celestis recte ac subniger. ℭ Deinde [De longe.] Assignat cām. d. q̄ si visus vtcūq̄ȝ moueat̄ de lōge ad rem visam vt aquā: ꝓpterea q̄ coadunat̄ ex repcussiōe quā acq̄rit: dūmodo quiescat aqua: ⁊ sic luci seu lumini coniuncta videt̄ alba vtcūq̄ȝ. nō pōt aūt talis apparere cū fuerit in motu ⁊ agitatiōe ⁊ si fuerit lumini cōiuncta. Color maris niger vt sit ſm Homerȝ.

ℭ Problema. XXIIII. Antiqua.

Propter quid in ꝓfundis pelagis vnda nō superridet: sed in paruis? Utrū quia parua lata aqua diuiditur ab aere magis q̄ multa: propter quod frangitur percussa magis. In profundo quideȝ igitur multa est que mouetur: in breui autem modica. Noua.

ℭ Cur fluctus ꝑealti pelagi nequeāt superfrangi queādmoduȝ parui? An quoniā aqua parua distrahi ab aere magis pōt: q̄ multa: propterea percussa facilius frangit̄. At qui in alto multa: in breui pauca est: que in fluctus cōpellitur.

ℭ Huius quidem sufficiens precessit expositio huiusmodi particule primo capitulo.

ℭ Problema. XXV. Antiqua.

Propter quid qui sunt ad australeȝ locuȝ salsiores aquas habent? Aut propter id q̄ mare ab austro impellit̄ sub terram temperat̄. Noua.

ℭ Cur loca austrū versus spectantia aquas cōtinent salsiores? An ꝓpterea q̄ mare in terrā sub austro irrūpit: dulces cū salsis miscentur.

Quare qui inhabitāt loca meridiana versus locum vbi gn̄atur auster: hn̄t aquas marinas magis salsas: imo amaras: q̄ illi q̄ inhabitāt loca septētrionis aq̄lōaria: vt mare denotat hellespōticū: ⁊ meotbis maxie ceteris mariū dulcium. Silr̄ ⁊ aque potabiles minus dulces circa austrū: q̄ circa boreā. ℭ Deinde [Aut.] Soluit. di. cām eē: quia mare coꝝ qui locū ihabitāt meridiēi: ipellitur: ⁊ multiplicat̄ motus a vēto australi q̄ est tortuosus ⁊ inuolutus: ꝓpter qđ aqua subingredit̄ terram amplius: ⁊ cōmiscetur cū ea: ⁊ q̄r vehemēter calida ⁊ sicca ⁊ sunt adusta amara: ꝯiuncto sibi humido aquoso causatur amplior salsedo amaritudini attinēs. Nō autē sic in septētrione: cū terra non in tantum aduratur: contingit.

ℭ Problema. XXVI. Antiqua.

Propter quid aquarum salsa in dulci vino repletur potius q̄ in pontico? Utrum quia magis habet terraȝ dulce: sicut ⁊ passula? Aut quia grauius ⁊ viscosius dulce: quare minus miscetur: immixtum aūt subsistit. Noua.

ℭ Cur aqua salsa vino dulci magis q̄ austero supernatat? Utruȝ q̄ dulce plus terre continet sicuti vua passa? An quia grauius ⁊ lētius dulce est: itaq̄ȝ minus miscetur: immixtumq̄ȝ residet atq̄ȝ innatat.

Quare qn̄ aqua salsa cū vino cōmiscet̄ dulci: maior iducit̄ repletio extēsio ⁊ tumor: ⁊ ꝑ ꝯn̄s venter assumētis talē mixturā mag̃ extēdit̄: q̄ si vino admisceret̄ pōtico. Propter qđ igr̄ Jo. Mesue. cōmixtōeȝ salsi cū dulci eē inutilē. ℭ Deinde [Utrū.] Soluit assignās duplicē cām dicēs p̄ cām eē: q̄r vinū dulce magis participat terrestreitate q̄ pōticū: qđ declarat: qm̄ passula q̄ est vua parua exiccata dulcissima: est terrestris ampli⁹ ēt q̄ alia maior: q̄ nō adeo terrestris appet. Sed qđ est terrestre nō est ꝑfecte cōmiscibile: ꝓꝓ grossitiē ⁊ cōpactionē ꝑtiuȝ: qđ autē est tale cū miscet̄ aque salse: que silr̄ est grossa terrestris: ꝑfecta nō poterit fieri cōmixtio adinuicē: cū deficiat humidū ꝯglutinatiuū: quare necesse fit mixturā illā suscipere repletionē ⁊ extēsionē quādā immorosam. Sed ponticū vinū nō videt̄ eē adeo grossaꝝ partiū ⁊ terrestrium. ℭ Deinde [Aut.] Soluit assignās scđo aliā cām dicēs: id cōtingere itideȝ: q̄r vinū dulce est grauius ⁊ viscosius: qđ aūt tale minus recipit cōmixtionē salse aque: ita q̄ ꝓꝓ viscositatē suā ⁊ vnctuositatē: fere ꝑtes sue nō pn̄t subingredi humidū aquosuȝ aque salse. Quare cū dulci admiscet̄ aqua salsa: stat sub eo: ⁊ ipm̄ supnatat sicut oleū aque: sed in pōtico nō est grauitas ⁊ viscositas p̄dicta. ℭ Dubitat̄. q̄r dicit̄ vinū dulce magis hr̄e terrā q̄ pōticū: cū ſm medicos pōticus sapor sit grossioris sub̄e q̄ dulcis: id autem plus hȝ de terra ⁊ graui⁹ existit qđ plus nature attinet terre. Nō igit̄ dulce plus pōtico participat terra: veꝝ potius ecōtra. ℭ Dicēdū qdē ⁊ sciendū ſm medicos: q̄ sub̄a deferēs saporē: aut est spissa terrea: aut subtilis: aut media: ⁊ vniuscuiusq̄ȝ virtus aut est calida aut frigida seu media: siquideȝ fuerit spissa terrea calida: tūc sapor est amarus: si frigida pōticus: ⁊ si est equalis ⁊ calida tunc dulcis ⁊ vnctuosus: parū eniȝ distant: q̄ si subtilis ⁊ calida acutus: siquidē frigida est acetosus: ⁊ media siquidē in spissitudine ⁊ subtilitate: si calida est salsus: ⁊ si frigida stiptic⁹. Tunc ad rōnē dicendū q̄ loq̄tur ſm alioꝝ opi. qđ denotat nota solutionis verū. ℭ Sed ꝯtra in eius solutione ꝓpria indicata per aut dicit grauius esse dulce pontico ⁊ qđ grauius terrestrius. ℭ Dicēduȝ q̄ nō dicit simplr̄ grauius: sȝ addit viscosius etiā. ℭ Uel dicendū q̄ hr̄e magis de terra pōt esse dupliciter: aut ſm veritatē: ⁊ ita pōticuȝ amplius hȝ dulci: in ipso eniȝ plus est cōdēsata occulta. vel ſm apparentiaȝ: eo q̄ magis appareat distracta ⁊ quasi diuisa: ⁊ ita dulce plus pontico participat terra. Dubium. Solutio. Instantia. Solo. Alia solo.

ℭ Problema. XXVII. Antiqua.

Propter quid omnino subsistit terrestre existens: ꝓprius enim motus deorsuȝ est? Utrū ꝓpter caliditatē sicut sal: simile enim nascentie: aut propter

aliam cām: aut enim non pp hoc: τ in dulci magis nō irrationale calidissimū eniꝫ. Noua.

¶ Sed cur omnino possit inatare cū terrena sit: nāqꝫ delatio vsus deorsum est? Utrū ꝓpter calorem modo salis excremento nāqꝫ per summa erumpenti res similis est. An alia causa sit. Nā si non ꝓpter ea ita fiet vel dulci innatare minus incredibile erit: calidissimū enim est.

Quoniā dictū est in ꝑcedēti caplo salsuꝫ in mixtura subsistere dulci. supnatabile.n. dulce 3° 13°. Cōsequēter querit ꝓblema aliud ostēdēdo vn̄ id ꝯtingat dicēs. Quare salsum totalr̄ subsistit dulci: cui⁹ subdit motiuū. q̄stio.n.nō vi: qꝛ vt dictū est dulce magis hꝫ terraꝫ: qd aūt tale ꝓprie inest sibi vt deorsuꝫ moueatur. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit ꝓbabilr̄ ꝑus. d. cām hꝫ eē sumēdā ex pte caliratis. vinū.n. dulce calidū sicut appet in sale ꝗ pp eius caliditatē hꝫ calefacere τ supnatare: vn̄ qn̄ vinū in vrinaꝫ ꝓycit videmus ipm sup oē supnatare τ ēt expumare. Et silr̄ sal in sui gnōne aque supnatat ex qua ꝯstituitur: est eniꝫ sile de eo τ aliqs calidis: ceu est de nascētia seu apare. hoc eniꝫ qꝛ calm ē. iteri⁹ aūt ꝑ nām hūoris: aut ꝑ putrefactionē solū: τ si mā feculēta grauis in ipso ꝯtineat: tn̄ pp eius caliditatē nō subsidet: sꝫ intumescit sup ptē in qua existit. Dicit forte verū qꝛ salsuꝫ ponit a medicis calidius dulci. ¶ Deide [Aut pp.] Ostēdit ꝙ cā q̄stiōi pōt eē alia: inuēdo ꝙ opꝫ de h̄ subtilr̄ idagare: vtpote ꝑ cām sumptā a parte sube a q̄litatib⁹ secūdis: sicut est viscositas pīnū vnctuositas τ hꝫ: aut fortasse h̄ nō est cā: imo magis ꝑus assignata. Et merito qꝛ illa sumit ab vna primaꝝ q̄litatū potissima puta caliditate: q̄litates enim elemētoꝝ cū sint ꝑme sunt oium effectuum cause ꝑmarie: vt pꝫ secundo de generatione τ corruptione. τ quarto metheo. Et ideo subdit ꝙ in dulci maxime nō est irrationale: imo ꝓbabile τ cōsonum rōni: ꝙ ipsum calidum sit causa vt dulce supnatet: cū dulce sit calidum vehemēter: qd ostendit eius ad ignem conuersio circa amplius ea que salsi.

T.c.1.
T.c.5.

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

Ropter quid vnde prius veniūt quādoqꝫ ventis? Aut quia τ finiūt posterius: primus enim vētus quasi dissoluitur prius impellente vnda. Accidit autem nō ipsum prima impulsa: sed semper impulsio fit a consequente. Noua.

¶ Cur fluctus ante interdum veniant q̄ venti? An ea de causa qua etiam postea desistūt. Primus etenim flatus prius quasi languescit: q̄ fluctus ille impulsus. Deuenit autem in terraꝫ non ea vnda que prima impulsa est: sed id vice pari subinde impellitur quod proximum deinceps exceperit.

Repetit scōm ꝓblema: qꝛ etiaꝫ fuit 12ᵐ ꝓblema: vt patet. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. d. cām esse vnde terminant τ relinquunt posterius remanētes vento: ventus enim primus absorbet τ euanescit: adhuc tamē vnda cōcita mouet ab ipso: qd pōt cōtingere: quoniā vna vnda causata per ipulsionē a vēto: nō accedit mare mox ad aliud locū superueniens τ euanescit ab ipso loco: imo semp vna vnda ꝯsequēter aliā impellit quousqꝫ inundatio ad nos perueniat vt sepe tactum est.

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

Ropter quid vndosiores terre: solide fiūt multotiēs ita vehemēter: sicut terre pauimētate: τ vndosa q̄dē terra solida: que vō est lōge lapa? Aut qꝛ pua harena nō de lōge extrahitur ab vnda: h̄ maior magis. Quēadmoduꝫ τ manu ꝓijcere lōge nō minimū: maxie possibile: postea multis vndatis minima cadētia cōdēsant: vnde aūt eleuare mot⁹ pauimētat: mouet aūt non ampli⁹: pp id q̄dē ꝙ nō lōgissime pōt salire ex puis vehementer ꝯiungit: pp id aūt qd multotiēs mouet cōtinuū fit: cadēte harena quousqꝫ vtiqꝫ coaptent: pp vndā aūt vltimā pauimētatur: τ quiete humidum conglutinat. Lōginqua autē sicca existens scinditur: τ qd ex maioribus est lapillis τ non pauimentata. Noua.

¶ Cur littora fluctuosiora solida sepe efficiātur adeo vt plane pauimētata videant: τ vt solida sūt: q̄ frequētia fluctuū cōcaluerūt: ita ps remotior soluta fit admodū τ cedēs? An ꝓpterea ꝙ fluct⁹ harenā nō minutissimā: h̄ maiusculā ꝓcul eijcit: vt τ man⁹ nō qd minimū est: id maxie longe iacere pōt. Tum ēt cū ꝑ multa τ varia ꝓmiscue cōquatiant: versenturqꝫ: ps minimoꝝ iter lapsa spissat: atqꝫ cōsolidat: moꝝ fluct⁹ residētis motio nihil ꝓpterea ꝓtrudit: h̄ opprimit pauimētatqꝫ. Ergo ꝙ exigua ꝓcul expulire nō queūt: incidit vt ex paruulis moles coaugmentet: que q̄m motu frequēti agitatuꝫ est: cōtinua reddit: harena. s. iterlapsante ꝑtenui: dū cōpages cōtētiōe ꝑpetua cōsistat. Tū fluctu vltimo pauimētat: τ hūor leniter sensimqꝫ irrorās cōglutinet. At ps seposita ore arida disgregat τ findit: lapillis ēt ꝯstat maiusculis minusqꝫ cōplanata ē.

Quare terre q̄ maxie τ ꝯtinue sūt vndis plene: vt littoralia frequēter adeo fortiter reddunt idurate solide: veluti pauimēta aulaꝝ ex tegulis ꝯstructa: minutatis ac aq̄ demū mixtis τ demū ꝑcussione indurata: τ vlr q̄re ꝙ terra plena vndis efficit solida cū fuerit ꝓpinqua inundatōis loco: sꝫ illa terra q̄ aliquātulū ē remota ab inundatōe: ita ꝙ nō vnda q̄lꝫ pua: sꝫ maxie solū possint ipꝫ inundare aliqn̄ reddit lapsa τ discōtinua. ¶ Deide [Aut.] Soluit. τ assignat ꝑ cāꝫ ꝑᵗ ptis. 2ᵃ 2ᵉ. 2ᵃ ibi [Lōginq.] Dicēs ꝑmā cāꝫ hꝫ eē: qꝛ harena pua nō repellit ad remota ꝑ vndā: sꝫ q̄ maior fuerit ꝓpellit ampli⁹ in qd distās: qd declarat di. ꝙ sic cū manu illud qd est vehemēter puū nō ꝓijci lōge: eo ꝙ vtus ipellētis nō hꝫ sufficiēs q̄d cui initatur: qd i oi experit motu: vt visuꝫ ē 8° 5ᵉ. Ita τ de pua euenit harena: qꝛ nō pōt vtute ipulsiua inundatiōis expelli: cū nō inueniat in ea pp puitatē aliq̄d sufficiēs cui possit initi. Et iō postmodū pp multā τ crebrā inundationē semp pue harene cadūt i terrā τ cōdēsant in inuicē: eo ꝙ mot⁹ vn̄ ꝯtinue inundātis pauimētū sic cadēdo τ ꝑcutiēdo ad moduꝫ ꝯstructiōis pauimēti. ¶ Deide [Mouet.] Assignat cāꝫ ꝑtactoꝝ mag: puta q̄re nō ꝑt mobile vt harena i mag mo·

neri: ⁊ q̄re īdureꝫ terra. Dicit φ vnda nō pōt in amplius moueꝫ ⁊ p̄ycere barenā cū sit vehemēter gua: ⁊ demū q̄ꝛ frequēter ⁊ diu ꝯtinuaꝫ p̄dict' iundatiōis casus efficiꝫ terra siue loc' sup quē cadit ꝯtinu' ⁊ ꝯtiūct' vndiqꝫ dōec oēs ptes ꝯueniēter illi coapteꝫ ⁊ ꝯiungaꝫ adinuicē: nā cū p multā ⁊ crebrā iundationē multe fuerit ad ptes bas barene trāsmisse: adueniēte vnda vltima: q̄ totū ī vtute p̄maꝝ pficit: sic de filii bō tactū ē 28° 11ᶠ. ꝯstituiꝫ itegre pauimentū: q̄ꝛ cū ipsa aduenerit pp gctē que lect vnā iundationē ⁊ aliā: būiditatē ipsi' ꝯglutinat simul oēs barenas pauimēti. ℂ Deide [Lōginqua.] Cām scōe ptis assignat. d. φ illa barena q̄ p vndā fuit ad remota piecta: nō ꝯstituiꝫ pauimētū: vt corp' aliqō c' supficies sit solida plana: imo remāet discōtinua ⁊ nō pauimētaꝫ eo φ lapillus vl barēa ex quo tale qd ds pauimētari ꝯstituiꝫ ex maiorib' barenis: cū lōge p̄yciunꝫ: sūt. n. grosse vn̄ nō p̄nt pfecte coaptari adinuicē: tū₃ pp hoc q̄ꝛ lapilli in remoti' p̄yciunꝫ q̄ vnda: q̄ sua būiditate ꝯglutinatiua pauimētat: tum pp grossitiē₃: qua ptes angulo₂ ineq̄les nō p̄nt pfecte inuicē copulari.

ℂ Problema. XXX. Antiqua.

Propter quid maris supiora eis que sunt in profundo salsiora ⁊ calidiora: similiter autem ⁊ in puteis potabilibus superficialis salsior ea que i profundo: ⁊ oportebat inferius: profundius autem salsum: Aut quia sol ⁊ aer sursum ducit semper leuissimum ab humidis: potabilior autem semper leuior. magis autem agit a propinquioribus locis. Quare ⁊ mari a superficialib' necesse qō relinquitur salsius esse: a quibus sursum ductū est: q̄ a quibus nihil: aut minus dulce. propter hoc autem ⁊ calidiora superiora. Salsum enim ca lidius est potabili: ppter qō ⁊ aiunt qdam heraclitanoꝝ ex potabili qdē₃ desiccato ⁊ congelato lapides fieri ⁊ terram: ex mari aūt salem eua porari vel nutriri. Noua.

ℂ Cur supius mare salsius ⁊ calidius sit: q̄ inferius: ⁊ puteis quoqꝫ potu idoneis pars supna salsior sit q̄ ima: q̄ q̄ esse econtra debuit: grauius enim quod salsum est: An quia sol ⁊ aer partē humoꝛi leuissimā assidue detrahunt: dulcissimū aūt qō leuissimū est potissimūqꝫ de propioꝛibus locis hauriunt: ⁊ maris igitur ⁊ aquarū dulcium sūma vis solis exercet. Itaqꝫ salsius id esse necesse est: qō his residuū₃ extat: vnde humor dulcis exactus est: quaꝫ vnde vel nihil min' abijt: propterea calidior quoqꝫ pars eadem superior est. Salsum enim q̄ dulce calidius est. Quapropter quibusdam ex his qui a disciplina heracliti sunt: placet vt dulci ex aqua siccata concretaqꝫ lapides terraqꝫ creenꝫ: mare autē sit vnde sol exhalationes eliciat.

Quare supficiei maris supioris ꝯsus ꝯtinēs aq̄ salsior est ⁊ calidior ea q̄ i pfundo. Et huic q̄sito aliō associat. d. ⁊ q̄re aq̄ q̄ est in puteis potabilib' q̄ est i supficie salsior aut min' dulcis ea q̄ in pfundo. ℂ Deinde [Et ops.] Tangit motiuū₃ q̄sti. d. φ aq̄ exn̄s in pfundo sit salsior ⁊ calidior: eo φ pfunditas videꝫ eē magis cā salsedinis: pp maiorē cōmixtionē priuꝫ terrestriū adustaꝝ cum aquosis: q̄ est cā salsedinis vt appet ⁊ videbiꝫ. ℂ Deinde [Aut.] Soluit: ⁊ p̄ ad p̄mā q̄ōnē. d. p̄us cām eē: q̄ sol cū alijs stellis calefaciēs ⁊ aer circūstās ab ipso calefact' cōtinue illud qō ē subtile aereū ⁊ leue extbit ⁊ defert sursuꝫ in locū leuiū: sꝫ illa ps q̄ est potabilis ⁊ dulcis ē semp leuior: ⁊ iō magis pōt exbi a loco ppingori q̄ a remoto: talis aūt est loc' supior ⁊ nō iferior. q̄re ⁊c. Vn̄ ꝯcludit itetū. d. ⁊ iō cū maior fiat eductio ⁊ exhalatio a loco supiori ⁊ potabili ops illō qō derelinqꝫ eē salsuꝫ magis: aut saltē min' dulce ⁊ potabile: q̄ illud a quo nihil educiꝫ. Propter hoc cōcludēdo assignat cām scōo q̄siti adiuncti. d. φ iō loca supiora aque sūt calidiora q̄ iferiora: pp actionē solis ⁊ aeris: q̄ facit exhalationē humidi leuis subtilis: q̄re relictū fuit terrestre grossuꝫ calidū qō est cā salsedinis: q̄m salsuꝫ est calidius respectu corporis aialis: ⁊ nō relatiōe ꝯuersionis ad ignē. 27. dictū est φ sit potabile vel dulce. Propter qō infert correlariū. d. supficialia sūt calidiora his q̄ sūt in profundo: iō aliq de numero heraclitistū dicūt cū dulce desiccaꝫ ⁊ coagulaꝫ ex ipso fieri lapides ⁊ terrā durā nō hn̄tes sapores itensos: pp nō eē calm supexcedēs: sꝫ ex illo qō a mari euaporat dixerūt salē gn̄ari pp ei' caliditatē: que humiditatē cōmiscet terrestreitati ⁊ decoquit. ℂ Dubitatur q̄ꝛ nō videꝫ supficialia maris eē calidiora ⁊ sūr q̄ puteoꝝ: ⁊ in hyeme potissime saltē: eo φ pp friditatē ꝯtinētis ifrigidabunꝫ vt corpoꝝ alia. ℂ Dōm φ supiora maris ⁊ puteoꝝ semp sūt calidiora pfundiorib': estate qdē pp caliditatē solis ⁊ pp hūidū aereū calidū vnctuosuꝫ: qō eleuaꝫ ad supficialia aque hūide. Hyeme aūt pp friditatē ꝯtinētis ꝯstringētis ⁊ exprimētis hūidū aereū calidū viscosum ad ptē supficialē faciētis exhalare: pp qō aquas videmus matutino tpe hyemali maxie effumare. Effumatio. n. ois causaꝫ a calido: qō ēt sciūt piscatores ⁊ naute hyemali tpe in vaporib' nauigātes. Sic igiꝫ appet solo q̄siti: lꝫ. n. frigidum ꝯtinētis p se ifrigidet: p accidēs tn̄ calefacit.

Hinc solut proble ma vulg.

Dubium.

Solutio.

ℂ Problema. XXXI. Antiqua.

Propter qd maris que sūt prope terrā magis dulcia sūt: Aut q̄ꝛ in motu magis sunt: motū aūt salsum dulcius fit: Aut q̄ꝛ in pfundo salsior est aqua: que aūt prope terraꝫ min' sunt pfunda: propter qō ⁊ pfunda salsa sunt ⁊ non similiter dulcia. Hec aūt causa: quia graue existens salsum fertur magis in profundum. Noua.

ℂ Cur maris ps terre p̄xima dulcior est: An q̄ꝛ freq̄nti' moueꝫ. Salsus āt hūor: cū mouet dulcior reddiꝫ: An q̄m aq̄ in pfundo salsior est: minus aūt alta q̄ p̄xime terrā est. Quāobrē q̄ statiꝫ a terra p̄cipit altitudine descendit: salsa est: nec dulcedinis tātūdeꝫ reddere pōt. Cui' rei cā est: φ salsa suo pōdere in imum poti' deferanꝫ.

Quare ptes maris q̄ sūt iuxta terraꝫ vbi expergunꝫ circa littora min' salse sūt: q̄ ille q̄ sūt in medio vl pfundo maris. ℂ Deide [Aut q̄ꝛ.] Soluit assignādo duplicē₃ cām. 2° ibi [Aut.] Dicēs cām eē: q̄m ptes aquarū iuxta terrā existētiū sūt in maiori motu: pp locū latū ⁊ supficialē i quē p̄nt spargi: ⁊ pp resistētiā quā nō hn̄t ab alijs ptib' aquaꝝ: q̄ ille q̄ sūt circa mediū: qō āt moueꝫ ē min' salsuꝫ q̄ illud qō q̄escit: imo salsuꝫ reddiꝫ min' salsum: eo

qd partes terree pp motũ tēdūt deorsũ ⁊ subtiles leuissi-me retinent̄ ab euaporatiōe pp cōmixtionē humiditatis aquose factā a motu. ❡ Deinde [Aut.] Assignat aliā cām dicēs eā fore: qm̄ in medio pfundi salsior existit aqua: si relinquat̄ nāe sue salsedinis: s3 loca q̄ sunt circa frigida ⁊ litus minus sunt pfunda: cā vō q̄re loca q̄ sunt circa pfundū sunt salsa ⁊ nō eodē modo dulcia vel min⁹ salsa: sicut illa q̄ sunt iuxta littoralia: q: salsũ cū sit graue ⁊ terrestre plus defert̄ in pfundū: q̄3 illud qd est min⁹ salsũ vel dulce. ❡ Notādū q̄ in salso sunt duo puta caliditas qua sursum h3 puehi. ⁊ iō dictū est. 27. vtrū pp caliditatē fiat sal est: ⁊ terrestritas in eo qua petit inferiora.

In salso duo nota.

❡ Problema. XXXII. Antiqua.

Propter quid mare solum aquarum vritur: potabiles autem ⁊ fluuiales nō: Utrū q: terrā multā habet: declarat aūt sal: Aut q: pinguis: declarat autē q̄ in sale subsistēs oleum. Noua.

❡ Cur mare solum oium aquarū deuri pōt: non enim pluuia: non fluuialis non aliqua potu idonea: Utrum quia multum continet terre: quod salis argumento ipsius constat: An quoniam pinguiusculum est: quod oleum demōstrat qd in sale resudetur.

Repetit 15ᵐ. d. q̄re maris aq̄ salsa inter ceteras aquas aduritur: s3 alie aque nō: potabiles: quecunq3 sint ille ⁊ fluxibiles nō cōburunt̄. ❡ Deinde [Utrū.] Soluit dupl'r. d. p̄ cām q: aq̄ maris h3 multū de terrestreitate mixta cū humido aereo: cui⁹ signū q̄ sal ex ea cōstituit̄: qd aūt est tale cōbustibile existit: vñ est videre plures vltramontanoꝝ terra vti pro lignis dicta corbe. vnctuositas. n. q̄dā ⁊ radix repiunt̄ in ipsa: vñ ⁊ tegule iflāmant̄ in cōbustionib⁹ domoꝝ q̄nq3. ❡ Deinde [Aut.] Assignat aliā causam. d. id euenire: q: terra p̄dicta est pinguis: qd ostēditur: qm̄ ex sale qd ex aq̄ cōstituit̄ salsa aliqñ subsistit oleū ⁊ ex decoctracū: qd autē tale cōbustibile magis: aqua g̊ magis cōburit̄ maris q̄3 potabilis ⁊ maxie meridiani.

❡ Problema. XXXIII. Antiqua.

Propter quid in paludib⁹ arena nō fit aut min⁹ q̄3 in mari ⁊ fluminib⁹: Aut q: in mari lapides fiūt: ⁊ terra exurit̄ maxime: arena autē est lapis diuisus in paruas ⁊ minimas partes: diuiditur ppter percussionē vndaꝝ. In paludib⁹ aūt nō fiunt similiter lapides puri: neq3 frangūtur siliter ppter id qd non fiunt vnde silr: in fluminibus autem magis: q: terrā q̄dē deorsum ferūt lapides: aut percussione frangunt. Noua.

❡ Cur lacus arenam vel nullam faciat: vel min⁹ q̄3 mare ⁊ fluuius: An quia saxa in mari consistunt: ⁊ terra deusta maxime est: arena autem saxum in parua minimaq3 perfractum est: qd ictu fluctuum frangitur. At in lacum saxa non eque consistunt pura sinceraq3: neq3 frangi itidem possunt: eo q̄ fluctus non pari modo excitant̄. Sed in fluuijs cōficī arenā poti⁹ diperim q̄m terrā hi detrahūt: saxaq3 suo fractu pfrāgūt.

Quare in paludib⁹ nō gñat̄ arena sicut in mari: vel posito q̄ in eis generet̄: min⁹ est q̄3 in fluminib⁹: ⁊ maxie adhuc q̄3 in mari: nisi fortassis flumina stagnēt in paludes vel ēēt maria. ❡ Deinde [Aut q:] Soluit. ⁊ p̄mo assignat cām q̄re in mari maxie fiūt arene. 2ᵒ q̄re minime in paludib⁹. 3ᵒ q̄re in fluminib⁹ medio mō. scōa ibi [In paludib⁹.] 3ᵃ ibi [Quare in fluminib⁹.] Dicit igr̄ cām eē p̄mi: qm̄ in mari gñant̄ lapides pp caliditatē ⁊ siccitatē hūidū coagulātē: in ipso. n. terra fundi cōburit̄ p̄cipue: qd aūt adeo cōburit̄: pp siccitatē hūidi cōglutinātis maxime in ptes sequestrat̄ puas: ⁊ hec est arena. s. lapis diuisus in minimas ptes. Ad cui⁹ q̄dē diuisionē opat̄ pcussio fortis ⁊ frequēs cāta ab vndis. ❡ Deinde [In paludib⁹.] Assignat cām q̄re in paludib⁹ nō fiat arena eodē mō sicut in mari. d. cām eē q: in paludib⁹ nō gñant̄ lapides puri: a q̄bus totalr̄ hūidū intosũ sit expressũ: sicut i mari: imo lapides q̄ in eis gñant̄ hñt hūidū viscosũ multū admixtū cū terrestreitate. Itide3 nō pcutiunt̄ cōtinue ⁊ fortiter in paludib⁹ sicut in mari: eo qd aque ipsoꝝ nō mouent̄ neq3 a ventis pp cāuas ⁊ alia ꝓegentia: nec a luna sicut maria hñt: aut de se ceu flumina: ⁊ iō lapides non fiunt in eis pp hec duo ⁊ nō frangunt̄ in ptes minimas: ⁊ p ɔñs nō fit in is arena: cū ipsa fiat ex diuisione illoꝝ lapidū. Ampli⁹ vt vlr est dicere rarissime fiūt lapides in paludib⁹: cū in eis sit defectus calidi in duritiē lapideā hūidū intosũ coagulantis ⁊ silr̄ frigidi cōgelātis. ❡ Deinde [Quare in fluminibus.] Ostēdit q̄uo fiat arena in fluminib⁹. d. q̄ in fluminibus lapides sepius cōtingunt q̄3 in paludib⁹: ⁊ min⁹ supple q̄3 in mari: qm̄ eoꝝ motus nō est ita diuersus ⁊ vehemens sicut maris: neq3 in eis est tāta caliditas vt eius: sed in fluminib⁹ fiunt: eo q̄ ipsa suo trāsitu ɔtinuo ⁊ velociori deportās illud qd est terrestre nō pfecte iduratum ante scitis q̄ terra h̄ recedēte illud qd est induratũ ⁊ petrificatū remāet in fundo: ⁊ q: vehemēter aut frequēter pcutit̄ ab vndis frāgit̄ in ptes minimas vñ gñat̄ arena.

❡ Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter quid q̄ñ palus aut dficit: aut sicca fit: vrit̄ frumētū in cāpo magis: Utrū q: hūidū qd est in palude exhalat ⁊ vaporatiōe calefacit aerē: q̄re minorē ⁊ ibecilliorē facit glacie3 q̄3 in pfundis: ⁊ palude strib⁹ locis. Aut ex terra fit̄ di frigora icipiūt ⁊ latent ingrediētia. Sicca igit̄ existēte palude: p multū locū frigiditatis plus cadens ɔgelat ⁊ adurit magis. In talib⁹ aūt regionibus frigora deorsũ fiunt queadmodū ⁊ videt̄. Amplius terra calida hyeme: q̄3 pp aquosum eē infrigidatum est superficiale calidũ quod est in terra: humidum enim neq3 ita longa est: quod non infrigidatur propter conuenientem caliditatem in humidis: neq3 ita parum q̄ nihil potest: propter id q̄ infusa est terra: vt igitur propter infrigidationē ipsius accidit in glacie ambulare ⁊ habitare. Noua.

❡ Quā ob cām cū lacus vl̄ deminut⁹ vl̄ exiccatus ē: frumētū in cāpo acri⁹ gelu deurit̄: Utrũ q̄ humor lac⁹ aerē suo vapore tepefacit: vt minus atq3 ibecilli⁹ cōgelescat: q̄3 locis palustrib⁹ ⁊ cauis. An de terra vt vulgo dicit̄ frigus inci-

piat ⁊ subeat sensim: lacu igitur absumpto frigus per terre spatia ampliora plenius inuadens gelu instringit deuritq; amplius. Locis autem cauis atq; palustribus frigora de imis aspirant: quod etiam vulgo creditur: ⁊ quamq; terra caleat tempore hyberno: tamen quia humida est: calor per summa insidens refrigeratur: ⁊ perit. Humor enim nec adeo procul est vt refrigerari caloris interioris beneficio nequeat: nec adeo paucus vt nihil valeat: madet enim terra vbertim. Fit igitur eo ipso congelescente: vt quasi super glaciem ⁊ ambuletur: ⁊ habitetur.

Quare cũ aqua paludis deficit: eo q subintrat viscera terre aut exhalatiõe cãta a calido cõburit ⁊ destruit in cãpo maxime frumẽtũ ⁊ ois seges coexistẽs pportie. ¶ Deinde [Uerũ.] Soluit. ⁊ assignat triplicẽ cãm. 2ᵃ ibi [Aut.] 3ᵃ ibi [Amplius.] Dat igit cãm sumptã ex pte siccitatis causate a caliditate. d. id esse: eo q humiditas paludosa aquatica exhalat in vaporẽ ⁊ fumos calefacientes aerem: quo accidente calefiunt ⁊ elixant segetes: eo q predicti vapores siue fumi ab aqua paludosa resoluti: minorem ⁊ debiliorẽ causant frigiditatẽ q̃ sit frigiditas aque latitãtis in pfundis locis aquaꝝ ⁊ locis paludosis: dispersis: imo vapor hᵒ fumosus eleuatus in aerem est calidus cõparatione sui cũ erat in pfundis stagnoꝝ aut in paludibus. ¶ Notandũ modũ cõbustionis segetũ hoc ɔtingere modo: q2 vapor fumosus nãliter frigidus eleuatur calore cõtinẽtis calefactus: qui ad segetes perueniẽs calefaciens eas poros subintrat. Et q2 dictũ est ipsum fore naturaliter frigidũ reuertit ad eius nãm frigidã: magisq; infrigidãs q̃ si pmo fuisset frigidus: ppter magis penetrare: ⁊ victoriam sui cõtrarij: subita etiã permutatiõe causata. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliam cãm. d. id cõtingere tridem: q2 frigiditas incipit a terra vt cõiter dicitur ⁊ latenter penetrat per terre supficiẽ: ⁊ maxime quia illud qᵒ erat calidũ in ipsa cõgregat in visceribᵘ eius. Et ideo si paludis aqua exiccetur ad longã distantiã: que frigiditatẽ terre obtundit: tunc ipsa cõcidens in locum vbi erat aqua coaugetur: qua augmẽtata: aduritur ⁊ destruitur frumẽtũ amplius: frigidum enim per accidens aut metaphorice habet exurere: qᵒ potest merito cõtingere frumẽto vel segeti circa paludem existenti: eo q in talibus locis frigiditas magis tendit deorsum vt est experiri ppter cõcauitatem loci: hᵒ siquidem dupliciter potest frumẽtum pertingere: aut quia ab aqua vapor exhalabat: qui frigiditatẽ terre obtũdebat ⁊ locũ campi calefaciebat: frigidum enim cõtinẽs paludis facit exhalare calidum ipsius exprimẽdo: ppter qᵒ cõtingit eas frigiditate vehemẽti effumare: aut aqua deficiente subingreditur frigiditas serpendo inter duas terre supficies: cũ sit porosa vnde cõgelat ⁊ destruit radicẽ frumẽti ⁊ alterius segetis. ¶ Deinde [Amplius.] Assignat aliam causam. d. q hoc etiã potest cõtingere: quoniã terra est in hyeme calida sm partes eius intrinsecas centrales: lz dictũ sit mox frigiditatẽ ab ipsa incipere. Qᵒ quidem est quantũ ad partes eius superficiales: ⁊ id est qᵒ subdit: q propter aquositatẽ aqueam que est primũ frigidoꝝ: calidum qᵒ erat in superficie terre infrigidatũ est: cum illic vigeat humidũ aqueũ: pars enim terre paludose aliqua non est adeo elõgata ⁊ distans facta a supficie terre paludis eius centro appropinquãdo: q nõ possit infrigidari: ppter qᵒ caliditas cõcidit cum humido aqueo: qᵒ mox habet infrigidare: neq; etiam ita parum est ab eis elongata que sunt circa paludis centralia: quin nihil possit ifrigidatione operari. Uel melius. neq; ita perfecta est elõgatio a pretacta terre superficie: quin possit terra hᵒ hyeme versus centralia calefieri: eo q ipsa infusa est superius humido quodam superficiali obtundente poros ⁊ calidũ interius cõcludendo: quo egrediente mox in cõtinens frigidum sibi oppositum vegetabilia corrũpit adustione. Et ideo concludit q ppter ifrigidationẽ quã acquirit ab humido pretacto cõtingit ambulantes secus paludes in glacie siue frigiditate ire ⁊ pmanere: vnde nõ solum frumentũ ⁊ segetes accidit aduri: verũ etiã pretactos itinerãtes ledi.

Modus cõburẽdi segetes.

¶ Problema. XXXV. Antiqua.

PRopter quid mare salsum ⁊ amarum est? Aut quia in mari plures sunt humores vel sapores: ⁊ enim amarum ⁊ salsum simul videtur. Noua.

¶ Cur mare simul salsum ⁊ amarũ est? An plures esse in mari sapores nil prohibeat: quippe cum genus salsum amaro cõiungi esseq; simul latissime pateat.

Quare mare salsum est ⁊ amarũ est. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit. d. cãm esse: q2 in mari existũt plures humores siue sapores: qui ex humoribᵘ sic passis causant: vt patet in de sensu ⁊ sensato: huiusmodi aũt sunt salsi ⁊ amari: ppter quos mare dicitur sibi eis cõmixtis salsum ⁊ amarum quãdoq;. ¶ Notandum est q Aristo. intellectus audit mare fore salsum ⁊ amarum propter sapores id est ppter causas salsedinis ⁊ amaritudinis tactas scdo quarte ⁊ mox tanget. Dico aũt ita: quoniam series Aristo. superficietenus audita videtur incidere in positionẽ illorum secundi meta. qui dicebãt mare ideo fore salsum: eo q calore solis eleuatum est exhalatione dulce potabile qᵒ inerat mari: remanẽte terrestri salsificato: qᵒ postea percipitur gustu: cum nõ perpenderetur antea: qᵒ impugnatur cũ tãtũ reuertat de aqua dulci ad mare per flumina ⁊ paludes: quãtũ euaporauit: quare oporteret dulce permanere. Uera vo salsedinis assignata causa existit: quia duplex est exhalatio siue vapor: vapor enim vnus est duo vapores puta humidus ⁊ siccus: vapor quidem subtilis humidus eleuatur ex mari propter caliditatem solis ⁊ stellarũ. vapor siccus terrestris remanet dispersus in aqua maris: qui quidem est salsedinis ⁊ amaritudinis causa: cum sit indigestior: ⁊ tale salsum est vel amarũ qᵒ ex cibo declaratur digesto: subtili enim dulci qᵒ est in cibo ad mẽbra transmisso: remanet substãtia grossa adhuc indigesta: vt visum est quarto secũde. cum igitur remanet vapor terrestris siccus in substãtia maris: ex frigiditate aque circunstãtis expellitur ad ipsum frigiditas: que quidẽ expulsa vrit partes eius: quibus adustis salsum acquirũt saporẽ: sal enim est species terre cõbuste quedã 4ᵒ metheo. ⁊ ideo frigido liquescit ⁊ humido: cũ calid. coagulet ⁊ sicco. Si vo calor adurens vaporẽ predictũ excedat: tunc nõ cõdensatur vapor ille in salem: sed efficitur vt cinis: ⁊ tunc sapor acquiritur aque amarus: qᵒ signum denotat: q2 sudor ⁊ vrina supfluitates alimentoꝝ efficiunt salse: cũ calor agat excellens in ipsis: q si excellentior efficitur incineratio illa eius sapor humido cõmixto redditur amarus: qᵒ si adhuc peramplius aduratur sapor consurgit acutus.

Cap. 3.

Vapor duplex est.

T. c. 40

¶ Problema. XXXVI. Antiqua.

PRopter quid que sunt in mari teste ⁊ lapides rotundi fiunt? Aut quia similiter circunfracta vltima in rotundam figuram

figurā eueniūt: huius enī vltimū simile. Mare aūt oia mouens similr circūfrangit. Noua.

¶ Cur lapides ₇ teste in mari rotūda reddanť? An q₂ extrema cōpari ademptu circūfracta i rotūdā se colligūt speciē: hec enī sola fili extremo claudiť. Mare aūt quoquo versus agitādo pariter circūūndiq₃ frangit: atq₃ obtundit.

Quare teste aialiu₃ exanguiu₃ gn̄atoꝝ in mari sicut malocostratoꝝ ₇ maxime ostrocadenioꝝ vt plurimū tēdūt ad rotūditatē sphericā vel colūnarē: ₇ silr itidē lapides gn̄ati formā rotūdā acqrūt. ¶ Deide [Aut] Soluit ol. cām eē: q₂ teste p̄fate ₇ lapides acqrūt figuram rotūdā: aut illi p̄ximā: eo q̄ extrema eoꝝ circūfranguntꝰ ꝯcussa ab aqua vndiq₃: id aūt pōt in mari hn̄ ꝯtingere: cū ipsu₃ q̄si circulari moueať motu: ꝓpter agitationē vndarū a vētis ₇ fluxuū accessus ₇ recessus ꝓuenit ₇ circūfrāgit vndiq₃ testas ₇ lapides oēs vt in rotūditatē ꝓueniant: ad h̄ etiā operať siccitas ꝯhens vndiq₃ ex circūferentijs ad cētrū: vez in locis siccioribꝰ lapides vtplurimū sūt rotundi. In testis aūt rotunditas operať ad maiorem capacitatem aialis, ₇ ipsius tutelam ampliorem.

Rotundi lapides in locis sicciorib⁹ reperiū.

¶ Problema. XXXVII. Antiqua.

Propter qd alicubi siqs fodiat circa mare: primo qdē potabilis est aqua: deide salsa fit? Aut q₂ eiusdē ē maris colati sup terrā aqua. Cōuenienter igiť prima dulcis est: leuioꝛ. n. est dulcis salsa: ₇ mare h₃ aliqd dulcis: qd̄ mixtū terre magis supnatat. Salsa aūt ꝓpter grauitatē: ₇ ꝓpter terrestreitatē eē deorsu₃ ferť. Siue igiť ita ꝰm venas ex terra fluit in mare dulcis aqua: merito vtriq₃ in supficie erit maris: aut misceť ipsi. Apertis autē poris posterius p multitudinē salsa vincens hoc totū facit. Accidit aūt oppilatis superioribus poris aliam viā querere supfluens. Apertis aūt hoc totū ferť sicut in venis corporis. Noua.

¶ Quāobrem nōnusq₃ siquis circa mare infodiat: aqua dulcis principio emanet: post vo salsa efficiatur? An propterea mare ipsu₃ dulcem illum humorem sub terra transmittit pcolatq₃: merito principio dulcis est: leuioꝛ enim dulcis q̄ salsus est. Itaq₃ prioꝛ occurrit: ₇ mare dulcis aliquid humoris in se h₃: qd̄ terre pmixtum facilius innatare potest. Salsum vo qm̄ ₇ grauius est ₇ aptius est ad secandū in imu₃ deferť. Siue igitur ita est: siue per venas ex continente in mare dulcis ꝓfluat humoꝛ: nō imeri to per maris summa extare possit: qua se cu₃ cōmittat. Ergo meatibꝰ postea patefactis: humoꝛ salsus copie sue ratione vincendo: salsugine totam afficit aquā. Accidit enim vt superis obseptis meatibus: ꝯfluuiu₃ salsi humoris iter aliud faciat: cōtraq₃ patefactis totū istuc pferatur. q̄uo in corporis venis fieri nouimus.

Repetit 21ᵐ. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. d. cāz vnā eē, p̄ q₂ illa q̄ p̄ potabilis scaturit aqua ex ipsomet est mari ad locū quo facta est fouea p decolationez a terra deriuata pp quā potabilitatē acqsiuit: ₇ merito p̄us in locū scaturiēs ē dulcis: eo q̄ est subtilis ₇ aerea: cum sit dulcis: ipsa nāq₃ subtilioꝛ est salsa: qd̄ pōt ꝯtingē: qm̄ i mari est aliqd dulce ₇ aereū in se: qd̄ cū fuerit admixtū salso terrestri supnatat ipsi pp leuitatē: s₃ aq̄ salsa ꝓpter ponderositatē: ac q₂ h₃ icidē ₇ diuidē ptes maris: tedit deorsum v̄sus ꝓfundū: dulci supeminētē. Et iō ꝯcludit. d. si itaq₃ ē q̄ dulcis aq̄ ₇ potabilis fluit ꝑ venas terre ad locū maris: ꝯdignū est q̄ illa q̄ fuerit in supficie maris supioꝛ sit dulcis: cū nōdū recepit pmixtionē cu₃ aq̄ maris. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliā cām. d. id eē: q₂ aq̄ potabilis ꝯiungiť aq̄ maris: mō si accidat q̄ pori aq̄ potabilis apianť posteriꝰ v̄sus aliā extremitatē supioꝛē: ita q̄ aq̄ potabilis possit exire p illos poros vł meatꝰ: tūc aq̄ salsa superās sui multitudie aquā potabilē illic inuētā reddit totā salsa₃: ita q̄ totū efficieť salsu₃ vt erat p̄us: s₃ si hꝰ pori supiores ₇ postremi opianť: aq̄ mari supabūdās tētat inuenire sibi aliā viā p quā possit egredi: nec misceť cu₃ dulci: cū ipsa quiescat superius ꝓpter clausionē poroꝝ nō cedēs salse: si aūt pori apianť supius: tūc aq̄ potabilis ₇ marina cōmisceńť: ₇ totū cōmixtū deferť p illos porosnā in hoc ita ꝯtingit: sicut accidit venis corpis: q₂ cum aperiunť: tūc quicquid est in eis egrediť: siue sit san. siue alius humoꝛ aut sp̄us.

Aqua dulcis eē salse ꝯ pōdere cū quodlibet subtile p̄cedat crassū ₇ pōderosum.

¶ Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter qd mare extn̄s grauius potabili aqua magis est bene ꝑspectibile? Utrū q₂ pinguius: oleū aūt diffusum facit magis bene ꝑspectibile: habens enim pinguedinē in se merito magis bene ꝑspectibile est. Aut non est leuius est ₇ bene ꝑspectibilius: ipsum enim oleum leuius est aqua: bene ꝑspectibilius aūt nō. Aut non bene perspectibilius est: s₃ videť. Potabilis enī aqua a terra aut a fluxibus est: fons autem emittit ₇ cum aqua terram: quare in eo qd̄ non puri sunt fluxus ducit terrā ₇ limū. Hec igitur est causa esse minus perspectibilem. Noua.

¶ Cur mare cū grauiꝰ q̄ aqua potu idonea sit: clarius atq₃ ꝑspectius est? Utru₃ q₂ pinguius est. nā si oleum affusum efficere pōt: vt melius per aquā incernere sit: merito cū ipsu₃ mare in se pinguis aliqd habeat: ꝑspectius ₇ dilucidiꝰ sit: ipsum enim oleum aqua leuius est: q̄uis nō ꝑspectius. An mare non ꝑspectius est: sed esse tale videtur. Quippe cu₃ aqua dulcis aut fontis: aut fluminis sit: fons suā aquā non sine terra emittit: vt purissima esse nequeat: flumē tu₃ terrā: tū fecez secū detrahat. Causa igiť hec sit: cur dulcis minus perlucida appareat.

Repetit 8ᵐ ₇ p₃. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit triplr. d. p̄ extimatiue cā₃ eē: q₂ aq̄ maris est pīguis: qd̄ āt pingue diffusu₃ ₇ supnatās reddit eā ꝑspectibilem amplius a visu ceu ondit oleū sup aliqd̄ liqdoꝝ effusum: cū āt hꝰ pīguedo nō repiať in dulci ꝑspectibilioꝛ ipa erit marina. ¶ Deide [Aut.] Assignat cām oppositā nō eē vt

Aqua marina lucidioꝛ dulci.

uetur q̃ qđ quiescit. An qm̃ cadet qđ transpicitur: nigrescit quod aspectu peruium non est: minus autem id transpicitur quod mouetur.

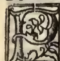
℄ Explicit vigesimatertia particula.

Id tactū est vtcunq; 23°. alia tñ serie. q̃re aqua maris ⁊ vl'r omnis aqua cū fuerit quiescēs trāquilla apparet alba: sed cū moueť inūdationibus magnis deorsū maxime petētibus apparet subnigra. ℄ Deinde [Aut.] Soluit dupl'r dicens primo causam esse: q2 ꝙ aliquid videať sub nigredine ꝯtingit q2 minus videtur: sed illō qđ est in motu: minus potest videri eo quod quiescit īmobile: q2 pori nō permanēt subalterni in eo qđ moueť: qui necessarij sunt visioni: vt apparuit 58° 11°. ℄ Deinde [Aut q2.] Assignat aliam causam dicens adhuc etiam contingere: quia illud qđ est transparens diaphonū videť albū: qđ autem ꝯtrarium nigrū: sed illud qđ moueť minus est transparens peruiū q̃ illud qđ quiescit: ꝓpter motum permiscentez adinuicem mota: quare maris aqua ⁊ vniuersaliter omnis tranquilla quiescens: videbitur albior mota: fluenteq;. subnigrescit enim ista.

Ex īmobilitate aquā albā fieri ⁊ per ꝯtra diaphonā. ex hac ꝯtra faciu ⁊nd.

℄ Incipit vigesimaquarta particula de his que sunt circa calidas aquas.

℄ Problema. I. Antiqua.

PRopter quid calida aqua si superuncta fuerit oleo minus calida est diffusa: oleo calido existente? Aut ꝓpter id qđ lene facit lubricat ⁊ minus penetrat. Noua.

℄ Cur aqua perfusi calida minus calorē percipimus cum peruncti oleo sumus? An propter corporis lenitatem facile aqua dilabiť minusq; immoratur q̃ vt calor subire valeat.

Determinatis q̄stis circa aquas frigidas actu tractanť ea q̄ emergūt circa eas actual'r calidas. Quare si qui prius inungant sufficienter cū oleo ipso etiā existēte calido nō tñ virtute s3 actu: deinde aqua ꝯfundanť vel irroreť calidiori: minor sentiť calor: illius aque calore: q̃ si nō fuissent prius oleo inuncti. ℄ Deinde subdit motiuū dicens. nō videť: quoniā oleū de se vniuersaliter est calidū: aut etiaz tēpore inunctionis erat calidū actu. ℄ Notādū ꝙ oleū dicitur simpliciter sicut ⁊ aliud omne audiť in suo esse ꝑfectiori. 3° re. acu. qđ siqdē oleū erit cōmune: ipsuz eni calidū est cū tēperamēto: vt p3 simpliciuz 2°. ⁊ ꝓprie cuz fuerit ex oliuis expressum sufficienter maturis. ℄ Deinde [Aut.] Soluit dicēs cām esse: q2 oleum prius inunctum sup corpus lenificat: ⁊ lubricū ipsuz reddit: vnde aqua supueniens nō valet tam diu ꝑmanere sup corpus: vt in ipsuz possit penetrare oino ⁊ iō q2 minus penetrat: s3 trāsit dispsa: nō ꝑcipiť eius feruor. deficiūt eniz due ꝯditionū requisite in actione ⁊ passione: puta dispō patiētis: ⁊ tp̄s cū ꝯtactu siue approximatione. ⁊ ꝑ hūc siquidē facta inunctiōe ex succo mercurialis ⁊ portulace: pōt q̄s plūbum in manu liquatuz portare ⁊ calidū etiā quodlibet alioꝝ. ℄ Notandū ꝙ causa huiꝰ q̄stii pōt etiā tal'r assignari. dicendo ꝙ oleum est duplicis partis: vt tactū est 21°. quedā eni est subtilis aerea penetratiua: nōnulla terrestris viscosa: ꝓpter qdē priorē subingressus fit prius in corporis poros ad quē sequiť denuo pars terrestris viscosa subtili ꝯiūcta: que in poros subitā tie subtilis virtute delata eos sua grossitie ⁊ viscositate oppilat: ꝓpter qđ aqua calda supueniens nō poterit in poros oppilatos pertransire: ⁊ ita caliditas eius sentitur: eo ꝙ dictum est in 23° 23° particule. ꝙ aqua salsa velocius liquefacit salem potabili.

Partem olei penetratiuā ꝑstruere viā parti crassiori ⁊ nō de se ad penetrādū idoneā.

℄ Problema. II. Antiqua.

PRopter qd aque in puteis post meridiem fiūt estate calide? Aut propter id qđ tunc vtiq; calidū vincit aerem. Ad meridiem aūt calidum dissoluit frigidū ⁊ quietat: non simul aūt quietat ⁊ vincit: sed quando diuturnum fit. Noua.

℄ Cur puteorum aque tepide a meridie estate reddantur? An quia tunc frigiditate aeris iam superata calor plene inualuerit: ante autem frigor calore soluiť ⁊ cessat. Non eniz simul alter cessat: alter inualescit: sed spatio temporis.

Quare aque puteoꝝ in estate post meridiē redduntur calide: cū tñ magis vi accidere in meridie: q2 sol tunc magis eleuatus extat: ⁊ in eius vigore ampliori: ⁊ in h tetigit motiuū: ondēs q̄stiū rōnabile fore. ℄ Deinde [Aut.] Soluit di. cām fore: q2 post meridiem: anteq̃ sol oino declinet: calidū impressum a radijs solis in aerem: superat nām eius frigidā vel minus calidā: sed ante meridiē ⁊ inde habilitauit aerē ad susceptionē caliditatis remouēdo frigidū ⁊ quietādo ipsuz: ⁊ merito: q2 nō eodem tēpore pōt quietare frigidū aeris ⁊ habilitare ipsuz calefaciēdo ⁊ desiccādo: ⁊ vapores excludēdo ad impressionē caliditatis: ⁊ frigidū ipsiꝰ aeris total'r superare: iprimēdo formā caliditatis in aerē: imo necesse est: ꝙ prius lōgiori tēpore habiliteť aer ad susceptionez forme caliditatis: q̃ caliditas inducatur: agens eni omne nāle agit tēpore: opz eni ꝙ primo disponat māz anteq̃ introducat formā: nisi fuerit in vltima dispōne semꝑ existēs: sicut aeris diaphonitas semꝑ est disposita sūme ad recipiēdū illuminantis impressionē. ℄ Notandū ꝙ hoc dictū de caliditate aque puteoꝝ post meridiē est simile ei qđ videmus in autūno fieri maiorē caliditatē ⁊ maxime circa ꝑncipiū q̃ in estate: ⁊ hoc vltra tēpus meridiei: eo ꝙ aer in tēpore precedēti sit habilitatus valde ad recipiendū formā caliditatis: cū sit vltimo exiccatus ⁊ subtiliatus. Ulterius siquidem sciendū ꝙ calefactio aque puteoꝝ amplius ꝯtingit in regionibus meridionalibus habētibus modicā latitudinē: eo ꝙ radij solares illic fere recti lineal'r veniunt ad terrā: quare loca puteoꝝ valet subingredi ⁊ calefacere magis: q̃ in regionibus in quibus maior existit latitudo.

Nota de puteoꝝ caliditate ⁊ autumni.

℄ Problema. III. Antiqua.

PRopter quid aqua quādo calidior facta flamma non adurit lingua: flāma autem adurit? Aut q2 flāma quidem subtilis partis est: ⁊ spūs qui est ab ipsa: aqua autem magne partis est: q̄re nō penetrat. Flāma aūt: ⁊ qđ est in carbonibꝰ ꝑ subtilitatem intrans dissoluit. Noua.

℄ Cur aq̄ iterdū facta calior q̃ flāma ligua deurere neq̄at: flāma queat? An q2 flāma ꝑtenuis ē spūsq; ex ea ꝓficiscēs ꝑtibus tenuissimis ꝯstat: aq̄ ꝑfecto crassiuscula est: itaq; subire non pōt. At vo flāma carbonūq; ignitamentum suam ob tenuitatem facile subeunt ⁊ que resoluunt.

Quare aqua cū interdū efficiaꝶ calidior flāma occurrēs lingue nō adurit eā. vnde de gñatione animaliū 2°. Calefacit qdē magis feruēs aqua flāma. cōburit aūt ꝛ liquefacit vstibile ꝛ liquabile flāma. aqua vo minime. ℭ Dubitaꝶ. nihil enim vi ꝙ aqua calida vnq̄ fiat calidior flāma: cū ea sit calida ꝓpter ipsaꝫ. ꝛ ꝓpter quod vnūquodqꝫ ꝛc. ꝑ posterioꝝ. ℭ Dicendū ꝙ aqua interdū calidior efficiꝶ q̄ꝫ flāma: ꝓpter materiaꝫ grossiorē natam suscipere fortius ꝛ retinere: demūqꝫ ip̄imere: ꝛ vt feruor ostendit calibis impressus: ꝛ vr̄ in alijs sic materiatis. ꝛ ꝓpositio sīgdē iducta ph̄i verificaꝶ in analogicis magis: nō aūt in vniuocis aut equiuocis: ꝑ prius eniꝫ aliqd inest vni: ꝛ ꝯsequenter alijs: vt fides principijs adest prius: denuo vo ꝑ ipsa ꝯclusionibus sola: nō autēꝫ sic in proposito: cum materia sit causa vt hoc illo fortius opereꝶ aut debilius. ℭ Deinde [Aut.] Soluit dicens causam esse: qꝛ flāma habet partes subtiles ꝛ paruas aptas subintrare: ꝛ similiter spiritus qui est fumosus ab ipsa resolutus est corpus subtile calidum: sed aqua habet partes grossas terrestres. vnde 3° re. actu. aqua transire moraꝶ: quare aqua nō pōt adeo per partes lingue penetrare: inuenit enim in lingua humiditatem viscosam cui admiscetur ꝛ prohibetur transire: flamma vo ꝛ igneum qō a carbonibus decidītur propter subtilitatem suam potest penetrare in linguam ꝛ ipsam dissoluere ꝛ adurere.

De hoc ꝑ mo poste. t.c.4.

ℭ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid aqua quidem bulliens non dissoluit: venter autēꝫ dissoluit? Utrum quia calidum quidem quod est in ventre ingreditur ꝓpter subtilitatem: aqua autem non ingreditur propter grossitiem. Aut ꝛ quia ꝛ alia prohibet dissolui humidum: nihil enim humido dissoluitur. In ventre autem humidum in vesicam intrās ita soluit. Noua.

ℭ Cur aq̄ feruēs liquefacere neq̄at: vēter queat? Utrum ventris calor sua tenuitate subire pōt: aq̄ sua crassitudine neqt? An ꝙ cetera quoqꝫ liquefieri humor ꝓhibet. Nulla. n. res est: q̄ inter humorē dilabi ꝛ tabescē possit. At in vētre humore i vesicā secluso facultas resoluēdi acqriꝶ.

Quare aqua feruēs cū quis in ipsaꝫ mergiꝶ ꝛ ebulliꝶ vt moneta fal. falsarius: nō dissoluit vesicam: ꝛ vrinā ꝓuocat. Aliquis aūt fortassis exponit aquam bulliētē bibitā non dissoluere vrinam: sed ventus id est humidū subtile spumosum. als. venter: qō non approbo: habet dissoluere ꝛ ꝓuocare vrinam. ℭ Deinde [Utrum.] Soluit assignans causam ꝓbabilem. dicens id contingere: qꝛ calidū spumosuꝫ qō circa venerialia continetur: subingreditur meatus angustos ꝓpter eius subtilitatem: ita ꝙ valet transire ad meatus vrine: qō nō pōt facere aqua ꝓpter eius grossitiem: vt dictum est in precedenti ꝓblemate: ꝛ ideo dictū est de aere ꝛ aqua: ꝙ ipsa generat oppilationē epatis ꝛ splenis ꝛ lap. in locis susceptiuis. ℭ Deinde [Aut.] Assignat duplicem causam. dicens id esse: qꝛ sunt aliqua: puta parietes densiores ꝓhibētes ne aqua bulliēs eis occurrens liquet humidum: qō interius contineꝶ: ꝛ decidat in vesicam: vel etiā si sumatur interius: ꝓhibet eius frigiditas naturalis ꝛ grossities: ne humiduꝫ dissoluat ꝛ deducaꝶ in vesicam: transire enim moraꝶ: vt dictū est: secus autē ꝯtingit in humido subtili spumoso: dissoluit eniꝫ humidum ꝛ intraneum eliquat: ꝛ ad vesicam peruenire facit. Et hoc est ꝙ subdiꝶ ꝙ humidum illud spumatum: qō erat subintrans vesicam dissoluit taliter ꝛ ꝓuocat vrinaꝫ humidū corporis deducendo ꝛ presubtiliatum in ipsam.

ℭ Problema. V. Antiqua.

Propter quid vasorum profunditas nō vrit existente aqua ꝛ bulliēte: sed ferūt profundo habiti: ablata autem vrit. Aut quia extinguiꝶ factum calidū in fundo ab aqua: propter qō ꝛ non liquanꝶ liquabilia nisi sonus incidat. Noua.

ℭ Cur fundus vasoꝝ nō vrit: que aquā feruētissimā ꝯtinent: sed pleriqꝫ fundo sustinentes deportāt: aqua vo ipsa exempta vrere pōt? An eo ꝙ calor in fundum vasis cōtractus extingui ab aqua pōt. Quo fit etiā: vt eliquari res nequeat eliquabilis siquid humoris admittatur.

Quare profundum vasoꝝ bullientiuꝫ vt cacaboꝝ ꝛ caldariaꝝ super ignem cōtinue flāmamētis ita ꝙ aqua extet vehemēter calida: nō adurit cibos entes in eo: aut manus cū exterius applicaꝶ parumper: eis ab igne semotis: imo cibi ꝯuenienter se habētes ꝓfunditati vasis interius aut manus exterius adhibite ferūt. i. sustinēt ne aduranꝶ caliditate ꝓfunditatis vasis iterius vel exterius. sed cum ꝓfunditas vasis auferꝶ ab igne: vt non adeo ferueat: ꝯtingit adustio ciboꝝ: ꝛ manus siue digitoꝝ. id autē qō dicit de applicatione manus vasis in ꝓfundo videtur magis verificari: cū cibos videamus q̄nqꝫ in vase aduri si nō moueantur crebre. ℭ Deinde [Aut.] Soluit dicens causam esse: qꝛ calidū inductum circa ꝓfunduꝫ vasis extinguiꝶ ab aqua: non quidem sua frigiditate naturali qꝛ dico: cū sit facta calida actu: sed potius sui caliditate: attrahit enim calidū ad se sursuꝫ ascendēdo ꝛ effumādo in vapores fumosos: q̄re tolliꝶ ꝛ extinguiꝶ in ꝓfundo vasis: ceu est videre magnā flāmam minorē extinguere: ꝛ sīr solēꝫ imense calidū ignem paruū. Et ideo liquabilia vt metalla cū debent dissolui ꝛ eliquari nō eliquanꝶ nisi cuꝫ solus sonus accidit ꝛ motus expulsiuus humidi: eo ꝙ ꝓpter humidū aqueū circūstans nō poterat eliquari: qō deferebat ad aliā partē calidū aut humidū aqueū erat ꝯgelatiuum eius qō debebat eliquari: ꝓpter qō nō poterat eliquari ꝛ sonus causari: cum ꝓprie causeꝶ extrusione corpoꝝ duroꝝ in aere. 2° de anima. ℭ Notandum ꝙ ex hac causa posset haberi: quare quis non leditur: si in oleum valde feruens manum ponat ꝛ teneat. Manum in oleo feruēti potēs nō ledi.

ℭ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid superebullit estate similiter ꝛ hyeme aqua: non solum similiter calefacta: sed ꝛ magis: similiter ꝛ calidum existens adhuc magis? Aut quia super accensio est eleuatio ampullaruꝫ. Aqua quidem igitur ipsa calefit: hec autem minus q̄ꝫ frigore. Ampulle autēꝫ eleuari non possunt similiter: propter id qō continēs aer est frigidus: sed minoratur: magnitudinis eleuantur a frigore compresse: ꝛ intercidente aere velociter occidunt: quare minores tumore ꝛ multitudine fiunt hyeme: estate autem

ecōtrario:

ecõtrario. Supebullitio aũt fit ꝓpter multitudinem ⁊ magnitudinem spume. Noua.

Cur aqua non perinde hyberno tpe: vt estiuo efferueat. nõ solũ pari cõcalefacta igni: sed etiaʒ pleniori: ⁊ tantundẽ calens: atqȝ etiã vehementius? An ꝓpterea ꝙ aque efferuentia bullarum elatio est. Aqua igit̃ ipsa non minus hyeme ꝗ̃ estate calefieri põt: sed bullas efferri: frigus ambientis aeris prohibet. Itaqȝ minores paucioresqȝ consistunt. At estate contra omnino est. Ille autem efferuendi estus: non nisi frequentia magnitudineqȝ spume exultat.

Quare aqua in hyeme nõ supebullit ⁊ causat ampullationes sicut in estate: dato etiã ꝙ in hyeme nõ solũ sit equalr̃ calefacta sicut in estate: sed ⁊ magis: silr̃ etiã adhuc posito ꝙ calidũ calefaciẽs hyeme sit equale ⁊ adhuc magis calidũ ⁊ acutius eo quod calefacit in estate. Deinde [Aut q2.] Soluit ⁊ p̃ mõstrat qd sit ebullitio ⁊ eleuatio ampullaꝝ. d. ꝙ eleuatio ⁊ ebullitio q̃dã iductiua ampullaꝝ est q̃dã extẽsio ⁊ motus caloris intumescentis sursum: que cuʒ causet̃ a calido: ⁊ aqua minus calefiat in hyeme ꝓpter frigiditatẽ ꝯtinentis: minus accidet p̃dicta accẽsio ⁊ intumescentia aque sursuʒ tẽpore frido ꝗ̃ calo: ⁊ ita minus causabunt̃ ampulle pp̃ frigiditateʒ aeris ꝯtinẽtis: ⁊ iõ rare accidũt ⁊ parue: ⁊ si aliq̃n ꝯtigat ꝙ magne ampullationes ⁊ superexcessiones eleuent̃ a forti calido aereo frigido supingrediente: moꝝ decidũt ⁊ quiescũt: ⁊ iõ in hyeme p̃dicte aquaꝝ ebulliẽtiũ intumescẽtie ⁊ ampulle sunt minores: sȝ in estate ꝯtingit ecõuerso supebullitio ⁊ ampullatio ꝓpter multitudinẽ humidi: in quo calidũ est iferiũ vehemẽter: ⁊ ꝓpter magnã quãtitatẽ spume causate a calo agẽte in humidũ dissoluẽtẽ debilr̃ ipsum. Quare necesse sit semp ebullitionẽ fieri: vñ videt̃ sit. pluuias estate factas ⁊ maxime tpe may multas ⁊ magnas supebullitiones ⁊ ampullationes causare pp̃ calʒ ⁊ humidũ vẽtosũ: i qõ calʒ sopitũ adhuc agit: hyeme ãt minime.

Problema. VII. Antiqua.

Propter qd calida quidem aqua ampullat̃: ignis aũt calidus existẽs non? Aut q2 ignis quideʒ facit spũʒ: quare tumescit: circuntendit̃ enim spũs: reflexio autem ampulla est. Noua.

Cur calida aqua rugare põt: ignis qui tam calidus est nõ potest? An quia ignis spiritũ agit: vt tumefacere valeat: circum enim cutis obtenditur: ruga aũt cutis contractiuncula est.

Quare aqua calida feruẽs gñat ampullas: sed ignis nõ gñat: cũ tñ videat̃ ꝙ magis deberet gñare ipsas cũ sit acutior: ampullatio eni ꝯtingit calo intumescentiã faciẽte. Notandũ ꝙ huiꝰ ampullatio põt intelligi in duplex subiectũ cadere: aut in aquã ⁊ ignẽ vt sonat: vel in partem corporis aĩalis cui hoc occurrit. Deinde [Aut q2.] Soluit. d. cãm q2 ignis causat spũm quendã fumosuʒ subtilẽ distendẽtẽ se circũquaqȝ p totum: ⁊ nõ recipientẽ defractionẽ aliunde aut resistentiã. Qõ aũt huiꝰ nõ põt ampullationẽ recipere: q2 ampulla causat̃ ex quadã reflexione facta iferiori ad supius: quã qdẽ in se vel in aliud põt aqua causare: ꝓpter calidum cõtentum in eius interiori: ⁊ humidum circũstans lateralr̃ aqueum viscosum respectiuũ: vt visuʒ est in priori. in ampulla eniʒ duo requirunt̃ calm̃ subinclusum: ⁊ humidũ viscosuʒ frigidum sufficiẽter resistẽs motui cali: qõ vltimũ nõ inest igni.

In triplex subm pos/se cadere ampulla/tionem.

Problema. VIII. Antiqua.

Propter qd vasoꝝ funda dum calefit aqua: quousqȝ frigida fuerit aqua: calidiora sũt? Aut q2 frida qdeʒ adhuc existe aqua: icludit̃ calidũ aqua ⁊ repercutit̃ iterius ꝓhibitũ exire. Qñ ãt calefit existens aqua: non amplius incluso: sed exhalante ⁊ minori facto igne: frigidius fit funduʒ. Silr̃ sicut ⁊ balnea: eteni hec hyeme calidiora ꝗ̃ estate: pp̃ id qõ icludit̃ calidũ i hyeme magis ꝗ̃ in estate a ꝯtinente aere existe frigido. Noua.

Cur fũdi vasoꝝ qbꝰ calefacimus aquã tãdiu calidiores sunt dũ aqua ipsa frigidiuscula est? An qm̃ aqua adhuc frigida calor concludatur: circũobsistatqȝ intus: cũ ei exitus ois deneget̃. At vbi aqua ꝯcalefacta: ꝙ nihil preterea calor arceat̃: sed libere respiret: diminuaturqȝ: fũdus frigidior reddit̃: non secus hac balnee. Has eni hyeme ꝗ̃ estate calidiores experimur: quoniaʒ calor hyberno potius ꝗ̃ estiuo tempore: aeris circũfundentis frigore intercluditur.

Quare funda vasoꝝ aut caldariaꝝ duʒ calefit aqua in eis vel alius liquor: tãdiu donec aqua fuerit frigida ⁊ acquisiuerit terminũ caliditatis sufficienter: sunt calidiora ꝗ̃ sit aqua. Deinde [Aut q2.] Soluit. d. p̃mo cãm esse: q2 dum aqua ꝑmanet frigida exñs in via ad calefaciendum: calidum includit̃ circa vasoꝝ funda: ⁊ q2 ꝓhibitum est sursum tendere ꝓpter frigiditatem aque repcutit̃ iterꝝ ad infima secus funda: sed qñ ꝯtingit aquã calefieri intãtũ ꝙ fere ꝑfectam sequat̃ formã caloris ⁊ finem: tunc nõ amplius subcluditur caliduʒ in fundis: sed exhalat: ita ꝙ ꝑfundũ reddit̃ frigidius: vt patuit in 5°. facto quidẽ iam igne minoris quãtitatis seu caliditatis circa ipsuʒ: delatũ eni sursuʒ: ⁊ ideo nõ vrit. in 5°. Deinde [Similiter.] Addit 2° di. ꝙ propter eandem causam silr̃ balnea ⁊ maxime parietes calidiora sunt in hyeme ꝗ̃ in estate: quia calidum amplius recluditur in ipso ⁊ parietibus: ꝓpter frigiditatem enim ꝯtinentis repcutit̃ caliduʒ in balnea non ꝑmittentẽ ipsuʒ exhalare: quare aquas nõ calidas videmus fumosiores hyeme ꝗ̃ estate.

Problema. IX. Antiqua.

Propter qd aq̃ qdẽ bulliẽs nõ exilit: orobus aũt ⁊ lens ꝗ̃uis leuior aquahis. Leuia ãt facile est ꝓĳcere longe: facit aũt ⁊ argẽtũ idẽ: ⁊ hcũ purgat̃. Propter h qui sũt in argẽti laboratione meliorantes lucrant̃: decoctuʒ enim meliorantes accipiũt reliquias? Aut q2 facit quidem resilitionẽ calidũ exhalãs ⁊ coactũ repcutientia motui qui est ſm nãm. Aqua qdẽ igit̃ ꝓpter subtilitatẽ ⁊ leuitatẽ non cogit̃: q̃re non ꝯgregat̃ multũ calidũ: sed prius ꝗ̃ ꝯgreget̃ accedit secans supueniẽs. Que aũt habẽt in se corpus: vt que sor

bilia: aut argentū: ꝓpter grauitatem corpoꝝ ha bētia multū: impellentia ꝓpter id qd̓ coguntur violentia exeūte in frusta diuidit̄ iquātū vincit calidū. Nō.n. differt ꝓpter densitatē: sed vincit quousq; a supfluēte calido proijcit̄ fit ꝑcussio: non impulsio ꝓpter id qd̓ velociter fertur calidum deorsum sursum. Noua.

¶ Cur aqua feruens nunq̄ expaflat: fressuꝫ oie atq; lenticula solida expaflant: q̄q̄ his leuior aqua est: leuius aūt procul proijci facilius pōt. Quinetiā argentū cū decoquit̄ idem hoc facit. Itaq; qui in officinis argētarijs desecandi fungunt̄ officio: argenti reliquias colligūt lucro. An q2 exspaflationeꝫ calor agit euaporando cogendoq; ea que suo nāli impetu obstant: aqua igitur quoniam leuis ꝛ pretenuis est: nihil per vim reijcit: itaq; nimius calor colligi non pōt: sed anteq̄ cōtrahat̄: reprimit̄ omnio: atq; excutit̄ quod subinde accessit. At ꝟo que corpulentiora sunt: vt polenta vt argentuꝫ: hec vt per sui corporis grauitatem arcent repelluntq;: ita vi per renixum erumpūt: vt calor qua vicerit exiliat vehemens. Facit enim corpulētie spissitas ne transeat: sed arceatur duꝫ ictu caloris superfluentis extrusus sit: atq; eiaculatus. Fit ergo ictus non impulsus vtpote cum calor inferius sursum versus efferatur celeriter.

Quare aqua bulliēs nō saltat lōgi⁹ extra vas in quo ebullit: sed orobus sine herbus lens faba ꝛ hō legumina cū decoquunt̄: ꝛ supebulliat vas: lꝫ aqua sit leuior eis magis apta in saltū: saltant tamen extra multuꝫ. ¶ Deinde [Leuia.] Tāgit motiuū q̄stis di. magis videt̄ q̄ aqua remotius saliat: eo q̄ est leuis relatione p̄dictoꝝ: ꝛ leuia de facili ꝓpellunt̄ lōgius. Et ideo ꝓpter hoc infert correlariū declaratiuū di. q̄ illi qui sunt deputati p̄ p̄ncipes vt melioreut argentū depurando ipsuꝫ lucrant̄: eo q̄ qn̄ id decoxerint eliquando ꝛ depurando ipsum: sumunt reliquias ꝛ minutissimas particulas: que separant̄ ab eo educte seorsum ꝓpter leuitatē suā: ꝯgregant eas ad inuicē: eo q̄ ex multis paruissimis partibus: de quibus p̄ se fere nihil curandū videt̄: ꝯstituit̄ tandem quātitas magni va-
Dubium. loris. ¶ Dubitat̄. q2 dicit q̄ leuia facilr longe ꝓijciūtur: qd̓ nō videt̄: q2 dictū est in priori 29°. q̄ harena parua nō
Solutio. de longe ꝓijcitur: sed magna: ꝛ tn̄ parua leuior. ¶ Dicen-
Leue duplex. dum q̄ leue duplex est: est enim quoddam ꝓportionatuꝫ virtuti: ita q̄ ipsa parua pōt ei inniti ꝛ tale ꝓijcitur longe: de quo hic sermo est. ꝛ leue improportionale virtuti: eo q̄ virtus nō pōt ei inniti ꝛ fulciri ꝓpter eius minimā quantitatē: ꝛ hui⁹ nō lōge ꝓijcit̄: de quo gdeꝫ prior oppositus. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit. ꝛ p̄mo assignat cāꝫ resilitionis extra. d. id esse qm̄ calidūꝫ exhalās resilitionē inducit foras: obuians enim alicui corpulentiori: cogit̄ repcussione motus eius qui nālr est sursum: ita vt calido coadunatione fortificato: statim foras expellit longius sibi obuiās resistētiuum. ¶ Deinde [Aquam.] Specialiter 2° causaꝫ assignat prime partis di. p̄mo q̄ aqua ꝓpter suā subtilitatē ꝛ leuitatē partiū: nō est subiectuꝫ qd̓ possit sustinere conatū ꝛ ipressionē aliquādiu factā a calido. Quare calidūꝫ nō aduna t̄ fortiter circa ipsam. sed anteq̄ aduneť ꝛ ꝯdēsetur contingit sequestrari: ꝛ superuenire hincinde: ita q̄ cedit calido: ꝛ dimittit ipsuꝫ exhalare: sicut apparet cum bulliens ꝛ inundans aqua capite tangit̄: ꝓpter calidūꝫ nō habens aliqd in quo possit repcuti nō ꝯtingit resilitioneꝫ fieri: sicut accidit terre paludose cū lapis caderet ī ipsaꝫ. ¶ Deinde [Que aūt.] Assignat cām scd̓e partis di. q̄ illa que habēt corpus grossuꝫ resistens motui calidi: sicut sūt ea que sorbentur ꝛ transglutiunt̄ cum tractu: eo q̄ ꝓpter grossitiem corpoꝝ ipsoꝝ nō possunt vt liquida potabilia subtilis substantie sine tractu deorsum tendere: vt p̄dicta legumina: ꝛ argentum etiā habētia ꝓpter coꝝ grauitateꝫ multū corporeū ꝛ terrestre: qd̓ pōt recipere ipressionem ꝛ motū longius. Et q2 hui⁹ coguntur violentia calidi exire: vnūquodq; coꝝ qd̓ egredit̄ separatū existit in partes: sꝫ q̄ calidū dn̄at ꝛ vincit. nō enī totū vna pōt exire. ¶ Deinde [Nō enim.] Remouet cauillationē di. nō referre q̄ tale sit densuꝫ ꝛ cōpactū: dūmodo calidū supexcedēs predomineť: q2 tale causat ꝑcussionē vel expulsionē: ꝛ nō impulsionē: cū in impulsione mouēs non deficiat ei qd̓ moueť. qd̓ in expulsione deficit: phys. 7°. qd̓ declarat: q̄ calidum celerius deorsum fertur delatū sursum: ita vt deficiat expellēs: nō enī ꝯtinue ꝯtiter expellit vt in impulsione euenit. ¶ Notandū hinc hr̄i cām q̄re argentū cū est imissum olle in qua fabe bulliunt ꝛ resiliunt foras: ipsum enim sui pōderositate p̄mitus petit fundum: deinde calefactum eleuatur: ꝛ obuians fabis resistere satagentibus: obtinendo tandem cogit easdem prosilire. T.c.10. Nota de ebullitione argēti.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter qd hec qdē modico tp̄e calido ifusa iflant̄: hec āt multū residēt ꝛ fiūt ꝯtracta? Aut q2 calīn ex ꝯgelato humidū facit: ex humido autē spūs: densa aūt rarificat. Primo qdē igit̄ calefaciēs ꝯgelata humidius facit: ꝛ ex humidis spūꝫ faciēs tumorosa facit diffūdēs. Qn̄ āt magis calefacit circū desiccatū facit: q̄re exhalat vapor: ꝛ siccū desiccatū residere facit tumores. Residētib⁹ aūt ꝯtrahit̄ circū coriū oiuꝫ: inquantum inequaliter sic contractum fit. Noua.

¶ Qua de causa que paꝝ tp̄is calido in humore maduere tumiēt: q̄ multuꝫ hec collabunt̄: ꝛ rugant? An qm̄ calor vt ex ꝯcretis humorē elicit: ita ex humore spiritū creat dēsaq; omnia laxat. Principio igit̄ ꝯcreta tepefaciēs facit humidiora: cū spūꝫ ex humidis ducēs diffūdit ꝛ tumefacit. Cūq; amplius calefacit ptē sūmā elaxat: vt vapor ide respiret: humorq; exiccatus facit vt moles ꝯcidat: qua collapsa cutis oiuꝫ sūma rugat̄: quo aūt ꝯtractione inequali flaccescunt eo rugosa multiplici asperitate efficiunt.

Quare aliqua qn̄ paruo tēpore steterint loco calido vt in sole vel iuxta ignē tumefiūt vel iflātur: q̄dā ꝟo alia nō: vel hec eadē cū sic p̄māserint residēt in se ipsa: ꝛ redduntur contracta: ceu carnes porcine masculine se habent ad feminas ꝛ alias siccas duras: ꝛ antiquas duras ad seipsas. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit di. cām esse quia calidum calefaciendo ꝛ mouendo humidū qd̓ ꝯgelatum est: reddit molle: ex quo siquidem postea spūs quis

vētosus

vẽtoſas efficiũt: ⁊ ea ſiſr que ſunt denſa cõpacta calidũ calefaciens primitus rarificat ceu ↄgelata mollificabat: vñ talia reddunt humidiora ꝙ̃ eſſent pus: acquirũt enim liquiditatẽ quãdã fere: ex huiꝰ ſiquidẽ humidis calefaciẽdo ſpũz cãm vẽtoſuz extẽſiuũ partiũ ſiluz humidoꝝ: ita vt diffundẽs ipſaꝗ; exampliãs reddat ea tumidiora ⁊ inflatiora ꝙ̃ eſſent pus. ℭ Deinde [An aũt.] Aſſignat cãm ſcdã ptis .d. ꝙ qñ calidũ diquaqꝫ calefacit q̃dã vel etiam ꝓdicta ſic ſpũ immeſcẽtia: calefacta ꝑamplius deſiccant vñ vapor ille vẽtoſus exhalat poris apertis cum humido ſpũoſo ſubtili: q̃re ipſis deſiccati reſidẽt in ſeipſa tumores ꝑdẽtes: cũ ãt reſiſtẽt ⁊ ↄſtringunt in ſemet: tũc accidit corium qḋ eſt circũcirca olim ⁊ vĩr circa ſupficiẽ exteriorẽ ↄbi ⁊ rugari ſm ꝙ hꝰ ↄctio fit inequalis. nã maior efficit in vna pte ꝙ̃ in alia: ⁊ idõ coria ⁊ que talia videmus p ſtiptica corrugari ⁊ inequalr diſponi: ſm ꝙ diuerſimode in locis varijs accidit ↄctio circũferentie ad centrum.

ℭ Problema. XI. Antiqua.

Ropter qd a calis aquis magis ꝙ̃ a fridis coagulant lapides: Utrũ qꝛ humidi defectu fit lapis: magis ãt a calo ꝙ̃ a frido deficit humidũ: ⁊ lapideſcit vtrqꝫ ꝑ calm: ſicut Empe. iquit petras ⁊ lapides ex cal'a aquaꝝ fieri. Aut calm diſſoluit: ⁊ a frido lapideſcũt: pp ſupabũdãtiã coagulationis: humidũ ↄſumẽs idurat: manifeſtuꝫ igiẽ ex ſupabundantia ⁊ ſimpliciter. Noua.

ℭ Cur aquis calidis potius ꝙ̃ frigidis lapides ↄcreſcãt atqꝫ coaugmẽtent: Utrũ ꝙ lapis defectu humoris ↄſiſti: caloreqꝫ potius ꝙ̃ frigore humor deficit ⁊ lapideſcit calore: vt etiã Empedocles lapides iquit ⁊ ſaxa feruẽtiũ aquaruꝫ opa ↄfici. An ſolꝰ calor elapidat: ſed frigor etiã humiorẽ nimio gelu abſumẽdo indurat facitqꝫ lapidem. Cꝛ ſi nimium frigus ita agit. Simpliciter quoqꝫ ita agi poſſe certum eſt.

Quare calide aque amplius ſũt coagulatiue ⁊ gñatiue lapidũ ꝙ̃ frigide. ℭ Deinde [Utrũ.] Soluit. ⁊ p̊ ſm aliquoꝝ opinionẽ ſm ꝙ indicat. Utrũ di. cãm eſſe ſm quoſdã qꝛ lapis gñat ꝑpter idigẽtiã humidi: non tñ oĩno dẽficiẽtis: qꝛ ad lapis gñationẽ coagulatio regrit: que humido ꝑficit mediate: ſꝫ humidũ plus deficit ⁊ remouet a calido ꝙ̃ a frigido: eo ꝙ calidũ minus cõpatitur ſecum humidũ ꝙ̃ frigidum: tũc itaqꝫ magis lapis efficit calido ꝙ̃ frigido: ad qḋ teſtimoniũ educit Empe. dicẽtis petras fortaſſe ſũt minoris quãtitatis ⁊ mollioris ſube a trituratione dicte: ⁊ lapides maiores ⁊ duriores a leſione pedis appellari: gñari ex calis agꝫ: ſicut ex fonte Antenorido apono dicto: ex quo extiti oriundus. ↄtingit ex aqua feruentiſſima lapides gñari ſubalbidos aſꝑos ⁊ poroſos: quoꝝ tã multitudo tãta extat vt collis ↄſurgat in de breuis. ℭ Sꝫ nũgd hi veꝝ dicebãt ponẽtes lapides defectu humidi ↄfici. ℭ Dicẽdũ ꝙ ſi defectũ humidi oĩno audiebãt facẽ lapidẽ: falſi erant: eo ꝙ lapis quoquo mõ fiat coagulatione aut ↄgelatione regrit humidũ ↄiũgẽs: quo deficiẽte nõ fit lapis ſꝫ harena vel puluis. Si ãt defectu humidi ꝑuationẽ itellexerũt ſuperflui: tũc veri extiterũt. Et idõ in paludibus ⁊ locis ſtagnoſis in qbus multũ abundat humidũ lutulentum nullos aut paucos videmus lapides gñari. Siſr forte qḋ Empe. dicebat lapides fieri ex calis

Lapis a leſiõe pedis dicitur. Unde apo neuſis.

Inſtantia Solutio

Cõfutatio rõnis Empedoclis

aquaꝝ nõ eſt veꝝ: qꝛ tũc deberẽt amplius fieri in loco calidiori: qḋ nõ accidit in apono: ſꝫ in locis circũſtãtibꝰ magis: q̃re accipiẽda ẽ cã cõpleta ab Ariſt. aſſignata. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Aſſignat 2ᵒ cãm ꝓpriã .d. id eſſe qꝛ calidũ diſſoluit humidũ faciẽdo euaporationẽ ⁊ effumationem ita ꝙ ↄſumẽs humidũ ſupfluũ aquoſuz ↄfirmat humidũ reliquũ ⁊ cõdurat: quo accidẽte ſupuenit fridũ calido expreſſo: a quo ſiquidẽ formã ſuſcipit ⁊ ſpẽm lapidis. ⁊ hoc ꝑpter exceſſuz coagulationis quã fridũ iducit ꝑtes ↄgregãdo. ⁊ qꝛ humidũ nõ põt ↄſumi oĩno a calido ⁊ idurari: neqꝫ a frigido vehemẽter coagulari: idõ ex ipſo nõ fiũt lapides vt oſtendunt loca humida valde ⁊ aquoſa. ℭ Notãdũ ſm Auicẽ. in fine metheo. ꝙ terra pura nõ fit lapis ſed ex cõmixtio: qꝛ in ipſa nõ eſt ↄtinuatio cum ſit vltime ſicca. Fiũt aũt lapides dupſr: puta ↄglutinatione ⁊ ↄgelatione: pmo quidẽ cum aliqḋ fuerit lutũ viſcoſum pingue: qḋ cũ exiccat in quandã diſpoſitionẽ deducit mediã inter lutũ ⁊ lapidẽ: qḋ paulatĩ in ꝑfectũ lapidem inducit poſtea. Inquit etiã ꝙ iterdũ vtute vĩſ lapidatiua vegetabilia ⁊ alalia ↄuertunt in lapides. Eſt etiã locus aque apḋ nos in Italia in quẽ quodlibet imiſſuz ↄuerũt in lapidez tẽpore: ſimilr ⁊ in anglia. fit aũt per ↄgelationez groſſius cum frigidũ ↄdenſat ⁊ indurat vt oſtendit cryſtallus.

Lapis generatio duplex.

De hoc ⁊ in anteriorib' dixi.

ℭ Problema. XII. Antiqua.

Ropter quid in calida aqua ſigs pedem habuerit: quieſcente quidem minus videtur eſſe calida: ſi autem moueat calidior: Aut queadmodum in corpore: ſigs in ſpiritu laboret quis ſemp preexiſtens aer frigidior: ⁊ in longinquiſſimum autem intrans magis ſentit. Noua.

ℭ Cur ſi inter aquã pedẽ quis teneat calidaꝫ pede quieſcente aquã minus calidam ſentiat mouẽte calidiorẽ: An idem qḋ vel in toto corpore accidat. Siquis enim curriculo it: aerem qui ſubinde obuiam fuerit ſentit frigidiorem: eoqꝫ magis quo curſum agit prolixiorem.

Quare ſiquis teneat pedes nudos quietos in vaſe aq̃ cale ſm ꝙ poterit eius tolerare caloreꝫ: huiꝰ aqua minus ſentit cal'a ſi ꝑmaneat imota: ſi ãt moueatur ſentit calidior. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit declarãdo id magis in ſimili: quã cãm ſubdẽdo di. ſimile id fore ei qḋ accidit in alia pte corpis: ceu ſigs laboret in ſpũ ⁊ in iſtis vĩr anhelitus: aut ꝑpter prauã cõplexionẽ ſeu cõpõneꝫ ⁊ ſolutionẽ ↄtinui aut apoſtemã: tunc aer ꝑexiſtens ⁊ nouiter occurrens ſentitur frigidior ſemper ꝙ̃ ille qui dudũ interuenerat: cũ fuerit iam alteratus: ⁊ hic ſiquidẽ aer tanto ſentit frigidior ꝑpter ſubitũ occurſum: ⁊ ꝑpter ad longinqua penetrare ⁊ ad loca ſenſibiliora: ita igit vt hic cõtingit. Similiter ⁊ de aqua calida in qua ↄiacent pedes. ℭ Notandũ verũ cãm huiꝰ tactã 5ᵒ 36ᵒ. id enim accidit: qꝛ cũ aqua quieſcit efficit familiaris ⁊ ↄſueta pedibꝰ ita ꝙ nõ alterat: neqꝫ ledit eos: cũ aũt fit motus occurrit noua inſueta ⁊ extranea: que etiam motu ⁊ impulſione amplius ſubintrat ⁊ ſentitur quieſcente.

Aq̃ q̃ledẽs ⁊ nõ ledens.

ℭ Problema. XIII. Antiqua.

Ropter qd in ſole magis ꝙ̃ i vmbra calida ifrigidant: Utrũ qꝛ calm minus a pluri corrũpitur. Aut qꝛ in vmbra qdẽ frigiduꝫ circũſtans reprimit

existens calidū: ⁊ non ꝑmittit exire: qđ ⁊ mortuis facit frigidū infusum: includit enim calidū ⁊ ꝓhibet exire: ⁊ oīno hyeme oībus accidit interiora calidiora. In sole aūt nullo opposito fertur ⁊ citius deficit. Noua.

¶ Cur amplius in sole res calide ꝙ̄ in vmbra refrigerentur? Utruꝫ q̄ꝛ minor calor a maiori absumitur. An ꝙ in vmbra frigor circumfundens caloreꝫ interiorē reprimit: nec effluere sinit: qđ idem moribūdis aqua offusa frigida adhibet. Quippe que caloreꝫ ꝯcludat ⁊ arceat: ne foras se ꝓmat. Deniqꝫ ꝑ hyemē oībus accidit calidioribus suā esse partē interiorē. At in sole vt nulla arcente calor effluit: atqꝫ ocius euanescit.

Quare calefacta infrigidantur amplius sub celo soli exposita ꝙ̄ si steterint in vmbra: cū tñ ꝯrium deberet esse prima frōte: q̄ꝛ locus sub sole calidus est. frigidus aūt sub vmbra. ¶ Deinde[Utrū.]Soluit ꝑ di. cāꝫ esse q̄ꝛ calidū minus ⁊ debilius corrumpit̄ a maiori ⁊ fortiori: vt enim visuꝫ est ꝑma ⁊ scđa. maior flāma extinguit minorē: vel alimentū sibi subtrahendo. aut ipsaꝫ ad se cōuertendo. Et q̄ꝛ huiꝰ solutio poterat cauillari: qđ denotauit verum. posset nāqꝫ dici ꝙ non sit tātū calidūꝫ sub sole vt extinguat calidū corporis calefacti. ¶ Deinde[Aut.] Subdit cāꝫ veriorē zᵒ. ⁊ prius magis scđe partis di. huiꝰ cām esse: q̄ꝛ frigidū circunstans lateraliter in vmbra exprimit calidū qđ est in ipsa circa centrum ⁊ coadunat: nō ꝑmittens exhalare: q̄re fortificat ipsuꝫ: sub sole vo ꝓpter eius caliditatē rarificantē ⁊ aperientem: exhalat calidūꝫ ꝯtentū in calefaciendo: vt in vino vel aqua. Q̄ꝛ aūt ipsum frigidū nō ꝑmittat exire calidum ⁊ exhalare: declarat in mortuoꝝ corporibus: que q̄buſdaꝫ frigidis aspergunt̄ vt aceto sandalis ⁊ rosis cāphora ⁊ hꝰ ne feteant fortasse ibi ꝓpicitatē hn̄tibus. hec. n. calidū icludūt iterius: nō ꝑmittētia ipsuꝫ dispergi: ⁊ silr in oībus: ⁊ tp̄e frigido accidit ꝙ interiora ⁊ ꝓfunda sunt calidiora ꝙ̄ exposita exteriora: vt visuꝫ est particula priori. ⁊ illo Yppo[co]. hyeme ⁊ vere ūc. calidū enim ipsoꝝ interius ꝯseruat̄: ꝓpter exterius frigidum ꝯtinēs ꝓhibēs calidū a dissolutione. q̄re videmus corpa minus putrefieri hyeme ⁊ tp̄e frigido ꝙ̄ estate ⁊ tēpore calido. ¶ Deinde[In sole.] Assignat zᵒ cām prime partis di. ꝙ aliqđ calefactū cum soli exponit̄: eo ꝙ ipsius calido non est aliqđ oppositūꝫ: vt frigidum qđ in vmbra: defert̄ foras exhalādo attractū: vñ celerius corrumpit̄ ⁊ deficit: qđ silr mortuis ꝯtingit. putrefiunt eniꝫ celerrime nullo frigido aspersi stiptico. ¶ Sciendū tñ ꝙ illud calidum qđ sub sole infrigidat̄: opꝫ esse calidius caliditate solis absoluta: si enim minus foret calidū potius ꝯtingeret id calefieri ꝙ̄ infrigidari: opus etiam fit ne solis radius refrangat̄ ex corporibus tersis concauis caliditatē igneā inducentibus vt speculis comburentibus. Quale illud sit qđ sole percussuꝫ īfrigidatur.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

Propter qđ sole calefacta aqua ꝙ balneentur nō est sanior? Utrū q̄ꝛ ꝓpter infrigidare: ⁊ adhuc q̄ñ corpusculū horrere facit. Aut facit q̄dem ⁊ hoc sed ꝙ̄uis multotiens balneet̄ qs morbidus est. Calidū enim oīno digestiuū est ⁊ desiccatiuū: frigiduꝫ aūt contractiuū: q̄re vtraqꝫ faciūt aliqđ bonū. Propter qđ ⁊ aqua ⁊ frigidum balneatos: ⁊ calidū qđ ab igne vtile. Q̄ꝛ āt est a sole ꝓpter ībecillitatē caliditatis neutrū hoꝝ facit. sed humectat sicut lune lumen. Noua.

¶ Cur aqua minus salubris balneo fit quaꝫ sol tepefecerit? Utrū q̄ꝛ corpori adhuc insidēs refrigerat: horroremqꝫ mouet. An est etiā istud. Uerūtamen ⁊ siquis ea sepe vtatur valitudini fiat obnoxius. Res eniꝫ calida omnino vim coquendi siccandiqꝫ obtinet: frigida compescere atqꝫ contrahere potest. Itaqꝫ vtraqꝫ aliqđ boni affert: quapropter aqua ⁊ frigida ⁊ calida ex igne balneū ꝑstat cōmoduꝫ. At que sub sole tepuerit: ob sui caloris ībecillitatē prebere illoruꝫ neutrū hꝫ: sed humificat tñ perinde ac luna.

Quare cū aqua itātū calefit a radijs solaribꝰ vt hora canicule apparitionis vt qs possit itra se balneare suauiter: nō tñ ꝓꝑ hꝰ caliditatē susceptā est sanior: sꝫ potius īfirma. ¶ Deinde[Utrū.]Soluit di. ꝑ cāꝫ fore frigiditatē quā talis aqua ꝓducit in mēbra: īfrigidat eniꝫ partes mēbroꝝ magnas ⁊ ꝑuas corporis subitrando: vel corpuscula parua exitia coꝝ subtilitate penetrāt ⁊ subintrant: ita vt horrorē iducat. ¶ Deinde[Aut q̄ꝛ.]Assignat aliā cām di. ꝑ ꝙ aqua calida igne sufficienter vel q̄ñ nālr sicut sulphurea vel frigida opat̄ dicenda: que sīqdē ꝙ̄uis operet̄ huiꝰ: tñ siquis se multotiēs balneauerit in ea morboꝝ fiet causatiua. Que aūt operant̄ sunt q̄ꝛ cū calida fuerit oīfariā est digestiua ⁊ desiccatiua. hec. n. est nā calidi: que quidē inquātū digestiua ꝯfert nutrimēto vt ꝯuertat̄ in ptes nutritas: ad hoc enim digestio ordinat̄: inquantum desiccatiua: ꝑ accidēs tñ inanit ⁊ resoluit sup̄fluitates: sed que frigida est ꝯtractiua ⁊ ꝯgregatiua calidi ꝯfortando illud. Et ideo cū qs mensurate vtatur ipsis vtrisqꝫ: horaqꝫ sua: melioraт̄ eius inde dispō: cū vtreqꝫ vt visuꝫ est: aliqđ afferant iuuatiui. ¶ Deinde[Q̄ꝛ aūt.] Assignat cām scđe ꝑtis di. ꝙ cā q̄re aqua solaris morbosa fit balneātibꝰ: est ipsius caliditatis debilitas: ⁊ silr frigiditas. tepiditas eniꝫ in se reseruat nām calidi ⁊ frigidi iperfecte: neutrā possidēs vtilitatē: q̄ꝛ minus calida nō pōt digerere resoluere ⁊ exiccare: ⁊ q̄ñ minus frigida nō valet calidū ꝯhere ⁊ congregare: imo humectatione lapsitatē ⁊ molliciē causat in ꝑtibus. vñ 7ᵒ de inge. ⁊ 4ᵒ ꝑma Aui. omne tepidū est mollificatiuū resoluens virtutē. huiꝰ aūt dicit Aristo. causare lumē lune: cū ea effectiue sit vehemēter humida: ⁊ parū per frigida nō q̄dē iquātū lumē recipit a sole: sic enim est calida: iuxta illud q̄rti de ꝑtibus. noctes plenilunij sunt calidiores ꝓꝑ lumen lune: ⁊ q̄ꝛ lumen lune causat ꝑacta. cuꝫ sit caliditatis ꝓstrate multeqꝫ humiditatis: vt scribit̄ ꝑᵒ tertij Aui. somnus factus in luna sanguineuꝫ screatū facit possidere: q̄ fit cū rascatione: ꝓpter qđ luna cōmouet humores. q̄re Albumasar 3ᵒ introductorij. cū hō plxius dormierit in lumine lune: ḡnabitur in corpore suo pigritia ⁊ lapsatio: ⁊ excitabit̄ in eo catarrus ⁊ dolor capitis. Potest āt sermo talr is restringi: aqua q̄ balneato ꝯfert calida est sufficiēter vel frigida: q̄ꝛ calidū digerit ⁊ desiccat: ⁊ fridū calidū fortificat ꝯgregatione: sed sole calefacta vel silr tepida neutrū hoꝝ vt ꝺclaratū est opat̄. ¶ Dubitat̄. videt̄ Dubium. enī ꝙ calefacta sole sit sanior: q̄ꝛ ipsius calidūꝫ est celeste: huiꝰ aūt viuificū ḡnatiuū. zᵒ de ḡnatione aialium. ¶ Dicendū ꝙ lꝫ ita deberet esse rōne calidi celestis: q̄ꝛ tñ calidū id recipitur in mā extranea: accidit qđ dictum est. Solutio.

¶ Problema

Problema. XV. Antiqua.

Propter quid que in sole calefacta est aqua non bona? Aut qz infrigidata rigere faciunt. Noua.

Cur aqua sole calefacta parū salubris sit? An quia rigorem adducit: ubi refrigeratum est.

Quare aqua sole calefacta nō est bona neqz salubris balnea inde facta vel potata. Deinde [Aut quia.] Soluit. d. cām esse: qz illa que sunt īfrigidata partibus rigorē inducūt: & maxime cū ea subingrediunt: sed talis est aqua sole calefacta pp̄ caliditatez & subtilitatē quā solis calore acquisiuit. poros. n. aperit: & subintrat: & qz per parum calida facta actu & multum potentia disseminata multis in partes minores infrigidatur celerrime & infrigidat: quod frigida non agunt vt calida.

Problema. XVI. Antiqua.

Propter quid in magnesia & que in bertono calē aque potabiles sūt? Aut quia immittit aquam plus defluenti calido: quibus salsedo quidem perit: caliditas autem manet. Noua.

Cur aq̄ magnesie: & artane feruide satis sint potu idonee. An quoniam aque copia dulcis ad profluentē calidam sese applicat: eo tum modo: vt salsugo tollatur & calor eduret.

Quare a sole calefacte in his regiōibus libye puta in magnesia & bertone: potabiles tn̄ sunt. Deinde [Aut.] Soluit. d. id eē: qz cū calidus defluit & spargit per substantiā aque plus actus eius inducit q̄ prius esset: ppter porositatē terrarum illarum: quare aqua in maiori quātitate attracta: illius salsedo tollit: que sibi inerat maxime cū caliditas remaneat reddens aquā digestibilez & potabilem: vt visum est in priori & 18°.

Problema. VVII. Antiqua.

Propter quid in magnesia calide existendi caliditas cessauerūt: salsa enim erit aqua? Aut plus superinfusuz est simul frigiduz in fontes extraneum: & extinxit caliditatem. Terra aūt salsa qd erat: calida aūt non: ppter multitudinē aque immittentis. Simile aūt accidit aque colate p cinerē: etenim hec per calm̄ colata: illū aūt infrigidat: & ipsa frida fit. Salsa aūt & amara ppter cinerem: qm̄ aūt ingrediēs alienara est: per aliā cāz: vicit caliditas existens intra frigiditatē aque ppter paucitatē: & facta ē iterū cala. Noua.

Cur aque magnesie feruide feruere qdem aliqn̄ desierūt: salse tn̄ nihilo esse desierūt? An q aq̄ copia frigide aliūde fusa in fontes feruidos calorem oēm extinxit. Itaqz terra tametsi salsa persistere potuit: calida tn̄ esse ppter aque adiuncte copiā nō potuit. Proximuz igit id accidit aque quā per cinerē transmissam colamus: hec enim transmissa per calidū cinerez nec ipsa suū frigorē amittit: & cinerez frigidum reddit. Salsa tamen amaraqz per cinerez est. Sed cū aqua que frigida accesserat: alienigena esset: calor vernaculus terre frigorem illum pauciorez euincere viceuersa potuit: atqz ita suum calorem aque receperunt.

Quare si calm̄ deficiat quo aque reddunt calide cessant ab earū caliditate & reddant salse: p oppositū eius qd̄ scriptū est in pblemate p̄cedēti. Deinde [Aut qz.] Soluit. d. cām eē: qz frigidū supfluū & extraneū plus p̄existenti īfundit in fontes & cōcauitates: in qbus retinet aq̄: h9 aūt fridū superueniens extinguit caliditatez p̄existentē aq̄s: & qz terra magnesie & bertonis salsa est & nitrosa pp̄ adustionē suā: & no est cala pp̄ supabūdantiā aq̄ in eā īfuse: que pbibeat gn̄ari salsedinez: vt pz in p̄cedenti pblemate cui9 aq̄ erat salsa. Deinde [Sile.] Declarat z° id p sile. d. sile id accidere mō cōsili: quo aq̄ colata p cinerē calm̄ īfrigidat: cū nō possit calitatē adipisci: q̄ ītridato aq̄ reddit nō minus frida q̄ p̄us: acqrit tn̄ salsedinē ac amaritudinē p cinerē: qd̄ ēt opat vt p̄ractū est fridiras: qd̄ est cōspicere in lixiuio. Deide [Qm̄.] Assignat 3° cāz q̄re p̄racta pōt aq̄ fieri cala & potabilis vt visū ē p̄ori pblemate. d. q aliqn̄ aq̄ subingrediēs meat9 angustos reddit extrnea fridiratē p̄dēs: quā p̄us hēbat: ex alia de eā: nūc caliditas obtinet sup eā: q̄ itro vt i cētro fridiratis existit aq̄ & maxie cū ipsa fuerit pauca: vincitur enim tūc de leui frigiditas ipsi9 calidor: & indē talr reddit frigida: vnuz enim & idē subiectū pōt oppositis subesse: sm̄ q differēter fuerit passum: qd̄ ostēdit balneatus frigida aqua.

Problema. XVIII. Antiqua.

Propter quid omnes calidarū aquarum salse? Aut qz multe per terram colant sulphureā vel nitrosam: ostendit autem odor ipsarum: adustus enī cinis omniū amarus: & sulphure ferēt: propter quod & vritur ita sicut fulmen: multa enim calida sunt a significatione fulminuz. Noua.

Cur aque feruide salse magna ex parte proueniant? An q plereqz omnes per terram aluminosam percolantur: qd̄ odore earum constat: exustorū autē oiuz cinis salsus est: sulphurqz redolet: quapp feruida oia mō fulminis vrūt: & qdē plura fulminis tactu extiterunt.

Quare de numero aq̄rū calaz sūt qdā salse: cū calm̄ īpediat salsedinē: & ēt qz suppositū i p̄racti capitis: aq̄s salsas nō eē calas: q̄re subseqt merito illud pblema. Deinde [Aut qz.] Soluit. d. cām eē p̄us: qm̄ plime aq̄z calaz colant & trāseūt p mineras sulphureas aut nitrosas & salsuginosas. vn̄ mutant h9 aq̄ ad saporē sulphureū salsuz vl nitrosuz sm̄ diuersitatē sapoz talis terre: neqz. n. euaporatio & subtiliatio facta p calm̄ pōt tm̄ in remouēdo p̄dicta: q̄ sapor ipsi9 terre opat i cāndo: & p̄cipue qz caz loc9 ē cōclusus itrāspirabilis a vaporib9. Deide [Ondit.] Declat q aq̄ pñt trāsmutari a p̄ractis mineris di. q id declat p odorē q sentit in p̄dictis aq̄s repitātib9 odorē suaz mineraz: q̄ sunt sulphuree ferēt ex sulphure: & q̄ nitrose ex nitro: & sic ō aliis. Et cā qdē amaritudis & salsedinis predictarum aquaz est adustio: quoniam cinis in omnibus adustis reddit amarus aut salsus: sm̄ minorez aut maiorem adustionem: vt dictū est precedēti cap. 35°. & qz predicta est calida sulphure plena: reddit feruēs & ad-

nuitur per totum: sicut fulmen cōburitur defacili: ⁊ ideo plurima significant calida ꝓpter nāz fulminū: eo ꝙ odorem eius vel saporē retineant. ¶ Notādū ꝙ fulmē intelligitur locus minera terrea pinguis vnctuosa bitbuminosa inflāmationi apta ceu napta vel ei ꝓportionabile cuz inflāmatur: sicut ethna siue vulcan⁹. 2° metheo. ē īflāmatio discurrēs p aere violētia ⁊ celeritate ꝙ̄maximis. ¶ Notandu multiplicē fuisse opinionē de ꝓprietatibus elemētorum: quare qdā aque minerales sint calide. Milesius enim extimauit id cōtingere pp ventū īgredientē cauernas illas ꝯcitatiōe calefaciētē aquas: sed id nō valet: qz cū ille ventus corrūpat qn̄qz ⁊ nō sit cōtinuus: interdū aq̄ fieret frigida: qd non cōtingit: ⁊ venti plures sentiuntur infrigidare. ¶ Quidā vero putauit cām eē caliditatē solis subingredientem ꝯcauitates illius terre cuz sit porosa valde: qd ēt minus valet: tunc enim non essent equaliter calide hᵒ aque estate ⁊ hyeme vel plus vt dictū est 2°. ¶ Democrit⁹ putauit has calefieri pp mineras calcis ꝑtransire: qd etiam stare nō potest: quia lapides vnde fit calx: nō calefaciunt aq̄s nisi fuerint fornace positi. ¶ Propter qd dicēdū q̄rto ꝙ hᵒ aque calefiunt eo ꝙ percurrunt super mineras sulphureas: qd odor sulphuris denotat ⁊ sapor: pp qd aq̄ sulphurea feruentissima vt expertū est: nō prius ebullit igne alia frigida: aut ēt calida vt visuz est: p euaporationē quā recipit ⁊ caliditatē suaz non potest calidū reflecti ⁊ et cōmisceri: sed in frigida refrangitur per totū: ⁊ nondū euaporationem eius calidum causauit.

Fulmē qd ħ intelligatur.
Cap. 2.
Cur aque minerales cale fiūt q druplr dubitatū ē.
p°
2°
3°
4° q̄ e melior ca.

¶ Problema. vltimū. Antiq̄.

Propter qd calida balnea sacra? Aut quia a sacerrimis fiūt hoc est sulphure ⁊ fulmine. Noua.

¶ Cur calide balnee sacre habeantur? An propterea ꝙ sulphure atqz fulmine rebus ingenue sacris proueniant.

¶ Explicit vigesimaquarta particula.

Quare balnea calida naturalr dicta sunt sacerrima. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit. d. cām eē: qz fiūt a reb⁹ sacerrimis ⁊ occultatis. ceu sulphur ⁊ fulmen in cauernis terre ꝯtētā: ꝓpter que calefiunt aque. ⁊ qz id videtur mirabile ⁊ occultū: dciū est sacruz esse: ac qz in hᵒ balneis stupēde insunt virtutes ⁊ clare: sicut dr̄ de neapolitanis. sacrimoniā similiter fulminis ⁊ sulphuris ondit achimia in eorum preparatione effectibus.

¶ Incipit vigesimaquinta ꝑticula de naturalibus que sunt circa aerem.

¶ Problema. I. Antiqua.

Propter quid in vtrib⁹ inflatis intus accepta membra dolorem vel laborem prebent? Utrum propter repressionez aeris: quemadmodū enim neqz exterioribus reprimunt vtrem cedit aer: sed repellit: ita ⁊ interiora acceptus aer reprimit? Aut quia violentia continetur ⁊ condensatur: extra igitur omnino: mouens se ꝺm naturam figuratur ad interius acceptum corpus. Noua.

¶ Cur membra corporis nostri in vtribus obtenta inflatis doleant? Utrum propter pressuram aeris. Ut enim extrinsecus vtrez prementi aer non cedit: sed repellit: sic etiam que intus tenētur: aer comprimit atqz affligit? An quia per vim aer retinetur: stipaturqz foras versus suapte natura vndiqz impetens nimirum ad id corpus enititur qd medium continet.

Determinatis ꝓblematib⁹ circa vnū simpliciū vt aquā nūc circa aerē: ⁊ p̄ ꝺm se ipm magis. 2° referēdo ad passionē ipsi⁹ plus vt vētū. 2° in pn°16°. Proponit igit p̄. d. Quare cū mēbra ⁊ vlr corp⁹ ponunt in vtrib⁹ inflatis aere vehemēter calcato dolorē ꝑcipiunt grandem. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit. d. cām esse pp cōpressionē ⁊ ꝯstrictione ꝯtingētē: quā hz in ea causare aer: qd declarat: qz sicut aer nō cedit cuz fuerit vter plenus ipso calcatus: si qui reprimant ⁊ impellant ipsum digitis exterius vel alijs: sed potius aer interius ipulsus fortis existens repellit impellens vt digitos vel alia in oppositum: eodem modo aer acceptus in vtribus ⁊ compressus: cum factus sit fortis: valde comprimit interiora: que compressione dolent ceu nimium angustata. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: secundo qz fortassis nō vsquequaqz dicendū est: ꝙ mēbra possint repressione aeris dolere. Ideo subdit id accidere violentia: qua mēbra detinentur cum densentur ⁊ cōstringant propter figurationem solidaz: qd declarat: qz cū mēbra sunt extra vtrez in loco nō cōpressa: mouent ꝺm eorum naturā proprias acquirendo figuras: sed quādo intra vtrē taliter infiltratum recipiūt figurationem preter naturā propriaz: ista igitur est causa principalis: precedens autem coadiuuans magis: ipsa enim in hanc ordinatur.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter quid in paludibus que iuxta flumina sūt: fiūt soni vocati bubicce: quos fabulant tauros sacros esse dei: est autem quod fit sonus similis voci taur: quare voces ita disponuntur audite: ac si essent tauri boantis? Aut qz q̄cunqz flumina stagnāt in paludes aut q̄cūqz stagnāt aut a mari repercutiunt: aut ventū mittūt coadunatū: in his fit hoc. Causa autem quia ꝯcauitates terre fiūt: ita igitur inundans aqua propter influxum. In huiusmodi stagnatione expellit aerem per angustationem in latiorem concauitatem vt siquis in amphoram vacuam iuxta os facit sonum: boatui simile fit: etenim boatus ꝓpter hanc figuram fit bobus. Multa autē ⁊ inconuenientes voces faciunt figure concauitatum cum sunt inequales: quoniam ⁊ amphore vrceolum siquis auferens per foramen fricat attrahens intra ⁊ extra si fricet per distensum sonum facit quod fugiunt bestie: quoniam custodes fructuum faciunt ipsum. Noua.

¶ Cur paludibus iuxta fluuios positis fieri soleant qui bomugi appellant: quos tauros numinis religiosos fabule narrant: est id sane fremitus mugitui tauri adeo similis vt boues: cū audiūt non secus afficiantur q̄z si taurum senserint mugientem? An cū aut fluuij in paludes se

fundunt: aut paludes restagnant ꝛ vel a mari offense retrorquent: vel flatū vniuersum emittunt: tum fremitus ille excitatur. Causa vo ꝙ terre cauerne infodiuntur: in quas aqua interrumpēs: quoniam fluctus in eiusmodi redūdatione mouetur: aerem per angustias ceu si qs in amphorā inanem strepitum per osculū mouerit mugimento similis sonus exultabit: mugitus etenim bobus per id ipsum figure genus proferuntur. Multas autem mirasq; voces informare figure cauernarum varie possunt: nam ꝛ amphore fundū si quis detracto operculo vicissim modo intus attrahēs: modo extra depellens pererat: sonū per intercapedinē tā ingenuū reddet: vt bellue pertimescant ꝛ fugiant: qđ pomariorꝫ custodes emolliri consueuere.

Quare circa paludes que sūt iuxta fluuios: ita vt ipsi finiant in eas: audiunt qdam soni q dicuntur bubices: eo ꝙ eorꝫ sonitus talis sit: nomē.n. extat fictitiū: bos aūt sonos idiote ipsorꝫ ignorātes cām dicūt: ceu fabulantes ꝙ sunt Saturni tauri dei boantes: hoies.n. causas rerū ignorātes oia cupiūt imediatius in deū reducere: qꝛ nō paruū ortū suscepit exploratiōis pħia ex locutiōib⁹ benedictis legū: vt apparet p Cōmentatorē 12⁰ meta. dicunt ꝛ isti bos eē tauros: qꝛ sonitus in paludib⁹ eorꝫ audit⁹ cōfiguratꝫ voci tauri. voces enim ita disponunt hō pcepte ac si essent proprie tauri boantis. Et iō veros existimāt tauros: ꝛ qꝛ sunt occulte cāe taliū vocū eis ꝛ ignote: putāt ipsas causari a sacris ꝛ diuinis: vt dictū est de balneis sacerrimis vltimo pcedentis pblemate: sicut existimat ēt vulgus lāpades ꝛ candelas ignitas nocte discurrētes: aias fore humanas portātes penas de cōmissis: qđ tñ accidit ex aliqua mā vnctuosa de facili inflammabili vēto calido agitata: ꝛ qꝛ maxime ptingūt circa patibula ꝛ cimiteria: ideo in pretactā opinionem deueniꝰ. ℂ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ pmo manifestat a qbus ꝛ vbi causantur pdicti bubices. d. prius accidere in locis vbi sunt flumina q stagnāt: egrediēdo ppriū alueū ꝛ defluūt in paludes: talia vo quecunqꝫ ita stagnāt perueniēdo demum in mare: repercutiunt ab ipso paludū aque retro: cū mare accedit ꝛ intumescit cōcitū a luna: vel paludes vētū emittunt cōgregatū ꝛ fortificatū ꝯcitantes aquas paludum in oppositū venti mare cōmouētis: in qbus locis accidit pretactos tunc fieri bubices. ℂ Deinde [Cum aūt.] Subdit causas ꝛ modū bubicū dicēs: ꝙ in oibus predictis causa est: qꝛ in illis locis in terra cōcauitates gñant antrose: pp motū in cōtrariū aquarꝫ refluxū: in quas cū aq̄ mox inundauerit: propter stagnare pexistēs aer expellit violēter subito foras ex loco angustiori in ꝯcauitatē latiorē: ex qbus nexio subsequit sonitus nō puus. sicut casus aque ostēdit in vas ꝯfestim. ℂ Deinde [Ut si.] Declarat in simili 3⁰ dicens pmo ꝙ si quis in aliquod vacuū vt in amphorā que est vas latū in fundo ꝛ strictū superi⁹ sonū inducat iuxta os vasis ore pprio: vel aliq̄ duro fricādo: sonitus inde cantus silis efficit sono tauri boātis: vel bubicis in paludib⁹. Boat⁹.n. vel bubex causat in paludib⁹ ꝛ alys pp figurationē loci ꝯsilē: quā vas reddēs hō boatū hꝫ silitudinē cū voce bouis obtinētē: eo ꝙ est multiplex eius son⁹ ꝛ diuersus fm ꝙ bobus siue tauris multe sūt vocis diuersitates: hō aūt diuersitas vocalis ꝛ admiratio mōstrant: qm figuratiōes ꝯcauitatū q sūt circa paludes cū sint ieq̄les ꝛ

Boatus vel bubex vbi cāct.

diuersimode ptractate: cāre hūt voces siue pprios sonos incōuenientes admirabiles ꝛ stupēdos: fꝫ diuersitatē ꝯcauitatū ꝛ irregularitatē earꝫ. ℂ Deinde [Quo.] Scdo declarat ꝙ ineq̄litas ꝯcauitatū figure reddat voces irregulares. d. ꝙ si qs fricationē faciat circa vreeoluꝫ amphore vt superi⁹ in loco arto orificiꝫ circa collum: trahēdo vehementer ꝛ mox illud quo fricat itus ꝛ extra: sonit⁹ iducit distēsus ꝛ ppagatus in longinquū: vel fricet vel distēsum siue lōgū: tūc causabit son⁹ adeo horridus ꝛ trepidus: ꝙ fugient bestie ꝛ nocua ex locis a qbus erat ppositū expelli. Et iō vinearꝫ custodes ꝛ aliarꝫ frugū hūc sonū organis inducunt: vt pacta depellāt agrestia. vñ scitū est: ꝙ qs latrunculorꝫ volēs quē pauefacere intātū vt fugeret: ꝛ qđ reliquū auferat: sictiā habuerit euacuatā magnā oblongam ꝯcauā cū latitudie ꝛ fundo superi⁹ angustā: iponēs in eius fundū chordulaꝫ cera multum linitam: qui trahens inde eam repēte ac violentius sonitum adeo terribilem inducebat: vt solitarij maxime trepidarent.

ℂ Problema. III. Antiqua.

Propter quid aer nō humidus est tangens aquam: aliorum aut nullū quia non humidū vtrīqꝫ tanget? Aut quia vltimum ipsorum simul: superficies autem vtriusqꝫ nō alia. Alia quidē igitur grauiora: aer autem nō repit inferius vltimo. Tangitur quidē igitur qꝛ nihil est in medio: nō madefit aūt qꝛ semper superius aqua. Noua.

ℂ Cur aer cum aquam tangit non humescit. Nihil enim de ceteris est: qđ si tetigerit humidum non reddatur? An ita eorum extima coeunt: vt simul sine vllo interstitio sint: nec plano diuerso distinguant. Igit cetera quoniam grauiora sūt subsidūt: itaqꝫ humorē sibi admiscēt. Aer vt leuior nihilo inferius vergit: q̄ꝫ extremū limitet. Tangit ergo: qꝛ nihil interiacet: remanet expers humoris: qꝛ semp super aquā extat.

Quare aer tāgens aquā nō humectat hūiditate adhesiua aq̄: qđ tñ vꝫ p sile in alys: qm nullū corpus est tāgens siue terrā siue aliđ mixtū: ignis.n. ei nō occurrit: qđ nō humectet adueniēs ipsi. ℂ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cāꝫ eē qꝛ vltimū siue termin⁹ planuꝫ vel supficies aeris ꝛ aq̄ sūt sil: ꝯtigua.n. sūt quorꝫ extrema sūt sil 5⁰ phy. Et hoc est qđ subdit. d. ꝙ in vtrisqꝫ non est supficies alia sꝫ vna ꝛ eadē 4⁰ cēt celi. cū in ambob⁹ sit humiduꝫ finabile in quo ꝯueniunt: nō aūt talr in aqua ꝛ terra aere ꝛ igne: cū discōueniāt in q̄litate ꝯterminanti: caliditas.n. ꝛ frigiditas nō termināt. Uñ subdit: sꝫ reliq̄ corpora simplicia vl mixta qꝛ sūt grauiora q̄ꝫ aq̄ nō hñt vnā ꝛ eādē supficiē cū aere: sed aliā ꝛ aliā: pp enim ipsorꝫ pondus penetrant in aquā planū corrūpētes itermediū. Uñ ipsis ex locis suis aque occurrētib⁹ accidit subdescēdere in aquam grauitate: ꝛ hūectari: qđ aeri cū sit leuis nō accidit: nō.n. tēdit deorsuꝫ ifra supficiē cōem aq̄ ꝛ ipsi. supeminet nāqꝫ sui leuitate aque: cū ipsius leuis respectu. Propter quod aer vt reliqua nō humectat aq̄: nō.n. simile de eo existit vt visum est ꝛ reliquis. Potest ēt cā talr assignari: vt qđ humectandū opus sit esse qđ possit humidū aq̄ suscipere: nō sibi oifariam cedendo: qualis nō est aer: cum sit corpus iterminatū cessiuū oi quātūcūqꝫ vili: qđ reliquis pactis corporibus nō inest: ꝛ id quidem 10⁰ repetet caplo. T.c.39. T.c.34

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Ropter quid in medijs noctibus τ meridie maxime serenitas fit? Aut quia tranquillitas est aeris status. stat autem maxime quando vincit aut vincitur: oppugnatus autem mouetur. Vincit autem maxime medijs noctibus: vincitur autem meridie: tunc quidem enim sol longissimus: tunc vero propinquissimus fit. Adhuc incipiunt venti: aut circa orientem aut circa occidentem: finit autem qui quidem matutinalis quando vincitur: qui autem ab occasu quando cessat vincens. Accidit igitur hos quidem meridie cessari alios vero medijs noctibus. Noua.

¶ Cur nocte media τ meridie maxime celum soleat tranquillari? An quia venti tranquillitas aeris statio τ requies est: qui tum constare maxime assolet: cum aut vincit: aut vincitur τ enim quamdiu pugnat mouetur atque inquietatur. Vincit autem maxime nocte dimidiata: vincitur meridie: vt enim medio noctis sol remotissimus: sic meridie proximus est. Ad hec flatus vel ortu solis vel obitu incipit: cessat qui ortu ceperit: cum victus est: qui vespera cum parta victoria desinit. Itaque fit vt alij meridie: alij noctis medio cessent.

Quare circa mediũ noctis τ meridiei serenitas potissime τ qes aeris efficiẽ: i plib⁹. n. ceu reliq nãliũ edificaẽ h⁹ τ in locis maxie tẽperatis. ¶ Deide [Aut.] Soluit. d. p̊ cãz eẽ: qr trãqllitas seu serenitas ,ppriũ aeris est ipsi⁹ stat⁹ τ qes: h̃ aũt pncipaliẽ accidit: qñ aer dñaẽ τ superat vapores τ fumos eleuatos: qd ẽ cũ sue relinqẽ nãe nõ mot⁹ ab aliq̃ iprimẽte sibi: vl qñ supaẽ ab aliq̃: vt a caliditate solis mouẽte ip̃z τ disponẽte ẽm suã nãz: sic. n. cõpugnat⁹ τ vict⁹ ẽ3 ipetũ mouet obtinẽtis sup ip̃z: vl oppugnat⁹. i. cũ ẽ pugna in aere vt neq3 vincat neq3 vincaẽ: tũc vtiq3 puaẽ serenitas maxie: vt diluculo τ sero: s3 aerẽ qdẽ vincẽ τ dñari potissime accidit circa mediũ noctis: eo q tũc sol remotissim⁹ ẽ ab ipso ẽ3 nr̃z hemisperiũ: cũ sit i pte nobis opposita: pp qd nõ põt in ip̃z fumos τ vapores eleuare: q sũt mã vẽti τ pluuie: oppo^m vo in meridie ↄtingit aerẽ supari τ ↄuinci: qr tũc sol eleuaẽ sup ẽenith nr̃z: ex radijs refractis ad angulos acutos fere mĺtiplicat vtutẽ suã in eo dñans oino ei: τ ita terre ,ppinq̃ssim⁹ fit tũc vtute nõ aũt distãtia: τ ,ppe cũ fuerit in auge ẽm Ptolomeũ ponẽtẽ circulũ solis eccẽtricũ: distat. n. mag a terra tũc p duos gradus cũ dimidio. Scdm vo Ari. ponẽtẽ ipm ↄcentricũ qñ fuerit i meridie minor ẽ distãtia q̃3 cũ extiterit in medio terre ac ,pportiõabilr hincinde cũ hẽat q̃titatẽ orbis solis respcũ. ¶ Deide [Adhuc.] Assignat 2ᵃ cãz sumptã ex pte vẽtoꝝ: vl meli⁹ cõplet rõnẽ suã oñdẽdo qño circa mane τ sero maxie causaẽ turbulẽtia in aere. d. cãz eẽ: qr vẽti oẽs icipiũt flare circa ptẽ oriẽtalẽ qd ẽ de mane: aut circa occidẽtalẽ vt est de sero: sic appebit pticula ↄñti. circa hõs aũt ptes fiũt vẽti qñ aer icipit vinci: aut diminuiẽ ab ei⁹ victoria: sicut vẽti occidẽtales τ serotini. his ita se hñtib⁹ cõtingit meridianos circa meridiẽ: τ medinocturnos q circa mediũ suũ noctis qescere: qm meridiani cessant ,ppter oriẽtales: τ medi nocturni pp occidẽtales: nõ. n. vnus ad alterũ trãsit: nõ factis aũt vẽtis: q vtplĩm turbant aerẽ media nocte τ meridie ↄtingit tũc i aere serenitatez τ qetẽ pmanere. ¶ Dubitaẽ qr in meridie vĩ amplı⁹ turbationẽ aeris fieri pp calõ vigoratũ fumoꝝ eleuatiuũ τ vapoꝝ. ¶ Dicendũ hũc sermonẽ verificari magis in regionibus sufficiẽter tẽperatis: in qb⁹ calor meridiei tãtũ põt q eleuata cõsumit: in frigidioribus vo secus contingit.

Dubium.

Solutio

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter qd oriente aurora τ iã vtiq3 magis est frigus aut nocte ,ppinquiori existente sole nobis? Aut quia iuxta diem ros τ pruina cadunt: hec autem frigida. sicut igitur irrorato toto loco humido frigido fit infrigidatio. Noua.

¶ Cur prima luce τ iam mane frigus fit ampli⁹ q̃ nocte: cũ sol a nobis propius absit? An quoniam cum dies instat ros cadit atque pruina: que frigide sunt: ergo inspersis locis oĩbus frigido humore merito acrius refrigeratur.

¶ Id expositũ sufficiẽter 8° 16°. vbi preter has duas causas tres alie adiunguntur.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Ropter quid in põto τ frigiditas maxime τ pfocatio? Aut propter grossitiem aeris hyeme quidem non põt calefieri: estate aũt qñ calefit vrit propter grossitiez. Eadem aũt causa τ propter qd paludestria hyeme quidez frigida: estate vo calida. Aut propter solis motum: hyeme autem longinquus fit: estate prope. Noua.

¶ Cur in ponto intẽsius τ estus τ frigora fiãt? An aer regionis illius sua crassitudine nec hyeme tepescere nec estate refrigerari potest. An propter varium solis cursum. Recedit enim p hyemem: accedit per estatez.

Quare in ponto τ vlr in regione frida multũ potissime: accidit fridıtatẽ dñari qñq3: τ caliditatez caumate pfocatiuo iterdum: qd nõ vĩ cũ he sint dispõnes ↄrie: sintq3 ↄrioꝝ rõnes ↄrie: τ hui⁹ tactũ est aliqd 2ᵒ 8ᵉ. τ maxie 13° 9ᵉ. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. d. p̊ cãz eẽ: qr hyeme pp grossitiem aeris τ densitatẽ: solaris calitas ibecillis nõ põt ipm calefacere: tanq̃ mã m idispositã: cũ nõ accidat reflexio radioꝝ ei⁹ fore: sũt. n. circũferẽnales valde: eo q pontuz expositũ est septẽtrioni multũ: sed in estate cũ vigoreẽ potẽtia: eo q ẽenith ,ppinquior reddiẽ nr̃o: radiũ ,pyciẽs ,ppinquũ axali calefacit potẽter: τ maxime qr aer grossus exñs intãtũ calefit τ caliditatẽ ↄseruat: q põt vrere τ pfocare: vt oñdunt aq̃ τ lapis calefacti τ specula ignis ,pectiua potissime. ¶ Deinde [Eadem.] Adaptat 2° ad loca paludosa. d. q eadẽ de causa loca paludestria frigida sunt hyeme: aer. n. eoruz est grossus humectatus: τ virtus solis imbecillis: sed in estate sunt calida pfocatiua: solis caliditate vehementi subiecto grossiori impressa. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat ↄñr aliam causam dicens id etiam esse propter solis lationem: eo q motus eius remotus est a ẽenith capitum: eo q radij non possunt in se ad angulos acutos aut ,ppinquos reflecti mino-

De hoc Com. ẽ ce li. cõmũ. 5.

ri etiā tpe moraꝰ sup terrā. Sed in estate per oppositū fit nobis ꝑpe virtute vt directiōe cū mora: vt appꝫ ꝑmi 2°. ab eo.n. ꝓfluunt radij ꝯcalibꝰ ꝓpinqui: cū ꝯenith capitis appropinquat: ꝓpter qḋ in ponto byeme gelu causaꝫ immenluz: estate vō caliditas ꝑfocatiua.

Problema. VII. Antiqua.

Propter quid nocte serenitas magis q̄ⱥ die? Aut ⁊ venti ⁊ turbationis sol est causa: hos enim motu facto accidit fieri: causa igitur calidū. Quādo igitur hoc non adest quiescit vniuersum: ⁊ eleuato sole magis q̄ⱥ econtrario. Et nonnunq̄ⱥ a terra hoc est: quia vbi plurimꝰ motus illic manet econtra: ⁊ constat nō equali existente ⁊ dominante cōsistenti. Huius qdem hyeme mare tale: estate autem terra. Noua.

Cur noctu potius q̄ⱥ interdiu serenū sit? An qꝫ ⁊ flatus ⁊ perturbationis causa solis vis est. Isthec enim motu accito quodam oriuntur. Calor igiꝫ cause est: ob eamqꝫ rem cuz is abest quiescūt omnia: ⁊ sole abeunte magis q̄ⱥ ventē te: ⁊ qḋ dici solet. Nautibꝰ hyberno ventos dat terra secūdos: hoc sibi vult: qꝫ vbi motus maximus est: ibi minime quicq̄ⱥ vel seruari vel consistere pōt: eq̄li nāqꝫ statu viribusqꝫ efficacioribus esse id debet: qḋ cōsistendū ꝯseruandumqꝫ sit. Mare aūt hybernis temporibus terra estiuis seuire illum in modum solitum est.

Quare in nocte vt frequentius fit serenitas ⁊ q̄es in aere q̄ⱥ in die. Notādū qꝫ id ꝯtinuaꝫ cū 4°: illic.n. cōparauit ꝑtes meridiei ⁊ seminoctis ad ꝑtes oriētis ⁊ occasus: hic aūt diē vlius artificialē cōparat ad noctē penes diiaz. Deinde [Aut q2.] Soluit. ⁊ ꝑ sumit cāz ex parte solis ꝯcitātis. d. id eē q2 sol est cā vēti ⁊ turbationis cōmote in aere permiscentis res diuersas in ipso: hō aūt vētus ⁊ turbatio ꝑmiscius accidit ꝑꝑ motuz qui causatur a calido. Cuiꝰ ꝓbatio est: q2 cū deficit calidū eleuatiuū vapoꝝ ⁊ fumoꝝ q̄es ⁊ serenitas fit in vniuerso. Uocat aūt vniuersuz ꝯtinēs: qḋ est cōmixtū q̄dāz ex oībus elemētis ⁊ vīute celi: sicut eniz oīa ꝯtinenꝫ in ipso: sed cuz sol fuerit a terra eleuatꝰ amplius accidit motū fieri ⁊ turbationē vniuersi q̄ⱥ ecōtrario. i. q̄ⱥ serenitas vꝉ q̄es ipsius. vel aꝉr qꝫ sole ampliꝰ eleuato: vt cū circa meridiez fuerit magis accidit fieri serenitatē siue q̄etē vniuersi q̄ⱥ eꝯ. i. q̄ⱥ motū siue turbationē vel eꝯtrio: hoc est q̄ñ fuerit parū eleuatus. Et hec qdem expositio ꝯcordat cū dicto in 4° cap. vt serenitatē fieri i die media: q2 aer ꝯuinciꝫ sole. Deinde [Et nō.] Secundo sumit cām ex ꝑte dispōnis māe vt terre di. interdū qḋ dictū est: accidere nō tm̄ ex ꝑte solis ⁊ calidi mouentis ⁊ turbātis: sed ēt occasiōe terre q̄nqꝫ: q2 reddit se māin aptam euaporatiōibꝰ fumosis in vno tpe magis q̄ⱥ in reliquo cuicūqꝫ agenti quare motꝰ plurimus accidit in ipsa: vbi aūt ꝓ: tunc ꝑmanet seu cōstat illud cui hꝰ accidit ꝫ dispōnē ⁊ impetū suū nālē: ita qꝫ nō equaꝉr ⁊ eodē mō se hñt ei dominaꝫ ⁊ cōstare facit qḋ huiꝰ. talis aūt ꝯtramanētia ⁊ incōstātia ꝯtingit hyeme in mari: estate vō in terra: ꝑꝑ qḋ accidit maria hyeme fore male nauigabilia vt multū: estate vō sufficiēter. Dixi aūt vt multuz q2 q̄dā sunt maria q̄ postq̄ⱥ sol igrediꝫ ꝑncipium scorpionis: donec ad piscis ꝑtingat initiū: qḋ est spatiū q̄tuor mēsiuz ꝓpter ventos validos in eos ꝑatos nullus pōt in eis nauigare: qḋ ꝓpter solis accidit ab inde recessum: qḋ est mare a semi. Albumasar introductorij 3°. Est ⁊ aliqḋ mare qḋ qs nauigare nō pōt cū sol fuerit in oppositis signis ꝑdictis opposito mō: sermo tn̄ Arist. verus est vt semꝑ in locis ꝯtēperatis. Dixit aūt nōnūq̄ⱥ fortasse: q2 dispositio exns in terra huiꝰ causatiua sumiꝫ tādē a solis calore: ꝑꝑ qḋ a mari hyeme ꝯsurgit motꝰ ⁊ ꝑturbatio: a terra vō estate. In mari hyeme qdez ꝑꝑ solis ibecillitatē vapores validi eleuanꝫ ventositate pleni calore ipsius nō potētes subtiliari ⁊ in ꝑtes minimas seq̄strari: ⁊ friditate pori maris ꝯstringunꝫ: q̄re vapores validi grossi viscosi retinenꝫ cū vētositate nō dissoluti aquā diuidūt ⁊ vehemēti igrediunꝫ insufflationis motu. In terra vō secus cōtingit: q2 grossa ⁊ cōpacta sol non pōt hinc ab ipsa eleuare sensibilius quicq̄ⱥ: cū pori sint frigore cōstipati ⁊ mā nō sit disposita. Debili ēt caliditate solis existēte: sed in estate solis calore vigorato: ⁊ terra porificata: vaporibusqꝫ ventositate repletis accidit ipsos eleuari: ⁊ motū turbatiuū incontinē te causari. Sꝫ circa id dubitaꝫ: vi nocte serenitatē minus fieri: cum dicatur. 2° metheo. hyeme magis fieri pluuias ⁊ nocte q̄ⱥ die: aque aūt fiunt ꝑcedente nebulositate. Dicēdū fore sicut mox subdiꝫ: sꝫ nō videtur: qꝫ latent nocturne magis q̄ⱥ diurne: q2 aq̄ descēdēs distribuiꝫ ois in terraz: existit etiā in terra multus ignis ⁊ multa caliditas: ita vt nō humidū trahat supernatās: sed ⁊ terrā ipsaz desiccat calefaciens. Aut fortassis non est inconueniens nocte amplius fieri aquas q̄ⱥ die: ⁊ tn̄ noctes fore diebus sereniores: eo qꝫ multotiēs adsunt nebule diutiusqꝫ permanentes: non tamen pluuiam causantes. Dubium. Solutio

Mare nō pōt nauigari.

Prolema. VIII. Antiqua.

Propter quid q̄ñ diffundiꝫ humiduz in vtres: nō solū humidū recipit dolium post vtres: sed ⁊ aliud accipit? Aut q2 in humido inest aer hic enim q̄ñ in dolio iēst: nō pōt egredi ꝑꝑ magnitudinē dolij: ex maiori nāqꝫ difficilius exprimere quecunqꝫ ⁊ humidū ⁊ ventū: quemadmodū ⁊ ex spōgijs. Q̄ñ āt diuidiꝫ in ꝑua expriniꝫ ex vtre eū existente: quare aeris regio vacua fit: ꝓpter qḋ ⁊ vtres ⁊ adhuc aliud humidū recipit doliū: ⁊ magis in vino hoc fit: q2 plus aer in vino inest q̄ⱥ in aqua. Simile aūt huic ⁊ idez vas cinerez ⁊ aquā capere simul quantū vtrūqꝫ seorsum fundiꝫ: videnꝫ nāqꝫ multa esse que per vacua cineris: sicut igiꝫ subtilior aq̄ imbuit magis: ⁊ cōprimit vtriqꝫ qḋ densaꝫ. ⁊ ꝓpter id qꝫ preter singulam partium esse compressiorem: magis enim calcaꝫ paulatim calcatū omne q̄ⱥ coadunatū: hoc aūt facto subdescendere cinerez: simul autem ⁊ cinis in semet recipit humidum: quia habet concauitatem. Iniectū autem cinis in aquam calidam existens secat ipsam ⁊ aerificat: ⁊ primo autē aqua effusa ⁊ posterius cinere cadēte idē fit. quare ⁊ aqua habet vtriqꝫ cōcauitatem ⁊ attrahit se in se: aut nō aqua est recipiens cinerē: sed cinis aquaz: qḋ est subtilissi-

me ptis merito ē eē igrediēs. amplī⁹ τ exprimēto palā. Qñ.n. calcat cinis ſ3 quē locuȝ vix calcaī adhuc fluit alia aq̄: opoꝛtebat.n. eȝuo ſigdē erat aq̄ recipiēs: aut nō accidit hoc: ſed prius effundaī aq̄ τ vehemēter repleat. Sed ſi vtrīq3 qōcūq3 iponaī ſupeffundiī. Si aūt ſemel ſupeffūdit τ cadat cinis ia3 accidit. cinis nāq3 erat recipiēs. Idē aūt ē τ φ fouee extractā ab ipſis terrā nō recipiūt: vi.n. vtriq3 aer gs p̄occupare locum τ ꝓpter hoc nō recipiunt. Noua.

¶ Quā ob cauſa3 humoꝛ pleno cōtentus in dolio: diffuſus in vtres: nō ſolū cū vtrib⁹ recipi ab eodē dolio poſſit: ſ3 etiā locū relinquere quo ēt plus humoris capiaī: An quoniā aer in humore ineſt: qui dū in dolio eſt: excerni propter dolij magnitudine3 nō pōt: fit enim vt exprimi de maioꝛi vel humoꝛ vel ſpirit⁹ difficilius poſſit: quēadmodū ēt de ſpongijs amplioꝛib⁹ minus exprimiī. At cū in parua digeriī extrudi ia3 de vtribus expeditius pōt. Itaq3 doliū τ vtres: τ humorē etia3 aliū capit: magiſq3 in vino id accidit: q2 plus in vino aeris ineſt q̄ȝ in aqua: huic ſane ꝓximū cineris τ aq̄ tantūdem fiī vas ide3 capere poſſe: quantū plurimū vtriuſq3 ſeoꝛſu3 infuſi capiat. Cineris.n. cū plura caua τ inania eſſe videī: qbus aq̄ ſeſe inſinuat: vt que tenuioꝛ ſit: τ conſtipat ꝯo ſpiſſatq3 actiſſime: quonia3 particulari3 cōſtipatio agitur. Denſantur enim adductanturq3 omnia plenius: cum paulatim conſtipantur: q̄ȝ cum vniuerſa: qō cum ita fiat: cinis collabiturq3: τ ſubſidet: ſimulq3 humorem in ſe per cauoꝛum ſuoꝛum oppoꝛtunitate3 admittit. At ſi cinis qui in aquam immittitur calidus eſt: aquam dirimit vertitq3 in aerem. Idem illud agetur etiam: ſi primum aqua infundatur: poſt cinis inijciatur: vnde aquā etia3 ipſam caua queda3 τ hiantia in ſe continere putaueris. An non aqua cinere3 ſibi admittat: ſed cinis aquam. Quod eni3 tenuius eſt: ſubire id poſſe ꝯgruū eſt. Cōſtat itē experimēto. Cu3.n. cinis inſpergiī eode3 reliqua aqua confluit quo loco inſperſum eſt. Cuius contrariū certe fieri debuit: ſi aqua cineris eſſet capiens. An ſi pri⁹ aq̄ vas ex toto ipleuerit: nihil p̄terea capiet: ſed addito quolibet effundetur. Sin autem vbi ſemel aliquid aque infuſum eſt cinis deſcenderit iam tunc qō dixi eueniet: quippe cum cinis ſit ipſe qui capere valeat. hec eadem ratio eſt: cur fouee terram inexēptam recipere totā nequeāt. Locus eni3 ab aere occupari videtur: itaq3 fieri non poſſe vt tantūdem recipiatur.

Quare cū aliqō doliū fuerit liquoꝛe quodā plenū vt aq̄ vino vel oleo: τ euacueī ab aliq̄ coꝛ: τ iponaī is in vtres ſufficiētes: τ demū reponanī hi cū liquoꝛe in doliū. tūc ipſu3 nō ſolū recipiī liquorē cū vtrib⁹: ſed ēt cū his aliū liquorē pōt ſuſcipe τ ꝯtinere. ¶ Deinde ⌊Aut q2.⌋ Soluit. τ p̄ ad ꝑncipale queſitū. 2° ſubdit alia queſita huic ſilem habētia ſolutionē τ cām. d. p̄ id eſſe qm̄ in illo humido liqdo exñte p⁹s in dolio abſq3 vtrib⁹: aer inerat nō potēs ab ipſo egredi: ꝓpter magnitudine3 capacitatis ipſi⁹: in qua liquoꝛ erat late diſtēſus τ aer cū ipſo: τ in ſermone gde3 nō ſupabundat ꝑticula negatiua. Qō accidiī q2 difficile ſit exprimere coꝑmēdo humidu3 liqdū qōcūq3 τ aerē vel vētū ꝯtētū in coꝛꝑe maioꝛi eo φ ē diffuſu3 τ ibibitū in remotis τ minimis ꝑtib⁹ eius. Qō declaraī in ſpōgijs magnis: in qb⁹ multa ꝯtineī aq̄. ex hī̄.n. difficile ſit ipſa3 expellere: cū ſit q̄ȝmultū diſꝑſa: ēt cū ex vna ꝑte exprimiī: in alterā trāſit. In ꝑuis aūt ſpōgijs ſecus contingit: ꝑ oppoſitū igiī qñ humidū fuerit i ꝑtes ꝑuas diuiſum: qō ſit cū in vtres ſeoꝛſu3 poniī: aer vel vētus: ac etiā humidū ſubtile ꝓpelliī in fumos ex vtre: ꝓpter qō locus in quo erat aer reddiī vacu⁹ eo: τ repleī coꝛpoꝛe humido liqdo: cū nō ſit dare vacuū oīno: τ iō liquoꝛ minoꝛ relict⁹ cū minorē locū occupet recipieī in dolio cu3 vtrib⁹: τ adhuc cū alia liquoris q̄ȝtitate τ magis oſtendit φ hī̄ maioꝛ ſuꝑ receptio doliȝ magis accidit in vino q̄ȝ i aq̄ vel in alio liquoꝛe aq̄ groſſioꝛi. d. id magis accidere circa vinū eo φ in ipſo ꝓpter eius partiū ſubtilitatē ac raritatē plus cōtineī de aere q̄ȝ ꝯtineaī in aq̄ ꝑꝑ groſſitiē τ dēſitatē ꝑtium ipſius. ¶ Deide ⌊Sile.⌋ Mouet alia 2° q̄ſita q̄ depēdent ex p̄miſſo. 2° ibi ⌊Id āt.⌋ Di. p̄mo φ ſimilis ſit de cinere qō p̄cedēti τ de aq̄ cōmixtis: idē.n. vas numero cū pri⁹ diuiſi3 fuerit ipletū cinere ſufficiēter depurato euacuetq3 cinis ex eo: deide repleatur aqua τ euacueī ſimiſr: tunc ſi pars in vas p̄dictū vnius ponaī: τ deinde pars alterius τ ita ſucceſſiue vſq3 in finem paulatine. ꝯtinebit eni3 has duas menſuras ſimul: quaꝝ vnaqueq3 diuiſim replebat ipſum antea. ¶ Deide ⌊Utꝝ.⌋ Soluit. τ p̄ aſſignat vera3 cā3. 2° falſa3 fere: quā foꝛtaſſis opīabaī aliqs. 2° ibi ⌊Aut nō aq̄.⌋ Di. cā3 eē: q2 multe vacuitates videnī eē itra coꝛpus cineris: in qb⁹ aer ꝯtineī: multi.n. agreſtioꝛes τ rudes putāt aerē foꝛe qd vacuū: φ ſiqdē expelliī in locū ei⁹ aliō icidit coꝛp⁹. Et declarat mō quo poſſibile eſt accidere: q2 aqua ſubtilis magis replet ꝑꝑ eius ſubitrate: q̄re dictū ē 14° 23°. φ in mari pl̄i tp̄e pōt gs ꝑmanere q̄ȝ in flumie: τ illud qō d3 condenſari magis cōprimit τ cōdēſat: eo φ ſ3 quālibet partē eius ꝯdenſationē inducit: cū penetrat per oēs partes: τ ideo dictu3 eſt 15° 21°. φ farina oꝛdei magis conficitur aqua q̄ȝ oleo ꝓpter ſubtilitatē aq̄: τ quia oē qō paulatine τ ſuauiter calcaī magis coadunatur τ coniungitur q̄ȝ id qō ſubito τ vehementer. Quo ſi quidem facto neceſſe ſit cinerem aque ſubdeſcēdere: quia cinis in ſe habet cōcauitates ſiue foramina: in qbus aer continebaī quo ꝓpulſo loco ipſius ſuſcipitur liquoꝛ. Similiter etia3 idem euenit cu3 cinis ꝓijciaī in aqua calida. diuidit eni3 partes ipſius faciendo coeuapoꝛare ex ipſa vnde reddit eam poꝛoſam. Et addit nō referre ſiue prius imponatur aqua in vas τ cinis poſtea: ſiue econuerſo paulatine tamē τ alternatim: τ vlterius infert. d. q2 aqua habet aliquam modicam cōcauitatem in ſe: in qua aer continebaī: ſbiī in ſeipſa τ denſatur vt aer expellaī inde. ¶ Deinde ⌊Aut non.⌋ Remouet 2° 2ᵃᵐ cauſam: τ prius ratione. d. φ cauſa nō eſt: eo φ aq̄ recipiat cineres: ſ3 econuerſo poti⁹: φ cinis in cinis poꝛos eā attrahat: q2 qō ſubtiliſſimū partium ſubingrediī qō groſſius: τ nō ecōuerſo: ſ3 aq̄ cinere ſubtilioꝛ. partes ſubigreditur igiī. ¶ Deinde ⌊Amplī⁹.⌋ Pro

bat φ aqua principaliter nõ recipiat aerẽ experientia.d.id fore manifestũ experimẽto: qꝛ cũ cinis calcat ⁊ ꝯdensat mixtus cũ aqua: ſm locũ quo calcat ex cinere fluit adhuc aq̃ subingressa: qȏ nõ fieret si ea in se reciperet cinerẽ: sed ꝯtingeret magis vt cũ fieret calcatio cineris amplius subingrederet aq̃ q̃ flueret. ❡ Deinde [Aut.] Ostẽdit ꝯñr 3° modũ quo aq̃ ⁊ cinis dz in p̃dictuz vas poni: vt verificet p̃missum dictariũ.d.φ p̃dictũ de capacitate vasis nõ ꝯtingit si aq̃ primitus infundat in ipsum extimplo ⁊ fortiter ea repleat: qꝛ h̃ mõ repleto qȏcũqz in vas iponat siue cinis siue aliud: duz tñ sit alicuius q̃ntitatis supeffundet aq̃ ex vasis ꝯtinẽtiã: verũ si fiat taliter φ p̃ semel subimponat aq̃: ⁊ deide cinis paulatine vel eꝯ: sicqz deiceps: tũc cinis ⁊ aq̃ simul recipient itra se: qꝛ cinis vt tactũ est aquã suscipit in se: ac p̃tẽ ipsius ẽt siccat ⁊ euanescere cogit ⁊ fumos. ❡ Notãdũ φ aliqui moti fuerũt ex his duob⁹ signis fal-

T.c.55. lacibus in nã vacuũ stabilire: vnde p̃hoꝝ.4.φ videntur quedã coeuntia ⁊ calcantia.nã vinũ dicũt cũ vtrib⁹ recipe dolium tanq̃ vacuo coeunte densato corpe. Et itidẽ testimoniũ ⁊ qȏ est de cinere faciunt: φ recipit tãtũ aque q̃tũ vas vacuũ. ❡ Notãdũ ẽt silr accidere cũ quis argenteos paulatine in vas plenuz aq̃ vel vino infundat recipit eos cũ aq̃ fere: qȏ mõ fere põt accidere p̃dicto. cõprimunt.n. p̃tes aque siue vini ⁊ aerẽ inde expellũt: ⁊ qꝛ quid in se suscipiũt aque: ac ẽt ipsi pp̃ irregularitatez corpoꝝ suoꝝ ad vas nõ tangũt se nec latera ei⁹ diquaqz: sz īterstitia intercidunt q̃plura. ❡ Deinde [Id aũt.] Subiungit aliud q̃stũ cui⁹ solo ꝓportionat p̃ori.d.p̃ huic silr repit: cũ terra exhit ⁊ fit fouea maior: tũc.n.cũ reducit terra i p̃orẽ locũ cupiendo foueã ex p̃ori terra educta obturare: nõ suscipit terra: ita vt supficies remaneat eq̃lis vt p̃us: veꝝ supeminebit alteri⁹ terre circũstãti supficiei. ❡ Deide [Ut.] Soluit 2°.d.cãz ẽẽ: qꝛ cum fouee replent postea terra: aer celeri⁹ mot⁹ p̃occupat locũ iterponẽdo se iter vnã p̃tẽ terre ⁊ aliã: ⁊ cũ sit corp⁹ ipulsiuũ ⁊ sustẽtatiuũ alteri⁹ corporis: subleuat p̃tes terre: ⁊ distare facit abinuicez: ita vt demũ fouee nequeãt terrã totã extractã ide ſm supficiẽ eq̃lẽ recipe.

Dubium. ❡ Dubitat: qꝛ nõ vident possibilia p̃tracta: quia cõpositiõi adueniens cõpositio efficit totũ maius: auctor 6.p̃ncipioꝝ. Sz in his cõposito cõpositũ occurrit: siue corpus. Amplı⁹ ꝯcesso qȏ dictũ antea: iã plura corpora eũdẽ

T.c.53. occuparet locũ: qȏ negatũ ẽ.4° phy.⁊ 2° de aia.puta p̃xi

T.c.69. stens ⁊ occurrẽs ꝯñr: vt vtres cum reliq̃ humidi q̃titate.

Solutio ❡ Dicẽdũ sicut verũ est: φ doliũ accipit vinũ cũ vtribus aliud adhuc plus: ⁊ vas cinerẽ cũ aq̃. Cui⁹ cãm aliq̃ ignorãtes putauerũt per h̃ vt visum est per signa fallacia vacuũ in nã ꝯsistere: qȏ autẽ inductũ est nõ valz: qꝛ 3ᵐ qȏ cõtinebatur in altero duoꝝ excludit resoluit ⁊ ꝯsumitur. puta: qꝛ inerat aer in vino ⁊ cinere: ⁊ per id vt declaratuz est antea quid dicendũ est apparet in reliquo.

❡ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid aer grossior existẽs luce transit per solida: Aut qꝛ lux qdẽ ſm rectitudinem videt solũ: propter qȏ ⁊ per rara nõ transuidet visus vt pumicem: permutant autem pori: sed nõ in vitro. Aer autez non prohibetur: propter id φ nõ recte tendit qua pertransit. Noua.

❡ Cur aer qui luce crassior est: solida valeat permeare: lux ipsa non valeat: An quia lux per directum tantũmodo fertur. ob eamqz rem oculus qui transpicere per rara non possit: vt per pumicem qꝛ meatus euariant. per vitrum facile possit: quia meatus positi e directo sunt. At aer impedimento nullo arcetur: quoniam qua transit tendere e directo non soleat.

Quare cũ aer sit grossior luce vel lumine.nã ẽ q̃d corporeũ: lux ẽt accñs: dimẽsiões igit nõ resistũt q̃n ipsa p̃trãseat: cũ ãt dixit grossior: ipsi⁹ idicauit motiuũ. Quid ãt sit lux visuz ẽ 11ᵉ 33°. ❡ Deide [Aut qꝛ.] Soluit di.cãz ẽẽ qꝛ lux trãsit solũ ſz rectitudinẽ a corpe lucido illuminãte vt radi⁹ ondit solis irradiãs p̃ fenestrã: p̃transit eni vltra q̃: dũmõ repiat obstaculũ: quo refrãgat: nõ illuminabit: vt appet 2° de aia. Et iõ ꝯcludit cũ visus fiat vt T.c.69. visuz est mediãte luce: nõ poterit trãsuidere penetrãdo p̃ corpora q̃tũcũqz sint rara ⁊ ꝯtineãt in se aerẽ sicut est pumex. qȏ accidit: qꝛ pori in eo sũt p̃mutati ⁊ nõ subalterni q̃les requirũt visioni vt visum 11°. sz in vitro vel crystallo nõ sũt ꝯfusi ⁊ p̃mutati veꝝ subalterni sibi correspõdẽtes. Sz aer nõ trãsit ſm rectũ ex necessitate: ⁊ p̃ hoc tollitur motiuũ: qꝛ lz vnũ sit grossius altero: ipm põt penetrare: nõ tñ aliud: cũ alius modus trãsitus sit hui⁹ vt tactum est ⁊ alterius: ⁊ de hoc sufficienter dictũ 58° 11ᵉ.

❡ Problema. X. Antiqua.

Propter quid aer frigidus quidez fit: propter id qȏ non tangitur aqua: humidum autem non: quãuis vehemẽter aliquis flat in aquam: ita φ inundet. Aer autez frigidus ostendit mutatus: infrigidat enim ab aqua: Aut quia frigidus aptus natus est esse ⁊ calidus: quare mutatur tactu a quo vtiqz aliquo tangitur. Humidum autez non adhuc: quia leuior est: ⁊ nunquam in profunditatem aque venit: sed semper superficie tangitur: quãuis compellatur deorsuz: ⁊ aqua adhuc inferius fertur: quare nunquam in profunditatem ire. Noua.

❡ Cur aer per aque tactionẽ frigidus reddi possit: humidus non possit. etiam si quis in aquaz vehementer insflarit: vt fluctus inde moueatur: ⁊ inundetur. Frigidum autem reddi constat eo φ qui ex aquis aspirat refrigerat: An frigidus esse calidusue: nature sue habilitate potest. vt rei tactu immutetur quam tetigit. Humidus esse idcirco nõ potest: quia leuior est. neqz ima humoris vnquã sua ipse petit natura: sed summam semper planumqz attingit: ⁊ si deorsum cogatur: humor quoqz feretur inferius: ita vt nunq̃ in profundum sese ire patiatur.

Quare aer reddit frigidus absqz eo etiam φ aquaz contingat: sed nõ efficit humidus ẽt si tãgat: qȏ appet qꝛ si q̃s insufflet in aquã ⁊ moueat ipsaz inundatiõe motu in faciẽ aeris vehemẽter: nõ tñ madefit ab aere: sz φ fridus reddat appet: q̃ñ mutat ab aq̃s mutatiõe tali aqua infrigidat: qȏ aũt tale: frigiduz est: vnde igit hȏ diuersitas. ❡ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. ⁊ p̃ ad p̃mam partem.d.p̃ius id esse: q̃ñ aer de sui nã est aptus natus infrigidari ⁊ calefiri velociter: cũ sit humidus saltim formaliter: ⁊ qȏ tale est: celerius suscipit impressionẽ: q̃ñ humi-

ditas est q̃litas que reddit corpus cui aduenit difacili fo-
re passibile ſm Haly sup thegni: ꝓpter qđ aer de leui affi
citur caliditate ꝛ frigiditate: ꝛ maxime cũ īteruenat con-
tactus corporalis. ℂ Deinde[Humidus.]Assignat cām
scđe ptis.d.ꝙ lꝫ muteť aer ꝑ aquā ad frigiditatē: non tñ
ꝑmutať ob hoc ad humiditatē: leuioꝛ.n.est aqua ꝛ nunq̃
deuenit in ꝓfunditatē ipsius: sed semꝑ tangiť ab aqua
ſm superficiē vltimā vt dictũ est 3°. etiā dato ꝙ aer com-
pellatur deorsuꝫ tēdere: ꝛ adhuc similr posito ꝙ aq̃ eleue
tur in ipsum: deferť semꝑ deorsum subsistēdo aeri. Qua-
re ꝯcludit.d. nunq̃ aerē tēdere in ꝓfunditatē aque: sed cō
tinue supereminet ipsi: vnde ꝑmanet humectatuſ. ℂ Du
Dubium. bitatur: q2 aerē dicit posse infrigidari: non aũt humectari:
cũ videať amplius debere humectari: ꝑmũ.n. humidorũ
T.c.16. est. 2° de ḡnatione ꝛ corruptione: vnũqđqꝫ maxime labiť
in dispōnē ꝓportionalem sue nãe: vt apparuit ꝑma. Cum
igiť aer humidus extat: humectabiť humiditate etiam
Solutio. acq̃sita extranea. ℂ Dicendũ ita fore vt positum est: qđ
declarať: q2ñ caliditas ꝛ frigiditas sunt actiue qualitates
ꝛ efficacissime: de distēperātia inequali formalissime pas-
siuaꝝ: ꝓpter qđ tangendo nō solũ corporaliter: sed etiam
virtualiter suũ possunt iprimere effectuꝫ: nō aũt sic est in
passiuis: ꝛ maxime humiditate: cum sit mãlissima quali-
tatũ: q̃re eius esse ꝛ actio requirit multā molē: qđ aũt tale
ḡñatũ est natũ est subdescēdere aeri. Tũc ad ꝑm rñdendũ
est: ꝙ aer est ꝑm humidoꝝ humiditate nãli: essentiali: ꝛ nō
humiditate aquosa extnea adhesiua vt aq̃. ℂ Ad aliud di
cendũ: ꝙ aer cũ sit humidus hũiditate ꝓacta iclinationē
hꝫ vt augmētũ suscipiat in illa in sũmo: nō aũt in humidi
tate 2° mō dicta: imo si ad hãc ꝑueniat aer: nō permanet
sub ei⁹ nã: sed trãsit in aquā aut vaporē horum medium.
Dubium. ℂ Dubitať. q2 dictũ est aerē nũq̃ in ꝓfunditatē ire cũ sit
scriptũ in 4°. 23ᶜ. ꝙ aer deorsuꝫ latus fertur ſm rectuꝫ in
Solutio mare. ℂ Dicēdũ ꝙ aer nũq̃ tēdit in ꝓfunditatē aq̃ sub
eo manēte ipsa locũ sufficiēter repiēte: sed cũ cedit a loco
suo: statiꝫ hunc aer occupat: ne vacuũ īercidat in nã: quo
si q̃dē aer ineniť subclusus in humidis vt visuꝫ est 8°.

ℂ Problema. XI. Antiqua.

Ropter q̃d qui ex amplius deorsum
ascendens non humidus egreditur?
Aut quia nō super manet humiduꝫ:
sed lubricat aqua: qđ āt est in ampul-
la: ꝛ minus est: aut nō humectare. Noua.
ℂ Cur aer bullis contentus: aut de imis aque
ascendens haud vnquam madidus emergat?
An quia humoꝛ non insidet: sed dilabitur: qui
tamen continet bullas: vel minoꝛ est q̃ hume-
facere valeat.

Quare aer descēdens a deorsuꝫ in sursum in ampul-
lis ꝯtent⁹: puta q̃ñ ampulle fiũt in aq̃ exagita-
tione aliq̃ in ipsa vt anchore in mari: vt tactũ est 4° 23ᶜ.
nō egrediť aer hũidus ex fractura ipsaꝝ: ꝙ videť: cũ mã
sit ampullis humida. ℂ Deinde[Aut q2.]Soluit dicens
causam esse: quoniam humidũ non perdurat in ampulla
continue: sed lubricatum ab aqua ꝛ inhesiuum redditum
vt oleum ostendit: ꝛ subtiliatum in se ac spumatuꝫ exha-
lat: reliquũ autem humidum in ampulla tunc relictuꝫ est
minimũ: ita vt nō possit humectare. Aut dicendum vt in
4°. ℂ Notandum ꝙ in isto capitulo remoueť dubitatio
consurgens ex predictis. dictum est enim aerem non hu-
mectari: ꝛ tamen accidit ipsum contineri in ampulla: cui⁹
materia humida viscosa vt visum est 20° 3ᶜ.

ℂ Problema. XII. Antiqua.

Ropter q̃d aer nō replet: aqua auteꝫ
ꝛ in aerem transmutata humida est?
Aut quia aer sursum fertur: vter eni
quando vacuus quidem fuerit deor-
sum ferť: q̃ñ aũt inflatur sursum supmanet ꝑꝑ
sursum ferri hũc. Si aer sursum alleuiat ꝛ ꝓhi
bet deorsum ferri: quare grauiores fiunt infla-
ti. Et qualr qui grauioꝛ q̃dem est supeminet:
leuioꝛ aũt factus deorsum ferť. Noua.
ℂ Cur aer madere non possit: aqua autem que-
at: quippe que etiam translata in aerem ma-
deat? An eadem causa fit: qua ꝛ lapis madere
nequeat: haud enim madendi omnibus vis da
ta est: sed his tantũ que lenta sũt ꝛ aut humida.
Cur vtres inflati valeant fluitare? An propter-
ea ꝙ aer sursum efferť. Utres enim vt manes
deorsum feruntur: sic inflati supra ideo residenť:
ꝙ ab aere sustinenť. Sed si aer eleuet atqꝫ pro-
hibeat quominꝰ deorsum feranť cur inflati gra
niores efficianť: ꝛ q̃ fieri potest vt cuꝫ grauioꝛ
sit emineat: cũ leuioꝛ deferať.

Quare aer nō replet spatiũ hic iferius repletiōe q̃dã
humida descensiua: cum tñ aqua que est hu-
mida quando transmutatur in aerem repletionem indu-
cat pretactā. ℂ Deinde[Aut quia.]Soluit primo ꝛ assi-
gnans causam huiusmodi dicit: id contingere: q2 aer ten-
dit sursuꝫ: ꝛ qđ tale est nō hic replet lateraliter: sed exten-
ditur in superius suscipiēdo illic ampliorem locũ. Qz aũt
patet aer sursuꝫ ostenditur: quia cum vter fuerit aere va-
cuus fertur deorsum: sed q̃ñ repletus eo permanet supe-
rius: eo ꝙ hic aer hꝫ tendere sursum: ꝛ vnumqđqꝫ nãliter
quiescit in loco in quē nãlr ferť. 4° celi. ℂ Deinde[Si āt.] T.c.41
Arguit 2° ꝯ ꝓdictā cām: repetēsqꝫ ipsaꝫ breui⁹. d. ꝑ ꝙ si ta
liter ē vt dcm̃ ē: ꝙ aer leuitate sua ferať sursuꝫ: ꝛ ꝓhibeať
ipse deorsuꝫ tēdere: vnde igiť fit ꝙ vtres aere inflati sunt
pōderosiores q̃ vacui. ℂ Deinde[Et qualr.]Arguit cō-
tra id etiā 2°. d. q̃ño diciť ꝙ aer est grauioꝛ: nō enim vide-
tur cũ supeminent aque: ꝛ q̃ño est dicere ꝙ sit leuioꝛ: tunc
videť enim ꝙ leuioꝛ existēs fereť deorsum: qđ nō conue-
nit. ℂ Notandũ ꝙ Aristo. magis dubitanti videtur assi- Aristo. po
milari q̃ docenti. Ueritas tamē est ꝙ aer leuis est per re- tius dubi-
spectuꝫ ad aquā ꝛ terram. Unde metheo. 4° ꝓbatur oleũ tare q̃ do
natare quia est aereum: diciť enim ꝙ aer fertur sursum: cere.
sed est grauis ignis respectu. quid aũt de grauitate ipsius
ꝛ leuitate sentiendum dictum est 11° 45ᶜ. qđ etiam diciť
hic ꝙ vter repletus aere sursum tendat negatum est 4° T.c.30.
celi. vbi manifeste sentitur Ari. voluisse in sphera sua gra
uitatē aerē hic. Unde dicendum esset per interemptionē
hic ad quesitum ponēdo ꝙ aer replet in sphera sua. Et qđ
dictum est vtrem inflatum tendere sursum fit ex opinio-
ne Aristote. non propria. Aut dicendum ꝙ disputando id
dicat: vel ꝙ aeris motum comparat aque.

ℂ Problema. XIII. Antiqua.

Ropter quid aer non sursum fertur?
Sieni venti moti a calido fiunt: apt⁹
natus est ignis ferri sursuꝫ: ꝛ ventus
in superi⁹ currit. Ambulabat siquidē

moueris

mouens in sursus: ꝛ motũ aptũ natũ est ferri: nũc aũt videt̃ obliquũ motũ faciens. Noua.

¶ Cur aer nõ sursuʒ ferat̃: Nã si ex motu caloris spũs excitari debeat ignisq; sublimia petere natus sit spũs eodẽ currere debuit. Siquidẽ mouens illud sursuʒ versus impellit: quodq; moueatur eodem ferri aptissimum est. Hunc enim tramite ferri obliquo latissime patet.

Quare aer nõ mouet̃ ad partẽ supiorẽ: qḋ tñ videt̃: si veꝝ est ꝙ vẽti fiunt ꝑꝑ motũ: quẽ susceperũt a calido: calidũ eni motiuũ est. z4. ꝛ. z° ḋ gñatiõe ꝯ aliũ: ꝛ sursuʒ erectiuũ. z° qḋ ostẽdit̃ qꝛ ignis a quo cãtur calidũ oẽ: formaliter. n. ipsi⁹ est minera: tẽdit sursuʒ: vẽt⁹ igr calo ꝯcitat⁹ tẽdit in sursuʒ: sʒ ꝭʒ veritatẽ aer sit vẽt⁹ 5° 17°: mouebit̃ itaq; aer sursuʒ. ¶ Deĩde [Ambulabat.] Põt dici ꝙ soluit aut. n. subaudit̃ solutiõis nota. d. ꝙ aer mouet̃ in sursuʒ siquidẽ mouẽs vt calʒ ipellat ipʒ in sursuʒ. nã ꝭʒ ꝙ mouẽs ẽ aptũ natũ ferri ꝑ motũ: ita vt aer mouebit̃ oiquaq;: ꝛ qꝛ ipellẽs ipʒ mouet̃ ꝭʒ obliquũ diagonalr: ꝑcipim⁹. n. nũc ꝙ mot⁹ aer facit motũ obliquũ: quo aũt generet̃ vẽt⁹ ꝛ q̃lis sit mot⁹ ꝛ aeris an rect⁹ circularis vl̃ mixt⁹ id est q̃si obliquus: oĩa videbit̃ cõsequẽti. Et attẽde hic ꝛ prius inuolutionẽ ꝛ caliginẽ Arist. seriei hesitare visi.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

Propter qḋ qḋ est ab aurora frigidi⁹ q̃ʒ qḋ est a sero: Aut qꝛ hoc qdẽ ꝑpinqui⁹ medijs noctib⁹: h̃ vo meridici. Est aut meridies calidissim⁹: qꝛ ẽ ꝑpinquissimus soli: medie autẽ noctes frigidiores propter contrarium. Noua.

¶ Cur aurora frigidior q̃ʒ vespa est: An qm̃ altera noctis medio ꝑpior ẽ: altera meridiei. Est ãt vt diei mediũ calidissimũ: qꝛ soli ꝑximũ est: sic noctis mediũ frigidissimũ: qꝛ remotissimũ.

Quare circa aurorã fridior est aer ꝯtinẽs q̃ʒ circa sero. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cãʒ eẽ: qꝛ qḋ est circa aurorã ꝑpinquus ẽ medijs noctib⁹: in qb⁹ friditas est imẽsa: ꝑ cõparationẽ ad meridiẽ: sʒ qḋ ẽ circa sero affinius est meridiei: q siqdẽ est calidissimus respectu noctis medie. Et h̃ est qḋ subdit: meridies. n. ꝑpingssim⁹ est soli: est enim caliditas in meridie: ꝛ maior post ipm modicuʒ. Auc. ꝑmi scda. ꝛ iõ subiũgit ꝑpingssimus meridiei: ꝛ nõ in eo sic directe: sed medie noctes: ꝓʒ ꝙ ꝛ cõsequẽter magis per oppositũ sunt frigidiores: qꝛ remotissime a sole.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Propter quid noctes diebus in estib⁹ prefocatiores: Aut propter nõ euentationem: zephyri autem ꝛ boree noctibus minus flant. Noua.

¶ Cur temporis feruidi noctes molestiores: q̃ʒ dies sunt: An quia flatus omnes tunc consilescunt: anniuersarij nanq; illi ꝛ preuij minus nocte q̃ʒ interdiu spirant.

Quare in noctib⁹ t̃pe maioꝝ caumatũ ampli⁹ cõtingũt inflãmatiões ꝓfocatiue ꝛ calidi resolutiue inaeri: vt ẽt tactũ est. 6. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. d. cãʒ eẽ: qꝛ i noctib⁹ t̃pe ꝑdictoꝝ caumatũ: nõ fit euẽtatio aeris ꝛ emanatio ifriditaria: ꝛ id accidit: qm̃ zephyri ꝛ boree q

sunt vẽti hñtes aerẽ cõtẽperare ac refrigerare: vt appebit in seq̃nti ꝑticula: min⁹ ꝑflant nocte: cũ aer tũc vicat vt dictũ est. 4. ꝛ fumi ꝛ vapores nõ eleuent̃: vẽti. n. vtplurimũ fiũt mane ꝛ sero vt videbit̃ subsequẽti ꝑti⁹. Est ẽt alia cã: qꝛ nocte adueniẽte aer est calefactus in die ꝑcedẽti: ita vt fortis in eo sit facta ipressio: ꝛ aer ẽt recte icipit igrossari caliditatẽ susceptã cõseruãs: vt tactũ est nõ euentatiuaʒ. Vẽti qñ flant.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Propter qd in vtrib⁹ iflatis: ꝛ in circũ coopertis iputrescibilia: Aut qꝛ putrefiũt mota: oĩa aũt plena imobilia: hec autem sunt plena. Noua.

¶ Cur incorrupta durare possint: que vtribus cõtinent̃: inflatis aut vasis bene opertis: An qꝛ putrent omnia cuʒ mouentur: immotaq; omnia sunt que plena. isthec autem plena.

Quare in vtribus aere repletis ꝛ vasis vndiq; adeo coopertis ꝙ aliqd nõ possit subingredi cõtẽtũ ipsi⁹ ẽt diutissime imputrida cõseruant̃. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ iã expositio ei⁹ sufficiẽter visa est 4° z3°.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter qd in serenitate magis frigus fit: q̃ʒ in nubib⁹ existẽtib⁹: stelle aũt ꝛ celũ calã: Aut qꝛ nõ recipit in serenitate vaporẽ: sed diffundit̃: in nubib⁹ aũt retinent̃ borealibus aut australibus: ꝓpter idẽ auster quidẽ. n. agit hoc: hic aũt impellit ꝛ euaporare aũt videt̃ borealib⁹ magis q̃ʒ australibus: ꝛ hyeme q̃ʒ estate. Aut ꝓpter inequale: aut qꝛ calidi infrigidati est vapor. Noua.

¶ Quam ob cãm aere sudo apertoq; frigus fit acrius q̃ʒ nubilo cũ stelle sint calide ꝛ celũ: An qꝛ nihil tũc est: qḋ vaporẽ arcere cõtinereq; valeat: sed diffundat̃ necesse est. at celo nubilo arcetur: ꝛ aquilone magis q̃ʒ austro eadeʒ illa de cã. auster enĩʒ nubes colligit. aquilo dispellit: ꝛ quideʒ aquilone magis q̃ʒ austro euaporari videmus: ꝛ hyeme potius q̃ʒ estate. Aut propter dissimilitudinẽ: aut quia vapor non nisi refrigerato humore calido deponi potest.

Quare aere existẽte sereno claro intẽsius frigus fit in eo q̃ʒ nebuloso existẽte. Et subdit motiuũ: qꝛ cũ aer seren⁹ est ꝛ clarus: tũc stelle ꝛ vlr celũ que sunt calide inspiciũt ꝛ irradiant absq; me⁹ ipeditiuo ꝯtinens nos: cũ aũt fiũt in dispõne oppo⁹ minime. ¶ Nõn⁹ ꝙ stelle maxie sunt calide. i. caliditatẽ cãnt (formalr. n. in se nullã participãt nãm: cũ icorruptibiles existãt) per motũ ꝛ lucẽ: celũ vo siue orbis ꝑ motũ magis. vt ꝓʒ z° celi. ꝛ si effectiue q̃dã sunt frigide: q̃dã calide ꝛc̃. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. d. ꝓ cãm esse: qꝛ cũ aer fuerit serenus ꝑ totũ: nõ est aliqs locus in quẽ vapores ascẽdẽtes cõgregent̃: qbus cõgregatis nõ ampli⁹ aer frigidus reddat̃: sed dissoluunt̃ minutatiʒ per totũ: quo qdẽ accẽte ipsoꝝ magis ostẽdit̃ ifrigidãdi po⁹. Et qꝛ flante austro vapores cõdẽsant̃ in nubes: retinẽtes calʒ sibi ipressuʒ neq; dispergunt̃: q̃re tũc amplior sentit̃ in aere calitas: auster. n. vt appebit ꝯtͥi hʒ cõgregare vapores ꝛ calefacere: boreas vo ꝯtͣiũ: ipellit. n. per totũ ꝛ ifrigidat ipsos ꝑꝑ motũ eius velocẽ: id aũt accidit: qꝛ maior ꝛ Stellaruʒ caliditas q̃so cãet.

crebrior videt fieri euaporatio & humiditatū vaporosaꝝ
dispersa eleuatio tpe vētoꝝ vt apparebit borealiū q̄ au
straliū: & adhuc ꝯtingit amplius euaporationē seu emana
tionē hyeme q̄ estate. Auic. ēt 2ª pmi. qr vt dcm̄ est ea per
boreā fit magis q̄ p austrū: ipse aūt vt videbit in his hye
mali tpe ampli⁹ viget. ℂ Deinde [Aut qr.] Assignat aliaz
cām quā dicit esse ineq̄litatez vapoꝝ. vapor. n. in vna pte
ꝯdēsat⁹ est coāgustās radios solis: ita vt vehemēter cale
faciat: q̄re tali ꝯtigeret hora ꝓuocatiōes maxie ac adustio
nes in aere: in alio vō tpe: h̄ vapor erit dispersus resolut⁹
calefaciēs & reddēs ex se caliditatē quā accepat: vt est vi
dere scintillā ab igne sepatā aerē calefacere: vt in alia q̄ð
parte ita subtiliat: vt faciat ex se foramē: per qð radi⁹ pue
nit ad terrā. ℂ Deinde [Aut qr.] Assignat tertiā cāz. d. id
itidē esse: qr vapor cātur ex infrigidatiōe alicui⁹ humidi
tatis calide: hoc aūt lz infrigidet: tn̄ dū ifrigidat spargit:
& aerē calefacit: ita q̄ nō olno diffusam retinet caliditatē:
cum adhuc sit actio ꝯrioꝝ circa ipsaz. Cuz aūt fuerit oino
dissolutiua & frigidū obtinuerit super calidū: qð fit cuz se
renitas accidit: causatur frigiditas in aere.

ℂ Problema. XVIII. Antiqua.

Ropter qd aer minor calidior est plu
ri: coangustationes autez calidiores:
Aut qr mouet magis minus: motus
autē facit frigidū: signuz autē hoc qr
mora infrigidantur calida. Noua.

ℂ Cur min⁹ q̄ plus aeris calidus fit: cū angusta
eniz oia sint calidiora: An qr magis mouet qui
pluris est: motus aūt frigorē acciere pōt: cuius
indicium q̄ calida cū mouent refrigerantur.

Quare aer minoris q̄titatis ē calidior q̄ q maioris:
& q̄re ēt coangustatiōes aeris & stricture sunt
amplioris calitatis q̄ latitudines & spatia ei⁹: cū tn̄ pmuz
& id nō videat eē: eo q̄ aer ponit cal's: qr tūc maioris q̄ti
tatis āpli⁹ calefaceret ceu ꝯspicit i igne ac pipe [Aut.] Sol
uit. d. cāz eē: qr aer magne q̄titatis mouet ampli⁹ opposi
to. Sz mot⁹ hz ifrigidare: qð oñdit signo: videm⁹. n. q̄ ca
lida vehemēter & subtilia maxie calefacta cū mouent ifri
gidant: vt appet i olla bulliēte: balneo: igne: & sole stāte: de
q̄ dcm̄ ē. q̄ h̄ suffic̄ breuitati. 36. & 37. s. In aere āt pue q̄
titatis mior est mot⁹: cū vēti nō sic gñent i eo: vt in oppo.
Ad motiuū vō in ꝯriū visuz: dōm q̄ lz aer ponat cal's: ei⁹
tn̄ calitas est breuis de facili pmutabilis: imo cōparatiōe
nr̄i corporis & spūs maxime frigidus existit: c⁹ alteratio
nē facillimā denotat suba ei⁹ subtilis & hūiditas passiua.

ℂ Problema. XIX. Antiqua.

Ropter qd aq̄ qdez & terra putrefit:
aer aūt & ignis nō putrefit: Aut qr ca
lidissimū fit iputridū eē: igne āt nihil
calidi⁹: aut qr ifrigidari oz pri⁹. Ignis
aūt cal'z semp: aer aūt igne plenus: putrefit autē
nullū calidū sed infrigidatū. Terra aūt & aqua
& aer & calida & frigida sunt. Noua.

ℂ Cur aqua & terra putreant: aer & ignis nō pu
treant: An qm̄ oē qð putret calidissimū fiat ne
cesse est. igne aūt calidius nihil est: An qr refri
gerari prius opz: qð putredinē concepturū est.
Ignis aūt calidissim⁹ semp est. aer vō igne re
fertus est: nihil aūt putret cū calidū est: sed refri
geret ante oportet q̄ putreat. At aqua & terra
vicissim nō calida nō frigida effici possunt.

Quare aq̄ & terra putrefiūt sed ignis & aer nō putre
fiūt: cū tn̄ videat olum eadē fore ratio: eo q̄
vnūqðqz ištoꝝ est pmū simplex: nullū aūt nudoꝝ simpli
ciū putrefit. Auic. 2ª pmi. ℂ Deide [Aut qr.] Soluit du
plr. d. p cāz eē: qr illð qð ē calidissimū reddit iputrescibi
le: cū ab eo hūidū extrudat & euanescat: qð est potissima
cā putredinis: vt visuz est. 4. metheo. Adhuc cal'z qð ē cā T.c.3.
putredinis est dbile hūectatū & nō forte exiccatū: sz ignis T.4.
est cal's imo nihil est adeo cal'z vt ipse: est nāqz pmū cali
doꝝ in fine caliditatis expis: pmo ēt pharmacoꝝ. vii com.
p celi. ignis nō est ignis: nisi in calitate & siccitate q̄ sunt in
fūmo: cū imediate ꝯtigat orbē lune: a quo cū alijs orbib⁹
cātur calitas in ipso p maxima. Et silr aer igni ꝓpinquus
extat & ꝓportionat⁹: q̄re ignis & aer putrefiūt q̄minime.
[Aut.] Assignat aliā cāz huic ꝓpiquā. d. h̄ iō accidere: qr
opz illud qð putrefit infrigidari: putrefacta. n. calore desti
tuunt nāli: & inuadunt extraneo putrefactiuo: sz ignis est
sp calidus. caliditas. n. insepabilr ꝯseqt ipm: pp simplici
tatē ipsi⁹ & acuitatē eius: cū sua cā. silr & aer est plen⁹ igne
maxie supioris iterstitij ꝯtinētis ignē: & iste ēt iferior igne
participat pluri deueniēte ad ipz p radios solares: & susci
tato ēt ex alijs eloꝝ: qm̄ vnū est in po⁹ ad aliud. metheo:
Arabice p. igit ignis & aer nō putrefit: qr nullū pmanēs ca
lidū calore actuali acuto putrescit: solū. n. qð ifrigidat pu
trescit & destituit calore ꝓpo & alieno supexcedēti afficit.
Et qr terra aq̄ & aer lz sint nālia talia vt frigida & sicca &
frida & humida: & cal's aer & hūidus: p accñs tn̄ aliqñ sunt
frigida aliqñ cal'a: q̄re putrescere pñt: putredo. n. cātur ex
frigiditate caloris inati: accñte tn̄ ex iflāma° extranei. 4° T.c.6.
metheo. cū Gal. 3. ℂ Dubitat. qr pōit terrā & aquā putre Dubium.
fieri cū sint simplicia: & nullū tale vt dictuz est putrescat.
Ampli⁹ scribit aerē nō putrefieri: cui⁹ ꝯriū di metheo. 4: T.c.6.
Videlz vniuersa putrefieri pter ignez: etenim terra & aq̄
necnō & aer putrescere: & silr p pma. Adhuc est calidus &
humidus: qð aūt tale putrescat pz metheo. 4. ℂ Dōm q̄ Sola.
nullū eltuz simplex & purū putrefit: cū in ipso nō sit aliqð T.c.6.
exneū etherogeneū qð ad putredinē moueat: & pp h̄ ignis
qr talis perseuerat nunq̄ putrescit. Si aūt putrescit aliqð
alioꝝ eloꝝ: hoc pp eius euenit ipuritatē & admixtionem
vnius cū altero: & iō qr terra aq̄ & aer se contangunt pmi
scent adinuicez: & ipura reddunt & sepe putrefiunt: & qm̄
ipsoꝝ q̄litates nō sunt insepabiles sp manētes: vt dcm̄ est
de igne. ℂ Ad aliud dicēdū q̄ logt de aere hic ifimo cō Tunica
tinens dicto fumis & vaporib⁹ ignitis ipurato: triplex eni duplex.
tunica siue iterstitiū est aeris. metheo. p. quaꝝ infima cali Cap.2°.
da & humida plus. me⁹ frida & humida: supma vō calida &
sicca: cū tn̄ ei⁹ nā ponat nālr cal'a & hūida relatiōe alioꝝ
eloꝝ. Hic aūt smo est de aere supioris tunice magis: qð
ostēdit cū inqt aer igne plenus: cū aūt ꝯñter subiunxit: ter
ra aūt & aq̄ &c. aerē pro pma tunica audiuit cōcedens ipz
cuz terra & aq̄ putrescere. ℂ Ad aliud dōm q̄ lz putrefa
ctio fiat per cal'z & humidū: nō tn̄ aer putrefit: qñ remāet
purus & sincerus & simplex: cū nō sit humiditas exnea pu
trefactiua cōmixta: & h̄ ē aer supior purus iflāmat⁹: pui⁹ T.c.22.
ether & maxime sm Anaxa. celi & mūdi: & metheo. pmis. Cap.2°.

ℂ Problema. XX. Antiqua.

Ropter quid super nebulosa calidio
ra serenitatib⁹: Utrū sicut antiqui di
cebāt: qr stelle frigide. Aut valde hoc
est absurduz: sed qr vaporat: super si
gnificandum aūt q̄ in trāquillitate aeris ros &
pruina fit

pruina fit. Quãdo qdem igit̃ serenitas fit: exhalat calidũ a quo sursum ducit̃ humidũ: q̃re frigidus aer: ppter qd᷑ ⁊ irrorat dimissum humidũ a calido. Quãdo autem super nubes fiunt: reseruatur propter quod non fit ros neq3 pruina existentibus nubibus circum terram. ergo manens calidum facit estum. Noua.

C Cur celũ nubilũ tepidus fit: q̃ȝ apertũ ⁊ placidũ? Utrũ vt veteres auctores dixerunt: q2 stelle frigide sint. An id absurdũ admodum est: sed q2 celo sereno vapor extringi melius põt. indicium q vẽto silẽte ros ⁊ pruina cõsistũt. Cũ igr̃ serenum est: calor difflat̃ quo humor eruit̃ atq3 effert̃: itaq3 aer frigidior fit. Qua de causa humor a calore demissus irrorat. ast cum nubilum est arcet̃ ⁊ cõstat: quocirca nec ros nec pruina cõtrahi põt cum nubilũ est. Ergo calor ad terram remanens: vt facit tepor amplior esse possit.

Repetit 17. vt amplius manifestet. d. q̃re loca aeris nubibus plena calidiora sunt serenis ⁊ depuratis locis. C Deide [Utr̃.] Soluit fm alior̃ opi. d. cãm eẽ fm antiquos frigiditatẽ stellar̃ infrigidãtiũ aerẽ cõtinẽtẽ cũ sint frigide tñ absq3 ipedimẽto cõspiciẽtes ipm: nesciẽtes. n. hi frigiditatẽ ptinẽtis in ppriã cãm deducere: decipiunt̃ p decipulã fm nõ cãm vt cãm. C Deinde [An q2.] Ponit aliã solonẽ ⁊ pmo ipugnat pfatã. d. fore absurdã falsitatẽ dicere frigidas stellas vt antiq senserũt: cum dictũ sit eas calefacere p motũ ⁊ lucẽ. 17. C Deide [Sed q2.] Subdit verã solonẽ. d. q cã hᵒ est euaporatio infrigidatiua: q̃ accidit dũ aer seren⁹ existit: qd᷑ apparet: q2 ros ⁊ pruina q̃ sunt frigide fiũt in aere sereno existẽte ac trãqllo: ⁊ qñ serenitas accidit in aere: calr̃ exhalat ⁊ dissoluit̃ ei⁹ dissoluta mã per qd᷑ humidũ ei⁹ eleuabat̃ sursum: aer reddit̃ fridus: q̃re humidũ derelictũ a calido irrorat cadens deorsum infrigidat ptẽter nos ptinẽs: sed h nõ cõtingit nubibus pmanẽtib⁹: qm̃ calr̃ in eis pseruat̃ tanq̃ȝ in subtro dẽsiori facta ipressione. vñ nõ accidit ros neq3 pruina dũ nubes pmanent incõtinẽte circa terrã. Dicit aũt circa terrã: q2 nubes pñt esse intãtũ eleuate q rorẽ ⁊ pruinã secus terrã nõ ipediẽt: vt appet in mõtib⁹ altissimis vbi ptinue fere sunt nubes: ⁊ tñ ros ⁊ pruina fiunt circa terrã. Tũc cõcludit intẽtũ pncipalr̃. d. itaq3 calr̃ pmanens circa terrã nubib⁹ inclusum caliditatẽ iducit intẽsam: q̃re nebulosa serenis sunt calidiora vel minus frida: accidit tñ iterdũ: q si tpe intẽsi caumatis nebula aliq̃ solẽ trãseũdo coobumbret ipm: videri remitti: si tñ pmanẽs dens et qd᷑ dictũ est accidit euidẽter. C Dubitat̃ de nã stellar̃: videnr̃. n. calide p Aris. irridẽtẽ ãtiq̃s ponẽtes eas fridas. Adhuc Com. celi p. stelle in rei veritate nõ agũt frigiditatẽ sed calores siles vnicuiq3 elor̃: qd᷑ ma^m est in luna q̃ opat̃ in aliqbus ma^e: subditq3. estimo q Auic. dicit q faciũt ifrigidationẽ ⁊ calefactionẽ ⁊ h remotũ est ⁊ ex̃ fundamẽtũ. Et si fuerit erit fm opationẽ. Rursus illud est calidũ qd᷑ calefacit. hec vo stelle p motũ vt tactũ est agũt ⁊ lucẽ. Oppo^m ei⁹ iudices sentiunt astrorũ ponẽtes eas frigidas calidas siccas ⁊ humidas fm q̃tuor elorũ nãs. Saturn⁹. n. fridus ⁊ siccus. Juppiter ca. ⁊ hu. Mars ⁊ sol ca. ⁊ sic. Uenus ⁊ luna fride ⁊ hu. Mercuri⁹ sũt indifferẽs: siccior tñ. Palã videm⁹ cõtinens pmutari ad friditatẽ qñ fit solis ⁊ lune copula cum fridis vt saturn⁹ maxie: ⁊ in locis celi frigidis vt scorpiõe ⁊ capcorno: q aũt hᵒ cãtiuã frigidũ: cũ effectũ opȝ in suam cãm reducere oẽm tñdẽ positiuã. C Dõm vtcũq3 visum est. 17. q stelle pñt dupl'r cõsiderari. aut fm se formalr̃: ⁊ ita neq3 sunt calide: fride aut hᵒ: cũ ea q̃ his afficiunt̃ sint ex elis cõstructa: quor̃ he q̃litates sunt pprie: q̃ aũt talia corruptibilia sunt necio: cũ ex pñys cõponant̃. Corp⁹ aũt celeste icorruptibile ac pñetatis imune. nã. n. exemit ipm ab eis tanq̃ȝ ingenitũ ⁊ icorruptibile. p celi. vñ vocatũ est 5ᵃ essentia siue nã: sic ẽt senserũt chaldei: tpe q̃ɋ phia fuit pfecta sicut dicit Aris. tpe Com. p celi. Alio vo mõ fm cor̃ opationẽ vt innuit Com. vel effectũ. ⁊ id dupl'r. aut cõem: puta motũ ⁊ lucẽ: ⁊ sic cũ hᵒ hẽant calefacere calide sunt: ita q ẽt luna iuxta illud q̃rti de partib⁹: noctes plenilunij sunt calidiores pp lumẽ lune: aut p ppetates effectiue eisdẽ attributas: vt motui ⁊ vino caliditas ascribit̃: ⁊ tunc vt mõstratũ est: q̃dã sunt calide alie fride ⁊c. ⁊ de h sufficiẽter qdẽ tractatum est dĩia Cõciliatoris. 4. C Ad arg⁹ igit̃ dõm ⁊ pus ad sermonẽ Arist. q oẽs stelle sunt calide rõne motus ⁊ lucis: vel q absurdũ est dicere ipsas simplr̃ frigidas sicut pnũciauerunt antiq: cũ q̃dã sint calide pprietate ẽt effectiua. C Ad 2^m dõm q fortassis Cõmen. minus sufficiẽter dicit stellas nõ agere frigiditatẽ: sed calores similes vnicuiq3 elor̃: qd᷑ id videt̃ eẽ per accñs: q2 nõ per se pducit̃ ab agẽte: corpora vo celestia sunt agẽtia cor̃ q̃ sunt hic: si igit̃ frigiditatẽ ⁊ alia hᵒ nõ per se inducant sequet̃ ea per accñs ⁊ in vniuerso existere: amplius cum oẽs forme subales corpor̃ hᵒ sint ex virtute celestiũ corpor̃: pñs fit q ipsor̃ virtute sint ẽt q̃litates spẽ cõicãtes elor̃ que sunt ca. ⁊ fri. ⁊ hᵒ. Rursus vt apparet 2ᵒ ⁊ 10. meta. cũ reperit̃ aliq̃ passio in pluribus vniuoce: opȝ eã tandem in vnũ aliqd supmũ deducere pmũ: vt caliditatẽ in ignem ⁊ tandẽ in orbẽ: ⁊ luciditatem in sole: cũ igitur frigiditas sit talis: opus erit in aliqd superius pmũ ipsam tandẽ pducere: vt in aquã ⁊ demũ in saturnũ: modificauit se tñ Com. cũ subintulit: ⁊ si fuerit erit fm operationẽ. effectiue nãq3 id positũ. C Ad aliud qdem dõm ẽt vt apparuit.

Margin notes: Solo. Stelle dupl'r cõsiderari posse. — T.c.13. ⁊.22. — T.c.5. T.c.4. — Dubium.

C Problema. Ultimum. Antiqua.

PRopter quid in altis domor̃ aer euẽtat ⁊ maxime in serenitatib⁹? Aut q2 aer multũ vacuus est quidem fm cõcretionem. Quando igitur incipit in terra fluere cedit aer qui est in domo ⁊ contrahitur: hoc aũt concedẽte tẽpore multũ vacuus fit magis exterior ⁊ regionẽ multam hȝ. In hãc igit̃ regionẽ cadit qui ex domo aer existens plenus ⁊ fertur in hanc regionẽ: ppter pendere ⁊ naturã vacui non posse econtra fulcire fm multas ipsius partes: hoc aũt accidente consequit̃ ipsum propinquius: propter ante visum posita multa exterius lato interior locus multum vacuus fit exterior aut densior ⁊ iter̃ ab exterius intra fertur ⁊ hec mutantur. Noua.

C Cur altis edib⁹ aer soleat ventilari reciprocariq3 psertim cũ tẽpus qetũ est? An q aer plaxo quodã ptextu ⁊ hiatu lento est. Ergo cũ hic extrinsecus introire inceperit: cedit ⁊ cõtrahit̃ aer quẽ domus continet: quo collapso adductoq3 inanior redditur qui foris est: ⁊ spatia multo laxiora capescit: que in spatia aer domesticus re-

labitur: ferturqꝫ expedite eodē: qm̄ z ipse pen-deat: z natura inanis reniti nequeat: qđ cū per multa ei⁹ mēbra euentat: ꝓxim⁹ hūc aer sectaꝰ: adductus ꝓpulsione primoris. Tū eo large fo ras iā ꝓfluēte: loc⁹ intern⁹ inanis redditꝰ: z vacuus: externus cōtra repletꝰ: spissescitqꝫ: ac dein de in hunc modū reciproco fluxu actitatur.

Explicit vigesimaquinta particula.

Quare in domibus altis situatis in aere spatio apto hostys z fenestris coaptis z ꝓprie ab vno latere accidit euētatio z cōmotio cōtinue aeris successiue z maxime cū aer fuerit semiserenus. tūc.n. subtilior ampli⁹ cōcitatꝰ. Deinde Aut qꝛ. Solutio. dicēdū qꝛ aer circa locū eminētē extra valde vacuus rōne cōcretiōis siue cōmixtiōis: cū sit subtil expāsus porosus: qm̄ incipit moueri z discurrere hincinde: tūc aer retētus in domo cedit ei: Ibi enim in seipsꝫ: vt forinsecus adueniēs locū hr̄e valeat in domo: facto vō h̄ diutius locus ꝯtinēs aerē exteriorē redditꝰ ampli⁹ vacu⁹ z rarus: multā.n. regionē paucus aer ꝯtinet: ita ꝙ aer demū q in domo cōgregat⁹ replens ipaꝫ in aerē deflait exteriorē: z hoc accidit ꝓpter depēdentiā z iclinationē quā hꝫ aer interior ad exteriorē z eꝯ: z qꝛ vacuitas seu raritas aeris nō pōt se fulciri siue substare fm̄ plures ptes eꝯ resistēdo aeri q est in domo; z qꝛ nā horret ne vacuū accidat: tunc aer dom⁹ ꝓpinqu⁹ aeri exteriori rarifica to cōsequꝰ: z puenit in ipm̄; z replēdo locū ei⁹ sicut aer loci exterioris pmo repleuit locū aeris interioris. Et qꝛ itideꝫ cōtingit videre h̄ facto: puta exteriori aere domus multō ad exterius defluxo: ꝙ aer interior reddaꝰ valde vacuus siue rarus: vt pus extiterit: z exterior redditꝰ aggregatiō densus: sic ēt antea cū incepit domū intrare: tūc palaꝫ hic aer domus suscipiꝰ z recipiꝰ a pexīte ꝯctione facta ei⁹ in seipso: ita vt fiat euentatio aerisqꝫ cōmotio cōtinue de ex introrsuꝫ ac eꝯ in domib⁹ hꝫ. Et pōt h̄ sermo talr cōponi: vbicūqꝫ aer vni⁹ ptis hꝫ depēdentiā z iclinationē ad aerē alteri⁹: vnus ꝯtinue successiue i aliū moueꝰ: ꝓpter vacuū qđ corporibus nō pōt intercipi: sed talis est aer qui est ex domū ad eū q intra z eꝯ: eius.n. est nāc: quare ꝯtinue erit cōmotio z euētatio vnius ad alteꝝ successiue.

Quarto phy. tract. de vacuo.

Incipit vigesimasexta particula: de his q̄ sunt circa ventos.

Problema. I. Antiqua.

Ropter qd subsolanus solus vēto rū ad se trahit nubes? Aut quia ab altiorib⁹ locis flat: sunt.n. que sunt apud oriētē altiora eis q̄ sunt apud occidētē. Signū aūt magnitudo z ꝓfunditas maris qđ est apud occasuꝫ. Flans aūt sursuꝫ in ꝯtrariū: lineā facit motui ꝓfunda ad terrā habēte: occidēs vt dictū est locis terre que est apud occasuꝫ: ꝯtrahens nubes ꝓpter figurā linee: repercussione q̄ illic est ad se ipellit ipsas: facit aūt solus reliquoꝝ hec. In eo quideꝫ ꝙ altiora hec sunt: hec vō cōtraria sunt loca: apud que ex inferius in rectū motum accidit fieri cōuexa ad terram habenteꝫ: ꝙ repercussio non fit ꝓpius: in eo ꝙ non ad terram habentem aerem: habet vltimaꝫ motus: in quo neqꝫ nubes sunt circa terram. Minus aūt concauus: z in eo ꝙ subsolanus non est humidus: quare nō consistens minus: manifestus est ipsi faciens quod non facit. Noua.

Cur vētus cecias solus ex oīum vētoꝝ nūero nubes ducere ad se possit? Utrū ꝙ vēt⁹ aduersus reflat eodē tp̄e. An qm̄ de locis eminētioribus spirat. Sunt eni ptes q̄ ad solē oriētē vergūt eminētiores: q̄ q̄ ad occasuꝫ: indiciū maris occidui magnitudo facit z latitudo. Qō cum desup in aduersuꝫ spiret: lineā sua delatiōe ista terrā versus cōuexā agit: regionēqꝫ inuadēs vt dixi occiduā: nubesqꝫ per linee sue figurā ꝯtrahens ad se: suo inde reflexu eas vocat atqꝫ impellit: qđ solus hic ꝓpterea facit: qꝛ cetera loca vel editiora sunt vel submissiora: que versus vt aut de imo aut e directo flatus feratur deuexus terrā versus necessitū sit: ita vt ad postremum reflexus effici nullus queat: eo ꝙ flatus non ad terram subditaꝫ aeris amplitudini sine protrahendi faciat: nec vbi aer cogi in nubes possit. Subsolanus ac ceteri minus caui: qm̄ humidi non sunt: nubes non cogunt: itaqꝫ vel nullaten⁹ vel minus id ipsum facere possunt.

Determinatis ꝓblematib⁹ vlioribꝰ circa aerē: agit de his q̄ circa ei⁹ ꝓprietatē siue passionē attēduntꝰ: puta vētos: in quoꝝ qdē ampliorē expōnē pmittanꝰ q̄dā cōia de nā seu eē vētoꝝ: qd aūt sit visuꝫ est. 17. c. Sunt aūt eius cāe q̄tuor sicꝰ alioꝝ nāliū. s. mālis formalis efficiēs z finalis. Mālis si qdē est exhalatiōis sicce mltitudo a terre corpe maxie resolute: mot⁹ aūt pncipiū z forma a supiorib⁹ existit. metheo. 2°. z Auic. 2° pmi. z a sole efficiꝰ amplius: cui⁹ finis est aerē depurare: z ipurrescibilē ꝯseruare. Subdaturqꝫ deiceps descriptio vētoꝝ: qua situs numerus z ipsoꝝ habeaꝰ sufficiētia: que multiplex reperiꝰ in idē satis cōcidēs tādē: vna siqdē est Arist. 2° metheo. z de mūdo. cui ꝯsentit Seneca. 4. q̄onū nāliū. Fꝫ eni. 12. puncta in sphera designata. 12. erit vētos assignare: sit igiꝰ pmū punctoꝝ circa polū antarcticū magis vt ostēdiꝰ circa tropicū cancri seu torridā designataꝫ ȝonā. t. Circa vō paralellū antarcticū v̄sus oriēs. m. iuxta paralellū tropici capcorni. d. sc̄ꝰ eq̄torē. b. circa paralellū tropici cācri. e. apō paralellū arcticū. l. circa polū arcticū. i. secus paralellū arcticū. i. sc̄ꝰ paralellū arcticū v̄sus occasuꝫ. k. circa paralellū tropici cācri. f. iuxta equatorē. a. apō paralellū tropici capricorni. c. sed circa paralellū antarcticū. n. Scōm aūt Uarronē suscipiꝰ ventoꝝ distō penes ortum triplicē z occasum siue trinū solis: fm quattuor tēpora variatū: est.n. ortus hyemalis vernalis z estiualis: z simplr occasus fm tria puncta iam duplata ab Arist. circa paralellos tropicoꝝ z equnoctialē: ita vt. 6. ide surgār vēti: imaginaꝰ ēt punctū vnū in meridie reliquū in septentrione z inter pūctū meridiei z ortū hyemalē vnū punctū z ortuꝫ estiualē: z septētrionis punctū aliud: z id a parte oriētis: z similr duo altera ex parte occidētis puncta: ita vt omnia in numeꝝ vt pus consurgant duodenariū. Et hec quideꝫ descriptio cum ea que Isidori ethymologiaruꝫ z vniuersaliter omnis concidit in eaꝫ que Aristo. subtiliter penes pūcta sphere imaginata: differūt.n. nominibus magis in re conuenientes

Uētoꝝ cāe quattuor.

Cap. 2.

Cap. 2.

re conuenientes nisi q Arist. nõ ponit aliquẽ ventuz perflare a puncto.m.ita vt tñ remaneant.xi. venti. Alij vo ponunt austrũ africum z libanotum. Est z cõis ventorũ denotatio his versib' scita: vltatiqz no cõsona visqueqqz vt perigraphie ostẽdent. Sunt subsolanus vulturn' z eurus eoy. Atqz die medio noth' heret z africus austro. Circius occasuz: zephirusqz fauonius afflãt. Adueniũt aeglo boreas: z chorus ab arcto. Halyabas vo z° theo.pcidit cũ eis: nisi qz chorũ collateralẽ a sinistro boree ponit z non fauonio: vt reliq a sinistra. Silr locat circiũ fauonio a sinistra collateralẽ. Alij vo ponunt sinistrũ boree. Cõis tamẽ secũ cõcidit denotatio in hõ. Sunt et fm Arist. vẽti.12.signis totidez deputati. Apud vo nautas solos ponunt.16. quoz.8.pncipaliores asserunt.z.8.secũdarios z mediũculos. ¶ Notãdũ q lz descriptiões ponant circulares: sunt tamen tympanales magis qlis est terrena habitatio.z° metheo.ita vt.12.sint circa torridam zonã z totidez vltra versus polũ antarcticuz. ¶ Notandũ et q ventorum nã oĩuz sicca est z frigida cõsequẽter mãliter cũ fiat ab exhalatione que hõ formalr. diuersant vo fm q illã acquirunt a partibus per qs cõtingit ipsos flare.ita vt meridiani calidi sint z humidi: oriẽtales calidi z sicci: tẽperate tamen: septẽtrionales frigidi z sicci: occidentales frigidi z humidi. Uentorum aũt perigraphie sunt hõ: hic debet esse figura que ostendit perigraphiam ventorum.

¶ Quare subsolanus solus ventoz.12.trahit z congregat nubes ad sexũ aere vt ceteri videant debere potius ipellere. ¶ Deinde Aut qz.] Soluit dupl̃r. z p̃ ad p'm ptẽ q̃stĩ explãz.d.id eẽ qz subsolanus pflat ex locis eminẽtiorib' terre pueniẽs ad nos versus occidẽs. sufflat.n.a pte oriẽtis: z loca oriẽtalia z eis ppinq z ppue circa oriẽs estiuale (terra.n.magis eleuat circa septẽtrionem oriẽtalem.) metheo.z°.altiora sunt qz occidẽtalia: qd pbat significatione.d.eam haberi ex magnitudine z pfunditate maris exterioris circa occasuz: qd est brachiũ maris rubi sicut mare lubetense directũ per cõfinia dacie anglie z normanie in gades Herculis hispanicas: ita vt mari Romano dicto mediterraneo circa marocianã ziungat angustiã: tali igr dispõne terre sic se habẽte: cuz perflat incipiens ab eo qd est eleuatũ motu suo in zriũ vt in depressiuz lineaz causat pfunditatẽ versus terrã habẽtẽ: cũ aũt occurrit vt tactuz est locis q sunt circa occasus pp̃ter refractionẽ q illi accidit ex figura linee q cõsurgit in terrã respectu motus venti: videnẽ illi impelli versus pncipiũ ipsius refracti: ita vt eas appareat ad se subsolan' attrahere. Et addit repetens mediuz sue deductionis q solus subsolanus nubes ad se trahit: eo q partes per quas incipit flare sunt eleuatiores z in quas tendit depressiores: accidit eni talis figura ac si arcũ imagineris tensum iacentẽ super dorsuz eius taliter vt chorda sit eleuata superius directe ipsius ita.

¶ Notãdũ q hic sermo nõ verificatur fortassis i vniuerso: cuz terra z aq̃ vniformiter magis se habeant: neqz in parte ipsi' minori. nã sic alicubi oriẽtalia sunt decliuiora qz occidẽtalia q rursus denotat cursus aq̃z versus oriẽs: vt lõbardia se habz ad alpes versus burgũdos: sed h magis verificãtur parte vniuersi vt in tota habitabili ac nr̃a. ¶ Deinde Dic aũt.] Assignat cãm scđe partis.d.q loca in quib' accidit fieri motũ fm rectũ in parte inferiori ad superiorẽ sunt loca occidẽtis opposita locis orientis predictis: eo q linea que in his constituit ex flatu venti habet conuexum inferius versus terrã sicut premissa cõcauum habebat: ita vt situs arcus z chorde h per oppositũ imaginetur priori: nã si fuerit talis dispõ linee z mot' vẽti nõ interueniet repercussio: ita vt vẽtus cogatur retrocedere z videat attrahi. Cuius qdem causa est qz venti perflatio non cõcitat aerez tali motu: q eius alte z extremũ perueniat refractũ ad terrã: imo tendit amplius in sursum versus celũ: z iõ nubes in talibus locis minus cõgregant circa terrã qz in locis cõcauis: cũ in his nõ sit concaua superficies siue linea sz magis: z i eo aliã videt subdere cãz.q.d. põt et causa pbabilr adduci alia: qz subsolanus nõ est humidus: imo ca. z sic.z° metheo. cũ diu fuerit sub solis potestate subtiliatus ventositate agitatiua vt multũ resoluta calido ab ipso solari nõ est ventosus grossus turbidus. vnde cum nõ sit permanens vel densus ipetuosus motus ipsius minus manifestus: ita vt non percipiat fere respectu alioz z maxime austri: z iõ putat facere vt attrahere nubes ad se: qd forte nõ facit: sed alius vẽtus in oppositũ perflans eius. nã cũ hoies cãs cuiusqz effectus certe ignorant multotiens in non cãm vt cãm reducunt sicut visuz est priori.20. Et qz hõ solutio magis videbatur ad homĩnem fore qz ad orationem non fortassis denotata fuit per notam solutionis aut. vt cõmuniter relique. Cap.z.

¶ Problema. II. Antiqua.

Ropter quid boreales annuales sunt auster aũt non? Aut fiunt quidem austri: sed non cõtinui: qz lõginque a nobis principiũ austri est: sub borea aũt habitamus: amplius vel annuales qdem boree cõsistente aere flant: estate aũt flant: austri autẽ vere: quãdo minus cõsistunt que sunt circa aerez. Adhuc aũt austri quidez humidi: humido aũt superior locus extraneus est: propter quod velociter soluitur: que in ipso consistunt humida erratica sunt. Unde non solo in eodem loco transmutantur z aeris motum: moto autẽ non in eodem: ventos alios accidit fieri: est enĩz ventus aeris motus. Noua.

¶ Cur aquilones anniuersarij fiant: austri non fiant? An austri quoqz fieri possunt: sed ztinui: qz initiuz austri longe a nobis est: aquilonis in vicino est: quippe cũ sub aquilone habitemus. Item aquilones anniuersarij trãquillo aere spirant: quippe qui per estatẽ moueri solent: austri vo oriuntur: cũ aer minus gelscit: addo etiã q auster humidus est: humido aũt superior locus alienus. Quãobrẽ humores qui eo in loco cõsistunt cito resoluunt: z euanescunt: z cũ humores erratici vagabundiqz sint accidit vt aer quoqz eodez ducat quo humores ipsi varie dilabantur. Quod cum non loco eodem agitetur efficitur porro vt flatus diuersi oriãtur. flatus enim non nisi motus aeris est.

Quare venti boreales flantes a septẽtrione fiunt vt cõtinue de anno in annũ tpe determinato illoqz pdurãte: sz z q̃re australes veniẽtes a pte meridiei pdictus in h sunt oppositi. ¶ Deinde Aut qz.] Soluit tripl̃r.

Primo quidez per interceptionē. d. q austri ēt fiant determinato tpe anni: sed qr nō sunt adeo ꝯtinue ꝛ diu pmanētes vt boreales: ita putanꝫ nō fieri: cū nō sic ppendanꝫ: sꝫ boreales videnꝫ ꝯtinuari postq̄ incipiūt: ꝛ diuti⁹ pdurāt: eo q nos sum⁹ habitātes loca a qbus venit boreas. si igiꝫ

Arist. fuit de .5. climate. Arist. fuit habitās sub borea q fuit de .5. climate vt tactuz est. 14. multo ampli⁹ habitātes .6. ꝛ .7. erūt sub borea morantes: ita vt plimos hēant boreales. paucos vō australes illoꝝ respectu: sꝫ plurimi vētoꝝ sint boree ꝛ austri: ꝛ hoc

Cap. 2. ēt ōnotat Arif. metheo. 2⁹. ¶ Deinde [Amplius.] Assignat aliā cāz. d. q boree ꝯtinuanꝫ hora anni dterminata: ꝛ fiūt aere pmanēte ꝛ firmato ꝛ in eē suo: qr vtplurimū pflant estate post estiuos tropicos: cū aer firmatus est in caliditate ꝛ siccitate. metheo. 2⁹. sꝫ austri pflant fere ibidē ꝛ 15⁹. qm ea que sunt in aere min⁹ pmanēt stabi'. vt. n. alterabile maxie cū sit mediū trāsitus qsi hyemis ad estatē. vñ dubitatū est de ipsius. 4. vt visuz est. quare cuz boree pflent aere iā cōsistēte. australes vō minie ipsi⁹ ampli⁹ poterunt determinato tēpore fieri austris ꝛ continuari. ¶ Deinde [Adhuc.] Assignat tertiā cām. d. ēt hoc contingere: qr auster ꝛ vlr vētus meridiei est humidus apud nos ꝛ ēt calidus: sꝫ humido vt aqueo ppē loc⁹ supior est alien⁹ ꝛ ꝯ nāz eius: ꝛ qr humida sibi cōsociata ipm sustētātia velociter ab eo dissoluunꝫ ꝛ decidūt: eo q humida igrossata i aere sunt erratica huc ꝛ illuc tendētia fere absq3 ductore: cum humiditas sit mālis ꝛ indeterminata maxie. Vñ nō solū pp suū errare trāsmutanꝫ humida fm eūdē locū: ꝛ ibidē accidit fieri motū aeris: imo aere moto cōtingit fieri ventos nō fm eūdez locū: sed fm aliū: in quo moueꝫ: eo q vētus est aer mot⁹ vel passio causata ex aeris motu. 17. ꝛ per ꝯns si nō fuerit in eodē loco: cū ipse fm locū diuersificeꝫ per quē trāsit vt ptactū est: non pmanebit ventus au-

Dubium. stralis. ꝛ id 50⁹ itidē scribeꝫ. ¶ Dubitaꝫ. qr dctū ē austrū fore humidū: cū ipse sit ventus: ꝛ is aer motus ꝛ in. 3. pcedentia scriptū sit aerem nō humectari: nō auster igiꝫ ante

Solu. alios vētoꝝ humidissimus. ¶ Dicendū fortassis q ventus non est aer motus: aut dulcius q dupliciter est humidum: vnum quidez vaporosum aquosum ꝛ tale non consociatur aeri manenti in esse suo vt declaratum est tertia. est ꝛ aliud spūale aereum q effectiue quasi magis q̄ formaliter habet humectare: ꝛ tali humido ventus ꝛ aer dicuntur humidi: ꝛ de hoc. 10. pcedentis apparuit.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propē qd auster flat cuz pruina? An pruina qdez fit decoctione facta: pter decoctionē aūt ꝛ expurgationē mutatio in cōtrariū fit: cōtrarius aūt boree auster est: pp hoc āt i vere post flat auster. Dino aūt ꝛ nix ꝛ grādo: ꝛ aqua ꝛ ois h⁹ expurgatio decoctionis signa sunt: ppter qd ꝛ post pluuiā ꝛ hui⁹ tēpestates cadunt venti. Noua.

¶ Cur auster post pruinā spirare soleat? An qr pruina nisi facta decoctione haud vnq̄ ꝯsistere pōt. Mutatio āt post ꝯcoctionē purgationēq3 fieri in cōtrariū solet: aqloni aūt cōtrari⁹ auster est. Hec eadē cā est cur post niuē auster spiret: oīno n. ꝛ nix ꝛ grādo: ꝛ imber ꝛ ois id genus purgatio cōcoctionis indiciū est. Vnde fit etiā: vt post imbres ceterasq3 eiusdē generis tempestates flatus desistant: ꝛ consternentur.

Quare auster pflat cū fit pruina nix ꝛ h⁹. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. ꝛ p ad q̄situ. d. cāz eē: qr pruina cātur in aere ex decoctiōe vaporis ad mediū iterstitiū aeris eleuati: fit aūt h⁹ decoctio qr eleuans vaporē h⁹ est calm: cū aūt puenit vtute calidi ad mediū aeris: illic frigidū occurrit regiōis illi⁹: ꝛ vēt⁹ borealis extrinsecus calm cōgregare cogit itra vaporē: ꝛ coadunat itātū q suscitatū ꝛ fortificatū vaporē digerit: ceu corpora aialiū calīa cornosa incalescunt friditate hyemis ipoꝝ calido vigorato. Cū aūt pruine fuerit talr mā decocta: ꝯtingit demū mutationē in ꝯriū fieri rōne fridi ꝛ rōne loci: ac ēt ꝯtinuationis ꝛ discōtinuatiōis pruiū: qm mā fuerit decocta igrossaꝫ: oē eni decoctū cōstat metheo. 2⁹. qd aūt tale est reddiꝫ pōderosuz: qd ꝛ nālr petit deorsuz: ꝛ qr hi effect⁹ sunt ꝯry. s. decoctio mãe pruine ꝛ ipsi⁹ expurgatio: opz q fiāt a cāis ꝯrys: ꝯrioꝝ. n. ꝯrie sunt rōnes ꝛ cāe: sed boreas ꝛ auster cāuca h⁹ effect⁹ sunt ꝯry: boreas vō decoctionē opaꝫ pruine: cuz igiꝫ auster ei⁹ inducat expurgationē: ipsaz sui humiditate grauādo: vt ruat deorsuz: q̄re post niuē vel ei⁹ mām decoctā maxie necē fit austrū fieri: pserttz cū tūc aer humidus turbidus efficiaꝫ. ¶ Deinde [Dino.] Ostēdit 2⁹ ex qbus denoteꝫ decoctionis expurgatio. d. q vlr nix grando aq̄ per se cadens ros pruina ꝛ h⁹: cū fiunt ꝛ accidant significāt expurgationē vaporis decocti a calido fortificato per frigidū: ꝛ iō cum fiunt tales expurgationes in qbus venti sunt inserti decidunt ꝛ gescunt post expurgationē predictorum vaporum: aut in pluuias vel in pruinam aut h⁹: ꝛ que sunt hec visum est vtrūq3. 16. 8⁹. ꝛ de mundo. Cap. 2.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid venti aqua facta citius cessant? Quia concauitates cōcidunt nubis aqua facta: in quibus principiū venti consistit. Noua.

¶ Cur procelle: hoc est venti qui excussi nubib⁹ seuiunt: imbre superueniente ocius cessant? An quoniam aqua expressa ventres nubium consident vnde flatus origo est.

Quare vēti celerius cessant facta pluuia q̄ si nō fieret. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit. d. cām eē: qm cōcauitates siue vētres nubis postq̄ aq̄ fuerit depluta cadunt ad mediū in qbus cōcauitatibus pncipiū vēti gescit insertū q erat exhalatio sicca: ab aliquo pncipio efficiēte supiore mota: cū eniz ppter frigus cōstringēs vapor adunaꝫ: efficiꝫ humidus: ita q exhalatio spūalis humectata remolliꝫ pōderosa facta in mediū ceu frigido decidit.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter qd non ījdē venti vbiq3 pluuiales sunt? Aut qr nō ījdez vbiq3 ad mōtes ꝯtra flāt: sed alij iacēt ad alios montes. Vt eniz a cōtra nix fluctibus hic subsistunt magis nubes vbi nō possunt adhuc propellit eas ventus: subsistētes autem ꝛ repressē franguntur. Noua.

¶ Cur nō ījdē venti imbrē vbiq3 afferāt? An qr nō ījdē mōtibus vbiq3 occurrunt: sed alijs ptes alie sunt obiecte. Nubes eni ibi magis cōsistūt: vbi vētus nix quasi loca ardua superans depellere preterea nequit. Cum autē consistant premantur rumpuntur imbresq3 demittunt.

¶ Quare

Quare nõ sunt ydẽ venti in spẽ in oĩbus locis pluuiaꝝ cãtiui:sed qdã eas iducũt in vna dispõne loci:qdã in alia:ꝛ hi absorbent eas ꝛ serenãt i alia ꝛ eꝫ: qõ nõ videt cũ idẽ natũ sit inducere idẽ. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit p interẽptionẽ.q.d.qñ nõ ydẽ vbiqꝫ ꝛ per oẽ vẽti in oppositũ pflãt ad mõtes ꝛ obstacula:neqꝫ ad ipos pflantes eodẽ insufflant mõ:qꝛ alij adiacent ꝛ reflectunt in alios mõtes:ꝛ alij in alteros.nubes.n.subsistũt ꝛ cõdensant a vẽtis cũ difficultate influẽtib⁹ vltra id qõ est ꝫ eos vl oppositũ eis:puta mõtes pp eoꝝ forte obstaculũ:ad q̃s dũ defluẽdo pueniunt nõ possint vlteri⁹ aut vix ptransire:ꝛ reliq̃ ptes ipsoꝝ supuenĩẽtes nubes vehemẽter ipellant:ita ꝙ subsistũt ꝛ ꝯdensant ꝗfortiter. Quo sigdeꝫ pacto repͥmunt in seipsas ꝛ frãgunt:qb⁹ eqdẽ fractis pluuias necẽuꝫ est fieri:ꝛ iõ ꝗuis boreas ẽt in multis locorũ hẽat aereꝫ serenare:si tñ mõtes ĩueniat sibi oppositos in quos refrangat pdicto mõ:illic pluuiaꝫ generabit. Et silr de austro qui vt multũ pluuias cõcitat. ℭ Notãdũ etiam ꝙ nõ soluꝫ pp mõtes fit hꝫ talis diuersitas:veruꝫ etiã eo ꝙ qs est ppingor ortui venti vel remotior:naꝫ apud nos auster turbat ꝛ pluuiosũ reddit aerẽ:apud vo scotos dacos ꝛ norwegias vt exptus sum serenat:boreas aũt nobis ꝛ illis oppositũ opat. Cuius qdem rõ est qꝛ vẽtus suo motu depurat ꝛ subtiliat ꝯtinue q̃to plus pcedit:cũ aũt incipit grossus est turbidus ꝛ humectat⁹:nos aũt illis approping̃m⁹ austro ampli⁹:ẽt distam⁹ a borea:eis aut eꝫ:ꝛ silis ẽt tãgit dispõ.metheo.2°. In Cõstãtinopoli ẽt boreas claros salubris:in thessalonichio turbidus ꝛ morbosus:eo ꝙ illuc pueniat trãsiens sup mõtuosa ꝛ maria frida: huc aũt sup arida pluuiosa:ita vt ptes ẽt terrestres sibi cõmisceãtur minutissime:de austro aũt ecõuerso omnino.
Cap.2.

ℭ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid sinceri occasus serenitatem significant:turbati aũt tẽpestatẽ? Aut qꝛ tẽpestas fit consistente ꝛ condensato aere quãdo quidẽ igit vincit sol disgregat ꝛ serenat ipm:quãdo aũt vincitur in nubes facit. Sigdẽ igit fortis fuerit cõsistentia confestim fit hic tẽpestas:si aũt imbecillior: non omnino aũt victa cõsistens expellit ad occidentem:hic aũt manet:ppter id qõ grossior est aer qui est circa terrã hyeme:cito aũt constituitur ꝛ alius:propter id qõ hꝫ principiũ ꝛ eleuationem ꝙ recipit ꝛ congregat adueniens sicut ꝛ matutinalis. Sicut in cõuersione vno resistẽte:ꝛ alij manent:ita ꝛ in aere: ppter qõ cito ꝛ confestim quãdoqꝫ fit: ꝛ in nubibus. Quãdo igit occasus turbatus fuerit:signum est forte ꝙ non vicit sol consistentia:multo tẽpore contrariante ipso:q̃re cõueniens est cõsistere plus. Et minus aũt est terribile quãdo prius tempestate existẽte:q̃ qñ ex serenitate hoc acciderit:illo qdem enim modo videt sicut fini esse:hoc autem modo principiũ constitutionis. Noua.

ℭ Quã ob cãm celũ purũ ꝛ placidũ:serenũ indicat tp̄s:turbulentũ hyemẽ prenũtiat? An ppterea ꝙ hyems aere cõsistẽte spissescẽteqꝫ fieri solet. ergo cũ sol euincit:discernit illustratqꝫ aerẽ:cũ euincit:nubib⁹ offuscat atqꝫ incrassat. Ex si cõstitio valida:hyems continuo luce prima erũpit. Sed si imbecillior fit:nec tñ ex toto succũbens:occasuꝫ versus depellit qõ cõsistit: ac inibi manet:eo ꝙ aer terre proximus hyeme instãte crassissim⁹ est:ꝛ mox reliqu⁹ quoqꝫ cõsistit:qm̃ initiũ firmamẽtũqꝫ obtinet stabilitatis:qõ suscipere atqꝫ colligere possit q̃rũ subinde accesserit. Ut eni in acie cõuersa in fugaꝫ: vno resistẽte ceteri quoqꝫ oẽs sistũt:sic i aeris rõne fieri solitũ est. Quaobrẽ cito imo repente interdũ fit:vt celũ nubilũ reddat:cuꝫ igit occasus est ptrbatus:cõstitionẽ minime victã esse a sole diu pugnãte firmissime idicat:itaqꝫ plus itẽ posse cõsistere cõsentaneũ est. Et qdeꝫ min⁹ timẽdũ:cũ hyeme pgressa:q̃ cũ post serenũ id accidit:qppe cũ illa rõne veluti reliquias quasdam restare:hac initiũ consistẽdi ortri videat.

Quare aere existẽte sincero ꝛ claro circa occasuꝫ:ita ꝙ sol retro aspiciens appareat cũ occidit idicat die sequẽti serenitas ꝛ qes in aere. Sed cum aer circa occasuꝫ fuerit turbidus nebulosus:ita ꝙ sol nequit videri tẽpestas ꝛ aeris turbulẽtia denuntiat agitatiua subsequẽti die:ac eꝫ de ortu aer cum fuerit purus quietus sole oriẽte significat vtplurimũ serenitas aeris fore i ipso. Cũ aũt turbidus agitatus tẽpestas ꝛ aeris dispõ pluuiosa significatur.iuxta illud. Sero rubens celũ cras indicat esse serenum. Mane celo rubeo aqua sine dubio. ℭ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit.ꝛ pͥmo tangit cãm pͥme partis.d.id esse qñ tempestas ꝛ inquietatio aeris siue aque inundatio accidit:cuꝫ aer consistit in seipso ꝛ condensat:sed qñ sol dominabit aeri taliter disposito disgregat aggregationem hꝫ existentem ac segregat vnde aer reddit serenus: ꝛ ideo bene dictũ est ꝙ aer purus circa occasum denotat serenitateꝫ. ℭ Deinde [Siquidẽ igit.] Assignat cãm scḋe partis:ꝛ pͥmo ostẽdit ꝙ tẽpestas põt duplici tpe cõtingere.d. pͥmo ꝙ qñ solis potẽtia superat ab eleuatione vapoꝝ fumosoꝝ:tunc cõdensant nubes:que sigdẽ cõdensatio ipsorũ siue earũ cõsistentia si vehemens extiterit eadeꝫ hora accidit tẽpestas in aere inde. Si aũt fuerit pdicta vapoꝝ cõsistentia imbecillior:nõ oĩno contingit statim tẽpestas: imo cõsistentia expellitur ab aliquo solari calore versus occidens:illic siquidem permanens ppterea ꝙ aer ppinquus terre grossior est eleuato distanti ꝛ maxime in hyeme:cum potẽtia solis nõ possit:tũc aerem disgregare ꝛ serenare:qescente vo pdicta vapoꝝ consistentia circa occidens:velociter cõstituit ꝛ consurgit alius vapor:eo ꝙ est in loco in quo põt hic pͥncipiũ ꝛ eleuationẽ: qꝛ mãm inuenit ab aere iferiori cõtinẽte:ꝛ agẽs a sole occũbẽte. vñ velociter recipit ꝛ cõdensat vapor eleuat⁹ cũ vapore prius existẽte circa occidentẽ:sicut ꝛ vapor matutinalis: alij vapori cõiungit de mane sole ipm attrahente. [Sicut.] Declarat 2° qõ dictũ de aggregatione ꝯsistẽtie vapoꝝ in nubes a silr.d.ꝙ sicut videm⁹ in cõuersione que fit in bello cũ fuerint in fuga.interdũ.n.euenit ꝙ vnus incipit stare: postea reliquus:deinde alius quousqꝫ iteꝝ vna fiat acies bellica pugne resumptiua. Silr cõtingit de vapoꝝ consistentia in aere cui⁹ quidẽ vna pars post aliã cõgregat qñ nõ silr fit tẽpestas. ℭ Notãdũ ꝙ hꝫ silitudo tangit etiaꝫ posterioꝝ vlti.vbi docet modus venationis vlis.dicit.n. T.c.27
Nota prouerbium.

contingere sicut fit in machine euersione: vno eniz stante alter stetit: ⁊ iō qñ ps vni⁹ cōsistētie vaporalis vni fuerit adiuncta celeriter: ⁊ mox tēpestas efficit. Et ppter h̄ contingit deinceps: cōcludit pncipal'r intētū. d. ꝙ cuz aer turbatus fuerit nubib⁹ in occasu: est significatio valida ꝙ sol nō hēat dñiuz: imo cōsistētia dñat ⁊ ipm vincit ɔ̄triando sibi diu. Quare sole supato a vaporali ɔsistētia vapoꝝ in nubes cōueniens est ꝙ maior efficiat cōsistētia ⁊ vaporū cōdēsatio: ⁊ ostēdit 2⁹ ex q̄ ɔsistētia violētior fit tēpestas: ⁊ ex qua nō. d. ꝙ tēpestas cū hɔ̄ oppositis est minus pcurrens: q̄ qñ fuerit ex ɔsistentia vapoꝝ in nubes cōgregata p̄us tpe anteq̄ mox faciat tēpestatē subsequēte imediate serenitatē aeris pōrē: ⁊ hec est ɔsistētia p̄ma. Cuius cā est: q̄r illa tēpestas q̄ fit ex ɔsistētia vapoꝝ ɔgregata ex parte post ptē: videt esse sicut finiens ⁊ terminans: facta eniz iā exhalatiōe ab ea ⁊ depditiōe sicut in belloꝝ fiat ɔuersio in aciez iridē: nō tm̄ pōt tm̄ ceu poterat acies cū sit iā minorata ⁊ debilitata: sed qñ fit tēpestas alio mō ex vna cōsistentia sil: mox pueniit saluatū pncipiū illius cōsistentie: in quo nulla facta est adhuc resolutio ⁊ mutatio: sicut cuz acies p̄mo fortis pcedens in belluz recenter ⁊ vehementius bellatur q̄ ex conuersione consurgens denuo.

Problema. VII. Antiqua.

Ropter qd tropee ex mari sunt? Aut q̄r quādo mare ppinquū. Aut q̄r cōtrarium est aure tropea: ⁊ est tropea vt reuersio aure: aura aūt que ex terra ad mare facta tropea aut huius reflexio. quare necesse est ex mari eē. Aut mare est ppter id qđ in mari coadunat fluens aer: nō cōstitui autem hoc in terra ⁊ reuerti discedens: quia mare in cōcauo est. Aer autem sicut aqua fluit semper in concauissimum. Noua.

Cur idē illi tropei mari spirare soleant? Atq̄ q̄r mare vicinum est. An q̄r tropeus apogee. i. flatui aberraneo cōtrarius est. Uersarius eniz tanq̄ reuersio aberranei est: quippe cū alternens flatus ex terra in mare pfluens fit: cui⁹ reciprocatio versari⁹ est: itaq̄ de mari terrā versus spirare necessū est. An venire inde putandum quoniā aer collectus in mari est: qui illo fluxerat. Sed rō cur nec in terra consistat: ⁊ reflectat cū pfluit ꝙ mare in cauo est. Aer autez modo aque ad id fluit: qđ cauissimum est.

Quare qdā spūs q appellant tropee a tropos qđ est ɔuersio fiūt in mari: nō āt sic in terra. Deinde [Aut.] Soluit. d. cām fore p̄mo: q̄r mare cōtinuuz est ⁊ ppinquū in se: ⁊ qñ cuz hoc fuerit ɔ̄triū ⁊ resistens motui spūali: tūc accidit fieri tropeā ppter refractionē ipsi⁹ retro. Est eniz tropea sicut q̄dā reuersio aut regyratio aure refracte retrorsuz. Et quia fecerat mentionē de aura notificat ipam. d. ꝙ aura dicit motus ille spūalis leuis: qui fit ex terra ad mare: sed reflexio retro hɔ̄ aure ad mare mote ex terra est tropea: ppter qđ cuz ex mari maxime fiat hɔ̄ reflexio necesse est tropeā ex ipso fieri. Deide [Aut quia.] Assignat scđo aliam cām. d. id esse: eo ꝙ aer motus ⁊ defluens coadunatur: taliter v̄o se habens f̄m quandaz mouet agitationē hincinde per mare. nō. n. pōt pdictus fluxus consimiliter in terra: ita ꝙ nunc reuertatur ⁊ recedat

Aura qd.

alias tanq̄ motū habens conuersiuū: sed in mari bene id pōt contingere: q̄r mare concauum est: aeris eniz motus in concauo mouetur semper: sicut aqua fluens que semper magis fluit in locum concauissimum.

Problema. VIII. Antiqua.

Ropter qd tropee flant? Aut ppter idem f̄m ꝙ euripi fluūt: vsq̄. n. fluere ⁊ mare fertur. Aer deinde quādo ɔ̄ cadit: nō pōt amplius q̄ sunt a terra ducere: ppter id ꝙ nō hɔ̄ vehemens principiuz motus ⁊ lationis: itex retribuunt. Noua.

Quid est ꝙ flatus moueat tropeos. i. quos versarios aut reciprocos appellam⁹? An eadē ratio est: qua euripi mari reciprocāte agitātur: nā ⁊ mare ⁊ aer eatenus fert: quatenus pfluere licez. Deide cū obice q̄dā ampli⁹ pgrassandi licētia his tollit: q terra pgunt: ob eā. s. rē ꝙ sue motionis delationisq̄ primordia paꝝ habeant valida: tunc reciprocantur ⁊ redeunt.

Quare spūs pdicti tropee vocati pflant. Deinde [Aut q̄r.] Soluit. d. cāz eē: q̄r tropee fiunt pp eādē cāz ppter quā euripi fiunt vēti siue defluxus denominati ab euro vel hñtes ripas bonas vt est videre in fluminib⁹ leniter fluētib⁹ ripas habētib⁹ eleuatas: in his aūt fiūt aure defluxus vel euripi magis q̄ in mari: vt tactuz est 16⁹ 23ᵉ. sicut eniz illi fluunt ppter congregationē spūs in vno loco: ita ⁊ tropee perflant: nō eni pōt spūs vētosus resolui ppter cōcauitatē maris: ⁊ hoc declarat: mare eniz ⁊ aer pueniunt quousq̄ motu quodā fluxiuo moueant: ⁊ tūc qñ ɔ̄triū occurrit cadit virtus aeris ⁊ maris nō potens ampli⁹ durare ⁊ moue ea q̄ sunt circa terrā: eo ꝙ nō fuit p̄ mot⁹ p̄nᵐ ⁊ deportationis validū: sic aer qdē ⁊ mare motus hñt p̄nᵐ vnde icceperūt: ⁊ indē reaccipiūt virtutē influxionis ⁊ motus sicut p̄us: q̄re tropee cōtinuat fluxus.

Problema. IX. Antiqua.

Ropter quid dicit nunq̄ nocturnus boreas tertiā accidit lucez? Aut q̄r infirmant venti q sunt a septētrione qñ sunt nocturni. Signū āt: q̄r nō mult⁹ motus aer mox flare: quando modica caliditas fuit: modica aūt ⁊ modicum mouet aerez. Finiunt aūt in tribus omnia: ⁊ minima in prima trinitate: quare ⁊ hic ventus. Noua.

Cur dici solet. Tertia lux nunq̄ nocturno aquilone laborat? An ꝙ flatus septētrionis imbecilli sunt: cum nocte spirare incipiunt. Argumētū enim non multū aeris esse motū: ꝙ eo tempore spirare exorsus est: quo caloris exiguuz est: exiguum nāq̄ caloris exiguū aeris mouet. Atqui flatus minimi omnes intra triduum finiuntur. ergo nec is diuturnior esse debet.

Quare cōiter dr̄ ꝙ borealis vētus incipiēs flare de nocte nunq̄ extēdit vltra tertiā diē: dcm̄ āt est nocte significāter: eo ꝙ die incipiens diutius durat vt patebit. Deide [Aut q̄r.] Soluit. d. cāz eē p̄mo: q̄r vēti veniētes a septētrione siue sit aq̄lo aut alius collateralis

cōmunicātes

cōmunicātes cōplōne adinuicē cū flant ī nocte adeo red/ dunt ipotētes: vt ipsoꝝ flatū ꝯtinuare nō possint: cū īsuf/ flatio fiat a calo spūali: ꝛ h aduenit pp duplicē frigidita/ tē. s. loci septētrionalis: ꝛ tpis. s. noctis: nālr enī nox est die fridior. ¶ Deide [Signū.] Cōfirmat p signū id zᵒ di. q bᵒ significatio accipitur: q2 aer motus non existit multe qūtitatis: g aūt talis statim pōt flare pauca ēt ipsius exīte calitate: ꝛ q2 modica fuit calitas modicū mouit aeris: fa/ cto aūt motu puo ꝛ rei puc quātitatis velociter cessat ipe. qre ꝛc. ¶ Deinde [Finiūt.] Cōfirmat 3ᵒ suasibilr: solonez aūt fortassis nouā inducit: ꝛ si nō subijciaꝝ aut solonis no/ ta. d. q oīa siue maxīa siue minima finiūt vel fiunt ꝛ pfe/ cta reddunꝝ in tribᵒ ꝛ pro. i. in pma trinitate q̄ nūerus est ternariᵒ: vn̄ ventᵒ borealis finiet saltē die 3ᵒ: vnaq̄q3 eniz res si dz eē pfecta 3ᵃ in se opᵒ fit saltē ꝯtinere: q̄ sūt iuxꝫ Pi/ thagorā pnᵐ mediū ꝛ finis: apud vo Arist. suba vtus ꝛ acci/ dēs. p celi. ꝛ hec gdē trinitas iuxta theologos vestigiū ap/ pellaꝝ: quo ī diuinoꝝ deuenimᵒ cognitionē: q̄ apud quos/ dā coꝝ ꝯstruiꝝ ex pondere nūero ꝛ mēsura. Scdm vo ali/ quos ex mō ordine ꝛ spe. vn̄ p celi. Pithagorici aiūt totū ꝛ oē determiata eē tribᵒ: q2 pnᵐ meᵐ ꝛ ꝯsumationē h3 nu/ merus: hic aūt est ternarius: pp qd a nā accipientes tanq̄ ipsius leges ꝛ ad sanctificatiōes deoꝝ vtimur numero h. puta ternario. hoc pbleme traditur ibidem. 13.

Vestigium qd lz theologos.

T. c. z.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter quid boreas qdem vicinans finibus terre non latet modici tempo ris existēs. Simul. n. flat ꝛ ē. Auster autē nō accedit propter id q lōge flat. Aut q2 ī nocte sol propinquus est regioni que est apud austrum: ꝛ calidiores sunt noctes ibi q̄ apud septētrionem dies: quare multus mo/ uetur aer: ꝛ nihilo minus q̄ post diem. Sed ca/ lidiores dies prohibent magis flare deficcan/ tes humiditates. Noua.

¶ Cur aquilo crebrius q̄ auster spirat? An qm̄ aqlo parti orbis terrarū hitate vicinus est: idcir co latere nō pōt. Simul eniz ex sui tpis breuita/ te ꝛ spirat ꝛ adest. At auster q2 elōgiquo admo duz nisi vehemēs sit venire nō pōt. Cur auster minus hybernis noctibᵒ q̄ diebᵒ spirat? An est qdē sol: noctis ēt tpe australi regioni ppinquᵒ: ꝛ noctes ibi tepidiores q̄ dies aqlonez versus: itaq3 aeris multū mouetꝝ ꝛ nihilo minus q̄ in/ terdiu. Sed calor dieꝝ vehemētior oēm absu/ mēdo humorē efficit vt minus spiret.

Quare cū boreas vicinᵒ sit finibᵒ terre: venit. n. a po/ lo arctico vbi termiaꝝ terra: nō latet nos etiā tpe pmanēs modico: imo p totū simul pflat statiz fere: s3 auster nō mox accedit ad nos: eo iā3 originato: qd accidit: q2 auster pflat ex locis remotis a nobis cū simus in 5ᵒ cli/ mate: ꝛ 6ᵒ. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit di. cām esse: q2 sol in nocte efficiꝝ ppinquus illi plage q̄ est circa australē locū: maxīe qn̄ fuerit in signis meridionalibᵒ: tūc enī noctes ca/ lidiores sūt apud austrū q̄ dies apud septētrionē. Pōt ēt verificari qd dī qn̄ sol fuerit circa signa septētrionalia: eo q magis tūc respicit ptes australes q̄ septētrionales: cū3 nō pueniat circa tropicū cācri: pp qd ī nocte circa austrū multimode aer p ventū mouetꝝ: ita q in nullo minus mo/ uetꝝ aer in nocte circa austrū q̄ postea in die. imo magis: q2 dies illi circa austrū cū sint calidiores phibēt vētū ma/ gis flare: cū desiccēt humiditates resolutas in spūs vento/ sos. Unde zᵒ metheo. venti vlīter nō fiunt in trāquillita/ te: nō eniz accidūt tpe magni frigoris sic cū3 est gelu forte exhalatione extincta vel madefacta ꝛ ꝯsumpta aut a cau/ mate suffocata: sed plurimū fiunt in tēporibus hori3 me/ dijs. Sic itaq3 boreas q2 ppinquus est nobis: eo q sub eo habitamus: vt dictū est: statim simul cū fit nobis occurrit: q si hoc nō esset: nō possemus eū sentire: cū eius mora nō sit lōga: sed auster q2 distat a nobis: nō mox occurrit: imo post tēpus: potest tn̄ hoc facere q2 aerem multum cōcutit ꝛ diu: nō solum enim fit in die sed in nocte etiam. Cap. z.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid ī cane auster flat: ꝛ hoc sicut aliqd aliud sit ordinate? Aut q2 calida iferiora sole longinquo existen te: qre multᵒ vapor fit: ꝛ multi vtiq3 flabant nisi propter boreas annuales: nunc au/ tem isti prohibent. Noua.

¶ Cur auster canicula oriēte moueaꝝ: idq3 lege nāe certissima fieri soleat? An ppterea q regio inferior orbis sole. s. remoto minus calidine m. Itaq3 vapor inde large emigrat ꝛ multi pfecto austri spirarēt: nisi anniuersarij phibent.

Quare stella oriēte q̄ dī canis: ortu. s. cosmico vl elia/ co auster tūc flat: qd euenit sicū aliqd nā stabi/ litū: vt est post hyemē ver ꝯsequi. ¶ Nōnᵐ q nō solus au/ ster flat tpe ortus canis ꝛ occasus: imo ēt oīs alius vētus: q2 tunc īuenitꝝ mā in aere spūalis: ꝛ si auster flat maxime metheo. z. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit. d. cā3 eē: q2 ptes ter/ re īferiores calefacte sūt: eo q sol diutius existit supra he/ misperiū calefaciēs aerē: ad cuiᵒ calitatē multᵒ vapor ele/ uaꝝ vndequaq3: tūc hēbāt flare maxīeq3 australes: nisi q2 vēti boreales g sunt annuales pprie: vt dictū est zᵒ tpe or/ tus canis phibēt australiū flatus: ꝛ iō dictū est ibide3 au/ strales flare nō tn̄ sūt ꝯtinui. ¶ Nōnᵐ q2 triplex est ortus ꝛ occasus illis oppositᵒ. Cosmicus siue mūdanus. Eliacus seu solaris: ꝛ Chronicus siue tēporalis. Est cosmicus: qn̄ si/ gnū vel stella oriꝝ oriēte sole: tūc cū canis ea q̄ est circa 5ᵐ gradū cācri p 3ᵃ oriꝝ sole in cācro ente: ꝯstat illos qdē dies eē calidissimos ac ēt humidos: calidissimi qde3 pp cōiun/ ctionem solis cū3 cane stella grādi: tum q2 sol fere puenit ad ꝫenith capitis lōgo pmanēs sup hemisperiū tpe: tum q2 pluribᵒ diebᵒ sol moraꝝ in vno loco fere cū accedit ꝛ re/ cedit a capite cācri: vt q̄si locus nō variet pmo zᵒ: tum q2 etiā leoni appropinquat g est domus eius vnica: humida aūt sunt ppter nām crācri: in quo sol existit: qui sigdē est humidus valde: pp qd a terra eleuaꝝ vapor ꝛ efficiꝝ ven/ tus pcipue australis ꝛ maxīe vbi pdicte cause calefacien/ tes nō pdominanꝝ vehemēter coꝝ exiccādo calore3: q si ꝯtingat eos aliqn̄ fieri validi existent ꝛ ipetuosi eradican/ tes arbores: ꝛ alia: fiunt eniz ex forti cā: eo q tūc nō eleua/ tur nisi vapor grossus multus pīs calefactus vehemēter: ꝛ q2 calidus est vndiq3: a se frigus expellit ad vnū locū3: ꝛ tunc calidū vehemētissime percutit vaporē eleuatū3: qui percussus impetuose aerem insufflat: ꝛ deijcit electa resi/ stentia. Ortus aūt eliacus est qn̄ signum vel stella incipit videri in oriente diluculo recedente sole ab eo: quo canis ortu emergit: cum sol peruenerit ad leonem mediū3: quo tempore ꝛ nocte maxime aer incipit infrigidari: ꝛ per con/ sequens aliqualiter humectari: tuncq3 ventus incipit fie/

Quo tpe auster spi ret.

Cap. z.

Ortus ꝛ o. casus quotuplex sint.

ri ⁊ non impetuosus cũ aer cõtemperetur. Et id est qđ 15ª dicitur ventos australes flare incipiente hyeme ⁊ vere: ⁊ autumno deficiente: tunc enim potentes sunt in suo flatu. Est ⁊ ortus chronicus cum aliquod signũ siue stella emergit supra orizontem de sero sole occumbente. Ex his etiaз apparet per oppositum occasus: ex quibus etiaз patere potest quomodo auster aut alius ventus possit fieri sub ca-
Quo tpe pharmacie noceãt nc: lз illud tempus sit calefactiuum: ita ꝙ Hippo. 4. afor. prohibeat purgationes: sub cane enim ⁊ ante canem sunt moleste pharmacie. idem. 3z. cap. 11.

Problema. XII. Antiqua.

Propter quid in orione fiunt varij maxime dies: ⁊ indeterminationes ventorum? Aut quia in permutatione semper omnia indeterminata sunt maxime orion autem oritur in principio fructus. cecidit autem hyeme. Quare ꝑpter id qđ nõdum confirmatum est vnum tempore: sed hoc quidem fit illud vero cessat ꝑpter hoc necesse ⁊ ventos cõfirmatos esse propter id qđ declinant ad vtrunqз: ⁊ difficilis vtiqз dicit ⁊ oriens ⁊ occidens ⁊ orion propter indeterminationem tẽporis necesse ꝑturbatũ eẽ ⁊ inequale. Noua.

Qua de cã orionis ex ortu dies maximeqз varient: flatusqз inopportuni moueãt? An quoniã in mutatione varia maxime oĩa sunt: que nõ vno certoqз tẽpore motuue describũtur: atqui oritur orion ineunte autũno: occidit hyeme. Ergo quia nõ vno tẽpore constat: sed alio incipit: alio cessat: flatus etiã incõstantes esse necesse est: vtpote cũ ancipiti cõditione prouentãt: quos sibi tẽpus vtrunqз sortitum est: ⁊ quidem difficilem esse orionem ⁊ cũ oritur: cũ occidit ex temporis varietate recte affirmãt. Turbulentũ enім atqз inequabilem esse necessum est.

Quare cum oritur ac etiã occidit cosmice forma seu imago existẽs in geminis que dicitur orion: vel audax: dies sunt varij ⁊ ꝑmutati ꝑmutationib9 diuersis nunc ad vnã nunc ad aliã: similr ⁊ venti sunt indeterminati ⁊ idiscreti de oriente quẽ visuз est 3ª ꝑma. Deinde [Aut quia.] Soluit. d. cãm esse quia oĩa potissime sunt vaga ⁊ idcterminata cuз debeãt ꝑmutari ab vna dispõne in aliã: eo ꝙ partim sunt in termino a quo: ⁊ partim in termino ad quẽ: s3 id accidit cũ orion nascit: ꝓ̃ter quia declarãs
Orion qñ emergat. tempus quo emergit orion dicit hoc eẽ in ꝑncipio cũ fructus maxime ꝑncipales incipiũt maturari: ⁊ id in temporibus calidis temperatis: sicut cersa fraga ac hõ: sed occidit hyeme incipiente qñ fructus oẽs sunt maturi ⁊ iaз repositi: ⁊ qñ oritur ⁊ occidit in temporibus ꝑdictis in quibus nondum cõfirmatũ est ⁊ habituatuз aliqđ tẽpus perfecte: cũ sol tunc extet in signo bicor9 siue cõi: vnum eniз cedere incipit temporuз ⁊ initiari aliud: ita vt due in vno cõiungantur tempore nature vt veris ⁊ estatis presertim Arist. tempore cum orion fuerit circa ꝑncipium geminorum consixe: ⁊ fm Ptholomeuз in. 100. annis moueantur vna parte: ita ꝙ eius ortus erit circa medium Maij: occasus vero per oppositum circa mediuз Nouembris: sagittario occidente in principio: quo tempore autũnus recedere incipit ⁊ hyemis apparent indicia: necesse quideз fit tunc tẽporis ventos cõfirmatos ⁊ potẽtes reddi: declinat eniз ad vtranqз partem extremitatũ: fit enim ex vtraqз cõpositio in quo componẽtia non remanent confracta. Quare prouerbiũ factuз ꝙ ortus ⁊ occasus orionis fit difficilis ⁊ tempestuosus. 2ª etiaз metheo. qñ propter indeterminatione tẽporis ⁊ inequalitatẽ necesse fit cõtentum sub tempore h9 perturbari ⁊ inequale fieri. Quare 3ª afo. dictum Cap. i. c. i
est ꝙ mutationes tẽpoꝝ maxime generãt morbos: ⁊ proprie erit cũ prefate fuerint mutationes autumnales.

Problema. XIII. Antiqua.

Propter qđ nocturnus boreas tertianus finit? Utruз quia a paruo ⁊ imbecilli pricipio: tertius ãt creticus? Aut quia coadunata effusio sicut ex nubibus ventoꝝ: ex nubib9 velox aũt qes. Noua.

Cur aqlo nocte exorsus die tertia cessat? Utrũ quia ex paruo imbecilliqз initio ꝓdit: tertius autẽ dies decretori9 est. An qm̃ vniuersus mõ cenephiarũ. i. ꝓcellaꝝ nubibus excussoꝝ flatuũ funditur: idcirco compendio cessat.

Quare boreas nocte flare incipiens 3ª terminat die id aũt positũ. Deinde [Utruз.] Soluit. d. id ꝑmo esse quia boreas causat a paruo ⁊ imbecilli ꝑncipio cũ incipiat nocte vt supponit flare que est frida: similr ⁊ regio frigida dictuз est. 9. ventos fieri a calido: ꝙ aũt tale celeriter terminat in ꝑma. s. cretica que dies est tertia vt apparet afo. 5ª quartaqз. Notandum ꝙ 3ª dies est cre- 3ª dies ẽ re cretica.
tica magis rõne motus materie ꝙ̃ lune: cũ non sit radicalis: sed potius intercidẽs: sicut. 5. 9. 13. ⁊ huiusmodi: radicalis vero est illa que septimaз mediat aut terminat: fm ꝙ luna fuerit in medio q̃dre vel in ipsius fine: vt. 4. 7. 11. 14ª Ueni9 qd.
17. 20. pronosti. tertio. Notandũ ꝙ cum ventus sit aeris passio vt dictum est: ꝑmo numero dierum certoꝝ mẽsurabitur sicut passiones corporis aĩalis: ꝙ etiã ad oĩa generabilia ⁊ corruptibilia potest adaptari: sed ꝓprie ad animalia ⁊ ad eorum perfectissimum: cum hui9 natura magis adhereat vie vni ⁊ ordini vni tertio creticorũ. Et ideo fortassis dictum est in solutione vtrum indicando causaз ꝓbabilem vel fm opi. forte medicorum. Deinde [Aut quia.] Assignat aliam cãm 2ª. d. ꝙ sicut coadunata effusio vel dispersio ex nubibus in vnum velociter quiescit: cum enim cito adunentur nubes ⁊ condensentur ponderose facte ruunt in pluuias niues ⁊ hui9: ita coadunate effusionis ventorum resolutorum ex nubibus velox quies ⁊ cessatio existit: hui9 autem coadunata diffusio accidit boree propter frigiditatẽ loci ⁊ noctis: ita ꝙ vapor coadunatur frigido ⁊ calidum motiuum extinguitur.

Problema. XIIII. Antiqua.

Propter quid ventoruз plurimi flant boree: quia in loco hic mundus subiacet existenti alto ⁊ extra conuersiones ⁊ plenonitie? Aut nunq̃з quidam montes deficiunt: multum igitur humectatis congelatis multotiens ventus fit: hoc autem est boreas ventus: qui est ex locis qui sunt a septentrione. Noua.

Cur plĩmi aqlones spirãt? An qm̃ pars orbis terre hitata septẽtrionib9 subdita est eminẽtior

⁊ extra solstitium posita: ⁊ niuis plena: que nix nõ montib⁹ nullis nunq̃ deest. Cũ igit cõcreti humores tabescunt: flatus magna ex pte oriunt is aũt aquilo est: q a septẽtrionib⁹ mittitur.

Quare venti boreales vt boreas vulturnus ⁊ aquilo magis oĩb⁹ pflant vel vna triplicitate aliorũ falt. ¶ Deinde [Aut q.] Soluit di. cãm ee q mũdus iste iferior cui⁹ habitatio est cognita est sub borea: q sigdẽ est locus magis eleuatus terre eniz in loco q est ex versiones estiuales: que fiũt in capite cãcri versus polũ arcticũ: vbi
Ca§.1.c.3 habitam⁹: est magis eleuata: q̃ i alio locoꝝ. 2° ẽt metheo. ⁊ maxime circa oriens ⁊ pprie estiuale: vt visuz est p̃mo: similr ptes ille niue sunt plene ↄtinue: cũ solis potẽtia pp multũ distare nõ possit eã in aquã dissoluere: sic itaqz tuz qr locus habitationis nostre situs vtplim est sub borea: tuz qr nix illic semp manet: plurimi generant in his locis bo
Dubium. T.c.16. ree: sicut circa meridiẽ q̃plures austri. ¶ Dubitat: qr di cit locũ circa boreã fore altum: qr 2° celi pbatũ est ↄ pi thagorã locũ hunc vbi polus est arcticus declinẽ cẽ ⁊ iferiorẽ: locũ vo poli antarctici supiorẽ fore ac eleuatũ. imaginatur eniz Aristo. cũ Cõmen. q celuz moueat taliter ac si athlas quẽ aliqui fabulati sunt sustentare celũ ⁊ mouere: pedes figeret i polo arctico ⁊ caput i antarctico: manũqz dexterã in oriente: sinistrã vo in occidẽte: mouereqz incipiat ab oriente pte. s. dextra nobiliori versus occidẽs partẽ puta sinistrã viliorẽ. Rursus terra est corpus sphericũ in medio totius situatũ 2° celi. qd aũt hõ magis eleuat circa mediũ q̃ circa extrema: terra igitur amplius erit eleuata
Solo. equatori supposita q̃ circa boreã ⁊ vulturnũ. ¶ Dõm q Aristo. loqtur hic sm opi. alioꝝ vt pithagoricoꝝ ⁊ mathematicoꝝ ponẽtiũ hunc polum visuz supiorẽ ⁊ reliquũ oc
T.c.7. cultum inferiorez. 2° celi. Uel melius q metheo. 2° videt
Cap.1.c.3 loqui sm ppriam hunc locũ nostruz fore superiorẽ: dicendo q aliquid esse superius põt dupli itelligi aut inferius ⁊ simpli ⁊ in vniuerso: ⁊ ita polus hic inferior ⁊ alter superior ⁊ terra h sub borea est depressa magis q̃ circa equinoctialem vt satis 2° celi declaratur. ¶ Uel potest dici superius vel inferius quo ad nos ⁊ ad aliquã partẽ vniuersi vt tactum est p̃mo: ⁊ taliter polus ⁊ h supior ⁊ alius inferior: ⁊ hec terra eleuata qr aquis discooperta in altum aũt magis aquis cooperta: vt ostendit defluxus meoridis tãdem in mare hispanicũ. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat alterã cãm di. id esse qr semper reperiunt montes altissimi circa septentrionẽ existentes pleni nubibus ⁊ aquis congelatis: ⁊ irrorari frigiditate ⁊ humiditate: attingunt enim sm aeris interstitium in qbus generat crystallus: quare his necesse sit illic ventos generari frequenter propter generationem vapoꝝ a locis illic humidis frigidis: cuz fuerit alia caliditas potens eleuare: sed ventus factus in eis est borealis qr regio eius septentrionalis. Quare bene quesitum est boreales amplius aliqs perflare.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Ropter qd austri flant qdem hyeme ⁊ vere incipiẽte ⁊ autũno finiẽte: sunt aũt vndosi ⁊ ↄuersi: ⁊ his qui sunt in libya silr fridi: sicut boree hic? Aut qr ppe existẽte sole necesse moueri vẽtos. Sol autẽ hyeme versus austrũ fertur: ⁊ vere quidez incipiente: autũno aũt finiẽte iam calefacit. Estate aũt versus boreaz fertur: illa aũt derelinquit loca. Calidus autẽ est ppter id quod cõmiscetur ventus aeri calido existenti iuxta libyaz: ⁊ propter hoc magnas facit vndas turbare facit estate cadens in mare. Noua.

¶ Cur austri hyeme atqz ineunte vere atqz autũno cessante spirare soleant: vndabũdiqz sint: ⁊ cõtorquosi: atqz africe nõ min⁹ fridi q̃ regioni nostrati aqlones? An ppterea q sole ppinquo spũ moueri necẽ est. Sol aũt p hyemẽ austrũ versus pfert: ⁊ ineunte vere deficnteqz autũno iaz calefacere icipit: estate cõtra: septẽtriones petit: ⁊ loca relingt meridiana. Calidus aũt ppterea est: qr cuz aere africe miscet: q calidus est: hinc etiã in mare erumpẽs ingentes excitat fluctus: facitqz australem estatem.

Quare austri vt auster: euro auster: ⁊ austro africus pflant hyeme: ⁊ qñ ver icipit: ⁊ silr cũ autũnus finit: tũc enim multiplr vẽti australes ⁊ erunt vndosi pcellosi ⁊ ↄuersiui. Sed in estate sũt vẽti in locis q̃ sũt circa libyã: q est locus calo meridiei extra vltra tropicũ cancri: si smo dz vẽificari: vbi vẽti austrini adeo fiũt fridi ceu boree apud nos. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit: ⁊ p̃ innuit cãm p̃me ptis. 2° 2°. 2° ibi [Estate.] Di. id ẽe: qñ dũ sol existit ppe aqlonẽ necesse sit q vẽti generent ibidẽ: sz in hyeme ⁊ vliter cũ sol existit pprie apud aqlonẽ necesse sit q venti generent frigidi ibidẽ sz in hyeme ⁊ vlr cũ sol fuerit in signis australib⁹: motus eniz ppe auster existit ⁊ maxime cũ ver incipit ⁊ autũnus: tunc eniz calefit iam terra per solez cũ directe pmoneat circa loca australia: q̃re necesse sit austros in pdictis horis trib⁹ maxie flare. ¶ Deinde [Estate.] Assignat cãm scde ptis. d. p̃ cuz sol in nrã estate puenit ad signa septẽtrionalia: versus borealẽ plagã accedit derelinquẽdo australez: vnde locus ibi reddit fridior q̃ foret in p̃orib⁹ tribus tẽporib⁹: pp qd: cũ libya sit illic vel pars eius: aer i frigidat ipsius: ⁊ auster in ea fact⁹ erit frigidus ceu boreas apud nos: eo q libya cũ sit sicca ⁊ harenosa vt dictũ est. 12. ventus hõ nõ inde acqret caliditatẽ: eo q nõ venit de sub radys solis: cũ sit sol iam factus in aqlonem: neqz humiditatẽ cũ nõ sit ei⁹ trãsit⁹ sup loca stagnosa paludosa: sicut qñ ad nos puenit auster: pp qd relinqtur frigidus ⁊ siccus pportionalr auster in libya sicut h boreas existit. ¶ Deinde [Calidus.] Scdo põt dici q remouet cauillationẽ. qr. d. aliqs austrũ fore calm circa libyã: q̃re ad h remouẽdũ dicit q vẽtus australis q est calidus circa libyã: nõ est vẽtus estatis verũ poti⁹ veris: qñ sol trãsit per cenith illic cõmorãtiũ: admiscet aũt vẽtus australis circa libyaz cũ nã veris sit calida ⁊ hũida 31° 4°. Et iõ vẽtus is efficit calidus in vere nr̃o q libycis estas existit: nõ autẽ cũ sol recesserit inde accedẽdo ad cancrũ: in quo qdez tpe ↄtingit habitãtib⁹ p̃tactã partẽ libye fieri hyemẽ. Et quia aer vt dictũ est: est calidus: cũ veri coadmiscet calido: qd eis estas existit: iõ in ea qr est cũ sol icipit ad signa peruenire septẽtrionalia: auster causat vndas ⁊ pcellas magnas turbationẽ ⁊ tẽpestatẽ inducẽs in mare cadens: nã ea sunt loca de qbus dictũ est in p̃cedẽti pticula. q quedã maria reddunt nõ nauigabilia cuz sol ad signa puenerit septentrionalia: ⁊ hoc videt huiꝰ pblematis difficilis itellectus: de quo ẽt aliqd appebit. 48. ¶ Nõn⁹ q sm hũc sermonẽ Arist. aliq habitãt vltra versiones estiuas: vmbraz habẽtes vsus austrũ nõ ad arctũ semp: cui⁹ oppo⁹ 2° scripsit Ca§.1.c.2
metheo. nã ẽt hi ptẽ libye habitãtes vltra palellaz sunt capricorni: hãc. n. ⁊ illã solas ponit habitabiles ibidem.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter qd auster fetidus? Aut q: humida τ cal'a facit corpora: hec aūt putrefiūt maxime. Austri aūt qui sūt ex mari sūt boni plātis: ex mari eni ipsis ante cadit τ attice trāslo plana. Cā q: sicc⁹ accedit: erugines autē fiunt ab humiditate calida qdem: extranea autem. Noua.

¶ Cur auster fetidi halitus cā sit? An qm̄ humida τ calida corpora reddit: que maxie putredini opportuna sūt. Cur aster ꝓfectus mari excōmodus his fit: quoꝝ stirpes terra cōtinenī. Nā τ thriasio campo terre attice auster de mari occurrit? An qm̄ refrigeratus accedit. rubigo aūt p humorē calm alienūq3 cōsistere solet.

Quare auster est fetidus cuz sit vētus cui⁹ exhalatio est sicca ꝓueniēs ēt a loco adusto. ¶ Deinde [Aut q:.] Soluit.d.cām eē ꝓ q: auster sui nā reddit corpora cal'a τ hūida relaxādo ipsa:q̄ sūt hm̄ maxie sūt putrefactioni expo⁹: cū ipsa fiat p calm τ humidū. metheo. 4. dissoluit ēt vītē τ relaxat iuncturas: τ io dictū est in p⁹ fore pestilētialē pre alijs vētis. ¶ Deide [Austri.] Querit aliā qōnē. z. vel ꝓuenit dubitationi: q: aliqs istaret de vētis q veniāt imediatius a mari. d. ꝓ q australes vēti q perflant ex mari τ nō ex paludib⁹ putridis cōferūt plātis: reddunt eniz ipsas hn̄ costātes fertilesq3: q: vētus h ex mari ꝓuenit cadēs corā ipsis imediate nō ꝑtrāsiens antea p loca stagnelia paludosa neq3 adusta deserta: τ id cū actio ei⁹ extiterit trāslo τ ipulsio f3 planū τ eq̄le: nō eniz ops ad ipsas fortiter τ ipetuose accedere: s3 poti⁹ paulatiue ac ordinate vt valeant ꝑfecte: alias repiī actice trāslo plano: τ tunc videī nomē cuiusdā planitiei athenieīsis sic dicte: in qua h opanī mō vēti ꝓueniētes austrini. ¶ Deide [Causa.] Assignat cām effectus ꝓdicti. d. id ꝯtingere q: exiccatus remotus ab humiditate supflua gñatiua putredinis τ aialiū generatoꝝ ex eaꝓuenit ad plantas τ silr remissus a caliditate caumatica: q̄re nō gñanī in plantis erugines q̄ sūt aialia oblonga multoꝝ pedū viridia: neq3 cantarides τ huiō facta ex humiditate calida extranea: que tempoꝛib⁹ calidis gñanī τ humidis austrinis: τ de hoc. z3. ꝓme.

Australis ventus ad plātas pedes putridas mari nō obest.

Erugo qd

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Ropter qd ventus fit ante eclipses vt in multū ex opposito quidez ante mediaꝝ noctiū eclipses: aut in media nocte aut añ matutidinales? Aut q: deficit cal'm qd est a luna pp ꝓpinquū vtriq3 motuz eē: in quo factis oppositus erit eclipsis: remisso itaq3 quo cōtinetī aer τ gescit: iteꝝ mouetī: τ fit vētus tardioris eclipsis tardior. Noua.

¶ Cur vētus magna ex pte añ lune defect⁹ excitetī initio noctis: cū defect⁹ medio icipit noctis: medio ṽo cū mane? An qm̄ calor lune ꝓpterea hebetaī: q: cursus ia3 ꝓxime est qd defect⁹ exultet. Remisso itaq3 calore: quo retent⁹ aer gescit: rursum moueri ac spūs reddi incipit.

Quare est q ſm pm̄ vētus antecedit paꝝ eclipsiuz horas veras: qd declat subdēs: quoto tpe ꝓcedat vētus eclipsim dicit q si ipse cōtingat ex opposito ante mediā noctē: puta circa meridiez: tūc erunt eclipses circa mediā noctē: τ si vētus ante mediā noctē eclipsis erit i aurora. Sciēdū hm̄ eclipses fore lunares pp id qd subsequiī: aut q: deficit cal'm qd est a luna: in eclipsi eniz lunari hoc est qd patiī: τ q: nocte ponunī fieri nō aūt die vt solaris. ¶ Deide [Aut q:.] Soluit. d. cām eē q: calm lunare receptū a sole iam icipit deficere: pp motū ꝓpinquū quo sole τ luna factis oppositis eclipsis erit lune: cū semp fiat in opposito solis: aut in ꝯiunctione nō qdē p motū corpoꝝ sed spheraꝝ: vt p3. 12. metħ. facta ṽo eclipsi luna non poterit lumē a sole recipe: a quo vegetaī: q̄re remissa ac debilitata vītē ipsius: qua aer τ tot⁹ h mūdus regiī inferior τ dispēsaī: mouetī eni ac gescit cū expedit: tūc hinc ac ide agitaī erratice: τ vētus cāuī: differēter tā: q: qñ eclipsis futura fuerit tardior ac maioris distātie vt punctualr accidat sic cū fiat nō in media nocte s3 matutine: tūc vētus ēt ꝓcedēs tardabiī: f3 eclipsis tarditatē: vel tardioris eclipsis. i. minoris erit tardior vētus: f3 tñ astrologos modernos illa eclipsis diceī eē tardior: cū luna fuerit tarda cursu: velocior āt cū velox. ¶ Notādū q luna est fons τ origo humidoꝝ sic sol calidoꝝ: qd ostēdiī: q: ſm ei⁹ dispōnē humida mouenī: cū eniz fuerit lumine plena: τ maxie in signis sue nature: humidis. s. τ fridis adaugenī humida nō soluz in ꝯtinēte nos: s3 in aialib⁹ τ alijs τ maxie in aq̄ticis. Propter qd in regionib⁹ frigidis τ humidis tunc vplm videmus aerē vaporibus turbatū: silr cū fuerit in cōbustione: nedū in eclipsi ostēdiī q debilitata nō pōt qd suū est dispēsare: vnde humiditates aialiū videmus minorari: frigidoꝛūq3 ac humidoꝝ maxime: ac sparsi3 vagādo p aera precipitāter moueri: quare deficiēte gubernāte vt multaz turbationes aeris τ tempestates cōtingunt.

T.c. 45

Obliua humidā a luna depen dere.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

Ropter qd auster nō icipiēs s3 finiēs pluuialis? Vtrū q: de longe cōgregat aere3: fit aūt cōsistente aqua: consistit aūt posterius q̄3 icipiat? Aut quia icipiente calidus est aer adhuc: propter id qd ex toli preterire: diuturnus aūt infrigidatus ꝯstituitur magis in aquam. Noua.

¶ Cur auster non incipiens sed desinēs imbrez afferat? Vtrū q aerē cogit e longinquo quo coacto aqua exprimiī: cogiī aūt postea q̄3 ceptum est. An qm̄ icipiēte calidus adhuc aer ē: qppe q ꝓfectus a calido fit: in ꝓcessu tēporis aūt refrigeratus in aquā melius cōsistere potest.

Quare pluuia nō accidit australi vento icipiēte sed deficiēte magis. ¶ Deinde [Vtruz.] Soluit di. ꝓmo cām esse q: auster cū veniat ad nos ex ptib⁹ lōginquis cōgregat aerem τ cōdensat a remotis: eo autē sic disposito pluuia generaī: cōsistentia ṽo aeris non fit cū incipit flare sed posterius diu: ꝓpter qd cum incipit flare auster non cōmouet apud nos pluuiam: sed cum debet desinere. ¶ Deide [Aut q:.] Ducit aliā cām di. cū auster incipit flare calidus extat cū a loco adusto suā ꝯhat originē: τ per loca iam sol meridiē pertranseat: τ q: venit a loco taliter calido adhuc diu est preterire anteq̄3 infrigideī τ cōdenset aerē in nubē τ pluuiā: τ hoc totū circa ꝓncipiū medio appropinquāte: sed cū diuturnus fit flatus eius redditur ifrigidatus τ tūc cōstituiī τ cōdensaī amplius in pluuiam q̄3 ꝓus: τ id erit in fine exufflationis ipsius.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Ropter quid auster qñ quidē minor fuerit serenus est: qñ aūt magnus nubilosus τ diuturnior? Utrū sicut quidam dicunt ꝓpter principiū: si enim a minori serenus: si aūt a pluri moueatur nebulosus. Aut qr minor incipiens est q̄re non multum aerē impellit: in fine aūt consueuit fieri magnus: ꝓpter qδ τ prouerbiantur incipiente austro τ finiente borea. Noua.

¶ Quā ob causam cum minor auster est: nubes nullas obducit: maior nubilus τ diuturnior ē? Utrū vt qdā aiunt: initij causa ita accidat. Naꝫ si ex minori ꝓficiscaẽ: liquidus vdusqꝫ est. Si ex ampliori nubilus τ crassus? An qr minor cū īcipit ē: itaqꝫ nō multū aeris cōpellere pt. Sꝫ ad postremū amplificari ꝯsueuit. vñ illδ ꝓuerbiū. Cū cessat boreas cūqꝫ auster surgere cepit.

Quare cū vētus australis fuerit minor τ breuior serenat aerē: sed cū fuerit magnus diuturnus turbat ipm nubibus īpellens ipm. ¶ Deinde [Utrum.] Soluit. d. ꝓmo ꝙ aliqui dicūt huius cām esse illud vnde trahit ꝓncipiū τ originē. si enim hδ fuerit minus τ debilius tunc dicūt serenitatē causare. si aūt plus τ vigorosius nebulosum aerē facere. Sed qr ista cā vilis est satis: dat aliam: aut. d. ꝙ auster qñ incipit flare est minor apud nos: eo ꝙ multū distamus a loco sue originis: τ idō nō multum aerē ante se īpellit: τ ꝙ tale est nō turbat aerē nubibus: sꝫ potius serenat: τ qr nō impellit multū aerē: ipse ēt in fine nō poterit fieri magnus: sicut est ipsius cōsuetudo τ nā vt etiā dicet. 44. Ex his etiā infert vnū correlariū. d. ꝙ prouerbialiter dicit. incipiēte austro flare τ borea desinente bonū supple est nauigare: vt dicetur. 54. qr euentatio fit parua τ debilis: econuerso autem malum: quoniā multa τ fortis. τ huiꝰ. 44. dabitur causa similiter.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Ropter qd ꝓmittunẽ byeme ab oriente venti: estate autē τ sero? Aut qr qñ nō amplius vincit sol dimissus aer effluit: occidēs aūt derelinqt nubes a quibꝰ zephyri. Et qñ vtriqꝫ adducūt illis q habitāt in iferiori hemisperio matutinalis vētus fit: ecōtrario aūt qñ occidit in iferiori parte: illis aūt zephyros faciet: τ hic matutinalis spūs a ꝯsite aere ipm: ꝓpter hoc q̄uis occupet aliū vētuꝫ maior fit eleuatio qr addidit. Noua.

¶ Cur tēpore hyberno flatꝰ pte veniūt exortiua: estiuo occidua? An vbi sol amplius nō euincit: aer libere profluit: cū igiẽ nobis occidit: nubes relinquit: qbꝰ fauonij ꝓdeūt: cūqꝫ incolis inferioris hemisperij oriẽ: spm̄ illis pte exortiua ꝓducit: cōtra cū parti iferiori occidit fauonios illis: subsolanos nobis cōsectante aere facit. Unde fit vt quē aliuꝫ ventū occupauerit augeat: eo scilicet ꝙ non nihil adiunxerit.

Quare venti hyeme premittunẽ a parte orientali τ mane: sꝫ in estate a parte occidētali τ de sero. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit: τ ꝓponit quedā ꝑ que habeẽ cā scδe partis quesiti. d. id esse qr qñ sol fuerit dimissus τ inclinatus: nō valēs vincere aerē: tūc vapor eleuaẽ in ipm τ discurrit hincinde. ¶ Uel aliter qñ sol nō pōt amplius vincere τ dñari: tūc vapor dimissus in eo discurrit in ipm cessante sole ꝓhibēte: quo accidente relinquunẽ nubes ex pretacto vapore cōdensato: ex qbꝰ nubibꝰ cū in eis colligatur calm ventosuꝫ cū aliquo sicco: generanẽ venti occidētales: vt zephyrus lips τ chorus: τ cū nubes τ vapores existentes h circa occidēs attrahanẽ v̄tute solis: τ deferūtur ad hemisperiū illoꝝ qui habitāt in oppositū occidētaliū: tunc illis antipedibꝰ ex hδ nubibꝰ τ vaporibꝰ generabitur ventus matutinalis dictus subsolanus. Ecōtrario subiungit quedā per que habeẽ cā ꝑtis scδe. d. ꝙ ꝫsio mō accidit fieri in hemisperio supiori τ inferiori circa partē orientalem nostrā eius qδ accidit circa occidētalē: qꝛ nubes cōgregate circa solis occasuꝫ in occidēte ipsoꝝ: qδ est in opposito nostri oriētis: gñant eis zephyros sicut gñabunt nobis in nostro occidēte. Cū aūt sol recedit ab eis icipiēs ad nos ꝯuenire τ oriri ex illis nubibꝰ τ vapore ex qbus erāt zephyri apud nos: tūc erunt venti matutinales siue subsolanus: ꝓpter aerē ꝯuertentē motū solis τ spiritus ventosi. Et idō infert ꝙ lꝫ ventus hic matutinalis supoccupet aliuꝫ ventū. s. zephyrū ꝓcedentē illis: tñ erit magnus τ ꝓmitteẽ in hyeme τ de mane qñ eleuatio fit maior cū ei fiat vaporū additio. ¶ His aūt premissis deducaẽ vlterius ita: cuꝫ itaqꝫ sol nobis occidit estate: aer relinquiẽ īfridatus: quo accidēte vapores icipiunt cōtēperari τ moueri hincinde in vētuꝫ: τ ad hoc adiuuāt actio τ cōmotio quā causat sol tendēs ad aliud hemisperiū. Nobis aūt in hyeme occidēte nō sic ꝓmittunẽ vēti: qꝛ aer est fridus sꝫ totū: τ imdētū infrigidaẽ post occasum: ꝙ venti nō pñt fieri: in mane vo estate ꝓmittunẽ venti oriētales: qr vt dictū est post zephyrū antipodū fiunt nobis venti oriētales matutini: sed tūc illis est estas: cuꝫ aūt ipsa est: solis permanet potētia: ꝙ lꝫ occidat ipsis sol cū nobis oritur: v̄tute sue caliditatis mouit plures vapores eis: quos ꝑm plurimū secuꝫ trahit. Et idō cū oriẽ supra hemisperiū nr̄m: emittit eos ꝑ ipm sparsim τ id qdē manifestū erit 51ꝰ vbi reiteraẽ idē. ¶ Notādum ꝑ ea que apparēt metheo. 2. τ de mundo. τ hic. ꝙ videẽ in vniuerso. 48. fore vētos: lꝫ noīs sortianẽ eadē trāsposite. in hemisperio enim supiori in q̄ sumus circa equatorē imaginanẽ. 12. puncta ꝓtracta ꝓma. 12. vltra ipm v̄sus polum antarcticū: ꝑm Arist. sub isto etiam hemisperio vt apud antipodas qui h tanganẽ τ 53ꝰ isto modo erit: vt superius. 24. vētos assignare: ita vt. 48. cōsurgāt in toto. Cap. 2.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Ropter qd canes in venatiōe minime inueniunt zephyro flāte? Aut qr maxie ꝯfundit ꝑꝑ id qδ valde ꝯtinuꝰ est ventoꝝ τ maxie sub terrā flat. Noua.

¶ Cur afflante fauonio canes vestigia minꝰ valeant cōperire? An qr plurimū hic vētus cōfundit qm̄ ventorum omniuꝫ cōtinentissimus est: maximeqꝫ terram attingit.

Quare canes qñ venanẽ flante zephyro prauε pñt ꝑcipere odorē: τ spūm aialiū que venātur: siue sint quadrupedia siue volatilia: τ per ꝯñs minime pñt ea inuenire: cū non sit aliqδ ducatū eorum ad ipsa nisi bonitas olfatus. ¶ Deinde [Aut.] Soluit. d. cām esse: qr aerem vehementer cōmiscet: τ confundit organum olfatus

eo q ipsius perflare continuũ est valde ⁊ diutius perma-
nens alioꝝ ventoꝝ respectu: etiã eius perflare est subin-
trans terrã:consequit̃ eniʒ: vt tactũ est in p̃cedenti:motuʒ
solis occidẽtis: ꝑpter qd aer terre cõtiguus permiscetur ⁊
turbat̃: adeo q canes reddunt̃ inodoratiui taliter vt non
Dubium. possint aĩalia percipere. ℂ Dubitat̃: qꝛ videt̃ id attribuẽ-
dum fore magis austro q̃ ʒephyro: qꝛ auster grauat audi-
tum ⁊ alios sensus: ⁊ vl̃iter totuʒ corpus: ⁊ maxime caput:
vt apparet aſo. tertia ⁊ libro hui⁹. ʒephyrus est leuis ⁊ de-
Solu. lectabilis ventoꝝ vt dicetur sepe. ℂ Dicenduʒ q ʒephy-
rus magis cõfundit olfatum q̃ aliquis ventoꝝ: tum qm̃
terrenus: tum etiã qꝛ frigidus: tum qm̃ eo flante subita fit
in aere grandis imutatio ꝑpter solis absentiaʒ: que oĩa si-
quidẽ vident̃ facere ad olfatus prauitatẽ. Et tunc dicẽdũ
q auster aggrauat nostros sensus: cũ sit humidus multũ ⁊
calidus: ⁊ nã humana etiã hꝫ non aũt sensus canum: cum
sint sicci quasi tẽperans illos. Non est itideʒ auster terre-
nus vt ʒephyrus neqꝫ cõtinuus: propter qd etiã si canum
sensus haberet grauare: cuʒ eis non taliter occurrat vt ʒe-
phyrus: nõ posset his olfatum impedire in venatione.

ℂ Problema. XXII. Antiqua.

PRopter qd qñ stelle vidẽtur currere in aere: venti signuʒ est. Aut qꝛ a vẽto ferunt̃ ⁊ prius illic fit vẽtus q̃ apud nos: propter qd ⁊ a quo vtiqꝫ loco fe-runt̃ stelle in hoc ⁊ ventus fit. Noua.

ℂ Quã obcãm cũ stelle ꝓsiliunt: venti indiciuʒ dat̃? An ꝑpterea q a flatu ferunt̃ priusqꝫ ibi q̃ apud nos flatus excurrit. Quo fit etiam vt vn-de stelle ferunt̃: hinc flatus accedat.

Quare cũ quedã scintillationes vident̃ per aera di-
scurrere que dicunt̃ stelle cadentes signũ est
futuri venti: ⁊ simil̃r qñ stelle vident̃ maiores ⁊ scintillan
No. Ve- tes valde. ℂ Notãdum plura eẽ que generant̃ ex mã sa-
n tiqꝫ ipsi tis in adinuicẽ ꝓpinqua: vt ab exhalatione sicca fumosa:
stelle hic puta ventus: enefias: typhon stelle cadentes volantes vise
... le- cadere vt eges daly siue a subli ⁊ mã ʒeli: stelle caudate to
ctio e mu- nitruum fulgur ⁊ coruscatio: si eniʒ pretacte materie sur-
ta plãs vt sum ducte obuiauerit frigiditas ⁊ ea grauis reddit̃ ⁊ deor-
videre est sum refracta: impellit aerem vehemẽter vnde ventus ge-
3⁹ methe. neratur. si aũt cũ refractione motu iam suscepto occurrat
⁊ scho. ei obstaculuʒ: sitqꝫ mã eius cruda impetuose mota causat
enefiã ⁊ typhonẽ siue ventũ turbinis. si aũt frigiditas pre-
dicte nõ dominat̃ materie: vsqꝫ in locũ eleuabitur empy-
reum: vbi inflãmat̃ ⁊ incinerat̃ ⁊ ingrossat̃ vnde ꝓueniet
ignis: qui aliqñ apparet lõgus sicut fumus fuerit: ⁊ vocat̃
stella cadens: si aũt prefata mã fuerit subtilis cõuertit̃ in
purũ ignem: ⁊ nõ apparebit eius illuminatio: sicut nõ vi-
detur ignis in ꝓpria sphera lumen habere. aut nõ conuer-
titur in ignẽ: sed remittit̃ frigiditate sibi obuiãte ab eius
inflãmatione: ⁊ tunc cito cõuertitur in aereʒ: ⁊ efficitur vt
aer peruia. si aũt ꝑpter grossitieʒ ipsius nõ cito vincit̃ fri-
giditate: remanebit eius vestigium ⁊ impressio diu ⁊ erit
tunc stella caudata: que aliquãdo reuoluitur cũ celo: eo q
partes ignis quibus cõtinuat̃ cũ celo cõtinuat̃: ⁊ si quidẽ
post adustionẽ nimiaʒ remoueat̃ a mã illa rubedo: ⁊ red-
datur nigrũ: apparebũt foramina in aere obscura: q si ali-
quid remãserit inter nubes materie fumose calide: ⁊ infri-
gidetur exterius causabit̃ ventus validus inter nubes: ⁊
mouebit̃ inter eas ⁊ ꝓueniet inde sonus dictus tonitruuʒ.
q si quidẽ motus eius fuerit fortior ⁊ ĩpetuosus: ignietur
a calore mota mã fumosa: ex qua tunc generabitur ignis
splendididissimus ⁊ coruscatio. si aũt illud qd ex ea ignitum
fuerit: spissum ⁊ graue extiterit: ꝑpter cõflictum nubium
impellet̃ ad terrã: qd fulgur vocabit̃: ⁊ est ignis subtilissi-
mus ⁊ mirabilis penetrãs res molles ⁊ cedentes absqꝫ le-
sione: duras aũt ⁊ resistentes destruit ⁊ liquefacit. argẽtuʒ
enim liquefacit in marsupio eo illeso. ℂ Notãdũ q corru-
scatio ⁊ tonitruũ fiunt simul tẽpore: sed qꝛ visus est velo-
cior ⁊ spiritualior auditu: opꝫ enim aerem in ipso moueri:
ante videt̃ q̃ audiatur: sic igitur cũ materia sit satis vna
põt quis ex stellis cadẽtibus tanq̃ ex signo de vẽto ꝓno-
sticari venturo. ℂ Deinde [Aut quia.] Soluit. d. cãm esse
qꝛ huiꝰ stelle cadentes ⁊ iacula mota per aerẽ deferũtur:
ꝑpter ventũ in eis existentẽ: qd apparet qꝛ nõ directe de-
orsum tendunt: vẽtus eniʒ prius illic fit q̃ veniat ad nos:
⁊ merito qꝛ dictũ est in primo insufflationem incipere a
superiori: ⁊ vtiqꝫ per ventum qui educit stellas in locum
illum superiorẽ signari potest futurus in loco isto inferio-
ri: cum inde tamen originem suam cõtrahat.

ℂ Problema. XXIII. Antiqua.

PRopter quid maximas nubes vento-ruʒ ʒephyrus ducit? Aut quia ex pela-go flat ⁊ iuxta mare. ex multo itaqꝫ ⁊ congregat. Noua.

ℂ Cur nubes maximas fauoniꝰ agit? An qꝛ de alto spirat: regioneqꝫ maritima nubes per am-pla spatia colligit ampliores. dr̃ ꝓfũ so.

Quare de numero vẽtoꝝ ʒephyrus cõcitat maxime
nubes ⁊ ꝯducit: cũ tñ sit mitis ⁊ delectabilis:
vt dicet̃. Unde Boe. de cõsol. mitis ʒephyrus reuehit ⁊c̃.
ℂ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cãm eẽ: qꝛ flat ex pelago vbi
vasta maris ꝓfunditas ꝯtinet̃ ⁊ circa mare qꝛ ꝑflat partẽ
occidẽtis: in qua est magnitudo ⁊ ꝓfunditas maris: vt di-
ctũ est p̃ius q ʒephyro est mã parata obediẽs: agens autẽ
qd ⁊ mãm hꝫ dispositã valde: ⁊ si debile: põt tamẽ ꝑfecte
actionẽ imprimere: ꝑpter qd ʒephyrus q̃uis sit mitis ⁊ dele-
ctabilis. vꝫ. multos vapores ei paratos in nubes cõgrega-
re: nõ aũt sic boreas: cũ sibi mãe desit obediẽtia.

ℂ Problema. XXIIII. Antiqua.

PRopter quid qui sunt in fine vẽti ma-ximi? Aut qñ coadunati flauerint mo-dicum est calidum. Noua.

ℂ Cur venti ad postremũ vehemen-tissime spirant? An quia vbi vniuersi efflarunt caloris parum relinquitur.

Quare venti ⁊ p̃cipue australes sunt in fine cũ debẽt
cessare maximi ⁊ validi vt apparuit ⁊ vide-
bit̃ huiꝰ. 44. ℂ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cãm esse: qꝛ
qñ flatus eoꝝ fuerit coadunatus: eo q mã non est adhuc
subtiliata ⁊ diuisa ꝑ totũ aerẽ: calor qdẽ adhuc est modi-
cũ i vapore vẽtoso: eo q mãe cõpactio hebetat calidũ: ⁊
maxĩe austro id accidit: cũ sit humidus vaporosus. Sed
cũ diu exufflauerit: ⁊ ꝑsertiʒ cũ ad nos ꝑuenerit: ꝑtrãsiuit
iam maritima stagnosa ⁊ loca paludosa: q̃re caliditatẽ suf-
ficientẽ ⁊ siccitatẽ cũ subtilitate acquirit: ꝑꝑ qd reddit̃ ma-
ximus ⁊ validus in fine exufflationis: de borea v̓o ecõtra-
rio sic apparebit: cũ eius mã fuerit modica ⁊ subtilis.

ℂ Problema. XXV. Antiqua.

PRopt̃ qd si circa equinoctiũ chorus fla-uerit: aq̃ fit? Aut s̃m quẽ locũ mundi sol fuerit: mouet vẽtos q sũt extide ꝓ-

pter qđ ⁊ ventorū percussio ſm motū solis fit. Quōniā aūt equinoctiū cōfiniū hyemis ⁊ estatis: qñ ꝯtingit solem ſm apparēs nobis eqnoctium trāsire aut deficere certo termino: ⁊ esse magis in hyemalibus: accidit ventos qui sunt ex hui⁹ pte flare: quoꝝ primus est chorus exñs hūidus nā. Existēte aūt sole magis i hyemali parte mūdi ⁊ mouēte vētos qui sunt in ipsa: hyemis opa cōtingit fieri: hoꝝ aūt est hymber. Ampli⁹ autē qm̄ eqnoctiū est tanq̄ hyems ⁊ estas eqpotēs. Si vtiq3 alterutri ipsoꝝ aliqd apponaẗ: bene designatū defluxū facit: sicut in equātib⁹ trutinis. Quoniā aūt chorus ex hyemali ordine ē: ⁊ humidis natura apponiẗ in eqnoctio: influxū hyemis faciebat ⁊ imbrē: imber eni hyemis est magis ppriꝰ flāti vento. Noua.

¶ Cur si circa eqnoctiū afric⁹ spirarit aqua fiat necesse fit: An quo loco orbis sol fuerit inde soleat spūs excitari: itaq3 pro solis discursu vicissitudo spūū3 agaẗ. Quod cū eqnoctiū hyemis atq3 estatis ꝯfiniū fit: dū sol nobis cōspectū eqnoctiū agit: aut iustū trāsgressus limitē: regioni se dedit hyberne: accidit: vt vēti ptis illi⁹ vernaculi spirent: quoꝝ primus africus est natura humidus: ⁊ cū sol ptē orbis terrarū hybernā perlustrat: flatusq3 regionis eiusdem moueat: euenit: vt hyems suis fungaẗ munerib⁹. Cuius generis imber est. Ad hec cū equinoctiū tanq̄ parib⁹ examinatis virib⁹ hyemē atq3 estatis cōster. Si alterutris quicq̄ additū3 fit: obit⁹ momentū exultabit cōspicuū3: vt in equilibrio pondus lanci adiunctū alteri efficit. Qđ cū africus hyberni ordinis fit: naturaq3 humidus: eqnoctio additus hyemē ibrēq3 merito affert: imber eni3 hyemis est flatib⁹ familiarissimus.

Eqnoctiū qd ⁊ quādo fiat.

Quare si chorus flauerit circa eqnoctiū accidit tunc pluuia. ¶ Notādū eqnoctiū fieri cū noctes dieb⁹ adequanẗ: q bis in anno in locis ex eq̄litatē contingit: puta cū sol fuerit in initio arietis ⁊ libre: in ea vō contiñue. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. d. cām esse. ꝑ qr sol est potissima cā motiua vētoꝝ: vñ vētos cōcitāt ſm illū quē tenet locū: nā si fuerit in oriente vētos mouet oriētales: ⁊ septētronalis pueniens ad caput cancri septētrionales. Sic igiẗ vētoꝝ cōmotio ⁊ insufflatio erit ſm motū solis ⁊ sitū: ⁊ qr eqnoctiū est qdā terminus ⁊ punctus medius in quo redduntẗ affines ⁊ cōtigui estas ⁊ hyems: diuidēdo totum annū in hec duo: tūc ſm hec ꝑsupposita qñ ꝯtigerit solem per eqnoctiū trāsire: vt p3 ⁊ manifestaẗ nobis: aut nō pertrāsire oino: s3 deficere adhuc accidit ex q̄sito termio trāsitus: ita q magis pmaneat in signis. 6. hyemalib⁹ que sūt a p̄n° libre vsq3 ad finē piscis q̄3 in. 6. his oppositis: cū tūc pertrāsiuerit eqnoctiū: accidit ventos qui sunt in parte illa flare: puta existētes circa p̄nᵐ. 6. signoꝝ estiualiū3 aut circa finē. 6. hyemaliū: iter quos chorus pot existit humidus exñs: eo q est s3 Arist. ex pte occidētis collateralis zephyro ⁊ sinister ei: vt ostēdit descriptio: sic igiẗ cū sit in pricipio ptis p̄me vbi sunt. 6. signa estiualia parū recedēs a. 6. hyemalib⁹ vbi ꝯtingit eqnoctiū: merito tūc pluuiā ꝯcitat: ⁊ maxie appropinquāte eqnoctio autūnali. Qr aūt sol cōcitet vētos ſm locū quē pambulat ondiẗ: qr cū fuerit in altera pte hyemali vt in. 6. signis australib⁹: cōmouēs ventos q sunt ei attributi: austrū. s. cū ei⁹ collateralib⁹: ꝯtingit ipm̄ iducere opationes ⁊ mot⁹ attributos hyemi: de quoꝝ numero est hymber: q est aer vaporosus turbidus pp aliquē vētoꝝ hyemaliū sicut est chorus. ¶ Notandum q significanter dictū est ſm apparēs nobis eqnoctiū: qr ſm veritatē nunq̄ est certū reperire: pp motū solis quē ponūt astrologi omni die nāli fore in oppositū mot⁹ diurni s3 signoꝝ successionē. 59. minutoꝝ: ⁊. 8. scdoꝝ. Et ita nō oriẗ in crastino in eodē pūcto in quo in pcedēti: que siqdē cā Arist. nō est accepta: cū ponat planetā vt fixum in celo z° celi. Adhuc ex origine solis: qr cū3 sit magne quātitatis lucidissimus: mox cū aliq̄ ipsius portio emergiẗ sup terrā: dies fit: s3 cū occidit sol: nōdū3 nox accidit: q̄re nō est certū s3 poti⁹ nobis apparēs eqnoctiū assignare: ⁊ iō dicūt nō eē diem: nisi cū cētrū solis fuerit supra terrā: neq3 noctē nisi occiderit. Diuersitas inter Aristo. ⁊ Astro. T.c.43

¶ Deinde [Amplius.] Assignat z° aliā cām vel melius cōfirmat ꝑtactā dicēs: rursus eqnoctiū est sicut mediū qđdā ⁊ cōterminū in quo hyems ⁊ estas eq̄lificanẗ in v̄tute: neq3 eni3 tūc sunt ipressiones hyemis supate ab ipressionibus estatis: neq3 supantes nec e ꝯ: s3 eq̄lifate vigore. s3 qñ aliqbus sic equalib⁹ existētib⁹ aliqđ vni addaẗ illoꝝ ⁊ nō alteri: tum illud cui fit additio vincit alteꝝ: qđ ⁊ silr hic accidit: si enim alteri istoꝝ tēpoꝝ vt hyemi vel estati fiat appositio: tūc sensibilr defluxū ⁊ dñiū3 hēbit illud cui fiet additio sup aliqd cui nō: qđ declarat in artificialib⁹: sic eni3 est videre cū qs trutinas siue libras pōderib⁹ adeq̄uerit: tūc si aliqd vni qd addaẗ: ita q nō alteri: stati3 ꝯcursū3 hēbit deorsū3 illđ cui facta additio: reliquū aūt sursū3: ⁊ silr accidit in ppo°. ¶ Deinde [Qm̄.] Maiore sue rōnis exp̄ssa subdit minorē di. qr chorus se t3 i coordinatiōe vētoꝝ ex pte hyemaliū: qđ ondiẗ: qr ei⁹ cōplo est nālr hūida: si occurrat in eqnoctiū: in q̄ vt dictū est hyems ⁊ estas sunt in eq̄litate coget in nām hyemis defluere ⁊ hymbrē cā bit: q siqdē hyemi ē ppriū3: ⁊ maxie vēto isto flāte: hymber. n. cū difformē motū hēat ⁊ iuersū3 maxie cōpetit sibi chorus: qr vapores in circuitu mouet sic fit motus in chorea.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Ropter qd auster ⁊ eurus caliores existētes ꝯrijs hic qdem borea: alius vō zephyro aquosiores sūt: q̄uis pp frigiditatē aqua ex aere fit: nō eni pro eo q ipellit boreas huc nubes: zephyrus eni3 ⁊ eurus agūt vtrūq3: similiter laterales ⁊ alij oēs vñ flant: Utrū qr repcutiẗ calidū iterius magis q̄ fuerit exterius calidū magis aut est qdē3 aliqd ⁊ vnde flant serenos eē. Eteni3 eurus ab aurora est: hec aūt regio versus hesperiā sita est ⁊ zephyrus: sed qr prior calefact⁹ aer sicut ⁊ aqua velocissime ⁊ maxie ifrigidanẗ. Ferẗ igiẗ q qdā ab euro ab oriēte calidus hic aūt ab austro ⁊ meridie qñ vtrq3 ventūt in frigidiorē locū cito cōgelanẗ ⁊ ꝯstituunẗ i aquā. Et magis eurus facit aquā qr a sole magis fert aerē ⁊ silr calm. Auster aut finiēs aquosus qr fridus prim⁹ lat⁹ aer a mari finiēs cals exñs sed qr a terra venit. Aut

non solū hec cā sed qꝛ ⁊ maioꝛ finiēs auster fit: ꝓpter qḋ ⁊ ꝓuerbiū. In ip̄z icipiēte austro maioꝛes autē fridioꝛes q̄re cōgelat posteri⁹ nubes: aut pp̄ h̄ aquosioꝛ q̄ꝫ incipiēs. Noua.

Cur auster atq; eurus cuꝫ flatib⁹ sibi obiectis calidioꝛes sint: alter aqlone: alter fauonio aque fertilioꝛes sint; q̄ꝫ q̄ꝫ frigoꝛ est qui humorē ex aere depromat: haud enīꝫ q̄ aq̄lo nubes hinc pellit idcirco aqua nō ꝓuenit. Nam ⁊ fauonius ⁊ eurus nubes abigit: ꝗppe q ex latere pari modo ꝓueniat: quinetiā ceteri oēs vnde spirāt idē depellūt. Utrū qꝛ frigoꝛ amplius irroꝛsum circuꝫ obsistit: cū caloꝛ amplius viget. An ēt regio facit vnde spirāt vt sereni illustresq; veniāt. Eur⁹ nāq; ex ortu: fauonius ex occāsu aduērat. Quin etiā rō sit: q̄ aer precalefact⁹ celerrime ac plenissime refrigeraᵗ: q̄uo ēt aqua: igiᵗ euri aer de ortu calidus: austri de meridie ferᵗ: cūq; frigidissimū locū adiere cōpēdio cōcrescūt: atq; i aquā cōsistūt: magisq; eurus aquā agit q̄m aerem de solis parte nec minus calin ducit. Auster aquā mittit cū cessat: q̄m aer qui primus ex mari accedit frigidus est: vltimus aūt tepidus ex terra occurrit: an nō id solū cā sit: sed etiāꝫ q̄ ad postremū auster crescit. Unde illud ꝓuerbiuꝫ. Cūq; auster surgere cepit: atqui frigidioꝛes qui vehemētius spirant: igitur merito in nubes aereꝫ postea cogit: an ea ipsa ratio sit: cur postq̄ꝫ principio fertilioꝛ aque occurrat.

Quare auster ⁊ eurus q hic sumiᵗ pro subsolano. euri eniꝫ dicunᵗ oriētales venti de mūdo ab auroꝛa: ⁊ si collateralis sit posit⁹ ei verius: cū sint calidioꝛes suis directe oppositis vt boree ⁊ zephyro: quo tangiᵗ motiuū: auster enim calidioꝛ ⁊ humidioꝛ boꝛea suo cōtrario: h̄ aūt frigidioꝛ ⁊ siccioꝛ: ⁊ silr̄ de euro ⁊ zephyro ei opposito: sunt itaq; hi calidioꝛes illis: qꝛ oriunᵗ ⁊ veniūt a locis calefactis a sole: illi aūt minime: tn̄ ⁊ si sint hi illis calidioꝛes: sunt plus gn̄atiui pluuiaꝝ ⁊ iundationū: qḋ nō videᵗ: qꝛ pluuia ⁊ sibi ꝓpoꝛtionale cātur ex aere infridato ⁊ cōdensato in vaporē ⁊ pluuiā. Dubitaᵗ. videnᵗ enim oēs vēti eē sicci. p ⁊ fri. ꝯūter: ⁊ nō determinari alijs naturis: eo q̄ ois vent⁹ cātur vt dictū est ab exhalatiōe sicca ⁊ etiā frida: neq; p̄t silr̄ aliqs dicere: q̄ diuersitas acqraᵗ eis ratione loci quē exufflāt: qꝛ locus est de rebus extrinsecis ⁊ accn̄tib⁹: vt dictuꝫ est. 4. phy. ſi. a talib⁹ nihil videᵗ soꝛtiri spēm suā ⁊ nām. Dōm q̄ lꝫ ventus sit vni⁹ mãe ac hōrōne vnaꝫ debeat hēre nām: tn̄ ꝓpter dispōnes ⁊ formas quas accipit ex loco in quo eleuaᵗ vapoꝛ vel p quē vētus flat: adheret ei caloꝛ ⁊ humoꝛ: ⁊ aliqn̄ frigiditas ⁊ siccitas itendiᵗ: itendiᵗ vō minoraᵗ: ita vt diuersas acqrat naturas: lꝫ eniꝫ oriētales fuerint ex p̄dicta exhalatiōe: fiunt tn̄ calioꝛes ⁊ siccioꝛes occidētalibus: q̄ꝛ oriunᵗ a loco vnde sol emergit: ⁊ qui sunt sub eo: calidi ⁊ sicci reddunᵗ: tēperate tn̄: ⁊ similr̄ de ceteris ventis dicēdū: q̄ locus q̄uis sit extrinsecus s̄m q̄ est sup̄ficies coꝛpoꝛis ꝯtinēs id: inquātum tn̄ illa sup̄ficies est qualitatib⁹ iformata passiuis cuꝫ actiuis: loc⁹ ē faciēs ad gn̄ōnē ⁊ eē locati: vt pꝫ p Poꝛphy-

Dubium.

T. c. 3. Solo.

rium. Est eniꝫ p̄n^m gn̄ationis vt pꝫ vnde ꝓbatū est. ro. sicut locus ⁊ nā facit. Et ita locus q̄uis sit qd extrīsecū pōt tn̄ p̄dicto mo aliqd cāre itrīsecū. Deinde[Nō eniꝫ.] Soluit: ⁊ p̄ remouet falsaꝫ solonē siue cauillationē. 2⁰ subiungit eas q̄ aliqd ꝯtinēt vitatis. 2⁰ ibi[Uerū.] Dicit p̄mo q̄ cā nō pōt assignari q̄re eurus ⁊ auster sunt magis pluuiosi boꝛea ⁊ zephyro: eo q̄ boꝛeas ipellat ⁊ adducat nubes ad locū n̄rm habitatū: qꝛ nō solū id facit boꝛeas: imo vtiq; alij ꝫ̄tij sicut eurus ⁊ zephyrus id opanᵗ ⁊ collaterales silr̄ mō eis ⁊ circūstātes opanᵗ ideꝫ in locis p q̄ isufflant: nō igiᵗ ista est cā. i. ipulsio ⁊ comotio ad nos nubiū: q̄m cū alij venti vt dictū est id faciāt: ipsi ēt pluuiosi eēnt vt illi: qḋ nō ꝯtingit. Deīde[Uerū.] Soluit aliter ⁊ ꝓbabilr̄. d. p̄ id esse: qꝛ calm euro ⁊ austro cogregaᵗ iterius repcussuꝫ magis: q̄ꝫ sit illud calm qḋ remanet ex̄ lateralr̄ in sup̄ficie ipsius: eo q̄ tūc erat calm disp̄suꝫ p totū: nunc aūt efficiᵗ aggregatū iterius ⁊ potēs. Cū igiᵗ calm sic fuerit ꝯctū ad iterioꝛa: ifrigidaᵗ pars exterioꝛ ⁊ igrossaᵗ: que tūc liquefit ⁊ dissoluiᵗ a calido foꝛtificato exterius prumpente: quo siqdē iteruenīēte ꝯtingit pluuiā fieri. Deinde[Aut qꝛ.] Assignat aliā cām p̄mo di. cām eē s̄ꝫ aliquos sumēdā a locis vnde icipiunt flare eurus ⁊ auster: qꝛ ipsi sunt serena: qḋ ostēdiᵗ: qꝛ eurus trahit oꝛiginē a p̄te oꝛientali veniēdo ab auroꝛa. tūc enim similaᵗ caloꝛ aeris euro: regio aūt siue locus vn̄ p̄flat zephyrus q̄ntū ad locū Arist. est sicca versus hesperiā quā dicunt Italiā ab italo sicilie rege. Un̄ Isido. ety. cū dico hesperiā simplr̄ intelligo Italiam. cū aūt hesperiā vltimā itelligo hispaniaꝫ. Et qꝛ veniunt hi a loco sereno ⁊ calo: aer cū fuerit p̄mo calefactus p ipsos citissime ifrigidaᵗ ⁊ vehemēter frigoꝛe sibi occurrente: sicut aq̄ celerius ⁊ itensius ifrigidaᵗ: si calefiaᵗ calida ⁊ sibi foꝛte occurrerit frigus: q̄ꝫ si antea eēt frida: pꝫ p̄ metheo. ex actu piscatoꝝ: q̄re estate ꝯtingit ꝓpꝛie grādinem fieri. Dz aūt circa eurū ⁊ austrū p̄dicta p̄nt ꝯtingere ostenditur: qꝛ aer calefactus ab oriētali regiōe calida deferᵗ ab euro in occidēteꝫ frigidā. alius vō aer calefact⁹ in meridie calido ab austro deferᵗ ad septētrionalē partē frigidaꝫ: ⁊ qꝛ ambo adhuc existes calidi in frigidū ꝓueniūt locuꝫ citissime cōgelanᵗ: ⁊ in pluuiā factis vapoꝛib⁹ ꝯuertuntur. Deinde[Et magis.] Cōparat eurū ad austrū ostēdēdo q̄ eurus est magis gn̄atiuus pluuie q̄ꝫ auster. d. p̄mo q̄ eurus plus est gn̄atiu⁹ pluuie q̄ꝫ auster: qꝛ eurus adducit aerem secuꝫ magis de sub sole: q̄re magis calefactū: diutius enim ipse p̄manet sub radijs solarib⁹ q̄ꝫ aliqs alioꝝ ventoꝛū: qui cū euro tūc imediate occurrēs parti fride cōdēsaᵗ in vapoꝛes ⁊ pluuiā. Deīde[Austri.] Scdo ośdit q̄uo auster causat pluuiā ⁊ qn̄: assignās duplicē cām dicēs primo: cū auster ꝓuenit versus finē sue exufflationis: reddiᵗ pluuiosius: qꝛ aer motus ab ea p̄ sicut circa libyā: vt apparebit. 4. 8. reddiᵗ frigidus pp̄ vehemētē ⁊ velocē eius motum: sed cū p̄trāsierit sup mare ⁊ paludes ⁊ terminauerit ad terrā: factus est calidus ⁊ hūidus multis vapoꝛib⁹ admixtus q ifrigidaᵗ iterū pp̄ distare a mari cū huc deuenerit: ⁊ tūc pluuiā iducet. Deinde[Aut qꝛ.] Scdo subdit aliam cām cōpletiuā p̄oꝛis dicēs: q̄ nō solū illud qḋ p̄tactum est: cā existit gn̄ationis pluuiarū ab austro: sed ēt qꝛ maioꝛ ⁊ validioꝛ est auster cū incipit appropinquare fini: q̄ꝫ qn̄ est circa p̄ncipiū ⁊ oꝛiginē suā. Propter qḋ ꝓuerbiū factum est de eo: incipiente austro bene qdē nauigaᵗ. Cuꝫ aūt maioꝛes sunt exufflationes aliquoꝝ ventoꝛuꝫ ⁊ validioꝛes: tunc frigidioꝛes: q̄ aūt tales congelant nubes vltimo ⁊ cōdensant in pluuiā: sꝫ austrū dictuꝫ est maioꝛē foꝛe in fine: q̄re subiungit: q̄ p istaꝫ cām est pluuiosioꝛ cuꝫ terminaᵗ q̄ꝫ qn̄ incipit: sic igiᵗ pluuiosioꝛ ventoꝛū est eurus: ꝯ̄fiter auster: deinde boꝛeas: minime aūt zephyrus.

Cap. 2.

Duplex hesperia. Italia sic.

Cap. 2.

Prouerbium antiquum.

Problema. 27.

¶ Problema. XXVII. Antiqua.

Ropter quid venti desiccant frigidi existentes? Aut quia euaporare faciunt et frigidiores. Noua.

¶ Cur vēti siccāt cū frigidi sint? An quī qui frigidissimi sunt vaporem eliciunt.

Quare vēti cū sint fridi saltē rōne māe desiccāt: cū eī frigidū sit eque natū ꝯiungi cū humido sicut cū sicco: et maxime quia fridū ꝓhibet resolutionē poros ꝯstringēdo. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. d. cām eē: quia vēti quātūcūqz fridi euaporationē īducūt vel resolutionē occultā in corpibus: ꝓpter qd videmus eis flātib⁹ aq̄s minorari pampli⁹ et terras exiccari q̄ a solis etiā vtute ꝯstāte: ad cui⁹ qdē resolutionē occultā sequit̄ exiccatio et ariditas corpoꝝ. Et si dicat̄ q coartāt poros: dicēdū q lz pmo coangustent poros: tamen postea calore redeunte versus exteriora: pſertim cū diu ꝑcutiāt corpora poros aperiūt aptionibus minutis valde: et faciunt humidū exhalare ad se attrahēdo: q̄re apparet vt dictū est 5° 13°. vēti oculos faciūt lachrymari: qd aūt hic dī manifestū est ibidem.

Flantib⁹ austribus cur oculi qdā lachrymētur.

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

Ropter quid magis q̄ sol? Aut quia remouēt vaporē. Sol āt derelinquit: humectat quidem igitur magis: desiccat aut minus. Noua.

¶ Sed cur amplius siccent q̄ sol? An quia vaporem non solum euocant: verūetiam abducunt. Sol autem relinquit: itaqz vt magis humificat sic minus assiccat.

Quare supposito q vēti desiccēt fridi amplī⁹ dsiccāt sole. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. d. cāz eē quia remouēt vapores extrahētes eos īsensibilr a corpib⁹: vt pz aso. p̄°. et p̄ 2°. sz sol nō extrahit vapores imo dereliquit eos īteri⁹ exiccationē et terrestreitatē īducēdo in cute exteriori: vt dcm̄ ē 53° p̄°. itaqz sol magis humectat q̄ vētus et desiccat minus: vētus eīn ꝯtinue trahit ꝓpter ꝑcussionē quā facit: et iō ē vidē corpa valido exposita vēto colorata.

¶ Problema. XXIX. Antiqua.

Ropter qd subsolanus solus vētoꝝ sicut et ꝓuerbiū dicit. Attrahens in se sicut subsolanus nubes: alij aūt vnde flauerint exinde attrahūt? Utrū cā quia simul ꝯtrius flat aut nō vtiqz latebat. sed aptus natus est vētus circuli linea ferri. Alij qdē igit̄ circa terram flant: hoc aūt ꝯcauuz est linee versus celum et non in terra est: quare in principiū flans in seipsum nubes agit. Noua.

¶ Cur vnus ventoꝝ cecias nubes ad se vocat: qd etiā ꝓuerbiū illd declarat. Ut cecias nubes sic ille opes trahens. Ceteri nāqz vn̄ spirāt: inde tātūmodo expellunt? Utrum ventus aduersus eodem in tempore spirans id faciat. An si hoc esset haud vnq̄ latere potuisset: etenim spiritus hic suapte natura circulari linea fertur: ergo ceteri per terram vagantur: hic celum versus sue linee cauum erigens: non ad terram respiⁿans suam originem repetit. itaqz nubes facile ad se ducit.

Quare subsolanus solus īter alios ventos sicut dī ꝓuerbialr attrahit nubes ex toto circūquaqz: alij āt nō ex toto sz solū ex loco p quē flauerit. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit. d. cām esse hꝫ sicut forte qs estimauit: quia hic vētus eodē tpe pflat in ptes ꝯtrias īnducēdo et nubes ad se ꝯhēdo tāq̄ in aliquē motū ei⁹ circularē. ¶ Deinde [Aut.] Scdo iprobat hic cām. d. pmo illud nō esse q eius motus sit ad ꝯtria simul: qm̄ si ita foret: puta q mot⁹ hui⁹ vēti eēt q̄si circularis pp ei⁹ flare simul ad ꝯtria: tūc mot⁹ eius nos lateret minime: latet aūt: nō igit̄ est hāc cāz assignare: quare nubes ad se vocet vndiqz. ¶ Deinde [Alij.] Ut̄ reuerti 2° ad verā cām supius tactā dicēs: q alij vēti et maxie occidētales flāt circa terrā: cū locus ille sit decliuis: sicut dictū est in 12°. ita q ꝯcauū linee sue p quā exufflāt hūt v̄sus terrā: sz subsolanus ꝯstituit ꝯcauū linee v̄sus celū et nō ad terrā: eo q locus vn̄ flat est eleuatus valde: ita q magis basis apta manet v̄sus celū p cōparationem terre situs q apud nos existit. est. n. q̄si forma ei⁹ sic vt guttur seu orificiū latū respiciat oriētē: et extremū strictū ꝯclusuz occidētē: et iō flās ex tali situ terre trahit nubes ad seipsuz: velut in aliqd pn̄ᵐ ordinatū actiōi: ad qd ēt adiuuat calitas loci ei⁹ quā acq̄siuit ex radijs sub qb⁹ diu extitit.

Forma subsolani.

¶ Problema. XXX. Antiqua.

Ropter qd a mari qdē nō euētat̄ matutine frigidū: a fluminibus āt? Aut quia mare qdē in diffusis locis: flumen āt in angustiis. Aura igit̄ q̄ est a mari in mltū locū dispgit̄: qd est imbecille. Que est āt a flumine coadunata fert̄: et magis pōt: ꝓpter qd magis merito videt̄ frigida. Aut nō est hec causa: sed flumina qdē frigida sunt: mare autez neqz calidū neqz frigidū: fit āt et euētatio calefactis aut ifridatis. Utrū. n. hoꝝ vtiqz patiat̄ exarescit: exarata aūt aqua aer factus fert̄ q est aura: q qdē igit̄ a frigidis fridū merito euentat: q̄ qdē vehementer a calidis euētata ifrigidant̄: et fiūt frigida. Flumina qdē igit̄ frigida oīa inueniet aliqs vtiqz. Mare āt neqz frigidū neqz calidū vehemēter est: neqz igit̄ qd euētat̄ ab ipso frigidū est: pp id qd nō est frigidū neqz ifrigidatur velociter: quia nō est calidum vehementer.

¶ Et huiꝰ expositio iam precessit sufficiens 16° 23°.

¶ Problema. XXXI. Antiqua.

Ropter qd zephyrus serenus et delectabilissimus vētoꝝ videt̄ eē: et sicut et Homerus i elisio cāpo: sz zephyri semp flant delectabiles? Aut primuz qdē quia hꝫ aeris cōplexionem. Neqz. n. calidus sicut illi q sūt a meridie et oriēte: neqz frigidus sicut illi q sunt a septētrione: ꝓpter id qd et flat vere maxie. Amplī⁹ vēti circūstāt aut i ꝯtria aut in dextra post boreaz āt flās in dextra. n. hn̄ loc⁹ experit̄: sic circa iratū māsuet⁹: et maxie qn̄ cessauerit a tēpestate serenitas cōsueuit fieri: vt in

misců boreas ăt vētus est cū tēpestate. Noua.

¶ Cur fauonius serenus ac iocūdissimus vētorū oiuʒ ē. ꝛ qlē Homerus flare ꝑ cāpos elisios carmine illo dixit. Sed ȝephyri assidue spirāt: aureqȝ salubres. An primū ꝙ aeris tēperiē plene obtinet: neqȝ eni cal'ᵒ est: vt q de meridie ortuqȝ spirāt: neqȝ frigidus vt q de septētrionib⁹ veniūt: sed mediū frigidoꝝ ꝛ calidoꝝ flatuum tenet. Qd cum vtriusqȝ in vicino sit particeps vtrarūqȝ viriū euadit: itaqȝ tēperatissimus est. ꝛ vere maxie spirat. ad hec flatus oēs trāsire vl' in sibi aduersos vel in dextros ꝯsueuerūt: itaqȝ cū post aqlonē fauoni⁹ spiret: dexter. n. hec est: efficit adeo tanq̄ mitis ad inuicem: ꝛ simul vbi destitit hyems: serenū magna ex pte subseq solitū est: atqui flatus hybernus aqlo est. Subsolanus ꝙ̄uis iter calidos ꝛ frigidos situs minus q̄litatis coꝝ ꝑticeps est: hic eni cū spirat: flatus vergētes ad austrū motitat qdē: istuc eni transferre assolet. ſȝ misceri tñ cū his minime patit: at vo fauonius ꝛ mouet ab austro: ꝛ ipse cum spirat mouet aqlonē: huc eni vsqȝ ꝓgrediēs vicissitudo spirituū: finē sui circuitus facit. Qꝛ cū vnus facit alterius finē alterius initiū secuȝ habeat merite suauius ꝛ est ꝛ esse videtur.

Quare ȝephyrus serenus delectabilissimus ꝛ mitissimus vētoꝝ sentit: qd cōprobat ꝑ testimoniū Homeri dicētis in cāpo q di elisius ȝephyros semꝑ delectabiles flare. ¶ Deinde [Aut q̄ꝛ.] Soluit. d. cām eē hui⁹ qꝛ ȝephyrus hȝ cōplexionē siue nām ꝓportionatā nature aeris tēperati: sicut est aer veris ꝑcipue: ꝛ h declarat. non eni est cal'ᵒ sicut sunt vēti australes flantes a meridie: aut orientales flātes ab oriente: neqȝ fridus vt aqlonares ptis septentrionis insufflantes: sed est medius inter hos predictos excessus: ꝛ qꝛ est sic tēperatus ꝛ aeri veris ꝓportionatus: ideo ꝓprie flat in vere: qd ponit tēperatū iter tēpora: vnūquodqȝ eni mouet in tpe sibi ꝓportionabili ꝑampli⁹ vt visum est. ¶ Notādū qꝛ dicit cōplexioni aeris: ꝙ aer ꝓut est elemētū ꝛ qd duplex nō dȝ ꝓprie hīe cōplexionē: cū sit effectus ꝛ mixtione causatus elemētoꝝ: pōt tñ ꝓprie dici cōplexionatus ꝓut ꝛ mixt⁹ est īproprius hic aer nos ꝯtinēs. Pōt etiā sumi cōplexio cōiter pro duaꝝ q̄litatū cōbinatione quacūqȝ ꝛ mō quolibȝ. ¶ Deinde [Amplius.] Assignat aliā cām. d. ꝙ vēti situant aut fm partes ꝯriā. i. sinistrā sui siue aduersaȝ: vel in dextrā. i. ꝓsperā siue māsuetā. ȝephyrus ăt situat⁹ in pte dextra īsufflat post flatū boree ꝯtēperās tēpestatē ei⁹: qꝛ locus q est in dextra sufficiēter experit ꝛ sentit māsuetus delectabilis ꝛ pacificus circa iratū ꝛ furētē. vt ad multū. n. maxime cū boreas cessauerit a tēpestate māsuetus ꝑ ȝephyꝝ ꝛ placat⁹: ꝯsueuit serenitas ꝛ trāquillitas in aere causari: cū boreas tempestuosus sopit. ¶ Notādū ꝙ dextra ꝛ sinistra nō sumūtur hic ꝓprie ꝓut sūt diie loci: veꝝ magis metaphora q̄dā pro māsuetudine ꝛ ei⁹ opposito: nā fm astrologos dextra dicit pars vltra equatorē: sinistra vo citra: apud vo Arist. 2⁰ celi. dextra orientalis est: occidentalis vo sinistra: fm vo Pithagoram secus contingit.

Quo aeri inest complexio.

Que dextra mundi sit fȝ astrologos.

T. c. 14

¶ Problema. XXXII. Antiqua.

Propter qd i cane auster flat? Aut qꝛ in oib⁹ qdē significat stellis occidētibus aut orietib⁹: nō min⁹ ăt i hac tñ. Manifestū ăt qm̄ vēti maxie i h post hūc: in suffocatiōe ăt ꝛ vēti merito in ipso calidissimi mouent: auster ăt cal'ᵒ est: qm̄ ăt ꝯsuetū maxie ex ꝯriis in ꝯria ꝑmutare: ante canē ăt ꝑcursores flāt exhites boree: ꝯueniēter post canē auster flat: qm̄ ăt significat qdē orietib⁹ stellis: supsignificare ăt ē: mutationē ăt aeris facit: trāsmutant. n. oēs vēti in ꝯrios aut dextros qdē vētos. Qm̄ ăt boreas i dextros mutat eritqȝ vtiqȝ ipsi⁹ in austrū mutari. Est aūt ꝛ post tropicos hyemales quintadecima australis: ꝓpter id qd tropici principiuȝ quoddā sunt: mouet aūt sol fm ipm maxime aerē: est aūt in his tropicis versus austrū. Quēadmodū igit ꝛ que sūt ab oriēte mouēs subsolanos vētos suscitauit: ita ꝛ que sūt a meridie mouēs austros suscitauit. Nō fȝ rectū a tropicis facit h: qꝛ breuissime fiūt transmutationes tūc: sed in qntadecima qꝛ tps hoc moderate se hȝ prime apparentie fm mutationem. Totius enim est pars magna designatuȝ predictum tempus. Noua.

¶ Cur auster canicula oriēte moueat idqȝ lege nāe certissima fieri soleat? An ꝓpea ꝙ regio iferior orbis sole. s. remoto minus calidinē. Itaqȝ vapor ide large emigrat ꝛ mlti ꝓfecto austri spirarēt: nisi anniuersarij ꝓhiberēt. An oib⁹ astris tū orientib⁹ tū occidētib⁹ aer soleat cōmutari. Sȝ cane ꝑcipue. qd qdē flatib⁹ latissime ꝯstat: q ei⁹ ortu ꝛ post ortū sequunt: ꝙ cū estus tū vigeāt. spūs calidissimos ꝑ idē tēpus oriri ꝯgruū est. Auster ăt cal'ᵒ est. ꝛ cū ex ꝯriis in ꝯriū maxime cōmutari solitū sit: ortūqȝ canis ꝑuij nūcupati antecedāt. q aqlones sūt merito post eū auster spirat. qñ qdē assignari necesse ē: idqȝ austris fieri oriētib⁹. huic ăt verbo cū assignari dicim⁹ subtenotio est. aerē isigniter cōmutari: ꝛ qdē mutari flatuū oia gna in vētos aduersos: aut dexteros solēt. Qd cū aquilo nō trāseat in latus dextrum reliquū est: vt in aduersum h est vt in austrum trāseat. Quinetiā dies post brumā quintusdecimus austrum pre se fert: eo ꝙ bruma initium quoddā est. mouetur qȝ a sole: is potissimū aer qui brume vicinus est. Solē aūt tūc ad austrū vergere certū est. Ut igit cū ortū prepat flatus excitat subsolanus. ita cum meridiem adit austros euocat: nec tñ statim a bruma id facit: qm̄ breuissimas tūc agit distātias. Sȝ quītodecimo qꝛ tps id modice se hēat: ad primā discessus sensionem.

ſionem. Totũ enim id tẽpus pars ꝯſpicua eſt.

Repetit 11ᵐ vt magis declararet. ℂ Deinde[Aut qꝛ.] Soluit.d.ꝓ pro cã ħ eẽ accipiẽdũ qꝛ auſter hꝫ ſignificationẽ in oĩbꝰ ſtellis fixis.15.maioꝝ oriẽtibus ſiue occidẽtibus ꝑmutantibus ſuo ortu: vel occaſu eliaco tẽpora de qͥbus ſufficiẽter dictũ eſt 3ᵒ 2ᵉ.ſi eius qdẽ nã ta lis exiſtit ad ortus ⁊ occaſus aliaꝝ ſtellaꝝ: nõ minus imo magis hãc nãlr ſeruabit ſignificationem in ortu ⁊ occaſu canicule: cum ſit maior fixaꝝ ꝑcepta a nobis.[Manifeſtũ.] Pertractat cãm 2ᵉ manifeſtãdo illã ꝑ oñdẽs ꝙ poſſibile ſit auſtrũ tpe canis flare dicẽs ꝑ: manifeſtũ eẽ: qꝛ vẽti ꝓpe ſe hñt ħ mõ: ꝙ flare hñt poſt ortũ vel occaſum canis: eo ꝙ aliq ſũt etiã tpe ſuffocationis ⁊ caumatis intẽſi vt cũ ſol ẽ circa tropicũ cãcri: tũc qdẽ ꝯdignũ ſit ꝙ ĩ aere vẽti ꝯciteñ caliſſimi quãtũ ex tali cã: ſꝫ cuꝫ auſter ẽ calo ⁊ ꝯſuetudo nãlis eſt in vẽtis ⁊ aliqͥs: ꝑmutatiõnẽ fieri maxime ex ꝯ̃rijs in ꝯ̃ria: ⁊ qm añ canis ortũ pflãt vẽti qdã q ſũt ꝓcurſores ⁊ nũtij boree: ꝯdecenter poſt canis ortũ auſter ſuccedens flabit: eo ꝙ aer vtcũqꝫ remiſſus eſt a caumate nimio: ita vt ꝯtẽpereñ calitas auſtri cuꝫ remiſſione eſtus: ⁊ vnũ accidit ex ꝯ̃rijs: ⁊ qꝛ boreas frigidus eſt: põt eiꝰ nũtiari flatus añ ortũ canis: cũ ſol fuerit in tropico cancri rõne ꝯ̃rietatis ꝑacte. ℂ Dubitatñ.nõ.n.vĩ auſtrũ poſt ortũ canis ĩſufflare: qꝛ tũc eſt potiſſima calitas in aere. vñ Ari.2ᵒ ꝓmi ſcribit maiorẽ calitatẽ fieri in aere cũ ſol elõgatñ a tropico cãcri ad leonẽ: q̃ꝫ qñ eſt in ipſo: ⁊ circa horã diei.8.q̃ꝫ 6ᵃᵐ. ℂ Dicẽdũ ꝙ audiẽdũ eſt tñ poſt ortum canis: ꝙ aer iã icipiat recedere ab illo feruore imẽſo: vt iſinuat illud Hipp.ſub cane ⁊ ante canẽ pharmacie difficiles.ſaltẽ.n.nocte ⁊ mane ꝯtẽperari aer icipit: lꝫ circa octauã diei horã ſit calitas maior q̃ꝫ ſextã: q̃ ſi qdẽ cito mitigatur frigore aliquo adueniẽte ꝑpter aeris ſubtiliationẽ inductã recipiẽte oẽm de facili ĩpreſſionẽ. ℂ Deinde[Qñ igitñ.] Oſtẽdit 2ᵒ mutationẽ aeris cauſari ex ortu ⁊ occaſu canis ac etiã aliaꝝ ſtellaꝝ magnaꝝ: ⁊ quõ ſm diuerſaꝫ ſolis diſpõnẽ variantñ vẽti: dicẽs qꝛ igitñ dictũ eſt auſtrũ hẽre ſignificationẽ ex ortu ſtellaꝝ ⁊ occaſu: tunc oriẽte cane ſignificationẽ obtinebit maiorẽ: cauſat.n. mutationẽ aeris ſuo flatu ꝑmutãdo hũc ad calitatẽ ⁊ humiditatẽ. Et quia oẽs vẽti trãſmutantñ ſm oppoſitos ſitus ꝓus habitos: vel in ꝯ̃rias diſpõnes: nũc ãt in ſiniſtra: nũc in dextra pte vel melius mãſueta magis ⁊ agreſti: vt viſuꝫ eſt ꝓus: boreas vel eius ꝓcurſores cũ de ſe ſint ſiniſtri.i.agreſtes: qꝛ fridi ⁊ ſicci: mutabuntñ poſt canis ortũ in dextros.i.mãſuetos: vt ĩ auſtros q ſũt cali ⁊ humidi: ⁊ ꝙ borealis flatꝰ ĩ auſtralẽ muteñ oñditñ: qꝛ poſt ꝯ̃ſiones hyemis q̃ ſũt in ꝓnᵒ capricorni 15ᵒ die ſubſeqñs vl eiꝰ affinis ẽ auſtral: cũ ſenſibilr appeat flatus auſtri in ea. id aũt eſt: qꝛ ꝯuerſiones ꝯtinẽt nãm quãdã ꝓncipij: tũc.n. ſol ꝑmutat aereꝫ maxime cauſando illis q ſũt in ꝣona ꝯ̃ſus meridiẽ nobis oppoſitã calĩditatẽ imẽſaꝫ: nobis ãt friditatẽ: cũ ſol ſit remotꝰ a ꝣenith nr̃o totalr ꝯ̃ſus meridiẽ: cũ igitñ ſol habeat mouẽ ventos: ꝯcitabit illos ſm diuerſitatẽ diſpõnis illius: vt tactũ eſt ⁊ tãgetñ in ſubſequẽti: ſicut.n. ſol exñs circa partẽ oriẽtalem ꝯcitat q illic vẽtos cauſans ſubſolanos ſiue oriẽtales. Similr cõmouẽs q̃ ſũt circa regionẽ meridiei ſuſcitabit auſtrales. ℂ Deinde[Nõ ſm.] Preuenit dubitationi: qꝛ qs eſtimaret ꝙ ſemꝑ ꝯfeſtim auſter flaret poſt canis ortum aut occaſuꝫ id remouet dicẽs ꝙ nõ fiũt auſtri cuꝫ ſol fuerit in pũctis tropicis: eo ꝙ trãſmutationes ſunt adhuc ita pue vt nõ ſuſcipiãt alterationẽ aeris ad vẽtos: ſed incipit fieri 15ᵒ die: qꝛ id tp̃s ſe hꝫ ꝯueniẽter ꝑꝑ mutationẽ quaꝫ iã ſuſcepit aer: vt poſſint auſtri iam apparere icipere: tp̃s eni vt 15ᵒ die poſt ꝯ̃ſiones lꝫ ſit q̃dã pars ipſius: eſt tñ denotatiuũ ſuꝑ totũ tp̃s: vt oculus ſuꝑ corpus eſſe apud viſiones: ſed q̃re 15ᵒ dies id hꝫ magis aut ſibi affines: aut qꝛ ſol peragrat mediũ ſignũ.⁊ luna ſui medietatẽ circuli.

ℂ Problema. XXXIII. Antiqua.

Ropter qd zephyrus verſus occaſũ flat: mane ãt nõ? Aut cã qdẽ eſt vt frequẽter vẽtoꝝ ſol oriẽs ⁊ occidẽs. Qñ eni humidũ exñtẽ aerẽ calefaciẽs digerit ⁊ diſgregat: ſi aũt fuerit vẽtoſus aer: amplius magis euẽtat a ſole: qm̃ qdẽ igitñ in ortu erit ſol: lõge ẽ a zephyro: ab occaſu ãt flat. Qñ aũt circa occidẽtẽ erit: tũc ſegregatus erit vẽtus ꝑfectus. A medio ãt diei ⁊ verſus occaſuꝫ moderatiſſime ſe hꝫ ad calefaciẽdũ ⁊ ſegregãduꝫ: ꝓpter ħ aũt ⁊ ſubſolanus mane icipit flare: aere eni ſuꝑ terrã nocte humectato ⁊ terre approximãte ꝓpter grauitatẽ mane diſgregãs ipſuꝫ ſol: que eni iuxta ſe mouet primũ. Uẽtus ãt q a ſole oriẽte eſt: hic ſubſolanus vocatur. Noua.

ℂ Cur fauonius horis poſt meridianis ſpirare nõ mane ſoleat? An ſol magna ex pte vel oriens vel occidẽs auctor ſpirituũ eſt. Quotiẽs enim aerẽ humidũ tepefaciẽdo ꝑcoquit atqꝫ diſcernit in ſpũꝫ ſane illũ extenuat. Nõ ſi tãti ſemper acciderit: vt aer ſpirantiuſculus ſit: magis magiſqꝫ a ſole vertetñ in ſpũꝫ. Quotiens igitñ ſol in exortu eſt: ꝓcul a fauonio abeſt. ħ.n. ab occaſu ſe ꝓmit: ⁊ cũ iã occidẽ ꝓximus eſt: aer oĩno extenuatus diſcretuſqꝫ fluit. at dũ ꝯfecto meridie ꝑgat ad poſt meridianũ tãtiſper ad aerẽ tepefaciẽdũ diſcernẽdũqꝫ modice admodũ hꝫ. Sub ſolanꝰ quoqꝫ ob eã rẽ mane ſpirare icipit. aereꝫ eni q ſupra terrã ſublimiꝫ ipẽdẽs nocte humefactus ſolo: ſui põderis rõne appropinquarit ſol mane diſcernẽs ꝓximũ ſibi excitat primũ. Qui ãt ex ſole oriẽte ſpirat: ſubſolanꝰ hic appellatꝰ ẽ.

Quare ꝣephyrus iſufflat circa ſolis occaſuꝫ ⁊ nõ circa ortũ vt mane. ℂ Deinde[Aut qꝛ.] Soluit d.cãm eẽ: qꝛ ſol vꝑlm cũ oritñ ⁊ occidit ẽ cã cõmotiõis vẽtoꝝ: quos cãt iſto mõ. Cũ.n. iuenerit aerẽ humidũ vaporoſuꝫ calefacit ipꝫ ⁊ ſubtiliat: q̃ ſcõ digeritñ aer ille vaporoſus ꝑ ⁊ ſeq̃ſtratñ in ptes ſubtiles minimos formã vẽti inducẽtes. ꝙ ſi ꝯtigat aerẽ ꝑ aliqualr a vẽtoſitate fore repletũ: tũc calefactꝰ a ſole ⁊ ꝯcitatꝰ amplior ſit vẽtꝰ q̃ꝫ ꝓus erat aut q̃ꝫ fiat aere ꝓus exñte vaporoſo nõ vẽtoſo: ſic igitur ſi vẽtus dꝫ fieri: oꝫ ſolẽ occurrẽ vt freq̃nter: qꝛ ortus ⁊ occaſus ſtellaꝝ aliaꝝ ⁊ maxie.15.maioꝝ eſt cã cõmotiõis vẽtoꝝ ſuo ortu ⁊ occaſu: vt viſuꝫ ẽ in ꝓcedẽti. Ponitñ etiã ſꝫ aſtronomos cãꝫ vẽtoꝝ fore iouẽ ⁊ lunã ⁊ cancrũ nõ paꝝ: vñ tpe ꝯiũctionis lune cũ ioue ⁊ cũ luna cancrũ ꝯſcẽdit: ẽ vidẽ ꝯcitationẽ vẽtoꝝ in aerẽ: oꝫ etiã aerẽ in quo ſuſcipitñ mã vẽtoꝝ diſpoſitũ eẽ hꝫ diſpõne: talis ãt hꝫ adducitñ: qꝺ tetigit cũ dixit. qñ eni: ⁊ qdẽ Ari. huiuſqꝫ tetigit maioreꝫ ſui ſmonis. hic aũt[Qñ qdẽ.] tãgit minorẽ cũ eiꝰ ꝯclõne dicẽs. Cũ ãt ſol oritñ diſtat lõgiquius a ꝣephyro: eo ꝙ flatꝰ ꝣephyri eſt in occaſu: tũc.n. ſol cãt ſubſolanũ q ꝣephyro ꝯ̃riatñ: ſꝫ cũ ſol motu firmamẽti ꝑuenerit ad occidẽtẽ tunc

Dubium. — Solutio — Uẽtoꝝ cã ſm aſtro.

segregaẗ aer in ptes natas recipe formā vēti: ⁊ efficiẗ ipse pfect⁹ ⁊ merito: qm a medietate diei vltra pcedēdo vsus occasū nō fit vēt⁹ oino: sꝫ disponiẗ solū aer ad ipsi⁹ gn̄atione: eo ꝙ tūc sol tēperatissime ⁊ sufficiētissime se hꝫ ad calefaciēdū ⁊ segregādū aerē i ptes: vt formā vēti iducat: ⁊ iō vlteri⁹ ꝯcludit ꝙ pp istā cām subsolan⁹ mane icboat sufflare: aer.n. ꝯtinēs nocte sole recedēte humectaẗ super terrā: quo qdē īfrigidato ⁊ humido īspissato acqrit grauitatē pp quā reddiẗ ppinquus terre: graue eni tēdit deorsū nāl'r iprohibitū. Cū vō sol mane oriẗ: inuenit mā̄z ibi paratā in quā agit disgregādo ⁊ subtiliādo ipsā: ⁊ cū ols hpatio fiat p ꝯtactū ⁊ affinitatē. p̄ mouet sol mā̄z vl' aerē sibi circūstātē: q̄ mota causaẗ vēt⁹: ⁊ qꝛ ea moueẗ in parte oriētis vētus causabiẗ oriētalis: hꝫ āt vocaẗ subsolanus: igiẗ sol vēti hūc cāt cū oriẗ: ⁊ cū occidit ȥephyrū. Iōqꝫ cū in sero fiat circa occidentē ⁊ nō in mane: cāt tūc ȥephyꝝ ⁊ nō subsolanū. Ut formeẗ hꝫ fm̄o. sol est cā vētoꝝ vt frequēter: cū mā̄z iuenerit: sꝫ id est cū fuerit in ortu vel occasu: q̄re ⁊c. sꝫ sol mouet vētos fm locū in quo existit ⁊ mane circa orientē: sero vō circa occasum: subsolanus igiẗ est orientalis: ⁊ ȥephyrus est occidentalis. idem est 35°.

Uētorum mot⁹ quo fiat.

Problema. XXXIIII. Antiqua.

Propter qd eleuato sole ⁊ augenẗ ⁊ cadūt vēti: Aut qꝛ vētus ē aeris aut desup fusi humidi motus. Hic āt qñ qdē minor fuerit: cito ꝯsumiẗ a sole: q̄re nō fit vētus: qñ āt plus: moueẗ sole oriente. Sol nanqꝫ principium motuū est. Noua.

Cur sole se attollēte spiritus ⁊ sternunẗ ⁊ augenẗ: An qꝛ spūs vel aeris vel redundātis humoris cōmotio est: q̄ vt cū pua est: cōpēdio a sole cōsumiẗ itaqꝫ nullus spiritus inde existit: ita cum magna est: solis exortu amplior redditur. Sol enim auctor ⁊ parens motuum est.

Quare cū sol fuerit ortus ⁊ a terra eleuatus: vēti ⁊ augmentanẗ ⁊ cadūt minorati ⁊ dissoluti: cū enī ista sint ꝯria: ⁊ ꝯrioꝝ ꝯrie sint rōnes ⁊ cause. 8. Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cāꝫ eē qꝛ vētus est qdā mot⁹ aeris. vn̄ de mūdo. Uētus nihil aliud ē nisi aer multus fluēs. Aut vētus est mot⁹ humidi subtilis aerei sparsi desup ad deorsū: cū āt hꝫ aeris mot⁹ vel humidi subtilis deorsū dispsi fuerit pue quātitatis: ꝯsumiẗ ⁊ q̄si annihilaẗ isensibilr a sole: q̄re vēt⁹ nō accidit ide. Si vō hꝫ mot⁹ aeris aut humidi dispsi fuerit maioris quantitatis: cōmoueẗ ⁊ ꝯcitat aerē diquaqꝫ: cū sol oriẗ ⁊ merito: qꝛ hic sic dcm̄ ē ⁊ diceẗ est p̄n^m motuū vētoꝝ. vn̄ metheo. z°. sol cessare facit ⁊ cōmouet spūs dbiles qdē ⁊ paucas exhalationes exītes exterminat ampliori calo: qd in exhalatiōe min⁹ existit disgregās. Dubitaẗ. qꝛ dicit ꝙ vētus sit mot⁹ humidi: cū dictū sit mltotiēs vētos fieri exhalatiōe sicca fumosa. Dicēdū ꝙ vēt⁹ est mot⁹ humidi relatiōe mā̄e ex q̄ fit corruscatio ⁊ fulgur: sicci vō relatione illi⁹ ex q̄ causaẗ imber ros pruina ⁊ pluuia: vt tactū ē zz°. aut sol agēdo i hūidū aereū calefaciēdo ⁊ subtiliādo dispōit ipꝫ ad exhalationē siccā.

Problema. XXXV. Antiqua.

Propter qd zephyrus in occasu flat: Aut qꝛ oēs vēti sole diffūdēte humidū fiūt: Utrū.n. ꝯsistēter: qñ potētia cali appropinqt accēdiẗ. Zephyr⁹ āt a sero flat: merito igiẗ i occasu fit: tūc.n. soli i locū ipsi⁹ accedit: ⁊ boreas ⁊ auster pp h̄ mltotiēs flāt: qꝛ ꝯriū a ꝯrio victū fꝫ rectitudinē mime p̄t pmanē: sꝫ magis ex latē: auster igiẗ ⁊ boreas ex locis q̄ sūt i vtraqꝫ mot⁹ solis flat: aliȷ̄ āt magis ex opposito. Utrū vēt⁹ a fonte quodā ferẗ quēadmodū i aq̄: ⁊ h̄ nō ē supius ipꝫ educi: aut nō. Et vtrū ab vno pūcto aut a plib⁹ locis: q̄dā igiẗ sūt silia q̄ ⁊ in aqs vr̄ accidē: aq̄.n. qñ deorsum ferẗ velocius fluit q̄ꝫ qñ in plano ⁊ eq̄li statura. silr āt ⁊ vēti. In extremis qdē.n. ⁊ aliqs semp in motu ē aer in ꝯcauis mltotiēs qescit ⁊ nulla fit cuctatio. Aut ipli⁹ i vehemēter altis mōtib⁹ nō fiūt vēti vt in athō ⁊ aliȷs talib⁹. Signū āt. quecūqꝫ eni dereliquūt sacrificātes pri⁹ aliquo tpe aiūt iuenire posteri⁹ i posteriori. Manifestum igiẗ qꝛ sicē a fōte quodā ⁊ vēti mot⁹ fit in supiora: igiẗ nō ampli⁹ pōt accedē. Propter h̄ q̄ in altis h̄ accidit: silr āt ⁊ i aq̄ erit. Neqꝫ.n. aq̄ fortis neqꝫ vētus magnus in altis vr̄ fieri. Noua.

Cur fauonius horis post meridianis spirare soleat: An ꝙ spūs oēs sole humorē diffūdente ꝓueniūt. Humor.n. q ante hac ꝯcrescebat tabescit: cū vis caloris i ppiquo ē: itaqꝫ spūꝫ mouet. at q fauoni⁹ d̄ occasu spirat. Recte igiẗ post meridiāis exoriẗ: tūc.n. sol ei⁹ ad locū accedit. Cur aqlo ⁊ auster sepissime spirēt: An qꝛ ꝯriū a suo ꝯrio e directo. s. oppugnatū mime edurare pōt: sꝫ ex latē poti⁹ aduersam vim tolerat: auster vō ⁊ aqlo ex cursus solis laterib⁹ spirāt: ceteri aduersi poti⁹ occurrūt. Utrū spūs fōte q̄dā emergat. Queādmodū aq̄ supra quē fōtē efferri nequeat an nō: ⁊ vtrū vno ex pūcto: an ex loco ꝓfluat ampliori. Sūt certe nōnulla i aere q̄ vel i aq̄ accidē pari rōne videm⁹. Quippe cū aq̄ p ꝓna deci⁹ fluat: q̄ꝫ cū in planis atqꝫ eq̄lib⁹ stagnat: h̄ eni ⁊ spūs faciūt. Nā locis editis atqꝫ excelsis aer assidue moueẗ: cauis eꝫ sepe qescit ⁊ ꝯsilescit ad hec sup excelsissimos mōtes spūs nulli excitāẗ: vt sup athon ac reliqs gn̄is eiusdē. Indiciū ꝙ q̄ reliquerit: q mō supiori sacrificarūt: posteriori icorrupta cōpire affirmāt. Cōstat igiẗ spirit⁹ quoqꝫ platiōe: veluti ex fōte quodā actitari: sup quē nihil p̄terea efferre se pōt. Un̄ fit vt locis excelsis qd mō dixim⁹ accidat: qd idē datuꝫ etiā aq̄ putauerim. Nec.n. aquā vehemētē: nec spiritū rapidū locis excelsis fieri nouimus.

Repetit 33^m vt ampli⁹ declaret. Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ⁊ diuidiẗ in duas ptes. p̄ eni assignat cām vlr q̄siti. z° subdit q̄dā ex qbus veritas habeẗ pamplius. z° ibi [Utrū vētus.] Dicit igiẗ p̄ causaꝫ esse vt iam dictum est 33°. qꝛ oēs vēti accidūt ppter hoc: qꝛ sol diffundit humidū spargit ⁊ ꝯdigerit: vt fit aptū recipere formā venti. Deinde [Utrū ventus.] Declarat hoc z° dicens: ꝙ si

φ si q̄raẗ an ↄsistāt vēti ⁊ q̄ñ:dōz cos existē cū potētia calidi appropiquat: vt solis alicui pti aeris. tūc.n. calm accēdiẗ: q̄ accēso ⁊ humido ispirato causaẗ vētus: s₃ zephyrus cū psiet vsus occasū ⁊ l sero: ⁊ sol tūc pueniat illuc: pslabit igiẗ pte occidētis ⁊ nō oriētis: cū eā exufflet subsolan⁹ sole illuc existe. ℭ Deinde⌊ Boreas.⌋ Cocludit 3° boreā ⁊ austrū frequēter flare. d. q₃ cū ↄtrū vicaẗ a ↄtrio s̄m rectā lineā successiue: valde paꝝ pōt alteꝝ ipsoꝝ pdurare quin vnū vicat aliud ⁊ oñeẗ: ocide ↄtr vincaẗ ab alio ⁊ subsit. S₃ lateralr vbi nō ē recta linea: sicut a tropico i tropicū: vel ēt a meridie in septētrionē: magis pōt alteꝝ pmanē ⁊ eē sine ↄtinua trāsmutatione: vt euenit in oriēte ⁊ in occidēte ac l alijs lateralib⁹ plagis: eo φ nō ē linea itātū recta: pp qd̄ boreales vēti ⁊ austrini sepe isufflāt: q₃ pflāt ex locis q fūt s₃ ptes vtrasq₃: i qb⁹ mot⁹ solis existit: vt sūt loca duoꝝ tropicoꝝ estiui. s. ⁊ hyemalis: s₃ alij vēti exuflāt plus s₃ q̄ndā lateralē appōnē q̄₃ s₃ rectā oino. Uñ 2° metheo. plimi boree ⁊ austri fiūt vētoꝝ: q₃ sol nō supegrediẗ ista loca. nō. n. pōt vltra tropicos pūctos ↄuenire: s₃ semp itra eos manēs vicissim ⁊ vniformiter ptrāsit de vno i alteꝝ: s₃ sup pte oriētis ⁊ occidētis talr fert: ⁊ iō nubes lateralr fiūt l bis locis: vñ sicut plures fiūt vēti in septētriōe ⁊ meridie: ita ples pluuie ex pte oriētis ⁊ occidētis. ℭ Deinde⌊ Utrū.⌋ Uẗ mouẽ q̄sdā dubitatiōes qb⁹ pmissis relinquiẗ ampli⁹ ↄclaratū dicēs p̊ φ q̄ñ ē an vētus ↄferaẗ a quodā fōte ⁊ pn° originali: sic aq̄ alicui⁹ fluminis: ⁊ vtruꝫ nō ē ipm vētū supius educi ⁊ fieri: aut nō est aliqd horū: aut nō fiat l altero locoꝝ aut nō est alr fieri s₃ fiat in locis ↄcīsis vl medijs. Et itidē dubitatio est an venti veniāt ab vna pte pūctuali vniuersi aut plibus locis differentibus. ℭ Deinde⌊ Quidā₃.⌋ Pertractat q̄sita mota 2°. ⁊ p̊ h̄. 2° ↄcludit vitatē. 2° ibi⌊ Māifestū igiẗ.⌋ Et ad 5ᵐ itēdit ostēdere in qb⁹ locis fiat vētus ⁊ in qb⁹ nō: ⁊ p̊ in qb⁹ fiat locis silitudine q̄dā tacta aeris ad aquā. 2° in qbus nō fiat. 2° ibi⌊ In ↄcauis.⌋ Dicit igiẗ p̊ φ posito φ q̄da₃ silia sint in aere illis q̄ accidẽ videnẗ in aq̄s: q₃ sicut aqua qñ tēdit deorsū citi⁹ fluit: q̄₃ cū stagnauerit vel fluxerit in locum plane ac eq̄lis supficiei: pp maiorē iclinationē forme grauitatis ad suū locū: sic p₃ i fluminib⁹ ⁊ pluuijs. Silr ⁊ vēti qñ exufflauerit ex loco supiori alto ampli⁹ ⁊ pslāt velocius ⁊ aerē ↄcitāt: q̄₃ qñ lateralr ⁊ plane ↄflāt magl. n. ↄsequūẗ formā ⁊ pn̄ᵐ sue cocuētatiōis: q₃ pn̄ᵐ vētoꝝ vt est dictuꝫ ex suplorib⁹ existit. Ampli⁹ i extremis locis aeris vt iuxta terrā ⁊ aquā ⁊ in altis: nō tñ oino aer semp manet i motu agitat⁹ hicide: s₃ i me° nō tñ moueẗ. circa terrā vō ⁊ aq̄s moueẗ p reuerberationē radioꝝ solis vapores sublimātū supius: aut pp reuerberationē ⁊ refractionē illoꝝ vapoꝝ ad iferiora ex regione frida. ℭ Deinde⌊ In ↄcauis.⌋ Ostēdit in qbus nō fiāt vēti: vel remouet dubitationē: q₃ eo φ dixit ventos fieri in extremis ⁊ altis locoꝝ sumeret aliqs occasionē errādi: credēdo φ fieret in locis ↄcauitatū ⁊ valliū: eo φ videnẗ q̄dā extremitates locoꝝ: ⁊ iō hoc remouet p̊ dicēs: φ in locis ↄcauis mltotiēs qescit aer ita vt nō fiat mot⁹ aliqs: pp h̄ φ vapores nō hñt locū in quē vl p quē possint dispgi: neq₃ puenire aliūde: pp ripas vallātes. ℭ Deinde⌊ Amplius.⌋ Remouet φ nō fiūt in locis qbuslib₃ altis vtpote in altissimis: dicēs p̊ φ in locis montuosis vehemēter excelsis nō fiūt vēti: ceu quodā mōte circa orientalia q di olbo: q forte olympus extat: ⁊ in multis alioꝝ huic silium: sicut caucasus cui⁹ sumitates illustranẗ; a sole vsq₃ ad terciā ptē noctis ab oriēte vsq₃ ad vespere.

Cap. 5. merhe. p̊. ℭ Deinde⌊ Signū.⌋ Declarat 3° id signo q̄dā φ ⁊ i altissimis mōtiū nō fiāt vēti: di. φ ita sit φ i talib⁹ mōtib⁹ nō fiāt vēti: testimonio pbaẗ: q₃ qōcunq₃ sacerdotes sacrificātes derelinq̄bāt sacrificioꝝ vt cinerē holocausti vel qd aliud p̊ tpe quo illic sacrificabāt diutius: posterius vt anno futuro cū iteꝝ redeūt ad sacrificādū inueniūt cineres holocaustoꝝ: ⁊ reliq̄ sicut p̊us reliq̄rāt. Uñ id sit sigᵐ φ illic nō sint vēti neq₃ pluuie ⁊ vlr nullus vapor: qm̄ si alr foret: cineres nō pmanerēt vt antea. ℭ Nōnᵐ h̄ ēt tāgere Ptolomeū i li° ad artē sphericā sibi cōparato dicētē vētos ⁊ nubes nō fieri nisi i locis terre ppingꝫ. ℭ Nō eni s₃ Alb. itroductoriꝫ. 4. cū eleuanẗ vapores a supficie terre s₃ φ narrauit phs vltra q̄₃. 16. stadia. stadiū āt est. cccc. cubitoꝝ q̄ qdē. 16. ↄstituūt. 2. miliaria ⁊ 10ᵐ ac 3ᵐ 10ᶜ vni⁹ miliaris: cui si qdē li° qōnū nālium ↄsonat Seneca: neq₃ fiūt h̊ i locis mltū remoti a terra: eo φ ipsoꝝ gñatio ē ex vaporib⁹ diuersis valde ex terris ⁊ aq̄s eleuati: q̄re nō eleuanẗ in altū pp diuersitatū vapoꝝ ⁊ grossitiē nāe ipsoꝝ. Uñ subdit Ptolome⁹: relatū nāq₃ ē ab illis q ascēderūt i mōtē q noiaẗ cales: q ē mōs alt⁹ valde ⁊ sacrificabāt sacrificia in eo i festiuitatib⁹ herinis: qñ in ip₃ ascēderūt i āno futuro iteꝝ ad sacrificādū inuenerūt cinerē holocaustorū anni p̊mi ⁊ ossa eoꝝ cōbusta: s₃ φ dimiserāt ipsa nō alterata a vētis ⁊ pluuijs ⁊ alijs: ⁊ pp illō ⁊ sibi silr: viderūt φ oēs nubes ⁊ vēti sūt abbreuiati ab h̄: vt ↄsequāẗ cacumē hui⁹ mōtis ⁊ sibi silis: ita vt mltotiēs appereẗ illis q ascēderūt anteq̄₃ puenirēt ad v̊ticē ei⁹: φ i nubib⁹ videanẗ eē: cūq₃ ad v̊ticē ipsius puenerit videt nubes in situ suo sub eo: ⁊ maior altitudo hui⁹ vt dixerunt plures cū mēsurata fuerit s₃ istā ē. 10. stadia. Di etiā cōiter φ ascēdētes hūc mōtē vel siles portabāt spōgias aq̄ plenas vt aerē humectarēt ⁊ refrigerarēt itātū vt spūs posset vitalis euētari ex ipso. ℭ Propter qd in h̊ sacrificabāt mōtib⁹: aut pp illesa illic relictoꝝ putabāt deos ibidē ampli⁹ placari: ⁊ q₃ eis vt videbanẗ q̄plus appropiquare: aut fortasse vt plebē ampli⁹ ↄciperēt: ⁊ diuina estimarēẗ a vulgo ampli⁹ miraculosa: qd̄ ⁊ faciūt nō raro. ℭ Deide⌊ Manifestū.⌋ Cōcludit v̊itatē circa dubitata dicēs: itaq₃ fore notuꝫ: φ vēti mot⁹ existit a fōte quodā sicut origie aliq̄: ⁊ id quo ad p̊ᵐ 2° q̄situ. Et q₃ nō pōt vētus deiceps ad supiora trāsire: vt pueniat ad vltimū supioris iterstitij in altis locoꝝ valde: accidit in eis nō fieri vētos neq₃ aliquos ↄgregari vapores: ⁊ id est quārtū ad illō qd̄ dicebaẗ. ℭ Deinde⌊ Et h̄ nō est.⌋ Silr āt addit dicēs eodē mō in pluuia fore ac i alijs q̄ fiūt ex vaporib⁹ ↄdēsatis. neq₃. n. pluuia fortis ⁊ exuberās neq₃ vētus validus videnẗ fieri in locis altissimis: pp ↄsumptionē vapoꝝ: ex appropinquare ipsoꝝ ad regionē ignis de se imobilē. sic itaq₃ ex his triū q̄sitoꝝ p₃ veritas subinductoꝝ: fit eni vētus a pluribus locis exceptis tā altissimis ⁊ ↄcauis: desuper tñ habēs pn̄ᵐ: ⁊ p ↄsequēs veritas principalis quesiti vt quare zephyrus ⁊c̄.

Quanta sit a terra vētoꝝ altitudo.

Mōs vl teriū.

ℭ Problema. XXXVI. Antiqua.

PRopter qd q̄ñq₃ austro flante mare nigrū fit: borea v̊o opacū? Aut q₃ boreas min⁹ mare ↄturbat: oē. n. pturbatū magis nigrū videẗ. Noua.

ℭ Cur austro spirāte ceruleū mare fiat: aq̄lone obscuri⁹ atriusq₃? An ppea q̄ aq̄lo min⁹ mare pturbat: oē āt qd̄ trāquillu⁹ est: atrū esse videẗ.

Quare qñ auster isufflat appet mare subnigresceẽ: s₃ cū boreas: reddiẗ opacū ⁊ obscuꝝ: ⁊ id est sile ei qd̄ dcm̄ est. 9. 23. mare. s. in borealib⁹ eē magis ipersp̄ectibile q̄₃ in australib⁹: vbi ēt expositū ē iā h̄ s̄mo. ℭ Deinde⌊ Aut q₃.⌋ Soluit. d. cām eē: q₃ boreas min⁹ pturbat marinas aq̄s cōmiscēdo siccū terrestre cū humido aqueo s₃ auster magis ↄturbat ⁊ cōmiscet: eo φ flat⁹ ipsi⁹ ē luolut⁹ ⁊ tortuosus ampli⁹ flatu boree. oē. n. qd̄ plus pturbatū

ꝛ cōmixtū existit nigrū reputaṫ:pori.n.subalterni in qb⁹ ꝯtineṫ obtunduntṫ:quare flāte austro mare apparet subnigrescere amplius:illo autem subliuescere.

¶ Problema. XXXVII. Antiqua.

Propter qd austri modice flātes non faciūt collectionē nubiū:magis āt facti supnebulanṫ: Aut q₂ pui qdē flantes nō pñt mltas nubes facē.modicū ḡ locū occupāt. Qñ āt magis fiūt mlta ipellūt: pp qḋ ꝛ videnṫ magis nubescere. Noua.

¶ Quā ob cāz austri cū leuiṫ spirāt:nequeāt nubilare:cū itēte nimiꝫ queāt: An qm̄ cū leuiṫ frequētiā nubiuꝫ agere nequeāt:itaq₃ breue fit qḋ obduci nubib⁹ possit.at vo vbi excreuerūt:multas depellūt:itaq₃ ampli⁹obnubilare videnṫ.

Quare cū australes vēti paꝝ flāt qñ ꝛ q̄lr nō iducūt nubiū ꝯgregationē:ſ₃ qñ plus fiūt ꝯtingit vapores pampli⁹ in nebulas ꝯgregari. ¶ Deinde[Aut q₂.] Soluit assignās p̄ cāz p̄ᶜ ptis.d.id eē:q₂ vēti pui dū exufflāt nō pñt mltas ī vnū ꝯgregare nubes:vt reddaṫ vnuꝫ corp⁹magnū nebulosuꝫ:eo ꝙ ipsi paꝝ occupāt de loco ꝯtinēris:ꝛ q₂ nō sparguṫ extēdādo ad lōginq̄ nō iueniūt vapores q̄s in nubes ꝯgregēt. ¶ Deinde[Qñ āt.]Assignat cāz zᶜ ptis.d.id ꝯtigē q₂ cū vēti fuerit magni ꝛ validi isuflāt ꝛ ipellūt aerē ꝑ mltas ptes:q̄re vi ples nubes existē:vapores.n.colligūt ex diuersis locis eos ꝯgregādo in nubes. Ampli⁹ cuꝫ sint pui coꝝ mā grauis humorosa decidit ad terrā tarde mota:ppter qḋ accidit vētū quiescere añ nubiū collectionē:cū aūt sūt magni hui⁹ ꝯtingit oppositū.

¶ Problema. XXXVIII. Antiqua.

Propter qd boreas qdē incipiēs magn⁹:finiēs āt puus:auster āt icipiens qdē puus:finiēs vo magn⁹: Aut q₂ boreas qdē ꝓpe nos:auster vo lōge. hic qdē igiṫ qñ icipit ꝯfestim apḋ nos:hic āt sic ꝑ mltū tp̄s pricipiū dispgiṫ ꝛ ad nos paꝝ ipsi⁹ accidit primū. Finē āt hui⁹ qdē sentimus:hui⁹ āt nō sentim⁹ oino:q̄re ꝯueniēter hic qdē ibecillis cessat:ibecillis āt finis oiuꝫ:ħ āt nō.finē eniꝫ nō amplius sentimus ipsius. Noua.

¶ Cur aqlo vt magn⁹ icipiat:ita puus desistat: auster eꝫ vt pu⁹ icipit:ita magn⁹ cessare soleat: An q₂ nobis aquilo in vicino est:auster longe abest:alter igiṫ vbi primū exor⁹ē:nos occupat. alter suo dispso pricipio vtpote diu ꝑtracto exigu⁹ad nos p̄mū ḋuenit. At finē alteri⁹sentim⁹: alteri⁹ minime:itaq₃ merito alter ibecillus cū cessat est.oiuꝫ nāq₃ finis imbecillus est:alter validus. Finē enim istius nihil p̄terea sentimus.

Quare boreas icipiēs flare magn⁹ est ꝛ ipetuosus:cū vo ad finē ꝑuenit:ē puus ꝛ mitis:ſ₃ auster se hꝫ ꝑ ꝯtrariū hui⁹ oino:q₂ icipiēs flare ꝛc.ꝛ aliqd qdē hꝫ tactū est.19.ꝛ repetiṫ.44. ¶ Sꝫ ꝯ id methe.z°.singlr vēti

Cap.2. oēs p̄n° minimi sūt:pcedētes āt lōge validi flāt:sic ꝛ flu-

Dubium. uioꝝ p̄n°.p̄ eni occurrūt ḋbilr:deiceps vo fortificanṫ paulatine:qḋ ēt ī opōnib⁹palā. ¶ Dōꝫ ita eē sic appet ī sagit-

Solutio. tis ēt emissis.nroꝝ.n.nō adeo fortiter ꝑcutiūt neq₃ in vltimo vt ī me°.ſ₃ qḋ dcm̄ ē de borea ꝛ austro dōꝫ diuersificare ī his mag̃ q̄ ī alijs vētoꝝ:vt ꝙ boreas cū icipit sentiaṫ ipetuosus:finiēs vo mitis:ꝛ auster ꝯ:tn̄ huāt tā q̄ cōe qddā qḋ iā iductū ē.cū.n.aliqd ꝓpe icipit aut certe ḋsinit valitudinē nō hꝫ ſ₃ iter me°tn̄. ¶ Deinde[Aut q₂.]Soluit d.cāz fore q₂ boreas ē nob ꝓpinqu⁹:hitamus.n.loca in septētrionē ḋclinātia:vt dcm̄ ē zᵃ.vñ venit boreas:ſ₃ auster remot⁹ ē a nob ħ hitātibus:q̄re cū icipit flari relatiōe austri efficiṫ apḋ nos fortis ꝛ magn⁹:ſ₃ p̄nᵐ hꝫ austri:q₂ distātes sum⁹ ide:dispgiṫ ꝛ disseminaṫ ī mltas ptes ī loguꝫ tp̄s:anteq̄ ad nos ꝑigat:ita ꝙ ī p̄n° ei⁹ qñ icipit paꝝ ꝑtīgit:ꝛ iḋ vī pu⁹:ſ₃ apḋ terminū suū vl finē ad nos accedit: q̄re tūc magn⁹ sentiṫ. Jn borea vo ꝯtrariū accidit:oino.n.nō sentim⁹ipꝫ circa finē isuflatiōis ei⁹:q₂ tūc fact⁹ḋbilr rōnabilr hꝫ cessare puusq₃ fieri:q₂ finis ꝛ vltiᵐ vniuscuiusq₃ vēti borealis ꝛ alioꝝ ēt in suis locis ꝑceptis ē debilis:ſ₃ ħ f.boreas nō ē puus ī p̄n° ſ₃ magn⁹:ħ āt.s.auster nō ē puus ī fine ſ₃ magn⁹:ꝛ q₂ boreas vt dcm̄ ē puus ē ꝛ ibecillus nō sentiṫ ī fine ēt si ꝑflet. ¶ Nōnᵐ in ampliorē Ari.cāe manifestationē:ꝙ iḋ auster ꝑueniēs ad nos fortificaṫ q₂ trāsiēs sup aquosa paludosa eleuat fumos ꝛ vapores plimos grossos:q calefacti a sole sub q̄ ꝑueniūt dissoluunṫ ꝛ spumanṫ pampli⁹:ꝛ qm̄ ad nos ꝑuenit ḋ lato loco v̄sus angustū a meridie vbi latitudo orbis v̄sus polū hūc in q̄ angustia:ſ₃ aer cū ꝑuenit ad locū angustū velocius moueṫ:tardi⁹ vo cū ad strictū.47.boree vo ꝑ oppositū adsūt cause. Austri ex in nos.

¶ Problema. XXXIX. Antiqua.

Propter qd vbi insinuationes maris sūt aure fiūt. Vbi āt distēsi pelagi sūt nō fiūt: Aut q₂ isinuationes qdē fluminis nō diuelliṫ vētus magis:ſ₃ coadunat⁹ in mltū ferṫ. Jn distēsis āt ex pricipio apogie statim diuelluntṫ magis:ꝛ qñ fluūt ideꝫ patiūtur:q₂ in multa loca exire mote. Est enim tropea apogea repercussio. Noua.

¶ Cur versarij q̄ mare sinuaṫ reflare soleāt:qua porrecta pāsaq₃ maria sūt reflare non possint: An qm̄ flat⁹ in sinū iterrūpēs nihil distrahitur: īmo magna pte vniuersus pferṫ. At in dispalad porrectisq₃ aberranei ꝛ ꝯtinuo magis distrabunṫ:ꝛ iter ꝑfluēdū hac eadē repatiunṫ:qm̄ nihil obsistit quominus multas in ptes proruāt. Versarius eni nō nisi reflexus aberraneus est.

Quare vbi sūt isinuationes ꝛ apparētie maris vt lacune vl gulfi ꝛ vlr sinus aliq maris illū ꝓpus fiūt aure q̄ vēti:ſ₃ vbi extāt pelagi q sūt mariū ꝓfūditates vaste aut late nō fiūt aure vl apogie ſ₃ vēti validi. ¶ Deide[Aut q₂.]Soluit.d.p̄ cāz eē:q₂ vēt⁹ fluēs ꝛ ꝑcurrēs ꝑ isinuationē ꝛ aq̄s apparētes mare nō diuelliṫ ꝛ in plures ptes disseminaṫ:ſ₃ poti⁹coadunaṫ ī mltū ꝛ aggregati ferṫ: nō.n.hꝫ spaciū imēsuꝫ vt possit dilatari:ſ₃ post motū iuenit obstaculū:ꝛ fit tropea ꝛ apogea. ¶ Deinde[Jn distēsuꝫ.]Assi.cāz zᶜ ptis.d.p̄.ſ₃ ex pelagis extēsis ꝛ vndiq₃ magnis:cū icipiūt fieri apogie:mox amplius diuelluntṫ:cū nō iueniāt obstaculū in q̄ refrāgāṫ:ita vt ēt cū iā iceperūt flare diuelluntṫ ꝛ dissipanṫ:q₂ cū mouenṫ ꝑueniūt:dispse ī loca plima pp imēsitatē pelagoꝝ. ¶ Deide[Est āt.]Ondit 3°qd sit apogia.d.ꝙ apogia qḋ ide iportat ꝙ reductio ē repcussio tropea siue ꝯuersiua:q̄ fit vt tactū ē ī isinuatiōib⁹ ꝯtigē:cū iueniaṫ obstaculū pp ipsaꝝ angustiā:nō āt in pelagis ꝑ opp°:distēsi eni sunt ꝑ oē.Alex.quoq₃ metheo.z°.

apogẏ dicunẽ spũs nõ malũ in regione a qua icipiũt fla re poteẽtes. vnde Arist. ibidem est velut apogios spũs bo realis. nõ enim vt visum est in longinqua valet extẽdi.

℄ Problema. XL. Antiqua.

Ropẽ qd icipiẽte austro ꝛ finiẽte bo rea: Aut qꝛ boreas qdẽ pp id qȯ sub sum⁹ nos ipsi: ꝛ ẽ bitatio apud artbũ ꝯfestim magn⁹ flat: sil' icipit ꝛ adest: pp qȯ cessãs dlectabil'r flat: tũc. n. ibecill' flat. au ster ãt pp lõge posteri⁹ maior accedit. Noua.

℄ Cur dici solet. Cũ cessat boreas cũqꝫ auster surgere cepit: An qm̃ boreas ꝙ nos ei subditi sumus: parsqꝫ habitata terre vergit ad septen triones itentus primus accidit quippe qui stati cum ortus est adest Auster: ꝙ ex lõginquo ad nos deuenit: nõ primũ: sed post intensior est.

Quare puerbial'r dictũ est austro icipiẽte ꝛ finiente borea bonũ est nauigare: vt dcm̃ ẽ. 19. ꝛ dicẽ 44. ℄ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ p̃ cãꝫ assignat pris 2ᵉ. d. id eẽ vt tactũ ẽ plies: qꝛ boreas fit magn⁹ ꝛ mox sentiẽ a nobis: eo ꝙ sum⁹ sub eo: qꝛ hitatio nr̃a i his climatib⁹ est sub artbo vl' ppe: vt dcm̃ ẽ 2ᵒ metheo. 2ᵒ etenĩꝫ q̃si simul tpe cũ i. ipĩ flare adest apȯ nos: q̃re cũ cessat dlectabil'r ꝛ suauiter flat. ℄ Deinde [Auster.] Assignat cãꝫ p̃ᵉ pris ꝛ id apparuit. 38. dicẽs id eẽ: qꝛ pueniẽs ad nos de lõginqȝ po sterl⁹ morař: accidit cũ eo nec totũ suũ nũc expõnẽ posse: ꝛ id qdẽ. 38. ꝛ. 44. sup eandẽ fundař cãm cũ. 19. simili.

℄ Problema. XLI. Antiqua.

Ropter quid in austrinis grauius se habent ꝛ ibecillius hoies: Aut qꝛ ex modico multuꝫ humidũ fit liquefa ctũ ppter estum: ꝛ ex vento leui hu midũ graue sic virtus infirmatur. Noua.

℄ Cur spirãtibus austris hoies grauiores iuali dioresqꝫ sese reddũt: An ppterea ꝙ humor cor poris flat⁹ ei⁹ caloris tabescẽs multus ex pauco redũdat. atqꝫ humor grauis leui ex spũ ꝯsistit: quas ob res vires hois debilitari necesse est.

℄ Huius quidẽ expositio precessit sufficienter. 14. p̃me.

℄ Problema. XLII. Antiqua.

Ropter qd i borealib⁹ sumus magis comedentes q̃ꝫ in australib⁹: Aut qꝛ frigidiora borealia. Noua.

℄ Cur spirãtib⁹ aqlonib⁹ cibi auidiores sumus q̃ꝫ austris: An ppea ꝙ aqlones fridiores sunt.

Quare flãtib⁹ vẽtis borealib⁹ magis comedimus ꝛ meli⁹ ẽt digerim⁹ cũ istimbre laudabiliori q̃ꝫ flãtib⁹ australib⁹ ꝛ vl'r alijs qbuscũqꝫ. Et ppea dcm̃ ẽ adue niẽte hyeme pl'es oblatiões dãdas fore: cũ vẽtres hyeme ꝛ ṽe calidissimi sint nã. ℄ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. d. cãꝫ fo re: qꝛ vẽti boreales sũt alijs fridiores: fridũ ãt facit ad di gestionẽ: eo ꝙ p accñs antiparistasiꝫ causando: vt pꝫ 8ᵒ phy. calm̃ coadiuuat itern⁹ cũ humido ꝛ ꝯfortat: qb⁹ pficiẽ di gestio: excitat ẽt appetitũ ifridãdo stõchi q̃dãmȯ dificiũ: iuxẽ illȯ ibegni. Cũ stõchus fridus appetẽ bon⁹. ℄ Nõn̄ ꝙ hõ fridstas dꝫ eẽ nõ mĩta: vt penetret ad irima corpis: icurrerẽ. n. dbilitas cali ꝛ digõnis: sicut cũ frida ꝗ dbiles

T. c. 83.

ꝛ exangues in estate balneanẽ. afo. p̃ᵒ. ex quo sigdẽ cadẽꝫ potius in bolismum: cuꝫ ex frigiditate causeẽ q̃ꝫ maxime nimia. afo. 2ᵒ. ꝛ prima ꝛ tertia apparent ipsorum.

℄ Problema. XLIII. Antiqua.

Ropter qd auster nõ flat ꝑꝫ ipsaꝫ egy ptũ q̃ sũt versus mare: neqꝫ quantuꝫ diei cursus ꝛ noctis: q̃ aũt sũt itra mẽ phi ꝛ distãti cursu diei ꝛ noct' fortis ꝛ ṽsus sero nõ flat: neqꝫ quãtũ duoꝝ dieꝝ ꝛ no ctiũ via: q̃ ãt versus oriẽtẽ ehori flãt: Aut qꝛ cõ caua ꝑm iferiora egypt⁹ ẽ: pp qȯ vltra ipsaꝫ ca dit. sursuꝫ ãt ꝛ lõge altiora sunt loca. Noua.

℄ Cur auster oris terre egypti nõ afflat: nec ite rius iter diei ac noctis: sup mẽphim ṽo vel iter diei ac noctis igenuus spirat: nec ṽo occasum versus iter duũ dieꝝ: totidẽqꝫ noctiũ adu: exor tũ ãt versus africi icitanẽ: An qm̃ terra egypt⁹ caua ptes suas iteriores est: supiores semiono resqꝫ eminẽtior: hinc eni auster vt caua intacta supgredi: sic excipi ab eminẽtioribus potest.

Quare auster nõ pflat i egypto ptes ei⁹ q̃ sũt ṽsus ma re: qȯ expõit se ad occidẽtẽ relatiõe ipsi⁹ ṽsus nos: neqꝫ i tãto tpe quãtũ tps. 24. horaꝝ diei ꝛ noctis. sꝫ circa ptes egypti q̃ sũt vltra mẽphim ṽsus oriẽs: q̃ ẽ ciui tas vñ oriũdus Zoroastes mẽphites magn⁹ mathematĩ cus ꝛ magus: de q̃ Lucan⁹ p̃. Quẽ nõ eq̃ret egyptia mem phis. validus efficiẽ vẽt⁹ pdurãs noctis ꝛ diei spatio vni⁹ g nõ flat circa occasuꝫ i sero: veꝝ apȯ meridiẽ: vbi ei⁹ ex tat origo: nõ tñ cursus pflatiõis ipsi⁹ durat tpe duoꝝ die rũ: sic igiẽ tps mot⁹ ipsi⁹ circa ptes egypti iferiores ẽ min⁹ die nãli: iuxẽ ṽo supiores ẽ mai⁹ ꝛ min⁹ q̃ꝫ duoꝝ: sꝫ vẽti p flãtes ibidẽ ptes oriẽtis sũt ehori. ℄ Dubitaẽ ãt de h qꝛ po⁹ ẽ in p̃n⁹ hui⁹ pti⁹. ꝙ ehori pflẽt ptẽ occidẽtis: sũt. n. col laterales sinistri zephyro. ℄ Dõꝫ ẽ lr̃am fore corruptã ꝛ debẽ dicẽ circij: illi. n. positi sũt collaterales dextri: aut oriẽ tales vẽti oẽs dĩr euri: vt dcm̃ ẽ. 26. ℄ Uel dõꝫ dulci⁹ ꝙ ehori flãt ṽsus oriẽtẽ rõne termini ad quẽ tẽdũt: ꝛ nõ ter mini a q̃ vñ pueniũt. ℄ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cãm eẽ: qꝛ egypt⁹ ẽ ꝯcaua regio ꝛ declinis ꝑm ptes iferiores q̃ sũt ad mare ṽsus nos: ꝛ iȯ cũ de nã austri sit ꝙ pflet eleua tus: sic zephyr⁹ depssus terren⁹: vt dcm̃ ẽ. 12. vltra egyptũ iferiorẽ nõ põt pflare: sꝫ cadit dissolut⁹ tpe puo: vltra ipsã egyptũ supiorẽ pueniẽdo nõ cadit sꝫ spargiẽ in ipsaꝫ: qm̃ loca ei⁹ que sũt supius ꝛ lõge distãtia ṽsus nos mari sunt altiora pportionata exufflationi: vt visuꝫ ẽ austri. ℄ No tãdũ de egypto dĩ in de mũdo. circũfluã fore orificiꝫ ni li: ꝛ ꝙ qdã Asie aliud libye adimit: ac isulis qdã prerogã tiua ꝯferunt: alq ṽo supascribũt vicinam portionibus.

Ultra mẽ phis oriẽs ṽsus ciui tas fuit zo roastis.

Dubium.

Solutio

Alia solu

℄ Problema. XLIIII. Antiqua.

Ropter qd auster icipiẽs qdẽ paru⁹ est: finiẽs ãt magn⁹ fit: boreas ãt ecõ uerso: pp qȯ ꝛ puerbiũ dĩ. hñ naui gare icipiẽte austro ꝛ finiẽte borea: Aut versus septẽtrionẽ magis q̃ꝫ versus meri diẽ habitamus. Flat ãt boreas qdẽ a septẽtrio ne: auster ṽo a meridie: merito ꝗ qdẽ icipiens ꝯfestim vehemẽs adiacet ppinquis locis ma gis: post h ãt trãsmutat vehemẽter versus illos.

Auster aūt ecōtrario incipiēs qdē versus meridiē habitātes adiacet. Qñ aūt transmutat eis qui sūt versus septētrionē fortis flat. Noua.

¶ Cur auster p̄mus oriē magn⁹ desistit: aqlo cōtra. vñ puerbiū illud. scdē nauigationi delegatū est. Cū cessat boreas cūqȝ auster surgere cepit: An q᷑ ad septētriones potius q̄ȝ ad meridiē positi sumus. Aquilo āt ex septētrionibus spirat: auster ex meridie. merito alter statim cuiȝ ortus est vehemens, prima sibi loca inuadit: post deinde vehemētiā in loca transfert remotiora: alter ecōtra boies meridie icolas iter initia vrget: post vbi preteriit ingenuus ad nos venit.

¶ Repetit 38ᵐ cuius expositio precessit sufficiēter: de quo etiā quid est tactū .n.19. est etiam ipsius series plana.

¶ Problema. XLV. Antiqua.

Ropter qd dī si aūt auster boreā aduocabit: ꝯfestim tēpestas? Aut qr auster talis ē q̄lis nubes ꝛ aquā multaȝ ꝯducē. Qñ igiē tali ꝯstitutiōe fcā supflauerit boreas: mlta ipsi mā̄ exnte p̄focat ꝛ tēpestatē facit: pp qd̄ dī. si boreas lutū assumpserit: ꝯfestim tēpestas. Lutū āt ꝛ vlr aqua ab austro aut maxime aut multotiēs fit. Noua.

¶ Cur dici soleat. Fit glacialis hyems boream si duxerit auster? An q᷑ auster talis ē: vt nubes large ꝛ aquā colligat. Cū igiē talis tēporis ꝯditiōi supuenit gelu idurat: hyemēqȝ efficit: Vñ celebre illud est. Offendēte lutū borea mox terra gelascit. Lutū enim ꝛ oīno aquaȝ ab austro vel maxime vel sepissime fieri palam est.

Quare cōiter dī si auster aduocabit ꝛ ꝯcitet boreā p̄parādo ei māȝ excitatiōis ꝛ p̄n⁹ q̄si cōtantum flati boreas ꝯsurgēs tēpestatē ꝛ pcellationē iducit. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. d. cāȝ eē: qr auster ē sic nubes: est enī turbidus dēsus ꝛ pluuiosus: cuius qdē nā̄ exstat cōmouē ꝛ adducē aquā mltā: ꝛ iō qñ fuerit h⁹ ꝯstitutio i aere fcā g austrū p̄us flātē: si postea boreas supflauerit: iacta multa mā adducta p austrū: p̄focationē ꝛ tēpestatē in aerē deducit. Quare ꝯnr ifert correlariū dicēs: puerbialr dictū est: q᷑ cū boreas suo flatu lutū assumpserit vel etiā puluereȝ: flati dispō hyemalis adduciē ꝛ tēpestas. Et maxime qr hi vēti p̄flāt ex opposito sibi occurrētes: ad qd̄ maxie opat⁹ est auster mām p̄parādo boree. Nā luti assūptio ꝛ vlr aq̄ ꝯductio fit maxie ab austro: vl freq̄nē pp motū ei⁹ ipetuosuȝ apd̄ nos ꝑpe: ꝛ qr p loca ābulat hūida remolli⁹ cenosa.

¶ Problema. XLVI. Antiq.

Ropter qd i austro qdē velox boreas: in h āt auster nō velox cadit? Aut qr huic qdē ꝑpe: habuit ꝟo de longe accessus hitatio aut ꝟsus boreā nob. Noua.

¶ Cur post austrū cito aquilo spirat: post aquilonem nō cito auster? An qm̄ alteri ex ꝑpinquo alteri ex lōginquo veniēdū est: quippe cū sedes nostra aquilonem versus posita sit.

Quia dixerat flati austrū boreā aduocare q̄rit: q̄re velocie aduocet is ip̄ȝ: ꝛ nō ecōuicē. q̄re austro flāte boreas reddiē velox ꝛ ꝯcitaē āpli⁹ fortis: q̄ȝ si mot⁹ foret absqȝ alio aduocāte: sȝ i borea nō reddiē velox auster vt eo aduoceē. Ul alr. q̄re boreas velociē p̄uenit i austrū: sȝ nō eȝ. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. d. id eē vt dcm̄ ē p̄lies: qr alteri hoȝ puta boree est ad nos accessus breuis ꝑpinquus: cū hitatio nr̄a sit sub borea: sȝ alteri vt austro remoti⁹ distās: cū habitem⁹ i loco a q̄ auster venit q̄ȝ mltū remoti.

¶ Problema. XLVII. Antiqua.

Ropter qd vēti fridi sūt existes a motu cali? Aut nō oīno mot⁹ q est calor calō fit: nisi quodāmodo fiat: sȝ si coadunate cadit vnit ip̄ȝ dimissuȝ caliditate: si aūt p angustū paulatim ꝛ ipse qdē calor q āt ab hoc moueē aer: cui adest q̄nqȝ p̄existēs tale etiā motū p̄ficit: sicut ꝛ i corpe. Aiūt eni ex eodē calm ꝛ frigidū nos anhelare: h aūt nō est verū: sȝ exiēs qdē calm semp: signū āt ꝑpe adducēti tale vr: differt casus ipsi⁹: si qdē .n. p multū dimittimus anhelātes calm vr: pp id qd̄ idem sentiē: si āt p angustū vehemētius factuȝ ipellit ꝑpinquū aerē: ille āt aliū: frigido āt exnte aere: ꝛ motus ipsius fridus fit: q̄nqȝ ꝛ in ventis vle accidit ꝛ p angustū p̄mi⁹ mot⁹ fiue illū q indupit: alter aūt aer supfluit: ꝑpter hoc ꝛ estate qdē calidi: hyeme ꝟo frigidi vēti: qr in vtroqȝ talis aer p̄existēs. Qm̄ āt neqȝ ip̄e a seipso mot⁹ aer: neqȝ a calō victus ferē hoc motu: palā nō soluȝ h: qr calefaciūt vēti multo calidi exnte: sed qr ꝛ sursum ferebaē. ignis .n. talis: frigidus āt deorsuȝ aptus natus est deferri. Vēti āt lateralr merito: qm̄ .n. h qdē sursuȝ: hoc ꝟo deorsuȝ cogiē: ꝛ neutrū vincit: manere āt nō est possibile: obliquum motum merito fieri. Noua.

¶ Cur flatus fridi veniūt cū caloris cōmotione oriant? An motionē a calore ꝑfectā calāȝ eē necessū nō fit: nisi mō quodā ꝑdierit. Nā si vniuersa iterrūpit calā est: si p angustū paulatiqȝ extrigiē: nec ipsa calā ꝑuenit: ꝛ aer q inde cōmotus est talē efficit motū: q̄lis ipse p̄fuerit. q̄o ꝛ iaȝ eodē de corpore mō calm mō frigidū posse spirare inquiunt. Sed id verū nequaq̄ȝ est. Semp enim qd̄ exit calidū est: cuius indiciū q᷑ tale ꝑpius admouēti pcipiē: sed interest quo ꝑdierit mō. Nā si multo post hiante ore emisimus: calidū idcirco videē: qm̄ sentire id possumus: sed si p angustū extrudamus: calidius ꝑfecto extrictū aerē sibi ꝑximū impellit: atqȝ ille sibi continuū. Sȝ q᷑ aer frigidus est: motio eius quoqȝ frigida ꝑfluit. Nunquid igiē in flatuuȝ quoqȝ rōne hoc idem eueniat: sitqȝ per angustum prima coȝ motio: tum aere priore perlato subinde

alius affluat. Quapropter byeme frigidi: estate calidi oriunt̄: eo scilicet q̄ talis eorum temporum aer preest: nec enim a seipso aerem moueri: neq; a calore conuictum eo motu proferri constat: non solum q̄ calore ampliori contento spiritus calefaciunt. Uerum q̄ sursum etiā efferuntur: ignis enim natura huiuscemodi est: frigidum contra deorsum ferri aptissimum est. Spūs aūt merito in latus se vertunt. Cum eni alteruz sursum alteꝝ deorsuz versus nitatur: ꝛ neutrum alteruz superet: nec fieri possit vt maneat: oblique perferri necesse est.

Quare vēti fridi sūt: cū tñ moueant̄: quo deberēt calefieri: cū mot⁹ calefaciat in h̄ tetigit motiuū. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit. ꝛ p̄ assignat cām q̄stī. 2° monstrat q̄lis sit ventoꝝ mot⁹. 2° ibi [Qm̄ aūt.] Adhuc p̄us ostēdit q̄uo motus factus in aere calefaciat ꝛ ifrigidat dicens soluēdo per distinctionē ad rōnem motēz: q̄ motus causatus a calido nō simpliciter habet calefacere: nisi id cū mēsura fiat ꝛ qualitate debitā: qm̄ si calidū aggregatū cadit sup̄ aliqd calefactibile relictū aliq̄ tpe sup̄ ips: cōburit illud sui caliditate: cum actio quelibet expectat tempus. Unde calibs in quo ignis calor amplius aggregatur q̄ in flāma: magis ea calefacit: q̄uis sit eo calidior essentialiter: sed si calidū moueat̄ paulatine ꝛ tarde p̄ transitū actū: in quo nō possit ꝯgregari: tūc aer ille q̄ imediate mouet̄ ab hō calido ē calidus: cui si q̄dē ꝯtīr mot⁹ succedit interdū ali⁹ aer p̄extīs añ illū: q̄ si q̄dez mot⁹ a p̄ori aere cāt ꝛ cōplet motū talē q̄lis ē mot⁹ q̄ in corpe nr̄o efficit̄ ore: ꝛ est mot⁹ ille d̄ quo aiūt q̄dā: q̄ nos ex eodē loco puta oris hyatu anhelitū ex̄ emittim⁹ spūz calm̄ ꝛ fridū: quos q̄dez auctor ip̄robat. d. nō eē veꝝ q̄ idē sit calz ꝛ frīn ide egrediēs: imo sp̄ ē calz p̄ cōparationē ad tactū hūanū: vñ nō adueniat caloris extinctio sicut est anhelit⁹ fridus in acutis egritudinib⁹. p̄nosti. p̄. Qr dr semp̄ sit calidus ondītur signo: qr qñ man⁹ vl̄ aliud mēbrū sit p̄pinquū ori sentit̄ calidus: sed q̄ sentiat̄ aliqñ fridus h̄ ē ex diuersitate casus ipsi⁹. si. n. anhelātes expiram⁹ ex̄ multuz in q̄ritate ꝛ coadunate tūc calm̄ sentit̄ actu ac ēt visu: vt hyeme sit anhelitus p̄p aeris spissitudinē ꝛ vaporē ex̄mitti sensibil̄r aspicere: ꝛ qr tale sentit̄ calm̄: ita indicanduz: si v̄o anhelit⁹ ex̄ demādet̄ p̄ trāsitū angustū cū vehemētia emissuz ipellit aerē sibi ꝯtiguū ꝯsestiz: q̄ tūc ipulsus ipellit aliū aerez ꝯtīr se hñtē illi: ꝛ is iteꝝ aliū: dōec p̄durat vt⁹ ipellētis: ꝛ qr aer est fridior ꝛ maxie spū hūano q̄cūq; calefact⁹: Auicē. 2° p̄mi. iō mot⁹ aeris aliqñ sentit̄ fridus: cū subito īalterat⁹ ꝛ ex̄nc⁹ occurrat. ¶ Deide [Uēt⁹.] Adaptat p̄dcā ad p̄positū. 2°. d. q̄ id q̄d vīr repit̄ in alqs: inuenit̄ ēt in vētis circa p̄n^m exufflatiōis coꝝ: qr mot⁹ p̄m⁹ exufflatiōis quē hñt p̄ viā ēt āgustā: sine accidit illū aerē q̄ p̄ mot⁹ euētatōes idu xit eē angustū: ceu euenit i p̄ncip̄ys fluminū vt tactū ē. 35. qr alr relinq̄t aer sup̄flu⁹ ab isto l q̄ icipit p̄n^m exufflatōis. s3 post⁹ ē ꝯtīr mot⁹ ab illo p̄ori motu aeris: q̄ si q̄dē diuersificat̄ s3 diuersitatē aeris sup̄flui ab ip̄o ꝯtīr adherētis ei: ꝛ qr in estate aer p̄extīs ē calidus: hyeme v̄o fridus: estate igit̄ vēti sūt calidi hyeme v̄o fridi: sic itaq; p3 q̄uo se vēt⁹ i aere ꝛ mot⁹ hēat ꝛ q̄uo nō: lz. n. simpl̄r hēat calefacere: p̄ accn̄s tñ hz ifridare vt d̄claratū ē 36° ꝯ. ¶ Deide [Qm̄.] Ondit q̄lis sit mot⁹ vētoꝝ. d. q̄ aer nō mouet̄ a seipo motu ei⁹ passiōis q̄ ē vēt⁹: q̄d ondit̄: qr aer cū hēat grauitatez in sphera sua vt visū ē 41° ꝛ 45°. mouet̄ deorsuz: neq; ēt fert̄ hō motu. s. exufflatiōis sine a calo: qr mot⁹ ei⁹ sic foret sursū: cū calz illuc ꝯscēdat: ꝛ nō solū extat ma^m q̄ vēti aliqñ calidi multo calore in eis exñte calefaciūt: s3 ēt i sursū tēdūt: s3 id nō ē eis aut aeri s3 nāz p̄p̄az: s3 ignis siue calidi ꝛ violēter mag̃: ꝛ rō q̄re aliqd sit tale: nō ē ab eo q̄ violētū ē sumēda: neq; ēt vēti tēdere hñt deorsū: qr h̄ motus fridi simpl̄r 4° celi. Aut p̄ōt dici q̄ circul̄r mouent̄: qr oñsuz ē 8° phy. ꝛ p̄ celi. q̄ is mot⁹ solū ꝯuēit corpib⁹ diuinis. q̄re nō sine cā relinq̄t vētos solos lateral̄r moueri s3 obliquū: puta q̄ q̄uis vēt⁹ s3 vnā nāz ei⁹. s. calitatē ꝛ vētositatē mouet̄ sursū: s3 tñ ei⁹ alterā nāz vt fridatē ac exhalatiōes cōmixtas cogit̄ deorsū tēdere: ita vt neutꝝ vicat alterū: neq; ēt p̄ōe dicere illic fore q̄etē: ceu magnete sustētat̄ ferrū in aere: cū illic ꝯtria sp̄ agāt ꝛ patiant̄ adiuicez: ꝛ vnū s̄m aliud vicat aliud: ꝛ nō total̄r vnq̄ durāte vento. Quare relinq̄t motū ei⁹ fore lateral̄r s3 obliquū solū: cuz nō possit q̄escē: neq; moueri circul̄r aut sursū vl̄ deorsuz.

T.c.41
T.c.76
t.96.

¶ Nōndū idē tāgi metheo. 2°. flat⁹ nāq; ꝛ mot⁹ exhalatiōis vēti tortuosus ē: neq;. n. tēdit sursū neq; deorsuz: s3 mouet̄ lateral̄r in circuitu terre ꝯstituēs q̄si arcū circuli: quē ēt motū imitāt̄ nubes: cui⁹ q̄dē mot⁹ cā extat duplex. vna q̄dē stellaꝝ vis maxie fixaꝝ: vt 15° tactū ē. ꝛ 32. q̄dā eni stelle ꝯcitāt hos vētos vel illos. sic Juppiter q̄ mouet boreales cū mercurio ꝛ luna cū marte occidētales: venus meridionales: ꝛ sol cū saturno oriētales. Tum. n. effectus causam imitet̄ illius: ꝛ stelle causantes ventos moueant̄ circulariter: oz eos saltē p̄ arcū orizōtis moueri: q̄ si q̄dem motus p̄portionat̄ circulari: cū hoc ēt triplicitas signoꝝ calida ꝛ sicca aerē cōmouēt oriētalē: ꝛ opposita sicut illa septentriōales. Secūda v̄o ꝛ naturalis sumit̄ ex p̄te exhalationis fumose ꝛ etiaz loci in quo generat̄. hz enīz sub se calorē p̄pter expulsionē frigiditatis a se vndiq; ex circuitu: ꝛ supra se estum quo ducit̄ sursum quousq; interstitio aeris occurrens frigido repellitur deorsum eo ꝛ agitatur hincinde: vnde op3 tortuosum reddi eū in descensu.

Cap. 2. Sol. modus q̄ per cio liat.

¶ Problema. XLVIII. Antiqua.

Propter quid austri i libya fridi sicut apud nos boree? Primuz quidez q̄ principia vētoꝝ propinquiora sunt illis q̄ nobis. Si eni sicut diximus p̄ angusta fiunt venti: eis qui sunt propinquius: frigidiores erunt propter vehementiā motus. In lōginquū. n. p̄eunte diffundit̄: p̄p q̄d ꝛ boree apud nos frigidi: qr p̄pinqui⁹ ꝛ oīno apud septētrionem habitamus. Noua.

¶ Cur austri fridi in africa sint: vt apud nos aqlones. Primū qr vt nobis aqlonum origo: sic africe austroꝝ p̄pioꝛ ē. Nā si vt dictuz ē flatus p̄ angustū extrudi soleat: p̄pioꝛib⁹ certe fridiores occurrēt: p̄pter vehemētia sui motus: quā diffundi hebetariq; necesse ē: cū se lōgius p̄trahit: qua de cā aqlones frigidi apud nos sūt: colimus. n. p̄pius imo iuxta ipsos septētriones.

Quare austri in libya que est regio cala meridioalis in africa vel ipsamet africa fridi sūt: cū tñ apō nos sint calidi: sicut venti aquilonares frigidi: ꝛ aliquid huiꝰ iā tactū est 15°. ¶ Deide [Primum q̄dem.] Soluit di. p̄ sumendū eē p̄ principio in cause assignatiōe: q̄ origines exufflationis ventoꝝ australium p̄pinquiores sunt illis q̄ nobis: cum ipsi sint sub austro: nos autem sub borea. si enim vt dictum est in precedēti problemate flatus

Cap.2. ventoꝝ in ẜn⁹ est per trāsitū angustū:tūc illis qui sunt eis ꝓpinquiores cōpetēter ⁊ no oino:cū venti austrini a loco veniant adusto vt dictū est metheo.2°.⁊ sit eoꝝ exufflatio velox ⁊ valida:frigidiores sentiuntur hi ab illis:ꝑꝑ vehementiorē exufflationē:cū vtus eoꝝ nō sit debilitata inducunt subitā alterās ⁊ extraneā:qui ēt ꝓpe flāt sunt frigidi. metheo.2°.sed cū ptrāscūt in locū remotū a sua origie nō sentiunẜ frigidi:veꝝ poti⁹ calidi:qꝛ ipsoꝝ vt⁹ exufflationis iductiua alterationis statim dissoluiẜ:⁊ iō austri sentiūtur in libya frigidi:apud nos vō cū iam sint dissoluti ⁊ dispersi calidi:nō ita fortassis celeriter moti. Et qꝛ transfluerunt ꝑ loca calida aquosa sub radijs etiā solis existētes. In 15° vō cā videẜ indicari:eo ꝙ tūc sol recedit a libya cū sit circa eqnoctialē versus nos vt ad tropicū pueniēs cancri:vñ austri tunc reddunẜ eis frigidi:sꝫ fortassis nō relatione ad nos facta ventoꝝ:sꝫ ad eos q illic venti:⁊ qꝛ Boreales venti sunt nobis ꝓping eo ꝙ septētrionẽ vñ incipiunt habitamus vt dictū est sepe:nobis frigidiores erūt inhabitantibus etiam si ad eos pertingant.

Boreales vēti nobis proximi.

℄ Problema. XLIX. Antiqua.

Ropter quid austri sicci ⁊ inaquosi febriles? Aut qꝛ humiditatē calidam extraneam efficiunt corporibus. sunt enī humidi ⁊ calidi naturaliter: hoc autē est febrile. Febris enī est superabundantia horum amboꝝ: quando quidem igitur a sole absqꝫ aqua flant hoc ordine: quando autem simul aqua īfrigidat. ℄ Propter qd annuales boree hoc tempore semper ⁊ tot flant: ⁊ propter quid finiente die cessant: ⁊ nocte nō flant? Aut hoc quidē quia nix liquefacta cessat a sole apud sero ⁊ noctem omnino: aut flant quando sol vincere ⁊ soluere incipiet gelu: quod est apud boream: incipiente quidem precursores vtrīqꝫ dissolute annuales. Noua.

℄ Cur austri sicci ⁊ aque omnino expertes febres contrahant? An quoniam humorem calidum alienum in corporibus creāt. quippe qui natura humidi ⁊ calidi sint. que quidem qualitates febrifice sunt. Febris enim earum consistit exuperantia. Quotiens igiẜ per solis ardores omni viduati humore spirant: habitu plane huiusecemodi sūt. at cū vna veniunt cū aq̄ refrigerari nimirū aque ipsi⁹ beneficio pñt. ℄ Cur flatus āniuersarij eodē tēpore atqꝫ modo afflare semper soleāt: ⁊ cur definēte die desināt: nocteqꝫ nō spirant? An id quidem ipsum quoniā nix liquefieri cessat a sole cū vesperascit totāqꝫ noctem manet indomita. omnino autem spirādi tempus tunc est: cū sol vincere atqꝫ resoluere glaciem ad aquilonem positam cepit: cū igiẜ incipit precuȳ appellari spirant: cū iam amplius resolutum est anniuersarij.

Reuertiẜ ad ampli⁹ declarādū q̄dā pacta i 2°. subdēdo ēt aliā qōnē. d. q̄re vt multū boree sunt annuales flātes tempore determinato anni vt estate vt dictū est 2°. vnde etiā tot fiunt boree. Itidē q̄re ipsi circa finē diei cessant flare neqꝫ ēt flāt vt multū de nocte. ℄ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cāꝫ ē: qꝛ vt pactū fuit ibi: vent⁹ causaẜ ex liq̄factiōe niuis ⁊ glaciei circa loca septētriōalia: sꝫ liq̄factio taliū ꝑ solē cessat circa sero ⁊ in nocte eo ꝙ solis aut erit mox vl iā extat ab hemispio nr̄o recessus: ad quē ꝯseq̄ẜ friditas in aere: niuisqꝫ ⁊ glaciei recōgelatio: aere āt īfrigidato ⁊ his recōgelatis nō flāt boree: eo ꝙ vl̄r flāt cū caliditas solaris incipit vincere ⁊ dissoluere frida ꝯgelata: ⁊ iō cū niues ⁊ glacies dissoluanẜ circa vsiones oi āno magis ipsis q̄dē dissolutis exītūt prius sic q̄dā nūtij pcurrētes annunciātes boreales flatus ānuos fieri circa vsiōes estiuas. ℄ Notādū idē ēt tāgi metheo.2°. ita ⁊ Issie q sūt q̄dā vēti boreales flāt post vsiones estiuas. s. post canis ortū. nō. n. flāt cū sol fuerit maxie de ꝓpe: neqꝫ qñ de lōge: ⁊ flāt dieb⁹: noctib⁹ aūt cessant. cui⁹ q̄dē cā: qꝛ sol de ꝓpe exñs puenit māꝫ exiccādo añq̄ accidat exhalatio: sꝫ qñ modicū ascēderit: mediocris tūc exhalatio fit ⁊ caliditas vt aq̄ ꝯgelate liq̄scāt: ita vt terra exiccata a p⁹ caliditate sicẜ illa q̄ solis q̄si turgescit ⁊ exhalationē emittit. sed nocte deficiunt hꝰ venti: qr̄ aque ꝯgelate cessant ob frigiditatem noctium liquefacte. Cap.2.

℄ Problema. L. Antiqua.

Ropter qd zephyrus lenissim⁹ vētoꝝ ⁊ fridus ⁊ duob⁹ tpib⁹ flat: maxie aūt vere ⁊ autūno ⁊ vespe diei ⁊ in terrā maxie? Aut fridus q̄dē: qꝛ flat a mari ⁊ cāpis diffusis: min⁹ aūt fridus ē borea: ꝑꝑ id ꝙ ab aq̄ ⁊ euctata ⁊ nō niue flat: fridus autē qꝛ post hyemē sole vincēte flat: ⁊ autūno: qꝛ non adhuc vicit sol. nō. n. sicut in terra sustinet māꝫ ꝫ errat: ꝑꝑ id ꝙ ab hūido trāsit. Et lenis ꝑꝑ idē: nō. n. a mōtib⁹ flat: neqꝫ violētia liq̄o: ꝫ facile: sicut ꝑ littora fluēs q̄ q̄dē sunt vsus boreā ⁊ austrū mōtana. Versus hespiā āt neqꝫ mōs neqꝫ terra est: ꝫ mare atblanticuꝫ: q̄re in terra fertur. Et apud sero aūt diei flat: ꝓpter locuꝫ: tunc. n. sol appropinquat loco: ⁊ nocte cessat: ꝓpter id ꝙ deficit motus solis. Noua.

℄ Cur fauoni⁹ ventorum oium lenissimus ⁊ frigidissim⁹ est. duobusqꝫ temporib⁹ maxime spirat vere ac autūno. eiqꝫ vesperascit potissimūqꝫ terras attingit? An lenis qꝛ ex mari cāpisqꝫ planissimis spirat. fridus tamenꝫ min⁹ q̄ aqlo est: qm̄ aqua inflata non niue spirat: ceteris tamen frigidior ē: qꝛ vel post hyemē sole adeo nup renigēte vel autumno cum sol amplius nō viget: spirare incipit. Vicin⁹ hic maxie terre afflat. ꝙ e directo nullaqꝫ aduersante vi ex mari ad terraꝫ transit. haud. n. vt per terram materia obsistente arceẜ: sed libere quoquo vsus vagaẜ qm̄ humorē pceptat ⁊ eq̄bili quoqꝫ discursu hac eadē de causa ꝓfluit. Non. n. ex montib⁹ neqꝫ niue ꝑ vim tabescente sed tanquaꝫ per fauces expedite ꝓfunditur: pars quippe ad aquiloneꝫ: aut ad austꝝ vergēs mōtuosa est occasuꝫ vsus nullus

mons. nulla terra est: sed mare athlanticum spaciat: itaq; efficitur vt terre proximus atq; sibi equalis permanet. Spirat cum vespera prope est loci ipsius ratione. Tunc. n. sol proxime ad locũ accedit vnde fauoni⁹ oritur. Noctu quiescit: quoniam tunc solis motio deest.

Repetit adhuc ſmonẽ fere 31ᵐ ꝓponitq; plura. d. q̃re zephyr⁹ ẽ mitissim⁹ vẽtoꝝ: ⁊ ẽ fridus. cũ ħ ẽt q̃re vxplᵉm flat duob⁹ tẽporib⁹ vlib⁹ vt vere ⁊ autũno: ⁊ tpe pticulari: vt hora diei circa vespas cũ sol iã ꝓpe occasum recẽderit: ⁊ flatus silr ei⁹ ẽ ꝓpe iuxta terrã. Et iõ ꝓhibet canes ab inuẽtiõe aialiũ i venatiõe: vt dcm̃ ẽ 21°. sic igit̃ .5. vel .6. tetigit. ℭ Dubitat̃: qr dicit zephyrũ eẽ lenissimũ siue delectabilissimũ ⁊ fridũ: cũ scribat metheo. 2°. Estuosus qdẽ auster zephyrus ⁊ eurus. ℭ Dicẽdũ ꝙ medius ẽ zephyrus vẽtoꝝ: ⁊ cũ mediũ cõparatũ ad extrema alteꝝ videat̃: relatiõe qdẽ subsolani ⁊ maxie austri calidoꝝ summis ẽ ⁊ fridus: respcũ võ boree fridioris: lenis adhuc ⁊ calidus vel estuosus. ℭ Deinde [Aut qr.] Soluit. ⁊ ꝓ venat̃ cãz q̃re sit fridus: ⁊ cur flat vere ⁊ autũno maxie di. iõ eẽ fridũ: qr flat⁹ ei⁹ vẽit ex mari ad nos: eleuãdo qd est hũidũ subtile ifrigidãdo: maxie cũ plaga occidẽtis sit frida: ⁊ diffundat hõ hũidũ ꝑ spatiosa cãpoꝝ: quo fridus reddit̃. vt pz: 67. Et lz hic vẽt⁹ sit fridus cõparatiõe aliorũ ventoꝝ oriẽtalis ⁊ meridionalis: ẽ tñ friditatis pauce vel cal's respcũ boree: qr zephyri euẽtatio accidit ex dissolutiõe aq̃ in vapores subtiles: nõ ãt ex liq̃factiõe ⁊ dissolone niuis ⁊ glaciei: sic boreas vt dcm̃ ẽ ꝑcedẽti cap. Cã võ q̃re fridus ẽ cõparatiõe vẽtoꝝ oriẽtal' ⁊ meridiõal: ac ẽt ad nos: qr flat moꝝ post hyemẽ qd ẽ in vẽ: in q̃ sol ẽ adhuc in vincẽdo friditatẽ ⁊ hũiditatẽ q̃ est i aere: nõ tñ adhuc est victa ⁊ dñata: ⁊ silr flat i autũno in q̃ sol nõ ampli⁹ pt vincere friditatẽ aeris: nõ. n. iuenit mãz q̃ ipz sustẽtet: sic ait. sustẽtat̃ a terra solidiori eltoꝝ: sz ẽ ipsi⁹ mã errãs hicinde: sc dñter mouẽdo: eo ꝙ sit trãsit⁹ ipsi⁹ ð hũiditate ꝯgelata q̃ fuit hyeme ꝑcedẽte ad mãz subtilẽ hñ mobilẽ. ℭ Deide [Et leuis.] Assignat cãz q̃re sit mitis. d. ꝙ ꝑꝑ hãc eãdẽ cãz ẽ mitis: ⁊ ꝑꝑ ħ nõ flat ex mõtib⁹ alis ⁊ ex locis eliq̃tis violẽtia solis: sz ex littorib⁹ spatiosis cãpestrib⁹: ⁊ iõ flat⁹ ei⁹ est facilis ⁊ suauis. qd declat: qr ptes q̃ sũt v̾sus septẽtrionem q̃s boreas euẽtat: ⁊ q̃ v̾sus meridiẽ: q̃s auster: sũt mõtuose altissime: vt mõtes oñdunt caspy: ⁊ caucasus. in locis. n. mõtuosis ⁊ cũ hoc fridis vt septẽtrionalib⁹ exhalatio fumosa magis coangustat̃: q̃re ipulsus ei⁹ violẽtior sed versus hesperiã siue Italiã respcũ loci macedonie vñ Aristo. oriũdus: v̾sus nos patauos: neq; mons est de quo curãdũ neq; terra: sz mare solũ athlãticũ siue Herculis: i cui⁹ fine vt hispanie gades cõstruxit. fuit. n. athlantida mũdo fere toti dñata thyri. ꝑ: q̃ demũ naufragiũ passa in mare decidit grandius: sed hesperia versus gallias a nobis multos habet montes ⁊ q̃grandes. Quare ꝯcludit tertio cur flat circa terram ⁊ vespere: cesset võ nocte. d. ideo perflare circa terras: qr venit ex loco maris depresso ⁊ vespere iuxta sero isufflat per locum occidentis ea que sunt adhuc diei. nondum enim casus solis accidit cum est ipsius flatus: sz nocte cessat ab eius flatu: qr motus solis eleuãs exhalatiões deficit cum a nostro hemisperio recesserit: qui quidem cã extat exsufflationis ventorũ vt dictum est 33°.

Dubiũ. Cap. 2. Solutio

Ari. vnde oriundus.

ℭ Problema. LI. Antiqua.

Ropter qd quãdo eurus flat maiora videntur omnia? Aut quia obscurissimum aerem efficit. Noua.

ℭ Cur euro spirãte oia maiora videãt̃? An qm̃ eo flatu aer obscurior caligiosissimusq; r̃ddat̃.

Quare cũ eurus flat oia visa vident̃ maiora: eo ꝙ fz aspectũ sub maiorib⁹ angulis. ℭ Nõn̄ ꝙ ꝑ eurũ põt itelligi vẽtus sinister collateralis subsolano. hic eni valde turbat aerẽ ꝓportiõalis fz nautas vtcũq; syrocho: vel subsolan⁹ vel vẽti oriẽtales als eoꝝ dicti. ℭ Deide [Aut qr.] Soluit. d. cãm esse: qr reddit aerem obscurissimũ ⁊ turbidissimũ ꝑꝑ ei⁹ multã attractionẽ ⁊ cõmotionẽ nubiũ quã efficit solis caliditate: cui diu associat⁹ ꝑmanet: ⁊ qr flat ex loco alto: ꝑꝑ qd dcm̃ est ꝑ. ꝙ solus ventoꝝ ad se nubes trahit: qñ aũt aer q ẽ vidẽdi mediũ turbidus est ⁊ obscurus: tanq̃ medio turbato res videt̃ maioris q̃ sit quãtitatis: sicut apparet de ortu solis aut lune siue occasu vaporib⁹ entib⁹ in oriẽte: ⁊ de argẽto ⁊ malo ꝓiecto in fundo aque clare ſm Alfraganũ ⁊ Alexã. in ꝓblematibus: spẽs enim visibilis cũ ad visum vt eũ informet satagit ꝑuenire: delẽta quasi medio nõ sibi libere cedẽti repñtare se videtur maiorem q̃ in veritate cõstiterit. De hoc. l. de aia. t.c. 64.

ℭ Problema. LII. Antiqua.

Ropter qd in hyeme quidẽ mane ab aurora vẽti flãt: estate aũt occidente: ⁊ ab occasu solis? Aut qr q̃ quidẽ nobis accidũt i estate: hec in hyeme habitantib⁹ ꝯtrariũ hemisperiũ terre. Nobis ãt hyeme mane ⁊ aurora vẽti flãt: ꝑꝑ id ꝙ aer humidus in nocte disgregat̃: ⁊ mouet̃ mane a sole: ⁊ primo ꝓpinquus soli: facit aũt sol ⁊ añ ortũ: ꝑꝑ qd aure nõ min⁹ añ ortũ flãt. Qm̃ igit̃ ⁊ in ipm attrahit sol hũida: ⁊ mouet aut ortũ hyeme hũidũ existẽtẽ aerẽ apud nos palã: sicut ⁊ ad se attrahit: quoꝝ i iferiori hemisperio ⁊ occasu illis: q nobis ẽ matutinalis: q̃re accidit vtiq; aerẽ attractũ in se apud nos a sole ante ortũ: hũc inferiorẽ fieri zephyꝝ: ⁊ occasu flare: qd aũt est in hyeme quidẽ apd nos vel in aurora: occidit quidẽ in estate ⁊ occasu illis: qñ. n. apd nos estas illic hyems ẽ: ⁊ vi occasus illis matutine: ſm quem illis auras ex aura accidit flare: nobis aũt zephyros: ꝑꝑ hec ꝑdicta. Estate aũt ⁊ orientales qdẽ non flant: qr in ficciorẽ adhuc aerẽ qui est apud nos ort̃: ꝑꝑ id ꝙ modicũ tps discessiõis ipsi⁹: zephyri aũt nõ flãt in occasu hyemis: qr neq; in inferiori hemisperio orientales hoc tpe: ꝓpter predicta. Unde sol ad se trahẽs humida: apud nos zephyros flare facit. Noua.

ℭ Cur tpe hyberno flat⁹ de ortu spirare mane: estiuo de occasu post meridiem cõsueuit? An ꝑpea ꝙ flat⁹ q nobis estiuo veniũt hyberno his spirãt: q oppositũ terre hemisperiũ tenẽt. Nobis aũt hyberno mane atq; de ortu spũs veniũt ꝙ ꝑhumidus noctis aer discernit̃: mouetur q; mane a sole: atq; is primis q ꝓxime solẽ est: qd ẽt añ suũ exortũ sol agẽ põt: ex quo aure spirare nõ min⁹ añ solis exortũ solẽt: ꝫ cũ sol hũores ad

se attrahat: moueatq3 añ suũ ortũ aera: q p hye-
me3 hũidus apõ nos est: ↄstat vł ad se posse at-
trahẽ eũ iferi⁹ hemispeũ ispicit: idq3 postme-
ridie ibi efficere: qõ tps nobis antelucanu3 est.
Quãobrẽ accidit vt aer q añ ortũ hinc a sole at-
trahit: fauoni⁹ inferis sit: aspiretq3 horis post-
meridianis: itaq3 flat⁹ hyemis nr̃e ex ortiu⁹ no-
bis: postmeridianis illis ẽ idẽ nobis exortiu⁹ ac
cedit. Estas.n. apõ illos est cũ apõ nos hyems
nr̃mq3 postmeridianũ illis añlucanũ ẽ: quo ill'
auras exortiuas nobis fauonios aspirare predi
cta euenit rõne. Nihil de ortu p estatem spirare
solet: eo ꝙ sol ad aera sedis nr̃e sicciorez exorit:
pa⁊.n. tpis abfuit: fauony post meridiem nulli
p hyemẽ aspirãt: ꝙ exortiui eodẽ tpe nulli infe-
rioꝛi hemisperio flare ob eam quã mõ diximus
cãm possunt. Sol enim humores inde ad se at-
trahens nobis fauonios prestat.

Repetit zo^m vt manifesti⁹ reddat̃. d. q̃re venti hye-
me s3 pl3 ꝑflãt mane circa aurorã ⁊ nõ de se
ro: s3 estate ↄtigit cõ: q2 euẽnãt circa occasu3 ⁊ nõ mane in
ortu. ⸿ Deide [Aut q2.] Soluit. d. ⁊ p̃ pmittit q̃dã necĩa i
cãe assignatiõe. 2° descẽdit mag ad cãe redditionẽ. 2° ibi
[Estate.] Dic̃ igit̃ p̃ ex h cã3 hũ: q2 illa accñtia q̃ ↄtingunt
nobis in estate hec eadẽ spẽ ⁊ silia eueniũt i hyeme illis q
bitãt hemispeiũ sub terra ⁊ nob ↄtuũ: q antipodes appel-
lant̃ ⁊c3. ⸿ Deide [Nob ãt.] 2° declat qõ dixerat iquiẽs
ꝙ in nr̃a ora bitabili d mane circa aurorã flãt vẽti ab oriẽ
te. cui⁹ cã ẽ: q2 aer hũectat⁹ in nocte nr̃a pcedẽte mouet̃ ⁊
disgregat̃ de mane sole nob appropinquãte. qñ.n. sol orit̃
reddit̃ nob ppinqu⁹: ⁊ iõ aure q̃ st q̃dã pcursores ⁊ nũtij
vẽto⁊ oriẽtaliũ pmittunt̃ nobis ab oriẽte añ solis ortũ:
⁊ añ ẽt ꝙ̃ vẽti oriẽtales veni. Cũ igit̃ id accidit: tũc sol ad
se vsus nr̃m hemispeiũ attrahit humida: ⁊ cõmouet aerẽ
in hyeme hũidũ exñtẽ añ ortũ solis apõ nos: q2 hec ẽ dis-
põ hyemis: ⁊ tũc est manifestũ ꝙ sic attrahit ad se hũida
vaporosa exñs nobis matutinalis: ita i iferiori hemispio
iuxta antipodes existit occidẽtalis ⁊ in occasu: ꝑꝑ qõ acci
dit aerẽ ⁊ hũidũ ↄtrũ i se a sole apõ nos p̃us añ ortũ solis
ex ei⁹ attractiõe cãre ꝗephyrũ apõ antipodes: ⁊ illic in oc-
casu ꝑflare. Eõ vo circa occasu3 nr̃3: q2 illõ qõ ẽ in hyeme
apud nos sero circa occasum: illis est circa aurorã in oriẽ-
te: vt vẽt⁹ oriẽtalis. Qui q̃dẽ accidit nobis in estate iuxta
occasu3: ⁊ ẽ tũc ꝗephyr⁹. Sic igit̃ diuersis tpib⁹ ꝑflãt illis
⁊ nobis subsolan⁹ ⁊ ꝗephyr⁹: q2 subsolan⁹ nobis ꝑflat hye
me de mane: ꝗephyrus aũt de sero ⁊ nõ ↄuertit̃: apõ illos
vo eõ oino. Et rõnabilr q̃dẽ accidit: vt qñ ẽ nob estas illis
sit hyeme ⁊ eõ: occasus.n. nr̃ illis ẽ ort⁹ matutinalis: s̃m quẽ
nimirũ ortũ antipodib⁹ accidit ꝑflare auras ex aura. i. vẽ
tos nuntiales subsolano pmissos añ ip3 sic dcm̃ ẽ hic apõ
nos illic. ⸿ Deide [Propt̃ qõ.] Cõcludit. d. ⁊ iõ q2 tp̃a st
ita opposita nob añdictis accidit illas auras ⁊ vẽtos matu
tinales eẽ ꝗephyros occidẽtales. ⸿ Deide [Estate.] Cõde
scẽdit plus in cãe assignationẽ: p̃ assignãs cã3 q̃re nõ fiunt
apud nos estate oriẽtales venti. d. p̃^m: ꝙ ideo estate nõ flãt
s̃m plm̃ vẽti oriẽtales apõ nos: q2 sol adhuc orit̃ aere sic-
ciore a puriori ꝑꝑ multã victoriã quã habuit sup ip3 exic
cando ⁊ subtiliãdo: ⁊ h est q2 modicũ tps discessiõis ẽ re-
cessus solis a loco ↄfiniũ tropici estiual. ⸿ Deide [ꝗephy-
ri.] Assignat cã3 2° q̃re nõ fuit ꝗephyri hyeme. d. ꝙ ꝗephy
ri nõ flãt apõ nos circa occasu3 hyeme: q2 neq3 oriẽtales
vẽti fiũt in hemispio iferiori q ãnihilat̃ ꝗephyr⁹ apõ nos:
ꝑꝑ cã3 iã dictã ex siccitate sũptã. S3 in estate q2 sol attra-
hit humida caliũate ad se adhuc vincẽte modice sufficiẽ-
ter in aere cã est q̃re ꝗephyri flãt in estate apõ nos in occa
su circa occidẽtẽ. ⸿ Dubitat̃ q2 vĩ antipodes s̃m Ari. eẽ Dubium.
qõ Ptolomeus ⁊ Alfragan⁹ cũ alijs describẽtes oẽ3 habi-
tationẽ fore in q̃rta terre v̾sus occidẽs ↄtẽta a circulo ori-
ꝗontis ⁊ eq̃toris nõ videnẽ sentire: q̃b⁹ alludit Ari. ipse de
mũdo in q̃ cũcte q̃s tãgit bitatiões in pdicta ↄtinent̃ 4ª.
Etiã terra eleuata ẽ in ꝑte septẽtriõis: vt dcm̃ ẽ sepe: in op
posito igit̃ ẽ depssa ⁊ aqs detẽta. psalmista. Fũdasti terrã
dñe sup aq̃s. i aq̃ aũt nõ habitam⁹ q̃ ifra terrã erit. Itidẽ
viderent̃ ia3 debere pcipitari. ⸿ Dõm antipodes eẽ hũ- Solutio
tes pedes adiuicẽ ↄtrios: qõ inuit̃ ẽt in fine scdi celi. hoc ẽt
eclipses ondũt: q2 vna eclipsis: ⁊ maxie lune erit q̃busdã
in p̃ ꝑte noctis: alijs ãt in 6ª vł alr. Adhuc aliq bitãt apõ
nos ⁊ ppe polũ arcticũ valde: alij s3 Ari. ⁊ plẽs iux̃ antar
cticũ. Qui aũt ita erũt pedes pedib⁹ occurrẽt directe fere
oppositi. ⸿ Adhuc cũ tra h supi⁹ v̾sus nos sit aqs discoo- Dubium.
perta: q̃re nõ in opposito iferi⁹ vt aq̃ magis circũstet late
ralr vndiq3 terre: ita vt ꝑmaneat vtraq3 ei⁹ ꝑs ñ recta illo
ab aqs mõ: qõ ẽt sẽtit Ptolome⁹ itroductorio sibi ad artẽ
sphericã cõpato: ita st q̃dã bitãtes circa oppõnẽ pedũ: ⁊
st q ibitãt sup oppõnes extrẽitat̃ diametri nr̃a⁊ bitatio
nũ i ꝑte meridiana vł medietate sphere altera: ⁊ ꝑꝑ illõ
noiant̃ bitãtes s̃m opp^m pedũ. ⸿ Dõm tũc igit̃ ad p̃^m ꝙ Solutio.
tales descripserũt bitationes notas ⁊ bitabiles pfecte sic
exprimit Alfraganus. he aũt apud nos sũt in pfacta q̃rta.
⸿ Ad aliõ dõm ꝙ s̃m ꝙ terra est eleuata ⁊ silr aq̃ immo
magis: vł nõ o3 dare antipodes p oẽ sic ẽt supi⁹ nõ sũt ha-
bitatiões ofariã. ⸿ Ad aliud dõm ꝙ põt exponi funda-
sti terrã ⁊c. sic loc⁹ circa mare dĩ fũdari sup ip3. Aut meli⁹
q2 loq̃t̃ s̃m opi. antiq̃⁊: vt Thaletis milesij ⁊ hẽ̆poñeniũ
aquã p̃^m pn^m cũcto⁊. apparẽs meta. p̃. ⁊ terrã factã exagi- Cap. 2.
tatiõe ipsi⁹ p vẽtos p modũ spume: vt ẽt ait Ras i ei⁹ me
dicine itroductorio: s3 de talib⁹ sic fabulose fere dicẽtib⁹
nõ est dignum cu3 studio intendere: vt patet 3° metaphy. T. c. 15.
⸿ Ad aliud dicẽdũ ꝙ nõ ruent sicut videt̃ rudiorib⁹: q2
ia3 si sint graues ascẽderẽt. oẽ.n. qõ mouet̃ a cẽtro ad cir-
cũferentiã ascendit: sic aũt sursum mouet̃ qõ est impossi-
bile. graue.n. relictũ sue nãe semper expetit centrum.

⸿ Problema. LIII. Antiqua.

Propter q̃d zephyr⁹ seren⁹ ⁊ dlectabi-
lissim⁹ vĩ eẽ vẽto⁊: Aut q2 in medio
termino ẽ frido⁊ ⁊ calido⁊ vẽtoru3.
Vicinãs aũt vtrisq3 potẽtia co⁊ cõl-
cat: ꝑꝑ qõ bene tẽꝑat⁹ ẽ: subsolan⁹ ãt min⁹ cõl-
cat exñs i medio qõ ẽ co⁊. Subsolan⁹ q̃de3.n.
flãs mouet vẽtos q sũt v̾sus aust⁊. huc.n. trãs-
mutatio illi⁹ ẽ: mouẽs ãt nõ miscet̃ ipsis: zephy
rus ãt ⁊ mouet̃ ab austris: ⁊ flãs mouet borea-
lia. Finit ãt hic ꝑiodus vẽto⁊: ꝑꝑ qõ bo⁊ q̃de3
vltimũ: ho⁊ aũt principiũ hñs in se: iuste dele-
ctabilis est ⁊ videtur esse. Noua.

⸿ Cur fauoni⁹ illustris seren⁹ atq3 gratissimus
vẽtorũ omniũ est: An quia mediũ calidoru3 ⁊
frigido⁊ flatuũ tenet. vicinusq3 illis oriens par
ticeps qualitatũ generis vtriusq3 euadit: tem-
peratusq3 proinde accedit. Subsolanus q̃uis

inter eosdem positus sit. minus tamen cõem se exhibet: hic enim mouet quidem cũ spirat flat⁹ qui austrũ versus spectát: eo nãqz trásire solit⁹ est: sz miscери nesciat. Ad hoc fauonius ꝛ mouetur ab austris: ꝛ spirás ipse agitat aquilones. Istuc.n. vltimus spirandi circuitus ducit: vñ cũ idẽ in se alteroꝝ finẽ: alteroꝝ initiũ cõtineat: iure gratissimus ꝛ est ꝛ esse videtur.

Repetit adhuc 31ᵐ ꝛ 51ᵐ vt amplı⁹ exponat. ℂ Deinde [Aut qz.] Soluit.d.ꝑ cãm eẽ: qz zephyrus est in quodam ꝯfinio medio iter ventos frigidos ꝛ calidos vt septẽtrionaliũ ꝛ meridionaliũ. efficit.n. v̾tute ac situ ẽt vicin⁹ ꝛ cõicans vtrisqz: ꝑꝑ qḋ cũ ex ꝯfractiõe frigidoꝝ ꝛ calidoꝝ tẽperamẽtũ resultet: erit hic vẽtus sufficiẽter tẽperatus. ℂ Deinde [Subsolanus.] Preuenit dubitationi 2ᵉ qz crederet aliqs ꝙ subsolan⁹ eẽt delectabilissimus: qz ĩ medio extremoꝝ vt zephyr⁹. q̃re subdit.d.ꝙ lz subsolan⁹ sit itermedius australiũ ꝛ septẽtrionaliũ rõne sit⁹ ꝛ exufflatiõis ꝑncipij: nõ tñ v̾tute ꝛ ꝓcessu deniq̃: ꝛ iõ min⁹ cõicat cũ ꝑdictis ꝛ maxie borea: qḋ appꝫ.nã subsolan⁹ cũ flat seq̃ns solẽ mouet vt ipse v̾sus austrũ ꝯcitãdo illos vẽtos: hic.n. trãsmutari hꝫ ad illũ locuz cũ seq̃t solẽ. is ãt v̾sus austrũ mouet vsqz ad meridiẽ ꝯtinue: q lz ꝑtactos vẽtos ꝯcitet: nõ tñ cõmiscet cũ eis: eo ꝙ nõ tãtũ declinat a loco suo: ꝛ nõ ꝯcitat boreã: ita: q̃re subsolan⁹ cũ ꝯcitet vẽtos distẽperatos calos ꝛ hũidos nõ poterit inde tẽpari ꝛ dlectabilis reddi: accedit.n. ad solẽ. zephyr⁹ ãt recedit magis: ipse.n. mouet a vẽtis australib⁹ occidẽti approꝑinquãdo: motũ solis imitãdo q ẽ cã vẽtoꝝ: cũqz flat mouere hꝫ boreales vẽtos: apḋ hũc.n. vẽtoꝝ mot⁹ icipiẽtes a borea terminant ꝛ ꝑꝑe in oriẽte estiuali. Propter qḋ merito ꝯcludit cũ zephyrus sit finis siue termin⁹ meridionaliũ respectu: cõcitat.n. ab illis: ꝛ ꝑn⁹ motiuũ exufflationis borealis: eris igit̃ tãq̃ mediũ in quo suscipiunt ꝯrietates: delectabilis ꝛ serenus ꝯuincit vt ẽt sensus ostendit.

Zephyrus meridionalis terminus.

ℂ Problema. LIIII. Antiqua.

Ropter quid alijs alij ventoꝝ pluuiales vt in attica qdẽ ꝛ insulis q̃ ẽ bellespõtias vel bellespõto boreas: aut ꝛ in cirene circa lesbũ auster? Aut vbi vtiqz collectio nubiũ huc aqua. huc.n. dẽsitas colligit̃ vbi vtiqz ante residet homo: ꝑpter qḋ ꝛ in montibus magis pluit ꝙ vbi multitudo subiacere põt; apprehensis aũt densat̃: opꝫ aũt hoc fieri. In serenitatib⁹ magis: pluit ĩ bellespõto: qui igit̃ desuper est boreas: multas cõpellit nubes; apud atticã ãt ꝛ insulas bellespõtias sic materiã habens: etenim circunstat multa ex borea: circa lesbon autem eurus ꝛ auster ex pelago ferentes multas nubes proijcit regioni: eodem modo ꝛ in alijs. Noua.

ℂ Cur venti alij locis alijs imbrem efferant. verbi cã bellespõtias terre attice insulisqz vicinis: aquilo bellespõto atqz cirene: auster lesbo? An vbi frequentia nubium inibi imbrem obuenire necesse est: ibi autem frequentia cogit̃. vbi assidere nubes arcerisqz est: itaqz montibus magis ꝙ planis pluit. ergo apḋ bellespontũ aqlo multas desuper nubes cõpellit: qḋ idem ad atticaz: insulasqz vicinas bellespõtias quasi iaz ꝯditaz nactus materiã efficit: qppe cũ copia larga cõgesta ab aquilõe sit. lesbo eurus atqz auster nubes affatim ex alto adducunt: atqz in hunc modum vel de ceteris cogitare par est.

Repetit 5ᵐ vt ampli⁹ declaret.d. Quare aliq vẽtoꝝ iducũt pluuiã ĩ qbusdã locis ꝛ nõ ĩ alijs ꝛ exqḋ declat.d.ꝙ ĩ regiõe athenie.ꝛ silr ĩ isul bellespõticl siue ĩ bellespõto vbi helles fuit submersa: q ẽ põt⁹ siue mar̃ mai⁹ vł nigꝛ vẽt⁹ q magis ꝯcitat pluuias ꝑ oẽ ipsaꝝ ẽ boreas: sic auster pluuiosus ẽ circa lesbũ. ℂ Deide [Aut qz.] Soluit ꝛ ꝑ oñdit q̃ sit cã pluuie ꝛ collectiõis nubiũ.d.ꝑ ꝙ vbi colligunt̃ nubes vt ad multũ ad eũ ꝓuenit pluuia: nubes ãt maxie colligunt̃ in quo residet ꝛ cohabitat hõ.pꝫ ipsi⁹ habitatiões sũt circa isinuatiões aliq̃s ꝛ appodiationes mõtiũ vł mariũ ꝛ ꝯfluiũ: ad q̃ ꝑueniẽs vẽtus nubes adducit ꝛ ꝯgregat. Et iõ vẽt⁹ ꝛ nubiũ ꝯgeries mag defluit ꝛ ꝓuenit ad mõtes: ĩ qb⁹ apprhẽdi pñt ꝛ ꝯtineri: ꝙ ad locũ in quo põt eoꝝ multitudo subiacere ꝛ diffundi dissemmari ꝑ totũ. Cũ ãt fuerit nubes cõprehẽse a mõtib⁹ oꝫ pluuiã fieri: ꝛ magis id accidit ĩ serenitatib⁹ ꝛ trãqllitatib⁹ aeris: cũ vapores nõ adeo dispgant̃ sicut in tẽpestatib⁹ vel serenitatib⁹ entib⁹ supius circa cacumina mõtiu: vapores deorsuz ipulsi ꝛ ĩ nubes ꝯgesti mag pluuiã iducũt: ista vĩ eẽ cã supi⁹ 5ᵉ tacta ex nubis refractiõe: nun⁹ tñ ꝙ supi⁹ exposita. ℂ Deide [In bellespõto.] Oñdit q̃o vẽti pluuiales reddant̃ fm diuersitatẽ locoꝝ vñ flãt.d.ꝙ circa locũ vbi ẽ bellespõticũ mar̃ qḋ ẽ penes septẽtrionẽ: boreas q trahit ide originẽ ꝯgregat ꝛ cõpellit multas nubes in illis locis: q̃ in pluuiã decidũt postea. Sz circa regionẽ athenie.ꝛ insulas bellespõticas iuenit sibi aptã mãz qnã cuẽtat: ĩ illis.n. locis multa circũstant borealia. est.n. aer frigidus siccus cũ terra seren⁹ sufficiẽter niuiũ ꝛ glacieꝝ liqũo. Sz circa insulã vnã maioꝝ dictã lesbũ: vt pꝫ de mũdo auster ꝛ eurus in ipaz deferũt ꝛ cõgregãt multas nubes ꝛ ꝑ ꝯñs pluuias inducũt: ꝛ silr in alijs regionibus ꝓportionabilr vẽti efficiunt̃ pluuiosi ꝛ nõ pluuiosi vt declaratũ est 5ᵉ.

Mare maius quid sit.

ℂ Prolema. LV. Antiqua.

Ropterquid dr nũq̃ a terra occasus: sed a mari hyeme: estate aũt a terra nigra? Aut qz hyeme mare calidius: q̃re si quid ꝯstituitur palã: qm̃ a principio forti ꝯstitit. Dissolutum.n. est vtiqz: qz calidus est locus. Estate aũt mare qdẽ fridus: ꝛ marini venti: terra aũt calida. Quare siquid a terra fertur per maius principium constituit: dissolutum est nam infirmum erat. Noua.

ℂ Cur dici solet. Nauib⁹ hyberno vẽtos dat terra secundos. Tunc mare fert seuos: calidi sub mẽsib⁹ ãni. Terra dabit seuos: põti feret vnda secundos? An qm̃ mare per hyemem calidius est. Itaqz siquid in eo consistit: initio cõstitisse validiori certũ est. Naz si inalidũ eẽt: facile maris tepore absumeret̃. At ꝑ estatẽ mare frigidũ est spũsqz maritimi omnes frigent. Terra ecõtra tunc calida est: q̃re si qd ex terra tunc fertur:

primordio id ꝯstitit ampliori. Nam si exiguuȝ ibecillūqȝ eēt: facile solueret̃ ꝛ euanesceret.

Quare puerbialr̃ dr̄ nunq̃ȝ occasus solis ꝛ occultatio in hyeme ꝯtingit a terra: sed a mari: resultant enim vapores ab aquis qui sunt cā q̄re sol occidit ꝛ desinit videri: sed in estate accidit eȝ: qm̄ occasus ꝛ occultatio solis ꝯtingit a terra nigra ꝛ cōpacta: qd̄ dcm̄ fit ad dr̄ā terre paludose aq̄tice: vel ēt ipsius aque ꝛ nubis que magis apparēt albe. ℭ Deide [Aut qr.] Soluit p̄ ad p̄ᵃᵐ p̄te q̄stiti. d. p̄ cāȝ eē qr ī hyeme mare ē cali⁹ q̄ȝ terra ꝛ q̄ȝ sit ī estate vt dcm̄ est. 23. ꝛ id pp calidū frigore ꝯfortatū: ꝛ ideo si aliqd ꝯstituit̃ ꝛ eleuat̃ vaporosum p ipm manifestuȝ erit id tūc ꝯstitutū esse a pn̄° potēti. Qd̄ pbat̃. qr si nō eēt vehemēter ꝯstitutū iam eēt illud dissolutuȝ cū locus maris fuerit calidus dissolutiuus qd̄ fulcit̃ virtute 28° p̄ᶜ. ℭ Deinde [Estate.] Assignat cām scd̄e ptis. d. ꝙ estate mare frigidum est propter resolutionem subtilis calidi ꝛ per ꝯñs venti qui a mari eleuant̃: sed terra calida est qr vehementius recipit ꝛ iprimit̃ ei caliditas solis ppter cōpactionē sui corporis: q̄re si aliqd ab ipsa eleuet̃ vaporosum constituit a pn̄° fortiori. Quod pbat̃. nisi. n. ita foret iam esset facta dissolutio illi⁹ ꝯsistētie: tūc eniȝ erat debilis cum ꝯtingebat eā dissolui: sed id nō fit: igit̃ eius pn̄ᵐ vehemēs: sed quod tale est diu pōt durare ꝛ esse cā occultationis ꝛ occasus: id probabiliter apparet ex 23°.

Cur estate mare frigidum sit terra vo calida.

ℭ Problema. LVI. Antiqua.

Propter qd in arcbadia alta existenti: venti nihilominus frigidi eis q sūt ab alijs: qñ aūt tranquillitas fuerit: ꝛ nubes frigida est sicut in planis paludestrib⁹? Aut qr arcbadia silis fit paludosis. nō. n. hȝ exituȝ aq̄s in mare: ppter qd̄ ꝛ abyssi multi inde sunt. Qñ qdem igit̃ fuerit vētus euētat vaporem frigidum qui est ex terra. Ipsi eniȝ venti non frigidi quia a mari veniunt. In tranquillitatibus autem ventorum ascendens vapor a manente aqua facit frigus. Noua.

ℭ Cur apud arcbadiam qui locus excelsus est: flatus nihilo frigidiores q̄ȝ ceteris locis sentiātur. ꝛ cum flatus silet celumqȝ nubilum est. frigor perindeatqȝ in planis palustribus oriatur? An ꝙ arcbadia non dissimilis palustribus est. Aquaꝝ eniȝ confluentiū nullos in mare exitus habet. Quapropter fauces hiatusqȝ precipites ea in terra numero ampliori sunt. Cum igitur ventus spirat vaporem ortum ex terra frigiduȝ auertit: ꝛ reijcit. flatus autem ipsi frigidi propterea esse nequeunt: quia ex mari deueniunt. Spiritu tamen silescente vapor de aqua stagnante libere ascendit atqȝ refrigerat.

Quare in arcbadia siue creta cū sit regio alta mōtuosa vt dr̄ ēt metheo. p̄. vēti nihil min⁹ fridi sunt q̄ȝ in alijs regionib⁹ depssis ꝯcauis: videret̃. n. alicui ꝙ vēti pp ei⁹ altitudinē deberēt eē cali: tū pp appropinq̄re potētie solis: tū ēt meli⁹ pp seq̄strationē vaporis humidi fridi aquosi a spū vētoso: in arcbadia. n. ꝯtingit ꝙ qñ fuerit tranqllitas ꝛ qes aeris nubes ī ea ꝯgregate sūt fride sicut in locis ꝯcauis paludestrib⁹ in qb⁹ eleuant̃ vapores cōtinue aquosi frigidi. ℭ Deinde [Aut qr.] Soluit. d. cām eē qr arcbadia silis est locis in qb⁹ sūt aque paludose retēte. pp. n. terrestreitatē ei⁹ mōtuosaȝ altā: nō pñt ipsi⁹ aq̄ ꝯfluxū in mare hr̄e: pp qd̄ retinent̃ ꝯcluse iter mōtes: vnde ꝛ abyssi vel vaste ꝓfunditates aq̄ꝝ multi sūt in ea: pp qd̄ ēt ꝯtingit fauces fieri ꝛ voragines sub terra absorbentes aq̄s vt dcm̄ est 5° 23ᶜ. sūt ēt in ipsa obinde terremot⁹ terrēdi. his āt sic se hn̄tib⁹: tūc itaqȝ cū fuerit vēt⁹ eleuat suo flatu vaporē frigidū ab aqua ꝯtēta in ꝯcauitatib⁹ terre illius: qui cū sit frigidus occurrētia ifrigidat. nō. n. friditas vētoꝝ ei⁹ accidit eo ꝙ vēti ꝓueniant a mari frigido: imo potius vapor ascendēs ab aqua quiescēte in locis ꝯcauis inter montes tēpore tranquillitatuȝ ꝛ suauis motus ventorum inducit frigiditatem in aerem circunstantem.

Frigiditas ventoꝝ vñ ꝓueniat.

ℭ Problema. LVII. Antiqua.

Propter quid si ab aurora flare incipit durat magis? Aut quia incipiente sole vehementior motus: propter qd̄ distendit̃ talis existens. Signū auteȝ quoniā vehemēs cōstitutio. Noua.

ℭ Cur si ventus mane iceperit: edurare amplius possit? An quoniaȝ sole oriente impetus fit vehemētissimus idcirco protrahi longius potest. Indiciuȝ ꝙ cōstitutio facta ꝓualida est.

Quare si flatus ventus icipiat circa aurorā de mane diutius ꝑmanet q̄ȝ si incipiat alia flare hora: puta sero ꝛ maxie boreas: vnde dcm̄ est 9° ꝛ. 23. nocturnū boreā nō ptransire tertiā diē. ℭ Deinde [Aut qr.] Soluit dī. cām esse: qr cū sol de mane circa ortuȝ incipit agere in aerē calefaciendo mouendo ꝛ attrahendo vapores ad se: opatio tūc ꝛ motus ipsius est vehementior q̄ȝ in alijs horis: cū eius sit in oriente potentia: ꝛ inueniat valde māam sibi paratā: ꝛ ideo ventus inceptus ex motu ꝛ opatiōe sic vehementi distēdit̃ diu cui⁹ signuȝ nobis ondit̃: qr circa solis ortū ꝯtigit fieri vehemēte ꝛ dēsaȝ ꝯsistentia nubiū.

ℭ Problema. LVIII. Antiqua.

Propter qd die qdē fortis boreas: nocte aūt cadit? Aut qr fit a ꝯgelata pluuia: qm̄ exhalat pp solē: cadit āt nocte qr nō cadē gn̄ō: ȝ ecōtrario facit. noctibus āt afflat dieb⁹ āt minus. Noua.

ℭ Cur aqlo iterdiu spirat igentius noctu desistit? An ꝙ ibre gignit̃ ꝯgelato cū sol' calore respirādū ē: g sternit̃ noctu qr sol abest q gignēdi cā ē.

Quare boree flat⁹ sit validus ꝛ impetuosus die: ꝛ nocte aduenięte cadit ꝛ debilitatur motus eius. ℭ Deide [Aut qr.] Soluit. d. cām eē: qr boreas causat̃ ex pluuia cōgelata in niues vel glacies vt ꝓhactū est: qm̄ eliq̄tur ꝛ exhalat a caliditate solari: ȝ in nocte cadit ꝛ quiescit eo ꝙ illa ꝛ eadē gn̄atio ꝛ dissolutio humiditatū ꝯgelataꝝ nō ꝑmanet eliquata sicut prius erat: sed ꝯgelat̃ iteꝝ: sed auster supple agit eꝯrio. flat. n. in nocte magis q̄ȝ i die: pp hoc ꝙ vapores cū essent in die calidi iflāmari nō poterat in eis spūs ventosus reseruari sicut in nocte: tunc enim refrigerabant̃ vtcūqȝ mediocresqȝ reddebant̃.

ℭ Problema. LIX. Antiqua.

Propter qd tale araneaꝝ multe qñ ferūt̃ vēti signū ē? Utꝝ qr opat̃ aranea in serenitatibus: ferunt̃ aūt pp id qd̄

infrigidatus aer cōtrabitur ad terrā. Infrigidari aūt principiū tēpestatis est: signū motus telarū araneaꝝ: Aut qꝛ post aquas ꝛ tēpestates fit telaꝝ araneaꝝ collect⁹ motus in serenitatibus operāte: qꝛ videt̄ in hyeme difficulter frigidū hoc: ꝛ delati a vētis multū: post aq̄s aūt cōsueuit ventus fieri vt frequenter. Noua.

℄ Cur flatus futuri indicium datur: cū per aerem multe feruntur arachnee. Utrū ꝙ arachnea suo fungitur opere cū celum serenū est: feruntur aūt fila: quoniam refrigeratus aer in terram corruit. Refrigeratio ꝟo hyemis primordium est: itaqꝫ indicium fit illa arachnearū perlatio: An ꝙ post imbres atqꝫ hyemes arachnee vniuersum feruntur. opus cui ſuū arachneus tunc exequitur cum celum serenum est ꝛ occulit se impatiens frigoris cum hyems viget. tractusqꝫ a flatu nimiū eruit filū. Post imbrē aūt flatus magna parte oriri solitum est.

Quare quādo tele aranee delate fuerint in aerem signum est venti futuri vt dicunt aeromantici. ℄ Deinde [Utrū.] Soluit ꝓbabilr. d. ꝓ vt dicebant aeromantici qui per ea que in aere respiciūt fieri: indicant qd futurū sit in tēporib⁹: qꝛ aranea ꝯstruit telā suā in tēpore sereno quietori qꝛ in tali ꝯsistentia aeris vt tactum est 24°. magis ꝯtingit aerē infrigidari ꝙ̄ insup nebulosa spiritibus plena: & iō aere īfrigidato superius ꝛ graui facto cōcurrit deorsū: ꝛ cū calefit postea inferius caliditate solis reddit̄ leuis: ꝛ tēdens sursum mouet ꝛ secū ducit hꝰ telas araneas: ꝓpter qd̄ feruntur per aerē errando: sicut tēpore caloris in aquis est videre ex fundo aliqd eleuari sursum: sed aerē īfrigidari ꝛ infrigidatū descendere: cum hic motus ꝯtinuat̄ pn̄ᵐ tempestatis ꝛ cōmotionis valde in aere existit: cuius qdem signū vt recte quesitū est motus tele aranee: ꝓpter leuitatē nanqꝫ suā ꝑus dispergunt̄ per aerē ꝙ̄ tēpestas vaporalis ꝛ flatus ventoꝝ validi occurrant. ℄ Deinde [Aut quia.] Assignat cām sufficiētiorem. z°. d. aliam causam fore: qꝛ post casum ꝛ cessationē pluuiaꝝ ꝛ tēpestatū fit coadunat⁹ motus telaꝝ araneaꝝ se per aerē dispergendo: ꝛ id qꝛ aranea opatur telas tēpore sereno ꝛ quieto: tpe. n. pluuiaꝝ ꝛ tēpestatum corrumperent̄: neqꝫ ēt possent ꝯsequi finē intentū: puta eis capere aialuncula: cū tūc maxime illa cessent moueri: vñ hyeme nō ꝯstruit telas ꝓꝑ grandē ipsius friditatē: ꝛ qꝛ deferent̄ mordiate a ventis validis: tūc non posset eas ꝯstruere: sed potius in tēporib⁹ opatur illas medijs ꝯtemperatis: vt in veris pn̄ᵒ ꝛ autūni fine: ꝛ qꝛ post pluuiā ꝛ tēpestatē tpe sereno vlplurimū ꝯsueuit ventus fieri ꝓꝑ exhalationem vaporū: ꝛ hoc vt dictum est tēpore: aranee opantur: quare telis inuentis a vento supueniente modico: fit ipsas per aerem deferri: ꝛ qꝛ sunt delate a ꝑuo vento: signāt ꝯñr ventum maiorē.

Nota pro rusticis. ℄ Notandū ꝙ aer aeromantici dicūt ꝙ qñ aranee fuerint telis vehementer inuolute significari ꝙ hyems erit difficilis gelida valde: aut tēpestas ꝛ turbatio aeris ꝓximia: cū aūt ꝯtrio circūuolute denotat̄ ꝯtrio.

℄ Problema. vltimū. Antiq.

Propter quid boree magis hyeme in frigidis locis supernebulosi: exterius ꝟo sereni: Aut simul frigidi sunt ꝛ magis prope: aut magis frigidi quare accedunt cōgelantes prius ꝙ̄ impellant nubes. Quādo autem congelantur manent propter grauitatē. Exterius autē magnitudine operantur magis ꝙ̄ frigido. Noua.

℄ Cur locis frigidis aquilo per hyemem vehemens spirat: ꝛ vt ꝓxime nubilus: sic transuorsum liquidus fertur atqꝫ illustris: An ratione qua frigidus eadem etiam vehemens fit. Nō tamen e ꝓpinquo frigidior est occupat priusqꝫ nubes gelu indurat ꝙ̄ repellat: q̄ īdurate pondere suo obsistunt ꝛ manent. Trāsuorsum aūt vehementia sua potius ꝙ̄ frigore agit.

℄ Explicit vigesimasexta particula.

Quare boreales vēti in locis mīte friditatis tpe hyemali existūt supnebulosi ꝛ turbidi: sicut in locis q̄ sūt circa polū arcticū: vbi polus sup signifer elevat̄: sꝫ ex̄ hyemē ꝛ hꝰ loca sūt sereni ꝛ depurati absqꝫ nubib⁹ entes. ℄ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. d. cāz eē ꝑ: qꝛ cū hꝰ vēti sint frigidi ꝛ validi: qñ fuerit ꝓping: erūt amplꝰ fridi: eo ꝙ vaporosi amplꝰ ꝛ aq̄tici: neqꝫ adhuc recesserūt a polo in quo est frigiditas maxīa: ꝛ ita opant̄ friditate: cū. n. ad nos supueniunt ꝑus ꝯgelāt ꝙ̄ nubes eoꝝ flatu ipellāt validorū: aūt cū fuerit fride gescūt ꝓꝑ grauitatē quā ex friditate acqsiuerūt. ℄ Deinde [Exterius.] Assignat cām z° ptis di. sed cū euētāt ex̄ hyemē: ꝛ remoti aliquātulū a locis ꝑdictis: magis operant̄ sui valitudine ꝙ̄ friditate: ꝓpter qd efficiunt̄ sicci ꝛ nubibus depauperati ob vehemēs ꝛ longe flare: sicut accidit in 5° ꝛ 6° climate vt visum est 5°.

℄ Incipit vigesimaseptima ꝑticula circa timorem ꝛ fortitudinem.

℄ Problema. I. Antiqua.

Propter quid timentes tremunt: Aut propter infrigidationem. deficit enim calidum ꝛ contrahitur: propter quod ꝛ ventres soluuntur omnes. Noua.

℄ Cur tremunt qui metuunt: An propter refrigerationē. deficit eni calor atqꝫ ꝯtrahit̄: ex qua aluus quoqꝫ plerisqꝫ ob timorē effundi solit⁹ ē.

Determinatis qbusdā ꝓblematib⁹ circa nālia cōia cōposita ꝛ simplicia: nūc reuertit̄ ad q̄rēdū circa ea q̄ sūt circa hoīe: ꝛ ꝑus q̄tum ad aiaz magis. z° q̄tū ad corp⁹ amplꝰ. z° ibi in ꝑnᵒ 31ᵉ. ꝑᵒ in q̄tuor vt appet in rubricis. Determiat igit̄ ꝓblemata circa habitū moralē: q ē fortitudo vel audacia ꝛ eiꝰ oppᵐ: puta timor ꝛ fortitudo. fortitudo. n. ꝟtus ē. illa ꝟo vitiū. ethi. 3°. Proponit igit̄ ꝑ. d. q̄re timētes mēbra sua nō pñt regere ꝛ getare: sꝫ passionē icurrūt q̄ dī tremor: in quo est motus nō nālis causatus ex nā mēbroꝝ conanti subleuare: ꝛ ex praua dispōne illius supprimere: fit. n. sicut qddā bellū inter duo hec. vt 5° de acci. ꝛ ēt de typo. ℄ Notādū huiꝰ sermonis grā qd sit virtus moralis: cū his q̄ ipsius denūt: ꝛ ꝙ virtus accipit̄ multiplr. nam vno mō qdem pro qualitate elementari fm Auic. ꝛ pro potētia aie: ac etiam pro vltimo posse alicuius: vt dicit̄ ꝑ celi: ꝙ virtus est vltimū potētie vel excellētie. Similiter etiaꝫ quarto ꝓ moralis q̄ est habitꝰ electiuus imediocritate ꝯsistens quo ad nos q̄

Cap. 9.

Virt⁹ q̄n plex.

T. c. 52. ꝛ 116.

habentem perficit: et eius opus bonum reddit: vt sapiens ratiõe extimabit. ethi. 2. Rhetoricoꝝ vero p̄mo. virtus est quedaʒ potentia vt videtur acquisitiua bonoꝝ et seruatiua et potentia benefactiua multoruʒ et magnoꝝ omnium circa oia. Cuius quidẽ partes sunt iustitia: fortitudo: temperantia: magnificẽtia: magnanimitas: liberalitas: mansuetudo: prudẽtia: et sapiẽtia. Sapientiam tñ diffinitione
Cap. 8. nõ resumit vt alias. qꝛ virtus nõ vi. ethi. 6. Seneca vero de q̃tuor virtutibus cardinalibꝰ ad quatuor tñ reducit: prudentiam: magnanimitatẽ: continẽtiã et iustitiam: quaꝝ iʒ ex predictis ex opposito distinguantur prudẽtia videtur non modicum principatiua: que virtus est rationalis preparatiua ad felicitateʒ ꝯtendentium. Aristo. in lib. de bo-
Uirtꝰ qd. nis laudabilibus sibi attributo: et rheto. p̄. est virtus intellectus s̃m quam bene ꝯsiliari possunt de bonis et optimis dictis ad felicitatem qd ostendũt ipsius comites decem eubilia: sollertia: prudẽtia: regãtiua: militaris: politica: iconomica: dialectica: et rhetorica: et phĩa. ibidem. Est autẽ fortitudo de qua sermo virtus per quam actiui sunt bonaꝝ operationum in periculis vt lex p̃cipit et legi obsequentes rhetoricorum p̄. Audacia vero et timor contrarium. ipse tamen id vocat motu interueniẽte de partibus extrinsecis ad intrinseca sicut audacia magis ecõtra. Uel fortitudo est virtus irascibilis nõ facile obstupescibilis a timoribꝰ qui sunt circa mortẽ de bonis laudabilibus Ari. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens: causam esse ꝑpter infrigidationem partiuʒ que sunt exterius calido ab eis separato: et ad inferiora intrinseca confestim contracto: calidum: abiens a mẽbris exterioribus mẽbra regere deficit: propter cuius subitaʒ inferius intrinsecã cõtractionẽ: contingit vlterius ventres solui ac vrinas etiaʒ prouocari absqꝫ electione multotiens: et id etiam dictuʒ 26ᵒ 2ᵉ. et tactuʒ est 3ᵒ 5ᵉ. quibus esse motum est timoris.

¶ Problema. II. Antiqua.

PRopter quid ergo sitiunt quidem sicut et debentes puniri: non eniʒ oportebat eos infrigidatos? Aut nõ in eodeʒ loco infrigidatio et caliditas: sed hoc qdem in sup̃ficie: vnde deficit calidũ: hoc ãt interiora quare calefacit. Signũ aũt et solui ventres: desiccato vtiqꝫ principali loco sitis simul videtur sic patiẽntibus empialam febrẽ qui simul cũ rigore sitiunt. Nõ enim neqꝫ idẽ locus neqꝫ illic infrigidatur et calefacit. Noua.

¶ Cur metuentes nonnulli sitiunt: vt qui sunt tormenta adituri. Cum enim per timorem refrigerentur: sitire minime debeãt? An non eodem loco refrigerentur et caleant sed refrigerẽtur per summa corporis. vnde calor discedit caleant per intima caloris: scilicet introrsum contracti efficientia. Cuius rei indiciũ alui quoqꝫ solutio facit. Sitis autem parte quadam interiore siccata solet accidere nec aliter agi videt̃ q̃ʒ in his quos empiala exercet: qui simul et frigent et sitiunt. Nec enim illis pars eadem corporis inalgescit et concalescit.

Quare aliqui sitim incurrant sicut illi qui debent puniri vt debentes decapitari. ¶ Deinde [Non enim.] Tangit motiuũ quesiti. d. non videri id possibile: quia sitis causatur ex caliditate et siccitate: cum sit appetitus frigidi et humidi. 2ᵒ de anima. sed huiusmodi sunt infrigidati propter fugam caloris ad partes inferiores vt visum est in precedenti: quare non accidit hec passio que sitis. quare et̃. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit di. primo quasi distinctione ad motiuum: qꝫ frigiditas et caliditas non sunt in eis s̃m eundem locum: sed diuersis; qꝛ frigiditas est in superficie: caliditas vero circa interiora conculcata: quare calefacit in loco vbi est. ¶ Deinde [Signum.] Testatur id signo 2ᵒ. d. signum huiꝰ qꝫ caliditas et frigiditas sint vt dictum est sitis: qꝛ in his ventres soluuntur: id autẽ nõ nisi ꝑpter istas cõtingit dispositiones cõtrarias in corpore: s̃m partes differentes. frigidum enim superiores partes obtinens impellit calidum interius ipso inde refugiẽte calidũ autẽ sic deorsum violento motu cõcitatuʒ vẽtrẽ cõcitat: tũ ꝑpter motũ: tũ etiã ꝑpter ebullitionem quã in humoribꝰ causat cholericis intestina penetrãtibꝰ. ¶ Deinde [Desiccato.] Dat magis causam quesiti. d. vtiqꝫ causam esse: qꝛ cuʒ desiccatur et inflãmatur locus principalis sicut est cor cũ pectoralibus os ventris etiã cõtinentibus sitim ex hoc simul tẽpore accidit causari et merito: qꝛ cuʒ sitis duplex sit. simpliciũ p̄. vt ob cõsumptioneʒ humiditatis subtilis corpus nutrientis: et ob inflãmationẽ pectoralium: que siquidem vtraqꝫ ex timore causari videt̃: propter eniʒ ꝯfluxum ventris aliqualiter humiditas irroratiua ꝯsumitur: ꝑpter aũt ꝯgregationẽ caloris interius nimiaʒ corpus superinflãmatur. Qꝛ aũt hꝰ sitis cũ infrigidatione possit stare declaratur in quodam simili: dicit. n. ita cõtingere his vt euenit patientibus febrem dictã empialam: siue supra aliaʒ: in qua simul et semel calor in interioribus: et frigiditas in exterioribus reperitur: qui et si frigus vehemẽs patiantur: vna tamẽ calent et sitiunt: nõ s̃m quideʒ eundẽ locum: sl̃r neqꝫ in illis qui debẽt puniri cõtingit infrigidari et calefieri s̃m eundeʒ locũ sed alteruʒ: et ideo cuʒ diuerse in eis simul tẽpore dispositiones reperiantur: diuersa etiam erunt accidẽtia illas ꝯcomitantia: ita qꝫ cum sitis sit accidẽs caliditatis et ꝯsumptionis interioris: poterit stare cũ frigiditate exteriori: et id repetetur ibidem 8ᵒ. et aliquid eius tangetur in sequẽti. ¶ Dubitat̃, Dubium.
quia dicit empialam fore febrem: et caliditatem cum hoc ipsius interiora cõtinere: et rigorem siue frigus exteriora possidere: nõ enim videtur qꝫ frigiditas aliqua possit stare cũ fe. cuʒ dictum sit 20ᵒ prime. qꝫ fe. sit totius corporis excedens caliditas: qd oẽs ꝯfirmant dicẽtes ipsaʒ per totum corpus a corde diffundi. Unde morbus vniuersalis et cõis appellat̃: cuius oppositũ ostendit empiala: cũ frigiditas in ea sit exterius et caliditas interius ꝑpulsa: qd et in omni videtur cõtingere fe. quia si caliditas ipsius sit per totum siue ipsa: tunc nulla fe. poterit curari: cuʒ omne qd educitur de potẽtia ad actum per illud existens actu educi oporteat. meth. 9ᵒ. et de generatione animaliũ secundo. sed id esse nõ poterit: nisi aliqua pars supponatur actualiter sana: itaqꝫ fe. nõ diffundetur per totum corpus. ¶ Dicendum qꝫ fe. quantum est de ratione sua habet aptitudi- Solutio
nem vt diffundatur per totum: cum termini diffinitionũ importent amplius aptitudinem q̃ʒ actum. qd autem aliquando nõ per omne diffundatur: per accidẽs euenit: puta cum aliquid occurrerit impediens: vt humor frigidus valde vel etherogeneus seu calor debilis nõ potens in extrema extendere: sicut in acutis contingit circa mortem vel flegmonibus in visceribus totum sanguinem et calorem ad se contrahentibus: afo. quarta. vt in praue morigeratis febribus lipparys. ¶ Notandum medicorum sapientes discordare nõ solum nomine verum etiam re in acceptione empiale. Quidam enim vt Gal. in plerisqꝫ accipit ipsam

cipit ipſam pro ſe. in qua ſentiť ſiľ ⁊ ſemel caliditas ⁊ frigiditas in vna parte ſenſata. Sed Serapio ⁊ Auic. ꝑ ea in qua calor exterius ⁊ frigiditas interius. Ariſt. vo hic ⁊ Iſaac febri. 5° econtra. Et qa hec dubitatio nō extat inquiſitiōis pñcis obmiſſa regrať Cōciliatoris diia. 92. ¶ Ad argꝰ dōz ꝙ Auic. hāc tāgit inſtātiā ꝑma quarti. d. ꝙ in terminis ſiue diffinitionibꝰ hāꝝ reꝝ attendiť vna cōditio. ſ. vt nō ſit qđ ꝓhibeat: ſic diffinimꝰ aquā frigidā ⁊ humidā: qñ diſpoſitio eius eſt ſm nām ⁊ nō fuerit quod ꝓhibeat. ¶ Ad id ēt qđ in oppoſitū adyciebať opꝫ rñdere ꝯceden do ꝙ eductū de potētia in actum per aliqd extat actuale: diſtinguēdo vt cōiter dr: duplex fore calidū: qđdā enim ſubꝫ ⁊ ſuſtētamētū vite: ⁊ tale remanet ſaluatū in ſe. ⁊ in q̄libet alia egritudine durāte vita. Eſt ⁊ aliud ꝑ qđ fiunt alij actus: ⁊ maxie qui motu locali ꝑficiunť medio iterue niēte: qđ calidū dicūt deperire: ſed poſtea ex priori etiam ꝯſurgit. ⁊ qa id forte ampliꝰ petit q̄ demōſtret potiꝰ forſitaſſe vi dōm in oī egrĭte a q̄ euadiť circiter qñ ꝑtē cordis vt dicať dextrā exiſtē vigoroſiorē ⁊ nobiliorē 3° de ꝑtibꝰ aliqd fore ſemꝑ ſanū actu ⁊ nāle lꝫ cōfractū ſopitū ⁊ ligatū: qđ denuo adiuuatū bono medici regimine aut ſupioꝝ
Luna cor pori ꝓpe. ⁊ maxime lune ſubſidio cū ſit ꝓpria corpori. in cētiloquio reduciť in actū ꝑfectū excitatū reſolutū vt antea fuerat.

¶ Problema. III. Antiqua.

PRopter qd in ira quidē interiꝰ coadunato humido calidi ⁊ audaces: in timoribꝰ aūt ecōtra: Aut nō in eundeꝫ locū: ſed iratis circa cor. ꝓꝑ qđ ⁊ audaces ⁊ in ꝓuocatione ⁊ ſurſum exiſtēte motu ſpiritu pleni ſunt. Timētibꝰ aūt deorſuꝫ calido ⁊ ſanguine fugiētibꝰ: ideoqꝫ ⁊ ſolutio vētriū. Quoniā ⁊ cordis ſaltus nō ſimilis: ſed his qdē ſicut per defectum denſus ⁊ pungitiuus: alijs aūt ſicut collecto pluri calido: propter qđ ⁊ reuiuiſcere ⁊ ꝓuocari iram ⁊ perturbari: ⁊ quecūq̄ talia dicūt nō male ſed ꝓprie. Ergo ꝓpter hoc ſitis: quoniā ſiccum ſpuere ⁊ ſiccitas: ⁊ talia fiūt ꝓpter ſuperiorē motū ſpiritus ⁊ calidi: ⁊ ſitis aūt palam vt ex calefacto corpore. Quō igitur idē locus deſiccať vtriſqꝫ quo ſitimus: ⁊ timenti ⁊ irato. Timor autēꝫ quia ſiticuloſus: ⁊ qui ſunt in cātibus oſtēdūt: nō oīno ita ſitiūt: ⁊ agonizātes vehemēter: propter qđ deglutiūt ſicut Parmeō cantor. Aut his qdē nō eſt ſitis: ſed ſiccitas fugiente ſanguine. vnde ⁊ diſcolorati: ſignū autē nō bibere multū: iō ⁊ madefieri. Qui aūt ſunt in pugna cū labore ꝓpter qđ ſitiunt ⁊ debētes puniri nō eſt incōueniēs: imbecillis aūt quidā fortiū quādo preparanť ⁊ tremūt nō ſtupefacti ſed audentes: quibus cōſueuerūt flagellare corpus ampla ferula: ſi autē non manibus calefacti. Videť autem ꝙ propter acuitatem ⁊ motum calidi inequalitas quedā eſt circa corpora perturbatrix. Noua.

¶ Cur hoies cū excādeſcunt: calore. ſ. introrſuꝫ collecto feruidi ſitibūdiqꝫ reddunť: cū metuūt cōtra efficiunť: An nō eūdē in locū calor ſe colligat: ſꝫ hoi iraſcēti cor calore circūfuſum efferuet. Ex quo ſitibūdus rubicūdus ſpirabūdus efficiť: cū calor ſurſuꝫ verſus ſe efferat. Metuēti ſanguis ⁊ calor in imū ꝓfugiūt. Vñ fit etiā vt aluus fundať. Nā ⁊ cordis cōpulſio nō ſimulis agiť. ſꝫ metuēti vtpote ex caloris inopia freq̄ns ac feriens. Iraſcēti ecōtra: vtpote cū calor collectꝰ ſit copioſior. Quāobrē efferueſcere aio excitari: ꝑturbari: ceteraqꝫ id genus verba nō iepte ſed accōmodate dicunť. Nunqd igiť ſitis ea de cā obueniat: nā ⁊ ſiccū expuere: ⁊ liguā berere ⁊ reliq̄ huiꝰ ſpūs elatio facit ⁊ ſanguis. Sitim quoqꝫ excaleſcēte corpore naſci certum eſt. ſed queādmodū pars eadē corꝑis qua ſitis laceſcit reſiccari vtriqꝫ metuēti ⁊ iraſcēti poſſit. metuꝫ enīꝫ ſitiꝫ poſſe afferre cōſtat: militū argumento qui ſuperati fugā rapuerint: nū q̄ꝫ. n. tā grauiter ſitibūdos ſeſe fuiſſe fatenť. At vo qui i dicēdo cōturbanť: ſitire vehementer cōſueuerūt: itaqꝫ os eluūt: ⁊ nō nihil ſubſorbent vt parmenō hiſtrio facit. An hoſte cōturbatos nō ſitis ſed ſiccitas pulſo ſanguine teneat. Vñ etiā accidit vt palleſcāt. iđiciū vo ꝙ nō mltū ebibūt: ſꝫ iterdū deſorbuiſſe tm̄ ſatis eſt. At q ſe i fugā verterūt laborant: itaqꝫ ſitiūt: ⁊ qbꝰ tormēta inſtāt eadē ipſa efficiēdi rō eſt. nec miꝝ qcq̄ꝫ id eſt. Fit. n. i re bellica vt nōnulli ēt viri fortes ac ſtrenui vbi ſtructa acie hoſtes ſunt petituri obtremiſcāt: nō ꝑterriti ſꝫ fidētes: q ēt ſua corpora verberare lata ferula aut ſuis māibꝰ aſſolent: vt vndiqꝫ verſum pari calore inferueant: qdā enim inequalis ac tumultuariꝰ motꝰ in eoꝝ corporibꝰ ꝑ acumē ⁊ nimiū impetū caloris oriri ferme aīaduertiť.

Quare cū humidū calefactū coaceruať interius: irati reddunť calidi ⁊ audaces: ſed in timore ꝯtrariū cōtingit: efficiunť eni frigidi ⁊ pauētes: cū tm̄ humidū cōgregeť interius cū calido in eo ſicut in ira: imo magis videť humidū interius ꝯtineri cū nō petat exteriꝰ vt in ipſa.
¶ Dubitať an in ira humidū coadunet interiꝰ: cuꝫ calor in ea moueať de partibꝰ exterioribꝰ ad intrinſeca. 5° de ac. ⁊ calidū nō ſit abſqꝫ humido. de generatione aīalium 5°. Dubium.
¶ Dōm ꝙ in ira calidū ⁊ humidū ꝑtiꝫ emittiť ex ⁊ ꝑtim retineť. emittiť qdē vt apparet appetitu vindicte. ſcđam Sol.
vo partē retinet circa cor: vt id tanq̄ꝫ arx defendať ſūma ſi expedierit: ſcit enīꝫ natura rebellionē habere foras: q̄re cōſeruat ſibi calidū defenſiuū multū circa cor. ⁊ iō nunq̄ꝫ aliqs mortuꝰ eſt ex ira. 5° de acci. In timore vo calor tm̄ mittiť intra propter delectionē quā timet ab exterioribꝰ oifariā. Sed in gaudio totaliter foras. natura enīꝫ tota ſe ad extra expandit: cū non ſentiat impugnatoreꝫ: ⁊ plures iam mortui ſunt puſillanimes ex timore ac gaudio ibidē.
¶ Ad obꝫ magis dōꝫ ꝙ in ꝑnᵒ ire humidū cū calido magis coadunať intꝰ: cū ipſa tūc q̄ſi ammiſceať timori deinde ꝑs eiꝰ diffundiť foras. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit ꝑ aſſignās cāꝫ q̄ſiti huiꝰ. 2° q̄rit aliō gra ipſiꝰ. 2° ibi [Quō igiť.]

Adbuc assignat cāz p̄me partis.d.id esse ꝙ lz vtrobiqz bumidū ac etiā calidū coadunet̄ interius:non tñ s̄m eundē locū oīno sed in diuersis:quia in iratis circa cor: q̄re efficiunt̄ audaces ꝛ fortes ꝓuocatione ire.multo enim motu existente superius spūs replent̄ bi spiritu multo calido ꝛ mobili reddēte eos calidos ꝛ audaces. ❡ Deide [Timētibus.] Assignat cām scdē partis.d.p̄ ꝙ in timētibus calidū nāle ꝛ sanguis deorsū ad iteriora refugit: ideo ꝛ ventres soluunt̄ eoꝝ. ❡ Deinde [Quoniā.] Assignat cām z° diuersorum accidentiū contingentiū iratis ꝛ timentibus: ꝛ sumit̄ ex boc ꝙ cordis saltus ꝛ pulsatio inordinata non est cōsimilis in timētibꝰ ꝛ iratis:qa in timētibꝰ ꝓpter debilitatē virtutis reddit̄ saltꝰ spissus ꝛ pungitiuꝰ ꝓpter eiꝰ subtilitatē:subtile eniz pungit:vel ob nimiaz eius cōgregationē:sicut ignis carēs respiraculo: sed in alijs vt iratis oppositū ꝯtingit:saltus eni fit cordis ꝓpter collectionē ꝛ debitā cōgregationē intrīsecus multi calidi in q̄ntitate cū euētatione sufficiēte.ꝛ ideo pñt seipsos reminiscere cū fuerint infrigidati q̄si ꝛ extinctioni ꝓpinqui:ꝛ ꝑ ꝯñs ꝯcitari vebementer in irā:ꝛ ꝑturbati effici:sicut recitat Galy. de vno ex ducibus militū:quē cum qdam medicoꝝ videret vebemēti īfrigidatione īfrigidatū ꝓuocādo eū in irā statiz sanauit. Adbuc iratis inest relatione timētiū: ꝙ q̄cūqz volunt pronūtiare nō corrupte ꝓferunt:sed recte magis: qd̄ illis iō fit:vt visuz est 13°Sc. ꝛ ostdet̄ expressius in ista. Demuz cōcludit vlterius ꝙ ꝓpter bꝯ accidētia inflāmatiua ꝛ exiccatiua:talis accidit sitis:q̄re bine ꝯsequit̄ spuere cuz difficultate:ꝛ quasi sicce per exiccationē bumidi a calido:bꝯ aūt siccitas ꝛ vl̄r talia qbꝰ sitis causat̄ accidētia fiunt ꝓpter motū frequētē spiritus calidi i parte supiori. bec aūt oia corporibꝰ siccis cholericis manifeste accidūt coꝝ corpore calefacto.alijs sitis su.ꝑpte ꝯtingit ꝑ acquisitā caliditatē. ❡ Deide [Qūo igit̄.] Videt̄ mouere aliud quesituz prioris declaratiuū.d.p̄ qꝛ ꝯtingit ꝙ idē locus.s. ille quo sitimus:puta qui est intra clibanū pectoris maxime desiccet̄ in ambobus.s.timente ꝛ irato:cū iste sint cōtrarie dispositiones ꝛ cause:ꝛ vnus effectus:ꝛ cōtrariaruz causaꝝ ꝯtrarij solent effectus esse.Aliter qūo sitimus ꝛc̄. ❡ Deinde [Timor.] z° quia forte videret̄ alicui dubiuz aliquo qūo in timore causet̄ sitis.iō boc declarat.d.ꝙ in timore adsit siticulositas:ostēdunt ꝑ cātātes:qꝛ vtrobiqz est qdaz cōuētus caloris in interioribus ꝛ agitatio:similr etiā timētes coacte quēdam sonuz velut cantantes emittunt:nō tñ adeo fortiter sitiunt sic athletiçātes vebemēter vt vincant:ꝛ ideo cantātes deglutiūt modicū bumidi: vt eoꝝ remittat̄ sup̄ficialis siccitas:sicut faciebat quidaz vocatus cātor dictus ꝑmenon.Alr̄.ꝑmane cātor. vt dicat̄ eos deglutire sic ꝑmane.sic meatū cantoꝝ irroramus fistulā per quā flatus emittit. ❡ Deinde [Aut quia.] Soluit.ꝛ p̄ assignat causam quare timētibus accidit siccitas ꝛ nō ꝓprie sitis.d.ꝙ lz timētibus accidat aliqualis exiccatio sup̄ficialis sanguine fugiente introrsuz:nō tñ dōm ꝓprie sitis:ꝛ qa sanguis ꝛ calor floridus ita refugit: redduntur male colorati. Qꝛ aūt nō vere sitiant patet effectu: nō eniz multū bibunt:sed sufficit eis vt sepe ipsoꝝ madefiāt guttura:sed pugiles duz pugnāt maxie sitiūt vebemēter. ꝛ iō abstinēt a potu cū labore ꝛ pena. Propt̄ qd̄ ifert correlariū secūdo declaratiuū siccitatis timentiū ꝛ sitis improp̄e.d.q̄re debētes puniri ꝛ maxie ad mortē vt interituri sitiūt p̄dicta siti:qd̄ nō est incōueniens ꝑꝑ id qd̄ p̄ractū est:sitis imbecillis tñ ꝛ impropria modico potu mitigata. ❡ Deide [Quidā.] Ostēdit 3° qūo irati ꝛ audaces disponuntur ad pugnā:ꝛ ꝙ aliqui fortioꝝ proprie cuz ordinate ꝓcedunt ad pugnā:cū ad eaz preparant̄ ꝛ maxime ad eā in qua est timor mortis:ꝛ timorē aliquē incurrant:non tñ stupefiunt:ꝛ sensibus deficiētes reddunt̄:imo illi qui eoꝝ sunt fortiores solent se ꝑcutere prius anteq̄ accedant ad pugnā:mēbra sua ferula ampla valde vt multitudinē caloris excitent intus:quatenus amplius fortiores reddant̄ ꝛ animosiores in pugna:sicut dicit̄ de leone se cauda stimulante. Quid autē sit ferula visum 9°.ꝙ si non se ferula flagellent:fricant se manibus per totū: vt calefiant ꝛ sanguis ꝛ spūs per oē diffundant̄:nō remanētes interius omnino:sicut in timore cōtingit:ꝛ tunc apparet in eis ꝓpter acuitatē motū caloris fieri inequalē circa cor eis ꝑturbatiuū:q̄re non incurrunt stuporem vt alij pusillanimes: ꝛ ex boc etiā reddunt̄ siticulosi. Sic igit̄ fortes agoniçātes sitiunt vebementer. timentes autem modicum.

Cur illi q puniendi sunt sitiūt.

❡ Problema. IIII. Antiqua.

PRopter quid amici vini vt frequēter sunt fortes? Aut qꝛ fortes calidi:caliditas aūt circa pectus: bic.n. ꝛ timor vī factus infrigidatio q̄daz. q̄re circa cor minꝰ manet:bis aūt salit infrigidatū:q̄cūqz ergo pulmonē bn̄t sanguineū calm:babent bec sicut vinolenti:q̄re nō īfrigidat fantasia duri. tales āt amatores potationū. Desideriū āt quod q̄nqz est ꝑꝑ caliditatē ptis dcm̄ est de h̄ in alijs: ꝛ cessatiuū desideriū. Vinū enim calidū est s̄m nām:quietat eniz sitim magis aqua: ꝛ maxime carūdē. Per quā cāz dicēdū est ꝛ in alijs ꝓpter qd ꝛ qui in ꝑipleumonia ꝛ maniaci vtriqz cōcupiscunt vinū: ꝛ boꝝ quidem ꝓpter caliditatē calidus pulmo:boꝝ autē ꝓpter perturbationē. Quoniā igit̄ ipsi vt in militū genere siticulosi ꝛ fortes siticulosi desideratiui sunt vini:tales aūt sunt amatores potationū:necesse est vt frequēter naturas ad seinuicē cōsequi. Propter qd̄ ꝛ vinolenti fortiores eis qui non sunt. Noua.

❡ Cur boies fortes magna ex parte vinosi sunt. An qꝛ fortes calidi sunt. Calor āt in pectore cōditꝰ est. ibidē eni metū quoqz refrigeratiōe q̄dā effici nouimꝰ: vt cor fortibꝰ caloris copia fultū ꝑsistat:timidis refrigeratū īsiliat:ergo qui sanguinolētū bn̄t pulmonē calidū:bn̄c mō vinolētorū gerūt:ita vt rei aduerse suspitiōe refrigerari nō q̄ant. Atqui ita se bn̄t:bibendi auidi eē cōsueuerūt:nā ꝛ bibēdi cupiditas nīcbri eiꝰ calore orit̄: vt al's dictū est: ꝛ cupiditas ipsa nō nisi rei vlz sedandi bn̄tis desideratio est. Vinū aūt ꝛ si nā calidū est:sitiz tñ amplius q̄ aq̄ extinguere potest:maximeqz id genus boium. Quā ob cām dictuz al's est. ex quo ꝛ qui spirandi difficultate laborāt aut insania vexantqz vinū admodū cupiūt:q̄q̄ alteris ex instrictione alteris ex ꝑturbatiōe pulmo efferueat. Cū igit̄ magna ex ꝑte boies eosdē sitibūdos ac fortes eē obueniat vini aūt auidi q sitibūdi talesqz gestiūt:naturas vicissim inter se consectari necesse est. Vnde fit

etiā vt

etiam vt vinolenti q̃ sobrij fortiores sint.

Quare vinũ diligẽtes vt freq̃nter sunt fortes ⁊ aiosi: cũ ipsi sint calidi ⁊ vinũ etiã calidũ ⁊ silis cõplexio supueniẽs silĩ cõplexioni ꝑexcẽdit ⁊ corrũpit habitũ ꝑexñtẽ. 3° ꝓme. Dicit ãt freq̃nter. q2 plures ex praua cõsuetudie ꝓpter vini amicabilitatẽ sui dulcedine vt visuz est 3°. sunt ipsius amatores. ℭ Deide [Aut q2.] Soluit ꝑ assignãs cãz q̃siti. d. hoc esse: quia illi qui sunt fortes aiosi sunt calidi. hui9 aũt caliditas existit maxime circa pectus in concauitate cordis: in quo sanguis ebullit ⁊ spũs: circa quẽ locũ videt̃ timor adesse: cũ infrigidatio quedã occurrerit: quare in timẽtibus calidũ minus ꝑmanet circa cor. Imo infrigidatio ad ipm ascẽdit: cũ in timore calidũ non soluz coadunet̃ interius in ipso corde: imo inferius tẽdat magis sub diaphragmate vt apparebit i seq̃nti. Sic itaqȝ tñ habitũ est ꝙ fortes aiosi caliditatẽ habent vehementem circa cor: timẽtes aũt minime. hui9 aũt caliditatẽ circa cor hñt illi quoruz pulmo repletus est multo sanguine calido: q̃les sunt vinũ amãtes: ⁊ maxie cũ eo fuerint sufficienter repleti: cũ inter cetera sit sanguini ⁊ spiritui similius. qd̃ indiget restauratio hoꝝ eo citissime facta. ꝓpter qd̃ q sunt adeo calidi: apparentia duri aliqua ⁊ terribilis nõ infrigidat calorẽ ipsoꝝ: reddẽdo ipsos cõsequenter timidos: q aũt sic ꝑmanent calido cõstantes nõ infrigidati timore: sunt amatores vini maxie. Format̃ itaqȝ rõ hu9. Quicũqȝ sunt calidi circa pulmonẽ sunt amatores vini: pulmo eni est terminus caliditatis. 2° de ge. aialiũ. pulmo eni accipiẽdus est tãq̃ ꝓ signo distiguẽdo aial calm a nõ calido. ⁊ ideo aial pauce calitatis sicut piscis actualis aut minoris sic emptoma caret pulmone. nã eoꝝ caliditates remisse per brãchias euẽtant̃ vt piscis: aut succintoriũ vt emptomoꝝ puta. sed fortes aiosi sunt calidi: cũ hoꝝ caliditas sit in subito cõpactiori retentiuo impssionis illate: q̃le q̃dẽ est cor ipmqȝ. q2 in loco meo. q̃re vini sunt fortes aiosi amatores. ℭ Deide [Desideriũ.] Ondit 2° vñ amor ⁊ iclinatio quẽ hñt ad vinũ cãet̃. d. ꝙ appetitus incẽsus q eis aliqñ inexistit ad vinũ est ꝓpter caliditatẽ mẽbri itra pect9 existẽtis: vt dcm est alibi: vt 7° 3e. ⁊ forte 2° de aia. vel de nutrimẽto ⁊ nutribili: cũ aũt vehemẽs caliditas cessauerit: appetit9 ẽt ⁊ iclinatio quã habuerũt ad vinũ cessat: ⁊ q2 vinũ est calz nãlr: ⁊ nãlia cõseruant̃ silib9: silẽ enim coappetit silẽ ⁊ ꝯseruat: vt 8° 3°qȝ 8e tactũ ẽ. Uinũ vtiqȝ magis sistit sitiz q̃ aq̃: ⁊ ꝑcipue in illis q sunt adeo calidi: sic fortes aiosi quoꝝ caliditas est circa pect9 anctu: cui9 cã

alibi assignata est vt forte in 3°. ℭ Nõnm ꝙ vinũ in talib9 magis sitim gerat q̃ aq̃: ⁊ maxie cũ sumit̃ fridũ actu: qm nutrit ⁊ restaurat deꝑditũ: ⁊ cibũ penetrare facit: infridat ⁊ hũecat sua existẽtia tali actualit: ita vt duplici siti resistat 7° 3e. Ampli9 3° isert corm ex ꝑdictis. d. ꝙ iõ q sunt ꝑipleumonia detẽti: h est calm hñt in pulmone apostema: ⁊ silr maniaci sicut frenetici ⁊ furiosi hi ambo appetũt vinum bibere: differẽti tñ de cã: q2 ꝑipleumonici amãt vinũ ꝑꝑ vehemẽtẽ caliditatẽ pulmonis coꝝ: cũ in eo sit apostema prope cor cũ fe. ꝯtinua: quo apostemate nõ põt sufficiẽter euẽtari ⁊ tẽꝑari: imo fumi calidi retinent̃ ⁊ capinosi cibanũ pectoris iflãmãtes ꝑ oẽ: s3 maniaci de nũero hoꝝ duorũ appetũt vinũ ꝑꝑ corruptionẽ ṽtutis imaginatie: vl ꝑꝑ calz vehemẽs supiora possidẽs circa que magis cãtur sitis. ℭ Deide [Oñi igit̃.] Breuiter colligit 4° ṽtutes supe cãe. d. gñalr ꝙ fortes ⁊ aiosi vtplurimũ sunt siticulosi. ⁊ q tales appetũt vinũ ꝓpter ipsius caliditatẽ: amatores igit̃ erunt potationũ vinosaꝝ: q2 neĉiiz est multotiens nãs ⁊ cõplexiones ꝯseq adinuicẽ: vt ad eẽ forte seq̃tur calidũ ⁊ appetitus infrigidationis. ℭ Deinde [Adhuc aũt vinũ.] Et ideo ꝯcludit ꝙ illi q sunt vini amatiui ⁊ repletiui fortiores extant oppositis: sunt tñ bestialiores. vt ondũt habitãtes ṽsus polũ arcticũ. vt visuz est 7° 3e. ℭ Dubitat̃ qũo peripleumonici ⁊ maniaci appetant vinũ: cũ vtrobiqȝ sit caliditas ⁊ distẽperãtia innãlis in his adsit duob9: q̃ ꝯria cõcupiscũt: ⁊ nõ silia in thegni. q̃le q̃dẽ vinuz. ℭ Dõm ꝙ distẽperãtie inãles siue egritudines appetũt ꝯria: nisi fuerint iã iserte ⁊ habituate: vt ondũt ethica rabiositas morbi canis impressa ⁊ appetitus terre vel gipsi vel carbonũ hñtiũ humores fridos duminãtes i ore stomachi: sagax eniz nã ex his aliquã appetit fortassis abstersionẽ: sed q2 iste nõ sunt habituate cũ sint passiones fientes: dõz eos vt tactũ est vinũ appetere ꝓpter ei9 actualẽ frigiditatẽ ⁊ humiditatẽ: aut ꝯfortationẽ quã sperat ex eo nã magis q̃ ex aqua suscipere: cũ trãsire moret̃: adhuc aq̃ nõ parũ ledit frigida predictas dispositiones. disnȝs eniz spasmis ⁊ tremoribus occupant̃ eius potu 9° de inge. sa. Dubium. Solo.

ℭ Problema. V. Antiqua.

Propter quid honorant maxime fortitudinẽ non existentẽ optimã virtutũ: Aut quia ꝑseuerant: aut pugnantes aut oppugnare: ipsa aũt est valde vtilis in vtrisqȝ. Honorant autez non optima sed que ipsis sunt optima.

Noua.

ℭ Cur fortitudinẽ maxie honore ꝓsequunt̃ respu. q̃ tñ virtutũ precipua nõ est: An quia semꝑ vel ipse bellũ alijs inferunt: vel ab alijs sibi illatũ patiuntur. hec autem virtus ꝑutilis vtranqȝ in partẽ est. Honorant ꝯo nõ que optima sunt: sed que optima sibi existiment.

Quare hoies maxie honorãt fortitudinẽ ⁊ ꝑfectant ipaz ꝑmonib9 decoris sup virtutes antea denotatas: cũ tñ nõ existat optima virtutũ. plures eni ꝓpter fortitudinẽ perierũt. ethi. ꝑ. ℭ Deide [Aut q2.] Soluit. d. cãz eẽ q2 laudãtes eaz mediãte ipsa ꝑdurãt: diuti9 aũt pugnãdo cõtra hostes aut resistẽdo ipsis cũ eos impugnãt. ipsi eni ꝑutilis est potissime in his duob9. ℭ Deide [Honorant.] Preuenit dubitationi 2°. d. ꝙ nõ honorant eaz ⁊ vlr plura ꝯsimilia hoies: tanq̃ sint aliq̃ simpliciter optima: vt forte aliqs extimaret: sed tanq̃ optima ꝑm q̃d. puta egentibus ipsis velut i. iz simpliciter sit melius philosophari q̃ ditari: necessarijs tamẽ idigẽti ditari melius top. 3°. quare tales bona fortune ꝑextollunt vltra ꝯsiderationẽ virtutis. vnusqsqȝ eniz felicitatẽ ⁊ bonũ vltimũ ponit in eo quo eget maxie: vt mẽdicãs in pecunijs: ⁊ lãguescẽs in sanitate. ethi. ꝑ. ℭ Nõnm ꝙ illa virt9 ꝑfectior erit ⁊ nobilior q̃ ampli9 respicit aiaz: ⁊ si ois sit cõpositi ꝑ õ aia. minus ẽt q̃ trãsiẽs in mãz extrisecã ⁊ actũ q̃ opposita: qd̃ magis inest prudẽtie vel sapiẽtie si virtus vt inductũ est. Cap. 4. T.c.64

ℭ Problema. VI. Antiqua.

Propter q̃d timẽtes maxime tremunt vocẽ ⁊ manus ⁊ inferius labiũ: Aut q2 passio defectus est calidi ⁊ supioribus locis ꝓpter qd̃ ⁊ pallescunt: ꝓpter id igr̃ ꝙ est ex pectore vox tremit infridato quo mouet̃. Similr ⁊ manus: ex pectore nãqȝ pẽdent: inferius aũt labiũ: sed nõ supius deorsum pendet aut repit. Inferius aũt sursuz extra naturã: sed a calido superius quiescit: quo sublevato ꝓpter infrigidari tremit: in ira idem de-

pendet longe labium: palam autem in pueris: compellit enim in cor calidum. Noua.

¶ Cur voce ⁊ manibꝰ ⁊ labro iferiori tremant q metuūt? An qm̄ h affectꝰ caloris defectio ex locis supiorībꝰ ē: ex quo vt palleāt accidit. Cū igr calor pectꝰ deserit: vox obtremit. Id.n. refrigeraf qd vocē mouet. ⁊ manꝰ quoqz pari ratione vtpote q̄ ex pectore pēdeant. Inferiꝰ tn̄ nō supiꝰ labiorꝫ quatif: qꝛ supiꝰ eo pendet: quo suapte natura vergit. Inferius sursum caloris bn̄ficio stabilif: atqz qescit quo sublato inalgescit ⁊ tremit: ⁊ ꝯo in excandescēdo imū labrū eadez de causa lassef ⁊ pēdet: qd late in pueris patet: calor etenīz in cordis sedē cōferre se cōsueuit.

Quare timētes fortiter maxie ptremiscunt ꝫ vocē manus ⁊ ppe paruos ⁊ labiū inferiꝰ. nō autē sic supiꝰ. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit dans p̄ cāz vlr. d. qꝛ timor est passio qdā in qua est defectus calidi: qd erat in partibꝰ supioribꝰ: vt capite ⁊ pectore deorsuz tendens ēt sub diaphragmate nō pax: ⁊ facies ⁊ vlr partes supiores deserte sanguine ⁊ spū reddunf pallide. ¶ Deinde [Propter idē.] Assignat cām 2ᵒ in particulari tremoris vniuscuiusqz triū pinductoꝝ ⁊ p̄us vocis. d. p̄ vox iō tremit: ppterea q emittif ex pectore: ⁊ pectus cōtremiscit vt incipiente motu eiꝰ in pulmone ⁊ trāseunte p asperā arteriā pficif in epigloti vt visuz est de voce. S. ⁊ visum est q̄rto id. quod aūt contremiscere debeat rōnabile existit: qa pectus a quo dictū est ipsaz emitti: ⁊ in quo formaf: cū infrigidatū fuerit tremorē incidit: ita vt musculi pectus dilatantes ⁊ coartātes inordinate mouenf. ¶ Deide [Silr.] Assignat cām 2ᵃ: q̄re manus tremūt. d. q eodē mō ⁊ ppter eādē cām manus tremūt ppter quā ⁊ vox. alligant enim circa humeros ⁊ pēdent ex pectore. vn̄ 6ᵒ 2ᵉ. qꝛ manuū locus est ppe potētē quo spiritū cōtinemus qd est clibanuz pectoris. ideo manꝰ maxime exercitātibus sudor accidit. ¶ Deinde [Inferius.] Assignat 3ᵒ cāz q̄re labiū cōtremiscit iferius. d. q labiū inferiꝰ tremit: sꝫ nō illud qd est supiꝰ cū alligatū supiꝰ deorsuz pēdeat. Et q ita sit ondif: qꝛ labiū ifimū petit nālr cū sit graue inferiꝰ: sꝫ raro p oppoᵐ sursuz extra nāz. q āt maneat sursuz p calidū euenit: quo siqui: dē sublato statim infrigidatū cōtremiscit: remouef eniz cā que ipsuz supiꝰ tenebat: similr labiuz inferius in ira ptendif deorsuz lōgius: versus tn̄ anterius ppter motum calidi huius: qd aūt partes sic cōtremiscant propter motū apertius pbant pueri: in qbus manifestius calidūz impingif in cor ipsoꝝ deorsuz ita fortiter: vt cesset nō solus motus vociferationis plorādo eoꝝ: verū etiā ois fere ita vt in terrā decidant. ¶ Nōnᵐ q labiū nō solū timore cōtremiscit: verū ēt ppter māz mordicatiuā in ore stomachiente q̄ūo mouef in expulsiōe ipsiꝰ significatiuū super vomitū futurū. crisiū 3ᵒ. ¶ Nōnᵐ etiā q in calidis cōplexione ⁊ regione labiū amplius ptendif in anterius ⁊ dependet. vt pꝫ in arabicis: quare ⁊ maxime cū sint paucoꝝ spūuz magis apti sunt tremorem hꝰ labij incurrere.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter qd timētes tremunt ⁊ maxie vocez ⁊ corporis manus ⁊ inferiꝰ labiū? Aut qꝛ ex hoc loco deficit calidū in quo est vox. Labiū āt ⁊ manus qꝛ sunt mobilissima nequaq̄ꝫ sanguinea: ⁊ pmittūt quidē cholerā: 2uellūt testiculos. pmittūt qdē ppter cōstare descēdēs humidū. euellūt aūt: qꝛ exterior timor: in 2riū igif fuga. Noua.

¶ Cur hoīes metuētes tremūt: maxieqz vocē ⁊ manus ⁊ imū labeū? An vocē qꝛ calor hinc deficit: quo in loco vox posita est: labrū ꝯo ⁊ manus qm̄ ptes iste nobiliores sunt: mimeqz sanguinolēte: bilē quoqz ijdē deijciūt: ⁊ testiculos 2trahūt: deijciūt qꝛ calor descēdēs diffundit ⁊ liquefacit. Cōtrahunt: quia metus inuectus extrinsecus est: vt fugā in aduersuz agi oporteat.

Repetit satis pcedēs pblema gratis. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit p̄us assignās cāz tremoris vocis di. p̄ id ē: qa cāz qd hꝫ mēbra sustētare ne in tremorem icidat deficit a loco vt circa pectus in quo vt dictū est antea vocē formari. ¶ Deinde [Labiū.] Assignat cām q̄re labiū ⁊ manꝰ cōtremiscūt. d. iō esse: qa labiū iferiꝰ ⁊ manꝰ sunt mobilissima post oculos: cū sint musculosiora q̄si nihil participēt sanguine respectu aliaꝝ partiū iterioꝝ quo qs defendif a rigore ppter calidū: quātū eni mēbrū hꝫ de sanguine: tātū hꝫ de calore. cōplexionā p̄. merito igif rigescunt: deide pmittūt: tertio addit qdā eis synthomata occurrētia. d. q tales pmittunt cholerā ad exteriꝰ egerēdo ⁊ vrinādo: qñqz etiā cōuellunt testiculos sursum: pmittunt cholerā deorsuz ppter qd humidū qd ante tremorē cōstabat: tūc in p̄ deorsuz tēdit: q̄re vēter vt dcm̄ est ⁊ dicef soluif eis. cōtrahunf aūt testiculi: quia timor venit de exterius ad interiꝰ: cātur fuga incōtrariū exteriꝰ ⁊ ad interiꝰ.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Ropf qd timētes ⁊ sitiūt ⁊ rigescūt: he aūt passiones sunt cōtrarie? Aut infrigidari quidē rigescūt: calefacti aūt sitiunt: ppter qd in timendo calidum deficit ⁊ humidū ex supioribus locis. Ostēdit autē color ⁊ vēter: facies quidē eniz pallida: vēter aūt quādoqz soluif. Rigor ergo quidē fit: qꝛ deficit calidum ex superioribus locis: quia ꝯo humidum deficit sitis. Noua.

¶ Cur hoīes metuētes ⁊ algent ⁊ sitiunt: q̄ quidem affectiones aduerse inter se sunt? An algēt refrigerati sitiunt calefacti. Calor enim in metuendo superiora deserit loca: qd facie aluoqz constat: facies eni pallet: aluus interdū fundif. Ergo q calor locis superioribus deficit: algor orif: q humor deficit: sitis exultat.

Repetit 2ᵐ pblema. d. q̄re timētes ⁊ sitiūt silr ⁊ rigorē siue frigus patiunf: cū tn̄ ille passiōes sint cōtrarie qa calide ⁊ frigide. cōtrarioꝝ aūt rōnes vt dictū est 8ᵒ sunt cōtrarie ac cāe. ⁊ in hoc tetigit motiuū. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit q̄si per distinctionē. d. p̄ id esse: qa infrigidati rigescunt ppter calidi absentiaz. sed q calefacti fuerint sitiūt. ⁊ iō ppter timorē calidū ⁊ humidū deficit ex locis superioribus petens inferiora pfunda ⁊ tunc necesse fit eos rigere. qd aūt calidum cū humido petat inferiora id denotant color ⁊ vēter. color quidem quia facies ⁊ amplius supior corporis pars reddif pallida colore valde priuata cōmixto ex albo ⁊ rubeo: venter qa ex his soluif qñqz ⁊ maxime in pusillanimis ⁊ mollibꝰ. ¶ Deinde

[Rigor.]

Ubi manuū locus est.

[Rigor.] Cõcludit 2ᵒ intẽtũ.d.cã igiẽ rigoris extat:qꝛ calidũ deficit ex ptib⁹:sitis ãt accidit:eo ꝙ deficit hũidũ circũferẽtiale ⁊ firmũ magis:q̊ deficiente ꝯtingit sitis:cũ ex ipsi⁹ causeẽ egẽtia:motiuo ãt videẽ:qa frigidũ ⁊ humidũ non sunt cõtraria:id quidem vltimũ non tactum 2ᵒ.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Ropter quid in timore tristitia q̄daꝫ existente ⁊ dolore dolentes quidem clamãt:timentes vero tacent? Aut dolentes quidem cõtinent spirituꝫ: propter qꝺ coadunatus exiens cuꝫ clamore exit:timentiuꝫ vero infrigidatũ corpus ⁊ calidũ deorsum induciẽ:quod facit ventositates. Ubi igiẽ inducitur maxime hic ⁊ facit ipsas.ꝓpter quod ⁊ emittunt vẽtositates timẽtes:vox aũt est motus spiritus sursuꝫ quodãmodo: ⁊ ꝑ quedã factus. Dolẽtes aũt cõtinere spũm cã:qꝛ oẽs patiẽtes absqꝫ cõsideratione vtimur auxilijs:que nobis insunt naturaliter sicut ⁊ alia animalia: hec q̄dem cornibus:hec vero dentibus:alia autẽ vnguibus defendũt se. Ad dolores aut omnes aut plures auxiliaẽ caliditas:qꝺ facit qui continet spũm. Calefacit eniꝫ ⁊ digerit dolorem cõtrahens interius calidum spiritum. Noua.

¶ Quã ob cãm cũ ⁊ metus ⁊ dolor q̄dã sit egritudo:q dolent clamãt:qui metuũt silẽt? An qui dolẽt suũ retinẽt spũꝫ:itaqꝫ is vniuersis erũpẽs cuꝫ clamore emittiẽ. Metuẽtibus corpus refrigeraẽ:calorqꝫ ima petit:qui spũꝫ mouet. Quo igiẽ hic se cõtulerit:ibidẽ spũꝫ potissimũ excitabit.q̄propter venter eoꝝ qui metuũt obcrepare solitus est. Uox aũt spũs sursuꝫ versus elatus est partibus quibusdaꝫ veluti instrumẽtis cõficiendus absoluẽdusqꝫ. Cã vero cur hoĩes dolentes suũ retineãt spũꝫ est:ꝙ oẽs iditis a nã nobis ꝑsidijs aliquo detrimẽto affecti:sine vlla cogitatiõe vti solemus:vt etiã cetere oẽs aiantes:alie nãqꝫ cornibus alie vnguibus repugnant:seseqꝫ defendũt. Atq ad dolores vel oẽs certe vel plurimos calor adiuuat:que ꝑfecto is auget q suũ cohibet spũm. Calefacit.n. doloris incitabula: cõtracto introrsus calore ꝑ spũm atqꝫ excoquit.

Quare cũ timor sit vt q̄dam tristitia ⁊ dolor silr:⁊ id est motiuũ ipsi⁹.q dolent clamãt ⁊ vociferãt sꝫ q timẽt silent.q̃dã tñ vt diceẽ xiᵒ cũ fortiter timẽt rugitũ emittũt. ¶ Dubitaẽ qꝛ dicit timorẽ fore tristitiã.nõ videẽ:qꝛ in timore calor moueẽ de partib⁹ exterioribus ad interiora:⁊ in tristitia vero partim ad interiora: partim ad exteriora. Jo.quoꝝ aũt motus sunt alij ⁊ maxime cũ ab eis depẽdeant ⁊ ipsa altera. ¶ Dicẽdũ ꝙ timor est q̄dam tristitia:qꝛ vtrobiqꝫ mot⁹ fit ab extrinsecus introrsuꝫ.non tñ est tristitia simplr:qꝛ is mot⁹ in timore subit⁹ est.in tristitia vero paulatim⁹. Jo.q̃dẽ dõꝫ ꝙ ipse accipit iproprie tristitiã ꝓ angustia.vt pꝫ 5ᵒ de ac.in q̃ sunt duo mot⁹ vt i verecũdia. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit.d.ꝑ cãꝫ cẽ:q̃re dolentes vociferãt ⁊ q̃rulanẽ:qꝛ ipsi ꝯtinẽt anhelitũ.nõ.n.fit in eis inspiratio ⁊ expiratio ita vt coaduneẽ spũs multus in eis: qui egrediens cũ nõ põt inuolũtarie cõtinue retineri clamorẽ inducit. ¶ Deide. Assignat causam quare timentes nõ clamant.d.ꝙ in timẽtibus vt dictuꝫ est sepius corpus ĩfrigidatũ existit:eo ꝙ calidũ ductũ est deorsuꝫ:qꝺ humidũ supfluũ cõcitans vẽtositates causat in ipso:ita ꝙ in loco in quẽ deduciẽ potissime illas cõcreat:⁊ iõ timetes vẽtositates cũ sono:⁊ stercus ẽt cholericũ deorsum emittũt: sed vox siue clamor qui efficiẽ a dolentibus est motus q̃s spũs sursuꝫ motus ꝓm determinatũ locũ ⁊ nõ simplr:qui per quasdã ꝑtes sibi ꝑficiẽ ꝓprias:per organa ꝑtacta vocalia. ¶ Deinde [Dolentis.] Quia dixerat dolentes spũm cõtinere reuertiẽ sup hoc 3ᵒ vt assignet cãm eius.d.quare dolẽtis interest cõtinere spũꝫ cã extat:qꝛ oẽs qui dolem⁹ ẽt sine electione vtimur subsidijs que nãliter sunt nobis inserta:ꝙ nõ solũ nobis adest:imo ⁊ ceteris fere aialiũ:qꝺ ostendiẽ.nã auxilianẽ sibi in his q̃be expediunt obsistere cũ cornibus fortibus ⁊ acutis vt vnicornis ⁊ taurus.quedam dentibus ⁊c̃.vt apri ⁊ lupi.Alia vnguibus vt leones ⁊ pardi.quedã calce sicut equ⁹.nõnulla stercore vt bonasus:stercorizat eniꝫ ad spatium iugeris stercus acerrimũ adustiuum in faciẽ insequẽtis. *Bonasus qũo stercore se tuetur.* Similr cõtra oẽs dolores aut plures naturali instinctu quodã sibi auxiliaẽ quisqꝫ: ⁊ id est per calidũ:qꝺ dolens cogregat interius cõtinẽdo anhelitũ retentũ enim calefacit:⁊ ita malaꝫ cõplexioneꝫ absqꝫ humore alterat ⁊ ꝓprie frigidã:⁊ digerit mãm doloris quantũ ad eaꝫ que cũ humoris vitio.cõtrahiẽ enim calidũ interius:quo alteratione facta ⁊ digestione magis: impelliẽ demũ extra qꝺ alteratũ quodãmodo ⁊ digestuꝫ ꝓprius. ¶ Nõnⁿ ꝙ lꝫ hoĩes interdũ nãli instinctu vtanẽ q̃busdã cõferentibus ⁊ medicinis.alia tñ aialia plus ipsis vtunẽ ⁊ eis ꝓcuranẽ:quia cuꝫ homini infuerit ingenium ⁊ rõ:quibus poterat a se nociua expellere:⁊ conuenientia sibi allicere:nõ affuit sibi adeo vehemẽs istinctus vt brutis:cũ careãt igenio ⁊ rõne viuẽtia memorijs ⁊ phãtasijs. metha.ꝑ.ita vt natura ea in suas inducat medelas:docuit enim natura animalia suos actus absqꝫ doctrina ꝑficere. *Cap.1.* interioꝝ 6ᵒ.iuxta illud Auic.aialiũ 8ᵒ.fuit quidẽ auis q̄dã tarda vt sibi a fideli sene relatũ fuerat: que dum fuisset a vipera victa in pugna secedebat ⁊ comedebat de quadaꝫ herba ⁊ reuertebaẽ ad pugnã:quo sepi⁹ senex ille latitans ꝓpendens de herba ipsam semouit:tũc rediens auis ⁊ nõ inueniens herbaꝫ fecit strepitũ magnũ ⁊ mortua est. ⁊ cũ quererẽ ab eo que esset herba: cõiecturaui ex specie ipsi⁹ ꝙ esset lactuca agrestis. ¶ Notandũ etiã ꝙ significanter dicit auxiliaẽ caliditas ad omnes dolores aut plures non simpliciter ꝓferens omnes:sed subiungens plures; sunt enim dolores aliqui ex cã calida non iuuati calido sed frigido potius:aut oẽs fere dolores calido iuuantur: nã ipm lꝫ noceat rõne discrasie:cũ vehementer calida:confert tñ rõne digestionis:cum fiat a calido ꝓm tñ plus ⁊ minus. *Caliditas cõfert ad omnes dolores.* Ulr quidẽ:quia caliditas nãlis nõ solaꝫ impugnat ⁊ corrũpit aduenientẽ frigiditatẽ per cõtrariũ: verũ in caliditatẽ exneã occurrẽtẽ mouẽdo spũꝫ ad eã.Et iõ calori cõparaẽ de colcodea ꝙ nõ frigiditati secũda p̃mi.Auicẽ.

¶ Problema. X. Antiqua.

Ropter q̃d timẽtibus vẽtres soluunẽ ⁊ mingũt? Aut calidũ qꝺ est in nobis est tãqꝫ anial.hoc ergo fugit ꝙ vtiqꝫ timebit:exterius igiẽ factis ab agone ⁊ timoribus ⁊ talibus ⁊ ex suꝑiorib⁹ ad iferiora ⁊ ex suꝑficieb⁹ ad iteriora. Calefacta ãt loca

que sunt circa vētrē ꝛ vesicā dissoluūt ꝛ faciūt ipsos bene cōuertibiles. Etenī anisū ꝛ absinthiū ꝛ q̄cunq̄ diuretica ꝛ calefactiua. Silr ꝛ medicine q̄ sunt ad vētrē calefactiue: ꝛ hec q̄dē eorūq̄ inducunt solū solutiua: alia vō ꝛ aliam dissolutionē faciunt vt allia in vrinā. Idē vtiq̄ talibus caliditas que est ex supficialibus in hec loca conueniens agit. Noua.

Cur metuentib⁹ alui fundant: libidoq̄ vrine lacessat? An q2 calor isit⁹ nobis q̄si aians est: hic ergo rē q̄cunq̄ timuerit: defugit: qd cū extrinsecus tū ꝯturbādi: tū ceteroꝝ metuēdi generꝝ rō inuchat: atq̄ in ima de supis defluat: ꝛ e sūmis ad itima sese penetret: efficitur vt alui vesiceq̄ fundant: facilesq̄ reddant. Nā ꝛ anhetū ꝛ absinthiū ꝛ q̄cūq̄ vrinā moueant: eadem calida esse manifestū est. Quinetiā medicamēto aluo accōmodata calorifica esse nouimus. ꝛ partim eoꝝ soluēdi vi tm̄ obtinent: partī vel aliter tabefacere q̄unt: vt alliū vrine tabificū est. Hoc igit idē qd ea ipsa: calor quoq̄ efficere pōt: qui de sūmis in hec loca sese cogit ꝛ contrahit.

Querit pblema tactū sepl⁹. d. q̄re in timētib⁹ vētres soluunt ꝛ vrine puocant: ꝛ maxie qn̄ timor fuerit vehemēs ꝛ subit⁹. Deīde [Ant q2.] Soluit ꝛ p̄ assignat cāz q̄re calidū mouet interi⁹. 2⁰ q̄re inde soluit vēter ꝛ puocat vrina. 2⁰ ibi [Calefactū.] Dicit p̄ id eē: q2 calidū inatū qd nobis inexistit est sicut aial q̄ddā: vt eni ips fugit ab eo qd timet ꝛ abscōdit se: ꝛ accedēs ad id vn̄ sperat iuuari silr ꝛ calz aialis: vn̄ videm⁹ ips sub rōne iuuatiui aut nocitiui moueri ad exteriora: mō aūt interius: cui matrix assimilat: iterioꝝ 2⁰. ꝛ Serapionis sextis auctoritate Platonis: ita vt extimauerit eā fore aial: eo q2 sic mouet ad odorifera ꝛ refugit opposita. Quia igit vt dcm̄ est calidū refugit vt aial nociuū factis vtiq̄ vt exterioribus nocētib⁹: ꝛ id aut ppter pugnā vel timores aut aliqua illa synthomata corporis vel aie: calidū refugit ꝛ abscōdit se de ptibus supioribus ad inferiores: ꝛ ex locis supficialib⁹ ad psunda. Deinde [Calefacta.] Secundo deducit ex his cām alterius. d. p̄ q̄re vētres soluant ꝛ vrine puocentur: q2 cum ppter motū calidi vt dcm̄ est ad iferiora loca ꝛ interiora: q̄ sunt circa ventrē ꝛ vesicā calefacta fuerint: dissoluunt cōcauitates vētrales retinentes supflua: ꝛ efficiunt sufficiēter flexibiles: siue sint egestiōes siue vrine. mouet. n. cholera ꝛ reddit acuta pp motū cali deorsū cū huidis. Deīde [Eteni.] Declarat qd dcm̄ est 3⁰ p artificiales purgationes vesicā purgātes: vrinā puocādo: ꝛ secessū lcitādo. d. q2 anisū qd est semē notū calz ꝛ siccū ad 3ᵐ gradū: ꝛ absinthiū ad 2ᵐ feniculū apiū ꝛ q̄ hꝫ puocatiua vrine calefaciūt: ꝛ silr medicie q̄ hnt soluere vētrē oēs fere sunt calefaciētes: fm tn̄ magis ꝛ min⁹ ꝛ maxie dissolutiue: vn̄ 2⁰ afor. oē pharmacū ſ3 se calm ꝛ sic. ꝛ iter istas q̄dē medicias: q̄dā sunt q̄ cū offerunt solū hnt soluere vētrē ꝛ ducere p secessū egōnes feculētas: vt scamonea turbith: ꝛ elleborus. Quedā vō aliā hnt fact dissolutionē: sic puocare vrinā: ꝛ nō soluere vētrē: sic alia que vrinā puocant vt anisum miliū solis ꝛ hꝫ: alia vō soluunt vētrem ꝛ vrinam puocant vt çenestra ꝛ assarum vt tactū est de his prima. Deinde [Idem.] Applicat qd dictum est 4⁰ ad ppositū. d. q2 idem facit caliditas in hꝫ molestatis ab exteriori pugna vel timore vel quocunq̄ alio. ipsa. n. ens in partib⁹ supficialibus cōuenit ꝛ cōcludit in hec loca interiora ꝛ inferiora predicta ꝛ vētositates soluit ꝛ vrinas puocat: sicut medicine siue solutiue ventris aut puocatiue vrine sui caliditate se trāsferunt ad secessū vel vrinam ꝛ humores soluūt. Dubitat q2 videt supponere omnes medicinas solutiuas calidas: cū. 41. p̄ posite sint q̄dā calide q̄dam frigide: ꝛ alie me. Dicendū q2 oēs medicine solutiue ꝛ p̄pe attractiue calide sunt ꝛ sicce vt apparet etiā in thegni: q2 si dicant alique frigide: nō intelligēdum simplr: sed potius respectu alioꝝ calidoꝝ: aut Arist. sermo 41⁰ reputatur nunc vt visum est illic ambiguus.

In margine: Anisū absinthiū q̄litates ꝛ feniculi. | Dubium. | Solo.

Problema. Ultimum. Antiqua.

Propt qd timētes ꝯuellūt testiculos. Merito erat ecōtrario: calido coadunato i hūc locū timētiū remitti ipos? Aut timentes fere oēs sicut rigentes sūt. Deficiēte ergo calō ex supficialib⁹ ꝯtrahit: ppter qd ꝛ rugiūt difficilr timētes: videt autē ꝯuellere supficiale ꝛ cutis rigētiū: sicut calido segregato: pp qd ꝛ tremiscūt. Cōuellit āt ꝛ cutis testiculi sursum: ꝛ ꝯtrahunt ꝛ testiculi ipsis ꝯtractis. Ueloci⁹ aūt vi in venereis. Timor. n. expellit: ꝛ multis agonizātiū ꝛ eoꝝ q̄ sunt circa timorē mouere spmatis emissio. Noua.

Cur hoies metuentes suos testiculos cōtrahunt. Cōtrariū eni vt remittant ꝛ flaccent cōgruū dixeris: cū calor metuentiū in eū locum ise colligat? An metuētes oēs fere similes frigētibus sint. Cū igit calor sūma corporis deseruit: retrahendū sane est: quāobrem ventris quoq̄ murmur ciat: cū timor vehemēs detinet: cutē quoq̄ algentium sūmā videmus contrahi: vtpote cū calor inde destituerit oīs: ex quo subseq horror consueuit. Scrotū ergo sursum conuellitur: atq̄ eo cōtracto vna testiculi contrahunt. Q̄d melius in coitu venereo pꝫ. Metus enim excernit: multisq̄ cōturbatis aut perterritis geniture mouetur profluuium.

Explicit vigesimaseptima particula.

Quia vt dcm̄ est 7⁰ timētib⁹ testiculos ꝯuelli: nūc dat cā. d. q̄re timētes ꝯhūt testiculos: videt. n. ptti⁹ debere ꝯtigere eꝫ puta eos remitti ꝛ extēdi: cū calidū in timētib⁹ coadunet ꝛ ꝯcurrat in locū ipsoꝝ motū de supi⁹ in ea q̄ deorsū. Deīde [Ant q2.] Soluit. d. p̄ cām eē: q2 timētes fere cūcti disponunt vt rigētes ꝛ ꝯgelati: dic aūt fere: q2 in ꝯgelatis calz fortassis magis collr sup diaphragma q̄ īfra: vl q2 cā est altera impstiua ſ3 in oib⁹ rigētib⁹ calz dficit supficialr. igit ꝛ i timētib⁹: ſ3 calō supficialr deficiēte: nece est ꝯtionē fieri ptiū: cū motū seq̄t cali: ꝛ etiā cnato san⁹ ꝛ spū adiuicē ꝯstrigūt: ꝛ q2 ptes sic ꝯhunt: iō rigētes vehemēter rugitū quēdā emittūt cātū q̄si ex motu q̄dā spasmoso pp ꝯfricationē musculoꝝ adiuicē: ꝛ qm̄ calidū interi⁹ refugit expādi ad exteriora: ꝛ q2 ptes exteriores remanēt īfrigidate: supficiea eaꝝ: ꝛ vlr cutis vi cōuelli ꝛ corrugari pp sepationē calidi ex ipsis: pp qd timētes ex hꝫ cā tremorē ēt icidūt. Sic itaq̄ pp cōgregationē caloris

toris indebitā in interioribus vi fieri rugitus qdā: ꝑpter vo cōuulsionē τ ꝯtractionē partiū exterius tremor cōseq ap paret. C Deinde [Conciliat.] Ostēdit 2° qd accidat ex cō tractiōe testiculoꝝ supius. d. q in timore sicut dictū est cutis ꝯuellit in sursū τ icrispaľ: τ testiculi ꝯhunť siľr sur sū. Cū igr ita ꝯcti fuerint: citi⁹ videť fieri emissio spma tis i actu venereoꝝ. vñ 25° 4ᵉ. dcm̄ est q qr testiculi esta te residēt inferi⁹ pp calī extēdens: viri vt frequēter min⁹ pñt coire q̄ in hyeme: in qua ꝯhunť τ cōgreganť versus anū ꝑpter frigiditatē cōtinētis. Siľr τ pluribꝰ agonizā tiū mortis picnio accidit ꝑpter timorē spma emitti: τ viľr que sunt timoris sunt nata mouere spmatis emissionem: supposito q timēs iā hēat ꝯsuetudinē spermatizādi. Sic igiť soluiť dbō: q calī nō coadunaľ circa testiculos: vt vi rō in oppoⁿ adducta ꝑcēdere: cū testiculi sint ptes iferio res extreme: τ qr calī de sursū ad deorsū ipulsū nō tan tū descēdit vt ad testiculos pueniat. C Nōnⁿ qr vi Arist. i hac pticula multotiēs fere idē scribere. q̄re Nicola⁹ pipa thericus q plimos smones ei⁹ in qbusdā suis pblematibꝰ abbreuiauit hāc pene pticulā in vno smone di. timētibꝰ pudēdū ꝯhitur τ testiculoꝝ folliculus. fit τ spmatis edu ctio: τ vētris solutio: τ vrine ꝑuocatio: τ sitis: tremor τ ma xie vocis τ manuū τ labiꝝ iferioris: piscibꝰ nō hñtibꝰ san guinē vt polypus: sepia τ alia talia iest hūor niger: τ est su pfluitas i eis velut vrina i aliis. τ qr hec sanguinē nō hñt modicū iest eis calidi. q̄re hūida sunt: τ eis i timore turba tis vehemēter emittūt illud nigrū. hō. n. adiutoriū in salu te habēt qddā vocatū thoꝝ in modū fecis mollis τ maxi me sepia plurimū. cū. n. timuerūt τ exterrenť velut defen soriū añ corpus faciūt hō nigredinē τ turbationē. de pti bus 4°. Et subdit. quēad modū alalia emittūt vrinā: aues aūt carētes vesica emittūt qđ supficieten⁹ appet egestio.

Timētiū effectus.

C Incipit vigesimaoctaua pticu. de his q̄ circa cōtinētiā τ incōtinētiā tēperātiā τ itēperātiā.

C Problema. I. Antiqua.

Propter qđ qdā laborant qñ assue-scētes intēperate viuere nō intēpe-rate dietanť: vt Dionysius tyran-nus qm̄ in poliorchia cessauit bi-bens paꝝ quodā tpe: cōfestim pti-sis passus est: quousq̧ iteꝝ in ebrie-tatē trāsmutauit se? Aut magnū qddā est τ cō-suetudo singulis: nā eni3 vtriq̧ fit: sicut vtriq̧ si piscis in aere aut homo in aqua pseuerās praue vtriq̧ se haberet: ita τ cōsuetudinē permutātes difficulter pmutanť: τ ita ad cōsueta venire sa-lus ipsis fit: sicut in nature statis. Ampli⁹ τ cō-sumpti fiūt assuescētes cibo vtriq̧ multo ꝑrio: non accipiētes eni ꝯsuetū: sicut oino nō accipiē-tes disponūť. At vo τ supfluitates cibo mixto multo euanescūt. Ipse. n. supnatāt sole extites τ feruntur in oculos aut pulmonē. Oblatis autē cibo cōmixte hydropici fiunt: τ fiunt autē intē-perate viuētibus plures supfluitates quousq̧ inuoluunť cōsueta vita. Propter id qđ multa inseparabilis materia inest ipsis ex prima vita: qua dissoluta ab innato calido sicut nunc multa reumata fortia contingit fieri. Noua.

C Cur aliq̄ egrotent: vbi vitā luxuriosā viuere assueti agere luxuriose cessarunt. vt Dionysius tyrānus: q in vrbis sue obsessione aliqn̄tū tpis a potu solito destitit: tabe ꝑtinus iterea laborauit: An cōsuetudo res magna cuiq̧ sit. Jā eni3 in nature habitū ferme absoluit: ergo vt pisces iter aerē aut hō in aq̄ degens male habeant nece est. Ita q morē mutarint solitū: egre atq̧ moleste ex cōsuetis discedūt: τ eodē rediisse sibi saluberrimū hñt pinde quasi ad sue nāe statū redierint. Tabescūt itē alimēto carentes: quo añhac copioso suauissimoq̧ vti solebāt. Ex eni3 cibo insolito vescunť pinde afficiunť ac si nullū penitus capiāt. Quietiā mā excrescēs atq̧ inutilis mixta cū alimonie copia hebetescit: ecolescitq̧. Immixta aūt ipsam innatat ferturq̧ in oculos aut in pulmonē. Quapropē cibo deide ingesto solito tēperatur: dilutaq̧ τ inopia reddiť. Redundat preterea vacans illa materia hoi unde rate: luxuriose q̧ viuēti: vbi luxuriari aliqn̄tisp desiit: eo q multam in se materiā continet indigestā: vite. s. superioris cōgeriem: qua tabescēte calore gemino ac intimo efficitur vt fluēta vberius veluti copia que facta moueantur.

Egit de pblematibus circa irascibilē vtutē: nūc circa cōcupiscibilē in hac 28ᵃ. circa quā ꝯsistit ꝯtinētia τ icōtinētia tēperātia τ intēperātia. Est aūt tēperātia vtus ꝑpter quā se hñt ad delectationes vt lex precipit. Incōtinētia vo ꝯtū rhetoricoꝝ p̊. vbi videť q p eodē in quodā cōi sumaľ tēperātia τ ꝯtinētia: τ itēperātia τ incōtinētia. 3° vo ethi. Tēperātia est medietas circa delectationes corporales. Intēperātia eꝫ: q̄ sigdē existit circa ea que ꝯtinētia τ incōtinētia. Uñ 7°. circa eas que p tactū τ gustū delectatiōes τ tristitias τ ꝯcupiscētias τ fugas circa q̄s tēperātia τ itēperātia. ꝯtinēs. n. τ icōtinēs circa delectationes: mollis τ pseuerās circa tristitias. sed intēperat⁹ est q psequiť supabūdātias delectationū: vel ꝙ ꝫ q sunt supabūdātie: aut ꝑpter electionē: τ ꝑpter ipsas τ pp aliud nihil occurrens. Propter qđ seqtur eū nō penitere. Unde insanabilis τ deterior est incōtinēte: hic aūt penitens τ sanabilis assimilaľ minusq̧ illo malus. De bonis vo laudabilibꝰ dz q tēperātia sit virt⁹ cōcupiscibilis: ꝫ quā inappetibiles fiunt circa fruitiones prauaꝝ delectationū: cui⁹ qdē famule sunt austeritas: cōtinētia: humilitas: simplicitas ornatus: ordinatio τ p se sufficientia: q̄s sigdē difficile insequitur: cui⁹ qppe opa sunt: nō admirari corporaliū fruitiones delectationū: τ esse ois fruitionis turpis delectationis inappetibile: τ timere q̄ circa vitā τ in paruis τ in magnis: quā sigdē insequtur euchesima: verecūdia: τ puritas. Cōtinētia vo est habitus cōcupiscibilis ꝫ quē retinet rōne cōcupiscētiā mouētē ad prauas fruitiones delectationū. Opa qdē cui⁹ sunt pseuerare τ sufferentē esse eius qđ ꝫm nāꝫ indigētie τ tristitie. Intēperātia vo est malitia cōcupiscibilis: ꝫm quā electiui eaꝝ fiunt q̄ circa voluptates delectationū prauaꝝ. Cuius qdē opa sunt fruitione nociuaꝝ τ turpiū delectationū suspicari fore felices: maxie i talibꝰ delectationibꝰ viuētes: τ amatiuū risus esse τ cōniciorꝝ: τ eutropelie τ fallacē seu leuē in sermonibꝰ τ opibus τ aureꝫ cōsequiť inordinatio: inuerecūdia: indecentia: de-

Tēperantia quid.

Cap. 12.

Cap. 3.

τ. 24.

ſtidia:negligentia:incuria: diſſolutio. Incōtinentia vō eſt malitia cōcupiſcibilis:ſm quā eligunt prauas delectationes ꝓhibente rōnali:cui⁹ ſiqdē opa ꝓhibente rōnali frui tionis delectationū eligere:ꝛ ſuſpicari meli⁹ eſſe nō ꝑticipare ipſis:ꝑticipare aūt tñ ſcire oportere operari bona ꝛ cōferētia:recedere aūt ꝓpter delectationes ab ipſis:cōſequit̃ aūt incōtinētie mollities:penitudo:ꝛ ſanatio. Querit ergo pmo. Quare eſt ꝙ aliq cadūt in egritudines cū ꝯſueuerint viuere ꝛ vti adminiſtratione regiminis praui ꝛ intēperati ꝛ maxīe pot⁹:ſi poſtea trāſmutent̃ ſubito vt vtāt̃ regimine bono ꝛ tēperato. Qḋ declarat:qꝛ Dionyſi⁹ tyrānus de quo politica cuʒ exiſteret in polioꝛkia vel ciuitate illa velut Nicola⁹ ꝑipatheticus in ciuitatis obſidione ceſſauit aliq̄ tpe a multo potu:vtens modico tēperato vino: moꝛ incidit ptiſim ſiue diſpoſitionē ſilēʒ ptiſi vt cōſumptionē nō aūt verā ptiſim q̄ eſt cōſumptio humiditatum coꝛpis cū vlcere pulmonis:a q̄ nunq̄ ꝯtingit euadere aut rariſſime hic aūt ab hac euaſit vt ſubdit̃ moꝛ ptiſi:eo ꝙ ꝑꝑ ebrietatē foꝛtaſſis educebant̃ ſupfluitates ꝑ vrinā ſudoꝛes ꝛ ſeceſſuʒ:qb⁹ retētis cū ceſſauerit ab ebrietate coꝛpus ipſi⁹ extenuauerūt:ꝛ qꝛ caloꝛ ei⁹ moꝛe ſolito nō viuificabat̃ ꝑ motū. In ebrietate.n.m̄ltus erat motus. Quare

Semel vel bis i mēſe ebriari cōdecens eſt.

alimētoꝝ 4° ꝛ 3° p̄.laudat̃ vna aut due ebrietates i mēſe: eo ꝙ inde vtutes aiales qeſcāt:vrina ꝓuocat̃:ſudoꝛ emittat̃ ꝛ ſtercus in ſeceſſum educat̃:hꝯ aūt ptiſis vel cōſumptio in eo ꝑmanſit donec in vſuʒ ſepiſſimū ebrietatis potē deueniret:quo ſiqdeʒ moꝛ curatus:qḋ ꝛ multotiens in vilibus boluʒ factū:ad grādes denuo ꝑueniētes delitias vt recitat Hoꝛbaſius afoꝛ.3°. Gal.āt de quodā maioꝛi domus Glauconis phī:rome īfirmāte q ꝯſuetus in mōtanis eruchas cōſueuerat crudas comedere ingrēs demū regimē ei⁹ ꝑdicti Gal. moꝛ ipʒ eūdē curauit. Sic ēt de romano quodā recitat̃ ipatoꝛe:qḋ ēt 2° cōfirmat̃ re.acu. mala eniʒ cibi vel potus dicta ſʒ ſiīe facta:ſecurioꝛ eſt omni tēpoꝛe tueri ſanitatē:q̄ ea q̄ melioꝛ:ſi ſubita fiat in eā mutatio. ¶ Nōn̄ ꝙ Nicolaus hunc ſermonē ita recitat.q era pulā habent in vſuʒ ꝛ ſupfluā dietā:laboꝛant cū ſobrie viuere cepint:nā Dionyſius tyrānus cū in obſidione ceſſaſſet a cōſueta ebrietate:moꝛ ptiſicus effectus eſt: donec reuerſus eſt ad prioꝛē vſuʒ crapule. ¶ Nōn̄ etiā ꝙ tyrāni

Dionyſi⁹ tyrānus ebrioſi.

propter Martis ꝓprietateʒ ſunt ebrioſi ꝛ potatoꝛes vini groſſi turbidi aliȷ cōmixti:vt apparet ꝺ hoc tyrāno. Silr Eccilinus de romano crudeliſſimus tyrānoꝝ:maximeqʒ parens oiquaqʒ die ebriebat̃ fere:tuncqʒ crudelitates ꝛ ꝑfidias ꝑcipiebat patrari. ¶ Deīde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ p̊ oñdit qd vlr ꝯſuetudo in ꝑmutando diſpōnes coꝛpoꝝ.2° quo mō cibi ꝛ ēt pot⁹ ꝑmutent incōſueti.2° ibi [Ampli⁹.] di.cām eē ex hoc:qꝛ cōſuetudo eſt qōdā magnū valde in ſingulis reb⁹:eo ꝙ ipſa lōgitudine tpis efficit̃ q̄dā natura dans eē rebus ꝛ ꝯſeruans. Unde ꝛ 6° 4ᶜ. dictū eſt multū conſuetudineʒ operari queadmodū nām:vbi ſufficienter declaratū eſt qḋ nūc di. Qꝛ aūt ipſa cōſuetudo ſit qd grāde ſingulare reꝝ ſaluatiuū oſtendit̃: quia cōſuetudinem permutare ita difficile ac leſiuū exiſtit:ſicut leditur piſcis in aere ſtans brāchȷs caloꝛē ſuū aq̄ contemperans:aut hō ꝛ vlr terreſtre in aqua ꝑſeuerans:vterqʒ enim peſſime ſe haberet:neqʒ eius poſſet vita diu ꝯtinuari:cum ſtatim facta fuerit permutatio extra oino ipſaꝝ conſuetudinē naturalem.piſcis.n.eſt aial natura ꝛ cōſuetudine aquaticus: homo aūt terreſtre:ſi eis accidat fieri permutationem ab eo qḋ erat inconſuetum:redeundo ad cōſuetum:ſalus tūc ꝛ pꝛofectio ſic ꝑmutari adeſſet permutatis ad eoꝝ ſtatuʒ conſuetum duplici nālem modo. Cauenduʒ eſt aūt ne hꝯ mutatio confeſtim etiā fiat:multotiens enim coꝛpoꝛa leduntur ex mutatione repētina:ꝛ ſi adſint ad melius. Unde alimentoꝝ.4.conſuetudines praue ſunt relinquende:ſed non ſubito fiat abſciſio:nam certe qd nāle iam factū abſcindi videt̃:q̄re Damaſcenus in afoꝛ. mutare conſuetudinem nociuum eſt ꝛ moleſtū ꝛ maxime veterē. ¶ Deinde [Amplius.] Oſtendit q̄ō cibi ꝛ potus ꝑmutant:ꝛ p̄ q̄liter diſponantur vtentes cibis ꝛ potibus incōſuetis.d.ꝙ illi qui vtunt̃ multo cibo vel potu appꝛopꝛiato pꝛius ꝛ inconuenienti pꝛius:denuo vō non ſuſcipiant antea ſibi ꝓpꝛium ꝛ cōſuetuʒ: verū ſtatim extraneū:diſponunt̃ tanq̄ illi qui nō perfruunt̃ cibo vel potu oino:qui aūt nō accipiunt cōſumunt̃ ꝓpter ꝑuationē reſtaurationis deꝑditi.

Cōſuetudo praue pcedētum relinquēda

¶ Deinde [At vō.] Aſſignat cām ꝛ modū q̄re tales cōſumunt̃ ꝛ in prauas icidant egritudines.d.ꝙ cuʒ qs accipit cibū ſibi incōſuetū:ipſo accepto multe ſupfluitates:cum nō digerat̃ ꝑnant̃ ex eo ꝙ eidē cōmixte:q̄ vident̃ euaneſcere ꝛ annihilari diſpſe ꝛ occultate:qb⁹ qdē occultatis ꝛ ſil̃ in coꝛpoꝛe derelictis amplian̄t:ꝛ ſupnatādo effluunt: errādo per coꝛpus ꝛ loca vacua ꝛ receptiua itrātes:vnde q̄dā deſcrunt̃ ad ocl̃os cātes obthalmiā ꝛ alios modos paſſionum ipſoꝝ:q̄dā vō ad pulmonē cātes ꝛ inducētes ꝑipleumoniā ꝛ ſuffocationē ſubitā ptiſim ꝛ aliā egritudines his ꝓpoꝛtionales. Et vlr cuʒ multe ipſaꝝ deferunt̃ ꝛ cōmiſcent̃ cū cibo ꝛ ſanguine debēte nutrire: ipʒ inficiūt ꝛ epar coꝛrūpūt:ꝛ ita tandē hydropiſiʒ iducit:qḋ pōt rōnabiliter ꝯtingere:duʒ aliqs inoꝛdinatā vitā ꝯxerit: qꝛ in his plures ſupfluitates ꝑnant̃:donec aliqs illa praua vita relicta iſueta in ꝑſtinā reuertat̃ ꝛ ēt cōplicet̃ ei. Hoc autē ꝯtingit:eo ꝙ aliqb⁹ praue ꝓpter ꝯſuetudinē ſuā dietatis: multa mala mā inſeparabilis ab eis auget̃ latitans ꝛ geſcens p̄ in mēbris:qua denuo aucta nā ſentiens eius nocumentū mouet̃ ꝑcepto nocumento cū calido innato cōtra ipſam:qua ſiqdeʒ nō potente illā oino vincere ac expellere:reddit eā diſſolutaʒ liqdam: vt pʒ in eliquatione niuis ꝛ glaciei a ſole:q̄ꝓpter ꝯtingit tūc m̄ltos fieri catarros ꝛ foꝛtes ſʒ diuerſas ꝑtes multimodas egritudines inducēdas:cū nā conet̃ hāc māʒ expellē ꝛ nō poſſit. Sic itaqʒ opparet q̄re Dionyſius cū nō vteret̃ vita cōſueta paſſus fuit. Quid aūt ſint egritudines hic tacte viſum eſt pma.

¶ Problema. II. Antiqua.

PRopter qd ſm duos ſolos ſenſus.ſ. tactū ꝛ guſtū incōtinentes dicimus? Aut ꝓpter delectatiōes factas ab his nobis ꝛ aliȷs aialib⁹. Ergo ſicut cōes exñtes ihonoꝛabiliſſimi ſunt: ꝑꝑ qḋ ꝛ maxīe āt ſoli oppꝛobꝛioſi ſt̃. Quare eos q ab his vicunt̃ vitupam⁹:ꝛ icōtinētes ꝛ luxurioſos eē dicim⁹: qꝛ a peſſimis delectationib⁹ vincunt̃. Noua.

¶ Cur duoꝝ tm̄modo ſenſuū rōne hoīes incontinentes vocam⁹ id eſt tactus ꝛ guſtus? An ꝓpter voluptates q̄ pariter nobis ac ceteris aiantibus oibus per hoſce ſenſus adminiſtrant̃. Qr igit̃ cōes eas cū beſtȷs habem⁹ ſpernim⁹:ꝛ ſolas oium aut maxime vitio pꝛobꝛoqʒ damus. Itaqʒ hoīeʒ eis addictū vituperamus: etiā incōtinētē atqʒ intēperantē appellamus:qm̄ a teterrimo voluptatum genere ducatur.

Quare hoīes dn̄r incōtinētes ꝛ intēperati ſoꝛe maxime ſʒ hos duos ſenſus:puta ſʒ tactū ꝛ guſtū.

¶ Deinde [Aut quia.] Soluit di.cauſam eſſe ꝓpter delectatione que fiunt in his ſenſibus nobis ꝛ aialibus cōes

quātūcūqʒ īpfectis: cū oībus aīalibus hi duo insint sensus: sʒ illud in quo nobilius cū ignobilib⁹ cōuenit est ignobile valde ⁊ despectiuuʒ respectu nobilioris: qm̄ qđ nobilius dʒ videri in nobilius ⁊ pfectius ordinari ⁊ nō in vilius. Cū igit̄ hi duo sensus sint illud cōe in quo cōueniunt aīalia cetera oīaʒ erūt despectissimi: ⁊ ideo aut soli hi aut maxie iter ceteros vituperosi ⁊ abominabiles: ⁊ ppterea nō imerito eos q nequeūtes resistere delectationib⁹ q̄ p illos: sʒ poti⁹ captiuati vincunt̄ ab eis. vitupam⁹ nō pap dicētes: quō dimittitis vos vinci a tā prauis delectationib⁹ adeo momētaneis: qđ vt ad multū ōndit pnia ⁊ abominatio subsequētes. Uñ icōtinētes vocam⁹ ⁊ luxuriosos eo q vincant̄ ab hō delectationib⁹ prauis bestialib⁹: q̄ p sigdeʒ idignitatē cū sapiētes nouerit pieceruīt a seipsis: q: nō sūt de dispōnib⁹ faciētib⁹ ad cē: nedū de pfectionib⁹. Cōmētator in accessu physici audit⁹. Et iō Arist. pcepit Alex. coitū euitare: q: ludus est porcoꝝ ⁊ brutaliū vīr. Que eni tibi ingt gloria erit si cōicaris cū porcis: idē repetet̄ 7°.

Coitus in duo ē porcox ⁊ brutalium.

C Problema. III. Antiqua.

Ropter qđ incōtinentes dicunt̄ propter desideria solum existente incontinentia ⁊ circa iram? Aut q: incōtinēs qdem: qui circa cogitationeʒ aliquid operat̄: ⁊ incōtinentia contra rationem ductio. Sunt aūt cōcupiscentie quidem vt dicit̄ omnino pręter rationem. Ira autem cum ratione nō: sicut pręcipiente ratione: sed vt manifestāte iniuriam vt causam. Noua.

C Cur homines incontinentes: ratione tm̄ cupiditatis dicimus: cuʒ enim in irascendo incontinentia fit? An quia incontinens est qui contra rationem aliquid agit: ⁊ incontinentia est assuetudo rationi contraria. Sunt autem cupiditates fere omnes contra rationem. Ire vo̾ cuʒ ratione: nō tñ ita cum rōne: vt ratio iubeat: sed inuectam cōtumeliaʒ cām ne significet.

Quare aliqui dicunt̄ incōtinētes ⁊ intēperati solum mō post desideria ēt voluptatis ⁊ pprie circa gustū ⁊ tactū: vt dictū est ⁊ nō circa irā: cū tñ ira ꝯsistat qdā icōtinētia: pp quā aliqs deberet icōtinēs dici. C Deinde [Aut q:.] Soluit ⁊ pmo ad pmā ptē. d. q: ille incōtinēs est q agit aliqđ ꝯtra rōnabilr̄ cogitatū ⁊ ordinatū: qđ ostēdit̄: q: incōtinētia est quedā deductio ꝯtra rōneʒ. hīs enim rōnē nō vtitur ipsa: vnde ethi. 7° incōtinēs assimilatur ciuitati cui calculant̄ oīa: ⁊ leges hʒ studiosas: vtit̄ aūt nulla: talia vo̾ vt vīr est dicere extra rōnē: qb⁹ aliq dicunt̄ incōtinētes: ⁊ intēperati sunt circa voluptates circa tactū ⁊ gustum. C Deinde [Ira.] Assignat cām scđe partis. d. q ira est aliquo modo cū rōne: ⁊ exponit quō. d. q nō est ita cum rōne: tanq̄ ipsa ratione imperāte irascit: q: hic nō est actus virtutis rōnalis: veruʒ appetitiue irascibilis: sed in hoc est cū rōne: q: manifestat iniuriam: ⁊ ostendit eā fore sicut causaʒ: ppter quā mouet̄ ad iram: qui aūt mouet̄ cū rōne mouet̄: q: actus rōnis potissime in cause assignatione cōsistit. C Notādum q inter cetera que magis rōneʒ obnubilant ⁊ perturbāt est cōcupiscētia circa tracta. Totus eniʒ hō brutalis efficit̄: cū minus obediat rōni q̄ etiā irascibilis. Unde 2° ethi. ira cōsequit̄ rōnē aliqualiter: cōcupiscētia auteʒ minime: ⁊ ideo difficilius est purgare voluptati q̄ ire. Heraclitus eorūdem scđo.

Cap. 14.

Cōcupiscētia hominē brutalem reddit.

Cap. 5.

Cap. 3.

C Problema. IIII. Antiqua.

Ropter qđ qdē cōtinentiā ⁊ tēperantiam in iuuenibus ⁊ diuitib⁹ maxime inquirimus: iustitiam aūt in pauperibus? Aut q: quo maxie indiget quis: si hoc abstineat magis mirabit̄ vtrūqʒ q̄ contrarijs. Pauper qdem igit̄ abundātia idiget: iuuenis aūt ⁊ diues delectatione. Noua.

C Cur cōtinētiaʒ ⁊ tēperātiā in iuuenib⁹ atqʒ diuitibus recēsemus: iustitiam vo̾ in pauperib⁹? An q: siquis re abstinet: cuius maxime indiget laudabilior est q̄ si ecōtra. Pauper igitur facultatibus indiget: iuuenis ⁊ diues fruitione.

Quare cōtinētiaʒ ⁊ tēperātiā pncipalr̄ iquirimus in iuuenib⁹ seu adolescētib⁹ ⁊ in abundātib⁹ diuitijs ⁊ necessarijs late ad vitā cū sospitate: sʒ iustitiā siue legalitatē pre alijs virtutib⁹ querimus in paupib⁹. C Deinde [Aut q:.] Soluit. d. cām eē: q: sigs abstineat ⁊ nō conetur adipisci illud quo maxime indiget modo quocūqʒ: vtiqʒ de tali admirāduʒ est amplius q̄ de ꝯrijs: puta de illis qui nō indigēt. Sed paup eget opulētia diuitiaꝝ ⁊ rerū necessariaꝝ: circa quas abundās plerūqʒ iustitia puertitur debitū inducēdo ꝯriuʒ. Et ideo id maxime querēdū in ipso: cū habeat cām quare sit iniustus ⁊ ifidelis. Sed iuuenis adolescēs ⁊ diuitijs cū sospitate affluēs: delectatione indiget vel voluptate: cū sint que pus bona fortune ad hanc incitātia. iuuenis eniʒ a ꝯcupiscētijs maxime molestat̄: ⁊ iō nullus eligit eos duces: q: nō ꝯstat eos prudētes. topi. 3°. stimulant̄. n. ad venerea maxie. q̄re ptulit Sen. Iuuenē castuʒ fore martyrē absqʒ sanguinis effusione: ⁊ pp hoc legislatores vt apparebit pricula ꝯtrī minus puniunt illos alijs: q cā incitante delinquūt maiori.

Cap. 3.

Nō de castitate seruanda.

C Problema. V. Antiqua.

Ropter quid minus abstinent sitientes q̄ esurientes? Utruʒ quia tristius: signum autem tristioris: quia delectabile sitienti bibere: aut esurienti comedere: cōtrarium delectabilii tristius? Aut q: indiget magis calidum humido q̄ siccuʒ quo viuimus: q: duobus sitis desideriū potus ⁊ cibi: fames aūt vnius solum cibi. Noua.

C Cur minus sitim q̄ famē tolerare possimus? Utrum quia sitis res magis anxia est. Cuius indicium q suauius sitientes bibimus q̄ esurientes comedimus: tristius autem qđ suauiori aduersuʒ est? An quia calor quo viuimus humidum magis q̄ siccuʒ desiderat? An q: sitim reruʒ duarum libido est potionis inquā ⁊ cibi: fames vnius cibi tantūmodo est.

Quare sitientes minus abstinēt a potu ⁊ deterius vt cū maiori nocumēto pñt tolerare sitim q̄ famescētes a fame. C Deinde [Aut q:.] Soluit pmo pbabiliter ⁊ logice. d. eē: q: hoc tristius puta sitim q̄ famem: qđ ostendit̄ per suū ꝯtrariū sicut per signū qđdam: q: sitienti bibere delectabilius est q̄ famescenti comedere: igit̄ contrariū delectabilioris tristius erit: ab eo vo̾ qđ tale difficilius abstinetur: minus enim poterunt sitientes abstinere

q̃ esurientes: sitis eniꝫ est blasphemia vt idicat Ouidius q̃ maxime: ꝛ pestis: q̃re Tãtalo ipsaꝫ i penã ascribũt poete: ꝛ iõ Gal. afo. 5ª. de inge. 7°. in omni dispõne cõcedit siti subcõdescẽdere vehemẽti. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat aliã cãm scðam verã ꝛ nãleꝫ ex ꝑprijs sumptã. sermones
T.c.19. eniꝫ cões sunt vani: vt pꝫ ꝑ de gñatiõe ꝛ corruptiõe. d. cãꝫ
ꝛ.59. esse: qꝛ calidũ aialis amplius idiget humido q̃ sicco. Ui-
Uita qbus ta eniꝫ cuiusqꝫ ꝯseruatio stant ꝑ humidũ cũ calo: nõ autẽ ꝑ
ꝯseruatur. siccũ: vt pꝫ in de cã lõgi. ꝛ breuita. vite: calĩn eniꝫ nõ repit in mixtis absqꝫ humido 5° de gñõne aialiũ. Pabulũ eniꝫ ipsius est vt apparuit 5° 3°. ꝛ qꝛ sitis est duplex desideriuꝫ ꝛ idigẽtia: potus. s. ꝛ cibi: ac fames tm̃ cibi: itaqꝫ desideramus minus: cũ ꝑꝑ alteꝝ tm̃: vt taliter rõcinetur. Illo quo magis cõseruant ꝑncipia vite pluribusqꝫ de causis cõpetit: minus illo possumus carere reliquo: vt visum est ꝑori: sed circa sitis appetitũ duo cõcurrũt: circa vero eum qui fames vnũ. quare ꝛc. ¶ Notãduꝫ ꝙ cũ potus sit triplex vt visum est p°: ꝑ potuꝫ audit ille q est cib⁹ ꝛ potus simul: vt vinũ vel aliqs liquor hꝰ: nutrit. n. refrigerat ꝛ humectat: facit ẽt ad distributionẽ ꝑ corp⁹. Cib⁹ aũt solũmõ nutrit: necessarior igit potus: difficilius itaqꝫ abstinet ab eo.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter qd min⁹ expectam⁹ sitiẽtes q̃ esurientes? Aut qꝛ tristamur magis? Signum auteꝫ tristitie delectatio fortior: sic sitiens quidẽ duobus indigẽs est: cibo ꝛ infrigidatione: vtraqꝫ enim hꝫ potus: esuriens autẽ altero solo. Noua.

¶ Cur minus sitim q̃ fameꝫ patiamur? An qꝛ siti amplius contristamur q̃ fame. Cuius inditium voluptas sane facit: quã inter bibendum capimus vehementiorem. Tum etiaꝫ qui sitit res duas desiderat cibuꝫ atqꝫ refrigerationeꝫ. Isthec enim ambo potio exhibet. At qui esurit alterius tm̃ appetens est.

Repetit antedictũ ꝑꝑ cãm in fine ꝑcedẽtis. d. que est cã q̃re minus possumus expectare tolerãdo sitim ꝛc. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. d. cãm eẽ vt dictũ est: qꝛ magis angustiari ꝯtingit volẽtes abstinere a potu q̃ a cibo. Cuius qdẽ ꝓbatio est sumpta a signo tristitia intensior: nã vbi delectatio validior illic ꝑ rõnẽ ꝯtrietatis est tristitia vehemẽtior. Qð ꝓbat: qꝛ sitiẽs tristatur ꝑpter duo qbus indiget: cibo. s. ꝛ infrigidatiõe cũ humectatiõe ac ẽt deportatione per corpus que vtraqꝫ in se cõtinet vt dictũ est potus: sꝫ esuriens tristat ꝑꝑ idigẽtiã alterius tm̃. puta cibi: quare minus põt sitiens esuriẽte prestolari.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter qd q ꝰm delectationẽ tactus aut gustus quo vtriqꝫ supabũdauerũt incõtinẽtes dicunt: qui enim circa venerea luxuriosi: q autẽ circa delectiones cibi. Eoꝝ aũt que sunt ꝰm cibũ a quibusdã quidẽ in lingua est delectabile: a qbusdaꝫ vero in gutture: ꝑpter qð ꝛ Philoxenus gruis guttur orabat habere: alijs aũt ꝰm visum ꝛ auditũ non amplius? Aut qꝛ delectationes que fiũt ab his cões sunt nobis ꝛ alijs animalib⁹: ergo sicut existentib⁹ cõibus inhonorabilissime sunt: ꝛ maxime autẽ sole opprobriose: quare euꝫ qui ab his vincit vituperamus: ꝛ incõtinẽteꝫ ꝛ vituperatum dicimus: ꝑꝑ id qð a pessimis delectationibus vincit. Existẽtib⁹ ãt sensib⁹ quinqꝫ: alia aũt aialia extra ꝑdictis delectant: scðm alias autẽ: aut oino nõ delectant: aut ꝰm accidens hec patiuntur. Uidemus enim vidẽs aut odorãs gaudet quia fruit: ꝛ qñdo replebit: neqꝫ talia delectabilia ipsi: sic neqꝫ nobis cibi odor qñdo nõ habemus appetitum comedendi: qñdo auteꝫ indigẽtes sumus: delectabilis. Qui vero est rose semper delectabilis. Noua.

¶ Cur incõtinẽtes eos appellare solemus: q voluptate ꝯtractãdi aut gustãdi exuperarũt. Nã q imodice re vtunt venerea: ꝛ qui luxu delectant ciboꝝ: incõtinentes vocamus. Ciborũ tm̃ nõ eadem ratio est: sed partim linguã partiꝫ gulã sua mouẽt suauitate. Unde Philoxenus gruis collum a dijs imortalib⁹ sibi dari optabat. At vero qui in vidẽdo audiẽdoue modũ excedũt: nõ eodem vocabulo significamus? An qm̃ voluptates sensibus hisce accõmodatas cões cũ ceteris aiantib⁹ habemus: ergo vt cões spernimus notamus: solasqꝫ oium aut maxime ꝓbro damus. Itaqꝫ hoiem his deditũ reprehẽdimus: ꝛ incõtinentẽ intẽperãtẽqꝫ appellamus: ꝙ victus atterrimo voluptatũ genere ducit. Sed cum sentiendi gñã quinqꝫ sint: cetera aialia duobus tm̃ quemodo dixi voluptateꝫ sibi acqrunt: ceteris vel nihil oino delectant: vel per accidẽs ita afficiunt. Oꝫ eniꝫ videt aut olfacit tãtisper gaudet: quo ad gustus tactusqꝫ officio fruiscat. Cũ genus id ipꝫ ꝯcupiscẽdi expleuit: illoꝝ quoqꝫ suauitas desijt: vt ẽt nobis salsamẽti odor cũ idigemus suauis est. Ubi satiati repletiqꝫ sum⁹: amplius suauis nõ ẽ. Rose ãt odor sꝑ suauis est.

Repetit 2ᵐ ꝓblema vt amplius declaret. d. q̃re qũ supabũdauerint ꝛ excesserint in voluptate que est ꝰm tactũ magis: quãtũ ad luxuriã: que est in coitu: ꝛ ꝰm gustũ quo ad illã que gule. Triplicẽ enim distinguit Luxuria triplex
Boetius de scholastica disciplina: his. n. adiungit eaꝫ que in ornatu vestigiũ: dicunt incõtinẽtes ꝛ intẽperati. Et exponit. nã qui sunt circa venerea dicunt luxuriosi: q vero circa voluptates ciboꝝ ꝛ potuũ gulosi seu lecatores. Et iterũ coꝝ qbus est delectatio circa cibum: qdã hñt eam in lingue superiori pellicula: ꝑpter eius multã sensibilitatẽ: alij vero solã in ea sed amplius ꝰm totũ guttur. Et iõ lecator dictus Philoxenus erissius plurimũ vorax existẽs deprecabatur venerẽ que est ciboꝝ dea ꝛ potuũ: vt guttur eius efficeret lõgius q̃ illud gruis. 3° etiã cibi. Scðm qdẽ alios Cap. 12.
sensus puta visuꝫ auditũ ꝛ odoratũ nõ ꝯtingit ꝑ amplius cõcupiscentiaꝫ fieri. vnde ibideꝫ. qui gaudent colore ꝛ figuris nõ dicunt tẽperati aut intemperati: ꝛ silr in his que circa auditum. nã supabundãter gaudẽtes melodijs nullus intẽperatus dicit: neqꝫ silr circa ea que odoris nisi forte per accidens. nõ enim cõgaudẽtes odoribus rosarum aut

talium dicunť intēperati: sed magis illi q gaudēt odorib⁹ vnguētoꝝ ⁊ pulmētoꝝ fit eis ꝯcupiscibiliū memoria. Vñ esurientes gaudēt ciboꝝ odorib⁹ nō aūt saturati: silr ēt alia aīaliū nō delectanť circa hos tres sensus nisi p accñs. nō eniꝫ canes gaudēt odorib⁹ lepoꝝ ſ ꝫ cibatiōe: nā odor causat in eis sensuꝫ cibatiuū: neqꝫ ēt leo voce bouis ſꝫ comestione: ſꝫ neqꝫ vidēs ceruū visione gaudet: ſꝫ cibi fruitiōe futuri. Vidi tñ auiculas cātātes maxīe philomenas gaudere cantu humāo: ⁊ ad illū accedere: vt pncipalr ipo moti: ⁊ pauonē delectari in visione pulchritudinis pēnarū suaꝝ: ⁊ tristari in ea que pedū. Ferť ēt q vnicornis odore virginis delectaťr puelle: vñ ſmo Arist. verificabiť vt ad multū. ℂ Nōndū q p guttur nō intellr epiglotis que est organū ꝓprius vocaliū: vt pticula 11°. ſꝫ magis spatiū cū os aperiť ⁊ lingua deorsuꝫ plicať qđ appet ante foramina epiglotis ⁊ isophagi cū pte ēt ipsius aliqli: vt idicat Philoxenus. ℂ Deide[Aut qꝛ.]Soluit. ⁊ pus assignat cāꝫ magis q̄siti. d. p̄ cām eē: qꝛ voluptates q̄ cōsistūt in his duob⁹ sensib⁹. s. tactu ⁊ gustu cōes sunt nobis ⁊ alijs aīalib⁹ ēt viliorib⁹. Propter quoꝝ cōitatē ihonorabilissime sunt ipse: ⁊ maxīe vel sole opprobriose: ⁊ iō qui detineť ⁊ vinciť ab eis icōtinētē ⁊ vituperatū noīamus: eo q a pessimis ⁊ brutalib⁹ vinciť ⁊ suppediteť voluptatib⁹: q̄ aīaꝫ fedāt ⁊ corp⁹ coinquinant: ex qb⁹ ꝯtingit ipm oīa exercere praua. ℂ Noscere q lꝫ in gustu sit voluptas imēsa abominabilis: amplius tñ in tactu. vñ ethi. 3°. cōmunissimus aūt tact⁹ sensuuꝫ: ſm quē itēperātia: q merito videbiť exprobabilius: qꝛ nō ſꝫ q hoīes existūt: veꝝ ſm q aīalia talib⁹ vtiqꝫ hoīb⁹ inest gaudere ⁊ maxīe diligere bestiale. ℂ Nōndū q tactu cōtingit potissime delectari: ꝯsilr circa gustū: deide odoratuꝫ postea auditū: ⁊ tādē visuꝫ minime: qꝛ tactus ceteris mālior: hic aūt spūalior: mediꝫ autē mediocriter se hñt. 4° de accidēti. ℂ Deide[Ex his tib⁹.]Cōparat 2° delectatiōes sensuū adiuicē. d. p̄ q cū sensus sint. 5. puta tact⁹: gustus: odoratus: audit⁹: ⁊ visus: alia qdē aīalia exuta ⁊ remota a delectationib⁹ visus ⁊ audit⁹ vel sepata a nobis: carēt. n. notione quā hēmus soli: ⁊ iō ipsa delectanť solū ſm pdictos sensus: tactū. s. ⁊ gustū: ſm vō alios tres aut totalr nō delectātur: vel si delectanť: p accñs euenit id pati siue delectari. Qđ ōndiť. nā ꝯspicim⁹: q illud q videt aut odorat: ꝯgaudet: eo q fruiť in cibo postea: ſꝫ cū fretū fuerit ⁊ repletuꝫ visus ⁊ odor pdcōꝝ nō sūt ei delectabilia vt antea: pus q̄ eēt repletū: qđ ēt nos patimur: nō. n. cib⁹ nobis delectabilis est odore: cū fuerimus satiati talr vt cesset appetit⁹ comedēdi: cū tñ eēt antea odor delectabilis cū idigebamus ipso. ℂ Deide[Qui vō.]Preuenit 2° dubitationi: qꝛ crederet aliqs q odor rose ⁊ taliū aromatū nō eēt aliqñ delectabilis: cū qs multotiēs fuerit ipso post repletionē assuetus. Quare subdit q odor rose ac hō semp ē delectabilis: nunq̄. n. repleť: eo q ipe recipiť sub q̄dā effumatiōe spūali nō receptiōe subti ipsius iterius: sicut odor cibi ⁊ potus recipiť cū eius subto: ⁊ hic qdē odor ampli⁹ respicit aīam ⁊ spūꝫ: oīs. n. odor bon⁹ cib⁹ est illi⁹. Arist. Alexā. Cib⁹ autē corp⁹. Vñ de sensu ⁊ sensa. qdā odores ſꝫ seipsos sūt delectabiles: quēadmodū illi q floꝝ: qdā vō rōne nutrimenti sub eis occultati: vñ 3° ethi. ſm alios qdeꝫ sensus: puta visuꝫ: auditū: odoratū nō ꝯtingit pampli⁹ ꝯcupiscētiā fieri. ℂ Nōn^m ēt q pōt alia cā dari q̄re aīaliū alia sūt ceteris a tactu ⁊ gustu nō gaudēria: nisi p accñtia: qꝛ cū hō sit sapiētissimū aīaliū ⁊ prudētissimū. politi. p̄ ⁊ 2° de aīa. indiguit instrumētis qb⁹ posset ēt sapiētiā ⁊ prudētiā exercere: hō aūt sunt visus: audit⁹: ⁊ odoratus: vt pꝫ de sensu ⁊ sensato. hi. n. faciūt ad sciam ⁊ ad bene esse. alij vō ad esse simplr: quare hō in his delectať vt possit eoꝝ delectatiōe sapientiam ⁊ prudētiaꝫ acqrere: cū delectatio ꝓpria pficiat opationem. ethi. 4°. ⁊ qꝛ aīaliuꝫ alia nō hñt sapiētiaꝫ ⁊ prudētiam: his nō nisi forrasse p accidēs delectabunť.

Cap. 12.

Sensuum ordo.

Cap. 12.

ℂ Problema. vltimū. Antiqua.

Propter quid minus continent risum presentibus notis? Aut quando vehementer exhibere fuerit aliqd bene mobile est: bene violentia autē dicere magis risibile: quare mouet. Noua.

ℂ Cur minus risum retinere possumus cuꝫ amicos nostros familiaresqꝫ videmus? An volubilius qđ clarius atqꝫ suspensius fit. At qui beniuolētia ferme huiusmodi est: ergo merito tūc ad surridendum mouemur.

ℂ Explicit vigesimaoctaua particula.

Quare qñ aliqua pncipalr moueť mox ante oculos min⁹ possumus a visu ⁊ a cachinno seu a risu nos abstinere: ceu cū videm⁹ aliquē mox cadētē vel subito se mouētē iordinate q̄si isanū. ℂ Deide[Aut qꝛ.]Soluit. d. cāꝫ eē: qꝛ qñ aliqd se subito exhibet: vt adeo inordinate moueat est hñ mobile: ⁊ sic ē hñ mobile: ita aliđ reddit hñ pmutabile fore. cū. n. cōmotionē facit in spiritib⁹: moueť vlus ptē supiorē vt ipsoꝝ expedit nā: ⁊ pueniēdo ad os moueť i risuꝫ aptū. Qđ ōndiť silitudie. Cū. n. qs recitat violenter aliq̄ magno motu ⁊ subito pmutata: magis eniꝫ tūc risibile: q̄ si recitarenť opposita: sic accidit i fabulis: pp qđ hoīes silitudine q̄dā mori motuū illoꝝ pmutantur i risuꝫ: alr beniuolētia. i. cōplacentia qua spūs moueť motu pdicto. ℂ Dubitať: qꝛ cū videm⁹ pueꝝ pncipaliter mox añ nos cadētē: aut quēlibet aliū ex sublimi ruētē nō tūc ꝯcitamur in risuꝫ: veꝝ poti⁹ ad oppo^m: sic iterioꝝ 4° dī de illo: cui⁹ rō erat corrupta: salua tñ phātasia ꝓiciēte opatorē lane ab alto p fenestrā prius a ludētib⁹ foris sectis manib⁹ ⁊ cachinnātib⁹ ⁊ suadētib⁹ ne ꝓiceret illū: disrumpēsqꝫ suscipiētib⁹ risus mox stetit. ℂ Dōm q hñ mobilia dupl'r pñt se hēre: aut. n. sūt debilis ipfecte ṽtutis sic pueruli: vel fortia pfecta: siqdē pus: tūc nō ridem⁹: eo q estimamus talia pp eoꝝ ibecillitatē vehemēter noceri: pp qđ cōdolem⁹ mēte ipsisqꝫ cōpatimur: nā. n. nr̄a est ipsis cōis: ⁊ maxīe cū eo q sūt eiusdē spēi legis ⁊ cognitionis: vt visuꝫ est 6° 7°. Si aūt illa sint fortia pfecta: id pōt dupl'r euenire: aut estimamus ipsa vehemēter ledi ⁊ ꝯstringi: puta cuꝫ quis ruerit ex turri: aut mox gladio pforať: tūcqꝫ risuꝫ pp cām pfactā cōtinemus: nisi prius extiterint nobis odiosa: vel hec minime aut parū estimamus ledi: ſꝫ solū q̄dā apparens icogitata videť in eis eē debilitas ⁊ electionis depressio: ⁊ tūc risuꝫ ꝯtinere possumus minime inuēdo risu tales debiles ⁊ despiciēdos: nos aūt fortes ⁊ preferēdos: ⁊ maxime cū hō reputāt se fortes ⁊ preuisissimos.

Dubium.

Solu.

ℂ Incipit vigesimanona particula de naturalibus que circa iustitiam ⁊ iniustitiam.

ℂ Problema. I. Antiqua.

Propter quid maiori existente iniustitia siquis ledit in maius bonuꝫ: honore existente maiori bono: pecuniaruꝫ iniustitia magis videtur: ⁊ iniusta magis esse videť circa pecunias? Aut qꝛ appetit pecunias magis honore: ⁊ oībus est valde cōe: honor autem paucoruꝫ: ⁊ raro accidit vsus ipsius.

¶ Quã ob cãm cũ maior iniuria sit offensa que maius in bonũ accepta est: bonorq3 mai⁹ sit bonũ: maior iniuria pecunie estimet: q̃3 bonorũ: ꝛ hoīes iniusti poti⁹ in re pecuniaria eē videantur: An q2 multitudini pecunie bonori antepo nuntur: omnibusq3 cõces maxime habentur: bonor aũt paucis raroq3 vsu contingit.

Determinatis pblematib⁹ q circa appetitũ sensitiuũ ꝯsistũt. nũc magis ea que circa rõnalē vt iustitiā. p̊. Est. n. ꝯstãs ꝛ ppetua volũtas ius suũ vnicuiq3 tribuēs: volũtas vͦo in rõne ꝓpe ꝯstat. Scḋo circa pudētiā Itellm ꝛ sapiētiā sequēti ptī. Uidet aũt iu-
Iustitia 2ᵉ stitia duplex. vna qdē nãlis q̃si. altera vͦo positiua: qḋ indicat Seneca de vbor copia ita. Iustitia est nãe tacita ꝯuētio in adiutoriũ multor iuēta: ꝛ est diuia lex ꝛ vinculũ so-
Cap. 4. cietatis hũane 5ͦ ethi. q̧ iustitia põt duplr accipi p3 vel in cõi: put oēm fere ꝯtinet vtutē. Uñ ibidē iustitia finis est oīs vtutis: ꝛ pfecta maxie vt⁹: qm pfecte vtutis vsus est: pfecta qdē q2 hñs ipsa3 nõ solũ ad semetipsu3 vtit ea: s3 ēt ad alter. Et pp h̃ pclarissima vtutu3 vi eē iustitia: ꝛ neq3 hesper⁹ neq3 lucifer ita admirat. Est ꝛ alia ꝓpa seu s3 ptez: q̃ est vt⁹ pp quã q̃ sua singuli hñt vt lex pcipit. rhetori. p̊. que sigdē positiua di: ꝛ hec duplex. vna qdē di distributius q̃ attēdit l ptitiōe honoris pecũie vel taliũ s3 q̧ meruit vnusqsq3. altera cõmutatiua. cõmutationis sũt aliqd volũtariũ: vtputa vēditio emptio mutatio. aliud inuolũtariũ ꝛ isti⁹ adhuc qḋdã occultũ vt furtũ mechia veneficiu3 ac falsu3 testimoniũ. ꝛ alter violētũ vel mãifestũ vt vberatio vinculũ mors rapine ꝛc̃. De bonis aũt laudabilib⁹ di q̧ iustitia est vt⁹ aie distributiua ei⁹ qḋ s3 dignitatē. Iniustitia vͦo malitia aie s̃m quã pl'es cupidi sunt lucri turpis.
Iustitia ꝛ iniustitia quid. Querit igit cũ rõne motiua. d. Quare cũ maior sit iniustitia s3 vitatē qñ aliqs peccat ꝯ maius bonũ ꝛ pfectius: honorq3 sit mai⁹ bonũ ꝛ pfecti⁹ q̃3 pecunia: ple. n. admiculat felicitati ꝛ affinis huic existit q̃3 pecunia vt p3 ethi. p̊. vñ min⁹ detestant ponētes felicitatē in honore q̃3 i pecũia: cũ inq̃3 ita sit: iustitia facta circa pecuniã ꝛ fraus reputat grauior q̃3 facta circa honores: hoīb⁹. n. ꝛ maxie cõib⁹ vi iniustitiã ampli⁹ cõmitti l pecuniã q̃3 i honorē. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit. d. cã3 eē: q2 cõiter mag appetit pecunia q̃3 honor: qḋ vl'r oīb⁹ lest: cũ sit bonũ plus sensibile ac cõe plm: ita vt s̃m illud ethi. honestus seu scũs ipa3 poptat possidere: s3 honor a paucioib⁹ appetit illor respcũ: ꝛ rari⁹ vsus ipsius ꝯcidit: pecuniã aũt frequētissime: imo hodie ꝯtinue fere. Sic igit pualet in his opio vulgariũ ea q̃ pudētum. ¶ Dōm igit ad rõnē Arist. iductã q̧ s̃m vitatē q peccat in maxie bonũ ꝛ pfecti⁹ vt in honorē: simpl'r amplius peccat: s̃m qd vͦo vt quãtũ ad hoies qui vtpl'm sunt hutales ꝛ equiuoci: maius reputat peccatũ in pecunia.

¶ Problema. II. Antiqua.

Ropter qd depositionez difficili⁹ est priuare q̃3 mutuũ: Aut q2 turpe iniustu3 facere amico: q qdē igr priuat depositionē amico iniustũ facit. Nemo eni deponit nõ ꝯfidēs: vbi ãt mutuũ nõ amicũ. nõ. n. mutuat si fuerit amicus: s3 dat: Aut q2 maior iniustificatio: ad dãnũ. n. ꝛ fidē trãsit: p quã q̃uis ꝛ neutrũ: o3 abstinere iniustũ facere. Amplius nõ eq̃lib⁹ auxiliari prauũ: hic qdē dedit vt amico: hic aũt priuauit vt inimicũ: mutuãs aũt nõ vt amic⁹ dedit. Ampli⁹ bor qdē datio custodie ꝛ traditiõis gr̃a: bor aũt ꝛ vtilitatis. Min⁹ aũt idignamur depõnētes si lucrũ venantur vt piscatores escas. manifestũ. n. piculũ adhuc depõnũt qdē in multũ ꝯsiliãtes ꝛ nõ ꝯtigētes: mutuãt aũt abũdãtes. Duri⁹ est isortunato q̃3 bene fortunato iniustu3 facere. Nona.

¶ Cur depositũ denegare iniquus sit q̃3 mutuũ: An q2 amico iniuriã facē turpe ē. Depositũ igit q negat amico iniuriã fac: nullus. n. qc̃3 depõnit nisi credēs ꝯfidēsq3. At is cui debet amicus nõ ē: nõ. n. mutuat: s3 dat q amic⁹ est: An q2 maior iniuria cõmittit. Preter dãnũ. n. fides negligit: cui⁹ gr̃a q̃uis nil aliud cogat: abstinēdũ ab iniuria ē. Ad hec nõ par pari reddere vitio dat. hic igit rē suã credidit tanq̃3 amico: ille denegat tãq̃3 inimico. At q mutuauit nõ ddit vt amico. Itēq3 deposuit custodiēdi reddēdiq3 gr̃a ddit. q mutuauit fruct⁹ ēt sui gr̃a dedit: min⁹ ãt egre ferim⁹ iacturã si q̃stu3 emolumētũq3 nobis petinimus: vt piscatores factã iactura3 rhetiũ equo aĩo ferũt: periculũ eni3 exploratũ sibi habebãt. Addo ēt q̧ qui suũ depõnũt hoiuni vitãtes pfidiam. fortunaq3 laborantes aduersa plerũq3 id faciũt. Qui vͦo mutuãt pecunijs abundant fortunateq3 degunt. Iniqus aũt est iniuria3 honini isortunato q̃3 fortunato intulisse

Quare difficili⁹ minusq3 tolerabile ē: qñ aliqs puat seu expoliat pecũia vel aliquo alio pp amicũ suũ deposita: negãdo eã vel fugiēdo cũ ipa: q̃3 si puet mutuo illi ꝯcesso sub spe restõnis. ¶ Deide [Aut q2.] Soluit multipl'r. d. p̊ cãm eē: q2 turpe ꝛ vitupabile extat valde q̧ aliqs cõmittat iniustitiã amico suo: s3 id agit q puat cũ depõne. Qr aũt peccet in ver amicũ mõstrat ēt: q2 si nõ fuisset suus ver⁹ amic⁹: nõ deposuisset apḋ ipm: nõ. n. fidisset de eo. Nemo. n. deponit nõ ꝯfidēs nisi forte necītat⁹ sũme: s3 cũ puat mutuo ipm: nõ delinqt adeo turpiter ꝛ iniuste: nõ. n. defraudat amicũ. Cui⁹ rõ ē: q2 mutuãs nõ est amic⁹: q2 si fuisset amic⁹ iã nõ mutuaret imo dõaret libere: vt ita dicat: defraudare qdē turpi⁹ est amicũ q̃3 nõ amicũ: s3 depõnēs ē amic⁹: ñ ãt mutuãs. q̃re ꝛc̃. ¶ Nõn⁹ sic di 8ͦ ethi. Cap. 5.
ꝛ 4ͦ q̃driptiti: q̧ 3ᵉ est amicitia: q̃dã qdē pp vtile vt mercãtiũ ꝛ vl'r ꝯiuētiũ ad iuicē. ac alia pp delectabile: sic iuuenũ aditicē voluptuãtiũ. ꝛ 3ͦ pp honestũ seu vtutē sic sapiētũ ꝛ phor. Quar sigdē poꝛea nõ sũt vere: s3 accñtales magis: puta pp pticipare: nã eo remoto stati viculũ dissoluit amicitie: s3 amicitia 3ͦ extat vͦa. Uñ ibidē Aris. lqt bonos p seipsos eē amicos s3 q̧ boni sũt: isti qdē simpl'r sũt amici: s3 illi s3 accñs: ꝛ de h̃ vificat amico q̧ nõ mutuat s3 tribuit: amicitia. n. talis ē idē velle idēq3 nolle. Tullius de amicitia Aris. vterq3 amicor amat ꝛ qḋ ipsi bonũ ꝛ eq̃le retribuit volũtati ꝛ spei: eo q̧ amicitia tal' di q̃dã eq̃litas existiũ bonor. Propterea Señ. moral. amic⁹ ē alter ego. ¶ Deide [Aut q2.] Assignat aliã cã3. d. id eē: q2 iniustificatio ꝛ trãsgressio est maior q̃ priuat depõnē q̃3 illa q̃ priuat mutuũ. dupl'r. n. cõmittit iniustitia: tum q2 dãnificat amicũ turpiter: tum ēt q2 frãgit illi fidē: q̃uis neutrũ sit pagēdum istor: cũ vtrũq3 sit turpe puare siue depositionē aut

Amicitia triplex

mutuū: q̄re opꝫ a talib⁹ abstinere ne aliq̄s vitupeꝛ: τ maxime cū priuat depōnē. ℭ Deide[Ampli⁹.] Assignat aliā cāꝫ d. φ qn̄ aliq̄ sūt eq̄les τ veri amici si tpe necītatis nō fiat coauxiliū de ꝑprio ēt prauū est valde: itaqꝫ deterius imo pessimū qn̄ q̄s cū eo φ nō auxiliaꝛ suo amico: priuat ēt ipꝫ eo qd̄ ei⁹ ꝑpriū erat: τ merito q꞉ hic depōnē facit ꝯfidens de illo apud quē deposuit tanq̄ꝫ de seipso: ſꝫ talis priuat illū ꝯponētē ac si foret illi⁹ inimic⁹. Et addit vlteri⁹ φ cū priuaꝛ q̄s mutuo nō tātū peccaꝛ: cū mutuās: vt ostēsū est: nō tāq̄ꝫ amic⁹ mutuauit ſꝫ vt ali⁹ poti⁹: peccat igꝛ duplr: τ q꞉ nō tm̄ subuēit de suo imo priuat ipꝫ ꝑpo. ℭ Deide[Ampli⁹.] Assignat 3ᵃ cāꝫ. d. φ istoꝝ exhibitio q̄ tradūt aliq̄s vt deponētis τ mutuātis: datio quā facit deponēs: est grā custodie τ traditionis simplr: vt fiat ei⁹ ꝯseruatio absqꝫ reclamatiōe aliq̄: ſꝫ alteri⁹ istoꝝ datio nō ē custodie τ saluatiōis ſꝫ vtilitatis. est. n. mutuās vsurari⁹ cā lucri: cū inq̄ꝫ ita sit deducit deiceps φ min⁹ dedignamur τ pro ꝑuo reputam⁹: si reponam⁹ depōnē sub aliq̄ spe vt adeptiōis amicitie nō lucri: vt simplr mutuātes: q̄ꝫ si nihil sꝑabam⁹: nā tūc ꝯsolamur nosipsos dicētes: faciebam⁹ vt hiem⁹ eos pro amicis τ seruitorib⁹ si oporteret q̄nqꝫ. Qd̄ declaꝛ q̄daꝫ silr̄. d. sic piscatores cū sꝑantes escis cape pisces minime capiūt. Un̄ etiā pisces comedūt eas: τ iō duplici priuanꝛ ītētione τ pisciū τ escaꝝ. Et iō cū mutuātes priuanꝛ mutuo: q̄nqꝫ respectu illoꝝ duoꝝ mutuātes minime hn̄t ꝯtristari. Sic igꝛ magis ꝯtristari hꝫ q̄ simplr sine aliq̄ reclamationis spe deponit ꝯūr min⁹ aliq̄d inde sperās: minime v̄o q̄ cā lucrādi apte mutuauit. ℭ Deide[Malus. n.] Adbuc assignat aliā cāꝫ d. φ q̄uis adbuc sit cognitū sepe mīfestū ꝑiculū in deponēdo: φ ostēdiꝛ multa ꝯsiliatiōe exq̄sitoꝝ. deponūt. n. apō illos necessitati: cū sint īpotētes apud se ꝯseruare: timētes amicteꝛ illud modicū qd̄ hn̄t: a q̄b⁹ estimāt depositū se habituros: τ nō circa q̄scūqꝫ indifferēter: ſꝫ illi q̄ mutuāt nō faciūt id tāq̄ꝫ angariati īpotētia ne ꝑdāt: ſꝫ q꞉ sūt supabundātes: ita φ mutuare pnt̄ sufficiēter: τ tn̄ adhuc abūdare. Sic igiꝛ hi sūt vt eufortunati: paupes v̄o īfortunati: ſꝫ intolerabili⁹ ē iniusticiā faceꝛ īfortunato q̄ꝫ hn̄ fortunato: priuat eni ipꝫ subripiēs nō solū depōne veꝝ ēt vita: cū careat demū alimēto: mutuātē v̄o cū abūdet minime ledit.

ℭ Problema. III. Antiqua.

PRopter quid in curijs generibus magis q̄ꝫ testamentis numeranꝛ: Aut q꞉ genus quidē non est mentiri; sed oēs enuntiare. Testamēta aūt multa falsa vtiqꝫ extradicta sunt existentes. Noua.

ℭ Quamobreꝫ in foris nōnullis familie potius q̄ꝫ testamenti ratione sententiaꝫ fieri solituꝫ sit: An propterea φ de familia emētiri nō licet: sed vera fateri necesse est. Testamēta autem multa iam falsa esse redargui potuerunt.

Quare in curijs siue in locis in q̄b⁹ reddiꝛ ius magis numerāt hoīes cū testātiū scribūt vltias volūtates: plres. n. testes inducūt nūero vt saltē. 7⁹. apud leges q̄ꝫ in gn̄ib⁹ aliaꝝ volūtatū τ cōuētionū: in eis. n. sufficiūt duo aut tres vt in ꝑcurationib⁹: aut. 5. vt in emptiōib⁹. Sꝫ q꞉ lra fortassis videreꝛ alicui violētari transpōne: q̄re legaꝛ in ordine suo. Quare in gn̄ib⁹ vt expositū ē: ꝑus vel gn̄ib⁹ icurijs. i. nō curatis: nō. n. curaꝛ de multitudine testiū a tabellionib⁹ vel ꝯstimētē: magis nūerāt. i. ꝯfesse subīferēdo mox cū duos aut tres testes noīauerūt suis noīb⁹ τ cognominib⁹ gn̄alitatis notā subīnferēdo τ alij. Sꝫ in testiis numerāt dinūi⁹ ꝑticulr τ distincte anteq̄ꝫ iferāt ꝑtactā notā.

ℭ Deinde[Aut q꞉.] Soluit. d. cām eē: q꞉ circa aliud gen⁹ instroꝝ in pactis hoīuꝫ τ ꝯuētionib⁹ in curijs ciuilib⁹ sicut vēditionib⁹ locationib⁹ τ hꝫ que sūt facta iter ꝑmanētes: neqꝫ sicut adeo nō testōꝝ negocia ardua nō minus ꝯtingit mētiri hoīes τc. τ veritatē occultare: imo testes vno testanꝛ ore oēs similr veritatē: φ h̄ sic euenit in testamētis: nā ea vt ad multū sunt falsa τ cōposita: tum q꞉ ꝯstruentes ipsa facti sunt extra facta τ ea que ingruūꝛ de eis: sūt eniꝫ mortui ita vt nequeāt manu tenere φ testati sūt: τ iō praui cogitāt ea īfringere: tum etiā q꞉ sunt de reb⁹ arduis vel de nō relinquēdis cōtingentib⁹ q̄buscūqꝫ veꝝ determinatis vt propinquioribus τ legitimioribus.

ℭ Problema. IIII. Antiqua.

PRopter qd̄ inopia apud vtiles hoīuꝫ magis est q̄ꝫ apud prauos: Aut q꞉ ab oībus oditur τ expelliꝛ: ad cōueniētes fugit cogitās maxime ab his salutem adipisci τ ꝑmanere. Si aūt ad prauos peruenerit: nō vtiqꝫ ꝑmanere in eadē potētia ipsos: sed aut furari: aut exterminari: q̄bus factis nō amplius eē ipsaꝫ apud eos: Aut q꞉ studiosos optinatur hoīuꝫ optime ipsa vti: τ minime iniuriaꝫ pati ab ipsis. Queadmodū igꝛ depositionē pecuniaruꝫ penes bonos ponimus: τ ita ipsa a seipsa ordinaꝛ: Aut q꞉ femina existens pauperioꝛ est: quare bonis īdiget. Aut q꞉ ipa malū existēs ad malū vtiqꝫ nō veniet. Si. n. maluꝫ eligat: oīno vtiqꝫ difficulter sanabile erit. Noua.

ℭ Cur paupertas apud hoīes bonos poti⁹ eē q̄ꝫ apud prauos soleat: An q꞉ oībus odio habetur atqꝫ expelliꝛ. ad probos perfugit. rata maxime apud eos salutē permanēdiqꝫ locū se posse asseq̄: econtra si ad prauos venerit nunq̄ꝫ eos fortuna ista fore cōtentos: sed vel furta vel latrocinia adituros: q̄bus reb⁹ futurū vt ipsa amplius apud illos manere nequeat: An q꞉ hoīes: ꝑbos optime se visuros existimat: nec sibi petulantur cōtumeliose quippiā facturos. Itaqꝫ vt nos pecuniarum deposita tute hominibus bonis credimus: sic etiaꝫ hec sibi dispensat τ statuit: An libenter se ad viros optimos confert: quia femina est: inopsqꝫ: proinde τ virium τ consilij: vt eiusmodi hominibus cōmendatam se esse magnopere velit atqꝫ desideret: An quia mala est: nunq̄ꝫ se malis iungere velit. Nā si ita maluerit oīno malū irremediabile ipsa redderetur.

Quare inopia magis appetit eē τ habitare apud bonos viros τ vtiles q̄ꝫ apud prauos τ inutiles.

ℭ Notādūꝫ Arist. h̄ loq̄ more poetaꝝ magis theologicas virtutes τ vitia attribuētiū q̄busdā deoꝝ: paladi sciam veneri luxuriam discordie inuidiā paupertatem τ defectuꝫ inopie. ℭ Deinde[Aut quia.] Soluit suspiciose siue poetice. q. d. primā causarum esse: q꞉ inopia habeꝛ odio ab hominib⁹ cū dicat priuationē oīum etiā bonoꝝ fortune: non aūt paupertas verum eoꝝ paucitatem: τ ideo expellitur a cunctis expulsa: τ in fugā posita cogitans ratiocinatur in- Uitia τ virtutes q̄b⁹ dijs tribuuntur.

tra seipsam ad quos posset fugere: q ipsaȝ minus moleste sufferrēt: ⁊ ita cupiēs maxie salutē ⁊ qetē adipisci pueniɾ ad ꝯuenientes ⁊ pmittētes eā ꝯuiuere secū: q̄les sunt boni vt secū habitet. scit.n.bñ q si adheserit prauis: q nō pōt saluari neq̄ pmanere in sua poª apud ipsos ea sibi ꝯsueta vel ipsi praui nō pmanebūt in eadē poª ⁊ dispone pori: si ad eos pueniat in qua erāt ante ipsius aduētū: s; efficiunt̄ fures aūt exterminatores seu pdones: qb⁹ factis ⁊ idicatis nō poterit apud illos vllaten⁹ hitare. ❡ Deide[Aut q2.] Assignat aliā cām. d. pro tāto vadit ad studiosos ⁊ vtiles: q2 estimat q ipsi optie vtent̄ ea ⁊ tractabūt ipsam cū sint boni. Qō declarat: q2 s; q depositio pecunie apud bonos ⁊ legales fit vt dcm̄ est: sic ⁊ ea ꝯsiderās i seipsa deliberat tādem disponit ⁊ ordinat vt habitet cū hꝫ tanq̄ cū bonis hospitib⁹. ❡ Deide[Aut q2.] Assignat aliaȝ cām. d. q2 inopia est femina debilis ⁊ paupcula: vt est nā ⁊ cōditio femelle respectu mas. eget bonis qb⁹ possit sustētari. quare apud eos nō prauos decreuit hitare. ❡ Deinde[Aut q2.] Assignat aliā cām. d. q2 cū ea sit qddā malū ⁊ defectus: nō puenit ad ipm vt cū eo hitet: q2 si malū eligere vellet secū morari: cū ipsa sit qd malū: tūc malū malo additū reddit̄ totalr difficulter curabile: imo magis īpossibilis curationis: ⁊ ita subm suū. i. bonos corrūpet: quo si qdeȝ corrupto perimet̄ ⁊ ipsa: quare apud studiosos appetit eē: ⁊ nō imerito cū inde resultet tēperamentū quoddā q̄si ex ꝯrijs cōpositū. Adhuc pōt alia cā dari: q2 dictū est q īopia est qddam malū: ipm aūt est defect⁹ ⁊ puatio qdā. nō eniȝ hꝫ eē in seipso: vez est qdā obliquitas boni: destruit.n. seipsum: q si integrū sit īportabile fit. ethi. 4. Propterea si inopia debeat pmanere opꝫ ipsam apud bonos habitare.

Inopia quid. — Cap. p.

❡ Problema. V. Antiqua.

Propter qd nō similiter iniustitie maiores circa pecunias ⁊ alia: vt paruuȝ dicens nō vtiq̄ ⁊ ieffabile dicet: s; qui vnū pdit ⁊ ciuitates: sicut obolū priuans ⁊ talētū. Aut q2 a maiori iniustificatione qdā maiora sunt pp ipotentiā. Noua.

❡ Cur nō queadmodū amplificantur iniurie in pecunijs ita ceteris ēt in reb⁹ valeāt augeri. Vbi cā: q leue aliquid dixerit: nō ppterea reȝ quoq̄ reticendā aperiet: neq̄ q vnū pdiderit: vel totā rēpublicā pdere ppterea velit: sicut qui obolū abstulerit etiam talentum auferret. An q2 sunt que parcius quidē per impotētiaȝ sed voluntate amplius inique committantur.

❡ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid paruam depositionem turpe est priuare q̄ multum mutuatum. Aut quia depositionem priuās opinantem ipsum esse bonū fallit: aut q2 qui hoc ⁊ illud faceret. Noua.

❡ Cur depositū ēt paruuȝ denegare turpius est q̄ debitū magnū. An q depositū negat hoiem fraudat: a quo bonus ipse existimatus est. An q̄m qui hoc facit: illud etiā facere velit.

Tangit adhuc aliqualr 2m pblema. d. q̄re modicaȝ depōnē turpi⁹ ac ēt iniustius ē puare q̄ mutuū q̄tūcūq̄ magnū. ❡ Nōn^m q simplr id supius ppo nebat̄: h aūt cū determinatiōe cōparādo puā depositionē ēt ad mutuū idifferēter. ❡ Deide[Aut q2.] Soluit. d. p id esse q2 ille q puat depositionē: opinat̄ fore eā magnuȝ bonū pciosuȝ: s; fallit̄ plerūq̄: qm̄ res nō erit hꝫ: qō pōt accidere: cū deponēs deponit occultatū in cista vel sub sigillo: suscipiēs aūt fingēs ēt nō curare qd sit. Si igit̄ apud queȝ deponit̄ attēdat puare depositū: ⁊ ignorāte ēt valorē ipsi⁹ ita vt cistaȝ appeziat vel subleuet sigilluȝ cū possit decipi circa id: pꝫ q praue opat̄ maxime ⁊ iniuste: cū ēt nō retrahat̄ ab ignorātia deponis cū alijs tactis in 2º. ❡ Deinde [Aut.] Assignat aliā cām. d. iterꝫ illud ꝯtingere: q2 ille q facit hꝫ puationeȝ rei pue ⁊ ignote circa quā pōt falli vt tactū est: ⁊ tñ nō cessat a puatiōe ipsius: signū est q libētius puaret si depōnē sciret certe eē pciosiorē. Et tūc cōcludit̄ q sit prauus: oēs.n. praui s; appetitū dicunt̄ topi. 4. Unde cōiter dī nō potuit mihi facere peius siqdeȝ potuisset libētius pegisset ⁊ merito: q2 modica fuit cā motiua. Cap. 2.

❡ Problema. VII. Antiqua.

Propter qd hō participās disciplinaȝ est iniustissimū oiuȝ aialiuȝ. Aut plurima mēte pcōicat. Maxime igit̄ delectationes ⁊ felicitatem assequit̄: hec aūt absq̄ iniustitia nō sunt. Noua.

❡ Cur homo qui adeo eruditione preditus est: animantium omnium iniustissimus sit. An q2 ingenio cogitationeq̄ plurimum valet. Voluptates igit̄ ⁊ felicitatē rimat̄ maxime atq̄ ppensat: que nisi cū iniuria nemo assequi pōt.

Quare hō est aial iniustissimū īter cetera aialia. non eniȝ vī cū disciplina pcipiet ⁊ itellectu qhus dꝫ ab iniustitia prohiberi. ❡ Nōn^m q iustitia ⁊ iniustitia pprie aialib⁹ inest hñtib⁹ rōnē. est.n. vt dictū est i pre rōnali sita. Qr aūt videat̄ in alijs aialib⁹ idicari ab Arist. s; silitudineȝ existit: sic̄.n. qm̄ qlibet hꝫ qō dꝫ hēe dī iustitia: eꝫ vō iniustitia: ita silr in alijs euenit aialib⁹: q qm̄ sūt cōicatiua adinuicē: ita q vnū patit̄ hēe portionē sui alimēti sm q dꝫ: pōt dici iustitia: oppositū vō iniustitia. Quo etiā modo hystoriaꝝ 7º dī qdā aialia verecūda vt anser: cū tñ dictū sit 4º topi. ⁊ 3º de aia. verecūdiā eē in rōne. Pōt ēt dici in alijs aialib⁹ fore iustitiā nālez pꝫactā ceu cū hñt de quātitatib⁹ ⁊ qualitatib⁹ elemētoꝝ sm q merent̄ ad coꝝ actus exercēdos dicunt̄ esse talia ad iustitiā penes Hal. ⁊ Holib. mā Aui. cōplonē iustitie solū in specie ponit humana. ❡ Deinde[Aut q2.] Soluit. d. cām eē: q2 homo cōicat mēte qua ptractat plurima: q̄ est vis aggregata ex phantasia cogitatiōe ⁊ memoria: vt apparet 4º terapē. ⁊ psertim cū vixerit sm passiones sensitiuas ⁊ brutales appetit⁹ desiderat ⁊ studet assequi illecebras delectatiōes ⁊ felicitatē. Talia vō asseq nō pōt ⁊ cōprehēdere sine iniustitia: cū in his recta rō ⁊ volūtas cōstās corrūpant̄. Et hꝫ siqdē tactū est aliqd 5º 10º. ❡ Nosce q felicitas ē triplex: qdā est vā q̄ extat in nobili opatione: pura itellectiua respectu nobilis obiecti vt itelligibilis: que est vere hois ppria: sm quā est qd diuinū. de quo ethi. 10º. Est ⁊ alia politica ⁊ ciuilis. 3ª vō opinata existit differēs sm q differētes sūt hominū appetitus. Quidā eni posuerūt eā in coitu: alij in gula: nōnulli in diuitijs: qdā in honore ⁊c. de his ethi. p. itendit aūt Arist. p felicitatē eam que vana est ⁊ estimata quā appetūt deuiātes a rōnis tramite. ❡ Notādū ēt q politicoꝝ pmo. cām hꝫ pblematis taliter tangit. Sicut pfectissimum ⁊ optimū aialiuȝ est homo viuens supple sm legē ⁊ iustitiam: ita separatū a lege ⁊ iustitia est pessimū oium:

Iustitia ⁊ iniustitia qb⁹ insit. — Cap. 10. T. c. 40. — Felicitas triplex. — Cap. 7. — Cap. 4.

feuissima enim est iniustitia habens arma. Cuz igitur fuerit sine virtute τ iustitia sceleratissimum τ sylvestrissimũ est et animalium: τ ad voracitatem pessimum: sed iustitia reddit ciuile τ sociabile: sic itaqꝫ lꝫ homo sit participans disciplina τ itellectu: qꝛ tñ nõ vtitur his sepe sed oppositis magis ceteris reddit aialiũ iniustissimum.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Ropter qd diuitie vt frequẽter apud prauos q̃ꝫ apud studiosos? Aut quia cece existẽtes fm itellectũ nõ pñt iudicare neqꝫ eligere melius. Noua.

¶ Cur diuitie magna ex parte ab hominib⁹ prauis potius q̃ꝫ bonis habeantur? An quia fortuna ceca est: discernere sibi atqꝫ seligere qd melius non potest.

Quare diuitie τ vl'r bona fortune vt frequẽtius reperiuntur apud prauos holum q̃ꝫ apud studiosos: τ id vtcũqꝫ concidit opposite tamẽ cũ .4. Dicit autez vt frequentius qꝛ studiosi τ sapientes aliquãdo facti sunt diuites ne ipsi τ eorũ sapientia contẽnatur a vulgo sicut recitat de Thalete milesio primo politi. ostẽdente facile fore ditari philosophos si vellent: sed id nõ est in quo studẽt. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit .d. causaz esse: qꝛ diuitie cece sunt: lumine enim carent intellectus nõ potẽtes diiudicare virtuosum a vitioso: neqꝫ eligere quod melius aut deterius: τ idõ prauos plerũqꝫ non dignoscentes vt inopia cognoscit studiosos: vt dictum est .4. disponunt habitare cum eis quos equidem cecant cum sint cece ac mentẽ obnubilent non discernentes meliora propter quas non raro fiunt praue iuxta illud ethi. primo. multi propter diuitias periere. (Cap. 2.) Et vniuersaliter notandum q̃ quia questio potest multipliciter solui: per oppositũ tamen vt quarto ea aptando. Et hoc de problemate.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Ropter qd putat ẽẽ iustius finiẽtib⁹ q̃ꝫ viuẽtib⁹ supmanere? Aut qꝛ viuentes possunt sibiipsis sufficere: q finiũt autem nõ amplius. Noua.

¶ Cur iustius habitũ est hoib⁹ vita functis opẽ ferre q̃ꝫ viuis? Aut qꝛ viui sibiipsi presidio esse pñt illi defuncti nihil preterea possunt.

Quare iustius τ ratiõabilius reputatur q̃ aliqui supermaneant siue superabundent bonis: eis fini appropinquantibus vt decrepite etati τ morti: q̃ꝫ supermanere ac abundare ipsis viuentibus vt potentib⁹ vti operibus vite: vita enim dupliciter dicitur quibus acquirunt puta cũ sunt iuuenes. (Cap. 3.) Quare dicitur topi. 3°. in tristitiam magis eligendam fore in senectute q̃ꝫ in iuuentute: melius eniꝫ est vt partis post mortẽ eius gaudeant inimici: q̃ꝫ in vita egeat amicoꝝ subsidio. ¶ Deide [Aut quia.] Soluit .d. cãm esse: qꝛ viuentes vt expositum est possunt sibi sufficere: cum sint sani τ fortes acquirẽdo que sunt vite necessaria: τ ideo nõ est curandum neqꝫ multum iustuz vel iniustum reputandũ: si aliquo supermaneant aut nullo: sed qui sunt fini vel morti propinqui: nõ potẽtes ꝑpter infirmitatez aut seniuz necessaria vite acquirere: iustum reputatur τ rõnabile: si acquisiuerint prius τ superabundauerint: ita vt hoc tpe sibi sufficiãt: in quo nõ pñt acquirere. Quare senes τ infirmi ẽt ratione vtentes: vltra id qd expetit natura redduntur tenaces τ auari.

¶ Problema. X. Antiqua.

Ropter qd q cõiungit sano: non fit sanior: neqꝫ q forti: aut meliori in habitus nihil addit: iusto aũt τ tẽperato τ bono? Aut qꝛ hec qdem nõ imitabilia hec aũt imitabilia aie: bonus aũt aia: sanus autẽ corpore. Assuescit igitur gaudere recte τ tristari: q autẽ cõiungit sano nõ amplius. Nõ eniꝫ sanus est in gaudendo quibus τ non: nihil enim horum facit sanitatem. Noua.

¶ Quã ob cãm q morã cũ hoie sano traxerit: nihilo reddi itegriori corpe possit: neqꝫ q cũ robustiori aut pulchriori versat: q cõ q̃ꝫ i eiusmodi habit⁹ ꝑficiat: iusto aũt τ tẽperato τ bono q se deiunxerit: melior in his ipis bonis animi euadet? An qm̃ bona corpis aio imitari nõ possum⁹: bona ai possum⁹. Est aũt qsqꝫ bon⁹ ꝟtute ai: san⁹ ꝟtute corpis. Assuescit igit exẽplo melioris recte mõ letari mõ ꝯtristari. Qꝛ is assuescere neqt q cũ sano est: haud .n. q s q̃ꝫ san⁹ in eo est: vt letet qb⁹ reb⁹ letandũ: tristetur qbus tristandum sit. Nihil enim ex his sanitatẽ creare potest.

Quare siquis ĩfirmãdũ copulet sano aut debilis forti: vel deterior meliori: nõ ꝑꝑ h reddit vnusquisqꝫ talis: q̃lis ille cui hec sunt: puta sanus fortis τ bonus: qd ostendit .d. q̃ habitus acquirit infirmo debili vel prauo si coniungat tẽperato vel sano iusto siue forti τ bono. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit .d. cãm fore qꝛ q̃dã hoꝝ cũ sint opposita predictoꝝ habituũ vt ĩfirmitas debilitas siue timiditas τ malitia in quadã cõsistunt mutatione τ alteratione: nõ enim quiete possident sua subiecta: sꝫ semꝑ alterãt: vt tandẽ ipsa corrũpant: cũ ẽẽ eoꝝ sit valde a medio elõgatũ: qd est de ratione virtutis. Sed huiꝰ puta fortitudo aut iustitia bonitas τ sanitas sunt ꝑmanẽtis inalterabilia: τ quãtũ ad aiam τ quãtũ ad corpus: fm q̃ sunt habitus anime τ corporis. Et h declarat: nã bonitas ac etiaꝫ fortitudo aliqualr est habitus qete ꝑmanẽs in aia τ ipressus: sed sanitas est habitus corporis: habitus aũt nõ relinquit subm suũ vt aliud afficiat: se destruẽs. Et qꝛ bõitas τ hꝰ virtus aie ipsi est ipressa: ideoqꝫ operat actus sibi proprios cõgaudẽdo τ tristãdo recte τ alios actus bonitatis τ virtutis operãdo: τ nõ mãm extrinsecã alteraz afficiendo: τ sic cõiunctũ bono forti τ tẽperato ac hꝰ nõ redditur talis ꝑꝑ ꝑdicta. Et cõfirmat: qm̃ quis nõ efficit puta malus τ reddit bonus: τ timidus fortis ẽt in gescendo a prauis: vel ẽt rõnes studiosas audiẽdo: imo se opꝫ i illis exercere: qm̃ ex frequenti bene agere fimus boni: sicut ex frequẽti cytharizare cytharistẽ. 2° ethi. (Cap. 1.) Si enim solũ admonitiones audiret: τ cũ hoc etiã disceret nõ operãs: iam sciam moralẽ nãlez cõstitueret: qd negatũ est 2° ethi. (Cap. 2.) nõ eni eoꝝ negociũ est ꝯtẽplationis grã vt sciamus qd est virt⁹: sꝫ vt boni efficiamur. Eodẽ mõ lapsus q ꝯiungit sano nõ magis efficit san⁹ ꝯiungẽs se cũ gaudio: ẽt qbusdaꝫ sanis vel sanis τ gaudẽtib⁹: nihil .n. taliũ sanitatẽ inducit: dũmõ nõ exerceat ea q̃ ꝑcipiunt in medicina: vt alterãdo corp⁹: vel euacuãdo τ vl'r egritudinẽ vel cãm ei⁹ remouẽdo. ¶ Sꝫ (Dubium.) ꝯtrũ di q̃ si aliquis ꝯiungat meliori q̃ melior efficiat: qꝛ cũ scõ scũs eris τ cũ ꝑuerso ꝑuerteris. psalmista. ¶ Dõm (Solo.) q̃ nõ sufficit sicut dictum est ꝯiungi: sed diutius assistere

requiritur: vt dimisso habitu malitie ipsius oppositus inferatur. Eget igit᷑ tpe duplici penes Gal. 7° de inge. pmo qdem vt prauū deponat habitū: reliquo siqdem vt infoꝛmetur studioso ⁊ tertio ſm illum tandem opatione.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Ropter qd durius est mulierē interficere q̃ꝫ virum: quāuis melioꝛ sit mas muliere nāliter? Aut qꝛ imbecillius: quare minus iniustū facit. Adhuc nō est virile forte ēē apud multū minus. Noua.

¶ Cur mulierē interfecisse iniquius sit q̃ꝫ virū: q̃ꝫq̃ꝫ nature ratione mas femina prestātioꝛ est? An quia mulier imbecillioꝛ est minusq; proinde facere iniuriam potest. Item enim aduersus id quod longe īfirmius est nihil virile: imo stolidum atq; iniquissimum est.

Quare durius sceleratius ac iniustius mulierē est occidere q̃ꝫ virū. Subdens quasi nō videri qꝛ vir est mas ipse aut melioꝛ muliere nāliter ⁊ pfectioꝛ femella: ea vero vliter iperfectioꝛ est mare: ⁊ maxime in specie humana: imo nulla virtute ponit᷑ pticipare: nisi qꝛ pia. hystoriaꝝ 6°. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit. ⁊ assignat duplicem cāꝫ. d. ꝓ cā est: qꝛ mulier est qd imbecillius viro ⁊ impotētius: ꝓpter qꝺ minus pōt iniusta ⁊ praua facere: qb⁹ mortē debeat mereri: vir aūt opposita: quare nō adeo durū sceleratū siue iniustuꝫ est talē occidere. ¶ Deide [Adhuc.] Assignat aliaꝫ cām. d. id esse qꝛ cū vir vlr sit fortioꝛ: illa fortitudo nō reputabitur imo potius vilitas ⁊ despectio: cū valde fortis contraponit᷑ minus forti: debet enim hic picula terribilia peraggredi vt 3° ethi. cū aūt opponat᷑ mulieri occidens illaꝫ cōtrariū accidit: qꝺ hic ¶ Dubitatur. videtur enim durius fore virum occidere q̃ꝫ mulierē: qꝛ durius est occidere qꝺ est melius ⁊ pfectius opposito: cū minus mereatur mortē: sed vir qꝛ mas. melioꝛ est muliere. ⁊ in 8° de hysto. dicitur ꝙ ipsa est subdola magis ⁊ perceptioꝛ vel astutioꝛ: ⁊ in physionomia. femella est mare iniustioꝛ: sed ꝓpter hꝰ ⁊ maxime iniustitiā quis meretur mortē: nō igitur durius mulierē viro occidere. ¶ Dicendū durius esse mulierē interficere q̃ꝫ viruꝫ. cuius quidem ratio est: qꝛ illud minus leniter ⁊ sine patientia occiditur: qꝺ resistere potest ⁊ vehemēter insurgere in eū qui occidit: ⁊ hoc est vir ⁊ nō mulier: ꝓpter enim nō posse resistere: aut posse durius dicit᷑ vel minime: vnde vilipēduntur ledentes pueros decrepitos ⁊ imbecilles.

Cap. 9. ⁊ 10.

Dubium.

Solo.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Ropter qd fugienti in iudicio dextrā stationē dant? Aut qꝛ dirigere volūt: superāte igitur persequēte stationē fugienti dant: deinde sicut in multuꝫ fugiētes obseruāt. In dextra enim custodia fit si fugiens hꝫ stationē que est in dextra. Noua.

¶ Quam ob causam reo dexter apud iudicem locus datur? An vt ratio compensandi habeatur. Cum igitur reus faciat accusatoꝛem superioꝛem reo status conceditur melioꝛ: vt aduersario possit equare. Tum etiam reus magna ex parte cauere cōsueuit: qꝺ melius facere ita possit: si locum dextrum obtineat.

Quare siquis detineri debet in iudicio corā iudicante timēdo ne fugiat stare facit ipsuꝫ detinens in sibi dextra. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicēs id ēē: qꝛ iudicātes ⁊ q eis obediunt eligētes volunt dirigere reum fugiēteꝫ vt melius retineant ipsum. vt igitur persequens ⁊ cohibens illuꝫ melius superet constituit euꝫ in parte sibi dextra. deinde taliter cōstitutum obseruat diligentem sibi custodiam adhibendo tanq̃ꝫ alicui cupienti confugere omnino: cum autem fugiens fuerit directus a psequente ⁊ firmatus in dextra fugere nō poterit. ¶ Notandum ꝙ situatio fugiētis in dextra tripliciter operatur ne fugere valeat. vna quidem quia perfectius visus iacitur super ipsum. dexter enim oculus quo illuꝫ ītuetur circunspectioꝛ sinistro 7° 6°. Alter quia firmius pōt aliquis detineri dextra q̃ꝫ sinistra cū sit fortioꝛ. Tertio quoniā in dextra si fugeret melius pōt ipsum quis cōsequi cū motus sit in dextris ⁊ fulcimentū in sinistris. de causa motuum aīalium. si tamē vellet ipm iugulare locaret eum in sinistra.

Situatio in dextra qd operet

¶ Problema. XIII. Antiqua.

Ropter quid quādo ⁊ fugiēti ⁊ prosequenti videntur numeri equales fugiēs vincit? Aut qꝛ fugiēs in agone solum audiuit se ad que opꝫ ipsum desperare ⁊ testes dare ad male accusata haberi: aut quibus debet iuuari: non facile diuinare aliquē quibus oportet ipsuꝫ preparari: aut testes aut aliud signum: quia nō iniustum facit. Prosequenti autem est quomodo vult ⁊ anteq̃ꝫ vindictam reuocet probare causam: ⁊ iam vocatum fictum quia vult persuasibilem accusatorem ipsius: videns vtiq; ſm omnia hec minoratum legislatoꝛ fugientē adiecit fugienti: quando igitur iudices vtrinq; opinabimur. At vero ⁊ hoc vtiq; aliquis videbit: in timidis enim existentes multa derelinquunt: que oportet ipsos dicere: aut operari fugientes: aut semper in maioribus periculis vt in multuꝫ sunt: quare si derelinquunt que oportet ipsos: si quidē adequantur multis manifestum: quia si non derelinquerent: ⁊ vincerent vtiq;. Amplius vtiq; vnusquisq; nostruꝫ magis vtiq; eligat: ⁊ ab iniusto facientem non enumerare: vt non iniustum faciat: aut iniustum facientes connumerare sicut iniustum faciat. Ut siquis fugit seruitutem aut homicidium. hoꝝ enim vtroq; existentiū que accusat: ipsum magis vtiq; non enumerare eligimus: aut nō existētibus enumerare. Est enim quādo quis vtriusq; opinatur: minora peccata eligēdum: duruꝫ enim ⁊ qꝺ est serui sicut liberalis est cognoscere: multo autē durius q̄ aliquis liberi vt serui enumerabit. Amplius aūt si hic qdē in fortūa accusans: alter vero dubitās de quocūq;: nō cōfestim opinamur oportere assignare accusanti: ſꝫ distribuere possidētem quousq; iudicet᷑. Eodē aūt mō ⁊ in plurib⁹: quādo

equalis

equalis pluralitas dicentiū iniuste facere: ꝛ nō ꝯsitētiū. Queadmodū qñ ex principio hic qdē accusat: hic ꝟo negat: non opinamur oportere legis potētē apponere accusanti: sꝫ fugiētē principē esse: quousqꝫ supabūdātiā aliquā hēat iniustū faciēs. Silr āt ꝛ in iudicibus: qm̄ āt neqꝫ vnā supabūdātiā eq̄lis numeris sꝫ regionē dimisit legislator hīc. Ampli⁹ āt magnoꝝ peccatoꝝ magne ꝛ punitiones sūt: q̄re iniuste qdē numerad ꝛ miscēt: nō ē dirigi tpe accipiētes. Soluunt āt ꝑter ꝯueniēs siqdē ita reuerēter ꝙ nihil ampli⁹ qn̄qꝫ peccare: ꝙ vtiqꝫ ꝛ magnū peccantes iudices dimiserūt: talē hoīeꝫ soluētes a morte. Si āt aliqd posterius peccant ꝑ vtraqꝫ vtiqꝫ tpꝫ nō puniri dignaꝭ. Aut ampli⁹ iniustioris qdē ē hoīs hec iniuste facē: q̄ min⁹ ꝯueniēs ē iniuste accusari. Iniuste qdē.n. facē est ꝛ ꝑ iram ꝛ ꝑ ꝯcupiscētiā ꝛ ꝑ timorē ꝛ ꝑ alia multa fit: ꝛ nō solū ex ꝓuidētia: iniuste aūt accusare vt frequēter ex itētione ē: q̄re qm̄ eq̄les numeri facti sūt. Accusare āt iniuste accusantē: ꝛ fugiēti iniustū facē: prauo iudicato iniuste accusante: vincere legislator distribuit. Amplius āt ꝛ ipsi ita habemus ad famulos: quare qn̄ suspicamur aliquid ipsos peccare: nihil certū habemus. Sꝫ similr ipsos opinare opatos eē: nō ꝯfesti in punitionē venimus: ꝛ si nihil magis possumus ꝑscrutari: dimittimus ab hac cā. Ampli⁹ magis qdē iniustū facit: q ex itētione iniustū facit: ꝙ q nō ex itētione: accusans qdē vtiqꝫ semꝑ ex itētione icertū facit. Qui āt aliꝫ iniustū facit h qdē ꝑ necessitatē: h ꝟo ꝑ ignorātiā: alia ꝟo qūo ꝯtingit iniustū facē ipsi ꝯcidit. Qn̄ āt eq̄les fiūt numeri: ꝑsequēs qdē iudicatus est ex medijs ex itētione iniustū facē. Fugiēs āt reliqs rursus iniustū facē qdē: nō tn̄ ex intētione: q̄re qm̄ iniustū facere maius iudicatū est ꝑsequēs: fugiētē ꝯuenienter legislator iudicauit: maiora iniustificātē. Ampli⁹ āt semꝑ qdē iniustior est q nō putat latē cui iniusta facit: ꝛ tn̄ iniustū facit: ꝙ qui putās latere: verūtn̄ iniuste accusans non opinaꝭ latere hō quē accusat. Aliꝫ ꝟo aliqd iniustificātes: vt in multū putātes latere cui iniustū faciunt: conanꝭ iniustū facere: ideo iniustiores vtiqꝫ ꝛ iudicanꝭ ꝑsequentes ꝙ fugientes. Noua.

¶ Cur si suffragia pari numero accusatori ꝛ reo fuerint reū vincere sancitum est? An q2 agiꝭ cā: tūc p2imū ea audit reus ad que r̄ndere testesqꝫ adhibere dꝫ: aut aliqd facere aliud vnde sibi ꝑsidiū eruere possit: facile aūt nemini est diuinare: que sibi ꝓmollienda ꝓparandaqꝫ sint: vt testes aut aliquā fidē aliā: qua se inocentē ostēdere valeat. At ꝟo accusator ꝛ anteꝙ in iudiciuꝫ vocet rē disponere atqꝫ statuere pōt: prout sibi libitū est: ꝛ cū iam accersiuit: fictis vere qbusdam similibus agere. Quibus rebus cū legum auctor minui partes rei videret fauendū cēsuit ei: quotiēs snīe iudicuꝫ pares iter se fiāt. Quinetiā hoc in his maxime itelligere licet: quos metus terruerit. Multa eni ibi ꝑtermittunt: q̄ vel dictu vel factu sibi necessaria statuerūt. At qui reus ꝑiculo semꝑ fere vtiꝭ grauiori: vt amplius metuat. ꝙ si ea ꝑtermittere cogiꝭ: quibus possit suā augere defensionē: dubiū nullū est quin nisi ꝑtermitteret vincere aduersariuꝫ posset: qñ illis ꝑtermissis potuit tn̄ sui iuris ꝑsidio equiparare. Ad hec nostrū vnusquisqꝫ nocētē potius velit liberare: ꝙ inocentē ꝯdēnare: vt si de assertione libertatis aut homicidiꝫ agiꝭ: reū liberare potius velimus nocētē: ꝙ ꝯdēnare innocentē. Cū eni quis ambigit: errorē suscipere dꝫ leuiorē: nā ꝛ si iniquū etiā est liberꝝ asseruisse qui seruus est: lōge tn̄ iniquius seruū sanxisse: qui liber est. Itē queadmodū si. Q. inuehit crimē. L. litigat nō ꝓtinus rem criminātī restituendā censemus: sed possidenti tenendam vsquequo iudicatuꝫ sit: ita etiam de pluribus par esse putamus: cū.s. iudiciū asserentiū iniuriā ꝛ negātiuꝫ parē numeꝝ esse ꝯstat. Ut eni principio cū alter criminaꝭ: alter inficias it: legū auctorem nō criminanti faueret sed reū iubere dn̄m rei esse tantisper debere: dū accusator superet oportere existimamus. Itidē cū pari suffragioꝝ iudicaꝭ examine: reū suoꝝ cōpotem esse cēsemus: cū sentētijs paribus nihil exuperātie leguꝫ auctor accusatori reliquerit. Magnis itē delictis magna supplicia statuta sunt. Itaqꝫ si iudices iniusta snīa hoīeꝫ capite dānarint: post suū errorē emēdare nullā tpis facultatē nanciscenꝭ. Sed si minus itegre liberarint: si hoc ita caute tuteqꝫ fecerint: vt nihil ꝑterea delinquere ille vellet: qd q̄so errauerint iudices: ꝙ hoīem vsqꝫ eo emēdatū liberarint. Sed si post hac etiā delictū idem cōmiserit: morteꝫ vtriusqꝫ delicti eā mulctādum lex ꝑcipit. Iteꝫ hoīs est ꝓfecto iniquioris ea cōmittere: que crimini assignari inique min⁹ ꝯsentaneū est. Iniuria enim vel ꝑ iram ꝑ metū ꝑ libidineꝫ per multas alias huiusmodi causas aduehi pōt: nō tātūmodo ex ꝯsulto. Crimen āt ex ꝯsulto magna ex parte iniuste obijcitur: quāobrem cum sentētie accusatorem iniuste agere: pariter ꝛ reum deliquisse affirmēt: iprobusqꝫ

habitus sit qui iniuste accusat: victoriā lex iure
optimo reo ipartit. Itē nos etiā ipsi nostris cū
familiaribus ita agimus: vt cū eos deliquisse
aliquid suspicamur: ⁊ tñ nihil certi habemus:
sed pariter culpa vacare existimamus: non ꝑti-
nus ad plectēdū veniamus: atq₃ si nihilo rē am
plius pcessere possimus: culpa eos oino absol-
uimus. Itē grauiorē is facit iniuriā: q ex ꝯsulto
q̄₃ q nō ex ꝯsulto iniuriat. At q planus atq₃ ca-
lūnians semꝑ ex ꝯsulto lacessit: qui aūt iniuste
aliud fecit aut per necessitatē aut ꝑ imprudētiā:
aut ꝑut aliter sors tulerit delinquit: cūq₃ pares
sniē sint: accusator iā₃ ex ꝯsulto iniuriam facere
dimidio iudicat sniaꝝ: reum aūt facere qdē in-
iuriā₃ reliquo sniaꝝ dimidio asserit: sed facere
tñ ex ꝯsulto non ꝯstat: ergo cū grauiorē accu-
sator q̄₃ reus facere iniuriā₃ iudicet: merito le-
gum auctor eū vincere censuit: qui iniuriā fecit
leuiorē. Addo etiā q semꝑ iniustior est q se la-
tere nō putat: ⁊ tñ facit iniuriā₃: q̄₃ qui se latere
posse existimat. Atqui iniuste crimē cuiq̄₃ obij
cit: cū quidē ipsū₃ quē suis vexat calūnijs haud
vnq̄₃ latere se posse arbitrat. Ceteri q iniuriam
faciunt: latere sese pleriq₃ oēs cū existimant: in
quē iniuriam animaduerterunt: ergo iudicari
iniustiores accusatores debent q̄₃ rei.

Quare fugiēs siue reus ⁊ ꝓsequēs siue actor hñs nu-
meros testiū₃ ⁊ ꝓbationes vtriq₃ eq̄les: reus
obtinet in cā supra actorē: ita q non ꝯdēnat a iudice sine
sophista ſ₃ absoluit potius: ⁊ actor ꝯdēnat in expēsis reo.
Uel fortassis in eadē pena q̄ iponi debeat ei. Est aūt q̄siti
motiuū: q₂ vi alicui q postq̄₃ numerus testiū est eq̄lis: iu-
dex nō dēat absoluē fugiētes. ¶ Deide [Aut q₂.] Soluit
⁊ diuidit in vniuerso in .8. ꝑtes sicut .8. cās assignat: adhuc
ꝑ tāgit vnā. 2ᵒ eā dclarat. 2ᵒ ibi [At vo.] Di. id eē q₂ reus se
fore in agonē itellexerit terribili: quo fit cū ꝑterrita itā₃
vt de ipso se totalr desperet: cū oporteat testes ꝓducē qb⁹
reprobet ꝯ ipm pseudo ꝓbata: ꝑrimescit etiā₃: q₂ illa q̄ in
suū ꝑparat subsidiū: ei nō est facile ſ₃ magis ipoſē iudica
re: verū sint ꝓ eo vel sibi aduersa: siue sint testes aut aliud
signū qdcūq₃: vt q erat ifirmās: vel q₂ tūc nō erat in ter-
ra: qb⁹ itēdit ꝓbare se nullū cōmisisse iniustū. Sed actor
nō est in tali agone: imo est vt sibi placet cū aduersarium
tradiderit iudicādū: nō āt reus: cū ipm o₃ reuocare vindi
ctā ⁊ vltionē quā itēdit actor de ipso sumere: qd faciet re-
probādo cā₃ sibi falsā₃ ipositā: ⁊ qd est qd fictū ⁊ vanum
qd ei obijcit. o₃. n. eū fa[cer]ē: vt ꝑsuadeat actori ꝯ ipm ꝑ ꝓ-
bationes legitimas: vt sue ostēdant nihil valē. Pōt ⁊ alr
exponi nō min⁹ ꝯsonū sētēci: vt dicat q reus se hic vult
ad actorē sicut ipsi placet: exhibēdo ei oē₃ reuerētiā: ⁊ pe-
nā quā acqrit sibi iferre oēm sustinē: cū approbare ⁊ lau-
dare cām illi⁹ tanq̄₃ iustā: si foret vt di: ⁊ iponit ei q illud
qd deī fuit reū cōmisisse ꝯ actorē nō fuit ſ₃ vex: ſ₃ ficte
falsū₃ ⁊ ipositū ꝑꝑ maliuolētiā a talib⁹ ⁊ hēq₂ reo sic di-
cēte videt velle ꝑsuasiōe iclinare actorē ad se: redderéq₃
ipm beniuolū: vt cesset ab icepto ꝯ ipm. Ꝭ āt facit reus: q₂
ꝑsentit se nō posse accusationi ⁊ ꝓbationib⁹ iducti resistē.
q̄re se humiliat. Cū āt legislator itellexerit: reū tali mo

rati ⁊ icōparabilr deficē ab actoris potētia: volēs oīa iu-
stitia coeq̄re ꝯspicit reū: vt q̄si videat ꝑtē eius fouē dans
sibi idicias vt possit rñdē ꝓbationib⁹ actoris: ⁊ q ipse no
timeat: qm̄ sibi iustitiā si habuerit nō violabilr obserua-
bit: talia vo nēpe solēt latores legū₃ ⁊ iudices dicē: dūmō
actus rei nō fuerit manifeste scelerati cū publice accusan
tes. Et tūc vlteri⁹ ꝯcludit q qñ nos iudicātes opinamur
ex vtraq₃ ꝑte ꝓbationes eq̄les existē: magis applicari de-
bemus reo q̄₃ actori. ¶ Deinde [Aut vo.] Id declarat in
timidis. d. q si aliqs ꝯsideret in reos timidos inuētiēs i-
ueniet q multa relinquunt in dcis suis ⁊ ꝓbationibus: q̄
o₃ eos dicē aut opinari eē pro ipsis q̄ obmittūt exterminā
ti timore ⁊ agonia quā patiunt: q₂ rei ſm plimū semꝑ sūt
in maiorib⁹ ꝑiculis ⁊ agonibus valde q̄₃ actores: ꝑꝑ qd si
cū Ꝭ q derelinquūt ꝓferre vel eximare ꝑꝑ timorē q̄ fa-
cerēt in eoꝝ subsidiū: ⁊ cū Ꝭ actiones eoꝝ adequant ⁊ nu
meri testiū ⁊ signa ꝓbationib⁹ actoris: tūc est manifestū₃
iudicāti: q ad nullā ꝑtiū ꝯdictionis d₃ declinare: vt appet T.c.19.
ꝑ de aīa: ⁊ exprimit ꝑ pᵒ. nullū₃ igit d₃ latere: q si rei non
delinquerēt circa ꝓbationes ipsoꝝ obmittētes q̄ sunt ne-
cessaria: q statim iudicaret pro eis ꝯ actorē: nō tñ ꝑpter
Ꝭ etiā si iudex sciat q obmittūt q̄ deberēt dicere: d₃ oino
ꝓ eis iudicare: q₂ d₃ iudicare ſm allegata: ⁊ nō ſm ꝓpriā
cognitionē: ſ₃ loco isti⁹ dat dilationes ⁊ deliberationes ad
ꝯsiderādū que hñt dicere ꝯ accusatorē. ¶ Deinde [Am-
plius.] Assignat aliā cām que sumit ex ꝑte eligibilis mi-
nus mali: ⁊ est q in dubijs ⁊ ꝑiculis terribilib⁹ minus est
malū fugere ⁊ nō se pñtare iudici q̄₃ se offerre ipsi: ⁊ velle
reprobare iducta ꝯ ipsum. d. ꝑ aliā cām fore: q₂ vnusq̄sq₃
nr̄m rōne vtentiū ⁊ ꝯsilio recto magis eliget nō educere
numeros testiū: volēdo se excusare ac reprobare ⁊ nō in-
iustū ⁊ peccatū aliqd cōmiserit: ꝯ actorē facientē ⁊ conātē
ipsū₃ ostēdere detētū ab iniusto ⁊ peccato: neq₃ etiā ostē-
dē q actor faciens ꝯ ipsū₃ vt iniustū ⁊ peccatū cōmittat:
⁊ ita neq₃ excusare vel occasionate attentat. ¶ Deinde
[Ut si.] Declarat cām. ⁊ ꝑ quātū ad ei⁹ ꝑtē ꝑmā₃. d. q hic
dictū est q reus accusatus magis d₃ eligē se non pñtare ⁊
ꝓbationes ꝓtrahere in defensionē sui sicut cū quis de cā
accusat periculosa: vt de seruitute: q₂ repetitur ab aliquo
dño pro seruo suo: q si eū vincere poterit ⁊ hic forte ipsū₃
interficiet: aut qñ iterponit homicidiū₃ ꝓpter quē homo
mortē mere[tur]: in talibus. n. ⁊ silibus oibus magis est eligē
nō adducē ꝓbationes ꝯ accusata etiā quātūcunq₃ praua.
¶ Deinde [Aut nō.] Declarat 2ᵒ ſ₃ mēbrum. d. q qñ nō
extiterint ꝓbationes circa tā periculosa: ſ₃ circa paruū ali
quē excessū₃ nō est fugiēdū a iudicio: q₂ qñ trāsgressiones
ꝯ leges ipositas fuerint minores: eligēdū est iducere ꝓba
tiones ꝯ eas: etiā fortassis si sint accusationes oino parue:
cū inquā hec sūt ita difficillime ⁊ intolerabile fit dño suo:
q ille qui vere est seruus cognoscat ⁊ ꝑtractet vt liber: ⁊
amplius isto deterius: q ille qui liber est ⁊ sui iuris: nume
ret ⁊ iudicet seruus: etiā si nō audeat cōparere i iudicio.
Propter qd ꝯcludit q iudex in his dubijs ⁊ difficultati-
bus equalibus existētibus eligere d₃ errorē minorem: is
aūt est q reus obtineat ⁊ nō actor. ¶ Notādū q si aliqs Nota
non representat se in iudicio ꝓpter timorem tormentorū
carceꝝ ⁊ hui[us]: ordinauit legislator vt non intātū puniat:
si presentatus fuerit contra eos manifeste ꝓbatum defen
dere. Unde dicuntur non se ostendentes in iudicio contu
maces ⁊ minori pene sunt subiecti. Debet etiā iudex ad-
uertere naturam actus ⁊ mores reorum: quidam enim
sunt timentes ⁊ stupefacti adeo vt nesciant se modo ali-
quo excusare: etiam si nihil cōmiserint: alij his oppositi.
¶ Deinde [Amplius.] Assignat tertiam causam sumptā
ex bonis fortune dicens primo q siquis accusat circa bo-
na fortune:

na fortune: ideo q̄ꝛ facit: aut circa pecuniā aut possessionē iniustā: ꝛ alter vt qui accusatꝰ dubitet de quocūqꝫ accusatur: q̄ꝛ nescit aliq̄d de huiꝰ: ꝛ iō neget q̄ꝺ ab eo accusatore q̄rit: tūc q̄dē sicut nō statim estimamus ꝙ oporteat assignare ꝛ dare actori q̄ꝺ querit: q̄ꝛ plerūqꝫ falso expectat: sed ꝙ reus possidēs teneat q̄ꝺ q̄rit ab ipso in iudicio: ꝛ distribuat circa id q̄ꝺ sibi videt: quousqꝫ iudicet de illo: in quo de iure dꝫ deuolui. ⁋ Deinde[Eodē.]Applicat ad ppositū 2ᵒ dicēs. ꝙ similr̄ vidēdū circa plures testificātes: vt si fuerit eq̄lis numerus testiū testantiū illuꝫ iniuste facere: q̄m praue accusauit reuꝫ: ꝛ negātiū ꝫdicēdo illis hūc nō iniuste facere: sed iuste accusare: sicut q̄ñ a pⁿᵒ in rebꝰ fortune vnus accusat aliū: alter vō negat: ꝙ nō debitū sibi est: tūc sicut nō est opinādū ꝙ legislator apponat illō apō accusantē: recipiendo ab accusato: sed magis estimanduꝫ ꝙ accusatus pncipalr̄ remaneat in re de qua agit: donec appareat aliquis superexcessus pbationum cōtra ipsum: ꝙ iniuste agat: ꝛ ꝙ res iuste dꝫ accusanti cedere. Similr̄ debēt iudices agere in causa maiori vt criminali: qui tenentur ea que legislator mādauit adimplere: q̄ꝛ ipsi nullum superexcessuꝫ numeri ꝛ pbationē inueniunt in vna parte vltra aliā: imo certa fuerunt paria oīno: dꝫ reum dimittere legislator habitare in regione sua: ꝛ nō illum exulare: ita enim instituitū. ⁋ Deinde[Amplius.]Assignat aliam cām sumptā ex actionibus iudicātiū. dicēs ꝙ magne punitiones ꝛ pene ordinate sunt ꝯueniēter magnis peccatis ꝛ trāsgressionibus. Hal. etiam in pⁿᵒ de pharmagijs dixit. Pena enim directe ordinat p oppositū culpe: sicut medicine egritudini: ꝛ ideo si aliqui iniuste numerās ꝛ testes pducūt: iudices nō statim puniūt: ac si dirigāt ꝛ iustitiā inde exerceant: sed cōmiscēt ꝛ inuoluunt tempus inducias dātes: donec appareat in causa aliq̄d quo veritas cognoscat. Qꝫ aūt q̄ñ numeratio sit iniusta nō debeat statim iudicari: sed tēpus ꝛ inducias accipi ostēdit: q̄ꝛ iudices suo arbitrio id facere potētes aliq̄ñ liberant reos ꝛ detentos pmittētes eos abire: si hi sic reuerēter ꝛ benigne se habeant apud iudices: ꝙ pmittunt eis ꝙ nunq̄ꝫ transgredient deinceps legis mādatū. Quid miꝝ: iterdū enī dimiserūt abire delinquētes maximo delicto: saluātes hinc a morte qua erāt digni fm allegata. Cū āt tales deinceps cōtingat peccare: tūc iudices iudicāt ipsos puniri: cū ad manus eorū inciderint: pp̄ter vtraqꝫ delicta vt pⁿᵐ ꝛ 2ᵐ. Si igit iudices talr̄ pcedunt q̄nqꝫ: vt aliquos absoluant morte dignos: multo amplius cū numeri testiū fuerint eq̄les. reus dꝫ obtinere. ⁋ Deinde[Aut amplius.]Assignat aliā cām sumptā ex parte inimicitie ꝛ depꝛauationis. d. q̄ꝛ rōne actuū hoīs iniusti: est iniusta ꝛ praua cōmittere: de quoꝝ numero est accusatio iniuste facta. īcōueniēs enī ꝛ turpe est: ꝙ aliq̄s accuset iniuste. Qꝫ aūt fiat accusatio iniuste contingere pōt: aut pp irā: q̄ꝛ iratus q̄s ꝫ aliquē puertit eius rō: vt nequeat veꝝ discernere siūū satagēs destruere. aut pp̄ter ꝯcupiscētiaꝫ: vt apparet in actu venereo. vel pp̄ter timorē: q̄ꝛ amor ꝛ odiū puertūt hoīs iudiciꝫ veritatem: in cētiloquio. vñ moraliū 2ᵒ. talia vl̄ beniuolētia aut passione ꝯtingūt. Fit autē accusatio alio mō iniusta: puidentia diu cogitāte aliquo: ꝛ itētione dirigēte multotiens cū fuerit depꝛauata ꝛ obstinata: vt velit de ipso vindictā aliquā sumere. si igit frequēter ita accidit praue accusare: iō q̄ñ numeri testiū ꝛ pbationes sūt eq̄les: ꝛ cū h reus hꝫ pro se ꝙ ipse pōt esse iniuste accusatus: tūc si actor iniuste accusans vinceret reū: iudice praue ꝛ iniustissime iudicāte faceret iniustitiam reo: pp̄ter q̄ꝺ legislator talr̄ distribuit ꝛ ordinauit: ꝙ numero testiū pari ꝛc̄. ⁋ Deinde[Ampliꝰ.]Assignat aliā cām sumptā relatione ad famulos. d. id ostēdi etiā ex eo ꝙ talr̄ nos circa famulos nobis ministrātes agimus. cū. n. aliquā suspicionē habuimus ꝙ nos defraudēt: ꝛ nō certū aliq̄ꝺ signū sꝫ opinionē solū: no statim pcedimus ad puniēdū ipsos: si rōne vtamur: imo differimus si aliq̄d certitudinis possimus iuenire: ꝙ si nihil possumꝰ iuestigare: cessamus eis imponere hāc cām vel fraudem: tanq̄ꝫ pbationeꝫ haberemus ꝙ nihil egisset: cauemus tñ forte magis deinceps ab ipsis: ꝛ tūc deducēdū vt sepius. ⁋ Deinde[Amplius.]Assignat aliā causam. d. ꝙ ille qui operat iniustū ex itētione diutius antea pcogitādo maiorē iniustitiā cōmittit. (agit enī pditione) q̄ꝫ ille qui nō ex certa facit intētione. peccās enī volūtarie deterior ipsius opposito mō quocūqꝫ: sꝫ ille qui accusat semp illō ex certa intētione agit: ꝙ aūt alteri fiat iniustū: nō ex intētione pncipalr̄ ostēdit: q̄m q̄s pōt iniustitiā in aliquē cōmittere: aut pp̄ter necessitatē sicut surripiens panem: q̄ꝛ fame morit: vel pp̄ter ignorātiā: nocēs enī ignorat vel nō putat nocere. Uel alr̄ quocūqꝫ mō absqꝫ electione principalr̄. Sic aūt se hīte: si numeri testiū sint pares: actor iudicat ex medijs testibus: q̄ꝛ pⁿᵐ iudicās eius fuit intētio depꝛauata: cū fecerit ex itētione iniustū: reus āt iudicat ab alio q̄ꝛ ex recta eius intētione ac testibus quos ꝫ illuꝫ inducit actorē: etiā vt dictū est nō solū ꝯtingit iniustitiam facere intētione: sed absqꝫ ipsa modis nō paucis. Quare cū prauum siue iniustū possit multiplr̄ cōmitti: malū enī hꝫ rationē ifiniti īdeterminati. ethi. 2ᵒ. ꝛ multa ostēdant acto- Cap.5. res iniuste agere ꝫ reū: parificatis q̄dē testibus legislator ꝯsir iudicauit actorē tanq̄ꝫ insufficientē: ꝛ ipsuꝫ ad maiora q̄ꝫ subcūbere in q̄ōne: ꝯdēnabit fortassis in eadeꝫ pena quā reus debebat sustinere: si ꝯtra ipsuꝫ directe ꝛ sufficiēter pbatū foret q̄ꝺ sibi imponebat. ⁋ Deinde[Ampliꝰ.]Assignat octauā cām. d. illuꝫ esse iustiorē siue minus iniustuꝫ qui facit iniustitiā alicui: sed fallit nō putans facere: lꝫ faciat q̄ꝺ est iniustū: q̄ꝫ qui facit ex intētione putans tñ q̄ꝺ agit latere. sed alius tertius vt accusans reum iniuste: non opinat latere quē accusat: cum oporteat accusationē etiam cum testibus sepe porrigere iudicanti. sed alius vt qui iniuste agit: putans tñ latere illum cui facit iniustum: tñ iniuste agere conat. Sic igit primus non facit iniustū. scōs facit: lꝫ nō tātū vt tertius: ꝛ forte duplr̄: aut q̄ꝛ nō dat prauum exēplū alijs: iuxta illud Senece. Si non caste tñ caute. vel q̄ꝛ eo ꝙ vult latere nō exponit se omnifariā ad nocēdū reo: prauus tñ est pp̄ter appetitū eius corruptuꝫ. sed tertius pp̄ter cās oppositas est iniustior. igit iudex h ꝛ predicta ꝯsiderans iniustiorē actorem q̄ꝫ reum iudicat: quare paribus pbationibus existētibus: omniquaqꝫ reus obtinet super actorem in lite. Jtidem in 15ᵒ.

⁋ Problema. XIIII. Antiqua.

Ropter q̄d q̄ñqꝫ siquis ex balneo furatus fuerit: aut ex lucta: aut ex foro: aut ex aliquo taliū morte damnat: ex domo aūt duplū precij furti distendit? Aut q̄ꝛ in domibus q̄dem custodire quodāmō est. etenīꝫ murus fortis est: ꝛ clauis est: ꝛ habitantes studiosi sunt oīuꝫ que sunt in domo q̄uō saluentur ea que intra sunt. Jn balneis aūt ꝛ in eis q̄ sunt ita cōmunia sicut balneū: facile est q̄ꝺ volēti male opari: nihil enim forte ad custodiā habent qui posuerūt. Sed aut ipsoꝝ oculum: quare si soluꝫ aliquis peruertat oculū suuꝫ: a fure iam fit: pp̄ter q̄ꝺ legislator putans non esse sufficientes custodias: legeꝫ eis statuit

minantē fortiter: sicut nō potentibus viuere: si aliqd ↄcupiscūt alienoꝝ. Amplius āt in domū qdē in possidente est: quē aliquē voluerit intro recipere: ꝛ cui nō credit itroduci. In balneo āt ponēti aliqd nō est aliquē ꝓhibere: nec ingredi: neq; ingressuz nobis preter furē suū indumētū poni expoliantē vtiq;: s; vt nō vult: in eodē furis vestis ꝛ ea que est debēns spoliari mixte iacent: ꝓpter qḋ legislator volēti qdē itra recipiēti furē: ꝛ sibiipsi peccāti: non valde magnis penis auxiliatus est. Cōicantibus aūt ex necessitate itroitū in balneuz ꝛ cōmixtionē: magnas penas manifestū est statuere furātib⁹. Adhuc aūt qui sūt in ita cōibus furātes: volēti itrare manifestioribus fiūt: q2 manifesti sunt ꝙ aduenientes neq; vtilitatis grā boni esse videri volunt: sicut frustra eis existēs ad cognoscētes fingi ꝙ boni sūt: manifeste igit̄ iaz ꝑseuerāt praui existētes: qui aūt vni soli manifesti fiūt: ad alios conātur ꝑsuadere: renūtiātes aliqd: qūo nō manifestos ipsos faciāt: ꝓpter qḋ nō oino sūt mali vsq; ad finē: pro qbus legis positor minora ipsis dāna faciebat. Amplius peccatoꝝ q̄ fiūt in cōicabilibus collegijs ꝛ ↄgregationib⁹ maxime verecūdiā iferūt vrbi. Quēadmoduz ꝛ bone ordinationes in cōitate afferūt honorē multū maxime: manifestū eni maxime ꝑ talia ꝛ sibiipsis ꝛ alijs: accidit ergo nō solū ꝓpria destruentē ledi ex aliquo taliū: s; apḋ ciuitatez ↄtumelias fieri: ꝓpter qḋ ꝛ furantē maioribus dānis punierūt ablatis qbusdā ex domo. Ampli⁹ ꝛ q ex domo aliqua destruxit in tali loco est. vn̄ facilius neq; patiētē: neq; decipiētē ab aliqb⁹ domo exn̄s infortuniū ferre: hinc āt recessus laboriosus spoliato. Adhuc āt decipi a qbusdā existit multis: qḋ est multo difficili⁹ destructione: ꝓpter qḋ ꝛ legis positor maiora ip̄is dāna scripsit. Adhuc similia his multa vident̄ legē ponere: vt ꝛ si qs principi maledicat magne sūt increpationes: si qs idiotā priuatā ꝑsonā: nihil: ꝛ bene: putatur eni hoc nō solū in principē peccare maledicentē: sed in vrbē iniurias ferre. Eodē aūt modo ꝛ furantē in portu nō solū priuatā personaz ledit: sed ꝛ vrbem verecundari. Similiter ꝛ in alijs quo cōmuniter conuenimus. Noua.

¶ Quā ob cām qui ex balneis furatus est: aut ex palestra aut ex foro aut ex aliquo eiusmodi loco: morte mulctat̄: q aūt ex domo priuata furti ꝑctū duplū exoluit? An q2 in domibus rem custodire melius possumus. naz ꝛ paries firmus ꝛ clauis est: ꝛ familiaribus res domestice cure oibus sunt vt tuto seruent̄. At in balneis ceterisq; publicis locis facilis cuiq; facinoris ꝑpetratio est: nil eniz ad custodiā satis q sua posuerit h; p̄ter oculos. Itaq; facultas dat̄ furandi: etiā si aspectū paulisꝑ diuerterit. Quāobrē legum auctor ratus sua ipsos custodire satis non posse legē adhibuit minitantē acerrime vitā futurā nemini qui furtū publicis locis cōmiserit. Itē in domo penes dn̄m ipsuz est quē velit recipere: ꝛ cui min⁹ credat cauere. At ei q in balneis quicq̄ posuit ꝓhibere neminem licet: nec īgredi nec īgressum vestē suaz ibi deponere vn̄ surrepturus sit. sed ꝓut libitū est: eodez in loco surrepturi ꝛ amissuri amicula ꝓmiscue iacent. Quapropter legū auctor hoīs rebus q sua spōte furē suū in domuz exceperit: sibiq; errauerit nō magnis admodū supplicijs censuit cōsulendū. His vero q cōmunē balneaꝝ aditū ↄuersationē q; habeāt necesse est: suppliciuz furti grauissimū p̄sidio statuit. Itē q locis quoꝝ aditus oibus p; furtū cōmittūt: oibus patēt: eo aīo eē vt ꝛ vite seruari ne sui quidem cōmodi gratia ꝓhi esse vnq̄ videri velint: vtpote qui frustra se ꝓbos apud eos ementiant̄: qui rem norunt. Iaz ergo palā suā nequitiā prauitatēq; exercere icipiēt. At qui vni tn̄ palā fuerint dissuadere vel pecunia vel re aliqua conant̄ ne facinus patefaciat. Quocirca nō tota vita hi praui perseuerent. Itaq; legū ↄditor dāna his leuiora p̄scripsit. Itē ea potissimū delicta dedec⁹ reipublice afferūt q̄ in cōuentibus collegijsq; publicis cōmittunt̄: vt ecōtra honorē cōparāt sūmū ea maxime que itegre publice agunt̄. Ita eni fit vt ciues ꝛ sibi ꝛ ceteris ↄspicui sint virtutem pre se ferre ꝛ colere. At qui eiusmodi furtis nō soluz priuatim q suū amisit detrimento afficit̄: verū etiā tota res pu. cōuicijs lacessit̄: ꝛ maledictis. igit̄ dānis merito grauioribus is punit̄ q locis publicis q̄ q priuatis in edibus furtū egit. Itē qui ex domo priuata rē suam amiserit: sine vlla cōtumeliosa affectione domi manens suū perfert casum. At q in balneis aut alio id gen⁹ loco amisere egre ide nudi discedūt ꝛ pleriq; oēs irrident̄: qḋ lōge molesti⁹ q̄ rei iactura est: qua de cā legislator dāna his statuit grauiora. Qui etiā alia cōplura simili rōne leges p̄cipiunt vt q homini magistratu p̄dito maledixerit grauiter mulctari q priuato nullo affici detrimēto: ꝛ recte quidem: sic eniz nō tn̄ in magistratum deliquisse q maledixit iudicat̄: sed in rempu. etiā cōtumeliose egisse. Pari sane rōne ꝛ qui in portu

furatus est: nō solū priuatim offendisse: verū etiam reipublice dedecus aduexisse putat̄. hec eadem vel incertis reddenda rō est: vbi aliquis sit publicus conuentus ꝛ compitum.

Quare si ꝯtingeret quēqȝ aliquē furari in balneo vt nāli vel stuffa vł in palestra aut in foro: ꝛ vł in loco cōi vbi hoīes putāt sua eē salua: ꝛ iō exponunt sic balneātes ꝛ mercātes: punit̄ ad mortē si ꝯuenerit ad manus iudicis. Sed ille q furat̄ in domo ꝛ vł in loco p̄uato nō p̄uat̄ vita: sȝ defendit̄ potiꝰ ꝛ euadit restituēdo duplex tm̄ valoris sicut qđ furat̄. ¶ Nōnꝰ ꝙ punitiōes diuersificāt̄ sȝ pctā mores p̄rias. ita. n. erat apud grecos tūc. nūc aūt cōiter vbicūqȝ peracto furto fures morte damnatur. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Assignat septē cās eē quaꝝ vnaqueqȝ diuidit̄ in duas s̄m ꝙ duplex ps extat q̄sti. d. p̄ quantum ad p̄mā ptē q̄sti cām esse: qꝛ domus p̄nt sufficiēter custodiri ne fures intrēt: h̄nt. n. parietes fortes firmāturqȝ clauibus ꝛ alijs repellētibus eos: sunt etiā domū inhabitantes solliciti qualr p̄nt q̄ sunt in eis saluare ne surripiant̄ a furibꝰ. Sȝ in balneis quātū ad scđaȝ ptē q̄sti ꝛ alijs vł p̄tactis locis cōibꝰ ceu balneis furari fit defacili: pp expōnēȝ vestiū ꝛ h̄ꝛ siqs voluerit ꝛ oīno praue opari: qm̄ ad predicta ꝯuenientes loca exponunt bona sua vt vestes vel silia: neqȝ tm̄ h̄nt aliqđ quo custodiant̄ sicut domꝰ: nisi tātūmō oculos ispiciēdo ad ea q̄ sua. Et qꝛ oculus ē mutabilis celerius: fitqȝ difficile ꝯtinue in vnū locū visuȝ deferre: statim cū ide acies eiꝰ diuertit̄ est ppēdēs: est. n. acuti visus. Et iō dī habes oculos latronis. [Furat̄.] Cōcludit igit̄. d. pp̄ter qđ legislator estimās ꝙ custodie nō sunt sufficientes in balneo foro ꝛ huiꝰ. nō. n. custodia oculi sufficit: lex vtiqȝ ꝯdita fuit furātibꝰ in hꝰ locis vehemēter cōminās: ꝛ ostēdēs ꝙ vita p̄uabunt̄: si desiderant auferre ac auferant aliqđ ex his locis qđ alienū extat. Est aūt hec ordinatio certa ꝛ nālis: qm̄ ars oīs imitat̄ nāȝ: sȝ nā semp̄ igeniatur excessus ꝛ sup̄abūdātias ad eq̄litatē reducē. de ptibꝰ 2ꝰ. q̄re silr ꝛ ars nāe imago. Cū itaqȝ in balneo ꝛ foro ꝛ hꝰ locis deficiant custodie: ordinauit ars legalis volēs hunc excessuȝ equalē reddere: ꝙ iponerent̄ mortis pene ꝯ furātes. vt legis metu desistāt a furto: inuente. n. sunt leges vt earꝫ metu iter iprobos vita sit in inocētia: humanaqȝ coerceat̄ audacia. Isido. ¶ Deinde [Ampliꝰ.] Assignat aliā cām. d. ꝙ in domo ꝛ vł in loco p̄uato ita est: ꝙ possidēs ꝛ dn̄s illiꝰ pōt quēcūqȝ vult itromittere ac foras quē non vult ppellere: faciendo inde sicut de re p̄pria: ita ꝙ aliqn̄ itroducit aliquē cui nō credit oīno pp aliquā occasioneȝ: ita vt p h̄ q̄si det cām furti ꝯ se: sed in balneo ꝛ silibus nō ita: qꝛ cū posuerimus vestes nr̄as circa balneū: ꝛ fuerimꝰ igressi: nō iterest nr̄a p̄hibere ne aliqs igrediat̄ balneum: cū sit locus cōis: imo qđ plus est: fur pōt ponē vestimēta sua iuxta ea q̄ alteriꝰ in eodē loco cōi: etiā inito p̄ori q est in balneo. Et pp h̄ ppēdit legislator ꝛ vidit ꝙ vestes p̄oris balneātis ꝛ furis volētis se nudare p̄manēt mixte: sūt eni in loco cōi ppinquo: cū leue sit tūc furari: ꝛ ꝙ i domū pōt recipere quē vult ꝛ expellere quē non vult. vñ si recipiat aliquē qui sibi furet̄ postea: videt̄ ipsi q̄si ipuṫandū. Quare legislator videns ꝙ ille qui recipit furē itra domū suā peccat: ꝛ errat in seipso: dādo cām furādi: nō multum auxiliat̄ tali in puniēdo sibi furātē magnis penis. Sed si accidit furari aliqđ illis q ex necessitate cōicant loco eodē vt balneo vel hꝰ: ita vt q̄ iusti cū his q̄ furis misceātur tanq̄ ineuitabile: legis inde ꝯditor manifeste furantibus in huiꝰ locis magnas statuit ꝯ hos punitiones. ¶ Deinde [Adhuc.] Assignat aliam cām. d. ꝙ illi qui furant̄ in locis ita publicis sicut balneo ꝛ huiꝰ volēti itrare id reddūtur manifestiores: qꝛ manifesti sūt pluribꝰ ꝙ nō ꝯueniūt ad hec loca pp vtilitatē ꝛ bonū aliqđ simplr: sed pp̄ter malū inferēdū: cū h̄ tn̄ ꝙ sunt tales: volunt videri boni: fingūt eniȝ se ad balneū venire ne p̄manēant frustra ꝛ ociosi: vt apud eos q cognoscūt ipsos cognitione lata ꝛ viderūt eos q̄nqȝ: reputent̄ benigni: sȝ manifeste ꝛ s̄m veritatem sint praui ꝛ iniusti. Sȝ illi quātū ad aliā ptē q̄sti q furant̄ i loco p̄uato vt domo ꝛ hꝰ: vni soli q eos ptegat ꝛ furta abscōdat se manifestāt: p̄suadēdo illis ꝛ ostēdēdo se nō esse fures: sicut sunt in veritate respōdēdo aliqđ vt furari in loco cōi ꝛ hꝰ: pp q̄ nō reddāt seipsos manifestos i tali actu. Et iō qꝛ sic conant̄ se occultare a multis abstinentes. vñ nō sunt totalr vsqȝ ad vltimū mali sicut palā furantes: ꝙ ꝛ legislator ꝯsiderās minora eoꝝ ordinauit dāna seu penas si dep̄hēdant̄ in his. ¶ Deinde [Amplius.] Assignat q̄rtā cām. d. ꝙ trāsgressiones turpes q̄ fiūt in locis publicissimis vt colegijs siue ꝯgregationibꝰ vbi gētes plurimꝫ nationū p̄nt ꝑcipere: vehemētē verecūdiā iferūt vrbi ex qua fur est oriūdus: eāqȝ turpiter dehonestāt: ꝛ nō solum vrbi sȝ ꝛ toti regioni. Statim. n. dī boemus vel anglicus est: qbꝰ furtū cōiter attribuit̄: ita ꝙ tota regio abominabilis reddat̄ ꝛ suspecta: qđ declarat p oppositū. d. ꝙ sicut bone ꝯstitutiones ꝛ gesta p quē alicuius ciuitatis vel regionis h̄corāt totā ciuitatē ex qua oriūdus fuit ꝛ p̄riaȝ: ita ꝙ dī postea: de tali loco fuit talis: q fuit magnus ph̄s: aut palatinus q fecit hec ꝛ illa: ita silr furta facta in loco cōi dehonorāt: qꝛ p h̄ reddunt̄ manifesti sibiipsis: qm̄ ad illos sue ciuitatis ꝛ alios q sunt extrinseci: sic itaqȝ nō solū talr furādo destruūt appropriata sibi vt famā suā: sȝ cōcitant ꝯtumelias ꝛ opprobria in totā ciuitatē ac etiā regionem. Et iō legislator maioribus penis ordinauit puniri illuȝ q sic publice furat̄: q̄ illū qui p̄uate ex domo vt ita dicat̄: q maiori peccat petō ampliori eget pena: sȝ h̄ facit furās in publico: qꝛ peccat nō solū in se veꝝ in totā p̄riam. ¶ Deinde [Ampliꝰ] Assignat aliā cāȝ. d. ꝙ qui destruxit aliquā domū vt parietē vel tectū furtū inde auferendo: cōmisit ip̄m in tali loco in quo nō est facile ꝙ patiēs cui furatum fuerit multū patiat̄ ifortuniū ꝛ dānū: cū sit in domo propria: ꝛ multuȝ remaneat sibi p̄ter furtum: qbus pōt vti in defectū illiꝰ qđ furatū ē: neqȝ defacili patit̄ ꝛ sepe hꝰ dānū vel ifortuniū ille q cōmittit furtū ꝛ deceptionē: qm̄ id agit occulte: ita ꝙ pōt melius recedē nō dep̄rehēsus: sȝ in illo q publice furat̄ nō est sic. nā vehemēter damnat illuȝ cui furat̄: qꝛ si fuerit expoliatus vestibꝰ ꝛ bonis in balneo nō pōt ex eo recedere: pp̄ter qđ ledit̄ maxime: sicut vidi apponi: vñ oriūdus q̄nqȝ ꝯtingere. Sed hic qui sic furat̄ in publico incurrit multotiēs ꝛ celeriter infortuniū ꝛ dep̄rehendit̄: eo ꝙ a multis pōt prauum eius opatuȝ ꝑcipi. Et ideo recedere cum furto ab expoliato fit ei laboriosuȝ valde. ¶ Deinde [Adhuc.] Assignat aliā cām ꝙ pluribus decipi ab aliqbus subtrahēdo que p̄pria in loco cōi multū difficilius ꝛ intolerabilius est: q̄ destructio siue ꝑforatio domus: subtrahēdo postea q̄ in ea sunt: ꝛ iō legislator aduertēs in scriptura legē p̄cepit ordinari: qua magnis penis ꝛ tormentis eos afficiat. ¶ Deinde [Adhuc] Assignat aliā cām sumptā ex q̄dā silitudine. d. p̄mo ꝙ lex videtur multa ponē ꝛ obseruare: q̄ silia sunt istis: qbus furant̄ in loco cōi ꝛ p̄uato: scribēs: ꝙ siqs principi vt regi p̄ñe blasphemias iferat: magnas meret̄ hic rep̄hēsiones ꝛ ꝯtumelias: q̄ maxime cruciāt tyranni. Sed si aliqs id fecerit in ꝑsonā p̄uatā idiotā. i. sp̄e iote: ab idos qđ est sp̄ēs ꝛ ita lr̄a is nihil meret̄ ex lege pati ide: ꝛ iō plures ciuitates certas statuerūt maledicētibus deo penas: ꝛ ista cōstitutio legis est bona ꝛ iusta: vt qs ꝯtumelijs ꝛ icrepationibꝰ trucidet̄ qui maledixerit p̄ncipi. Vñ iudei ch̄im de blasphemia in

ꝑncipē accuſabāt:qm̄ eſtimandū eſt ꝙ ille q maledixerit ꝑncipi monarchicāti:non ei maledicit tanꝙ̄ ꝑſone ꝑuate iniurias īferēs:ſꝫ īfert has ꝛ turpia in totā ciuitatē ꝛ ꝑriā: eo ꝙ ille vnus ꝑnceps ē potētia oēs:ꝛ bonū ſuū eſt bonuꝫ oīuꝫ:ꝛ bonoꝛ ꝛ ecōuerſo malū ꝛ dedecus. ❡ Deinde[Eodē.] Sc̄do adaptat ſilitudinē ꝑpoſito.d.ꝙ ſilī mō ille qui furtū cōmittit in portu:vbi ꝯgregant̄ oēs:nō ſolum ledit ꝑſonā ꝑuatā:ſed totā vrbē ꝛ ꝑriaꝫ erubeſcē facit ꝛ turpat. Et ſilr accidit cū furtuꝫ cōmittit̄ in alijs vlr locis cōibus ꝑtractis:in qb⁹ ꝯuenit multitudo:q̄re legis ꝯditoꝛ nō īmerito in his furātibus penas īſtituit mortis:nō aūt furātib⁹

Dubium. in ꝑuatis. ❡ Dubitat̄. videt̄ eni ꝙ minoꝛ debeat̄ pena furāti in loco cōi q̄ꝫ in ꝑuato:qꝛ ipſa ordinat̄ ꝑpoꝛtionabilr̄ in peccatū:ſꝫ ille q furat̄ in loco cōi min⁹ peccat illo q furat̄ in ꝑuato:qd̄ ꝓbat̄:qꝛ vbi maioꝛ dat̄ occaſio peccādi ibi pena minoꝛ dꝫ īfligi:vt pꝫ 4.° ꝑcedēti.nā ſi adoleſcens puniat̄:minori dꝫ pena puniri q̄ꝫ ſenes:ſꝫ ī loco cōi maioꝛ hꝫ cā peccādi:cuꝫ nō ſint cuſtodie.q̄re ꝛc̄. ❡ Confirmat̄. qꝛ dicūt deū nō fuiſſe miſertū pcti luciferi vt ei⁹ qd̄ hoīs: qꝛ ille nullā cām extra ſe habuit icitatiuā ad peccādū:vir

Solutio aūt ipſaꝫ habuit ꝛ mulier. ❡ Dōm ꝙ furās in loco cōi peccat magis q̄ꝫ in ꝑpo:qm̄ illō eſt mai⁹ pctm̄:ad qd̄ plura cōſequunt̄ mala:ꝛ q pluri peccat pctō maioꝛ pena debet̄:ſꝫ ad furtū in loco cōi plura ꝯſequunt̄ mala q̄ꝫ ad factū in ꝑuato:ſicut ꝑ plura declarat̄ in lr̄a.q̄re ꝛc̄. ❡ Tunc ad id qd̄ argutū eſt in ꝯtrīū dōm ꝑ itercēptionē minoris: ꝛ ad ꝓbationē rn̄dēdū:ꝙ lꝫ in loco cōi p⁹frōte maioꝛ videat̄ eē cā ꝛ iclinatio ad peccādū:nō tn̄ ſm veritatē:ꝯſiderādo vl teri⁹ penā mortis:quā legiſlatoꝛ īſtituit: ſiqs in h̄ deprehēdat̄:igeniās ſe in modū nāe ad exceſſuꝫ vniuſcuiuſqꝫ. ❡ Et ꝑ h̄ etiā apparet ad ꝯfirmationē. Aut melius dicendū ꝙ confirmatio ꝑcedit in his ad que inclinamur nālr: vt delectationes:non aūt ad furari vt videbitur.

❡ Problema. XV. Antiqua.

Ropter quid in pretorio ſi eq̄les fiāt numeri ꝯtradicentibus fugiens vincit? Aut quia fugiens a ꝑſequente nihil paſſus eſt. Sed inequalibus ſibi iam debebat vincere. Noua.

❡ Cur ſi iudiciuꝫ ſentētie pares aduerſarijs fiāt: reum vincere ſolitum eſt? An ꝙ reus nullo ab aduerſario detrimento affectus ſit; ſed ſuffragijs paribus victoꝛ euaſerit.

Repetit 13ᵐ vt ampli⁹ cōmēdet̄ memorie.ſatis eniꝫ claruit quare euenit ꝙ ſi ꝯdicētes in ꝑtorio adiuicē ꝛ litigātes q eſt locus in q̄ ꝯuenit ꝑſes ad iudicandū ꝛc̄. ❡ Deide[Aut qꝛ.] Soluit.d.cāꝫ eē:qꝛ reus nil paſſus eſt ab actore cū numeri teſtiū ꝛ ꝓbationū fuerint eq̄les.nō.n.ab actore ſuꝑatus eſt reus ꝑꝑ qd̄ dꝫ vincē accuſatoꝛ.nō.n.dꝫ vincē niſi cū numeri teſtiū ſeu ſignoꝝ fuerint ineq̄les: ita ꝙ plures numero teſtes ꝛ ſigna hēat q̄ꝫ reus: tūc.n.iudicat̄ ꝑ actore.ſi vō fuerit eq̄les ꝑ reo ſentētiat̄.

❡ Problema. Ultimum. Antiqua.

Ropter quid in furto qdeꝫ moꝛs eſt dānū:iniuria aūt maiori exiſtēte iniuſtitia precīū paruū qd conuenit pati: aut nō punire? Aut qꝛ iniuriari qdeꝫ humana ē paſſio: ꝛ oēs plus aut min⁹ ipſo participāt:furari āt nō ē neceſſarioꝝ. Et qꝛ q nitit̄ furari ꝛ iniuriari vtrūqꝫ preelegit. Noua.

❡ Cur ſuꝑ furto dānū capitale ſtatutū eſt:ſuper ꝯtumelia q̄ grauioꝛ iniuria eſt eſtimant̄ qd patī ſuo corpoꝛe:aut quātū ſoluere dheat:qui deliq̄rit? An ꝑpterea ꝙ agere ꝯtumelioſe humana q̄dā affectio eſt: oēſqꝫ hoīes plus minuſue eius participes ſumus. At furari nulla neceſſitate humana cogimur. Adde ꝙ qui furtū cōmiſerit idē agere quoqꝫ maluerit ꝯtumelioſe.

❡ Explicit vigeſimanona particula.

Ponit ꝓblema correſpondēs.14.ſicut ꝑcedens.13. cū eius motiuo.d. Quare damnuꝫ qd̄ impingit̄ furanti eſt moꝛs:non aūt qd̄ furianti:cum tn̄ iniuriari exiſtat maioꝛ iniuſtificatio q̄ꝫ furtum:cum peccet in perſonam:furtum vō in ſubſtantiā:quod aūt imponitur iniurianti eſt pecunialis punitio:ꝛ aliquādo etiā nō puniri cū modica fuerit iniuria. ❡ Deinde[Aut qꝛ.] Soluit ꝛ aſſignat duplicē cām. ibi z°[Et qꝛ.] d.ꝑ.cām eſſe qꝛ iniuriari eſt paſſio hoī attributa:qd̄ oſtēdit̄:qꝛ oēs hāc paſſionē incurrūt ſm tn̄ magis ꝛ minus.qdā.n.ſunt magis receperint iniuriaꝝ:alij vō minus:ꝛ qꝛ hec paſſio eſt ita cōis ꝛ vſitata:lꝫ in ea ſm veritatē maioꝛ iniuſtitia cōmittat̄: qꝛ tn̄ a ꝯſuetis nō fit paſſio:ſicut dcm̄ eſt.45.ꝑme.ſapiētens cuꝫ mores aliquoꝝ cognouerint:grādes patiunt̄ iniurias ab eis:non tn̄ multum curantes:ſed furari non eſt paſſio cōmunis ꝛ neceſſaria neqꝫ ꝑpria: ꝑpter quod cum ſit hominibus inſueta ꝛ inhabituata:furanti maioꝛ ordinatur pena:illud enim reputatur maxime iniuſtum ꝛ turpe:quando aliquis facit qd̄ non eſt faciendum:ſi non fuerit cauſa neceſſaria in ipſo faciendo impulſiua. vnde.27.quarte. Maxime quis verecundatur petere coire:eo ꝙ illud nō eſt neceſſarium. Comeſtionem vō aut potum ꝛ huiꝰ querere non verecundant̄:cum ſit neceſſarium omnifariam animali. ❡ Deinde[Et quis.] Dat aliam cauſam.d.ꝙ ille qui nititur furari:facit id ex ꝑuidentia multa ꝛ intentione ꝑncipalr:qꝛ iniuſte operari eſt voluntariuꝫ.5° ethi. Cap.13.
ꝛ tale intentum eſt ꝛ electum. Similiter cum hoc qd̄ nititur furari preelegit iniuriari etiam ex intentione:ſcit enī bene ꝙ in furto eſt iniuria: ꝛ ita dupliciter peccat i iniurians autem ſimpliciter tm̄. Tunc vlterius componatur ſermo. Qui peccat maiori peccato:dignus eſt pena maiori:ſed id agit furans ꝛ non iniurians.

❡ Incipit trigeſima particula: de his que ſunt circa prudentiam ꝛ intellectum ꝛ ſapientiā.

❡ Problema. I. Antiqua.

Ropter quid oēs quicūqꝫ excellētiores fuerūt viri:aut ſm ꝑhiam: aut politicā:aut poeſim:aut artes vident̄ melici eē: ꝛ hi qdē:ita ꝙ ꝛ occupant̄ egritudinibus q̄ ſunt a nigra cholera:vt dicunt̄ ab heroicis ea q̄ ſūt circa Herculē: eteniꝫ ille viſus fuit factus eē hui⁹ nāe: ꝑpter qd̄ ꝛ egritudines epilepticoꝝ ab illo denominabāt antiqui ſacrū moꝛbū ꝛ Herculeū: ꝛ q eſt circa pueros ſtupoꝛ: ꝛ q̄ eſt ante deperitionē in ea q̄ eſt vlceꝝ naſcentia facta h̄ demōſtrat:etenim hoc fit multotiēs a nigra cholera:ꝯtigit aūt ꝛ Liſandro lachoni ante finē fieri vlcera hec. Amplius autē ea que fuerunt circa aiacē ꝛ belloꝛophontē:quoꝝū hic quidem maniacus

niacus factus est oino: alius vo eremos seque/
baē: pp qđ ita fecit Homerus: qm̄ ille irascitur
oibus dcis. Et alij multi heroū filr passi vidē
tur his posterioꝝ numero Empe. Plato So/
crates ⁊ alij plures notoꝝ. Ampliꝰ āt eoꝝ q fue
rūt circa poesim plurimi: multis qdē. n. talium
fiūt egritudines ab hꝰ cōplone in corpe: his āt
nā demōstrat repēs ad passiōes. Oēs igiē sicut
dicere simplr sunt sicut dictū est tales ẜm nām.
Opꝫ igiē accipere cām primo ⁊ in exēplo argu
mentātes. Vinū nāqꝫ multū maxime videē fa/
cere tales q̄les dicimus melācholicos eē: ⁊ plu
res mores facit bibitū: puta iracūdos: pios: mi
sericordes māsuetos: sꝫ nō mel neqꝫ aqua neqꝫ
lac neqꝫ aliqđ taliū videbit vtiqꝫ aliqs ꝙ oīmo
dos facit: videś vt mutat bibētes i priori statu:
occupās. n. īfrigidatos in eo ꝙ facit. sobrios ⁊
taciturnos: paulo plus qdē pōt loquaciores fa/
cit. Adhuc āt plus rhetoricos: ⁊ audētes proce
dētes ad operādū timidos. Ampliꝰ magis bibi
tū iniuriosos: deinde maniacos. valde āt multū
dissoluit ⁊ facit stupidos sicut epilepticos ex
pueris: aut ⁊ hitos melācholicis valde. Quē/
admodū aūt vnus homo mutat mores bibēs ⁊
vtens vino quāto quodā: ita ẜm singulos mo/
res sūt qdā hoies: q̄lis. n. hic inebriatus nunc ē:
alius qs talis est nā: hic qdē mutus: hic āt mo/
tus: alius vo lachrymabilis: facit. n. quosdā ⁊
tales: ppter qđ Homerus fecit ⁊ me ait pluen/
tē lachrymis adgrauatū ⁊ vino: etenī misericor
des aliqñ fiūt: ⁊ agrestes: ⁊ taciturni: qdā enīꝫ
īterdū tacēt ⁊ maxie melīcoꝝ qcūqꝫ sūt excel/
sini: facit āt amatiuos vinū: ⁊ osculatiuos. Si/
gnū qm̄ pangiē bibens ⁊ ore osculari: quos so/
brius neqꝫ vtiqꝫ minus osculabitur. Aut ppter
formā aut ppter etatē. Vinū qdē igiē nō multo
tpe facit excedētē sed modico: nā āt semp quo/
usqꝫ aliqs fuerit: hi qdē audaces: alij āt tacitur/
ni: alij vo misericordes: alij āt timidi fiunt nā:
q̄re palā qm̄ idē facit vinū ⁊ nā: vniuscuiusqꝫ
morē: omnes enim operanē caliditate occulta:
humor aūt ⁊ cōplexio que est nigre cholere vē
tosi sunt: ppter qđ ⁊ vētose passiones ⁊ hypo
cōdria: melācholica medici dicūt esse: ⁊ vinuꝫ
vētosuꝫ est virtute: ppter qđ vtiqꝫ sūt ẜm nām
silia vinū ⁊ cōplexio: ostēdit aūt spuma ꝙ ven
tosum vinū est: oleū quidē calidū exñs nō facit
spumā: vinū aūt multā: ⁊ magis nigrū albo: qꝛ
calidius ⁊ magis corpulētū: ⁊ ppter hoc vinū
venereos facit: ⁊ recte dicunē bacchꝰ ⁊ venus
adinuicē eē: ⁊ melācholici plurimi venerei sūt:
opus vo venereū vētosuꝫ. Signuꝫ aūt testicu
lis: qualr ex paruo velocē facit augmētū: ppter
id qđ inflaē: ⁊ adhuc prius q̄ꝫ possibile eē nutri
semē: fit q̄dā delectatio in pueris existibus: qñ
ppe pubertatē sunt: pruriūt testiculi ppter luxu
riā. Fit āt māifestū pp id qđ vētositas egrediē
p poros: p quos posteriꝰ humidū ferē: eīfusio
āt spermatis in coitu ⁊ piectio: a vētositate ipel
lēte manifeste fit: q̄re ⁊ ciboꝝ ⁊ potuū rōnabilr
hi sūt venerei: qcūqꝫ faciūt locū vētosuꝫ circa
testiculū: ppter qđ ⁊ nigrū vinū nihilominus
tales opaē: q̄les ⁊ melācholici vētosi: timidi āt
sūt in qbusdā: duri eni plures melācholicoꝝ ⁊
vene eleuate: h āt cā nō sanguinis multitudo: sꝫ
vētositatis: pp qđ neqꝫ oēs melancholici duri:
neqꝫ nigri: sꝫ qui magis cacochimi. Alia rō de
quo ex pricipio ẜelegimus egredi: qꝛ in nā ꝯfe/
stim talis humor melīcus admiscet: cali eniꝫ ⁊
frigidi cōplexio est. Ex his eni duobꝰ nā ꝯstat:
pp qđ ⁊ nigra chol'a calidissima ⁊ frigidissima
fit: idē eni pati apta nata sūt hec vtraqꝫ: vt ⁊ aq
existens frigida tñ si sufficienter calefiat vt fer/
uēs: ipsa flāma calidior ē: ⁊ lapis ⁊ ferrū igni/
ta facta magis calida fiūt carbone: cū sint frigi/
da nā. Dicit aūt est manifestius de his: in his
q̄ sūt de igne: ⁊ nigra cholera aut frigida nā est:
⁊ nō supficialis exñs. Qñ quidē sic hꝫ vt dictū
est. Si supabundat in corpore: apoplexias aut
stupores: aut inanimositatē facit: aut timores:
qñ aūt supercalefit animositates ⁊ excessus ⁊
ebullitiones vlceꝝ ⁊ alia talia: multis qdeꝫ igiē
a quotidiano cibo facta non facit diuersos ẜm
mores: sꝫ solū egritudinē aliquā opata est me/
lācholicā. Quibuscūqꝫ āt in nā ꝯstat cōplexio
talis: confestim isti ẜm mores fiūt omnimodi:
alius ẜm aliā cōplexionē. verbi grā. qbuscunqꝫ
qdem multa ⁊ frigida inest: tardi ⁊ inepti: qui/
buscūqꝫ āt valde multa ⁊ calida: maniaci ⁊ ex/
cessiui: ⁊ iterrogatiui ⁊ facile mobiles ad iras
⁊ cōcupiscētias: quidam aūt ⁊ verbosi magis:
multi autem ⁊ ppter hoc ꝙ hec caliditas est p/
pe intellectiuū locum egritudinibus cōsumun/
tur maniacis aut diuinatiuis. Vnde sibylla ⁊
bacchides: diuini fiūt oēs quando non egritu/
dine fiunt omnes: sed naturali cōplexione. Ma
racus autē syracusanus ⁊ Ammon erat poeta:
quando excedit: qbuscunqꝫ aūt valde calidita/
tem reducit ad mediū: melācholici quidē sunt:
prudentiores aūt ⁊ minus quideꝫ inordinate:
versus autem multa differentes alijs: hi qui/
dem ad doctrinam: alij vo ad artes: alij autem

ad polítias: multas aūt ⁊ in pericula facit differentiam hui⁹ habitus: quādoq3 inequales esse quidē timoribus multos viroꝝ: sicut enī sunt habentes corpus ab hui⁹ complexione ipsi seipsis differunt: melācholica autē cōplexio sicut ⁊ in egritudinibus inequales facit: ita ⁊ ipsa: inequalis enim qñq3 quidē ⁊ frigida est sicut aqua: quādoq3 aūt calida: qđ terribile quidem quādo annūciat: siquidē frigida existente complexione ꝯtingat trepidum facit: preparat enim timori: ⁊ timor infrigidat: manifestāt autē terrefacti: tremunt enim. Si aūt magis calida immoderat: ꝯfirmauit timor: ⁊ in ipso ⁊ in patiēti: similr autē ⁊ ad quotidianas sollicitudines: multotiens enim sic habemus ꝙ tristamur: in quocunq3 aūt non vtiq3 habemus dicere: quādoq3 aūt letos: in quo autem non manifestum: hui⁹ autē passiones ⁊ antique dicte paulatim quidē oībus fiunt: omnibus enim admiscetur aliquid potentie: quicunq3 aūt in profunditatē isti qui vtiq3 tales quidā sunt ſm mores: quēadmodum enim ſm spēm diuersi fiunt non in habēdo faciem: sed quale quid faciē: hi quidē bonā: hi autē turpē: alij ꝟo nihil habentes superfluum isti ꝙ medij ſm naturā: ita ⁊ qui quidē parū participant huiusmodi cōplexione: medij sunt: qui aūt pluralitate iam dissimiles: multis siquidem vehementer plurimum erit habitus: melācholici sunt valde. Si aūt ꝯtemperentur quodāmodo: supflui repetūt vtiq3 si neglexerint in melācholicas egritudines: alij circa aliā partē corporis: ⁊ his quidē epilepticas significat: alijs aūt apoplecticos: alijs aūt in sollicitudines vehementes aut timores: alijs aūt audacie multe. verbi grā. sicut ⁊ archelao ꝯtingebat regi macedonie: causa autē huius virtutis cōplexio qualr se h3 infrigidatione ⁊ caliditate: frigidior quidem existens tempore tristitias facit irrationales: ꝓpter qđ maxime iuuenibus: quandoq3 autē ⁊ senibus: multi autē ⁊ post ebrietates corrūpunt seipsos: quidā aūt melācholicorum ex potibus sine ira viuunt: extinguit enim caliditas vini nālem caliditatem: calidū enim qđ est circa locū quo sapimus ⁊ speramus facit eos boni animi: ⁊ ꝓpter hoc apud bibere in ebrietatem omnes prompte se habēt: qꝛ omnes vinum multum bene sperantes facit: sicut iuuētus pueros: senectus aūt insperabilis est: iuuētus autem spe plena est. Sunt autē quidā pauci quos bibentes sollicitudines occupant: propter eandē causam ꝑ quā ⁊ post potus quosdā. Quibuscūq3 quidē igitᷣ extincto calido: tristitie fiunt magis discedunt: ꝓpter qđ ⁊ iuuenes magis ꝙ̄ senes discedunt: senectus enim extinguit calidū: horum aūt passio nālis existens: ⁊ ipsum qđ extinguitur calidum: quibuscūq3 aūt extincto subito plurimi vtunt seipsis: qđ mirātur omnes: ꝓpter id qđ nullum faciunt signum prius: frigidior quidem igitur facta complexio que est a nigra cholera: sicut dictum est facit tristitias omnimodas: calidior autē existens letitias: ꝓpter qđ ⁊ pueri quidem letitiores: senes autem tristiores. hi quidem enim calidi: alij ꝟo frigidi: senectus enim infrigidatio quedā accidit: extingui ꝯfestim a causis exterioribus: sicut ⁊ extra naturā ignita vt carbones aqua superinfusa: ꝓpter qđ ⁊ ex ebrietate quidam seipsis abutūtur. Caliditas enim que est a vino aduenīēs est: qua extincta accidit passio: ⁊ post venerea plurimi magis leti fiunt. Quicūq3 supfluitatem multam emittunt cū spermate isti magis leti: alleuiantur enim a superabundantia superfluitatis ⁊ ventositatis: ⁊ caliditatis: illi enim multotiens tristiores: infrigidant enim coeuntes: ꝓpter id qđ aufertur aliquid superficiētiū: ostendit aūt hoc nō multam defluxionem factā esse: vt igitur in capitulo dicto: ꝓpter id qđ inequalis est potētia nigre cholere: inequales sūt melācholici: etenim frigida vehemēter fit calida: ꝓpter id aūt quidē mores quales sunt: mores faciunt calidum ⁊ frigidum coꝝ que in nobis sunt: sicut vinum plus ⁊ minus mixtum corpori facit nos quales quosdam ſm mores: vtraq3 enī ventosa: ⁊ vinum: ⁊ nigra cholera: qm̄ aūt est ⁊ bene tēperatam esse inequalitatē ⁊ bene quodāmodo se habere: ⁊ vbi oportet calidiorem esse dispositionem ⁊ iterum frigidā: aut econtrario ꝓpter excessus habere: superflui enim sunt omnes melancholici nō ꝓpter egritudinem: sed propter naturam. Noua.

Cur homines qui ingenio claruerunt: vel in studijs philosophie: vel in repu. administranda: vel in carmine pangēdo vel in artibus exercendis melancholicos omnes fuisse videmus: ⁊ alios ita vt etiam vitijs atre bilis infestarentur: ceu inter heroes de Hercule fertur: hic enī ea ipsa fuisse natura putatur: ⁊ morbum comicialem sacrum ab illo ⁊ herculeum prisci nominauere. Puerorum quoq3 motio mentis idem hoc explicat ⁊ eruptio vlcerum que mortem interdum antecedit. Id enim plerisq3 atra bile consistit: ⁊ lysandro lacedemonio proxime

ante obitum genus id ulcerum emersit: Adde aiacem et bellerofontē: quorum alter penitus ad insaniā prupit. Alter loca psequebat deserta. Unde illud Homeri. Ast hic qñ et dijs gratus oib⁹ erat: In cāpos solus latos: inqȝ aula rura Ipse suū cor edens hoīum vestigia vitās. Quinetiā plerosqȝ alios ex herouȝ ordine morbo eodē laborasse cōpertū ē. Annis vo posterioribus Empedoclē Socratē Platonē: alios cōplures viros isignes hoc fuisse habitu nouim⁹: atqȝ etiā ptē ordinis poetaꝝ ampliorem. Nā et multos id genus hoīuȝ morbi ob eiusmodi habituȝ corporis exercent: et aliqȝ suapte nā in eos ipsos affectus pspicue vergūt: oēs tñ fere vt dictū iā est: nā huiuscemodi extitere. ergo cāȝ pri⁹ mū exemplo aut sane incōmodo vini capiam⁹. Vinū enim imodicū tales maxime hoies reddere videtur: qles melancholicos esse affirmamus moresqȝ varios id cōdit cū bibit: vt iracūdos humanos misericordes audaces quoꝝ nihil mel aut aqua aut lac: aut eiusmodi aliqd efficere pōt: intelligi plane qȝ varios reddat hoies licet. Sigs potātē ipm aiaduertat vt gradatim euariat. Ubi eni vinū hoiem frigentē taciturnumqȝ a sobrietate accepit paulo liberaliori poculo refouet excitatqȝ ad vba. Tū largiori potu verboꝝ vberē: eloquētē fidētēqȝ reddit: post hac pcessu potandi ampliori audacem propensumqȝ facit ad agendum. Deinde plenius amplificato in ptumeliā et petulantiaȝ vertit: moxȝ ad insaniā ppemodū accendit. Postremo nimio ex potu resoluit: stultūqȝ agit in modū eorū qui a pueris morbo laborāt comitiali aut ēt eoꝝ qui vitijs atre bilis maiorem in modū ptinent. Igit vt hō idē iter bibēdū moribus imutat varijs: viniqȝ mēsura qdā idē crebro a se discrepat ita sunt q singulis moꝝ gñib⁹ adeo inuaserint: vt aliorsū nequeāt cōmutari: qlis enim vinolēt⁹ hic ē: talis qsqȝ ali⁹ fact⁹ a nā est. s. ali⁹ loquax: ali⁹ mēte cōmot⁹: ali⁹ lachrymabūdus: nā tales vinū quoqȝ iformat. Ex quo illō Homeri. Me victū baccho lachrymas effūdere dicūt. Quippe misericordes interdū reddunt: et alias efferri alias taciturni. Sūt. n. q rursus taceāt: et maxie q ex melācholicis mēte ferme summota cogitabūdi eē soliti sūt. Quinetiā ad amādū ppēsiores vinū facere idoneū est. Indiciuȝ q sepe q potat vel osculari eos adducit: qbus nemo sobri⁹ dare osculū velit: vl qȝ deformes sūt vel qȝ etate pfecti vinū tñ nō lōgo hic auget tēpore sed breui. Natura sane dū vita edurer:

assiduis incrementis amplificat. Alij nāqȝ audaces et temerarij: alij taciturni: alij misericordes: alij timidi per nām et instituunt et augent: qsobres eādē eē cām pstat qua vel vinuȝ vel nā mores cuiqȝ inseminare possit: et augere. Conficit nanqȝ in dies vi caloris oia soleat hitui: igit natureqȝ atre bilis flatus ciere datū est. Quocirca vitia corporis que flatū pre se ferūt: illiqȝ dolores atre bili medici tribuūt: et vinū vo flatus mouere nimirū pōt: qobrē similem ambo isthec sortiunt nām atri bile et vinū cōstat vinū cā hēre viȝ e spuma quā excitat. oleū eni qȝuis calidum nihil spumat: vinum large ampliusqȝ nigrū qȝ album: qȝ calidius et corpulentius est: vnde fit vt cupiditatē veneris accēdere vinum possit: qre nō inepte venerē iunctā baccho autumant: et melācholici quoqȝ magna ex parte libidine affluentius pcitant: cōcubitus eni flat⁹ copia agit. Cuius indiciū q pēnis ex paruo citissime in molē augescit isignē. Nisi eni flat⁹ nō ita extumescere pōtuqȝ quinetiā prius qȝ tempus pmendi seminis fit voluptas qdā gestiens pueris adhuc oriē cuȝ iā pubi ppinq testiculos per libidinē pruriunt: qd. s. ob idipm fit qȝ flat⁹ p meat⁹ trāsit q postea humor pfert. Et seminis quoqȝ incūbēdo pfusionē eiectionēqȝ a spiritu ipellēte fieri pspicuū est: igit vel in esculētoꝝ potulētoꝝ ordie merito eo libidinē mouet que locū genitaliū iplēt. Ex quo fit et vt vinuȝ atri coloris talē hoies reddat: qlis melicus flatu lentus est: qd late in nōnullis patescit: sunt eniȝ magna ex parte duri venisqȝ tumidi qbus atra bilis redundat. Cuius sane cā est nō sanguinis sed flatus copia. Sed cur non oib⁹ melicis aut fuscis colore inuecta duritas est: sed his tñ qb⁹ vitiū ampli⁹ inualuerit alia rō est. Nunc de eo qd principio explicare maluimus agēdū est. humoris id genus quā atrā bilē vocamus pximus sese pstātie natureqȝ vniuersi corporis intermiscet confunditqȝ. Tēperamētū eni oē cali et fridi est: qppe cū ex his duob⁹ nā et seruet et pstet. qobrē atra etiā bilis et calidissima et frigidissima reddi pōt. Pati nāqȝ isthec ambo eadē aptissima suapte natura est: vt etiā aq tāctū frigida est tñ si satis cōcalefacta est: velut que feruet calidior qȝ flamma ipsa sentitur et lapis quoqȝ et ferrum ignita carbone calidiora euadunt que qdem natura frigida nullū dubiuȝ est. Sed de his dictū planius est vbi de ignis natura et opa docuimus: atra aūt bilis nō per sūma sed natura penitus frigida oino ita se hȝ: vt dictū iaȝ est

si modū excedit hoiēz facit attonitū: aut obtor-
pentem aut anxium: aut formidolosum. Sed si
admoduz incalescit securitatem animi cantile-
nasqz parit ⁊ mentis alienationē ⁊ vlcerūz eru
ptionē: ⁊ alia pleraqz generis eiusdē: parti igit̄
hoiūz maxie victu quottidiano redundans mo
res nihilo imutat: sed morbū melicuz tantūmō
creat: at qbus habitu natura tali cōstiterit mor
bis multa ⁊ varia moꝝ genera exoriunt̄. put. s.
alius aliā habit⁹ itēperiē sortit⁹ est exēpli grā: in
qbus multa ⁊ frigida bilis est atra: hi stolidi sūt
⁊ ignaui: in qbus permulta ⁊ calida hi periti ⁊
ingeniosi amasij propensi ad oēm excandescen-
tiā ⁊ cupiditatē: nōnulli etiā loqciores. Multi
etiā qꝛ ille calor sedi mentis in vicino ē, morbis
vesanie implicant̄ aut istinctu lymphatico iser-
uescūt ex quo sibylle efficiunt̄ ⁊ bacche: ⁊ oēs
qui diuino spiraculo instigari credunt̄: cū. s. id
nō morbo sed nāli intēperie accidit. Maracus
ciuis syracusanus poeta etiam prestantior erat
dū mēte alienaret̄. at qb⁹ min⁹ ille calor remis-
sus ad mediocritatē sit hi prorsus melici qdē: ꝫ
longe prudētiores: ⁊ q̄ꝫ aliqua in pte min⁹ ex-
cedāt multis. Tn̄ in reb⁹ ceteris sūt oibus pstā-
tiores alij in studijs litterarū: alij in artib⁹: alij in
repu. magnū ēt ad subeūda pericula discrimen
hic habit⁹ affert: qppe cū multi metu varie mo
neant̄ ob eā. s. rem qꝛ ita a se ipsi differūt put in-
cidit vt vices ei⁹ habit⁹ gererēt: habit⁹. n. meli-
cus vt morbos varios creat: ita ēt ipse ineqbilis
est: qppe q alias fridus in modū aq̄: alias calīus
fit: q̄obrē cū formidolosuz q̄cq̄ denūtiatū est.
si habitus iusto frigidior sit: timidū reddet: iaz
eni metui aditum patefacit ⁊ metus ipse refri-
gerat vt ex his cōstat: qui metu perculsi obtre-
miscunt. Sed si ampli⁹ caleat metus inuectus
ad mediocritatez reducet: temperabit: intrepi-
dumqz perinde hoiem seruabit. Quinetiā cuz
spōte molestijs animus tabescit: quod frequē-
ter vsu euenit rō perquā similis est. Fit eniz se-
penumero vt angamur ⁊ aio succūbamus: sed
cur ita nullā reddere cāz habeamus: alias cōtra
vt securitatē animi gestiam⁹. Sz q̄obrē mini-
me ꝯstat: affect⁹ igit̄ tā isti q̄ꝫ illi supius explica
ti paulisp qdē ꝯsistere in oibus solēt: oēs eniz ⁊
aliqd illi⁹ nāe facultatisqz sibi itermixtū pcul-
dubio ꝯtinēt: ꝫ qb⁹ alte ampliterqz cōstiterint:
hi iā moꝝ q̄litate quadā notescūt: ⁊ noiant̄. vt
eni specie iter se distāt: nō qꝛ facie habēt: ꝫ qꝛ fa-
ciē talē. i. alij pulchraz: alij turpē: ⁊ q nihil sup-
uacui gerūt hi stata sunt forma: sic etiā qui leui-

ter habitu illo cōstāt hi mediū tenēt: qui plene:
hi iam dissimiles multitudini euadunt. Naz si
oino metus bilis atre habitus sit melācholicus
admodū necessiuz est: si aūt quēdā i modū tēpe
ret̄: egregij singularesqz istituunt̄: hi tn̄ si parū
sue valitudini ꝯsulūt: facile in vitia bilis atre la-
bunt̄: alij pte alia sui corporis: alij nāqz in mor-
bū comitialē incidūt: alij attoniti fiūt: alij vehe-
mentissime anxij aut formidolosi reddunt̄: alij
maiorē i modū sibi ꝯfidūt ⁊ sperāt: qd etiā Ar-
chealao regi macedonie vsu euenisse accepim⁹.
Cām ꝟo taz varie ptātis ipse habit⁹ dat. s. put
fridus calidusue cōstiterit. Naz si vltra moduz
fridus sit: molestie anxietatesqz spōte sine vlla
rōne nascent̄: ex quo mortez laqueo sibi consci-
scūt: maxie qdē iuniores: interdū tn̄ ⁊ seniores.
Multi ēt vinolēti sese interimūt. Nōnulli ꝟo
ex melicis vbi abūde potarūt dolēt: ⁊ aio vehe
mēter succūbunt: calor eteni nālis a calore vini
extinguit̄: calor āt q eā ꝯtinet sedē qua speram⁹
⁊ sapim⁹ facit vt securo aio simus. Qua de cā
oēs ad vinolētiā vsqz prōpto aio bibim⁹. Oēs
ai spe bona vini copia afficit quēadmodū iuuē
tus adolescātulos. Senectus eni parū sperare
pōt: iuuētus spe plena est: nō desūt quos angor
iter potādū eadē illa de causa cōprehēdat: q̄ etiā
post potū nōnullos occupat: quibus igit̄ calore
natiuo emarcescēte orit̄ egritudo: hi sibi laqueū
potius petūt: q̄re iuuenes poti⁹ q̄ꝫ senes laqueo
se interimūt: alteris. n. calor per etatē marcescit:
qd nāe agit̄ ordie: alteris p viz ipsius aspectus:
qd ꝯtra nām est. Quibus aūt calor extinctus su
bito est: hi repente se interficiūt: vt oēs mirent̄:
eo qꝛ nullū indiciū precesserit. Cuz igit̄ atra bi-
lis pfriget vt dictuz est varias animi molestias
anxietatesqz gignit: calidior aūt cū est securita-
tē ⁊ letitiā pstat. Quocirca pueri letiores. Se-
nes tristiores esse ꝯsueuerūt: alteri enim calidi:
alteri fridi sūt: qppe cū nō nisi refrigeratio que-
daz sit ipsa senectus: accidit ꝟo vt calor subito
causis quoqz externis extiguat̄: quēadmodū q̄
preter suā naturā candent: ceu carbones aq̄ su-
perinfusa extinguunt̄. vnde fit ēt vt sedata ebrie
tate nōnulli seipsos enecent. Calor eniz ex vino
adiect⁹ est quo extincto vsu euenit illa pniciosa
affectio. Et post coitū quoqz venereū aio ple-
riqz oēs succūbūt redduntūrqz tristiores. Qui
tn̄ copiā excrementi suo cuz semine effuderint:
hi letiores hilarioresqz euadunt: quippe qui sic
excremento ⁊ flatu: atqz calore nimio leuen-
tur: ceteros tristiores demissioresqz sepe ven⁹

reliquit: eo q partí necessarie aliquo subtracto refrigerant: qd humoris ei⁹ paucitate qui effluxeris patet. Sūma igitur rationū colligamus: hoies melancholici varij inequalesq3 ꝓpterea sunt: q2 vis atre bilis varia ꝛ ineqlis est. Quippe que vehemēter tum frida: tum calida reddi eadē possit: ꝛ qm̄ vim eadē morū obtinet instituendoꝝ: mores eni calīm cōdit ꝛ frigidū diu3 maxime que nostro in corpore habentur: idcirco nos moꝝ qualitate afficit quadā iformatq3: vt vinū: qd prout plus minusue corpori intermixtū infusumq3 est: varios reddit: flatuosum aūt vtrūq3 est: ꝛ vinū ꝛ atra bilis: cumq3 rō sit vt portio quoq3 aliq̄ tēperata illius inequabilis ordinis habeat: statusq3 modo quodā acquirat integre: habitusq3 respondere calidior frigidiorue possint ob exuperātiā qlitatis: hinc efficitur porro: vt melācholici oēs nō per morbu3 sed per naturam sint ingenio singulari.

Hec siquidē pticula ꝯtinuat ad pcedētes que circa virtutes extāt ceu sextus ethicoꝝ ad alios ipm pcedentes pportione: pportionant .n. ꝛ hi: actū enim est supra de pblematibus existibus circa vtutē moralē: nunc aūt circa intellectualē.

Aie pars duplex.

Duplex enim pars aie est: irrōnalis ꝛ rōnalis. Uirtus aūt intellectualis accepta siue habitus quo ꝯtingit verū aut falsum enuntiare qncuplex extat: sapientia: intellectus: scientia: prudentia: ꝛ ars: opione vo ꝛ suspicione non solum ꝯtingit verū: sed etiā falsum. 6° eth. huic particule pportionato.

Cap. 4. Intellect⁹ quid. Sapia qd

Intellectus qdē est habitus principioꝝ pmoꝝ per se venientiū ad habentē. Sapiētia vo est habitus circa altissimas ꝛ difficiles rerū causas existens: vt ea maxime que diuinarū certissimarū existens sciētiarum.

Scia qd. Prudentia qd.

Sciētia quidē est habitus intellectualis ex demonstratione alicui⁹. Est aūt prudētia habitus verus circa hominis bona ꝛ mala cū rōne actiua: ꝛ recta etiam rō agibilium. vñ rheto. p. est virtus intellectualis sm quā bene cōsiliari pōt de bonis ꝛ optimis ad felicitatē dictis. De bonis vo laudabilibus dicit q sit virtus rōnalis appropriata ad felicitatē cōtendentiu3.

Ars qd. Opio qd.

Sed ars est habitus cū vera rōne factiuus. Est autē opinio ꝛ adhuc suspicio minus tamē certificat acceptio ad quā acceditur cu3 formidine alterius partis. Auic. 5° de aia. Scias q rubrica solu3 exprimit prudētiam: intellm: ꝛ spaia3: eo q pncipaliores: tñ alia etiam tangent pexposita. ℂ His siqdem pmissis pō hec diuidit in partes duas. primitus enim ꝓponit causas pblematis ad habitus oēs pretactos. scdo spālius tangit vnūquēq3. scda in sequēti. Proponit igit qōnē pmo. scdo soluit. scda ibi [Op3 igit.] Adhuc p° in duas. primo id. 2° approbat illic [Et hi] dic: q̄re oēs viri ad differētiā mulierū qb⁹ talia per nāe frigiditatē ꝛ iperfectionem nō adueniunt: qcūq3 fuerint illustres ꝛ excedentes alios in phia: politica ꝛc. videntur fuisse cōplonis melācholice. ℂ Notandu3 q per istas facultates expressas auditur cognitio omnis vt speculatiua actiua ꝛ factiua: oia eni3 hec. meta. 6°. vnde phiam audio eam que essentialis vt nālem diuinam ꝛ mathematicam: ꝛ accñtalē: sicut grāmaticam: dialecticam: ꝛ rhetoricam. Per politicam vo que actiua noto moralem. s. totā vt monasticā: iconomicā: ꝛ politicam expressa3 vt militarem que sunt practice phie. Per poesim vo scientiam quādā suspicionis inductiuam quā sibi grāmatici vsurpauere que apud arabes 8° ponit cū rhetorica: etiam pars logice: q2 pmitus tradebatur phia. Per artes vo q̄tu3 ad factiuam mechanicas audio septē notas: vt lanificiu3: armatura: nauigatio: agricultura: theatrica: pastoralis: ꝛ medicina: in nālem tñ hanc reducit medicis vel quis forte per artes septem audiet liberales. ℂ Deinde [Et hi.] Approbat dictū suu3: ꝛ pmo manifestat excellentiam taliū in politica vel militari: aut in artibus vt armatura sm q docet vsum armoꝝ. scdo q̄tu3 ad phiam. 3° quo ad poesi3. scda ibi [Silr passi.] 3ª ibi [Amplius āt.] Dicit igit declarādo eos melancholicos: melācholie passionibus huiꝰ fuisse adeo melācholicos q passi sunt egritudines ex cholera ꝯtingētes nigra: sm q dictant illa que inueniunt ab heroicis nobilibus. s. ꝛ magnanimis existētibus sicut medijs inter deos ꝛ hoies: vt ea que de Hercule rege potentissimo ꝛ fortissimo narrant. nā visum est q hic fuerit nature melancholice fact⁹: vñ ꝛ morbū epilepticum ab eo denominabant morbū sacrū: eo q heros fuerit ꝛ sacer. Pōt etia3 dici sacer morbus: eo q in sacro ꝛ diuino ꝯtingat membro puta capite 34° 8ᵉ. Dicit ēt herculea passio ab eius nomine. Unde Serapio. nominat etiā herculea nomine Herculis superbi: quasi sit ꝓpter magnitudinem ipsius: fuit enim magnus ꝛ fortis: similr stupor siue cōgelatio qui accidit pueris: dominatur inde: que forte est passio dicta mater infantiu3. Similiter id ostendit morbus contingēs ex melancholia anteq̄ aliquis corrūpatur oino ꝛ moriatur inde: vtputa generis vlcerum facta id demonstrant: na3 ipsa multotiēs fiunt a nigra cholera: dicit etiam multotiens quia fiunt etiā a chola ꝛ flegmate falso: sed non adeo praua. ℂ Notandū q herculi ꝛ huiꝰ mulris non imerito cōtingit epilepsia: eo q sm Arist. accidit a ventositate grossa oppilante meatus cerebri. Serapio ꝛ Auicē. melancholici eni3 vētosi. de somno ꝛ vigilia. Cap. 2.

Fuit etia3 alius similis dictus Lisander lachon: qui predicta incidit vlcera melica: sicut etiā recitat Haly. in thegni de quodam sene calidioris cordis corde temperato. Similiter passiones melancholicas inciderunt aiax ꝛ bellorophon. nam Aiax fortissimus grecoru3 fuit maniacus totaliter factus ex adustiōe melancholie subtilis: sed bellorophron fugiebat a conuersatione hominum ꝛ inhabitabat eremos loca deserta vt solitarius permaneret. Et ideo dixit Homerus de ipso id ei contingere: quia cunctis deis irascebatur: nulli volens reuereri: quare fortasse contra ipsum indignati tandem hanc passionem sibi intulerunt. Et similiter q̄plures herou3 quos laboriosum esset recitare taliter fuerunt passi. ℂ Notandum q communiter habetur vocem vbi debet dici aiace3: sicut apparet per Nicolau3 peripatheticu3. ꝛ secūdo posterioꝝ. ℂ Notandū quoq3 pretactos ibidem tangi: ita alcibiades achilles: aiax nunquid commune habuerit: puta non posse iniurias tolerare: quare hic quidem dimicauit: ille vo insaniuit: alius vo seipsum interfecit. Similiter declarat hec 2° in philosophia dicens eodē modo sicut passi sunt circa politicam vel militarē siue armatura3 exercētes: ita quidam posterioꝝ circa philosophiam contemplantes: sicut Empe. circa nā3 sollicitus: qui philosophiā metrice ꝯscripsit: ita Plato metaphysicus ꝛ mathematic⁹ grādis. Socrates moralis: ꝛ alij plures noti philosophoꝝ: vt Democritus cui fuit cura de oib⁹. Anaxago. Parmenides ꝛ hꝰ. ℂ Deinde [Amplius.] Declarat id tertio in poetica dicens q plurimi eorū qui se dederunt studio poetico ꝛ maxime metrificando fuerunt capti egritudinibus melancholicis: ꝓpter excessum complexionis ipsius in eorū corporibus: que cōplexio ipsoꝝ siue natura melācholica ostendebat: eos decidere futuros in huiꝰ passiones. ℂ Deinde

[Omnes.] Cõcludit quarto dicẽs: q̇ vniuersal' est dicere: oẽs nãliter sunt melãcbolici: ideo nimirũ si cadant in eam defacili enim vnusq̇sq̃ labit̃ in egritudinez proporcionalẽ sue complexioni: vt visuz est p̃mo. ❡ Notãdũ q̇ melãcbolici sunt duplices: q̇dã eniz sunt natura frigidi ꝛ sicci: maxĩe in q̇b⁹ mã dominãs f̃m Gal. est bumoꝛ niger de q̇bus non est sermo: nõ eni fiũt in p̃dictis illustres aut patiunt̃ p̃racta. Sunt aũt ꝛ alij ex adustione cbole ac sanguinis: vel etiam moꝝ natura cum melancbolia abundat conuertitur eni ꝯr̃ cbolere: plus decidẽte calida ꝛ sicca crasi tẽpore gaugmasticẽ etatis in frigidã ꝛ siccaz in tbegni: ꝛ tales illi de q̇b⁹ verificat̃: vt apparebit ꝓpositũ; q̇b⁹ mã dñans f̃m Gal. ꝛ Ari. cbola di nigra. ❡ Deinde [Opz igit̃.] Soluit: ꝛ p̃mo dat itẽtionẽ suã dicẽs q̇ p̃mitus exẽplariter ꝛ similitudinarie opz arguĩ̃tari: vt accipiamus cãz ei⁹ qḋ q̃situ est. ❡ Deinde [Vinũ.] Prosequit̃ ꝛ diuiditur. p̃mo eni assignat cãm. scḋo q: diffuse cam tetigerat succincte recolligit illius v̾tutẽ. z⁹ ibi [Vt igit̃ in capite.] Adbuc p̃mo cõparat mores ꝛ naturas bui⁹ melãcbolicorũ: ad eos quos inducit vinũ. scḋo ex boc ꝓsequitur magis in declarationem ꝓpositi. scḋa ibi [Alia ro.] Adbuc p̃mo comparat eos adinuicem f̃m similitudinẽ ac etiam differentiam. scḋo assignat cãm silitudinis. scḋa ibi [Omnia eniz.] Prima idẽ in tres. nã p̃mo manifestat operationes ꝛ mores quos facit vinũ. scḋo applicat morib⁹ melãcbolicoꝝ. 3⁹ ꝯcludit q̃si remouẽdo dubitationẽ: ꝛ assignat differentiam inter mores acq̇sitos ex vino: ꝛ ex cõplone melãcbolica nãli. z⁹ ibi [Queadmoduz.] 3⁹ ibi [Vinũ q̇dem.] Dicit igit̃ p̃mo: q̇ vinum p̃ncipal'r inter oẽs liquores qui assumunt̃: videt̃ babere silitudinem cũ melãcbolia: ꝛ cõstituere viros bñtes similes mores ꝛ actus q̇busdaz melãcbolicis: qḋ ꝛ bibitũ differenter: ꝛ f̃m diuersas naturas sumptũ: plures mores ꝛ diuersos inducit. verbi grã. facit enim boĩes quosdã iracundos: interdũ pios: q̃nq̃z misericordes: ꝛ nõnunq̃ mãsuetos: qḋ vl'r nullus alioꝝ adeo facit liquoꝝ: neq̃z mel aut medo: qui est pot⁹ ex ipso fact⁹: neq̃z aqua aut lac: neq̃z sicera: neq̃z ceruisia: lz quedã istorum sint etiã iebriatiua: qḋ declarat: eo q̇ vinũ q̃ñ occurrit ĩfrigidatis reddit eos sobrios: bonestos: ꝛ taciturnos: eo q̇ natura gaudens ipso petit iteriora vt inde afficiãtur p̃ncipaliora. Qꝛ si q̇dẽ aliquãtulum plus potet̃: reddit eos loquaciores: q: cal'm confortatum inde coincipit ad exteriora motum: cũ aũt iterũ plus assumptũ fuerit: nõ solum reddit eos loquaces sed loquẽtes apposite aut ritbimice incipiunt iam ritbimiçare ꝛ proprie cũ fuerint ad boc dispositi: q̇ ꝛ si fuerint naturaliter timidi facit eos audaces: ꝛ ꝓcessiuos vl'iter ad opus. Et si de eo amplius ebiberint: reddit eos contentiosos ꝛ iniuriosos: ꝛ demum ꝯñter maniacos ꝛ furiosos. Cũ aũt multuz vebemẽter fuerit susceptum: ita vt natura nullo mõ ei possit dominari: facit eos dissolutos: amentes: stupidos: carentes sensu ꝛ motu. Et ideo disponunt̃ sicut pueri cũ epilepsia torquent̃: aut ponit eos sil'r se bñtes illis qui melancbolia vebemẽter vexantur: cũ perturbatione v̾tutis interioris omnis. Sciaz q̇ de b⁹ affectib⁹ vini determiatũ ẽ sufficiẽter in tertia: ꝛ maxime 5⁹ ꝛ 15⁹. qḋ ꝛ fine dictarũ particulariter tangitur. ❡ Et deinde [Queadmodum.] Adaptat qḋ dictuz est de effectibus vini ad mores ꝛ actus boĩum dicẽs p̃mo. q̇ sic bomo permutat mores ꝛ alios acq̇rit bibẽs ꝛ vtens vino f̃m differẽtẽ q̃ñtitatem ꝛ q̃liam: sil'r reperiunt̃ q̇dam boĩum permutari f̃m mores singulos: q: q̃lis efficit̃ aliq̇s f̃m mores ꝛ actus cũ fuerit inebriatus: eodem modo est inuenire alium nãliter ex cõplexione sua melãcbolica talem corrñdentẽ illi: q̃ñ nãliter est inuenire aliquem mutum ꝛ taciturnũ: sicut dictũ est: q̇ vinum facit taciturnos cum occupat infrigidatos: alium v̾o motum vt tremulosum: tremorẽ eni ꝛ paralysim vinũ inducit. 5⁹ tertie. ꝛ aliũ lacbrymabilẽ: tales eniz vinũ bz facere q̃les etiã f̃m nãz sunt aliqui vt visuz est. Et q̇ ita sit: inducit inferẽdo testimoniũ Homeri. ait eni se istillantẽ lacbrymis fieri cũ fuerit aggrauat⁹ plurimi potu vini: fumi eni ex ipso tũc ascẽdunt ad caput. ꝛ sui caliditate eliquant bumiditates quas inueniũt: ꝛ subtiliant ac deportãt versus oculos: per p̃tes ipsoꝝ molles lacbrymaliũ maxime foras egrediẽtes: cuz sint porosi defacili penetrabiles. Simil'r ꝛ aliq̃ñ cõstituit boĩes misericordes: ꝓpter dilatationẽ calidi cũ expansione bumiditatũ: aliq̃ñ agrestes feroces ꝓpter inflãmationẽ calidi: ꝛ interdũ taciturnos: nã q̇dã iterũ melãcbolicorũ sunt qui vebemẽter tacent: ꝛ maxime illi qui excedunt in melio: id enim est ꝓpriũ eis: sicut dictuz est in p̃ma: vel excessiui sunt incõtinẽtes. z. etb. Reddit etiã vinũ boĩes Cap.z.
amicabiles adinicẽ ꝛ osculatiuos colla ꝛ bracbia vicissiz alterutra coapplicantes: sicut maxĩe anglicoꝝ mos extat. Qꝛ aũt ita sit ostẽdit̃ signo: q̃ñ quis vino tactus deducit̃ in osculũ ꝛ amplexũ aliquoꝝ: qḋ nullo modo ageret: cum p̃us erat sobri⁹: aut nequaq̃ amplexaret̃ aut minime: aut ꝓpter formã: q: turpis sit valde: vel ꝓpter etatẽ decrepitam: in qua flos pulcbritudinis ꝛ amoꝛ euanuit. ❡ Deinde [Vinũ.] Quasi remouẽs dubitationẽ: ex p̃dictis assignat differẽtiã iter mores causatos a vino ꝛ a nã dicens: q̇ vinuz q̃ñ fecerit aliquos recedere a dispõne sua: b⁹ recessus nõ ꝑmanet longo t̃pe sz paruo: verũ qui fuerit f̃m nãm: ꝑmanet longo t̃pe: vtpote q̃ñtũ ꝑdurauerit illic cui⁹ est in vita. ita vt semꝑ q̇dã sunt audaces nãliter: alij taciturni: q̇dã misericordes: nõnulli timidi: ꝛ sic d̾ alijs moribus ꝛ dispõnib⁹. ❡ Notãdũ q̇ nõ ꝓpter boc ꝯcludẽduz est: q̇ cõplexio nãlis nõ possit ꝑmutari: ꝛ si mores possint minime: cũ ipsi sequant̃ formã inalterabilez: cõplexio v̾o nãlis manet trãsmutatiõi ꝛ variationi subiecta: vt declaratũ est Cõciliatoris zz⁹ dĩntia. Et iḋ cõcludit q̇ vinuz ꝛ nã vniuscuiusq̃z cõsimilẽ causat morẽ. ❡ Deinde [Oia eni.] Dat cãm q̃re vinũ ꝛ cbolera nigra sil'es effectus inducunt: ꝛ diuidit̃ in plures vt apparebũt p̃tes dicẽs p̃ ideo esse: q: oia p̃dicta vt vinũ cbolera ꝛ eius cõplexio sũt plena vẽtositate inflatiua: ꝛ iḋ ex ipsis eueniunt passiones a vẽtositate: quas si q̇dẽ medici vocant bypocundriales vel myracbias. Et sil'r vinũ est potẽtia ventosuz. ❡ Deinde [Propter qḋ.] Infert correlariũ q̇ iḋ vinũ ꝛ cõplo melãcbolica sũt ꝯsiles in nã. q̇ ita sit q̇ vinũ sit vẽtosuz ostenditur ex spuma quã causat vinũ multã: qḋ nõ facit oleuz: cũ tñ sit cal'm: neq̃z aliqḋ taliũ: sz vt dictũ est vinũ multã inducit spumã: ꝛ maxĩe nouũ ꝛ plus qḋ est nigrũ albo: calidius eni est ꝛ corpulẽtius: cal'm eni ipsi⁹ in solidiori fundatur subto: ꝛ ideo cal'z agẽs in bumido recipiẽte extẽsionẽ ac effumationẽ vẽtositatẽ causare bz: qḋ nõ ita operatur oleum: cum sit parũ calidũz respectu buius vini: sic ꝛ bumidũ viscosũz min⁹ effumatiuũ. ❡ Deinde [Propter qḋ.] Cõcludit vlterius 3⁹ dicẽs q̇ vinũ multũ ꝓpter boc reddit boĩes venereos in luxuriã pronos cũ exbibeat nutrimentũ multũ cal'm ꝛ bumidũ ac ventosum spermatis nature ꝓportinat̃: non tñ ad ebrietatem sumptum: ebrij enim impotentes sunt spumescere. tert'a: quare recte dictum olim baccbum deũ vini: ꝛ venerẽ luxurie: spumosa in adinuicem sociari. Venus enim grece affrodosia. i. spumosa: ex spuma enim concreta fuit ex scḋo animaliuz de generatione apparens. Et merito vna consociant̃: vnum enim cõsequit̃ ad aliud. Unde Paulus volẽs ab vno abstineri precipit altero non vti: dicẽs. nolite inebriari vino in quo est luxuria: ꝛ ideo quia melãcbolici plurimi vẽtosi venerei extant p̃cipue scḋo q̃rte. dicit autẽ plurimi pro-

pter melācbolicos nāles frigidos ⁊ ſiccos:aut pp̄ ſumme
aduſtos ita vt ſint incinerati ⁊ infrigidati.qḋ pbat:qꝛ ope
ratio que requirit in venere eſt ventoſa:cū ventoſitas ſit
vnū de trib⁹ que requirunt in ea.pticula 4ᵃ.❡ Deinde
[Signū.] Quarto pbat duplr ꝙ actus venereoꝝ ſit ven
toſus.d.pmo ꝙ ita ſit oñdit per indiciū tale:qꝛ in teſticu
lis ac in pudendo plus ꝯtingit videre grāde augmētum ⁊
extenſionē velocē exitibus antea paruis valde.hoc autē
nō accidit niſi ꝓpter inflationē factā in ipſis ex ſpū vēto
ſo.Qḋ etiā oſtēdit aliter:qm̄ anteq̄ pueri poſſint emitte
re ſemen ꝯgregatū:⁊ ptes genitales pubeſcant pfecte:tūc
enim incitati ad luxuriā teſticuli cū pudendo pruritū in
cipiunt ſentire. Qꝛ aūt hȯ delectatio fiat a ventoſitate vt
etiā dicit de generatione aīalium p̊.oſtendit:qꝛ qḋ debe
ret fieri ſperma reſoluit in quādā vētoſitatem ⁊ egredit
per meatus adhuc anguſtos:per quos poſtea in etate qua
pōt pfecte coire defert humidū ſpermaticū verū effuſus
in coitu.Silr etiā piectio ſp̄matis:que fit in illis qui pñt
pfecte coire:manifeſtū ꝙ fit a vētoſitate educente ⁊ ipel
lente ipꝫ ſp̄ma.Et iō ꝯcludit rōnabilr ꝙ potus ⁊ cibi oēs
venerei ſunt gcūqꝫ hñt replere locū ventoſitate: qui eſt
circa teſticulos ⁊ pudenda:ꝓpter qḋ cū vinū nigrū vt di
ctū eſt ſit ventoſum nihilo minus:imo plus:hoīes taliter
reddit diſpoſitos ſm ꝙ diſpoſiti ſūt melācbolici.❡ De
inde [Timidi.] Quinto remouet dubium:qꝛ fortaſſis ali
quis crederet ꝓpter ventoſitatem ⁊ calm̄ mouens melā
cbolicos fore audaces:ideo dicit ꝙ aliqui eorū reperiunt
timidi:eo ꝙ plures ipſoꝝ ſūt frigidi ſicci cōpacti ⁊ terre
ſtres:ita ꝙ beneficiuꝫ calidi non poſſunt recipe quo red
dantur audaces.❡ Deinde [Et vene.] Remouet aliam
dubitatiōnē vel pbat cholaꝫ nigrā fumoſitatē gñare ven
toſam dicēs:ꝙ vene eleuate tenſe que apparēt in melan
cbolicis ſunt in hȯ ꝓpter ventoſitatē extendentē:nō autē
ꝓpter ſanguis multitudinē replentē ipſas:⁊ ideo non oēs
melācbolici ſunt duri compacti:cū plurimis exiſtat ven
tus raritatis cauſatiuus:neqꝫ etiā ſunt nigri:verū illi qui
humoribus putreſcibilibus ſunt pleni: ex quoꝝ putrefa
ctione ⁊ aduſtione color cauſat niger: aut qꝛ propter hos
ſplen nō ſufficienter ſanguinē expurgat.❡ Deinde [Alia
rō.] Iuxta exēplarē ſilitudinē ꝑaſſumptā pſequit inueſti
gationē cauſe queſiti:dat igit itētionē ſuā dicēs:ꝙ eſt ali⁹
modus per quē ꝑelegimus ꝓcedere ad aſſignationeꝫ cāe
ei⁹ qḋ q̄ſitū eſt a pn̄°.❡ Deīde [Quia in nā.] Proſeqt in
tentū:⁊ pmo manifeſtat nām cholere ni.2° q̄lr ex ea egri
tudines ꝯtingūt diuerſe.2° ibi [Hȯ āt paſſiones.] Adhuc
p̄ oñdit cōplōnē chole nigre.2° duplicē fore choleram ni
grā.ibi 2° [Multis gdeꝫ.] Dicit igit p̊ ꝙ ad aſſignationē
cāe eius:ꝙ a pn̄° nāc alicuius ſtatim hȯ cōmiſcet humor
melācbolicus:cui⁹ cōplexio nunc eſt cala:tūc aūt frigida:
ex hac.n.duplici cōplōne ꝯſtat nā ⁊ eē iſti⁹ humoris: ⁊ qꝛ
eſt ex calo ⁊ frigido cōplōnata:itedū efficit calidiſſima:
ꝓpter pncipiū calidi qḋ eſt in ea:⁊ aliqñ frigidiſſima: pp̄
fridū:vnū eni ⁊ idē natū eſt pati hec duo:puta calm̄ ⁊ fri
gidū:diuerſo tn̄ tp̄e:qḋ declarat 2° ſilitudine q̄dā.q̄ſi.d.
ꝙ ſicut aqua lꝫ nāliter exiſtat frida:ſi calefiat ſufficiēter:
ita ꝙ reddat bene feruens:calidior efficit q̄ flāma.2° de
ptibus.lꝫ ea fuerit pn̄ᵐ caloris eius:⁊ ſilr lapis:ferrū ⁊ hȯ
ſubiecta terreſtria ſi vehemēter calefiāt:efficiunt calio
ra nō ſolū flāma:veruꝫ etiā carbone ignito: quāuis frida
nāliter ⁊ terreſtria.Et tunc q̄ſi excuſans ſe ab hoꝝ deter
minatione remittit nos ad locuꝫ in quo determinatuꝫ eſt
de his.d.ꝙ de hȯ determiatū eſt ſufficiēter in locis in q
bus egimus de impreſſionib⁹ cali vt in 2° de ptibus ꝓpe:
ac in 4° metheo.⁊ hȯ etiā q̄nqꝫ cholera nigra nālr frida
eſt per totū ⁊ nō ſupficialr ſolū exiſtis vt ferruꝫ vel lapis.

cum enim ipſa taliter ſe habuerit vt dictuꝫ eſt:ſi extreue
rit in corpore:inducit apoplexias aut ſtupores aut deten
tiones aut formidoloſitates vel timores:ſed cum eadem
qua poſtea ſuperueniente calefit occaſione cauſat oppoſi
ta:vt audacias:exceſſus:inflammationes vlceruꝫ bullien
tiuꝫ ⁊ que hȯ.[Multis.] Oñdit ꝙ duplex eſt chola nigra
narrās effectus vniuſcuiuſqꝫ pmo.2° aſſignat cām.2° ibi
[Sunt eni.] Dicit igit quādā eē cholaꝫ nigrā que gñatur
ex quotidiana coaſſumptione cibi:⁊ vlr aliaruꝫ reruꝫ ne
ceſſariarū:cū declinauerint ad nāꝫ melācbolicā.hec autē
nō inducit mores diuerſos ⁊ oīmodos:ſed ſolum melan
cholicas q̄ſdā egritudines:vt febreꝫ q̄rtanā:duritiē ſple
nis ⁊c.nō mores oīno alios acquirendo:ſed naturales ali
qualiter alterādo.alia aūt eſt chola nigra cōplexione na
turali melācbolica genita.❡ Deīde [Quibuſcūqꝫ.] Ma
nifeſtat 2° aliud membrū.⁊ pmo qñ eſt multa valde ⁊ ca
lida.2° qñ ad tēperamentū reducit aliquale.2° ibi [Qui
buſcūqꝫ aūt.] Di.ꝙ ſi hȯ melācbolia fuerit ſuperexcedēs
q̄ītate ⁊ caliitate:qui ipſa afficiunt redduntur furioſi ma
niaci:q̄ſi aīa carētes:qꝛ rōne carent:que aliarū eſt virtuꝫ
magiſtra:ac excellunt ꝓſilientes celeriter in actus:⁊ incō
tinētes ac etiā interrogatiui ⁊ curioſi.Scōm vō aliā lr̄aꝫ
irrogatiui.nō eni curāt aliquos rogare:cum in hoc eis vi
deatur quedam cōmitti ſubiectio:mouent etiaꝫ defacili
in iras ⁊ concupiſcentias brutales vt tactus ⁊ guſtus:ſicut
apparuit 28°.Aliqui vō reddunt etiam verboſiores:pro
pter ſpūuꝫ agitationes rōnis impeditiuos.Et plurimi eo
ꝙ caliditas cholere nigre eſt ꝓpe locū in quo viget opera
tio intellectus diuina:puta circa virtutes phātaſticas:ca
dunt in egritudines maniacas:ita ꝙ efficiunt amētes di
uinantes ⁊ phytonici.⁊ inducit quoſdā qui fuerunt tales
di.ꝓpter ꝙ ſibylla in ꝓphetia famoſa:⁊ bacchides:⁊ mul
ti taliam fuerunt diuini ⁊ phytonici:qḋ intelligendum vt
dictum eſt:cum ex complexione ꝓuenīnt nālī cholere:⁊
non accidētali ex prauo alimēto cauſate.Similr ⁊ mara
cus de ſyracuſi cū excellit frigiditas ⁊ nō fuit factus ma
niacus:non erat poeta reputatus ꝑus: vel non excedebat
alios in poeſi:cū aūt maniā incidit:cepit poetizare vt am
plius q̄ ꝑus:vnde Nico.quidaꝫ poeta plus valuit in poe
ſi dum mania caperet.Ego etiam audiui a fideli medico
ꝙ mulier quedam illitterata dum eſſet melācbolica lati
nū loquebat congruū:qua ſanata euanuit.❡ Notanduꝫ
ꝙ Ariſt.hȯ actus mirabiles ⁊ fere ſupnaturales:quorum
cauſa occulta eſt valde:quos agunt hȯ melancholici ⁊ ma
niaci:tanq̄ oīum effectuū ꝓpriarū cauſarū pſcrutator:or
dinat hos in cām ſumptā ex diuerſitate nāe:qḋ ⁊ Gal.in
teriorum.2.⁊ Auicē.ſentire vident. Aſtronomi autē qui
cauſas vltiores cōſiderāt:nitunt hos in cām aliquā redu
cere:ceu pꝫ cētilogo ⁊ q̄dripti.3.Qui aūt in lege loquun
tur attribuūt hȯ act⁹ ſpiritibus:aut ēt aīab⁹ depꝛauatoꝝ:
qui ab h̄ ſeculo receſſerūt.❡ Deinde [Quibuſcūqꝫ aūt.]
Oñdit q̄les mores ⁊ act⁹ fiāt in illis in qb⁹ caliitas nō eſt
oīno excedēs:ſꝫ reducta ad qḋdā tēpamētū.d.ꝙ in qbuſ
cūqꝫ caliditas nō eſt adeo excedēs ſic in pdictis:ſꝫ iducta
eſt q̄ſi ad mediū tēpamētū aliqḋ:tales ſunt multū prudē
tiores ⁊ oīno excellētiores in oīb⁹:minuſqꝫ ſunt eoꝝ mo
tus inordinati:q̄ illi quoꝝ caliditas cho.ni.ē vehemēter
inflāmata:verūtamen iſti habent multam differētiaꝫ in
ter ſe:⁊ q̄tum ad doctrinam phyſicam:alij quo ad artes:
nōnulli q̄tum ad curas ciuiles.Silr ⁊ pdictus talis me
lancholicus habitus multaꝫ inducit diuiam circa picula:
iterdū eniꝫ adeo temerarij efficiunt:ꝙ multos viros for
tes nō timēt:in eis enim furor ita fit ⁊ maniaca confiden
tia:vt Hercules oſtēdit.❡ Deinde [Sicut nō.] Oſtendit
cām pdictoꝝ effectuū differētiū.d.pmo cām eſſe: qñ ſm

q͂ habent corpus suum affectum ab hac complexione me-
lancholica: ita differũt inter se: quidam ab aliquibus: vt in
seipsis diuisis in diuersis tẽporib⁹: qđ declarat deinceps
di. q͂ sicut complexio melãcholica acquisita ex prauo ali-
mẽto ⁊ regimine patiẽtis reddit ex ea in egritudies ineq̃-
les ⁊ diuersas ab alijs: ac etiã a seipsis prius: ita sĩlr opera-
tur n̄ális chola nigra cũ ipsa inequalis ⁊ omnimoda exi-
stat: q͂ sicut dictum est prius: ipsa qñq̃ frigida est sicut aq̃
⁊ nix: qñq̃ vero ita calida vt calx inflammata: q͂ miraculo-
sum ⁊ incredibile annuntiari reputat̃: q͂ etiam ex stupen-
dis apparet euẽtib⁹: cũ enim frigida fuerit ex complexio-
ne: quẽ trepidãtẽ facit quo preparat̃ vt cadat in stuporem.
Jn aũt infrigidat: qđ oñdit̃ ex perterritis: tremescunt eñ
vt ostẽsum est 27ᵒ. Si aũt supflue fuerit calida: tunc effi-
cit hominẽ imensuratũ ⁊ excessiuũ: intantũ enĩ efficitur
furiosus q͂ timendum est de ipso qui talis: ⁊ de patiẽti in
quẽ insilit: insanit enim volẽs q̄cq̄d inuenit subijcere. Eo-
demq̃ modo ex natura cholere nigre quis incurrit conti-
nuas sollicitudines: multa ⁊ differentia timorosa cogitan-
tes: vt dictum est interiori 3ᵒ: imaginant̃ enim decẽmillia
modos corruptarũ phantasiarũ. ⁊ Auicẽ. primo tertij. spẽs
melãcholie sũt indefinite: ita vt frequenter accidat nobis
tristari: sed vnde id cõtingat ignoramus cãm dare mani-
festam: similr interdũ letamur: sed propter quid id cõtin-
gat nobis est imanifestũ. q̃re Serapio cã dispõnum ⁊ ac-
cidẽtiũ cõtingẽtiũ in melãcholia sm̃ veritatẽ est incompre-
hensibilis: ⁊ sm̃ probabilitatẽ possibile vt dicat̃ sup eã id
ex quo ẽ hesitatio ex diuersitate humoris forte puta me-
lancholici. ❡ Deinde[Vulus autẽ.]Declarat quomodo
q̄dam contingant predicta accñtia cõia ⁊ vñ. ⁊ primo inqui-
rit quomõ huiꝰ cõtingãt ex chola nigra. 2ᵒ ex vino ⁊ alijs.
2ᵒ ibi[Melancholici ãt.]Adhuc id oñdit qñ cholera non
valde supfluit. 2ᵒ qñ eiꝰ fuerit imẽsuratus habitus. 2ᵒ ibi
[Qui ãt.]Di. q͂ passiões preacte quas antiqui predicti passi
funt: eis oĩbus paulatine ⁊ q̃si familiariter cõtigerunt. cu-
ius causa fuit: q͂ in eis erat potẽtia ⁊ vestigiũ cholere ni-
gre: cui quidẽ paulatine admixtũ fuit plus de vtute ipsiꝰ:
ita q͂ ex hoc aliqui inciderũt oĩno ⁊ profundius in naturã
cho. ni. qui siquidẽ inde acquisiuerũt mores ⁊ actus dif-
ferẽtes vt tactũ est: nõ tñ genere sȝ specie. Et id declar̃at: si-
cut enim hoies cõueniunt in dispõne facierum oẽs cõue-
niẽtia gñali: differunt tñ specifica: concidunt enim in ha-
bendo faciẽ ⁊ os: sȝ distant in talẽ: aut alteram. q̄dam enĩ
habẽt apparẽter bonam ⁊ delectabilẽ: q̄dam vero turpẽ ⁊
horribilẽ: alij aũt tẽperatam sine omni excessu: qui equi-
dem natura sunt medij inter huiꝰ latam gñalitatem. Si-
militer euenit in accñtibus causatis ab huiꝰ humore: qui
enĩ huiꝰ parũ participant complone: medij existẽt inter
eos qui ea nõ participãt: ⁊ eos qui maxime: ⁊ ideo ceteris
melãcholicis pferunt̃ in preactis. ❡ Deinde[Qui autẽ.]
Declarat añdictũ sermonẽ qñ cholera nigra natura sup-
excedit dicẽs: q͂ illi qui supabundant multũ in cho. ni. ta-
les dissimiles sunt ⁊ diuersi: sicut illi qui bonam faciẽ: aut
turpẽ apparẽter hñt. nã multis accidit: si hoꝰ habitꝰ chola
nigra plurimꝰ fuerit: q͂ efficiunt̃ melãcholici valde: ad h
enim nãliter sunt apti. Si aũt supabundantes cõtẽpera-
mẽtũ aliqđ recipiant per bonũ regimẽ: hocq̃ reliquerint
iidem in predictis incidunt egritudines melãcholicas: re-
manet enim in ipsis adhuc affectio: vt pȝ afo. 3ᵒ. d. inter tñ
circa diuersas ptes corporis: sm̃ q͂ hoꝰ cholera nigra põt
in diuersis locis abundare: in q̄busdã enim sm̃ vnã partẽ
corporis: alij vero sm̃ aliã: ⁊ ideo in aliq̄bus fiunt epilepsie
que proprie sunt passiones cerebri: alijs vero sunt apoplexie.
apud Aristo. vt visum est primo: magis sunt passiones cor-
dis. alij vero cadunt in sollicitudines maximas ⁊ timores:

sicut illi q̄bus abundat melia circa subcartilaginosa dicta
melancholia myrachiana siue hypocundriaca effumans
ad cerebrũ. Alijs q̄dem accidunt audacie supflue ⁊ ma-
niace cõfidentie: cuiꝰ aliqñ cõtigit Archelao regi macedo-
nico. ❡ Deinde[Causa autẽ.]Magis aperit cãm huius
di. q͂ cã istius est vtus cõplonis cholere nigre sȝ diuersã
dispõnẽ ipsius in caliditate ⁊ frigiditate: nam tẽpore quo
frigidior fuerit inducit tristitias irrationabiles: sunt enim
mense ⁊ cõtinue fiẽ in aliq̄bus melancholicis: quorũ natu-
ra frigida: interdũ aũt vt cũ fuerit calida melicas inducit
manias: vt in iuuenibus calidioribus propter adustionẽ:
⁊ nõnunq̃ his proportionatis: sic ita prius supplenda est litte-
ra ac si in ipsa sit aliquis defectus. ❡ Deide[Multi ãt.]
Ostẽdit quõ multis cõtingant predicta accidentia ex vino
declarãdo ex hoc accñtia ex cholera nigra contingentia.
scđo q͂ fecerat mentionẽ de coitu manifestat quid in his
operet̃ ⁊ q̃liter imutet. 2ᵒ ibi[Et prius versa.]Tria igitur
sunt q̄bꝰ hõ maxie permutat̃: chola. s. nigra: vino: ⁊ coitu.
dicit igit̃ primo q͂ melãcholicorũ plurimi sũt: qui tãtũ vini
bibunt: q͂ post ebrietatẽ chola nigra effumante ad caput
corrumpunt seipsos. ⁊ ideo aut in apoplexiã incident vel
spasmũ: vt visum est 3ᵒ. vel se in precipitia imittẽdo: q̄dam
enim ipsorũ cũ fuerint inebriati efficiunt̃ tristes: sine ma-
nia tñ agitatiua: q͂ calor vini minus eorũ caliditate extin-
guit debilẽ: vt maior flãma minorẽ: vt visũ est primo. Qđ
ostẽdit̃: q͂ calor ostẽdit eos letos boni animi: cũ fuerit in
illa corporis parte: in qua viget principiũ intelligẽdi ⁊ spe-
randi: ex spe enim boni mouet̃ ad letitiã: hec aũt pars ra-
dicaliter apud Ari. cor existit: sm̃ vero platonicos cerebrũ:
q̃re cũ bibunt vsq̃ ad ebrietatẽ oẽs reddunt̃ prompti ad
actus magisq̃ attendentes: vinũ enĩ reddit eos bene ope-
ratiuos ⁊ sperãtes: qđ declarat: qñ adolescere pueros en-
tes in scđa parte pueritie: vt a. 14. in antea facit bene spe-
rantes: ipsa enim spe plena propter calidum sanguineũ: si-
cut etiã visum est 14ᵒ. de inhabitantibus frigidas regio-
nes: sunt enim vitales ⁊ bene sperãtes: sed senectus q͂ fri-
gida ⁊ maxime senium inseparabilis ab eis quibꝰ accidit:
cum sit etatũ vltima. per oppositum vero accidit huiꝰ esse
male spei: oĩa in deterius extimantes. rhetoricorũ etiã 2ᵒ.
cũ calido careant extrẽsiuo. Sunt ⁊ aliq̄ pauci tñ qui post
vini potum incurrũt sollicitudines timorosas propter illã
eandẽ cãm: propter quã ⁊ aliqui hoc incidũt post potus ali-
quos supfluos vel potꝰ quosdã vt narcoticos ⁊ opiatos:
calm enĩ ipsorũ debile imbecillitat̃ friditate eorũ actuali
sic aconib. ❡ Deide[Quibusdã.]Scđo. q͂ dixerat q̄sdã
melicos inebriatos seipsos corrumpere: cõparat eos ad-
inuicẽ rõne etatis dicẽs: q͂ illi magis depereũt q̄buscũq̃
tristitie fiunt propter extinctionem calidi subito factam: ⁊
ideo ob fortiorem ⁊ piculosiorem cõpugnationẽ iuuenes
inde magis depereunt q̃ senes. 38. q͂ etsi in senectute cali-
dum extinguat̃: est tamẽ passio naturalis ex parte nature
saltem vlis: vel quia prouenit a quodam principio intrinse-
co: cuius quidem calidũ paulatim extinguit̃: sed in illis in
q̄bus fit subita extinctio: plurimi se taliter habent ad con-
suetas eorũ tũc opationes: ita vt oẽs mirent̃ inde cũ nul-
lum videant̃ signũ deperditionis habere: fortes enĩ ap-
parent. ❡ Deinde[Frigidior.]Cõcludit 3ᵒ. d. q͂ comple-
xio cholere nigre vt dictũ est prius: cũ fuerit frigidior: cau-
sat tristitias: cum aũt calidior letitias. Et ideo quia pueri
calidiores extant alacriores sunt: senes vero per oppositum
tristiores: cum sint frigidiores: vnde senectus cum sit
infrigidatio quedã: est enim via in mortem. complexio-
num scđo. contingit siquidem mox extinguatur a causis
exterioribus: sicut que sunt ignita extra nãm: puta q͂ ha-
beant calidum acquisitũ ignitũ vt carbones igniti cele-

riter extinguunt aqua sufficienti eis supinfusa. Et ideo quidam in ebrietate facti: prave utuntur seipsis secundum actus solutos: quia caliditas vini occurrens caliditati naturali extinguit ipsam: qua extincta predicta accidit passionem. s. calidi extinctionem subito fieri: et calidi quidem extinctio propter causas extrinsecas tacta est in prima: sed propter vini potum in tertia. ¶ Deinde [Et post.] Ostendit qualiter et coitus immutat dicens: quod plures post coitum efficiuntur magis leti bene se habentes: sicut sunt illi qui emittunt multam superfluitatem nocivam cum spermate. huiusmodi enim quia alleviantur expulsa superabundantia triplici. s. ipsius corpulente superfluitatis: et spiritus ventosi moventis illam superfluitatem: et caliditatis ledentis. Quidam vero alii frequenter fiunt magis tristes et deterius se habentes post coitum: eo quod efficiuntur frigidi: quia ab eis aufertur aliquid sufficiens bonum et naturale non superfluum: ut ostensum est quarta 6ª. et quod ita fit ostenditur: quia non multa superfluitatis defluxio fit in talibus. ¶ Deinde [Ut igitur in capitulo.] Quia perpendit actor diffuse causam se assignasse quesiti: breviter repetit eius veritatem: ut sermo videatur planior: et primo epilogat quod dictum est de natura chole nigre excedentis: tangendo ipsius similitudinem ad vinum: et dicit dans intentionem primo ut sit itaque capitulatim: et breviter dicere resumendo que dicta sunt primo: eo quod inequalis et diversa est cholere nigre virtus: inequales et omnimodi secundum eam fiunt melancholici. Quod autem ita sit ostenditur: quia interdum fit vehementer frida: aliquando multum calida: et ideo mores et actus eorum fiunt tales quales ex calo et frigido in nobis qui non sumus melancholici causati: quibus nimirum sic existentibus immutamur: velut a vino cum nostris adiungitur corporibus in multa quantitate: secundum plus enim et minus reddimur qualificati moribus assimilatis his qui fiunt a cholera nigra. Et merito quia utrunque extat ventosum ut declaratum: puta vinum et cholera nigra. ¶ Deinde [Quoniam autem.] Ostendit secundo effectum cholere nigre. quando fuerit commensurata utcunque. dicens quod contingit aliquando quod sufficienter fit contemperata inequalitas cholere nigre. sicut dicitur de aliquo lapso non multum corpore: ceu cum fuerit proportionabiliter parum distemperato: fit secundum hanc melicos utcunque bene se habere: quia cum talis fuerit quando expedit calidior est naturali: et interdum cum opus fuerit frigidior aut econverso: aliqui enim actus et mores expetunt calidum: alii vero frigidum: et ideo taliter fuerunt ipsa melancholici affecti: propter recipere quendam effectum excellentem: ut propositum est in facultatibus: redduntur omnes melancholici: non quidem propter infirmitatem: non enim ipsa possunt bene agere: cum eius ratio sit actus sensibiliter impedire et corrumpere. ¶ Deinde [Vero propter naturam.] Propter naturam enim nondum tantus est excessus: quod omnino decidat ab eo quod naturale est: cum sanitatis latitudo sit grandis etiam in tegni et primo de morbo.

Dubium. ¶ Dubitatur de eo quod ita excellentes predicantur in predictis facultatibus melancholici: cum sint frigidi et sicci et tardi et pigri intellectus: cum hoc perficiantur calido.

Solutio. ¶ Dicendum quod Aristoteles nititur declarare quod melancholici cum naturaliter superabundant cholera nigra non tamen superflue ceteros preexcellunt in scientiis: et universaliter in omnibus artibus et actibus: quod potest ex quatuor ostendi.

Melicos excellere ceteros in artibus quatuor modis ostendit. Primus appositus.

Primo quidem quia quanto virtus alicuius instrumenti ad plura se extendit tanto illud instrumentum est aptius ut ex ipso proveniant multe et differentes operationes: sicut patet in calore naturali: sed complexio chole nigre preacte huiusmodi est. quod ostenditur: quia interdum fit ut dictum est vehementer calida: et tunc inventioni a seipso et receptioni ab alio sunt prompti: et interdum frigida: et tunc instrumentum est aptius receptioni: et quandoque contemperata utcunque: et ideo plus ordinatur in ratiocinari et discutere verum a falso.

Secundus modus. Secundo quia spiritus huiusmodi sunt subtiles calidi sufficienter mobiles sed tales reperiuntur in hominibus melancholicis: propter enim grossities et terrestritatem partium eorum spiritus in eis contenti subtiliores redduntur et lucidiores: et maxime cum fuerint calidi moti: quam illi quorum sunt carnes lasse: quod ostendit aqua vite ex vino nigro grosso terrestri facta et ex opposito: hec enim perfectior illa: in subiecto enim huius spiritus angusti et compressi subtiliores sunt reliquo.

3us modus. Tertio quia amplius sunt solliciti et inquisitivi non dispersi variis occupati: et quia corporibus compacti: cum in ipsis sit motus et impressio calefactis eorum maxime cerebris: non diutius pausant: donec quesitum inveniant: et bene agunt reminiscitiva de memoria et reminiscentia.

4us. Quarto. cum enim scientia nostra non sit infusa: sed studio et labore grandi et diuturno acquisita: ut vite et sermones edocent philosophorum. ad hec autem tolerandum expeditur robur: et sanitas mentis: et non de facili a quibuslibet alterari: et reliqua similiter existere famulata: ethicorum. 4°. qualis dicitur fuisse

Cap. ii. Plato philosophorum perspicuus: sed huiusmodi ut declaratum est sunt melancholici ex cholera nigra. excellunt igitur alios in practicis. ¶ Dicendum igitur quod melancholici sive per se sive qualitercunque contingat precellunt alios in premissis contrariter temperati: sed per se magis: deinde cholerici et qui deinceps: melancholia enim est duplex ut visum est: secundum enim primam cholam nigram sive humorem magis nigrum obiectam: non sunt huiusmodi: verum propter secundam cholere permixtam rubee vel adustam.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter quid secundum quasdam scientiarum habitum habere dicimus: secundum aliquas vero non? Aut secundum quas inventivi sumus habitum habere dicimus. invenire enim vel ad habitum est.

Nova.

¶ Cur per aliquas scientias habitum nos habere censeamus: per aliquas non? An habitum non nisi per eas tantum adipisci putamur: quibus vim inveniendi acquirimus: inventio enim ex habitu est.

Posito problemate uniori circa omnes habitus: ponit nunc particularia problemata circa unumquodque: et primo circa scientias. deinde circa prudentiam. deinde vero circa intellectum. postea opinionem. deinde sapientiam. deinde circa artes. et tandem circa philosophiam exteriores et actus quosdam cum reiteratione quorundam: quod apparet. Dicit igitur. quare habemus habitum in quibusdam scientiis: in aliquibus vero habere non possumus quantumcunque insudemus ipsis. ¶ Deinde [Aut quia.] Solvit dicens id esse: quia secundum illas in quibus possumus reddi inventores: habitum dicimus habere: etenim invenire accidit propter habitum quem acquisivimus in eis: quod siquidem invenire dictum est proprie rationis in cognitionem pervenire ignoti. ¶ Notandum quod cum scientia sit habitus per demonstrationem elicitus quod in illis scientiis proprie dictis in quibus modus observatur demonstrativus procedendo ex causa in effectum et maxime ab effectu in causam habitum possumus adipisci: cum procedant ordinate secundum continuitatem et consequentiam: et in illis autem sumpto scientie nomine communiter in quibus attenditur sola narratio vel preceptum aut experientia magis propter eorum inordinationem placitum et infinitatem fere: habitum in eis non valemus laborantes etiam acquirere: ceu hystorie legales constitutiones ex placito principis instituentis habentes vigorem: et que circa particulares meditantur maxime in volendo eorum invenire formas et virtutes occultas: cum non comprehendantur experimento. 3° pharmacorum. et ideo prolixe ac laboriose valde.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter quid animalium homo prudentissimum? Utrum quia parvi capitis est secundum proportionem corporis: aut quia

inequaliter minimuz: ꝓpter hoc enim ⁊ parui capitis ⁊ ipsorū tales magis prudentiores eis qui sunt magni capitis. Noua.

¶ Cur oium animantiū homo prudentissimus est? Utrū qꝛ capite minimo est. s. ad sui corporis ꝓportionem: an qꝛ varie minimo est: ob id eni ipm capitis quoqꝫ minutio accidit: ⁊ inter homines ipsos qui minori sunt capite prudentiores nascuntur: q̄ꝫ qui sunt grandiori.

Quare in genere aialiū homo est prudentissimū: ꝑ ē de aia ⁊ hystoriaꝝ similr ꝑ. Cōsiliatiuū homo solū est aialiū memoria ⁊ doctrina multa ꝑticipās. ¶ De inde [Utrum.] Soluit ⁊ ꝑ ꝓbabilr di. cāz eē: qꝛ hō hꝫ caput modicū ſm q̄titatē sui corporis: lepus eni gattus leo ⁊ hō hñt caput maximū coꝝ corpoꝝ relatiōe. ¶ Dixi āt ꝓbabilr: qꝛ q̇dam aialiuz habent capita parua valde respcū sui corporis: sic aues vt strutio ⁊ grus. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Assignat aliā cām di. id eē: qꝛ homo hꝫ caput minimū ineq̄liter ⁊ irregullariter: nō eni caput in genere humano adeo vlr similē obseruat q̄titatē vt in gñibus alioꝝ aialiū: in eo eni maior diuersitas reperiẗ ſꝫ tñ magis ⁊ min⁹. Et iō cū paruū caput prudētie attestet̄: ille qui fuerit minoris capitis: prudētior erit ⁊ ingeniosior eo qui maioris. ¶ Dubitat̄: qꝛ scribit̄ in thegni ꝑuū caput fore oino praue cōpositionis ꝓpriū signū. ¶ Dōm ꝙ ꝑuitas capitis siue ēt magnitudo duplr pōt accipi: vt pꝫ 4° de ꝑtibus. aut eniꝫ pro mole ossiuz ⁊ carniū maxime circa caput exñtiū modica: ⁊ talis ꝑuitas laudat̄ ab Ari. magnitudo vō huic vituperat̄ apposita: q̄lis est que alioꝝ aialium ꝓpriē: q̄re facta sunt dimissi capitis. Ari. 4°. Uel pro capacitate parua iteriori ex craneo derelicta: ⁊ talis q̇dem paruitas vituperatur in thegni. Sic igit̄ caput laudatum debet eē paruum paruitate ꝑori: non aūt secūda sed magnum: vt cerebrum sit multū ⁊ ventres spatiosi: ⁊ orta cuꝫ reliquis que deinceps: vt ibidem deducit Galy. ⁊ de hoc quidem sufficienter dictum Conciliatoris differentia 76°.

Dubium. Solutio

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid senes facti magis de intellectu habemus: iuniores vō existētes citius addiscimus? Quia deus instrumenta in nobisipsis dedit duo: in qbus vtamur exterioꝛib⁹ instrumētis: corpori qdē manū: anime aūt intellectū. Est eni ⁊ intellectus eoꝝ que nāliter in nobis sunt: sicut organū exñs. Alie aūt sciētie ⁊ artes sunt eoꝝ que in nobis fiunt: itellectus aūt nāliū. Queadmodū ergo manu non statim q̄ꝫ facti sumus vtimur optime: ſꝫ qñ natura ipsaꝫ pficiet: ꝓcedente eni etate man⁹ maxie pōt pficere opus suū. Eodē aūt mō ⁊ itellectus nāliuin nō statim ſꝫ in senectute nobis maxie aduenit: ⁊ tunc pficit̄ optie: nisi ab aliquo orbet̄: sicut ⁊ alia que natura insūt. Posteri⁹ ꝟtute manuū tñ aduenit nobis: qꝛ ⁊ organa intellect⁹ sunt eoꝝ que sūt manus. Est enim intellectus organū sciētia: hec eniꝫ est vtilis sicut fistula fistulatori: manuū aūt multa existiuꝫ natura. Nā autē ipsa prior est sciētia ⁊ que ab ipsa fiunt: quoꝝ organa priora: ⁊ potentias prius merito fieri nobis: his eni vtētes habituꝫ accipimus: ⁊ hꝫ se similr vnūq̇dqꝫ organuꝫ ad ipꝫ ⁊ ecōuerso: sicut organa adinuicē: ita organa ad seinuicē. Intellect⁹ ergo pp hanc cām senib⁹ exñtibus nobis magis fit. Addiscimus āt citius iuniores exñtes: pp nihil quodāmō scire. qñ aūt scimus nō ampli⁹ sicut possumus: possumus āt haberi. Queadmodū ⁊ reminiscimur magis qbus mane primū occurrimus: deinde ꝓcedente die nō amplius similr: propter id qḋ multis occurrimus. Noua.

¶ Cur seniores amplius mēte valeamus: iuniores oci⁹ discim⁹? Quia nā parēs ⁊ auctor oiuꝫ instrā nobis duo iseruit: quoꝝ opa istris extraneis vti valeremus: manū inqua corpori dedit: anime mētē. Est eni mēs quoqꝫ rebus a nā nobis impartitis annumerāda vicē sane gerēs instrumēti. Cetere oēs scie artesqꝫ nostra opera sunt: mētē ipsaꝫ opus eē nature fatēduꝫ est. At igit manu nō taꝫ inde ab ortu nature vti possumus. Sꝫ cū eā nā absoluit perfecitqꝫ: ꝓcedēte nāqꝫ etate manus suū opus maxie efficē pōt: ita ēt mēs q̄ res nālis est nō ꝓtinus sed in senectute maxie nobis ꝯtigit: atqꝫ tūc potissimū ꝯsumat̄ atqꝫ absoluit̄ nisi detrimēto aliquo lacera lesaqꝫ sit: queadmodū cetera quoqꝫ opa nāe. Posterior mēs ꝟo quā manuuꝫ facultas accedit: qm̄ instrā ēt mētis posteriora sūt q̄ꝫ manuū instrā: ē. n. mētis instrm̄ scia: mēti nāqꝫ vtilis scia ē: vt tybicini tybia: manuū istra res plereqꝫ nāles sꝫ: nā autē ipsa eiusqꝫ res oēs priores sunt q̄ꝫ scia. Quoꝝ āt istra priora sūt: facultates quoqꝫ eorūdē pri⁹ ꝯtigere ꝯgruū ē: his eni crebro vtētes ꝯsicē bitū solem⁹: ⁊ ista sic reciprocant̄: vt quā vicē hec iter se gerūt: quoꝝ istra sūt: eādē instra quoqꝫ ipa iter se hēant. Uicissimqꝫ quā istra iter se: eādē illa quoꝝ sūt instra. Mēs igit ea de cā nobis senioꝛib⁹ poti⁹ cōtingit: discimus aūt ocius iuniores: qꝛ rē ferme nullā tenemus: cum eni res plerasqꝫ scimus: nō eā p̄terea capē alias possum⁹: quō ēt meminisse meli⁹ ea valem⁹ q̄ mane primū ꝑcipimus: deide ꝓcedēte die memoria hebeтamur: qm̄ multa iā ꝑceptauimus.

Quare cum homines efficiuntur senes: prima. s. senectute amplius ⁊ perfectius intelligūt: non aūt secunda: vt senio: eo ꝙ intelligere ac cōsiderare tandem emarcescunt: quia quodam interius corrupto: puta organo phantastico. de anima ꝑmo. Sed cum fuerint in pueritia existentes celerius ⁊ magis addiscunt. ¶ Notādus ꝙ istud ꝓblema ⁊ 11m que sunt circa intellectum ⁊ ꝓprie ſm ꝙ est circa sapiaꝫ ad metaphysicā spectant. ¶ Dubitatur: nō eniꝫ videt̄ senes iunioꝛib⁹ magis intelligere: eo ꝙ etas

Dubium.

ꝙ etas iuuentutis est tēperata:que aūt talis ob cōplexio-
Gelo. nem eucratiorem:perfectioris ceteris est actus. ℭ Dicen
dus ꝙ id verificat̃ in actibus qui amplius respiciunt cor
pus:qḋ etiam indicat complexio elemētaris forma: nō āt
in his qui magis subiacent anime proprieqꝫ intellectiue.
qualis est ipsius actus:de quo hic est sermo:ipsa enim nō
dependet a corpore saltem quātū ad esse:ꝛ iō actus ipsius
vigorantur:aliarū debilitatis actibus:vt probatur de ani-
ma tertio:ad quod etiaꝫ adiuuat.ꝙ motus ꝛ passiones in
T.c.6. eis sunt sedati:nō autē in iunioribus physicoꝝ 7°. ℭ No
t.7. tandum etiam ꝙ hic Aristo.diuidit totam hominis vitā
in duas etates.puta in iuuentutē ꝛ senectutem:ꝛ ꝙ iunio-
res intelligant̃ vltra duodeciꝫ annos:vel taliter: eo ꝙ in-
fantes nō possunt addiscere neqꝫ iudicare sensib⁹: simili-
T.c.20. ter senioribus ceu presbyteri.physicoꝝ 7° ꝑtacto. ℭ De-
inde[Aut qr.]Soluit ꝛ pmo assignat cāꝫ prime partis.se-
cūdo secūde illic [Addiscim⁹ aūt.] Et pmo pmittit qḋdā
necessarium ad inuestigationem cause. secundo ipsam ex
illo pertractat illic [Queādmodū igit̃.] Dicēs ex his cām
assumi:quia deus (cuius nomē sit benedictū) ordine sal-
tem cause finalis nobis duo tribuit instrumēta precipua:
quibus vtimur in adeptione iuuatiuorū ꝛ ꝓpulsione no-
citiuoꝝ:sm ꝙ duo in nobis existūt.s.corpus ꝛ anima:vn-
de corpori manus contribuit:anime vo intellectum: ꝛ ex-
ponit qualis sit intellectus huiꝰ:dicens ipsuꝫ fore de nu-
mero eoꝝ que naturaliter nobis inexistunt:velut qḋdam
organū necessariū. Dicit aūt que naturaliter nobis insunt
ad differentiam intellectus acquisiti per doctrinam ꝛ stu-
dium:vel ad differentiam intellectus separati:qui nō est
3° de aīa corporis actus sm Cōmen. vel indicauit exclusionez opi-
T.c.5. nionis Platonis ponentis nobis intellectū coniungi non
T.c.42. vt formā:sed vt motor mobili.pmo de aīa. Aut forte pro-
pter pseruare se ab intellectu anaxagorico: ꝓpter quez de
T.c.4. anima 3°. dico aūt intellectum quo anima opinat̃ ꝛ sapit.
primū tamē magis seriei adaptat subsequēti. Et quia di-
xerat intellectū hunc nobis naturaliter coniungi:assignat
differentiā inter ipsum ꝛ sciētias ꝛ artes:dicens scientias
ac artes quecūqꝫ sint ille:fiunt ex his que in nobis existūt
hoc aut intellectus vigore:quoniā rebus existentibus sciē-
tie ꝛ artes nō seipsas ꝑduxerunt in esse:imo ab intellectu
causante:accepte tamē sunt a rebus:siue sint sciētie ꝓmo-
cinales:que dicunt̃ ex opere fieri nostro sm Auicen. siue
reales que non sunt ex actu nostro:fiunt enim nō ꝙ ipsas
res producimus in esse veꝝ natura. Intellectus autē non
ex nobis:sed nāliter ab initio nobis tanq̄ qḋdā accōmo-
datū inexistit. ℭ Notādū ꝙ bene ait nobis deuꝫ dedisse
pretacta duo instrumenta:cū enim sint nobilissima ꝛ ma-
xie necessaria non vident̃ posse ab aliquo dari nisi ab eo:
qui omnibus exhibet abūdanter ꝛ nō improperat. Unde
de mūdo antiquus sermo ꝛ paternus est cunctis homini-
bus:ꝙ a deo ꝛ per deum constant oīa:nulla enim natura
per se sufficit sibi priuata salute que ab eo.de se.n.oīa lar-
gitur:tribuitqꝫ:sed multotiens ꝓpter indispositionē non
suscipiant̃ materie. Unde Auicē. q̄rto de aīa. nec vita nec
vlla perfectionū ad bonitatem retenta est apud primum
principium in prima genitura. sed susceptibilia aliquādo
sunt carentia dispositione suscipiendi ea. Cum his duob⁹
etiā instrumentis dedit ꝛ tertiū:cōplexionez.s.in cuius q-
dem virtute opant̃ ꝑtacta duo:ꝛ ꝑcipue manus. Unī Aui.
ꝓ pme. Donauit deus hoi nobiliorem cōplexionē: que in
hoc mūdo foret poſe inueniri. ℭ Sciendū ꝙ intellectus
apud Arist. inuenit̃ multipliciter accipi:vt pro intellectu
agēte.iuxta illud tertij de aīa:quo est oīa facere. Uel pos-
T.c.18. sibili siue materiali quo oīa fieri: aut ꝓ imaginatione:de
qua eodē.intellectus passiuus corruptibilis est:aut ꝓ vir-
tute īformatiua embrionis de quo 2° de generatione ani-
maliū.talis aūt est qḋ vocatur intellectus:aut ꝓ quadam
potentia nobis nāliter insita:qui ꝛ habitus principioꝝ di-
veroꝝ semꝑ existens.de quo metha. q̄rto scribit̃: ꝙ oēm T.c.8.
cognoscentē necesse sit ipm habere:ꝛ venire ad habētem
est necesse:ꝛ nō per demōstrationē acqri.ꝓ posie.talis eni T.c.24
notus est oibus natura non orbatis oino ceu ianua in do-
mo:vt apparet Cōmen. meta. 2°. Per intellectum siquidē T.c.ꝓ.
naturalem audio hoc potentiā habitualem principiorum
nobis nāliter inexistentē:sm ꝙ ex ipsa ꝛ intellectus agen
tis abstractione intellectus possibilis deinceps informat̃:
ꝛ ꝑficitur intelligibilibus specieꝝ. ℭ Deinde[Quem ad-
modū.] Prosequit̃ ex hoc ad cause assignationem. ꝛ pmo
ostēdit qn̄ hec organa in nobis vigorant̃:ostēdēdo couenie-
tiā manuū ad intellectū:secūdo cōparat ea adinuicē ostē-
dēdo quō vnū alteri deseruiat. 2° ibi [Posteri⁹.] di. pmo
ꝙ sicut nō mox qn̄ nati sumus possumus ꝑfecte manibus
vti ꝓpter debilitatē ꝛ teneritatem cōplexionis humane:
sed hoc euenit cū fuerint ꝑfecte ꝛ fortes a nā:tūc eniꝫ cuꝫ
ꝓcesserit natus in etatē ipsi⁹:optime pōt perficere qḋ in-
tendit. ℭ Deinde[Eodē.]Applicat secūdo ad ꝓpositum
di. ꝙ sic intellectus qui est quedā potentia nālis ꝛ in no-
bis non mox aduenit a principio perfectus ꝛ actualis:sed
tēpore accidit ꝓcedente. puta in senectute pma:cuꝫ vires
corporee incipiāt qn̄ escere intellectualisqꝫ vigere:nō au-
tem in senectute secunda:in qua etiam intellectus debili-
tatur:prius eniꝫ maxime ꝑficitur hic intellectus:ꝛ in actū
deducitur:nisi fuerit orbatus aut occasionatus:sicut reli-
qua:vt apparet q̄rto de generatione aīalium. orbant̃ na-
turalia. Qḋ ꝛ sibi cōtingit:aut ab aliquo extrinseco impe-
diente:sicut somnus ebrietas ꝛ egritudo: hec enim impe-
diunt vehementer ꝑfectionem intellectus 7° phy. aut ab T.c.20.
aliq̄ intrinseco magis:ceu lesio phātastici organi: q̄a intel
ligere ꝛ cōsiderare emarcescunt:quodam qḋ est interius
corrupto. de aīa primo. ℭ Deinde[Posterius.] Cōparat T.c.66.
perfectionē manuū ad perfectionē predicte potētie natu-
ralis:ostēdendo ꝙ ante ipsuꝫ perficiant̃:ꝛ ꝙ ꝑfectio ma-
nuū cōfert vlterius ad ꝑfectionē intellectus practici di.ꝓ
ꝙ post virtutē ꝛ ꝑfectionem manuūꝫ:aduenit nobis ꝑfe-
ctio potentie intellectiue antedicte. Qḋ ostenditur: eo ꝙ
manus sunt de numero eoꝝ que sunt instrā intellectus:sꝫ
enim ꝙ potentia nālis perficit̃ his organis:cōstituit̃ qui-
dam intellectus practicus ꝑfectus. scientia eniꝫ acquisita
per virtutez predicte potētie naturalis est organū ꝛ occa-
sio quare ea perficiat̃ vlterius:ꝛ resultet ex ea vnus intel-
lectus. Et ꝙ ita sit manifestat̃:quia deseruit scientia potē-
tie intellectiue:sicut fistule fistulator:cum enim qs habet
illum intellectū naturalez ad fistulandū:si habuerit post-
modum fistulas:accipiens ꝑus modicā scientiā:ex multo
vsu acqret scientiā perfectā:ex q̄ hic perficit̃ intellectus
informatus. Uel sicut intellectus est organū scientie: per
ipm enim acqrit̃ ꝛ ꝑficit̃ qḋ sibi est vtile:ꝛ deseruit ei si-
cut fistula fistulanti. Qꝫ aūt manus sit organum corporis
ꝛ per cōsequens intellectus practici ostēdit̃:qꝛ sunt tanq̄
multa organa eoꝝ que sm nām cōsistunt. Unde tertio de T.c.38.
aīa. manus est organū organoꝝ. ꝛ quarto de partib⁹. Ma-
nus nō videt̃ esse vnū organū sed multa:est eniꝫ sicut qḋ-
dam aut organa. natura eniꝫ fecit manum sicut organum
vtile quo ad multas cōtingit vti artes:q̄re de iuuamētis
pmo:manus est instrm̄ in quo omnia couenitunt instrumē-
ta. ℭ Deinde [Natura aūt.] Probat ꝙ perfectio manus
precedit perfectionem intellectus: dicens ꝙ natura que
constituit res in esse:prior est tempore q̄ ipsa sciētia ꝛ fa-
ctis per eam:rebus enim existentibus scientiam accepi-
mus. tunc sicut est prior:ita illa quoruꝫ instrumenta sunt

priora:condignum est potentias ipsorum esse priores:cuȝ
instrumenta in potentias ordinent̃. Et ꝙ precedunt istru
menta vt manus monstrat̃:quia vtendo ipsis nos postea
accepimus habitũ sciẽtie ⁊ maxime practice:ꝗꝗȝ modo
vnũqđqȝ organoꝝ se habet ad habitum acceptuȝ ⁊ econ/
uerso ipse ad organũ ex quo acqrit̃:sicut se habet organũ
ad organa.sed organũ vt dictũ est ꝓcedit organum.igitur
organuũ precedit habitũ:⁊ habitus etiam habituȝ: vt qui
manum cũ qui intellectus.¶ Notãdũ ꝙ modus ꝑfectio-
Cap.p. nis hõ intellectus nãliter inherẽtis tãgit̃ ethi.2°.cũ dicit̃
nobis virtutes neqȝ oino ẜm naturaȝ inferri neqȝ preter
naturã:sed quia sumus nati eas suscipere ⁊ per cõsuetudi
nem perficiunt̃ quecunqȝ quidem enim nobis posterius
natura perfecta aduenjũt:prius eoꝝ ꝓcesserunt potẽtie:⁊
cum potẽtia vtcũqȝ inceperit in actum deduci:per assue/
factionẽ ꝑficit̃ recte:⁊ maxime in practicis:qm̃ qđ opor/
tet discẽtes facere:hoc faciẽtes discimus ibideȝ.¶ Dein/
de [Intellectus.] Nunc cõcludit intẽtũ.d.ꝙ ꝓpter istam
cãȝ intellectus ꝑficit̃ in nobis cũ fuerimꝰ senes:qꝛ vt ostẽ
sum est multis instrĩs indiget ad sui perfectionẽ:que etiã
tempore indigent perfici:ꝓpter qđ cum tempus temporĩ
addat̃:non potest ipsius perfectio ante iuuentuteȝ nobis
aduenire.¶ Deinde [Addiscimꝰ.] Assignat cãm secunde
partis.d.p̃mo ꝙ quãdo homines fiunt iuniores: cũ essent
ꝓus infantes:velociter ⁊ melius discũt:eo ꝙ quodãmodo
nihil sciunt:nil eniȝ puerile sapit. Dicit autẽ quodãmodo
vel propter intellectũ practicũ principioꝝ:aut quia iam
sunt aliqua adepti scibilia:nõ tamen est perfecte scire:cũ
nondum causaꝝ susceperint habitum:per quẽ fit proprie
scire:cũ illi suscipiunt ea defacili ⁊ discunt cũ prius essent
eis priuati:sed cum scientes facti fuerint:nõ sic se habent
deinceps:eo eniȝ ꝙ multa scibilia receperũt:nõ vi eis de
nouo aliqđ discere.¶ Deinde [Quẽadmodũ.] Declarat
2° in quodã sĩli.d.ꝙ sicut nos melius recordamur illius:
cui p̃ mane occurrimus alloquẽdo ipm̃:sed consequenter
ꝓcedente die:qꝛ multis obuiauimus etiam colloquendo
eisdẽ:non eodẽ recordamur mõ sicut ꝓoris siue priorum;
ita sĩliter fit iuuenibus ⁊ senibus:qa illis videt̃ ꝙ discãt:
tanq̃ recordamur eius cui prius obuiauimus:istis autem
nõ apparet ꝙ discant:ceu nõ reminisci eoꝝ quibus occur
rimus ꝯiter. Potest ⁊ hec alia cã reddi:qꝛ virtutes ⁊ ꝑfe/
ctiones se ĩpediunt:vt visum est xiᵒ.cuȝ igit̃ iuniores sint
ꝑfecti corpore ac virtuosi:deficiunt aĩa:senes aũt ecõtra:
sed intelligere magis est aĩe:discere autem plus corporis:
ad id enim non parum mollities operat̃ eius.

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter qđ homini credendũ est ma
gis q̃ aliĩ animali? Utrũ sicut Plato
Neocli respõdit:quia solum aliorum
animaliũ scit numerare? Aut qꝛ deos
soluȝ cogitat esse. Aut qꝛ magis imitatiuum:di
scere enim potest per hoc. Noua.

¶ Cur homini potius q̃ cuiq̃ ex ceteris aian-
tibus credendum est? Utrum vt Plato Neo/
cli respondit:quia homo solus omnium ani/
mantium nouit enumerare? An quia solus de/
os veneraẗ ⁊ colit. An quia omnium maxime
vim obtinet imitandi:hinc enim discere tam
multa ⁊ varia potest.

Quare debemus ampliꝰ cõfidere de hoĩe sperãtes
vera esse que ostendit q̃ de aliquo alioꝝ aĩa/
lium.¶ Dubitatur.quia supponitur aliqs aĩaliuȝ ab hoĩe Dubium
fore credendũ:lȝ nõ tantũ vt ipsi:qđ nõ videt̃.qꝛ 3° de aĩa T.c.48
scribit̃ ꝙ nulli bestiarum inest fides. fides aũt est credu/ ⁊.39.
litas:nõ igit̃ eis est credendum.¶ Dicenduȝ hominibus Solo.
ꝓprie inesse fidem:que est rei ignote mirabilis certitudo
ẜm plus cum persuasioni innitit̃:que modus quis extat
rõnis:aliqs aũt inesti ẜm metaphoraȝ:vt canibus sibi no/
tioribus:ceu verecũdari ponitur anser. hysto.p.cũ tamen
ipsa in rõne id cõsistat.3° de aĩa.¶ Deinde [Utrũ.] Sol/ T.c.53.
uit tripliciter di.p̃ cãȝ esse quã Plato assignauit cuidã di/ ⁊.4.⁊
cto Neocli de hoc dubitanti:eo ꝙ hõ inter cetera aĩaliuȝ top.c.10
nouit cõnumerare:id ṽo quidaȝ est actus rõnis:describit̃
eni hic ꝙ sit aĩal perceptibile discipline numerare sciens:
de eo aũt qui habet rõnẽ confidẽdum:cum nihil ꝓter eaȝ
inquantũ talis opat̃. Uel qꝛ scit numerare ⁊ prepõderare
recõpensat ⁊ mensurat bonũ cũ malo.de tali aũt liberius
confidendũ.¶ Deinde [Aut qꝛ.] Dat aliam causam ẜm
ꝓpriam opinionẽ di.id esse:qm̃ tm̃ hõ inter cetera aĩalia
cogitat ꝙ deus sit:ẜm ṽo Plato.solus hõ deuȝ nouit:tali
aũt credendũ:cum nihil iniustũ agat cogitans deũ bonos
repremiare:⁊ transgressores punire: dignificamus enim
ipsuȝ dñm existẽteȝ taliũ reꝝ:vt dignis distribuat bona:
⁊ mala.de bona fortuna.¶ Deide [Aut qꝛ.] Dat aliã cãm
dicens id esse:quia amplius est dignum imitatione ac se/
quela in actibus suis q̃ aliqđ alioꝝ:qm̃ imitans ipsuȝ in
his discere põt:cum actus eius oẽs si recte vixerit sint do
ctrinis ⁊ virtutibus repleti:vel magis est aĩal imitatiuũ
q̃ aliquod:consequẽdo nãm ordinem vniuersi:per quod
deducit̃ in primũ.ad similitudinem enim totius creatus
est:cum sit microcosmus 8° phy.⁊ ideo sciẽtiam inde põt T.c.17.
suscipere.ei aũt qđ tale est:credẽdum est. Quare fit vide/
re minus sapientes conari sapiẽtiores imitari sibiq̃ cre/
dere:simplr̃ etiam ⁊ absqȝ causa:⁊ ꝓpter hoc leges vigo/
rem contrahere.¶ Notandũ ꝙ hec questio est persuasi/
ua.similiter ⁊ solutio.politica enim est ⁊ legalis.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Ropter quid non gaudemus specu/
lantes: neqȝ sperantes ꝙ triangulus
duobus rectis hȝ eq̃les angulos:neqȝ
alioꝝ taliũ nisi speculatione. Ipsa aũt
sĩlr̃ est delectabilis siue tribus rectis aut pluri/
bus equales habuit. Sed qꝛ olympia vicimus
⁊ de nauali bello ꝙ fuerit in salamine gaudemꝰ
⁊ reminiscentes ⁊ sperãtes talia. Sed cõtraria
talibus? Aut quia in talibus quidem gaudemꝰ
q̃liter factis aut existib9. In his aũt que sunt ẜm
naturã sicut ẜm veritatem:cõsiderationes:dele
ctationes:vbi habet solam nobis facit. Opera-
tiones aũt que sunt ab accidentibus ab ipsis in/
equaliter igit̃ existentibus operationes ⁊ eue/
nientia ab ipsis fiunt hec qdem tristitia:hec ṽo
delectabilia. Fugimus aũt ⁊ prosequimur ẜm
delectationem ⁊ tristitiã omnia. Noua.

¶ Cur nihil in eo delectamur ꝙ triãgulũ duobꝰ
rectis pes angulos iternos vel hĩc spectamꝰ vel
habituꝝ speramus:neqȝ in aliquo generis eius/
deȝ nisi forte in speculatione ipsa delectãdũ sit.
Hec tñ equo mõ iocũda sane sit:etiam si tribus
rectis aut etiã pluribus pares angulos habeat:

sed nimirum

sed nimirū tunc delectari est cū aut ludis olympie nos vicisse meminim⁹: aut apud salaminaȝ navali pugna hostes supasse: aut tale qd futurū speram⁹: nō cū his ipsis ɔtraria expectam⁹? An in reb⁹ istius modi delectamur ꝙ vel fuerūt vel sunt ɔsilio nr̄o aut oīno humano τ opa. q̄ aūt nā lege incōmutabili ita esse voluerat: hec sue tm̄mō rōnis cōtēplatu nos alliciunt τ oblectāt: ꝫ cū reȝ gestaȝ p quā adversa rō fit: efficit porro: vt que inde ꝑfecta sint in parte letabilia in parte tristia veniāt. Oia aūt leticie tristicieue ratione aut vitamus aut persequimur.

Quare nō movemur ad gaudiū cōsiderātes: aut sperantes cōsiderare: postꝙ̄ speculaverimus ꝙ triāgulus hȝ duobus rectis angulis intrinsecos ꝓportionatos angulos q sunt in triangulo. ꝓbatur eniȝ geometrice 32ª primi. ista passio de triāgulo ꝙ habeat tres angulos valētes duos rectos: vt super datā lineā est triāgulū eqlaterum collocare. pma pmi. τ ꝙ par numerus est q in duas partes secatur eqles: τ ꝙ diesis sive semitonus est minimū in melodia: τ vlr de ceteris cōclusionibus mathematicis τ maxime de dtabus primis. τ lȝ nō gaudeam⁹ in cōsideratione taliū vл sunt talia: exultamus tn̄ rōne ipsi⁹ cōsiderationis inq̄ntū ɔsideratio: ipsa eniȝ ꝫ seipsaȝ delectabilis est τ eligibilis: etiā si nobis nullā afferat vtilitateȝ: τ merito q: ꝫm itellectū talis extat delectatio: huic āt nihil cōtrariū. top. ꝓ. Qr aūt gaudere fit ex parte actus ipsi⁹ cōsiderationis τ nō rei ostendit: qm̄ sive inveniamus ꝙ triāgulus habeat duos angulos ꝓportionatos trib⁹ rectis aut q̄tuor aut plibus: nihil cōfert ad maiorē vel minorē delectationem. Et tūc subdit aliā partē quesiti. sed nos gaudemus de his nō solūȝ ex parte actus intellectionis: sed rei magis: sicut cū superavimus aliquos in bellis agonalibus olympia dictis sive ludis palestricis: τ codeȝ mō in bello navali qd fit in salamine vel navali circa littora maris: sicut ludus ostendit mariarū dictus apud venetos: in his enim nō solū gaudemus actu vincētes honorē τ laudeȝ indeferentes: sed etiā cōfidentes nos obtinere debere: recordantesq̄ȝ post actū obtinuisse: sed ea que pme partis q̄siti sunt illis ɔtria: q̄re in illis nunꝙ̄ gaudemus vt dictū: nisi ɔsideratione sola: vel aliter cōtraria talibus. s. in illis in quibus vincimur: nos ꝫm oēm modū contristant. ¶ Notandum ꝙ circa prima q̄lis dicta sunt mathe⁰ maxime nō gaudemus: eo ꝙ gaudiū insit nobis ꝓpter aliqd bonum τ fineȝ quē speramus inde. in mathematicis enim nō est rō boni

T.c.3. sive finis: quare 3⁰ metaphisice in mobilib⁹ nō ɔtingit hoc esse principium nec esse aliqd antoagatio. i. p se bonū. vn̄ in mathematicis nihil p cām ostēdit finalē: nō sic aūt est in nālibus τ artificialibus: que in finē τ ꝓpriū ordināntur bonū. ¶ Deinde [Aut quia.] Solvit τ pmo ad secūdam partē quesiti dicens cām esse: q in his que imediate sunt dicta: nos tali mō gaudem⁹ ipsis. s. recordātes nos ex his habuisse victoriā τ honorē sive sint ꝑterita sive pn̄tia vel aliter succedētia: sicut ea q̄ cōsistunt in fieri vel ꝑmanentia. ¶ Deinde [In his autē.] Secūdo rn̄det ad primam partē q̄siti. d. ꝙ in rebus que ꝫm suā nām tales existūt: nō eniȝ a nobis efficiunt: τ ideo dr ꝙ scie de talibus nō sunt ex nr̄o opē: ɔsiderationes facte circa ipsas sunt ꝫm veritatem: cū delectationes τ gaudia q̄ inde ꝑcipimus sint ꝑfecte: in his eni sola consideratio cāt delectationē in nobis. ¶ Deinde [Opationes.] Videt tertio melius dicēduȝ ꝙ hic revertat ad declarādū quō gaudere sit in illis in qb⁹ gaudere nō est ex parte ɔsiderationis: sed rei. d. ꝙ cū opationes que ꝓcedūt ex hꝫ sint inequales ac varie: tūc effectus ab illis ꝓvenientes existēt ineq̄les τ diversi. sunt eniȝ aliq̄ ɔtristātes τ iterdū delectabiles cuȝ opationes tales existāt. Et ꝙ ita sit odit. q: q̄dā fugimus. s. vinci. alia vo eligim⁹ sic vincere: q̄ aūt talia sunt nō nisi ꝑꝑ delectationē τ tristitiā q̄ in eis repiunt sic se habēt: q̄ tristia eni fugim⁹ inquātū possumus: τ delectabilis seqmur. Et fortassis aliqs hāc partē opationes exponeret de illis in qb⁹ delectatio ex ꝑte ɔsiderationis tn̄ existit. Dicēduȝ ꝙ lȝ per se in eis insit delectatio: p accidens tn̄ his associat tristicia: cuȝ intellectus nō possit in hꝫ ꝑfecte obtinere: τ veritatē cōsiderādo delectari: sed series ꝑorē magis tolerat expositionem. ¶ Notādū ꝙ q̄dā sunt inventa directe ꝓpter ꝑfectionē intellect⁹ vt sciētie speculative. ꝑ metaphysice. q̄rū finis est scire: illius secūdo. intellectus eni ꝑficit sciētijs τ virtutibus: cū corpori vt tabula nuda: inq̄ntū tn̄ est forma infundat: tertio de aia. τ iste qdem finis semꝑ ꝑficit intellectū τ gaudere facit: cū semꝑ obtineat in delectatiōe: cui nihil est cōtrariū: neqȝ ex ꝑte intellectus neqȝ ēt ex parte rei: q: q̄ntūcūqȝ res sit vilissima in se: illud tn̄ qd de se ipa per intellm pōt ɔsiderari est nobilissimū vt pȝ de partib⁹ pmo. In quolibet eniȝ nāli q̄ntūcūqȝ ignobili aliqd divinū inest τ mirabile. Quedā aūt sunt inventa ad ꝑfectionē corporis: vt habeat sibi necessaria: τ nocitiva tollant: sic sunt artes τ maxime mechanice: τ in his qdem magis est gaudere ex ꝑte qdē rei vt effectus relicti ex arte. ꝙ̄ ex aliq ɔsideratione q̄ sit in arte: qd maxie accidit in artibus q̄ ꝑfectissime sunt dicte aliquē effectū post actum relinquētes: τ q: hic nō est ꝑfectus imo aliquādo corruptus: ideo non semper est in eis gaudere: sed contristari q̄sepe. Cap.ij. T.c.3.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid vsqȝ ad sanitateȝ negociantur medici: macrescunt enim: deinde ex hoc desiccant: deinde sanitatē faciunt: postea hic stant? Utrum non amplius possibile ex hoc fieri aliud: aut si possibile alterius scientie: τ erit qn̄ τ sanitatē faciet aliud quid: si vtiqȝ fit ex cōtrarijs τ medijs manifestum qm̄ egrotat aut siccior aut humidior aut aliqd tale: facit vtiqȝ ex frigore vehementi minus: τ finaliter ita calidum τ ita siccum aut humidum transiens ex cōtrarijs: aut in mediuȝ quousqȝ veniant in ita se habendo: ꝙ erat sanū esse. Ex hoc autem nō aptum natū est aliud qd esse: aut mediuȝ. Pōt qdē igit facere habens: sic eniȝ venit: dissolvere pōt τ discedere. At hō ars hui⁹ est: semꝑ enim melius: quare neqȝ alia neqȝ ipsa facit ex sanitate aliud quid: nihil enim fiebat: aut contrarium huius: siquidem eadem scientia contrariorum: ita τ in domo non vtiqȝ faciet contrarium: non est in alia arte ex hoc faciens preter vt pars: aut contraria calciamentū τ scissura: ex vtroqȝ enim fit dupliciter: aut cōposito aut corrupto. Nova.

¶ Cur medicus ad sanitatē vsqȝ tm̄mō suā operam p̄stat. Primū eni corpus extenuat: dehinc siccat: tū sanitatē inducit. posthac nihil vlterius

agit: Utrū𝔷 ꝙ fieri non pōt vt ex sanitate aliud
ꝗcq̄ efficiatur. An si qd fieri possit: ad aliā spe-
ctet sciētiā: afferriqꝫ p̄terea ex sanitate aliqd lice
bit. Ergo si oīa fieri vel ex ꝯtrarijs vl' ex medijs
soleant: cōstet vt illud egrotet qd vel siccius vel
humidius vel tale aliqd est: igit̄ ex nimis frigi-
do in minus frigidū. Et postremo in iustā vicē
caloris vel siccitatis vl' humoris medicus ad-
ducit trāsferens sese ex cōtrarijs aut medijs: dū
ad eū deueniat habitū: qui sanitati accōmodat⁹
est: ex quo qdē nihil eē nā fert: nisi qd mediū: er
go aliquid p̄terea facere potest: vt eniꝫ catenus
venit: sic retrorsuꝫ abire pōt. Sed ars nō istuc
ꝓsiteē: semꝑ eniꝫ qd melius est id artis rō ꝛ spe
ctat ꝛ facit: itaqꝫ nec vlla alia nec ipsa medendi
rō de sanitate ꝗcquā aliud faciet: cum vel nihil
effici necesse sit. Uel rei destinādē cōtrariuꝫ qm̄
quideꝫ eadem est scientia ꝯtrarioꝝ: ita vel in edifi-
candi rōne nihil est qd contrariū faciat: nec ꝟo
vlla ars alia est que ex hoc quicq̄ faciat: nisi ve-
luti ex parte: queadmoduꝫ suendi ratio ex pro-
scisso calceum reddit. Fieri nāq̄ bifariam ali-
quid ex aliquo ita potest: vt vel cum illud com-
ponitur vel cum destruit hoc consistat.

Circa artes: ꝛ p̄ circa medicinaꝫ s̄m ꝙ ars est magis
mechanica. Est eni ars opatrix innēta ex ꝑimē
to ꝛ rōne cōseruans sanitatē ꝛ curans egritudinē. Auicē.
p̄ma p̄mi. Proponit igit̄ q̄re medici opant̄ circa corpus
humanū: donec sanitatē introducant: qd apparet ex actib⁹
coꝝ. p̄ eniꝫ macrant corpora: subtiliādo regimē ꝛ digesti-
ua exhibēdo calida subtiliatiua: deinde exiccant admini-
strādo eis formata subductiua: electuaria ꝛ que h̄n: ꝛ tan-
dē his sanitatē introducūt: quiescuntqꝫ deinceps nō vlteri⁹
opantes: q꞉ habēt finē ꝛ formā que intendebat̄ ex corru-
ptione ꝯrij ꝓpter qd dicit̄ quiescere: q꞉ finis est vltimum
ad qd intendit agēs: quo siqdē habito quiescit: habitibusqꝫ
T.c.55. sil'r pātib⁹ in mā cessat motus. p̄ de ḡnatiōe ꝛ corruptiōe.
Deinde [Utrum.] Soluit dicens p̄ cāꝫ esse: q꞉ ex sani-
tate nō est pose deinceps aliud fieri: qm̄ ille est vltim⁹ fi-
nis oīno intentus. si eniꝫ iaꝫ esset dare aliū finē p̄ter sani-
tatē: tūc q̄reret̄ de illo fine vtrū sit vlteri⁹ ꝛ si nō de alio:
ꝛ ita in infinitū ꝓpter qd opꝫ in p̄ stare. Deinde [Aut.]
Secūdo ꝓbat qd dictū est deducēdo ad impossibile: ꝛ p̄
vbi dꝫ quiescere: ꝛ qm̄ ars medicine: dicēs ex imitatiōe artis
ad nām. ꝓbatio ꝙ in sanitate oporteat stare. q꞉ si dicat̄ ꝙ
nō: tūc id erit alterius sciētie: ꝛ nō medicine: qd erit qm̄ ali
qd aliud ab ipsa inducit sanitatē: aut ex cōtrarijs oīno: cū
excessus egritudinales fiūt vehemētes: aut ex medijs qm̄
fiūt minores: sed h̄ nō pōt esse alia sciētia a medicina: q꞉
eo ꝙ faceret sanitatē corrūperet sanitatē: qd ōndit̄: notuꝫ
eniꝫ sensui est ꝙ aliqs egrotat eo ꝙ aut est siccior comple
xione vel humorib⁹ siccis abūdans: aut humidior cū hu-
midioribus excedit: vel taliū inest ei: puta cū est frigidior
q̄ꝫ debeat esse aut calidior. cū aūt quis taliter se habuerit:
tunc artis medicine subsidio ex frigore qd patiebat̄ exce
dēti remittit̄ ꝛ minus frigidus efficit̄: ita ꝙ vltimo red-
dit̄ calidus aut siccus taliter cōmēsuratus aut ecōuerso.
Et sil'r est in alijs dispositionibus egritudinalibus: qm̄ ex
humido qs virtute ꝯtrarioꝝ vt siccoꝝ aut medioꝝ s̄ꝫ ꝙ re-

quirit discrasia vel excessus: reducetur quousqꝫ deueniat
paulatine in id qd erat sibi prius sanū esse: cuꝫ aūt ꝑuene-
rit ad hunc punctū sanitatis: in quo prius extiterat: nō est
ex hoc vlterius natum aliū finem introduci: lꝫ enim cor-
poris cōplexio temperata sit melior omniū: ad quā meli⁹
foret simpl'r deuenire: tñ non pōt hic distēperatus ad eaꝫ
ꝑuenire: q꞉ subiectū suum nō est receptibile talis forme:
prius enim oporteret id corrūpi: ad māmqꝫ primā dedu-
ci: sicut cū ex aqua factus aer calefaciēdo ipsaꝫ sufficiēter.
Et siquis vlteri⁹ vellet aerē calefacere ꝛ subtiliare corrū-
peret̄ forma aeris ad ignē. Deinde [Pōt qdē.] Secū-
do ostendit ꝙ pōt corpus vt p̄dictū est reduci in id quod
erat p̄us vt aliqd mediū dicēs. qd illud possit fieri ōndit̄:
q꞉ sic aliqd fuit cā dissolutionis ꝑmutātis corpus ad egri
tudinē: ita aliqd pōt eē sil'r cā remotionis illi⁹ dissolutio-
nis: cū hec sint ꝯtria: ꝛ ipsa se mutuo ex subiectis expellūt.
Et hoc est qd dicit: ꝙ si aliqd ꝑturbans nām fuit cā disso-
lutionis corporis ꝛ lapsus a ꝓpria nālitate: ita pōt discer-
nere ꝛ ꝯstruere nā regulāte. Alias pōt ꝛ ad ꝯtrias q̄litates
distēdere: id est ꝙ sicut corpus dissolutū est ꝓpter victo-
riā quarūdā q̄litatū ꝯtriū: ita pōt distēdi ꝛ in ꝯtriū deduci:
qm̄ genera lesionū eadē sunt his q̄ v'tutē cōplent vt dicit̄
in thegni. Deinde [At vo ars.] Declarat p̄tactū ex seq̄-
la artis ad nām dicēs ꝙ ars semꝑ intēdit qd melius est ꝛ
finale bonū in artificiato. q꞉ imitat̄ nāꝫ. nūc aūt dictū est
2o⁰ q̄rte: ꝙ nā semꝑ facit ex cōtingentibus etiā aliter se
hñtib⁹ qd optimū est in illo genere. Propter qd neqꝫ ipsa
medicine ars neqꝫ alia q̄cūqꝫ sit īducit ex sanitate aliū fi-
neꝫ: g sit finis ꝑ quē opationes ꝑfecte se habeāt: q꞉ si h̄ fa-
ceret: iā nihil esset facere: sed poti⁹ corrūpere: q꞉ aut opꝫ sa
nitatē facere aut cōtrariū. si qdē sanitatē: tunc habet̄ intē
tū. si aūt ꝯtriū sanitatis stare etiā id nō pōt: qm̄ non valet
fieri id aliq̄ alia arte: nisi sit pars isti⁹ ꝛ subalterna: vt fre-
nefactiua equestri. i. vt exꝑimētalis medicine: aut fiet ex
scia oīno ꝯtria. si qdē prius tūc fit ex ea ꝛ ita ꝓpositū habe
tur. si vo 2⁰. ita nō fiet sanitas: verū poti⁹ ꝯtriū ei. qd ēt ōn-
dit̄ in domo ꝑ artē domificatiuā eā cōstruentē ꝛ nō ꝯtriū:
nulla eniꝫ nisi ipsa vel aliq̄ ei⁹ particularis subalterna cō
struit domū: qd ēt mōstrat ars coriaria: ea eniꝫ tm̄ hꝫ con
struere calciamētū recte ac scindere siue corrūpere. nā ꝯ- p̄ elen.
trioꝝ eadē est sciētia. ex vtroqꝫ eni: puta ex arte domifica ca. 12.
tiua ꝛ coriaria sit dupl'r domus ꝛ calciamētū. q꞉ aut com-
ponēdo partes ipsaꝝ adinuicē: aut praue vt corrūpendo.
Uel quis fortassis referret id esse soluꝫ ad coriariam s̄m
ꝙ recte conciderit in calciamentū aut opposite.

Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid philosophum a rhetore
putant differre? Aut q꞉ philosophus
quidem circa easdeꝫ species rerū stu-
det: hic autē circa participātia: vt hic
quidem: quid est iniustitia: alter ꝟo sicut iniu-
stus contristat: ꝛ hic quidem que est tyrannis:
alius ꝟo quid tyrannus. Noua.

Cur hominem philosophuꝫ differre ab ora-
tore putamus? An qa philosophus in reꝝ spe-
ciminibus agitādis exgrendisqꝫ suū studiū po-
suit: orator his rebus versat̄ que cōsortes illoꝝ
speciminū sunt. verbi causa. alter qd iniustitia
sit nouit alter qs iniustus est: ꝛ alter quid tenor
tyrānidis sit cognitū hꝫ alter q̄lis ipse tyrānus.

Id fuit sufficiēter expositū 5⁰ 18⁰. reperit̄ auteꝫ: quia eo
philosophia

philosophia tāgit̃ extranea vel accidētalis vt de s̄mone.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Ropter quid bacchici artifices vt frequenter mali sunt? Aut qz minime ratione sapientie cōmunicāt: ppter id q multa pars vite est circa necessarias artes. Et quia intemperātijs sunt in multo vite: alie xo in indigentijs: vtraqz autem prauitatis constructiua. Noua.

¶ Cur genus id hominum quod Dionysiacos technitas.i.artifices bacchanales: aut histriōes appellamus: improbis esse moribus magna ex parte cōsueuerūt? An qz minime sese studio sapiētie dedunt: eo scilicz q in artibus necessarijs magnā etatis sue partē consumunt: vitāqz plurimum traducunt incōtinentē partim etiā cum inopia: qd qdem vtrūqz vitia z gignit z auget.

Quare artifices dicti bacchici vt frequēter sunt praui indiscreti z indisciplinati. Sciendū aliqs interlineasse. bacchici.i.diuinatini volētes id trahere ad id qd est dictū p bacchides z diuini. vel bacchici colentes festū bacchi q est deus vini. Melius qdē dicēduz q sunt mechanici artifices victū manibus q̄rentes. Est eni p̄mū pblema circa mechanicā simpliciter. ¶ Deide [Aut qz.] Soluit di. p̄mo cāz esse. quia ipsi pa valde cōmunicant rōne sapientiali z prudentia: eo q maxima pars vite eo z studiū circa artes extat necessarias: qbus ad vitā acquirunt̃ expediētia: z iste sunt artes mechanice siue adulterine: nō enim tales vacant sciētijs: qbus aliqs reddit̃ quid perfectū z diuinū: qm illis non poterit aliquis vacare nisi
Cap. p. prius habitis necessarijs. Et ppter hoc dicit̃ p̄hemio metaphysice ipsas vltimo fore inuētas: iaz qdē inuētis artibus necessarijs ad vitā z ad voluptatē ante itroductionē: z quia talibus minime participāt vt frequēter sunt mali. Dixit aūt vt frequēter ppter grandem inclinationē quā quis pōt in cognitionē habere a nā. ¶ Deinde [Et quia.] Dat aliam cām dicens id esse: quia multo tēpore detenti sunt intēperantijs z excessibus: alio aūt tēpore indigētijs z defectibus nō habētes se vniformiter: vtraqz autē taliū sunt cāe cōstitutiue prauitatis z insipientie. Qz aūt ita est declarat̃ in agricolis: cū enim colligunt fructus: abundanter se replent z turpib⁹ delectationib⁹ se exponūt nō viuētes s̄m rōnem: qn̄ autem indigent: conant̃ acquirere quocūqz modo: siue iuste vel aliter piculis etiā se exponētes: tales autez nō possunt pfecti z sapiētes existere. Ex his āt pōt talis sermo exponi: anima in qetari z residere fit pru-
T.c.20. dens z sapiens 7° phys. z apparebit 12°. sed hī nō qetant̃ neqz resident: cū sint supabundātijs detenti: aīa igit̃ talis non pōt sapiens z prudens existere: sed opposita potius.

¶ Problema. X. Antiqua.

Ropter quid qui fuerunt ex pricipio exercitij agonie que est s̄m corpus premium preordinauerunt: sapientie autem nullus posuit? Aut qz decenter vtiqz iudices que preter intellectū sunt: aut non peiores agonistis esse: aut meliores. Si autem oportebat sapientia primordiantes agonizari: z premiuz preordinasset: iudicibus vtiqz indigerent. In ipsis gymnasticis autem agonibus omnis est iudicare visu soluz inspectum. Amplius autez ex principio construens nolebat talem agoniā p̄poni grecis: ex qbus debebāt dubitatiōes z inimicitie magne fieri: vt homines quādo quis aut expellat̃: aut recipiat̃ in aliquid premio z qui sunt s̄m corpus: nō oino difficulter ferunt: neqz inimicitiā ↄstant iudicantibus. De esse aūt prudentiores aut prauiores iudicātibus: maxime irascunt̃ z indignant̃: dubitabile aūt z prauū tale est. Amplius aūt oportet agonia premiū melius eē. In gymnasticis aūt premijs p̄miū eligibile z meli⁹ est: sapiētia aūt qd vtiqz premium melius fiet. Noua.

¶ Cur veteres premia certaminibus corporum posuerūt: sapientie nullus quicq̄ statuerit? An quia iudices qd ad ingeniū attinet: vel p̄stantiores vel nihilo deteriores nimirū esse his debēt; q inter sese certant. Qz si hoies sapiētia excellentiores certare deberent: p̄ponereturqz premiū: arbitris sane sibi carerent. At xo in certaminibus gymnicis qsqz suo tm̄ aspectu iudicare integre potest: item auctor ille premio z: tale suis hominibus certamen proponere noluit: vnde inimicitie seditionesqz maxime exorirent̃. Homines enim cuz in re sui corporis aliqua improbantur: non moleste omnino ferūt: neqz his infesti reddūtur: qui ita iudicarint. At si stolidiores iudicati sunt: iudicib⁹ admodū ipsis succensent: egreqz vehementissime ferūt: que qdē res seditiosa z stolida est. Ad hec premiū prestantius esse suo certamine decet: itaqz certaminuz gymnicorum premium optatius z prestātius q̄ ipsa concertatio est: prudētia xo quod nam premium prestantius esse possit?

Quare ordinātes oīa rōne recta statuerūt a p̄ncipio premiū siue munus z maxime pecuniale dari in agone exercitato: siue pugna corporali: sicut athlete ad hoc obtinētes rep̄miant̃ maxime: sed i agone z pugna sapiētie que fit rōnabiliter disputādo: est nāqz disputatio rōnis duellū: nullus primo z sapientiū instituit premium obtinēti. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit z videt̃ tres cās assignare: lz prima possit subdiuidi. 2ª ibi [Amplius.] Tertia ibi [Amplius.] di. p̄mo cām esse: qa sufficiēter iudices tunc inueniebant̃ iudicātes recte lites existētes extra act⁹ intellectiuos: eo q actus corporei sunt oīb⁹ manifestiores: z maxime expertis. actus aūt itellectus siue rōnis minime. Aut hoc etiā cōtingit: eo q agones z pugne eo z que sunt circa intellectū: posterius inuenti sunt alijs necessarijs: vt visuz est priori pblemate. ¶ Deinde [Aut iterum.] Quia actus z agones eo z que sunt circa sapientiam meliores sunt: quibus premiū nō erat sufficiēs: qd dabat̃ in agone corporali: vt in vltima videbit̃ rōne. ¶ Deide [Si aūt.] Declarat qd p̄missuz est: z p̄mo q agones corporales sunt priores z nō sapiētiales. quia si essent priores: tūc ordinatum fuisset eis p̄miū: sed nō fuit. fuit igit̃ ordinatū corpo-

feis agonibus tm: qm indiguerunt tunc iudicib⁹ sufficientibus ad virtutē inquirēdam ꝛ diiudicandam. sed hi non poterunt a pncipio inueniri. imo nūc etiā difficile fit eos inuenire: cū sapientes in his que sunt circa ea que intellectus discordent valde. sed in exercitijs agonalibus sm corpus cuiuslibet est iudicare posse: dum solū visu itētē aspiciat: eo ꝙ vnus pugillum aliū nō dimittit donec eum deuicerit. Et ideo politicoꝝ pmo. nō est silr facere: iudicare pulchritudinē anime ꝛ corporis: qre scientie que iudicia sua ferunt omnibus in sensu nota: difficiliores sunt reliqs vniuersalioribus: sicut astronomia ꝛ medicina. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat aliā cām in qua etiā declaratur pmissuz in principio solutionis ptacte. dicens cām aliā fore: qr ille sapiens qui primus statuit artem agonisticam grecis. apud eos enīz videtur pmo factū: noluit ꝙ tales agonie pportionentur statuēdo eis pmiū: ex qbus possent oriri maxime dubitationes de seipsis inimicitie ꝛ cōtrouersie inter hoīes: qm quilibet institutor alicuius decreti talr dz instituere: vt inde lites nō orianī: imo potius sopianī. Et tunc subdit minorē sui sermonis dicēs: ꝙ quādo qs priuatur in agonia corporali ꝛ alius recipit apud premiū: illi qui sunt ex parte succūbētis nō reputant id oino graue ꝛ difficile: neqz reddunī inimici iudicantī: sz non sic est in agone rōnis. qm circa hoc ꝙ aliqui iudicant prudētiores vel sapiētiores in pugna rōnis aut deteriores vel insufficiētiores: hij qdē maxime irascunī ꝛ mouenī ad indignationē contra iudicātes: qre timendū ne ab eis postmodū ledantur. Propter qd prior cōsiderans institutor: ꝙ tale erat prauū ꝛ piculosuz: premiū pordinauit agonie corporali ꝛ nō rōnali. ¶ Deinde [Amplius.] Assignat aliā cām in qua etiā declaratur qd dcm est prius. ¶ Deinde [Aut nobiliores.] dicens etiā hoc accidere qm pmiū qd datur pp agoniā melius est agonia: cū sit illud pp qd mouenī in eā: oē aūt qd mouet inquātū tale melius est eo qd mouetur: vt in agonibus corporis exercitatiuis premiū est qddā eligibile: sicut pecunia vel possessio: qd est melius ꝙ agonia. sed si daretur premiū propter agonē sapientie: tunc sequeretur ipsuz fore melius ꝛ nobilius ꝛ dignius sapiētia: qd est absurdū: cum nil sapientia melius nisi deus: ecclesiastici x°. ꝛ si sm aliquid remunerenī sapiētes: nō fit nisi in signū honoris: ppter qd magis irascunī supari in sapiētia ꝛ cōtristanī. aut qr sm alaz vincunī: in qua volunt pualere: cū sit nobilior corpore. aut ꝙ putant ꝙ nullus possit determinare id: cuz semper appareat eis aliqd quo volunt inniti. In lucta vo nō id euenit corporali cū notū fiat cūctis qd euenit.

¶ Problema. XI. Antiqua.

PRopter quid aliud itelligit ꝛ facit homo maxime? Aut contrariorum eadem est scientia: appetitus autez quibusdam. Homo quidem igitur intellectu plurimum viuit: fere appetitu ira ꝛ concupiscentia. Noua.

¶ Cur homo maxime aliud intelligat: aliud faciat? An qr contrariorum eadem scientia est: an quia mentis officiuz plura contingit: appetitus in vnuz tūmodo profluit. At qui homo mente magna ex parte viuit ꝛ ratione. Bestie appetitu ira cupiditateqz ducuntur.

Reuertitur adhuc qrēdo circa intellectū di. Quare hō inter cetera alaliū pcipue vnuz apphēdit ꝛ itelligit ꝛ aliud facit: fere aūt vlr ꝛ bruta qd ꝛ apprehēdunt videnī facere. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens cām esse. quia eadez est disciplina cōtrariorū: cū sint vnius generis subiecti: genus aūt contrarijs sequestraī differētijs. quare ꝛc. Sed hoī soli inest disciplina cū esse ipsius extet rōne: solus igiī maxime erit susceptiuus ƺrioꝝ: potestas eni ipsius est rōnalis valens ad opposita: qui aūt talr se habet: vnū pōt sentire ꝛ aliud opari: quare homo animal deceptiuū est maxime: cū fuerit deprauatū ꝛ a rōne semotū. sed quibus inest appetitus vt brutis: aut quibusdā brutaliter viuentibus oino: qui siquidez nō sic se habēt ad opposita: sed magis adherent vie vni ꝛ ordini vni. Et ideo ex hoc cōcludiī: cū homo viuat sm itellectum vtplurimū: ꝛ bruta ferocia minime: cū ipso careant: sed appetitu sensitiuo: vt ira ꝛ cōcupiscētia: cui⁹ sunt partes: ꝙ homo vnū poterit scire ꝛ aliud operari. non autem fere cū appetitus eas instiget cōsequi qd apprehēsuz est.

¶ Dubitaī quia dicit hominē vtplurimū viuere sm intellectū: cui⁹ oppositū visuz 4°. ꝛ ethicoꝝ similr 4°. ¶ Dicenduz ꝙ viuere sm intellectū pōt dupliciter audiri: aut ꝙ viuat sm regulam intellectus ratione regulati: ꝛ sic nō plurimum: sed raro viuit sm intellectuz: cum in pluribus homines sint praui voluptatibus expositi ꝛ in paucioribus studiosi. top. 2°. Uel potest dici quem viuere sm intellectum: quia vtatur actibus illius siue sit rectus siue deprauatus: vel quomodolibet aliter: dūmodo vtatur eo. ꝛ ita plures viuunt sm intellectum: excipiuntur enim pueri ꝛ amentes omnifariam: vt occurrat id prohemij metaphysice. Hominum genus arte ꝛ rationibus viuit: bruta vo phantasijs ꝛ memorijs. Unde politicoꝝ 7°. Alia quidem animalium maxime natura viuunt: praua quidem cōsuetudine: homo autem ꝛ rōne: solus enim habet rōnem.

Dubium. Cap. p. Solo. Cap. 17. Cap. p.

¶ Problema. Ultimum. Antiqua.

PRopter quid prudentes quidez possidentes nō vtētes perseuerant? Utrum ꝙ consuetudine vtuntur? Aut ppter id ꝙ in spe delectabile.

¶ Propter quid qui grauiter ꝛ suauissime dormiūt nihil somniant? Aut qr sensus ꝛ intellect⁹ in quiescēdo animā agit: ꝙ ꝛ sciētia videī esse: qd animā ƺstituit: mota eniz ꝛ lata neqz sentire neqz itelligi possibile est. Propter qd ꝛ pueri ꝛ ebrij ꝛ maniaci sine intellectu: ppter multitudinē eni calidi existētis plurimū motus ipsis ꝛ vehemens accidit. Finiēte eni hi sapiētiores fiūt: imperturbato existēte intellectu magis sustinere possunt ipm. Qui aūt in dormiendo somniātes stāte intellectu: ꝛ inquantū qescit polluunī: maxie eniz in somnis anima mouetī: circūtracto eni calido ex alio corpore in iteriorē locū: tūc plurim⁹ ꝛ vehemētissim⁹ motus inest. Nō sicut multi putant qescere: ꝛ sz ipsaz esse: ꝛ maxime qm nullū videt somnū: accidit āt ƺriū. ppter in plurimo motu eni esse ꝛ nō paulatim qescere neqz itelligere pōt. In plurimo eni motu qm delectabiliter dormit: merito est: qr tunc maxime ꝛ plurimū calidū colligiī in interiorez locū: quia in motu existēs aia nō solū inest: sed neqz insomnius pōt intelligi. Si illic egritudo. In his eniz que sunt post premissionē ciborū:

minime

minime eſt ſomnia videre:tūc aūt maxime acci
dit moueri ipſaȝ ꝑpter introductū cibum.tunc
ſomniū eſt qn̄ intellectis ⁊ ante oculos poſitis
ſomnus ſuꝑuenit:ꝑpter qđ ⁊ hec maxie vide
mus q̄ optamur:aut ſperam⁹aut volumus.De
his enim maxie plures cogitationes ⁊ phātaſie
ſuperfiunt:⁊ meliores meliora ſomnia vident:
ꝑpter hoc qꝛ ⁊ vigilātes de melioribus intelli
gunt:qui aūt peius aut ſm intellectum aut cor
pus diſpoſiti peius:eteniȝ corporis diſpoſitio
ante phātaſiā ſomnioꝝ cōparabile. Egrotātes
enim ⁊ propōnes intellectus praue ⁊ amplius
ꝑpter turbationē que eſt in corpore aīa non pōt
qeſcere. Melancholici aūt pp hoc exiliūt in ſo
mnis qa pluri exiſtente caliditate magis menſu
rato anima in motu:vehementiori motu exiſtē
te non poteſt dormire. Noua.

¶ Cur nōnulli pecunias acqrere:nō impendere
cōſueuerūt. Utrū ꝙ ſuis morib⁹ viuūt. an ob
lectamine qđ in ſpe poſitū eſt alliciūtur.

¶ Qua ob cāȝ q grauiter ⁊ ſuauiſſime dormiūt
nihil ſomniāt: An qꝛ ⁊ ſenſus ⁊ itelligētia hois
tūc ſuo fungi officio poteſt:cū aīus tranqllať ⁊
reqeſcit.qua qdē reqe vel ipſa ſciēdi rō cōſtare
videť. Quippe q̄ aīum ſiſtat atqȝ ex temeraria
agitatione in tranqllitatē adducat:cū eni anim⁹
moueť vagaturqȝ:fieri nō pōt:vt aliqd vel ſen
tiať vl' itelligať:ex quo fit ēt vt amētes ſint pueri
⁊ ebrij ⁊ iſani. Facit eteni calor q nimi⁹ i his ē:
vt motu plurimo vehemētiſſimoqȝ ingereť:
quo moto deſiſtētes prudētiores eē icipiūt.cū
eni vis illa itelligēdi ſedata eſt:facilius ſiſtiť:re
rūqȝ rōnib⁹ adſciſcit. Et qdē q iter dormiēdū
ſomniāt:nō alia de cā videre ſibi illa videnť: q̄
ītelligētia cōſtāte reqeſcēteqȝ.qđ qdē ſomno cō
tigit leuiori. Jactať.n.aīus nř maxie in ſomnis:
calore.ſ.q vndiqȝ in ptē ſe colligit iteriorē:atqȝ
ita efficiť:vt plurima vehemētiſſimaqȝ illa ob
ſtāte iactatione:nullū iteruenire ſomniū poſſit.
Nec putādū:vt aīus tūc cōquieſcat:⁊ ꝑ ſe ma
xime ſit:cū nullū ſomniū trahiť:vt mľtitudinis
opio eſt. Sȝ ꝯtra oīno icidit:vt q in motu plu
rimo eſt:nec pauliſper qeſcit:hic itelligeť neqt.
Plurimus aūt mot⁹ cū ſuauiſſime qs obdor
miſcit:merito ꝑpterea eſt:ꝙ tūc maxime larga
caloris copia in partē cōtrahiť interiorē:animū
ꝟo cōcitatū nō ſolū iteruigilādū:ſed ne ꝑ qeteȝ
qdē itelligere poſſe argumētū illud ēt eſt:ꝙ in
ſomnis quos cibo igeſto ꝑmos agim⁹nulla fa
cultas vidēdi ſomnij dať:cū maxime accidit vt
aīus pp cibū ingeſtū cōciteť. Somniū ꝟo ipm
occurrit:cū cogitātibus nobis ⁊ an̄ oculos reȝ
ponētibus ſomn⁹ accedit:q̄propter ea maxime
ſomniam⁹ q̄ agim⁹:aut acturi ſumus aut volu
mus.de his eni maxie cogitatiōes imaginatio
neſqȝ obueniūt. Et qui iſtructi virtutib⁹ ſunt:
meliora ſomnia vidēt:ꝙ etiā vigilātes meliora
aīaduertūt. Qui deteri⁹ vel aīo vl' corpore ſunt
affecti:deteriora cōcipiūt.quippe cū ēt affectio
corporis faciat ad ſomnij viſionē:hoīs.n.mor
bo laborātis ꝑpoſita quoqȝ aī vitioſa ſunt:atqȝ
ēt ꝑpter corporis ꝑturbationē anim⁹ quieſcere
nequit. Melācholici idcirco in ſomnis crebro
excitari ꝯſueuerūt:ꝙ calore largiore vigēte aīus
moueri equo amplius cogiť:qđ cū motus ve
hemētior ſit:merito dormire minime poſſunt.

¶ Explicit trigeſima particula.

Querit adhuc circa prudētiā di.quare qdā prudētū
quoꝝ vita eſt recta rōne firmata:poſſidētes
quaſdā voluptates ⁊ apud ſe reſeruāt:nō tñ vtunť eis:ſic
cū qs abūdās pulcherrimis mulieribus aut cibis ⁊ poti
bus delectabilioribꝰ:⁊ abſtinet ab eis. ¶ Deinde [Utr.]
Soluit ⁊ prius ꝓbabiliter dicēs id eē:quia hꝫ ſeruant cō
ſuetudinē prudentū:que eſt poſſidere ⁊ non vti:vel aliter
vtunť cōſuetudie poſſidēdi ⁊ nō fruēdi. ¶ Deide [Aut.]
Aſſignat cām verā:⁊ ꝑ eam ſubdit:⁊ ſecūdo declarat.ſcđa
ibi [Qui aūt.] di.cāȝ eſſe:eo ꝙ delectatio iſtoꝝ non eſt in
vtendo eis actualr:ſed eſt in ſpe ⁊ cōfidentia quā habent
poſſe in delectationē peruenire. Uñ 19° 3° dictū eſt ꝙ ille pby.7°.
delectabiliter ſe hꝫ:qui ſilr deſiderāti ſe hꝫ. Or aūt ita ſit t.c.20.
oſtendiť:qꝛ ſenſus deſeruit intellectui:⁊ hoc dum aīa ab
alijs actib⁹ ſeparať:cū dcm̄ ſit 9° aīaȝ fieri ſciētē ⁊ prudē
tē in reſidere ⁊ qetari.hꝫ aūt qđ opať a ſenſu ⁊ intellectu
videť eſſe ſciētia:qua cōſtituiť ⁊ ꝑficiť aīa poſtea.ſed cuȝ
fuerit motus in ſenſu aut intellectu:tūc eni nō pōt anima
neqȝ ſentire neqȝ intelligere:cum nō poſſit fieri ſigillatio
ei⁹ qđ occurrit ꝑpter motū. Et iđ cōcludiť ꝙ pueri:⁊ ma
xime aīoſiores multo calore ⁊ ſanguine abūdātes ⁊ ebrij
ſufficiēter ⁊ maniaci amētes ⁊ frenetici nō habēt intelle
ctū diſcretiuū:cui⁹ cā eſt mľtitudo caliditatis in ipſis eꝰ
circa partes ſuꝑiores cerebri:in qb⁹ opa vigent intellect⁹:
ꝑpter enim ipſaȝ motus plurimus ⁊ vehemens turbatio
accidit ipſis:qm̄ calidū eſt motiuū 13° ⁊ 2° de generatione
aīaliū:ſȝ cū hꝫ motus ⁊ ꝑturbatio terminať ⁊ qeſcit:tunc
efficiunť prudētiores:qdā tñ citius ſicut ebrij:aliq tardi⁹
vt pueri:alij ꝟo mediocriter cū eoꝝ cura extiterit. Cū aūt
ad hoc deuenerint:vt ipſoꝝ nō ſit ꝑturbať intellectus:ſȝ
a paſſionibus ꝑdictis ſedatus:tunc magis ptē ſe ſuſtinere
ſm ipm ceſſando a motu ⁊ ꝑturbatione:⁊ de hoc etiaȝ 7° T.c.20.
phy. Propter qđ pueri galloꝝ a pñ° ſapiētes apparēt:pce
dētes ꝟo in augmētū inſaniunť cōtinue. Italicoꝝ aūt ecō
uerſo:aut ꝑpter diligētē curā ⁊ res decoras qb⁹magis cir
cundanť:aut qꝛ vehemēter ſunt humidi vaporoſi:ita ꝙ
eoꝝ calm innatū a pñ° in multo ſuppeditatū humido te
pefactū qeſcit:⁊ iđ tūc vt ad multū capita ipſis ꝯſtituunť
rotunda:cū nō poſſit calidū extēdi ſm ꝙ oportet:nō inue
niens maāȝ idifferētē in humido. Propter qđ qeſcens q̄ſi
eos facit videri ſapiētes:cū aūt creſcunt:humiduȝ ſuꝑari
īcipit a calido dominānte:q̄re motus accidūt eis vehemē
tes ⁊ inordinati:euaporatione ⁊ ꝑturbatiōe grādi:calido
cāute in humido:⁊ adhuc adiuuat capitis inaturalis figu
ratio quā primitus ſunt cōſecuti. Italicoꝝ autem inſani

bus ratione regionis sue subtemperate accidit primo qd
gallis z° z ecōtra. Cum etiam eoꝝ capita sint laudabilius
figurata z maxime tusca: z vlterius intellectus id dedu-
cat pspicuus. ¶ Deinde [Qui autē.] Declarat z° quō non
pōt fieri sensus z intellectus qñ anima est in motu: ppter
ea que cōtingunt in somno: z p ostēdit in quo tēpore fiat
magis somniū: z in quo minus. z° ostēdit qui habēt melio
ra somnia z q opposita. z° ibi [De his enim.] di. q dormiē
tibus in somno cū quieuerit intellectus fm q qescit con-
tingit emissionē spmatis pollutionē dictā fieri. Hoc autē
accidit: qm aia vehementer mouet in somno: circūtrahit
enim calidū ex alio corpore exteriori ad locū interiorem
ppter qd tūc multū z vehemētissimū motū accidit fieri.
¶ Deinde [Nō sic.] Remouet secūdo falsam opinionez
quorūdam extimātiū animā in somno maxime qescere
di. nō esse sicut aliqui extimāt: putātes animā fm seipsaz
quiescere in somno oino: z adhuc deducunt maxime: qm
nullū sentiunt somniū vt ad multū tūc fieri: sed vere tūc
cōtrariū est eius qd dicūt: q in somno aia est in plurimo
motu: neqz ea paulatim sedat: ppter qd nō pōt tunc intel-
ligere z somniū sentire: id aūt accidit sicut iam dictū est.
quia dignū est vt aia qñ delectabiliter dormit vt sit ī plu
rimo motu z turbatione: tūc eni ppie plurimū calidita-
tis adunatur in loco interiori faciens effumare humiduz
vaporosuz ad organa phātasie: neqz solū hoc est q aia sit
in tanto motu: sed ēt nō pōt in somnis ea intelligere ppter
egritudinē ipsius: que est quoddā impedimētū tenēs intel
Z.c.20. lectū alligatū: ne in pprias possit opationes: ipsa eni ebrie
tas z egritudo phibent habentē habitū ēt opari. phy. 7°.
¶ Notādū q cū aia fm pipatheticos nō opet imediate
p subaz suā sed p potētias ei attributas: nō erit aiam fm
oēs ipsius potētiā moueri motu vehemēti in somno. sz id
fiet maxie fm potētiā vegetatiuā vel nālem: virtus enim
nālis tūc maxime opat: cū incūbit digestiōi z vlr actioni
circa alimētū: vacat enim ala ab alijs actibus: qa potētia
sensitiua siue virtus aialis exterior potissime: z interior fm
plurimum quiescit in somno. q̄rto de acci. ¶ Deinde [In
his enim.] Tertio ostēdit qñ somniū fit z qñ nō causam
assignādo. z° repetit eā vel infert correlariū. z° ibi [Am-
plius.] di. q post ciboꝝ assumptionē valde paꝝ cōtingit
somniū sentiri: qñ aia tūc vehemēter mouet: cōtrahēdo
secū calore ad partē interiorē: ad hoc vt digestioni coꝝ su-
pficiet: sed tūc nobis somniū accidit: qm dormiētib⁹ intelle-
ctus supuenit repsentationē añ oculos nr̄os z sensuz cōez
faciēdo. eo eniz q alimēto digesto nā mouet versus ptes
superiores: reuertit opatio intellectus: z fiunt simulacra in
phantasia: ppter qd tunc pcipue ↄtingit in somno sentire
illa circa que occupati fuimus in vigilia. Et id qdē opan-
do aut sperando aliqua habere vel volendo fm q moue
mur appetitu vel volūtate: multotiens enim philosophi
Cap.p̄. in somno philosophant. Unde z° de somno z vigilia scri-
bit simile ita. Post nutrimētū z omnino tenellis ceu pue
rulis nō fiūt somnia: q multus eis inest motus ppter cali
ditatē nutrimēti: cōtingit eni eis ceu cū moueat aq̄ vehe
menter: tunc qdē nulla apparet imago in ipsa: vel distorta
si appareat: vt videat alterius modi q̄ sit vere: ita siqdez
phantasma z alīq motus in dormientib⁹ se habent a simu-
lacris puenietes: quia interdū velox z vehemens fit mo-
tus: q simulacrum extermināt oino. z aliqñ apparent vi-
siones: sed mōstruose z somnia praua: sicut accidit multis
melancholicis z febricitātib⁹ z ebrijs: q hᵉ passiones spu
mose z ventose multū faciūt motū z ptrubationē supius
quare non accidit somniū sentire: nisi cū fuerit talis mo-
tus sedatus. ¶ Deinde [Et his eniz.] Ostēdit qui habent
meliora somnia z deteriora: dicens q in dormientibus cū

anima incipit quiescere maxime: cogitationes z imagina-
tiones occurrūt plurime. differētes tñ: q melioribus z sa-
pientiorib⁹ meliora occurrunt somnia: vestigiū sapientie
habētia: eo q cū vigilant solliciant circa intelligere me-
liora z nobiliora: turpia respuentes. sed illi qui peius sunt
dispositi fm intellectum: sicut sunt amentes fatui loq̄ces
garruli z hᵉ. tertio etiā de somno z vigilia z pueri: aut fm
corpus prauā habētes cōplexionē: vel leprosi maxie sunt
prauoꝝ somnioꝝ z flegmoꝝ. Cuius qdē cā est: qm corpo
ris dispositio pportionat phantasie recepte in somno: fm
enim corporis dispositionē apparent phantasie. aia enim
corpori ↄiuncta passiones corporis imitat. autor. 6. princi
pioꝝ. Et q egrotātes melācholici z amētes sūt male dis-
positi: ideo ppōnes que eis ante sensum cōem pponunt
z afferri vident praue sunt z corrupte. ¶ Deinde [Am-
plius.] Repetit cām quare dormiētes post cibū nō statiz
somniant: vt inferat de melancholicis correlariuz dicens
rursus: ppter antedictū motū z turbationē qui est in cor-
pore aia nō quiescit. Uñ somniū tūc nō fit. Et ideo melan
cholici ex cholera nigra calida de qbus tactuz est: saliunt
in somnis nō potētes dormire extra lectos: z surgūt eūtes
huc z illuc: qd accidit ppter multā caliditatē extra mēsu-
ram cogentē animā esse in motu vehemētiori: quo existē-
te multi nō possunt dormire: tātus eni motus est interior:
q exterius nō pōt etiā aia quietari. Et ex hoc pōt cā dari
quare quis surgit in somno z ambulat: id eniz accidit cuz
multus fuerit motus z pturbatio: nō tñ tātus vt somnum
phibeat: z animam in exterioribus quiescere impediat.
¶ Notandū qdē huiᵘ gratia p̄ qd sit somniū z vnde cau
set. secūdo qd verius somnioꝝ. tertio qs verioris somnij.
Est aūt somniū passio causata ex motu in phātasia facto.
Uel meliᵘ est phātasma fcm̄ a motu simulacroꝝ dormiē-
tis: in eo q dormit: qd a multis fit causis: z fm hoc diuer-
sa sortit noia. Fit eni qñqz a supabūdātia aliquoꝝ humo
rū in corpore existētiū: p qd qdē medici ↄiecturāt multa.
Unde 3° de somno z vigilia. dicūt quidā medicoꝝ gratio Cap.p̄.
sissimi: qm oportet valde intendere in somnis. Auicē. eni
q si quis in somnis pluuias videat: mare fluuios z hᵉ aq̄-
sa. denotat in corpore illiᵘ humiditas frida liqda. Ignes
autem fulgura: coruscationes z lites freq̄nter in somnis
videre coloresqz citrinos z res calidas sentire: abundan-
tiam humoris cholerici fore protēdit. Uidereqz colores
rubeos tinctos nuptias cibari delectationes iocos fluxuz
san. vētosationes vel flobothomias palatia rubeo picta
colore: dominium ostendunt sanguinis. Si autem in so-
mnis videant fusca in nigredinē tendentia: timores trisfi
tias sepulcra: denotatur cholere nigre dominiuz. Simili-
ter in somnis tales videre actus aut alteros exerceri: fm
naturam illorum dispositionem corporis ostendit. Sed
si qs loca niuis perambulare: etiaz aquis frigidis natare:
frigoris ostēdit victoria: z similiter in alijs actib⁹ taliter
pportionatis: q somnium nāle potest dici: cum a motu z
dominio contingat humorum nāliū existentiū. Causatur
etiam somniū ppter motū z opationes de qbus multum
fuit anima sollicita in vigilia: z vehemēter eisdē intenta:
ita q nocte dum dormit qescentibus motib⁹ exteriorib⁹:
non adhuc motus qescit interior factus in phantasia: in
qua forme apprehense retinentur a virtute imaginatiua
eas diuersimode cōponendo: modo siquidem sentit mi-
nus: tunc autem magis: eo q maior motus obscurat z dis-
soluit minorem: de sensu z sensato. z de generatione ani-
malium 5°. z de somno z vigilia 3°. Unde in eodem tertio Cap.p̄.
dicitur: phantasmata q̄dam esse causas ppriorum vniuſ-
cuiusqz actuū nō est in rōnabile: tale siquidem somnium
pōt animale noiari: cum causet a motu in virtute anime

a prioribus

a prioribus actibus relicto:quale fuit mihi impressuz cuz me transtuli parisius:ita vt fere omni nocte quasi p duos annos remāserit hȝ somnij impressio laboriosa.causaẗ ēt qñqȝ ab impressione facta ab aiabus celoꝝ vel intelligentijs ipsoꝝ:que ēt motores dicunẗ orbiū:opantes qñqȝ formam in imagine ſm cooperationē ipsaꝝ:ꝛ cooperationē aiaruȝ ipsaꝝ ſm aptitudinē:qꝛ aie nr̄e hn̄t maiorē cooperationē cū substātijs angelicis q̄ȝ cū corporibus sensibilibus 4° de aia Auic. Unde ꝑ re.acu.somnia sunt a deo benedicto sublimi:ꝛ id siqdē pōt somnuȝ celeste appellari: cū ab aiab⁹ causeẗ celoꝝ. De scd̄o dicēdum q somnioꝝ verius est celeste:aiale eniȝ nullius aut pauce virtutis existit:sunt eniȝ magis delusiones quedā coꝝ circa q̄ aia fuit sollicita in vigilia ꝛ occupata:sicut famescēti representaẗ alimētū:ꝛ cupiēti coitū femella. Somniū aūt nāle ꝛ si vi ficeẗ vtplm:nō tn̄ aliquā mirabilē ostēsionez iportat. De tertio dicēdū q ille veroꝝ extat somnioꝝ:q fuerit magis tēperate cōplonis:q eniȝ fuerit sicce q̄uis bene retineat: nō tn̄ bene recipit:qui tn̄ humide cōplexionis econuerso. Qui vō calide agilis istabilis suis motib⁹:sed qui frigide: tardus. Et etiā verior somniās qui cōsueuit dicere verū. visus eniȝ prauaꝝ cōsiderationū iducit imaginationē malorū motū ꝛ inobediētē v̄tuti rōnali. Unde dictuȝ est meliores somnia videre meliora:quare somnia mēdacis derisoris loquacis tristis ebriosi ac illius in quo preualet cō-

Cap.p. plexio aliq̄ vel sollicitudo nō sūt vera. Unde 3° de somno ꝛ vigi. quoꝝ loquax est nā ꝛ melācholica multimodas visiones videtꝫ q existūt in multo motu. Propter qō nō sunt vera somnia plerūqȝ:nisi que videnẗ circa mane:tūc eniȝ mot⁹ humoꝝ quiescant magis:ꝛ de hoc Cōciliatoris

Cap.p. differētia 157°. ¶ Notādū ēt dicit de somno ꝛ vigilia primo q expergefacti memoranẗ somnia. vigilum vō actus nō memoranẗ in ꝓble. dictum: si deberet id alicubi dici: maxie foret nūc:vnde cū nō hic dictū est neqȝ alicubi inueniaẗ arbitrādū:vt tactū est in ꝑncipio expōnis:oia Arist. ꝓblemata nōdum ad nos ꝑuenisse:vigilū eniȝ actus facti sunt ꝑ organa sensuū:illa vō sūt simpliciter clausa:accidētaliter tn̄ soluta:quare ea que fiūt in ipsis nō referunẗ ad sensum cōmunē ꝛ imaginationē: ꝛ ideo nō imprimuntur eis forme ille:vnde nō recordanẗ earū post somnum: sed videntur eis tn̄ in somno hec facta fuisse. Propter quod amantes ardenter amatos nō somniant vel ecōtra:vel qꝛ in somnio spēs in memoria amate recepta:opȝ phantasie precedenti representari:mouēdo ipsam versus eam: spēs autē amate amāti adest memorie:vel ecōtra adeo impressa:vt nō possit inde semota phantasie presentari.

¶ Incipit trigesimaprima particula.

¶ Problema. I. Antiqua

Ropter quid fricātes oculū cessamus a sternutationib⁹? Aut qꝛ respiratio hoc fit humido:lachrymatur eniȝ oculus post fricationē sternutaẗ aūt ꝑꝑ multitudinē humidi? Aut qꝛ minus calidum corrūpiẗ a pluri. Oculus aūt fricatus plus accipit caliditatē:ea que est in naso:ꝑꝑ hoc aūt ꝛ siquis ipm nasum fricet cessat sternutatio. Noua.

¶ Cur oculo ꝑfricato sternutare cessamus? An ob eā rem humoris respiratio moueaẗ lachrymā eniȝ oculus perfricatus emittit sternutamētum humoris copia excitaẗ? An qꝛ plus caloris minus corrūpit absumitqȝ. Oculus aūt perfricatus plus caloris sibi acqrit q̄ȝ nares cōtineāt. Quamobrem etiam siquis nasum perfricuerit ipsum sternutamentū desistet.

Determinatis ꝓblematibus circa moralia:reuertiẗ adhuc ad declarādū nūc de ꝓblematib⁹ nālib⁹ existētib⁹ circa organa sensuū hois:ꝛ maxie faciē ꝛ totū corp⁹ premittēs rubricas. ꝑmo in qbus hȝ ꝑticule ꝛ sequētiū aperiẗ ītētio vsqȝ in finē. Et diuidiẗ in ꝑtes octo sicut octo tāgunẗ in ea:ex qb⁹ octo cōsurgunt ꝑticule. ¶ Notādū q hec determinatio circa oculos differt ab ea que ꝑcessit in nona ꝑticula:qꝛ illa fuit circa passiones ꝛ accidētia oculoꝝ:hec aūt circa ipsoꝝ actus ꝛ passiones nāles: qd aūt sit oculus ꝛ q̄lis dispositio ꝛ anathomia visuȝ est 9°. Proponiẗ igiẗ vnū ꝓblema de fricatione oculi. d. q̄re sternutās si oculū fricauerit cessat sternutare. qd aūt sit sternutare visuȝ est 18°. ¶ Deide[Aut qꝛ.] Soluit. ꝛ assignat duplicē cām. d. ꝑmā eē:qꝛ ꝑꝑ fricationē oculi:fit respiratio ꝛ ꝯfluxus hūiditatis aquose ad ipm. Et q ita sit ostēdiẗ:qꝛ oculus facta fricatiōe lachrymis irrigaẗ: sed sternutatio fit ꝑꝑ multitudinē hūiditatis cōmote a calido vel frigido in cerebro cōtētē quas nā nitiẗ expellere. ¶ Deide[Aut.] Dat aliā cām. d. q debili⁹ calm extinguiẗ ꝛ corrūpiẗ a fortiori. maior. n. flāma minorē ꝯsumit: vt dictū est sept°: sȝ oculus cū fricat⁹ fuerit:ꝑꝑ fricationē ꝛ motuȝ ꝯcurrit calm:ita q maior caliditas efficiẗ oculo: caliditate remanēte circa loca nariū supiora ꝛ vl̄r circa totuȝ cerebrū:vbi sternutatio videẗ fieri: ea. n. opatio est fortis ꝛ fortior q̄ȝ tussis:nō. n. solū musculi q sunt circa caput ad sternutationē agūt:sicut q pectoris ad tussim: sȝ ēt q gule pectoris ꝛ vtriūqȝ vētris:calm vō coadunatū circa oculos attrahit humidū ad se. nō. n. ipm reperiẗ sine calido i his que aiata. Et iō ꝯcludit nō solū ꝓpositū:vex ēt qō maius dicēs q ꝑꝑ hoc non solum cessat sternutatio:siquis fricet oculum:imo etiā si fricauerit extremitatē nasi intrī q calefacta ad se calidus cū humido trahat. Sic igitur duplex causa est humiditas. s. ꝛ caliditas: ꝛ potest cā vtraqȝ vno sermone cōprehendi sensibilissimo:ꝛ apparet vnde Auic. quinta tertij. ex eis que prohibent sternutationē est fricatio oculi ꝛ auris extremitatum ꝛ palati.

¶ Problema. II. Antiqua.

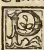
Ropter quid vno oculo certius videtur q̄ȝ duob⁹? Aut quia plures existētes motus duob⁹ fiunt vt ꝑuersis. nō igitur vnus mot⁹: vnius aūt simplex: minus igitur vidēt certius. Noua.

¶ Cur vno oculo exqsitius cernitur q̄ȝ duob⁹? An qꝛ plures mot⁹ duob⁹ q̄ȝ vno excitanẗ:quēadmodū oculis peruersis multiplicem agitariẗ motuȝ certū est:ergo duoꝝ vnus motus nō est: vnius vnus ꝛ simplex est:itaqȝ efficiẗ vt exquisitius vno q̄ȝ duobus cernatur.

Quare vno oculo vidēte certius ꝛ melius videẗ: q̄ȝ si videaẗ duob⁹ oculis intuēdo. ¶ Deide[Aut quia.] Assignat duplicē cām dicēs ꝑmā eē: qꝛ qñ fit visio duob⁹ oculis:eis quasi ꝯtingit peruersis ꝛ nō in vnū oīno delatis:fiunt eniȝ ab eis plures motus differētes:ab oculo enim ſm perspectiuos egreditur linea ad rem visaȝ:quando igitur fuerint due linee: conus vnius nō terminabitur in locū in quē terminabiẗ conus alterius: ꝓpter quod frequēter id causa existit:q vnū videaẗ esse duo: cuȝ autem

sic fuerit: nō erit vnus motus sed multiplex: quoniā vnus motus simplex debet esse & vniformis: ppter qd duo oculi intuētes rem aliquā minus certius vident ipsaz: & dēm eius diāz discernūt: q̄ si fuerit vnus; virtus eniz vnita vehemētior est multiplicata. Quare balistātes cū volunt in signū directius iacere: alterū oculū claudūt: vt vnus actus simplex interueniat visionis: cui⁹ sit rez certius videre. Id aūt pōt ꝯuenienter cōtingere ppter id qd dictū est de anathomia oculoꝝ & cruciatione neruoꝝ opticoꝝ ꝑticula 9ª. & id etiā occurret 4ª. ¶ Notādum q̄ sermo hic Arist. verificaꝭ cū oculi fuerint ꝑspicacis visus & non obtusi: & similr vterqꝫ oculoꝝ sit equaliter ꝑspicacis visionis: & susceptibilis spūs alteri⁹ q̄ in altero aliter verificaꝭ minime.

¶ Problema. III. Antiqua.

Ropter qd irati oculos maxime exhibent ad rubedinē: verecundantes aūt aures: An quia hi quidem infrigidātur in testiculo. In oculis eni verecūdia contra videre non possunt & timiditas infrigidatio quedam est hic: posterius autem transmutatur in contrarium anteriori: aures autem opponuntur: propter hoc maxime erubescunt verecundantes. In scalpēdo autem insensibilibus & mobilissimū auxiliū sicut iniustū passuꝫ. timētib⁹ eniꝫ deficit hic maxime. Noua.

¶ Cur homines irati oculis maxime erubescūt pudefacti auribus: An quoniam oculi refrigerantur eorū quos puduit. Pudor enim in oculis est nec respicere valent quos pudor tenet: & timor quoqꝫ refrigeratio loci eiusdem est: calor aūt in partē transit aduersam que posterior est: aures ꝯo satis ex aduerso posite sunt: itaqꝫ pudore maxime erubescūt. Iratis porro presidiū in eam partem tanq̄ violatā transmittiꝭ: que & sensu & motu facilior est: nam & in metuēdo ea lor cam ipsam maxime deserit.

Quare in iratis oculi rubescūt ꝑpriē. verecūdantib⁹ aūt aures & extremitates eaꝝ extrinsece. auris enim accipiꝭ pro cartilagine exteriori & pro sarnach siue bucino ei⁹. ¶ Deinde[An qz.]Soluit. d. p cām eē: qz irati circa testiculos ifrigidanꝭ & ptes iferiores: eo q̄ calidū attrahiꝭ versus supiores: sed verecūdantes ppter verecundiāz nō sustinēt videre ea que in opposito existūt oculoꝝ obstupescūt aūt potius: ppter qd & ceci sunt inuerecundi pueri & indisciplinati. Cū hoc etiā quidā timor & ifrigidatio circa oculos causaꝭ verecūdātib⁹: quare calīm & humidū oculos derelinqnēs necesse sit q̄ in aliquē locū ꝯtrium trāsmutatuꝫ recipiaꝭ: hic aūt erit locus contrarius in quo erat: & loc⁹ fuerat anterior: cui auriū locus sicut posterior opponiꝭ: necesse fit verecundantes rubescere circa aures: cū calidū sit illic sicut in locū ꝯtrariū trāsmutatuꝫ. ¶ Deinde[In scalpendo.]Scdo ostēdit quo signo discernitur an qs sit verecūdia afficiēdus vel minime: dicens q̄ si qs scalpat auris extremitates: & loc⁹ q̄ scalpiꝭ remanet insensibilis: ita q̄ nulla fiat q̄si imutatio circa ipsas ad rubore id est signū p qd aliquis auxiliaꝭ ad credendū q̄ talis verecūdia fit iniuste: nihil eniꝫ egit ppter qd sibi debeat verecūdia iferri: & ipsaꝫ pati: si eniꝫ iuste iponereꝭ sibi pp fricationē ꝑpetratā: locus auris ruberet manifeste. sꝫ in timentibus: cuꝫ timor opponaꝭ ire: circa oculos & vniuersaliter circa totā faciē rubor deficit ꝑcipue: cū calor petat iteriora & maxie q̄ supior. ¶ Notāduꝫ q̄ pōt cā ex his que hic tāguntꝭ & 8° 33ᵉ repetiꝭ: ēt ibidē assignari simplicior: quare odīn id fieri ex industria nāc volētis reatū celare pmo enim quasi volens se defensioni parare: demādat sanguinē & spūm ad ptes faciei extrorsum: vidēsqꝫ postea posse hinc deprehēdi: quasi reuꝫ: conaꝭ diuertere qd illic transmiserat ad ꝯtrium reducēdo: & qz tales sunt auris extremitates: vt dictū est maxime pulpe iferiores: sunt enim spongiose. calidū siquidē illuc cū sanguine demādatuꝫ rubere illas facit: qd in octauo 32ᵉ dicitur q̄ ppter ifrigidationē factā exteriorē: calidū separaꝭ ab oculis: cū aūt separatuꝫ fuerit: trāsit in locū vehemēter aptuꝫ ipsuꝫ recipere. talis aūt est auris extremitas pulposa inferior. est eniꝫ sicut osseus qdā & folliculus recipiēs modo quo pellicula osseus dicta cōtinens testes. Sed iratis ppter motum & frigiditatē qui est in partib⁹ inferiorib⁹: caliduꝫ ad partes mouetur superiores: quo qdē cū sanguine ad faciē veniente: necesse fit eā rubere: & qz oculi sūt albi: rubor in eis amplius ꝑcipiꝭ in facie: ppter insuetū colorē in oculis acquisitum: cū ipsa naturaliter ad rubedinem decliner.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Ropter qd altero clauso oculo alter itendit magis: Aut qz ex eodē dependent principia oculoꝝ: altero igiꝭ moto: & cōmune principium moueꝭ: illo autē moto & alter: clauso igiꝭ altero cōe mouet ipsuꝫ: quare pōt videre magis. Noua.

¶ Cur altero oculo apprehēso: alter cōstantius cernat: An qz oculoꝝ initia ex codeꝫ dependēt. cum igitur alter mouetur: cōmune quoqꝫ illud mouetur initium: quo mouēte alter etiam oculus moueatur necesse est: q̄obrez altero apprehenso: vis illa cōmunis tota alterum mouebit: itaqꝫ plenius cōtendere poterit.

Repetit virtutez secūdi dicēs quare cū vnus oculus claudiꝭ alter reddiꝭ magis intētus ad vidēduꝫ: & diāz visibilis discernēdū. ¶ Deinde[Aut qz.]Soluit dicēs cām esse: qm̄ pncipia visionis oculoꝝ depēdent ex eodē principio. s. ex cerebro imediatius cōtinēte spūs tanq̄ ex fonte quodā originali: & ex neruis opticis sicut ex vehiculo quodā deferēte: & qz vnū est cerebrū: & vehiculū delatiuū efficitur vnuꝫ ppter cruciationē factā in neruis opticis antedictā: quare cā vt intēte videat: est principiuꝫ cōmune ad hoc ordinatū: moueꝭ eniꝫ ꝭm motū illius oculi: sibi spūs visibiles demādando: & cū pncipiuꝫ illud mouetur visionis moueꝭ & ꝭm q̄ mouet alter aūt nō moueꝭ oculus alteri cedēdo & spūs visibiles sibi relinquēdo. Si igiꝭ claudaꝭ alter oculoꝝ tūc pncipium cōmune visionis vtrorūqꝫ: mouet alteꝝ oculoꝝ sibi spūs demādando visibiles: ppter qd altero oculo recipiente a pncipio cōmuni spūs visibiles & virtutem amboꝝ: melius potest videre & differentiā visibilis apprehendere: dūmodo fuerint oculi perspicaces & virtute proportionati.

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter qd q̄ sunt ceci ex generatione non fiūt calui: Quia custodit oculos humiditas extra multa i loco q̄ ē circa caput: ppqd discursionū i oculos vēas

que sunt circa timpora vrunt: condensantes bu midorum poros: τ scalpunt caput secantes corium quod est in ipso. Quoniam autem coagulat oculos superfluitas que in ipsa fit: prohibet autem ipsos eandem hanc ex principio fieri plus consistens in ipso. Quoniam autem ex superfluitatibus crinis oritur: hec autem in caput cecorum ex natiuitate est multa: merito non sunt calui. Noua.

¶ Quā ob causam qui ceci ab ortu nature sunt: calui nunq̄ efficiantur? An quia humor cū redundat in capite oculos vehementer infestat: qua de causa quibus fluctiones oculos vrgent: venas timporū ferro candente medici tangunt: quo humoris foramina obcecentur atq; spissescant: τ caput quoq; dissecta cute obscalpere cō sueuere. Cū igitur humor excrescens vacansq; in capite oculis detrimēto fit: fieri potest vt minus humoris in caluaria ob id ipsum consistat: quia magna parte lapsus in oculos est: τ cū excremētis humorū materiaq; inutili capillus ꝓueniat. Que qdē in capite cecorū ab ortu nāc largeredūdāt: merito nunq̄ isti calui efficiunt.

Quare ceci a natiuitate nō incurrūt caluitiē. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit. τ ꝑ ostendit ex qua humiditate oculi ꝯseruant τ ex qua nō. 2° assignat cām q̄re aliq a natiuitate fiant ceci. 3° magis tāgit cām quesiti. scd̄a ibi [Qm̄ aūt.] 3° ibi [Qm̄ aūt.] Dicit igit̄ q̄ multa humiditas τ sufficiens: dum manet in locis capitis ordinate ad oculos in nutrimētū τ humectationē eorū deueniēs cōseruat oculos in sui ꝓpria nā: sed qn̄ fuerit sup̄flua corrūpit eos τ obcecat: vel fortassis quis exponet: q̄ hūiditas multa existēs in locis que sunt circa caput: puta in illis in quibus debent oculi oriri: custodit τ ꝓhibet eos ab ortu. Ex quo vlterius correlarie infert dicēs: τ ideo medici cū presenserint fluxū hūiditatū reumatiçātiū ad oculos: adurūt siue cauteriçāt venas: τ aliqn̄ arterias: aut scidunt ex toto discooperiētes ꝑmo ipsas: que sunt in duob⁹ timporibus infra cornua frōtis: quas qdē si inciderint vel eorū ligant extrema ambo aut cauteriçāt. de inge. 13°. Cum aūt facta fuerit cauteriçatio aut incisio: tūc meatus cōdensant τ exsiccant: ex qbus humiditates defluebāt ad oculos vt amplius nō possint fluere. Aliqn̄ aūt nō cauteriçāt vel icidūt venas aut arterias: s; scalpūt τ fricāt cutem capitis in loco sup̄iori: qui dicit̄ bregma s̄m Aristo. sed apud nos caluarie: vbi adheret sagitalis siue sutura cōiungit̄ coronali: qd̄ discernit̄ radice manus posita in extremitate leporis nasi τ extēsa sursum ad sinciput: τ vbi digit⁹ medius terminat̄ illic cocturā actualē vt igne: aut potētialē vt caustico medicamine opz facere: hic. n. serratiles ꝯcurrūt vna iuncture. τ de alijs Halya. 9° practice cū Albucasi dtermināt. ¶ Deide [Qm̄ aūt.] Assignat cām defect⁹: τ obcecationis oculorū dicēs cām eē q̄ hūiditas sup̄flua cū abundauerit in capite: descēdens ad oculos coagulat ipsos τ oppilat: ꝓp qd̄ ꝓhibet hos recipere virtutē τ spūs visibiles a cerebro: τ hac qdem eadē cā extimādū fieri obcecationē a ꝓncipio natiuitatis: cū humiditas hō sup̄flua multū abundauerit in locis capitis circa oculos. ¶ Deinde [Qm̄ autē.] Assignat hic cām quesiti dicēs. capillus orit̄ ex sup̄fluitate fumosa: vt dictū est 10°. talis qdē sup̄abundat vt tactū est in capite cecorū a natiuitate: itaq; accidit eos non fieri caluos. Et cōfirmat̄: qr caluities causat̄ ex defectu humiditatis calide 5° de gn̄atione aīalium. in his autē homo nō deficit. sed magis excedit. quare τc̄.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid habētes oculos eminentes suffumigant̄ magis? Quia velociter cadunt ad habentia. Noua.

¶ Cur hoīes qui oculis prominentioribus sunt magis a fumo īfestant̄? An qr fumus citissime oculis protendentibus incursat.

Quare hn̄tes oculos expositos eminētes patiuntur magis a fumo τ vēt a reliqs exteri⁹ occurrentib⁹ q̄ oppositi. ¶ Deide [Aut qr.] Soluit. d. cām esse: qr ꝓpter ipsorū expositionē: viscosa adherētia celeri⁹ occurrunt τ cadūt sup̄ ipsos ꝓpterea q̄ non saluant̄ regimine. vn̄ nā cōiter eos īfossauit: vt amplius ꝓtuerent̄.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid in dextera qdē vtrosq; visus cōuertere possumꝰ τ in sinistrā τ ad nasum: τ ī sinistrū aūt aut dextrū alterū simul aūt in dextrū τ sinistrū nō possumus: similr̄ ad īferi⁹ τ ad supius simul qdem in idem possumus: separatim aūt nō? An qr visus duo existentes similiter ex vno dependēt. Quecūq; aūt talia sūt: altero extremo moto: necesse alterū consequi in idem: altero enim extremo principiū alterū extremū. Si igit̄ vnū impossibile simul in ꝯtraria moueri: impossibile τ visus: extrema enim in ꝯtraria cōtra mouentur: si hoc qdem sursum: hoc vo deorsum mouerēt: principiū aūt vtrisq; vtiq; consequeret̄: qd̄ est impossibile. Cōuersio aūt est oculorū ꝓp principiū habere spheras: τ visquequo conuertant̄ in sursum τ deorsum: quādo ergo se habēt quasi similiter se habeant positione adinuicem: τ in medio ei⁹ qd̄ est in superius τ inferius moueri τ in obliquū: τ in eodē pūcto sui ipsorū accipiūt visum: ipsi quidem incōuertibiles: aut τ optime imobiles positione. Quicūq; aūt ī eodem pūcto acceperint visus: incōuertibiles aūt sunt. differūt aūt adinuicē τ etiā occultat̄ aliqd̄ nigri τ ponentib⁹ sursum: alij vt sternutantib⁹: alij aūt in obliquum sicut maniaci: alij aūt in nasum sicut hircine facies τ graues inclinant aūt aspectū. Quecūq; aūt neq; similr̄ positis sphe ris in eodem pūcto habēt visus aut similiter iacentib⁹: nō in eodem aūt: isti pleuresi sūt: ꝓpter qd̄ subaspiciūt τ colligunt oculos: tentāt enim cōstituere spherā in eandē figurā: quare oculorū hunc qdem dimittunt alterum vo figurant. Si enim non s̄m eundem punctū ponantur visus: necesse obliquari: sicut supponentibus oculum

duo videnť: etenim vel motū est principiū: ⁊ his similiť. Siqdē igiť sursū moueať oculus: terminus deorsū visus fit. Si aūt deorsum superius terminus. in vno aūt oculo mutato moueri videť id qđ videť ꝑ idem sursum aut deorsum: q: ⁊ visus. Duo aūt nō videnť: nisi duo visus sint ⁊ peruertanť tales qdē altero oculo fit quare duo videnť: ſm positionē aūt fit non poni ſm mediū oculi. Nona.

¶ Quā ob cām vtrūq; aspectū simul diuertere dextro sinistroq; versus: ⁊ ad nares dimittere: atq; etiā alterꝫ dextrorsus sinistrorsusq; deducere possimus. Vtrūq; ꝟo seorsum. alterū sinistrorsus alterū dextrorsus siľ distrahere nunꝗ̄ possumus. Quinetiā deorsum sursumq; haud quaꝗ̄ inconuertere licet: quāuis facultas simul dimittēdi in idem deť vt dictū est. An ꝑpterea ꝙ ꝗ̄ꝗ̄ duplex aspectus fit: ex eadē tamen origine: equo nexus aptusq; dependet. Vbi autē ita est: quotiēs alterū extremū moueť: reliquū cōsequať eodē necesse sit: alterius. n. extremi principium extremū reliquū est. Et si res vna simul ac eodē in tēpore nunꝗ̄ in partes aduersas moueri queat: nec aspect⁹ ita moueri poterit: quippe cū ita cōmittať: vt extrema in partes moueať aduersas. Siqdem alter sursum alter deorsum mouebiť: initiumq; sequi vtrūq; necesse sit. qđ impossibile est. Oculorū ꝟo limitas euenit: q: globi cōtinetur principio: quo ⁊ sursū ⁊ deorsū ⁊ latera versus lubrico sese vertere possint. Cū igiť ita positi sunt: vt situ inuicē simili respōdeāt: atq; mediū teneant: mouendi sese sursum deorsum latusq; versus. eodemq; in puncto sibi pupillā habeant. Hic situ integerrimo cōstant: precipueq; mobiles circūaguntť. atqui eodē in puncto pupillas cōtinent limi qdē non sunt: discrepare ꝗ̄ꝗ̄ inter se possunt ⁊ alijs parte alba retracta: nigre non nihil occuliť: mō eorꝫ qui sternutaturi sunt. alijs in angulū exteriorem nigra cōuelliť: vt furiosis: alijs in interiorē nares versus incūbit: vt tragicis laruis hoībusq; acerbis seuerisq;. Sunt enī contuitu graui cogitabūdoq;. Quotiens ꝟo situ dissimili globi positi sunt: sed puncto eodē radij ꝓfluunt. aut situs similis est: sed punctū nō idem limis oculis hoīem eē necesse est. itaq; hic suspicit: ⁊ oculos cōtrahit. Globū enim eundē in habitū collocare conať: atq; alterꝫ firmū cōtinet alterū agitat. haud enim fieri pōt: quin limum sit: qui non eodem de puncto radios depromat. Quippe q̇ dimotū cōtuendi principiū habeat: perinde ac ille cui res vna geminari oculo suppresso videtur. ergo si oculus sursum dimotus est: terminus inspiciendi deorsum est: ſ3 si oculus lapsus deorsum est terminus sursum habeť. Oculo tamen vno situ suo dimoto moueri qdē res vna sursum deorsumue ob idipsū videť: q: pupilla ita se mouet: sed geminari haud vnꝗ̄ videri potest: nisi duplex cōspectus sit. peruertaturq; ratio videndi: ita fit vt strabonibus res eadem geminari videatur. Causā situs habet: eo. s. ꝙ oculos nō suo medio nexus locatusq; est.

Quare ambos oculos cū volumus videre possumus vertere eodē tempore in partē dextram ⁊ sinistrā versus lachrymales syluestres ⁊ domesticos: qđ est mouere ipsos versus aures ⁊ nasum ⁊ etiā superius ⁊ inferius: ⁊ possumus similiter ⁊ in eodem tempore alterum oculorꝫ conuertere ad partem dextram aut sinistrā: neq; vnum superius ⁊ aliū inferius: neq; etiam vnū versus vnum lachrymalium domesticorꝫ nasi ⁊ alterum versus syluestrem: nam simul tempore possumus in idem cōuertere ambos oculos: diuisim autem non. ¶ Notandum ꝙ hic sermo verificatur de his quorū situs ⁊ dispositio fuerit oculorꝫ naturalis: non occasionatorum aut strabonum aut luscorꝫ. ¶ Notandum etiā ꝙ musculi vel lacerti ex quibus fit regimen oculorum cum palpebris superioribus: vt dicunt anathomiste: sunt vigintiquatuor: ita vt in vnius oculorum seruitio sint duodecim: quorum quidam sustentant neruum opticum siue visiuum: cum sit mollissimus propter ortum eius a parte cerebri molliori: q ſm aliquos est vnus: ſm aliquos duo: apud nonnullos sunt tres. Quidam ꝟo mouentes: ⁊ sunt sex: quorꝫ quatuor sunt in quatuor locis lateraliter superius ⁊ iferius situati: duo in duobus lachrymalibus contrahentib⁹ versus aurē vel nasum oculum: sicut alij diagonaliter mouent quatuor: in palpebra ꝟo superiori sunt tres: vnus in medio superius directe aperiens oculum: alij duo in lateribus claudentes ipsum. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. ⁊ primo pertractat causam quesiti in oculis: quorum situs ⁊ dispositio est in eodem puncto conuertibilibus in omnem partem. secundo quando in eodem puncto conuertuntur. secunda ibi [Quicunq; autem.] Adhuc prima in duas. primo enī assignat causam quare oculi possunt simul tempore conuerti in idem: in diuersum autem non possint: secundo ostendit quare oculus moueri possit ad partem oppositam. secunda ibi [Conuersio.] Dicens causam esse: quia duo oculi ex quibus fit visio pendent equaliter ex vno principio ex parte: puta cerebri anteriori: ⁊ maxime ex cruciatione facta in neruis opticis: in qua totum efficitur vnū corpus concauum deferens spiritus ad oculos ⁊ species visibiles ad sensum communem vt dictum est 10° tertie. Sed quecunq; sic se habent: ꝙ ab vno dependent principio: altero extremorū moto ab illo principio tendentiū: necesse fit alterū extremorum consequi illud: ⁊ in idem cū ipso verti: hoc autē nō solum est in habentibus vnum principiū solum sed etiam in illis quorū principia sunt valde propinqua: sicut sunt chorde musculorum digitos mouentes. Propter quod difficile quosdam digitorum sine quibusdam mouere. Et autē ita sit ostenditur: q: si altero extremo moto ad vnam partē: alterū extremum moueatur ad alteram partem: tunc oportet principium esse alterū: qđ est suppositū: sicut quia alterꝫ est principiū motus manus dextre particulare: ⁊ pedis: ⁊ alterū sinistre: ideo possunt

simul ad diuersas partes moueri. Relinquit igitur si pn̄cipium est vnū: vt pretactuȝ est: ⁊ impossibile sit idem in cōtrariā partē moueri vt dextrā vel sinistrā vel ⁊c. Quia si hoc fieret cū extrema ꝓcedentia ab aliquo vno principio cōtra mouerent in contrarias partes: puta si hoc moueat sursum: illud aūt deorsum: idqȝ dextra: aliud v̄o sinistra: tunc eniȝ pn̄cipiū illud vnū simul tp̄e cōsequeret eodem modo motus 2uos: qđ est impossibile sine ipsius di-
T.c.10. laceratione: vt apparet de violētis 7° phyſi. ¶ Notādum q̄ oculi nō possunt adeo libere moueri ad oēm partem vt manus ⁊ pedes: cū eoꝝ principia motuū sint ꝓpinquiora se ꝓpter hoc impedientia. Simil'r musculi oculoꝝ lȝ sint pn̄cipiū motus ⁊ cōuersionis ipsoꝝ: non tn̄ visionis omni modo: cū nimius motus ⁊ cōuersio pupillā occultaret: sicut in quodā melācholico vidi: ⁊ visum ꝓhiberēt: ⁊ ideo dictum est signāter vtrosqȝ visus ⁊ nō oculos. ¶ Deinde [Cōuersio.] Dat cām quare possunt moueri oculi in oppositam partē dicēs q̄ fit cōmutatio oculoꝝ ad opposita in simul tēpore: ꝓpterea q̄ illud qđ est pn̄cipalis pars i oculis est sphericū vt crystallina: ipsa eniȝ tendit ad formam sphericā: est enim illud mēbruȝ cōsimile: per qđ officiale suū perficit actū 4° de acciden. Uel aliter ꝓpterea q̄ pn̄cipiū oculoꝝ .s. neruus opticus hȝ spheras: sȝ oculos qui sunt figure fere spherice ad quos terminat: spherica eniȝ
T.c.50. t.59. figura est apta ad motū maxime 2° ce. huius aūt cōmotio istaꝝ spheraꝝ fit donec accidat cōuersio ad partē superiorem aut iferiorē: ⁊ sil'r dextra ⁊ sinistra: ⁊ hoc accidit qn̄ se habēt tal'r q̄ similē situationē habeāt adinuicē: tunc eniȝ possunt moueri ad mediū eius qđ est superius ⁊ iferius: ⁊ simil'r in obliquū mouēdo se ad partē dextrā vel sinistrā ⁊ versus nasuȝ. Et merito qȝ taliter situati fuerūt: accipiūt virtutē visiuā ẜm mediū eoꝝ: neruus enim directe venit ad mediū crystalline: ⁊ tūc icōuertibiles reddunt ⁊ imobiles ẜm situationē ab aliquo loco determinato vltra quē nō possunt transire. ¶ Deinde [Quicūqȝ.] Agit de modo cōuersionis oculoꝝ quoꝝ situs est in eodē puncto inconuertibiliū tn̄. d. q̄ oculi q̄ habuerūt potētiā visiuā in quodaȝ puncto idiuisibili quasi: quo neruus terminat ad crystallinā: ⁊ sunt incōuertibiles ad oppositas ptes determinantes sibi magis vnā: hō differētiā hn̄t iter se: qȝ in quibusdaȝ qn̄ eleuant sursum: ẜm aliquid occultat nigredo que est in pupilla: in aliqbus aūt occultat illud cū mouentur deorsum: sicut sternutātib° accidit: ⁊ maxime in pn̄cipio sternutationis: cū oculus versus cerebrū cōtrahit iterius. Quibusdā aūt ꝯuertunt in obliquū magis ẜȝ dextrū ⁊ sinistruȝ sicut amatis .i. sollicitis ⁊ studiosis circa aliqđ aspiciendū qđ vehemēter affectāt sicut amātes ex transuerso dominas quasi nullo ꝓpendēte inspiciūt. Quibusdā aūt fit ꝯuersio oculoꝝ versus nasum inferius magis: sicut quidā brutales quoꝝ facies sunt pōderose hircinis similes iferius declināt: tales eniȝ sicut capite visum in inferiora magis demergunt. Sic igit' his ꝓpter esse oculos taliter situatos fit cōuersio ipsoꝝ ad vnā maxime: vniuersaliter tn̄ possunt dici incōuertibiles. ¶ Deīde [Quicūqȝ.] Determinat de modo conuersionis oculoꝝ quorum situs nō est circa eundem punctum: dicens q̄ quicūqȝ oculi habent virtutem visiuam nō similiter ordinatam ad spheras ẜm eundē punctū: aut si apparent iacere ⁊ situatas eē cōsimiliter: non tamen sicut ẜm eundem punctum: tales sunt peruersi ⁊ monstruosi: propter quod subtus aspiciūt contrahendo oculos: cum enim volunt aspicere colligunt eos conuoluendo spheras huc ⁊ illuc tentantes ordinare vnāquāqȝ spheram ẜm eandem figuram: qua sibi directe opponatur nerui principium: quousqȝ crystallina etiaȝ directe opponat foramini vuee pupille: idest tunice. Et ideo concludit q̄ propter hoc vnum oculorum dimittunt cum habuerint figuram. aliȷ autem conantur inuenire illam sibi debitam ad videndum: id tamen faciunt: quia si ambo visus non ordinentur ẜm eundem punctum: ex necessitate accidit fieri obliquitatem ⁊ distorsionem: sicut accidit vnum duo videre: cum fit distorsio supponendo: puta digitum sub oculo contrahentem hunc ad partem inferiorem: vt declaratum est: tredecimotertie. Causa v̄o huius quia mouetur propter talem distorsionem principium visus: quo moto necesse sit ⁊ oculos qui sunt visus instrumenta distorqueri. ¶ Deinde [Siquidem.] Ostendit ad quid terminetur visio in distorsionibus huiusmodi oculorum suppositis dicens: q̄ si moueatur versus partem superiorem distortus oculus in videndo: tunc eius visio terminabitur in partem oppositam: scilicet deorsum. si autem moueatur deorsum: tunc visio terminatur superius: hoc quidem accidit cum in duobus oculis fuerit commotio. si autem in vno solo contingat oculo mutatio: id quod videtur propter hoc videbitur sursum aut deorsum: quia in virtute visiua talis est motus: sed duo non videntur representari ex vno ⁊ apparere: non sicut duo oculi ex quibus fiunt due visiones peruerse non in eundem locum terminantes. Huiusmodi eniȝ visiones ⁊ apparētie fiunt altero oculo non coincidente cum altero in eundem punctum. Propter quod apparet q̄ vnum fit duo. Et tunc quasi epilogat dicens q̄ hec accidant propter non poni principium ad spheras ẜm medium. Et de his sufficienter dictum est 13° 3e.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Ropter quid obtuse vidētes paruas litteras scribunt: absurdum autē non acute videntes facere opus videntiuȝ acute. Utrum quia magna videntur parua: si fuerint prope: producentes autem scribunt. Aut quia propter conducētes palpebras scribere: propter imbecillitatem enim visus siquidem expansis oculis scriberent diuulsus visus obtuse videt: ita autem coadunate ante cadens angulum paruum faciens ex necessitate facit parua scribere. Noua.

¶ Quamobrem qui cognomen lusciosi habuerunt: litteras minutas scribere consueuerunt. Mirum enim vt qui obtusis sunt oculis: rem faciant: quā eorum facere interest: qui acumine valeant oculorum. Utruȝ quia proxime posita magna esse videntur: illi autem oculis proxime admotis scribere solent. An quia contractis palpebris scribant: fit enim per imbecillitatem: vt si laxatis diductisqȝ oculis scribant: aspectus distractus passusqȝ hebetescat: si adductis ⁊ conniuentibus: vniuersum depromptus acutius videat. Quod tamen anguluȝ informat exiguum: efficit necessario vt exigue littere scribantur.

Quare videntes obtuse ⁊ praue litteraꝝ figuras scribunt pũas. Et subdit ei° motiuū. q. d. nō videtur id eē ꝯueniēs: sed absurdū valde: q̄ illi q̄ obtuse vidēt ⁊ debiliter scribāt litteras minores: id eniȝ est opus acute

videntium ⁊ pfecte: qui obtuse videntibus opponunt: ⁊ oppositoꝝ rõnes sunt opposite. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit ⁊ assignat pmo cām ad hoiem. d. cām eē: qꝛ illa que fm veritatē sunt parua videtur magna cū fuerint facta de pꝓpe: eo qꝫ basis expāsa triāguli sup rem visam fm aspectū est latioꝛ: sed obtuse vidētes ꝓpter ex lōge nō posse discernere defectu spūs visibilis cū virtute vel organo: aut ex perturbatione ipsius: adducūt ꝓpe oculis suis ea sup que scribunt: ꝓpter qđ ⁊ figuras litterarū ⁊ si fm veritatē faciant paruas: eis tñ videntur magne. Dixit aūt hanc cām fore ad hoiem: qꝛ ꝓcedit ex hoc qꝫ aliquis obtuse videns appropinquat oculis suis illud sup qđ scribit: qđ nō semꝑ est verum tñ: cū interdum scribāt remanētes in debita distātia: imo qñqꝫ etiā se magis elongantes aliis vt videbitur 25°. ꝓpter turbationē spirituū cū eoꝝ multitudine cōtingit. ¶ Deinde [Aut.] Dat scđo cām ad rationē dicens id eē: qꝛ obtuse vidētes quādo scribūt cōducūt in adinuicem ⁊ cōgregāt palpebras circa oculū: quasi colligāt spūs visibiles in qđā vehiculo delatiuo: id aūt faciūt: qꝛ ꝓpter visus imbecillitatē: si vellent scribere oculis expansis ⁊ palpebris ampliate dissolutis: tūc visus eoꝝ diualsus ⁊ dilaceratus videret obtuse illud: intātū etiā qꝫ scribere non possent. Propter qđ opꝫ eos: si volūt q̄ scribūt discernere: palpebras circa oculos cōgregare: qꝛ si taliter tunc visus condunate cadēs ante oculos eoꝝ sup rē in qua scribūt: cōstituet angulum cui⁹ basis circa rem visam existēs erit parua: in qua virtus spūs visibilis coadunata: talr erit qꝫ generabit: ibidē lux quedā ⁊ fulgur ꝑspicacius: sicut pꝫ cū radii speculis colligunt ⁊ cōstringunt: nūc aūt in fulgore multitudo est cā quare res aliqua maioꝛ videat sicut ostēdit denarius ī ꝓfundū clare aque demersus. Propter qđ contingit necessario ex hoc hos paruas litterarū figuras scribere: de quo etiā 15° ⁊ 16° patebit.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid quidē patiētes obthalmiam acutius vident? Aut propter id qꝫ expurgantur oculi: multotiens enī exterioꝛ densitas cooperit visum: lachrymanti autem soluitur. Propter qđ ⁊ mordeti confert vt cepe. Alterum autem pugnabile vt origanum. Noua.

¶ Cur nonnulli post lippitudinem acutius videant? An quia oculi purificati sunt: fit enī sepe vt exterioꝛ densitas pupille acieꝫ arceat: que lachryma emissa lauatur: atqꝫ resoluit. Quamobrem prosunt iterdum que mordent: ⁊ lachrymam auocant vt cepe: obsunt que tantūmodo afficcent vt origanum.

Quare qđā patiētes obthalmiā siue ocularitatē: que est calidū in ꝯiunctiua apa: vidēt tūc acutius q̄ ante passionē. Dicit aūt qđā: qm̄ nō verificat id in obthalmia sicca: sꝫ in humida ⁊ humorosa: duplex. n. extat vt visum est p⁹. neqꝫ ēt ante finē status: sed circa ipm ⁊ in declinatione maxie. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit. d. p̊ cām eē: qꝛ oculi mundant a sup̄fluitate saniosa impedientꝫ ipsos acute videre: multotiēs. n. ꝯtingit: qꝫ tāta fit densitas ⁊ humiditatū excrescētia parataꝝ putrefactioni in parte exteriori oculi circa pupillā: ⁊ eā intm̄ obtegit qꝫ nō pōt videre: sꝫ cū acciderit fluxus lachrymaꝝ: soluit ⁊ abscedit hēc densitas ꝯgregata: qua recedēte remanēt depurati videntes acute. ¶ Deinde [Propter qđ.] Infert correlariū curatiuū ex dictis. d. Et ideo qꝛ idiget oculus expurgatione illius densitatis adherētis circa pupillā: vt acute videat: si ei administrentur medicamina acuta vt cepe: qđ oculos per lachrymas purgat inducēdo mordicationeꝫ in oculo ꝓp adherētiā quā in eo facit sui viscositate vt visum 22° 20°. cōfert ad hoc vt oculi videāt acute. Quare videmus aliquos cum oculos vellēt clarioreꝫ ⁊ acutiores ad visum reddere: succū botroꝝ imaturoꝝ in eos proiicere: ac reliqua que abstergūt: hoc tñ nō est in pricipio aut augmēto: neqꝫ in maiori pte status faciendū: sꝫ potius circa fineꝫ vt tactū est status ⁊ in declinatione. ¶ Deide [Alterū.] Ostēdit tertio qđ sit nociuū in tali cura ⁊ tēpore morbi: dicēs qꝫ illud qđ est alterū: idest diuersum a cepe pugnabile extat ⁊ nociuū in hoc casu: puta origanū: quoniā caliditatē sua ⁊ siccitate multa exiccaret oculos ⁊ prohiberet lachrymas: ⁊ sic esset causa maioꝛ quare non acute videret: non enim origanū in se habet illa que requirunt ad lachrymarū eductionē vt visum est 32° 20°.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter quid vno visu impassibiles? Aut quia minus anima patitur: quare minoꝛ est passio. Noua.

¶ Cur vno videre oculo impatibilius fit? An qꝛ minus animo qui ita cernit afficitur: quo fit vt minus affectionis contrahatur.

Quare vidētes vno oculo ⁊ alterum claudendo: nō adeo patiunt sicut vidētes duob⁹ oculis: propter qđ est cōsiderare aspiciētes aliquod valde fulgidum vt solem vel huiusmodi alterū oculoꝝ claudere. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quia anima a qua principium passionis toti corpori superuenit non tantum patitur vno oculo facta visua: quod autem non tantum minoꝛ eius est passio. ¶ Notandū qꝫ duplici de causa potest anima minus pati: aut quia eius passio est diuisa per partes plures sufficienter distantes: iꝫ enim duorum doloꝝ alter denigret alterum. afoꝛismoꝝ secūda. opoꝛtet tamen qꝫ vnus sit altero maioꝛ: ⁊ qꝫ sint in locis distantibus sufficienter: vt Cōmen. exponit: quod nō fit cū quis ab excellenti visibili duobus oculis patiatur. Alia quideꝫ causa est: qꝛ vt patet precedentibus istius particule: quando vnus oculus clauditur: spiritus visibilis cum virtute ipsius tota in alterum transit: cum vnū sit eius principiū: quo accidente fortificatio contingit: propter quam minus erit pati. hec causa passionem tollit.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid distantibus duo videntur? Aut quia non accidit in idem signum motus vtriusqꝫ oculorum: quare igitur duo videre bis videre putat anima. Simile ⁊ permutatione digitoꝝ. Duo enim vnū videnť vt bis tactus vno. Noua.

¶ Cur distracta conspectuum societate res vna geminari videat? An propterea qꝫ oculi vtriusqꝫ radius non ad punctum idem deuenit: ergo qꝫ bis noster animus inspexit: inde geminum se inspexisse existimat. Proximum euenit cum digitos mutatis vicibus implicamus: itaqꝫ aliquid tangimus. Duo namqꝫ sentimus: eo qꝫ vnum bis tangimus.

Quare cum oculi distant nō cōcurrētes in idē signū: illud qđ est vnū vere duo esse videt̃. ℂ Notandū ꝙ in tertia ⁊ hic vt ad multū dicit vnū duo videntur: cū tñ singulare sit: videt̃ id audiendū: nisi grādis supplectio interueniat extranea: scribit̃ enim videtur alicubi. ℂ Deinde[Aut quia.]Soluit dicens primo causam esse quia motus visionis causatus ab vtrisqꝫ oculoꝝ non conterminatur in eundē punctū: sed in diuersos ꝓpter indispositionē organi ⁊ eoꝝ que sunt in eo: ita ꝙ vna pupilla extimat ala videre vnū ⁊ alia aliud. Et ideo cū ea bis videat aliquid aut celeritate motus: vel delatione intuitus nō in vnā rem: extimat ꝙ illud visum nō sit vnū sed duo: ⁊ quia vni visioni correspōdet res vna visa: cū idē scđo. videat nō vna visione puta: paralogizat vnam rem duas esse. ℂ Deinde[Simile.]Secūdo declarat deceptionem quā anima patitur circa videndi actum: per deceptionē quā eadem patitur in actu sentiēdi. d. ꝙ istius fallacie cōsimile contingit in sensu tactus: circa permutationē siue cancellationē digitoꝝ: cū lapillus vel qđ aliud imittit̃ inter duos digitos: id qdē indicat̃ a simili esse duo: sicut res vna que bis tangit̃ a sensu: ⁊ cuilibet tactui correspondet res vna tacta vt dictum est de visione: sed sensus qui hāc deoccultat fallaciā est visus. Unde scđo de somno ⁊ vigi. visus dignior est tactu. si enī nō eēt vnū indicaremus eē duo. de hoc sufficienter 3° 11° dictum est 12°.

ℂ Problema. XII. Antiqua.

PRopter qđ nō differt sensus q in dextris a sinistris: in alijs aūt oib⁹ meliora dextera? Utrū ꝓpter cōsuetudinē: quia confestim similiter ambob⁹ consuescimus sentire. Dextera aūt cōsuetudine videtur differre: postꝙ autē consueuerunt ambidextri fiunt. Aut qꝛ sentire qdē pati aliquid est. Dextera aūt differunt in eo ꝙ sunt magis actiua ⁊ minus passiua sinistris. Noua.

ℂ Cur sensus dexteri nihilo sinistris prestantiores sint: cū in ceteris oibus dextra sinistris commodiora habeamus? Utrū ex consuetudine ita fiat. Statim enim cū nati sumus vtrūqꝫ sensū exercere incipimus. Pars aūt dextra exercitatione insuescere inque frugem euadere meliorē videt̃: effici nanqꝫ vtrinqꝫ dextri ꝑ cōsuetudinē possunt? An quia sentire affici est. Pars autē dextra prestantior propterea est: ꝙ efficacior: ⁊ affici peruicacior ꝙ̃ sinistra est.

Quare nō est differētia in sensib⁹ quo ad ꝑceptionē sensibiliū qui sunt in dextera pte ab illis q in sinistra: cū videant̃ debere differre: qꝛ in alijs oibus sunt meliora ⁊ potētiora dextra ꝙ̃ ea que sinistra: vt potentie ostēdunt actiue sicut vegetatiua ⁊ motiua. ℂ Notādū ꝙ per sensus nō solū audio exteriores: verū etiā interiores: vt imaginationē: cogitationē memoriā ⁊ extimatiuā cum intellectu etiā possibili. ℂ Deinde[Utrū.]Soluit primo ad hoiē dicēs cām esse sumēdā ex ꝯsuetudine: quā a natiuitate accepimus in equaliter sentiendo sensib⁹ vtriusqꝫ partis: ⁊ qꝛ a principio eodē tpe ac equaliter vtriusqꝫ partis sensuū cōsuetudinē accepimus: que siquidē equaliter tēpore ꝓcedēdo corroborata existit: cū ⁊ ipsa sit quid magnū singulis ⁊ velut natura vt dictū est ꝑmo 29°. etenim equaliter sumus potētes in sentiendo in vtraqꝫ partium.

ℂ Deinde[Dextra.]Assignat causā partis secunde. d. ꝙ pars dextra differētiam videtur habere ad sinistram s̃m cōsuetudinē: magis enī vtimur dextra ꝙ̃ sinistra: sed cū fuerimus ꝯsueti nō solū dextra: verū etiā diutius sinistra ambidextri: idest vtraqꝫ valentes dextra ⁊ sinistra: ita vt viderim maxime ista de cā iuuenculā ambidextrā. Cum tamen in aforismoꝝ scribat̃ 7° ꝙ mulier ambidextra nō fiat: qđ naturaliter videtur audiendum magis. ℂ Notandum ꝙ nō solū ꝯsuetudo operatur ꝙ aliquis ambidexter efficiat̃: imo ēt caliditas nālis multa cū organis sibi proportionata. Propter qđ cum mulier hec fuerit ꝑuata: dictū est ipsā ambidextrā nō fieri. ℂ Deinde[Aut.]Assignat aliā cām sumptā a nā rei primordiali. d. cām esse: qꝛ sentire est qđdā pati. sicut dictū est 2° de aia. ⁊ 4° de acci. T.c.51. ⁊.118.
que tñ passio salus est potius ⁊ ꝯseruatio illius q patit̃ ꝙ̃ abiectio a sub̃a: in quo siquidē apud Sal. ꝯuenit sinistra cū dextra vniformiter. Cuius ratio est: qꝛ ad patiendū requiritur modicū virtutis: quarto de acci. Cū aūt sufficienter sinistra vt dextra id possit habere: merito sensus eqlis erit in dextra ⁊ sinistra: nō enim est differentia in patiendo sed in agendo. sequēti ꝓblemate. ℂ Deinde[Dextra.] Innuit solutionē secūde partis. d. ꝙ dextra ⁊ sinistra differunt in adinuicē quātum ad potētias actiuas: eo ꝙ pars dextra est fortius actiua ⁊ minus passiua ꝙ̃ sinistra: quoniam perfectio talium est agere: ad agendum aūt requiritur longe plus virtutis ꝙ̃ ad pati: vt pꝫ eodē quarto: ⁊ interioꝝ ꝑmo. Propter qđ concludit̃ equaliter fieri s̃m potentias sensitiuas: nō aūt operatiuas: ⁊ de hoc iterū sermo sequēti 18° ⁊ 19°. ℂ Dubitatur. qꝛ nō videtur ꝙ dextra ⁊ Dubium.
sinistra etiā sensu equalizentur in vigore: quia sicut dictū est 7° 6° delectabilius dormimus super dextrum ꝙ̃ super sinistrum latus: qꝛ cōuersi ad lucem nō videmus: in tenebris somnus velocius occupat. Amplius cum iacemus super sinistrum dicitur visus nostros magis esse promptos ad videndū: sed hoc non esset nisi oculus dexter esset acutior ꝙ̃ sinister in vidēdo. Unde primo hystoriarū. dextra quidē ⁊ sinistra similia sunt partibus ⁊ eadē oia: verū tñ debilior est sinistra ⁊ opatio perfectior a ꝑfectiori ꝓcedit virtute ⁊ calore tēperatiori: sed id constat eē in pte dextra ⁊ nō in sinistra. quare ⁊c̃. Qđ aūt est ꝑfectum nō est equaliter se habēs impfecto: cuius cōtrariū scribitur hic cum causa: similiterqꝫ in pluribus ꝯsequētibus ꝓblematibus.
ℂ Dicēdum ꝙ Arist. nō intēdit dicere ꝙ in potētijs etiā Solu.
sensitiuis equalis per oēm modū sit dextra ⁊ sinistra: etiā si ꝯsuetudinem simul tempore ⁊ equaliter acceperimus: qm̃ semꝑ manet nālis iclinatio: quod opatio ꝑfectior fiat de dextra ꝙ̃ sinistra. Et si forte nō appareat sensibilr eius effectus: ita ꝙ nō intēdit comparare potentiam sensitiuā vnius partis ad eā que alterius penes oimodā equalitatem: sed magis ostendit: ꝙ non est tanta differentia partis dextre ad sinistrā in potentijs sensitiuis vt in operatiuis.
ℂ Et sic quid dicendum patet.

ℂ Problema. XIII. Antiqua.

PRopter quid in alijs quidem meliora sunt dextra: in sensibus autem similia? Aut quia hec quidem similiter cōsuescimus s̃m vtranqꝫ consuetudinē. Amplius sentire quidem pati aliquid est. Differentia autem dextrorum in agendo ⁊ non patiendo est. Noua.

ℂ Cur in ceteris dextra suis sinistris ꝑstantiora sunt: sensus nullus dexter suo sinistro interest.

An quia parte sentiendi vtraqȝ pariter vti a primo natali die cõsuescimus. Adde tñ ꝙ rõ sentiendi affectio quedã est. dextraꝝ aũt partiũ differẽtia in efficiẽdo nõ patiendo sita est.

Repetit virtutẽ precedẽtis cum modica distantia dicens: quare in alijs potẽtijs: puta in actiuis: vt vegetatiua motiua ꝑfectior ⁊ potẽtior est pars dextra ꝙ̃ sinistra: sed in alijs sensibus vtpote in potẽtia sensitiua manifesta ⁊ occulta. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dupl'r ⁊ vt prius qð iam ex priori apparet. ¶ Notãduȝ ꝙ duplex est cõsuetudo: vna quidem que nihil aliud videtur esse nisi quedaȝ naturalis inclinatio: quã habet natura humana ex quadam exercitatione circa actus speciei cõseruata ẽt in indiuiduis: vt afforismoꝛuȝ scða dicitur. consuetudo est nature humane vt nocte dormiat. Est ⁊ alia que est habitus ex multotiens agere acquisitus: velut in naturam permutatus quãdã. 13° 21ᶜ. aut ſm vtrãqȝ cõsuetudinẽ: quãtum. s. ad virtutem passiuam ⁊ operatiuam.

¶ Problema. XIIII. Antiqua.

Propter qd exercitiũ est incõferẽs ad acutum visum? Aut qꝛ siccũ facit oculum exercitiũ: quẽadmodum ⁊ aliud corpus. Durities aũt indurat coriuȝ omne: quare ⁊ in pupilla: propter qð ⁊ senes nõ acute vident. Etenim senum oculi dure cutis sunt ⁊ rugate: quare velaꝝ visus. Noua.

¶ Cur excitatio corpis icõmoda oculoꝝ acumini est? An qꝛ excitatio sanguinẽ efficiat sicciorẽ: sicut ẽt reliquũ corp⁹. Siccitas ãt totã cutẽ indurat: ergo vel eã qua pupilla itegiꝛ: quapp hoies natu iaȝ grãdes obtusius vidẽt. Oculi nãqȝ senũ tunica dura simulqȝ rugosa tegũꝛ: itaqȝ vis illa cõspiciẽdi cooperiꝛ ⁊ delitescit.

Quare exercitiũ vehemẽs exiccatiuũ est nõ cõferẽs sed potius nociuum visui acuto ⁊ perspicaci: ipse eniȝ facilius lediꝛ ꝙ̃ aliquis alioꝝ: cũ spiritus ipsius visibilis sit subtilior ⁊ alterabilior: vel ad acutũ visum respectu visibilis: qꝛ sit subtile minutũ valde: qð eniȝ huiꝰ ſm medicos debilitat visum: primũ ẽo melius. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝑmo dans cãm: qm̃ exercitiũ oculorũ forte reddit oculuȝ siccuȝ ⁊ durũ: minoranꝛ enim humores ⁊ tunice exiccanꝛ: ꝯtinuãturqȝ ita: ꝙ spiritus visibilis nõ possit irradiare exterius: sicut indurat siccitas corpus qðcumqȝ aliud: sed hꝰ durities inducta per siccitatẽ: indurat ⁊ inspissat vehemẽter omne coriuȝ poros exiccãdo: cũ igiꝛ tunice oculoꝝ sint ceu quoddã coriuȝ: merito accidit ipsas in duritiẽ ꝑmutari: ⁊ in densitatẽ ꝓhibitiuã spiritus ad exteriora delationẽ: vel specieꝝ receptionẽ intrinsecus. ¶ Notãdum ꝙ hꝰ exercitiũ qð nocet põt breuiter intelligi omne qð ipsos exiccat: siue sint operationes vel motus vehemẽtes per loca frigida vẽtosa vel calidiora vt visuȝ est 11°. ⁊ coitus plurimus: ⁊ vl'iter ois suꝑflua euacuatio ⁊ ꝓprie sanguinis: ⁊ maxime per vẽtosas circa caput precipue ⁊ diu luminosa cõspicere subito se mutantia: ⁊ paruaruȝ litteraꝝ frequẽs inspectio: siue cibi ⁊ potus seu oĩa fumosa vẽtosa ⁊ exiccãtia salsa acuta mordicatiua ebrietas ⁊ hꝰ: siue accidẽtia aĩe vt tristitia cũ planctu: siue somnus ⁊ vigilia suꝑflua: ⁊ somnus post repletionẽ: ⁊ vl'iter omne regimẽ prauuȝ rẽpletiuũ fumosuȝ. Oppositũ aũt horũ sanitatem oculoꝝ cõseruat: cũ collyrijs eluminãtibus illos.

¶ Deinde [Propter qd.] Infert scðo correlariũ ex dictis dicens: ideo senes nõ vident acute ⁊ perspicaciter sicut iuuenes: qꝛ eoꝝ oculi ꝓpter longũ exercitiuȝ ⁊ vsum in predicta facti sunt dure pellis ⁊ crispate: sicut coriuȝ induratum ⁊ rugosuȝ redditur ex gallaꝝ infusione: ꝓpter qð visus eoꝝ velatur ⁊ ꝓhibetur a tunicis oculis exterius diffundi: ⁊ est causa ipsoꝝ nõ acute videre. ¶ Notanduȝ ꝙ quinto de generatione animaliũ tangitur his cõsona ita. ipsoꝝ glaucedo siue glaucasis que est siccitas oculis contingẽs ⁊ maxime glaucis: aut noctilupa: que est passio cuȝ quis nõ videt occasum solis ex humiditatuȝ multitudine cõsurgens: qua prohibetur spiritus visibilis delatio: ⁊ per consequens visus. Sed etiam causa est pellis puta cornee inexistentis ante pupillaȝ. oportet enim fore diaphonam: ⁊ talis debet esse subtilis regularis alba: subtilis quidem vt motus possit facilius in extra diffundi: sȝ regularis vniformis: vt nõ obtenebret nigrũ qð est in pupilla. Et ꝓpterea senes nõ vident acute: sicut enim alia pellis corporis corrugatur: ita que oculoꝝ ⁊ grossior efficitur. Similiter oportet esse alba cum peruietate: qꝛ nigra nõ est diaphona: quare lachryme non valent perfecte ꝓpelli foras: ⁊ iõ optime operata est natura: que vueaȝ tunicam nigrã perforauit i loco vbi apparet nigredo dicta pupilla: ipsa eniȝ est foramen vuee tunice. quarto de acci. hec igitur sunt ea quibus senes ⁊ languorosi nõ acute vident.

¶ Problema. XV. Antiqua.

Propter quid obtuse vidẽtes: vident quidẽ nõ acute: scribũt aũt parua: ⁊ etiã paruũ acute videntis videre est? Aut imbecillẽ habẽtes visum cõgregãt supercilia in paruũ. Coadunate. n. extẽs visus magis videt: expanso aũt oculo diuelliꝛ: ꝓp imbecillitatẽ quidẽ igiꝛ cũgregãt in paruum supercilium: super id aũt qð ex paruo videre est: paruã quãtitatẽ vident: quãtã aũt vident magnitudinem tantam ⁊ scribunt. Noua.

¶ Cur hoies lusci cognominati q obtuse vidẽt: litteras scribere minutissimas possint: cuȝ rem minutã perspicere illi valeãt: qui acumine oculorũ prestãt? An qꝛ cõspectu sunt imbecilli: palpebras cõtrahũt in angustum. Cũ enim radius profluit vniuersus acutius explorare põt. cõtra laxo diductoqȝ oculo diffundiꝛ: ob eãqȝ reȝ hebetescit: ergo imbecillitas facit vt palpebras cõtrahãt in angustum: qð cũ ex angusto inspiciãt: exiguam magnitudinẽ videant: quãtaqȝ vidẽt: tanta perscribant necesse est.

Repetit octauum cũ eius motiuo vt cõsequẽter querat de quadã assignatione ipsius cause tacte dicẽs. Quare obtuse videntes cuȝ videant nõ ꝑfecte: paruas figuras figurãt: cum etiã paruuȝ videre ⁊ minutuȝ sit acute videntis ⁊ non obtuse. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quia debiliter habent visum: cõgregant supercilia ⁊ vniuersaliter palpebras in paruuȝ quodam cõtrahunt: oculus enim ex tali operatione coadunatur in seipso cum speciebus ⁊ virtute: ipso siquideȝ coadunato potentia visiua ꝓgrediens ad videndum certius videt: sed cũ oculus expandiꝛ nõ cõtractus: dissoluiꝛ virtus visiua diuulsa ⁊ debilitata. Ex quo cõcludiꝛ ꝙ ꝓpter debilitatem

bilitatem ⁊ imbecillitatem congregent supercilia ⁊ palpebras in aliquid paruũ: vt virtus adunatione confortetur: ⁊ qꝛ congregant sic reducentes ad paruum: illud quidem postea paruũ videre est videre paruã quãtitatẽ: ⁊ qꝛ illa quantitas visa est parua: ⁊ ideo ſm paruitatem illius quantitatis quam visu percipiunt scribunt: eo ꝙ tantam quantitatem scribunt quantam vident: sed vident vt dictum est paruam: hanc igitur scribunt.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Ropter quid obtuse videntes ꝯgregantes palpebras vident? Aut propter debilitatem visus: sicut qui ad lõginqua manum adducunt: ita ⁊ palpebras ad propinqua ponũt sicut manuʒ. Hoc autem faciunt: qualiter magis adunatus visus exeat paruus exiens ⁊ non confestim: ex expanso exiens disgregetur: is enim qui est plus videt maius. Noua.

¶ Sed cur idem illi contractis palpebris videant? An propter sui conspectus imbecillitateʒ. Ut enim manum rebus sepositis admouent: sic palpebras iuxta positis perinde quasi manum adijciunt. Qđ sane faciũt: vt radius ꝑ locum sese depromens angustiorem conuestiori profluat: ne protinus ex patulo proficiscens distrahatur. Uidet autẽ is acutius qui frequẽtior collectiorq; prodierit.

Querit causam cause antecedentis ꝓblematis: puta quare palpebras ꝯgregant: dicẽs: q̃re obtuse vidẽtes ꝯgregant in vnũ ⁊ ꝯducũt palpebras. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit assignãdo causam sumptã ex similitudine quadam ꝯditionis manuum dicẽs causam esse ꝓpter debilitatẽ potentie visiue: ⁊ id declarat dicens: ꝙ sicut homines manũ delatam ad longinqua reducũt ad ꝓpinqua iuxta pectoralia cum fuerint fatigati: sicut onera ipsa sustinentes: eo modo ⁊ palpebras cũ supcilijs ꝯtrahũt in ꝓpinqua coadunantes: vt dictũ est de manu. Causa vero huiꝰ ꝯditionis in ꝓpinquum existit: quatenus potentia visiua cũ eis que sunt eius plus coadunata exeat: cum per minorem exeat meatum: ⁊ qꝛ non mox egreditur super totum diffundens: quoniã si statim egrediatur expanse dissolueretur disgregata: propter qđ nõ posset videre sufficienter: cum visio eius fiat ex fortificatione: que acquiritur ex aggregatione: ⁊ ideo potentia visiua coadunatione acutius videt: cõmuniori vero littera habetur manus ꝙ maius ita vt retangatur similitudo premissa.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Ropter quid in amplũ mouentibus oculum non videtur vnuʒ duo? Aut quia in eadeʒ linea fit principiũ: duo autẽ videntur hoc mutato sursuʒ aut deorsum: in latus autem non differt nisi simul ⁊ sursuʒ ponatur. In visu quidem est ꝙ videatur vnum duo si quodãmodo ponantur oculi ad seinuicem: in alijs sensibus nõ est. Aut in tactu fit mutatione digitorum vnuʒ duo: in alijs autẽ non fit: qꝛ neq; extra distensa sentiunt: neq; duo. fit autẽ propter hoc per quod ⁊ in digitis imitantur enim oculum. Noua.

¶ Cur non res vna geminari videtur: cum in latus oculum vertimus? An quia conspiciendi primordium eadem item in linea situ est. Tũc eni res geminari videtur: cũ illud mutatuʒ sursum deorsumue est. In latus vero nil refert nisi vna etiam sursuʒ moueat. Cur in ratione vidẽdi tñ fieri possit: vt res vna geminari videatur: si quodammodo inuicem oculi nocentur in ceteris sentiendi generibus fieri idẽtidẽ nequeat? An etiam in ratione tangendi cum digitos mutatis vicibus implicamus: fit vt res vna due sentiatur: in ceteris hoc ideʒ fieri nequit. Quia cetera mẽbra quibus sensio administraẽ: neq; foras versus deducta: neq; bina tã inter se apta colligataq; suo funguntur officio. Fit ita in ratione videndi eadem de causa qua in tangendo perplexis: vt dictum est digitis. Tactus enim visum emulatur ⁊ sequitur.

Quare ꝯuertentibus oculũ ſm amplum vt dextra ⁊ sinistra: nõ apparet illud qđ vere vnũ est visum esse duo. sed id videẽ cũ in sursuʒ moueaẽ aut deorsum. Unde Gal. de acci. 4°. crystallina ⁊ vniuersalr oculus mota versus maiorem aut minorem angulũ non magnũ visui infert nocumentũ: si vero moueaẽ versus supius aut iferius vnũ duplex apparebit. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit ⁊ primo assignat causam quesiti dicens causam esse: quia quando visionis principium conuertitur in amplũ lateraliter dextra ⁊ sinistra: semper permanet in eadem linea recta: sed cum inde permutatur in sursum aut deorsum maxime vnum apparet esse duo: cum non eandem seruent situationẽ: qđ nõ facit differentiam qñ mutanẽ: vt dictum est ſm amplum lateraliter dextra vel sinistra: nisi cum hoc moueaẽ lateraliter sursum ⁊ deorsuʒ. ¶ Deinde [In visu.] Secundo ostendit in quo sensu accidit vnum duo apparere: ⁊ in quo non: dicens ꝙ in potẽtia visiua ꝯtingit: ꝙ vnũ videaẽ esse duo: si quodã modo determinato ordinenẽ oculi adinuicem: ita ꝙ vnus tẽdat deorsum ⁊ alter eleueẽ sursum: sed in alijs sensibus a visu non ꝯtingit hec apparẽtia aut pro nisi in tactu: in ipso eni vt dictum est in 5°. in ꝑmutatione digitorum iudicaẽ a sensu vnum esse duo: cum tamen sit vnum ſm veritatem: sicut ⁊ visus iudicat. id aũt in alijs tribus: vtpote odoratu: auditu ⁊ gustu non accidit: qꝛ non percipiunt eorum obiecta se in exterius diffundẽdo lõgius vt visus: sed in ꝓpinquius magis. Adhuc melius qꝛ horum perceptio non est ita in motu: vt ea que oculorum: neq; etiam vnum in eis sentitur duo vt in tactu: ꝓpter permutationem ⁊ cancellationem que fit in digitis: qꝛ ipsi perficiuntur medijs etiam extraneis: non enim ita dupliciter possunt tangere suum obiectum vt tactus cum non sint adeo mobiles vt ipse.

¶ Problema. XVIII. Antiqua.

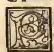
Ropter quid alterius quidem corporis sinistra imbecilliora. oculorum autẽ nõ: sed similiter acuti? Aut quia dextra quidem in eo ꝙ sunt actiua differunt: in eo autem ꝙ passiua non differunt: vi-

sus autem passini. Noua.

¶ Cur oculus sinister nihilo imbecillior est: sed equo modo atqȝ dexter videre potest: cũ reliqui corporis partes omnes sinistre inualidiores q̃ dextre sint? An qr pars dextra in eo discrepat a sinistra ꝙ efficacior est nõ in eo ꝙ affici aptior. Uidendi aũt vires non vt efficerent: sed vt afficerent̃ comparatum a natura est.

Particularius repetit qd dcm est 12° 13° ⁊ 29° tãgit̃ indem dicẽs. Quare sinistra corpis in oĩ re sũt ĩbecilliora dextris: sed in oculis id nõ existit: ꝙ sinister sit dextro ĩfirmior: sȝ ambo sũt simul acuti ⁊ ꝑspicaces visione: qd v̾r dcm fuit 18°. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit dicẽs cãm eẽ: qr ea q̃ sũt dextra differũt ab his que sunt sinistra: eo ꝙ dextra sũt actiua: sinistra vo minime. in eo aũt ꝙ passiua dextra ⁊ sinistra nõ differũt: cum vniuersaliter dextra ⁊ sinistra sint passiua. in eis enĩ viget vtrisqȝ potentia sensitiua passiua existens.

¶ Problema. XIX. Antiqua.

Ropter quid visu ad alia qdem intẽdentes peius disponimur. ad viridia aũt ⁊ herbosa vt olera ⁊ his siĩa melius? Aut qr ad albũ quidẽ ⁊ nigrũ minime possumus intẽdere: vtraqȝ enĩ ledunt visum: tales aũt colorꝫ medio se habent horꝫ: ꝓpter qd moderate visu disposito: neqȝ impotẽtes sumus ipso: melius aũt disponimur fortassis aut equalr. Quẽadmodũ ⁊ in corporib⁹ vehementius laborantes peius nos habemus: mediũ aũt optime disponit eodẽ modo ⁊ visũ. Ad solida quidẽ enĩ intendentes dolemus ipsum: ad humida aũt nullo obiecto nõ laboramus. Uiridia ãt solida moderate ⁊ humide in ipsis sufficiẽs: ꝓpter qd leditur nihil ⁊ cogit visum cum his esse: ꝓpter id qd iudiciũ coloris moderate se habet ad visum. Noua.

¶ Quaȝ ob causam cum ceteras intuimur res: ꝯspectus noster fatiscit atqȝ deterior redditur. Cum ad virides ⁊ herbescẽtes inspicimus: vt olera ceteraqȝ his similia recreat̃: meliorqȝ euadit? An conspectum in alba nigraue intendere minime possumus ꝓpterea ꝙ vtrũqȝ id genus coloris videndi viribus officit: colores autem illi quibus oculi acquiescunt: medium albi nigriqȝ obtinent. itaqȝ aspectus cuȝ mediocri leniqȝ obtutu afficiat̃: nihil debilitat̃: imo vo corroboratur atqȝ reficitur. Et forsan quemadmodum cum corpora nostra vehementer laborauit deterius habent: cum mediocriter: optime afficiuntur. Ita etiã oculi cuȝ ad res solidas cõtendunt laborant: lassanturqȝ: cum ad humidas mollesqȝ ꝙ nil sibi obstat passim oberrant: ⁊ licẽtia perliquescunt. Cũ ad virides ꝙ iste vt solide mediocriter sunt: ita satis humoris ꝯtinẽt: neqȝ vllo detrimento afficiunt̃: ⁊ ad imorandũ in hisce amplius inuitant̃: eo ꝙ coloris huiuscemodi habitus modice se conspectui offert.

Quare visus intuẽtes alba ⁊ maxime fulgida sicut solẽ: ⁊ similr nigra ⁊ obscura deteriorẽ dispõnẽ acquirũt a ꝑexistenti: labunt̃ enĩ ab eorꝫ temperamento. sed intuẽtes res viridis coloris aut herbini sicut sunt olera ⁊ frondes virides ⁊ hui⁹ meliorẽ a ꝑexistẽti acquirunt dispositionẽ. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit ⁊ primo assignat causam quesiti dicẽs: ideo fore quoniam valde praue possumus attẽte aliqd albũ inspicere: ⁊ maxime si fueris cum hoc fulgidũ ⁊ similiter nigrum: qr vtrunqȝ istorꝫ hȝ ledere visuȝ ꝓpter eorꝫ excessus a cõmensurato: excellentie enim sensibilium corrumpunt sensus. 2° de anima. t.c.123.
sed colores constitui ex his extremis duobus sicut viridis ⁊ herbosus: ⁊ vniuersaliter his propinquiores in medio sunt horꝫ: ⁊ ꝯfractus est ipsorꝫ excessus: ideo moderate visum habentes non ledunt̃ a talibus coloribus impotentiores facti: imo melius fortasse disponunt̃ fm visũ: q̃ essent prius: aut equaliter omnino disponunt̃ ⁊ ad suũ temperamentum quod a principio habuerunt reducunt̃. ¶ Deinde [Quẽadmodum.] Secũdo declarat in simili quodam dicens: ꝙ ita est de hoc: sicut de corporibus cum fortissime laborauerint vel exercitati fuerint: qr sicut deterius disponunt̃ q̃ essent prius: ⁊ maxime corpora humiditatibus paratis putrefieri repleta: que autem temperate laborauerit optime disponunt̃. ¶ Deinde [Et in visu.] Nunc condescendit ad ꝓpositũ aptando antedicta dicta dicens: ꝙ eodẽ modo vt dictuȝ est de labore corporeo: similr dicendũ de visu: qr inspicientes attente ad solida tersa sicut specula: super que radius solaris frangitur: dolorem patiunt̃ circa instrumentũ visus: ⁊ per hec quidẽ solida: bonuȝ est intelligere colorꝫ extrema: vt alba ⁊ nigra corpora dura tersa qualificãtia: sed inspicientes humida nullo apposito solido ⁊ praue disponenti: non patimur laborem vel dolorem inde. hui⁹ aũt sunt viridia herbosa ⁊ silia. sunt enim tẽperate solida fulgẽtia: ꝓpter qd non ledunt constringendo nimis sicut nigrum: ⁊ cuȝ hoc habẽt in se humidum aqueum: quare non penetrant vt alba. Et ideo ꝯcludit̃ ꝙ ab hui⁹ coloribus sic medijs visus non lẽdat̃: sed potius ꝯfortet̃: neqȝ cogit̃ ⁊ violentat̃: eo ꝙ imutatio ⁊ iudicium que fit ab huiusmodi coloribus in organum visus cõmensurate ⁊ delectabiliter se habet: cuȝ esse ipsorꝫ sit in quodam medio ꝯtemperamento: quo natura gaudet. Unde de sensu ⁊ sensato. in coloribus se habet si- Cap.ꝓ.
cut in consonantijs: quia colores facti fm numeros ꝓportionabiles adiuicẽ sũt delectabilissimi: vt coccineus ⁊ puniceus: sȝ pauci sunt tales ꝓpter paucas esse symphonias ⁊ suaues ꝯsonãtias oĩno. ¶ Notãdũ hãc sententiã eandẽ 4° de acci. ptractari: supponit̃ enim cũ Ypp. passiones ⁊ dolores in oĩbus sensibus fieri. dispositio vo his cõtraria contrario se habet modo: qr si corpus quod incipit contũdi ⁊ confrangi: morꝫ confortat̃ cum eius sentiat delitias. q̃re color qui venetus vel azureus appellat̃ visui est delectabilis: sed albus ⁊ splendidus sicut sol nociuus est valde: ⁊ similiter albus solus noceret: sed color medius sicut azureus liuidus ⁊ maxime venetus delectationem visui infert. Cuius quidem causa est: qr albus ⁊ maxime fulgidus penetrat substantiam oculi ⁊ eam dissoluit in partes: quod apparet in illis qui solẽ diutius aspiciunt: sicut vidi quandoqȝ aliquos fere cecari propter aspicere solis eclipsim diminutam. Niger quidem nocet: eo ꝙ congregat substantiam visus cum angustia vltra id qd expedit: non

tamen

tamen tãtũ nocet quãtũ color fulgidus. Qd̉ ãt id fit ps ita ex icarceratis in obscurꝫ pmanentibꝰ quorꝫ visus grossus efficiẽ ꝛ obscurus: ppter qd̉ tanq̃ extremis causis ꝯcurrẽtibus ad ꝯstitutionẽ mediꝫ ꝯtẽperati: relinquiẽ colorẽ venetum vel puniceum visum pre ceteris confortare.

¶ Problema. XX. Antiqua.

Propter quid alia quidẽ vtriſqȝ oculis magis videmus: recta aũt qd̉ est in ordine vni adducentes ad litteras magis videmus? Aut vtriqȝ quidez visus ꝯcidentes sicut dicunt qui sunt circa aspectiuam turbationem exhibent. Cuȝ autem vno videmus: in rectitudinem visum sicut ad regulas magis est rectum. Noua.

¶ Cur cetera melius vtroqȝ oculo cernimus: rectam versuuȝ virgulam vno litteris admouentes inspicimus exquisitius? An quia radij oculi vtriusqȝ nõ sine pturbatione in idẽ concidunt vt auctores conspiciendi rationum affirmant: itaqȝ cum vno inspicimus ad rectum conspectum: tanq̃ regulam melius qd̉ rectum est deprehendere indicareqȝ habemus.

Quare si quedam intueamur ambobus oculis sicut expãsa angularia ꝛ q̃si iordinata: melius eqdẽ videmus: sed si adduxerimus visibilia que sunt recta ordinẽ habẽtia in sui rectitudine ꝛ regularitatẽ: appropinquãtes vni oculorꝫ: sicut si adduxerimus oculuȝ ad lr̃as: q̃ ordinem quendam in quibusdam rectis lineis obseruant perfectius poterimus eas videre. Et propter hoc fit videre volentes directe metã attingere aut sagittã vel ensem si recta sunt inspicientes per oculorꝫ alterum. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit ꝛ assignat causam ſm opinionem pspectiuorꝫ dicens: q̃ ſm qd̉ dicunt perspectiui: si ambo visus cadunt directe super rem visam: inducunt quandam turbationẽ ꝛ ꝯfusionem in virtute visiua: ppter non concurrere visus in idem punctum oĩno: sed cũ visio fuerit facta vno oculo visus directe cadit super rem visam: sup regulam vel lineã aliquã directam: propter qd̉ rectius potest rectam rẽ videre: q̃ si lateraliter super eandẽ caderet.

¶ Problema. XXI. Antiqua.

Propter qd fumꝰ oculos magis mordet? Aut quia soli imbecillissimi sũt. semper enim interiora corporis imbecillissima sunt. Signum autem qꝛ acetum ꝛ vnũquodqȝ acetosorum: exteriorem autem carnem non mordet interiorem vo: qꝛ corporis valde rara est: ꝛ maxime habȝ poros: visus enim per quosdam poros exeunt: quare interius mordicabilissimũ a carne cadit. Similiter autem ꝛ cepe: ꝛ quecũqȝ alia mordẽt oculos: oleum maxime humidoruȝ: qꝛ subtilissime partis: tale aũt existens intrat p poros. acetum autem infirmato alij carni. Noua.

¶ Cur fumus oculos potius iſestat? An qꝛ infirmissimi sũt: ifirmissima nãqȝ oĩa que corpori iterserta occulunẽ. indiciũ q̃ acetum ꝛ quodqȝ acre carnẽ nõ exteriorẽ sed iteriorẽ demordet? An qꝛ laxiores referttiqȝ meatibus sunt. Cõspectus eniȝ per quosdã meatus protrudunẽ ꝛ excidunt: itaqȝ q̃ his mordacissimum est: ceteris corporis partibus obuiuȝ subire dẽsiora nõ potest: sed preptat: ꝛ decidit: equo modo ꝛ cepe ꝛ quecũqȝ oculos mordẽt. Oleum oiuȝ maxime humorꝫ id faciat: qꝛ tenuissimum est ob eamqȝ rem meatibus se expedite insinuat: acetũ reliqs partibus corporis pro medicamento est.

Quare fumus ꝛ alia acuta mordent oculos pre alijs partibus corpis maxime. ¶ Deide [Aut qꝛ.] Soluit dicẽs pmo cãȝ esse: qꝛ oculi soli iter alia membra corporis sunt debilissimi: sunt eñi sicut vna corporis partiũ intrinsecarꝫ: sed he debiliores minusqȝ nocumẽtis resistẽtes: ppter earꝫ plurimũ sensuȝ ꝛ substãtie teneritatẽ. q̃re ꝛc. Qꝛ autẽ oculi sint ceteris partibus debiliores: minusqȝ nocumẽtis resistẽtes ꝛc. ostẽdiẽ ex sensu eorꝫ excellẽtiori q̃ alicuius ptis alterius sensus: sensibilissima eniȝ corporis particularꝫ est oculus. 13° de inge. sa. ita vt in eos passio defacili a quolibet iferaẽ excedẽti. ¶ Deinde [Signũ.] Ostendit qd̉ dictũ est 2°. quibusdaȝ signis ꝛ pmo in liquoribus dicens: q̃ signũ ostẽdẽs nobis qd̉ verꝫ exiet ꝑdictum est: qꝛ acetuȝ ex putrefactione vini causatũ ꝛ vniuersalr omne acetosuȝ nõ mordicãt ꝛ vlcerant carnẽ exterius: cũ sup eã applicenẽ: nisi lõgã morã illic ꝯxerint cũ forti potẽtia occurrẽtia: ꝛ hoc qꝛ in exterioribus est cutis dura terrestris defensiua: sed carnem interiorem statim sub cute mordicãt: eo q̃ caro intrinseca rara est valde poris ꝛ meatibus multis immanifestis ꝛ opertis repleta. Quare aliquo acetoso mordicatiuo subingrediente: cum obstaculũ impeditiuum nõ inuenerit: mordicat vehemẽter: sȝ oculi habẽt poros p quos visus egrediunẽ ꝛ in mediuȝ deducunẽ vsqȝ ad aliquã partẽ: vt apparet maxime in quibusdam animalibus acutorꝫ oculorꝫ: sicut gattaruȝ ꝛ leonuȝ qui nocte medium illuminãt. Propter qd̉ ꝯcludit q̃ caro interior sit maxime apta mordicationi: sed a carne forinseca ppter cutis terrestritatem id accidens remouetur. ¶ Notandũ q̃ in hoc libro Arist. videẽ sentire qñqȝ q̃ visio fiat extra mittendo aut nõ referre qualitercunqȝ fiat: cũ loquaẽ ſm opinionem Plato. in 2° Timei: quã nimirꝫ ipse conaẽ destruere. de sensu ꝛ sensato. ea eñi apparentius assignaẽ causa ꝯtingentiũ circa visuȝ acutũ: q̃ per eam que est visionem perfici extra mittendo: ꝛ de hoc qdeȝ diligenter traditum est Conciliatoris dĩa 64ª. Cap. p.

¶ Deinde [Similiter autem.] Declarat id secundo in qbusdam fructibus ꝛ oleribus dicens: q̃ eodem modo cepe ꝛ squilla ꝛ vniuersalr quecunqȝ: sunt talia de numero oleruȝ que sunt acuta mordicatiua: ꝛ q̃ habeant cum hoc humiditatem multã extraneam adhesiuã sui viscositate: mordẽt oculos: vt visuȝ est 20° 21ª. habẽt eñi partes subtilissimas quas subintrant fortiter que hõ p meatus ꝛ poros etiã imanifestos: q̃les sunt hi q oculorꝫ. Reperit itidẽ de aceto dicẽs ipsuȝ subitrare maxime ob eiꝰ subtilitateȝ quo iterius assumpto ꝛ vehemẽter firmato in corpe subigrediẽ alij carni cũ penetrauerit cutẽ: aut eã nõ iuenerit.

¶ Problema. XXII. Antiqua.

Propter quid oculus corporis soluȝ exñs ibecillissimus non rigescit? Aut qꝛ pinguedo est oculus: carnis auteȝ nihil. talia aũt sine rigore sunt. Non

enim vtiqz qz ignis est visus: propter hoc non rigescit. Non enim tale est ignis quod calefaciat. Noua.

¶ Cur oculus solus omnium membrorum non rigeat: cuz infirmissimus sit? An quia opimus est: nec carnis quicq̃ in se continet. Quod autem tale est secuꝝ manere a frigore pot. Haud enim audiendi sunt illi: qui ꝑpterea rigere oculos negant: qz vis illa conspiciendi ignis est. Nõ eniz talis in oculo ignis est vt calefacere valeat.

Quia dictum est prius ꝙ oculus est imbecillissimus. Querit vlterius tanq̃ hoc concitatus motiuo. Quare sit ꝙ ipse non patitur rigorem ⁊ frigus veluti cetere corporis partes: eius enim imbecillitate passibilissimus existit. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit ⁊ primo assignat verã causam dicens: ꝙ oculus est de natura pinguedinis: sed caro minime vel nihil in se obtinet carnis: que autem de natura sunt eius sunt absqz rigore cuz pinguedo sit ca-
Cap. p. lida vt declaratuz est octauo 8°. Unde de sensu ⁊ sensato. album oculi in habentibus sanguinem est pingue ⁊ crassum propter hoc vt remaneat humidum ⁊ incoagulatuz. Et ideo minime rigens est oculus: nulli aũt vnq̃ qd intra palpebras est: riguit. Cõquerebatur tamen quis quandoqz mihi ꝙ circa pretactum locum frigebat diligenti facta inquisitione. ¶ Deinde [Non enim.] Remouet 2° secũdaz causam quã assignabat Plato: ꝙ nõ rigescat oculus: eo ꝙ visus sit de natura ignis. 2° Timei: dicẽs ꝙ ignis ille quẽ ponũt Platonici eẽ in oculo: nõ est talis ignis qui habeat calefacere: ⁊ frigus extrinsecũ ꝓhibere: sicut ignis hic inferior materialis. ¶ Notãdum ex 2° Timei: ꝙ due sunt virtutes ignis. altera quidem edax ⁊ peremptiua: ⁊ altera mulcebris in noxio lumine: per quem quidem audio spiritus visibiles ad orbitam oculi venientes: qui cuz sint calidi ⁊ bene mobiles: nõ videtur incõuenientẽs ponere ipsos aliqualiter ꝓhibitionis causam rigoris: ⁊ maxime cũ medici sentiant pinguedinem per se potius infrigidare q̃ calefacere: cum frigiditate panniculoꝝ sit coagulata: vt declaratũ est 8°. sed ꝙ calefaciat: contingit ꝑpter caliditatẽ aliquando receptam: vt dicunt Gal. ⁊ Aui. de cibi calefactione: virtus vero ignis edax ⁊ peremptiua est lumen receptũ in medio: qd cũ nocte recesserit: tũc iubar interius desertum luminis illius auxilio consortioqz velut viduatũ hebet: quia cum tunc ꝓcedat ad dissimile vt ad noctis tenebras: immutatum tandem extinguitur; posuit enim Plato oculum de natura ignis ⁊ non aque: vt visum est de sensu ⁊ sensato. cui videtur Arist. 29°. alludere cuz dicat. Uisus quidem ignis: auditus autem aeris.

¶ Problema. XXIII. Antiqua.

Propter quid si plorãtes lachrymas emiserimus: calide sunt: si autem dolẽtes oculos lachrymati fuerimus: frigide? An quia indigestum quidem frigidum est: digestum autem calidum est: mollicies autem omnino omnis est ex indigestione: ⁊ dolentiuz oculos lachryma indigesta est: ꝑpter quod frigida. Propter hoc ⁊ medici putant esse signum magne egritudinis frigidos sudores: calidos autem econtrario alteratiuos. Quãdo quidem enim fuerit superfluitas multa: non potest interius calidũ digerere: q̃re necesse frigidã esse: quãdo aũt pauca vincit. Fiũt aũt ex superfluitatibus egritudines. Noua.

¶ Cur lachrymae quas merẽdo emittimus calide sunt: quas oculis laborando frigide? An qz frigidum quod incoctum crudumqz est: calidum quod concoctum. Langorem autem omnẽ ex cruditate proficisci nullum dubium est. Quo cũ lachryma cruda eoruz sit qui valitudine oculorum laborant: non immerito frigida est: hinc medici sudorem frigidum argumentum grauis esse morbi existimant: calidum contra decretoriũ esse ⁊ salutarem. Cuz enim vacans materia multa est: satis a calore interiori concoqui minime potest: itaqz frigidam esse necesse est: cum pauca est: plene a calore victa concoquitur. Morbos autem copia vacantis materie confici certum est.

Quare aliqui plorantes ꝑpter aliquã tristitiã lachrymas emittũt calidas: si vero lachrymauerit ꝑpter dolorẽ ⁊ passionẽ aliquã oculi: vt obthalmiã lachryme fluũt frigide. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit. ⁊ diuiditur in tres ꝑtes. ⁊ p° assignat cãm q̃siti dicẽs id esse: qm̃ id qd est idigestũ est frigidũ: ⁊ qd digestũ calidũ: qz digestio est ꝑfectio a nãli ⁊ ꝑprio calore ex 2iacẽtib° passiuis. 4° methe. T.c.24
sed mollities oĩs ⁊ fluxibilitas simplr ex indigestione cõtingit: q̃re fit ꝙ melãcholici mollitiem carniũ incurrũt ⁊ fluxũ vẽtris q̃nqz: ⁊ qz patientiũ in oculis lachryme sunt indigeste molles aquose ꝑpter caloris lesionẽ: erũt vtiqz frigide: que aũt ꝑpter tristitiã emanãt: fient calide: cũ non sit lesio in calore adeo: emanẽtqz eo qd iterius corporis magis. Propter qd infert correlariũ 2° testimonio medicoꝝ sui sermonis declaratiuũ dicẽs: ꝙ frigidũ est indigestũ ⁊ calidum digestũ: egritudoqz cuius mã est indigesta malignior q̃ opposita. Ideo sapiẽtes medicoꝝ extimant frigidos sudores esse signũ vehementis egritudinis: ⁊ calidos ecõtrario se hře: nõ eni ostendunt egritudinẽ vehementẽ sed paruã ⁊ nature obedientem: cum calidi sudores signa sint magis alterationis ⁊ digestiõis materie. Uñ afo. 4°. sudor frigidus ⁊ calidus superfluens: frigidus quidem maiorem: calidus vero minorez egritudinem significat. Et ꝓnosticoꝝ p°. sudor frigidus in capite solo ⁊ ceruice in acuta egritudine mortẽ: in lẽta vero ꝓlixitatem egritudinis significat. ¶ Deinde [Quando quidem.] Tertio assignat causam q̃re huiꝰ sup̃fluitas lachrymalis in dolore oculi sit indigesta. di. ꝙ qñ sup̃fluitas fuerit multa superans digestiuã virtutẽ: tũc calor intraneus digerens ⁊ corrigens superfluitates nõ põt eas ante eaꝝ expulsionẽ sufficiẽter digerere: quare necesse fit ipsam frigidam remanere: sed qñ fuerit pauce quãtitatis: tũc põt eaz vincere ⁊ digerere quare efficitur calida. Ulterius qdẽ subdit ꝙ egritudines fiunt ex sup̃fluitatibus: ⁊ multa superfluitas lachrymalis emanat ex dolore oculi non aũt ex planctu ꝑ tristitiam. ¶ Dubitatur. qz nõ videtur lachrymas emanãtes ex oculis ꝑpter eoꝝ dolorẽ fieri frigidas: qm̃ possibile est ꝯtingere ex obthalmia: id aũt est apostema calidũ in coniũctiua. Etiam non videtur indigestum frigidum quoniã cholera in causone indigesta existit saltẽ in principio ⁊ augmẽto: ⁊ tñ est calidissima: qd ostendit curatio ipsiꝰ ꝑ frigida. ¶ Dicendũ ꝙ aliquid dicitur hic calidũ aut frigidũ secũ-

dũ ꝙ

dū q̄ afficitur calore naturali plus aut minus: ita vt genitura dicatur frigida calido non affecta. 4ª particula. ⁊ materia hydropisis omnis frigida. 1 4ª tertij. Etiā si sit aliqua ex materia calida. vnde cum lachryma patientiū in oculo minus sit affecta calore nature q̄ tristantium dicit illius frigida relatione. ⁊ sic apparet.

¶ Problema. XXIIII. Antiqua.

Propter quid bene mobilibus existētibus dextris ptibus: oculus sinister magis dextro cōgregat̄: Aut q̄ sinistra omnia humidiora dextris sunt. Humidiora aūt magis ɔgregari apta nata sunt: deinde in dextrum magis perficere possunt sinistro potente ⁊ s̄m se. Noua.

¶ Quare cū partes corporis nostri dextre mobiliores sint: oculus sinister expeditius q̄ dexter contrahitur: An propterea q̄ omnia sinistra dextris humidiora sunt. Humidiora autē contrahi plenius possunt. An dexter amplius efficere possit. Sinister vel ex se vt humidior obsequentior sit.

Quare oculus partis sinistre plus ɔgregat̄ ⁊ ɔbit̄ circa pupillā: ⁊ v̄r palpebre circa ipm: cū ea que sunt in parte dextra mobiliora sint: q̄ ea que sūt in parte sinistra: vt tactū est prius ⁊ expressum de partibus 3º. q̄ nā siccior est dextroꝝ ⁊ magis mobilis: quo siquidē eius tangit̄ motiuū. ¶ Deinde [Aut q̄.] Soluit. d. cām huiꝰ esse: q̄ñ omnia que sunt in parte sinistra sunt humidiora his que sunt in parte dextra: id aūt accidit ꝓpter motum exiccantem qui fortior est in dextra: ita q̄ ren dexter eleuat̄ sup sinistrum: ⁊ supercilium dextrum magis sinistro. eodem 8º. nunc autē que sunt humidiora: magis possunt ɔgregari adinuicē ⁊ cōplicari: eo q̄ sunt molliora vndiq̄ ductiliora: quare oculus sinister magis ɔgregabit̄ dextro: sed demū per dextrū latus magis vniuersaliter possunt ꝑficere ceteras operationum q̄ sinistrum: cū sit mobile magis ⁊ operatio hic omnis per modicum existit. ¶ Dubitatur. q̄ dī hic ⁊ 7º sequentis parti. ⁊ de partibus 3º. sinistram humidiorem esse dextra: cum dictum sit eodem 3º. q̄ natura sinistroꝝ sit frigidior ⁊ humidior. Et fulcit̄ quia epar situatū est in dextra: ⁊ ventriculus cordis dexter humidioris sanguinis plenior sinistro. ¶ Dicendum fortasse q̄ pars sinistra est humidior dextra humiditate accidentali: hec autem naturali: propter enim caliditatē ⁊ motum ampliorem in dextra q̄ in sinistra humidū consumitur ⁊ euaporat ab ipsa.

Dubium.

Solutio

¶ Problema. XXV. Antiqua.

Propter quid vtiq̄ s̄m imbecillitatē aliquā oculoꝝ dissoluti obtuse vidēt ⁊ senex: hic quidem prope adducens econtra vult videre: alius vero longe remouet: Aut q̄ non similis imbecillitas cōsequit̄ vtrisq̄. Senex quidē enim idē videre impotens est: vbi autē ɔcidit visus ipsi remouet q̄ videtur: sicut ⁊ magis debens videre: longe aūt cōcidit: hic aūt ipsum quidem videt. Que aūt ɔcaua: aut que eminētia sūt eius qd̄ videt̄: nō amplius pōt iudicare: sed circa hoc fallitur. Cōcaua autem ⁊ eminentia maxime splēdore iudicantur: longe autem non propter splendorem discere. Que vero proijcitur in visum: prope aūt magis manifestum est. Noua.

¶ Quam ob causam cum ⁊ senex ⁊ luscus per imbecillitatem parum oculis valeat: alter proxime admouet si quid inspicere vult: alter ꝓcul abducit: An quia dissimilis eoꝝ imbecillitas est. Senex enim quia videre nō potest: vbi minus radij coeūt: rem videndam eo abducit: vbi visurus maxime est: procul enim coire radij solent. Lusciosus ille videre quidem rem istic potest. Sed que nam rei conspecte caua sint: que ne excedant: discernere nequit: itaq̄ in his fallitur. Caua quippe ⁊ excedentia splendore discerni maxime possunt. Quem quoniā procul percipere quemadmodū rei obuie ingruat nequeant: proxime adducunt.

Quare quidam dissoluti oculos ob debilitatem aliquā vel extrinsecā seu ꝓpter egritudinē: aut intrinsecā vt ꝓpter etatē vt seniores: obtuse vident: differēter tñ q̄ hi quidē cū volūt aliqd videre: reddunt visibile sibi ꝓpinquū: attrahendo ipsū in oppositū eis: sicut habētes pauꝝ de spiritu visibili: nōnulli autem propter illud idem elongant a se remouēdo: vt cuius spiritus est turbidus. ¶ Deinde [Aut q̄.] Soluit primo dans causam q̄re aliqui non vident nisi de longe. dicens id esse: quoniam non est consimilis debilitas in vtrisq̄. s. in dissolutis oculos ⁊ senibus: q̄ senes nō possunt videre eandem rem de ꝓpe: quā possunt videre de longe: non enim valēt videre rem nisi in loco: sup quē cadit radius visualis: ⁊ q̄ ɔcidit de longe: ideo elongant ipsam a se: ac si melius debeāt videre elongatam ab ipso vidente: cū tūc fiat in loco super quem concidit radius visualis. ¶ Deinde [Que autem.] Ostendit ɔsequenter que nō pōt etiā senex ex longinquo videre ꝓpter naturam rei: dicens q̄ corpora habentia figuras concauas aut eminentes: iudicant̄ iudicio visus cū maximo fulgore: qd̄ accidit ꝓpter congregationē radiorum in ɔcauis ⁊ ɔuexis: ꝓpter nō posse visum imitti: propter qd̄ accidit ipsū dispergi ⁊ ɔturbari: ⁊ ideo talia propter fulgorem ex ipsis resultatū nō est discernere siue cōprehēdere q̄ possint de lōge iudicari a visu sicut illa que fuerint plana vel alteriꝰ figure. ¶ Deinde [Que vo.] Assignat 2ª causam quare oculis dissoluti aliqui non videāt de longe sed de prope dicens: q̄ quedā res est que vt melius videatur adducitur quasi proiecta prope visum: cū enim amplius fuerit appropinquata ei: efficitur magis manifesta: quod propter paucitatem spiritus visibilis cū eius claritate contingit: vt visum est 3º 10ª.

¶ Problema. XXVI. Antiqua.

Propter quid aīaliū homo aut solū aut maxime ꝑuertit̄: Aut q̄ aut solū maxime epilepticū in iuuētute fit: qñ ⁊ ꝑuerti accidit oībus. Noua.

¶ Cur homo solus aut certe maxime animātiū oīū oculis deprauet̄ per limitatē: An q̄ vel solus vel maxime comitiali morbo in tenera etate laborat: cum deprauari oībus accidit.

Ad expositū est 10° 50°. ppter qd homo pre alijs aialium amens efficitur. ¶ Deinde [Ut. ū.] Soluit. qr opposita nata sunt fieri circa idez: homo autem prudentissimum animaliuz: vt dictū est 3° 30°. quare z insipientissimuz. Aut qr multoꝝ motuum z rōne stature fumos recipiēs digestione corrupta eius cerebruz in quo actus (vt pz 44°) manifestaī prudentie. Similiter humores in eo generantur acutiores z mobiliores cū sanguis eius sit calidus valde z subtilis.

¶ Problema. XXVII. Antiqua.

Ropter quid homines soli aliorū animaliuz oculos obtorquent? Utrum ꝓpter id qḋ est minima distantia oculorū z in rectitudinem. quare in manifestum vehementer fit q̄ non dirigitur? Aut quia aliorum vnius coloris oculi sunt magis. Si erat autem vnus color aliquid oculi nō erat peruersio. Aut quia soli in genere animalium epileptici fiunt: epilepsia autem peruersionem facit: quando fit sicut in aliarum particularuz. sed quibusdaz tarde omnino fit peruersio quibus egritudo. Noua.

¶ Cur vni animantium homini transuerti deprauariq3 per limitatem oculi possint? Utrum q̄ oculos minimo interstitio discretos directoq3 positos homo habet: pspici idcirco mendacia in eo maxime possit? An quia ceterorūz animantium oculi vnicolores maxime sunt. Nec deprauatio sequeretur: si vno quolibet colore preditus oculus esset? An quia solus ex omniū animantium genere: morbo comitiali rapitur. Quod genus morbi transuertere oculos sicut cetera etiam membra potest. Nōnullis tamen vt sero ab eo morbo vetari incepere: sic lumina sero deprauantur.

Ostenso q̄ homo simplr̄ ꝯuertiī ad cetera aialium cōparatus: ostēdit q̄re peruertiī magis ſm oculos. d. quare homo inter aialiuz ceteros cōtorquet oculos ad diuersas ptes ꝯuertēdo: ita q̄ nō raro mot⁹ eoꝝ efficiī spasmosus q̄ etiā strabositas oñdit. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit z p̄ assignat cām quesiti. z° ostendit quibus ꝯtingat oculoꝝ ꝯuersio magis z qb⁹ minus. z° ibi [Quibusdā.] Prima itidē diuidiī in tres ptes ſm q̄ triplr̄ soluit dicēs p̄mo cām esse: qr homo iter reliqua aialia hz minimā distātiā oculi ad oculū: non eni interest nisi acuitas nasi: vt visuz est 3° 10°. z hysto. p̄. Est etiā hec distātia cum aliquali rectitudine: quare adduciī statim in manifestuz q̄ nō dirigiī oino motus oculi: q̄ in eo accidit ꝯtorsio. sic igiī ista causa pbabilis est: cū sumaī ex apparenti magis q̄ͥ exnti. Et ideo dictū est. verū. [Aut.] Assignat aliaz cām dicēs hoc ideo ꝯtingere. qr in alijs aialibus ab hoie oculi magis. i. vnplr̄ vno colore reperiuntur colorati: vt dictū est 11° 10°. Dicit āt magis ꝓpter equuz qui homini cōicat in habēdo oculos varie coloratos: cui aut color vn⁹ inest determinatus: arguit partes magis determinari: minusq3 ꝯuerti circa oculos. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliaz cām dicēs id etiā ꝯtingere. qr homo in vniuerso aialiuz videī epilepsiā incurrere: cerebrū enim eius supponiī prauoꝝ: fumoꝝ dominio: z quia magni cerebri frigidi z humidi vehementer: suntq3 motus eius inordinati: sed epilepsia cū sit qdā spasmus vniuersalis corporis: ꝯuersionē iducit in oculis vt in alijs ptibus: z maxime in ipsis: cū sint mollissimi z imbecillissimi. ¶ Deinde [Sed quibusdā.] Secūdo ostendit quibus accidat obtorqueri oculos z ꝯuerti: z quibus nō: dicens q̄ vniuersaliter quibusdaz fit raro ꝯuersio oculoꝝ: qbus alia egritudo ab ista ꝯtingit: cū eniz vna pars egrotat: relique saluanī magis: nāliuum apparēs secūdo: habētes enim catarrum raro incurrunt splenem. Auic. 3° 5°. cum materia in patientem deruiī partez: que hic causa peruersionis extitisset. ¶ Notandum q̄ huiꝰ peruersio oculoꝝ z inordinata conuersio vel strabositas causari pōt triplr̄: interdum enim lacertoꝝ mollificatione oculum gubernantiū: aliquando vō propter spasmum eius vel partis in qua sunt: aut ꝓpter egritudines cerebri vt epilepsie: frenesis z vertiginis. Auic. 3° 3°.

¶ Problema. XXVIII. Antiqua.

Ropter quid versus lucernā aut versus solem opponentes manum ante lumē magis videmus? Aut quia lumen qḋ est a sole z lucerna tendens nobis ad visum imbecilliorem facit propter superabūdantiam: corrumpunt aūt ipsa cognata superabundantie: prohibita a manu visuz quidē non ledit: id aūt qḋ videī sic est in lumine: ꝓpter qḋ hic quidem magis agit: qḋ aūt videī nihilominus videtur. Noua.

¶ Quam ob causam manu pre lucerna aut sole obiecta melius inspicere possumus? An qr lucerne solisue lux nostris occurrens luminibus reddit suā obnunctatē infirmiora. Quippe que rem etiam sibi cognataz interimere pre sua possit exuperantia. At vō manu ita arcente: nec luminum acies offici potest: z res visui obuia nihilominus in luce posita est. Unde fit vt z acies plenius agat z res inspectanda nihilominus videatur.

Quare apponētes manū ante lumē lucerne z ante sole z vniuersalr̄ quodlibet illuminās ne lumē ad oculos directe pertingat melius videmus. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit dicēs cām esse: qr lux ꝓueniēs a sole z lucerna: si ꝯtingat directe ad visuz nostrū: reddet ipsuz debiliorē disgregando illū ꝓpter abundantiaz luminositatis: nā excellētie sensibiliū corrūpunt ea que principalia sunt in organis z eius coadiuuantia: vt apparet 3° de ala: sicut fulgidū corrūpit crystallinā z ceteras ptes adiacētes z famulantes ei: cū aūt ꝓhibenī aduenire organis nō corrūpunt ipsa: z hoc modo etiā id videī imo extat in lumine: cū enim ꝓhibeī p manus appositionē q̄ nō perueniat ad visum directe: illud qḋ videī sub rōne luminis non ledit visum: z ideo cū sic factuz fuerit: hoc quidē agit magis. s. lumen: eo q̄ aggregaī ꝓpter factā ꝯstrictionem a manu: z cum hoc illud qḋ oz videri in nullo videī minus: imo magis: cū illuminatū sit amplius: z oculus potens nō impeditur lumine. Et ideo studentes lumina in lanternis celant: tum ne ipso ledantur: tum etiam vt magis qḋ legitur illuminetur lumine coaceruato in lanterna.

¶ Problema. Ultimum. Antiqua.

Propter

Propter qd manus quidē ⁊ pes differentiam habēt: sinistra versus dextram: oculi autē ⁊ auditus nō? Aut q2 elementa sincera indifferētia sunt. Differētia autem est in his que sunt ex elementis. ipsi aūt sensus sunt ex sinceris: visus qdem ignis: auditus aūt aeris. Noua.

¶ Cur man⁹ dextra ⁊ pes dexter a suis sinistris differūt: oculus ⁊ auditus nullo discrimine distant? An quia ūmixta sinceraq3 elementa susq3 deq3 sunt. Discrimen xͦo situm in his est: que elementorum coitu constant. Sunt autem sensus istis e sinceris illis immixtisq3: visus scilicet ex igne: auditus ex aere.

¶ Explicit trigesimaprima particula.

Adhuc magis dearticulat sermonē tactuz in. 12. 18°. vt aliā cām assignet dicēs: quare manus ⁊ pedes differūt inter se penes id qd est esse dextrū ⁊ sinistrū: vt dexter est mobilior ⁊ fortior sinistro: sed oculi auditus ⁊ vniuersalr nullus sensuū habent adinuicem differētiaz fm dextrū ⁊ sinistrum. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit ⁊ dat causam vniuersalem valde dicēs id esse: qm̄ elemēta vel principia que sunt pura ⁊ simplicia non habēt inter se differentiam: ea enim nō videt̄ accipi: nisi ex quadam compositione in vno reperta alia q̄3 in alio: ⁊ id est qd dicitur: differentiā videri in illis que sunt composita ex elementis primis ⁊ principijs: fm q vnum compositum aliter ⁊ aliter est cōpositū: ab alio differens in magis ⁊ minus: sed ipsius sensus vt visus ⁊ auditus l3 nō sīt elementa omnino sincera ⁊ simplicia: sunt tm̄ imediate ex elemētis sincerissimis: sicut diceremus spiritus per cōparationez ad humores sinceros fore ⁊ simplices. Qd ostēdit̄: q2 visus est nature ignis magis ascriptus: auditus aūt aeri. sed pedes ⁊ manus non sunt ex elemētis sinceris ⁊ simplicibus: seu ex valde compositis: plura enim concurrunt ad ipsorum ꝯstitutionem componentia: quare sensus minus compositi: pedes xͦo ⁊ manus magis: que aūt sunt minus cōposita: minorē differentiā inter se habēt: que xͦo magis maiorem. ¶ Notandum q Arist. loquit̄ fm opinionem antiquoꝝ ponētiū oculū de natura ignis: cū sit improbatū de sensu ⁊ sensato: ⁊ negatū 2°. non enim vtiq3 ignis visus: cum ostensuz sit ipsum fore aque. de sensu ⁊ sensato.

Cap. p.

¶ Incipit trigesimasecūda particula de his que sunt circa aures.

¶ Problema. I. Antiqua.

Propter qd aures minus sūt sanguinee facie quando verecundantur: erubescunt maxime? Utrum q2 in vacuū maxime tendere aptū natum extraneum humiduz: quare quādo dissoluitur a caliditate: que fit verecundātis: ꝯuenit in easdem? Aut q2 in timporibus adiacent: in quas humidum colligit maxime. Uerecundantis autem in faciem venit humiditas: propter qd ⁊ erubescunt. Aures autē minorem profunditatem habent facie: ⁊ natura calidissime ⁊ bene colorate nisi fuerint depēdentes de lōge ab anima. Propter quod ⁊ bene colorate magis particulis que sunt in corpe: quare quando dispgit̄ caliditas maxime superficialis existēs in his facit rubicūdas. Noua.

¶ Cur aures que oiu3 maxime partium nostre faciei exangues sunt: rubore magis afficiuntur. vbi nos pudor apprehenderit? Utrum q peregrinus humor partem adire manem aptus natus est: itaq3 cum calore per pudorem orto resoluitur: statī se in aures colligit. An quia timporibus apposite sunt: quo versus maxime humor confluit. Cu3 enim hominem pudet: calor se in faciem recipit: itaq3 ruborem adducit: aures xͦo minimo in ea profundo extant. Naturaq3 calidissime sunt ⁊ colorate. Nisi longe frigoris rigore obturpuerunt: ideo hec particula oiu3 faciei particulis coloris est optimi. Quāobrem passus dispersusq3 calor qd per summa res tenet rubicundas reddere potest.

In hac 32ª particula agit̄ de pblematib⁹ circa auditū vel aures. Est aūt ipsa instrumētū auditus in osse petroso vtrinq3 situatū: cuius forma ꝯcaua tortuosa ex amplo in angustū ꝓtēsa: in quā neruus quinti paris exterminat̄ cerebri partiū altera. altera enim pars ꝑ ossa petrosa vtrinq3 suppenetrans in faciē peruenit: ⁊ ea qdez in parte interiori pellicula neruosa est vestita: exteriori autem cartilaginosa: cum quadam carne molliori in eius infimo coniuncta. Et est sciendū q neruus ex quinto pari neruorum proueniens ad aurem ex vtraq3 parte: ita se habet ad auditum: sicut crystallina ad visu3: sicut eni illa principalis est ⁊ cetera ꝯiuncta adminiculant̄ ipsi: simile ⁊ omnia que sunt in aure hui⁹ facta sunt ꝓpter neruu3: in quo principaliter virtus situatur auditiua. Est etiam sciēdum q in hoc loco magis determinatur de auribus: que sunt subiecta aliaꝝ passionū: q̄3 auditus vt videbit̄ prosequendo. Proponit igitur problema cum eius motiuo dicens: quare est q quādo homines verecūdant̄: rubescūt maxime circa aures amplius enim q̄3 circa faciem: qd nō videt̄: quonia3 he sanguine minus abundant: qui ruborē inducit q̄3 facies: cum sint neruosiores ea. mēbru3 autem neruosum insanguineum existit. ¶ Deinde [Utrum.] Soluit ⁊ assignat duplicem causam dicens primo id esse: quia in verecundia natu3 est inesse circa partes faciei humidum quoddam extraneum: non quidem q sit corruptum: sed potius quia vagatur extra locum suum: ꝓpter motum inordinatū ꝯtingentē in verecūdia: qd aptum est tendere maxime in locu3 qui est vacuus: priuatus corpore solidiori: propter qd quando humidu3 hui⁹ dissoluit̄ a caliditate ⁊ disseminatur: que accidit in verecundia: concurrit in easdem: vtpote aures ⁊ proprie pulpas caru3 extremas. id aūt ꝯtingit ꝓpter frigiditatē que accidit in verecūdia ex timore quodā sibi admixto expellente calidū cētrosu3 ad aures: vt declaratū est 3° ꝓcedētis. ⁊ adhuc in sequenti dicetur aperte. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat secūdo aliā cām dicens id esse: quia aures situate sunt in timporibus: in osse eni3 petroso vtraq3 vt visu3 parte hic autem colligitur humidum maxime. Et ideo ꝯtingit canitiem primo in his locis fieri: vt patet 5° de generatione animalium: quod taliter contingit: quoniam cum aliquis verecundatur: humidu3 sanguinis primo decurrit in fa

ciem.3° precedentis.quare rubicundi efficiuntur: sed aures non habent tantam profunditatem receptiuam sanguinis sicut facies: sunt tamen calidissime naturaliter ⁊ sufficienter colorate: hoc tamen nisi fuerint dependentes ex longinquo ab anima: id est virtute regitiua: sicut aures quorundam canum propter extensionem quasi: vel dependeant propter aliquam occasionem extrinsecam: ita vt non possint calidi irradiationem suscipere propter debilitatem ipsius: aut concursum in aliam partium. Si igitur facies citius ⁊ amplius colligit humiditatē: propter eius concauitatem ꝙ̄ aures: neq3 est calida naturaliter vt auris: humiditate itaq3 preassumpta a facie non poterit retineri: attrahitur igitur ad aures: qua attracta quia profunditas non est adeo magna sicut que faciei: melius poterit in ipsis conseruari: ⁊ per cōsequens rubere facie magis. Et id est quod vltimo concludit dicens: propter quod aures sunt magis bene colorate ex periculis ⁊ accidentibus: que in corpore contingunt sicut verecundia. Aliter ⁊ melius ex particulis: inter enim ceteras partes corporis coloratiores tunc redduntur. Et repetit medium sue cause dicens: quia quando disseminatur caliditas existens superficialiter proprie in locis qui sunt circa faciem: ⁊ cōcurrat in aurium pulpas: causat ruborē in eisdem. ¶ Du-
Dubium. bitatur. quia dicit aures natura calidiores: cum scribatur pronosticorum primo. aures celeriter infrigidari: cu3 sint de natura cartilaginis: in quibus parum continetur san-
Solutio guinis. ¶ Dicendum ꝙ per aures Aristo. intelligit extremitatem aurium puriorem lenem carnosam: non autem cartilaginosam: vt Gale.

¶ Problema. II. Antiqua.

PRopter quid aures rumpuntur natantibus in mari? Utrum propter id qd̄ continent spiritum: repletius cogitur. Aut si hec est causa: oportebat ⁊ in aere. Aut quia nōcedens rumpitur velocius: ⁊ a duriori aut molli. Inflatum igitur minus cedit: aures vt dictum est ab eo ꝙ continetur spiritus inflātur. quare aqua durior existēs aere: cadens rumpit. Noua.

¶ Cur nantibus aures dū inter mare sunt rumpi soleant? Utrum quia retentus spiritus impetu cogit vehementiori? An si causam hoc haberet: idem vel in aere fieri posset. An qd̄ nō cedit disrumpi ocius potest: ⁊ a duriori ꝙ̄ molliori facilius. Qd̄ itaq3 inflatum est minus cedit: aures ꝯo vt dictum iam est spiritu retento inflantur. Itaq3 ab aqua que aere durior est obtunduntur: offense atq3 rumpuntur.

Quare aurium extremitates franguntur illis qui natant in aqua marina. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit ⁊ primo ad hominem dicens causam esse: quia natantes continet anhelitum multum non expirantes: tu3 quia timent simul cum attractione aeris aquam attrahi: tum etiam quia laborant multum: qui quidem retentus constringitur abundātius egredi ac fortius: propter quod nō solum replebat concauum pectoris: sed pars transmittebatur ad aurium extremitates eas extendendo. ¶ Deinde [Aut quia.] Secundo arguit contra predictam causa3 dicens ꝙ si coactio spiritus replentis contenti est causa fractionis aurium extremitatu3: oportet etiam id in aere contingere: cum etiam in aere contingat aliquem ꝓpter laborē ⁊ alia spiritu vehementer repleri. ¶ Deinde [Aut quia.] Assignat causam vera3 ex qua veritas discussionis manifestatur etiam antedicte: dicens primo causam fracture huiusmodi esse non cedere auriu3 extremitates his que occurrunt: vnde si non cedant aduenienti: siue duru3 sit siue etiam molle: franguntur aurium extremitates: differentem tamen: quia citius frangātur duriori minus cedenti ꝙ̄ molli. franguntur tamen a molli ipsi nō cedēti: sicut cum aer subito impellitur: vt apparet in fulgure: propter quod possunt frangi ⁊ ab aere ⁊ ab aqua: magis tamen ab aqua propter eius terrestritatem: dummodo equalis sit eorum natura in aliis ⁊ adhuc magis ab aqua maris ꝙ̄ alterius: cum sit terrestrior ⁊ difficilius separabilior: ⁊ quia calida acuta. Et fortassis quis a molli dicet nouam causam adduci. Tunc secundo [In. flatum.] Concludit vlterius dicens: quia igitur quod fuerit inflatum propter extensionem vndiq3 in ipso factam minus cedit: ⁊ magis frangitur: sed aures inflantur vt dictum est a spiritu retento: propter qd̄ cū eis occurrat aqua maris grossior existens ⁊ minus cessiua aere: rumpit aurium extremitates. sic igitur si debent he frangi: oportet ꝙ non sit cedere ex parte ipsarum: ⁊ ꝙ obuians sit durum.

¶ Problema. III. Antiqua.

PRopter quid natatores spongias circa aures ponūt? Aut vt mare superueniens nō frangat aures. sic qdem eni3 non fit sicut ablatis plene. Noua.

¶ Cur nantes spongias alligare auribus consueuere? An ne mare per vim occurrens aures rumpat. haud eni3 ita stipate impleri vt inanes exemptis spongijs possunt.

Adhuc reuertitur ad antedictu3 ꝓblema dicens. q̄re natatores circa aquas ⁊ maxime marinas apponunt spōgias auribus. Est aūt spongia lanugo queda3 generata in fundo maris ex eius ex sordicie porosa vehementer liquoris imbibitiua. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit dicens causam esse: ne aqua maris occurrens auriū pulpe imediate rumpat ipsam. hoc igitur modo faciendo nō accidit aures impleri aqua ⁊ rumpi: sicut accidit eas impleri ⁊ per ꝯñs rumpi: cum ablate fuerint spongie. Uel aliter. siquidem non accidit eas rumpi sicut plene id est ꝑfecte fit ipsas rumpi cum auferantur: id est nō existentes spōgie. ¶ Notandū ꝙ sicut imponuntur spongie auribus ne frāgantur ⁊ anhelitus impediatur: vt dicet in 5° natantibus in mari: ita etiam quidam sub pectoribus ipsoꝝ applicāt cucurbitas siccas bene obturatas: que propter aerem existentem non permittunt talem submergi: quod ⁊ operantur pueri cum discere cupiunt natare.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

PRopter qd in auribus sordicies amara est? Aut quia sudor est putridus. est igitur salsum putridū: putridum autem salsum amarum. Noua.

¶ Cur sordes aurium amare? An quia putri sudore contrahūtur qui salsus amarus est.

Quare sordicies lutuosa que ex auribus extrahitur h3 saporē amaru3? ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit dicēs cām esse: qr hꝯ sordicies est sudor qui computruit: est igitur salsum quod est putridum: quia putrefactio est causa salsedinis. Gal. febrium secundo. qd̄ autē est salsu3

⁊ putridū

⁊ putridũ efficitur amarũ tempore procedente: propter consumptionem maiorem factã in humiditate aquosa: ita ꝙ acutuꝫ efficitur in vltimo: sicut apparet in stercoribus ⁊ vrinis. ¶ Notandũ ꝙ superfluitates cholerice per aures expurgãtur: melãcholice lippitudines per oculos: flegmatice per os ⁊ nares: sanguinee per easdem. Rasis introductorio medicine.

¶ Problema. V. Antiqua.

Ropter qđ spõgie secant aures ⁊ nasuꝫ? Aut q: bñ respirabiles sũt. sic. n. exire videť spũs: secãt ãt hec ad bonũ anhelitũ. Laborare. n. vtiqꝫ aiũt magis ipsos in difficultate anhelitus: eo ꝙ nõ pñt premittere extra: quãdo aũt queãdmodũ anhelabunt alleuianť: incõuenięs igiť si non possunt vti anhelitu infrigidationis causa. Sed videtur hoc valde necessariũ esse: aut rationabiliter labor plus retinẽtibus inflatis ⁊ distensis. Videtur aũt ⁊ spontaneus quidã esse motus anhelitus extra. Si ãt ⁊ interi⁹ perscrutandũ. Videtur aũt similiter anhelitũ facientibus natatoribus lebetẽ deorsuꝫ ponẽtes: nõ repleť enim hic aqua: ꝫ seruat aerẽ. Cũ violẽtia eniꝫ positio: rectũ enim qđcũqꝫ inclinať influit. Noua.

¶ Cur spongiarij suas dissecãt aures ⁊ nares? An vt spm̃ cõmodius reddãt: hec enim esse spirãdi itinera videnť. Laborare qppe difficultate spirandi eos affirmãt: dũ foras emittere aiaꝫ nõ pñt: leuariqꝫ cũ ꝓpellentes extrudũt. Mirũ tñ si respirãdi assequi facultatẽ refrigerationis grã nequeãt. Sed esse id necessariũ magis videať? An merito plus in retinẽdo laboris sit cũ corp⁹ extumeat distẽdaturqꝫ. Spũs ꝟo foras spõte efferri posse videť? An intus etiã tendere ita possit: cogitanduꝫ tñ eque videť. Pleriqꝫ ꝟo lebete dimisso respirandi viam natoribus molliunť. Haud. n. aque lebes impleť. Sed aera seruat ad demersuꝫ hoiem vsqꝫ. Quippe ꝗ erectus ꝑ viꝫ dimittať vt vndiqꝫ equali nutu descendat. Naꝫ si ꝗ̃tũlibet inclinauit humore ꝓtinus interrũpẽte impleať necesse est.

Quare aliqui apponunt sibi spõgias: ita ꝙ secent aures ⁊ nasuꝫ eis vehementer se colligãtes. ¶ Deinde [Aut q:.] Soluit ⁊ assignat magis causaꝫ: q̃re spõgie applicantur ad nasum secantes euꝫ: quoniã causa iaꝫ fuit in tertio assignata: quare secent aures ⁊ diuiditur in partes tres. primo enim assignat causam quesiti. secundo eiusdaꝫ qđ dixerat. tertio declarat quid operenť spongie: ⁊ quomodo per simile reperiť in alijs. secunda ibi [Aut.] ibi tertia [Videť aũt.] Primo dicit cãm eẽ: q: spõgie sũt bene respirabiles ⁊ a spiritu res penetrabiles: cuꝫ sint porose valde: cum enim tales fuerint: spiritus potest per eas egredi ad que extra. ⁊ similiter intrare: verumtamẽ propter qđ apponuntur secantes de numero bonum locorum maxime nasum: q: per ipsuꝫ ꝓprie fit inspiratio. ꝓmo de hystorijs: ⁊ in sequẽti particula propter habere bonitateꝫ ⁊ sufficiẽtiaꝫ anhelãdi. ¶ Et ꝙ hoc sit necessariũ: probat per illos qui circa hoc sunt experti: hi enim dicunt ꝙ natãtes fatigantur maxime ꝓpter difficultatẽ quã patiunť in anhelando: non enim possunt liberius extra emittere aerem capinosuꝫ interius ꝯtentũ: facilius siquidẽ videť aereꝫ intromitti nouũ q̃ꝫ antiquũ expelli: cũ sit ingrossatus ex vaporis cõmixtione: ⁊ etiã diciť quia descendit habilius: cuꝫ aer habeat grauitatẽ in sphera sua. 21ᵃ. sed qñ anhelabunt vt expedit: qđ fit propter impositionẽ spõgiaꝝ: tunc alleuiãtur a labore suo: quoniam magnum inconueniens ⁊ detrimentũ eis est: si nõ possunt sufficiẽter habere anhelitum ad hoc vt refrigerent: nam videť hoc esse necessariũ ꝙ aliqs refrigereť: vt dicať anhelitus est necessarius sufficiens refrigeratiõis causa natantib⁹: sed id habetur per appositionẽ sectionis spongiarum. igiť ⁊c. ¶ Deinde [Aut.] Dat causaꝫ quare anhelitus sit causa necessitatis ⁊ indigẽtie. Vel aliam subdit causaꝫ dicens ꝙ rationabiliter apparet anhelitus necessitas ⁊ indigentia: quoniam labor maior fit: cum aliqui inflantur ⁊ distenduntur ꝓpter inflationẽ causataꝫ ex retẽtione anhelitus: qđ ostẽditur: q: anhelitus videť quidã motus factus spontanee ad partẽ exteriorẽ: sed si motus hic interior est spõtaneus aut alius: hoc indiget perscrutatione ꝑ causaꝫ. no enim sic sensu discerniť vt primũ. si igiť spõtaneus motus anhelitus est exterius: concludiť rationabiliter eius ꝓhibitionẽ multuꝫ facere corpus laborare. vult igiť Aristo. ꝙ motus anhelitus saltẽ in que foras fit spõtane⁹ ⁊ naturalis: sponte enim diciť multipliciter. particula prima: siue forte voluntarius. Qđ ⁊ sentit Gal. vniuersaliter in q̃ꝫ multis locis: lꝫ Auer. colliget secundo. satagat hunc iniuste falsare vt visuꝫ est differẽtia Cõciliatoris 99ᵃ. ¶ Deinde [Videtur.] Declarat qđ ⁊ q̃ñ operenť spõgie dicẽs: ꝙ ipse simili modo videnť operari circa natãtes in mari: prohibentes ne aqua ꝑueniat ad aures eas ꝯstringens: sicut accidit de lebete qui est vas rotũdũ: vel qđcũqꝫ vas sit: dũmodo sit aeris sufficiẽter cõseruatiuũ: si enim directe deorsum quis velit ipsum in aqua ponere: non impletur aqua propter aerem inexistentem quem seruat: cum duo corpora non possint esse in eodem loco. Unde aliqui sub aqua entes tali operantur ingenio permanentes: propter quod si aliquis voluerit submergere in deorsum orificio eius directe omnino in deorsum ordinato: cuꝫ maxima id violẽtia cõtinget: ita vt vas frangatur non raro: sed si eo plus existẽte recto nõ declinãte ad aliquã extremitatẽ inclineť: aer moꝫ egrediť ⁊ aqua subintrat: sic etiã accidit in spongijs: q: ꝯseruantes aereꝫ nõ permittunt subintrare aquã: cum hoc ꝙ eius introitum nõ impediunt.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Ropter quid quidẽ aures scalpentes tussiũt? Aut q: i eodẽ poro pulmõi ⁊ arterie auditus est. Signũ ãt ꝙ quia repleneť ⁊ fiũt surdi: calefacto igiť fricatione liquefit in arteriaꝫ a poro deorsum humidum quod facit tussim. Noua.

¶ Cur nõnulli cũ suas inscalpũt aures tussiunt? An q: sensus audiẽdi foramẽ cũ pulmone canaliqꝫ ab asperitudine cognominato sortiť. Indiciũ ꝙ his ipsis repletis obseptisqꝫ homo surdescit. Humoris itaqꝫ aliqđ e frictione ista aurium liq̃scit: atqꝫ in cannalẽ queꝫ modo diximus ꝑ foramen illabiť qđ tussim mouere pñt.

Quare aliqui cũ scalpunt ⁊ fricant aures: tussim incidunt: ceu dispositi qbus catarrus nat⁹ est ⁊ cõsuetus ad pectoralia decurrere. ¶ Deinde [Aut qr.] Soluit dicens primo causam esse: quia auditus est circa eundem meatum ⁊ pulmo cum trachea arteria. cõmunicant enim he partes: cõiungitur enim auditus pulmoni ea mediante. qd ostenditur signo: quoniam patientes sicut peripleumonici eorum quidez aures replent humiditatibus superfluis oppilantibus porum auditus ita vt surdi efficiantur: aut audientes praue: ⁊ econuerso patientes circa aures cum per fricationem calefiant: humiditates eliquãtur ⁊ ruunt in pulmonem: qd etiam primo sequentis declarabitur. ¶ Cõmunitatem siquidem nosce auris ⁊ pulmonis cum trachea vtcũqz secundo indicatur pronosticorum: cum enuntietur peripleumonicis post aurez: ⁊ infra contingere creticum apostema: ex cuius putrefactiõe consurgit fistula: membrum enim vnum alteri plurimis associatur modis: aut quia inter ipsa membra continuant aliqua: sicut cerebrũ stomacho per neruos: ⁊ matrix mamillis per venas: vel quia vnum est via alterius: vt inguina apostemati cruris: aut vicina extant sicut pulmo ⁊ cerebrum ⁊ maxime in situ: vel quia vnum est principium ⁊ radix operatiõis alterius: sicut diaphragma pulmõis in attrahendo aerem: vel quia vnum seruit alteri vt arterie cordi: vel quoniã per tertiũ medium consociantur membrum: sicut cerebrum renibus epate mediante. Auicen. secunda primi. Primo siquidẽ modo vel tertio aures communicant pulmoni ⁊ trachee. ¶ Deinde [Calefacto.] Cõcludit secundo intentũ dicens itaqz postq̃ calefactus fuerit fricatione locus qui est circa aures: liquefit humidum quod est penes porum earum. quod quidem liquefactuz tendit deorsum in pulmonem per arteriam tussim inducens: causatur enim ipsa ex re nociua in pulmone existente quam natura conatur expellere.

¶ Problema. VII. Antiqua.

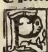

Ropter quid sinistra auris citius cõsolidatur vt in pluribus quãdo perforabitur: propter qd ⁊ mulieres auriũ hanc quidem masculinam: aliam vero femininam vocant? Aut quia sinistra humida ⁊ calida magis. consolidantur autem talia maxime: propter quod ⁊ in plantis viridibus consolidatio: ⁊ iuuenũ vlcera q̃ que sunt senum. Signũ aũt quia humida magis ⁊ omnino magis femina sunt sinistra. Noua.

¶ Cur sinistra auris ocius magna ex parte perforata consolidari q̃ dextera põt: quocirca mulieres alteram marẽ vocant: alteraz feminã. An quia partes sinistre humidiores calidioresqz sint. Que autez habitu huiuscemodi sunt: consolidari possint facilius. Unde in plantis etiaz tenellis: atqz viridibus coitus ꝯcorporandiqz vnio facilius agitur: ⁊ vero vlcera iuniorũ promptius compaginantur q̃ seniorum. Argumentum partes sinistras esse humidiores: q̃ molliores sunt atqz effeminatiores.

Quare vtplurimũ aures partis sinistre velocius consolidantur quando perforant̃ q̃ aures partis dextre. Et ex hoc īfert correlariũ dicẽs: q̃ ideo mulieres appellant hanc aurẽ: puta dextram masculinam: sed alteram vt sinistram femininã: sicut enim mulier citius perficitur q̃ vir: ita sinistra celerius consolidatur q̃ dextra. ¶ Dicit autem vtplurimum: quoniam possibile est q̃ in homine aliquo insit superflua humiditas in aure sinistra: consolidationem prohibens: in dextra autem propter caliditatem ⁊ motum partis fit ad temperamentum reducta: aut propter materie etherogeneitatẽ. ¶ Notandum q̃ consuetudo fuit communior: que adhuc apud non paucos seruatur: vt mulieres pulpas auriuz perforarent: armillasqz appendentes metallicas ⁊ preciosas: in quibus quidem dicitur expertus Aristo. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens primo causam esse: quia auris sinistra est calidior ⁊ humidior dextra: que autem sunt talia citissime consolidantur ⁊ in adinuicem conglutinant̃: propter enim humiditatem habetur materia que subest consolidationi vnã partem vulneris cum alia coniungendo: propter vero caliditatem agens: qd hanc consolidationem inducit: lz enim dictum sit 32° prime. humiditatem prohibere consolidationez: id verificatur de superflua nõ naturali: sed sufficiens ⁊ naturalis requiritur. ¶ Propter qd infert correlariuz secundo sui sermonis approbatiuũ dicens: ideo fieri consolidationem maxime in plantis viridibus ⁊ nouellis cuz exciduntur: ⁊ similiter vlcera ⁊ vniuersaliter ea que sunt in parte sinistra de natura feminea extant magis q̃ illa que in dextera: cum talia sint humida ⁊ femella naturaliter humidior mare. ¶ Sic igit̃ qr calidum ⁊ humidum viget plus non extremitatum in aure sinistra q̃ in dextra: in dextra enim propter caliditatez eius ⁊ motum calidum est exacutum consumptiuũ: ⁊ humidum imminutum ⁊ terminatum: consolidatio tardior fit in dextera q̃ in sinistra. ¶ Notandũ q̃ sermo hic ambiguus extat vt tactum est 24° precedentis: cum non sit accipienduz simpliciter. ¶ Et ideo quis forte probabiliter causam huius assignabit oppositam dicens: partẽ dextram sensibiliorem fore sinistra: que autem talis condolet in amplius: similiter dextra plus viget sanguine: ⁊ decursus nature ad locum fit dolentem: quare in humectatione partis incise consequente tardius consolidatio accidit: cũ vulnera non cõsolidentur: nisi prius fuerint exiccata. tertio de inge. sanita.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Ropter qd verecũdantib⁹ qdẽ extremitates auriũ superubescũt: iratis aũt oculi? Aut qr verecũdia qdẽ ĩ oculis ĩfridatio q̃dã est cũ timore: quare merito calidũ derelinquit oculos: separatũ aũt ferẽ in locũ valde receptiuũ: talis aũt est q est in extremitatib⁹ auriuz: ali⁹ aũt osseus est. Iratis aũt ascẽdit calidũ. Maxie aũt fit manifestũ in oculis ꝓpter id q̃ color est albus. Noua.

¶ Quã ob causaz pudefactis aures sũme rubescãt: iratis oculi? An qr pudor: in oculis refrigeratio q̃dã cũ timore ẽ. Itaqz calor iure oculos deserit. Quod cũ inde secedendũ sit: locum sui capacissimuz petat necesse est: q̃les certo sũme sunt aures. Cetere nanqz partes longe ossibus oẽs compacte sunt. Iratis cõtra calor in oculos totãqz faciẽ vocat̃: sed cõspectior in oculis est: videlicet albi eorũ coloris ratione.

¶ Expositio huius siquidem precessit 3° cap. 31°.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid sonus in auribus siquis sonuerit cessat? Aut quia maior sonus minorem repercutit. Noua.

¶ Cur aurium sonitus accito strepito cesset? An quia minorem strepitus amplior pellit et eruit.

Quare siquis habens sonum in auribus ut patientes tinnituum et sibillum sonum emiserit. Uel melius si quis aliorum sonum magnum faciat in aure: cessat sonus ille quem in auribus sentiebat. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quia sonus maior repellit minorem et dissoluit: dictum enim est 24° antecedentis: quod maior motus minorem debilitat et obtundit. Quare medici in aure talium precipiunt clamari et buccinari: propter quod cornu aut aliquo concauo super aures posito sonat. Aut quia aer contentus in illo mouetur continue: quare sonat.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter quid si in aures aqua infundatur: oleum supereffundunt non potente exire humido egredi per aliud humidum? Utrum quia supereminens fit oleum aqua: et propter viscositatem ipsius teneri aquam: ut exeunte oleo simul exeat aqua. Aut ut lubrica aure facta exeat aqua: oleum enim lene existens facit lubricari. Noua.

¶ Cur si aqua lapsa in aurem sit oleum quo humor effluat instillamus: nullo namque humore alio effluere potest. Utrum ut quoniam oleum per summa aque innatat: eique aqua pre lenitate adheret: effluente oleo aqua etiam ipsa effluat. An ut per lubricam aurem labens aqua excurrat: oleum enim ut potte lene facit ut propere labescere possit.

Quare si aqua et universaliter omnis liquor lunctuosus buccinum intrauerit auris effusus: medici precipiunt oleum supereffundi. ¶ Deinde [Non potente.] Tangit eius motiuum dicens quasi non videtur hec operatio esse conueniens: quoniam humidum aliquod cum per se non possit egredi: non videtur exire posse per coniunctionem alterius humidi: sed magis in augmentum deduci. ¶ Deinde [Utrum.] Soluit dicens primo causam esse: quia oleum superuenit aque propter unctuositatem et aeritatem: et quia oleum est viscosum adherere faciens aliud sibi: eius viscositate aquam trahit ad se: subleuata ab oleo egreditur aqua. Et quia aliquis diceret quod viscositas olei non est talis quod sibi coadhereat aqua: ideo propter hoc egrediente oleo non egreditur aqua. ¶ Deinde [Aut.] Subdit causam veriorem dicens id esse: quoniam oleum reddit sui lubricitate superficiem auris lubricam: qua nempe lubricata egreditur aqua: huiusmodi autem lubricitas causatur ab oleo: quia cum sit lene unctuosum lubricari facit superficiem auris: ita ut aqua foras exeat leuiter. ¶ Notandum medicos hanc causam ponere: quia aqua egreditur ex aure: dummodo non vehementius inhereat illi: quod si taliter inexistat: precipiunt sternutationem et tussim prouocari: et quod accipiatur stipes anheti aut papyrus et inuoluatur coto in una extremitatum: et altera oleo imbibatur: et mittatur in aurem et capite super extremitatem alteram inclinato accendatur et dimittatur quousque caliditas tolerabilis ad aurem perueniat: et tunc extrahatur extemplo: quoniam sic aqua egredietur attracta calido. Gal. etiam experimentorum libro.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid aures minus franguntur natantibus: si prius effuderint in aurem oleum? Aut frangi quidem aures causa dicta est prius. Oleum autem infusum in aurem posterius mare lubricari facit. Sicut in exterioribus corporis accidit inunctionibus. Lubricum autem factum percussionem non facit in interius auris: propter quod non frangit. Noua.

¶ Cur minus aures nantibus rumpantur: si oleum sibi instillatum habentes in mare interrumpant? An ratio cur rumpi aures possint ante exposita est. Oleum uero in aures instillatum facit ut mare superueniens relabi facilius possit. Quomodo in parte corporis exteriori puncta fieri nouimus. Labens autem ictum parti interiori auris nullum inuehit: itaque disrumpere non potest.

Quare natantes per maris aquam si antequam natent effundant oleum in aurem: et circa ipsas exterius: minus rumpantur aures. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit primo assignans causam quesiti dicens: quod iam prius dicta est causa quare aures rumpantur natantibus ab aquis maris. Secundo. Sed causa quare oleum non permittat eas frangi: cum prius fuerit infusum in aurem per totum est: quia reddit aurem lubricam faciens mare lubricare taliter quod mare non potest obuiare obsistendo. ¶ Deinde [Sicut.] Secundo declarat dicens quod sicut accidit exteriora corporis lubricari: cum inunguntur unguento lubricatiuo: ita quod non possunt ledi et retineri: propter quod et athlete inunguntur: ita similiter et circa aures: quoniam aure lubrica interius: non fit ei percussio cum cedat percutienti. Et ideo non accidit aurem frangi: cum percutiens non fortiter adueniat.

¶ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid auribus sine sanguine existentibus: verecundantes maxime erubescunt? Aut unumquodque in vacuum unuiuscuiusque magis fertur. Uidetur autem verecundantis sursum calidum ferri. sanguis in vacuissimum ergo ruborem facit. Idem autem hoc in genis. Amplius autem quoniam et subtilissima est cutis que est circumcirca: maxime utique videtur per easdem. Noua.

¶ Quam ob causam aures cum exangues adeo sint: pudore erubescere possint? An res queque ferri in eum solent locum qui sui vacuus est. Cum ergo sanguis efferri sursum calidus videatur: aures maxime partemque inanissimam adit. Itaque rubore inibi afficit. Quod idem intelligendum de genis etiam est. Adde quod tenuissima cutis que distenta est: ita fit ut rubor percipi in auribus precipue possit.

Repetit 3^{m} vtcunqꝫ 31^{c}. ⁊ huius 8^{m}. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit ⁊ assignat duplicem causam dicens id esse: q2 vnumquodqꝫ maxime natum est ferri in vacuitatē vniuscuiusqꝫ: nunc autē in verecundia sanguis calidus fertur sursum: quo delato ⁊ repulsionem illic faciente: necesse sit tandem deorsum tendere in locum vehementer vacuū: ⁊ inducere ruborē: qualis est locus qui aurium: frigiditate maxime circa facieꝫ adueniente propter timorem verecundie admixtum. trahit enim caliditas: itidem etiam accidit maxime circa genas que sunt maxillarum poma: calor igitur cum sanguine rubificans eorum trahitur in loca auriuꝫ extrema: quare necessario aures accidit rubere. ¶ Deinde [Amplius.] Dat aliam causaꝫ dicens id esse: quia illa cutis que est tensa vndiqꝫ circa aurem ⁊ maxime pulpam eius extremam: est subtilissima: propter illa vero que sunt subtilissima: dummodo pori sint subalterni: contingit videri maxime: vt visuꝫ est 18° 11^{c}. propter quod rubescere apparebunt aures verecundantiuꝫ. Uel forte rubor euanescit ex cute pomali rarissima omnium reliqua corporis.

¶ Problema. XIII. Antiqua.

Propter quid nemo oscitans aurem scalpit? Aut quia quando oscitat inflatur ⁊ panniculus cerebri per quem audit. Signum aut minime enim audiunt oscitantes: spiritus enim sicut ⁊ per os ⁊ in aures intrinsecus tendens expellit panniculū ⁊ prohibet sonum intrare. Si igitur ita se habente tangat auditum φ scalpat: maxime ledet: econtra cadens percussio fit: ⁊ non accidens quod est spiritus: corium autem ⁊ panniculuꝫ distare a solidis: quare dolorem maxime ita facit ⁊ vlcerat vtiqꝫ. Noua.

¶ Cur nemo oscitans aurem inscalpere suā audeat? An quia membrana etiaꝫ per quam audimus inflatur: cum oscitamus. Indicium φ audiendi facultas tollitur cum oscitamus. Spiritus enim vt in os: ita etiam in aures interrumpens membranaꝫ expellit: ac prohibet quominus sonus ingrediatur. Quod cum ita sit: si sedem audiendi cum oscitamus auriscalpio tetigerimus: plurimū mēbranam ledemus. Ictus enim ad obijcientē renitentemqꝫ spiritum non ad cedentem infereretur: ⁊ membranam abiunctam solidis esse certū est. Quare dolor ita moueri: vulnusqꝫ excipi facile potest.

¶ Explicit particula trigesimasecunda.

Quare nullus dū oscitat aureꝫ scalpit vel fortiter cōfricat. Quid autē sit oscitatio ⁊ vnde accidat dictū est septima. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit ⁊ primo assignat quesiti causaꝫ dicens id esse: q2 cū aliquis oscitationem incurrit: tunc inflatur ⁊ tenditur pāniculus cerebri: sicut duramater ⁊ piamater: he quidem cerebrum ambiunt per totum. voces enim magne cerebrum subleuant: propter quem siquidem panniculum perficitur auditus. ¶ Notandū tamen φ hic per panniculū maxime oportet audire tympanum auditus ex neruo constitutū eueniēte ab altera parte quinti paris neruoꝝ cerebri. ¶ Deinde [Signum.] Probat secundo quod dictum est signo dicens: φ signū quo predictū nobis ondit est: q2 oscitātes praue audiunt valde 29° 11^{c}. ⁊ de gnōne aialium 5°. ¶ Cuius qdeꝫ causa est: q2 spiritus cōmotus interius sicut per se ex necitate tendit ad os egrediēs inde foras: ita ps eius alia tēdens intrinsecus versus aurē ipellit pāniculuꝫ ante se: qui est instrm auditus ⁊ tympanum propriū: ⁊ hoc mō ꝓhibet ne sonus exterior valeat ad itrinseca ꝑuenire: per ꝯsequēsqꝫ ipsius vetat auditū. ¶ Deinceps addit dicens. si igit dispōne tali circa auditū exnte quis tangat ea que circa tympanū auditus: ita φ scalpat: lesionē inducet forteꝫ: q2 percussio aduenies deforis ad intra ꝓpter motū factum in ꝯtriūꝫ: tunc spūs qdem motus per oscitationē introrsuꝫ nō accedet ad extra: cū obstaculū inueniat vt motū scalptionis: ita vt ꝯstringat corium. ⁊ pro idest panniculum: puta tympanū auditus distare a corpibus solidis: sa per que inniti dꝫ: vt motū spūs tendētis possit pati: ceu cū velū duplici agitet motu sibi op^{m}. ¶ Propter qd ꝯcludit φ tali dispōne īteruenīete: ꝯtigit maxie dolorē circa tympanū $audit^{9}$: eo φ vterqꝫ istoꝝ duoꝝ alterat ⁊ ꝯmutationē iducit nocuā: spūa. s. mot^{9} ad aures īterius ꝑ oscitationē: ⁊ motus exterius ex scalptiōe causatus occurrēs pori.

¶ Incipit trigesimatertia particula. de his que circa nasum.

¶ Problema. I. Antiqua.

Propter quid sternutatio singultuꝫ quidem quietat: eructuationeꝫ vero non soluit. Aut quia non eiusdem loci vtraqꝫ passio est. Sed eructuatio quidem ventris est: singultum autem est infrigidatio loci qui est circa pulmonem: ⁊ indigestio ventositatis ⁊ humiditatis. Cōmunicent aūt loca que sunt circa cerebrum cū pulmone sicut auribus: manifestum aūt. simul enim quidem ⁊ surdi fiunt: ⁊ egritudines que sunt auris repercutiunt in passionem pulmonis. Quibusdā aūt scalpentibus aureꝫ tusses superueniunt. Et si aūt communicatio nasi circa locum in quo fit sternutatio cum pulmone: ostendit respiratio cōmunis existens: quare sternutatio quidem fit ipso calefacto: compati autem inferior locus est singultus: caliditas āt digerit: propter quod acetum autem soluit singultum ⁊ irrespiratio si quietus fuerit singultus: spiritus enim cōtentus calefacit. Quare ⁊ in sternutatione econtra retentio huius facit: ⁊ inde respiratio facta spiritus fit ⁊ ex superiori loco. Impossibile eniꝫ est sternutare non expirantem: motus igit rumpit inclusum spiritum qui facit singultum. Noua.

¶ Cur singultus sternutamento sedari queat: ructus nequeat? An q2 nō partis eiusdē vtraqꝫ ista affectio est: s; ructus vētriculi. Singultus vero refrigeratio cruditasqꝫ spiritus atqꝫ humoris pulmoni coniunctissimi est. Sedes autē cerebri rem cū pulmone cōem sortita est. Quod

quidem ratione constat auriũ: interdum enim surditas accidit: simul ⁊ morbus ipse aurium in pulmonis vitium transit: ⁊ nonnullis tussis statim movetur suas scalpentibus aures. Loco autem sternutandi reʒ naribus esse cum pulmone communem: respiratio docet: que communis vtrisqʒ est. Sternuim⁹ itaqʒ loco corpso calefacto. Calorem autem eius locus sentit inferior. Cuius singultus est. Calor p̄o vim obtinet ⁊ concoquendi: quamobreʒ aceto etiã retentioneqʒ spiritus finiri singultus levior pōt. Spiritus enim retentus satis concalefacit. Unde fit etiam inter sternutandum: vt spirandi retentio ideʒ obducta efficiat: ⁊ ꝯuenienter quoqʒ experientia superiori de loco educitur. Quippe cum fieri nequeat vt quis sternutet nisi expiret: impetus itaqʒ spiritum interclusuʒ rumpit dispellitqʒ qui singultũ ciere potest.

Positis problematibus circa passiones aurium nũc circa eas que nariuʒ ponit dicens ꝑus. Quare sternutatio sedat ⁊ quietat singultum: maxime qñ fuerit a spiritu ventoso repletionali: sed ipsa non pervenit ad tãtũ vt eructationeʒ solvat. Quid autem sit sternutatio: ⁊ que ipsius cause: visum est 18° decime. Sed quid singultus videbitur consequenter: ⁊ maxime quarto. ℭ Notandum ꝙ id problema fundatur super illud veteris aforismorum quarta. A singultu habito sternutatio superveniēs solvit egritudinem: qui maxime pueris propter eorum gulositatem contingit. Cõmentator. ℭ Deinde [Aut quia.] Solvit ⁊ primo in communi dicens causam esse: quia singultus ⁊ eructatio non est passio vt declarabitur eiusdeʒ partis. ℭ Deinde [Sed eructatio.] Declarat solutionem particulariter dicens primo id apparere: quia eructuatio ventris est passio contingens ex aliqua repletione: ceu spiritus est ventosus admixtus vel insertus: sed singultus non est proprie ventris passio verum potius pectoralis. Causat̃ enĩ ex frigiditate loci ambientis pulmonem: fit enim ex humiditatis indigestione ventose circa ipsum existentis: huius autem locus societateʒ habet cuʒ his que sunt circa cerebrum: auribus scilicet: quod notuʒ est: simul enim cum eo ꝙ patiuntur circa pulmonem: aliqui surdi efficiuntur: auribus inde patientibus. ⁊ ecõtra. egritudines enim eorum repercutiuntur in egritudinem pulmonis: ipsasqʒ causant: ⁊ ideo si aliqui scalpant aures tusses incurrunt. Qr autem ita contingat ostenditur: quia communicatio sive societas invenitur loci nasi ad eũ qui pulmonis: qđ manifestat respiratio sive anhelitus cõiter fact⁹ p̄ ptes pulmõis ⁊ nasi: vt visuʒ est 6° 32e. Quare cõcludit intentum vlterius dicens: ⁊ ideo sternutatio accidit calefactis que circa nasum partibus: locusqʒ inferior in quo causatur singultus: puta pulmo cõpatitur his que circa nasum partibus vel econtra: naʒ caliditas circa pulmonem existens digerit inspirando ⁊ subtiliando humidum repletionale. Quare acetum cum sit calidum vt dicetur quarto dividendo ⁊ incidendo pretactuʒ humiduʒ tollit vel quietat singultum. similiter id operatur irrespiratio sive anhelitus retentio: si causa singultus fuerit parva ventosa: hoc enim modo spiritus ventosus contentus circa partes pulmonis condigerit pretactum humidum sicut est tactum 19° 27e. Cõcluditqʒ vlterius ꝙ in sternutatione accidit fieri econverso q̃ȝ faciat huius spiritus retentio. hoc enim digerit ⁊ dissolvit quiescendo. illa v̄o deorsum expellendo: ita ꝙ facta inspiratione aeris ⁊ motu de superiori loco ad inferius sternutatiõis vigore: quietatur singultus: ⁊ merito aerem sive spiritum presuscipere oportet: eo ꝙ impossibilis est sternutatio non interveniente aeris capinosi expiratione: quã quidem precedere sit necesse inspirationem: cum prius fiat inspiratio q̃ȝ expiratio. libro de inspiratione ⁊ respiratiõe. Motus siquidem vehemens sternutationis superveniens spiritũ ventosum rumpit inclusum: qui causabat singultum: quare solvitur ⁊ ipse: cũ eius motus sit vehementior eo qui tussis: vt visum est 18° 10e. ⁊ id quidem problema amplius apparebit quarto atqʒ sexto.

ℭ Problema. II. Antiqua.

Propter quid siquis debet sternutare fricet oculum minus sternutet? Aut quia quod facit sternutationem caliditas quedam est. Fricatio auteʒ caliditateʒ facit. Aut propter id ꝙ propinquus est locus oculo in quo sternutat: destruit autem alterum: quemadmodum minor ignis a multo extinguitur. Nova.

ℭ Cur siquis sternutaturus oculum perfricaverit minus sternutet? An propterea ꝙ sternutamentum a quodam excitatur calore. Frictio autem calorem ciere potest. Qui calor quoniã locus quo sternutamus oculis in propinquo est. alterum sternuendi calorem tollit: quemadmodum minor ignis ab ampliori emarcescit atqʒ absumitur.

Repetit primũ 31e quod etiam repetetur septimo dicens. q̃re si aliquis debens sternutare prius oculos sufficienter fricet: minus sternutabit: q̃ȝ si nõ ꝯfricuisset: aut forrasse nõ sternutabit. ℭ Deinde [Aut quia.] Solvit dicens causam esse: qr illđ qđ sternutationẽ inducit: est caliditas: sed fricatio sufficiēs circa oculos inducit caliditatem in eis: qua fit ipsius attractio de oculis ad nares: ita vt cesset sternutatio causa eius de naribus remota. ℭ Deinde [Aut.] Assignat aliam causam dicens id esse: quia locus a quo causatur sternutatio vt nasi ⁊ oculi est propinquus ita vt materia existens in vno possit ad aliuʒ pervenire: ⁊ merito quia de remotioribus partibus etiaʒ concursus alterutrinqʒ. iuxta illud quarta aforismorum. Quibuscũqʒ cholerice egestiões sunt: surditate fiente gescunt: ⁊ econtra: quare sternutationem destruit oculorum confricatio: sicut minor flamma extinguitur a maiori vt visum est prima. Et iste siquidem due rationes concidũt in vnaʒ: altera tamen sumitur a parte motus calidi: ⁊ reliqua ratione propinquitatis loci in adinvicem. ℭ Sed Dubium.
contra. causa non videtur sumienda ex parte propinquitatis immo potius distantie: quia duorum dolorum qui non s̄m eundem fiunt: maior minorem denigrat ⁊ occultat: aforismorum secunda: non enim sufficit distantia tanta quanta est circa brachium vel cubitum aut circa coxam vel crus: cum horum dolor se potius exactuat in adinvicem. Commentator: sed locus nasi ⁊ oculi brevior: non igitur fricatione oculi ob propinquitatem cessabit sternutatio. ℭ Dicendum ꝙ non est simile: natura Solutio.
enim magis concitatur ⁊ movetur turbata propter dolorem: cum ceteris accidentium amplius virtutem pro-

sternat: q̄ propter fricationem: qua calidum concitatur modicum.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter quid ut frequenter bis sternutant ⁊ non semel aut multotiens? Aut propter id q̄ due nares sunt. In utraq; igitur divisa est vena per quā spiritus fluit. Noua.

¶ Cur bis sternuere magna ex parte solemus: non semel aut sepius? An quia binis naribus sumus. Per utrunq; itaq; narem venula partita discurrit qua spiritus solet permanere.

Quare sicut frequēter bis hō sternutet anteq̄ cesset motus sternutationis: non enim semel solum neq; pluries ut ter. quater ⁊c. Dicit autem ut frequenter: q2 aliquibus interdū euenit propter debilitatem expulsiue myringarum cerebri: vel materie qualitatē minus mordacem: aut eius paruam quantitatem: semel sternutare solummodo: nonnullis vō propter oppositum pluries. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quia due sunt nares ad quas duo meatus vel vene diriguntur: ita ut alterutraq; habeat suam: per quas si quidem spiritus motus causans sternutationem decurrit: ⁊ quia duo actus etiam ipsarum: ut ad multum erit duplex: ⁊ hec si quidem causa probabilis: potest dici q̄ uno sternutationis actu: nō potest natura qđ est in cerebro expurgare ut frequentius: ⁊ ideo suscitat alterā ut perficiatur illius expulsio: sicut natura non potens una crisi materiam morbi propellere: non rarius iuuatur ab altera: huius si quidē causa fingunt augures dicentes alteram sternutationem fore signum veritatis illius dicti cui interuenit: secundam vō esse notam euasionis periculi parati cui insidiatur alicui. bis enim sternutare denotat virtutis dominium: quod non esset: si talis non tunc celestibus iuuaret: sicut cretica die natura iuuatur eisdem. Sic itaq; prima sternutatione vis inducatur nature particularis: secunda vō celestis: ceu imperfecta hec simul duo concidunt crisi: quod etiam consimiliter euenit in proposito.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid versus solem aspicientes sternutant magis? Aut ppter id q̄ mouet calefaciēs. Sicut igit̄ alijs tangentes: utriq; enim idem faciunt: motu enim calefacientes ex humido velociter ventositatem faciunt: huius autem exitus sternutatio est. Noua.

¶ Quam ob causam qui solem aspexerint sternutare magis consueuerunt? An quia sol calefaciens mouet: perinde atq; qui nares penna sollicitant. Idem enim utriq; agunt quippe qui per motum calefacientes ocius spiritum ex humore eliciant. Cuius excursio spiritus sternutatio est.

Quare homines cum aspiciunt versus solem ⁊ maxime potētē calefacere amplius sternutant: q̄ si non inspicerent: vel aliud corpus intuerent̄ celi. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicēs causam esse: quia sol eius caliditate effectiua calefaciens motū inducit: quo sternutatio causatur. ¶ Deinde [Sicut.] Declarat id dicens q̄ ita calefaciunt sternutationes solis calore: sicut qui tangunt nares quibusdam alijs calidis acutis ⁊ duris ut puluere acuto: vel penna ⁊c. Unde Cōmentator aforismorū septima. non omnis sternutatio fit ex cerebro calefacto ⁊ loco vacuo capitis humectato: penna enim siue festuca naribus imposita quis sternutat: quod ostenditur: quia ambo: puta solis intuitus ⁊ tactus nariū rei extranee causant idem: puta sternutationem molestiam ingerendo myringis: nam per motum hi calefacientes inspirant humidum ventositando: cuius siquidem motus sternutatio existit: cum velociter id extrudatur musculus capitis cū his que colli ⁊ pectoris ad hoc agentibus.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter quid singultum soluit sternutatio: ⁊ spiritus retentio ⁊ acetum? Aut quia sternutatio quidem repercussio est inferioris spiritus: sicut superioris pharmacie ad inferiorem ventrem. Respiratio autem imbecillis singultum: quia paruus motus spiritus remissus: sicut circa tussim si quis contineat soluitur: ita ⁊ hic deorsum vulsit: ⁊ deorsum suffocauit ⁊ coegit. Acetum autem soluit quia circunstans humidū ⁊ prohibens eructuare inspirauit caliditate. Est enim eructuatio quidem quando inspiratur humidum: quod est in superiori ventre ⁊ digeritur. Singultus autē quando ab humido detinetur spiritus superfluus circa locum spiritualem. Hic enim motus ⁊ nequiens transire spasmum facit. spasmus autem iste vocatur singultus: ⁊ propter hoc rigentis singultus occupat: quia frigus facit humidum consistere ex spiritu: ad hoc circumassumptum autem aliud salit cuius motus singultus. Noua.

¶ Cur singultus sternutamento finitur ⁊ retentione spiritus ⁊ aceto? An sternutamēto: quia spiritus cohibetur inferior atq; circumobsistit. Quemadmodum medicina parti superiori adhibita aluus sentit ac immutatur. Spiritus retentione leuiores tolluntur singultus: eo q̄ exiguus spirandi impetus si paulisper retinuimus ut in tussi desistit: sic etiam singult⁹ reprimitur: cogitur strangulatur. Aceto idcirco sedatur: quia humor circūstans ac prohibens eructuandi licentiam in spiritum per vim aceti calefactoriam extenuatur. Fit enim ructus cū ventriculi humor recalescēs inflatur atq; concoquitur. Singultus vō quotiens spiritus vacans ab humore in loco spiritui deputato retinetur. Hinc enim dū emittit̄ nec erūpere potest: distensionē inducit que destensio appellata singult⁹ est. Inde fit ut singult⁹ ubi malgum⁹ oriatur. Frigus enim humorē spiritui obductū co-

angit spiritus circunuectus exijt. Cuius cómotio non nisi singultus est.

Querit causam quorundam premissorum in primo dicens. Quare sternutatio et spiritus detentio atqꝫ acetum soluunt aut quietant singultum. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit. et primo assignat causam. secundo monstrat vnde fiant eructuatio et singultus. secunda ibi [Est enim.] Dicit primo causam quare sternutatio soluat singultum: eo ꝙ in ipsa propter eius motum vt tactū est: vehementer spiritus ventosus causatiuus sternutationis repercutitur de partibus superioribus ad inferiores: q̄d declarat in solutiuis: quoniaꝫ sicut ipsa trahunt per superiora suscepta: deorsum ad ventreꝫ et intestina: ita motus sternutationis propellit deorsum. ¶ Deinde [Irrespiratio.] Assignat causam secundi dicens ꝙ retentio etiaꝫ anhelitus quietat singultum cum fuerit debilis paruus: non autem si oppositus: quia ex paruo motu qui accidit in retentione anhelitus: reprimitur spiritus deorsum qui causabat singultum illum paruum: quod declarat per tussim dicens: ꝙ sicut tussis soluitur: cum quis multum et multotiens contineat anhelitum: et proprie imbecillis parua frigiditate causata: vnde Auicen. 3° quarta. cura tussis complexionis frigide si est leuis peruentiōis et ꝓprie ex causa frigida extrinseca: rectificat ipsam comprehensio anhelitus: calefacit enim pulmonem faciliter in momento. Similiter in proposito anhelitus retentus deorsum mandat et stare cogit et suffocat spiritum ventosum qui sursum motus singultum inducebat. ¶ Deinde [Acetum.] Assignat causam tertij propositi dicens: ideo acetuꝫ soluere singultum quia prohibet ne humidum circuntentum in ventre petat eructuando superiora: inspirat eniꝫ ipsum et separat sui caliditate et substantia subtiliori. ¶ Dubitatur. quia acetum ponitur hic calidum: cum medicus asserat ipsum frigiduꝫ: vt in primo gradu. sicc umqꝫ in tertio. ¶ Dicendum ꝙ licꝫ acetum sit frigidum relatione corporis temperati: est tamen calidum respectu spiritus vētosi singultuꝫ causantis: aut id magis operatur eius substantia subtili diuidendo cum caliditate modica: vel acetum ex vino fortiori genito aliquid obtinet caliditatis et maxime in processu. Uel acetum calidum est accidente. Unde 16°. acetum calefactum existens oblatum calido vtrīqꝫ accidēte a caliditate. ¶ Deinde [Est enim.] Ostendit vnde causetur eructuatio dicens primo ipsam causari cum humidum contentum superfluum in ventre superiori: in quo alimenta digeruntur: inspiratur calido ac ventosificatur: ac digeritur vtcūqꝫ: ita vt humidum cum spiritu versus os moueatur: calidi enim est sursum mouere. De eructuatione v̄o dictum est ꝙ sufficit 44° decime. ¶ Deinde [Singultus.] Ostendit qualiter causetur singultus secundo dicens: ꝙ singultus causatur quando propter humidū dissolutum quodam calido: spiritus generatur ventosus circa locum spiritualem: puta pulmonem contentus: qui siquidem motu concitatus: non potens libere foras expandi: spasmum inducit: qui et singultus nominaꝫ: modo enim quo proprius spasmantur musculi efficitur. Et ideo concludit ꝙ qui vehementer frigescunt: capiuntur singultu: eo ꝙ frigus cogit humidum coexistere: propter spiritum et intumescere: frigore enim calidum obsessum extendit humidum: ita vt rursus alio coassumpto spiritus mouetur et salit: cuius motus est singultus. ¶ Dubitatur: quia dicit hic et primo singultum fore passionem loci spiritualis circa pulmonem existentis: cum medici cōmuniter eum ventris superioris dicant: q̄d ostendit eius ratio. Est enim is s̄m Serapionem motus queꝫ facit natura in reliquis partibus stomachi: quando vadit natura ad expellendos humores nocentes eisdem. Unde Mesue. singultus est motus spasmosus stomachi factus a re nocente: qua fit contractio partium eius aggregantium se in seipsas forti motu. ¶ Dicendum ꝙ singultus dupliciter potest accipi: vno modo quidem proprie: prout est passio stomachi causata ex repletione vel inanitione. Unde afforismorū septimo. singultus fit ex repletione et inanitione sicut spasmus: ad has enim duas causas reducuntur cetere intrinsece vel extrinsece cum humoris vitio vel sine: per se autem ex associatione. Uel potest communiter sumi pro fumo vaporoso ventoso delato non solum sursum a ventre in os: verum etiam a partibus pectoris. accidit enim motus quasi similis vt in singultu: licꝫ sonus non sic interueniat sensibilis.

Dubium.

Solutio

Dubium.

Solutio.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Ropter quid quibusdam aquā frigidam infundimus et ad faciem qn̄ sanguis fluit ex naribus? Aut repercutit intro calidū. si igitur superficialis accidat sanguis: exhumectaꝫ magis. Noua.

¶ Cur aquam nōnullis frigidam in faciem fundimus: cū e naribus sanguis effluit? An ita calor intus se colligit: atqꝫ circūobsistit: qui sanguinem summū reddit liquidiorem.

Quare cum sanguis emanat de naribus quorundaꝫ superficietenus et maxime calidoꝝ ꝓpter pororū apertionē: infundimus aquam frigidā super faciem illoꝝ: vt prohibeatur egressio eius. Unde afforismorum quinta. Quecūqꝫ infrigidata sunt recalescere oportet: exceptis quecumqꝫ sanguinem emanare futuruꝫ est. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse: quia sanguis frigiditate aque cōstringentis et oppilantis poros circa faciem repercutitur cum calido introrsuꝫ: si tamen sanguis extiterit in superficie: amplius exhumectatur et inspissatur vtcunqꝫ: cum frigidum possit ad ipsum liberius peruenire: ita vt melius constringatur: ꝙ̄ si accubuerit ꝓfundius: vt non sic possit penetrare.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Ropter quid sternutationem quideꝫ augurium putamus esse: tussim autē aut corizam non? Aut qꝛ ex diuinissimis corꝫ que circa nos sunt. s. capite vnde ratio est fit? Aut quia alia quidē ab egrotantibus fiunt: hoc autem non. Noua.

¶ Cur sternutamentum pro numine habetur non tussis neqꝫ grauedo? An quia de capite membrorum precipue omnium diuino: vnde cogitatio est: suum ducit principium? An quia ceteri illi affectus ratione morbi eueniant hic secus extitit.

Quare nos extimam⁹ ꝙ sternutatio sit auguriū q̄dāꝫ et omen: denotatiuū alicuius prosperi vel aduersi: sed tussiꝫ aut corizā cū gemitu vel aliq̄d tale: non putamus auguria. Unde hystoriaꝝ primo. sternutatio est spūs subiti exitus: signū auguriatiuū et sacrū solū spūꝫ: sicut etiaꝫ diceꝫ 8°. Dicit aūt putamus: qꝛ hoc magis extat in opinione hominum et experientia: et idcirco si veritatis

quid contineat huiusmodi sternutatio: non debet ab aliqua re cogente reumatica ac universaliter extranea contingere. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dupliciter dicens causam esse primo: quia sternutatio progreditur ex loco divinissimo qui est in nobis: puta capite in quo amplius ratio manifestatur quam in aliqua partium corporis alia: quod indicat lesio ipsius: ⁊ maxime partis medie: in qua ponunt medici rationem situari: non tamen id subito sed post actionem: ⁊ ideo intelligere ⁊ considerare marcescunt quodam
T.c.66. interius corrupto: primo de anima. phantasia vero in parte locatur cerebri anteriori: ⁊ memoria posteriori. Unde Conciliatoris differentia 19ª. caput est membrum divinum in superiori corporis loco situatum: quam plurimis partibus ⁊ virtutibus insignitum. Unde Timeus. Caput est preter ceterum corpus honoratius: optima quadam eminentia cui reliqua membra dominanti parentque obsequuntur iure meritoque subiecta. ¶ Deinde [Aut.] Assignat aliam causam dicens id esse: quia tussis coryze ⁊ huiusmodi fiunt his qui actu egrotant magis: sunt enim egritudines quedam: sed sternutatio non est egritudo ut ad multum: verum magis quid naturale: cum in perfectiori accidat etiam sanitate non autem pretacta: que vero egritudinalia: cum sint preter naturam: nullius sunt venturi auguriativa iam prava.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid fricantes oculum cessamus a sternutationibus? Aut quia respiratio sic fit humido: lacrymatur enim oculus propter fricationem: sternutatio autem propter multitudinem humiditatis? Aut quia minus calidum corrumpitur a pluri. Oculus autem fricatus plus sumit humiditatem ea que est in naso: propter hoc utique ⁊ si quis ipsum nasum fricet cessat sternutatio. Nova.

¶ Cur oculo perfricato sternutamenta desistunt? An quia humor sic respirat lacrymam quippe oculus post fricationem emittit: sternutamentum autem humoris copia excitatur? An quia minor calor corripi ab ampliori consumique potest. Oculus autem perfricatus plus caloris sibi acquirit quam sit quem nasus complectitur. Hinc etiam fit ut nasum si quis perfricet: ipsum sternutamentum desistat.

¶ Id autem iam expositum est sufficienter trigesimeprime primo problemate.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid aliorum ventorum exitus sicut ventositatis ⁊ eructuationis non sacri: sternutationis autem sacri? Utrum quia tribus locis existentibus capite ⁊ pectore ⁊ inferiori ventre: caput est divinissimum: est autem ventositas quidem ab inferiori ventre ventus. eructuatio autem superioris: sternutatio autem capitis: propter id quod divinissimus est locus: ⁊ ventum qui est exinde sicut sacrum adorant? Aut quia omnes ventositates significant predicta loca melius se habere ut frequenter. Cum non expelluntur enim ventositas exiens alleviat: quare ⁊ sternutatio locum qui est circa caput: quia sanus est ⁊ potest digerere. Quando enim vincit in capite caliditas humiditatem: ventositas tunc fit sternutatio: propter hoc ⁊ moventes movent optarmico: sicut si hoc non possunt pati non sunt salui. Quare sicut signum sanitatis egri ⁊ sacerrimi loci: adorant ut sacerrimum ⁊ laudem bonam faciunt. Nova.

¶ Cur eruptio ceterorum ut flatus aut ructus sacra haudquaquam habetur: sternutamenti sacra habita est? Utrum quoniam cum tres partes principes nostri corporis caput thorax ⁊ alvus. Flatusque alvi expiratio fit: ructus ventriculi: sternutamentum capitis: que pars sacra precipue est: spiritum hinc exeuntem ut sacrum veneramur ⁊ adoramus? An quia spiritus omnis eruptio partes quas modo dixi melius se habere significat. Cum enim minus sternuere queunt: spiritus erumpens levat: ac mitigat. Ergo sternutamentum quoque bene caput valere posseque concoquere indicio est. Cum enim capitis calor humorem spiritumve convincit: tunc moveri sternutamentum solitum est. Quamobrem moribundos interdum sternutatorio excitamus: tanquam si hoc affici nequeant: spes nulla salutis sit. Perinde igitur quasi bone indicium valitudinis partis optime atque sacerrime sternutamentum adorant beneque augurantur.

Repetit virtutem sexti dicens quare aliorum ventorum egressio: puta ventositatis deorsum per partem intestinorum: ⁊ eructuationis: ipsa enim cum vento quodam a stomacho emittitur: non est sacra extimata ⁊ auguriativa: seu exitus ventosi spiritus sacer est qui emittitur sternutatione per nares a capite. ¶ Deinde [Utrum.] Soluit. ⁊ primo assignat causam secundum aliorum magis opinionem: secundo veram. secunda ibi [Aut.] Dicens causam esse: quia cum tria sint loca in nobis: caput scilicet ⁊ pectus per quod transit stomachus vel isophagus: ⁊ per consequens venter pectori propinquus: ⁊ venter inferior ut intestina: inter ista siquidem tria caput divinissimum est: ut dictum est in sexto. Qui quippe tres ventorum exitus tribus ascribuntur partibus. nam ventositas est ventris inferioris. inde enim egreditur cum sonitu ⁊ quandoque absque illo: interclusa eructuatio quidem emittitur ex ventre superiori contento secundum aliquam ipsius partem ut tactum est in pectore: sed sternutatio est exitus ventosi spiritus de capite. Et quia hic locus est divinissimus cum ratio procedat ab eo: ut dictum est sexto. Spiritum ventosum inde procedentem adorant ⁊ dignificant: tanquam aliquod sacrum ⁊ divinum: cum portendat eis ex partis omen laudabile: non autem aliorum sic ventorum egressiones: cum non a membris procedant divinioribus: ⁊ maxime qui a ventre provenit subteriori. ¶ Notandum quod ideo dictum

est verum

est virium: quia hec causa magis videtur sumi ex opinione Platonis ponentis animam in cerebro rationalem: que est potentia anime dignior: ac etiam magis apud ipsum anima. Arist. aūt omnes virtutes anime radicaliter situavit in corde magis: et eam coniungi corpori tanq̃ forma materie: et non sicut motor mobili vt ille: sicut patet ex primo de anima cū secundo. ¶ Deinde [Aut.] Assignat causam veriorē dicens id esse: quia cum pretacte vētositates egrediūtur ex locis denotatis: sicut frequenter denotant ipsam melius se habere. Dicit aūt vt frequenter: quia corporibus perfecte sanis dūmodo regimine vtantur cōuenientiori: exitus huius ventorū non debent habere: cū ex indigestione quadā cōtingant: eorū enim superfluitates oēs debent in feces aut vrinas aut insensibiliter propelli: ita vt sudorem in his sentiant vt diocles extra nām existere afforismorū prima. Sed per oppositū quando non expellunt pretacti spiritus ventosi per sua loca: ostendent ipsa infirmari: cū vētositas egrediēs ea alleuiet et in sua dispositione conseruet: propter qd̓ particulariter descendendo sternutatio cū causabitur ostendet q̓ locus capitis erit sanus cum possit digerere superfluitatem suā caliditate obtinente in ipso super humiditatem: ita vt inspiret ipsam: ventositatem inde causando: qua sternutatione interueniente propellitur superfluū in capite contentū. Et ideo volētes sternutationem inducere: eam inducunt opthermico siue protarmico .i. sternutatorio: puta cum aliquo acuto mordicatiuo seu condito euforbio: seu pipere et talibus: ita q̓ si ipsū possint tolerare et suscipere et nō sternutant: vel si hoc non possunt pati: puta q̓ sternutent cū optarmico: signum est eos non posse sanari: virtus enim tota prostrata est et maxime animalis. Unde Auicē. quarto secunda. si non sternutat cum optarmico: est signū mortis et destructio sensus. Si vō per oppositum sternutant optarmico: signum est eos fore adhuc fortes: ita q̓ possunt sanari ab egritudine existente. nam locus sacerrimus puta caput qui maxime habet denotare dispositiones futuras: iudicat adhuc consistere: quare ipsū vt sacrū et diuinū adorant et dignificant: laudem benignam inde proferētes: spem grandem ex ipso assumētes salutis. Et merito quia cum cerebrū sit particularū frigidissima: significat vigor et caliditas digestiua si potest vētositatem causare sternutationēq̓ propellere: non aūt sic in reliquis duabus ventorum egressionibus: cum ex locis procedant calidis dissolutiuis. Et ideo physionomi indicant maxime etiā super dispositionem anime: per ea que sunt in capite contenta.

T.c.42 t.37.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter qd homo sternutat maxime aliorum animaliū? Utrū quia poros amplos habet: per quos spiritus et flatus venti intrant: his enim repletis vētositate sternutant. Qr aūt sunt ampli: signū est q̓ minus olfaciunt aialibus: certiores enim sunt subtiles pori. Si igr̄ in amplos qdē plus et multotiens intrat humidū: quo ispirato sternutatio fit. Hoies aūt tales habēt maxime aialiū: qbus vtiq̓ parui nasi sunt: hi multotiēs vtiq̓ sternutant merito. q̄re: qr calefactū humidū cito exire pōt vētositas facta: in alijs aūt ppter longitudinem infrigidatur prius q̃ exeat. Noua.

¶ Cur homo omniū maxime aiantiū sternutare solitus est? An qr foramina sui corporis obtinet latiora per que spūs interrūpere pōt: his enim spiritu ipletis sternuimus. Latiora aūt esse indicium: q̓ oium minime animantiū hō olfactu valet: foramina quippe tenuiora sentiunt exquisitius. Qr si latiores meatus plus humoris ac sepius subeat necesse est. Quo inflatu sternutamentum moueri solet. Talesq̓ homo maxime animantium habet: merito sepissime sternuat: presertim qui naribus breuissimis est. Sic enim humor concalefactus celerius effluere conuersus in spūm potest. Ceteris vō pre longitudine narium ante refrigeratur q̃ effluat.

¶ Et id quidem expositum est sufficienter 18° x°. ¶ Notandum q̓ istud problema et plura huius particule scribuntur in quodam altero volumine Aristo.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter qd sternutationes qdem que sunt a medijs noctibus vsq̓ ad meridiem nō sunt bone: que aūt a meridie vsq̓ ad noctes bone? Aut qa sternutatio qdem magis videt̄ retinere incipientes et q sunt in principio: ppter qd̓ quādo debent incipientibus accidere maxime reuocant̄ ab operari: dies igit̄ et aurora et q̓ a medijs noctibus sicut principium quoddam est: ppter qd̓ reueremur sternutare: ad hoc q̓ non prohibeamur moueri. Apud occasum autem et in media nocte sicut finis quidem et contrarium illi: quare contrario idem eligibile. Noua.

¶ Cur sternutamenta que de medio noctis ad meridiem vsq̓ moueant̄ damnemus: que de meridie ad noctis medium approbemus? An qr cum rem aliquā exordimur: tūc sternutamētū potius obseruandū sit. Itaq̓ cū rem agere proximis atq̓ inter initia sternuisse acciderit: amonemur: rēq̓ inceptā psequi temperādū censemus. Dies igit̄ et aurora et de medio vsq̓ noctis quasi initium qd̓dam est. Itaq̓ hominosum tantisper: sternutamentū esse putamus: tēperamurq̓ sternutare: ne pgentē quēpiā ad agēdum reuocemus: post meridiē vō atq̓ mediū vsq̓ noctis: finis veluti qdā est. Tēpusq̓ illi cōtrarium: itaq̓ cōtra tunc et existimat̄ et agitur.

Quare sternutationes facte a medijs noctibus vsq̓ ad meridiem subsequentem non sunt laudabiles: sed opposite sup. a meridie vsq̓ ad noctis medietatem sunt laudabiles. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit et palmo ad partē expressam dicens causam esse: quia sternutatio quādoq̓ accidit alicui cū debet incipere operari: et in eius principio amplius detinet ipsū et impedit: q̃ in alia hora diei naturalis: et ideo si hec occurrant debētibus incipere agere aliquid: et maxime in his que sunt necessaria vite: reuocantur et abstrahūtur ab actibus ipsorū necessarijs ita vt nō possint q̓ expediens est recte perficere: sed

talis est dies artificialis: et aurora et vesper tempus quod est a medijs noctiũ in meridiẽ: est enim id in quo pncipiantur actus et perficiuntur: et ideo in tẽpore hoc amplius reuere mur et dignificamus sternutare: q̃z in reliquo cõtrario: eo q̄ in ipso nõ ꝓhibemur a motu et actione necẽaria. ❡ Deinde [Apud.] Assignat cãm secunde partis inexpresse di cens: sed iuxta occasum et vniuersaliter a meridie vsqz in noctis mediũ est terminus quies et requies ab operationi bus necessarijs: et ideo dispositio interuenit ꝑoris cõtraria: quare sternutatio facta a meridie vsqz ad mediã noctem per oppositũ est eligenda ꝑoris sui cõtrarij. Antiqui eniz tunc tẽporis ordinabant se ad regimẽ sanitatis quotidia num: et ideo melius poterant sternutationi tũc intendere. Potest forte causa alia subdi: q̄ a medijs noctibꝰ ad me ridiem superfluitates sint expulse digestione laudabilio ri celebrata: sed a meridie in noctis medium magis abun dant: ad quod etiam sol operatur ad nos perueniens ꝑus consequenter vt a meridie recedens.

❡ Problema. XII. Antiqua.

Propter quid senes difficulter sternu tant? Utrum pori constricti sunt per quos exit ventositas? Aut q2 eleuare superiora non possunt facile: deinde violentia deorsum mittunt. Noua.

❡ Cur senes laboriosius sternutãt? Utrũ qꝛ̃ bis foramina per que spũs ꝑmanere solet adducta atqz cõnata sunt? An q2 senes facile eleuare ne queunt: per vim demittunt atqz concassant.

Quare senes difficulter sternutant et cum labore am pliori q̃z reliqui. ❡ Deinde [Utruz.] Soluit dupliciter dicens primo cãm esse: q2 in eis pori et meatus sternutatiui per quos emittit̃ vẽtositas spirituosa sunt an gusti propter cõtractionẽ eoꝝ in eis causatã frigiditate et siccitate. ❡ Notãdũ q̄ hec causa ꝓbabilis est: q̄a forte q̄s dicet: poros ipsoꝝ nõ cõstrictos esse: sed magis examplia tos ꝓpter humiditatũ obturantium consumptionẽ. vnde antiquoꝝ et annũ corpora bene euentabilia: sola eniz sicut antiqua edificia distantẽ habent adinuicẽ partium cõpo sitionem. 10° 4e. ❡ Deinde [Aut.] Assignat aliaz cãm di cens id esse: q2 nõ possunt partes superiores: vt que capi tis ꝓpter pondus eaꝝ et eaꝝ imbecillitatem eleuare: cere brũ enim ponderosum in homine ac magnũ valde. Sunt etiam senes et maxime decrepiti debiles: et ideo incuruan tur et torquent̃: q2 pugna et violentia deinceps cõsequẽte: partes supiores petunt inferiora: sed in sternutatione opz ipsas eleuare vt actus eius ostẽdit. ❡ Confirmatur. quo niam sternutatio est motus fortis et validior q̃z tussis: vt dictũ est prius: ad quã musculi q̃z plures operant̃: vt q̄ pe ctoris et gule et faciei: coadiuuant ẽt qui vẽtris sustentãdo diaphragma: senes aũt hos hñt imbecilles. q̄re ꝛc̃.

❡ Problema. XIII. Antiqua.

Propter qd siqs nõ anhelet singultus soluit̃? Aut q2 hic qdẽ ab ĩfrigidatio ne fit: ꝓpt q̄d et timẽtes et rigentes sin gultum pariunt̃: retentio aũt spiritus calefacit interiorem locum. Noua.

❡ Cur si spũz q̄s retineat singultus desistat? An q2 refrigeratio est q̄ singultũ inducat: q̃zobrẽ et q̄ timent et qui algent singultiũt. Spũs ṽo retẽ tus partẽ corporis calefacit interiorem.

Quare siquis retineat anhelitũ: postq̃z multũ aerẽ in se cõtraxerit nõ ꝑmittens diutius ipz expira re: soluit̃ singultus ꝑconditionatus: velut per sternutatio nẽ vtcũqz. ❡ Deinde [Aut q2.] Soluit dicens cãz esse: q2 singultus causat̃ ab infrigidatione partiũ circa pulmonẽ existentiũ: vt visuz est ꝑmo et quarto. et ideo vt visum est q̄nto. q̄ timẽtes et rigẽtes cũ infrigidant̃ singultũ lacrrũt: sitr et contristati et vomitũ solutiuũ passi forte. 16. sed retẽ tio spiritus siue anhelitus calefacit interiorem locum: vt qui circa pulmonẽ: soluet itaqz tanq̃z aliquid contrarium singultum: vt dictum hunc quinto tussim soluere.

❡ Problema. XIIII. Antiqua.

Propter qd surdi ex naribus loquunt̃ vt frequenter? Aut q2 pulmo est his dolens: hoc eniz est surditas repletio loci pulmonis: non igit̃ facile vox fer tur. Sz queadmodũ anhelitus difficulter anhe lantium et asmaticoꝝ propter imbecillitatẽ col lectus: ita illi vox: conat̃ ergo et per nares: coa cta aũt fricatione facit sonum. Est eniz locutio per nares facta quãdo superius nasi in pallatuz fuerit cõtritum concauum fit: sicut campanula resonat inferiori angusto existente. Noua.

❡ Cur hoĩes surdi e naribus magna parte loqui cõsueuerunt? An q2 pulmo eorũ vitiatus est. Surditas enim detrimẽtũ pulmonis est. Uox itaqz ferri expedite nõ põt. Sed queadmodum qui spirãdi laborãt difficultate: spiritũ vniuer suz suã ob ĩbecillitatẽ reddũt: sic vocẽ illi emit tunt. Nitunt̃ itaqz naribus etiam dũ loquũtur: qua vox protrudens sese sono per attritũ ranci do illo ꝓfert̃. Fit eniz vt verba per nares effor ment̃: cũ pars nasi supior qua per palatũ fora mina patent caua est. Resonant enim tintinabu li instar ob claustri inferioris angustiam.

Repetit qd fuit tertium et quartũ vndecime ꝛc̃. dicit aũt vt frequenter: eo q̄ nãluz plurima ve rificant̃ vt ad multum: ꝓpter enim partiũ etherogeneita tem secus põt contingere. ❡ Deinde [Aut q2.] Soluit di cens cãm esse: quoniã huiusmodi dolent pulmonem: cum sentiat ꝓpter panniculũ tegentẽ ipm dolore grauatiuo et hebeti: ad quẽ siqdem ob dolorem cõcurrit cũ spiritibus et humoribus natura: dolor enim omnis stimulat reuma. in thegni. ita vt pulmo repleat̃: ex qua siquidem repletio ne vapores sursum delati et in humores cõdensati: surdi tatem causant peruenĩetes in aurez: cõmunicant enim ei dem poro pulmo auris et trachea in adinuicez arteria: vt dictũ est prioris 6°. quare vocis materia: et per cõsequens aer non de facili defertur a pulmone per tracheã et pala tum et narium loca: imo oppilat̃ transitus et leditur ꝑ con sequens itidez. ❡ Deinde [Quemadmodum.] Declarat id secundo dicens q̄ sicut anhelitus difficilis est patien tium difficultatem in anhelitu vt asmaticorum orthopni corum et disniantium: ꝓpter imbecillitatem partiũ anhe litiuarum ex aggregatione humiditatis superflue praue vel male cõplexionis: sic et vox difficilis reddit̃ surdis: et q2 hanc libere nõ possunt habere: conant̃ itaqz ipsaz per nares in locutionẽ informatione deducere: ex huiusmodi aũt conamine: quedam interuenit fricatione et motu ve

hementi

bementi inequalitas soni ⁊ horribilitas. Unde per nares fit eos loqui: quando poros nasi vterq; supius concauus ⁊ cõtritus spiritus trãsitu per ipm velut via vsitata dicit̃ attrita fuerit impilat' ⁊ obstrusus: quare fit resonatio per nares: ceu parua cãpana vt nola resonat: ⁊ videt̃ multos sonos inequaliter emittere: parte ipsius inferiori per amplius coangustata. Et fulcitur qđ dictũ est: eo ꝙ vnũ iuuamentoꝝ nasi est: ꝙ iuuat ad litteras distiguẽdas: ⁊ vt eaꝝ exitus sit facilis in incisione: ⁊ ne totus aer apud locũ vbi litteraꝝ accidit incisio: comprimat̃: sed fit ꝑm mensuras: tantũ eniꝫ facit nasus in mẽsuratione haꝝ litteraꝝ: quãtũ est illud qđ facit foramen perforatũ absolute poil fistulã ꝙ nihil obturat. Auicẽ. ꝑma ꝑmi. sic igit̃ facta oppilatione circa nares surdis loquuntur hi per eas.

Problema. XV. Antiqua.

Ropter quid solum sternutatio dormientibus nõ fit: sed vt dicere omnino vigilãtibus? Aut q: sternutatio qdẽ fit ex calido quodã mouẽte locum hũc a quo fit: ꝑpter qđ ⁊ reflectimur ad solem: qñ volumus sternutare: q: dormiẽtibus nobis repercutit̃ calidum intro: ꝑpter qđ ⁊ fiunt inferiora calida dormiẽtiũ: ⁊ vẽtositas multa causa est polluendi nos: merito igit̃ non sternutamus. Mutato. n. calido qđ est ex capite qđ mouere aptũ natũ est exinde humidũ: quo eleuato fit sternutatio: ⁊ accidentẽ passionẽ merito est non fieri: ventositatem emittunt magis ꝙ̃ sternutãt: ⁊ eructuãt dormientes magis ꝙ̃ vigilantes: q: calefacto loco qđ est circa ventrem in somnis magis inspirari ꝯtingit humida que sunt in ipso: inspirata autem in ꝓpinqua loca feruntur. Deinde igitur ⁊ expellũtur a spiritu qđ fit in somno: retẽtiuus eni spiritus magis ꝙ̃ emissiuus dormiens: ꝑpter qđ calidũ intus retinẽs autem spiritũ impellit deorsuꝫ ipsum: extra naturam enim est spiritui inferior motus: propter qđ ⁊ difficile est continere spiritũ. Eadẽ auteꝫ est causa nobis dormiẽdi: existente eniꝫ vigilia motu: hoc etiam instrumentis sensuũ nostrum fecit maxime in vigilãdo nos. Manifestũ qualiter ⁊ quiescentibus nobis dormimus vtiq;: quoniã aũt ignis quideꝫ motiuus est partium que in nobis sunt: hic aũt in somno circunstat. Ergo reliquit locuꝫ q̃ est circa caput vbi est instrumẽtũ sensus. Quiescunt vtiqꝫ maxime tũc instrũa sensuũ que est cã dormiendi. Noua.

Cur sternutamentum solum non dormientibus: sed prope dixeriꝫ semꝑ vigilantibus fiat? An quia fieri sternutamentũ non potest: nisi a calore qui parteꝫ eam cõmoueat: qua effici solet. Ex quo faciem soli obijcimus cuꝫ sternuere placet. Dormientibus aũt calor intus circuꝫ obsistit. Quãobrem ime dormientium partes calidiores redduntur spiritusq; abundat. Que quidem res causam etiam habet: cur genitura in somnis pre libidine profluat. Merito igitur dormientes non sternutamus. Cum enim calor secedat capitis: qui eius partis humoreꝫ natus mouere aptus est: quo i aera extenuato sternutamentum exultat: affectionem consequentem illam obuenire non posse consentaneũ est. Crepitus tamen inferius: ructusq; supius dormientes magis ꝙ̃ vigilantes extrudimus. Cr eniꝫ venter inflari in somnis amplius solet: accidit vt eius inflati humores loca sibi proxima adeant: eo nanq; vel a spiritu per quietem exacito compelluntur. Retinere potius enim ꝙ̃ emittere potest qui sopitus est: itaq; intus calorem contrahit. At qui spiritum retinet deorsum impellat necesse est. Quippe cum vi imuꝫ deferri spiritum preter suã naturam fit. Unde fit etiã vt perdifficile sit spũm retinere. Quin etiam cũ dormiamus hec eadem ratio est: cum enim vigilia motus fit: qui mẽbra sentiẽdi officio accõmodata magis cuꝫ vigilamus exercet: constat somnũ posse accedere: cum eadem illa membra quiescunt. Cum ꝓo vis ignea sit que mẽbra corporis nostri mouere possit: ⁊ hec intus se contrahat circũsistatq; in somnis caput relinquens: quod sensus continet omnes: tunc maxime sensuuꝫ sedes quiescere possint. Que quidem res causam afferat dormiendi.

Quare sternutatio tñ vel sola non cõtingit cũ aliqs dormit: sed vt vlr est dicere accidit in vigilia: quẽdã tamẽ audiui dicentẽ reumate detentũ dormiẽdo simul sternutasse: quo excitabat̃ cõfestim. Deinde [Aut q:.] Soluit dicens primo cãm esse: quia sternutatio causat̃ a calido aliquo mouente locũ ⁊ concitante in quo fit sternutatio. Et ꝙ ita sit apparet: q: quando volumus sternutare: cõuertimus nos ad soleꝫ vt reddamur calidi: ⁊ moueat̃ spiritus ventosus sternutatorius: vt visum est qnto. ⁊ quia cũ dormimus calidum repercutit̃ introrsum ad mẽbra nutritionis: quare interiora nostra tũc redduntur calida: qđ ostendit̃: quia multa ventositas concitatur a calido in somno expulsiua. vnde pollutio seu spermatis emissio accidit in somno vt visum est quarta: ⁊ maxime resupine iacentibus. Non imerito itaq; nõ sternutamus in somno: cũ calidũ sternutationis causatiuũ imutatuꝫ sit ex capite in partes inferiores: sed in vigilia: q: in ipsa calidũ humidũ calefacit ⁊ inspirat: cũ remaneat in capite: ita vt eleuet̃ caloris vigore ad caput: quo accidẽte contingit sternutatio: q̃re hanc passionẽ nõ cõtingit fieri in somno: sed ventositas per partẽ inferioreꝫ cũ sonitu aut sine ipso emittit̃: tunc maxime: ex qua etiã ventositate tunc generatur eructuatio quãdoq; ita: vt dormiẽtes eructuent magis ꝙ̃ vigilantes: quia calefacto loco qui est circa vẽtreꝫ: cõtingit humiditates que sunt in eo calefieri ⁊ inspirari: quibus siqdem inspiratis: deferunt̃ in loca ꝓpinqua eis ⁊ vicina. vnde ferunt̃ extra ꝓpulse a spiritu causato in somno quãdoq; sursum: ⁊ nõ minus deorsuꝫ in vẽtositatẽ:

ad expulsionez vo huiusmodi preparat spiritus causatus tempore somni soluens humiditates predictas: nam dormiens magis retinet spiritum quam emittat: qui quidem retentus a calido eius vigore: quandoqz impellitur deorsuz in ventuz. Bene autez dico impellitur: cum impulsio mo-
T.c.10. tus exter violētus phy si. 7. quia motus spiritus deorsum extra naturam existit: cum sit calidū: et calidum naturaliter tendit sursum. Et ideo difficile fit spiritum continere vel anhelitum: ne foras deducat per superiora maxime. ¶ Deinde [Eadem.] Ostendit secundo quod propter hanc eandez causam vt retentionem spiritus: contingit dormire dicens: quod ista eadē causa accidit nos dormire: quod ostēditur: quia cum vigilia sit in quodam motu: est enim motui vehemēter similis: sicut somnus quieti etiam Auicen. primo secunda. ita vt motus in vigilia maxime manifestetur in organis sensuū nostrorum: defertur enim calidum de partibus interioribus ad exteriora: cū aūt quietatur huius motus ad extra: et contrahitur calidū interius: dormimus tunc vtiqz virtute animali quietata: cū somnus sit quies:
Cap. p. vinculū et imobilitas sensuū. vt patet primo de somno et vigilia. Qz aūt in somno accidat quies ostenditur: qz calidū quod hz partes mouere nostras: in somno cōdescēdit circūstat vndiqz clausum interius: quare hic locus circa caput existens: in quo apparenter organum sensus existit: (vere enim apud Aristo. situat in corde) derelinquit a calido. vnde tunc quiescunt potissime instrumenta nostrorum organa sensuum: quod erat dormiendi vtiqz causa.

¶ Problema. XVI. Antiqua.

Propter quid sternutantes et mingentes horripilant? Aut euacuātur venebis vtiqz priori exīte aere calido: euacuatis aūt alius aer exterius intrat frigidior: eo quod inerat in venis: talis aūt intrans facit horripilationem. Noua.

¶ Quā ob cām vbi sternutauimus aut minximus mēbra nostra inhorrescere solent? An qz vtraqz re illa vene aeris inanes reddunt: quod calidū ante cōtinebant. Inanes aer extrinsecus alius subit illo frigidior q ante in venis fuerat: quando sternutaremus: aut mingeremus: quod cū talis subeat aer: merito facit vt mēbra inhorrescant.

¶ Id quidē expositū est sufficienter 7° octaue particule.

¶ Problema. XVII. Antiqua.

Propter qd singultus sternutationes soluūt? Aut qz singultus nō sicut eructationes a ventre recipiente cibos est: sed a spiritu: accidit autez maxime sub ifrigidatione ex rigore et tristitia et pharmacia superiori maxime fieri. Calidus eniz existēs naturaliter locus quādo infrigidat: non emittitur spiritus totus: sed sicut ampullas facit: propter quod et retinentibus spūm qui soluitur: calefacit eniz locus. Et acetuz calefactiuū existens oblatum calido vtiqz accidente a caliditate: et cerebri superioribus locis in pulmonem respicientibus: calido pulmone existente. Retentio autem ante sternutationē et superior repercussio soluit passionem. Noua.

¶ Cur singultus sternutamento desistere pōt? An propterea quod singultus non quēadmodum ructus a ventre qui cibi conceptaculum est: sed a pulmone proficiscuntur: quod maxime refrigeratione aut rigore aut dolore aut medicatione superiore accidere solet: quod enim membrum id calidum sua natura est. Quotiens refrigeratuz fit: totū admittere spūm non potest. Sed bullas quodāmodo excitat. Quāobrem retento ēt spiritu singultus finit. Sic enim pars ista recalescere incipit: et aceto quoqz hausto desistit: qm vis aceti calefactoria est. Cū itaqz calidū quoqz concalefactū reddatur: sedesqz cerebri foraminibus peruia pulmoni respondeat: efficitur: vt retētio spiritus que sternutationi antecessit: repressusqz desuper illatus affectionē istam pulmonis membri calidi abigere valeant.

Repetit primum et quintum. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens cām esse: quia singultus non causatur a ventre recipiente cibum sicut eructuatio: sed a spiritu ventoso circa ea que pulmonis contento et sursum delato: qui siquidem singultus potissime accidit: propter rigorem qui ab infrigidatione contingit: rigor eniz videt quandoqz causari a calido: vt a cholere punctura: similiter etiam et a tristitia et a medicina maxime vomitiua: cū corpus eductione calido inaniat et infrigidet: per hunc vtiqz modum. nam cum locus calidus naturaliter quādoqz infrigidatur: frigore impediente oppilatione: non emittitur spiritus liberius foras: sed eius emissione causat quiddaz proportionatum ampullis: ceu fit videre in angustiis aquarum transitibus: et ideo cum retinetur spiritus seu anhelitus: vt dictum est 13°. soluitur singultus: calefit enim locus inde qui circa pulmonē: id etiā operatur acetū: vt visum est quinto. cū affertur calidūz actu factū puta a caliditate aliqua actuali. Soluitur etiam singultus cū eo quod pulmo est calidus: partes superiores cerebri et que inde cōsequēter respicientes pulmonē cōprimunt: et declinant cū eorū calido versus ipm: ita quod spiritu calidi aggregatione circa pulmonē retento ante sternutationez: ei fit repercussio de partibus superioribus ad inferiora: cū sit motus: vt dictū est fortis. Quare passio siue singultus soluitur.

¶ Problema. Vltimum. Antiqua.

Propter quid qui sunt crispi et quibus capilli tortuosi vt multuz sunt magis symmi? Aut quia crispitudo in grossitie est: grossities aūt in duritie: durū aūt existens corpus calidum: caliditas aūt non facit superfluitatem: os autem ex superfluitate: cartilago autem os est. Rationabiliter igit defectus erit membri. Signum autē. pueri enim omnes sunt symmi. Noua.

¶ Cur hoies capillo crispo et tortili magna ex parte resymmiores sint? An si crispitudo sita in crassitudine est et crassitudo nō sine duritia cōstat: et durus sanguis calidior est: et calor mām

excrescere

extrescere inutilē minus patit: τ os ex vacante materia cōsistit: τ cartilago nō nisi os est: merito diminutio nasi cōsequat. Indiciū etas adhibet pueriliis: sunt .n. pueri oēs naso resymmato.

¶ Explicit trigesimatertia particula.

Quare illi qui habent capillos crispos τ habētes tortuosos vt ad multuz sunt ampli⁹ symmi siue nasos cauī: q̄ȝ habētes ipsos planos rectos. ¶ Notādū φ crispitudo cātur a caliditate vehemēter corrugante τ cōtrahēte. vt calidis natura τ regione: sicut ostendunt indi: vel pororum tortura: sin eniȝ φ tortuose fumus egredit exterius causans capillus: similiter τ is figurat. cōplexionum secūdo. Causatur etiam a pororum angustia: ita vt fumus vix possit exteriora in capillum penetrare: τ ideo subtilis egrediens efficitur: adeo: vt non possit cuȝ fuerit foris se sustentare: ceu filum notat per angustum foramē deductum: per capillos igit crispos audit causam eorum primaȝ τ secundaȝ: per tortuosos vō causam tertiam. Aut melius vt ostendetur per primū audit secundam causam pretactarum: per scdm vō tertiam. Dicit autēȝ vt ad multum: propter multiplices causas occurrentes: cum materie etherogeneitate precipue. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens primo causam esse: quia crispitudo causat propter grossitiem imediate: grossities vō causatur a duritie: durities autem a calido exiccante τ condensante: naȝ durum corpus calidum extat. vbi autem viget caliditas non accidit superfluitas: consumitur enim ipsa a calido: ita φ os τ cartilago est de natura ossis cuȝ generetur a superfluitate: nā ex superflua τ impuriori gignitur materia in sperma redacta: vt dictū est de generatione aīalium. nam natura dispensat in partes generādas vt prudens iconomicus alimenta in familia. ibidem. ¶ Deinde [Rationabiliter.] Concludit secundo dicens φ rationabiliter hac deductione consequitur: φ adsit defectus τ diminutio circa partes nasi vt ossis τ cartilaginis maxime: est enim cartilaginosus in eius extremo. ¶ Deinde [Signuȝ.] Tertio probat id signo dicens: φ signum id existens est: quia videmus pueros omnes fore symmos prius: propter iperfectam huius partis extensionē. ¶ Sed circa id dubitatur. Dubium. quia conspicio crispos: τ maxime p̄ma de causa qui vere sunt crispi: nos symmos sed potius aqlinos: τ calidū etiaȝ nō causat symmitatē: sed potius aqlinitateȝ: cū partes extendat. vnde calidi natura sunt ad multuȝ aquilini: τ non symmi. Solo. ¶ Dicendū cū reuerentia omni magistriq̄ȝ obediētia: φ symmitas p̄facta nō causat a caliditate nō faciēte ac relinquēte sup̄fluitatem: ex qua possit os nasi τ cartilago sufficienter generari: verū potius a caliditate debili multo humido suppeditāte: quare in natura frigidis cerebris τ locis: nasi nō parū fiunt symmi: in calidis aūt aqlini: qđ indicant pueri flegmatici nō parū saltēȝ accidēte: p̄pter eniȝ materiā multā flegmaticaȝ τ calidū debilius: non pōt fieri extensio nasi: cuius signū est: φ in regionib⁹ calidis nō solum nasi p̄tendunt: sed etiam labia.

¶ Incipit trigesimaquarta particula. de his que sunt circa os τ ea que in ipso sunt.

¶ Problema. I. Antiqua.

Ropter quid habentes raros dentes non sunt longeui: Aut qr longeua plures habent: vt masculina feminis: viri mulieribus: oues ouibus. Rari igit dentes vident sicut pauciores dentes habentibus. Nona.

¶ Cur homines qui raris dentibus sunt vitam longe agere nequeant: An quia longe animantia viuunt: que dentium ordine predita sunt numerosiore: vt mares q̄ȝ femine longius. Viri nanq̄ȝ diutius q̄ȝ mulieres: atq̄ȝ in pecuduȝ genere ceterorūq̄ȝ animalium perspici identidem licet. Qui itaq̄ȝ raris dentibus sunt: habere q̄si pauciores iudicantur.

Hec est particula 34ᵃ de problematib⁹ circa passiones dentium occurrentes in qua siquidē p̄us repetit. 48. x. sermone modicuȝ permutato dicens. q̄re qui habent raros distantes dentes non sunt longeui vt habentes densos τ fortes. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens id esse: quia illa que sunt longioris vite: plures habēt dentes: sicut mascu. sunt longeuiora femi. nisi fuerint contraria. de causis longitudi. τ breui. vite: vt viri mascu. τ oues sunt lōgioris vite mulieribus τ ouibus feminis: sed habentes raros dentes proportionantur femi. paucos habentibus: sed qui habent densos mascu. plures habentibus: breuioris itaq̄ȝ vite sunt dentes raros τ distantes habentes oppositis. Cap. p. Et hec quidem solutio sumitur similitudine quadam: sed que 48ᵒ x fuit a priori deducta. ¶ Notandum φ dentium numerus diuersificatur: nam antiquitus plures erant. 33. habentes: nunc. 28. τ in viris magis. 32. in mulieribus. 28. quorum quidam sunt duales: vt quattuor duo directe superius τ totidem inferius. Et quattuor quadrupli superius τ inferius lateraliter: preter predictos quattuor canini siue oculares secus p̄dictos. τ. 20. molares in habentibus. 32. vel. 16. tm̄ in habentib⁹. 28. quorum vterq̄ȝ. 5. vel. 4. sunt superius τ inferius: τ horum extremi. 4. dentes τ sensus vel intellectus dicuntur: eo φ plurimum fiunt cum homo incipit intelligere: vt circa. 25. annos: τ inde. Vidi tamen in quodam nasci omni anno ipsorum vnum post. 41. annum.

¶ Problema. II. Antiqua.

Ropter qđ dētes fortiores carnibus existētes: tamē frigus sentiunt magis: Aut qr ad poros apti nati sunt: in qb⁹ paucū existēs calidū cito a frigore vincitur: τ facit dolorem. Nona.

¶ Cur dētes q longe solidiores q̄ȝ caro sunt: frigus amplius sentiant q̄ȝ caro: An qr meatibus nitunt infixi tenuibus: quoꝝ exiguus calor celeriter a frigore vincitur: mouetq̄ȝ dolorem.

Quare dentes cum sint duriores carnibus τ fortiores eis: tamen magis patiuntur a frigiditate: in hōc autem qđ dixit fortiores carnibus motiuum tetigit: forte enim non est passibile vt debile. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicens causam esse qa dentes apti nati sunt habere poros plurimos τ minutos: quod eorum denotat albedo: τ maxime in calidas inhabitātibus regiones: aer enim subingrediens vaporosus albedinem prestat. quinto de generatione animalium: in quibus siquidem poris modicum inexistens calidum: cum sint frigidi natura nō minus q̄ȝ alia ossa: celeriter a frigore vincitur: τ dolor per subitam alterationem inducitur: τ maxime cum de calido pertingat mox in frigidum: id enim pronuntiatum est dentibus inimicum afor. 5ᵃ. ¶ Notandum φ dentes sentiunt super alias partes corporis duriores: τ qr sunt debi/

tioris sensus: nõ percipiunt: aut dolent: propter solutiones continui: vel propter qualitates actiuas magis: cum sint spiritualiores ⁊ penetrabiliores de facili. de quo Conciliatoris visum est sufficienter differentia 43ª.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter qd frigus magis sentiũt dentes ꝗ calidũ: caro aũt ecõtrario: Utrũ qꝛ caro quidẽ in medio est ⁊ eucrata: dentes ꝟo frigidi: quare cõtrarij magis sensitiui. Aut qꝛ subtilium pororuꝫ sunt: in quibus parũ calidũ: quare velociter patiuntur a cõtrario. Caro autem calida: quare nihil patitur a frigido: calidum autem cito sentiunt: sicut enim ignis in igne fit. Noua.

¶ Cur dentes frigidum amplius: ꝗ calidũ sentiant: caro econtra: Utrũ ꝓpterea ꝙ caro mediocri tẽperatoqꝫ habitu est: dentes ꝟo perfrigidi sunt: itaqꝫ rem frigidã sentire plenius possunt. An quoniam meatibus cõtinentur tenuibus: quibus calor inditus exiguus est: itaqꝫ re aduersa potius patiunt̃. Caro qa calida est: vt nihil affici a frigido potest: ita calidum cõpendio sentit. Ignis enim quasi igni adijcitur.

Quare dentes plus percipiunt frigus ⁊ leduntur ab eo ꝗ calidũ: sed caro se habet ecõuerso. nã calm magis sentit: ⁊ nocet̃ inde. ¶ Deinde [Utrũ.] Soluit di. primo cãm esse: qm̃ caro mediũ obtinet distemperantiarũ: est enim eucrata siue bene tẽperata: sed dentes vt dcm̃ est prius sunt frigidi: propter qd magis percipiunt ꝯ͂riuum siue lesiuum. ¶ Id aũt nosce ꝙ dicit ꝯ͂rium: potius est simile in genere: caro ꝟo cuꝫ sit tẽperata non ab eo leditur excessu. ¶ Notandũ quoqꝫ ꝙ dicit, vtrum: indicando solutionẽ vt dictũ est ad hoĩes sepe: non enim caro est certe media ⁊ eucrata: sed potius calida ⁊ humida: vt dictũ est etiam cõplexionũ scdo. ¶ Deinde [Aut.] Subdit secũdo cãm veriorem dicens cãm esse: quia dentes poros habent subtiles insensibiles: in quibus modicuꝫ continet̃ calidi: nõ eniꝫ tãtũ: vt in carne ⁊ similibus: in qbus latiores existunt: ⁊ ideo de facili patiunt̃ a frigido cõtrario: ente modico eoꝝ calido. sed caro est calida cũ poris latioribus: in qbus amplius cõtinet̃ calidũ: ⁊ ideo nihil patit̃ a frigido: imo cõtemperatur: sed nocet̃ a calido: calida enim celeriter percipiunt calidum: ⁊ ledũtur inde: ita ꝙ efficit̃ velut ignis in igne: vt dictum est sepe. vñ ꝯm Dioclem. afoꝛ. zª. simile additum simili cõcitat in furiã ⁊ accendit. ¶ Dubitatur. qꝛ dicit dentes frigidos: cum natura quadã participent cũ ossibus: que sunt calida: sunt enim causata a calido assatiuo velut tegula in fornace: ⁊ caro frigida: qꝛ frigiditate ⁊ humiditate constructa: de generatione aĩalium scdo. cuius oppositum hic sentit̃. ⁊ ab Auicẽ. ꝑmo prima. — Dubium.

¶ Dicẽdum ꝙ ossa dentes cartilagines ligamenta ⁊ talia si considerentur rõne factionis: quia ex calido ꝓducta sunt assatiuo cum eo sint coagulata calida sunt: si ꝟo rõne iam facti esse: cum propter sui duritiem non afficiantur sanguine ⁊ calore vt plurima: nõ enim inest vena neqꝫ arteria illis: euanuit etiam calidũ ignitum eoꝝ. vnde remãserunt frigida sicca: ⁊ hic medicoꝝ est intellectus: cum ꝓnuntient frigida ossa: caro etiã potest cõparari ad generationeꝫ pinguedinis: ⁊ sic generat̃ a calido: ⁊ est calida: vel ossis eiqꝫ similium: ⁊ tunc frigida: ⁊ sic pꝫ. — Solo.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid lingue sunt significatiue multorũ: etenim febriũ: etenim acutis egritudinibus: ⁊ si laxe assint: ⁊ variarum ouium varie: Aut qꝛ humiditatis receptiuum ⁊ super pulmone posita est: vbi principiũ est febribus: multoꝝ coloꝝ fiunt oĩa: ꝓpter multã colorationẽ humidoꝝ. Tingũtur aũt primo: per qd primũ colat̃. lingua aũt glandes: aut ꝓpter spõgiosaꝫ eẽ: colligunt̃ eniꝫ. Est enim glando sicut stercus indigestũ. Noua.

¶ Cur lingua reꝝ index plurimũ esse põt. Nã ⁊ febris ardẽtioris ⁊ grãdinuꝫ si que insunt: ⁊ pecoris versicoloris varia est: An qꝛ humoris capiens est: ⁊ sup pulmone posita: vnde febrium principiũ ducit̃. Uersicoloruꝫ aũt ratio referri ad humoꝝ varietateꝫ debet. Inficitur tñ id primum per qd humor primuꝫ manat colaturqꝫ. Cuius generis lingua est. Grãdines ꝟo lingua ꝓpterea ꝯ͂bit: qd inanis spõgiosaqꝫ est. Quippe cum grando veluti varus inconcoctus crudusqꝫ parte interiore corporis nasci soleat.

Quare lingue habẽt multa denotare: nõ qdẽ sermone velut in xiª. sed sub a ꝗtitate ⁊ maxime q̃litate: puta colore: nã significant in febrib⁹ ꝗ multũ: ⁊ vlr egritudinibus: ⁊ ꝓcipue acutis: posito etiã ꝙ sint relaxate molles glãdibus plene: ita vt etiã in alijs aĩalibus ⁊ maxime ouibus cũ fuerint coloris varij varietatẽ notet piloꝝ. vt gnto de generatione aĩaliũ. Quid aũt sit lingua visum est. 3z. 3ᵉ. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens cãm esse: qꝛ lingua est susceptiua humiditatis. nam ipsa sita est super pulmonis extremitatẽ: puta trachee arterie: ac etiam isophagi: recipiens vapores fumos a pectore ⁊ ventre: vnde in febre maxime ⁊ in alijs passionibus receptiua est multoꝝ coloꝝ: ꝓpter diuersa in ipsa cõscendẽtia humida tincta prius calore vel humore in prefatis locis. vnde ab his tanqꝫ a pn̄° a quo suscipit colorat̃: ⁊ merito: quia post linguã sunt glandule nãliter sicut due amigdale: ⁊ vlr caro glãdosa: q̃ est in radice lingue: q̃ sunt carnes spõgiose molles receptiue de facili: in qbus ꝑdicta colligunt̃ humida ⁊ cõdensant̃ varietatis postea receptiua coloris: huius aũt glãdositas circa linguã retro exñs est in ipsa velut qdaꝫ stercus exñs in intestinis mĩme digestũ. Uñ ꝯm ꝙ ipsuꝫ receptiuũ est diuersoꝝ coloꝝ sube ac quãtitatis: ita ⁊ glãdo lingue. ¶ Notãdũ ꝙ in paratis ad leprã ⁊ in exñtib⁹ multiplicant̃ hꝰ glãdes: denotãtes eã futurã vel iã existẽteꝫ: qd etiã reperit̃ in porcis: ⁊ ideo vltramontani: in qb⁹ hec passio viget etiã in eis: cũ ipsos emunt: rimant̃ si his abũdant: tũc enim ipsos leprosos indicant ⁊ incibiles.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter quid lingua dulcis quidem non fit: amara autem ⁊ salsa ⁊ acetosa: Aut qꝛ corruptiones he sunt: nãm autem non sentiunt. Noua.

¶ Cur lingua amara salsa ⁊ arida fieri põt: dulcis nõ ꝑt: An ꝙ nãe corruptiões isthec sũt. Cõstãtiã ꝟo ipsaꝫ nãmqꝫ sentire nequaꝗ fieri põt.

¶ Quare

Dubium.

Solo.

Quare lingua non redditur saporis dulcis sed amari salsi acetosi. & vlr omnis indifferenter pter hunc & vnctuosuz propinquũ ei. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit dicens cãm esse: qz alij sapores a dulci ac etiã vnctuoso sunt corruptiones quedã & excessus: quare lingua percipit ipsos: sed dulcẽ cũz vnctuoso nõ sentit: eo qꝫ nãlis existit & consuetus: qꝫ minime enim alterat qui talis. ¶ Sed contra. flegma dulce compositum ex flegmate naturali & sanguine multotiens in reumatismis & salina sentitur hõ. Auicen. primo prima. ¶ Dicendum qꝫ aut sermo verificatur vt ad multum: aut qꝫ illud flegma dulce innaturale extat: neqz sentitur pure dulce: sed cũz insipiditate aliqua flegmatis ratione: lz sanguine dulcis.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter quid quotcunqz colores habet corium: tot habet & lingua? Utrũ qz vna pars est tanqꝫ aliud quid exteriorum: sed intus circumassumitur: propter id autem quod subtilis est: sicut cutis & parua variatio fit? Aut qz aqua est: quod facit mutare colores: lingua autem maxime patitur a corpore. Noua.

¶ Cur totidem coloribus lingua euariat quot cutis? Utrum qꝫ ea quoqz in membrorum numero exteriorum recipitur: quãqꝫ in ore abdita est. Uerum qz pretenui cute integitur: vel minima in ea varietas deprehẽdi potest. An qꝫ aque ratio est que facit vt colores mutentur: lingua autem affici ex potione maxime potest.

Quare totidem coloribus coloratur pellis & que in ea vt pili quot & lingua. vnde de generatione alalium 5°. linguam oportet extimare sicut vnam particularum extrinsecarum esse: non qꝫ in ore velatur: sed vt manum aut pedem. quare quia variorum pellis non vnius coloris & eius que in lingua pellis huius causa: & ideo qꝫ pellis lingue non est pure extrinseca neqz intrinsẽca: sup vtrãqz partem habet significare. Quare non immerito dictum est quarto qꝫ multorum est significatiua: lz difficile sit ipsius coloribus noscere complexionem stomachi & oculi complexionem & cerebri. Auicẽ. scda primi. ppter diuersitatẽ cõplexionis & etherogeneitatẽ materie. ¶ Deide [Utrum.] Soluit dicens pmo causam esse: quia lingua est sicut pars quedam tanqꝫ earum que sunt extrinsecus: lz coassumatur interius & ore concludat: & ideo quia lingua tota subtilis est subtilis: sicut cutis exterior: parua diuersitas accidit inter istas: imo vt ad multum alteratur vt aliud sicut dictũ est quinto de generatione. ¶ Deinde [Aut.] Dat causam certiorem dicens id esse: quia aqua que assumitur est illud quod causat varietatem in coloribus: sed lingua est illa partium que maxime patitur passione corporis quecunqz: & precipue cum aqua & vniuersaliter assumptum pertranseat super illam: mollis etiam & rara ens exponit ad extra non raro. Unde hy storiarum 3°. quedam permutant animaliũz colores pilorum sm permutationes aquarum: hec quidem enim alba fiunt: hec autem nigra eadem: nã in multis locis sunt tales aque: quas bibentia & coeuntia post potum nigros generant agnos: sicut est fluuius frigidus vocatus in calcidica thracie: & in archadia sunt duo fluuij: quorũz vnus oues reddit albas: alter vo nigras: putatur etiam scamandrus eas xantas facere: propter quod Auicen. pro scamandro xantum appellare ipsum.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter qd ex ore & calidũ & frigiduz respirãt: flant qdẽ eniz frigidũ: anhelãt aũt calidũ? Signũ aũt qz tale facit: siquis ppe os agit quis manũ: vtrobiqz motus aer frigidus: flans aũt mouet aerez nõ coadunate: sed p os angustũ. Modice autẽ anhelans multũ mouet exteriorẽ: in quo calidũ qꝫ est ex ore nõ videt: ppter paucitatẽ: anhelãs aũt coadunate respirat: ppter qꝫ calm. Est enĩ flatio in differendo conuersionẽ: anhelatio autem coadunati respiratio. Noua.

¶ Cur halitũ ex ore tum calidũz tum frigidum reddere possumus. Quippe qui frigidaz efflemus: calidam vo exhalemus. Indicium qꝫ manus ori admota exhalanti calefieri potest? An vtroqz modo aer cõmotus calidus ẽ. Sed qm qui efflat nõ vniuersum aera mouet: sed ore angustiori extringit: paucum expirat: qꝫ multum externi aeris excitat: itaqz calor ori pfectus passus in eo suam exiguitatẽ delitescit. Atqui exhalat vniuersum: ob eãqꝫ rez calidiorem expirat. Est enim efflatio spiritus strictim protrusus: exhalatio vo spiritus vniuersum profusus.

Quare hoies expirant per os calidũ & frigiduz: cum tñ sint ꝯria quorum diuersa est ratio. ¶ Deide [Aut flant.] Soluit di. cãm esse: qz ipsi pflant frigidũ ex ore: sed anhelant calidũ: & id possibile: cũ non sint ꝯraria: qꝫ signo monstrat mam siquis appropinquet ori illud in qꝫ anhelat calefacit ipm: puta manũ ppe os: qz perparum mouet aerẽ. nã hic motus quocũqz mõ sentit frigidus vt visuz est: sed ille q perflat mouet aerẽ coadunate & multũ vna vice: sed parũ spũs calidi vaporosi cũ fiat coangustatis labijsqz ptensis: per oppositũ vo: q panlatim anhelat multũ cõ mouet spũs calidi vaporosi deducẽdo in aerem exteriorẽ ore dilatato: in quẽ calidũ suscipit: qꝫ ex ore pducit: sed qz exsufflans vt dictũ est ore densato multũ mouet aerẽ: qꝫ educit calidi vaporosi extrorsum nõ apparet esse calidũ: imo potius frigidũ: ppter paucitatem ipsius: sed per oppositũ vt pdictũ est: flans siue melius anhelans nõ coadunato ore sz ampliato respirat: & sic sentit calidũ. Qꝫ ostendit. perflatio enĩ causat: eo qꝫ aer in eius cõuersione & motu differat & seqstret: ita vt nõ simul & coadunate coegrediat sed diuisim: sed anhelatio est respiratio cum vna emitit & coadunate: ad summũ siquidẽ in hoc extat: qz frigidũ foras demandat ore ex sufflatione: anhelitu vo calidũ: que nempe modicũ educit spirituz extra & celeriter: per ꝯñs etiã que de lõge: qre infrigidatus percipit talis: anhelatione vo multus foras educitur & ex inde tardus ac de ppe. vnde adhuc calidum remanens percipitur hõ: & de hoc quidem tactum est etiam 47. 26.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter qd & si vehemẽter & coadunate expirauerint impotẽtes sunt iterũ expirare: similr aũt sc hz & in respirare: ipotẽtes enim sunt his cõsequẽter facere ipsum? Aut quia hoc qdez pulsio qdam

est: aliud autem collectio loci vsqz ad aliqd est possibile fieri. Manifestum igitur q permutatim necesse est vtraqz fieri et impossibile bis consequenter. Noua.

¶ Cur si vehemēter vniuersumqz expirauimus iterū expirare nequeamus: qd idē in inspirando ēt accidit. bis enī ex ordine id facere nequim⁹? An qm̄ alterū dilatatio alterū contractio loci est. Idcirco quadā tenus nō vsquequaqz protrahi possunt. Constat igitur ambo vicissī fieri esse necessum. bis vero ex ordine posse neutrum.

Quare si qui vehementer et coadunate expirauerint aerem foras emittēdo: non possunt adeo fortiter et coadunate consimiliter itidē in extra: et multo minus 3° expirationem deducere: qd etiā in respiratione accidit: nō enim bis possunt fortiter et coadunate aerem intus suscipere: qd pbatur. nam impotentes sunt bis duos actus adeo validos cōsimiles facere: imo cōsequēter subsequit: q post vnū istorū vt inspirationē subsequit alius vt expiratio et ecōuerso. ¶ Deinde [Aut qz.] Soluit dicēs cām esse: qz expiratio est qdā depulsio et coactio aeris capinosi vt foras egrediat: sed inspiratio est collectio ipsius et aggregatio i loco: qd est possibile fieri vtcūqz ad aliqd: puta dum aial vixerit: qre permutatim siue vicissim necē sit vtrumqz fieri: cū impossibile sit cōsequenter vna vice post aliā bis inspirare aut expirare cū virtus inspirationis et expirationis sit terminata vigore: fm dilatationem et constrictionem musculorū pectoris cum adiutorio etiā eorū qui vētris: deficit etiā in expiratione tandē materia emittenda: et inspiratione ipsius susceptibilis receptio.

¶ Problema. IX. Antiqua.

Propter quid altero loco existente fm quē potus et cibi transeunt et fm quē spiramus: si maiorem cibū deglutiuerimus pfocamur. Nihil vtiqz est inconueniens: non enī solum si quid cadat in locū hunc: sed si adhuc oppletur: ita magis suffocamur. Hec iuxta se posita sunt: fz qd cibos recipimus: et fm qd spiramus: quādo igit cecīderit maior morsellus: et q respirat oppilat: ita q non est spiritui exitus. Noua.

¶ Quā ob cāsam cū alius locus sit qua cibus potusqz transeūt: alius qua spiramus: vbi grādiorem bucellā deuorauimus strangulemur? An nihil absurdū id est: non enim modo si alicuius interuentu locus spirandi stipatus sit: verū et si abductus sit extrinsecus eque imo magis abstrāgulamur. Hec vero proxima inter sese posita sunt quo cibum excipimus et quo spiramus: quare vbi iusto amplius frustum incidit locū spirandi proximum adducit instringitqz: vt via spiritui omnis denegetur.

Quare cū alter sit meatus per quē cibi et potus pertranseunt in vētrē vt isophagus: et fm quem anhelamus vt guttur: si accidat quandoqz nos deglutire maiorē quātitatē: ita q oppleat meatū nō solum meri verū trachee arterie: pfocationē et strangulationē incurrimus ita vt aliq comedentes suffocentur cōfestim taliter: ita q aliq sepulti in monumētis inde visi sunt reuiuiscere. ¶ Nōn⁰ vt indicat auctor: q cibus et potus transeunt per eūdē meatū: puta meri: lz agrestiores putent p ipm cibū deferri: p tracheā vero potū. Unde partiū 3° derisibile id oino videt dicere: q p tracheā suscipiāt aialia potū intus: cū nullus sit meat⁹ a vētre in pulmonē: adhuc q talis trāseat in vētrē p stomachū nobis indicat vomitus. Uñ subdit q forte stultū sit stultos smones multū exgrere. ¶ Deinde [Aut qz.] Subdit dicēs q nō est oino incōueniens qñqz si cibus vel potus tm̄ cōcidat in meatū hunc anhelitus: dūmō nō stet: sed mox expellat: sed icōueniēs et piculosū si cū eius casu oppilationē tantā inducat: ex q suffocationē incurramus: qd merito pōt contingere. nā hi duo meat⁹ lz per alterū eorū vt arteriā nō trāseat grossum et maxime cibus: qz tm̄ sunt sibi affines ita vt sint contigui fm q cibus suscipit et potus et anhelitus cōplectur: p meri grossius trāsiens cōprimit tracheā adeo vt pacit anhelitus qñqz oppilatiōe: qd accidit cū grādior bolus et iequis durus cōciderit in meri: adeo q meatus anhelitus obtūdet intātū q spūs nō possit ingredi. qre tunc accidit pfocatio. ¶ Notādū q ne hoc accidat ingeniata fuit nā tracheam cōstruere: nō ex anulis integris: sed semicircularibus tm̄ fere vt pāniculus concidens inter eorū vacuitates possit submitti: et meri cedere alimēto per id trāseunti.

¶ Problema. X. Antiqua.

Propter qd quicūqz habent sectionē que est per manū per totam magis lōgeui? Aut quia inarticulata breuis vite sunt et imbecillia: signū aūt imbecillitatis iuuenta. Breuis vite enī aquatica manifestū q articulata econtrario: talia aūt quorū et natura inarticulata maxime articulant. man⁹ aūt interius inarticulatū. Noua.

¶ Cur homines q virgulam siue palme ductam per totam latitudinem habent: vite longissime esse possunt? An qz breuis etatis imbecilliaqz sunt: q artuū beneficio carent: imbecillitatis indiciū etas pma atqz tenerrima affert. Uite aūt breuis testimoniū dat genus omne aqtile: que cū ita sint coartata compactaqz oia contra sese habere liqdo est. Quo in genere illa etiam sunt que cū ex natura artibus maxime careant: articulari tamen contigerit. Palme aūt partē interiorem penitus carere articulo certum est.

¶ Repetit 49m x particule cui⁹ qdē expō sufficiēter pcessit.

¶ Problema. XI. Antiqua.

Propter quid longe respirare attrahētium quidem intro spiritum contrahitur venter: respirantibus autem repletur: probabile autem est econtrario accidere? Aut quia respirantibus quidem compressis lateribus: deorsū sicut inflationes tumere videntur. Noua.

¶ Quā ob cām dū longe spiramus vēter trahentibus adducit: reddētibus diducit atqz replet. Ueri enī simile dixeris esse vt contra eueniat?

niat? An quia cum respiramus venter adductis costis in imum comprimitur: idcirco distendi in ampliorem molem follium instar appareat.

Quare siquis diutius et longius anhelat siquidem sic cum spiritum suscipit introrsum contrahitur venter interior et subminorari videtur: si autem expirat ipsum foras venter pretactus videtur repleri ac intumescere: cum tamen potius ronabiliter videatur debere contingere econverso: puta quod attractione aeris intra pectus venter et intumescat: et eductione eius foras constringatur. ¶ Deinde [Aut quia.] Solvit. d. causam esse: quia cum expiratur foras. s. spiritum emittendo: comprimuntur latera pectoris propter evacuationem eius ita ut spiritus remanens quis cogatur deorsum tendere: unde venter tanquam inflatus intumescere videtur: cum autem attrahitur de foris spiritus: repletur pectus sic ut versus ipsum venter constringatur: suum tumorem sibi contribuens: quod fit musculis ventris laborantibus tunc in diaphragmatis sustentatione.

¶ Problema. Ultimum. Antiqua.

Propter quid respiramus? Aut sicut humidum in ventositatem dissolvitur: ita spiritus in ignem qui est nature calidis: quando multum spiritus ignem faciet: dolorem facit: poris autem et tumorem: propter quod expellimus ignem cum spiritu. Quando autem exit spiritus et ignis residentibus poris et infrigidatis: dolores fiunt: attrahimus spiritum: et iterum elevantes spiritus poros et clamantes iterum fit ignis: et iterum dolentes emittimus: et usque in finem hoc operatur. Sicut et palpebramus ut infrigidemus corpus oculi: et arefieri: et ambulamus igitur accedentes ambulatione intellectum modo autem intellectu ipsius: hoc modo circa respirationem facimus ingeniantes aerem attrahere respiramus: et iterum attrahimus. Nova.

¶ Quam ob causam spirare necesse habeamus? An quemadmodum humor dissolvi in spiritum potest: sic spiritus transire potest in ignem: calor itaque naturalis ubi bonam spiritus partem in ignem convertit: dolorem admonet: atque etiam meatus diducit et ampliat. Quamobrem ignem cum spiritu expellere cogimur: quibus extrusis: meatus contrahuntur atque refrigerantur. Itaque dolor iterum tentat. Rursum igitur aerem trahimus atque ubi postbac spirandi meatus patefecimus: vocemque reddidimus: ignis iterum oritur: atque iterum prae dolore spiritum reddimus. Idque vicissim ordine perpetuo agimus: sicuti etiam palpebras agitare solemus: ut corpus oculorum refrigeretur afficiaturque. Et quo cum ambulamus ingressu nostro attendimus scilicet ex ordine gubernandi atque regendi: quem vis nostra intelligendi percommode astruit: hunc ergo in modum spirandi quoque visum exequimur: Ingenio quippe trahendi aeris reddimus: atque ilico rursum attrahimus.

¶ Explicit trigesimaquarta particula.

Quare anhelamus ¶ Deinde [Aut.] Assignat causas dicens: primo id esse quoniam sicut humidum inspiratur a calido et dissolvitur in ventositatem: ita proportionabiliter hic spiritus ventosus dissolvitur in ignem sive fumum inflammatum et subtiliatum: qui calide existit nature relatione: et maxime cum spiritus amplior convertitur in ignem: tunc enim extensione soluta continuitate et subita alteratione dolorem in pectore inducit: et tumorem sive extensionem in concavitatibus eiusdem: et ideo ne talia contingant: expellimus spiritum ignitum cum anhelitu: denuo vero cum huiusmodi spiritus ignitus exiverit cum anhelitu: residentibus poris et subsidentibus: ita quod eis infrigidatis et ius evacuatione dolores fiunt: et ideo deinceps attrahimus spiritum anhelando taliter: ut inde spiritu assumpto elevante poros extendente ac concitante prae clamore iterum contingit spiritum ignitum: et iterum dolentes ut antea efferimus: et postea denuo attrahimus: et ita deinceps successive continue operamur usque in finem vite: sine enim anhelitu vivere non contingit. Unde .5. meta. necessarium dicitur sine quo non contingit vivere: quasi concausali ut respirare. ¶ Deinde [Sicut.] Declarat secundo dicens quod id evenit sicut nos palpebras oculorum movemus: ut eos infrigidemus et contemperemus: neque continue id facimus: tunc namque propter motum ad quem sequeretur resolutio arefierent. Similiter etiam cum ambulamus accenduntur et inflammantur propter ambulationem ea que sunt virtutis motive: et hoc non solum sensitive interiori: ita quod etiam virtus compatitur intellectiva: et id etiam representando nobis obiectum: modo autem intellectum ne igniatur omnino et destituatur quietatur tandem. ¶ Deinde [Hoc modo.] Applicat ad propositum tertio dicens nos etiam taliter circa anhelitum facere ingeniando aerem attrahere primo: prius enim fit inspiratio quam expiratio libro de inspi. et respi. deinde expiramus et denuo iterum attrahendo inspiramus. T.c.6.

¶ Incipit trigesimaquinta particula: de his que circa tactum.

¶ Problema. I. Antiqua

Propter quid magis horripilamur altero tangente nos quodammodo: quam nos tangamus nos? Aut quia magis sensitivi sumus extranei quam proprii: connaturale autem insensibile est: et terribilius occultum et magis stupefactivum: timor autem infrigidatio. aliena autem ad propria utraque hec hec: etiam omnino autem passivum unumquodque apta natum est: aut magis aut solum ab alio et: aut ipsius: sicut et titillare accidit. Nova.

¶ Cur in horrescere magis solemus: cum alius modo quodam nos tangit: quam cum nos ipsi tangimus? An quia tangendi sedes rem plenius externam quam suam sentit. Quod enim natiuum atque insitum est id sensum effugit. Quinetiam quod clanculo atque subito fit terribilius certe occurrit. Metus autem refrigeratio quedam est: ac quo tactus extraneus prae suo utrumque id habet. Denique affici unumquodque ab alio vel tantum

dem vel magis aptum natura est. Quod etiam
in titillando constat accidere.

Ista est particula 35ª in qua querunt̃ pblemata cir-
ca sensuz tactus: prout diffundit̃ per totum
corpus dicens pmo. Quare plus horripilamur ꝛ cõtrahi-
mus nos quasi refugiẽtes: qñ aliquis tãgit nos quodãmo-
do .i. suauiter: si eniz fortius tangit nõ horripilamur verũ
potius dolemus: q̃z qñ nosipsos tãgimus tali mõ. ¶ De-
inde [Aut qꝛ.] Soluit dicẽs cãm eẽ: qꝛ amplius sentimus
illud qd est nobis extraneuz insuetum: q̃z illud qd est pro-
prium familiare: naz cõtrario modo se habet qd est natu-
rale: illi qd est extraneũ ꝛ innãle: qꝛ sicut id sentit̃: ita hoc
insensibile. Cuius ratio est: qꝛ sentire cõsistit in quadã al-
T.c.118 teratione ꝛ passione: quoddã enim est pati 2° de aĩa. ꝛ 4°
de acci. hoc aũt in cõtrarijs fit ꝛ nõ in similib⁹: ꝛ iõ tactus
nõ sentit corpus bene tẽperatũ ex niue ꝛ aqua feruentissi-
ma: qꝛ nõ patitur ab eo cõplexionuz ꝛ pma pmis: ꝛ adhuc
cum tactor occulte tangit: ꝛ quasi furtim: vt non percipia-
tur prius a nobis qui tangimur: terribile videt̃ magis: ita
vt stuporem siue timorem incurramus. Unde Auic. scda
primi. si aqua calida minus tamẽ proyciatur super aliqd
corpus calidius repẽte illo inscio: patietur horripilationẽ
ꝛ merito: qꝛ ex hõ timore cõtingente in tactu extranei: cõ-
tingit infrigidatio quedaz: pp̃ter fugam caloris ad intra,
sic enim se habet tactus extraneus ad propositũ: quia in
ipso concurrunt hec duo: puta timor ꝛ infrigidatio: etiam
si tactor frigidus non existat: non aũt a seipso: nisi fortasse
qui tangens sit frigidus vehementer: nam vliter vnum-
quodqz qd aptum natum est pati: aut tñ patitur ab alio:
vel magis a seipso aũt non patitur: aut minime: sicut acci-
dit vt patebit consequenter in eo qd est titillare.

¶ Problema. II. Antiqua.

Propter qd titillant̃ in ascellis ꝛ in in-
rioribus pedum? Aut pp̃ter subtilita-
tem cutis. Aut qꝛ inconsuetus est ibi
tactus sicut hoz ꝛ auris. Noua.

¶ Cur in alis ꝛ pedum vestigijs titillamur? An
propter cutis tenuitatem: an quia tactus earum
partium insolens est: vt etiam auris.

Quare hoĩes in subascellis ꝛ plantis pedũ titillatio-
nem icurrunt cũ leuiter tangunt̃ ab alijs: nõ
sic aũt in partibus reliquis. Est aũt titillatio motus quis
supficialis in q̃ isurgit vt refugiat ꝛ resiliat a tãgẽte. [Aut.]
Soluit. d. id contingere in subascellis pp̃ter subtilitatem
que est in cute partium: vel qꝛ non est consuetũ q aliquis
eas tangat: sunt enim occulte tecte: sicut enim nõ est vt ad
multũ cõsuetuz q aliquis tangatur in pedibus ꝛ cruribꝰ;
qd autẽ inconsuetum ꝛ extraneum inducit titillationem;
sicut dictuz est horripilationẽ causare: aut fortassis plante
titillant pedum pp̃ter terminationez neruoꝝ in hõ'l ma-
xime sensibiliores. ¶ Deide [De hoc aũt hesitans.] Has
inquit in pe motibus ligdoꝝ risus excitatur ex eo q sup-
ficialia tangũtur loca subascellarum ac vole pedum: nõ
quidẽz sub hoc caplo comprehenditur: neqz video q ad
cognoscendam conferat pp̃ter quã si tangatur hõ locis hõ
moueantur motu velut tnz aliquid videtur risibile vel au-
ditur: ꝛ de hoc itidem sexto ꝛ octauo.

¶ Problema. III. Antiqua.

Propter quid horrescunt nõ in eisdez
omnes? Aut quia non in eisdem oẽs
delectamur: sicut neqz tristantur in
eisdem omnes: similiter autẽ non horrescimus
in eisdem. Est enim eadez infrigidatio quedaz:
pp̃ter quã hi quidem tunica mordicata horre-
scunt: alij vero cum serra acuitur: aut cum serrat:
alij autem cum pumex secatur: alij vero cum la-
pis teritur. Noua.

¶ Cur non eisdez in rebus inhorrescere omnes
soleamus? An quẽadmoduz nec in eisdem oẽs
delectamur: nec in eisdem angimur omnes: ita
nec in eisdem oẽs horrescimus. Quedam eniz
refrigeratio equa oibus ratione iuehitur. Sed
alij tamen cuz vestis rumpit̃ inhorrescunt: alij
cũ serra vel acuit̃ vel trahit̃: alij cũ pumex secat̃:
alij cum lapillus mola perfrangitur.

Quare hoĩes incurrunt horrorẽ nõ oẽs in eisdem lo-
cis sed in differẽtibꝰ. ¶ Deinde [Aut quia.]
Soluit supposito quodã simili dicẽs: q quẽadmodũ non
delectant̃ indifferẽter oẽs in eisdẽ rebus: imo qdã in qui-
busdã: alij vo in alijs: neqz silr pp̃ter easdẽ: sed differẽtes
tristamur: eodẽ modo nõ horrescimus omnes in eis locis
ac pp̃ter easdẽ res: lz eniz ifrigidatio siue horripilatio sit
in se quasi eadẽ: diuersificatur tamen penes subiecta qui-
bus occurrit: ita vt aliqui horripilentur propter tunicam
asperam: puta cilicium quo sunt induti: alij autem non: vt
qui duri sensus ꝛ consueti sicut heremite: quidam vo pa-
tiuntur horrorem ex sonitu stridoroso serre cum acuitur;
aut etiam cũ aliqd durum stridens serratur: alij vo cũ pu-
mex fortiter fricatur: nõnulli vo cuz lapis conteritur. ꝛ de
hoc tactũ est sufficiẽter 8° pblemate 7ᵉ particule.

¶ Problema. IIII. Antiqua.

Propter quid estate quidem existente
calida: hyeme vo frigida: corpora tã-
gẽtibꝰ sũt frigidiora estate q̃z hyeme?
Utrum qꝛ sudor ꝛ humectatio ifrigi-
dant corpora: hoc aũt in estate qdẽ fit: in hyeme
vo nõ. Aut qꝛ repcutit̃ ecõtrario frigidũ ꝛ cali-
dum tempore ꝛ intro fugit in estate: pp̃ter qd
ꝛ sudorẽ effudit: in hyeme aũt coopertũ frigus
ꝛ exhalat corpus sicut terra. Noua.

¶ Quam ob causam cũ estas calida hyems fri-
gidissima sit: corpora tactu frigidiora per esta-
tem sint q̃z per hyemem? Utrum quoniam a
sudore refrigerari corpora possint: qui vt fieri
per estatem solet: sic ab hyeme alienus est. An
quia in contrarium temporũ: tum frigor: tum ca-
lor circumobsistit: intusqz per estatem calor re-
fugit. Itaqz sudorez potest expromere: per hye-
mem vo vim frigoris arcet: ꝛ corpus perinde
quasi terra euaporat.

Quare cũ estas sit calida ꝛ hyems frigida: si corpora
nr̃a tãgant̃: tñ fridiora sentiunt̃ estate q̃z hye-
me. ¶ Deide [Utrũ.] Soluit dupłr dicẽs p̃ cãm eẽ: qꝛ su-
dor ꝛ exhumectatio ifrigidãt corpora: talia vo calido acci-
dunt tẽpore vt estate: nõ aũt frido sicut hyeme: sudor eniz
ac irroratio humidior calidiores pexistentes: cum in cutez
deuenerint infrigidant̃ aere coadunante etiam exterioꝝ

cum tamen potius deberet contingere oppositum propter contactum aeris calidi aut frigidi. Dixit autem verum indicando solutionem probabilem vel causam: q2 quãdoqz in aliquibus non fit sudor talis aut irroratio vel exhalat insensibiliter: id autẽ verificatur potissime in memetipso ita vt in estate publicees super me proiecti fugiant propter frigiditatem quã percipiunt non paruam. ¶ Deinde [Aut quia.] Dat causam veriorem dicens: quia propter frigidũ repercutitur calidum interius hyeme: ita vt compulsum temporis frigiditate petat et rimetur interiora: in estate vero poris apertis et gaudens vtcunqz suo simili calido. s. exteriori foris dispargitur: vt visum est afforismorum prima. et ideo in estate effunditur et emanat: sed in hyeme: q2 frigus cooperit calidum interius et fortificat: accidit exhalatio subtilis ex corporibus animalium: vt ostendunt pãnorum lutulentie: non minores hyeme: et corpoꝝ proprie calidorum extenuationes in cibatione: tunc enim resolutio sensui occulta est fortior afforismorum ꝑma. velut hyeme exhalatio subtilis occulta facta a terra: que ab Auicẽ. scda primi. dicit̃ subtiliatio ꝑpter calorẽ occultũ in ipsa.

¶ Problema. V. Antiqua.

Propter quid horrescunt pili in corpore? Aut quia velut corium merito sur rexerunt: veluñ autem et a frigore et ab alijs causis. Noua.

¶ Quenam causa pilos inhorrescere faciat? An merito cute cõtracta exurgãt: que cõtrahi tum a frigore: tum a plerisqz alijs affectionib9 põt.

Quare pili horrescunt siue erigũtur in corpore propter frigiditatem qua cutis contrahitur et incrispatur. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit dicẽs causam esse quoniam pili euelluntur et contrahuntur et eriguntur propter corium: quod huiusmodi patitur passionem: quia etenim illi sunt infixi: non inmerito contrahuntur et eriguntur propter ipsum: ceu plante terram imitantur. Cause vero que ipsos euellunt et erigũt sunt frigus et cause proportionabiliter illi operantes: sicut siccitas stipticitati vehementi cõiuncta: timor: tristitia: et huiusmodi que talis propellunt introrsum et id quidem tactum est 21° 8e.

¶ Problema. VI. Antiqua.

Propter qd nemo seipm titillat? Aut q2 et ab alio minus si ꝑsentimus: quare minus titillat̃ qñ non latet hoc patientem. Est aũt risus tactus quidam et fallacia: ꝑpter qd et verberati in pectus rident inde: non quicũqz locus est quo rident. Occultum autem deceptiuum: propter qd et fit risus: et non fit ab ipso. Noua.

¶ Cur nemo seipsum valeat titillare? An ne ab alio quidem titilletur si rem presensit. Uel potius si ipsum videat titillantem: ergo minime titillari quis possit: si que tactio affertur non lateat. Risus vero lapsus quidam et fraudatio est: qua cum in sede precordiorum quis verberatur ridet. Haud locus quilibet est quo ridem9: clandestinum autem omne fraudulentum est. Qua de causa fit vt illa eadem res et moueat risum et non moueat.

Quare nullus patitur titillationem a seipso: sicut et nõ horripilantur cũ quis tangat semetipsum: vt dictum est in ꝑmo. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit dicens causam esse q2 cũ presentimus preuidentes aliquẽ debentem tangere nos minime titillationem incurrimus: eo ꝙ nos non lateat id patientes: imo precognitum fiat: sed cum tangimus nosmetipsos prescimus ante et preuidemus: et hoc etiã modo contingit ridere quo et titillari: vt videbitur 8°. nam risus contingit ex tactu quodam et conductione molli: quãdo adest fallacia siue impercussio vt dictũ est prius. Et ideo percussi in pectore vt tangetur octauo rident: et si rideant sic percussi: nõ tñ per omnẽ locũ si feriant̃ rident: puta in capite vel ventre: sed cũ accidit percussio decepti ua siue impreulsa: risus consurgit: ita vt nõ fiat ab illo qui ridet: sed ab alio vt dictum est de horrore.

¶ Problema. VII. Antiqua.

Propter quid quãdoqz labia maxime titillamur? Aut q2 opz ꝙ titillat̃ nõ faciei sensitiue esse: sunt aũt labia circa locũ illud maxie: ꝑpter qd titillant̃ labia locoꝝ que sunt in capite que sũt bene carnosa. valde aũt maxime mobilia sunt. Noua.

¶ Cur labris maxime intitillamur? An q2 membrum qd titillari possit non longe a sede potissimum sentiẽdi abesse debet: labra aũt eo maxime in loco posita sunt: sed oium maxime locoꝝ capitis propterea titillantur: ꝙ carne ex toto constat: qua re nobilissima esse possint.

Quare labia potissime titillantur quãdoqz: dicit aũt q̃lqz: eo ꝙ nõ semper cõtingit: sed cũ fuerint disposita pati: quod accidit cũ humor fuerit in stomacho maxime mordicatiuus crisis per vomitũ denotatiuus. tertio de crisi. cõtingit etiã ꝑpter iram q̃lqz et timorẽ ac ventositatem. ¶ Deinde [Aut q2.] Soluit dicens cãm esse: q2 id in quo percipitur titillatio: non est faciei inquantũ ipsa sentit: sed magis in eo qd mouetur: que labia titillant cum sint in parte faciei: s3 quã est mobilis maxime. dictumqz sit ꝙ titillatio sit motus: et merito: quia sunt abscisa dependentia et proprie labium inferius: et ideo labia inter cetera loca. i. membra: quia partes corporis loca nominant nõ solum iuniores medicorum verumetiam et antiqui interiorum initio: eorum que sunt capite titillant: sunt enim sufficienter carnosa: non enim dura sunt omnino vt ossa et que talium: neqz mollia vt panniculi: que autem talia sunt ꝙ maxime extant mollia: et per consequens titillabilia: cũ dictum sit titillationem sepius esse motum.

¶ Problema. VIII. Antiqua.

Propter quid siquis locum qui est circa ascellas mouerit ridẽt: si aũt aliquẽ aliũ non? Aut ꝑpter quid sternutant. Aut loca sunt venarũ: quibus aut frigidatis: aut econtrario patientibus humectantur. Aut i spũm ex humido dissoluitur: sicut si quis reprimat venas que sũt in collo dormiũt: delectatio quidem caliditas quedã est: hoc aũt quando plus spiritus fit: collectum extra emittimus. Similiter et in sternutatiõe pẽna calefacientes: et mouẽtes dissoluimus in spũm: mul-

to autem facto dimittimus. Noua.

¶ Cur siquis locū nostrarū alarū moueat: in risum ɔtinuo labamur: si quā aliam moueat partem: nullā possit ridendi cām afferre: ꝛ que naꝫ ratio est cur narib⁹ penna tēptatis sternutamentum moueaꝭ: An quia loca quedam venularū habemus: qbus vel refrigeratis vel contra affectis venule ipse aut humectanꝭ: aut in spiritū ex humore dissoluunꝭ. Quēadmodū si venas ceruicis dormiēti quis premat: letitia itaqꝫ gestiēs cōcalefactio quedam est. Spūm aūt cū redundarit foras mittimus vniuersuꝫ. Sternutamenti quoqꝫ ratio illa eadē est. Cū eniꝫ pēna mouemus atqꝫ tepefacimus nares humor in spirituꝫ soluiꝭ quē mox redūdantē expellimus.

Quare si aliquis mouerit aut percusserit locuꝫ circa ascellas entem: incitanꝭ qbus fit talis motus ad risum: si autē aliquē alioꝝ mouerit locoꝝ vel ferierit: nō accidit risus. ¶ Notāduꝫ ꝙ id tangitur tertio de partibus. ita: circa percussiones que in prelijs accidunt in loco qui circa diaphragma risus ꝓpter caliditatem causatā ex percussione: ꝙ autē partes calefacte cito notabilem faciant sensum: significat illud: qđ accidit circa risus: titillati eniꝫ cito rident: eo ꝙ motus pertingit celeriter ad locuꝫ hunc calefaciendo: ita ꝙ si etiaꝫ caliditas occurrat remissa notabiliter preter intentionē concitat mentē. Sed causa quare homini soli accidat titillatio: subtilitas est pellis: ꝛ qꝛ solus homo inter cetera aīalium ridet titilla⁹: siquidē risus causatur ꝓpter motū factum circa ascellas: quē etiā cōtingit apud ꝑcussuras que in prelijs circa diaphragma ꝓpter caliditatē causatam a percussione. ¶ Deinde [Aut quia.] Soluit multipliciter. d. id esse illo modo quo quis mouetur ad sternutationē: ꝓpter aliquid ꝙ myringas cerebri stimulet vt visum est 34°. quid enim infestat locum circa diaphragma vnde causaꝭ risus. ¶ Deinde [Aut ꝓpter.] Dat aliam causam dicēs ꝙ circa hui⁹ loca subascellarum existunt quedaꝫ vene ꝛ arterie: que si remoueantur a natura sua ꝓpter frigiditatem aut caliditatē: humectantur: frigiditate humidum inspissante ac exprimente: caliditateqꝫ ipsum attrahente ꝛ expandente: qbus incitatur tanq̄ȝ mouentibus risum. ¶ Deinde [Aut in spūm.] Assignat aliam cām dicens id etiam esse ꝓpter dissolutionem humidi in spūm ventosuꝫ: ceu siquis cōprimat venas seu arterias que sunt in collo versus partē anteriorē lateraliter sub mento dextra ꝛ sinistra: tunc dormiunt delectabiliter: delectatio aūt causaꝭ caliditate: eo ꝙ spūs dilatantur ea: ex delectatione causaꝭ risus: qꝛ spūs plurimus causaꝭ ꝛ colligiꝭ ex hꝫ calido in delectationē mouente: cū aūt ita fuerit: foras spūs emittiꝭ risus inductiuus. ¶ Notādū ꝙ nō solum cōstrictione pretactarū venarū que sunt in collo accidit dormire: verum si amplior fieret stupor apoplexia syncopis ꝛ mors. Unde Auicē. pˢ ꝫ tertij. balneatores sanant habētes aluc qđ est motus quis vertiginis cōstringendo venas apopleticas donec homini veniat quasi syncopis: in quo est habēda cautela. ¶ Deīde [Similr.] Declarat id vltimo qđ tetigerat in ꝑncipio solutionis de sternutatione di. ꝙ sternutatio similiter accidit ꝓpter pēnaꝫ vel aliquid aliud qđ in nares imittitur: quo calefaciēdo ꝛ mouēdo dissoluiꝭ humidū in spiritum ventosuꝫ: qui cum augmētatus fuerit sua extensione ꝛ punctura sternutationem inducit: ꝛ similiter in proposito vt visum est.

¶ Problema. IX. Antiqua.

PRopter quid post cibos horrescimus multotiēs: Aut frigida immittimus a primo vincit: magis naturale calidum vincit. Noua.

¶ Cur sepenumero diu euenit vt igesto cibo inhorrescamus: An ꝙ cibus frigidiusculus admissus est vincit principio magis naturalem calorem q̄ȝ vincitur.

Quare post cibos ꝛ potus incidimus in horrorem ꝛ frigus paruū vt multotiēs. Dicit aūt vt multotiens: qꝛ interdum nō cōtingit: ꝛ maxime cū calidū fuerit alicui fortius ꝛ ipm calidius. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens cām esse: qꝛ frigidos actu ꝓprie vel etiaꝫ potentia vt ad multum cibos ꝛ potus assumimus infrigidantes nos: dum fuerint tales actu: deniqꝫ vel potentia. ¶ Deinde [Aut.] Dat aliam causam dicens eam esse: quia primitus cibi ꝛ potus superant calorem naturalem: ipso autem postea confortato in amplius ex eoruꝫ refocillatione vincit ipsos: ceu ligna multa ꝛ maxime viridia cum supponuntur paruo igni: primitus enim is submittitur: ꝛ debilitatur: cōsequēter vo eis submissis fortificatur inde.

¶ Problema. Ultimū. Antiqua.

PRopter qd qđ circunduciꝭ permutatim digitis duo videnꝭ: Aut qꝛ duobus sensib⁹ tangimus. Interiorib⁹ eni digitoꝝ ꝭm naturam habētes manū: vtrisqꝫ impossibile dicere. Noua.

¶ Quā ob cām qđ digitis vice mutata implicatis circūagiꝭ duo esse videaꝭ: An quia duplici sentiēdi parte attingimus. Nunq̄ȝ eniꝫ fieri potest vt lateribus digitoruꝫ exterioribus vtrisqꝫ idem cōplectamur ꝛ agitemus dum manu ordinem suum obtinet naturalem.

¶ Explicit trigesimaquinta particula.

Quare aliquod vnū existens cum circunduciꝭ ꝛ conuoluitur digitis permutando ipm sentitur ac si essent duo: qđ maxime ostendiꝭ: cū aliquis cancelans digitos pudicum reflectat super indicem: ꝛ eis circunducaꝭ lapillus cōtentus in palma alterius: tunc quidē vnū apparebit sensui esse duo: decipitur enim tactus: visus tamen declat hui⁹ fallaciam: vnde de somno ꝛ vigilia 2°. permutatione digitoꝝ vnuꝫ videtur duo: hoc tamē nō dicimus quoniā duo: dignior eniꝫ tactu visus: si eniꝫ esset tactus solus iudicaremus vnū duo. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dicens causam esse quoniā cuꝫ sentiamus duobus sensibus seu sensationibus: que sunt in duobus digitis: qđ tangitur: pulpe que digitoꝝ interiores fuerint se habentes ꝭm naturam perfecte: ita vt nihil extraneū interueniat: sicut duplex est digitus sentiens: ita etiam duplex reputat tactus fallitus quod sentitur: sed non possibile fit ambabus digitorum manus partibus interioribus in qbus amplius viget tactus etiam se naturaliter habentibus: ita vt nihil extraneum intercidat: dicere vel iudicare illud qđ tangitur fore vnum aut duo: vnde iudicium expetēdum visus: hic enim dignior vt dictum est tactu: in pluribus tamen aliorum: tactus magis certificat q̄ȝ visus: ꝛ ideo dictum est secundo de anima nos ꝭm ipsum fore ingeniosos aut nō ingeniosos: ꝭm autem alios sensuum minime.

Cap. ꝓ.

T. c. 94

¶ Incipit trigesimasexta particula. de his que sunt circa faciem.

¶ Problema. I. Antiqua.

ROpter quid imagines faciei faciunt? Utrū quia hoc ostendit quales quidam sunt: aut quia his maxime cognoscuntur. Noua.

¶ Cur faciem effigiare consueuerunt? Utrū q̄ quales nam simus ea ipsa corporis parte intelligi possit: an q̄ ea precipue qui simus agnosci potest.

Particula hec 36ª est vbi agit de pblematib⁹ circa passiones faciei: de qb⁹ ē tactū est nō parū 2ª. querit igit̄ p̄us dicēs. Quare hoīes faciūt imagines repn̄tātes faciē hoīs maxie: pingunt. n. aut sculpunt eas pcipue vt ostēdūt oboli in qb⁹ repiunt̄ facies Imperatoꝝ insculpte Romanoꝝ: vt Cesaris Neronis: & talium. ¶ Deinde [Utrū.] Soluit dupl'r: p̄ dicēs cām eē: qꝛ p imagines faciei repn̄tat̄ q̄lis fuerit dispositio ipsius cuius est imago: & maxie cū fuerit depicta a pictore sciente p oīa assimilare: puta goto pictore: ita vt ea deuenimus ī cognitionē illius: vt occurrēs hic cognoscat̄ ipsa vel sculpta vt oboli denotāt pracri vel statua p ceusim facta crotoniatis: de qua Tullius rhetorice veteris 2º. Quia vero pōt aliqs cauillare q̄ nō p faciei imaginē deprehēdit̄ q̄lis sit: imo ēt p eā que toti⁹ corporis: & iō subdit certiorē cām dicens iō facere faciei imaginē: qꝛ ipsa maxie ꝯtingit cognosci cum cui⁹ est: cū ea sit dearticulata & distincta potissime: quo pcipit̄ dīia distincta & cōspicit̄ vt afferta & detecta: nō aūt p imagines alioꝝ partiū ita: cū nō sint adeo dearticulate ac inspecte directe: qd̄ indicāt physionomi attēdētes magis ad signa que accipiuntur a facie ac ab oculis ꝓprie: q̄ ad reliqua: vt ī editione physionomie declaraui. Qz aūt quis imagine q̄lis sit recte cognoscat̄ expressa nō solū q̄tū ad ea que corporis: sed etiā anime: monstrat̄ apertius ex hystoria physionomie lib° de regimie p̄ncipū Alex. ab Arist. ꝯscripto. de fi° Hippocratis in pergameno depicta & physionomo ingenti Philemoni monstrata.

¶ Problema. II. Antiqua.

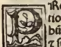

ROpter quid faciem sudant maxime: cum non sit carnosa? Aut qꝛ facile sudabilia quecūqz hūida & rara: caput aūt tale est. Humiditatē enim ꝓpriam habet multā: ostendūt aūt vene exinde tendentes & catarri fiunt ex hoc: & cerebrum est humidū & pori multi. Signū āt capilli: vbi multi pori sunt finientes extra: non igit̄ ex inferiorib⁹ sudor: sed ex capite fit: ꝓpter qd̄ sudant: & primo quidem frontē: substat eniz primo: humidū enim deorsum fluit & nō sursum. Noua.

¶ Cur faciem maxime sudare solemus: que carnis oīno expers atqz gracilis est? An q̄ ea ꝓpensiora sunt ad sudorē que humida laxaqz sunt: caput aūt tale est. Quippe qd̄ humorē suū plurimū habeat: quē vene tendentes inde declarant: & destillationes que e capite venire solent. Cerebrū itē hūidū est: & foramia capitis ꝑmulta. Capilli ꝑfecto foraminum multitudinem foras vsqz ꝑductā latissime indicāt. Sudor igit̄ nō ex pte iferiore: sz ex capite orit̄. Quāobrē frons prima & maxie sudat. Prima eniz subiecta vertici est. Humor aūt deorsum nō sursum fluit.

¶ Id sufficienter expositum est 18° 2ᵉ.

¶ Problema. Ultimum. Antiqua.

ROpter quid in facie maxime desudationes fiūt? Aut qꝛ rarus est locus: & hūiditatē hz: signū aūt capilloꝝ ort⁹: & sensuū ꝓt⁹. Desudatiōes aūt sūt sicut pustule humiditatis cuiusdam nō digeste.

¶ Explicit trigesimasexta particula.

Quare in facie pre alijs ptibus cōtingant desudationes. ¶ Notādū q̄ p desudationes faciei: hic audit̄ nō sudoris emanatio sola: qꝛ iam eius p̄cessit sermo in priori ꝓblemate: veꝝ īteruenit cūi eius cū desudatione pustulatio quedā. Unī Auicē. 7ª quarti. ex desudatione in corpore generat̄ bothor siue pustula plurimi sudoris valde pauce ablutionis aut parue apud fricationē & ꝓprie in regionib⁹ calidis. ¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit di. cām esse p̄mo: qꝛ rarus est locus faciei: cutis eniz hoīs subtilior est ceteris & maxie faciei: vt visum est quarta. cōtinet etiā multam humiditatē cum sub cerebro situet̄ anteriori. Signū aūt raritatis eius est ortus piloꝝ in ipsa per totū: nam raritatem corporis declarat̄ pilus afo. 5°. simil'r id ostēdit sensus ꝑspicax qui passione perficit̄: vel sensuum. i. imutationū coloris in facie cōprehēsaꝝ. Rursus itaqz cū desudationes sint ceu alique pustule: vt dictū est: ex quadā humiditate indigesta causate: nō imerito in facie habēt magis ꝓpŕie cōtingere: eo q̄ subtilis rara & passibilis humiditate plena calidiqz vaporis ex toto corpore receptiua: reliqua aūt hui⁹ requirant̄ ab Auic. septima quarti.

¶ Incipit trigesimaseptima pticula: de his que circa totum corpus.

¶ Problema. I. Antiqua.

ROpter qd semꝑ corpore fluēte & defluxione facta ex sup̄fluitatib⁹ nō alleuiat̄ corp⁹ nisi sudauerit? Aut qꝛ minor expurgatio fit. quādo eni ex humido mutatur in aerē: plus fit ex minori: qd̄ enim segregatur plus est: quare in pluri tempore expulsio.

ROpter qd aūt hoc? Aut qꝛ per minores poros exitus est: viscosum enim & qd̄ est vt colla: cū humido eniz expellitur ꝓpter cōmixtionē: cū spiritu autē impotēs est: maxime aūt hoc est nociuum propter qd̄ & vomitus cum sudoribus alleuiat magis: qꝛ simul educit hoc sicut grossiores & corpulentiores existentes? Aut qꝛ & a carne quidem longinquus est locus in quo est viscosum: & qd̄ est sicut colla: quare molestū est trāsmutare: stomacho aūt ꝓpinquus: aut. n. in hoc fit: aut ꝓpe: ꝓpter qd̄ difficulter educitur aliter.

¶ Explicit trigesimaseptima particula.

Ista est particula 37ª de pblematib⁹ circa totū corpus intitulata exposita sufficiēter vnico pblemate ꝯtenta puta 22° 2ᵉ pticule. ea aūt hic apertionis grā euidētieqꝫ amplioris duob⁹ pcedit pblematibus.

¶ Incipit trigesimaoctaua particula de his que circa passiones colorum.

¶ Problema. I. Antiqua.

PRopter quid fricationes augēt carnem? Aut qꝛ valde augmētatiuū eorum que in corpore calidum est: hoc quidem existente maiores tumores fiunt: ppter semper ipsum in motu eē: ꝛ in supius ferri: ꝛ inspirans humida que in nobis sunt: qđ in fricatione fit: deficiente aūt diminuit̄ ꝛ minorat̄ corpus. Aut qꝛ tumorosior ꝛ a nutrimēto fit caro ppter caliditatē: omne enī calidū cōtractiuum est humidi. Nutrimētū aūt qđ spargitur in corpus humidū est: ꝛ recipit nutrimentum magis ppter raritatem: rarior enim facta caro magis pōt recipere sicut spōgia. Fricatio āt bene respirabilem ꝛ raram facit carnem: ꝛ prohibet collectiones fieri in corpore: hoc autē existente neqꝫ consumptiones fiunt: nō nutrimēta enim ꝛ collectiōes ex collectis fūt. Magis spirabilia ꝛ magis rara ꝛ leuiora facta merito magis augētur: nutrimēti enim sunt magis receptiua: ꝛ superfluitatū expulsiua magis fiunt: qꝛ non opꝫ condēsare carnē ad sanitatē: sed rarificare. Quēadmodū enim ciuitas est sana ꝛ locus bene euentabilis: ppter qđ ꝛ mare sanū: ita ꝛ corpus bene spirabile magis sanū est contrario se habēte. Oportet enī aut nihil ieiſſe: aut ab hoc cito permutari: ꝛ oportet ita habere corp⁹ qđ recipiēs confestim expellat superfluitatē: ꝛ esse in motione: ꝛ nunq̄ quiescere: hoc quidem enim putrefit: sicut ꝛ aqua que nō mouetur: putrefactū aūt egritudinē facit: qđ aūt expellitur prius q̄ corrūpatur separat̄: hoc igitur densata carne nō fit: tanq̄ enim oppilantur pori: rarificata autē accidit: ppter qđ ꝛ nō oportet in sole nude ambulare. Cōdensatur enim caro ꝛ valde desiccatur: interius autem humidū manet: superficiale autem mutatur exhalatū: quemadmodum ꝛ carnes asse elixis: magis autem interiora humida sunt: neqꝫ pectora nuda habentes ambulare in sole. Ab optime enī dispositis corporū sol aufert: que minime egent ablatione: sed magis interiora desiccandū est. Exinde qdem igitur propter longinqua esse nisi cū labore non est sudorē educere. Ab his aūt pro eo q̄ sunt pre manibus facile est consumere humidum.

Hec est particula pblematū vltima: in qua ponūtur pblemata que circa passiones coloꝝ īquirūt ita vt sit vltima fm q̄ color est vltimior ꝛ spūalior qualitatū ceteris. Queris igitur p̄mo: quare fricationes carnem augmētant: vt ppͥe cū fuerint mēsurate: nam triplex est: vt pꝫ de regi. sa. 3°. quedā enim mollis lenis: que nō peruenit ad hoc: vt possit sufficienter carnificare: cū calidū non eleuet intātū vt attrahat ꝛ īspiret. Alia dura aspera carnē eliquans ꝛ cōsumens: nōnulla vo harū duarū media carnificans ꝛ īpinguās. Qr aūt rubrica hec sit male inscripta videt̄: deberet enim dicere de pblematibus circa habitū corporis: augmētatio enim carnis eiusqꝫ diminutio ꝛ condensatio ꝛ raritas ipsius sunt qdam corporis habitus: vt pꝫ in thegni. Dubiu.

¶ Dicendū q̄ ratio verius cōcludere videt̄ sic: qꝛ imediatius forte: ad talem vo habitū vel alterū sequit̄ hic color vel alius: eo q̄ habitudo totius manifestat̄ in colore maxime: cū sit quedā epiphania .i. supapparētia fm Pithagorā de sensu ꝛ sensato: sic ꝛ eius potētia notior ꝛ vniuersalior ceteris. Solu. Cap. p.

¶ Deinde [Aut qꝛ.] Soluit dupl'r dicens p̄mo cām eē: qꝛ calm de numero eoꝝ que sunt in nobis hꝫ potissime extēdere ꝛ augmētare: quare maiores hinc cōtingit tumores fieri: ppter qđ calidū in motu est motiuū nō solū sui sed etiā alioꝝ: ꝛ maxime in tendendo sursū: vbi maxime īspirat humida presubtiliādo ea q̄ sunt que sunt in nobis: id autem totū fricatione perficitur: ea enim suscitat̄ calm ꝛ mouetur ita vt augmentato ac etiā eo ꝯfortato carnes adaugeat: sed per oppositū eo diminuto ꝛ imbecillitato minorant̄ ꝛ subsident carnes: sic igitur calm calefaciens subtilians ꝛ inspirans humidū ac multiplicās qđ est causa augmenti fricatione carnes adauget.

¶ Deinde [Aut.] Assignat scđo aliā cām dicens id esse: qꝛ ppter calm vigoratum fricatione tumorosior ꝛ extensior caro reddit̄: ppter nutriens copiosius subingrediēs illius porositates: nam calm vt dictū est fricatione coaugetur: ꝛ fortificatur: quo accidente cōtrahit humidum: de rōne enim calidi est attrahere: habet etiā eo pabulari: cum in mixtis nō sit calm absqꝫ humido reperire: de gnōne 5°. sꝫ nutrimentū qđ in corpus spargit̄ se illi conuiens ꝛ factū tandem secū vnū humidū est: cū aūt caro fuerit facta rara porosa ppter fricationē cōmensuratā: cuꝫ supfluitates expirare faciat: amplius poterit humidū coaugmētatiuū recipere: sicqꝫ extendi ꝛ augmentari: qđ declarat: nam caro hꝰ fricatione rarefit tanq̄ spōgia: ita q̄ vt ea pōt suscipere humidum vt aquā ita caro humidū nutrimentale: de natura enim fricationis prediffinite est: q̄ sufficienter respirabilem carnem reddit ꝛ raram: cum hoc q̄ phibet ne superfluitates colligantur in corpore. G. etiam de regi. sanita 3°. ꝛ quasi preueniens dubitationem ait: huiꝰ autē interueniente: non accidit fieri consumptionem corporis propter apertionem pororum sufficientem: ꝛ qđ educitur superfluum: non enim permanent nutrimentorum superflua: neqꝫ collectiones ꝛ nascentie vel alique hꝰ cause passionum fiunt ex superfluis ciborum collectis: alimenta ꝛ etiā corpora sint reddita rariora ꝛ leuiora: ꝛ sic tum ex parte alimentorum inspiratorum: tumqꝫ amplius ppter raritatem acquisitam in partibus: non sine causa peramplius augentur: cum pretacta reddantur magis receptiua nutrimentorum: ꝛ superfluitatum eorum amplius expulsiua. Et id quidem pblema non modicū confert in sanitatis regimine sufficiēter deductū: vt pꝫ ex 3° eius Gal.

¶ Problema. Ultimum.

Id siqdē pblema expositū est sufficiēter 53° pblemate pᵉ pticule: ꝛ repertū 33° 5ᵉ serie eadē

differenti tamen intentione: in prima enim premissum quod medicinale: illicqꝫ de ipsius agitur actu: in quinta vero eo quod de labore in ipsa agitur: fricatione autem corpus laborat: vel opposite disponitur cum corpori occurrat indigentis: sed in hac de his que circa coloris corporis agitur passionibus: ⁊ per consequens habitibus: a quibus ipse decidi tur: caro enim rara vel densa talem colorem representat vel alterum ⁊c.

¶ Explicit expositio succincta problematum Arist. quam Petrus edidit apponus Paduanus: ea nullo prius interpretante: incepta quidem Parisius: ⁊ laudabiliter Padue terminata.

¶ Cur alica plus aque recipiat q̃ triticum vnde confecta est? An propterea quod alica farina quodammodo est simila: farina autem plus aque imbibit: moles enim amplior eius q̃ tritici est. Pressius namqꝫ ⁊ cõstipatius triticum est. At quod autem amplius est: plus id capere potest. An nõ solum ea ipsa de causa ita fit: sed etiã calore quẽ intra se continet ⁊ farina ⁊ alica efficitur vt bibacius hauriant: quod enim calidum est humorem id ⁊ efficacius ad se trahit ⁊ expeditius in vaporem consumit.

¶ Cur farina tritici massata pertritaqꝫ lõge amplior reddatur q̃ ordei. s. ex proportione? An quod altera multum humoris sibi admittit: altera parum: sed qua de causa plus admittat. Congruens enim potius dixeris: vt ordeacea bibacior sit. Quippe cum ordeum tostum: triticum non tostum sit. An propterea ita fit: quia trituram pleniorem triticea patitur. Cuius causa est: quod partibus minutioribus cõstat. Fit igitur quasi vt quantuplo partibus contineri potest minoribus: tantuplo humorem sibi largiorem admittat: quippe que ipsum humorem pro glutine sibi capiat: vt Empedocles quoqꝫ suis in persicis diuerticulo quodam ait. Munus vbi larga ceteris coniunxerat vnda. Multumqꝫ humoris proinde absumere queat.

¶ Cur etiam igni mãdata massa tritici amplius augeatur q̃ ordei? An quod humorem in se continet indiscretũ: qui recalescens extrudi nequeat: hic ergo cum in spiritũ transeat: nec sese promere pariter: atqꝫ ex massa ordei possit videlicet propter tritici spissitudinẽ: spissius enim est quod partibus constat minutioribus. Idcirco extollit moleq̃ꝫ agit ampliorem. Ad hec plus ista humoris continet. Quo recalescente spiritus prouenire solitus est. Ex quaqꝫ re autẽ pluris plus proficiscatur necessum est.

¶ Cur pistorꝫ ceterorũqꝫ officio fungẽtium frumẽtatio: qui ordeũ attractant imbecilli efficiantur: ⁊ destillationibus infestentur. Qui autem triticum corpore sint bene habito? An quod facilius triticũ cõcoqui q̃ ordeũ põt: atqꝫ ea re delibamenta inde manantia esse faciliora necesse est.

¶ Cur panis tostus durior: tepefactus hũidior reddi aliquãtisper possit? An quoniam cũ torrefit humor extruditur: itaqꝫ panis relinquitur durior. Leniter autem cũ recalescit humor cõsistens ab igne diffunditur. Humidiorqꝫ proinde existit.

¶ Cur farina tritici resiccata minus constipetur q̃ ordei? An quod itercapedine vacãt: que ex partibus constant minutissimis: ⁊ plura que grauiora sunt: compressa suapte pondere tantundem occupant q̃ pauciora. Sed farina ordei crassiuscula est: itaqꝫ siccata. compesci itaqꝫ i minus cõtrahi potest: vt quod minus est suo compressu plus illud constipet in seipsum capessatqꝫ: triticea porro particulis minutissimis iam constat. Itaqꝫ non ideo resiccatur vt partes reddantur minores: sed vt leuiores efficiantur minusqꝫ constipentur suo compressu ⁊ nutu. Natura enim grauior farina triticea q̃ ordeacea est.

¶ Cur allia ⁊ cepe quo scicciora serantur eo meliora possint euadere. Cetera autem deteriora? An quod omnia istiusmodi maxime plena humoris cõsiciuntur. Itaqꝫ terre cõmissa sicciora temperamento cõmodo germinare incipient: adde quod minus putrent: cũ sicciora seruntur.

¶ Cur allia ⁊ cepe sole ex plantis recondite germinare possint? An quod humore alimẽtoqꝫ sunt referte. Copia igitur alimenti est quod germen efficere queat. Idqꝫ cõstat argumẽto tum squillarũ: tum etiã bulborꝫ: qui idem facere possunt. Crescere autem quoqꝫ solet cũ tempus venerit.

¶ Quas ob causam que aqua frigida irrigamus dulciora q̃ que tepida euadant? An quod sic interclusum calidum salsius est: vt calidius quod salsum: dulce autem ita cõtrarium vt frigidum est ⁊ alimento oleribus humorem vnde saporum genera oriuntur.

¶ Cur allia cum excaluescunt: plenius q̃ recens edita olent? An quod recentia humoris multũ adhuc extranei continent: quo fit vt vim suam integram habere nequeant. Cum autem decocta iam sunt secreto humore illo inutili. Tum suũ odorẽ sincere adipiscuntur: qui scilicet acer est. Quinetiam ceteri nuper editi fructus dilutiores sunt: ⁊ cepas recentiores ob eam causam minus acres sentimus.

¶ Cur fructus myrtorum non conditarum: magis q̃ folia defluant: conditarum autẽ reseruatarumqꝫ alga vt fit folia defluant fructus adhe-

reant: An ita euenit non conditis quoniam natura sancitu3 est: vt fructus peracta decoctione flacescant ac decidant. Que quidem decoctio repositis agi nō potest: sed catenus tm̄ efficitur vt alge vapor prohibeat: ne humor fructus inmutetur. Folia contra cum flecent decidunt: alga autē vt salsa exiccandi vim habet. Ergo non idem folijs accidit arbori adherentibus τ conditis modo quo dictum est.

Quam ob causam cucumeres: cognomento pepones optimi palustribus planis idest humidis fieri soleant: vt apud orhomenum τ in egypto: aquarum etenim vberem terram esse egyptum putamus: cum ergo cucumeres qui humidi sunt: τ ob id orbēses ac rigui minime laudati locis palustribus que madida sunt egregie fiant. Utrum ꝙ ob terre que duritia3 altius cogimtur descendere. Solum nanq3 limosum ac planum maxime indurescit. Qui autem altius innituntur meliores euadunt. an ꝙ terram siccam esse oportet: quoniam cucumeres natura humidi sunt. Ita enī sequetur vt per retractu3 in mediu3 veniant: palustris ꝯo si plena altaq3 fit: alimentum nec exiguum prebet propter soli altitudinem locumq3 ipsum neq3 nimiu3 quoniam solum reficcari necesse est.

Quam ob causam rutha τ nōnulla pigmenta odora sudorum faciant feditatem: An quorum in odore grauitas est atq3 acritudo hec cu3 excremēticijs mixta humoribus deprauare odores possunt.

Qua de causa rutham fascinationis remediū esse aiunt: An propterea quia tum effascinari se credunt: cum aut voraciter edunt: aut incommoditatum aliquarum tenentur suspitione: aut cibum habent suspectum quem capiunt: itaq3 cum de mensa eade3 quid priuate sibi assumūt: participem intuentem quēpiam faciunt.

Cur ignis hominem nigrum nō reddit: fictilia reddit: sol contra hominem nigrore afficere potest: fictile non potest: An non eade3 vterq3 ratione agit: sed sol adurendo nigrificat. Ignis fictilia replet: obducitq3 fuligine: que fauilla pretenui dum carbones franguntur simul τ flagrant: contrahitur hominem nigru3 sol reddit: ignis minime: quoniam solis calor lenis mollisq3 est: τ pre sua tenuitate cutem ipsam leuiter per summa adurit. Quum itaq3 carnem non attingat dolorem nullum potest infligere: quoniam vrat nigrorem inuehit ignis profecto vel nihil tangit vel intro irrumpit. nam ambusta quoq3 ignis atra redduntur. Uerum hic non catenus tantummodo vrit quatenus calor ater se pandet τ auget.

Cur homines cū senescunt nigriores reddantur: An quia res omnes excepto situ nigriores: cum putrescunt euadant: senectus autem non nisi quedam putredo est: ad hec cū sanguis siccescēs nigrior reddi soleat merito senes sunt nigriores. Sanguis etenim est qui nostra corpora colore attingere valeat naturali.

Quam ob causam oleum sol candefacit: carnem nigrificat: An q2 olei terrenam eximit partem que nigrioris causa est vt etiam vinum fortis ratione terrene nigrū est. Carnem ꝯo nigra3 propterea reddit: quoniā vrit. Terrenu3 nanq3 omne cū vritur nigrū effici solitum est.

Expliciunt Aristotelis ꝓblemata: que Theodorus Gazes Thessalonicēsis olim e greco in latinum conuertit. Eaq3 nuper vltima emendatione emendauit.

¶ Victor Pisanus Ludouico Mucenigo precellenti eloquentia viro. S. P. D.

Singularis doctrina: facundia minime vulgaris: insignisq; tua prudentia Ludouice Mucenige: me iāpridem ad te amandū: & obseruandum compulerūt. Tua porro lenitas fecit: vt mutuus inter nos amor intercederet: vt alter alteri cum sors ipsa tulit congratuletur: pariterq; condoleat: sicut in presentia mihi faciendum duco. Nam cum proximis diebus apud preceptorem nostrū Georgiū Vallā: sicut de more ad eum ventitare consueui: essem. audiui impressorem quendam: qui eius opera imprimere & euulgare consueuit: Alexandri aphrodisei problemata: que olim latina fecisset ipse Georgius valla: sibi imprimenda vehementer exigere: ꝙ Nicoletus nostri temporis philosophoꝝ omnium acutissimus edenda esse duceret: atq; magnopere hortaretur: a preceptore quoq; nostro Valla accepi idem vt faceret hortari cū multos: tum Lazarum quendam dactylum Placentinum medicum longe prestantissimum: quem alterum nostri temporis Galenum frequenter solet appellare: ita admiranda quadam doctrina precellit. Hoc cum audiuissem: auidissime mihi ipsum ostendit librum poposci: quem cum legissem Ludouice mi rerum tot tantarumq; cognitione: & orationis splendore incensus rogaui apprime vt imprimeretur: nec me continere potui: quin tecū in tanto congratularer commodo: adeo enim argute de hominis natura brutorumq; rerumq; ceterarum videas hunc philosophum medicumq; precipuum disserentem: vt non hominem sed naturam ipsam rerum loqui nobiscum credas. ea porro interprete oratione nobis exposita vt ipsum iustum philosophum non alium nobis que dicat referre existimes. Proinde nostre huic congratulemur ciuitati: ꝙ talem nacti fuerimus virum: qui doctrina tam multiplici & precellenti sit: vt nostrum illustret seculum. ita quotidie nouum in oībus passim sententijs aliquid emergit: ac vt adhuc magis nostre ciuitati congratulemur: hunc sublimem doctrina virum preceptorem nostrum in diuerso dicendi genere multiiugos discipulis suis fructus ingerere. alij ipso dirigēte rhetoricos: alij poeticos: alij mathematicos componunt commentarios: ac vt alij in latinum greca conuertunt: ita inter ceteros vnus in dicendo minime infans hystoriam a prima hominū memoria ad proxima vsq; tempora decem & nouem encadibus conclusam in latinum transfert. vbi preter ea que in toto orbe terrarum gesta sunt videas disciplinarum non inuentores modo: sed etiam quid illis subdiderint correxerintue: que priores ingenio suo aut alieno memorie prodiderunt: & quemadmodum ab exiguis principijs quasi per gradus: ac per manus ad summum culmen omnes conscenderint discipline: dij immortales: quantum nobis illuxit bonum: quam multiplex ex vno viro emanat fructus: & in posterum annuente deo: vnde bona omnia: futurus est. at iam hec missa facio: si enim prosequi velim vt ipsa deposcit materia nullus eius laudum finis inueniretur. iam igitur te ad eius visendā in scribendo peritiam & Alexandri aphrodisei prestantissimam dimitto doctrinam.

¶ Georgius Valla Placentinus Joanni Marliano mathematico: et in tota philosophia medicinaque prestantissimo salutem plurimam dicit.

Alexandri aphrodisei philosophi ac medici prestantissimi problemata: hortatu et auspicio tuo in latinu vir longe doctissime Joannes Marliane converti: q te interpretari ea velle mihi dixisti: ipsaque multis de causis tibi dicanda esse existimaui: et q a me discipulo tuo: cum medicinā mathematicasque scientias publice profiterer: tanq ab ea quam tu inserueris stirpe fructum aliquando reposcere iure tu quidez videaris. ego autem vel non poscenti si non doctissimos: vt tua ingens expostularet eruditio prestare possim: at certe non ingratos merito debere tibi videar exhibere: q me plane effecturuz cōfido. deinde q hec qualia sint perpendere: ac indicare te melius possit nemo: nempe cuius prestātis in omnibus bonis artibus doctrine nomen: vt res etiaz ipsa est tota non capiat Italia. deinde qd hunc laborez ad te meum fructum non mediocrē filiis tuis Hieronymo: Petro Antonio: Paulo eximie idolis in ipsis future eruditionis adolescentibus allaturum confido. quippe qui suam quandam talem presceferant prudētiam: itaque suam modestiam: vt cunctarum bonaruz artium studiis facile teneri videantur: ingenium certe peracutum elucet: et ne ad rerum quidem causas perscrutandas: explicandasque dialecticum acumen desideratur: neque ad geometrie excutiendas demōstrationes deest facūdia: qd certe psentibus nobis licuit intueri: et perinde has qstiones precipuas non reor modo: sed pro comperto habeo obseruaturos: presertim q quam vtiles sint vel ex eo coniectari potest. q cuz eruditorum multorū consensu quadripartita sit medicina: qd vel in ipso statim afotismorum exordio ostēdisse arguitur Hippocrates: arte que preceptis de rerum natura manātibus atque principiis perficitur: siquidem ei qd generationis fortuite est per quaz raro seruit. Verūtamen ne a fortuna quidem aliena putatur medicina. Cuz temporis opportunitatem vtpote in corpore fluido propter instabilem materiā captare conueniat. deinde experientia: nam et hec rationez exercet: atque confirmat: eāque morborum qualitatibus accōmodat. postea iudicio: qd cuz a diuina: vi que nobis in anima insita est: omnium que sub intellectum cadant sit capax: tria illa: artem: experientiam: occasionem dirigit atque diiudicat. Horum inquam nihil est qd hic aphrodiseus Alexander nō attigerit in cūctis sane excellens in primis autor. At ne sola quidez hic medicine eminet vtilitas: verum ois prorsus humane vite ratio percipitur: q precepta ad bonos habitus comparandos adhibeat: non corporis modo: sed etiā animorum: qui purgationes corporis ad animū quoque transferuntur. At cū anime cibus incorporeus sit eruditio: hinc nobis licet intueri: q ad corpus ptinenduz: q ad mentem instituendam salubria nobis precepta tradiderit: nec sparsim modo: sed etiā que sint querēdi genera: quorque sint pducitissimo breuitate: et pquā perspicua claritate contexuit: que pponant cuncta diluere docens. At qm de questionum generibus fecimus mentionē: neutiquā remur alienum quorūdam doctissimorum hac de re hic proferre sententiā. tria eniz illi questionum genera diuiserunt: vt eorum duo prima esse voluerint. Vnuz quidem qd rem spectet infinitam: sine aliquo definito complexu. alterum autē qd rem definitam spectet: et eorum porro vtrūque in duo alia genera partiti sunt. alterum qd ad cognoscendum: alterum qd ad agendum referatur. nam aut ipsa cognitio: scientiaque perquiritur: vt medicina sit ne scientia an ars: aut agendi consiliuz: vt sit ne medico capescēda cibos suggerendi cura. cognitionis autem tris species faciunt: coniecturam: diffinitionē. consecutionez coniectura est vt cum querit sit ne in magica vis vlla medicine. diffinitio: vt quid sit medicina. consecutio: cum querit quid quāque rem sequatur: vt quāobrem inter biles qui atram bilem euomunt magno laborant periculo. actionis vero duas volunt esse species. vnam ad psequendum aut declinandum: vt quibus rebus ad bonum habitum corpus perduci possit: aut malum habitum deuitare. alteram que ad aliquod commodum vsumque referatur: vt quēadmoduz apud egrotum se habere medicum conueniat. rursus coniecture rationem in quatuor partes distribuerūt. nam aut qd sit querit: vt quis sit corporis optimus habitus: aut que sit origo cuiusque rei: vt que sint nālia pincipia cuiusmodi sūt oēs obscure. aut in rebus nālibus: aut ceteris disciplinis causarum rōnumque qstiones: aut cause tractatio: vt si queratur cur eminentissimi autores de nature principiis aut in egritudine vna tollēda inter se dissentiāt: aut de immutatione: vt si querat num in hominis anima morte aduenīēte intereat scientia an cōmutetur. diffinitioni ppietas: et diuisio et partitio deputantur: vt quid in omnium mente quasi impressum sit: cum quid cuiusque rei propriū sit exquiritur: vt in hominem ne solū an etiam in beluas cadat mestitia. Cuz res distribuitur in partes: vt si querat: quot sint motuum species: siue illi anime siue corporis sint: aut cuz que sit forma et qsi nālis nota cuiusque rei describitur: vt quenam forma vrine sit que sanitatem pretendat aut contra. consecutionis duas faciūt species. nam aut simplex est questio: vt si querat cur oui vitellus facile cōcoquatur. aut ex comparatione: vt vitellus ne an albumen facilius concoquatur. de expetēdis fugiēdisque rebus: vt expetendum ne sit egroto quicquā et pariter fugienduz. de equo et iniquo: vt equum ne sit humana oia diuino administrari consilio: pertinaciter defendere. Cōparationis due sūt species. Vna cuz idem ne sit an aliquid intersit querit: vt pus et sanies: eunuchus et spado: vt ab Aristotele qsitum est. altera cū quid prestet aliud alii queritur: vt plus ne ad comparandam medicinaz prosit experiētia: an ars: occasione: aut iudicium. preterea non mō quid vtilius: sed quid vtilissimum. Que vero referunt ad agendum eorum duo faciunt genera. vnum ad officiuz quo in genere quid rectū: faciendūque sit querit: vt que inspicere queque pcunctari medicū apud egrotū conueniat. alterum ad motum animi gignenduz: vt qm ac vt a medico animandus est egrotus spe: aut econtrario terrendus: et quasi suscitādus sit. Hec fere sunt tradita a veteribus questionū genera. vnde pblemata varia que latine quidam proposita vocant: Quintilianus ambiguitates: alii questiones. At quoniā grecum vocabuluz. apertius vsu imperitante nobis occurrit: greca potius vtendum nobis appellatione cēsuimus. Denique qm nos: vt in prefatione iam satis multa locuti videmur: Alexandro ipsi aphrodisco cedamus me interprete locuturo.

¶ Alexandri

¶ Alexandri aphrodisei pblemata p Georgiuz Vallam Placentinum in latinū translata.

Proemium.

Roblematū quedā p se sunt fidem faciētia ꝛ cognita : oīs ambiguitas ac qōnis experntia. Nemo eniꝫ vt arbitroꝛ sane mentis dubitauerit cur volucrib⁹ plumas nā largita sit. Quilibet enim sagax fouēdi causa p vestimētis primū circūfudisse assereret: deinde decoris grā : terrestribus aūt aīalib⁹: ꝛ que eunt pedibus pilos : serpētibus squamas: aquaticis corticē: aut crustas : cuiusmodi sunt que ostrocoderma: id est crustaceā seu testaceā pellem habētia nūcupāt. Et rursus quāobrē aliȷs qdēꝫ cornua: aliȷs autē aculeos: aliȷs vo vngues. ꝛ eos aut acutos: aut aduncos: seu id genus aliud: quo se ab īfestantibus reddant tutiora: vtpote nālibus qbusdā telis adiuta. Fruges āt oēs ad ortū ac gnīs ppagationem nā pducens corticibus: aut corporibus quibusdā humidis : aut lignosis: aut huiꝰ tunicis custodiuit: eas tanq̄ȝ in arcula aliqua ꝯtegens: ad algoris aut estus: aut noxiaꝝ quarūdā aīantiū effugium. nimiꝝ multis ipsum oīno inutile non reliquit indumentū: sed ad nutrimentū ac cibuꝫ cōparauit opportunū. Ipsas aūt stirpes folȷs ꝛ corticibus ac filibus pennaꝝ aut villorum loco circūdedit. Preuidit eniꝫ ne imoderatus algor aut estus has possit ꝯficere: nōnullas porro pro iaculis spinis armauit: ne a bestȷs absumerent: atqꝫ affligerentur: eas quoqꝫ varȷs floribus ornans ꝛ decoris causa coronauit: quos tanq̄ȝ nuntios ac precones ad erupturuꝫ moꝝ fructuū ortū premisit. Quicūqꝫ igit̄ huiꝰ cognita ꝛ aperta student explicere amentes propemodū sunt. qui ambigunt nūquid igni sit insita caliditas: a tangendi sensu sunt imunes. qui porro in ortu ꝛ interitu seriem motum positu: confirmationem: colores : ppietates: vt nā ac rō prouidēter obseruat nō admittūt: punitioni obnoxȷ sūt. Hec nimiꝝ per sese sunt cognita. At quedā prorsus sunt insolubilia : ꝛ soli deo cognita : qui eorum constituit essentiam. Opifex eni si qn̄ aliqd excogitando opus ꝯfecit: oēs eius actionum causas plane percallut. vēꝝ rudis causaꝝ oīno est expers. Dubie itaqꝫ qōnes sunt huiꝰ: quāobrē leniter lancinari atqꝫ attrectari sub alis: aut plātis : aut lateribus ridēt: siue qua de causa audientes aliquos marmora atterentes: aut secantes: aut stridētes: aut ferrū limantes: dentib⁹ euestigio inhorrescūt. seu qua de causa ex frigidis frugibus dentibus stupore affectis frigida portulaca cōmode medeat̄: nec sunt ꝯtraria ꝯtrarȷs medicamina : veruꝫ similia. Uel cur lapis magnetis solū attrahit ferrum: electrū quoqꝫ paleas ꝛ stramēta solum dicit̄ insigniter trahere: ꝛ leo gallū dūtaxat metuit. Gallina quoqꝫ que oua nobis domi parit se stramētis toto corpore ꝑpurgat. Coturnices elleboꝝ comedūt hominibus letalem. Sturni aūt cicutam: scamonea flauā attrahit bilem. Colocinta ꝛ agaricum ꝛ albus elleborus: euforbiumqꝫ ac coccus gnidius pituitam. Niger aūt elleborus ꝛ epithimum atram bilem. Sunt qui purgamentis aluum cohibent: a cohibētibus vo eā potius ciunt ꝛ purgāt. Sūt etiā qui inter nauigandū comedendi exacuant appetitū cibū facile trāsmutātē: oīs a mari excitate grauedinis ignari. Infinita possem tibi recensere: que sola experientia cognita sunt: quippe que a medicis occulte ppietates appellātur. Quod āt suum vniuscuiusqꝫ occultum est: id parū habet cuius reddi causa possit. Male enim quidā hoꝝ solutiones subitarias efficiūt valde inutiles: nec fidem facientes. Aiunt enī purgamina caliditate humores attrahere: quod plane falsuꝫ est: nam omne calidūꝫ purgatoriū esse oportuit: atqui ecce tibi piper: qd cū sit calidū: non tamē vim attrahendi habet: sed ꝯcoquendi roborādiqꝫ. irideꝫ ꝛ mastice ꝛ aloe: nec e diuerso rōnē ꝯuerti dicimus. oē eni purgatoriū temperamēto calīn esse: vi autē educere egerereqꝫ fatemur. nec oē calidūꝫ statim etiā vi vlla purgatorium est. Aiunt preterea struthocamelum ferrū non proprietate vlla: sed potius calore concoquere: qd ꝑfecto insulsuꝫ est. leo nāqꝫ cum hoc ipso aīali sit feruidioꝛ: nō tn̄ ferrū cōcoquit. Ne apud medicos quidem ppietates sunt solos: verū etiam ꝛ apud philosophos ꝛ grāmaticos: que passiones siue pathe appellant̄ ex vsu annotare. Oportet igit̄ ea ad q̄stionem proponere: que medium teneant locum : ꝛ ad cognitionem habendam eoꝝ minime ambigua sint: sed qualiacūqꝫ sint: vt solutioni subȷciant̄. Sane omnium que dicunt̄ quedam falsa esse omnibus sunt cognita: q̄dā pre se ferūt veritateꝫ: ꝛ eoꝝ alia qdē certa oībus ac cognita: nōnulla oībus sunt occulta: solutionē a nobis nō admittētia. alia vo mediā quādā nām gerunt: de qbus nūc loqui nobis in animo est. Deniqꝫ soluendū omne pblema aut a tēperamento: aut a formatione: aut ab actione ; aut a similitudine in passione: aut a colore: aut a sensus persuasione: aut per equiuocationē: aut actionibus que ex potētȷs magis vel minus ꝑficiscant̄: aut per id qd durius: aut rarius: aut maius: aut minus: aut a tempore ꝛ etate: ꝛ ꝯsuetudine: aut per essentiatū (hoc nouatū verbū paulo durius: pro eo qd greci dicunt vsiodes: qd est p essentie habituꝫ) vsus mollit: aut per accidens: aut a similibus: veluti in pblematis que dicta sunt comperies: has igit̄ regulas secutus oē dubitatum ad demonstrationem poteris aduocare. At qn̄ non satis esse putanduꝫ est vniuersalem adhibere doctrinam: sed cōuenit ei qui doceat pticulatim ꝛ membratim hec sub manuꝫ adducere. Jam questiones ac solutiones ordiamur.

MACROBIVS

¶ Deniqꝫ sturni vescunt̄ conio nec fraudi est eis: quoniaꝫ q̄litate sui corpis venenū succi lethalis euadunt. Frigida enim vis eius est succi: quā subtilibus poris in cordis sui sedem ducētibus ꝑcoqua digestione ꝑueniūt prius q̄ȝ vitalia ipsa pretemptet.

IDEM ALIBI.

¶ Elleboꝝ aūt periti loquunt̄ escam esse ꝛ alimoniam coturnicū: eo q̄ nāli quodam temperamento sui corporis vim pabuli nocentis euitent.

Problema pᵐ.

Vare vitrea vasa p hyemē calore aliquo vehemēti adducto frangunt̄? Qm̄ ex circunfuso aere plurimā p totū corpus suū excipit frigiditatē. Cū igit̄ non ꝑus calefactis feruētē aquā ꝯfestim īfundimus: nō dubium qn aduersantē sibi frigiditatē caliditas ꝑsequat̄ : vt ipsaꝫ ꝯfestim cū spiritu diffugere necesse sit: ꝛ pinde vitreoruꝫ vasoꝝ sequi discussionē. dabimus eni vitreis corpib⁹ spiramēta vtcūqꝫ sub visuꝫ ꝛ sensuꝫ nō cadant. Ceteꝝ q̄ ad hui⁹ rei nām: verūqꝫ spectat tenuissimū fere aerē admittit. ¶ Sūt qui dicāt vitrea corpora imēso frigore obdurescere ꝛ siccescere: ꝛ qcqd in ipsis tenuiuꝫ partiū sit. i. humorē aut aerē exprimi ꝛ eȷci atqꝫ exuri : itaqꝫ idonea ꝑstari vt discutiant̄: ꝛ effrigant̄ veluti aridissima ligna. ita eni ꝛ Hippo. aiebat venaꝝ algorē frangibilem. atqui feruor imoderatus corpus offendens vitreum ipsum adhuc

impensius exiccans ad confringenduꝫ ⁊ discutiendū reddit accōmodatius: ꝙ si prius remollescat mediocriter calefactū: neutiq̄ cedit: quāobrē pugilles quoqꝫ luctaturi a lanistis prius oleo perfundunt̄: ⁊ phonasci canturi prius guttur ⁊ fauces fouent ⁊ spiritus molliores meatus reddunt. frigiditas itaqꝫ deducta spiramenta cōperiens facile cū spiritu diffugiet: ⁊ vitri quicquid molle fuerit calori cedet: nec statim discussioni erit obnoxiū. Qr aūt spiramentū vitrea habeāt corpora: vel ex vasis nobis id licet testaceis intueri. infusa enim in hyeme aqua exudat cum picata fuerint. est quoqꝫ videre e corpe vitreo erūpenteꝫ ⁊ exhalantē fumū per hyemem cū feruentē aquā infuderis: necnon citreuꝫ sectum ⁊ expissum extrinsecus appositum brassice incluse suam prebere qualitatē. 2.

¶ Quare pueri ⁊ presertim infantes in humum lapsi non facile sauciantur: quēadmoduꝫ viri: Propter mollitiem inquam corporis terre solo cedentem: quādoquidem dissipant firmitudinem ⁊ duritiem quo minus offendat: viri āt cuꝫ duro sint corpore duritie terre aut lapide aliquo offensi plage tenorem intendētes a lapide: vtpote duriore eis aliquid infligi necesse est. Eadem est ratio cur etiā spongia excidens non frangitur: cum vitruꝫ aut testa: aut huiusmodi corpus durum procidens frangatur: atqꝫ ita per similitudinem hec dixeris ꝯuenire. Et ob hoc etiam vehemens venti motus quercuꝫ quidem deycit: arundinem vero non: quoniam quercus quidem vtpote dura ⁊ valida: ⁊ ample magnitudinis vento obuians vim eius intendit. arundo autē quippe que inanis ⁊ mollis: ⁊ exigua venti hinc ⁊ illinc flatui cedēs: eius vim dissipat atqꝫ dissoluit. Eadē rōne ⁊ pugil aduersario suo obuius eius vim auget atqꝫ exuscitat: quem quo magis cedens circunduceret huc illucqꝫ se transferret: citius illius exinaniet firmitudinem.

QVINTILIANVS.

¶ Et patiētior est laboris nā pueris q̄ iuuenib⁹: videlicet vt corpora infantium: nec casus quo in terrā totiens deferuntur tam grauiter affligit: nec illa ꝑ manus ⁊ genua reptatio: nec post breue tēpus cōtinui lusus: ⁊ totius diei discursus: qꝛ pondus illis abest: nec seipsi grauant. sic animi quoqꝫ credo: qꝛ minore conatu mouent̄: nec suo nixu studys insistunt: sed formandos tantūmodo prestant: non similiter fatigantur. 3.

¶ Quare īfantes apud nutrices cantus audiētes si fleāt ⁊ vagiāt cōquiescunt: motati autem dormiunt: Quoniam musica velut ⁊ omnis sciētia: atqꝫ ars cū anima assueuit: sicut ⁊ caliditas igni insita est: vt etiam Plato censet sciētias recordationes anime esse nō doctas: audiens igit̄ aīa huiꝰ sonum ex canentibus recordatione mentem ea subeunte infantes placari compelluntur. ꝓinde ita allecti in saporem perducunt̄. Cum aūt in corpore impolluto ac purgato est: scientias integras hꝫ: polluto vero in corpe tanq̄ in obliuionem ipsaꝝ peruenit mediocrem. 4.

¶ Quare nutrices infantes in soporem deuolutos motāt: Qr humores ex motu fusi cerebruꝫ moueant: lꝫ in etate perfecta hoc minime pati tolerent. 5.

¶ Quare aliqui valde ebry dupla vident: Qm̄ ex multa humiditate oculoꝝ repleti musculi: plus aut min⁹: ⁊ molles effecti atqꝫ contracti diuertūt atqꝫ distrahunt oculos: alteꝝ quidē sursum: alteꝝ vero deorsum. Proinde superest vt oculoꝝ rady non in eundem pariter locum proferantur: sed in distātes locos ⁊ corpora: atqꝫ ita vterqꝫ oculus sua spectans duplam efficit visionem. Quod autē hoc verissimum sit ex eo profecto videri certum est: ꝙ alterum digito oculum prementes ⁊ sursuꝫ versus propellētes dupla cuncta spectare videmur.

ALBERTVS Aleman⁹ in li° Arist. de sensu ⁊ sensato.

¶ Quare vnum videtur duo: Ex diuersa dispositione rei vise dicimus ꝙ quatuor sunt cause quare vnum videtur duo ex parte ipsius vidētis. Quaꝝ prima est: ꝙ cuꝫ neruі optici ab oculis ad anteriorem cellam cerebri directi intersecant se ad modos linearum trianguli: cuius talis est distantia mensure: que est inter duos oculos cōtingit aliquādo elauari vnum neruorum vel alterum releuiorum a loco cōtactus: ⁊ tunc illud qd̄ recipit ab oculis ⁊ trāsiēs a spiritu visiuo ad sensum communem contingit se in aliquo puncto vno: ⁊ tunc propter duos oculos lumen bis nuntiantes vnū videt̄ duo: ⁊ hoc cōtingit quotienscunqꝫ exprimitur vnus oculoꝝ quasi semimulsus suppositione digiti. Secūda causa est ꝙ aliquādo spiritus visiuus qui a capite discurrit in oculos propter aliquam ventositateꝫ inclusam in ipso vel in oculo: vel ꝓpter aliquem calorem non naturalem agitātem cuꝫ: mouetur extra metas mensure nālis dextrorsus: vel etiā sinistrorsus in oculo. ⁊ ideo accipit formam: quasi formam motam a dextro in sinistrum oculum. ⁊ ideo apprehendit omne quod apprehendit quasi dissensum in duo lateraliter sibi coniuncta. Tertia autem causa est in opposita redundantia quando mouetur spiritus introrsum ⁊ extrorsuꝫ: ⁊ introrsuꝫ quidem respectu sensus cōmunis: extrorsum vero ad oculi crystallinum vt percipiat formas: tūc enim continue reddit ⁊ accipit: ⁊ anteq̄ compleat̄ redditio incboat: ita acceptio qū sensibile manet ꝑsens: ⁊ tūc vnū videtur duo. Fiet autem hoc accidēs in spiritu aliquādo ex multo humore calido: sicut in ebrys: qꝛ calor vini mouet in opposita: ⁊ humor multiplicat fluxum: ⁊ sunt iuxta hoc accidens valde multa accidentia. Cum enim aliquis nauigat: eo ꝙ vnā partē accipit: ⁊ anteq̄ eā reddat sensui cōmuni immutatur ab alia: ⁊ accidentia coniungit eadē ex velocitate motus spiritus: ꝙ videntur ei moueri omnia similr̄: aut si extremitas virge circunducatur: que flexibilis est: ⁊ accipit̄ situs eius in vbi vno: anteq̄ reddatur accipitur in alio ⁊ in tertio: ⁊ sic continue variatio illius situs accipitur ⁊ reditus: ⁊ videtur describere basim pyramidis: hec est causa quare gutta aque cadens videtur esse linea recta continua: ⁊ videtur quasi punctus continue fluens. Inde etiam contingit ꝙ ventositate vel alia causa in anteriore parte capitis vertiginem faciente omnia videntur moueri: ⁊ cadit in partem ad quā tenet se tanq̄ altera pars cadat. Quarta autem causa est expressio tunice perforate in ea. Cum enim illa premitur intus: ⁊ cedit introrsum: ⁊ tunc coangustatur foramen: ⁊ videtur res minor q̄ sit aliquando antecedit interius: ⁊ tunc foramen dilatatur: ⁊ videtur res maior q̄ sit. Ex parte autem visibilis vnum videt̄ duo subiecta: in quibus est fm̄ diuersum esse ipsius: sicut in speculo. 6.

¶ Quare natura strabi dupla non vident: Quoniam peruersionem oculoruꝫ sursum versus aut deorsum non habent: sed dextrorsuꝫ ⁊ leuorsuꝫ. ⁊ rursus oculi nacti eundē situm duos inquam in recta linea suos per eundem situꝫ habent radios in corpus vnum concidentes: atqꝫ ita vnū colorem ⁊ qualitatem vnam referunt in sibi obiecta resumendo. 7.

¶ Cur pubescentes pueri hircissant circa quartūdecimuꝫ annum: Qr tum natura humana corpora dissocians multā repentinam etatis mutationem efficiat. eoꝝ auteꝫ que diximus ipse effectus fidē facit. intueri siqdē nobis licet feminaꝝ vbera augeri ꝓꝑ lactis coitionē. item ⁊ circa coxēdices loca ꝓpter fetus expectationem: mariū vero thoraca ⁊ humeros propter impositoꝝ grauium corpoꝝ portationem: testiculos autem propter seminis susceptioneꝫ ⁊ moram. pudenda porro propter facilem seminis accessum:

sum: explicatur quoq3 ipsis vniuersuz corpus: veluti mor borum mutationes indicant: ꝛ solutiones circa decimuz ꝛ quartum annum progenite: necnon vocis asperitas que raucitas appellatur hircire facit: ex hircis ita vocem efferentibus sumpta translatione. inter explicandum enim asperā a principio arteriā accidit alia quidem eis magis. alia vero minus deduci. quippe ꝙ inequale ipsis corpus iuxta interiorē superficiē existit sauciū tenus. Spiritus igitur per has exiens partes tanq̄ precisus propter vie inequalitatem vocem etiam efficit inequalem ꝛ asperam ꝛ raucam: hoc etiam patiuntur pituita occupati: in asperam pituita inquā defluente arteriam: quandoquidem a defluente humiditate ꝙ intus leue omentum inequalitate repletum inequalem etiam spiritus exitum efficit: talem scito ꝛ hircorum asperam arteriam ꝛ guttur propter plurimā humiditatem. Et oleuz plurimū bibentes tales esse alios porro ob continuos vna validos clamores ob siccitatem aspere arterie inequalem etiam vocem habere arbitrator: gruum nanq3 ꝛ aspere vociferantium volucrum arterie effecte sunt natura omnino aspere. Demuz post pubertatis annos puerorum cessat hircissatio: ꝙ aspera arteria omnifariam absolute explicat suapte natura etiam equalitatem admittat. 8.

¶ Cur potum oleum vomitum ciet: ꝛ presertim flauam bilem? Quia cum sit leue ꝛ superna petens cibos elicit ipsos ad stomachum eleuans: stomachus autem grauatus vim egestiuam ad vomituz exuscitat: precipue flauam bilem vtpote leuem ac tenuissimam: ꝛ facile sursum versus euadentem. Quod autez oleuz sursuz petat experientia ipsa manifestum: humido siquidem alicui ammixtuz in superiores se e vestigio recipit partes. 9.

¶ Cur inter cetera liquida solum oleum non remiscetur? Quia cum sit glutinosum ꝛ in se reductum nequit dissecari: ꝛ in minutas diuidi partes: reliquisq3 ammisceri liquoribus: inde in terrā fusuz ipsam ilico nō subit. 10.

¶ Cur oleum ꝛ aqua frigore densescit: sed neutiquā vinuz aut acetum aut garus? Quod oleum quidem qualitatis fere sit expers: ꝛ potius temperatuz statim frigescit atq3 adeo vt inter euaporandum frigefiat: aqua vero vtpote frigida se frigidior effecta facile coit. At garus vtpote suis partibus tenuis ꝛ calidus non continuo frigefit: eodem modo etiam vinum: acetum autem vt tenuissimarum partium omnem respuit concretionem. 11.

¶ Cur qualitate diuersa idem efficiunt? Nam tam frigus q̄ calor humidū cogit: ita siquidez nix ꝛ ius frigore pariter coeunt ac concrescunt. Emplastra aūt in vesica calculi caliditate siccescunt ꝛ obdurescunt: alia inquam atq3 alia id fit actione. nam calor frigiditatem multam depascitur atq3 absumit: frigus autem densitate lutosum reddens: squalentem sordescentemq3 humiditatez exprimit sicut spongia manibus compressa: humidū quod in meatibus continetur effundit. 12.

¶ Cur sepenumero rigor sedatur horrore aliquo aut fragore aduentante preter rigore affecti cogitationez: aut aqua ꝯfestim infusa? Quia sepe humoribus pridem concoctis ꝛ attenuatis nālis caliditas vehemēs ꝛ subitaria a cute introrsuz profugiens morbosuz humorē ꝯsumit: differt ac distrahit. idē etiā efficit theriaca: ꝛ plurime calide ac sicce qualitates facilem concoctionem adepta. 13.

¶ Cur circūuoluti preter ꝯsuetudinem concidunt? Quia cogunt animalem in cerebro spiritum turbari ꝛ in humoribus cōmoueri: deinde non etiam idoneum fieri ad potentiam animalem suscipiendam: nec sinunt vim sensibilez ac mobilem ad musculos ꝛ neruos perferre actionem: ꝛ perinde sequi necesse est vt corporis onus non vectū atq3 comportatum ab anima ad terram feratur: ad quā prius nutat: ob hoc aūt tenebras vident ꝙ videndi spiritus in eis turbatus sit: ꝛ ne quidem sensibus ceteris satis ex sententia vtuntur. Quod si pedetentim plurimū volui assuescāt id perraro fieri solet ꝙ ꝯsuetudo animā a nā nō auertat: sed diuturno tpe efficiat familiarē. Quod eni repente ac iugiter fit id nescit auersari: neq3 vspiā mutationis sibi cōparat defensionē.

MACROBIVS.

¶ Cur qui ita se vertunt vt sepe in orbem rotentur ꝛ vertiginem capitis ꝛ obscuritatem patiuntur oculoꝝ: postremo si perseuerauerint ruunt: cuz nullus alius motus corporis hanc ingerat necessitatē? Ex septem motibus vnus tm̄ in diuinis corporibus inuenitur: spheralem dico quo mouetur celum: quo sydera: quo cetera mouentur elemēta: terrenis animalibus illi sex precipue familiares sunt: sed nōnunq̄ adhibetur ꝛ septimus: sed sex illi vt directi sunt ꝛ innoxii. Septimus idem qui gyros efficit crebre cōuersum turbat: ꝛ humoribus capitis inuoluit spiramentū quod animam cerebro quasi omnes corporis sensus gubernanti ministrant. hoc est autem spiramentum qd̄ ambiens cerebrum singulis vim suam sensibus prestat. hoc est qd̄ neruis ac musculis corporis fortitudinem prebet. ergo vertigine turbatum: ꝛ simul agitatis humoribus oppressum languescit ꝛ ministerium suum deserit: inde fit his qui rapiuntur in gyros hebetior auditus: visus obscurior. postremo neruis ꝛ musculis nullam ab eo virtutem quasi deficiente fomentibus totum corpus ꝙ his sustinetur ꝛ in robur erigitur desertum iam fulcimentis suis labitur in ruinam. Sed contra hec omnia consuetudo quā sm̄ naturam pronuntiauit vsus illos iuuat qui in tali motu sepe versantur: spiramentuz enim cerebri quod paulo ante diximus assuetum rei iam non sibi noue non pauescit hunc motum: nec ministeria sua deserit: ideo consuetis etiam iste agitatus innoxius est. 14.

¶ Cur vitrea specula valde elucēt? Quia introrsus ipsa stanno illiniunt. Inest autem eius natura perspicua: ꝛ perinde vitro copulatum qd̄ per se lucet plus adhuc renidet radios suos per vitri spiramenta transmittens: duplicat qd̄ in superficie ꝛ extra vitreuz corpus est: atq3 ita ad modū elucentia euadunt specula. 15.

¶ Cur in speculis ꝛ pspicuis aquis nosmetipsos intuemur? Quod qualitas visus ad perspicua abiens corpora per refractionem radioꝝ qui ab oculis exeunt accedat ad sui aspectum. Quod aūt q̄litates oris excedat ne qdē mirū: idq3 ostēdūt qui apud arbores cōmorantur pallidū gerētes aspectū: quoniam pallida qualitas viriduz folioꝝ in os emanat: que itidem in profluentem aquā aut stagnū abiens ipsaz aquā viridem videri facit. 16.

¶ Cur pura antra ꝛ editissima loca: ac purgata faciunt ac remittūt vocis sonitū: atq3 responsant? Vox enim aerem percutit: aer autem locum: ꝛ quo magis percussus percutit: eo etiam sonitū vehementiorem gigni contingit. Humida vero loca vtpote que molliora sunt plage cedentia ꝛ ipsa laxātia sonitū nequaq̄ efficiūt: qualitati aūt ꝛ quātitati plage ꝛ vocis q̄litas quoq3 ꝛ quātitas plosus accōmodatur: male āt echo .i. reuerberatā vocē siue vocis imaginē demona esse fabulantur. non desunt qui dicant hanc panā adamasse: sed falso. Vir eni fuit quispiā sapiēs: qui primus desiderauit: exquisiuitq3 echus causam: quo qdnam esset dinosceret: ꝛ quemadmodum quicq̄ concupiscētes egre ferunt cum id non assequūtur: ita ipse quoq3 ante solutionem moleste ferebat: veluti etiā Endimion: qui primus lune cursum inuestigauit: noctu qdem vigilans eius

cursui inherens motusqꝫ exquirens: interdiu autem dormiens: hinc lunam eum adamasse fabulantur: atqꝫ ad eū dormientem accessisse: quando solutionem sibi cause reddit philosopho. Aiunt autem ipsuꝫ etiam pastorem: quoniam per solitudines ⁊ inuia loca ac editissima eius motū speculabatur: tabulaꝫ habuisse: quoniam circa sublimes locos ventorum sufflationes sunt maiores: aut ꝙ figurarum exquisiuit armoniam. Itidem ⁊ Prometheus cum sapiens quidam esset ⁊ celestis aquile causam ⁊ naturam ⁊ situm exquireret: ⁊ discendi auiditate absumptus conquieuit: hercule ab illo dubitata sua sapientia exoluente. 17.

Cur stante aqua in superficie non in profunda terra saxo proiecto in eam multos ex ipsa circulos erumpere cōtingit: Dicendum ꝙ iactus tenore lapis vndiqꝫ corporis sui aquam eminus prosequitur: atqꝫ ita gignitur circulus equalis: ⁊ equalem vim iactus tenori vim habens: ob immensuꝫ vo tenorem maior etiam est circulus: peruenit siquidem is ad terram vsqꝫ ⁊ continuo amplians ⁊ insecutus aquā eo ictu: merito deinceps multos efficit circulos corpori. primum in aque superficie circuli mouens interuallum exinde continue ad fundū descendens: ac rursus aquam dispescens alterum facit: idqꝫ ita quoad constiterit ⁊ quieuerit: interlaxanduꝫ autem lapidis tenorem pe depressum descendentis circulum tenuiorem facere contingit eo qui antecesserit: ob id quoqꝫ a lapide itidē aqua iuxta ictum distinguitur. 18.

Cur multi ex liene risum oriri arbitrantur affirmantes: in attractis scabrisqꝫ lienibus non eiusmodi affectus esse cuiusmodi sūt in robustis: quin tales potius tristes videri hoies aiunt: Dicēdū p accidens id esse nō pprie ꝙ lien risus sit causa. nā cuꝫ validus fuerit trahit ex iecore oēm feculentum: ⁊ melancholicum succum: atqꝫ ita puruꝫ dimittens in totum corpus sanguinem: cerebruꝫ mulcet ac oblectat nām animāqꝫ: sicut etiā vinū afficit ⁊ ad alacritatem agit: vnde risus excitatur. 19.

Cur mule nō fetificant: Qm̄ ex differentibus specie animalibus ꝯstiterunt: ⁊ ex differentibus per tēperamentuꝫ ⁊ nām feminibus: pinde mixtio aliud aliqd procreatura preter id qd̄ prius fuit procreantium naturam delet: veluti alboris ⁊ nigroris mixtio extremos colores delens: alterum colorem idest fuscum parit: qui extremoruꝫ nihil existit. pgenituū igit̄ temperamentū deletum est: ⁊ formarum proprietas.

PLINIVS.

Obseruatum ex duobus diuersis generibus nata tertij generis fieri: ⁊ neutri parentuꝫ esse similia: eaqꝫ ipsa que ita nata sunt nō gignere in oi aialium genere. idcirco mulas nō parere. est in annalibus nr̄is peperisse sepe. verum pdigij loco habitum: Theophrastus vulgo parere in cappadocia tradit: sed esse id aial ibi sui generis. 20.

Cur qui surdi nati sunt ijdem sunt etiam muti: Quia que non audierunt efferre: ac eloqui non queunt. quidam autem medici neruorum vnam esse coniugationem aiūt que ad linguam auresqꝫ pertineat: vt ea membra pariter affici necesse sit. Atqui ab euentu aliquo surdi: non cōtinuo idem sunt etiam muti: neruus siqdem solus audiendi affectus est. similiter qui ab euentu muti non continuo sunt surdi: suo enim in loco in lingue neruis gignitur morbus. 21.

Cur multi ieiunantes post assumptū cibum rigescunt: Quoniam ob nutrimenti serā assumptionem biliosi acutum humorem accumulant: post cibuꝫ igitur cum membra robur conceperunt: ⁊ bilem a se ad cutem propellant rigorem gigni contingit: bile membra lancinante ac ad ipsa persequenda insurgente. 22.

Cur sues si subuerse ac supinate portētur silēt: Quoniā preter alia rationis expertia animalia: semper he prone in terram spectant: puteore delectate: quem exquirunt. in subitaria igitur aspectus mutatione excepte ⁊ pculse sub lumine multo silent. quidam autem aiunt asperam arteriam angusta habentem spiramenta concidere in cataracte modum. 23.

Cur sues ceno delectantur: Eo nempe iuxta medicos suapte nā delectant̄ iecur habentes maximū in quo cupiditas est: vt antea putat Aristoteles qm̄ cum rictus ⁊ oris crassi sint late effusum olfatum habent: ⁊ qui tetrum odorem excipiat. 24.

Cur vlceribus ꝯualescentibus: ⁊ cessante inflammatione pruritus gignunt̄: Quoniam posteaꝗ̄ ꝯualuit ⁊ sanus effectus est qui languebat locus: reliquum longe arcet aduersantem nature humorem alentem vlcus: qui humor p cutem exiens ⁊ distractus prurituū efficit. 25.

Cur alterius e duob⁹ oculi grauiores morbi sint ⁊ diuturniores: Ob causam inquam duplicem: aut ꝙ pituita ad alteꝝ solum accumulat̄ oculum. Qd enim diuisum se imbecillius semper efficī: ⁊ minus efficax: ⁊ quo magis dispartitur: eo longe inertius est: aut ꝙ motus sanus oculus inter agitandum continue cogit etiam alteruꝫ totiens commoueri: illud sane presentissimum esse medicamen didicimus: totam languentem partem immobilem continere. 26.

Cur homo ⁊ perpetuo ⁊ impensius supra cetera animalia sternuit: Quoniam pluri ⁊ multipliciore ⁊ plus ꝗ̄ satis sit cibo vescitur ⁊ potu: ⁊ ob hoc ne ipsum quidem: vt conuenit potest concoquere: ⁊ perinde ob multam humiditatem multum cogit spiritum: qui vtpote tenuissimus ad cerebrum ascendens ipsum continue impellit ac suscitat ad egestionem: ⁊ sternutamentum. Crepitus igitur fit per angustos paris locos confertim erumpēdo: tanꝗ̄ qui ex sua sede reiectus: ⁊ ructus per stomachum: ⁊ vox per guttur: ⁊ sonitus per aures itidē: ⁊ per intestina murmur excitatur. 27.

Cur mortuis pili crescant: atqꝫ vngues ad tempus certum: Quoniam carne tabefacta partes circum ipsarum radices obtecte tuꝫ emicant fallūtqꝫ spectantes: ꝙ incrementi imaginē gerant. Quidam aiūt eos vere excrescere: quando quidem ex redūdante humore gignuntur. morticinia siquidem corpora a primordio in superfluitatem plurimā propter corruptionem factam resoluunt̄: ꝙ̄ per spiramenta ⁊ corporis extrema e corpore erumpens eoꝝ que dicta sunt ortum auget. 28.

Cur in digitis manuum potius ꝗ̄ pedum gignunt̄ que pustule nominant̄: ⁊ pueris potius ꝗ̄ etate pfectis. Qd̄ ex pituitosa redūdantia habeant ortū: atqui pituita pueris vtpote magis edacibus: ac magis ociosis redundat: pedū aūt vngues magis in motu: ⁊ deambulatione plus exercitati superfluitates discutiunt. 29.

Cur pili in pedibus non repente canescunt: Nempe eadem de causa: pedes enim in perpetua ⁊ iugi deambulatione in se dilabentem pituitosam redūdantiam differūt: distrahūtqꝫ qd̄ a canitie fuit alienum. At pubes etiā ipsa sero canescit: quoniā calidior ea exoritur ⁊ in coitu pituitam distrahit. 30.

Cur hominibus vox ⁊ ratio sero perficitur: Rationis autem ex partibus euestigio: aut saltem intra breue tempus quoniam variatior artificiosior: ac doctrine magis indaga. aut irrationalium longe simplicior: ⁊ naturalior: ꝗ̄ animalior. 31.

Cur

¶ Cur plurima animalia caudas iactāt ab ipsis videri cōsuetis. leo autem latera percutit furiatus: similiter autem ⁊ taurus: Quoniam tergi musculus habent ad ipsas vsqꝫ caudam protensum: ⁊ vim animalem ac mobilem continentem. anima igitur assuetum videri cognoscens tanq̄ manum aliquam: sicut in ipsis est videri hominibus caudam iactare compellit: que vim ipsius intus occultā aperit: debereqꝫ se cognoscit. At in leonum ⁊ taurorum animis: cum anima natura pariter agitata caudam vehemēter quatere compellit: quemadmodū homines inuenimur multa ira cōcitatos manus complodere: aut corporis aliā partem. anima siquidem ꝙ ledas cuꝫ amouere nō possit propere alio sibi modo ꝯsolutionē excogitat fremitu ⁊ cōplosione affectum mulcens. 32.

¶ Cur aridis ordeis tostis equorū vlceribus insparsis nō amplius albi pili e cicatricibus feruntur: sed eiusdem coloris cuius ⁊ reliqui sunt pili: idest q̄les natura produxerat: Quoniam corrugāns ⁊ coire facientis sint potentie detergent ac dissipant subiectam pituitosam redūdantiā: ⁊ malam operationem cogētē ad vicus cruditatē: ac eius partis imbecillitatem. 33.

¶ Cur in cutis cicatricibus equi pili nascūtur: hominibus autem nō: Quia cutis hominibus quidem densior est: sicut idicāt molles pili tenuesqꝫ ⁊ cicatrix pellis adhuc dēsior effecta spiramenta obcecat: equis autem si comparetur rarior: quemadmodum crassi ostendunt pili: ⁊ ob hoc nequit cicatrix spiramēta omnia pellis occludere. ꝑinde subiecte ac coacte superfluitates per tenuia relicta inferne spiramenta erumpentes agglutinate atqꝫ concrete pilos efficiunt. 34.

¶ Cur a dipsade morsorum ⁊ sitim intolerabilem habentium theriaca que calida ⁊ sicca est potata sitim sedat: ac non potius intendit: Dicenduꝫ ꝙ non temperamenti ratione sitim sedat: sed potius opposita passione ⁊ nulli q̄dā rōne: res siquidem ipsa ita habet. hec certe antidotus ex pluribus herbis cōficitur: que vnicuiqꝫ membro aliquo pacto accommodantur: velut diptamum opitulatur cordi: ipsumqꝫ roborat ac conseruat: similr eupatoriū iecori: scolopendrion lieni: petrosillinum ventris ori: hyssopus porro vitalibus viribus ac pulmoni: inula cāpana renibꝰ: ruthe collo: gētiana cerebro: seseli vesice. itaqꝫ vnūq̄dqꝫ horum mellis dulcedine venatur ⁊ pellicit trahitqꝫ ad suam tutelam accōmodatum: in quibus omnibus sunt serpentum carnes ammixte: ⁊ naturalem dexteritatem habentes ad vnumquodqꝫ venenum ferum vimqꝫ corruptionis effectricem. In omnia igitur membra cū hec partita fuerint passionem vllam: que corruptionem minitetur officere non sinunt propugnantia perinde ac milites ingenui in armis expediti pro sua ciuitate.

¶ Alexandri aphrodisei egloge medicinalium ⁊ naturalium ambiguitatem ꝓblematon sectio secunda.

¶ Prohemium.

Esculapij munus cūcta ad visus humane vite comparat a dignitate longe antecellit animato siquidēꝫ ac rationis participi corpori ad quam se dirigeret metam exhibuit. Cuius obseruatio: moderataqꝫ custodia reliquis artibus cunctis principium instituit. sensus quidem exacuendo dicta membra: ac inuentionum instrumenta roborando alia prouidenter animaduersa: vtiliter custodiendo: alia mendose producta emendando atqꝫ dirigendo. hec corporis ita curam gerit: vt animam neutiquā negligat. philosophie eniꝫ suggerit cognitiones. Cuius fine illa sibi peculiare confixit ꝑncipium: nec a naturali abhorret speculatione. corum enim que facta sunt compositionem accipiens: reliquorum mensuram percalluit. hoc q̄uerissime diuinum beatūqꝫ inuentū in rationum indagine collocatum: hac laude non iniuria fruatur: vt ad scientie normas nomenqꝫ perueniat: ꝙ si quispiam artem ipsam audeat appellat: non hac de causa sed proter subiectam materiā: an non igitur hec per sese speciei cōmodam gerit rōnem: ad scientiam immobilem. acta autem ad corpus syluāqꝫ induens eam artem fieri necesse est: ita sane anima que multorum consensu philosophoruꝫ est immortalis: ꝙ sit incorporea: ꝙ seipsam moueat: ab alijs contra mortalis existimatur. Corruptibilem siquidem ideo ipsam ferūt: ꝙ sub sylua demersa patiatur afficiendo. atqui non cohibetur: non afficitur anima sicut proposuimus: sed talis in corpore anima est: qualis in defecatissima aqua solaris radius: an non cum perspicua fuerit aqua: aque gerit effigiem: At si aliqua de causa perturbetur. ipsa essentia quidem non trāsmutātur: sed qđ emicabat occultatur: illesa in precipua actione permanens: ita porro sepenumero sol nubis obiice elucentem radium occultat: ne vlla quidem in parte sincera ipsius radij natura lesa: quemadmodum igitur de anima nunc diximus: itidem de medicina dicere possumus. ipsa eni per sese primo qđ incōcussum est tenet. primo fundamentum habet imobile. quippe que sciētia est. Ceteruꝫ sylue particeps a dignitate declinat obnoxiaqꝫ fit: ars euadens: firmitudinem suam amittens. At qđ secūdariū est respicere nihil attinet: cum sit accidens: veꝝ ꝙ primas gerit vtpote substātia: quecunqꝫ demū in nostrū adiumentū transtulimus: ac nō ex questionuꝫ vsu: ea pauca sunt capitula: que ex ipsa decerpentes hic inferimus: proficientia quidē eis qui hanc prosequunt̄: ⁊ presertim rōnem consectantibus: vtilitatem non paruam ad rerum inuentionem allatura. pᵐ.

¶ Cur frenetici raro ⁊ vehementer respirant: Quoniam anime actionem per medios neruos ⁊ musculos esse manifestum est. ab ijs igitur quatit̄ thorax. iure ergo rara fit respiratio vi animali lesa sui siquidem operis obliuiscit̄ nec predicta membra regit. Ingens autem excitatur propter cordis laborantem spiritū. nam vis vitalis insurgēs animam pungit ⁊ mouet ei abolitionem minitans: nūq̄d qđ deficiens propter morbū amisit anima id suo cor vsu magnitudine suggerit. 2.

¶ Cur hominis vngues mollissimi: Utrum ꝙ etiaꝫ cutis nā vngues inde manant: aut ꝙ alij alijs sunt vngues vtiles. quibuscunqꝫ igitur sunt duriores illis etiam sunt magis vtiles. 3.

¶ Cur qui nati sunt ceci: calui nō euadunt: Utrum ꝙ caluitas mutilis oculis se in proximū transferat locū: Nunquid non frigescit locus: sed semper nutrimentum habet. Caluitium autem a frigiditate oritur: aut ꝙ cum locus caliditatem admittit vt nutrimentum absumat non fit in sincipite vlla superfluitas. Luminibus aūt orbatus frige factus est. proinde ⁊ ibi multa redundantia est: atqui crines ab superfluitatibus exoriuntur. 4.

¶ Cur barba rubescit absqꝫ capite: caput autē absqꝫ barba nō rubescit: Nempe quoniaꝫ rubri capilli ex imbecillitate oriuntur: ⁊ in barba pili natura sunt imbecilliores: hoc ex eo licet intueri ꝙ imberbes fiunt. nō autem caluescunt: vel id sero. Certum igitur ꝙ locus ferre non potest: quamobrem cū qui validior est flauos ferat: imbecilliorem quoqꝫ eos ferre necesse est: sed si hic: non tamen ne

cesse est qui validior est ferat. 5.

Cur lōgi capilli fiunt: Nempe q capillus quidem ferra est: sub ferra vo cutis. Atqui que longe sub ferra absūt facile sub motuz cadunt: z omnino que a quiescēte absūt: hec in mechanicis facile videri possunt. 6.

Cur in palpebris capilli cani non gignuntur: Utrum ob pprietatē nutrimēti qd circa oculos. ex eo āt licet piectare q ibi pinguis gignitur caro. Ab huiꝰ aūt nutrimēto iure nō augetr admodū pilus. siquidez qd ex talibus gignitr redundantys nō canescit. Corruptione enim quadā z nutrimēti vitio canescere ptingit. 7.

Cur qui in manibus sunt vngues citius crescunt q̄ qui in pedibus: Aut q sursum versus auctio magis scandit: quocirca z pili in mento potius crescunt q̄ in pube: aut q in calore quidem manus: pedes vo in frigore capiunt incrementum: aut potius calida sunt omnia: aut q manus calidiores z humidiores sunt. pedes aūt totius corporis membroꝝ omniuz frigidissimi: z huiusmodi partes aliarū: vt pili inquā z vngues: ppter hoc igitur ipsuz z frigidi z in frigido loco constituti difficile capiunt incrementuz: qui vo in manibus econtrario. 8.

Cur capilli intorti gignuntr: Nempe q duabus feruntr productionibus retenta introrsum productione a circum ambiēte caliditate: qua de re tales sunt ethiopes. 9.

Cur igni exusti loci pilos nō edūt: Utrū q dēsa euadit cutis: atqui raram esse opz vbi pilus adolescit. 10.

Cur crassi pili lōgi nō euadūt: Aut q in lōgitudinē non pducta actio in crassitudine psumatur: aut q crassi duri sunt: duꝝ aūt difficulter mobile quo augescat. durities siquidem a terrestri euenit. terrestre vo nutrimentū sursuz vsus emitti nō vult. Motus igitr tarditas calorē augētez poccupat: vt se inicē ipediant: pinde in crassitudinē z latitudinē excrescit: non in longum. 11.

Cur densiores tenuibus crassi pili: Utrum ita propter crassitudinem videntur. minus enim apparet qcqd inter eq̄lia lteriacet: aut q statiz in lōgitudinē excrescūt. Multis igitr modis nutrimētū exoritr intus retentū: nō euestigio habitu sursuz vsus subtus educente. 12.

Cur in ossatis locis tenuiores sūt pili: Nempe q pellis crassa nō est. ex crasso āt crassiores nascuntr pili. 13.

Cur rubicātes capilli nigriores euadūt: Nēpe qm̄ excoquitr magis in exiguo qd fuerit humidum ab ea que ipsi subest principio caliditate. Est siquidē ex vitioso flauus. Niger vo ex salubri nutrimento. 14.

Cur ethiopes intortis sunt crinibus: scythe autem z qui ad septentrionem incolūt pmissis: Nēpe q arefactus capillus sub sole reflectitr atqz icurnatr sicut z alia. ethiopes aūt a sole z in excessu caloris agūt. At scythe in frigido loco: vbi humidū qd in capillis est sol exurendo neutiquaz euaporare compellit: inde est q non intorquentr. q si eos aut reflexos aut pmissos esse oportuit: cū intorti non fuerint: pmissi erūt ac protensi. 15.

Cur imbecillis z senibus cum reliquū corpus attenuetr: vngues tn̄ z pili excrescunt: Quippe q nutrimenti aliud quidē in carnem: aliud aūt in bilem: aliō vo in cunctaꝝ tenuium partiū it distributionem. Quecunqz igitr calida z robusta sunt corpora in bilem possunt z in sanguinē cibū cōuertere. Imbecillia vo in hec minime: sed in ea que minimi indiga sunt nutrimenti: velut vngues z pilos: veluti illyrios aiunt cesos in pugnis ac mortuos intra paucos dies fruticantia capillis habere capita: z perinde absumptis corporibus nutrimenta in has redundantias dilabi ac distribui. 16.

Cur in pedibus pili aut minime aut sero iam etate pfectis canescūt: Utrū q in facie prius canescant aut in capite: aut in mēto. Atqui supiori locus iferior maxime oppositus est: z in ptrarijs ptraria iure fieri ptingit: aut q canities senij signū esse videatr. senium aūt corruptio q̄daz defectusqz caliditatis est. Quidnā vo sit cur cani fiant: alterius est rationis. Ceteꝝ cause huius viuj genus ptingit senio affectis: q calor habeat: quāobrē etiaz ruge os subeunt: z e naribus cruor desinit effluere. iure aūt exiccantr z nascuntur hemorroides. q si canities caliditatis humide defectus est: z hec vis ad pedes descendit: veluti etiaz ad pubem: hec loca merito serius q̄ superna canescunt: idqz in pedibus magis. cum vo vbiqz humida exaruit caliditas annorum multitudine: tum demum etiam in pedibus albi gignuntur pili. 17.

Cur lane oleo irrorate candidiores euadunt: pili autem vncti nigriores: nam z lane pili sunt: Nempe q squalore z situ obsita magis flauescunt. villi aūt exiccati z abeunte qui in ipsis est humido albescūt. oleuz igitur impedit: minime siquidem arefiūt: nec in hoc similr habere ptingit: vt villos qui ablati sunt cōparemus cum is qui adhuc in corpore virent. lane enim attonse sunt. 18.

Cur pecoꝝ molliores villi renascuntr subiecti: hominus vo asperiores: Nempe q pecoꝝ magis densescūt quo lōgiores euaserint. frigefacit nāqz ob calidi imbecillitatem eum qui in ipsis est aer qui circūfuit: idqz magis quo longius a suo calore absuerint vnde exoriūtur: aucti vo propter crassitudinem plus habent calidi: sed ppterea q admodū inarescūt fluentes tenuiores: nisi quicq̄ impediat adhuc ex incremento fiunt. 19.

Cur in timporibus homines celerrime canescunt: calui autem non fiunt: q̄nis neutrum aut vtrunqz oportuerit: Nempe q canities qdem oritur a qualitate quaz inuehit nutrimentū in pilos distributa. caluities aūt a quātitate. cū enim frigefactum fuerit nutrimētū nō auget: sicut arbores per hyemem deponūt folia frigido facto nutrimēto: z veluti concreto: exiguo aūt exhibito id nutrire ipotens est. Atqui canities ex tabido est nutrimēto. putrescit sane cum minus decocta attraxerit. an nō eadē est ambobus causa quapropter neqz simul neqz eisdem adueniat locis. Consideratio psus naturalior: aut pblematis puenientior: timpora in venis sunt multis ac densis: vnde z caliditatem assequūtur: nedum eis non deficit nutrimentū: ceteꝝ ob hoc q vna multū presto est nutrimenti: z precipue pfecta iam etate pcoqui nō potest: z pinde putrescit: hinc canities exoritr: queādmodū ex humore putrefacto in naribus muci. nā nō omnia nigrescūt putrefacta. quocirca etiam scopsas comicus recta inquit tabi pilos senectus addictos habet. 20.

Cur nō in lāgoribꝰ sz extra lāgores capilli defluūt: Nēpe q tū qdē nutrimētū habēt: ex supfluo nāqz. post morbos aūt id exiguū est: ppterea q ali corpus opz. nutrimētū vo ingrediens ad id qd nām sublcuat ipsos nō educit: sed ppter inanitionē prius absumitr. 21.

Cur capitis sinciput caluescit: nō āt occiput: aut minus: Quippe q nō est in occipite supfluitas: inanis enim z siccus est locus. sinciput āt pp cerebrū plenū est. qbuscunqz igitr ibi frigida supfluitas colligitr ppterea q ibidē a calore detinetr: z nō pcoquitr: pilos nō nutrit z pinde defluūt. occiput āt hꝰ digōnē nō hz: aut minꝰ ob dictā cāz. 22.

Cur in alis z in pube pili minus z augentur z canescunt illis qui ex capite erūpunt: Quippe q maximi z precipui qui alys propius ad caput accedunt: propter enim nutrimenti vicinitatem maxime sese resoluūt: iure igitr reliqs qui in mento plus excrescunt. 23.

Cur

¶ Cur in capite potissimum gignunt̃ pediculi? Nempe ꝙ animalia quidem natura suapte produci solent vbi superfluitas fuerit humiditatis ⁊ caliditatis: p̃terea spiramenta quoqȝ habet: caput autem humidum ⁊ calidū inuenitur est: ⁊ in ipso latissima sunt spiramenta: id vel ex eo conijci potest: ꝙ pili ibi crassissimi sunt: proinde habet ⁊ vnde cōstet: ⁊ vbi viuat animal. 24.

¶ Cur ex potibus ⁊ vomitibus ⁊ in frigoribus loquuntur homines grauius: vel cum pituita guttur obstipatur ꝯuellit siquidem distillationē alijs quidē vomitus aut potus: alijs vero temporis status. p̄inde grauior spiritus gignitur eductio. que autem valde grauis eadem ⁊ tarda est. 25.

¶ Cur nam grauem vocem comminus magis exaudimus: eminus autem minus? Nempe ꝙ vox grauior plus aeris mouet: sed ꝓxime id facit: vnde fit vt eminus minus audiamus: ⁊ perinde nō longius penetrat: proxime aūt magis: quoniam pluris aeris motus est. 26.

¶ Cur septimestris non profert vocem: nouimestris vero profert infans cum primum editus est? Aut ꝙ serissima vox perficitur hominibus: quod nobis licet conijcere ex eo ꝙ cum iam exercuerint mutiunt ⁊ balbutiunt: aut ꝙ nouimestres perfectam habent genituram. Proinde alij quidem suam adepti iam sunt naturam: alij autem non. Imperfectis igitur perfectum quicquam inesse vt plurimum non potest: verum perfectis inerit: atqui septimestres ob eandem causam sunt deteriores: ꝙ autem valde imperfecti ⁊ imbecilles sint: vel ex eo liquet: ꝙ laneis fascijs inuoluuntur. 27.

¶ Cur vox postremo inter omnes qui loquuntur hominibus consumat̃? Nempe ꝙ multiplices differentias ⁊ species habet. Cetera autem animalia aut nihil quod excribi possit: aut pauca efferunt: diuersissimam vero ⁊ plurimas habens differentias: nisi plurimo ac diuturno tempore consumari non potest. 28.

¶ Cur certantes grauem proferunt vocē: metuentes autē acutam? Nempe ꝙ metuentibus quidem frigescit locus qui est in precordijs calore deorsum petente: ⁊ perinde parum aeris mouent: robur enim in calore. illis vero attollitur calor: vtpote pudore suffusis: ob pudorem enim certant: atqui pudibundis sursum fertur ad faciem. hoc autem vel ex eo liquet ꝙ magis rubent. distillat igitur ⁊ crassum reddit aerem perstrepens ⁊ inclamitans. talis vero tarde extrudit. atqui tardum in voce graue est. 29.

¶ Cur vox que effluxus quidā est nature einsmodi vt sursum feratur: magis a supernis partibus ad infernas exauditur: q̃ȝ ex infernis in supernas? Aut ꝙ vox aer quidā est cum humore qui cum sit grauis ab humido deorsum cedit: ⁊ non sursum: siquidem humidum suapte natura deorsum fertur: quamobrē ab infernis partibus magis exaudit̃. Aut hoc quidem in animalis tm̄ voce fit: ⁊ ipsi ꝙ ei humidam esse accidit: non in alijs sonitibus idem euenit. Sicut igitur olus lōginquusqȝ visus cū superne deorsum se demiserit refractionē sursum versus facit: inferne autē sursum versus scandens deorsum refringitur: eodem modo vox naturam habens vt sursum versus feratur: ab opposito aere prefecta extrudere quidem ipsum non potest: vtpote maiorem atqȝ grauiorem. refractus vero qui motus est aer in cōtrariū deorsum propellit̃: tale ⁊ de echo accidit. est enim vocis refractio in opposito. 30.

¶ Cur ebrijs vox magis īfringit̃: q̃ȝ sobrijs? Nempe quoniam satur atqȝ expletus cito vocem infringit. Coniectura huius est ꝙ neqȝ chori a prandio exurgentes se exercent: neqȝ histriones: sed cū ieiuni sunt: at cū saturi ebrijqȝ sunt non iniuria voces magis infringunt. 31.

¶ Cur fistula ⁊ acuta vox simpliciter tanq̃ȝ solitudinē videri facit? Nunquid ꝙ acuta vox longe procedit ac nō admodum diffunditur: sicut ⁊ alie voces. 32.

¶ Cur nam vox acutior videtur longe distantibus: cum sit acutum in eo quod celeriter fertur: longius autem distans tardius mouet? Nunquid ꝙ acumen non tm̄ in eo est qđ celeriter mouetur: sed etiam in eo qđ minus sonitū procreet. ad longius autem distantes semper minor peruenit: propter aeris moti paucitatem. 33.

¶ Cur vox formatus quidam aer ⁊ delatus dissoluitur: ⁊ sepe ea forma echo gignitur complosa ac illisa ad solidum ⁊ nō dissoluit̃: sed manifesto exaudit̃? Nempe ob id ꝙ reuerberatio non illisio est. hoc autem totum totius similitudinem affert. nam ab aere reuerberatur: ⁊ eo qui in cauerna: non a cauerna. 34.

¶ Cur per hyemem voces sunt grauiores? Nunquid ꝙ crassior aer: eo aūt crassiore tardior est mot᷒: vt vox grauior. aut ꝙ ꝑ angustias tardius aer ꝑmeat. Contegunt̃ aūt que circa fauces loca frigoris q̄litate: ac fluore pituite. 35.

¶ Cur voce sonori sunt: qui natura suapte sunt calidi? Nunquid ꝙ necesse sit in his aerem multum frigidum esse: trahit enim spiritū calor: ⁊ maiorē efficit: vocis aūt sonoritas fit in eo qđ aerē multū mouet: acuta vox in eo qđ celeriter mouet̃: grauis autem in eo quod tarde. 36.

¶ Cur magis exaudiunt spiritū comprimentes q̃ȝ spirantes ⁊ respirantes: ob hoc etiam in venationibus sibi prescribunt: ac premonent ne spirent? Utrum ꝙ sensus sedes sursum versus meet venis cōtractis: ⁊ attenuatis: deorsum vero dormitantib᷒. ideo etiā magis expirāt: aut ꝙ sanguis abijt deorsum difflatus: itaqȝ ⁊ superiora exinaniunt̃: que exinanita exaudiunt ꝓclinius: aut ꝙ suapte natura anhelitus sonitus quidam est: qui inter spirandum excitatus impedit quo minus audiatur. 37.

¶ Cur sitū ⁊ fetorē olētes cū vncti fuerint vnguine odorifero tetrū odorē spirāt? Nunquid ꝙ in multis hoc efficitur acutū: aut ꝙ multi sudātes grauiter olent: vnguentū enim calefactorium quiddā est: sudores ergo allicit.

PLAUTUS in mustellaria.

¶ Quia eccastor mulier recte olet: vbi nihil olet. nam iste veteres que se vnguētis vnctitāt interpoles: vetule edentule que vitia corpis fuco occultāt: vbi sese sudor cum vnguētis cōsociauit illico: itidē olent quasi cū vna multa iura confundit coquus: quid oleas nescias nisi id vnum vt male olere intelligas. 38.

¶ Cur axilla inter alia loca multo grauissime olet? Utrum ꝙ spiramētis fere caret: grauis aūt odor in his precipuus est propter putredinē: que ibi gignit̃ ob humiditatis moram: que nec dimouetur: nec exercetur. 39.

¶ Cur que tetri odoris sunt minime grauiter olere videntur cibo plenis? Nēpe ob id ꝙ a stomacho per palatū ad vim olfatus penetrās sensum impleat: atqȝ occupet: ⁊ pinde eodē modo teter odor nō amplius sentiat̃: ꝑmū siquidem sentiunt oēs: cū vero attigerit: nō amplius tanq̃ȝ agnatus ⁊ adherens: ⁊ qui extrinsecus similis adueniens perimitur ab eo qui intus est. 40.

¶ Cur ꝑ hyemē ⁊ in ꝯcretis glacie min᷒ odoramus? Nempe ꝙ aer in frigore imobilior ē: nunquid nō aduentat mot᷒ vilius: aut redolētia nō excipit̃ ꝑꝑ mot᷒ difficultatē. 41.

¶ Cur odores propinqui minus bene olentes: tum aromatum: tum florum? Nempe ꝙ propinquis simul terrestre eleuatur: ⁊ perinde ita mixtum vim reddit imbecilliorē: sin autem longinquus odor adueniat sese ostendit: ob hoc ⁊ attriti flores odorem dissoluunt: aut ꝙ odor caliditas quedam est: ⁊ bene olentia calida: calidum autem leue: ⁊

perinde longinque odor gignitur. 42.
¶ Cur cuncta cum mouent magis olent? Quippe ꝙ replēt
aerem. vnde ad sensum ilico emittit. 43.
¶ Cur aliquando nauseantes magis fament? Equum autē
fuit ecōtrario habere: expletio siquidez nausea est. Nun-
quid quemadmodum stercore facto accidit vt sint ina-
nes loci quibus fament: ante nauseam vº hos impleue-
rant. 44.
¶ Cur in nauigijs quidem nausea biliosa: q̄ vº secus pitui-
tosa? Nempe quoniam in alijs fatigatio. hic autem cum
metu ⁊ tumultu: metus autem cognatorum commotor
intestinorum: pituita vº redundans quiddam est ⁊ ex-
trarium. bilis porro cognatum: ex cognatoqz procreatum
quiddam est. 45.
¶ Cur graciliores fiunt inferne q̄ superne purgati? Aut ꝙ
facilem profluxum habens sit via: superior autem contra
naturam: ideo ⁊ a minoris medicaminis vi minus ⁊ plus
moueri certum est s̄m naturam q̄ contra naturam: aut
redundantie inferne purgate vtiliter ⁊ accommodate cor-
pori egerant expellanturqz: que vº superne extrarie sunt:
illic quidem plures nutrimenti reliquie nondum exicca-
te: que adhuc nutrimentum habent: hic vº bilis ⁊ pituita
nutricationem nullam admittunt: que igitur inferna pur-
gatio cum nutricationem auferat iure exoluit: que vº su-
perna aut nihil: aut minus: idqz ostendit veratrum: nam su-
perna purgat: ⁊ confestim corpora confirmat tanq̄ ex su-
perna purgatiōe nihil sit ablatum. 46.
¶ Cur nigri ⁊ glabri magis q̄ albi aut pilosi graciles fiūt?
Quippe ꝙ qui glabri sunt pilosis sint redundantiores: id
nanqz muliebris natura ostendit: que humida ⁊ glabra
est: ⁊ nigri albis sunt frigidiores: atqui frigidum humido
propinquum est: nam calidum siccescit: graciles autem eua-
dūt colliquescente corpore: nedū superfluitate ablata. 47.
¶ Cur atram quidem bilem: ⁊ multam purgantes pitui-
tam graciles non fiunt: si flaue bilis multo minus pur-
gent: graciles ⁊ macilenti euadunt? Nempe ꝙ atram bi-
lem consueuerunt multi perfacile purgare: ꝙ feculentum
quiddam sit atqz etiam a corpore seclusum: ob hoc etiam
nigrescit. nullum ergo robur a purgato corpore auferetur:
pituita porro redundantia est: proinde quo ex ea quis ma-
gis abstulerit eo magis corpus alleuiat tanquam ab inie-
cto onere. At flaua bilis ex concretiōe est male compacte
carnis: quinimmo presto est: neqz prius admodum separata
seiunctaqz fuit: proinde nihil interest multam ne auferas
bilem an carnem multam sanguinemue: qđ cum accidit
graciles euadere necesse est: eatenus siquidem labi cōtin-
git: quatenus sanguis ⁊ carnes vt ita dicam suggerantur:
alterutra vº terminus erit alterius: ob id ꝙ separata se-
iunctaqz fuerat. 48.
¶ Cur singultiunt subuersi ⁊ imoderate repleti? Nūquid
ꝙ vtroqz modo frigefiunt. nam subuersio subsistentem
calorem eripiens frigefacit: ⁊ si plus cibi ingestum fuerit
q̄ is pati possit peculiarem tabefacit caliditatem: singul-
tus aūt est cū spiritus introrsum reciprocatur: propterea
ꝙ humidū in spiritali loco frigefactum fuerit. 49.
¶ Cur pueri ⁊ senes alui profluuio in primis capiuntur: cū
diuersos cibos assumant? Nunquid ꝙ pueri quidem nō
propter cibum hoc subeunt: sed ꝙ humida ipsorum sint
corpora ⁊ densa: vt introrsum superfluitates ꝯfluant pro-
pter carnium densitatem humectant aluos: senes vº frigi-
da habent corpora atqz aluos: proinde pueri quidez pro-
pter corporum humiditatem ac densitatem: senes autem
propter frigiditatem hoc patiūtur. Et pueri quidez ꝙ eo-
rum superfluitates extra respirent: senes autez propterea
ꝙ firma habent corpora: ⁊ calidum ex ipsis expirans ex-
halat. idem igitur non propter idem patiuntur. Ceterum
pueris etiā est in causa cibus tantus aliquis ac talis quis-
piam: multa siquidem eis proferuntur ⁊ dulcia: ⁊ qualia-
cunqz: enimuero paruuli omnino lacte nutriuntur: quod
ad concoquendum difficile est: cum vº partum excreue-
runt varijs ⁊ dulcibus vescūtur edulijs nutricibus ⁊ ma-
tribus ipsis indulgentibus ac blandientibus: taliaqz diffi-
culter certe ab ipsis amouentur. 50.
¶ Cur potus multus aliquando ⁊ paucus alui profluuium
inhibet? Nunquid ꝙ illud quidem vtpote paucum meri-
to exiccat: hoc vº propter affluentiam in micturam sece-
dit: ipsumqz ex aluo humidum consequitur: pariter enim
vtrunqz deijci non consueuit: sed cum aluus deijcitur mi-
ctura magis exarescit: exinanitionez namqz facit ex aluo
in multam mictura multus potus. 51.
¶ Cur bibentes cibo expleti humidas aluos habent potiꝰ
q̄ duras: quamobrem alui profluuio moriuntur magis
q̄ qui parum cibi sumpserint: atqui oportuit multum ex-
pletos potius cibatum educere ⁊ perinde aluos exiccari?
Nempe ꝙ multa cibi repletio non est in multum assumē-
do: durescit siquidem superfluitas cum detrusa in aluum
vix descenderit. hoc autem fit quod non statim corpus ex-
cipiet: nec ex ipsis digerat cibis ac secernat vtile: ⁊ ob hoc
in inferiori aluo diu manent: vtpote qui non confertim de-
scendant: magis eniz simul exuruntur alui que certe nu-
trite non sunt reddunt non magnopere dura que excepe-
runt: sed raptim ex detrusis ⁊ retentis vtile excipiunt: hoc
licet coniectare ex eo ꝙ sicce alui validiores: q̄ sint que
corpulentiores. 52.
¶ Cur dulces ⁊ salsi succi maxime vim separandi habent:
aut ꝙ minime ad concoquendum sunt idonei. eodem
vº sunt que concoqui non possunt: ⁊ grauia. propter id
eniz ꝙ a caliditate que nobis ꝯnata est detineri nō que-
unt: inferna petunt eruptura: id enim eruptio est: aut ꝙ
alij quidem succi preter oleum facile labiles: ⁊ facile ta-
bidi sint: oleum quidem difficile concoctu est. nam faci-
le putrescit: sed propter leuitatem superne innatat ob hoc
segregatiuum non est: salsior autem grauis ⁊ densus. hu-
iusmodi autem precipue deorsum feruntur ⁊ minime pu-
trescunt. 53.
¶ Cur salsugo quidem ⁊ serum aluum ciunt: vinum vº
multum potum nequaquam? Nempe ꝙ horum quidem
substantia in ventrem meat: nec enim facile concoquun-
tur quemadmodum vinum: quippe qđ calidū est: quodqz
celeriter concoctum emingitur: huius itaqz excessus ⁊ eua-
sio id in vesicam facit: qđ illa in aluum: nec substantiam
in vesicam agunt: nec enim habent. Cum superfluitatibus
igitur abeunt que eorum substantiam comitant: que cele-
ris sane est ⁊ profluuium facit. 54.
¶ Cur inferna purgatione magis q̄ superna graciles fiūt?
Nempe ꝙ ex inferna ad aluū ex toto corpore que subsi-
dunt contrahi possint: hoc autem manifestum ex fetuū nu-
trimento: in illo enim loco qui sunt fetus nutriuntur: po-
stremo siquidem eum tenent locum: sursum autē versus
a vicinis exeūt locis. proinde a minori vi multo mobilio-
ra sunt: cunctaqz deorsum ꝙ percellant ad sese deferen-
dū. Superna igitur purgatio emergens extrarium solum
rapit. ideo etiam elleborum prebentes euestigio confir-
mant: que autem inferna purgatio ea ex multiplici cogit
loco: ⁊ aliquando multa secum precipua conuellens: nec su-
perfluitatibus moderatur: quapropter cōfert plerūqz nō
oia exinanire: fiunt siquidē reliquie nutrimentū: ⁊ robur
suppetūt: cū aūt nihil relictū fuerit: est vbi exinanitionem

vehementem faciat: est vbi admoduꝫ exausti interficiantur: est cum tardiuscula oblata compositio opportunissimo adueniat loco. 55.

Cur sanis ⁊ senibus inferne purgationes non cōferunt: celerrime siquideꝫ deyciuntur: ⁊ graciles euadūt: Quippe ꝙ egrotis quidem superfluitates obeunt. sanis autem coruꝫ que ipsos sustinent: ⁊ extruūt fit ablatio: ⁊ perinde colliquefactio non est in morbo amota superfluitas. Cuꝫ ergo inuaserit: funditus concutit. 56.

Cur in estate alui profluuia magis gignuntur: ꝗ̄ in hyeme: est enim hic morbus humectatiōis excessus ⁊ hyems humidior est: ⁊ perinde in huiusmodi tempore hunc morbuꝫ exoriri potius oportuit ꝗ̄ in arido: Nempe ꝙ in estate humidum includitur: in hyeme autem calidum: vt eni oppositum fuerit: quod extrinsecus aduenit: qđ introrsus est ecōtrario habet. ideo etiam putei estate quidem frigidi: hyeme vo calidi. ideꝫ ergo aluus patit̄: proinde in hyeme quideꝫ cū sit calidior apposita concoquit: profluuium aūt indecoctio est. committit̄ sane ⁊ cibus huiusmodi in state q̄si tumultuarius: ⁊ noctes sunt breuiores. 57.

Cur noctu ex minori purgant medicamina: ꝗ̄ interdiu. nam scamonia ab octaua parte purgat. elaterium autem a parte quarta cum exhibita fuerint catapotia: Nēpe ob hec tria: ob humiditatem: ob caliditatem: ob longuꝫ tempus: quatenus enim humidiores eatenus magis purgantur: humida siquidem est purgatio: atqui superfluitas in longiore tempore magis purgat. id auteꝫ noctu magis accidit: propterea ꝙ somnus concoqt: itaqꝫ velocius ⁊ impensius sentire corpus medicamen constat. 58.

Cur purgatoria medicamina: pituitam quidem agunt ⁊ bilem ex venis in aluum: sanguinem vo non vtcunque tenuis sit: Aut ꝙ agit extrarium: qđ inolescere non potest: atq superfluitas aliena est: aut ꝙ crassior est sanguis: crassior certe quādo frigefactus fuerit ⁊ se coagulauerit. 59.

Cur in exercitijs ⁊ medicatis potionibus non statim cibum proferimus: Nempe ꝙ adhuc corpus purgat̄: ⁊ nō vna circa ipsa laborat natura: sꝫ egerit adhuc superflua: ⁊ permutatio magna cum fuerit est inutile: fit autem post multam exinanitionem conferta expletio. 60.

Cur per estū potius gignitur bilis cum minores sint superfluitates: Nempe ꝙ calidū idoneum ad putrescendū est: bilis autem ex putredine. 61.

Cur omnium succi ita potius distinguuntur: aut cum folijs ⁊ radicibus ⁊ fructibus: aut cum folijs sunt. educitur autem ipsorum calidum in humidum: alia quidem tosta igni: alia vo cruda ipsi humores habent: quocirca validi quidem purgantur aluo: imbecilles autem soluuntur. enimuero medicaminum succi magis purgant ex radicibus ⁊ fructibus ex quibus sunt ⁊ lactis seruꝫ similiter magis ꝗ̄ lac. nam lactis corpulentum est quippe quod crassum est: cum terre sit pars. Coniectare vel ex eo nobis id licet: ꝙ non alerentur ⁊ excrescerent lacte animalia nisi corpulentum sit: atqui serum potius mingunt ⁊ ex tenuitate secernunt. Carnes vo manentes augent ⁊ coagulato lacte casei fiunt. Condito autem igni ⁊ cocto ac coagulato butyrus. 62.

Cur ecōtrario albus ⁊ niger elleborus purgat: Nempe ꝙ calida purgatoria sunt. Calido siquidem cuncta soluuntur: frigido autem potius coagulantur. si igitur quedam inferne: quedam vo superne purgantur. assimilatur ipsorum vtrunque medicaminum purgationi: grauis quideꝫ ⁊ densus est qui niger: albus vo rarus ⁊ leuis. que igit̄ sub vtroqꝫ centro humida cum ipsis tulerint similitudinem: que sub nigro grauia ⁊ densa ferendi deorsum naturam habent: que autē ab albo rara effecta ⁊ leuia facile ab excellente caliditate eleuant̄ in sublime.

Alexandri aphrodisei de quadrupedibus ambiguitates ⁊ solutiones differentes sectio tertia: per Georgium Vallam in latinum conuersa. pm.

Cur saginanda assuetudine mixtorum acrū celerrime saginantur: Quoniam mixtio nō nihil rationis habet: cum enim ꝗ̄plurimū mixtus fuerit occidet: aut ꝙ graue pulmētum eleuat: ⁊ capitis grauedinem parit. sopore igitur ⁊ grauedine somnū allicit perpetuum: sicut qui mandragore: atqui somnus plurimum saginat corpora comprehendens. 2.

Cur inter quadrupedes bipedesqꝫ animantes bouum fimus minime grauiter olet: Verū ꝙ apprime cōcoquitur: ex eo enim id licet intueri: ꝙ est lubricus ⁊ ꝙ simplex est cibus. nam palee sunt: atqui multiplex grauiter olet: id est ꝙ hominum sit putidissimus. aut coniectare id possumus quoniam maxime ruminat. ruminare autem est cū permutatur ex prima manducatione in secundam: ideo etiam lubrica efficitur superfluitas: ⁊ diutissime in aluo manet vnde ⁊ minime olet: que vo recentissima multo maxime ac grauissime. 3.

Cur libyce fere in estate non bibunt: vbi precipue gignitur sitis. hyeme autem bibunt: cum minus sitire oporteret: Nempe quoniam aque in libya per estatem nulle existūt: ⁊ perinde eis non bibere in consuetudine est: in hyeme autem quoniaꝫ scatent aque bibunt: qđ igitur illic eis consuetum est cum in alia loca transferuntur id ex cōsuetudine obseruant. 4.

Cur syluestres bestie vnicolores sunt: Nempe ꝙ simplex earum sit cibatus: indifferentes enim ⁊ varie affectiones corpora magis colorant: hoc cōiectare licet ꝙ galli gallinacij multi colores sunt: inter ceteras aues omniū edacissimi. 5.

Cur triticum a quadrupedibus difficilius secernitur ꝗ̄ ordeum: Nempe propter aceres: celeriter enim palea detersa ipsius tenuissimuꝫ in glumis detinetur propter aceruꝫ asperitatem: qđ cum ordeo cōcoquit̄ propter diuturnum tempus concoctioni datum. 6.

Cur huiusmodi que fissum vnguem non habēt: vt equi ⁊ aues quomodocunqꝫ edita fuerint manent: ⁊ nihil augetur ab vngula sursum versus vsqꝫ ad genu ab vngulatam in posteriore ꝗ̄ anteriore crure: homines autem econtrario. nam que inferiora sunt longe magis excrescūt: Nempe ꝙ rectos quidem incedere oportet hinc ⁊ inferna excrescere necesse fuit quo facilius impositum superne onus ferant corporis. Contra aūt quadrupedes efficere cōstat quare ⁊ superne excrescere necesse fuit: inferna vo consistere: quapropter ꝑpter rectitudineꝫ hec fieri necesse fuit: ⁊ perinde iuuenilia adhuc multa facile aurem posteriore pede scalpūt: etate vo grandiora minime: at contrario homines: non enim ad vsqꝫ certam etatem possunt pueri auris circulum tangere. 7.

Cur vnguem diffusum non habentis profluenteꝫ aquā bibunt: bisulcis autem vnguibus vt boues potius effluxu collectam: Nempe ꝙ boues salsioribus potius aquis gaudent ideo ⁊ pro cibo ipsis abyciunt: aut huiusmodi sapor ammiscet̄. stagna igit̄ hoc pacto potius hn̄t: hn̄t siquidem qđ subsidet: at qui salsior propter pondus subsidet: vnguem aūt diffusum habentia animalia libentius dul-

cia bibant ⁊ alioqui illis prolatis gaudent. 8.

¶ Cur saginate sues frigore plus obrigescunt: Nēpe sicut etiam pingues homines: quo enim pinguiores euadūt: eo lōgius a suo calore absunt: quo autem huic rei magis obnoxij sunt proclinius extrema rigore torpescere necesse est: que vͦ rigori obnoxia sunt ea facile frigus persentiscere constat. 9.

¶ Cur homo non grandinatur: ⁊ ne quidem vllum aliud aial pter sues. Attingēdus est hic morbꝰ grādinatio: hoc est calazesis: est aūt vt sunt hominibꝰ pustule id suibꝰ grādinatio: ita ecōtrario. Pustule āt sunt parui tuberculi: qui multi ⁊ subuersi magnum ⁊ multo molestissimū: ac pluris superfluitatis exhibent negocium: proinde prius ꝙ̃ ita dissecetur alter langor exuscitatur: oriuntur autem pustule non vt valetudo: neqꝫ tanquā aliquid per naturam. verum expletis ⁊ pinguibus mali nutrimēti excessu: quā obrem fiunt non grandi etati: non enim pueris neqꝫ senibus pustule oriuntur neqꝫ gracilibus. Hominibus igitur: vt dictum est pustule gignuntur extrorsus: propter cutis tenuitatem. suibus autem propter expletionem ⁊ obesitatem: raptim vͦ id genus intra cutē conuertitur. quod si propter obesitatē est: superfluitatis excessus erit. Quēadmodum autem naturalibus gignuntur etatibus: ita huiusmodi animalibus introrsus grandinationes oriuntur: cum annus fuerit ei rei consentiens: tum enim sus cibum non potest concoquere: alio autem tempore facillime concoquit: quamobrem etiam pinguissimus est: ⁊ plurimam profert transmutationem: id vel ex eo coniectare licet: qꝺ tuberculosi sunt quicunqꝫ humide sunt carnis circum lacertos: ⁊ ceruicem: ⁊ humeros: quibus in locis plurime quoqꝫ exoriuntur grandinationes: ꝙ si paucas habeat dulcior euadet caro: quod expletionis sit: vt dictum est coniectura. Cum porro multe perquamhumida fuerit etiā insipida erit: incoctum siquidem nutrimentum qꝺ plurimū esse necesse est: nec a natura cogitur digeriturqꝫ. educunt igitur grandinationes precipue ob cibos: interest etiam hoc nutrimenti verum quemadmodum non pueris nascuntur pustule: neqꝫ senibus: ita neqꝫ porcis lacte alitis grandinationes: neqꝫ nefrendibus: ⁊ delicis grandiusculisqꝫ nisi admodum paucis: ⁊ tum cū matri multe affuerunt: ⁊ ne admodum vetulis quidem: sed tamen longeuis. 10.

¶ Cur sues inter cetera in primis animalia spumā agunt ⁊ coeuntes ⁊ pugnantes: ⁊ properantes: idqꝫ verres magis ꝙ̃ maiales ⁊ castrati: Nempe ꝙ angustū habent guttur: ⁊ qꝺ natura pingue est: proinde cū sit densus ac multus spiritus sensim meat: quodqꝫ humidum est pectus in estuantem offundit pinguedinem: propter angustias vͦ anhelosum: atqui spuma est ex spiritu denso in humido annatante: quamobrem etiam comitiali morbo correpti spumam eijciunt. Retentus siquidē in pulmone spiritus suffocatum per vim humidum remittit: pugnantibus igitur furor: currentibus motus: coeuntibus conatus spiritū incendit: ac densū efficit. crassitudo aūt propter angustiā suffocationē gignit. suffocatio vͦ spumā. 11.

¶ Cur suibus in libidinem prorumpentibus si quis in pudenda acetum suffuderit a coitu aliquādiu cessant: Utrū ꝙ ppter laborem abscindit quod libidinem irritabat: vellicat siquidem profusum. an ꝙ caliditas affectus est causa. A calore siquidem libido excitatur: acetū porro calorem extinguit hoc est affectus causam. 12.

¶ Cur cetere quadrupedes: vt equi: asini: muli dentiunt: necnon canis circa septem menses: ⁊ capre ⁊ pecora: ⁊ pariter homo: sus autem fere edentulus est: Aut ꝙ rostrū latum ⁊ validū habet: aut ꝙ dentibus primoribus quos solos edit sibi supplet: rostro siquidē rimatur. 13.

¶ Cur sus coiens ex ore spumam eiectat: Ꝙ angustū guttur ac fistulas habeat: quapropter in ipsis vox etiam perinde ac suggilata sonat: cum igitur in concubitu per angustos transeat meatus: etiā cū humiditate spuma exorit. in huiusmodi siquidem expumat. 14.

¶ Cur fere sues pauciores pariant ꝙ̃ cicures: cum enim plurimos septē pariunt. cicures vͦ tredecim: Nempe ꝙ sepenumero pariunt cicures propter cibi affluentiā: ⁊ locoꝝ caliditatem: ob id etiā plures edunt fetus. 15.

¶ Cur sues saginate fetus amittūt: Nempe ꝙ saginate corpulentiores euadūt cū sunt huiusmodi concoquunt: magis aūt cōcoquentes minorē superfluitatē relinquūt: atqꝫ fete ex superfluitatibus gignuntur. 16.

¶ Cur sues syluestres vtplurimum omnes sunt nigri: cicures autem nō: Nunquid ꝙ que perpetuo in stagnis sunt sub ceno ⁊ in volutabris nigri efficiuntur. id licet coniectare ꝙ cenū inficiat: nam ⁊ baculi vel albissimi in ipsum immersi nigri euadunt. Cicurum autem pauci admodū ita viuunt. 17.

¶ Cur sues lactantes nisi grunierint lac nō emittunt: quocirca ipsas volentes mulgere quatiunt: Nempe ꝙ spiritu cuncta enituntur: compumentia spiritum cuncta resonent: suis autem lac haud facile secernitur. nam cum exiguum sit in plures mammas partitur: proinde ad effluendum nixu opus est. 18.

¶ Cur suis primores māme sunt que ad pectus pertinent: ⁊ aptissime ad lactandum ⁊ in ordinē que deinceps. ideo qui se ad lactendum porculus: vel porcetra erigit ad primam irruit ⁊ in ordinem ita habentes: ⁊ perinde ita lactent nisi alterum validior alter expulerit: Utrum ꝙ calidior locus est qui circum pectus: ⁊ alijs caloris est causa. id enim principium est: quoniam autem plurimū trahit cibū calidissimus: ⁊ in primis concoquit: ⁊ hic precipue talis sit necesse est: ibiqꝫ lac plurimū esse: ac dulcissimū: aut nō hec causa est: sed ꝙ lac sanguis est cōcoctus. locus vͦ q circū pectus sanguinem concoctū habet: ⁊ defecatissimum. hinc enim ipsius initium est: proinde in quo sanguis defecatissimus atqꝫ purissimus est: ibi etiam lac erit electissimum. 19.

¶ Cur sus grauiter olentibus gaudet: Nempe quoniā latum habentia rictū sensus non sunt odoris capacia: que vͦ eius sensus capacia non sunt acutioribus gaudent: hec nanqꝫ tantū vel precipue sentiunt: idem etiam patiuntur qui olfatum corruptū habēt in odore aliquo graui: vt coriorū infectores: ⁊ qui cloacas lauant. 20.

¶ Cur grandinatione occupate sues nō pinguescūt: Nempe ꝙ ipsarū corpus cibos minus reponit: id coniectare licet ex eo ꝙ plus superfluitatis ipsis innascitur. grandinationes siquidem ex superfluitatibꝰ sunt: sed longe magis cibo vescens pinguescit. 21.

¶ Cur sues supine deportate magis silent: Nempe ꝙ ita portate minore vi clamant: que cum vocales admodum non sint suapte natura: pluri etiam egent nixu: qꝺ aūt natura dictante vocales non sint vel hinc certū est ꝙ sues alique casse prorsus voce comperiunt. 22.

¶ Cur sues syluestres semel pariūt: Cicures vͦ bis: Quippe ꝙ illis cibus quidem simplex est: ⁊ vnica herba. his vͦ multiplex: ac varius: proinde sepius pariūt. inde est ꝙ pecora ob opipaꝝ victū bis singulis annis pariūt. 23.

¶ Cur maiales verribus maiores habent ac effusiores qui exerti prominent dentes: quos chauliodontas vocant: Nempe quod femine maribus maiores habeant

atqui moiales se in feminilem naturam transmutarunt: ⁊ tanq̃ femine ex maribus effecti sunt. 24.

¶ Cur suibus prominentiores exertiq3 in cornuū modū qui voce greca chauliodōtes appellātur: Nūquid vt quidam aiunt: ꝙ non excidāt ac non attriti augentur: sicut ⁊ hominibus: qui ita habuerint vt eos non permutent: maiores euadunt: vt lacte alti robore magni euadunt ꝙ non atteruntur: an quēadmodum cornua natura tradidit fortitudinis ⁊ auxilij gratia: ita suibus chauliodontes a natura siquidem cuncta auxiliū aliquod acceperunt. Ut quedam cornibus quedam vnguibus: quedam dentibus armauit: ⁊ hominum quedam: ita quēdamodum que dentibus validissime munita charcarodonta appellantur: itaq3 nōnulla ob id chauliodōtas habent ⁊ vtrinq3 erumpentes: suntq3 hec media iter cornigera: ⁊ charcarodonta: quēadmodum a gradibus ad gradus. id ꝯiectare vel ex eo licet ꝙ chauliodontes sunt ꝓ cornibus: non autem ꝙ nō renatos esse congerit: eaq3 de causa ingentes: sed alicuius rei gratia. nam qui elephantoꝝ dentes dicuntur non dentes potius q̃ cornua nominari debent. 25.

¶ Cur sues cum a canibus irritanẗ exhorrescunt: Nempe ꝙ incitatorū corpus corripiẗ: quādo quidem animis adiguntur ⁊ ferendi sibi auxilij causa: ⁊ tum pili potissimum eriguntur nisi id accidat ꝙ dissoluantur. 26.

¶ Cur iter pecora q̄ gracillima sunt pilos tenuiores emittunt: at sues quo graciliores fuerint eo crassiores edunt pilos: Nempe ꝙ sues quidez cum natura sint suapte crasse spiramenta impellent: vel tum cum saginate fuerint: qua de causa ⁊ fere occidant quandoquidē minus queant penetrare: pecora vō ꝙ plurimū cum pinguia sunt assumāt nutrimentū: aut cū gracilia non fuerint plures pilos habent ⁊ crassiores: cuz gracilia tenuē. ab exiguo nutrimento siquidem pilus superfluitas est. 27.

¶ Cur sues ⁊ canes verberati magis hob⁹ vociferāt. Utꝝ ꝙ ⁊ aliter hec maxime afficiātur: aut ꝙ alije sint animosiora animalia: indicat enim hoc agrestium suum impetus ⁊ canum latratus 28.

¶ Cur equi difficulter mingūt: Nempe ꝙ quecūq3 aridā fecem procliuiter egesserint humidam difficulter: veluti oues ⁊ sues: atqui nihil horuz equi: quicūq3 autem humidam facile aridam operose atq3 difficulter: at qui canis vtrunq3 difficulter. 29.

¶ Cur in stabulis attōdent equab⁹ iubam ad asinoꝝ coitum atq3 admissurā: Nempe vt summissiores asinorum sustineant admissurā. nam venustate elate noluntat tum vtpote similes nō videntur inhonestari. 30.

¶ Cur equi cum fugiūt nō mouent caudas: cū dī exerceanẗ ⁊ agitantur multū: Nempe ꝙ caude motus a corporis labore vel anime prouenit vitio ideo etiaz molliter habentes: aut animis molles coacti eas mouēt. nam vi ad egitationē impellunẗ: generosi autem minime: sed immobiles ⁊ porrectas habent: at in fugiendo omnes sponte currunt ⁊ animis longius excedunt nec verentes: ⁊ perinde coruz immobilis cauda ⁊ porrecta est. 31.

¶ Cur longam habētes caudā ⁊ imbecillam: nisi spissaz a natura habuerint animis vtplurimū mali sunt: Nempe ꝙ significatrix est cauda talis aut talis effecta veluti inquā recta: nihilq3 significans: aut mota: aut cōsistens: hec enim virtutis sunt signa: illa vō vitij. Cum igitur natura tale sit vt vitiosas habeat animas: statim semen ipsorum imbecillum ⁊ breue ⁊ in ipso exordio natura defecit: vtpote que ne eo quidem vti velit: aut non faciem ac positionem aut non similitudinem habuit: que in vsum veniat: vt tempus vt dentes idq3 in feminis. 32.

¶ Cur qđ vniuersale id exp̄mit aliquid: Nempe ꝙ communius: id est qđ sub multis. nā in canibus: ⁊ suibus ⁊ leonibus: omnibusq3 pugnacib⁹ ⁊ animosis: ⁊ perinde in maribus potius q̃ in feminis quedam rectam caudam: quedam obuolutā habent: veluti sues mares: leo aūt ea etiaz se tundit. Ceterum omniuz causa ꝙ continuatio quedam a suis est vidēdi locis: in quibus animi quoq3 consentiūt. Concitatis igitur ⁊ excandescētibus illis ad vltimū vsq3 penetratur: per qđ affectio quoq3 demōstratur audaciuz fere porrecta: humilium autē aut metuentium reuoluta: tanq̃ se animis accōmodans: omnino autem aut ad concinitatem: aut ad insultationē: ⁊ vocem aliquā habet viz: ⁊ aptitudinem ex eadem causa. 33.

¶ Cur equa cuz sit breuioris vite q̃ homo diutius fert in ventre: Unaz id ꝓfecto ob causam accidit: ꝙ equa inter cetera animalia que lōgioris sunt vite multum deficit: ⁊ qđ min⁹ efficax: vnius eni tm̄ est fetus ꝓductrix. 34.

¶ Cur inter equos mares magis q̃ femine hinniūt: inter oues aūt ⁊ capras femine magis ballant: in vnoquoq3 n. sua est vox: Nempe ꝙ vocū alie quidem sunt concitate: atq3 animose: alie vō summisse. concitatas igitur mares potius edunt: nam viriliores sunt. summissiores vō femine: vt coccissant quidem galli gallinacei: cacassant autē vel glociunt galline. hinnitus igitur vox animorum est: ballatus porro imbellis: ⁊ perinde hāc quidem mares equi edunt: illam vō femine oues ⁊ capre. 35.

¶ Cur ab equis si quispiam vnum alterūue aut tertium euulserit pilum laborant: sinautez multos nō: Nempe ꝙ illo quidem pacto per alterum ⁊ tertium pilum tractus vulsionē pellis nō consequatur: doloremq3 excitet: cum vō confertim quispiam attraxerit non fit spasmus ac rigor: quoniam pellis consequitur. 36.

¶ Cur eque afflictate quia tum castrate non ad orientem currunt: aut ad occidentem: sed ad septentrionem: aut ad meridiez: Nempe ꝙ in tali affectu sese ventilant. Currūt enim ad ventum: siquidem caliditas huius est causa doloris ⁊ perinde refrigeratione indigent. ꝓinde merito ad septentrionem procurrunt: atq3 meridiem: maxime. eniz ⁊ sepissime hinc ⁊ illinc sufflāt venti: auster eniz ⁊ aquilo semper flant: alij vō rarius cule. 37.

¶ Cur equis ⁊ asinis ex cicatricibus erumpūt pili: hominibus autem minime: Aut ꝙ cicatrix impedit per densitatem: aut ꝙ nutrimentū preueniat hominibus: igiẗ omnino impedit propter pili imbecillitatem: equis autem nō impedit sed corrumpit. ob hoc enī albi eis erumpunt: nō licet aūt ob multitudinē cōiectare ⁊ si hob⁹ secus. 38.

¶ Cur cum equarum ⁊ asinarum admissure tempus aduenerit: ambe autem ad annuz ferunt: ⁊ vnicū pariunt. equā quidem sub tempus in coitum mittunt: asinam vō pastū: Nempe ꝙ equi quidez natura calidi sunt: asini vō frigidi ⁊ obrigescunt. id vel ex eo licet nobis coniectare: ꝙ in scythia asini non nascuntur. Cum ergo annuus hic motus sit: eodem tempore gignere opus est: equis vō modus est: neq3 enim impense frigidum: sed potius calidum: ⁊ perinde propter frigus nihil patiẗ: consideratur autem etiaz ab oībus coitus tēpus: quod ad alendos fetus sit accommodatissimum. 39.

¶ Cur cum equus euomit moritur: Utrū ꝙ contra naturam: aut non hec est causa: sed alius maioris rei signū est. nam ꝙ exitiabiliter habeat euomit: non ꝙ cum euomit moriatur: aut simile illio qui euomuerint stercus. nā equi cum eisdem languoribus teneantur ab alijs ex aluo cōtra naturam cōuellatur: ꝙ talibus teneantur morbis: ab alijs vō sursum euomatur. 40.

¶ Cur ex alui profluuio laborantes cum triturent vtplurimuz inter moriuntur: Nempe ꝙ glutinosa ⁊ rara caro

est:id intueri lз ꝙ in sudorez promptissimus est:⁊ omnino facile mobilis.plurimum igitur colliquefactio est a pedibus exorta commotione. 41.

¶ Cur equi senes labium inferius protendunt:nempe ꝙ senescentibus se natura remittat:inferius quippe labium maius ⁊ corpulentius est ac minus ossi adheret. 42.

¶ Cur eq̄ citi⁹ in mollib⁹ locis mingunt q̄ȝ in duris: Utrū ꝙ aspgant̄ minus.nā id valde deuitant: id lз coniecturo cōsequi ꝙ crura multū diducūt:⁊ cū ad dormiendū inuitatis stramenta substrata fuerint mingunt: ꝙ tum nulla ↄspergo sequet̄:aut est ne hoc ꝗdem verū:tū quies corporis in causa potius esse videt̄:compositū.n.nō dimittunt corpus:sicut ne quidē laborat:at velut vrine gignit̄ difficultas:idest ꝙ in molli eā faciūt.solidū vo cum reuerberet quasdam vices corrn̄det inde crurum diductio ⁊ lateris acclinatio in ꝓductionem:⁊ ad hec ꝑpe cuncta faciūt quatenus tamē facile mingat vt iure alijs difficiliora sint ad vrinam faciendam animalia. 43.

¶ Cur equi ⁊ asini ⁊ oīno iumenta famē tolerare minime possunt:quāobrē cū īclusa stabulis fuerint fores ⁊ limina ⁊ oīno omne lignū abrodūt: nunquid ꝙ venatiunculas in superiore albo habeāt multas:indagantibus assimilatas: idest qȯ cibuз attrahit:quē cum amplius non habuerint: cōmotione ⁊ intestinorum incitatione laborant ꝑpemodum:ita accidit vt qui latos lumbricos hn̄t. 44.

¶ Cur nō facilius ꝓgnantes eque equos q̄ȝ mulas ferunt q̄ȝq̄ȝ validiores mulas: nūqd forte vere ob hoc ipз: sicut etiā de mulierib⁹:que mares grauius ferunt q̄ȝ feminas. nā cum validiores sint mare: supfluitates magis exhauriunt:inde eas grauari atqз laborare contingit. 45.

¶ Cur igitur facilius eo onere liberate mulos perpetuo ferre nō possunt:iō certe ēt deficiūt vtpote iteratuз egre ferentes: nēpe ꝙ ↄsenescūt:⁊ atterunt̄ citi⁹ corpora a validioribus.i.qȯ metuūt ⁊ sine interuallo quod validius est ferre nō possunt:quēadmodū terra vberem fructū:sed cū ediderit:ex leuiore feta liberata molestia:facilius mulos ferret:vt Alcimachus inquit celtas falso dicere.iō equas asinos nō admittere cū senuerint.ꝙ indignabunde odorem auersent̄ ꝑpter insuetudinē: quāobrem cū sepe cōpresse videantur concepisse inanes inueniuntur. 46.

¶ Cur facillime ⁊ celerrime equa abortū facit: nempe ꝙ vehementissimum ⁊ validissimum fert fetum:ꝓinde cuз per oīa laboret vt iminente necessario abortat. 47.

¶ Cur corpus celerrime cedit ac teneratr̄: aut ꝙ sola caro cito ⁊ cōcidit ⁊ tumet atqз eleuat̄ si modo hoc est in causa velut in cane ⁊ capra:⁊ si quid est qȯ vtrinqз facile moueat̄:aut nisi hoc sic alijs ob alias est causas. 48.

¶ Cur eq̄ varij fere oēs nō generosi.balioꝝ aūt multi generosi:tūecsi baleores varietas est: nēpe ꝙ minor est varietas:in paucis.n.est balium locis.ꝓinde varietas propter inequalitatē quā pre se fert ingenerosos reddit:qȯ autem paruз est id nō magni momētī:minusqз aduersat̄ 49.

¶ Cur pulli eqni ꝓcūbunt magis q̄ȝ vetuli eq̄: nempe ꝙ ⁊ exurgūt ⁊ ꝓcūbūt facilius iuuenes senioribus:id autē qȯ his ꝗdē multū corporis onus.his vo paucum in causa est: equis ꝗdē membra non excrescunt:pullis autē augētur ⁊ perinde corpus iunioribus agillimum est. 50.

¶ Cur equoꝝ redūdātia cū exercent̄ grauī⁹ olet: vtruз ꝙ valde egestibilis sub exercitatione sicut sudor extrorsus emanāt:ita in aluū ꝑniciosi hūores:vtpote detrusi ad infernas ꝑtes aliquo medicamine grauiter olent:an ꝙ plura tum proferantur q̄ȝ concoquant: atqui que incocta ea grauissime olent:citiusqз tabescunt. 51.

¶ Cur equus ⁊ asinus post coitum mingit: nempe propter laborem:laborātiū siquidē humor in vesicam defluit:laborat aūt asinus ⁊ equus ob magnitudinem: bos vo propter nixum.nam nixus laborem gignit. 52.

¶ Cur asinus quidem ⁊ equus semen emingit:bos vo nequaq̄ȝ: nēpe ꝙ a tauris ꝗdē eminus ꝑpter potētiā eiaculatur.illi vo comin⁹ emittūt.vna.n.⁊ emittūt ⁊ educūt. 53.

¶ Cur eq̄s ⁊ asinis ex cicatricibus oriunt̄ pili:hoībus autē non: nempe ꝙ alijs ꝗdē aīalib⁹ pellis pars carnis est: hominibus aūt sicut carnis crassitudo.videt̄.n.ipsis ex superficie frigefacta solidior euadere:sicut contractaꝝ farinaruз que vocant̄ grece hoc est crusta:cum igit̄ etiā illa farina contracta sit:ita hominis quoqз ea que cutis appellat̄ caro est.sauciato igit̄ aut attrito hominis membro accidit carnē quoqз corrūpi ⁊ densari.Carnis porro superficie imutata:eo pacto percussiōes insolescunt:quo ⁊ exortus fuit:qua alterata ꝙ ex ipsa pili ēt nō gignant̄ nō erit alienuз:sicut ne ꝗdē ex ijs que vocant̄ alopecie.nā carnis superficiei corruptiōes ⁊ alteratiōes sunt:sз iumentis saucijs ac sanatis corporis partes:que egrotauerāt rursus implētur:que a ꝑncipio imbecilliores:sed quoniaз pellis ipsoꝝ ꝑs est pilos quoqз edit:ꝙ albi exoriunt̄:qȯ pellis a ꝑn⁹ fuerit imbecillior:atq albū pilū imbecilliorē eē ↄstat. 54.

¶ Cur si in equoꝝ vlcera exusta ordea ⁊ fricta inspergantur nō albicātes renascunt̄ cicatrices:sed prioribus simillime:que si nigre fuerūt si flaue:si qualescunqз:tales oriūtur: nempe albicauit corrupto nutrimento ac principio. vnde germen gignit̄.ipsa aūt cicatrix corrupta perhumectat:⁊ attenuat pellem.at ordeum exustuз cum siccum sit hanc instaurat:inde etiā pellem priori similez facit pelli: qua simili effecta fruticatio quoqз erit similis:nam pellis ipsius germinis est causa coloris. 55.

¶ Cur equi per anum in fluuijs suffocantur: nempe ꝙ latum ab initio intestinum habēt.hoc cerni liquido potest ꝙ euntes vel leuiter:patentē anum gerūt latū ⁊ in aluum penetrātē:quo diducto arteria afflicta eos suffocat. 56.

¶ Cur equas ⁊ asinas cum fuerint compresse ipsas stimulis persequuntur: nempe ꝙ repente emingunt proinde vt semen quoqз emingant contingit. 57.

¶ Alexandri aphrodisei problematum sectio quarta per Georgium Uallam traducta. ꝑm.

Cur homerus poliocrataphus.i. in temporibus canos appellauit: ꝙ vt plurimum hinc canities exoriantur:quandoquidem primores capitis partes posteriorib⁹ sunt humectiores:⁊ longe magis pituitose solutio ex temperamento. MACROBIVS.

¶ Cur Homerus poliocrataph⁹ vocat: vtrū ex parte poetico more totuз caput significare velit:an ex aliqua ratione canos huic precipue parti capitis assignet: ⁊ dissari⁹:⁊ hoc diuinus ille vates prudenter vt cetera.nam pars anterior capitis humidior occipitio est ⁊ īde crebro solet canities incipere:⁊ si pars anterior ait ille humidior est cur caluitiuз patitur qȯ non nisi siccitate contingit: opportuna obiectio:sed ratio non obscura est:partes enim priores capitis fecit natura rariores vt quicquid superflui aut fumei flatus circa cerebrū fuerit euanescat per plures meatus: vnde videmus in siccis defunctorum capitibus velut quasdam suturas:quibus hemisperia: vt ita dixerim: capitis illigantur: quibus igitur illi meatus fuerint ampliores humorem siccitate mutant: ⁊ ideo tardius canescūt:sз nō caluitio carent.si ergo siccitas caluos efficit: vt posteriora capitis sicciora esse dixisti cur caluū occipitiū nunq̄ȝ videmus.ille respondit:siccitas occipitij nō ex vitio sз ex natura est:ideo oībus sicca sunt occipitia:ex illa aūt siccitate caluitiū nascit̄ que ꝑ malā tēperiē:quā greci

acrasiā vocare solent: cōtingit. vnde capillo crispi qui ita temperati sunt vt capite sicciore sint tarde canescunt: cito in caluitium transeūt. Contra qui capillo sunt rariore non eo facile nudanē nutriente humore qd flegma vocitatur: sed fit illis cita canicies: nā ideo albi sunt cani: qz colorem humoris quo nutriunē imitanē. si ergo senibus abundantia hūoris capillos in canitiē tingit cur senecta opinionē exacte siccitatis accepit: qz senecta ille ingt extincto p vetustatē nāli calore fit frigida: ꝛ ex illo frigore gelidi ꝛ superflui nascunē humores. Ceterum liquor vitalis longe vide siccatus est vnde senecta sicca est inopina naturalis humoris humecta est abundātia viciosi ex frigore ꝑceati. hinc est ꝙ ex vigilqs etas grauior efficiē: qz somnꝰ g maxime ex humore ꝯtingit de nō nāli humore nasciē: sicut est multus in ifancia que humida est abūdātia nō supflui ſz nālis hūoris. Eadē ratio est q̄ pueritiā canescere nō patiē cū sit humectissima: qz nō ex flegmate nato frigore humida est: sed illo vitāli ꝛ nāli hūore nutriē: ille. n. hūor g aut de etatis frigore nasciē: aut cuiusſz vitiositatis occasione ꝯtrahiē vt supfluus: ita ꝛ noxiꝰ est. hūc videmus in feminis vbi in cerebro egerant extrema minitātē. hūc in eunuchis debilitatē tibiꝫ igrerētē: quarū ossa q̄si semꝑ in supfluo humore natātia nāli ꝟtute caruerūt: ꝛ ideo facile intorquenē ouz pōdus suppositi corporis ferre nō possunt sicut canna pondere sibi imposito curuatur. 2.

¶ Cur sincipita cīti caluescunt: qz mollia ꝛ patētia hñt spiramēta. Cū capillo igiē ex nāli siccitate nutrimētū ꝺficiat facile ex his decidit locis: nequaq̄ solide detētus quēadmodū in posterioribꝰ ꝑtibꝰ: q̄ ꝛ sicciores ꝛ densiores sunt: atq caluities ex siccitate gigniē: q̄propter ꝛ qui tortis sunt capillis: vtpote q siccis sunt capitibꝰ: citius qdē caluescūt: at serius canescūt: pituitosas supfluitates absumēte siccitate. sunt autē etiam vigilaces plus alꝗs: siqdē somnus ex humiditate: velut īfantes īdicāt: q hūidi sunt ꝛ somniculosi: ꝛ supfluitatibus redundātes humidisqz passionibus: necnō vinolēti ꝛ frequēter loti: sūt ēt supfluitatibꝰ fluidiores: per nasum inquā ꝛ os ꝛ oculos. qui vo ꝑmissis sunt capillis: eis capitibus humiditas cognata est: ꝛ perinde contrarꝗs obnoxꝗ sunt. itaqz aut sero aut prorsus nūq̄ caluescūt. Caluescūt preterea etiā ꝑ generis ꝓpagationē: quēadmodū podagra alꝗsqz morbis vexanē gñatim deductis: repente etiā canescūt somniculosi: ꝛ redundantes. Candicantes demū sunt canities: q̄ quidē pituitā imitanē: que huiusmodi colorem parit: nonnunq̄ etiā fulue sunt cum flaua bilis pituite fuerit ammixta. 3.

¶ Cur senes redūdātes sunt ꝛ vigilaces: redūdātes quidē ꝙ ob etatē frigidiores sint ꝛ imbecilliores minusqz cōcoquētes multas ad spiramēta cogūt supfluitates: sicci autē ꝙ solida sint nacti corpora: ꝛ ob h̄ vigilaces: infantes vo humidis sunt spiramētis: solidisqz corꝑibus. ¶ Cur pueri cū hūidi sint: ac redūdantes canities nō educūt: qm humidi ꝛ calidi sūt: atq pituita hūida ꝛ frida est alioq caluariā ēt hñt capitis pelliculosā: ꝛ patuloꝝ spiramētoꝝ: q̄ supfluitates quoqz educit: ꝛ adolescente etate obdurescit ꝛ ossea euadit ac densior: quapropter suturas ei natura prebuit ad superfluitates illinc exhalabiles emittendas solutio ex temperamento ꝛ corporum opificio. 4.

¶ Cur mulieres ꝛ eunuchi celeriter canesnūt: mulieres qdē vtpote nā fride: ēt ab ocio cōplures cogūt supfluitates: mēstruis ꝑsertim dificiētibus: eunuchi porro ꝙ semē nō ampliꝰ reddāt: verūm supfluitatē hēant semis genitricē: ad sanguinē ꝑ totū corpꝰ refusā: q̄ sane pituitosa ē. 5.

¶ Cur idē ēt glabri sunt: mulieres qdē vtpote fride densa corꝑis hñt spiramēta: frigꝰ. n. cōpescit ꝛ astringit: itaqz nō hñt pili accessū ad excūdū: eunuchi porro vtpote humidi ꝛ valde redundātes. nā hac de causa loca etiā in plurimo hūore demersa herbas nequaq̄ germinānt: neqz pariter admodū arida saxosa caluosis simillima. 6.

¶ Cur eunuchoꝝ pedes vtplurimū euertunē: ꝙ ob multā quā diximus hūiditate mēbra hūore irrigata ꝛ mollia habeāt: ac ob id ēt ībecilliora. Corꝑis itaqz onus cū sustinere crura haud queāt euertunē: ita ꝓpemodū vt calamꝰ cū ei onus impositū est inflectiē: atq qd durū ꝛ aridū: idē etiā validū est actiōqz de ipso magis obsistit. humidū āt ꝛ molle imbecillū in agitādoqz facile cedit. id sane idicāt etiā ligna ꝛ pelles ꝛ funes: indicāt etiā boies: ex lauacris eni potibusqz multis ad agēdū qcq̄ reddunē ifirmiores. Cōtra vo ex moderatione mediocrē assecuti siccitatē ad agēdū multo ꝯfirmatiores accedūt. hinc eunuchi qdem ꝛ effeminati sunt imbecilles: nec iniuria: ēt vinolēti vtpote magis pituitosi: ꝓpterea ꝙ frigidiores effecti sunt econtrario in diuersū agi desiderāt. vinū certe nā calidū est: ceterum ethiopes vtpote sicciores tortis sunt capillis tenues musculos ad munia obeunda vigeri. 7.

¶ Cur idē voce acuta sūt: ꝙ ex vberiore hūiditate crassescens aspa arteria fiat angustior: ꝛ spiritꝰ angusta ꝑmeās loca vocem acutā reddat: per magis vo spaciosa: vt virorū vocē ingētē edit: sume nāqz tibi ex tibiarū vociductis simulacrū: cū plurime fuerint humiditatis inatabunt. id vel ex eo manifestū: ꝙ obesi fiunt ꝙ muliebres māmas educūt: quoꝝ dēse palpebre: ꝛ ꝑmissi sūt capilli: ac multa albicantes canitie.

MACROBIVS

¶ Cur ita vocis acute sint eunuchi vt sepe mulier ne an eunuchus loquaē nisi videas ignores: id quoqz facere supflui humoris abundantiā ille respondit. ipse enim arteriam: per quā sonus vocis ascendit: efficiēs crassiorē angustat vocis meatum: ꝛ ideo vel feminis vel eunuchis vox acuta est: viris grauis: qbus vocis transitus habet liberū: ꝛ ex integro patentē meatum; nasci autem in eunuchis ꝛ in feminis ex pari frigore parē pene importuni humoris abundantiā etiam hinc liquet: ꝙ vtrūqz corpus sepe pinguescit. certe vbera ꝓpe silr vtriqz grandescunt. 8.

¶ Cur aliqui eunuchi aliquatenus venerē appetunt: ꝛ aliquando adamant: ꝙ multis cū pubescerent testes subsecti sunt aut illisi: ac velut imperfecti sunt eunuchi: at qui iecore natura sunt calidiore: ꝛ genitalia vasa habēt ingentia: qui visum visione quidem concipiunt: sed nō peragūt qd concupiere: quoniā pudenda ipsa flaccescunt: siquidē qui continue intumuit spiritus ipsa deseruit: vt a semine comparabaē: ꝛ per seminalia spiramēta ferebatur: ex eis partibus que sunt circa coxendices: veluti in pueris decidentia seminalia spiramenta obcecantur. 9.

¶ Cur in omni loco piloso canitiem emittimus: in axillis autem nō: quoniā locus est calidus, nam ꝛ arterꝗs ꝛ venis refertus est. alioqui cum patulis etiā sit spiramētis pituitosas superfluitates continue profert: qd indicat perpetuus ex eo sudor emanans. 10.

¶ Cur aliqui pudore offusi aut letabundi ex axillis sudorē emittunt: quicūqz magis patulis sunt spiramentis: cōuersa siquidem natura honore aut reuerentia dignū mediocriter cū sanguine refugit in maximas venas atqz arterias: que replete exudant: letabundis autem in corpore relaxando: atqz rarum efficiendo hoc in axillis impensius facere contingit.

MACROBIVS

¶ Que facit cā vt rubor corpori ex animi pudore nascaē: ꝛ ille natura inquit: cum quid ei occurrit honesto pudore dignum imum petendo penetrat sanguinē quo cōmoto atqz diffuso cutis tingiē: ꝛ inde nasciē rubor: dicunt etiam physici ꝙ nā pudore tacta: ita sanguinē ante ꝓ velamento tēdat: vt videmꝰ quēqz erubescērē manū sibi an faciē

frequēter apponere nec dubitare de his poteris: cum nihil aliud sit rubor nisi color sanguinis. Addit Seruius. Et q gaudēt cur rubescūt: τ dissarius inquit extrinsecus cōtingit ad hoc animoso cursu natura festinat quā sanguis comitādo q̄si alacritate integritatis sue cōpotem tingit cutez: τ inde similis color nascit. Idē refert. ↄtra q metuunt qua rōne pallescunt: nec hoc dusarius ait in occulto est: natura.n. cū qd extrinsecus ↄtingentib⁹ metuit in altuz tota demergit: sicut nos quoqz cū timem⁹ latebras τ loca nos occulētia querimus. ergo tota descēdens vt lateat trahit secū sanguinē quo velut curru semper vehit hoc demerso humor dilutior cuti remanet τ ide pallescit. ideo timētes etiā tremūt: qz virtus anime introrsuz fugiēs neruos relinqt qb⁹ tenebat fortitudo mēbroꝝ: τ inde saltu timoris agitant: hinc τ laxamentū ventris comitatur timorē: qz musculi qb⁹ claudebant retrimentoꝝ meatus fugientis introrsum sic virtute deserti laxāt vincula qb⁹ retrimēta vsqz ad digestiōis opportunitatē ↄtinebat. 11.

¶ Cur timentes pallescūt: q nā nostra visqz corporis improuisa veret ne qd extrinsecus patiat: quēadmodū nos quoqz in domū ꝑfugimus: ita ipsa quoqz valde fugit tuēdi sui gratia introrsuz corpus. Cōtrahit aūt secū sanguinē quo vtit nutrimento atqz vehiculo: vtpote solo sibi vtili idqz erat qd roseā rubicūdāqz cutem reddebat. 12.

¶ Cur etiā tremūt: q vis aīalis ad secū exagitatā naturā perfugiens neruos destituat: quos custodiebat: particulas que sub tremorē nō cadūt ferēs: sed ob hoc etiā cacant τ mingunt inuiti. nā claudentes supfluitatū spiramēta musculi tum impotētes superflua relaxant. 13.

¶ Cur gaudentes rubescūt: q natura voluptati suapte natura dedita decurrat prout foris affuerit: sicut nos quoqz amico aut liberis nostris. hanc autem sanguis consequit: quem scimus suo colore cutem reddere rubicundam: pallescunt autem ex contraria causa. 14.

¶ Cur pudibundi quoqz rubent: q natura per sese instructa alicuius rei cōscia quo honoris dignitatē non amittat verita sit: sicut ingenua pupilla mediocriter subtrahitur introrsuz τ in corporis se recipit intestina. remixto igitur atqz ↄfuso sanguie sanguinis colore cutis inficit. Sunt q dicant ipsam tanquā tegēdi causa perfundi. nam ita manum quoqz natura dictāte opponunt faciei. 15.

¶ Cur pre formidine mortui aliqui cōciderūt: qm vis naturalis cū sanguine itrorsuz valde refugiēs cognatā τ vitalē caliditatē a corde ꝓgenitā cōfertim oppssam demergit: τ explabilē ingerit corruptionē. hac ratiōe oleuz multū τ ↄfertiz lucernali flāme infusuz ipāz extinguit. Sane ꝓportionez hz q in corde calor est cū lucernali flāma: vt nō moderato merore afflictari eadē rōne mortui ↄciderint: q exteriore motu istius calor aboleat: quēadmoduz obtectus ignis: q non exhalet interstinguitur. 16.

¶ Cur temulenti multi occubuere: q rursus vini ꝓlutio vim naturalē ac vitalē necnō caliditatē demergat. Id vo precipue patiunt quicūqz cognatū calidū exiguū τ imbecillum habent. nam multum ac validum magis pōt obsistere τ diuturnitate ꝓlutionē illaz cōcoquere: veluti plurimus quoqz flāma plurimā olei ꝓfusionē ferre pōt. 17.

¶ Cur senes tremūt: q sane membroꝝ nerui ac musculi motabilē aīaliū viriū viz idoneā nequaq̄ sumētes se pariter nō opponūt ad ipositū corpis pōdus sustinenduz. fit aūt tremor corpis mēbro pōdere suo deorsuz attrahente: τ vi aīali sursum vsus se attollēte. idqz iteꝝ atqz iteꝝ τ ꝑpetuo faciēdo: τ ita iquā tremor ↄseqt ac fit vt festinātes ꝓni terrā spectēt vbi natura quoqz cōpellit. Hinc etiā bacillis se vetulos ꝓinde ac vetustas macerias colūnis suffulciunt: atqz obfirmant. hac etiā de causa ob viriuz inq̄ imbecillitatē stercus inuiti palā faciāt τ mingūt. 18.

¶ Cur merentes pallescunt: q natura mestitie comminiscens sensim introrsum contendat cuz sanguine qui cutez reddebat rubicundā: minus tn̄ pallēt timētibus. 19.

¶ Cur subitari τ insigni letitia ꝑuēti aliqui etiaz exanimati collabunt: q vis vitalis: ac agnata caliditas imoderate in oblectationē effusa differat: atqz exanimet: hinc est q τ sudāt τ rubēt sanguinis accessu. nā calidū agnatū τ ipse intestinis feruor materie copulat⁹ extrarie: caliditate τ se a suo loco trāsferendi appetitu in superna: τ extrorsus mouetur: τ idē nutrimenti porro appetitu deorsuz fert. vtrousqz igit hoꝝ motuū absumpto vite seqtur exitiū. 20.

¶ Cur merētes τ amatores τ irati multū ac sepe suspirāt: q merētes qdē in merorē aīaz habeāt ↄsternatā: amatores aūt in cupidine: excandescentes vo in irā qua ferunt. aīa igit ↄsternata ad se mouēdū: τ exuscitādū negligit: ac q̄si obliuiscit viz motabilē pectoris musculis suggerere. Proinde neqz diductiōe pectoris aerē suscipiēs: τ sufflatū τ frigefactū: neqz correptiōe efflans sordidas supfluitates: quas ex sanguine genuit exustio: anhelitū nullūz faciat necesse est. inde sub cōminiscēdo cogit plurimuz musculis motū ministrare: τ maiorē sufflationez ac efflationē efficere ad multitudinē fridi aeris capiēdā: τ supfluitatū copiā extrudēdā: vt qd exiguas ac iuges respirationes facere oportuit: ampla vna efficiat: idqz apud veteres dī suspirare. iuxta cordis angustiā etiā aliq̄diu valde suspirant: idqz aūt sepenumero faciunt: q aīa aduersus ipsam mouētē semp sit auersa. Itaqz necē est nam aliqñ ꝓpter cor maiorē vim motoriaz pectoris musculis immittere. qd aūt in pectore respiratio: id in corpe ꝑ arterias est sufflatio: ac videt inspiratiōe quidem diductio: in expiratione autez correptio: at qui in correptione τ diductione pulsus esse comprobatur. 21.

¶ Cur isicia ad ↄcoquēdū difficilis: q cū leuis sit in ventre inatet: humido nutrimēto ad mediū residēte: nec ipsi adhereret corpi: cū ex adherētia gignat ↄcoctio: τ circū gutture ac gurgulionē redundat appetitus. res sane opofa est nō concoctio: intusqz aqua innatat: non introrsuz immersa: q in corporis frictione leuis spiritus excipiat: qui corpus attollit inter humida annatādo. ob hoc āt spiritus ē ꝑticipatiōe laxus τ amplus est.

GLOSA.

¶ Isicium medici quidam iuniores aiunt vt raffanus τ psinus: apud Alexandrum tamen est isicus. Donatus. Fartores qui isicia τ farcimina farciunt.

MACROBIVS in libro saturnalium.

¶ Dicas q̄so q̄ cā difficile digestū fac isiciū: qd ab isectiōe insictuū dctū: amissiōe.n. lrē postea qd nūc hz nomē obtinuit: cū mīsū i co digōnē futurā iuuerit tritura taz diligēs τ qcqd graue erat carnis absumpserit: ↄsumationēqz eius multa ex pte ↄfecerit. Leuitas quā tritura prestitit facit vt inatet vdo cibo quē in medio vētris inenerit: nec adhereat cuti ventris de cuius calore digestio promouet: sic τ mox tritū atqz firmatū cū in aquā conycit natat: ex quo itelligit q idē faciēs in ventris hūorez subducit se digōnis necītati: τ tā sero illic coquit q̄ tardi⁹ cōficiunt: q̄ vapore aq̄ q̄ que igne soluunt: deide dū istān⁹ terit mult⁹ ei flat⁹ iuoluit: q ꝑus in vētre ↄsumēdus est: vt tū demuz conficiat qd remansit de carne iam liberū. 22.

¶ Cur quibus multū prurit: feruidum valde gratum est: q pruritum efficiens pituita crassa τ frigida admodum sensilem efficiat cutem. 23.

¶ Cur in balneis mulcentur scadentes: q caliditas pituitam exurat: quam distrahunt vngues. 24.

¶ Cur terga maxime pruriunt: q he ptes cū anterioribus sint frigidiores plus habeant pituite: inde senib⁹: vtpote

frigidis

frigidis magis hic morbus redundat. 25.

¶ Cur breues corpe vtplimū longis prudētiores sunt:' qm̄ cōpacta atqʒ coarctata ē i toto corpe aia. At i magnis extē sa exoluit i spatiū. q̄obrē Homerus ḡz Vlixez qō collectū ꝛ breuē: ac prudētē dic. aiacē ꝯo lōgū: atqʒ stultiorē. B aūt pacto miores maiorib⁹ vastioribusqʒ sūt validiores. 26.

¶ Cur qui minus prudētes sunt sublimes icedūt:' ꝙ sicut gubernator nō admodū validus nauigiū i rectū nō agit: ita corruptā ꝛ intemperatā animam corpus. 27.

¶ Cur multi stulti valde prudētes ꝑcreāt: multi āt valde prudētes stultiores:' ꝙ stolidiores in coitu a voluptate vehemēter supati aiam corpori valde imersā habeāt: ꝛ pinde semē ḡz plime particeps po' rōnalis: ac nālis: ide q̄ gignunt euadūt prudētiora. prudētes porro ꝛ in primis eruditi sp aliqd ꝓuidēt ꝛ in ipso coitu aliq̄ discutiūt: ac rōne metiunt ex is q̄ forinsec⁹ sunt necessaria: ac sese attollūt. Itaqʒ eoꝝ semē exiens plurime aialis potētie expers est. hinc solutio est quāobrem stolidi ꝛ ineruditi corpore validiores ꝑcreent: eruditi aūt inualidiores. 28.

¶ Cur syluestriū aialiū sterc⁹ minus putet:' qm̄ aridū est: ꝛ ea minime supfluo vescunt cibo: ac plus exercent. Capraꝝ aūt ꝛ alioꝝ quorūdā aialiū sterc⁹ aromata q̄dāmō olet. humanū aūt pter cūctoꝝ aialiū putet ac grauit olet: qm̄ ꝛ mltiplici ꝛ humido vescūt cibo: ꝛ satis supqʒ preq̄ꝫ oporteat minusqʒ exercent: ꝛ lōge minus irrōnalibus calidi: exacte itaqʒ nō concoctū ꝛ pre multitudine exhalās: aliquatenus putrefactū tetri odoris est. 29.

¶ Cur synapi ꝛ piper ꝛ cuncta acria cuti iposita ipsaz exulcerant: pota ꝯo aluū neutiquā sauciant:' qm̄ prius trāsmutantur: ꝛ digerūtur: q̄ꝫ quicq̄ꝫ efficiant: ac qō exoluat acritas alui plurima humiditate aliog etiā in appositione super cute ꝛ densatione occasio ad effectū acrib⁹ rebus prebet: ꝛ cutis imbecilla. ꝙ porro introrsum id patuloꝝ spiramentoꝝ: ꝛ magis validum est. 30.

¶ Cur merētes ꝛ gaudētes ridētesqʒ lachrymant:' merentes qdē spiramētoꝝ dēsitate que in oculis est humidū qō in ipsis est exp̄mūt. nā mesticia frigiditatē ꝛ densitatē agitat spiramētoꝝ. at gaudentes e diuerso spiramentoꝝ raritate humida effundūt: in aliqbus aūt angustoꝝ spiramētoꝝ oculis lachryma: ꝛ in ambobus eis nō gignitur. 31.

¶ Cur merētibus in summa cute gignitur pallor:' ꝙ natura cum sanguine introrsum penetret: vt ꝑdiximus: qui calefaciebat atqʒ tingebat superficiem. 32.

¶ Cur migētes vētris crepitū sepenumero edere par est:' qm̄ vesica plena vrina tumefacit: ꝛ angustat rectū intestinū. mox igit inter exinaniēdū occasionē ꝑbet ad exitū spiritui: qui intra intestina cōtinet. sunt q dicant mēbra affecta esse ad cuiusdā paris affectus egestionem. 33.

¶ Cur oscitantē intuētes oscitāt:' ꝙ ex similibus que sunt in aialib⁹ nā pariter afficiat. Idqʒ impēsius in rōnis expertibus. ita enim vno mingente asino reliqui quoqʒ vrinis pleni cum illo eque cōmingunt. 34.

¶ Cur oculoꝝ morbo laborans morbū ad sanuz in oculos imittat: nec tñ san⁹ in egrotū sanitatē imittat:' ꝓpterea ꝙ humidi sunt oculi ꝛ molles ꝛ facile morbis obnoxij. Itē ꝙ sanitas ex moderato fit tēpamēto: morb⁹ aūt ex imoderato distēpa'°: atq moderatū facile ab imoderato trāsmutat: ac vertit: vtpote ꝫriū. nūqd ēt ocloꝝ morb⁹ qdā immoderatus sanitatē subuertit: celeriusqʒ ex moderato cōstat tēperamēto:' nonnim⁹ aūt ꝯuersionē fieri ꝓpter nāle corpoꝝ morbi parilitatē: atqʒ similitudinem. 35.

¶ Cur nūmus ꝛ pomū in aq̄ maiora q̄ꝫ sint vident:' ꝙ adiacta ipsis aq̄ eoꝝ recipit colorē aspectūqʒ decipit. vtpote q̄ maiora videant: hac rōne ꝛ sol ꝛ luna ceteriqʒ planete cum ad orietalē aut occiduū horizontē ꝑuenere maiora cēsentur ꝓpter aerē qui ipsoꝝ corpora circūdat. 36.

¶ Cur q̄drāgla emin⁹ rotūda cēsent:' ꝙ cū visus āgulos vtpote actos emin⁹ imueri nō q̄at ipos se spectar ñ arbitrat: qb⁹ visus deceptiōe sublatis reliquū corp⁹ rotūdū vi. id sane visus deceptiōe fieri liq̄t: sic ēt rem⁹ in aq̄ fract⁹ vi. 37.

¶ Cur lignū icidi emin⁹ spectātib⁹: ict⁹ qdē e uestigio cernit: fragor ꝯo seriuscule exaudit q̄ꝫ q̄ꝫ sit ꝛ ictus ꝛ fragor fiāt:' ꝙ itutū nacti sum⁹ audum suis ptib⁹ tenuiorē ꝛ velociorē. ꝑoccupat igit tpe ictū visus vtpote velocior: audit⁹ āt q̄ppe q suis ptib⁹ ē crassior: ictū seri⁹ excipit. hac rōne illud q̄ꝫ soluēdū: ꝙ i nubiū illisiōe p tēpestatē cōtorto ictu: q tonitrus appellat: ꝛ cū spūs illi ignescūt fulgetra noiati: vtpote i ignis iactib⁹: atqʒ fulmīb⁹: p̄ qdē fulgur cernim⁹: exide posteri⁹ ac seriuscule tonitru exaudim⁹: tametsi fulgetre ict⁹ p̄: aut piter cū tonitru efficiat. hic igr̄ visus audit ū ꝑueniens: vtpote magis tenuiū partiū p̄ fulgetrā videt. Ita deinde posterius tonitru sentit audit⁹. q̄ppe q suis est ptibus pinguior ꝛ perinde ad excipiēdū tardus. 38.

¶ Cur visu qdē nudo: toto aūt corpe velato in frigore ingenti: corpore qdem rigemus: facie ꝯo non admodū:' propter assuetudinem. assueuit. n. os obiectari aeri: ꝑpetuoqʒ copulari: itaqʒ cū nudū consuetudine sit ingens ꝓpugnaculum aduersus truces incursus adeptum est. 39.

¶ Cur flaua bilis ꝑpetuo ꝑmanēs in tunica q̄ vesica choledochus B est bilē excipiēs appellat corpi appositissime accōmodat: neqʒ ipaz absumit. dēti aūt aduenīēs durissimū. s. corp⁹ abrodit:' ob B iquā ꝙ a nā ita visa sit illō vnicū corp⁹ habitare ꝛ ob id ipz nō abolere. qñ qdē igēs medicamē ē morbū ipediēs nāe nomē. ꝛ alia nō min⁹ possiz ifinita ꝑferre exēpla. i vulua decimestris ifans paꝝ imorat: vbi grauide sensus pōderis vllos ꝑbeat. atq leuis in ipaz aduenīēs spūs dolorē excitat: subitā intēsionē: ꝛ grauitatē itolerabilē inyciēs. aspa arteria soli⁹ est spūs exceptrix. at si frigus aut pot⁹ in ipaz icurrerit suffocatio cōsequit: ꝛ tussis vehemēs. nā siqdē hoc fore non ꝓuidit: q̄ꝫ q̄ꝫ tā cōducto ac breui tēpore qui potuit ꝓuidere. 40.

¶ Cur eoꝝ q balneas igressi sunt loti exeūtes: alij qdē sitibūdi sunt: alij aūt mīme: qcūqʒ aridiores sitiētes a balneo humectant: hi sine siti sunt. nā sitis a siccitate: ꝛ ꝑsertiz cū ob sicca edicla nō resoluunt: vtcūqʒ q humidiores ꝛ sine siti sunt i aere ꝑcipue vehemēter calido imorati: ꝛ i arida cella p sudores hūiditatē resoluūt ꝛ sitibūdi euadūt. 41.

¶ Cur raffanū comedētiū alij qdē putidū alij aūt nō putidū eructāt:' Dōm ꝙ q̄rūcūqʒ aluus ꝛ stomach⁹ malis non redūdat humorib⁹: ꝛ ꝑsertiz pimitosis: eoꝝ purus est ructus: qb⁹ aūt ipsis refert⁹ est ab eis tetri odoris ruct⁹ emittit. ꝙ raffanus calida sit humoresqʒ secet: atqʒ ipsos attenuet. mouet aūt ex humorib⁹ spūs: ꝛ eos exhaurit exinanitqʒ p os eructās. itaqʒ si intū congescat tetrū odorē nō reddit: ab aliquo aūt motū ꝛ subuersuz eū remittit. qcūqʒ igit aiunt ipsaz raffanū male nāe eē ꝛ tetri odoris hic q̄litatē: ꝛ ob id etiam ipsaz extrorsus diu grauē odorē effundere falluntur. oportuit siquidez omnes ipsam admittentes atqʒ mandentes tetros odores eructare. 42.

¶ Cur in acrib⁹ frigorib⁹ digiti ꝛ extrema corporis nigrescunt ꝛ decidunt:' qm̄ atrox frigus cognatū calorē introrsuz ꝑsequit ꝛ occludit in corpore: reliquaqʒ extrema etiā caliditatē vi vitali nō agitāte. Itaqʒ primo qdē liuescunt inde nigrescūt: ꝛ deniqʒ emoriunt. Ideo aūt excidunt: ꝙ natura reliquo sano ꝓuidens corpori: id circūplectit: ꝛ ad se astringit motum destituēdo ꝛ decidere ꝑmittēdo. sane extrema in primis affligant:' ꝙ admodū corpulenta non sint: ꝛ pinde minus cala ꝛ ifirma sunt ac rarescunt. qcūqʒ aūt aiūt a primordio qdē insitū calorē frigus: vtpote sibi infestū refugere itrorsuz. deinde collectū ꝛ velut destitu/

tas partes recuparatur subire ⁊ cũ agmine ac cõfertis suppetias occurrere: ac inter ferẽdum auxiliũ cõferto caloris agmine membroꝝ extrema excurrere: ꝙ inter illic residendum ad id lõge magis impellat fallunt. 43.

¶ Cur extrema frigentes: eaqz igni ꝓferẽtes: quo calefiãt summo dolore crucianť? Repẽtina inquã q̃litatis ꝑmutatione: siqdez a plurima frigiditate qui se mox in plurimã trãsmutat caliditatẽ id patiť. nã oẽ imoderate ⁊ ↄfertim effectũ per distẽperantiã naturã vexat. per bonũ aũt tẽperamẽtũ atqz moderationẽ: vel in id qđ fm nãm trãsmutatũ est: ipsaz nãz sũmope delectat: hz. n. humanũ corpus subaz in moderatiõe tẽpamẽti plus ceteris aialib⁹. 44.

¶ Cur piper devorãtes singultiũt? Ob ꝓportionẽ iquã hz cũ illis que extrinsecus agitãt: ⁊ merorẽ afferũt. Piper qdẽ ⁊ flaua bilis sentib⁹. pituita aũt ⁊ panis lapidi grauissimo. qcũqz os vẽtris habẽt supfluitatibus vacuũ ⁊ admodũ sensibile: ac calidũz. q statim a piperis acrimonia demorsi stomachũ in excreationẽ ↄuertunt: ⁊ irritãtis ꝑseuerãtiõe ad iã dictũ cõmouenť singultũ. quicũqz vͦo stomachi magis pituitosi sunt ⁊ frigidiores: nec satis sub sensuz cadẽtes serius singultiũt. Patiũtur aũt hoc ẽt repẽte maximũ panẽ devorãtes: crebritate ⁊ magnitudie panis aggrauati: ꝙ tolerare ⁊ suis mẽbris aegescere nã nõ possit: cũ qđ affuerit afferens ꝑniciẽ. Piper igiť acris qualitatis facit ad ꝓportionẽ bilis intus stimulãtis. Panis aũt quãtitate aggrauans: veluti etiã pituite multitudo intus premens singultum facit. 45.

¶ Cur in digitoꝝ vnguibus passiones summũ dolorẽ excitant? Ob nerui descẽdẽtes in digitoꝝ terga suis supfluitatibus vngues creent: quẽadmoduz gingiue dentes: q̃propter vis ꝑ neruos sensibilis ad extremos vsqz penetrans neruos: illic residẽs: ⁊ coacta efficiť: veluti ẽt aq̃ q̃ in vallẽ defluit. nõ dubiũ aũt quin vbi a passiõe sensus magis fuerit excitat⁹: maior etiã illic dolor exulcereť. 46.

¶ Cur in repẽte panẽ maiusculũ devorãtibus: ⁊ ꝑinde singultiẽtib⁹: spũs retẽtio singultũ soluit? Dõz ꝙ stomachus aspere adhereret arterie: ⁊ reliquũ ipsa stomachũ ꝑmit: ⁊ loco angustat: qui coartatus panis frustũ in vẽtrẽ exprimit: atqz ita is onere leuatus singultũ sedat. 47.

¶ Cur qui ob panẽ devoratũ singultiunt: molesti aliqd audiẽtes nõ singultiunt? Ob mentez cõsternatam habeant ⁊ intentaz in causam que mestitiam mouet: ⁊ negligentem ad pectus mouendũ. nõ exiens porro spũs: ⁊ multitudine coactus: singultum vt diximus soluit. 48.

¶ Cur simulacris ꝓpius assistẽtes planos colores videm⁹: eminus vͦo spectãtes: alios reductos ac recedẽtes: alios ãt editos? Dõm ꝙ vis ꝑspectus multo iteruallo distãs: atqz explicata coloꝝ passiões callide cernere nõ põt. sed alios qdẽ colores albiores videt editos: nigriores aũt recedentes. albus enim ad splẽdidũ accedẽs extrorsus albicat ac splẽdescit. niger vͦo tanq̃ ater ac tenebrosus introrsuz. sane artiũ quedã nãm informãt: vt cũ statuarius ere equũ conflat aut bouẽ: aut hõ aial absoluens: aut iminuens hominẽ fingit: aut aliqđ vas a specie in speciẽ eris ꝑmutans nãm. alie adiectione: vt qui cera vultum facit vel qđ vis simulacrũ: aut figulus q luto fingit. alie ablatione quẽadmodũ celans animal aliqđ. alie cõpositiõe adductione ac cõmissura velut edificatrix: alie alteratiõe ⁊ tẽperamẽti: ⁊ adiunctionis corporis: sicut nã que mẽbra auget alens. alie coloꝝ mixtura ⁊ corpoꝝ copula velut pictura. 49.

¶ Cur si frigida aq̃ neruis infesta est: calida amica nõ est: sed ⁊ ipsa quoqz infesta: nã si altera ĩfesta est eius ↄtrariã salubrẽ esse oportuit. Cõtraria eniz circa idẽ similiter agere non possunt. prima ratione ⁊ per idẽ? Dic ego inquã ꝙ calor absolute nõ est infestus: sed calidũ ⁊ humidũ. q aũt neruos saucios hñt eoꝝ nerui ob multũ sensum: firmitudinez ⁊ obstipationẽ desiderant. nã cũ nã sicci sint humiditas vtpote eis inimica: molles ipsos reddit ⁊ laxat atqz putrefacit: ꝙ aũt calor ꝓprie nõ sit infestus: vel ex eo manifestũ est: ꝙ oleum qdem cum calidum sit cõfortaz vtile ad continendum ⁊ obstipandum. 50.

¶ Cur poma semꝑ isalubria? Ob sint frida ⁊ humida: neqz eiusdẽ tẽperamẽti aq̃ est: qm cũ aq̃ sit suis ꝑtib⁹ magis tenuis pomis: ⁊ celeriter distribuat: nõ eque offendit: alioq corporis q̃z mẽbra mediocriter cõfirmat. 51.

¶ Cur difficulter cõcoquibilia ⁊ crassi humoris multo facilius cõcoquũt aliq: sic carnes bubulas. q̃ aũt facilẽ cõcoctionẽ admittũt ⁊ boni sũt succi nõ ↄcoquũt: velut saxatiles pisces? Sũt q dicãt ob ↄsuetudinẽ. alij vͦo quẽdã nãlẽ habitũ secretũ: cui⁹ cã vere reddi nõ possit. alij aũt aiunt ob imoderatũ aliũ calorẽ. facilẽ qđ ↄcoctionẽ admittẽtia sunt q̃ pre ceteris cõcoquunť: vtpote q̃ facile trãsmutanť nec valde trãsmutabilia tñ cõcoquunť. naz hoc pacto ẽt palee vtpote facilis passiõis a mĩto igni exurunť i cinerẽ: ligna ãt q̃rna ħ cremata nõ patiũť. MACROBIVS.

¶ Hoc quoqz scire habeo furi⁹ inqt que faciat causa nonnullos validiores carnes facilius digere q̃z tenues. naz cũ cito coquãt offas bubulas in asperis piscibus coquendis laborãt. huius rei auctor est nimia in hoie vis caloris: que si idoneã materiẽ suscipit libere cõgrediť ⁊ cito in cõcertatiõe cõsumit. leuẽ modo ꝑterit vt latẽtẽ: modo in cinerẽ potius q̃z in succũ vertit: vt igẽtia robora in carbonũ frusta lucentis igne vertunť. palee si in ignẽ deciderint mox solũ de eis cinerẽ restat. Uideri habes ⁊ hoc exemplũ nõ dissonũ ꝙ potẽtior mola ampliora grana cõstringit integra illa que sunt minutiora transmittit vẽto nimio. abies aut quercus auelliť eaz. nã nulla facile frãgit procella. 52.

¶ Cur ordeacea farina cum frigida sit dispescit iflãmationes: siqdẽ fridũ viz dẽsandi hz: ⁊ difficile ẽ ad diducẽdũ? Dõm ꝙ nõ iđ distrahit qr frida sit: sed ꝙ abstergat. est. n. abstergendi po˜ ac humoꝝ sectricis. Cõpluresqz alie sunt spẽs q̃ sibi ↄrios hñt effect⁹ nõ ꝑ ꝑmã rõnẽ: ⁊ ꝑ sese ac ꝓprie: sz ꝑ secũdã ac ꝑ accidẽs: velut apiũ cũ sit calidũ iminuit febrẽ nõ ob id qr calĩ: qñqdẽ simile s simili potius adaugeť: sz ꝙ humores lãguorẽ gignẽtes e venis exciat: ꝙqz vrinã ciat. itidẽ iris ⁊ hyssopus lateꝝ dolori accõmodanť: cũ sint calida ad secãdos humores efficiẽtes inflationẽ pãniculi costas amplectẽtis: gelida q̃z aq̃ circũfusa resoluit thetanũ a tenacib⁹ ⁊ fridis humorib⁹: nõ ꝑ̃pe sz ꝑ accidẽs. ꝑ mediũ inquã aliqđ hoc est in caloris exclusiõe. cũ igiť ꝑ sese ac sine medio efficit ꝓ̃pe diciť: ⁊ ꝑ̃ de cã facere. Cũ aũt medio aliquo efficit: ac nõ vi sua ꝑte: id ꝑ accidens di efficere ac secunda de causa. 53.

¶ Cur añ balnei igressuz calidũ mingim⁹. at i balneo diutiuscule cõmorati fridũ? Dõm ꝙ tanq̃ ad alterius cõparationẽ ħ fit. nã vrina tepidi ꝑfecto tẽpamẽti est: q̃ tũ ꝑ̃ᵐ a nobis facta mediocriter ẽt calida est. foris igiť q̃ñquidẽ fridũ est corp⁹ nrz ipz lotiũ vtpote corpori cõparatũ calidũ est. in lauacro aũt q̃ñqdẽ corp⁹ plus lotio incaluit frigidũ videť lotiũ: vtcũqz calidũz sit. ꝙ aũt id veꝝ sit ingrediẽti lauacrũ añq̃z icaluerit cũ in calidã peluiz descẽderit calida aq̃ videbiť ⁊ admodũ feruere: sin aũt anteq̃z in eaz descẽdat cõcaluerit nõ eq̃ feruida videbiť. 54.

¶ Cur in q̃busdã locis maritimis fodiẽtes dulcẽ aquã inuenim⁹? Dõm in mari tenuiũ partiuz aquã dulcem esse: suis aũt partibus crassiorẽ salsaz. suis ergo partibus tenuior e dulcis per terre spiramenta penetrans in ipsa delitescit: quã fodientes inuenimus. hec etiaz per hyemez in sublime eleuata lapidescit in salsiorẽ. in raroꝝ ãt spiramẽtoꝝ litorib⁹ inuẽta aq̃ salsa est siqdẽ crassa quoqz maris aqua

illo

illo penetrat. 55.

¶ Cur puteal aq̄ i hyeme calida ē:i estate āt frida: Rn̄dēdū ꝙ ɔ̄riū sp fugit vpote sibi ifestū ɔ̄riū.cū ḡ calidū ⁊ fridū iuicē iter se ɔ̄ria atq̄ʒ corruptoria sint:nō dubiū gn ꝑ esta tē calor aerē ambiat calʒ:iqʒ terre sin⁹ atqʒ penetralia fu get frigus:⁊ ob hoc aquā frigefaciat:per hyemē vo frigo re domināte in aere calor porro in terre penitissima diffu giens aquā caldat.nā ita nā sanxit:vt ɔ̄ria in eodē loco ac ꝑ idē tēpus sil' nō manerent. LVCRETIVS.

¶ Frigidior cur in puteis estate sit humor:crescit quia ter ra calore:⁊ demqʒ si gd forte vaporis hʒ propere dimittit in auras.Quo magis est igit tellus effecta vapore. Fit q̄ʒ frigidior q in terra est abditus humor.Frigore cōprimit porro ois terra coitqʒ.Et q̄ si cōcrescit fit scilicet in coeū do.Exprimat in puteos si quē gerit ipsa calorem. 56.

¶ Cur in egypto q̄ estuosissima ē vinū fridū nascit: Eadē sane de cā:ad vitiū sigdē radices refugit frig⁹:ipsasqʒ fri gefac:vtpote q̄ ꝓceteris stirpib⁹ passiōi sunt obnoxie. 57.

¶ Cur aq̄ calefcā ⁊ i puteū demissa gelidissima aq̄ euadit: Qr q̄ i puteo frida ē calsʒ oppugnet aq̄ʒ:⁊ friditatis mlti tudine superās calm multo cū algore ipm adoriat:perqʒ calefactā aquā penetret:⁊ ꝑinde ita frigefaciat. 58.

¶ Cur si in oculū bestiola aliq̄ sese indiderit tū demū exit cū alterū oculū clauserim⁹: Dōʒ ꝙ vidēdi spūs neutiquā exit eo clauso sicut nouim⁹:sed ꝙ multitudini copulatus in patentē tēdat oculū ipsuʒ implens ⁊ tumore attollens: ⁊ foras ꝓpellere faciat:atqʒ ita extrudit ac eycit qd i ipʒ decidit.vtpote ibecillū.iure āt ipe q̄ʒ erūpēs cōfert i spūs ꝑ oculi spiramēta illā ipsaʒ extrudit bestiolam. 59.

¶ Cur alapis cesi ignē ineniūt: Qr vidēdi spūs sub ictu at tenuatus valde incendat ⁊ in aerē euadens talis emicet: sicut etiā ꝓcudit:sigdē ita ab silicibus aut attritis ferra mentis circūplexo aere valde percusso ignis emicat.idē ʒ de nebulis licet intelligere. 60.

¶ Cur nō oēs lapides incussi ignē emittūt: Qr sint hiantes ⁊ leues:⁊ raroꝝ spiramētoꝝ.nō.n.eque plosus aer tenuat neqʒ vehemēter icussus ꝑꝑ inanitatē fugat: ⁊ similitudo que in spiramētis nō eqʒ ois plodit ac icēdit. idē i lignis que atterunt euenit:gqʒ a sole ⁊ aq̄ ignis in retusis:ac re fractus solis radys ad vitrū elicit:sic ēt in speculis adhuc magis incēdit:⁊ rursus resupinādo dimittit. 61.

¶ Cur ꝓclinius scbalas descēdimus q̄ȝ ascēdim⁹: Qr inter descēdēdū corporis onus habeam⁹ faciēs ad deorsuʒ desc rendū.inter ascēdēdū vo laborat vis sursuʒ vsus corporis onus attollēs.ita lapis quoqʒ facilius deorsuʒ fert q̄ȝ sur sum.grauitas.n.deorsuʒ sponte cadit. 62.

¶ Cur ifantes cū p̄mū editi ex aluo sunt vagiūt: Qr sensuʒ ac nāʒ hospitio imutarint ex leni in duriusculū:a calidis enīʒ ⁊ mollīusculis vulue corporib⁹ in aerē fridū exeunt: ⁊ merito sub lumine ꝓcutiunt:nec id velut gdaʒ aiunt ꝙ anima a celesti demissa regiōe terrenū corpus inhabitet: ⁊ hoc infantes flere compellat. 63.

¶ Cur apes ⁊ formice ⁊ oino cūcta insecta aiolia oleo iter ficiūt: Qm̄ respirādi meat⁹ angustos hnt:⁊ oleū cū gluti nosuʒ sit coꝝ spirādi meat⁹ intercludit ⁊ obturat:⁊ ꝑinde extinguunt.afficiunt eodē mō ēt serpētes ex odore puti doꝝ ac grauiter olentiū.angustus enīʒ meatus respirātiū partiū o suffimentoꝝ crassitudine obstruitur. 64.

¶ Cur sufflātes calida gdē frigefacim⁹ ⁊ frigida calefaci m⁹: Propterea ꝙ calidus est halit⁹ ⁊ exiēs spūs q̄litatē q̄ in ipsis est distrahit.Calida frigefacimus mouēdo:ac di strahendo calidā que in ipsis est qualitatem. 65.

¶ Cur pernoctātes in plenilunio carnes putrescūt: Qr tūʒ aer calidus ⁊ hūidus a luna efficiat.didicim⁹ aūt hoc tēpe ramētū ad putrefactionē faciēdā esse accōmodatū. illud aūt neqdē nos lateat:ꝙ si fuerit moderata caliditas ⁊ hu miditas fiet ɔcoctio:sin autē hūiditas paulo plus excedat caliditatē fit putrefactio:sin aūt imoderate dn̄abitur exi tiū:ꝙ si calitas valde dn̄abit humiditati ɔflagratio cōse quit.inspice lunā q̄ʒ q̄tuor tēꝑamēta suscipe.nā in figura quā p̄mā suscipit aliq̄ten⁹ humida ⁊ calida est:i plenilunio aūt calida ⁊ sic.aliq̄ten⁹ est.inter diminuēdū aūt sicca ⁊ fri gida:cū aūt lumine cassa est frida ⁊ humida:radioꝝ sigdē solariū qui calidi sunt prorsus est expers. 66.

¶ Cur piper ⁊ synapi nō trita gdē deuorata aluū nō calefa ciūt:trita vo calefaciūt: Qr q̄cūqʒ po⁹:nō ēt actu suas ha beāt q̄litates aliqd forinsec⁹ ad viʒ suā actu explicādā de sideret auxiliū:trita igr̄ cū tenuiū sint factā ꝑriū ꝑ corpo ris spiramēta introrsuʒ penetrātia ab agnata caliditate id efficiūt.eadē est rō ⁊ i religs coꝝ q̄litatib⁹:q̄ a q̄litate ali gd ꝑficiūt:ac ex sua actiōe aliquā hnt p̄sentaneā q̄litatē: velut aq̄ potabilis:ptisana:lac.hūida.n.sunt ⁊ frida nullū extrinsecus desiderātia adminiculū ad frigefaciēdū ⁊ hu mectādū:sʒ ꝑ sese ⁊ sua spōte efficacia.itidē ⁊ salsor ⁊ ter ra ceteraqʒ id genus.arida enīʒ sunt ⁊ vi ⁊ apparētia:atqʒ actione.mare q̄ʒ ⁊ salsugo ⁊ q̄ suapte nā aq̄ humide gdeʒ imagine ⁊ apparentia:sicca aūt vi ⁊ actione. lini porro se mētis ⁊ panis arida gdem sunt facie ⁊ apparentia. humi da vo vi ac vo ipso. MACROBIVS.

¶ Qua fit cā vt synapi ⁊ piꝑ si apposita cuti fuerit excitēt vuln⁹ ⁊ loca ꝑforent:deuorata vo nullā vētris corpori in ferant lesionē: Et Dissarius spēs ingt:⁊ acres ⁊ calē supfi ciem cui apponunt exulcerant:qr integra virtute sua sine alteri⁹ rei admixtione vtunt ad noxā:sʒ si i vētrē recepta sint:soluit vis eaꝝ vētralis humoris alluuione:q̄ fiunt di lutiores.deinde prius vertuntur in succuʒ ventris calore q̄ȝ vt integra possint nocere. 67.

¶ Cur nōnulli iterdiu gdē vidēt:noctu āt nō vidēt: Qr vi dēdi spūm habeāt crassiorē:⁊ g nō q̄at aerē ad visibile pe netrare.noctu āt crassus efficit:ꝙ frigefiat solis absentia. Sunt g dicant iterdiu ab aere vtpote tenui ⁊ calido atte nuari:noctu āt crassescere.felib⁹ tn̄ ⁊ hyenis:ac vesperti lionibus ɔtrariū accidit.nā interdiu ꝓpemodū nō vidēt. at noctu acute ꝓuident:hnt sigdē tenuissimū vidēdi spūʒ ⁊ fulgētissimū.⁊ qui noctu gdē mediocriter crassescit:vi sibiliūqʒ cōprehēsioni in primis accōmodat.interdiu āt ac in splēdido lumine admodū attenuatus distrahitur ac dispergit.vnde ⁊ leones cū tales quodāmodo sint ꝑ solē transire nō possunt:ac igni interdiu viso se subducunt ac fugiūt.ipoꝝ aūt pupillā licet imeri multo splēdidissimā: humida vo oculoꝝ habent fulgētissima. 68.

¶ Cur noctu dormiētes ⁊ propere oculos diducētes luceʒ inuemur: Qr visibilis spūs coactus:ac ɔ̄ctus plurimusqʒ effectus iter dormiēdū repēte ⁊ multiplex exiens ꝑ tene bras vtpote radians ipe ad vidēdū fulgētior euadit.69.

¶ Cur pudore suffusi oculos in terrā demittunt: Quia aīe speculū oculi nobis cognati sunt.nā ita anime quoqʒ affe ctus per oculos cernim⁹:merentis:irascētis:verentis:po stea q̄ȝ igit nō sustinet aīa honore dignū aduersus obtue ri:cōscientia aliquādiu adigit oculoꝝ musculos deorsuʒ demittere instar tegmenti hoc faciens. 70.

¶ Cur auditus omne humidum tolerat preter aqueʒ: Qr vtpote frigida audiendi neruum euestigio occupet:atqui frigidum neruis infestum est. 71.

¶ Cur ingenti iminēte vēto ipm tanq̄ȝ stelle discurrentes p̄nūtiāt:ac velut fulgere:p̄cipue si purus aer fuerit: Dōʒ ꝙ cepit gdē moueri:at nos vtpote g corpib⁹ crassaꝝ priū sum⁹ difficulter sentim⁹.adeo id manifestū vt supiorē ꝑ fecto aerē:gppe ꝙ tenuiū sit ꝑriū ⁊ estuosus mouēdo icē dat:⁊ ꝑinde ei⁹ ꝑtes scītillātes iuuenimur.atq̄ȝ ita in reliquū

aliquādiu validioꝛ incitatus vētus mouet etiā qui circuꝫ
terram ꝛ crassioꝛ est aerē inde sentimus. 72.
¶ Cur ꝑ angustias ac fauces locoꝝ penetrāa vēt⁹ mlto va
lidioꝛ ē q̄ꝫ late effusus: Oꝛ vno i loco coact⁹ ꝛ coartat⁹ ob
firmeẗ:ide se maioꝛ effect⁹ vehemēs isurgat:ꝛ vasto irrū
pat ipetu.patētioꝛa vo loca vag⁹ ac pallabūdus ifirm⁹ ac
debilis euadit.ita ꝓpemodū ēt caloꝛ:q̄litatesq̄ꝫ ꝛ aq̄. 73.
¶ Cur mlti cū lōginq̄ ꝛ magna nō videāt ꝓxima ꝛ exigua
videt:q̄s lusciosos vocāt ab eo ꝙ ocl'os claudāt: Oꝛ his i
quā vidēdi spūs tenuis sit ꝛ purus:ꝛ lōgi⁹ gdē abeūdo di
strahaẗ:nec satis ꝯfirmeẗ ad visibilia visu obeūda.sꝫ sibi
ꝓxima videt:ꝛ id ꝙ tenuiū sit partiū:sunt g vel mima lō
ginq̄ speciāt sic ēt alig senes:ꝙ ecōtrario hi vidēdi spūm
mltū ac valde crassuꝫ hēant:gb⁹ op⁹ sit vt vie lōgitudine
moueaẗ itaq̄ꝫ attenuaẗ:ꝛ ad visibile deꝑhēdēdū idoneus
efficiā.ex hoc relique due oppōnes soluēde sunt. 74.
¶ Cur pre cūctis aialib⁹ soli canes post coitū colligan ẗ.qꝛ
angustoꝝ spiramētoꝝ est collū vulue ꝛ seminale mēbruꝫ
iter agitādū turgescit:neq̄ꝫ stati exit:ꝛ ꝙ semē glutinosuꝫ
ē:vtrūq̄ꝫ ipis accidit ob mltā siccitatē.siccū.n.desare ꝛ an
gustaẗ priūculas assueuit:hūidaq̄ꝫ pāgere ac glutiare. 75.
¶ Cur soli ꝑ estatē canes rabiūt:id ꝓpterea iquā ꝙ siccū
nacti sint tēꝑamētū.nā sigdē sicci sunt ac magis ēt ꝑ estū.
atq calefacta cū arefacta fuerit q̄ in ipis humida sunt cō
flagrant:necnō ꝛ ipꝫ tēꝑamētū:ac ita furiūt ꝑinde atq̄ꝫ in
frenesim ꝯuersi: q̄circa ipoꝝ q̄ꝫ virosa saliua est atq̄ꝫ sic
cissima:ꝙ aūt cōflagrent vel ex eo liquet ꝙ crebro anhe
lant:ꝛ ardētes oculos hāt:ꝛ diductū ac patētē rictū ad ae
ris frigus excipiēdū:q̄rū cauda ob nimiā ariditatē intoꝛ
queẗ:ꝛ itra crura inseriẗ.rabiunt vo g inter ipsos siccissi
mi sunt:ꝛ non vtiq̄ꝫ oēs.Sunt etiā qui dicant ꝛ caniculā
astrum in eos aliquo influxu rabiem immittere. 76.
¶ Cur g repēte ac iuiti secti sunt min⁹ dolēt hiis g assentiē
tes desecanẗ: Oꝛ g iuiti aiaꝫ gdē ad rē aliquā cōuersaꝫ ha
beāt:ꝛ ieq̄lr a sensib⁹ ꝑoccupatā.at g assentiūẗ sciētes gd
dolituri sint aiaꝫ semꝑ ad secandū corpus cōuertūt.ꝛ cu
riose a sensu preuenti in sectione magis lāguent. hec solo
q̄ōnis est ab passionis parilitate ei⁹ qd est magis. 77.
¶ Cur onera portātes cū cātu icedūt:itidē ꝛ trahētes: Qō
cātu rōnalis aia gaudēs ad ipꝫ ꝯuersa:ꝛ ꝑinde a sensu mi
nus occupata nō ita onus sentit.hac rōne solo est. 78.
¶ Cur lāguētib⁹ tibie ꝛ tympana:ꝛ cur merētib⁹ ꝛ lāguē
tib⁹ ꝛ egrotātib⁹ multitudo hoiuꝫ adhiberi ꝯsueuit ꝛ cō
uenire:varijsq̄ꝫ de reb⁹ sermocinari: Uerbis sigdē aia i
tēta min⁹ erūnā sentit:q̄ de cā ꝑ̄cis oblectamēta cognita
sunt ludoꝝ:ac spectaculoꝝ varia circūstātiaꝝ gn̄a. 79.
¶ Cur ethiopes febre correpti vplimū danẗ exitio ꝛ ocu
loꝝ doloribus vexanẗ: Oꝛ multo estuosissimi ꝛ siccissimi
sunt:ꝛ ꝑinde ac redelemētario:vt nūc ita loq̄r:in ipis effi
ciẗ.ꝑexiguū in ipsis humidū est:qd absumptū ꝛ subactū:
dissolutū reliq̄ it elemēta:calidū alimēti fugit inopia:cali
ditatis ꝓfligatione friditas suscitaẗ.adoriẗ ꝛ crassaẗ sic
citas humiditatis electione:ꝛ ob id extincta corpora sicca
ꝛ frida euadunt.vñ ꝛ diuin⁹ ille Homerus cū viderit duo
gdē elemēta vtpote tenuiū partiū:ac leuissima diffugere:
duo āt in extictis corꝑib⁹ ꝑmanere nō absurde ingt.Uerū
glibet e vobis aqua terraq̄ꝫ fiet:siccitatē ꝛ frigiditatē di
cens:ad oculoꝝ quoq̄ꝫ lāgores lumina delabunẗ ꝙ ob ar
dorem sanguis biliosus euadens in multo acrore ac gra
uedine oculos conficiat atq̄ꝫ affligat. 80.
¶ Cur in cōuiuijs potu hoies ꝑpostere vtunẗ: icipiētes si
gdē in exiguis bibūt:saturi aūt in magnis poculis: Dōm
h plane ridiculū existimari debere:q̄q̄ ꝛ alic⁹ rōnis cāꝫ
pōt admitteẗ:nā quo vberi⁹ epulari possint crebro ac ꝯti
nue bibere:a minorib⁹ gdē iciplūt phialis.i maiorib⁹ aūt
desinunt.pue eniꝫ satis explere vt in ꝓfuso potu nō ꝑ̄nt.
ꝙ si a capacioribus ordianẗ repente expleti crebro id ꝓ
sequi vt inter delitias nō possunt: ꝑterea copia ꝛ multitu
dine referta vtiq̄ꝫ natura statim languida multitudinem
ipsa auersatur.in paruis autem sensim assueta multitudi
nem aliquādiu ferre poterit. 81.
¶ Cur in cute aq̄ imbuti sp tn̄ sitiūt: Oꝛ salsus ipis humoꝛ
gignaẗ nō gd digest⁹ sꝫ tabidus ꝛ vētris os arefaciēs:alio
qui febriles estus tenues subit.ꝑterea vēter ita turget vt
reliquū corp⁹ nō ea rōne nutritū exarescat:imo equidem
macescat:quādo gdem plurimus cibus in intercutē moꝛ
bū cōuersus ad lāguorē gignēdū fouēdūq̄ꝫ suppetit. 82.
¶ Cur i ꝯuiuioꝝ ꝑ̄mordio iter assumēdū cibū anq̄ꝫ explea
mur ꝑmimur discūbētes:post saturitatē vo ꝛ sub prandij
finē rarescim⁹:nō ampli⁹ nos iter nos iuicē vrgētes: Dōꝫ
ꝙ a ꝑ̄mordio gdē prādij cibū appetētes plimū ad eā q̄ dō
ꝓ̄pta ac cōperata gr̄a cōuiuij sunt oēs cōpositi discūbūt
ꝛ cōfertiꝫ sil' ꝛ ꝑinde ita se inuicē vrgēt:deide vo cibo satu
ri:eoꝝ est g deorsuꝫ se magis ꝓclinet:ꝛ g in obliquū ꝛ qui
aliq̄ten⁹:resideat alio extrorsus plus q̄ decear se iflectēte:
atq̄ꝫ h pacto postq̄ saturi cibo fuerint rarescūt.alioq q̄te
nus a ꝑ̄n⁹ discubuisse oēs ad comedēdū cōtingit catenus
ꝛ pectore ꝛ corporis iactatione eos vrgeri oportuit. 83.
¶ Cur cū sint hūores tres simplices ꝛ vni⁹ spēi:nō itē tres
morbos vni⁹ speciei ꝛ simplices eē ꝯtigit:sꝫ plēs.duplices
sigdē in cuiusq̄ꝫ ꝯtinuatiōe ac distincti sunt: Dōꝫ ꝙ egritu
dinū diie nō ab humorib⁹ mō gignūẗ sꝫ ēt a locis.nā cali
dus ꝛ tenuis humoꝛ acutā ꝛ breuiusculā ac exurētē febriꝫ
facit.frigidus āt ꝛ crassus debilē ꝛ diuturnā:ita.n.ꝛ ligna
q̄dā cal'a sunt ꝛ siccissima sic lauri:tede:oliue:q̄ igētē exci
tāt flāmā:ꝛ repēte exurunẗ.Uiridia āt ꝛ humida humilē
ꝛ fumidū ignē edūt:ac serius cōflagrant:porro si loc⁹ fue
rit mltus ꝛ lat⁹ celeri⁹ ꝛ ipēsissime humorē icēdit:ꝛ ꝓpter
ea ꝙ sit vna accumulat⁹ totusq̄ꝫ collect⁹ putrefact⁹ icēdiẗ.
sinaūt exiguus sit:ꝛ angustus neq̄ꝫ totū capit humorē:sed
ꝑtē ob id ꝙ tabidū nō sit totū vno in loco cōiūctū febriꝫ
faciet hebetē:ꝛ diutissime flagrātē:miscēs itaq̄ꝫ humoꝛia
nāꝫ ac locū iuẍ oēꝫ diuisionē putrefactoꝝ humoꝝ febriꝫ
cōperies:q̄sigdē si in magnis vasis:venis inquā ꝛ arterijs
flaua putrescit bilis:gppe q̄ cal'a est:flagrātissimā ꝛ acutā
sed breuiusculā incēdit febriꝫ:veluti causonē: quā ardētē
febrē dicim⁹:sinaūt in pusill' venis ac arterijs q̄ circa cutē
vt putrida fiat cutis:frigidā hebetē ꝛ diuturnissimā febreꝫ
aducebit:sic q̄tidianā. Ceteꝝ extrema tenēs ea subuertit:
sinaūt flaua bilis in pusillis tabescat vasis minorē faciet
febrē breuiusculā:ꝛ aliq̄ten⁹ causone lōgiorē:sic tertianā
aut simplr acutā.ꝙ si in magnis vasis pituita tabescat fa
ciet q̄tidianā aliq̄ten⁹ breuiorē. Itidē ꝛ atra bilis in ma
gnis putrefacta venis:qd vno tp̄e ois subesset aliq̄tenus
breuiusculā faciet febrē q̄rtanā. sinaūt in puis mlto diu
turniorē q̄rtanā discurret humoꝛ fridus ꝛ crassus: ꝛ diffi
culter mutabilis:ꝙ locus ipse angustus non permittit vt
vna bilis omnis exuratur ꝛ absumatur. 84.
¶ Cur tametsi pituita frida est ꝛ crassa ꝛ glutinosa:itidē ꝛ
atra bilis frida ꝛ crassa ꝛ pituita multo minoꝛ: q̄rtana tn̄
q̄tidiana mlto diuturnioꝛ ē: Dōꝫ ꝙ pituita ꝛ frida ꝛ cras
sa gdē est sꝫ hūida.hūidū āt facile ad alterādū ac trāsmu
tādū:atra vo bilis frida ꝛ sicca:atq siccū difficlter alteraẗ
ꝛ difficuiter trāsmutaẗ:aberrāt itaq̄ꝫ sil'itudie friditatis
ꝛ redūdātia bilis occultātes ꝯtrā:reliquāq̄ꝫ q̄litatē:alioq
pituita nāe ancillaẗ magis q̄ atra bilis:vñ in his qui sani
sunt per ingētē famē:hec ipsa nā pro cibo vtiẗ.in q̄tidia
na igiẗ quārū vtile inuenit pituita id absumit ad cibuꝫ:ꝙ
aūt inutile ꝛ tabidum id incendit in febrem. 85.
¶ Cur cū q̄tuoꝛ sint hūores:ꝛ aliq̄n putrefacti tres febres
sint

fiat ac nõ ꝗmoꝛ: Qꝛ sanguis ſm nãm ſit ⁊ corporis nutrimẽtũ: ⁊ redũdãs gdẽ morbũ facit solũ: quẽ plethoraz vocant a redũdãtia adeptũ nomẽ. putrefact⁹ ãt sanguis non amplius manet. trãſmutaẽ .n. calefact⁹ in flauã bilẽ. at reliq̃ hũores redũdãtes morbos faciũt pſerti circa cutẽ: ſic serpẽtes cãcros vitiligines albas. putrefacti võ febres. 86.

⁋ Cur i oppoſitis ſibi inicẽ binis ꝑietib⁹: ſi bine fores fuerint accidit clauſis vnis ꝑ alteras vẽtũ neq̃ꝗ̃ ꝑflare mal tũ ac vehemẽtẽ: ⁊ ſi h̃ extiſtit eiſdẽ recluſis: Hoc inq̃ ob motũ acrẽ hoc eſt vẽtũ qd̃ eſt corpus. Cũ igiẽ vne clauſe fuerint ꝑ alteras igreſſus aer locũ occupat edĩũ ⁊ cum ſit corpus: alij cedit aeri: vtpote corpori: quo ingrediaẽ. Cum igiẽ fores patẽtes fuerint: qui ꝑoccupauit locuz: gppe qui ꝑ eas exceſſurus euaſuruſq̃ eſt: alij ſubeũti cedit: ac rurſus ꝑ eregione ſibi oppoſitas fores hic q̃z exiẽs aliũ ingredi per alteras ꝑmittit: idq̃z ꝑpetuo fit: cũ võ fores que ex regione poſite clauſe fuerint id neutiq̃ꝗ̃ fit. 87.

⁋ Cur a.natoꝝ extreme ꝑtes aliq̃ñ gd̃ frident: aliq̃ñ ãt caleſiũt: Hõz q cũ apd̃ adamatã nacti meſticiã fuerint: ⁊ ipsaz ꝯſeq̃ poſſe deſperãt: tũ g iſedit ipis calor itroꝛſuz cũ nã petit: ⁊ ob h̃ extreme frigeſiũt ꝑtes: ⁊ ob h̃ pallent: ⁊ moroſi fiũt: qñ aũt fuerit ꝯtriũ: dũ ſpez apd̃ ipſaz optimã ꝯcipiũt: ſeu magnopꝑe iſaniũt ⁊ bacchanẽ: tũ g iſit⁹ calor cũ nã ad cutẽ iẽdit: fiũtq̃z extreme ꝑtes calidiores ⁊ rubẽtiores: ⁊ ob hãc cãz pictores cupidini ꝺputauere corp⁹ aliq̃ñ ipſʒ ãxiũ atq̃z ſollicitũ ⁊ ocioſuz: qñq̃z ãt volãtẽ ⁊ ridibũdũ. puerũ ẽt adultũ: qꝛ imẽſa gd̃ cupido ẽ: ſʒ nõ diuturna: aut oĩno ſtabilis: nã affectio ꝑpetua vt legitimoꝝ amicoꝝ: aut pñis erga filiũ: aut vxoris erga maritũ: cupido ãt nõ ꝑpetua: nã vtplurimũ euagaẽ. At vel mediocris gdẽ affectio ẽt ꝯſtãtiſſima ẽ. Cupido certe vehemẽs ⁊ iſana. facẽ ẽt tenẽtẽ notant ⁊ aligeꝝ: q amãtiũ aĩe attollanẽ: ac facile mutabiles ſint: iõ aligere. exuriẽ porro g ipſoꝝ iſedit cordi calor ex fagi ⁊ imẽſa ad id qd̃ cupitũ ẽ ſollicitudie: ⁊ dextra gd̃ ſagittã tenere: i ſiniſtra võ ẽt pharetrã. iõ aũt plẽs ſagittas: q iuxta gd̃ pñ⁹ ex vno vinẽdi radio ꝯſumeẽ. Una ſi gdẽ vidit ⁊ cupiuit: moꝝ autẽ cũ cupierit ingẽs emittit radios amatoꝛ in amaſiã. ipſa porro iaculo ſilis eſt: q in amãtis corp⁹ iaculeẽ. in pharetra porro ſagitte: q amãtes radios clãculũ emittãt. aſſuetudo aũt vt vẽt⁹ ignẽ exuſcitat: ita ⁊ hoc pacto exacuit amãtẽ: nõ .n. ꝑpe ab ipſo cupido eſt. nã ſi hoc ſit nõ eſt dubiũ gn ꝑpetuo ipſum aſſueſcere ac adamare oporteat: at philtrũ ſubitariũ eſt. Nudũ fingũt: qꝛ cupido gigniẽ abſq̃z vlla tpis itercapedie ⁊ ꝑpalã: nõ eni ob aliũ gcq̃ꝗ̃ ad amat gſpiã. ⁊ ꝑide neq̃z clãculũ: neq̃z quã adamet igrat. Iõ ẽt ſtatuarij honoris grã nõnũq̃ꝗ̃ nudos fingũt deos: ⁊ reges ob id q velint idicare gcq̃d viriũ ac ſenſus fuerit i his manifeſtũ ac oñdi retecto oĩ vitio. Sane nõ vn⁹ ẽ cupido: ſʒ plẽs: aut qꝛ diſtincti ſint reꝝ cupidines: qñgdẽ alr atq̃z alr quis ꝯcupiſcit: nimiꝝ ſic diu⁹ ait Plato. amorẽ ferã mltoꝝ capitũ eẽ certũ eſt: aut q mltis amorib⁹ vn⁹ ⁊ idẽ ſepe ſuccũbit. mẽrez võ venerẽ hñt hoc eſt ꝯcupiſcẽtiã. Venerẽ ſigdẽ ad ꝯcupiſcẽtiã effingunt. ferunt porro cupidinẽ amare iurgia q cõplures negter ⁊ illegitime adamẽt: ⁊ ipꝗs cupiditatib⁹ alligẽẽ. velut a me oñſuz eſt i ſcd̃o allegoriaꝝ libro eoꝝ q̃ de deoꝝ hyſtorijs ꝑbabiliter cõficta ſunt.

PROPERTIVS.

Quicũq̃z ille fuit puerum qui pinxit amorem:
Nonne putas miras hunc habuiſſe manus:
Hic primum vidit ſine ſenſu viuere amantes:
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas:
Fecit ⁊ humano corde volare deum.
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda.
Noſtraq̃z non vllis permanet aura locis.
Et merito hamatis manus eſt armata ſagittis:
Et pharetra ex humero gnoſia vtroq̃z iacet.
Ante ferit quoniam tuti quã cernimus hoſtem.
Nec quiſquã ex illo vulnere ſanus abit. 88.

⁋ Cur peſtifero tpe alij gdẽ ꝑeũt: alij võ nõ: Hoc inq̃ꝗ̃ iuxta tẽperamẽti accõmodationẽ. ſi cui enim corpus fuerit malis refertũ hũorib⁹ nõ dubiũ gn tabidus ſufflatus aer ipſʒ corrũpat: pſerti q pexiguũ eſt q̃ cõmode vita vti poſſit: ⁊ ꝑinde oĩs ipoꝝ hũor corrupt⁹ irremediabiles ac plẽs parit morbos. itaq̃z ẽt moriunẽ. q ſi a ſupfluitatib⁹ vacet corp⁹: hõiſq̃z excellat hũorib⁹: nihil aut paꝝ admodũ peſtilẽs aer hos offendit. q ãt accõmodatio cãz agẽs ad efficiẽdũ trahat: id externe idicãt ſylue. q̃rc⁹ eni difficlter patiũẽ: ac ad ꝯflagrãdũ nõ ſatis accõmodate. At lõge magis calami ignis ꝯflagrationi obnoxij ſunt: ſʒ ſtupa mltõ maxie. Ceteꝝ ſigs ſtupã aq̃ irrorarit: ꝑparabit ipaz q̃ minus icẽdaẽ: itẽ ſi arũdines virides aſſũpſerit: q̃rcũ ãt aridiſſimã vel ẽt ſulphure illeuerit: idoneã ⁊ maxie obnoxiã efficiet: igni obyciẽs vt icẽdaẽ. ſtupa võ ignẽ prorſus nõ admittit. hoc ſane exẽplo vſus qd̃ q̃ ſitũ erat exolues. 89.

⁋ Cur fatigatio ꝑus q̃tidianã quã acceſſionẽ faciet: ethicã febrẽ: Propẽ accõmodatiõis iquã ꝑceptionẽ. habuit eni nãlẽ ſpiritũ: humoreſq̃z nequaq̃ꝗ̃ ſupuacaneos. ſolida aũt aridiſſima: ac ad eã perficiẽdã accõmodatiora. 90.

⁋ Cur ſolis eſtus alijs gdẽ ſomnũ adducit: alijs ãt nõ: Qꝛ alij gdẽ pituita in capite ſuit plima: ⁊ ea diffuſa cerebruz humectauit ſomnũq̃z attulit. alij võ q aridũ caput fuerit impenſius exiccans ad exꝑerectionẽ cõmouit. 91.

⁋ Cur ſole hõ gdẽ nigreſcit: lintea aũt albeſcant: ⁊ cera lẽteſcit: ⁊ lutũ dureſcit rurſus: Propter patiẽtis mãe aptitudinẽ. humores eni abſq̃z pituita ꝑmanẽtes circa pellez apparẽt nigri: linteũ aũt ſub nitro ſiue ſapone aut ſalſore abſterſuz ⁊ ſub ſole abſumpta ſorde albeſcit. porro extrahẽte ſole ex cera quã cõtinet humiditatẽ: ipſa lẽteſcit: mltã võ ⁊ ſuperficialẽ humiditatẽ luti ſol depaſcens ipm durat exiccans. hoc itaq̃z fuerit ꝑut agens patienſq̃z facere potuerit. nobis quoq̃z aĩam pietate munire: ac inſtituere poſſibile erit frugalitate ciboꝝ corpus ornando: parco victu: ⁊ ad viuẽdũ ſolũ ipſʒ ſuppetẽdo: nos ꝯfirmãdo circũſtantiã q̃cunq̃z eueniat: q̃ ꝑter vite rõnẽ accidat effugiendo cõmoditatẽ moliẽti nobis malo nõ ſuggerẽdo ad ſubeundũ aliquid qd̃ efficiat. ſiue ẽt quis eſt demon aut ſtella vel id genus cauſa aliqua exterior. 92.

⁋ Cur orquati ⁊ difficiles ad egerendũ ſunt ⁊ admodũ albũ habent ſterc⁹: Qꝛ flaua bilis ꝑ totũ ipoꝝ corpus imiſſa ſit: veluti indicãt oculi: ⁊ cutis color: nec amplius in iteſtina cõſtituit ꝑore lege nãe: ⁊ colorat ſterc⁹: neq̃z acore egerendi vim iteſtinoꝝ irritat ad ſtercus eyciendũ. ⁊ ob hoc medicina: ſic ẽt alie artes nãm imitata corpore circũſiſtẽte morboſo fert gdẽ auxiliũ ſocia nãe ad pugnãdũ ifirme ſit po⁹. Cũ eni ſtercus egeraẽ bile irritãte ⁊ abſtergẽte iteſtiniſq̃z ⁊ muſculis excitatis ad ipſi⁹ extruſionẽ: cũ ſterc⁹ molle ⁊ facile lubricũ ẽ ex adherẽtib⁹ iteſtinis glutinoſis humorib⁹. iure ⁊ cliſter gdẽ hʒ ꝑ bili mel nitrũq̃z abſtergẽs ⁊ lãcinatione excitãs inteſtina ⁊ muſculos ad eiectionẽ. humectatoriũ oleũ ad humectãdũ ⁊ mollificãdũ ſtercus exuſtũ a febri. diſce igiẽ q tũ nã ſola ſine medico ꝑficit: velut in morboꝝ criſib⁹ ⁊ ꝯcoctionib⁹. tũ eni ꝯiectator ⁊ tanq̃ꝗ̃ certaminũ diſpẽſator ⁊ iudex duoꝝ iter ſe aduerſarioꝝ morbi ⁊ nãe. aliq̃ñ ãt medicus ſolus: vt in luxationib⁹ ⁊ articuloꝝ ꝯtortiõib⁹. aliq̃ñ ãt medic⁹ ꝑiter ⁊ nã veluti in ſuppurationib⁹ ⁊ ꝑfundis vlcerib⁹. medicus ſi gdẽ pus ꝑpurgat abſterſiõib⁹ ⁊ exhibet ſpiramẽtis exhalationẽ abradẽs q̃ꝗ̃maxie fieri poſſit obtegẽs ipſa q̃ parũ ꝑparet ſanguinẽ: nã ſiquidẽ per ſpiramentoꝝ vlcera ſan

guinē puꝫ reddit ad carnis gñatione a cibis trāſmutans qui ſub areſacientibus medicaminibus denſatus accōmodata caro efficitur. CORNELIVS Celſus.

¶ Eſt aūt alia etiā de dieb⁹ ipſis dubitatio qm̄ antiq potiſſimū īpares ſequebanť eoſqꝫ tanq̄ tūc de egris indicareť criſimos nolabāt. hi erāt dies terti⁹ qnt⁹ ſeptim⁹ non⁹ vndecim⁹: q̄rtuſdecim⁹: vn⁹ ꝛ vigeſim⁹: ita vt ſūma potētia ſeptio: deiñ q̄rtodecio: deiñ vni ꝛ vigeſimo dareť. 93.

¶ Cur plures ſynocho capti poſt criſiꝫ nigerrimā diutius retinēt cutē: Qꝛ ſynochus a flaua genit⁹ ſit bile. ipa vͦ per morbi tēpus exuſta in nigrorē trāſmutata eſt: atqꝫ ita in criſi a nā exagitata cutē ipſam circū infecit veluti in vitiliginibus albis alba eſt cutis. ꝓpter craſſitudineꝫ aūt humoris ac qd̄ difficulter ſoluať eſt hꝰ color. 94.

¶ Cur atra bilis māme adueniens: aut cruri id abradit. in cerebrū vͦ melancholicoꝫ ꝯfluēs hoc neutiq̄ facit: Dōꝫ ꝙ in māma gdē vene mlte ſunt ꝛ magne ob lactis ortū: ꝛ ob hoc multitudo cōfluit bilis: ſed tñ in crure ꝓpter ferēdi deorſuꝫ momētū plima bilis ꝯtrahiť. At in cerebrū ꝓpter ſurſuꝫ v̄ſus aſcēſum: idqꝫ qꝛ tenues hꝫ venas pauca penetrat bilis ad ipm lācinādū: ac nō abrodendū: qd̄ cuꝫ fridū humidūqꝫ ſit atre bilis tēperamēto aliq̄tenus obſiſtit: ipſamqꝫ mitigat. ꝓpterea igiť atra bilis corroſoriū in māma cācrū efficit: in crure aūt chironiū vlcus: ꝛ abroſoriuꝫ: in cerebro aūt feralē atrā bilē. hec certe īprope: ſed ꝗ melācholicus ꝛ feculēt⁹ hūor appellať deflux⁹ ꝑmanēs ac tumor cācroſus abſqꝫ abroſiōe ꝛ melācholica ꝓcipuus.

CORNELIVS Celſus.

¶ Chironeū āt vlcus appellať ꝙ ꝛ magnū eſt ꝛ hꝫ oras durias calloſas tumētes. exit ſanies nō mlta ſed tenuis: odor malus neqꝫ ī vlcere neqꝫ in ei⁹ tumore ē. nulla īflamatio: dolor modic⁹ eſt: nihil ſerpit: ideoqꝫ nll'ꝫ piculū affert: ſꝫ nō facile ſaneſcit. īterdū tenuis cicatrix īduciť. deide iteꝫ rūpiť vlcuſqꝫ renouať. fit maxie in pedib⁹ ꝛ crurib⁹. ſup id īponi dꝫ ꝛ lene aliqd ꝛ vehemēs ꝛ repmēs habeat. 95.

¶ Cur in torminib⁹ papyrū in globū ꝯtrahentes in anum īmittūt: ꝛ ꝓdeſt: Qꝛ muſculis ꝯcidērib⁹ podicis humecta papyrus diſcriminatione muſculos exuſcitet. idē vͦ facit ꝛ in ſubductionib⁹ ī vlcera ꝯcidērib⁹: muſculis igiť diducti ſtercus ꝛ egrimoniā afferentia egeruntť. 96.

¶ Cur cantari dū aq̄ ipleñť crepitū quēdā efficiūt: vñ etiā nā ꝛ ſonit⁹ q̄litas ad nomē ipſoꝫ tranſlata eſt: velut murmur ſibilus: ꝛ id genus alia: Dicēdū ꝙ vas cum aquā nō hꝫ aere plenū eſt vtcūqꝫ ſit aer ſubtilior: dum ergo aqua ipſum ingrediť grauitate ſua aerē ꝑſequtur ipſuꝫ foras eyciendo: vtpote tenuiū aerē partiū. nā ꝙ vna vtroqꝫ cantaras ipleať eſt īpoſſibile: qd̄ a phis ſit demōſtratū nō poſſe duo corpora eūdē locū per idē tēpus obtinere: aere extrorſus ſurſuꝫ verſus extruſo confertim per anguſtuꝫ locuꝫ ſonitū emittere neceſſe eſt. ꝛ ne vnū gdē: verū plures: ꝙ tanq̄ pugna inter vtrunqꝫ cōmitatur: aq̄ deorſum aerem īpellēdo: aere aūt extroſus per ſupna erūpēdo: ꝙ cuꝫ alternis fiat ſonitū ēt fieri crebro cōtingit. 97.

¶ Cur in vaſis q̄ dnr harpagis ſi digitus ori opponať per fundū aquā ſuffluere nō ſinit: quo amoto effluere ꝑmittit: Dicendū ꝙ digitū ab ore vaſis auferēdo aer īgrediēs aquā deorſuꝫ extrudit talē nām habētē vt exeat: ꝛ ꝑinde exit ꝑ fundi foramina: ꝛ ab hoc vtplimū cuncte mechanice ſtructure per aquā ꝛ aerē gñanť. horologia īquā ꝛ cleplydre ꝛ ſonitus ex flatuis ꝛ id genus alia. 98.

¶ Cur vinū ꝛ aq̄ febricitātibus nō ſuo tēpore tradita delirium ꝯcitāt: hoc eſt q̄ ſibi luicē ſunt ꝯtria. ſiqdē frida aq̄ ē: vinū vͦ calm. Qꝛ vinū īquā cū relaxet īcēdit cū febri cerebrū: ꝛ ꝑmū aie iſtiꝫ qd̄ etheroides id eſt etherie figure vocant valde ꝑturbatuꝫ ſpūs ita adigat agitādo deſipiſcere hoc aūt vel ex eo manifeſtū: ꝙ multi iā ex valetudine cōfirmati meraco plurimo vſi ī exanimationē delapſi ſunt quā extaſiꝫ vocāt: aq̄ vͦ ꝗppe q̄ corporis ſpiramēta deſat q̄ ſpūs relaxabāt ab hūorib⁹ demanātes tabida ꝛ craſſiora reddat. vñ plimē qꝫ ob hoc putrefactionē ꝛ febrē fieri ꝯtingit. Sepenumero ēt aq̄ ab imoderata febri ꝯuicta cib⁹ ei⁹ efficiť: quēadmodū ītueri licet ex is ꝗ in fornacibus ignē volūt īcēdere igni pauxillū aq̄ ſuperfundunt. 99.

¶ Cur mulieres ꝛ eunuchi ꝛ pueri vocis acute ſunt: Dōm ꝙ ꝓpter hūiditatē multā in latitudinē ipis arteria nō extēdiť: caliditate eni op⁹ eſt ad diducēda ī latitudinē ſpiramēta: quēadmodū igiť anguſtoꝫ ſpiramētoꝫ tibia in vocē acutā exit: ita ꝛ aſꝑa arteria. Aiūt āt gdā mlieres ideo vocis acute eſſe: ꝙ puerpere enixe eiulitant clamorē quo procliuius fetuꝫ edant: qd̄ plane falſum eſt. 100.

¶ Cur īfantes ꝑ eſtatē ardēt: Qꝛ vt a mltis vulgo di mltū ipſi exeſtuēt. febricitāt eni tenui febre itus ꝛ lecriore oculoꝫ vexatione: ꝛ vigilāt ꝛ totis virib⁹ ſuccūbūt: ꝛ nōnulli ēt vētris ꝓfluuio vexanť: Dōꝫ ꝙ īfantes ad patiēdū ſi facillimi: ꝛ capite pituitoſiores vt nouim⁹. ꝑ eſt⁹ igi pituita exeſtuās ꝛ putrefiēs exuſcitat atqꝫ īcēdit febrē ꝛ cerebri cartilagines exurit: ꝛ ob hoc vigilāt: eſtuſqꝫ ꝑ arterias ad cor penetrās ꝛ vitalē ſpūm īflamās febrē exacuit ſine tabe. At a febri biliosi affecti vētris ꝓfluuio vexāť: bilis corruptionis rōne aluū ꝛ īteſtina lācinātis: ꝙ aūt cā ac radix morbi ī cerebro ſit vł ex eo nob licet īntueri: ꝙ caput refrigerātia adhibētes iuuamus eſtu ſublato: ħ ēt etate ꝑfecti afficiunť gb⁹ pariter ī cerebro pituita: aut flaua bilis exigua coiuit ꝛ accumulata eſt: q̄ ēt cōtabuit ac ꝑ reſpirationē eſtuoſumqꝫ aerē ſpiritalis febricitare cōpulit. 101.

¶ Cur rotūda vlcera ſanatu difficilia: Qꝛ acris atqꝫ arrodētis acceſſu bilis ꝯſiſtāt. ꝙ ꝗ ꝯſiſtētia ꝯfluāt ꝛ abrodāť fit rotūdū vlc⁹: ꝛ ob hoc adurētia: ac valde exiccātia ꝓferūt medicamina: atqꝫ hec gdē ita medici: at phyſici ꝛ phī aiūt nō eē ꝓn^m vñ cicatrix incipiat: ſiqdē in circulo neqꝫ ꝓn^m neqꝫ finē queas capere: quāobrē etiā hꝰ figurā medici ferro ſecātes alterationē in ipſa faciunt. 102.

¶ Cur locū aliquē adeūtes ipm īpandēter ꝓterim⁹ vbi eū vidiſſe neceſſe fuerit: Qꝛ plerūqꝫ aīaꝫ negocya intētā habeam⁹: ꝛ illic occupatā atqꝫ detentā ꝛ nō ſenſib⁹ accurate inherētē ad reꝫ domeſticaꝫ cognitionē: ita locū vidētes nō cernūt: cū nō adeſt qd̄ ſenſibilia diſcernat. 103.

¶ Cur mel cūctoꝫ dulciſſimū: ſipꝫ āt guſtātib⁹ arq̄tis amarū videať: Qm̄ bilē amaꝫ hūt ī toto corꝑe redūdātē ita ī ligua. mel igiť māſuꝫ amaꝫ cōmouet hūorē ꝑīde guſt⁹ bilis amaritudi occurrēs viſiōe mel amaꝫ videri facit. 104

¶ Cur valde excādeſcētiū ardēt oculi: Qm̄ ira ſanguis ꝛ ſpūs feruor eſt circa cor. is igiť vtpote tenuis in partibus ſurſuꝫ v̄ſus ferť ꝛ in oculis: ꝗ maxime ꝑſpicui ſunt apꝑet. hꝫ. ſ. exhalatiōes qꝫ ſanguis aſcēdētes. ide os rubrū videri facit. hūc igiť affectū Homerus quoqꝫ nouit cū ingt.
Ardentes oculi velut offuſi igne rubebant. 105.

¶ Cur ſpſa in ſerpētes aq̄ eos ī fugā mittit: Qm̄ nāe ſunt fride ꝛ ſicce: ꝛ neruoſe exiguiqꝫ ſanguis: ꝛ ꝑide imoderatū frig⁹ fugiūt: ꝙ vͦ talis ſint tēꝑamēti: vł ex eo māifeſtū eſt: ꝙ ꝑ hyemis tēp⁹ luſtroꝫ ſuoꝫ exgrūt cubilia: ꝛ terre hiat⁹ criptaſqꝫ ſubeūt: vtpote calidiores: ſoleqꝫ occidēte vtplimū fugiūt vtpote aere frido. rurſus ꝑ eſtū cū tre penitiora rigeāt illic fugiētes ad loca ſe recipiūt caliora. 106

¶ Cur ouū toſtū frāgiť: nō vtiqꝫ lixatū: Qm̄ igni copulať qd̄ ī ipo hūidū ē: imoderateqꝫ calefcm̄ ac exuſtū ꝑles ꝑit ſpūs: ꝗ loca nacti ꝑanguſta exire moliētes teſtā ꝑfrigētes euaporāt. idē ēt faciūt ſerys ꝛ fidelis muſto imiſſo bulientes: ꝓpterea mltiplex ēt flāma oui cruſtā toſtā diffrigit: ꝙ fictilia qꝫ patiunť ꝑtoſta: q̄obrē nā dictāte vulgo aq̄ ꝑfundunt

dunt ouū ipm tosturi:atq calida quidē aqua mollitie statim humorē exurit ⁊ raritatem relaxat. 107.

¶ Cur in voluptate q̄ a cōtactu orit̄ oculos hoies claudūt: nec nō ēt in alijs qbusdā sensib⁹: Dōm q ab effectu victa pleraqȝ ꝟ oculoꝝ motu affectui cōrridēt:exterioib⁹ minime eleuatis:⁊ cū sensu aiaȝ in aera trahentib⁹:⁊ minore sensu corpaliū affectuū ipsaȝ excipe se cōparātiū. 108.

¶ Cur nōnulla vna in spē adiumēta vim cōtrariā hñt: veluti docet expiētia:masticbe siqdē ⁊ tergit ⁊ relaxat ⁊ cōfirmat:acetū vō ⁊ calefacit ⁊ frigefacit: Dōm id eē q sunt in eis infecta ⁊ minutissima corpora p appositionē ⁊ non per tēperamētū velut harena humiditati alligata vnū pfectū corp⁹ visuȝ est cū re ipsa multoꝝ sit corpoꝝ q̄ minutissima sunt harena. q si hoc verū deprehēdit:nō est alienū alijs atqȝ alijs mastiches partibus tegi contrarias vires atqȝ qualitates:nec ad eandē naturā pmisceri:q̄ ipsis corporibus legē vnam ita summittat. 109.

¶ Cur in anteriori pedis parte volā vlus saucio digito varix supne attollit̄: Qz nā semp hui⁹ corporis puidens cōsueuit dolētib⁹ pticulis accurrere in ipsaꝝ auxiliū:sȝ qm pro vehiculo vsa est iter humores vtiliore ⁊ nutriēte:⁊ q nobis cognatus est sanguine:nō dubiū qn descēdēte natura ipsa ad pedis digitū cū sanguine:necesse sit in tumorez maximas collectas impleri venas:atqȝ ita iter vasa adenaq̄ globosa corpora sunt excitari:imoderata igit̄ densitas inflationem ac tuberculum facit. idqȝ vocatur varix morbo vocabulum loco inueniente. 110.

¶ Cur volucribus vesicā ⁊ renes nā nō tribuit: Qz multo hūore op⁹ fuerit ad pēnaꝝ gñationē:⁊ augmentū ac qō se exercēdo inter volādū hūc ꝯsumūt:⁊ oino nō mingūt:hibētes aūt stercus humiditate nō mediocri egerūt. 111.

¶ Cur pueri qdē in vesica calculos gignūt:senes vō i renib⁹: Qm angustis spiramētis renes hñt pueri:⁊ terrestris hūor crassusq̧ p renes penetrās vi p loci angustias ab vrinis extrudit̄ ex renib⁹ ⁊ selenoidib⁹.i.lunarē hñtib⁹ spēm vasis i vesicā:q̄ cū latoꝝ spiramētoꝝ sit:vrine ad excūdū cedit ⁊ calculū gignēti hūori ad residēdū ⁊ ad suā glutinationē:in senib⁹ aūt cū rara sint foramina ad excūdū vrine facile cedūt:terrestri aūt hūori ad residēdū quo calculus densescat:calculi vō color humorē:vñ gignit̄ indicat. solutio ab informatione ⁊ particularum preparatione. 112.

¶ Cur calculus ex caliditate dēsescit:calidi siqdē sunt pueri:simile i senib⁹. nō eni dederim⁹ eis talē friditatē cuiusmodi in crystallo est ⁊ niue:extinctio siqdē est renū extrema friditas. nō eni vtimur ꝯrijs ad dissolutionē densitatis:sed silib⁹:calidis inquā: velut petrosillino feniculo:⁊ silib⁹: Dōm q in magno estu ⁊ torrore calculū in harenulas atteri ꝯtingit:sic ⁊ in torridis testisꝫ tegulis harena ꝯficit̄ vt ꝯsequat̄:ita facile exiguos emingi calculos vna cū harenulis:accidit aliqñ ⁊ frida potione calculos emingi renib⁹ ꝯfirmatis ⁊ obfirmatis viribus ipsos egerendi vi emingētibus. preterea ⁊ imensam exestuationē renū a frigido extinctam calculos densandi causam esse. 113.

¶ Cur in renib⁹ ⁊ vesica vlcera curatu difficilia sunt: Qm vrīa cū acris sit oppoⁿtunā adhibitā ablutionē retūdit:⁊ ab adiumētis excit:magisq̧ q̄ in vesica vlcera icurabilia sunt:q ibidē vrina pmaneat:in renib⁹ aūt trāsmeet. 114.

¶ Cur in balnei igressu calā aq̄ pmota nobis vr̄ calidior:⁊ corp⁹ nr̄m ppemodū exurere: Qz subeūtib⁹ nob admissa qdē aq̄ iter agēdū patit̄ hoc est corp⁹ nr̄m calefaciēs a nobis aliq̄ten⁹ frigefiat:nec vtiqȝ nos fugit vt in oi ortu ⁊ interitu agētia oino ēt patiant̄:cū igit̄ aliq̄ten⁹ frigefacta nihil fere calefaciat:nō dubiū qn ea assuefacti calidū nō amplius sentiamus:quēadmodū p̄mo:q a nobis p̄or ei⁹ imoderata caliditas exēpta sit:cū igit̄ calaȝ aq̄ mouētes ⁊ illā qdē cuti admouētes moueam⁹:nec nō altera porro aq̄ aduenerit ꝯtermina ob cutē neutiq̄ agēs ⁊ patiēs:sed suā caliditatis imoderātiā huās:vre nobis cala ⁊ exurēs videt̄ tātisp quoad ipȝ qō pfectuꝝ est patiat̄:⁊ suā excussserit caliditatē sicut ⁊ p̄us:id vō p successionē facere posse est:q̄diu eni calidā aq̄ mouem⁹ tādiu semp succedēs nobis re ipa vr̄ cala:⁊ ob hoc inerudita multitudo nā docēte cū vult corpus p imissionē magis calefieri:q̄diu voluerit calaȝ ꝯtinue aquā mouet. MACROBIVS.

¶ Cur g in aq̄ descēdit calidā si se nō mouerit min⁹ vrit̄:sȝ si agitatu suo aq̄ mouerit maiorē sentit calorē:⁊ totiens aq̄ vrit āpli⁹:quotiēs noua ei mot⁹ accesserit. Et Dissari⁹ cala igr nr̄o corpori moꝝ p̄het tactū sui māsuetiorē: Uel qz cuti assueuit:vel qz frig⁹ accepit a nobis:motus vō aq̄ nouā corpi applicat ⁊ cessante assuetudine:de q̄ paulo añ diximus:semp nouitas auget sensuȝ caloris:nec eadeȝ rō in aque ⁊ aeris calore. ille eni corpis solidioris est ⁊ crassa materies cū mouet̄ integra vi suā supficiē cui admouet̄ inuadit. aer motu in vētū soluit̄ ⁊ ligdior se fact⁹ agitatu flat⁹ efficit̄:porro vt flatus illud remouet qō circūfusum nobis erat:erat aūt circa nos calor:remoto igit̄ calore per flatū restat vt aduenā sensuȝ frigoris p̄stet agitat⁹. 115.

¶ Quā ob cām si oē motū se calidi⁹ fit:⁊ p̄sertiȝ in calo aere ⁊ loco:aer tñ in vētilādo motus tactu fridior nobis vr̄: idqȝ p̄cipue in estate:cū ex solis caliditate magis ignescit: vt id quodāmō ꝯriū ei qō p̄dictū est eē videat̄:aq̄ siqdeȝ cala agitata adhuc videt̄ calidior:calidus aūt aer fridior nobis videat̄ motus:ac vētilat⁹: Dōm igit̄ q semp id qō plus aliq̄ in q̄litate aut vi est vincit ⁊ excellit idipȝ qō minus est:repatit̄ eni mediocriter ab ipo qō validi⁹ est:proinde cala aq̄ cū valde icaluit:cū ad nr̄ȝ admota ē corp⁹:⁊ si calefiat corp⁹:refrigescit tñ aq̄:nec quā habuit ꝯseruat sibi q̄litatē:pinde q nos ambit ⁊ circūdat i estate aer:cuȝ mediocriter calus sit:vt ad cale aq̄ cōparationē corpibus aduenlēs iā ex cala circūfusiōe aliq̄ten⁹ inflāmatis calefit:atqȝ ita nos calefacit:qō ex lino vestes efficiunt:siqdē cū p̄mo frigide fuerint a nobis calefacte:ita nos recalefaciunt:nō dubiū igit̄ qn vt in vētilatione trāsmotus a corporibus nostris qui ab ipsis calefactus fuerat aer cum alter accedit nondum calefactus frigidus nobis videatur: idqȝ vicissim fieri certum est. 116.

¶ Cur in oculi pupilla fcā vlcera:⁊ abolita albe vñr:q̄ vō ex pupillā in ipa nigritia neq̄quā: Dōm q p pupillā solā vidēdi exit spūs maxie pspicu⁹ atqȝ lumiosus:ex cicatricis itaqȝ albuginib⁹ cornuose tunice spiratita dēsantis nō ampli⁹ vidēdi erūpit spūs:sed reliquus coact⁹ sua pluralitate resplēdens ipsam cicatricē albā demōstrat. vidēdi qdē spūs ppter dēsitatē nō exit:⁊ nequidē videt. 117.

¶ Cur palee ⁊ calidā ꝯseruāt aquā:⁊ niuē cū frida sit:hoc est q̄litates hñt ꝯrias: Dōȝ paleaꝝ nām absqȝ manifesta eē q̄litate. quāobrē ⁊ q̄litatū expres aliq ipas vocāt. Cum ergo singularis poti⁹ sint tēperamēti cui⁹ pariter trāsmutant̄ qb⁹ fuerint copulate:illoꝝ tēperamētū sibi ascisceutes. A calidi igit̄ accessu calefiūt:recalefaciūtqȝ ac fouēt atqȝ ꝯseruāt itidē:⁊ a niue frigefacte ipsaȝ refrigerant ac eius frigiditatē custodiūt. sicut ēt cera ⁊ oleū cū insignis sint tēpamēti ⁊ q̄litatis expertia:in q̄litate cōmutant̄:cuȝ his qbuscū āmiscent̄:q illoꝝ sibi ascicāt tēpamētū. 118.

¶ Cur in hyeme cessante pluuia astra splēdidiora nob videāt̄: Qz a vētis ⁊ pluuijs q nos ābit aer:⁊ q i sublimi ois a motu tenuat⁹:⁊ pinde vt purgat⁹ dici possit:vi sua purgatiorē astroꝝ exhibȝ corpoꝝ acceptionē penetrationēqȝ facilē ac plurimā:id vō vel ex eo liquet q in defecatas ac pspicuas aq̄s descēdētes lōge splēdidius:ac mag pspicue iacētia vident corpora q̄ in cenosis ⁊ materiosis nequaq̄

videri: aut admodū hebeti visu ac vix cerni pñt. 119.

Cur sepenumero inter mingendū exhorrescimus? Qm̃ bilis acuta ꝯfluens ⁊ lācinans vesicā irruat: ⁊ totuʒ corpꝰ ꝯcutit ad vnū affecte particule īpulsum: in vi quoqʒ egestiua mediocriter eycienda etiā predictū horrorē bilis facit: hoc autem pueri in primis afficiuntur: quādoquidem propter edacitatē sunt redundantiores. 120.

Cur noctu magis dolores itēdunt? Qm̃ anima per sese ociosa: neqʒ visu: neqʒ auditu: neqʒ gustu: neqʒ reliqs exercita sensibꝰ: extrorsusqʒ distracta actionibus longe a corporalibus langoribus preueniṫ: q tactui obnoxij sunt: exigue enim noctu aiales sunt exercitationes: anhelatio inquā: ⁊ ratiocinatio: qđ autem extrinsecus a suis distracta exercitijs anima minus a corporis langoribus ꝑueniaṫ: vel ex eo liquet: ꝙ affectus ⁊ morbi ⁊ reliqūe circūstantie amicoꝝ consuetudine: ⁊ colloquio sedantur: ⁊ ab egrotantibus familiariū consolationibus auferunṫ. inspice sane: nām vt se erga sua exercitia interdiu minus exerceat: erga ciboꝝ inquā cōcoctiones: humoꝝ trāsmutationes: sanguinis emissiones: reiectiones: nutricationes: ꝓductiones similitudines ⁊ id genus alia: anima vo erga sua se magis exercet officia: qnqʒ sensus: ⁊ membroꝝ motus: ⁊ circa visionē: ⁊ sermocinationeʒ ⁊ memoriā: noctu aūt ecōtrario magis qdem natura proficit: anima vo minus.

Alexandri Aphrodisei problematon sectio quinta: per Georgium Vallam traducta. p^m.

Ur pulmone viciato lāguētes: id est peripleumonici somniculosi sunt? Qm̃ id mēbruʒ largā nactū humiditatē ꝯgstiticiā accipit caliditatē: vñ semꝑ in motu est. gñanṫ ergo vapores q sua leuitate caluariā cōprehēdūt inde ad cerebrū penetrātes ꝓmā cōpactā excipiūt essentiā: qđ etiā significaṫ in lauacris ⁊ cacabis obtectis. Caliditatē resoluunt ⁊ frigefiunt pariter mēbri naturam transmutantes: ⁊ perinde duplicatum frigus principale aggrauat: ⁊ langorem generat. 2.

Cur q radicitus vuā subsecuerunt tabidi euadunt? Qm̃ qui ꝑ os sufflatꝰ est aer icēdiṫ ⁊ trāsmutaṫ exhausta eius īmoderata frigiditate: ꝙ repaguli ac vestibuli vua gerat effigiē: q̄ sublata aer īmutatꝰ deorsuʒ ferṫ: ⁊ pulmoni adheret. frigefacit igiṫ sanguinē in vasis coagulās: ⁊ cito immobilē pulmonē efficit: quo ad monēdum se coacto vasa ꝯstringunṫ ⁊ ortū suggerit affectioni: ꝓprie igiṫ gargareon appellaṫ a sonitu ꝯficto vocabulo: sicut sibilus ⁊ tintinabulū: cionis aūt tū morbꝰ appellaṫ: cū a fluxu vltra iustū modū deductus est: ⁊ vua cū inflāmata vue acini formaʒ assumit: ehoanen autem quidaʒ nominauerunt: ꝙ superne lata sitinferne aūt angusta in scalpri modum. 3.

Cur pulmone viciato male rubescūt lāguētiū? Qm̃ sanguineꝰ humor tostus in pulmone vaporē generat sanguini cōsimilē: semper eniʒ factū similitudinē faciētis gerit. adigiṫ itaqʒ malis ob leuitatem insidere: sed cutis tenuitate sicut per vitrū formosum videri facit. 4.

Cur per hyemē cū simus itus calidiores: vt ī afforismis ostēdit Hippocrates pituita gñaṫ? Ꝙ plurimis assumptis cibis ob stomachi robur eos vēter nequeat concoquere. multitudine igiṫ tanꝗ̄ extincta insita caliditate frigescit ac pituitā gignit: deficientēqʒ ac mancā actionem constituendo a pituita sanguis occupatur. 5.

Cur in egypto que calidissima est: fridū nasciṫ vinū: in scythia vo que frigidissima calidū? Omne pfecto vinū calidū est: sʒ iuxta tēꝑamēti subiectionē: idqʒ magis ⁊ minꝰ in ꝯtraria nomē assequiṫ. iure igiṫ fridus est vt alijs comparatū: imoderata enī estatis caliditate terre cētriā relaxante ingens ipsiꝰ calidū absumiṫ: ⁊ ꝑinde debile reddiṫ vinū. at in scythia ꝗppe que gelida est ꝯcluso intra terraʒ calido validū ⁊ caſʒ vinū efficiṫ: qđ etiā ethiopibꝰ euenit. nā cū estuosissima incolent loca: timidi sunt effeminati ⁊ nigri: scythe vo qui in gelidissima sunt regione: albi sunt ⁊ animosi: qđ aūt in superficie calidū preseferant ethiopes: cutis ostēdit nigritia. Gallis aūt in ꝑncipijs ipsis calidum erigitur in corde ⁊ iecore: atqʒ intus ridiculaṫ: vt ex albo colore licet intueri. MACROBIVS.

Cur in egyptoque regionū aliaꝝ calidissima est: vinuʒ nō calida: sʒ pene dixeriʒ frida vtute nascaṫ? Ad h Dissariꝰ visu tibi albine cōpertū est aq̄s que vel de altis puteis vel de fontibꝰ hauriunṫ fumare hyeme: estate frigescere: qđ fit nō alia de causa: nisi ꝙ aere q nobis circūfusus est ꝓpter tpis rōnem calente frigus in terraꝝ ima demergiṫ: ⁊ aq̄s inficit: q̄rū in imo est scaturigo: ⁊ ꝯtra cum hyemē aer ꝑfert calor in interiora demergens aq̄s in imo nascētibus dat vaporē: qđ ergo vbiqʒ alternaṫ varietate tēporis hoc in egypto semꝑ est: cuiꝰ aer semꝑ est in calore: frigꝰ enī ima petēs vitiū radicibꝰ inuoluiṫ ⁊ talē dat q̄litatē succo inde nascēti. iō regiōis calẽ vina calore caruerūt. 6.

Cur in estate frigida sunt olera: ⁊ poma cuiusmodi sunt pepones: ⁊ cucurbite: ⁊ cucumeres. in hyeme vo calẽ brassice raffani: rape: staphilini: qm̃ solis reuolutio poli circulū voluēs sitꝰ alterat. siqdē in estate supioreʒ tenuit ꝯditionē: vt dici indicat lōgitudo: fouenṫ ꝗ q̄ supra terrā sunt ⁊ frigefiūt stirpes: at in hyeme sub hemisꝑio discurrens terre ꝓfunda fouens: stirpes reddit calidiores. GLOSA.

Staphilinꝰ pastinacha est erratica ⁊ agrestis. Columella de ortis. Letetur: molleqʒ sinuʒ staphilinus inumbret. Plinius. Ex is pastinache vnū genꝰ agreste spōte ꝓuenit staphilinos grece diciṫ alterū seriṫ radice vel semine primo vere vel autūno. Diascorides ait carotā vocari. 7.

Cur ex causo pulmōis lāguor: que peripleumonia appellaṫ: ex peripleumonia vo causus nō nasciṫ? Ꝙ causus ex flaua bile fere oriaṫ: hec enī ex cūctis vasis in latū deferṫ ventrē: adducitqʒ qcqd illi icurrerit. nā igiṫ experiṫ multipliciter humorē expurgare: scđm enī loca ortū definit si essentia huiusmodi tenuis fuerit: ⁊ vis valida: ⁊ temporis calidi oblata fuerit occasio ꝑ sudores morbi effectrix cā educiṫ. sin aūt ꝯtrium per ventrē educiṫ: aut vtplurimuʒ euomiṫ: enimuero positū vicinū est ⁊ casus cōsuetus: porro humor in pulmonis gurguliones adactus eleuatusqʒ ⁊ eius partis complēdo essentiā: morbū gignit: ex ꝑipleumonia aūt causus neutiꝗ̄ nasciṫ: qm̃ preueniṫ vt humor extinguatur ⁊ exuraṫ in cinerē anteꝗ̄ huiusmodi gignatur affectio. CORNELIVS Celsus.

Febrem autem ardentem quā greci causoden vocant subitus horror exoluit. 8.

Cur Hippocrates in febribꝰ cibū fugiēs inediāqʒ cōprobans: in accessione tñ pleuresi ac peripleumonia laborātiū: in accessione īquā ipe cibū suadet exhiberi: ait enī vbi de prisana: ꝙ nisi labes impellat: ea nō debeat exhiberi: ꝙ aūt nō debeat morbi ostēdit initiū? Qm̃ in alijs quidē morbis humores nō cōcoquit: in alijs aūt etiā cās per vrinas ⁊ per egestiones persequiṫ: ꝓinde cibū in his assumere nō ꝯuenit: ne morbi cās relinquēdo inter coquēduʒ cibū immoreṫ: opʒ igiṫ nām cū morbo duntaxat obluctari: at in pleureticis nā succū qdē cōcoqt: anima vo extremaʒ que in vsuʒ venit essentiā exinanit. hic vo vi sua pectꝰ corripiēs: qđ mestitiā affert educit: aliog irrationalis qdē natura ex inutilibus cibū sibi idoneū quo fruaṫ comparat: aialis aūt instrīa que sub sensuʒ cadūt ꝑniciosuʒ expellūt: ⁊ vtilē aucupanṫ: iure igiṫ nutrire opʒ: q musculis ꝯfirmatis ad succūbenti ferēdas insurgamus suppetias. 9.

Cur

¶ Cur tertiana quidē ex calido humore progenita pertun
dentēq; ac ꝯsequentē h̄ns bilē vno pretermisso die exur-
git. quotidiana vō que grauitati ac frigiditati cōiunctaz
hz pituitā quotidie: quartana aūt vno atq; altero die me-
dio. ¶ Qr tertiana qdē exiguuz h̄ns qd humorē efficiat: re-
pēte dimouet̄ aut p sudores: aut per vomitus: ⁊ cū extina
nita atq; exausta consistat: que paroxismi sunt manent in
scdm motū efficiētia q̄litatē. da vō vberē m̄am tum neu-
tiquā deficientē videbis paroxismū. at quotidiane suffe-
cta m̄a: ⁊ crassitudo ⁊ humiditas paroxismum prolixum
facit. ¶ Qr autē ex cause multitudine morbus lōgius ꝓdu-
catur motus validitate synochus ostendit: qui a sanguine
factus vberē habens m̄am nullū vsq; fert īteruallū: quo-
tidiana vō anceps quātū humoris q̄ntitate fuerit īminu-
ta: qd sub sensuz cadit: ostēdit īteruallū: multo aūt lōgius
tertiana ex humore cā ꝑcreante facta ⁊ calorē ipm h̄ns: ⁊
partiū tenuium distulit interuallum multo. sed enim lon
gissime quartana extēdit intercapedinē: atq; reditionez.
quatenus eniz subtracta fuerit m̄a: eatenus poxismi mo-
tus subtrahet̄: ⁊ perinde hec ipsa diminuit̄ ad quintanā:
⁊ septimanā ⁊ nonanā. inspice sane quā sanguis qdem nu-
triens corpus quātitate abūdet. deinde pituita: quin ⁊ ali-
quādo hec in fame nutrit: exinde vt flaua bilis cōminui-
tur: vtpote neutiq; nutriens ⁊ acuta: lōge aūt magis bilis
atra diminuit̄: vtpote nāe īfesta: mēbroꝝ siqdem est ab-
sumptrix. itaq; si triū alioꝝ humoꝝ fiat augmētum id
cacochimian idest humoꝝ viciationē vocāt: sin aūt in sua
qualitate quatuor iuxta ꝓportionē ꝯstiterint plethora no
minat: qd a plenitudine nomē adepta est. 10.

¶ Cur luxata maxilla ei nō exhibem⁹ adiumēta sz alteri.
¶ Qm̄ cū duo sint musculi in diuersuz inter se inuicē ꝑtēsi.
ad singulas maxillas vno motū faciēte si eoꝝ alterū luxa
ri ꝯtingat. verbi causa. dexter sit luxatus tūz sinister suā ⁊
validā vim hz. ad se igit̄ attrahit ībecillū ac spectat̄ q sa-
nus est vt languēs: ⁊ lāguēs vt sanus. ⁊ pars qdē icolumis
cōtrahit̄: ībecilla aūt supstes est: qd sane ⁊ in strabis acci-
dit oculis luminib⁹ ꝯtctis: q̄ si ad magnā genā pupille fue
rit nutatio exigue rei paralysis itelligat̄. fueritq; hec tibi
regula vt luxatis musculis nō q̄ visui videatur accipien-
dum sed diiudicandum q̄ non appareat. 11.

¶ Cur ex cespitatione varix gignitur. ¶ Qr vis aialis fine te
nus per neruos extendat̄. fertur itaq; vis ꝓpulsoria: ⁊ icesſ
sus causa ꝓfectoria: eadē porro per transmutationē: ⁊ alte
rationē neruoꝝ agit̄ per totū qdē crus. sed nihil perficit
quādoqdē nō īuenit affectū: ad varicē vō secedēs cū locū
capacē atq; idoneū cōpererit ibi īsedit: ac ꝓpius ad glan-
dulā accedēs eius vitiat cēntiā: ⁊ ad tumorē q cōtra nām
est trahit. sunt aūt glādule perexigua corpora globosa laxa:
magnas inter venas atq; arterias instar cuneoꝝ: ne adhe
rendo vasa: vtpote humida cōtabescant sanguinis abun-
dantia: ex hac igitur humiditate nutriunt̄: qui inflāmati
varices procreant: obdurati vō tonsillas. 12.

¶ Cur in caluis caluaria quidē tenuat̄: tempora vō dense-
scunt. ¶ Qr vt plurimū in sublime eleuata quippe que hu-
miditatis expertia sunt capillo fomētū nō suggerūt: infe-
riores aūt partes eū qui ex cibis sursuz euaporat excipien
tes: capillos gignunt: cui rei astipulant̄: que in terra gigni
cōtingit: que eniz editiora sunt loca: vtpote saxosa īfecun-
da sunt: neq; fetus ferunt: que vō deiecta humiliaq; sunt
ac humectiora contrarium ferunt. 13.

¶ Cur ex quattuor facti elementis. hoc est igni: aere: aqua:
terra: tria hēmus que ea cōplectunt̄ humida: solida: spūs.
¶ Qr vt qdā putant ignis eēntia tenuib⁹ cōstans partib⁹ cō-
sistendo aeris nām induit. ignis eniz resolutus in aerē de-
cedit: ⁊ aer vi coactus atq; coadunatus ignez gignit: vt in
lapidum attritione collisioneq; aer transmutat̄. sunt etiā
qui dicant ipsum actu simul adesse. 14.

¶ Cur in apostematū doloribus precedit rigor: ⁊ subinde
febris. ¶ Qr in doloribus afflictata natura intus excruciatur
ab extrario concussa. frigefacta igitur superficies sangui-
nis vasa cōdensat. diuturni⁹ aūt īmanēte dolore: ac tanq̄
reliqui ignara natura effundente retrorsum solidum san-
guinem: vapore exundantia vasa febrem gignunt. mēbra
aūt simul affecta cum eo qd languore incitatuz est ob san
guinis tenorem: qui est a repletione: quēadmodum ꝑmo
obseruata vim expulsoriā excitant rigorēq; efficiunt: san
guinis autem putrefactio febrem. 15.

¶ Cur fruges quedā inutile intus cōtegunt vt dactyli per-
sica: alique aūt ꝯtra vt iuglādes ⁊ mala punica. ¶ Qr nā ge-
neris sobolis gnara intus que vtilia sunt occuluerit: siqdez
id spēm cōseruaturū ex ipsis ꝓcalluit. in malis aūt grana-
tis ac reliquis ex stirpib⁹: ac traducib⁹ ortū sumit. 16.

¶ Cur bubulas carnes concoquentes: pisces saxatiles non
cōcoquūt. ¶ Propter imensaz vētris caliditatē bubule car-
nes cōcoquunt̄. oportet eniz ad efficientē causaz materiā
quoq; adesse patiētē: sicut ferro ad elaborādū solida exhi
bita est in vsum m̄a: vt ligna querna: aut carbones. argen
to aūt aut auro pallee. submutat̄ aūt m̄a ob patiētis eēn-
tiam. idem ꝓpemodū euenit in piscib⁹. hos nāq; aurū eē
arbitrator: carnes vō bubulas vt ferrū: cū igit̄ vēter com-
pertus fuerit calidus supra q̄ conueniat: tostus piscis re-
nidet: ⁊ perimitur ac incoctionē imitatur. 17.

¶ Cur tabescētiū vngues scurtuant̄. ¶ Qm̄ solidorū essentia
qppe q̄ difficulter succūbit a lāguore declinat. figure āt te
lis imaginē gerunt ob carnium eliquationē. vlcus aūt ha
bent insanabile q̄ nunq̄ cesset pulmo: quādoquidez id a
nā nactus est vt ꝑpetuo moueat̄ propter cordis sine vllo
prorsus interuallo motū: ⁊ ꝓpter tussim: ⁊ ꝓpter puris ex-
purgationē: vlcus magis adhuc discerpitur. 18.

¶ Cur i febrib⁹ si ipse iminuant̄ augent̄ capilli ⁊ vngues.
in resumptionib⁹ aūt defluūt qdē capilli: sz corp⁹ auget̄.
¶ Qr capillis nutrimētū sit ex supfluitatib⁹. in febrib⁹ igit̄
cōflagrātib⁹ humoribus supfluitates gignunt̄: corp⁹ tum
nō alitur ꝓpter eius malū habitū: quē cachexian vocant.
tunc igit̄ capillus iuxta id qd sibi aptuz eē sentit delectat̄:
eodēq; gaudet. Uerū in assumptionibus in cinerē ꝯuer-
sis humorib⁹ cōsistūt que euaporabāt: ⁊ ꝓinde nō alit̄: sz
excidit: corpus aūt ex inanitione omne genitū ad se attra-
hit propter preuentā consumptionem. 19.

¶ Cur qd in vrinis albū subsidet bonuz est. ¶ Propter soli-
doꝝ ⁊ ꝓncipioꝝ similitudinez. declarat eniz potētie ami-
citiā atq; robur ⁊ colore ad cognoscēdū se ꝓfert: i solidis
nāq; vtpote fundatis obfirmatisq; ꝑter hūida: ⁊ spūs se
habitare nā credidit. hec aūt colore alba: vt nerui ⁊ ossa: ⁊
vene: ⁊ arterie: digestus igit̄ q morbū facit humor i vasis:
⁊ per vrinas exhauriēs emissuz inutile absterget: ⁊ iō dige-
stus color alb⁹ est: ⁊ ob hāc cām: qm̄quidē sensim vis per
febres debilitata morbosum hūorē cōcoqt ꝑmo paꝝ ex-
haustū in vrinas: ⁊ ꝓpter leuitatē ita factū vt sursuz vsus
feratur facit qd dictū est. ꝑspicuū est eniz videri in vrina-
rū poculo supne natans haraneosum qddā: postea vō dis
secans: ac magis cōcoquēs magis exhaurit ⁊ nubeculam
facit: que in medijs vrinis cōsistit: quo enim q̄ntitate gra-
uior facta fuerit tāto magis subsedit. Cū aūt ꝯsumate ex-
pellit cōcoquēs omne redūdās morbosuz id reliquū sua
multitudine graue effectū: tūz demū in poculi fundo sub-
sidet. ⁊ ꝓinde ꝑdictā faciēs subsidētiā sanitatē cōfirmatā
significat. nā remixtū in eo q p nām est sanguinē morbo-
sum humorē ꝑfectū p cōcoctionē secernēs nā expulit. al-
bum siqdē qd subsidet demōstrat solidorū particularum

colorem potentiarū digestionibus cōseruatū. leuitas autē ac nulla asperitas eius significat cōcocti humoris equalitatem. nā aliquatenus gdez crassius ꝛ aliquatenus tenuis inequalitatē quādā decocti indicat. planities aūt eius qꝺ subsidet hoc est nō diuulsum esse id enunciat potētie pfectam actionē. ꝓportionez aūt hꝫ qꝺ in inflāmationib⁹ est pus cū eo pure qꝺ in vrinis subsidet. ꝛ pus gdez putidum est: quādogdē in angusto loco est: qꝺ ēt putrefactū nō expiret: nec sanguini cōmiscet: sed foris est circa cutē: qꝺ vo subsidet ecōtrario hꝫ: nec est putidum. 20.

¶ Cur a bile gignit febris ꝛ a bile soluit: Sit gdē a bile cū mota in acutius ꝯuertit ꝛ putrescit. soluit aūt cū ꝯfettim suscitat aia in ei⁹ qꝺ fert merorē auxiliuz: ꝛ hūor extrorsus cōcurrit: q distractus exinanitiōe cām exoluat. 21.

¶ Cur merentiū oculi caui sunt: Qꝛ egrimonia ad contractionē corpoꝝ faciat ꝓpter anime itrorsum receptuz. iratorum aūt impudentes sunt ꝛ imodesti ꝓpter extrorsus receptum. vbi enim nutus est potentie: illic etiam instrumentorum ꝛ humorum est momentum. 22.

¶ Cur ossa cū sint aridiora ꝛ validiora iter ꝓlabēdū ꝯfringunt: caro aūt cū ibecilla ꝛ mollis sit s terra nequaq̄ affiͣcitur: Qꝛ q̄ validiora sunt obniātia: atqꝫ resistentia oppugnāti ex ꝯflictu ꝛ collisione sua iter ipsa inicē subeūt afflictationē: obtemperātia vo submittētiaqꝫ atqꝫ cedētia ꝑ ꝑcēntie mollitiem oppugnāti ac obnitēti se submittētia ac obtēꝑantia cōplosionē: ac collisionē tegūt ꝛ auersant. idē ēt hoīb⁹ euenit ꝛ stirpib⁹ ac inaīatis corporibus. 23.

¶ Cur eunuchi longi ꝛ leurul: Qꝛ hūiditatis multitudinē habentes in corpore affluunt: potētie aūt imbecillitate id nō ferens carniū multitudo vehiculares subuertit particulas: q ēt in edificiys accidit: cū quispiaz nō cū ꝓportione fundamentorū magnitudinē cōplexus est: domus celeriter collabitur. eodem modo est videre ꝛ in eunuchis. natura siqdē nō eam tribuit magnitudinē: sed ars ablatione absumentis calidi crassitudinē induxit. 24.

¶ Cur extrema nobis in primis rigent: Qm̄ tenuia: ꝛ neruosa: ꝛ exigui admodū sanguinis sūt: ꝛ ob h̄ frida. 25.

¶ Cur ī metu aut horrore capilli erigunt: Qꝛ affect⁹ iuxta frigiditatē habēt. atqui frigiditas cutis spiramēta dēsat: ꝓinde capillus circū astricta superficie erigitur. 26.

¶ Cur melācholici q̄ nāe sunt opa ꝯseruant cōcoquētes: ꝛ sanguinē ꝑ venas dimittentes: aie vo nequaq̄: Qꝛ aduersus sapiendi instrumentū affectū habeant: atqꝫ distemperamentū: aduersus cerebrum inquam. 27.

¶ Cur iuges morbi facili⁹ remediū admittūt raris: Propterea q crebrius fieri cōsuetū nō tātopere nām ꝯsternatur: alioqui exigua quoqꝫ euersio tēperamenti iuges morbos facit: maxima autem que rara. 28.

¶ Cur febricitantes gdē magis sitiunt: verū non fament: cū aūt meliuscule habent viresqꝫ resumunt: magis gdez famēt: sed minus sitiunt: Qm̄ sitis ab excessu febrilis caliditatis gignit: sicut quosdam sanos vinū multū ꝛ meracum bibētes sitis cōsequit: sitis eniz nascitur ex multa caliditate vt dictū est: aut ex multa ariditate humida depascente: velut in ieiunantib⁹: nec sane fament qm̄ multa in stōācho iacet humiditas ex morbosis humorib⁹ excitata. Cōualescentes aūt fament ꝓpter multā humorū exinanitionem a febri absumptoꝝ: nec sitiunt q ipsoruz frigefiat corpus caliditatis febrilis absentia. 29.

¶ Cur inter moriēdū pediculi abeūt ex eis in qb⁹ affuerāt locis: Qꝛ fomēto ꝛ nutrimento egeant qꝺ e sanguine manat. id autē tum ꝛ frigescit ꝛ absumitur: aliuz itaqꝫ modū querentes priori similem excedunt. 30.

¶ Cur iugulata aīalia pedib⁹ iugiter calcitrāt: Ideo inquā magis plage dolore cōsternātur q̄ q rapiantur. 31.

¶ Cur in qbusdā aīalib⁹ caude magis motant post sectionē: q̄ reliquū corp⁹ sectū: Qꝛ cū carnib⁹ sint angustoꝝ spiramētoꝝ plus nālez caliditatē custodiāt: atqui cauda mouēdi ac sentiēdi vim hꝫ: quāobrē postq̄ quieuerit adhuc mouet: si modo a quoq̄ postq̄ qeuerit attingat. 32.

¶ Cur in purgationib⁹ cū trabes apposite possunt enumerari satis purgati videri debēt: Qꝛ a ꝑncipio purgatoriuz gdē hūores mouēs in aluo: ac attrahēs: cerebrū euaporationib⁹ cōpleuerit: inde spūs ad videndū ac sapiendū accōmodatus cum purus nō sit trabes inequales videt: qui post exinanitionē purgatus oculo sese exhibet vt vera intueatur: ꝛ iam prudenti vt recte discernat. 33.

¶ Cur ex purulētis ꝛ tabidis mltitudo erūpit pediculoꝝ: Qm̄ pus corrūpit hūida: ꝛ putrefacit. q̄ vo nāe calide sūt hec ꝓcreāt aīalia: sicut in luto aut in stercore: vermes ꝛ in intestinoꝝ suꝑfluitatibus lumbrici ꝓcreant. 34.

¶ Cur magis dolemus in testib⁹ percussi: Qꝛ colei plimuz sub sensum cadant. ꝑterea nā quoqꝫ pudēdis suā prebuit voluptatē coitus causa. neruosa eniz pars est. atqui plurima voluptas a multo gignitur sensu. testiculi igit cognatiōe ꝛ affinitate voluptaria affecti mlti sensus ipsi quoqꝫ participes sunt. vbi sensus inquā multus ibi igens oritur voluptas: vbi porro ingens voluptas: illic etiā ingens dolor: maximo siquidē bono maximū vtplurimuz opponit malū: ꝛ minori min⁹. Eorū porro que afficiunt trinus est modus. aut eniz cognatione: vt cerebrū ꝛ os vētris neruoruz cōplurimoꝝ cōcursu. aut loci affinitate atqꝫ vicinitate: vt cor stomacho cū ab acutis lancinant hūorib⁹: ꝛ ipm cor pariter leniēdo cardiogmon siue cordis lancinationē ad expulsionē egra afferentiū faciat: aut ꝓpter imbecillitatē: ꝛ ꝑ incessuz: veluti in cespitatione digiti pedis varix. accurrente eniz nā ad id qꝺ dolorē exuscitat cū sanguine implent hui⁹ varicis adenes. Tertio est pilēs vite affectio suꝑ funere ac morticinio nāqꝫ pariter afficiant: ꝛ pariter dolent cognati ꝛ vicini. aut trāseundo audiētes: aut interrogātes affectū ale aliqui admittūt imbecillitatis cā: euāditqꝫ ita ꝑmo quēadmoduz in suo cuiusqꝫ fuerit affectu: scdo aūt paritatis affectu: tertio sane minus. 35.

¶ Cur abrasio in obthalmia idest oculoruz morbo vtilis: Quoniam respirans caput per spiramēta superfluitates distrahit ꝛ grauedinem. 36.

¶ Cur ex tenebris in lucē cōfestiz trāseūtes videre nō possumus: ꝛ ne gdē ex lumine in tenebras: Aut q tenebre cū crasse sint ac frigide densent ꝛ videndi spiritū ꝑturbent. lumē porro cū lucidū sit ꝛ cādidū: ꝛ calidūz ipsum distrahit: ac dispergit: diu gdē post factā ꝯsuetudinē: ꝛ ꝑinde ex trariū negt intueri: aut q a ꝯtrio ad cōtrariū repente trāslati e vestigio similiter intueri assuescamus. 37.

¶ Cur in rōnis expertibus febres ꝛ occulti morbi difficilius curant: ꝛ magis ꝑiculosi sunt q̄ in hoīb⁹: Nempe q nām habēt ꝛ sensibilē vim intus in corpore demersaz: ꝛ nō ex rōnali ala cōprehēsaz extrinsecus sicut in hoibus hꝫ. iure igit sensus doloreꝫ multū amplectit: naturāqꝫ demergit cūctasqꝫ ipsoꝝ vires: aliog velut difficillime affecta maiorib⁹ de causis magis afficiunt q̄ ab euentis. 38.

¶ Cur iter pluendū bule ex aq̄ excitate igentē pluuiā fore idicāt: Qm̄ multa aq̄ ꝛ mlta euaporatio mlti spūs ꝛ crassi est ꝑcreatrix: q aquā subiēs vndiqꝫ se attollēs: ꝛ immēs sufflationē efficit: sic in tibia nobis licet intueri vbi spiritu ipleta est. oē quoqꝫ hūidū iter feruēdū spiritat. globosuz fit: siqdē globosuz est elm̄ū aqua: sicut ꝛ cetera elnta: hoc aūt demonstrat aqua demissa in folia: aut ex sublimi delapsa q rotunde figure fit: atqui vt pars habet totaqꝫ habebit aqua quāobrem ꝛ similium partium est. 39.

¶ Cur nō dolet caput nobis sectū ꝑinde ac reliquū corp⁹:

ꝙ caro nō sit admodū musculosa: vt in reliq̄ corp̄e. 40.

Cur ex morbo furfuraceas squāmas ex pedibus magis
emittūt q̄ ex manibus vnde raro: Quia mā deorsuz ferē:
⁊ pedes multo lōgius a corde absunt: ⁊ ob hoc cū sint fri-
gidiores minus cōcoquūt sup̄fluitatesq̄z distrahūt. 41.

Cur a tabe ⁊ scabie ⁊ lippitudine p̄xie ad eas accedētes
capiunē: ab iteritu dt ⁊ febri ⁊ morbo q̄ attōitos reddit:
vocāt aūt cū apoplexiā: minime: Qz oculus q̄dē vtpote fa
cile passibil' ⁊ hūidus cōtra ⁊ eregiōe spectās: vbi radij cū
spiritu exeuntes morbosi: facile passibili oculo morbum
trāsmittat: tabes aūt remittēs per respirationē aerez pu-
trefactū per sani anhelitū morbū quoq̄z trāsmittit ⁊ pu-
tredinē pulmoni: itidem scabies cuz in sup̄ficie cutis sit ⁊
glutinosum hēat fluorē facile trāsmittit: cutēq̄z sani sub-
uertit. alioꝝ sane morboꝝ aliq̄ cutē nō attingunt: quippe
qui itrorsuz v'sanē aut fluorē aliquē nō remittūt. sicut in-
tertus ⁊ apoplexia: aliq̄ cuz in sup̄ficie sint: p̄p glutinatio-
nē ⁊ crassitudinē ⁊ ariditatē fluorē nulluz remittūt sic ea
vitiligo que leuce nominaē: ⁊ elephātia: aliq̄ aūt cū intus
versenē nō fluētes: pestilentē ac purulētū fluorē nō emit-
tunt cuiusmodi febrium assuetudines sunt. 42.

Cur nōnullis iter febres lienes augenē: Aut q: mltū po
tāt ⁊ sufflanē: est siq̄dez id mēbrū patuloꝝ spiramentoꝝ:
aut ⁊ cū nā imbecilles sint fusas excipiūt mās. 43.

Cur senes ⁊ pueri ip̄esius iuuēib' calculos gignūt: Pue-
ri q̄dē vtpote edaces: senes vō fridi ⁊ ipotes: minusq̄z cōco
quētes redūdātias mltas cogūt calcloꝝ p̄creatrices. 44.

Cur titillatio ⁊ prurit' pedis voleꝝ somnū ciet: Quia hinc
neruoꝝ fines exoriunē: p̄ q̄s mediocris mot' ad cerebruz
ascēdēs aiam demulcet: ⁊ ad requiē ac somnū allicit: sūt q̄
dicāt ꝙ p̄les huc sup̄fluitates descēdāt: qm̄ deorsuz ferū-
tur: ⁊ p̄p pedū iugē motū id accidere: porro ꝙ mediocris
prurit' motu sup̄fluitates p̄ neruos ad cerebrū aliquaten'
remittat q̄bus cū refertum fuerit somnū ciat. 45.

Cur lōge crebriores lūares defect' fiūt solarib': Quia lu
na q̄dē in eclipticaꝝ ꝯiunctionū termios icidit: ⁊ in conū
ex vmbra terre factū p̄p solis diametrū: ⁊ p̄ lineares angu
stias magis luna p̄p celerē cursus motū frequentiusq̄z di-
ctos casus icurrit: sol. n. dūtaxat sub eclipticis ꝯiūctionib'
obūbraē lune obice: ⁊ ip̄z inq̄ȝ luna occultāte: at cū sole sit
magnitudine minor totū solis globū obtegere nō pōt: id
sane ipsa frequentius patiē. Quatiunt demū es ⁊ ferrum
homines demonas fugantes: qm̄ per id tempus celi lumi
naria influētias in terram nō demittunt bonū afferētes:
⁊ perniciosos demones a nobis arcentes. 46.

Cur septimestres ifātes viuūt: octimestres vō nequaq̄:
Qz septē nūer' p̄fect' sit: vt testaē Pithagoras: ⁊ Arithme
tici: ⁊ musici: octo āt ip̄fect': quēadmo^m ne q̄dē mōstruosi
p̄tus diu viuūt: qn̄q̄dē eoꝝ ortus ex nāe p̄uidētia nō sit:
s̄z ip̄fecti sint p̄p redūdātiā: ac māe fluctuationē i aliā for
mā ꝯfecti. nihil siq̄dē ip̄fectū: aut tpe: aut iformatiōe: aut
ortu a nā p̄creaē. iō ne q̄dē diuturnū est: edunē aūt septi-
mestres ob validissimā vim in vulua iformatricē: vtilez
atq̄z moderatū sanguinē cōperiētē: fetū celeri' explicātē:
q̄ vō decimestres ecōtrario. ꝙ p̄fect' septē ⁊ decē a nā sit
n umer': vel ex eo liquet: ꝙ septē syderib' iferiorē mūduz
de' administret: septimestres ifantes vētire cōperti sunt.
septēnes imutāt: bis septēnes pubescūt. ter septēnes viri
euadūt: necnō morbi septenarij numeri p̄portiōe adiudi
canē: itidem luna septenario numero figuraē: septimanis
mēsis quoq̄z conformaē. Septē ēt sunt vocales.

GLOSA. Apud grecos non apud latinos.

Similiter decē numerus iuxta Aristotelē atq̄z p̄hos: que
sunt in ortu ⁊ interitu cōp̄rehēdit. ēt oīs numerus a decez
p̄ circuitū gigniē. nā vndeciz ⁊ duodeciz ac deīceps in de-
cem numeri p̄n^m reflectunē: oīsq̄z infinito tenus vt nume
rus a nobis cōp̄rehēdi pōt ita h̄z: tum quoq̄z iustissimi vi
ri dexteras p̄hebāt in tutela rei decē numerū p̄mittentes.;
nā res suis nūc hoium litteris confirmantur. 47.

Cur porrectū in vtrāq̄z manū ouū valde cōpressum no
frāgiē: sin aūt i obliquū vertaē collidiē: Quia solis ꝯuersis
mucronib' manuū volis adherescit ⁊ sua in parte breuis-
sima cōp̄rimiē: cōuersum vō in obliquū ⁊ prorsus et' toto
cōpresso cortice collisioni obnoxiū facile redditē. 48.

Cur aurib' sonātib' nā dictāte oēs imisso digito succur
rimus: p̄lm spiramētū mouētes: Qz audiēdi diducto spi-
ramēto distraheē q̄ in ipso fuit spūs: q̄ sonitū faciebat: s̄z
aliquaten' a valido ēt motu attenuat' egrediē. 49.

Cur syluestres stirpes admodū frōdose ⁊ valide sūt: Qz
ex ip̄a vi nāli gignanē atq̄z ꝯsumenē: nō aūt arte aut agri
colatiōe: ⁊ ne q̄dē aq̄ multitudie: aut hūoris vbertate pu-
bescūt: ⁊ coalescūt p̄ut domestice q̄s aliq̄s edicas effemi-
nat: aut veluti quidā aiunt: ꝙ syluestriū q̄dez terra perin-
de ac mater est: domesticarū vō nouerca. 50.

Cur feminis in vesica calculi sero gignuntur: Qz vesice
collum magis amplum maribus habeant: vt mingendo
eyciant quod superfluum sit. 51.

Cur muscloꝝ obliq̄ sectiōes medicatu difficiliores ⁊ re-
ctis sūt iformiores: Qz tnes q̄s villos vocāt: neruose mul-
te secenē: siq̄dē nā neruū olfariū in multos extendēs vil-
los in rectos attexuit: ita carnē sicut subtegmē stamini: ⁊
musculū aiali figura fecit ꝯsimilē ip̄mq̄z porro in vnū co
gēdo fecit reciprocū ei corridētē neruū noiatuz tenontē:
quē ad terminū p̄creauit iux̄ articulos mouētiū p̄ticula-
rū: sed qm̄ nō poterat molle duro statim ac sine medio co
pulari: qn̄q̄dē ꝯtria sūt: p̄ ossa ac medullas p̄genuit neruo-
saz q̄dā p̄ticulā: q̄ ꝯiūctio nūcupaē: i qua tenōtis finē cō-
iunxit. vn̄ a ꝯiūgēdo sindesmos. i. ꝯiūctio ē appellata. vbi
aūt op' erat ingētē ⁊ validā trahere p̄ticulā: velut crus il
lic teretē ac globosuz affixit musculū: quo vi z ad mouēdū
multā ip̄se admitteret: vbi vō exiguā ⁊ ibecillaz: vt palpe
brā: aut epiglotida illic musculū q̄si cartilaginosuz cōpa-
rauit: q̄ vi mouendi multa nō egeat: ⁊ p̄inde iuxta p̄por
tionē mobili particule musculus quoq̄z gigniē. 52.

Cur aliq̄ fascināt ⁊ p̄sertim pueros: Qz multo facillime
excipiāt affectū: ⁊ nāe ꝯuersionē: id vō est h̄ꝯ factū: q̄dam
ex multa aie vitiositate nāam hn̄tes bonos isectari imēsa
vitiositatis inuidia: ita icitanē vt virulētus aliq̄s: ac tabefa
ciēs radius ab ip̄soꝝ pupilla erūpat: q̄ si ex oculis cuiquā
aliq̄d inuidētis in quēq̄ȝ exierit eius aiam: ac nām in malū
tēperamētū subuertit: ⁊ hūores in putredinē: ⁊ in morbū
adducit eoꝝ corpora: inde ēt multi purgati custodiunē: ⁊
deuitāt morticinia inspicere: vidēdi siq̄dē radij ad morti-
cinia abeuntes p̄ refractionē referūt ingnationē quandā
ob oculos ad aiam ac nām. pueri igiē ꝙ faciles sint natu-
re ad afficiendum statim capiuntur. 53.

Cur aliq̄b' valde tussiētib': aut vomētib' lumina in stel
laꝝ faciez pre oculis eoꝝ elucēt: Quia valida itus collisio
pectoris: ⁊ stōchi hūida sursuz v'sus p̄trudit cū spiritibus:
que p̄ oculos trāseuntia vidēdi p̄turbāt spūs: q̄ extrorsus
re ip̄sa reddit imaginē: q̄ si late euaporatio diffundaē lō
ga vidēt: sin rubidū i auri modū fulgētia: ꝙ si a pituita fu
mosuz p̄sus albicātiū figura ⁊ colore apperētia vident.
Ceterū in freneticis: ex ip̄so cerebro inuidēdi sp̄s vapo-
res penetrāt: q̄ suffusione inflāmari eadē iuentur. 54.

Cur aque potores visu sunt acutiores: Quoniaz multū
vinum spiritalibus fumis videndi spiritū perturbet. idez
in ceteris euenit sensibus. 54.

Cur q̄ cesijs oculis sūt i lippitudib' mag̃ dolēt: nec ferre
obstipationē p̄it: Quia crystalliosuz hūidū: ⁊ oculoꝝ hūc-

trationes foras erũpũt:ꝛ ob ꝯfacilẽ affectũ ẽt lõge mag̃ sub
sensũ cadũt:at q̃ nigris sũt ocul̃ ob ꝯtrariũ minꝰ sentiũt. 56.

❡ Cur q̃ vtcũqȝ vomũt vtplĩm pituitã exhauriũt:q̃ ĩpẽsius
bilẽ:deide ẽt sãguinẽ? Qꝛ valida vtẽtes ꝯuulsiõe q̃ itus pe-
nitꝰ isederũt exhauriũt. pituita certe cũ crassa sit ĩformis
est:ꝛ exigua irritatio ipsaȝ ad vomitũ mouet:si aũt bile re-
dũdauerit vẽtris amplitudine celeriꝰ pituita exaurit̃. naȝ
q̃ in venis sũt succi hõ ĩ purgatiõibꝰ hãc faciũt exinãitio-
nẽ. nã siq̃dẽ ipa puidẽs qȝ in pniciosis hũoribꝰ purgatiõe
corpꝰ idigeret:venaꝝ terminos in alui latitudinẽ demitti
absolutiqȝ voluit:veluti in vuluã euaporãtẽ purgationẽ:ꝛ
in podicẽ ꝛ nasuȝ p cũ q̃ ex morbis nascit̃ haustũ ora nãli-
ter deseruiẽtia claudit in oẽ tps tãtisp quoad opportuni-
tas aduocarit. in acutaꝝ igit̃ febriũ occupatiõe a vi expul-
soria spõte diducta mouẽt i magnas venas ꝛ arterias hu-
morẽ iminẽtia:aut p vẽtrẽ:aut p os:exhibitis aũt purga-
torijs vi redãplificata purgatorio ad trahẽdũ cedũt. nam
cũ in ipo pip q̃dẽ calȝ sit ꝛ scamõia:ꝛ si q̃d fere tale:qȝ nã
calĩm sit:meatꝰ apiũt:ac siq̃d aliud spe calȝ est in ipso spe
ciatim:ꝛ nãlr vnũqdqȝ demũ trahit succũ suũ vt iã dcm.
sanguis ãt vtpote ipsiꝰ nãe suꝰ ab ipa nã retẽtꝰ p viȝ attra
ctus postremo exhaurit̃ in extremis purgationibꝰ. 57

❡ Cur sarcinas minus onerose in sinistris ferimus cũ sint
dextris imbecilliores? Qꝛ magis dextra vtpote validiora
sinistris succurrũt:ꝛ aliquatenus onus leuãt piter aggra-
uata:at leua vtpote imbecilla id facere nõ pñt. 58.

❡ Cur syphonẽ sugentes vinũ aut aliud q̃duis hũidũ euo
camꝰ? Qꝛ inq̃ȝ nõ labioꝝ suctꝰ hũidũ euocet:sȝ ianis vis:
syphonis. n. spiramẽtũ aere tenuiũ ptiũ corpe ibutũ fuit:
ꝛ qm̃ ipose corpora duo eẽ simul eodẽ tpe ꝛ eodẽ mõ hũo
rẽ inq̃ȝ ꝛ spm̃:ꝛ neq̃dẽ locꝰ ꝛ regio vlla ꝛ corpe inanis. ois
siq̃dẽ regio aut solidũ ambit aut hũidũ:aut flatũ: necesse
fuit p suctũ aeris a syphõe euocati ꝯseq̃ hũorẽ inãis mini
tatõe. Ƀ idẽ scito igit̃ factũ ꝛ i fistula:iniecta siq̃dẽ i ipsaȝ
lana cũ spũ pariter educit atqȝ ita porro ianis minitatiõe
vna hũor euocat̃:idẽ patiunt̃ obtorta vasa q̃ medicinalia
dñr:necnõ cucurbitula Ƀ attrahit mõ. nã iniectꝰ ignis dif
fundit q̃ in ipo est aerẽ:eũ attenuãs:ꝛ inde exhaurit:atqȝ
ita postea iniecta corpori:ꝛ igne extincto:ꝛ inani loco per-
manẽte sanguinẽ hãc attrahere neẽe est inanis minitatio-
ne:ꝛ oino cũcta attrahẽtia Ƀ eodẽ pacto se suggerũt:neqȝ
est ꝙ calor ipse attractor sit neqȝ oris suctꝰ veluti fistula
demõstrat ob neutrũ hoꝝ eliciens vt thapsie abusus:ꝛ a
valido imbecillum:ac proprietate vt a magnete ferrum:ꝛ
sanguis ab articulis.

GLOSA.

❡ Hoꝝ vasoꝝ meminit ẽt heron de spiritalibus. 59.

❡ Cur nãles q̃dẽ potẽtie nobis cognate sũt:aiales aũt acq̃
siticie? Qꝛ nãles q̃dẽ appetitiua inq̃ȝ:retẽtiua:distributi-
ua:ꝛ expulsiua:ꝛ ad ipaȝ vitã viuẽdũ respiciũt qȝ neẽũ ẽ
hñtes. q̃ ãt aiales:ꝛ sub sensũ cadẽtes ꝛ motrices ad bene
viuẽdũ sũt accõmodate:nec eaꝝ vlla nõ nutricãdo mem-
brũ adducit corruptõeȝ:sȝ nõ mouẽdo:aut nõ vidẽdo:aut
nõ audiẽdo neutiq̃ȝ:mortẽ tñ parit:i pectore nãqȝ pp suf-
focatiõis iminẽtiã ppetuo motꝰ ifluxu suscitat̃ vt ei iole-
uisse videat̃. at nãles potẽtie hũc tenorẽ hñt ꝛ nũerũ hac
de cã:cũ enim nutricatio ꝛ sanguis fridus sit nõ fuit pose
spm nutrite adherere pticule:oportuit igit̃ vim eẽ rursus
appetẽteȝ:qm̃ oẽ alteratũ ꝛ trãsmutatũ corpꝰ Ƀ diu patit̃
ab alterãte ꝛ faciẽte:idqȝ nõ absqȝ tpe necesse fieri scdaȝ
vim retẽtiuã ad suppetẽdũ alteratiõi sanguinẽ:ꝛ q̃diu sa
tis sit reliq̃ ẽ tertia alteratiua:q̃siq̃dẽ ꝯcoquẽs alteratiua
est vtilẽ sãguinẽ pticule accõmodat:si ita foras tulerit ner-
uo:iutilẽ aũt relinq̃t:q̃ remanẽs nõ mõ iter retegit:ꝛ spira
mẽta future scdẽ attractionis sanguinis ad nutrimẽtũ: sȝ
ꝑmanẽdo intabescit:nõ dubiũ igit̃ q̃n neẽio q̃rta q̃dã fa-
cta sit vis expulsiua q̃ p icertã spiratiõnẽ:ꝛ sensibilitateȝ:
queqȝ p sudores sup̄fluũ expellat. Hic igit̃ est tenor ꝛ nu-
merꝰ nãliũ potẽtiaꝝ. Nosce aũt expedit vt in nõnullis q̃-
dẽ ptibꝰ sũt:q̃ viȝ eq̃lẽ hñt:vt in neruo ꝛ vena:ꝛ osse i q̃bꝰ
pticulis actio peculiaris tñ erit:ꝛ i q̃busdã ita vna ẽ edu-
cta vt nõ vna dũtaxat ꝓpa sit actio:sȝ ẽt cõis iniecta toti
corpi:vt in aluo ꝛ iecore magis distributiua extẽdit̃ vis
ꝛ actio in liene:ꝛ stõchoꝛ:ꝛ fellis vesica:ꝛ renibꝰ pcipua est
appetitiua:in ceteris aũt vt in vesica expulsiua eminet:in
vulua aũt retẽtiua. dñant̃ itidẽ ꝛ i q̃nqȝ sensibꝰ aialia q̃dã
alijs:q̃dã alijs excellant:vt in cane q̃dẽ vis odora:in aq̃la
oculoꝝ acies acuta:in eo aũt q̃ ꝓgeustes appellat̃:idica
inq̃ȝ alali:gustus sagacitas:i serpẽtibꝰ porro ꝛ q̃busdã aui-
bus tactꝰ sollertia:in apris vͦ auditꝰ ꝓstat sensus. 60.

❡ Cur q̃nqȝ dũtaxat sunt sensus:ꝛ nõ plẽs aut pauciores?
Qꝛ ad nãȝ ꝛ nũerũ eoꝝ q̃ sub sensuȝ cadũt sũt sentiẽdi in-
strumẽta:tactꝰ siq̃dẽ expit̃ aspa ꝛ leuia:ꝛ dura ꝛ mollia:q̃
in solidis sũt q̃litates. gustus dulce ꝛ amarũ ac salsuȝ:ꝛ id
genꝰ alia q̃ in hũidis sũt ꝛ siccis. olfactꝰ qȝ male qdqȝ hñ
olet q̃ in euaporatiõibꝰ iueniunt̃. auditꝰ soniuũ ꝛ fragoꝝ
ẽ explorator:q̃ circa aeris ꝯsant̃ collisionẽ. visus colores
diiudicat q̃ in tenuissimo ꝛ etheris lucido spũ sũt colloca
ti:solidũ siq̃dẽ effusam hũidũ efficit̃:hũidũ porro vapor:
vapor aũt aer:aer vͦ ether ꝛ tenuis spũs. ꝓinde ac catena
q̃dã est ꝛ series q̃ a terra celo tenus adoleuit:differũt pla-
ne aer ꝛ spũs motu ꝛ tenuitate:siq̃dẽ spũs aer est motꝰ sic
in vẽtis est videri:motus porro neẽũȝ ẽt tenuat̃. 61.

❡ Cur in ossis corruptiõe adiacẽs caro iuenit̃ squalida sca
briosa:liuida? Qm̃ corruptio orit̃ a mẽbris distẽpantia:
distẽpantia porro corrũpit:ꝛ viȝ distributiuã offẽdit:ipsa
igit̃ nequit legitimã ꝛ solidã gignere ac rubicundã carnẽ:
siquidẽ sanguis a natura nõ transmutatur. 62.

❡ Cur colũna vel aliud põdus in aq̃ȝ ꝓiectuȝ sũmergit̃:in
asseres aũt q̃d vis cõiectũ nequaq̃ȝ vt in nauigiũ? Hõȝ ꝙ
maximã viȝ hñs aer ob leuitatẽ:subiẽsqȝ asserũ spiramẽ-
ta inatare has facit vtcũqȝ onus habeãt impositũ. colũna
nãqȝ aut ferrũ cũ obstipata hẽat spiramẽta:ꝛ ob Ƀ q̃ddã
graue sit:nõ inatat:qm̃ spm̃ nõ admittit:ita eni ꝛ in mari
demersi ob hoc certe sũmergunt̃:deide post aliquot dies
inatãt. iter putrescẽdũ eni corpꝰ ex eo spũs gñat̃:qui spira
mẽta replẽs:ꝛ pulmõis brãchia leue ad inatãdũ corpꝰ effi
cit:idẽ ẽt ferũt quẽdã apõ mare sicariũ idipsuȝ cognoscẽ-
teȝ. itaqȝ cede facta cesoꝝ pulmonẽ desecuisse atqȝ exce-
pisse:deide in aquã ꝓiecisse:ne morticinia possent inata-
re:ꝛ ob Ƀ diu latuisse:illesa q̃ȝ oua in aquã ꝓiecta sũmer-
gunt̃:q̃ aũt illisa ꝛ excussa inatãt:queqȝ in ipsis sũt hũida
in aquã dispersa:ꝙ putrefacta:ꝙ aquosa:ꝙ spumosa spi-
ritibusqȝ refertissima euaserint pariter inatant. 63.

❡ Cur in ethicis anteq̃ȝ assumat̃ cibꝰ aliquãtulũ aq̃ medi-
ci ꝓbent? Quo solida mẽbra exiccata hũectent̃:ꝛ ad cibĩ
solidi excipiẽdã nãm fiant idonea:ita eni ꝛ edificãtes aq̃
murũ ꝯspergũt:atqȝ ita calcem madefaciunt. 64.

❡ Cur in ardẽtibꝰ febribꝰ q̃ ꝑiodicos. i. cõprehẽsiȝ ꝛ in cir-
culũ egrotãt exhorrẽt? Qꝛ patẽtibꝰ spiramẽtis calor extror
sus expiret:dẽsatis aũt itrorsus itrocludat̃ excẽdẽte:igit̃
extrorsuȝ q̃ in nobis ẽ calore frigꝰ exorit̃:atq̃ correptis p
frigus corporibꝰ horrores exoriunt̃ atqȝ cõsistunt. 65.

❡ Cur frigus infestũ est ossibus:dẽtibus:neruis? Qꝛ terre-
stris ꝯcretionis sint hec oia. atqui frigidũ terrestre est. fri-
gefacta igit̃ distẽperamẽtũ subeũt atqȝ ledunt̃. 66.

❡ Cur in cũctis trãsmutatis genitũ deterget gignẽtis ꝛ di-
stribuẽtis coloreȝ? Qꝛ trãsmutãtes sũt potẽtie nãles quas
nã ꝓcalluit ihabitare solidis vt in solidis sint pticulis: in
neruis inq̃ȝ:ꝛ ossibus:ꝛ venis:ꝛ omẽtis:ꝛ arterijs neqȝ in
hũoribꝰ:neqȝ in spiritibꝰ:vtpote fluidis ꝛ ifirmis:ꝛ ꝓcli-

uiter vires depromētibꝰ.nā cū oē corpꝰ ex his tribꝰ ꝯstet:
solida certe coloris albi sunt nō iniuria.igit̄ in vrina ꝯco/
ctio alba ē:⁊ pus:⁊ lac:⁊ semē:⁊ mucus:lippitudiesq̄ʒ ⁊ la/
cteū in aluo nutrimētū ⁊ id genꝰ alia:sāguis aūt ruber:cū
qð ipm gignit iecur sit rubrū.sane genitoꝝ q̄dā oīno ꝫ na
turā sunt vt calculus:⁊ lūbrici:⁊ vmes ⁊ podagrarū spira/
mēta:⁊ ex pituita salsa ipetigies ⁊ vitiligines q̄ leuce dr̄n:
⁊ sīlia:ex corrupto aūt succo ortuʒ hr̄tia ea oīno ꝑm nām
sunt:vt semē:⁊ lac:⁊ sanguis:⁊ fetꝰ:⁊ caro: ⁊ hꝰ q̄ a nā pro/
creant̄ germina legitima: q̄dā porro media īter ea sūt q̄ a
nā ⁊ q̄ ꝫ nām sunt:q̄ nāe ꝯcoquētis supfluitates dici pñt.
sputū inq̄ʒ ⁊ stercꝰ ⁊ vrina:⁊ lachryme ⁊ collecta in auribꝰ
sordes:⁊ lippitudines:⁊ sīlia.egregia vo tēpamenta nāles
potētias gignūt ⁊ aīales vt qdā putāt:aut ipsaruʒ vt verꝰ
est sunt instra:ad instrī sigdē adeptionē vis ēt se exercet:
ita.n.⁊ neruis in cithara:aut vocibꝰ in tibijs examussiʒ di/
gestis optime se artifex exercebit.male āt digestis nō ex
snia se exercebit vbi ipse qdē nihil patit̄:potētia vo arteʒ
hns ꝯseruatā:⁊ nō vtiq̄ʒ actu.ita igit̄ ēt cerebro si ita cōti
gerit eo ꝑ oīs tēperamētū subuerso aīa rōnalis nihil se ex/
ercebit:ꝑ sese aūt imota manet poꝰ:vtcūq̄ʒ sit in actiōe ꝑꝑ
id qð imortale in ipsa est.Cōcinno ḡ tēperamēto īsignita:
quā hʒ vim ad actū recte depromit:actiones aūt opus ipꝫ
atq̄ʒ effectū:veluti calm̄ ⁊ hūidū tēperamētū iecoris vim
sanguinariā ꝓcreat:aut vt putāt aliq custodit:sanguinaria
vo vis sanguinis copiā gignit:sanguinis aūt copia effectū
ipm sanguinē ostēdit:possibile aūt ꝑ resolōnē ⁊ ipedimen
tū dicere si fuerit sanguis ꝯseruat̄ sanguinis copia:sinaūt
quoq̄ʒ hec sit vis sanguinaria:ꝙ si ipsa ꝯseruat̄:nō dubiū
quin etiā iecoris tēperamētū qð si bonū tēperamētū con/
seruat̄:tēperamētū quoq̄ʒ elemētariū suppetet. 67.
❡ Cur acetū i vuluā imissuʒ ifestū est: Or sit maxime sub
sensum cadēs vulua ob imēsaʒ in semine excipiēdo volu/
ptatē:⁊ q2 est admodū neruosa:⁊ q2 imoderate ad feturaʒ
inhiat.acetū igit̄ acore ipsam lancinās ⁊ carpēs offendit:
quēadmodū ⁊ thoracē cū omentosus ⁊ musculosus sit.q/
dā aūt aiunt ꝑ quādā ꝫriā passionē infestū esse:enarrātes
vtpote medicātē aliqn̄ pariēdi locuʒ tegere mulierē mer/
cedis grā acetū cū alia aliq̄ spe istillātē:ob ħ huīt puerpe/
riū couulsuʒ ⁊ valde dolēs:dissimulās aūt id qð est cura/
re istillauit q̄dā rursus illi loco:⁊ ipsaʒ habuit ꝯualescētē:
⁊ id furatrix faciēs cām ꝓbuit ipictatis in postremis suf/
focationibꝰ:qdā aliq̄ hn̄ olentia depromūt vulue: alia vo
putētia naso ipsaʒ aiataʒ eē rati vt grauiter qdē olētia fu/
giat:ad hn̄ olētia vo ꝓcurrat:⁊ ꝑinde se ad suū locuʒ reci/
pere.At mihi potiꝰ vident̄ hn̄ olētia cū tenuiū sint partiū
po tētie ⁊ calle secare ⁊ distrahere glutinosum eiꝰ hūoris q
est in vulua morbosi:grauiter aūt olētia qppe q̄ crassaruʒ
sūt ꝑtiū poꝰ spiramēta obtegere:nec ipsaʒ sinere vt excur/
rat.ceteꝝ comitiali morbo laborātibꝰ ꝓlapsuʒ gignūt gra
uiter olētia velut pēne cōbuste lapis gagates:bitumē:cor/
nu ⁊ oīno lane suffimenta:picata exusta:lapis thracias aq̄
qdē exustus:oleo aūt extinctꝰ.delata.n.ꝑ nares ꝑtiū crassi
tudo euaporās crassum reddit ⁊ cōpescit aīalē spūm iam
crassitudinē ⁊ friditatē ꝑcipiētē ineptūq̄ʒ ad agēdam aīe
spūm aīalē efficit.corpꝰ igit̄ ab aīa non euectū suoq̄ʒ one/
re pressum atq̄ʒ couictū ꝓcidit atq̄ʒ ꝓcumbit. 68.
❡ Cur q̄litate ꝫria eādē faciūt passionē: Pariter nāq̄ʒ fri/
giditas ⁊ caliditas rigoreʒ exuscitāt:id plane ob aliā atq̄ʒ
aliā cām:ac affectionē fit.sigdē a flaua bile rigor: qppe q̄
acris est:a qua lācinata ⁊ cōpūcta mēbra ad egestionē su/
scitant̄:qð cū ꝑpetuo factū est: vt hec qdē fluitet ⁊ pūgat.
hec vo suscitent̄ ꝑ successuʒ gignit̄ rigor:q fit ab imodera
to quoq̄ʒ algore extrarie nāe mēbroꝝ trāsmutatiōe:⁊ ꝯti/
nue isurgētiū ad egerēdū:qð.n.moderatū id mēbroꝝ na/
ture amicū est:imoderatū porro alienuʒ atq̄ʒ ꝑniciosum:
itidē ⁊ in frigido licet intueri:orit̄ aūt ꝑmo frigus:deinde
horror ꝯsequit̄:exinde qð adhuc maius est rigor. 69.
❡ Cur vinū cū pane in febre ⁊ in debilitate exhibemꝰ:nec
tn̄ vini caliditate febrē exacuimus: Qm̄ ꝑmo qdē paucū
ꝓbemus ⁊ exile:vt eger mediocri caliditate succēsus ꝯfe/
stim per oīa mēbra reficiat̄ accedēte panis potētia:ac ita
mēbra nutricās ipsoꝝ vires exacuit ad morbosi succi cō/
coctionē.Itē vinū quoq̄ʒ nutriēs roborat.Licet sane tibi
īspicē hec duo pre oībꝰ nutrimētis ꝓꝑetatē q̄dā ad nutri
cationē ⁊ mēbroꝝ robur moderate tradita hr̄e: sic̄ ⁊ lōge
diuinitate q̄dā excellētissimus Homerꝰ astipulat̄ igens.
Et cibus ⁊ vinum vires roburq̄ʒ ministrant.
Cōparauit aūt cibū vino ꝙ solus absq̄ʒ vino possit nutri/
care.Vinū aūt solū absq̄ʒ pane nutricare nō pōt:qð si cul
pa aliq̄ obuenerit pōt hoc mēdosa mēbra corrigere:⁊ hec
duo odoris sui q̄litate sucta pñt roborare transmissi ꝑ na/
sum:⁊ stōchū:⁊ pulmonē:⁊ oīno ꝑ mēbra.silr ēt pomū q̄li
tate sua icorporea roborat.mansuʒ vo ⁊ panis:vt eēntia ⁊
q̄litate.acetū porro ⁊ puleiū deficiētē istaurāt aīuʒ: id ꝓ/
pterea ꝙ succi q i stōcho est q̄litatē secēt.olfacta id fac̄ ac
roborat acetū:⁊ vitiū pāpini:⁊ myrtꝰ:⁊ rose:⁊ hꝰ alia in fe
bribꝰ olfactu sucta mētē q̄ʒ pñt aīare atq̄ʒ istaurare. 70.
❡ Cur oleū nulli humori ammiscet̄: Or cū sit glutinosuʒ:⁊
crassarū ꝑtiū:⁊ ꝯcretū:in tenuesq̄ʒ ꝑtes minime sectile si/
cut cetera humida:alteri hūido nō cedit in ꝑfundēdo: ac
cū alijs remiscēdo.sane q̄ sibi adherescūt ꝑ tēperamētuʒ
coeūt velut eīntoꝝ q̄litates ꝑmas vbiq̄ʒ hn̄tia itercēptas
q̄litates:⁊ alias ꝓcreatas:q̄ rursus possint a nā separari ⁊
ꝯseruari:mulsuʒ aūt ⁊ oxycraton nām qdē imitant̄:q̄ sen
su qdē ꝑ tēperamētū eē existimata sūt:sʒ re ipsa nō sunt:⁊
q̄tū ad nām attinet in tēperie substātialr̄ sunt:quēadmo
dū eīnta alia ꝑ appōneʒ vt hydroleon:alia ꝑ mixtionē vt
ordea frumētis:alia miscent̄ ꝑ ferruminationē vt lapis la/
pidi:alia ꝑ astrictionē ⁊ silitudinē vt sāguis carni:aut me/
dulla ossi:alia ꝑ anfractū:ac cōmissurā: vt lignū ligno per
anfractus quosdā medios reuinciunt̄:alia ꝑ deuinctioneʒ
iter se atq̄ʒ cōplexū vt circꝰcirco alligat̄:in rebꝰ aūt aīatis
velut in luctātibꝰ.at mō hoꝝ nullo corpori aīa cōmiscet̄
ꝑꝑ mlta q̄ adducerent̄ absurda.Verūenimuero potiꝰ ꝑ ac/
cōmodationē adheret corpori aīa:medio q̄dā qð amboꝝ
nāe aliquatenꝰ capax ē:⁊ amicabilr̄ creatū:⁊ sapiēter edi/
tū:id vtrūq̄ʒ ammiscet corpori icorporatuʒ:imortale cor/
ruptibili:purū ipuro:diuinuʒ terreno: sic̄ rō nobis dictat
atq̄ʒ demr̄at.in iecore eni ꝯcocto sanguine:ac trāsmutato
ab ea q̄ ibidē est moderata caliditate ⁊ hūiditate vaporo/
sus spūs ꝓcreat̄:q ꝑ cauā venā penetrās cuʒ sanguine ad
cor:⁊ impēsius calescēs ⁊ attenuatus aerosus euadit:⁊ rur
sus ꝑ carotidas arterias remissius ad cerebri accessuʒ nāe
ꝓuidētia:ibidēq̄ʒ ꝓꝑietate q̄dā nāli sub cerebri fridita/
te istitutus imoderatū feruorē eyciens:etheri simillimus
spūs euadit:q aīe ad actionē est instrʒ:quēadmodū ferus
equus sub freno rectꝰ atq̄ʒ moderatꝰ: ita ⁊ is freno corre/
ctus ab ieffabili vi q̄dā nāe.Interea loci aer quoq̄ʒ ꝑ re/
spirationē subiens in corde tenuatus:⁊ ꝑ arterias ad cere
brū penetrās nutrimētū ꝯstituit̄ etherei ⁊ aīalis spūs: qð
si corpꝰ est:corpꝰ ēt accoluis.sinaūt tenuissimus:⁊ purilatis
simus:⁊ maxie ꝑspicuꝰ amat certe ipm aīa rōnalis corpꝰ
qdē vtcūq̄ʒ q cq d id ē icorporeū ⁊ vīculū medio iteriectū
iter extrema essentiā hn̄tia ꝫriā.hic spūs recte quidē resi
dēs cuncta aīe suggerit ꝑ rōnē admistrāda:q si imodera/
te inalgescat ⁊ ꝯcrescat crassescatq̄ʒ: ⁊ ad firmā aīe actio/
nē minime fiat idoneꝰ:iteriores ⁊ lāguidiores emittit effe
ctus.Cū aūt imoderatissime inalguit: crassusq̄ʒ factꝰ est ⁊
iam oīno corpꝰ:hāc ꝑꝑ eēntie ieptitudinē in iteritū ducit

ſicut in litargis ⁊ attonitis: ⁊ in frido℞ veneno℞ potione: ſed rurſus cū imoderate icaluit: ⁊ ꝑter deco℞ cōmouet: aīaʒ ad imoderatꝰ aliqd ꝑagēdū adigit iux̄ aīe in delirijs actiones. ꝙ ſi adhuc in eo excedat: ac multiplicet: aīaʒ q̄ʒ abolebit ꝓ id qḋ nō adſit vtrūqʒ deuinciēs. Uerū ⁊ aliū dei ſpeculemur effectū. nā cū hāc a corpore celeſti ⁊ diuo miſſaʒ: terreno corpori oporteret icludere: opiſiciū ⁊ corporis colorē ac figurā q̄ ad ipſaʒ faceret ſapiētiſſime commētꝰ eſt: q̄ñ qdē caput ipʒ globoſuʒ ꝯfinxit ꝑinde atqʒ puſillū qḋdā celū: cerebrū aūt plucidū ⁊ ſplendidū ꝯſtruxit: ſpiramēta ei ſeptē tribuit: in aſtro℞ errātiū numerū ꝯfingens: necnon vniuerſum corpus voluit excellere ⁊ in toto corpore eminere: ac ipſum cōtinere ſicut celū circūquaqʒ cuncta cōprehēdit que oriunt: queqʒ intereunt. 71.

Cur aīaliū alia qdē plīa: alia vō pauciora pariūt? Quecūqʒ inq̄ʒ nā breui tpe cōprehēdi: ea mltiplicis feture ꝓduxit fetū mltitudie exigui tpis feturā reſarciēs. Cuiuſmodi ſunt porci ⁊ canes: galline: piſces: q̄cūqʒ lōgeua ſunt eadeʒ porro exigue feture. ſatis. n. habuit nā tpe fetuū cū raritate cōmutare: cuiuſmodi eſt elephas: ſerpēs: cornix: que vō diuturnitate media ſūt: eadē feture ēt ſūt mediocris. Iux̄ quoqʒ ſilitudinē aīaliū a terra ſūt ꝓgenita. Cerealꝰ ſiqdeʒ fructꝰ cū exigui cōductiqʒ tpis ſit ſemēteʒ plurimā facit: ſtirpes aūt q̄ lōgeue ſūt paucos edunt fructꝰ: necnō iuxta fetus mltitudinē mām̄a℞ quoqʒ numerū nā cōmēta eſt: ꝓinde in q̄drupedibꝰ aīalia q̄tenꝰ corpe fuerint vaſtiora: ⁊ ꝑ terrā iter faciētia: nec admodū laborātia eatenꝰ itro‑ſus feturā nā recōdidit: volucribꝰ. n. ob corporis breuitatem ⁊ in aere nutricationē volatu captātibꝰ qḋ laborēt fecit extra ea que feture ſunt ⁊ propagationis. 72.

Cur ipreſſionū definitus eſt motꝰ poxiſmo℞? Or tātum ſucci morboſi nā putrefaciat q̄tū queat ꝯcoquere: cū igit definitū ſit qḋ ꝯcoquit: definita ēt ſit vis ⁊ tps neceē ſt. ſane qlibet ſuccꝰ ſuā hʒ exhalationē: ſiqdē a ſanguie vapor generat: q humidus ⁊ calidus eſt: q ēt in cocobis in qbꝰ eſt calīa aq̄ in eo℞ ꝑcipue opculo vapor iuenit: ⁊ in balneorū faſtigijs: ita nubes i aere craſſa q̄ dēſata aq̄ porro efficit: eodē aūt mō ⁊ ſanguis exhalatio dēſata in ſanguineʒ rurſus redit: a flaua aūt bile cuʒ ſit fumida caliditas: ⁊ arida ſicut ⁊ in lucernis ardētibꝰ fumus: ab atra aūt bile fauille: ſicut ex ardentibꝰ lignis cinis niger qui magis aridus eſt. a pituita porro fumus perinde ac ex viridibꝰ lignis ardentibus humiditatis ⁊ craſſitudinis ⁊ lancinātis eēntie particeps: retinet aūt in vniuerſum in omni humido genituʒ gignentis eſſentiam.

MACROBIVS.

Cur ſi vaſa vini atqʒ olei diutine ſemiplēa cuſtodias vinū ferme in acorē corrūpit oleo ꝯ ſapor ſuauior cōciliat? Utrūqʒ Diſſarīꝰ aſt ve℞ ē: in illud. n. vacuū qḋ ſupne liqdo caret aer aduena icidit: qui tenuiſſimū q̄ʒ hūorē elicit exorbet eo ſiccato vinū q̄ſi ſpoliatū viribꝰ ꝓut igenio ſbecillū aut validū fuit vel acore exaſpat: vel auſteritate reſtringit: oleū aūt ſnpuacuo hūore ſiccato velut mucore q in eo latuit: abſterſo: acqrit nouā ſuauitatē ſaporis. 73.

Cur mel iueteratū: aut ſupra q̄ ſatis ſit excoctū amareſcit? Or ſuā amiſerit hūiditateʒ: q̄ mellis magnā excernebat caliditatē. idē ſane patit oē quoqʒ hūidū dulcis q̄litatis pticeps: vt vinū: ⁊ ius. vn̄ ⁊ craſſeſcūt ⁊ iminuunt: quēadmodū vinū eſt q̄dripartitū: hʒ ſiqdē inatātē florē: q leuiſſimus ē: ⁊ fecē reſidētē ⁊ craſſaʒ: ⁊ hūiditatē diuturnitate cōſumptā: ⁊ ipm vuidū ac vinoſaʒ nutricatē. eodē mō ⁊ mel: hoc aūt qḋ in ipſo humidū ſupfluū potētie cuiuſdā ſordide ē pticeps. vn̄ cruduʒ qdē ſordeſcit. coctū vō dūtaxat nutricat: qm̄ ab igni excipit qḋ in ipſo redūdat. enimuero oleoſa iueterata pinguedinē ſuſtinēt: vt buty℞ Hyſſopꝰ oleuʒ axungia. q̄libet aūt q̄litas ex tēperamēto ⁊ ſua eſt q̄litate. nā dulcedo ex caliditate plurima ⁊ hūiditate. acror aūt ex caliditate plurima ⁊ ſiccitate. ſalſor vō ex ſiccitate plurima ⁊ exigua friditate: acor porro ex multa frigiditate ⁊ hūiditate: acerbitas aūt ex ſiccitate pauca ⁊ plurima friditate: auſteritas vō ex extenſa plurima ſiccitate ac frigiditate. rurſus amaritudo ex ſiccitate plurima atqʒ caliditate: pinguedo aūt ex humiditate plurima ⁊ exigua admodum caliditate.

GLOSA.

Cur oleū qḋ in ſūmo eſt: vinū qḋ in medio: mel qḋ i fundo optima eē credunt? Nec cunctatꝰ Diſſarīꝰ igit. mel qḋ optimū eſt reliq̄ pōderoſius ē. in vaſis igit mellis ꝑs q̄ in imo eſt vtiqʒ ꝑſtat pōdere: ⁊ iō ſupnatāte ꝑcioſior eſt. Cōtra. in vaſe vini ꝑs iferior admixtiōe fecis nō mō turbulēta: ſʒ ēt ſapore deterior eſt: ꝑs vō ſūma aeris vicina corrūpit: cuiꝰ admixtiōe fit dilutior. vn̄ agricole dolia nō ꝯtēti ſub tectū repoſuiſſe defodiūt: ⁊ opimētis extrinſecꝰ illitis muniūt remouētes q̄tū fieri pōt a vino aeris ꝯtagionē: a quo tā māifeſte ledit: vt vix ſe tueat i vaſe pleno: ⁊ iō aeri minꝰ ꝑuio ceterū ſi nō auſeris ⁊ locū aeris admixtioni pateſeceris: reliquū qḋ remanſit omne corrumpit: media igitur pars quāsi a confinio ſummi vtriuſqʒ tantuʒ a noxa remota eſt: ⁊ quaſi nec turbulenta nec diluta.

Hyſſopꝰ qḋ ēt hyſſopū dr: herba ē purgatrix ſtōchi a pituita ꝓ calītatē q̄ in ipa ē: ſūt q dicāt nō herbā: ſʒ mixtionē ſapōinā vt ē nitrū: aut heſipꝰ forte ſcribit: q q̄ pacto fiat ampliſſime expoſitū iuenies apḋ Diaſcoridē liº 2º. 74.

Cur ebrij cūcta admodū v̄tiginoſa videt? Qm̄ ex multo vino plīma hīs fit exhalatio euaporātis ad cerebrū ſpūs: q cū diſtrahi nequeat añ ꝯcoctionē: ⁊ ꝑinde aliquādiu retectꝰ neqt erūpere vniuerſuʒ ꝯcutit: ⁊ circūuertit cerebrū: ⁊ ita ꝯuerſus ꝑ vidēdi neruū: quē opticū vocāt: ⁊ pupillaʒ euadit ad ea q̄ vident: ⁊ talia ipſis cuncta videri facit: qḋ eniʒ intus eſt id extrorſus imagine ꝯcipiūt. vn̄ ⁊ vertiginibus caligāt oculi exteriꝰ: a quo℞ vertigie ⁊ circūuolutiōe nomē inuentū cū a vino fiat: id etiā euenit ab ſuccis multum exhalantibꝰ: ac cerebrū implētibꝰ ⁊ efficientibꝰ morbum quē ſcotomaticon. i. tenebricum vocant. 75.

Cur ijdem nerui a cerebro: ⁊ tergi medulla ad mēbra dimittunt: nec tñ ipſo℞ eadē ē actio: ſʒ diuerſa? Qm̄ nō ſolū iux̄ eēntiā mēbri actio ꝑmutat: ſʒ iux̄ eiꝰ talē fabricā: alia ſiqdē eſt fabrica atqʒ formatio nerui vidēdi: alia audiendi: alia guſtādi: aliaqʒ oris ⁊ alui: alia ⁊ in ceteris ſilr. nā vidēdi neruꝰ ꝑtuſus eſt: audiendi aūt magis explicat: nō nihil aūt plus guſtādi: oris porro alui neruꝰ ipēſius circūuoluit: q aūt alui eſt globoſe diffundit: ita nāqʒ ⁊ in cithara: q craſſior eſt neruꝰ ſonū maiorē emittit: q vō tenuior aliū. in alijs inſtr̄is idē tibi licebit iueniri. iecore ⁊ ſplene vbi circūacta caro q̄ parēchima dicta ab offuſiōe nomē adepta: ac in renibꝰ ⁊ corde q̄dā carnis eſt ꝓꝑetas: in ſtōcho autē recti ines: quos quidā latine vilos vocāt: trahūt: oblīq vō eyciūt. Uerū in alijs mēbris oblīq cohibēt: vt in vulua: ⁊ vene qdē: ⁊ arterie: ⁊ omēta in vnoquoqʒ mēbro opportunitatis rōnē tenent: que cōia ſūt in oibꝰ quoqʒ cōperta habent: qḋ vō ꝓpriū: id etiā cū alijs particeps nō eſt: quādoquidē peculiarem ſuam efficit actionem. 76.

Cur grauide circa ſcḋʒ ac tertiū mēſeʒ citiſſant ꝗ eſt vehementi quodā comedēdi aliqd agunt deſiderio? Or nā ob fetus ꝯformationē mēſtruū oē in vuluā cogat: id cuʒ illuc ſe recepit malū hūorē iux̄ vaſo℞ redditionē aliq̄tenꝰ i os vētris ꝑtrudit: qḋ ſane cōmotū a praua q̄litate ſuſcitat in appetitū nutrimēto℞ ext̄io℞: ꝯcupiſcūt aūt iux̄ ſuccū obiectū. nā ſi melācholicꝰ fuerit: vt ſors ita ferat fuligīes appetūt aut cruſtas: ſi pituita acoreʒ. ſi flaua bilis irritātia ⁊ cōpūgētia. ſi mixtio q̄dā varia fuerit ext̄ios appetitꝰ hīt. qḋ aūt id verū ſit ex eo māifeſtū: ꝙ nō oēs hoc faciūt. naʒ

quib⁹ sanguis cogif: vtilis est succus ta supfluitatib⁹ imu
nis: at q post tertiū mēsez cessat desideriū: q ex in redun/
dātē sanguinē ↄfortamus fetus excipiat: neqȝ amplius re
mittat ad stōchū: ideȝ patiunt aliq belnones ⁊ voraces: q
extraryis succis vētris os ipleant: quos purgari vebemen
ter expedinerit: dicit aūt cittiso a citta: idest pica aue sem
per bolos ⁊ magna queqȝ deuorāte. aut q varia sit colore
⁊ extraria: quēadmodū boꝝ comedēdi libido est. 77.

Cur autūnus tēpamēto ineqlis eodē die ⁊ estū ⁊ algorez
bēs: Quidā aiunt ipȝ talē bēre nāȝ lfandā: prauā: nonulli
aūt physici id ppterea eē aiunt: q sol p bō ȝonā signiferi
mot⁹ terrā ita couertat. aly vō q p id tps vēti bō sufflent
diuersi ⁊ vary. aly aūt q terra supne exusta ab imodera/
ta estatis calidītate in algorē se cōmutarit: ⁊ talē auraȝ re/
mittat cū aer adbuc sit calidior. nō desunt ēt qui dicāt: q
lter estatē ⁊ byemē medius sit: ⁊ ȝrioꝝ gticeps: sȝ tēpera/
mēto fallunt. nā nibilo secius id facere oportuit ēt ver. in/
spice aūt vt diurnuȝ nocturnūqȝ tps q̄tuor tēpoꝝ tēpera/
mentū imitat. antelucanū sigdē tps veri simile est: meri/
dies estati: post meridiē vō vesperatenus autūno: nox por
ro byemi: cū solis discessu frigida sit ⁊ bumecta. 78.

Cur labor somnū allicit: cuȝ labor corp⁹ exiccet: siccitas
aūt expgefaciat: Dōm q nō pprie labor somnū elicit: sed
p mediū qōdā frigiditatis incȝ excitate: ⁊ būiditatis exic/
cate. labor sigdē pprie siccitatē gignit. bumiditatis autez
exiccatio frigoris est augmentū. Proinde nā bumidi nu/
trimēti absumptione animalisqȝ spiritus cōquiescit: quo
amissaȝ rursus reparet istauretqȝ bumiditatem.

Finis est libri pblematō Alexādri apbrodisei e greco
in latinū a Georgio Valla iampridē rogatu pceptoris sui
Ioānis Marliani matbematici lōge pstātissimi trāslati: ⁊
nūc demū cū iprimēdū dat ab eodē pp varias occupatio/
nes cursim ⁊ vno vt aiunt oculo recogniti. Vale.

Nicolai Gupalatini Veneti pbysici pfatio in pblema/
ta Aristo. ad Sixtum 4m Pontificem maximum.

PRoblemata Aristo. emēdatissi/
ma vt nūc sūt latina
lingua ante bac nō būi. nā Tbeodor⁹ ga/
ȝes de Ro. ligua optie merit⁹ quā iterpta/
tionē Nico. V. iā diu dicauerat emēdauit
nup sub Sixto pōtē 4° ponti. maxi. Testis
ego suȝ q eo dictāte scribebā q̄tuȝ laboris
insumpserit senex doctissimus annū ↄtinuū in emēdādis
plimis librarioꝝ erroribus. Depravati erāt certe greci co/
dices oēs. Ipse tū exactissimo iudicio: vt optimū iterpreȝ
decet. tum ob ligue grece sibi vnacule: atqȝ latine elegātie
pitiā summā. tū qr pipatbetice secte studiosissim⁹ sp extitit:
id in pblematis fecit qō in alys q̄ȝ rebus fieri solet: vt ex
multis corrupti ac puersis qōdā itegrū atqȝ optimū fcū
sit. Quo fit vt gbusdā expositorib⁹ nratib⁹ plerūqȝ igno/
scēdū sit si multa Aristotelice snie nequaq̄ ↄueniētia: vel
ob grecaꝝ lraꝝ impitiā: vl codicū errores tradāt: dicātqȝ
plerūqȝ optia qdē: sȝ nō rei necia: aut officio boni expositoris
toris accōmodata: quē Sal. istituit: vt nō q̄ vā sibi eē vidē
tur dicat: sȝ q̄ ex mēte auctoris sūt ēt si falsa sint: expōat ⁊
explicet. Id liberi⁹ dixeriȝ qō facile mibi psuadeo multos
errores defectusqȝ plimos in artib⁹ ac sciētys aliqsue reb⁹
euenisse ob auctē ⁊ existimationē pfitētiū ex vulgari fa/
ma cōperatā. Nō statiȝ oib⁹ credēdū est: qnimo oia summo
iudicio pēsitanda ⁊ discernēda: atqȝ vniuscuiusqȝ rei sua
cā quoad fieri pōt inuestigāda ⁊ cognoscēda: nō tā erudite
ac sapiēter pbia post Pitbagorā ⁊ alios multos a plerisqȝ
pserti Aristotelis tradita fuisset: si statiȝ audito vt Cice
ro ait de Pitbagora ille dixit: nō vlteri⁹ in pbie rimationē
pgressaȝ eēt. Fortuna certe vt in nobis ipsis: ... quoqȝ in
nostris tanq̄ i omni re dnāt: vt Salust. ait plimū valet: vt
būc aliqn perga extollat: ita illū diu latētē in lucē merito
aliqn emittat. Nō igitur alliciamur trabamurqȝ fortune
auctē: sed exactissimo nāe iudicio ducamur: qō ⁊ si pauci
sane attingūt. vt nō abre vulgo dicat: paucis datū eē bic
nasuȝ: tū nibil pbibet: vt ȝ fortune opionē iudicari meli⁹
de oib⁹ nō possit: itaqȝ facile credā sic boc pblematū op⁹
ob plenioreȝ de oib⁹ reb⁹ sciam reliq̄ alia Arist. scripta an/
tecellat: ita q̄ȝ cuidā magno fato ita subm fuisse. vt b po/
tius tpe q̄ multis retro seculis Tbeodoro iterpte quā fa/
cillime itelligēdū pdeat in lucē. Sic ars oratoria: milita/
ris: medicia: poesis: pictura: multaqȝ id gen⁹ pro tēpoꝝ va
rietate fatū suū sortita sint. vt nūc latuerit: nūc emerserit:
nūc icognita ⁊ vilia: nunc pciosa ⁊ cōmēdatissima sint: ita
vt nō imerito vulgo dicat: circulū eē res būanas. Agende
igit imortali deo grē ifinite sunt: q vicissitudinē suaȝ nra
etate pblemata babeāt. vt nūc itelligi possint: ⁊ ita intelli
gi: vt Aristoteles ipse nūc latine planeqȝ loqui videant.
Quā vtile aūt sit b opus quis facile diiudicare pōt. Nā si
Aristo. in oib⁹ suis scriptis pbari: tum vel maxie in b vi/
det: cū q̄rat fere de singulis pprias cās: ac si determinan/
do: atqȝ cuiusqȝ rei cām suā assignādo id in pblematis re
ipsa: ⁊ q̄si digito ostēdit: qō i alys suis libris psertiȝ Ana/
lecticis postremis vbis atqȝ vlr pcepit. Demōratione igi/
tur q̄tū būana mens pōt de reb⁹ nālib⁹ atqȝ artificialib⁹
boc potissimū ope colligit: vt id auditor ↄsequat: qō Ma/
ro poeta canit. Felix q potuit reꝝ cognoscere cās. Dāc āt
nouissimā pblematiȝ recognitionē ⁊ emēdationē cū per
ipressiuā artē in cuius laudeȝ multa in pbemio Ioā. Da/
masceni Veneteqȝ ipressi dixim⁹ diuulgādā curamus. Ti
bi Sixte 4e ponti. maxie q̄ regnāte facta est merito dica/
uimus tanq̄ optime auspicys ferat in lucē: sitibi ex oib⁹
christianis pncipib⁹: vt maxio ita quoqȝ religiosissimo: ac
pbo grauissimo opus Aristo. pboꝝ pncipis dicatū sit.

Calpburnius Marco Aurelio viro clarissimo salutē.

PEtierā a te Marce p lras Plutarcbi pblema/
ta: R. ndisti quēadmodū ad oia soles elegātis/
sime: te illa ⁊ vidisse: ⁊ lectitasse: sȝ q mēdosis/
sima: pluribusqȝ in locis māca depręsisses: di/
gnū minime duxisse vt in bibliotbecā tuā re/
ponerent: in quā nibil nisi qō excultū sit atqȝ ornatissimū
admittit: q̄ cū ab ipressorib⁹ nō aliter q̄ tu pdixeras acce
pissem: Ioānis petri Lucēsis viri vtriusqȝ lingue eruditis/
simi: p quē fideliter e greco in latinū trāslata sunt: laborez
irritū eē nolui. Quāobrē greco exēplari q̄primū inuento
quāta maxime diligētia studioqȝ potueriȝ sic a me emen
data arbitror: vt illud acre iudiciū tuū: qō tum litterarum
studys: tum reipu. Venete grauissimis in reb⁹ approbatis/
simū est subire tuto possint: ⁊ s voluminib⁹ tuis q̄emen/
datissimis excipi. Nā cū nra etate lre que superiorib⁹ an/
nis penit⁹ erāt obrute: nūc vō. vt sic dicā: ab inferis paulū
reuocate sunt: q̄plurimos: ⁊ eos eruditos qdeȝ assertores
babeāt: neminē tū tibi pttulerim. qs eniȝ si veꝝ admittit:
te eruditior: qs sūms itegritate ↄstātior: qs omni vtute sin
gularīqȝ modestia pstātior: q ⁊ plurib⁹ argumētis certuȝ
est: boc vno tū fit manifestius: q viros doctos ea charita/
te ⁊ beniuolētia psequeris: vt in eos oēs amorē fraternuȝ
ostendere labores: a qb⁹ sic mutuo diligeris: amaris: cole/
ris: vt si qua in re ope aliena idigeāt: ad te tāq̄ ad saluber
rimū portū cōfugiāt: eqȝ litteraꝝ vnicū presidiū ⁊ decus
appellent. Suscipies igit dum ipressuȝ erit boc opusculū
qō certe eruditionis plenū ⁊ ad percipiendos plures aneī
quorum ritus perutile legētibus censebitur: ⁊ eo magis me
q tua adbortatione a me recognitū in lucem prodire non
dubitabit. Vale musarum decus.

¶ Plutarchi Cheronei diui Traiani preceptoris grecorum clarissimi Hystorici ac Philosophi pblemata eminẽtissima. Primum.

Quid est q̃ nouas nuptes cũ in mrĩmoniũ dat̃: ignẽ ⁊ aquã iubet̃ attingẽ: An q̃ vt i elẽtis ac pncipijs eoꝝ: alter maris: altera femine locũ tꝫ: ⁊ is pn^m motiõis inycit. illa võ subtꝫ ac materie vim hꝫ. An q̃ ignis purgat. Aq̃ võ circũfert ac lustrat. Uxorẽ võ purã ⁊ castã pmanere opꝫ. An illud potius q̃ queadmodũ ignis humoris expers: nec alit qc̃q̃ ⁊ ieiunus ẽ atqꝫ aridus. Aqua võ sine calore sterilis est ⁊ ignaua: sic mas ⁊ femia nisi coeant disiũcti lãguescãt: ⁊ nihil efficiãt nec̃e ẽ. Quoꝝ ꝯiunctio in mrĩmoniũ coeũtib⁹ ꝯiũctũ pficit q̃ deserẽdus nõ ẽ ⁊ oĩs fortune casus cõiter subeũdus: ẽt si nullius boni nisi ignis ⁊ aque particeps inter se futuri sint. 2^m.

¶ Quid est qõ nec pl̃es nec pauciores sꝫ qnqꝫ trĩmõ faces in nuptijs accẽdũt: q̃s Cereos appellãt: An illõ ẽ qõ Uarro pdidit imperatores trib⁹ vti solitos eẽ edilib⁹ pl̃es adhiberi: moris est aũt vt ab edilib⁹ q̃ vxores ducũt faces accẽdãt. An q̃ cũ plimis in reb⁹ numeris vtant̃: cũ in ceteris melior ac pfectior sit: ⁊ ad nuptias ĩpar nũer⁹ cõueniẽtior atqꝫ aptior hẽbat̃. par. n. numer⁹ ⁊ Interuallũ suscipit: ⁊ ei⁹ paritas aduersat̃ ac pugnat. Impar võ oĩno scindi nõ pt: sꝫ si diuidat̃ semp aliqd cõe relinqt. Ex oib⁹ võ ĩparib⁹ numeris qnarius potissimũ nuptialis est. Tria eniꝫ pmũ imparis locũ tenẽt. Duo võ paris: ex qb⁹ tanq̃ ex mare ⁊ femina qnarius cõmiscet̃ numer⁹. Ad illud magis q̃ cũ lux gnõnis signũ sit: mulier võ non pluris q̃ qnqꝫ vno partu nã pt edere. Idcirco id idẽ vtunt̃ facib⁹. An q̃ deos qnqꝫ pcari eos putãt: q̃ mrĩmonio ꝯiungunt̃: Ionẽ adultũ: Iunonẽ adultã: Uenerem suadellã: ⁊ in primis Dianã: quã etiã in partu ⁊ doloribus mulieres inuocant. 3.

¶ Cur Rome cũ Diane multe sint edes: eã solũ q̃ in angiportu est: q̃ patricius dĩ viros igredi nefas est: An ob eã fabulã q̃ dĩ quẽdã cũ eo in tẽplo mulieri: q̃ Dianã salutatũ venisset vim attulisset: a canib⁹ discerptũ fuisse. Inde orta superstitione hoĩes ingressu abstinuisse. 4.

¶ Cũ i ceteris Diane tẽplis ceruoꝝ cornua plane affigunt: in auẽtino boũ trĩmõ suspẽdere ꝯsueuerũt. Quid ita: An id veteris casus memoria ⁊ recordatiõe fieri putãdũ est. Ferũt. n. in Sabinis Antroni coratio bouem isigni spẽ ac magnitudie natã fuisse: a diuio deide quodã monituꝫ. Si qs eã bouẽ in Auẽtino Diane imolasset: fcm̃ eẽ ei⁹ q̃ rem diuinã fecisset. Ciuitatẽ totius italie impio potiri: hoiẽ re credita vt bouẽ imolaret statim Romã venisse. Seruũ iterim Seruio regi clã rẽ oẽm idicasse: illũ euestigio Cornelio sacerdoti ipasse: vt Antroni sñq̃ is reꝫ diuinã faceret in tyberi se ablueret: rite pciperet. Sic eniꝫ eos q̃ litare vellent facere ꝯsuesse. Antronẽ cupide pfectum lauisse. Seruium interiꝫ occupasse: ac Diane bouẽ imolasse: ⁊ cornua tẽplo affixisse. Hoc iuba monumẽtis mãdauit: ⁊ Uarro. Nisi q̃ Antronis nomẽ Uarro nõ prodidit: nec a Cornelio sacerdote: sed ab editimo deceptum fuisse dicit. 5.

¶ Cur eos q̃ in agro extremo diẽ suũ obijsse falso nuntiati sunt: si postea reuerterint ianua in domũ nõ admittunt̃: sꝫ p tegulas ascẽdẽtes intro seipsos demittũt. Uarro. n. oĩno cãm fabulosaꝫ tradit. Dicit. n. bello Siculo nauali pugna cõmissa: cũ eo plio multos occidisse falso nuntiatum eẽt: oẽs postea reuersos breui interijsse. Uni aũt ianuaꝫ igredi conãti temere clausaꝫ obstitisse: nec cũ apire conaret̃ potuisse: hoiem ibi pro forib⁹ cõsopitũ in somnijs spẽꝫ vidisse qua sup tectũ p ĩbrices descensus in domũ ac delapsus ostẽderet̃. Quo facto felicẽ fuisse: ⁊ ad senectuteꝫ puenisse. Inde posteris morẽ fuisse pditũ. Sed vide ne hec quoqꝫ quodãmõ grecis ac nr̃is silia eẽ videant̃: non. n. castos putabant: nec illis oĩno admiscebant̃: sed pcul a tẽplis arcebãt: q̃b⁹ funus tanq̃ mortuis ⁊ exeqe facte fuissent: ferunt aũt quẽdã q̃ hac supstitione huic religioni obnoxiũ teneret̃: Aristinũ noie Delphos misisse: q̃ deũ suo noie pcarentur: vt cũ q̃b⁹ ob hũc ritũ difficultatibus teneret̃ absolueret: Pithiã illis rñdisse: quecũqꝫ puerpa facere cõsuesset. vbi oĩa rite obijsset cũ dijs imortalib⁹ sacrificaret: Aristinũ oraculo accepto: ac pbe cognito sese quasi mõ in luceꝫ editũ mulierib⁹ lauãdũ obligãdũ lactãdũqꝫ pbuisse. Sic deinde ceteros oẽs hystero pomos appellatos facere instituisse. Sũt q̃ dicãt morẽ hunc ante Aristinũ fuisse ⁊ antiquũ morẽ esse. Mirari ergo nõ opꝫ: si romani quoqꝫ eos qui semel sepulti mortuoꝝ numerũ tenuissent limẽ ingredi pbiberẽt. Quippe q̃ vel egrediẽtes rem diuinã faciũt: ⁊ sacrificio facto igrediunt̃: sꝫ desup p ĩpluuiã descendere iubebãt piacula plane oĩa sub diuo obire ꝯsueuerũt. 6.

¶ Cur istitutũ ẽ: vt mulieres cognatos ore osculent̃: An vt multi putãt: q̃ his vini vsus iterdictus eẽt: ⁊ idcirco ne bibẽtes laterẽt: sꝫ domesticoꝝ ꝯgressu redarguerent̃ osculãdi ꝯsuetudo iducta ẽ. An pbabilior hui⁹ rei cã est: quã scripsit Arist. Illud. n. iaꝫ vulgatũ: ⁊ qõ iãpridẽ heroicis tẽporib⁹ factũ fuisse dĩ in italia: mulieres troiane: vt vĩ facere ause sunt. Nã cũ ad italie littus appulissent: ⁊ viri ad vnũ oẽs relictis nauib⁹ in terrã descẽdissent: naues icẽderũt: q̃ diuturni ac longi erroris eas ptesum eẽt: ⁊ maris tederet: metu deide viroꝝ pauide ppinquos ac domesticos cõplexe osculãdo ac blãde appellãdo vt cuiqꝫ occurrissent: facinoris ꝯsciẽtia salutabãt: hoc pacto mitigatis animis ⁊ iter se recõciliatis: mãsit postea ꝯsuetudo vt hac iter se comitate vterent̃. An magis h̃ tributũ est mulierib⁹ q̃ simul ⁊ honore ⁊ ptãte augerent̃: si multos cognatos ac ppinquos hĩc viderent̃. An q̃ cognatoꝝ ꝯnubijs lege pbibitis: h̃ comitatis gen⁹ ad osculũ vsqꝫ pcessit: ⁊ h̃ solũ cognationis signũ: ⁊ cõicatio relicta ẽ. Suplorib⁹. n. tpib⁹ q̃ se aliq̃ necessitudie attigissent: vxores nõ ducebãt: queadmodũ ne nũc qdẽ sorores: sꝫ nõ ita pdẽ fcm̃ est: vt neptes vxores ducere pmitterẽt. Uir qdã sane paup ceterũ bonus: ⁊ in primis popularibus accept⁹ cũ neptẽ cui dos ampla eẽt relicta in mrĩmoniũ accepisset. Locuples ex eo ⁊ copiosus factus est ei⁹ rei accusat⁹ iudicio multitudinis absolut⁹ est: plebiscitũ deinde factuꝫ: vt in ducẽdis vxorib⁹ ad neptes vsqꝫ ascẽdere liceret: supior. n. necessitudo pbiberet̃. 7.

¶ Quid est q̃ vir ab vxore vxor a viro dono aliquid accipere pbibet̃: An q̃ vt Solon scripsit morientiũ donationes rate sunt: nisi quis ingt necessitate coactus: aut ab vxore psuasus: necessitatẽ eniꝫ quasi vim afferẽtẽ accepit. Uoluptatẽ võ quasi decipiẽtẽ: sic vxoꝝ donationes ac viroꝝ suspitione nõ caruerũt. An q̃ vilissimũ beniuoiẽtie signũ donatio sit. Dant enim ⁊ alieni: ⁊ q̃ nõ amãt: idcirco h̃ dandi ienocinium ex matrimonio sustulerũt: vt nõ mercenariũ: sed gratuitũ ⁊ spõtaneũ sit hoc totũ amare ⁊ reclamari. An q̃ ab alijs accipiẽdo corrupte alienos admittũt gratissimũ visum est gratis suos diligere. An illud potius q̃ viri ⁊ vxoris rem cõem esse opꝫ. nã qui qõ datuꝫ est accipit. Is qõ datũ nõ est id alienũ esse censere didicit: quo fit vt exiguũ inuicem dando totum perdunt.

¶ Quid

¶ Quid est q̄ a genero ac socero ijsdem aliqd dono cape nõ licet: An idcirco a genero ne forte p parẽtẽ munus ad vxorẽ redire videat̃: a socero aũt q̄ qui nihil dedisset eũ nihil accipere par esse visum est. 8.

¶ Cur siue ex agro siue peregre domũ redeũt qui vxores domi hñt aduẽtus sui nuntios premittũt: An q̄ hoc eius esse cẽsent: qui se absente vxorẽ nihil improbe facere sibi psuadeat: de repẽte vo ꝛ inopinato subuenire isidiatoris: idcirco vxorꝫ expectationi ac desiderio: bonis eas nũtijs afficiẽdo: q̄citissime satis fieri studẽt. An illõ poti' q̄ scire nimiũ auẽt: si saluas domi ac sui desiderio affectas sint offensuri. an q̄ plibus domi negocijs in administrãda re familiari absentib' viris vxores occupent̃: ꝛ cũ domesticis plerunqꝫ discordent vt his omnibus remotis iocũde ac tranquille ab vxoribus excipiant̃: de suo eas aduentu prius fieri certiores volunt. 9.

¶ Cur deos salutãtes caput opiunt. Uiris ãt dignitate pdi tis ꝛ honore dignis: si quo casu occurrerit caput aperiũt: Hoc eni illã quoqꝫ dubitationẽ videt̃ augere. nã si que de Enea ferunt̃ vera sũt: vt ptereũte Diomede caput opiens rẽ diuinã fecerit rõnẽ hꝫ: nec repugnat vt quẽadmodũ in occursu hostiũ caput velemur: sic amicis ac bonis viris obuiã facti capita detegamus. nã qd ad deos ptinet id pprĩũ nõ ẽ. Sꝫ casu accidit ꝛ ab illo seruatũ postea mansit. Et si aliud dicẽdũ est. Uide ne illõ solũ q̄rẽdũ sit: q̄obrẽ deos venerãtes capita velent̃. Alterꝫ vo ꝯsentaneũ est. potẽtiorib' eni occurrẽtes idcirco capita apiunt: non vt eis aliqd addãt: sꝫ vt inuidiã poti' detrahãt: ne pares dijs imortalib' honores poscẽ: neue eodẽ cultu delectari videant̃. Deos vo idcirco sic adorabãt: vt aut opiendo capite seipsos humiliores redderẽt: aut metu: ne qd ignominiosũ ac triste iterpẽdũ alicũde aurib' accideret. Idcirco vestẽ ad aures vsqꝫ attollebãt. Hoc ãt eos vehemẽter vitasse: ex eo facile pspici põt: q̄ oraculũ adeũtes aera pulsari: ꝛ q̄maximũ strepitũ fieri volũt: aut illõ ẽ qd castor dicit: mores romãos Pithagoricis cõparãs: geniũ q vnicuiqꝫ nrm̃ inest: deos q ex̃ sũt rogare: ꝛ caput velãdo supplicare ai. s. velamẽtũ ac reuelationẽ p corp' q̄dã enigmate ondẽtẽ. 10.

¶ Quid est q̄ saturno capite opto imolat: An q̄ velãdi capitis ritũ Eneas tradidit. Saturni vo sacrificiũ pvetustũ est. An illõ potius qñ dijs celestib' imolãtes velant̃. Saturnũ vo subterraneũ ꝛ terrestrẽ deuꝫ esse arbitrant̃. An q̄ veritas occultari obscurarive nõ põt. Ueritatis ãt parentẽ ac deũ romani saturnũ hñt. Sꝫ qd est q̄ eũ veritatis patrẽ ducũt: An q̄ vt pleriqꝫ phi censent: saturnũ tpe esse existimãt. Ueritas aũt tpe inueni. An illud potius q̄ fabulosa illa saturni tpa: qui iustissimus oĩuꝫ fuisse dicit: veritatẽ maxime coluisse verisimile est. 11.

¶ Quid est q̄ honori aperto capite rẽ diuinã faciunt: An q̄ splendidũ quiddã ꝛ illustre ꝛ apertũ ac late patens gloria: quãobcausam honestis ac bonis viris caput aperiant eadem adduci videntur vt eiusdẽ cultus cognomen deũ eodem more venerentur. 12.

¶ Quid ẽ q̄ filij qdẽ tecto capite parẽtes efferũt. Filie vo nudo ac sparsis crinib': An q̄ pres tãq̄ deos a marib' coli ꝯuenit: quos tñ eosdẽ filias luctu psequi magis deceat: vtriqꝫ eni qd suũ est lex tribuẽs ex ambob' qd oporteret ꝛ deceret efficit. An ea lugẽti accõmodata sunt q̄ sunt inusitata: ꝯsueuerũt aũt magis opto capite mulieres vt viri ꝫ apto in publicũ pdire: apd grecos eni si qd aduersi acciderit: vt mulieres tõderi: sic viri comas alere ꝯsueuerant q̄ viri tõdere: mulieres vo pmissiores hre crines moris est. An filios ob eã quã diximus cãm velari mos est. Naꝫ vt Uarro dicit. Filij sic sepulchris parẽtũ obseruant̃: q̄si deorꝫ tẽplis pari cultu vtrosqꝫ venerãtes. quoꝫ in bustis cũ p' in os aliqd iciderit: aeũ q mortuus sit in deorꝫ numerũ relatũ eẽ dicũt: mulieribus ãt ne apto qdẽ capite oĩno esse licebat. Est eniꝫ pditũ memorie. SP. Carbiliũ p' romanorꝫ oĩuꝫ sterilitatis cã vxorẽ repudiasse: hũc secutus Sulpitius gallus idcirco vxori nuntium remisit: q̄ eam in caput vestẽ deducere aiaduertisset. idẽ fecit. P. Sẽpronius: q̄ ei' vxor ludos funebres spectasset. 13.

¶ Cur terminũ cui terminalia faciunt deuꝫ putãtes: nihil ei animatuꝫ sacrificant: An q̄ terminos Romulus agro statuit: quo progredi: ac vicinos mulctare licitũ esset: atqꝫ oẽm agruꝫ pprĩũ existimare: quo (vt leucon dicit) hasta puenit. Numa vo Põpilius vir ciuilis ac iustus: ꝛ in primis sapiens agri terminos cũ finitimis ꝯstituit: ꝛ ipsis finibus terminũ ominis causa nominans: q̄si preside ꝛ amicitie ac pacis custodẽ ab omni cede: ac sanguine ꝛ incõtaminatũ ꝯseruari oportere existimauit. 14.

¶ Quid est q̄ ancillis edẽ matute ingredi fas nõ est. Unã vo hñ mulieres introducũt: quã alapis cedũt: An q̄ hanc vnã ita pulsari signũ est seruas aditu prohiberi. Reliq̄ ãt pp fabulas repellũt. Ino eni virꝫ rẽ cũ serua hic suspicata filiũ deperijsse di. seruã vo greci ex etolia oriũdam fuisse dicũt: noie antipherã: ex quo apud nos in cheronea pro ede matute edituus lorꝫ tenẽs pronũtiat. Nõ seruam igredi. nõ seruũ. non etolam. nõ etolũ. 15.

¶ Cur apud hãc ipsaꝫ deã suis qdem filijs bona nõ optãt. Cũ nepotibus id tribuãt: An q̄ ino miti quodã ꝛ humão ingenio esse: ꝛ sororis filio mãmã phuisse: in filijs vo infelix extitisse videt̃. an aliter potius: q̄ moralis ꝛ pulchra in primis ꝯsuetudo: ꝛ multum inter necessarios beniuolẽtie comparans existimata est. 16.

¶ Quid cause est q̄ pleriqꝫ copiosi ꝛ locupletes substãtie sue decimã Herculi offerebant: An q̄ ille quoqꝫ in palatino boũ: q̄s a geriõe abstulit: decimaꝫ imolauit. an q̄ romãos ab etruscis decimari solitos liberauit. an hec hystoriã nec oĩno verã nec verisimilẽ habẽt. Herculi vo tanq̄ edaci ꝛ splendido prolixe atqꝫ opipare parabant ꝛ sacrificium faciebant. An illud potius quasi odiosas ciuibus ꝛ molestas nimias diuitias cõminuentes: ꝛ vt bone corporis habitudini ad summũ prouecte aliquid detrahẽtes eo pacto maxime coli Herculẽ existimabant: quẽ idcirco luxuriã coercere ꝛ cõprimere delectaret: q̄ ipse paucis ꝯtentus tenuiter ꝯtinenterqꝫ vixisset. 17.

¶ Quid est q̄ romãi ianuariũ pncipiũ anni faciũt: antiqs eni tẽporibus martius pmus olim numerabat̃: Qd cum multis signis perspici põt: tuꝫ eo maxime q̄ qntũ a martio ꝛ sextũ: ꝛ reliquos deinceps vsqꝫ ad extremũ a martio numerãt. Decẽbrẽ eni nouissimũ appellãt a martio. s. recensẽtes: ex quo nonnulli opinati sunt veteres romanos nõ duodecim: sed decẽ mẽsibus annũ cõplesse: ꝛ ob eã rẽ quibusdã mẽsibus pluris q̄ triginta dies addidisse. Sũt qui monumẽtis mandarint decẽbrẽ a martio decimũ cõputari hũc ꝛ deinceps subsequi ianuariũ. Februariũ esse in quo ꝛ purgationibus vtunt̃ ꝛ mortuis parentant anno finiente. Hũc postea ordinẽ cõmutatũ esse ꝯstat: ꝛ ianuariũ pmũ olim numerari ceptũ: qd pmo huius mẽsis die: quẽ kalendas ianuarias appellant: pmi ꝯsules exactis regibus creati sũt. Uerisimilius illud qd qdã dicũt martiũ a Romulo p' oĩuꝫ fuisse numeratũ: q̄ hõ acer ac bellicosus atqꝫ adeo bellãdi amore isanus. marte satũ se existimãs parẽtis sui cognomẽ ceteris mẽsib' pponẽdũ cẽsuit. Numa põpili' deiñ vir pacat' ꝛ pacis atqꝫ ocij studiosus cũ ciuiũ aios a bello ad agriculturã traducẽ ꝯtẽdisset ianuario iter mẽses pncipatũ dedit: ꝛ ianũ q̄si ciuilẽ ꝛ agriculture magis q̄ rei bellice studiosuꝫ ad sũmos honores cultũqꝫ pexit. Sꝫ vide ne nũma põpili' magis ꝯsenta

neq̄ nãe quãtũ ad nos attinet p̄n^m ãni süpserit:oino.n.eoꝝ q̄ i circulo circũferũt̃ nihil ẽ qđ nã aut extremũ sit:aut p̄^m sꝫ lege factũ:vt aliđ aliꝗ statuãt ãni p̄n^m:optievo q̄ post hybernũ tropicũ ãnũ ichoãt cũ sol finẽ vlteri⁹ ꝑgrediẽdi faciat rursus ad nos se recipit:fit.n.nãle q̄dãmõ hoc p̄n^m:q̄ ꝛ lucis tps nob̄ auget̃:tenebraꝝ vo ꝛ noctis diminuit̃. Priceps deniqꝫ ꝛ toti⁹ sube fluxe auctoꝝ ꝑpius accedit. 18.

¶ Quid ẽ q̄ flore quã bonã deã noiant:oi floꝝ gñe tẽpluꝫ exornãtes mulieres domũ myrtos nõ iportẽt. Presertim cũ ambitiosis cũctis germinũ:ac floꝝ varietatib⁹ vti soleãt: An illõ est qđ a fabulatorib⁹ di florã fauni diuinatoris vxorẽ fuisse:q̄ cũ vino clãculũ vberi⁹ vteret̃ dephẽsa myrteis vgis ac flagris a viro cesa fuisse di:inde factũ eẽ vt myrtus in eius edẽ nõ iferat̃. Vinũ tñ cũ mulieres ei bibãt:lac appellãt. An q̄ mulieres tũ vo rebus Veneris caste ac pure sacrũ illud obeunt:nõ solũ eni viros excludũt:sed cũ solẽne sacrificiũ faciũt qcqd masculum est domo exigũt.myrtũ igit̃ quasi Veneri dicatã religiosã habẽt. Nam quã nũc murciam venerẽ noiant antiquitus vt videt̃ myrtiam appellare ꝯsueuerunt. 19.

¶ Quid est q̄ latini Picũ venerãt̃:ꝛ eo vehemẽter abstinẽt: An q̄ Picũ vxoris veneficio mutatũ ferũt:auẽ deinde factũ oracula edẽ:ꝛ iterrogãtib⁹ rñdẽ solitũ.an hoc cũ incredibile:tñ mõstri plenũ existimãdũ:ꝛ altera fabula mĩtoẽ verisimilior. Romulo ac Remo cũ regis iussu expositi eẽnt nõ mõ lupã mãmas ifantib⁹ ꝑbuisse: sꝫ Picum quoqꝫ ad ifãtes vẽtitasse atqꝫ eos aluisse. Nã nũc q̄ꝫ locis nemorosis ac syluestrib⁹ in qb⁹ crebro Picus appeat:lupũ vsari aiaduersũ ẽ.an illõ mag vt aliã aliꝗ deo auẽ:sic Picũ marti sacrũ putauerũt. Est.n.nã fidẽs ꝛ clamis atqꝫ audax.rostrũ qdẽ adeo firmũ hꝫ:vt robora subuertat:cũ trũcũ sepe pulsando ad medullã vsqꝫ ꝑuenerit. 20.

¶ Cur ianũ bifrõtẽ esse autumãt:sic eni cũ ꝛ fingũt ꝛ pingũt: An q̄ grecus preb⁹ fuit:sic eni monumẽtis ꝑditũ ẽ. Is postea cũ i Italiã traiecisset: ꝛ apõ barbaros ꝯsedisset: linguã simul cũ victu cõmutauit.an illõ poti⁹ q̄ italos agrestes ac barbaros ad humanitatẽ vite cultũqꝫ traductos:ꝛ agros colere:ꝛ rẽpublicã administrare istituit. 21.

¶ Quid cãe est q̄ in ede libitine q̄ ad sepulturã ptinẽt vẽdẽ ꝯsueuerũt:libitinã nihil aliud nisi venerẽ eẽ existimãtes: An hoc vnũ ex nume Põpilij cõmẽtis fuisse putãdum est. Vt discãt hoies talia nõ aspnari:nec tãq̄ rẽ pollutam aut sceleratã fugere. An ea re hoies fragilitatis ꝛ ibecillitatis humane admoneri putãt:q̄ vna ꝛ eadeꝫ dea p̄n^m ac finẽ vite in potestate habeat:qppe q̄ igrediẽtib⁹ vitaꝫ vel decedẽtibus ꝑsideat. Delphis eni epitymbie veneris exigua sane statua posita ostẽdit̃:ad quã manes ad parentationes:ꝛ libationes elicere ꝛ euocare ꝯsueuerũt. 22.

¶ Cur tria mẽsis p̄ncipia:ꝛ dies q̄si quosdã legib⁹ ꝑstitutos hñt:q dieꝝ idẽ itervallũ in medio capiũt: An illõ veꝝ est q̄ iuba in hystoria scribit. Magistrat⁹ kalẽdis ppl̃m vocare:ꝛ in q̄rtũ diẽ nonas idicere solitos esse.idus enim diẽ religiosũ putabãt. An illõ magis q̄ lune varietatib⁹ tẽpora describẽtes tris oino singulis mẽsib⁹ lune mutationes fieri aiaduertebãt.p̄mã cũ soli ꝯgressa penitus occultat̃.deide cum soli radios ac lumẽ elapsa ab occasu icipit apparere. Postremo cũ solarib⁹ radijs collustrata plenilunũ efficit. Noiant ãt lune occultationẽ:cũ.s.nõ apparet kalẽdas:qcqd occulte fit clã fieri ꝛ celari latine di: p̄maꝫ vo nonas appellãt:iustissimo qdẽ noie nouuꝫ vocãt.idus ãt aut ꝑpter spẽs ꝛ vndiqꝫ collucẽtis lune pulchritudinẽ: aut cognomẽ illõ Ioui attribuẽtes. Sed certissimũ dieꝝ numerũ exequi non opꝫ:nõ ex eo q̄ paꝝ abest calũniari: q̄ñqdẽ vel hoc tpe q̄ ad sũmũ astrologie ꝑuẽtũ est:ieq̄litas tñ tẽpoꝝ mathematicoꝝ peritiã vicit:ꝛ eoꝝ numeros ac supputationes sepissime fallit ac fugit. 23.

¶ Quid est q̄ postridie kalendas nonas. Idus nec quoq̄ exire:nec ꝑegre ꝑficisci ꝯsueuerũt: An q̄ vt plurime censent:ꝛ Liui⁹ auctor ẽ:post idus q̄ntiles:q̄s nũc iulias vocãt:tribuni militũ eductis copijs ad alliã fluuiũ a gallis superatis vrbẽ fudit⁹ deleuerũt:quẽ diẽ cũ postea religiosũ habuissent:ꝛ ꝑcedẽte tpe vt fit mos inoleuisset:eadẽ superstitio valuit vt dies postridie kalẽdas:ac nonas silr religiosi haberent̃. An hoc multis modis absurdũ est.alio eniꝫ die apud aliã male pugnatũ est:quẽ aliẽsem a fluuio nominãtes ifaustũ hñt romãi. Cũqꝫ mlti religiosi sint dies haud q̄q̄ singulis mẽsib⁹ hoĩm mos obseruãt. Verũ vnũquẽqꝫ diẽ in q̄ tũc calamitas accidit ei q̄ postridie nonas ꝛ kalẽdas seq̄t̃ adsistere:vt omen pari supstitiõe inoluat̃:nullã vo similitudineꝫ hñt. Vide igit̃ ne queadmodũ p̄mũ mẽsem dijs celestib⁹ ꝯsecrauerũt. Scdm vo iferis:in quo ꝛ purgationib⁹ q̄busdã vtunt̃:ꝛ mortuis parẽtant:sic ꝛ dies alio qdẽ q̄si auctores ac p̄ncipes vt dictum est.tris.s.festos ꝛ sacros posuerint:eos ãt qui deinceps sequunt̃:dijs manib⁹ attributos religiosos ꝛ ifaustos habẽdos existimauerint.greci eni kalẽdis deos venerantes eũ q̄ seq̄t̃ semideis ac dmonib⁹ attribuerũt. Scds quoqꝫ crater semideis:ꝛ heroidib⁹ libari solet.oino numerus qdã tps est. Pricipiũ est eni vnitas quaꝫ secutus binarius vnitati aduersat̃:ꝛ paꝝ p̄mus est numerus:par vo idigẽs qdẽ iperfectũ ꝛ idiffinitũ:quẽadmodũ rursus ipar terminatus est ꝛ terminat ac ꝑfect⁹ est:quo fit vt nonas 5^e post kalẽdas die subijciãt: idus ãt nonis nono post die decimũ numerẽt. Terminãt eni p̄n^a impares numeri:qui vo p̄n^a excipiũt:pares deiceps numeri:nec vim hñt vllã nec ordinẽ.quo fit vt his nihil agere istituãt:nusq̄ exeãt aut peregre ꝑficiscant̃:quo loco illõ themistoclis ipetẽ alienuꝫ nõ fuerit:diẽ q̄ postridie dici festũ fuisset cũ die festo litigasse.illum eni multũ negocij ac laboris habuisse:se autẽ effecisse vt q̄ete ꝛ ociose reb⁹ ꝑtis ꝑfruerẽt̃ hoies:tũ dies festus:ne tu qdẽ veꝝ dicis:nisi eni ipse fecissem tu nõ fuisses. Hoc Themistocles aduersus eos q̄ post eũ ab athenieñsib⁹ iperatores facti fuerãt dixisse fert̃:fumũ fuisse vt eorũ nemo cognosceret̃:nisi ciuitatẽ ipse ꝯseruasset:qm̃ igit̃ ois studiosa ꝑegrinatio atqꝫ actio apparat⁹ ꝛ administrationis idiget. Veteres ãt Ro.dieb⁹ festis nihil oino negocij agebãt aut ꝑ̄sus curabãt:sꝫ reb⁹ diuinis penit⁹ dediti erãt:idqꝫ sic agebãt:vt nunc quoqꝫ sacerdotes rẽ diuinã facturi ꝑponẽ ꝛ edicere ꝯsueuerũt iure optimo:stati eniꝫ ꝑacti festis exibãt vacui oi cura ac negocio:nihil agebãt: qppe q̄ essent iparati:atqꝫ illũ diẽ ea q̄ visui essent excogitãdo in apparatu ꝯsumebãt. An sicut etiã nũc factis votis deo venerari in tẽplis sedere ac permanere ꝯsueuerũt:sic nõ ꝯtinuo dies operosos dieb⁹ sacris ꝛ feriatis subijciendos putauerũt:ꝛ aliqd itervalli intercedere volebãt: presertim cũ ꝑter opinionẽ ac voluptateꝫ molesta ac grauia persepe in vita accidere soleant. 24.

¶ Quid ẽ q̄ i luctu mulieres albis vestib⁹ iduunt̃: An vt magos aiũt aduersũ orcũ ac tenebras istructos claritati ac luci seipsos cõparãtes hoc facẽ putãdũ est.an queadmodũ mortui corp⁹ albis vestib⁹ idnãt:ꝛ ꝑpinquos ideꝫ facẽ volũt. Corp⁹ ãt idcirco sic ornãt:qm̃ aiuꝫ nõ pñt quẽ puruꝫ ac splẽdidũ deducere volũt:q̄si iam emeritũ ꝛ magno ac vario certamine liberatũ. An tenuitas his i reb⁹ ac simplicitas maxime decet:ifecte ãt vestes:tũ supfluitatẽ ꝑ̄sefeũt:tũ elegãtiã ac sumptũ. Nõ eni minus aduersus nigrũ q̄ purpureũ coloreꝫ illo dici pñt:dolose vestes dolosi vo etiã colores:qđ aũt sua spõte nõ arte nigrũ est:nã tinctuꝫ est:ꝛ opaco admixtum vincitur. Solum igitur albuꝫ sincerum ac purũ ac minime inquinatũ est. Quare mortuis

aptissimus:

aptissimus: defunctus enim simplex quidda factu e: purum et omni commixtione vacuu: nihil plane aliud nisi quoda quasi tincto no veneno sic corpe liberat᷒. Argis vo in luctu vestes albas induunt: vt Socrates dicit aqua ablutas. 25.

¶ Quid e q͏̄ oes muros scos putat: portas no ite: An illo e qd a Uarrone scriptu e. Muro quide scm bñ oportere vt p tuendis menib᷒ studiose ppugnet ac morte appetat. Sic eni vi et Romulus fratre interfecisse q͏̄ locu scm: et que trāsgredi nefas eet trāsire no dubitasset: et pphanu reddidisset. Porte vo psecrari idcirco no pnt: q͏̄ cu alia multa ad vsuz necia exportare atqz iportare: tu vo mortuos p eas efferre psueuerut: ex q g ab initio vrbes pdut: quatucuqz loci edificaturi sut aratro attingut cui mare boue ac femina subiiguti: in muro vo discriptione cu portaru spatia metiunt: vomere detrahut: ac sic aratru trāsferut: quasi gegd exaratu sit sacru et iniolatu futuru esse videat. 26.

¶ Quid e q͏̄ pueros cu herculeu iurāt id sub retecto face pbibet: et sub diuu pgredi iubet q͏̄ vt sub diuo faciant: io expire iubet: An ea ca e qua multi afferut: Herculē non vmbra atqz ocio: sz labore ac picul is delectatu: no domi: sz foris ac sub diuo vita egisse. An illud magis q͏̄ is de᷒ no idigena: sz externus et aduena e habitus. na nec Dionysiu iurāt sub tecto: externu et ipz deu. si qde e Dionysi᷒. An h qde dicut et ioco apd pueros adhibet vt alid occulti᷒ agat: nec pueri se temere isuescat deierare. Sic eni Fauorinus aiebat. Hoc. n. qsi de idustria mora efficit: et deliberādi dat spatiu. Fauorinu vo recte putasse: nec coe sz pprlu huius dei h qd sit existimasse ex his q de Hercule ferunt facile coniici pot. ferut eni hunc in pmis religiosum fuisse et ad iusiurādu verecudissimu: qppe q semel in oi vita iureiurādoqz soli Phyleo Augei filio: quocirca Pythia h iusiurādi genus Lacedemonis pposuisse. Satius ac melius illis fore si absqz iureiurādo affirmassent. 27.

¶ Quid e q͏̄ noua nupta ipz lime trāscedere no pmittut: An q͏̄ q pmas mulieres rapuerut sic eas domib᷒ intulerut: no ipe igresse sut. An eo inuite igredi videri volut vbi pudicitia sut amissure. An h poti᷒ signu e ipsaz sua spote domu exitura nec suos relictura fuisse nisi cogeret: queadmodu vi coacta igressa eet. Na apd nos qz i boetia curr᷒ axe p forib᷒ coburut significates sposaz itus mane oportere: tanq eo sublato qd ea asportaturu fuerat. 28.

¶ Quid cae e q͏̄ sposas itroducetes iubet dice: vbi tu Cai᷒ ego Caia: An ita cu viro q̄si dpaciscit vt oia coia sint et pariter iperet: nec alid his vbis odit: nisi vbi tu dns ac dom᷒ copos: sic ego dom᷒ dna atqz hera. His at vbis et alqs vtut coib᷒: queadmodu Legulei. C. Seiu Luciu Tytiu vsurpare solet: et phi Dione Theone. An mag pp Caia honesta sane muliere ac bona vni ex Tarqny liberi colloca ea: cui᷒ i sce teplo statua ex ere posita e: erat tapude et Sadalia et colus pudicitie et idustrie sue certa monumta. 29.

¶ Quid e q͏̄ i nuptys Talasy nome crebro iactat: An pp Lanificiu qd qsilu vocat romani: et sposam itroducentes pelle substernut: ipsa vo colu secu ifert et fusuz. Uiri sn ianua lana coronat: ac cingit: An illo veru e q͏̄ hystorici tradiderut. Adolescete queda in reb᷒ bellicis strenuu: et in pmis pclaru: et alioquin viru optimu Talasiuz noie Rome fuisse: sz postea q romani Sabinoru filias q ad ludos venerāt de coposito rapuissent: virgo egregia spe Talasio ferebat a popularibus qbusdam et Talasy clietibus clamitātibus quo tutius ea auferrēt: nec quisq accederet: q eaz abstraheret violaretqz puellaz Talasio ferri. Reliq igit multitudo Talasy honoris ca bonis oibus ac votis puellā psecuta ad Talasiu deduxerunt: ex illo qm nuptie felices fuisset solēne pmāsit: vt queadmodu greci hymeneu: ita latini Talasiu ominis ca in nuptys noiaret. 30.

¶ Quid e q͏̄ May mēse circa plenilunii de pote sublicio simulacra in Tyberi iacetes argeos ea q deyciunt appellāt: An q͏̄ antiqs tpib᷒ barbari ea loca icoletes grecos qs ceperāt eo pacto iterficeret. Herculē vo postea admirati ab hospitu et externoru cede abstinuerut: docti ab eode vt vetere more ac supstitione imitātes effigies i flume abycerēt. na veteres grecos oes argiuos eqlr appellabāt: nisi pp vicinitate argiuos arcadu hostes Euāder existimās q priaz fugies ibi psedit odiu et amicitia retinuit. 31.

¶ Cur veteri more nemo foris cenitabāt pter Tyberos q etate puerili eent: An Ligurgus vt modeste no itēperanter et beluaru more: h pacto quoqz pueros istituit ad philitia deducēs: sz verecude ac pudēter voluptates attigerēt: cu maiores natu spectatores ac magros hrent. Nec h quoqz minoris faciēdu q͏̄ in libertoru pspectu verecudiores multo parētes se exhibēt et modestiores. na queadmodu pclare a Platone scriptu est. Ubi senes ipudētes sint: adolescētes quoqz turpissimos esse necesse est. 32.

¶ Quid est q͏̄ cu ceteri romani Februario mortuis iferias mittere et parētare psueuissent: Decim᷒ et Brut᷒ vt Cicero scribit. id Decēbri faciebāt: hic. n. fuit q pm᷒ Lusitania iuasit: qppe Lytha flumē pm᷒ traiecit: An queadmodu vesperi et mēse exacto multi parētare psueuerut. Sic i fine anni mēse nouissimo mortuos honore et iferis psequebant. Est at oiuz mēsiu Decēber extremus. An q͏̄ dys iferis honor redderet: qd tu fieri tēpestiue vr: cu fruct᷒ oes maturitate sut psecuti. An q͏̄ cu semētē istituētes terram subigut iferoru meminisse maxie oz. an illo poti᷒ q͏̄ is mēsis Saturno a romanis psecrat᷒ e: que iferoru deoru numero hnt. an q͏̄ Saturnalib᷒ que die romani maxie colut: q voluptati ac genio plimu vacāt. Hauru rerum nonnullas mortuis pmitias ipartiēdas putauerut. An solu h mēse Brutu parētare solitu oino falsuz est. na Larētie mēse Decēbri ad ei᷒ sepulchru libātes iferias faciunt. 33.

¶ Quid est q͏̄ Larētia vulgatissimu scortu tātopere venerant: Alia e eni hacca Larētia qua Romuli nutrice ee ferut: hui᷒ eni die festu mēse apli agut romani: hāc at flanuā cognomēto appellatā dicut. Nobilitata e hāc ob cāz. edituus qdā Hercul ocio vt vi abudās: ludo ac tesseris dies pterē solebat: sz cu forte ita accidisset: vt qb᷒ cu lude psueuerat eoru adesset nemo: ociosus ac tristis deu vt secu luderet puocauit ea lege: vt si vicisset aliqd boni a deo nācisceret: sinaut victus fuisset ipse deo cenā pberet. isup speciosam adolescētulā q cu psuetudine Hercules hret deo coparāret. ppositis tesseris cu et sua et dei vice iecisset superat᷒ e: ex puocatione igit opiparā deo mēsaz parauit: et Larētiā publicu tu tpis scortu adhibuit: et in teplo discubē iussam clausis forib᷒ reliquit. Ferut at noctu cu muliere pgressuz no humanitus. vbi illuxisset muliere in foruz pgredi iussisse: et cuicuqz p occurrisset hic aium adhibē: et amicu sibi adiunge: Larētiam statim surrexisse hoi locupleti occurrisse natu iā grādi ac celibi: cui Taurutius nome e: q mulieri mrimonio pictus et viuus rei familiaris potestate ei fecit: et moriēs testo herede reliquit. 34.

¶ Quid e q͏̄ porta vna fenestrā appellāt: apd qua fortune thalam᷒ q di posit᷒ e: An q Serui᷒ rex fecudissima fortuna vsus cu filia re habuisse credit᷒ e: cu p fenestrā ad ea penetraret. an h fabulosuz: illo at veru Tarquinio prisco Rome regnātē cu a pastorib᷒ occisus eet Tanaquil eius vxor mulier sane prudēs et fortis p fenestrā populu allocuta: multitudini psuasisse di: vt Seruiu rege declararēt: ex eo factu e vt locus ille ita appellaret. 35.

¶ Cur ex oibus q dys imortalib᷒ offerunt sola spolia negligunt: nec vetustate psumpta resarciut aut reficiut: An idcirco h faciut vt eaz pmis illis gloria antiquatā esse ac

delatã putẽt:nouũ aliqđ ac recẽs vtutis monumẽtũ ꝯſeq ac parare ſtudeãt. An iſtđ veri⁹ ꝙ cũ inimicitie aduerſus hoſtes ſigna tpe obſcurent:ipſos ea renouare inuidioſuz ⁊ acerbũ eẽ cẽſent. Nõ.n.g pmi apud grecos eneũ aut lapideũ tropheũ ſtatuerũt:magnope pbati ſũt. 36.

Quid cãe ē ꝙ Metellus põtifex maxim⁹ fact⁹ ⁊ aliogn prudẽs ac ciuilis poſt ſextilẽ mẽſez g nũc Auguſt⁹ dr̃ vetuit auſpicari: An ꝙ quẽadmodũ dẽ icipiẽte aut creſcẽte ſic mẽſis initio ac icremẽto hec agimus. Reliquos autez tãq̃ ocioſos ⁊ oi actiõe vacuos ſeruam⁹:ſi poſt octauũ:reliquũ anni tp̃s q̃ſi veſperã quãdã etiã iclinãtis ⁊ ſeneſcentis anni crepuſculũ putauerũt. An ꝙ aduitis ⁊ pfectis auibus auſpicãdũ. Sũt ãt hẽ anteq̃ʒ eſtas aduenerit:autũno eni aues aut ĩbecilles ſũt ⁊ morbide:aut pulli ⁊ iperfecte: alie vo ꝓpter anni tẽpus alio deuolant. 37.

Cur his g ſacro nõ tenent̃:lʒ in caſtris vſent̃: tñ nec hoſtes ꝓlio laceſſcẽ nec ferire ſas erat: Qđ Cato ſenior in q̃dã epiſtola oñdit ad filiũ ſcribẽs. Monet eni ſi miſſus fact⁹ ſit ⁊ militie tp̃s cõpleuerit ad vrbẽ vt redeat:aut ſi remanẽ in exercitu velit ab Imperatore iperret vt ſibi aduerſus hoſtẽ pugnare ⁊ eũ iterficẽ liceat: An iđ ē iſtitutuz ꝙ niſi neceſſitate coactũ hoiez occidẽ nõ liceat.ꝙ g nec legitime nec iuſſus faciat homicida habendus ſit. idcirco Chryſantẽ laudauit Cyrus:ꝙ hoſtẽ iterfectur⁹ cũ iaʒ gladiũ ſuſtuliſſet:⁊ iterũ receptui cani audiſſet:hoſtẽ omiſit: ⁊ q̃ſi ꝓhibit⁹ ict⁹ abſtinuit. An g cũ hoſte ꝯgreſſus pugnã ꝯſeruit:ſi formidie capt⁹ trepidauerit mulctãdus ē.nõ.n. hoſtẽ feriẽdo ac ſauciãdo tãtũ ꝓfuit quãtũ fugiẽdo aut ſe recipiẽdo nocuit. Quicũqʒ igit̃ miſſus fact⁹ militie ſacro ampli⁹ nõ tenet̃:g vo vt ea ſibi agere liceat q̃ militãtium ſũt petit:itez ſe ⁊ legi ⁊ iperatori obnoxiũ facit. 38.

Cur Jouis ſacerdoti ſub diuo vngi fas nõ eſt: An qꝛ nec liberos corã parẽtib⁹ nudari:nec ſoceros cũ gñis lauari: nec honeſtũ:nec fas eẽ exiſtimabãt. Pr̃ ãt eſt Juppiter: ⁊ ſub diuo in ꝯſpectu eẽ quodãmõ Jouis patãdũ eſt. An ſicut in tẽplo ⁊ ſacro corp⁹ ſpire nefas eſt:ſic aerẽ ſptũ:⁊ g celo ſubiect⁹ eſt deoꝝ ac dmonũ plenũ verebant̃. Quo vt fit cũ nec̃itati ſeruiẽdũ ē:multa ſub tecto occulte deoꝝ cõſpectũ veriti hoies faciãt. Sed alia ſoli tñ ſacerdoti:alia oib⁹ g ſacerdotẽ lex iuſſit. Quapp apđ nos quoqʒ coronã geſtare:comã ꝓlixiorẽ ferre:armatũ ingredi: phocẽſium agros nõ iuadere:ꝓuata ſũt ei⁹ g magr̃atũ gerit:munere ⁊ officio: vuã ãt ante eqnoctiũ autũnale nõ deguſtare:ſicut nec ante vernũ eqnoctiũ vitẽ incidere per magiſtratũ cõmuniter oib⁹ edicit̃. Nã vtriuſqʒ rei tp̃s illud eſt:eodem pacto apud romanos quoqʒ ſacerdotis ꝓpriũ eſt: vt nec equo vtat̃:nec plus q̃ trib⁹ noctib⁹ ab vrbe abſit:nec pileũ depõnẽ:ex quo flamẽ dictus eſt:q̃q̃ ⁊ alia ꝑmulta ſunt q̃ g ſacerdotẽ oib⁹ idicunt̃: vt eſt illđ.ſub diuo nõ vngi:noſ niſi prius lauiſſent: Romani vngi moris nõ erat.nec aliud g eq̃ grecis ſeruitutẽ ac mollitiẽ attuliſſe putãt romani q̃ gymnaſia:⁊ paleſtrã:qb⁹ relangueſcãt adoleſcẽtiũ animi: ⁊ penit⁹ effeminent̃:hic pueroꝝ amores gigni:hic ſono ⁊ deambulationib⁹ iuuenũ corpa corrũpi:hic ſaltationibus ⁊ motu cõpoſito:⁊ certo ac delicato cibi gñe delibitari:qb⁹ de cauſis ab armis ſe delapſos eẽ nõ itellexerũt:ꝯtentiqʒ pro ſtrenuis ac fortib⁹ militib⁹ ſe bonos paleſtritas ⁊ Athletas bonos dici ⁊ hrĩ ad ſũmã inertiã mollitiẽqʒ defluxerũt.hic igit̃ ſiqs effugẽ ſtudet:in puluerẽ ꝓdire:⁊ ſub diuo manẽ opʒ. At g domi ⁊ in vmbra balneis ⁊ vnctionibus molliter ſe curãt:hec oia ſubire neceſſe eſt. 39.

Quid ē ꝙ veteris nũmi altera pa ianũ bifrõtẽ ipreſſaz habuit:altera ꝓrã nauis aut puppim: An vt multi putãt honoris cã Saturni:g naui in Italiã traieciſſet. An h vulgare ē ac de multis dici põtnã ⁊ Janus ⁊ Euãder ⁊ Eneas nauib⁹ in Italiã ꝓuecti ſũt:ſʒ illud pot⁹ qſpiã ꝯijciat:alia eẽ in ciuitatib⁹ q̃ pulchra:alia q̃ neceſſaria:maximum vo atqʒ oiuʒ pulcherrimũ iudicari bonitatẽ legũ:lõge vo ex oib⁹ neceſſariũ eẽ copiã ⁊ vbertatem:qm̃ vo Janus feros hoies ad mãſuetudinẽ traducẽs optimis legibus iformauit.neceſſariã vo reꝝ affluẽtiã fluuius nauigabilis ſuppeditat:⁊ ptiʒ ex agro ac vicinis locis:ptim ex lõginquis:ac mari decurrẽs:nihil ꝙ ad vſuʒ ptineat deſiderari patit̃: iđ nũmus ita ſignat⁹ ē:⁊ vt legiſlatoris duplicẽ frõtẽ pp vite cõmutationẽ: vt dcm̃ ē:⁊ imaginẽ fluuij pp nauiuʒ q̃ ſe ferat. Altero quoqʒ vſi ſũt nũmo ouẽ bouẽqʒ iſignitũ habẽte:ꝙ qdẽ nũmi gen⁹ erat iſigne:⁊ in pmis documẽto: veteres gregib⁹ ⁊ armẽtis abũdaſſe:qppe quoꝝ ois ſuba in illis eẽt collocata:q̃ fit vt multi apđ veteres Syllij bubulci porci appellati ſint: vt Feneſtella auctor eſt. 40.

Quã cãm eẽ dicem⁹ quãobrẽ Saturni edẽ pecunie publice ſacrariũ eẽ voluerũt. Nã erariũ eſt:⁊ tabulas publicas in eo ſeruãt:⁊ ex eo tabulariũ dicũt: An ꝙ fama obtinuit. Saturni tpe nec auaritiã nec iprobitatẽ vſq̃ in hoibus fuiſſe:ſʒ iuſtitiã ⁊ fidẽ. An ꝙ fructuũ iuẽtor:⁊ agricultatiõis auctor is de⁹ fuiſſe memorat̃:falx.n.id ſignificat: nec illđ qđ ſcripſit Animach⁹ Heſiodũ ſecut⁹ credẽdũ ē: obliq̃ vo falce p̃ris Celij pudẽda Saturnus ſecis ꝯ ſtererat:fructuũ vo copia ac vẽditio pecuniã gignit:q̃ circa felicitatis cuſtodẽ ⁊ cãm huc hrĩ deũ. Teſtimonio ſũt nundine:q̃ cũ nihil aliđ ſint niſi ꝯuẽtus ex agro in vrbẽ:nono q̃ʒ die ꝯueniẽtiũ Saturno ꝯſecrate ſũt.emẽdi.n.ac vẽdẽdi copia fructuũ p̃n̄ attulit.an h iã vetuſtate abſoluerũt: pmus ãt oiuʒ Valeri⁹ publicola exactis regib⁹ edẽ Saturni erariũ declarauit:loci opportunitate dduct⁹:quẽ tagtũ ⁊ ab iſdẽ tutũ:⁊ in pmis munitũ aiaduertit. 41.

Quid ē ꝙ legati vndecũqʒ Romã venerit edẽ Saturni p̃ adeũt:deide a pfectis erarij: vbi oia ediderũt reſcribunt̃: An ꝙ Saturn⁹ ipſe extern⁹ externis hoib⁹ dlectat̃. an hyſtoria refellit. Antiquus eni vt vr̃:q̃ſtores legati munera mittebãt:q̃ lautia dicebant̃:⁊ egrotos curabãt:qui ſi morbo iteryſſent ſũptu publico ſepeliẽdos curabãt:nunc pp ãt multitudinẽ legatoꝝ ſũpt⁹ ſublat⁹ ē.manet ãt vt pfectos erarij adeãt:qb⁹ noia ſ edãt:ac ſcribi faciãt. 42.

Cur flamini diali iurare nõ licet: An ꝙ tormẽti genus qđdã ē hoi libero iuſiurãdũ. Flaminis ãt corp⁹ ⁊ aiuʒ itactũ iuiolatũqʒ eẽ oʒ. An ꝙ pua i re ei fidẽ nõ hrẽ abſurduʒ ē. Cui diuina ac ſũma credita ſũt.an ꝙ oẽ iuſiurãdũ in piurij terminat ipꝛecationẽ:execratio vo ois triſtis ⁊ abominãda. vñ ne alijs qdẽ ipꝛecari flamies ſolẽt:laudata ē igit̃ Athenis ſacerdos illa q̃ ppl̃i iuſſu adduci nõ potuit vt Alcibiadẽ execraret̃.dixit.n.ꝯcãdi ſe cã nõ ipꝛecandi ſacerdotio dditã fuiſſe. An cõe oiuʒ periuriꝝ periculũ eſt: ſi hõ ipius ac periurus:vota pro ciuitate ſuſcipiat. 43.

Quid eſt ꝙ venerabili⁹ g eſt dies feſtus mltũ vini ex tẽplo veneris pfũdũt: An illđ eſt qđ multi dicũt mezentiuʒ Hetruſcoꝝ ducẽ ad Eneã miſiſſe:g cũ eo fedus facerent: vt quot ãnis certũ vini numeꝝ ab eo acciperet qđ poſtea cũ Eneas poſcẽti negaſſet:pollicitũ tyrrheno ferũt:ſi ꝓlio viciſſet vinũ datuꝝ:re cognita Eneã dijs imortalib⁹ vinum ꝯſecraſſe poſt victoriã:deide collectũ tẽplo veneris effudiſſe. An h quoqʒ ſignũ eſt:diẽ feſtũ ſobrie agi opoꝛt̃: ꝙ dij lõge magi vini effuſiõe q̃ igurgitatiõe gaudeãt. 44.

Quid ē ꝙ edẽ horte maiores ꝑpetuo aptã eẽ voluerũt: An quẽadmodũ Antiſtius labeo dicit:cũ ſit hortari icitare: deã q̃dãmõ ad res pulchras adhortari atqʒ icitareq̃ueqs horta diceret̃:quaſi aliqd ſemp operãtẽ ac nunq̃ ceſſantẽ:nunq̃ clauſam eſſe oportere putauerunt. An potius vt nunc eã noiant Horã ꝓducta priore ſyllaba circunſpectã quandã ⁊ ꝓuidã deam:quã cũ res hoiuʒ curare ⁊ ꝯſeruare

uare

uare existimarũt secordẽ aut negligẽtẽ minime putarũt. An quẽadmodũ τ alia sic τ hoc nome grecũ ẽ: τ deã significat q̃ reb⁹ humãis p̃sit τ p̃sideat. Unñ tãq̃ i somis ac puigilijs ꝑpetuo patebat ei⁹ tẽplũ. Et tñ si hebeo Liorã apotoy parounan: hoc est ab icitãdo recte dici putat: vide ne orator suasor qdã atq3 adhortator i ꝯsilijs atq3 i ꝯciõe: sic appellar⁹ fuisse dicẽdus. Nõ vt nõnulli a ꝑcatiõib⁹ ac votis. 45.

¶ Cur edẽ vulcani Romulus extra vrbẽ posuit? Utrũ ꝓ vulcani suspitionem: vt in fabulis est: aduersus martẽ de venere martis filius habitus deũ eadẽ domo τ eadẽ vrbe vti ꝓhibuit. An hoc stulti⁹: edificauit aũt ab initio curiã τ ꝯsessum secretũ sibi cũ Tatio simul regnãte: quo cũ senioribus ac p̃ribus ꝯueniẽtes: sine vlla molestia τ interpellatione de sũmis rebus ꝓ ociũ ꝯsultarẽt. an illud poti⁹ cũ ad icẽdia fugior ipe vrbs exposita esset. Uulcanũ quidẽ colendũ: sed tñ vrbe excludendũ existimauit. 46.

¶ Quid est q̃ ꝯsualibus equos τ asinos coronis exornãt τ ociari sinũt? An q̃ neptuno equestri diẽ festũ agunt. asin⁹ aũt ꝑpter equum pari fruitur licentia. An illud potius q̃ instituta nauigatione cum multa nauibus veherent̃ ociũ quoddã ac remissio iumentis data est. 47.

¶ Cur cãdidatos moris erat in veste hoc facẽ sine toga. Sic eñi scribit Cato? An forte ne ciues largiẽdo corrũpant argentũ sinu ferẽtes. An illud magis q̃ iperio dignos nõ genere: nõ diuitijs: nõ glĩa: s3 vulnerib⁹ ac cicatricib⁹ indicabãt: q̃ qdẽ vt ab his q̃s ambiẽdo ꝓhẽsabãt ꝯspicerẽt̃ sine toga ad petẽdum descendebant. An quẽadmodũ in accipiendo rogando se omnibus submittendo: sic corpus nudando ac seipsos abijciẽdo populũ captabant. 48.

¶ Quid ẽ q̃ flamẽ dial' mortua vxore sacerdotio se abdicat. Sic apõ Teiũ scriptũ est? An q̃ ꝗ vxorẽ ducẽs p⁹amisit: eo ꝗ nũq̃ duxit mĩto est ifelicior: ei⁹ eñi ꝗ vxorẽ duxit dom⁹ itegra ẽ. ei⁹ ãt ꝗ vxorẽ in m̃rimoniũ acceptã amisit: nõ solũ iperfecta dom⁹ ẽ: s3 imunita ꝑsus ac manca. An eodẽ ipe vxor vna cũ viro ꝯsecrat̃: quẽadmodũ m̃lta sũt i sacris q̃ absente vxore agi nequeũt: pore ãt amissa: alterã stati supducẽ tñ difficile ẽ: tñ vo iniquũ atq3 ipiũ. 49.

¶ Quare nec vxorẽ repudiare antea licebat: nec nũc q̃dẽ vt vi: licet q̃q̃ nr̃is tpib⁹ ꝑmisit Domitian⁹? Sacerdotes aũt diuortio affuerũt: multa sane horrẽda atrocia tristia pagẽtes. Sed hoc minus mirũ videbit̃: siq̃s hoc quoq3 ex hystoria aduũperit. altero ex cẽsoribus mortuo alterũ a magistratu se abdicare oportebat. Mortuo. n. Liuio drusio collega ei⁹ Scaurus emili⁹ magr̃atu se abdicare minime volebat: donec tribunorũ iussu i carcerẽ duct⁹ ẽ. 50.

¶ Cur larib⁹ q̃s ꝓpe p̃sides vocãt canis assidit. Ipsi ãt canũ pellib⁹ vestiunt̃? An q̃ p̃sides sũt ꝗ p̃sũt: hos ãt dom⁹ custodes eẽ o3 τ alienis formidolosos: sic canes videm⁹: mites vo ac lenes mãsuetosq3 domesticis. An illõ veri⁹ ẽ qõ a q̃busdã romãis di: τ Crisipp⁹ opinat̃. Demonia q̃dã mala circũire: q̃b⁹ dij q̃si carnificib⁹ τ scelerũ vitorib⁹ aduersus iniustos τ ipios vtunt̃: sic lares furiales q̃dã sũt τ penarũ exactores τ vite τ opationũ speculatores. Idcirco eñi fit vt canims pellib⁹ iduãt̃: q̃b⁹ τ canis iõ assidet: q̃ ad iuestigãda scelera τ vlciscẽdo iprobos sagaces sint. 51.

¶ Cur genecie manecine rẽ diuinã faciũt: τ optãt neminẽ domi nascẽtũ bonũ euenire? An q̃ dea ẽ genecia: q̃ ortu ꝑibiliũ rerũ gñationes ac fetus pcuret. Fluxũ eñi quẽdã nomẽ ips̃ significat τ gñationẽ. vt igit̃ ꝓserpine greci: sic romani genecie pro ijs ꝗ domi nascunt̃ canẽ imolãt. Socrates ãt dicit canẽ apud arginos elionie ꝓꝓ ptus facilitatẽ imolari: poculũ vo qõ i pcatione adhibet̃: nõ ꝓ his istitutũ hoĩb⁹ ꝗ domi nascunt̃: vt eorũ bonus euadat nemo: asꝑos eñi τ formidolosos canes eẽ o3. An illõ poti⁹ q̃ vtiles τ elati mortui dir vocis obscure intelligẽt: ꝯpetere se vt nemo domestic⁹ moriat̃: neq3 hoc admirari op3. Arist. eñi i fedẽ: qõ cũ Lacedemonijs archades ꝑcussisse ferut̃: scriptũ fuisse dicit: neminẽ bonũ facẽ auxilij cã: ꝗ lacedemonijs studerẽt tegeatarũ: qõ ẽ neminẽ occidere. 52.

¶ Cur capitolijs spectacula edẽtes nr̃is q̃3 tpib⁹ ꝓnũtiãt. Sardos venales: τ q̃dã irrisiõe gaudẽs pducit̃ puerili cinctus monili: quã vocãt bullã? An q̃ veniẽtes hetruscorũ ppli diu cũ Romlo bellũ gesserũt: τ hãc vltimã vrbẽ expugnauit Romulus τ m̃ltos captios vna cũ rege ꝓnũtiauit leuitatẽ eius ac stultitiã cauillatus. Et q̃a Lydi quidem ab initio fuerũt hetrusci. Lydorum vo sardis caput fuit: idcirco tuscos hoc modo ꝓnuntiauerunt: τ in hãc diẽ ridiculi causa hũc morem pro ioco habent. 53.

¶ Quid ẽ q̃ locũ vbi carnes vẽdũt macellũ vocãt? An apo ton mageirõ: corrupto noie vt alia m̃lta sic τ hoc vsus optinuit. apõ latios eñi. k. cũ. g. magna q̃dã cognatiõe ꝯiũgit̃. Nouissime eñi. g. romãi adhibuerũt auctore τ iuẽtore Carbilio: τ ꝗ ꝓꝓ hesitãtiã ligue. R. pferre nõ p̃it ad. L. delapsi balbutiẽdo pferũt. An τ hoc q̃3 ꝓ hystoriã soluẽdũ. Ferũt eñi rome ferorũ q̃dã hõ ac ferus cũ latrocinium exerceret multis occisis tandẽ deprehensus τ captus supplicio affectũ fuisse: huic nomẽ fuit macello: cui⁹ ex pecunia postea edificatũ est macellũ: τ ab eo nomẽ inditum. 54.

¶ Quid ẽ q̃ idib⁹ ianuarijs ꝑmissũ ẽ vt tibicines m̃liebri hitu vrbẽ lustrẽt? An ꝓꝓ cã3 q̃ di. Magnis eñi vt vi fruebãt̃ honorib⁹: q̃ illis numa põpili⁹ ꝓꝓ scitatẽ ac deorũ cultũ ꝯtulerat: his postea ꝓ tribunos ꝯsulari p̃tãte spoliati vrbe excesserũt: q̃s cũ vehemẽter regrerẽt. nã religione tãgebãt̃ ai q̃ sine tibijs rẽ diuinã facerẽt: q̃ p̃mũ reuocãdos cẽsuerũt: s3 cũ accersiti nõ appuissẽt: ac tibure: q̃ se initio ꝯtulerãt: manẽ velle se dicerer: Libert⁹ q̃dã clã magr̃at⁹ adijt: seq3 eos reducturũ pollicit⁹ ẽ. ꝯuiuio igit̃ laute τ opipare appato: q̃si rẽ diuã fecisset: tibicies inuitauit. Aderãt ĩ ꝯuiuio m̃lieres nor̃ i sõnis ducit̃: saltatiõib⁹ ac iocis oia ꝑstrepũt. Tũ de repẽte cũ libert⁹ ꝑionũ adesse dicẽt: τ vehemẽter ꝑturbat⁹ videret̃ hoĩb⁹ ꝑsuasit: vt stati carr⁹ ꝯscẽderẽt pellib⁹ circũtectos: ac tibur ꝑueherẽt̃ euestigio. Hoc ãt dolo fiebat. nã cũ ignaris illis: τ ꝓ noctẽ ac vinũ nihil cernẽtibus currus circũduxisset oẽs anteq̃ illuxisset: Romã ꝑter opionẽ reportauit. Erãt ãt eorũ pleriq3 ornatu muliebri ꝓꝓ comessationẽ: ac vigilias ornati: s3 posteaq̃ ꝑsuasi a magistratibus τ plane recõciliati sunt: institutum est eo die vt eodẽ habitu ornati per vrbem incederent. 55.

¶ Quid ẽ q̃ carmẽtis edẽ m̃res ab initio edificasse existimãt̃. Et nũc deã maxie venerãt̃. Ferũt eñi m̃lieres senatusconsulto vehicul' vti ꝓhibitas iter ꝯspirasse. Ne q̃ carũ ꝯcipetne ve parẽt: atq3 ita viros vlciscerent̃: donec coacti sniã3 mutauerũt: atq3 vti ꝑmiserũt: natis deide pueris cũ τ m̃ltitudie liberorũ τ bonitate felices fuisse viderẽt̃: carmẽti edẽ edificauerũt: quã puto euãdri m̃rẽ3 fuisse: dicũt τ i Italiã venisse cũ themis vocaret̃: aut quẽadmodũ aliqui nicostrata: q̃ñ v̈sib⁹ oracula ederet carmẽtã3 mutato noie vocauerunt. Nã tuepi Romani carmina appellant. Sũt ꝗ moiran: hoc est sortẽ τ fatũ carmẽtã putẽt: τ ob eã rẽ m̃res rẽ diuã facẽ: ẽ ãt nois vera rõ. hysterimenon diatas theophorseis. i. mẽte ꝓuata ꝓꝓ afflationes nõ carmẽti nomẽ carmina ididerũt: s3 ab ea poti⁹ acceperũt: diuino nãq3 spũ afflata v̈su ac metro oracula edebat. 56.

¶ Quid est q̃ Rumine rẽ diuinã faciẽtes: hostijs lac spargere: τ libare ꝯsueuerũt: vinũ ãt nõ adhibent? An q̃ latini Rumã mãmã noiant τ ficũ ruminalẽ: ideo factã ferũt q̃ ibi lupa Romulo mãmã prebuit: quẽadmodũ eas igit̃ que pueros alunt: a mãma diximus thilonas: sic rumina nutrix quedam: τ puerorũ altrix merum infantibus precipue noxium prorsus non recipit. 57.

¶ Cur senatores alios pr̃es ꝯscriptos alios tm̃ pr̃es appellabãt: An eos q̃s ab initio romulus delegerat pr̃es ac patricios noĩabãt: q̃si a bõis parẽtib⁹ natos: reliq̃s deĩde ex plebe electos ⁊ ascriptos ĩ senatũ ꝯscriptos vocitarũt. 58.

¶ Quid ẽ ꝙ Herculi ac musis cõem arã statuerũt: An ꝙ Hercules Euãdrorũ lr̃as docuit: sicut iuba monumẽtis tradidit. Qḋ honestũ ⁊ honorificũ duceret̃ amicos ac ꝓpinquos doce. Nouissime nãq3 istitutũ est: vt mercede discipulos docerẽt. Quippe oĩum p̃mus. SP. Carbilius ludu3 aperuit: eius libertus qui ⁊ ipse Carbilius appellatus primus oĩum romanorũ vxorem repudiauit. 59.

¶ Cur cũ due sint Herculis boues: mulieres nõ attingunt: nec quicq̃3 degustãt qḋ sup ara magna imolatũ sit: An q2 carmẽtis sacrificij tẽpus nõ obijt. Or quidã pinariorũ generi accidisse dicit̃: ex quo q2 vescẽtibus ceteris dapibus prohibiti sunt pinarij sunt appellati. An ꝓpter illa potius: que de veste ac Deianira fabulose dicuntur. 60.

¶ Cur deũ illũ cui⁹ in tutela vrbẽ eẽ dicunt siue masculus is est: seu femina: ⁊ q̃rere ⁊ noĩare nefas eẽt. Hoc.n.ita eẽ religiõe ꝯfirmãt Ualeriũ Soranũ male perijsse dicẽtes ꝙ numis nomẽ efferre ausus est: An ꝙ latinorũ q̄dã monumẽtis tradiderũt euocatiões q̃sdã ac deorũ veneficia eẽ putauerũt: q̄b⁹ q̃m ipsi hostiũ deos euocare ⁊ ad se traducẽ ꝯsueuissent: ne idẽ ipsi paterent̃: magnopere verebãtur: quẽadmodũ igit̃ Tyrij vicula statuis inijciũt. Alij vo spõsores petũt dĩr si quẽ ad lauacru3 aut purgatione3 aliquã deducũt: sic romani ꝙ archanũ ⁊ icognitũ eẽt firmissimã ac tutissimã dei custodiam esse crediderũt. An sicut Homerus finxit. Terra vo cõis est hoĩum vt hoĩes deos oĩs colãt: ac venerent̃ terrã cõiter habẽtes: sic veteres romani deũ salutis auctorẽ celauerũt: ꝙ nõ cũ solum: s3 oĩs deos a suis ciuitatibus honorari voluerũt. 61.

¶ Quid est ꝙ fecialiũ sacerdotũ q̄b⁹ federibus faciendis ꝑsunt pr̃ patratus maximus habet̃: est ãt his pr̃ ⁊ hĩ filij sũt: h3 eñi nũc quoq3 ꝑcipuã quãdã fidẽ ⁊ auctoritatẽ. Imperatores eñi q̃ ꝑꝑ eximiã pulchritudinẽ ac spẽm pudica ⁊ diligẽti custodia corpora idigẽt: his credunt ⁊ apud eos deponunt: An ꝙ vtrũq3 illis adest ⁊ pueros vereri ⁊ pr̃es timere. An ipsu3 se nomẽ exponit. Uult eñi patratũ quasi finitũ ac determinatũ quiddã significare: illud ceteris ꝑfectius sit: cui ꝯtingit simul vt ⁊ pater esset ⁊ patre3 hñet. An vt ait Homerus qui patri ꝑsit cũ ⁊ antea ⁊ retro cernere oportet: cuiusmodi profecto is esset: cui ⁊ filius est: de quo deliberat: ⁊ pater quem consulit. 62.

¶ Quid est ꝙ regi sacrificulo. Is eñi est rex sacrorũ ac religionũ: nec magistratu3 gerere: nec ꝯcionẽ hr̃e licet: An ꝙ antiq̄s tẽporib⁹ reges plurima ⁊ maxĩa sacra facẽ ꝯsueuerũt: ⁊ sacerdotib⁹ rẽ diuinã faciẽtibus aderãt: post vbi graues ⁊ isolẽtes esse ceperũt: greci q̄dẽ pleriq3 licentiã regibus ademerũt: ius ⁊ potestatẽ sacrificandi tãtũmodo reliquerũt. Romani aũt regibus penitus exactis aliu3 reb⁹ diuinis ꝑfecerũt: cui nec magistratũ hr̃e nec cũ ꝑplo agere ꝑmiserunt: vt in tẽplis solũ ꝯsultare videant̃: ⁊ regnum ꝓpter deos sustinẽ. Est igit̃ in comitio quoddã sacrificij genus ꝙ vbi rex pergit ex foro se proripit. 63.

¶ Quid ẽ ꝙ mẽsa3 vacuã tolli nõ sinebãt: s3 oĩno cũ aliq̄d etiã superesset: An illud iterꝑtãtes aliq̄d semꝑ in futurũ de eo qḋ nũc adest relinq̄ oportere: ⁊ ꝑ hodiernũ diẽ crastini meminisse. An ꝙ vrbanũ atq3 elegãs putarẽt cõprimere atq3 ĩbibere appetitũ: ⁊ iã cũ voluptate ꝑfrui liceret: minus eñi qḋ abest cupiũt q̃ ꝑsentibus ac paratis abstinẽ cõsueuerũt. An ⁊ aduersus seruos humana ꝯsuetudo. Non enim tãtopere gaudent serui si accipiunt: q̃3 si participes fiant: ꝙ mensam sibi cum dominis quodãmodo cõicatũ esse putant. An ꝙ nihil sacrum: inane ac vacuum negligere oportet: mensa vo sacra est. 64.

¶ Quid ẽ ꝙ maritus ꝑ spõse nõ in luce: s3 in tenebris iungit̃: An q2 eũ pudet ꝙ anteq̃3 coeat alienã putat. An ⁊ ad ꝓpriã verecũde accedere meditãs: ⁊ assuefaciẽs. An quẽadmodũ Solon scripsit spõsa3 malo cydonio degustato thalamũ ingredi solitã vt p̃mus cõplexus nihil triste: aut iniocũdũ hr̃et. Sic romanus legislator: siq̄d absurdu3 ac deforme corꝑi aderat occultaũt. An calũnia q̄dã ⁊ accusatio illicite veneris erat ꝙ fiebat cu3 legitimis ac iustis cõnubijs: pudor q̄dã ⁊ verecũdia adhibetur. 65.

¶ Quid est ꝙ circus flamini⁹ dictus est: An ꝙ flaminius q̄dã priscus cũ ciuitati agrũ reliquisset: equestribus ludis eius fructu ⁊ vectigalibus vtebant̃. Nam cũ pecunia supperet viam quoq3 flamineã munierunt. 66.

¶ Cur lictores dcĩ sũt: An ꝙ petulãtes colligabãt. Hi eni3 lora ĩ sinu gestãtes Romulũ seq̄bãt̃: lichmao ãt ligare pleriq3 latinorũ dicũt: q ãt pure loquũt̃ ligare. An.c. iterpositũ ẽ: cũ añ fine.c. litores dicerẽt̃: q̃si publici q̄dã ministri. nã nr̃is ẽt tẽporib⁹ publicũ ẽ ml̃tis grecorũ legib⁹ scriptũ eẽ neminẽ: vt ita dicã latere puto. 67.

¶ Quid est ꝙ luperci canẽ imolãt. Luperci ãt sũt q lupcalib⁹ ꝑ lasciuiã discurrẽtes pellib⁹ obuios cedũt: An ꝙ genus quoddã lustrãde ciuitatis est. ⁊ quo mẽse illa fiũt: febrari⁹ dĩ: ⁊ diẽ quoq3 pellib⁹ occurrẽtes vberãt febrarũ ⁊ februariũ vocãt: q̃ vbo purgatio significat̃: cane ãt oĩno: vt ita dicã: greci vtebãt̃: ⁊ ml̃ti ẽt nũc ĩ purgationib⁹ canẽ iugulãt: ꝓserpine quoq3 catulos: cũ ceteri purgamẽtis efferũt ⁊ eos q expiãdi sũt catulis. hoc piaculi genus circũcatulationẽ appellãtes. An ꝙ lycos lupus latine dĩ. lycaia vo lupercalia ⁊ lupo canis est hostis: ⁊ idcirco lupercalibus cedit̃. An ꝙ lupercis canes oblatrãtes molesti sunt. An q2 pani sacrificiũ facit: pani aute3 propter greges amicus est canis. 68.

¶ Quid ẽ ꝙ septimõtio vehicul' iũctis vti cauebãt: ⁊ nũc etiã q vetera nõ ꝯtẽnũt cauẽt: Septimontiũ vo diẽ festũ agũt romani: ꝙ septim⁹ collis vrbi attribut⁹ ẽ: septicollis Roma fcã ẽ: An vt q̄dã latini accipiũt: ꝙ vrbs nõdũ suis ptib⁹ penit⁹ ꝯiũcta erat. An h q̄dẽ ad Dionysiũ ẽ. Magna vo re effecta ꝯstituta ciuitate: ꝙ vrbẽ iã augeri ⁊ q̃si vlteri⁹ ꝓgredi dẽsisse existimarẽt: cũ seipsos: tũ vo iumẽta q̄b⁹ fuerãt vsi quiete affecerũt: ⁊ cõis festi ocio frui voluerũt. An ꝙ cũ oẽs dies festos ciuium pñtia ornari ac celebrari semꝑ voluerũt: tũ illũ ꝑcipue q pro ciuitatis habitatione ageret̃. Quapropter ne vrbẽ: cui⁹ dies festus ageret̃: relinquerẽt eo die vehiculis vti permissum non est. 69.

¶ Cur ĩ furto aut eiusmodi aliq̃ flagitio deꝑhensos furciferos appellãt: An h quoq3 maiorũ nr̃orũ diligẽtie certissimũ signũ est: nã q seruũ alicui⁹ sceleris aut iprobitatis cõuicisset: duplex lignũ ꝙ currui subijciunt attollẽ iubebat: ⁊ vt ꝯspiceret̃ viciniã obire: vt fidẽ in posterũ ei nõ haberẽt: ⁊ ab eo cauerẽt hoc lignũ greci stayron: latini furcam nominant: a qua furcifer denominatus est. 70.

¶ Quid ẽ ꝙ boui q cornupetat fenũ in cornu apponũt: vt occurrẽtes caueãt: An q2 ꝑꝑ repletionẽ ac satietatẽ isolescũt ⁊ boues: ⁊ eq: ⁊ asini: ⁊ hoĩes: vt ait Sophocles. Tu vo ferues q̃si pullus cibi copia. Uẽter eteni tu⁹ ⁊ male isolescit. Ex quo romani. M. Crassu3 fenũ in cornu hr̃e dictitauerũt: ⁊ q ceteros in repu. lacerabãt: hũc tñq̃3 munitũ ac ꝓuidũ ⁊ iniuriarũ ꝓsequẽtissimũ fugiebãt: q̃q̃3 postea rursus dictũ ẽ. Cesarẽ Crasso fenũ detraxisse. Primus eñi illi in republica restitit Cesar: ⁊ eum contempsit. 71.

¶ Quid est ꝙ in captãdis augurijs sacerdotes ꝑus auspices: nũc augures appellãt luminaria semꝑ apta hr̃e voluerũt: nec opculo iposito claudi: An sicut Pithagorici ꝑua magnarũ rerũ signa faciebant: q sup modio sedere ꝓhibebant

bant ꝛ ignez gladio seu machera fodere. Sic veteres ob/
scuris qbusdã rõnib⁹ vtebant̃: ꝛ maxie in sacerdotijs: q̃le
ħ est de lucerna: quã corpori aiaz ꝯtinẽti silem eẽ dicunt:
lux enĩ est is q̃ intus iest aius. Opȝ ãt qḋ itelligẽs est ac pru
dens in eo id semꝑ apertũ esse ac crescere: nec vnq̃ȝ clausuz
esse. Flãtib⁹ enĩ vẽtis aues nõ ꝯsistũt: ꝛ ꝑꝑ istabilitatẽ ꝛ er
rorẽ nihil certi significãt. Docẽt igit̃ ħ pacto vt nõ spirã/
tibus vẽtis: sed cũ oĩa tranquilla sunt: tunc augures auspi
cia capient cũ lychinis apertis vti queunt. 72.

❡ Cur augures si vlcus hẽnt in augurãdi cã sedere ꝓhibe
bant̃: An ꝛ ħ signũ est nõ oportere q̃ morsum aliquẽ: aut
vlcus: ꝛ ꝑturbationẽ in aĩo hẽnt res diuinas tractare: sed
tũ deoꝝ mẽtẽ hoĩb⁹ ꝓdere: cũ ꝛ liquido ꝛ itegro aĩo eẽnt:
An illud rõnẽ hȝ si neqȝ victimã sanãdi vlceris cã quisq̃ȝ
adhiberet: nec auib⁹ vlceratis ad auspicãdum vteret̃: ea
multo magis in seipsis seruãda existimasse: vt ad ea que
a dijs significarent̃: puri ꝛ integri accederent. Ulcus eniȝ
diminutio q̃dã ꝛ pollutio corporis videt̃. 73.

❡ Quid est ꝙ ꝑue fortune edẽ: quã breuẽ vocant romani:
edificauit Seruius Tullius: q̃ tertius Rome regnauit:
An ꝙ ipse ꝑuus initio ꝛ abiectus: q̃ppe q̃ ex captiua mr̃e
nat⁹ eẽt: fortune hñficio Rome regnauit. An hec ipsa cõ/
mutatio magnitudinẽ potius fortune ostẽdit: q̃ȝ paruita/
tẽ. Uidet̃ ãt Serui⁹ maxie oĩum fortune vim extulisse ꝛ
diuinã idicasse: q̃ppe q̃ oĩbus actionib⁹ ac negocijs ei⁹ no/
mẽ ascripserit. Nõ solũ enĩ fortis fortune ꝛ ꝑmogenite: ꝛ
mascule tẽpla edificauit. Sed ẽ vnũ ꝑprie fortune tẽplũ:
aliud ꝯuertẽtis: aliud hñ sperãtis ṽginis: aliud quorũ co/
gnomẽta qs ꝑseq̃ posset cũ fortune viscate tẽplũ sit q̃si ab
ea nos ꝓcul capiamur ꝛ negocijs ac reb⁹ iberreamus. Sed
vide ne Serui⁹ casuũ momẽta ꝑspiciẽs ꝛ ad ea plurimũ
posse cognoscẽs: q̃ppe cũ multi sepe ꝙ ꝑuũ q̃ddã: vl̃ acci/
dit: vel nõ accidit maxias res vl̃ assecuti st: vl̃ asseq̃ nõ po
tuerũt. Idcirco ꝑue fortũe tẽplũ statuit docẽs hoĩes dili/
gẽter attẽdẽ: nec ea q̃ accidũt: q̃ȝuis ꝑua sint ꝯtẽnẽ. 74.

❡ Cur Lychinũ nõ extiguebãt: sȝ ꝑ se lãguescẽ ac deficere
ꝑmittebãt: An q̃si extiguibil̃ ꝛ imortal̃ illi⁹ ignis cognatũ
ꝛ affinẽ colẽtes. An ꝛ ħ q̃ȝ signi est: nõ oportẽ qḋ aiatũ sit:
nisi noceat corrũpere: neue iterficere: q̃si aial ignis sit: nec
imerito: nã ꝛ alimẽto indiget: ꝛ ꝑ se mouet̃: ꝛ cũ extinguit̃
velut si occidat̃ vocem emittit. An ħ more docemur non
oportẽ nec ignẽ: nec aquã: nec coꝝ quicq̃ȝ q̃ ad vsũ ꝑtinẽt:
ꝛ si abũde superãt corrũpere aut ꝯsumere: sȝ idigentibus
vtẽda reliquere: cũ ipsi iã illis opus nõ habeamus. 75.

❡ Quid ẽ ꝙ q̃ nobilitate ꝑstare vident̃ lunulas in calceis
ferũt: An vt dicit Castor signũ ẽ ei⁹ q̃ in luna eẽ dĩ habita
tionis: ꝛ ꝙ post mortẽ animi rursus lunã sub pedib⁹ habe
bũt. An ꝙ antiq̃ssimis ꝑcipuũ fuit q̃ fuerunt archades ab
Euandro ꝓselines appellati. An sicut alia multa: sic ꝛ hoc
elatos hoĩes: ac suꝑbos admonẽtes reꝝ humanaꝝ istabi/
litatis: cui⁹ rei luna exẽplo sit q̃ ab obscuro ꝑmũ ꝓdit: tũ
ꝓgrediẽs luce ac splẽdore os suũ cõplet: ꝛ cũ clarissima fa
cta sit rursus deflorescit: ꝛ ad nihilũ redit. An ħ potĩ⁹ mo
destie ꝛ obediẽtie disciplĩa q̃dã erat: vt dicto audiẽtes eẽ
ꝛ iperiũ equo aĩo ferre ꝯdiscerẽt: ꝛ quẽadmodũ luna me/
liori obseq̃: ꝛ solẽ: vt inq̃t Parmenides semꝑ ituerĩ solet:
sic hoĩes ƀm locũ tenere ꝯtẽti duci primas ꝑtes relinque/
re vt honore: ac potestate ꝑ illũ fruerent̃. 76.

❡ Quid ẽ ꝙ annuȝ Jouis eẽ putãt: mẽses Junonis: An ꝙ
deoꝝ qui mẽte itelligunt̃: Juppiter ꝛ Juno iperiũ gerũt:
eoꝝ ṽo q̃ oclis cernunt̃ Sol ꝛ Luna. Sol enĩ ãnũ ꝯficit
Luna ṽo mẽses. Oȝ ãt nõ has illoꝝ simpl̃r imagines pu/
tare: sȝ ipsuȝ in mã Jouẽ solẽ: ꝛ ipsaȝ in mã Junonẽ lunã:
quocirca Junonẽ eã nolant romani: quo nouiũ aut noui⁹
significat̃ a luna. s. quã eãdẽ ꝛ Lucinã vocãt. q̃si ipsaȝ lu/
cidã vt lucẽ ꝑbentẽ: ꝛ in partu ac doloribus adesse opinã/
tur tanq̃ȝ lunã. Ut est apud poetã ꝑ nigrũ poli ꝛ astroꝝ.
Per lunam celerem partu prestantẽ. Nam plenilunio fa
cile partu leuari mulieres vident̃. 77.

❡ Quid est ꝙ auspicioꝝ qḋ sinistrũ dĩ ꝓspeꝝ ac fecũdum
putat̃: An ħ falsum est ꝛ multos decipit. An ħ sermonis
est: ac lingue: scaion enĩ sinistrũ vocant latini: a sine aũt si/
nere ꝛ sine tũ dicũt cũ vt aliq̃d missũ fiat: vt dimittat̃ hor
tant̃. Auguriũ igit̃ quo aliq̃d agi ꝑmittit̃: sinistrũ nõ recte
accipiũt mlti ac noiant. An quẽadmodũ a Dionysio scri/
ptũ est Ascaniũ Enee filiũ auspicato aduersus mezentiuȝ
aciẽ instruxisse: ꝛ in eo ꝑlio supiorẽ fuisse: ex illo obserua/
tũ: vt quotiẽs leuũ itonuisset auspicium susciperet̃. An ꝙ
alij putãt ħ Enee accidit. nã Thebãi Lacedemonijs apḋ
Leuctrã sinistro cornu superatis victoria potiti: in oĩb⁹
ꝑlijs postea obseruarũt: vt sinistro cornu ꝑncipatũ assigna
rẽt. An illud potius asserẽdũ est qḋ iuba in hystoria dicit
oriẽtẽ ꝓspiciẽtib⁹ sinistra ꝑte boreã eẽ quã mũdi ꝑtẽ mul
ti dextrã ac supiorẽ faciũt: sed vide ne cũ sinistre ꝑtes nã
infirmiores sint augurijs: ac signis q̃si corroborent̃: atq̃ȝ
his inire suppletis virib⁹ adequent̃. An terrena ac morta/
lia diuinis: ac celestib⁹ ꝯtria: ꝛ opposita iudicãtes existima
uerũt: q̃ nobis sinistra eẽnt deos a dextra dimittere. 78.

❡ Quid ẽ ꝙ ei⁹ q̃ triũphasset deinde cõbustus eẽt licebat
eos capere: ꝛ in vrbẽ deferre ac depont̃: ħ in ꝑ Lypareus
scriptũ reliquit: An ħ mortui honoris cã factũ est. Naȝ ꝛ
alijs ducib⁹ ꝛ q̃ hñ rẽ gessissent: idẽ tribuerũt vt nõ ipsi so
lũ: sȝ posteri quoq̃ȝ in foro sepelirent̃: sicut Ualerio ꝛ Fa
bricio. Ferũt ãt hoꝝ posteris mortuis ꝛ in foꝝ delatis ar/
dẽtem facem subijci ꝛ statim attolli: vt sine inidia hono/
re vtant̃: ꝛ tãtũmodo sibi licere ꝯfirment. 79.

❡ Quid ẽ ꝙ triũphãtes in publico Ro. ꝯuiuiũ exhibẽtes
ꝯsules iuitatos ne in ꝯuiuiũ accederẽt rogabãt: An locũ
honestissimũ triũphãti assignari: ꝛ post cenã ab oĩb⁹ ḋduci
oportebat: q̃ ꝑsentib⁹ ꝯsulib⁹ alij tribui nõ possent. 80.

❡ Quid ẽ ꝙ tribun⁹ purpurã nõ portat: cũ ceteri magr̃at⁹
purpurati icedãt: An ꝙ tribun⁹ oĩno magistrat⁹ nõ ẽ: naȝ
nec lictores hȝ: nec in sella curruli sedẽtes ius dicũt: nec in
initio oĩno: sicut ceteri magistratus magistratũ ineũt: nec
creato dictatore ꝑtãtẽ deponũt: sȝ cũ oĩs potestas ꝛ iperi/
uȝ ad dictatorẽ redeat soli oĩuȝ magistratũ retinẽt: q̃si ipe
riũ nullũ gerẽtes: ꝛ aliũ quẽdã i repu. locũ obtinẽtes: quẽ/
admodũ ãt ꝑscriptionẽ q̃dã rectores statũ eẽ nolũt: q̃ppe
q̃ nõ iudiciũ ꝯstituat: sȝ dissoluat ꝛ euertat: sic tribunũ ma
gistratui ꝛ iperio potius opponi: q̃ȝ ipsuȝ tribunatũ eẽ: naȝ
potẽtie magistratus obsistere: ꝛ nimiã licẽtiã cõprimere
tribunitie potestatis ac licẽtie fuerat. An hec ꝛ his silia ab
eo dicant̃: q̃ reb⁹ iueniẽdis studeat. Tribunatus ãt cum ꝛ
populo originẽ ducat populare in ꝑmis videat̃: reliq̃ ciuĩ
bus parẽ se gerere ꝛ in oĩ cultu ac victu īfimis ciuiũ cõpa
rari. Magnitudo enĩ ac moles ꝯsulẽ decet ꝛ iperatorem.
Tribunũ ṽo quẽadmodũ. C. Curio dicẽ solebat abiectũ
eẽ: nec aspectu grauẽ nec aditu difficilẽ sed facilẽ: ac mul/
titudini cõmodũ ꝛ tractabilẽȝ. Uñ nec domus tribunitie
ianuaȝ claudi mos erat: sed noctu ꝛ interdiu semꝑ tanq̃ȝ
portus q̃dã ac ꝓfugiũ q̃bus opitulãdũ esset. Ueꝝ quo hu/
miliore corporis habitu deprimit̃: eo magis vi ac potesta
te auget̃. Cõmunẽ enĩ tribuni vsum ac nemini clausuȝ: si/
cut arã postulãt: honore autẽ sacrosanctum. 81.

❡ Quid est ꝙ ꝑpoꝝ virge securibus alligate ꝑferunt̃: An
signũ est nõ oportere magistratus iracundiã promptã ac
dissolutã eẽ. An virgaꝝ dissolutio mora: ꝛ tarditate iram
frãgi ꝛ iperũ moderat̃. Sed malitia q̃ȝ partim medica/
bilis est partim curari nõ põt virge ꝙ mutari põt corri/
gunt. Secures ãt ꝙ emendari nõ põt abscindũt. 82.

¶ Quid est ꝙ cū Ro. barbaros quosdā diis imortalibus hoiem imolasse accepissent: magistrat⁹ eoꝝ accersendos ac puniēdos putauerūt: quos postea cū id ꝯsuetudie quadā ac lege fecisse accepissent: eos dimiserūt: aliasq₃ id facere ꝓhibuerūt: cū ipsi nō multis annis añ duos viros: ꝛ duas mulieres in foro boario viuos obruerēt: nō enī videꝛ cōuenire ipsos hec facere: ꝛ barbaros q talia cōmisissent reꝑhēdere: An diis imortalib⁹ hoiem imolare ipium duceba͂t: demonibus aūt necīuz: An q more ꝛ lege id agerent peccare arbitrabanꝛ: se vo libris sibyllinis iussos eodē teneri scelere nō putabāt: Ferūt āt elbiā quandā virginem cū equo veheret fulmine ictā fuisse. Inde nudū equuz ac iacētē inuētū esse: nudā ꝛ ipsaz veste q̄si de idustria a pudēdis subtracta: calceis a nullo camisia passi disiectis: ꝛ ore lingua proiecta: re ad diuinatores delata cuz sacris vginibus maximū dedecus ipendere: ꝛ ei⁹ rei ignominiam ad equites redundaturā ꝑdixissent: barbari cuiusdā equitis seruus idiciū fecit tris vestalis: emiliā mariā sub idē tps corruptas diutissime cū viris rem habuisse: quoruz vnus esset Uetusius barbarus eius q indiciū fecisset dn̄s. Uestales igiꝛ redargute supplicio sunt affecte: sz cū res atrocior visa esset decreuerūt: vt sacerdotes sibyllinos libros īspicerēt: in qbus iuētū fuisse dicūt: hec magno reipu. malo futura: ꝛ iubere vt ab surdis quibusdaz dies ꝛ externis auertende rei causa grecos duos ac totidem gallos imolarent ꝛ in loco eodem defoderent. 83.

¶ Cur diei ꝑn^m de media nocte numerāt: An ꝙ. R. P. ab initio militari more ꝛ istitutio ꝯstituta est. In re militari āt multa noctu vtilr occupanꝛ: An diei ortū agēdi ꝑn^m eē voluerūt. Noctē vo ꝯsilii ꝛ apparationis. Opz aūt ꝑparatos rē aggredi nō agētes ꝑparari fabricās qđ Myson ad Chilonē vnū de septē scripsisse diꝛ hyeme. An quēadmodū meridies finis est multis reipu. gerēde: sic noctē intēpestā actionū olim initiū oportere statuerūt: cui⁹ rei maximū argu^m magistratū romanū post meridiē fedus facē nō solere. An occasu qdē ꝛ ꝑn^m ꝛ finē diei cape licet. Nā si multitudinis idicio ꝑn^m diei cū sol emergere cepit incipit finē vo cū penitus occiderit terminauerim⁹: eq̄litatē diei ac noctis: qđ eqnoctiū dicimus: nō habebimus: equā eniz diei noctē re maxime videmus ea die: cui cōparaꝛ solis spatio: ac magnitudie breuior repiꝛ. nā ꝙ mathematici afferūt: ꝛ huic rei medicinā afferētes diei ac noctis verissimā rōnē ꝯstituūt. cētrū solis cū finiētē attingat oēm cui dētiā: ꝛ claritatē funditus tollit. Necesse est enī accidē cū multū lucis etiā sub terra sit: ꝛ nos radiis suis iam sol vndiq₃ collustrat: vt diē nōdū eē fateamur. Quare cū ob dictas causas ortus diei ꝛ occasus ꝑn^m difficillime capi possit: relinquiꝛ aut vt mediuz diē: aut mediā noctē ꝑn^m diei statuamus: potius āt z^m. Ferꝛ. n. a nobis a meridie ad occasuz: a media vo nocte ad oriētē ad nos redit. 84.

¶ Quid est ꝙ veteri more vxores nec molere nec coquere ꝑmittebāt: An veteris aduersus Sabinos federis memoriā colētes. Nā post filias Sabinis raptas facta pace ꝛ societate inita in federe noiatum exceptū est vxorē viro romano nec molere: nec coquinariā facere. 85.

¶ Cur mēse maio vxores nō ducūt: An ꝙ iter aprilē ꝛ iuniuz medius iteriect⁹ est. quoꝝ cū alter veneri: iunoni alter dicatus sit: deab⁹. s. q̄ nuptiis ꝑsunt: aut paꝝ añ capiūt aut paꝝ expectāt. An ꝙ h mēse maximo piaculo vtūtur. Effigies mō de pōte abiicientes: cū ꝓus hoies ꝯsueuissent. Uñ flaminicā iunonis sacerdotē tristē eē eo tpe. Quippe q̄ eo mēse vllo cultu vtunꝛ: moris ē. An ꝙ pleriq₃ latinorū h mēse mortuis parētāt: ꝛ ob eā cāz Mercuriū quoq₃ eodē mēse venerantꝛ: q male cognominis ē. An vt qdā dicūt mai⁹s maiorib⁹ natu appellatus est. Juni⁹a iuniorib⁹: nuptiis vo accōmodatior ē iunior: vt iqnit Euripides. nā senect⁹ venerē valē: ipsaq₃ ven⁹ senib⁹ ifensa ē. Abstinēt igiꝛ nuptiis iuniū expectātes q maiū deiceps excipit. 86.

¶ Cur eoꝝ q vxores ducūt comā haste cuspide discernūt ac discrimināt: An signuz est ꝑ⁹ ꝯnubia violēta fuisse. An statim discūt vxores viris fortib⁹ ꝛ bellicosis ꝯiūcte: seuerū ꝛ minime effeminatū ꝛ tenuē cultū ac virilē ornatū ꝓbare: quēadmodū licurgus in forib⁹ ꝛ tectis ꝑuatū facientes terebra tm̄ ac securi vtēdū aliis istrūis abstinēdum ratus: oēm itēperātiā ꝛ supfluos sūptus fūditus sustulit. An diuortium ea re significaꝛ ꝙ solo ferro nuptie dirimēde sint. An illđ magis ꝙ pleraq₃ ad ꝯnubiū ꝑtinentia iunonī attribuebāt. nā ꝛ hastā iunoni ꝯsecratam esse existimāt: ꝛ eius statue vplurimū haste inixe cernunꝛ. Quippe quaz curitim appellāt veteres. Nā curis antiquo noie hasta dicebaꝛ. Hinc ꝛ curim martem noiatū esse dicunt. 87.

¶ Cur ꝙ in spectacula impeditur lucar vocant: An ꝙ alia multa quoq₃ circa vrbē sūt loca diis attributa: que appellant lucos: quoꝝ ꝓuentus in ludos conferant. 88.

¶ Quid ē ꝙ q̄rinalia stultoꝝ ferias noiant: An ꝙ hūc diē: vt iuba dicit his assignauerūt q cui⁹ eēnt trib⁹ ignorarēt. An his q vt nō alii tributi fornacalib⁹ rez diuinā fecerūt: ꝙ aut ipediti fuissent: aut aliq̄ ꝑegre ꝓfecti: aut ōniq₃ diē ignorassent h tpe recuꝑandi illi⁹ festi ꝑtās data eēt. 89.

¶ Cur rē diuinā Herculi faciētes aliū deoꝝ appellāt neminē: nec canis vt a Uarrone scriptū ē in vrbe apparet: An idcirco aliū deū appellāt neminē ꝙ hūc semideū putant: vt alii tradūt. Cū etiā iter hoies ageret: euāder ei arā statuit: ꝛ rē diuinā fecit: nihil āt oino fuit cui Hercules ifestior eēt q̄ canis q ei sepe molestus fuisset: ꝛ in ꝑmis cerbarus: deniq₃ Licinio puero per canē occiso ab hipocotib⁹ coactus prelia decertare multis ea pugna ex amicis iterfectis iphiclum fratrem quoq₃ amisit. 90.

¶ Quid ē ꝙ circa capitoliū ꝑricio habitare licet nemini: An ꝙ Marcus mālius ibi habitās regnū affectasse deprehēsus: ex quo lege iterdictū est ne qs postea ex ea familia mālius diceretꝛ. An antiqu⁹ fuit huic met⁹. publicolā eniz vt nobiliorē calūniari hoiez in ꝑmis popularē nō desistebāt: ita mltitudo tādiu timuit donec edē quā i sūma velia edificabat: ꝙ nimis foro imineret fūditus euertit. 91.

¶ Cur q ciuē i ꝑlio seruasset corona q̄rna donabaꝛ: An ꝙ vbiq₃ i expeditiōib⁹ facile sit quercū iuenire. An ꝙ ioui ꝛ iunoni: quos vrbi ꝑsidere putāt corona ꝯsecrata ē. An vetus ab arcadibus mos acceptus est qbus est quedam cuz hac arbore cognatio. Ut enim primi hoies ex terra Arcades sic quercus prima ex oibus plantis nata. 92.

¶ Quid ē ꝙ in auguriis vulture potissimū vtūtur: An qz Romulo i ꝯdēda vrbe duodeci vultures apparuerūt. An ꝙ vultur rarissime ꝯspiciꝛ. Nō. n. facile qspiā vulturis nidū offēdat: sz porro d̄ repēte ꝛ iopiato aduolāt: q̄ fit vt eorū aspect⁹ aliqd significet semp. An ꝛ h ab hercule didicerūt: si veꝝ ē qđ dicit Herodot⁹: in oib⁹ reb⁹ gerēdis Herculē ꝑ vulturis aspectu in re icipiēda delectatū fuisse: quē ex oib⁹ q̄ carnib⁹ vescerenꝛ volatilib⁹ iustissimū esse iudicaret. ꝑmū enī nihil qđ viuat attingit: nec aīatū qcq̄ iterficit: quēadmodū accipitres: aqllā: oēs deniq₃ noctiuagas aues videmus. Uesciꝛ aūt cadaueribus in qbus sui gn̄is abstinet: vulturē enī q aui vescanꝛ adhuc vidit nemo. accipiētes enī aquile sui gn̄is aues ꝯsectanꝛ ac feriunt: q̄q̄ vt ait hesciꝛus: auis auem comedēs quo pacto pura esset. ꝓterea q̄ minus detrimēti: vt ita dicā: hoibus afferat auis prorsus nulla reperiꝛ: qppe que nec fructus deleat: nec plātam ledat: nec mansueto cuiq̄ noceat aiali: ꝙ si vt egyptii fabulāꝛ: vultures oēs femine sūt: ꝛ quēadmodū zephyro arbores. Ec vultures euro grauide fiant: certa nimiruz ꝛ

firma a vulturib⁹ signa fieri visimillimū est: in aliis āt volandi iper⁹ ꝛ alarū in cocūdo agitatiões ac vbera rapine fuge isectiones multū icōstātie ac ꝑturbate afferūt. 93.

¶ Cur esculapij edes ex vrbe posita est: An ꝙ foris salubrius ꝗ̄ in vrbe bitare crediderūt. nā greci ꝗ̄z in excelsis ac puris locis esculapij tēpla plane collocāt. An ꝙ deū ex epidauro accersitū in vrbē cōmigrasse opinant: in grecia eni nō in vrbe sꝫ ꝓcul ab epidauro esculapij tēplū est. An ꝙ dum draco ex naui in insulam descendisset: ꝛ ex oculis euanuisset ipsum in eo loco edis ponēde auctorē ac premonstratorem fuisse putauerunt. 94.

¶ Cur moris est vt qui castimoniaꝫ colūt legumib⁹ abstineāt: An quēadmodū pithagorici fabas ob eas ꝗ̄ vulgo dn̄r cās abominabant ꝗ̄si lethes ꝛ herebi cognomines: An ꝙ ad ꝯcenatiões ꝛ manes ꝓuocādos leguminib⁹ maxie vtunt. An illō magis ꝙ ad selcatē ac castimoniaꝫ pura ac tenuia corpora hre oꝫ. Sūt āt legumia maxie vētosa: ꝛ ea gignūt: ꝗ̄ cū supflua sint mlte purgatiōis idigēt. An ꝙ cuꝫ vētosissima sint legūina ad res venereas maxie icitēt. 95.

¶ Quid est ꝙ vestales icesti ꝯuictas alia pena nō afficiūt: sꝫ viuas tm̄ mō defodiūt: An ꝙ mortuos vrūt qō illis tribuere iniustū iudicarēt: ꝗ̄ nō diligēter ac scē ignē sacrū custodissent: an ꝙ corp⁹ maxis ac sanctissimis religiōib⁹ cōsecratū iterficere: ꝛ mlieri sacre man⁹ offerre nefas putauerūt. Rōnē igr̄ inierūt: ꝗ̄ subterraneo specu defosso obrute sua spōte morerent: ibi eni ꝛ lucerna cēsa inerat: ꝛ nō nihil panis exiguū ꝛ aq̄ ac lactis inde specū desuper terra opibant: sꝫ ne h̄ qdē mō scelus detestātes religionē fugierūt. nā ꝛ nūc ꝗ̄z sacerdotes eū locū adeūtes parētāt. 96.

¶ Cur idib⁹ decēbris i cursu eq̄ꝝ victor dexter sacer marti imolat ꝛ caudā stati occisā ad regioꝝ: q dī loc⁹ deportat: ꝛ arā cruore spargit. De capite vō iter se dcertāt: alij de sacra via dscēdētes alij de subura aduersus eos ipetū faciētes: An ꝙ troiā equo captā putāt: idcirco equū supplicio afficiūt: ꝙ troianoꝝ clara pignora fuerit mixta puerꝫ latinoꝝ: an ꝙ iracūdū feroꝝ ꝛ bellicosū aial est equ⁹. Dije āt grata ꝛ accōmodata in primis imolāt. Uictor aūt idcirco immolatur ꝙ victorie mars auctor est: ꝛ qui ordinē in arcto tenēt ceteros vincunt qui locum deserunt: ꝛ celeritas quasi viaticū fuge pena afficit: deniqꝫ signis qbusdaꝫ occulte admouent fugientes salutē inuenire nō posse. 97.

¶ Quid est ꝙ cēsores magr̄atū ineūtes nihil agūt ꝗ̄ vt sacroꝝ anserū alimēta locēt: ꝛ imaginis splēdorē: An a viliorib⁹ icipiētes ꝗ̄ nec multo sumptu: nec magna opa egent: an ver⁹ ꝗ̄daꝫ huic aiantū gr̄a referturi a bello vsqꝫ gallico repetita: ꝙ dormiētibus canib⁹ pmi oium anseres galloꝝ in capitoliū ascēsu ꝑsenserūt: ꝛ clāgore vigiles excitarūt: an cū sic maxiarū: reꝝ: ꝛ ꝗ̄ sūma cura idigēt custodes censores: vt ediū sacrarū publicarū moꝝ: deniqꝫ ꝛ vitijs ꝛ vite vniuscuiusqꝫ diligētissimi ꝛ custodiētissimi oium aiantiū rōnē hn̄dā sibi eē putauerūt: sil' eni anserib⁹ curandis ciues admonēt ne deoꝝ cultū negligāt. anseris vō abstersi ꝛ splēdor necc̄i⁹ est: cito. n. rubrica defluit ac deflorescit. ea eni veteres statuas obducere ꝛ illinire ꝯsueuerūt. 98.

¶ Quid ē ꝙ ceteris sacerdotib⁹ sil' ac i iudiciū ducti ac dānati sūt substituūt: augurē vō dōec vita supat: iꝫ maxioꝝ criminū ꝯuictū sacerdotio nō mutāt: augures āt vocāt q auspicijs p̄sunt: An ꝙ qdā dicūt sacroꝝ archana neminē cognoscē volūt: q ipse augur nō sit: an iureiurādo ad actū res augurū nemini enūtiaturū ꝓuatuꝫ postea factū sacro libari noluit: an nō honoris: nec magr̄atus sꝫ scie atqꝫ artis cuiusdaꝫ potius nomen est augur. Sile igit est ac sigs musicū nō esse iudicet: ꝛ medicuꝫ esse prohibeat: ꝛ diuino diuinationē adimat. Dis eni oīb⁹ appellatio detrahi pōt. vis ac facultas nō pōt: aliū vō idcirco nō instituunt: ꝙ sacerdotū numerū ab initio cōstitutū merito tuent. 99.

¶ Cur idibus sextilis diē festum agunt serui oēs ac serue. Uxores aūt capita purgare ac lauare cōsueuerūt: An ꝓpter seruiū regē quē eo die serua natū ꝛ in lucē editū ferūt. Uacationē ab opere hn̄t serui: capitis aūt lauatio ab ancillis cepta ꝓpter diē festū ad liberas ꝗ̄z processit. 100.

¶ Cur pueros monilib⁹ ꝗ̄ vocāt bullas exornāt: An honoris raptarū cā: vt alia mlta sic ꝛ h̄ cōstitutū esse voluerūt his ꝗ̄s ex eis suscepissent: an targnij v̄tutē honorādaꝫ putauerūt: ferūt. n. targniū cū puer adhuc eēt in p̄lio aduersus latinos ꝛ etruscos in hostes ipetū fecisse: cūqꝫ ex equo defluxisset excepto hostiū ipetu romāos ꝯfirmasse hostib⁹ in fugā ꝯuersis: cū plus ꝗ̄. 60. milia hostiū eo p̄lio cecidissent: h̄ a pr̄e ꝛ rege decoris isigne accepisse. an apō maiores nr̄os speciosuꝫ seruū donare turpe nō existimabat: quēadmodū nūc ꝗ̄z comedie testimonio sūt: pueri aūt liberis vehemēti⁹ abstinebāt: ac si forte accideret: vt i pueros nudos iciderēt: ne ambigerēt: h̄ isigne liberi ferre cōsueuerūt. An vel ad molestiā ꝯseruādā: h̄ ēt ꝑtinet ꝛ intēperātie: ac flagitij frenū est cū virū agere eos pudeat: anteꝗ̄ pueritie isignia deponāt. Nā qō Uarro scribit visile nō est: cū coles bulā bollā ꝓferāt. h̄ ꝯsilij isigne pueros īdui solere: sꝫ vide ne h̄ ꝗ̄z ꝓp lunā ferāt. nā lune figura cū pleniluniū est non globosa est sed lentis formaꝫ ostēdit: ꝛ quēadmodum opinatur Empedocles. Illud etiā qō subiectum est non modo quod apparet. 101.

¶ Quid ē ꝙ marib⁹ nono āno feminis octauo noia iponere ꝯsueuerūt: An si p̄us feminis noia iponūt: cāꝫ sustinet nā ꝛ auget femia ꝛ crescit ꝛ adulta ꝑficit aūꝗ̄ masculus. Dies aūt eos potissimū capiūt: q septēnariū subsequunt. Septim⁹. n. dies cū in ceteris: tū ad vmbilicū isantib⁹ nuper editis ꝑiculosus eē ꝯsueuit. Nā septio die plerisqꝫ resoluit: dōec aūt dissolut⁹ plāte lōge silior ē ifans ꝗ̄ aial. An sic pithagorici nūerū parē feminā vocāt: marē iparē: fecūdus ē ꝛ ꝯpositū parē vicit: ꝛ si in vnitates diuidat par nūer⁹ ꝗ̄si femia locū in medio vacuū p̄bet: iparis vō nūeri ꝑs aliꝗ̄ plene semꝑ relinqt: ꝗ̄ fit vt alterū feminā: marē alterū eē putēt. An ꝙ in nūeris nouenari⁹ p̄mus est: tetragon⁹ ab ipari ꝛ ꝑfecto ternario. octonari⁹ aūt p̄mus cubus a binario nūero: quē parē eē ꝯstat: op꜓ aūt ꝗ̄drāgulūꝫ eē ꝛ iparē ꝛ ꝑfectū. Uxorē aūt sic cubū stabilē: ꝛ domi seruātē ꝛ imobilē. illō ꝛ adiūgēdū octonariū nūerū cubū eē q a binario ꝯpōat. nouenariū vō ꝗ̄drāgulū eē q de ternario ꝯficiat. vtūt āt duob⁹ noīb⁹ femie: mares vō trib⁹. 102.

¶ Quid ē ꝙ eos ꝗ̄rū p̄res igrant spurios vocāt. Nō. n. qō greci opiant ꝛ in cāis oratores dicūt: ꝙ ex colluuione ꝗ̄dā ꝛ feminis cōione ꝓgn̄ati sunt. sꝫ. vꝫ. est spuri⁹ iter p̄noia: vt sex. D. L. prenoia vō latini itegra nō scribūt: sꝫ aut vna lr̄a: vt. T. L. M. aut duabus: vt. Cn. aut tribus: vt Sex. ꝛ Ser. Est igr̄ spuri⁹ iter ea p̄noia ꝗ̄ duab⁹ lr̄is notant. S. ꝛ p. qb⁹ ēt orbos parētib⁹ scribūt cū sine pr̄e eē dicūt. p. S. siue p. p. pr̄eꝫ sign̄antes. Hoc igit errorē fecē: qō sine pr̄e ꝛ spuri⁹ eisdē lr̄is ānotat. Sꝫ alia ꝗ̄z rō afferēda est: ꝗ̄ multo est absurdior. Dicūt eni sabinos vxoris pudēda sporiū appellare: ita vt legitime natus nō sit. Sꝫ ex ꝯcubina aut scorto ꝯtumelie causa spuriū appellari solitum. 103.

¶ Cur dionysiū patrē liberū: An ꝙ hibentibus libtatis cā sit. fiūt. n. pleriqꝫ ebrietate petulātiores. An ꝙ liberationē p̄buit. An sicut Alexander dicit ꝙ pro hoetie libtate pugnauit: Dionysiū liberꝫ dictū fuisse putandū est. 104.

¶ Quid ē ꝙ publicis festis veteri more v̄gies nō locant. Uidue nubūt: An vt Uarro dic̄ ꝙ v̄gies cū i mr̄i^m dātur dolēāt: mlieres vō letant: die āt festo oēꝫ tristitiā ac necc̄itatē abēsse oport̄. An ꝙ v̄ginib⁹ decoꝝ: viduis vō mltis p̄sentib⁹ sedū nubē. felices eni ac fauste p̄ᶜ nuptie: zᶜ vō tristes ac detestāde. Pudet. n. viuis adhuc eis qb⁹ antea nupserāt: alios accip̄e: mortuos āt lugēt: ꝗ̄ fit vt magis gete

q̄ strepitu ꝛ deducentium multitudine delectent̄. Dies vo festi multitudinē adeo distrahūt: vt his reb⁹ per ociū interesse non possit. An q̄ sabinoꝝ filias virgines inter ludicrū die festo rapientes bellū excitarunt. idcirco filias diebus festis nuptum dare omni cā noluerūt. 105.

¶ Quid est q̄ romani fortunā ꝑmigeniā colūt: An q̄ seruio ex serua nato rome sūma cū laude ꝛ claritudie ipera re ꝯtigit. sic.n. romanoꝝ pleriqꝫ suspicant̄. An illō magis q̄ fortūa vrbi ꝛ iperiū ꝛ originē ꝑstitit. An altior q̄dā ratio ꝛ magis a natura ex media philosophia reperi pōt: fortunā.s. rerū oīum ꝑncipium esse. nā m vo casu cōsistere cū quibusdam temere repositis ordo accesserit. 106.

¶ Quid ē q̄ artifices scene dedi1os histriones vocāt: An ob eā cāꝫ quā ruffus scriptā relīgt. Dic.n. ꝑscis illis tpib⁹ C. Sulpitio ꝛ licinio stolōe ꝯsulib⁹ cū pestilētia vrbē inuasisset: oēs q in scenaꝫ ꝓcederēt itery1sse ob eā rē multos ꝛ bonos artifices ex etruria romā venisse: i his q arte ꝛ glīa ceteri ān iret ꝛ i theatro ac scēa diutissime floruissꝫ histꝛ fuisse noiatū: a q̄ oēs dīn scēicos histriōes noiatos eē. 107

¶ Quid est q̄ ꝓpinquis ꝛ cognatis non nubūt: An q̄ nuptys necessitudies augeri volūt: ꝛ vltro citroqꝫ filias dando ꝛ accipiendo mltos sibi ꝓpinquos adiūgere. An q̄ cognatoꝝ dissidia iter se verent̄ qb⁹ nāe iura vna cū ꝓpingtate tollant̄. An q̄ mulieres ꝓpter ibecillitateꝫ multoꝝ ope ꝛ auxilio egētes ꝓpigs idcirco adiūgere noluerūt: vt si q̄ a suis viris iniuria afficerent̄ cognati opē ferrēt. 108.

¶ Cur iouis sacerdoti: quē flāminē dialē vocāt: farinā fermētatā attigere nō licet: An q̄ faria cib⁹ ipfect⁹ ꝛ indigestus sit: nō.n. aut id qd erat triticū mā sit: nec quē fieri opꝫ fact⁹ ē panis. Sꝫ vi semis sīl amisit: ꝛ cibi vsū nō ꝑstitit: q̄ rōne poeta mylipbaton farinā dixit ꝑ trāslationē: q̄si molēdo occisā ꝛ ꝯfectā. Fermētū vo q̄ꝫ ꝛ ꝑ corruptionē fcm ē ꝛ admixtū: oē illō qcqd ē: qd pinsit̄ corrūpit. Remittit̄ eni q̄dāmō ac dissoluit̄: ꝛ oino fermētatio ipsa nihil aliō est nisi putrefactio quedā: que qdem si abūdantius adhibeatur farinā acidā reddit ꝛ prorsus corrumpit. 109.

¶ Quid est q̄ sacerdos carnē crudā tāgere ꝓhibet̄: An a visceratiōe hꝰ ꝯsuetudie repellit̄. an eadē de cā caro q̄ꝫ q̄ ꝛ farina ꝓhibet̄: neqꝫ eni iā est aial neqꝫ absontū factum est. Nā cuꝫ ꝛ transformatio elixatio ꝛ assatio alteratio q̄dam sit ꝛ transformatio nimirum formā delet. Qr aūt recens ꝛ crudum est aspectū nequaq̄ puꝝ ꝛ ipollutū hꝫ: sed vlcerosum ꝛ vehemēter odiosum ac molestum. 110.

¶ Quid ē q̄ cane ꝛ capella sacerdoteꝫ adeo abstinere voluerūt: vt non mō attingere: sꝫ ne appellare liceret: An q̄ capraꝫ q̄si luxuriosam atqꝫ olidā abhorrerēt. an q̄ tanq̄ morbidā timerent. Videt̄.n. ꝑter cetera aialia cōmitiali morbo tētari: ꝛ q gustarit aut attigerit h⁹ morbi aliqd inurere: h⁹ rei cāꝫ assignāt poros angustos qb⁹ clausis eius spūs sepissime iclaudit̄: qd arguit vocl tēuitas. qcūqꝫ.n. h morbi genere tētant̄ sīleꝫ capelle vocē edūt. Canis vo est min⁹ qdē luxuriosus ac fetidus: q̄q̄ sīt q dicūt ne canē qdē in athenieñsiū arcē admitti fas eē: nec deliū isulaꝫ attingere: qd in ꝑpatulo ꝛ passiꝫ coeat: q̄ in re alioꝝ aialiū dissimilis sit. Nā boues eq sues nō in ꝓpatulo ineunt: sꝫ verā cāꝫ penit⁹ ignorāt. Canis.n. tēplis oib⁹ idcirco arcet̄ q̄ pugnax ē aial: ꝛ i ꝑmis feroꝝ: vt tutū supplicib⁹ ꝑfugiū ꝑhebeant. Verisile igit̄ ē iouis sacerdotē tāq̄ aiatā ꝛ sacrā quādā effigiē ac simulacrū: ad qd oib⁹ tāq̄ ad arā ꝯfugere liceat egenis ac supplicib⁹ repositū eē. Unde nec deterreri nec arceri oino possint: q̄circa in ipo ianue vestibulo ac limine eidē posita erat lectica. Qui vo pedib⁹ sacerdotis se ꝓuoluisset eo die ab oib⁹ plagis ac pena tut⁹ erat: q si ꝑus vinct⁹ fuisset: ac ad eū accessisset e vestigio soluebat̄. Vincula vo nō ꝑ ianuā: sed ꝑ tectuꝫ sublata fores abyciebāt. Erat igit̄ inutile si cū sacerdos adeo se mitē ꝛ humanū exhiberet: canis ꝑ tēplo sedēs supplices oblatrādo ꝓpelleret: ꝛ si veteres h aial oio puꝝ eē putauerūt. celestiū.n. deoꝝ nulli prorsus ꝯsecrat⁹ est canis: sꝫ ꝓserpine cena dimissus in triuia piaculi locū obtinet. Lacedemone vo deoꝝ oiuꝫ crudelissimo marti catulos cedūt: apd boetios āt publice piaculū ē: cane i duas ptes dissecto ꝑ mediū exire. Latini vo lupcalib⁹ mēse februario canē imolāt. q̄re alienū nō ē q supmū ꝛ purissimū d̄oꝝ oiuꝫ venerādū sibi desūpserūt eos q̄ familiarē ac domesticū hēant canē ꝓhibere. 111.

¶ Cur hederā flamēdialis si attigisset piaculū cōmisisset: nec iterea facere poterat vt vmbraculū aut arbustū dsuꝑ ꝑmineret: An h sīle ei ē q̄ di: de curru nō eē: choenici nō insidere: scopā nō trāscēdere: nō q̄ h pythagorici nitēt aut mutuāt. Sꝫ q̄ ꝑ h⁹ ab alys deterreāt. Nā q̄ sub vitē igredi ꝓhibēt ad vinū referebāt: q̄ sacerdoti ebriuꝫ fieri nefas eēt. Temulētis.n. vinū sup caput est ꝛ d̄primunt̄ oēs ebry ꝛ humiles fiūt: cū hanc ipsaꝫ voluptatē vincere oporteat: nō ab ea vinci. hederā vo tāq̄ sterilē ꝛ hoīb⁹ inutilē: ꝛ ꝑꝑ fragilitatē adminiculo alteri⁹ semꝑ egētē vmbra soiū ac viriditate oculos capiētē: nō temere in edib⁹ ali atqꝫ inasci ꝑmiserūt. Quippe q̄ plātas cōplexa maxie noceret: nec solo extirpari facile possit: q̄ fit vt celestiū tēplis penit⁹ amoueat̄: nec i ede palladis athenis ac thebis q̄sq̄ facile hederā videat. Nocturnis vo sacris ꝛ baccanalibus adest. an q̄ꝫ mysticū qddā signū erat: vt ad thiasis ac religs debacchatiōib⁹ abstierēt. nā q̄ bacchicis furorib⁹ mulieres correpte fuerint: ad hederā statiꝫ ferunt̄ ꝛ abreptā manib⁹ diuellūt: dētib⁹ lacerāt: vt nō oino icredibilia dicere videant̄: q asserūt hederā q̄ spm hēat q̄ mētes in furorē cōcitet: ꝛ loco moueat: ebrietatē absqꝫ vino iducere: ꝛ hilares eos reddere: q i furorē ꝓcliues fuerint. 112.

¶ Cur his sacerdotib⁹ nec magr̄atū cape nec petere ꝑmittebat̄: ꝛ tn̄ lictore vtunt̄ ꝛ sella curruli honoris cā: ꝛ q minus egre ferrēt: si a magr̄atib⁹ arcerent̄: An qd i nōnullis grecie ciuitatib⁹ videm⁹: sacerdoty dignitas regie maiestati par hēbat̄: nō vulgares aut iḡbiles hoīes sacerdotes declabant̄. an illō magis q̄ cū certū eēt ꝛ statutū t̄ps sacrificy. Regū vo opa ꝛ actiōes icerte ac mime ꝑfinite fieri nō poterat: vt cū in die sepenūero t̄ps iciderent: idē vtriqꝫ adeēt: sed vtrisqꝫ vrgentib⁹ sepe oportebat: vt altero relicto nūc deos coleret: nūc ciuib⁹ noceret: q cū in hoiuꝫ magistratib⁹ nō min⁹ nec̄itatis q̄ licētie iesse aiaduerterēt: ꝛ cū q mltitudini iparet: vt de medico ait Hippocrates: tristia cernere tristia attingere: ꝛ in alienis malis ꝓpriū dolorē ꝑcipere nefas eē putauerūt: dys rē diuinā facere primitias: ꝛ ciuiū cruciatus quotidie versantē interdū etiaꝫ propinquoꝝ ꝛ cognatoꝝ: quod bruto accidit. 113.

¶ Qui sūt quos epidauri ꝛ conipedes ꝛ artynos appellāt. cētū.n. ꝛ octogita rēpu. administrabant ex qbus senatores deligebāt quos artynos appellabāt: plebs aūt magna ex ꝑte in agro agebat. Vocabant̄ aūt conipedes a pedib⁹: vt cui⁹ facile agniti puluere obliti cū in vrbē redirēt. 114.

¶ Quā nā onobati apd cumeos fuisse dicem⁹: Si q̄ i adulterio mlier dephēsa fuisset hāc i foꝝ deductā ꝛ saxo ipositā spectādā oib⁹ ꝓponebāt: ide sup asino collocatā: ꝛ circa vrbē ꝑuectā i eundē locū restitui oportebat. Ex illo infamia notatā onobatiꝫ appellādā cēsuerūt: ꝛ ab eo t̄pe lapidē tanq̄ ipurū ac detestabilē vitabant. erat apud illos quoqꝫ magr̄atus: pylactū appellabāt: queꝫ qui obtineret: reliquū qdē t̄ps carcerē seruabat. Nocturno aūt cōuentu in senatū veniēs reges manu apprehensos e curia educebat. quos tādiu detinebat donec de eoꝝ iperio senat⁹ occulte sniaꝫ tulisset suffragys: an iuste facerēt vel nō. 115.

¶ Qui sūt q̄s gnidy āmimones appellāt ꝛ q aphester apd eosdē di: Sexagita delectis viris ex optimatib⁹ q̄si ꝓcuratorib⁹ vtebant̄: ad q̄s de maxis reb⁹ referebāt dicebā

tur āt ā mimonē:vt ɔlectura pcipi pōt:q2 ad disgsitiōes nō adducebanť:nisi forte q2 mirū mēoria valerēt:ɔ mlta meminissent:q aūt snias rogabat aphester dicebať. 116.

¶ Quid apō solos hypeccauitria paladi sacrificātē sic vocāt:Ut mlta sacra ɔ mysteria ad aduertē^m mala faciat. 117

¶ Qui sūt apō arcades ɔ laconas chresti:Lacedemōij fcā tegeatib⁹ pace federe icto cōēz apō alpheū colūnā statuerūt:in qua cū alia multa:tū illō in pmis scriptū erat.messenios ex agro eijcerēt:nec chrestos facē liceret.Aristoteles igiť hoc exponēs his vbis hoc significari dicit.Nō occidere.auxilij grā si q tegeate lacedemōijs studerēt. 118.

¶ Quis apō oponcios critbologus:Plerīqz grecoꝝ ciuib⁹ pmitias offerētib⁹ in vetustissimis sacrificijs ordeo vti solebāt.Magratū igiť q hȯ sacrificijs perat ɔ pmitias colligebat:critbologū noiabāt:duo aūt erāt apō eos sacerdotes:q̄rū alter deoꝝ:alter demonū sacrificia curabat. 119

¶ Que sūt poliades:Nubes ihūferas maxie queqz arcus ferrēť:poliadas noiabāt:quēadmodū theophrastus i 4° metheo.ad vbū scripsit.nā ɔ pollades ipe nubes ɔ q̄ ɔstāt. imobiles aūt ɔ colorib⁹ obalbe ondūt diias quādaz māe que neqz in aquā neqz in ventum redacte sit. 120.

¶ Quis ē apō boetios platychera:Qui aut domū vicinaz aut agrū hūissent:eolice sic vocabāt q̄si ppe hnteS.Apponā āt vbū vnū ex thesmophylacea lege cū plura sint. 121.

¶ Quis est apō delphos osioter:ɔ q̄re mēsiū quēdā bysiū vocāt:Osiotera qdē eū vocāt q hostiē imolat:cū sacer declarat⁹ est:qnqz āt sacri sūt p oēz vitā.hi āt multa vna cūz pphetis agūt.Di sil i ijsdē sacris opanť.Quippe q a deucalione originē ducere se arbitranť.bysi⁹ aūt vt multi putāt physi⁹ ē.Mlta.n.tūc tpis nascūť ɔ germināt.Uex nō ita ē:nō.n.loco.ph.so.sz vtūť dlphi sič macedōes filippō:ɔ alakon ɔ ernicin:dicētes.sz loco.p.nam topatin atein:ɔ topikon ikron plane dicūt.Est igiť physi⁹.bysi⁹:in q̄ deuz īterrogāt.nā subītelligere patriū ē.B.n.mēse oraculū edebať:7° q̄z hui⁹ diē Apollinis hūt natalē ɔ polyphthonon appellāt:nō q ea die phthois.i.liba seu placētas coq̄rēt:sz q mlti ad oraculū accederēt:mltis oracula ederenť:nuprime.n.oracula singulis mēsib⁹ rogātib⁹ cōcessa sūt ac remissa.An semel oino pythia:B ipso die i āno rńdebat.sic eni callisthenes ɔ anaxādredes scriptū reliquerūt. 122.

¶ Quid ē phyximelū:Plāta q̄dā est humilis ac pua cui⁹ surculos pecora appetētia cōminuūt ac violant:ɔ quominus crescāt ipediūt.hec vbi eo magnitudis excreuit:vt ei noceri nō possit.phyximelū dī.testis est Eschylus. 123.

¶ Qui sūt apospbledonetu:Corcyrā īsulā eretriēses tenebāt:q̄ cherecrates cū classe corītho pfect⁹plio cōmisso eretriēses supauit:illi statim naues ɔscēdētes domū renauigauerūt:qȯ cū ciues psensissēt descēdere conātes fundis ppulsarūt:deniqz cū hec vbis psuadere:nec multos ɔ inexorabiles cogere potuissēt:thraciā tenuerūt agro ibi occupato:quē methonē orpheo pgenitū quondā habitasse memorie pditū est.Urbē qdez methonā noīauerūt:ipsi vo ab accolis apospblendonete vocitati sunt. 128.

¶ Quenā est apō delphos charilla:Tres agūt Delphi ennacteridas ɔ deinceps.Quarū vnā steptertū vocāt.Alterā heroidē.Tertiā charillā.Steptertū qdē ei⁹ pugne imitatio vi eē:qua de⁹ aduersus phythonē pugnasse dicitur. Dūc.n.post pugnā vsqz o tpe isectat⁹ fuisse dī.Sūt.n.qui deū metu fugisse dicāt:q mihi expiādi videnť:alij pythonē sauciū ac fugiētē i ea:quā nūc sacrā viā dicim⁹:pus q̄ȝ apollo eū cōsecut⁹ eēt:occubuisse ita sepultū a filio cui nomē capra fuerat:ab apolline iuētū.harū oium rerū aut similiū steptertū imitatio q̄dā ē.Derois āt archanā q̄ndaz ɔtinet rōnē thyadib⁹ nō icognitaz:ɔ tñ ex his q̄ aguť semeles anagogē eē facile quis cōijcere valeat.De charilla vo hȯ q̄dā fabulanť.Fames ex siccitate delphos inuasit q̄re cū libis ɔ vxorib⁹ad regias foras accedere supplicare cogebanť.Qui farinā ɔ chedropas nobilioribus:no enim oib⁹ suppetebat:in sūma inopia distribuebat:sz cū puella parētib⁹ orba supplex vēisset:ɔ farinā rogasset:calceo malā cecidit ɔ in os abiecit.puella inops ac paup:sz genere sordio pdita cū ide sese ɔripuisset ac zonā dissoluisset:se suspēdit.iualescente i dies fame:ɔ supueniētib⁹ morbis:Pythia regi oraculū petēti rńdit.Charillā vginē q̄ sibi mortē ɔsciuisset placari oportere:vix tādē repta hui⁹ nois rōne sacrificiū q̄dā piaculo mixtū pegerūt:qȯ nūc q̄z ē nonū post ānū:qb⁹ ānis pagunt.psidet.n.rex farināqz ɔ chedropas oib⁹ ipartit:ɔ ciuib⁹ ɔ externis portať charille puerilis statua:sed vbi oēs farinā acceperūt:rex effigiez calceo cedit:thyadū vo antistes in abruptū quēdā locuz simulacruz defert ibiqz fune ad collum alligato defodiunt:vbi charillā que se zona suspēderat ante humauerunt. 125.

¶ Quenā ē apō ēnadas caro emēdicata:Cōples sūt ēnianaꝝ cōmigratiōes.Primū qdē capūdociū coluerūt.inde a lapithis expulsi:ad ethicas p.deide ad regionē agri molossi:quā arausā vocāt se ɔtulerūt:ex q̄ parane dci sūt.Deide cirrā occupauerunt:ɔ ex eo loco rege cenoclo depulso apollinis iussu in agrū circa inachū descenderūt quē inachiēses ɔ achei tū hēbāt:oraclo āt edito si i agro eos recepissent:fore vt veteres icole pellerenť:noui āt si a volētib⁹accepissēt agrū retinerēt:temo vir iter ennianas sapiēs sūpta pa mēdici hitu ad iachiēses venit:vbi cū p risū ɔ cōtumeliā rex petēti cespitē dedisset:in perā ɔiecit:ɔ q̄si eo ɔtēt⁹ statiz e ɔspectu abijt:nec āpli⁹ gcq̄ȝ perijt.Maiores natu admirati ɔ oraculū recordati:cū regē adijssent hoiez nō ɔtēnēdū:nec pdēdū eē dixerūt.Qȯ cū sēsisset:Temo fugā arripuit:ɔ appollinē pcat⁹ cū hecatombā vouisset effugit.Ex illo ɔserūt pugnā reges:cūqz inachiēsiū regē hyperochū ennianū rex phemi⁹ vna cū cane in se ipetū facere aiaduertisset:dixit illū iniuste facere:q fm pugnatores ɔ alterū hostē subistitueret.Abigēte aūt canē hyperocho seqz ac hoste euertēte lapide ict⁹ a phemio est iterfectus agro recepto.iachiēsib⁹ vna cū achiuis eiectis lapidē illū tāq̄ȝ qdē sacrū colūt:ɔ victime adipe iuolutū veneranť:ɔ ei tanq̄ȝ deo imolant.Apollini vo diuinā rē faciētes ɔ hecatōbā ex voto reddētes bouis imolare ptē rite exceptaz temōis posteris tribuūt:ɔ emēdicatā carnē appellāt. 126.

¶ Qui sī apō ithacesios coliades:Quis ē phagilus:Ulyxi porci iterfecti eoꝝ necij hellū suscitauerūt.Accersit⁹ āt ab vtrisqz ɔ arbiter adhibit⁹neoptolem⁹ snias tulit vt cephalenia zacynto:ɔ ithaca cedis noie vlyxes decederet.Procoꝝ vo socij ac familiares p iniurijs q̄s in domū itulerāt vlyxi q̄t ānis mltte noie aliqd pepēdcrēt.Ulyxes igiť in italiā ɔcessit.Mulctā vo vi libis suis ithacēses redderēt iureiurādo ac religiōe astrigēdos putauit.Erat āt faria vinū cera oleū sal:victime grādiores phagiloꝝ.phagilū aūt agnū eē dič Ari.Sz eumeū māumissū telemach⁹ citate donauit a q̄ colidaꝝ familia:sič aphiletio bucoliarū. 127.

¶ Quis ē apō locros ligne⁹ canis:Physcij amplaxiōis filius fuit locr⁹ ex eo ɔ cabya locr⁹ nasciť:q̄ cū pře orta discordia multis ciuiuz acceptis:de sedib⁹ apollinē ɔsuluit:oraculo edito vt ibi vrbē ɔderet vbi canis eū ligne⁹ momordisset:in alteꝝ moris litt⁹ trāsgressus spinā calcauit:ea plaga vexat⁹ q̄ȝples ibi dies cōmorat⁹ ē:qb⁹ pcepto loco vrbes ɔdidit physcos hyāthiā ɔ alias oēs q̄s locri ozole coluerūt.Ozolas āt locros alij a nesso:alij a pythōe serpēte vocatos dicūt:q ad locrēsiū littus eiecti in eoꝝ agro putruerūt:nōnulli āt hoies pellib⁹ caprinis ɔ hircinis idutos ɔ plerūqz iter greges ɔ ouilia aduersantes olidos fieri ɔ ob eaz rem q locri pastores sint ozolas appellatos putant.Alij cōtra q ager floribus abundet ob odoris bonitatem nomē inclitus arbitranť:hanc opionē tueť archi-

tas amplissens.scripsit eni in hūc modū. Botrionū sertis
redimitā: vnguēta redolentē macynam amabilē. 128.

¶ Quid est q a megarēsib⁹ aphauroma dr: Nisus a quo
nisea appellata est cū regnū obtieret abrone onchestri fi-
liā ex boetia vxorē duxit:q̄ cū megarei soror eēt singulari
prudētia ac modestia pdita erat:mortuā deide megaren-
ses spōte luxerūt:ꝛ nisus imortalē vxoris memoriā efficē
volēs iussit ossa ferre quā illa vestē ferre ↄsueuerat:ꝛ ve-
stē aphauroma pp illā appellauit. Uidet āt mulieris glo
rie ꝛ deus fauisse.nam cū megarēses mulieres vestez mu-
tare instituerent oraculo sepe prohibuit. 129.

¶ Quis ē q dorycen⁹ megarēsis ager antiqt⁹ p vicos cole
bat: Citate i qnqz ptes distributa. Alij.n.heraci dicebāt:
alij piraci:megarēses alij:alij cynosurci:trispodicei ōniqz
ptē agrū tuebant:sz corinthij cū iter eos bellū excitassent:
semp.n.megarā subigere studuerūt:tn leniter ꝛ cognatū:
vt ita dicā:bellū iter se gerebāt: agricolas.n.nemo prsus
violabat:ꝛ siqs capt⁹ eēt certo se pcio redimebat:quo ac-
cepto statim dimittebāt.nā an nihil exigebāt:sz q hoiem
cepisset:domū deductu ꝛ comiter acceptū domū remitte
bat.q ḡ post se redimeret:ꝛ pcū retulisset laudabat:ꝛ et⁹
qui recepisset amicitiā perpetuo colebat:ꝛ ex captiuo do-
rixenus hoc est bello amicus atqz hospes factus appella-
bat. Qui vo nihil retulisset:ꝛ hostē fefellisset nō solū apud
hostes sz apd ciues q̄z vt pfid⁹ ꝛ iniust⁹ ꝛ ifamis erat. 130.

¶ Quenā ē palitocia: Megarēses theagore tyrāno eiecto
parū diu in admistrāda repu.modestos se tēpatos pstite-
rūt. Jnde mltū: vt ait Plato: ꝛ intēperātē libtatē pplarib⁹
ipsis ppinātib⁹ penit⁹ corrupti:cū ceteris in reb⁹ in locu-
pletes ꝛ copiosos isolēter se gerere ceperūt:tū vo coꝝ do-
mos iuadētes hoies paupes splēdide ꝛ effuse ↄuiuari: ac
cenare volebāt:idqz si negaret oī violētia ꝛ petulātia vte
bant.deniqz facto plebiscito vsuras a creditorib⁹ q̄s an-
tea soluissent:reposcebāt:idqz palintociā appellarūt. 131.

¶ Quenā ē anthedon:de q̄ pythias dic:bibe vini fecē:qm
nō anthedonē habitas: Nā q in boetia ē vino nō abūdat
calabriā erinēz antiqt⁹ noiabāt a mliere q̄ erinis dicebat:
quā ex neptuno ꝛ melātia alphei filia natā fuisse fabulan-
tur. Jnde cū anthes ꝛ hypes ibidē ↄsedissent anthedoniā
ꝛ hyperēā isulā vocauerunt:oraculū vo h mō se hēbat: vt
dicit Ari.bibe vinū tyriā:qm nō ātbedonē habitas:nec sa
crā hyperā:qm ꝛ fecē vini bibisset.h Ari.ainasigeton aūt
dicit hyperitis frēz anthon ifantē adhuc pysse:hyperā āt
cū diu frem quesisset errantē ad acastuz seu adrastū phe-
raas venisse:vbi casu anthos vinū seruiēs ppinabat vbi
cenati sit puer fratri poculū porrigētē agnouisse ac dixisse
fert:bibe vinū feculētū qm nō anthidonē habitas. 132.

¶ Quis ē q apd pené iux qrcū di scotos: Samij ꝛ pénēses
bellū iter se gerētes mediocribus mutuo se dānis afficie-
bāt.magno plio cōmisso mille samios pénēses occiderūt:
7⁰ post anno cū milesijs ad q̄rcū q̄ di ↄgressi optimos ci-
uiū ac pmos vno plio amiserūt. Quo tpe bias ille sapiens
samū a priēnēsib⁹ cū legatiōe missus magnā gliaz ē ade-
pt⁹. Ex illo priēnēsiū mlieres post eā calamitatē tristē fa-
ne ac miserabilē ipecatiōe ac iureiurādo maxīs de reb⁹
vsi sūt cū testarent ac dicerēt. Apd q̄rcū tenebre q filios
ꝛ pres ac viros eo i loco ab hostib⁹ ↄcisos amisissent. 133.

¶ Qui sūt apd cretēsez q cātacaute dnr: Tyrrēos ferūt:cū
athenēsiū filias ꝛ vxores ex barbrone rapuissent:quo tē-
pore.s.lemnū ꝛ ibron icolebāt postea eiectos in agrū laco
nicū puenisse:ꝛ tādiu cū idigenis mlierib⁹ ↄsuetudinē ha
buisse:q̄ad libos suscepissēt:calūnijs deide ac suspitiōib⁹
laconicā rursus relinqre coact⁹ in cretā cū libis ꝛ vxorib⁹
traiecisse:ibi bellū cū his q tē tpis. Cretā tenebāt gerētes
mltos q in plio mortē oppetijssent isepultos reliqsse.p qd
q pp bellū ꝛ plculū socios p ociū humare nō poterāt:de-
inde fugiētes cadauera iaz corrupta ꝛ marcida attingere
cepisse:poli igit quē ducē secuti fuerāt honores quosdā ꝛ
imunitates excogitasse:ꝛ priz deoꝝ sacerdotib⁹ attribuis-
se:partiz qui mortuos sepelissent:ꝛ dijs terrestrib⁹ hoc est
manib⁹ ↄsecrasse:nequādo auferrent ꝛ ppetuo pmanerēt.
postea eū fratre sortitū:ꝛ alios sacerdotes appellatos fuis-
se alios cautacautas ꝛ separatiz suis legib⁹ viuerē aūt illis
vna cū ceteris que humaniter ↄcessa sunt earū iniuriaꝝ li
centiā:qb⁹ ceteri cretenses vti consueuerunt:cum furtum
res suas inter se agunt:feruntqz:illos vo nulla iniuria affi-
cere nihil furari:nihil deniqz auferre. 134.

¶ Qd ē apd chaldiēses pueroꝝ sepulchrū: Coth⁹ ꝛ orgilus
xuti pueri i euboeā habitatū ↄcesserūt:q̄ tpe coles isulam
maiore ei pte obtiebāt:editū vo antea cotho oraculū fue-
rat hū successurū:ꝛ hostes supaturū:si agrū coemisset:cuz
paucis igit descendēs icidit i pueros q forte iux mare col
ludebāt:qb⁹ ꝛ cū ipse comiter ludere aggressus multos lu
dos pueris ignotos ondit:qd vbi auide accipe velle itelle
xit haud alr traditurū se dixit:nisi aliqd terre pus ab ipis
accepisset illi euestigio sublatā dederunt:ꝛ acceptis ludis
abierunt:eolei re cognita cum hostium classez aduētare
itelligerēt:ira ꝛ dolore pturbati pueros iterfecerunt. Se-
pulti vo sūt in via que ad euripum ex vrbe ducit:quē locū
postea sepulchrum puerorum vocauerunt. 135.

¶ Quis ē mixarchageua apud argiuos. Quine sūt elasij:
Mixarchageuā castorē vocāt ꝛ apud se humatū arbitrā-
tur. Pollucē vo tāq̄ vnū celestiū venerant:eos āt qui co-
mitialem morbū auertere putantur clasios noiant:eosqz
ex alexia Amphiarai filia pgenitos fuisse autumāt. 136.

¶ Quid ē q apud argiuos enenisma di: Qui familiarium
aut cognatoꝝ quēpiā amiserūt:mos est vt statim post lu-
ctuz apollini sacrificēt trigesimo post die mercurio.nam
vt a terra mortuoꝝ cadauera sic aios a mercurio suscipi
putāt.apollinis aūt sacerdoti ordeū dātes carnē p codez
accipiūt:ignēqz q̄si pollutū extinguētes ꝛ rursus ab alijs
accēdētes carnē coquunt:ꝛ enenisma appellant. 137

¶ Quis ē alastor aliteri⁹ palane⁹: Nō.n.alijs credēdū ē ali
terios vocari q i fama molētē obsuātes faria diripiūt. ve-
rū is alastor vocitat: q ea egit q̄ nz facile oblitterari pñt
ꝛ diuturna diuz memoria celebrāt. Aliteri⁹ āt is ē quē si-
qs vitare ac fugere pōt pp iprobitatē hñactuz secū existi-
mare oz:h ingt Socra.in creis pellib⁹ ↄscripserūt. 138.

¶ Quā hñt sniaz:eos q i cassiopeā bouē abigūt: A vigib⁹ co
mitātib⁹ ad ipos vsqz fines ↄtinent audire nunq̄ redie-
tis i priaz terrā.enianes a lapitis sedib⁹ expulsi ethaciā p.
deide molossidē ꝛ cassiopeā icoluerunt:vbi nihil boni ex
agro nacti:malis ↄtra vsi vicinis in agrū cirreū trāstlerūt:
onoclū regē secuti. Jbiqz magna siccitate ꝛ magnis squal
lorib⁹ excepti: oraculo vt fert cū lapidib⁹ onoclū obruis-
sent rursus vagi p⁹ lōgū errorē in eū agrū puenerūt: quē
bonū ꝛ fertilissimū nūc hñt:q̄ fit vt merito exoptēt:i anti-
quā priaz nō redire:sz illic brissime ac diutissime pmane-
re. 139

¶ Cur apd rhodios pconi ocridiōis tēplū igredi
nō licet: An q ochim⁹ filiā cydippē ocridioni collocauit.
Cercaph⁹ āt frater ochimi puellā amās pconi psuasit.mo
ris.n.fuerat vt spōse p pconē accerserent:cū cydippē acce
pisset eā ad se deduceret.q̄ facto cercaphus puellā habēs
aufugit. Qui posta cuz frater ad senectutē peruenisset reuer
titur:māsit aūt rhodis ↄsuetudo ne pco ocridionis tēpluz
igrederet ob iniurie ac flagitij illi⁹ memoriam. 140.

¶ Quid ē q tibicini apd tenedū i edē tenes itrare nō licet
nec i tēplo achillis mētionē facere: An q nouerca tenem
insimulāte q ei stuprū iferre voluisset: Molp⁹ tibicē fal-
suz aduersus eū testimoniū dixit. Quāobrē teni accidit cū
sorore tenedū fugeret.achilli aūt ferūt matrē thetiz ma-
gnopere interdixisse tenē ne interficeret:q is ab apolline ve-

beneméter coleret. Uni ēt ex seruis iperasse: vt diligēter attēderet: ⁊ achillē moueret ne forte p iprudētiā tenē occideret. Sed cū tene dū achilles pplaret ⁊ sororē tenis forma capt⁹ insectaret: Tenes obuiā factus ⁊ sororē defendere conatus ab achille interfectus est. achilles tenez a se interfectū aiaduertens: seruū qdez q ab eo monitus non fuisset occidit. Tenē vō vbi nūc tēplum est sepeliuit ex eo nec tibicen illud igredit nec achilles in eo noiat. 141.

Quis ē apō epidānios poletes: Epidāny illyricoꝝ vicini cūca suos q cū illyricis ꝯsuetudinē hērent iprobos fieri aiaduerterūt: ⁊ res nouas veriti ad res ꝯhēdas ac pmutādas vnū quot ānis potissimū dlegerūt: quē maxie pbarēt. is ad barbaros accedēs: foꝝ ciuib⁹ sinis ⁊ ꝯtrahēdi rōnē prescribebat: ⁊ ex eo poletes est appellatus. 142.

Qd ē i thracia arai litt⁹: Andrij ⁊ chalcidēses habitādi cā in thraciā pfecti sanē vrbē pditiōe cōiter occuparūt: s3 cū barbaros acāthū reliqsse accepissēt duos speculatores ad vrbē miserūt: q cū eo venissēt ⁊ achātbios relicta vrbe fugā aiaduertissēt arripuisse: chalcidēsis qdē speculator p cucurrit: q̄si vrbē chalcidēsib⁹ poccupatur⁹: andri⁹ vō relict⁹ hastā ꝯiecit: q̄ cū porte ihesisset: andrioꝝ pueris vrbez se hasta pcepisse exclamauit. Inde orta dissēsiōe sine bello iter se ꝯuenerūt vt erythreis samyq ⁊ parijs oib⁹ de rebus arbitris vterent: cūq3 erithrei ⁊ samij suffragijs suis rē andrijs adiudicassēt: parij ꝯ p chalcidēsib⁹ snīaz dedissent: qbusdā se circa eū locū iprecatiōib⁹ deuouerūt: si aut ipsi parijs vxorē dedissēt: aut ab illis accepissēt: ⁊ ob eā rē arai litt⁹ appellauerunt: cū dracōtis antea diceret. 143.

Quid est q cerealib⁹ eretriēsiuz mulieres nō ad ignē s3 ad solē carnē ꝯcoquūt ⁊ calligeniā nō vocāt: An q ita cecidit: ne captiue quas ex troia agamēnon abduxit hoc in loco cerealia facerent. cūq3 inopinato nauigandi tpe extitisset imperfecto sacrificio discesserunt. 144.

Qui sūt ainaute apō millesios: Damascenore ac thoāte tyrānia exactis sodalitates due vrbē obtinuerūt: haꝝ altera plutis: altera cheromacha dicebat: s3 cū potētes euasissent: ⁊ sodalitates sue res asciuissent: cōscensis nauib⁹ procul a terra progressi maximis de rebus cōsultabant: ⁊ ob eam rem ainaute appellati sunt. 145.

Quid ē q chalcidēses locū circa pyrsopiū akmaiō deschin. i. vigēnū ⁊ virib⁹ valētū statiōnē vocāt: Naupliū ferūt ab achiuis isectatū supplicē ad chalcidēses cōfugisse: ibiq3 prim crimina purgasse: partis recrimināndo achiuis obiecisse. Chalcidēses igit naupliū nullo⁹ ōditurī videbātur: sed veriti ne dolo iterficeret: psidū ei dederūt adolescētes etate ac viribus vigētes: ⁊ eos ibi collocauerūt: vbi ⁊ vna versarentur: ⁊ nauplium asseruarent. 146.

Quis est bñfactori bouē imolās: Nauis circa ithacesiā in anchoris stabat s3 ab eo p suasus noie pyrrie ⁊ senē fuanis nihil idigēs ⁊ mīa cōmot⁹: ⁊ hortatu senis ō fictilib⁹ q̄ ibi iacebāt pauca qdā sūpsit: postea cū pdones abscessissent secur⁹ iaz senex pyrriā fictilib⁹ admouit: i qb⁹ magnā vim auri pice admixtū offēdit: ita vt repēte diues fact⁹ pyrrias cū ceteris in reb⁹ senez optime tractasset: tū illud adiunxit: vt ei bouē imolaret: ex eo res in prouerbiuz venit: benefactori bouem extra pyrriam imolasse neminem. 147.

Quid ita morē hūc hñt boetiarū puelle saltantes vt dicāt eamus athenas: Cretas ferūt: cū vouissent hoīuz pmitias delphos misisse: eos āt q missi eēnt vbi nullā facultatē aut copiā vidissent īde pfectos. Primū iapigiā icoluisse: deide mixtis athenīēsib⁹ hūc i thracia quē nūc hñt locū occupasse. Nō. n. visisse minoē atheniensiū iuuenes tributi noie quot ānis ad se missos accidisse: s3 i ministerio pon⁹ ⁊ furtio hīc maluisse. Ex his igit nati qdā ⁊ cretēses habiti delphos missi sūt: ex q̄ boetiacoꝝ filie gñis sui memoriā colētes dieb⁹ festis canebant. eamus athenas. 148.

Quid ē q eleoꝝ mlieres dionysiū celebrātes pcant: vt bouino pede ad se veniat. hymn⁹. n. h mō se h3. Ueni heros dionysie maritimū ad tēplū castū cū gratijs bouino pede sacrificās. Inde bis iferūt. Digne taure: An q3 bongenaz appellant: ⁊ taurū nōnulli hunc deū. An magnū pedē ouinū intelligūt: quēadmodum poeta hootin magnos hñtem oculos ⁊ boyaion magna iactantem. an magis q3 bouis pes innoxius est cornigerū aūt deū sic rogant vt lenis: letusq3 veniat. an q arātri ac sementis pncipem hunc ipsum deum ⁊ inuentorem fuisse putant. 149.

Quid est q thanagrei añ vrbē achilleū hñt locuz sic appellatū. Inimicitias. n. magis cum ea vrbe exercuisse dī achilles q̄ amicitiā. Quippe q ⁊ poemandri matrē stratonicē rapuerat: ⁊ ephippi filiū acestora occidisset: poemandrus igit pater ephippi cū ager tanagric⁹ ēt p vicos habitaret: apō stephōnē: id loci nomē ē: q cū achiuis i expeditionē ire voluissent: ab illis circūcessus nocte locū illū deseruit ⁊ timandriā cōmuniuit. Polychrit⁹ āt architect⁹ cuz adeēt ⁊ op⁹ flocifaceret: atq3 irrideret fossā trāscēdit: iratus poemādr⁹ igētē i illū saxū ꝯiecit: vt forte ibidē occultat⁹ nyctelie tēplis iāpridē icūbebat: hūc reuulsū p iprudētiā poemādr⁹ ꝯiecit: ⁊ polychritū qdē asseq nō potuit. Leucippū vō filiū interfecit: oportebat igit ephesium ex agro boetio lege discere: ⁊ supplicez ad alios migrare. Id āt facile nō erat: q i agrū tanagricū achiui irruptionē fecerāt: misit igit ephippū filiū q achilleū rogaret: a q̄ ꝯsuasus ⁊ illū idūcit ⁊ tlepolemū herculis filium: ⁊ peneleum hippalemi oēs sibi sanguine coniunctos: a qbus poemandrus chalcidem emissus: ⁊ ab elephenore cedis crimine expiatus hoies honore affecit: ⁊ lucos oibus consecrauit: quoꝝ qui achillei dicatus est nomen seruauit. 150.

Qui sūt apō boetios psoloes: que aneole: Minyi quasdā filias leucippā arsionē ⁊ alchotone furore posseas carnib⁹ hūanis vesci ꝯcupisse: ⁊ de filijs iter se sortitas eē: leucippā q ei forte cecidisset: Dipassum filiū laniandū exhibuisse: ex illos viros q lugubri veste vterētur pre dolore ac luctu. Soboles coleas autez enoleas appellatas fuisse ferūt: hodie q̄q3 eiusdē gēnis oēs mulieres eodē noie appellāt: ⁊ q̄t ānis festis dieb⁹ q̄ agriōia dicāt: a diōysij sacerdote stricto gladio fugant: ⁊ siq̄s ꝯsecut⁹ ē iterficere licet. Nostra qdem memoria zoilus sacerdos mulierē occidit: quod tū infelix ac triste ipsis accidit. nā zoilus ex leui sane vlcere cum in morbuz incidisset diuturna tabe ꝯsumptus ē. Orchomenij vō publicis damnis ac damnationibus affecti sacerdotiuz ab ea familia ad eaz transtulerūt: quē ex omnibus optimum delegisset. 151.

Cur eos q spōte hocceū igrediunt lapidib⁹ obruūt archades: q si p igrātiā itrauerit ad eleutheras eos mittūt: An q q̄si absoluti libratē adepti viderent: h rō fidē hūit: ⁊ tale ē ad eleutheras: acsi i locū cure vacuū: ⁊ illō veniēs in libertis solū. an fabule poti⁹ credēdū est. Soli. n. lycaonis liberi eleuther ⁊ lebecadus sceleris in iouē paterni exptes fuerūt: ⁊ i boetiā aufugerūt: lebadēses aūt ijsdē legibus: ⁊ eodē iure atq3 archades vtunt. Eos igitur ad eleutheras mittūt q iouis adyta igrātes itrauerit. An illud pbabili⁹ qō architim⁹ dic. Archadicis festi sunt dies: q̄sdā p iscitiā igressos ab archadibus phliasijs traditos fuisse. A phliasijs deide megarēsib⁹: a qb⁹ porro cū thebas deueherent imbre ac tonitrub⁹ ⁊ alijs tēpestatib⁹ oppressos ac detentos fuisse. hic locū nōnulli eleutheras appellatū fuisse dicūt. Qz āt dī ab eo q lyceū igressus fuerit vmbrā nō cadere: s3 falsū tū magnope creditū ē. An q aer igrediētib⁹ in nubē ꝯuersus obducit. An q tēpiuz igressus oib⁹ modis excruciat⁹ morte mulctet: mortuoꝝ vō aias pithagorici neq3 vmbrā facere neq3 conniuere. An illō poti⁹ q sol qdē

vmbrã facit:solẽ aũt aufert nomẽ embantis:ꝛ h obscure itelligẽtes dicũt.ceruus.n.embas dr̃.Quapꝑ cãtbarionez arcadẽ ꝙ is ad eleos cũ arcadib⁹ bellũ gerẽtes ꝑfugisset:ꝛ cũ ꝑda ob atuum traiecisset composito postea bella cum spartam profugisset:lacedemoq; archadibus reddiderunt edito oraculo vt ceruum redderent. 152.

¶ Quẽ nã in tanagra eunostũ beroẽ fuisse dicemus:q̃due cãe cẽ ꝙobrẽ mulieres ei⁹ lucũ nõ igrediunt̃:Eunostus eliei cepbisti ꝛ sciadis fili⁹ fuit:cui nomẽ iditũ ob eunoste nympba ẽ:a q̃ educatũ ferũt.Speciosus igit̃ ac iustus nõ min⁹ ex modestia ꝛ seueritate laudis tulit:būc ab ocbna coloni filia:ꝓpinq̃ sua amatũ fuisse ferũt.Sꝫ cũ ei⁹ libidinẽ ꝯuitio reiũdisset:rẽq; ad frẽs dferre statuisset mulier occupauit:ꝛ frẽs ecbemũ leonẽ bucolũ ad eunosti necẽ cõcitauerat:ꝙ eũ sibi ꝑ viꝫ stuprũ itulisse isimulauerat.Illi cũ sorori fidẽ adbibuissent adolescẽtẽ i lydys d medio sustulerũt:q̃ facto elie⁹ illos i carcerẽ ꝯiecit.Ocbna ꝑnia ductã:ꝛ vebeniter ꝑturbata sil ꝛ dolore:quẽ ex amore capiebat libari cupiẽs:sil fratꝝ mĩa cõmota rẽ oẽs vt gesta fuerat elieo idicauit:quã euestigio elie⁹ ad colonũ dtulit:ei⁹ iudicio ac sñia frẽs gdẽ libari st.Ocbna võ seipaꝫ ꝑcipitẽ ddit sic myrti antbedonia cãtico ꝑ poetria scriptũ relīqt. Eunosti võ tẽplũ ꝛ luc⁹ mlierib⁹ adeo iaccessus fuit:vt cũ sepenumero terremot⁹ aut siccitates aut imbres:alie demiqꝫ tẽpestates igruissẽt:Tanagrei accurate ac diligẽter exq̃rerẽt:nũqd mlier clãculũ aut ꝑ ipndẽtiã tẽplo appropinq̃sset:ꝙꝙ nõnllos dicẽ ꝯstat:iter q̃s ẽ Elidam⁹ vir isignis:occurrisse sibi eunostũ lauãdi cã mare petẽtẽ ꝙ mulier tẽplũ inasisset.Refert.n.Diocles i lib.d semideis tanagreoꝝ decretũ.de qbus elidam⁹ renuntiauerat. 153.

¶ Unũ in agro boetio circa Eleonẽ scamãdrus fluui⁹ ẽ appellat⁹:Deimacb⁹ eleonis fili⁹ Herculis soci⁹ expeditõis ad troiã ꝑnceps fuit.Sꝫ cũ bellũ traberet̃ glauciã scamãdri filiã cõpressit:ꝛ grauidã reddidit:q̃ a troianis i pugna iterfecto Glaucia ne stupri cõꝑta ab bercule pena afficeret̃:spõte ad eũ ꝯfugit:ꝛ amorẽ suũ indicauit.Seqꝫ cum Deimacbo ꝯsuetudinẽ būisse ꝯfessa ẽ.Hercules recognita ꝛ amoris miĩcordia cõmot⁹:ꝛ ꝙ viri fortis ac sibi in ꝑmis familiaris stirpẽ relinqui magnoꝑe cupiebat glauciã i nauẽ recepit:quã postea cũ ꝑepissꝫ:i boetiã reductã:ꝛ ipsoꝫ ꝛ stirpẽ Eleoni reddidit.Appellat⁹ est aũt puer scamãdrus:q postea regnũ adept⁹ inacbũ fluuiũ de suo noie scamãdrũ appellauit:sic vicinũ fluuiũ glauciam de mr̃is noie vocitauit:nec võ vxoris oblit⁹ ipsi⁹ noie acidusã fõti nomẽ ididit:ex q̃ tris filias susceꝑat:q̃ h q̃ꝫ tꝑe in bonore bñt:ꝛ vgines appellãt.Unũ ferũ ẽ illd tritũ ꝓnõe puerbũ bec dña:Dino tarẽtin⁹ ductor exercit⁹ vir fortissim⁹:ꝛ i ꝑmis rei militaris ꝑitissim⁹ cũ sñīaꝫ ei⁹ iꝓbaret:ꝛ ꝓco aduersarioꝝ sñiaꝫ ꝓposuisset sublata dxtera bec melios ingt:buĩ⁹ rei auctor ẽ Theopbrast⁹.Sꝫ Apollodorus i bystoria sua illd adiunxit:cũ ꝑeco plures be numero sũt dixisset:itaqꝫ inq̃t sed be meliores ita paucoꝝ. 154.

¶ Unũ dcã ẽ vrbs itbacẽsiũ quã alalcomenas appellãt:Qꝛ anticlia adbuc vgo Sisypbi cõpressa q ei stupꝝ obtulerat vlyxẽ ꝯcepit ꝯplures dixẽ.bistr⁹ võ Alexãdre⁹ i monumẽtis suis illd adiũxit:Anticliã Laerti i mrĩmoniũ datã cũ ad laertẽ duceret̃:apud Alacomenũ in boetia Ulyxeꝫ ꝑepisse:ꝛ ob eã rẽ ille q̃si medie vrbis nomẽ referẽs eã q̃ i agro itbacẽsi ẽ vrbẽ eod noie appellatã fuisse mẽorat. 155

¶ Qui sũt egie monopbagi:Mlti ad bellũ troianũ eginenses ꝓfcĩ pugnãdo ceciderũt:cõples tẽpestate demersi sũt. Paucos igr̃ a bello reuersos ꝓping suscipiẽtes:cũ reliq̃s ciues in luctu ac dolore vsari aiaduerterẽt:nec apte letandũ existimauerunt:nec ꝓ suoꝝ reditu dys imortalib⁹ sacrificãdũ:vexꝫ clanidonq gsqꝫ sui comiter excipiẽtes ipsi in ꝯuiuys ministrabãt:nec alienũ queꝙ admittebãt.Hoc igit̃ imitãtes neptuno rẽ diuinã faciũt:ꝛ tbiasos exercent sexdecim dies silentio inter se:ꝯuiuia iter se celebrantes:nec seruũ quẽpiã iter se licet.Inde veneri faciẽtes solẽne festũ dirimũt:ꝛ ex eo monopbagi appellantur. 156.

¶ Quid est ꝙ i caria labradei Iouis simulacrũ bipẽnẽ nõ sceptrũ:aut fulmẽ sustiet qꝛ bercules iterfecta bippolite:cũ ꝑter alia bipẽnẽ q̃ꝫ illi eripuisset:ompbale dono dedit:quã lydoꝝ postea reges ꝑ man⁹ accipiẽtes sicut alia sacra ferre ꝯsueuerũt:donec cãdaules idignũ cẽsens:vni ex socys ferẽdã tradidit:sꝫ postq̃ꝫ gyges ab eo desistẽs belluꝫ cãdauli itulit:arseis myleis auxilia gygi adduxit:ꝛ cãdaulẽ sociũqꝫ ei⁹ occidit:ꝛ vna cũ reliqs spolys securiꝫ in cariã detulit.Ibiqꝫ extructo Iouis simulacro bipennem in manu dedit:ꝛ labradeum iouem appellauit:nam lydi bipennẽ labrem appellare consueuerunt. 157.

¶ Quid ẽ ꝙ purgatorẽ oroon vocãt tralliani:eoqꝫ in liberatiõib⁹ ac piaclis potissimũ vtunt̃:An qꝛ leleges ꝛ minye antiquis trallianis expulsis vrbẽ atqꝫ agros occupauerũt:postea reuersi tralliani supatis lelegib⁹:qcũqꝫ neqꝫ i ꝑlio ceciderũt:nec fugerũt:sꝫ aut ibecillitate aut inopia ibideꝫ remãserũt:bis oib⁹ ꝯtẽtis lẽgẽ posuerũt:vt qcũqꝫ minyã aut lelegẽ occidisset:ita pur⁹ ꝛ expiat⁹ cẽt:si ei⁹ quẽ iterfecisset cognatis leguminũ modiũ emẽsus esset. 158.

¶ Cur apd eleos i ꝓuerbio ẽ grauiora sãbuco pati:Ferũt eleũ quẽdã sambucũ noie mlt̃s socys ꝛ coadiutorib⁹ vsũ cõples apd olympiaꝫ ereas statuas ꝛ simulacra ꝯcidisse ac vẽdidisse.Deniqꝫ diane ꝑsulis tẽpluꝫ diripuisse.Est.n. elide tẽplũ diane:qd aristarcbiũ noiant:illũ võ statiꝫ post sacrilegiũ cõprebẽsum toto aio excruciatũ fuisse dũ tormẽtis de cõscys ac socys ab eo quereret̃:atqꝫ ita mortuũ fuisse:ꝛ eius cruciatibus ꝓuerbiũ additũ esse. 159.

¶ Quid ẽ ꝙ lacedemõe iuxta leuippidarũ tẽplũ posita est vlyxis edes:Ergie⁹ vn⁹ ex bis q a diomede origineꝫ ducũt:a Temeno q̃dã ꝑsuasus palladiũ argis surripuit:cui⁹ rei ꝯsciũ būit leagꝝ:erat.n.Temeni sane familiar̃s leagr⁹ postea temẽo irat⁹ lacedemonẽ ꝯcessit:palladiũ secũ deferẽs:qd cũ reges studiose accepissent:iuxt̃ leuippidaꝝ tẽplũ collocauerũt:ac missis q de ꝯsuando ꝛ custodiẽdo palladio apollinis sñiaꝫ scisc̃taret̃:oraculo edito vt vnũ ex bis q palladiũ surripuissent custodẽ facerẽt:vlyxis edẽ ibidẽ posuerũt:beroeꝫ tpm:aliogn ꝑꝑ penelopes nuptias ad se ꝑtinere ꝛ citatẽ affinitate attingere existimantes. 160.

¶ Quid est cãe ꝙ cbalcedonie mulieres morẽ būc bñt:vt si in alienos viros ꝛ magistrat⁹ potissimũ incidãt:alteraꝫ maxillã aꝑiant:Cbalcedonq aduersus bitbinios bellũ gerebãt.Hi cũ zepoetũ regẽ brent omnib⁹ suis copys additis ẽt tbracũ auxilys fcã icursiõe agros populabant̃.Sꝫ cũ zepoet⁹ circa pbaliũ.id.n.loci nomẽ ẽ:palãtes ac ꝑturbatos iuasisset supati.8.millia militũ desiderauerunt.nec tñ penit⁹ deleti sũt.Cõposito aũt bello cũ ea clade ciuitas ad virorũ solitudinẽ ꝓpemodũ redacta esset:cõples mulieres necẽitate cõpulse libẽter ꝛ externis nupserũt.nõnulle viduitatẽ talib⁹ nuptys aiponẽtes sole agebãt:ac siqd opus cẽt ad magistratus ac iudices ꝯfugiẽtes alterã oris partẽ aperiebãt:barũ pudorẽ que nupserãt imitate:ꝛ meliores fuisse rate eundem morem retinuerunt. 161.

¶ Quid est cause ꝙ oues ad agenoris lucuꝫ abigentes argiui vt ibidẽ ineantur efficiunt:An ꝙ egregie preter ceteros agenor oues curarit:ꝛ plures greges babuerit. 162.

¶ Cur se argiuoꝝ pueri quodã festo per iocum bellacbrades vocitãt:An ꝙ primos ab inacbo ex agris in campos ac plana deductos acbradibus alios fuisse cõmemorant. Ferũt eniꝫ acbradas ꝑmuꝫ grecis in peloponnesio fuisse cognitas:cũ ea regio apis etiã diceretur.Unde api acbrades mutato nomine appellati sunt. 163.

¶ Quid cãe ẽ ꝙobrẽ elei eq̃s finib⁹ eductas iniri faciunt

An q regū oluȝ eq̄rū studiosissim⁹ oenoma⁹: cuȝ aial illō ꝑcipue adamasset multa ꝛ horrēda eis imprecatus esset: qui equam apud elidem inissent: ꝛ idcirco veriti execrationem illam abominantur ac vitant. 164.

¶ Cur apō gnosios moris fuit mutuātib⁹ argētū rapere: An ne hi q arripuissēt: ō vi tenerēt ꝛ mag plecterēt. 165.

¶ Que cā ē q̄obrē samų dexicreōtis venerē vocēt: An q eoꝝ vxores lapsi ac petulātia ꝑditas dexicreon hō mēdicus q̄buſdā piacularib⁹ sacris expiauit. An q: nauclerus cū eēt dexicreon negociandi cā cyprū nauigauit: cui onus in nauim īpositurо venerē iussisse ferūt aquā tm̄ in nauiȝ īponeret: ac stati solueret: cū dicto audiētē fuisse: ꝛ aq̄ ī nauim cōportata ꝑfectū sūma trāqllitate ꝛ malitia deꝑhensaȝ sitiētib⁹ reliqs ꝛ mercatorib⁹ ꝛ nautis aq̄ singulis venundata multū argentū collegisse: ex eo statua dee posita deā suo de noie appellasse: q ſi verū est: nō vnū ditasse: ſȝ per vnū multos seruasse venus existimāda est. 166.

¶ Quid est q samų mercurio charidote rē diuinā faciētes: volēti ꝛ furari ꝛ latrociari ꝑmittūt: Quia oraculo relicta īsula mycalen cōmigrassēt: ꝑda ac rapis .10. ānis vitā duxerūt. deide in īsulā reuersi samų hostes supauerūt. 167.

¶ Vñ ei loco nomē iditū eē dicim⁹ quē samų panēa: An q dionysiū fugiētes amaçōes ex agro ephesio samū ꝑfugerūt. Dionysi⁹ ꝯfestim edificatis nauib⁹ trāsmisso mari ꝑlio cōmisso eo ī loco mltos occidit: quē ꝑfluētis sanguinis flumie spectātes admirati panema postea noiauerūt: eorū āt qui occiderūt: circa phloeuȝ ossa ostēdunť. Sūt qui dicā phloeū eaꝝ clamorib⁹ abruptū fuisse cū magno quodā iter pugnādū ꝛ cōtento clamore vse fuissent. 168.

¶ Quid ē cāe q andron samų pedetes vocitaťː Mortuo demotele cū plebs rēpu. occupasset: megarēses aduersus ꝑinthios samioꝝ colonos exercitū duxerunt: cōpedes vt di q̄si aduersus fuos secū portātes. Qð cū plebi renunciatū eēt celeriter auxilia submisit decē declarati sunt: q .30. nauiū classi ꝑeēnt: harū vnā porta egrediētē fulmie ictaȝ ac deꝑhēsaȝ fuisse dicūt: duces tñ cū reliqs ꝑfecti megarēses ꝑlio vicerūt: ꝛ sexcētos captiuos ceperūt. Qua victoria elati popularē statū euertere cogitabāt: cui rei plebs occasionē ꝑbuit. Misit.n. līas q̄b⁹ iperabat vt megarēses cōpedib⁹ victos adducerēt: illi megarēsib⁹ līas cū ostēdissent facile ꝑsuaserūt: vt cōi ꝯsilio secū ciuitatē libarēt. Rōneȝ ieuntib⁹ visuȝ pueroꝝ circos detractos megarēsiuȝ cruribus circūponere: ꝛ ne ꝑfluerēt loris q̄buſdā ad çonas alligare. Erat enī timendū cū laxi eēnt ac facile defluerēt soluti viderenť. His in hūc modū ornatis cū singulis enseȝ dedissent ad samū appulsi medio foro megarēses ī curiā ꝯduxerūt: vbi dato signo megarēses ipetu facto plebeios oēs q rerū potiebanť interfecerūt. Hoc pacto recuperata libtate megarēses q̄cūqȝ voluerūt ciuitate donarūt: ꝛ bone magnitudis domo edificata cōpedes q̄si tēplo suspensas obtulerūt: ab eo pedetes domus appellata est. 169.

¶ Cur apō coos sacerdos herculis muliebri veste indutus ꝛ mitra caput ornat⁹ apō antimachiā rē diuinā facː Hercules cuȝ ex agro troiano sex nauib⁹ ꝑfectus eēt tēpestate deꝑhēsus nauib⁹ amissis ad insulā couȝ delat⁹ ad laceterē eiect⁹ ē oīb⁹ reb⁹ ꝑter arma ꝛ socios penit⁹ amissis: ibi nact⁹ oluȝ greges pastorē vnā sibi vt daret petijt. Is andagoras vocabať: q cū robore ac virib⁹ corpis ꝑstaret. Herculē ad luctādū ꝑuocauit ea lege vt si vinceret arietē auferret. Hercules cupide cū andagora ꝯgressus cū hoiem ita agitaret: vt facile supatur⁹ videreť meropes andagore auxiliū tulerūt: ꝛ grecos vt herculi opē ferrēt ꝯcitauerūt: ꝑlio cōmisso hercules pugnādo defessus ad mulieres thracē confugisse dicit: ꝛ muliebri veste opertus apud eā delituisse. Sed postq̄ҳ meropibus superatis expiatus alciopi filiam in matrimoniū duxit. Floreā vestem induit. Quāobrē sacerdos vbi ꝑeliū factū est rem diuinā facit: ꝛ sponsi muliebri veste induti sponsas suscipiunt. 170.

¶ Unde apō megarā gen⁹ est hamaxocylistaꝝː Qua tēpestate intēperās ille ac dissolut⁹ popularis status megaris fuit: qui ꝛ sacrilegiū effecit: ꝑficiscebanť peloponesioruȝ noie delphos solennes spectatores: qui cū per agrum megarenseȝ iter facerent: apud egerā ad paludē cum liberis ꝛ vxoribus subuerso curru in terrā ꝑuoluti sunt: ibi megarensiuȝ quidā petulātissimi atqȝ ebrij per insolentiaȝ ꝛ crudelitateȝ currus in paludē ꝯtruserunt: multos ex his qui venerant obruerūt. Quod in illa status ꝑturbatione ꝛ confusione rerū omniū megarenses neglexerunt: amphixiones autem q ea res ad religionē pertinere videbatur grauiter cōmoti tanq̄ҳ sceleratos ꝛ impios exilio nōnullos: plerosqȝ morte afficiendos censuerūt: qui postea a genere hamaxocyliste nominati sunt. Finis.

Calphurnius Brixiensis ad Dominicum Siliprandum Mantuanum.

Quos radi optabas lime Siliprande libellos
Imprimere: nil posset tangere docta manus.
Qui leget hos equas grates tibi lector habebit:
Atqȝ idem optabit candida fata mihi.
Nam modo mendosus latys errabat in oris
Plutarchus rasa nunc bene pelle nitet.
Aureliqȝ mei claras festinat ad edes:
Qui colis ex toto pectore pieridas.

¶ Expliciūt problemata Plutarchi cheronei perq̄ҳ emendatissime impressa Venetijs Mandato ꝛ impensa Heredum nobilis viri Dñi Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis ac sociorum. Anno salutifere incarnationis. 1519. Die. 12. Augusti.

Registrum.

aa bb cc a b c d e f g h i k l m n o p q r s
t u x y ȝ ꝛ ꝯ ꝛ A B C D E F G H I
K L cc Ternus. Ceteri alij Quaterni.

ROMA

LABORATORIO PER IL RESTAURO DEL LIBRO
FERNANDO FERRACCI
1961
ASSISI